KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

2001

OVERZICHT VAN HET HEDENDAAGS WERELDGEBEUREN

STICHTING KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF
AMSTERDAM

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

is een uitgave van
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

bestuur
C. J. Steur, voorzitter
drs M. D. Bannink, secretaris
drs R. J. M. Diesveld

uitgever
M. R. Keesing

redactie
drs. P. A. R. van der Erve (hoofdredactie)
J. C. van Ammelrooij
drs. M. Couwenbergh
M. Gerritsen
drs. A. Geurtsen
drs B. de Jong
drs M. V. Klinkhamer
drs V. Melenhorst
drs V. A. Ros
T. M. S. Snijdelaar
drs M. Terlage
I. A. Zayer

vormgeving
P. Bakker

NEDERLAND

BINNENLAND

Ernstige rellen in Den Bosch

Een politieagent schoot op zaterdagochtend 16 december 2000 bij een burenruzie in Den Bosch een man dood, volgens de burgemeester uit noodweer. De man, Pierre Bouleij, was een fervent aanhanger van de voetbalclub FC Den Bosch. De dood van Bouleij leidde onmiddellijk tot hevige protesten van buren en FC Den Bosch-aanhangers. Nadat burgemeester Rombouts uit vrees voor verdere escalatie vervolgens een voetbalwedstrijd tussen FC Den Bosch en VVV voor die avond verbood, braken ernstige rellen uit in het centrum van de stad en in de Graafse wijk waar Bouleij woonde. Het kwam tot brandstichtingen, vernielingen en gevechten met de mobiele eenheid. Een bedrijfsverzamelgebouw ging in vlammen op, ruiten van winkels in de binnenstad sneuvelden, telefooncellen, politiewagens en auto's van omroepen werden vernield. De schade liep in de miljoenen. Pas in de nacht van zondag op maandag kreeg de 350 man sterk aangetreden politie de situatie weer enigszins in de hand maar de onlusten eindigden pas nadat op dinsdag een noodverordening van kracht was geworden, die samenscholingen van meer dan drie personen verbood.
Tijdens een kritische gemeenteraadsvergadering op 21 december stelde de burgemeester dat de politie in het weekeinde geen arrestaties durfde te verrichten, omdat de relschoppers vuurwapens zouden hebben gehad. Later werden meer dan 30 arrestaties verricht.
Bouleij werd op 22 december begraven. Daarbij deden zich geen ongeregeldheden voor.

Advocaat doet aangifte van doodslag

De advocaat van de familie Bouleij, N. Meijering, deed op 19 december 'uit voorzorg' aangifte van doodslag. Meijering meende dat het helemaal niet zeker was dat de politieman uit noodweer had gehandeld.

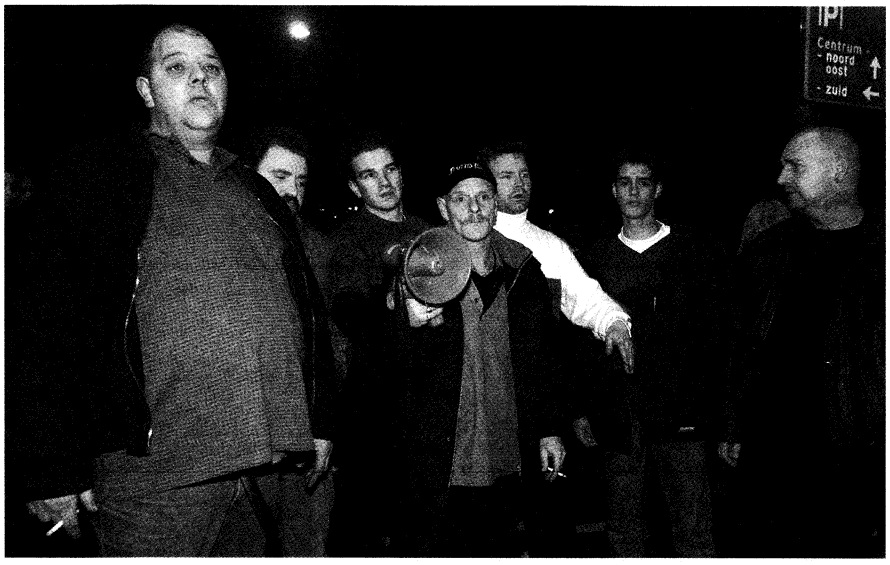

Nadat de politie op 16 december 2000 in Den Bosch tijdens een burenruzie een man had doodgeschoten, ontstonden er hevige rellen. Vrienden van de doodgeschoten man riepen de relschoppers op 18 december op het geweld te stoppen: 'Ga naar huis, gun die jongen een waardige begrafenis'. *(foto ANP)*

Aanslagen van Molukse splintergroep

Op 17 december 2000, de dag dat Molukse kerken op 60 plaatsen solidariteitsbijeenkomsten hielden met de op de vlucht gedreven inwoners van de Molukse eilanden, pleegde de Molukse actiegroep Maluku-warchild een aanslag met molotov-cocktails op het politiebureau van Lunteren. Een dag eerder had de groep de spoorwegen in de hoogste staat van paraatheid gebracht door 'een grote aanslag op de NS' en een 'kerstoffensief' aan te kondigen. Op 13 december had de groep al brand gesticht in een treinwagon, waarbij twee conducteurs gewond raakten. Begin december had de groep een aanslag met molotov-cocktails op een trein tussen Elst en Arnhem opgeëist.
De groep, die een afsplitsing leek te zijn van de actiegroep *People Against Genocide* (PAG), wilde dat de Nederlandse regering zich zou inzetten voor een militaire interventie op de Molukken onder de hoede van de Verenigde Naties.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ouders mogen zelf kinderopvang kiezen

De Tweede Kamer besloot op 4 december 2000 dat ouders niet langer verplicht waren van kinderopvang georganiseerd door gemeenten of werkgevers gebruik te maken. Het besluit viel tijdens een debat over een nieuwe wet voor kinderopvang, die beoogde de subsidie aan peuterzalen en crèches af te schaffen en deze voortaan direct aan ouders of werkgevers uit te keren. Ouders zouden onder de nieuwe wet zelf een plaats voor hun kind kunnen kopen. De gemeenten, die vaak hun eigen verlieslijdende crèches probeerden te beschermen tegen commerciële nieuwkomers, zouden niet langer verantwoordelijk zijn voor voldoende aanbod van crèches.

Grote staking bij de spoorwegen

Op 21 december 2000 brak een lang aangekondigde staking van ontevreden machinisten en conducteurs uit. Het treinverkeer kwam bijna helemaal stil te liggen. De NS-medewerkers, door het hele land verenigd in zogeheten personeelscollectieven, protesteerden tegen de plannen van de NS-directie om machinisten en conducteurs door de dag heen aan een beperkt aantal routes te binden. Dit zou de beste manier zijn om de veelvuldige vertragingen aan te pakken. De machinisten en conducteurs meenden dat dit 'rondje rond de kerk' hun werk erg saai zou maken.
De wilde staking had niet de steun van de bonden, die anderhalf jaar eerder met de plannen instemden en zich ook juridisch hadden vastgelegd.

Twee dagen eerder werd in het noorden vijf uur gestaakt door buschauffeurs van Arriva uit protest tegen de 'absurde' eisen die de provincies Drenthe en Groningen aan hun werkgever Arriva zouden stellen. Arriva weigerde op te draaien voor de extra bezuinigingen die het rijk de provincies had opgelegd. Het rijk wilde het busvervoer in het hele land verregaand privatiseren.

Nederland

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingherziening voorlopig voltooid

Op 12 december 2000 ging de Eerste Kamer akkoord met de laatste wetten om de ingrijpende hervorming van het belastingsysteem per 1 januari 2001 te kunnen laten ingaan. In de aanloop naar die laatste stemming was staatssecretaris Bos nog op enkele belangrijke punten akkoord gegaan met wijzigingen, onder meer inzake de aftrekbaarheid voor banken van rente op hybride leningen. Ingrijpende hervormingen betroffen onder meer de invoering van een boxenstelsel voor diverse soorten inkomen; verlaging van de zelfstandigenaftrek; het afschaffen van de ondernemersstatus voor commanditaire vennoten; het niet meer overdraagbaar maken van de belastingvrije voet die werd omgezet in een individuele heffingskorting; de vergroening van het belastingstelsel; en het schrappen of verminderen van tal van aftrekposten voor werkgevers en werknemers. In verband met de enorme stijging van de WOZ-aanslagen (onroerend goedbelasting) werd een forse verlaging van het eigen woningforfait doorgevoerd.
Volgens Kamerleden waren ongeveer 150 lobbygroepen in en rond het Binnenhof actief geweest tijdens de debatten over de belastinghervorming. Aan de beantwoording van de ruim 5.300 vragen uit de Eerste en Tweede Kamer hadden de ambtenaren van Bos volgens berekeningen 80.000 manuren besteed. Algemeen werd verwacht dat 2001 het jaar zou worden van uitgebreide reparatiewetgeving, wegens onbedoelde effecten van de onder grote tijdsdruk doorgevoerde hervormingen.

Heinz koopt CSM-divisies

De Amerikaanse voedingsmiddelenfabrikant Heinz bereikte op 20 december 2000 een akkoord met CSM over de overname van fabrieken die producten van bekende merken zoals Honig, Hak, Brinta, Venz, De Ruijter en Roosvicee maakten. Bij de levensmiddelenpoot van CSM werkten ruim 1.300 mensen. Heinz zou bereid zijn bijna een miljard gulden (ca. 450 miljoen euro) voor de fabrieken te betalen, waarmee het de grootste overname uit haar geschiedenis was.

KPN verkoopt aandelen Eircell

KPN en het Zweedse telecombedrijf Telia kwamen op 21 december 2000 overeen dat KPN zijn aandelen in het Ierse Eircell zou afstoten naar Vodafone, in ruil voor 220 miljoen aandelen van dat bedrijf ter waarde van 1,9 miljard gulden (ca. 875 miljoen euro). KPN kampte met een hoge schuldenlast van 48,5 miljard gulden (ca. 22 miljard euro). KPN had al eerder zijn belang in het Indiase Wipro verkocht en was op zoek naar kopers voor andere belangen.
KPN wilde zich meer concentreren op sterke posities in Nederland, België en Duitsland, heette het van de zijde van het KPN-bestuur. Om die reden kocht KPN een week eerder voor 500 miljoen euro het belang van France Telecom in KPN Orange in België.

JUSTITIE

Ex-burgemeester Peper niet vervolgd

Het Openbaar Ministerie in Breda besloot op 12 december 2000 oud-burgemeester Bram Peper van Rotterdam niet strafrechtelijk te vervolgen. Het onderzoek naar zijn declaraties, gebaseerd op een eerder onderzoek door forensische accountants van KPMG, werd afgesloten met een onvoorwaardelijk sepot. De door het OM vastgestelde verwijtbare handelingen, zoals een onterechte declaratie van bijna 7.500 gulden (ca. 3.400 euro), waren te beperkt en te oud om nog tot vervolging over te gaan, aldus het OM. Bovendien was Peper, die in maart moest aftreden als minister van Binnenlandse zaken, al 'ernstig in zijn privébestaan en in zijn ambt getroffen'. Ook had Peper het ten onrechte gedeclareerde bedrag terugbetaald.

OM hardhandig op de vingers getikt in valsemunterszaak

De rechtbank in Rotterdam verbood het Openbaar Ministerie op 22 december 2000 een zaak tegen enkele valsemunters voort te zetten, omdat het OM had getracht de rechtsgang te frustreren door de rechtbank bewust informatie te onthouden. Het OM had ervoor gezorgd dat de Duitse justitie zijn medewerking introk, nadat deze aanvankelijk had toegezegd een Duitse infiltrant als getuige naar Nederland te laten afreizen. De valsemunters waren al eerder op vrije voeten gesteld. Het OM kondigde aan tegen het besluit van de Rotterdamse rechtbank in beroep te gaan.

OM treft schikking in zaak Clickfonds

Het Openbaar Ministerie trof in december een grote schikking met een van de verdachten in de beursfraudezaak ('Operatie Clickfonds'), berichtte *NRC Handelsblad* op 22 december 2000. Het ging om de vooraanstaande Nijmeegse hoogleraar F. D. die van belastingontduiking werd verdacht. D. kocht zijn strafvervolging af voor 750.000 gulden (ruim 340.000 euro) en betaalde nog eens 1,3 miljoen gulden (ca. 600.000 euro) aan uitstaande belastingaanslagen. Eerder werd voor grote bedragen geschikt met Bank Bangert Pontier en SNS Bank en met een voormalig beheerder van het Philips pensioenfonds.
D. was een van de cliënten van belastingadviseur J. M., die ook verdachte was in de Clickfondszaak, die justitie in 1997 op het spoor kwam. Hij had op zijn beurt weer zakelijke belangen met een van de hoofdverdachten, de in Zwitserland woonachtige Nederlandse vermogensbeheerder D. de Groot. Justitie stuitte bij toeval op D.'s zaak toen zij in Zwitserland De Groots administratie in beslag nam. Daaruit bleek dat D. neveninkomsten had ondergebracht in een stichting. Het ging onder meer om gelden die hij kreeg van de farmaceutische industrie voor onderzoek en honoraria voor deelname aan congressen.

Visum afdwingen via rechter wordt mogelijk

In antwoord op vragen van de Tweede Kamer schreef minister Korthals van Justitie op 23 december 2000 dat het voor buitenlanders mogelijk zou worden om via de rechter een visum voor Nederland af te dwingen. Ambassades en consulaten konden een visum weigeren in geval van twijfel aan de goede trouw van de aanvrager 'maar de praktijk leert dat een dergelijk besluit in verband met een motiveringsprobleem het oordeel van de Nederlandse rechter niet kan doorstaan', aldus Korthals.
De bewindsman verzette zich tegen het voorstel van het VVD-Kamerlid Niederer om ook mensensmokkelaars te straffen die vluchtelingen niet uit winstbejag maar om ideële redenen hielpen Nederland binnen te komen. Evenmin wenste hij maatregelen te nemen tegen advocaten die alle 'trucs' in stelling brachten om hun cliënten in Nederland te houden. Volgens de minister maakten zij gewoon gebruik van alle mogelijkheden die het recht hen bood.

LANDBOUW

FAO waarschuwt voor uitsterven boerderijdieren

Iedere week verdwijnen er twee rassen 'boerderijdieren', waarschuwde de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) op 6 december 2000 in een rapport. Wereldwijd wordt een derde van alle rassen met uitsterving bedreigd, in Europa zelfs bijna de helft. De FAO volgde al jaren de ontwikkeling van de 6.500 rassen in 170 landen. De organisatie had elf Nederlandse rassen op de lijst van bedreigde boerderijdieren gezet.
De afgelopen honderd jaar waren volgens FAO-medewerker Keith Hammond ongeveer duizend rassen verdwenen. Hij zei dat onder de zoogdieren die in de landbouw werden gebruikt, in vijf jaar tijd het aantal bedreigde rassen was gestegen van 23 naar 35 procent. Onder de vogelrassen was dat percentage gestegen van 51 naar 63 procent.
De grootste bedreiging voor de biodiversiteit in de landbouw was de uitvoer van dieren uit landen met een geavanceerde landbouwtechnologie naar ontwikkelingslanden. Die dieren bleken niet goed bestand tegen de andere, meestal zwaardere leefomstandigheden in Derde Wereldlanden. Daarom mogen de inheemse dierrassen niet verloren gaan, aldus de FAO. Ook zouden die rassen een verzekering zijn voor de toekomst, als door nieuwe omstandigheden nieuwe fokrassen nodig waren.
Volgens het rapport verkeerden in Nederland drie rassen in de kritieke fase, met minder dan honderd geslachtsrijpe vrouwelijke dieren. Dat waren de brandrode runderen, de Friese roodbontkoeien en de Groninger paarden. Voor de laatste twee rassen was een beschermingsprogramma opgesteld.
Drie koeienrassen in Nederland werden volgens de FAO bedreigd. Dat waren de Dutch belted koe, de Groninger Blaarkop en de Lakenvelder. Ook het Gelders paard werd met uitsterving bedreigd, net als vier Nederlandse schapensoorten: de Clun forest, de Zwartbles, het Drentse heideschaap en het Mergellandschaap.

Duitse rundvleesproducten verboden

Op 23 december 2000 ging een verbod in op de verkoop van Duitse vleeswaren waarin rundvlees was verwerkt, nadat in Duitsland alarm was geslagen in verband met de mogelijke aanwezigheid van BSE-prionen in de producten. Supermarkten die zich niet aan het verbod hielden, zouden beboet worden door de Keuringsdienst van Waren.

NATUUR EN MILIEU

Kamer wil geen olieboringen in Biesbosch

Een Kamermeerderheid bestaande uit vertegenwoordigers van de PvdA, CDA, D66, GroenLinks en SP gaf op 6 december 2000 te kennen dat het kabinet alle boringen naar aardgas in of onder de Biesbosch moest afwijzen. Alleen de VVD wilde die onder strikte voorwaarden toestaan. Minister Jorritsma van Economische zaken verzekerde de Kamer dat niet in de Biesbosch zou worden geboord, als dit schade aan de natuur zou berokkenen. Alleen als de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) via een milieu-effectrapportage aantoonde dat het bedrijf via een schuine boring buiten het gebied zonder schade aardgas kon winnen, zou het kabinet met boringen kunnen instemmen, aldus Jorritsma.
De bewindsvrouw had de NAM enkele dagen eerder een nieuwe algemene boorvergunning verleend, nadat een vorige vergunning door een rechtbank was afgewezen. Deze had geconstateerd dat de NAM niet voldeed aan onder meer de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn.

Etiketten vuurwerk onjuist

Op 11 december 2000 schreef minister Pronk van VROM aan de Tweede Kamer dat de etiketten op opgeslagen vuurwerk meestal niet klopten. Niet meer dan zeventien procent van dat vuurwerk bleek bij onderzoek juist geclassificeerd. Vuurwerk van de zwaarste categorie bleek systematisch van een onjuist etiket voorzien te zijn. De Inspectie Milieuhygiëne had een onderzoek gedaan naar 46 bedrijven met meer dan 100.000 kilo vuurwerk in depot, waarvan tenminste 10.000 kilo in de buurt van woonhuizen.

Sluiting boerenbedrijven dreigt door ontzien natuurgebieden

Op 11 december 2000 ging de Tweede Kamer akkoord met de Reconstructiewet Concentratiegebieden, die varkenshouders en kippenfokkers verbiedt zich nog langer in de buurt van natuurgebieden te vestigen. De Kamer verschilde met minister Pronk van VROM alleen over de omvang van 'veearme' gebieden. Een ruime meerderheid vond een straal van 250 meter genoeg en zo'n strook zou alleen in het leven moeten worden geroepen voor zeer kwetsbare gebieden. Pronk en minister Brinkhorst van Landbouw wensten echter in de toekomst vast te houden aan een straal van 500 meter. Daardoor zouden 14.000 bedrijven kans lopen te moeten sluiten. Ook wilden de ministers enkele 'varkensvrije zones' aanwijzen.

Rivieren krijgen weer de ruimte

Het kabinet kondigde op 18 december 2000 aan de komende twintig jaar 2,8 miljard gulden (ca. 1,3 miljard euro) uit te trekken voor projecten om overstromingen te voorkomen. In plaats van nog meer dijkverhogingen wilde men de rivieren weer meer de ruimte geven. Een deel van de kust zou beter beschermd worden tegen het in de toekomst te verwachten hogere zeewaterpeil. De plannen sloten aan bij de aanbevelingen van de Commissie Waterbeheer 21e Eeuw die eerder een gedetailleerd advies publiceerde.
Op 22 december brak in het Limburgse Maasbree de dijk van Nederlands grootste kunstmatige spaarbekken door. Meer dan 100 miljoen liter water zette een tuinbouwgebied van tien hectare en een weg blank. Het waterbassin voor de opvang van regenwater was gebouwd door Waterleidingmij. Limburg en het Zuiveringschap Limburg en was pas drie weken eerder in gebruik genomen.
Eind december vroeg de gemeente Gouda om een jaarlijkse bijdrage van 30 miljoen gulden (ca. 14 miljoen euro) van het rijk om de problemen aan te pakken die waren ontstaan als gevolg van een veel te drassige bodem. De stad was niet in staat zich te houden aan een landelijke norm die stelde dat wegen en openbaar groen minstens op 80 cm boven het polderpeil moesten liggen. Wegen verzakten en bomen en ander groen verpieterden. Het rijk wilde eerst een onderzoek laten instellen. De bodem zou op vele plaatsen minstens 40 cm moeten worden opgehoogd.

CULTUUR EN WETENSCHAP

P.C. Hooftprijs voor Letterkunde

De P.C. Hooftprijs 2001 werd toegekend aan de schrijver Gerrit Krol (66) voor zijn gehele oeuvre. 'Bijna elk jaar kwam er wel een titel van hem uit en niet zelden waren het meerdere titels in verschillende genres: gedich-

Nederland

ten, verhalen, novellen, romans, essays, columns, studies', aldus de jury. Zijn debuutroman *De rokken van Joy* verscheen in 1962. Latere titels waren: *De oudste jongen, 60.000 uur* en *De vitalist.*
Het werk van Gerrit Krol wordt gekenmerkt door grote aandacht voor de vorm. Poëzie, roman en essay lijken door elkaar te lopen. In de essays van Gerrit Krol zitten verhaalelementen en in zijn verhalen komen essayistische betogen voor.

De P.C. Hooftprijs 2000 werd toegekend aan de dichteres Eva Gerlach (52). Gerlach debuteerde in 1979 met de bundel *Verder geen leed,* waarna nog een tiental bundels verscheen.
Volgens de jury wordt de poëzie van Eva Gerlach gekenmerkt door eenvoud van taal waarmee zij vorm geeft aan het vormeloze, 'want alleen op die manier kan er een dam worden opgeworpen tegen het verdwijnen, de dood en het verval'.

Erasmusprijs

De Erasmusprijs 2001 is toegekend aan de Italiaanse schrijver en germanist Claudio Magris (1939) en de Poolse historicus en publicist Adam Michnik (1946). De Erasmusprijs wordt jaarlijks toegekend aan een persoon of instelling die een voor Europa buitengewoon belangrijke bijdrage heeft geleverd op cultureel, sociaal of sociaal-wetenschappelijk terrein. Het thema van de Erasmusprijs 2001 was Culturele Breuklijnen.

Claudio Magris, hoogleraar Germanistiek in Triest, gaf in zijn boeken en essays een prachtige beschrijving van de culturele gelaagdheid van Midden- en Zuid-Europa. Zijn werk kan gelezen worden als toegepaste geografie en geschiedenis. Tegelijkertijd waren zijn boeken kunstwerken van blijvende waarde, zo meende de jury. De thema's die Magris gebruikt, kunnen ook worden overgezet op andere geografische of historische situaties in Europa. Zijn werk werd getypeerd als een voortdurende strijd tegen het vergeten.

Adam Michnik, historicus en hoofdredacteur van het dagblad *Gazeta Wyborcza,* maakte in zijn boeken en essays scherpe analyses van het culturele en politieke krachtenveld in het na-oorlogse Polen. Met de oprichting van het liberale dagblad Gazeta Wyborcza en zijn grote bijdrage aan het maatschappelijk debat, was Michnik, aldus de jury, een stuwende kracht geweest in de ontwikkeling van een democratische samenleving. Daarmee had hij tevens bijgedragen een het verkleinen van de culturele afstand tussen Polen en en het Westen van Europa.

In 2000 werd de Erasmuprijs uitgereikt aan danser en choreograaf Hans van Manen. Van Manen heeft 110 balletten op zijn naam staan en kreeg de prijs voor zijn gehele oeuvre en voor zijn bijzondere verdiensten voor de dans in Nederland.

Rem Koolhaas krijgt Pritzkerprijs

De Nederlandse architect Rem Koolhaas (56) kreeg in 2000 de meest prestigieuze internationale prijs voor architectuur: de Pritzkerprijs. Aan deze prijs is een bedrag verbonden van 100.000 dollar. Koolhaas werd onder meer bekend door zijn ontwerp van de Kunsthal in Rotterdam en zijn stedebouwkundig plan voor de uitbreiding van de Franse stad Lille. Hij heeft verder gebouwd in Korea, Japan en Portugal. Zijn ontwerp voor een villa in Bordeaux werd in 1998 door het blad *Time* uitgeroepen tot het beste ontwerp van het jaar. De woning was bestemd voor een echtpaar van wie de man invalide was. Zijn kamer was tegelijkertijd een lift waardoor hij moeiteloos alle drie de verdiepingen van het huis kon bereiken.
Koolhaas studeerde architectuur aan de 'Architectural Association School' in Londen en kon in 1972 met een beurs verder studeren in New York. Hij hield zich vooral bezig met de invloed van de grootsteedse cultuur op de architectuur.
In 1975 kwam hij terug naar Europa en opende samen met Elia en Zoe Zenghelis en Madelon Vriesendorp het Office of Metropolitan Architecture (OMA).

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Homo's en lesbiennes kunnen trouwen en adopteren

De Eerste Kamer stemde op 19 december 2000 met ruime meerderheid in met wetswijzigingen om het homoseksuele mannen en vrouwen mogelijk te maken met elkaar te trouwen en kinderen te adopteren. Voorstanders van openstelling van het huwelijk waren PvdA, VVD, D66, GroenLinks, SP en het onafhankelijke kamerlid Bierman met in totaal 49 stemmen. Deze partijen waren ook voor adoptie, maar bij dit wetsvoorstel waren de VVD-senatoren Van Eekelen en Korthals Altes tegen. Zij waren niet overtuigd van de gelijke behandeling van het kind bij adoptie door twee vrouwen of twee mannen. De christelijke fracties CDA, RPF/GPV en SGP met in totaal 26 zetels waren unaniem tegen beide wetsvoorstellen. De wet zou in het voorjaar van 2001 ingaan. Er was nog wel een aanpassingswet nodig voor het wijzigen van de terminologie in het burgerlijk wetboek.
De adoptie betrof alleen kinderen uit Nederland, waarvoor zowel hetero- als homoseksuele stellen niet getrouwd of geregistreerd hoefden te zijn. Interlandelijke adoptie was voor homoparen niet toegestaan, omdat landen niet meer zouden meewerken aan adoptie als zij wisten dat het kind ook naar homoparen zou kunnen gaan. Jaarlijks werden slechts enkele tientallen Nederlandse kinderen geadopteerd.

MILITAIRE ZAKEN

Leger schaft anti-tankmijnen aan

Staatssecretaris Van Hoof van Defensie liet de Tweede Kamer op 21 december 2000 weten dat de landmacht en het korps mariniers voorzien zouden worden van 55.000 anti-tankmijnen. De kosten zouden 132 miljoen gulden (ca. 60 miljoen euro) bedragen. In de voorgaande jaren waren 440.000 verouderde landmijnen vernietigd. Er resteerden nog 80.000 anti-tankmijnen, schreef Van Hoof, maar die voldeden niet op alle punten. De mijnen waren nodig om 'volwaardig aan gevechtsoperaties te kunnen deelnemen'. 'Nederlandse militairen kunnen zo met voldoende bescherming worden ingezet en burgers lopen zo min mogelijk risico', aldus Van Hoof in de brief.

(Vorige berichten pag. 709/1 e.v. - 2000)

BELGIË

BINNENLAND

Kritiek op asielbeleid bereikt hoogtepunt

In december 2000 was België in de greep van protesten inzake het asielbeleid van de regering die ernstig verlegen zat om nieuwe opvangplaatsen voor asielzoekers. In vele gemeenten kwamen inwoners in verzet tegen de opening van nieuwe asielzoekerscentra, zoals in Arendonk, Eeklo, Houtha-

len, Tombeek-Overijse, Sint-Niklaas, Wommelgem en Hasselt, meestal aangevoerd door lokale afdelingen van het Vlaams Blok of CVP-burgemeesters.
Op 10 december betoogden volgens de politie 2.000 (volgens de deelnemers 10.000) Agalev-aanhangers en militanten van mensenrechtenorganisaties, Derde Wereldgroepen en vakbonden in Brussel voor een soepeler immigratiebeleid en voor een onmiddellijke verblijfsvergunning voor illegalen, aangezien de regularisering van de tienduizenden aanvragen grote achterstand had opgelopen. De manifestatie richtte zich ook tegen de vele negatieve berichtgeving over asielzoekers, die veelal werden afgeschilderd als economische vluchtelingen die uit de sociale ruif wilden meeëten. Er zou sprake zijn van een ware hetze tegen de asielzoekers. Ook het nieuwe asielbeleid van de regering moest het ontgelden, met name de maatregel dat asielzoekers geen OCMW-bijdrage (bijstand) meer zouden ontvangen, enkel nog voedsel en onderdak.

SP'er Pascal Smet nieuwe commissaris-generaal voor de vluchtelingen

Op 22 december werd bekend dat Pascal Smet de nieuwe commissaris-generaal voor de vluchtelingen werd. Smet, SP'er maar toch adjunct-kabinetschef op het PRL-kabinet van Binnenlandse zaken en daar bevoegd voor het asielbeleid, volgde Luc De Smet op die een gebrek aan management-capaciteiten werd verweten. Het personeel van zijn dienst zou slecht opgeleid zijn en vaak veel te lang wachten met eerste beslissingen over asielzaken, zoals die van asielzoekers uit Kazachstan. Het personeel van het vluchtelingencommissariaat leek niet onder politieke curatele gesteld te willen worden en waarschuwde in een open brief voor een 'braindrain' bij de dienst.
Pascal Smet begon in 1991 als dossierbehandelaar bij de asieldienst. Later werd hij supervisor voor de sectie Azië en sectiehoofd Azië en Joegoslavië. De CVP zag in de benoeming een 'coup' van de socialisten.

Annemie Neyts belast met aanpassing wetgeving aan Europese richtlijnen

Op 22 december 2000 besloot het federale kabinet de taken van Freddy Willockx, regeringscommissaris bevoegd voor de omzetting van Europese richtlijnen in Belgisch recht, vanaf 1 januari 2001 over te dragen aan de staatssecretaris voor Buitenlandse zaken, Annemie Neyts. Onder Willockx, die op 1 januari zou aantreden als burgemeester van Sint-Niklaas, was de achterstand bij de omzetting van Europese richtlijnen in nationale wetgeving gedaald van 181 tot 106 nog openstaande dossiers.
De Europese Commissie zond de Belgische regering in december nog een zware waarschuwing (een zogeheten 'gemotiveerd advies') omdat zij onvoldoende had gedaan om de richtlijn over de liberalisering van de elektriciteitsmarkt na te leven.

Marokkaanse organisaties protesteren tegen niet-benoeming allochtonen

De Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties in Brussel stapte op 22 december 2000 uit het Intercultureel Centrum voor Migranten (ICCM), om te protesteren tegen het feit dat allochtonen ook na goede resultaten bij verkiezingen niet tot schepenen (wethouders) werden benoemd. Vooral de miskenning van de kandidaat-schepenen Nahima Lanjri (CVP) en Fatima Bali (Agalev) in Antwerpen zinde de Federatie niet. 'De denigrerende manier waarop de huidige politieke kaste omgaat met allochtonen toont aan dat ze het niet menen met de insluiting en aanvaarding van etnisch-culturele minderheden als volwaardige burgers', aldus een woordvoerder van de federatie.

Brussels parlement: maatregelen tegen extreem-rechtse partijen

De democratische partijen in het Brussels parlement keurden op 22 december 2000 unaniem een reglementswijziging goed, waardoor een politieke fractie geen overheidssubsidie meer zou krijgen als een van haar leden werd veroordeeld op basis van de wet van juni 1981 aangaande de bestraffing van racisme en xenofobie of op basis van de wet van maart 1995 die het negationisme, het ontkennen van de georganiseerde uitroeiing van de joden tijdens de Tweede Wereldoorlog, strafbaar stelt. Ook zou de betrokken partij geen gebruik meer mogen maken van de diensten van het parlement. De fractie mocht dan wel in het parlement zitting blijven nemen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kleine ondernemers krijgen meer geld

De federale regering stemde op 22 december 2000 in met wetsvoorstellen die de sociaal-economische positie van de zelfstandigen moesten verbeteren. In totaal ging het om maatregelen ter hoogte van 5,6 miljard frank (ca. 140 miljoen euro). Het grootste deel van het geld zou gaan naar de opwaardering van de laagste pensioenen van zelfstandigen en het gegarandeerd inkomen voor bejaarde kleine ondernemers, verbetering van de kinderbijslag en de ziekteverzekering. Ook zouden de voorwaarden voor toelating tot de faillissementsverzekering versoepeld worden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Korting op telefoontarieven voor Belgische pers niet toegestaan

Het Europees Hof van Justitie wees op 30 november 2000 de lage telefoontarieven af die het Belgische telecommunicatieconcern Belgacom hanteerde voor kranten, sommige weekbladen en het persagentschap *Belga*. Die tarieven waren al 60 jaar geleden ingevoerd. Volgens het EU-Hof had België enkele jaren geleden de Europese regelgeving voor de toegang tot telecommunicatiediensten niet correct omgezet. Die voorzag in de mogelijkheid van kortingen voor gebruikers met bijzondere sociale behoeften of een handicap. De media behoorden echter niet tot de bedoelde gebruikers, meende het Hof.
In de verdediging voerde België aan dat het op 3 december 1999 een wetsontwerp had goedgekeurd waardoor de financiering van de speciale perstarieven rechtstreeks door de overheid zou plaatsvinden. Dat was te laat, aldus het Hof. De Europese Commissie was er nog niet uit of dit soort overheidssubsidies in overeenstemming waren met de EU-regels voor staatssteun.

'Omvangrijke fraude bij Lernout&Hauspie'

De *Wall Street Journal* schreef op 19 december 2000 dat het in opspraak geraakte Vlaamse spraaktechnologiebedrijf Lernout&Hauspie (L&H) zich schuldig had gemaakt aan bedrog bij de financiële verslaglegging, zoals het antedateren van contracten en onjuist geboekte ruiltransacties. De krant, die als eerste in de zomer het wanbeleid bij het bedrijf aan de kaak had gesteld, had de hand weten te leggen op een vernietigend rapport van twee advocatenkantoren die de boek-

België

houding hadden doorgelicht. De advocaten bevalen disciplinaire maatregelen aan tegen de oprichters van het bedrijf, Jo Lernout en Pol Hauspie, ex-topman Gaston Bastiaens en voormalig vice-voorzitter Nico Willaert.
Na eerdere onthullingen waren zowel de Belgische justitie als de Amerikaanse beurstoezichthouder SEC een onderzoek gestart naar fraude en valsheid in geschrifte door het bedrijf. L&H dreigde in december 2000 failliet te gaan en verzette zich tegen een afwijzing van betalingsuitstel.
De Wall Street Journal maakte ook gewag van een brief van L&H's huisaccountant KPMG aan president-commissaris Roel Pieper, waarin het al grotendeels afgetreden topmanagement werd beschuldigd van een 'samenzwering' om informatie te verbergen en te vervalsen met als doel de resultaten te flatteren en de koers van L&H-aandelen op te drijven. Vlak voor kerstmis werd bekend dat vijf banken (Fortis, KBC, Artesia, Dresdner Bank en Deutsche Bank) voor 430 miljoen dollar (ca. 459 miljoen euro) het schip dreigden in te gaan, omdat zij geen kredietgaranties hadden bedongen bij de overname van het Amerikaanse bedrijf Dictaphone door L&H. Alleen medeoprichter Jo Lernout was eind december nog actief in het bedrijf, Hauspie was afgetreden, samen met het management. Ex-Philips-bestuurder Roel Pieper en de Amerikaan John Duerden hadden het roer overgenomen in de hoop het bedrijf te redden door onderdelen als Dictaphone af te stoten.
De Belgische Commissie voor het Bank- en Financiewezen (CBF) onderzocht eind december of voormalig L&H-topman Gaston Bastiaens rechtmatig had gehandeld bij de verkoop van een partij van 625.000 aandelen aan een groep kleine beleggers. Deze aandelen werden geplaatst door een bankenconsortium rondom ING Barings (een Britse dochter van ING).

JUSTITIE

Luiks Hof bevestigt vijf jaar gevangenisstraf voor Dutroux

Het Luikse hof van beroep bevestigde op 6 december 2000 de eerder door de rechtbank in Neufchâteau tegen kindermoordenaar Marc Dutroux uitgesproken straf van vijf jaar cel. Dutroux liep die straf op voor de misdaden die hij pleegde tijdens zijn spectaculaire ontsnapping uit het justitiepaleis van Neufchâteau op 23 april 1998. Hij belaagde toen een rijkswachter, stal zijn dienstwapen, stal in het centrum van Neufchâteau een auto en bedreigde met het wapen enkele mensen.
Het proces tegen Dutroux voor moord op en handel in kinderen moest eind 2000 nog steeds plaatsvinden.

Steeds meer verdachte transacties aangemeld

De Cel voor Financiële Informatieverwerking, beter bekend als de Anti-Witwascel, ontving in 2000 9.889 meldingen van verdachte transacties, 24 procent meer dan het voorgaande jaar. Meer dan 2.000 werden aan nader onderzoek onderworpen. Het aantal dossiers dat de dienst doorspeelde aan justitie – 718 in totaal – steeg met 60 procent, zo bleek uit het jaarverslag van de dienst dat op 20 december 2000 werd gepubliceerd. De meeste witwasdossiers hielden nog altijd verband met de drugshandel. Maar illegale handel in auto's, mobiele telefoons, tabak, alcohol en olie, grootschalige belastingfraude, prostitutie en georganiseerde misdaad werden belangrijker. Mensenhandel was in 2000 goed voor zestien witwasdossiers.
Meer dan 100 zaken werden aangebracht door de Centrale Dienst voor de bestrijding van de Georganiseerde Economische en Financiële Delinquentie (CDGEFID). Deze schatte de btw-fraude, de hoofdmoot van de belastingfraude, op minstens 30 miljard frank (ca. 740 miljoen euro). In ten minste 263 rechtszaken werden 380 personen veroordeeld voor samen 817 jaar gevangenisstraf. De rechtbanken legden voor 370 miljoen frank (ruim 9 miljoen euro) aan boetes op en voor 8,7 miljard frank (ca. 220 miljoen euro) aan verbeurdverklaringen.

Schrijver Herman Brusselmans veroordeeld

Schrijver Herman Brusselmans werd op 21 december 2000 veroordeeld tot een schadevergoeding van 100.000 frank (ca. 2.500 euro) aan modeontwerpster Ann Demeulemeester. Volgens de Antwerpse rechtbank had Brusselmans in zijn roman *Uitgeverij Guggenheimer* haar 'reputatie en integriteit' aangetast. De rechtbank weigerde evenwel in te gaan op het verzoek van Demeulemeester om het boek alleen weer tot de verkoop toe te laten als enkele passages werden geschrapt.

Duitsland

LANDBOUW

Twee veemarkten met sluiting bedreigd

Minister van Landbouw Jaak Gabriëls gaf op 29 december 2000 aan zeven veemarkten (Sint-Truiden, Brugge, Anderlecht, Ieper, Neufchâteau, Bastogne en Ciney) een definitieve erkenning als verzamelcentrum. De veemarkten van Battice en Menen zouden op 1 januari 2001 moeten sluiten, tenzij ze alsnog tegemoet zouden komen aan de bezwaren die betrekking hadden op de hygiëne en garanties voor een diervriendelijke behandeling van vee.

BUITENLANDSE ZAKEN

Arrestatiebevel tegen Yerodia gehandhaafd

Het Internationaal Gerechtshof in Den Haag weigerde op 8 december 2000 België te dwingen het internationale arrestatiebevel tegen de voormalige Kongolese minister van Buitenlandse zaken, Abdoulaye Yerodia Ndombasi, in te trekken. Kongo had het hof hierom in oktober gevraagd. De rechters wezen evenwel ook de Belgische eis af om de zaak te sluiten.

Moreels wordt gezant in Afrika

Minister van Buitenlandse zaken Louis Michel bevestigde op 20 december 2000 dat senator Reginald Moreels, die in 2000 uit de CVP stapte, benoemd zou worden tot België's speciaal gezant voor humanitaire kwesties in Afrika. Hij zou in Nairobi worden gestationeerd en vooral de hulp in kaart brengen die voormalige Belgische kolonies zoals Kongo en Rwanda nodig hadden.

(Vorige berichten pag. 714/3 e.v. - 2000)

DUITSLAND

BINNENLAND

Schily wil centrale registratie misdaden neo-nazi's

Minister van Binnenlandse zaken Otto Schily maakte op 21 november 2000 bekend dat het aantal geregistreerde misdaden van neo-nazi's in de eerste negen maanden van 2000 was opgelopen tot meer dan 10.000. Een jaar eer-

der werd die grens pas na twaalf maanden overschreden. Schily noemde het cijfer teleurstellend, maar zei ervan overtuigd te zijn dat 'de Duitse samenleving racisme en geweld tegen minderheidsgroepen niet accepteert'.
Schily zei verder dat het Bundeskriminalamt voortaan de misdaden van neo-nazi's centraal zou registreren, zodat de regionale en federale overheid geen tegenstrijdige cijfers meer konden publiceren. 'Er was een gebrek aan coördinatie', aldus Schily.

Swastika-symbool in bos vernietigd

Op 21 november 2000 ruimde de Duitse overheid 60 lariksen in een bos nabij Zernikow. De lariksen vormden in de herfst – als ze geel kleurden – een gigantisch swastika-symbool te midden van de groene pijnbomen. De lariksen waren daar in 1938 geplant als eerbetoon aan Hitler. De boswachters kwamen in actie nadat het persbureau *Reuters* een luchtfoto van het nazi-symbool publiceerde.

Pruisische adel krijgt geen compensatie

Het Constitutioneel Hof in Karlsruhe stelde op 22 november 2000 40 mensen in het ongelijk die compensatie eisten voor het hun ontnomen land eerst door de nazi's en vervolgens de communisten. Onder de eisers bevonden zich erfgenamen van de Pruisische adel.
De eisers meenden dat de compensatiewet van 1994 hen onvoldoende tegemoet kwam. Het Hof besliste dat een overheid prioriteiten moest stellen en dat die terecht waren gelegd bij de heropbouw van de Oost-Duitse economie in plaats van bij een uitgebreide compensatie van enkele slachtoffers.

Twee ministers stappen op

Minister van Cultuur Michael Naumann maakte op 23 november 2000 zijn ontslag bekend. Hij zou mede-uitgever worden van het weekblad *Die Zeit*. Een droombaan, volgens kanselier Gerhard Schröder.
Een week eerder had minister van Transport Reinhard Klimmt al ontslag genomen. Dit omdat hij betrokken was bij een verduistering bij een lokale voetbalclub in Saarbrücken.

Kohl beschuldigt pers van karaktermoord

Oud-kanselier Helmut Kohl hield op 24 november 2000 een persconferentie vanwege de verschijning van *Helmut Kohl. Mijn dagboek 1998 – 2000*. In dit 350 pagina's tellende boek ging Kohl in op het financieringsschandaal van zijn partij. Onthullingen bevatte het boek echter niet.
Kohl trok op de persconferentie fel van leer tegen de media. Hij beschuldigde hen ervan feiten uit hun verband te halen om zo zijn zestienjarig kanselierschap in diskrediet te brengen.
Kohl gaf toe één grote fout te hebben gemaakt door een anonieme gift van één miljoen dollar te accepteren. Hij zei dat kritiek op die handelswijze terecht was. Hij voegde er verder aan toe dat het geld was bedoeld om de CDU in de voormalige DDR op te bouwen.
Verder zei Kohl: 'Ik ben neergezet als een corrupt en machtsziek politicus. Er zijn verschrikkelijke leugens verspreid. Ik ben afgeschilderd als een demon in een campagne die was bedoeld om mij te criminaliseren.'

CDU krijgt opnieuw boete

Het Duitse parlement legde de CDU op 1 december opnieuw een boete op, ditmaal van 3,44 miljoen mark (ca. 1,75 miljoen euro). De boete was vanwege illegale partijfinanciering voor een bedrag waarvoor eerder nog geen boete was opgelegd.
Het was de derde boete voor de CDU. In februari 2000 kreeg de partij een boete van 41 miljoen mark (ca. 21 miljoen euro) vanwege illegale financiering van de partij. Zomer 2000 volgde een boete van 4,35 miljoen mark (ca. 2,22 miljoen euro) voor de één miljoen dollar die Kohl had aangenomen.

Parlement achter verbod NPD

De Bondsdag ondersteunde op 8 december 2000 met grote meerderheid het regeringsvoorstel het Constitutioneel Hof in Karlsruhe om een verbod van de neo-nazistische Nationaal Democratische Partij (NPD) te vragen. Dit vanwege het ondemocratische karakter van de partij. De Duitse grondwet stelde namelijk dat ondemocratische partijen verboden moesten worden. De procedure daartoe zou zeker twee jaar kosten.
De steun was kamerbreed. Wolfgang Bosbach (CDU): 'De marsen van de NPD zijn niet alleen een schande voor Berlijn, maar voor Duitsland als geheel. Ze beschadigen het beeld van Duitsland in de hele wereld en daarom kunnen we dit niet langer tolereren.' Gregor Gysi (PDS): 'De geschiedenis zou waarschijnlijk anders zijn verlopen als we in de jaren twintig ook de nazi-partij hadden verboden.'
Slechts de FDP stemde tegen het verbod, omdat de democratie volgens de liberalen niet echt werd bedreigd: 'De electorale resultaten zijn zodanig dat hier geen bedreiging van uitgaat.'
De CDU onthield zich overigens in tweede instantie van stemming. Ze meende dat het beter zou zijn om de NPD in eerste instantie uit te sluiten van overheidssubsidies.

De aanvraag voor het verbod leidde tot marsen van enkele honderden NPD-aanhangers, steevast gevolgd door een grote tegendemonstratie. Dat was onder andere het geval op 25 november in Berlijn, op 9 december in Keulen en op 16 december in Dortmund. Telkens moest een enorme politiemacht de orde bewaren. Desondanks braken in Berlijn en Keulen gevechten uit.

Berlijn verkoopt veestapel

Het gemeentebestuur van Berlijn besloot op 13 december 2000 haar 12.500 koeien te verkopen. De Duitse hoofdstad beschikte ruim 100 jaar over de grootste veestapel van Duitsland, elk jaar goed voor 41 miljoen liter melk en 550.000 mark (ca. 281.000 euro) aan extra inkomsten. De stad had de veestapel om er voor te zorgen dat delen van de stad hun landelijk karakter zouden behouden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid het laagst in vijf jaar

Het ministerie van Arbeid publiceerde op 5 december 2000 de nieuwe werkloosheidscijfers. Daaruit bleek dat de werkloosheid in november was gedaald tot 3,645 miljoen mensen – 8,9 procent van de beroepsbevolking. Daarmee bevond de werkloosheid zich op het laagste peil van de afgelopen vijf jaar. Het aantal werkenden was in die maand gestegen tot 39 miljoen mensen, het hoogste aantal sinds 1990.
Het ministerie van Arbeid verklaarde dat de dalende werkloosheid te danken was aan de economische groei en verwachtte dat die daling zich ook in 2001 zou voortzetten: 'Onze begroting voor 2001 gaat uit van een verdere daling met 270.000 mensen.'

Duitsland

Regering en vakbonden eens over hervorming pensioenstelsel

Minister van Arbeid, Walter Riester, en de voorzitter van de Duitse Federatie van Vakverenigingen, Dieter Schulte, bereikten op 11 december 2000 een akkoord over de hervorming van het pensioenstelsel.
Het pensioen zou dalen van 70 procent van het laatste loon naar 67 procent van het laatste loon. Het oorspronkelijke regeringsplan ging uit van 64 procent.
Verder zou de pensioenpremie niet meer mogen bedragen dan 22 procent van het loon. Dat percentage lag op dat moment op 19,3 procent.
Tenslotte zouden regering en vakbonden werknemers stimuleren om tenminste vier procent van hun loon aan te wenden voor een aanvullende pensioenverzekering.
Het bedrijfsleven bekritiseerde het akkoord, omdat Duitsland zich geen hogere pensioenen zou kunnen veroorloven dan 62 procent van het laatstverdiende loon. Het akkoord was daarom volgens het bedrijfsleven onbetaalbaar. Verder zou het voor te hoge loonkosten zorgen en geen echte impuls bevatten om een aanvullende pensioenverzekering af te sluiten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belangrijke stap naar compensatie oorlogsslachtoffers

Op 11 december 2000 werd bekend dat in de twee voorafgaande maanden in New York ruim 50 aanklachten tegen Duitse bedrijven waren ingetrokken. De aanklachten waren ingediend door nazi-slachtoffers die compensatie eisten voor het hen aangedane leed. Het intrekken van de aanklachten was een voorwaarde van de Duitse bedrijven om over te gaan tot uitbetaling van een bedrag van vijf miljard dollar (ca. 5,3 miljard euro) aan het Fonds voor Dwangarbeiders en Nazi-slachtoffers. Naar verwachting zouden 900.000 mensen in aanmerking komen voor een bedrag van 2.500 tot 7.000 dollar (tussen de 2.640 en 7.400 euro).

Verzekeraar meldt record aantal natuurrampen

Munich Re, 's wereld grootste herverzekeraar, maakte op 28 december 2000 bekend dat de wereld in 2000 was getroffen door 850 natuurrampen, een record. Munich Re voorspelde dat dit aantal nog verder zou toenemen vanwege het broeikaseffect en de overbevolking.
Het aantal slachtoffers viel in 2000 mee omdat vooral dunbevolkte gebieden werden getroffen. Er vielen in 2000 10.000 doden tegen 75.000 een jaar eerder. De totale schade bedroeg 30 miljard dollar (ca. 31,75 miljard euro), waarvan 7,5 miljard dollar (ca. 7,9 miljard euro) was gedekt door de verzekering. De grootste ramp was de overstroming die Mozambique in februari trof en die een half miljoen mensen dakloos maakte. De bosbranden die de Verenigde Staten teisterden, kostten de verzekeraars het meeste geld: ongeveer één miljard dollar.

JUSTITIE

Celstraf voor Amerikaanse stenengooiers

Een rechtbank in Darmstadt veroordeelde op 22 december 2000 drie Amerikanen van vijftien, achttien en achttien jaar tot gevangenisstraffen van 7 en 8,5 jaar wegens moord. De drie tieners hadden in februari vanaf een viaduct stenen ter grootte van een voetbal op een snelweg gegooid. Hierbij kwamen bij afzonderlijke ongelukken een vrouw van 20 en een vrouw van 41 jaar om het leven. Verder vielen er vijf gewonden.
De drie woonden met hun ouders in Lincoln Village, een nederzetting voor Amerikaanse militairen nabij Darmstadt.

GEZONDHEID EN ZORG

BSE-crisis treft Duitsland

Eind 2000 werd Duitsland getroffen door een aantal gevallen van de gekke-koeienziekte (BSE). Dat veroorzaakte grote opwinding in het land dat tot dan toe gevrijwaard was gebleven van BSE. Het consumeren van met BSE besmet vlees kan bij mensen leiden tot de Ziekte van Creutzfeldt-Jacob.
Heide Simonis, premier van de deelstaat Sleeswijk-Holstein, maakte op 26 november 2000 bekend dat in haar deelstaat het eerste geval van BSE was ontdekt. Dat aantal liep binnen een maand op tot vijf besmette koeien en vier verdachte gevallen van BSE. Dat was overigens slechts een fractie van de 180.000 runderen die op het hoogtepunt van de BSE-crisis in Groot-Brittannië besmet waren. Daar werd uiteindelijk bij 87 mensen de Ziekte van Creutzfeldt-Jacob vastgesteld.

Estland

De minister van Gezondheidszorg, Andrea Fischer, waarschuwde naar aanleiding van de crisis op 20 december voor de consumptie van producten waar de ruggengraat van een rund in was verwerkt. 'We moeten namelijk elk risico uitsluiten', aldus Fischer. De consumptie van rundvlees was toen al gedecimeerd. Duitsers stapten massaal over op andere vleesproducten of kochten vleesvervangers.
De Europese Unie leverde op 24 december forse kritiek op Duitsland. Een Europees onderzoek had eerder dat jaar aangetoond dat Duitsland weinig voorzorgsmaatregelen tegen BSE nam. Zo werd in driekwart van het veevoer dierlijk meel gevonden, een product dat verder in Europa niet werd gebruikt vanwege het BSE-risico. Duitsland ondernam echter geen enkele actie. Het land kwam pas in actie nadat de eerste BSE-koe was ontdekt.

(Vorige berichten pag. 654/1 e.v. - 2000)

ESTLAND

BINNENLAND

Ministers overleven moties van wantrouwen

Minister van Financiën Siim Kallas overleefde op 10 april 2000 een motie van wantrouwen van de oppositie, die was ingediend vanwege zijn rol in een financieel schandaal in 1993 toen hij nog voorzitter van de Centrale bank was. De stemming verliep volgens de scheidslijn tussen de partijen. Het was de tweede stemming over de rol van Kallas in het schandaal sinds het aantreden van de regering in maart 1999.
Minister van Binnenlandse zaken Tarmo Loodus overleefde op 4 mei eveneens een motie van wantrouwen van de oppositie in het parlement. Zij beschuldigde Loodus van slecht beheer van zijn ministerie en stelde hem verantwoordelijk voor een toename van de criminaliteit.

'Estland minst corrupt van de Baltische staten'

Volgens de organisatie *Transparency International* is Estland het minst corrupt van de Baltische staten, zo werd op 13 september 2000 door de Letse NGO Delna in Riga bekendgemaakt. Het onderzoek was gebaseerd

op vraaggesprekken gevoerd tussen 1998 en 2000 met nationale en internationale zakenlieden, NGO's en het publiek over de mate van corruptie in een land. In totaal werden 90 landen onderzocht, waarvan Finland bovenaan stond als het minst corrupt en Nigeria helemaal onderaan op de 90e plaats. Estland kwam op de 27e plaats, Litouwen op de 43e en Letland op de 57e.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overleg EU en Estland over monetair en fiscaal beleid

Tijdens overleg met de Europese Unie in Brussel verklaarde op 28 maart 2000 de Estlandse minister van Financiën Siim Kallas dat het als voorbereiding op toetreding tot de Europese Unie een strikt fiscaal beleid zou voeren in de periode 2000-2003 en zijn munt aan de D-mark gekoppeld zou houden. Estland had eerder te kennen gegeven te overwegen eenzijdig de euro in te voeren zonder dat er sprake was van lidmaatschap van de EU. Dit plan werd opgegeven na druk van de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank.

Belang in twee elektriciteitscentrales voor Amerikaans bedrijf

De regering stemde er op 27 juni 2000 na vier jaar onderhandelen mee in 49 procent van de aandelen van twee elektriciteitscentrales te verkopen aan het Amerikaanse bedrijf NRG Energy Inc. voor minimaal 54,5 miljoen dollar (ca. 57,6 miljoen euro). Volgens de overeenkomst zou NRG over een periode van vijftien jaar een investering doen van zes miljard kroon (ca. 382 miljoen euro) in de twee centrales van AS Narva Elektrijammad en in het staatsbedrijf voor schalieolie (olie uit bitumineuze leisteen gewonnen) Eesti Polevkivi, dat voor 51 procent in handen zou zijn van de twee centrales. NRG zou ook investeren in sociale en milieuprogramma's.
Naar aanleiding van de overeenkomst werd op 28 augustus een motie van wantrouwen in het parlement ingediend tegen minister van Economie Mihkel Parnoja, die echter werd verworpen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Rusland bekritiseert mensenrechten in Estland

Rusland beschuldigde op 28 maart 2000 Estland ervan zijn Russischtalige minderheid te discrimineren. Het Russische ministerie van Buitenlandse zaken citeerde een rapport van een commissie van de Verenigde Naties waaruit zou blijken dat Estland bepaalde sociale uitkeringen alleen verleende aan Estischtalige burgers.

EU positief over wijzigingen taalwet

De Europese Unie sprak zich op 16 juni 2000 bij monde van de Eurocommissaris voor Uitbreiding Günter Verheugen positief uit over een liberalisering van de taalwet die het gebruik van Estisch als officiële taal bevorderde. Het parlement van Estland had enkele dagen eerder minder strikte eisen gesteld met betrekking tot het gebruik van het Estisch in de zakensfeer.
In Estland bestond op dat moment een Russischtalige minderheid die ongeveer een derde van de bevolking uitmaakte en voor een groot deel geen Estisch sprak.

Helft Esten vindt minderheden niet loyaal aan staat

Volgens een opinieonderzoek, waarvan de resultaten op 11 september 2000 in het dagblad *Eesti Paevaleth* bekend werden gemaakt, vond bijna de helft van de Esten dat etnische minderheden die in het land woonden niet loyaal aan de staat waren. 46 procent van de ondervraagden was het eens met de uitspraak: 'Niet-Esten bewijzen Estland door hun vertrek een dienst.' 45 procent stemde in met de uitspraak dat niet-Esten 'niet loyaal waren aan de Estlandse staat en zijn ontwikkeling niet steunden'. Het onderzoek had in maart 2000 plaatsgevonden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische diplomaten uitgewezen wegens spionage

Estse media berichtten op 1 september 2000 dat twee Russische diplomaten een dag eerder waren uitgewezen wegens pogingen inlichtingen te verzamelen over de Estse strijdkrachten en de grenswacht. Moskou verwierp de aantijging en wees onmiddellijk als vergelding twee Estse diplomaten uit.

Voorstel gezamenlijke Baltische eis aan Rusland tot schadevergoeding

De belangrijkste regeringspartij van Estland, Pro Patria, sprak zich op 5 september 2000 uit voor een gezamenlijke eis van de Baltische staten aan Rusland tot schadevergoeding. Deze zou moeten worden uitgekeerd vanwege de 50-jarige bezetting van Estland, Letland en Litouwen door de Sovjet-Unie tussen 1940 en 1991. Toekenning van de vergoeding zou in het voorstel van Pro Patria tevens een Russische erkenning inhouden dat er sprake was van een bezetting.

Helft van de bevolking voorstander van toetreding NAVO

Volgens drie opiniepeilingen die in 2000 werden gedaan, steunde bijna de helft van de bevolking het voornemen tot de NAVO toe te treden, zo maakte het ministerie van Buitenlandse zaken op 6 december 2000 bekend. Het percentage voorstanders varieerde van 45 tot 49 procent. Tegenstanders van toetreding maakten tien procent van de bevolking uit en 25 procent had geen mening.

(Vorige berichten pag. 146/1 e.v. - 2000)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Generaalspleidooi voor erkenning Franse martelingen in Algerije

De gepensioneerde generaal Jacques Massu pleitte op 22 november 2000 in het dagblad *Le Monde* voor het officieel toegeven en veroordelen van de martelingen door Franse militairen tijdens de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog. Massu, die in 1957 leiding had gegeven aan Franse paramilitairen tijdens de Slag bij Algiers en eerder in verschillende boeken schreef dat hij opdracht tot martelingen had gegeven, had recentelijk voor het eerst twijfel getoond aan de juistheid van zijn handelen.
De gepensioneerde generaal Paul Aussaresses, één van Massu's voormalige assistenten, verklaarde tegenover dezelfde krant dat hij persoonlijk 24 vermeende Algerijnse guerrillaleiders had vermoord en voegde eraan toe dat naar schatting 3.000 andere verdachten waren vermoord, waarna de militairen hun lichamen lieten 'verdwijnen'.
Communistische afgevaardigden verzochten dezelfde dag om een officieel onderzoek naar de Franse martelingen tijdens de Alge-

rijnse oorlog en vroegen om een compensatieregeling voor de slachtoffers.

Gemeentebestuur Parijs torpedeert hoofdstedelijke begroting

Op 12 december 2000 torpedeerde het rechtse gemeentebestuur van Parijs de hoofdstedelijke begroting voor 2001 die was opgesteld door burgemeester Jean Tibéri. De meeste gemeenteraadsleden van de gaullistische Rassemblement pour la République (RPR) weigerden hun goedkeuring te geven aan de begroting van 39,2 miljard franc (ca. zes miljard euro) en zeiden dat het pakket na de gemeentelijke verkiezingen in maart 2001 moest worden uitgewerkt.
Volgens nieuwscommentatoren probeerde de RPR, die twee maanden eerder Tibéri uit haar gelederen had gezet nadat er een gerechtelijk onderzoek was ingesteld naar zijn betrokkenheid bij corruptieschandalen, de politieke schade voor de partij te beperken en te voorkomen dat Tibéri invloed zou gaan claimen op basis van de in potentie populaire begroting.

Nationale Assemblee wijzigt verkiezingskalender 2002

Op 20 december 2000 ging een meerderheid in de Nationale Assemblee akkoord met het voorstel van de socialistische premier Lionel Jospin om de data van de presidents- en parlementsverkiezingen in 2002 om te draaien. Hiermee corrigeerde het parlement de verkiezingskalender die in de war was geraakt nadat president Chirac in 1997 vroegtijdig het parlement had ontbonden, waardoor de presidentsverkiezingen na de parlementsverkiezingen zouden worden gehouden. Dat zou ingaan tegen de logica van de Vijfde Republiek die aan de president meer macht had toegekend ten koste van het parlement. Volgens de nieuwe data zouden de presidentsverkiezingen in maart 2002 worden gehouden en de parlementsverkiezingen in mei 2002.
De parlementsmeerderheid, die dankzij de steun van een deel van de centrumrechtse Union pour la Démocratie Française (UDF) aan de socialisten tot stand was gekomen, betekende een tactische overwinning voor premier Lionel Jospin. Deze zou door de wijziging in de eerste verkiezingen in maart 2002 een directe confrontatie kunnen aangaan met Jacques Chirac.
Chirac's Rassemblement pour la République (RPR) had tegen het omdraaien gestemd omdat zij een overwinning bij de parlementsverkiezingen verwachtte waardoor de kansen voor herverkiezing van Chirac bij de aanvankelijk latere presidentsverkiezingen aanzienlijk zouden zijn vergroot.
Ook de groene en de communistische bondgenoten van Jospin hadden tegen gestemd omdat zij de wijziging zagen als een poging om het presidentschap verder te versterken ten koste van de Nationale Assemblee.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verbod op avond- en nachtwerk voor vrouwen geschrapt

De Nationale Assemblee stemde op 28 november 2000 vóór het schrappen van een negentiende-eeuws verbod voor vrouwen om 's avonds vanaf negen uur en 's nachts te werken. Het besluit kwam nadat het Europees Hof van Justitie eerder had bepaald dat het verbod in strijd was met de Europese anti-discriminatie wetgeving.
De wet, die betrekking had op bepaalde werkterreinen zoals fabrieken en mijnbouw maar niet gold voor meer 'vrouwelijke' beroepen als verpleegsters en schoonmaaksters, was destijds ingesteld om morele en familiewaarden veilig te stellen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kosten Crédit Lyonnais-debacle geschat op 22 miljard euro

De nationale rekenkamer maakte op 4 december 2000 bekend dat de val van Crédit Lyonnais en verschillende kleinere staatsgecontroleerde banken sinds de recessie in het begin van de jaren '90 de opeenvolgende Franse regeringen naar schatting 145 miljard franc (ca. 22 miljard euro) had gekost. Volgens de rekenkamer had Crédit Lyonnais alleen al de staat 110 tot 120 miljard franc (17 à 19 miljard euro) gekost. De definitieve kosten konden volgens de rekenkamer pas worden berekend wanneer alle activa waren verkocht.
Het ministerie van Financiën plaatste vraagtekens bij de berekeningen van de rekenkamer en zei voorlopig vast te houden aan haar schatting van 77 miljard franc (ca. 11,75 miljard euro), maar volgens de rekenkamer moest het ministerie behalve het verlies van activa ook de kosten van de reddingsoperatie bij de verliezen optellen.
Vóór het financiële debacle, dat begon met de onthulling van enorme verliezen in 1993, was Crédit Lyonnais één van de grootste banken ter wereld.

Aandeelhouders Airbus geven groen licht voor bouw superjumbo

Op 19 december 2000 gaven de aandeelhouders van Airbus Industrie in Toulouse toestemming om te starten met de bouw van een nieuwe serie superjumbo's die de Boeiing 747 als grootste passagiersvliegtuig van haar troon moest gaan stoten. Eerder hadden zes vliegmaatschappijen hun definitieve garantieafname gegeven voor in totaal 50 A380 superjumbo's. De eerste jumbo's zouden begin 2006 moeten worden afgeleverd.

JUSTITIE

Yahoo moet nazi-sites voor Fransen ontoegankelijk maken

Een Franse rechtbank bepaalde op 20 november 2000 dat de Amerikaanse computergigant Yahoo internet-sites die nazistische artikelen verkopen ontoegankelijk moest maken voor Franse burgers. De rechtbank gaf Yahoo drie maanden de tijd om het noodzakelijke filtersysteem te installeren en bepaalde dat de maatschappij 100.000 franc (ca. 15.244 euro) boete zou moeten betalen voor elke dag dat de termijn werd overschreden.

Yahoo, dat had betoogd dat het niet kon voorkomen dat Franse surfers de verkoop van nazistische artikelen op haar Engelstalige Yahoo.com zagen, noemde de gerechtelijke uitspraak een gevaarlijk precedent voor het internet en overwoog in hoger beroep te gaan.
Activisten van het Internationaal verbond tegen racisme en antisemitisme (LICRA) en de Vereniging van Frans Joodse studenten (UEJF), die de zaak voor de rechtbank hadden gebracht, noemden de uitspraak een triomf voor de democratie.

Franse rechtbank veroordeelt tien ETA-activisten

Een Franse rechtbank veroordeelde op 18

december 2000 tien activisten van de Baskische afscheidingsbeweging ETA tot gevangenisstraffen variërend van vijf tot acht jaar. Onder hen waren de vermeende ETA-leider Ignacio Gracia Arregui en de voormalige militaire leider José Arizcurent Ruiz. Beiden werden schuldig bevonden aan lidmaatschap van een terroristische organisatie.

Britse mannen veroordeeld wegens migrantensmokkel

Een rechtbank in de Noord-Franse havenstad Boulogne veroordeelde op 28 december 2000 twee Britse mannen tot gevangenisstraffen van zes en vijftien maanden wegens een poging om 28 illegale migranten uit Turkije via Frankrijk naar Groot-Brittannië te smokkelen. De mannen vertelden de rechtbank dat zij niet wisten dat de illegalen zich hadden verscholen in hun vrachtwagen waarmee zij de veerboot waren opgereden om het Kanaal over te steken.

GEZONDHEID EN ZORG

Rundvlees van menu bij restaurants en scholen vanwege BSE-risico

Op 6 november 2000 besloten de autoriteiten van de Zuid-Franse stad Toulouse rundvlees van de schoolmenu's te schrappen uit vrees voor mogelijke besmetting met de gekke-koeienziekte BSE. Een week eerder hadden diverse scholen in Parijs eveneens rundvlees van het menu geschrapt en andere steden en gemeentes zouden dezelfde voorzorgsmaatregel overwegen.
Het Franse ministerie van Landbouw meldde dezelfde dag dat er opnieuw drie BSE-gevallen waren ontdekt, waarmee het officiële aantal BSE-gevallen in 2000 op minstens 89 kwam.
De angst voor de gekke-koeienziekte bleef niet tot de scholen beperkt. De Franse restaurantketen Bufallo Grill maakte bekend dat zij rundvlees in haar 215 restaurants van het menu had gehaald. Twee weken eerder hadden verschillende supermarktketens gemeld dat zij rundvlees hadden verkocht dat mogelijk was besmet met BSE.

De minister van Landbouw Jean Glavany bekritiseerde de maatregelen en zei dat de scholen en de restaurants participeerden in de psychose over BSE. De regering had eerder gemeld dat het rundvlees veilig was.

Bloeddonaties geweigerd wegens mogelijke overdracht BSE

Op 19 december kondigden de Franse autoriteiten aan geen bloed meer te accepteren van mensen die tussen 1980 en 1996 meer dan één jaar in Groot-Brittannië hadden verbleven. Het besluit werd genomen om het risico van verspreiding van de menselijke variant van de gekke-koeienziekte te verkleinen. De minister van Gezondheid zei dat er geen definitief bewijs was van transmissie via bloed, maar het zekere voor het onzekere te nemen. De maatregel, die eerder ook was afgekondigd in de Verenigde Staten, Canada, Duitsland, Oostenrijk, Italië en Australië, had betrekking op ongeveer 0,7 procent van de potentiële bloeddonoren in Frankrijk.

MILITAIRE ZAKEN

Frankrijk op twee na grootste wapenexporteur ter wereld

Op 13 december 2000 maakte het ministerie van Defensie bekend dat Frankrijk na de Verenigde Staten en Groot-Brittannië in 1999 de derde grootste wapenexporteur ter wereld was geweest met een marktaandeel van tussen de twaalf en vijftien procent. Volgens het ministerie waren dat jaar in totaal voor 30,5 miljard franc (ca. 4,65 miljard euro) aan defensiecontracten getekend. Zuid-Afrika, Griekenland, Zwitserland en Zuid-Korea waren de grootste wapenafnemers.

Luchtmacht versterkt met nucleaire middellange afstandsraketten

Het Franse ministerie van Defensie maakte op 29 december 2000 bekend dat het met Aérospatiale Matra Missiles een contract had ondertekend ter waarde van 231 miljoen euro voor de initiële ontwikkeling en aankoop van nucleaire middellange afstandsraketten voor de luchtmacht. De ASMP-A raketten, bestemd voor de Mirage 2000 en de Super-Etendard, moesten aan het einde van het decennium worden geleverd en zouden samen met de lange afstandsraketten op nucleaire onderzeeboten de tweede component gaan vormen van de Franse militaire nucleaire macht, de zogenoemde 'force de frappe'.

(Vorige berichten pag. 657/1 e.v. - 2000)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Overstromingen teisteren zuidwesten en Midlands

Groot-Brittannië werd in november en december 2000 getroffen door de zwaarste regenval in 150 jaar. Tot 23 november was er in de herfst al 446 mm regen gevallen, het hoogste cijfer sinds 1852 toen er 456 mm viel. Op dat moment stonden 5000 huizen onder water. Het slechte weer hield aan en op 15 december bereikten zeven rivieren recordhoogtes, waaronder Thames, Severn en Wye. Het slechte weer trof vooral het zuidwesten en de Midlands.

Labour behoudt zetel West Bromwich West

Op 23 november 2000 werden er tussentijdse verkiezingen gehouden in het district West Bromwich West omdat vertegenwoordiger Betty Boothroyd met pensioen was gegaan. Boothroyd was tevens voorzitter van het Lagerhuis. Labour-kandidaat Adrian Bailey won de zetel met gemak.

Millennium Dome sluit deuren

Op 31 december 2000 sloot de Millennium Dome definitief haar deuren. Het prestigeobject van premier Tony Blair was uitgelopen op een fiasco. In plaats van de begrote twaalf miljoen mensen bezochten slechts 6,5 miljoen mensen de Dome. Daarmee was het wel de populairste toeristische attractie. Bovendien waren de bezoekers over het algemeen tevreden. De pers bleef kritisch en sprak over een grotesk symbool van Labour. De één miljard pond (ca. 1,6 miljard euro) kostende Dome werd uiteindelijk voor 150 miljoen pond (ca. 237 miljoen euro) verkocht aan Legacy Plc, die er een hi-tech bedrijvenpark wilde vestigen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering komt vrachtwagenchauffeurs en gepensioneerden tegemoet

Minister van Financiën Gordon Brown maakte op 8 november 2000 een pakket maatregelen bekend ter waarde van 2,5 miljard pond (ca. vier miljard euro) die vracht-

wagenchauffeurs en gepensioneerden ten goede kwamen.
Brown bevroor de accijns op benzine en diesel, maar verlaagde de accijns op de loodarme varianten met respectievelijk twee en drie pence (zeven en tien cent). Aangezien de loodarme variant ook bruikbaar is in gewone motoren, ging het in feite om een accijnsverlaging. Brown verhoogde verder het plafond voor de wegenbelasting van 1200 naar 1500 cc, kondigde een systeem aan waarbij buitenlandse vervoerders meer moesten betalen voor het gebruik van het Britse wegennet en zei tenslotte minder wegenbelasting te heffen op vrachtwagens en rijtuigen voor het boerenbedrijf. De maatregelen kwamen na wegblokkades van chauffeurs en boeren tegen de hoge dieselprijzen. Zij hadden nieuwe acties aangekondigd als de regering de dieselaccijns niet met tenminste 26 pence (88 cent) zou verlagen.
Brown kondigde verder aan dat de pensioenen zouden stijgen met vijf pond (ca. acht euro) per week voor alleenstaanden en acht pond (ca. 13 euro) voor samenwonenden. Dit vanwege de prijscompensatie. Verder verhoogde hij het minimumpensioen tot 92,15 pond (ca. 146 euro) per week.
Waarnemers zagen de financiële maatregelen tegen de achtergrond van de komende algemene verkiezingen. Aangezien Blair het nog goed deed in de opiniepeilingen, werd verwacht dat de premier voor mei 2001 nieuwe verkiezingen zou uitschrijven.

Fonds moet kinderarmoede bestrijden

De regering presenteerde op 15 november 2000 een fonds van 450 miljoen pond (ca. 712 miljoen euro) om de kinderarmoede te bestrijden. Minister van Onderwijs David Blunkett: 'Dit nieuwe fonds helpt kinderen en hun familie uit de armoede te stappen door vroegtijdige interventie.'

Plan voor aanpak armoede platteland

De Britse regering presenteerde op 28 november 2000 een plan voor de aanpak van de armoede in plattelandsgebieden. Het kabinet wilde de eerstkomende drie jaar één miljard pond (ca. 1,6 miljard euro) vrijmaken voor investeringen in moderne landbouwtechnologie en steun aan marktsteden. De marktsteden konden met het geld een betere aanvoer creëren. Winkels, cafés en garages in deze plaatsen hoefden minder belasting te betalen. Vice-premier John Prescott: 'We streven naar een levendig platteland, waar de lokale gemeenschappen een kwalitatief goed voorzieningenniveau hebben.'
De regering beloofde verder 12.000 nieuwe, goedkope woningen te bouwen voor de lokale bevolking, omdat deze er op de huizenmarkt niet meer aan te pas kwam. Om die reden schafte de regering ook het belastingvoordeel af op het tweede huis.
De National Farmers Union (NFU) maakte op 18 december bekend dat in de eerste helft van 2000 23.800 boeren hun bedrijf hadden opgegeven en elders waren gaan werken. Dat was zes procent van het boerenbestand. De NFU: 'Deze cijfers zijn de directe weerslag van de desastreuze staat van de Britse landbouw.' Volgens de NFU waren de inkomens de laatste vijf jaar met 70 procent gedaald. Het accountantskantoor Deloitte & Touche kwam in een eerder onderzoek uit op een percentage van 90 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

EU geeft fiat voor investering in de kolenindustrie

De Europese Commissie ging op 15 november 2000 akkoord met het Britse voorstel om 110 miljoen pond (ca. 174 miljoen euro) te investeren in de kolenindustrie. Het geld zou worden aangewend om de industrie zodanig te saneren dat de werkgelegenheid en de lokale gemeenschappen behouden bleven. Onrendabele mijnen moesten sluiten, zodat het geld ten goede zou komen aan de rendabele mijnen.
De kolenindustrie was na de langdurige staking van 1984 vrijwel verdwenen. In 1944 werkten 720.000 mensen in 958 mijnen, in 1984 140.000 mensen in 133 mijnen en in 1999 nog slechts 15.000 mensen in 17 mijnen.

GEZONDHEID EN ZORG

Kwart Britten overlijdt aan kanker

Kanker is doodsoorzaak nummer één. Dat bleek uit een rapport dat het ministerie van Gezondheidszorg op 9 november 2000 publiceerde. Het aantal mannen dat aan kanker stierf, was van 1950 tot 1999 gestegen van 15 naar 27 procent. Bij vrouwen waren de cijfers respectievelijk 16 en 23 procent. Het ministerie weet de hoge cijfers aan het grote aantal Britse rokers en beloofde daarom een campagne om het roken terug te dringen.

NATUUR EN MILIEU

Groot-Brittannië komt met eigen beleid broeikasgassen

De Britse regering presenteerde op 17 november 2000 een ambitieus programma voor de terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen. Volgens minister van Milieu, Michael Meacher, zouden de Britten hiermee de grootste reductie ter wereld halen, veel meer dan in het Verdrag van Kyoto (1997) was afgesproken. De CO2-uitstoot zou in 2010 23 procent onder het niveau van 1990 liggen. De Britten wilden dit bereiken door de energie-intensieve industrie efficiënter te laten werken, energiebesparing te stimuleren en energieproducenten te verplichten tien procent van hun capaciteit uit milieuvriendelijke bronnen te halen.
Het Britse voorstel kwam halverwege de klimaatconferentie die in het Nederlandse Den Haag werd gehouden. Die conferentie moest het Verdrag van Kyoto verder aanscherpen, maar leidde uiteindelijk tot niets.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty tegen gebruik kindsoldaten

Mensenrechtenorganisatie *Amnesty International* vroeg de Britse regering op 7 november 2000 om niet langer soldaten jonger dan achttien jaar in te zetten in conflictgebieden. Volgens Amnesty was eenderde van de Britse rekruten jonger dan achttien en werden zij ingezet in conflicthaarden als Sierra Leone en de Balkan. Amnesty: 'De risico's die de jongeren onder de achttien lopen, zijn zo ernstig dat het Verenigd Koninkrijk haar beleid moet veranderen. Ze moet niet meer bouwen op schoolverlaters, maar meer volwassenen aantrekken.'
Het ministerie van Defensie zei in een reactie dat het in principe geen jonge rekruten inzette in conflicthaarden, tenzij het niet anders kon.

Berechting ex-medewerker inlichtingendienst fel bekritiseerd

De mensenrechtenorganisaties *Liberty* en *Article 19* protesteerden op 10 november 2000 tegen de berechting van David Shayler, een voormalig medewerker van de bin-

nenlandse inlichtingendienst MI5. Shayler had naar buiten gebracht dat MI5 een onderzoek naar de Londense IRA-aanslagen in de jaren '90 had verknoeid en door nalatigheid in 1994 een bomaanslag op de Israëlische ambassade niet had kunnen voorkomen. Shayler werd direct vervolgd voor het openbaarmaken van staatsgeheimen.
Volgens Liberty en Article 19 was dit in strijd met de 'open regering' die premier Tony Blair voorstond. Volgens hen had Shayler niets anders gedaan dan het aan de kaak stellen van misstanden.

Regering verlaagt leeftijd voor homoseksuele contacten

De Britse regering verlaagde op 30 november 2000 de minimumleeftijd voor homoseksuele contacten van achttien naar zestien jaar. Hiermee werd de leeftijd gelijk getrokken met die voor seksuele contacten tussen heteroseksuelen. Het Hogerhuis had zich tegen deze maatregel verzet, maar het kabinet maakte gebruik van de Parliament Act uit 1947 die stelt dat het Hogerhuis een wetsvoorstel maximaal een jaar mag ophouden. Vooral de kerk verzette zich fel tegen de nieuwe wet.

MILITAIRE ZAKEN

'Leger in deplorabele staat'

De Liberaal-democraten stelden op 1 december 2000 dat tien procent van de Britse troepenmacht niet in staat was taken aan het front uit te voeren. Belangrijkste oorzaak hiervan was de tekortschietende medische hulp. Bezuinigingen hadden geleid tot een tekort aan specialisten en lange wachtlijsten.

NOORD-IERLAND

Noord-Iers vredesoverleg verdaagd

De vredesbesprekingen in Noord-Ierland werden op 20 december 2000 verdaagd tot half januari 2001 zonder concreet resultaat. De hoop op een akkoord voor kerst was daarmee vervlogen. De partijen onderhandelden over de ontwapening van de IRA, de reductie van het aantal Britse troepen en de hervorming van de Noord-Ierse politiemacht. Gerry Kelly van Sinn Fein: 'Het doel van de besprekingen was beweging te krijgen in de onderhandelingen, maar we hebben sterk de indruk dat militanten aan Britse kant de agenda bepalen.'
Een week eerder sprak de Amerikaanse president Bill Clinton nog met politici van beide zijden in de hoop de besprekingen op gang te brengen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rechter geeft bewoners Diego Garcia gelijk

Het Gerechtshof van Londen bepaalde op 3 november 2000 dat de Britse overheid onrechtmatig had gehandeld door de bewoners van Diego Garcia van hun eiland te zetten. De bewoners moesten in 1971 hun archipel in de Indische oceaan verlaten om plaats te maken voor een Amerikaanse marinebasis. De Britten hadden de eilandengroep in 1966 namelijk geleased aan de Amerikanen.
Minister van Buitenlandse zaken Robin Cook zei dat de regering niet in hoger beroep zou gaan: 'Deze regering zal zich niet verder verdedigen voor hetgeen 30 jaar geleden is gezegd of gedaan.'
Het bleef onduidelijk of de eilanders nu compensatie zouden krijgen of terug zouden kunnen naar hun eiland. De Verenigde Staten reageerden niet op het vonnis.

UNPF krijgt 85 miljoen voor AIDS-bestrijding

Groot-Brittannië maakte op 10 november 2000 bekend dat het land een bedrag van 25 miljoen pond (ca. 40 miljoen euro) aan het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNPF) had gedoneerd. Het geld was bestemd voor de bestrijding van de AIDS-epidemie in Zuidelijk Afrika. Het fonds zou er onder andere condooms en medicijnen voor kopen.

'Maak geen haast met Europese regelgeving'

De *Financial Times* berichtte op 27 december 2000 dat kabinetschef Lord Falconer ambtenaren opdracht had gegeven minder ijverig te zijn bij het omzetten van de Europese regelgeving in Britse wetten. Falconer zou liever een Europese rechtszaak riskeren dan bedrijven op te zadelen met bureaucratische rompslomp. De Britse zakenwereld werd volgens Falconer belemmerd door een overdaad aan regels.

OVERLEDEN

Naomi Mitchison, auteur

In haar huis in Mull of Kintyre overleed schrijfster Naomi Mitchison op 11 januari 1999. Zij bereikte een leeftijd van 101 jaar. Zij werd op 1 november 1897 in Edinburgh geboren als Naomi Mary Margaret Haldane en groeide op in Oxford. Stammend uit een familie van hoogopgeleiden, met name wetenschappers, zou zij zich begeven op het terrein van de literatuur en de sociale emancipatie, met name die van vrouwen.
De 'nestor van de Schotse literatuur' maakte naam met historische romans als The Conquered (1923) en The Corn King and the Spring Queen (1931), maar schreef ook science fiction, drama, poëzie, kinderboeken, reisverhalen en een autobiografie. In 1935 publiceerde zij het geruchtmakende We Have Been Wanted waarin zij taboebeladen seksuele vragen aan de orde stelde. Zij publiceerde over politieke en filosofische thema's en voor kranten schreef zij duizenden artikelen en brieven.
Zij trouwde in 1916 met de advocaat en later Labour-parlementslid Dick Mitchison. Na de Eerste Wereldoorlog, waarin zij als verpleegster werkzaam was, vormden beiden de kern van een links-intellectuele kring. Naomi Mitchison was pleitbezorgster van de belangen van de Schotse regio, stelde zich achter het Volksfront ten tijde van de Spaanse burgeroorlog en steunde de Campaign for Nuclear Disarmament in de jaren '60 en de antimilitaristische vrouwen van Greenham Common in de jaren '80.
Naomi Mitchison was bovenal feministe. Al vroeg bepleitte zij geboortecontrole. Zij maakte zich hard voor de rechten van vrouwen op alle terreinen van het maatschappelijk leven en werd als zodanig door latere generaties feministen hogelijk gewaardeerd.

Terence Lewin, voormalig chef defensiestaf

Op 23 januari 1999 overleed in het graafschap Suffolk legerleider Terence Lewin (78) aan de gevolgen van maagkanker.
Terence Thornton Lewin, geboren in Dover op 19 november 1920, kwam in 1939 bij het leger en werd marineofficier. Tijdens de Tweede Wereldoorlog speelde hij onder meer een belangrijke rol bij de landing in Noord-Afrika in 1942 en de invasie van Normandië in 1944.

In 1973 werd hij admiraal en in augustus 1979 volgde zijn benoeming tot chef van de defensiestaf. Dat bleef hij tot oktober 1982. In die functie was Lewin een van de eerstverantwoordelijken voor een aantal belangrijke militaire beslissingen, waaronder de modernisering en versterking van de Britse kernbewapening en de zeer omstreden NAVO-plannen voor de introductie van middellange afstandsraketten in West-Europa.
Bekendheid verkreeg Terence Lewin vooral door de leidende rol die hij speelde ten tijde van het conflict rond de Falkland-eilanden. Algemeen werd Lewin, in die tijd als belangrijk adviseur aanwezig bij de dagelijkse bijeenkomsten van het oorlogskabinet van premier Thatcher, beschouwd als degene die haar er in 1982 van overtuigde de Argentijnse kruiser Belgrano tot zinken te brengen. Voor zijn rol in de crisis rond de eilandengroep ontving hij in 1983 de orde van de Kousenband.

Sarah Kane, schrijfster

Op 20 februari 1999 overleed In Londen op 28-jarige leeftijd de schrijfster Sarah Kane. Zij bracht zichzelf door verhanging om het leven. De dood van Sarah Kane, geboren op 3 februari 1971 in Essex, was even schokkend als haar leven was.
Haar werk toonde een bijkans apocalyptische wereld waarin geweld en liefde onlosmakelijk verbonden waren en hoop en wanhoop twee zijden van één medaille vormden. In Blasted (1995), haar theaterdebuut in het Royal Court Theatre, kwamen alle ingrediënten van deze thematiek – scènes met verkrachting, het uitsteken van ogen, fellatio, kannibalisme, plas- en poepseks – naar voren, tot ontsteltenis van menig toneelcriticus en tot vermaak van de roddelpers.
Sarah Kane studeerde drama en toneelschrijven aan de universiteiten van Bristol en Birmingham en schreef daarna vier werken die haar theatrale antwoord waren op wat de Guardian bij haar dood 'de pijn van het leven' noemde. Naast Blasted waren dat Phaedra's Love (1996) over de thema's liefde, vertrouwen en depressie en Cleansed (1998). Dit laatste werk, dat zich in onverbloemde gewelddadigheid met haar debuutwerk kon meten, was naar eigen zeggen vanuit een overdonderende wanhoop geschreven. Als laatste toneelstuk kwam in 1998 Crave, dat een plotselinge stijlverandering markeerde: speelse en tedere conversaties in dichtvorm.

Yehudi Menuhin, violist en dirigent

Op 12 maart 1999 overleed in Berlijn de violist en dirigent Yehudi Menuhin op 82-jarige leeftijd aan de gevolgen van een hartaanval.
Yehudi Menuhin werd op 22 april 1916 in New York geboren uit Russisch-joodse ouders. Hij genoot een beschermde opvoeding in dienst van een muzikale carrière, met weinig ruimte voor kinderlijk plezier. Al op kleuterleeftijd kreeg hij zijn eerste vioollessen en als muzikaal wonderkind speelde hij vanaf zijn zevende jaar viool in het openbaar.
Tijdens de Tweede Wereldoorlog speelde Menuhin voor de geallieerde soldaten, maar zijn verzoenende houding bracht hem er al in 1945 toe om, tegen veel weerstanden in, als eerste joodse musicus op te treden met de Berliner Philharmoniker onder leiding van Wilhelm Furtwängler. Ook trachtte hij met zijn spel troost te bieden aan overlevenden van de concentratiekampen.
Menuhin, die in 1959 in Londen was gaan wonen, richtte in 1962 in Surrey de Yehudi Menuhin School op, waar studenten niet slechts dienden te worden opgeleid tot musicus, maar tot compleet mens. In de jaren '80 was hij dirigent van het Royal Philharmonic Orchestra en van het English String Orchestra. In 1993 verhief koningin Elizabeth hem in de adelstand.
Menuhin nam ook maatschappelijk stelling, onder meer door zich in te zetten voor bescherming van het milieu en bestrijding van de armoede. Ten tijde van de Koude Oorlog bepleitte hij verzoening tussen Oost en West en in de jaren '90 ageerde hij openlijk tegen de uitbreiding van de NAVO in oostelijke richting. Muziek en engagement waren bij Menuhin in één persoon verenigd: de muziek was de macht van het goede.

Oliver Reed, filmacteur

Op 2 mei 1999 overleed de filmacteur Oliver Reed op 61-jarige leeftijd. Hij verbleef in Valletta, op Malta, voor de verfilming van The Gladiator, toen hij werd getroffen door een hartaanval. Reed overleed op weg naar het ziekenhuis.
Robert Oliver Reed werd geboren in Wimbledon, Zuid-Londen, op 13 februari 1938. Na zijn schooltijd diende hij in het leger, maar door dislexie brak hij een militaire carrière – in het voetspoor van zijn vader – weer af. Hij had allerlei baantjes – uitsmijter in een nachtclub, ziekenhuisoppasser, taxichauffeur – alvorens de filmwereld in te gaan. Een opleiding had hij daar nooit voor gehad.
Oliver Reed zou optreden in 108 films, uiteenlopend van horrorfilms tot Dickensklassieken. Zijn eerste sterrol had Reed in 1961, in Terence Fisher's The Curse of the Werewolf. Daarna speelde hij in films als The Jokers (1967), Oliver! (1968), Women in Love (1969) en The Devils (1971).
De grootse verwachtingen die hij in de jaren '60 en '70 had geschapen, werden later overschaduwd door zijn reputatie als notoire dronkelap en lawaaischopper. Zoals de Guardian bij zijn dood optekende: 'Hij begon zijn filmcarrière via de vrienden die hij drinkend in de pubs opdeed. Zijn leven eindigde toen hij met vrienden uit drinken was.'

Christopher Cockerell, uitvinder

Christopher Sydney Cockerell, bekend door zijn uitvinding van de hovercraft, overleed op 1 juni 1999 in een verpleeghuis in Southampton. Hij werd 88 jaar.
Christopher Cockerell werd op 4 juni 1910 geboren in Cherry Hinton, nabij Cambridge. Hij stamde uit een eeuwenoud ingenieursgeslacht en ontwikkelde zich tot een productief uitvinder: hij verkreeg 70 patenten op diverse uitvindingen.
Na zijn ingenieursstudie in Cambridge werkte hij tot 1935 voor de Radio Research Company, waarna hij vijftien jaar lang in dienst was van elektronicagigant Marconi. Tijdens de oorlogsjaren werkte Cockerell aan de ontwikkeling van de radar, welke naar de mening van Churchill belangrijke invloed zou hebben op de uitkomst van de Tweede Wereldoorlog.
Als uitvinder van de hovercraft realiseerde Cockerell zich de mogelijke militaire consequenties en bood zijn vinding aan bij de regering. Deze reageerde door het idee op de zwarte lijst te zetten met als gevolg dat hij er met niemand over kon spreken. De vinding werd later echter een groot succes. De eerste commerciële hovercraft maakte op 25 juli 1959 de overtocht van Calais naar Dover.
Later raakte Cockerell vooral geïnteresseerd in de mogelijkheden van waterkracht als efficiënte en goedkope energiebron. Hij patenteerde daartoe de Cockerell Raft, een systeem waarmee elektriciteit uit zeegolven kon worden opgewekt.
Christopher Cockerell bepleitte regeringssteun voor uitvinders, in de overtuiging dat belangrijke Britse ideeën onvoldoende uit de verf konden komen door gebrekkige on-

dersteuning. Om hier verandering in te brengen wenste hij zelfs een apart ministerie op te zetten.
In 1969 werd Cockerell in de adelstand verheven. Ook ontving hij verschillende eredoctoraten.

David Ogilvy, reclameman

Na een langdurige ziekte overleed in zijn woonplaats Touffou (Zuid-Frankrijk) op 21 juli 1999 David Ogilvy, een van de grote namen uit de reclamewereld van de 20e eeuw.
Winston Fletcher David Mackenzie Ogilvy werd geboren op 23 juni 1911 in West Horsley, ten zuidwesten van Londen. Hij werkte na het afbreken van zijn studie in de keuken van Hotel Majestic in Parijs, waar hij naar eigen zeggen de principes leerde kennen voor het leiden van een groot bedrijf.
In 1938 emigreerde David Ogilvy naar de Verenigde Staten en ging werken voor het bedrijf van opinieonderzoeker George Gallup in Princeton, die hem beïnvloedde door zijn bijzonder nauwgezette onderzoeksmethoden en zijn toewijding aan de feiten. Ook Ogilvy ontleende veel van zijn kennis van de consumentenmarkt aan nauwkeurige gedragsobservaties. Tegelijkertijd maakte hij intensief studie van elk reclameboekwerk dat zijn zakeninzicht kon vergroten. De principes voor effectief adverteren zou hij neerleggen in zijn Confessions Of An Advertising Man (1963).
Pas na de Tweede Wereldoorlog kwam zijn commerciële succes met de start, in New York, van een internationaal bedrijf voor reclame, marketing en public relations. Ogilvy & Mather, zoals de firma vanaf 1965 zou heten, bond de grote opdrachtgevers aan zich: Lever Brothers, General Foods, American Express, Shell, Sears, Barbie, Maxwell House, IBM, Kodak. Het bedrijf groeide uit tot een van de acht grootste reclamenetwerken in de wereld, met vestigingen in ongeveer 100 landen en rond de 10.000 werknemers.
Ogilvy publiceerde ook een autobiografie, die voor het eerst verscheen in 1978 onder de titel Blood, Brains and Beer.

Prunella Clough, schilderes

Een van Engelands meest gerespecteerde schilders, Prunella Clough, overleed op 26 december 1999 op 80-jarige leeftijd. Zij werd geboren in Londen op 14 november 1919.
Prunella Clough was de docher van een ambtenaar bij het ministerie van Handel die tevens dichter was. Haar tante was de ontwerpster Eileen Grey. Zelf studeerde zij grafische kunst en beeldhouwkunst aan de Chelsea School of Art. Na de oorlog, waarin zij als ontwerpster werkte, zou zij er zelf doceren.
Na 1945 begon zij met het exposeren van kleine stillevens en landschappen. Haar werk evolueerde daarna langzaamaan in de richting van abstracte schilderkunst. Zelf bleef zij haar werk echter beschouwen als betrekking hebbend op de werkelijke, reële wereld. Onder haar tentoonstellingen waren een retrospectief in de Whitechapel Art Gallery (1960) en exposities in de Serpentine Art Gallery (1976) en het Camden Art Centre (1996). Nog in 1999 werd een retrospectief van haar werk gehouden in Kettles Yard, Cambridge. In dat jaar ontving zij ook de Jerwood schildersprijs.

Stanley Matthews, voetballer

Op 23 februari 2000 overleed in een ziekenhuis in Stoke Engelands meest gevierde voetbalinternational, Stanley Matthews. Hij werd 85 jaar.

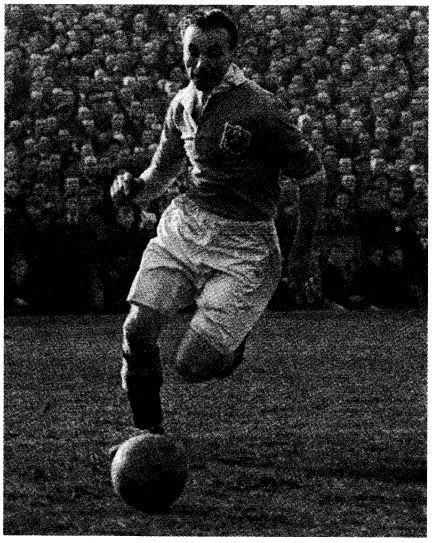

Sir Stanley Matthews, Engelands meest gevierde voetballer, stierf op 23 februari 2000. *(foto ANP)*

Stanley Matthews, geboren op 1 februari 1915 in Hanley, was de zoon van een bokser die hem een ijzeren sportdiscipline bijbracht. Toen hij zeventien was, maakte Matthews zijn voetbaldebuut in het team van Stoke City binnen de plaatselijke Eerste Divisie. De rechtervleugelspeler zou vermaard worden door zijn subtiele lichaamszwenkingen, de plotselinge versnelling van zijn pas en zijn grootse balcontrole. Hij stond bekend als een bescheiden mens en een beschaafd speler, die nooit een scheidsrechterswaarschuwing kreeg.
In 1947 ging Matthews spelen voor Blackpool en het was voor deze club dat hij zijn legendarisch geworden finale speelde tegen Bolton Wanderers, in het kader van de Football Association (FA) Cup Final van 1953. Een 3-1 achterstand wist hij om te zetten in een 4-3 overwinning en sindsdien stond deze wedstrijd bekend als de Matthews Final.
Stanley Matthews speelde tussen 1938 en 1965 54 maal voor het Engelse elftal. In 1956 won hij een onderscheiding voor Europees voetballer van het jaar en nog vóór zijn afscheid in 1965 werd hij als eerste voetballer door koningin Elizabeth II in de adelstand verheven. Algemeen wordt de 'dribbeltovenaar' Matthews gezien als een van de beste spelers die de voetbalwereld ooit heeft gekend, in het rijtje waarin ook Pelé, Maradona en Cruijff thuishoren.

Anthony Powell, schrijver

Anthony Dymoke Powell, schrijver van de twaalfdelige romancyclus A Dance to the Music of Time, stierf op 28 maart 2000 in zijn woonplaats Frome in het Britse graafschap Somerset. Powell werd op 21 december 1905 geboren in Westminster, Londen.
Anthony Powell stond bekend als een meesterverteller met een briljante humor, een reputatie die hij aan zijn deels autobiografische levensroman (1951-1975) te danken had. Niet iedereen was even gecharmeerd van Dance: critici spraken ook wel van een 'veredelde soap opera' of van 'gekwebbel'. In de cyclus treedt de romanschrijver Nicholas Jenkins op als verslaggever van wat in hoge mate het leven van Powell zelf was: vanaf zijn kostschool- en studiejaren in Eton en Oxford, via zijn werk als officier bij de inlichtingendienst tijdens de oorlog tot en met zijn na-oorlogs verkeren in kringen van de ambtenarij en de kunstwereld.
Powell publiceerde naast een aantal kleinere romans ook zijn memoires (vier delen) en zijn dagboeken (drie delen) en was bovendien literair criticus en recensent.
Anthony Powell was de laatste nog levende schrijver van wat wel de Brideshead-generatie werd genoemd, een verwijzing naar de roman Brideshead Revisited van Evelyn Waugh. De boeken van deze auteurs (onder wie ook George Orwell, Graham Greene en W.H. Auden) vertegenwoordigden een stukje Britse cultuurgeschiedenis van vóór de Tweede Wereldoorlog die zich kenmerkte

door de suprematie van de hogere middenklasse.

Charles Boxer, historicus

In St. Albans stierf op 27 april 2000 de Britse historicus Charles Ralph Boxer op de leeftijd van 96 jaar. Hij werd geboren op 8 maart 1904 in Sandown (Isle of Wight).
Charles Boxer volgde een militaire opleiding in Sandhurst, werd inlichtingenofficier in Hongkong en geraakte in 1941 in Japanse krijgsgevangenschap. Zijn overleving van deze oorlogskampen had Boxer mede te danken aan zijn ijzeren lichamelijke en geestelijke constitutie, alsmede aan een stoïcijnse levenshouding die hij altijd zou blijven volgen.
In 1947 kreeg Boxer zijn eerste in een serie professoraten, toen hij aan London University werd benoemd tot hoogleraar Portugees. Hij zou een zeer omvangrijk historisch oeuvre publiceren (voornamelijk gebaseerd op een grote verzameling handschriften en op archiefonderzoeken over de hele wereld), bestaande uit meer dan 350 titels waaronder 38 boeken. Belangrijkste thema vormde de geschiedenis van de Portugese, Spaanse, Nederlandse en Engelse expansie in Azië, Afrika en Zuid-Amerika tussen 1550 en 1850. Boxer, die ook het Nederlands beheerste, leverde een zeer belangrijke bijdrage aan het bekend worden buiten de grenzen van de Hollandse koloniale geschiedenis.
Zijn werk kenmerkte zich niet in de eerste plaats door theoretische verhandelingen en statistische analyses. Hij stelde vooral het menselijke element centraal, vanuit slechts één filosofie: de geschiedenis 'te lezen en te herlezen'.

Penelope Fitzgerald, schrijfster

Op 28 april 2000 stierf in Londen de romanschrijfster en biografe Penelope Mary Fitzgerald op 83-jarige leeftijd aan de gevolgen van een beroerte. Zij werd geboren in Lincoln op 17 december 1916 als telg van een familie van geleerden en schrijvers. Maar noch de familietak van haar vader noch die van haar moeder – beiden kinderen van een bisschop – was welgesteld. 'Hard living and high thinking' was het devies dat ook Penelope Fitzgerald zou volgen.
Het werk van Fitzgerald kenmerkte zich door een morele en religieuze speurtocht naar de bestemming van de mens en haar stijl was subtiel en sober. Pas op zestigjarige leeftijd debuteerde zij, met een biografie over de schilder Edward Burne-Jones. In 1977 volgde haar eerste roman, The Golden Child. Voor Offshore (1979) ontving Fitzgerald de Booker Prize. In de jaren '80 verdween het autobiografische element uit haar werk naar de achtergrond en richtte Fitzgerald zich meer naar het genre van de historische roman. Voor één daarvan, The Blue Flower (1995), ontving zij de Amerikaanse National Book Critics Circle prize. Voor haar gehele werk werd haar in 1996 de Heywood Hill Literaire Prijs toegekend.

Barbara Cartland, schrijfster

Na een korte ziekte overleed in Hatfield op 21 mei 2000 de meest productieve en best verkopende auteur ter wereld, damesroman-schrijfster Barbara Cartland. Ze werd 98 jaar oud.
Mary Barbara Hamilton Cartland werd in Birmingham geboren op 9 juli 1901. Zij begon te schrijven in 1920 en publiceerde vijf jaar later haar eerste roman, Jigsaw. Ook schreef zij in de jaren '20 haar eerste toneelstuk (Blood Money) en had zij een roddelrubriek in de Daily Express. In totaal zou zij 723 boeken publiceren die werden uitgegeven in 36 talen, met een geschatte verkoop van tegen de één miljard.
Cartland kleedde zich zeer uitbundig – met veel kant, pluche en opvallende valse wimpers – en vertegenwoordigde de gedragsvormen en idealen van een aristocratische cultuur. Ook haar boeken, zoete liefdesromans met een 'happy end', ademden die sfeer.
Barbara Cartland was ook op sociaal gebied actief. Negen jaar lang was zij lid van de graafschapsraad van Hertfordshire (haar geboortestreek) en zij trad op als spreekster voor de Conservatieve partij. Zij zette zich in voor betere salariëring voor vroedvrouwen en verpleegsters, was voorvechter van de belangen van oude mensen en van zigeuners. Ook was zij pleitbezorgster van alternatieve gezondheidszorg en vitaminetherapieën en in de jaren '60 oprichtster en voorzitster van de Nationale Associatie voor Gezondheidszorg.
In 1991 werd Cartland vrouwelijk lid van de Order of the British Empire. In 1995 verscheen haar autobiografie onder de titel I Reach for the Stars.

John Gielgud, acteur

In Londen overleed op 21 mei 2000 op 96-jarige leeftijd de acteur Sir Arthur John Gielgud. Hij werd op 14 april 1904 in Londen geboren als zoon van een welvarende beurshandelaar van Poolse afkomst en een moeder uit een beroemde familie van toneelspelers.
Gielgud, die zich zijn liefde voor het theater al vroeg bewust werd, bezocht de toneelschool van Lady Benson en de Koninklijke Academie voor Dramatische Kunsten (RADA), waarvan hij veel later (tussen 1977 en 1989) directeur zou worden. Toen hij zeventien was, debuteerde Gielgud als figurant in Henry V, later speelde hij onder meer Romeo, Richard II, Macbeth en meer dan 500 maal Hamlet. Hij zou de belangrijkste Britse Shakespeare-acteur worden. In 1923 maakte hij ook zijn filmdebuut in Who is that man?
Hoewel zijn homoseksualiteit daarvoor lange tijd een belemmering leek, werd Gielgud in 1953 in de adelstand verheven. Juist enkele maanden later werd hij gearresteerd vanwege 'immoreel' seksueel gedrag, hetgeen zijn carrière bedreigde en tot negatieve reacties in de pers aanleiding gaf.
Gielgud ontving in 1981 een Oscar voor zijn bijrol in de komedie Arthur. In 1988 verscheen hij voor de laatste keer op het toneel. In 1994 werd het Globe Theater in Londen omgedoopt in Gielgud Theater.
NRC Handelsblad schreef bij zijn overlijden over deze verfijnd sprekende en acterende Gielgud: 'Alle uiterlijkheden schudde Gielgud van zich af. Zijn spel werd een wonder van verstilling; ogenschijnlijk deed hij bijna niets meer, maar hij suggereerde alles.'

Robert Runcie, oud-aartsbisschop

Voormalig aartsbisschop Robert Runcie (78) stierf op 11 juli 2000 in St Albans aan de gevolgen van kanker. Robert Alexander Kennedy Runcie werd geboren in Liverpool op 2 oktober 1921. Al op jonge leeftijd koesterde hij een diep wantrouwen jegens autoriteiten en zijn sterke sociale bewogenheid zou hem zijn verdere leven met mening gezagsdrager in conflict brengen.
Runcie studeerde filosofie en theologie, werd in 1951 tot priester gewijd en werd in 1970 bisschop van St Albans. In 1980 volgde zijn benoeming tot aartsbisschop van Canterbury en hij zou dat tot 1991 blijven.
Conservatieven binnen de Anglicaanse kerk namen het de kerkleider kwalijk dat hij een brug probeerde te slaan naar andere kerken en daarmee het voortbestaan van de Anglicaanse kerk zou bedreigen. Ook het feit dat hij zich als een fel sociaal criticus ontpopte, werd hem niet in dank afgenomen. In het

bijzonder tijdens het tijdperk-Thatcher stelde hij de maatschappelijke ongelijkheid aan de orde omdat het gekenmerkt werd door 'eigenbelang van de rijken en intolerantie jegens de sociaal zwakkeren'. Hij baarde opzien toen hij in 1982 in een speciale dienst om een gebed vroeg voor de nabestaanden van Argentijnse militairen die tijdens de Falkland-oorlog waren omgekomen. Ook was hij voorstander van inwijding van vrouwen en homoseksuelen tot priester.
In 1990 werd Robert Runcie in de adelstand verheven.

Alec Guinness, acteur

Alec Guinness werd wel de meest veelzijdige acteur van zijn generatie genoemd. Op 5 augustus 2000 overleed hij na een ziekte van enkele maanden in een ziekenhuis in Midhurst, in het zuiden van Engeland. Guinness werd 86 jaar.
Alec Guinness werd op 2 april 1914 in Londen geboren als de onwettige zoon van Agnes Cuffe die hem nooit vertelde wie zijn vader was. Hij kwam op de kostschool terecht toen hij zes jaar was en zelf zag Guinness in deze eenzaamheid van zijn vroege jeugd de bron van zijn leven als acteur.
Zijn toneeldebuut beleefde hij in 1935 en drie jaar later brak hij door met zijn rol in Shakespeare's Hamlet. Na de Tweede Wereldoorlog maakte hij zijn debuut in de film, een genre dat Guinness als een aan het toneel evenwaardige vorm van kunst beschouwde. Zijn filmrol betrof Great Expectations (1946), een Dickens-verfilming door regisseur David Lean, in wiens films – waaronder Lawrence of Arabia (1962) en Dr. Zhivago (1965) – hij vaker zou spelen. In 1957 kwam zijn internationale doorbraak met zijn rol als Engels officier in Bridge over the river Kwai. Vermaardheid verwierf Alec Guinness verder met zijn rollen als spion George Smiley in de tv-serie Tinker, Tailor, Soldier, Spy (1979) en als de wijze oude krijger in de science fictionfilm Star Wars (trilogie, 1977-1983). In 1959 werd hij in de adelstand verheven. In 1980 kreeg hij voor zijn gehele filmoeuvre een Oscar.

Robin Day, televisiejournalist

Op 76-jarige leeftijd overleed op 6 augustus 2000 de 'uitvinder van het moderne televisie-interview', Sir Robin Day. Hij werd op 24 oktober 1923 geboren.
Robin Day, jongste van vier kinderen uit een liberaal gezin, studeerde rechten in Oxford. In 1955 begon hij zijn omroepcarrière als nieuwslezer bij Independent Televison News (ITN). Als interviewer werd hij er vermaard door zijn directe manier van vragen stellen, die destijds door velen als onsympathiek en ruw werd ervaren. Hij maakte spraakmakende interviews met onder anderen de Egyptische president Nasser, voormalig Amerikaans president Truman en de Engelse premier Harold Macmillan – hooggeplaatsten tegenover wie respect en onderdanigheid gebruikelijk waren.
In 1959 vertrok Day naar de BBC, waar hij werkte voor het meest gezaghebbende actualiteitenprogramma Panorama. Aan het begin van de jaren '70 was hij verantwoordelijk voor het radioprogramma It's Your Line, dat het de doorsnee luisteraar mogelijk maakte direct vragen te stellen aan politici. Zijn bekendheid bij een groot publiek verkreeg Robin Day vooral tussen 1979 en 1989 met zijn presentatie van het programma Question Time. Het bevestigde zijn faam als vasthoudend maar hoffelijk interviewer.

Ronald Thomas, dichter

Ronald (Stuart) Thomas, doorgaans beschouwd als de beste moderne religieuze dichter van Groot-Brittannië, overleed op 25 september 2000 in Gwynedd. Hij werd geboren in Cardiff, Wales, op 29 maart 1913 en studeerde klassieke talen in Bangor (Noord-Wales) en theologie in Cardiff. In 1937 werd hij tot priester in de Anglicaanse kerk gewijd.
Vooral in zijn vroege werk klonk het warme hart dat Thomas het Welsh toedroeg, sterk door. Dat gold voor zijn in 1946 gepubliceerde bundel Stones of the Field en voor de verzameling uit de periode 1942-1954 die onder de titel Song at the Year's Turning in 1955 verscheen. Deels was zijn werk alsmede zijn publieke stellingname ten gunste van de belangen van Wales, sterk nationalistisch gekleurd. Thomas was echter ook pacifist en lid van de Campaign for Nuclear Disarmament. Vanaf de jaren '70 kwam een verdieping van religieus-filosofische thema's meer op de voorgrond te staan.
In 1964 werd hij door koningin Elizabeth II voor zijn poëzie onderscheiden en in 1999 ontving hij een eredoctoraat aan de universiteit van Bangor.
Ronald Thomas liet een oeuvre na van meer dan 1500 gedichten. In 1993 verscheen zijn verzameld dichtwerk (1945-1990) en twee jaar later schreef hij zijn autobiografie Neb.

(Vorige berichten pag. 660/2 e.v. - 2000)

LETLAND

BINNENLAND

Regeringscrisis na ontslag minister

De Letse coalitieregering dreigde op 6 april 2000 uiteen te vallen, toen een geschil over de bevoegdheden van de chef van het privatiseringsbureau uitliep op het ontslag van een minister. Premier Andris Skele ontsloeg minister van Economie Vladimirs Makarovs, nadat de minister de chef van het privatiseringsbureau Janis Naglis zijn tekenbevoegdheid had ontnomen. Zonder de zestien zetels van Makarovs' partij Vaderland en Vrijheid zou de

Samenstelling regering (5 mei 2000)

President (geïnstalleerd 6 juli 1999)
Vaira VIKE-FREIBERGA
Premier
Andris BERZINS (LW)

Ministers:
Binnenlandse zaken
Mareks SEGLINS (VP)
Buitenlandse zaken
Indulis BERZINS (LW)
Cultuur
Karina PETERSONE (LW)
Defensie
Girts KRISTOVSKIS (VV/LNNK)
Economie
Aigars KALVITIS (VP)
Financiën
Gundars BERZINS (VP)
Justitie
Ingrida LABUCKA (NP)
Landbouw
Atis SLAKTERIS (VP)
Maatschappelijk werk
Andrejs POZARNOVS (VV/LNNK)
Milieubescherming en Regionale ontwikkeling
Vladimirs MAKAROVS (VV/LNNK)
Onderwijs en Wetenschap
Karlis GREISKALNS (VP)
Transport
Anatolijs GORBUNOVS (LW)

Staatsministers:
Minister met Speciale taken, voor Samenwerking met internationale financiële instellingen
Roberts ZILE (FF/LNNK)
Minister met Speciale taken, voor Staatsbestuur en gemeentelijke hervormingen
Janis BUNKSS (LW)

President Centrale bank
Einars REPSE

LW – Letlands Weg
VP – Volkspartij
FF/LNNK – Vaderland en Vrijheid/Letse Nationale Onafhankelijkheidsbeweging
NP – Nieuwe Partij

regering een minderheid in het parlement van 45 van de 100 zetels achter zich hebben.
De oppositionele Letse Sociaal-democratische Arbeiderspartij eiste een stemming op 13 april over een motie van wantrouwen tegen Skele, minister van Financiën Edmunds Krastins en minister van Onderwijs Maris Vitols. Een dag voor de stemming, op 12 april, trad Skele echter voor de derde keer in vier jaar tijd af als premier. Het bericht had geen uitwerking op de kapitaalmarkt in Letland.

Regering krijgt parlementaire steun

President Vaira Vike-Freiberga droeg op 25 april de burgemeester van de hoofdstad Riga, Andris Berzins, voor als kandidaat voor het premierschap. Hij zou de negende regering gaan vormen in tien jaar. Uiteindelijk werd op 4 mei tussen vier partijen overeenstemming bereikt over de vorming van een regering onder leiding van Berzins: Vaderland en Vrijheid/Letse Nationale Onafhankelijkheidsbeweging, Letlands Weg, de Volkspartij en de Nieuwe Partij. De coalitie zou 69 zetels hebben in het parlement. Op 5 mei stemde het parlement met 69 tegen 24 stemmen in met de nieuwe regering van Berzins. Zeven parlementsleden onthielden zich van stemming of waren afwezig. De nieuwe regering verklaarde dat zij het strenge fiscale beleid van de vorige regering zou voortzetten.

Communistische partizaan geeft staatsburgerschap op

Een 77-jarige vroegere sovjetpartizaan uit de Tweede Wereldoorlog, Vasili Kononov, die in 1999 tot zes jaar gevangenisstraf was veroordeeld wegens oorlogsmisdaden, gaf te kennen afstand te willen doen van de Letse nationaliteit. In plaats daarvan wilde hij het Russische staatsburgerschap accepteren dat hem eerder door president Vladimir Poetin was aangeboden. Een en ander werd bekend op 25 mei 2000.
Kononov was veroordeeld vanwege zijn betrokkenheid bij de moord op negen burgers in 1944. Rusland beschouwde hem als een strijder tegen de nazi-bezetting die ten onrechte in Letland was veroordeeld.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Onenigheid over privatisering elektriciteitsmaatschappij

Plannen om de nationale elektriciteitsmaatschappij Latvenergo te privatiseren zouden kunnen leiden tot een referendum over de kwestie, zo maakte de Letse kiescommissie op 24 juli 2000 bekend. De kiescommissie stelde namelijk vast dat het parlement moest stemmen over een wetsvoorstel dat privatisering verbood, omdat tegenstanders van de privatisering daartoe voldoende handtekeningen hadden verzameld. Als het parlement het wetsontwerp zou verwerpen of amenderen, zou een landelijk referendum over de privatisering wettelijk verplicht worden.
Tegen de verwachting in werd privatisering van Latvenergo op 3 augustus echter verhinderd doordat twee van de vier partijen van de regerende coalitie, Vaderland en Vrijheid en de Nieuwe Partij, met de oppositie meestemden tegen de privatisering.
De verwerping van de privatisering zou zeker ongenoegen wekken bij de Wereldbank, die had geëist dat Latvenergo tegen eind 2001 moest worden geherstructureerd. Dat was een van de voorwaarden voor Letland om in aanmerking te komen voor een lening van 120 miljoen dollar (ca. 127 miljoen euro) over drie jaar, waarover in maart afspraken waren gemaakt.

JUSTITIE

Uitlevering verdachte van oorlogsmisdaden mogelijk

Een rechtbank gaf op 23 oktober 2000 het openbaar ministerie toestemming uitlevering te vragen van een persoon die verdacht werd van oorlogsmisdaden gepleegd tijdens de nazi-bezetting van Letland. Dezelfde rechtbank had in september een soortgelijk verzoek van het openbaar ministerie afgewezen.
Het ging om de 87-jarige Konrads Kalejs, woonachtig in Melbourne, Australië. Hij zou als wachtcommandant in een nazi-concentratiekamp in Letland tijdens de oorlog verantwoordelijk zijn geweest voor de moord op een aantal joden. Kalejs had toegegeven dat hij lid was geweest van een moordcommando dat de dood van 30.000 mensen op zijn geweten had, maar dat hij zelf aan de universiteit studeerde toen de moorden in 1941 plaatsvonden.
Een wetswijziging in Australië in 1999 maakte het mogelijk verdachten van oorlogsmisdaden uit te leveren zonder dat vooraf hun schuld duidelijk was bewezen. Een uitleveringsverdrag met Australië zou waarschijnlijk eind 2000 door het Letse parlement worden goedgekeurd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Geen Russische sancties vanwege discriminatie Russische minderheid

De Russische Staatsdoema verwierp op 5 april 2000 een wetsvoorstel om economische sancties tegen Letland in te stellen vanwege de behandeling door Letland van de Russisch sprekende minderheid aldaar. Het wetsvoorstel ging terug naar commissies van de Staatsdoema om te worden herzien, maar Russische parlementariërs zeiden dat een nieuwe versie aanzienlijk minder ver zou gaan dan de vorige. Volgens het oorspronkelijke ontwerp zou de handel tussen de staten worden bevroren.
De Staatsdoema drong er verder bij president Vladimir Poetin op aan een beroep te doen op internationale instanties als de Verenigde Naties vanwege de schendingen van de rechten van de Russisch sprekende minderheid. Vooral wetten betreffende staatsburgerschap en taal waren volgens Moskou discriminerend. Ongeveer een derde van Letlands bevolking van 2,5 miljoen is Russisch sprekend, maar niet noodzakelijkerwijs etnisch Russisch.

OVSE tevreden over regels taalwet

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) sprak op 31 augustus bij monde van de hoge commissaris voor nationale minderheden Max van der Stoel haar zegen uit over nieuwe regelgeving die voortvloeide uit de omstreden Letse taalwet. De nieuwe regels voor het gebruik van de Letse taal in het ambtelijk verkeer waren steeds gezien als een struikelblok voor toetreding van Letland tot de Europese Unie. Van der Stoel verklaarde echter in Riga dat zijn aanbevelingen grotendeels waren overgenomen en de nieuwe regels in overeenstemming waren met de wet en met de internationale verplichtingen van Letland. Zij zouden op 1 september van kracht worden.

BUITENLANDSE ZAKEN

EBRD optimistisch over economie in Oost-Europa en ex-USSR

Tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de European Bank for Reconstruction and Deve-

lopment (EBRD) op 22 mei 2000 in Riga werd door ministers van diverse landen en bankfunctionarissen gezegd dat verscheidene landen sterke economische groei doormaakten en in afwachting waren van hun toelating tot de Europese Unie. De ontwikkeling tot voorspoedige markteconomieën verliep echter ongelijk en was nog niet voltooid. De EBRD zou daarom nog vele jaren een rol van betekenis kunnen spelen.
De jaarvergadering van de EBRD in 1999 werd overschaduwd door de gevolgen van de economische crisis in Rusland in 1998 en de oorlog in Kosovo. Dit jaar kon men optimistischer zijn over de economische vooruitzichten voor Oost-Europa en de landen van de voormalige USSR. Na de verliezen als gevolg van de Russische crisis had de bank haar financiële positie door goed management weten te herstellen.

Invoerrechten op EU-producten opgeheven

Het parlement keurde op 20 juni 2000 een wet goed die invoerrechten op goederen geproduceerd in de Europese Unie ophief. De wet zou op 1 juli van kracht worden en was van toepassing op alle producten waar geen exportsubsidie op zat.
Er kwamen wel invoerquota voor een aantal landbouwproducten. Het parlement stelde onder andere een jaarlijks quotum van 2.200 ton op varkensvlees en varkensvleesproducten en van 1.000 ton op andere vleesproducten. Er zouden geen invoerrechten komen op deze en een aantal andere producten als de importhoeveelheid de quota niet oversteeg. Letland zou de quota elk jaar met tien procent laten stijgen.

Letland dichter bij toetreding tot EU

Functionarissen van de Europese Unie prezen op 27 november 2000 de voorbereidingen van Letland op toetreding. EU-commissaris Günter Verheugen verklaarde in Brussel na een onderhoud met president Vaira Vike-Freiberga dat Letland de landen die al drie jaar onderhandelden over toetreding nu dicht was genaderd. Letland begon onderhandelingen over toetreding in februari 2000, samen met Slowakije, Malta, Litouwen, Bulgarije en Roemenië. Cyprus, Polen, Hongarije, Tsjechië, Estland en Slovenië waren daar al in maart 1998 mee begonnen.
In een eerdere rapportage in november 2000 had de Europese Commissie Letland al geprezen vanwege de verbetering van de behandeling van de Russischtalige minderheid. Wel werd er bij Letland op aangedrongen de economische privatisering verder door te voeren.

(Vorige berichten pag. 146/3 e.v. - 2000)

LITOUWEN

BINNENLAND

Procedure parlementsverkiezingen veranderd

Het parlement nam op 18 juli 2000 een wet aan die belangrijke wijzigingen aanbracht in de manier waarop zijn leden in de toekomst zouden worden gekozen. 71 zetels op een totaal van 141 zouden worden toegewezen aan individuele kandidaten die in een district meteen in de eerste ronde de meeste stemmen behaalden. In het verleden was meer dan 50 procent vereist en was in veel districten een tweede stemronde nodig. De overige 70 zetels werden al toegewezen aan politieke partijen volgens het principe van evenredige vertegenwoordiging.
Op 8 oktober 2000 werden parlementsverkiezingen volgens de nieuwe regels gehouden.

Uitslagen parlementsverkiezingen

partij	percentage	zetels
Brazauskas-coalitie	31,1	51
Liberale Unie	17,3	34
Nieuwe Unie	19,6	29
Thuislandunie	8,6	9
Boerenpartij	4,1	4
Christen-democraten	3,1	2
Christen-democratische Unie	4,2	1

Onafhankelijke kandidaten en andere kleinere partijen kregen nog 11 zetels toegewezen.
De opkomst was 55,9 procent.

Premier dient ontslag kabinet in

Premier Andrius Kubilius, wiens Thuislandunie het bij de verkiezingen slecht gedaan had, diende op 19 oktober bij president Valdas Adamkus zijn ontslag en dat van zijn regering in. Hij kreeg het verzoek aan te blijven totdat er een opvolger was benoemd. Het parlement stemde een week later in met de voordracht van Rolandas Paksas (44), burgemeester van de hoofdstad Vilnius. Deze was in 1999 al gedurende vijf maanden premier geweest.

Liberale Unie en Nieuwe Unie vormen regering

President Adamkus keurde de door Paksas gevormde nieuwe regering op 30 oktober goed. Op 9 november stemde het parlement met 72 tegen 48 stemmen en 16 onthoudingen in met de minderheidsregering van Paksas. Naast diens eigen partij, de Liberale Unie, maakte ook de Nieuwe Unie deel uit van de regering die over 63 van de 141 parlementszetels beschikte.
De nieuwe premier zegde geleidelijke belastingverlaging toe, een terugdringing van

Samenstelling regering (9 november 2000)

President (geïnstalleerd 9 november 1998 voor een termijn van vijf jaar)
Valdas ADAMKUS
Premier
Rolandas PAKSAS

Ministers:
Binnenlandse zaken
Vytautas MARKEVICIUS (partijloos, voorgedragen door NU)
Buitenlandse zaken
Antanas VALIONIS (partijloos, voorgedragen door NU)
Cultuur
Gintautas KEVISAS (partijloos, voorgedragen door LU)
Defensie
Linas LINKEVICIUS (partijloos, voorgedragen door LU)
Economie
Eugenijus MALDEIKIS (LU)
Financiën
Jonas LIONGINAS (LU)
Gezondheid
Vinsas JANUSONIS (NU)
Justitie
Gintautas BARTKUS (partijloos, voorgedragen door LU)
Landbouw
Kestutis KRISTINAITIS (partijloos, voorgedragen door NU)
Milieubescherming
Henrikas ZUKAUSKAS (LU)
Onderwijs en Wetenschap
Algirdas MONKEVICIUS (NU)
Sociaal welzijn en Arbeid
Vilija BLINKEVICIUTE (partijloos, voorgedragen door NU)
Transport
Gintaras STRIAUKAS (partijloos, voorgedragen door LU)

Parlementsvoorzitter
Arturas PAULUSKAS

Gouverneur Centrale bank
Reinoldijus SHARKINAS

LU: Liberale Unie
NU: Nieuwe Unie

het begrotingstekort en verdere privatisering. Ook toetreding tot de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en de Europese Unie (EU) zouden belangrijke politieke doeleinden zijn.

Voormalige KGB-agenten melden zich

Ongeveer 1500 voormalige agenten en informanten van de geheime politie van de USSR, de KGB, lieten zich bij de Litouwse overheid registreren in een poging hun dossiers gesloten te houden. Dat werd op 7 augustus 2000 bekendgemaakt. Volgens een wet die in november 1999 was aangenomen, zouden de namen van de agenten en informanten die zich vóór 5 augustus zouden melden, niet openbaar worden gemaakt. Een uitzondering zou worden gemaakt voor hen die een openbare functie wilden bekleden. Van degenen die zich niet hadden gemeld, konden de namen later openbaar worden gemaakt. Mecys Laurinkus, chef van de Litouwse veiligheidsdienst, verklaarde tegenover verslaggevers dat het aantal aanmeldingen even groot was als het aantal agenten en informanten dat zich niet had aangemeld.
Een aparte wet beperkte de toegang van voormalig KGB-personeel in vaste dienst tot banen in strategische sectoren van de maatschappij. Om die reden wilde men de agenten en informanten van de KGB identificeren.

Honderden Torah-rollen terug naar joodse gemeenschap

De regering verklaarde op 13 december 2000 dat zij manieren zou bedenken om honderden Torah-rollen terug te geven aan joodse gemeenschappen in eigen land en in het buitenland. Duizenden van dergelijke rollen werden geroofd of gingen verloren in Centraal- en Oost-Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog werden er ongeveer 360, vaak slechts gedeeltelijk, teruggevonden en tijdens het sovjetbewind verborgen gehouden.
Na de onafhankelijkheid van Litouwen in 1991 maakten de rollen wettelijk deel uit van het nationaal erfgoed, waardoor het vrijwel onmogelijk werd voor de Litouwse overheid er afstand van te doen. In oktober 1999 besloot het parlement de Torah-rollen aan de joodse gemeenschap terug te geven. Aanvragen voor restitutie van de rollen moesten vóór maart 2001 bij een commissie worden ingediend, die er dan op korte termijn een besluit over zou nemen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement stemt in met inkrimping overheidsbudget

Het parlement stemde op 7 december 2000 in met een vermindering van de inkomsten en uitgaven in de regeringsbegroting voor 2000 van 210,87 miljoen litas (ca. 55,8 miljoen euro). Het begrotingstekort bleef daardoor onveranderd op 800 miljoen litas (ca. 211,3 miljoen euro). De wijzigingen kwamen voort uit verminderde belastingopbrengsten en andere inkomsten, maar werden deels opgevangen door een onverwachte meevaller van 200 miljoen litas (ca. 53 miljoen euro) bij de afbetaling van schulden en door herstructurering van de staatsbank. Litouwen was met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) overeengekomen het begrotingstekort op 3,3 procent van het bbp te houden, nadat het in 1999 door de Russische economische crisis was opgelopen tot meer dan acht procent.

Parlement besluit tot gedeeltelijke korting op pensioenen

Het parlement stemde op 21 december 2000 in met het besluit het tekort bij het staatspensioenfonds Sodra te verminderen door een gedeeltelijke korting op pensioenen. De korting was van toepassing op personen die na de pensioengerechtigde leeftijd doorgingen met werken. De maatregel werd na een verhit debat aangenomen met 62 tegen 52 stemmen bij drie onthoudingen, op een totaal van 141 zetels. Tal van parlementsleden waren niet bij de stemming aanwezig. De maatregel ging in op 1 januari 2001 en bracht het tekort van Sodra terug tot ongeveer 70 miljoen litas (ca. 18,5 miljoen euro).

BUITENLANDSE ZAKEN

'Litouwen leed twintig miljard dollar schade door sovjetbezetting'

De regering maakte op 6 oktober 2000 bekend dat een commissie had vastgesteld dat Litouwen door de sovjetbezetting van 50 jaar die eindigde in 1991 een schade had geleden van in totaal twintig miljard dollar (ca. 21,2 miljard euro). Het parlement had in juni een wet goedgekeurd die de regering ertoe verplichtte Rusland financieel aansprakelijk te stellen voor geleden schade. Pogingen van Litouwen om met Rusland besprekingen te beginnen over schadevergoeding hadden tot dusver gefaald.
De grootste schadepost volgens de berekening van de commissie was 7,5 miljard dollar (ca. 7,9 miljard euro) voor mensen 'gedood of gestorven' als gevolg van de bezetting. De op een na grootste categorie was 'overige schade', waaronder gedwongen emigratie en schade aan openbare instellingen, ter waarde van zes miljard dollar (ca. 6,35 miljard euro).

'Baltische staten zetten positieve stappen op weg naar EU-lidmaatschap'

De Europese Unie prees de Baltische staten op 8 november 2000 in een rapport van de Europese Commissie vanwege de voortgang die zij hadden geboekt op weg naar het EU-lidmaatschap. Hoewel Estland en Letland werden geprezen voor de verbetering van de positie van hun minderheden, moest er volgens het rapport meer worden gedaan aan integratie van met name de Russischtalige minderheden. Litouwen kreeg waardering voor de verbeteringen in zijn belastingstelsel. Letland en Litouwen zouden er volgens de commissie goed aan doen een strikt fiscaal beleid te voeren en in alle drie de staten diende het openbaar bestuur te worden gemoderniseerd.

(Vorige berichten pag. 148/2 e.v. - 2000)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Feestdag inlichtingen- en veiligheidsdiensten gevierd

Op 20 december 2000 werd, zoals elk jaar, de 'dag van de staatsveiligheidsorganen' gevierd. De datum was gekozen omdat op die dag in 1917 de beruchte geheime politie onder Lenin, de Tsjeka, werd opgericht. Zoals de laatste jaren meestal het geval was, lieten hoge functionarissen van de Russische inlichtingendienst SVR en de veiligheidsdienst FSB zich in de pers interviewen.
FSB-directeur Nikolaj Patroesjev verklaarde in een interview dat Russische burgers niets te vrezen hadden van zijn dienst, ook al namen vele voormalige KGB-officieren, onder wie de huidige president, tegenwoordig sleutelposities in binnen het Russische overheidsapparaat. SVR-directeur Sergej

Lebedev zei in een interview onder meer dat Russische en westerse diensten nu in de paradoxale situatie waren beland dat zij deels samenwerkten in de strijd tegen zaken als terrorisme, drugshandel en nucleaire proliferatie, maar tegelijkertijd ook tegen elkaar actief bleven.

Raoul Wallenberg gerehabiliteerd

Een woordvoerder van procureur-generaal Joeri Oestinov verklaarde op 22 december 2000 in Moskou dat de Zweedse diplomaat Raoul Wallenberg en zijn chauffeur Vilmos Langfelder op het einde van de Tweede Wereldoorlog in Hongarije 'ten onrechte waren gearresteerd door niet-justitiële instanties en om politieke redenen van hun vrijheid waren beroofd'. Daarmee waren zij officieel 'gerehabiliteerd'. In de verklaring werd ook gesteld dat de twee mannen die op verdenking van spionage gevangen werden gehouden, nooit officieel van enig misdrijf waren beschuldigd. Zweedse familieleden van Wallenberg toonden zich ontevreden over het feit dat de verklaring van de procureur-generaal geen opheldering gaf over de manier waarop de diplomaat en zijn chauffeur aan hun eind waren gekomen.
Wallenberg was na 1945 uitgegroeid tot een held omdat hij als Zweeds diplomaat in Hongarije tijdens de Tweede Wereldoorlog vele joden van de ondergang had gered door hen Zweedse diplomatieke bescherming te geven.

Poetin wil minder politieke partijen

President Vladimir Poetin maakte op 26 december 2000 plannen bekend om het aantal kleine politieke partijen in Rusland te verminderen. De wet voorzag in de opheffing van politieke partijen met minder dan 10.000 permanente leden en afdelingen in minder dan de helft van de 89 regio's in het land. In een ontmoeting met parlementaire leiders spraken deze zich voor de nieuwe wet uit, maar vertegenwoordigers van kleine partijen hadden scherpe kritiek.

Nieuwe tekst voor volkslied

President Vladimir Poetin ondertekende op 30 december 2000 een decreet waarmee nieuwe woorden werden vastgesteld voor het oude volkslied waarvan de melodie eerder in de maand bij besluit van de Staatsdoema in ere hersteld was. De melodie van het volkslied was voor het eerst in 1944, onder Stalin, van kracht geworden en na diens dood in 1953 was er al eens een nieuwe tekst gemaakt waaruit alle verwijzingen naar de dictator waren verwijderd. Na het uiteenvallen van de USSR werd het volkslied door president Boris Jeltsin afgeschaft en door een nieuwe melodie en tekst vervangen. Beide sloegen echter niet echt aan.
De nieuwe tekst was afkomstig van de dichter Sergej Michalkov, die ook tijdens de oorlog al de door Stalin goedgekeurde tekst had geschreven. Sommige politici hadden felle kritiek geuit op het feit dat een door Stalin ingestelde melodie opnieuw van kracht werd.
Er was enige onduidelijkheid of president Poetin bevoegd was bij decreet een nieuwe tekst vast te stellen zonder de Staatsdoema daarover te raadplegen, maar na een gesprek met de voorzitter van het Constitutioneel Hof, Marat Baglaj, besliste de president dat hij die bevoegdheid wèl had.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staatsdoema en Federatieraad keuren begroting 2001 goed

De Staatsdoema keurde op 14 december 2000 in vierde en laatste lezing de begroting voor 2001 goed. Voor het eerst sinds 1991 was de Russische begroting in evenwicht. De behandeling door de Staatsdoema duurde iets langer dan twee maanden en ging met aanzienlijk minder politieke strubbelingen gepaard dan voorheen. De stemverhouding was 308 voor, 108 tegen en geen onthoudingen. De geraamde inkomsten en uitgaven stonden op 1194 biljoen roebel, op dat moment ongeveer 43 miljard euro. De verwachte groei van het bbp was vier procent en de verwachte inflatie twaalf procent. Die cijfers waren voor 2000 gesteld op respectievelijk 7 en 21 procent.
De Federatieraad keurde op 20 december de begroting goed met 122 stemmen voor, 12 tegen en 2 onthoudingen. Vice-premier en minister van Financiën Alexej Koedrin zei tijdens de zitting van de Federatieraad te verwachten dat de president de begroting binnen twee tot drie dagen zou ondertekenen.

JUSTITIE

Russen gearresteerd in kinderpornozaak

Twee Russen, een 30-jarige man uit Moskou en een 28-jarige man uit Sint-Petersburg, werden gearresteerd op verdenking van het verkopen van kinderporno via internet in Europa en de Verenigde Staten, zo werd op 21 december 2000 in Moskou door een politiewoordvoerder bekendgemaakt. De woordvoerder zei dat Amerikaanse en Britse politie-instanties ook een rol hadden gespeeld bij de arrestaties, maar details daarover werden niet gegeven. De Russische politie nam 588 videocassettes en 112 videodisks in beslag en meer dan duizend pornografische foto's, op sommige waarvan kinderen waren afgebeeld.

NATUUR EN MILIEU

Rusland krijgt kernafval uit andere landen

De Staatsdoema keurde op 21 december 2000 een wet goed met 320 stemmen voor, 30 tegen en 8 onthoudingen, die het mogelijk maakt nucleair afval uit andere landen in Rusland op te slaan en te verwerken. Een woordvoerder van Greenpeace verklaarde telefonisch vanuit Duitsland tegenover persbureau *Reuters* dat Rusland na ondertekening van de wet door president Vladimir Poetin zou uitgroeien tot de nucleaire vuilnisbelt van de wereld. Vele landen uit Europa en Azië waren er volgens hem in geïnteresseerd hun kernafval naar Rusland af te voeren, al zou lang niet iedereen dat openlijk zeggen.

MILITAIRE ZAKEN

Amerikaan tot twintig jaar veroordeeld wegens spionage

Een Russische rechtbank veroordeelde op 6 december 2000 de 54-jarige Amerikaanse zakenman Edmond Pope tot twintig jaar gevangenisstraf wegens spionage. Hij had sinds zijn arrestatie in april al acht maanden in voorarrest gezeten. Het vonnis leidde tot enige politieke opschudding in Washington. Volgens zijn familie zou gevangenisstraf voor Pope, die ernstig ziek was, neerkomen op een doodvonnis. Pope's advocaat Pavel Astachov verklaarde dat zijn cliënt tijdens de slotzitting, die achter gesloten deuren plaatsvond, had gezegd dat hij onschuldig was. Volgens Astachov hadden er tijdens het proces van de zijde van de rechtbank allerlei onregelmatigheden plaatsgevonden.
Pope was een voormalige inlichtingenofficier van de Amerikaanse marine die sinds

Russische Federatie

een aantal jaren regelmatig voor zaken in Rusland was. Hij hield zich vooral bezig met civiele toepassingen van militair onderzoek. Hij werd er tijdens het proces van beschuldigd dat hij de blauwdrukken van een zeer moderne marinetorpedo wilde stelen, waarvan de technologie echter volgens hem op de open markt verkrijgbaar was.

Poetin verleent gratie

Op 14 december kreeg Pope gratie van president Vladimir Poetin en verliet Rusland per vliegtuig op weg naar de Verenigde Staten. Een presidentiële commissie had zich al vrijwel onmiddellijk na de uitspraak van de rechtbank voor gratie uitgesproken.

Nauwere contacten met Pentagon

Amerikaanse en Russische militaire leiders kwamen op 12 december 2000 in Moskou overeen regelmatig informatie uit te wisselen, gezamenlijke oefeningen te houden en een werkgroep op te zetten ter bestrijding van het internationale terrorisme. De documenten werden daartoe in Moskou ondertekend door generaal Henry Shelton, voorzitter van de Amerikaanse Joint Chiefs of Staff en generaal Anatoli Kvasjnin, chef van de Russische generale staf.
Kvasjnin zei volgens persbureau *Interfax* dat de samenwerking tegen terrorisme mogelijk uitwisseling van ervaringen en informatie zou inhouden, maar hij trad verder niet in details. Volgens Shelton was de kwestie van Russische wapenleveringen aan Iran, welk land door de Verenigde Staten beschuldigd werd van het ondersteunen van terroristische activiteiten, niet ter sprake gekomen.

Rusland stelt VS gerust over wapenhandel met Iran

Rusland had de Verenigde Staten eerder, op 6 december, gerust gesteld dat het geen offensieve wapens aan Iran zou verkopen. De toezegging werd gedaan door minister van Defensie Igor Sergejev tijdens een ontmoeting met zijn Amerikaanse ambtsgenoot William Cohen in het NAVO-hoofdkwartier in Brussel. Dat liet een anonieme Amerikaanse functionaris aan verslaggevers weten. Volgens de functionaris had Sergejev gezegd dat Rusland alleen defensieve wapens zou verkopen en onderdelen die dienden om bewapening die in de sovjettijd door Iran was aangeschaft, in bedrijf te houden.

Rusland en VS komen beëindiging INF-inspecties overeen

Rusland en de Verenigde Staten ondertekenden op 14 december 2000 in Genève een overeenkomst om inspecties over en weer van assemblagefabrieken van raketten voor de middellange afstand per 31 mei 2001 te beëindigen. Die inspecties waren een uitvloeisel van het Intermediate Range Nuclear Forces (INF) verdrag uit 1987, dat bepaalde dat alle middellange-afstandsraketten uit Europa zouden worden verwijderd. De inspecties vonden plaats bij fabrieken in de Amerikaanse staat Utah en de Russische republiek Oedmoertië.
Enkele dagen eerder was eveneens in Genève een overeenkomst getekend tussen onderhandelaars uit de Verenigde Staten, Rusland, Oekraïne, Wit-Rusland en Kazachstan, waarin werd voorzien in een gefaseerde ontmanteling van de laatste SS-24 intercontinentale ballistische raketten die nog op Oekraïense bodem stonden.

Afspraken met VS tegen onbedoelde nucleaire oorlog

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Madeleine Albright en haar Russische ambtsgenoot Igor Ivanov kwamen op 16 december 2000 in Brussel overeen meer gegevens uit te wisselen over proeflancering van raketten, met het doel het risico van een nucleaire confrontatie door een misverstand zo klein mogelijk te maken. De afspraken bouwden voort op eerdere overeenkomsten uit 1998 en juni 1999 waarbij werd afgesproken elkaar over lanceringen vooraf te informeren. Volgens de nieuwe afspraken zou er in Moskou een centrum voor de verwerking van gegevens over lanceringen worden gevestigd. De ministers nodigden ook andere landen uit aan dergelijke afspraken deel te nemen.

(Vorige berichten pag. 725/1 e.v. - 2000)

Verenigde Staten

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

George W. Bush wordt nieuwe president

Het federale Hooggerechtshof in Washington D.C. beslechtte op 12 december 2000 de strijd om het presidentschap in het voordeel van de republikeinse kandidaat George W. Bush. Hiermee werd hij de 43e president van de Verenigde Staten.
De onenigheid tussen Bush en zijn democratische rivaal Al Gore over de uitslag van de presidentsverkiezingen in de staat Florida had sinds de dag na de verkiezingen op 7 november geduurd.
Het tweetal had landelijk ongeveer evenveel kiesmannen gewonnen en beiden hadden de steun van Florida nodig om president te kunnen worden. In Florida was het echter allerminst duidelijk wie de winnaar was. Bush en Gore hadden er ongeveer evenveel stemmen behaald en bovendien was er sprake van onregelmatigheden bij het stemmen en het tellen van de stemmen. De rechter moest uiteindelijk uitmaken wie Florida won en dus de opvolger van president Clinton werd.

Een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in december:

4 december
- Het Hooggerechtshof in Washington D.C. – het hoogste juridische orgaan van het land – behandelt een klacht van Bush tegen een op 21 november door het Hooggerechtshof van Florida in Tallahassee genomen besluit, dat alle voor 26 november ingediende resultaten van hertellingen geldig zijn. Bush vindt dat de eerder door staatsminister Katherine Harris van Florida genoemde einddatum van 14 november gerespecteerd dient te worden.
Het Hof wijzigt het besluit van Tallahassee niet, maar geeft Florida wel opdracht uit te leggen welke reden aan de toestemming voor de verlenging ten grondslag ligt.
- Een lagere rechter te Florida behandelt Gore's klacht tegen de verkiezingsuitslag die Katherine Harris hanteert en waarbij Bush als overwinnaar in Florida uit de bus komt. Harris' uitslag houdt geen rekening met door Gore geëiste handmatige hertellingen in het kiesdistrict Miami-Dade en te laat ingediende hertellingen uit Palm Beach. Gore vindt dit onterecht.
De rechter meent echter dat Gore onvoldoende hard kan maken dat de betreffende hertellingen de einduitslag daadwerkelijk ingrijpend zouden wijzigen en acht het bovendien in strijd met de grondwet om in sommige districten wel en in andere niet te hertellen. Hij bepaalt dan ook dat Gore's klacht ongegrond is.
Gore's advocaat David Boies kondigt aan dat de democraten tegen de uitspraak in hoger beroep gaan. Hij vraagt het Hof van Beroep de zaak meteen door te spelen naar het Hooggerechtshof in Washington.

8 december
- Kiesdistrict Miami-Dade heeft in november geweigerd de stemmen handmatig te hertellen. Go-

re meent echter dat juist in dat district veel stemmen voor hem verloren zijn gegaan en eist dat er alsnog hertellingen komen. Het Hooggerechtshof van Florida geeft hem hierin gelijk en vraagt ook om handmatige hertellingen in andere kiesdistricten, waar stembiljetten zijn aangetroffen die door telmachines zijn afgekeurd maar waarop met het oog duidelijk zichtbaar is wat de intentie van de kiezer is geweest.
Bush gaat in hoger beroep.

9 december
- Het Hooggerechtshof in Washington D.C. zegt dat de situatie erg verwarrend zal worden als de een dag eerder door het Hof van Florida opgedragen hertellingen in het voordeel van Gore uitpakken, maar het hiertegen door Bush aangetekende beroep bij behandeling door het federale Hooggerechtshof op 12 december terecht zal worden geacht. Om deze verwarring te voorkomen geven de rechters opdracht de hertellingen voorlopig te staken.
Aangezien de meerderheid van de rechters republikeins is, noemen critici de uitspraak van het Hooggerechtshof politiek gekleurd.

12 december
- Het Hooggerechtshof in Washington verbiedt met vijf tegen vier stemmen verdere handmatige hertellingen in Florida. Volgens de rechters heeft die staat te weinig regelgeving om uit te maken hoe dergelijke hertellingen in de praktijk in hun werk moeten gaan. Hierdoor zou het grondwettelijk vastgelegde recht op gelijke behandeling van alle stembiljetten in gevaar kunnen komen.
Desondanks laat het Hof het over aan het Hooggerechtshof in Florida om het eindoordeel in deze zaak te vellen. Dit betekent echter niet dat het Hof van Florida alsnog zou kunnen besluiten tot hertellingen, omdat het Hof in Washington meent dat de 25 kiesmannen van Florida volgens de wet op 12 december bekend moeten zijn. Er is daarom geen tijd meer voor hertellingen, ongeacht of ze legaal zijn of niet. Florida moet daarom wel uitgaan van de verkiezingsuitslag die Katherine Harris reeds sinds 27 november hanteert. Volgens deze cijfers wint Bush met een voorsprong van 537 stemmen.
De nog te verwachten uitspraak van het Hof van Florida zal weinig tot geen invloed meer kunnen hebben.

13 december
- Gore zegt het niet met de uitspraak van het federale Hooggerechtshof eens te zijn, maar legt zich er toch bij neer en erkent zijn nederlaag.

Kritiek op uitspraak federale Hooggerechtshof

Er kwam na de 12e december veel kritiek op het verloop van de verkiezingen en het Amerikaanse rechtssysteem.
Het districtenstelsel kwam onder vuur te liggen, omdat voor het eerst sinds meer dan een eeuw iemand de presidentsverkiezingen had gewonnen zonder de meerderheid van de stemmen te hebben. Bush had gewonnen omdat het districtenstelsel hem de meeste kiesmannen had opgeleverd, terwijl Gore een numerieke voorsprong van ruim 300.000 stemmen had.
De uitspraak van het federale Hooggerechtshof werd evenmin door iedereen geaccepteerd. De meerderheid van de rechters hing de republikeinse partij aan en dit zou volgens critici het eindoordeel hebben beïnvloed.
Het democratische congreslid Jesse Jackson – zoon van de bekende burgerrechtenactivist – noemde het Hof 'een gewillig werktuig van Bush' en de uitspraak zou 'een fluwelen juridische coup' geweest zijn.
Anderen wezen erop dat de zoon van rechter Scalia werkte voor het advocatenkantoor dat Bush' belangen behartigde en dat de vrouw van rechter Thomas adviseur was van het overgangsteam van Bush. Er zou dan ook sprake zijn van belangenverstrengeling.
De *New York Times* had vooral commentaar op het warrige karakter van de uitspraak. Deze was zo onduidelijk geformuleerd, dat de media en de politiek enkele uren nodig hadden om de ware betekenis ervan te achterhalen.
De felste kritiek kwam echter van twee rechters van het Hooggerechtshof zelf, genaamd Stevens en Breyer. Zij vonden dat het Hof zichzelf verwond had en zijn reputatie als onpartijdige hoeder van de wet op het spel had gezet. De uiteindelijke bekendmaking van de kiesmannen had volgens het tweetal tot 18 december kunnen worden uitgesteld, omdat dat wettelijk de dag was waarop de kiesmannen moesten stemmen. Tot die dag hadden de hertellingen dan ook door kunnen gaan. Dat het Hof toch strak aan 12 december vast hield, de dag waarop wettelijk de kiesmannen moesten worden voorgedragen, hing volgens Stevens en Breyer samen met de politieke voorkeur van vijf van de negen rechters.
Het tweetal was ook boos omdat het Hof te Washington het eindoordeel schijnbaar aan het Hof van Florida overliet, maar feitelijk geen ruimte bood om na 12 december nog iets aan de verkiezingsuitslag te wijzigen.

Bush treedt af als gouverneur van Texas

George W. Bush trad op 21 december formeel af als gouverneur van Texas. Republikein Rick Perry volgde hem op.

Definitieve uitspraak Hooggerechtshof van Florida

Het Hooggerechtshof van Florida kwam op 22 december met de definitieve uitspraak. Deze hield in dat Florida inderdaad geen wetgeving kende die de door Gore verlangde hertellingen in goede banen kon leiden en dat het Hof van Florida binnen de uitspraak van het federale Hooggerechtshof op 12 december geen ruimte zag om toch hertellingen toe te staan.
Rechter Shaw zei overigens dat nergens in de wet van Florida stond dat 12 december daadwerkelijk de einddatum was en dat het federale Hooggerechtshof wat dat betreft dus wel degelijk nieuwe hertellingen had kunnen toestaan.

Bevolking zuidelijke en westelijke staten groeit het meest

Volgens op 28 december 2000 gepubliceerde cijfers van een officiële volkstelling hadden de Verenigde Staten 281.421.906 inwoners. Dit was 13,2 procent meer dan bij de laatste telling, die in 1990 had plaatsgevonden.
De groei had grotendeels in de westelijke en zuidelijke staten plaatsgevonden. Koplopers waren Nevada (+ 66,3 procent), Arizona (+ 40 procent), Georgia (+ 26,4 procent) en Florida (+ 23,5 procent). De bevolking van Texas was met 23 procent gegroeid tot 20,8 miljoen, waarmee deze staat New York van zijn tweede plaats verdrong op de ranglijst van staten naar bevolkingsomvang. De bevolking van California bleef met 33,9 miljoen de grootste van het land, maar de groei was er minder dan in andere westelijke staten (+ 13,8 procent).
De kleinste bevolkingsaanwas was te vinden in North Dakota (+ 0,5 procent), terwijl alleen in het district Columbia sprake was van een afname van de bevolking (- 5,7 procent).

Nieuwe zetelverdeling Huis van Afgevaardigden

Het aantal zetels waarop de staten elk recht hebben in het federale Huis van Afgevaardigden is gebaseerd op de cijfers van de laatste officiële volkstelling. De resultaten van de telling van 2000 gaven reden tot een nieuwe zetelverdeling. Texas, Arizona, Florida en Georgia kregen er elk twee zetels bij en Nevada, California, Colorado en North Carolina elk een.
Staten die minder snel groeiden verloren

parlementaire invloed. Zo raakten New York en Pennsylvania elk twee zetels kwijt.

JUSTITIE

VS lijkt toch akkoord met Internationaal Strafhof

De Verenigde Staten tekenden op 31 december 2000 op de valreep het verdrag ter oprichting van het permanente Internationale Strafhof. In juni 1998 was tijdens een vergadering van de Verenigde Naties te Rome besloten tot oprichting hiervan, mits voldoende lidstaten het initiatief steunden. Het indertijd opgestelde verdrag kon tot 31 december 2000 worden ondertekend.
Het Sratfhof zou verdachten van extreme gruweldaden als massamoord, oorlogsmisdaden en andere ernstige mensenrechtenschendingen moeten gaan berechten en zou vermoedelijk Den Haag als standplaats krijgen.
Afgezien van de VS waren 135 naties op tijd met ondertekenen. De Amerikaanse steun kwam overigens als een verrassing, omdat Washington aanvankelijk had verklaard niet achter het initiatief te staan, uit vrees dat de rechters niet alleen recht zouden gaan spreken over mensen uit landen die het verdrag ratificeerden, maar ook over verdachten met andere nationaliteiten. Het idee dat Amerikaanse militairen in het buitenland berecht zouden kunnen worden, beviel Washington evenmin.
De VS tekenden het verdrag uitsluitend omdat ze vreesden anders iedere invloed op de rechtbank te verliezen. De ondertekening maakte de Amerikaanse medewerking overigens niet definitief. Vooralsnog betekende deze louter een intentieverklaring om het verdrag uiteindelijk te ratificeren. President Clinton adviseerde zijn opvolger Bush om deze ratificatie na te laten als de Verenigde Naties onvoldoende rekening bleven houden met de Amerikaanse bezwaren.

NATUUR EN MILIEU

Zeventig procent van de Amerikaanse koraalriffen worden beschermd

President Clinton kondigde op 4 december 2000 de oprichting aan van 's lands grootste koraalreservaat, genaamd *Northwest Hawaiian Islands Coral Reef Ecosystem.* Het 930 km lange gebied ligt voor de kust van een archipel ten noordwesten van de hoofdeilanden van Hawaï. Ongeveer 70 procent van alle Amerikaanse koraalriffen liggen hier en er huizen talloze bedreigde diersoorten.
Om aan te geven hoe bijzonder het gebied is, sprak Clinton van 'het Yellowstone van de zee', verwijzend naar het indrukwekkende nationale park Yellowstone in Wyoming. De president zei dat wereldwijd reeds 25 procent van alle koraalriffen was vernietigd en dat hij hoopte dat de totstandkoming van het Amerikaanse koraalreservaat elders mensen aan het denken zou zetten.

Milieuverdrag met Canada

De Verenigde Staten en Canada ondertekenden op 8 december 2000 te Washington een verdrag om gezamenlijk de luchtvervuiling aan te pakken. De twee landen verplichtten zich hiermee om de uitstoot van stikstofoxiden door energiecentrales en andere grote industriële vervuilers voor 2004 met 50 tot 75 procent te reduceren.
De VS wilden de totale uitstoot van stikstofoxiden in 2007 met 35 procent hebben teruggedrongen, hetgeen betekende dat energiecentrales en de industrie in dat jaar 70 procent minder dienden uit te stoten. De overige uitstoot kwam met name van het verkeer.
In het verdrag stond ook dat de twee landen iets zouden ondernemen tegen de vorming van ozon in lagere luchtlagen, omdat hier longbeschadigingen door kunnen ontstaan. Hiervoor was het nodig om de uitstoot van bepaalde organische verbindingen terug te dringen, die onder invloed van zonlicht met stikstofoxiden reageren en ozon vormen.
Jaarlijks stierven in Canada ca. 5000 en in de VS ca. 60.000 mensen aan door luchtvervuiling veroorzaakte ziekten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Executie uitgesteld; eerst onderzoek naar racisme in rechtspraak

President Clinton stelde op 8 december 2000 de executie van Juan Raul Garza met minstens zes maanden uit. De van moord verdachte Garza had eigenlijk een week later ter dood gebracht zullen worden. Hij was onder de federale wet veroordeeld.
Clinton wilde dat het ministerie van Justitie meer tijd kreeg voor aanvullend onderzoek bij een in september door datzelfde ministerie gepubliceerd rapport, waarin werd beweerd dat sommige etnische minderheden significant vaker de doodstraf kregen dan andere en dat in sommige juridische districten vaker de doodstraf werd uitgesproken dan elders. Het aanvullende onderzoek moest ophelderen of deze ongelijkheden aan fouten in het juridische systeem en de wetgeving lagen of andere achtergronden hadden, zoals bijvoorbeeld racisme onder juristen. Zolang dit onderzoek nog duurde, was het volgens Clinton onverantwoord om iemand als Garza te executeren, aangezien hij tot een etnische minderheidsgroep behoorde. 'Op dit terrein is geen plaats voor fouten', aldus Clinton.
Met het uitstel kwam het oordeel of Garza al dan niet ter dood gebracht moest worden bij Clintons opvolger George W. Bush te liggen, een fervent voorstander van de doodstraf.

Olie- en mijnbouwgiganten tekenen mensenrechtenverdrag

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Madeleine Albright maakte op 20 december 2000 te Washington D.C. bekend dat zeven grote olie- en mijnbouwbedrijven gezamenlijk hadden besloten zich bij hun bedrijfsvoering in het vervolg te houden aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het waren de oliebedrijven Chevron, Texaco, Conoco, BP en Shell en mijnbouwers Freeport McMoran Copper & Gold Inc en Rio Tinto.
De bedrijven accepteerden gemeenschappelijke richtlijnen die hen verplichtten in actie te komen als er aanwijzingen bestonden dat hun personeel op welke manier dan ook de rechten van de mens schond. Hierbij werd met name gedacht aan de wijze waarop sommige bedrijven hun belangen beschermden in turbulente of afgelegen regio's, doorgaans in de Derde Wereld. Ze werden daar soms aangevallen door roversbendes, terroristen of guerrillalegers zonder op bescherming door de lokale autoriteiten te kunnen rekenen. Ze huurden er dan ook particuliere bewakingsdiensten in, die bij het verdedigen van de bedrijfsbelangen de rechten van de mens lang niet altijd respecteerden.
De overeenkomst was mogelijk gemaakt door bemiddeling van de regeringen van Groot-Brittannië en de Verenigde Staten en acht mensenrechtenorganisaties, waaronder Amnesty International.
'De overeenkomst is een keerpunt in het verantwoordelijkheidsgevoel van het bedrijfsleven', aldus Albright. 'Het laat zien dat

de best bestuurde bedrijven zich realiseren dat ze aandacht dienen te schenken aan mensenrechten en dat principes en winst niet noodzakelijk conflicterend hoeven te zijn.' De minister zei te hopen dat meer bedrijven de richtlijnen zouden overnemen.
Curt Goering, vice-voorzitter van Amnesty International USA, sprak de hoop uit dat bedrijven in de toekomst niet langer vrijwillig en tamelijk vrijblijvend dergelijke overeenkomsten aangingen, maar ertoe zouden worden verplicht. Hij pleitte ook voor onafhankelijke controles.

(Vorige berichten pag. 751/1 e.v. - 2000)

ISRAËL

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Palestijnen in opstand na mislukken vredesbesprekingen

Na het mislukken van de vredesbesprekingen in Camp David in september 2000 namen in de maanden daarna de protesten van Palestijnen op de bezette Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook de omvang aan van een opstand.

Einde Israëlisch-Palestijnse samenwerking

In september 2000 verbrak de Palestijnse Autoriteit (PA) van Jasser Arafat alle betrekkingen met Israël. Dit volgde kort na hun afwijzing van het Amerikaanse vredesplan, dat president Bill Clinton aan Israël en de Palestijnen in juli 2000 in Camp David had voorgelegd. Dit plan voorzag in de overdracht door Israël van 90 procent van de Westelijke Jordaanoever aan de Palestijnen, ten behoeve van een onafhankelijke Palestijnse staat, en in de deling van Jeruzalem in een Israëlisch en een Palestijns stadsdeel. De status quo van de Oude Stad zou daarmee voorlopig gehandhaafd blijven. Onder die status quo hadden de Palestijnen zeggenschap over de eigen moslimheilige plaatsen, zoals de Rotskoepel Moskee op de Tempelberg.
De Palestijnen verwierpen dit akkoord en eisten volledige zeggenschap over de gehele Oude Stad, inclusief heilige plaatsen van de christenen. Ook herhaalden ze hun eis dat alle Palestijnen die Palestina vanaf 1948 waren ontvlucht, plus hun nakomelingen, het recht hadden op terugkeer naar hun oorspronkelijke huizen en grond. Zeker 3,5 miljoen mensen zouden hiermee recht op terugkeer krijgen naar de Palestijnse gebieden en Israël; 1,5 miljoen Palestijnen zouden binnen Israëlische grenzen komen te wonen. Israël had altijd geweigerd aan deze eis tegemoet te komen, maar had zich wel bij de eerste Oslo-akkoorden bereid verklaard tot het bieden van financiële compensatie aan de Palestijnen. De Palestijnen achtten dit onvoldoende en zagen af van verdere onderhandelingen met Israël. Ook alle andere officiële samenwerkingsverbanden werden gestopt en de gezamenlijke Israëlische en Palestijnse patrouilles werden niet meer uitgevoerd.

Bezoek Ariel Sjaron aan Tempelberg verhevigt Palestijnse protesten

De anti-Israëlische demonstraties en acties verhevigden op 28 september 2000 door een bezoek aan de Tempelberg van Ariel Sjaron, leider van de rechts-liberale Likoed-partij. Sjaron zei dat hij met zijn bezoek wilde aangeven dat 'de Tempelberg onder Israëlische soevereiniteit valt en Israëli's er ten alle tijden mogen komen'.

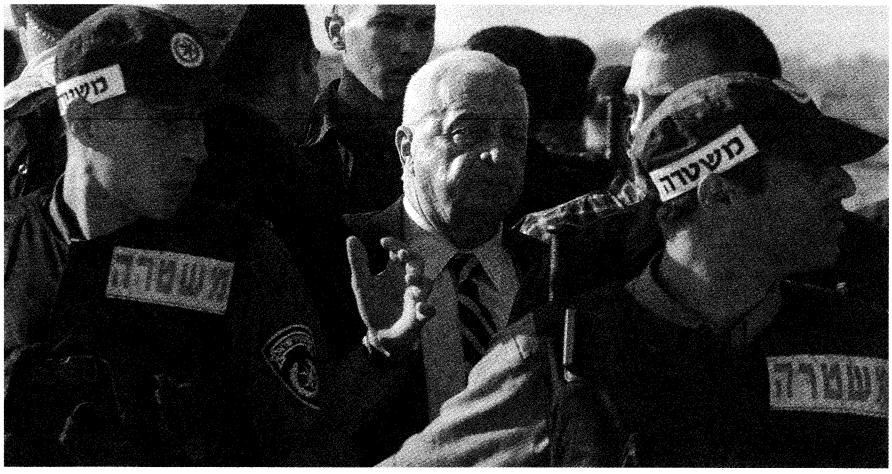

Omringd door lijfwachten bezocht Ariel Sjaron, leider van de Likoed-partij, op 28 september 2000 de Tempelberg om te benadrukken dat deze onder Israëlische soevereiniteit valt. Zijn bezoek betekende het begin van gewelddadige Palestijnse protesten. *(foto ANP)*

Het bezoek van Sjaron was een zet in het Israëlische politieke machtsspel. Op 27 september 2000 had de Israëlische openbare aanklager verklaard dat de voormalige Israëlische premier Benjamin Netanjahoe en partijgenoot van Sjaron niet vervolgd zou worden voor fraude bij gebrek aan bewijs. Hiermee was de weg vrij voor Netanjahoe om terug te keren in de Israëlische politiek. Sjaron vond het blijkbaar nodig aan te tonen dat hij er ook nog was.

De Palestijnen zagen in het bezoek een provocatie en verhevigden de demonstraties tegen Israël. Op 30 september 2000 verspreidden de onlusten waarbij joodse Israëli's en hun bezittingen werden aangevallen, en het Israëlische leger met scherp schoot, zich over de Westelijke Jordaanoever, de Gazastrook, en ook naar Arabische steden in noord-Israël en de Arabische stad Jaffa, grenzend aan Tel Aviv.

Joodse Israëli's vallen Palestijnen aan

In reactie op de Arabische demonstraties, kwamen er ook anti-Arabische demonstraties van joodse Israëli's. Enkele honderden joodse Israëli's vielen Israëlische en Palestijnse Arabieren aan en vernielden hun bezittingen. Enkele Arabische huizen in Israël en op Palestijns gebied werden beschadigd of in brand gestoken. Na hardhandig optreden van de Israëlische politie hiertegen, kwam hieraan een einde.

De demonstraties van Arabische Israëli's tegen het Israëlische leger eind september leidde tot dertien Arabische dodelijke slachtoffers. Dit dieptepunt in de relatie tussen Israëlische joden en Arabieren shockeerde de bevolking. Vanuit het hele land trokken linkse Israëli's naar de Arabische families van de slachtoffers van Israëlische kogels. Dit om hun steun te betuigen aan de Arabische landgenoten en de relaties met de Arabieren te herstellen. Na enkele dagen

Israël

was de rust tussen Israëlische joden en Arabieren hersteld.

Onlusten kosten vooral Palestijnse kinderen het leven

Op 30 september 2000 deed Israël tevergeefs een verzoek aan de Palestijnse Autoriteit om de gewelddadigheden tussen Palestijnen en het Israëlische leger te stoppen. De demonstraties kregen een min of meer vast patroon: Palestijnen, waaronder ook kinderen, verlieten het gebied onder volledige Palestijnse zeggenschap om in gebied onder gedeelde Israëlisch-Palestijnse zeggenschap, te demonstreren waarbij met stenen en molotovcocktails werd gegooid. Israëlische soldaten schoten met rubber kogels.
Binnen enkele dagen waren er enkele tientallen doden, voornamelijk kinderen. De begrafenismarsen, vaak langs Israëlische legerposten buiten Palestijns gebied, liepen veelal uit op nieuwe demonstraties. In een poging de gewelddadigheden te stoppen, trok Israël Palestijns gebied binnen en omsingelde Palestijnse steden met tanks en ander militair materieel.

Begin oktober 2000 ontstond er een nieuwe fase in de gewelddadigheden. Terwijl overdag vooral jongeren en kinderen de Israëlische militairen uitdaagden, werden 's nachts Palestijnse sluipschieters actief. Op de snelweg tussen Chadera en Tel Aviv – op Israëlisch grondgebied – werd een Israëlische automobilist vanuit de berm door sluipschutters doodgeschoten. In de dagen hierop volgden soortgelijke aanvallen.

Nieuw bestand geschonden

Op 5 oktober 2000 kwamen Israël en de Palestijnen een staakt-het-vuren overeen. Het was het derde bestand sinds het begin van de onlusten, die in september waren uitgebroken. Het bestand, dat niet werd ondertekend, leek aanvankelijk effectief te zijn. Israël liet in het openbaar weten dat het zijn legercommandanten opdracht had gegeven alle militaire acties te stoppen. De Palestijnen deden geen openbare uitspraken. Enkele uren na het bestand, hervatten de Palestijnen hun gewelddadigheden jegens het Israëlische leger.

Ultimatum verstrijkt

Op 9 oktober 2000 bleek dat de Palestijnen het ultimatum van de Israëlische premier Ehoed Barak om het geweld tegen Israëlische militaire en burgerdoelen onmiddellijk te stoppen, negeerden. Barak had het ultimatum gesteld omdat hij vreesde dat de onlusten tot een oorlog zouden escaleren. Hij had Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, opgeroepen aan de onderhandelingstafel te komen zitten. Barak had de Palestijnen verzocht al het geweld te stoppen voor aanvang van Jom Kipoer ofwel Grote Verzoendag, de belangrijkste joodse religieuze dag in het jaar.
'Zolang de Palestijnen zich niet uitspreken tegen het geweld, zie ik niet hoe Israël haar beleid kan wijzigen', aldus de Israëlische minister van buitenlandse zaken Sjlomo Ben-Ami.
Barak riep na het verstrijken van het ultimatum zijn regering bijeen om verdere acties te bespreken. Ondertussen sprak de secretaris-generaal van de Verenigde Naties in de regio met zowel Israëli's als Palestijnen in een poging de partijen dichter bij elkaar te brengen.

Geweld duurt voort ondanks top Sjarm el-Sjeich

Op 17 oktober 2000 werd de Israëlisch-Palestijnse top in Sjarm el-Sjeich afgesloten. De Amerikaanse president Bill Clinton, die speciaal voor de top naar Egypte was afgereisd, besloot de bijeenkomst met de verklaring dat beide partijen er alles aan zouden doen het geweld te stoppen. De betrokken partijen onthielden zich van commentaar.
Afgesproken werd dat Israël de hermetische afsluiting van de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook zou opheffen in ruil voor een einde van de Palestijnse demonstraties. Daarna zouden de partijen aan tafel verder over vrede onderhandelen.
'We hebben de hoop op vrede met de Palestijnen niet opgegeven, maar de toekomst moet uitwijzen of dit akkoord ook werkelijk effectief is', aldus de Israëlische premier Ehoed Barak na afloop.

Onlusten nemen weer toe

Op 23 oktober 2000 vonden er opnieuw hevige onlusten plaats tussen Palestijnse demonstranten en Israëlische militairen in Hebron, waarbij een Palestijn om het leven kwam. Bij zijn begrafenis, waarvoor een mars was uitgestippeld die langs vele Israëlische legerposten liep, werd er opnieuw gedemonstreerd tegen Israël.
Op 23 oktober werd ook Gilo, een buitenwijk van Jeruzalem, na zonsondergang urenlang beschoten vanuit het Palestijnse dorp Beit Jala. De bewoners van Gilo brachten nachten achter elkaar door in schuilkelders en een deel van de inwoners werd geëvacueerd. Israël plaatste een cordon van tanks rondom Gilo om de beschadigde wijk te beschermen.

Israëlisch-Palestijns bestand met enig succes

Op 2 november 2000 bevestigde de Palestijnse Autoriteit (PA) dat zij een bestand hadden bereikt met de Israëli's inzake de beëindiging van het geweld op de Westelijke Jordaanoever. De PA zouden de bevolking oproepen om het geweld in te dammen. De bekendmaking volgde op een ontmoeting tussen PA-voorzitter Jasser Arafat en de Israëlische minister van Regionale ontwikkeling, Sjimon Peres. Afgesproken werd dat Israël en de Palestijnen de afspraken die zij twee weken eerder in Sjarm el-Sjeich hadden gemaakt, zouden uitvoeren. Israël beweerde dat zij haar afspraken uit het akkoord vanaf het begin was nagekomen, maar dat Palestijnen hun aandeel tot 2 november 2000 geweigerd hadden.

Op 7 november 2000 zei Israël dat na de sluiting van het bestand een week eerder, het geweld met 40 procent was afgenomen. Na het bestand ondernam de Palestijnse Autoriteit actie om jongeren onder de zestien gewoon op school te houden, in plaats van dat ze naar demonstraties gingen. Dit was een van Israëls eisen.
Israëlische woordvoerders spraken echter hun teleurstelling uit over het feit dat de Palestijnse Autoriteit weigerde een 'staakt-het-vuren' af te kondigen, om verder te praten over de sluiting van een eindakkoord.

Israël gaf enkele dagen eerder toestemming voor heropening van het Palestijnse vliegveld. Sinds het begin van de onlusten had Israël reeds drie keer het vliegveld gesloten.

Ondertussen bleef de voorzitter van de Palestijnse autoriteit, Jasser Arafat, aandringen op een internationale troepenmacht van de VN. 'Om mijn mensen te beschermen. Dit is ons recht. Het is het recht van ieder volk dat blootstaat aan een dergelijke mate van geweld', aldus Arafat.

De Palestijnen deden ook een nieuwe poging om het aantal internationale bemidde-

laars in de onderhandelingen te vergroten. Zij deden hiertoe een oproep aan Rusland, de Europese Unie, Jordanië en Egypte. Israël was gekant tegen extra bemiddelaars in de onderhandelingen en vond de bemiddeling van de Verenigde Staten voldoende.

Ross vertrekt zonder resultaat

Op 16 november 2000 vertrok de Amerikaanse gezant voor het Midden-Oosten, Dennis Ross, naar huis. Ondanks uitvoerig overleg met zowel Israël als de Palestijnen, was hij er niet in geslaagd de partijen bijeen te brengen. De voorzitter van de Palestijnse Autoriteit (PA), Jasser Arafat, had na afloop van zijn besprekingen met Ross verklaard dat de Palestijnen op een spoedige vrede hopen. De Israëlische premier Ehoed Barak daarentegen liet weten dat er waarschijnlijk nog een lange en zware strijd voor de vrede moest worden geleverd. Barak merkte ook dat als Arafat gewild had, hij zijn Palestijnse staat al had kunnen hebben, maar dat Arafat de voorkeur had gegeven aan geweld. Barak verwees hiermee naar de verwerping door de Palestijnen van het Amerikaanse voorstel voor een eindakkoord in juli 2000 in Camp David.

Israël bombardeert als vergelding kantoren van de PA

Op 20 november 2000 bombardeerde Israël kantoren van de Palestijnse Autoriteit. Er vielen veertig gewonden. Het bombardement was een reactie op een Palestijnse aanslag op een Israëlische schoolbus, eerder die dag. Twee Israëli's werden hierbij gedood; dertien kinderen raakten gewond.
Israël zei dat het de Tanzim, de militaire vleugel van de Fatachbeweging, verantwoordelijk hield voor de aanslag. Jasser Arafat, de voorzitter van de Palestijnse Autoriteit (PA) was tevens leider van Fatach. 'De bomaanslag valt daarmee onder de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de PA', aldus Israëlische woordvoerders.
De PA en Fatach verwierpen de Israëlische beschuldigingen en verklaarden dat de Israëlische regering en het leger volledig verantwoordelijk waren voor 'al het geweld'. De Palestijnen deden voorts een oproep aan de Arabische staten, de VN, de VS, Rusland, de EU, China, Japan en de ongebonden staten om te 'interveniëren en de barbaarse aanvallen van Israël' te stoppen. De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, Madeleine Albright, maande beide partijen tot kalmte.
Eerder die week had Israël het groene licht gegeven voor het bombarderen van 'selectieve Palestijnse doelen' als antwoord op Palestijnse acties tegen Israël. Ook het vrije Palestijnse verkeer van goederen en personen werd verder ingeperkt. De Palestijnse minister Hassan Asfour noemde daarop de Israëlische regering 'een regering van moordenaars'.

Kritiek Betselem op het geweld

Op 6 december 2000 bekritiseerde Betselem, een Israëlische mensenrechtengroepering, zowel Israël als de Palestijnse Autoriteit (PA) voor hun rol in de Palestijnse demonstraties tegen het Israëlische leger. Volgens Betselem doet 'de PA geen enkele moeite om te voorkomen dat kinderen meelopen in dergelijke demonstraties, terwijl deelname letterlijk levensgevaarlijk is'. Over Israël zei Betselem dat diens leger 'buitensporig veel' geweld gebruikte tegen de Palestijnse demonstranten.
In een rapport gaf Betselem een overzicht van 264 dodelijke slachtoffers van het geweld vanaf eind september 2000 tot 2 december 2000. Het Israëlische leger schoot in die periode 204 Palestijnse burgers dood, van wie er 73 jonger dan 17 jaar waren. Ook 24 Palestijnse militairen werden door Israëlische veiligheidstroepen gedood, plus 4 buitenlanders. Door geweld van Palestijnse burgers stierven 11 Israëlische militairen. Nog eens 5 Israëlische soldaten werden gedood door Palestijnse militairen. Palestijnse burgers vermoordden 13 Israëlische burgers. Joodse kolonisten doodden drie Palestijnse burgers.

Een woordvoerder van het leger zei dat men het rapport zou bestuderen. Het leger had altijd verklaard dat men alleen schoot uit zelfverdediging. Anders dan de Palestijnse Autoriteit beweerde, waren de Palestijnse demonstranten volgens Israël niet ongewapend, maar gooiden ze met scherpe en geslepen stenen, molotovcocktails, granaten, brandende olie, terwijl er 's nachts met vuurwapens werd geschoten. Vanaf medio oktober 2000 gebruikten de demonstranten ook ambulances als dekmantel om achter de Israëlische linies te komen en hen vervolgens in de rug te belagen, aldus Israël.

Palestijnen terug naar werk in Israël

Op 14 december 2000 hief Israël een aantal beperkingen op het vrije verkeer van Palestijnse goederen en personen op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook op. In eerste instantie mochten 10.000 Palestijnen afreizen naar hun werk op Israëlisch grondgebied.
Volgens schattingen van Israël en de Verenigde Naties werken in totaal 120.000 Palestijnen in Israël, waarvan 60.000 legaal. Israël had aangegeven dat als er niet meer aanslagen op Israëlische doelen zouden volgen, uiteindelijk tot 35.000 Palestijnen konden terugkeren naar hun baan in Israël.

De Israëlische verlichting van de reisbeperkingen van de Palestijnen moest de werkloosheid in Palestijns gebied beteugelen. Dat zou volgens Israël armoede en extremisme tegen gaan. Tevens moest het de Israëlische woningbouw, waarin veel Palestijnen werken, op gang houden.
De crisissituatie was desastreus voor zowel de Israëlische als de Palestijnse economie. De werkloosheid die aan beide zijden van de grens reeds hoog was, was toegenomen. Buitenlandse investeerders waren de regio ontvlucht en de hightech industrie had een grote terugval gehad. Toerisme en woningbouw waren twee andere sectoren die zwaar getroffen waren in zowel Palestijns als Israëlisch gebied.

Israëlisch-Palestijnse ontmoeting

Op 15 december 2000 ontmoetten Israëlische functionarissen en de voorzitter van de Palestijnse Autoriteit (PA) Jasser Arafat elkaar in Erez op de grens tussen Israël en Gaza. Doel was een einde aan de onlusten tussen Palestijnen en het Israëlische leger. Beide partijen waren vaag over de inhoud van de gesprekken. De Palestijnen noemden het gesprek 'goed noch slecht'. Israël benadrukte dat het 'alle pogingen zou doen om een akkoord te sluiten' en sprak over een 'goed gesprek'. 'De Palestijnen wilden samen met ons een poging doen om eerdere akkoorden uit te voeren en het geweld te beëindigen,' aldus Gil'ad Sjer, een Israëlische onderhandelaar.

Totaal aantal slachtoffers 343

In de dagen voor Kerstmis 2000 verhevigden de Palestijnse demonstraties tegen het Israëlische leger nabij Bethlehem. Het dodental van de onlusten kwam daarmee volgens het persbureau Reuters op 23 december 2000 op 343 slachtoffers, waaronder 291 Palestijnen, 13 Israëlische Arabieren en 39 andere Israëli's.

Israël

Acceptatie Amerikaans plan

Een top van vijf dagen in Washington tussen Israël en de Palestijnen eindigde op 23 december 2000 zonder resultaat. Beide partijen beloofden wel aan de Amerikaanse president Bill Clinton om hem snel te rapporteren over verdere besprekingen met het thuisfront over het Amerikaanse vredesplan van de afgelopen zomer.

Op 27 december 2000 stuurden de Palestijnen Clinton een brief waarin zij het plan steunden noch afwezen. Mondeling gaven de Palestijnen op 27 december 2000 echter te kennen dat zij het plan 'niet konden accepteren'. Amerikaanse functionarissen eisten een nieuwe Palestijnse brief, aangezien de gestuurde volgens hen niet inging op het Amerikaanse plan.
Op 28 december 2000 liet Israël opnieuw weten dat Israël het plan van de Amerikaanse president Bill Clinton voor een eindakkoord met de Palestijnen zou accepteren. Israël had al in juli kenbaar gemaakt dat het hiertoe bereid was. Eind december 2000 stemde de Israëlische regering nogmaals over het plan: tien ministers steunden het Amerikaanse plan; twee stemden tegen en twee onthielden zich van stemming.

BINNENLAND

Mislukking vredesbesprekingen leidt tot politieke crisis

Op 23 oktober 2000 konden de Israëlische premier Ehoed Barak van de Eén Israël-partij en oppositieleider Ariel Sjaron van de rechtse Likoedpartij het niet eens worden over de principes van een eventuele 'regering van nationale eenheid', de Israëlische term voor een brede coalitie.

Barak dient ontslag in

Op 10 december 2000 diende premier Ehoed Barak (58) zijn ontslag in. Barak was al in de zomer van 2000 zijn meerderheidsregering kwijtgeraakt en hij had steeds minder steun in het parlement gekregen. Sinds het begin van de rellen met de Palestijnen in september 2000, was zijn populariteit nog verder gedaald. Met zijn stap zelfstandig zijn ontslag in te dienen, leek hij Benjamin Netanjahoe, voormalig leider van de rechts-liberale Likoedpartij, de loef af te steken. Het systeem van rechtstreekse premierverkiezingen, dat Israël vanaf media jaren negentig hanteerde, bepaalde dat wanneer een premier demissionair werd, maar het parlement niet werd ontbonden, alleen zittende parlementariërs zich verkiesbaar mochten stellen als premierkandidaat. Netanjahoe had geen zitting meer in het parlement.

Netanjahoe wil geen kandidaat zijn voor het premierschap

Op 18 december 2000 stemde het Israëlische parlement met 68 tegen 48 stemmen en 1 onthouding tegen het ontbinden van het parlement en het uitschrijven van nieuwe algemene verkiezingen. Op 19 december 2000 trok Benjamin Netanjahoe (51) die had laten weten zich kandidaat te willen stellen voor het premierschap, zich terug. Netanjahoe vond het uitschrijven van nieuwe algemene verkiezingen noodzakelijk. Hij hoopte daarna een betere coalitie te kunnen vormen, dan de huidige.
Door de terugtrekking van Netanjahoe bleef Ariel Sjaron het enige rechtse alternatief tegen de zittende premier Ehoed Barak.
In dezelfde zitting van 18 december 2000 stemde het parlement wel voor een wet die het mogelijk maakt dat gewone burgers zich verkiesbaar mogen stellen voor de Israëlische verkiezingen. Zo kon Netanjahoe technisch wel meedoen in de strijd om het premierschap.

Peres geen kandidaat

Op 21 december 2000 stemde de links-liberale Meretspartij met 25 tegen 17 stemmen en 3 onthoudingen tegen de kandidatuur van Sjimon Peres (77) voor de premierverkiezingen van 6 februari 2001. Peres had de steun van Merets nodig om de verkiezingen in te gaan. Merets vond dat er slechts één linkse kandidaat moest zijn, zodat de kansen voor de rechtse tegenkandidaat, Ariel Sjaron, kleiner zouden zijn. De eerste linkse kandidaat was de toenmalige premier, Ehoed Barak.
Merets drong er wel bij Barak op aan dat hij Peres een voorname functie in zijn onderhandelingsteam zou geven, mocht hij gekozen worden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met Libanon opnieuw gespannen

Op 9 oktober 2000 verklaarde Israël dat de drie Israëlische militairen die enkele dagen eerder door de Hezbollah-beweging gegijzeld waren aan de grens met Libanon, daarbij gewond geraakt waren. Dat had men opgemaakt uit bloedsporen. De gevangenneming van de drie soldaten was het ernstigste incident sinds de Israëlische terugtrekking uit Libanon in mei eerder dat jaar, waarmee een einde kwam aan 22 jaar bezetting van het zuiden van Libanon.
De Hezbollah bestreed Israël al enkele decennia vanuit Libanon en bombardeerde regelmatig het noorden van Israël.

Op 21 oktober 2000 doodde Israël een infiltrant aan de Libanees-Israëlische grens. De man bevond zich illegaal op Israëlisch grondgebied. Het incident volgde na een nacht waarin Israël werd bestookt door de Hezbollah.

Israël veroordeeld door de VN

Op 20 oktober 2000, een dag voor de top van de Arabische Liga, nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aan waarin zij Israël veroordeelde wegens 'overmatig geweld'. Israël verwierp de uitspraak en stelde dat deze 'eenzijdig' was omdat de Palestijnse zijde van het geweld niet werd belicht.

Arabische Liga unaniem tegen Israël

Op 21 oktober 2000 uitten vijf Arabische staten hun solidariteit met de Palestijnen en veroordeelden Israël. Dit gebeurde tijdens een vergadering van de Arabische Liga in Cairo. Het ging om de eerste bijeenkomst van de Liga sinds 1996. De Egyptische president Hosni Moebarak veroordeelde Israëls 'oorlogszuchtige houding', maar benadrukte ook dat de Palestijnen een 'historische taak' hadden om het vredesproces te redden. De Syrische president Basjar al-Assad zei: 'Terwijl we naar vrede streven, prefereert Israël oorlog. Wij kiezen voor vrede als een strategische oplossing. Voor Israël is het slechts tactiek.'
De Saoedi-Arabische kroonprins Abdoella riep de Arabische leiders op om de Palestijnen 1 miljard dollar (1,06 miljard euro) te geven om de opstand tegen Israël voort te zetten. Saoedi-Arabië zelf zou een kwart hiervan persoonlijk willen bijdragen.
De Verenigde Staten drongen er dezelfde dag bij Israël en de Palestijnen op aan om de afspraken die kort tevoren in Sjarm el-Sjeich overeen waren gekomen, uit te voeren en na te leven.

Marokko verbreekt betrekkingen

Op 23 oktober 2000 verbrak Marokko de diplomatieke betrekkingen met Israël. Israël ontving het nieuws 'met veel verdriet'. Aanleiding voor Marokko waren de onlusten tussen de Palestijnen en het Israëlische leger. Marokko had sinds 1994 diplomatieke betrekkingen met Israël.

Egypte roept ambassadeur terug

Op 21 november 2000 riep Egypte zijn ambassadeur uit Israël terug. De beslissing volgde op het aanhoudend geweld tussen Palestijnen en het Israëlische leger.
Egypte was destijds het eerste Arabische land dat een vredesovereenkomst met Israël tekende. De opschorting van de diplomatieke betrekkingen was een harde slag voor de Israëlisch-Egyptische betrekkingen.

Vliegtuigkaping door het leger beëindigd

Op 12 november 2000 beëindigde Israël de kaping van een vliegtuig van Dagestan Airlines. De kapers, vermoedelijk Tjetsjenen, hadden de bemanning bevolen naar Israël te vliegen. Israël had geweigerd het toestel op het Ben Goerion vliegveld nabij Tel Aviv te laten landen, en had de kapers doorgestuurd naar vliegveld Oewda in de Negev-woestijn. Op dit verlaten vliegveld, dat tot voor kort slechts voor militaire doeleinden werd gebruikt, overmeesterde het Israëlische leger de kapers en bevrijdde de 58 passagiers.

VN versus Israël

Op 28 november 2000 verwierp Israël het rapport van de VN- mensenrechtenfunctionaris Mary Robinson die tijdens haar bezoek aan de Palestijnse Gebieden had vastgesteld dat Israël 'excessief' geweld gebruikte. De centrumlinkse regering-Barak had de samenwerking met Robinson opgeschort nadat ze toe had gegeven aan het Palestijnse verzoek om niet te spreken met leden van Israëls politieke rechtervleugel. Ook had Robinson er bij Israël op aangedrongen de Israëlische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook nabij grote Palestijnse wooncentra, te ontruimen. Israël wees Robinson erop dat Israël en de Palestijnen in de Oslo-akkoorden met elkaar hadden afgesproken dat zij over dergelijke zaken zouden onderhandelen, maar dat de Palestijnen in plaats van onderhandelingen hadden gekozen voor geweld.
Ook Robinsons aanbeveling een internationale troepenmacht te stationeren verwierp Israël. 'Israël is niet bereid tot acceptatie van een internationale waarnemersmacht zolang er geen akkoord op tafel ligt', aldus een woordvoerder.

Op 2 december 2000 accepteerde de Algemene Vergadering van de VN een resolutie waarin de rechten van de Palestijnen op een onafhankelijke staat werden herbevestigd, Israël werd opgedragen zich terug te trekken uit de Golanhoogvlakte, en werd bekritiseerd om zijn beleid inzake Jeruzalem. Van de zes resoluties die de Algemene Vergadering in haar jaarlijkse zitting aannam, betroffen er vier Israël. Vrijwel alle sprekers bekritiseerden Israël.
De Verenigde Staten onthielden zich, zoals gebruikelijk, van stemming inzake de resolutie over Jeruzalem.

Steun voor Internationaal Strafhof

Op 31 december 2000 ondertekende Israël een internationale overeenkomst ter ondersteuning van de oprichting van een permanent Internationaal trafhof. Eerder op de dag had het Israëlische kabinet nog hiervan afgezien. Er werd uiteindelijk toch getekend omdat ook de Verenigde Staten besloten dit toch te doen. De VS hadden Israël bovendien gegarandeerd dat een dergelijk hof geen Israëlische belangen zou schaden.
Israël benadrukte dat het ondertekenen van het document niet gelijkstond aan ratificatie, en liet blijken dat ratificatie afhankelijk was van de implicaties voor Israël zelf. Israël vreesde met name voor internationale acties tegen de Israëlische gemeenten in de gebieden die het land veroverde in de oorlog van 1967 op Jordanië (Westelijke Jordaanoever), Egypte (Gazastrook) en Syrië (Golanhoogvlakte). Volgens de Geneefse conventies dient een veroverend land de status quo in veroverd gebied namelijk te handhaven.
De Israëlische vrees dat de rechtbank tegen hen zal worden gebruikt, was niet ongegrond: de Verenigde Naties zijn altijd een belangrijk podium geweest waar de Arabieren hun strijd tegen Israël uitvochten. Ruim een derde van alle resoluties in de Verenigde Naties betreffen het Arabisch-Israëlische conflict.
Het permanente Internationale Strafhof is gebaseerd op principes van de rechtbank die na de Tweede Wereldoorlog de Nazi's en de Japanse oorlogsmisdadigers berechtte. Doel is de berechting van massamoordenaars, oorlogscriminelen en andere grove mensenrechtenschenders. Den Haag zou de standplaats van de rechtbank worden. Terwijl 136 landen het akkoord hadden ondertekend, hadden reeds 27 landen het akkoord al geratificeerd. Minimaal 60 ratificaties waren noodzakelijk voor effectuering van het Strafhof.

OVERLEDEN

Lea Rabin

Op 12 november 2000 overleed Lea Rabin, de vrouw van de in 1995 vermoorde premier Jitschak Rabin, in een ziekenhuis in Tel Aviv, waar ze een week eerder met hartproblemen was opgenomen. Artsen verklaarden dat de doodsoorzaak echter de longkanker was waaraan ze al enkele jaren leed.

Lea Rabin werd in 1928 geboren in Duitsland. Als kind verhuisde ze naar het toenmalig Britse mandaat Palestina. Zij ontmoette er Jitschak Rabin in 1944 en trouwde met hem. Lea Rabin bleef tot 1977 in de schaduw van haar man, die militaire en later politieke successen boekte. In 1977 moest Jitschak Rabin aftreden als premier nadat bekend werd dat zijn vrouw Lea een buitenlandse bankrekening had, wat destijds wettelijk verboden was in Israël.

Lea Rabin was, evenals haar man, een voorstander van het maken van territoriale compromissen om de Palestijnen tegemoet te komen. Vermoed werd dat zij tijdens het premierschap van haar man, invloed had op zijn beleid. Na zijn dood in 1995 bleef zij actief, hield openbare lezingen en schreef in de pers, waarbij zij benadrukte dat de weg die haar man was ingegaan – opgave van land ten behoeve van vrede met de Palestijnen – gevolgd moest worden. Ze was zeer kritisch over hen die haar man als premier opvolgden; niet alleen over Benjamin Netanjahoe van de rechts-liberale Likoedpartij, maar ook over Ehoed Barak van de partij Eén Israël, dezelfde partij waartoe haar man had behoord. Een week voor haar dood liet ze tijdens de herdenking van de moord op haar man, een toespraak voorlezen waarin Barak ernstig werd bekritiseerd.

(Vorige berichten pag. 615/2 - 2000)

PALESTIJNSE GEBIEDEN

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Onrust neemt vorm aan van een nieuwe Intifada

Rellen monden uit in opstand

Na een bezoek aan de Tempelberg door Ariel Sjaron, leider van de rechts-liberale Likoedpartij, op 28 september 2000 braken er hevige rellen uit tussen vaak heel jonge Palestijnen en het Israëlische leger. De onrust bleef in de daarop volgende maanden aanhouden en kreeg de omvang van een opstand, een intifada. Eind december waren er volgens persbureau *Reuters* 343 mensen omgekomen, 291 Palestijnen, 39 Israëliërs en 13 Israëlische Arabieren. Israël sloot de West Bank en de Gaza-strook hermetisch af, hetgeen de toch al zwakke economie van de Palestijnse gebieden, ernstig trof en ook contacten tussen Palestijnse families bemoeilijkten. Israël noemde het een veiligheidsmaatregel; de Palestijnen spraken van een collectieve strafmaatregel. De vredesbesprekingen die al waren vastgelopen, m.n. over de kwestie Jeruzalem en het recht op terugkeer van verdreven Palestijnen, verdwenen naar de achtergrond.
Begin september 2000 had de Palestijnse Autoriteit (PA) al de samenwerking met Israël opgezegd op het gebied van veiligheid en ordehandhaving, maar ook in zaken als waterhuishouding en elektriciteit.

Op 10 oktober 2000 verspreidde de Fatach-beweging van de voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, Jasser Arafat, pamfletten die opriepen de opstand tegen Israël te verhevigen. Fatach benadrukte dat Arafat niet betrokken was bij de beslissing pamfletten te verspreiden. Fatach-leider Marwam Barghouti uit Ramallah voorspelde dat de opstand zou escaleren. 'Dit is het begin van een nieuwe fase', aldus Marwam Barghouti.
Eerder op die dag had Arafat overlegd met alle facties van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), inclusief de militante bewegingen Hamas en de Islamitische Jihad, welke beide de vernietiging van Israël als doel hebben. De laatste keer dat Arafat met alle Palestijnse facties sprak, was in 1996 toen de betrekkingen met Israël eveneens zeer gespannen waren.

Hamasleden weer opgepakt

Op 18 oktober 2000 liet de Palestijnse Autoriteit weten dat zij 'zeker 25 leden' van de Hamasbeweging weer achter tralies hadden gezet. Vanaf de zomer van 2000 – nog voordat de rellen met Israël uitbraken – had de PA bijna tweehonderd leden van militante bewegingen vrijgelaten. Het ging onder meer om leden van de Hamas en de Islamitische Jihad, die veroordeeld waren wegens moordaanslagen op Israëli's. Israël had reeds enkele weken geëist dat de veroordeelden weer opgepakt zouden worden.

Ontruiming Israëlische dorpen en steden kan opstand beëindigen

Functionarissen van de Palestijnse Autoriteit zeiden op 23 oktober 2000 dat terugtrekking van Israël uit alle Israëlische gemeenten op de bezette Westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook, voorwaarde was voor het einde van de opstand tegen Israël. In 140 dorpen en steden op de Westelijke Jordaanoever en in de Gaza-strook die niet onder de PA vallen, woonden ongeveer 150.000 Israëli's.
Volgens Jibreel al-Rjoub, hoofd van de Palestijnse veiligheidsdienst, kon alleen ontruiming van de Israëlische nederzettingen rust brengen. Hij riep Israël ook op tot herstel van vrij verkeer van personen en goederen, en toestemming voor de Palestijnen om naar hun werk in Israël te reizen.

NGO's boycotten Israëlische zusterorganisaties

Op 24 oktober 2000 verbraken alle Palestijnse non-gouvernementele organisaties (ngo's) hun betrekkingen met hun Israëlische zusterorganisaties. De beslissing, genomen door het overkoepelend orgaan van de Palestijnse ngo's, werd gepubliceerd in drie Palestijnse dagbladen. Aan alle projecten die vielen onder het samenwerkingsorgaan Van Mens Tot Mens kwam hiermee een einde. Aanleiding voor de beslissing was de 'escalatie van agressie door Israëlische troepen tegen onze mensen, en de toename van racisme en extremisme in Israël'.

Voortzetting opstand

Op 29 oktober 2000 liet de Palestijnse leider Jasser Arafat een toespraak voorlezen waarin hij pleitte voor voortzetting van de opstand tegen Israël. 'Onze mensen hebben bewezen dat zij zonodig een jarenlange confrontatie aan kunnen', aldus Arafat. 'We zeggen Israël: we zijn niet bang voor jullie waarschuwingen en de gezegende opstand van onze mensen zal doorgaan. Ze zeggen dat we onze kinderen tanks laten trotseren, maar ze weten niet dat de woede zelfs onze kinderen heeft bereikt. Generaties lang ervaren we de bezetting, en we blijven onafhankelijkheid eisen.'

Geen overeenkomst over status Jeruzalem en recht op terugkeer

Eerder had Arafat al verklaard dat de Palestijnen niet zouden wijken wat betreft de kwestie Jeruzalem. In augustus accepteerden de Israëli's in Camp David een Amerikaans plan voor een eindakkoord; de Palestijnen verwierpen het. Het Amerikaanse plan betrof twee zaken: Allereerst de overgave van 90 procent van de Westelijke Jordaanoever aan de Palestijnen, ten behoeve van een onafhankelijke Palestijnse staat. Eind 2000 hadden de Palestijnen volledige zeggenschap over 40 procent van de Westelijke Jordaanoever, en civiele zeggenschap over nog eens 20 procent.
Tweede punt was de deling van Jeruzalem in een Israëlisch en een Palestijns stadsdeel. De status quo van de Oude Stad zou voorlopig gehandhaafd blijven. Onder de status quo hadden de Palestijnen zeggenschap over de eigen moslimheilige plaatsen, zoals de Rotskoepel Moskee op de Tempelberg. De Palestijnen eisten echter zeggenschap over de gehele Oude Stad, inclusief heilige plaatsen van de christenen.
Derde twistpunt was de Palestijnse eis dat alle Palestijnen die het gebied vanaf 1948 zijn ontvlucht, en al hun nakomelingen, het recht op terugkeer hebben naar hun oorspronkelijke huizen en grond. Zeker 3,5 miljoen mensen zouden hiermee recht op terugkeer krijgen naar de Palestijnse gebieden en Israël; 1,5 miljoen Palestijnen zouden dan binnen Israëlische grenzen komen te wonen. Israël heeft altijd geweigerd aan deze eis tegemoet te komen, maar had in de eerste Oslo-akkoorden zich wel bereid verklaard tot het bieden van financiële compensatie aan Palestijnen.

Poging tot bestand

Op 2 november 2000 riep de Palestijnse leider Jasser Arafat zijn volk via een woordvoerder op om slechts 'vreedzame' middelen aan

te wenden tegen de Israëli's. Het was de eerste keer dat Arafat zijn mensen verzocht 'vreedzame' middelen te gebruiken. Israël stelde regelmatig dat Arafat de publieke media gebruikte om de Palestijnse bevolking op te hitsen tegen Israël en het land had al jaren aangedrongen op een dergelijke verklaring, en verwelkomde deze dan ook.
Kort voor de Palestijnse verklaring had ook Israël een oproep gepubliceerd, waarin de regering haar leger en bevolking tot kalmte maande en zich uitsprak voor vrede en samenwerking met de Palestijnse buren.
Beide verklaringen volgden op een ontmoeting tussen de Palestijnse leider Jasser Arafat en de Israëlische minister van Regionale Zaken Sjimon Peres.

Uitstel onafhankelijkheidsverklaring

Op 8 november 2000 verklaarde de Palestijnse Autoriteit dat ze op 15 november 2000 geen onafhankelijke Palestijnse staat zou uitroepen. Dit gebeurde kort voordat de voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, Jasser Arafat, naar Washington ging voor overleg met de Amerikaanse president Bill Clinton.
De Palestijnen hadden aangekondigd hun soevereine staat af te kondigen, ook als er geen eindakkoord kon worden gesloten. In de Oslo-akkoorden, waarvan Israël en de Palestijnen de eerste in september 1993 sloten, was een interim-periode van vijf jaar voorzien om een eindakkoord te bereiken. Beide partijen hadden daarbij ook afgesproken dat geen van de partijen unilaterale beslissingen zou nemen die de status quo van het gebied onherroepelijk zouden veranderen. Na het verstrijken van de termijn van vijf jaar zonder dat er een eindakkoord op tafel lag, hadden de Palestijnen herhaaldelijk gedreigd met het eenzijdig uitroepen van de onafhankelijkheid. De 15e november was er voor gekozen omdat het tevens de dag is waarop Arafat in 1988 in Algiers de onafhankelijke Palestijnse staat uitriep.

Oproep voortzetting geweld

Op 9 november 2000 riepen Palestijnse militante groepen de Palestijnse Autoriteit op alle onderhandelingen met Israël te staken en de opstand voort te zetten. Dit gebeurde kort voordat PA-voorzitter Jasser Arafat in het Witte Huis in Washington een ontmoeting had met de Amerikaanse president Bill Clinton.
'We waarschuwen tegen iedere concessie of vermindering van de gewapende opstand, en we verzetten ons tegen doelloze onderhandelingen met de vijand', aldus een verklaring van de Islamitische Jihad, die verantwoordelijk werd gehouden voor de moord op honderden Israëli's in de voorgaande jaren.
Op 26 oktober 2000 nam de Jihad de verantwoordelijkheid op zich voor de ontploffing van een bom waarbij twee Israëlische burgers omkwamen.

Politieke afrekeningen

Begin december 2000 beschuldigden de Palestijnen Israël van het vermoorden van zeker negentien Palestijnse activisten sinds het begin van de rellen in september 2000. In reactie hierop verklaarde het Israëlische leger dat Palestijnen die aanslagen beramen op Israëlische doelen, riskeren het doelwit te worden van Israëlische militaire acties.
Op 4 december 2000 verklaarde de Hamas-beweging dat de dood van Awad Selmi, een van Israëls 'politieke afrekeningen' was. Awad Selmi was een belangrijk leider van de militaire afdeling van de Hamas. Hij zou een aanslag op Israël hebben willen plegen, maar werd door Israël gedood op de Karni kruising vlakbij de Gazastrook. Een tweede versie van het verhaal stelde dat de stoffelijke resten van Selmi werden gevonden bij een plaats die door Hamas eerder werd gebruikt voor het plaatsen van bommen. Selmi zou zijn gedood door een te vroeg ontplofte bom.

Op 17 december 2000 werd Sameeh Mala'beh (28), afkomstig uit het vluchtelingenkamp Kalandia nabij Jeruzalem, gedood toen een pakje dat hij aannam, ontplofte. Mala'beh behoorde tot de top van de Fatach-beweging, waarvan Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, het hoofd is. Volgens de Palestijnse Autoriteit was Israël verantwoordelijk voor de moord op Mala'beh. Israël zei 'geen commentaar' te hebben op de gebeurtenis.

Geen extra VN-troepen

Op 19 december 2000 besloot de VN Veiligheidsraad een resolutie die de Palestijnen hadden voorgesteld, niet te accepteren. De Palestijnen waren geen lid van de Verenigde Naties, maar hadden wel waarnemerstatus. Vanaf het uitbreken van de rellen tussen de Palestijnen en het Israëlische leger, in september 2000, had de Palestijnse waarnemersdelegatie geëist dat een troepenmacht van 2000 militaire en politiewaarnemers in Israël en de Palestijnse gebieden zou worden gestationeerd.
Acht veiligheidsraadleden – Namibië, Maleisië, Bangladesh, Jamaica, Tunesië, Mali, Oekraïne en China – stemden voor de resolutie. Dat was één minder dan het vereiste minimum. De overige zeven leden – de Verenigde Staten, Rusland, Groot-Brittannië, Frankrijk, Argentinië, Nederland en Canada – onthielden zich van stemming. Zij meenden dat de door de Palestijnen geëiste maatregel de onderhandelingen tussen Palestijnen en Israëli's in gevaar konden brengen.

BINNENLAND

Volkstelling toont groei Palestijnse bevolking Oost-Jeruzalem

Op 20 december 2000 wees een nieuwe Palestijnse volkstelling uit dat de Palestijnse bevolking van Oost-Jeruzalem in 1999 met 5 procent was gestegen. Dit meldde het Palestijns Centraal bureau voor de Statistiek, dat met grote regelmaat berichten over de groei van de bevolking publiceerde. Volgens dit bureau woonden er eind 2000 in Oost-Jeruzalem 331.553 Palestijnen. Israël hield het aantal Palestijnen op ongeveer 180.000, en wees erop dat een groot deel van de Arabische inwoners van Jeruzalem zich liet naturaliseren tot Israëli. Volgens het Palestijnse bureau zouden er in 2010 ruim 500.000 Palestijnen in Oost-Jeruzalem wonen.

SOCIAAL ECONOMISCHE ZAKEN

Wereldbank helpt Palestijnen

Op 6 december 2000 schonk de Wereldbank de Palestijnen 12 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 12,8 miljoen euro) als extra financiële hulp. Dit ter compensatie van de economische restricties die golden sinds het begin van de rellen met het Israëlische leger in september 2000. Duizenden Palestijnen konden daardoor niet meer naar hun werk in Israël reizen. Ook het vrije goederenverkeer ondervond grote hinder van de afsluiting van de Palestijnse gebieden door het Israëlische leger.

Palestijnse Gebieden

De Wereldbank stelde als eis dat het geld gebruikt zou worden voor tijdelijke werkverschaffing van ongeschoolde en laag opgeleide arbeiders. Dat de Wereldbank de Palestijnen het bedrag schonk, was uniek, omdat de Wereldbank vrijwel uitsluitend leningen verschaft.

Daling toerisme

De rellen die eind september uitbraken tussen de Palestijnen en het Israëlische leger leidde tot grote economische malaise in zowel de Palestijnse Gebieden als in Israël. In de Palestijnse Gebieden daalde het toerisme dramatisch. Op 25 december 2000 bezochten volgens burgemeester Hanna Nasser van Bethlehem slechts 400 pelgrims de geboortestad van Jezus, tegenover 10.000 tijdens Kerstmis in 1999. Belangrijk obstakel voor toerisme was de herhaaldelijke hermetische afsluiting door Israël van de Westelijke Jordaanoever voor vrij personen- en goederenverkeer.

FINANCIEEL ECONOMISCHE ZAKEN

Uitbanning laatste Israëlische bank

Op 24 december 2000 sloot het Palestijns Monetair Fonds de laatste Israëlische bank in Palestijns woongebied op de Westelijke Jordaanoever. Dit omdat de bank 'de Palestijnse reglementen omtrent het bankwezen' niet zou volgen. Het ging om de Mercantile Discount Bank in Bethlehem. Nadat Israël in 1967 de Westelijke Jordaanoever veroverde, openden allerlei Israëlische en buitenlandse banken vestigingen in het gebied. Sinds de intifada in 1987 waren de meeste van hen weer vertrokken uit Palestijnse steden en dorpen. Vanaf 1993, na de Oslo-akkoorden, vestigden zich in Palestijnse woongebieden twintig Arabische en buitenlandse banken, verdeeld over honderd kantoren.
In de Israëlische steden en dorpen op de Westelijke Jordaanoever waren Israëlische banken nog gewoon operationeel.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Executie van 'collaborateur'

Op 7 december 2000 veroordeelde de Palestijnse staatsveiligheidsrechtbank de Palestijn Allan Bani Oudeh (24) tot de dood aan de galg. Hij zou hebben gecollaboreerd met Israël bij de moord op een militaire commandant van de Islamitische Hamasbeweging die uit is op de vernietiging van Israël. De Palestijnse rechter achtte Allan Bani Oudeh schuldig aan spionage voor Israël. Ook zou hij hebben geholpen bij de moord op zijn verre neef Ibrahim Bani Oudeh, een plaatselijke Hamasleider.
Allan vluchtte naar Israël nadat Ibrahim omkwam in zijn auto die explodeerde. De Palestijnse politie arresteerde hem echter toen hij terugkeerde naar Palestijns gebied. Hij verklaarde voor de rechter dat hij sinds februari 2000 voor de Israëlische geheime dienst werkte. Op 21 november 2000 zou hij zijn auto aan de Israëlische veiligheidsdienst hebben gegeven, die hem de auto enkele uren later teruggaven. Allan nam de auto mee en overhandigde hem aan Ibrahim. Hij zei niet te weten dat er een bom in was verstopt. In een reactie op de uitspraak van de rechter stelde Israël dat Ibrahim waarschijnlijk was omgekomen door een autobom die hij zelf had gefabriceerd en te vroeg was afgegaan.

Veroordeelden kunnen geen hoger beroep aantekenen wanneer zij zijn berecht door de Palestijnse staatsveiligheidsrechtbanken. Executies kunnen echter alleen uitgevoerd worden wanneer voorzitter van de Palestijnse Autoriteiten Jasser Arafat deze goedkeurt. Drie van de twintig mensen die sinds de instelling van de PA in 1994 ter dood zijn veroordeeld, waren ook daadwerkelijk geëxecuteerd. Enkele anderen zagen hun straf omgezet in levenslange gevangenisstraf.

BUITENLANDSE ZAKEN

Irak geeft medische zorg aan gewonden van de opstand

Op 29 oktober 2000 vloog een vliegtuig met acht Palestijnen die gewond waren geraakt in rellen met het Israëlische leger, naar Irak voor een medische behandeling. De directeur van Vliegveld Gaza, Soeleiman Aboe Chalieb, bedankte de Iraki's voor 'het opnemen van acht van onze gewonden in de Iraakse ziekenhuizen'. Met het luchttransport trotseerden de Palestijnen in navolging van andere Arabische en niet-Arabische landen, de internationale sancties tegen Irak die in het najaar van 2000 tien jaar van kracht waren.

(Vorige berichten pag. 624/2 - 2000)

China

CHINA

BINNENLAND

Minister van Justitie om onduidelijke reden vervangen

Officiële Chinese bronnen meldden op 1 december 2000 dat minister Gao Changli van Justitie om gezondheidsredenen was afgetreden. Een woordvoerder van de Communistische Partij zei echter op 4 december tegen persbureau *Reuters* dat de minister feitelijk was afgezet 'om onduidelijke redenen'. Later schreven de Hongkongse media dat Gao verdacht werd van corruptie. Hij zou een buitenechtelijke relatie hebben gehad en zijn minnares in een staatsvilla hebben laten wonen.
Toen de vice-voorzitter van de afdeling Peking van de Communistische Partij Zhang Fusen op 28 december aantrad als nieuwe minister van Justitie, was er nog altijd geen definitieve opheldering gegeven over het vertrek van Gao.

Honderden tempels en kerken afgebroken

Lokale autoriteiten zeiden op 7 december 2000 tegen het Franse persbureau *AFP* dat in het noorden van de provincie Fujian in korte tijd zeker 450 kerken en tempels waren afgebroken. Volgens een ambtenaar uit de stad Wenzhou moesten de gebouwen worden verwijderd om de toename van wat hij noemde 'illegaal religieus bijgeloof' in de regio een halt toe te roepen.

Doden bij moslimrellen in Oost-China

Volgens een politieverklaring kwamen op 12 december 2000 in de oostelijke provincie Shandong zes mensen om het leven bij een aanvaring tussen Chinese islamieten – een minderheidsgroep genaamd 'Hui' – en de politie. Er zouden 32 mensen gewond zijn geraakt, waaronder 13 politiefunctionarissen.
De onrust was ontstaan nadat een slager in Yangxin (Shandong) had geadverteerd met 'islamitisch varkensvlees'. De Hui uit het dorp hadden dit als een belediging ervaren en er was een gevecht uitgebroken, waarbij twee slachtoffers vielen, waaronder de slager. Drie Hui werden in verband hiermee gearresteerd. De slager was, net als ca. 90 procent van de Chinese bevolking, Han-Chinees.
Om hun steun aan de drie arrestanten te

betuigen, waren vervolgens 300 Hui uit het naburige dorp Mengcun naar Yangxin gekomen om te protesteren. Toen de autoriteiten hadden geprobeerd hen met dwang terug te sturen, waren gevechten uitgebroken en had de politie het vuur geopend.

Op 17 december trokken ca. 2000 moslims uit Mengcun de straat op om te demonstreren tegen het politieoptreden. Daarna bood de lokale overheid elke familie waarin een slachtoffer was gevallen ca. 22.689 euro smartengeld aan.

Persbureau *Xinhua* meldde op 30 december dat de Communistische Partij de secretaris-generaal van de lokale partijafdeling en het hoofd van de politie van Yangxin verantwoordelijk hield voor het geweld en hen had ontslagen.
De geweldsuitbarsting werd door deskundigen vreemd gevonden, omdat de Han- en de Hui-Chinezen in Oost-China tot dan toe nooit problemen met elkaar hadden gehad.

Rellen in Nanjing

In de stad Nanjing braken op 13 december 2000 ernstige rellen uit. Deze hingen samen met de verjaardag van wat in China bekend staat als 'De verkrachting van Nanjing' – de dag waarop in 1937 de Japanse bezetter de stad innam en volgens Chinese bronnen ca. 300.000 burgers vermoordde.
De rellen richtten zich vooral tegen het één dag eerder geopende Shengdao Hotel, dat was gebouwd op een plek waar daarvoor een monument had gestaan ter herdenking van boeddhistische monniken, die op 13 december 1937 door de Japanners waren vermoord. De actievoerders namen het de Chinese autoriteiten kwalijk dat men toestemming had gegeven voor de verwijdering van het monument. Bij de rellen werd in en om het hotel voor honderdduizenden guldens schade aangericht. De woede keerde zich ook tegen Japan, omdat dat land nog altijd geen officiële excuses had aangeboden voor het tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nanjing aangerichte leed.

Bij brand in discotheek 309 doden

Op 25 december 2000 vielen bij een brand in een discotheek in de stad Luoyang 309 doden. De discotheek had geen rookmelders of blusapparatuur en een van de twee nooduitgangen was geblokkeerd. De lokale autoriteiten hadden de eigenaar in 2000 herhaaldelijk gewaarschuwd vanwege de onveilige situatie en zijn vergunning zelfs ingetrokken, maar toch was de disco open gebleven.

Op 28 december trokken woedende nabestaanden de straat op, die opheldering eisten over de achtergronden van de ramp en bovendien wilden weten waarom de noodhulp voor de slachtoffers veel te traag op gang was gekomen.
De autoriteiten zegden hen een diepgaand onderzoek toe en kondigde op 29 december aan dat alle horecagelegenheden in China op scherpe veiligheidsinspecties konden rekenen.

S.A.R. HONGKONG

Pro-democratische politica wint tussentijdse verkiezingen

Vanwege het aftreden van parlementariër Gary Cheng van de pro-Pekinese Democratische Alliantie voor Verbetering van Hongkong (DAB), hield Hongkong op 11 december 2000 tussentijdse verkiezingen. De DAB verloor daarbij de controle over Gary Chengs zetel, ten gunste van de onafhankelijke kandidaat Audrey Eu Yuet-Mee. Eu stond bekend als pro-democrate.

TIBET

Broer Dalai Lama bezoekt Peking

De radiozender *Voice of America* zei op 5 december 2000 dat de Dalai Lama tijdens een persconferentie in Dharamsala, India, had gezegd dat zijn broer Gyalo Thundup in oktober op uitnodiging van de Chinese leiders in Peking was geweest. Hij zou met een boodschap van hen zijn teruggekomen, maar hier wilde de Dalai Lama niet nader op ingaan. De Tibetaanse leider zei wel dat hij een verzoek had ingediend om een delegatie naar Tibet te mogen sturen, om de stand van zaken daar in kaart te brengen.
De Dalai Lama verkeerde in ballingschap in Dharamsala en had al jaren geen contact met Peking meer gehad.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Uitgaven sociale zekerheid in één jaar bijna verdubbeld

De Engelstalige staatskrant *China Daily* schreef op 15 december 2000 dat China in 2000 bijna 6,22 miljard euro aan sociale zekerheid had uitgegeven en dat was ruim 80 procent meer dan in 1999. Volgens de krant kwam dit doordat de grootscheepse reorganisatie van de staatssector steeds meer mensen hun baan kostte. Peking wilde al deze miljoenen nieuwe werkelozen zoveel mogelijk een minimum inkomen garanderen.

JUSTITIE

Aanpak misdaad: 800 bendes opgerold

In het najaar van 2000 begon China met een hardere aanpak van de georganiseerde misdaad en gaf de politie het recht bendeleiders op te pakken, zonder vooraf de feitelijk vereiste juridische procedures te doorlopen.
Op 21 december 2000 meldden Chinese media dat de politie zijn grootste slag van dat jaar had geslagen. In de provincie Henan zouden ca. 800 bendes met gezamenlijk 3.343 leden zijn opgerold.

De invloed van de georganiseerde misdaad die zich bezig hield met afpersing, drugs- en mensensmokkel, corruptie en prostitutie, nam zo snel toe, dat de communistische heerschappij er in sommige regio's zelfs door werd bedreigd. Volgens officiële Chinese cijfers waren in 2000 ongeveer 1 miljoen Chinezen bij de georganiseerde misdaad betrokken.

Doodstraf voor zeven valsemunters

Een rechtbank in Guangdong verwierp op 29 december 2000 het hoger beroep van zeven leden van een twaalfkoppige bende van valsemunters en bevestigde de doodstraf die hen eerder was opgelegd. Drie anderen hadden eerder al levenslang gekregen en de resterende twee, twaalf en tien jaar.
De bende zou voor het recordbedrag van ca. 0,86 miljard euro aan illegale bankbiljetten hebben vervaardigd.

GEZONDHEID EN ZORG

Verbod op vaststellen geslacht ongeboren kinderen

De autoriteiten van de provincie Anhui verboden op 7 december 2000 het vaststellen van het geslacht van ongeboren kinderen, tenzij daar medische redenen voor bestonden. De maatregel was genomen omdat

China

sommige ouders het ongeboren kind lieten aborteren als het een meisje bleek te zijn. Hierdoor werden in de provincie al jaren meer jongens dan meisjes geboren.

LANDBOUW

Verbod op Europees veevoer

China stelde op 30 december 2000 een verbod in op de import van Europees veevoer, waarin dierlijke producten waren verwerkt. De maatregel werd genomen in een poging China te beschermen tegen BSE, die in Europa voorkwam en zich via dierlijk veevoer verspreidde.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Dissidenten veroordeeld

Dissident Wang Zechen werd op 6 december 2000 tot zes jaar gevangenisstraf veroordeeld vanwege zijn betrokkenheid bij de verboden Chinese Democratische Partij. De in Hong Kong gevestigde mensenrechtenorganisatie Information Centre on Human Rights & Democracy meldde dit.
Wang Wenjiang kreeg vier jaar gevangenisstraf omdat hij als advocaat juridische bijstand had geboden aan Wang Youcai, een reeds veroordeelde leider van de Democratische Partij.

De *BBC* meldde op 28 december dat Jiang Qishen tot vier jaar gevangenisstraf was veroordeeld, wegens pogingen de staat omver te werpen. Jiang had een artikel ter herdenking van de Tiananmen-opstanden van 1989 geschreven. Hij had voorafgaand aan de rechtszaak al bijna twee jaar in voorarrest gezeten.
Begin jaren negentig had Jiang ook al anderhalf jaar vastgezeten vanwege zijn leidende rol bij de studentenopstanden van 1989.

MILITAIRE ZAKEN

'Geslaagde test met intercontinentale kruisraket'

China testte op 4 november 2000 in het geheim een kruisraket met een bereik van 8000 kilometer, genaamd DF-31. Het Pentagon meldde dit op 12 december 2000 en baseerde zich op rapporten van Amerikaanse spionagediensten. De test zou succesvol zijn geweest.
Het Pentagon zei dat China zijn wapenarsenaal aan het moderniseren was, maar zag geen reden tot bezorgdheid of paniek, omdat het wapentuig van de andere kernmachten nog altijd veel sterker was.

RELATIES MET TAIWAN

Rechtstreeks verkeer met Taiwan toegestaan

Peking ging op 28 december 2000 akkoord met een Taiwanees voorstel om rechtstreeks verkeer toe te staan tussen het Chinese vasteland en de Taiwanese eilandjes Quemoy en Matsu. China wilde feitelijk ongelimiteerde handel en verkeer met heel Taiwan, maar Taipei vond dit vooralsnog te ver gaan.
Sinds de politieke breuk tussen China en zijn afvallige provincie Taiwan in 1949 waren alle rechtstreekse onderlinge contacten verboden geweest. Het besluit tot versoepeling werd dan ook historisch genoemd.

(Vorige berichten pag. 754/1 - 2000)

INDIA

India

BINNENLAND

Communistisch-marxistische partij verliest nationale status

Het Nationale verkiezingscomité ontnam op 30 september 2000 de Communistisch-Marxistische Partij van India (CPI-M) de status van nationale partij. Voortaan mocht de CPI-M haar verkiezingssymbolen de hamer, sikkel en de ster niet meer in alle deelstaten voeren, maar alleen nog in de drie deelstaten Kerala, Tripura en West-Bengalen, waar de partij de regeringen leidde.
Volgens het Nationale verkiezingscomité mocht de CPI-M zich niet blijven profileren als erkende nationale partij omdat de partij niet meer voldeed aan het criterium dat een partij in minstens vier staten een minimum aantal zetels moet behalen. Het besluit was gebaseerd op uitslagen van de landelijke verkiezingen in 1999, de regionale verkiezingen in oktober 1999 en in januari en februari 2000 en in overeenstemming met het Verkiezingssymbolenreglement uit 1968.

De CPI-M was vertegenwoordigd in de wetgevende vergaderingen van twaalf deelstaten en had 33 zetels in het Lagerhuis, wat het op parlementair niveau de derde politieke partij maakte. Het politbureau van de CPI-M verzocht het comité om herziening van de regels zodat de macht van de partij zou worden weerspiegeld in haar status.

Oud-premier Rao veroordeeld wegens corruptie

Op 12 oktober 2000 werden de voormalige premier P.V. Narasimha Rao en medewerker Buta Singh veroordeeld tot drie jaar gevangenis en een boete van 100.000 roepies (ca. 1.959 euro). Zij zouden in 1993 vijf parlementsleden hebben omgekocht om tegen een motie van wantrouwen te stemmen. Rao had de beschuldigingen ontkend en zou in beroep gaan.

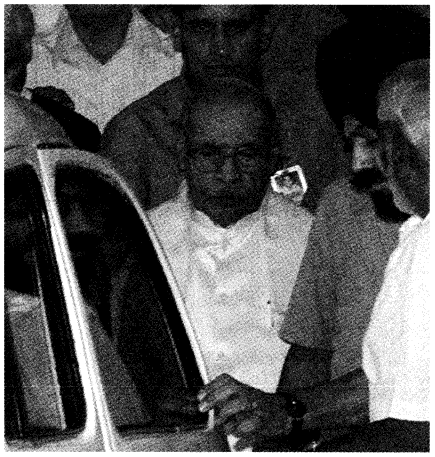

New Delhi, 29 september 2000. De vroegere Indiase premier P.V. Narasimha Rao bij het verlaten van de speciale rechtbank die hem wegens corruptie veroordeelde tot drie jaar gevangenisstraf.
(foto ANP)

Rao was van 1991 tot 1996 premier. Onder zijn bewind werd een begin gemaakt met de liberalisering van de economie. Na de verkiezingsnederlaag van de Congrespartij in 1996 trad hij af als hoofd van die partij.

Kabinetswisseling

Op 7 november 2000 werd een aantal nieuwe ministers beëdigd, waarmee het aantal leden van het kabinet op 75 kwam. Uma Bharti (BJP) werd kabinetsminister voor sport en jeugdzaken. Arun Jaitley, onderminister van het ministerie van bedrijfsjuridische zaken werd bevorderd tot kabinetsminister van dat ministerie. Ook kreeg hij de verantwoordelijkheid over het ministerie van Scheepvaart. Sukhdev Singh Dhindsa verving Sundarlal Patwa als minister van

Chemicaliën en Kunstmest. Patwa stapte over naar Mijnbouw.

Calcutta omgedoopt in Kolkata

De Indiase regering ging op 23 december 2000 akkoord met een voorstel van de West-Bengaalse regering om Calcutta voortaan de oude naam Kolkata terug te geven. Eerder werden Bombay en Madras omgedoopt in respectievelijk Mumbai en Chennai.

DEELSTATEN

Nieuwe deelstaten Chhattisgarh, Uttanrachal en Jharkhand

Op 31 oktober 2000 werd de eerste van drie nieuw opgerichte deelstaten officieel 'uitgeroepen'. Het betrof Chhattisgarh in de provincie Madhya Pradesh. De andere twee waren Jharkhand in Bihar en Uttanrachal in Uttar Pradesh.
Ondanks de feestvreugde waren sommige parlementariërs en analisten sceptisch over de herindeling. Zij wezen onder meer op een dreigende droogte, etnische separatisten en het verlies van inkomsten voor Madhya Pradesh. Deze deelstaat betrok 35 procent van zijn energie en 47 procent van zijn inkomsten uit de mijnbouw van Chhattisgarh.
Op 9 november volgde het uitroepen van Uttaranchal als nieuwe deelstaat. Uttaranchal ligt in de Himalaya, is groter dan Zwisterland en telt ca. 7 miljoen inwoners. Zij spreken een andere taal en hebben een andere cultuur dan de overige bewoners van Uttar Pradesh en streden daarom vijf decennia lang voor een eigen deelstaat. De voorlopige hoofdstad is Dehradun. Nityanand Swami, lid van de BJP, werd de eerste premier van de nieuwe deelstaat.
Op 15 november 2000 tenslotte werd Jharkhand uitgeroepen tot nieuwe deelstaat. Babulal Marandi van de ook nationaal regerende BJP werd beëdigd als premier. Leiders van de separatistische beweging Jharkhand Mukti Morcha die ook hadden geaasd op het premierschap, bleven weg bij de ceremonie.
De politie zette 3.000 man in voor een rustig verloop van de ceremonie. Er was vrees voor aanvallen van maoïstische guerrillastrijders. Deze schoten in oktober de hoofdinspecteur van de politie in het district Lohardage neer en op 10 november de vrouw van een bestuurder in een ander district.

Geweld tegen heksen en linkse extremisten in Andhra Pradesh

De politie in Andhra Pradesh arresteerde op 4 augustus 2000 dertig mensen die betrokken waren geweest bij de moord op vijf dorpsgenoten. De vijf slachtoffers waren beschuldigd van hekserij na het overlijden van twee dorpelingen en waren door een menigte van meer dan 200 mensen mishandeld en in brand gestoken.

Bij een schietpartij tussen de politie en leden van de links-extremistische Volksstrijdgroep op 1 november 2000 werden zeven vrouwelijke leden gedood.

Vrijheidsstrijders in Assam doden 28 Nepalese kolonisten

Op 7 december 2000 openden meer dan twintig zwaarbewapende leden van het Verenigd bevrijdingsfront van Assam (ULFA) het vuur op drie vrachtwagens in Sadiya, waardoor 28 mensen de dood vonden en 17 gewond raakten. De meeste slachtoffers waren Nepalese kolonisten. De ULFA, die streefde naar onafhankelijkheid van Assam, pleegde regelmatig aanslagen op etnische minderheden.

Regeringspartij wil meer autonomie

Deelstaatminister P.L. Handoo van Justitie en Parlementaire zaken, zei op 22 juli 2000 in een gesprek met *Reuters* dat hij met andere regionale partijen overleg voerde over meer autonomie voor de regio. Namens zijn Nationale Conferentiepartij, die deel uitmaakte van de BJP-coalitie, had hij gesprekken gevoerd met de Telegu Dasam, DMK (zuidelijke regionale partijen) en de Communistische Partij van India (CPI), de Marxistisch-Communistische Partij van India (CPI-M) en de Mulayam Singh Yadav. Volgens Handoo waren zij het erover eens dat alleen meer autonomie voor de deelstaten, het geweld kon doen eindigen.
Het Indiase kabinet had eerder die maand een voorstel van de deelstaat voor meer zelfbestuur op het terrein van defensie, buitenlandse zaken en communicatie, verworpen.

Filmster vrij na drie maanden ontvoering in Karnataka

Duizenden fans begroetten op 16 november 2000 in Bangalore hun filmidool Rajkumar (72), die na 108 dagen gevangenschap was vrijgelaten door zijn ontvoerder, de beruchte bandiet Koose Muniswamy Veerappan. Rajkumar was een van de populairste filmsterren in India. De afgelopen drie maanden waren er massale gebeden en hongerstakingen georganiseerd voor zijn vrijlating.

Veerappan had in ruil voor Rajkumars vrijheid, de vrijlating van gevangen medestanders en schadevergoeding voor slachtoffers van politiegeweld geëist. Vier onderhandelingsronden tussen de regering van Karnataka en Veerappan waren op niets uitgelopen. Drie nieuwe onderhandelaars – een vrouwelijke dokter, een zakenman en een onbekende derde persoon, die waren goedgekeurd door een met Veerappan bevriende Tamil-nationalistische leider – zouden door te hameren op de slechte gezondheid van de acteur, Veerappan hebben weten over te halen om de gevierde acteur te laten gaan. De regering ontkende berichten in de pers dat er een hoge prijs was betaald voor Rajkumars vrijlating.

De deelstaten Karnataka en Tamil Nadu hadden in augustus 50 miljoen roepies (ongeveer 1.150.350 euro) gestort in een fonds voor compensatie aan mensen die voor een gerechtelijke commissie konden aantonen dat ze door de politie waren mishandeld. Op 28 augustus 2000 zei de regering van Karnataka 51 gevangenen op borgtocht vrij te zullen laten en aanklachten tegen nog eens 70 mensen te zullen intrekken. De Hoge Raad van India verbood later deze beslissing en merkte op dat regeringen eigenlijk nooit hadden onderhandeld met Veerappan, maar uit angst voor hem steeds maar hadden toegegeven.

Veerappan zou 120 moorden op zijn geweten hebben en 2.000 olifanten hebben afgeslacht. Hij stond al tientallen jaren bekend als smokkelaar van sandelhout en ivoor. Naarmate de gijzeling langer duurde, ontpopte Veerappan zich steeds meer als een Robin Hood voor de arme Tamils in Tamil Nadu, dat aan Karnataka grenst. Daardoor kreeg hij veel steun van separatisten in Tamil Nadu en Sri Lanka.

Onrust na arrestatie hindoeleider in Maharashtra

Op 25 juli 2000 werd Bill Thackeray, leider van de hindoefundamentalistische Shiv Sena, gearresteerd wegens het aanzetten in

woord en geschrift tot geweld tegen moslims in 1992 en 1993, waarbij duizenden mensen om het leven kwamen. De rechtbank in Bombay stelde Thackeray echter enkele uren later weer op vrije voeten, omdat de aanklacht te laat was ingediend en de zaak was verjaard. Bij dit besluit speelde ook angst voor een volksopstand. De sfeer in de deelstaat was al dagen gespannen geweest en aanhangers van de Shiv Sena hadden gedreigd met stakingen en geweld. De deelstaatregering stuurde bij de arrestatie duizenden politiemensen en militairen de straat op; een aantal scholen en kantoren ging dicht. Volgens ooggetuigen bekogelden aanhangers van Thackeray tijdens de rechtszitting auto's en bussen met stenen.
In het parlementsgebouw van Maharashtra smeten Shiv Sena-parlementariërs na de uitspraak van de rechter met stoelen en microfoons en schreeuwden om het aftreden van minister van Binnenlandse zaken Chhagan Bhujbal. Bhujbal zei tegen het besluit tot vrijlating in beroep te gaan.

De kwestie leidde ook tot het aftreden van minister van Justitie in de nationale regering, Ram Jethmalani, op 23 juli 2000. Premier Vajpayee had om zijn ontslag gevraagd nadat Jethmalani had gezegd dat de regering de arrestatie van Thackeray had kunnen voorkomen.

'Manipur glijdt af naar anarchie'

Het Revolutionaire Volksfront (RPF) stelde op 12 september 2000 een verbod in op het gebruik van de Hindi-taal omdat het vreesde voor verdwijning van de regionale taal en cultuur. RPF-leden verbrandden bijna 8.000 videobanden, cassettebandjes en cd's in het Hindi. Daarop stopten bioscopen en kabelmaatschappijen met de vertoning van Hindi-films en –programma's en vertoonden alleen nog maar films en programma's in het Engels of Manipuri.

De *Pioneer Newspaper* publiceerde op 6 december 2000 delen uit een geheim rapport aan premier Vajpayee van het ministerie van Binnenlandse zaken, waarin werd gewaarschuwd voor anarchie in Manipur. Separatistische militanten zouden in de deelstaat heer en meester zijn. Leden van het Volkbevrijdingsfront (PLA) bewogen zich vrijelijk in regeringsgebouwen en stalen geheime documenten. Een aantal parlementsleden was al drie dagen ondergedoken in het huis van de premier en de politie moest militanten omkopen om buitgemaakte wapens terug te krijgen. Ambtenaren die niet mee wilden meewerken, werden aangevallen of doodgeschoten. Na aanvallen van extremisten was nog slechts een derde van alle politiebureaus operationeel.

Premier West-Bengalen treedt af

De regering van de deelstaat West-Bengalen ging 28 oktober 2000 akkoord met het aftreden van premier Jyoti Basu die kampte met gezondheidsproblemen. Vice-premier Buddhadev Bhattacharjee werd gekozen als zijn opvolger.
Basu, hoofd van de Communistisch-Marxistische Partij van India (CPI-M) had gedurende 23 jaar een alliantie van tien linkse partijen in de deelstaat geleid. Volgens analisten zou zijn afscheid tot problemen leiden binnen deze alliantie, die gekenmerkt werd door een toenemende rivaliteit tussen de communisten en de Trinamool Congrespartij. Verschillende partijleiders hadden bovendien weinig vertrouwen in Bhattacharjee, die zij als een beginneling zagen. De communisten hadden Basu als lijsttrekker voor de verkiezingen van maart 2001 gevraagd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Arbeidsvoorwaarden vrouwelijke wetenschappers verbeterd

Het Wetenschappelijk adviescomité voor het Kabinet ging op 3 november 2000 akkoord met maatregelen die het aantal vrouwelijke wetenschappers in overheidsinstellingen moest bevorderen. De maatregelen betroffen flexibele werktijden, faciliteiten voor kinderopvang, onbetaalde verlenging van het zwangerschapsverlof en verruiming van de leeftijdslimiet bij sollicitaties.
Het comité adviseerde ook vrouwen te plaatsen op dezelfde locatie als hun echtgenoten, zodat zij hun baan niet hoefden op te geven om bij hun gezin te zijn.

Hoewel steeds meer vrouwen solliciteerden naar hogere functies, boekten zij weinig vooruitgang in hun carrières omdat zij vaak te oud werden bevonden voor die functies. Dat had te maken met het feit dat zij hun loopbaan vaak onderbraken voor zorg en opvoeding.

Staking bij posterijen

Op 5 december 2000 gingen bijna 600.000 werknemers van de posterijen in staking voor hogere lonen en volledige uitkering en pensioenrecht voor parttimers. Nadat de regering de invoering van een sociaal zekerheidsstelsel voor parttimers had toegezegd en de salarisverhoging aan de ministerraad had voorgelegd, werd de staking op 18 december beëindigd. Aan de staking namen drie vakbonden deel.
De staking was problematisch voor veel Indiërs die afhankelijk waren van geposte financiële donaties van familieleden elders in het land. De regering verklaarde de staking onwettig en stuurde onder meer reservisten van de politie en studenten naar de postkantoren om de achterstand weg te werken.

Vervuilende industrieën moeten van rechter vertrekken

Het Hooggerechtshof in Delhi gelastte begin december 2000 het vertrek van bijna 50.000 kleine fabriekjes uit de woonwijken van de hoofdstad wegens vervuiling. Eigenaren kregen een maand om hun biezen te pakken. Op de uitspraak volgden gewelddadige protesten van werkgevers en werknemers, waarbij drie mensen omkwamen.
Honderden kleine ondernemers vertrokken in de loop van december naar de aangrenzende deelstaten Haryana en Uttar Pradesh, waar de industrialisatie al een snelle groei doormaakte. De regeringen van die deelstaten verwelkomden de nieuwkomers met open armen. Een woordvoerder van het Industriële ontwikkelingscentrum in Haryana zei dat het aantal aanvragen voor percelen grond, het aanbod verre overtrof maar dat de voorkeur zou worden gegeven aan exportgerichte bedrijven die zich aan milieurichtlijnen hielden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering positief over privatisering

Minister van Financiën Yaswant Sinha zei op 9 juli 2000 dat de regering consensus had bereikt over de privatisering van staatseigendommen, die 100 miljard roepies (ca. 2,4 miljard euro) moest opleveren. Zo wilde de regering 60 procent van haar belangen in Air India verkopen, alsmede aandelen in andere bedrijven. Ook werd een inkrimping van aandelen in staatsbanken tot minder

dan 50 procent voorgesteld. Om toch overheidsinvloed bij benoemingen in de banken veilig te stellen, zou de wet op de staatsbanken moeten worden aangepast.
De regering had in juni al een lijst met te privatiseren staatsbedrijven gepubliceerd. De markt had daarop echter teleurgesteld gereageerd omdat op die lijst de olie- en telecomsector ontbraken.

Sinha dacht met snellere hervormingen en dankzij een groei in de landbouwproductie India's economische groei te bevorderen van 7 naar maximaal 10 procent. 'Binnen zeven of acht jaar hebben we ons bevrijd van de armoede', aldus de minister. Zijn grootste zorg noemde hij het fiscaal tekort, dat in het komende jaar teruggebracht moest worden van 5,6 naar 5,1 procent. In verband daarmee waren wijzigingen in de fiscale wetgeving en een onderzoek naar de invoering van een meer pragmatische begrotingspolitiek in voorbereiding.

Minister bestrijdt kritiek op hervormingen

Tijdens een conventie van de regeringspartij BJP op 27 augustus 2000 werd een economische resolutie voor het hervormingsprogramma aangenomen. De nationalistische organisatie RSS (Nationaal Vrijwilligers Corps), waaruit menig BJP-leider was voortgekomen, was echter tegen de hervormingen omdat zij een politiek van 'swadeshi' (autarkie) voorstond. Volgens minister Sinha was vrees voor 'uitverkoop van het familiezilver' ongegrond. Hij wees op het feit dat buitenlands kapitaal in 1999 slechts 5 procent van de totale investeringen uitmaakte en dat opbrengsten van privatisering zouden worden gestoken in de publieke sector en schuldaflossing. Autarkie was volgens hem alleen mogelijk bij een krachtige economie.

'Zwart geld motor van de economie'

Regeringsfunctionaris en hoofd van een commissie die de corruptie in staatsbedrijven moest aanpakken, N. Vittal, zei op 28 november 2000 tijdens een seminar dat zwart geld de motor was van het Indiase politieke systeem en 40 procent van de economie uitmaakte. Volgens hem was geld dat verkiezingskandidaten wilden hebben voor hun campagnes vaak op illegale wijze verkregen, bijvoorbeeld door belastingontduiking. Vittal noemde financiële steun van de overheid verspilling en stelde voor de financiering van verkiezingen vrij te geven en donaties fiscaal aftrekbaar te maken. Ook eiste hij openbaarmaking van deze donaties en een verplichte controle van de boekhouding van politieke partijen.
Onlangs had een onderzoek van het Centrum voor Mediastudies onder 2.500 mensen uitgewezen dat bijna de helft van hen wel eens iemand had omgekocht om een regeringsbaan te krijgen dan wel iemand kende die dat had gedaan.

ONDERWIJS

Leraren eisen achterstallige salarissen

Meer dan 6.000 leerkrachten uit het particulier middelbaar en hoger onderwijs protesteerden op 16 augustus 2000 in Orissa tegen het uitblijven van subsidies waaruit hun salarissen werden betaald. Toen zij het secretariaatsgebouw van de deelstaat dreigden te bestormen, werden ze door de politie met waterkanonnen en knuppels uiteengejaagd. Meer dan duizend leraren werden gearresteerd.
De subsidiëring van particuliere scholen was sinds 1995 door financiële problemen van de deelstaat ernstig vertraagd. In Orissa waren bijna 18.000 middelbare en hogere opleidingen afhankelijk van de subsidies, waarmee zij hun personeel betaalden. Bovendien had de deelstaat 6 procent op de onderwijsuitgaven in 2000 bezuinigd.
Scholen moesten vaak jaren wachten voordat zij in aanmerking kwamen voor subsidies. Dat betekende dat duizenden leraren al die tijd financieel afhankelijk waren van donaties van ouders van leerlingen.

Staking universiteiten Bihar

Op 10 december 2000 beëindigden docenten van negen universiteiten in de deelstaat Bihar nadat zij loonsverhoging hadden gekregen, een staking van 131 dagen. Een andere eis – verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd – werd niet ingewilligd. Aan de staking namen ongeveer 15.000 docenten deel.

GEZONDHEID EN ZORG

Fonds voor bevolkingspolitiek opgericht

Op 22 juli 2000 werd een Nationaal bevolkingsstabilisatiefonds opgericht met een startkapitaal van 1 miljard roepies (ca. 20,24 miljoen euro). Donaties aan het fonds zouden fiscaal aftrekbaar zijn. Ook werd een actiegroep voor de vijf dichtstbevolkte staten (Uttar Pradesh, Bihar, Madhya Pradesh, Orissa en Rajasthan) in het leven geroepen.
De Indiase bevolking is een van de snelst groeiende ter wereld, met een jaarlijkse aanwas van ongeveer 15,5 miljoen mensen. Hulporganisaties waarschuwden herhaaldelijk voor overbelasting van de infrastructuur en voedsel- en waterbronnen bij onverminderde bevolkingsgroei.

NATUUR EN MILIEU

Milieuactivisten verliezen strijd tegen dam

Het Hooggerechtshof in Delhi gaf op 19 oktober 2000 opdracht aan de regeringen van de deelstaten Gujarat en Madhya Pradesh de constructie van de Sardar Sarovardam voort te zetten. Daarmee kwam een einde aan een zes jaar slepende rechtszaak die milieuactivisten en omwonenden hadden aangespannen. Zij vreesden een grootscheepse sociale en economische ontwrichting omdat inwoners van honderden dorpen waren gedwongen te verhuizen, alsmede een verstoring van natuurlijke ecosystemen.
De activisten werden onder meer aangevoerd door de schrijfster Arundhati Roy, in 1997 winnares van de prestigieuze Bookerprijs voor haar roman *De god van kleine dingen*. Zij schonk het geldbedrag van 35.000 dollar, dat aan de prijs verbonden was, aan de actie tegen de dam. Roy en andere woordvoerders toonden zich geschokt en noemden de uitspraak een belediging voor democratie en justitie.
Het Narmada-project was India's grootste damproject en een van de meest omstreden in de wereld. Nadat de Wereldbank zich in 1993 had teruggetrokken werd het project gefinancierd door subsidies en leningen. Het ging om de aanleg van ongeveer 3.200 dammen op de 1.300 kilometer lange rivier. Zo konden vanaf 2025 miljoenen mensen van elektriciteit en water worden voorzien.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Meerderheid Indiase vrouwen keurt pak slaag voor vrouwen goed

Het Nationaal Gezinsgezondsheidsonderzoek van het Internationale instituut van Be-

volkingsvraagstukken, dat onder 90.000 vrouwen werd gehouden, wees op 17 november 2000 uit dat ongeveer 56 procent van de vrouwen een pak slaag voor vrouwen goedkeurde in geval van verwaarlozing van het huishouden of de kinderen, uitgaan zonder medeweten van echtgenoot, gebrek aan respect voor schoonfamilie, verdenking van ontrouw, te lage bruidsschat en een slechte kookkunst.
Volgens het onderzoek werd 20 procent van de vrouwen sinds hun vijftiende geslagen of mishandeld, meestal door hun echtgenoot. Het Instituut stelde dat dit resultaat echter niet representatief was voor de omvang van huishoudelijk geweld. Die zou nog groter zijn vanwege de gevoeligheid van en de 'zwijgcultuur' rondom het onderwerp.

Mensenrechtenorganisatie waarschuwt voor hindoe-nationalisme

De Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch beschuldigde in haar rapport van 8 december 2000 de regeringspartij BJP en verwante organisaties het seculiere karakter van de Indiase staat te ondermijnen door hun hindoe-nationalistische ambities. Zo zouden zij aanvallen op leden van lagere kasten, moslims en christenen aanmoedigen. Volgens de mensenrechtenorganisatie was sinds het aantreden van de BJP-regering in 1998 het aantal aanvallen op christenen beduidend toegenomen. Hindoe-nationalistische groeperingen als de RSS (Nationaal Vrijwilligers Corps) zouden achter de aanslagen zitten.
De situatie was vooral ernstig in Gujarat en Uttar Pradesh, waar de BJP de meerderheid had. In beide staten had de overheid een verbod op het RSS-lidmaatschap voor ambtenaren opgeheven. In Gujarat, Delhi en Orissa zou het bestuur het doen en laten van minderheden nauwlettend in de gaten houden.

MILITAIRE ZAKEN

Ontwikkeling intercontinentale kruisraket mogelijk

Minister van Defensie George Fernandes zei op 22 november 2000 dat India voldoende kennis in huis had om intercontinentale kruisraketten (ICBM's) te produceren, maar dat deze raketten niet in productie waren. Na de nucleaire testen in mei 1998, die gevolgd waren door testen van de Pakistani, was er veel internationale druk op India om zijn nucleaire activiteiten te beperken. Een ICBM heeft een bereik van meer dan 5.000 kilometer. De Indiase raket Agni (Vuur) had een bereik van circa 2.200 kilometer.

BUITENLANDSE ZAKEN

Geweld in Kashmir duurt voort ondanks bestand

Onderhandelingen met rebellen mislukken

De belangrijkste militante beweging, de Hizbul Mujahideen, riep op 24 juli 2000 een eenzijdig staakt-het-vuren van drie maanden af en zei bereid te zijn tot onderhandelingen met de Indiase regering. De onderhandelingen liepen echter snel stuk op Indiaas weigering om Pakistan in het vredesproces te betrekken.

India kondigt eenzijdig bestand af

Op 28 november 2000 kondigde India een eenzijdig bestand af. Het bestand zou een maand duren en samenvallen met de ramadan, de islamitische vastenmaand. Militaire acties tegen guerrilla-infiltraties zouden wel doorgaan. De Indiase regering hoopte hiermee verdeeldheid te zaaien onder separatistische bewegingen en hen naar de onderhandelingstafel te lokken. De Hurriyat, een overkoepelende politieke organisatie, waarbij 22 politieke, sociale en religieuze groepen aangesloten waren, was verdeeld over vredesbesprekingen met India zonder Pakistaanse deelname.
India verwierp een Pakistaans voorstel tot onderhandelingen en riep Pakistan op tot het stopzetten van steun aan mosliminfiltranten. Pakistan zegde vervolgens toe 'maximale terughoudendheid' te zullen betrachten langs de Bestandslijn.
Premier Vajpayee verlengde op 20 december 2000 het bestand met een maand, omdat in de eerste twee weken van het bestand separatistisch geweld met 35 procent was gedaald. Hij zei ook onderhandelingen met Pakistan te zullen overwegen. Daarbij kreeg hij steun van de Congrespartij. Pakistan kondigde daarop een gedeeltelijke terugtrekking van troepen langs de Bestandslijn aan.

Kashmirrebellen plegen aanslag op het Rode Fort

Zes militanten pleegden op 23 december 2000 een aanslag op een legerpost in het historische Rode Fort te Delhi. Daarbij kwamen twee burgers en één militair om. De aanslag werd telefonisch opgeëist door de in Pakistan gevestigde Lashkar-e-Taiba guerrillagroep. Een woordvoerder zei dat meerdere aanslagen op Indiase militaire doelen zouden volgen als India zich niet terugtrok uit Kashmir. Op 26 december dreigden zij met een aanval op het kantoor van premier Vajpayee, zo meldde een krant in Kashmir.

De politie van Delhi arresteerde op 26 december een 28-jarige Pakistaan, die volgens haar in opdracht van Pakistan een basis in Delhi had moeten opzetten. Ook zijn Indiase vrouw werd aangehouden. Bij een schietpartij in de moslimwijk van Delhi doodde de politie een tweede militant, tevens een Pakistaan. Voorts werden wapens en munitie in beslag genomen.
Veiligheidstroepen doodden de commandant van een zelfmoordeenheid van de Lashkar-e-Taiba in Kashmir.

India en Japan sluiten partnerschap

India en Japan sloten op 23 augustus 2000, tijdens een bezoek van premier Yoshiro Mori, een brede overeenkomst op het terrein van economische, technologische en internationale samenwerking. Ook werd besloten tot een regelmatige dialoog over nucleaire ontwapening en non-proliferatie. Daarmee kwam een einde aan de spanningen die waren gerezen toen Japan alle financiële hulp stopzette na de Indiase kernproeven in 1998. Aanleiding voor de Japanse toenadering was het Indiase moratorium op nieuwe kernproeven.

Tokio hervatte tevens de hulp aan twee bouwprojecten (een energiecentrale en een ondergrondse spoorweg) omdat die projecten al liepen voordat Japan de sancties afkondigde.
Ook zouden gedurende vijf jaar 5.000 studenten uit India en andere Aziatische landen in Japan worden toegelaten. Voorts werd een Japans trainingsprogramma voor Indiase ingenieurs uitgebreid en het visumbeleid voor Indiase zakenlieden versoepeld.
Indiase industriëlen verwachtten dat de software-export naar Japan in het jaar 2000/2001 met 140 miljoen dollar (ongeveer 150 miljoen) zou toenemen.

Indiaas-Amerikaanse ontspanning voortgezet

Premier Vajpayee verklaarde op 15 septem-

India

ber 2000 tijdens een vierdaags bezoek aan de Verenigde Staten dat India zou vasthouden aan een kernproefstop totdat het internationale verdrag op het verbod van kernproeven (CTBT) was geratificeerd.
Met het bezoek van Vajpayee, dat een vervolg was op het bezoek van president Bill Clinton aan India in maart 2000, werd de nieuwe vriendschap tussen India en de VS voortgezet.
'Ik denk dat we er hard aan gewerkt hebben om onze relatie van te weinig contact en te veel argwaan om te zetten in een lange termijn vriendschap die in het belang is van de Indiase en Amerikaanse bevolking', zei Clinton.
Ook tekenden Clinton en Vajpayee een handelsverdrag waarbij een plafond werd ingesteld op Indiase handelsbarrières voor Amerikaanse textielimporten. Het was het tweede belangrijke handelsverdrag tussen India en de VS, nadat India in januari 2000 zijn markt verder openstelde. Amerika is de grootste handelspartner en buitenlands investeerder in India.

Rusland en India halen banden weer aan

Tijdens een driedaags bezoek van de Russische premier Vladimir Poetin op 3 oktober 2000 sloten India en Rusland een samenwerkingsovereenkomst op het terrein van defensie, kernenergie en de strijd tegen internationaal terrorisme. Daarbij werd benadrukt dat het niet om een militair-politiek verbond ging en dat zij zich evenmin zouden mengen in conflicten met een derde partij of in allianties tegen de een of de ander.
Met de hernieuwde Russische vriendschap en met de eerder dat jaar aangehaalde banden met de Verenigde Staten, verhoogde India haar internationale status als nucleaire macht. Volgens Poetin was India een goede kandidaat voor een permanente zetelhouder in de VN-Veiligheidsraad. De overeenkomst versterkte ook de strategische positie van Rusland, dat een multipolair wereldbeeld voorstond, maar dat de eerste jaren na de val van de Sovjet-Unie zich nogal op het westen had gericht.

Poetin en premier Vajpayee spraken ook over de dreiging van islamitisch separatisme in Kashmir en Tsjetsjenië en het oprichten van een werkgroep over Afghanistan. Voorts werd gekeken naar nieuwe mogelijkheden op het gebied van handel en economische samenwerking. In 1990 bedroeg de bilaterale handel nog 5,5 miljard Amerikaanse dollar, toen India Russische goederen afnam in ruil voor wapenaankopen. In 1999 was die gezakt naar 1,6 miljard dollar (ongeveer 1,7 miljard euro).

OVERLEDEN

Rangarajan Kumaramangalam, minister

Op 23 augustus 2000 overleed in New Delhi Rangajaran Kumaramangalam (48) aan leukemie. Deze jurist werd bekend door zijn voortvarende hervormingen van de energiesector na zijn aantreden als minister in 1998. Daarvoor was hij vakbondsleider en lid van de Congrespartij voordat hij in 1998 overstapte naar de BJP. Premier Vajpayee noemde hem een 'dynamische nationale leider'.
'Ranga', zoals hij in de volksmond werd genoemd, begon zijn politieke loopbaan als een van de oprichters van de studentenbond van de Congrespartij aan de Universiteit van Delhi, waar hij rechten studeerde. Hij was een vooraanstaand advocaat bij het hooggerechtshof van Madras, totdat Rajiv Gandhi hem in 1984 vroeg als kandidaat voor het district Salem (Tamil Nadu) bij de Lagerhuisverkiezingen. De jaren daarna vervulde hij verschillende ministeriële functies.
Kumarangalam stond bekend als een politicus die geen blad voor de mond nam, wat hem regelmatig in conflict bracht met de leiding van de Congrespartij. In 1997 stapte hij over naar de BJP en in 1998 werd hij tot minister benoemd. Zijn belangrijkste politieke erfenis was de versnelde hervorming van de energiesector. Kumarangalam was op 12 augustus 2000 met koorts opgenomen in het ziekenhuis, waar werd vastgesteld dat hij leukemie had.

Sitaram Kesri, ex-voorzitter Congrespartij

Op 24 oktober 2000 overleed in New Delhi op 84-jarige leeftijd Sitaram Kesri, die van 1996 tot 1997 voorzitter was van de Congrespartij, aan ademhalingsproblemen. Zijn lichaam werd overgebracht naar zijn huis in Delhi, waar vele prominenten uit de Congrespartij hem de laatste eer bewezen. Kesri, een lagere kasteleider uit Bihar, was gedurende zestien jaar penningmeester van de partij. Ook was hij minister onder de premiers Indira Gandhi, Rajiv Gandhi en P.V. Narashimha Rao.
De ambitieuze Kesri volgde in 1996 Rao als partijvoorzitter op. Enkele maanden later slaagde hij erin Rao als partijleider af te zetten. Het liefst was hij premier geworden maar in zijn pogingen premier H.D. Deve Gowda in 1997 van de troon te stoten, kreeg hij echter geen politieke steun. Hem onderging hetzelfde lot als Rao, toen Sonia Gandhi in 1997 als partijvoorzitter gekozen werd.
Kesri was twee weken eerder in een ziekenhuis te Delhi opgenomen, nadat hij een been had gebroken en problemen kreeg met ademhalen.

(Vorige berichten pag. 409/1 - 2000)

Pakistan

PAKISTAN

BINNENLAND

Veelvuldige ministerswisselingen

Op 14 maart 2000 werd wetenschapper Atta-ur-Rehman tot minister van Wetenschap en Technologie benoemd en luitenant-generaal b.d. Iftikhar Hussain Shah tot minister van Communicatie. Het aantal kabinetsleden steeg daarmee tot veertien.

Op 2 juni 2000 werd Javed Jabbar, adviseur voor Informatie en Politieke zaken, benoemd tot minister van Informatie en Ontwikkeling van media. Jabbar zei de persvrijheid en de kwaliteit van de media te willen verbeteren. Hij bleef adviseur. Op 14 oktober trad hij als minister om onbekende redenen weer af. Jabbar was voorheen minister onder premier Bhutto en tijdens een interim-regering.

Op 15 augustus 2000 kregen alle vijf burgerleden van de Nationale veiligheidsraad een andere functie toegewezen en traden vier belangrijke ministers toe tot de raad. Musharraf zou met deze wijzigingen een efficiëntere besluitvorming willen bereiken binnen de Raad, die door de media vaak was bekritiseerd wegens de hoge leeftijd van de leden of hun vroegere connecties met generaal Zia-ul-Haq.
De vier nieuwe leden waren de ministers Abdul Sattar (Buitenlandse zaken), Shaukat Aziz (Financiën), Abdul Razzak Daud (Handel) en Moinuddin Haider (Binnenlandse zaken en tevens oud-generaal).

Van de vijf oud-leden werden Mahmood Ahmad Ghazi en Attiya Ianayatullah benoemd tot kabinetsminister van Religieuze zaken, Zakat en Ushur respectievelijk tot kabinetsminister van Vrouwenontwikkeling, Sociaal welzijn en Speciaal onderwijs.
De overige drie kregen functies met een ministeriële status: Sharifuddin Pirzada werd hoogste adviseur voor Buitenlandse zaken, Justitie en Mensenrechten, Mohammad Shafi Niaz voor Voedsel, Landbouw en Veeteelt en Imtiaz Ahmad Sahibzada werd voorzitter van de Federale Landcommissie.

S.K. Tressler verving Derick Cyprian als minister voor Minderheden, Cultuur, Sport, Toerisme en Jeugdzaken. Luitenant-generaal b.d. Javed Ashraf nam Communicatie over van Iftikhar Hussain Shah, die was benoemd tot gouverneur van de Noordwestelijke Grensprovincie.

Op 26 oktober 2000 werd Khair Mohammad Junejo benoemd tot minister van Voedsel, Landbouw en Veestapel. Zijn voorganger Shafqat Ali Shah Jamote was kort daarvoor afgetreden.
Op 28 november werden Altaf Shaleem, tot dan voorzitter van de Privatiseringscommissie, en de juriste Shahida Jameel, beëdigd als minister. Hun portefeuille zou later bekend worden gemaakt maar verwacht werd dat Shaleem minister van Privatisering zou worden en dat Jameel Justitie zou overnemen van Aziz A. Munshi.

Regering verbiedt politieke bijeenkomsten

De regering stelde op 15 maart 2000 een verbod in op politieke bijeenkomsten, stakingen en demonstraties. Bijeenkomsten binnenskamers werden wel toegestaan maar daarbij waren luidsprekers verboden. De reden was dat het land zich niet de luxe van agitatie en geweld kon veroorloven, aldus een regeringsverklaring. Het verbod kwam kort voor een bezoek van de Amerikaanse president Bill Clinton.

Tweemaal levenslang voor ex-premier Sharif

Een antiterrorismerechtbank te Karachi legde op 6 april 2000 ex-premier Nawaz Sharif tweemaal levenslang en een boete van 650.000 roepies (ongeveer 11.300 euro) op wegens terrorisme en kaping. Zijn bezittingen werden geconfisqueerd. Sharif werd wel vrijgesproken van ontvoering en poging tot moord. Zijn broer Shahbaz en vijf anderen gingen vrijuit.
Sharifs advocaten tekenden beroep aan. Zijn vrouw Kulsoom en aanhangers protesteerden luidkeels in de rechtszaal bij het bekendmaken van de uitspraak. In Rawalpindi negeerden veertig aanhangers van Sharif een demonstratieverbod en scandeerden leuzen tegen de regering.

Sharif zou in oktober 1999 de landing hebben verhinderd van een vliegtuig met aan boord generaal Pervez Musharraf, terwijl het nog maar voor een paar minuten brandstof had. Door tussenkomst van militairen kon het toestel alsnog landen, waarna Musharraf de macht greep.

In Pakistan staat op kaping de doodstraf. Door deze om te zetten in levenslang bespaarde het land zich verder internationaal isolement, waarin het na de coup was geraakt.
Eerder had de Amerikaanse president Bill Clinton om clementie verzocht en had de Britse minister van Buitenlandse zaken Robin Cook vraagtekens geplaatst bij de legitimiteit van het proces. De media-adviseur van de regering Javed Jabbar noemde het proces het 'meest doorzichtige in de geschiedenis van het land'.

Moslimliga kiest weer Sharif als leider

De Pakistaanse Moslimliga (PML) koos op 12 april 2000 Sharif opnieuw als leider van de partij, ondanks het feit dat er stemmen in de partij waren opgegaan om nieuwe verkiezingen te houden in verband met Sharifs veroordeling. De vice-president van de PML Raja Zafar-ul Haq ontkende dat er een anti-Sharifactie was ontstaan binnen de PML en dat ontevreden leden de zitting voortijdig verlaten hadden. Haleem Siddiqi, een voormalig minister, benadrukte tegenover journalisten de eenheid van de partij en zei dat het beter was te wachten met nieuwe verkiezingen totdat over het beroep van Sharif was beslist.

Aanhangers Sharif willen regering uitdagen

Kulsoom Nawaz Sharif en haar aanhangers kondigden op 10 juli 2000 een provocatiecampagne tegen de regering af. Kulsoom en drie medestanders waren op 8 juli aangehouden toen zij een protestdemonstratie wilden leiden.

Sharif ook voor corruptie veroordeeld

Op 22 juli 2000 werd Sharif veroordeeld tot veertien jaar cel en een boete van 20 miljoen roepies (ca. 342.150 euro) wegens corruptie en het niet aan de belasting opgeven van de aankoop van een Russische helikopter in 1993. Ook werden hem voor 21 jaar politieke activiteiten ontzegd. Saifur Rehman, een voormalig Hogerhuislid die namens Sharif corruptieonderzoeken tegen de Bhutto's had aangezwengeld, werd vrijgesproken.

Sharif, die het proces had geboycot, weigerde het vonnis in ontvangst te nemen en noemde het proces een persoonlijke wraakactie van Musharraf. Hij wist nog niet of hij in beroep zou gaan. De hoofdaanklager van het Nationaal verantwoordelijkheidsbureau zei dat nog meer aanklachten wegens corruptie tegen Sharif zouden volgen.

Verbod op politiek leiderschap voor Bhutto en Sharif

Generaal Musharraf verbood bij decreet van 9 augustus 2000 politiek leiderschap voor personen die geschorst waren uit het parlement of waren veroordeeld wegens immorele of frauduleuze zaken. Dat betekende een ernstige tegenslag voor Benazir Bhutto en Nawaz Sharif die respectievelijk vanuit buitenlandse ballingschap en de gevangenis hun partijen leidden.
Het decreet kwam drie dagen nadat Bhutto's Pakistaanse Volkspartij (PPP) en Sharifs Pakistaanse Moslimliga (PML) hun vijandschap opzij hadden gezet voor een gezamenlijke oppositiebijeenkomst. Tijdens deze speciale conferentie, waaraan nog veertig andere partijen deelnamen, werd Musharrafs plan voor lokale verkiezingen verworpen en eisten zij een einde aan alle politieke beperkingen.
Minister van Justitie Aziz A. Munshi zei dat de wet bedoeld was als 'zuivering' van het politieke systeem en niet tegen enige politieke partij gericht was.

Beroep Sharif verworpen

Het Hof van de provincie Sindh wees op 30 oktober 2000 het beroep van Nawaz Sharif tegen de veroordeling inzake de vliegtuig-

kwestie af. Ook het beroep van het OM om de gevangenisstraf om te zetten in de doodsstraf en de vrijspraak van Sharifs medestanders in te trekken, werd afgewezen. Twee van de drie rechters van het hof hielden vast aan de aanklacht van de kaping en de daaruit volgende veroordeling tot levenslang, maar lieten de aanklacht van terrorisme vallen, waarvoor Sharif een tweede levenslange gevangenisstraf had gekregen. De derde rechter bevond Sharif alleen schuldig aan ontvoering. Hij adviseerde drie jaar cel en een boete van 500 miljoen roepies (ongeveer 8,98 miljoen euro). Kulsoom Sharif zou opnieuw in beroep gaan.

Sharif verbannen

De regering maakte op 9 december 2000 bekend dat Nawaz Sharif met vrouw en familie voor een periode van tien jaar werden verbannen naar Saoedi-Arabië. De regeringsverklaring meldde dat onder voorwaarden, overeengekomen met generaal Musharraf, Sharif geen gevangenisstraf meer hoefde uit te zitten. Wel moest hij een boete van 500 miljoen roepies (circa 8,98 miljoen euro) betalen en mocht hij de komende 21 jaar geen politieke activiteiten ontwikkelen. In de verklaring stond ook dat Sharif om clementie had gevraagd en hartproblemen had. Saoedi-Arabië had eerder Sharif een medische behandeling op humanitaire gronden aangeboden, mocht hij worden uitgezet.

Velen binnen Sharifs Moslim Liga waren geschokt door het besluit en boos op zijn vrouw Kulsoom Sharif, die zij ervan verdachten buiten de partij om een deal te hebben gesloten met de regering. Kulsoom was na Sharifs arrestatie onofficieel leider van de partij geweest.
Die benoemde plots Javed Hashemi tot waarnemend voorzitter. Deze ontkende dat er sprake was van een deal die de partij met Musharraf zou hebben gesloten.
Het besluit verzwakte ook de geloofwaardigheid van de regering, die had gezegd een daadkrachtige aanpak van alle corrupte politici voor te staan.

Vertrouweling Sharif vrijgelaten

Op 25 december 2000 werd de voormalige minister van Informatie Mushahid Hussain na veertien maanden huisarrest vrijgelaten. Hussain en een andere vertrouweling van ex-premier Sharif, minister Nisar Ali Khan, waren sinds de coup van generaal Musharraf zonder beschuldiging vastgehouden.

Gerechtshof stelt Musharraf ultimatum

Het Hooggerechtshof in Islamabad verplichtte op 12 mei 2000 Musharraf binnen drie jaar verkiezingen te houden. Tegenstanders van Musharraf hadden in januari 2000 een aanklacht ingediend bij het hof, waarin zij de legitimiteit van het militaire bewind betwistten
Met de uitspraak ging het hof akkoord met Musharrafs machtsgreep, maar zette hem tegelijkertijd onder druk om zijn taak om een einde te maken aan corruptie en economische en politieke chaos, af te maken.

Musharraf zei in een persconferentie op 25 mei zich neer te leggen bij de uitspraak. Hij was bereid tot samenwerking met lokale politici en ontvouwde plannen voor fiscale en economische hervormingen, waaronder uitbreiding van het belastingstelsel en sanering van de publieke sector. 'De opbouw van een natie is nationale reconstructie. Cosmetica werkt niet. De wereld moet ons zien als een progressieve, dynamische en voorwaarts bewegende natie', zei Musharraf. Hij wees kritiek wegens geringe daadkracht van de hand. 'Ik ben daardoor niet ontmoedigd. Ik sta niet te lullen. Sorry voor dat woord', aldus de legerleider.

Islamitische clausules in grondwet opnieuw ingevoerd

Bij decreet van generaal Musharraf werden op 15 juli 2000 de islamitische bepalingen in de grondwet weer ingevoerd. Musharraf had de grondwet na zijn coup eind 1999 geschorst maar gaf met dit besluit toe aan de eisen van islamitische hardliners. De bepalingen verboden onder meer elke wet die in strijd was met islamitische principes.
Volgens een regeringsverklaring was het besluit nodig om twijfel bij het volk weg te nemen en het respect van de regering voor islamitische regels te onderstrepen.

Neef van ex-premier Bhutto vermoord

Op 6 oktober 2000 werd in Sindh het lijk gevonden van Sardar Wahid Bahksh Bhutto, een neef van oud-premier Benazir Bhutto en hoofd van de Bhutto-familie. Hij was al drie weken vermist. Bhutto werd gevonden na de arrestatie van Farrukh Ali Qadri, die bekende met drie anderen Bhutto in opdracht van een 'invloedrijke persoon' vermoord te hebben.
In een brief aan generaal Musharraf beklaagde Benazir Bhutto zich over een reeks moorden op en verdwijningen van haar politieke aanhangers. Volgens Bhutto werden de moorden gesteund door belangrijke politieke machten. De brief werd gepubliceerd in een lokale krant.

Eerste verjaardag nieuw bewind verloopt rustig

Op de eerste verjaardag van het militaire bewind op 12 oktober 2000 deden zich nauwelijks ongeregeldheden voor. Weinig mensen overtraden het demonstratieverbod en aanhangers van de Pakistaanse Moslimliga (PML) van de gevangen ex-premier Sharif hielden alleen binnen protestbijeenkomsten.
De politie had meer dan honderd politieke activisten preventief vastgezet. Kulsoom Nawaz Sharif, de vrouw van Sharif, kreeg een dag huisarrest. In Karachi werden belangrijke kruispunten door de politie afgezet. In de meeste steden was de situatie verder normaal.
Minister van Informatie Javed Jabbar prees in een persconferentie de verdiensten van de regering, zoals de jacht op corrupte politici en ambtenaren, de instelling van een ethische gedragscode voor ambtenaren, handhaving van de persvrijheid en verbetering van internationale relaties. Hij erkende dat het tempo nog wat traag was door 'onvermijdelijke factoren als wettelijke formaliteiten, maar nooit wegens gebrek aan pogingen en voornemens'.

Advocaten staken tegen militair regime

Advocaten in de provincie Punjab zouden met ingang van 4 december 2000 maandelijks één dag staken als protest tegen het militaire bewind. Dat maakte de vice-president van de Orde van Advocaten van Punjab bekend op een juridische conventie op 25 november 2000.
De juristen hadden de steun van de Grote Democratische Alliantie (GDA) bestaande uit negentien oppositiepartijen, waaronder Bhutto's Pakistaanse Volkspartij (PPP).

PML en PPP samen in oppositieverbond

Op 26 november 2000 besloot de Pakistaan-

se Moslimliga van de gevangen zittende expremier Sharif (PML) zich ook aan te sluiten bij de Grote Democratische Alliantie GDA, waarbij ook voormalig politiek aartsvijand de Pakistaanse Volkspartij (PPP) van Bhutto was aangesloten. De president van de GDA, Nawabzada Nasrullah Khan, zei dat de GDA spoedig een volksbeweging op gang zou brengen tegen Musharraf.
Sommige leden van de PML demonstreerden tegen het besluit dat zij als een verraad zagen. Volgens bronnen binnen de PML was een uiteindelijke splitsing van de partij in pro- en anti-Sharifacties niet ondenkbaar.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering pakt niet-geregistreerde economie aan

Minister vraagt om uitstel anti-smokkelcampagne

Minister Moinuddin Haider van Binnenlandse zaken zei op 28 april 2000 de regering te vragen te wachten met een anti-smokkelcampagne en de introductie van een vast belastingtarief voor smokkelaars. De regering zou vanaf 1 mei een grootscheepse controle houden in de Noordwestelijke Grensprovincie en Baluchistan en smokkelwaar in beslag nemen.

Haider besloot dat na besprekingen met vertegenwoordigers van de zwarte handel uit deze provincies. De handelaren hadden uit protest hun winkels gesloten en wilden dat de regering hen een jaar zou geven voor het opmaken van voorraden en het vorderen van uitstaande kredieten. Volgens hen leidde een plotselinge sluiting van hun zaken tot massale werkloosheid en sociale onrust. Haider erkende dat het onmogelijk was een jarenlange traditie ineens te beëindigen en zei dat de bevolking tijd nodig had om te beseffen dat de regering het meende met haar plannen. Hij zei dat de belangen van de handelaren even belangrijk voor hem waren als die van de regering.

Regering breidt belastingstelsel uit en ontslaat corrupte ambtenaren

Op 28 mei 2000 begonnen medewerkers van de belastingdienst onder militaire begeleiding in dertien steden met de registratie van de detailhandel en opsporing van belastingontduikers. De overheid wilde zo de niet-geregistreerde economie, die bijna gelijkwaardig was aan de officiële (60 miljard dollar, is ongeveer 68,07 miljard euro) in kaart brengen. Van de 140 miljoen Pakistanen stond slechts een kleine 1 miljoen geregistreerd als belastingbetaler.

Handelaren in de betreffende steden gooiden twee weken hun zaak dicht. Zij wilden niet meewerken vanwege het corrupte imago van belastinginspecteurs en een gebrek aan boekhoudkennis. Op 1 juli waren van de bijna 400.000 formulieren nog slechts 75.800 ingeleverd.
In Multan (Punjab) was het vier dagen onrustig door gevechten tussen winkeliers en politie. Daarbij werden meer dan honderd mensen gearresteerd en raakten vier gewond door politieschoten.

Diezelfde week werd een wet aangenomen die de regering de bevoegdheid gaf om corrupte ambtenaren te ontslaan. Generaal Musharraf kondigde op een nieuwsconferentie het ontslag van duizend medewerkers van de belastingdienst aan wegens corruptie en inefficiëntie. Daarmee leek hij het wantrouwen onder middenstanders enigszins weg te nemen. Volgens lokale kranten werden in totaal mogelijk tien- tot twintigduizend ambtenaren ontslagen.

Belastinginkomsten stijgen

Minister van Financiën Shaukat Aziz voorspelde bij de presentatie van de begroting voor het fiscale jaar eindigend juni 2001 een stijging van de belastinginkomsten met 24 procent. De totale geraamde inkomsten bedroegen 435,7 miljard roepies (ca. 7,62 miljard euro), 84 miljard roepies (ruim 1,5 miljard euro) meer dan het voorgaande jaar. Volgens de regering was registratie van de gehele economie het enige middel tegen corruptie en belastingontduiking. Ook wilde hij omzetbelasting voor de detailhandel invoeren.
Buitenlandse donoren hadden al jaren gevraagd om hervorming van het belastingstelsel. Het IMF schortte in 1999 een lening op omdat de regering-Sharif geen haast daarmee maakte.

De defensiekosten daalden met 11,3 procent. Het begrotingstekort bedroeg 4,6 procent van het bnp (6,1 procent in het vorige jaar). Aziz pleitte voor verkoop van staatsactiva voor het aflossen van de buitenlandse schuld.

Fiscale amnestie brengt meer op dan verwacht

De regering bood mensen tot 30 juni 2000 de mogelijkheid om verborgen rijkdom en bezittingen te declareren zonder een verklaring te geven voor de herkomst daarvan. Daarover hoefde dan niet meer dan 10 procent belasting betaald te worden. Dit leverde 10,3 miljard roepies (ca. 176 miljoen euro) op, circa 3 procent van het bnp, terwijl op 5 miljard roepies gerekend was. Vanwege dit succes werd de termijn verlengd tot 30 november. Het belastingpercentage werd verhoogd naar 14 procent.
Volgens minister Aziz lag de omvang van de verborgen rijkdom in Pakistan ergens tussen 50 en 100 procent van het bnp.

Privatisering van start met nieuwe wet

Op 17 augustus 2000 werd een wet van kracht voor de privatisering van 49 bedrijven, wat de staat 4 miljard dollar moest opleveren. De wet verplichtte de regering 90 procent van de opbrengst te gebruiken voor aflossing van de staatsschuld. Het restant zou worden geïnvesteerd in armoedebestrijding.
De privatisering zou binnen twee jaar gefaseerd naar orde van grootte van de bedrijven plaatsvinden. Zij betrof olie- en gasbedrijven, de telecommunicatie- en banksector en de kunstmestindustrie.
De nieuwe wet verving alle voorgaande wetten. In de afgelopen negen jaar hadden privatiseringen slechts 1,7 miljard dollar (ongeveer 1,95 miljard euro) opgeleverd. De nucleaire wapenwedloop met India en onenigheid tussen de overheid en buitenlandse investeerders over tarieven waren de oorzaak daarvan.

IT-sector moet motor van economische groei worden

Minister van Wetenschap en Technologie Atta-ur-Rehman maakte op 21 november 2000 bekend dat de digitale transmissiekosten voor software- en IT-bedrijven met 76 procent verlaagd werden. De maandelijkse kosten voor een megabyte per seconde daalden zo van 15.000 naar 3.600 dollar (ruim 4.000 euro) waarmee Pakistan het goedkoopste land in de regio werd. Rehman hoopte zo de economische groei te bevorderen.
Een obstakel daarbij was het gebrek aan gekwalificeerd IT-personeel. De regering zou 600 miljoen roepies (ruim 10,44 miljoen eu-

ro) uittrekken voor verhoging van het aantal afgestudeerde informatici van de huidige 60 naar 300 per jaar. Nog eens 200 miljoen roepies werd opzij gelegd voor een postdoctorale opleiding in het buitenland voor twintig mensen.
Om de IT-sector tot een motor van economische groei te maken waren bij de begroting voor het fiscale jaar eindigend in juni 2000, 2 miljard roepies (36,3 miljoen euro) gereserveerd voor wetenschap en technologie, terwijl dat in het voorgaande jaar nog geen 100 miljoen roepies (1,79 miljoen euro) was.

NATUUR EN MILIEU

Miljoenen mensen op vlucht door droogte

In mei 2000 moesten door ernstige droogte in Sindh, Baluchistan en delen van de Noordwestelijke Grensprovincie meer dan drie miljoen inwoners gedwongen hun huis verlaten.
Volgens experts was het weerfenomeen La Nina, dat nog tot juli 2000 het Pakistaanse klimaat zou beïnvloeden, oorzaak van de droogte.
De regering richtte een speciaal hulpfonds op. Generaal Pervez Musharraf riep in een televisie-uitzending Pakistani's in binnen- en buitenland op tot het geven van financiële hulp.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Geweld tegen vrouwen toegenomen

Volgens een rapport van een onafhankelijke Pakistaanse mensenrechtencommissie, verschenen op 15 maart 2000, waren vrouwen in 1999 steeds meer het slachtoffer van geweld en politieke, sociale en economische onderdrukking. Duizend vrouwen werden het slachtoffer van eremoorden. De daders waren meestal broers, gevolgd door echtgenoten. Meer dan de helft van de vrouwen leefden op of onder de armoedegrens tegenover eenderde van de mannen.
Kindermisbruik en kinderarbeid hadden meer aandacht nodig. De commissie wilde ook herstel van de democratie. Zij had bij de regering tevergeefs verzoeken ingediend tot informatie over mensen die na de coup van generaal Musharraf waren vastgezet.

Vrouwen in Zuid-Azië minder rechten dan mannen

Volgens een rapport van het Mahbub-ul-Haq Menselijke ontwikkelingscentrum, dat op 19 oktober 2000 verscheen, hadden Zuid-Aziatische vrouwen veel minder rechten dan mannen op fundamentele zaken als gezondheidszorg, onderwijs en gelijke behandeling op de arbeidsmarkt.
Zuid-Azië kende ook het grootste alfabetiseringsverschil tussen mannen en vrouwen: 64,1 tegen respectievelijk 37,2 procent. Zuid-Aziatische vrouwen maakten 21 procent van de vrouwelijke wereldbevolking uit, maar namen 44 procent van alle ongeletterde vrouwen voor hun rekening.
Vrouwen maakten lange werkdagen in de informele sector en huishoudelijk werk, maar omdat hun economisch aandeel nauwelijks geregistreerd was, bedroeg hun bnp slechts 874 dollar per hoofd, lager dan in enig andere regio ter wereld.
Hoewel verschillende Zuid-Aziatische landen konden bogen op het hebben van vrouwelijke regeringshoofden in heden of verleden, bedroeg het aantal door vrouwen bezette parlementszetels slechts 7 procent.
Discriminatie tegen vrouwen begon volgens het Centrum al rond of voor de geboorte met moord op vrouwelijke foetussen en baby's, verwaarlozing en seksebevoordelende voedingsgewoonten.

Musharraf wil mensenrechtensituatie verbeteren

Generaal Musharraf maakte op 21 april 2000 tijdens een conferentie over mensenrechten een aantal maatregelen bekend voor verbetering van de mensenrechtensituatie. Hij vond eremoorden verwerpelijk en wilde dat deze gelijk aan gewone moordzaken behandeld zouden worden. Ook werden speciale commissies voor de status van vrouwen en voor de hervorming van de politie opgericht.
Verder werd het ketenen van gevangenen verboden en werd de toepassing van de controversiële godslasteringwetten beperkt. In mei trok Musharraf die laatste maatregel onder druk van conservatieve moslims weer in.

Amnesty protesteert tegen doodvonnis mysticus

Amnesty International eiste 7 september 2000 de vrijlating van de mysticus Yousaf Ali, die op 5 augustus ter dood was veroordeeld wegens godslastering. Ali zou zich voor profeet hebben uitgegeven, waarop volgens de godslasteringwet de doodstraf stond. Voordat het vonnis voltrokken zou worden, moest hij eerst nog 35 jaar dwangarbeid verrichten en een boete van 200.000 roepies (ca. 3585 euro) betalen. Ali ontkende de beschuldiging.
Amnesty pleitte voor afschaffing van de godslasteringwet omdat deze te gemakkelijk werd gebruikt tegen religieuze minderheden of voor persoonlijke afrekening.

MILITAIRE ZAKEN

Massaproductie tanks

Generaal Musharraf maakte op 15 november 2000 bekend dat in 2001 begonnen zou worden met de massaproductie van Al-Khalid tanks. Sinds augustus waren vijftien tanks geproduceerd in een door China gefinancierde fabriek in Taxila. Musharraf vergeleek de tank met de T-90 tanks die India kort daarvoor had gekocht van Rusland.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Clinton bezoekt Pakistan

De Amerikaanse president Bill Clinton bracht tijdens zijn rondreis door Zuid-Azië een kort bezoek aan Pakistan op 25 maart 2000. In een televisietoespraak drong hij aan op terugkeer van de democratie in Pakistan, bevordering van de economische ontwikkeling en ondertekening van het verdrag van het verbod op kernproeven. Hij vreesde dat Pakistan anders nog meer geïsoleerd zou raken. Ook wilde hij dat Pakistan haar invloed op Afghanistan zou aanwenden om de terrorist Osama bin Laden uit te leveren, die door de Amerikanen werd gezocht voor aanslagen op Amerikaanse ambassades in 1998.
Clinton wees, verwijzend naar het Indiase standpunt, Amerikaanse interventie in het Kashmir-conflict af. Volgens Musharraf lag er echter zeker een rol voor de Amerikanen. Hij zei bereid te zijn tot een dialoog met India, maar zei niets over hoe deze dialoog aan te gaan.

Relatie China-India geen bedreiging voor Pakistan

De Chinese minister van Buitenlandse zaken Tang Jiaxuan verzekerde Pakistan tijdens zijn bezoek op 23 juli 2000 dat de verbeterde betrekkingen tussen China en India niet ten koste van die tussen China en Paki-

stan zouden gaan. Tang had daarvoor India bezocht, waar hij met zijn collega Jaswant Singh sprak over militaire uitwisseling en een dialoog over grensgeschillen. Hij prees de bestendige vriendschap met Pakistan en ontkende dat de militaire samenwerking met India gericht was tegen enig land.

Minister sluit gebruik nucleaire wapens niet uit

De onderminister van Buitenlandse zaken Inam ul Haque zei op 20 juli 2000 tijdens een officieel bezoek aan Duitsland dat Pakistan bij een buitenlandse aanval met conventionele wapens, het gebruik van nucleaire wapens in overweging zou nemen.
Hij voegde eraan toe dat India evenmin een 'no first use' –garantie gaf, hoewel India wel had ingestemd met zo'n beleid. Een woordvoerder van het Indiase ministerie van Buitenlandse zaken zag in de uitspraken van Haque 'niets nieuws'.
Haque verdedigde Pakistans beleid als afschrikking tegen de dreigende Indiase hegemonie. Hij pleitte ook voor hernieuwde economische hulp van de EU aan Pakistan dat na de coup van generaal Musharraf in een internationaal isolement was geraakt.

Musharraf houdt vast aan stop op kernproeven

Bij een bezoek van de Japanse premier Yoshiro Mori op 21 augustus 2000 bevestigde generaal Musharraf dat Pakistan zich zou houden aan een kernproefstop, zoals overeengekomen met India. Pakistan zou wel reageren als India weer begon met proeven.
Volgens een anonieme Japanse bron waardeerde Japan Musharrafs uitlatingen en zou het nieuwe leningen voor een tunnelbouwproject in Pakistan overwegen. Japan had alle financiële hulp, met uitzondering van humanitaire, aan India en Pakistan stopgezet. Hervatting van de hulp was alleen mogelijk als India en Pakistan het internationale verdrag voor het verbod op kernproeven zouden tekenen, aldus Mori. Musharraf antwoordde daarop dat Pakistan tijd nodig had om daarover een nationale consensus te bereiken en dat de Japanse sancties verbetering van de Pakistaanse economie en levensstandaard in de weg stonden.
Mori en Musharraf spraken af dat zij een dialoog zouden voortzetten en dat de Pakistaanse minister van Buitenlandse zaken nog dat jaar een bezoek aan Tokio zou brengen.

Pakistan tegen nieuwe Amerikaanse sancties

De Verenigde Staten kondigden op 21 november 2000 sancties af tegen Pakistan en Iran wegens vermeende levering van Chinese rakettechnologieën, die in strijd was geweest met internationale richtlijnen. China ontsnapte aan de sancties omdat het beloofd had een wet op de export van wapentechnologieën te herzien.
Het Pakistaanse ministerie van Buitenlandse zaken ontkende in een verklaring op 22 november 2000 de beschuldiging en eiste intrekking van de sancties. Deze waren onder meer een verbod op Amerikaanse exporten naar het Pakistaanse ministerie van Defensie en de Onderzoekscommissie voor ruimte en hogere atmosfeer.

Volgens de verklaring had Pakistan een eigen raketonderzoeksprogramma als onderdeel van het nucleaire afschrikkingbeleid en was dat onmisbaar voor de nationale veiligheid. Het onderzoek zou worden voortgezet. Het ministerie verwachtte overigens weinig effect van de sancties.

Hof van justitie weigert te oordelen over vliegtuigincident

Het Internationale Hof van Justitie ten Den Haag besliste op 21 juni 2000 dat het niet bevoegd was om te oordelen over een dispuut tussen Pakistan en India inzake een neergeschoten Pakistaans vliegtuig. Het beriep zich op een Indiaas voorbehoud uit 1974, waarbij India zich aan de jurisdictie van het Hof onttrok in geval van een conflict met een ander lid van het Gemenebest. Het Hof verwierp het Pakistaanse standpunt dat dit Indiase voorbehoud in strijd was met internationale verplichtingen zoals het Handvest van de VN.
Het Hof verplichtte beide landen wel tot het zoeken naar een vreedzame oplossing. Woordvoerders van de Indiase en Pakistaanse ministeries van Buitenlandse zaken noemden dat hoopvol.

Volgens Pakistan moest India schadevergoeding betalen voor het neerhalen van een verkenningsvliegtuig van de Pakistaanse marine op 10 augustus 1999, waarbij zestien bemanningsleden omkwamen. Het toestel was op dat moment in het Pakistaanse luchtruim, aldus Pakistan. Indiase helikopters zouden wrakstukken hebben overgebracht naar India, om te bewijzen dat het toestel in Indiaas luchtruim was geweest.
Volgens India was het toestel na negeren van waarschuwingen in Indiaas luchtruim neergeschoten.

Medewerker Indiase ambassade uitgezet

Op 26 augustus 2000 zette Pakistan wegens spionage P.C. Dey, een medewerker van de Indiase ambassade in Islamabad, het land uit. Het besluit kwam twee dagen nadat India om dezelfde reden het vertrek van Malik Mohammad Rafique, lid van de Pakistaanse ambassade in Delhi, beval.
Volgens Pakistan had India sinds 1995 zestien Pakistanen op basis van 'valse aanklachten' uitgewezen en hadden zich meer dan 80 gevallen van treitering, ontvoering en schending van eigendommen jegens Pakistaanse functionarissen voorgedaan.

Kashmir-strijd gaat door ondanks bruiloft en bestand

Rebellengroep beëindigt eenzijdig bestand

De grootste islamitische rebellengroep in Kashmir, Hizbul Mujahideen, beëindigde op 8 augustus 2000 een staakt-het-vuren van twee weken omdat India weigerde in te gaan op een voorstel voor onderhandelingen met zowel de Mujahideen als Pakistan. India was wel bereid tot onvoorwaardelijke besprekingen met de rebellen, mits binnen de grenzen van de Indiase grondwet en zonder interventie van Pakistan. Volgens de leider van de Hizbul was daarmee de hoop op een spoedige oplossing van het conflict vervlogen.
India beschuldigde Pakistan van actieve steun aan terroristische acties, waaronder de recente moord op 95 hindoes in Kashmir.
In het najaar van 2000 laaide het geweld opnieuw op met aanvallen van moslimmilitanten op Indiase troepen.

Pakistan pleit voor VN-interventie

Minister van Buitenlandse zaken Abdul Sattar zei op 18 september 2000 in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties dat de VN actie moest ondernemen in Kashmir, wilde de organisatie haar geloofwaardigheid niet verliezen. Hij zei dat Pakistan wel bereid was tot een vreedzame oplossing

maar dat India's onbuigzame houding die verhinderde. 'Er ligt bij de Veiligheidsraad een verantwoordelijkheid om te handelen ... Slechts spreken over crisispreventie en oplossing van geschillen leidt bij afwezigheid van actie tot ongeloofwaardigheid', aldus Sattar.
Sattar noemde de onderdrukking van Kashmiri's en de mensenrechtenschendingen in Kashmir 'staatsterrorisme'.

Bruiloft geeft Kashmiri's gevoel van eenheid

Twee leiders van separatistische bewegingen in de door Pakistan en India beheerste delen van Kashmir riepen bij de bruiloft van hun kinderen op 19 november 2000 op tot een verenigd Kashmir. De dochter van Amanullah Khan, leider van het in Pakistan gevestigde gematigde Jammu en Kashmir Bevrijdingsfront (JKLF) trouwde toen in Islamabad met de zoon van Abdul Ghani Lone, prominent lid van Vrijheidsconferentie van alle Partijen (APHC), de belangrijkste alliantie van separatistische bewegingen in Indiaas Kashmir. Lone had na verzoeken van de APHC en de Indiase Mensenrechtencommissie speciale toestemming van de regering gekregen om naar Islamabad af te reizen.
Het Bevrijdingsfront en de APHC waren beiden tegen Indiase overheersing maar geen bondgenoten. Ontmoetingen tussen leiders waren vanwege reisrestricties zeldzaam. Volgens Khan en Lone symboliseerde de bruiloft het verlangen van Kashmiri's naar een ongedeelde staat. Khan riep op tot een 'intra-Kashmir' conferentie.

Geweld gaat door ondanks Indiaas bestand

Ondanks een Indiaas vredesinitiatief kwamen bij separatistisch geweld in de week van 20 november 2000 twintig mensen om, waaronder tien guerrillastrijders en vier Indiase militairen. India kondigde per 26 november een staakt-het-vuren af gedurende een maand. Dat viel samen met de ramadan, de islamitische vastenmaand.

Separatistenleiders zouden zich beraden over onderhandelingen met Delhi. Volgens een leider van het JKLF zou India een historische kans laten liggen als het niet ook Pakistan bij een dialoog betrok. Abdul Ghani Lone van het APHC zei dat generaal Musharraf interesse had in onderhandelingen als India oprecht was. Minister van Binnenlandse zaken Lal Krishna Advani wees Pakistaanse betrokkenheid resoluut van de hand en riep Pakistan op tot het stopzetten van terroristische activiteiten over de grens. Volgens de Amerikaanse bemiddelaar Mansoor Ijaz was India echter in augustus wel bereid geweest tot gesprekken met Islamabad, maar had daarvan afgezien na harde eisen van de Hizbul. Ijaz was lid van de Amerikaanse Raad voor buitenlandse betrekkingen, een belangrijke denktank.

Guerrillastrijders verwerpen Indiaas bestand; regering trekt troepen terug

Islamitische guerrillabewegingen verwierpen op 20 december 2000 de Indiase verlenging van een eenzijdig bestand in Kashmir met het argument dat India eerst zijn troepen uit Kashmir moest terugtrekken en onderhandelingen met Pakistan moest aangaan. Volgens de beweging Hizbul Mujahideen was het bestand waardeloos zolang India doorging met arrestaties en acties tijdens het bestand.

De Indiase premier Atal Behari Vajpayee had in het Indiase Lagerhuis gezegd heropening van de onderhandelingen met Pakistan te overwegen, omdat gedurende de eerste twee weken van het bestand het separatistisch geweld in Kashmir met 35 procent was gedaald.
Daarop kondigde Pakistan een gedeeltelijke terugtrekking van troepen langs de Bestandslijn aan. In een regeringsverklaring werd de hoop uitgesproken dat India hetzelfde zou doen. Eerder had Pakistan, na ingang van het bestand, beloofd 'maximale terughoudendheid' te zullen betrachten langs de Bestandslijn.

Grenzen dicht voor Afghaanse vluchtelingen

Het ministerie van Binnenlandse zaken sloot op 10 november 2000 voor het eerst in twintig jaar alle grenzen voor Afghaanse vluchtelingen. Het besluit had te maken met de groeiende economische en sociale spanningen die het hoge aantal vluchtelingen met zich meebracht. Ook speelden veiligheidsoverwegingen een rol na een serie onopgehelderde bomaanslagen in Pakistaanse steden.
Het aantal geregistreerde vluchtelingen lag op 1,2 miljoen, maar het totale aantal vluchtelingen zou meer dan 2 miljoen zijn. Door ernstige droogte in Afghanistan en een opleving van de burgeroorlog was dat aantal recentelijk weer toegenomen.
Een woordvoerder van de VN zei begrip te hebben voor het besluit, maar pleitte toch voor opvang van de nieuwe groep vluchtelingen.

(Vorige berichten pag. 178/2 - 2000)

THAILAND

BINNENLAND

Overstromingen

Lokale autoriteiten uit de noordoostelijke provincie Udon Thani zeiden op 13 juli 2000 dat zware regenval hen had gedwongen water uit stuwmeren te laten weglopen, om te voorkomen dat de dammen zouden breken. Ten gevolge hiervan stond het water hier en daar meer dan een meter hoog. De overstromingen kostten aan vier mensen het leven.

In november 2000 regende het in de tien zuidelijkste provincies van Thailand zo hard en langdurig, dat grote gebieden onder water kwamen te staan. De lokale autoriteiten meldden op 26 november dat ca. 500.000 mensen door de wateroverlast waren gedupeerd en inmiddels 61 mensen waren omgekomen.

Inwonersaantal stijgt tot boven 60 miljoen

Op 9 augustus 2000 maakte het Thaise Nationale bureau voor Statistiek bekend dat uit een in april 2000 gehouden volkstelling, bleek dat het aantal inwoners van Thailand 60,61 miljoen bedroeg. Het was voor het eerst dat Thailand meer dan 60 miljoen inwoners telde.
Bangkok had volgens de telling 6,3 miljoen inwoners.
Volgens het bureau was de bevolking in de jaren negentig met gemiddeld 1,05 procent gegroeid en dat was beduidend minder dan in de voorafgaande drie decennia.

Secretaris-generaal Democratische Partij schuldig aan corruptie

De hoogste rechtbank van Thailand oordeelde op 10 augustus 2000 dat secretaris-generaal van de Democratische Partij, Sanan Kachornprasart, in officiële declaraties

had gelogen over de omvang van zijn bezittingen en verbood hem gedurende vijf jaar politiek actief te zijn. Vanwege de beschuldigingen was Sanan in maart al afgetreden als minister van Binnenlandse zaken. Het gerechtelijke oordeel van 10 augustus kostte hem zijn functie als secretaris-generaal van de Democratische Partij, de belangrijkste regeringspartij. Sanan ontkende schuld.

'Meerderheid Thais wil verhoging belasting in strijd tegen corruptie'

Op een congres over corruptie dat op 28 augustus 2000 te Bangkok werd gehouden, zei onderzoeker Pasuk Pongpaichitm dat onderzoek had aangetoond dat de Thaise bevolking politiebeambten en parlementariërs als de meest leugenachtige functionarissen van het land beschouwde, gevolgd door medewerkers van het ministerie van Binnenlandse zaken en de douanedienst. De meest betrouwbare ambtenaren zouden op de postkantoren werken.
Collega-onderzoeker Sauwanee Thairungroj vertelde de congresgangers dat 88 procent van de particulieren die toegaven dat ze ambtenaren wel eens steekpenningen aanboden, had gezegd dat de politie, het belastingkantoor en de douane het meeste geld accepteerden. Van de ondervraagden uit het zakenleven had 79 procent gezegd het normaal te vinden om ambtenaren smeergeld aan te bieden. Douanebeambten zouden de hoogste bedragen ontvangen: gemiddeld 60.793 baht per persoon per jaar (ca. 1.588 euro).
Volgens de onderzoeken wilden de meerderheid van de Thais graag meer belasting betalen als dit corruptiebestrijdend zou werken.

Premier gedwongen nieuwe verkiezingen uit te schrijven

Koning Bhumibol Adulyadej ontbond op 9 november 2000 het Lagerhuis, omdat het mandaat van de zittende parlementariërs volgens de wet bijna was verstreken. Premier Chuan Leekpai maakte bekend dat op 6 januari 2001 parlementsverkiezingen gehouden zouden worden.
Volgens prognoses zou de Democratische Partij (DP) van premier Chuan het niet goed doen bij de verkiezingen. Chuan had volgens critici onvoldoende ondernomen om de crisis te bestrijden. Sinds juni waren al meer dan honderd parlementariërs afgetreden, hoofdzakelijk leden van de Partij van de Nieuwe Hoop, om zodoende druk op Chuan uit te oefenen om hem vervroegde verkiezingen te laten uitschrijven. In de laatste week van juli hadden duizenden mensen in Bangkok gedemonstreerd voor aftreden van het kabinet. Ze waren bijeengebracht door 160 groeperingen, waaronder vakbonden, boerenbonden en oppositiepartijen.
Premier Chuan Leekpai had zijn aftreden echter tot het uiterste uitgesteld, omdat hij eerst de begroting voor 2001 rond wilde hebben en nieuwe kieswetten, die de kans op eerlijke verkiezingen zouden vergroten, door het zittende parlement geaccepteerd wilde hebben.
'Pogingen om de economische crisis en politieke en sociale problemen de baas te worden zijn nu geslaagd tot op een hoogte die voldoende zou moeten zijn als basis voor een degelijke ontwikkeling op de lange termijn', aldus de premier na het bekendmaken van de verkiezingsdatum. Hij bedoelde dat zijn kabinet een voldoende stevig fundament had gelegd op basis waarvan de verkiezingen eerlijk zouden moeten verlopen en waarop een volgend kabinet de zwakke Thaise economie verder zou kunnen opkrikken.

Regeringscoalitie blijft bij elkaar

De DP en haar vijf coalitiepartners spraken ondanks de felle kritiek van de oppositie af elkaar trouw te blijven en te proberen na de verkiezingen opnieuw samen een regering te vormen. Ze voelden zich hierin vooral gesteund door de positieve reacties die economische analisten en instanties als de Wereldbank en het Internationale Monetaire Fonds op het kabinetsbeleid hadden. Chuan zou in eigen land zo veel weerstand ondervinden omdat hij impopulaire maar deugdelijke maatregelen ter versterking van de in 1997 ingestorte Thaise economie niet uit de weg was gegaan. De gemiddelde Thai overzag echter niet dat de gunstige effecten hiervan pas op langere termijn merkbaar zouden worden en liep over naar de oppositie, die verhoging van de levensstandaard op korte termijn beloofde, maar volgens premier Chuan de economie opnieuw zou ruïneren.

Favoriete oppositieverkiezingskandidaat aangeklaagd wegens corruptie

De Nationale commissie tegen Corruptie klaagde op 26 december 2000 telecommagnaat en voormalige vice-premier Thaksin Shinawatra aan, de grote man achter de Thai Rak Thai, een nieuwe partij die volgens alle prognoses de meeste kans maakte om de verkiezingen te winnen. Volgens de commissie had de steenrijke Thaksin in de jaren negentig met zijn boekhouding gesjoemeld en voor miljoenen aan inkomsten en bezittingen verzwegen.
Mocht de rechter hem schuldig bevinden, dan zou hij gedurende vijf jaar uit de politiek worden geweerd. De uitspraak kon echter nog maanden op zich laten wachten en daarom kon Thaksin in januari wel mee doen aan de verkiezingen. Thaksin zei niets te vrezen te hebben, omdat hij onschuldig was.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Baht bereikt laagterecord

Met een koers van 42 baht per dollar bereikte de Thaise munt op 14 september 2000 de slechte koers in meer dan twee jaar.
Financiële analisten zeiden dat de koers op de wereldmarkt gekelderd was na een aanslag op de beurs van Jakarta, waarbij vijftien doden waren gevallen. De koers van de Indonesische roepia was hierna sterk gedaald en zou de baht in zijn val hebben meegesleurd. Op internationale markten fungeerde de baht dikwijls als vervanger van de weinig liquide roepia.
Ook de naderende Thaise verkiezingen en de daarmee samenhangende onzekerheid over de politieke toekomst van het land zouden de baht verzwakt hebben.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN-commissaris geschokt door Thais vluchtelingenkamp

De hoge commissaris voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties Sadako Ogata bracht op 17 oktober 2000 een bezoek aan het vluchtelingenkamp Ban Tham Hin in het westen van Thailand en zei geschokt te zijn door het armoedige sanitair en de overbevolking aldaar. Het kamp was 6,5 hectare groot en werd bevolkt door 8.200 gevluchte Karens uit buurland Myanmar (Birma). 'Ik heb in de tien jaar dat ik hoge commissaris ben veel kampen gezien (...) maar nooit een dat zo overbevolkt was', aldus Ogata.
Ogata was kwaad omdat Thailand in het verleden dikwijls had bewezen over voldoende kennis en ervaring te beschikken

om goede vluchtelingenkampen te kunnen bouwen. Dat Ban Tham Hin zo pover was, zou dan ook het gevolg zijn van nalatigheid of desinteresse. Ogata zei dat ze met de Thaise overheid ging praten en zou vragen om verbetering van het kamp en toestemming voor permanente aanwezigheid van de Vluchtelingenorganisatie van de VN, de UNHCR, in de elf kampen langs de Birmese grens, waar ca. 140.000 gevluchte Karens huisden.

(Vorige berichten pag. 424/2 - 2000)

VIETNAM

BINNENLAND

Historisch bezoek Amerikaanse president Clinton aan Vietnam

Van 16 tot 19 november 2000 verbleef de Amerikaanse president Clinton met zijn vrouw Hillary en dochter Chelsea in Vietnam. De pers sprak van een historisch staatsbezoek, omdat na Nixon in 1969 nooit meer een Amerikaanse president voet op Vietnamese bodem had gezet en de betrekkingen tussen de twee staten na de beëindiging van de oorlog in 1975 ronduit slecht waren geweest. Clintons bezoek werd alom gezien als teken dat beide partijen de betrekkingen definitief wilden normaliseren.

Clinton start bezoek in Ho Chi Minhstad

Clinton begon zijn bezoek in Ho Chi Minhstad, het voormalige Saigon dat van 1954 tot 1975 de zetel was van de pro-Amerikaanse Zuid-Vietnamese regering, en zich daarna ontwikkeld had tot het zakencentrum van het land. De stad heeft voor zowel de VS als Vietnam een grote symbolische waarde, omdat met de Val van Saigon in april 1975 de oorlog was afgelopen, het pro-Amerikaanse bewind verdween en de toenmalige staten Noord- en Zuid-Vietnam onder de communistisch heerschappij van Hanoi werden herenigd.

Omdat de VS zich zorgen maakten over de beperkte godsdienstvrijheid in het communistische Vietnam, bracht Clinton een kort bezoek aan bisschop Pham Minh Man van Ho Chi Minhstad. Deze zou hem verteld hebben dat de kerk inderdaad weinig vrijheden had, hoewel de onderdrukking niet meer zo erg was als tot tien jaar geleden. Van de Vietnamese bevolking was ongeveer 10 procent christelijk.

Vlak voor zijn vertrek naar Hanoi sprak Clinton in een openbare toespraak over de oorlog waarbij ca. 58.000 Amerikanen en 3 miljoen Vietnamezen het leven verloren. 'De tijd van vijandigheden ligt achter ons', zei hij, en voegde er aan toe dat de VS welzijn en welvaart voor het Vietnamese volk wilden. 'We willen met u samenwerken. We wensen u succes.'

Bezoek aan communistische leider verloopt stroef

In de hoofdstad Hanoi werd Clinton warm ontvangen. De meeste regeringsleden zagen hem als de man die in de jaren zestig en zeventig tegen de oorlog was, zich in 1994 had hard gemaakt voor het opheffen van het handelsembargo tegen Vietnam, in 1995 had gepleit voor normalisatie van de diplomatieke betrekkingen en in juli 2000 had aangedrongen op de ondertekening van een baanbrekende handelsverdrag tussen Hanoi en Washington.
Ondanks deze vriendschappelijke houding noemde Hanoi Clintons oproep om grotere politieke vrijheid en verbetering van de mensenrechtensituatie in Vietnam, 'inmenging in interne aangelegenheden' en verliep de ontmoeting met de secretaris-generaal van de Communistische Partij, Le Kha Phieu stroef. Deze conservatieve secretaris-generaal – volgens analisten de machtigste man van het land – sprak volgens een lid van de Amerikaanse delegatie 'de taal van het oude socialisme' en verweet Clinton dat het Westen tijdens de oorlog uit imperialistische motieven had gehandeld. Later zei Clinton in een interview met de Amerikaanse tv-zender *CNN* dat hij de communistische leider had uitgelegd dat de VS geen uitbreiding van hun invloedssfeer hadden beoogd. 'Het conflict ging over wat zelfbeschikking voor het Vietnamese volk werkelijk betekent en wat vrijheid en onafhankelijkheid werkelijk betekenen', aldus Clinton.
In hetzelfde interview zei hij het moeilijk te vinden om de toekomst van Vietnam te voorspellen, omdat hij naast conservatieven als Le Kha Phieu ook toppolitici had ontmoet die hem hartelijk hadden bejegend en bereid leken tot verregaande interne hervormingen. 'We weten momenteel niet waar het naartoe gaat, maar ik denk dat de ontwikkeling richting vrijheid feitelijk al onomkeerbaar is', zei Clinton.

Reactie Vietnamese regeringsleiders

Op 22 november 2000, drie dagen na het vertrek van Clinton, reageerde een aantal Vietnamese toppolitici op het staatsbezoek. Dat dit gebeurde in het bijzijn van Westerse journalisten was ongekend en werd door sommige analisten gezien als teken van nieuwe openheid.
Vo Nguyen Giap, de 88-jarige generaal die in 1954 het Franse leger had verslagen in de slag om Dien Bien Phu en in 1975 het Zuid-Vietnamese leger in Saigon overwon, zei dat hij het een geslaagd bezoek vond omdat het de banden tussen Vietnam en de VS had versterkt.
Premier Phan Van Khai zei dat het begrip tussen de twee naties dankzij het bezoek was verbeterd. Op de vraag wat hij dacht over Clintons herhaaldelijke verzoek aan Vietnam om meer politieke openheid en een groter respect voor mensenrechten zei Khai: 'Er is niets om ons zorgen over te maken'.
Secretaris-generaal Le Kha Phieu was beduidend negatiever. Hij herhaalde dat hij de VS als imperialistische natie beschouwde en gaf te kennen Clintons kritiek op de Vietnamese regering niet te kunnen waarderen.

Straffen wegens machtsmisbruik

Op 12 oktober 2000 zei de krant *Nhan Dan*, de spreekbuis van de Communistische Partij (CP), dat de CP meer dan 2000 ambtenaren, partijleden en partijkader uit Thai Binh had ontslagen en bestraft. Deze bekendmaking was een onderdeel van een terugblik in de krant op de omvangrijke demonstraties en rellen tegen corruptie en machtsmisbruik die in november 1997 hadden plaatsgevonden in de noordelijke provincie Thai Binh. De krant bekritiseerde de opstandige boeren, waarvan er in juli 1998 al enkele tientallen tot gevangenisstraffen waren veroordeeld: 'Sommigen hebben de democratie misbruikt om actie te voeren, sociale onrust aan te wakkeren en de wet te overtreden'.
De krant gaf echter ook toe dat hun opstandigheid het gevolg was geweest van slecht bestuur, bureaucratie, corruptie, een gebrek aan democratie en onvoldoende aandacht voor klachten over ambtenaren. 'De mensen die ongekwalificeerd bleken, zijn ontslagen', aldus de krant.

Boeren demonstreren in Hanoi tegen corruptie

Ca. 100 boeren uit drie noordelijke provincies – waaronder Thai Binh – demonstreerden op 19 oktober 2000 bij het hoofdkwartier van de Communistische Partij te Hanoi tegen de corruptie in hun regio. Ze vertrokken nadat was toegezegd dat hun klacht serieus werd genomen en er een onderzoek zou komen. Openbare protestdemonstraties waren illegaal en kwamen zelden of nooit voor in Vietnam.

Overstromingen eisen 500 mensenlevens

De Mekong-delta in het zuiden van Vietnam werd in het najaar van 2000 getroffen door de ergste overstromingen sinds veertig jaar. Bijna vijfhonderd mensen kwamen om het leven. Zes provincies liepen onder en ca. 300.000 mensen moesten hun huizen voor vier tot zes weken verlaten.
Het Rode Kruis en de Verenigde Naties stuurden voor miljoenen dollars noodhulp, waaronder medicijnen en watertanks om de verspreiding van ziekte via besmet drinkwater te voorkomen.
Eind november zakte het water in het zuiden, terwijl het juist steeg in het centrale deel van Vietnam vanwege de moesson aldaar. Bij overstromingen daar kwamen 38 mensen om het leven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Baanbrekend handelsverdrag met VS

Na vier jaar onderhandelen ondertekenden Vietnam en de Verenigde Staten op 14 juli 2000 te Washington een handelsverdrag. De VS hadden na het einde van de oorlog in 1975 een handelsembargo tegen Vietnam ingesteld en hoewel dit in 1994 was afgeschaft, zagen analisten het verdrag van juli 2000 als de belangrijkste stap vooruit in de naoorlogse betrekkingen.
Een principeakkoord over het verdrag was overigens al in juli 1999 bereikt, maar tot ondertekening was het nog niet gekomen, vermoedelijk vanwege een strijd tussen conservatieven en hervormers binnen de top van de Communistische Partij. De ondertekening wees op een versterkte positie voor de hervormers.

Dankzij het verdrag zouden de invoerrechten die de VS aan Vietnamese exporteurs opleggen, afnemen van gemiddeld 40 naar 3 procent. Vietnam moest op zijn beurt ook de invoerrechten voor Amerikaanse producten verlagen en zou bovendien een groot aantal maatregelen nemen om de bescherming van intellectuele eigendomsrechten beter te regelen. Ook zou het zijn binnenlandse markten openen voor Amerikaanse goederen, diensten en investeringen.

Westerse en Vietnamese economen waren het er over eens dat de beoogde veranderingen een enorme impuls voor de Vietnamese economie konden betekenen. Het officiële Vietnamese persbureau *VNA* meldde op 16 juli 2000 dat Vietnam te kampen had met een snel groeiend leger werklozen, grotendeels bestaande uit ontslagen werknemers van gesaneerde staatsbedrijven en arme boeren die hun heil tevergeefs in de grote steden zochten. Volgens *VNA* was het mede dankzij het verdrag met de VS mogelijk om jaarlijks ruim 1,2 miljoen banen te creëren, een aantal dat nodig was om het werkeloosheidscijfer onder de 5 procent te houden.

Eerste effectenbeurs geopend

Vietnam opende op 20 juli 2000 te Ho Chi Minhstad zijn eerste effectenbeurs. Hoewel aanvankelijk slechts vier bedrijven een beursnotering kregen, noemden analisten de opening een belangrijke symbolische stap richting markteconomie.

GEZONDHEID EN ZORG

Vietnamese peuters ondervoed

Volgens een verklaring die Unicef uitgaf op 13 december 2000 was ruim 36 procent van de Vietnamese kinderen jonger dan vijf jaar – 2,6 miljoen kinderen – ondervoed. Ook zou een grote groep kinderen geen beschikking hebben over schoon drinkwater en afdoende sanitaire faciliteiten.
Desondanks prees Unicef Vietnam, omdat de situatie tien jaar eerder nog slechter was. Dankzij succesvol overheidsbeleid was er veel verbeterd, ook op het gebied van geboorteregistratie, vaccinaties en scholing.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Duizenden boeken en video's vernietigd

Tran Thi Dieu Hanh, vice-voorzitter van het Bureau voor Cultuur en Informatie te Ho Chi Minhstad, zei op 29 december 2000 dat haar stad meer dan zes ton boeken had vernietigd en ca. 54.000 videobanden gerecycled. Ook was 16 ton cd's, cd-rom's en dvd's vernietigd.
De materialen waren in 2000 door politie en douane in beslag genomen omdat ze informatie zouden bevatten van anticommunistische, pornografische, gewelddadige of illegale religieuze aard.
Hanh zei dat de hoeveelheid in beslag genomen materialen in 2000 minder was dan in de voorafgaande jaren, mede dankzij een eind 1999 gelanceerde campagne.

BUITENLANDSE ZAKEN

Canadese gedetineerde vrijgelaten

Vietnam liet op 1 september 2000 de 74-jarige Tran Thi Cam vrij uit de gevangenis. Deze in Vietnam geboren Canadese was in 1996 op verdenking van heroïnesmokkel tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld. De relaties tussen Vietnam en Canada waren ernstig verslechterd toen haar eveneens in 1996 veroordeelde dochter Nguyen Thi Hiep in april 2000 vanwege dezelfde smokkelzaak werd geëxecuteerd.

De Canadese minister van Buitenlandse zaken Lloyd Axworthy zei naar aanleiding van de vrijlating dat hij zou nadenken over normalisatie van de betrekkingen met Vietnam.

Vietnam en China tekenen verdrag over territoriale wateren

De Chinese president Jiang Zemin en zijn Vietnamese collega Tran Duc Luong tekenden op 25 december 2000 te Peking een overeenkomst over de demarcatie van de territoriale wateren in de Golf van Tonkin en maakten daarmee een einde aan een al tientallen jaren slepend conflict tussen de twee buurstaten. Ook werden de twee het eens over de visserijrechten in de regio. Een jaar eerder hadden de buurstaten de exacte ligging van de landgrens al contractueel vastgelegd.

Over de Paracel- en de Spratly-eilanden werden China en Vietnam het nog niet eens. Deze eilandengroepen in de Zuid-Chinese zee werden afgezien van de twee buurlanden ook door de Filippijnen, Brunei, Maleisië en Taiwan geclaimd.

(Vorige berichten pag. 426/1 - 2000

ALGERIJE

BINNENLAND

Opnieuw moordpartijen door moslimrebellen

Van mei tot eind 2000 werden opnieuw honderden burgers afgeslacht door moslimrebellen, aldus berichten in Algerijnse kranten zoals *El Watan*, *Le Matin* en *El Khabar*. Het motief voor de moorden bleef meestal onduidelijk. Af en toe werd vermeld dat een familielid van de slachtoffers tot de gewapende burgermilitie behoorde, in veel stadjes en dorpen ingesteld om de burgers te beschermen. Het onvermogen van leger en politie om de moorden te voorkomen, bleef ook in deze periode een onweerlegbaar feit, hoewel verscheidene offensieven tegen de rebellen militair gezien een succes waren, gemeten aan het aantal rebellen dat werd gedood en gevangen genomen. Het aantal moorden door moslimrebellen ten opzichte van 1999 daalde wel. Aan het einde van dat jaar legden duizenden moslimrebellen hun wapens neer en maakten gebruik van de amnestie die half januari 2000 afliep.
De moordpartijen beperkten zich in 2000 grotendeels tot bepaalde gebieden en waren veel minder gespreid over het hele land. De slachtoffers vielen met name bij de stadjes Tipaza en Blida, niet ver van de hoofdstad Algiers, in de provincie Ain Defla en het Relizanegebied. Opmerkelijk was dat er geen aanvallen meer op inwoners of militairen in de grote steden waren – als de berichtgeving in de Algerijnse media tenminste volledig was. Aanvallen op het leger namen voornamelijk de vorm aan van het opblazen van legervoertuigen middels van afstand tot ontploffing gebrachte bommen. De onderstaande chronologie van moordpartijen, aanslagen en militaire offensieven beperkt zich tot gebeurtenissen waarbij meerdere mensen het leven lieten of gewond raakten.

Op 3 mei werden minstens 19 mensen gedood en raakten 26 gewond toen moslimrebellen op de weg tussen Blida en Medea een passagiersbus overvielen. De overval vond plaats tijdens het bezoek van vier vertegenwoordigers van Amnesty International.

Op 19 juni lanceerde het leger een offensief in het bergachtige gebied tussen Tizi-Ouzou en Boumerdes, waar zich volgens de militairen veel rebellen schuilhielden. Helikopters en zware artillerie werden ingezet. De eerste dag zouden zestien rebellen gedood zijn, de tweede dag van het offensief nog eens achttien. Bij de bestorming van een schuilplaats in het gebied rond Djelfa zouden militairen veertien rebellen hebben gedood. Dit offensief werd gelanceerd nadat 'een groot aantal militairen' het leven had gelaten toen hun truck werd opgeblazen.

Van 5 tot 9 juli vonden vier gruwelijke slachtpartijen plaats onder de dorpelingen van Ain Tagourait en een ander dorp bij het stadje Tipaza (70 km van Algiers) en in het dorpje Remka in Relizane (360 km van Algiers). Hierbij lieten 32 mensen het leven.
Bij een andere aanval in het Tissmesilt-gebied werden drie herders vermoord en zeven ontvoerd.
Vier lokale bestuurders uit de provincie Jijel, onder wie de burgemeester van het dorp Erraguene, werden op 9 juli door moslimrebellen vermoord.
Op 12 juli vonden zeven soldaten de dood toen zij in een hinderlaag liepen bij het stadje Tebessa (630 km van Algiers). De volgende dag schoten moslimrebellen elf mensen neer die in El Beldj aan de kust kampeerden. Bij een wegversperring op een straat in Tipaza maakten moslimrebellen op 17 juli negen burgers af, onder wie twee kinderen. Op 27 juli werden acht leden van een nomadengezin uitgemoord, in de buurt van het industriegebied Zaaroura.

Wederom bij Blida werden op 3 augustus tijdens een overval zes burgers gedood. Op 19 augustus zette het leger offensieven in tegen schuilplaatsen van honderden moslimrebellen in Ain Defla en Chlef, waarbij minstens 25 rebellen gedood zouden zijn. Gedurende drie dagen werden bij een helikopteraanval op rebellen bij het stadje Zemmoura twaalf rebellen gedood.

In het berggebied Tizi Koulal zou het leger op 5 september de rebellenleider Hamid Mouffok gedood hebben, die zich in 1994 aansloot bij de verzetsgroep Da'Wa Wal Djihad en verantwoordelijk zou zijn geweest voor een reeks bloedige aanvallen op kazernes en militaire konvooien.
Op 19 september kwamen bij gevechten tussen rebellen en veiligheidstroepen in het Etarf-gebergte en in de stad Bou Ismail vijf burgers en zeven rebellen om. In Ain Defla werden een dag later zes burgers gedood, onder wie drie kinderen. Bij een bomaanslag die dag op een militair konvooi in het dorp Beni Amrane lieten twee soldaten het leven en raakten drie zwaar gewond. Even ten zuiden van de hoofdstad werd vier dagen later in het dorpje Chateau d'Eau een heel gezin uitgemoord. De zeven slachtoffers voegden zich die dag bij vijf burgers die gedood werden bij wegversperringen in het gebied.
Meer dan twintig dorpelingen afkomstig uit Ain Soltane en Benchicao, twee dorpen niet ver van Algiers, werden op 2 oktober afgeslacht. Twee dagen later lieten tien soldaten het leven toen zij bij Azzaba in de provincie Skikda in een hinderlaag liepen. Op 10 oktober vond in Zemmoura in het Relizanegebied een slachtpartij plaats die aan minstens 25 mensen, onder wie vijf kinderen, het leven kostte. Drie dagen later werd weer een heel gezin van zes personen uitgemoord, in het wintersportdorp Chrea bij Blida. Vijf jonge herders, van wie de oudste niet ouder dan 17 jaar, werden vermoord teruggevonden bij de bossen van Djababra in de provincie Ain Defla. Twee dagen later bestormden moslimrebellen het huis van een familie in het dorpje Ouzera, op 90 km van Algiers. De hele familie, twaalf mensen, werd doodgeschoten. Dezelfde rebellen die deze aanval uitvoerden, zouden eerder op de dag zes mensen hebben gedood bij een wegversperring. Niet ver daar vandaan vonden op 27 oktober dertien burgers de dood toen zij tijdens de viering van de geboorte van een kind in hun huis door moslimrebellen met machinegeweren en hakbijlen overvallen werden.

Op 21 november lieten tien mensen, onder wie vijf kinderen, het leven bij een aanval op een dorp niet ver van de kuststad Bousmail, aldus een dokter die in het ziekenhuis van de stad werkte. De moorden zouden zijn uitgevoerd door gewapende mannen in militaire kledij die op zoek waren naar een politieman.
In november, in de aanloop naar de vastenmaand ramadan, deden de inwoners van honderden steden en dorpen volgens onafhankelijke kranten een beroep op de regering om hen te beschermen tegen nieuwe aanvallen van moslimrebellen, die de ramadan elk jaar bleken te beschouwen als een maand voor het opvoeren van hun heilige oorlog.

De vastenmaand, die eind november begon en omstreeks kerstmis eindigde, bleek in

Algerije

2000 veel bloediger te zijn dan het jaar daarvoor, toen ongeveer 100 mensen werden vermoord. De rebellen was er blijkbaar alles aan gelegen om te laten zien dat zij nog steeds een kracht in het land waren. Ze leken de staatsmedia, die bijna nooit aandacht schonken aan geslaagde acties en moordpartijen van de rebellen, met spectaculaire moordpartijen te willen dwingen aandacht aan hun heilige oorlog te schenken.
Het moorden begon op 3 december, toen als militairen vermomde rebellen in de buurt van Batna een bus aanhielden en twaalf passagiers doodden, onder wie enkele militairen die net verlof hadden gekregen. In het stadje Berouaghia werden drie burgers tijdens een aanslag gedood. Kort daarop begon het leger een offensief in de gebieden rond Ain Defla, Chlef en de Boumessaoud-bergen, waarbij meer dan 25 rebellen van de GIA – de radicale afsplitsing van het Islamitisch Heilsfront (FIS) – werden gedood. Toen op 13 december een militair konvooi door rebellen onder vuur werd genomen, kwamen in het vuurgevecht dat daarop volgde twaalf soldaten en zes rebellen om. De confrontatie vond plaats bij het dorp Derrag, in de provincie Medea.
Bijzonder gruwelijk was de overval op een internaat in Medea, een gebied waar zich veel GIA-rebellen schuilhielden. De rebellen schoten met automatische geweren vijftien kinderen en een leraar van het plaatselijke technisch lyceum dood, terwijl zij lagen te slapen. Zes kinderen raakten zwaar gewond.
Op 17 december werd opnieuw een bus onder vuur genomen, dit keer bij het stadje Tenes, waarbij vijftien burgers het leven lieten. Rebellen schoten diezelfde dag drie mensen dood in het stadje Khemis Miliana.
Met machinegeweren, hakbijlen en messen vermoordden de rebellen op 18 december 22 inwoners van een dorp niet ver van Tenes. Onafhankelijke kranten veroordeelden het zwijgen van de regering. 'Wie verdedigt de Algerijnen?', vroeg het Arabische dagblad *El Youm* (Vandaag) retorisch. Op dat moment hadden al meer dan 200 burgers het leven gelaten, vaak in gebieden waar aanvallen van rebellen te voorspellen waren.
In het stadje El Khemis werd op 20 december een gezin met drie kinderen met bijlen om het leven gebracht. Diezelfde dag ontplofte een bom in een bus, waarbij zeventien mensen gewond raakten en twee mensen het leven lieten. Negen leden van burgermilities in het Relizane-gebied en in Jijel liepen die dag in een hinderlaag en werden doodgeschoten.
Op 24 december werd de zangeres Sihem Chaoui in een discotheek in Berrahal in de provincie Annaba doodgeschoten en werden twee leden van haar band ontvoerd. In de chaos die volgde op de overval van de rebellen op de discotheek raakten dertien mensen gewond. Bij andere aanvallen die dag werden elf mensen vermoord.

Anti-corruptie waakhond opgeheven

Op 12 mei 2000 maakte president Abdelaziz Bouteflika bekend dat hij de Nationale waakhond tegen corruptie had opgeheven 'wegens excessieve uitgaven'. Vanwege 'ongerechtvaardigd gebruik van publieke middelen' werden ook de Hoge raad voor jeugdzaken en de Hoge raad voor het onderwijs opgeheven.

Congres FFS om interne verschillen

De leider van het Front van Socialistische krachten (FFS), Hocine Ait Ahmed, keerde op 25 mei 2000 na een verblijf van vijftien maanden in Zwitserland terug naar Algerije om in het stadje Tipaza een congres van zijn partij bij te wonen. Op de agenda zouden vooral veel interne meningsverschillen hebben gestaan.

Rumoer rond bezoek journalisten aan Israël

Acht Algerijnse journalisten die een bezoek aan Israël hadden gebracht, werden door president Bouteflika als 'verraders' afgeschilderd die een 'doodzonde' hadden begaan. Blijkbaar om te voorkomen dat hen iets zou overkomen en in ieder geval om hen steun te betuigen, werden zij bij terugkeer op 3 juli 2000 opgewacht door tientallen collegae van verscheidene media, alsmede door politici van oppositiepartijen. Algerije onderhield geen diplomatieke betrekkingen met de 'zionistische entiteit' zoals Israël daar officieel heette.

Premier treedt onverwacht af

Om onbekende redenen trad premier Ahmed Benbitour op 26 augustus 2000 onverwacht af. Hij werd een dag later opgevolgd door de advocaat Ali Benflis, een oud-minister van Justitie, die een vooraanstaande plaats innam in de vroegere eenheidspartij Front voor de Nationale Bevrijding (FLN). Benflis leidde de campagne voor Bouteflika's verkiezing tot president in 1999. Ook de minister van Buitenlandse zaken, Youcef Yousfi, werd vervangen. Yousfi werd gedelegeerd minister van de premier. Hij werd op Buitenlandse zaken opgevolgd door Abdelaziz Belkhadem, een voormalige parlementsvoorzitter en goede vriend van Bouteflika. Volgens diplomatieke bronnen zou Belkhadem de president tot grote steun zijn geweest bij het uitwerken van een akkoord met de moslimrebellen van het Islamitisch Heilsfront (FIS).
Op het ministerie van Defensie vond een zuivering plaats. Acht hoofden van diverse afdelingen, onder wie generaal Mohamed Ghenim, werden ontslagen. Generaal Ahmed Senhadji verving Ghenim, zeven kolonels namen de andere posten in. Bouteflika had in februari al zeven generaals en twee kolonels onverwacht aan de kant gezet. De stafchef van het leger, Mohamed Lamari en het hoofd van de militaire veiligheidsdienst, Mohammed Mediane, bleven toen gehandhaafd.
Benflis deed op 21 september zijn plannen voor economische en sociale hervormingen uit de doeken. Zoals velen voor hem zei hij dat het land minder afhankelijk van inkomsten uit olie en gas moest worden. Hij beloofde één loket voor buitenlandse investeerders en een versnelde uitvoering van beloofde privatiseringen.

Kantoor Wafa gesloten

Op 13 november 2000 sloot de Algerijnse politie het kantoor van Wafa (Trouw), een islamitische partij die de regering een week eerder geweigerd had te erkennen. Volgens de regering was Wafa, geleid door Ahmed Taleb El Ibrahimi, een voortzetting van het Islamitisch Heilsfront (FIS). Ibrahimi was vroeger lid van het politbureau van de eenheidspartij Front voor de Nationale Bevrijding (FLN) en minister van Buitenlandse zaken.
Hij was een van de weinige politici in Algerije die van mening waren dat de democratische ontwikkeling van het land bevorderd zou worden door de rol van het leger sterk in te perken en door ruimte te maken voor de sociale en culturele waarden van de islam en van het Arabisch nationalisme. Ibrahimi's familie werd al een eeuw lang beschouwd als het moderne, intellectuele gezicht van het Algerijnse onafhankelijkheidsstreven en van een tolerante, pacifistische islam.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering en vakbonden onderhandelen over loonsverhoging

Op 23 november 2000 begonnen moeizame onderhandelingen tussen de grootste Algerijnse vakbonden en de regering over loonsverhogingen voor werknemers in zowel staatsbedrijven als de particuliere sector. De vakcentrale UGTA (Algemene vakbond van de Algerijnse arbeiders) vroeg om een loonsverhoging van 25 procent voor ambtenaren en een verhoging van het minimumloon van 6.000 (ca. 85 euro) naar 15.000 dinar (ca. 215 euro).
Volgens cijfers van de regering hadden sinds 1994 450.000 werknemers hun baan verloren. In dat jaar begon Algerije een plan van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) uit te voeren om de buitenlandse schuld aan te pakken. De regering stelde dat de werkloosheid inmiddels 28 procent van de beroepsbevolking bedroeg.

JUSTITIE

Amnestie voor gewone gevangenen

Ter gelegenheid van de onafhankelijkheidsdag verleende president Bouteflika op 4 juli 2000 amnestie aan zo'n vierduizend gevangenen. De amnestie gold niet voor moslimrebellen, zware misdadigers en drugsmokkelaars.

Benoeming nieuwe rechters

Op 8 augustus 2000 maakte president Bouteflika een grootscheepse reorganisatie van de rechterlijke macht bekend, waarbij honderden nieuwe rechters werden benoemd en vele anderen overgeplaatst. De reorganisatie volgde op een verslag dat in juli was uitgebracht door een door de regering benoemd panel van experts dat onderzoek deed naar wantoestanden bij de rechterlijke macht. Het panel maakte gewag van wijdverbreide corruptie onder rechters en ongeoorloofd ingrijpen van niet nader genoemde 'machtige groepen'.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Bezoek Amnesty na vijf jaar

Vier vertegenwoordigers van Amnesty International begonnen op 7 mei 2000 aan een bezoek aan Algerije, dat er vooral op gericht was de lijsten van vermiste en verdwenen personen compleet te krijgen. Het was het eerste bezoek van een buitenlandse mensenrechtenorganisatie in vijf jaar. Volgens cijfers van Algerijnse mensenrechtenorganisaties waren er in de jaren van de burgeroorlog rond de 22.000 mensen verdwenen. Terwijl de vertegenwoordigers van Amnesty een ontmoeting hadden met minister van Justitie Ahmed Ouyahia, demonstreerden buiten ongeveer 300 moeders tegen het onopgelost blijven van de verdwijning van hun kinderen. De politie greep niet in.

Missies zonder resultaat

Op 18 november verliet een delegatie van Amnesty International onverrichterzake het land na een fact-finding mission van twee weken. Amnesty had het bezoek grondig voorbereid met vragen over specifieke gevallen. De regering noch het leger hadden echter informatie willen geven over verdwijningen en andere mensenrechtenschendingen. De leider van de missie, Roger Clark, stelde tijdens een persconferentie in Algiers zeer teleurgesteld te zijn.
Amnesty had ook gevraagd om een onderhoud met generaal Mohamed Lamari, de chef van de contraspionage generaal Smain Lamari en de baas van de militaire inlichtingendienst Mohamed Mediene, alias Tewfik, die Amnesty beschouwde als de beleidsmakers van de repressie. Het initiatief van AI werd vijandig bejegend door politici van de vroegere eenheidspartij Front voor de Nationale Bevrijding (FLN) en de regeringsgezinde *Nationale Democratische Bijeenkomst* (RND), die de organisatie van inmenging in Algerije's binnenlandse aangelegenheden beschuldigden.
Begin november had Amnesty een memorandum van 30 pagina's aan de regering overhandigd waarin gepleit werd om af te zien van de amnestie voor 6.000 gevangenen die tot islamitische verzetsgroeperingen behoorden. Amnesty hield tevens een pleidooi voor ontmanteling van de burgermilities en het instellen van een onafhankelijk orgaan dat de bloedbaden onder burgers sinds 1992 zou onderzoeken.

Rode Kruis bezoekt gevangenissen

Op 21 november 2000 overhandigde Jakob Kellenberger van het Internationale Rode Kruis een rapport over de omstandigheden in de gevangenissen aan president Abdelaziz Bouteflika. Het rapport was gebaseerd op interviews met 1.183 gevangenen, afgenomen door een team van Rode Kruismedewerkers dat Algerije sinds oktober 1999 drie keer bezocht. In totaal bezochten zij 23 gevangenissen. Over de inhoud van het verslag deed het Rode Kruis zoals gebruikelijk geen mededelingen aan de pers.
Wel zei Kellenberger in een verklaring te betreuren dat veel families nog steeds niets hadden vernomen over al jaren verdwenen verwanten.
Kellenberger bezocht ook de kampen van het Saharaanse bevrijdingsfront Polisario, waar hem duidelijk werd dat er weinig kans was op vrijlating van 1.685 Marokkaanse militairen die het front krijgsgevangen had gemaakt. De meeste militairen verbleven al twintig jaar in de kampen. Polisario beweerde tot voor kort dat Marokko hen niet wilde terugnemen, om zo de mythe in stand te houden dat er geen oorlog om de Westelijke Sahara gaande was.

BUITENLANDSE ZAKEN

Historisch bezoek Bouteflika aan Frankrijk

Op 13 juni 2000 vertrok president Bouteflika voor een historisch bezoek aan Frankrijk. Het was het eerste echte staatsbezoek van een Algerijns staatshoofd sinds de onafhankelijkheid van het land. Bouteflika wilde onder meer onderhandelen over de Algerijnse staatsschuld, die naar schatting 28,5 miljard Amerikaanse dollar (ca. 30,4 miljoen euro) bedroeg en voor de helft bij Franse bedrijven liep. Het bezoek was voorbereid door twee ontmoetingen van Bouteflika met de Franse president Jacques Chirac. Frankrijk zou in de tweede helft van 2000 het EU-voorzitterschap bekleden. De onderhandelingen tussen de Europese Unie en Algerije over een partnerschapovereenkomst hadden nog steeds niet geleid tot een akkoord. Algerije stelde zich ook meer en meer open voor Amerikaanse investeerders en handelscontacten.
Op 23 juni was Stuart Eizenstat, de Amerikaanse vice-minister van Financiën, in Algiers om over zijn plannen voor het stimuleren van de handel tussen Noord-Afrikaanse landen en de Verenigde Staten te praten. Van 1995 tot en met 2000 hadden Amerikaanse bedrijven ongeveer drie miljard dollar (ca. 3,2 miljard euro) in de Algerijnse olie- en gasin-

dustrie gepompt. In 1999 had de handel tussen beide landen een waarde van 2,4 miljard dollar (ca. 2,55 miljard euro); voor het grootste deel betrof deze de Algerijnse olie-export.

Intensievere economische samenwerking met Spanje

De Spaanse premier José Maria Aznar begon op 18 juli 2000 aan een tweedaags bezoek aan Algerije dat Spanje's grootste Arabische exportgebied is. Aznar werd vergezeld door een grote handelsdelegatie. In de Algerijnse olie- en gasindustrie zijn al vele Spaanse bedrijven actief, zoals Repsol en Cepsa. Het bezoek had ten doel de economische samenwerking verder uit te bouwen. Aznar was het eerste EU-staatshoofd dat een officieel bezoek aan Algerije bracht sinds 1992, toen de verkiezingen geannuleerd werden.

Bezoek Chavez in kader van OPEC-beleid

De Venezolaanse president Hugo Chavez sondeerde op 14 augustus 2000 de mening van de Algerijnse regering over de te volgen OPEC-strategie. Chavez was bij verschillende OPEC-lidstaten langs geweest en Algerije was de laatste bondgenoot die werd bezocht.

Zuid-Afrika voert investeringen in Algerije op

De Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki bracht op 23 september 2000 een bezoek aan Algerije, vergezeld van een delegatie van dertig directeuren van Zuid-Afrikaanse bedrijven en zeven ministers. Met enig ceremonieel werd een Binationale Commissie ingesteld die moest waken over verhoging van de Zuid-Afrikaanse investeringen in het land, tot één miljard dollar (ca. 1,6 miljard euro) in de komende vijf jaar. Ook werd een 'defensieovereenkomst' gesloten waarover geen bijzonderheden werden verstrekt.

Bezoek Russische minister Ivanov

Op 7 oktober 2000 leken Algerije en zijn vroegere trouwe bondgenoot Rusland de draad weer op te pakken tijdens een bezoek van de Russische minister van Buitenlandse zaken Igor Ivanov. 'We willen dat Algerije onze belangrijkste partner in Afrika en de Arabische wereld wordt', zei Ivanov. Algerije had nog een schuld van naar schatting 3,8 miljard dollar (ruim 4,4 miljard euro). In het verleden leverde de Sovjet-Unie het grootste deel van de wapens van Algerije, hoewel het land lid was van de Beweging van Niet-gebonden Landen.

'Frankrijk moet oorlogsmisdadigers berechten'

In november 2000 kwam in Frankrijk een beweging op gang om de regering te dwingen haar verontschuldigingen aan te bieden voor de misdaden begaan door het Franse leger tijdens de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog.
De zaak kwam op gang na een interview van het dagblad *Le Monde* met een van de generaals die in 1957 betrokken was bij het neerslaan van het Algerijnse verzet in de hoofdstad Algiers, een zwarte bladzijde in de Franse geschiedenis. Voormalig generaal Jacques Massu had al eerder in zijn memoires toegegeven dat het leger op grote schaal verdachte Algerijnen martelde, executeerde of liet verdwijnen. In de Algerijnse onafhankelijkheidsstrijd, die pas in 1962 eindigde, verloren naar schatting één miljoen Algerijnen het leven.
De bekentenis van Massu kreeg navolging door zijn wapenbroeder, generaal Paul Aussaresses, die in *Le Monde* vertelde dat hij persoonlijk 24 verzetsmensen had vermoord. *Le Monde*, alsmede het communistische dagblad *l'Humanité*, beperkten hun oproep aan de Franse regering om met het verleden in het reine te komen, niet tot de oorlog in Algerije. Ook moest nu eindelijk eens de waarheid boven water komen van andere koloniale oorlogen.
Massu meende dat de schuld voor de wreedheden niet in de schoenen van het Franse leger geschoven moest worden. De opdracht tot een nietsontziende campagne tegen het Algerijnse verzet in de hoofdstad, waarbij 'alle middelen' geoorloofd waren, kwam volgens Massu van politici.

Een kleine groep Algerijnse nabestaanden en overlevenden wilde smartengeld voor wat hen in de oorlog is aangedaan. Een van hen was Mohammed El Korso, voorzitter van de *Fondation 8 Mai 1945*. Hij verwelkomde de bekentenissen van de generaals en zei te hopen dat Massu en andere hoge militairen terecht zouden staan voor een Franse of een internationale rechtbank. De stichting werd daarin bijgevallen door Amnesty International. De Franse communistische partij vroeg om een parlementaire enquête en een parlementaire onderzoekscommissie zou ook de bevoegdheid moeten hebben smartengeld toe te wijzen. De regering moest volgens de partij, die de Algerijnse nationalisten destijds steunde, officieel verontschuldigingen aanbieden voor de misdaden van het leger.

Premier Lionel Jospin meende dat er geen sprake was van collectieve schuld van de Fransen. De premier zie: 'De martelingen in Algerije, de gewelddaden die wellicht hebben plaatsgevonden gedurende het conflict, wat een koloniaal conflict was, behoeven geen daad van collectief berouw. Het is zelfs niet iets waarvoor juridische procedures vereist zijn. Wat we moeten doen is de waarheid zoeken.' De Algerijnse krant *El Watan* meende dat de kwestie misbruikt werd met het oog op de Franse presidentsverkiezingen van 2002.

Begin december verscheen een herdruk van een boek, getiteld *Wij martelden Algerije* (uitgeverij Ramsay), waarin een voormalig officier uitlegde aan welke martelpraktijken de Fransen zich schuldig hadden gemaakt. Zijn verhaal werd twintig jaar geleden opgetekend door de linkse journalist Jean Pierre Vittorini, maar kreeg toen amper aandacht van de media.
Het dagblad *Le Monde* had enkele weken eerder op de voorpagina het hartverscheurende relaas gepubliceerd van een Algerijnse vrouw, de verzetsstrijdster Louisette Ighilahriz, die drie maanden lang was gemarteld door Franse militairen.

(Vorige berichten pag. 315/2 - 2000)

CONGO-BRAZZAVILLE

BINNENLAND

Binnenlandse strijd laait weer op

President houdt pleidooi voor meer democratie

Op 14 augustus 1998 kondigde president Denis Sassou-Nguesso aan dat hij een telling van stemgerechtigden zou organiseren ter voorbereiding van presidentiële verkiezingen die een jaar eerder vanwege de burgeroorlog geen doorgang hadden gevonden. Sassou-Nguesso die geen datum voor de verkiezingen noemde, pleitte verder voor meer demo-

cratie, vrijheid van meningsuiting en een terugkeer naar het meerpartijenstelsel.
In oktober 1997 was in het olierijke Congo-Brazzaville een einde gekomen aan een vijf maanden durende burgeroorlog die was uitgebroken nadat de voormalige marxistische leider Denis Sassou-Nguesso, uit het noorden afkomstig en die het land van 1979 tot 1992 had bestuurd, de macht gewapenderhand met steun van Angolese troepen had veroverd op de zittende president Pascal Lissouba die in 1992 de eerste vrije verkiezingen in het land had gewonnen. Na de burgeroorlog, die aan tienduizenden mensen het leven had gekost, werd een overgangsraad geïnstalleerd. Aanhangers van Lissouba bleven zich echter verzetten.

Twee voormalige parlementsleden vermoord in regio Pool

Op 3 november 1998 maakte de minister van Industrie Mampouya bekend dat gewapende mannen in de regio Pool enkele dagen eerder twee voormalige parlementsleden in koele bloede hadden doodgeschoten. De twee waren lid van de Congolese beweging voor democratie en integrale ontwikkeling (MCDDI) waarvan Mampouya partijleider was.
In de regio Pool, ongeveer 50 kilometer ten zuidwesten van de hoofdstad Brazzaville, was het sinds augustus onrustig en kwamen minstens dertig mensen om bij verschillende incidenten. In de regio waren Ninja-milities actief die loyaal waren aan de in ballingschap levende oppositieleider Kolelas die de laatste premier was onder de in 1997 afgezette president Lissouba.

Leger trekt regio Pool binnen

Half december 1998 zetten regeringstroepen met steun van Angolese legereenheden alle wegen naar de regio Pool af en trokken het gebied binnen om een einde te maken aan de activiteiten van de Ninja-milities.
Een vertegenwoordiger van het VN-kinderfonds UNICEF zei een humanitaire crisis in de regio Pool te vrezen omdat veel inwoners vanwege de gevechten naar de bossen waren gevlucht en onbereikbaar waren voor hulporganisaties.
Bij het laatste incident op 13 december 1998 hadden Ninja-milities de veiligheidstroepen even ten zuiden van Brazzaville aangevallen hetgeen in de zuidelijke buitenwijken van de hoofdstad tot grote paniek leidde.
Een dag later hadden Cocoyes-milities, die loyaal waren aan de voormalige president Lissouba, de hydro-elektrische dam bij Moukoukoulou aangevallen, ongeveer 400 kilometer ten zuidwesten van Brazzaville.

Kameroen stuurt voedselhulp naar Brazzaville

Regeringsfunctionarissen maakten op 2 januari 1999 bekend dat Kameroen 13 ton voedselhulp had gestuurd dat bestemd was voor de 50.000 mensen die wegens de gevechten half december tussen regeringstroepen en Ninja-milities in de zuidelijke wijken van Brazzaville in het noorden van de hoofdstad waren geherhuisvest.

Ministerswisselingen

Op 13 januari 1999 kondigde president Denis Sassou-Nguesso een nieuwe regering aan waarbij het aantal ministers van 33 tot 25 werd gereduceerd. De legerportefeuille, tot dan toe in handen van de president, ging naar Lekoundzou Itihi Ossetoumba. Financiënminister Mathias Dzon en de minister van Buitenlandse zaken Rodolphe Adade behielden hun post. Er werd geen premier benoemd, maar Gerard Bitsindou kreeg de verantwoordelijk over Sassou's kabinet.
Op de eerste regeringsbijeenkomst een dag later zei de regering een einde te zullen maken aan banditisme en plunderingen. Een regeringswoordvoerder zei na afloop dat president Sassou-Nguesso de ministers had gewaarschuwd om zichzelf niet te verrijken ten koste van de gewone burger.

Slachtoffers van gevechten in Brazzaville begraven

Op 15 januari 1999 maakten gemeentefunctionarissen van Brazzaville bekend dat de gemeente na een grote schoonmaakoperatie in de zuidelijke wijken de lichamen van 415 slachtoffers van de gevechten tussen regeringstroepen en Ninja-milities had begraven. In het gemeentelijke lijkenhuis zouden zich nog meer slachtoffers bevinden. De schoonmaakoperatie moest de terugkeer mogelijk maken van de oorspronkelijke bewoners die tijdelijk in het noorden van de hoofdstad waren gehuisvest.

Cocoyes-milities richten politieke beweging op

Op 28 januari 1999 kondigden de Cocoyes-milities die opereren in het zuiden rondom de havenstad Pointe Noir en die loyaal waren aan de afgezette president Lissouba, de oprichting aan van een politieke vleugel onder de naam Nationale beweging voor de bevrijding van Congo (MNLC). In een verklaring zei de MNLC dat zij onder voorwaarden bereid was tot onderhandelingen met president Sassou-Nguesso. Eerder hadden president Sassou-Nguesso en de regering elke vorm van onderhandelingen met de milities uitgesloten.

Geen hulp voor 250.000 ontheemden in Pointe Noir

Ontheemde Congolezen in de zuidelijke havenstad Pointe Noir verklaarden op 21 juni 1999 dat de meeste van de naar schatting 250.000 vluchtelingen het al meer dan zes maanden zonder enige vorm van hulp moesten stellen. Volgens de vluchtelingen die na het begin van de gevechten tussen regeringstroepen en opstandige milities in december 1998 in het zuiden van Congo uit het gebied waren weggetrokken, was er gebrek aan kleding, voedsel en medicijnen. In vluchtelingenkampen zouden ziektes als malaria, dysenterie, diarree en longinfecties veelvuldig voorkomen.

Massale verkrachtingen door legerrekruten

Hulpverleners verklaarden op 30 juli 1999 dat tenminste 600 vrouwen in Brazzaville door jonge legerrekruten waren verkracht. De meeste verkrachtingsslachtoffers waren jonge vrouwen die terugkeerden uit de bossen buiten de stad waarheen zij waren gevlucht na botsingen tussen het leger en milities in december 1998 en januari 1999.
Delen van de zuidelijke buitenwijken, waar de voormalige premier Kolelas over veel aanhang beschikte, waren sinds de gevechten in december 1998 afgesloten, maar andere delen waren in juni weer voor de oorspronkelijke bevolking opengesteld.

Vluchtelingen in regio Pooll sterven door voedseltekort

De VN maakten op 1 oktober 1999 bekend dat duizenden ontheemde vluchtelingen in de regio Pool op sterven lagen als gevolg van ernstige voedseltekorten. Een VN-missie, die het gebied voor het eerst na het uitbreken van het conflict had bezocht, ver-

Oktober 1999: een moeder uit de Congolese regio Pool op de vlucht met haar kind dat gewond is geraakt door een fragmentatiebom. *(foto ANP)*

klaarde dat de opgejaagde vluchtelingen zich ten westen van Brazzaville bevonden en dat er in de voorafgaande weken tien mensen per dag door honger waren omgekomen.
In de regio Pool waren tienduizenden burgers van de buitenwereld afgesloten nadat het leger grote delen van het gebied had afgegrendeld.

Leger en rebellen tekenen bestand en verplichten zich tot dialoog

Op 16 november 1999 ondertekenden het leger en opstandige milities in Pointe Noir een akkoord dat opriep tot een landelijk staakt-het-vuren. Het akkoord, dat verder voorzag in amnestie voor rebellen die geweld afzworen en hun wapens inleverden, gaf geen details wanneer de bepalingen van kracht werden.

Op 29 december 1999 tekenden het Congolese leger en opstandige milities in het buurland Gabon een tweede akkoord over een wapenstilstand waarin de partijen zich tevens verplichtten tot een nationale dialoog om een einde te maken aan de burgeroorlog.

Rebellen leveren wapens in

Voormalige rebellen die trouw waren aan ex-premier Opango overhandigden begin april 2000 meer dan 700 stuks wapens aan het comité dat toezag op de naleving van het staakt-het-vuren akkoord. De overdracht vond plaats in Owando, ongeveer 600 kilometer ten noorden van Brazzaville, waar Opango zijn machtsbasis had.

Voormalige parlementariërs keren terug

Begin augustus 2000 bezochten Augustin Poignet en André Milongo, twee gevluchte voormalige parlementariërs onder de verdreven president Lissouba, voor enkele dagen Brazzaville om met president Sassou-Nguesso besprekingen te voeren over het vredesproces.

Treintraject heropend

Op 11 augustus 2000 heropende Congo-Brazzaville het belangrijke treintraject tussen Pointe Noir en Brazzaville. Het traject, dat door de regio Pool loopt en de belangrijkste bevoorradingsroute was van de hoofdstad, was 23 maanden buiten gebruik geweest als gevolg van sabotageacties van opstandige milities.

Oppositiepartijen weigeren deelname aan besprekingen

Zestien oppositiepartijen verwierpen op 4 september 2000 een aanbod van president Sassou-Nguesso om politieke besprekingen te voeren, onder andere omdat volgens hen verbannen politici tegen eerdere afspraken in van deelname waren uitgesloten.

Regering geeft goedkeuring aan ontwerptekst grondwet

De regering gaf op 16 november 2000 haar goedkeuring aan een ontwerptekst voor een nieuwe grondwet. De tekst zou vervolgens aan de overgangsraad worden voorgelegd, waarna de bevolking in 2001 middels een referendum haar mening zou mogen geven. Volgens oppositiepartijen gaf de nieuwe grondwet teveel macht aan de president.
De vorige grondwet, daterend uit 1992 toen het meerpartijensysteem werd geïntroduceerd, was na de machtsovername van president Sassou-Nguesso in 1997 opgeschort.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Massaontslag voor ambtenaren

De minister van Ambtenarenzaken Dambenzet maakte op 8 september 1999 bekend dat er sinds het begin van de kostenbesparingsoperatie in april van dat jaar 34.413 ambtenaren waren ontslagen. Volgens de minister zou er nog ontslag volgen voor 10.000 ambtenaren.
Het IMF en de Wereldbank, die om de operatie hadden verzocht, hadden ook gevraagd om de rekrutering van nieuwe ambtenaren stop te zetten met uitzondering van de gezondheids- en onderwijssector.
Het doel van de operatie was om de jaarlijkse loonkosten van de openbare sector terug te brengen van 136 miljard CFA franc (ca. 442 miljoen gulden) naar 100 miljard CFA franc (ca. 326 miljoen gulden).

Congo gaat corruptie bestrijden

De minister van Financiën Mathias Dzon zei op 7 maart 2000 dat er nieuwe pogingen zouden worden ondernomen om de corruptie bij de douane en de belastingdienst te bestrijden. Volgens schattingen werd iedere maand de helft van de verwachte opbrengsten van 6 miljard CFA franc (ca. ruim 18 miljoen gulden) verduisterd.

IMF keurt wederopbouwprogramma goed

Het ministerie van Financiën verklaarde op 20 november 2000 dat het IMF haar goedkeuring had gegeven aan een wederopbouwprogramma ter waarde van 511 miljard CFA franc (ca. 1,53 miljard gulden). Het programma, dat liep van 2000 tot 2002, streefde naar een duurzame, jaarlijkse economische groei van 5,5 procent. Prioriteiten waren het verbeteren van de infrastructuur, de bureaucratie, het beheer van de publieke sector en het verminderen van armoede.

JUSTITIE

Congo zet speciale rechtbank op

Op 26 april 1999 installeerde Congo een speciale rechtbank die de bevoegdheid kreeg om ministers, parlementariërs en de president te berechten als die werden verdacht van misbruiken tijdens hun beroepsuitoefening of van betrokkenheid bij samenzweringen tegen de staat. De rechtbank, die ook voormalige ministers en hoge ambtenaren mocht berechten die onder de verdreven president Lissouba hadden gewerkt, stond onder leiding van de president van het Hooggerechtshof Placida Lenga.

Voormalige oppositieleider in absentia ter dood veroordeeld

De strafrechtbank in Brazzaville veroordeelde op 4 mei 2000 de in ballingschap levende voormalige premier en oppositieleider Bernard Kolelas en de voormalige minister van Binnenlandse zaken Philippe Bikikinta voorwaardelijk ter dood. De twee, die in absentia werden berecht wegens aantijgingen van martelingen, verkrachtingen en ontvoeringen tijdens de burgeroorlog in 1997, werden tevens veroordeeld tot het betalen van schadevergoedingen aan 21 slachtoffers.

GEZONDHEID EN ZORG

Minstens 7 procent van de bevolking met HIV besmet

Een hoge functionaris van het ministerie van Volksgezondheid zei op 1 december 1999 dat minstens 7 procent van de bevolking met het HIV-virus was geïnfecteerd en dat gezondheidsprogramma's om de verspreiding ervan tegen te gaan waren verstoord door een gebrek aan middelen als gevolg van de burgeroorlog.

Sterke stijging tuberculosegevallen

Het gezondheidsministerie zei op 24 maart 2000 dat er sinds het begin van de burgeroorlog in 1997 een sterke stijging was geconstateerd in het aantal mensen met tuberculose. Functionarissen zeiden dat het aantal geregistreerde gevallen rond de 10.000 lag, tegen 3.908 in 1998 en slechts 1.179 in 1992. Volgens de functionarissen lag het werkelijke aantal tuberculosegevallen waarschijnlijk nog hoger.

NATUUR EN MILIEU

Na overstromingen 20.000 mensen ontheemd

Regeringsfunctionarissen zeiden op 30 november 1998 dat als gevolg van overstromingen van de rivier Oubangi in de noordoostelijke regio Likouala 20.000 mensen waren ontheemd.

Duizenden dakloos na zware regenval

Zware regenval en overstromingen maakten halverwege oktober 1999 duizenden mensen in het noorden van het land dakloos. In de centrale en westelijke Cuvette-regio's werden dertig dorpen en 40.000 mensen door de overstromingen getroffen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtengroeperingen vragen om onderzoek naar executies

Op 27 november 1998 vroegen twee mensenrechtengroeperingen in Congo-Brazzaville om een internationaal onderzoek naar de executies van burgers in het land. Volgens de mensenrechtengroeperingen die de moorden toeschreven aan opstandige milities, waren er alleen al in de regio Pool 48, veelal ongewapende burgers vermoord. De groeperingen drongen bij president Sassou-Nguesso aan op onderhandelingen met de milities.

Bisschoppen veroordelen mensenrechtenschendingen

Rooms-katholieke bisschoppen in Congo-Brazzaville veroordeelden op 1 maart 1999 de mensenrechtenschendingen in het land waar regeringstroepen en milities van de oppositie sinds maanden met elkaar vochten. Volgens de bisschoppen, die pleitten voor verzoening, waren er veel onschuldige burgers omgekomen en moest er een einde worden gemaakt aan plunderingen en allerlei andere misstanden.

Regering geeft toestemming voor oprichting militaire tribunalen

De regeringswoordvoerder Ibovi zei op 30 september 1999 dat de regering een dag eerder toestemming had gegeven voor de oprichting van twee militaire tribunalen die soldaten moesten berechten die werden beschuldigd van mensenrechtenschendingen of andere misbruiken. Eerder waren een aantal soldaten gearresteerd in verband met vermeende misbruiken.
In juni had een Congolese mensenrechtenorganisatie de regeringstroepen beschuldigd van misbruik en standrechtelijke executies van burgers.

Mensenrechtenorganisatie eist onderzoek naar verdwijningen

Op 9 oktober 1999 verzocht een Congolese mensenrechtenorganisatie om een onafhankelijk onderzoek naar een reeks arrestaties en verdwijningen. De organisatie zei ongerust te zijn over een tiental arrestanten die buiten elk juridisch kader waren opgepakt, en sprak ook haar bezorgdheid uit over de veiligheid van ongeveer dertig arrestanten van wie sinds acht maanden niets meer was vernomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Congo-Brazzaville en DR Kongo tekenen non-agressie pact

President Sassou-Nguesso tekende op 29 december 1998 in Brazzaville met president Laurent Kabila van de Democratische Republiek Kongo een non-agressie pact om de spanningen tussen beide landen te verminderen. Kabila verklaarde na ondertekening dat zijn land nooit onderdak had geboden aan huurlingen die Congo-Brazzaville wilden destabiliseren zoals de Congolese regering enkele dagen eerder had beweerd.

Congo-Brazzaville en DR Kongo pakken samen illegale houthandel aan

Op 9 juni 1999 maakte de minister van Bosbouw Djombo bekend dat zijn land samen met het buurland DR Kongo een commissie had ingesteld die de handel in gestolen hout ging aanpakken. Volgens Djombo werd het hout van de houtvesters gestolen langs de rivier Congo die beide landen ongeveer 1200 kilometer van elkaar scheidt.
Eerder in februari had de Congolese regering illegale zagerijen langs de rivieroevers gesloten die gestolen hout verwerkten.

Congo-Brazzaville, DR Kongo en Angola gaan samenwerken

Congo-Brazzaville en de buurlanden DR Kongo en Angola tekenden op 4 september 1999 een samenwerkingsakkoord dat de veiligheid bij hun landsgrenzen moest waarborgen. De meeste protocollen handelden over het heen-en-weer pendelen van vluchtelingen over de landsgrenzen. Alle drie de landen hadden te maken met rebellen die ervan werden beschuldigd zich tussen de vluchtelingen te mengen om vervolgens vanuit omringende landen aanvallen op het moederland uit te voeren.

Het akkoord voorzag verder in de oprichting van een gezamenlijke veiligheidscommissie, de training van grenspolitie en maatregelen om het vrije verkeer van personen en goederen te garanderen.

Grote vluchtelingenstroom uit DR Kongo

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zei op 28 september 2000 dat tienduizenden mensen uit het buurland DR Kongo naar Congo-Brazzaville waren gevlucht nadat daar opnieuw gevechten waren uitgebroken tussen het regeringsleger en rebellen. Het aantal vluchtelingen uit DR Kongo, waarvan de meeste zich in de noordoostelijke regio Likouala bevonden, was volgens de UNHCR gestegen tot 117.650.

Centraal-Afrikaanse staten gaan waterbeheer verbeteren

Congo-Brazzaville ondertekende op 17 november 2000 een akkoord met zes andere Afrikaanse landen waarin werd overeengekomen om samen het waterbeheer te verbeteren. In de resolutie, die werd ondertekend door Congo-Brazzaville, Angola, Kameroen, Tsjaad, de Centraal Afrikaanse Republiek, DR Kongo en Gabon, stond dat er een nieuwe institutie zou worden opgericht die in Congo-Brazzaville zou worden gevestigd.

(Vorige berichten pag. 386/3 - 1998)

LIBIË

BINNENLAND

Duizenden Afrikaanse gastarbeiders ontvluchten Libië

Het Algemene volkscongres, het parlement van Libië, gaf de autoriteiten op 26 september 2000 opdracht hard op te treden tegen Libiërs die buitenlandse arbeidskrachten in dienst namen en tegen niet nader genoemde 'oproerkraaiers'. Volgens het internationale Arabische dagblad *Asharq al-Awsat* waren er twee dagen eerder onlusten geweest in de stad Zaouia bij Tripoli, waarbij gastarbeiders uit Soedan en Tsjaad het mikpunt waren. Het Volkscongres riep 'elke burger op in zijn woongebied preventieve veiligheidsmaatregelen te nemen'.
Dit leek het signaal te zijn voor aanvallen op duizenden zwarte gastarbeiders uit tal van Afrikaanse landen. Meer dan 250 Ghanezen werden op 9 oktober onder begeleiding van hun president Rawlings naar huis teruggevlogen. Ruim 4.000 bivakkeerden in een tentenkamp buiten de hoofdstad Tripoli. De Ghanezen zeiden dat ze mishandeld waren en dat hun huizen in brand waren gestoken. Soortgelijke verhalen kwamen los van honderden Nigerianen die enkele dagen eerder hals over het kop het land verlieten. Zij vertelden dat honderden zwarte gastarbeiders uit Nigeria, Ghana, Tsjaad, Soedan en Niger vermoord waren. Naar schatting tussen de 3.000 en 8.000 Soedanezen wilden het land in oktober verlaten.
Gaddafi probeerde verband te leggen met zijn campagne om Arabische landen over te halen een soort Verenigde Staten op te richten en weet de onlusten aan 'stille krachten' die zijn campagne in diskrediet wilden brengen.
Jaren eerder moesten ook in korte tijd tienduizenden Tunesiërs gerepatrieerd worden die niet langer welkom waren in Libië.

Kabinetswijzigingen

Het Algemeen volkscongres, het parlement, benoemde op 1 oktober 2000 Lajili Abdessalam Brini tot minister van Economische zaken en Financiën. Hij verving Mohamed Beit al-Mal die om onbekende redenen werd ontslagen. Ook werd een nieuwe vicegouverneur van de Centrale bank benoemd, Farhat Omar ben Gueddara. Brini bleef waarnemend gouverneur van de Nationale bank. Ook de minister van Justitie en Openbare orde, Mohamed Belgacem Zwai, moest opstappen. Hij werd opgevolgd door Abderrahmane Moussa al-Attar. Een nieuwe minister van Olie werd niet benoemd: de post bleef vacant na de eerdere kabinetswijzigingen van maart 2000. Salem Ahmed Bouig kreeg de nieuwe portefeuille van Infrastructuur, Stadsplanning en Milieu. Boghdadi Ali Mahmoudi leverde zijn portefeuille als vice-minister voor de dienstensector in en werd benoemd tot minister van Arbeidszaken. Een nieuwe portefeuille was ook Sociale zaken dat naar Selma Chabane Abduljabbar ging.

Samenstelling regering, Volkscomité
(1 oktober 2000)

Algemeen defensiecomité
Abu Bakr Jaber YUNES
Mustafa KHARRUBI
Khoueldi HAMIDI

Premier
Mubarak Abdallah al-SHAMIKH
Vice-premier Productiesector
Bachir Ramadhan BOUJENAH
Vice-premier Dienstensector
Abdullah Salem al-BADRI

Ministers:
Afrikaanse eenheid
Ali Abdesselam TRIKI
Arbeidszaken
Boghdadi Ali MAHMOUDI
Buitenlandse betrekkingen en Internationale samenwerking
Mohammed Abderrahmane CHALGAM
Economische zaken
Lajili Abdessalam BRINI
Financiën
Abdul Qader AL-BAGHDADI
Informatie, Cultuur & Toerisme
Fawzia Bashir CHALLABI
Infrastructuur, Stadsplanning & Milieu
Salem Ahmed BOUIG
Justitie en Openbare orde
Abderrahmane Moussa AL-ATTAR
Sociale zaken
Selma Chabane ABDULJABBAR

BUITENLANDSE ZAKEN

Nieuwe ontwikkelingen in Lockerbie-proces

Op 5 juni 2000 meldde de Amerikaanse omroep *CBS* dat de CIA in Turkije een Iraanse overloper verhoorde, die beweerd zou hebben over documenten te beschikken die bewezen dat Libiërs in Iran hadden getraind om de aanslag uit te voeren op de Amerikaanse Boeiing boven het Schotse plaatsje Lockerbie in december 1988.
Twee Amerikaanse wapenexperts en CIA-agenten getuigden op 8 juni dat de bom die gebruikt was in de Boeiing die boven Lockerbie neerstortte, van dezelfde soort was als de bom die zij in een koffer op de luchthaven van Dakar in Senegal hadden onderschept in februari 1986. Senegal zei destijds te vermoeden dat de twee mannen die naar aanleiding van die vondst gearresteerd waren, Libische agenten waren. De agenten beschreven ook een wapenvondst in Lomé in Togo, waarbij twee elektronische tijdklokken van het type MST-13 waren gevonden. Deze tijdklokken bleken traceerbaar naar een Zwitsers bedrijf, Mebo. Een klein fragment van de bom, dat in Lockerbie was teruggevonden, leek op de Zwitserse tijdklok.

Een dag na de getuigenis van de Amerikanen klaagden de advocaten van de verdachten dat de vertaling voor de verdachten veel te wensen over liet, maar het zag er niet naar uit dat dit het risico met zich meebracht van een heropening van het proces later.

Op 16 juni verklaarde Erwin Meister van Mebo de verdachte al-Megrahi te herken-

nen van verscheidene ontmoetingen in Tripoli en Zürich, in de tijd voor de aanslag op de Boeiing. Hij zei dat zijn bedrijf in 1985 twintig tijdklokken van het type MST-13 aan Libië had verkocht.

In augustus 2000 vroegen de advocaten van de twee Libische veiligheidsagenten die in Nederland terechtstonden voor het opblazen van de Boeiing, meer tijd in verband met nieuw bewijsmateriaal over de belangrijkste getuige in het proces, Abdul Majid Giaka. Op 29 augustus maakten de advocaten bekend dat er telexberichten van de Malteser afdeling van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA waren, waarin deze Majid werd beschreven als iemand die zijn dienstplicht in Libië probeerde te ontduiken en als een potentiële smokkelaar, maar niet als een Libisch geheim agent die ook voor de CIA werkte. Majid vertrok na het drama met de Boeiing naar de Verenigde Staten, waar hij onder een valse naam leefde. Belangrijker was dat in de telexen ook zou hebben gestaan dat de twee verdachten, Al-Amin Khalifa Fahima en Abdel Basset el-Megrahi, van personeel van de Libische luchtvaartmaatschappij op Malta gebruik zouden hebben gemaakt om een koffer met een bom op een vliegtuig naar Frankfurt te zetten.
Advocaat Richard Keen zei verbaasd te zijn dat dit bewijsmateriaal niet eerder boven water was gekomen en hij vroeg rechter Lord Sutherland om alle papieren over de bemoeienis van de CIA met Majid in het proces in te brengen. Een Amerikaans hof zou moeten beslissen welk materiaal te gevoelig was voor de veiligheidsbelangen van de VS om openbaar gemaakt te worden.

In de derde week van september droeg de CIA enkele documenten over. Het hof wees verzoeken om verdere CIA-documenten af zodat het verhoor van Majid kon beginnen.
Later werd het verhoor van Abu Talb, een in Zweden wegens terrorisme veroordeelde Palestijn, weer uitgesteld in verband met nieuwe informatie waarover verder aan de pers niets werd verteld. Wel werd bekend dat zes nieuwe getuigen door de Schotse politie waren gehoord, vijf die in een Europees land woonden en één in de VS. Op 23 oktober overhandigde de openbaar aanklager deze nieuwe informatie aan de verdediging.
Op 31 oktober bleek dat het onderzoek was uitgebreid naar, onder meer, een getuige of getuigen 'ergens op de Balkan' en de operatie 'Herfstbladeren' van het Duitse Bundeskriminalamt dat arrestaties had verricht onder Palestijnen van de radicale groep PFLP-GC, na de vondst van munitie en wapens. Op 9 mei had de Palestijnse terreurgroep van Abu Nidal, een vroegere bondgenoot van Gaddafi, gezegd bereid te zijn naar het proces te komen om te bewijzen dat de Libische leider achter de aanslag zat.

Op 20 november sloot de openbaar aanklager de verhoren van de door het Schotse Openbaar Ministerie opgeroepen getuigen af. In 72 dagen waren 230 getuigen gehoord. De laatste was de Amerikaanse journalist Pierre Salinger die de les werd gelezen omdat hij vroeg om een kans 'de waarheid te vertellen'. Salinger, ooit perschef van de Amerikaanse president John F. Kennedy, was specialist in Arabische contemporaine geschiedenis en had voor de Amerikaanse omroep ABC de twee verdachten geïnterviewd voor een eigen reconstructie van de aanslag op het vliegtuig.
Salinger ging regelmatig op de loop met de vragen die hem gesteld werden en zei dat hij het hof informatie over zijn eigen onderzoek wilde geven en dat hij wist wie de werkelijke daders waren. Na een verhoor van een uur hadden de aanklager en de advocaat van de verdachten geen verdere vragen. Salinger was stomverbaasd dat hij zijn verhaal niet mocht doen. Een deel van de interviews die Salinger met de verdachten in Libië maakte, werd in de rechtszaal vertoond. Megrahi vertelde Salinger dat hij alleen naar Zürich was gegaan om een bedrijf met een bevriende Libiër op te zetten, niet om timers voor bommen te kopen. Fahima erkende op de dag van de aanslag in Malta te zijn geweest, om administratief werk af te handelen.

Op 29 november besloot het hof Fahima niet vrij te laten. Advocaat Keen had daarom verzocht omdat er geen flinter van bewijs voor zijn betrokkenheid zou zijn. Het hof was van mening dat hij niet op vrije voeten gesteld kon worden omdat er aanwijzingen waren dat hij had samengewerkt met de andere verdachte en vanwege het 'cruciale bewijs van Giaka', aldus Lord Sutherland. Hij benadrukte dat het meer om de kwantiteit dan om de kwaliteit van Giaka's bijdrage ging.
Vanaf december zou de rechtszaak zich concentreren op de tweede verdachte, Megrahi.
Op 5 december lukte het de advocaten tot januari 2001 uitstel te krijgen voor het horen van hun cliënten, in verband met een naar hun zeggen cruciaal document dat in het bezit van de Syrische regering zou zijn.
Om aannemelijk te maken dat de aanslag het werk geweest kon zijn van de bovengenoemde Palestijnse groepen, hadden de advocaten een speciaal agent van de FBI, Edward Marshman, opgeroepen om commentaar te geven op de notulen van een verhoor van een Palestijnse bommenmaker, Marwan Kressat. Deze was in oktober 1988 in Duitsland gearresteerd en bleek ook voor de Jordaanse geheime dienst te werken. Hij vertelde Marshman van zijn experimenten voor PFLP-GC-leider Ahmed Jibril met bommen die met behulp van radiosignalen tot ontploffing konden worden gebracht. Daartoe behoorde ook de 'Toshiba Bombeat', een bom van het type dat voor de Lockerbie-aanslag was gebruikt.

Op 29 december trok de Namibische ambassadeur Martin Andjaba als vertegenwoordiger van de Beweging van Niet-Gebonden Landen een ontwerpresolutie voor de VN-Veiligheidsraad in om de sancties tegen Libië niet op te schorten maar daadwerkelijk te beëindigen. Namibië had hiervoor de steun van Jamaica, Maleisië, Bangladesh, Mali en Tunesië. De voorzitter van de Veiligheidsraad, de Rus Sergei Lavrov, zei dat de resolutie in het nieuwe jaar in stemming gebracht zou worden.
Al sinds de uitlevering van de twee verdachten stelde Libië zich op het standpunt dat het aan alle voorwaarden voor definitieve beëindiging van de sancties had voldaan. Het werd daarin gesteund door de meeste Arabische landen.
De Britse regering stelde zich op het standpunt dat volledige medewerking aan het proces in Nederland méér inhield dan alleen de uitlevering van de twee mannen.

Italië en Libië willen samenwerking sneller op gang brengen

De Italiaanse minister van Buitenlandse zaken Lamberto Dini en zijn Libische ambtsgenoot Abdel Raman Shalgham maakten op 8 augustus 2000 bekend versneld uitvoering te willen geven aan een bilateraal samenwerkingsakkoord uit 1998. Italië was vooral geïnteresseerd in meer investeringen in de Libische watervoorziening.

Libië bemiddelt bij vrijlating gijzelaars

Zes westerse gijzelaars die door de Filippijnse verzetsgroep Abu Sayyaf gekidnapt waren, werden op 29 augustus 2000 na bemiddeling

door Libië vrijgelaten en op het vliegtuig naar Tripoli gezet. De gijzelnemers hadden tien miljoen dollar losgeld geëist. De Libische bemiddelaar Rajab Azzarouq, die de westerlingen vergezelde, ontkende dat Libië het losgeld had betaald. Wel had zijn regering geld gegeven voor belangrijke infrastructuurprojecten op de Filippijnen. Er gingen geruchten dat Libië voor elke gegijzelde één miljoen dollar (ca. 1,1 miljoen euro) had betaald en ontwikkelingshulp had beloofd voor het verarmde zuiden van de Filippijnen.

Op 12 september werden weer vier Europeanen vrijgelaten en overgevlogen naar de Libische hoofdstad Tripoli. Zij waren op 23 april gekidnapt en naar het eiland Jolo gebracht. De gijzelaars ontkenden dat de vrouwen verkracht waren. Daniel Lequartier van het Franse ministerie van Buitenlandse zaken bedankte de Libische regering voor haar hulp tijdens een ceremonie in Tripoli waar de Franse gijzelaar Stephane Loisy en de Duitser Marc Wallert werden overgedragen. De Duise minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer gaf ook acte de présence.

Een dag later maakte de zoon van Gaddafi, Seif al-Islam, bekend dat men niets voor de vrijlating van de Amerikaan Jeffrey Schilling had gedaan, omdat de Amerikaanse regering alle hulp had afgewezen. De ontvoerders van Schilling hadden de vrijlating van drie moslimmilitanten geëist die in de Verenigde Staten een gevangenisstraf uitzaten voor hun betrokkenheid bij een bomaanslag op het World Trade Center in New York, in 1993.

'Derde Wereldlanden moeten eigen Wereldbank oprichten'

Tijdens een bijeenkomst op 31 augustus 2000 in de Libische stad Sirte van Afrikaanse staatshoofden en prominente politici zoals de voormalige Algerijnse president Ahmed Ben Bella, de Amerikaanse moslimleider Louis Farrakhan en de vroegere president van Nicaragua Daniel Ortega, deed de Libische leider Gaddafi een oproep aan Derde Wereldlanden om hun lidmaatschap van de Wereldbank op te zeggen en een eigen internationale bank op te richten. Veel Derde Wereldlanden klaagden dat de bezuinigingsmaatregelen die de Wereldbank 'slechte leners' vaak oplegde, een desastreus effect hadden op de werkgelegenheid en de welvaart. De bijeenkomst in Sirte was bedoeld om een gezamenlijke strategie uit te werken tegen 'het Amerikaanse imperialisme en het zionisme'.

Libië belooft hulp aan Guinee-Bissau

De president van Guinee-Bissau, Koumba Yalla, maakte op 3 september 2000 na een bezoek aan Libië bekend dat Gaddafi hulp had beloofd bij de wederopbouw van zijn land. Binnenkort zou een Libisch team de energiesituatie in het land onder de loep nemen. Yalla was aanwezig bij de viering van het Libische revolutiejaar 1969.

Ambassadeur in CAR vermoord

Op 5 september 2000 beschuldigden Libische functionarissen de Amerikaanse inlichtingendienst CIA en Israëlische Mossad-agenten ervan de Libische ambassadeur Abdullah Awad Sanussi vermoord te hebben. Op 29 augustus was Sanussi in zijn ambtswoning in Bangui in de Centraal Afrikaanse Republiek door onbekenden doodgeschoten. Onduidelijk bleef welke activiteiten van Sanussi de toorn van de CIA en de Mossad gewekt zouden hebben.

Libië belooft mee te werken aan proces in Berlijn

Op 12 september 2000 werd bekend dat de Libische regering haar medewerking had toegezegd aan het proces in Berlijn tegen enkele verdachten die de bomaanslag op de discotheek La Bella in Berlijn in 1986 op hun geweten zouden hebben. De rechtbank zei dat een vertegenwoordiger van de Duitse openbare aanklager en een rechercheur naar Libië zouden afreizen om daar een getuige te horen. De vijf verdachten, twee Palestijnen, twee Duitsers en een Libiër, was moord en medeplichtigheid aan moord ten laste gelegd.

De Libische verdachte Musbah Abulgasem Eter zorgde voor nieuws in de slepende zaak door zijn bekentenis niet langer in te trekken. Er waren alleen wat 'misverstanden' geweest, zei hij. Aanvankelijk was zijn bekentenis niet toelaatbaar verklaard, omdat hem beloofd zou zijn dat hij geen levenslange gevangenisstraf kreeg als hij bekende. Eter was de verdachte die had gezegd dat de Libische regering de opdracht voor de bomaanslag had gegeven. Hij was destijds werkzaam op het Libische ministerie voor Propaganda.

Britse zakenlieden verkennen de markt

Het bedrijf International Trade and Investment Missions maakte op 22 september 2000 bij monde van zijn bestuursvoorzitter Jeremy Hanley bekend op korte termijn een delegatie van 30 zakenlieden naar Libië te sturen om de markt voor Britse bedrijven te verkennen. Aan de delegatie zouden onder andere vertegenwoordigers van British Gas, Ford, Rover, Shell, Bass Hotels en Biolab Water Additives deelnemen. Investeerders betwijfelden of zij in Libië voldoende speelruimte zouden krijgen. 'De Libiërs beloven al twintig jaar van alles', zei een zakenman tegen het persbureau *Reuters*.

Gaddafi lekt slotverklaring

De Libische leider Gaddafi zorgde op 17 oktober 2000 voor enige opschudding tijdens de Arabische top in Cairo door de concept-slotverklaring naar de pers te lekken. De top was gewijd aan de gewelddadigheden in de door Israël bezette Palestijnse gebieden. Hij zei te hopen dat door bekendmaking van de 'zwakke' tekst een veel sterker signaal naar Israël zou worden gestuurd, maar uiteindelijk bleven de Arabische staten op hun 'gematigde' standpunten staan.

Betogingen tegen berechting Gaddafi

In Tripoli en nog vijf andere steden werd op 25 oktober 2000 gedemonstreerd tegen een uitspraak van het Franse openbaar ministerie dat niets de berechting van de Libische leider Gaddafi in de weg stond wegens zijn vermeende betrokkenheid bij een bomaanslag op een vliegtuig boven Niger, waarbij 170 mensen het leven lieten. Op 20 oktober had een hof van beroep in Frankrijk beslist dat staatshoofden volgens de Franse wet geen onschendbaarheid voor dit soort misdaden genieten.

Dag van rouw wegens deportaties

De Libische regering kondigde op 26 oktober 2000 een 'Dag van Rouw' af om de deportatie van tienduizenden Libiërs naar Italië te gedenken. De deportaties vonden plaats vanaf 26 oktober 1911, nadat de Libiërs van huis en haard waren verdreven. Op de dag van rouw waren alle post- en telecommunicatieverbindingen verbroken, de luchthavens gesloten.

Italië geeft financiële compensatie

Een dag later maakte de Italiaanse regering bekend 270 miljoen dollar (ca. 294 miljoen euro) schuld die Libië aan Italië had te schrappen, ter compensatie van het leed dat de Libische bevolking onder de koloniale overheersing was aangedaan.

Gaddafi's zoon met de dood bedreigd

De Libische ambassade in Beiroet maakte op 10 november 2000 bekend dat de zoon van Gaddafi met de dood was bedreigd tijdens een bezoek aan Libanon. De ondergrondse shi'itische Sader-brigades zouden hebben aangekondigd Ahmad Gaddaf al-Dam te willen doden. De relaties tussen Libië en sjiitische groeperingen waren verslechterd sinds de sjiitische leider Moussa al-Sader in 1978 spoorloos verdween in Libië. Volgens de shi'iten was hij daar vermoord.

In oktober riep Libië al zijn ambassadeur uit Libanon terug omdat de man geweerd werd van recepties in het Libanese parlement, waarvan de voorzitter, Nabih Berri, een sjiiet is.

(Vorige berichten pag. 321/1 - 2000)

MAROKKO

BINNENLAND

Opnieuw tijdschriften verboden

Op 12 juli 2000 verbood de regering het eerste nummer van het tijdschrift *Al-Ousboue wa Assahafi*, opvolger van het reeds gesloten *Al-Ousboue*. De Marokkaanse koning had de hoofdredacteur van dit blad, Mustapha Alaoui, eerder gratie verleend nadat deze wegens laster veroordeeld was en voor drie jaar een beroepsverbod had gekregen. De politie omsingelde de Attakattoul-drukkerij en verhinderde zo dat het eerste nummer gedrukt zou worden. De Franse organisatie *Reporters Sans Frontières* veroordeelde de actie, evenals de Marokkaanse journalistenvereniging *Syndicat National de la Presse Marocaine* (SNPM).
Sinds de lente van 2000 waren al acht kranten en tijdschriften verboden: de Franse *Figaro* en *L'Intelligent*, alsmede verschillende edities van de plaatselijke kranten *Le Journal, Assahifa, Le Reporter, al Moustaquil, Le Quotidien du Maroc* en *Chamal*. Ook twee bladen van de verboden islamitische liefdadigheidsorganisatie al-Adl Wal Ihsane werden het slachtoffer van censuur.
Op 2 december werden *Le Journal, Assahifa* en *Demain* verboden omdat zij 'de politieke stabiliteit' van het land zouden proberen te ondermijnen.

Vrouwen als imams toegelaten

In een toespraak op televisie kondigde koning Mohammed op 30 juli 2000 aan dat voortaan ook vrouwen als imams konden optreden in moskeeën.
Verder deed hij een beroep op de regering nu eindelijk eens het ambtenarenapparaat af te slanken. De salarissen van de 750.000 overheidsdienaren zouden anders in 2000 dertien procent van het bnp, groot ca. 41 miljard euro, gaan opslokken, had de Wereldbank de regering al voorgerekend.
Belangrijk voor de door droogte getroffen boeren was de belofte van de koning dat zij nog tien jaar vrijgesteld zouden worden van elke belasting op agrarische producten.

Ingrijpende kabinetswijzigingen

Op 6 september 2000 presenteerde premier Youssoufi een nieuw kabinet, waarin het aantal posten was teruggebracht van 43 naar 33. De grootste verandering betrof volgens ingewijden het ministerie van Financiën, dat voortaan ook de portefeuilles van Economische zaken, Toerisme, Buitenlandse handel en Privatiseringen zou beheren.

Samenstelling regering (17 november 2000)

Premier
Abderrahmane El YOUSSOUFI (USFP)

Ministers:
Arbeid, Beroepsonderwijs, Sociale ontwikkeling en Solidariteit
Abbas FASSI (I)
Bestuurlijke hervorming
M'hammed el KHALIFA (I)
Betrekkingen met parlement
Mohamed BOUZOUBAA (USFP)
Binnenlandse zaken
Ahmed MIDAQUI (partijloos)
Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking
Mohamed BENAISSA (RNI)
Communicatie en Cultuur
Mohamed ACHAARI (USFP)
Economie, Financiën en Toerisme
Fathallah OULALOU (USFP)
Economische planning
Abdelhamid AOUAD (I)
Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Zerouali NAJIB (RNI)
Huisvesting, Stedelijke ontwikkeling en Milieu
Mohamed El YAZGHI (USFP)
Industrie, Handel, Energie en Mijnbouw
Mustapha MANSOURI (RNI)
Islamitische zaken
Abdelkabir M'Daghri ALAOUI (partijloos)
Jeugd en Sport
Ahmed MOUSSAOUI (MNP)
Justitie
Omar AZZIMAN (partijloos)
Landbouw
Ismail ALAOUI (PPS)
Mensenrechten
Mohamed AOUJAR (RNI)
Militair bestuur (gedelegeerd minister)
Abderrahamane SBAI (partijloos)
Onderwijs
Abdallah SAAF (PSD)
Plattelandsontwikkeling (gedelegeerd minister)
Hassan MAAOUNI (MNP)
Secretaris-generaal van de regering
Abdessadek RABII (partijloos)
Sociale zaken, Midden- en kleinbedrijf
Ahmed LAHLIMI (USFP)
Technische inkoop
Bouamour TIGHOUANE (I)
Transport
Abdeslam ZNINED (RNI)
Visserij
Said CHBAATOU (MNP)
Volksgezondheid
Thami KHIARI (FFD)
Vrouwen, Bescherming van het gezin en Reïntegratie gehandicapten (gedelegeerd minister)
Nezha CHEKROUNI (USFP)

Vice-ministers:
Binnenlandse zaken
Fouad Ali El HIMMA (partijloos)
Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking
Taib FASSI FIHRI (partijloos)
Huisvesting
Mohamed M'BARKI (USFP)
Post en Telecommunicatie
Nasser HAJJI (USFP)
Sociaal-economische kwesties en Midden- en kleinbedrijf
Abdelkrim BENATIK (USFP)
Wetenschappelijk onderzoek
Omar Fassi FEHRI (PPS)

USFP – Union Socialiste des Forces Populaires
I – Istiqlal/Parti d'Indépendence
PPS – Parti du Progrès et du Socialisme
RNI – Rassemblement National des Indépendents
MNP – Mouvement Nationale Populaire
FFD – Front des Forces Démocratiques
PSD – Parti Social et Démocratique

Marokko

Een nieuwe benoeming was die van de leider van de conservatieve Istiqlal-partij, Abbas Fassi, op de post Arbeid, Beroepsonderwijs, Sociale ontwikkeling en Solidariteit. Daarnaast werden twee nieuwe vice-ministers benoemd: Nasser Hajji (Post en Telecommunicatie) en Abdelkrim Benatik (Sociaal-economische kwesties en Midden- en kleinbedrijf).

Ernstig busongeluk

Op 13 oktober 2000 lieten dertien mensen het leven en raakten 42 personen gewond, toen hun bus in een ravijn stortte. Het ongeluk gebeurde bij de stad Meknes.

'USFP niet betrokken bij coup'

Het tijdschrift van de socialistische partij USFP, *Al-Ittihad al-Ishtiraki*, publiceerde op 29 november 2000 een verklaring waarin de beschuldigingen weersproken werden dat leden van deze partij betrokken waren bij de staatsgreeppoging van 1972. Volgens het blad was er een 'campagne' gaande tegen premier Youssoufi, die in dat jaar ook al lid was van de USFP, om de democratisering in de wielen te rijden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Invoertarieven verlaagd voor 34 Afrikaanse landen

De douane kondigde op 6 juli 2000 aan dat de importtarieven voor producten van 34 Afrikaanse landen met de helft verminderd zouden worden, om de economische ontwikkeling van die landen te steunen. Het besluit volgde op de Euro-Afrikaanse top van Cairo in april, waar koning Mohammed de tariefsverlaging al had aangekondigd. Voor enkele producten hoefden helemaal geen invoerrechten meer betaald te worden, zoals dierenhuiden, wol, katoen en andere grondstoffen voor de textielindustrie. In de textiel in Marokko waren veel buitenlandse firma's actief.
Ongeveer zes procent van de Marokkaanse invoer, die in 2000 een waarde van ruim 11 miljard euro vertegenwoordigde, was afkomstig uit Afrikaanse landen. Tot de landen die van de tariefsverlaging konden profiteren, behoorden Eritrea, Ethiopië, Sierra Leone, Soedan, Kongo, Somalië en Mozambique.

Privatisering luchtvaartmaatschappij RAM uitgesteld

De privatisering van de nationale luchtvaartmaatschappij Royal Air Maroc werd op 13 september 2000 tot nader order uitgesteld, naar het heette om het bedrijf eerst rendabeler te maken en het materieel te moderniseren. Aanvankelijk waren er plannen om in 2001 40 procent van de aandelen aan een strategische investeerder te verkopen. In 2000 daalde de winst van de RAM met 40 procent als gevolg van de hoge brandstofprijzen. In het boekjaar 1998-1999 was de winst 150,7 miljoen dirham (ca. 15,3 miljoen euro) geweest.

Kabinet presenteert ontwerpbegroting

Op 20 oktober 2000 publiceerde het kabinet de ontwerpbegroting voor 2001. De uitgaven werden op 166,9 miljard dirham (ca. 16,9 miljard euro) gesteld. De overheid hoopte 20,3 miljard dirham (ca. 2,1 miljard euro) te verdienen aan de privatisering van onder meer Maroc Telecom. Het ministerie van Financiën verwachtte een inflatie van 2,5 procent en een hoge economische groei van acht procent. De in Casablanca gevestigde denktank *Centre Marocain de Conjoncture* (CMC) had in juli een iets hogere groei van 8,7 procent voorspeld. CMC bepleitte toen ook maatregelen tegen de continue opwaardering van de dirham, aangezien de exportsector onder de hogere koers van de nationale munt begon te lijden.
Een vijfde van Marokko's bnp kwam van de landbouw. Door een groot investeringsprogramma van bijna twintig miljard dirham (ca. twee miljard euro) voor de agrarische sector hoopte de regering de opbrengst van granen te verhogen van 2,5 naar 3,6 miljoen ton. In 1999 en 2000 kampte Marokko met grote droogte.

Op 1 november lanceerde de koning een tiendaagse campagne om geld in te zamelen voor armoedebestrijding en de aanpak van het massale analfabetisme.

Website van Financiën gekraakt

Een hacker slaagde er op 19 november 2000 in om de website van het ministerie van Financiën te kraken. De website was bedoeld voor potentiële investeerders. De hacker liet in slecht Frans een boodschap achter, maar richtte verder geen schade aan en deed een beroep op de regering haar websites beter te beveiligen.

JUSTITIE

Grote drugsvangsten

Op 4 juli 2000 werden een Portugese vrachtwagenchauffeur en een Fransman tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld. Ze waren betrapt met meer dan elf ton hasjiesj in hun truck. De twee mannen werden tevens veroordeeld tot een boete van 250.000 dirham (ruim 25.000 euro). Op 7 juli werd een Spanjaard aangehouden die 3,6 ton hasjiesj had verborgen onder een lading vis. Op 20 juli vond de politie bijna twintig ton hasjiesj in een Franse vrachtwagen die textiel vervoerde.

Ex-bankier gearresteerd

Op 3 augustus 2000 werden Rachid Haddaoui, de voormalige bestuursvoorzitter van de boerenleenbank Crédit Agricole, en nog 38 medewerkers van de bank gearresteerd. Ze werden verdacht van het verstrekken van slecht of niet gedekte leningen aan bedrijven en personen, van corruptie en wanbeheer.

Onderzoek naar dood oppositieleider Mehdi Ben Barka

Op 27 oktober 2000 demonstreerden een kleine honderd mensen voor het ministerie van Justitie. Ze eisten dat de regering een onderzoek zou instellen naar de dood van een oppositieleider van het eerste uur, Mehdi Ben Barka, die in 1965 verdween en waarschijnlijk in Frankrijk was vermoord. Antoine Lopez, een vroegere medewerker van de Franse contraspionagedienst, had gezegd dat de Marokkaanse autoriteiten betrokken waren bij Ben Barka's ontvoering en dat een Franse gangster tijdens een hardhandig verhoor per ongeluk zijn nek had gebroken.

Na de dood van koning Hassan II kreeg de famiie van Ben Barka na 35 jaar ballingschap in Frankrijk toestemming om terug te keren naar Marokko. Frankrijk besloot in januari 2000 enkele geheime documenten in verband met de zaak openbaar te maken, op verzoek van een Parijse rechter die een onderzoek naar Ben Barka's verdwijning wilde instellen en om medewerking van de Marokkaanse regering had gevraagd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

HRAC onderzoekt meer dan 5.000 mensenrechtenschendingen

Op 17 juli 2000 maakte de Adviesraad voor de Mensenrechten (HRAC) bekend inmiddels meer dan 5.000 klachten over schendingen van mensenrechten onderzocht te hebben. De HRAC, ingesteld in 1999, bestond uit advocaten, rechters en vertegenwoordigers van de ministeries van Binnenlandse zaken en Justitie. Mohamed Seddiki, woordvoerder van de raad, zei dat op korte termijn de lijst zou worden gepubliceerd van slachtoffers die recht hadden op smartengeld van de overheid. Hiervoor was een fonds van ongeveer 4,5 miljoen euro ingesteld. Om onduidelijke redenen weigerde de HRAC te onderzoeken of openbaar te maken of enkele ooit geheime gevangenissen zoals in Tazmamart, Agdaz en Klaat M'Gouna nog steeds operationeel waren.

Betoging bij gevangenis van Tazmamart

Bij de beruchte gevangenis van Tazmamart in het zuidelijke Errachidia-gebied namen op 7 oktober 2000 honderden voormalige politieke gevangenen en hun vrienden deel aan een demonstratie, georganiseerd door het Forum voor Waarheid en Rechtvaardigheid. Zij eisten een onderzoek naar 30 sterfgevallen en wreedheden in Tazmamart en de stoffelijke resten van de overledenen. In de gevangenis hadden tal van tegenstanders van het regime van koning Hassan II het leven gelaten. In 1991 werd de gevangenis officieel gesloten, na de vrijlating van de laatste 28 politieke gevangenen.
'We willen dit boek sluiten', zei de voormalige gevangene Ahmed Marzouki, 'maar wij willen ook dat degenen die verantwoordelijk waren, voor het gerecht gebracht worden'. Marzouki werd in 1973 ontvoerd uit een gewone gevangenis in Rabat en opgesloten in Tazmamart, waar tientallen militairen achter de tralies verdwenen vanwege hun vermeende betrokkenheid bij de mislukte staatsgreep van 1972.

De Fransman Medhat Medhat Bourikat, die samen met zijn twee broers tien jaar in Tazmamart doorbracht, eiste tijdens de demonstratie dat de gevangenis werd opengesteld voor het publiek. Hij vertelde dat er ook twintig 'Afrikaanse' militairen jarenlang opgesloten hadden gezeten, maar gaf verder geen details.

Arrestanten vrijgelaten

Een journalist en twee andere medewerkers van de Franse omroep *France 3* werden op 10 oktober op vrije voeten gesteld, na een huisarrest van enkele dagen. Zij hadden zonder toestemming van de militaire autoriteiten de gevangenis van Tazmamart gefilmd. Twee mensenrechtenactivisten van de groep *Annahj Addimokrati* (Democratic Path) werden ook tijdelijk vastgehouden, omdat ze de Franse omroepmedewerkers onderdak en hulp geboden hadden. Al het filmmateriaal en de apparatuur van het televisieteam werden in beslag genomen.

Franse journalist uitgewezen

De chef de bureau van het Franse persbureau *AFP* in Rabat, Claude Juvenal, werd op 6 november 2000 het land uitgezet wegens 'anti-Marokkaanse berichtgeving'. Daarmee werd waarschijnlijk gedoeld op de manier waarop hij had bericht over schendingen van mensenrechten in het land. Juvenal was sinds 1996 in Marokko gestationeerd.
De journalistenvereniging *Syndicat National de la Presse Marocaine* (SNPM) veroordeelde de uitwijzing als 'een aanslag op de persvrijheid' en als een illegale actie, omdat er geen enkele rechter aan te pas gekomen was. Van de SNPM – ruim 2.000 leden – waren zowel onafhankelijke journalisten lid als journalisten die voor staatsmedia werkten.

Betogingen op verjaardag Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

Negen familieleden van de leider van de grootste fundamentalistische beweging al-Adl Wal Ihsane werden op 13 december 2000 vrijgelaten. Ze werden vastgehouden nadat zij op 10 december aan vreedzame betogingen in zeven steden hadden deelgenomen om de beweging gelegaliseerd te krijgen. Van 124 andere gearresteerden werd het proces tot januari uitgesteld. Ze werden allemaal vrijgelaten. De beweging had zich niets aangetrokken van het demonstratieverbod dat de politie voor het voorafgaande weekeinde had aangekondigd, dat samenviel met de 50e verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties.
Verscheidene mensenrechtenactivisten werden door de politie tijdens een sit-in voor het parlement in elkaar geslagen en 36 leden van de grootste Marokkaanse mensenrechtenvereniging, de Association Marocaine des Droits de l'Hommes (AMDH), werden gearresteerd. Ook zij werden na verhoor vrijgelaten en hun proces werd uitgesteld tot eind februari 2001. De AMDH had een onderzoek geëist naar de wandaden van onder meer zestien topfunctionarissen die betrokken zouden zijn geweest bij martelingen en verdwijningen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Hervatting luchtverkeer met Libië

De Libische luchtvaartmaatschappij hervatte op 4 juli 2000 zijn vluchten op Marokko, na een onderbreking van acht jaar in het kader van het embargo van de Verenigde Naties. Royal Air Maroc maakte bekend twee keer per week op Tripoli te gaan vliegen.

Ambassadeur uit Qatar teruggeroepen

De Marokkaanse ambassadeur in Qatar, Mohamed Ben Larbi Dilai, werd op 19 juli 2000 teruggeroepen voor overleg, na uitzendingen van de internationale satellietetelevisie *Al Jazeera*, die niet goed waren gevallen in Marokkaanse regeringskringen. Onderwerp van deze programma's waren de Marokkaans-Israëlische betrekkingen, de Westelijke Sahara en het islamisme in Marokko.

Vrouwelijke diplomaat op sleutelpost benoemd

De koning benoemde op 19 juli 2000 voor de tweede maal een vrouw op een hoge diplomatieke post. De hoogleraar Aicha Belarbi (53) werd benoemd tot ambassadeur bij de Europese Unie in Brussel. Tot dan bekleedde zij de functie van staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking.

Grote betogingen tegen Israël

Meer dan een half miljoen Marokkanen namen in september 2000 deel aan anti-Israëlische demonstraties om steun te betuigen aan de onafhankelijkheidsstrijd van de Palestijnen. De demonstraties werden gedragen door organisaties van moslim-fundamentalisten die ook prominente Marokkaanse joden op de korrel namen, zoals André Azoulay, een adviseur van de

koning. De betogers staken Israëlische vlaggen in brand, schreeuwden anti-joodse leuzen en hielden spandoeken met hakenkruizen omhoog.

Gezant uit Israël teruggeroepen

Op 13 oktober riep de Marokkaanse regering haar diplomatieke vertegenwoordiger, Talal Ghoufrani, uit Tel Aviv terug voor overleg naar aanleiding van de gewelddadige confrontaties tussen het Israëlische leger en de Palestijnse bevolking. De islamitische partij al-Adala Wal Tanmya had het parlement gevraagd een spoedzitting te beleggen om 'de noodzakelijke stappen tegen de zionistische agressie tegen het Palestijnse volk te nemen'.

Koning maant tot kalmte

Op 6 november deed koning Mohammed een beroep op de bevolking haar woede over de aanpak van de opstand in de Palestijnse gebieden door het Israëlische leger niet uit te leven op de kleine joodse gemeenschap. In Marokko woonden nog ongeveer 6.000 joden, de meesten in het zakencentrum Casablanca.

Gerechtelijke uitspraak zou anti-Israëlische achtergrond hebben

Een Marokkaanse rechtbank veroordeelde de joodse zanger Cohen Pinhas op 14 november tot drie jaar gevangenisstraf en een boete van ruim 13 miljoen euro, omdat hij geprobeerd had 475.000 Franse francs (ruim 72.000 euro) het land uit te smokkelen. De volgens sommige juristen ongewoon zware straf zou te wijten zijn aan de anti-Israëlische stemming in het land.

Officieel bezoek aan Spanje

De Marokkaanse koning bracht van 18 tot 20 september 2000 een officieel bezoek aan Spanje, vergezeld door enkele ministers, een zware handelsdelegatie en zijn zuster Lalla Meriem. Op het programma stonden onder meer de ondertekening van enkele akkoorden over uitstel van terugbetaling van een schuld van ruim 54 miljoen euro, de aansluiting van het Marokkaanse op het Spaanse elektriciteitsnet en de Spaanse bijdrage van bijna 44 miljoen euro aan de ontwikkeling van het door de regering verwaarloosde arme noorden van het land, waaruit veel illegale immigranten bleven vertrekken.

Europese Unie steunt aanleg autoweg

Op 22 september 2000 vond de plechtige ondertekening plaats van een akkoord betreffende steun van de Europese Unie voor de aanleg van een ruim 500 kilometer lange autoweg die de steden Tanger en Saidia zou gaan verbinden. De EU doneerde ongeveer 68 miljoen euro voor de weg, die de naam *La Rocade Mediterranéenne* meekreeg. Voor Marokko tekende minister van Financiën Fathallah Oulalou en voor de Europese Unie Lucio Guerrato, het hoofd van de EU-missie in Marokko. De totale kosten van de weg zouden rond de 136 miljoen euro bedragen.

Grens met Algerije blijft dicht

Op 16 november 2000 overlegde de Marokkaanse minister van Binnenlandse zaken Ahmed Midaoui met zijn Algerijnse ambtgenoot Noureddine Zerhouni over heropening van de grens. Deze was al zes jaar gesloten, hetgeen een ernstige belemmering vormde voor de handel tussen beide landen. De gesprekken leidden echter niet tot een doorbraak.

(Vorige berichten pag. 427/3 e.v. - 2000)

Samenstelling regering (27 september 2000)

President
Maaouya Ould Sid'Ahmed TAYA

Premier
Cheikh El Avia Ould Mohamed KHOUNA

Minsters:
Ambtenarenzaken, Arbeid, Jeugd en Sport
Baba Ould SIDI
Binnenlandse zaken, Post en Telecommunicatie
Dah Ould Abdel JELIL
Buitenlandse zaken en Samenwerking
Ahmed Ould SID'AHMED
Cultuur, Islamitische zaken
Isselmou Ould Sid'El MOUSTAPHE
Defensie
Kaba Ould ELEYA
Economische zaken en Ontwikkeling
Mohamed Ould NANI
Financiën
Kamara Ali GUELADIO
Gezondheidszorg, Sociale zaken
Mohamed Salem Ould MERZOG
Handel, Ambacht en Toerisme
Abdoul Hamet DIOP
Justitie
Lemrabott Sidi Mahmoud Ould CHEIKH AHMED
Onderwijs
Sidi Mokhtar Ould NAJI
Parlementaire relaties
Rachid Ould SALAH
Visserij, Maritieme economie
Mohamed el Mokhtar Ould ZAMEL
Mijnbouw en Industrie
Shagh Ould RAJEL
Plattelandsontwikkeling en Milieu
Ahamdy Ould HAMADY
Transport, Bevoorrading
Amadou Racine BA
Water, Energie
Cheikh Ahmed Ould ZAHAF

MAURITANIË

BINNENLAND

Verdachte van terroristische connecties vrijgelaten

Op 19 februari 2000 stelde de Mauritaanse politie Mohamedou Ould Slahi op vrije voeten nadat hij bijna een maand lang door onder andere de Amerikaanse FBI was verhoord wegens vermeende banden met de van terrorisme verdachte Saoedi-Arabische zakenman Osama bin Laden. Elf dagen eerder waren vier andere verdachten wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten.

Oppositieleider vrijgelaten

Op 29 april 2000 lieten de Mauritaanse autoriteiten de oppositieleider Ahmed Ould Daddah van de Unie van Democratische krachten (UFD) vrij nadat hij vijf dagen eerder was gearresteerd wegens vermeende opruiing tot geweld. Volgens zijn advocaat was Daddah van plan geweest om onder andere de financiële verrijking van president Taya's entourage op een door de autoriteiten verboden UFD-bijeenkomst aan de kaak te stellen.
Ould Daddah was eerder in 1998 voor de rechter gedaagd wegens het verstoren van de openbare orde en het aansporen tot intolerantie.

Ministerswisselingen

Op 12 september 2000 kondigde president Taya een groot aantal ministerswisselingen aan. Zoals gewoon in Mauritanië werden er geen redenen gegeven voor de kabinetswijzigingen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met Israël leiden tot binnenlandse onrust

Israëlische parlementariërs bezoeken Mauritanië

Op 9 april 2000 sloot een groep Israëlische parlementariërs een omstreden vijfdaags bezoek aan Mauritanië af met de ondertekening van een akkoord met hun Mauritaanse parlementaire collegae dat voorzag in de oprichting van een stichting die de vrede tussen beide landen moest bevorderen. Politici van de oppositie en Arabische groepen in Mauritanië veroordeelden de toenemende warme relaties met Israël.
In oktober 1999 had Mauritanië, na Egypte en Jordanië, alle diplomatieke banden met Israël hersteld waarmee het zich de woede van veel Arabische landen op de hals haalde.

Steun voor Palestijnse staat met Jeruzalem als hoofdstad

Op 26 april 2000 zei president Taya dat Mauritanië het streven naar een Palestijnse staat met Jeruzalem als hoofdstad ondersteunde en riep Israël op om haar troepen volledig terug te trekken uit de Hoogten van Golan en Zuid-Libanon. Taya, die een driedaags bezoek aan Marokko bracht, riep ook op tot opheffing van de VN-sancties tegen Irak. In 1999 had Mauritanië na het herstel van de diplomatieke banden met Israël, alle relaties met Irak verbroken.

Regeringsgezinde Mauritaniërs demonstreren voor Palestijnen

Op 14 oktober 2000 demonstreerden meer dan 15.000 Mauritaniërs in de hoofdstad Nouakchott op initiatief van de regerende Democratische en Sociale Republikeinse Partij (PRDS) voor vrede in het Midden-Oosten waar sinds twee weken bloedige confrontaties plaatsvonden tussen Palestijnen en Israëlische veiligheidstroepen. De demonstranten vroegen de internationale gemeenschap om bescherming van de Palestijnen. Ze vroegen niet om het verbreken van de diplomatieke relaties met Israël, wat Mauritaanse oppositiegroepen enkele dagen eerder wél hadden geëist.

Oppositieleden gearresteerd

Op 9 november 2000 arresteerde de politie vier hoge functionarissen van de oppositionele Unie van Democratische Krachten – nieuw tijdperk (UFD-EN) wegens vermeende samenzwering tot geweld en activiteiten tegen het staatsbelang. De UFD-EN van Ahmed Ould Daddah was een tiental dagen eerder door de regering verboden nadat de partij had gepleit voor het verbreken van de diplomatieke relaties met Israël en het initiatief had genomen tot een aantal anti-Israëlische demonstraties. De vier functionarissen kwamen op 25 november weer op vrije voeten.

Regering haalt Franse radiozender uit de lucht

Op 21 november 2000 verbood de regering de doorgifte van FM-uitzendingen van de Franse radiozender Radio France International (RFI) omdat de zender tendentieuze informatie tegen Mauritanië zou verspreiden. RFI bracht het uitzendverbod in verband met het Palestijns-Israëlische conflict.

Regering veroordeelt Israëlisch geweld tegen Palestijnen

De regering veroordeelde op 22 november 2000 het Israëlische geweld tegen Palestijnse burgers en vroeg verder om het beëindigen van de Israëlische blokkades van Palestijnse steden en om terugtrekking van de Israëlische troepen. De regeringswoordvoerder Salah benadrukte echter dat de regering de diplomatieke banden met Israël ondanks het geweld niet zou verbreken.

Oppositieleider na drie dagen vrijgelaten

Op 12 december 2000 lieten de veiligheidstroepen oppositieleider Ahmed Ould Daddah (UFD-EN) vrij. Hij was drie dagen eerder op het vliegveld gearresteerd nadat hij in Frankrijk een vergadering van de Socialistische partij had bijgewoond, die haar steun uitsprak voor Daddah's UFD-EN die in oktober was verboden na demonstraties tegen het Israëlische geweld tegen protesterende Palestijnen.

Onafhankelijk weekblad verboden

De regering verbood op 17 december 2000 zonder officiële reden het onafhankelijke Mauritaanse weekblad *El Alam*. Volgens politieke bronnen had het verbod mogelijk te maken met de verslaggeving in *El Alam* over de binnenlandse politiek, met name de reeks demonstraties tegen de diplomatieke relaties tussen Israël en Mauritanië.

Waterconflict met Senegal opgelost

Waterconflict leidt tot spanningen met Senegal

Op 3 juni 2000 liepen de spanningen tussen Mauritanië en Senegal op na berichten dat de nieuwe Senegalese president Wade had besloten om oude irrigatieplannen te gaan uitvoeren waardoor meer water zou worden gepompt uit de rivier Senegal die de beide landen van elkaar scheidt. Volgens Mauritanië zou dit ten koste gaan van de Mauritaanse landbouw en in strijd zijn met het bilaterale akkoord tussen beide landen over de waterverdeling. De spanningen leidden direct tot een uittocht van Mauritaniërs uit Senegal die een herhaling vreesden van de geweldsuitbarstingen in 1989 waarbij honderden Mauritaanse migranten omkwamen.

Senegal haalt staatsburgers terug uit Mauritanië

Op 7 juni 2000 maakte de Senegalese regering bekend dat zij op verzoek van de Mauritaanse regering alles in het werk zou stellen om al haar staatsburgers in Mauritanië naar Senegal terug te halen. De Senegalese regering voegde eraan toe dat zij geen onmiddellijke plannen had om water uit de rivier Senegal te onttrekken en verzocht de Mauritaniërs in Senegal, die volgens haar niets hadden te vrezen, om in het land te blijven. Mauritanië daarentegen verzocht haar staatsburgers in Senegal om naar Mauritanië terug te keren.
Op 10 juni schortte de Mauritaanse regering de uitzetting van Senegalezen uit Mauritanië op.

Waterconflict na besprekingen opgelost

Op 18 juni 2000 verklaarden de Mauritaanse president Taya en Senegalese president Wade, die voor overleg op bezoek was in Mauritanië, dat zij het waterdispuut hadden opgelost. Volgens Wade waren er misverstanden geweest maar waren die tijdens de besprekingen opgehelderd.

(Vorige berichten pag. 62/2 - 2000)

Aflevering nr. 3161

ALGERIJE
Opnieuw moordpartijen door moslimrebellen 53
Congres FFS om interne verschillen 54
Premier treedt onverwacht af 54
Amnestie voor gewone gevangenen 55

BELGIË
Kritiek op asielbeleid bereikt hoogtepunt 8
Brussels parlement: maatregelen tegen extreem-rechtse partijen 9
'Omvangrijke fraude bij Lernout&Hauspie' 9
Steeds meer verdachte transacties aangemeld 10
Arrestatiebevel tegen Yerodia gehandhaafd 10

CHINA
Honderden tempels en kerken afgebroken 36
Rellen in Nanjing 37
Rechtstreeks verkeer met Taiwan toegestaan 37
Aanpak misdaad: 800 bendes opgerold 37

CONGO-BRAZZAVILLE
Binnenlandse strijd laait weer op 56
IMF keurt wederopbouwprogramma goed 58
Minstens 7 procent bevolking met HIV besmet 59
Grote vluchtelingenstroom uit DR Kongo 60
Centraal-Afrikaanse staten gaan waterbeheer verbeteren 60

DUITSLAND
Kohl beschuldigt pers van karaktermoord 11
Parlement achter verbod NPD 11
Werkloosheid het laagst in vijf jaar 11
Regering en vakbonden eens over hervorming pensioenstelsel 12
BSE-crisis treft Duitsland 12

ESTLAND
Ministers overleven moties van wantrouwen 12
'Estland minst corrupt van de Baltische staten' 12
Overleg EU en Estland over monetair en fiscaal beleid 13
EU positief over wijzigingen taalwet 13
Helft van de bevolking voorstander van toetreding NAVO 13

FRANKRIJK
Generaalspleidooi voor erkenning Franse martelingen in Algerije 13
Nationale Assemblee wijzigt verkiezings-kalender 2002 14
Kosten Crédit Lyonnais-debacle geschat op 22 miljard euro 14
Rechtbank veroordeelt tien ETA-activisten 14
Frankrijk op twee na grootste wapenexporteur ter wereld 15

GROOT-BRITTANNIË
Labour behoudt zetel West Bromwich West 15
Millennium Dome sluit deuren 15
Fonds moet kinderarmoede bestrijden 16
Plan voor aanpak armoede platteland 16
Kwart Britten overlijdt aan kanker 16
Regering verlaagt leeftijd voor homoseksuele contacten 17
'Leger in deplorabele staat' 17
Noord-Ierse vredesoverleg verdaagd 17

INDIA
Nieuwe deelstaten Chhattisgarh, Uttanrachal en Jharkhand 39
'Manipur glijdt af naar anarchie' 40
Premier West-Bengalen treedt af 40
Vervuilende industrieën moeten vertrekken 40
Fonds voor bevolkingspolitiek opgericht 41
Milieuactivisten verliezen strijd tegen dam 41
Geweld in Kashmir duurt voort ondanks bestand 42

ISRAËL
Palestijnen in opstand na mislukken vredesbesprekingen 29
Betrekkingen met Libanon weer gespannen 32
Israël veroordeeld door de VN 32
Arabische Liga unaniem tegen Israël 32

LETLAND
Regeringscrisis na ontslag minister 21
Onenigheid over privatisering elektriciteits-maatschappij 22
Invoerrechten op EU-producten opgeheven 23
Letland dichter bij toetreding tot EU 23

LIBIË
Nieuwe ontwikkelingen in Lockerbie-proces 60
Gaddafi lekt slotverklaring 62
Betogingen tegen berechting Gaddafi 62
Dag van rouw wegens deportaties 62

LITOUWEN
Procedure parlementsverkiezingen veranderd 23
Gedeeltelijke korting op pensioenen 24
'Baltische staten zetten positieve stappen op weg naar EU-lidmaatschap' 24

MAROKKO
Vrouwen als imams toegelaten 63
Ingrijpende kabinetswijzigingen 63
Privatisering luchtvaartmaatschappij RAM uitgesteld 64
Grote drugsvangsten 64
HRAC onderzoekt meer dan 5.000 mensen-rechtenschendingen 65
Grens met Algerije blijft dicht 66

MAURITANIË
Oppositieleider vrijgelaten 66
Waterconflict met Senegal opgelost 67

NEDERLAND
Ernstige rellen in Den Bosch 5
Aanslagen van Molukse splintergroep 5
Grote staking bij de spoorwegen 5
Belastingherziening voorlopig voltooid 6
OM treft schikking in zaak Clickfonds 6
Kamer wil geen olieboringen in Biesbosch 7
Rivieren krijgen weer de ruimte 7
Homo's en lesbiennes kunnen trouwen en adopteren 8

PAKISTAN
Tweemaal levenslang voor ex-premier Sharif 44
Gerechtshof stelt Musharraf ultimatum 45
Eerste verjaardag nieuwe bewind verloopt rustig 45
Miljoenen mensen op vlucht door droogte 47
Geweld tegen vrouwen toegenomen 47
Minister sluit gebruik nucleaire wapens niet uit 48
Musharraf houdt vast aan stop op kernproeven 48
Grenzen dicht voor Afghaanse vluchtelingen 49

PALESTIJNSE GEBIEDEN
Onrust neemt vorm aan van een nieuwe Intifada 34
Wereldbank helpt Palestijnen 35
Daling toerisme 36
Executie van 'collaborateur' 36

RUSSISCHE FEDERATIE
Poetin wil minder politieke partijen 25
Staatsdoema en Federatieraad keuren begroting 2001 goed 25
Rusland krijgt kernafval uit andere landen 25
Afspraken met VS tegen onbedoelde nucleaire oorlog 26

THAILAND
Overstromingen 49
Premier gedwongen nieuwe verkiezingen uit te schrijven 50

VERENIGDE STATEN
George W. Bush wordt nieuwe president 26
Milieuverdrag met Canada 28
Executie uitgesteld; eerst onderzoek naar racisme in rechtspraak 28
Olie- en mijnbouwgiganten tekenen mensen-rechtenverdrag 28

VIETNAM
Historisch bezoek Amerikaanse president Clinton aan Vietnam 51
Duizenden boeken en video's vernietigd 52

KHA

uitgever:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen te geschieden vóór 1 januari van het lopende jaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

EC: POLITIEKE ZAKEN

Prodi waarschuwt voor ontsporing Europese Commissie

De voorzitter van de Europese Commissie, Romano Prodi, gaf op 15 februari 2000 in het Europees Parlement een toelichting op zijn programma voor de komende vijf jaar. Prodi achtte de tijd rijp voor een radicale decentralisering van de Brusselse bevoegdheden. Als voorbeeld noemde hij het mededingingsbeleid. Nu de interne markt een feit was, diende het opsporen en bestrijden van concurrentievervalsing weer voornamelijk een taak van nationale overheden en rechtbanken te worden. Daarnaast bepleitte hij meer participatieve democratie, 'een democratie waarop je de hand kan leggen'.
Prodi noemde als zijn prioriteiten: beter bestuur, veiligheid in en buiten Europa, economisch herstel en een betere kwaliteit van leven. Ook een hogere opkomst voor de verkiezingen van het Europees Parlement in 2004 achtte hij van groot belang. De Europese Commissie zou zich op deze onderwerpen moeten concentreren en veel andere kwesties laten vallen, stelde hij. Te veel secundaire activiteiten zouden door interne problemen tot ontsporing van de Commissie leiden en tot een personeelstekort, aldus Prodi.
Een witboek over de nieuwe vormen van bestuur in Europa zou tegen de lente van 2001 klaar zijn. Dat moest tevens nieuwe verhoudingen tussen de EU-instellingen onderling vastleggen. De teneur van de meeste reacties van europarlementariërs op Prodi's plannen was dat ze veel te vaag waren.

Onschendbaarheid Cresson onvoorwaardelijk opgeheven

Het Brusselse parket werd op 23 februari 2000 officieel door de Europese Commissie op de hoogte gesteld van de opheffing van de onschendbaarheid van het voormalige Commissielid Edith Cresson. In februari was de voormalige Franse premier betrokken geraakt bij de schandalen rond het Franse staatsoliebedrijf Elf. Het studiebureau dat Edith Cresson samen met de Franse groep Schneider had opgericht, zou van het Zwitserse filiaal van Elf achttien miljoen frank (ca. 2,75 miljoen euro) hebben ontvangen voor 'onbewezen' diensten.
De Brusselse onderzoeksrechter Jean-Claude van Espen startte begin 1999 een onderzoek naar de vraag of er bij de toewijzing van subsidies van het Leonardo-programma van de Europese Commissie geen sprake was geweest van valsheid in geschrifte, corruptie, oplichting of misbruik van vertrouwen. In juni van dat jaar kwamen daar ook onregelmatigheden van het kabinet-Cresson bij. De tandarts van Cresson, René Berthelot, zou door de Europese Commissie vorstelijk betaald zijn voor adviezen die niets voorstelden.

'Europees Parlement lijdt aan vriendjespolitiek'

Het Europees Parlement maakt zich schuldig aan vriendjespolitiek, bedenkelijke aanbestedingen en een gebrekkige controle op het gebouwenbeleid. Dat bleek uit een rapport van het parlement zelf over de uitvoering van de begroting 1998 en uit een intern verslag van de financieel controleur van het EP, die op 31 maart 2000 openbaar werden.
Inadequaat management, gebrek aan goed opgeleid personeel en gebrek aan verantwoordelijkheidszin van ambtenaren waren verantwoordelijk voor een foute afhandeling van bijna tien procent van alle rekeningen, aldus de controleur. In 1998 en 1999 verdwenen meer dan 11.000 stukken uit de inventaris van het parlement, voor een totale aankoopwaarde van meer dan 5,2 miljoen euro. Na de bouw van het nieuwe EP-gebouw in Straatsburg kwam er voor ca. 27 miljoen euro aan schadeclaims van onderaannemers. Een ander punt van kritiek was dat de helft van de contracten die het parlement aanging, via onderhandse procedures werd gegund, hoewel dat een uitzonderingsprocedure behoorde te zijn.
Het Europees Parlement verloor bij het Europees Hof van Justitie ook veel rechtszaken aangespannen door EP-personeel, omdat promotie of banen blijkbaar vaker als gunst aan vrienden, kennissen en partijgenoten werden toegekend dan op grond van ervaring of opleiding. Het Hof had het Europees Parlement al beschuldigd van totale minachting voor het Hof en machtsmisbruik.

Gratis bellen voor vragen over Europese Unie

De Europese Unie opende op 1 april 2000 een pan-Europees belcentrum in Brussel dat vragen van burgers en bedrijven uit de hele unie in de eigen taal zou beantwoorden. De verbinding was gratis. Het centrum werd op poten gezet door Techteam Europe, een dochterbedrijf van het Amerikaanse Techteam, dat al in 1996 een pan-Europees call centre in Brussel opende. Het centrum maakte gebruik van één enorme Europaserver waarop meer dan een miljoen documenten waren samengebracht. De medewerkers konden ook doorverwijzen naar diverse departementen van het Europese bestuursapparaat.

Plan voor oprichting civiele interventiemacht

De Europese Commissie werd op 11 april 2000 wat concreter over de oprichting van een civiele interventiemacht die in het geweer zou moeten komen bij financiële crises, toezicht op verkiezingen, schendingen van mensenrechten, steun aan de media, verwijdering van mijnen politietraining en wederopbouw na rampen. Daarvoor zou in de EU-begroting van 2001 30 miljoen euro moeten worden vrijgemaakt en in de jaren tot 2006 telkens 40 miljoen euro.
Op de EU-top van Helsinki in december 1999 was besloten de Unie uit te rusten met middelen en manschappen voor zowel militaire als sociale problemen, maar de Commissie leek tot ergernis van de neutrale EU-landen geen haast te hebben met de civiele poot.
De Europese Commissie wilde zelf het beheer van de civiele interventiemacht onder haar hoede nemen en de bevoegdheid hebben om geld voor interventies vrij te maken tot bedragen van vijf miljoen euro. Het totale bedrag van een interventie mocht wat de Commissie betreft de twaalf miljoen euro niet overschrijden. De Commissie wilde zich laten bijstaan door een verplicht te raadplegen crisiscomité met vertegenwoordigers van de lidstaten dat gekoppeld zou zijn aan de Europese raad (van regeringsleiders).

EU viert vijftigste verjaardag Schuman-verklaring in mineur

Op 8 en 9 mei 2000 werd door verscheidene Europese instellingen stilgestaan bij de toekomst van Europa, naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van het Schuman Plan, waarin de aanzet werd gegeven voor het streven naar de 'Verenigde Staten van Europa'.
Tijdens een academische zitting van het Europees Parlement zei voorzitster Nicole Fontaine te hopen dat de Europese Unie

haar teloorgegane visionaire dimensie zou hervinden. Voormalig voorzitter van de Europese Commissie Jacques Delors pleitte voor een federale structuur van Europa, die de burgers de kans zou bieden tot beter begrip van en meer participatie in de Europese instellingen. Andere sprekers richtten zich vooral op de uitdagingen van Europa de komende jaren. De toekomstige Europese Unie moet een gedecentraliseerd Europees netwerk worden in plaats van een gecentraliseerde Europese superstaat, stelde de huidige voorzitter van de Europese Commissie, Romano Prodi.

Tijdens een informeel overleg in de Zuid-Franse kustplaats Biarritz hielden de EU-ministers van Buitenlandse zaken een breed debat over de toekomst van Europa en stelden vast dat Europa als politiek project eigenlijk niet meer bestond. Europa was altijd opgebouwd rond 'mobiliserende projecten', maar die waren er niet meer. 'Een vrij bizarre vaststelling, gelet op de nakende uitbreiding van de Unie naar het oosten en de fundamentele wijzigingen die deze voor Europa meebrengt', schreef een correspondent van de Belgische *Financieel-Economische Tijd*. Enkele lidstaten spraken al eerder de hoop uit dat de lopende herziening van de basisverdragen van de EU, bedoeld om de toetreding van nieuwe lidstaten mogelijk te maken, de laatste ingrijpende hervorming zou zijn, na de opeenvolgende verdragswijzigingen van Maastricht en Amsterdam. Maar die hoop bleek ijdel in Biarritz. De meeste lidstaten rekenden op een nieuwe verdragswijziging, ergens in 2004, zodra de euro goed en wel was ingevoerd en de EU haar eigen militaire snelle interventiemacht had.

In de tweede helft van 2000 probeerden zowel Frankrijk als Duitsland de discussie over de toekomstige politieke vorm van de Europese Unie aan te zwengelen. De Duitse minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer bepleitte een federatieve structuur, terwijl Franse politici terugkeerden naar het oude idee dat al in de jaren '80 opgeld deed, om binnen de EU een kopgroep te vormen van bijvoorbeeld de oorspronkelijke zes landen die de Europese Gemeenschap vormden (Frankrijk, Duitsland, Italië en de Benelux-landen).

Europarlementsleden maken via internet documenten openbaar

Vijf europarlementsleden maakten op 15 mei 2000 bekend agenda's, ontwerpprapporten en amendementen van het Europees Parlement op een website (www.OpenUpEurope.com) te gaan publiceren, zodra ze beschikbaar waren voor de leden van het EP. De vijf, onder wie de Nederlandse Loesewies van der Laan van D66, de Belgische liberaal Dirk Sterckx en de voormalige Italiaanse onderzoeksrechter Antonio di Pietro, wilden op die manier het parlement dwingen zijn documenten sneller te publiceren op het internet en niet pas op de dag dat ze in het EP besproken werden. Europarlementsleden krijgen ze twee dagen eerder via het intranet van het parlement. Initiatiefneemster Van der Laan kreeg van parlementsvoorzitster Nicole Fontaine te horen dat dit tijdsverschil nodig was om de parlementsleden een adempauze te geven. De vijf waren echter van mening dat de documenten eerder openbaar gemaakt konden worden, omdat grote lobbyorganisaties de documenten ook eerder kregen.

Verzet tegen geheimhouding militaire documenten

Nicole Fontaine ging op aandringen van verscheidene parlementaire groepen op 20 oktober overstag om een klacht bij het Europees Hof van Justitie in te dienen tegen de beperkingen van het inzagerecht van het EP. In augustus had de secretaris-generaal van de EU-Raad, Javier Solana, bij de lidstaten geheimhouding van documenten afgedwongen die betrekking hadden op militaire zaken. Ook de Nederlandse regering stapte vanwege deze beperking van de openbaarheid naar het Luxemburgse hof.

Voorstel voor opvang vluchtelingen

Op 24 mei 2000 lanceerde de Europese Commissie een voorstel om minimumvereisten op te stellen voor de opvang van vluchtelingen uit crisisgebieden. Zij zouden na een besluit van de EU-raad (van regeringsleiders) behalve een verblijfsvergunning en onderdak ook toegang tot de arbeidsmarkt, sociale opvang en medische zorg dienen te krijgen, en hun kinderen recht op onderwijs. Zodra de situatie in een land het toeliet, kon de raad deze tijdelijke bescherming weer intrekken.

Op 20 september publiceerde de Commissie een verdergaand voorstel dat nationale praktijken niet zou afschaffen, maar de lidstaten wel verplichtte tot enkele basisregels van rechtvaardigheid, efficiëntie en beroepsmogelijkheden en tot een meer uniforme asielprocedure.

Gedragscode voor behoorlijk bestuur

De Europese Commissie gaf op 13 september 2000 haar fiat aan een gedragscode voor behoorlijk bestuur door het ambtelijk apparaat van de Commissie. EU-ambtenaren moesten volgens de code hoffelijk, objectief en onpartijdig zijn. Ze moesten hun beslissingen motiveren en betrokkenen inlichten over de beroepsmogelijkheden. Beslissingen moesten proportioneel en consistent zijn. De commissie moest binnen vijftien dagen antwoorden op correspondentie, in de taal van de oorspronkelijke brief. Wie klachten had over het gedrag van commissieambtenaren, kon voortaan op ieder directoraat-generaal zijn hart luchten bij een speciale klachtenambtenaar.

Eurojust tegen grensoverschrijdende criminaliteit

De EU-ministers van Justitie besloten op 30 november 2000 om Eurojust, de justitiële tegenhanger van de EU-politiedienst Europol, vanaf maart 2001 van start te laten gaan. Tegen die tijd zou iedere lidstaat één hoge rechter of procureur-generaal afvaardigen naar Brussel, waar Eurojust voorlopig zitting zou hebben. Eurojust zou zich vooral gaan bezighouden met grensoverschrijdende zware criminaliteit. Over de definitieve zetel van Eurojust zou later beslist worden.

Verdere afschaffing paspoortcontroles

De EU-ministers van Binnenlandse zaken besloten op 1 december 2000 om per 1 februari van het daaropvolgende jaar de visumplicht voor Bulgaren af te schaffen, maar niet voor Roemenen in verband met de aanhoudende emigratie van zigeuners uit dat land. Voor Groot-Brittannië en Ierland zouden Bulgaren nog steeds een visum moeten bemachtigen, omdat deze als enige EU-lidstaten niet waren toegetreden tot het Schengenverdrag.

Vanaf maart 2001 zou bovendien het Schengengebied worden uitgebreid met vijf landen die al langer een paspoortunie vormden: Denemarken, Zweden, Finland, Noorwegen en IJsland. Daardoor zouden onder meer de paspoortcontroles voor EU-burgers verleden tijd zijn.

De ministers besloten ook een alarmproce-

dure in werking te stellen om elkaar snel te informeren bij een toevloed van vluchtelingen en immigranten. Daartoe zou een netwerk van verbindingsofficieren worden opgericht.
Over de mogelijkheid om transporteurs te beboeten voor het vervoer van illegalen kon geen akkoord bereikt worden, onder meer door Nederlands verzet. Frankrijk had een boete van 5.000 euro voorgesteld.

Top van Nice bijna mislukt

Het werd de langste top uit de geschiedenis van de Europese Unie: de top van Nice, onder Frans voorzitterschap, begon op donderdag 7 december 2000 en eindigde pas in de vroege ochtend van maandag 11 december. De top stond in het teken van hervorming van de besluitvorming binnen de EU, met het oog op de toetreding in 2004 van nieuwe landen. Al op 8 december werd duidelijk dat de standpunten van de vijftien lidstaten op tal van punten onwrikbaar en onverzoenbaar waren.

Betogingen

Enkele duizenden betogers verzamelden zich op 7 december in Nice om te demonstreren tegen de negatieve effecten van de globalisering en de armoede in de EU. De manifestanten beantwoordden de traangassalvo's van de 5.000 man oproerpolitie die op de been was met stenen en flessen en richtten vernielingen aan in het centrum van Nice. Winkelruiten en ook verschillende banken moesten het ontgelden. De ramen van een kantoor van de BNP-bank werden stukgeslagen, waarna betogers het gebouw in brand staken. De schermutselingen tussen politie en betogers duurden voort tot in de late namiddag. Twintig politieagenten raakten gewond; vijf ervan moesten naar het ziekenhuis. De politie arresteerde zeven betogers. Ook aan de grens tussen Italië en Frankrijk, in Ventimiglia, kwam het tot botsingen: 1.400 Italianen die naar Nice wilden om er te betogen, mochten de Franse grens niet over.
Een andere betoging voor een Europese grondwet verliep vreedzaam. De dag tevoren was een grote betoging van de vakbonden door de straten van Nice getrokken. Zij betoogden voor een socialer Europa en voor de opname van het Handvest van de Grondrechten in het EU-verdrag, dat op 7 december plechtig werd ondertekend.

Schröder weigert vorming Frans-Duits machtsblok

Tijdens het eerste diner van de regeringsleiders op 8 december werd duidelijk dat de Franse president Jacques Chirac zich bleef vastklampen aan zijn idee van een Frans-Duitse as binnen de EU. Maar de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder voegde Chirac toe dat hij niet moest denken dat Frankrijk en Duitsland akkoorden konden sluiten waaraan de andere landen van de Europese Unie zich maar hadden aan te passen. De meningsverschillen tussen Duitsland en Frankrijk bleven voortduren tot maandagochtend, toen Chirac weigerde de dreigende totale mislukking van de top in Nice te voorkomen door toe te geven aan de eis dat Duitsland wegens zijn grotere bevolkingsomvang meer stemgewicht binnen de EU zou krijgen dan Frankrijk. Schröder gaf uiteindelijk toe omdat, zei hij, anders 'de relatie zou zijn aangetast op een manier die wij wilden vermijden'.

'Krankzinnig' Frans werkstuk

Verbijstering ontstond bij de delegaties, toen de regeringsleiders wilden beginnen met onderhandelingen over kwesties die rechtstreeks met de machtspositie van de lidstaten te maken hadden en het gebruikelijke document met voorstellen van het voorzitterschap bleek te ontbreken. Frankrijk had op diplomatiek niveau al een half jaar over alle punten onderhandeld, president Chirac had een reis langs alle EU-hoofdsteden gemaakt, 'maar Frankrijk leek de notities met de standpunten van de lidstaten te zijn kwijtgeraakt', zoals een Finse diplomaat zei.
Chirac koos voor een onderhandelingsmethode – de 'biechtstoel' – die doorgaans pas aan het einde van een top werd toegepast als laatste redmiddel om de obstakels uit de weg te ruimen. Hij ontbood de regeringsleiders één voor één bij hemzelf en zijn premier Lionel Jospin om hen te laten vertellen wat zij minimaal eisten en tot welke concessies zij bereid waren. Daarna verzocht hij iedereen te gaan slapen en de volgende dag de onderhandelingen te beginnen op basis van een werkdocument van het voorzitterschap. Dat werkstuk werd door de Zweedse premier Persson als 'krankzinnig' betiteld. Andere regeringsleiders uitten hun woede erover in soortgelijke bewoordingen.

Afspraken over besluitvorming

Om half vijf in de morgen van 11 december werd men het dan toch eens over enkele belangrijke punten.
De omvang en samenstelling van de Europese Commissie, die nu 20 leden telde, zouden tot 2005 intact blijven. Daarna leverden de grote landen één commissaris in en kregen nieuwe EU-lidstaten het recht één commissaris aan te wijzen. Had de Commissie een maximale omvang van 27 leden bereikt, dan zou de EU werken met een kleinere Commissie en zouden de lidstaten bij toerbeurt commissarissen aanwijzen.
Over de stemverdeling in de Raad van Ministers, het besluitvormende orgaan van de EU, werd afgesproken dat in de toekomst, na de toetreding van twaalf nieuwe lidstaten, het totaal aantal stemmen zou worden verhoogd van 87 naar 345, om te voorkomen dat de kleine landen verhoudingsgewijs een te groot stemgewicht kregen. Van de 345 stemmen zouden er straks bijvoorbeeld 3 voor Malta zijn en elk 29 voor Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië. Nederland zou 13 stemmen krijgen, 2 minder dan Roemenië en 1 méér dan België, Griekenland, Hongarije, Portugal en Tsjechië.

Een van de belangrijkste uitdagingen voor de top van Nice was de afschaffing van het vetorecht voor de toekomst. Voor meerderheidsbeslissingen waren in de Raad van Ministers 62 stemmen (ruim 71 procent) van ten minste tien lidstaten nodig. Het vetorecht werd op enkele terreinen afgeschaft, zoals het veto op handelsverdragen. Meerderheidsbeslissingen vereisten straks een drievoudige meerderheid: van ten minste 255 stemmen (bijna 74 procent) in de Raad van Ministers, ten minste 14 van de 27 lidstaten en ten minste 62 procent van de bevolking.

Verder werd afgesproken de regel te veranderen dat lidstaten nauwere samenwerking tussen andere lidstaten konden tegenhouden door er hun veto over uit te spreken. Landen die in de toekomst op bepaalde terreinen (met uitzondering van defensie) verder wilden integreren, mochten dat doen. Wel werd daar de voorwaarde aan verbonden dat andere landen het recht hadden zich daarbij later aan te sluiten.

Andere punten waarover een akkoord werd bereikt, waren:
• Eurocomissarissen dienen in de toekomst

Op 7 december 2000 werd in Nice tijdens de vergadering van de Europese Raad het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie ondertekend. (*foto ANP*)

ontslag te nemen als de voorzitter van de Commissie daarom verzoekt met instemming van de rest van het college. Hiermee kan worden voorkomen dat de hele Commissie moet opstappen na wangedrag van een enkele Eurocommissaris zoals nu nog het geval is omdat het Europees Parlement alleen zijn vertrouwen in de gehele Commissie kan opzeggen.

- Het Europees Parlement krijgt in verband met de toetreding van nieuwe lidstaten maximaal 740 leden (in het Verdrag van Amsterdam was dit aantal nog 700). Nederland gaat met ingang van 2004 terug van 31 naar 25 zetels.
- In het verdrag wordt een procedure opgenomen om lidstaten onder toezicht te stellen als ernstige schendingen van EU-beginselen dreigen; deze procedure kan alleen in werking treden op voordracht van een derde van de lidstaten, van het Europees Parlement of van de Europese Commissie en als het besluit wordt genomen met 90 procent van de stemmen in de Raad van Ministers en met instemming van het EP.
- Op instigatie van Nederland is een paragraaf opgenomen over het reeds bestaande comité voor politieke en veiligheidsvraagstukken, dat onder leiding van de Raad van Ministers het EU-defensiebeleid moet uitvoeren.

Commissie en parlement ontevreden

De Europese Commissie en het Europees Parlement toonden zich daags na de top zeer ontevreden over de uitkomst. 'De ambitieuze agenda die we voor de Europese Raad in Nice en voor onszelf op weg naar Nice hadden, is niet volledig gehaald', erkende een woordvoerder van de Commissie. Commissievoorzitter Romano Prodi was van mening dat van Nice een slecht signaal uitging naar toekomstige generaties, omdat de EU steeds harder gedomineerd leek te worden door verdediging van nationale belangen.

Europarlementariërs uit vrijwel alle fracties hadden met name veel kritiek op de complexe afspraken over meerderheidsbesluitvorming en op de geringe terreinwinst die in Nice was geboekt bij het afschaffen van het vetorecht. Van de grote landen claimde alleen Italië geen vetorechten. Groot-Brittannië blokkeerde afschaffing van het vetorecht bij belastingkwesties en sociale zaken, Duitsland bij het asiel- en immigratiebeleid, Frankrijk bij culturele diensten en Spanje bij de structuurfondsen.

De beide waarnemers van het Europarlement in Nice, de Duitse christen-democraat Brok en de Griekse sociaal-democraat Tsatsos, zeiden dat het doel van de top, efficiëntere besluitvorming met het oog op de uitbreiding, niet werd bereikt. Zij noemden het resultaat rampzalig. 'Ik zou me kunnen voorstellen dat het parlement het verdrag afwijst', aldus Brok. Na de top moest nog gesleuteld worden aan de definitieve formulering van tal van paragrafen.

Handvest Europese grondrechten

Tijdens de top van Nice werd plechtig het *Handvest van de grondrechten van de Europese Unie* afgekondigd. Het lukte de voorstanders van deze 'grondwet' van de Europese Unie niet om een definitief handvest opgenomen te krijgen in de tekst van het Verdrag van Nice. Ook de Nederlandse Tweede Kamer was daarop tegen. Daardoor werd het – nog – geen document waaraan EU-burgers rechten zouden kunnen ontlenen.

Het Handvest was het resultaat van een volledig nieuwe procedure, die in grote lijnen als volgt is verlopen:

- de Europese Raad van Keulen (3-4 juni 1999) gaf een Conventie opdracht om een ontwerp op te stellen;
- de Conventie werd samengesteld in december 1999 en bestond uit 15 vertegenwoordigers van de staatshoofden en regeringsleiders van de EU-lidstaten, 30 vertegenwoordigers van de parlementen van de lidstaten (voor Nederland voormalig minister Ernst Hirsch Ballin en Michiel Patijn, voor België Karel de Gucht en Roger Lallemand), 16 vertegenwoordigers van het Europees Parlement en een enkele vertegenwoordiger van de voorzitter van de Europese Commissie. Op 2 oktober 2000 kwam de Conventie tot overeenstemming over het ontwerp;
- op 13/14 oktober 2000 gaf de Europese Raad van Biarritz unaniem zijn instemming met het ontwerp en leidde het door naar het Europese Parlement en de Commissie;
- het Europese Parlement gaf zijn instemming op 14 november en de Commissie op 6 december 2000;
- namens hun instelling ondertekenden de voorzitters van het Europese Parlement, de Raad en de Commissie het Handvest en kondigden het af op 7 december 2000 in Nice.

Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie bevat in één enkele tekst alle burgerlijke, politieke, economische en sociale rechten van de Europese burger en alle personen die op het grondgebied van de Unie verblijven. De rechten zijn geordend in zes grote hoofdstukken: Waardigheid van de persoon, Vrijheid, Gelijkheid, Solidariteit, Burgerschap, Gerechtigheid. Zij berusten meer in het bijzonder op de fundamentele rechten en vrijheden die erkend worden door de Europese Conventie van de rechten van de mens, de grondwettelijke tradities van de lidstaten van de Europese Unie, het Europees Sociaal Handvest van de

Raad van Europa en het Handvest van de sociale grondrechten van de werknemers van de Europese Gemeenschap, naast andere internationale overeenkomsten die door de Europese Unie of haar lidstaten ondertekend zijn.

De juridische status van het Handvest – m.a.w. zijn afdwingbaarheid door opname in het Verdrag betreffende de Europese Unie – werd door de Europese Raad van Keulen, die het initiatief voor de hele onderneming genomen had, ook besproken. De Conventie had haar ontwerp van Handvest opgesteld in het vooruitzicht van eventuele opname in het Verdrag, en het Europese Parlement had zich daar positief over uitgelaten. De Europese Raad van Nice besloot om de juridische status van het Handvest in het kader van het debat over de toekomst van de Europese Unie te behandelen, dat op 1 januari 2001 van start zou gaan.

Hieronder volgt de officiële tekst van het Handvest.

HANDVEST VAN DE GRONDRECHTEN VAN DE EUROPESE UNIE

Preambule

De volkeren van Europa hebben door onderling een steeds hechter verbond tot stand te brengen besloten een op gemeenschappelijke waarden gegrondveste vreedzame toekomst te delen.

Zich bewust van haar geestelijke en morele erfgoed vestigt de Unie haar grondslag op de ondeelbare en universele waarden van menselijke waardigheid en van vrijheid, gelijkheid en solidariteit; zij berust op het beginsel van de democratie en het beginsel van de rechtsstaat. Zij stelt de mens centraal in haar optreden door het burgerschap van de Unie in te stellen en een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid tot stand te brengen. De Unie draagt bij aan de instandhouding en de ontwikkeling van deze gemeenschappelijke waarden, met inachtneming van de verscheidenheid van de culturen en tradities van de volkeren van Europa, alsmede van de nationale identiteit van de lidstaten en van hun staatsinrichting op nationaal, regionaal en lokaal niveau; zij tracht een evenwichtige en duurzame ontwikkeling te bevorderen en verzekert het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal, alsmede de vrijheid van vestiging. Daartoe is het noodzakelijk de bescherming van de grondrechten in het licht van de ontwikkelingen in de maatschappij, de sociale vooruitgang en de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen te versterken door die rechten zichtbaarder te maken in een handvest.

Onder eerbiediging van de bevoegdheden en taken van de Gemeenschap en de Unie en van het subsidiariteitsbeginsel, bevestigt dit handvest de rechten die met name voortvloeien uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities en internationale verplichtingen van de lidstaten, uit het Verdrag betreffende de Europese Unie en de communautaire verdragen, uit het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, uit de door de Gemeenschap en de Raad van Europa aangenomen sociale handvesten, alsook uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Het genot van deze rechten behelst verantwoordelijkheden en plichten jegens de medemens, alsmede jegens de mensengemeenschap en de toekomstige generaties.
Derhalve erkent de Unie de hieronder vermelde rechten, vrijheden en beginselen.

I Waardigheid

Art. 1 Menselijke waardigheid

De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd.

Art. 2 Recht op leven

1. Eenieder heeft recht op leven.
2. Niemand wordt tot de doodstraf veroordeeld of terechtgesteld.

Art. 3 Recht op menselijke integriteit

1. Eenieder heeft recht op lichamelijke en geestelijke integriteit.
2. In het kader van de geneeskunde en de biologie moeten met name worden nageleefd:
- de vrije en geïnformeerde toestemming van de betrokkene, volgens de bij de wet bepaalde regels,
- het verbod van eugenetische praktijken, met name die welke selectie van personen tot doel hebben,
- het verbod om het menselijk lichaam en bestanddelen daarvan als zodanig als bron van financieel voordeel aan te wenden,
- het verbod van het reproductief klonen van mensen.

Art. 4 Verbod van folteringen en van onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen

Niemand mag worden onderworpen aan folteringen of aan onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen.

Art. 5 Verbod van slavernij en dwangarbeid

1. Niemand mag in slavernij of dienstbaarheid worden gehouden.
2. Niemand mag gedwongen worden dwangarbeid of verplichte arbeid te verrichten.
3. Mensenhandel is verboden.

II Vrijheden

Art. 6 Recht op vrijheid en veiligheid

Eenieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon.

Art. 7 Eerbiediging van het privé-leven en het familie- en gezinsleven

Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie.

Art. 8 Bescherming van persoonsgegevens

1. Eenieder heeft recht op bescherming van de hem betreffende persoonsgegevens.
2. Deze gegevens moeten eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag waarin de wet voorziet. Eenieder heeft recht op toegang tot de over hem verzamelde gegevens en op rectificatie daarvan.
3. Een onafhankelijke autoriteit ziet toe op de naleving van deze regels.

Art. 9 Recht te huwen en een gezin te stichten

Het recht te huwen en het recht een gezin te stichten worden gewaarborgd volgens de nationale wetten die de uitoefening van deze rechten beheersen.

Art. 10 Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé, zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.
2. Het recht op dienstweigering op grond van gewetensbezwaren wordt erkend volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen.

Art. 11 Vrijheid van meningsuiting en van informatie

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen.
2. De vrijheid en de pluriformiteit van de media worden geëerbiedigd.

Art. 12 Vrijheid van vergadering en vereniging

1. Eenieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging op alle niveaus, met name op politiek, vakverenigings- en maatschappelijk gebied, hetgeen het recht van eenieder omvat om met anderen vakverenigingen op te richten en zich erbij aan te sluiten voor de bescherming van zijn belangen.
2. Politieke partijen op het niveau van de Unie dragen bij tot de uiting van de politieke wil van de burgers van de Unie.

Art. 13 Vrijheid van kunsten en wetenschappen

De kunsten en het wetenschappelijk onderzoek zijn vrij. De academische vrijheid wordt geëerbiedigd.

Art. 14 Recht op onderwijs

1. Eenieder heeft recht op onderwijs, alsmede op toegang tot beroepsopleiding en bijscholing.
2. Dit recht houdt de mogelijkheid in om het verplichte onderwijs kosteloos te volgen.
3. De vrijheid om instellingen voor onderwijs op

te richten met inachtneming van de democratische beginselen en het recht van de ouders om zich voor hun kinderen te verzekeren van het onderwijs en de opvoeding die overeenstemmen met hun godsdienstige, levensbeschouwelijke en opvoedkundige overtuigingen, worden geëerbiedigd volgens de nationale wetten die de uitoefening ervan beheersen.

Art. 15 Recht op onderwijs

1. Eenieder heeft het recht te werken en een vrijelijk gekozen of aanvaard beroep uit te oefenen.

2. Iedere burger van de Unie is vrij om werk te zoeken, te werken, zich te vestigen of diensten te verrichten in iedere lidstaat.

3. Onderdanen van derde landen die op het grondgebied van de lidstaten mogen werken, hebben recht op arbeidsvoorwaarden die gelijkwaardig zijn aan die welke de burgers van de Unie genieten.

Art. 16 Vrijheid van ondernemerschap

De vrijheid van ondernemerschap wordt erkend overeenkomstig het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken.

Art. 17 Recht op eigendom

1. Eenieder heeft het recht de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Aan niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits zijn verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de goederen kan worden geregeld bij de wet voorzover het algemeen belang dit vereist.

2. Intellectuele eigendom is beschermd.

Art. 18 Asielrecht

Het recht op asiel is gegarandeerd met inachtneming van de voorschriften van het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 en het Protocol van 31 januari 1967 betreffende de status van vluchtelingen, en overeenkomstig het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

Art. 19 Bescherming bij verwijdering, uitzetting en uitlevering

1. Collectieve uitzetting is verboden.

2. Niemand mag worden verwijderd of uitgezet naar dan wel uitgeleverd aan een staat waarin een ernstig risico bestaat dat hij aan de doodstraf, aan folteringen of aan andere onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen wordt onderworpen.

III Gelijkheid

Art. 20 Gelijkheid voor de wet

Eenieder is gelijk voor de wet.

Art. 21 Non-discriminatie

1. Elke discriminatie, met name op grond van geslacht, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuigingen, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een handicap, leeftijd of seksuele geaardheid, is verboden.

2. Binnen de werkingssfeer van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en het Verdrag betreffende de Europese Unie en onverminderd de bijzondere bepalingen van die Verdragen, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden.

***Art. 22** Culturele, godsdienstige en taalkundige verscheidenheid*

De Unie eerbiedigt de culturele, godsdienstige en taalkundige verscheidenheid.

***Art. 23** Gelijkheid van mannen en vrouwen*

De gelijkheid van mannen en vrouwen moet worden gewaarborgd op alle gebieden, met inbegrip van werkgelegenheid, beroep en beloning.

Het beginsel van gelijkheid belet niet dat maatregelen gehandhaafd of genomen worden waarbij specifieke voordelen worden ingesteld ten voordele van het ondervertegenwoordigde geslacht.

Art. 24 Rechten van het kind

1. Kinderen hebben recht op de bescherming en de zorg die nodig zijn voor hun welzijn. Zij mogen vrijelijk hun mening uiten. Aan hun mening in aangelegenheden die hen betreffen wordt passend belang gehecht in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid.

2. Bij alle handelingen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden verricht door overheidsinstanties of particuliere instellingen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

3. Ieder kind heeft er recht op regelmatig persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met zijn beide ouders te onderhouden, tenzij dit tegen zijn belangen indruist.

Art. 25 Rechten van ouderen

De Unie erkent en eerbiedigt het recht van ouderen om een waardig en zelfstandig leven te leiden en om aan het maatschappelijk en cultureel leven deel te nemen.

Art. 26 Integratie van personen met een handicap

De Unie erkent en eerbiedigt het recht van personen met een handicap op maatregelen die beogen hun zelfstandigheid, hun maatschappelijke en beroepsintegratie en hun deelname aan het gemeenschapsleven te bewerkstelligen.

IV Solidariteit

Art. 27 Recht op voorlichting en raadpleging van de werknemers binnen de onderneming

De werknemers of hun vertegenwoordigers moeten zekerheid krijgen dat zij op de passende niveaus tijdig worden voorgelicht en geraadpleegd, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken voorzien.

Art. 28 Recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie

De werkgevers en werknemers of hun respectieve organisaties hebben, overeenkomstig het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken, het recht om op de passende niveaus collectief te onderhandelen en collectieve arbeidsovereenkomsten te sluiten en om, in geval van belangenconflicten, collectieve acties te ondernemen ter verdediging van hun belangen, met inbegrip van staking.

Art. 29 Recht op toegang tot arbeidsbemiddeling

Eenieder heeft recht op toegang tot gratis arbeidsbemiddeling.

Art. 30 Bescherming bij kennelijk onredelijk ontslag

Iedere werknemer heeft recht op bescherming tegen kennelijk onredelijk ontslag overeenkomstig het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken.

Art. 31 Rechtvaardige en billijke arbeidsomstandigheden en -voorwaarden

1. Iedere werknemer heeft recht op gezonde, veilige en waardige arbeidsomstandigheden.

2. Iedere werknemer heeft recht op een beperking van de maximumarbeidsduur en op dagelijkse en wekelijkse rusttijden, alsmede op een jaarlijkse vakantie met behoud van loon.

Art. 32 Verbod van kinderarbeid en bescherming van jongeren op het werk

Kinderarbeid is verboden. De minimumleeftijd voor toelating tot het arbeidsproces mag niet lager zijn dan de leeftijd waarop de leerplicht ophoudt, onverminderd voor jongeren gunstiger regels en behoudens beperkte afwijkingen.

Werkende jongeren moeten arbeidsvoorwaarden krijgen die aangepast zijn aan hun leeftijd en moeten worden beschermd tegen economische uitbuiting en tegen elke arbeid die hun veiligheid, gezondheid, lichamelijke, geestelijke, morele of maatschappelijke ontwikkeling kan schaden of hun opvoeding in gevaar kan brengen.

Art. 33 Gezin en beroepsleven

1. Het gezin geniet bescherming op juridisch, economisch en sociaal vlak.

2. Teneinde beroep en gezin te kunnen combineren heeft eenieder recht op bescherming tegen ontslag om een reden die verband houdt met moederschap, alsmede recht op betaald moederschapsverlof en recht op ouderschapsverlof na de geboorte of de adoptie van een kind.

Art. 34 Sociale zekerheid en sociale bijstand

1. De Unie erkent en eerbiedigt het recht op toegang tot sociale zekerheidsvoorzieningen en sociale diensten die bescherming bieden in gevallen zoals moederschap, ziekte, arbeidsongevallen, afhankelijkheid of ouderdom, alsmede bij verlies van arbeid, onder de door het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden.

2. Eenieder die legaal in de Unie verblijft en zich daar legaal verplaatst heeft recht op sociale zekerheidsvoorzieningen en sociale voordelen overeenkomstig het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken.

3. Om sociale uitsluiting en armoede te bestrijden erkent en eerbiedigt de Unie het recht op sociale bijstand en op bijstand ten behoeve van huisvesting, teneinde al diegenen die niet over voldoende middelen beschikken een waardig bestaan te verzekeren, onder de door het Gemeenschapsrecht en de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden.

Art. 35 Gezondheidsbescherming

Eenieder heeft recht op toegang tot preventieve gezondheidszorg en op medische verzorging onder de door de nationale wetgevingen en praktijken gestelde voorwaarden. Bij de vast-

stelling en uitvoering van het beleid en de maatregelen van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid gewaarborgd.

Art. 36 Toegang tot diensten van algemeen economisch belang

De Unie erkent en eerbiedigt de toegang tot diensten van algemeen economisch belang zoals deze is geregeld in de nationale wetgevingen en praktijken, overeenkomstig het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, teneinde de sociale en territoriale samenhang van de Unie te bevorderen.

Art. 37 Milieubescherming

Een hoog niveau van milieubescherming en de verbetering van de kwaliteit van het milieu moeten in het beleid van de Unie worden geïntegreerd en overeenkomstig het beginsel van duurzame ontwikkeling worden gewaarborgd.

Art. 38 Consumentenbescherming

In het beleid van de Unie wordt een hoog niveau van consumentenbescherming verzekerd.

V Burgerschap

Art. 39 Actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement

1. Iedere burger van de Unie heeft het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement in de lidstaat waar hij verblijf houdt, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

2. De leden van het Europees Parlement worden gekozen door middel van rechtstreekse, vrije en geheime algemene verkiezingen.

Art. 40 Actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen

Iedere burger van de Unie heeft het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar hij verblijf houdt, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat.

Art. 41 Recht op behoorlijk bestuur

1. Eenieder heeft er recht op dat zijn zaken onpartijdig, billijk en binnen een redelijke termijn door de instellingen en organen van de Unie worden behandeld.

2. Dit recht behelst met name:

- het recht van eenieder te worden gehoord voordat jegens hem een voor hem nadelige individuele maatregel wordt genomen,
- het recht van eenieder om toegang te krijgen tot het dossier hem betreffende, met inachtneming van het gerechtvaardigde belang van de vertrouwelijkheid en het beroeps- en het zakengeheim,
- de plicht van de betrokken instanties om hun beslissingen met redenen te omkleden.

3. Eenieder heeft recht op vergoeding door de Gemeenschap van de schade die door haar instellingen of haar personeelsleden in de uitoefening van hun functies is veroorzaakt, overeenkomstig de algemene beginselen die de rechtsstelsels der lidstaten gemeen hebben.

4. Eenieder kan zich in een van de talen van de Verdragen tot de instellingen van de Unie wenden en moet ook in die taal antwoord krijgen.

Art. 42 Recht op toegang tot documenten

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft recht op toegang tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie.

Art. 43 Ombudsman

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht zich tot de ombudsman van de Unie te wenden over gevallen van wanbeheer bij het optreden van de communautaire instellingen of organen, met uitzondering van het Hof van Justitie en het Gerecht van eerste aanleg bij de uitoefening van hun gerechtelijke taak.

Art. 44 Recht van petitie

Iedere burger van de Unie en iedere natuurlijke of rechtspersoon met verblijfplaats of statutaire zetel in een lidstaat heeft het recht een verzoekschrift tot het Europees Parlement te richten.

Art. 45 Vrijheid van verkeer en van verblijf

1. Iedere burger van de Unie heeft het recht zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven.

2. De vrijheid van verkeer en van verblijf kan overeenkomstig het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap worden toegekend aan onderdanen van derde landen die legaal op het grondgebied van een lidstaat verblijven.

Art. 46 Diplomatieke en consulaire bescherming

Iedere burger van de Unie geniet op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan hij onderdaan is, niet vertegenwoordigd is, de bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat.

VI Rechtspleging

Art. 47 Recht op een doeltreffende voorziening in recht en op een onpartijdig gerecht

Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit Art. gestelde voorwaarden.

Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen.

Rechtsbijstand wordt verleend aan diegenen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, voorzover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen.

Art. 48 Vermoeden van onschuld en rechten van de verdediging

1. Eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.

2. Aan eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt de eerbiediging van de rechten van de verdediging gegarandeerd.

Art. 49 Legaliteitsbeginsel en evenredigheidsbeginsel inzake delicten en straffen

1. Niemand mag worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde.

Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien de wet na het begaan van het strafbare feit in een lichtere straf voorziet, moet die worden toegepast.

2. Dit Art. staat niet in de weg aan de berechting en bestraffing van iemand die schuldig is aan een handelen of nalaten dat ten tijde van het handelen of nalaten een misdrijf was volgens de door de volkerengemeenschap erkende algemene beginselen.

3. De zwaarte van de straf mag niet onevenredig zijn aan het strafbare feit.

Art. 50 Recht om niet tweemaal in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde delict te worden berecht of gestraft

Niemand wordt opnieuw berecht of gestraft in een strafrechtelijke procedure voor een strafbaar feit waarvoor hij in de Unie reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld overeenkomstig de wet.

VII Algemene bepalingen

Art. 51 Werkingssfeer

1. De bepalingen van dit handvest zijn gericht tot de instellingen en organen van de Unie met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel en tot de lidstaten, uitsluitend wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen. Derhalve eerbiedigen zij de rechten, leven zij de beginselen na en bevorderen zij de toepassing ervan, overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden.

2. Dit handvest schept geen nieuwe bevoegdheden of taken voor de Gemeenschap en voor de Unie en wijzigt de in de verdragen neergelegde bevoegdheden en taken niet.

Art. 52 Reikwijdte van de gewaarborgde rechten

1. Beperkingen op de uitoefening van de in dit handvest erkende rechten en vrijheden moeten bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen alleen beperkingen worden gesteld indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen beantwoorden.

2. De door dit handvest erkende rechten waaraan de communautaire verdragen of het Verdrag betreffende de Europese Unie ten grondslag liggen, worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen welke bij die verdragen zijn gesteld.

3. Voorzover dit handvest rechten bevat die corresponderen met rechten die zijn gegarandeerd door het Europees Verdrag tot bescherming van

de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zijn de inhoud en reikwijdte ervan dezelfde als die welke er door genoemd verdrag aan worden toegekend. Deze bepaling verhindert niet dat het recht van de Unie een ruimere bescherming biedt.

Art. 53 Beschermingsniveau

Geen der bepalingen van dit handvest mag worden uitgelegd als zou zij een beperking vormen van of afbreuk doen aan de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden welke binnen hun respectieve werkingssferen worden erkend door het recht van de Unie, het internationaal recht en de internationale overeenkomsten waarbij de Unie, de Gemeenschap of alle lidstaten partij zijn, met name het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, alsmede door de grondwetten van de lidstaten.

Art. 54 Verbod van misbruik van recht

Geen der bepalingen van dit handvest mag worden uitgelegd als zou zij het recht inhouden enige activiteit aan de dag te leggen of enige daad te verrichten met als doel de rechten of vrijheden die in dit handvest zijn erkend, teniet te doen of de rechten en vrijheden verdergaand te beperken dan door dit handvest is toegestaan.

EU gaat politieke partijen financieren

De Europese Commissie lanceerde op 24 januari 2001 een voorstel, dat de EU-lidstaten nog unaniem zouden moeten goedkeuren, om het werk van de Europese politieke partijen te financieren voor een bedrag van jaarlijks zeven miljoen euro. De Europese Rekenkamer en enkele Europarlementariërs hadden in 2000 het feit aan de kaak gesteld dat de in het Europees Parlement vertegenwoordigde partijen hun riante EU-vergoedingen gebruikten om activiteiten van hun nationale partijen te bekostigen.

Om in aanmerking te komen voor financiering moest een partij deelnemen aan het politieke leven in de EU-instellingen en representatief zijn. Een partij was representatief wanneer deze aan één van twee voorwaarden voldeed: zij had gekozen leden in het EP of in de nationale of regionale parlementen van ten minste een derde van de lidstaten; ofwel de partij haalde bij de jongste Europese verkiezingen ten minste vijf procent van de stemmen in een derde van de lidstaten. Met die criteria wilde de Commissie het systeem open houden voor nieuwe partijen, heette het officieel, maar deskundigen wezen meteen op de hoge drempel voor nieuwkomers die in deze voorwaarden besloten lag.

Op dat moment bestonden er vijf Europese partijen: sociaal-democraten, christen-democraten en conservatieven, liberalen, groenen en communisten. De Commissie stelde voor vijftien procent van het beschikbare EU-geld gelijk te verdelen over de bestaande partijen. De overige 85 procent moest tussen de partijen worden verdeeld naar rato van het aantal Europarlementsleden dat de partijen telden.

EC: FINANCIEEL-ECON. ZAKEN

Besluiten top van Lissabon stellen bedrijfsleven teleur

Op de Top van Lissabon die op 24 maart 2000 eindigde, namen regeringsleiders en staatshoofden van de EU-landen een groot aantal ambitieuze maar vage besluiten, zonder vast te leggen hoe deze kostbare plannen gefinancierd moesten worden. De EU-landen namen zich voor de komende tien jaar twintig miljoen banen te creëren. Scholen moesten zo snel mogelijk op internet worden aangesloten. De komende jaren moest een economische groei van jaarlijks drie procent mogelijk gemaakt worden en de arbeidsparticipatie van Europese burgers zou moeten stijgen van 61 procent begin 2000 naar, indien mogelijk, 70 procent. De liberalisering van de energiemarkt, van het goederenvervoer per spoor en van de posterijen moest worden versneld maar de eerder vastgestelde deadline van 2005 werd geschrapt.

Vooral het Europese bedrijfsleven was teleurgesteld. Voorafgaand aan de top had de Europese Werkgeversfederatie Unice in een open brief aangedrongen op grondige hervormingen ten behoeve van de 'Nieuwe Economie' in Europa. Unice had zelf een actieplan voorbereid, met maatregelen om belemmeringen voor de elektronische handel (e-commerce) op te ruimen. Toegang tot internet en telecomdiensten tegen betaalbare tarieven is essentieel, aldus Unice. Liberalisering van financiële diensten, energie, spoorwegen en luchtverkeer was ook belangrijk, aldus de werkgeversorganisatie. Innovatieve ondernemingen moesten worden gestimuleerd en beter beloond, door minder bureaucratische rompslomp, minder regels en minder belastingen. Andere voorwaarden voor ontwikkeling van de Nieuwe Economie waren volgens Unice toegang voor starters tot risicokapitaal en een snel en goedkoop EU-patent. Dat werd al jarenlang tegengehouden door vele lidstaten die hun eigen octrooibureaus trachtten te beschermen.

Geen nieuw BTW-regime voor EU-landen

De Europese Commissie besloot op 30 maart 2000 het streven naar een systeem van BTW-heffing in het land van herkomst van producten en diensten voorlopig in de ijskast te zetten. Sinds 1 januari 1993 was in Europa een overgangsregime voor de BTW van kracht. Particulieren betaalden BTW bij aankoop van een product of dienst, terwijl bedrijven de BTW inden in het land van bestemming. BTW-percentages konden variëren tussen de 15 en 25 procent. Het was altijd de bedoeling na deze overgangsperiode over te stappen op een definitief BTW-regime, met inning van de belasting in het land van herkomst en met uniformere tarieven.

Al in 1996 diende de Europese Commissie een voorstel in voor een dergelijk definitief BTW-regime. De meeste lidstaten zagen hierin echter een aantasting van hun fiscale bevoegdheden. De Europese Commissie wilde voorlopig de huidige BTW-regels vereenvoudigen, moderniseren en homogener maken en de enorme BTW-fraude in de EU-landen helpen aanpakken, die op vijf procent van de totale BTW-inkomsten werd geschat. Een van de gevolgen zou zijn dat in de naaste toekomst ook BTW betaald moest gaan worden over diensten en goederen waarover nog geen BTW werd geheven, zoals de post en de handel via internet.

Invallen bij Coca-Cola

De Europese Commissie viel op 18 mei 2000 voor een tweede keer bij vestigingen van Coca-Cola Enterprises binnen, dit keer in Londen en in het filiaal Brussel. De Commissie verdacht de frisdrankengigant van machtsmisbruik en verkooptechnieken die de concurrentie beknotten, zoals kortingen gerelateerd aan de afname en exclusiviteitscontracten of het uitrangeren van anderen door een bepaald oppervlak voor de verkoop in winkels te eisen. Coca-Cola ontkende de aantijgingen en gaf aan te willen meewerken aan verder onderzoek. De Belgische vestiging van Coca-Cola werd in 1999 door de Brusselse Rechtbank van Koophandel al veroordeeld wegens machtsmisbruik.

Invallen bij Duitse en Oostenrijkse uitgevers

Op 2 augustus 2000 vielen ambtenaren van de Europese Commissie binnen bij vijf Duitse en Oostenrijkse uitgevers en boek-

verkopers. De Commissie zocht naar bewijzen van afspraken over een boycot van boekverkopers die via internet werkten en de vaste boekenprijs in Duitsland niet hanteerden. De Oostenrijkse boekhandelsorganisatie Libro had hierover een klacht ingediend. Duitse uitgevers mochten in eigen land de vaste boekenprijs handhaven, maar andere hoefden dat niet te doen bij grensoverschrijdende handel.

BTW verplicht voor commerciële tolheffing op autowegen

Frankrijk, Groot-Brittannië en Ierland moeten BTW heffen op het gebruik van wegen, bruggen en tunnels waar tol geheven wordt. In landen waar de overheid tol heft, hoeft geen BTW geheven te worden, besliste het Europees Hof van Justitie op 12 september 2000. De Nederlandse regering was zeer ingenomen met het besluit, aangezien dit besluit de prijs zou drukken van de tol die de regering in de ochtendspits op zeer drukke autowegen wilde gaan heffen om iets aan het fileprobleem te doen.

Rekenkamer weer zeer kritisch over besteding EU-gelden

De Europese Rekenkamer hekelde in haar jaarlijks rapport over de besteding van alle EU-gelden dat op 14 november 2000 werd gepubliceerd de nog steeds hoge foutenmarge in de betalingen van de begroting 1999. Behalve wanneer de kritiek de landbouwsubsidies betrof, vermeldde het rapport niet welke landen hun EU-subsidies niet goed besteedden, hoewel het Europees Parlement hierom nadrukkelijk had verzocht. Volgens onbevestigde berichten zou de foutenmarge in 1999 zijn opgelopen tot zeven procent, tegen ongeveer vijf procent in de jaren daarvoor.
Ook de Europese Commissie ging niet vrijuit. Zij beschikte niet over het personeel en de middelen om een betrouwbaar boekhoudsysteem op te zetten, aldus de Rekenkamer, die opnieuw weigerde de betrouwbaarheidsverklaring te geven. Het boekhoudsysteem voor steun uit het Europees Sociaal Fonds bijvoorbeeld kon probleemloos door onbevoegden gekraakt worden. Het jaarverslag gaf een lange opsomming van fouten en tekortkomingen bij de controle op en uitwerking van contracten en aanbestedingsprocedures.

Groen licht voor verlaagde dieselaccijnzen

De Europese Commissie keurde op 15 november 2000 de verlenging goed van een pakket uitzonderingsmaatregelen en verlaagde accijnzen op olieproducten. Daaronder vielen ook de Nederlandse maatregelen om de transportsector fiscaal tegemoet te komen. De Commissie verlengde de maatregelen voor maximaal twee jaar. Bovendien zou onderzocht worden in hoeverre de maatregelen zich verdroegen met de EU-richtlijnen tegen bepaalde vormen van staatssteun aan bedrijven.

Regels voor handel via internet

De EU-ministers van Justitie besloten op 30 november 2000 dat geschillen over elektronische handel (e-commerce) uitgevochten mochten worden voor de rechtbank van het land waar de consument woonde. Om het vertrouwen van consumenten in e-commerce te bevorderen, dienden zij in eigen land vlot verhaal te kunnen halen. De ministers wilden vermijden dat online winkeliers zich moesten plooien naar de rechtsregels van vijftien EU-lidstaten. Dat zou ook strijdig zijn met de Europese richtlijn uit 1996 over internethandel die bepaalde dat het toezicht op e-commerce moest plaatsvinden in het land waar de aanbieder gevestigd was. Daarom besloten de EU-ministers elkaars regels op dit gebied te erkennen (voornamelijk vastgelegd in nationale burgerlijke wetboeken). Een procedure om alle nationale wetgeving te harmoniseren via Europese richtlijnen werd algemeen beschouwd als een veel te tijdrovend traject.

Europese film en digitale sector krijgen miljoenensteun

De Europese Commissie en de Europese Investeringsbank (EIB) lanceerden op 19 december 2000 nieuwe initiatieven om de Europese film en digitale sector te helpen. De komende drie jaar zou 500 miljoen euro voor de sector worden uitgetrokken. Dit bedrag kwam bovenop het EU-steunprogramma Media Plus, dat in januari 2001 zou starten en dat gedoteerd werd met een budget van 400 miljoen euro.
De EIB zou meer leningen gaan verstrekken aan banken die gespecialiseerd waren in de financiering van kleine audiovisuele bedrijfjes. Grote commerciële of publieke tvzenders konden bij de EIB terecht voor rechtstreekse financiering van het digitaliseren van hun apparatuur. Voor deze investeringen, die Brussel nodig achtte om Europa beter te doen concurreren met de Verenigde Staten, maakte de EU al tijdens de top van Lissabon in maart leningsfaciliteiten vrij ter hoogte van twaalf tot vijftien miljard euro, voor enkele jaren. Er werd ook geld uitgetrokken voor het ontwikkelen van 'eigen', Europese educatieve software. Die was eind 2000 nog voor 80 procent van Amerikaanse makelij.
Voor het eerst zou de EU ook in risicokapitaalfondsen voor de audiovisuele sector investeren. Daarvoor werd een bescheiden bedrag van 50 miljoen euro uitgetrokken, waarvan eind 2000 al 16,5 miljoen een bestemming had gevonden via het Finse Venture Capital for Creative Industries, dat durfkapitaal stopte in moderne, vooral Noord-Europese mediabedrijfjes. Tenslotte werd geld beschikbaar gesteld voor opleidingen voor 'subsidiologen' in de audiovisuele sector, voor acties om de Europese distributeurs beter te laten samenwerken en voor experimentele projecten, gericht op de ontwikkeling van diensten via internet, de exploitatie van filmarchieven en de ontwikkeling van digitale themazenders.
Ondanks een jaarlijkse groei van ongeveer tien procent van de Europese audiovisuele sector profiteren Europese mediabedrijven nog amper van de schaalvoordelen van de Europese interne markt, zei Eurocommissaris voor Onderwijs en Cultuur, Viviane Reding, tijdens de presentatie van de plannen.

Onderzoek naar misbruik staatssteun

Eind januari 2001 kwamen de Europese filmlobby's in aanvaring met Eurocommissaris voor Mededinging Mario Monti, die een onderzoek had gelast naar illegale staatssteun voor nationale filmbedrijven. François Ivernel van de *European Film Companies Alliance* (EFCA) durfde zelfs te beweren dat het onderzoek Hollywood aan de definitieve overwinning in Europa's bioscoopzalen zou helpen. Ivernel vertegenwoordigde het Franse Pathé, Studio Canal, het Luxemburgse CLT-UFA en het Britse Filmfour. Monti's kritiek gold vooral nationale (lees: Franse) steunmaatregelen waardoor Europese producenten verleid werden (een deel van) hun film in Frankrijk te produceren.

Vijfjarenplan voor steun aan kleine ondernemers

Op 18 januari 2001 werd het Meerjarenprogramma Onderneming en Ondernemerschap van de Europese Unie (MAP) bekend gemaakt. De EU zou van 2001 tot 2005 450 miljoen euro besteden ten gunste van het midden- en kleinbedrijf. Het betrof met name maatregelen om het aan meer risicokapitaal te helpen, de administratieve lasten terug te dringen en de innovatie te bevorderen. Het midden- en kleinbedrijf werd nu ook door de EU ontdekt als grootste banenmotor in de lidstaten.
Het MAP zou vier gerichte financiële instrumenten inzetten:
• Het ETF-startersprogramma maakt de oprichting en financiering van startende kleine en middelgrote ondernemingen mogelijk, door de aankoop van kapitaalaandelen in gespecialiseerde risicokapitaalfondsen, particuliere fondsen voor zaaigeld en fondsen die regionaal werken of gericht zijn op specifieke sectoren of technologieën. Ook risicokapitaalfondsen die de exploitatie van onderzoeksresultaten financieren, krijgen steun, evenals 'incubators' voor startende hightech-bedrijven.
• Er wordt een garantiefonds voor midden- en kleinbedrijven opgericht zodat zij gemakkelijker kunnen lenen.
• Er komt geld vrij voor het verwerven van aandelenkapitaal in midden- en kleinbedrijven door lokale zaaigeld- of risicokapitaalfondsen.
• Door leningen voor de aanschaf van computerapparatuur en software en voor training te waarborgen, wil de EU kleine ondernemingen helpen om de aansluiting bij e-commerce en andere internetactiviteiten niet te missen en hun concurrentiepositie te versterken.
Het Europees Parlement uitte eerder in januari harde kritiek omdat het zich overvallen voelde door dit actieplan, zonder voldoende informatie over de besteding van de gelden. Het EP had immers de verantwoordelijkheid om te bepalen of EU-gelden goed werden besteed.

EC: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

EU investeert in onderzoek zeldzame ziekten

De Europese Commissie nam op 1 mei 2000 een reeks maatregelen om onderzoek naar de behandeling van zeldzame ziekten te stimuleren. Het ging om een toepassingsbesluit van een eerdere EU-verordening die onder meer commerciële exclusiviteit garandeerde voor tien jaar en vrijstelling van de ongeveer 200.000 euro 'entreegeld' bij het op de markt brengen van een nieuw geneesmiddel. Een speciaal wetenschappelijk comité moest bepalen of een geneesmiddel onder de categorie medicijnen voor zeldzame ziekten viel. In de Brusselse definitie was een ziekte zeldzaam als deze minder dan vijf op de tienduizend mensen trof. De Verenigde Staten beschikten reeds sinds 1983 over dergelijke wetgeving.
Een onderzoek van de Europese Commissie over toelating van nieuwe medicijnen tot de markten van de EU-lidstaten wees uit dat deze de goedkeuring van nieuwe geneesmiddelen door een andere lidstaat nog steeds niet accepteerden. Formeel moest een geneesmiddel als het eenmaal was goedgekeurd en werd toegelaten in één lidstaat, in alle andere lidstaten op de markt gebracht kunnen worden. Ook de alternatieve route voor toelating, via het EMEA-agentschap (*European Medicines Evaluation Agency*) van de Europese Unie, werkte verre van optimaal. De EU deed er verdacht lang over om toestemming van EMEA te formaliseren, aldus een rapport dat voor de Europese Commissie werd gemaakt door het Britse advocatenkantoor Cameron McKenna.

Toestemming nodig voor medische behandeling in buitenland

Een ziekenhuisopname in een ander EU-land valt niet onder het vrij verkeer van diensten. Ziekenfondsen mogen hun verzekerden verplichten om toestemming te vragen voor een geneeskundige behandeling in het buitenland, zelfs als zij in eigen land niet terecht kunnen door wachtlijsten en dergelijke. Dat was het advies dat de advocaat-generaal van het Europees Hof van Justitie op 18 mei 2000 gaf op verzoek van Nederland. Volgens de advocaat-generaal was toestemming van het ziekenfonds nodig om het financieel evenwicht in het systeem van medische zorg te handhaven en een gelijke toegang voor iedereen te garanderen tot verzorging door artsen en in ziekenhuizen. Enkele Nederlandse ziekenfondsen hadden geweigerd de behandeling van patiënten in het buitenland te vergoeden, omdat zij daarvoor geen toestemming hadden gevraagd.

Nieuwe vangstbeperking zes vissoorten

De Europese Commissie besloot op 1 december 2000 de vangst van schol en tong in de Europese wateren in 2001 met twintig procent te verminderen. Ook de vangst van heek, wijting en schelvis zou voor dat jaar sterk ingeperkt worden. De Commissie liet de vangsthoeveelheden voor haring ongemoeid. Brussel wilde de schade voor de met uitsterven bedreigde vissoorten, met name kabeljauw, beperken. Omdat er in 2001 56 procent minder kabeljauw gevangen mocht worden, vreesde de Commissie dat de vissers zouden uitwijken naar andere soorten.
De EU-ministers van Visserij pasten op 15 december 2000 de voorstellen van de Commissie wat aan, maar stemden wel in met de quotaverminderingen.
Op 24 januari 2001 kwamen de Europese Unie en Noorwegen overeen de kabeljauwvangst in sommige gebieden van de Noordzee te verbieden.

Herkomst-etiket voor donorbloed

De Europese Commissie vaardigde op 13 december 2000 normen uit voor bloed en bloedproducten. De maatregel was al voorzien in het Verdrag van Amsterdam. Donorbloed zou duidelijk traceerbaar moeten zijn via een etiket dat de herkomst vermeldde. De EU-lidstaten moesten ook beter samenwerken om de kwaliteit van donorbloed te verzekeren.

Moratorium gehandhaafd op genetisch gemodificeerde organismen

De EU-ministers van Milieu eisten op 19 december 2000 een zo groot mogelijke traceerbaarheid van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's, ook wel gmo's) en afgeleide producten in alle soorten voeding van mens en dier. De Europese Commissie moest ook strengere etiketteringsvoorschriften opstellen, met de mogelijkheid van een apart logo voor ggo-vrije producten. Van een opheffing van het feitelijke moratorium in de EU op het verstrekken van nieuwe vergunningen voor de verbouw of productie van gmo's, wilden de ministers voorlopig nog niet weten.
In juni 1999 hadden de EU-lidstaten de toelating van nieuwe genetisch gemanipuleerde producten verboden. Dit verbod zou pas opgeheven worden als de EU-basiswetgeving

herzien zou zijn en vooral duidelijkere etiketterings- en opsporingsregels voor gmo's in het leven geroepen waren. De in juli door de Europese Commissie beloofde voorstellen voor tracering en etikettering van gmo's bleven echter uit. Wel werd op een bijeenkomst met experts van de lidstaten eind november afgesproken dat zeer strenge regels zouden worden gehanteerd. Op initiatief van de Franse (groene) minister van Milieu, Dominique Voynet, kreeg de Europese Commissie opdracht zijn huiswerk over te doen en zouden de ministers nog een politieke discussie voeren over het toekomstig beleid.
Eerder in december 2000 bereikten het Europees Parlement en de Raad van Ministers na een lange verzoeningsprocedure een akkoord over de aanscherping van de EU-basiswetgeving. Het EP zou begin 2001 dit akkoord in stemming brengen.

Introductie nieuwe chemische stoffen verder bemoeilijkt

De Europese Commissie publiceerde op 13 februari 2001 haar lang verwachte witboek voor het uitbannen van chemische stoffen in voedsel en milieu die kanker verwekken of de vruchtbaarheid van de mensen aantasten.
In januari stelden grote chemische bedrijven laatste pogingen in het werk om de Commissie op andere gedachten te brengen aangezien volgens hen de bestaande regels al een groot obstakel vormden voor innovatie in de chemische industrie. Onder de bestaande regels kostte een door de EU verplicht gesteld onderzoek al gauw tussen de 700.000 en 900.000 euro, aldus een woordvoerder van BASF tegenover het Britse weekblad *The Economist*. BASF wees erop dat 95 procent van de innovaties en het pionierswerk in de chemische industrie juist niet afkomstig was van multinationals als BASF, maar van kleine en middelgrote bedrijven. Deze werden door de hoge kosten van registratie om een stof op de markt te mogen brengen zwaar ontmoedigd, aldus BASF. Dit leek te worden bevestigd door statistieken: in de EU werden elk jaar slechts 200 nieuwe stoffen aangemeld voor registratie, terwijl er vele honderden vindingen waren. In de jaren '70 bedroeg het aantal aangemelde nieuwe stoffen ongeveer het tienvoudige.
De lobbyactiviteiten van de chemische concerns waren deels succesvol omdat de Europese Commissie chemische stoffen die in kleine hoeveelheden werden gefabriceerd, in het Witboek voor enkele jaren uitstel van executie verleende. De Commissie zou in de naaste toekomst willen dat de chemische industrie onderzoek ging doen naar de mogelijk schadelijke effecten van chemische stoffen die in levensmiddelen gebruikt worden of in het milieu belanden. (In de Verenigde Staten en Japan was slechts een handjevol stoffen verboden, tegenover honderden in de EU.)
De nieuwe strategie van de Europese Commissie bestond uit de volgende elementen:
• omkering van de bewijslast: de industrie moet bewijzen dat stoffen veilig zijn, niet de overheid dat zij onveilig zijn;
• streng toezicht op alleen de gevaarlijkste stoffen;
• verwerkers van de chemische stoffen dienen informatie te verstrekken over de manier waarop zij de stoffen gebruiken;
• opslag van de gegevens van ongeveer 30.000 stoffen in een voor iedereen toegankelijke database; hoe minder van een stof geproduceerd wordt, hoe later die registratie mag plaatsvinden; ultieme datum voor stoffen waarvan niet meer dan 1.000 kilo gemaakt wordt: eind 2012;
• evaluatie van alle ongeveer 5.000 stoffen waarvan meer dan 100.000 ton geproduceerd wordt;
• aan het testen van bestaande stoffen zullen lichtere eisen gesteld worden dan aan het testen van nieuwe stoffen.

EC: RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Eurokorps krijgt leiding van KFOR

Op 29 januari 2000 bereikten de landen die deelnamen in Eurokorps (Duitsland, Frankrijk, Spanje, België en Luxemburg) overeenstemming met de NAVO over de vredesmacht KFOR in Kosovo. In april zou het Eurokorps voor zes maanden de dagelijkse leiding van KFOR overnemen, tot dan toe in handen van de NAVO. Het was de eerste keer dat een niet-NAVO-onderdeel een NAVO-operatie zou gaan leiden. Voor Eurokorps zou het de eerste vredesoperatie worden.
Het in Straatsburg gevestigde Eurokorps zou voor het KFOR-commando een hoofdkwartier met 350 man leveren. De staf van het Eurokorps, geleid door de Spaanse luitenant-generaal Juan Ortuño, omvatte begin 2000 ruim 300 man, met 600 man ondersteunend personeel. KFOR telde begin 2000 zo'n 44.000 man, afkomstig uit 36 landen, en werd aangevoerd door de Duitse NAVO-generaal Klaus Reinhardt, normaal gestationeerd in het NAVO-hoofdkwartier LANDCENT (*Allied Land Forces Central Europe*) in Heidelberg.
Het Eurokorps zou 'binnen' de NAVO-bevelsketen opereren en ressorteren onder de NAVO-opperbevelhebber, de Amerikaanse generaal Wesley Clark. NAVO-diplomaten spraken van een 'nieuwe stap naar Europeanisering van militaire operaties'. De EU-leiders besloten in december 1999 een Europese snelle-interventiemacht te vormen voor crises waaraan de NAVO als geheel niet wilde deelnemen. De Verenigde Staten gingen akkoord met de rol van het Eurokorps, ook al had Washington zijn 'aarzelingen'.
Op 19 september 2000 kwamen de politiek-militaire ambassadeurs bij de EU voor het eerst formeel samen met hun NAVO-collega's in Brussel. De bijeenkomst vond plaats in de gebouwen van de EU-Raad. Voormalig secretaris-generaal van de NAVO Javier Solana ontving er, als speciale vertegenwoordiger van het buitenlandse en defensiebeleid van de Europese Unie, zijn opvolger bij de NAVO, George Robertson, en de leden van de NAVO-Raad.

Nieuw EU-pact met ACS-landen

Op 3 februari 2000 bereikten onderhandelaars van de Europese Unie en 71 landen uit Afrika, de Cariben en de Stille Oceaan (ACS-landen) een akkoord over een nieuw verdrag dat in de plaats van het Vierde Lomé-verdrag zou komen. Lomé IV liep eind februari af. In de nieuwe Conventie kregen de ontwikkelingslanden acht jaar de tijd om regionale akkoorden te sluiten en twaalf jaar om die akkoorden uit te voeren. Met die regionale samenwerkingsverbanden zou de EU in de toekomst vrijhandelsakkoorden sluiten. De ACS-landen konden in de periode 2000-2007 rekenen op een globaal bedrag van 13,5 miljard euro voor diverse vormen van steun, aangevuld met 9 miljard euro uit ongebruikte fondsen van de voorbije jaren. Op termijn moesten EU-ACS-vrijhandelszones het systeem van lage of geen importheffingen voor ACS-landen gaan vervangen.
De EU had geëist dat de ontwikkelingslanden zich zouden verplichten illegalen die via hen de EU waren binnengekomen, terug te nemen. Maar daar wilden de ACS-landen niet aan, ook niet toen de migratie zich ontpopte tot struikelblok voor het afronden van de onderhandelingen. In de eindtekst werd wel de verplichting gehandhaafd om eigen burgers die illegaal naar Europa reis-

den, terug te nemen. De EU-lidstaten hadden nooit het verdrag van de International Labour Organization (ILO) willen ondertekenen dat mensen uit Derde Wereldlanden het recht gaf legaal in de EU naar werk te zoeken.
Het akkoord zou aanvankelijk op Fiji getekend worden, maar vanwege een staatsgreep daar werd de ondertekeningsceremonie verplaatst naar Cotonou in Benin, waar het na een ceremonie voor de officiële toetreding van de Cook-eilanden, Nauru, Palau, de Marshall-eilanden, Niue en Micronesië, op 23 juni 2000 werd getekend. Het Cotonou-akkoord bevatte ook clausules over eerbied voor de mensenrechten, de rechtsstaat, democratische principes en bestrijding van corruptie. Als een ACS-land op één van die punten ernstig in gebreke bleef, kon het zijn Europese steun verliezen.
Het akkoord had een looptijd van twintig jaar en zou pas van kracht worden na goedkeuring door het Europees Parlement en ratificatie door de nationale parlementen.

Op 20 september lanceerde de Europese Commissie het zogeheten 'Alles-behalve-wapens-initiatief' om de 48 minst ontwikkelde landen (MOLs) volledig vrije toegang tot de markt van de EU-landen te geven, voor alle producten behalve munitie en wapens, zonder nog langer grenzen te stellen aan de hoeveelheden.
De Europese Unie, Japan, de Verenigde Staten en Canada waren al eerder overeengekomen hun markten open te stellen voor praktisch alle producten uit deze landen, behalve rijst, suiker en bananen. In 1998 voerden de 48 armste landen ter wereld voor 8,7 miljard euro uit naar de EU, wat ongeveer 56 procent van hun totale uitvoer vertegenwoordigde.
Tot groot ongenoegen van de Eurocommissaris voor Handel Pascal Lamy rees tegen het plan veel verzet van boerenorganisaties dat gehoor vond bij Landbouwcommissaris Fischler. Daarom stelde de Europese Commissie op 17 januari 2001 voor de vrije markttoegang voor suiker, rijst en bananen uit te stellen tot 2006 of 2008. Spanje wilde zijn bananentelers beschermen, Italië zijn rijstboeren en Frankrijk en Groot-Brittannië hun suikerproducenten. 'Iedereen die denkt plausibele argumenten te hebben om te beweren dat Soedan of Mauritius de EU-markt kunnen overstelpen met rijst en suiker, moet zich laten nakijken', was het bittere commentaar van een medewerker van Lamy.

Kritisch rapport over Balkan-politiek

Javier Solana, de speciale vertegenwoordiger van het buitenlandse en defensiebeleid van de Europese Unie, presenteerde tijdens de Top van Lissabon (23 en 24 maart 2000) een zeer kritisch rapport over de hulp van de EU aan de Balkan-landen. De EU moest meer lijn aanbrengen in de vele projecten, alle fondsen in één pot bijeenbrengen en uitstippelen wat het wanneer met Kosovo wilde. In het rapport dat Solana samen met Eurocommissaris Chris Patten opstelde, werd gesteld dat de unie weliswaar grote sommen geld stopte in de regio, maar dat die vrijgevigheid slecht 'zichtbaar' was omdat niemand meer overzicht had. In de Balkan opereerden in maart 2000 zowel de uitvoerders van het stabiliteitspact van de EU, de United Nations Mission in Kosovo (UNMIK) van de Verenigde Naties, de KFOR-veiligheidsmacht en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). In Servië was de unie er volstrekt niet in geslaagd het regime van Milosevic te verzwakken, de oppositie te versterken en humanitaire hulp te geven. Aan de overige landen is onvoldoende uitgelegd wat de EU-samenwerking die hen was beloofd, inhield. Om deze landen snel op weg te helpen, zou de EU hen eenzijdig handelsvoordelen moeten geven, aldus het rapport.

Vernietigend rapport over Europese Afrika-politiek

Op 3 en 4 april 2000 vond in Cairo op initiatief van het Portugese voorzitterschap een eerste top plaats van regeringsleiders van de Europese Unie en Afrika. Formeel kon het geen top worden van de EU en de OAE, de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid, omdat Marokko vanwege zijn geschil met het door de OAE erkende Westsaharaanse bevrijdingsfront Polisario bijeenkomsten van de OAE boycotte. De top leverde niets concreets op, wel werd een afspraak gemaakt voor een volgende. Interessanter was het voorbereidende rapport voor de EU-ministers van Buitenlandse zaken waarin een ontluisterend beeld werd geschetst van de Afrika-politiek van de EU, die al jaren gedomineerd werd door Frankrijk en weinig meer was dan een optelsom van nationale belangen.
De speciale vertegenwoordiger van het buitenlandse en defensiebeleid van de Unie, Javier Solana, schreef ter voorbereiding van de top van Cairo een analyse van de situatie in het gebied van de Grote Meren en de impact op de EU. In de besluitvorming van de regio is de rol van de EU marginaal gebleven, merkte Solana op. De trage uitvoering van EU-maatregelen maakte Europa weinig geloofwaardig. De 1,2 miljoen euro steun die bijvoorbeeld maanden eerder werd toegezegd in het kader van het vredesproces van Lusaka was nog steeds niet uitgekeerd, mopperde Solana. Hij pleitte ervoor dat de EU in Afrika meer zou samenwerken met andere internationale organisaties als de Verenigde Naties.
Op de eerste dag van de top pleitte de Egyptische president Moebarak namens de Afrikaanse landen voor vermindering van hun ca. 375 miljard euro aan buitenlandse schuld, maar daarover was weinig spectaculairs terug te vinden in de gezamenlijke verklaring en het actieplan van Caïro, die de staats- en regeringsleiders goedkeurden. De Franse president Jacques Chirac kondigde in Caïro wel aan dat Frankrijk al zijn schuldvorderingen op de armste landen liet vallen.
De Afrikaanse landen hadden graag in de slotverklaring een paragraaf opgenomen over de noodzaak van een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten. Volgens de Belgische minister van Buitenlandse zaken Louis Michel werd dat verzoek niet gehonoreerd omdat het alleen tegen het kernwapenbezit van Israël gericht zou zijn.
De Caïrotop zou worden voortgezet op ambtenarenniveau, ter voorbereiding van een tweede EU-Afrika-top in 2003, waarschijnlijk in Griekenland.

Overeenkomst liberalisering textielhandel

Eurocommissaris Pascal Lamy (Handel) en vertegenwoordigers van de Europese textielindustrie werden het op 14 april 2000 eens over de voorwaarden die de EU moest stellen aan de verdere liberalisering van de textielhandel. In het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) moest de Europese Unie vanaf 2002 nog eens 18 procent van de textielinvoer liberaliseren, waardoor 51 procent van de EU-textielinvoer vrij zou zijn. Om die liberalisering door te voeren, moest de EU een aantal invoerquota afschaffen. Voor het eind van 2000 moest de Europese Commissie beslissen welke quota zouden verdwijnen.
Als onze handelspartners geïnteresseerd zijn

in een betere toegang tot de EU-markt voor hun producten, moeten zij bereid zijn ook hun markten te liberaliseren, stelde Lamy. Hij was van plan een onderhandelingsmandaat van de EU-lidstaten te vragen om bilaterale akkoorden over de textielliberalisering te kunnen sluiten. Volgens Jean de Jaegher, de voorzitter van de Europese textielfederatie Euratex, kon de Europese industrie concurreren op buitenlandse markten waar ze voldoende toegang had. Volgens Lamy moesten de invoertarieven in derde landen omlaag. De gemiddelde EU-invoertarieven varieerden van 0,7 procent voor grondstoffen tot 11,9 procent voor kleding. De gemiddelde invoertarieven in derde landen varieerden van 14 procent in Indonesië tot 39 procent in India.

Voedselhulp uitgebreid naar andere producten

Op 3 mei 2000 stemde het Europees Parlement in met een nieuw Europees Voedselhulpverdrag, waarover de Europese Commissie met andere landen had onderhandeld en waaraan het EP nauwelijks iets kon veranderen, omdat er een internationaal voedselhulpverdrag van kracht was (vroeger het 'tarweverdrag') waarbij verschillende EU-lidstaten zich hadden verplicht voedselhulp aan landen in nood te geven. Deze hulp bleef de laatste jaren beperkt tot granen. De EU en de lidstaten leverden elk jaar op grond van dit verdrag voor gemiddeld 422 miljoen euro aan tarwe. De Verenigde Staten boden meer dan het dubbele, met ruim 968 miljoen euro. Voor het nieuwe voedselhulpverdrag besloot de Europese Commissie het kader te verruimen: niet enkel graan, maar ook andere nuttige producten vielen eronder. Bovendien moesten de leveringen beantwoorden aan de interne gedragscode van de EU voor het leveren van voedselhulp.
De Amerikaanse praktijk om voedselhulp te verlenen via zachte leningen wilde het Europees Parlement beperkt zien tot 20 procent van alle Amerikaanse voedselhulp in het kader van het verdrag. Het is immoreel dat voedselhulp hongerende volkeren opzadelt met een nog grotere schuldenberg, meende de Belgische EP-rapporteur Nelly Maes.
Het nieuwe verdrag legde meer nadruk op zogeheten driehoeksaankopen, waarbij voedsel op de lokale markt werd aangekocht en verdeeld. Een andere verbetering was dat transportkosten in verhouding moesten staan tot de werkelijke waarde van de goederen, aldus Maes. Daardoor zou het moeilijker worden om overschotten te dumpen in de Derde Wereld onder het mom van voedselhulp.

Dreiging van nieuw handelsconflict met de VS

De Europese Unie, Japan en Canada schreven eind oktober 2000 een gezamenlijk verzoek aan president Clinton om de Amerikaanse landbouwbegroting te torpederen teneinde een nieuw en ernstig handelsconflict te vermijden. Aan deze begroting, die een week eerder was aangenomen in het Congres, hing een amendement van de democratische senator Robert Byrd, waarin stond dat de opbrengst van antidumpingheffingen en andere handelsboetes ten goede moest komen aan Amerikaanse ondernemingen die over de praktijken van andere landen hadden geklaagd.

EU vraagt om toestemming WTO voor zware sancties tegen VS

De Europese Unie vroeg de Wereldhandelsorganisatie (WTO) op 24 november toestemming om de Verenigde Staten voor vier miljard dollar (ca. 4,3 miljard euro) aan handelssancties op te leggen wegens Amerikaanse exportsubsidies. Die zouden voor de Amerikaanse boeren bijvoorbeeld inmiddels zijn opgelopen tot 300.000 dollar (ca. 323.000 euro) per bedrijf per jaar, aldus sommige europarlementariërs. Behandeling van het EU-verzoek zou naar verwachting hoogstens zes maanden in beslag nemen.
De WTO had in februari het oude Amerikaanse systeem veroordeeld: via de Foreign Sales Corporation (FSC), een postbusvennootschap gevestigd in belastingparadijzen, sluisde de Amerikaanse overheid jaarlijks voor miljarden dollars aan uitvoersubsidies door naar bedrijven in de vorm van belastingvermindering. Daarna had Washington het systeem enigszins aangepast, maar volgens de EU niet substantieel.
De stap vormde een precedent omdat de EU tot dan toe steeds had geprobeerd om bij handelsconflicten met de VS compensaties in de wacht te slepen. Jaarlijks exporteerden de VS voor 160 miljard dollar (ca. 172 miljard euro) aan producten naar de EU.
De Europese Commissie publiceerde meteen een lijst van producten die in aanmerking konden komen voor sancties, zoals vlees, vee, staal en textiel. De vier miljard dollar kwam overeen met de schade die de EU naar eigen zeggen had opgelopen als gevolg van verminderde exportmogelijkheden.

EU verhoogt importtarief op Amerikaanse maïsgluten

De Europese Unie verhoogde op 19 januari 2001 het invoertarief op Amerikaanse maïsgluten met vijf euro per ton. Maïsgluten zijn een belangrijk bestanddeel van voer voor dieren. De hogere heffing was een gevolg van een uitspraak van de WTO. Die veroordeelde de quota die de VS oplegden voor de invoer uit Europa van tarwegluten, die gebruikt worden door bakkers. Ter compensatie van die quota mocht de EU een sanctie treffen tegen een Amerikaans invoerproduct. De Verenigde Staten voerden jaarlijks 2,7 miljoen ton maïsgluten uit naar Europa. Het verhoogde importtarief ging in op 24 januari.

Defensietaken West-Europese Unie overgedragen aan EU

De ministers van Buitenlandse zaken en van Defensie van de West-Europese Unie (WEU) hielden op 13 november 2000 in Marseille hun laatste vergadering. Ze droegen de in 1948 opgerichte Europese defensieorganisatie praktisch ten grave en besloten de belangrijkste WEU-middelen over te dragen aan de Europese Unie. In de loop van 2001 zou de generale staf van de WEU, bestaande uit een veertigtal officieren, naar de EU verhuizen. Ook het satellietcentrum van de WEU in het Spaanse Torrejon zou onder EU-hoede komen. Dat centrum verzamelde sinds 1995 gegevens op basis van satellietfotos. Een derde WEU-orgaan dat zou opgaan in de EU, was het in Parijs gevestigde onderzoeksinstituut over veiligheid. De buitenlandse missies die de WEU nog voor haar rekening nam, zoals de opleiding van politiemannen in Albanië en het verwijderen van mijnen in Kroatië, zouden worden overgenomen door de EU.

Vanaf half 2001 zouden nog slechts een afgeslankt WEU-secretariaat en de parlementaire vergadering van de WEU overblijven.
De functie van het secretariaat bleef het waken over artikel 5 van het Verdrag van Brussel, dat de tien WEU-landen verplichtte tot steun als één van de WEU-lidstaten zou worden aangevallen.
De tien WEU-landen wilden artikel 5 abso-

luut behouden omdat dit het enige artikel was over collectieve verdediging – lees oorlogvoering – binnen Europa. De nieuwe EU-defensie beperkte zich immers tot gemeenschappelijke vredeshandhaving en -afdwinging. De vier neutrale EU-landen – Ierland, Finland, Zweden en Oostenrijk – wilden niet verplicht worden tot collectieve verdediging binnen de EU.
De parlementaire vergadering van de WEU zou blijven bestaan uit vertegenwoordigers van de tien permanente leden, de landen die lid waren van de EU maar niet van de NAVO (Oostenrijk, Finland, Ierland, Zweden en Denemarken) plus de lidstaten van de NAVO die niet tot de EU behoorden (Hongarije, Noorwegen, Polen, Tsjechië en Turkije), alsmede IJsland en de zeven partnerlanden in Oost-Europa (Bulgarije, Estland, Letland, Litouwen, Roemenië, Slowakije en Slovenië) – in totaal 28 landen.

Op 5 december 2000 waarschuwde de vertrekkende Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, dat de militaire rivaliteit tussen de EU en de NAVO ertoe kon leiden dat de NAVO 'een relikwie van het verleden' zou worden. In NAVO-kringen werd algemeen gevreesd voor een kostbare en eigenlijk niet haalbare duplicatie van EU- en NAVO-strijdkrachten en een verspilling van middelen. De EU wilde 'verzekerde toegang' tot de planningsfaciliteiten en middelen van de NAVO maar dit was eind 2000 nog allesbehalve gegarandeerd.
Tijdens de top van Nice (7-11 december) werd geen grote vooruitgang geboekt op het terrein van de EU-defensie. Op 15 december bleek NAVO-lidstaat Turkije dwars te liggen. Het land vreesde volgens diplomaten buitengesloten te worden van de besluitvorming in de EU en er waren nieuwe voorstellen nodig voor de consultatieprocedure tussen NAVO en EU. Volgens de Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Van Aartsen werden de standpunten van Turkije echter niet gedeeld door vijf andere NAVO-lidstaten die ook geen EU-lid waren, waaronder Canada, IJsland en Noorwegen.

Onsuccesvol EuroMed-overleg

Op 16 november 2000 vond een onvruchtbare EuroMed-vergadering van de ministers van Buitenlandse zaken van de EU en van twaalf landen rond de Middellandse Zee plaats. Syrië en Libanon boycotten de conferentie in Marseille omdat ze niet met Israël aan tafel wilden zitten en omdat de EU het Israëlische geweld niet hard genoeg zou veroordelen. De EU was in 1995 met de twaalf landen aan het zogeheten Barcelonaproces begonnen, voor het uitbouwen van de vrijhandel.
Het Franse EU-voorzitterschap had de vergadering in Marseille groots opgezet om vijf jaar euromediterrane samenwerking te vieren, ook al was het proces al behoorlijk vastgelopen voordat de tweede Palestijnse opstand begon. De staats- en regeringsleiders van de 27 deelnemers aan het Barcelonaproces zouden in Marseille een handvest voor vrede en stabiliteit ondertekenen, dat echter nog vóór het begin van de top weer in een Franse la verdween.
De EU was het in de aanloop naar de Marseilleconferentie wel eens geworden over de financiering van het MEDA-II-programma (Euro-Mediterraan Partnerschap), dat zou lopen van 2000 tot 2006. Voor steun aan nationale en Euro-Arabische initiatieven werd 5,35 miljard euro uitgetrokken.

EU-associatieakkoord met Egypte na vijf jaar rond

De Europese Unie en Egypte beëindigden op 26 januari 2001 de onderhandelingen over het associatie-akkoord, die vijf jaar hadden geduurd. Na de formele ondertekening van het akkoord moest dit nog door Egypte en de vijftien EU-lidstaten worden bekrachtigd. Dat kon twee tot drie jaar duren.
Een dag eerder hadden europarlementariërs aangekondigd het EuroMed-programma, waar het verdrag met Egypte deel van uitmaakte, te zullen kraken. Het geld dat de EU opzij had gezet voor het EuroMed-programma werd niet uitgegeven door personeelsgebrek bij de Commissie en door een apathische houding van de EU-lidstaten tegenover EuroMed omdat de politieke wil ontbrak de EU tot een belangrijke factor in de Maghreb-landen en het Midden-Oosten te maken. Als voorbeeld werd onder meer genoemd dat het EU-liaisonbureau in de Palestijnse gebieden uiteindelijk nog slechts één medewerker telde. Een rapport van het Europees Parlement weet de moeizame gang van zaken ook aan het feit dat elke EU-lidstaat de associatieverdragen moest ratificeren. De landen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika viel ook het een en ander te verwijten, was de stelling van het EP, maar het was toch vooral de Europese Commissie die het liet afweten. EuroMed had voornamelijk tot resultaten in het voordeel van EU-lidstaten geleid, stelde het rapport, en dat voordeel was 30 keer zo groot als de financiële voordelen die zich voor de andere landen gematerialiseerd hadden.

Miljarden hulp voor Balkanlanden

Op 20 november 2000 besloten de EU-landen 4,65 miljard euro uit te trekken voor hulp aan de Balkan. Deze toezegging vormde, tezamen met de formulering van een verklaring over de toetredingsperspectieven van de Balkanlanden, de opmaat voor de Balkantop die later die maand in Zagreb zou plaatsvinden.
Op 24 mei had de Europese Commissie al haar fiat gegeven aan steun ter hoogte van 22 miljoen euro voor het bevaarbaar maken van de Donau. De EU-bijdrage was goed voor 85 procent van het internationaal fonds voor de Donau. Met het geld moesten de niet-ontplofte bommen worden opgeruimd, de verwoeste bruggen in de noordelijke Servische industriestad Novi Sad worden heropgebouwd en een kanaal worden heropend. De toegang van de Donau was een jaar lang versperd geweest als gevolg van de NAVO-bombardementen. Ook de buurlanden van ex-Joegoslavië ondervonden daar veel economische hinder van.
In totaal zou de EU tot 2006 drie miljard euro bijdragen aan milieuprojecten in de voormalige Oostbloklanden, voornamelijk in het kader van het zogeheten ISPA-programma. Volgens dit *Instrument for Structural Policies for Pre-Accession* kon financiële steun voor infrastructurele projecten worden verleend aan kandidaat EU-landen in Centraal- en Oost-Europa.

EUROPEES PARLEMENT

Sacharovprijzen toegekend

Het Europees Parlement kende de Sacharovprijs 2000 voor de vrijheid van denken toe aan de Baskische burgerbeweging Basta Ya!. Deze beweging werd opgericht in 1999 en ijverde voor de mensenrechten en voor democratie en tolerantie in Baskenland. De beweging kantte zich tegen elke vorm van terrorisme en verleende steun aan slachtoffers van terreur- en gewelddaden. Basta Ya! probeerde ook de publieke opinie in het geweer te brengen tegen het terrorisme.
De prijs werd op 13 december 2000 in

Straatsburg uitgereikt door de voorzitter van het Europees Parlement, Nicole Fontaine. Aan de prijs was een bedrag van 50.000 euro verbonden. De Sacharovprijs werd in 2000 voor het eerst toegekend aan een organisatie binnen de Europese Unie.

De Sacharovprijs 1999 werd toegekend aan José Alexandre 'Xanana' Gusmão. De op 20 juni 1946 in Laleila op Oost-Timor geboren Gusmão was als spreekbuis van de vrede en de dialoog een symbolisch figuur van het verzet in Oost-Timor. Nadat de Portugezen zich in 1975 hadden teruggetrokken, werd de Onafhankelijke Democratische Republiek van Oost-Timor uitgeroepen. Enkele dagen later viel het Indonesische leger binnen. De internationale gemeenschap heeft de Indonesische annexatie van Oost-Timor nooit erkend. Gusmão deed als lid van het centraal comité van de verzetsbeweging Fretilin en later als leider van de gewapende arm van deze verzetsbeweging, de Falintil, vele pogingen om met Indonesië tot een vreedzame oplossing te komen.
In 1986 slaagde hij erin verschillende politieke groepen en verzetsbewegingen in de 'Nationale Raad van het Timorees verzet' te bundelen. Gusmão, die ook wel de 'Mandela van Timor' werd genoemd, werd in 1992 gearresteerd en veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf. Hij werd na zware internationale druk vrijgelaten in 1999.

Europees Parlement wil opheldering in Fléchard-zaak

Het Europees Parlement weigerde in april 2000 de uitvoering van de begroting van 1998 goed te keuren en formuleerde vijftien vragen waarop de Europese Commissie moest antwoorden. Tijdens een vergadering van de begrotingscontrolecommissie van het parlement op 16 mei 2000 bleken de meeste antwoorden van de Commissie afdoende, maar op één punt bleef men ontevreden. Dit betrof de verlaging van de boete die het Franse bedrijf Fléchard had gekregen voor fraude met gesubsidieerde Ierse boter die bestemd was voor uitvoer naar Rusland maar in Polen werd verkocht. Tijdens een vergadering op het kabinet van de toenmalige Commissievoorzitter Jacques Delors werd de boete verlaagd van 17,6 miljoen naar 3 miljoen euro. De notulen van die vergadering bleven echter onvindbaar, waardoor niet vastgesteld kon worden of dat besluit rechtsgeldig was.

Liberalisering postmarkt afgezwakt

Het Europees Parlement zette op 14 december 2000 een streep door de voorstellen van de Europese Commissie om de postbezorging in de EU-landen verder te liberaliseren. Het EP wilde de liberalisering beperken tot postpaketten van meer dan 150 gram of postdiensten van viermaal het basistarief van de post. Dezelfde voorwaarden golden voor de bezorging van reclamedrukwerk. De Europese Commissie had voorgesteld de postdiensten van 2,5 maal het basistarief of de bezorging van poststukken boven 50 gram open te stellen voor concurrentie.
Door het EP-besluit zou slechts zes procent van de Europese postmarkt worden opengesteld, in plaats van de door de Europese Commissie gewenste zestien procent. De posterijen hebben ook een sociale missie, meende het EP, en moeten tegen betaalbare en uniforme prijzen kunnen werken.

EP eist moratorium op het gebruik van verarmd uranium in NAVO-wapens

Het Europees Parlement nam op 17 januari 2001 met ruime meerderheid een resolutie aan waarin een moratorium op het gebruik van verarmd uranium in wapens werd geëist. De speciale vertegenwoordiger van het buitenlandse en defensiebeleid van de Europese Unie, Javier Solana, haalde bakzeil met zijn argument dat wetenschappelijk onderzoek nog steeds niet had aangetoond dat er verband was tussen het gebruik van met dit uranium verzwaarde wapens in Kosovo en talloze gevallen van leukemie en andere aandoeningen onder NAVO-soldaten die daar gediend hadden. Het was de bedoeling dat de EU-defensiemacht in de toekomst ook deze al sinds de oorlog om Koeweit omstreden wapens aan zijn arsenaal zou toevoegen.
Tijdens het debat in het EP over de ziektegevallen onder Kosovo-veteranen beloofde de Europese Commissie een eigen onderzoek. Onafhankelijke stralingsexperts zouden op grond van het Euratomverdrag een volledig onderzoek instellen op basis van alle beschikbare informatie.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Europees Hof geeft Scientology-kerk gelijk

De Scientology-kerk won op 14 maart 2000 een belangrijk geschil met de Franse overheid voor het Europees Hof van Justitie in Luxemburg. Parijs mocht van het EU-Hof geen voorafgaande goedkeuring eisen van investeringen van de sekte. De Franse wet van eind 1966 die toelaat buitenlandse investeringen te wraken omdat ze de openbare orde, volksgezondheid en veiligheid in gevaar kunnen brengen, is in strijd met de EU-wetgeving, aldus het hof. Het noemde het onderwerpen van buitenlandse investeringen aan voorafgaande beperkingen te vaag, te algemeen en onverenigbaar met het principe van vrij verkeer van kapitaal. De wet zorgde voor onaanvaardbare rechtsonzekerheid, omdat buitenlandse investeerders meestal onmogelijk konden bepalen wanneer zij toestemming voor investeringen nodig hadden.
De Franse Scientology-tak en het Britse bestuur van de Scientology-trust hadden over de investeringsbeperkingen een klacht ingediend bij de Franse Raad van State, die begin 1999 de zaak voorlegde (via een zogeheten prejudiciële vraag) aan het EU-Hof van Justitie.
In Frankrijk liepen begin 2000 verscheidene strafrechtelijke procedures tegen leden van Scientology wegens vermeende oplichting, illegale uitoefening van de geneeskunde, geweldpleging en manipulatie van kinderen. Vijf sekteleden waren al veroordeeld.

Dwangsom voor Griekenland wegens onverantwoorde afvalverwerking

Griekenland kreeg op 4 juli 2000 een dwangsom van 20.000 euro per dag opgelegd door het Europees Hof van Justitie, omdat de regering bleef weigeren maatregelen te nemen om giftige en gevaarlijke afvalstoffen in Chania, op Kreta, op een verantwoorde wijze te verwerken. De afvalstoffen van militaire bases, ziekenhuizen en industrie werden ongecontroleerd in een rivier gegooid.
Het Hof kon alleen dwangsommen opleggen als een lidstaat een eerste arrest niet uitvoerde en de Europese Commissie een nieuwe zaak voor het Hof aanspande om een dwangsom te vragen.

EU-verbod op tabaksreclame geschrapt

Het Europees Hof van Justitie annuleerde op 5 oktober 2000 zoals verwacht een EU-richtlijn die reclame voor tabaksproducten en sponsoring van sportevenementen door sigarettenfabrikanten verbood. Volgens het Hof was het verbod juridisch verkeerd onder-

bouwd. Het oordeelde dat hoogstens bepaalde vormen van tabaksreclame of sponsoring verboden konden worden, maar niet bijvoorbeeld reclame op asbakken of parasols.
De Europese Commissie beloofde snel met nieuwe maatregelen op dit terrein te komen. Het arrest was niet van invloed op nationale wetgeving.
De Europese richtlijn uit 1998, waarover bijna tien jaar onderhandeld werd, verbood directe en indirecte tabaksreclame vanaf juli 2001. Een verbod op publiciteit in de geschreven pers zou in 2002 ingaan en sponsoring door tabaksproducenten was nog mogelijk tot midden 2003, voor grote internationale evenementen zelfs tot halverwege 2006. De richtlijn werd bij het Hof aangevochten door Duitsland en enkele grote Amerikaanse tabaksbedrijven.

(Vorige berichten pag. 69/1 e.v. - 2000)

NEDERLAND

BINNENLAND

Veel slachtoffers bij cafébrand in Volendam

Bij een brand in café Het Hemeltje vielen op 1 januari 2001 tweehonderd gewonden. In het café was een disco waarvan het plafond versierd was met uitgedroogde dennentakken. Klokslag twaalf uur werden er sterretjes uitgedeeld die waarschijnlijk de brand veroorzaakten. Tien jongeren bezweken onmiddellijk aan hun verwondingen, enkele anderen in de dagen die volgden op de ramp.
Café-eigenaar J. Veerman bleek zich jarenlang weinig te hebben aangetrokken van gemeenteverordeningen en instructies om zijn pand brandveiliger te maken. De kerststakken bijvoorbeeld hadden geïmpregneerd moeten zijn tegen brand. Illegale verbouwingen werden vaak door de gemeente achteraf goedgekeurd. Later bleek ook dat in Volendam met moeite de wet werd gehandhaafd. Bewoners namen subtiel wraak op verbaliserende politieagenten waardoor deze nauwelijks nog durfden op te treden tegen overtredingen.
De brand maakte een lawine van discussies los: in heel Nederland bleek het bar slecht gesteld met de brandveiligheid van café's en andere horeca-etablissementen. Ook de goedkope kunststofkleding die veel jongeren dragen, moest het ontgelden, omdat dit type kleren veel ernstiger brandwonden veroorzaakt. Minister De Vries van Binnenlandse zaken liet een onderzoek instellen naar de hulpverlening, die werd bemoeilijkt door de smalle weg langs het café. Gewonden werden urenlang natgehouden door omwonenden en moesten soms helemaal naar Groningen gebracht worden voor behandeling in een ziekenhuis.
Op 15 januari liet minister De Vries weten voorstander te zijn van het instellen van een Ongevallenraad, een groep deskundigen die meteen na een ramp een onderzoek kan instellen. Nederland kende al een Transportongevallenraad en een Defensieongevallenraad. Het idee was de expertise te bundelen.

Kalsbeek nieuwe staatssecretaris van Justitie

Nadat het kabinet het eens was geworden over de benoeming van Job Cohen als burgemeester van Amsterdam, werd het PvdA-Tweede Kamerlid Ella Kalsbeek (45) per 2 januari 2001 benoemd als nieuwe staatssecretaris van Justitie. Kalsbeek zou niet verantwoordelijk zijn, zoals Cohen, voor de reorganisatie van de rechterlijke macht, die werd overgeheveld naar het takenpakket van minister Korthals. Kalsbeek zou Jeugdbescherming in haar portefeuille krijgen.
In 1999 leidde Kalsbeek de commissie die onderzocht wat er terecht was gekomen van de aanbevelingen van de parlementaire enquêtecommissie opsporingsmethoden-Van Traa. Tijdens de debatten over de Dover-zaak, een transport waarbij tientallen illegale Chinezen het leven lieten, stelde Kalsbeek tegenover minister Korthals dat er, in verband met gebleken fouten bij politie en justitie, wat haar betreft 'een grens was bereikt'.

Er was vooral bij GroenLinks kritiek op het vertrek van Cohen omdat de door hem opgestelde nieuwe Vreemdelingenwet per 1 januari zou ingaan en hij verder niet meer bij de invoering betrokken zou zijn.
In Amsterdam had met name D66 zich verzet tegen Cohens benoeming. D66-leden waren voorstander van een benoeming bij referendum.

Aangifte tegen vader Máxima

Oud-ambassadeur M. Mourik deed in januari aangifte tegen Jorge Zorreguieta, de vader van de vriendin van prins Willem Alexander, wegens misdrijven tegen de menselijkheid. Mourik maakte dit op 14 januari 2001 bekend in het tv-programma *Buitenhof*. Het college van procureurs-generaal onderzocht nog of de Nederlandse justitie bevoegd zou zijn om personen te berechten die onder het militaire bewind van Argentinië als minister hadden gediend. In die periode (1976-1983) werden duizenden tegenstanders van het regime-Videla vermoord.

Veel fouten door alle overheden rond vuurwerkramp Enschede

Op 15 januari 2001 presenteerden acht inspecties van de overheid hun onderzoek naar de toedracht van de vuurwerkramp in Enschede, het functioneren van de brandweer en de hulpverlening. De onderzoekers stelden vast dat het ambtelijk apparaat niet optrad tegen overtreding van de regels door het betrokken vuurwerkdepot, S.E. Fireworks. De ramp was niet gebeurd als de regels waren nageleefd, was de conclusie. De gemeente Enschede reageerde onmiddellijk met een brief waarin gesteld werd dat het in Nederland ontbrak aan een gedegen vuurwerkbeleid.
De rapporten van de diverse inspecties zouden de basis vormen van het onafhankelijke onderzoek door een speciale commissie die de politieke verantwoordelijkheid voor de gang van zaken moet vaststellen.

Kamer eist beter functioneren NS

Op 18 januari 2001 ging de Tweede Kamer akkoord met een tijdelijk contract met de Nederlandse Spoorwegen, tot 1 juli 2001. Tot die tijd zou de Kamer onderzoeken in hoeverre afspraken die al in 2000 over de kwaliteit van de dienstverlening waren gemaakt, werden nageleefd. Minister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat diende dat onderzoek af te wachten alvorens een definitief 'prestatiecontract' met de NS te sluiten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

SER wil meer bevoegdheden voor aandeelhouders en ondernemingsraad

Aandeelhouders en werknemers krijgen, als het aan de Sociaal-Economische Raad (SER) ligt, meer zeggenschap over benoeming en ontslag van leden van de raad van commissarissen. Werkgeversorganisaties, vakbonden en kroonleden van de SER bereikten hierover op 4 januari 2001 een de-

finitief akkoord. De SER was door Tweede Kamer en kabinet gevraagd om advies, dat alleen betrekking had op grote en middelgrote ondernemingen.
In het SER-advies moet de aandeelhoudersvergadering geraadpleegd worden bij fusies en het aangaan van strategische allianties, waardoor het management van bedrijven minder makkelijk vijandige overnames kan blokkeren. Ook krijgen houders van certificaten beperkt stemrecht. De algemene vergadering van aandeelhouders benoemt voortaan zelf de leden van de raad van commissarissen, op voorstel van de raad zelf. De ondernemingsraad mag voor maximaal een derde van de commissarissen een bijzondere voordracht doen.
De door de SER voorgestelde regeling zou betrekking hebben op bedrijven die onder de zogenaamde structuurregeling vielen. Dat zijn bedrijven met een eigen vermogen van meer dan 27 miljoen gulden (ca. 12, 3 miljoen euro) en meer dan 100 werknemers in Nederland. Volgens de Raad zou het eigen vermogen tot 35 miljoen (ca. 15,9 miljoen euro) moeten worden verhoogd. Multinationals met meer dan de helft van het personeel in het buitenland, bleven vrijgesteld. Ook wilde de SER de uitzondering handhaven die al gold voor (familie-)vennootschappen waarvan alle aandelen in handen zijn van één natuurlijke persoon.
Als kabinet en parlement het advies zouden overnemen, betekende dit het einde van het zelfbenoemingsrecht van commissarissen, zoals dat sinds 1971 wettelijk gold.

Het Europees Parlement had half december enkele ingrijpende wijzigingen aangebracht in EU-ontwerpwetgeving die een einde moest maken aan de beschermingsconstructies van ondernemingsbesturen. Het EP was voorstander van bescherming tegen vijandige overnames, omdat door de nieuwe EU-regelgeving Europese bedrijven veel gemakkelijker door Amerikaanse zouden kunnen worden overgenomen, terwijl Europese bedrijven in de Verenigde Staten nog volop met beschermingsconstructies te maken hadden.

GEZONDHEID EN ZORG

Medische wetenschap mag foetussen gebruiken

De Tweede Kamer stemde op 16 januari 2001 in met het gebruik van foetussen die overblijven na een abortus of miskraam, voor transplantatie, onderzoek en het aanmaken van vaccins. Om een foetus te mogen gebruiken is schriftelijke toestemming van de vrouw nodig, die pas gevraagd mag worden nadat de vrouw tot een abortus heeft besloten.
De christelijke partijen waren tegen, omdat instemmen met het wetsvoorstel van minister Borst van Volksgezondheid zou neerkomen op het goedkeuren van abortus. Het CDA was tegen uit vrees dat de regels op grote schaal ontdoken zouden worden.

LANDBOUW

Rigoureuze maatregelen tegen gekkekoeienziekte

Op 4 december 2000 waren de ministers van Landbouw van de Europese Unie akkoord gegaan met het opkopen en doden van alle koeien ouder dan 30 maanden die niet gecontroleerd waren op de gekkekoeienziekte (BSE). Het besluit viel na ontdekking van weer nieuwe gevallen van BSE in enkele lidstaten. De maatregelen gingen in per 1 januari 2001. In Nederland zou het gaan om naar schatting 50.000 koeien. De kadavers moesten vernietigd worden. De opkoopregeling kostte de EU 875 miljoen euro en ook de lidstaten moesten diep in de buidel tasten. Zonder een dekkende vergoeding voor veehouders zou de maatregel naar alle waarschijnlijkheid massaal ontdoken worden, zoals eerder in Groot-Brittannië gebeurde.
Het Nederlandse voorstel om de testcapaciteit snel uit te breiden en de slacht nog even uit te stellen, kreeg alleen steun van Frankrijk, Italië en Luxemburg. Waarom in Nederland nog niet alle koeien stelselmatig op BSE werden gecontroleerd, bleef onduidelijk, evenals het feit dat zes van de negen BSE-gevallen in het oosten van Nederland opdoken. In andere landen vonden regeringen de tests te duur en gaven zij de voorkeur aan een minder geld kostend verbod op het gebruik van slachtafval van koeien, zoals darmen, hersenen en ruggegraat.
De EU-lidstaten schaarden zich eerder achter een tijdelijk verbod, dat ook per 1 januari inging, op het verwerken van diermeel in veevoer, maar wel met de nodige uitzonderingen: voer voor varkens en kippen mocht wel gelatine met beendermeel van niet-herkauwers bevatten. Ook vismeel, pluimveeveren en vetten waaraan eiwit is onttrokken, bleven toegestaan.
Rond juni 2001 moesten fabrikanten van veevoer de productie en de distributie van diverse typen veevoer zo goed hebben gescheiden dat veevoer voor runderen niet meer vervuild kon raken door voer van andere dieren waarin dood vee is verwerkt. Dan zou het verbod op het verwerken van diermeel in krachtvoer voor runderen opgeheven worden.
De ineenstorting van de markt voor rundvlees eind 2000 was volgens berichten veel ernstiger dan in 1996 toen een Britse minister onthulde dat er mogelijk toch verband was tussen de gekkekoeienziekte en enkele a-typische gevallen van de menselijke hersenziekte Creutzfeldt-Jakob in Groot-Brittannië.

NATUUR EN MILIEU

Pyrrusoverwinning voor korenwolf

De Raad van State oordeelde op 16 januari 2001 dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ten onrechte een ontheffing had verleend van de Natuurbeschermingswet voor de bouw van een bedrijventerrein bij Heerlen. Het bedrijventerrein Avantis was op een locatie gepland waar van oudsher korenwolven leefden. Volgens de gemeente Heerlen was de hamster daar echter uitgestorven, wat bestreden werd door de stichting Hamsterwerkgroep Limburg.
Het departement had volgens de Raad onvoldoende onderzocht of er geen alternatieve locaties waren voor het bedrijventerrein. Het ministerie had evenmin hard gemaakt dat aan de Europese Habitatrichtlijn werd voldaan die voorschrijft dat het natuurlijk leefgebied van een beschermde diersoort niet kleiner mag worden. Ook had het niet goed onderbouwd dat het belang van de werkgelegenheid die het terrein zou gaan bieden, zo groot was dat een ontheffing van de Natuurbeschermingswet gerechtvaardigd zou zijn.
De Hamsterwerkgroep sprak over een 'Pyrrusoverwinning' voor de hamster omdat 'de vernietiging van het leefgebied al ver gevorderd' was en de aanleg van het terrein gewoon doorging. De gemeente Heerlen had aangekondigd na de uitspraak van de Raad van State geen nieuwe ontheffing aan te vragen, omdat deze niet meer nodig was door het verdwijnen van de hamster in het gebied.

(Vorige berichten pag. 5/1 e.v. - 2001)

BELGIË

BINNENLAND

Regularisatie illegalen dreigt te mislukken

Door een lange serie incidenten dreigde het grootste generaal pardon voor illegalen in de Belgische geschiedenis op een fiasco uit te lopen. Vóór 1 juli 2001 moesten 32.000 aanvragen tot legalisering zijn afgehandeld. Vanaf het begin ging het mis. Op 10 januari 2000 kregen illegalen drie weken de kans om een regularisatieaanvraag in te dienen. Zij moesten aan een paar criteria voldoen: een aantal jaren in België verblijven, aantoonbare familiebanden hebben in België, legaal werk hebben of bijvoorbeeld zwaar ziek zijn. 52.000 illegalen meldden zich.

Verdeeldheid en vertragingen bij adviescommissie

Omdat met name de Franstalige socialisten de Belgische Dienst Vreemdelingenzaken te repressief vonden, hadden zij de oprichting van een onafhankelijk orgaan doorgedrukt. Deze Regularisatiecommissie zou minister Antoine Duquesne van Binnenlandse zaken adviseren wie een permanente verblijfsvergunning kon krijgen.
In maart werd de samenstelling bekend van de commissie en haar acht 'kamers' die twijfelgevallen zouden onderzoeken. In die kamers zaten magistraten, vertegenwoordigers van non-gouvernementele organisaties en advocaten. De meesten hadden zich vrijwillig gemeld, wat volgens sommigen leidde tot oververtegenwoordiging van mensen 'die al goed geld hebben verdiend aan het promoten van de rechten van illegalen'.
In juni ging de commissie aan de slag. Het regende meteen onderlinge verwijten: sommigen zouden alle illegalen aan papieren willen helpen, anderen zouden juist te streng zijn. Een aantal politieke partijen zetten 'hun' commissieleden stevig onder druk. Echte criteria om dossiers te beoordelen, lieten almaar op zich wachten. Het hoofd van de kamers en de voorzitter van de commissie konden al na een paar weken niet meer door één deur.
In oktober sloegen organisaties die zich over het lot van de illegalen ontfermden, alarm: de commissie zou veel te traag werken. Didier Vanderslycke, die namens het Steunpunt Mensen Zonder Papieren in één van de kamers zat, zei dat de commissie sinds begin juli 3.800 dossiers had afgehandeld, waarvan de minister er echter slechts 500 getekend zou hebben. 'De rest blijft op zijn bureau liggen of die stuurt hij weer terug naar ons.'

Minister Duquesne antwoordde op de kritiek dat er geen lijn zat in de adviezen van de commissieleden. Zijn medewerkers waren ook veel tijd kwijt aan het lichten van de antecedenten van de illegalen. En dat was wel nodig: in augustus keurde hij de regularisatie van de Rwandese non Consolata Mukangango goed, alias Zuster Gertrude. Maar in september trok hij het besluit in. De non, zo bleek na weken spitten in de archieven van de Dienst Vreemdelingenzaken, moest in België terechtstaan wegens medeplichtigheid aan de moord op vele Tutsi's in 1994.
Duquesne gaf op 30 oktober toe dat de regularisatieprocedure allesbehalve van een leien dakje liep maar, zei de bewindsman, er was ook sprake van 'manipulatie' door bepaalde ambtenaren van de commissie, die ontaard was in een 'speelplaats' waar 'iedereen ruzie maakte'. Daags daarna traden twee prominente leden van de commissie af. Zij waren de interne ruzies beu.
Begin december demonstreerden illegalen tegen de vertragingen. Om de streefdatum van 1 juli te halen, kondigde minister Duquesne een 'beheersplan' af: er moesten vaste criteria komen en de commissie moest 4.000 dossiers per maand afhandelen. In december begon het overbelaste personeel aan stiptheidsacties.
Op 26 januari 2001 besloot Duquesne de regularisatiecommissie op te splitsen in Vlaamse en Waalse kamers, nadat de Vlaamse magistraten onder aanvoering van vice-voorzitter Herman Pas met collectief ontslag hadden gedreigd. Pas zou de leiding krijgen over het Vlaamse deel, voorzitter Christian Coppens, inmiddels met ziekteverlof na harde kritiek op zijn functioneren, zou de Waalse kamers leiden.

Geen financiële steun door OCMW's

Op 26 oktober 2000 mislukte een actie van de Liga voor de Mensenrechten tegen artikel 14 van de regularisatiewet, dat financiële steun door de OCMW's (een soort sociale diensten die bijstand uitkeren) afschafte. De Liga achtte het artikel in strijd met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel. Het Arbitragehof achtte de klacht onontvankelijk.

Verdenking van corruptie bij naturalisatiecommissie

Begin januari 2001 brak een storm los over mogelijke corruptie in de boezem van weer een ander orgaan, de naturalisatiecommissie, die de 'snel-Belg-wet' moest uitvoeren. Kamervoorzitter De Croo vergaderde op 5 januari met de commissie, voorgezeten door Claude Eerdekens (PS). De commissie was toen samengesteld uit de VLD'ers Guy Hove en Marilou Vanden Poel-Welkenhuysen, de CVP'ers Joke Schauvliege en Jo Vandeurzen, Simonne Leen (Agalev-Ecolo), Jean-Paul Moerman (PRL-FDF-MCC), Jan Mortelmans (Vlaams Blok) en Daan Schalck (SP).
Een van de lagere ambtenaren van de dienst was geschorst in afwachting van de uitkomst van een gerechtelijk onderzoek naar omkoping. Bij een huiszoeking bij de diensten van de Kamer nam de federale politie bijna 90 dossiers mee van buitenlanders die mogelijk ten onrechte de Belgische nationaliteit hadden verkregen. Geen enkel Kamerlid werd verdacht, stelde De Croo de pers gerust.

Blijvende onrust op asielfront

Op 5 januari 2001 schonk de pers veel aandacht aan de mislukte deportatie van een groep Kazachen. De autoriteiten van Kazachstan bleken het toestel waarmee de Kazachen teruggebracht werden, geen toestemming te geven om te landen. De persdienst van de Belgische luchtmacht beweerde dat het zicht slecht was geweest door de weersomstandigheden.
Op 11 januari tekende het nieuwe Brusselse gemeentebestuur protest aan tegen de smerige omstandigheden in een tentenkamp voor asielzoekers dat bij het Noordstation in de hoofdstad was opgezet. Het eiste onmiddellijke sluiting.
In 2000 bleek België Nederland verdrongen te hebben van zijn derde plaats als land waar zich de meeste asielzoekers meldden. De Europese Unie liet ondertussen weten dat de migratiestop voor de EU-lidstaten opgeheven moest worden om op korte termijn personeelstekorten in Europa op te vangen en op langere termijn de sociale gevolgen van de vergrijzing.

Duquesne wil wijziging Dublin-conventie

Op 24 januari 2001 gaf minister Duquesne aan dat de regering voorstander was van

aanpassing van de Conventie van Dublin. Deze bepaalde dat de EU-lidstaat van welke een vreemdeling een visum ontving, zijn aanvraag tot politiek asiel moest behandelen, dan wel de staat waar de vluchteling het eerst voet had gezet. Duquesne verklaarde in het parlement dat in zijn ontwerp voor een nieuwe asielwet ook bepalingen zouden worden opgenomen die asielzoekers verplichtten te bewijzen waar ze vandaan kwamen en wat hun reisroute was. Duquesne kreeg bijval van Pascal Smet, de pas aangetreden commissaris-generaal voor de vluchtelingen.

Dehaene toch burgemeester van Vilvoorde

Op 3 januari 2001 werd de gemeenteraad van Vilvoorde geïnstalleerd. De dag ervoor had Jong-Vilvoorde – een koepelorganisatie van de VU-Jongeren, Jong-VLD en Lynx, de jongerengroep van de Progressieve Socialistische Beweging – in samenwerking met de Vlaamse Volksbeweging een ludieke protestactie met veel rouwkleding, bloemen en kransen gehouden uit protest tegen de manier waarop de beoogde burgemeester, voormalig premier Jean-Luc Dehaene, zichzelf aan een meerderheid had geholpen. Dehaene's CVP had samen met de SP en Agalev een coalitie gevormd waarvoor echter de steun nodig was van twee FDF-raadsleden die als onafhankelijken zouden opereren. De CVP had met de VLD kunnen regeren maar daar eiste een prominente liberaal ook de burgemeesterspost op. De jongeren wilden het 'Vlaams verraad' en het gebruik van 'overlopers' aan de kaak stellen. 'Dehaene, den dikke, hij laat ons stikken', heette het. De politie moest Dehaene beschermen toen hij na de geheime stemming over de keuze van de schepenen (wethouders) het stadhuis verliet.
Dehaene werd op 6 januari officieel geïnstalleerd als burgemeester in Vilvoorde, waar het beleid van zijn CVP eerder omstreden was door de passieve aanvaarding van de sluiting van de Franse Renaultfabrieken in het stadje.

CVP en PSC willen volksraadpleging over euthanasie

Na een conclaaf van de euthanasiecommissie op 13 en 14 januari 2001 kondigden CVP en PSC aan voorstander te zijn van een referendum over euthanasie voor niet-terminale patiënten. Door het houden van een volksraadpleging tussen de stemming over het wetsontwerp in de Senaat en de behandeling in de Kamer krijgt de burger een stem in het debat, maar blijft het laatste woord bij het parlement, stelden zij.
Geen enkel CVP- of PSC-amendement was tijdens het conclaaf aanvaard door de regeringspartijen. CVP-fractieleider Hugo Vandenberghe verweet de regeringspartijen niet naar een consensus gezocht te hebben, terwijl de christen-democraten toch het standpunt van een grote ethische minderheid vertolkten. De waarborgen tegen misbruik van euthanasie waren volgens CVP en PSC schijnwaarborgen omdat er geen straf stond op niet-naleving van de voorwaarden voor legale euthanasie. Euthanasie werd zo 'een administratieve materie'. De artsen zouden in het voorliggende voorstel een fenomenale macht krijgen, aldus de christelijke partijen.

Rondslingerende dossiers Dutroux-zaak

Op 20 januari 2001 maakte het dagblad *De Morgen* gewag van het feit dat dossiers in de zaak tegen kindermoordenaar Dutroux maandenlang in een leegstaande flat hadden rondgeslingerd. De huurder, een gerechtelijk expert die de computerbestanden van Dutroux doorlichtte, was uit de flat vertrokken en had de dossiers daar laten liggen. De verhuurder bezorgde ze uiteindelijk weer bij justitie.

Koning pleit voor meer actie tegen 'moderne slavenhandel'

Koning Albert II bepleitte in zijn nieuwjaarsboodschap op 24 januari 2001 een hardere aanpak van de mensensmokkel, met name voor prostitutie. Ondanks de 'modelwetgeving' die in België in 1995 werd ingevoerd, was de toestand 'bij ons en in Europa verergerd'. De koning noemde cijfers van de Verenigde Naties die aangaven dat er ongeveer vier miljoen mensen in de wereld door de mensenhandel werden getroffen, van wie een half miljoen naar West-Europa gebracht werd. Koning Albert vroeg om internationale actie in de landen van herkomst van de slachtoffers (structurele hulp en voorlichtingscampagnes) en actie in de westerse landen, onder meer om 'klanten van hun medeplichtigheid bewust te maken'. Hij bevestigde dat de regering besloten had om tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie een speciale bijeenkomst over migratie en mensenhandel te organiseren.

Lambermont-bis leidt tot conflict in VU-ID

De Vlaamse en Waalse regering stemden eind januari 2001 in met uitwerking in detail van het Lambermont-akkoord, over de 'defederalisering' van de Belgische staat. Voor enkele politici bleef de positie van Franstaligen in overwegend Vlaamse gemeenten en omgekeerd, de positie van Vlamingen in Brussel en andere gemeenten waar zij in de minderheid waren, een steen des aanstoots.
Op 26 januari nam Geert Bourgeois ontslag als voorzitter van de VU. Hij had eerst gedreigd met ontslag als de partijraad hem niet zou volgen in zijn afwijzing van het Lambermont-bis-akkoord maar bedacht naderhand dat het unfair zou zijn de partijraad voor een dergelijke keuze te stellen.
Volgens de Vlaamse christen-democraten betekende het uitstel van werkelijke fiscale autonomie voor Vlaanderen, een van de prominentste eisen van het Vlaamse nationalisme, in feite afstel. De Waalse regeringspartijen waren juist blij met handhaving van het 'solidariteitsbeginsel' en de fiscale 'antidumpings'-clausules: zij waren bang geweest dat Vlaanderen niet langer zou meebetalen aan het hogere aantal uitkeringsgerechtigden in Wallonië.
In de nacht van 30 januari keurde de partijraad van de VU het akkoord af. Enkele uren later liet de VU-ID fractie in het Vlaams parlement niettemin weten het vertrouwen niet op te zeggen in de VU-ministers die voor het akkoord hadden gestemd. Tot de gevreesde crisis in de Vlaamse regering kwam het dus niet, maar volgens de CVP was het akkoord 'klinisch dood' na de afwijzing door de VU-partijraad.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote staking in het onderwijs

Op 26 en 27 januari 2001 werd massaal gestaakt in het onderwijs, nadat de bonden het met federaal minister Vanderpoorten van Onderwijs niet eens werden over een nieuwe CAO. De minister wilde eerst een studie afwachten naar de noodzaak van een minimale loonsverhoging van drie procent. De vakbonden wensten het resultaat van die studie niet af te wachten en mobiliseerden hun leden massaal.

België

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

L&H krijgt uitstel van betaling

De rechtbank van koophandel in Ieper kende aan het in moeilijkheden verkerende spraaktechnologiebedrijf Lernout & Hauspie Speech Products op 5 januari 2001 uitstel van betaling toe, tot 30 juni, onder strenge voorwaarden. Voor 1 maart moest een buitengewone algemene vergadering bijeengeroepen worden om de aandeelhouders tekst en uitleg te geven over de problemen van het bedrijf, aangezien huisaccountant KPMG daartoe in januari niet in staat was. De rechtbank legde de dagorde van de aandeelhoudersvergadering vast, inclusief het ontslag van bestuurders, aangezien er fraude in het spel was. Het openbaar ministerie had in zijn advies gezegd dat er sprake was van kwade trouw en had gesteld dat de personen die van 1998 tot begin 2000 afgevaardigd bestuurder waren, ontslag zouden moeten nemen.
Als onderdeel van een kostenbesparingsplan kondigde bestuurder Roel Pieper aan wereldwijd een vijfde van de 1.600 man personeel te ontslaan. In België zouden 80 tot 100 van de in totaal 500 banen worden geschrapt, waarvan de helft via gedwongen ontslagen.

JUSTITIE

Hoge Raad voor de Justitie in de fout

Het Arbitragehof bepaalde op 25 januari 2001 dat de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) ongrondwettelijk was samengesteld. Plaatsvervangende rechters, voor het merendeel magistraten die ook als advocaat of notaris werkzaam waren, hadden wel degelijk ook het recht moeten krijgen om zich kandidaat te stellen. Een vernietiging van de wettelijke criteria voor de kandidaatstelling zou echter verstrekkende gevolgen hebben, overwoog het hof. Niet alleen de samenstelling van de HRJ maar ook alle beslissingen die deze instantie tot dan toe had genomen, zouden dan kunnen worden betwist. De plaatsvervangende rechters hadden er zelf bij het Arbitragehof op aangedrongen om alleen een beslissing voor de toekomst te nemen.

LANDBOUW

Onthutsende beelden over mishandeling van vee

Op 15 januari 2001 liet federaal landbouwminister Jaak Gabriëls weten niet bijster ingenomen te zijn met het vertonen op de Zweedse televisie van beelden van dierenmishandeling op Belgische veemarkten. De beelden waren maanden eerder door leden van de milieugroep Gaia opgenomen op de veemarkten van Anderlecht en Ciney, in verscheidene landen verspreid en enkele dagen eerder op de Zweedse televisie te zien geweest. Ze veroorzaakten een storm van verontwaardiging. Tienduizenden Zweden ondertekenden een protestbrief bestemd voor de Belgische overheid. Gabriëls betreurde de 'doelbewuste imagobeschadiging van ons land in het buitenland'. De minister kondigde aan te werken aan een uniforme controle en rapportering, zodat vastgestelde overtredingen tot dezelfde straffen op alle veemarkten zouden leiden.

NATUUR EN MILIEU

Vergunning voor oven Drogenbos van tafel

Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw Vera Dua was opgetogen over een uitspraak van het Brussel hof van beroep op 23 januari 2001, waardoor de vergunning voor een nieuwe verbrandingsoven in Drogenbos werd ingetrokken. Tegen de nieuwe oven werd jarenlang geageerd door milieugroepen en omwonenden. Volgens de Agalev-minister was een oven met de omvang als die in Drogenbos was gepland, niet nodig gezien het bestaan van nieuwe, alternatieve verbrandingstechnieken.

MILITAIRE ZAKEN

Kamer wil moratorium op wapens met verarmd uranium

De Kamer keurde op 25 januari 2001 unaniem een motie goed die de regering opriep alle internationale instanties voor te stellen voorlopig geen wapens meer te gebruiken met verarmd uranium, totdat wetenschappelijk onderzoek uitsluitsel zou hebben gegeven over de gevolgen ervan voor mensen. De motie kwam er na een reeks interpellaties in de commissie Defensie rond het Balkansyndroom: Belgische militairen zouden tijdens hun dienst in de Balkanoorlogen ziek zijn geworden, omdat de NAVO daar wapens gebruikte met verarmd uranium.

BUITENLANDSE ZAKEN

Lumumba's zoon spant proces tegen België aan

Op 26 januari 2001 werd bekend dat een zoon van Lumumba in Kinshasa een rechtszaak had aangespannen tegen de Belgische staat voor de moord op zijn vader, kort na de onafhankelijkheid van Congo. De 43-jarige Roland Lumumba beschuldigde België ervan zijn rol in de moord te ontkennen, hoewel het land enkele maanden eerder een commissie in het leven had geroepen om de moord te onderzoeken.

Belgische wapenhandelaar in Iraanse cel

Op 26 januari 2001 meldde het dagblad *De Morgen* dat Jacques Monsieur, een 52-jarige Belgische reserveofficier die lange tijd voor de NAVO en de Belgische militaire spionagediensten werkte, in een Iraanse gevangenis vastzat. De man, 'die voor ongeveer alles en iedereen wapens smokkelde', zou lange tijd voor de Iraanse regering hebben gewerkt. Onder aanvoering van de nieuwe president Khatami werden echter pogingen ondernomen de macht van de vroegere revolutionaire milities, de Pasdaran, in te perken. Aangezien zijn activiteiten voor Iran een hoge vlucht namen, werd vermoed dat Monsieur 'al die jaren in het geheim kon rekenen op de steun van enkele toonaangevende NAVO-landen', aldus de krant.

OVERLEDEN

Freddy Vreven, voormalig minister van Defensie

Op 15 juni 2000 overleed in Sint Truiden de voormalige minister van Defensie, Freddy Vreven. Hij werd geboren op 24 maart 1937, eveneens in Sint Truiden.
Freddy Vreven werd evenals zijn vader en grootvader opgeleid tot notaris. In 1970 werd hij in het parlement gekozen. Het hoogtepunt van zijn carrière bereikte hij in 1981 toen hij minister van Defensie werd in het eerste kabinet-Martens. Vreven kwam echter enkele malen in opspraak door vermeende smeergeldaffaires. Het ging om de aankoop van granaten van de Amerikaanse munitiefabriek General Defence Corporation, een bestelling legerjeeps en de bouw van een woonwijk voor VS-personeel van de basis in Florennes. Gerechtelijke onderzoe-

ken konden echter niet aantonen dat Vreven geld had aangenomen en zelf had hij altijd ontkend. Na de verkiezingen van 1985 kwam Vreven niet meer terug als minister.

Frans van Mechelen, ex-voorzitter Bond van grote en jonge gezinnen

In Heverlee overleed op 5 juli 2000 op 77-jarige leeftijd Frans van Mechelen. Hij werd in 1923 te Turnhout geboren. Van Mechelen was de eerste minister die in 1968 Cultuur als zelfstandige portefeuille kreeg. Hij leerde de 'elite' dat wat het volk deed ook cultuur kon zijn en hij bracht het volk naar 'de cultuur'. Hij begon met het bouwen van culturele centra óók in kleinere plaatsen en dorpen. Verder richtte Van Mechelen het Ballet van Vlaanderen op, het Frans Masereelcentrum voor grafiek en de kleinkunstacademie. Als gevolg van verdenking van corruptie – hij had een bedrijf al betaald voor er goederen geleverd waren – kwam er in 1976 een einde aan zijn politieke carrière. Naast zijn politieke werk was de (extreem-) rechtse Van Mechelen als socioloog verbonden aan de Katholieke Universiteit van Leuven en van 1960 tot 1999 voorzitter van de Bond van grote en jonge gezinnen (BGJZ). In 1947 richtte hij de Solidaristische Beweging op. Deze beweging verwierp elke vorm van klassentegenstelling, huldigde het elitaire leidersprincipe en beoogde een corporatistische ordening van de samenleving. Eén van de pijlers van het solidarisme was het grote gezin. Het Vlaams Blok en de BGJZ zaten wat gezinspolitiek betreft op één lijn. Van Mechelen wist van de BGJZ een van de machtigste Vlaamse pressiegroepen te maken.

Louis van Bladel, filosoof en Marx-kenner

Op 31 juli 2000 overleed Louis van Bladel te Brussel. Hij werd in Antwerpen geboren in 1923, trad op achttienjarige leeftijd in de jezuïetenorde en studeerde klassieke filologie, filosofie en theologie in Nijmegen, Leuven en Rome.
Marx-kenner Van Bladel publiceerde in 1966 *Kerngedachten van Karl Marx* dat verscheidene malen herdrukt werd. Hij interesseerde zich ook sterk voor de ethische aspecten van economie. In zijn boek *Economie, maatschappij, christendom* (1972) waarschuwde hij voor een overheersing van de economie tegenover de rest van het leven en tegen blinde consumptiedrift. In 1980 verscheen *Christelijk geloof en maatschappijkritiek* waarin hij één lijn trok van het evangelie via Marx naar Marcuse, Braudillard en Girard. Deze laatste drie corrigeerden het sterk op productivisme geënte mensbeeld van Marx.
Van 1983 tot 1988 was Van Bladel rector van de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius in Antwerpen. Aan zijn universiteit stimuleerde hij de studie van de Derde Wereldproblematiek, humane rechtsbedeling en de armoedebestrijding.

Georges Cardoen, burgemeester en politicus

Na 36 jaar burgemeesterschap overleed Georges Cardoen, na een val van de trap in zijn woning in Galmaarden, op 7 september 2000. Hij werd 69 jaar. Georges Cardoen, die tot de arbeidersvleugel van de Christelijke Volkspartij (CVP) werd gerekend, begon in de jaren '60 al met sociale woningbouw in de gemeente Galmaarden.
In totaal zat Cardoen 21 jaar in het parlement: zeven jaar in de Kamer (1978-1985), tien jaar in de Senaat (1985-1995) en tenslotte vier jaar in het Vlaamse parlement. Georges Cardoen zorgde ervoor dat er in Vlaanderen een Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur werd opgericht, die de regering moest adviseren over de bestuurlijke organisatie. Hij was ook de stuwende kracht achter het overlegorgaan Samenleven waarin veertien Vlaamse en Waalse taalgrensgemeenten hun problemen bespraken.
Georges Cardoen stond dicht bij de mensen. Zijn devies was dan ook: 'gewone mensen zijn de moeite waard'.

Gabrielle Vincent, illustratrice

Op 72-jarige leeftijd overleed de kinderboekenillustratrice Gabrielle Vincent op 24 september 2000 in Brussel. Gabrielle Vincent, wier echte naam Monique Martin was, werd in 1928 te Brussel geboren.
Aanvankelijk werkte Vincent als kunstschilder, pas in 1980 begon zij met het maken van prentenboeken voor kinderen. Met haar serie over de vriendschap tussen de beer Ernest en de muis Célestine verkreeg zij wereldwijd bekendheid. Haar getekende verhalen zijn goed ingeleefde weerspiegelingen van de wereld van de kinderen en hun gevoelens, aldus Lucie Cauwe in *Le Soir de Bruxelles*. In totaal verschenen er 24 Ernest en Célestine-boeken die in twaalf talen werden vertaald, waaronder Japans. Gabrielle Vincent ontving voor haar werk vele internationale prijzen.

Peter Cabus, componist

In Mechelen overleed op 11 november 2000 de componist Peter Cabus. Hij werd geboren op 27 juli 1923. Cabus was een leerling van Jean Absil en schreef in neo-klassieke stijl waarin de klanken van de twintigste eeuw en ook de lyriek van het expressionisme weerklonken. Op zijn vijftiende componeerde hij reeds zijn eerste belangrijke orkestwerk, waarna er vele zouden volgen.
Lange tijd was Peter Cabus directeur van het stedelijk conservatorium in Mechelen waar hij tal van bekende leerlingen opleidde. Daarnaast speelde hij een belangrijke rol in het Festival van Vlaanderen. Cabus was erelid van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten.

Bert Struys, acteur en regisseur

In Sterrebeek overleed op 18 november 2000 de acteur en regisseur Bert Struys. Hij werd 80 jaar. In de jaren '40 en '50 was hij verbonden aan de Koninklijke Vlaamse Schouwburg en het Herman Teirlinck Instituut. In 1955 begon hij als regisseur bij de BRT. Hij maakte er onder andere de jeugdseries *Kapitein Zeppos* en *Johan en de Alverman*.
Nog in het jaar van zijn overlijden bleek de belangstelling voor het televisiewerk van Struys. Het Filmmuseum in Antwerpen vertoonde de Kapitein Zeppos-serie opnieuw en de belangstelling was zo overweldigend dat de serie kort daarna opnieuw werd gedraaid. Ander werk van Struys zou in 2001 ook worden vertoond.
Naast zijn werk voor de televisie speelde Struys ook in diverse films, waaronder *Soldaat van Oranje, De Witte van Sichem* en *Exit-Exil*.

Cara Van Wersch, actrice

In Berchem bij Antwerpen overleed op 24 november 2000 de actrice Cara Van Wersch. Zij werd te Heerlen geboren in 1913. Van Wersch, die ook Russisch studeerde en lerares was in yoga en tai-chi, was van 1936 tot 1955 verbonden aan de Koninklijke Vlaamse Schouwburg. Ze verwierf bekendheid door de indringende wijze waarop ze hoofdrollen in stukken van Ibsen voor het voetlicht bracht, maar werd pas een nationale be-

roemdheid door haar rol als tante Cara in de jeugdserie *Kapitein Zeppos*. Van Wersch was ook te zien in verscheidene films, onder andere in *Malpertuus en Damiaan*.

Renaat van Elslande, voormalig minister

Renaat van Elslande overleed op 21 december 2000 in Brussel. Hij werd geboren op 21 januari 1916 te Boekhoute. Van Elslande promoveerde in de rechten aan de KU Leuven. Voor de CVP zat hij 32 jaar in de Kamer en was hij negen maal minister. Hij begon zijn politieke loopbaan als burgemeester in Lot (1947-1976). In 1949 werd hij in de Kamer gekozen voor het arrondissement Brussel en van 1969 tot 1971 was hij fractieleider voor de CVP. Van Elslande verliet de Kamer in 1981.
Renaat van Elslande werd in 1960 minister-onderstaatssecretaris voor Cultuur en was tussen 1961 en 1965 adjunct Nationale opvoeding en minister van Cultuur. Van 1966 tot 1968 was hij belast met Europese zaken en in 1972 was hij minister van Binnenlandse zaken. Van 1973 tot 1977 was hij de eerste Vlaming in de Belgische geschiedenis die minister van Buitenlandse zaken werd. In 1974 werd ontwikkelingssamenwerking aan zijn portefeuille toegevoegd. Hierna werd Van Elslande nog eenmaal minister: tussen 1977 en 1980 bekleedde hij de post van Justitie. 'Hij was de eerste die de nadruk legde op een dialoog met het zuiden en die de medefinanciering van de ngo's mogelijk maakte. Hij zorgde echter ook voor de ondersteuning van de grote Belgische financiële en industriële groepen in de voormalige kolonie. Wat de Oost-West-verhoudingen betreft stond hij een actieve dialoog voor waarin een eigen Belgisch accent centraal stond, later was goedkeuring door de NAVO of de Verenigde Staten doorslaggevend.' Aldus hoogleraar buitenlandpolitiek van België Rik Coolsaet.
Renaat van Elslande stond bekend als een flegmatiek mens die rustig en bedaard zijn werk deed, zonder veel omhaal.

Robert Hurbain, president mediagroep Rossel

De president van de Mediagroep Rossel, Robert Hurbain, overleed na een lang ziekbed op 7 januari 2001 in Overijse. Hij werd geboren op 8 april 1929 in Ixelles.
Hurbain trad in 1951 toe tot de Rosselgroep die in 1887 was ontstaan met de oprichting van het Belgische dagblad *Le Soir* door Emile-Pierre Rossel. De mediagroep werd tot 1988 geleid door de kleindochter van de oprichter Marie-Thérèse Rossel. Daarna stond Hurbain aan het hoofd van de Brusselse krantenuitgeverij. Vooral het huis-aan-huisblad *Vlan* zorgde vanaf zijn aantreden voor een sterke groei van het concern. De hoofdredacteur van Le Soir, Pierre LeFèvre, zei over Hurbain dat hij het bedrijf leidde als een 'bon père de famille'.
Robert Hurbain stond bekend als een discreet man die ook zijn werk als president in alle stilte uitvoerde. Hij was een fel voorstander van de onafhankelijkheid van de redactie van Le Soir en zorgde er voor dat er in 1989 een redactiestatuut kwam dat die onafhankelijkheid waarborgde.

Paul Vanden Boeynants, voormalig premier

In Aalst overleed op 9 januari 2001 de voormalige minister-president van België Paul Vanden Boeynants. Hij werd geboren in Brussel op 22 mei 1919. Voor zijn politieke carrière begon, bouwde hij eerst het slagersbedrijf van zijn vader uit tot een vleesverwerkend bedrijf op industriële schaal. In 1945 werd hij gekozen tot president van het Brusselse slagersgilde.
In 1952 werd Vanden Boeynants voor het eerst in het parlement gekozen voor de christen-democratische partij en in 1957 werd hij minister voor de Middenklasse in een kabinet van christen-democraten en liberalen. Na de verkiezingen van 1961 verliet hij de regering om zijn partij te gaan leiden. In 1966 werd hij premier van een centrumrechtse regering, die een succesvol neo-liberaal economisch beleid voerde, maar niet kon voorkomen dat, na de taalrellen in 1968, de oude Leuvense universiteit werd gesplitst in een Nederlands en een Frans instituut. In 1970 werd Vanden Boeynants minister van Defensie en in 1978 werd hij voor korte tijd interim-premier. Toen na enkele maanden de regering-Martens werd gevormd, werd hij opnieuw partijleider.
Tegelijkertijd was Vanden Boeynants gemeenteraadslid van Brussel en had hij de ambitie om er burgemeester te worden. Toen hij in 1982 daadwerkelijk tot burgemeester werd gekozen, moest hij zich terugtrekken omdat er een gerechtelijk onderzoek liep naar mogelijke corruptie. Hij werd uiteindelijk veroordeeld wegens fiscale fraude en valsheid in geschrifte en kreeg een gevangenisstraf van drie jaar. In verband met zijn vroegere verdiensten voor het land, hoefde hij de straf niet uit te zitten. Ondanks zijn veroordeling bleef hij populair bij het volk.
Paul Vanden Boeynants beëindigde zijn werkzame leven als hoofdredacteur van het satirische tijdschrift *Pan*.

Pierre Soubry, pasta-producent

Pierre Soubry, voorzitter van de raad van bestuur van deegwarenproducent Soubry, overleed in zijn geboortestad Roeselare op 19 januari 2001. Soubry werd geboren op 14 mei 1931, studeerde economie in Leuven en deed in 1955 zijn intrede in het bedrijf. Van zijn vader, die het bedrijf in 1921 had opgericht, kreeg hij direct uitgebreide volmachten. Hij mikte op versterking van de marktpositie door het leveren van kwaliteitsproducten. Het bedrijf investeerde daarom veel in technologie.
Daarnaast weerstond Pierre Soubry de voornamelijk Italiaanse en Franse concurrentie door verticale integratie. Dat betekende dat het bedrijf de toevoer van grondstoffen controleerde en zelf de tarwe maalde. In het begin van de jaren '70 verkreeg Pierre Soubry het grootste aandeel op de Belgische markt voor droge pasta's. Het bedrijf zou in 1999, als enige pastafabrikant in Belgische handen, een marktaandeel hebben van ongeveer 25 procent, met een omzet van ca. 70 miljoen euro en met ongeveer 320 werknemers.
In geheel West-Europa veroverde het bedrijf een sterke marktpositie. Pierre Soubry speelde in het vorige decennium handig in op de veranderende wensen van de consument, onder andere door behalve spaghetti, lasagna en macaroni ook Chinese mie en kant en klare pastaschotels te produceren.
Enkele jaren geleden al had Pierre Soubry de leiding van het bedrijf overgedragen aan zijn zoons Michel en Mathieu.

(Vorige berichten pag. 8/3 e.v. - 2001)

DENEMARKEN

BINNENLAND

Denen zeggen 'Nee' tegen euro

De Denen spraken zich op 28 september 2000 in een referendum uit tegen de euro, de gezamenlijke Europese munt. Van de kiezers stemde 53,1 procent tegen, 46,9 pro-

cent bracht een stem vóór uit. De opkomst was ruim 86 procent.
Een zichtbaar aangeslagen premier Poul Nyrup Rasmussen: 'Ik zal mijn teleurstelling niet proberen te verbergen. Dit is een nederlaag voor mij, dit is een nederlaag voor ons. Het zal nu voor Denemarken moeilijker worden om binnen de Europese Unie te functioneren, maar wij blijven natuurlijk vechten voor de Deense belangen.'
Minister van Financiën Mogens Lykketoft sprak zijn vrees uit dat er een Europa van twee snelheden zou ontstaan. Behalve Denemarken namen ook Zweden en Groot-Brittannië niet deel aan de euro.
EU-voorzitter Frankrijk sprak zijn teleurstelling uit over het Deense resultaat, maar bezwoer tegelijk dat dit geen effect op de euro zou hebben omdat Denemarken naar Europese begrippen een kleine economie had. Het psychologische effect was echter groot. De euro, die sinds haar introductie alleen maar terrein had verloren op de dollar, duikelde na het bekend worden van de uitslag onder de 87 dollarcent.

'Nee' leidt tot herschikking kabinet

Minister van Buitenlandse zaken, Niels Helveg Petersen, maakte bijna drie maanden na het Deense 'Nee' zijn aftreden bekend. Hij zei op 20 december dat hij niet meer op zijn post kon blijven omdat hij er niet in was geslaagd Denemarken binnen de eurozone te brengen. Petersens ontslag was de inleiding tot een grote herschikking van het kabinet, waarbij vijf nieuwe mensen tot de regering toetraden. Verder verhuisde Mogens Lykketoft van Financiën naar Buitenlandse zaken. Zijn post werd weer ingenomen door Pia Gjellerup, de minister van Handel en Industrie.
Politieke waarnemers zagen in de herschikking ook een poging van premier Rasmussen om de gunst van de kiezers terug te winnen. Opiniepeilingen toonden aan dat zijn Sociaal-democratische Partij (SDP) aan de verliezende hand was, terwijl het centrumrechtse blok onder leiding van de Liberale Partij op winst stond.

MILITAIRE ZAKEN

'Vergeten atoombom' legt druk op relatie met Verenigde Staten

Het dagblad *Jyllands-Posten* kwam op 14 augustus 2000 met het bericht dat op de zeebodem nabij de Groenlandse radarbasis Thule een vergeten atoombom op de zeebodem lag. De krant baseerde zich op geheime Amerikaanse defensiedocumenten, waarop enkele ex-werknemers van Thule de hand hadden gelegd.
De bom zou afkomstig zijn van de B52-bommenwerper die daar in 1968 was neergestort. De Verenigde Staten hadden altijd gezegd dat de vier bommen van de B52 tijdens het ongeluk waren vernietigd. De documenten spraken echter van één zoekgeraakte bom. Een Amerikaanse defensiewoordvoerder ontkende het bestaan van de 'vergeten atoombom'.
De Deense minister van Buitenlandse zaken, Niels Helveg Petersen, zei dat er 'niets nieuws' in de documenten stond.
Het nieuws over de atoombom kwam voor de Amerikanen op een ongelegen moment omdat ze net met Denemarken wilden onderhandelen over het gebruik van de radarbasis bij Thule voor hun omstreden National Missile Defence (NMD), het ruimteschild tegen raketaanvallen. Thule zou daarbij de functie innemen van vooruitgeschoven waarschuwingsstation. De semi-autonome regering van Groenland was fel tegen. Ze vreesde dat Thule op die manier een doelwit zou kunnen worden in een oorlog waar Groenland verder buiten stond. De Deense regering had zelf nog geen standpunt ingenomen. Wel zei Petersen: 'Er bestaat geen enkel verband tussen beide problemen.'
De Denen dachten daar anders over. De krant *Politiken* in een commentaar: 'Hoe kunnen we in vertrouwen onderhandelen over een dergelijk belangrijk onderwerp met een partner die niet bereid is informatie te geven over een vliegtuigongeluk dat 32 jaar geleden plaatsvond?' Het Amerikaanse ministerie van Defensie besloot na alle commotie tot een krachtiger ontkenning: 'We hebben nadrukkelijk verklaard dat de vier bommen zijn vernietigd tijdens het ongeluk en de daaropvolgende brand. De Deense regering heeft toegezien op de gehele schoonmaakoperatie.'

Groenland fel tegen NMD

Jonathan Motzfeldt, premier van de semi-autonome regering van Groenland, haalde op 11 januari 2001 fel uit tegen de NMD: 'Persoonlijk ben ik fel tegen de NMD. Niemand in Groenland wil het. We dachten dat de Koude Oorlog voorbij was.'
Motzfeldt kwam met zijn opmerkingen nadat duidelijk was dat George W. Bush de nieuwe Amerikaanse president zou worden. Bush had tijdens zijn verkiezingscampagne aangegeven dat hij het NMD-plan voortvarend zou doorzetten. President Bill Clinton had de ontwikkeling de afgelopen herfst tijdelijk stopgezet en een beslissing overgelaten aan zijn opvolger. Clinton kwam tot zijn beslissing na felle protesten van de NAVO-bondgenoten. Zij zagen de Amerikaanse plannen als een verstoring van het nucleair evenwicht in de wereld.
George W. Bush schreef op 24 januari een persoonlijke brief aan Motzfeldt. Bush: 'Er bestaat geen twijfel over dat we de komende jaren verschillende uitdagingen tegemoet treden. Ik ben ervan overtuigd dat we daarbij onze verantwoordelijkheid dragen in een geest van wederzijds respect. Ik ben net als u bereid wat betreft Thule alleen samen te werken als dat in ons beider belang is.'
Motzfeldt toonde zich opgetogen over de brief. Hij was vooral tevreden dat Bush zich rechtstreeks tot hem wende. Dit betekende volgens hem dat de Verenigde Staten de belangen van de Groenlanders onderkenden. Officieel besliste Denemarken namelijk over de buitenlandse en defensiepolitiek van Groenland.

FAERŒER

Autonomie-referendum in april

De semi-autonome regering van de Faerœer maakte op 2 november 2000 bekend dat ze in april 2001 een referendum zou houden over de onafhankelijkheid van de achttien eilanden tellende archipel van Denemarken. De regering van premier Anfinn Kallsberg was in 1998 aan de macht gekomen met de belofte de Faerœer onafhankelijk te maken. Dat plan was echter omstreden omdat de eilanden eenderde van hun inkomsten uit de Deense staatskas kregen. Kallsberg had zijn hoop gevestigd op eventuele oliereserves in de territoriale wateren. De eerste testboringen zouden in de lente van 2001 beginnen.
Na het referendum over de onafhankelijkheid moest nog een referendum volgen over een nieuwe grondwet. Pas dan zouden de Faerœer een onafhankelijke staat kunnen zijn.

BUITENLANDSE ZAKEN

Denen doen mee aan UNMEE

De regering besloot op 26 oktober 2000 dat 400 Deense soldaten zouden deelnemen

aan de VN-vredesmacht in Ethiopië en Eritrea (UNMEE). Beide landen waren in juni een staakt-het-vuren overeengekomen. Een troepenmacht van 4.200 man moest nu de 1.000 kilometer lange grens tussen beide landen in de gaten houden.

(Vorige berichten pag. 457/1 e.v. - 2000)

KROATIË

BINNENLAND

Moordaanslag op informant Joegoslaviëtribunaal

Op 29 augustus 2000 kwam Milan Levar om het leven bij een bomexplosie in zijn huis in de stad Gospic. Levar, een voormalig legerofficier, had uit eigen beweging aangeboden te getuigen tegen Kroaten die tijdens de Kroatisch-Joegoslavische secessie-oorlog (1991-1995) oorlogsmisdaden tegen Serviërs hadden gepleegd en tot tweemaal toe getuigenis afgelegd tegenover onderzoekers van het Joegoslaviëtribunaal. Hij genoot echter geen bijzondere bescherming. Woordvoerster Aleksandra Kolaric verklaarde dat de Kroatische regering de aanslag veroordeelde en de bevoegde autoriteiten zou verzoeken al het nodige te doen om de daders te vinden.

Arrestaties verdachten oorlogsmisdaden

In de weken daarop volgde een golf van arrestaties van personen die verdacht werden van oorlogsmisdaden. Er werden onder anderen zes personen gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij moorden op Servische burgers in Gospic in 1991.
Op 9 oktober maakte openbaar aanklager Slavko Zadnik bekend dat de Kroatische regering de zaak-Pakracka Poljana zou heropenen. De zaak ontleende zijn naam aan het dorpje Pakracka in West-Slavonië en betrof de ontvoering naar een interneringskamp en de daaropvolgende executie, tijdens de onafhankelijkheidsoorlog, van Servische burgers uit de omgeving van het dorpje. De nationalistische regering van president Franjo Tudjman had in 1992 een aantal soldaten die bij de moordpartij aanwezig waren geweest, ondervraagd, maar vervolgens weer vrijgelaten wegens een procedurefout. Sommigen van hen zouden, in afwezigheid van hun advocaten, hebben toegegeven de moorden gepleegd of gezien te hebben.
Minister van Binnenlandse zaken Sime Lucin verklaarde op 9 oktober dat 'overal arrestaties zullen plaatsvinden waar oorlogsmisdaden hebben plaatsgevonden'.

Grondwetswijziging door parlement goedgekeurd

Op 9 november 2000 keurde het parlement met 108 stemmen, zeven meer dan de vereiste tweederde meerderheid, en met tegenstand van de rechtse Kroatische Democratische Gemeenschap (HDZ), enkele wijzigingen goed in de grondwet die in 1990 onder het bewind van president Franjo Tudjman was aangenomen.
Aan de grondwetswijziging was een debat voorafgegaan over vragen als, door wie het parlement ontbonden mocht worden en of de president dan wel de premier de inlichtingendiensten zou moeten leiden. Er werd vastgelegd dat de president de bevoegdheid had het parlement te ontbinden, maar uitsluitend op verzoek van de regering en dat hij, in overleg met de premier, de hoofden van de inlichtingendiensten mocht benoemen. Tevens behield de president het opperbevel van het leger en zijn rol in het buitenlands beleid. Zo bleef hij bevoegd om, wederom in overleg met de premier, ambassadeurs te benoemen. De grondwetswijziging voorzag tevens in een versterking van de rol van het Constitutioneel Hof.

MILITAIRE ZAKEN

Kroatisch-Amerikaanse oefeningen tijdens Joegoslavische verkiezingen

Eind september 2000 hielden troepen van de Verenigde Staten en het Kroatische leger een vierdaagse gezamenlijke militaire oefening in de zuidelijke wateren van de Adriatische Zee, waarbij onder andere een amfibische landing werd uitgevoerd. De oefening begon terwijl in buurland Joegoslavië presidentsverkiezingen werden gehouden. Deze werden door de regeringen van enkele westerse landen met bezorgdheid gevolgd, daar men vreesde dat zij vervalst zouden worden. Het Britse ministerie van Defensie verklaarde dat er zich op dat moment vijftien Britse oorlogsbodems in de Middellandse Zee bevonden, waaronder vliegdekschepen, maar ontkende dat hun aanwezigheid bedoeld was als waarschuwing tegen de Joegoslavische president Slobodan Milosevic.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek president Mesic en premier Racan aan VS

In de tweede week van augustus 2000 brachten premier Ivica Racan en president Stipe Mesic een officieel bezoek aan de Verenigde Staten, waar zij in het Witte Huis een onderhoud van 45 minuten hadden met president Bill Clinton. Deze prees de Kroatische regering, die in januari dat jaar in de plaats was gekomen van het autoritaire bestuur van president Franjo Tudjman, als een voorbeeld hoe democratie in de Balkan zou moeten functioneren.
Clinton spoorde Racan en Mesic tevens aan om 'pittige maar noodzakelijke' economische hervormingen door te voeren en bood Kroatië drievoudige financiële hulp aan: 21 miljoen dollar (ca. 22,4 miljoen euro) voor verdere democratisering, voor het midden- en kleinbedrijf en voor wederopbouw; 4,5 miljoen dollar (ca. 4,8 miljoen euro) voor herstel van huizen van burgers die in de oorlog 1991-1995 gevlucht waren; en 4 miljoen dollar (ca. 4,3 miljoen euro) voor deelname aan het samenwerkingsverband Partnership for Peace, waarin de landen verenigd waren die streefden naar lidmaatschap van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO).

EU beëindigt wapenembargo tegen Kroatië

De ministers van Buitenlandse zaken van de lidstaten van de Europese Unie besloten op 20 november 2000 tijdens een bijeenkomst in Brussel om met onmiddellijke ingang het wapenembargo tegen Kroatië te beëindigen, dat na het uitbreken van vijandelijkheden in 1991 zowel door de EU als door de Verenigde Naties was ingesteld. De VN hadden hun wapenembargo reeds in 1996 beëindigd. Volgens een verklaring van het Britse ministerie van Buitenlandse zaken, dat het EU-besluit naar buiten bracht, vormde de beëindiging van het embargo een 'erkenning van de constante vooruitgang van Kroatië bij de implementatie van de voorwaarden van het vredesverdrag van Dayton'.

Servische president Kostunica bezoekt Zagreb in kader EU-conferentie

Op 24 november 2000 werd in de Kroatische hoofdstad Zagreb een topontmoeting gehouden van de leiders van de vijftien lidstaten

van de Europese Unie, de Joegoslavische opvolgerstaten Bosnië, Slovenië, Macedonië en gastland Kroatië, en tevens Albanië. De conferentie stond in het teken van de voortgang van de democratisering van de Balkan, die door de verkiezingsnederlaag en het aftreden van de Joegoslavische president Slobodan Milosevic in een stroomversnelling was gekomen.
Het bezoek van de nieuwe Joegoslavische president Vojislav Kostunica, in het kader van deze gelegenheid, vormde het eerste van een Servische leider aan Kroatië sinds dat zich in 1991 van Joegoslavië had afgescheiden. Kostunica werd onder zware escorte naar de locatie van de topconferentie gevoerd, waarbij een demonstratie van enkele honderden Kroaten, voornamelijk oorlogsveteranen, werd omzeild. De demonstranten eisten van Kostunica dat hij zijn verontschuldigingen zou aanbieden voor de wreedheden die door het Joegoslavische leger waren begaan tijdens de Kroatisch-Joegoslavische oorlog. Op de vraag waarom hij meende dat Kostunica dat niet had gedaan, antwoordde de Kroatische president Stipe Mesic dat hij begrip had voor de positie van zijn Servische ambtsgenoot: 'Hij beschikt nog over geen enkel machtsmiddel', aldus Mesic.
De lof van de Europese leiders voor het algemene herstel van vrede en democratie in de Balkan werd enigszins overschaduwd door de oproep van president Milovan Djukanovic om erkenning van de Joegoslavische deelrepubliek Montenegro als een onafhankelijke staat, die in een los verband zou staan met Servië, alsmede door de gespannen situatie in de Joegoslavische provincie Kosovo. Niettemin beloofde de EU bij monde van de Franse president Jacques Chirac een hulppakket ter waarde van ca. 4,3 miljard euro voor de gehele regio en stelde bovendien toegang tot de Europese markten in het vooruitzicht. In de slotverklaring beloofden Kroatië en de andere aanwezige Balkanlanden hun medewerking aan toekomstige regionale samenwerking.

(Vorige berichten pag. 341/2 e.v. - 2000)

LUXEMBURG

BINNENLAND

Politie beëindigt gijzeldrama met omstreden methode

Op 1 juni 2000 nam een Tunesische man enkele tientallen kinderen en enkele leidsters van een kinderdagverblijf in Wasserbillig in gijzeling. De man was psychisch in de war. Zijn vrouw had hem verlaten en de kinderbescherming had net zijn twee kinderen in een tehuis geplaatst. De man was gewapend met een pistool, een granaat en een mes. Hij eiste een vliegtuig naar Libië.
De politie maakte op 2 juni – na 28 uur – een einde aan de gijzeling. Een politieteam vermomde zich als een cameraploeg van het televisiestation *Radio Television Luxembourg* (RTL). De Tunesiër liet de agenten met hun camera binnen voor een interview, waarna hij werd neergeschoten. Na een spoedoperatie was zijn toestand stabiel. De kinderen en leidsters raakten niet gewond.
Vic Reuter van RTL verklaarde dat de politie hem had verzocht om een camera, een bedrijfswagen en drie RTL-jassen. Hij zei verder dat RTL blij was dat ze een bijdrage had geleverd aan het einde van het drama, hoewel het station zich bewust was van de ethische consequenties.

Journalisten protesteren tegen politieoptreden

De *International Federation of Journalist* (IFJ) noemde de politietactiek verwarrend: 'Cameramensen zijn altijd al een potentieel doel als ze filmen in een gevaarlijke situatie. Incidenten zoals deze verhogen alleen het risico om doelwit te worden van een schietgrage crimineel of veiligheidstroepen die hun motieven wantrouwen.'
Op 6 juni sloot het *Committee to Protect Journalists* (CPJ) zich aan bij de kritiek van de IFJ.

Aftreden van groothertog Jean. Opgevolgd door Henri.

Groothertog Jean deed op 7 oktober 2000 afstand van de troon. De 79-jarige vorst werd opgevolgd door de 45-jarige Henri, de oudste van zijn vijf kinderen. Henri werd hiermee de zesde Groothertog van Luxemburg.
Premier Jean-Claude Juncker zei bij de troonsafstand: 'Het is met spijt dat wij vandaag bijeen zijn voor uw afscheid. Ik kan zeggen dat u heeft geregeerd zonder gebreken en zonder fouten. Wij zijn trots op u en zullen dat blijven.'
Jean regeerde het Groothertogdom 35 jaar. In die tijd ontwikkelde Luxemburg zich van een achtergebleven industrieel gebied tot een van de belangrijkste financiële centra ter wereld.

Groothertog Henri en zijn vrouw zwaaiden naar het publiek vlak na hun officiële inhuldiging in Luxemburg op 2 oktober 2000. *(foto ANP)*

Groothertog Henri: geïnteresseerd in economie en milieu

Henri werd op 16 april 1955 geboren. Hij studeerde in Luxemburg, Parijs en vervolgens op de Britse Militaire Academie Sandhurst. Daar haalde hij een Britse militaire rang. Vervolgens studeerde hij politicologie aan de Universiteit van Genève, waar hij in 1980 zijn bul haalde.
Henri ontmoette in Genève de Cubaanse vluchtelinge Maria Teresa. Hij besloot haar te trouwen, zeer tegen de zin van zijn ouders die liever een echtgenote van koninklijke bloede zagen. Henri zette zijn zin door en won daarmee het respect van de Luxemburgse bevolking.
De laatste twintig jaar zette de prins zich vooral in voor de economische belangen van Luxemburg in het buitenland. Hij spreekt Engels, Duits en Frans. Henri werd gezien als de eerste van een nieuwe generatie Europese vorsten: vooral geïnteresseerd in economie en milieu en minder in de juiste etiquette.

Prins Guillaume krijgt ernstig auto-ongeluk

De troonsafstand was een week uitgesteld vanwege het ernstige auto-ongeluk dat Jeans jongste zoon Guillaume op 10 september in Parijs kreeg. Guillaume en zijn vrouw Sibilla wisten weliswaar uit hun auto te komen, maar werden vervolgens geschept door een tegemoetkomende auto. Sibilla kwam na een operatie weer bij, maar Guillaume bleef drie weken in coma liggen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement eens over liberalisering energiemarkt

Het parlement bereikte op 24 mei 2000 overeenstemming over de wet die verdere

liberalisering van de Luxemburgse energiemarkt mogelijk maakte. Met deze wet voldeed Luxemburg aan de richtlijnen van de Europese Unie.

De wet had al in februari 1999 van kracht moeten worden, maar de Europese Commissie besloot Luxemburg destijds geen boete op te leggen, omdat 40 procent van de energiemarkt al geliberaliseerd was.
Volgens de nieuwe wet zou in 2005 75 procent van de Luxemburgse energiemarkt open staan voor concurrentie, terwijl grote bedrijven al vanaf 2001 konden bepalen bij wie zij hun energie zouden afnemen.

Premier Juncker relativeert belang bankgeheim

Premier Jean-Claude Juncker zei op 4 september 2000 in een interview met het Zwitserse dagblad *Tages Anzeiger* dat het belang van het bankgeheim afnam: 'Een financieel centrum dat uitsluitend concurreert op basis van belastingvoordelen en bankgeheim, zal niet in staat zijn uit te stijgen boven andere financiële centra.'
Luxemburg stond steeds meer onder druk van de Europese Unie om haar bankgeheim op te geven. De lidstaten wilden namelijk rente op buitenlandse spaarrekeningen belasten. Juncker zei echter dat Luxemburg niet alléén het bankgeheim wilde opgeven; hij verwachtte dit dan ook van Zwitserland en de Verenigde Staten.

EU ziet sterke economische groei Luxemburg

Luxemburg zal zijn sterke economische groei voortzetten. Dat stelde de Europese Unie op 22 november 2000 in haar herfstrapport. De EU zag een groei van het bnp van 6,5 procent in 2001 en 6,0 procent in 2002. Dat was overigens minder dan de 7,8 procent van 2000.
De prijzen waren vanwege de hogere lonen en olieprijzen de eerste negen maanden van 2000 met 3,9 procent gestegen. De EU drong daarom aan op een lagere inflatie in 2001 en 2002.

Tenslotte voorzag de EU een begrotingsoverschot van meer dan 5 procent in de komende jaren, tegen 3,8 procent in 1998 en 4,4 procent in 1999.

(Vorige berichten pag. 650/2 e.v. - 1999)

MOLDOVA

BINNENLAND

Minister van Buitenlandse zaken ontslagen

President Petru Lucinschi ontsloeg op 23 november 2000 minister van Buitenlandse zaken Nicolae Tabacaru en verving hem door Nicolae Cernomaz. Een presidentiële woordvoerder zei dat Tabacaru was ontslagen omdat hij een nieuwe post zou krijgen. Verdere details werden niet gegeven. De 51-jarige Cernomaz was ambassadeur in Hongarije. Hij werd beschouwd als loyaal aan de president en aan de leider van de Communistische Partij Vladimir Voronin.

Parlement ontbonden na uitblijven van resultaat presidentsverkiezingen

Na vier verkiezingsrondes nog geen president

Het parlement slaagde er op 1 december 2000 niet in een president te kiezen. De zitting eindigde in wanorde door onenigheid onder de afgevaardigden. Het was de eerste keer na doorvoering van een wijziging in de grondwet dat het parlement rechtstreeks de president zou kiezen, in plaats van de kiezers. Zowel de leider van de Communistische Partij Vladimir Voronin als de voorzitter van het Constitutioneel Hof Pavel Barbalat slaagden er niet in de vereiste 61 stemmen te behalen. De onenigheid ontstond toen communistische afgevaardigden bij het stemhokje gingen staan om te controleren of hun partijgenoten wel op de afgesproken kandidaat stemden. De verkiezing van een nieuwe president werd door velen gezien als een mogelijk teken van politieke stabiliteit voor buitenlandse kredietverschaffers.

Nadat het Constitutioneel Hof had besloten dat de stemming niet volgens de regels was verlopen, vond er drie dagen later een nieuwe stemming plaats die echter ook geen beslissing opleverde. Een volgende ronde op 6 december leverde weer geen beslissing op, al haalde Voronin wel 59 van de benodigde 61 stemmen. Barbalat kreeg er 35.
De vierde poging een president te kiezen op 21 december mislukte ook nadat een aantal afgevaardigden van een centrumpartij de verkiezingen hadden geboycot en in plaats van Voronin een compromiskandidaat eisten.

Nieuwe parlementsverkiezingen aangekondigd

Enkele dagen later kwam het Constitutioneel Hof met de uitspraak dat de president het recht had al na de vierde stemming het parlement te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven. President Petru Lucinschi ontbond vervolgens op 31 december het parlement en schreef nieuwe verkiezingen uit voor 25 februari 2001. De verwachting was dat daarna de communisten in het parlement de grootste fractie zouden blijven. Lucinschi zou oorspronkelijk aanblijven tot 15 januari, maar zou nu in functie blijven tot de keuze van een opvolger.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

OVSE: 'Besprekingen over Transdjnestrië vastgelopen'

De missie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) gaf op 20 november 2000 in Chisinau een verklaring uit waarin werd gezegd dat gesprekken over de status van de separatistische regio Transdjnestrië en de terugtrekking van Russische troepen helemaal waren vastgelopen. De missie zei dat het onmogelijk was gebleken vertegenwoordigers van de bij het conflict betrokken partijen bijeen te brengen. Deze regio, voorheen Djnestrië genaamd, had zich in 1990 afgescheiden van Moldova. Er woonden vooral Russen en Rusland had er 2.000 militairen gelegerd.
President Petru Lucinschi bestempelde op 11 december 2001 de parlementsverkiezingen die een dag eerder in Transdjnestrië waren gehouden als 'illegaal' en zei dat ze niet tot een oplossing van het probleem zouden bijdragen. Alle kandidaten in de regio waren voor onafhankelijkheid en toenadering tot Rusland.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Tienduizend vrouwen uit Moldova in prostitutie in het buitenland

Een vooraanstaande vrouwelijke Moldovaanse parlementariër, Ala Mandacanu, verklaarde op 26 september 2000 in Chisi-

nau dat naar schatting tienduizend vrouwen uit het land in het buitenland werken als prostituees. Dat was volgens haar veel op een totale bevolking van slechts vier miljoen. Zij deed haar uitspraak op een conferentie over illegale vrouwenhandel in Chisinau. In sommige gevallen werden vrouwen tot prostitutie gedwongen en als slaven verhandeld. Volgens de politiefunctionaris Nicolae Dobos werden Moldovaanse vrouwen voornamelijk in Joegoslavië verkocht via Hongarije, in Griekenland via Bulgarije of aan Turkije en sommige landen in Azië. Hij zei dat de verkopers 800 tot 1.000 dollar kregen voor elke verkochte vrouw.

(Vorige berichten pag. 469/3 - 2000)

OEKRAÏNE

BINNENLAND

Ministerswisselingen

Nieuwe minister van Economie

President Leonid Koetsjma benoemde op 9 augustus 2000 Vasyl Rohovy tot minister van Economie als opvolger van de in juli afgetreden Serhi Tyhypko, zo maakte een presidentiële woordvoerder bekend op die dag. Rohovy (47) was al minister van Economie van april 1998 tot december 1999, maar had geen post gekregen in de nieuwe regering. Op het moment van zijn benoeming was hij plaatsvervangend chef van de staf van de president.

Minister van Buitenlandse zaken ontslagen

President Leonid Koetsjma ontsloeg op 29 september 2000 minister van Buitenlandse zaken Borys Tarasjoek 'in verband met zijn overplaatsing naar een andere functie'. Tarasjoek was in functie geweest vanaf 1998 en had een beleid gevoerd van toenadering tot het Westen zonder daarbij Rusland al te zeer voor het hoofd te stoten. Volgens een bron dicht bij president Koetsjma stond het ontslag niet in verband met een brief gericht aan de president die enkele dagen eerder in een krant in Kiev was gepubliceerd. De brief, die was ondertekend door de Amerikaanse en Canadese ambassadeurs en lokale vertegenwoordigers van de Wereldbank en de Europese Bank voor Herstel en Ontwikkeling, uitte kritiek op het langzame tempo van de economische hervormingen in Oekraïne. President Koetsjma verklaarde zelf een dag later dat hij de ervaren diplomaat Anatoli Zlenko tot minister van Buitenlandse zaken zou benoemen. De 62-jarige Zlenko was de eerste minister van Buitenlandse zaken van het onafhankelijke Oekraïne geweest, maar had die post verloren toen Koetsjma in 1994 aan de macht kwam.

President wil corruptie bestrijden

President Leonid Koetsjma tekende een decreet ter bestrijding van corruptie en het verminderen van de onkostenvergoedingen van overheidsfunctionarissen, zo maakte de presidentiële persdienst op 20 november 2000 bekend. Ook moest de regering maatregelen nemen ter vereenvoudiging van het afgeven van vergunningen voor privé-bedrijven. Buitenlandse investeerders hadden vaak laten weten dat corruptie en onduidelijke wetgeving investeringen in Oekraïne in de weg stonden. Het decreet voorzag ook in lagere uitgaven voor dienstauto's, mobiele telefoons, kantoorapparatuur en buitenlandse dienstreizen voor regeringsfunctionarissen.

Schandaal over verdwenen journalist

Het parlement eiste op 13 december 2000 dat president Leonid Koetsjma, de chef van de veiligheidsdienst SBOe Leonid Derkatsj en minister van Binnenlandse zaken Joeri Kravtsjenko op een hoorzitting zouden verschijnen om te worden ondervraagd over recente politieke schandalen. De hoorzitting zou een dag later plaatsvinden. De verwachting was dat vele parlementariërs het ontslag van Derkatsj en Kravtsjenko zouden eisen. Koetsjma werd er door sommige politici van de oppositie van beschuldigd de hand te hebben gehad in de verdwijning van de journalist Georgi Gongadze in september, wat door de president met kracht werd ontkend. Gongadze had een website, www.pravda.com.ua, waarop hij vaak kritisch schreef over de president en de regering. Een lichaam zonder hoofd dat na de verdwijning ergens op het platteland was gevonden, was volgens de website dat van Gongadze. De spanningen namen verder toe nadat in het parlement een interview op video was getoond met een voormalige lijfwacht van Koetsjma, die zei dat hij lange tijd geheime bandopnamen had gemaakt van gesprekken van de president. Oppositieleider Olexander Moroz had begin december gezegd dat hij van de lijfwacht, Mykola Melnytsjenko, een audiocassette had gekregen waarin onomstotelijk de betrokkenheid van de president bij de verdwijning van Gongadze werd aangetoond. De veiligheidsdienst SBOe loofde op 18 december een beloning uit van 100.000 hryvnia (op dat moment 18.400 dollar, bijna 19.800 euro) voor informatie over het lot van Gongadze. Koetsjma had eerder gezegd dat hij Derkatsj en Kravtsjenko niet wilde ontslaan, maar de uitslag van een onderzoek van de openbare aanklager wilde afwachten.

Het parlement besloot op 18 januari 2001 de stemming over een aantal amendementen op de grondwet, die de president wilde, uit te stellen. Koetjsma wilde onder andere de bevoegdheid om in bepaalde gevallen het parlement te ontbinden. Tevens wilde hij de instelling van een tweede kamer. Die voorstellen waren eerder in 2000 in een referendum goedgekeurd. Een parlementaire commissie besloot ook audiobanden met opnames van president Koetsjma, die met het schandaal over de verdwijning van Gongadze te maken hadden, aan de Raad van Europa ter verificatie voor te leggen.

Raad van Europa uit zorg over persvrijheid

De Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa sprak op 25 januari 2001 haar zorg uit over 'intimidatie, herhaalde agressie en moorden' die zijn begaan tegen journalisten in Oekraïne. De assemblee zei niet precies wie daarvoor verantwoordelijk was, maar in een resolutie werd wel vastgesteld dat Oekraïense autoriteiten 'herhaaldelijk de vrijheid van meningsuiting hebben geschonden'. De resolutie vroeg ook om een onafhankelijk onderzoek naar de verdwijning van de kritische journalist Georgi Gongadze. De in Parijs gevestigde groep Reporters sans Frontières (RSF) had de Oekraïense overheid twee dagen eerder beschuldigd van ernstige tekortkomingen in hun onderzoek in die zaak.

President ontslaat vice-premier

President Leonid Koetsjma ontsloeg op 19 januari 2001 vice-premier Joelia Timosjenko na een verzoek daartoe van een openbare aanklager. De 40-jarige Timosjenko had

als speciale taak corruptie in de energiesector te bestrijden. Zij was eerder in de week aangeklaagd wegens smokkel en valsheid in geschrifte in het midden van de jaren '90, toen zij aan het hoofd stond van een bedrijf dat handelde in gas. Timosjenko had de beschuldigingen ontkend. Koetsjma had zich bij diverse gelegenheden kritisch over de vice-premier uitgelaten. De hoogste IMF-vertegenwoordiger in Kiev, Henri Ghesquière, prees na het ontslag haar rol in de energiesector, vooral omdat door haar toedoen de betalingen in geld in de sector waren toegenomen en het aantal gevallen van ruilhandel minder was geworden. Een week later benoemde president Koetsjma een relatief onbekende, Oleh Doebina, tot opvolger van Timosjenko. Doebina (40) was directeur van de staalfabriek in Krivorizjstal sinds december 1999. Hij zou ook verantwoordelijk worden voor industrie.

LANDBOUW

Wet aangenomen ter ondersteuning van landbouw

Het parlement nam op 18 januari 2001 een wet aan die stijging van de belastingen voor producenten in de landbouw voor de komende vier jaar verbood. De staat zal ook voor sommige producten waaronder graan een garantieprijs bieden. De wet stelde ook dat de totale overheidsbestedingen in de landbouw niet mogen zakken onder 5 procent van de totale bestedingen.

NATUUR EN MILIEU

Protest helpers Tsjernobyl

Ongeveer honderd Russen die waren onderscheiden voor hun werk bij de bestrijding van de kernramp in Tsjernobyl in Oekraïne in 1986, namen deel aan een mars in Moskou op 25 oktober 2000. Zij protesteerden tegen een voorgenomen korting op hun uitkering die in derde lezing bij de Staatsdoema in behandeling was. De demonstranten hadden ongeveer tweehonderd kilometer gelopen vanaf Toela, maar werden niet op het Rode Plein toegelaten. Uit protest gooiden zij hun onderscheidingen in Moskou op straat. Veel personen die aan de bestrijding van de ramp hadden deelgenomen, kampten met ernstige gezondheidsproblemen. De Staatsdoema nam uiteindelijk het besluit de uitkeringen aan te passen op 21 december. De betaling zou gebaseerd zijn op de ernst van de gezondheidsproblemen van de betrokken persoon. Eerdere uitkeringen waren gebaseerd geweest op de genoten salarissen in 1986. Volgens afgevaardigden zou maar een heel klein percentage van de slachtoffers er financieel op achteruitgaan.

Kernreactor Tsjernobyl voorgoed dicht

De kernreactor bij Tsjernobyl ging op 15 december 2000 voorgoed dicht. Tijdens een ceremonie vanuit Kiev gaf president Leonid Koetsjma vanaf een afstand opdracht de laatste reactor, reactor nummer drie, te sluiten. Daarmee begon een proces dat tot 2008 zou duren, waneer de laatste brandstofstaven uit te de reactor zullen zijn verwijderd. Koetsjma zei tijdens de plechtigheid in Kiev dat de ramp van Tsjernobyl in 1986 en in de jaren daarna bijna 3,5 miljoen slachtoffers had gemaakt. De sluiting van Tsjernobyl was mede het gevolg van westerse druk. De zesduizend arbeiders van de laatste reactor gingen een onzekere toekomst tegemoet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Ontmoeting GOS-leiders overschaduwd door drama Koersk

Leiders van negen voormalige Sovjetrepublieken hadden een drie uur durende ontmoeting in Foros op de Krim (Oekraïne) op 18 augustus 2000. De bijeenkomst was een dag naar voren geschoven om president Vladimir Poetin in staat te stellen eerder naar Rusland terug te keren in verband met de crisis over de gezonken Russische onderzeeër Koersk. President Poetin was in eigen land ernstig bekritiseerd vanwege zijn late reactie op het ongeluk. De ontmoeting van de GOS-leiders leverde geen concrete overeenkomsten op.

Zwitserland geeft Lazarenko's miljoenen terug

De Zwitserse autoriteiten hebben ruim zes miljoen dollar aan Oekraïne teruggegeven die zij in beslag hadden genomen bij de Oekraïense ex-premier Pavlo Lazarenko, zo werd op 2 november 2000 bekend. De teruggave volgde op de veroordeling bij verstek van Lazarenko door een Zwitserse rechtbank wegens het witwassen van geld. Lazarenko bevond zich op dat moment in de gevangenis in San Francisco waar ook een zaak tegen hem liep wegens het witwassen van 114 miljoen dollar die hij zich tijdens zijn premierschap zou hebben toegeëigend. Lazarenko was premier van juni 1996 tot juni 1997. Hij was in december 1998 in Zwitserland gearresteerd, op borgtocht vrijgelaten en vervolgens in februari 1999 weer in de Verenigde Staten opgepakt.

'Rusland zal gasschuld van meer dan 1,4 miljard dollar herstructureren'

Premier Victor Joesjtsjenko liet op 2 december 2000 in Minsk weten dat er overeenstemming met Rusland was bereikt over de herstructurering van een schuld van meer dan 1,4 miljard dollar (ruim 1,5 miljard euro) voor geleverd gas. President Leonid Koetsjma had eerder gezegd dat het om een aanzienlijk lager bedrag ging, namelijk zevenhonderd miljoen dollar, terug te betalen over een periode van acht, tien of elf jaar. Het probleem van de Oekraïense achterstallige betalingen voor door Rusland geleverd gas was lang een constante in de betrekkingen tussen de twee landen. Ook was er onenigheid over de precieze omvang van de schuld.

EU verstrekt lening voor nucleaire reactors

De Europese Unie besloot op 13 december 2000 Oekraïne een lening te verstrekken van 585 miljoen dollar (ruim 628 miljoen euro) voor de bouw van twee kernreactoren ter vervanging van het kernreactorcomplex in Tsjernobyl. Volgens een verklaring van de Europese Commissie was de lening bedoeld voor de financiering van de aanleg en modernisering van twee nucleaire installaties, eenheid 2 in Chmelnitski en eenheid 4 van de kernreactor in Rivne. De lening was afkomstig van Euratom dat onder de Europese Commissie valt en was goed voor 45 procent van de benodigde financiering voor de twee reactoren. De Europese Bank voor Herstel en Ontwikkeling had eerder al 215 miljoen dollar (ca. 230,9 miljoen euro) toegezegd. Milieuorganisaties uit West-Europa hadden kritiek op de beslissing van de Europese Commissie.

Parlement keurt vredesmacht voor Sierra Leone goed

Het parlement keurde op 14 december 2000 met grote meerderheid een voor-

stel goed van president Leonid Koetsjma om achthonderd soldaten voor een VN-vredesmissie naar Sierra Leone te sturen. Er bevonden zich ook al Oekraïeners voor VN-vredesmissies in Libanon en Kosovo. Oekraïens personeel van een vredesmissie in Bosnië was in 1999 teruggetrokken.

Vrijhandelsovereenkomst met Macedonië

Oekraïne sloot op 18 januari 2001 in Skopje een vrijhandelsovereenkomst met de voormalige Joegoslavische republiek Macedonië. De omvang van de handel tussen de twee landen bedroeg in de periode van januari tot november 2000 200 miljoen dollar (ongeveer 214,7 miljoen euro).

Zwarte-zeevloot samen met Rusland, maar ook nauwere band met NAVO

De Zwarte-zeevloten van Rusland en Oekraïne kwamen op 18 januari 2001 overeen voor het eerst sinds de verdeling van de oude sovjetvloot in 1997 een gezamenlijke militaire eenheid op te zetten. Dat maakten de ministers van Defensie van de twee staten in Kiev bekend. Dit betekende een verbetering van de betrekkingen tussen de militairen van de twee landen die te lijden hadden gehad onder de bereidheid van Oekraïne met de NAVO samen te werken en de Russische weerstand tegen uitbreiding van het bondgenootschap. De Oekraïense minister Olexander Koezmoek zei op een persconferentie dat de twee vloten gezamenlijk zouden toezien op de verdeling van ligplaatsen in Sebastopol, dat de thuishaven van de twee vloten was. Ook zou er een gezamenlijk onderdeel voor search-and-rescue operaties komen, bestaande uit Oekraïense en Russische schepen en vliegtuigen.

President Leonid Koetsjma ondertekende op 29 januari 2001 een decreet waarin de wenselijkheid van nauwere samenwerking met de NAVO werd uitgesproken. Volgens sommige waarnemers was dit bedoeld als tegenwicht tegen de toenadering tot Rusland over de Zwarte-zeevloot eerder in de maand. Details over de nauwere samenwerking met de NAVO werden niet gegeven.

(Vorige berichten pag. 472/2 - 2000)

OOSTENRIJK

BINNENLAND

'Wijze mannen' pleiten voor opheffen EU-sancties

De Commissie van Wijze Mannen van de EU kwam op 8 september 2000 met een rapport over de ontwikkeling van de mensenrechtensituatie in Oostenrijk. De commissie concludeerde dat Oostenrijk wat betreft de mensenrechten een goede staat van dienst had. Er waren echter wel zorgen over 'xenofobe en zelfs racistische tendensen' in de Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ). Toch was er volgens de commissie geen aanleiding meer voor de Europese Unie om de sancties tegen Oostenrijk te handhaven.
Deze sancties stelde de EU in nadat de extreem-rechtse FPÖ op 4 februari in de regering was opgenomen. De EU besloot toen om geen bilaterale contacten meer met Oostenrijk te onderhouden en geen Oostenrijker meer voor te dragen voor een internationale post.
De sancties hadden vrijwel geen effect omdat de FPÖ deel bleef uitmaken van de regering. Verder waren ze binnen Europa nogal omstreden, omdat de Europese Unie zich bemoeide met de binnenlandse politiek van een lidstaat. Dat zette bij enkele kleine EU-landen kwaad bloed. Zij vreesden dat de grote landen (Duitsland en Frankrijk) de binnenlandse politiek van de kleine landen wilden bepalen.
De EU wilde van de sancties af, maar dat moest zonder gezichtsverlies gebeuren. Daarom stelde zij op 2 juli de Commissie van Wijze Mannen in die de mensenrechtensituatie in Oostenrijk moest onderzoeken. De drie wijze mannen – de Duitse internationaal jurist Jochem Frowein, de Finse ex-president Martti Ahtisaari en de Spaanse voormalig minister van Buitenlandse zaken Marcelino Oreja – kweten zich goed van hun taak. Aan de ene kant rechtvaardigden ze de regering van Wolfgang Schüssel en aan de andere kant haalden ze fel uit naar de FPÖ. Op die manier kregen zowel Oostenrijk als de EU hun gelijk.

Reacties op het rapport van de Wijze Mannen

De Franse president Jacques Chirac – op dat moment EU-voorzitter – zei in een reactie dat het rapport liet zien dat de sancties effect hadden gehad omdat Oostenrijk zich hield aan de internationale normen voor mensenrechten: 'Het respect van de Oostenrijkse regering voor de rechten van minderheden, vluchtelingen en immigranten doet niet onder voor dat van de andere EU-lidstaten. In sommige opzichten, in het bijzonder de rechten van nationale minderheden, is de Oostenrijkse standaard hoger dan die van vele andere EU-landen.'
De Oostenrijkse premier Wolfgang Schüssel zei dat het rapport de politiek van zijn regering rechtvaardigde: 'De vraag is niet meer of, maar wanneer de sancties worden beëindigd.'
Jörg Haider, voorman van de FPÖ, zei dat het rapport bewees dat zijn partij geen neonazi partij was. Bovendien, zo voegde hij er provocerend aan toe: 'In tegenstelling tot Duitsland en enkele andere EU-landen, worden hier geen huizen van asielzoekers in brand gestoken.'

EU heft sancties op

De Europese Unie besloot vier dagen na het uitkomen van het rapport van de Wijze Mannen de sancties tegen Oostenrijk onvoorwaardelijk op te heffen. De overige veertien EU-landen stelden dit in een gezamenlijke verklaring die werd uitgegeven door EU-voorzitter Frankrijk. Wel hielden zij hun bedenkingen bij de FPÖ: 'De aard van de Vrijheidspartij Oostenrijk en haar onzekere ontwikkeling zijn nog steeds reden van grote bezorgdheid.'
Romano Prodi, voorzitter van de Europese Commissie, toonde zich ingenomen met het opheffen van de sancties: 'De commissie heeft nooit de isolatie van Oostenrijk gewild en ik ben dan ook blij dat de sancties zijn opgeheven. Maar de Unie moet wel waakzaam blijven als extremisme of xenofobie ergens in Europa de kop opsteekt.'
Canada volgde de Europese Unie enkele uren later met het opheffen van de sancties. De Verenigde Staten hadden daar wat meer tijd voor nodig. De Amerikanen besloten de restricties op alle diplomatieke contacten op 8 november op te heffen, nadat minister van Buitenlandse zaken Madeleine Albright een gesprek had gehad met haar Oostenrijkse collega Benita Ferrero-Waldner.

Schüssel wil assertiever Oostenrijk

Premier Wolfgang Schüssel verklaarde op 20

september in het parlement dat Oostenrijk assertiever zou optreden in Europa en zich er tegen zou verzetten dat Frankrijk en Duitsland de leiding in Europa zouden overnemen ten koste van de andere landen. Schüssel: 'Oostenrijk moet zijn plaats in Europa weer innemen en verdedigen. We zullen de Oostenrijkse belangen niet laten bepalen door iemand in Parijs, Berlijn of Brussel.'

Haider zorgt weer voor opschudding

Jörg Haider hield op 20 oktober een toespraak voor een bijeenkomst van de FPÖ in Wenen. De bijeenkomst markeerde het begin van de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen die een jaar later zouden worden gehouden. Haider trok in zijn toespraak fel van leer tegen buitenlanders: 'Er zijn veel te veel illegalen en veel te veel drugsdealers. En het is onze taak om op een grondige manier van ze af te komen.'
Heinz Fischer, voorzitter van het parlement, zei in een reactie dat de toespraak haaks op de Europese waarden stond. Susanne Riess-Passer, officieel partijleider van de FPÖ, nam het twee dagen later voor Haider op: 'Hij refereerde niet aan de eliminatie van buitenlanders, maar de eliminatie van het probleem. En ik verwerp de insinuatie dat de Vrijheidspartij op buitenlanders jaagt.'

Protest tegen politieke inmenging in rechtsgang

Op 18 december ondertekende tweederde van de Oostenrijkse rechters en officieren van justitie een open brief, waarin ze politici vroegen zich niet langer te mengen in gerechtelijke onderzoeken: 'Onze onafhankelijkheid en de scheiding der machten is in gevaar.'
De brief kwam na een gerechtelijk onderzoek naar Jörg Haider en enkele andere FPÖ-leden. Zij zouden de politie geld hebben betaald om zo vertrouwelijke informatie te krijgen over hun politieke tegenstanders. Dat onderzoek werd gedwarsboomd door verschillende FPÖ-ministers, onder wie minister van justitie Dieter Böhmdorfer, de voormalig advocaat van Haider. Hij drong er op aan het onderzoek stop te zetten, omdat Haider boven elke verdenking verheven zou zijn.

Twee FPÖ-ministers stappen op

FPÖ-leider Susanne Riess-Passer besloot op 24 oktober 2000 de minister van Arbeid, Gezondheidszorg en Sociale zaken, Elisabeth Sickl, te ontslaan vanwege onenigheid over de partijpolitiek. Sickl werd opgevolgd door dierenarts Herbert Haupt. Deze kreeg er tegelijk het ministerie van Vrouwenzaken bij, tot dan toe in handen van Riess-Passer. Haupt was daarmee de eerste man die verantwoordelijkheid droeg voor deze portefeuille.

Minister van Wetenschap en Infrastructuur Michael Schmid trad op 5 november af. Schmid zei in een interview dat hij zijn buik vol had van de politiek: 'Mijn batterijen zijn op.' De minister lag de laatste tijd flink onder vuur. Hij moest zich voor justitie verantwoorden omdat hij gefilmd was terwijl hij zat te telefoneren in zijn auto, iets dat in Oostenrijk niet was toegestaan. Verder liep de FPÖ in zijn thuisstaat Stiermarken voor het eerst tegen een forse electorale nederlaag op. Tijdens lokale verkiezingen op 15 oktober had de FPÖ eenderde van haar aanhang verloren.

Met het vertrek van Sickl en Schmid waren binnen negen maanden drie van de zes FPÖ-ministers uit het kabinet-Schüssel verdwenen. Op 29 februari, enkele weken na beëdiging van het kabinet, was de minister van Justitie Michael Krüger al om gezondheidsredenen afgetreden.

Ramp met kabeltrein kost 155 mensen het leven

Op 11 november 2000 brak er brand uit in de kabeltrein van het ski-oord Kaprun, nabij Salzburg. Dat gebeurde op het moment dat de kabeltrein zich in een tunnel bevond. De brand greep razendsnel om zich heen, waarbij 155 mensen door verbranding en verstikking om het leven kwamen. Slechts twaalf mensen wisten aan het inferno te ontsnappen. De meeste slachtoffers kwamen uit Oostenrijk, Duitsland, Japen en de Verenigde Staten.
Manfred Müller, technisch directeur van Gletscherbahnen Kaprun AG: 'Wat we weten, is dat de trein tot stilstand kwam nadat hij 600 meter de tunnel was ingereden. De technicus in de controlekamer vroeg de machinist wat er aan de hand was. Hij zei: 'Er is een geur, de trein staat in brand.' De technicus zei: 'Open de deuren. Laat de mensen eruit.' Daarna was er geen contact meer met de trein.'
De tunnel in Kaprun was in 1974 gebouwd en twee maanden vóór de ramp nog uitvoerig gecontroleerd.
Gletscherbahnen Kaprun AG maakte op 28 november bekend dat ze nog vóór kerstmis 3,3 miljoen euro zou overmaken aan de nabestaanden om de kosten van vervoer en de begrafenis te dekken. Een woordvoerder zei dat het bedrijf voor 300 miljoen shilling (ruim 23 miljoen euro) was verzekerd, maar dat de rest van het verzekeringsgeld werd gereserveerd voor latere claims.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Akkoord over compensatie joodse slachtoffers

Vertegenwoordigers van Oostenrijk en de Verenigde Staten bereikten op 6 oktober 2000 een ontwerpakkoord over een compensatieregeling voor de Oostenrijkse joden die de Tweede Wereldoorlog hadden overleefd. Ongeveer 21.000 van hen waren op het moment van het akkoord nog in leven. Het nieuws werd bekend gemaakt door het Joods Wereldcongres in New York dat sprak over een historische doorbraak. Volgens het akkoord zou Oostenrijk de overlevenden ten minste 7.500 dollar (ca. 8.000 euro) per persoon betalen. In ruil hiervoor zouden slachtoffers hun claims tegen Oostenrijk laten vallen.
Het akkoord werd uiteindelijk op 17 januari 2001 in Washington getekend door vertegenwoordigers van de Oostenrijkse regering, de Amerikaanse regering, joodse groepen en advocaten. Zij kwamen overeen dat de Oostenrijkse regering en het Oostenrijkse bedrijfsleven samen 210 miljoen dollar (ca. 224 miljoen euro) in een Vereffeningsfonds zouden storten. Hiermee zouden ook de 25 miljoen dollar (ca. 26,7 miljoen euro) aan niet uitbetaalde verzekeringsclaims worden gedekt. Deze 210 miljoen dollar kwam bovenop een al eerder toegezegd bedrag van 150 miljoen dollar (ca. 160 miljoen euro). Tenslotte beloofde Oostenrijk ook nog 112 miljoen dollar (ca. 119 miljoen euro) te storten in een sociaal fonds van waaruit de pensioenen konden worden betaald aan de joden die niet meer in Oostenrijk woonden.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog werden 65.000 Oostenrijkse joden vermoord, waarmee vrijwel de gehele joodse bevolking was verdwenen.

Oostenrijk

Oostenrijk steunt voormalige krijgsgevangenen

Premier Wolfgang Schüssel maakte op 11 oktober 2000 bekend dat Oostenrijk voormalige krijgsgevangenen maandelijks een compensatie-uitkering zou geven van 300 shilling (ca. 21,8 euro). Gedurende het laatste jaar van de Tweede Wereldoorlog werden zeker 160.000 Oostenrijkse soldaten van de Wehrmacht gevangen genomen. Sommigen van hen werden tien jaar in krijgsgevangenschap gehouden. Het ging dan vooral om soldaten die gevangen zaten in Joegoslavië en de Sovjet-Unie. Volgens Schüssel zouden 24.000 voormalige krijgsgevangenen in aanmerking komen voor de uitkering.

Wiesenthal onthult eerste Oostenrijkse holocaust-monument

De 91-jarige Simon Wiesenthal onthulde op 25 oktober 2000 het eerste monument in Oostenrijk ter herdenking van de holocaust. Wiesenthal: 'Het is een monument dat de doden eert en tegelijk een duidelijke en krachtige veroordeling van nazi's in zich heeft.'
Het monument – de naamloze bibliotheek – laat een bibliotheek zonder boeken zien die binnenstebuiten is gekeerd. Het monument symboliseert de leegte en het verlies die de holocaust veroorzaakte.
President Thomas Klestil bij de onthulling: 'We moeten toegeven dat Oostenrijk een deel van de schande draagt van de misdaden van het nazi-regime.'
De Weense burgemeester Michael Haeupl had geweigerd leden van het kabinet voor de onthulling uit te nodigen, omdat de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) van dit kabinet deel uitmaakte.

SS'ers herdenken gevallen kameraden

Oostenrijkse veteranen van de Waffen SS kwamen op 1 november 2000 – allerheiligen – in Salzburg bijeen om hun gevallen kameraden te herdenken. De leden van 'Kameradschaft IV' deden dit om 8.15 uur, drie kwartier voor anderen kwamen om kransen te leggen om de slachtoffers van het nazi-regime te herdenken. Het kwam niet tot een confrontatie.

Meesterwerken Klimt terug naar joodse eigenaar

De commissie die de herkomst onderzoekt van kunstwerken uit de Tweede Wereldoorlog adviseerde op 28 november 2000 om twee meesterwerken van Gustav Klimt terug te geven aan de rechtmatige eigenaar. Het ging om de wereldberoemde 'Vrouw met hoed en boa' uit 1909 die in de Belvédère Galerie hing en de 'Boerderij met berken'. Een galerie had de kunstwerken in 1939 ver onder de prijs van de joodse eigenaar gekocht, omdat deze gedwongen was te vluchten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

UMTS-veiling verloopt rustig

Oostenrijk haalde op 3 november 2000 832 miljoen euro binnen bij de veiling van zes UMTS-frequenties die slechts twee dagen duurde. De 832 miljoen euro was 94 miljoen meer dan het openingsbod en veel minder dan de regering verwachtte.
Analisten verklaarden echter dat de telecombedrijven na de miljardenkostende gevechten in Duitsland en Groot-Brittannië onvoldoende reserve hadden voor een nieuw gevecht in het kleine Oostenrijk. Zij wezen er verder op dat de UMTS-veilingen in Nederland en Italië ook relatief weinig hadden opgebracht.
De zes frequenties gingen naar Telefonica, Hutchison Whampoa, Mobilkom, Max.mobil, Tele.ring en Connect Austria.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rusland tegen Oostenrijkse aansluiting NAVO

De Russische ambassadeur in Oostenrijk, Alexander Golowin, zei op 28 januari 2001 in een interview dat Oostenrijk niet eenzijdig kon beslissen om haar neutraliteit op te geven. Deze neutraliteit was in 1955 namelijk vastgelegd in een internationaal verdrag en was destijds voorwaarde voor de terugtrekking van de Sovjettroepen.

Oostenrijk had nog geen concrete plannen voor toetreding tot de NAVO, maar premier Wolfgang Schüssel was er een sterk voorstander van. Hij meende dat de neutraliteit achterhaald was nu Oostenrijk was toegetreden tot de Europese Unie. Hierdoor had Oostenrijk volgens Schüssel gemeenschappelijke veiligheidsbelangen met de andere lidstaten.

(Vorige berichten pag. 537/3 e.v. - 2000)

Russische Federatie

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Nieuwe maatregel tegen Goesinski en Media-Most

Het openbaar ministerie liet op 19 januari 2001 weten dat het opdracht had gegeven tot inbeslagname van de Moskouse villa van Vladimir Goesinski, de in het nauw gedreven mediamagnaat. Goesinski bevond zich op dat moment onder huisarrest in Spanje, waar hij wachtte op een beslissing over een Russisch uitleveringsverzoek. Goesinski was de eigenaar van Media-Most dat de onafhankelijke televisiezender *NTV* exploiteerde. De inbeslagname van Goesinski's villa volgde op een poging van de belangrijkste schuldeiser van Media-Most, Gazprom, via de rechtbank in bezit te komen van nog eens 19 procent van *NTV*. Gazprom was al voor 46 procent eigenaar van deze televisiezender.
Volgens *The Wall Street Journal* was CNN-oprichter Ted Turner bereid een aandeel te nemen in *NTV*, maar het Kremlin zou geweigerd hebben een garantie te geven dat het *NTV* met rust zou laten, waarna onderhandelingen over de deelname zouden zijn mislukt.

Parlement stemt in met immuniteit voor ex-president Jeltsin

Het parlement keurde op 31 januari 2001 een wet goed die ex-president Boris Jeltsin tal van privileges zou geven waaronder vrijstelling van rechtsvervolging. De Federatieraad keurde de maatregelen goed, die al eerder de Staatsdoema waren gepasseerd. De wet had daarna alleen nog de handtekening van president Vladimir Poetin nodig. Poetin had bij het aftreden van Jeltsin op 31 december 1999 al een soortgelijk decreet afgekondigd, maar de Staatsdoema wilde een en ander geformuleerd zien in een wet. De nieuwe wet gaf het parlement de mogelijkheid de vrijstelling van rechtsvervolging op te heffen in het geval van een ernstig misdrijf.
Jeltsin zou een dag later zeventig jaar worden. Volgens medewerkers was de ex-president in het ziekenhuis opgenomen met een 'acute virusinfectie'.

Russische Federatie

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Hulporganisaties weg uit Tsjetsjenië na ontvoering

De Verenigde Naties, Artsen zonder Grenzen en de Franse hulporganisatie Action contre la Faim, besloten op 11 januari 2001 hun personeel uit Tsjetsjenië terug te trekken nadat twee dagen eerder Kenny Gluck van Artsen zonder Grenzen in de republiek was ontvoerd. In voorgaande jaren waren vaker medewerkers van buitenlandse hulporganisaties in Tsjetsjenië ontvoerd of vermoord.

Meer bevoegdheden aan regionale overheid in Tsjetsjenië

President Vladimir Poetin ondertekende op 19 januari 2001 een decreet dat beoogde meer bevoegdheden te geven aan de Moskou-gezinde leiders in Tsjetsjenië. Een dag eerder had Poetin ministers van zijn regering al opgedragen met voorstellen te komen over troepenreducties in de opstandige republiek en een economisch herstelplan op te stellen. Russische troepen in Tsjetsjenië werden echter nog dagelijks vanuit hinderlagen bestookt.

Drie dagen later verklaarde president Poetin dat Rusland een deel van zijn troepen uit Tsjetsjenië zou terugtrekken. Tevens zou het bevel over de operaties worden overgedragen van het ministerie van Defensie naar de veiligheidsdienst FSB. Poetin zei dat deze veranderingen een nieuwe fase markeerden in de 'antiterrorismeoperaties' in de republiek. Een woordvoerder van de FSB zei op een persconferentie dat troepen van het ministerie van Binnenlandse zaken mogelijk nog in Tsjetsjenië zouden worden ingezet, maar dat de nadruk zou komen te liggen op het gebruik van commando-eenheden.

Gouverneurs nemen wet aan om langer in functie te blijven

De Federatieraad nam op 31 januari 2001 een wet aan die het provinciale gouverneurs en presidenten van republieken mogelijk maakt langer in functie te blijven. Zij mochten volgens de nieuwe wet slechts twee ambtstermijnen vervullen, maar ambtstermijnen die vóór 26 oktober 1999 waren begonnen, zouden niet worden meegerekend. Sommige gouverneurs en presidenten konden daardoor voor een derde of vierde termijn worden gekozen.

MILITAIRE ZAKEN

'Meer dan honderd spionagevliegtuigen per maand gesignaleerd'

'De Russische luchtmacht signaleert en volgt meer dan honderd spionagevliegtuigen van vreemde mogendheden per maand aan de grenzen van het land.' Dat verklaarde de bevelhebber van de luchtmacht, generaal Anatoli Kornoekov, op 11 januari 2001. Hij zei dat in 2000 dertig keer onderscheppingsjagers waren opgestegen om vliegtuigen die het Russische luchtruim schonden te verjagen. In het Russische Verre Oosten waren elke maand tot zeventig militaire verkenningsvliegtuigen gesignaleerd, boven de Barentszee twintig en boven de Oostzee vijftien. Tijdens de Koude Oorlog kwamen dergelijke vluchten ook vaak voor.

BUITENLANDSE ZAKEN

Schulden en oorlogsbuit blijven heikel punt in relatie met Duitsland

Bondskanselier Schröder op bezoek

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder en president Vladimir Poetin bespraken rond het Orthodoxe Kerstweekeinde van 7 januari 2001 onder meer Russische schulden en de kwestie van de oorlogsbuit uit de Tweede Wereldoorlog. Russische voornemens om in het eerste kwartaal van 2001 een geplande 1,5 miljard dollar (ca. 1,6 miljard euro) aan schuld niet terug te betalen hadden Duitse functionarissen onaangenaam verrast. President Poetin verklaarde echter tijdens Schröders tweedaags bezoek dat Rusland zijn schulden zou betalen, maar hij gaf wel te kennen dat hij een herstructurering nastreefde van de 48 miljard dollar (ca. 51,4 miljard euro) die zijn land schuldig was aan de zogeheten Club van Parijs. De twee politici bespraken ook een voorstel een deel van de schuld om te zetten in participaties in Russische bedrijven. Zij zeiden ook een oplossing na te streven van het lang slepende geschil over de oorlogsbuit die na de Duitse nederlaag in 1945 in Rusland was terechtgekomen.

Duitsland geeft gestolen documenten uit tsarentijd terug

Duitsland gaf op 26 januari 2001 meer dan tweehonderd historische documenten aan Rusland terug die in 1994 uit archieven in Sint-Petersburg waren gestolen. De documenten dateerden uit de periode 1723-1914. Verscheidene ervan droegen de handtekening van een tsaar. De politie had ze in beslag genomen toen ze op het punt stonden te worden geveild in Berlijn. Minister van Buitenlandse zaken Igor Ivanov nam de documenten in Berlijn in ontvangst uit de handen van burgemeester Eberhard Diepgen.

Rusland wil vrijlating Borodin uit Amerikaanse gevangenis

Het ministerie van Buitenlandse zaken kwam op 19 januari 2001 met een nieuwe eis dat Pavel Borodin, een voormalige naaste medewerker van president Boris Jeltsin,op borgtocht uit een Amerikaanse gevangenis zou worden vrijgelaten. Ook drong het ministerie er bij de Zwitserse overheid op aan het internationaal arrestatiebevel en het uitleveringsverzoek voor Borodin in te trekken. Borodin was twee dagen eerder aangehouden bij aankomst in New York. Hij was van plan geweest de inauguratie van president George W. Bush bij te wonen. Borodin werd door de Zwitserse justitie verdacht betrokken te zijn bij een omkopingsaffaire van een Zwitserse firma die gebouwen van het Kremlin voor vele miljoenen zou renoveren. Op het moment van zijn aanhouding was Borodin secretaris van de 'unie' tussen Rusland en Wit-Rusland.

Vier dagen later verwierp een openbare aanklager in Genève, Bernard Bertossa, het Russische voorstel het uitleveringsverzoek in te trekken. De Russen hadden gezegd dat bij intrekking van het uitleveringsverzoek, Borodin erin zou toestemmen te worden ondervraagd. Aanklager Bertossa ging echter niet in op het Russische voorstel. Hij was van mening dat de Russische autoriteiten niet over de juridische middelen beschikten Borodin te dwingen naar Genève te komen voor ondervraging. In totaal ging het volgens Bertossa om steekpenningen ter waarde van 60 miljoen dollar (ca. 64,4 miljoen euro), waarvan er 25 miljoen dollar (ca. 26,8 miljoen euro) zouden zijn terechtgekomen bij Borodin.

Rusland krijgt stemrecht Raad van Europa terug

Rusland kreeg op 25 januari 2001 zijn stemrecht in de Parlementaire assemblee van de Raad van Europa terug, negen maanden na-

dat het was opgeschort vanwege grove mensenrechtenschendingen door troepen in Tsjetsjenië. De assemblee stemde met 88 stemmen vóór, 20 tegen en 11 onthoudingen, maar zei wel het te betreuren dat Rusland niet meer vooruitgang had geboekt op het punt van mensenrechten en het zoeken van een politieke oplossing voor het Tsjetsjeense conflict. De resolutie van de assemblee voorzag in het opzetten van een werkgroep samen met de Russische Staatsdoema om de uitvoering van aanbevelingen van de Raad van Europa voor de Noord-Kaukasus te onderzoeken. Enkele uren vóór de stemming in de Parlementaire assemblee maakte Rusland bekend dat het bijna 500 miljoen dollar (ca. 536,9 miljoen euro) zou uittrekken voor de wederopbouw van Tsjetsjenië.

Raketspecialisten naar VS voor training

Russische raketspecialisten vertrokken op 30 januari 2001 naar een zogenaamd 'tijdig waarschuwingscommandocentrum' in de Verenigde Staten, om er samen met Amerikaanse specialisten te werken aan een verdedigingssysteem, dat door Moskou werd voorgesteld als een alternatief voor een volledig Amerikaanse raketschild. Volgens het Russische ministerie van Defensie zou de groep tijdens het verblijf op de NORAD-luchtmachtbasis in Colorado Springs van 1 tot en met 10 februari deelnemen aan een gezamenlijk trainingsprogramma voor het gebruik van niet-strategische raketsystemen die moeten beschermen tegen een aanval van zogeheten schurkenstaten.

OVERLEDEN

Ex-voorzitter KGB Semitsjastny

Vladimir Semitsjastny, voormalig voorzitter van de geheime politie van de USSR, de KGB, overleed op 12 januari 2001 in Moskou op 77-jarige leeftijd aan een beroerte. Hij werd geboren op 15 januari 1924 in Grigorevka, een dorp in de Oekraïne. In 1944 kwam hij bij de Communistische Partij en begon hij aan de weg naar boven. Vanaf 1958 was Semitsjastny leider van de communistische jeugdbeweging Komsomol. In 1961 werd hij voorzitter van de KGB. Hij startte een wraakcampagne tegen intellectuelen en dissidenten. Boris Pasternak die in 1958 de Nobelprijs voor literatuur had gekregen voor zijn 'Dr. Zjivago' werd door Semitsjastny een 'zwijn' genoemd en hij liet ook diens familie opsluiten. Semitsjastny speelde ook een belangrijke rol bij het afzetten van partijleider Nikita Chroesjtsjov in oktober 1964. Initiatiefnemer van de coup, de latere president Brezjnev, had hem gevraagd Chroesjtsjov fysiek te elimineren, maar dat weigerde hij. In 1967 raakte Semitsjastny zijn topfunctie kwijt en kreeg een regeringspost in Oekraïne toebedeeld. Naar eigen zeggen zette Brezjnev hem aan de kant na een mislukte poging om de dochter van Stalin, Svetlana Aliloejeva, de Verenigde Staten uit te smokkelen.
In zijn memoires had hij twijfels geuit of Lee Harvey Oswald wel de moordenaar was van de Amerikaanse president J.F. Kennedy in november 1963.

(Vorige berichten pag. 24/3 - 2001)

SLOVENIË

BINNENLAND

Nieuwe regering maakt einde aan twee maanden politieke chaos

Op 7 juni 2000 keurde het parlement met 46 tegen 44 stemmen de nieuwe regering goed die door premier Andrej Bajuk was voorgedragen. Het was de vijfde sinds Slovenië in 1991 onafhankelijk werd. Daarmee kwam een einde aan een periode van twee maanden van politieke stuurloosheid, die was ontstaan nadat de vorige regering was gestruikeld over een motie van wantrouwen. Na de parlementszitting benadrukte Bajuk in een verklaring aan de pers het belang van voldoende steun voor het doorvoeren van wetten die noodzakelijk waren voor toetreding tot de Europese Unie. Tot op dat moment had de Sloveense regering slechts 18 van de 76 wetten doorgevoerd die voor dat jaar moesten worden aangenomen. De nieuwe regering bestond uit een coalitie tussen de Sloveense Volkspartij (SLS)-Christen-Democratische Partij (SKD) en de Sociaal-Democratische Partij (SDS). Tien van de zeventien ministers werden door de SLS-SKD geleverd of voorgedragen en zeven door de SDS.

Kiesstelsel zorgt voor nieuwe verdeeldheid in coalitie

In de weken daarop ontstond echter onenigheid die er eind juli toe leidde dat, naar aanleiding van een twist over een nieuwe kieswet, de SLS en de SDS hun coalitieovereenkomst opzegden. Premier Bajuk (SLS) en de SDS stonden het stelsel van 'winner takes all' voor, maar het parlement stemde voor het behoud van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Beide partijen spraken echter af om aan te blijven tot de reguliere verkiezingen in oktober 2000.

Parlementsverkiezingen Slovenië (15 oktober 2000)

partij	percentage	zetels
Liberaal Democratische Partij LDS	36,3	34
Sociaal Democratische Partij SDS	15,8	14
Verenigde Lijst van Sociaal-Democraten ZLSD	12,1	11
Sloveense Volkspartij + Christen-democratische partij SLS + SKD	9,6	9
Nieuw Slovenië-Christelijke Volkspartij Nsi	8,6	8
Democratische Partij van Gepensioneerden DeSUS	5,2	4
Sloveense Nationale Partij SNS	4,4	4
Partij van de Sloveense Jeugd SMS	4.3	4
Groene partijen ZZ	0.9	-
Democratische Partij van Slovenië DSS	0.6	-
Hongaarse en Italiaanse minderheden	-	2

Premier Bajuk richt nieuwe partij op

Bajuk verliet daarop de SLS en stichtte op 4 augustus, samen met minister van Buitenlandse zaken Lojze Peterle, een nieuwe politieke partij, Nieuw Slovenië-Christelijke Volkspartij (NSi). Op het oprichtingscongres verklaarde Bajuk dat aansluiting van Slovenië bij de Europese Unie de belangrijkste doelstelling van de partij was.
De voorzitter van de SLS, Frank Zagozen, verklaarde dat zijn partij geen bezwaar maakte tegen het aanblijven van Bajuk als premier tot de verkiezingen van 15 oktober.

Liberaal-Democraten winnen verkiezingen

De parlementsverkiezingen werden overtuigend gewonnen door de Liberaal-Democratische Partij van Slovenië (LDS). Deze behaalde met 36 procent van de stemmen 34 van de 90 zetels, de grootste verkiezingsoverwinning sinds Slovenië in 1990 onafhankelijk werd. Partijleider Janez Drnovsek werd voor de vierde keer sinds 1992 tot premier gekozen. Hij vormde een coalitie met de SLS-SKD, de ex-communistische Verenigde Lijst van Sociaal-Democraten (ZLSD) en de Democratische Partij van Gepensioneerden (DeSUS).

Samenstelling regering (11 januari 2001)

President
Milan KUCAN

Premier (voor vier jaar gekozen op 17 november 2000)
Janez DRNOVSEK (LDS)

Ministers:
Arbeid, Gezin en Sociale zaken
Vlado DIMOVSKI (ZLSD)
Binnenlandse zaken
Rado BOHINC (ZLSD)
Buitenlandse zaken
Dimitrij RUPEL (LDS)
Cultuur
Andreja RIHTER (ZLSD)
Defensie
Anton GRIZOLD (onafhankelijk, voorgedragen door de LDS)
Economische zaken
Tea PETRIN (onafhankelijk, voorgedragen door de LDS)
Financiën
Anton ROP (LDS)
Gezondheidszorg
Dusan KEBER (LDS)
Informatietechnologie
Pavel GANTAR (LDS)
Justitie
Ivan BIZJAK (SLS+SKD)
Landbouw, Bosbouw en Voeding
Franc BUT (SLS+SKD)
Milieu en Stedelijke planning
Janez KOPAC (LDS)
Onderwijs, Wetenschap en Sport
Lucija COK (LDS)
Transport en Communicatie
Jakob PRESECNIK (SLS+SKD)

Minister zonder portefeuille, belast met Europese zaken
Igor BAVCAR (LDS)

Gouverneur Centrale bank
France ARHAR

Vice-voorzitter van de LDS Igor Bavcar verklaarde dat de regering de economie verder zou liberaliseren, meer buitenlandse investeringen zou aantrekken en het land opener zou maken, bijvoorbeeld door het buitenlanders gemakkelijker te maken om grond te kopen in Slovenië. Tevens stelde hij hervormingen van de landbouw en van de overheid in het vooruitzicht. De Hongaarse en de Italiaanse minderheid kregen ieder de zetel die voor hen gereserveerd was.

Op 30 november keurde het parlement de regering-Drnovsek met 66 tegen 20 stemmen goed. Zoals in het regeerakkoord was vastgelegd, kreeg de LDS acht van de veertien ministersposten. Dimitrij Rupel werd voor de derde keer minister van Buitenlandse zaken en Igor Bavcar werd opnieuw belast met Europese zaken. De portefeuille van Economische zaken werd ten tweede male toegewezen aan Tea Petrin en voormalig minister van Arbeid Anton Rop kwam aan het hoofd te staan van het ministerie van Financiën.

Minister voor Informatietechnologie benoemd

In januari 2001 werd een ministerie opgericht voor Informatietechnologie. Aan het hoofd ervan kwam de liberaal-democraat Pavel Gantar te staan. Als zodanig kreeg hij de verantwoordelijkheid voor de privatisering van telecommunicatiebedrijven, die vertraging had opgelopen door de politieke crisis van het vorige jaar. Als speerpunten van zijn beleid noemde Gantar dan ook de privatisering van het staatsbedrijf Telecom, waarvan de waarde geschat werd op ca. 3,2 miljard euro, en het stimuleren van concurrentie tussen internetproviders en tussen aanbieders van vaste telefoonlijnen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Geen teruggave bezittingen aan inheemse Duitsers en Oostenrijkers

Begin september 2000 verklaarde president Milan Kucan in een brief aan de Oostenrijkse president Thomas Klestil, dat Slovenië geen gehoor zou geven aan een oproep om de wetten ongeldig te verklaren die na de Tweede Wereldoorlog voorzagen in confiscatie van huizen van inheemse Duitsers en Oostenrijkers. De oproep was gedaan door de Oostenrijkse minister van Defensie Herbert Scheibner, tevens lid van de uiterst-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ). Scheibner had verklaard dat Slovenië en Tsjechië niet eerder tot de Europese Unie zouden mogen toetreden dan nadat zij de gewraakte confiscatiewetten ongedaan hadden gemaakt en de huizen en andere bezittingen zouden teruggeven aan de oorspronkelijke eigenaren of hun erfgenamen.

EU-rapport gematigd optimistisch over Sloveense toetreding

Op 8 november 2000 werd een rapport van de Europese Unie gepubliceerd over de voorbereidingen van Slovenië voor toetreding tot de organisatie. Hoewel Slovenië tot de landen behoorde die als eerste in een uitbreiding van de EU zouden worden opgenomen en het rapport in het algemeen positief was, bevatte het ook kritiek. Buitenlandse investeringen zouden lager zijn dan gewenst wegens het trage tempo van de privatisering. Zo zouden het verzekeringswezen, de energiesector en de telecommunicatiesector nog grotendeels in staatshanden zijn. Ook zou de ontwikkeling van de financiële sector geremd worden door de dominante positie van staatsbanken.
Diplomaten van de lidstaten van de EU hadden laten doorschemeren dat Slovenië waarschijnlijk niet voor 2005 lid zou kunnen worden van de EU. Janez Potocnik echter, hoofd van het Sloveense agentschap voor Europese zaken, meende dat Slovenië eind 2002 reeds gereed zou zijn voor toetreding.

(Vorige berichten pag. 346/3 e.v. - 2000)

WIT-RUSLAND

BINNENLAND

Parlementsverkiezingen volgens OVSE niet democratisch

Duizenden tegenstanders van president Alexander Loekasjenko liepen op 14 oktober 2000 in een protestmars door Minsk. Zij riepen hun medeburgers op niet mee te doen aan de verkiezingen een dag later voor het Huis van Afgevaardigden, de Wit-Russische tweede kamer. De oppositie vond dat het parlement ten opzichte van de president in een machteloze positie verkeerde en zij beklaagde zich ook over haar gebrek aan toegang tot de staatsmedia. De oppositie beweerde dat ongeveer zevenduizend mensen aan de protestmars hadden deelgenomen. Zij hadden gehoopt op enkele duizenden meer. Volgens de politie hadden 2500 mensen deelgenomen. Loekasjenko had eerder gezegd dat de verkiezingen eerlijk en vrij zouden zijn. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) liet op 16 oktober in Minsk weten dat de verkiezingen van een dag eerder niet aan de minimumeisen voor democratische verkiezingen voldeden. De parlementsleden werden gekozen volgens een districtenstelsel en alleen kandidaten die Loekasjenko steunden waren toegelaten. Op 30 oktober maakte de voorzitter van de Centrale Kiescommissie Lidia Jermosjina be-

kend dat na de tweede ronde van de verkiezingen voor het huis van Afgevaardigden een dag eerder in totaal 97 leden waren gekozen voor de 110 zetels. In de overige 13 districten zouden opnieuw verkiezingen plaatsvinden omdat de kiesdrempel van 25 procent niet gehaald was. De oppositie was teleurgesteld dat er toch nog zoveel mensen gestemd hadden. President Loekasjenko had op de dag van de tweede ronde gezegd dat hij wellicht sommige van zijn vergaande bevoegdheden zou delen met regering of met het nieuwe parlement.

Protestmars oppositie uiteengejaagd

De politie joeg een protestmars van de oppositie op 12 november 2000 in de hoofdstad Minsk uiteen en arresteerde tientallen, merendeels jeugdige demonstranten. Honderden demonstranten, hun gezichten bedekt met een doek, liepen door de hoofdstraat van Minsk maar gingen uiteen toen speciale politie-eenheden ten tonele verschenen. Bij de arrestaties boden zij geen verzet. In de stad Grodno in het westen van Wit-Rusland werden ook enkele tientallen demonstranten opgepakt.
Wit-Rusland kende een relatief kleine, maar luidruchtige oppositie, die ageerde tegen het presidentschap van Loekasjenko. In haar ogen zou de president democratische vrijheden tegengaan en bovendien teveel aandringen op eenheid met Rusland.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Inval bij onafhankelijke pers bekritiseerd

Een groep onafhankelijke journalisten bekritiseerde op 11 januari 2001 de inbeslagname een dag eerder door de overheid van drukpersen die werden gebruikt om kranten van de oppositie te produceren. De apparatuur was geschonken aan een drukkerij in Minsk door de organisatie Open Society van de financier George Soros. Volgens de overheid werd de apparatuur in beslag genomen omdat de kranten een achterstallige belastingschuld hadden ter waarde van ruim 2,7 miljoen euro. Volgens leden van de Wit-Russische Vereniging van Journalisten was dat echter een verzinsel. Zij stelden in een verklaring dat de overheid als voorbereiding op de presidentsverkiezingen van september was begonnen de onafhankelijke media uit te schakelen.

'Wit-Rusland maakt vakbonden monddood'

De Internationale Confederatie van Vrije Vakbonden verklaarde op 30 januari 2001 vanuit Genève dat de regering van Wit-Rusland bezig was de vakbonden in het land politiek monddood te maken en het hen onmogelijk te maken de rechten van arbeiders te verdedigen. Nieuwe wetgeving zou het onder andere vakbondsvertegenwoordigers onmogelijk maken fabrieken en kantoren binnen te gaan.

MILITAIRE ZAKEN

Loekasjenko wil leger versterken

President Alexander Loekasjenko verklaarde op 14 november 2000 tijdens een bezoek aan het oosten van het land dat hij het leger zou versterken om weerstand te bieden aan druk van het Westen. De gevechtskracht zou in 2001 met 30 procent toenemen. 'Omdat wij grenzen aan de NAVO, moeten we ons kruit drooghouden', zei hij.
Loekasjenko, die in het Westen werd bekritiseerd vanwege zijn ondemocratische uitoefening van de macht, onderstreepte ook zijn voornemen in 2001 weer aan de presidentsverkiezingen deel te nemen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vriendschapsverdrag met Cuba ondertekend

Cuba en Wit-Rusland ondertekenden op 3 september 2000 een vriendschapsverdrag in Havana. De ondertekening werd verricht door de Cubaanse president Fidel Castro (74) en president Alexander Loekasjenko (46). Beiden zouden later in de week een topontmoeting van wereldleiders van de Verenigde Naties in New York bijwonen. In een verklaring werd gesteld dat de twee landen zich hadden voorgenomen 'gelijkwaardige en wederzijds voordelige samenwerking op alle mogelijke gebieden (...) politiek, economisch, juridisch, militair, sociaal en humanitair' tot stand te brengen. Er werd een aparte overeenkomst ondertekend die de weinig omvangrijke handel en economische samenwerking tussen de twee landen moest bevorderen.

Loekasjenko wil politieke en militaire samenwerking met China

Tijdens een ontmoeting met de Chinese premier Li Peng op 7 september 2000 in de hoofdstad Minsk zei president Alexander Loekasjenko dat Wit-Rusland de politieke en militaire samenwerking met China wilde uitbreiden. Loekasjenko was zojuist teruggekeerd van de Millennium-topconferentie van de Verenigde Naties in New York en had daar scherpe kritiek geuit op de 'arrogantie' van grote mogendheden.
Loekasjenko verklaarde dat zijn land bereid was met China samen te werken op het gebied van militaire research. Hij liet in het midden om welke specifieke gebieden het daarbij zou gaan. Loekasjenko zei ook dat China en Wit-Rusland 'volkomen identieke standpunten hadden over mensenrechten'.

Leiders GOS veroordelen westerse kritiek op verkiezingen

De leiders van elf landen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) waren het tijdens een bijeenkomst in de hoofdstad Minsk op 1 december 2000 eens over het afwijzen van westerse kritiek op recente verkiezingen in enkele van hun landen. In een gemeenschappelijke verklaring werd westerse kritiek op presidentsverkiezingen in Kirgizstan en parlementsverkiezingen in Wit-Rusland en Azerbeidzjan afgewezen. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en andere westerse organisaties hadden de drie verkiezingen als oneerlijk en twijfelachtig bestempeld. De verkiezingen in Azerbeidzjan zouden zelfs regelrecht frauduleus geweest zijn.
Aan de vooravond van de topontmoeting van het GOS had president Alexander Loekasjenko verklaard dat bij de presidentsverkiezingen in Wit-Rusland in 2001 geen waarnemers van de OVSE zouden worden uitgenodigd. Hij suggereerde dat het bureau van de OVSE in Minsk wel kon worden gesloten.
De GOS-leiders slaagden er niet in vooruitgang te boeken op het punt van vrijheid van handel. Wel bevestigden zij een eerdere beslissing van premiers van hun landen om een gezamenlijk Centrum voor antiterrorisme op te richten.
De president-voor-het-leven van Turkmenistan, Saparmoerat Nijazov, was niet bij de topontmoeting aanwezig daar hij hechtte aan een behoud van neutraliteit.

Irritatie over vervanging Borodin

Wit-Rusland toonde zich op 25 januari 2001 bij monde van een anonieme functionaris

geïrriteerd over de snelle vervanging van Pavel Borodin als secretaris van de Unie van Wit-Rusland met Rusland. Pavel Borodin, een voormalige naaste medewerker van de Russische president Boris Jeltsin, was eerder in de maand in New York gearresteerd omdat er door Zwitserland een internationaal arrestatiebevel tegen hem bleek te zijn uitgevaardigd vanwege het witwassen van geld. De Russische premier Michail Kasjanov had Igor Selivanov tot tijdelijk secretaris benoemd. Rusland had vrij rustig op de arrestatie van Borodin gereageerd, terwijl president Alexander Loekasjenko openlijk scherpe kritiek had geuit.

(Vorige berichten pag. 479/3 e.v. - 2000)

IJSLAND

BUITENLAND

President Grimsson bezoekt Canada

De IJslandse president Olafur Ragnar Grimsson bracht op 2 augustus 2000 een bezoek aan Canada ter gelegenheid van het feit dat 1000 jaar eerder de Vikingen voor het eerst landden in de nieuwe wereld. Grimsson bracht samen met de Canadese gouverneur-generaal Adrienne Clarkson een bezoek aan Vancouver, Halifax en het dorpje Gimli nabij Lake Winnipeg. In Gimli woonden enkele duizenden IJslanders, die daarmee de grootste IJslandse gemeenschap buiten het moederland vormden.

Albright verstevigt banden met IJsland

De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, Madeleine Albright, startte haar Europese rondreis op 30 september 2000 met een bezoek aan de IJslandse hoofdstad Reykjavik. Het enige Europese NAVO-land zonder leger nam tot voor tien jaar een belangrijke strategische positie in. Gedurende de Koude Oorlog kreeg het land geregeld bezoek van Sovjet-vliegtuigen en Sovjet-onderzeeërs die de Amerikaanse kustwateren wilden verkennen. Na afloop van de Koude Oorlog vonden er nog slechts zelden incidenten plaats op het eiland. De 2000 Amerikaanse soldaten die op het eiland waren gelegerd, waren vooral bezig met het ondersteunen van de IJslandse kustwacht.
Albright benadrukte echter het belang van IJsland: 'De Verenigde Staten zien de grote waarde van IJsland als vriend, bondgenoot en partner.' De Verenigde Staten en IJsland moesten in 2001 het 50 jaar oude defensiepact tussen beide landen vernieuwen.

(Vorige berichten pag. 481/1 e.v. - 2000)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Zwitsers verwerpen limiet aantal buitenlanders

De Zwitserse bevolking stemde op 24 september 2000 in een referendum met 63,7 procent van de stemmen tegen het voorstel om het aantal buitenlanders in de Zwitserse samenleving te beperken tot maximaal 18 procent. Op het moment van het referendum bestond 19,3 procent van de Zwitserse bevolking uit buitenlanders.
Initiatiefnemer van het referendum was Philipp Müller, handelaar in onroerend goed. Hij vreesde dat het Zwitserse onderwijs aan kwaliteit zou inboeten als er teveel buitenlanders op school zouden komen. Müllers eigen partij, de Radicaal Democratische Partij (FDP), steunde het referendum niet. Steun was er wel van de Zwitserse Volkspartij (SVP), maar haar belangrijkste man – Christoph Blocher – was weer tegen het referendum. De meeste politici waarschuwden ervoor dat Zwitserland zich internationaal zou isoleren als het voorstel wel zou zijn aangenomen.

Vijftien doden door hevige regenval

Hevige regenval zorgde in oktober 2000 voor vijftien doden. Het Alpendorp Gondo werd door een modderlawine vrijwel van de kaart geveegd. Dertien van de 140 inwoners vonden hierbij de dood. Elders in Zwitserland vielen nog twee doden. Enkele duizenden mensen werden geëvacueerd. De kantons Ticino en Valais waren het zwaarst getroffen.
Verzekeringsmaatschappijen maakten op 7 november bekend dat de schade van de zware regenval was opgelopen tot 300 miljoen Zwitserse frank (ca. 195 miljoen euro).

Samuel Schmid treedt tot kabinet toe

Het parlement koos op 6 december 2000 Samuel Schmid van de Zwitserse Volkspartij (SVP) tot kabinetslid. Hij zou de plaats innemen van Adolf Ogi, eveneens van de SVP. De 53-jarige Schmid maakte deel uit van de gematigde vleugel van deze rechtse partij. Er waren zes stemronden nodig om hem te kiezen. Het parlement negeerde namelijk de voordracht van twee SVP-kandidaten.
De SVP kreeg tijdens de laatste parlementsverkiezingen de meeste stemmen, maar toch was de partij maar met één persoon vertegenwoordigd in de Zwitserse regering. De overige drie grote partijen hadden elk twee vertegenwoordigers. De Sociaal-democratische Partij (SDP) wilde de SVP dit keer uit de regering weren, maar de Christen-democratische partij (CVP) en de Radicaal Democratische partij (FDP) prefereerden de SVP als regeringspartij in plaats van sterke oppositiepartij.
Zwitserland werd al sinds 1959 geregeerd op basis van consensus, waarbij de vier grote partijen ministers leverden en het presidentschap rouleerde tussen deze ministers. Het parlement benoemde de sociaal-democraat Moritz Leuenberger tot nieuwe president. Hij zou Adolf Ogi op 1 januari 2001 opvolgen.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Zwitserland biedt zigeuners excuses aan

Het Zwitserse kabinet gaf op 1 december 2000 in een officiële verklaring toe dat Zwitserland in de Tweede Wereldoorlog onrechtmatig had gehandeld door zigeuners op de vlucht de toegang tot het land te ontzeggen. Een regeringswoordvoerder: 'Het kabinet spreekt haar oprechte sympathie uit voor de Roma-, Sinti- en zigeunergemeenschap. Maar dat is natuurlijk niet voldoende.' De woordvoerder wees vervolgens op het Holocaustfonds dat volgens haar ook was bedoeld voor zigeunerslachtoffers.
De regering kwam tot haar uitspraken na de publicatie van een officieel regeringsonderzoek. De onderzoekers verklaarden dat het regeringspolitiek was geweest om zigeuners te weigeren, maar dat het onduidelijk was hoeveel zigeuners er waren geweerd aan de grens.

Holocaustfonds geeft 316.000 mensen uitkering

Het bestuur van het Holocaustfonds maakte op 14 december 2000 bekend dat het de laatste aanvragen voor een uitkering had beoordeeld. In totaal zou het fonds 295 mil-

joen Zwitserse frank (ca. 192 miljoen euro) uitbetalen aan slachtoffers van de Holocaust. Met de laatste toewijzingen zouden 316.000 mensen een uitkering krijgen. Volgens het bestuur ging het om mensen 'die onvoorstelbaar hebben geleden gedurende de Holocaust en die nu in behoeftige omstandigheden verkeren.'
Banken en bedrijfsleven stelden het Holocaustfonds in 1997 in na aanhoudende kritiek op de Zwitserse rol tijdens de Tweede Wereldoorlog.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Roth wordt nieuwe president Nationale Bank

De regering benoemde op 18 september 2000 Jean-Pierre Roth als de nieuwe president van de Zwitserse Nationale Bank. De 53-jarige Roth was tot op dat moment vicepresident. Hij zou Hans Meyer opvolgen die eind 2000 met pensioen zou gaan.
De regering ging in haar benoeming voorbij aan de voordracht van de Raad van Bestuur. Deze had bestuurslid Bruno Gehring voorgedragen. Een regeringswoordvoerder: 'De federale regering ziet in zowel de heer Roth als de heer Gehring twee kandidaten met uitstekende kwalificaties, maar we vinden het normaal dat een vice-president de president opvolgt. Bovendien heeft de regering in haar overwegingen meegenomen dat de heer Roth de Franstalige gemeenschap vertegenwoordigt. Deze gemeenschap heeft de afgelopen 100 jaar slechts drie jaar de president van de Zwitserse Nationale Bank geleverd.'
De Raad van Bestuur onthield zich van commentaar, maar economen noemden de benoeming een aantasting van de onafhankelijkheid van de Nationale Bank. Na het bekend worden van de benoeming van Roth verloor de Zwitserse frank terrein aan de euro en de dollar.

Banken sluiten akkoord over maatregelen tegen witwassen

Twaalf belangrijke Europese banken bereikten op 23 oktober 2000 een akkoord over een internationale code om het witwassen van crimineel geld te voorkomen. De twaalf beloofden daartoe standaardrichtlijnen in te voeren. Dat maakte de Zwitserse UBS-bank bekend in Zürich.
Behalve de UBS-bank, ondertekenden ook de volgende banken het akkoord: ABN AMRO, Banco Santander, Barclays, Citigroup, Chase Manhattan Corp, Credit Suisse Group, Deutsche Bank, HSBC Holdings, JP Morgan, Société Générale en Bankers Trust.

Parlement akkoord met liberalisering energiemarkt

Het parlement stemde op 13 december 2000 voor het regeringsvoorstel om de energiemarkt vanaf 2001 stapsgewijs open te stellen voor internationale concurrentie. In 2001 zou 30 procent van de markt open gaan, in 2004 nog eens 20 procent en in 2007 zou de hele energiemarkt zijn geliberaliseerd. Zwitserland volgde hiermee de ontwikkelingen in de Europese Unie op de voet.
Zwitserland hoopte dat het met het openstellen van de markt energie zou kunnen exporteren naar Duitsland en Frankrijk. De Zwitserse energie was weliswaar iets duurder, maar daar stond tegenover dat het om hydro-elektrische energie ging, die milieuvriendelijk werd geproduceerd.

MILITAIRE ZAKEN

Zwitsers tegen korten defensiebudget

De Zwitserse bevolking stemde op 26 november 2000 met 62,3 procent tegen een voorstel om het defensiebudget van drie miljard dollar (ca. 3,2 miljard euro) per jaar met eenderde te verminderen. Opmerkelijk was dat de mensen in de Franstalige kantons grotendeels voor stemden, maar dat 70 procent van de bevolking in de Duitstalige kantons tegen stemde, waardoor het voorstel het niet haalde.
Het Zwitserse leger bestond uit 400.000 reservisten die jaarlijks een training kregen en die allemaal een geweer thuis hadden staan. Zwitserland kende echter al meer dan 500 jaar vrede.
Het voorstel was ingediend door enkele linkse en Derde Wereldgroepen. Zij vonden het na de Koude Oorlog niet langer nodig zoveel geld aan defensie te besteden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zwitserland wil op termijn toetreden tot Europese Unie

De Senaat stemde op 28 september 2000 met 26 tegen 15 stemmen tegen een regeringsvoorstel dat de termijn voor toetreding tot de Europese Unie in het vage liet. De regering was met haar voorstel gekomen nadat de 'Nieuwe Europese Beweging' had voorgesteld om zo snel mogelijk met de EU te onderhandelen over toetreding. De Nieuwe Europese Beweging wilde dit voorstel in een referendum aan de bevolking voorleggen. De regering vreesde echter dat dit voorstel het niet zou halen en kwam daarom met een gematigder plan. Hiermee wilde ze voorkomen dat een negatieve referendumuitslag de samenwerking met de Europese Unie zou schaden.
Nadat de Senaat het voorstel had afgewezen, kwam de regering op 16 november met een nieuw voorstel: Zwitserland zou zo snel mogelijk moeten toetreden tot de Verenigde Naties en in elk geval binnen tien jaar tot de Europese Unie. De traditionele isolationistische politiek voldeed niet meer als Zwitserland een belangrijke rol in de wereldpolitiek wilde spelen. 'Een individuele staat kan niet meer alleen de wereldproblemen oplossen', aldus een regeringswoordvoerder.
De regering zei dat ze het lidmaatschap van de Europese Unie zodanig wilde voorbereiden dat het volgende kabinet de definitieve beslissing zou kunnen nemen. Deze regering zou ondertussen de gevolgen van het lidmaatschap onderzoeken voor het federalisme, de burgerrechten, de financiële regelingen en de monetaire en economische politiek.

Zwitserland wil lid worden van VN

De Zwitserse regering legde op 8 december een voorstel neer bij het parlement om toe te treden tot de Verenigde Naties. Zwitserland en Vaticaanstad waren de twee enige staten die nog niet tot de volkerenorganisatie waren toegetreden. Zwitserland had slechts de status van waarnemer.
President Adolf Ogi: 'De wereld functioneert als een groot netwerk en de VN is het universele netwerk.' Hij sprak de verwachting uit dat Zwitserland met zijn traditie van vrede en neutraliteit een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren aan de Verenigde Naties.
Het regeringsvoorstel was de eerste stap in een procedure die via een referendum in 2003 zou moeten leiden tot het lidmaatschap van de volkerenorganisatie.

EU vraagt Zwitserland om steun bij fraudebestrijding

De Europese Commissie vroeg Zwitserland op 15 december 2000 om hulp bij het be-

strijden van douanefraude. De Europese Commissie: 'Georganiseerde fraude, smokkel en andere illegale activiteiten, die worden gepleegd vanaf Zwitsers grondgebied, hebben inmiddels een omvang bereikt waardoor de financiële schade voor de Europese Unie is opgelopen tot miljarden euro's per jaar.'
Europees commissaris Begrotingszaken Michaele Schreyer vroeg Zwitserland om samenwerking bij het opsporen en onderzoeken van deze criminaliteit. José Bessard, woordvoerder van Buitenlandse zaken, toonde zich hiertoe bereid: 'Het is niet in het belang van Zwitserland dat ons land wordt gebruikt als uitvalsbasis voor mensen die zich bezig houden met criminele activiteiten.'

(Vorige berichten pag. 551/2 e.v. - 2000)

BOLIVIA

BINNENLAND

Crisis om prijsverhoging drinkwater

Republikeinen uit regering

Op 3 februari 2000 stuurde president Hugo Banzer de populistische partij Nieuwe Republikeinse Macht (NFR) weg uit zijn coalitieregering. De republikeinen wilden niet meewerken aan de regeringsplannen voor de verhoging van de drinkwatertarieven in Cochabamba. Deze stad was het toneel van hevige confrontaties tussen demonstranten en veiligheidstroepen, waarbij vijftig gewonden vielen. De republikeinen hadden in deze kwestie de kant van de burgerbevolking gekozen en hun partijleider Manfred Reyes Villa wist de gemeenteraadsverkiezingen in Cochabamba te winnen.
Een week later moest zijn broer Erick Reyes Villa de regering verlaten en zijn ministerpost voor duurzame ontwikkeling afstaan aan de sociaal-democraat Jose Luis Carvajal. De coalitie van president Banzer behield met 67 zetels een nipte meerderheid in het parlement. De sociaal-democratische Beweging van Revolutionair Links (MIR) kreeg er een ministerspost bij en kwam daarmee op vijf ministers, tegenover acht ministers van Banzer's partij de Democratische Nationalistische Alliantie (ADN) en twee ministers van de Unie van Burgerlijke Saamhorigheid (UCS).

Aftreden minister onder druk VS

President Hugo Banzer bleef doorgaan met het wijzigen van zijn kabinet en benoemde op 15 maart 2000 de econoom Ronald MacLean tot minister van Informatie en Communicatie. MacLean verving Jorge Landivar, die moest aftreden onder druk van de Verenigde Staten. De Amerikaanse ambassade beschuldigde hem van het beïnvloeden van een rechtszaak waarin cocaïnehandelaren waren vrijgepleit.

Einde staat van beleg

Op 20 april 2000 maakte president Banzer een einde aan de staat van beleg die sinds 7 april 2000 van kracht was om de orde in het land te herstellen. De noodmaatregel had de protesten tegen de stijgende watertarieven alleen nog verder aangewakkerd. In de confrontaties op 8 en 9 april vielen vijf doden, veertig gewonden en werden vijftig mensen gearresteerd. De protesten waren het hevigst in Cochabamba waar de Britse multinational IWL een waterkrachtcentrale wilde bouwen, hetgeen tot grote prijsverhoging voor drinkwater leidde. In het hele land protesteerden boeren tegen de nieuwe wet die drinkwater in rekening wilde brengen waar het veelal nog gratis was.

Grootscheepse verschuiving binnen Banzer-kabinet

Op 25 april 2000 werd Harvard-econoom Ronald MacLean benoemd tot minister van Economische zaken. Hij verving de omstreden Herbert Muller die onder schot kwam wegens zijn harde economische hervormingen. Zijn bezuinigingsoperatie had tot veel protesten geleid en president Banzer zag zich gedwongen om zijn regering een nieuwe richting te geven.
Tegelijkertijd wijzigde president Banzer nog enkele andere posten in zijn kabinet. Generaal Oscar Vargas Lorenzetti werd de nieuwe minister van Defensie. Het was de eerste benoeming van een militair in Banzer's regering. Verder werden ook Guillermo Fortun en Manfredo Kempff in de regering opgenomen. Fortun volgde Walter Guiteras op als minister van Binnenlandse zaken en Kempff nam het ministerie van Informatie over van Ronald MacLean. Banzer's rechterhand Walter Guiteras kreeg het ministerie van Algemene zaken toegewezen en werd daarmee de tweede man van Bolivia. Door de verschuivingen in het kabinet hadden de sociaal-democraten een ministerspost verloren en had Banzer's nationalistische partij er een minister bij gekregen.

Etnisch geweld om grensconflict

Op 9 juli 2000 zijn twee boeren ten Noorden van het mijnbouwstadje Potosi in etnische conflicten om het leven gekomen. Dat bracht het aantal slachtoffers van etnisch geweld dat jaar op vijftig. De strijd tussen de Kakachakas en de Laymes en Jucumanis was terug te voeren op een eeuwenoud grensconflict. De regering dacht erover om een van de etnische groepen van de hoogvlakte naar het Amazonegebied te deporteren.

Indianen vormen politieke partij

De indianenleider Felipe Quispe kondigde op 14 november 2000 de oprichting van de inheemse Pachakuti-beweging aan. Pachakuti betekent 'terug naar de voorvaderen' . Quispe zei voor de inheemse bevolking te willen strijden en de eeuwenlange onderdrukking door de blanken aan de kaak te stellen. 'Het wordt tijd dat we de Aymara-staat weer voor onszelf opeisen', aldus de nieuwe partijleider voor een publiek van tienduizend Aymara-indianen in een dorp op 60 kilometer van La Paz. Van de acht miljoen Bolivianen behoorde 60 procent tot de inheemse bevolkingsgroepen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sociaal-economische hervormingen in antwoord op cocacrisis

Tien doden bij protesten tegen verbod op verbouw coca

Op 18 september 2000 begonnen boeren en onderwijzers uit protest tegen de anti-cocacampagne met een blokkade van de belangrijke autoweg tussen Santa-Cruz en Cochabamba met keien, olievaten en andere obstakels, die drie weken zou duren. Bij confrontaties met de ordetroepen kwamen tien mensen om en 165 demonstranten raakten gewond. De regering dreigde om de weg met militair geweld te ontruimen, maar op de valreep kwam er een akkoord dat verder bloedvergieten voorkwam.
De cocaboeren van de provincie Chapare protesteerden tegen de gedwongen vernie-

Op 21 september 2000 in Villa Tunari bedreigde een politieman Evo Morales, een van de leiders van het protest tegen het verbod op verbouw van coca. *(foto ANP)*

tiging van hun velden. Voor de inheemse bevolking was coca niet slechts de grondstof van cocaïne waartegen de regering onder aanvoering van de Verenigde Staten, strijd voerde, maar het was tevens een traditioneel gewas en geneesmiddel. De boeren kauwden van oudsher de cocabladeren, een beproefde remedie tegen honger, pijn en vermoeidheid.

Het bereikte compromis hield in dat boerenfamilies in Chapare voortaan 1600 vierkante meter cocabladeren voor eigen gebruik mochten telen. De commerciële productie bleef illegaal en 6.000 militairen zagen er in Chapare op toe dat de productie voor de markt volledig vernietigd werd. President Banzer zei dat hij onherroepelijk aan het drugsbestrijdingprogramma zou vasthouden: 'Bolivia moet en zal drugsvrij worden.'

Hulpprogramma voor ex-cocaboeren

In reactie op de voortdurende protesten van de cocaboeren kondigde de regering op 21 oktober 2000 een hervormingsprogramma aan dat het lot van de kleine boeren moest verlichten. In de strijd tegen drugs mochten deze boeren geen coca, grondstof voor cocaïne, meer verbouwen en dat had tot hevige protesten en confrontaties met regeringstroepen geleid. Het hervormingspakket voorzag in landbouwkredieten en hielp de boeren bij de afbetalingen van hun schulden. Hiervoor heeft de regering 45 miljoen dollar (ca. 48,2 miljoen euro) uitgetrokken. De maatregelen volgden op een zwaarbevochten akkoord met de vakbond van cocaproducenten eerder in oktober. De regering beloofde vakbondsleider Evo Morales om op korte termijn 80 miljoen dollar (ca. 86,3 miljoen euro) vrij te maken voor de omschakeling van de lucratieve verbouw van cocabladeren naar teelt van bananen en ananas.

Tot voor kort wilde de regering niet onderhandelen met de cocaboeren, maar het hardnekkige verzet van boeren en onderwijzers tegen de vernietiging van cocavelden in de provincie Chapare, had Banzer doen zwichten. De economische maatregelen moesten de rust terugbrengen in het land. Banzer zei honderdduizend banen te willen creëren en verwees voor de financiering daarvan naar een lening van Japan. Zelf zou de regering nog eens 33 miljoen dollar (ca. 35,6 miljoen euro) over de brug komen. Als laatste onderdeel van het herstelprogramma kondigde Banzer ambitieuze projecten aan voor volkshuivesting en kindervoeding, waarvoor de regering 20 miljoen dollar (ca. 21,6 miljoen euro) uittrok. En om het akkoord met de cocaboeren in goed overleg uit te voeren had Banzer eind oktober de socioloog Wigberto Rivero Pinto als minister van Boeren- en Inheemse zaken aangewezen. Hij was al staatssecretaris voor het ministerie van Ontwikkelingszaken en stond op goede voet met de inheemse politieke leiders.

'Bijna alle cocavelden vernietigd'

Op 18 december 2000 kondigde de regering triomfantelijk aan dat de cocavelden in de provincie Chapare bijna volledig vernietigd waren. Amerikaanse satellietopnamen bevestigden deze berichten. Van de oorspronkelijke 48.000 hectare cocavelden waren na drie jaar regeringsoffensief nog maar 2.600 hectare over. In ruil voor economische ondersteuning had president Banzer de cocabestrijding onder druk van de Verenigde Staten doorgezet.

Helft van de bevolking onder armoedegrens

'Bolivia is een van de armste landen in Zuid-Amerika. Meer dan de helft van de bevolking leeft onder de armoedegrens.' Dat was op 29 november 2000 de uitkomst van een onderzoek van het ministerie van Economische zaken. Volgens de onderzoekers leefden vijf op de acht Bolivianen in armoede en hadden ze geen toegang tot infrastructuur, voedsel en onderwijs. Van de 312 ondervraagde gemeenten gaf 80 procent te kennen tekort te schieten in de basisbehoeften. Vaak waren er geen vlees- en zuivelproducten voor handen, met als gevolg chronische ondervoeding. Het gemiddelde inkomen kwam niet uit boven de 55 dollar per maand (ca. 59,3 euro), aldus het regeringsrapport.

Helft van het land rampgebied door overstromingen

Na weken van hevige regenval en overstromingen riep de overheid op 23 januari 2001 de helft van het land uit tot rampgebied. Huizen en wegen waren weggespoeld en vooral in de provincie La Paz was de schade groot. De regering vroeg om internationale hulp om de 20.000 daklozen van voedsel en onderdak te voorzien. In het voorjaar van 2000 waren er ook al hevige overstromingen, in de oostelijke provincie Santa Cruz.

Bolivia

MENSENRECHTEN

President maakt excuses voor fouten tijdens de dictatuur

President Hugo Banzer heeft op 20 april 2000 voor het eerst publiekelijk toegegeven dat er fouten zijn gemaakt tijdens zijn dictatoriale bewind in de jaren zeventig. Mensenrechtenorganisaties beschuldigden de oud-dictator van deelname aan het Condor Plan, het beruchte samenwerkingsverband tussen Argentinië, Chili, Paraguay en Uruguay, gericht op de vervolging van de linkse oppositie. Banzer bood zijn excuses aan voor gemaakte fouten, maar wilde niet ingaan op de 'vuile oorlog' waarbij meer dan 30.000 mensen zijn verdwenen.

MILIEU

Milieuramp door lekkende olieleiding

Een lekkende oliepijpleiding veroorzaakte op 30 januari 2000 een ernstige milieuramp in het stroomgebied van de Desaguadero-rivier op de hoogvlakte tussen het Poopomeer en Titicacameer. De olievlek strekte zich uit over een lengte van 150 kilometer. Milieuminister Franz Ondarza verweet de exploitant nalatigheid en droeg het bedrijf Transredes op om de honderdduizend getroffen Aymara-indianen van drinkwater te voorzien. Transredes was in eigendom van Shell en het Amerikaanse Enron.

OVERLEDEN

Roberto Suarez, cocaïnegangster

Op 20 juli 2000 overleed Roberto Suarez, Bolivia's oude cocaïnekoning op 68-jarige leeftijd aan een hartaanval in Santa Cruz. Hij werd geboren in 1932 in de Beni-regio. Suarez behoorde tot de oude generatie drugsbaronnen die onder druk van de Verenigde Staten steeds harder werd aangepakt. De zoon van Suarez kwam eind jaren tachtig om in een vuurgevecht met de Amerikaanse Drugsopsporing (DEA) en zijn neef zat in Amerika dertig jaar gevangenisstraf uit. Roberto zelf werd in 1988 opgepakt en kreeg vijftien jaar cel opgelegd, maar was na acht jaar vrijgelaten. Hij was vanwege zijn filantropische instelling bijzonder populair bij de bevolking. In 1983 beweerde hij de hele buitenlandse schuld van Bolivia af te willen kopen als justitie hem verder met rust zou laten.

(Vorige berichten pag. 97/1 - 2000)

Chili

CHILI

BINNENLAND

De zaak-Pinochet vervolgd

CIA-rapporten onthullen: Nixon wilde af van Allende

Op 3 oktober 2000 vrijgegeven CIA-rapporten wierpen licht op de betrokkenheid van president Richard Nixon bij het omverwerpen van de Chileense regering in 1973. De Amerikaanse president Clinton had na de aanhouding van Pinochet in Groot-Brittannië in 1998, opdracht gegeven om de documenten openbaar te maken. Volgens het CIA-rapport had president Nixon de CIA in 1970 opdracht gegeven om ervoor te zorgen dat Salvador Allende niet aan het bewind zou komen. Daar was 10 miljoen dollar voor uitgetrokken, tevergeefs want de CIA kon niet verhinderen dat Allende toch tot president gekozen werd. De CIA had een staatsgreep voorbereid, maar die faalde en leidde tot de moord van de Chileense legerleider René Schneider. Volgens het rapport was de CIA niet direct betrokken bij de latere staatsgreep die tot de dood van Allende leidde: 'Hij heeft waarschijnlijk zelfmoord gepleegd toen de samenzweerders hem in het nauw hadden gedreven'.

CIA had interesse in Operatie Condor

Een ander hoofdstuk in het CIA-rapport ging over Manuel Contreras die in de jaren zeventig hoofd was van de gevreesde Chileense geheime dienst (DINA). Hij werkte tijdens de militaire dictatuur als informant voor de CIA. De DINA en de CIA hadden regelmatig contact in de jaren na de staatsgreep. In 1975 kwam Contreras op uitnodiging van CIA-directeur Vernon Walters naar Washington om de goede relaties met het militaire regime van Pinochet voort te zetten. De CIA was vooral geïnteresseerd in de Operatie Condor, een samenwerkingsverband tussen Latijns-Amerikaanse militaire regimes dat gericht was op de opsporing van gevluchte dissidenten. Manuel Contreras was veroordeeld voor zijn betrokkenheid bij een bomaanslag op de socialist Orlando Letelier in 1976, en zat tot januari 2001 een gevangenisstraf uit. Hij reageerde in het najaar van 2000 vanuit de gevangenis op de vrijgekomen rapporten en bevestigde het bestaan van Condor, maar weerlegde de betrokkenheid van dit 'veiligheidsnetwerk' bij de verdwijningen en politieke liquidaties. Ook ontkende hij door de CIA te zijn betaald.

Verenigde Staten betrokken bij staatsgreep tegen Allende

Op 22 november 2000 kreeg de Chileense regering eindelijk antwoord op de brief die in september naar het Witte Huis was gestuurd. Daarin vroeg de regering om opheldering over de Amerikaanse betrokkenheid bij de staatsgreep tegen de socialistische regering van Salvador Allende in 1973. Bij deze staatsgreep kwam Augusto Pinochet op brutale wijze aan de macht en zijn veel aanhangers van Allende opgepakt en vermoord, of door doodseskaders weggevoerd.
De Chileense minister van Buitenlandse zaken Soledad Alvear verklaarde tevreden te zijn met het Amerikaanse antwoord waarin de Verenigde Staten hun aandeel in de staatsgreep erkennen. Volgens de brief uit Washington was deze inmenging een direct gevolg van het koude-oorlogsdenken uit die tijd. Minister Alvear kon niet op details van de 'vertrouwelijke' correspondentie ingaan, maar vertelde dat de Verenigde Staten ruiterlijk toegaven dat hun acties een flagrante schending van de mensenrechten tot gevolg hebben gehad. 'De Amerikaanse inmenging heeft de politieke polarisatie vergroot en de Chileense democratie ernstige schade toegebracht', zei minister Alvear.

Eerste resultaten onderzoek naar de 'Doodskaravaan'

Op 5 januari 2001 werden de eerste resultaten van een onderzoek naar verdwijningen onder de dictatuur, aangeboden aan de regering. De regering zou de geheime rapporten aan de rechters doorspelen. 'Het gerechtshof zorgt voor de uiteindelijke evaluatie', zei woordvoerder Claudio Huepe.
De centrumlinkse regering van president Ricardo Lagos had in 1999 een onderzoekscommissie in het leven geroepen waarin militairen en mensenrechtenadvocaten samen de achtergronden van de duizenden verdwijningen onderzochten.
Rechter Juan Guzman had meer dan twee-

honderd dossiers van moorden en verdwijningen bestudeerd en onderzocht de rol van Pinochet in de beruchte Doodskaravaan. Tijdens deze militaire karavaan van legervoertuigen en helikopters waren in de weken na de staatsgreep in 1973 overal in het land aanhangers van de afgezette president Allende opgepakt. Guzman verzamelde de bewijzen voor de moord op 77 linkse sympathisanten, allen slachtoffers van de Doodskaravaan. De rechter was het hele land afgereisd om de massagraven te laten onderzoeken. Volgens officiële cijfers van een overheidsrapport uit 1991 zijn tijdens de zeventien jaar van het bewind van Augusto Pinochet meer dan 3.000 mensen vermoord of verdwenen.

Doktersrapport Pinochet lekt uit

Op 16 januari 2001 publiceerde het dagblad *la Tercera* de resultaten van een uitgelekt doktersrapport: 'Pinochet is licht dement en heeft problemen met de bloedsomloop', concludeerden de artsen, 'maar dit bezorgt hem eerder lichamelijk dan geestelijk ongemak', zo wist de krant te vertellen. De testen toonden aan dat de man niet aan de ziekte van Alzheimer leed of anderszins ontoerekeningsvatbaar was. In medische kringen was een polemiek ontstaan over de exacte aanduiding voor de gezondheidstoestand van Pinochet. Sommige artsen spraken liever van licht hersenletsel dan van seniliteit. 'Pinochet is niet dement. Hij is zich wel degelijk van alles bewust', zei psychiater Perez Arza.
In december was het eerste arrestatiebevel door het Hoge Gerechtshof herroepen, omdat de gezondheidstoestand van Pinochet onduidelijk was. Voordat rechter Guzman Pinochet kon verhoren, moest de ex-president daarom eerst een uitgebreid medisch onderzoek doorlopen. Zijn advocaten beweerden dat hij te oud was om voor de rechtbank te verschijnen. Pinochet leed aan suikerziekte en had tijdens zijn langdurig huisarrest in Engeland twee beroertes gehad. Advocaten en legerofficieren waren zeer bezorgd over zijn mentale gezondheid. Hij zou dement zijn en daarom volgens een oude Chileense wet niet vervolgd mogen worden. Het Hoge Gerechtshof honoreerde het beroep van de verdediging en had een uitgebreid medisch onderzoek gelast.

Nieuw bevel tot huisarrest

Op 29 januari 2001 vaardigde rechter Juan Guzman een nieuw bevel tot huisarrest uit voor Augusto Pinochet. Guzman wilde de 88-jarige dictator vervolgen wegens moord en kidnapping. Hiermee waren de eerdere bezwaren dat de bejaarde Pinochet om gezondheidsredenen niet gehoord kon worden, weer van tafel geveegd.
Het hernieuwde huisarrest was een grote overwinning voor de mensenrechtenbeweging. 'Een historische dag, die de weg naar gerechtigheid opent', zei advocate Carmen Hertz.

In 1998 was Pinochet op verzoek van de Spaanse rechter Gurzon tijdens een ziekenhuisbezoek aan Groot-Brittannië aangehouden. Gurzon vroeg om uitlevering van de oud-dictator en de Britse rechters beslisten tot ieders verrassing dat Pinochet ook buiten Chili berecht kon worden. Na anderhalf jaar huisarrest in een luxe villa buiten Londen had de Britse regering toch besloten om de bejaarde man wegens gezondheidsredenen vrij te laten en naar zijn vaderland te laten terugkeren. Daar werd hij in het voorjaar 2000 warm onthaald door zijn rechtse aanhang, niet vermoedende dat hij een jaar later in zijn eigen land wel fit genoeg werd geacht om voor de rechter te verschijnen.

Legerleiding blijft president Lagos steunen

De Chileense regering respecteerde de werkwijze van rechter Guzman en president Lagos probeerde het verzet tegen de rechtsvervolging binnen de legertop zoveel mogelijk te kalmeren. Begin januari 2001 kwam de Nationale Veiligheidsraad bijeen en bleek dat Ricardo Lagos ondanks de gerezen spanningen op steun van de legerleiding kon blijven rekenen. President Lagos verklaarde dat in een democratie de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht gewaarborgd moet blijven.

Adviseur Pinochet burgemeester van Santiago

De populaire rechtse politicus Joaquin Lavin is op 29 october 2000 tot burgemeester van de hoofdstad Santiago-de-Chile gekozen. De verkiezingsoverwinning van deze oud-adviseur van Pinochet was een flinke tegenvaller voor de centrumlinkse regering van Ricardo Lagos. Ook in Concepcion, de derde stad in Chili, ging de burgemeesterspost naar een rechtse kandidaat. Het verlies van de regeringspartijen werd toegeschreven aan de hoge werkloosheidscijfers.

Ministerswisseling ten behoeve van werkloosheidsbestrijding

Op 29 december 2000 moest minister van Volkshuisvesting Claudio Orrego plaatsmaken voor Jaime Ravinet. Met deze eerste kabinetswijziging sinds de aantreding van de coalitieregering in maart 2000 hoopte president Lagos het werkloosheidsprobleem beter te kunnen aanpakken. Jaime Ravinet was een charismatische christendemocraat die gewend was harde maatregelen te nemen. Hij moest de bouwsector nieuw leven inblazen en zodoende werkgelegenheid scheppen. Ondanks de goede vooruitzichten voor economische groei schommelde de werkloosheid nog altijd rond de 10 procent. Eind oktober had de regering al 175 miljoen dollar (ca. 118,6 miljoen euro) uitgetrokken om de werkloosheid te bestrijden. President Lagos verwachtte voor 2001 een economische groei van 6 procent en zei bijna 50.000 banen te willen creëren.

MILIEU

Gat in ozonlaag dwingt tot binnenblijven

Het gat in de ozonlaag boven Zuid-Chili leidde begin oktober 2000 tot gevaarlijke hoeveelheden UV-straling waardoor je al binnen zeven minuten kon verbranden. De 120.000 inwoners van het zuidelijke vissersstadje Punta Arenas werd aangeraden om tussen elf en drie uur niet naar buiten te gaan. Als mensen toch naar buiten wilden, moesten ze voorzorgsmaatregelen nemen en niet zonder zonnebril, zonnebrand en gekleed met lange mouwen en broeken de deur uitgaan. Experts van de Wereld Meteorologische Organisatie (WMO) zeiden dat het ozongat van recordomvang was en dat in sommige lagen van de stratosfeer de ozon volledig was verdwenen. Het ozongat was bijna 30.000 vierkante kilometer groot, een oppervlakte ongeveer net zo groot als België. De aantasting van de ozonlaag wordt veroorzaakt door chloorverbindingen in koelvloeistoffen, drijfgassen en oplosmiddelen.

(Vorige berichten pag. 483/2 - 2000)

PERU

BINNENLAND

President Fujimori ten val gebracht

Nieuwe verkiezingen uitgeschreven na schandalen

Op 14 september 2000 kondigde de omstreden president Alberto Fujimori opeens nieuwe verkiezingen aan. Fujimori was in mei 2000 aan een derde ambtstermijn begonnen, maar zijn bewind begon ernstige scheuren te vertonen nadat corruptieschandalen zijn regering in diskrediet hadden gebracht. Fujimori's rechterhand, Vladimiro Montesinos, bleek betrokken te zijn bij tal van omkoop- en afpersingsschandalen. Montesinos had als hoofd van de nationale inlichtingendienst SIN een heel web van louche deals en contacten gesponnen en had alle ontmoetingen met bankdirecteuren, mediatycoons, politici, drugsbaronnen en wapenhandelaren systematisch op video laten opnemen. Een van de video's was in de openbaarheid gekomen en daarin zagen de Peruanen hoe superspion Montesinos een parlementslid van de oppositiepartij met 15.000 dollar probeerde om te kopen. Dit schandaal was voor president Fujimori de aanleiding om onmiddellijk de nationale inlichtingendienst op non-actief te zetten en voor april 2001 verkiezingen uit te roepen.

Angst voor staatsgreep

Op 27 september 2000 acht dagen nadat de corruptieschandalen Peru in een regeringscrisis hadden gestort, trok de rechter de zaak tegen Vladimiro Montesinos in. Montesinos was met steun van de Verenigde Staten naar Panama gevlucht en velen waren bang voor een staatsgreep en volgens generaal Walter Ledesma was die kans inderdaad niet uitgesloten. Vladimiro Montesinos was de grote man achter president Fujimori en werd de Peruaanse Raspoetin genoemd. Hij had de touwtjes in handen en was volgens velen machtiger dan de president. Ondanks de verdachtmakingen kon hij nog altijd rekenen op een uitgebreide vriendenkring van mensen in hoge posities, zoals de procureur Blanca Nelida Colan die met zijn rechtszaak was belast. Oppositieleider Alejandro Toledo reageerde verontwaardigd maar behoedzaam: 'We kunnen niet langer zwijgen over deze misdaden, want dat maakt ons medeplichtig. Een man kan niet zomaar 25 miljoen Peruanen chanteren.'

Oppositie wint kamervoorzitterschap

Met de verkiezing van de gematigde Valentin Paniagua trok de oppositie op 16 november 2000 voor het eerst in acht jaar het kamervoorzitterschap naar zich toe. In 1992 had president Fujimori de verdeelde Tweede Kamer ontbonden en alle macht in een soort staatsgreep bij zichzelf gelegd. Tot de regeringscrisis in september regeerde de president met een absolute 'volmacht' waarbij het parlement aan de kant was geschoven. De verkiezing van Paniagua leidde tot uitbundige aanmoedigingen in de Kamer: 'de dictatuur komt eindelijk ten val.'
De regeringscrisis had tot een chaotische situatie geleid. Fujimori was tijdens een staatsbezoek aan Azië in zijn 'vaderland' Japan ondergedoken en liet de Peruanen in het ongewisse over zijn terugkeer. De autoriteiten wilden hem op 28 november voor het gerecht dagen vanwege zijn betrokkenheid bij de louche zaken en bankrekeningen van Montesinos.

Fujimori afgetreden

President Fujimori gaf op 20 november vanuit Japan te kennen af te treden. 'Ik heb besloten me terug te trekken om het land weer op orde te laten komen', zei de president in een brief aan de kamervoorzitter. Fujimori had gedacht aan te kunnen blijven tot de vervroegde verkiezingen van april 2001, maar hij had zich niet kunnen losmaken van de corruptieschandalen rond Vladimiro Montesinos. In de tien jaar dat Fujimori aan het bewind was had Montesinos zich verrijkt aan wapen- en drugshandel en had hij zo'n 58 miljoen dollar (ruim 62,5 miljoen euro) op geheime bankrekeningen gezet. De beruchte maffiabaas stond tevens aan het hoofd van doodseskaders en werd beschuldigd van martelingen en mishandeling van politieke tegenstanders. President Fujimori was hem altijd blijven verdedigen en zei dat Montesinos als hoofd van de inlichtingendienst zeer succesvol was in de drugsbestrijding en de opsporing van linkse guerrillastrijders. Fujimori zei niks af te weten van de geheime bankrekeningen.

Valentin Paniagua vormt interim-regering

Kamervoorzitter Valentin Paniagua werd op 22 november aangewezen als de tijdelijke opvolger van de afgetreden president Alberto Fujimori. De alom gerespecteerde advocaat zei dat zijn belangrijkste taak was het land naar eerlijke en vrije verkiezingen te leiden. Hij benoemde de oud-secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Javier Perez de Cuellar tot premier van het interim-kabinet van 'nationale eenheid en verzoening'. Daarmee kwam een einde aan het tienjarige dictatoriale bewind van Alberto Fujimori die in 1990 aan de macht was gekomen toen Peru werd geteisterd door hyperinflatie en hardnekkige guerrillastrijd.

Een van de eerste acties van de nieuwe regering was de verklaring dat Fujimori 'moreel ongeschikt' was voor het presidentsambt. 'Het land is toe aan een politieke

Samenstelling regering (21 november 2000)

Interim-president
Valentin PANIAGUA

Premier en minister van Buitenlandse zaken
Javier PEREZ DE CUELLAR

Ministers:
Algemene en Presidentiële zaken
Juan INCHAUSTEGUI
Binnenlandse zaken
Antonio KETIN VIDAL
Defensie
Walter LEDESMA
Economie en Financiën
Javier SILVA RUETE
Energie en Mijnbouw
Carlos HERRERA
Gezondheidszorg
Eduardo PRETEL
Industrie, Toerisme, Economische integratie
Emilio NAVARRO
Justitie
Diego GARCIA SAYAN
Landbouw
Carlos AMAT
Onderwijs
Marcial RUBIO
Transport, Communicatie, Bouw en Volkshuisvesting
Luis ORTEGA
Visserij
Ludwig MEIER
Vrouwen, Ontwikkeling en Emancipatie
Susana VILLARAN
Werkgelegenheid en sociale zaken
Jaime ZAVALA

gouverneur van de centrale bank
German SUAREZ

zuivering', concludeerde de kranten. Bij de inhuldiging van het nieuwe kabinet op 26 november 2000 kondigde Valentin Paniagua tevens zuiveringen in de legertop aan. Generaal Walter Chacon en andere topmilitairen werden op staande voet ontslagen. 'We dulden geen politieke inmenging van het leger meer', zei generaal Walter Ledesma, de nieuwe minister van Defensie.
Het nieuwe zakenkabinet kreeg veel bijval in de pers: 'Mensen zeggen dat dit ministersteam te goed is voor een tijdelijke regering.' Een belangrijke benoeming was die van Antonio Ketin Vidal, de nieuwe minister van Binnenlandse zaken. Ketin Vidal was het hoofd van de antiterrorisme-eenheid en werd in 1992 beroemd met de arrestatie van Abimael Guzman, de rebellenleider van het Lichtend Pad. Minister Ketin Vidal was nu de aangewezen man om staatvijand nummer een, Vladimiro Montesino, op te sporen en te berechten. Daarbij geholpen door Diego Garcia, de gerespecteerde mensenrechtenexpert en minister van Justitie in het interim-kabinet.

Twee ministers nemen ontslag

Twee ministers verlieten op 12 januari 2001 de regering om hun neutraliteit te bewaren met oog op de verkiezingen in april. De aftredende minister van Algemene en Presidentiële zaken, Juan Ichaustegui, en Transportminister Luis Ortega waren allebei lid van de Populaire Actiepartij (PAP) van president Paniagua en wilden hun handen vrij houden voor de verkiezingscampagne.

Fujimori eist rehabilitatie

Oud-president Alberto Fujimori zei op 14 januari 2001 dat hij Japan niet zou verlaten voordat de beschuldigingen over corruptie zijn ingetrokken. Fujimori was niet officieel beschuldigd van corruptie maar werd in Peru verwacht om opheldering te geven in de nationale zaak tegen Vladimiro Montesinos. Een parlementaire commissie beweerde bewijzen te hebben voor het fortuin dat Montesinos met de wapenhandel heeft gemaakt. Aan Japanse kranten vertelde Fujimori dat hij onschuldig was en dat hij met Montesinos misschien te goed van vertrouwen was geweest.

Arrestatiegolf

Op 21 januari 2001 werden acht handlangers van maffiabaas Vladimiro Montesinos gearresteerd; vier generaals en vier familieleden. Een van de gearresteerde generaals was Walter Chacon, oud-minister van Binnenlandse zaken onder Fujimori. Een maand eerder was het hoofd van de strijdkrachten, Jose Villanueva, al gearresteerd. En een week eerder was ook de hoofredacteur van het dagblad *Expreso* opgepakt. De openbare aanklager vertelde dat nog eens zeventig personen waren aangehouden en dat nieuwe arrestaties op handen waren. De interim-regering was er alles aan gelegen om het Montesinos-netwerk op te rollen. Montesinos zou zich verrijkt hebben aan wapen- en drugshandel en domineerde leger, media en rechtbanken met afpersing en omkoping. Alle kopstukken figureerden op de 700 videobanden die Montesinos had laten opnemen en die nu als bewijsmateriaal dienden. Kranten spraken van 'de Nacht van de Lange Messen' en noemden de arrestatiegolf een 'klap voor de maffia'. Montesinos zelf zat nog ondergedoken in Costa-Rica of Venezuela.

Terugkeer van oud-president Garcia

Op 27 januari 2001 keerde oud-president Alan Garcia terug naar Peru dat hij in 1992 verlaten had nadat Fujimori's troepen zijn huis omsingeld hadden. Hij regeerde van 1985 tot 1990 en liet het land in chaos achter. Eerdere arrestatiebevelen wegens het aannemen van 1 miljoen dollar (ongeveer 1,08 miljoen euro) aan steekpenningen kwamen te vervallen als Garcia naar Peru zou terugkeren. De Officier van Justitie kondigde aan de corruptiezaak weer aanhangig te maken. Garcia was nog altijd zeer populair en een geduchte kandidaat in de verkiezingen van 8 april 2001.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overeenkomst met IMF getekend

Minister van Economische zaken, Javier Silva Ruete, sloot op 23 december 2000 een overeenkomst met het IMF voor economische steun van 1,3 miljard dollar (ongeveer 1,4 miljard euro) uit het multilaterale fonds. Dit was een teken van vertrouwen in de Peruviaanse economie die in 2000 langzaam uit het dal kroop. De regering verwachtte 3 procent economische groei voor 2001 en slechts 4 procent inflatie. Eerder wist minister Silva Ruete al een krediet van 1,4 miljard dollar (ruim 1,5 miljard euro) van de Wereldbank veilig te stellen. Daarmee zou de buitenlandse schuld gedeeltelijk worden afgelost.

JUSTITIE

Nieuwe procureur-generaal benoemd

Op 6 november 2000 is Nelly Calderon tot procureur-generaal benoemd. Zij was de opvolger van Blanca Nelida Colan, een trouwe aanhanger van Montesinos en Fujimori. Volgens de regering waren de meeste rechters op de hand van Montesinos en heeft Colan hem keer op keer buiten schot weten te houden. Zij wist rechtszaken en beschuldigingen lange tijd in een gesloten bureaulade te houden, zoals in het geval van de drugsdollars. Montesinos nam maandelijks 50.000 dollar (53.400 euro) aan van een drugsdealer in ruil voor het gebruik van vliegvelden in de jungle.

Internationale rechtspraak erkend

Vanaf 12 januari 2001 erkende Peru opnieuw de rechtspraak van het Inter-Amerikaanse Mensenrechtenhof, twee jaar nadat oud-president Fujimori dit internationale hof de rug had toegekeerd. Het conflict met het gerechtshof van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) was destijds ontstaan over de gevangenisstraf van vier Chileense linkse activisten. Het hof wilde dat Peru hun zaak weer zou openen, maar Fujimori was daar faliekant tegen. Het herstel van de relaties met het hof betekende dat men weer enkele controversiële rechtszaken kon openen, zoals het proces van Lori Berenson. Deze Amerikaanse vrouw was in 1996 door een militaire rechter tot levenslang veroordeeld omdat ze een van de rebellenleiders van de Revolutionaire Tupac Amaru-beweging zou zijn geweest. Haar ouders beweerden dat ze onschuldig was en hadden haar zaak aan het OAS-hof voorgelegd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vierduizend verdwijningen sinds 1980

Op 17 november 2000 publiceerde het Staatsbureau voor de Mensenrechten het eerste officiële rapport over verdwijningen tijdens de oorlog tegen de linkse guerrillabewegingen van het Lichtend Pad en de Tupac Amaru. Volgens het rapport zijn zo'n 4.000 Peruanen door het leger opgepakt en

verdwenen. Het waren meestal jonge Indiaanse boeren die in het verlaten Andesgebergte uit hun huizen waren gedreven en door soldaten gemarteld en gedood werden. De met skibrillen gemaskerde soldaten vielen in de nacht de bergdorpen aan, op zoek naar rebellen. Sinds 1980 kwamen in de oorlog 30.000 mensen om.
Het rapport maakte voor het eerst gebruik van staatsarchieven en toonde aan dat de veiligheidstroepen een bewuste 'verdwijningspolitiek' voerden. De meeste verdwijningen hadden plaats in de periode vanaf 1990 toen president Fujimori aan de macht kwam. Het Staatsbureau voor de Mensenrechten kondigde aan dat ze nog 2.000 andere verdwijningen onderzochten.
Het rapport gaf ook informatie over 500 executies tijdens de oorlog. En het Mensenrechtenbureau drong aan op een officieel onderzoek naar de vermoedelijke massagraven in het hooggebergte. Tegenover het staatsgeweld stonden de gruwelijke praktijken van het Lichtend Pad, maar volgens het rapport zijn er slechts 50 verdwijningen op rekening van de guerrilla's te schrijven. Ondertussen had de Revolutionaire Tupac-Amaru-beweging (MRTA) de guerrillastrijd opgegeven en was het Lichtend Pad gereduceerd tot enkele in de jungle verscholen bendes.

(Vorige berichten pag. 493/2 - 2000)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

VS beleven grootste immigratiegolf aller tijden

Volgens een rapport dat het Centrum voor Immigratieonderzoek op 3 januari 2001 publiceerde, bedroeg het aantal immigranten in de Verenigde Staten eind 2000 ca. 28,4 miljoen – in absolute cijfers het grootste aantal uit de Amerikaanse geschiedenis en met 10,4 procent het hoogste percentage van de bevolking sinds 70 jaar.
De bevolkingsgroei van na 1990 was voor ca. 70 procent door immigranten en hun in de VS geboren kinderen veroorzaakt. Jaarlijks werden 700.000 tot 900.000 legale permanente verblijfsvergunningen afgegeven, maar daar kwamen nog ongeveer een half miljoen illegale immigranten bij. Ca. 28 procent van alle nieuwkomers kwam uit Mexico, maar ook uit China, de Filippijnen en India was de toestroom groot. Het merendeel van de nieuwkomers vestigde zich in de staten New York, California, Texas en Florida. Favoriete steden waren Miami (43 procent van de bevolking bestond er uit immigranten), Los Angeles (30 procent), San Francisco (28 procent) en New York (23 procent).
De helft van de na 1970 gearriveerde immigranten zou, evenals hun in de VS geboren kinderen, nabij of onder de armoedegrens leven en eenderde van hen had geen ziektekostenverzekering.
In de hier genoemde cijfers zijn ook de illegale immigranten opgenomen.

Clinton geeft toe meineed te hebben gepleegd

President Clinton gaf op 19 januari 2001 publiekelijk toe dat hij drie jaar eerder onder ede had gelogen en moedwillig misleidende informatie had verstrekt over zijn verhouding met stagiaire Monica Lewinsky. De bekentenis was onderdeel van een schikking die hij had getroffen met de onafhankelijke raadsman Robert Ray, die zeven maanden lang had onderzocht of Clinton na het aflopen van diens ambtstermijn op 20 januari strafrechtelijk vervolgd diende te worden wegens het plegen van meineed. De schikking verplichtte Clinton verder tot het betalen van 25.000 dollar (bijna 27.000 euro) boete en ontnam hem voor vijf jaar zijn bevoegdheid om als advocaat te werken in zijn thuisstaat Arkansas.
Met de schikking werd het onderzoek naar Clintons optreden tijdens de Lewinsky-affaire afgesloten.

George W. Bush treedt aan als president

Op zaterdag 20 januari 2001 legde de republikein George Walker Bush (54) de ambtseed voor het Amerikaanse presidentschap af. De eed werd afgenomen door de voorzitter van het federale Hooggerechtshof, William Rehnquist.
Dick Cheney zwoer de eed voor het vicepresidentschap.

'Regeren met moed, karakter, medeleven en fatsoen'

In zijn vijftien minuten durende inaugurele rede verwees Bush slechts zijdelings naar de ongewone wijze waarop hij aan de macht was gekomen. Door onduidelijkheid over de verkiezingsuitslag had het Hooggerechtshof in Washington moeten uitmaken dat hij de nieuwe president werd. Dit oordeel had echter tot nogal wat beroering geleid, omdat het merendeel van de betrokken rechters banden met de Republikeinse partij had. Veel Amerikanen meenden dan ook dat de gerechtelijke uitspraak gekleurd was en de democraat Al Gore eigenlijk had moeten winnen.
Bush zei hierover dat er verdeeldheid was ontstaan onder de bevolking en dat sommige burgers de Amerikaanse belofte van gerechtigheid wantrouwden. 'Wij accepteren dit niet en zullen het niet toestaan', zei Bush. Hij voegde hier aan toe dat leiders en burgers generaties lang hard hadden gewerkt voor de eenheid van de natie en dat ook hij zich wilde inzetten voor de opbouw van een onverdeelde en rechtvaardigde staat.
Bush beloofde dat zijn stijl van regeren moedig, karaktervol, medelevend en fatsoenlijk zou worden. Het woord 'fatsoenlijk' gebruikte hij vooral om zich af te zetten tegen zijn voorganger president Clinton en de vele schandalen die hem hadden omgeven.
Verder noemde Bush een aantal van zijn politieke voornemens, waaronder de verbetering van het schoolsysteem, de verlaging van de belastingen, de hervorming van de sociale zekerheid en de opbouw van een ruimteschild tegen nucleaire aanvallen.
Bush benadrukte dat het niet alleen aan hem en zijn regering was om de Verenigde Staten leefbaar te houden, dan wel te maken, maar dat het initiatief en de inzet van alle burgers hierbij onmisbaar was. 'Wat u doet is even belangrijk als alles wat de overheid doet', zei hij.

'Bush heeft steun van 42 procent van de bevolking'

Uit een onderzoek van persbureau *Reuters* bleek dat op de dag van de inauguratie 42 procent van de Amerikanen achter Bush stond. Veel anderen waren nog boos over de manier waarop Bush de verkiezingen had gewonnen en tijdens de inwijdingsceremonie werd in de straten van Washington daarom in alle hevigheid gedemonstreerd, volgens demonstratieleiders door ca. 20.000 mensen. Bij gevechten met de politie werden negen arrestaties verricht.

Bush stelt kabinet samen

Op 2 januari had Bush al een volledige ministerslijst opgesteld. Deze mensen konden echter pas aantreden als de Senaat hiermee

Samenstelling regering (7 februari 2001)

President
George W. BUSH (beëdigd 20 januari 2001 voor een termijn van vier jaar)
Vice-president
Dick CHENEY

Ministers:
Arbeid
Elaine CHAO
Binnenlandse zaken
Gale NORTON
Buitenlandse zaken
Colin POWELL
Defensie
Donald RUMSFELD
Energie
Spencer ABRAHAM
Financiën
Paul O'NEILL
Gezondheidszorg en Sociale dienstverlening
Tommy THOMPSON
Handel
Don EVANS
Huisvesting en Stedelijke ontwikkeling
Mel MARTINEZ
Justitie
John ASHCROFT
Landbouw
Ann VENEMAN
Onderwijs
Rod PAIGE
Transport
Norman MINETA
Veteranenzaken
Anthony PRINCIPI

instemde. Eind januari waren nog niet alle kandidaten goedgekeurd.

Op 9 januari trok de voormalige Republikeinse adviseur voor immigratiezaken Linda Chavez zich op eigen initiatief terug als kandidaat-minister van Arbeid, omdat was aangetoond dat zij in 1991 onderdak had geboden aan een Guatemalteekse vrouw die illegaal in de VS verbleef. Chavez legde in een persconferentie uit dat de vrouw hulp nodig had omdat ze mishandeld was en dat het niet haar gewoonte was om in zo'n geval eerst naar de papieren te vragen. Ze trok zich niet terug omdat ze spijt had, maar omdat de pers haar functioneren als minister onmogelijk had gemaakt.

Het lag echter vooral aan de controverse over de nominatie van John Ashcroft als nieuwe minister van Justitie, dat de VS eind januari nog altijd geen voltallig nieuw kabinet hadden. Bijna alle democratische senatoren en diverse actiegroepen vonden de voormalige senator uit Missouri, een bekend pleitbezorger van traditionele christelijke waarden en normen, te conservatief voor zo'n belangrijke functie en weigerden met zijn aanstelling in te stemmen. Ze beschuldigden hem van racisme en vreesden dat hij verworvenheden als het recht op abortus en het recht op gelijke behandeling voor homoseksuelen zou proberen terug te draaien. Ashcroft zelf zei voor de Senaat dat hij dergelijke rechten inderdaad niet toejuichte, maar beloofde desondanks plechtig er niet aan te zullen tornen.
De Democraten bezaten geen parlementaire meerderheid en konden Ashcrofts benoeming niet tegen houden, maar wilden met hun kritiek wel tijd rekken en duidelijk maken dat ze de nieuwe minister van Justitie scherp in de gaten zouden houden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Energiecrisis in California

In januari 2001 had California te kampen met een tekort aan elektriciteit, waardoor grote delen van de staat diverse malen langdurig zonder stroom kwamen te zitten.
De belangrijkste oorzaak was het feit dat de twee lokale energiebedrijven *Edison Southern California* (ESC) en *Pacific Gas & Electricity* (PG&E) hun capaciteit sinds de liberalisatie van de energiemarkt in 1996 niet meer hadden uitgebreid, terwijl de vraag naar elektriciteit explosief was gestegen. De bedrijven zeiden dat ze geen geld hadden voor uitbreiding, omdat ze de sterk gestegen productiekosten vanwege de maximumprijzen die de lokale overheid in 1996 voor elektriciteit had vastgesteld niet naar de afnemers konden doorberekenen. De hoge gasprijzen in de winter van 2000-2001 zouden de druppel zijn geweest en de bedrijven op het randje van het faillissement hebben gebracht.
Om verdere problemen te voorkomen verzorgde de overheid vanaf januari 2001 weer tijdelijk de elektriciteitsvoorziening in California en kwam er een noodwet die het mogelijk maakte elektriciteit uit andere staten te importeren.

Op 31 januari gepubliceerde resultaten van een officieel onderzoek gaven overigens aan dat de energiebedrijven weliswaar slachtoffer waren geworden van de hoge gasprijzen en de maximumprijs voor elektriciteit, maar daarnaast ook verwijtbare fouten hadden gemaakt. Opmerkelijk was dat ze ondanks hun belabberde financiële situatie er in de laatste maanden van 2000 beide in geslaagd waren om honderden miljoenen dollars door te sluizen naar hun moederbedrijven. PG&E zou bovendien traag gereageerd hebben op de aankomende crisis, ook toen al overduidelijk was dat er grote problemen aan het ontstaan waren.

Greenspan: 'Economische groei bijna nihil'

President van de Federal Reserve Bank (*Fed*; de Amerikaanse Centrale Bank) Alan Greenspan zei op 25 januari 2001 voor de begrotingscommissie van de Senaat dat de economische groei in het vierde kwartaal van 2000 sterk was afgenomen, wellicht al tot nabij nul procent. Het woord recessie nam hij echter niet in de mond.
De nationale index voor consumentenvertrouwen NAPM gaf eind januari aan dat het consumentenvertrouwen in de economie zeer snel slonk. Producenten deelden dit wantrouwen. Analisten weten deze negatieve stemming aan de hoge inflatie, het toenemende aantal bedrijfssluitingen en de stijgende werkloosheid, alle grotendeels veroorzaakt door de hoge energieprijzen.
Het vertrouwen nam nog verder af toen op 30 januari cijfers werden gepubliceerd die Greenspans woorden bevestigden: de economische groei was eind 2000 de laagste sinds 1995 geweest.
Greenspan geloofde echter dat het mee zou vallen met de terugslag als consumenten en producenten weer meer vertrouwen in de economie kregen. Om de consumptie- en investeringsbereidheid en daarmee de economische bedrijvigheid te stimuleren, verlaagde de Fed op 31 januari de rente met een half procent tot 5,5 procent. Begin januari was de rente ook al eens met 0,5 procent verlaagd. Greenspan zei dat de door president Bush aangekondigde belastingverlagingen ook een goed wapen waren tegen een verdere economische terugval.

JUSTITIE

Voormalige gouverneur Louisiana veroordeeld wegens corruptie

Een federale rechtbank te Baton Rouge veroordeelde de 73-jarige Edwin W. Edwards op 8 januari 2001 tot tien jaar gevangenisstraf en een boete van 250.000 dollar (ruim 269.000 euro). Edwards was bijna 30 jaar lang een dominante figuur geweest op het

politieke toneel van Louisana, onder andere als gouverneur van die staat. Hij werd verdacht van intimidatie, afpersing en het innen van honderdduizenden dollars smeergeld in ruil voor casinolicenties. Edwards ontkende schuld.

FBI rondt Los Alamos-onderzoek af

Het ministerie van Energie maakte op 19 januari 2001 bekend dat de FBI was gestopt met het onderzoek naar de verdwijning van twee hard disks vol uiterst geheime nucleaire informatie uit het nationale laboratorium Los Alamos op 5 juni 2000. De verdwijning had tot veel discussie geleid over de vraag of de Verenigde Staten eigenlijk wel in staat waren hun geheimen goed te bewaken.
Vreemder nog dan de plotselinge verdwijning was de vondst van de disks, elf dagen later achter een kopieerapparaat in een zwaar beveiligd deel van het onderzoekscentrum.
Volgens een officiële verklaring van energieminister Bill Richardson was de FBI er niet in geslaagd uit te maken wie er verantwoordelijk was voor de verdwijning en de mysterieuze terugkeer van de disks, maar bestond er tevens geen enkel bewijs dat de gegevens door derden waren misbruikt. Daarom werd het onderzoek afgesloten en nam men aan dat het allemaal om een misverstand ging.

GEZONDHEID EN ZORG

Financiële hulp gestaakt voor pro-abortusorganisaties

Het Witte Huis maakte op 22 januari 2000 bekend dat president Bush een opdracht zou tekenen om alle financiële hulp te staken voor internationale organisaties die abortus propageerden of vrouwen hielpen abortus te plegen.

MILITAIRE ZAKEN

Succesvolle test met *star wars*-technologie

De Amerikaanse luchtmacht meldde op 25 januari 2001 het slagen van een test, die belangrijk was voor de opbouw van een ruimteschild dat de Verenigde Staten en hun bondgenoten in de toekomst moest gaan beschermen tegen nucleaire raketaanvallen. De test was op 8 december 2000 te California uitgevoerd in een vacuümkamer en verschafte gedetailleerde informatie over de mogelijkheid om vijandige ballistische wapens uit te schakelen door ze vanuit ruimtestations met laserstralen te bewerken.
Als alles volgens schema verliep, zou de test in 2013 worden herhaald, maar dan in de ruimte. Er zou dan een kunstraket vanuit een ruimtestation met een laser worden neergehaald.

OVERLEDEN

Saul Steinberg, cartoonist

Op 12 mei 1999 overleed op 84-jarige leeftijd in New York een van 's werelds grootste cartoonisten, de in het Roemeense Râmnicul-Sarat geboren Saul Steinberg (15 juni 1914). Hij studeerde architectuur in Boekarest en Milaan en begon in 1941 te tekenen voor *New Yorker magazine*. Het daaropvolgende jaar vertrok hij naar de Verenigde Staten om in 1943 Amerikaans staatsburger te worden. Gedurende de Tweede Wereldoorlog verschenen zijn antinazi cartoons in verzetsbladen.
Steinberg maakte inkttekeningen en aquarellen en ontwikkelde later een abstractere stijl. Zijn werk werd tentoongesteld in musea van onder meer Parijs en New York.

Forrest Mars, snoepfabrikant

In Miami overleed op 1 juli 1999 Forrest Edward Mars (95), grondlegger van een wereldomvattend snoepgoedimperium. Mars, in Minnesota geboren in 1904, nam in 1940 de fabriek van zijn vader over en bedacht een snoepje naar analogie van een Engels gebakje: een cirkel van chocolade in een knapperige verpakking. Het werd overbekend als M&M ('smelt in uw mond, niet in uw hand').
Forrest Mars bouwde het bedrijf uit tot een snoep- en voedselonderneming met, bij zijn dood, een omzet van rond de zestien miljard euro en 30.000 personeelsleden en met in het assortiment de namen van Milky Way, Snickers, Uncle Ben's rijst, Whiskas en vele andere merken met een topverkoop. Mars, die teruggetrokken leefde en publiciteit meed, behoorde tot de rijkste mensen ter wereld.

Nathaniel Kleitman, slaapexpert

Op de leeftijd van 104 jaar overleed Nathaniel Kleitman op 13 augustus 1999 in Los Angeles. Samen met zijn collega-fysioloog Eugene Aserinsky werd Kleitman beschouwd als uitvinder van de zogenaamde *Rapid Eye Movement* gedurende de slaap. In 1953 stelden zij vast dat de slaap verschillende stadia doorloopt en dat mensen zich hun dromen alleen herinneren wanneer zij uit hun REM-slaap – de diepe slaap met snelle oogbewegingen – worden gehaald.
Kleitman stelde gangbare opvattingen over de slaap – bijvoorbeeld over duur en de hoeveelheid benodigde slaap voor baby's – ter discussie. Ook kon hij door experimenten de effectiviteit aantonen van systematische slaaponthouding als martelmethode.
Nathaniel Kleitman was in het Russische Kishinev geboren (1895) en leefde sinds 1915 in de Verenigde Staten. Zijn standaardwerk over de slaap verscheen in 1929 (tweede druk 1969) onder de titel *Sleep and Wakefulness*.

Lane Kirkland, vakbondsleider

In Washington overleed op 14 augustus 1999 vakbondsleider Lane Kirkland aan longkanker. Op 12 maart 1922 werd hij geboren in Camden, South Carolina.
Voormalig marineofficier Kirkland trad in 1948 toe tot de onderzoeksstaf van de vakbond American Federation of Labor (AFL), die in 1955 samenging met het Congress of Industrial Organizations (CIO). Kirkland slaagde erin de Amerikaanse arbeidersbeweging te herenigen onder de vlag van deze AFL-CIO. Vakbonden die eerder de organisatie verlaten hadden keerden terug tot de AFL-CIO ten tijde van zijn leiderschap tussen 1979 en 1995.
Lane Kirkland was een anticommunist die zich onder meer inzette voor de democratische vakbeweging in het toenmalige Polen. Binnen de eigen organisatie bevorderde hij democratisering en de deelname van vrouwen en minderheden aan de beleidsorganen.

Leo Castelli, kunsthandelaar

Na een korte ziekte overleed op 22 augustus 1999 te New York kunsthandelaar Leo Castelli op 91-jarige leeftijd. De als Leo Krauss in Trieste (4 september 1907) geboren Castelli studeerde rechten in Milaan en vertrok in 1935 naar Parijs waar hij bij een bank werkte. Hij raakte er betrokken bij kunst en werd mede-eigenaar van een galerie.
Door de Tweede Wereldoorlog week hij uit naar de Verenigde Staten, nam er dienst in het leger en verwierf aldus het Amerikaanse staatsburgerschap. Zijn eerste kunstgalerie

opende hij er in 1957. Hij werd tegenover verzamelaars en handelaars de grote promotor van de nieuwe Amerikaanse kunst, van schilders als Robert Rauschenberg en Andy Warhol. Mede daardoor verschoof het zwaartepunt in de aandacht van de kunstwereld van begin jaren '60 van Parijs naar New York.

Bill Bowerman, atletiekcoach en medeoprichter Nike

Op 25 december 1999 overleed de medeoprichter van het sportkledingbedrijf Nike, Bill Bowerman, in zijn woonplaats Fossil (Oregon). Hij werd geboren op 19 februari 1911 in Portland, Oregon.
William Jay Bowerman studeerde lichamelijk onderwijs aan de universiteit van Oregon, waar hij van 1949 tot 1972 coach was van het atletiekteam. Zijn atleten zouden vele Amerikaanse en wereldrecords breken. Bowerman gaf lezingen over fitness en publiceerde in 1967 zijn bestseller *Jogging*.
Ontevreden over de kwaliteit van sportschoenen richtte hij samen met een van zijn vroegere atleten, Phil Knight, een eigen schoenenbedrijf op dat vanaf 1968 wereldvermaardheid kreeg onder de naam *Nike*. Een met de hand gemaakte schoen met een in een wafelijzer gebakken zool werd het succesvolle concept voor de moderne atletiekschoen.

Curtis Mayfield, muzikant

Op 26 december 1999 overleed rhythm and blues-legende Curtis Mayfield in Roswell, Georgia op 57-jarige leeftijd. Zijn gezondheid was al lange tijd slecht als gevolg van een ongeluk in 1990 waardoor hij verlamd was geraakt en door complicaties van zijn suikerziekte.
Mayfield werd op 3 juni 1942 in Chicago geboren en begon al op zijn zevende jaar met zingen. Hij leerde zichzelf gitaarspelen en begon muziek te componeren. Hij zou zich als zanger, tekstschrijver, componist en producer ontwikkelen tot een drijvende kracht in de muziekwereld van de jaren '60 en '70.
Curtis Mayfield was de eerste zwarte muzikant die zich nadrukkelijk schaarde achter de burgerrechtenbeweging van de jaren '60. Zijn politieke boodschap wist hij met intelligentie en passie te brengen in nummers als *We people who are darker than blue*, *People get ready* en *There's no place like America*. Met name door het sociaal bewustzijn dat hij in zijn werk wist te leggen, werd zijn invloed op de moderne zwarte muziek onuitwisbaar.

Leonard Goldenson, grondlegger ABC

In Sarasota, Florida, overleed op 27 december 1999 de grondlegger van de *American Broadcasting Company* (ABC), Leonard Goldenson. Na de dood van David Sarnoff van NBC (1971) en William Paley van CBS (1990) was Goldenson de laatst levende grondlegger van de drie grote Amerikaanse omroepmaatschappijen. Hij werd in Scottdale, nabij Pittsburgh, geboren op 7 december 1905.
In 1933 werd Goldenson, die rechten had gestudeerd, advocaat voor Paramount Pictures Inc., om vijf jaar later de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor de 1.700 filmhuizen waarover de maatschappij beschikte. In 1951 kocht hij ABC, dat hij samensmolt met United Paramount Theatres. Het door Goldenson gearrangeerde huwelijk tussen televisie en film zou een belangrijke bijdrage leveren aan de groei van de televisie tot het zo machtige medium dat deze later zou worden.

Hedy Lamarr, filmster

In haar woonplaats nabij Orlando (Florida) overleed op 19 januari 2000 'de allermooiste vrouw van Hollywood', filmster Hedy Lamarr. Zij werd op 9 november 1913 als Hedwig Eva Maria Kiesler geboren in de Oostenrijkse hoofdstad Wenen.
Bankiersdochter Hedy Lamarr, die haar filmdebuut had met *Geld auf der Straße* (1930), beleefde haar hoogtijdagen in de jaren '30 en '40. Zij doorbrak het bloottaboe in de film middels de beroemd geworden naaktzwemscène uit *Ecstasy* (1933) en verkreeg wereldroem met haar rol in *Samson and Delilah* (1949). In 1958 nam zij afscheid van de filmwereld. Acht jaar later publiceerde zij haar autobiografie, *Ecstasy and Me*.

Charles Schulz, cartoonist

Op 12 februari 2000 overleed in Santa Rosa (California) Charles Schulz, geestelijk vader van de wereldvermaarde komische strip *Peanuts*. De schepper van 'Charlie Brown' en zijn hond 'Snoopy' leed aan darmkanker en werd 77 jaar.
Charles Monroe Schulz werd geboren op 26 november 1922 in Minneapolis, Minnesota. In zijn jeugd was hij een teruggetrokken jongetje met een beperkte eigendunk dat hem laterinspireerde tot het tekenen van het sombere ventje met het grote, ronde hoofd en de karakteristieke krul op het voorhoofd, geplaagd door zijn vriendjes. Charlie Brown leefde in een bepaald niet idyllische kinderwereld, maar Schulz bracht zijn bittere en sarcastische boodschap in een vrolijke stijl.
Peanuts verscheen in ongeveer 2.600 kranten, verspreid over 75 landen en werd in 21 talen vertaald. De eerste strip verscheen op 2 oktober 1950, de laatste een dag na zijn dood in de *Los Angeles Times*. Daarmee kwam voorgoed een einde aan Peanuts. Overeenkomstig Schulz' wens zou de strip na zijn dood niet door een ander worden voortgezet.

Hosea Williams, leider burgerrechtenbeweging

In het Piedmont ziekenhuis te Atlanta overleed op 16 november 2000 de zwarte burgerrechtenleider Hosea L. Williams (74) aan de gevolgen van kanker. Williams werd op 5 januari 1926 geboren in Attapulgus (Georgia) en werd na de dood van zijn moeder opgevoed door zijn grootouders. Hij groeide op in armoedige omstandigheden en ging op zijn veertiende jaar het huis uit om de kost te verdienen.
Het begin van zijn burgerrechtenactivisme lag in zijn molestatie nadat hij had gedronken uit een alleen voor blanken bestemde waterfontein. Hij werd lid van de *National Association for the Advancement of Coloured People* (NAACP) en van de in 1957 door onder anderen Ds. Martin Luther King opgerichte, op geweldloosheid gebaseerde, *Southern Christian Leadership Conference* (SCLC). Hij was actief in de campagne *Freedom Summer*, gericht op het ongedaan maken van de kiesrechtuitsluiting van Afrikaanse Amerikanen in het Zuiden. Op 7 maart 1965 was Williams een van de leiders van de legendarische kiesrechtmars op Montgomery, bekend als *Bloody Sunday*. In de jaren '70 en '80 werd hij actief in de lokale politiek, onder andere in het gemeentebestuur van Atlanta.

Gwendolyn Brooks, dichteres

Op 3 december 2000 overleed de dichteres Gwendolyn Brooks (83) in haar woonplaats Chicago aan de gevolgen van kanker. Zij werd geboren in Topeka, Kansas, op 7 juni 1917 en bracht haar jeugd door in de sloppenwijken van Chicago.
In de depressiejaren '30 werkte Brooks als

huishoudster en secretaresse en zij werd actief in de jongerenorganisatie van de *National Association for the Advancement of Coloured People* (NAACP).
Gwendolyn Brooks, die behalve poëzie ook kinderboeken en een autobiografie schreef, publiceerde in de jaren '40 in *Harpers, Poetry* en *The Yale Review*. Haar werk beschreef het dagelijks leven van een zwarte in een langs raciale lijnen verdeelde samenleving. In 1945 verscheen haar eerste gedichtenbundel, *A Street in Bronzeville*. Vijf jaar later was zij de eerste zwarte Amerikaanse die de prestigieuze Pulitzerprijs voor poëzie kreeg toegekend voor *Annie Allen* (1949), waarin een zwart meisje wordt gevolgd in haar groei naar volwassenheid.

(Vorige berichten pag. 26/2 e.v. - 2001)

CHINA

BINNENLAND

Aanhangers Falun Gong steken zichzelf in brand

Volgens ooggetuigen arresteerde de politie met veel geweld in de vroege ochtend van 1 januari 2001 enkele honderden mensen die op het Plein van de Hemelse Vrede te Peking poogden te demonstreren voor erkenning van de verboden spirituele organisatie Falun Gong.

Op de avond van 23 januari 2001, de avond voor Chinees nieuwjaar, staken vijf mensen zichzelf in brand op het Plein van de Hemelse Vrede, uit protest tegen het verbod op de Falun Gong. De Chinese staatsmedia verzwegen dit tot 30 januari 2001, maar publiceerden toen alsnog foto's van de vijf. Op tv waren door bewakingscamera's gemaakte beelden te zien van politieagenten die brandende mensen blusten en hun lichamen in ambulances legden. Eén vrouw zou zijn overleden en de andere vier zouden in kritieke toestand verkeren. Onder hen was de twaalfjarige dochter van de overleden vrouw. Het zwaar verminkte meisje vertelde op tv dat haar moeder haar had overgehaald om zichzelf in brand te steken. Volgens persbureau *Xinhua* zette Li Hongzhi, de leider van de Falun Gong, zijn volgelingen, waaronder veel vrouwen en kinderen, aan tot zelfverbranding om meer druk op de Chinese overheid uit te oefenen.
De woordvoerder van de Falun Gong in Hongkong, Kan Hung-cheung, ontkende dat de beweging aanzette tot zelfverbranding. Hij verklaarde dat de organisatie principieel tegen zelfmoord was. 'Als het al aanhangers van de Falun Gong waren, is het zeker niet onze beweging geweest die ze ertoe heeft aangezet.'
Kan zei dat de Chinese media zo lang over de gebeurtenis hadden gezwegen, omdat ze tijd nodig hadden om er een propagandastunt van te maken, bedoeld om de Falun Gong in diskrediet te brengen. De media hadden al vaker geprobeerd de beweging voor te stellen als irrationeel en bizar. De meditatiepraktijken zouden tot waanzin en zelfmoordneigingen leiden.

'Falun Gong mag Hongkong niet gebruiken als anti-Chinese basis'

Een woordvoerder van de vertegenwoordiging van de Chinese overheid in Hongkong zei op 31 januari 2001 dat Peking het niet zou tolereren als de Falun Gong Hongkong gebruikte als basis voor anti-Chinese activiteiten.
In Hongkong was de Falun Gong niet verboden en aanhangers betoogden er regelmatig tegen het repressieve Chinese beleid ten aanzien van de organisatie. Eerder in januari hadden ze er een internationale conferentie gehouden.
Politieke analisten zagen in de uitspraak van de woordvoerder een verkapt verzoek aan de Hongkongse overheid om de activiteiten van de Falun Gong aan banden te leggen en noemden het een poging van Peking om de grondwettelijk vastgelegde autonomie van Hongkong aan te tasten.

Vermoedelijk originele documenten over Tiananmen-bloedbad uitgelekt

Op 5 januari 2001 werd in New York een boek genaamd 'The Tiananmen Papers' gepubliceerd, in het Nederlands vertaald als 'Het Tiananmen-dossier'. Het zou notulen bevatten van besprekingen die Chinese toppolitici hielden in april, mei en juni 1989, de tijd van de grote studentenopstand op het Tiananmenplein (Plein van de Hemelse Vrede). Het kwam zelden of nooit voor dat letterlijke citaten van dergelijke geheime besprekingen uitlekten en de documenten zorgden dan ook voor grote commotie onder China-kenners.

De documenten waren China uitgesmokkeld door iemand die opereerde onder de schuilnaam Zhang Liang. Hij legde in het Amerikaanse tv-programma *CBS News* uit dat hij een hervormingsgezinde partijloyalist was, die de conservatieven binnen de Communistische Partij in verlegenheid wilde brengen. Om veiligheidsredenen verscheen hij onherkenbaar in beeld.
Deze geheimzinnigheid rondom de persoon Zhang Liang leidde tot twijfel over de authenticiteit van de documenten. Amerikaanse academici die de publicatie van het boek mede mogelijk hadden gemaakt zeiden echter dat ze de stukken na maandenlange studie 'in hoge mate betrouwbaar' durfden te noemen. Onder hen waren Perry Link, hoogleraar Chinese taal aan de Princeton Universiteit, Andrew Nathan, hoogleraar politieke wetenschappen aan de Columbia Universiteit en Orville Schell, als China specialist verbonden aan de Universiteit van California.

Aangenomen dat de documenten authentiek zijn, waren zij het eerste bewijs voor wat analisten al lang vermoedden, namelijk dat hervormingsgezinde en conservatieve toppolitici in het voorjaar van 1989 naar aanleiding van de studentenopstanden in een onderling conflict verzeild waren geraakt. Patriarch Deng Xiaoping schipperde tussen die partijen. Hij vreesde dat voorgaanstaande conservatieven de door de studenten geëiste hervormingen nooit zouden accepteren. Hij beschouwde zichzelf geen conservatief. 'Ik ben oud en als iemand suggereert dat ik seniel of in de war ben vind ik dat oké, maar voor een man van mijn leeftijd (...) vind ik mezelf niet conservatief', zei hij. Begrip voor de opstand toonde hij echter niet, want die duidde hij aan als *dongluan*, een woord dat 'oproer' betekent en in het Chinees een uitermate negatieve bijklank heeft. Hij was bang dat een en ander uit zou lopen op een burgeroorlog en vreesde voor zijn eigen positie: 'De anarchie loopt elke dag verder uit de hand. Als dit zo doorgaat zouden wij uiteindelijk onder huisarrest geplaatst kunnen worden.'
Uiteindelijk koos Deng partij voor onder meer president Yang Shangkun en premier Li Peng, die wilden ingrijpen. In notulen van een bijeenkomst van het politbureau op 3 juni staat dat Yang Shangkun van Deng Xiaoping te horen had gekregen dat de problemen voor de volgende dag moesten zijn opgelost. De troepen kregen nadrukkelijk toestemming hun toevlucht te nemen tot 'alle noodzakelijke middelen', als alle andere middelen waren uitgeprobeerd.

China

Toppolitici die tegen het gewelddadige ingrijpen waren, zoals de hervormingsgezinde partijsecretaris Zhao Ziyang, werden ontslagen en onder huisarrest geplaatst.

Het Tiananmen-dossier bevat ook aantekeningen van een vergadering die na het bloedbad achter gesloten deuren zou zijn gehouden en waarin de huidige president Jiang Zemin tot nieuwe partijsecretaris werd gekozen. De notulen wijzen erop dat de manier waarop dit gebeurde onconstitutioneel was.

Woordvoerder Zhu Bangzao van het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken zei op 9 januari 2001 dat het Tiananmen-dossier niet authentiek was.

Executie van leider islamitische onafhankelijkheidsbeweging

Volgens een bericht in het Chinese *Volksgerechtelijk Dagblad* van 12 januari 2001 was Alerken Abula geëxecuteerd. Hij was de leider van de Oost-Turkestaanse Islamitische partij van Allah, die de provincie Xinjiang onafhankelijk wilde verklaren om zo de vroegere soevereine staat Oost-Turkestan te herstellen. Tien andere leden van die partij kregen gevangenisstraffen, variërend van twee jaar tot levenslang.
Volgens het dagblad hadden de verdachten aanslagen op 32 Chinese ambtenaren, leden van de Communistische Partij en pro-Chinese islamitische geestelijken beraamd. Of ze deze aanslagen ook daadwerkelijk hadden gepleegd, bleek niet uit het artikel en de rechtbank die hen had veroordeeld wilde geen commentaar geven.

S.A.R. HONGKONG

Eerste minister Anson Chan treedt af

Anson Chan kondigde op 12 januari 2001 aan dat ze per april zou aftreden. Chan was eerste minister, vice-gouverneur en lid van het uitvoerend college van gouverneur Tung Chee-hwa, het belangrijkste beleidsmakende orgaan van Hongkong.

Chan was in 1993 door Londen benoemd tot regeringsleider, nadat ze dertig jaar lang voor de Hongkongse overheid had gewerkt. Nooit eerder had iemand van Chinese komaf zo'n hoge functie bekleed en Chan was tevens de eerste vrouw op deze post.
Toen Hongkong in 1997 van Britse in Chinese handen overging, vond het grootste deel van de Hongkongse bevolking dat Chan moest aantreden als nieuwe gouverneur, de hoogste politieke functie van Hongkong. Peking was echter niet dol op Chan, vooral vanwege haar pro-democratische opvattingen, en koos scheepvaartmagnaat Tung Chee-hwa voor die post.
Chan zag Tung Chee-hwa als autoritaire en conservatieve marionet van Peking, die politieke vernieuwing in Hongkong in de weg stond. Toen Chan haar aftreden bekend maakte zei ze dat ze zich terugtrok om persoonlijke redenen en omdat het tijd werd voor nieuw bloed in de regering. Maar volgens de lokale media stapte ze op vanwege meningsverschillen met Tung, frustraties over het gebrek aan politieke middelen om Hongkong verder te democratiseren en wellicht ook onder druk van Peking.
'Het lijkt erop dat iemand die de levensstijl en de belangen van Hongkong en de integriteit van zijn ambtenarij kan waarborgen, nu vertrekt', zei politiek commentator Lau Shiu-kai.

S.A.R. MACAU

Misdaad in Macau fors afgenomen sinds Chinese machtsovername

Sinds de Chinese machtsovername van de voormalige Portugese kolonie Macau op 20 december 1999 nam het aantal moorden af met 72,5 procent. Veiligheidsminister Cheong Kuoc-va van Macau zei dit op 17 januari 2001. Het aantal ontvoeringen zou met 66,7 procent zijn afgenomen, het aantal berovingen met 18,3 procent en het aantal brandstichtingen met 36,9 procent.
Het aantal bekende gevallen van drugssmokkel was daarentegen met 37,5 procent gestegen en het aantal misdaden waarbij minderjarigen waren betrokken met 70,3 procent.

Het gokparadijs Macau werd onder Portugese heerschappij geplaagd door het geweld van talloze rivaliserende bendes. Volgens minister Cheong was de situatie sinds de Chinese machtsovername zo sterk verbeterd, omdat het politieapparaat efficiënter was geworden.

JUSTITIE

Acht executies wegens mensenhandel

De Chinese staatsmedia meldden op 19 januari 2001 dat acht mensen waren geëxecuteerd wegens mensenhandel. Ze zouden bendes hebben geleid die in enkele jaren tijd honderden vrouwen uit arme streken in Zuidoost-China hadden ontvoerd en verkocht als bruid, prostituee of dwangarbeider voor prijzen tussen 1500 en 4000 yuan (resp. ca. 197 euro en 526 euro). Ook zouden ze zich schuldig hebben gemaakt aan verkrachting, andere vormen van vrouwenmishandeling en ontvoering van kinderen voor commerciële adoptie.

(Vorige berichten pag. 36/3 - 2001)

Filippijnen

FILIPPIJNEN

BINNENLAND

Overheidsleger beëindigt gijzelingen door Abu Sayyaf

Op 28 augustus 2000 ontvoerde de guerrillabeweging Abu Sayyaf die in hun strijd voor de stichting van een onafhankelijke islamitische staat in de zuidelijke Filippijnen, sinds april 2000 tientallen gijzelaars had vastgehouden op het Zuid-Filippijnse eiland Jolo, opnieuw een Amerikaan en op 10 september drie Maleisiërs van de toeristeneilanden bij het Maleisische deel van Borneo.
De ontvoeringen kwamen nadat Libische bemiddeling in de zaak van de eerdere gijzelingen door de Abu Sayyaf tot enig succes had geleid: een Filippijnse vrouw, drie Maleisiërs, acht Europeanen en twee Zuid-Afrikanen waren vrijgelaten.

Op 16 september 2000 omsingelde het Filippijnse leger het gebied waarin de rebellenkampen lagen en voerde bombardementen en zware beschietingen uit. Er zaten toen nog negentien gijzelaars vast. Op 19 september wisten twee Franse journalisten van de chaos gebruik te maken en te ontsnappen en op 2 oktober volgde een ontvoerde christelijke geestelijke, met wiens aanwijzingen het leger elf andere geestelijken kon bevrijden. De twaalf waren op 1 juli gevangen genomen, toen ze naar Jolo waren gekomen om er te bidden voor de gijzelaars. Later kwam nog een Filippijnse gijzelaar vrij.

Seif al-Islam, de zoon van de Libische leider Gaddafi en sleutelfiguur bij de onderhandelingen met de Abu Sayyaf, zei in een interview met *Le Figaro* op 22 september 2000 dat Tripoli bijna 6,8 miljoen euro aan de moslimre-

bellen had betaald, maar dit niet als losgeld had gedefinieerd, maar als ontwikkelingshulp. Toch zou ook een enkele keer losgeld zijn betaald, maar Seif al-Islam wilde daar alleen over zeggen dat het veel minder was dan het bedrag van 1 miljoen dollar (ca. 1,1 miljoen euro) per gijzelaar, dat in de internationale pers herhaaldelijk was genoemd.

De Filippijnse legerwoordvoerder kapitein Charlemagne Batayola zei op 22 oktober 2000 dat van de ca. 4.000 guerrillastrijders die zich aanvankelijk in de kampen op Jolo hadden opgehouden, er nog slechts ca. 300 actief waren. Het leger had 138 rebellen gedood en 178 waren gevangen genomen. De anderen zouden zich onder de lokale bevolking hebben gemengd. Van het regeringsleger zouden vijftien soldaten zijn omgekomen.
Van de 470.000 inwoners van Jolo waren er naar schatting 60.000 tot 80.000 voor het geweld op de vlucht geslagen. Omdat velen van hen het door het leger omsingelde gebied niet konden verlaten, waren er ook burgerslachtoffers gevallen, maar exacte cijfers werden niet vrijgegeven.

Op 25 oktober 2000 bevrijdden overheidstroepen de drie Maleisiërs die op 10 september waren ontvoerd. Sindsdien werd alleen de Amerikaan Jeffrey Schilling nog vastgehouden, die volgens Tripoli overigens helemaal geen gijzelaar was, maar een tot de islam bekeerde wapenhandelaar en een vriend van de Abu Sayyaf.

Veertien doden bij bomaanslagen in Manila

Bij bomexplosies in Manila op 30 december 2000 vielen veertien doden en bijna honderd gewonden. De bommen ontploften in een stadstrein, een bus, een park, bij de Amerikaanse ambassade, in een warenhuis en bij een hotel. De aanslagen werden niet opgeëist.

Val van president Estrada. Aantreden van president Arroyo

Op 5 oktober 2000 begon het parlement een onderzoek naar aanleiding van beschuldigingen van gouverneur Luis Singson van de provincie Ilocos Sur die eerder die maand tegen de pers had gezegd dat president Estrada sinds zijn aantreden in 1998 ca. 9,1 miljoen euro smeergeld van illegale goksyndicaten had opgestreken en bijna 3 miljoen euro overheidsgeld had verduisterd, dat bestemd was voor de opbouw van tabaksplantages. Estrada deed de beschuldiging af als smaad.

Afzettingsprocedure tegen Estrada

Omdat ze de beschuldigingen geloofde trad op 12 oktober 2000 vice-president en minister van Sociale zekerheid Arroyo af. Op 2 november volgde Handelsminister Manuel Roxas haar op. Tussen de regeringspartijen onderling ontstond zo veel verdeeldheid, dat Estrada er niet meer zeker van kon zijn dat zijn coalitie hem steunde.
Op 18 oktober was al gebleken dat het merendeel van de leden van het Huis van Afgevaardigden in Estrada's schuld geloofde en hem wilde laten vervolgen. Volgens de grondwet kon een president niet strafrechtelijk worden vervolgd, tenzij hij werd afgezet. Deze afzetting was echter pas mogelijk na een parlementaire gerechtelijke procedure, waarbij 11 leden van het Huis van Afgevaardigden optraden als aanklagers en de 22 senatoren als rechters. Het was voor het eerst in de Filippijnse geschiedenis dat deze afzettingsprocedure werd gevolgd.

Estrada laat politieke gevangenen vrij en scheldt doodvonnissen kwijt

President Estrada gaf op 10 december 2000 opdracht om alle ruim tweehonderd politieke gevangenen van het land vrij te laten en alle ongeveer duizend ter dood veroordeelden lagere straffen te geven. Estrada zei dat zijn besluit was geïnspireerd op het rooms-katholieke jubeljaar en de Internationale dag van de Mensenrechten. Critici meenden echter dat de president een wit voetje wilde halen bij de katholieke kerk, die tegen de doodstraf was. Estrada werd met afzetting bedreigd, mede omdat de machtige rooms-katholieke kerk hem niet accepteerde.

Afzettingsprocedure stokt

De elf leden van het Huis van Afgevaardigden die optraden als aanklagers in de afzettingsprocedure tegen de president, traden op 16 januari 2001 af, omdat ze zeiden niet verder te kunnen. Ze beschuldigden de Senaat van partijdigheid, nadat die geweigerd hadden aangedragen bewijsmateriaal te accepteren.
De aanklagers hadden gezegd over aanwijzingen te beschikken dat de president sinds zijn aantreden in juni 1998 op naam van ene José Velarde een kapitaal van 3,3 miljard peso (ca. 74,4 miljoen euro) had opgebouwd. De bank Equitable-PCI zei dat ze geld van deze José Velarde beheerde en bankmedewerkers verklaarden onder ede dat ze met eigen ogen hadden gezien hoe de president dit pseudoniem had gebruikt om een bankrekening te openen. Anderen getuigden dat ze geld van de goksyndicaten aan Estrada of diens familieleden hadden overhandigd. Tot verbazing van de aanklagers had echter meer dan de helft van de senatoren geweigerd om Velarde's bankrekening als bewijsmateriaal te accepteren.

Volksopstand tegen Estrada

Hierna leek het even of Estrada zou aanblijven, ware het niet dat talloze burgers het optreden van de senatoren afkeurden en de straat op gingen om het aftreden van de president te eisen. Toen kardinaal Sin en de vroegere president Corazon Aquino zich openlijk achter de tienduizenden demonstranten schaarden, trok de pers al snel vergelijkingen met de wijze waarop dictator Marcos in 1986 werd afgezet.
Vervolgens verklaarden ook het leger, de politie en de meeste kabinetsleden zich solidair met de demonstranten – sommigen omdat ze de beschuldigingen tegen Estrada geloofden, anderen omdat ze vreesden dat de demonstraties gewelddadig zouden worden als de president aanbleef.
Het doek viel voor Estrada toen het Hooggerechtshof op 19 januari 2001 oordeelde dat de president ongeschikt was om nog te regeren. Hij trad af, maar niet omdat hij schuld bekende. 'Ik wil niet de factor zijn die het herstel van de eenheid en de orde in onze samenleving in de weg staat', gaf hij op als reden.
Ten tijde van zijn aftreden was Estrada vooral onder de armen nog populair. Volgens analisten hadden de politieke elite en het bedrijfsleven hem daarentegen nooit werkelijk geaccepteerd vanwege zijn eigenzinnige regeerstijl, zijn afkeer van etiquette, zijn onvermogen om de economische problemen van het land op te lossen en zijn claim dat hij 'de president voor de armen' was. Estrada zelf beweerde dat het brein achter de afzettingsprocedure Ricardo Romulo was, voorzitter van de invloedrijke belangenvereniging voor zakenmensen Makati en sinds 19 december 2000 tevens president-directeur van de bank Equitable-PCI, die intensief bij de afzettingsprocedure was betrokken.

Filippijnen

Samenstelling regering (23 februari 2001)

President
Gloria Macapagal-ARROYO
Vice-president
Teofisto GUINGONA

Ministers:
Arbeidszaken
Patricia SANTO TOMOS
Binnenlandse veiligheid
Lisandro ABADIA
Binnenlandse zaken en Lokaal bestuur
José LINA
Begroting en Management
Emilia BONCODIN
Buitenlandse zaken
Teofisto GUINGONA
Energie
Renato VALENCIA
Financiën
Alberto ROMULO
Justitie
Hernani PEREZ
Handel en Nijverheid
Manuel ROXAS
Landbouw
Leonardo MONTEMAYOR
Landbouwhervorming
Hernani BRAGANZA
Milieu en Natuurlijke hulpbronnen
Joemari GEROCHI
Nationale defensie
Eduardo ERMITA
Onderwijs, Cultuur en Sport
Paul ROCO
Openbare werken en Verkeer
Simeon DATUMANANG
Sociaal-economische planning
Dante CANLAS
Sociale zekerheid en ontwikkeling
Corazon SOLIMAN
Toerisme
Richard GORDON
Vervoer en Communicatie
Pantaleon ALVAREZ
Volksgezondheid
Antonio LOPEZ
Wetenschap en Technologie
Filemon URIERTE

Anderen zagen echter de katholieke kerk als de partij die de val van Estrada het vurigst had gehoopt. De kerk was een van de belangrijkste machtsfactoren op de Filippijnen en was van begin af aan tegen Estrada geweest, omdat de voormalige filmster bekend stond als rokkenjager, gokker, drankorgel en vader van een buitenechtelijk kind.

Arroyo treedt aan als nieuwe president

Op 20 januari 2001 trad Estrada's vice-president Arroyo aan als de veertiende president van de Filippijnen. Gloria Macapagal-Arroyo, dochter van Diosdado Macapagal die president was van 1961- 1965, studeerde economie aan de Georgetown Universiteit in Washington en promoveerde te Manila. Onder president Corozon Aquino was ze vice-minister van Handel en Industrie en van 1992 tot 1998 senator.
Ze zei nepotisme te willen aanpakken en het op privatiseringen en liberalisatie gerichte economische beleid van oud-president Ramos te willen voortzetten.
Op 31 januari waren de eerste tien ministers van het nieuwe kabinet reeds ingezworen. Van zeven anderen was zeker dat ze begin februari de eed zouden afleggen. Vijf posten waren nog onvervuld.

De zojuist als president geïnstalleerde Gloria Macapagal-Arroyo (r.) ontving op 21 januari 2001 in Manilla felicitaties van voormalig president Corazon Aquino. *(foto ANP)*

JUSTITIE

Vermoedelijke ontwerper 'I love you'-virus vrijgelaten

De Filippijnse autoriteiten lieten op 21 augustus 2000 Onel de Guzman vrij, de vermoedelijke maker van het computervirus 'I love you', dat in mei 2000 wereldwijd voor miljoenen euro's schade had aangericht.
Volgens de rechter had Onel de Guzman het virus per ongeluk verspreid en bovendien kenden de Filippijnen pas sinds juli 2000 een wet tegen computercriminaliteit, dus nadat de schade was aangericht.

(Vorige berichten pag. 509/1 - 2000)

Indonesië

INDONESIË

BINNENLAND

Doden door aardverschuivingen en overstromingen

Lokale media meldden op 6 november 2000 dat 52 mensen in Purworejo op Centraal-Java het leven hadden verloren door aardverschuivingen, die na zware regenval waren ontstaan. Een week eerder waren elders op Java al 28 doden gevallen door aardverschuivingen.

Eveneens door overstromingen en aardverschuivingen verloren minstens 86 mensen in Noord- en West-Sumatra het leven. De Indonesische overheid maakte dit op 27 november 2000 bekend. Talloze dorpen werden verwoest of van de buitenwereld afgesneden.

De *Jakarta Post* rapporteerde op 4 december dat grote delen van Noord-Sulawesi ten gevolge van zware regenval waren overstroomd. Ca. 10.000 mensen hadden hun huizen verlaten en vier mensen waren omgekomen. Enkele dagen eerder waren op het Zuid-Indonesische eiland Sumbawa ook al duizenden mensen op de vlucht geslagen voor overstromingen.

Op 22 januari 2001 kwamen bij aardverschuivingen op het eiland Sangihe Talaud bij Sulawesi ten minste 51 mensen om. Na

zware regenval was een dam doorgebroken. Het vrijgekomen water had de aardverschuivingen veroorzaakt.

Proces tegen ex-president Soeharto kan worden hervat

Het Hooggerechtshof te Jakarta oordeelde op 8 november 2000 dat de rechtszaak tegen ex-president Soeharto kon worden hervat. De zaak was in september geseponeerd, omdat de van corruptie verdachte Soeharto te ziek zou zijn om verhoord te kunnen worden. Het Hooggerechtshof achtte dit onterecht.

Veroordeelde Tommy Soeharto spoorloos

Tommy Soeharto, de zoon van de voormalige president, sloeg op de vlucht nadat hij op 26 september 2000 was veroordeeld tot achttien maanden gevangenisstraf. Talloze opsporingsacties ten spijt was hij eind januari 2001 nog altijd spoorloos.

Aanslagen op christelijke kerken

Bij bomaanslagen op negentien kerken in diverse delen van Indonesië vielen op 24 december 2000 zeventien doden en ongeveer honderd gewonden. De bommen ontploften op een tijdstip dat de kerken vanwege kerstavond vol zaten. Vijf van de explosies vonden in Jakarta plaats, o.a. nabij de kathedraal.
Op diezelfde dag meldde de politie van Medan dat elf pakjes met explosieven tijdig waren onderschept. Ze waren als kerstcadeautjes verstuurd aan christelijke priesters.
Niemand eiste de verantwoordelijkheid voor de aanslagen op.

President Wahid beschuldigd van corruptie

President Wahid moest op 22 januari 2001 verschijnen voor een parlementaire commissie die zijn eventuele betrokkenheid bij twee corruptieschandalen onderzocht. Het ene schandaal had de bijnaam 'Buloggate' gekregen, naar het nationale voedselagentschap Bulog waar een bedrag ter waarde van ruim 4,5 miljoen euro was verduisterd door mensen die zeiden in opdracht van Wahid gehandeld te hebben. Het andere schandaal werd door de pers 'Bruneigate' genoemd en draaide om een donatie van de sultan van Brunei ter waarde van bijna 2,3 miljoen euro voor de opstandige provincie Atjeh. Wahid had dit geld buiten de officiële kanalen om geaccepteerd, volgens critici omdat hij zichzelf ermee wilde verrijken.
Wahid weigerde zich echter door de commissie te laten verhoren. Hij ontkende schuld, trok de legitimiteit van het onderzoek in twijfel en verliet het gebouw zonder ook maar één vraag te hebben beantwoord.
Hij zei achteraf dat hij zo weinig toeschietelijk was, omdat hij vermoedde dat het onderzoek geen juridisch maar een politiek doel diende. 'Het is wel duidelijk dat sommige leden van de commissie het imago van de president en de regering proberen te bezoedelen', aldus Wahid.

Tienduizenden demonstreren voor Wahids aftreden

De genoemde commissie bood het Huis van Afgevaardigden (DPR) op 29 januari 2001 een rapport aan, waarin ze Wahids betrokkenheid bij de corruptiezaken niet uitsloot.
Tijdens de erop volgende debatten over de vraag of het parlement het rapport zou accepteren, probeerden ongeveer tienduizend demonstrerende studenten het parlementsgebouw binnen te komen. De politie gebruikte traangas om hen uiteen te drijven.
De demonstranten beschuldigden Wahid niet alleen van corruptie, maar meenden ook dat van de politieke en economische hervormingen die hij bij zijn aantreden had beloofd, weinig terecht was gekomen. Net als de oppositiepartijen eisten ze daarom het aftreden van de president.
Wahids eigen partij, de PKB (Partij voor nationaal ontwaken), bleef hem echter steunen, evenals de grootste moslimorganisatie van het land, Nadhatul Ulama, waarvan Wahid voorzitter was voor hij president werd.
Het parlement zou in februari besluiten of sancties tegen Wahid wenselijk waren.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Gevechten op de Molukken laaien op

Een politiewoordvoerder zei op 30 november 2000 dat bij gevechten tussen moslims en christenen in het dorp Kairatu op Ambon vijftig doden waren gevallen.
De moordpartij kwam na een periode van relatieve rust op de door geweld verscheurde Molukken. Volgens Sammy Waileruny, een lokale christelijke leider, was het geweld opgelaaid nadat de christenen in Kairatu hadden geweigerd zich tot de islam te bekeren. Overheidsbronnen ontkenden dit.

Gevechten en gijzelingsactie in Irian Jaya

In de stad Merauke op Irian Jaya braken op 2 december 2000 gevechten uit. Acht Papoea's kwamen om het leven en zeven liepen schotwonden op. Bronnen binnen het ministerie van Volksgezondheid meldden dit. Politieagenten zouden het vuur hebben geopend toen Papoea-strijders hen met pijl en boog beschoten, om te voorkomen dat de vlag van de lokale onafhankelijkheidsbeweging werd neergehaald.

Rebellen in Irian Jaya gijzelen zeventien mensen

Separatistische rebellen in Irian Jaya lieten op 29 januari 2001 veertien van de zeventien bosbouwers vrij, die ze twee weken eerder hadden ontvoerd. De veertien werden vrijgelaten nadat de politie van Jayapura intensief met de gijzelnemers had onderhandeld, maar geen van de eisen had ingewilligd. De rebellen hadden bijna 1,1 miljoen euro losgeld geëist, evenals een verbod op houtkap en de terugtrekking van de politie uit bosbouwgebieden.
Rebellenleider Willem Onde wilde de laatste drie gijzelaars, een Indonesiër en twee Zuid-Koreanen, vasthouden om een pressiemiddel te hebben voor de belangrijkste eis: een ontmoeting met president Wahid.

Aanhoudende onrust in Atjeh

Ondanks een in juli 2000 afgesproken staakt-het-vuren tussen overheidstroepen en onafhankelijkheidsstrijders, kostte geweld in de opstandige provincie Atjeh in 2000 aan 676 burgers het leven. Met die cijfers kwam de onafhankelijke Indonesische mensenrechtenorganisatie 'Forum voor bezorgdheid om de mensenrechten' dat op 9 december 2000 werd geciteerd door persbureau *Antara*. Dit was het hoogste aantal tot dan. 'Honderden slachtoffers kwamen om bij gewelddadigheden zoals schietpartijen, granaatexplosies, martelingen, steekpartijen en branden', aldus het Forum. Verder zouden 124 militairen en politieagenten en 41 rebellen zijn omgekomen.

Hulpverleners gemarteld en doodgeschoten

Persbureau *Reuters* meldde op 9 december 2000 dat drie Indonesische hulpverleners in Atjeh en een vierde man, een slachtoffer van marteling dat door het drietal werd verzorgd,

allen waren doodgeschoten na eerst te zijn gemarteld. Een vierde hulpverlener had weten te ontkomen. De lokale politie legde de schuld bij de onafhankelijkheidsbeweging GAM. De internationale mensenrechtenorganisaties Amnesty International en Human Rights Watch wezen echter Indonesische veiligheidstroepen in burger aan als de daders. Ze zeiden dat de vermoorde hulpverleners medewerkers waren van de door Denemarken gesponsorde organisatie RATA, die zich inzet voor slachtoffers van martelingen in Atjeh.

Wahid bezoekt Banda Atjeh

Gekleed in een kogelvrij vest bezocht president Wahid op 19 december 2000 voor het eerst sinds zijn aantreden als president de hoofdstad van de opstandige provincie Atjeh. Hij hield een toespraak in de grote moskee van Banda Atjeh en zei het vreselijk te vinden dat hij er als president nog niet in was geslaagd de rust in de provincie te laten wederkeren. Hij riep onafhankelijkheidsstrijders op het geweld te staken en mee te werken aan de opbouw van het land, maar had ook kritiek op de Indonesische veiligheidstroepen, die volgens Wahid onschuldige burgers als vijanden hadden behandeld en zich daardoor nodeloos gehaat hadden gemaakt.
Het was voor alle partijen duidelijk dat Wahid naar Banda Atjeh was gekomen om vrede te stichten. Toch waren critici niet erg onder de indruk, omdat de president, afgezien van de in april 1999 aangekondigde relatieve verzelfstandiging van de Indonesische provincies, met geen enkel concreet voorstel kwam om dit doel te bereiken.

Geweld laait op, ondanks verlengd staakt-het-vuren

De Indonesische overheid en de Atjeese onafhankelijkheidsbeweging GAM besloten op 10 januari 2001 te Genève om het staakt-het-vuren dat op 2 juni 2000 was afgesproken en in januari 2001 zou vervallen met een maand te verlengen. De twee partijen wilden meer tijd om het verdrag dat op 2 juni van kracht was geworden te herzien en effectiever te maken.
Alleen al in de eerste vijf dagen na 10 januari vielen echter minstens dertig doden bij beschietingen in Atjeh. Wie de daders waren bleef onbekend. De lokale bevolking beschuldigde de Indonesische veiligheidstroepen, maar de lokale politie hield de GAM verantwoordelijk voor het geweld.

Grotere autonomie voor provincies gerealiseerd

Op 1 januari 2001 werd de in april 1999 door het parlement goedgekeurde vergroting van de provinciale zelfstandigheid een feit. Regionale bestuurscentra kregen meer vrijheid om eigen beleid te ontwikkelen ten aanzien van onderwijs, gezondheidszorg, investeringen en grondbezit en mochten een groter deel van de opbrengsten uit natuurlijke hulpbronnen zelf houden, terwijl de winsten tot dan toe voor het overgrote deel naar Jakarta waren toegestroomd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sanering centrale bank in gang gezet

Op 14 november 2000 gaf het Indonesische parlement groen licht voor een sanering van de verpauperde centrale bank. De operatie zou naar schatting bijna 11,4 miljard euro gaan kosten. De centrale bank had eind jaren negentig enorme sommen geld uitgeleend aan commerciële banken die door de economische crisis waren getroffen. Doordat veel van deze banken niet tot afbetaling in staat bleken, had de centrale bank liquiditeitsproblemen gekregen. Het kabinet wilde helpen de centrale bank te saneren, maar veel parlementariërs waren hier niet zonder meer voor. Hun twijfel was aangewakkerd door een rapport dat de BPK, een accountantskantoor dat de financiële huishouding van de centrale bank in opdracht van de regering had gecontroleerd, eerder in 2000 had uitgegeven en waarin geconcludeerd werd dat de centrale bank niet alleen te lijden had gehad onder de crisis, maar tevens onder intern wanbeleid. De kritische parlementariërs stemden uiteindelijk toch voor sanering, omdat alleen op die wijze een technisch faillissement nog kon worden voorkomen. Ze eisten echter wel dat het bestuur van de centrale bank geheel of gedeeltelijk zou worden vervangen.

President centrale bank vrij gelaten, maar opnieuw beschuldigd

Sjahril Sabirin, de president van de centrale bank, ging op 6 december 2000 weer aan het werk na zes maanden gevangenis op verdenking van betrokkenheid bij het Bank Bali-schandaal, dat Indonesië sinds juli 1999 in zijn greep had gehouden. Vermoed werd dat de Bank Bali steekpenningen had betaald om voorgetrokken te worden bij pogingen van de overheid om het door de economische crisis geruïneerde bankwezen meer liquiditeit te geven. Sabirin zou een van de betrokken zijn geweest, hoewel zijn schuld nooit was bewezen.
Sabirin zelf zei dat er politieke motieven voor de beschuldiging bestonden. Met name president Wahid zou hem liever kwijt dan rijk zijn, omdat Sabirin zijn aanstelling n 1998 te danken had gehad aan de toenmalige president Soeharto, een aartsvijand van Wahid.
Op 17 januari 2001 werd Sabirin ondervraagd door een rechtbank in Jakarta omdat er nog altijd aanwijzingen bestonden voor zijn betrokkenheid bij het Bank Bali-schandaal. Indien zijn schuld werd bewezen zou hij veel meer gevangenisstraf krijgen dan de zes maanden die hij reeds had uitgezeten.

(Vorige berichten pag. 701/3 - 2000)

OOST-TIMOR

BINNENLAND

Inspectieteam VN bezoekt West-Timor

Een missie van de VN-Veiligheidsraad onder leiding van de Namibiër Martin Andjeba begon op 12 november 2000 aan een inspectiereis door het Indonesische West-Timor. De VN had het recht op deze inspectie geëist, nadat pro-Indonesische milities in september drie buitenlandse hulpverleners en twintig burgers in West-Timor hadden doodgeschoten en de overige VN-medewerkers op de vlucht hadden gejaagd. De milities zouden ook in Oost-Timor infiltreren en Oost-Timorese vluchtelingen intimideren.

Het inspectieteam constateerde dat pro-Indonesische milities de dienst uitmaakten in de kampen van West-Timor waar zich ca. 120.000 Oost-Timorezen ophielden die in 1999 voor diezelfde milities op de vlucht waren geslagen. Het inspectieteam zei dat de vluchtelingen niet vrijuit durfden te praten, omdat de milities ze intimideerden.
Het team liet het aan VN-veiligheidsexperts over om te bestuderen of West-Timor veilig genoeg was voor andere VN-medewerkers om terug te keren, maar ging na de inspectiereis wel naar Jakarta om te eisen dat Indonesië meer zou doen om de milities te ontwapenen en een veilige terugkeer van de vluchtelingen naar Oost-Timor mogelijk te maken.

Oost-Timor

Oost-Timor wil eind 2001 onafhankelijk worden

De VN-Veiligheidsraad gaf op 17 januari 2001 een rapport uit met het advies Oost-Timor eind 2001 definitief onafhankelijkheid te verlenen. Oost-Timor werd sinds de breuk met Indonesië in 1999 bestuurd door een overgangsregering van de VN genaamd UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor), bestaande uit 7.886 vredessoldaten, 1.400 politieagenten en 2.668 civiele ambtenaren, waarvan 877 buitenlanders.
Het advies sloot aan bij een reeks besluiten die Oost-Timorese politici een maand eerder hadden genomen. Ze wilden dat de bevolking in de zomer van 2001 een constitutionele raad zou kiezen, die vervolgens een grondwet zou opstellen. Daarna moest een regering geformeerd worden en zou de constitutionele raad aantreden als het eerste parlement.

Op 18 januari wees Kofi Annan, secretaris-generaal van de VN, erop dat het plan dit alles voor eind 2001 te realiseren, erg ambitieus was en geen ruimte liet voor eventuele technische of politieke complicaties. Ook zei hij dat Oost-Timor na de onafhankelijkheid waarschijnlijk meer en langer internationale begeleiding nodig had dan andere jonge staten, vooral omdat politie, justitie en leger nog veel tijd nodig zouden hebben om hun gezag te vestigen.

Eerste pro-Indonesische strijder veroordeeld

Een rechtbank te Dili veroordeelde Joao Fernandes op 25 januari 2001 tot twaalf jaar gevangenisstraf, nadat hij had bekend op 8 september 1999 in een politiebureau te Maliana (Oost-Timor) een dorpshoofd te hebben vermoord. Fernandes hoorde bij de pro-Indonesische milities en was de eerste die werd veroordeeld in verband met de geweldsgolf die Oost-Timor na het referendum over onafhankelijkheid op 30 augustus 1999 ontwrichtte.

Fernandes kreeg overigens een lagere straf dan geëist, omdat hij beloofde te zullen getuigen tegen andere pro-Indonesische strijders die verantwoordelijk waren voor het bloedbad in het politiebureau van Maliana, waarbij zeventien voorstanders van de Oost-Timorese onafhankelijkheid op gruwelijke wijze om het leven kwamen.

Kongo, Dem. Rep.

Studenten gooien stenen naar Portugese oproerpolitie

Honderden studenten gooiden op 31 januari 2001 stenen naar de namens de VN door Portugal gestationeerde oproerpolitie, nadat die tegenover een universiteitsgebouw een taxichauffeur had gearresteerd. De chauffeur had volgens de politie roekeloos gereden en een stopsignaal genegeerd. Later bekogelden de studenten ook het lokale hoofdkantoor van het VN.
Analisten zagen het geweld als signaal van toenemende ontevredenheid onder de lokale bevolking. Alleen al het feit dat een VN-functionaris per dag gemiddeld meer verdiende dan een Oost-Timorees in een hele maand, zou kwaad bloed zetten. Verder zouden de VN te dominant aanwezig zijn.

BUITENLANDSE ZAKEN

Indonesië geeft VN geen toestemming militairen te verhoren

Jakarta liet op 12 december 2000 weten dat het geen toestemming aan de Verenigde Naties zou geven om Indonesische militairen te ondervragen over de geweldsgolf die Oost-Timor in 1999 ontwrichtte.
De VN wilden onderzoek doen naar de geweldsgolf en hadden gehoopt Indonesische militairen als getuigen te kunnen oproepen. De Indonesiërs vreesden echter dat de VN hen niet alleen zouden verhoren, maar tevens berechten.

(Vorige berichten pag. 703/2 - 2000)

KONGO, DEM. REP.

BINNENLAND

Ministers en voormalige regeringsleden vrijgelaten

Op 5 juli 2000 werden op last van president Laurent Kabila twee ministers en drie voormalige regeringsleden vrijgelaten die sinds begin juni hadden vastgezeten wegens vermeend misbruik van hun positie. Het betrof de staatsminister Mpoyo (olie), minister Mbayi (energie) en de voormalige ministers Mulumba (planning), Saolona (economie en industrie) en Maliba (mijnbouw). Het was niet duidelijk of de aanklachten, variërend van fraude tot illegale toekenning van mijnbouwconcessies, tegen de vijf waren vervallen.

Kabila decentraliseert regeringsinstituties

Op 20 juli 2000 tekende president Laurent Kabila een decreet dat bevestigde dat de regering haar zetel kreeg in de hoofdstad Kinshasa, het parlement haar zetel in de zuidelijke stad Lubumbashi en het hooggerechtshof in de noordelijke stad Kisangani. Minister van Justitie Kongolo zei dat het besluit om de regeringsinstituties te decentraliseren tot doel had het land te consolideren. Hij voegde eraan toe dat het hooggerechtshof pas zou verhuizen wanneer de oorlog in het noorden tussen regeringstroepen en rivaliserende, rebellerende facties was beëindigd.

Kabila inaugureert overgangsparlement

President Kabila inaugureerde op 21 augustus 2000 een 300 leden tellend overgangsparlement waarmee hij officieel de wetgevende macht overdroeg aan het eerste wetgevende lichaam in DR Kongo sinds hij in mei 1997 de macht had overgenomen. Een door de regering samengesteld comité had daarvoor uit een pool van 10.000 sollicitanten, 240 mensen voor het parlement geselecteerd. Kabila zelf had de overige 60 leden benoemd. De inauguratie, die aanvankelijk op 25 juli was gepland, was twee keer om logistieke problemen uitgesteld.
Oppositiepartijen hadden eerder de installatie van het overgangsparlement bekritiseerd omdat dit het vredesakkoord van Lusaka uit 1999 zou schenden waarin stond dat nieuwe politieke instituties moesten worden uitgewerkt tijdens een nationale dialoog tussen de regering en de ongewapende en gewapende oppositie. Die dialoog was mislukt nadat Kabila's regering weigerde samen te werken met de voormalige president Masire van Botswana, die door de Organisatie van Afrikaanse Eenheid tot conflictbemiddelaar was benoemd, en verschillende andere partijen die het vredesakkoord hadden ondertekend.

Wisselingen in de regering

President Kabila kondigde op 2 september 2000 verschillende wisselingen in de regering aan, maar de belangrijkste sleutelposities (buitenlandse zaken, financiën, justitie,

binnenlandse zaken en olie) bleven ongewijzigd. Kabila benoemde Gregoire Bakandeja tot minister van Economie en Industrie, Dominique Sakombi tot minister van Communicatie en Didier Mumengi tot minister van Jeugd en Sport. Transportminister Odette Babandoa, ambtenarenminister Paul Kapita en vier vice-ministers verloren hun baan.

Opnieuw ministerswisselingen

Op 20 november 2000 maakte president Kabila voor de tweede keer in drie maanden nieuwe ministerswisselingen bekend. Kabila benoemde Jean Amisi Kalondaya tot minister van Financiën, Mawampanga Mwana Nanga tot hoofd van het nieuwe ministerie van Visserij en Veeteelt en de voormalige mensenrechtenminister Leonard She Okitundu tot minister van Buitenlandse zaken. Yerodia Abdoulaye Ndombasi kreeg de onderwijsportefeuille toegewezen en de voormalige milieuminister Anatole Bishikwabo werd benoemd tot minister van Olie.

Burgeroorlog met inter-Afrikaans karakter duurt voort

VN-vredesmacht krijgt vrije toegang tot heel Kongo

De Kongolese regering kondigde op 24 augustus 2000 aan dat de VN-vredesmacht vrije toegang tot alle delen van het land kreeg met onmiddellijke ingang. Eerder had Kongo vrije toegang tot bepaalde gebieden geweigerd en geëist dat zij vooraf werd geïnformeerd over alle bewegingen van VN-troepen. Kamel Morjane, hoofd van de VN-waarnemingsmissie in Kongo (MONUC), zei dat zijn organisatie de voorbereidingen voor de stationering van VN-personeel kon hervatten, zoals al afgesproken in juni 1999 in het ontwerpvredesakkoord van Lusaka, en in mei 2000 opnieuw in een akkoord met de Kongolese minister van Buitenlandse zaken.
In januari 2000 had de VN-veiligheidsraad besloten 500 militaire waarnemers en 5.000 ondersteunende manschappen naar Kongo te sturen in een poging een einde te maken aan de gevechten.

Vijf buitenlandse legers trekken zich vijftien kilometer terug

Rwanda, Oeganda, Namibië, Mozambique en Zuid Afrika kwamen op 16 oktober 2000 overeen om hun legertroepen in DR Kongo vijftien kilometer terug te trekken van de ingenomen posities. De landen ondertekenden daartoe een overeenkomst in Mozambique waar zij onder leiding van de Zuid-Afrikaanse president Mbeki hadden onderhandeld om een einde te maken aan nieuwe botsingen. De Zuid-Afrikaanse presidentswoordvoerder Mahatey meldde dat Rwanda had aangeboden haar troepen 200 kilometer terug te trekken. Verder zei Mahatey dat de vijf landen en DR Kongo akkoord waren gegaan met VN-toezicht op de uitvoering van de afspraken. Angola en Zimbabwe, die eveneens legertroepen in DR Kongo hadden om Kabila te ondersteunen, waren niet bij de besprekingen aanwezig.

Rebellenbeweging benoemt nieuwe leider

Op 28 oktober 2000 benoemde de belangrijkste rebellenbeweging Kongolese Democratische Coalitie (KDC, maar meestal aangeduid met de afkorting RCD) Adolphe Onusumba tot haar nieuwe leider. Onusumba verving Emile Ilunga die sinds mei 1999 president van de beweging was geweest. Volgens de voormalige RCD-vice-voorzitter Nyarugabo moest Onusumba de beweging nieuw leven inblazen. De door Rwanda gesteunde RCD had het noorden en oosten van DR Kongo onder haar controle.

Voormalige bondgenoot Kabila gearresteerd

Op 3 november 2000 werd bekend dat Anselme Masasu Nindaga, een voormalige bondgenoot van president Kabila, enkele dagen eerder was gearresteerd. Masasu had in 1997 de Revolutionaire beweging voor de Bevrijding van Zaïre (MRLZ) geleid, één van de vier facties van de Democratische alliantie voor de Bevrijding van Kongo-Zaïre (AFDL) die Kabila aan de macht had gebracht. Massau werd na de machtsovername tot Kabila's speciale veiligheidsadviseur benoemd, maar eind 1997 kreeg hij wegens verraad twintig jaar gevangenisstraf. In maart 2000 was hij na een algehele amnestie vervroegd vrijgelaten.

Afrikaanse leiders herbevestigen gebondenheid aan vredesplan

De Zuid-Afrikaanse president Mbeki zei op 27 november 2000 na overleg met Afrikaanse leiders in Mozambique dat de landen die betrokken waren bij de burgeroorlog in DR Kongo opnieuw hadden bevestigd dat zij zich gebonden voelden aan de uitvoering van het vredesplan dat eerder in april in Oeganda was overeengekomen. Daarin was net als in eerdere, niet-uitgevoerde vredesplannen afgesproken dat duizenden Oegandese en Rwandese rebellen in ballingschap in DR Kongo zouden worden ontwapend en dat buitenlandse legers in het land zich vijftien kilometer van het front zouden terugtrekken. Mbeki zei verder dat de VN-waarnemingsmissie in Kongo (MONUC) op de uitvoering van het akkoord zou toezien en dat de Kongolese regering haar medewerking aan de VN had beloofd.

VN-veiligheidsraad akkoord met uitbreiding missie

De VN-veiligheidsraad ging op 15 december 2000 unaniem akkoord met plannen om het aantal militaire waarnemers van de VN-waarnemingsmissie in Kongo (MONUC) meer dan te verdubbelen en voorbereidingen te treffen voor de komst van VN-infanterietroepen. De raad, aangemoedigd door nieuwe beloftes van oorlogvoerenden om het vuren te staken, gaf VN-secretaris-generaal Kofi Annan toestemming om de aanwezige 240 waarnemers uit te breiden tot 500 en om infanterie-eenheden te sturen wanneer hij van mening was dat de condities dat toelieten.
De nieuwe Kongolese minister van Buitenlandse zaken Okitundu verzekerde de raad dat zijn regering niet langer de bewegingsvrijheid van de VN-missie zou belemmeren. In september had Annan overwogen om alle militaire waarnemers terug te trekken vanwege obstakels die Kabila oplegde, maar die later grotendeels weer waren opgeheven.

President Kabila in paleis neergeschoten

Op 17 januari 2001 meldde de Kongolese televisie dat president Laurent Kabila een dag eerder gewond was geraakt nadat hij in zijn paleis was neergeschoten. Volgens *Congo TV* had de president het incident overleefd. Enkele minuten eerder had de minister van Defensie van Zimbabwe Mahachi verklaard dat Kabila was overleden in het vliegtuig dat hem voor medische behandeling naar Zimbabwe had vervoerd.

Kongo, Dem. Rep.

Kabila is dood

Een medewerker van het ministerie van Informatie zei op 18 januari 2001 dat president Kabila was overleden na te zijn neergeschoten door een van zijn eigen soldaten. Volgens de medewerker zou het lichaam van president Kabila op 21 januari van Zimbabwe naar Kinshasa worden vervoerd om twee dagen later te worden begraven.

Angola stuurt extra troepen

Op 24 januari 2001 meldde een bron bij het Angolese leger dat het land meer troepen naar DR Kongo had gestuurd en dat die troepen daar minimaal 45 dagen zouden blijven. Hij voegde eraan toe dat de troepen mede waren gestuurd om de Angolese president Dos Santos te beschermen die een dag eerder de begrafenis van president Kabila bijwoonde.
Het merendeel van de 2.000 al aanwezige Angolese troepen was in de hoofdstad Kinshasa gestationeerd.

Bondgenoten Laurent Kabila sturen extra troepen

Bronnen bij het Kongolese leger meldden op 24 januari 2001 dat de Afrikaanse bondgenoten van Laurent Kabila 6.200 nieuwe troepen hadden gestuurd naar belangrijke steden waaronder de hoofdstad Kinshasa, Lubumbashi en Mbuji-Mayi. Het totale aantal geallieerde troepen uit Zimbabwe, Angola en Namibië kwam daarmee volgens militaire analisten op bijna 20.000.

Parlement steunt benoeming presidentszoon Joseph Kabila

Het Kongolese parlement ging op 24 januari 2001 unaniem akkoord met de benoeming van Joseph Kabila tot president en opvolger van zijn vermoorde vader Laurent Kabila. Eerder had de regering de 31-jarige Joseph Kabila, majoor-generaal en verantwoordelijk voor het leger, tot president gekozen. Verder keurde het parlement een motie goed die Laurent Kabila, die door een van zijn eigen lijfwachten was vermoord, uitriep tot nationale held.

Joseph Kabila geïnaugureerd

Op 26 januari 2001 vond in Kinshasa de inauguratie plaats van de nieuwe president Joseph Kabila. Kabila beloofde dat hij alles in het werk zou stellen om het vredesakkoord van Lusaka nieuw leven in te blazen. Kabila zei verder te streven naar een effectief staakt-het-vuren om te komen tot vrede in de Grote Meren regio en dat zijn regering daartoe een politiek van dialoog en verzoening zou voeren.

Een dag eerder had de Belgische minister van Buitenlandse zaken Louis Michel verklaard optimistisch te zijn over een spoedige vreedzame oplossing van de burgeroorlog. De Oegandese president Museveni liet daarentegen weten dat de Oegandese troepen in DR Kongo zouden blijven voor de bestrijding van Oegandese rebellen.

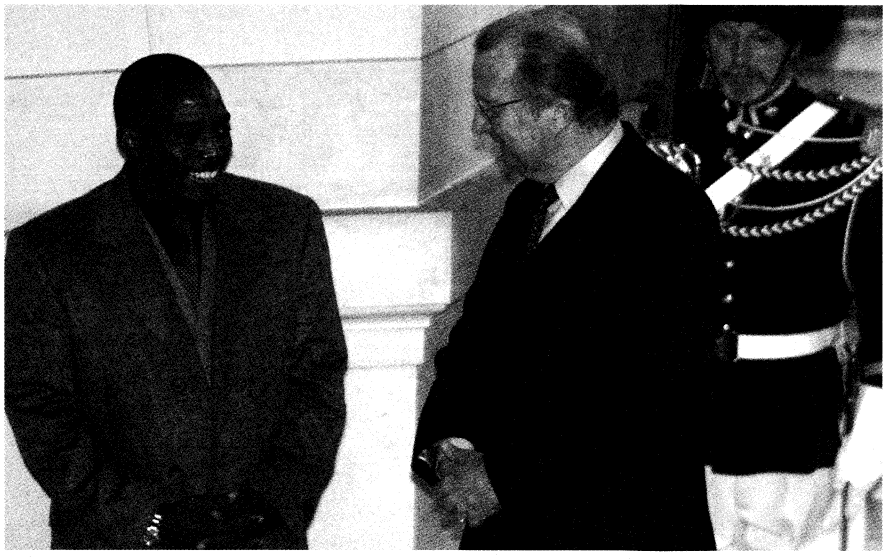

De nieuwe president van de Democratische Republiek Kongo, Joseph Kabila, werd op 3 februari 2001 door de Belgische koning Albert op het Koninklijk Paleis in Brussel ontvangen. *(foto ANP)*

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Handel in buitenlandse valuta versoepeld

Op 24 november 2000 maakte de Kongolese staatsradio bekend dat de centrale bank de beperkingen op de handel in buitenlandse valuta had versoepeld. Volgens de bank kon vanaf die dag elk Kongolees bedrijf of andere financiële institutie het kopen en verkopen van buitenlandse valuta tot haar hoofdactiviteit verklaren. Ook werd de lijst van transacties uitgebreid waarin buitenlandse valuta konden worden gebruikt. Volgens de bank hadden de maatregelen tot doel de grote wisselkoersverschillen op de officiële en zwarte markt te verkleinen. Op dat moment stond 1 Amerikaanse dollar (ca. 1,08 euro) volgens de officiële koers gelijk aan 50 Kongolese franc, tegen 115 franc op de zwarte markt.
In 1999 had Kabila's regering de handel in buitenlandse valuta beperkt tot de centrale bank en de commerciële banken omdat speculerende straathandelaren de prijzen zouden opstuwen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN: 'Alle partijen schenden mensenrechten'

Op 20 oktober 2000 verscheen een VN-rapport over de mensenrechtensituatie in DR Kongo waarin stond dat alle partijen de mensenrechten schonden en dat er een catastrofale situatie was ontstaan in het land waar talrijke nationale legers en gewapende groepen 'de eerste wereldoorlog van Afrika' uitvochten. Volgens het rapport bestond er geen vrijheid van meningsuiting en pasten alle partijen martelingen toe, vaak met de dood tot gevolg.
Roberto Garreton, speciale rapporteur voor de VN-mensenrechtencommissie, zei dat acht nationale legers en talrijke gewapende groepen betrokken waren bij de oorlog tussen DR Kongo enerzijds en Oeganda, Rwanda en Burundi anderzijds. Tegelijkertijd werden er volgens hem nog negen andere gewapende conflicten in het land uitgevochten.

VN meldt ook ziekte, honger en dakloosheid op grote schaal

De VN-noodhulpcoördinator Carolyn McAskie zei op 28 november 2000 in de VN-veiligheidsraad dat als gevolg van de burgeroorlog in DR Kongo eenderde van de bevolking, meer dan 16 miljoen mensen, werd gecon-

fronteerd met honger, ziekte, geweld en dakloosheid. McAskie vertelde de raad dat het gezondheidssysteem was ingestort en dat er grote voedseltekorten waren. Verder zei ze dat naar schatting 200.000 mensen in de regenwouden nauwelijks konden overleven en dat anderen door rivaliserende legers tot arbeid werden gedwongen. Ook citeerde Mc Askie uit een studie waarin werd geconcludeerd dat naar schatting 600.000 kinderen onder de vijf jaar door geweld, epidemieën of ondervoeding waren omgekomen. Tenslotte hekelde Mc Askie de flagrante schendingen van de mensenrechten en willekeurig geweld tegen burgers, waaraan volgens haar zowel regeringsautoriteiten als rebellenbewegingen zich schuldig maakten.
Mc Askie riep de internationale gemeenschap op om genereus te zijn met het verlenen van humanitaire assistentie en noodhulp en zich niet te laten leiden door politieke gebeurtenissen in het land.

(Vorige berichten pag. 372/2 - 2000)

NIGERIA

BINNENLAND

Invoering sharia

Stokslagen voor alcoholgebruik

Op 20 december 1999 werden in de stad Ilorin veertien kerken in brand gestoken door honderden moslimjongeren. Hierbij vielen geen slachtoffers. Dit geweld was deel van een reeks etnische conflicten rond de invoering van de islamitische sharia-wetten in de noordelijke deelstaten van Nigeria.

In de hoofdstad Gusau van de deelstaat Zamfara werd op 10 februari 2000 voor het eerst een openbare straf uitgevoerd onder de kort daarvoor ingestelde sharia-wetgeving. Dahiru Sule die in het openbaar alcohol had gebruikt, kreeg tachtig stokslagen toegediend onder de ogen van honderden toeschouwers. 'Ik zal mij niet meer aan een dergelijke misdaad bezondigen', was zijn commentaar na afloop van de geseling.

Leden van het Odua Volkscongres (OPC), een organisatie van Yoruba-militanten, vermoordden op 6 januari 2000 vijftien vermeende misdadigers in Lagos. De actie volgde nadat de dochter van een van de leiders van de OPC door een straatrover was vermoord. Een dag eerder waren er in de tweede stad van het land, Ibada, vechtpartijen geweest tussen Yoruba en Hausa. Hierbij waren drie mensen om het leven gekomen.

Honderden doden bij gevechten om sharia

In de stad Kaduna vielen honderden doden bij ernstige onlusten tussen christenen en moslims op 20 februari 2000. Moskeeën, kerken en winkels werden vernield. De politie schatte het aantal doden als gevolg van de vechtpartijen op honderd. Bewoners van de stad waren er volgens plaatselijke kranten van overtuigd dat er honderden doden waren gevallen. In het mortuarium van het academisch ziekenhuis van de stad waren al 210 doden geborgen. De gevechten volgden op een demonstratie van christenen tegen de beoogde invoering van sharia-wetgeving in de deelstaat Kaduna.

Uittocht Ibo uit noorden na verdere gevechten

In de zuidoostelijke stad Aba werd op 1 maart 2000 de staat van beleg uitgeroepen, na twee dagen van vechtpartijen tussen moslims en christenen. De rellen in de vooral door christelijke Ibo bewoonde stad volgden op eerdere veldslagen in het islamitische noorden. Hausa waren naar politiekazernes gevlucht om aan het geweld te ontkomen. De politie schatte het aantal doden in Aba op ruim vierhonderd.
Uit angst voor represailles kwam een uittocht van Ibo uit het noorden op gang, die de ontwikkelingen in 1966 in herinnering brachten. Toen leidden moordpartijen tegen mensen uit het zuidoosten van Nigeria tot een bloedige burgeroorlog en de afscheiding van het zuidoosten. Ditmaal was de invoering van de islamitische sharia-wetgeving in noordelijke deelstaten, die ook geacht werd te gelden voor niet-moslims, de aanleiding tot de onlusten.

Invoering in deelstaat Kano

Nadat door optreden van politie en militairen bloedige onlusten in verscheidene steden tussen moslims en christenen begin maart 2000 beëindigd waren, werd alsnog bekend gemaakt dat in de deelstaat Kano de sharia-strafwetgeving zou worden ingevoerd. Het desbetreffende besluit zou al op 27 februari 2000 getekend zijn door de gouverneur van de deelstaat. Nog voordat bekend werd dat de adviserende Raad van State gemaand zou hebben de verdere invoering van de islamitische wetgeving in het noorden op te schorten. Leden van het adviesorgaan gaven overigens tegenstrijdige berichten over het desbetreffende advies; volgens een lid was de sharia zelfs niet ter sprake geweest in de Raad.

Gouverneur Rabiu Kwankaso van de staat Kano kondigde op 21 juni 2000 aan dat de sharia-strafwetgeving in de deelstaat zou ingaan bij het begin van ramadan (november 2000 in de christelijke jaartelling). Een menigte van meer dan tweehonderdduizend gelovigen hoorde de proclamatie juichend aan. De gouverneur verklaarde op een persconferentie na afloop dat er geen uitzonderingen gemaakt zouden worden voor niet-moslims. Eerdere toezeggingen dat de wetgeving niet voor niet-moslims zou gelden, waren onder druk van islamitische voorlieden ingetrokken.

Sharia ingevoerd in Borno

De deelstaat Borno kondigde op 19 augustus 2000 de shariawetgeving af die alleen voor de moslims in de deelstaat van toepassing zou zijn. Vooraanstaande christenen in de deelstaat hadden drie dagen gevast bij wijze van protest tegen de invoering. Naast Borno had al eerder Zamfara deze wetgeving ingevoerd, en ook de deelstaten Niger, Kano, Katsina en Jigawa zouden hiertoe overgaan. Politici uit het niet-islamitische zuiden van Nigeria drongen bij president Obasanjo aan deze naar hun mening ongrondwettige invoering van een aparte strafwetgeving, tegen te houden. De president zei hierover dat hij een dialoog wenste, geen verbod.

Eerste handamputatie op grond van sharia

Op 22 maart 2000 werd voor de ogen van een juichende menigte in het staatshospitaal in Talata-Mafara, deelstaat Zamfara, voor het eerst onder de nieuwe sharia-strafwetgeving iemands hand geamputeerd. De veroordeelde, een moslim, werd een notoir veedief genoemd, wiens schuld boven alle twijfel verheven was volgens de persvoorlichter van de deelstaat. De precieze aard van zijn misdrijf werd niet bekendgemaakt. De verdachte had afgezien van het recht tegen het vonnis in beroep te gaan.

Universiteit Sokoto gesloten

De universiteit van Sokoto in het noordwesten van Nigeria werd op 6 maart 2000 gesloten nadat islamitische studenten gewelddadig de onmiddellijke invoering van sharia-wetgeving hadden geëist. Plaatselijke kranten meldden dat er in de stad onlusten waren uitgebroken waarbij doden waren gevallen. De plaatselijke autoriteiten bevestigden dit nieuws echter niet.

Leger spreekt zich uit voor democratie

Schout-bij-nacht Ibrahim Ogohi gaf op 11 maart 2000 een verklaring uit, waarin hij de steun van het leger aan het democratisch proces onderstreepte. Volgens de krant *This Day* waarschuwde hij ontevreden politici dat het leger zich niet voor hun karretje zou laten spannen, en dat de tijd dat het leger zich tegen de bevolking keerde, definitief voorbij was. De verklaring volgde op herhaald optreden van militairen tegen etnische en religieus gemotiveerde onlusten, waarbij in totaal al meer dan duizend doden waren gevallen. Dit optreden leidde in de hoofdstad tot geruchten over een aanstaande staatsgreep door militairen die de invoering van de sharia in het islamitische noorden van het land zouden ondersteunen.

Nieuwe gevechten in Kaduna

Nadat op 23 mei 2000 de gouverneur van de deelstaat Kaduna in de gelijknamige hoofdstad een uitgaansverbod had afgekondigd, keerde de rust langzaamaan weer, na twee dagen van gevechten tussen christenen en moslims, die aan meer dan tweehonderd mensen het leven hadden gekost. De gevechten hadden een nieuwe uittocht van mensen afkomstig uit het zuidoosten van Nigeria, tot gevolg. De aanleiding tot het geweld was de dood van een christen in de wijk Narayi, een dag eerder.
Een van de slachtoffers van het geweld was het Lagerhuislid Ibrahim Abdullahi. Hij was terechtgekomen in gevechten op de snelweg tussen Kaduna en Abuja.
Volgens een politievoorlichter was er aan de rellen ook deelgenomen door mensen die vervalste militaire uniformen droegen. De gouverneur van Kaduna was door de president ontboden voor nader crisisberaad.

Leger ingezet bij onlusten in Lagos

Na drie dagen van etnisch geweld in de hoofdstad Lagos werd op 18 oktober 2000 het leger ingezet om de gevechten te beëindigen. Er waren inmiddels meer dan honderd doden gevallen. Oorspronkelijk werd gevochten tussen de 'autochtone' militie OPC en immigranten uit het noorden. Groepen plaatselijke gangsters ('Area Boys') maakten gebruik van de onrust om tot grootscheepse plunderingen over te gaan. De politie bleek niet in staat een einde te maken aan de onrust. Pantserwagens hadden posities ingenomen in de buitenwijken Ajegunle en Apapa, in het zakencentrum werd gepatrouilleerd. Gevreesd werd voor represailles tegen zuiderlingen in de noordelijke deelstaten.

Honderd stokslagen voor ongehuwde tienermoeder

Bariya Ibrahim Magazu werd op 19 januari 2001 in het openbaar gegeseld omdat zij ongehuwd zwanger was geraakt. Op grond van een vonnis van een sharia-rechtbank in de stad Gusau (deelstaat Zamfara) kreeg zij, drie maanden na de geboorte van haar baby, honderd stokslagen. De veroordeelde had gezegd dat zij zwanger was, nadat zij door drie schuldeisers van haar vader bij wijze van 'vergoeding' was verkracht. Deze drie mannen ontkenden en de rechtbank accepteerde de verklaring van het meisje niet. Vanwege haar 'smadelijke beschuldiging' werd zij aanvankelijk veroordeeld tot tachtig extra stokslagen naast de honderd stokslagen voor haar ongehuwde zwangerschap. Later werd haar straf weer tot honderd stokslagen teruggebracht. De vermelding van de leeftijd van Magazu verschilde in de verslagen: *Reuters* stelde dat zij zeventien was, volgens andere persbureaus was zij dertien. Een ooggetuige, lid van de Nigeriaanse vrouwenrechtengroep Baobab meldde dat het meisje huilde, en dat er geen arts bij de geseling aanwezig was. De geseling zou zijn uitgevoerd zonder dat een hoger beroep had kunnen worden ingesteld.
De directeur van UNICEF, Carol Bellamy, gaf op 23 januari 2001 een verklaring uit dat Nigeria met deze strafuitvoering inging tegen het door dit land geratificeerde verdrag met betrekking tot de rechten van het kind. De federale regering gaf op deze verklaring geen reactie.

Geweld in oliegebieden duurt voort ondanks beloftes en overeenkomsten

Wet op de oliedelta aangenomen

Op 22 december 1999 nam het Lagerhuis een wet aan op de ontwikkeling van de Nigerdelta, het olieproducerende gebied van Nigeria, en een wet die corruptie tegen moest gaan. De wet op de ontwikkeling van de Nigerdelta bepaalde dat een nieuw in te stellen ontwikkelingscommissie gelden zou gaan toewijzen aan de oliegebieden, waar het al geruime tijd onrustig was. De bewoners profiteerden echter nauwelijks van die olierijkdom. Veel bewoners van de Nigerdelta uitten hun ontevredenheid op gewelddadige wijze tegenover de oliemaatschappijen. De wet werd sceptisch ontvangen in veel gemeenschappen in de Nigerdelta. Daar had men weinige goede ervaringen met eerdere ontwikkelingsplannen onder de verschillende militaire regimes in de afgelopen jaren.

Shellpersoneel na gijzeling vrijgelaten

Op 13 maart 2000 bestormden dorpelingen een olie-installatie van Shell nabij Utorogu in het Deltagebied en namen 32 Shell-mensen en enkele soldaten in gijzeling. Na vijf dagen, waarin met plaatselijke- en deelstaatautoriteiten werd onderhandeld, werden de gijzelaars vrijgelaten. De installatie bleef bezet door de actievoerders, die de aanleg van een weg voor hun dorp eisten.

Bestorming woningen oliewerkers

Op 7 april 2000 werd een woonwijk van arbeiders van de oliemaatschappij ELF in Port Harcourt bestormd door een menigte die geld en werk eiste. Ongeveer veertig arbeiders werden enkele uren opgesloten. Bij de actie raakte niemand gewond. Een woordvoerder van ELF verklaarde dat hij tot de bestorming in de veronderstelling was, dat er overeenstemming was bereikt tussen de oliemaatschappijen en de bevolking dat er geen vijandelijkheden meer zouden plaatsvinden.

Aardgasmaatschappij sluit vrede met eilandbewoners

Op 30 mei 2000 werd tussen de aardgasmaatschappij Nigerian Liquefied Natural Gas (NLNG) en de bewoners van het eiland Bonny in de Nigerdelta een vredesverdrag ondertekend, dat de voortgang van de werkzaamhe-

den van NLNG moest garanderen. De maatschappij zou werkgelegenheid bieden aan de plaatselijke bevolking, zorgen voor infrastructuur en de gevolgen van verdere expansie voor het milieu inventariseren. De overeenkomst kwam tot stand door bemiddeling van de deelstaatregering van Rivers State. De installaties van NLNG – waarin naast de Nigeriaanse overheid Shell, ELF en Agip participeerden – op Bonny, vormden het grootste industriële investeringsobject in Afrika ten zuiden van de Sahara.

Officiële opening aardgasfabriek in Bonny

President Obasanjo opende op 21 september 2000 officieel de installatie voor vloeibaar gemaakt aardgas in Bonny. Hij noemde de investeringen van westerse maatschappijen in de fabriek van Nigerian Liquefied Natural Gas (NLNG) een bewijs van vertrouwen in de Nigeriaanse economie. Italië, Spanje, Portugal, Frankrijk en Turkije zouden de toekomstige afnemers zijn van het product. Aan de grieven van de bevolking, die voortkwamen uit jarenlange verwaarlozing van hun belangen en grootschalige milieuvernietiging in woongebied, zou door de regering gewerkt worden. Na de opening legde de president de eerste steen voor een te bouwen technische hogeschool in Bonny. De investering in de fabriek, waarin de Nigeriaanse regering een meerderheidsaandeel had, bedroeg ruim 4,08 miljard euro.

Studentenopstand in oliegebied

Nadat de dag tevoren 24 werkers in de olie-industrie na enige tijd gegijzeld te zijn geweest, waren vrijgelaten, brak op 20 juni 2000 een studentenopstand uit in de stad Warri in het oliewinningsgebied. Twaalfduizend studenten demonstreerden tegen het afsnijden van de stroomvoorziening van de universiteit en trokken op naar een verdeelpunt van het elektriciteitsbedrijf, maar legereenheden hielden de studenten tegen. Bij de gevechten vielen drie doden en honderden gewonden. Het normale leven in Warri kwam tot stilstand, behalve de olie-industrie. Verscheidene gebouwen werden in brand gestoken.

Honderden doden bij oliebranden

In het dorp Adeje bij de oliestad Warri kwamen op 11 juli 2000 zeker 250 mensen om het leven. Ze waren olie aan het verzamelen uit lekken in een pijpleiding, toen die explodeerde door onbekende oorzaak. Dorpelingen zeiden dat de lekken eerder door dieven waren aangebracht. Het precieze aantal slachtoffers was moeilijk te bepalen door de kracht van de explosie, en ook omdat vermoedelijk aanwezigen bij de ramp waren gevlucht.
De pijpleiding had al eerder op 3 juni 2000 in brand gestaan door toedoen van oliedieven. Dit soort branden was inmiddels zo algemeen dat de brandweer geen moeite meer deed om te blussen. Men beperkte zicht tot het afsluiten van de olietoevoer in de leidingen.
President Obasanjo had een speciale helicopterbrigade ingesteld ter bewaking van de pijpleidingen, maar diefstal door leksteken van olieleidingen was niettemin dagelijkse praktijk geworden.
Op 17 juli 2000 kwamen bij een vergelijkbare ramp dichtbij Warri tenminste honderd mensen om. Een politiewoordvoerder verklaarde dat in dit geval de brand het gevolg was van het aansteken van een sigaret door een van de mensen die olie aan het aftappen waren. De politie koesterde de verdenking dat in dit geval de aftaplekken waren aangebracht met medeweten van medewerkers van de staatsoliemaatschappij NNPC.

Gijzelingsactie op boorinstallaties

Gewapende groepen Ijaw bezetten op 29 juli 2000 twee boorinstallaties van Shell ten noordwesten van Port Harcourt. De 165 aanwezige werknemers werden in gijzeling genomen. De overvallers eisten werk en geld voor de plaatselijke bevolking.
Een week eerder was een boot overvallen door bewoners van Warri die protesteerden tegen de werkloosheid in de omgeving. De overvallers vertrokken op 2 augustus na overleg met de oliemaatschappij. De directeur van de desbetreffende installaties sprak na afloop zijn verbazing uit over de overval, omdat hij in de veronderstelling verkeerde dat er een vredesovereenkomst met de gemeenschap gesloten was.

Zwarte markt voor petroleum aangepakt

Op 8 december 2000 presenteerde de Nigeriaanse overheid een veiligheidsbrigade om het illegaal aftappen van olie en benzine, alsook de zwarte markt voor petroleum tegen te gaan. In de brigade zou de politie en het ministerie voor Oliezaken samenwerken. De instelling van deze veiligheidsbrigade volgde op een brand in een pijpleiding van een raffinaderij in het vissersdorp Ebute-Oko bij Lagos op 2 december, waarbij zestig mensen om het leven kwamen.
Bij de presentatie van de veiligheidsbrigade wekte de verklaring van het hoofd van het departement voor Oliezaken, Peter Achebe, dat hem niet bekend was dat er in de winningsgebieden openlijk werd afgetapt van de olieleidingen, veel verbazing.
Shelldirecteur Ron van den Berg had op 20 november nadat de olieterminal van Bonny enige tijd was uitgevallen ten gevolge van het illegaal aftappen, nog verklaard geheel in te stemmen met de strijd tegen de corruptie in Nigeria.

Shell beschuldigd van medeplichtigheid aan repressie

De voorzitter van de Ogoni-volksbeweging MOSOP, Ledum Mittee, beschuldigde tegenover de Onderzoekscommissie met betrekking tot Schending van de Mensenrechten tijdens een zitting in Port Harcourt op 24 januari 2001, Shell van medeplichtigheid aan de repressie jegens de Ogoni. Shell zou betrokken zijn geweest bij de invoer van wapens en munitie voor het Nigeriaanse leger en Mittee achtte de conclusie onontkoombaar dat Shell meegeholpen had bij het geweld tegen de Ogoni. Shell had zich tussen 1993 en 1995 wegens de opstand van de Ogoni uit het gebied teruggetrokken. Een woordvoerder van Shell verklaarde dat de beschuldiging volstrekt ongegrond was.

Ijaw-activisten leggen pompstations stil

De pompstations van Shell Odidi 2 en Egwa 1 en 2 zijn op 28 januari 2001 bezet door Ijawjongeren, die de activiteiten op de stations stillegden. Een woordvoerder van de bezetters verklaarde dat de bezetting zou voortduren zolang Shell niet aan de eisen van de Ijawgemeenschap had voldaan, in de vorm van werkgelegenheid, bouw van scholen en aanleg van wegen. Volgens Shell was de maatschappij nog in onderhandeling met de gemeenschap over deze voorzieningen, en doorkruiste de bezetting deze gesprekken. De bezetters zeiden de installaties bij eerdere onrust juist beschermd te hebben, en zij hadden hiervoor geen tegenprestatie ondervonden.

Wapenstilstand in oorlog tussen zuidwestelijke steden

De zuidwestelijke steden Ife en Modakeke sloten op 25 maart 2000 een wapenstilstand

na drie weken van gevechten over landrechten in de omgeving. De strijd had geen etnische achtergrond, beide steden worden bewoond door Yoruba. De wapenstilstand was door bemiddeling van president Obasanjo zelf tot stand gekomen. In totaal waren er 57 doden gevallen bij de onrust.

Ministers wisselen van taak

Op 3 april 2000 werd Jerry Gana, tot dan minister voor Samenwerking en Integratie in Afrikaans verband, benoemd tot minister van Voorlichting. De minister van Voorlichting Dapo Sarumi nam Gana's departement over. Gana had deze positie ook bekleed in de begintijd van het bewind van de militaire dictator Abacha. De wisseling werd gezien als een ingreep om het imago van president Obasanjo te verbeteren.

Nieuwe ministers benoemd

Bij een kabinetswijziging op 2 juni 2000 werd minister van energievoorziening Bola Ige overgeplaatst naar het departement van Justitie. Alabo Tonye Graham-Douglas schoof door naar het ministerie van Cultuur en Toerisme. Verdere nieuwe benoemingen: Musa Gwadabe op het ministerie van Arbeid en Productiviteit; Hassan Adamu op Milieu; Kema Chikwe op Luchtvaart en Kanu Godwin Agabi op Vaste delfstoffen.
Op 9 juni werden nog drie nieuwe ministers beëdigd. Stephen Aliga kreeg de portefeuille voor Industrie. Openbare werken en Huisvesting ging naar Garba Ali Madaki en Transport naar Isa Yuguda.

Nieuwe kabinetswisseling

Minister van Milieuzaken Hassan Adamu nam op 2 augustus 2000 het ministerie van Landbouw over. Sani Zango Daura kreeg de portefeuille voor Milieuzaken.

Afgetreden minister niet vervangen

De minister voor Wetenschap en Technologie, Ebitimi Banigo, trad op 10 augustus 'om persoonlijke redenen' af. De president betuigde zijn spijt over dit aftreden en hij kwam niet met een opvolger.

Herziening grondwet ter hand genomen

In een gezamenlijke zitting van de beide Kamers van de volksvertegenwoordiging werd op 23 mei 2000 een commissie voor de herziening van de grondwet ingesteld. Vice-voorzitter van de Senaat, Haruna Abubakar kreeg de leiding over deze commissie die moest leiden tot de eerste democratische herziening van de grondwet. De geldende versie van de grondwet was aangenomen door het laatste militaire bewind. De drempel voor wijziging was hoog: tweederde van de Nationale Vergadering en ook tweederde van de parlementen van de 36 deelstaten zouden met een nieuwe grondwet moeten instemmen.

Boot gezonken voor kust Calabar

Een verbouwde vissersboot met tachtig passagiers aan boord kapseisde op 18 juli 2000 voor de kust van Calabar en zonk. Tenminste 48 mensen kwamen om het leven. Dat meldde het onafhankelijke dagblad *The Guardian* enkele dagen later. De meeste passagiers waren mensen die illegaal naar Equatoriaal Guinee wilden emigreren. De plaatselijke autoriteiten zeiden niet op de hoogte te zijn van het scheepsongeval.

Nieuwe voorzitter Senaat gekozen

Op 10 augustus 2000 werden Chuba Okadigbo en Haruna Abubakar, respectievelijk de voorzitter en de vice-voorzitter van de Senaat, uit hun ambt gezet op beschuldiging van corruptie. Tot nieuwe voorzitter werd gekozen Pius Anyim, een 39-jarige advocaat zonder politieke ervaring. Anyim werd door deze benoeming de derde man in de officiële hiërarchie van Nigeria, na de president en de vice-president.

Splitsing in grootste partij, de Alliantie voor Democratie

Op het congres op 1 november 2000 van de derde partij van Nigeria, de Alliantie voor Democratie, viel deze partij uiteen in twee facties. Een factie onder leiding van de voormalige presidentskandidaat Olu Falae koos Yussuf Mamman tot voorzitter. De andere en de grootste factie onder leiding van minister voor Justitie Bola Ige, koos Ahmed Abdulkadir tot voorzitter. De partij had haar machtsbasis in het hoofdzakelijk door Yoruba bewoonde zuidwesten van Nigeria.

Voormalig presidentskandidaat doodgeschoten

De zakenman en voormalig presidentskandidaat Layi Balogun werd op 7 december 2000 door een groep gewapende mannen in zijn woonhuis doodgeschoten. Over het motief voor de moord, tastte de politie nog in het duister. De daders waren voortvluchtig. Balogun was familie van de zittende president Obasanjo.

Nieuwe kabinetswijziging

Op 30 januari 2001 ontsloeg president Obasanjo een aantal ministers wier prestaties als ondermaats werden beoordeeld. Het betrof de ministers voor respectievelijk gezondheidszaken, onderwijs, politiezaken, sport, landbouw, cultuur, milieu, vrouwen- en jeugdzaken, en de minister voor de federale hoofdstad Abuja. De minister voor gezondheidszaken was al enige tijd mikpunt van openlijke kritiek sinds de langdurige staking in de gezondheidszorg.

Maansverduistering leidt tot brandstichtingen

Moslimjongeren in de noordelijke steden Maiduguri en Barma staken op 2 januari 2001 tientallen hotels en bars in brand. Gedurende de hele avond was de paramilitaire politie in deze steden in gevecht met groepen jongeren. De acties werden gemotiveerd door de maansverduistering van die avond. De onzedelijke activiteiten die in de etablissementen bedreven zou worden zou volgens een leider van een van de jeugdbenden tot de maansverduistering geleid hebben.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verwoeste wijk wordt herbouwd

Het bestuur van de deelstaat Lagos maakte op 9 december 1999 plannen bekend voor de wederopbouw van de wijk Ajegunle, waar eerder dat jaar gevechten waren uitgebroken tussen Yoruba en Ijaw. De directeur van de staatsprojectontwikkelingsmaatschappij, John Antonio, zei dat de Wereldbank en andere internationale financiers bij het project betrokken zouden zijn. De bouw van tienduizend nieuwe huizen in de wijk zou deel uitmaken van een oorlog tegen armoede en verval.

Overstromingen bij Tsjaadmeer

Bij de zwaarste regenval sinds dertig jaar was het Tsjaadmeer eind december 1999 zo

buiten zijn oevers getreden dat 25.000 mensen hun huis moesten verlaten. Het bestuur van de deelstaat Borno vroeg op 27 december de federale overheid om hulp voor de opvang van de ontheemden, omdat de ramp de draagkracht van de deelstaat te boven ging. De deelstaatminister voor huisvesting, Ahmed Asheme, zei dat veel van de ontheemden alles wat zij bezaten hadden verloren door de overstroming.

Nigeria bestempeld als 'het meest corrupte land ter wereld'

Aluminiumsmelterij consequent bestolen

In een interview met *This Day* verklaarde president Obasanjo op 8 april 2000 dat de aluminiumsmelterij ALSCON in de zuidoostelijke deelstaat Akwa Ibom voor bijna 600 miljoen euro bestolen was door de achtereenvolgende militaire regimes. De aanleg van de smelterij had ruim 3 miljard euro gekost, de federale overheid was voor 70 procent eigenaar. De smelterij was sinds juni 1999 gesloten wegens geldgebrek en had zelfs nooit op maar een kwart van de capaciteit gewerkt. In het vraaggesprek zei Obasanjo dat de achtereenvolgende militaire regimes in totaal vele miljarden verduisterd hadden.

Abacha-clan verduisterde 3,5 miljard euro

Op 13 juli 2000 werd uit Zwitserland een eerste terugbetaling verricht van ongeveer 65 miljoen euro uit de bevroren tegoeden van de Abacha-clan van de vorige president, die ongeveer 650 miljoen euro bedroegen. Dergelijke uit de staatskas verduisterde bedragen bevonden zich ook in Luxemburg en in Liechtenstein. Deze banktegoeden waren bevroren, maar de waarde ervan werd niet bekendgemaakt. De regerende president Obasanjo schatte het totale verduisterde bedrag op 3,5 miljard euro. Hij noemde de verduistering: 'stelen van de armen om hen nog armer te maken'.

Onafhankelijke commissie tegen corruptie ingesteld

President Obasanjo installeerde op 27 september 2000 een onafhankelijke commissie van toezicht onder leiding van voormalig opperrechter Mustapha Akambi. Nieuwe wetgeving maakte het niet melden van pogingen tot omkoping, tot een strafbaar feit. Iedereen, inclusief de president, zou aan onderzoek met betrekking tot corruptie onderworpen kunnen worden.
Kort tevoren had Tranparency International Nigeria tot het 'meest corrupte land ter wereld' uitgeroepen.

Algemene staking tegen verhoging benzineprijs

De vakcentrale Nigeriaans Arbeidscongres (NLC) riep op 6 juni 2000 een algemene staking uit tegen de verhoging van de benzineprijs. Deze was op 1 juni met 50 procent verhoogd om, naar de regering verklaarde, de oliesector te dereguleren. Protesten tegen deze verhoging hadden bewerkstelligd dat de prijsverhoging werd teruggebracht tot 25 procent, maar ook daarmee nam de vakbeweging geen genoegen. De verhoging was een eenzijdige beslissing geweest van de president, en werd algemeen in verband gebracht met een lening van het Internationaal Monetair Fonds van 2,25 miljard gulden. De prijsverhoging zou samenhangen met de aangekondigde privatisering van de nationale olie-industrie.
Na een lange vergadering die de gehele nacht duurde, werd een akkoord bereikt tussen de president en de vakcentrale. De verhoging werd teruggebracht tot 10 procent. Daarmee kostte een liter benzine aan de pomp 22 naira = ca. vijftig cent per liter. De staking werd op 13 juni beëindigd. De president, die de dag tevoren al zijn excuses had aangeboden aan het Nigeriaanse volk, werd door leden van het parlement na deze nederlaag 'aangeschoten wild' genoemd.

Parlementsgebouw Maiduguri in brand gestoken

Op 24 oktober 2000 werden vier vakbondsleiders in de deelstaat Borno gearresteerd, nadat zij geprotesteerd hadden tegen onder andere het uitblijven van de betaling van loon aan ambtenaren. De vier werden beschuldigd van het organiseren van een illegale bijeenkomst. Ambtenaren van de deelstaat hielden op 26 oktober een demonstratie tegen deze arrestatie, waarbij het tot gevechten met de politie kwam en het parlementsgebouw in de hoofdstad Maiduguri in brand werd gestoken. De aanwezige parlementsleden werden het gebouw uit gejaagd. De deelstaat had al twee maanden geen loon meer betaald. Onderwijzend personeel en artsen in de deelstaat waren daarom in staking gegaan.

JUSTITIE

Generaal pardon voor ter dood veroordeelden

Op 4 januari 2000 werd na het kabinetsberaad bekendgemaakt dat president Obasanjo een generaal pardon had uitgevaardigd voor ter dood veroordeelden die al meer dan twintig jaar op de uitvoering van hun vonnis wachtten. Het pardon diende gezien te worden als een gebaar van barmhartigheid, en niet als een aankondiging van het afschaffen van de doodstraf. De doodvonnissen voor mensen die minder dan twintig jaar gewacht hadden, werden omgezet in levenslange gevangenisstraf.

Dorp in gevecht met politie

Op 8 juli 2000 kwamen bij gevechten tussen de politie en bewoners van het dorp Evwreni in het Nigerdeltagebied 32 mensen om het leven, onder wie 7 politiemensen. Volgens dorpsbewoners was een patrouille van de politie het dorp binnengereden en had het vuur op de bewoners geopend. De lezing van de politie was dat de patrouille door dorpelingen was overvallen. De onrust werd in verband gebracht met de moord op een traditioneel hoofd van het dorp in januari 2000, maar niet met de strijd rond de oliewinning in het desbetreffende gebied.

Obasanjo verklaart de oorlog aan misdaad en geweld

Bij het kabinetsberaad van 19 juli 2000 nam president Obasanjo het toezicht op de politie op zich, in een poging het toenemende vaak etnisch gemotiveerde geweld in het land tot staan te brengen. De politie was de afgelopen jaren niet in staat gebleken zich te verweren tegen gewapende roversbenden en tegen burgerwachtgroepen die op gewelddadige wijze het recht in eigen handen namen. De politie zou gedecentraliseerd worden via een indeling in twaalf zones, en er zou voor het eerst in zeven jaar, actief geworven worden voor nieuwe agenten en de politietraining zou geïntensiveerd worden. De directe aanleiding voor de 'oorlogsverklaring' aan geweld en misdaad was het optreden van burgerwachten in Lagos, dat in de dagen voorafgaande aan de beslissing, dertig mensenlevens had gekost. Ook de steeds vaker voorkomende ongelukken bij diefstal van olie uit pijpleidingen in het Deltagebied, was een zorg.

Leger blijft in Lagos patrouilleren

Het bestuur van de deelstaat Lagos gaf op 10 november 2000 toestemming tot permanente patrouille door het leger in de stad, ter versterking van de politie, die eerder machteloos was gebleken tegen etnische rellen en plunderingen door gangstergroepen. De aanleiding tot het besluit was de moord op twee bankiers door gewapende overvallers in Victoria, enkele dagen tevoren. Het bestuur drong er bij de centrale regering op aan dat Lagos een eigen politiemacht zou krijgen in plaats van de door de centrale regering ingestelde politiemacht.

GEZONDHEID EN ZORG

Vaccin tegen HIV onbetrouwbaar verklaard

Een commissie van deskundigen, ingesteld door een parlementaire onderzoekscommissie, bestempelde op 12 september 2000 een in Nigeria ontwikkeld vaccin tegen aids, als 'tot nader order onbetrouwbaar'. Het vaccin zou bestaan uit bloedpreparaten van HIV-patiënten die op onbekende wijze gemengd werden en als vaccin waren toegediend aan HIV-negatieve mensen. De Nigeriaanse onderzoeker Jeremiah Abalaka stelde dat hij zichzelf met een dergelijk vaccin had geïnjecteerd en daardoor immuun zou zijn geworden voor het HIV-virus. Het vaccin zou ook met goed gevolg zijn toegediend aan soldaten.

Cholera-epidemie in Kano

Begin november 2000 waren zeker al veertig mensen in de deelstaat Kano omgekomen door cholera. De epidemie was twee maanden tevoren uitgebroken in de districten Ungogo en Nasirawa. Een woordvoerder van het ministerie van Gezondheid kondigde op 2 november 2000 aan dat de centrale regering vaccins en speciaal opgeleid medisch personeel naar de getroffen gebieden had uitgezonden. De plaatselijke bevolking weet het uitbreken van de ziekte aan de slechte sanitaire voorzieningen in de deelstaat.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Symbolische begrafenis Saro-Wiwa

Activisten van de beweging voor het voortbestaan van het Ogoni-volk (MOSOP) begroeven op symbolische wijze op 24 april 2000, Tweede Paasdag, de oprichter van de beweging, de schrijver Ken Saro-Wiwa. Saro-Wiwa was onder het bewind van Abacha in november 1995 opgehangen. De huidige regering had geweigerd de stoffelijke resten voor de ceremonie vrij te geven. De plechtigheid in zijn geboortedorp Bane werd voorgegaan door zijn zoon Ken Wiwa. Er waren duizenden mensen bij aanwezig, ook van buiten de kring van de Ogoni-beweging,.

Herdenking executie Saro-Wiwa eindigt in gevechten

Onenigheid onder leden van de Beweging voor het Voortbestaan van het Ogoni-volk (MOSOP) leidde tot gevechten na afloop van de herdenkingsdienst voor Ken Saro-Wiwa en acht andere activisten. De dienst werd gehouden ter gelegenheid van de vijfde verjaardag van de executie op 11 november 1995. Tegenstanders van de symbolische herbegrafenis van Saro-Wiwa, die op 24 april 2000 had plaatsgevonden, hielden een demonstratie die uitliep op een bloedige confrontatie. Er vielen drie doden bij dit treffen. De voorzitter van MOSOP verklaarde na de gebeurtenis dat de overgrote meerderheid van de Ogoni-bevolking voor vreedzame actie was en zou blijven.

Hoorzitting over schendingen mensenrechten

President Obasanjo was op 23 oktober 2000 bij de opening van de zitting van de Onderzoekscommissie betreffende Schendingen van de Mensenrechten, demonstratief aanwezig zonder iets te zeggen. 'Het woord is aan de mensenrechtenonderzoekers', was Obasanjo's commentaar. De commissie was opgezet in navolging van de Zuid-Afrikaanse Waarheids- en verzoeningscommissie, en zou oorspronkelijk de ontsporingen vanaf de eerste staatsgreep in januari 1966 onderzoeken. Al spoedig bleek dat er zoveel zaken aan de orde zouden moeten komen, dat in eerste instantie de schendingen vanaf de militaire staatsgreep van 1983 aan de orde gesteld zouden worden. Verwacht werd dat onder andere de bij een bomaanslag gedode journalist Dele Giwa, het overlijden in gevangenschap van presidentskandidaat Moshood Abiola en de executie van de schrijver Ken Saro-Wiwa en acht andere Ogoni-activisten aan de orde zouden komen.
Bij de eerste hoorzitting op 24 oktober vertelde kapitein Sadiq Usman Suleiman over zijn vier jaar durende gevangenschap in een hut zonder ventilatie in Jalingo. Een jaar had hij aan handen en voeten vastgeketend gezeten. Hij was beschuldigd van deelnemen aan een complot tegen de militaire president Abacha in 1995. Oorspronkelijk zou hij standrechtelijk geëxecuteerd worden, maar het vonnis was omgezet in 25 jaar gevangenisstraf. Met de dood van de dictator was er een einde aan zijn detentie gekomen. Een van de mannen die hem gemarteld had, zat als toehoorder in de zaal.
De voorzitter van de Commissie, voormalig opperrechter Chukwudifu Oputa, zei bij de opening van de zitting dat het streven van de Commissie eerder verzoening dan bestraffing zou zijn.

Generaals beschuldigd van moordcomplot

De Onderzoekscommissie betreffende Schendingen van de Mensenrechten hoorde op 6 december 2000 Oladipo Diya, de voormalige tweede man onder dictator Abacha. Op 13 december 1997 zou er een bomaanslag op hem uitgevoerd zijn, naar zijn zeggen op last van Abacha. De oud-generaals Ishaya Bamayi, Jeremiah Useni, Ibrahim Sabo (voormalig hoofd van de militaire inlichtingendienst) en majoor Hamza Al-Mustapha, het hoofd van Abacha's persoonlijke veiligheidsdienst, waren bij dat complot betrokken geweest. Oladipo Diya was ongedeerd gebleven omdat de bom pas was afgegaan in zijn auto nadat hij al was uitgestapt bij het vliegveld van Abuja. Volgens Oladipo Diya was zijn begrafenis al geregeld. Diya werd later zelf beschuldigd van het plannen van een staatsgreep tegen Abacha. De oud-generaals ontkenden de beschuldiging, majoor Al-Mustapha gaf deze toe. De zitting verliep uiterst rumoerig, en de voorzitter moest enkele malen het publiek tot rust manen door met arrestatie van aanwezigen te dreigen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Staatsbezoek Amerikaanse president

Tijdens een drie dagen durend bezoek aan Nigeria kondigde de Amerikaanse president Clinton op 27 augustus 2000 in een toespraak tot zakenlieden, een versteviging aan van de economische banden tussen de Verenigde Staten en Nigeria. Import uit Nigeria zou in de VS in de toekomst vrij van heffingen zijn. Dat zou met name de export

van cacao, katoen, traditionele kleding en mineralen bevorderen, naast de petroleum die 95 procent van de export van Nigeria uitmaakte. Clinton verklaarde dat deze maatregel effectiever zou zijn dan het kwijtschelden van de lopende schuld. Clinton beloofde wel dat wanneer president Obasanjo zijn economische hervormingen zou doorzetten, de regering van de VS zou ijveren voor verlichting van de schuldenlast.
Na afloop van het bezoek verklaarde president Obasanjo dat het van groot belang was dat de VS nu bevriend was met Nigeria. Het land had een slechte naam gekregen door militaire dictatuur, corruptie, fraude en drugssmokkel, maar het zou in de naaste toekomst vooruitgang boeken. Volgens Obasanjo maakte het voor de naam van Nigeria niet uit dat Clinton niet lang meer president zou zijn: een goede indruk op de president van de VS zou hoe dan ook investeerders aanmoedigen. De landbouw, speciaal de maïs-, katoen en sojateelt zou van Amerikaans onderzoek kunnen profiteren. Obasanjo zag het bezoek van Clinton als een impuls voor het proces van democratisering, dat evenwel nog een lange weg te gaan had.

(Vorige berichten pag. 372/2 - 2000)

INTERNATIONAAL

WHO: 'Psychische ziektes belangrijke doodsoorzaak'

Ongeveer 400 miljoen mensen lijden wereldwijd aan een psychische of neurologische ziekte, variërend van Alzheimer en epilepsie tot depressies. Dat cijfer publiceerde de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op 9 januari 2001 bij de lancering van een wereldwijde campagne met als doel het wegnemen van mythen en stigma's rondom psychische en neurologische ziektes.
De WHO begon de campagne omdat ze verwachtte dat deze ziektes in 2020 de tweede doodsoorzaak zouden vormen, na hart- en vaatziektes. In 2000 was het nog de vijfde doodsoorzaak. Dr. Derek Yach van de WHO: 'Deze campagne is nodig omdat psychische en neurologische ziektes een belangrijke oorzaak zijn voor instabiliteit in gezinnen en samenlevingen en leiden tot een groot verlies van productiecapaciteit.'
De WHO meldde verder dat in 2000 elf procent van de ziektegevallen een neurologische of psychische ziekte was. Dat aantal zou oplopen tot veertien procent in 2020. De WHO: 'Het goede nieuws is dat de behandeling van psychische ziektes geen dure infrastructuur vraagt.' Verder voegde de WHO er aan toe dat in 70 procent van de gevallen de zieke geheel kon herstellen, mits de behandeling tijdig zou beginnen.

VN: 'Productie hard drugs neemt af'

De productie van heroïne en cocaïne is het afgelopen decennium sterk afgenomen. Steeds minder landen produceren de grondstoffen voor deze harddrugs. Dat stelde het VN-Bureau voor Drugsbeheersing en Misdaadpreventie op 22 januari 2001 in haar Millenniumrapport.
De productie van cocaïne was van 1992 tot 1999 met twintig procent gedaald, terwijl de opiumproductie alleen al in 1999 met zeventien procent daalde. De productie nam vooral af in Bolivia, Pakistan, Laos en Thailand. Opvallend was dat die productie zich niet verplaatste naar andere landen. Pino Arlacchi, algemeen directeur van het VN-Bureau: 'Het idee dat de productie in het ene land toeneemt als je die in een ander land tegengaat, wordt niet ondersteund door de trend van de afgelopen jaren.' De belangrijkste producenten van coca-bladeren bleven Colombia en Peru, terwijl 90 procent van de opiumproductie zich concentreerde in Afghanistan en Myanmar.
Tegenover de teruglopende productie van heroïne en cocaïne stond volgens het VN-Bureau een snelle toename van de productie van amfetaminen, zoals XTC.
Het VN-Bureau stelde verder in haar rapport dat er wereldwijd 180 miljoen drugsgebruikers waren van vijftien jaar en ouder. Dit was 4,2 procent van de wereldbevolking. Cannabis was met 144 miljoen gebruikers verreweg de populairste drug. Hierop volgen amfetaminen (29 miljoen gebruikers), cocaïne (14 miljoen gebruikers) en opiaten (13,5 miljoen gebruikers).

Hevige rellen bij bijeenkomst Wereldeconomisch Forum

Het Wereldeconomisch Forum hield eind januari 2001 haar jaarlijkse bijeenkomst in het luxueuze Zwitserse ski-oord Davos. Captains of Industry, politici en wetenschappers kwamen daar zes dagen bijeen om te praten over het thema 'Overbruggen van verschillen'. Belangrijkste onderwerpen waren de gevolgen van de afnemende groei van de Amerikaanse economie en de gevolgen van de val van de technologiefondsen op de aandelenbeurzen.
Kritiek was er vooral op de globalisering van de economie, die het Wereldeconomisch Forum voorstond. Die kritiek was niet alleen buiten te horen, maar ook tijdens de conferentie zelf. De Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki: 'Als mensen hier praten over globalisering, dan hebben ze het over een wereld die in tweeën is gedeeld. Er is een structurele kloof van armoede. Aan de ene kant van de kloof staan de machtigen en rijken, aan de andere kant staan de machtelozen en armen.' Mbeki waarschuwde ook voor de gevolgen van de globalisering voor de werkgelegenheid, het milieu en traditionele leefgemeenschappen.

Critici stelden dat het Wereldeconomisch Forum een van de machtigste instituten ter wereld was, waar de elite onderling uitmaakte hoe de wereldeconomie er uit zou zien. Om het elitaire imago te doorbreken, had het Wereldeconomisch Forum 36 belangen- en actiegroepen voor haar bijeenkomst uitgenodigd. Velen van hen weigerden echter te komen. Thilo Bode, directeur van Greenpeace: 'Ik denk dat de meerderheid van de Captains of Industry meer interesse heeft voor de afkoeling van de Amerikaanse economie dan voor het broeikaseffect.' Pierre Sané, secretaris-generaal van Amnesty International: 'Degenen die de macht hebben, leven in een andere wereld dan die waarin wij leven.'

Zwitserland had een enorme politiemacht op de been gebracht om demonstranten te stoppen. Honderden demonstranten werden al aan de grens teruggestuurd, terwijl Davos hermetisch was afgesloten. Desondanks braken er ernstige ongeregeldheden uit in onder andere Bern en Zürich. Auto's werden in brand gestoken, er werd met stenen gegooid en Amerikaanse winkels werden vernield. De politie trad op met traangas, het waterkanon en rubber kogels.
Het Zwitserse optreden werd fel bekritiseerd omdat het niet mogelijk was om vreedzaam te protesteren tegen het Wereldeconomisch Forum. Claude Smadja, directeur van het forum, verdedigde echter het politieoptreden: 'Ze hebben besloten de wet te overtreden, dan moeten ze ook de consequenties dragen.'

(Vorige berichten pag. 714/1 e.v. - 1998)

Aflevering nr. 3162

BELGIË
Regularisatie illegalen dreigt te mislukken 86
Rondslingerende dossiers Dutroux-zaak 87
Hoge Raad voor de Justitie in de fout 88
Onthutsende beeld over mishandeling van vee 88
Vergunning voor oven Drogenbos van tafel 88
Belgische wapenhandelaar in Iraanse cel 88

BOLIVIA
Crisis om prijsverhoging drinkwater 106
Etnisch geweld om grensconflict 106
Indianen vormen politieke partij 106
Milieuramp door lekkende olieleiding 108

CHILI
De zaak-Pinochet vervolgd 108
Adviseur Pinochet burgemeester van Santiago 109
Gat in ozonlaag dwingt tot binnenblijven 109

CHINA
Vermoedelijk originele documenten over Tiananmen-bloedbad uitgelekt 116
Eerste minister Anson Chan treedt af 117
Acht executies wegens mensenhandel 117

DENEMARKEN
Denen zeggen 'Nee' tegen euro 90
Autonomie-referendum in april 91

EUROPESE UNIE
Plan voor oprichting civiele interventiemacht 69
Voorstel voor opvang vluchtelingen 70
Gedragscode voor behoorlijk bestuur 70
Verdere afschaffing paspoortcontroles 70
Top van Nice bijna mislukt 71
Handvest Europese grondrechten 72
Rekenkamer kritisch over besteding EU-gelden 77
Groen licht voor verlaagde dieselaccijnzen 77
Regels voor handel via internet 77
EU investeert in onderzoek zeldzame ziekten 78
Nieuwe vangstbeperking zes vissoorten 78
Herkomst-etiket voor donorbloed 78
IEurokorps krijgt leiding van KFOR 79
Nieuw EU-pact met ACS-landen 79
Overeenkomst liberalisering textielhandel 80
Sacharovprijzen toegekend 82
Liberalisering postmarkt afgezwakt 83

FILIPPIJNEN
Val van president Estrada. Aantreden van president Arroyo 118

INDONESIË
President Wahid beschuldigd van corruptie 120
Gevechten op de Molukken laaien op 120
Aanhoudende onrust in Atjeh 120

INTERNATIONAAL
Psychische ziektes belangrijke doodsoorzaak 131
VN: 'Productie hard drugs neemt af' 131

KONGO, DEM. REP.
Kabila decentraliseert regeringsinstituties 122
Kabila inaugureert overgangsparlement 122
President Kabila in paleis neergeschoten 123
Parlement steunt benoeming presidentszoon Joseph Kabila 124

KROATIË
Kroatisch-Amerikaanse oefeningen tijdens Joegoslavische verkiezingen 92
EU beëindigt wapenembargo tegen Kroatië 92
Servische president Kostunica bezoekt Zagreb in kader EU-conferentie 92

LUXEMBURG
Aftreden van groothertog Jean. Opgevolgd door Henri. 93
Parlement eens over liberalisering energiemarkt 93
Premier Juncker relativeert belang bankgeheim 94

MOLDOVA
Parlement ontbonden na uitblijven van resultaat presidentsverkiezingen 94
Tienduizend vrouwen uit Moldova in prostitutie in het buitenland 94

NEDERLAND
Veel slachtoffers bij cafébrand in Volendam 84
Kalsbeek nieuwe staatssecretaris van Justitie 84
Aangifte tegen vader Máxima 84
Kamer eist beter functioneren NS 84
Rigoureuze maatregelen gekke-koeienziekte 85

NIGERIA
Etnisch geweld om invoering sharia 125
Ministers wisselen van taak 128
Voormalig presidentskandidaat doodgeschoten 128
Nieuwe kabinetswijziging 128
Overstromingen bij Tsjaadmeer 128
Nigeria bestempeld als 'het meest corrupte land ter wereld' 129
Hoorzitting over schendingen mensenrechten 130
Staatsbezoek Amerikaanse president 130

OEKRAÏNE
Ministerswisselingen 95
Rusland zal gasschuld van meer dan 1,4 miljard dollar herstructureren' 96
EU verstrekt lening voor nucleaire reactors 96
Zwarte-zeevloot samen met Rusland, maar ook nauwere band met NAVO 97

OOSTENRIJK
Twee FPÖ-ministers stappen op 98
Ramp met kabeltrein kost 155 mensen het leven 98
Akkoord over compensatie joodse slachtoffers 98
Meesterwerken Klimt terug naar joodse eigenaar 99
UMTS-veiling verloopt rustig 99
Rusland tegen Oostenrijkse aansluiting NAVO 99

OOST-TIMOR
Inspectieteam VN bezoekt West-Timor 121
Oost-Timor wil eind 2001 onafhankelijk worden Indonesië geeft VN geen toestemming militairen te verhoren 122

PERU
President Fujimori ten val gebracht 110
Terugkeer van oud-president Garcia 111
Internationale rechtspraak erkend 111
Vierduizend verdwijningen sinds 1980 111

RUSSISCHE FEDERATIE
Meer bevoegdheden overheid in Tsjetsjenië 100
Schulden en oorlogsbuit blijven heikel punt in relatie met Duitsland 100
Rusland krijgt stemrecht Raad van Europa terug 100

SLOVENIË
Eeinde aan twee maanden politieke chaos 101
EU-rapport gematigd optimistisch over Sloveense toetreding 102

VERENIGDE STATEN
Clinton geeft toe meineed te hebben gepleegd 112
George W. Bush treedt aan als president 112
Energiecrisis in California 113
Greenspan: 'Economische groei bijna nihil' 113
FBI rondt Los Alamos-onderzoek af 114
Succesvolle test met star wars-technologie 114

WIT-RUSLAND
Protestmars oppositie uiteengejaagd 103
Inval bij onafhankelijke pers bekritiseerd 103
'Wit-Rusland maakt vakbonden monddood' 103
Loekasjenko wil leger versterken 103
Vriendschapsverdrag met Cuba ondertekend 103

IJSLAND
President Grimsson bezoekt Canada 104
Albright verstevigt banden met IJsland 104

ZWITSERLAND
Zwitsers verwerpen limiet aantal buitenlanders 104
Zwitserland biedt zigeuners excuses aan 104
Holocaustfonds geeft 316.000 mensen uitkering 104
Roth wordt nieuwe president Nationale Bank 105

uitgever:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NEDERLAND

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kamer vindt emancipatiebeleid zwaar onvoldoende

Een ruime meerderheid van de Tweede Kamer kraakte op 5 februari 2001 het Meerjarenbeleidsplan Emancipatie van staatssecretaris Verstand van Sociale zaken. PvdA, D66, CDA, GroenLinks en SP meenden dat zij te veel onderzoek liet doen en te weinig met concrete voorstellen kwam. Volgens de Kamerleden bereikten veel maatregelen, zoals onbetaald ouderschapsverlof of het recht om in deeltijd te mogen werken, alleen hoogopgeleide tweeverdieners. Aan de positie van laagopgeleide en met name allochtone vrouwen besteedde Verstand te weinig aandacht, vond de Kamer.

Toch minder vrijheid bij verbouwen eigen woning

Na kritiek van zowel gemeentelijke bestuurders als welstandscommissies besloot staatssecretaris Remkes van Volkshuisvesting woningeigenaren toch niet de vrije hand te geven bij verbouwingen aan hun woning. Op 6 februari 2001 stuurde hij een nieuwe wettelijke regeling naar de Tweede Kamer, waaruit bleek dat voor de meeste verbouwingen aan de voorkant van panden toch een vergunning nodig zou blijven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

ABP belegt meer in buitenlandse aandelen

Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP), dat de pensioenen verzorgde voor ruim twee miljoen ambtenaren en werknemers in het onderwijs, kondigde op 9 februari 2001 aan voor 35 miljard gulden (ca. 15,9 miljard euro) meer in buitenlandse aandelen te gaan beleggen. Het ABP was nog niet zo lang daarvoor gedwongen om voornamelijk in Nederland in staatsobligaties te beleggen. Het fonds zei in twee jaar zijn beleggingen in aandelen te willen opvoeren tot meer dan de helft van zijn vermogen van 330 miljard gulden (ca. 150 miljard euro). Het ABP was het op een na grootste pensioenfonds ter wereld.
Prof. J. Frijns, directeur vermogensbeheer van ABP, erkende dat extra aandelenbeleggingen gepaard zouden gaan met meer risico's. Begin 2001 had het ABP 42 procent van zijn vermogen in aandelen van bedrijven belegd. Dat moest naar 52 procent per eind 2003. Aan het begin van de jaren '90 was het percentage aandelenbeleggingen als gevolg van overheidsrestricties maximaal 15. Het pensioenfonds werd in 1996 verzelfstandigd. De hogere rendementen op aandelen – naar verwachting van Frijns twee tot drie procent meer dan op vast renderende obligaties – moesten een wal opwerpen tegen de stijgende pensioenverplichtingen van het fonds tegenover de (ex-)overheids- en onderwijswerknemers. Het benodigde kapitaal voor de toegezegde pensioenen zou naar schatting van het ABP elk jaar met vijf à zes procent omhooggaan. Hogere pensioenpremies boden geen soelaas om het vermogen op te krikken, aldus Frijns, want die waren niet eens voldoende om de pensioenen van de huidige 65-plussers te betalen.

JUSTITIE

Proces tegen Kris J. begonnen

In Amsterdam begon op 5 februari 2001 het proces tegen een belangrijke informant van justitie, Kris J., die zijn positie misbruikt zou hebben om samen met corrupte ambtenaren duizenden kilo's cocaïne naar Nederland te smokkelen.
De rechtbank verwierp het pleidooi van de advocaat van de verdachte, C. Korvinus, om het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk in de vervolging te verklaren. Korvinus achtte het een politiek proces.
Kris J. was de man die volgens justitie door de Haarlemse rechercheurs Langendoen en Van Vondel begin jaren '90 werd opgeleid als 'groei-informant'. Hij bracht met de agenten grote partijen hasj op de markt in ruil voor informatie over criminele collega's. Toen deze methode doordrong tot de top van de Amsterdamse politie en justitie, werd eind 1993 het IRT-team ontbonden.
In 2000 werd Kris J. opgepakt na een onderzoek dat door de Tweede Kamer was afgedwongen. Een Kamercommissie onder leiding van de latere staatssecretaris van Justitie Ella Kalsbeek concludeerde in 1999 dat de informant niet alleen hasj maar ook minstens 15.000 kilo cocaïne had ingevoerd.
Begin februari stelde justitie dat de landelijke recherche er niet in geslaagd was bewijzen voor deze beschuldigingen te vergaren. Officier van justitie G. Sta stelde dat er wat betreft het begin van de jaren '90 'geen wettig en overtuigend bewijs voor J.'s betrokkenheid bij de invoer van één gram cocaïne' was. Justitie wilde Kris J. wèl vervolgen voor latere drugstransporten zoals een in 1999 onderschepte partij van 1.200 kilo cocaïne. De Tweede Kamer eiste uitleg waarom in allerlei documenten de invoer van de 15.000 kilo cocaïne wel als feit werd aangenomen. Volgens Sta berustte dat louter op getuigenverklaringen.

Getwist over cijfers toegelaten asielzoekers

Het ministerie van Justitie verwierp op 8 februari 2001 de conclusie van enkele onderzoekers dat veel meer asielzoekers een verblijfsvergunning kregen dan de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) al jaren beweerde. *NRC Handelsblad* publiceerde die dag de uitkomsten van een onderzoek van N. Doornbos en C. Groenendijk van het Centrum voor Migratierecht aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Zij onderzochten alle asielaanvragen uit de jaren 1995, 1996 en 1997. Bijna de helft daarvan werd uiteindelijk gehonoreerd met een verblijfsvergunning en zeventien procent zat nog in de procedure. Volgens Justitie en IND deugden de onderzoeksmethoden niet. Volgens de IND hadden Doornbos en Groenendijk er geen rekening mee gehouden dat sommige vergunningen slechts tijdelijk waren. De IND wees er ook op dat in de periode 1995-1997 veel Bosniërs en Iraniërs naar Nederland kwamen, die direct een verblijfsstatus kregen.
Oppositiepartij CDA had al langere tijd kritiek op de onderzoeksmethoden die de IND hanteerde, aldus Kamerlid Joop Wijn. De IND keek naar het aantal beslissingen per jaar, niet naar de uiteindelijke resultaten van individuele asielaanvragen. Omdat op één aanvraag meerdere beslissingen werden genomen, konden de cijfers sterk afwijken.

Dader schietpartij op school krijgt vijf jaar cel

De achttienjarige Turks-Koerdische Ali D. werd op 13 februari 2001 door de rechtbank in Den Bosch veroordeeld tot vijf jaar celstraf, wegens een schietpartij in december in zijn school De Leijgraaf in Veghel. Het Openbaar Ministerie had acht jaar geëist. Hoewel Ali tijdens de schietpartij nog minderjarig was, vroeg justitie de rechtbank met succes hem als een volwassene te berechten, wat

mogelijk was als kinderen van zestien jaar of ouder een zeer ernstig delict pleegden. Bij de schietpartij raakten een docente en vier leerlingen gewond. De vader van de veroordeelde zou hebben aangedrongen op liquidatie van een jongen die met de zus van Ali D. naar Turkije was gereisd, waardoor de eer van de familie was aangetast. Deze achtergrond maakte een discussie los onder rechters en publiek of er bij berechting van misdaden rekening gehouden moest worden met de religieuze of culturele achtergrond van verdachten. De vader was al veroordeeld tot acht jaar gevangenisstraf, maar was in beroep gegaan. Hij ontkende dat hij zijn zoon tot de schietpartij had aangezet.

ONDERWIJS

Tienduizenden jongeren zonder diploma van school

Ook in het schooljaar 1999-2000 hebben tienduizenden jongeren zonder diploma de school verlaten, zo moest het ministerie van Onderwijs op 6 februari 2001 toegeven. Het beleid om alle jongeren een diploma te laten behalen, was mislukt. De gemeenten registreerden 39.900 voortijdige schoolverlaters, drie procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs. Het ministerie wees er wel op dat veel uitvallers later weer naar school gingen. In het schooljaar 1999-2000 gold dat voor 35 procent van de voortijdige schoolverlaters.
In het middelbaar beroepsonderwijs en in de volwasseneneducatie lag het aantal uitvallers drie keer zo hoog als in het voortgezet onderwijs. Dit kwam volgens het ministerie doordat leerlingen in het beroepsonderwijs vaak niet meer leerplichtig waren en al een vbo- of mavo-diploma op zak hadden. Maar die diploma's waren in de visie van het ministerie onvoldoende om aan werk te komen.
De 25 grootste gemeenten kregen samen 48 miljoen gulden (ca. 21,8 miljoen euro) voor 'sociale integratie en veiligheid', waarvan het grootste deel naar bestrijding van vroegtijdige schooluitval zou gaan.

LANDBOUW

Wetgeving en beleid biologische landbouw

De plantaardige biologische productie en verwerking werd in 1991 vastgelegd en beschermd in wetgeving van de Europese Unie. Voor de dierlijke productie werd op 24 augustus 2000 Europese wetgeving van kracht. Wetgeving op het gebied van genetisch gemodificeerde organismen was reeds op 24 augustus 1999 in werking getreden.
De controle op biologische landbouwproductie, verwerking en handel werd in Nederland uitgevoerd door de controleorganisatie Skal. De gecontroleerde biologische producten waren herkenbaar aan het EKO-keurmerk en de gecontroleerde biologisch-dynamische producten aan het Demeter-keurmerk.

De volgende punten werden in normen en wetgeving opgenomen:
• Voor de bemesting moet gebruik worden gemaakt van dierlijke mest, compost, stikstofbindende gewassen en enkele natuurlijke producten. Kunstmest is niet toegestaan.
• Dierlijke mest mag niet meer dan 170 kg stikstof (N) per jaar per ha toevoegen.
• Vruchtwisseling moet toegepast worden, natuurlijke resistentie in planten en dieren dient bevorderd te worden en natuurlijke plaagbestrijders om ziekten en plagen tegen te gaan moeten gebruikt worden. Chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen zijn geheel verboden.
• Dieren dienen veel ruimte te hebben, hokken moeten met stro gevuld zijn en dienen een buitenuitloop te hebben. Couperen en snavel-kappen is niet toegestaan.
• Medicijnen mogen in de veehouderij alleen worden toegepast ter bestrijding van ziekten en dus niet preventief. Standaard toevoeging van medicijnen in het voer en groeihormonen zijn verboden.
• Genetische modificatie is verboden.

Normen voor biologisch zaaizaad en pootgoed

De EU-verordening voor biologische landbouw gaf aan dat er geen gentech-rassen gebruikt mochten worden. Al het zaaizaad en pootgoed moest biologisch vermeerderd zijn. Biologische boeren mochten, indien geen biologisch vermeerderd zaad voorhanden was, na toestemming van Skal vooraf, niet-ontsmet (blank), gangbaar zaad gebruiken. Deze mogelijkheid zou in 2004 komen te vervallen.

Groenfondsen

Rabobank Nederland verwachtte in 2001 meer dan één miljard gulden (ca. 450 miljoen euro) van beleggers te ontvangen. Biologische landbouw was één van de 'groene' terreinen waarin belegd kon worden. Voor biologische boeren en verwerkers was het mogelijk om tegen lage rente (1 tot zelfs 1,5 procent lager) te lenen. Het rentevoordeel voor beleggers bedroeg circa 0,75 procent.

Overheidsbeleid

Uit de rijksbegroting voor 2001 bleek dat het kabinet met diverse fiscale maatregelen duurzame landbouw wilde stimuleren. Dat zou o.a. gebeuren door middel van vrijstelling voor de overdrachtsbelasting en de Duurzame Ondernemers Aftrek (DOA). Verder konden bedrijven in aanmerking komen voor bestaande investeringsregelingen zoals de VAMIL (de regeling voor willekeurige afschrijving van milieu-investeringen) en de Milieu-Investeringsaftrek (MIA) en voor garantie door het Borgstellingsfonds. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij meldde in haar beleidsnota over biologische landbouw in de periode 2001 tot 2004 dat in totaal 106 miljoen gulden (ca. 48 miljoen euro) gereserveerd zou worden voor de DOA.

In 2000 was het aantal biologische bedrijven met 14 procent gestegen (van 1216 naar 1390). Dat was minder dan de groei van 25 procent in 1999. Anderzijds was er in 2000

De biologische landbouw in cijfers
(1 januari 2001)

Aantal biologische bedrijven	1390
percentage van totaal aantal bedrijven (totaal aantal bedrijven = 93.820)	1,48
Aantal hectare biologisch	27.820
percentage van totaal landbouwareaal (totaal aantal ha. = 2.000.000)	1,39
Aantal gecertificeerde bedrijven	1121
Aantal bedrijven in omschakeling	270
Verdeling van de bedrijven per sector:	
Tuinbouw	23,3
Fruitteelt	5,1
Akkerbouw	24,7
Veehouderij	43,3
Overig (onder andere paddestoelen en plantgoed)	3,7

In de biologische landbouw waren veel gemengde bedrijven. Deze verdeling gaf de hoofdactiviteit aan van de bedrijven. Het totale biologische landbouwareaal werd geschat op basis van een gemiddelde bedrijfsoppervlakte van twintig ha.

lang onduidelijkheid over de 'omschakelingsregeling'. De regeling zou eerst uiterlijk in april 2000 opengesteld worden, maar ging uiteindelijk op 23 september van start. Toen de regeling op 23 november weer gesloten werd, bleken 431 aanvragen ingediend te zijn. Er werd voor 7.315 ha omschakelingssubsidie aangevraagd voor grond die nog niet biologisch bewerkt werd en voor 4.978 ha voor grond die al wel biologisch werd bewerkt. In maart 2001 zou duidelijk worden of alle aanvragen gehonoreerd werden.

Biologische fruitsector meest milieuvriendelijk

Het Centrum voor landbouw en milieu te Utrecht (een onafhankelijke, ideële stichting die met onderzoek, advies en bemiddeling een duurzame land- en tuinbouw wil bevorderen) heeft de milieuprestatie van gangbare, milieukeur en biologische fruitteelt gemeten. Dat bleek uit een onderzoek dat in september 2000 werd gepubliceerd. De milieubelasting was het laagst bij de biologische fruitteelt. Voor het thema natuur en landschap presteerden de milieukeurteelt en de biologische teelt beide beter dan de gangbare.

Biologische landbouw multifunctioneel

In 2000 stopten iedere dag zes agrarische bedrijven. Strenge milieueisen en de lage prijzen voor agrarische producten waren voor veel bedrijven aanleiding om op zoek te gaan naar alternatieve bestaansvormen. Het aantal zorgboerderijen (boerderijen die tevens een soort sociale werkplaats zijn), agro-toeristische bedrijven en 'natuurboerderijen' groeide. Biologische boeren waren vanouds actief in deze branches. In 2000 waren er van de 199 zorgboerderijen 88 biologisch (44 procent) en van de 3.500 agrotoeristische bedrijven waren er 125 à 150 biologisch (3,6 à 4,2 procent). Veel grond van de overheid of natuurbeschermingsorganisaties werd door biologische boeren beheerd. Zo was tien procent van de landbouwgrond van Natuurmonumenten biologisch. Volgens een ruwe schatting van Staatsbosbeheer was van haar landbouwgrond ook tien procent biologisch.

Verwerkers en bereiders

Het aantal verwerkers en bereiders groeide in het jaar 2000 met 94 bedrijven, een groei van 12,6 procent. Onder bereiders verstond Skal de industriële en ambachtelijke bereiders, de importeurs en de dienstverlenende bedrijven. Onder de laatste 38 bedrijven die zich sinds oktober 2000 hadden aangemeld, bevonden zich vooral slagerijen (10), groente- en fruitverwerkers (8) en brood- en banketbakkers.

- De afzet van de biologische slagerij de Groene Weg was in 2000 twintig procent hoger dan in 1999. De scherpe toename was te danken aan de introductie van voorverpakt vlees in de supermarkt.
- SoFine Foods produceerde biologische tofu met de bekende merken SoFine, De Morgenstond en De Vuurdoop. De laatste vijf jaar was de omzet van SoFine ieder jaar gegroeid, onder andere door het bevoorraden van supermarkten in Nederland en andere landen van de Europese Unie.
- Het vriesversbedrijf Oerlemans bracht begin 2000 een nieuwe biologische lijn op de markt: Bio Unique. Oerlemans had al tien jaar ervaring met de verwerking van biologische groente. De omzet van biologische vriesversproducten bedroeg in 2000 ongeveer 27,5 miljoen gulden (ca. 12,5 miljoen euro).
- In juli 2000 had zuivel- en voedingsconcern Koninklijke Wessanen 51 procent van de aandelen van het Franse Distriborg overgenomen, waardoor het concern volgens het jaarverslag de Europese marktleider werd op het gebied van biologische voedingsmiddelen.
- Campina Melkunie was met de merken Zuiver Zuivel, het Groene Land en De Groene Koe marktleider op het gebied van biologische zuivelproducten. In de supermarkten werd in 2000 voor ongeveer 46 miljoen gulden (ca. 21 miljoen euro) aan biologische zuivelproducten van alle merken omgezet.

Gevolgen BSE-crisis

De crisis rond de gekkekoeienziekte (BSE) had grote gevolgen voor de omzet van vleesvervangers. In november 2000 bijvoorbeeld werden er 30 procent meer vleesvervangers op basis van soja en tofu verkocht dan in dezelfde periode een jaar eerder. Volgens marktonderzoeksbureau GfK in Dongen was er in 2000 voor 60 miljoen gulden (ca. 27,2 miljoen euro) aan alternatieven voor vlees verkocht. Dat was een stijging van 22 procent.

Weinig vertrouwen in kwaliteit levensmiddelen

De Nederlandse consument heeft weinig vertrouwen in de kwaliteit van vlees, fruit en andere voedingsmiddelen. Dat bleek uit een in november 2000 uitgevoerd voedingsveiligheidsonderzoek van het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL). Bijna de helft van de consumenten, 46 procent, was het oneens met de stelling dat ons voedsel nog nooit zo veilig was als nu. Van de consumenten was 86 procent bereid om een gulden extra te betalen voor elke kilo gegarandeerd BSE-vrij rundvlees. Tien procent van de ondervraagden liet weten te overwegen vaker of alleen nog maar vlees, zuivel en fruit van biologische oorsprong te kopen. Buiten de Randstad lag dat percentage nog hoger: zeventien procent. Op 1 januari 2001 maakte 60 procent van de consumenten zich zorgen over BSE, aldus een onderzoek van het NIPO.

EKO-aanbod Nederlandse supermarkten

Uit het jaarlijks onderzoek van Greenpeace en Milieudefensie in 2000 over het aanbod aan EKO-producten bleek dat het aandeel kruidenierswaren bij de top vier supermarkten ongeveer gelijk was. Albert Heijn had het grootste assortiment brood en kant-en-klare maaltijden, terwijl Konmar, Nieuwe Weme en Vomar groter waren in groente, fruit en vlees. Het aantal producten schommelde gemiddeld rond de 90.

De gegevens in bovenstaand artikel zijn ontleend aan 'Eko-Monitor' nr. 10/2001 van het Platform Biologica.

Ingrijpende maatregelen tegen mond- en klauwzeerepidemie

Na de uitbraak van het zeer besmettelijk mond- en klauwzeer in Groot-Brittannië op 21 februari 2001 nam minister Brinkhorst van Landbouw onmiddellijk maatregelen. Zeven verdachte landbouwbedrijven die onlangs Brits vee hadden ingevoerd, werden een dag later geblokkeerd.
Op 21 februari had de Europese Commissie al een Europees exportverbod voor Brits vee, vlees en melkproducten afgekondigd. Vanaf 24 februari gold een vervoersverbod naar en van verdachte bedrijven. Alle ingevoerde dieren zouden preventief vernietigd worden. Er werd ook een verzamelverbod voor markten en veilingen voor schapen in-

gesteld. Alle naar schatting 15.000 'even-hoevigen' (schapen, varkens, geiten) die na 24 januari vanuit Groot-Brittannië waren ingevoerd, zouden worden afgevoerd voor onderzoek.

(Vorige berichten pag. 84/1 e.v. - 2001)

BELGIË

BINNENLAND

Klacht Vlaams Blok tegen wet op intrekking subsidie ongegrond

Het Arbitragehof verwierp op 7 februari 2001 een klacht van het Vlaams Blok inzake de wet die stopzetting van overheidsfinanciering voor een partij mogelijk maakte, als die partij 'vijandig staat tegenover de rechten en vrijheden die gewaarborgd worden door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en de aanvullende protocollen bij dat verdrag'. Het Blok had betoogd dat de beslissing over het intrekken van subsidie door een niet-onafhankelijke commissie van politici werd genomen. Het Arbitragehof stelde echter dat een getroffen partij altijd beroep kon instellen bij het Hof van Cassatie.

Brede steun voor vergroting gewestelijke bevoegdheden

Na de Vlaamse en de Waalse regering stemde op 20 februari 2001 ook een ruime meerderheid van het Frans gemeenschapsparlement in met het Lambermont-bis-akkoord voor vergroting van de bevoegdheden van de gewesten. Daarmee was het akkoord er definitief door.

De Senaat had op 15 februari ingestemd met afschaffing van de heffing van drie procent over gemeentelijke inkomsten, waarop veel kritiek was geweest omdat dit de lagere overheden waarschijnlijk ongeveer 2,3 miljard frank (ca. 60 miljoen euro) aan inkomsten zou schelen.

De crisis in de Volksunie als gevolg van de onenigheid over het akkoord bleef in februari voortbestaan. De partijraad kon het niet eens worden over de datum voor het kiezen van een nieuwe partijvoorzitter, na het aftreden van Geert Bourgeois, die het akkoord een verraad van vele Vlaamse eisen achtte. Fons Borginon, de ondervoorzitter, werd aangewezen als interim-voorzitter.

Het Lambermont-bis-akkoord

De regionalisering van de Gemeentewet en de Provinciewet vormt de hoofdschotel van het Lambermont-bis-akkoord. Deze wetten blijven vanaf 1 januari 2002 wel bestaan maar de drie gewesten kunnen deze vanaf die datum wijzigen, zij het niet op alle punten. Een federale Gemeentewet en een federale Provinciewet zullen in afgeslankte vorm blijven bestaan.

De Sint-Michielsstaatshervorming (1922-1993) voorzag al in de regionalisering van de Gemeente- en Provinciewet, maar dat principebesluit werd niet uitgevoerd. De Franstaligen wensten de Vlaamse overheid niet volledig de regie te geven over de Vlaamse faciliteitengemeenten en dan met name over de zes randgemeenten rond Brussel waar Vlamingen (nog) de meerderheid van de bevolking uitmaakten. Vlaamse politici wilden het Brusselse Gewest niet de bevoegdheid voor de organisatie van het lokale bestuur geven als niet vooraf de vertegenwoordiging van de Vlamingen in de gemeenteraden en schepenencolleges was geregeld. Het Lambermont-bis-akkoord werd mogelijk dankzij de echte of vermeende waarborgen die op dit punt gegeven werden.

De gewesten staan al in voor de algemene financiering van de gemeenten en provincies. Daartoe werden in 1988-1989 het Gemeentefonds en het Provinciefonds geregionaliseerd. De gewesten verstrekken de lagere overheden ook subsidies en andere financiële steun voor de gewestelijke opdrachten die zij (moeten) uitvoeren.

Het bestuurlijk toezicht op de provincies en de gemeenten kent drie uitzonderingen: het toezicht op de gemeenten van het Duitse taalgebied, de zes randgemeenten rond Brussel, Komen-Waasten en Voeren zijn een federale bevoegdheid gebleven. Volgens het Lambermont-bis-akkoord worden de gewesten bevoegd voor de organisatie van de provinciale en gemeentelijke instellingen, inclusief de regelgeving inzake de benoeming en salariëring van burgemeesters en schepenen en de gemeentelijke volksraadpleging. De gewesten kunnen een gemeenteraad uitbreiden of inkrimpen, het schepenencollege afschaffen en de burgemeester rechtstreeks laten verkiezen.

De Pacificatiewet van 9 augustus 1988 wordt buiten de regionalisering gehouden. Die wet kwam indertijd tot stand na de vernietiging van de benoeming van José Happart tot burgemeester van Voeren. Deze wet bevat regels die enkel van toepassing zijn in de zes Vlaamse randgemeenten rond Brussel, in Voeren en in Komen-Waasten, met clausules over de talenkennis van ambtenaren, de rechtstreekse verkiezing van de schepenen en de OCMW-raadsleden en de consensusregel in het schepencollege. Een College van Gouverneurs houdt bestuurlijk toezicht in Voeren en Komen-Waasten.

De federale overheid blijft bevoegd voor de organisatie van politie en brandweer maar gemeentelijke reglementen voor de verkeersveiligheid en het schoonhouden van openbare ruimten vallen straks wel onder de gewesten.

De federale overheid blijft ook bevoegd voor de arbeidsvoorwaarden en pensioenen van het gemeente- en provinciepersoneel, evenals voor de regels voor het bijhouden van de burgerlijke stand. Bij de benoeming en afzetting van de provinciegouverneurs, de gouverneur en de vicegouverneur van Brussel, de adjunct-gouverneur van Vlaams-Brabant en de (adjunct-)arrondissementscommissarissen geldt een vetorecht voor de federale regering.

Ondervoorzitter Vlaams Blok tot aftreden gedwongen

Roeland Raes werd op 27 februari 2001 gedwongen zijn functie als ondervoorzitter van het Vlaams Blok op te geven, na opmerkingen in het Nederlandse programma *Netwerk* waarin hij feiten inzake de uitroeiing van de joden door de nazi's in twijfel trok. Het partijbestuur distantieerde zich van zijn opmerkingen, die een enorme deining veroorzaakten. Studenten en verscheidene Vlaamse politici eisten ook dat Raes zijn zetel in de Raad van Bestuur van de Gentse universiteit zou opgeven. Studenten ondernamen al eerder actie om Raes uit het bestuur te weren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Groot verzet onder ambtenaren tegen Copernicusplan

Zevenduizend ambtenaren van de federale ministeries, aangesloten bij de vakbonden ACOD en CCOD, protesteerden op 13 februari 2001 in Brussel tegen het Copernicusplan van minister van Ambtenarenzaken Luc Van den Bossche. Het plan over de hervorming van de federale openbare diensten zou volgens de ambtenaren uitdraaien op het wegsaneren van veel arbeidsplaatsen op de laagste niveaus (drie en vier). Ook hadden zij bezwaren tegen de veel te hoge lonen voor ongeveer 400 topambtenaren, terwijl de overige 60.000 ambtenaren al in zes jaar geen loonsverhoging hadden gehad.

Meer dan tienduizend ambtenaren hadden in de voorafgaande weken overal in het land informatievergaderingen over het Copernicusplan bijgewoond. De ambtenaren waren ook bezorgd over het feit dat promotie naar topfuncties voor hen onmogelijk werd, omdat de regering vond dat topfuncties voortaan moesten worden bekleed door mensen met ervaring in directies van bedrijven.

Op 5 februari had het kabinet een koninklijk besluit goedgekeurd om ambtenaren op niveau drie en vier vanaf 55 jaar met 'verlof'

te sturen, als zij op hun 60e in theorie twintig jaar voor de overheid gewerkt zouden hebben. Het wachtgeld in die vijfjarige vakantieperiode zou 85 procent van het nettoloon bedragen. Deze Vut-regeling was in principe vrijwillig.

Actie tegen geweld bij OCMW's

Maatschappelijk werkers van OCMW's (openbare centra voor maatschappelijk welzijn) van 117 gemeenten in Vlaanderen hielden op 27 februari 2001 hun deuren gesloten, uit solidariteit met hun collega's in Lier, waar een maatschappelijk werker half januari werd aangevallen met een mes. 'Sociale diensten van de OCMW hebben zowat overal in Vlaanderen te maken met een stijgende agressiviteit', zei Paul Van Gorp, algemeen secretaris van het OCMW van Antwerpen, waar al speciale veiligheidsmaatregelen voor de medewerkers waren doorgevoerd.
De agressie varieerde van scheldpartijen en beledigingen tot het beschadigen van meubilair of computers, bedreigingen en het slaan van medewerkers.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingbetalers gedupeerd

Minister Reynders van Financiën moest op 4 februari 2001 toegeven dat de terugbetaling van tienduizenden veel te hoge belastingaanslagen vier maanden vertraging had opgelopen door 'informaticaproblemen'. Veel mensen kwamen hierdoor in financiële moeilijkheden. Een groot deel betrof aanslagen die wel een miljoen frank (ca. 20.000 euro) te hoog lagen. De Volksunie had becijferd dat dit de overheid, omdat zij ook geen rente betaalde, minstens drie miljard frank (ca. 70 miljoen euro) opleverde.

Chartermaatschappij BIA failliet

De Belgische chartermaatschappij Brussels International Airlines (BIA) werd op 13 februari 2001 door de rechtbank van koophandel in Brussel failliet verklaard. De BIA-directie weet het bankroet onder meer aan de 'constante tegenwerking' door het Bestuur der Luchtvaart. Op 2 februari had BIA de Belgische Staat gedagvaard en compensatie geëist voor de geleden schade, die op een half miljard frank (ca. 10 miljoen euro) werd geschat.

'Antwerpen moet eerst bezuinigen'

De Vlaamse minister van Binnenlandse aangelegenheden Sauwens eiste op 20 februari 2001 dat de stad Antwerpen acht miljard frank (ca. 200 miljoen euro) zou besparen. Pas daarna zou hij bereid zijn om samen met de stad verder te werken aan het herschikken of kwijtschelden van een deel van de zware schuldenlast van de stad. Hij wilde dat de gemeente een meerjarenplanning met batig saldo zou voorleggen, na een kerntakendebat enkele diensten zou schrappen en op het OCMW (sociale dienst) zou bezuinigen.

VBO kritisch over nieuwe opzet exportbevordering

Het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) gaf op 21 februari 2001 een verklaring uit, waarin het verbijstering uitsprak over de structuur van het nieuwe agentschap voor buitenlandse handel, dat de Belgische export moest promoten. De gewesten zouden voortaan de dienst uitmaken bij dit agentschap, opvolger van de vroegere federale Belgische Dienst voor de Buitenlandse Handel (BDBH).
Het VBO geloofde niet dat het een slagvaardige organisatie kon worden omdat bedrijven niet meer rechtstreeks met het agentschap in contact mochten treden en belangrijke handelsmissies voortaan afhankelijk zouden worden gemaakt van instemming van alle partijen. 'In geen enkel ander land worden de bevoegdheden van de centrale overheid inzake exportpromotie in die mate beperkt', aldus het VBO.

Eurominikits belasting- en premievrij

Minister van Sociale zaken Frank Vandenbroucke stemde er op 21 februari 2001 mee in dat werkgevers geen sociale premies hoefden te betalen over de belastingvrije eurominikits die zij de laatste twee weken van dit jaar aan hun werknemers cadeau konden doen. Het ging om sets van euromunten ter waarde van 500 frank (ca. 12,4 euro), die bedrijven als eindejaarsgeschenk aan hun personeel konden geven. Voorwaarde was wel dat alle werknemers van het bedrijf de europakketjes kregen en dat dit niet ten koste van traditionele vergoedingen zou gaan.
In totaal zouden eind 2001 vijf miljoen eurominikits in omloop worden gebracht, waarvan dus een deel via de bedrijven. De rest zou gewoon te koop zijn, onder meer bij banken. Voor de eurotransporten en het ophalen van franken bij banken en winkels rekende de politie vanaf november 2001 op 1,4 miljoen overuren.

Plannen voor modernisering spoor

In februari 2001 werd een voorzichtig begin gemaakt met de discussie over modernisering van het spoor, in het kader van het nieuwe tienjaren-investeringsplan van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS). Een 'interkabinettenwerkgroep', die zich moest buigen over het investeringsplan voor de NMBS, kwam op 22 februari voor het eerst bijeen om een compromis te vinden tussen de wensenlijstjes en prioriteiten van verscheidene overheden, waarvan in de NMBS-plannen soms weinig terug te vinden was. In de aanloop naar die belangrijke vergadering bepleitte de Waalse regering dat de afgesproken 60/40-verdeelsleutel voor spoorinvesteringen gehandhaafd zou worden (60 procent van de federale investeringen in Vlaanderen, 40 procent in Wallonië). Veel Vlaamse politici meenden dat de Waalse regering een groter deel van de kosten zelf moest dragen. Half maart moest de werkgroep een advies klaar hebben.

ONDERWIJS

Onderhandelingen onderwijs-CAO lopen vast

De onderwijsvakbonden lieten op 13 februari 2001 weten dat zij niet over de voorstellen van minister van Onderwijs Marleen Vanderpoorten wensten te onderhandelen. Ze beschuldigen Vanderpoorten ervan met bedragen te goochelen. Er zou in 2001 en volgende jaren geen sprake zijn van 27 miljard (ca. 670 miljoen euro) maar van slechts 10 miljard frank (ca. 250 miljoen euro) extra voor het onderwijs. De minister haalde haar extra geld immers uit de gewone toekomstige begrotingen voor het onderwijs.
Voor 2001 en 2002, de periode van de nieuwe onderwijs-CAO, zou in feite slechts 2,5 miljard frank (ca. 60 miljoen euro) ter beschikking worden gesteld, wat zelfs 100 miljoen (ca. 2,5 miljoen euro) minder was dan de middelen die al waren toegezegd vóór het vastlopen van de onderhandelingen in december 2000, aldus de vakbonden. De bonden wezen erop dat de door hen gevraagde loonsverhoging van drie procent

België

over de komende twee jaar alleen al 6,7 miljard frank (ca. 170 miljoen euro) zou kosten. Ze waren wel bereid die loonsverhoging, waarmee de minister nog lang niet had ingestemd, te spreiden over de periode 2001-2003 maar niet tot in de jaren 2004 en 2005.

LANDBOUW

Cursus voor veehandelaren die dieren mishandelen

Na uitzending in enkele Europese landen van een documentaire met schokkende beelden over dierenmishandeling op Belgische veemarkten, kondigde minister Jaak Gabriëls van Landbouw op 1 februari 2001 aan een cursus 'Verantwoord omgaan met dieren' in te voeren voor degenen die zich schuldig maakten aan het mishandelen van dieren. Voor de negen in de film geïdentificeerde brute veehandelaren zou een overgangsregeling in het leven worden geroepen. Zij kregen onmiddellijk weer een vergunning als zij maar beloofden later de cursus te volgen.

Varkensstapel wordt als eerste ingekrompen

Het Vlaams parlement keurde op 21 februari 2001 het decreet over de vrijwillige afbouw van de varkensstapel goed. De CVP-fractie, van oudsher pleitbezorger van de belangen van boeren, vond dat het decreet te laat kwam en dat er te weinig geld voor werd uitgetrokken (in 2001 één miljard frank, ca. 20 miljoen euro). De CVP bepleitte afbouw van alle veestapels, maar de regering meende dat bij de varkensfokkers moest worden begonnen omdat daar het mestoverschot voor de grootste problemen zorgde.

Maatregelen tegen mond- en klauwzeer

Op 28 februari, een week nadat in Groot-Brittannië de eerste besmettingen met mond- en klauwzeer werden vastgesteld, vaardigde het Belgische kabinet enkele maatregelen uit om verspreiding van de epidemie in België te voorkomen. Eind februari was dankzij het Europese registratiesysteem Animo bekend dat na 1 februari minstens 2.000 Britse schapen en geiten waren ingevoerd. De regering verordonneerde dat al deze dieren preventief vernietigd moesten worden, stelde een vervoersverbod in, sloot voor minstens een week alle veemarkten en kondigde tot 19 maart een algemeen slachtverbod af. Boeren zouden gecompenseerd worden voor het verlies van zieke en preventief geruimde dieren, evenals slachthuizen voor alle dieren die voor 24 februari aan hen geleverd waren.

NATUUR EN MILIEU

Verzet tegen uitstel ecotax

Vier milieufederaties begonnen op 27 februari 2001 bij de Brusselse rechtbank van eerste aanleg een procedure tegen het uitstel van de ecotaxwetgeving. In december 2000 had minister van Financiën Didier Reynders in het Staatsblad aangekondigd dat de overgangsperiode voorzien in de ecotaxwetgeving werd verlengd. Het ging om de periode waarbinnen een vrijstelling van de ecotax gold als bepaalde recycling-doelstellingen werden gehaald. De Bond Beter Leefmilieu, Inter-Environnement Wallonie, Inter-Environnement-Bruxelles en de Brusselse Raad voor het Leefmilieu meenden dat de minister niet het recht had op eigen houtje een wet te wijzigen. Alleen het parlement kan dat, stelden zij. Vooral het uitblijven van statiegeld om het aantal wegwerpflessen terug te dringen, was de organisaties een doorn in het oog.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Brusselse Raad voor Wetenschapsbeleid ingesteld

Op 26 februari 2001 werd de Raad voor Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geïnstalleerd. Deze raad zou aan de Brusselse universiteiten meer onderzoek in samenwerking met het bedrijfsleven moeten stimuleren, via wetgeving, studies en aansluiting bij Europese doelstellingen. Voor 2001 beloofde de Brusselse regering 821 miljoen frank (ca. 20,4 miljoen euro) voor wetenschappelijk onderzoek ter beschikking te stellen.

(Vorige berichten pag. 86/1 e.v. - 2001)

ARMENIË

Armenië

BINNENLAND

Demonstranties tegen president

Enkele duizenden demonstranten kwamen op 4 november 2000 voor de tweede keer in korte tijd in de hoofdstad Jerevan bijeen om het aftreden van president Robert Kotsjarjan te eisen. De president werd er onder andere van beschuldigd dat hij de armoede in het land niet echt had bestreden. Asjot Manoetsjarjan, een leider van de Unie van Socialistische Krachten die de demonstratie had georganiseerd, zei in een toespraak dat er een verband was tussen de gewapende aanval op het parlement een jaar eerder en de kwestie Nagorno-Karabach. Twee belangrijke politici die in het parlement waren doodgeschoten, waren volgens hem tegenstanders geweest van een plan het conflict over Karabach op te lossen door gebiedsruil tussen Armenië en Azerbeidzjan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Overleg met Rusland over Nagorno-Karabach

De presidenten van Rusland en Armenië bespraken op 26 september 2000 in Moskou manieren om het conflict over Nagorno-Karabach op te lossen. Zij ondertekenden ook een nieuw vriendschapsverdrag. De Armeense banden met Rusland waren al jaren heel goed in vergelijking met die van de andere voormalige sovjetrepublieken met het vroegere centrum. President Vladimir Poetin zei volgens Russische persbureaus dat hij de gesprekken tussen Armenië en Azerbeidzjan over Karabach die in 1999 waren gehouden, verwelkomde. Hij zei echter ook dat Rusland niet de macht had een oplossing af te dwingen. Ongeveer 35.000 mensen waren omgekomen tijdens de oorlog over Karabach, totdat er in 1994 een wapenstilstand van kracht werd.

Huis van Afgevaardigden VS stemt niet over genocideresolutie

Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden zag op 19 oktober 2000 onder sterke druk van president Bill Clinton af van het in stemming brengen van een resolutie die de massamoord op Armeniërs door de Turken in de periode 1915-1923 als genocide bestempelde. Volgens Armeniërs waren er toen ongeveer anderhalf miljoen mensen omgekomen. Turkije, een belangrijke militaire bondgenoot en handelspartner van de Verenigde Staten, was woedend over de resolutie. Men vond dat er destijds geen sprake was van genocide op Armeniërs. De Turkse ex-premier Tansu Ciller had onder

meer gezegd dat in geval de resolutie zou worden aangenomen, haar land een reden zou vinden om Amerikaanse militaire vliegtuigen op de Turkse basis Incirlik aan de grond te houden. Die vliegtuigen werden gebruikt om in Noord-Irak te patrouilleren.
Op 26 oktober demonstreerden in de Armeense hoofdstad Jerevan ongeveer 2.000 studenten tegen het niet in stemming brengen van de resolutie door het Huis van Afgevaardigden. Zij boden bij de Amerikaanse ambassade een petitie aan.

Franse erkenning van genocide op Armeniërs

Armenië juichte op 18 januari 2001 bij monde van een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken een besluit van het Franse parlement toe waarin werd vastgesteld dat er wel degelijk sprake was geweest van genocide. Turkije riep uit woede over het Franse besluit zijn ambassadeur uit Parijs terug. Turkije had het ook moeilijk met een besluit van de gemeenteraad van Parijs om in januari een monument op te richten ter nagedachtenis van de slachtoffers van wat de Armeniërs als genocide beschouwden. Een woordvoerder van het Turkse ministerie van Buitenlandse zaken zei op 30 januari dat het Parijse besluit de Frans-Turkse betrekkingen verdere schade zou toebrengen. Eerder was al een Turks contract met een Franse firma over de levering van een satelliet opgezegd. Ook zouden Franse bedrijven aan Turkije geen graan meer mogen leveren.

Kotsjarjan vraagt Turkse excuses

President Robert Kotsjarjan liet op 1 februari weten dat hij alleen maar verontschuldigingen wilde van Turkije voor wat hij noemde de 'genocide' van 1915. Hij zei dat Armenië niet per se schadeloosstelling wilde.

(Vorige berichten pag. 526/1 e.v. - 2000)

AZERBEIDZJAN

BINNENLAND

Oppositiepartijen alsnog toegelaten tot verkiezingen

De Centrale Kiescommissie liet op 8 oktober 2000 weten dat zij acht van de negen oppositiepartijen die eerder van deelname aan de parlementsverkiezingen op 5 november waren uitgesloten, weer zou toelaten. Onder de eerder niet toegelaten partijen waren twee van de grootste, de Nieuwe Gelijkheidspartij (M) en de Azerbeidzjaanse Democratische Partij (ADP). De uitsluiting was eerder door westerse landen, waaronder de Verenigde Staten, scherp bekritiseerd. De voorzitter van de kiescommissie, Mazachir Panachov, zei dat men had besloten de acht partijen weer toe te laten na een verzoek daartoe van president Hajdar Alijev. Eén partij bleef uitgesloten van deelname omdat zij zich volgens de kiescommissie al te zeer had bezondigd aan het vervalsen van handtekeningen voor de registratie.

Regerende partij wint bekritiseerde verkiezingen

De verkiezingen van 5 november werden door internationale organisaties alom als oneerlijk beschouwd. De regerende Nieuw Azerbeidzjaanse Partij (YAP) van president Hajdar Alijev won volgens voorlopige resultaten de meeste van de 25 zetels die werden toegewezen volgens een systeem van kieslijsten met evenredige vertegenwoordiging en meer dan de helft van de honderd zetels die volgens het districtenstelsel werden verdeeld. Dat zou de partij de mogelijkheid bieden de parlementsvoorzitter aan te wijzen, die de president automatisch zou opvolgen in geval van diens aftreden. De zoon van president Alijev, Ilham, stond aan het hoofd van de kieslijst van de YAP en werd gezien als een waarschijnlijke kandidaat voor de functie van parlementsvoorzitter.
De definitieve uitslag gaf de regeringspartij 75 van de 125 parlementszetels, terwijl 21 zetels naar de overige partijen gingen. De grootste partij na de regeringspartij werd het Volksfront van Azerbeidzjan (AKC) met zes zetels. De overblijvende 29 zetels gingen naar onafhankelijke afgevaardigden.

De Nieuwe Gelijkheidspartij en de Azerbeidzjaanse Nationale Onafhankelijkheidspartij (AMIP), die beide slechts twee zetels hadden behaald, bekritiseerden de uitslag en wilden protestbijeenkomsten houden.
Op 18 november protesteerden duizenden demonstranten tegen de uitslag in het centrum van de hoofdstad Bakoe. Ook waren er protestdemonstraties in verscheidene provinciesteden. Sommige oppositiepartijen zeiden dat ze het nieuwe parlement zouden boycotten en zich zouden beraden of ze hun zetels wel formeel zouden innemen.

Uitslagen parlementsverkiezingen (5 november 2000)

partij	zetels	percentage
Nieuw Azerbeidzjaanse Partij YAP	75	62,3
Volksfront van Azerbeidzjan AKC	6	11,0
Partij voor Burgersolidariteit CSP	3	6,4
Azerbeidzjaanse Communistische Partij AKP	2	5,3
Nieuwe Gelijkheidspartij M	2	4,9
Azerbeidzjaanse Nationale Onafhankelijkheidspartij AMIP	2	3,9
Azerbeidzjaanse Liberale Partij ALP	-	1,3
Azerbeidzjaanse Democratische Parti ADP	-	1,1
Alliantie voor het Heil van Azerbeidzjan ASA	1	1,0
Sociale Welvaartspartij SPP	1	-
Moederlandpartij MP	1	-
Ana Vatan AV	1	-
Joerddasj-partij YP	1	-
Niet-partijgebonden afgevaardigden	29	-
AMDP	1	-

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Oorlogsveteranen beëindigen demonstraties

Veteranen van de oorlog in Nagorno-Karabach beëindigden op 21 februari 2001 hun demonstraties voor een verdubbeling van hun staatspensioen, maar zeiden dat ze hun strijd voor hogere uitkeringen zouden voortzetten. Ongeveer 40 politieagenten en meer dan 20 veteranen waren gewond geraakt in botsingen op straat in de hoofdstad Bakoe die twee dagen eerder waren begonnen. De politie sloot het hoofdkwartier van de Vereniging voor Karabachveteranen, waar zo'n 400 demonstranten zich hadden verschanst. De autoriteiten hadden de vereniging beschuldigd van illegale commerciële activiteiten en hadden de opheffing gelast.

JUSTITIE

Moordenaars van bondgenoot president veroordeeld

Een rechtbank veroordeelde op 21 februari 2001 twee mannen tot levenslang en vijf anderen tot lange gevangenisstraffen wegens

moord op Zija Boenjatov in 1997. Boenjatov was parlementslid en een van de leiders van de partij van president Hajdar Alijev, de Nieuw Azerbeidzjaanse Partij (YAP). Hij gold als een belangrijk medestander van de president. De rechtbank was van mening dat de beklaagden banden hadden met de door Iran gesteunde militante moslimorganisatie Hezbollah.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek president Poetin

De Russische president Vladimir Poetin beëindigde op 10 januari 2001 zijn eerste bezoek aan Azerbeidzjan. Hij had aangedrongen op meer militaire samenwerking met Azerbeidzjan en zag kennelijk geen reden om de strenge visaregels in te voeren die Moskou eerder had ingesteld met Georgië. President Poetin werd vriendelijk ontvangen ondanks eerdere kritiek van president Hajdar Alijev op het feit dat Rusland Armenië had gesteund in het conflict over Nagorno-Karabach. In die kwestie werd tijdens het bezoek van Poetin blijkbaar geen vooruitgang geboekt.

Bezoek secretaris-generaal NAVO George Robertson

Secretaris-generaal van de NAVO George Robertson beëindigde op 17 januari 2001 bezoeken aan Armenië en Azerbeidzjan. Hij benadrukte bij een ontmoeting met journalisten in de Azerbeidzjaanse hoofdstad Bakoe dat goede betrekkingen met de NAVO een goede relatie met Rusland niet in de weg hoefden te staan. De NAVO had zijn Partnership for Peace programma opgezet om tot samenwerking met voormalige communistische staten te komen. Armenië en Azerbeidzjan waren echter niet uitgenodigd lid te worden van de NAVO. De Armeense president Robert Kotsjarjan had eerder gezegd dat Armenië, dat als pro-Russisch gold, de samenwerking met de NAVO zou intensiveren, maar niet uit was op toetreding. De Azerbeidzjaanse minister van Buitenlandse zaken Vilajat Goelijev zei dat toetreding van zijn land tot de NAVO een 'lange termijnvooruitzicht' was.

Armenië en Azerbeidzjan lid van Raad van Europa

De Raad van Europa verwelkomde op 25 januari 2001 Armenië en Azerbeidzjan als leden, waarbij de hoop werd uitgesproken dat de toelating zou bijdragen aan het einde van het dertien jaar oude conflict over Nagorno-Karabach. President Hajdar Alijev hield een harde rede voor de raad, waarin hij Armenië de schuld gaf van het conflict en de rest van de wereld opriep handelend op te treden. De Armeense president Robert Kotsjarjan zei dat het conflict slechts binnen een groter regionaal kader kon worden opgelost. Het conflict brak uit in 1988 en duurde tot een wapenstilstand werd bereikt in 1994.

(Vorige berichten pag. 527/1 e.v. - 2000)

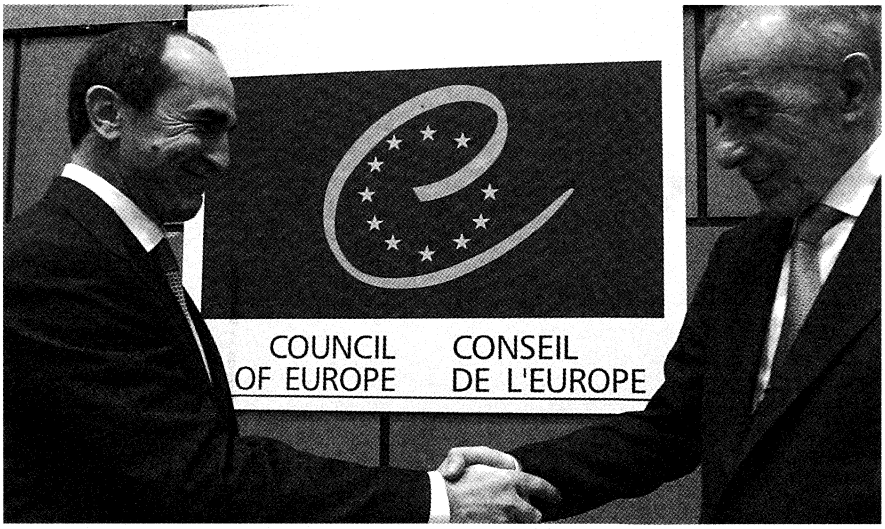

Op 25 januari 2001 zijn Armenië en Azerbeidzjan in Straatsburg lid geworden van de Raad van Europa. De presidenten Robert Kotsjarjan (l) en Hajdar Alijev schudden elkaar bij deze gelegenheid de hand. *(foto ANP)*

BULGARIJE

BINNENLAND

Sterfgevallen en bosbranden door hittegolf

Begin juli 2000 deed zich in het land een hittegolf voor, waarbij de temperaturen opliepen van 38 graden Celsius in de hoofdstad Sofia, de hoogste temperatuur die daar in 112 jaar gemeten werd, tot 43 graden in andere delen van het land. Enkele honderden personen moesten tegen de hitte worden behandeld en een vijftal kwam om. Tevens braken op verschillende plaatsen bosbranden uit, die werden bestreden met inzet van het leger. Ook ging een klein deel van de oogst door de verschroeiende hitte verloren.

Commotie rond verboden afluisterpraktijken

Eind juli 2000 onderbrak het parlement zijn zomerreces en ontbood premier Ivan Kostov om verantwoording af te leggen over afluisterpraktijken, die aan het licht waren gekomen door de ontdekking van microfoontjes in het appartement van de hoofdofficier van Justitie Nikola Filtsjev.
Minister van Binnenlandse zaken Emanuil Jordanov verklaarde op een persconferentie op 1 augustus, dat drie leden van de Technische Informatiedienst van het Ministerie van Binnenlandse zaken (SOTI), de Bulgaarse inlichtingendienst, waren aangehouden op verdenking van het feit, dat zij nagelaten hadden de microfoontjes uit de woningen van Filstjev en enkele anderen te verwijderen. De afluisterapparatuur zou volgens hem in de jaren 1993 en 1994 zijn aangebracht, terwijl het gebouw in aanbouw was. Toen werden de meeste appartementen door het Staatsagentschap voor Diplomatiek Bezit (ADI) verhuurd aan buitenlandse diplomaten. In 1997 was echter een wet aangenomen, die het installeren of in gebruik nemen van afluistermicrofoontjes – in Bulgarije een zeer gevoelig onderwerp gezien de pijnlijke herinnering aan de wijdverbreide afluisterpraktijken van het voormalige communistische regime – verbood, tenzij dat gebeurde in opdracht van een gerechtshof of van de minister van Binnenlandse zaken. Jordanov verzekerde, dat uit de overige appartementen de microfoontjes reeds verwijderd waren voordat ze in 1998 in gebruik genomen werden.

De affaire culmineerde in het ontslag van generaal Bozjidar Popov, staatssecretaris van Binnenlandse zaken, en zijn vervanging door Slavtsjo Bosilkov.

Linkse oppositie verenigt zich

Op 7 januari 2001 sloten de ex-communistische Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) en de drie kleine partijen Sociaal-Democratische Partij, Beweging van Sociaal-Democraten en het Verenigde Arbeidsblok zich aaneen tot de alliantie Nieuw Links. De alliantie kwam tot stand met in het vooruitzicht de parlementsverkiezingen van juni 2001. Opiniepeilingen gaven op dat moment aan, dat de regeringspartij Unie van Democratische Krachten (UDF) een nipte voorsprong had op de BSP. De regering van premier Ivan Kostov had alom waardering gewonnen voor de wijze waarop zij het grootste deel van de economie had geprivatiseerd en monetaire stabiliteit had bereikt, alsmede voor het verkrijgen van een uitnodiging om deel te nemen aan onderhandelingen voor lidmaatschap van de Europese Unie. Toenemende algemene ontevredenheid over de stijgende werkloosheid en armoede, de zich in veel opzichten verslechterende levensomstandigheden en aanhoudende geruchten over corruptie binnen de partijtop van de UDF vormden echter een bedreiging voor de populariteit van die partij.

Constitutioneel Hof sluit koning uit van deelname presidentsverkiezingen

Op 8 februari 2001 besloot het Constitutioneel Hof, nadat een groep van 75 parlementariërs het om een uitspraak verzocht had, dat koning Simeon de Tweede niet mocht deelnemen aan de aanstaande presidentsverkiezingen. Het hof baseerde zich in zijn oordeel op een clausule in de grondwet, die bepaalde dat kandidaten tenminste vijf jaar woonachtig moesten zijn in het land. Koning Simeon bracht het grootste deel van zijn tijd in Spanje door.
De koninklijke familie verliet in 1945 Bulgarije, enkele dagen nadat onder toezicht van het Rode Leger in een referendum tot afschaffing van de monarchie was besloten. De familie had de uitslag van dat referendum echter nooit erkend. Sinds zijn terugkeer naar Bulgarije in 1996, toen koning Simeon door een enthousiaste menigte van enkele honderdduizenden aanhangers werd verwelkomd, behoorde hij tot de populairste personen van het land. Volgens diverse opiniepeilingen was koning Simeon de enige serieuze kandidaat tegenover de huidige president Petar Stojanov.

Dissidenten uit UDF geroyeerd

Op 27 februari 2001 besloot de leiding van regeringspartij Unie van Democratische Krachten (UDF) om de voormalige voorzitter van de Commissie voor Begroting en Financiën Jordan Tzonev en de voormalige partijsecretaris Hristo Biserov uit de partij te royeren op grond van overtreding van de statuten. Beiden waren in november 2000 reeds uit hun functies ontslagen. Dit gebeurde nadat Biserov had aangedrongen op het aftreden van Ivan Kostov als premier en op het aangaan van nieuwe politieke allianties. Kostov noemde deze en andere voorstellen 'een duidelijke aanval' op de UDF en verklaarde dat partijleden geen afzonderlijk beleid dienden voor te staan, maar het maken van beleid aan de partij moesten overlaten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Premier Kostov voorspelt toename economische groei

Tijdens een conferentie op 27 november 2000 verklaarde premier Ivan Kostov dat zijn regering een nieuw economisch beleid zou gaan voeren, dat meer dan tevoren gericht was op het bereiken van grotere economische groei. Hij trad echter niet in detail over hoe de relatief zwakke Bulgaarse kapitaal- en arbeidsmarkt concurrerend gemaakt zou moeten worden. Wel verklaarde hij dat Bulgarije in de toekomst minder behoefte zou hebben aan leningen dan aan financieel-economisch advies. De economische groei werd geraamd op 4,5 procent en de inflatie op minder dan tien procent.De directeur van de Centrale bank Svetoslav Gavriiski verklaarde dat de aflossing van de buitenlandse schuld van drie miljard dollar (ca. 3,4 miljard euro) grotendeels gefinancierd zou worden uit de verkoop van staatsbedrijven, waaronder de tabaksgigant Bulgartabak, de Staatsspaarbank en het telecommunicatiebedrijf BTC, dat een monopoliepositie had. Overigens kwam reeds 70 procent van het bbp voor rekening van de particuliere sector.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Bulgaars-Turkse samenwerking

Op 6 juli 2000 arriveerde de Turkse minister van Defensie Sabahattin Cakmakoglu voor een tweedaags bezoek aan Bulgarije, waarbij hij onder andere een onderhoud had met zijn Bulgaarse ambtsgenoot Boiko Noev. In het gesprek kwamen de regionale aangelegenheden ter sprake en werd afgesproken om de onderlinge militaire betrekkingen te verstevigen. Beide landen, tijdens de Koude Oorlog nog vijanden, profileerden zich als steunpilaren van stabiliteit en veiligheid in een roerige regio, Turkije als lid van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en Bulgarije als lid van het samenwerkingsverband Partnership for Peace, dat gold als een voorportaal voor NAVO-lidmaatschap.

Parlement keurt veiligheidsnota goed

Op 25 juli 2000 keurde het parlement met overweldigende meerderheid een regeringsrapport goed, waarin het veiligheidsbeleid van het voorgaande jaar werd besproken. Daarin werden de stabilisering van voormalig Joegoslavië en toetreding van Bulgarije tot de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) genoemd als speerpunten van het veiligheidsbeleid. Na de stemming verklaarde premier Ivan Kostov: 'Als Milosevic opnieuw een oorlog doet uitbreken, zullen we duidelijk tonen welke zijde we kiezen, die van passieve omstanders ofwel medeplichtigen, of die van de voorstanders van duurzame stabiliteit in dit deel van Europa.'
Een ander aandachtspunt van het rapport vormde de internationale criminaliteit, waaronder mensensmokkel, drugshandel en illegale wapenhandel. De leider van de oppositionele Bulgaarse Socialistische Partij (BSP), Georgi Parvanov, bekritiseerde het rapport en wees op sociale oorzaken van misdaad, zoals toenemende werkloosheid en armoede.

Bulgaars-Poolse samenwerking in strijd tegen vrouwenhandel

Op 16 november 2000 kwamen Poolse en Bulgaarse vertegenwoordigers van politie en juridische macht en leden van La Strada, een door de Europese Unie gefinancierd initiatief ter bestrijding van vrouwenhandel, bijeen om onderlinge samenwerking tot stand te brengen. Volgens Stana Buchowska, hoofd van de Poolse afdeling van

Bulgarije

La Strada, werkten er ongeveer 10.000 Bulgaarse meisjes en vrouwen, vaak onder erbarmelijke omstandigheden, in de prostitutie, waarvan 1.200 in Polen. Velen van hen zouden van etnisch Turkse of zigeunerafkomst zijn. Een van de twee smokkelroutes liep van Bulgarije via Tsjechië naar Polen en Duitsland, hetgeen samenwerking van deze landen wenselijk maakte.

BUITENLANDSE ZAKEN

Premier Kostov: 'Bulgarije uiterlijk 2006 EU-lid'

Op 27 oktober 2000 maakte premier Ivan Kostov op een internationaal forum over uitbreiding van de Europese Unie de balans op van het streven van zijn land naar lidmaatschap van die organisatie. Bulgarije behoorde samen met Letland, Litouwen, Slowakije, Malta en Roemenië tot de groep landen die voor de tweede uitbreidingsgolf in aanmerking zouden komen, na de eerste, waarin zich landen als Slovenië, Hongarije, Polen, Tsjechië, Cyprus en Estland bevonden. Hij noemde 2006 als datum waarop de onderhandelingen tussen zijn land en de EU voltooid zouden moeten zijn.

'Visumplicht is onterecht'

Als belangrijkste obstakels voor Europese integratie beschouwde premier Kostov de armoede en de zwakke concurrentiepositie van Bulgarije, alsmede de 'vernederende' visumverplichting voor Bulgaren. Hij meende dat deze niet meer op zijn plaats was, aangezien Bulgarije inmiddels voldeed aan de veiligheidseisen, zoals de vervanging van oude paspoorten door nieuwe, fraudebestendige paspoorten en aanscherping van de grenscontroles. Het voorstel van de Europese Commissie enkele maanden eerder om visaverplichtingen voor Bulgaren en Roemenen tegelijkertijd op te heffen, werd door Kostov verworpen, daar Roemenië in mindere mate aan de veiligheidseisen voldeed en deze koppeling de 'enorme inspanningen' van Bulgarije op dit gebied onrecht aandeed.

Voortgangsrapport voorzichtig positief voor Bulgarije

Op 7 november, aan de vooravond van de publicatie van het jaarlijkse rapport van de Europese Commissie over de twaalf kandidaat-leden, verklaarde EU-onderhandelaar Michael Leigh dat Bulgarije aanmerkelijke vooruitgang had geboekt bij het teweegbrengen van macro-economische stabiliteit. Hij drong er echter op aan dat het land zich meer zou inspannen om een goed functionerende markteconomie tot stand te brengen, die de concurrentie op de gemeenschappelijke Europese markt aan zou kunnen. De juridische hervormingen zouden daartoe versneld moeten worden, opdat civielrechtelijke en faillissementsprocedures de hervorming van de economie zouden bespoedigen en het vertrouwen van de burgers in de economie zouden doen toenemen.
De kerncentrale van Kozlodoej werd niet meer genoemd als obstakel voor EU-lidmaatschap. Volgens Leigh nam de Bulgaarse regering haar besluit van een jaar eerder, op aandringen van de Europese Unie, om voor 2003 over te gaan tot de sluiting van twee reactoren van 440 megawatt, uiterst serieus.

EU heft visumplicht op

Op 1 december besloten de ministers van Binnenlandse zaken van de EU-lidstaten om de visumplicht voor Bulgaren af te schaffen. De implementatie van het besluit zou enkele maanden in beslag nemen, aangezien het nog goedgekeurd moest worden door het Europees Parlement en enkele andere EU-procedures moest doorlopen.

(Vorige berichten pag. 393/1 e.v. - 2000)

Cyprus

CYPRUS

BINNENLAND

Opnieuw demonstratie tegen Turkse dominantie

Duizenden mensen demonstreerden op 17 oktober 2000 tegen de Turkse dominantie op Noord-Cyprus. Aanleiding voor de demonstratie was een pakket financiële maatregelen van de regering dat de economische crisis op het noordelijke deel van het eiland, de alleen door Turkije erkende Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC), moest beteugelen. Volgens de demonstranten verhoogden de maatregelen de politieke en economische afhankelijkheid van Turkije. 'We willen niet consumeren, we willen produceren', zo was op een spandoek te lezen.

Vredesbesprekingen in het slop

De Turks-Cypriotische leider Rauf Denktash weigerde eind januari 2001 af te reizen naar Genève voor de zesde ronde van verkennende besprekingen onder leiding van VN-gezant Alvaro de Soto. Denktash zei pas af te willen reizen als hij dezelfde internationale erkenning zou krijgen als de Cypriotische president Glafcos Klerides. Deze was de president van het Griekse deel van Cyprus dat door de internationale gemeenschap als staat werd erkend. Denktash was president van de Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC) die alleen door Turkije werd erkend. Verder zei Denktash alleen te willen praten over een federatie van twee staten, iets wat voor de Grieks-Cyprioten onbespreekbaar was.
De verkennende besprekingen begonnen in december 1999 en moesten tot daadwerkelijke onderhandelingen leiden in juni 2000. Dat lukte niet. Beide leiders weigerden om direct met elkaar te spreken. De Soto tijdens de vijfde ronde van verkennende besprekingen van 1 tot 10 november in Genève: 'Ik verwacht geen spectaculaire bekendmakingen of belangrijke doorbraken.' Hij deed zijn uitspraak nadat secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan afzonderlijk met beide partijen had gesproken.

Veiligheidsraad verlengt mandaat Unficyp

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties besloot op 13 december 2000 het mandaat voor de VN-Vredesmacht op Cyprus, Unficyp, met nog eens zes maanden te verlengen tot 15 juni 2001. De Veiligheidsraad riep Turkije en de Turks-Cyprioten hierbij op niet langer de bewegingsvrijheid van de VN-troepen te beperken. De Turks-Cypriotische grensposten waren toen al een half jaar gesloten voor VN-troepen, terwijl het Turkse leger op 1 juli 2000 het dorpje Strovilia had bezet door zijn controlepost bij de bufferzone 300 meter te verplaatsen. De negen Grieks-Cypriotische inwoners van dit dorp kwamen hierdoor onder Turks-Cypriotisch bestuur te staan.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU maant tot strengere wetgeving

Leopold Maurer, die namens de Europese Unie de onderhandelingen met Cyprus over toetreding leidde, maande Cyprus op 15 september 2000 haar wetgeving aan te passen

aan die van de EU. Maurer maakte zich vooral bezorgd over de wetgeving die het witwassen van geld tegen moest gaan. Deze wetten waren er wel, maar werden nauwelijks toegepast. Maurer zei verder dat de EU zich zorgen maakte om de milieuwetgeving. Daarbij ging het onder andere om de bescherming van het Akamas-schiereiland en de vervuiling door energiecentrales.

Cyprus vraagt hulp bij terugdringen immigratie

De Grieks-Cypriotische minister van Binnenlandse zaken, Christodoulos Christodoulou, vroeg op 24 november 2000 de hulp van Libanon en Syrië bij het terugdringen van de illegale immigratie naar het eiland. De laatste weken waren honderden mensen uit beide landen met vissersboten op Cyprus geland en volgens Christodoulou stonden 10.000 immigranten klaar om de oversteek naar Cyprus te wagen.

(Vorige berichten pag. 528/1 e.v. - 2000)

DUITSLAND

BINNENLAND

Joschka Fischer in opspraak vanwege verleden

Minister van Buitenlandse zaken en leider van de Groenen, Joschka Fischer, kwam in januari 2001 in opspraak vanwege zijn verleden. Fischer maakte in de jaren '70 deel uit van de radicaal-linkse beweging in Frankfurt. De minister had daar nooit een geheim van gemaakt en de meeste Duitsers leken hem zijn verleden te hebben vergeven.
Het weekblad *Der Spiegel* publiceerde in januari echter een foto waarop was te zien dat Fischer betrokken was bij de mishandeling van een agent tijdens straatgevechten in de jaren '70. De foto was aan Der Spiegel doorgespeeld door de dochter van de vroegere activiste van de Rote Armee Fraktion (RAF), Ulrike Meinhof. Fischer erkende betrokken te zijn bij de straatgevechten en bood zijn verontschuldigingen aan de agent aan.
Vervolgens moest Fischer op 16 januari getuigen in het proces tegen RAF-activist Hans Joachim Klein, een voormalig vriend van Fischer. Klein stond terecht wegens zijn deelname aan de aanslag op de bijeenkomst van OPEC-ministers in december 1975 waarbij drie doden vielen. De actie stond onder leiding van de Venezolaanse terrorist Carlos. Deze had verklaard dat Klein een van de doden op zijn geweten had.
Fischer zei tijdens het proces dat Klein inderdaad een vriend van hem was. Ze hadden samen geleefd in een huis in Frankfurt, maar Klein koos voor het terrorisme en Fischer voor de politiek. Fischer noemde Klein naïef en een 'loser'.
De rechtbank veroordeelde Klein op 15 februari tot een gevangenisstraf van negen jaar. De rechter besloot hem geen levenslang op te leggen omdat hij had meegewerkt aan het onderzoek en het terrorisme openlijk had afgezworen.

Rechts-extremisme groeit verder

Het Federaal Bureau voor Bescherming van de Grondwet maakte op 17 januari 2001 bekend dat het aantal misdaden met een rechts-extremistisch karakter met 40 procent was gestegen. In de eerste elf maanden van 2000 werden 13.750 incidenten gemeld, tegen 10.000 in heel 1999. Ongeveer 840 van die incidenten hadden een gewelddadig karakter, 100 meer dan in 1999.
Het Berlijnse dagblad *Tagesspiegel* publiceerde enkele dagen eerder cijfers waaruit bleek dat het aantal leden van gewelddadige rechtse bewegingen was gestegen van 9.000 in 1999 tot 10.000 in 2000.
Sommige analisten relativeerden de stijging. Ze stelden dat de bereidheid om misdaden met een rechts-extremistisch karakter te registreren sterk was gestegen na enkele racistische aanslagen die in de zomer van 2000 een golf van verontwaardiging veroorzaakten.

Regering wil slachtoffers extreem-rechts compenseren

Minister van Justitie, Herta Däubler-Gmelin, maakte op 22 januari bekend dat de Duitse overheid 10 miljoen mark (ca. 5,1 miljoen euro) zou storten in een fonds om slachtoffers van extreem-rechts geweld te compenseren: 'Het is zeer onrechtvaardig dat de slachtoffers niet alleen leiden onder het geweld, maar soms ook in financiële problemen komen omdat er onvoldoende mogelijkheden zijn voor hulp en compensatie.'

Rechtbank veroordeelt skinheads tot tien jaar gevangenis

Een rechtbank in Wuppertal veroordeelde op 21 februari vier skinheads tot gevangenisstraffen variërend van 4,5 tot 10 jaar wegens poging tot moord. De vier jongens in de leeftijd van 20 tot 23 jaar hadden in september 2000 brandbommen gegooid naar een asielzoekerscentrum. De 36 bewoners van dat centrum wisten te ontkomen, maar de rechtbank oordeelde dat de vier skinheads duidelijk de intentie hadden om te doden en dat ze werden gevoed door racistische haat.

Regering komt met plan tegen rechts-extremisme

Minister van Familiezaken, Christine Bergmann, presenteerde op 27 februari een plan om het rechts-extremisme terug te dringen. Uitgangspunt van het plan was het terugdringen van de deelname van jongeren aan extreem-rechtse organisaties. Het zwaartepunt van de activiteiten zou komen te liggen in het voormalige Oost-Duitsland. Daar zouden vooral kleinschalige projecten worden gefinancierd. Het ging onder andere om projecten om jongeren te begeleiden die uit een extreem-rechtse organisatie wilden stappen en projecten voor psychische opvang van de slachtoffers. De regering had 65 miljoen mark (ca. 33,2 miljoen euro) voor het plan uitgetrokken.

Kohl accepteert schikking in financieringsschandaal

Het advocatenkantoor Holthoff-Pförtner maakte op 8 februari 2001 bekend dat oud-kanselier Helmut Kohl een schikking van 300.000 mark (ca. 153.000 euro) accepteerde om zo strafvervolging te voorkomen in het financieringsschandaal waarin hij was verwikkeld. Kohl had in de jaren '90 één miljoen dollar (ca. 1,1 miljoen euro) voor het CDU aangenomen van anonieme donoren. Het advocatenkantoor zei dat Kohl tot zijn besluit was gekomen 'om een lang gerechtelijk proces te voorkomen dat een enorme last zou betekenen voor hem en zijn gezin'.
Kohl had eerder 8 miljoen mark (ca. 4,1 miljoen euro) bijeengebracht om de boete te betalen die het CDU hiervoor opgelegd had gekregen. Kohl had hiervan 700.000 mark (ca. 358.000 euro) zelf betaald.
Kohl had een jaar eerder al toegegeven dat hij onrechtmatig had gehandeld door het geld van anonieme donoren aan te nemen, maar steevast geweigerd de namen van de donoren te noemen omdat hij hun vertrou-

Duitsland

wen niet wilde beschamen. Kohl kon nu niet in een strafproces worden gedwongen deze namen te noemen. Hij moest echter nog wel verschijnen voor de parlementaire onderzoekscommissie.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid naar laagste punt in vijf jaar

Het Federale Arbeidsbureau maakte op 9 januari 2001 bekend dat de werkloosheid in december 2000 met 28.000 mensen gedaald was in vergelijking met de maand daarvoor. Hiermee kwam het totale aantal werklozen op 3,767 miljoen, het laagste cijfer sinds november 1995. Het werkloosheidspercentage zakte van 9,3 naar 9,2 procent van de beroepsbevolking.
De werkloosheid was over heel 2000 gezakt met 211.000 mensen. Gezien die voortgaande economische groei leek de verkiezingsbelofte van Gerhard Schröder haalbaar. Hij beloofde het aantal werklozen terug te dringen tot 3,5 miljoen vóór de volgende verkiezingen die zouden plaatsvinden in de herfst van 2002.
Minister van Arbeid Walter Riester toonde zich tevreden: 'Met dit positieve resultaat hebben we de basis gelegd voor een succesvol 2001, wanneer we zowel een verdere daling van de werkloosheid als een sterke economische groei verwachten.'
Kritiek was er echter ook. Van de zijde van werkgevers en vakbonden klonken er geluiden dat de daling van de werkloosheid gering was in vergelijking met de sterke economische groei.

Bondsdag akkoord met pensioenhervorming

De Bondsdag ging op 26 januari 2001 met 319 stemmen voor en 258 stemmen tegen akkoord met het regeringsvoorstel om het pensioensysteem te hervormen. Het voorstel kwam er op neer dat het staatspensioen zou dalen van 70 naar 67 procent van het gemiddelde inkomen en dat er tegelijk fiscale prikkels zouden komen waardoor mensen een aanvullende pensioenverzekering zouden afsluiten. De meeste Duitsers waren tot dan toe nog volledig afhankelijk van het staatspensioen.
Minister van Arbeid, Walter Riester, in een reactie: 'Dit is de grootste sociale hervorming in de naoorlogse periode. We versterken en verbouwen het hele systeem.' Kerstin Müller van De Groenen: 'Deze hervorming zal uiteindelijk leiden tot gelijkheid tussen de generaties. Oud en jong zullen nu een bijdrage leveren.'

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bedrijven geven meer geld aan fonds dwangarbeiders

Zeventien grote Duitse bedrijven maakten op 27 februari 2001 bekend dat ze meer geld zouden storten in het fonds ter compensatie van dwangarbeiders. Ze zouden niet 0,1, maar 0,15 procent van hun jaaromzet in het fonds storten. Het ging onder andere om Daimler-Chrysler en Siemens.
De bekendmaking kwam een dag voordat een rechter in New York zou beslissen of ze enkele claims tegen Duitse bedrijven in behandeling zou nemen. De rechter had nadere informatie gevraagd omdat de bedrijven bij lange na nog niet het streefbedrag van 4,7 miljard dollar (ca. 5,3 miljard euro) in het fonds hadden gestort. De Duitse bedrijven hadden als voorwaarde voor het fonds gesteld dat alle claims tegen hen zouden worden ingetrokken.

LANDBOUW

BSE-crisis leidt tot ontslag twee ministers

Minister van Gezondheidszorg Andrea Fischer en minister van Landbouw Karl-Heinz Funke maakten op 9 januari 2001 bekend dat ze aftraden naar aanleiding van de BSE-crisis. Het aftreden kwam na een week kritiek op de regeringsaanpak van de gekke-koeienziekte. Kanselier Gerhard Schröder, die zijn ministers in eerste instantie nog verdedigde, kon hen niet langer handhaven.
Fischer van de Groenen kreeg zware kritiek vanwege haar verwarrende adviezen over de betrouwbaarheid van het Duitse rundvlees. De minister in een reactie: 'Ik moet erkennen dat het publieke vertrouwen in de regeringsaanpak van de BSE-crisis ernstig geschaad is.' Het wezenlijke probleem lag volgens haar echter bij de bio-industrie: 'Financiële belangen zijn daar belangrijker dan consumentenbelangen. Bovendien zijn consumenten niet bereid de prijs te betalen voor goede voeding.'
Funke, een fervent voorstander van de bio-industrie, zei ontslag te hebben genomen omdat zijn visie geen weerklank meer vond in het kabinet.

Frankrijk

Künast en Schmidt benoemd tot opvolgers

Renate Künast (Groenen) werd een dag later benoemd tot minister van een verzwaard departement voor Consumentenveiligheid, Voeding en Landbouw. De advocate Künast leidde jaren lang de Groenen in Berlijn en werkte onder andere in de gevangenissen daar.
Ulla Schmidt (SPD) werd op 10 januari benoemd tot minister van Gezondheidszorg. De onderwijzeres kwam in 1990 in de Bondsdag, waar ze in 1998 vice-voorzitter werd van de SPD-fractie. Ze drong daar respect af voor de wijze waarop ze steun onder de achterban wist te organiseren voor de pensioenhervorming.

Künast kondigt radicale landbouwhervorming aan

De nieuwe minister Künast kondigde op 8 februari een ingrijpende landbouwhervorming aan. Het ministerie zou de landbouwsubsidies zo verdelen dat deze vooral ten goede zouden komen aan boeren die de natuurlijke hulpbronnen niet uitputten. Uiteindelijk doel zou zijn dat twintig procent van de landbouwgrond binnen tien jaar zou worden gebruikt voor ecologisch boeren. Dat percentage lag in 2001 nog op 2,6 procent. Künast: 'Onze maatstaf is kwaliteit in plaats van massaliteit.'
De Duitse landbouwsector kreeg jaarlijks een subsidie van 27 miljard mark (ca. 13,8 miljard euro). Hiervan kwam 12,6 miljard mark (ca. 6,4 miljard euro) van de Europese Unie en de rest uit het federale budget.
Sinds de BSE-crisis op 26 november 2000 in Duitsland uitbrak, waren er 28 BSE-gevallen ontdekt, was de consumptie van rundvlees meer dan gehalveerd en waren er 400.000 koeien preventief geruimd.

(Vorige berichten pag. 10/3 e.v. - 2001)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Jean-Christophe Mitterand op borgtocht vrijgelaten

Jean-Christophe Mitterand verliet op 11 januari 2001 de gevangenis nadat zijn familie hem had geholpen een borgsom te betalen van vijf miljoen franc (ca. 760.000 euro). Jean-Christophe Mitterand, zoon van de voormali-

ge president François Mitterand en van 1986 tot 1992 diens adviseur voor Afrika, was drie weken eerder gedetineerd op verdenking van betrokkenheid bij wapenhandel en verduistering bij grootschalige verkopen van Russische wapens aan Angola in de jaren '90.
Een dag eerder had Mitterand herhaald dat hij onschuldig was en de onderzoekende magistraat Philippe Courroye van haatdragende motieven beschuldigd. Daarvóór had hij toegegeven dat hij 1,8 miljoen dollar (ca 2,1 miljoen euro) had ontvangen van wapenhandelaar Pierre Falcone, maar volgens hem was deze betaling een vergoeding voor zijn hulp bij een legale, intergouvernementele olietransactie.

Rivaliserende jeugdbendes slaags in zakendistrict buiten Parijs

Honderden jongeren van rivaliserende jeugdbendes trokken op 27 januari 2001 zwaaiend met messen en honkbalknuppels vechtend door de straten van het moderne zakendistrict La Défense, even buiten Parijs. Verschillende mensen van het in paniek wegvluchtende winkelende publiek raakten bij de onlusten gewond. De oproerpolitie verspreidde de 200 à 300 relschoppers en arresteerde ongeveer 30 jongeren.
Een dag later verklaarde de politie dat de onlusten de hevigste straatgevechten waren sinds jaren en zei te vrezen dat er door de toenemende populariteit van jeugdbendes in de grimmige Parijse buitenwijken 'Amerikaanse toestanden' zouden ontstaan.

Bernard Kouchner benoemd tot minister van Gezondheidszorg

Op 6 februari 2001 werd bekend dat Bernard Kouchner was benoemd tot minister van Gezondheidszorg. Kouchner (61), die een maand eerder was afgetreden als gouverneur van Kosovo, was voordat hij zijn post bij de Verenigde Naties aanvaardde eveneens minister van Gezondheidszorg (1997-1999). Van 1988 tot 1993 was hij minister van Humanitaire actie. Kouchner verving Dominique Gillot die tot minister van Gehandicapten en Ouderen werd benoemd.

Strengere controle in Kanaaltunnel op asielzoekers

Frankrijk en Groot-Brittannië kwamen op 9 februari 2001 in de Franse stad Cahors overeen om de treinen door de Kanaaltunnel strenger te gaan controleren op de aanwezigheid van asielzoekers die probeerden om illegaal Groot-Brittannië binnen te komen. De Franse regering beloofde om in juni een akkoord te ratificeren dat immigratiefunctionarissen van beide landen toestond om passagiers te controleren die in Parijs in de tunneltrein stapten. Volgens de Britse premier Tony Blair zou door de maatregel een sluiproute onbruikbaar worden die maandelijks door ongeveer 400 asielzoekers werd gebruikt. Verder riepen beide landen de Europese Unie op om mensensmokkelaars zwaar te bestraffen en beroepsprocedures van illegale immigranten te verkorten.

Dertien gewonden in vluchtelingenopvangcentrum

Dertien vluchtelingen raakten op 11 februari gewond in een vluchtelingenopvangcentrum van het Rode Kruis bij Calais nadat honderden Afghaanse en Koerdische vluchtelingen met elkaar op de vuist gingen. Verschillende mensen werden neergestoken voordat een eenheid van de oproerpolitie de orde had hersteld. Functionarissen brachten de onlusten in verband met de maatregelen om illegale grensoverschrijdingen via de Kanaaltunnel tegen te gaan. Een aanzienlijk deel van de vluchtelingen had tevergeefs een dergelijke vluchtpoging ondernomen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ambtenaren demonstreren massaal voor loonsverhoging

Op 30 januari 2001 gingen naar schatting 140.000 overheidsdienaren in Parijs en tientallen andere steden de straat op voor meer loon. Vakbondsleiders waarschuwden voor meer protesten als er geen verbetering zou komen in het regeringsaanbod van 0,5 procent salarisverhoging met één jaar terugwerkende kracht dat bij de laatste salarisonderhandelingen voor 2000-2002 was aangeboden. Aan de demonstraties namen onderwijzers, personeelsleden van ziekenhuizen en andere overheidsdienaren deel. De overheidssector telde 5,4 miljoen ambtenaren.

Jospin steekt loftrompet over lage werkloosheid

Op 28 februari 2001 deelde premier Jospin vol trots mee dat het aantal werklozen met één miljoen was gedaald sinds hij in 1997 aan de macht kwam. Volgens Jospin was de groei in de werkgelegenheid toe te schrijven aan overheidssubsidies voor jongerenbanen en de introductie van de 35-urige werkweek. Eerder had het ministerie van Arbeid bekend gemaakt dat het werkloosheidscijfer voor het eerst in tien jaar was gedaald tot 9 procent, tegen 12,6 procent in juni 1997.

JUSTITIE

Veroordeling wegens bomaanslagen op kantoren Front National

Op 22 februari 2001 veroordeelde een rechtbank de linkse militant Yves Peirat tot vijf jaar gevangenisstraf wegens het plegen van zes bomaanslagen tussen 1996 en 1998 op kantoren van het extreem-rechtse *Front National* in Marseille. Een tweede man kreeg wegens medeplichtigheid bij een aanslag in Vitrolles anderhalf jaar gevangenisstraf opgelegd. De twee moesten tevens een gezamenlijke schadevergoeding betalen van 650.000 franc (ca. 99.000 euro).

LANDBOUW

Frankrijk sluit wijziging van Europese landbouwpolitiek uit

De minister van Europese zaken Pierre Moscovici zei op 30 januari 2001 dat het uitgesloten was dat de gemeenschappelijke Europese landbouwpolitiek radicaal zou worden hervormd om een financiële bijdrage te leveren aan de noodmaatregelen die door de Europese Unie waren getroffen in verband met de gekke-koeienziekte. Volgens de minister waren heronderhandelingen, die EU-landbouwcommissaris Fischler een week eerder had gesuggereerd, praktisch onmogelijk en diende het agrarische begrotingspakket tot 2006 het raamwerk van de uitgaven van de EU te blijven.
EU-functionarissen verklaarden dat de budgetoverschrijding als gevolg van de noodmaatregelen in het slechtst denkbare scenario kon oplopen tot 6,8 miljard euro.

MILITAIRE ZAKEN

Onderzoek Golfsyndroom uitgebreid naar de Balkan

Het defensiecomité van de Nationale As-

semblee besloot op 9 januari 2001 het parlementaire onderzoek naar het Golfoorlog-syndroom uit te breiden naar de Balkanoorlog. Er was ongerustheid ontstaan dat granaten met verarmd uranium, die in beide oorlogen waren gebruikt, de mogelijke oorzaak waren van kanker bij soldaten en burgers. Het besluit tot uitbreiding van het onderzoek kwam nadat bij een vijfde veteraan van de Balkanoorlog leukemie was vastgesteld en de journaliste Marie-Claude Dubin, die beide oorlogen had verslagen, meedeelde dat zij last had van verschijnselen van het Golfoorlogsyndroom – een term waarmee een variëteit aan mysterieuze ziektes werd aangeduid, uiteenlopend van griep tot continue vermoeidheid en astma. Het ministerie van Defensie bood dezelfde dag alle Balkan-veteranen die zich wilden laten onderzoeken op mogelijke uraniumsporen medische tests aan.

Voormalig defensieminister Quiles riep de Verenigde Staten op om de archieven te openen over de verdachte wapens, die de VS zowel in Irak als in Servië en Kosovo hadden gebruikt.

Geen Franse uraniumgranaten gebruikt in Balkanoorlog

De Franse defensieminister Alain Richard verklaarde op 10 januari dat Frankrijk beschikte over een voorraad granaten met verarmd uranium, maar benadrukte dat deze niet waren gebruikt in de oorlog op de Balkan. Volgens de minister hadden de Franse troepen destijds ook strikte opdracht gekregen de gebieden te vermijden waar zulke munitie was gebruikt. Verder zei de minister dat Frankrijk ook in de toekomst geen gebruik zou maken van de bewuste granaten, behalve wanneer er sprake zou zijn van intensieve veldslagen met tanks.

Geen sporen van verarmd uranium aangetroffen bij Balkan-veteranen

Het Franse ministerie van Defensie deelde op 15 januari mee dat er geen sporen van verarmd uranium waren aangetroffen in de urine van de vijf Balkan-veteranen bij wie kanker aan de lymfeklieren of leukemie was vastgesteld. Volgens het ministerie werd een zesde geval nog onderzocht.

BUITENLANDSE ZAKEN

Informeel overleg Duitsland en Frankrijk over hervorming EU

Op 31 januari 2001 kwamen president Jacques Chirac, premier Lionel Jospin en de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder tijdens een diner in de Elzas overeen om iedere zes tot acht weken informeel te gaan overleggen om een hervormingsplan uit te werken voor de Europese Unie.
President Chirac verklaarde op 5 februari in een interview met het Straatburgse dagblad *Dernières nouvelles d'Alsace* dat tijdens het diner was gebleken dat beide landen een gezamenlijke visie hadden op de Europese toekomst, namelijk dat Europa verder moest integreren.
Verder riep Chirac op om burgers te betrekken bij het debat over de Europese politiek dat naar zijn mening te vaak beperkt bleef tot discussies tussen ambtenaren, intellectuelen en politici.

Chirac erkent spanningen tussen Duitsland en Frankrijk

President Chirac gaf in het interview toe dat er spanningen bestonden tussen Duitsland en Frankrijk met betrekking tot de hervorming van landbouwbudgetten van de Europese Unie en stemprocedures. Volgens Chirac hadden de meningsverschillen op de EU-top in Berlijn in 1999 zich gemanifesteerd rond landbouw- en financieringsproblemen en was op de top in Nice in december 2000 gediscussieerd over herverdeling van de zetels in de Europese Commissie.
De band tussen beide landen had sinds het aantreden van Chirac in 1995 onder toenemende spanning gestaan. Deze relatie was nog aanzienlijk verslechterd nadat Chirac op de EU-top van 1999 een voorstel van Schröder had geblokkeerd om een deel van de fondsen van het gemeenschappelijke Europese agrarische beleid, waar Frankrijk het meeste van profiteerde, naar de nationale landbouwbegrotingen over te hevelen.
Chirac had nog meer kritiek gekregen toen hij tijdens de EU-top van 2000 vasthield aan een voorstel voor een nieuwe gecompliceerde stemprocedure. Daarmee wilde hij voorkomen dat het herenigde Duitsland meer stemmen in de Europese Commissie zou krijgen omdat het een grotere bevolking had, namelijk 80 miljoen inwoners tegenover Frankrijk dat 59 miljoen inwoners telde.

OVERLEDEN

Nathalie Sarraute, roman- en toneelschrijfster

Op de leeftijd van 99 jaar stierf op 19 oktober 1999 te Parijs de grondlegster van de *nouveau roman*, Nathalie Sarraute. Zij werd als Natasja Tsjerniak geboren in een rijk, joods intellectueel milieu in het Russische plaatsje Ivanovo-Voznesensk, op 18 juli 1900. Nadat haar ouders uit elkaar waren gegaan, bracht zij haar kinderjaren afwisselend in Rusland en Frankrijk door. Daarover schreef zij *Enfance* (1983), een dialoog tussen het kind dat zij was en de oude vrouw die zij geworden was. Vanaf 1920 studeerde zij rechten, Engels en sociologie in respectievelijk Parijs, Oxford en Berlijn.
Het werk van Sarraute wordt gekenmerkt door ongrijpbare, steeds veranderende indrukken – naar de titel van haar eerste boek (1938) *Tropismen* genoemd. Haar 'antiromans' bestaan niet uit actie, uit dramatische situaties of uit psychologische conflicten. Zij laat haar personages aan het woord zonder dat deze een duidelijk omlijnde individualiteit hebben en soms zijn zij zelfs naamloos. Naast romans schreef zij ook toneelstukken, die wel vergeleken zijn met die van Harold Pinter en die in Frankrijk en in mindere mate in Groot-Brittannië werden opgevoerd. In 1982 ontving Nathalie Sarraute de Grand Prix Nationale voor haar hele oeuvre.

Maurice Couve de Murville, ex-minister Buitenlandse zaken

Op 24 december 1999 overleed in Parijs voormalig minister van Buitenlandse zaken en trouwe rechterhand van president Charles de Gaulle: Jacques Maurice Couve de Murville. Hij werd op 24 januari 1907 in Reims geboren uit een oud geslacht van Hugenoten dat behoorde tot de allerhoogste kringen van de protestantse Franse elite.
Couve de Murville volgde een opleiding aan de Ecole des Sciences Politiques, studeerde letteren en promoveerde in de rechtswetenschappen. Tussen 1936 en 1940 was hij werkzaam bij de Franse ambassade in Brussel als financieel attaché en bekleedde hij leidinggevende functies bij het ministerie van Financiën.
Couve de Murville nam deel aan de wapenstilstandsonderhandelingen na de Duitse inval en wist te verhinderen dat de Franse goudvoorraad in Duitse handen zou vallen.

Uit vrees voor arrestatie vanwege zijn antifascistische houding, vluchtte hij in 1942 uit Vichy-Frankrijk en verbleef vervolgens in Spanje, Algerije en Italië. In het laatste land werd hij in 1944 benoemd tot ambassadeur. Hij werd daarna directeur politieke zaken bij het ministerie van Buitenlandse zaken en vanaf 1950 was hij ambassadeur in achtereenvolgens Egypte, de Verenigde Staten en de Duitse Bondsrepubliek.
Tussen 1958 en 1968 was Couve de Murville onder het bewind van De Gaulle minister van Buitenlandse zaken. Daarbij volhardde hij in Frankrijks politiek om het land buiten de militaire operaties van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) te houden. Ook stelde hij zich op tegen het Britse lidmaatschap van de Europese Economische Gemeenschap (EEG), voorloper van de Europese Unie. Na in de maanden mei tot juli 1968 nog minister van Financiën te zijn geweest, volgde hij Pompidou op als premier. Hij bleef dat tot het terugtreden van De Gaulle in juni 1969. Tussen 1973 en 1986 was hij lid van de Nationale Assemblee en tussen 1986 en 1995 lid van de Senaat.
Couve de Murville werd beschouwd als een koel technocraat en bekwaam bestuurder, met grote diplomatieke kwaliteiten en met een gedegen financieel-economische kennis.

Alphonse Boudard, romanschrijver

In Nice overleed op 14 januari 2000 de romanschrijver Alphonse Boudard (74). Hij werd geboren in het 13e arrondissement van Parijs op 17 december 1925 als zoon van een minderjarige prostituee en bracht zijn jeugd door bij boeren in de omgeving om daarna door zijn oma verder te worden opgevoed. Zijn jeugd en zijn latere ervaringen aan de zelfkant zouden bepalend zijn voor zijn type schrijverschap: directe en krachtige beschrijvingen van het leven zoals hij dat ervaren had en waar hij getuige van was.
Tijdens de Tweede Wereldoorlog sloot Boudard zich aan bij het communistisch verzet. Na 1945 hield hij zich bezig met verkoop van pornografie, handel in vals geld en roof – en belandde achter de tralies. Door tuberculose bracht hij de periode tussen 1948 en de jaren '60 afwisselend door in gevangenis en ziekenhuis. In 1958 begon hij aan zijn eerste roman.
Boudard won verschillende prijzen, waaronder in 1977 de Renaudot-literatuurprijs voor zijn *Les Combattans du petit.* In 1996 verkreeg hij voor zijn roman *Mourir d'enfance* de Grand Prix van de Académie Française. Zijn daaropvolgende roman, een kroniek over de Franse prostitutie waarin de dubbele moraal van de hoge geestelijken naar voren kwam, was *De Madam van Saint-Sulpice.* Daarin beschreef hij een deel van zijn wortels: 'De belangstelling voor dat milieu dateert van mijn kindertijd. Mijn moeder was een prostituee. Ik ben dus goed thuis in de materie', aldus Boudard.

Alain Poiré, filmer

Alain Poiré, producent van rond de 250 films, overleed op 15 januari 2000 in Neuilly-sur-Seine aan de gevolgen van kanker. Hij werd in Parijs geboren op 13 februari 1917.
Alain Poiré, vader van regisseur Jean-Marie Poiré, studeerde rechten en debuteerde in 1938 als theaterregisseur. Hij werkte vooral voor de Franse filmfirma Gaumont en was directeur van Gaumont International. Veel van zijn films, waarin sterren als Louis de Funès, Pierre Richard en Jean-Paul Belmondo acteerden, werden commerciële successen. Poiré ontving in 1985 een César voor zijn hele oeuvre.
Bij het overlijden van Poiré verklaarde president Chirac dat met hem 'een pijler van de Franse cinema was verdwenen'.

René 'la Canne' Girier, fameus crimineel

Op 28 januari 2000 overleed in een bejaardentehuis te Reims de legendarische beroepscrimineel René Girier, beter bekend als René la Canne, ofwel René de wandelstok. Hij werd als zoon van een spoorwegbeambte op 9 november 1919 in Oullins geboren en kende al in zijn puberteit door diefstal het verbeteringsgesticht van binnen. Omdat de politie hem zocht, vertrok hij in 1939 naar Duitsland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd hij opgepakt om naar een concentratiekamp te worden gebracht, doch hij ontsnapte onderweg. Hij raakte daarbij aan zijn been gewond en aan zijn blijvende mankheid had hij zijn bijnaam te danken. Na de oorlog pleegde hij met zijn kameraden onder meer bankenroven en plunderde gepantserde geldwagens. Zelf was hij altijd ongewapend en koos zijn slachtoffers uit: 'Ik heb nooit iemand gedood en ik heb slechts de rijken bestolen.'
René la Canne werd vaak gearresteerd, maar wist tot elf maal toe uit de gevangenis te ontsnappen. Na een arrestatie in 1951 slaagde prinses Charlotte van Monaco erin zijn vrijlating te bedingen, waarna hij haar privé-chauffeur werd en beloofde om zijn misdaadverleden af te zweren. Daaraan hield hij zich zijn verdere leven, op nog één vergrijp na in 1961. Vanaf 1957 leefde René la Canne in Reims, waar hij een geheel ander bestaan opbouwde, onder meer als schoorsteenveger, verkoper van speelautomaten en meubelmaker. Ook hield hij zich bezig met het helpen van gevangenen bij hun terugkeer in de maatschappij.

Claude Autant-Lara, filmregisseur

Op 5 februari 2000 stierf in Antibes filmregisseur Claude Autant-Lara op de leeftijd van 98 jaar. Hij werd op 5 augustus 1901 geboren. Tijdens de Eerste Wereldoorlog moest hij met zijn pacifistisch ingestelde moeder naar Engeland uitwijken. Na terugkeer studeerde hij aan de Academie voor schone kunsten en vond een plek in de filmwereld als decorontwerper. Hij regisseerde enkele experimentele, korte films, waarna hij naar Hollywood vertrok waar hij Franse geluidsversies van Amerikaanse films maakte, onder anderen met komisch acteur Buster Keaton. Hij keerde naar Frankrijk terug en maakte in 1933 zijn eerste lange speelfilm, *Ciboulette.*
Tijdens de Tweede Wereldoorlog maakte Autant-Lara drie films met actrice Odette Joyeux (1914-2000), waarin de schijnheiligheid van de gezinsmoraal in de heersende klasse aan de kaak werd gesteld. Zijn doorbraak kwam na de oorlog, vooral met het libertijnse en antimilitaristische *Le diable au corps* (1947). Met name in de jaren '50 en '60 werd hij een productief regisseur, vaak in de vorm van literatuurverfilmingen. Zijn laatste film, *Gloria,* maakte hij in 1977.
Claude Autant-Lara vergaarde zijn roem als geëngageerd, links filmer, maar eindigde politiek aan de uiterste rechterzijde. Zijn sluimerende antisemitisme en zijn met de jaren toenemende verbittering zijn aangehaald als mogelijke verklaringen voor zijn overgang naar het *Front National* van Jean-Marie Le Pen. Voor deze partij werd hij in het Europees Parlement gekozen, maar hij trad terug na commotie rond zijn antisemitische uitspraken aan het adres van schrijfster-filosofe Simone Weil.

Jacqueline Auriol, eerste testpilote

Op 11 februari 2000 stierf in Parijs 's werelds eerste vrouwelijke testpiloot, Jacqueline Au-

riol, op 82-jarige leeftijd. Auriol, schoondochter van de vroegere president Vincent Auriol, werd geboren op 5 november 1917 in Challans, in het westen van Frankrijk.
Kort nadat zij zich geheel op de luchtvaart had gestort, kreeg Jacqueline Auriol een ernstig vliegtuigongeluk, als gevolg waarvan zij jarenlang vele plastisch-chirurgische ingrepen moest ondergaan. Toch kon zij haar carrière voortzetten binnen het mannenbolwerk van de testpiloten. De plaats die zij zich er wist te verwerven, beschouwde ze niet als een feministische prestatie, zoals feministen zeiden. In 1951 brak zij het snelheidsrecord voor vrouwen. Auriol kreeg verschillende Franse en Amerikaanse onderscheidingen, onder anderen uit handen van de Amerikaanse president, voor de topsnelheid die zij behaalde bij haar besturing van een Mirage III in 1963.
Bij haar overlijden spraken zowel premier Jospin als president Chirac hun bewondering uit voor wat de laatste noemde: 'een van die uitzonderlijke wezens die een heel tijdsgewricht tekenden'.

Roger Vadim, filmregisseur

In Parijs overleed Roger Vadim, motor achter de roem van filmster Brigitte Bardot, op 11 februari 2000 aan kanker. Hij werd 72 jaar.
Roger Vadim Plemiannikov werd in Parijs geboren, als zoon van een diplomaat, op 26 januari 1928. Aanvankelijk werkte hij als theateracteur en journalist voor *Paris-Match*, alvorens films te gaan maken.
Roger Vadim ontmoette op zijn twintigste jaar de vijftienjarige Brigitte Bardot, met wie hij niet alleen zou trouwen, maar die onder zijn inspiratie uitgroeide tot wereldberoemd sekssymbool. Dat gebeurde in 1956, toen voormalig fotomodel Bardot in Vadims *Et Dieu créa la femme* de rol speelde van een getrouwde vrouw met een drang naar seksuele vrijheid. De film vormde een uitdaging voor de normen en waarden van de Franse samenleving, werd in verschillende landen verboden en door het Vaticaan in de ban gedaan. De films die Vadim later maakte, evenaarden zijn eerste succes niet.
Roger Vadim bouwde een reputatie op zijn hele leven omringd te zijn door mooie vrouwen, met wie hij relaties aanging en van wie hij sterren wist te maken. Dat was niet alleen het geval met Brigitte Bardot, maar ook met Jane Fonda en Cathérine Deneuve. In 1987 schreef hij een autobiografie. Bij zijn dood was Vadim getrouwd met de filmactrice Marie-Christine Barrault. Hij had vier kinderen, elk met een andere moeder.

Gisèle Freund, fotografe

Op 31 maart 2000 overleed Gisèle Freund op 91-jarige leeftijd in Parijs als gevolg van een hartaanval. De fotografe, in het bijzonder vermaard vanwege haar schrijversportretten, werd op 19 november 1908 in Berlijn geboren.
De joodse Gisèle Freund was na haar studie sociologie, in 1933 gedwongen uit te wijken naar Parijs waar zij haar opleiding voortzette aan de Sorbonne. Zij kwam terecht in het artistieke en intellectuele leven van de hoofdstad en raakte in het bijzonder bevriend met de (marxistische) filosoof en kunsttheoreticus Walter Benjamin, van wie zij een belangrijke invloed onderging. Zelf zou zij in 1974 het belangrijke theoretische werk *Photographie et société* publiceren, een studie over geschiedenis en betekenis van de fotografie.
In 1942 moest ze opnieuw vluchten, dit keer naar Argentinië, maar keerde na de oorlog in Parijs terug. Pas in 1981, het jaar waarin zij ook het staatsportret van president François Mitterand maakte, zou zij zich er als Française geaccepteerd voelen toen haar het staatsburgerschap werd verleend.
Gisèle Freund maakte fotoreportages, werkte voor tijdschriften als *Weekly Illustrated, Paris Match* en *Life*, was in dienst van fotoagentschap *Magnum* en was in de jaren '70 correspondent in Japan en het Midden-Oosten. Haar portretten maakten indruk door de natuurlijke en ongedwongen houding waarin onder anderen schrijvers als James Joyce, Virginia Woolf, Jean Cocteau, André Malraux, Jean-Paul Sartre en André Gide zich lieten vastleggen. Freund was gefascineerd door gezichten: 'Ik zou mezelf graag geheel en al gewijd hebben aan dit onuitputtelijke panorama van het menselijke gezicht, maar ik zou er nooit mijn brood mee hebben kunnen verdienen zonder me te houden aan de conventies van toen – ik bedoel de noodzaak om het model te retoucheren en te verfraaien.'

Jean-Pierre Rampal, fluitist

Op 20 mei 2000 overleed in Parijs fluitist Jean-Pierre Rampal aan de gevolgen van een hartaanval. Hij werd 78 jaar.
Fluitvirtuoos Rampal, wiens vader fluitleraar was, werd in Marseille geboren op 7 januari 1922. Aanvankelijk studeerde hij medicijnen, maar volgde daarna een opleiding fluit aan het Parijse conservatorium. Later zou hij er zelf leraar worden. In 1952 werd Rampal eerste fluitist in het orkest van de Parijse opera.
Jean-Pierre Rampal speelde voornamelijk barokmuziek, maar daarnaast ook jazz, Indiase muziek en volksmuziek. In totaal maakte hij meer dan 400 platen en trad meer dan 4.000 maal op. Hij speelde samen met onder anderen de violist Menuhin, de harpiste Laskine en de cellist Rostropovitsj.
Rampal komt de eer toe een belangrijke impuls te hebben gegeven aan de gestegen belangstelling voor de fluit als solo-instrument.

Germaine Montero, zangeres en actrice

In een ziekenhuis in Orange stierf op 29 juni 2000 Germaine Montero (90), zangeres in de grote traditie van het Parijse chanson. Montero, die daarnaast actrice was, werd op 22 oktober 1909 in Parijs geboren en maakte in 1933 haar toneeldebuut in Spanje. Daar maakte ze deel uit van het gezelschap van dichtertoneelschrijver Federico Garcia Lorca. Nadat deze door Franco-aanhangers gedood was en de Spaanse burgeroorlog ten einde was, keerde Montero terug naar Frankrijk. Daar trad ze op in de uitvoering van Lorca's *Bodas de sangre* (Bloedbruiloft, 1938).
Montero begon met het schrijven van poëzie en behaalde succes als zangeres bij het cabaret *La Fontaine*. In de jaren '50 en '60 vervulde zij veel toneelrollen, onder meer in Brecht's *Mutter Courage* en stukken van Anouilh, Camus en – opnieuw – Lorca.
In 1985 speelde zij in het televisiedrama *Ana non*, waarin zij optrad als een vrouw die in de jaren '60 terugkeerde naar Spanje om er in het reine te komen met de geschiedenis en haar herinneringen.

Claude Sautet, filmregisseur

Op 22 juli 2000 stierf in Parijs filmregisseur Claude Sautet op 76-jarige leeftijd aan de gevolgen van leverkanker. Sautet werd geboren als zoon van een industrieel in de Parijse voorstad Montrouge op 23 februari 1924.
Claude Sautet, die aanvankelijk maatschappelijk werker was, studeerde aan de Parijse Filmhogeschool IDHEC, werkte als

muziekcriticus en kwam in 1960 met zijn eerste volledige film, *Classe tous risques*, met Jean-Paul Belmondo in de hoofdrol.
De films van Sautet waren verhalend en portretterend en de stiltes konden belangrijker zijn dan de woorden. Hij werkte zoveel mogelijk met een kring van intimi. Acteurs als Michel Piccoli (onder meer in *Les choses de la vie*, 1969), Yves Montand (bijvoorbeeld in *César et Rosalie*, 1972) en Romy Schneider (in beide genoemde films) keerden dan ook meermalen terug. In vergelijking met menig Franse filmer die de burgerklasse laakte, toonde Sautet zich mild ten opzichte van leden van de bourgeoisie die in zijn films figureerden.
Sautet regisseerde in de lijn van de klassieke Franse cinema en zocht, anders dan François Truffaut en Jean-Luc Godard, geen aansluiting bij de Franse vernieuwingsbeweging in de film, de *Nouvelle vague*. Dit werd wel als reden gezien waarom Sautets internationale erkenning lang uitbleef. Die kreeg hij in feite pas met *Un coeur en hiver* (1991) en *Nelly et Monsieur Arnaud* (1995), beide met actrice Emmanuelle Béart in de hoofdrol.

Jean Carzou, schilder

In een bejaardentehuis te Marsac-sur-l'Isle overleed op 12 augustus 2000 decoratieschilder en graveur Jean Carzou. Hij was van Armeense afkomst en werd als Garnik Zouloumian in Aleppo, Syrië, geboren op 1 januari 1907. De naam Carzou creëerde hij uit de eerste lettergrepen van zijn voor- en achternaam.
Jean Carzou vertrok in 1924 naar Parijs, waar hij kunst en architectuur studeerde. Hij maakte lijntekeningen en gravures, versierde de operagebouwen van Parijs en werd vermaard door illustraties bij het literaire werk van onder anderen Ernest Hemingway, Albert Camus, Eugène Ionesco en Arthur Rimbaud. Ook maakte hij politieke karikaturen die in Parijse kranten werden gepubliceerd. In zijn werk herinnerde Carzou, die zich nauw betrokken bleef voelen bij de Armeense geschiedenis en bij de politieke strijd en het lijden van zijn volk, de wereld aan oorlog en volkerenmoord in de twintigste eeuw. Sprekend voorbeeld werd zijn in de jaren '80 voltooide uitbeelding van oorlogsverschrikkingen, de Apocalyps van Saint Joan in de kapel van Manosque in Vaucluse.Jean Carzou was in 1976 de eerste levende kunstenaar die zijn werk vereeuwigd zag op een Franse postzegel. Hij was lid van de Academie voor schone kunsten en werd onderscheiden met de Nationale orde van verdienste.

Odette Joyeux, actrice en schrijfster

In Grimaud overleed op 26 augustus 2000 Odette Joyeux na een hersenbloeding. Joyeux, die zowel actrice als schrijfster was, werd op 5 december 1914 in Parijs geboren als dochter van een ongetrouwde wasvrouw. De armoedige omstandigheden waaronder zij opgroeide, legden mede de basis voor haar hoge ambities.
Zij maakte in 1931 haar filmdebuut met *Jean de la lune* van Jean Choux. De vooroorlogse films waarin zij optrad, toonden haar vaak in de rol van dromerig, naïef en onschuldig meisje – naar eigen zeggen niet in overeenstemming met haar karakter. Joyeux speelde tijdens de Tweede Wereldoorlog onder meer in films van Claude Autant-Lara (1901-2000): *Le mariage de chiffon* (1942), *Lettres d'amour* (1942), *Douce* (1943), *Sylvie et le fantôme* (1945). Haar filmcarrière duurde tot 1955 en in 1987 zou zij haar comeback beleven als oude dame in de film *Première jeunesse* van Christian Giudicelli.
Nog vóór de oorlog was haar eerste roman verschenen en daarna volgden er nog tien. De twee delen van haar memoires waren zo succesvol, dat ze er delen uit bewerkte voor televisie. Odette Joyeux was getrouwd met acteur Pierre Brasseur en moeder van acteur Claude Brasseur. Later trouwde ze met cameraman en televisieregisseur Philippe Agostini.

Roger Peyrefitte, auteur

Op 5 november 2000 overleed in Parijs de schrijver Roger Peyrefitte op 93-jarige leeftijd. Peyrefitte werd op 17 augustus 1907 in Castres geboren, studeerde politieke wetenschappen en leek vanaf 1933, toen hij secretaris van de ambassade in Athene werd, voorbestemd tot een diplomatieke carrière. Door een zedenschandaal zag hij deze echter in 1940 afgebroken. In 1951 en 1953 zou hij zijn ervaringen in de diplomatieke dienst te boek stellen.
Zijn literaire carrière begon in 1944, toen hij debuteerde met *Les amitiés particulières*, over jongensliefdes op een kostschool. Voor het boek, dat in 1964 zou worden verfilmd, ontving hij de Renaudot-literatuurprijs. In zijn werk speelde homoseksualiteit een belangrijke rol. Dat gold voor romans als *Jeunes proies* (1966) en *Notre amour* (1967), maar ook voor zijn driedelige biografie van Alexander de Grote (1977-1981). Peyrefitte, het prototype van de rijke, rechtse jongensminnaar, stond bekend als dwars en provocerend. Hij deinsde er niet voor terug om – waar of niet waar – publieke persoonlijkheden als paus Paulus VI, de schrijver François Mauriac en koning Boudewijn te 'outen' als zijnde homoseksueel. Peyrefitte was een erudiet man en zijn literaire stijl was hoog aangeschreven.

Jacques Chaban-Delmas, politicus

In de Franse hoofdstad overleed op 10 november 2000 de vroegere Franse premier Jacques Pierre Michel Chaban-Delmas op 85-jarige leeftijd. Hij werd op 7 maart 1915 te Parijs geboren en nam in de Tweede Wereldoorlog, toen hij deelnam aan het verzet, de (schuil)naam 'Chaban' aan. In mei 1944 kreeg hij de rang van brigadegeneraal en in november 1944 werd hij inspecteur-generaal van het leger.
Chaban-Delmas, die rechten en politieke wetenschappen had gestudeerd, was na de oorlog werkzaam als secretaris-generaal van het ministerie van Voorlichting. In 1947 werd hij burgemeester van Bordeaux, een post die hij 48 jaar lang zou bekleden. In 1946 was hij ook gekozen als afgevaardigde voor de Radicale Partij in de Nationale Assemblee, maar hij sloot zich in 1950 aan bij de Rassemblement du Peuple Francais (RPF) van generaal De Gaulle.
In 1954-1955 was Chaban-Delmas minister van Openbare werken in het kabinet van Pierre Mendès-France, in 1956-1957 minister van Staat in het kabinet-Mollet en in 1957-1958 minister van Defensie in het kabinet-Gaillard. In 1958 werd hij voorzitter van de Nationale Assemblee, totdat president Pompidou hem in 1969 tot premier benoemde. Tegen de achtergrond van het sociale verzet rond mei '68 werd de keuze voor de tot sociale hervormingen geneigde Chaban-Delmas vanuit de politieke rechterzijde als verstandig ervaren. In juli 1972 werd hij echter door de president tot ontslag gedwongen omdat zijn liberale inslag bij de gaullisten toch teveel weerstand had opgeroepen. Chaban-Delmas werd opnieuw voorzitter van de Nationale Assemblee, tussen 1978 en 1981 en tussen 1986 en 1988.

(Vorige berichten pag. 13/3 e.v. - 2001)

GEORGIË

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Uitval elektriciteit brengt Georgiërs op de barricades

Duizenden Georgiërs barricadeerden straten in Tbilisi op 17 november 2000 uit protest tegen tekorten aan elektriciteit en het uitvallen van de verwarming. President Edoeard Sjevardnadze zei dat de protesten konden leiden tot 'totale chaos' in het land. Hij riep de Georgische Veiligheidsraad bij elkaar om zich over de toestand te beraden. Boze demonstranten in de straten van de hoofdstad lieten weten dat zij niet van plan waren hun protesten te staken zolang er niet 24 uur per dag elektriciteit was.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2001 goedgekeurd

Het parlement keurde op 13 december 2000 de begroting voor 2001 goed, een belangrijke stap bij het loskrijgen van kredieten van het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Het begrotingstekort zou naar verwacht 3,9 procent van het bbp bedragen en zou deels worden gedekt door leningen van internationale financiële instellingen. De uitgaven werden geraamd op 1,117 miljard lari (ca. 495 miljoen euro) en de inkomsten op 839,7 miljoen lari (ca. 371 miljoen euro). De begroting voorzag een inflatie van vijf tot zes procent en een groei van het bbp van drie tot vier procent. Het parlement nam de begroting in derde en laatste lezing aan met 120 tegen 21 stemmen.

JUSTITIE

Minister van Jusititie treedt af wegens gevangenisuitbraak

Minister van Justitie Dzjoni Chetsoeriani trad op 3 oktober 2000 af na een gevangenisuitbraak twee dagen eerder door drie van 's lands meest beruchte gevangenen. Twaalf gevangenen waren via een 30 meter lange tunnel ontsnapt uit een gevangenisziekenhuis in de hoofdstad Tbilisi. Onder hen waren drie verklaarde tegenstanders van president Edoeard Sjevardnadze. Een van hen, Goeram Absandze, was minister van Financiën geweest onder de voormalige president Zviad Gamsachoerdia en was in 1998 door Rusland uitgeleverd. Hij moest nog terecht staan wegens het organiseren van een mislukte aanslag op president Sjevardnadze in dat jaar en wegens het stelen van staatsgelden tijdens zijn ambtsperiode. De twee anderen, Loti Kobalia en Feniks 'Georgi' Goeloea, waren tot lange gevangenisstraffen veroordeeld wegens deelname aan een opstand in 1993, toen zij Gamsachoerdia weer aan de macht probeerden te brengen. Absandze en Kobalia werden op 12 oktober samen met een andere van de twaalf ontsnapten, weer opgepakt.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

EU ondersteunt Georgië tegen Tsjetsjeense aanvallen

De Europese Unie deelde op 21 september 2000 in Brussel mee dat zij militaire uitrusting en vliegtuigbrandstof ter waarde van een miljoen euro naar Georgië had gestuurd om het land in staat te stellen zijn grenzen te beschermen tegen guerrillaaanvallen uit de opstandige Russische republiek Tsjetsjenië. De uitrusting zou zijn gestuurd op verzoek van president Edoeard Sjevardnadze en diende voor de versterking van drie grensposten.

Groep Tsjetsjeense rebellen geeft zich over

President Edoeard Sjevardnadze verklaarde op 23 oktober dat de meeste van een groep van 60 Tsjetsjeense rebellen, die enkele dagen eerder over de grens met Rusland het land waren binnengekomen, zich aan de Georgische autoriteiten hadden overgegeven. De president zei ook dat 20 tot 25 van hen medische verzorging nodig hadden. Volgens een woordvoerder van de Georgische grenstroepen waren enkele Tsjetsjenen in Tbilisi in een ziekenhuis opgenomen. Rusland had Georgië er al eerder van beschuldigd dat het Tsjetsjeense rebellen zijn grondgebied liet gebruiken als toevluchtsoord en doorgangsgebied voor wapens. Georgië ontkende dat.

Politie en veiligheidstroepen naar oostelijke bergstreek

Georgië stuurde op 9 december politie en veiligheidstroepen om de orde te herstellen naar de oostelijke bergstreek van het land, waar meer dan 8.000 Tsjetsjeense vluchtelingen hun toevlucht hadden gezocht. Georgy Sjervasjidze, bevelhebber van de binnenlandse troepen, zei over de telefoon tegenover persbureau *Reuters* dat president Edoeard Sjevardnadze genoodzaakt was geweest extra troepen te sturen omdat het aantal ontvoeringen en andere misdrijven in het gebied sterk was toegenomen.
Enkele dagen eerder had Rusland visa voor Georgiërs weer verplicht gesteld met het argument dat Georgië de grensstreek niet onder controle had en een toevluchtsoord liet worden voor Tsjetsjeense rebellen. Georgië had geweigerd Russische troepen op zijn grondgebied bij de grens te laten patrouilleren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gegijzelde militaire waarnemers VN vrijgelaten

Twee militaire waarnemers van de Verenigde Naties, een Griekse en een Poolse officier die vier dagen lang door gewapende mannen in de provincie Abchazië waren vastgehouden, werden op 14 december 2000 naar de Georgische hoofdstad Tbilisi gevlogen. Zij waren een dag eerder vrijgelaten na onderhandelingen van Georgische functionarissen met de gewapende groep. In Abchazië waren 100 waarnemers van de VN gestationeerd om toe te zien op een wapenstilstand tussen Georgië en de afvallige provincie.

Normale handelsrelaties met VS

President Bill Clinton verleende Georgië permanente, normale toegang tot de Amerikaanse markt, zo maakte het State Department op 4 januari 2001 bekend. Het Amerikaanse Congres had daartoe op 26 oktober 2000 al wetgeving aangenomen. Georgië was na Kirgizstan de tweede voormalige sovjetrepubliek die op deze wijze toegang kreeg tot de Amerikaanse markt.

Georgië ontstemd na Russische waarschuwing voor criminaliteit

Het ministerie van Buitenlandse zaken toonde zich op 8 januari 2001 in een verklaring ontstemd over een eerdere Russische waarschuwing aan zijn burgers Georgië niet te bezoeken vanwege de toegenomen criminaliteit. Minister van Buitenlandse zaken Irakly Menagarsjvili sprak in dit verband van 'desinformatie'. Het Russische ministe-

rie van Buitenlandse zaken had twee dagen eerder onder meer gewaarschuwd voor ontvoeringen door Tsjetsjenen die hun toevlucht in Georgië hadden gezocht.

Defensiesamenwerking met Turkije

Turkije en Georgië ondertekenden op 29 januari 2001 een samenwerkingsovereenkomst op het gebied van de defensie-industrie tijdens een bezoek van president Edoeard Sjevardnadze aan Ankara. Sjevardnadze zei tijdens de ondertekeningsplechtigheid dat de betrekkingen tussen de twee landen waren uitgegroeid tot een 'strategische alliantie'. Details van de overeenkomst waren niet meteen beschikbaar.

Commerzbank gaat Georgische telefoonmaatschappij privatiseren

Een consortium onder leiding van de Duitse Commerzbank AG is door de regering uitgekozen om de staatstelefoonmaatschappij te privatiseren, zo werd op 1 februari 2001 bekend. Het ging daarbij om het telecombedrijf Telecom Georgië (TG) en een bedrijf dat de telefoonlijnen in beheer had.

(Vorige berichten pag. 534/1 e.v. - 2000)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Slachtoffers aardbeving nog in noodonderkomens

Een jaar na de aardbeving die Athene op 7 september 1999 trof, woonden nog veel slachtoffers in kleine prefab-woningen in kampen rond de stad. Zij waren in afwachting van het herstel van hun woningen. De Griekse overheid had 7.000 metalen prefabhuizen laten neerzetten, maar het was op 6 september 2000 nog onduidelijk in hoeveel van die woningen nog mensen woonden.
Minister van Milieu en Openbare orde, Costas Laliotis, zei dat de overheid in een jaar 530 miljoen dollar (ca. 600 miljoen euro) had uitgetrokken voor de hulp aan slachtoffers. 'We willen allemaal een snelle en efficiënte renovatie van de woningen', zei hij. Maar hij voegde er aan toe dat dit niet altijd mogelijk was. Daarom zou hij zijn best doen de leefomstandigheden in de prefab-woningen te verbeteren.

Ramp met passagiersboot: 77 doden

De Griekse overheid maakte op 30 september 2000 bekend dat 65 passagiersschepen in de haven moesten blijven omdat zij niet voldeden aan de minimale veiligheidseisen. De schepen kregen twintig dagen de tijd om te voldoen aan de veiligheidsrichtlijnen van de Europese Unie. Als ze dit niet deden, zouden de vaarvergunningen worden ingetrokken.
De maatregel volgde nadat eerder die week het schip Express Samina vlak voor de haven van Paros op de rotsen was gelopen. Hierbij kwamen 77 van de ongeveer 525 opvarenden om het leven.
Direct na het ongeluk barstte kritiek los op de bemanning. De kapitein sliep op het moment van het ongeluk. Zijn plaatsvervanger zei dat hij het roer had gegrepen, maar dat het slechte weer het schip op de rotsen had gegooid. Verder verlieten veel bemanningsleden het schip nog voordat de passagiers het schip hadden verlaten. De kapitein en drie bemanningsleden werd hierop moord ten laste gelegd, terwijl een groot deel van de andere bemanningsleden een aanklacht wegens het in gevaar brengen van passagiers kreeg.
De eigenaar van het schip, Minoan Flying Dolphins – een onderdeel van Minoan Lines – werd eveneens aangeklaagd voor het in gevaar brengen van de passagiers. Verder diende een belangrijk deel van de nabestaanden een claim in bij de firma. Vice-president Pantelis Sfinias verdedigde het bedrijf. Hij zei dat Minoan Flying Dolphins niet aansprakelijk kon worden gesteld voor fouten die op de brug waren gemaakt. De druk werd echter te groot en Sfinias pleegde op 29 november zelfmoord door van de zesde verdieping van zijn kantoor in Pireaus te springen.

Kaper pleegt zelfmoord

Christos Kendiras sprong op 5 november 2000 door een raam op de zevende verdieping van het Hoofdbureau van Politie in Athene. Kendiras werd juist op dat moment geleid naar de officier van justitie.
De Griek had een dag eerder zijn schoonmoeder vermoord, evenals de man die een verhouding zou hebben met zijn vrouw. Hierop kaapte hij een bus met Japanse toeristen. Kendiras had geen eisen, maar wilde slechts zijn familieverhaal aan de pers kwijt. Gedurende de negen uur durende kaping sprak hij met tv-zenders via zijn mobiele telefoon. Uiteindelijk werd hij gearresteerd nadat hij tien minuten had gesproken met een bekende tv-presentator.

Simitis ontslaat minister Pangalos

Premier Costas Simitis ontsloeg op 19 november 2000 zijn minister van Cultuur, Theodoros Pangalos. Deze had een interview gegeven aan het dagblad *Ethnos*, waarin hij scherpe kritiek uitte op de regering. Simitis: 'Een minister kan niet in het openbaar ruziën met de regering, minachtende kwalificaties gebruiken voor zijn collega's en toch deel blijven uitmaken van de regering.'
Het was de tweede keer dat Simitis Pangalos ontsloeg. Begin 1999 ontsloeg hij hem als minister van Buitenlandse zaken vanwege zijn rol bij het verbergen van de Koerdische leider Abdullah Öcalan.

Politie vindt 513 kilo heroïne

De Griekse narcoticapolitie vond op 31 december 2000 513 kilo heroïne, verstopt in het airconditioningsysteem van twee Turkse toeristenbussen. Het was de grootste drugsvangst ooit in Griekenland. De heroïne had een straatwaarde van 13,6 miljoen dollar (ca. 15,4 miljoen euro). De vier Turkse chauffeurs werden gearresteerd. Eerder waren al zes mensen in Turkije gearresteerd.
De narcoticapolitie kwam op het spoor van het transport na een tip van het Amerikaanse Drugs Enforcement Agency (DEA).

Regering wil niet onderhandelen over teruggave koninklijk bezit

Regeringswoordvoerder Dimitris Reppas maakte op 18 januari 2001 bekend dat de regering niet zou onderhandelen met de voormalige koning Constantijn over teruggave van geconfisqueerd koninklijk bezit. Constantijn was op 23 november 2000 in het gelijk gesteld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Dat bepaalde dat Griekenland onrechtmatig had gehandeld bij het confisqueren van het koninklijk bezit, nadat Constantijn in 1967 Griekenland moest verlaten.
Het Hof deed echter geen definitieve uitspraak. Het gaf beide partijen de kans een compromis te bereiken. Dat lukte niet. Constantijn eiste een koninklijke villa in het noorden van Athene en het koninklijk vakantiepaleis op Corfu terug. Griekenland wilde slechts praten over een financiële compensatie.

Griekenland

Bomaanslag op conservatief parlementslid

Op 21 januari 2001 werd Vasilis Mihaloliakos (48), parlementslid voor Nieuwe Democratie, slachtoffer van een bomaanslag. Een bom, verstopt in een motor die voor zijn huis stond geparkeerd, ging af toen hij met zijn dochter en zijn broer naar binnen wilde. Mihaloliakos en zijn broer raakten gewond, zijn dochter bleef ongedeerd.
Anti-terreurexperts schreven de aanslag toe aan de 'Groep van de Zeventiende November', een linkse guerrillagroep die de afgelopen 25 jaar al 23 mensen had gedood. Over het motief van de aanslag tastte iedereen in het duister.

FBI brengt gestolen kunstschatten terug

De Amerikaanse FBI bracht op 22 januari 2001 274 kunstvoorwerpen terug die deel uitmaakten van de 285 voorwerpen die in april 1990 waren gestolen uit het Archeologisch Museum van Karinthië. Vier mannen braken in, overmeesterden de bewaker en plunderden de twee belangrijkste hallen met kunstvoorwerpen uit de zesde en vijfde eeuw voor Christus.
Griekenland kreeg in 1998 een tip dat enkele gestolen voorwerpen ter veiling werden aangeboden bij het veilinghuis Christie's in New York. Een jaar later ontdekte de FBI de 274 voorwerpen in een pakhuis in Miami. Weer een jaar later werd Wilma Sabala gearresteerd omdat zij geregistreerd stond als bezitter van de voorwerpen die in Christie's geveild zouden worden. Zij kreeg een gevangenisstraf van een jaar.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking legt Griekenland plat

Op 10 oktober 2000 hielden de twee grootste vakcentrales van Griekenland een algemene staking tegen de plannen van de overheid voor hervorming van de arbeidsmarkt. Aan de stakingsoproep werd massaal gehoor gegeven. Volgens de vakcentrales varieerde het stakingspercentage van 60 procent in de banksector tot 90 procent in de industriële sector. Er vlogen nog slechts enkele vliegtuigen, terwijl het overige openbaar vervoer nagenoeg stil lag. Het gevolg was een enorme verkeerschaos.
De staking was gericht tegen de regeringsplannen om de werkloosheid te bestrijden. De regering-Simitis wilde hiertoe het overwerk beperken, de werkweek flexibiliseren en ontslag vergemakkelijken. De bonden waren hiertegen. Zij stelden dat de invoering van een 35-urige werkweek met behoud van loon een goede oplossing was. Verder protesteerden de bonden tegen de privatisering van enkele bedrijven in de telecom- en energiesector.
De regering zei dat ze openstond voor suggesties, maar dat de hervormingen hoe dan ook zouden worden doorgezet.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Griekenland treedt toe tot de eurozone

Griekenland werd op 1 januari 2001 het twaalfde land dat toetrad tot de eurozone, iets dat in Athene met enthousiasme werd begroet. Veel winkels noteerden hun prijzen al in euro's, terwijl de munt pas op 1 januari 2002 zou worden ingevoerd.
De toetreding van Griekenland tot de eurozone was een economisch wonder. Het land kampte jarenlang met een torenhoge inflatie en grote begrotingstekorten. Premier Costas Simitis lukte het met impopulaire bezuinigingsmaatregelen en structurele economische hervormingen de inflatie te beteugelen en het begrotingstekort terug te dringen. Economisch ging het Griekenland vervolgens stukken beter en er werd voor de komende jaren een economische groei voorspeld van vijf procent per jaar. Simitis bij de toetreding tot de eurozone: 'We moeten nu de middelmatigheid van ons afwerpen door de gewoontes uit het verleden achter ons te laten.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Relatie met Turkije bekoelt snel

De relatie tussen Turkije en Griekenland, die na de aardbevingen die beide landen in 1999 troffen snel verbeterde, kreeg in oktober 2000 een flinke knauw. Aanleiding waren schermutselingen tussen Griekse en Turkse gevechtsvliegtuigen tijdens een NAVO-oefening boven de Aegeïsche Zee. Turkije zei dat de Griekse vliegtuigen boven gedemilitariseerde eilanden vlogen. Daarom probeerden Turkse vliegtuigen deze te onderscheppen.
Griekenland besloot op 22 oktober zich terug te trekken uit de NAVO-oefening omdat Turkije de oefening zou gebruiken om territoriale rechten ter discussie te stellen. Minister van Defensie Akis Tsohatzopoulos: 'Griekenland kan niet accepteren dat een lidstaat de NAVO gebruikt voor zijn eigen belangen.' De oefening *Destined Glory* die op 7 oktober begon en tot 25 oktober zou duren, werd hierop afgeblazen.
De Griekse premier Costas Simitis ontmoette hierop zijn Turkse ambtsgenoot Bülent Ecevit op 25 oktober tijdens een vergadering van Balkanlanden in Skopje. Zij beperkten hun ontmoeting tot een korte conversatie.
Minister van Buitenlandse zaken George Papandreou maakte een dag later, op 26 oktober, bekend dat hij niet zou afreizen naar Boedapest om daar samen met zijn Turkse ambtsgenoot Ismail Cem een vredesprijs in ontvangst te nemen. De ministers zouden deze prijs krijgen van de Atlantische Verdragsassociatie, een pro-NAVO-organisatie, voor hun inspanningen om de relatie tussen beide landen te verbeteren. Cem zou wel komen.

Demonstratie tegen de NAVO

Duizenden mensen demonstreerden op 11 januari 2001 bij de Amerikaanse ambassade in Athene tegen het gebruik van Amerikaanse munitie met verarmd uranium in de Kosovo-oorlog. Ze eisten dat Griekenland haar soldaten zou terugtrekken van de VN-vredesmacht in Kosovo.
Eerder was in Noord-Amerika en West-Europa onrust ontstaan over het gebruik van Amerikaanse munitie met verarmd uranium. Aanleiding was dat een aantal soldaten die in voormalig Joegoslavië hadden gevochten leukemie kreeg.

OVERLEDEN

Minos Kokkinakis, Jehova's getuige en strijder voor godsdienstvrijheid

De Jehova's getuige Minos Kokkinakis, op 25 februari 1909 in Sitia op Kreta geboren, werd ruim vijftig jaar lang vanwege zijn geloof vervolgd. Hij overleed in Sitia op 28 januari 1999.
Kokkinakis werd gedurende de jaren '20 een overtuigd Jehova's getuige en zag het als zijn plicht te trachten zijn medemensen te bekeren. Tijdens het bewind van de dictator Ioannis Metaxas (1936-1941) en onder druk van de Grieks Orthodoxe Kerk werd het bij wet verboden te proberen mensen te bekeren tot een andere godsdienst. Hij liet zich daardoor

echter niet weerhouden. Kokkinakis werd achttien maal veroordeeld en zat in totaal zeseneenhalf jaar in de gevangenis.
In 1988 klaagde hij de Griekse staat aan bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. In 1993 oordeelde het Hof dat zijn recht op vrijheid van godsdienst geschonden was en veroordeelde de Griekse regering tot het betalen van smartengeld ten bedrage van 3,5 miljoen drachme (ca. 10.000 euro). De uitspraak werd bekend onder de naam 'Kokkinakis vs Griekenland' en zou vele malen leiden tot vrijspraak in soortgelijke zaken.

Krateros Ioannou, rechter Europees Hof van Justitie

De in Thessaloniki op 3 juni 1935 geboren rechter Krateros Ioannou overleed kort na een operatie in New York op 10 maart 1999. Ioannou had slechts achttien maanden als rechter bij het Europees Hof van Justitie in Luxemburg gewerkt, maar had zich in die periode kunnen profileren als geleerd, absoluut onafhankelijk en onpartijdig. Hij stond volledig achter de doelen en idealen van de Europese Unie.
In 1971 promoveerde Ioannou in internationaal recht aan de universiteit van Thessaloniki. Hij trad daarna in dienst bij de universiteit van Thracië waar hij achtereenvolgens Europees recht doceerde, decaan van de faculteit en vice-voorzitter van de raad van bestuur was. Hij schreef meer dan 100 artikelen en boeken, waaronder *An introduction to international justice* (1984).
In 1983 werd hij lid van de Griekse delegatie voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Van 1989 tot 1992 was hij voorzitter van de commissie die belast was met het verbeteren van de Mensenrechten Conventie van de Raad van Europa. Bovendien was Ioannou lid van de Permanente Raad van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

Phaedon Gizikis, voormalig president

Generaal en voormalig president van Griekenland, Phaedon Gizikis, overleed in Athene op 27 juli 1999. Gizikis werd geboren in Volos op 16 juni 1917.
Op 21 april 1967 pleegden kolonels een staatsgreep om de gevreesde, maar niet werkelijk bestaande, communistische invloed te weren. Generaal Gizikis behoorde niet tot de leiders van de staatsgreep maar werd wel in 1973 benoemd tot commandant van het Eerste Legerkorps. In november van dat jaar werd het kolonelsregime omver geworpen door een junta onder leiding van brigadier Dimitrios Ioannidis, hoofd van de militaire politie. Deze had kennelijk ook vertrouwen in Gizikis en benoemde hem tot president van Griekenland.
Nadat Ioannidis echter in de zomer van 1974 een mislukte poging deed om Cyprus met Griekenland te verenigen waardoor hij Turkije provoceerde ruim een derde deel van het eiland in te nemen, grepen andere militaire leiders in. In overleg met president Gizikis werd Ioannidis afgezet. Gizikis, die tot dan toe slechts een nominale rol gespeeld had als president, werd door de militairen overtuigd om weer terug te keren naar een burgerregering. Een haastig bijeengeroepen raad van prominente politici besloot op 23 juli 1974 de in ballingschap levende conservatieve politicus, Konstantinos Karamanlis terug te halen en deze werd de volgende dag ingezworen.
Gizikis leverde een belangrijke bijdrage aan de geweldloze ineenstorting van de militaire junta en dat werd door de nieuwe regering ook erkend. Hij bleef aan als president tot 18 december 1974 en werd daarna honorair commandant van het Eerste Legerkorps.

Rita Sakellariou, zangeres

De populaire Griekse zangeres Rita Sakellariou overleed op 6 augustus 1999 in Athene. Zij werd geboren op Kreta op 22 oktober 1934. Sakellariou werd aan het begin van de jaren '60 in een nachtclub ontdekt als rebetikazangeres, een traditioneel genre dat verhaalt van droefenis, lijden en onbeantwoorde liefde.
Sakellariou ging samenwerken met Vasilis Tsitsanis, die – samen met andere musici – de rebetika uit zijn 'natuurlijke omgeving' van hasjtenten, gevangenissen en achterbuurten had gehaald. Terwijl ze in haar jeugd diepe armoede had gekend, behaalde ze als zangeres grote successen in de jaren '60 en '70 met inmiddels klassiek geworden liederen als *Istoria mou, amartia mou* (Mijn verhaal, mijn zonde) en *Oi Andres kai oi Handres* (Mannen en bedden).

John Adamantios Hadjipateras, scheepsmagnaat

De prominente scheepsmagnaat John Adamantios Hadjipateras overleed op 17 september 1999 te Athene. Hij werd geboren op het kleine Griekse eilandje Oinoussai. Hadjipateras zwaaide de scepter over 'Hadjipateras Maritime Ltd' en 'Pateras Shipbrokers'. Hij hield kantoor in Londen. Vlak na de Tweede Wereldoorlog vertrok Hadjipateras naar Groot-Brittannië om in het Londense kantoor van de onderneming te gaan werken. In 1958 werd hij vertegenwoordiger van de *Union of Greek Shipowners* bij de *International Shipping Federation*. In 1981 werd hij hoofd van de *Greek Shipping Co-operation Committee*, een forum van 150 leden dat werd beschouwd als de belangrijkste denktank van die bedrijfstak.
John Hadjipateras was medeoprichter van de *London Hellenic Society* waarvan hij vanaf 1976 voorzitter was. Daarnaast richtte hij voor Grieken in het buitenland het tijdschrift *Krikos* op. Hadjipateras ontving diverse onderscheidingen voor zijn verdiensten voor de gemeenschap en de bedrijfstak.

Spyros Markezinis, voormalig premier

Op 4 januari 2000 overleed Spyros Markezinis. De politicus die in het voorjaar van 1973 enkele weken minister-president was geweest, werd geboren te Athene in 1909. Hij studeerde rechten en politieke wetenschappen en was enige tijd juridisch adviseur van koning George II. Nadat eerdere pogingen om invloed te verwerven in de politiek met een nieuwe partij niet waren gelukt, sloot hij zich aan bij de partij van Alexandros Papagos die bij de verkiezingen van 1952 behoorlijke successen boekte. Markezinis werd benoemd tot minister van Coördinatie. Onder zijn bewindvoering werd de drachme gedevalueerd en werden buitenlandse investeerders aangetrokken. Dat was een stimulans voor de economische groei die Griekenland vanaf die tijd doormaakte. Aan zijn politieke invloed leek een einde te komen met de militaire staatsgreep van 21 april 1967. In 1973 echter kondigde juntaleider George Papadopoulos de afschaffing van de monarchie aan en de vestiging van een presidentiële, parlementaire republiek. Papadopoulos benoemde zichzelf tot president en om zijn bewind legaal te doen lijken, benoemde hij een burgerpoliticus tot premier. Dat werd Spyros Markezinis. Daarmee was Markezinis de enige burgerpoliticus die wilde collaboreren met het kolonelsbewind.
Dit premierschap duurde slechts enige weken, totdat de macht werd overgenomen

door een junta onder leiding van brigadier Dimitrios Ioannidis, hoofd van de militaire politie. Enkele maanden later kwam ook Ioannidis ten val en werd de democratie hersteld. Markezinis' politieke rol was daarna uitgespeeld.

(Vorige berichten pag. 535/1 e.v. - 2000)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Mandelson neemt ontslag als minister

Peter Mandelson nam op 18 januari 2001 ontslag als minister van Noord-Ierse zaken. Aanleiding hiervoor was zijn betrokkenheid bij het verstrekken van een paspoort aan de Indiase zakenman Srichand Hinduja. Deze had Mandelson in 1998 informatie gevraagd over het verkrijgen van een Brits paspoort. Niet lang hierna doneerde de Indiër één miljoen pond (ca. 1,6 miljoen euro) voor de Millennium Dome. Mandelson zei in eerste instantie dat hij de zaak van Hinduja had laten afhandelen door zijn ambtenaren, maar hij moest later toegeven dat hij persoonlijk contact had gezocht met het ministerie van Binnenlandse zaken.
Mandelson zei dat hij niets onoorbaars had gedaan in de paspoortzaak, maar dat hij het parlement eerlijk had moeten informeren.

Minister van Noord-Ierse zaken, Peter Mandelson maakte op 18 januari 2001 in Londen zijn aftreden bekend vanwege het niet informeren van het parlement inzake zijn betrokkenheid bij een paspoortaanvraag van een Indiase zakenman. *(foto ANP)*

Hinduja zei in een reactie dat zijn gift aan de Millennium Dome volkomen los stond van de informatie die hij Mandelson had gevraagd.
De paspoortaanvraag van Hinduja was ondertussen voorlopig afgewezen, omdat hij samen met zijn twee broers in India werd verhoord wegens hun betrokkenheid bij een wapenschandaal.
Het was de tweede keer dat Mandelson moest aftreden. In 1998 trad hij af toen bleek dat hij geld had geleend van ex-minister Geoffrey Robinson voor het kopen van een huis, terwijl zijn ministerie op dat moment onderzoek deed naar de zakelijke activiteiten van Robinson.
De Ierse premier Bertie Ahern en de Noord-Ierse premier David Trimble noemden het opstappen van Mandelson een verlies voor het Noord-Ierse vredesproces. Premier Blair verloor aan Mandelson zijn belangrijkste steunpilaar; hij werd algemeen gezien als de architect van de Labouroverwinning van 1997.

Blair en Amato tegen mensensmokkel

De Britse premier Tony Blair en zijn Italiaanse ambtsgenoot Giuliano Amato schreven op 4 februari 2001 een artikel in de *Observer* waarin ze pleitten voor betere samenwerking in de Europese Unie om mensensmokkel te bestrijden. Zo zouden politie en inlichtingendiensten meer informatie moeten uitwisselen over organisaties die zich met mensensmokkel bezig hielden en moesten er afspraken worden gemaakt voor strengere straffen. Blair en Amato zeiden in hetzelfde artikel dat Groot-Brittannië en Italië politie en immigratieambtenaren naar Bosnië zouden sturen om de autoriteiten daar te helpen met de grenscontrole. Volgens de Verenigde Naties kwam tien procent van de illegalen via Bosnië de EU binnen.

Straw wil politie meer bevoegdheden geven

Minister van Binnenlandse zaken Jack Straw kwam op 22 februari 2001 met twee amendementen op het nieuwe Wetboek van Strafrecht dat op dat moment door het Lagerhuis werd behandeld. Straw wilde de politie meer bevoegdheden geven om op te treden bij protesten bij woningen. Verder wilde hij het versturen van 'hate-mail' per sms-bericht of e-mail verbieden.
Aanleiding voor de amendementen waren de nieuwe tactieken van dierenrechtenactivisten. Zij bedreigden mensen die in de biotechnologie werkten door ze te bedelven onder 'hate-mail' en ze te bedreigen bij hun woningen. Straw: 'We kunnen simpelweg de criminele activiteiten niet tolereren van een kleine groep extremisten die geweld gebruikt om mensen te intimideren die gewoon hun werk doen.'

Straw bestempelt 21 organisaties als terroristisch

Minister van Binnenlandse zaken Jack Straw presenteerde het parlement op 28 februari 2001 ter goedkeuring een lijst met 21 organisaties die volgens hem terroristisch waren. Op grond van de nieuwe Anti-Terrorisme Wet werd in Groot-Brittannië het lidmaatschap van deze organisaties verboden, evenals het inzamelen van geld hiervoor. De wet kwam tot stand na felle kritiek van landen uit Azië en het Midden-Oosten die Groot-Brittannië verweten een thuishaven te bieden aan terroristische organisaties.
De lijst bevatte onder andere organisaties van separatisten uit Sri Lanka, Kashmir en Baskenland, militante Arabische en moslimgroepen en verder nog groepen Koerden, Sikhs en de Iraanse Mujaheddin.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Compensatie voor Japanse krijgsgevangenen

De Britse regering begon op 1 februari 2001 met het betalen van een compensatie van 10.000 pond (ca. 16.000 euro) per persoon aan Britten die gedurende de Tweede Wereldoorlog in Japanse krijgsgevangenschap verbleven. In totaal hadden 14.000 ex-krijgsgevangenen of hun weduwen recht op de uitkering. Het ministerie van Sociale zaken sprak van 'erkenning van de uitzonderlijke omstandigheden waaronder ze gevangen werden gehouden'. Ongeveer 12.400 van de 50.000 Britse krijgsgevangenen stierven tijdens hun detentieperiode. Premier Tony Blair sprak in november 2000 nog over een ereschuld aan deze gevangenen.

EU geeft arme regio's miljarden

De Europese Commissie maakte op 28 februari 2001 bekend dat ze Groot-Brittannië 2,6 miljard pond (ca. 4,2 miljard euro) zou geven voor de ontwikkeling van arme regio's. Volgens eurocommissaris Michel Bar-

nier ging het om de West Midlands, Noordwest-Engeland en Noordoost-Engeland.

GEZONDHEID EN ZORG

Hogerhuis akkoord met klonen embryo's

Het Hogerhuis ging op 22 januari 2001 met 212 tegen 92 stemmen akkoord met het voorstel embryo's te klonen met als doel het behandelen van ziektes als leukemie. Premier Blair was vóór omdat de Britse biotechnologie hierdoor haar prominente positie in de wereld zou behouden. Religieuze leiders als de Dalai Lama, de Aartsbisschop van Canterbury en de Britse opperrabbijn probeerden de Lords tevergeefs op andere gedachten te brengen.

Nederlandse arts verwijdert organen uit overleden kinderen

Minister van Gezondheidszorg Alan Milburn maakte op 30 januari 2001 bekend dat de Nederlandse patholoog-anatoom Dick van Velzen en zijn medewerkers in het ziekenhuis Alder Hey in Liverpool de organen had weggenomen uit de lichamen van honderden kinderen, zonder de ouders hierover duidelijk te informeren.
Milburn zei dat er een wet zou komen die artsen verplichtte ouders te informeren als ze de organen van hun overleden kinderen wilden wegnemen. Hij zei verder dat Van Velzen nooit meer in Groot-Brittannië mocht werken als arts, terwijl hij het dossier had overgedragen aan Justitie.

LANDBOUW

Mond- en klauwzeer treft Groot-Brittannië

Op 20 februari 2001 werden in een slachthuis in Essex de eerste gevallen van mond- en klauwzeer (MKZ) ontdekt. In totaal waren 28 varkens besmet met het agressieve virus, dat onschadelijk is voor mensen. Minister van Landbouw Nick Brown kondigde direct een vervoersverbod af rondom Essex, terwijl de Europese Commissie een dag later import van levend vee uit Groot-Brittannië verbood.
Desondanks greep de ziekte snel om zich heen, vooral omdat de dieren van de Europese Commissie niet mochten worden ingeënt. Op 28 februari was al bij 22 boerderijen MKZ vastgesteld. Verontrustend was ook dat de ziekte zich snel over het hele land verspreidde. Op 25 februari was het eerste geval in Zuidwest-Engeland gemeld en op 28 februari het eerste geval in Wales.
Brown besloot tienduizenden dieren preventief te 'ruimen' (d.w.z. door de dieren ter plekke te laten doden en hun kadavers in brand te steken). Verder kondigde hij een vervoersverbod af voor levend vee, riep wandelaars op het platteland te mijden en verbood evenementen als vossenjachten en paardenrennen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Aantal geregistreerde racistische incidenten verdubbeld

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 18 januari 2001 bekend dat de politie in Engeland en Wales in 2000 twee maal zoveel racistische incidenten registreerde dan in 1999. Het aantal incidenten steeg met 107 procent tot 47.810.
Minister van Binnenlandse zaken Jack Straw toonde zich ingenomen met de stijging van het aantal registraties. Volgens hem was dat een gevolg van 'een toenemend vertrouwen bij de zwarte en Aziatische bevolking dat er iets met hun meldingen wordt gedaan'.
De onafhankelijke Commissie voor Raciale Gelijkheid zei dat de stijging niet zo makkelijk verklaard kon worden: 'Het kan ook zijn dat de toename van het aantal incidenten de oorzaak is.' De commissie gaf echter toe dat de houding van de politie radicaal was gewijzigd sinds in 1999 een rapport was verschenen over het institutioneel racisme bij de politie. Hierdoor had de zwarte en Aziatische bevolking meer vertrouwen gekregen in de politie.

Aantal asielzoekers sterk gestegen

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 25 januari 2001 bekend dat het aantal asielzoekers in 2000 was gestegen tot 76.040. Een jaar eerder waren het er nog 71.160. Verder kregen in 2000 ongeveer 10.000 asielzoekers de status van politiek vluchteling, terwijl in 76.850 gevallen (waaronder veel aanvragen van vóór 2000) het asielverzoek werd afgewezen.
Groot-Brittannië was nu het zesde EU-land wat betreft het aantal asielzoekers per hoofd van de bevolking. Op de eerste plaats stond België, gevolgd door Nederland, Ierland, Oostenrijk en Denemarken.
De Medische Vereniging voor Zorg aan

Slachtoffers van Marteling verklaarde in een reactie dat het ministerie teveel keek naar de economische motieven om te vluchten, waardoor de werkelijke redenen buiten beeld bleven. Hierdoor werd veel asielzoekers ten onrechte de status van politiek vluchteling onthouden. De vereniging baseerde haar uitspraak op de sterke toename van het aantal van haar cliënten. Dit aantal bedroeg 4.957 tegen 3.306 in 1999.

BUITENLANDSE ZAKEN

Blair noemt Saddam Hoessein gevaarlijkste man ter wereld

De Britse premier Tony Blair noemde op 21 februari 2001 de Iraakse leider Saddam Hoessein in een ontmoeting met de pers de gevaarlijkste man ter wereld. Hij deed zijn uitspraak nadat de Britten samen met de Amerikanen voor het eerst sinds tijden luchtaanvallen hadden uitgevoerd op doelen ten zuiden van Bagdad. Die aanvallen ontlokten scherpe kritiek van Rusland, de Arabische landen en enkele Europese landen, waaronder Frankrijk. De aanvallen werden uitgevoerd op initiatief van de nieuwe Amerikaanse president George W. Bush.

(Vorige berichten pag. 15/3 e.v. - 2001)

HONGARIJE

BINNENLAND

Millenniumviering Hongaarse staat

Op 20 augustus 2000 werd het duizendjarig bestaan van de Hongaarse staat gevierd. In het jaar 1000 stichtte koning István (Stephanus) de Hongaarse staat en ging hij over tot de bekering van de heidense Hongaren tot het christendom, waarvoor hij door de Roomse kerk werd heilig verklaard.
Het Hongaarse millennium werd in Boedapest uitbundig gevierd met talrijke feestelijke openbare evenementen, waaronder muziek- en dansuitvoeringen op straat en kunstexposities. De feestelijkheden werd luister bijgezet door een vliegshow en zij vonden hun hoogtepunt in een plechtige processie, waarbij het belangrijkste relikwie van het land, de Rechterhand van Sint Stephanus, van de Sint Stephanusbasiliek naar het parlement werd gedragen. Daar werd de Heilige Kroon bewaard die door paus Silves-

ter de Tweede aan István was geschonken en in de eeuwen daarna was uitgegroeid tot de kern van het Hongaarse staatsrecht.
In zijn feestrede voor het parlement zei premier Viktor Orbán: 'Met 1000 jaar achter ons, die ons kracht schenken, moeten we zeggen dat er weer een Hongaarse droom moet zijn, een rijk en sterk Hongarije, een volk in het hart van Europa.'

Heiligverklaring Sint Stephanus erkend door Oosterse Orthodoxe kerk

Ter gelegenheid van de millenniumviering verklaarde de patriarch van Constantinopel, Bartholomeus de Eerste, dat de Oosterse Orthodoxe kerk Sint Stephanus als heilige erkende. Het was de eerste keer sinds het schisma van 1054, dat de Oosterse Orthodoxe Kerk een heiligverklaring van de westerse Roomse kerk overnam. Na een ontmoeting met de patriarch verklaarde president Ferenc Mádl in het parlement: 'Dit geeft aan dat Hongarije, dat de overtuiging van Sint Stephanus is toegedaan, een brug wenst te vormen tussen Oost en West, tussen de oosterse en de westerse kerk.'

Drie ministers met ontslag

Op 6 november 2000 trad de minister van Verkeer, Telecommunicatie en Waterhuishouding László Nográdi af, nadat hij een verkeersongeval had veroorzaakt door zijn chauffeur in de binnenstad van Boedapest aan te sporen zich ruim boven de maximumsnelheid naar de plaats van bestemming te spoeden. Bij dat ongeval kwam een 21-jarige man om en raakte zijn vriendin zwaar gewond. Premier Viktor Orbán benoemde staatssecretaris van het Kabinet van de premier, János Fõnagy van de partij Fidesz-Hongaarse Burgerpartij, tot opvolger van Nográdi.

De volgende dag, 7 november, werd ook Ferenc Ligetvári, minister van Milieuzaken, ontslagen nadat een corruptieschandaal was ontdekt op een instituut dat onder zijn ministerie ressorteerde. Hij werd vervangen door Béla Turi Kovács, vice-fractievoorzitter van de Onafhankelijke Partij van Kleine Landeigenaren (FKGP).

Minister József Torgyán trad op 8 februari 2001 af als minister van Landbouw. Hij was de voorafgaande maanden onder toenemende druk komen te staan binnen en buiten zijn partij. Zijn ministerschap had, met name door zijn extravagante reisschema dat bestemmingen bevatte van exotische landen waar de Hongaarse landbouw nauwelijks handelsbelangen had, bijgedragen tot het overlopen van zes parlementsleden van zijn FKGP naar andere partijen. De laatste druppel werd gevormd door een corruptieschandaal, dat aan het rollen ging toen een krant een bandopname openbaar maakte van een gesprek, waarbij een bedrijf dat zaken deed met zijn ministerie beloofde om geld over te maken naar zijn zoon Attila.
Torgyán bleef wel aan als fractievoorzitter van de FKGP. Premier Viktor Orbán benoemde minister voor EU-zaken Imre Boros, een partijgenoot van Torgyán, tot nieuwe minister van Landbouw.

Constitutioneel Hof acht compensatie Holocaust-overlevenden te laag

Op 12 december 2000 oordeelde het Constitutioneel Hof dat een compensatie van 30.000 forint (ca. 112 euro), die de centrum-rechtse regering in 1998 als verzoeningsgebaar had ingesteld voor joden wier verwanten in de holocaust waren omgekomen, te laag was. De Geloofsgemeenschap van Hongaarse Joden (MAZSIHISZ) had bij het Hof bezwaar aangetekend tegen de hoogte van het bedrag.
Volgens historici werden in Hongarije, na de bezetting van het land in het voorjaar van 1944 door Duitse troepen, tussen de 200.000 en 600.000 joden gedeporteerd en omgebracht, op een joodse bevolking van omstreeks 900.000. Er bevond zich in 2000 een joodse gemeenschap in Hongarije van tussen de 80.000 en 100.000 personen, van wie er volgens Oszkar Egri, de advocaat van MAZSIHISZ, ongeveer 40.000 voor de compensatie in aanmerking kwamen.
Premier Viktor Orbán verklaarde in een reactie dat zijn regering de uitspraak zou bestuderen en zou onderzoeken hoeveel ruimte er in de begroting van de komende jaren vrijgemaakt zou kunnen worden voor een verhoging van de compensaties.

GEZONDHEID EN ZORG

Demonstratie werknemers gezondheidszorg

Op 9 december 2000 demonstreerden enkele duizenden werknemers uit de gezondheidszorg voor loonsverhoging en tegen de teloorgang van hun sector. De voorzitter van de Democratische Unie van Werknemers in de Gezondheidszorg Ágnes Cser waarschuwde dat de gezondheidszorg op instorten stond. Ziekenhuizen beschikten over onvoldoende fondsen voor onderhoud en aanschaf van medische apparatuur en veel werknemers zochten beter betaald werk buiten de sector. Bijna de helft van de werknemers in de gezondheidszorg verdiende gemiddeld minder dan 40.000 forint (ca. 150 euro), ongeveer de helft van het gemiddelde maandsalaris.

ROMA-PROBLEMATIEK

Romagezinnen vragen politiek asiel aan in Frankrijk

Op 24 juli 2000 arriveerden in Straatsburg enkele Roma-gezinnen die het West-Hongaarse plaatsje Zámoly, waar zij woonachtig waren, hadden verlaten. In Straatsburg vroegen zij politiek asiel aan en dienden een klacht in bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EVRM) wegens schendingen van de mensenrechten die zij in Zámoly zouden hebben ondergaan. De Roma beweerden dat zij in Zámoly door dorpelingen en skinheads waren aangevallen en dat hun huizen waren platgebrand. De zaak werd in behandeling genomen.

Project voor steun aan Roma-jongeren

Het ministerie van Onderwijs maakte op 19 september 2000 bekend dat het een tweejarig project zou lanceren, dat als doel had de integratie van Roma-jongeren in de Hongaarse maatschappij te stimuleren. Daartoe zouden cursussen over beroepsoriëntatie en andere onderwerpen worden gegeven. De kosten van het project werden geraamd op 9.6 miljoen euro, waarvan 5 miljoen voor rekening van het EU-programma PHARE en de rest voor die van de Hongaarse staat zouden komen. Hoewel de omstandigheden en behandeling van de naar schatting 500.000 tot 800.000 Hongaarse Roma over het algemeen gunstig afstaken bij die van Roma in de omringende landen van het voormalige Oostblok, werd er relatief veel aandacht aan geschonken in rapporten van mensenrechtenorganisaties, door sympathiserende stichtingen en in recente voortgangsrapporten van de Europese Unie.

Hongarije

Blunder Amnesty International met betrekking tot Hongaarse Roma

In de eerste helft van december 2000 lanceerde de Nederlandse afdeling van Amnesty International een publiciteitscampagne, onder andere door paginagrote advertenties in de landelijke dagbladen met een foto van een tandeloos kind, waarin werd beweerd dat de Hongaarse politie zigeunerkinderen melktanden uitsloeg. Het nieuws wekte verontwaardiging in de Hongaarse pers en leidde tot een protest van de Hongaarse regering, die uitdrukking gaf aan haar vrees dat de berichtgeving van Amnesty de publieke opinie in West-Europa tegen toelating van Oost-Europese landen tot de Europese Unie zou innemen. Nadat bleek dat de bewering van Amnesty ongegrond was, bood de organisatie schriftelijk haar excuses aan de Hongaarse regering aan, zo werd op 28 december bekend.

Oprichting radio-omroep voor Roma

Op 11 februari 2001 werd in Boedapest Radio-C opgericht, de eerste radio-omroep in Midden-Europa die uitsluitend op Roma-aangelegenheden gericht was. De redactie van Radio-C verklaarde, bij monde van redacteur György Kérányi, dat zijn omroep een klankboord wilde bieden voor Roma, zowel goed als slecht nieuws wilde brengen over de Roma-gemeenschap en tevens cultuur en muziek van de Roma wilde uitdragen. Orhan Galjus, de directeur van het Roma Media Fonds van het door de Amerikaanse miljonair George Soros opgezette en gefinancierde Instituut van de Open Samenleving in Boedapest, sprak zijn hoop uit dat de uitzendingen van Radio-C zouden kunnen bijdragen aan een correctie van het negatieve Roma-beeld dat bij een groot deel van de Hongaarse bevolking bestond.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Hongaars-Roemeense grensovergang heropend

Op 20 oktober 2000 werd de Hongaars-Roemeense grensovergang bij Cenad heropend, met een ingehouden plechtigheid waaraan premier Viktor Orbán en zijn Roemeense ambtsgenoot Mugur Isarescu deelnamen. De grensovergang was vlak na de Tweede Wereldoorlog afgesloten om contact tussen beide volkeren te verhinderen. Sinds 1996, toen onder druk van de Europese Unie een vriendschapsverdrag tussen de twee landen gesloten werd, was een geleidelijke verbetering van de bilaterale betrekkingen op gang gekomen.
Het twistpunt in de relatie was de wijze waarop er werd omgegaan met de historische en culturele betekenis en met de aanwezigheid van de aanzienlijke Hongaarse gemeenschap in Transsylvanië. In Hongarije werd dit gebied van oudsher door velen gezien als de culturele bakermat van de natie, terwijl het in Roemenië te boek was komen te staan als een oorspronkelijk en duurzaam Roemeens gebied, waarin de Hongaarse en Saxische geschiedenis een, zij het acht tot elf eeuwen lange, onderbreking vormde.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU veroordeelt exportstop maïs

Begin november 2000 besloot de Hongaarse regering de export van maïs naar de EU-lidstaten Spanje en Potugal op te schorten. Zij was daartoe eenzijdig overgegaan omdat de maïsoogst door de uitzonderlijk droge zomer veel kleiner was uitgevallen dan verwacht en zij meende met een zodanige maatregel eventuele tekorten op de binnenlandse markt te kunnen voorkomen. De landbouwsecretaris van de EU Franz Fischler accepteerde de eenzijdige maatregel echter niet, omdat het volgens hem niet om een noodgeval ging. Hij eiste dan ook opheffing van het exportverbod. De Europese Commissie weigerde daarop om de overeenkomst over export van Hongaarse wijnen en distillaten naar de Europese markten te ratificeren. De exportstop kwam op een moment dat, door de toenemende bezorgdheid omtrent genetisch gemanipuleerde maïs, de op meer natuurlijke wijze geproduceerde Hongaarse maïs steeds meer gewild was bij westerse importeurs.

Regering ontkent gevaar exodus Hongaarse arbeidskrachten naar EU

Op 18 december 2000 suggereerde de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder dat arbeidskrachten van nieuwe lidstaten van de Europese Unie tot zeven jaar na de toetreding van hun land tot de EU de vrije toegang tot de bestaande vijftien EU-lidstaten zou moeten worden ontzegd, teneinde een massale stroom van arbeidskrachten naar het westen te voorkomen.

Polen

Een woordvoerder van het Hongaarse ministerie van Buitenlandse zaken, Gábor Horváth, wees in reactie op die uitspraak echter op onderzoek door Hongaarse en buitenlandse experts, waaruit bleek dat de bereidheid van Hongaarse arbeidskrachten om hun land te verlaten uitermate gering was. Hij voegde daar aan toe dat de Hongaarse werkloosheid onder het Europese gemiddelde lag en de bevolking gestaag afnam, waardoor het land in de nabije toekomst juist arbeidskrachten zou moeten gaan importeren.

(Vorige berichten pag. 396/1 e.v. - 2000)

POLEN

BINNENLAND

Nieuwe leider van Solidariteit Verkiezingsactie

Jerzy Buzek, de Poolse premier, nam op 10 januari 2001 het leiderschap van de regeringspartij Solidariteit Verkiezingsactie (AWS) over van Marian Krzaklewski. Deze was tijdens de presidentiële verkiezingen in oktober 2000 op een teleurstellende derde plaats geëindigd. Wel bleef Krzaklewski aan als leider van de vakbond Solidariteit, een van de vier partners binnen de alliantie.
Solidariteit Verkiezingsactie genoot in januari 2001 nog maar de steun van 15 procent van de kiezers. In 1997, toen de alliantie de verkiezingen won, bedroeg deze nog 35 procent. Commentatoren spraken de verwachting uit dat zij de achterstand op de gedoodverfde favoriet voor de verkiezingen van oktober 2001, de Alliantie van Democratisch Links (SLD), niet meer goed kon maken. Peilingen wezen op een steun van ongeveer 40 procent voor deze partij.

Compensatie voor onteigening ook voor niet-Polen

Op 26 januari 2001 wijzigde de Senaat een wetsontwerp inzake de restitutie van door de communisten na de Tweede Wereldoorlog genaaste eigendommen. Volgens critici zou het oorspronkelijke wetsontwerp veel joden en voormalige Poolse staatsburgers de mogelijkheid voor compensatie hebben ontnomen. Het Lagerhuis wilde de compensatiemogelijkheid beperken tot degenen die eind 1999 het Poolse staatsburger-

schap genoten. Die clausule zou joodse overleveraars van de holocaust die na emigratie hun Poolse nationaliteit hadden verloren, hebben uitgesloten. Ook vergrootte de Senaat de groep die claims mocht indienen tot hele families.
De regering ging ervan uit, dat van de totale naoorlogse naasting van 46 miljard dollar (ca. 51 miljard euro) ongeveer de helft gecompenseerd zou worden. Dit met de uitgifte van land of coupons, in een later stadium in te wisselen voor aandelen in bedrijven. De oppositie, de Alliantie van Democratisch Links (SLD), had eerder op een beperktere compensatieregeling aangedrongen.

Dossiers geheime diensten toegankelijk

Op 5 februari 2001 verklaarde Leon Kieres, directeur van het Instituut voor Nationale Herinnering (IPN), dat Polen voortaan inzage in hun door de voormalige communistische geheime diensten aangelegde dossiers konden krijgen. Kieres voegde eraan toe dat de aanvragen van ouderen met voorrang zouden worden behandeld en dat ook aanvragen van buitenlanders zouden worden gehonoreerd.

Voormalige vice-premier gezuiverd van blaam

Op 21 februari 2001 sprak een speciale rechtbank de twee jaar geleden ontslagen vice-premier, Janusz Tomaszewski, vrij van de verdenking als informant voor de vroegere communistische geheime dienst gewerkt te hebben. Een voormalige agent erkende tijdens het proces dat hij het bewijs hiervoor gefabriceerd had.
Commentatoren meenden dat de zaak-Tomaszewski had aangetoond dat de lustratiewetgeving onrechtvaardig was, daar de dossiers van de voormalige communistische diensten veelal onbetrouwbaar waren. Deze wet was ontworpen om de politieke elite te zuiveren van personen die met het communistische regime hadden gecollaboreerd. Als bleek dat men hierover had gelogen, kon men voor tien jaar uit openbare ambten worden geweerd.

Stagnerende privatisering leidt tot aftreden minister

Op 28 februari 2001 werd de onpartijdige Aldona Kamela-Sowinska de opvolger van Andrzej Chronowski als minister van Schatkist. Premier Jerzy Buzek had Chronowski een dag eerder ontslagen. Prioriteit voor Kamela-Sowinska moest, aldus commentatoren, het herstel van het geschonden vertrouwen van investeerders worden. Onder verantwoordelijkheid van Chronowski, lid van de nationalistische rechtervleugel van regeringspartij Solidariteit Verkiezingsactie (AWS), was het privatiseringsproces in opspraak geraakt. Diverse malen had de minister met interventies en het gedeeltelijk terugdraaien van privatiseringen buitenlandse investeerders tegen zich in het harnas gejaagd.
Analisten spraken hun twijfels uit of Kamela-Sowinska in staat zou zijn de voor 2001 geplande 4,42 miljard dollar (ca. 4,9 miljard euro) aan opbrengsten uit privatiseringen te realiseren. France Telecom had enige dagen eerder van haar bod op tien procent van de aandelen van het grootste Poolse bedrijf, TPSA, afgezien. Chronowski had tevens problemen veroorzaakt rondom de verkoop van de grootste verzekeraar PZU, die door de pan-Europese maatschappij Eureko leek te worden gekocht.
Jaroslav Bauc, minister van Financiën, noemde de mogelijkheid van de uitgifte van extra obligaties om meer revenuen binnen te halen. Analisten noemden de versnelde privatisering van elektriciteitscentrales en distributeurs als mogelijke bron voor extra inkomsten.

MILITAIRE ZAKEN

Besparingen door parlement goedgekeurd

Het parlement aanvaardde op 30 januari 2001 een zesjarenplan voor bezuinigingen op militaire uitgaven ten bedrage van 1,45 miljard dollar (ca. 1,6 miljard euro). Doel hiervan was dat in 2006 eenderde van het militair personeel overeenkomstig NAVO-criteria zou werken. De besparingen moesten voortkomen uit een afname van personeel met 25 procent tot 150.000 personen en uit privatisering en afslanking van onderdelen. Polen was in maart 1999 tot de NAVO toegetreden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Schröder bezoekt Polen

Op 6 december 2000 riep de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder, op bezoek in Warschau, de knieval van Willy Brandt voor het oorlogsmonument in het voormalige joodse getto in Warschau in herinnering. In 1970 symboliseerde de toenmalige bondskanselier hiermee de wens van vele Duitsers om na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog tot een verzoening met Polen te komen. De nazi-bezetting van Polen tussen 1939 en 1945 kostte het leven aan drie miljoen, vooral in vernietigingskampen omgebracht joodse en drie miljoen katholieke Polen.

Schröder wees bij de onthulling van een gedenksteen, gewijd aan Brandt, op de noodzaak van de eenwording van Europa en herhaalde zijn steun voor een Pools lidmaatschap van de Europese Unie.

Beperkte opening arbeidsmarkt voor nieuwe EU-leden afgewezen

Op 18 januari 2001 wees premier Jerzy Buzek de angst voor een massale trek van Polen naar het westen voor werk na toetreding tot de Europese Unie van de hand. Buzek wees op het feit dat de afgelopen jaren door de gunstiger economische mogelijkheden 700.000 Polen naar hun land waren teruggekeerd. Een cijfer dat veel hoger lag dan het aantal Polen dat naar de EU was vertrokken, aldus de premier. Buzek bestempelde de door de Duitse bondskanselier Schröder voorgestelde overgangstermijn van zeven jaar voor volledige opening van de Europese arbeidsmarkt voor de nieuwe leden als 'onnodig'.

Frankrijk en Duitsland steunen Europese aspiraties van Polen

Op 27 februari bevestigden president Chirac en bondskanselier Schröder dat Polen de eerste groep voor toetreding tot de Europese Unie zou leiden. Zij deden dit tijdens een trilaterale bijeenkomst met de Poolse president Kwasniewski in het Duitse Neustadt an der Weinstrasse. Bij monde van Kwasniewski kwalificeerde Polen opnieuw de door Schröder voorgestelde interimperiode van zeven jaar als 'te lang'. Chirac verwierp de gedachte dat de toetreding van Polens inefficiënte agrarische sector al vóór 2006, als de huidige Europese regelingen zouden aflopen, voor ernstige problemen zou zorgen.

(Vorige berichten pag. 674/1 e.v. - 2000)

ROEMENIË

BINNENLAND

'President Constantinescu had geen banden met Securitate'

De Nationale Raad voor Doorlichting van Dossiers van de Securitate (CNCDS) liet op 10 oktober 2000 bij monde van haar woordvoerder Gheorghe Onisoru weten dat onderzoek had aangetoond, dat president Emil Constantinescu 'noch actief was geweest in de politieke politie noch banden had gehad met de voormalige Securitate'. Constantinescu had zelf om een dergelijk onderzoek verzocht om geruchten daaromtrent de bodem in te slaan.
Het voorafgaande jaar was een wet aangenomen, die bepaalde dat personen die openbare ambten bekleedden, moesten verklaren of zij in het verleden al dan niet hadden samengewerkt met de voormalige staatsveiligheidsdienst Securitate.

Ex-communist Iliescu opnieuw tot president verkozen

De presidentsverkiezingen van 10 december 2000 leverden een overwinning op voor de 70-jarige Ion Iliescu van de Partij voor Sociale Democratie in Roemenië (PDSR). Iliescu, die vanaf de val van Nicolai Ceausescu in 1989 tot 1996 president was geweest, versloeg zijn rivaal Corneliu Vadim Tudor van de ultra-nationalistische Partij voor Groot-Roemenië (PRM) met 66,8 procent tegen 33,2 procent van de stemmen. Iliescu had tijdens zijn campagne vooral ingespeeld op de algemene onvrede over werkloosheid, armoede, corruptie en de belabberde toestand van de economie na tien jaar hervormingen. Tudor had verklaard de rijkdommen van de toplaag te zullen confisqueren en te herverdelen onder de armen. Daarbij was hij virulent anti-Hongaars en antisemitisch.
Tien dagen later legde Iliescu de presidentiële eed af in het parlement en nam zijn ambt op.

Links vormt minderheidsregering na winst parlementsverkiezingen

Bij de verkiezingen van 26 november 2000 won de Partij voor Sociale Democratie in Roemenië (PDSR) 37 procent van de parlementszetels en de nationalistisch-racistische Partij voor Groot-Roemenië (PRM) 20 procent. Op 21 december benoemde president Ion Iliescu de voormalige minister van Buitenlandse zaken Adrian Nastase van de PDSR tot premier, hetgeen op 28 december door het parlement in een geheime stemming met 314 tegen 145 stemmen werd aanvaard. Tevens keurde het parlement zijn linkse minderheidsregering goed, waarin Nastase vooral technocraten uit de vorige regeringsperiode van de PDSR (1990-1996) had benoemd.

Samenstelling regering (2 februari 2001)

President
Ion ILIESCU (beëdigd 20 december 2000 voor een termijn van vier jaar)

Premier
Adrian NASTASE (benoemd 21 december 2000)

Ministers:
Arbeid en Sociale bescherming
Marian SARBU
Binnenlandse zaken
Ioan RUS
Buitenlandse zaken
Mircea Dan GEOANA
Communicatie en Informatietechnologie
Dan NICA
Cultuur
Razvan THEODORESCU
Defensie
Ioan Mircea PASCU
Europese integratie
Hildergard Carola PUWAK
Financiën
Mihai Nicolae TANASESCU
Gezondheidszorg
Daniela BARTOS
Industrie en Hulpbronnen
Dan Ioan POPESCU
Jeugd en Sport
Giorgiu GINGARAS*
Justitie
Rodica Mihaela STANOIU
Landbouw en Voedsel
Illie SARBU
Milieu
Aurel ILIE
Gedelegeerd minister voor Nationale minderheden
Peter ECKSTEIN-KOVACS
Onderwijs en Onderzoek
Ecaterina ANDRONESCU
Openbaar bestuur
Octav COZMANCA
Openbare werken, Transport en Huisvesting
Miron Tudor MITREA
Toerisme
Dan Matei AGATHON

* Lid van de Roemeense Sociaal-Democratische Partij (PSDR).
Overigen: leden van de Partij voor Sociale Democratie in Roemenië (PDSR)

Parlement aanvaardt regeringsprogramma

Op 28 december keurde het parlement het nieuwe regeringsprogramma goed. Het had als doelstelling om de inflatie binnen vier jaar terug te brengen van jaarlijks 40 procent naar 10 procent en een economische groei van 4,5 tot 6 procent per jaar te bewerkstelligen. Deze groei zou teweeggebracht moeten worden door een opleving van de binnenlandse markt, het aantrekken van nieuwe investeringen en een toename van de export. Tevens zou de particuliere sector moeten worden uitgebreid en de werkloosheid, die tien procent bedroeg, worden teruggebracht. Ook werden snellere en meer doortastende onderhandelingen over het tijdstip van toetreding van Roemenië tot de Europese Unie beloofd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid richt Solidariteitsfonds op ter bestrijding armoede

Op 17 oktober 2000 maakte staatssecretaris van Sociale zaken Simone Marinescu bekend dat de regering een Solidariteitsfonds zou instellen waaruit jaarlijks voor 450.000 dollar (ca. 510.000 euro) aan leningen zou worden verstrekt voor verarmde en door werkloosheid getroffen gezinnen, die voornemens waren om een bedrijfje op te richten. De leningen waren renteloos, hadden een looptijd van drie jaar en bedroegen maximaal 10.000 euro per stuk.
Volgens het Nationaal Bureau voor Statistiek (CNS) bevond omstreeks 40 procent van de Roemeense bevolking zich onder de armoedegrens, die gesteld was op een maandinkomen van 30 dollar (ca. 34 euro).

UNICEF constateert verbetering levensomstandigheden weeskinderen

In de week voor kerstmis 2000 publiceerde UNICEF een rapport over het wedervaren van Roemeense weeskinderen in het voorafgaande decennium. Het rapport toonde een aanzienlijke verbetering van hun omstandigheden in vergelijking met de situatie direct na de val van de communistische dictator Nicolai Ceausescu eind 1989. Als gevolg van diens demografische beleid, in het kader waarvan geboortebeperking verboden werd en vrouwen tenminste vier kinderen dienden te baren, vielen toen omstreeks 170.000 kinderen onder de zorg van over-

heidsinstellingen. Televisiebeelden van overvolle en uitermate onhygiënische kindertehuizen maakten toen een indringende en verontrustende indruk op de publieke opinie in de lidstaten van de Europese Unie. Volgens Karin Hulshof, regionaal vertegenwoordiger van UNICEF, was het aantal van 170.000 afgenomen tot ongeveer 100.000. Dat was mede te danken aan overheidsprogramma's die erop gericht waren om zoveel mogelijk weeskinderen uit tehuizen over te plaatsen naar opvang- of adoptiegezinnen. Zij wees echter tegelijkertijd op het toenemend aantal kinderen dat met ondergewicht en bloedarmoede geboren werd, een gevolg van het feit dat omstreeks 40 procent van de zwangere vrouwen in Roemenië leed aan bloedarmoede. Zij drong aan op maatregelen, zoals toevoeging van ijzer aan het meel waarvan broden gebakken werden.

JUSTITIE

Drie officieren veroordeeld wegens aandeel in bloedbad 1989

Op 20 februari 2001 veroordeelde het Hooggerechtshof drie legerofficieren tot gevangenisstraffen wegens hun aandeel in het doden van 50 merendeels jonge soldaten tijdens schermutselingen rond het vliegveld van Boekarest in december 1989, toen dictator Nicolai Ceausescu werd afgezet.
Een jaar eerder, in 2000, was generaal Dumitru Draghin, in 1989 verantwoordelijk voor de verdediging van de luchthaven, reeds veroordeeld tot een gevangenisstaf van acht jaar. Zijn beroep hiertegen werd afgewezen. Kapitein Ion Zorila, die de verdediging had geleid van het busstation van het vliegveld, werd veroordeeld tot vier jaar. De gepensioneerde generaal Grigorie Ghita, die destijds een groep leden van de Securitate had geleid, kreeg zes jaar. De veroordeling van de laatste twee geschiedde nadat onder druk van verwanten van de slachtoffers de procureur-generaal het Hof had verzocht om de zaak, die al zeven jaar liep en afgesloten leek te zijn, opnieuw te behandelen. De drie hadden geen recht meer op beroep.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Heilige synode spreekt zich opnieuw uit tegen homoseksualiteit

Op 12 september 2000 kwamen de leiders van de Roemeens Orthodoxe kerk ter vergadering bijeen voor de Heilige Synode, die twee dagen zou duren. Van de verschillende onderwerpen die daar door het kerkelijk gezag behandeld werden, wekte dat van homoseksualiteit de meeste aandacht van de plaatselijke en vooral de westerse pers. De synode bevestigde dat de kerk homoseksualiteit als een zonde beschouwde. Aartsbisschop Casian, vertegenwoordiger van de Roemeens Orthodoxe kerk in contacten met andere kerken, verklaarde: 'Een ieder dient te weten, dat homoseksualiteit een zonde is tegen religieuze, sociale en gezinswaarden, die tot het wezen van onze kerk behoren.' Aartsbisschop Nifon verklaarde dat de synode het parlement zou adviseren om het omstreden artikel 200 in het wetboek van strafrecht te handhaven. Daarin wordt een strafmaat van vijf jaar voorgeschreven voor 'abnormale praktijken', zoals orale en anale sex in het openbaar. Eerder hadden Roemeense activisten van Accept, een organisatie die streefde naar uitbreiding van de rechten van homoseksuelen in Roemenië, een petitie doen toekomen aan de leider van de Roemeens Orthodoxe kerk, patriarch Teoctist, met het verzoek om onder de gelovigen meer begrip voor homoseksuelen te kweken.

ILGA: 'Discriminatie homoseksuelen duurt voort'

Op 5 oktober hield de Internationale Associatie voor Lesbiennes en Gays (ILGA) een pan-Europese conferentie in de Roemeense hoofdstad Boekarest. Aan de vooravond van dat evenement verklaarde de voorzitter van Accept, Florin Buhuceanu, dat Roemenië het enige lid van de Raad van Europa was dat homoseksuelen hun rechten ontzegde. De ILGA zou derhalve een verzoek indienen bij de Raad om de 'monitoring' van Roemenië te hervatten. Deze was in 1997 stopgezet omdat de Raad een bepaalde vooruitgang zag in de democratisering van Roemenië. Wel werd daaraan de voorwaarde verbonden dat de discriminerende wetsartikelen zouden worden aangepast aan de maatstaven van de Europese Unie. Dit was volgens Accept niet in voldoende mate gebeurd. Volgens Buhuceanu zaten op het moment van de conferentie 432 homoseksuelen en lesbiennes gevangenisstraffen uit wegens delicten die verband hielden met artikel 200.
Het Lagerhuis van het Roemeense parlement had weliswaar gestemd voor afschaffing van de discriminerende artikelen, maar het Hogerhuis (de Senaat) nog niet.

BUITENLANDSE ZAKEN

Voortgangsrapport EU zeer kritisch over Roemenië

Het jaarlijkse rapport van de Europese Unie over de progressie in de voorbereidingen op toetreding van de twaalf kandidaat-lidstaten oordeelde hard over de Roemeense economie. 'Roemenië kan niet worden beschouwd als een land met een functionerende marktekonomie en kan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de EU op middellange termijn niet aan', aldus een passage uit het rapport. Tevens werden aanbevelingen gedaan voor strenger toezicht op de banken en een grondige hervorming van de overheid, de landbouw en het rechtsstelsel.
Het rapport vormde het uitgangspunt voor een tweedaagse ontmoeting eind januari 2001 in Brussel van premier Adrian Nastase met Günther Verheugen, de commissaris voor Uitbreiding van de EU. Op de gezamenlijke persconferentie na afloop verklaarde Verheugen in ongewoon harde bewoordingen: 'We willen duidelijke resultaten zien. Beloftes en geschreven verklaringen voldoen niet.' Tevens riep hij Roemenië op om zich meer in te spannen voor de integratie van de omvangrijke gemeenschap van Roma (zigeuners) in de Roemeense samenleving en meer bij te dragen aan de aanpak van de internationale criminaliteit, met name de handel in vrouwen en kinderen.
De Europese Commissie had zich sceptisch uitgelaten over het streven van Roemenië naar lidmaatschap van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) in 2002 en van de Europese Unie in 2007. Tevens bestonden bij enkele westerse leiders twijfels over de democratische gezindheid van Iliescu, die in het voorjaar van 1990 niet had opgetreden toen ultra-nationalistische Roemenen met behulp van leger, politie en leden van de Securitate een pogromachtige uitbarsting van volksgeweld organiseerden tegen de Hongaarse inwoners van de stad Tirgu Mures, die naar westerse media toe gepresenteerd werd als 'slaags raken van extremisten'. Enkele maanden later had hij mijnwerkers gemobiliseerd tegen demonstrerende studenten. In beide gevallen vielen enkele doden en honderden gewonden.

(Vorige berichten pag. 475/2 e.v. - 2000)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Ontslagen vanwege energiecrisis

Een langdurige energiecrisis leidde op 5 februari 2001 tot het ontslag van minister van Energie Alexander Gavrin. Ook Jevgeni Nazdratenko, gouverneur van de regio Primorje in het Russische verre oosten, nam na een gesprek met president Vladimir Poetin ontslag. Poetin uitte kritiek op het nationale elektriciteitsbedrijf RAO EES dat onder leiding stond van de voormalige privatiseringschef Anatoli Tsjoebajs. Ook zei hij dat ontslagen bij EES nodig waren.
Brandstoftekorten, slechte distributie en bedrijfsongevallen hadden ertoe geleid dat tienduizenden Russen in grote woonblokken in Siberië en het hoge noorden zonder verwarming kwamen te zitten en met slechts elektriciteit voor een paar uur per dag. Een afgelegen dorp in Jakoetië in het hoge noorden moest per vliegtuig worden geëvacueerd. Sommige inwoners zeiden dat ze al drie jaar zonder verwarming hadden geleefd.

Bomexplosie in ondergronds spoorwegstation

Op 5 februari 2001 ontplofte in Moskou een kleine bom in het ondergrondse spoorwegstation Beloroesskaja. Negen mensen raakten gewond en er was enige materiële schade. Burgemeester Joeri Loezjkov noemde de explosie 'voor honderd procent een terroristische daad'. In augustus 2000 was er een bomexplosie in een ondergrondse tunnel bij een metrostation, met twaalf doden als gevolg.

Nieuwe inval bij Media-Most

Op 7 februari 2001 was er opnieuw een inval van het openbaar ministerie in kantoren van Media-Most, het imperium van Vladimir Goesinski. Een woordvoerder van Media-Most zei later op de dag dat medewerkers van de veiligheidsdienst FSB ook een inval hadden gedaan bij Image Bank, de bank waar het bedrijf zijn rekeningen had. Media-Most was in een conflict verwikkeld met Gazprom dat al 46 procent van Media-Most in zijn bezit had. Gazprom maakte aanspraak op nog eens 19 procent als onderpand voor een lening van meer dan 250 miljoen dollar (ca. 285 miljoen euro) die in juni moest worden terugbetaald.
Volgens Goesinski, die zich in Spanje bevond en om wiens uitlevering de Russische regering had gevraagd, was de Russische overheid bezig inbreuk te maken op de persvrijheid.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amendementen begroting aangenomen door Staatsdoema

De regering slaagde er op 22 februari 2001 in amendementen op de begroting aangenomen te krijgen door de Staatsdoema, waardoor de kans aanzienlijk groter werd dat Rusland kon doorgaan met het afbetalen van buitenlandse schulden. Het debat in de Staatsdoema eindigde met het weglopen van communistische afgevaardigden uit protest tegen privatiseringsplannen van de regering. De overige parlementsleden stemden voor voorstellen meer geld vrij te maken voor het aflossen van buitenlandse schulden.
De communisten en hun linkse bondgenoten slaagden er wel in de opheffing van een tijdelijk verbod op verdere grote privatiseringen te verhinderen. De regering hoopte deze te kunnen uitvoeren om het begrotingstekort op te vangen en buitenlandse schulden verder af te lossen. Minister van Financiën Alexej Koedrin zei dat de kwestie van verdere privatiseringen op een later tijdstip weer ter sprake zou komen. Volgens Koedrin maakten de aangenomen amendementen het de regering mogelijk eind februari aan de schuldeisers van de Club van Parijs 620 miljoen dollar (ca. 705 miljoen euro) uit te betalen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Mensenrechten in Rusland onder druk'

De Russische commissaris voor de mensenrechten Oleg Mironov uitte zich op 27 februari 2001 kritisch over de situatie in zijn land tegenover een bezoekende delegatie van de Raad van Europa. Hij zei dat de toegenomen invloed van veiligheidsdiensten een bedreiging vormde voor democratie en grondrechten. Hij deed zijn uitspraken tijdens een bijeenkomst die ook open stond voor journalisten. Hij wees onder meer op de grote invloed van de door de president benoemde Veiligheidsraad, die op geen enkele manier door het parlement werd gecontroleerd. Hij zei ook dat in Russische regio's de democratie in gevaar was, omdat bij verkiezingen in een aantal gevallen criminelen zich lieten 'kiezen' door stemmen op te kopen.
De Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa, Alvaro Gil-Robles, vloog na zijn ontmoeting met Mironov op dezelfde dag naar Tsjetsjenië, waar enkele dagen eerder bij de hoofdstad Grozny nog een massagraf met zestien lichamen was gevonden. Gil-Robles zei een dag later tijdens zijn bezoek aan Tsjetsjenië dat hij een grotere bereidheid bespeurde bij de Russische overheid om schendingen van mensenrechten te onderzoeken.
Terwijl hij in de republiek was, begon er in Rostov aan de Don een proces tegen kolonel Joeri Boedanov die ervan werd beschuldigd een Tsjetsjeens meisje te hebben ontvoerd en gedood. Volgens Segej Kovaljov, dissident uit het Sovjet-tijdperk, was het proces tegen Boedanov geen teken dat mensenrechtenschendingen serieus werden aangepakt. Hij sprak van een 'showproces'. Intussen werd er in Tsjetsjenië opnieuw een massagraf met nog eens tien lichamen ontdekt.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Rusland klaar voor terugtrekking troepen uit Tsjetsjenië

Rusland verklaarde op 15 februari 2001 bij monde van de eerste plaatsvervangend chef van de generale staf, Valeri Manilov, dat er 'een plan en een schema voor de terugtrekking van extra troepen uit Tsjetsjenië was uitgewerkt en was opgestuurd naar degenen die het moeten uitvoeren'.

Tsjetsjeense opstandeling veroordeeld voor executies

Een rechtbank veroordeelde op dezelfde dag een Tsjetsjeense opstandeling, Salaöetdin Temirboelatov, tot levenslang voor het executeren van vier Russische soldaten in 1996. Hij was in 2000 door Russische soldaten in Tsjetsjenië opgepakt. De executies waren op video vastgelegd, hetgeen later door Russische autoriteiten werd gebruikt om de militaire inval in Tsjetsjenië te rechtvaardigen. Volgens Russische berichten had Temirboelatov bekend en opsporingsfunc-

Russische Federatie

tionarissen naar de plek geleid waar de mannen begraven lagen.

Internationale hulp aan Tsjetsjenië hervat

Na een onderbreking van meer dan een maand hervatten internationale organisaties op 19 februari hun hulp aan de opstandige republiek Tsjetsjenië. De onderbreking was het gevolg van de ontvoering van een Amerikaanse hulpverlener begin januari, die begin februari weer ongedeerd was vrijgelaten. Een konvooi van 48 vrachtwagens bracht, zonder militaire escorte, 420 ton voedsel, winterkleren en dekens naar de verwoeste hoofdstad Grozny. Ook andere steden in de republiek zouden hulpgoederen ontvangen.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Geen kernwapens in Kaliningrad'

Leden van een hoge delegatie van de Europese Unie die een bezoek brachten aan Moskou en Kaliningrad, verklaarden op 15 februari 2001 dat zij garanties hadden gekregen van Russische functionarissen dat er geen nucleaire wapens in de enclave Kaliningrad waren gestationeerd. Russische functionarissen ontkenden met klem een bericht in een Amerikaanse krant waarin was gezegd dat Amerikaanse inlichtingendiensten de aanwezigheid van kernwapens in de sterk verarmde regio hadden vastgesteld. De Zweedse minister van Buitenlandse zaken Anna Lindh die deel uitmaakte van de EU-delegatie, zei dat haar Russische collega Igor Ivanov in Moskou de aanwezigheid van kernwapens had ontkend.
Gesprekken van de delegatie in Kaliningrad hadden vooral de toekomst van de enclave tot onderwerp, als Polen en Litouwen eenmaal zouden zijn toegetreden tot de EU.

Vooruitgang, maar geen volledige overeenstemming met IMF

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verklaarde op 16 februari 2001 dat het Rusland nog niet de goedkeuring kon geven voor het economisch beleid die nodig was om onderhandelingen te beginnen over de herstructurering van schulden aan de Club van Parijs. Het uitblijven van deze onderhandelingen leidde tot een groot gat in de begroting van 2001, dat volgens commentatoren tot een regeringscrisis zou kunnen leiden. Het Moskouse bureau van het IMF zei in een verklaring dat de twee partijen overeenstemming hadden bereikt over de beoogde jaar- en kwartaalcijfers voor 2001 en de daarmee verbonden fiscale en monetaire politiek. Volgens een bron die door het persbureau *Interfax* werd geciteerd, was het IMF echter vooral bezorgd over het uitblijven van hervormingen in de Russische banksector. Daarbij zou het onder meer gaan om de rol van de Centrale bank en zijn relaties met Russische banken in het buitenland.

Rusland overhandigt NAVO eigen goedkopere variant van raketschild

Rusland overhandigde de NAVO op 20 februari 2001 een eigen versie van een Europees anti-raketsysteem dat veel goedkoper was dan het Amerikaanse plan van 60 miljard dollar (ca. 68 miljard euro). Volgens Moskou zou het Amerikaanse plan een nieuwe wapenwedloop teweeg brengen. Russische militairen overhandigden het plan tijdens een bezoek van de secretaris-generaal van de NAVO George Robertson aan Moskou, waar hij ook president Vladimir Poetin ontmoette. Tijdens het bezoek heropende Robertson het informatiebureau van de NAVO in Moskou, dat naar aanleiding van de NAVO-bombardementen op Joegoslavië in 1999 was gesloten. Robertson zei dat zijn bezoek had bijgedragen tot een verbetering van de betrekkingen tussen Rusland en de NAVO. Hij verklaarde dat de NAVO het Russische voorstel zou bestuderen en verwelkomde het feit dat Rusland over het onderwerp meedacht.

(Vorige berichten pag. 99/3 e.v. - 2001)

SLOWAKIJE

Slowakije

BINNENLAND

Uitslag referendum vervroegde verkiezingen ongeldig

Op 12 november 2000 stemde een overgrote meerderheid van de kiezers bij referendum voor vervroegde verkiezingen. Omdat echter maar 20 procent van de stemgerechtigden opkwam terwijl een quorum van 50 procent vereist was, had de uitslag geen geldigheid. Ook als dat wel het geval was geweest, zou de uitslag slechts een adviserende status hebben gehad.
De campagne voor het referendum ging uit van de Beweging voor een Democratisch Slowakije (HZDS), geleid door de voormalige premier Vladimir Meciar. Met een geldige uitslag hoopte de beweging de regering van premier Mikulas Dzurinda tot aftreden te kunnen dwingen.

Vijftien parlementariërs verlaten SDK-coalitie

Op 5 december 2000 verlieten zes parlementariërs van de Democratische Partij (DS) de Slowaakse Democratische Coalitie (SDK) van premier Mikulas Dzurinda. Eerder zag de SDK, een begin 1998 opgerichte coalitie van kleine partijen tegenover de toenmalige regering-Meciar, zich al geconfronteerd met het vertrek van negen volksvertegenwoordigers van de Christen-Democratische Beweging (KDH). De parlementariërs protesteerden op deze wijze tegen de oprichting door premier Dzurinda van een in het parlement niet vertegenwoordigde 'super'-partij, de Slowaakse Democratische en Christelijke Unie (SDKU). Deze stap werd door hen ervaren als een greep naar de macht door Dzurinda. De uitgetreden parlementsleden zouden hun eigen fracties vormen, maar hun verdere steun voor de regering niet intrekken.

Europees Charter minderheidstalen door regering aanvaard

De regering aanvaardde op 17 januari 2001 het Europese Charter voor Regionale en Minderheidstalen. Dit verdrag omvatte een aantal regels voor het gebruik en de ondersteuning van minderheidstalen in het onderwijs, de rechtspraak en het bestuur. Eerder was het land tijdens de regering-Meciar in 1998 mede door het uitblijven van een internationaal geaccepteerde regeling hiervoor uit de kopgroep van kandidaat-landen voor de Europese Unie gestoten.
Ook binnen de huidige regeringscoalitie had een discussie gewoed over de reikwijdte van de rechten. De Partij van de Hongaarse Coalitie (SMK), de vertegenwoordiger van de Hongaarse minderheid in het parlement, had zich sterk gemaakt voor implementatie van het Charter. Daarvan zou haar steun afhangen voor een grondwetswijziging betreffende hervormingen in het juridische systeem en het openbaar bestuur die voor toetreding van Slowakije tot de EU noodzakelijk zou zijn.

Slowakije

Grondwetswijziging moet aansluiting bij NAVO en EU vergemakkelijken

Het parlement keurde op 23 februari 2001 een ingrijpend amendement op de grondwet goed. Dit verschafte de regering de ruimte belangrijke hervormingen in de rechtspraak en de overheidssector voort te zetten of in gang te zetten. Het amendement werd gekwalificeerd als cruciaal in de pogingen van Slowakije het lidmaatschap van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) te verwerven en aansluiting te vinden bij de eerste groep van toetreders tot de Europese Unie (EU).
Vanuit nationalistische kringen rondom de voormalige premier Meciar werd de aanpassing daarentegen zwaar bekritiseerd als een aantasting van 's lands soevereiniteit. Onder Meciar was het land mede door zijn ondemocratische wijze van regeren in een internationaal isolement geraakt. De huidige regering-Dzurinda had inmiddels veel van de schade goedgemaakt en het internationale isolement van het land doorbroken.

JUSTITIE

Voormalig geheim agenten beschuldigd van spionage

Op 11 december 2000 beschuldigde de Slowaakse politie drie voormalige agenten van de geheime dienst SIS van 'internationale sabotage'. De ex-agenten zouden de inspanningen van diverse buurlanden om lid te worden van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en de Europese Unie (EU) hebben willen frustreren. Een vijftiental projecten moest een negatieve houding onder burgers van deze landen stimuleren.

Veroordeling topcrimineel gezien als toets voor aanpak misdaad

Op 7 februari 2001 bevestigde het Hooggerechtshof de veroordeling tot achtenhalf jaar gevangenisstraf wegens afpersing voor topcrimineel Mikulas Cernak. Deze was het voorgaande jaar tot vijftien jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens meerdere vergrijpen. Het hof verwees de aanklachten die betrekking hadden op ontvoering en moord naar een lagere rechter.
Het proces werd gekwalificeerd als een lakmoesproef voor het functioneren van de rechtsstaat. De Europese Unie had voorafgaande aan het proces herhaaldelijk haar twijfels geuit over de wil van Bratislava om de criminaliteit op effectieve wijze aan te pakken.
Cernak gold, na de vele eerdere afrekeningen in het milieu, als een van de laatste onderwereldbazen uit de jaren '90, toen Slowakije door diverse ernstige vormen van misdaad werd geplaagd.

MILITAIRE ZAKEN

Nieuwe minister van Defensie

President Rudolf Schuster benoemde op 3 januari 2001 de voormalige ambassadeur in Tsjechië, Jozef Stank, tot de nieuwe minister van Defensie. Zijn voorganger, Pavol Kanis, was in opspraak geraakt wegens vermeende corruptie. De regering in Bratislava had sinds haar aantreden in 1998 toetreding tot de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) als een van haar prioriteiten geformuleerd.

Moord op hoofd van nucleair onderzoeksprogramma

Op 23 februari 2001 werd de directeur van het Instituut voor Nucleair Energie Onderzoek thuis doodgeschoten. Sinds de verdwijning van het communisme in 1989 werden regelmatig hoge functionarissen vermoord, onder wie in 1999 een voormalige minister van Economische zaken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Parlement verwelkomt lidmaatschap OESO

Het parlement stemde op 26 oktober 2000 in met de toekomstige toetreding van Slowakije tot de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Alle 104 aanwezigen van het totaal aantal van 150 parlementsleden stemden voor. De overeenkomst met de OESO was in september door de regering getekend en zou naar verwachting in december in werking kunnen treden.

Slowakije maakt voortgang als kandidaat EU-lid

De Europese Unie uitte zich op 22 februari 2001 positief over de EU-kandidatuur van Slowakije. Onder voormalig premier Meciar was Slowakije uit de kopgroep van kandidaat-landen verdwenen als gevolg van zijn autoritaire bestuur en gebrekkige wetgeving inzake minderheden. Volgens de EU-commissaris voor Uitbreiding, Gunther Verheugen, was onder de huidige regering-Dzurinda een inhaalslag gemaakt. Wel uitte de commissaris zijn bezorgdheid over de wijdverbreide discriminatie van de Roma die tien procent van de 5,4 miljoen tellende bevolking uitmaakten. Hij voegde er overigens aan toe dat deze kwestie de toegang van Slowakije tot de EU niet zou verhinderen.

(Vorige berichten pag. 542/1 e.v. - 2000)

Tsjechië

TSJECHIË

BINNENLAND

Regering ondanks rellen tevreden over IMF-top

De Tsjechische regering sprak op 28 september 2000 haar tevredenheid uit over de resultaten voor het land van de jaarlijkse bijeenkomst van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in Praag. Woordvoerder Roucek wees op de gunstige effecten voor het imago van de republiek bij het aantrekken van buitenlandse investeringen. Dit ondanks de onlusten die de top hadden begeleid.
Sinds de invasie in 1968 na de Praagse Lente door troepen van het Warschaupact had de hoofdstad Praag niet meer zoveel geweld gezien. Tenminste 80 politieagenten en tientallen demonstranten raakten bij de onlusten gewond. Demonstranten drongen door tot het Congresgebouw waar de financiële experts van 182 landen vergaderden. Honderden arrestaties volgden en twintig arrestanten werden aangeklaagd voor het plegen van misdrijven. De onlusten en blokkades in Praag volgden op eerder verstoorde bijeenkomsten van het IMF in Seattle en Washington.
De demonstranten meenden succesvol te zijn geweest toen de vergadering een dag eerder dan gepland sloot. Anders dan vertegenwoordigers van het IMF erkende vicepresident Mats Carlsson van de Wereldbank dat de onlusten wel degelijk invloed hadden gehad op het besluit om de bijeenkomst een dag eerder te beëindigen. Een woordvoerder van de overkoepelende organisatie voor de protesten in Praag, INPEG, verklaarde het geweld te betreuren.

Amnestieverzoeken voor demonstranten

Op 3 november 2000 veroordeelde een Praags gerechtshof een Poolse student, Kamil Olejnik, tot een jaar gevangenisstraf voor het gooien van een steen tijdens demonstraties tegen de bijeenkomst van het IMF en de Wereldbank in de Tsjechische hoofdstad. Na de heftige onlusten intervenieerden diverse mensenrechtenorganisaties in Tsjechië ten gunste van Olejnik en verzochten om amnestie. Voorts dienden zij klachten in tegen het, in hun ogen, onwettige gedrag van de politie.

Verkiezingen maken einde aan Senaatsmeerderheid CSSD en ODS

Bij de tweejaarlijkse, tussentijdse verkiezingen voor een derde van de Senaat (27 van de 81 zetels) op 12 en 19 november 2000 leden zowel de regerende Tsjechische Sociaal-democratische partij (CSSD) als haar parlementaire bondgenoot, de Democratische Burgerpartij (ODS), een nederlaag. Vooral de CSSD moest het ontgelden en behaalde slechts één van 27 zetels, tegen 9 de vorige keer. In totaal beschikte zij nu over 15 van de 81 zetels. De ODS kreeg 8 van de 27 zetels, twee minder dan bij de vorige verkiezingen, en kwam daarmee op een zeteltotaal van 22. Grote winnaar werd de centrum-rechtse oppositionele coalitie Quad, die 17 van de 27 zetels behaalde en nu over 39 zetels in de Senaat kon beschikken. De opkomst voor de verkiezingen van de zeer impopulaire Senaat bedroeg slechts 21,6 procent.
Omdat CSSD en ODS hun meerderheid in de Senaat verloren, zouden zij hun pogingen zien stranden om de in de grondwet geformuleerde volmachten van president Vaclav Havel te beperken. De beide partijen zagen echter in de uitslag geen aanleiding om hun 'oppositieakkoord' teniet te doen.

Regering legt zich neer bij benoeming directeur Centrale bank

Op 4 december 2000 besloot de Tsjechische regering de benoeming van de 40-jarige econoom Zdenek Tuma tot gouverneur van de Centrale bank voorlopig te erkennen. Aanvankelijk had premier Zeman geweigerd de benoeming te aanvaarden en verklaard de kwestie voor te leggen aan het Constitutioneel Hof. Het conflict tussen de sociaal-democratische minderheidsregering en de partijloze president Havel, die Tuma een week eerder had benoemd, vond een hoogtepunt toen Zeman weigerde zijn handtekening onder de benoeming te zetten.
Inzet van het dispuut vormde de vraag in hoeverre de president en niet de regering het recht had de directeur van de Centrale bank te benoemen. Een wetswijziging, waardoor de regering dit recht zou toevallen, moest nog door het parlement aanvaard worden en zou mogelijk pas in 2002 effectief worden.
Verder twistten president en regering over de benoemingen van een aantal leden in de Raad van Bestuur van de Centrale bank.

Einde aan crisis rond onafhankelijkheid media

Op 10 februari 2001 beëindigden redacteuren en medewerkers van de Tsjechische televisie hun inmiddels zes weken durende staking, die eerder uit protest tegen de benoeming van Jiri Hodac tot directeur-generaal was uitgeroepen. Aanleiding voor de opschorting was de beslissing van het parlement om na geheime stemming een interim-directeur, Jiri Balvin, te benoemen. Hoewel de op 20 december 2000 benoemde Hodac al op 11 januari 2001 om gezondheidsredenen was afgetreden, besloten de redacteuren om de staking voort te zetten. Dit tot het moment dat ook een aantal recentelijk benoemde topmanagers bij de televisie op last van het parlement zou zijn teruggetreden. Op 23 januari besloot het parlement dat de voor de benoeming van Hodac verantwoordelijke Raad voor de Televisie, die werd gedomineerd door de regerende Tsjechische Sociaal-democratische partij (CSSD) en de Democratische Burgerpartij (ODS), moest worden gedepolitiseerd.
De benoeming van Hodac door de Televisieraad had in de voorbije weken tot felle protesten en door tienduizenden verontruste burgers bijgewoonde demonstraties op het Wensceslasplein in Praag geleid. De televisieredacteuren zagen in hem een politieke zetbaas die was aangesteld om het nieuws ten faveure van de twee genoemde partijen te beïnvloeden. De benoeming van een nieuwe directeur tot opvolger van interim-directeur Balvin werd binnen drie maanden, na de verkiezing van een nieuwe Televisieraad door het parlement, verwacht.
De beschuldiging dat het een politieke benoeming betrof werd zeer serieus genomen in een land waarin de media tot 1989 volledig door de communisten werden beheerst.

MILITAIRE ZAKEN

NAVO dringt aan op verdere modernisering strijdkrachten

Op 21 februari 2001 drong secretaris-generaal van de NAVO, George Robertson, aan op verdere stappen van Praag om de Tsjechische strijdkrachten te moderniseren en meer in overeenstemming met de standaarden van de alliantie te brengen. President Havel had, in zijn eerste publieke optreden nadat hij een week eerder voor bronchitis naar een ziekenhuis was afgevoerd, Robertson tijdens diens tweedaagse bezoek aan Tsjechië verzocht duidelijkheid te geven waar het in het moderniseringsprogramma van de strijdkrachten nog aan schortte. Sinds haar toetreden tot de NAVO in maart 1999 had Tsjechië financiële problemen om nieuw militair materieel te kopen.
Robertson weigerde commentaar te leveren op de mogelijke aanschaf van nieuwe gevechtsvliegtuigen. Hij achtte dit een zaak van de Tsjechische regering. Tsjechië overwoog haar verouderde luchtmacht, bestaande uit MiG-21 jagers, te vervangen door 24 of 36 nieuwe westerse toestellen. Tegen 2004 diende het eerste toestel uit een verwachte order van 2,5 miljard dollar (ca. 2,8 miljard euro) te worden opgeleverd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Toestemming voor internationaal onderzoek kerncentrale Temelin

Op 17 januari 2001 verklaarde de Tsjechische regering dat zij toestemde in een internationaal onderzoek naar de milieugevolgen van de nucleaire centrale bij Temelin. Oostenrijk, dat op dit onderzoek had aangedrongen, had in een vroeger stadium veel druk op Praag uitgeoefend en gedreigd de Tsjechische kandidatuur voor de Europese Unie te blokkeren. In tegenstelling tot de Tsjechische regering meende Wenen dat de met westerse veiligheidssystemen gemoderniseerde centrale naar Sovjetmodel onveilig was. Een woordvoerder van de Tsjechische regering verklaarde dat het onderzoeksrapport in de lente zou verschijnen als de centrale de eerste commerciële operaties zou opstarten.
Bij de onderhandelingen over het bereikte compromis tussen Wenen en Praag had de Europese commissaris voor Uitbreiding, Günther Verheugen, een belangrijke rol ver-

vuld. De controverse rondom de centrale bij Temelin, gelegen op ongeveer 50 kilometer van de Oostenrijkse grens, was het grootste diplomatieke struikelblok voor Tsjechië sinds de val van het communisme in 1989. Sinds het opstarten van de reactor in oktober 2000 hadden al duizenden Oostenrijkse en internationale milieuactivisten grensovergangen tussen Oostenrijk en Tsjechië geblokkeerd om te protesteren tegen de centrale.

(Vorige berichten pag. 544/2 e.v. - 2000)

TURKIJE

BINNENLAND

Ruzie premier en president leidt tot financiële crisis

Premier Bülent Ecevit en president Ahmet Necdet Sezer kregen op 19 februari 2001 tijdens een vergadering van de Nationale Veiligheidsraad een hoogoplopende ruzie. Ecevit liep kwaad uit de bijeenkomst en zei dat Necdet Sezer hem zwaar had beledigd. Verder beschuldigde hij de president ervan de uitvoering van het programma van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) te ondermijnen. Wat er precies was voorgevallen bleef onduidelijk, maar de financiële markten reageerden direct op het nieuws. Gevreesd werd dat de ruzie de uitvoering van het IMF-programma in gevaar zou brengen. De aandelen verloren in twee dagen 29,4 procent van hun waarde, terwijl de Centrale bank de tarieven voor korte termijnleningen opschroefde tot 5.000 procent vanwege een dreigend liquiditeitstekort.

Constitutioneel Hof verbiedt regeren bij decreet

Het boterde al geruime tijd niet tussen de president en de premier. Beiden hadden in augustus 2000 een ernstig conflict over het regeren bij decreet. De regering-Ecevit had in juli van dat jaar het parlement gevraagd om in sommige gevallen per decreet te mogen regeren, onder andere om de economische crisis te beteugelen. Het parlement stemde hierin toe, maar de president meende dat Ecevit in bepaalde gevallen toch de steun van het parlement nodig had.
De visie van Necdet Sezer kreeg op 5 oktober 2000 de steun van het Constitutioneel Hof in Ankara. Het Hof verbood de regering nog verder bij decreet te regeren en stelde zich op het standpunt dat alle wetsvoorstellen eerst aan het parlement moesten worden voorgelegd.
Dit vonnis bracht Ecevit in problemen omdat hij al twintig decreten had afgekondigd, die hij nu alsnog aan het parlement moest voorleggen. Hierbij ging het onder andere om het decreet om de Vakif Bank te privatiseren. Deze privatisering was een voorwaarde van de Wereldbank om Turkije een lening van 2 miljard dollar (ca. 2,3 miljard euro) te verlenen.

Fel verzet tegen IMF-programma

Tienduizenden arbeiders staakten op 1 december 2000 tegen het IMF-programma om de inflatie te beteugelen. Dit programma ter waarde van 4 miljard dollar (ca. 4,6 miljard euro) voorzag onder andere in privatiseringen, een vaste wisselkoers voor de lira en een strenge beheersing van de ambtenarensalarissen. De stakers eisten meer loon, omdat de loonsverhogingen waren gebaseerd op lage inflatiecijfers. Zo waren de ambtenarensalarissen met 10 procent verhoogd, terwijl de inflatie op dat moment op 44 procent werd geschat.

Eerste financiële crisis in december 2000

Begin december 2000 zakten de aandelen 30 procent binnen één week en liep de inflatie op tot boven de 40 procent. Aanleiding hiervoor was het feit dat de Demirbank – de negende van het land – onder curatele kwam te staan van het Bestuur voor Toezicht op Banken. Hiermee kwamen elf van de tachtig Turkse banken onder curatele te staan. De crisis werd veroorzaakt doordat de banken kampten met liquiditeitsproblemen. Steeds meer mensen haalden hun lira's van de bank om deze te wisselen voor dollars. Dit uit angst voor verdere inflatie.
Ecevit zei op 6 december dat hij een overeenkomst had gesloten met het IMF om de financiële crisis te beteugelen. Het IMF keerde hiertoe 10 miljard dollar (ca. 11,3 miljard euro) uit. Daarvan was 7,5 miljard dollar (ca. 8,5 miljard euro) bedoeld om de financiële reserves van de Centrale bank aan te vullen. De rest was bestemd voor het beteugelen van de inflatie.

Tweede financiële crisis in februari 2001

Na de ruzie tussen Ecevit en Necdet Sezer zakte de aandelenkoers op 21 februari 2001 met 18,1 procent. Van de 304 fondsen sloten er 302 lager. Tegelijk daalde de omzet op de beurs eveneens met tientallen procenten. Investeerders trokken hun geld terug om dit om te wisselen voor buitenlandse valuta. Dat bleek echter vrijwel onmogelijk omdat de banken niet over voldoende valuta beschikten. Om de vraag daarna te temperen schroefde de Centrale bank de rente op korte termijnleningen op tot 5.000 procent, terwijl deze vóór de crisis schommelde tussen de 45 en 55 procent. De Centrale bank probeerde met deze maatregel een dollarvlucht te voorkomen.

Regering laat vaste wisselkoers los

De regering-Ecevit greep na een twaalf uur durend crisisberaad op 22 februari in door de vaste wisselkoers van de lira ten opzichte van de dollar los te laten. Hiermee verliet de regering een van de uitgangspunten van het IMF-programma om de inflatie te beteugelen. Ecevit: 'Wij denken dat een vrije wisselkoers de economie nieuw leven zal inblazen.'
De lira verloor direct 28 procent aan de dollar en dit liep de dag erna op tot 36 procent. De aandelen wonnen echter 10 procent terug, terwijl de Centrale bank de rente op korte termijnleningen verlaagde naar 1.200 procent.
Gazi Ercel, president van de Centrale bank en architect van het IMF-programma, was niet gelukkig met de stap van de regering. Hij zei alles in het werk te stellen om een excessieve devaluatie van de lira te voorkomen. Zo wilde hij weer gaan werken aan een stabiele economische groei en een lage inflatie.

Toenemende kritiek op regering-Ecevit

De kritiek op de aanpak van Ecevit groeide, maar analisten zagen ook geen alternatief voor zijn drie-partijencoalitie. Ze vreesden dat het alternatief slechts chaos zou zijn.
Wel nam de roep toe om het aftreden van de minister van Energie, Cumhur Ersumer, en minister van Economische zaken Recep Onal. De eerste was in opspraak gekomen vanwege corruptie, de tweede vanwege de slechte aanpak van de economische crisis. Beide ministers bleven echter op hun post.
Wel nam Gazi Ercel op 23 februari ontslag. Hij was onder vuur komen te liggen vanwege het hanteren van de extreem hoge rentepercentages. Hij deed dit om de inflatie te beteugelen, maar de financiële crisis was het gevolg. Op 26 februari nam ook Selcuk Demirlap, topambtenaar bij Financiën, ont-

slag. Ercel en Demirlap waren beiden fervent voorstander van het IMF-programma.
Vice-premier Mesut Yilmaz maakte op 28 februari bekend dat Kemal Dervis de nieuwe president van de Centrale bank zou worden. Dervis had een hoge functie bij de Wereldbank, waar hij al sinds 1978 werkte.

Economie in rustiger vaarwater

Op 26 februari was de rook enigszins opgetrokken. De aandelen wonnen 6,5 procent terug, terwijl de lira nog maar op een verlies van 27 procent ten opzichte van de dollar stond. Verder had de Centrale bank de rente voor de korte termijnleningen teruggebracht tot 139 procent.
De Nationale Veiligheidsraad was eveneens weer bijeen geweest om een oplossing te vinden voor het conflict tussen Ecevit en de president. Die poging had geen resultaat.

Politie sluit kantoren jongerenorganisatie

De politie sloot in de periode van 12 tot 19 december 2000 28 regionale kantoren van de Nationale Jeugd Stichting (MGV). De MGV bestond al sinds 1975 en had in totaal 60 kantoren in het land. De politie gaf geen officiële reden voor de sluiting, maar de actie paste in de overheidspolitiek om organisaties aan banden te leggen die verbonden waren met de Partij van de Deugd (FP). Deze partij hing eveneens een verbod boven het hoofd.

Turkije arresteert in 2000 bijna 100.000 illegale immigranten

De Turkse politie maakte op 10 januari 2001 bekend dat ze in 2000 bijna 100.000 mensen had gearresteerd die illegaal Turkije wilden binnenkomen. De meeste van de 94.514 arrestanten waren Iraakse burgers.
Turkije was een belangrijk transitoland voor mensen uit Afrika, Azië en het Midden-Oosten die illegaal naar de Europese Unie wilden gaan. De EU drong daarom geregeld bij Turkije aan op het nemen van maatregelen.

Ruzie in parlement leidt tot dode

Op 31 januari 2001 brak een grote vechtpartij uit in het parlement die het leven kostte aan de 56-jarige Fevzi Sihanlioglu van de Partij van het Juiste Pad (DYP). Persfoto's lieten zien dat hij werd aangevallen door leden van de extreem-rechtse Partij van de Nationale Actie (MHP). In elk geval deelde MHP-afgevaardigde Cahit Tekelioglu enkele rake klappen uit. Sihanlioglu viel neer, greep naar zijn borst en overleed een uur later in het ziekenhuis aan de gevolgen van een hartaanval.
DYP-leider Tansu Ciller riep premier Bülent Ecevit direct na het incident op om af te treden: 'Ik heb begrepen dat hij [Sihanlioglu] vijf of zes keer tegen het hoofd is geslagen. Het is niet duidelijk of dit direct de dood tot gevolg had, maar het is zeer ernstig en tragisch dat dit incident plaatsvond in een parlementsgebouw.'
Ecevit betreurde het incident, maar zei dat de DYP-afgevaardigden de vechtpartij waren begonnen, omdat ze met geweld een debat over de financiële crisis wilden voorkomen.

JUSTITIE

Hof verwerpt beroep Erbakan

Het Hof van Ankara verwierp op 8 november 2000 het beroep dat oud-premier Necmettin Erbakan had ingesteld tegen zijn veroordeling tot een jaar cel wegens het aanzetten tot haat in een toespraak uit 1994. Erbakan was hiertoe in maart 2000 veroordeeld door de rechtbank.
Het Hof stelde dat het alle gronden had bekeken die tot de veroordeling hadden geleid en dat het geen onregelmatigheden was tegengekomen.
De militairen dwongen Erbakan in 1997 af te treden als premier omdat zij in zijn islamitische Welvaartspartij (RP) de belangrijkste bedreiging zagen voor het seculiere karakter van de Turkse staat.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Mensenrechtenschendingen vóór 2002 voorbij'

De minister van Staat, Rustu Kazim Yucelen, hield op 25 september 2000 in Tunceli een toespraak voor een bonte mengeling van toehoorders. Zo zaten vertegenwoordigers van het openbaar ministerie, de politie, mensenrechtenorganisaties en vakbonden in de zaal. Hij zei dat mensenrechtenschendingen in Turkije eind 2001 tot het verleden zouden behoren. Op die manier zou Turkije de weg vrijmaken voor toetreding tot de Europese Unie. Yucelen was namens de Turkse regering belast met mensenrechtenkwesties. Hij zei onder andere: 'Marteling is volgens de wet een misdaad. Als desondanks mensen een zodanige behandeling krijgen, dan komt dat door tekortkomingen in de wet. We zullen dan het parlement voorstellen de wet te verbeteren.'
Vakbondsvertegenwoordigers wezen erop dat in vele Koerdische provincies nog steeds uitzonderingsmaatregelen van kracht waren op grond waarvan mensen zonder vorm van proces konden worden vastgehouden. Verder zeiden ze dat vele vakbondsleden gevangen zaten wegens het 'aanzetten tot haat', een wetsartikel dat Turkije veelvuldig gebruikte om de vrijheid van meningsuiting te beperken.

Gevangenisopstand gebroken: 32 doden

Amnesty International verklaarde op 6 januari 2001 dat de Turkse overheid zich in de nieuwe gevangenissen van het F-type schuldig maakte aan marteling en isolatie. De verklaring kwam nadat Turkse troepen eerder die week een einde hadden gemaakt aan een opstand in twintig gevangenissen, waarbij 1.000 gevangenen waren betrokken.
De gevangenen waren twee maanden eerder een hongerstaking begonnen uit protest tegen hun overplaatsing. Zij zouden van de oude gevangenissen met grote zalen worden overgebracht naar nieuwe gevangenissen met eenpersoonscellen. De gevangenen waren hiertegen uit vrees het slachtoffer te worden van marteling en mishandeling omdat niemand meer de bewakers kon controleren. De autoriteiten wilden de gevangenen juist graag naar de nieuwe gevangenissen overplaatsen omdat bewakers veelal niets te zeggen hadden op de grote zalen. Politieke organisaties en criminele bendes maakten daar de dienst uit.
Turkije maakte met een bestorming een einde aan de opstand. Hierbij kwamen dertig gevangenen en twee agenten om het leven. Volgens de autoriteiten hadden deze dertig gevangenen zichzelf in brand gestoken. Uit protest tegen de bestorming werd op 3 januari een zelfmoordaanslag gepleegd op het politiebureau in Istanbul. Hierbij vielen een dode en zeven gewonden.
Na de opstand bleven ongeveer 400 gevangen volharden in hun hongerstaking.

BUITENLANDSE ZAKEN

EU sluit overeenkomst met Turkije over toetreding

De ministers van Buitenlandse zaken van de Europese Unie werden het op 4 december

2000 eens over de 'EU-overeenkomst voor Toetreding van Turkije'. De Turkse minister van Buitenlandse zaken Ismail Cem had al eerder zijn goedkeuring gegeven. De overeenkomst bevatte het politieke en economische plan dat Turkije moest volgen om te worden toegelaten tot de Europese Unie. Turkije werd hiermee officieel het dertiende kandidaat-lid van de EU. Belangrijke onderdelen van het plan waren het verbeteren van de mensenrechtensituatie, een regeling voor de kwestie Cyprus en een oplossing voor de territoriale conflicten met buurland Griekenland.

Turkije blokkeert samenwerking NAVO-EU

Een Turks veto trof op 15 december 2000 het plan van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) voor samenwerking met de snelle-interventiemacht van de Europese Unie. De NAVO wilde hiermee voorkomen dat het bondgenootschap en de EU dezelfde militaire structuren zouden opbouwen. Turkije wilde de EU echter geen ongelimiteerde toegang geven tot de NAVO-faciliteiten als de NAVO hier niet voldoende over te zeggen had. Verder had Turkije er bezwaar tegen dat de EU-interventiemacht gebruik kon maken van alle NAVO-faciliteiten, terwijl niet alle NAVO-landen betrokken hoefden te zijn bij een conflict.
De Amerikaanse president Bill Clinton had de Turkse premier Bülent Ecevit twee maal gebeld om hem op andere gedachten te brengen.

(Vorige berichten pag. 547/1 e.v. - 2000)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

Bill en Hillary Clinton beiden beschuldigd van corruptie en diefstal

Bill Clinton en zijn vrouw, senator Hillary Rodham Clinton, raakten na Clintons aftreden als president in januari 2001 in opspraak. Ze werden beschuldigd van corruptie en diefstal.

Presidentieel pardon voor Marc Rich onder vuur genomen

Clinton verleende op de laatste dag van zijn presidentschap gratie aan een aantal mensen. Aan sommige van deze gratieverleningen zat volgens critici echter een luchtje. Het presidentiële pardon voor zakenman Marc Rich werd zo verdacht gevonden, dat er een parlementair onderzoek naar werd ingesteld. De miljardair Rich had een belastingschuld van 48 miljoen dollar (ca. 54,4 miljoen euro) en werd verdacht van illegale oliehandel met Iran. In verband met deze beschuldigingen was hij zeventien jaar eerder naar Zwitserland gevlucht.
Waarom Clinton Rich gratie gaf, was niet duidelijk. Wel was het opvallend dat Marc Rich' ex-vrouw Denise Rich – een vriendin van de Clintons – recentelijk enkele honderdduizenden dollars had gestort in de kas van de Democratische Partij en van een bibliotheekfonds waaraan Clinton zijn naam had verbonden. Ook had ze de Clintons overladen met cadeaus. Vermoed werd dat Denise's gulle giften feitelijk van Marc Rich afkomstig waren, bedoeld om het presidentiële pardon af te kopen.
Clinton gaf toe dat hij van Denise Rich voor 86.000 dollar (ruim 97.000 euro) aan cadeaus had ontvangen, maar ontkende ieder verband met Marc Rich' gratie. Om verdere verdenking te voorkomen zei Clinton begin februari dat hij de cadeaus zou terugbetalen.
President George W. Bush zei op 14 februari dat hij de gratieverlening afkeurde, maar geen plannen had om er iets tegen te doen. Het was Clintons presidentiële recht om naar eigen inzicht gratie te verlenen en Bush wilde niet aan dat privilege tornen.
Het Congres legde zich niet zo makkelijk bij de gang van zaken neer en zette het onderzoek naar de gratieverlening voort.

Clintons nemen te veel spullen mee bij vertrek uit het Witte Huis

Ondertussen was ook duidelijk geworden dat Bill en Hillary Clinton bij hun vertrek uit het Witte Huis, afgezien van de geschenken van Denise Rich, voor 190.000 dollar (ruim 215.000 euro) aan spullen hadden meegenomen. Voor tenminste 28.000 dollar (ca. 32.000 euro) betrof het spullen die niet van hen waren. Het ging hoofdzakelijk om geschenken die Clinton tijdens zijn regeerperiode had ontvangen en die volgens de wet staatsbezit waren.
De Clintons gaven alle omstreden artikelen terug of betaalden ze terug. Ze zeiden dat ze niet wisten dat veel van de meegenomen spullen staatsbezit waren.

Hillary Clinton ontvangt acht miljoen dollar voor boek over jaren in Witte Huis

De ethische commissie van de Senaat oordeelde op 15 februari 2001 dat Hillary Rodham Clintons miljoenencontract met uitgever Simon and Shuster zuiver zakelijk was. Simon and Shuster hadden haar acht miljoen dollar (ca. 9 miljoen euro) betaald als voorschot voor een boek over haar leven als *first lady*. Slechts één keer eerder in de Amerikaanse geschiedenis was zo veel geld betaald voor non-fiction.
De uitgever was een dochter van Viacom, een van Amerika's grootste mediabedrijven met aandelen in toonaangevende tv-zenders als CBS en MTV. Boze tongen beweerden dat Viacom via de miljoenenbetaling invloed in de Senaat had geprobeerd te kopen, maar de genoemde ethische commissie achtte dit onwaarschijnlijk.

Ex-president Clinton huurt kantoorruimte in Harlem

De bevolking van Harlem in New York reageerde vrijwel unaniem enthousiast toen op 16 februari 2001 bekend werd dat ex-president Clinton zijn nieuwe hoofdkantoor zou vestigen in deze wijk. Hoewel het er sinds enkele jaren beter ging, stond Harlem, net als veel zwarte wijken in de Verenigde Staten, toch vooral bekend om zijn straatcriminaliteit. Clintons komst zou het imago van de wijk veel goed doen en de economische activiteiten er doen toenemen.

Gewelddadige viering mardi gras

Mardi gras, het jaarlijks terugkerende carnaval in de traditie van Franse en Spaanse immigranten, liep in meerdere Amerikaanse steden uit de hand. In de nacht van 27 op 28 februari 2001 vielen minstens twaalf gewonden bij gevechten tussen dronken jongeren en de politie. Er werden 150 mensen gearresteerd wegens het plunderen van winkels, vernielen van auto's en lastigvallen van willekeurige voorbijgangers. In Philadelphia en Seattle waren de problemen het grootst. Austin had de festiviteiten bij voorbaat al afgelast, omdat bij hevige rellen in het voorafgaande weekeinde reeds 30 gewonden waren gevallen en 35 mensen waren gearresteerd.
In het traditionele hart van de mardi grasfestiviteiten, New Orleans, kwamen een miljoen feestgangers bijeen en werden weinig ongeregeldheden gemeld.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Energiecrisis in Californië duurt voort

Gouverneur Gray Davis van Californië tekende op 2 februari 2001 een noodplan om de elektriciteitscrisis in de staat aan te pakken. Het lokale parlement in Sacramento had hiervoor toestemming gegeven, maar niet van harte; pas bij een tweede stemming bleek dat Davis genoeg had gelobbyd en lukte het hem om de vereiste tweederde meerderheid van de parlementariërs achter zijn plan te krijgen.
Sinds januari viel in delen van Californië geregeld de stroom uit, omdat de twee grootste elektriciteitsbedrijven van de staat – *Edison Southern California* (ESC) en *Pacific Gas & Electricity* (PG&E) – bijna failliet waren. Volgens de bedrijven kwam dit doordat zij sinds de liberalisatie van de energiemarkt in 1996 brandstoffen voor elektriciteitsopwekking hadden moeten inkopen tegen alsmaar stijgende marktprijzen, terwijl ze deze prijsstijgingen vanwege wettelijk vastgestelde maximumprijzen voor elektriciteit niet aan de consument mochten doorberekenen. Ze zouden hierdoor ca. 12 miljard dollar (ca. 13,6 miljard euro) schuld hebben opgelopen.
Volgens het noodplan van gouverneur Davis kreeg het lokale ministerie van Watervoorziening – de grootste afnemer van elektriciteit in Californië – het recht om lange termijncontracten af te sluiten met leveranciers van brandstoffen. Met het ministerie als afnemer zou de vraag naar brandstoffen sterk stijgen, waardoor de brandstofprijzen konden gaan dalen en de elektriciteitsbedrijven goedkoper konden gaan produceren. Aan de maximumprijs op de elektriciteitsmarkt werd echter niet getornd, uit vrees dat elektriciteit dan al snel duurder zou worden dan de politiek wenselijk vond.

Tijdens de elektriciteitscrisis werd Californië deels van stroom voorzien door elektriciteitsbedrijven buiten de staat, die door een federale rechter in Sacramento op 6 februari tot levering werden verplicht. Zonder deze maatregel zou de elektriciteitsleverantie aan ongeveer tien miljoen huishoudens in gevaar zijn gekomen. De rechter verlengde deze noodoplossing op 21 februari, omdat de staat het energieprobleem toen nog altijd niet definitief had kunnen oplossen.

JUSTITIE

'Onder president Clinton record aantal gedetineerden'

Volgens een rapport dat de gerechtelijke denktank *Justice Policy Institute* (Instituut voor Justitieel Beleid) op 19 februari 2001 publiceerde, werden tijdens de regeerperiode van president Clinton (1992-2001) meer mensen in gevangenissen opgesloten dan ooit tevoren. Begin 2001 zaten 476 van elke 100.000 Amerikanen in de gevangenis en dat was 92 procent meer dan onder president Reagan. In de acht jaar waarin Clinton regeerde, waren er 673.000 nieuwe gedetineerden bijgekomen. Onder Reagan, die eveneens acht jaar aan de macht was, waren dit er 448.000.
Het rapport riep president Bush op meer aan misdaadpreventie te doen en dan vooral aan de begeleiding van drugsverslaafden, omdat vooral de drugsgerelateerde misdaad enorm was toegenomen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Cubaanse ballingen openen 'ambassade' in Washington

De *Cuban American National Foundation* (CANF), een invloedrijke en niet onbemiddelde organisatie ter bestrijding van de communistische heerschappij op Cuba, opende op 7 februari 2001 een kantoor in Washington, dat zij zelf een Cubaanse ambassade noemde. Havana en Washington onderhielden geen diplomatieke betrekkingen met elkaar en een officiële Cubaanse ambassade bestond dan ook niet.
De CANF wilde de 'ambassade' laten dienen als belangenbehartiger voor Cubaanse dissidenten. Ook wilde ze vanuit de 'ambassade' het Amerikaanse publiek en de Amerikaanse overheid voorlichten over de noodzaak om het straffe anti-Cubaanse beleid uit de Koude Oorlog voort te zetten. Volgens de CANF gingen in de Verenigde Staten de afgelopen jaren steeds meer stemmen op om toenadering tot Havana te zoeken, terwijl het bewind van Castro ondertussen niet milder was geworden.

Talibaan moet kantoor in New York sluiten

Een Amerikaanse regeringswoordvoerder zei op 9 februari 2001 dat de Talibaan zijn kantoor in New York moest sluiten, omdat de Verenigde Naties in december hadden besloten dat ze naast ambassades nu ook andersoortige kantoren van het Afghaanse Talibaan-bewind niet langer zouden erkennen. Deze nieuwe sanctie tegen Afghanistan was op verzoek van het Washington en Moskou ingesteld, onder meer omdat Kabul bleef weigeren Osama bin Laden uit te leveren. Bin Laden was in de Verenigde Staten een van de meest gezochte terroristen en zou zich schuil houden in Afghanistan.
De fundamentalistisch-islamitische Talibaan had het grootste deel van Afghanistan onder controle, maar werd door de VN noch de VS erkend als regering van dat land. Bij gebrek aan diplomatieke vertegenwoordiging verliepen contacten tussen de Talibaan en de VN of de Amerikaanse overheid dikwijls via het kantoor in New York.

Bush stemt in met oprichting Europees leger

Tijdens een ontmoeting tussen president Bush en de Britse premier Blair op 24 februari 2001 te Camp David noemde Bush Groot-Brittannië 'onze sterkste vriend en meest naaste bondgenoot'. Blair, die Bush nooit eerder persoonlijk had ontmoet, reageerde instemmend.
Bush zei tevens dat hij geen problemen had met de *Rapid Reaction Force*, een door EU-lidstaten op te richten Europees leger. Hij deed deze uitspraak nadat Blair hem ervan had verzekerd dat het Europees leger op generlei wijze het voortbestaan van de NAVO in gevaar zou brengen, iets waar Washington tot dan toe bang voor was geweest.
'Wij zouden nooit iets ondernemen dat de NAVO kan ondermijnen', zei Blair. Later zei Bush tegen journalisten: 'Hij verzekerde me dat de vrede in Europa primair verdedigd zal blijven worden door de NAVO en ik verzekerde hem dat de VS actief betrokken zullen blijven bij de NAVO.'
Bush en Blair zeiden ook dat ze volledig achter de luchtaanvallen op Bagdad stonden, die de Verenigde Staten en Groot-Brittannië een week eerder samen waren begonnen. Ze dienden ter vergelding van de houding van president Sadam Hoessein van Irak, omdat deze zich niet zou houden aan de verboden die zijn land na de Golfoorlog opgelegd had gekregen.

(Vorige berichten pag. 26/2 e.v. - 2001)

AFGHANISTAN

BINNENLAND

Strijd oppositie tegen Talibaan duurt voort

Oppositieleiders vormen front tegen Talibaan

Op 6 oktober 2000 besloten Afghaanse oppositieleiders tijdens een ontmoeting in Iran tot oprichting van een gezamenlijk front tegen de oprukkende Talibaan. Generaal Ahmad Shah Masoud zou het opperbevel voeren, terwijl generaal Abdur Rashid Dostam de verantwoordelijkheid voor het uiterste noorden nabij de Oezbeekse grens op zich zou nemen en dat Ismael Khan, voormalig gouverneur van Herat, samen met andere commandanten de noord- en zuidwestelijke gebieden langs de Iraanse grens zou controleren. Duizenden soldaten en vluchtelingen zouden worden overgebracht vanuit Iran en Oezbekistan naar de noordelijke provincie Badakshan. Een woordvoerder van het verzet ontkende dat Iran, dat Masoud steunde, enige hand in de ontmoeting had gehad. Ook meldde hij dat het verzet met een gebrek aan munitie kampte, maar dat dit probleem via buitenlandse relaties zou worden opgelost, zonder daarbij bepaalde landen te noemen.

Sinds het einde van de Russsisch-Afghaanse oorlog in 1989 woedde in Afghanistan een burgeroorlog tussen de moslimfundamentalistische Talibaan en troepen onder leiding van generaal Masoud. De Talibaan beheersten eind 2000 ongeveer 90 procent van het land.

Tijdelijk bestand voor VN-inentingscampagne

De Talibaan en het oppositieleger legden van 13 tot 15 november 2000 hun wapens neer om VN-medewerkers de derde ronde van het poliovaccinatieprogramma uit te laten voeren. Het programma betrof ruim vijf miljoen kinderen in heel Afghanistan. De VN hoopte daarmee de ziekte eind 2001 verdreven te hebben. Afghanistan kende een van de hoogste percentages kindersterfte ter wereld door polio.

Partijen akkoord met VN-voorstel voor dialoog

Op 4 november 2000 gingen de Talibaan en het oppositieleger akkoord met een VN-voorstel voor vredesonderhandelingen. In separate brieven aan de VN stemden de strijdende partijen in met een 'proces van dialoog' om 'een einde te maken aan het gewapende conflict in Afghanistan'. Dat bevestigde Francesc Vendrell, de VN-afgezant in het land op een bijeenkomst van de 'zes-plus-tweegroep', een VN-adviesgroep bestaande uit zes buurlanden van Afghanistan (China, Iran, Pakistan, Tadzjikistan, Turkmenistan en Oezbekistan) plus de Verenigde Staten en Rusland.

Volgens de overeenkomst verbonden de Talibaan en het verzet zich aan onderhandelingen zolang er punten op de agenda stonden. Zij zouden in eerste instantie overleggen via Vendrell, waarna eventueel directe onderhandelingen zouden volgen.
De Talibaan zouden worden vertegenwoordigd door minister van Onderwijs Mullah Mir Khan Muttaqi en het verzet door ex-minister van Buitenlandse zaken Abdullah Abdullah.

Vendrell toonde zich gematigd optimistisch omdat er voor het eerst een getekende overeenkomst op tafel lag en een belofte zich niet eenzijdig uit de onderhandelingen terug te trekken. Volgens hem was het nog te vroeg om te praten over een staakt-het-vuren omdat schending daarvan een einde aan de dialoog betekende.

De laatste onderhandelingen dateerden van juli 1999 en resulteerden in onder meer de uitwisseling van krijgsgevangenen en de openstelling van aanvoerlijnen voor humanitaire hulp, maar daarna escaleerde de strijd weer.

De VS en Rusland zouden ondertussen, in vervolg op eerdere VN-sancties, een wapenembargo tegen alleen de Talibaan willen instellen om zo het vredesproces te bespoedigen, maar dat was volgens sommige diplomaten van de VN-Veiligheidsraad moeilijk te realiseren. Zij wezen op vermeende wapenleveranties van Pakistan aan de Talibaan en van Rusland aan de noordelijke alliantie. De Pakistaanse VN-ambassadeur had bezwaren tegen sancties, die hij immoreel en onrechtvaardig noemde. Ook Frankrijk en China zouden twijfels hebben.
Na bekendmaking van het nieuws over mogelijke nieuwe sancties daalde de waarde van de Afghani, de Afghaanse munt, op 4 december 2000 minstens 8 procent en stegen de prijzen van levensmiddelen scherp.

Talibaan beschuldigd van massamoord

Op 7 januari 2001 vermoordden Talibaanstrijders honderden mensen in Yakawlang nadat zij het dorp op het verzet veroverd hadden. Dat bleek uit berichten die persbureau *Reuters* op 19 februari 2001 van overlevenden ontving. Volgens een getuige werden meer dan vijfhonderd mensen gedood. De slachtoffers, voornamelijk mannen en jongens, behoorden tot de etnische Hazara. Onder hen bevonden zich ook vijftien lokale medewerkers van hulporganisaties en dertig leden van een ouderenraad die met de Talibaan hadden willen overleggen. Mogelijk begingen de Talibaan de moorden uit frustratie over militaire verliezen en uit etnische en religieuze rivaliteit. De Talibaan bestaan uit soennitische Pathanen, en de Hazara zijn sjiieten.
Het verzet wist overigens op 22 januari 2001 Yakawlang weer te heroveren.

De berichten over de massamoord waren eerder bevestigd door Human Rights Watch en Amnesty International. Volgens deze organisaties maakten de Talibaan zich regelmatig schuldig aan massamoord.

Volgens een overlevende kwam het bevel tot de moordpartij rechtstreeks uit Kandahar, hoofdkwartier van Talibaan-leider Mullah Mohammad Omar. Deze ontkende de beschuldiging. In een interview met de *BBC* op 27 januari 2001 ontzegde hij buitenlandse journalisten de toegang tot Yakawlang. Hij noemde de internationale berichtgeving over Afghanistan 'eenzijdig'.

Nederlaag voor Talibaan

Op 14 februari 2001 moesten de Talibaan de strategisch belangrijke stad Bamiyan in het noorden prijsgeven aan het verzet. Het was de eerste zware tegenslag voor de Talibaan na hun succesvolle opmars het voorgaande jaar. Volgens de *Afghaanse Islamitische Pers (AIP)* hadden de Talibaan een zwaar tegenoffensief ingezet, waarvoor 200 extra manschappen vanuit de naburige provincie Wardak waren ingezet. Een woordvoerder van het verzet ontkende echter dat er van hernieuwde strijd sprake was.

Afghanistan

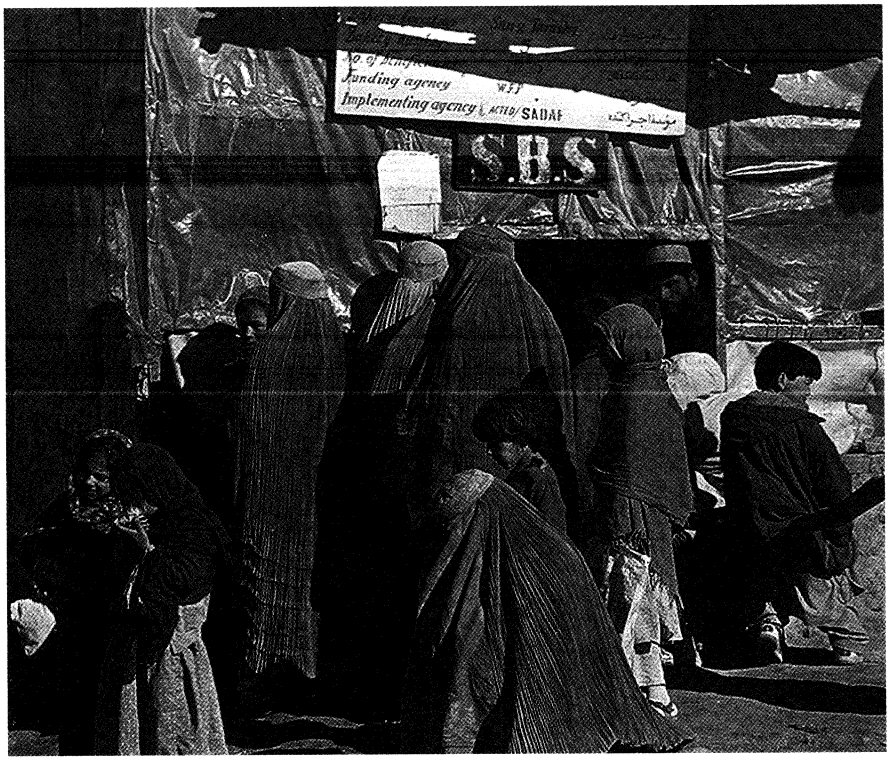

Op 20 december 2000 wachtten vrouwen in een sloppenwijk van Kabul bij een bakkerij van het VN-wereldvoedselprogramma om hun rantsoen brood in ontvangst te nemen. De voedselsituatie is slecht en bijna 48 procent van de Afghaanse kinderen zijn ondervoed. *(foto ANP)*

GEZONDHEID EN ZORG

Afghaanse kinderen ernstig ondervoed

Een onderzoek van het VN-Wereldvoedselprogramma (WFP) en Actie tegen de Honger (ACF) wees op 23 januari 2001 uit dat 48 procent van de Afghaanse kinderen chronisch ondervoed was. Bijna 10 procent van kinderen onder de 2,5 jaar leed aan acute ondervoeding. De oorzaken daarvan waren armoede, ziekten en de burgeroorlog.
De situatie zou nog verergeren door de ernstigste droogte die Afghanistan sinds dertig jaar teisterde.
Het WFP zou de voedselhulp aan Afghanistan verhogen tot meer dan 20.000 ton per maand maar vreesde dat de voorraden binnen drie maanden uitgeput zouden raken. Geschat werd dat voor het komende jaar vanaf april 172.000 ton voedsel nodig zou zijn.

BUITENLAND

Pakistan sluit grenzen voor Afghaanse vluchtelingen

Op 10 november 2000 sloot Pakistan voor het eerst sinds twintig jaar alle grenzen voor Afghaanse vluchtelingen. Het besluit had te maken met de groeiende economische en sociale spanningen die het hoge aantal vluchtelingen met zich meebracht. Ook speelden veiligheidsoverwegingen een rol na een serie onopgehelderde bomaanslagen in Pakistaanse steden.
Het aantal geregistreerde vluchtelingen lag op 1,2 miljoen, in totaal zou het gaan om twee miljoen vluchtelingen. Door ernstige droogte in Afghanistan en een opleving van de burgeroorlog was dat aantal recentelijk verder toegenomen.
Een woordvoerder van de VN zei begrip te hebben voor het besluit, maar pleitte toch voor opvang van de nieuwe groep vluchtelingen.

Pakistan en Afghanistan gaan samen grenzen controleren

Op 8 februari 2001 besloten Pakistan en de Talibaan tot de oprichting van een commissie om de grensoverschrijdingen van vluchtelingen te controleren. Dat berichtte de *Afghaanse Islamitische pers (AIP)* naar aanleiding van een bezoek van de Pakistaanse minister van Binnenlandse zaken Moinuddin Haider aan Kabul.
Volgens het Pakistaanse persagentschap *APP* stond op Haiders agenda ook de smokkel van onder meer drugs en een verzoek tot uitlevering van Pakistanen die in Afghanistan vastzaten wegens vermeend politiek en sektarisch geweld.

Nieuwe sancties VN tegen Afghanistan

Op 19 december 2000 kondigde de VN-Veiligheidsraad een aantal nieuwe sancties tegen Afghanistan af, waaronder een wapen- en luchtembargo en reisrestricties voor Talibaan-functionarissen. Deze zouden van kracht blijven totdat Afghanistan 'terroristische' trainingskampen sloot en Osama bin Laden, die werd gezocht voor aanslagen op Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania in 1998, uitleverde. De secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, protesteerde vergeefs tegen de sancties omdat deze volgens hem het vredesproces in Afghanistan in de weg stonden. Pakistan, dat naast Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, als enige de Talibaan als officiële regering erkende, waarschuwde voor een grotere humanitaire tragedie in het buurland.

De Afghaanse ambassadeur in Pakistan vond de VN partijdig. Hij kondigde de sluiting van de VN-missie (UNSMA) in Afghanistan aan, alsmede een verbod op de invoer van Amerikaanse goederen. Wel zei hij bereid te zijn tot onderhandelingen met de VS over de uitlevering van Bin Laden 'in overeenstemming met de wetten van de islam'.
Leider Mullah Mohammad Omar riep de bevolking op rustig te blijven en niet te gaan demonstreren.

VN-kantoor in Kabul moet dicht

Op 14 februari 2001 beval de Afghaanse regering de VN haar kantoor in Kabul te sluiten. Humanitaire activiteiten zouden ongehinderd blijven. Het besluit kwam nadat de Verenigde Staten in het kader van VN-sancties tegen Afghanistan het kantoor van de Talibaan in New York hadden gesloten.
De VN-vertegenwoordiger Francesc Vendrell, die als bemiddelaar tussen de strijdende partijen in Afghanistan fungeerde, hoopte dat de VS en de Talibaan alsnog een oplossing zouden bereiken, zodat hij zijn werk in Kabul kon voortzetten.

Afghanistan

Buitenlandse humanitaire hulp voor Afghanistan

Iran stuurt hulp

Op 24 december 2000 stuurde Iran 40 ton aan humanitaire hulp naar Afghaanse vluchtelingen die al drie maanden waren gestrand bij de Afghaans-Tadzjiekse grens. Als gevolg van een nieuwe opmars van de Talibaan hadden meer dan tienduizend mensen daar hun heil gezocht.

VN geeft voedselhulp

Op 25 januari 2001 maakte een woordvoerder van het VN-Wereldvoedselprogramma (WFP) bekend dat men voedselhulp had gegeven aan meer dan 1.500 Afghanen die waren gevlucht naar eilandjes in de Pyanj-rivier, die de grens tussen Afghanistan en Tadzjikistan vormt. Het WFP wachtte nog op toestemming om hulp te verstrekken aan nog eens 7.500 vluchtelingen aan de oevers van de rivier. Eerder had de Tadzjiekse regering uit economische en veiligheidsoverwegingen een verzoek afgeslagen van de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) tot het opnemen van vluchtelingen.
Volgens Tadzjikistan, een van de armste Centraal-Aziatische staten en een beruchte doorvoerhaven voor wapens en drugs, zouden sommige vluchtelingen gewapend en vijandig zijn. Buitenlandse hulpverleners zeiden echter dat de groep vluchtelingen voornamelijk uit vrouwen en kinderen bestond.

Volgens de WFP-woordvoerder stond de organisatie onder geweldige druk om voldoende voedselhulp te verstrekken aan een groeiend aantal vluchtelingen. Een ernstige droogte bedreigde het leven van ongeveer 300.000 mensen in het westen van Afghanistan.
Het aantal vluchtelingen was sinds het vorige jaar met 1 miljoen toegenomen.

Vluchtelingen vriezen dood in kampen

In de nacht van 29 januari 2000 vroren meer dan 110 vluchtelingen, meest vrouwen en kinderen, dood in kampen rond Herat. De temperatuur was die nacht tot beneden twintig graden Celsius gezakt. Dat maakte een coördinator van de VN in Afghanistan (UNOCHA) twee dagen later bekend.
In de zes vluchtelingenkampen rond Herat bevonden zich zo'n 80.000 vluchtelingen. Sinds medio december 2000 waren daar dagelijks 300 tot 500 mensen bijgekomen.
De situatie was volgens de UNOCHA zorgwekkend omdat de voorraad hulpgoederen snel terugliep en financiering tekort schoot. Een verzoek van UNOCHA aan buitenlandse donoren voor 3,5 miljoen dollar (ongeveer 3,76 miljoen euro) hulp had slechts 200.000 dollar (ongeveer 214.700 euro) opgeleverd.

Opiumproductie onder Talibaan nagenoeg verdwenen

Op 15 februari 2001 maakte Bernard Frahi, het hoofd van het regionale kantoor van het Drugscontroleprogramma van de VN in Islamabad, bekend dat de productie van opium, welke verwerkt wordt tot heroïne, onder de Talibaan tot vrijwel nihil was teruggelopen. Dat was gebleken na onderzoek in de vier provincies waar de meeste papaver werd verbouwd, maar waar men ditmaal alleen maar tarwe aantrof.

Frahi gaf als reden voor de verminderde productie, het totale verbod van de Talibaan afgekondigd in maart 2000 om te planten voor de oktoberoogst. Honderden boeren die weigerden hun velden te vernietigen, waren gevangen gezet.
De Talibaan-leider Mullah Mohammed Omar beval in 1998 al een inkrimping van de velden met 30 procent omdat hij drugs onislamitisch vond. In 1999 was Afghanistan echter nog verantwoordelijk voor driekwart van de wereldproductie. Deze daalde in 2000 met 28 procent, vooral door droogte.
Volgens de CIA speelden de Talibaan een actieve rol in de drugshandel. Frahi meende echter dat de enige productie nog te verwachten viel in de noordelijke regio, die in handen was van het oppositieleger. Dat had geen verbod afgekondigd.

(Vorige berichten pag. 304/2 - 2000)

China

CHINA

BINNENLAND

Mogelijk wederom zelfverbranding Falun Gong

De Chinese tv toonde op 16 februari 2001 beelden van een verbrand lijk dat was aangetroffen in een wijk van Peking. De man werd geïdentificeerd als de schoenpoetser Tan Yihui uit de provincie Hunan. Hij zou door zelfverbranding om het leven zijn gekomen. In een brief die nabij zijn lichaam werd gevonden, legde hij uit dat hij zich had laten inspireren door de leer van Li Hongzhi, de leider van de verboden spirituele beweging Falun Gong. 'Vergeet leven en dood en bewerkstellig perfectie in het paradijs', zou Tan hebben geschreven.
In januari hadden ook al vijf aanhangers van de Falun Gong zichzelf in brand gestoken.

Naar aanleiding hiervan stuurde de Falun Gong een e-mail aan persbureau *Reuters* en zei daarin dat ze niet wist of de man inderdaad een van hen was. De mogelijkheid bestond dat de Chinese overheid een en ander in scène had gezet om de Falun Gong te kunnen neerzetten als dubieuze organisatie met opvattingen die bedreigend zijn voor de mentale stabiliteit van de volgelingen. Volgens de beweging gebruikte Peking dergelijke tactieken wel vaker.

Volgens de Falun Gong waren sinds het verbod op de beweging in 1999 ca. 50.000 aanhangers gearresteerd en duizenden naar werkkampen gestuurd voor heropvoeding.

Nieuwe technologieminister

Op 28 februari 2001 trad Zhu Lilan af als minister van Technologie en Wetenschap om vice-voorzitter te worden van de Commissie voor Educatie, Wetenschap, Cultuur en Volksgezondheid van het Volkscongres. Xu Guanhua volgde hem op.

S.A.R. HONGKONG

Donald Tsang wordt nieuwe regeringsleider

Gouverneur Tung Chee-hwa maakte op 15 februari 2001 bekend dat minister van Financiën Donald Tsang Hongkongs nieuwe vice-gouverneur en eerste minister zou worden. Hiermee werd Tsang de machtigste persoon van Hongkong na Tung Chee-hwa.

Tsang volgde Anson Chan op, die in januari 2001 haar aftreden had aangekondigd, volgens analisten omdat ze de toenemende invloed van Peking op de Hongkongse politiek afkeurde.
'Vrijheid, mensenrechten en regeren aan de hand van de wet', was wat Tsang naar eigen zeggen als politicus hoog in het

vaandel had staan. Dit wees erop dat hij het met Chan eens was, maar volgens analisten was het moeilijk te voorspellen in hoeverre hij Hongkongs autonomie zou verdedigen als dat ooit nodig mocht zijn. Er was nooit een aanleiding geweest voor Peking om Tsang onder grote druk te zetten en aangezien de pro-Peking gouverneur Tung Chee-hwa hem voor de functie had uitgenodigd, leek het onwaarschijnlijk dat Tsang plannen had om zich zo kritisch ten aanzien van Peking op te stellen als zijn voorganger Anson Chan had gedaan.

De vrijgekomen post van minister van Financiën werd opgevuld door Antony Leung, president van de bank J.P. Morgan Chase & Co, afdeling Asia Pacific. Leung noemde zichzelf een ware voorstander van de vrije markt.

Toenemende corruptie

De Onafhankelijke commissie tegen Corruptie (ICAC) in Hongkong verklaarde op 23 februari 2001 dat het aantal klachten over corruptie in 2000 met 23 procent was toegenomen en het aantal veroordelingen wegens corruptie met 29 procent.
Er zouden ca. 4.400 klachten zijn ingediend en 283 juridische onderzoeken zijn ingesteld naar zaken waarbij 608 individuen betrokken waren. Van de aangeklaagde personen werd 78 procent veroordeeld. Ca. 40 procent van de ingediende klachten ging over ambtenaren en dan met name medewerkers van de politie.

Sinds de Chinese machtsovername in 1997 was het geregistreerde aantal corruptiezaken met 44 procent toegenomen. De ICAC weet deze ontwikkeling aan de economische crisis die in 1997 was ontstaan en veel mensen in de verleiding had gebracht hun levensstandaard te verhogen door steekpenningen aan te nemen.

TIBET

Nieuwe spoorlijn naar Tibet goedgekeurd

Het Chinese kabinet keurde op 8 februari 2001 plannen goed om een 1200 km lange spoorlijn aan te leggen van Golmud in de provincie Qinghai naar Lhasa, de hoofdstad van Tibet. Tibet kende op dat moment nog geen spoorwegen. Met een gemiddelde hoogte van meer dan 4000 meter zou de spoorlijn de hoogste ter wereld worden en omdat hij over 600 kilometer permafrost moest worden aangelegd, was hij ook een van de moeilijkst te realiseren spoorlijnen. De kosten werden geraamd op 20 miljard yuan (ca. 1,36 miljard euro) en de aanleg zou zeven of acht jaar duren.

Hoewel Peking zei dat de spoorlijn nodig was voor de economische ontwikkeling van Tibet, dachten critici als het in Londen gevestigde Tibet Information Network dat de aanleg heimelijk de verdere integratie van Tibet in China diende. De spoorlijn zou de migratie van meer Chinezen mogelijk maken, waardoor de Tibetanen een minderheid werden in eigen land en de Tibetaanse onafhankelijkheidsbeweging minder kans van slagen zou krijgen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Chinezen mogen aandelen voor buitenlanders kopen

Op de aandelenbeurzen van Shenzhen en Shanghai mochten Chinezen vanaf 28 februari 2001 zogenaamde B-aandelen kopen, die tot dan toe alleen voor buitenlanders waren gereserveerd. De regel dat B-aandelen alleen in buitenlandse valuta betaald konden worden, veranderde echter niet. Onder Chinezen bleek een grote interesse te bestaan en de indexen van de twee beurzen stegen op 28 februari met gemiddeld 9 procent.
China was in de jaren negentig begonnen met B-aandelen om buitenlandse valuta het land binnen te halen.

JUSTITIE

Staatskrant rapporteert over misstanden bij Chinese politie

Volgens een bericht in het *Dagblad voor de Arbeider* van 2 februari 2001 was een advocaat genaamd Li Kuisheng vrijgekomen na 26 maanden gevangenschap en ernstige mishandeling door de politie van Xingyang in de provincie Henan.
Voorafgaand aan Li's arrestatie was een van diens cliënten in gevangenschap overleden. Toen Li toegang tot de man had geëist om de oorzaken van diens dood vast te stellen, had het hoofd van de politie van Xingyang hem beschuldigd van corruptie. Vervolgens zou Li ernstig zijn mishandeld en onder druk schuld hebben bekend. Li was uiteindelijk vrijgekomen na talloze klachten te hebben laten indienen bij relevante instanties.
Het was zeer ongebruikelijk dat een Chinese staatskrant over dergelijke misstanden berichtte. Volgens analisten was het een teken dat China niet alleen zei dat het zijn rechtssysteem wilde wijzigen, maar het ook werkelijk meende.
De krant meldde overigens niet welke maatregelen de politie van Xingyang te wachten stond.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Nederlandse minister zegt officieel bezoek aan China af

De Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Van Aartsen zegde op 6 februari 2001 een bezoek aan China af, omdat Peking hem publiekelijk duidelijk had gemaakt dat het zijn voorgenomen ontmoeting met topfiguren van de spirituele organisatie Falun Gong in Hongkong, niet kon waarderen. Van Aartsen had eigenlijk op 7 februari naar China zullen vertrekken, maar weigerde zich voor te laten schrijven wie hij wel en wie hij niet mocht ontmoeten.
De Falun Gong was in China een verboden organisatie, maar in Hongkong niet. Peking vreesde dat aanhangers van de beweging in toenemende mate Hongkong gebruikten voor anti-Chinees verzet.

Kritiek op Chinees mensenrechtenbeleid

In februari 2001 kreeg Peking ook uit verschillende hoeken kritiek op de mensenrechtensituatie. De VS gaven hun jaarlijkse mensenrechtenrapporten uit, waarin ze concludeerden dat de situatie in China in 2000 was verslechterd, vooral door massaarrestaties van Falun Gong-leden.
Peking reageerde door een eigen rapport over de VS te publiceren, waarin het de hoge criminaliteit veroordeelde en melding maakte van oneerlijke juridische processen, een toenemende kloof tussen arm en rijk, rassendiscriminatie en slechte behandeling van kinderen en minderheden.

Op 26 februari 2001 vroeg mensenrechtencommissaris van de VN Mary Robinson te Peking om afschaffing van de Chinese

werkkampen, waarin China mensen zonder vorm van proces kon opsluiten voor 'heropvoeding door arbeid'.
Liu Jing, voorzitter van de Staatsraad ter voorkoming en bestrijding van religieuze sektes, zei op 27 februari dat Robinson de aard van de kampen niet begreep. 'Bij heropvoeding door arbeid behandelen de autoriteiten degenen die de heropvoeding ondergaan zoals leraren hun leerlingen en ouders hun kinderen', aldus Liu.

China ratificeert VN-Convenant over Economische en Sociale Rechten

De permanente commissie van het Volkscongres ratificeerde op 28 februari 2001 een convenant van de Verenigde Naties, dat China reeds in 1997 had ondertekend. Het was het Internationale Convenant over Economische, Sociale en Culturele Rechten, dat ondertekenaars met name verplichtte tot het naleven van internationaal geaccepteerde arbeidsrechten.
Mensenrechtenactivisten als Sophia Woodman van de Amerikaanse organisatie Human Rights in China, reageerden verheugd. China was bezig zijn staatssector te saneren en dit ging gepaard met massaontslagen. Met het convenant in de hand zouden Chinese werknemers meer rechten hebben, zoals het recht op openlijk protest tegen onrechtvaardige behandeling. Ook zou het eenvoudiger worden iets te ondernemen tegen misstanden binnen bedrijven en tegen het te laat of nooit uitkeren van pensioengelden of andere uitkeringen, zoals in China aan de orde van de dag was.
Minder enthousiast was men echter over een verklaring van persbureau *Xinhua*, dat China artikel acht van het convenant zou uitvoeren 'in samenhang met relevante bepalingen in China's eigen constitutie'. Artikel acht verplichtte tot het toestaan van onafhankelijke vakbonden, terwijl de Chinese wet uitsluitend de aan de Communistische Partij gelieerde Chinese Federatie van Vakbonden erkende. Critici als mensenrechtenfunctionaris Mary Robinson van de VN en Han Dongfang, een Chinese voorvechter van arbeidsrechten die sinds 1993 in ballingschap leefde in Hongkong, dachten dat de opmerking van *Xinhua* betekende dat China niet van plan was het convenant op dit punt na te leven.

(Vorige berichten pag. 116/1 - 2001)

IRAN

BINNENLAND

Conservatieven zetten strijd tegen hervormingen door

Herziening perswet afgeblazen

Op 6 augustus 2000 werd de parlementaire behandeling van de nieuwe perswet op het allerlaatste moment afgelast na persoonlijk ingrijpen van ayatollah Ali Khamenei. Hij had als opperste leider een beslissende stem in belangrijke staatszaken. Het wetsvoorstel was een verlichting van de draconische perswet die de vorige, conservatieve, regering had doorgevoerd.

In een brief aan het parlement omschreef Khamenei het wetsvoorstel als 'onwettig en niet in het belang van het systeem en de revolutie'. De conservatieve parlementsvoorzitter Mehdi Karroubi raadde parlementariërs aan zich bij het besluit neer te leggen.
De brief veroorzaakte een enorm tumult in de vergaderzaal, waarbij rivaliserende leden zelfs met elkaar op de vuist gingen. Hervormingsgezinde parlementariërs eisten dat Khamenei's brief voorgelezen werd, hetgeen ongehoord was in de Iraanse politiek. Een aantal van hen verliet uit protest de zaal.

Laatste grote hervormingsgezinde krant verboden

Op 8 augustus 2000 beval de persrechtbank de sluiting van het laatste belangrijke liberale dagblad *Bahar*. De *Bahar*, die gepubliceerd werd door een medewerker van de hervormingsgezinde president Mohammad Khatami, had zich steeds door gematigde berichtgeving staande weten te houden.Volgens Reza Khatami, de broer van de president, hadden conservatieven de brief van ayatollah Khamenei aan het parlement aangegrepen om de krant te sluiten. Dat zei hij in een interview in de laatste editie van de *Bahar*.

Parlement verlaagt stemgerechtigde leeftijd

Op 15 november 2000 verlaagde het parlement de kiesgerechtigde leeftijd van zestien naar vijftien jaar en stelde de datum voor de tussentijdse verkiezingen vast op mei 2001. De verkiezingen zouden dan samenvallen met de presidentsverkiezingen. De hervormers hoopten met de verlaging van de leeftijd extra stemmen te winnen.

Na de islamitische revolutie van 1979 was de kiesgerechtigde leeftijd verlaagd van achttien naar vijftien jaar om de opkomst te bevorderen. In 1999 verhoogden de conservatieven deze weer naar zestien jaar om invloed van de meer hervormingsgezinde jeugd op de verkiezingsuitslagen te minimaliseren; een maatregel die, gezien de verkiezingsuitslag van februari 2000, vergeefs bleek.

Minister van Cultuur treedt af

Op 14 december 2000 accepteerde president Mohammad Khatami het ontslag van minister van Cultuur Ataollah Mohajerani. Diens vice-minister, de conservatief Ahmad Masjid-Jamei, werd tot interim-minister benoemd.
Onder het gezag van de liberale Mohajerani maakten de Iraanse pers, film, kunst en cultuur vanaf 1997 een ongekende bloei door. De conservatieven hadden al langer op zijn ontslag aangedrongen. Na hun succesvolle campagne tegen de vrije pers bleef er volgens commentatoren voor president Khatami niet anders over dan het ontslag van de minister te accepteren. Zij vreesden dat de kritiek van de conservatieven zich nu op Khatami zelf zou gaan toespitsen.

Vijf nieuwe ministers benoemd

Op 14 januari 2001 keurde het parlement de benoeming van vijf nieuwe ministers goed. Ahmad Masjed-Jamei volgde de in december afgetreden Ataollah Mohajerani als minister van Cultuur op. Ahmad Motamedi werd de nieuwe minister van Telecommunicatie. Minister van Mijnbouw en Metalen Eshaq Jahangiri kreeg Industrie erbij en Rahman Dadman nam Wegen en Transport over van Mahmoud Hojjati, die de nieuwe minister van Landbouw werd.

Masjed-Jamei en Motamedi hadden de steun van de conservatieven, waardoor deze zo meer invloed in de regering-Khatami kregen. Iraanse kranten schreven dat Khatami en de zijnen ten gunste van hun eigen kandidaten achter gesloten deuren een deal hadden gesloten met de conservatieven.

Iran

Wetsvoorstel voor verruiming rechten vrouwen verworpen

Op 18 januari 2001 verwierp de Raad van Wachters, die wetgeving en rechtspraak controleerde, een wetsvoorstel dat ongehuwde vrouwen het recht gaf om in het buitenland met een beurs te studeren en zonder ouderlijke toestemming naar het buitenland te reizen.

Gewelddadig einde studentendemonstratie

Op 9 en 10 februari 2001 greep de militie in Teheran hardhandig in bij een demonstratie van enkele honderden mensen, voornamelijk studenten, voor meer vrijheid van meningsuiting. Demonstranten werden geslagen en meer dan vijftig van hen werden gearresteerd. De protesten vonden plaats op de 22e verjaardag van de islamitische revolutie. De militie ontkende dat mensen gewond geraakt waren.

Journalisten gevangen gezet, krant opgeheven

Op 25 februari 2001 veroordeelde de Revolutionaire rechtbank drie hervormingsgezinde journalisten tot enkele maanden gevangenisstraf vanwege de publicatie van een 'lasterlijk' artikel in het dagblad *Rooz Dar A.* Van die krant werd de vergunning ingetrokken.
De rechtbank liet diezelfde week ook twee andere journalisten arresteren en een derde dagvaarden.

Aanval verzetsbeweging op Teheran

Op 21 en 22 oktober 2000 vuurden leden van de gewapende Iraanse oppositiebeweging Mujaheddin Khalq mortieren af op militaire doelen in Teheran. Zij beschoten het hoofdkwartier van de Republikeinse garde en de ordetroepen. Volgens de Iraanse staatstelevisie vielen er geen doden of gewonden, hetgeen werd tegengesproken door een woordvoerder van de Mujaheddin Khalq in Parijs.
De Iraanse geheime dienst arresteerde een groep rebellen, die aanslagen zou voorbereiden in de woonwijken van Zuid-Teheran. Ook werden wapens en munitie in beslag genomen.

Gewonden bij onlusten

Op 22 december 2000 raakten in de stad Lamerd tientallen mensen gewond bij schermutselingen tussen demonstranten en de politie. De onlusten braken uit nadat bekend was geworden dat overheidsgeld voor Lamerd was gegeven aan het kleinere district Mohr, waar de minister van Binnenlandse zaken Abdolvahed Mousavi-Lari woonde.
Demonstranten staken het kantoor van een plaatselijk parlementslid in brand en marcheerden naar de residentie van de gouverneur, waarbij zij leuzen tegen Mousavi-Lari scandeerden. Daar greep de politie in met traangas.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Journalisten riskante beroepsgroep

Het dagblad *Resalat* meldde op 4 september 2000 dat de Nationale veiligheidsorganisatie het beroep van journalist had toegevoegd aan de lijst van gevaarlijke beroepen wegens een verhoogd risico op gevangenisstraf, boetes of schorsing. Journalisten zouden daardoor onder de nieuwe wet op Arbeid in aanmerking komen voor vervroegd pensioen, een kortere werkweek en uitbetaling van overuren. De Hoge raad voor Arbeid moest de wet nog goedkeuren. Andere beroepen op de lijst waren mijnwerkers en booreilandpersoneel.

Privatisering oliemaatschappij van de baan na protesten werknemers

Op 1 november 2000 besloot de minister van Olie na overleg met de parlementaire energiecommissie af te zien van privatisering van de Nationale Iraanse Aardoliemaatschappij. De redenen waren een proteststaking van werknemers en een dreigend parlementair onderzoek. De regering zou het bedrijf, waarvan de marktwaarde volgens insiders op 20 biljoen rial (ca. 2,6 miljard euro) zou liggen, slechts voor 3 biljoen rial hebben willen verkopen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement tegen extra geld voor conservatieven

Op 1 februari 2001 nam het parlement de begroting ter waarde van 63,8 miljard euro voor het jaar ingaande op 21 maart 2001 aan. Onder druk van de conservatieven werd de begroting voor de staatsradio en -televisie verhoogd in plaats van ingekort. De Raad van Wachters was ook tegen bezuinigingen op zijn begroting, omdat de Raad, net als de staatsmedia, onder het directe gezag van de hoogste leider, ayatollah Ali Khamenei, ressorteerde. Het parlement hield echter voet bij stuk. 'Als wij niet de bevoegdheid hebben om over begrotingskwesties te beslissen, wat is er dan verder nog te doen?', aldus parlementslid Rajab-Ali Mazrouei tijdens het debat.

JUSTITIE

Strafvermindering voor van spionage beschuldigde joden

Op 21 september 2000 gaf het Hof van Beroep in Teheran tien Iraanse joden, die van spionage voor Israël waren beschuldigd, strafvermindering. Eerder waren hen straffen tot dertien jaar opgelegd. In beroep kregen ze twee tot zes jaar omdat zij schuldig werden bevonden aan slechts een van de drie aanklachten, waarop een maximale gevangenisstraf van tien jaar stond. De rechtszaken tegen twee islamitische medeplichtigen waren nog in behandeling.

De advocaat van de beklaagden vond de veroordeling politiek onverstandig, aangezien Iran Israël nooit had erkend en er volgens hem dus geen misdrijf was begaan. In de loop van het proces hadden enkele verdachten bekend, maar bewijzen voor spionageactiviteiten konden nooit worden aangevoerd.

De zaak legde een zware druk op de relatie tussen Iran en het westen, dat met sancties had gedreigd indien de tien zwaar gestraft zouden worden. Secretaris-generaal van de VN Kofi Annan noemde de uitspraak niettemin bemoedigend. Woordvoerders van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken en joodse belangengroepen in het westen reageerden echter teleurgesteld.

Propvolle gevangenissen kampen met ziekten en drugs

Regeringsfunctionarissen zeiden op 30 oktober 2000 tijdens een seminar over gezondheid in de gevangenissen dat in Irans overvolle gevangenissen drugsgebruik en besmettelijke ziekten wijdverbreid waren. In de gevangenissen, geschikt voor 10.000 man, verbleven ongeveer 34.000 gevange-

nen. Zij stonden bloot aan besmetting met het aids-virus, hepatitis en tbc, onder meer door gezamenlijk gebruik van naalden en scheermessen, door tatoeages en seksuele relaties. Bewakers en gedetineerden zouden drugs naar binnen smokkelen.
Vice-minister van Gezondheid Ali Akbar Sayyari, die voor de islamitische revolutie van 1979 zelf een politieke gevangene was, beklaagde zich over het gebrek aan medische zorg in de gevangenissen. 'Ik werd gemarteld in de gevangenis, maar er kwam daarna wel meteen een dokter om mijn wonden te verzorgen,' aldus Sayyari.

Arrestaties op nieuwjaarsfeesten

Op 7 januari 2001 arresteerde de politie bij een inval op twee nieuwjaarsfeesten in de rijke buitenwijken van Teheran meer dan driehonderd mensen wegens alcoholgebruik en losbandigheid. De politie zei aanwijzingen te hebben voor 'georganiseerde corruptie en prostitutie'. Onder de arrestanten bevonden zich 'buitenlandse kapitalisten', medewerkers van buitenlandse ambassades, twee Europese vrouwen en mensen die eerder waren veroordeeld voor 'overschrijding van de fatsoensnormen'.
De ambassades van Koeweit en Bahrein ontkenden dat medewerkers gearresteerd waren.
Volgens de verklaring van de rechterlijke macht in een krant hadden de families van op de feesten aanwezige minderjarige meisjes, een aanklacht aangespannen wegens het aanzetten tot losbandigheid.

Activisten veroordeeld na bezoeken conferentie

Op 13 januari 2001 legde de Revolutionaire rechtbank aan zeven oppositieleden gevangenisstraffen van vier tot tien jaar op wegens het bijwonen in Berlijn in april 2000 van een conferentie over Iraanse hervormingen. Critici beschouwden de zaak als een politieke manoeuvre van de conservatieven tegen hervormers. De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch noemde het proces een 'flagrante schending van mensenrechten'. Zo waren de beklaagden voor aanvang ervan al vastgezet. De organisatie verzocht opperrechter Mahmoud Hashemi Sharoudi de zaak te laten behandelen door een 'hoger orgaan met procedures in overeenstemming met internationale standaarden'.
De Europese Gemeenschap sprak haar bezorgdheid uit over de strenge straffen en Duitsland riep de Iraanse ambassadeur op het matje.

Politie doet grote drugsvangst

Op 14 januari 2001 arresteerde de politie in Karaj achttien leden van een drugsnetwerk en nam zij 420 kilo drugs in beslag. In het oosten van Iran werden zes leden van een internationale drugsorganisatie gedood, drie gearresteerd en ruim dertig wapens ingenomen.
De politie had in Karaj sinds maart 2000 ruim 1.000 kilo drugs in beslag genomen en even zoveel smokkelaars en dealers gearresteerd.

De regering had recentelijk, met steun van de Verenigde Naties, 2,8 miljoen euro uitgetrokken voor verbetering van de grensbewaking en 28 miljoen euro om de toevoer van drugs naar oostelijk Iran tegen te gaan. Maar volgens functionarissen was de buitenlandse steun onvoldoende voor de inzet van duizenden grenswachten.
Iran had een sleutelpositie binnen de 'gouden halvemaan', de drugsroute van Afghanistan en Pakistan naar Europa en het Midden-Oosten. Het land kende 2 miljoen drugsverslaafden op een bevolking van 63 miljoen.

Zware straffen tegen geheime agenten

Op 27 januari 2001 veroordeelde een militaire rechtbank te Teheran drie geheim agenten tot de dood en legde twaalf anderen gevangenisstraffen tot levenslang op wegens hun aandeel in de moord op vier dissidenten in 1998. Het betrof degenen die de moord hadden uitgevoerd; volgens de islamitische rechtscode werden in dergelijke gevallen verantwoordelijke superieuren zelden tot de dood veroordeeld. Drie van de achttien beklaagden werden vrijgesproken.
Uit veiligheidsredenen was het proces achter gesloten deuren gehouden. Familieleden van de slachtoffers boycotten het proces en ontsloegen hun advocaten omdat deze door de rechters vrijwel het zwijgen was opgelegd en er volgens hen belangrijk bewijsmateriaal was weggemoffeld. Twee journalisten en een voormalig vice-president die beweerden dat hooggeplaatste geestelijken bij de moorden waren betrokken, werden vastgezet.

MILITAIRE ZAKEN

Succesvolle test met middellange afstandsraket

Op 15 juli 2000 voerde Iran een succesvolle test uit met de Shahab, een middellange afstandsraket met een bereik van 1.300 kilometer. De Shahab was gemodelleerd naar een Noord-Koreaanse raket en verbeterd met Russische technologie.
Israël sprak zijn bezorgdheid uit over de test, welke volgens dat land een grotere bedreiging voor Israël en het vredesproces in het Midden-Oosten zou betekenen.

BUITENLAND

Dooi en vorst in relatie met Duitsland

De Iraanse president Mohammad Khatami begon op 10 juli 2000 een bezoek aan Duitsland, het eerste van een Iraanse leider sinds het bezoek van de sjah in 1967.
Bondskanselier Gerhard Schröder noemde het bezoek een goede start van een politieke samenwerking en zegde een verhoging van de exportgaranties voor Duitse investeringen in Iran tot 1 miljard mark toe (ongeveer 510 miljoen euro). Duitsland is de grootste leverancier van wapens aan Iran.
Wel sprak hij kritisch over de mensenrechtensituatie in Iran. Hij verwees daarbij naar de rechtszaken tegen tien joden die waren beschuldigd van spionage en tegen een groep Iraniërs wegens het bijwonen van een conferentie in Berlijn over het Iraanse democratiseringsproces.

De Nationale raad van verzet tegen Iran (NCR), de politieke tak van de Mujaheddin Khalq, organiseerde een protestdemonstratie, waaraan ongeveer 7.000 mensen deelnamen. De Duitse autoriteiten hadden zware veiligheidsmaatregelen genomen om een en ander vreedzaam te laten verlopen. De politie arresteerde vijftig verdachten.

Schröder zou Teheran in de lente van 2001 bezoeken, maar dat bezoek kwam begin 2001 op losse schroeven te staan na de veroordeling van de Iraanse activisten, waaronder een vertaler van de Duitse ambassade. Berichten over uitstel van het bezoek werden echter ontkend.
Wel bezocht de Iraanse minister van Buitenlandse zaken Kamal Kharrazi op 9 februari 2001 Duitsland. In ontmoetingen

met onder meer zijn Duitse collega Joschka Fischer benadrukte hij dat de Iraanse hervormingen meer tijd nodig hadden. Hij gaf een officiële uitnodiging af voor Schröder. Volgens een woordvoerder van de parlementscommissie voor Buitenlandse zaken verliepen de gesprekken in een positieve sfeer. Duitsland zou volgens analisten echter liever met Schröders bezoek wachten totdat iets aan de zaak van de activisten was gedaan.

Britse minister bezoekt Iran

Op 17 juli 2000 bracht de Britse minister van Planning, Nick Raynsford in het gezelschap van vertegenwoordigers van bouw- en transportbedrijven, een bezoek aan Iran. De Iraanse bouwindustrie was net bezig op te krabbelen na een lange recessie. Iran kende een tekort aan huisvesting als gevolg van onderinvestering en geringe koopkracht van de bevolking.

Sinds Mohammad Khatami's verkiezing tot president in 1997 en intrekking van het doodvonnis tegen de Brits-Indiase auteur Salman Rushdie had Engeland verscheidene handelsmissies naar Iran afgevaardigd; dit was het eerste ministersbezoek.

Iran stuurt Afghaanse vluchtelingen terug

De VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR maakte op 12 september 2000 bekend dat volgens een overeenkomst met de Iraanse regering sinds april 2000 ruim 100.000 Afghaanse vluchtelingen waren gerepatrieerd. In Iran verbleven ruim 1,4 miljoen, meest illegale Afghanen. Zij zouden volgens Iran bijdragen aan hogere criminaliteits- en werkloosheidscijfers in het land. Volgens sceptici zouden de repatrianten het geld en de goederen die zij van de UNHCR kregen, overdragen aan familie in Afghanistan, waarna zij weer illegaal zouden terugkeren in Iran.

Wet op vervolging buitenlandse regeringen

Op 2 november 2000 ging de Raad van Wachters akkoord met een wet die het Iraanse burgers mogelijk maakte buitenlandse regeringen te vervolgen voor schade die zij hadden opgelopen door 'terroristische acties'. De wet was speciaal tegen de Verenigde Staten gericht. Volgens Iran waren er vele slachtoffers van Amerikaanse agressie, van de door de VS ondersteunde coup tegen premier Mossadeq in 1953 tot het neerschieten van een Iraanse Airbus door de Amerikaanse marine in 1988.
Ook in Amerika liepen soortgelijke zaken tegen Iran. Amerika was inmiddels zelf overgegaan tot uitbetaling van honderden miljoenen dollars aan Amerikaanse slachtoffers van gijzelingen en bomaanslagen in Iran, in de verwachting dat het geld uiteindelijk toch nog uit Iran zou komen.

VN-resolutie tegen Iran

Op 4 december 2000 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aan waarin Iran werd veroordeeld voor schendingen van mensenrechten, beperking van de persvrijheid en geweld tegen minderheden. De resolutie riep de regering op stappen te ondernemen tegen martelpraktijken, in het bijzonder tegen amputaties. De VN stelde dat er ook positieve ontwikkelingen waren sinds het aantreden van president Mohammad Khatami. Voor de resolutie stemden 67 leden, 54 stemden tegen en 46 onthielden zich van stemming.

De resolutie was gebaseerd op een rapport van een Canadese jurist over het eerste halfjaar van 2000. Dat wees op een gestaag hoog aantal executies, maar daling van het aantal stenigingen. Het rapport noemde de Raad van Wachters, die de wetgeving en rechtspraak controleerde, een belangrijke hindernis voor het democratiseringsproces.

Minister bespreekt sancties met Amerikaanse oliemagnaten

Op 30 januari 2001 vond in New York een ontmoeting plaats tussen de Iraanse minister van Buitenlandse zaken Kamal Kharrazzi en de directeuren van Exxon Mobil, Chevron en Conoco, de drie grootste Amerikaanse oliemaatschappijen. Onderwerp van gesprek was de mogelijke verlichting van de Amerikaanse sancties tegen Iran.

De oliemaatschappijen voerden sinds het embargo van 1995 een 'Big Oil'-campagne voor Amerikaanse belangen in het olierijke Iran, dat gunstig lag op de route naar Centraal-Azië waar verschillende Amerikaanse projecten liepen. De laatste zes jaar hadden Europese en Aziatische concurrenten echter een voorsprong in Iran genomen.

De oliemagnaten hoopten dat met de komst van de nieuwe Amerikaanse president en voormalig oliebaron George W. Bush het beleid in het Witte Huis zou veranderen. Ook zou in augustus 2001 de wet op sancties tegen Iran en Libië aflopen. Analisten bleven echter sceptisch door de spanningen in het Midden-Oosten en de mensenrechtensituatie in Iran.

OVERLEDEN

Hushang Golshiri, schrijver

De in 1937 in Isfahan geboren schrijver Hushang Golshiri overleed op 5 juni 2000. Zijn eerste bundel verhalen *Zoals altijd* (verschenen aan het eind van de jaren '60) handelde over het saaie leven van kantoorpersoneel in een kleine stad en zijn meest beroemde roman *Prins Ehtejab* (1968) werd verfilmd. Hij was de eerste schrijver die de teloorgang van de Iraanse aristocratie beschreef. In *Mijn bidkamertje* (1975) stelde hij de rol van intellectuelen aan de orde die zich in dienst stelden van het regime van de Sjah.
Golshiri verweerde zich tegen de steeds drukkender wordende repressie en het gebrek aan vrijheid van meningsuiting onder het regime van de Sjah en de islamitische regering die in 1979 werd gevestigd. Hij trachtte schrijvers te organiseren in een onafhankelijke organisatie, maar hij werd verscheidene malen opgepakt en mishandeld en door kranten en televisie in een verkeerd daglicht geplaatst. Zijn laatste boeken beschreven de levens van (niet-bestaande) religieuze fanatici die het land wilden laten terugkeren in de middeleeuwen. Deze boeken werden in het buitenland gepubliceerd. De boeken van Golshiri werden zowel door de literaire elite als de gewone lezer zeer gewaardeerd. In 1999 werd hem de Duitse Erich Maria Remarque-prijs toegekend vanwege zijn verzet tegen onderdrukking en zijn werk voor democratie en mensenrechten.

Ahmad Shamlu, dichter

Op 24 juni 2000 overleed Ahmad Shamlu. De in Teheran op 12 december 1925 geboren dichter zette zich zijn hele werkzame leven in voor de strijd tegen onderdrukking en voor eerbiediging van de mensenrechten. Behalve dichter was Shamlu ook redacteur van literaire en politieke tijdschriften,

cultuurcriticus, vertaler en toneelschrijver.
Na de Tweede Wereldoorlog werd hij lid van de communistische partij en zijn poëzie uit die tijd reflecteert zijn politieke ideeën. In 1947 verscheen zijn eerste bundel *De vergeten liederen.* Er zouden er nog negentien volgen. In de jaren '50 waren zijn gedichten licht en hoopvol, maar dat veranderde aan het eind van dat decennium. De vrijheid van meningsuiting werd verder ingeperkt en de politieke repressie werd steeds heftiger. Shamlu's toon werd pessimistisch, zijn hoofdthema's waren lijden en onrechtvaardigheid. Aan het eind van de jaren '70 kon hij de onderdrukking niet meer aan en nadat hij enkele malen in de gevangenis had gezeten en voortdurend door de regering zwart was gemaakt, vluchtte hij in 1977 naar de Verenigde Staten en daarna naar Groot-Brittannië.
Na de vestiging van een islamitisch bewind in 1979 in Iran, kwam hij terug om te moeten constateren dat de repressie niet wezenlijk veranderd was. Zijn werk werd in Iran verboden maar Shamlu kon het wel publiceren in Zweden.
In 1991 kreeg hij de Vrijheid van Meningsuiting-Prijs van *Human Rights Watch.*

(Vorige berichten pag. 414/3 - 2000)

JAPAN

BINNENLAND

Kritiek op LDP-regering neemt toe

Oppositie boycot parlement

De Japanse oppositie onder leiding van de Democratische Partij besloot op 2 oktober 2000 tot een parlementaire boycot uit protest tegen een omstreden regeringsvoorstel voor herziening van de kieswet. Als gevolg van dat voorstel, opgesteld door de regerende Liberale Democratische Partij (LDP), zou de persoonlijke populariteit van kandidaten doorslaggevend kunnen zijn bij verkiezingen en zouden onbekende kandidaten kunnen gaan profiteren van hun stemmenoverschot. De oppositie meende dat het voorstel de kern van de democratie raakte en dat het toekomstige regeringen makkelijker maakte wijzigingen van het kiesstelsel door te voeren.
Volgens de oppositie was de reden van het voorstel van de LDP een dreigende nederlaag die deze partij te wachten zou staan bij de verkiezingen voor het Hogerhuis in 2002 waardoor de oppositie wetsvoorstellen in het Hogerhuis zou kunnen gaan blokkeren.

Nadat het wetsvoorstel door het Hogerhuis was aangenomen, beëindigde de oppositie de boycot op 20 oktober 2000, maar kondigde aan zich in het Lagerhuis kritisch over het voorstel te buigen. Secretaris-generaal Naoto Kan van de Democratische Partij zei dat zijn partij met de boycotactie de bevolking had willen wijzen op de onredelijkheid van het voorstel.

De Japanse pers had het gedrag van de regering aanmatigend genoemd en dat van de oppositie onverantwoordelijk. De krant *Mainichi Shimbun* vond de Japanse democratie een lachwekkend voorbeeld voor minder ontwikkelde landen.

Oppositie ruikt bloed na schandalen

Volgens analisten wilde de oppositie ook enkele recente politieke schandalen gebruiken om de regering in het parlement aan te vallen. Zo was kabinetschef Hidenao Nakagawa in opspraak geraakt wegens drugsgebruik en een overspelige verhouding en vermeende banden met ultranationalisten. Hij trad af op 27 oktober 2000 na bekendmaking van een geluidsopname van een telefoongesprek waarin hij zijn maîtresse waarschuwde voor een politie-inval wegens drugs. Nakagawa werd opgevolgd door Yasuo Fukuda. Minister van Economische planning Taichi Sakaiya nam de post van Informatietechnologie van Nakagawa over.

Volgens de oppositie kon premier Yoshiro Mori ook niet langer aanblijven. Mori lag al onder vuur nadat een artikel was verschenen over zijn bezoek aan een bordeel veertig jaar geleden. Ondiplomatieke uitspraken over Noord-Korea versterkten zijn imago van politieke blunderaar.

LDP verliest gouverneursverkiezingen

De LDP liep verdere averij op toen bij de gouverneursverkiezingen eind oktober 2000 in de provincie Nagano de kandidaat van de LDP werd verslagen door de schrijver Yasuo Tanaka, een onafhankelijk kandidaat. In Tochigi verloor de LDP ook aan een andere onafhankelijke kandidaat, Etsuko Kawada. Beide provincies stonden voorheen bekend als conservatief.

Mori overleeft motie van wantrouwen

De oppositie overwoog een motie van wantrouwen tegen Mori. Zij kreeg daarbij de steun van de hervormingsgezinde LDP-factie van Koichi Kato, volgens wie Japan onder Mori 'naar de verdommenis ging'. Ook was hij tegen Mori's politiek van hoge overheidsuitgaven. In zijn campagne tegen Mori beriep hij zich rechtstreeks op de publieke opinie, die volgens peilingen voor slechts een kwart Mori steunde.
Kort voor de stemming trokken Kato en aanhang zich plotseling terug, waardoor de motie met 237 tegen 190 stemmen werd verworpen. De partijtop had Kato's medestanders bedreigd met schorsing uit de partij en openbaarmaking van privé schandalen. Een huilende Kato erkende later voor de camera's dat hij het vertrouwen van de bevolking beschaamd had. Japanners reageerden in tv-programma's woedend en teleurgesteld op zijn optreden.

Volgens analisten betekende Mori's aanblijven een uitstel van economische hervormingen, maar tevens een kwestie van tijd omdat hij voor de LDP een electoraal risico betekende. Speculaties over zijn aftreden namen toe toen de secretaris-generaal van de LDP, de 75-jarige Hiromu Nonaka, op 1 december 2000 zijn ontslag indiende. Kort daarvoor had hij nog gezegd dat het afwijzen van de motie niet betekende dat de partij vertrouwen had in Mori.

Ex-minister bekent fraude

De voormalige minister van Bouwzaken, Eiichi Nakao (LDP), bekende op 11 december 2000 voor de rechtbank in 1996 ongeveer 60 miljoen yen (ongeveer 0,54 miljoen euro) te hebben aangenomen van een bouwbedrijf. Nakao was van januari tot november 1996 minister.

Nakao's arrestatie in juni 2000 leidde tot een anticorruptiewet die in november door het parlement werd goedgekeurd. De wet verbood het parlementsleden hun politieke invloed op overheidsfunctionarissen te gebruiken voor financieel voordeel. Volgens de oppositie kropen echter velen door de mazen van de wet door het inhuren van privé-assistenten, op wie de wet niet van

toepassing was omdat zij niet door de overheid betaald worden. Bij corruptieschandalen in het verleden wisten parlementariërs de schuld vaak op hen af te schuiven.

Nieuw schandaal voor LDP

Op 16 januari 2001 werd Takao Koyama, LDP-Hogerhuislid, gearresteerd wegens corruptie. Hij zou in 1996 meer dan 20 miljoen yen (ca. 180.000 euro) aan steekpenningen hebben aangenomen van KSD, een stichting die ongevallenverzekeringen biedt aan kleine zelfstandigen. De directeur van KSD, Tadao Koseki, was in 1999 al in opspraak geraakt wegens fraude en verduistering. Hij zou ook tonnen hebben betaald aan politici om het regeringsbeleid te beïnvloeden.
Het schandaal leidde ook tot het aftreden van Koyama's voormalige superieur en LDP-fractieleider in het Hogerhuis, Masakuni Murakami.Op 23 januari meldde het dagblad *Yomiuri Shimbun* dat Murakami ongeveer 50 miljoen yen had aangenomen van KSD.

Het schandaal breidde zich verder uit toen Japanse media meldden dat ook minister Fukushiro Nukaga van Fiscaal en Economisch Beleid 15 miljoen yen (ongeveer 140.000 euro) had ontvangen van Koseki. Nukaga bekende op 23 januari 2001 schuld en trad af. Hij was het derde kabinetslid dat sinds het aantreden van de regering-Mori tien maanden geleden, moest opstappen. Nukaga moest drie jaar eerder ook aftreden, toen hij minister van Defensie was.

Nukaga werd opgevolgd door Taro Aso, chef van het Bureau voor Economische planning. Tegenover de Japanse pers bekende Aso op 23 januari 2000 dat hij banden had met KSD maar ontkende ooit geld daarvan te hebben ontvangen.

Populariteit regering naar dieptepunt

Na de KSD-affaire daalde de steun voor de regering naar een dieptepunt. Volgens een opiniepeiling gehouden op 22 januari 2000 steunde nog slechts 16,4 procent van de bevolking de regering. Een andere peiling wees uit dat 64 procent van de respondenten niet verwachtte dat de LDP de verkiezingen voor het Hogerhuis in juli zou winnen.

Schandaal rond diplomaat

Op 25 januari 2000 werd de 55-jarige diplomaat Katsutoshi Matsuo ontslagen wegens het verduisteren van geld uit 'geheime diplomatieke fondsen'. Matsuo had minstens 560 miljoen yen (bijna 5,1 miljoen euro) aan belastinggeld op een geheime bankrekening gestort. Het geld besteedde hij vooral aan een luxe levensstijl compleet met renpaarden, lidmaatschappen van golfclubs en een appartement in Tokio. Matsuo zei het geld van zijn ouders te hebben geërfd. Volgens de Yomiuri Shimbun had zijn vriendin, die de verantwoordelijkheid had over de bankrekening, enkele miljoenen yen naar haar eigen rekening doorgesluisd.

Minister van Buitenlandse zaken Yohei Kono en vijftien andere medewerkers kregen symbolische straffen opgelegd. Kono bood als goedmaker terugbetaling van zes maanden salaris aan.
Zowel binnen de LDP als de oppositie waren er bezwaren tegen de lichte straffen. Een invloedrijk lid van de LDP zei tegen het *Kyodo* nieuwsagentschap dat een diepgaand onderzoek noodzakelijk was om dat anders de kritiek op de partij alleen maar zou toenemen. De Democratische Partij nam zich voor de zaak tijdens het volgende parlementaire semester aan de kaak te stellen. Volgens deze partij was het niet ondenkbaar dat meer hogere functionarissen bij het schandaal waren betrokken.

Herstructurering ministeries moet politiek meer macht geven

Op 6 januari 2001 werd een grootscheepse ministeriële herstructurering doorgevoerd. Het plan, een erfenis van premier Mori's voorganger Ryutaro Hashimoto, voorzag in een reductie van het aantal ministeries en bureaus van 23 naar 13. Daardoor zou de invloed van bureaucraten op de politieke besluitvorming moeten verminderen ten gunste van de politiek. Onderling gekissebis tussen ministeries over subsidies en beleid leidden vaak tot hogere uitgaven en uitstel van politieke beslissingen.

Door de operatie zou het aantal rijksambtenaren de komende tien jaar met 25 procent dalen. Duizenden medewerkers verhuisden naar nieuwe kantoren. Bureaus met overlappende portefeuilles werden samengevoegd in nieuwe ministeries.

Samenstelling regering (5 december 2000)

Staatshoofd
keizer AKIHITO
premier
Yoshiro MORI
hoofdsecretaris kabinet
Yasuo FUKUDA

Ministers:
Bestuurlijke hervorming
Ryutaro HASHIMOTO
Binnenlandse zaken, Openbaar bestuur, Post en Telecommunicatie
Toranosuke KATAYAMA
Buitenlandse zaken
Yohei KONO
Defensie
Toshitsugu SAITO
Financiële diensten
Hakuo YANAGISAWA
Financiën
Kiichi MIYAZAWA
Fiscaal en Economisch beleid
Fukushiro NUKAGA
Gezondheid, Arbeid en Welzijn
Chikara SAKAGUCHI
Handel en Industrie
Takeo HIRANUMA
Justitie
Masahiko KOMURA
Land, Infrastructuur en Transport
Chikage OGI
Milieu
Yoriko KAWAGUCHI
Onderwijs, Cultuur, Sport, Wetenschap en Technologie
Nobutaka MACHIMURA.

Van de nieuwe leden was het voor oud-premier Ryutaro Hashimoto (63) zijn eerste regeringspost sinds zijn aftreden in 1998. Hakuo Yanagisawa (65) had al een internationale reputatie verworven door zijn aanpak van het Japanse banksysteem. Fukushiro Nukaga (56) was minister van Defensie onder premier Keizo Obuchi, totdat hij wegens een schandaal in 1998 moest aftreden. Nobutaka Machimura (56) was voorheen minister van Onderwijs en onderminister van Buitenlandse zaken. Chikara Sakaguchi (66) was lid van de coalitiepartner Komeito en in 1993 minister van Arbeid. Masahiko Komura (58) was vroeger onderminister van Financiën en Defensie en speelde een sleutelrol bij de herziening van de wet op de militaire samenwerking met de VS. Voor Toshitsugu Saito was het zijn eerste ministerspost. Toranosuke Katayama en Yasuo Fukuda waren betrekkelijke nieuwelingen in het parlement.

Sommige ministeries, zoals dat van Financiën, dat voorheen officieel het 'Ministerie van het Grote pakhuis' heette, moesten ook bevoegdheden inleveren. Zo was het opstellen van de begroting voortaan een taak van de nieuw opgerichte Raad voor Econo-

misch en Fiscaal beleid. Volgens sommige analisten zou de herstructurering kostenbesparend werken en de politieke besluitvorming versnellen. Anderen meenden dat de gigantische ministeries moeilijk te controleren waren. Zij voorspelden een verschuiving van de strijd tussen ministeries naar een gevecht binnen ministeries.

In verband met de reorganisatie onderging de kabinetssamenstelling een wijziging. De nieuwe ministers waren op 5 december 2000 al benoemd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

IT-wet moet van Japan 'e-natie' maken

Het Lagerhuis nam op 9 november 2000 een wet voor Informatietechnologie aan die er toe moest leiden dat de IT-sector zich zou ontwikkelen tot de motor van de economie en Japan een heuse 'e-natie' zou worden. Hoewel veel jongeren al gebruik maakten van de Japanse variant van mobiel internetten, i-mode, had het merendeel van de bevolking nog geen internetaansluiting en stond e-commerce nog in de kinderschoenen. Hoge kosten en een oerwoud aan voorschriften waren de oorzaken. Herziening van de reglementen was volgens de wet noodzakelijk.
Het parlement nam ook een resolutie aan voor een mogelijke verlaging van de tarieven, noodzakelijk om de concurrentie in de IT-sector te bevorderen en de monopoliepositie van het voormalige staatsbedrijf NTT af te zwakken. NTT beheerde 90 procent van alle aansluitingen. Het ministerie van Post en Telecommunicatie overwoog volgens een dagblad NTT te dwingen tot het aanbieden van lagere tarieven aan concurrenten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Extra uitgavenpakket goedgekeurd

Op 21 november 2000 ging het Lagerhuis akkoord met een aanvullend stimuleringspakket ter waarde van 4,8 biljoen yen (ca. 43 miljard euro), waarvan 3,9 biljoen yen (ca. 35 miljard euro) aan directe uitgaven aan onder meer de IT-sector, het milieu, stedelijke infrastructuur en ouderenvoorzieningen. Het Economisch planbureau stelde de economische groei voor het jaar 2000/'01 bij van 1 naar 1,5 procent.
De behandeling van het pakket was een dag vertraagd door de motie van wantrouwen, die de oppositie vergeefs tegen premier Mori had ingediend. Het Hogerhuis zou volgens verwachting op korte termijn akkoord gaan met het pakket.

Centrale bank verlaagt rente

Op 9 februari 2001 verlaagde de Japanse centrale bank de discontorente van 0,5 procent naar 0,35 procent. De gouverneur van de bank, Masaru Hayami, weerstond hiermee de druk van de regering om over te gaan op ander beleid voor herstel van de economie, zoals het controleren van de geldhoeveelheid en het aanwakkeren van inflatie. Binnen de regerende Liberale Democratische Partij (LDP) waren daarvoor, mede met het oog op de naderende parlementsverkiezingen van juli, steeds meer stemmen opgegaan. Hayami wees die aanpak vooralsnog van de hand omdat volgens hem de economie langzaam verbeterde.
Analisten twijfelden echter aan het effect van de verlaging en wezen op een verhoogd risico op een financiële crisis, vanwege de dalende waarde van het aandelenbezit. Ook werd een forse daling van de kapitaalsuitgaven in de particuliere sector in het eerste kwartaal van 2001 verwacht.

NATUUR EN MILIEU

Vlees van beschermde walvissoorten toch op de markt

Een onderzoek van het Tokiose Instituut voor Walvisonderzoek wees op 18 december 2000 uit dat 3,3 procent van op de markt in Japan verkochte walvisvlees afkomstig was van soorten waarop de jacht volgens de Internationale Walvisvaart Commisie (IWC) verboden was.
Van al het aangeboden vlees kwam 54,3 procent uit het walvisonderzoeksprogramma. Dat was volgens de onderzoekers om de kosten van onderzoek te dekken. Volgens een medewerker van het instituut was het moeilijk vast te stellen in hoeverre de dieren illegaal op de markt gebracht waren omdat sommige beesten ook aangespoeld waren.
Japan stopte in 1986 met de commerciële walvisjacht ingevolge een moratorium van de IWC, maar zette deze in 1987 vervolgens voort onder het mom van wetenschappelijk onderzoek.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek Chinese premier versterkt de banden

Op 13 oktober 2000 bracht de Chinese premier Zhu Rongji een zesdaags bezoek aan Japan. Over het gevoelige onderwerp van de Japanse oorlogsmisdaden in China sprak Zhu diplomatiek over 'een gevolg van het Japanse militarisme' en hij zei dat het Japanse volk geen blaam trof. Zijn uitlating contrasteerde met de scherpe toon die zijn voorganger Jiang Zemin twee jaar eerder bezigde. Ook sprak Zhu zijn waardering uit voor de jarenlange financiële steun van Japan aan China. De afgelopen twintig jaar was ter waarde van 49,4 miljard euro aan hulp naar China gevloeid. Het feit dat China daarvoor nooit bedankt had terwijl het bleef hameren op het Japans oorlogsverleden, was voor veel Japanners een bron van irritatie.

Tijdens het bezoek werd ook afgesproken een waarschuwingssysteem te ontwikkelen voor maritieme activiteiten in de wateren tussen de twee landen. Japan had recentelijk nog een lening opgeschort uit ergernis over de aanwezigheid van Chinese marineschepen in Japanse wateren.
Zhu en premier Yoshiro Mori beloofden voorts te zullen werken aan een betere relatie en ontspanning in de regio, waaronder het Koreaanse schiereiland.

Japan krijgt concessie op Iraans olieveld

Japan en Iran sloten op 1 november 2000 een belangrijke overeenkomst voor de Japanse exploitatie van een olieveld in Iran. Het Azadegan-olieveld had een productiecapaciteit van 400.000 vaten ruwe olie per dag, meer dan 80 procent van de hoeveelheid die Japan nu nog importeerde uit Iran. Iran was Japans derde olieleverancier. De overeenkomst was des te belangrijker omdat Japan in februari een veertig jaar oude concessie was kwijtgeraakt in de Saoedi-Arabische sectie van de voormalige Neutrale Zone tussen Saoedi-Arabië en Koeweit.
Japan stak ook 60 miljoen yen (ca. 0,54 miljoen euro) in handelsverzekeringen voor drie Japanse projecten in Iran. De minister van Handel hoopte dat Iran ook de Japanse samenwerking in andere olie- en gasvelden zou ondersteunen.
Sommige Japanse investeerders reageerden echter wantrouwig op de overeenkomst we-

gens Iraans getalm met terugbetaling van buitenlandse schulden begin jaren negentig. Ook waren verbeteringen in het investeringsklimaat nodig.

Japan was sinds 1993 gestopt met investeringen in Iran wegens dreigende sancties van de Verenigde Staten. Amerika zou ingevolge de sanctiewet tegen Iran en Libië, landen die volgens de VS terrorisme ondersteunen, maatregelen tegen buitenlandse investeerders overwegen. Met het oog daarop veroordeelden Khatami en premier Mori in een gezamenlijke verklaring terrorisme en spraken zij zich uit voor ontwapening en non-proliferatie.

Amerikaanse onderzeeër ramt Japans vissersschip

Op 9 februari 2001 kwamen negen Japanse vissers om het leven toen hun schip, de Ehime Maru, werd geraakt door een Amerikaanse onderzeeër, de USS Greenville. Onder hen bevonden zich drie bemanningsleden, twee leraren en vier 17-jarige studenten; de Ehime Maru was een opleidingsschip.
Het incident vond plaats nabij het Hawaiaanse eiland Oahu. De Greenville was bezig met een oefening in snel opstijgen bij noodsituaties. Het Japanse schip zonk na de botsing rechtstreeks naar de zeebodem, meer dan 600 meter diep.
Admiraal William J. Fallon bood namens de Amerikaanse president George W. Bush zijn excuses aan de nabestaanden aan. Deze eisten ook excuses van de commandant van de Greenville. Japan vond tevens dat Amerika verplicht was om te helpen bij de berging van de Ehime Maru. Volgens de Japanse ambassadeur in de VS zouden anders de betrekkingen tussen beide landen ernstig geschaad worden. De Amerikaanse marine onderzocht met behulp van robots de omgeving van het gezonken schip.

(Vorige berichten pag. 631/3 - 2000)

NOORD-KOREA

BINNENLAND

Minister van Financiën en president centrale bank ontslagen

Minister van Financiën Rim Kyong-suk en de president van de centrale bank Jong Song-thaek werden beiden ontslagen volgens een bericht dat het Noord-Koreaanse persbureau *KCNA* op 5 oktober 2000 verspreidde. Mu Il-bong, een lid van de Hoogste volksraad, volgde Rim op en vice-minister van Financiën Im Wan-su werd de nieuwe president van de centrale bank. Zoals gebruikelijk lichtte *KCNA* de ontslagen niet toe.

MILITAIRE ZAKEN

Twijfels over belofte wapenexporten te staken in ruil voor harde valuta

Volgens Washington gaf het Noord-Koreaanse ministerie van Buitenlandse zaken op 12 oktober 2000 een verklaring af waarin het een belofte uit 1999 bevestigde, dat het geen tests met langeafstandsraketten meer zou doen zolang de onderhandelingen met de VS over dit onderwerp nog voortduurden.
In ruil voor de Noord-Koreaanse belofte zou Washington de mogelijkheid bestuderen van verdere normalisatie van de betrekkingen met Pyongyang en doorgaan met hulp bij de bouw van twee kerncentrales en de levering van brandstoffen, zoals in 1994 was vastgelegd in het zgn. KEDO-plan dat tegemoet moest komen aan de energiebehoefte van Noord-Korea.
Op het moment van de verklaring voerde vice-maarschalk Jo Myong-rok vruchtbare besprekingen in Washington ter voorbereiding van het staatsbezoek dat minister Albright van Buitenlandse zaken enkele weken later aan Pyongyang zou brengen. Jo was de tweede man na leider Kim Jong-il en het hoogste bezoek dat de VS ooit uit Noord-Korea hadden ontvangen.

Amerikaanse minister Albright in Pyongyang

Op 24 en 25 oktober 2000 bracht minister van Buitenlandse zaken Madeleine Albright als eerste Amerikaanse minister een officieel bezoek aan Noord-Korea. Ze sprak daar zes uur met de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il en dat was veel meer dan de Amerikaanse regering vooraf had verwacht.

Volgens Albright zei Kim Jong-il persoonlijk tegen haar dat de test met een langeafstandsraket die Azië in augustus 1998 had opgeschrikt, de eerste en de laatste was die het land zou doen en daarmee leek haar belangrijkste missie geslaagd: het verkrijgen van zekerheid omtrent de Noord-Koreaanse belofte dat het zou stoppen met het vervaardigen en testen van dergelijke projectielen.
Albright en Kim spraken verder over het in 1998 door Pyongyang ingenomen standpunt, dat het de productie van kruisraketten definitief zou staken als het westen Noord-Korea wilde helpen eigen satellieten te lanceren. Albright zei hem dat de VS dit idee niet per definitie verwierpen, maar zegde niets toe.
Verder werd er volgens de Amerikaanse minister 'constructief, serieus en diepgaand' gesproken over terrorisme, mensenrechten en de mogelijkheid van diplomatieke betrekkingen, maar details hieromtrent maakte ze niet openbaar.

De Noord-Koreaanse media waren opvallend enthousiast over Albrights bezoek. Terwijl 'VS' normaliter bij wijze van spreke werd gebruikt als synoniem voor imperialisme en agressie, werd nu geschreven over de hartelijke banden tussen Pyongyang en Washington.

Pyongyang zwakt verklaring over kruisraketten af

Na de inauguratie van George W. Bush als president op 18 januari 2001 nam de officiële Noord-Koreaanse pers echter weer een minder vriendelijke houding aan. Op 22 februari 2001 zei Pyongyang dat het 'niet zondermeer' zijn eerder gedane beloftes over de productie van kruisraketten zou nakomen, omdat het vond dat het kabinet Bush een 'onbuigzame houding' innam ten aanzien van Noord-Korea. Bush' minister van Buitenlandse zaken Colin Powell had in januari tegen zijn Japanse collega Yohei Kono gezegd dat het nieuwe Amerikaanse kabinet de banden met Pyongyang alleen verder wilde aanhalen als Noord-Korea voldeed aan de verwachtingen op militairtechnologisch gebied. Dit hield in dat niet alleen de tests met kruisraketten gestaakt moesten worden, maar ook de exporten van wapens en militaire technologie naar landen als Iran, Irak, Syrië en Pakistan.
Pyongyang had hierop laten weten dat het slechts één doel had met de genoemde exporten: het verdienen van harde valuta die het land nodig had voor zijn wetenschappelijke en technologische ontwikkeling. Het had verder gezegd dat het bereid was de exporten te staken, maar dan alleen als Washington compensatie wilde

bieden in de vorm van diezelfde harde valuta. 'Washington is echter niet bereid dit voorstel te bestuderen', aldus een woordvoerder van het Noord-Koreaanse ministerie van Buitenlandse zaken op 22 februari. Hij zei dat Pyongyang niet de plicht voelde zich aan afspraken te houden als de VS blijkbaar pas tevreden waren als Noord-Korea zich eenzijdig ontwapende en alle mogelijkheden om zich zelfstandig te ontwikkelen opgaf.
Volgens deskundigen exporteerde Noord-Korea jaarlijks voor ruim 1,1 miljard euro aan wapentuig.

BUITENLANDSE ZAKEN

Groen licht voor spoorlijn en autoweg naar Zuid-Korea

Noord-Korea en de door de VS aangevoerde VN-troepen in Zuid-Korea tekenden op 17 november 2000 te Panmunjom een overeenkomst die de aanleg van een spoorlijn en een autoweg tussen de twee Korea's mogelijk maakte. De verkeersverbindingen zullen de zwaarst bewaakte grens ter wereld overschrijden, waar aan weerszijden ca. 2 miljoen soldaten gelegerd zijn en naar schatting 1 miljoen landmijnen liggen.
Om de aanleg te kunnen uitvoeren was het nodig dat Zuid-Korea zeggenschap kreeg over de zuidelijke helft van de gedemilitariseerde zone, terwijl deze 2,5 km brede strook niemandsland tussen Noord en Zuid tot dan toe deels door Pyongyang en deels door de VN werd bestuurd.
Het was voor het eerst sinds 1953 dat er iets werd gewijzigd aan de voorwaarden voor de in dat jaar gesloten wapenstilstand. Op het moment van de overeenkomst bestond nog geen enkele vorm van verkeer tussen Noord- en Zuid-Korea.

Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il prijst Chinees hervormingsbeleid

Een woordvoerder van het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken zei op 20 januari 2001 na een bezoek van de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il aan dat land: 'Secretaris-generaal Kim Jong-il benadrukte dat de enorme veranderingen in China (...) sinds het begin van de hervormingen en de open deur-politiek afdoende bewijzen dat (...) het hervormingsbeleid van de Chinese Communistische Partij correct was'. Het bezoek was niet van tevoren aangekondigd en er werden geen journalisten in zijn buurt toegelaten. Volgens officiële Chinese bronnen was Shanghai een van Kims belangrijkste doelen. Kim Jong-il bezocht er auto- en computerfabrieken en de aandelenbeurs. Volgens zijn Chinese gastheren was hij diep onder de indruk. Kim was een keer eerder in Shanghai geweest, in 1983, maar toen waren de hervormingen nog nauwelijks begonnen.

Analisten gingen er vanuit dat Kim en zijn delegatie juist Shanghai wilden bezoeken, omdat dat een van de meest succesvolle steden van Azië was op het gebied van economische en technologische vooruitgang, terwijl de vercommercialisering het gezag van de Communistische Partij er amper aangetast leek te hebben. Vermoed werd dat hij er ideeën kwam opdoen voor hervormingen in eigen land, dat op dat moment nog het meest hermetisch afgesloten communistische land ter wereld was met een uiterst zwakke economie.

Diplomatieke betrekkingen met vier EU-landen

Nadat Canada, Australië en Nieuw-Zeeland officiële betrekkingen met Noord-Korea hadden aangeknoopt, maakten op 22 oktober 2000 Spanje, Duitsland en Groot-Brittannië bekend hetzelfde te zullen doen. Op 23 januari 2001 volgde België dit voorbeeld.

(Vorige berichten pag. 563/1 - 2000)

TAIWAN

BINNENLAND

Premier treedt af om kerncentrale

Premier Tang Fei kondigde op 3 oktober 2000 aan dat hij de volgende dag zou aftreden. Hij noemde gezondheidsproblemen als reden, Tang was in mei geholpen aan een tumor in zijn borst, maar bijna niemand geloofde dat het daar werkelijk om ging.
Enkele dagen voor Tangs aftreden had president Chen Shuibian aangekondigd dat de bouw van Taiwans vierde kerncentrale in Kungliao bij Taipei gestaakt zou worden. Hij en zijn Democratische Progressieve Partij (DPP) wilden het project niet voortzetten omdat men meende dat Taiwan geen goed rampenplan had voor ongelukken met kerncentrales en geen goede oplossing voor het kernafvalprobleem. Het project, waarmee ca. 6,1 miljard euro was gemoeid, was echter al voor 30 procent voltooid en andere politieke partijen noemden de stopzetting van de bouw een ernstige vorm van kapitaalvernietiging. Ze meenden ook dat de kerncentrale als die eenmaal functioneerde, de economie van Taiwan positief zou beïnvloeden.
De Democratische Progressieve Partij (DPP) was de belangrijkste partij binnen het kabinet dat sinds mei 2000 over Taiwan regeerde en een einde had gemaakt aan de vijftig jaar alleenheerschappij van de van de Nationalistische Partij, de Kwomintang (KMT). Premier Tang Fei, van de KMT, was het met de kritiek op het stoppen van de bouw eens en had eerder al gedreigd met aftreden als Chen het project werkelijk zou afblazen. Analisten meenden dan ook dat het conflict over de kerncentrale de werkelijke reden was voor Tangs vertrek.

Kabinet verliest contact met Kwomintang

Tang werd op 4 oktober 2000 opgevolgd door zijn vice-premier Chang Chunhsiung, die evenals de meeste kabinetsleden en de president lid was van de DPP. Bij wijze van formaliteit was het voltallige kabinet samen met de premier afgetreden, maar Chang Chunhsiung stelde alle ministers onmiddellijk na zijn aantreden opnieuw aan.
Kon het oude kabinet met premier Tang Fei, lid van de KMT, nog op enige sympathie van de KMT rekenen, na het vertrek van Tang moesten de ministers het stellen met louter de steun van de DPP, die een parlementaire minderheid bezat. Het parlement werd gedomineerd door de KMT.

Kabinetswijzigingen om economie te stimuleren

Lai Injaw werd Changs vice-premier. Analisten vermoedden dat de keuze op Lai was gevallen vanwege diens goede contacten met de oppositionele Ching Ming Tang, de Volk Eerst Partij (CMT). Wellicht zou de CMT zich vanwege Lai achter het kabinet scharen, waardoor de weggevallen steun van de KMT gedeeltelijk gecompenseerd zou worden.
Afgezien van deze strategische reden was

Lai benoemd omdat hij goed op de hoogte was van de financiële wereld, hetgeen aansloot bij Changs voornemen dat het kabinet zich primair zou gaan bezighouden met de stabilisatie van de economie. Deze had zich na het aantreden van president Chen in mei 2000, negatief ontwikkeld, omdat beleggers niet wisten wat ze te verwachten hadden van een DPP-president in een land dat vijftig jaar onafgebroken geregeerd was geweest door de KMT.

Minister van Financiën treedt af

De gespierde taal waarmee China liet weten het presidentschap van Chen Shuibian (een voorstander van een onafhankelijk Taiwan) af te keuren, had de beleggers nog voorzichtiger gemaakt en door de strijd tussen de president en premier Tang over de kerncentrale waren ze helemaal terughoudend geworden. Begin oktober 2000 was de TAIEX, de graadmeter van de beurs van Taipei, 30 procent gedaald ten opzichte van eind mei. Dit kwam met name doordat de technologiefondsen het slecht deden.
Om te voorkomen dat Tangs aftreden opnieuw tot paniek zou leiden, bepaalde minister Shea van Financiën op 4 oktober 2000 dat de maximaal toelaatbare daling van de aandelenkoersen gedurende een week op 3,5 procent per dag werd vastgesteld, terwijl die normaliter 7 procent was. Een dag later trad Shea echter af om plaats te maken voor zijn vice-minister, Yen Chingchang. Premier Chang wilde Yen op Financiën, omdat deze onafhankelijke politicus meer kennis van de financiële wereld zou hebben dan Shea en de groeiende economische problemen beter zou kunnen bestrijden.

Bouw kerncentrale gaat toch door

Op 14 februari 2001 zei president Chen dat de bouw van Taiwans vierde kerncentrale toch zou worden hervat. Het minderheidskabinet was niet bestand gebleken tegen de druk van de KMT-meerderheid in het parlement. De aanhang van de DPP had hier echter niet veel begrip voor en verweet het kabinet kiezersbedrog; de stopzetting van de bouw was een van de hoofdpunten uit het verkiezingsprogramma van de partij. Op 24 februari trokken ongeveer tienduizend demonstranten door de straten van Taipei en eisten een referendum over de kerncentrale. President Chen zei dat hij hier ook voor was. De Taiwanese grondwet stond dergelijke referenda echter niet toe en de KMT kondigde aan niet te zullen meewerken als het kabinet dit wilde veranderen.

Vliegongeluk tijdens typhoon

Een Boeiing 747-400 van Singapore Airlines verongelukte op 31 oktober 2000 op het vliegveld Chiang Kai-Shek bij Taipei. Het toestel, dat naar Los Angeles zou vertrekken, was voor het opstijgen op een verkeerde startbaan beland, waar bouwwerkzaamheden plaatsvonden. Het was daar tegen een betonnen afscheiding gebotst, in brand gevlogen en deels geëxplodeerd. Er vielen 82 doden, maar 97 inzittenden overleefden de ramp, waarvan er 16 ongedeerd bleven.
Singapore Airlines weet het ongeluk aan de piloot, die vanwege een zware storm geen goed zicht gehad zou hebben.
Het was het eerste ongeluk met dodelijke slachtoffers dat Singapore Airlines ooit beleefde.

Ergste typhoon in vijf jaar

Op het moment van de vliegramp raasde de typhoon Xangsane over Taiwan. De storm ging gepaard met zware regenval, die steenlawines, modderstromen en overstromingen veroorzaakte en 53 levens eiste. De Taiwanese overheid zei dat Xangsane de meest destructieve typhoon sinds vijf jaar was.

Schadevergoeding voor betrokkenen bloedbad 1947

De Taiwanese regering bood op 28 februari 2001 schadevergoedingen aan de nog levende betrokken van een bloedbad, dat troepen van de Nationalistische Partij, de Kwomintang, op 28 februari 1947 op het eiland hadden aangericht. Hoeveel geld het kabinet hiervoor uit trok bleef onduidelijk. Ook zouden burgers voor het eerst inzage krijgen in de betreffende staatsarchieven.

In 1947 waren rellen ontstaan nadat een inspecteur de koopwaar van een sigarettenverkoopster in beslag had genomen, omdat ze geen vergunning had. Toen sympathisanten van het meisje probeerden in te grijpen, nam de politie de inspecteur in bescherming en escaleerde de zaak snel. Er ontstonden rellen, die uitliepen op een opstand tegen de regerende Kwomintang. Deze gaf het leger opdracht te schieten op de menigte. Hierbij vonden naar schatting enkele duizenden burgers de dood. Het gebeuren ging de doofpot in, tot 1995. In dat jaar was de Kwomintang nog altijd aan de macht, maar bood desondanks zijn excuses aan. De in 2000 aangetreden president Chen Shuibian, geen lid van de Kwomintang, maar van de Democratische Progressieve Partij (DPP), vond dit echter niet ver genoeg gaan.

BETREKKINGEN MET CHINA

Kwomintang op bezoek in China

Op 27 november 2000 bracht vice-voorzitter Wu Pohhsiung van de Taiwanese oppositiepartij Kwomintang (KMT) een bezoek aan China. Hij was de hoogste Taiwanese politicus in China sinds 1949. Het feit dat China met een Taiwanese politicus wilde praten wees er volgens analisten op dat de grimmige verhoudingen van begin 2000 aan de beterende hand waren.
Wu ontmoette o.a. Wang Daohan van de Chinese Associatie voor relaties aan weerszijden van de Straat van Taiwan, die benadrukte dat Peking alleen met vertegenwoordigers van het Taiwanese kabinet wilde praten als deze zich schaarden achter het één-China-beleid – de doctrine dat Taiwan en China samen één land vormden en nooit gescheiden mochten worden, iets wat de KMT en Peking onderschreven, maar het in mei 2000 aangetreden Taiwanese kabinet niet.
In begin 2001 gingen opnieuw politici van de Kwomintang naar China, onder meer om te praten over uitbreiding van de scheepvaartverbindingen tussen China en Taiwan.

Eerste legale scheepvaartverbinding met China

Op 2 januari 2001 voer voor het eerst sinds 1949 een Taiwanees schip legaal naar China. Dit was mogelijk omdat Taipei eind 2000 toestemming had gegeven voor reguliere scheepvaart tussen de Chinese provincie Fujian en de Taiwanese eilandjes Quemoy en Matsu. Scheepvaart tussen het Taiwanese hoofdeiland en de Chinese kust bleef echter taboe, omdat Taipei bang was voor een te grote Chinese invloed. Taiwan bleef ook rechtstreekse vluchten verbieden.

Naar aanleiding van het nieuwe Taiwanese beleid zei Peking dat het misschien beter was alle verkeersbeperkingen tussen China en Taiwan op te heffen. De Taiwanese regering zei dat dit voorlopig uitgesloten was,

maar liet desondanks wel eind januari een schip met zakenmensen van Taipei naar Xiamen in China varen, zonder de verplichtte tussenstop op Quemoy of Matsu.

Op 6 februari 2001 voer voor het eerst een Chinees schip legaal naar Quemoy. De passagiers waren bijna allemaal voormalige bewoners van het eilandje, die ten tijde van de Chinese communistische revolutie op het vasteland waren en daar waren gestrand vanwege het Taiwanese besluit om de binnengrens af te sluiten.

Taiwan laat Chinese journalisten toe

In november 2000 kondigde Taiwan aan dat Chinese journalisten in het vervolg niet meer alleen op ad hoc basis welkom waren, zoals tot dan toe het geval was geweest, maar tot maximaal één maand in Taipei mochten blijven. Om over het eiland te reizen hadden ze echter speciale vergunningen nodig.
Het Chinese persbureau *Xinhua* stuurde op 8 februari 2001 zijn eerste twee correspondenten naar Taipei.

(Vorige berichten pag. 565/2 - 2000)

De Zuid-Koreaanse president Kim Dae-jung werd op10 december 2000 gefeliciteerd door de Noorse koning Harald in Oslo nadat hij de Nobelprijs voor de vrede 2000 in ontvangst had genomen. *(foto ANP)*

ZUID-KOREA

BINNENLAND

Minister van Cultuur afgetreden

Minister van Cultuur Park Jie-won trad op 29 september 2000 af, nadat de oppositie hem van corruptie had beschuldigd. De minister ontkende schuld en zei erop te vertrouwen dat een parlementair onderzoek hem uiteindelijk zou vrijpleiten.
Kim Han-gill, een parlementariër voor president Kims Democratische Millennium Partij, volgde Park op.

President Kim Dae-jung wint Nobelprijs voor de Vrede

President Kim Dae-jung won op 13 oktober 2000 de Nobelprijs voor de Vrede. De in 1925 geboren Kim was in de jaren zeventig en tachtig als criticus van toenmalige Zuid-Koreaanse militaire regimes gemarteld, bedreigd, verbannen, twee keer ter dood veroordeeld en 55 keer onder huisarrest geplaatst. Na zijn aantreden als president in 1997 liet hij een grote groep politieke gevangen vrij, waaronder de voormalige leiders die hem ter dood hadden laten veroordelen. Daarna begon hij met zijn 'zonneschijnbeleid' gericht op het sluiten van vriendschap met aartsvijand Noord-Korea, tegen het scepticisme van de Zuid-Koreaanse oppositie in. Dat beleid resulteerde in de historische ontmoeting van de twee presidenten in juni 2000. Die toenadering tussen Pyongyang en Seoul, was tot dan toe voor onmogelijk gehouden.

Onderzoek naar bloedbad in No Gun Ri afgerond

Een Amerikaans – Zuid-Koreaanse onderzoeksteam publiceerde op 11 januari 2001 een rapport over de gebeurtenissen in het Koreaanse dorp No Gun Ri op 26 juli 1950. Amerikaanse militairen hadden daar op die datum een bloedbad onder burgers aangericht, maar het hoe en waarom hiervan was nooit helemaal duidelijk geworden. Het team had vijftien maanden onderzoek verricht om opheldering te krijgen.
De onderzoekers waren er niet in geslaagd het exacte aantal slachtoffers te achterhalen. Wel was duidelijk geworden dat de burgers waren vermoord door onervaren en slecht getrainde Amerikaanse soldaten, die door communistische troepen naar het zuiden werden gedreven. Wellicht hadden ze in paniek gehandeld, want er was geen bewijs gevonden dat ze op commando van superieuren hadden geschoten.
Van de andere kant werden in het rapport Amerikaanse militaire documenten geciteerd, waarin stond dat Noord-Koreaanse militairen zich mengden met vluchtelingen om onopgemerkt door de Amerikaanse verdedigingslinies heen naar het zuiden te kunnen trekken en de Amerikanen vervolgens in de rug aan te vallen. Daarom kregen Amerikaanse troepen opdracht om op verdachte vluchtelingen te schieten. De slachtoffers bij No Gun Ri waren allemaal vluchtelingen.

Een dag na de publicatie belde de Amerikaanse president Clinton zijn Zuid-Koreaanse collega Kim Dae-jung om persoonlijk zijn excuses aan te bieden. Kim accepteerde deze, maar dat gold niet voor het Comité ter Opheldering van de Waarheid omtrent het Bloedbad in No Gun Ri, een Zuid-Koreaanse belangenvereniging voor nabestaanden en overlevenden. Dit Comité vond Clintons telefoontje gemakzuchtig en wilde schriftelijke excuses, die moesten worden aangeboden op een manier die acceptabel is volgens de Koreaanse cultuur en de internationale normen voor diplomatie. Washington deed dit niet en wilde ook geen schadevergoeding betalen aan overlevenden en nabestaanden – iets waar het comité op had aangedrongen.
Het comité zei verder dat niet 'een onbekend aantal' mensen was omgekomen. Volgens ooggetuigen zouden minstens 400 vluchtelingen zijn doodgeschoten en tot de moordpartij zou wel degelijk opdracht van hogerhand zijn gegeven; er zouden zelfs 60 uur lang systematische klopjachten gehouden zijn om ondergedoken vluchtelingen te vinden en te executeren.

Het comité verwierp Clintons excuses en zijn aanbod om een herdenkingsmonument te laten bouwen en eiste een nieuw onderzoek.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

President Kim biedt excuses aan voor uitblijven economisch herstel

In zijn nieuwjaarstoespraak op 1 januari 2001 verontschuldigde president Kim Dae-jung zich, omdat hij nog niet voor duurzaam herstel van de Zuid-Koreaanse economie had kunnen zorgen. De KOSPI-index, de graadmeter van de beurs van Seoul, was in 2000 met 50,9 procent gedaald en de koers van de Koreaanse won lag ten opzichte van de Amerikaanse dollar 11 procent lager dan begin 2000. De economische groei had in 2000 wel 9,3 procent bedragen, maar door de genoemde negatieve ontwikkelingen en problemen bij grote bedrijfsconglomeraten als Hyundai, zou dit cijfer in 2001 waarschijnlijk op geen stukken na geëvenaard worden. 'Ik zie dit als mijn verantwoordelijkheid als president. Ik biedt mijn excuses aan en leef mee met de bevolking', aldus Kim.

MILITAIRE ZAKEN

Zuid-Korea steunt Russisch verzet tegen Amerikaans ruimteschild

De Russische president Vladimir Poetin en zijn Zuid-Koreaanse collega Kim Dae-jung gaven op 28 februari 2001 te Seoul een gemeenschappelijke verklaring uit, waarin ze het AMB-verdrag noemden: 'de hoeksteen van strategische stabiliteit en een belangrijk fundament van internationale pogingen tot nucleaire ontwapening en non-proliferatie'. Het ABM-verdrag (Anti Ballistic Missile) uit 1972 verbiedt militaire ontwikkelingen die tot een nieuwe wapenwedloop kunnen leiden. President Poetin zei dat Washingtons plannen om zichzelf en bevriende naties vanuit de ruimte te gaan verdedigen tegen atoomaanvallen, onherroepelijk niet-westerse naties zouden motiveren om nieuwe wapens te ontwikkelen. Daarom zouden de Amerikaanse plannen in strijd zijn met het verdrag. De Amerikaanse president George W. Bush zei echter dat het ruimteschild er hoe dan ook zou komen, ook als dit betekende dat het AMB-verdrag zou worden geschonden.

Het was opmerkelijk dat uitgerekend Zuid-Korea zich achter Moskou schaarde, want een van de belangrijkste aanleidingen voor het ruimteschild was de militaire dreiging die volgens Washington van Noord-Korea uitging. Zuid-Korea zou beschermd worden door het ruimteschild. Het wilde dit echter niet omdat het meende dat politieke leiders de stabiliteit in de wereld in het vervolg moesten zien te handhaven door de dialoog met vijanden aan te gaan en niet door ze af te schrikken met almaar nieuwe militaire middelen, zoals in de Koude Oorlog gebeurde. Tijdens diezelfde Koude Oorlog was Rusland overigens nog bondgenoot van Noord-Korea en aartsvijand van Zuid-Korea.

BUITENLANDSE ZAKEN

Uitwerking van de historische ontmoeting met Noord-Korea

Zuid-Korea wijst 63 Noord-Koreaanse spionnen uit

Zuid-Korea stuurde op 2 september 2000 63 Noord-Koreanen terug naar eigen land. Ze werden allemaal beschuldigd van spionage en sommige van hen hadden enkele tientallen jaren vastgezeten. Tot de uitwijzing was besloten tijdens de historische top tussen Noord- en Zuid-Korea in juni 2000. Zuid-Korea had slechts een keer eerder een spion naar het Noorden teruggestuurd, in 1993.

Koreaanse defensieministers ontmoeten elkaar, doorbraak blijft uit

Minister van Defensie Cho Seong-tae en zijn Noord-Koreaanse collega Kim Il-chol hadden op 25 en 26 september 2000 een ontmoeting met elkaar op het Zuid-Koreaanse vakantie-eiland Cheju. De resultaten van de besprekingen waren mager, maar volgens analisten was het naïef om anders te verwachten, aangezien het voor het eerst in de geschiedenis was dat defensieministers uit de twee vijandige staten elkaar ontmoetten. Het ijs moest nog worden gebroken.

Zuid-Koreaanse voorstellen voor meer militaire openheid en een 'hotline' tussen Seoul en Pyongyang vonden vooralsnog geen doorgang. Over het toelaten van bouwvakkers tot de gedemilitariseerde zone tussen Noord- en Zuid-Korea voor de aanleg van een spoorlijn van Seoul naar Pyongyang, werd men het daarentegen wel eens.

In de gemeenschappelijke slotverklaring was te lezen dat beide partijen het essentieel vonden om de militaire spanningen op het Koreaanse schiereiland af te bouwen en een stabiele vrede te bewerkstelligen.

Meer familiereünies en meer gezamenlijke projecten

Jon Kum-jin, raadsman van het Noord-Koreaanse kabinet, vloog op 27 september 2000 naar Cheju voor een vierdaagse ontmoeting met de Zuid-Koreaanse minister van Herenigingszaken, Park Jae-kyu. De onderhandelaars besloten dat in november en februari 2001 net als in augustus, strak georganiseerde reünies zouden worden gehouden voor enkele honderden speciaal geselecteerde families – hetgeen ook daadwerkelijk gebeurde, op 30 november en 26 februari 2001. Miljoenen Koreanen hadden het contact met familieleden verloren toen de grens tussen Noord- en Zuid-Korea in 1953 hermetisch werd afgesloten.
Jon en Park besloten verder tot de oprichting van een Economische raad, die zich moest gaan bezighouden met gemeenschappelijke projecten, zoals de aanleg van een grensoverschrijdende infrastructuur en waterkeringsprojecten in de rivier de Imjin nabij de grens.

Meer Zuid-Koreaanse voedselhulp

Langs de zijlijn van de besprekingen van de Noord-Koreaanse Jon en de Zuid-Koreaanse Park eind september 2000, werd besloten dat Zuid-Korea 600.000 ton rijst en ander graan naar het Noorden zou sturen, in aanvulling op de 100.000 ton die het via de VN al had geschonken. Noord-Korea kampte met ernstige voedseltekorten. Jon en Park besloten dat de voedselleveranties gecontroleerd mochten worden door Zuid-Koreaanse medewerkers van internationaal erkende hulporganisaties, omdat critici hadden gewaarschuwd dat Noord-Korea er niet zijn burgers, maar zijn militairen mee zou voeden.

VN nemen eerste gemeenschappelijke Koreaanse resolutie aan

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nam op 31 oktober 2000 een resolutie aan die gemeenschappelijk was ingediend door Noord- en Zuid-Korea. Nooit eerder hadden de twee staten samen een resolutie ingediend. De resolutie werd door

150 landen gesteund, waaronder de VS, Rusland, China en Japan, en vroeg de VN zijn steun te geven aan de gemeenschappelijke verklaring die de presidenten van de twee Korea's op 15 juni 2000 hadden uitgegeven, betreffende de reductie van de spanningen op het Koreaanse schiereiland en het streven naar Koreaanse hereniging.

(Vorige berichten pag. 567/2 - 2000)

EGYPTE

BINNENLAND

Regeringspartij NDP wint omstreden verkiezingen

Rechters aangewezen als toezichthouders

Op 12 april 2000 keurde het parlement de laatste amendementen goed van een wetsvoorstel om de procedures voor de verkiezingen te hervormen. De amendementen hadden betrekking op het toezicht op de verkiezingen, dat niet langer zou worden uitgeoefend door politieagenten en andere overheidsdienaren, maar door rechters. Dit was een belangrijke eis van de oppositie geweest, na de verkiezingen van 1995 die niet eerlijk waren verlopen. Bovendien had het Constitutionele Hof die verkiezingen in 1995 ongeldig verklaard omdat het toezicht niet conform de wet door rechters werd uitgeoefend. Sinds 1995 hadden verscheidene rechters de verkiezing van in totaal eenderde van alle parlementariërs ongeldig verklaard wegens stembusfraude. Parlementsvoorzitter Fathi Sorour van de regerende Nationale Democratische Partij (NDP), had echter geweigerd de consequenties te trekken uit de gerechtelijke beslissingen.

Er was na de goedkeuring van de wetswijzigingen wel een probleem. 'De regering heeft een lijst opgesteld van 5.000 rechters, op een totaal van 9.900. Maar in de 13.000 scholen waar de verkiezingen zullen plaatsvinden, zijn zo'n 43.000 stembureaus,' stelde Ayman Nour, parlementslid van de grootste oppositiepartij de Wafd, tegenover het Britse persbureau *Reuters*. Dat betekende volgens Nour dat de rechters slechts in ongeveer een achtste van de stembureaus toezicht konden houden, tenzij de verkiezingen over verscheidene dagen gespreid werden.

Vijf mensenrechtengroeperingen bundelden hun krachten in het nationaal Comité voor Toezicht op de Verkiezingen. In september 2000 had de groep al honderden klachten van kandidaten en kiezers binnen. De regering veroordeelde de activiteiten van het comité als een 'belediging' voor de rechterlijke macht. Ook buitenlandse mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International gaven acte de présence.

Saadeddin Ibrahim, directeur van het Ibn Khaldoen centrum voor de mensenrechten, kondigde op 2 oktober 2000 aan zich niet meer met het monitoren van de verkiezingen te zullen bezighouden. Tegen hem was een proces aangespannen dat op 14 november 2000 zou beginnen.

Reeks arrestaties van leden van Arbeidspartij en Moslim Broederschap

In mei 2000 begonnen de arrestaties van leden van oppositiepartijen en aanvallen van de regering op oppositiemedia. Zo legde de regering op 20 mei 2000 de krant *Al-Shaab* (Het Volk) een publicatieverbod op. Deze kleine krant werd uitgegeven door de islamistische Arbeidspartij, waarin een strijd om het leiderschap was ontbrand die ertoe had geleid dat overheid de partijleiding niet meer erkende. De hoofdredacteur van *Al-Shaab*, Magdy Ahmed Hussein, die zich vanuit zijn cel kandidaat had gesteld voor de parlementsverkiezingen van november, was met twee medewerkers tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld. Hij verloor in hoger beroep op 26 september 2000.

De islamistische Arbeidspartij was in mei 2000 de voornaamste gangmaker geweest van een campagne tegen het boek 'Een banket van zeewier' van de Syrische romanschrijver Haider Haider, dat volgens de Arbeidspartij de islam besmeurde. De campagne leidde tot rellen aan de conservatieve Al-Azhar universiteit, waar op 8 mei 2000 bij gevechten met de politie 55 studenten gewond raakten en 60 jongeren werden gearresteerd. Linkse schrijvers en intellectuelen beschuldigden de minister van Cultuur, Farouq Hosni, ervan de islamisten constant op hun wenken te bedienen.
Op 18 mei 2000 arresteerde de politie veertig leden van de formeel verboden Moslim Broederschap, voornamelijk in Cairo en het naburige Giza-district. Het leek erop dat het al of niet vermeende lidmaatschap van de Broederschap, het belangrijkste officiële argument werd om elke politieke lastpost te arresteren.

Op 28 juli 2000 besloot de regeringscommissie die politieke partijen reguleert, om de activiteiten van de Arbeidspartij voorlopig te verbieden. De commissie vroeg justitie een strafrechterlijk onderzoek tegen de partij te beginnen wegens banden met 'illegale en extremistische groepen'. Daarmee werd de Moslim Broederschap bedoeld, met wie de partij al sinds 1987 een verkiezingspact had. Drie andere partijen protesteerden in een petitie tegen het besluit van de regeringscommissie. 'Alle partijen zijn nu met opheffing bedreigd,' aldus de partijen in een verklaring.

Op 19 september 2000 werden opnieuw acht vermeende leden van de Moslim Broederschap opgepakt, allen ingenieurs uit Alexandrië. Daarmee kwam het aantal gearresteerde Moslimbroeders op ruim tweehonderd. Een dag later publiceerde Amnesty International een rapport over het monddood maken van de oppositie in de aanloop naar de verkiezingen.

Data verkiezingsrondes vastgesteld

Op 16 juli 2000 werden de wijzigingen in de verkiezingswetgeving definitief bekrachtigd door het parlement, dat ook besloot de stembureaus twee uur langer dan in 1995 open te houden. Aanvankelijk werd gespeculeerd dat de regering de verkiezingen, die gepland stonden voor november, over enkele weken zou uitsmeren.
Later werd bepaald dat er drie rondes zouden plaatsvinden, op 18 en 29 oktober en 13 november 2000, telkens in een andere groep kiesdistricten. In een eerste ronde, vooraf-gaand aan deze data, konden kandidaten proberen meer dan 50 procent van de stemmen te behalen. In districten waar niemand die meerderheid verwierf, moest op bovengenoemde data opnieuw gestemd worden. Het parlement Majlis al-Sha'ab telt in totaal 454 leden, waarvan er 10 worden benoemd en 444 die voor vijf jaar worden gekozen, waarvan 400 door evenredige vertegenwoordiging en 44 in één-zetel districten.

Doden op kiezerslijst

De grootste oppositiepartij, de Wafd, vroeg op 18 september 2000 om controle van de kie-

zerslijsten waarop ook namen prijkten van overleden kiezers, veroordeelden en andere personen die legaal hun burgerrechten hadden verloren. Sommige individuen kwamen twee keer voor in de kiezersregisters. Diezelfde dag schreef het dagblad *Al-Ahram* dat de minister van Binnenlandse zaken al opdracht tot zuivering van de lijsten had gegeven, ook om te voorkomen dat doden of onverkiesbaren weer op de kandidatenlijsten zouden belanden, zoals in 1995. Die order kwam rijkelijk laat omdat kandidaten zich al vanaf 21 september moesten registreren en hiervoor vijf dagen de tijd kregen.
In feite was al jaren het aantal kiezers in Egypte onbekend. Volgens berichten lag dat op ongeveer 21 miljoen (op een bevolking van ruim 65 miljoen). Mannen en vrouwen vanaf 18 jaar hebben kiesrecht.

Winst NDP hoger dan verwacht

Na de tweede ronde van de eerste fase van de parlementsverkiezingen toen de strijd om 150 van de 444 parlementszetels ging (elk kiesdistrict mag twee parlementariërs naar Cairo sturen), ontstond op 25 oktober 2000 verbazing over de omvang van de overwinning van de regeringspartij, de Nationale Democratische Partij (NDP). Enquêtes in de weken voorafgaande aan de verkiezingen en exit-polls tijdens de eerste ronde, hadden laten zien dat de onafhankelijken grote kans maakten de meerderheid van het parlement te veroveren. Bovendien hadden in de eerste ronde van de eerste fase slechts dertig kandidaten meer dan 50 procent van de stemmen behaald. Maar de staatstelevisie maakte 's avonds op 25 oktober bekend dat de NDP 118 van de 150 zetels veroverd had. De onafhankelijken zouden 21 zetels en de kandidaten van de verboden Moslim Broederschap 5 zetels veroverd hebben, terwijl niet-officiële cijfers voorspelden dat deze groepen samen 88 zetels in de eerste ronde zouden krijgen.
Volgens de Moslim Broederschap had de politie op diverse locaties zoals het stadje Ashmon traangas gebruikt en met scherp geschoten om de kiezers te verhinderen te gaan stemmen. Een man zou daarbij om het leven gekomen zijn en er zouden tientallen gewonden zijn gevallen, wat werd bevestigd door het plaatselijke ziekenhuis.
Niettemin verloren enkele bekende NDP-kandidaten, onder wie vier parlementariërs die voorzitter waren van parlementaire commissies. Onder hen was een van de langst zittende parlementsleden, Mahmoud Abul-Nasr (78), die zijn zetel moest opgeven ten gunste van een onafhankelijke nieuwkomer. Abul-Nasr was in 1968 voor het eerst in het parlement gekomen.
In Alexandrië besliste een rechtbank dat het stemmen afgelast moest worden, omdat twintig kandidaten van de Moslim Broederschap waren gearresteerd.

De volgende twee fasen, in andere kiesdistricten van het land, werden op 29 oktober en 13 november georganiseerd. Na de tweede fase (284 zetels) had de NDP al 224 zetels binnengehaald, stonden de onafhankelijken op 35 zetels en waren 14 kandidaten gekozen die bekend stonden om hun banden met de verboden Moslim Broederschap.

In de derde fase, die om de laatste 160 zetels ging, was onmiskenbaar hoe de politie werd gebruikt om kiezers te beletten te gaan stemmen. Andere kiezers werden ontmoedigd door hen te dwingen uren in de rij te staan. In het grote kiesdistrict in het centrum van Cairo, waar buitenlandse journalisten rondliepen, werd zelfs politie te paard tegen kiezers ingezet. In andere districten moesten kiezers laten zien op wie ze gingen stemmen en de rode kaart voor de kandidaat van de NDP tonen. Op weer andere locaties leken plaatselijke criminelen te zijn ingehuurd om kiezers met geweerschoten te verjagen. In de eerste ronde van de derde fase behaalden kandidaten in slechts 39 van de 160 kiesdistricten in één keer de absolute meerderheid.

De balans van de verkiezingen was uiteindelijk dat tien kiezers door de politie werden doodgeschoten en minstens zeventig gewond raakten en honderden kiezers wegens geweld, voornamelijk als gevolg de provocaties door de politie, in politiecellen belanden. Toch was het geweld veel minder ernstig dan bij de verkiezingen van 1995. Toen vielen er 60 doden en meer dan 400 gewonden.

Het nogal revolutionaire toezicht door duizenden rechters leek de NDP met de rug tegen de muur gedrongen te hebben, ook al waren de rechters dan alleen bevoegd in te grijpen binnen de muren van stembureaus. Daarom spraken veel onafhankelijken de hoop uit dat de verkiezingen van 2005 veel eerlijker zouden verlopen. Hissam Kassem, die kandidaat was geweest in het centrum van Cairo, vatte de gebeurtenissen kernachtig samen: 'De verkiezingen waren wel eerlijker, maar het regime is geen voorstander van democratische ontwikkelingen. Het toezicht door de rechters kwam als een verrassing.'

Uitslag parlementsverkiezingen (18 en 29 oktober en 13 november 2000)	
Hizb al Dimuqratiyah al Wataniyah (Nationale Democratische Partij) HDW	353
'Onafhankelijken' die zich aansloten bij HDW	35
Hizb al-Wafd-al-Jadid (Nieuwe Delegatie Partij) HJW	7
Hizb al Tajamaa al Wataniyah al Tagadamm al Wahdwa (Progressieve Nationale Unionistische Partij) HTWTW	6
Hizb al-Ahrar (Liberale Partij) Ahrar	1
Nasseristische Partij	3
Onafhankelijken	37
vacant	2
Benoemde leden	10

Van de 4.156 kandidaten waren slechts 876 vertegenwoordigers van een politieke partij geweest, de rest waren onafhankelijke kandidaten, onder wie velen die door hun inzet voor wijkbewoners als arts, advocaat, zakenman of lokaal bestuurder faam verworven hadden. Velen van deze onafhankelijken werden in het verleden na hun verkiezing alsnog lid van de regeringspartij, om effectiever te kunnen zijn in de politiek. Dat zou bij deze verkiezingen ook zijn gebeurd, waardoor het voor waarnemers moeilijk was te bepalen hoeveel onafhankelijken nu werkelijk gewonnen hadden. In het verleden had de NDP er in enkele gevallen voor gezorgd dat grenzen van kiesdistricten werden veranderd ingeval van zeer populaire maar onbuigzame kandidaten die het lidmaatschap van de regeringspartij afwezen, onder wie welgestelde zakenlieden die de NDP niet nodig hadden om materieel beter te worden van hun verkiezing in het parlement.

Tijdens de verkiezingen bleef ook onduidelijk in hoeverre het verbod op het bezit van een dubbele nationaliteit een belemmering voor personen was om zich kandidaat te stellen. Rechters beslisten telkens anders inzake dit formele criterium.

Overwinning voor ngo's

Op 4 juni 2000 verklaarde het Constitutionele Hof dat een controversiële wet inzake de erkenning en het bestuur van niet-gouver-

nementele organisaties (ngo's) ongrondwettig was. De wet gaf onder meer de minister van Sociale zaken de bevoegdheid nieuwe ngo's te erkennen, bestaande erkenningen in te trekken en besturen van verenigingen te benoemen of naar huis te sturen.
De zaak bij het Hof was aangezwengeld door een liefdadigheidsorganisatie in de stad Tanta, nadat de minister van Sociale zaken twee advocaten had belet om zich voor het bestuur daarvan kandidaat te stellen.
De wet was in mei 1999 ingevoerd. Binnen zes maanden moesten naar schatting vierduizend verenigingen en andere ngo's opnieuw om erkenning vragen. Veel ngo's weigerden dat en hoopten dat de wet zou worden ingetrokken.
Volgens het Hof had het wetsvoorstel ook voorgelegd moeten worden aan de Egyptische 'senaat', de shoera. Het Hof oordeelde tevens dat conflicten tussen ngo's en de regering naar bestuursrechtbanken dienden te worden doorverwezen en niet naar gerechten van eerste aanleg. Het oordeel betekende dat een oude wet op verenigingen van 1964 weer van kracht zou worden, die de nodige mazen kende om ngo's aan de bemoeizucht van de overheid te laten ontsnappen.
Een andere bepaling in de omstreden wet was dat ngo's geen buitenlandse donaties mochten accepteren zonder toestemming van de regering. Op grond van deze clausule was bijvoorbeeld in februari 2000 een aanklacht opgesteld tegen de algemeen secretaris van de Egyptische Organisatie voor de Mensenrechten (EOHR), Hafez Abu Se'da, omdat zijn vereniging 25.000 dollar (ongeveer 28.409 euro) had ontvangen van het Britse parlement. In maart 2000 trok de regering de beschuldigingen tegen Se'da in. Op 28 juli 2000 werd de vereniging officieel erkend.

Medewerkers mensenrechtenorganisatie gearresteerd

Ondanks het oordeel van het Hof arresteerde de politie op 4 juli 2000 acht medewerkers van het Ibn Khaldoen centrum voor de mensenrechten, ook op beschuldiging van het accepteren van buitenlandse donaties. Twee weken eerder was de al langer omstreden socioloog Saadeddin Ibrahim opgepakt, die directeur was van dit centrum en aan de Amerikaanse universiteit van Cairo doceerde. Onder linkse Egyptische intellectuelen deed het gerucht de ronde dat hij een CIA-spion was. Ibrahim was een Egyptisch staatsburger die ook een Amerikaans paspoort had. De beschuldigingen tegen de socioloog veranderden bijna wekelijks. In juli heette het dat hij zonder toestemming van de regering 220.000 dollar (ongeveer 250.000 euro) had geaccepteerd van de Europese Commissie om een documentaire van tien minuten te produceren over de deelname van de kiesgerechtigde bevolking aan de komende verkiezingen. De documentaire zou al klaar zijn en 'laster tegen Egypte' bevatten.

In augustus nam de zaak een nieuwe wending: Ibrahim werd beschuldigd van spionage voor de VS, waarvoor hij tot levenslang veroordeeld zou kunnen worden. Deze verdachtmaking werd gebaseerd op het feit dat de socioloog op 28 april 1994 een lezing over islamitisch extremisme in Egypte had gegeven, tijdens een conferentie die was georganiseerd door het Amerikaanse ministerie van Defensie en die werd bijgewoond door elf diplomaten van de Egyptische ambassade in Washington en verscheidene andere Egyptische topambtenaren en militairen, aldus zijn advocaat Farid al-Deeb. De advocaat voegde eraan toe dat Ibrahim in verband met de documentaire nu ook beschuldigd werd van het omkopen van medewerkers van de staatstelevisie om informatie te verzamelen.

Op 19 augustus 2000 werden vijf van de acht gearresteerde medewerkers van het centrum op borgtocht vrijgelaten. Op 14 november 2000 begon het proces tegen Ibrahim en 27 medewerkers en sympathisanten.

'Wapenstilstand voorbij'

De geestelijke leider van de Al-Gama'a al-Islamiya, de islamitische groepering die in 1997 een bloedbad onder buitenlandse toeristen in Luxor aanrichtte, liet op 14 juni 2000 weten dat de eenzijdige wapenstilstand die de groep had afgekondigd, werd opgeheven. De advocate van sjeik Omar Abdelrahman, Lynne Stewart, las tegenover de correspondent van het Britse persbureau *Reuters* in Cairo een verklaring van hem voor, die hij twee weken eerder in zijn cel in Rochester (VS) had opgesteld. Zijn advocaten hadden de tekst een tijdje achtergehouden. De sjeik zat in de VS een levenslange gevangenisstraf uit voor zijn rol in een samenzwering om gebouwen in New York op te blazen. Het leek onwaarschijnlijk dat de verklaring tot nieuwe acties in Egypte zouden leiden, aangezien veel militanten zich reeds van hun leiders in het buitenland hadden gedistantieerd toen de wapenstilstand nog niet van kracht was.

Moslim Broederschap wint verkiezingen Orde van Advocaten

In juni 2000 zouden voor het eerst in acht jaar weer verkiezingen voor het bestuur van de Orde van Advocaten worden gehouden, maar de regeringscommissie die daarop toezicht moest houden, verwierp de plannen om advocaten door het hele land in scholen en sportzalen te laten stemmen. De verkiezingen moesten plaatsvinden, aldus de commissie, in de plaatselijke kantoren van de orde. De orde kon beroep instellen tegen het besluit.

De orde, die zich vanuit haar klassiek-liberale rechtsstaatprincipes sinds de jaren '20 had ontwikkeld tot het politieke en sociale geweten van het land, tegen alle dictatoriale druk in, had de laatste jaren meer en meer moeite die politiek-morele rol onder het regime van Moebarak te handhaven. Tot 1996 blonk de orde uit in het organiseren van publieke debatten over hete hangijzers in de politiek, maar in dat jaar werden dat soort activiteiten praktisch verboden en formeel 'opgeschort' wegens vermeende financiële malversaties.
De formeel verboden Moslim Broederschap had in 1992 zijn aanhang gemobiliseerd om de meeste zetels in het bestuur te veroveren en slaagde daarin, waardoor de orde ook aan democratisch gehalte inboette. Niettemin kwam het niet tot een soort scheuring, hoewel het door de Broederschap gedomineerde bestuur nauwelijks representatief te noemen was voor de ideologische oriëntatie van de meeste leden. De orde kende in 2000 meer dan 80.000 leden, die in juni via directe verkiezingen 24 bestuursleden hadden moeten kiezen.

Op 26 februari 2001 werd de uitslag van de kort tevoren gehouden verkiezingen bekendgemaakt: van de in totaal 24 zetels werden er 8 gewonnen door advocaten die lid waren van de Moslim Broederschap en gingen 12 zetels naar advocaten die de steun van de Broederschap genoten. Deze keus werd door mensenrechtenadvocaat Mahmoud Qandil uitgelegd als een 'af-

straffing' van de regering die in haar vijandigheid tegenover de Broederschap geen grenzen kende. Iedereen herinnerde zich nog de bloedige gevechten met de politie in 1994, toen de advocaten de straat op gingen om te betogen tegen de dood van een islamistische advocaat in een politiecel.

Rellen bij begrafenis oppositieleider

Tijdens de begrafenis van Fouad Serag al-Din, de historische leider van de in 1978 vernieuwde Wafd-partij, op 12 augustus 2000 vielen honderden partijleden de politie aan, maar voor zover bekend werden geen arrestaties verricht. Fouad Serag al-Din was op 90-jarige leeftijd aan een hartaanval overleden. Hij stond in Egypte bekend als de Pasha. De Wafd is de grootste oppositiepartij, seculier maar met ruimte voor waarden van de islam. Op de begrafenis waren verscheidene ministers en islamitische leiders aanwezig.

Prominente Moslim Broeders voor jaren de cel in

Een militaire rechtbank veroordeelde op 19 november 2000 vijftien prominente Moslim Broeders tot straffen van 3 tot 5 jaar cel wegens hun lidmaatschap van de Broederschap. De mannen waren op 16 oktober 1999 gearresteerd en waren allen bestuurders van beroepsorganisaties. Tot de veroordeelden behoorden Mokhtar Noah, parlementslid en bestuurder van de bond van advocaten, en Mohammed Bisher, een bekend docent aan ingenieursopleidingen en voormalig secretaris van de bond van ingenieurs.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Tekort aan nationale valuta en dollars

In april 2000 was er net als verscheidene keren in 1999, een gebrek aan Egyptische ponden. Tijdens een bijeenkomst met de pers op 11 april 2000 stelde minister van Economische zaken Youssef Boutros-Ghali dat de reden hiervan de trage betaling van binnenlandse schulden door de overheid was. Het particuliere bedrijfsleven droeg voor het tekort geen enkele verantwoordelijkheid, aldus de minister, die werd geciteerd in het dagblad *Alam al-Youm*. In april waren er al aanwijzingen dat het tekort minder ernstig aan het worden was, omdat de regering een begin had gemaakt met het aflossen van haar miljardenschuld en dankzij een verbeterde handelsbalans en groeiend toerisme. Banken hadden in april ook al meer dan een jaar last van een tekort aan dollars, dat werd toegeschreven aan teruglopende inkomsten uit toerisme en olie. Er gingen stemmen op om de situatie te verlichten door de koers van het Egyptische pond niet langer te koppelen aan de koers van de dollar en de nationale munt te devalueren, die zwaar overgewaardeerd zou zijn. De centrale bank had enkele keren geïntervenieerd door meer dollars in omloop te brengen, maar dat had vaak weer een verscherping van het tekort aan Egyptische ponden ten gevolg gehad, omdat Egyptenaren dan de lokale munt gebruikten om dollars te kopen. De voorraad aan vreemde valuta van de centrale bank bleef gestaag dalen: in april 1999 was de waarde hiervan nog 19,8 miljard dollar (ongeveer 22,5 miljard euro), in december dat jaar 15,6 miljard dollar. Deze reserves waren volgens Boutros-Ghali voldoende om de financieringsbehoefte van acht maanden import te dekken, maar niettemin ontstonden in 2001 regelmatig tekorten.

Op 11 oktober 2000 verordonneerde het kabinet vanwege een nieuw tekort aan buitenlandse valuta dat binnenlandse betalingen zoals schoolgeld in Egyptische ponden voldaan moesten worden. Vanaf 9 oktober konden mensen een week lang maximaal 20.000 dollar van hun dollarrekening halen. Wegens overtreding van de regels werden op 22 januari 2001 vijf wisselkantoren gesloten. Eind januari ontstond een run op dollars, toen de regering en de centrale bank de koers van het pond verlaagde van 3,85 naar 3,98 pond voor 1 Amerikaanse dollar.

In januari 2001 beet de Egyptische oppositiepers zich vast in een merkwaardig verhaal dat een pro-Amerikaanse lobby, de 'Priesters van Amun', de koers van het Egyptische pond manipuleerde. President Moebarak waarschuwde de priesters zelfs tijdens de internationale boekenbeurs van Cairo dat zij moesten ophouden met hun praktijken. Volgens een woordvoerder van de Amerikaanse ambassade was 'Amun Oracle' slechts een debatingclub van zo'n 25 tot 30 vertegenwoordigers van het Egyptische bedrijfsleven, die tweemaal per jaar bijeenkwamen met Amerikaanse functionarissen. Amun Oracle was opgericht in 1985 en ontleende zijn naam aan het orakel van Siwa, een oase op zo'n 600 km ten westen van Cairo. De Griekse veldheer Alexander de Grote zou het orakel geraadpleegd hebben.

Wisselkantoren protesteerden begin februari 2001 tegen nieuwe regels: zij moesten voortaan minstens over een werkkapitaal van 10 miljoen pond beschikken, dat was 1 miljoen pond (ongeveer 295.000 euro) en aan het einde van de werkdag moesten zij resterende vreemde valuta aan de banken verkopen. Kenners stelden dat de bedoeling van de nieuwe regels blijkbaar was veel wisselkantoren te sluiten en de toch al niet geringe greep van de overheid op de financiële markten te versterken. Een doorsnee wisselkantoor zou dagelijks niet meer dan 200.000 pond wisselen.

JUSTITIE

Veroordelingen wegen fraude en corruptie

Tientallen veroordelingen wegens frauduleuze leningen

Op 26 juni 2000 eindigde het proces tegen tientallen bankiers, zakenlieden en parlementariërs, die bij vijf banken op frauduleuze wijze leningen hadden bemachtigd ter hoogte van in totaal 1,6 miljard Egyptische ponden (568 miljoen euro) en nooit van plan waren geweest de leningen terug te betalen.
Het proces had 37 maanden geduurd. De betrokkenen werden tot vijftien jaar gevangenis veroordeeld. De drie belangrijkste verdachten werden bij verstek veroordeeld: Alya al-Aiouti, dochter van Eissa al-Ayouti (president van de Nijl Bank), Ashraf Labib Youssef en Hossameddin el-Manawi. Al-Aiouti, die op het moment van het vonnis in Frankrijk verbleef, kreeg tien jaar cel met dwangarbeid, evenals haar echtgenoot, de zakenman en parlementariër Mahmoud Abdel-Fattah Azzam. De anderen kregen vijftien jaar gevangenisstraf. De vroegere minister van Toerisme, Tawfiq Abdou Ismail, was een van de veroordeelde parlementsleden, die allen lid waren van de regeringspartij NDP, de Nationale Democratische Partij. Behalve de Nijl Bank waren ook de Islamitische Faisal Bank, de Mohandes Bank, de Suezkanaal Bank en de Verenigde Bank van Egypte slachtoffer van de slechte leningen. Volgens bankiers waren ook mensen veroordeeld die de leningen inmiddels wel hadden terugbetaald. Sommige bankiers vreesden dat het moeilijker zou worden

leningen te verstrekken of klanten via surseance erbovenop te helpen, omdat onvoldoende garanties voor leningen in de toekomst ten onrechte als vriendjespolitiek uitgelegd zouden kunnen worden.

Op 14 augustus 2000 ging het OM in beroep tegen de weigering van een rechtbank de veroordeelden tot terugbetaling van de leningen te dwingen.

'IJzeren dame' bij verstek veroordeeld

Een staatsveiligheidsrechtbank veroordeelde de voortvluchtige zakenvrouw Hoda Abdel-Moneim op 23 augustus 2000 tot tien jaar cel met dwangarbeid. Zij was al sinds 1987 op de vlucht, toen zij vermoedelijk naar Griekenland verdween met naar schatting 40 miljoen dollar die kopers neergeteld hadden voor nieuw te bouwen huizen die nooit van de grond kwamen. De zakenvrouw, bijgenaamd de IJzeren Dame, werd veroordeeld wegens een fraude van 1,45 miljoen pond (466.000 euro), die zij zonder echte waarborgen en met vervalste papieren van twee andere banken, had geleend van de Banque du Caire. De rechtbank veroordeelde haar ook wegens het vervalsen van bouwvergunningen voor bouwwerken in Heliopolis, een rijke wijk van Cairo.

Zakenlieden veroordeeld wegens misbruik leningen

Een zakenman en zijn assistent werden op 15 januari 2001 veroordeeld omdat zij een lening van 112 miljoen pond (bijna 33 miljoen euro) niet gebruikt hadden waarvoor deze gevraagd was: de bouw van een nieuwe staalfabriek in Aswan. In plaats daarvan hadden ze het geld gebruikt om een oude fabriek te moderniseren, wat slechts vier miljoen pond kostte. De zakenlieden werden veroordeeld tot terugbetaling van 116 miljoen pond aan de vier door hen bedrogen banken.

Ambtenaren veroordeeld wegens corruptie en diefstal

Mohamed Fouda, persvoorlichter van de minister van Cultuur Farouq Hosni, werd op 16 januari 2001 veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf, omdat hij zakenlieden geld had gevraagd voor contacten met topambtenaren. Fouda en zijn vrouw moesten een boete van ruim 800.000 dollar (ongeveer 909.090 euro) betalen, die gelijk was aan het smeergeld dat zij van binnen- en buitenlandse zakenlieden hadden gevraagd.

Op 29 januari 2001 werd Haitham Abdel-Latif, een adviseur van de minister voor Openbare werken, tot drie jaar cel en een boete van 208.000 pond (ca. 59.43 euro) veroordeeld wegens diefstal van staatsobligaties.

Seculiere schrijver veroordeeld

Op 8 juli 2000 werd de schrijver Salaheddin Mohsen veroordeeld tot zes maanden voorwaardelijk, omdat hij had toegegeven geen islamitisch gelovige te zijn en in zijn laatste vier boeken een seculiere levensvisie gepropageerd te hebben. Mohsen zat al sinds april 2000 vast. De beschuldiging luidde dat hij met zijn 'extremistische ideeën de islam denigreerde, verdeeldheid veroorzaakte en de nationale eenheid aantastte'.
Het was het eerste proces in zijn soort sinds het hoogste hof van beroep in 1996 de theoloog Nasr Abu Zeid als afvallige veroordeelde en hem dwong zich van zijn islamitische vrouw te laten scheiden. De theoloog werkt en woont sindsdien in Nederland.
Het OM ging in beroep tegen het lichte vonnis voor Mohsen en op 27 januari 2001 werd hij tot een veel zwaardere straf veroordeeld. Hij kreeg drie jaar met dwangarbeid wegens 'ketterij'.

Egyptische vrouwen mogen 'vrij reizen'

Het hooggerechtshof besliste op 4 november 2000 dat het ministerie van Binnenlandse zaken niet langer het recht had om vrouwen die het land wilden verlaten, tegen te houden op verzoek van hun echtgenoten. Tot die dag hadden getrouwde vrouwen toestemming van hun man nodig. Volgens rechtsgeleerden was dit weliswaar praktijk, maar had de procedure geen enkele wettelijke basis.

Twee politieagenten veroordeeld wegens marteling

Op 21 november 2000 veroordeelde de strafrechtbank van Aswan twee politieagenten tot drie en zeven jaar gevangenisstraf. Beide waren werkzaam geweest in het zuiden van het land, in Abu Simbel. Een van hun arrestanten was aan de gevolgen van martelingen overleden en een ander impotent geworden. De twee arrestanten, bewakers bij het irrigatie- en landwinningscomplex Toshka, waren beschuldigd van diefstal van apparatuur.

Milde straffen na anti-koptische incidenten

Een rechtbank sprak op 5 februari 2001 92 van de 96 verdachten vrij die betrokken waren geweest bij gewelddadigheden tegen kopten in het zuiden van Egypte. In Kosheh en omgeving openden moslims in december 1999 de aanval op koptische mededorpelingen. Negentien kopten en twee moslims vonden de dood. De vier andere verdachten kregen één tot twee jaar gevangenisstraf. Een man kreeg tien jaar met dwangarbeid.

Sekteleden opgepakt

Op 15 januari 2001 pakte de politie zestien volgelingen van de vreedzame maar verboden Baha'i-sekte op. In het verleden waren leden van deze groep vrijgelaten nadat zij voor de rechtbank hun geloof hadden opgegeven.

Cartoonist veroordeeld

Op 14 februari 2001 werd een politiek tekenaar van *Al-Shaab*, Essam al-Din Hanafi, die in 2000 zeven maanden in de gevangenis had gezeten, veroordeeld tot een boete van 5.000 pond (1.477 euro), wegens een cartoon die beledigend zou zijn voor de rechterlijke macht. Nadat Hanafi had uitgelegd dat niet de rechters, maar de regering het mikpunt van de tekening was geweest, werd hem de boete kwijtgescholden.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Nieuwe tv-satelliet gelanceerd

Op 14 augustus 2000 lanceerde de regering een tweede televisiesatelliet, de Nilesat 102, die gepresenteerd werd als de manier om meer dan honderd digitale televisiekanalen in miljoenen Arabische huishoudens te introduceren en de leidende positie van Egypte in de wereld van de Arabischtalige media te handhaven. De satelliet, voor 140 miljoen dollar (159 miljoen euro) geproduceerd door Matra Marconi Space, werd door Arianespace vanuit Kourou in Frans-Guyana gelanceerd en zou tegen eind augustus het hele gebied van Marokko tot de Golfstaten bestrijken. Volgens minister van Informatie Safwat el-Sherif was de Nilesat 102 de grootste van de Arabische wereld.

Soedan

BUITENLANDSE ZAKEN

Handelsverdrag met Marokko

Marokko en Egypte ondertekenden op 23 mei 2000 bilaterale akkoorden om de handel tussen beide landen te bevorderen en meer samen te werken op het gebied van woningbouw, milieu en de kwaliteit van industrieproducten. Egypte had al eerder aangekondigd meer omvattende handelsverdragen met Jordanië, Marokko, Tunesië, Saoedi-Arabië en Libanon te willen sluiten, om tot meer integratie van de economieën van de Arabische landen te komen.

Vissers vrijgelaten

Libië liet op 21 juni 2000 26 Egyptische vissers vrij, die twee weken waren vastgehouden omdat zij zonder vergunning in Libische wateren hadden gevist. In de voorgaande twee jaar had Libië zo'n 140 Egyptische vissers opgepakt wegens illegaal vissen in territoriale wateren van Libië.

(Vorige berichten pag. 172/3 - 2000)

SOEDAN

BINNENLAND

Burgeroorlog verplaatst zich naar oliegebieden en oost-Soedan

Vier dagen voordat de zuidelijke rebellen van het Zuid-Soedanese volksbevrijdingsleger (SPLA) in Nairobi weer aan een nieuwe ronde onderhandelingen met de junta in Khartoem zouden beginnen, voerden zij volgens het staatspersbureau *SUNA* op 30 maart 2000 een aanval uit op de luchthaven van Kassala in het oosten van Soedan. Volgens het SPLA hadden regeringstroepen het gevecht uitgelokt.

Op 19 april 2000 gaf president Omar al-Bashir opdracht de bombardementen op het zuiden op te schorten na kritiek op luchtaanvallen op burgerdoelen, waaronder een voedingscentrum voor uitgehongerde kinderen. De beslissing kwam kort nadat de Canadese regering in de VN-commissie voor de mensenrechten in Genève aandacht had gevraagd voor de oorlog in het zuiden. Aangezien de Canadese oliemaatschappij Talisman Energy Inc. een van de grootste olieproducenten in het zuiden van Soedan was geworden, vond de Canadese regering het blijkbaar tijd om zich van Talisman te distantiëren. Mensenrechtengroepen redeneerden dat Talisman, samen met een Chinese en een Maleisische oliemaatschappij, de junta van de harde valuta voorzagen waarmee de generaals de oorlog op gang konden houden. In de voorgaande jaren gingen bijna al Soedans inkomsten uit export, ruim 300 miljoen euro per jaar, op aan de import van olie. In augustus 2000, een jaar na het begin van de eigen olieproductie in het midden van het land, beliep deze al 200.000 vaten per dag.
Op 22 juni 2000 verklaarde SPLA-woordvoerder Yassir Arman dat het doel van de rebellen was om de olieproductie in het grote olieveld bij de stad Bentiu lam te leggen. Bij gevechten tussen Bentiu en de stad Mayoum had het SPLA naar eigen zeggen 430 regeringssoldaten gedood die een campagne zouden zijn begonnen om burgers uit het gebied te verjagen.

In november 2000 lanceerde het SPLA een aanval op legerdoelen rond Kassala, bij de grens met Eritrea. Leger en SPLA gaven tegenstrijdige verklaringen over hun verliezen. In de stad was de noodtoestand van kracht. VN-hulporganisaties en andere internationale hulpverleners hadden zich uit de stad teruggetrokken en hun heil in de naburige stad Gedaref gezocht.

Hulp voor vluchtelingen blijft moeizaam

Het bleef in 2000 moeilijk, vaak onmogelijk om voedsel en andere hulp naar gebieden in het zuiden te brengen. Op 7 mei 2000 tekenden de regering en de zuidelijke rebellen een overeenkomst met de VN om hulptransporten naar het uitgehongerde Wau te brengen. Deze stad was in handen van het Soedanese leger, maar delen van de wegen naar Wau werden gecontroleerd door het SPLA.

Op 23 juli 2000 waarschuwde president Bashir dat hij overwoog het werk van hulporganisaties zoals Operation Lifeline van de VN stil te leggen, omdat zij de rebellen zouden helpen.
Op 7 augustus 2000 verklaarde Makena Walker van het Wereldvoedselprogramma (WFP) dat in juli twintigduizend burgers met hun vee naar Bentiu waren gevlucht, waar het voedsel toch al schaars begon te worden.
Naar schatting werden 200.000 jonge kinderen niet bereikt door een massale polio-inentingscampagne in 2000, omdat hun woongebieden door de oorlog onbereikbaar waren.
VN-agentschappen zoals UNAIDS maakten weinig indruk met hun pleidooien voor grote anti-aids-campagnes. In een enkel vluchtelingenkamp bleek wel 94 procent van de mensen besmet. Voor heel Soedan zou de besmettingsgraad op 1 procent van de bevolking liggen (tegen 25 procent in buurlanden), maar een betrouwbaar cijfer was dit niet. In de afgelopen tien jaar had het regime zich van de dreigende pandemie afgemaakt door de wijdverbreide misvatting te steunen dat aids een 'ziekte van buitenlanders' was en buitenlandse bezoekers te verplichten een aids-test te ondergaan.

VN-organisaties verwachtten dat zich in de loop van 2001 een nieuwe hongersnood in het zuiden zou voordoen, als gevolg van de regen die te lang uitbleef om de eerste oogst van het jaar te redden. De droogte zou naar schatting van het WFP 900.000 mensen treffen in Kordofan, Darfur en Equatoria.

Khartoem komt afspraken met 'overlopers' niet na

Op 18 januari 2001 verweet minister van Transport Lam Akol, die in 1998 overliep van het SPLA naar het regime in Khartoem, de regering de 'militaire clausules' van verscheidene akkoorden met voormalige rebellenleiders niet uit te voeren. Hij beklaagde zich er ook over dat bepaalde politieke sleutelposten onbereikbaar bleven voor zuiderlingen.
Het regime in Khartoem volgde al jarenlang de tactiek van het aantrekken van dissidenten uit de SPLA.

Nieuwe koers van president Bashir leidt tot omstreden verkiezingen

In de loop van 2000 bleek dat na de ontbinding van het door de extremistische Hassan al-Tourabi gedomineerde parlement in december 1999, de Soedanese junta de teugels van de repressie voorzichtig liet vieren: er kwam meer persvrijheid en een compromis met de oppositie, verenigd in de Nationaal Democratische Alliantie (NDA) leek president Bashir te beschouwen als een onvermijdelijk kwaad. De ingrijpende koerswijziging van het regime

leidde tot verkiezingen in december 2000 die weliswaar allesbehalve eerlijk verliepen, maar die wel de handelingsvrijheid van oude en nieuwe oppositiegroeperingen vergrootte. Het leger zette ondertussen de strijd tegen de opstandelingen in het zuiden meedogenloos voort, vooral vanuit de lucht, waarbij bombardementen op of vlakbij civiele gebieden, scholen en ziekenhuizen geen uitzondering en geen ongeluk waren.

Ballingen keren terug

Op 8 maart 2000 kwam balling Mohamed al-Hassan Abdalla Yassin terug naar Soedan. Hij was lid van het vijf man tellende presidentieel comité dat Soedan regeerde vanaf 1986, het jaar van het herstel van de democratie, tot aan de legercoup onder aanvoering van de islamist Hassan al-Tourabi in 1989. In de loop van 2000 keerden vele politici uit ballingschap terug.

Klacht van Tourabi afgewezen

Op 9 maart 2000 verloren de oud-voorzitter van het parlement, Tourabi, en hem loyale parlementariërs een klacht bij het Constitutionele Hof. Het hof oordeelde dat de ontbinding van het parlement en het afkondigen van de noodtoestand in december 1999 niets ongrondwettelijks had.

Umma krijgt gebouwen terug

De oppositiepartij Umma kreeg op 30 maart 2000 de sleutels terug van het partijhoofdkwartier in Omdurman, dat meer dan tien jaar geleden na de staatsgreep in 1989 werd geconfisqueerd. De zoon van Umma-leider Sadeq al-Mahdi zei bij deze gelegenheid dat de regering ook andere partijen hun kantoren moest teruggeven. De Umma was begin maart 2000 uit de Nationaal Democratische Alliantie (NDA) gestapt, omdat de teneur in de NDA was dat het geen zin had toenadering tot de junta te zoeken.

Tourabi gewipt als partijsecretaris

Tourabi werd op 6 mei 2000 via een stemming gewipt als secretaris-generaal van het Nationaal Congres, de regeringspartij. Bashir, tien jaar eerder de militaire loopjongen van Tourabi, beschuldigde zijn vroegere leidsman er nu van zijn gezag te ondermijnen en de buitenlandse betrekkingen in gevaar te brengen. Een dag later sloot de regering alle grotere kantoren van het Nationaal Congres, zodat Tourabi en zijn aanhangers deze niet meer als uitvalsbasis konden gebruiken.
Pas op 26 juni 2000 werd Tourabi officieel afgezet als partijsecretaris. De rechterhand van Bashir, Ibrahim Ahmed Omar, zou tijdelijk de honneurs waarnemen.
Een dag later kondigde Tourabi vanuit zijn woning de oprichting aan van zijn eigen partij, het Nationale Volkscongres (PNC). De rasopportunist Tourabi zag zich gedwongen aansluiting te zoeken bij de democratische oppositie, maar bleef in zijn kritiek op de façade-democratie van het militaire bewind een weinig geloofwaardige figuur.

Tweehonderd Umma-militanten keren terug

Meer dan 200 Umma-aanhangers die zich bij de gewapende strijd in het zuiden hadden aangesloten, maakten op 28 juni 2000 hun opwachting in Khartoem. Zij werden verwelkomd door de partijsecretaris van de Umma, Nur al-Deim, die zelf enkele maanden eerder uit ballingschap was teruggekeerd naar Soedan.

Studenten betogen na doodschieten student

Studenten van de Universiteit voor Wetenschap en Technologie en de El Nilein universiteit gingen op 20 juni 2000 de straat op uit solidariteit met studenten in Sennar. Daar hadden twee dagen eerder gevechten tussen studenten en politietroepen plaatsgevonden, omdat de jongeren zonder toestemming van de autoriteiten op de campus een politieke bijeenkomst hadden georganiseerd. Bij de rellen werd een student gedood.

In de stad Al-Fasher werd op 12 september 2000 een studente gedood en negentien anderen gewond, tijdens een betoging tegen de water- en stroomtekorten in de stad en de betaling van salarissen van onderwijzers. De studenten eisten het aftreden van de gouverneur, generaal-majoor Abdalla Safi al-Nur.
Op 15 september 2000 vielen studenten in Port Sudan overheidsgebouwen aan tijdens protesten tegen de verdubbeling van schoolgeld voor lagere en middelbare scholen. De gouverneur, die eerst had laten weten dat de verhoging ongedaan gemaakt werd, zei later dat arme scholieren vrijstelling van het schoolgeld zouden krijgen.

Regeringspartij tekent handvest met oppositiepartij

Het regerende Nationaal Congres tekende op 19 augustus 2000 een handvest voor de democratisering van Soedan met de DUP, de Democratische Unionistische Partij. Het handvest noemde als belangrijkste doelen van de politieke hervormingen in Soedan: een onafhankelijke rechterlijke macht, persvrijheid, vrijheid van godsdienst en versterking van de staatsinstellingen. Om de armoede te bestrijden moesten arme gezinnen van productiemiddelen worden voorzien. De twee partijen, voorlopig beide tegenstander van een federale regeringsvorm in het grootste land van Afrika, bezworen hun steun aan uitvoering van het akkoord van Khartoem en het akkoord van Fashoda. Dit waren akkoorden met voormalige strijdgroepen die het oppositiebondgenootschap, de Nationale Democratische Alliantie, hadden verlaten.

Bashir wint omstreden presidentsverkiezingen

Van 13 tot 22 december 2000 vonden de parlements- en presidentsverkiezingen plaats, die uiteindelijk zowel door de Umma als andere democratische oppositiepartijen en ook Tourabi's PNC werden geboycot.

De enige echte concurrent van Bashir was voormalig president Jaafar Mohamed Nimeiri, de overige kandidaten voor het presidentschap – Mahmoud Jiha, Samoual Malik en Malik Hussein – waren volslagen onbekend bij de kiezers. Bashir behaalde volgens officiële bronnen 86,5 procent van de stemmen, Nimeiri 9,6 procent en overige kandidaten samen ruim 3 procent.
In het parlement behaalde de regerende Nationale Congres Partij 355 van de 360 zetels.
Soedan telde eind 2000 ongeveer 12 miljoen kiezers op een inwonertal van 30 miljoen.

Noodtoestand verlengd

Ondanks zijn verkiezingsoverwinning verlengde president Bashir de noodtoestand op 3 januari 2001 met een jaar. De onderhandelingen met de oppositiepartij Umma over regeringsdeelname liepen in januari 2001 volle-

Soedan

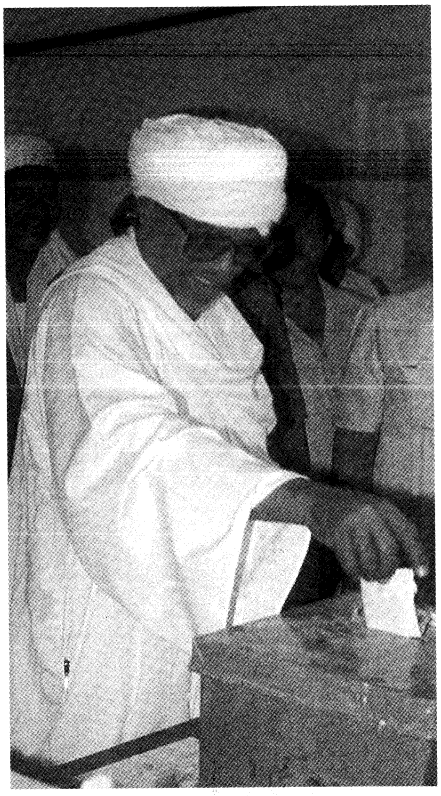

De van 13 tot 22 december 2000 gehouden presidentsverkiezingen in Soedan zijn gewonnen door de zittende president Omar al-Bashir, die hier in Khartoem op 13 december zijn stem uitbracht. *(foto ANP)*

dig vast. De Umma bleef vasthouden aan een nieuwe, democratische grondwet.
Op 12 januari 2001 kwam het nieuwe parlement voor het eerst bijeen. In aanwezigheid van een dozijn staatshoofden uit bevriende landen, die in de hoofdstad waren voor een top, werd Bashir beëdigd als president, voor een nieuwe termijn van vijf jaar. Ali Osman Taha werd opnieuw benoemd als eerste vicepresident en de zuiderling Gatlouk Deng volgde de ontslagen George Congor op als voorzitter van de 'coördinatieraad' die in theorie enkele zuidelijke deelstaten bestuurt, met Moses Machar als vice-voorzitter.

Hoofdredactrice krant opgepakt

Amal Abbas, de enige vrouwelijke hoofdredacteur van Soedan, ging op 18 januari 2001 voor onbepaalde tijd de gevangenis in. Haar krant, de linkse *Al-Rai al-Akher* had de gerechtshoven van corruptie beschuldigd. Totdat de krant zijn excuses zou aanbieden voor deze 'laster', zou Abbas achter de tralies blijven. Later werd zij alsnog samen met de journalist Hassan Ibrahim veroordeeld, tot drie maanden cel en een onbetaalbare boete ter hoogte van 15 miljoen pond (ruim 400.000 euro). Het was de zwaarste boete die journalisten ooit opgelegd kregen.

Tourabi gearresteerd

De aan de kant gezette parlementsvoorzitter Hassan al-Tourabi en enkele medestanders werden op 21 februari 2001 gearresteerd, omdat zij een geheim akkoord met het Zuid-Soedanese bevrijdingsleger (SPLA) gesloten zouden hebben om de regering omver te werpen, vrede in het zuiden te brengen en van Soedan een federale staat te maken. Het document dat het akkoord bezegelde, zou van SPLA-zijde getekend zijn door Pagan Amoun en door Tourabi's neef Omar.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Export aardgas komt op gang

In augustus 2000 werd een begin gemaakt met de export van aardgas. De eerste 2.600 ton verlieten Port Sudan op 8 augustus 2000, aldus het staatspersbureau *SUNA*. Drie bedrijven, de Nile Company, Aman Gas en Gabaco (het vroegere Agip) exploiteerden de 550 ton die dagelijks werd geproduceerd, waarvan 120 ton voor eigen gebruik in Soedan.

BUITENLANDSE ZAKEN

Soedan wil internationaal isolement doorbreken

Dialoog met Ethiopië hervat

Op 4 maart 2000 berichtte het staatsdagblad *Al-Anba* dat een Soedanees-Ethiopische ministeriële commissie voor het eerst in zes jaar bijeengekomen was om de betrekkingen tussen de twee landen te normaliseren. Op de agenda van de drie dagen durende besprekingen stonden de demarcatie van de gemeenschappelijke grens, de aanleg van een weg in het grensgebied en toegang voor Ethiopië tot Port Sudan. De Ethiopische minister van Buitenlandse zaken Seyoum Mesfin kwam met een grote delegatie. Na afloop tekenden de twee buurlanden tien overeenkomsten op het gebied van handel, oliezaken, defensie en politieke betrekkingen.
Op 24 april 2000 besloten beide landen elke zes maanden op hoog niveau over de grensafbakening verder te praten en in de tussentijd op lager ambtelijk niveau de gesprekken voort te zetten en het grensoverschrijdend verkeer te versoepelen.
De hervatting van onderhandelingen met Ethiopië was een van de signalen dat de Soedanese regering er veel aan gelegen was de onder invloed van Hassan al-Tourabi verzuurde buitenlandse betrekkingen uit het slop te halen en het internationale isolement van Soedan te doorbreken. Nadat president Bashir in december 1999 het parlement had ontbonden en Tourabi als parlementsvoorzitter naar huis had gestuurd, zette Bashir ook in op betere betrekkingen met de Verenigde Staten, die zich in 2000 als enige in de VN-Veiligheidsraad bleven verzetten tegen opheffing van de sancties die Soedan in 1995 waren opgelegd.
Onder Tourabi en zijn eigen variatie op het islamisme, die elementen van de Saoedi-Arabische orthodoxie, van de conservatieve Moslim Broederschap en het Khomeinisme verenigde, was Soedan een paradijs geweest voor extremistische groepen en oppositiepartijen uit de hele regio. Onder de anti-Amerikaanse Tourabi die onder meer de Iraakse president Saddam Hoessein tot zijn bondgenoten rekende, had de regering-Bashir gefocust op goede relaties met Frankrijk en als gebaar de in Soedan wonende terrorist Carlos uitgeleverd aan Parijs.

Egypte stuurt weer ambassadeur

Op 14 maart 2000 stuurde Egypte voor het eerst sinds 1995 weer een ambassadeur naar Khartoem, in de persoon van Mohamed Assam Ibrahim. In 1995 had Egypte de betrekkingen met het Soedanese regime verbroken, na een moordaanslag op de Egyptische president Moebarak, waarbij door Soedan gesteunde islamisten betrokken zouden zijn geweest.
Egypte had de 'coup' van president Bashir in december 1999 verwelkomd en andere landen opgeroepen de nieuwe koers van Soedan te steunen.

Spanningen met Eritrea

De Eritrese minister van Defensie Sebhat Ephrem kwam op 2 augustus 2000 naar Khartoem om geruchten te bezweren dat het Eritrese leger massaal samentrok aan

de grens met Soedan. In de oostelijke stad Kassala hadden de autoriteiten op 20 juli 2000 een massale mobilisatie afgekondigd. De staatskrant *Al-Anba* beschuldigde Eritrea ervan dat men Soedan wilde straffen voor zijn vermeende steun aan Ethiopië dat met Eritrea al twee jaar was verwikkeld in een grensoorlog. Soedan op zijn beurt verweet Eritrea de rebellen te steunen die een deel van Kassala in handen hadden. Eind juli werden 2.500 Eritrese vluchtelingen die naar Soedan waren getrokken om aan het oorlogsgeweld te ontsnappen, in vrachtwagens geladen en gerepatrieerd. In Soedan bivakkeerden al 160.000 Eritrese vluchtelingen en nadat de gevechten met Ethiopië waren uitgebroken zochten nog eens 90.000 hun heil over de grens.

Op 8 augustus 2000 arriveerde de sjeik van Qatar in Khartoem om bemiddeling aan te bieden. Al eerder was het golfstaatje betrokken bij pogingen het al vijf jaar slepende conflict met Eritrea te beslechten.

Kritiek op bezoek Rice

De staatsradio meldde op 4 december 2000 dat de regering zich bij de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, had beklaagd over het bezoek van Susan Rice, topambtenaar Afrikaanse zaken bij het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken, aan het zuiden van Soedan. Rice was erheen gegaan zonder toestemming van Khartoem, om de slavenhandel vanuit het zuiden aan de kaak te stellen, waarvan 'enkele van onze EU-partners pretenderen dat die niet bestaat', aldus Rice. De slavenhandel vanuit het deels christelijke zuiden naar het islamitische noorden bleef in 2000 een schimmige affaire omdat er geen heldere bewijzen op tafel kwamen.

Afrikaanse top in Khartoem

Op 14 februari 2001 kwamen enkele regeringsleiders in Khartoem bijeen, die behoren tot een economisch blok dat in 1997 onder aanvoering van Libië werd opgericht. Tot het blok behoorden al Libië, Soedan, Mali, Niger, Djibouti, Eritrea, Tsjaad, Gambia, Senegal, de Centraal Afrikaanse Republiek en Burkina Faso. In januari waren Egypte, Tunesië, Marokko, Nigeria en Somalië als nieuwe leden toegelaten. Economisch leek het blok weinig voor te stellen. Onder meer vertegenwoordigers van de Wereldvoedselorganisatie FAO waren teleurgesteld over de karige aandacht op de top voor de gevolgen van de droogte op het continent. De Libische leider kreeg een medaille uitgereikt voor zijn bijdrage aan de Afrikaanse eenheid.

(Vorige berichten pag. 186/1 - 2000)

TUNESIË

BINNENLAND

President voert wijzigingen door

Ali Chaouch secretaris-generaal RCD

President Zine El Abidine Ben Ali benoemde op 5 december 2000 voormalig minister van Binnenlandse zaken Ali Chaouch (52) tot secretaris-generaal van de regerende Rassemblement Constitutionnel Démocratique (RCD). Hij volgde Abderrahim Zouari op. Voor de bestuurswijziging werd geen reden gegeven.

Kabinetswijzigingen

Zonder opgaaf van redenen voerde president Ben Ali op 23 januari 2001 enkele kabinetswijzigingen door. Abdallah Kaabi, een oudere technocraat, werd tot minister van Binnenlandse zaken benoemd, als opvolger van Abdallah Kallal. Mohamed Jegham, de minister van Defensie, moest het veld ruimen voor Dali Jazi, een voormalig adviseur van de president. Mohamed Raouf Najjar werd vervangen door Abderrahim Zouari, als minister van Jeugd- en Sportzaken. Het aantal staatssecretarissen werd uitgebreid van 11 naar 24, volgens ingewijden allemaal personen met een universitaire opleiding, die geroepen waren om ministers bij economische hervormingen te helpen. Drie van hen waren vrouwen.

Maaoui nieuwe minister voor de mensenrechten

President Ben Ali benoemde op 19 februari 2001 de voormalige minister van Toerisme, Slaheddine Maaoui, tot minister voor de Mensenrechten. Hij verving Afif Hendaoui. Maaoui was van origine journalist en een leidende figuur in de regeringspartij RCD.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Washington levert kritiek op schendingen mensenrechten

Harold Koh, de Amerikaanse staatssecretaris van Buitenlandse zaken die kwesties op het gebied van democratie, mensenrechten en vakbonden in zijn portefeuille had, bekritiseerde op 14 juni 2000 in ondiplomatieke termen de onderdrukking van de politieke oppositie in Tunesië. Tijdens een tweedaags bezoek sprak Koh met functionarissen van de ministeries van Binnenlandse en Buitenlandse zaken en met vertegenwoordigers van oppositiegroeperingen. Koh stelde dat Tunesië 'indrukkend veel vooruitgang' had geboekt op het gebied van economische ontwikkeling, onderwijs en rechten voor vrouwen, maar dat alle Tunesiërs die hij had gesproken, 'erkennen dat er nog veel meer moet gebeuren, vooral op het gebied van mensenrechten en democratisering'. Koh beloofde dat het land op de hulp van Washington kon rekenen 'om meer pluralisme in het politieke systeem en bij verkiezingen in te voeren, om onafhankelijke, professionele en open media te bevorderen, om te verzekeren dat alle Tunesiërs in staat zijn om te reizen, zich openlijk uit te spreken en zich in onafhankelijke verenigingen te organiseren, inclusief mensenrechtenorganisaties'. Hij benadrukte ook het belang van een onafhankelijke rechterlijke macht.
Tijdens Koh's bezoek werden twee activisten vrijgelaten die straffen van zes jaar uitzaten wegens hun lidmaatschap van de verboden Tunesische Communistische Arbeiderspartij (TWCP).

'Duizend politieke gevangenen'

De Nationale raad voor Vrijheid in Tunesië (CNLT), een verboden organisatie, stelde tijdens Koh's bezoek dat het land nog duizend politieke gevangenen telde, bijna allemaal vermeende leden van de islamitische oppositiegroep Annahda. Leden van de raad, mensenrechtenactivisten en advocaten gingen op 14 juni 2000 een dag in hongerstaking om hun solidariteit met de gevangenen te tonen. De Tunesische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens (LTDH) had president Ben Ali tien dagen eerder opgeroepen alle politieke gevangenen vrij te laten, inclusief de bekende hongerstaker Abdelmoumen Bellanes.

Tunesië

Kritiek op uitnodiging voor bezoek aan VS

Koh's bezoek bleek de aftrap voor een uitnodiging van president Clinton aan president Ben Ali te zijn om een officieel bezoek aan Washington te brengen. Deze manoeuvre werd niet erg gewaardeerd door een van de bekendste mensenrechtenactivisten, Moncef Marzouki. Hij stelde dat zijn land in de jaren '90 kon uitgroeien tot een politiestaat omdat de regering wist 'dat men de stilzwijgende goedkeuring van de EU had om de islamitische oppositie te onderdrukken'.
Marzouki stelde dat het regime bekende politieke activisten weliswaar sinds kort minder beperkingen oplegde, maar dat er nog steeds zo'n duizend politieke gevangenen waren en dat vele Tunesiërs hun baan verloren hadden als gevolg van het feit dat zij opkwamen voor hun democratische rechten. Marzouki zei dat er een verkeerd signaal uitging van het samenwerkingsakkoord dat de EU met Tunesië had gesloten, als de EU geen enkele druk op Tunis zou uitoefenen om het respect voor de mensenrechten te verbeteren, dat formeel deel uitmaakt van de samenwerkingsovereenkomst. 'Als Tunesië niet wordt aangepakt vanwege de dictatuur, dan zullen anderen hun conclusies trekken.'
Tunesië was inmiddels door het Amerikaanse Comité voor de Bescherming van journalisten bestempeld als een van de tien 'ergste vijanden van de persvrijheid in de wereld'.

Mensenrechtenactivist Marzouki ontslagen en veroordeeld

Op 30 juli kreeg Marzouki te horen dat hij ontslagen was als docent geneeskunde aan de universiteit van Tunis. Kort tevoren had president Ben Ali tijdens een partijvergadering zijn critici bestempeld als 'huurlingen' die 'geen vaderlandslievende of morele scrupules hadden'. Ze waren volgens hem bezig met een lastercampagne tegen het regime, 'wat neerkomt op verraad waartegen wij indien nodig gerechtelijke stappen zullen ondernemen'.

Marzouki werd op 30 december tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat hij de regering belasterd zou hebben en een 'verboden organisatie' bleef leiden. Tijdens een bijeenkomst over mensenrechten in Marokko in oktober had hij kritiek geleverd op het ontbreken van onafhankelijk toezicht op een Tunesisch regeringsfonds voor armoedebestrijding. Marzouki bleef niettemin op vrije voeten, omdat zijn advocaten meteen in beroep gingen tegen de uitspraak. Het proces werd bijgewoond door Franse en Amerikaanse diplomaten en vertegenwoordigers van vier Europese mensenrechtenorganisaties.

Amnesty toegang ontzegd

Op 11 juli 2000 werd drie functionarissen van Amnesty International en twee van de Fédération Internationale des Ligues des Droits de l'Homme (FIDH) de toegang tot Tunesië ontzegd. Ze arriveerden die dag op het vliegveld bij de hoofdstad maar volgens de regering was met hen overeengekomen dat zij pas op 1 september een bezoek zouden brengen.

Warm welkom voor hongerstaker Ben Brick

Op 7 september 2000 kreeg de Tunesische journalist Taoufik Ben Brick bij terugkeer uit Parijs een warm welkom van sympathisanten op de nationale luchthaven bij Tunis. Ben Brick was bijna te gronde gegaan aan een hongerstaking om te protesteren tegen de confiscatie van zijn paspoort en andere pesterijen van de autoriteiten. Hij was correspondent voor buitenlandse media. Dat de politie niet optrad tegen de naar schatting 130 collega-journalisten en mensenrechtenactivisten die hem verwelkomden en leuzen tegen de censuur riepen, was volgens Ben Brick te danken aan zijn escorte van buitenlanders, onder wie Europarlementariër Helène Flaute.

Op 23 november 2000 namen de autoriteiten tientallen boeken van Ben Brick in beslag toen hij op het vliegveld van Tunis arriveerde, na een verblijf in Parijs. Hij zelf merkte dit aan als een poging om hem 'vrijwillig' in ballingschap te doen gaan.

Bestuur mensenrechtenorganisatie ontbonden

Op 12 februari 2001 gaf een rechtbank opdracht tot ontbinding van het bestuur van de enige onafhankelijke mensenrechtenorganisatie in het land. Bij de laatste verkiezingen voor een nieuw bestuur zou de organisatie haar eigen regels hebben overtreden. Vier leden van de vereniging, die lid waren van de regeringspartij RCD, hadden een klacht ingediend bij justitie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Tunesië en Libië halen banden aan

Tunesië en Libië kondigden op 4 juni 2000 opnieuw aan dat zij het luchtverkeer tussen beide landen wilden herstellen en de handel wilden verdrievoudigen tot meer dan een miljard euro. Na een bezoek van twee dagen aan Libië kondigde president Zine El Abidine Ben Ali aan dat er ook plannen waren voor de creatie van een vrijhandelszone en dat Libische investeringsmaatschappijen aangemoedigd zouden worden om bilaterale projecten te financieren. Ben Ali verklaarde zich ook opnieuw voorstander van het doen herleven van de Arabische Maghreb Unie als een 'strategische keuze' voor Noord-Afrika.

Telefoongesprek president Chirac met president Ben Ali

Volgens welingelichte kringen vond op 18 juni 2000 een telefoongesprek plaats tussen de Franse president Chirac en president Ben Ali. De betrekking waren nogal bekoeld sinds de Franse regering in 1999 de aantasting van de persvrijheid in Tunesië had bekritiseerd en door de hongerstaking van de journalist Taoufik Ben Brick. Ben Ali had daarop de invoer van Franse kranten in het land verboden, waaronder *Le Monde* en *Libération.* Diplomaten legden het telefoongesprek uit als het begin van normalisering van de betrekkingen.

Overleg met Italiaanse minister van Defensie

Op 20 juni 2000 vond in Tunis in het kader van het partnerschap tussen Tunesië en de EU een overleg plaats van de Tunesisch-Italiaanse militaire commissie over de uitwisseling van technologie en militaire training. De Italiaanse minister van Defensie Sergio Mattarella had ook een aparte ontmoeting met president Ben Ali.

Tunesië speelt een rol in de Amerikaanse buitenlandse politiek

Dat Tunesië nog enigszins meetelde in de Amerikaanse buitenlandse politiek, bleek uit een bezoek van de Amerikaanse staatssecretaris van Buitenlandse zaken Edward Walker die op 5 augustus 2000 met president Ben Ali overlegde over diens steun aan het vredesproces in het Midden-Oosten. Walker had

kort daarvoor twee belangrijke bondgenoten van de VS bezocht, Egypte en Saoedi-Arabië. Tunesië leek ook plotseling een soort go-between te zijn geworden tussen Iran en de Verenigde Staten, want de Iraanse president Khatami stuurde twee dagen na Walkers bezoek een memo aan de Amerikaanse regering inzake het vredesproces in het Midden-Oosten, via president Ben Ali.

Hulp en vrijhandel voor en met Irak

Op 4 oktober 2000 vertrok vanuit Tunesië een vliegtuig met vier ton hulpgoederen en zestig sympathisanten van het Iraakse regime naar Bagdad, na hiervoor toestemming van de Verenigde Naties te hebben verkregen. Aan boord waren ook functionarissen van de Rode Halve Maan (de Arabische tegenhanger van het Rode Kruis) en een voetbalteam. Eerder waren al soortgelijke hulpvluchten vanuit Jemen, Jordanië en Marokko georganiseerd.

Vrijhandelszone Irak-Tunesië

Irak en Tunesië kwamen na een vierdaags bezoek van de Iraakse vice-president Taha Yassin Ramadan op 23 februari 2001 overeen een vrijhandelszone op te zetten. De twee regeringen hoopten hun handel uit te breiden van ongeveer 60 miljoen euro in 2000 naar 240 miljoen euro in de toekomst.

Diplomatieke betrekkingen met Israël verbroken

Naar aanleiding van het Israëlische geweld in de bezette Palestijnse gebieden verbrak Tunesië op 22 oktober 2000 de diplomatieke betrekkingen met Israël, die toch al beperkt waren. Tunis verordonneerde de sluiting van het Israëlische liaisonkantoor in de hoofdstad en sloot zijn eigen liaisonbureau in Tel Aviv. Op 6 oktober had de Palestijnse president Arafat een pro-Palestijnse betoging bijgewoond in Tunis.

(Vorige berichten pag. 440/2 - 2000)

INTERNATIONAAL

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Fusie van Europese beurzen

Op 22 september 2000 fuseerden de beurzen van Brussel, Amsterdam en Parijs tot Euronext. Daarmee hielden de BXS, de AEX en de Bourse de Paris op te bestaan. Bedrijven die op Euronext zouden noteren, moesten nog wel kiezen voor een van de drie onderdelen: Euronext Brussel, Euronext Amsterdam of Euronext Parijs. Die drie onderdelen zouden dezelfde noteringsvereisten hebben, dezelfde aandeelhouders en systemen, maar elk beschikte nog over een eigen beursvergunning en een eigen controleorgaan. In het tweede kwartaal van 2001 zou het systeem voor aandelenhandel technisch volledig geïntegreerd moeten zijn.
Door Euronext hoopten de drie beurzen jaarlijks 90 tot 130 miljoen euro te besparen. Volgens de planning zou het nog zeker tot de zomer van 2002 duren voordat Euronext met één gezamenlijk afwikkelingssysteem werkte. Beleggers konden nog niet op alle beurzen tegen dezelfde kosten kopen. Vrijwel alle Belgische banken en makelaars bijvoorbeeld bleven Amsterdam en Parijs als buitenlandse beurzen beschouwen, waarvoor de kosten hoger waren. De gefuseerde beurzen zouden nieuwe indexen zoals Euronext 100, Next 150, Next Economy en Prime Market (met bijzondere vereisten inzake bedrijfsinformatie) lanceren.

NATUUR EN MILIEU

Klimaattop mislukt

Na twee weken onderhandelen mislukte op 25 november 2000 de klimaattop in Den Haag, waar alle VN-lidstaten geacht werden harde afspraken te maken over het terugdringen van kooldioxide en vijf andere broeikasgassen in de atmosfeer. De conferentie in Den Haag had ten doel afspraken te maken die de weg zouden plaveien tot wereldwijde ratificatie van het Kyoto-protocol, zodat dit in 2002 in werking kon treden. Eind 2000 hadden slechts 30 landen het Kyoto-protocol geratificeerd.
Volgens sommige insiders had het weinig gescheeld of de top was wèl een succes geworden, terwijl anderen meenden dat een akkoord op hoofdlijnen vanaf het begin al niet tot de mogelijkheden behoorde.
De 7.000 afgevaardigden en andere deelnemers uit 180 landen konden het niet eens worden over de wijze waarop in de praktijk de uitstoot van broeikasgassen verminderd zou moeten worden. De klimaattop werd 'technisch geschorst' en zou in mei 2001 in Bonn worden voortgezet. 'We zien daar een kans op succes', zei een vermoeide minister Pronk (Milieubeheer), die de conferentie voorzat.

Op 25 november waren de grootste partijen op de conferentie – de Verenigde Staten en de Europese Unie – vlakbij een akkoord over een van de heetste hangijzers: de vraag of landen het CO2-absorberend vermogen van hun bossen en landbouwgronden mogen aftrekken van hun verplichting de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.
Met het protocol van Kyoto in de hand, hamerden de VS, Canada en Japan op het meetellen van zulke 'sinks'. De EU bleef hier echter tot op het laatst zeer huiverig voor, met voorop de Duitse milieuminister Jürgen Trittin (Groenen) en naast hem de Franse minister Dominique Voynet (Groenen), die namens de EU sprak. De EU-landen verwierpen een Brits voorstel voor een compromis met de VS. 'We konden niet meer concessies doen', verklaarde Trittin. Later volgde nog een poging van de Amerikaanse delegatieleider Frank Loy om een akkoord te bereiken, maar toen bleken de EU-staten daarin niet langer geïnteresseerd. Naar verluidt lagen toen onder meer Zweden, Spanje en Italië dwars, waardoor de EU-onderhandelaars niet over een mandaat konden beschikken.
In december bood Noorwegen aan een conferentie te beleggen om de meningsverschillen tussen de EU-landen en de VS te overbruggen, als er tenminste enige kans op overeenstemming was.

Volgens staatssecretaris Benschop (Buitenlandse zaken), onderhandelaar namens Nederland, resteerden er wel meer onopgeloste problemen, zoals de vraag hoeveel van de reductie van de CO2-uitstoot landen via maatregelen in eigen land moeten verwezenlijken en hoeveel ze via – goedkopere – maatregelen in minder ontwikkelde landen mogen realiseren. Ten tijde van de conferentie bezegelden Nederland en Roemenië een overeenkomst om een deel van de Nederlandse reductie in Roemenië 'aan te kopen'.
De conferentie werd het in principe wel eens over de oprichting van twee fondsen om de ontwikkelingslanden te helpen bij het opvangen van de gevolgen van klimaatveranderingen.

Aflevering nr. 3163

AFGHANISTAN
Strijd oppositie tegen Talibaan duurt voort 169
Pakistan sluit grenzen voor Afghaanse vluchtelingen 170

ARMENIË
Demonstranties tegen president 138
Overleg met Rusland over Nagorno-Karabach 138

AZERBEIDZJAN
Oppositiepartijen toegelaten tot verkiezingen 139
Bezoek secretaris-generaal NAVO 140

BELGIË
Verzet ambtenaren tegen Copernicusplan 136
Onderhandelingen onderwijs-CAO lopen vast 137
Varkensstapel wordt als eerste ingekrompen 138
Maatregelen tegen mond- en klauwzeer 138

BULGARIJE
Sterfgevallen en bosbranden door hittegolf 140
Commotie rond verboden afluisterpraktijken 140
Bulgaars-Turkse samenwerking 141
Premier Kostov: 'Bulgarije uiterlijk 2006 EU-lid' 142

CHINA
Nieuwe spoorlijn naar Tibet goedgekeurd 172
Nederlandse minister zegt officieel bezoek aan China af 172
Kritiek op Chinees mensenrechtenbeleid 172

CYPRUS
Vredesbesprekingen in het slop 142
Veiligheidsraad verlengt mandaat Unficyp 142
Cyprus vraagt hulp bij terugdringen immigratie 143

DUITSLAND
Kohl : schikking in financieringsschandaal 143
Werkloosheid naar laagste punt in vijf jaar 144
Bondsdag akkoord met pensioenhervorming 144

EGYPTE
Overwinning voor ngo's 186
'Wapenstilstand voorbij' 187
Rellen bij begrafenis oppositieleider 188
Tekort aan nationale valuta en dollars 188
Veroordelingen wegen fraude en corruptie 188

FRANKRIJK
Bernard Kouchner minister Gezondheidszorg 145
Lage werkloosheid 145
Frankrijk sluit wijziging van Europese landbouwpolitiek uit 145
Informeel overleg Duitsland en Frankrijk over hervorming EU 146

GEORGIË
Normale handelsrelaties met VS 150
Russische waarschuwing voor criminaliteit 150
Defensiesamenwerking met Turkije 151

GRIEKENLAND
Simitis ontslaat minister Pangalos 151
Politie vindt 513 kilo heroïne 151
Griekenland treedt toe tot de eurozone 152
Relatie met Turkije bekoelt snel 152

GROOT-BRITTANNIË
Mandelson neemt ontslag als minister 154
Hogerhuis akkoord met klonen embryo's 155
Mond- en klauwzeer treft Groot-Brittannië 155
Aantal asielzoekers sterk gestegen 155

HONGARIJE
Project voor steun aan Roma-jongeren 156
Blunder Amnesty International met betrekking tot Hongaarse Roma 157
Oprichting radio-omroep voor Roma 157

INTERNATIONAAL
Klimaattop mislukt 195

IRAN
Aanval verzetsbeweging op Teheran 174
Activisten veroordeeld na bezoeken conferentie 175
Succesvolle test met middellange afstandsraket 175
Wet op vervolging buitenlandse regeringen 176

JAPAN
IT-wet moet van Japan 'e-natie' maken 179
Centrale bank verlaagt rente 179
Bezoek Chinese premier versterkt de banden 179
Japan krijgt concessie op Iraans olieveld 179

NEDERLAND
ABP belegt meer in buitenlandse aandelen 133
Getwist over cijfers toegelaten asielzoekers 133
Wetgeving en beleid biologische landbouw 134
Mond- en klauwzeerepidemie 135

NOORD-KOREA
Minister van Financiën en president centrale bank ontslagen 180
Twijfels over belofte wapenexporten te staken in ruil voor harde valuta 180

POLEN
Nieuwe leider van Solidariteit Verkiezingsactie 157
Dossiers geheime diensten toegankelijk 158
Besparingen door parlement goedgekeurd 158
Schröder bezoekt Polen 158

ROEMENIË
UNICEF constateert verbetering levensomstandigheden weeskinderen 159
Voortgangsrapport EU zeer kritisch over Roemenië 160

RUSSISCHE FEDERATIE
Bomexplosie in ondergronds spoorwegstation 161
'Mensenrechten in Rusland onder druk' 161
Vooruitgang, maar geen volledige overeenstemming met IMF 162

SLOWAKIJE
Veroordeling topcrimineel gezien als toets voor aanpak misdaad 163
Parlement verwelkomt lidmaatschap OESO 163
Slowakije maakt voortgang als kandidaat EU-lid 163

SOEDAN
Nieuwe koers van president Bashir leidt tot omstreden verkiezingen 190
Export aardgas komt op gang 192

TAIWAN
Premier treedt af om kerncentrale 181
Kwomintang op bezoek in China 182
Eerste legale scheepvaartverbinding met China 182

TSJECHIË
Regering ondanks rellen tevreden over IMF-top 163
Einde aan crisis rond onafhankelijkheid media 164
NAVO dringt aan op verdere modernisering strijdkrachten 164

TUNESIË
Amnesty toegang ontzegd 194
Tunesië en Libië halen banden aan 194
Overleg met Italiaanse minister van Defensie 194
Hulp en vrijhandel voor en met Irak 195

TURKIJE
Ruzie in parlement leidt tot dode 166
Hof verwerpt beroep Erbakan 166
Gevangenisopstand gebroken: 32 doden 166
Turkije blokkeert samenwerking NAVO-EU 167

VERENIGDE STATEN
Gewelddadige viering mardi gras 167
Energiecrisis in California duurt voort 168
Cubaanse ballingen openen 'ambassade' in Washington 168

ZUID-KOREA
President wint Nobelprijs voor de Vrede 183
Uitwerking van de historische ontmoeting met Noord-Korea 184

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NEDERLAND

BINNENLAND

Nasleep vuurwerkramp Enschede

Schadeclaim bij overheden

Een aantal advocaten gespecialiseerd in letselschade stelde op 2 maart 2001 formeel de gemeente Enschede en het rijk aansprakelijk voor de schade die was ontstaan door de vuurwerkramp in Enschede. Volgens de Werkgroep LSA Advocaten Enschede bood het rapport van de commissie-Oosting hiertoe voldoende aanleiding.

Nieuwe regels voor opslag vuurwerk

In maart publiceerde het ministerie van VROM nieuwe regels voor de opslag van vuurwerk. Opslagplaatsen voor professioneel vuurwerk moesten voortaan op ten minste 800 meter van een woonwijk liggen. Voor consumentenvuurwerk golden andere normen maar niettemin zouden 50 bedrijven verplaatst moeten worden en zouden enkele duizenden kleine handelaren het consumentenvuurwerk voor oud en nieuw niet langer in de eigen zaak mogen verkopen.
Volgens luitenant-kolonel Jan-Cees van Rijckevorsel van het ministerie van Defensie, dat jammerlijk faalde bij het toezicht op S.E. Fireworks, was er geen enkele wetenschappelijke onderbouwing voor de nieuwe afstandsnormen. Tien maanden na de ramp in Enschede en enkele jaren na een eerdere ontploffing in Culemborg 'mochten we wel iets beters verwachten', aldus de militair. Van Rijckevorsel had ook kritiek op het feit dat vuurwerk dat binnen 48 uur het land weer verlaat, van het besluit was uitgesloten. 'Dat staat dan bijvoorbeeld in de haven van Rotterdam en daar zal het effect van een explosie echt niet minder zijn.'
Verder zou het in het Vuurwerkbesluit 'wemelen van de onduidelijke, tegenstrijdige formuleringen. Er staat dat er voldoende afstand moet zijn; hoeveel meter is dat? Wat is een deugdelijke aansluiting, zoals elders staat vermeld? Het zijn begrippen waar je niet mee kunt werken – de overheid vervalt weer in de oude fout: er wordt getracht met broddelwerk en veel papier de rust te herstellen.'

Twee Enschedese wethouders stappen op

Op 19 maart vond in Enschede een negen uur durend raadsdebat over het rapport van de commissie-Oosting plaats. Kort tevoren die dag was wethouder E. Koopmans, verantwoordelijk voor het vergunningenbeleid rond S.E. Fireworks, afgetreden. Al eerder was D. Buursink opgestapt, ten tijde van de ramp wethouder van Ruimtelijke ordening. 'Enschede moet een stad zijn waar je goed en veilig kunt wonen en de regels consequent worden gehandhaafd', zei Koopmans. Ze verweet zichzelf dat ze niet meer werk had gemaakt van het handhaven van al verleende vergunningen. De gemeente, zo erkende ze, had geen bouwvergunning mogen verlenen voor de zogenoemde MAVO-boxen op het terrein van S.E. Fireworks en de uitbreiding van het bedrijf had getoetst moeten worden aan het bestemmingsplan.

Burgemeester Mans blijft aan

Burgemeester Mans had al laten weten te willen aanblijven. Hij onderschreef de conclusie van Oostings rapport dat de gemeente medeverantwoordelijk was voor de ramp. Persoonlijk nam Mans de schuld op zich van de fouten die hij als hoofd van de rampenstaf na 13 mei gemaakt had, maar hij herhaalde dat hij in de periode vóór 13 mei als verantwoordelijke bestuurder voor de brandweer niet gefaald had. Het was S.E. Fireworks-directeur Bakker, stelde Mans, die zelf de juiste classificatie van het zware vuurwerk uit zijn vergunning had laten halen. Hoe kon de brandweer dan weten dat dit zware vuurwerk er toch lag?, aldus Mans. Niet iedereen nam genoegen met deze verklaring. Mans had als verantwoordelijke bestuurder voor de brandweer essentiële fouten gemaakt, stelde fractievoorzitter J. van der Graaf van de ChristenUnie, en moest daarom aftreden. Zijn motie tegen Mans haalde het niet, evenals een motie van de SP waarmee deze partij het hele college tot opstappen had willen dwingen. De grootste fracties in de raad, CDA, VVD en PvdA, vonden het aftreden van Koopmans voldoende. Burgemeester Mans beloofde voortaan streng toezicht en zou een stuurgroep gaan leiden die zou toezien op de naleving van het veiligheidsbeleid.

'Rol nationale parlementen in EU-besluitvorming inperken'

Minister Korthals van Justitie bepleitte op 15 maart 2001 tijdens een bijeenkomst van de EU-ministers van Justitie de rol van nationale parlementen van de EU-lidstaten te beperken. Ministers die in Brussel besluiten namen, zouden niet meer altijd afhankelijk moeten zijn van hun mandaat. De nationale parlementen moesten in sommige gevallen alleen nog een adviserende bevoegdheid krijgen, net als het Europees parlement, aldus de VVD-minister.
De aanleiding voor de uitspraken van Korthals was de aanvaring van staatssecretaris Kalsbeek van Justitie met de Tweede Kamer over Brusselse voorstellen aangaande grenscontroles en afgifte van visa. De Kamer wenste geen mandaat te verlenen omdat de stukken veel te laat het Binnenhof bereikten. Korthals kon daardoor half maart bij twee hamerstukken daarover niet akkoord gaan. Volgens hem leidden dergelijke kwesties ertoe dat Nederland binnen de Europese Unie geïsoleerd kwam te staan. Den Haag dreigde daardoor ook de toewijzing van een Europese politieacademie mis te lopen, aldus de minister.
De Tweede Kamer reageerde furieus op het standpunt van Korthals. De PvdA was 'met stomheid geslagen', het CDA vond het idee 'te gek voor woorden' en GroenLinks betitelde het als 'schandalig'. Een dag later nuanceerde premier Kok na afloop van de ministerraad de uitspraken van Korthals. Volgens Kok was er geen sprake van dat de rechten van het parlement zouden worden beknot: 'Korthals heeft willen illustreren dat er nadelige effecten voor andere landen zijn als Nederland zaken tegenhoudt bij gebrek aan mandaat van de Tweede Kamer. Hij wil geen principieel debat over de rechten van het parlement, maar over een praktische oplossing.'

Ruud Koole gekozen tot voorzitter PvdA

Het PvdA-congres koos op 16 maart 2001 de Leidse politicoloog Ruud Koole tot voorzitter. Koole kreeg 710 stemmen, de andere kandidaat, het Tweede Kamerlid Sharon Dijksma, 491 stemmen. De keuze voor Koole werd op het PvdA-congres algemeen uitgelegd als een krachtig signaal tegen het aftredende partijbestuur, dat een half jaar eerder brak met voorzitter Marijke van Hees die ten onrechte beschuldigd was van financieel gesjoemel. Dit leidde in de partij tot een groot wantrouwen in het landelijke PvdA-kader. Dijksma werd gezien als een

Nederland

exponent van het partijbestuur. De nieuwgekozen voorzitter stelde in zijn toespraak tot het congres dat hij van de PvdA 'weer een democratische partij wil maken met een duidelijk sociaal-democratisch profiel'. Naast Koole zou Peter van der Velden, burgemeester van Bergen op Zoom, optreden als vice-voorzitter.
Het PvdA-congres gaf steun aan de plannen voor vernieuwing van de partijstructuur. De partij zou een Politiek Forum krijgen dat minimaal driemaal per jaar bijeen moest komen om actuele politieke thema's te bespreken. Het Forum kon 'zwaarwegende adviezen' geven aan het partijcongres, dat het hoogste verenigingsorgaan zou blijven. Onder druk van het congres kreeg het Forum twaalf extra afgevaardigden uit de gewesten, waarmee het totaal aantal leden uitkwam op 112. Het aantal leden van het PvdA-bestuur in het forum werd teruggebracht van 40 naar 11.

Burgemeester van Volendam treedt af

Burgemeester F. IJsselmuiden van Volendam en wethouder W. Visser, beiden van het CDA, maakten op 27 maart 2001 hun aftreden bekend. Zij deden dit na het verschijnen van een rapport over de oorzaken van de brand in de plaatselijke disco Het Hemeltje, in de nacht van oud en nieuw. B&W van Volendam hadden de commissie-Polak/Versteden opdracht gegeven een onderzoek in te stellen. De commissie concludeerde dat het gemeentebestuur sinds 1998 bewust de regels voor de brandveiligheid in het stadje niet had uitgevoerd. Daardoor was een enorme achterstand ontstaan. Een gemeenteambtenaar had al ver voor de ramp geconcludeerd dat het zeker tien jaar zou duren voordat alle ruim 200 horecagelegenheden in Volendam brandveilig zouden zijn. Horecaondernemers werkten amper mee.
In zijn ontslagbrief schreef de burgemeester dat 'in het recente en verdere verleden fouten zijn gemaakt waarvoor het bestuur verantwoordelijk is'. Volgens het commissielid Versteden had IJsselmuiden wel geprobeerd naleving van de brandvoorschriften af te dwingen maar was hij daarin de laatste jaren tegengewerkt door K. Schilder van Volendam '80, die tot 1998 wethouder Milieuzaken was. Die ontkende dat ten stelligste.
Volendam was nog in afwachting van een tweede rapport over de ramp in opdracht van Binnenlandse zaken.

Willem-Alexander en Máxima zwaaien naar het publiek tijdens hun wandeling op het Haagse Noordeinde op 30 maart 2001, nadat zij daar hun verloving bekend hadden gemaakt. *(foto ANP)*

Verloving Willem-Alexander en Máxima aangekondigd

Koningin Beatrix kondigde op 30 maart 2001 op televisie de verloving van kroonprins Willem-Alexander (33) en de Argentijnse Máxima Zorreguieta (29) aan. De koningin gaf geen mening over het verleden van haar vader, Jorge Zorreguieta, die in de jaren '70 onder dictator Videla als onder-staatssecretaris van Landbouw en Veeteelt diende. Máxima zelf besprak dat verleden wel en zij was ook degene die uitlegde (in het Nederlands) dat haar vader niet bij de bruiloft in het openbaar aanwezig zou zijn. Uit andere berichten bleek dat pogingen van oud-minister van Buitenlandse zaken Max van der Stoel om Jorge Zorreguieta te overreden zelf te besluiten weg te blijven van het huwelijk, geen succes hadden gehad, maar uiteindelijk wel de gesprekken met zijn dochter en aanstaande schoonzoon.

Toespraak kroonprins Willem-Alexander 30 maart 2001

'Hierbij stel ik u allen, vol trots, mijn lieve verloofde Máxima voor. Na bijna twee jaar intensieve kennismaking heb ik haar op 19 januari gevraagd of zij de rest van haar leven met mij zou willen delen: een vraag die gelukkig vrijwel meteen en volmondig met ja werd beantwoord.
Met zo een beslissing ga je niet over één nacht ijs en zeker niet als je met zo een beslissing iemand vraagt een groot deel van haar vrije, zelfstandige leven op te geven. Ik heb mij dan ook vele malen afgevraagd of ik haar dit aan kon doen. Telkenmale kwam ik tot de conclusie dat dit honderd procent het geval was, juist omdat Máxima in haar zelfstandigheid uitgegroeid was tot een persoonlijkheid met het juiste en sterke karakter om aan mijn zijde een uitermate belangrijke rol te vervullen. Zij kan met haar brede visie, haar gevoel voor humor, haar intelligentie en relativeringsvermogen mij de steun geven die voor mij in de toekomst onontbeerlijk zal zijn.
Met haar doorzettingsvermogen is zij keer op keer in staat geweest bij mij het beste en het diepste boven te halen. Daarnaast zijn wij als paar in staat tijdens het zeer beperkte privé-leven van alles intens te genieten; van zeer uiteenlopende culturele activiteiten tot inspannende en actieve buitensporten. Gelukkig hebben wij heel veel hobby's en liefhebberijen gemeen, en kunnen wij veel en vaak ontspannen lachen.
Ik hoop dan ook ten zeerste dat Máxima's nieuwe leven niet zal leiden tot een beperking van haar spontaniteit en levensplezier. Deze vrouw is uniek zoals ze is, en ik hoop dat ze die eigenschappen zal blijven houden; het zal onze relatie tot in lengte van dagen levendig houden!
Voor u ziet u de gelukkigste man van Nederland, maar ook iemand die in zijn liefde en geluk niet ongevoelig is voor de gevoelens die in Nederland leefden en leven met betrekking tot de afkomst van Máxima.
Deze gevoelens hebben wel degelijk een grote rol gespeeld in mijn beslissing al dan niet met Máxima door te gaan. Diverse publicaties hebben soms een zware druk op onze relatie gelegd, waar we tot op heden sterker uit zijn gekomen. Deze start zal hopelijk in de toekomst alleen maar positieve uitwerkingen hebben. Ik kan alleen maar hopen dat de geschiedenis zal bewijzen dat wij de juiste keuze hebben gemaakt. Wij kunnen en zullen in ieder geval onze uiterste best doen om Nederland in de toekomst, als paar, naar eer en geweten zo goed mogelijk te dienen.

Voor de beslissing van Máxima's vader niet aanwezig te zijn heb ik het grootste respect. Dit offer is gebracht in het belang van de toekomst van zijn dochter in Nederland, ten koste van zijn grote liefde voor en sterke band met haar.
Mocht het ons gegeven zijn kinderen te krijgen, dan hoop ik dat ons toekomstige gezin net zo hecht zal zijn als de familie van Máxima.
Na bijna twee jaar hebben wij nu de beslissing genomen ons officieel te verloven. Nu kan Máxima zich in alle rust en openheid grondig voorbereiden op haar nieuwe bestaan in Nederland.'

Toespraak Máxima Zorreguieta 30 maart 2001

'Ik ben zo blij om met Alexander eindelijk in het openbaar te kunnen verschijnen. De laatste jaren zijn erg spannend geweest. Ik had nooit kunnen verwachten dat ik hier op een dag en in het Nederlands zou spreken.
Sinds New York en Brussel en nu Nederland is er veel gebeurd. Ik ben heel blij om hier te komen wonen en Nederland te leren kennen. Nu zal ik mijn echte inburgering beginnen, in alle rust en openheid. En natuurlijk, met de steun van Alexander!
Maar ik wil niet heen om de gevoeligheden over mijn vader. Dit is heel moeilijk voor mij, maar ik zal heel open en eerlijk zijn. Wat is gebeurd in die periode in Argentinië is vreselijk. Ik verwerp sinds lang de Videla-dictatuur, de verdwijningen, de martelingen, de moorden en alle verschrikkelijke feiten uit die tijd.
Dat heeft zeker grote littekens op onze maatschappij achtergelaten. Daardoor heb ik begrip voor de grote zorgen die Nederlanders hebben over een moeilijke periode in mijn land. Gelukkig hebben wij nu al meer dan vijftien jaar een democratische regering.
Argentinië is geen eenvoudig land, maar een land vol tegenstrijdigheden; een land dat veel geweld kende, maar ook constructieve en positieve perioden. Ik kom van die achtergrond en van die achtergrond heb ik geleerd hoe belangrijk het is om waarden als democratie, rechtvaardigheid, mensenrechten en vrijheid te omarmen.
In dat opzicht heb ik grote bewondering voor Nederland en de manier waarop het deze waarden uitdraagt.
Over mijn vaders deelname aan die toenmalige regering wil ik in alle eerlijkheid zeggen dat ik spijt heb dat hij zijn best gedaan heeft voor de landbouw in een verkeerd regime. Hij had de beste intenties en ik geloof in hem. We weten allemaal hoe fout dat regime was. Als Argentijnse heb ik daar veel spijt van.
Ik ben geboren in een hechte familie en mijn vader is, en zal altijd blijven, de integere en toegewijde vader die er altijd voor mij was. Ook nu is hij bij me. Dat voel ik. Ik hou veel van hem. Mijn hele familie staat onvoorwaardelijk achter mij, maar zij begrijpen ook de gevoelens die rond dit onderwerp leven.
Daarom is mijn vader bereid om niet aanwezig te zijn bij ons huwelijk, hoe pijnlijk dit ook is voor mijn hele familie.
Mijn familie steunt Alexander en mij om deze grote stap te nemen. Ze doen het omdat zij weten hoeveel Alexander en ik van elkaar houden en hoeveel wij in elkaar geloven. Ik ben daarvoor heel dankbaar.
Dit is de belangrijkste beslissing van mijn leven, genomen in een heel complexe situatie. Ik heb er heel veel over nagedacht, of ik het aankon en of ik Alexander zou kunnen steunen.
Maar alle ervaringen en gedachten hebben mijn gevoelens sterker gemaakt. Ik ben ontzettend gelukkig om, met Alexander, onze levens te delen. We zijn er samen voor om alles te overwinnen.
Ik ben heel gelukkig Alexander te hebben gevonden, omdat hij het beste in mij opbrengt. Hij is intelligent, liefdevol, krachtig en met beide benen op de grond.
Met Alexander heb ik zoiets heel speciaals. Daarom ben ik heel blij om dit vandaag met u te delen.'

Verklaring Jorge Zorreguieta 30 maart 2001

'Ik acht het noodzakelijk een verklaring af te leggen over mijn deelname in de militaire regering van april 1976 tot en met maart 1981 ter verduidelijking van mijn positie aan het Nederlandse volk. Tot dusver heb ik gezwegen omdat ik ervan uitging dat deze kwestie het privé-leven van mijn dochter Máxima betrof en omdat zij en de Prins mij daarom hebben verzocht. De voortdurende beschuldigingen die zowel mij als mijn gezin treffen en die ik ongegrond acht, noodzaken mij het volgende te verklaren:
1. De situatie in Argentinië in maart 1976 ten tijde van de regering van Isabel Perón was er een van economische, sociale en politieke chaos. De politieke partijen, vakbonden, het bedrijfsleven en de publieke opinie waren het erover eens dat de strijdkrachten de orde in ons land moesten herstellen om een stabiele en vreedzame democratie te bewerkstelligen.
2. In een land als Argentinië, waar landbouw zeer belangrijk is voor de economie, was het van vitaal belang de sector te herstellen na jaren van ernstige verwaarlozing door voorgaande regeringen. Aangezien het land aan het begin van 1976 uiteen dreigde te vallen, kon ik mijn medewerking niet weigeren en aanvaardde de functie van onder-secretaris in april 1976, en in 1979 die van staatssecretaris van Landbouw. Ik moet erop wijzen dat het Landbouwdepartement, in tegenstelling tot in andere landen, en hoe vreemd het misschien ook lijkt, een technische afdeling was die viel onder het ministerie van Economische zaken en geen toegang had tot de vergaderingen van de raad van ministers.
3. De positie werd mij in 1976 aangeboden vanwege het feit dat ik gedurende zestien jaar inmiddels verschillende bestuursfuncties binnen de landbouwsector had bekleed, waaronder het voorzitterschap van de coördinerende commissie van landbouworganisaties (waarin diverse gewassen en regio's vertegenwoordigd zijn) en het voorzitterschap van de centrale commissie van landbouwcoöperaties en overige algemene plattelandsorganisaties.
4. Vanaf 1969 namen subversieve acties in de vorm van terroristische aanslagen toe. Zij werden hoofdzakelijk uitgevoerd door groepen Montoneros en het ERP (Revolutionair Volksfront) op militaire bases, politiebureaus en dorpen in de provincie Tucum'an. De campagne van de strijdkrachten tegen deze subversieve groepen was al voor 1976 begonnen in opdracht van de toenmalige constitutionele president Isabel Perón.
5. Binnen het Landbouwdepartement was men niet op de hoogte van de aard van de onderdrukking. Aangezien het leger opereerde in onafhankelijke eenheden in de strijd tegen de guerrillastrijders, die eveneens in onafhankelijke cellen waren georganiseerd, was informatie over de acties militair geheim waartoe wij geen toegang hadden. Tijdens mijn verschillende buitenlandse reizen – de VN-Graanconferentie 1977-1979, officiële bezoeken aan het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, België, Oostenrijk en Italië – kreeg ik bovendien van niemand klachten of opmerkingen over de schendingen van de mensenrechten in Argentinië. Functionarissen, onder wie ikzelf, en hun gezinnen kregen echter wel te maken met dreigementen en aanslagen. Deze vormden een constante bron van onzekerheid en angst in onze huizen.
6. Vanaf 1984 raakten de excessen die in die periode van onderdrukking plaatsvonden bekend. Ik verwerp ze volstrekt, want ik vind elk geval van ontvoering, moord of marteling onaanvaardbaar. Tot op de dag van vandaag doet het mij intens pijn dat tijdens de ambtstermijn van de regering waarvan ik deel heb uitgemaakt dergelijke mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden.
7. In de jaren die sindsdien zijn verstreken heb ik steeds deelgenomen aan het democratische leven in mijn land, samengewerkt met het parlement en met diverse niveaus van de uitvoerende macht onder de constitutionele regeringen onder leiding van de presidenten Alfonsín, Menem en De la Rua. Mij is nooit verweten dat ik een technische taak heb vervuld ten behoeve van de landbouw van ons land in zo'n moeilijke tijd. Ik zou willen toevoegen dat ik in 1983, met de uitdrukkelijke steun van de EEG, ben benoemd tot Voorzitter van de VN-Suikerconferentie 1983-1984. Voorts werden mijn landgenoten die onder dezelfde regering hadden gediend later parlementariër, minister of ambtenaar bij democratische regeringen.
8. Ik geloof in democratie en mensenrechten, beginselen waaraan ik sterk hecht en waarmee ik mijn kinderen heb opgevoed.
9. Samengevat: ik heb te goeder trouw gehandeld en mijn leven en dat van mijn gezin gewaagd om een specifieke taak op het gebied van landbouw te vervullen, die geen enkel verband had met de onderdrukking die in die tijd plaatsvond.
10. Zoals voor elke vader zou het voor mij van het grootste gewicht zijn om mijn dochter te begeleiden bij haar bruiloft. Contacten met de Nederlandse regering hebben bij mij evenwel tot de conclusie geleid dat controverses over mijn aanwezigheid bij de bruiloft een negatieve invloed kunnen hebben op de toekomstige rol en positie van mijn dochter als lid van het Koninklijk Huis van Nederland.
Op grond hiervan ben ik bereid niet aanwezig te zijn bij de bruiloft.'

Nederland

Biografie van Videla verheldert rol Rol Jorge Zorreguieta in fout regime

Enkele weken vóór de verloving verscheen in Argentinië de biografie van coupgeneraal Videla onder de titel *El Dictador.* Hoewel Jorge Zorreguieta er amper in ter sprake kwam omdat hij volgens de auteurs in het regime-Videla 'een secundaire figuur' was, werd toch nieuw licht geworpen op diens rol. Volgens de biografen Maria Seaone en Vicente Muleiro had Zorreguieta 'geen initiërende, maar een coördinerende rol' in het couprijp maken van Argentinië.
Een groep industriëlen en landeigenaren overlegde in de aanloop naar de staatsgreep, tussen augustus 1975 en maart 1976, via twee tussenpersonen voortdurend met generaal Videla en de andere militairen. Het ging volgens de onderzoeksjournalisten om een 'complot'. In de biografie werd aan de hand van meer dan 100 getuigenissen en vele documenten een nauwgezette beschrijving gegeven van de coup en de daarop volgende 'vuile oorlog' die aan minstens 15.000 personen het leven kostte. Ook oud-dictator Videla zelf kwam in het boek aan het woord en gaf voor de eerste keer toe dat zijn bewind massaal mensen had laten verdwijnen.
De auteurs, redacteuren van het dagblad *Clarín,* waren in het verleden meermalen onderscheiden voor, onder meer, publicaties over de staatsgreep van 24 maart 1976. Seoane bestreed in een vraaggesprek met *NRC Handelsblad* de veronderstelling dat de niet-militaire ministers van het regime-Videla pas na de val van de dictatuur inzicht kregen in de omvang van de mensenrechtenschendingen onder het bewind: 'Het is onmogelijk dat ze niet op de hoogte waren. Weliswaar kregen ze de operationele details niet te horen, of de namen van de kidnappers, maar onder meer via de militaire gedelegeerden op hun departement wisten ze exact wat er aan de hand was.'
De Nederlandse media werden door een uitspraak van Willem-Alexander attent gemaakt op het bestaan van de biografie. De kroonprins wees de pers erop dat Videla, die in de biografie ook sprekend werd opgevoerd, had ontkend door de auteurs geïnterviewd te zijn en dat de Nederlandse media minder eenzijdige bronnen over zijn aanstaande schoonvader moesten raadplegen. Die uitspraak kwam hem op een reprimande van premier Kok te staan.

Klacht ex-ambassadeur Unesco tegen Jorge Zorreguieta

Voormalig Unesco-ambassadeur M. Mourik heeft bij het gerechtshof in Amsterdam een klacht ingediend tegen de beslissing van het Openbaar Ministerie om Jorge Zorreguieta, Máxima's vader, niet te vervolgen wegens misdaden tegen de menselijkheid. Dit maakte zijn advocate, tevens advocate van acht in Nederland verblijvende Argentijnse nabestaanden van slachtoffers van het Videla-regime, op 30 maart bekend. Het OM in Amsterdam besloot enkele dagen eerder geen strafvervolging tegen Zorreguieta in te stellen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Vissers krijgen compensatie voor hoge dieselprijzen, niet voor vangstverbod

Boze vissers blokkeerden op 1 maart 2001 de havens van Rotterdam, Delfzijl en IJmuiden. 's Avonds hieven zij de blokkade op, na een akkoord met staatssecretaris Faber van Visserij over versnelde uitkering van twaalf miljoen gulden (ca. 5,45 miljoen euro) als compensatie voor de hoge dieselprijzen in 2000. Dat geld was hen in oktober toegezegd, maar de Europese Commissie moest er formeel nog mee instemmen. Aan de belangrijkste eis van compensatie voor het Europese vangstverbod op kabeljauw gaf Faber niet toe. Wel zegde zij toe te ijveren voor opheffing ervan per 1 april in plaats van 1 mei 2001 en samen met de vissers te experimenteren met een eigen herstelplan voor de kabeljauw. Kort voor het akkoord met de minister had de rechtbank van Haarlem de vissers gesommeerd de blokkade op te heffen, op straffe van een dwangsom van 25.000 gulden (ca. 11.345 euro) per visser.
Faber kreeg later bij de Europese Commissie nul op het rekest. Eurocommissaris Fischler had kort tevoren een Groenboek gepresenteerd waarin de overcapaciteit van de EU-visserijvloot werd beklaagd, die volgens schattingen van Brussel wellicht met 40 procent moest worden verkleind.

Boetes toch niet verhoogd na invoering euro

Op 10 maart 2001 werd bekend dat het kabinet had besloten de maximale bedragen voor bepaalde boetes bij de invoering van de euro toch niet naar boven af te ronden, naar ronde euro-bedragen. Bij het omrekenen naar de euro zouden de maximumboetes alleen naar beneden worden afgerond. De beslissing viel na protesten vanuit het bedrijfsleven en van consumentenorganisaties. Het kabinet vond verhoging bij nader inzien onverstandig, omdat het eerder ook van het bedrijfsleven had verlangd bij het omrekenen naar euro's geen verkapte prijsverhogingen door te voeren. De Tweede Kamer had in oktober 2000 al ingestemd met de verhoging maar keerde ook op haar schreden terug.

FM-zenders houden recht op frequentie

Na groot protest van enkele landelijke commerciële FM-zenders besloot het kabinet het advies van de commissie-Bouw over de verdeling van radiofrequenties, dat op 23 maart 2001 aan staatssecretaris Monique de Vries van Verkeer en Waterstaat was aangeboden, in grote lijnen over te nemen. De landelijke FM-zenders hadden aanvankelijk moeten participeren in een veiling van de FM-frequenties en vonden het unfair dat zij al hun investeringen in naamsbekendheid dreigden te verliezen, aangezien het FM-kanaal ook vaak de naam van de omroep is. De commissie had geadviseerd bestaande zenders hun huidige frequenties te laten behouden. Nieuwkomers moesten de kans krijgen om op een veiling op drie frequentiepakketten te bieden.
Volgens het kabinet kleefden er wel een aantal bezwaren aan het voorstel. Staatssecretaris De Vries voorzag schadeclaims van potentiële nieuwkomers vanwege de ongelijke behandeling van bestaande en nieuwe zenders. Daarnaast had de commissie ervoor gekozen om de beschikbare ruimte op te delen in meer en dus kleinere frequentiepakketten. Het bereik van een aantal FM-zenders zou daardoor kleiner zijn.

JUSTITIE

Vrijspraak in Herculeszaak

De militaire rechtbank in Arnhem sprak op 2 maart 2001 een luchtverkeersleider en een voormalig brandweercommandant van de vliegbasis Eindhoven vrij in de Herculeszaak. De rechtbank achtte niet bewezen dat de twee verdachten gefaald hadden bij de hulpverlening na de vliegtuigramp, waardoor er onnodig meer doden of gewonden zouden zijn gevallen. Bij de ramp kwamen

Nederland

op 15 juli 1996 bij Eindhoven 34 van de 41 inzittenden om het leven.
Het Openbaar Ministerie had tegen beiden een voorwaardelijke celstraf van drie maanden en een werkstraf van 150 uur geëist. De verkeersleider zou, aldus het OM, vanaf het begin hebben geweten dat er een muziekkapel aan boord van het vliegtuig was, maar bij het reddingswerk niet het uitgebreidste scenario hebben gebruikt. De brandweercommandant werd verweten de deur van het vliegtuig niet op tijd geopend te hebben en te laat met het reddingswerk te zijn begonnen. De militaire rechtbank vond dat de beschuldigingen niet met zekerheid konden worden aangetoond. De Stichting Nabestaanden Herculesramp was teleurgesteld over de uitspraak.

Schadeclaims bij gemeente Rotterdam na grote brand

Achttien bedrijven en verzekeraars stelden op 2 maart 2001 de gemeente Rotterdam civielrechtelijk aansprakelijk voor de schade die zij hadden geleden bij een grote brand in 1996 bij het opslagbedrijf CMI. De bedrijven hadden voor vier miljoen gulden (ca. 1,8 miljoen euro) aan goederen bij CMI opgeslagen. Volgens de advocaten van de betrokken bedrijven had de gemeente Rotterdam 'volledig nagelaten om passende maatregelen te nemen' bij CMI, hoewel bij gemeentelijke diensten en DCMR Milieudienst Rijnmond bekend was dat CMI zich niet aan veiligheidsvoorschriften hield en ook na waarschuwingen niets aan de brandgevaarlijke situatie had gedaan. Uit het onderzoek naar de CMI-brand was gebleken dat een ambtenaar van de Milieudienst in mei 1995 bij CMI 27 overtredingen van de Hinderwetvergunning vaststelde. Bij CMI was ten tijde van de brand 1.200 ton aan chemicaliën aanwezig, terwijl slechts 200 ton was toegestaan.

Politie en justitie overtreden regels voor DNA-gebruik

Voor het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) van het ministerie van Justitie was het routine, zo bleek op 3 maart 2001, om DNA-profielen van personen te maken die geen verdachten waren en die volgens de wet niet gedwongen konden worden tot het afstaan van lichaamseigen DNA-materiaal. Volgens DNA-onderzoeker A. Kloosterman was dit al 'volop' praktijk. Een van de methoden van politieagenten was om mensen een kop koffie aan te bieden en die vervolgens met de DNA-sporen naar het NFI-lab te sturen. De bedoeling was om de DNA-profielen eventueel later als bewijs in rechtszaken te gebruiken. Verscheidene Kamerleden reageerden ontsteld op het bericht.

LANDBOUW

Slachterijen passen BSE-regels niet toe

Het Europees Parlement besloot op 12 maart 2001 een spoeddebat met Eurocommissaris Byrne van Consumentenzaken te organiseren over de gebrekkige naleving van Europese regels in Nederlandse slachterijen. Aanleiding was de mededeling van minister Brinkhorst van Landbouw dat de helft van de Nederlandse slachterijen zich niet aan de voorschriften ter voorkoming van de verspreiding van de gekke-koeienziekte (BSE) hield. In 25 Nederlandse slachterijen was vastgesteld dat risicomateriaal zoals ruggenmerg en darmen niet volgens de regels werd verwijderd. Eén slachterij was inmiddels op last van minister Brinkhorst gesloten. PvdA, VVD en GroenLinks vonden dat behalve de slachters ook de controlerende diensten tekort waren geschoten. Brinkhorst kondigde aan dat slachterijen die twee keer op een overtreding werden betrapt, zouden worden gesloten.

MKZ-epidemie bereikt Nederland

Op 21 maart 2001 werd bij dieren van een veehouderij in Olst mond- en klauwzeer (MKZ) geconstateerd. De epidemie woedde aanvankelijk alleen in Groot-Brittannië. Alle 15.000 dieren op 50 boerderijen in en rond Olst en binnen een omtrek van een kilometer rond drie andere verdachte bedrijven in Gelderland en Noord-Brabant werden ter plekke afgemaakt. Minister Brinkhorst van Landbouw voerde een algemeen vervoersverbod in.

(Vorige berichten pag. 133/1 e.v. - 2001)

België

BELGIË

BINNENLAND

Commissie Politieke Vernieuwing lijdt onder absenteïsme

In de eerste helft van maart schorste de voorzitter van de Commissie Politieke Vernieuwing (CPV), Dirk Van der Maelen, tot tweemaal toe een bijeenkomst vanwege gebrek aan belangstelling van de commissieleden, wat tot enige ophef in de publieke opinie leidde. Dat was zeker de eerste keer het geval, toen uitgerekend een debat over parlementair absenteïsme op de agenda stond.
Sommige leden, vooral van de PS, Vlaams Blok, VLD en CVP, lieten het bijna altijd afweten en stuurden ook geen vervanger. De Vlaamse christen-democraten dreigden de commissie te verlaten als er geen einde aan het absenteïsme zou komen. De Commissie Politieke Vernieuwing van Kamer en Senaat kon haar werk op 26 maart toch voortzetten omdat er die dag net voldoende – vijftien – commissieleden waren komen opdagen. De CVP'ers trokken daarop hun dreigement in. De discussie in de commissie draaide op dat moment rond zaken als de ministeriële verantwoordelijkheid en het referendum.

Samenwerkingsovereenkomsten Lambermont-akkoord rond

In het kader van het Lambermont-akkoord (inzake de overheveling van bevoegdheden naar gemeenten, provincies en gewesten) keurden alle regeringen op 22 maart 2001 een serie wetsontwerpen en zeven samenwerkingsakkoorden goed. Enkele wetsontwerpen waren inmiddels aangepast aan kritiek van de Raad van State maar de ministers bleven bij hun standpunt dat de gemeente- en provinciewet naar de gewesten overgeheveld konden worden zonder een grondwetswijziging. Bepaalde delen van ontwikkelingssamenwerking zouden pas op 1 januari 2004 worden overgeheveld. De samenwerkingsakkoorden hadden betrekking op de Vlaamse Plantentuin van Meise (zodat Franstalige wetenschappers daar konden blijven werken), de vermindering van de personenbelasting, de registers voor de burgerlijke stand, het agentschap voor patrimoniale informatie (nodig voor de regionalisering van het kadaster), het toezicht op de lokale politie en de verdeling van de federale bijdrage over de politiezones.
Drie samenwerkingsakkoorden zouden later hun beslag krijgen: voor de begraafplaats van Evere, de enige in België die op het grondgebied van twee gewesten lag, en twee akkoorden inzake het eurovignet en de verkeersbelasting.

Op 30 maart presenteerde vice-premier en minister van Institutionele aangelegenhe-

den Louis Michel het Lambermont-akkoord in Kamer en Senaat. Het financiële deel werd in de Kamer ingediend, de tweede bijzondere wet (inzake onder andere de overheveling van de gemeente- en provinciewet, landbouw, ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse handel) in de Senaat. De noodlijdende Franse gemeenschap kreeg meer geld toegewezen en de gewesten kregen in ruil daarvoor een grotere fiscale autonomie. Zij werden onder meer bevoegd voor alle gewestbelastingen.
De parlementaire debatten over het akkoord zouden in april plaatsvinden.

Klacht over rondzendbrieven Peeters verworpen

Op 29 maart 2001 werd bekend dat de tweetalige Kamer van de Raad van State de klachten van de Franse gemeenschap en het Waals gewest tegen de omstreden rondzendbrieven van voormalig Vlaams minister Leo Peeters had verworpen. In deze circulaires werd onder meer bepaald dat Franstaligen in Vlaamse gemeenten rond Brussel elk jaar opnieuw – en niet eenmaal bij inschrijving – moesten aangeven dat zij alle overheidspost in het Frans wensten te ontvangen. De klachten van de Franse gemeenschap en het Waals gewest zijn niet ontvankelijk, meende de Raad, omdat zij niet bevoegd zijn voor het Vlaamse grondgebied.

Samenvoeging politiediensten een feit

Op 31 maart 2001 verschenen in het Staatsblad de honderden pagina's tellende wetteksten van de hervorming van de organisatie van de politie, waardoor de nieuwe structuren per 1 april van kracht konden worden. Het hart van de hervorming werd gevormd door de samenvoeging van drie korpsen: rijkswacht, gemeentelijke politie en gerechtelijke politie. De 'guerre des flics', waarvan de negatieve gevolgen ook tijdens de onderzoeken in de zaak-Dutroux naar buiten waren gekomen, moest zo definitief uit de wereld worden geholpen.
Er werden tal van nieuwe regelingen ingevoerd inzake de bevoegdheden, het salarissysteem voor de ruim 40.000 werknemers, hun opleiding, de selectie van agenten, de rangen en het pensioenstelsel. De hervorming viel ook af te zien aan de uniformen van de politie omdat de tekens voor het aangeven van de plaats van de agent in de hiërarchie vereenvoudigd werden: hulpagenten zouden streepjes krijgen, inspecteurs sterretjes of zilveren kroontjes en commissarissen gouden kroontjes. Per 1 april verdienden alle politiemensen samen ruim acht miljard frank meer: 2,3 miljard (ca. 60 miljoen euro) voor de federale politie en 5,7 miljard (ca. 140 miljoen euro) voor de lokale.
Ook de tuchtwet werd gewijzigd. Korpschefs zouden alleen nog een waarschuwing en 'blaam' kunnen uitspreken. Wilden ze een andere sanctie voorstellen, zoals salarisvermindering of ontslag, dan kon de beschuldigde dit voor een onderzoeksraad brengen.

De Kamer had op de valreep, op 29 maart, nog een technische herziening van artikel 184 van de grondwet goedgekeurd, enkele dagen nadat de Senaat ermee had ingestemd. Het oude artikel 184 bepaalde dat alles aangaande de rijkswacht bij wet moest worden geregeld. In het nieuwe artikel was alleen nog sprake van één enkele politiemacht. Het nieuwe artikel bevatte een overgangsbepaling die het mogelijk maakte de meest essentiële elementen van het politiestatuut per besluit te regelen, op voorwaarde dat dit vóór 30 april 2002 bij wet zou worden bekrachtigd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wegblokkade van militairen

Ongeveer 100 ontevreden militairen bezetten op 1 maart 2001 een kruispunt in Brugge, waardoor geen verkeer meer mogelijk was van en naar Zeebrugge. De actievoerende militairen eisten meer loon.

Psychiatrische opname voor kostwinners goedkoper

Minister van Sociale zaken Frank Vandenbroucke maakte op 12 maart 2001 bekend de eigen bijdrage van kostwinners die in een psychiatrische instelling opgenomen werden, te verlagen van 478 frank (ca. 11,9 euro) naar 170 frank (ca. 4,2 euro) per dag. Volgens de minister was het 'niet aanvaardbaar dat een heel gezin in de armoede terechtkomt omdat de kostwinner langdurig opgenomen moet worden'.
Vandenbroucke wilde ook de bijdrage van de overheid aan de kosten van opname verhogen van 400 frank (ca. 9,9 euro) naar 500 frank (ca. 12,4 euro) per dag. In de toekomst moesten mensen ook een beroep kunnen doen op geld via het OCMW (sociale dienst).

Staking personeel bijzondere jeugdbijstand

Het personeel van de bijzondere jeugdbijstand legde op 19 maart 2001 het werk neer uit onvrede met de vaagheid van de kant van het kabinet over hun toekomstige salarissen. Ook protesteerden zij met hun actie tegen reorganisaties die de bemiddelingscommissies bijzondere jeugdbijstand en de sociale diensten van de jeugdrechtbanken zouden treffen. De overheid stelde het overleg met de vakbonden over de plannen telkens uit.

Sociaal pact in de maak

De Vlaams minister-president Patrick Dewael lanceerde op 23 maart 2001 de 'Vlaamse Conferentie' die moest uitmonden in een 'maatschappelijk pact' tussen de sociale partners, het middenveld en de Vlaamse overheid en waarin 'fundamentele keuzes' op terreinen als onderwijs, economie, werkgelegenheid, welzijn, cultuur en duurzame ontwikkeling vastgelegd moesten worden. Het pact zou nog vóór de zomer zijn beslag moeten krijgen.

Cipiers staken opnieuw

Bijna 300 gevangenisbewakers in Vorst en Nijvel legden op 26 maart 2001 het werk neer om te protesteren tegen het gebrek aan personeel, te lage beloning en de overbevolking in de gevangenissen. In Vorst verbleven op dat moment 634 gedetineerden, terwijl er maar 380 bedden waren. 'De rest slaapt op matrassen op de grond', zei Gaston Merkelbach van de bond CCSP. De staking vond later in andere gevangenissen navolging.
De bonden waren zeer ontstemd dat vorige acties, waaronder een zes weken durende staking, 'niets in beweging hadden gebracht'. In allerijl haalde minister van Justitie Verwilghen het wetsontwerp uit zijn la dat de overbevolking moest aanpakken. Er zou een boete worden ingevoerd voor gevangenisdirecteuren die te veel gevangenen toelieten. Tot dan toe zouden managers niet de wettelijke mogelijkheid hebben gehad om gedetineerden te weigeren. Eerder al hadden cipiers af en toe geweigerd nieuwe gedetineerden toe te laten.
Op 13 maart werd ook in Brusselse gevangenissen gestaakt en in de belangrijkste gevangenissen (Vorst, St-Gillis, Lantin, Brugge), de gesloten asielcentra en bij de civiele bescherming werd op 21 maart het werk neergelegd.

Staking na ernstig treinongeluk

Door een opeenstapeling van 'menselijke fouten' vond op 27 maart 2001 een frontale botsing plaats tussen twee treinen op het traject Leuven-La Louvière, in Pecrot. Acht mensen lieten daarbij het leven, onder wie de twee machinisten en twee conducteurs. De machinist van een van de treinen was door rood licht gereden. Vervolgens reed hij nog minuten lang door op een verkeerd spoor en passeerde negen spoorwegovergangen waarvan bij zes de slagbomen open bleven omdat de trein op het verkeerde spoor reed. Op het traject was geen op afstand bedienbare of volautomatische noodrem.
Adjunct-directeur E. Jacobs van de Belgische spoorwegen, de NMBS, zei dat zijn bedrijf door jarenlange bezuinigingen te weinig in veiligheidsmaatregelen had kunnen investeren.

Naar aanleiding van het ongeluk legden Waalse treinbestuurders in de vroege ochtend van 28 maart het werk neer. Volgens Filoteo Africano van de vakbond VSOA-spoorwegen was de ramp een gevolg van het gebrek aan personeel. 'De bestuurders hebben er genoeg van. Er is te weinig personeel en men verkort de opleidingsduur van achttien tot acht of negen maanden.' De NMBS sprak dat laatste tegen. Wel was het juist dat men door vervroegde pensionering van oudere machinisten in korte tijd honderden jongere had moeten trainen en opleiden.

Nieuwe voogdijwet geeft kind meer zeggenschap

De Senaat nam op 30 maart 2001 een nieuwe voogdijwet aan, die al eerder de instemming van de Kamer had gekregen.
Een kind onder voogdij stellen is alleen nog mogelijk als beide ouders overleden zijn. De nieuwe wet schaft ook de familieraad af en kent de vrederechter een grotere rol toe als organisator en controleur van de voogdij. Hij kiest de voogd en houdt rekening met de voorkeur die de ouders eventueel hebben uitgesproken. Als de ouders geen voorkeur hebben aangegeven, kiest de vrederechter de voogd bij voorkeur uit de naaste familieleden. De minderjarige die ouder is dan twaalf jaar wordt gehoord, evenals zijn meerderjarige broers en zusters en de broers en zusters van zijn overleden ouders. Met deze bepaling werd de wettelijke voogdij van bloedverwanten in de opgaande lijn afgeschaft. Niemand is echter verplicht de voogdij op zich te nemen.
Wezen moeten vanaf twaalf jaar betrokken worden bij de beslissingen over hun persoon en vanaf vijftien jaar bij beslissingen over hun vermogen. Bij ernstige conflicten met de voogd kunnen wezen een verzoek richten aan de procureur des Konings. Als de procureur het verzoek gegrond acht, kan hij de vrederechter vragen het geschil te beslechten.
In uitzonderlijke omstandigheden kan de vrederechter de voogdij splitsen. Hij benoemt dan een voogd voor de goederen en een voor de persoon. Naast de voogd benoemt de vrederechter ook een toeziend voogd. Indien deze vaststelt dat de voogd tekortschiet in de opvoeding of het beheer van de goederen, moet hij dat melden aan de vrederechter.

Gedoogdecreet voor zonevreemde woningen

De Vlaamse regering keurde op 30 maart 2001 een ontwerp van decreet van de minister van Ruimtelijke ordening, Dirk van Mechelen, goed om gemeenten nog tot 1 mei 2006 de tijd te geven hun bestemmingsplannen op orde te brengen in verband met de vele 'zonevreemde' woningen. Dat zijn woningen, zowel van rijke als minder bemiddelde burgers, die onder de vigerende gewestplannen nooit gebouwd hadden mogen worden. Aan alle zonevreemde woningen mocht in de tussentijd onderhoud worden verricht.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Opbrengsten UMTS-veiling vallen tegen

De UMTS-veiling in België bracht 450,2 miljoen euro op, maakte het Instituut voor Post-en Telecommunicatiediensten BIPT op 2 maart 2001 bekend. Minister voor Telecommunicatie Rik Daems zei niet teleurgesteld te zijn over de opbrengst, hoewel in de begroting nog rekening was gehouden met 900 miljoen tot 1,35 miljard euro aan UMTS-inkomsten. Omdat er slechts drie kandidaten voor vier UMTS-licenties waren – Belgacom Mobile, KPN Mobile en Mobistar – beperkte iedereen zijn bod tot het minimumbedrag van 150 miljoen euro. KPN Mobile bood voor zijn licentie slechts 0,2 miljoen meer. De veiling was na één ronde die een uur in beslag nam, al afgelopen.

Waals tabaksdecreet geschrapt

Het Arbitragehof vernietigde op 13 maart 2001 een Waals decreet dat uitzonderingen toeliet op het federale verbod van sponsoring van evenementen door tabaksproducenten. De Vlaamse regering meende dat het verbod op sponsoring een federale bevoegdheid was en dat de Waalse regering haar boekje te buiten was gegaan. Het hof gaf de Vlamingen daarin gelijk.

Akkoord over ecotax

Op 27 maart 2001 bereikte het kernkabinet een akkoord over de ecotaxen en ecoboni. De vier milieufederaties waren gematigd positief en overwogen hun juridische acties te stoppen, omdat er 'eindelijk een regeling is uitgewerkt waarbij een prijsverschil wordt ingesteld tussen dranken in herbruikbare verpakkingen en in wegwerpverpakkingen', stelden zij in een persverklaring. Melk werd van de regeling uitgezonderd. De voedingsdetailhandel vreesde dat het systeem onhaalbaar zou zijn voor kleinere winkels en tot ontwrichting van de bestaande recyclingsystemen zou leiden.

Fonds voor compensatie joodse gemeenschap

De ministerraad keurde op 30 maart 2001 een wetsontwerp goed, dat het mogelijk maakte de joodse gemeenschap te vergoeden voor de materiële schade die ze tijdens de Tweede Wereldoorlog had geleden. Vele goederen die toebehoorden aan joden werden toen geplunderd of door de joden achtergelaten. België had, in tegenstelling tot andere landen, nog geen procedure voor schadeloosstelling.
Volgens het wetsontwerp zou een commissie worden belast met het onderzoek van de aanvragen en de vaststelling van de compensatie. Er zou een fonds komen dat door de staat, de banken en de verzekeringen moest worden gefinancierd. De ministerraad hoopte dat het parlement het wetsontwerp zou goedkeuren tegen de tijd dat de commissie-Buysse, die tot taak had de schade van de joodse gemeenschap te berekenen, met haar rapport naar buiten zou komen.

België

ONDERWIJS

CAO-akkoord in onderwijs

Na 30 uur onderhandelen bereikten de Vlaamse minister van Onderwijs Marleen Vanderpoorten en de onderwijsbonden op 30 maart 2001 een akkoord over een nieuwe CAO. Over de CAO 2001-2002 voor de 150.000 werknemers in de onderwijssector werd sinds 9 oktober 2000 onderhandeld. Begin december, toen de onderhandelingen vastliepen, legden de onderwijzers het werk neer. De onrust culmineerde eind januari 2001 in een tweedaagse staking, de eerste na vele decennia van volgzaamheid.
Al het personeel, onder wie velen die al jarenlang geen enkele loonsverhoging hadden ontvangen, zou in ieder geval drie procent extra loon krijgen. De directies van de basisscholen kregen extra loonsverhoging. Om de werkdruk te verlagen, kreeg elke kleuterschool een kinderverzorgster voor minstens acht uur per week. Het kleuteronderwijs kreeg ook meer lesuren. Voor het lager onderwijs, waarvoor nauwelijks voldoende onderwijzers te vinden waren, zou een promotiecampagne worden gevoerd. In het secundair onderwijs werden de besparingen op het ondersteunend personeel tenietgedaan: vanaf het schooljaar 2002-2003 krijgen deze scholen er hulppersoneel bij. Over een periode van vier jaar zou het aantal plage-uren (uren die onderwijzers zonder betaling moeten werken) worden teruggedrongen tot één per week.

BUITENLANDSE ZAKEN

Mandaat Lumumba-commissie verlengd

De conferentie van de voorzitters van de Kamer verlengde op 7 maart 2001 het mandaat van de parlementaire onderzoekscommissie die de Belgische betrokkenheid bij de moord op de eerste Kongolese premier Patrice Lumumba onderzocht. Al eerder was het verlengd tot 21 juli, in verband met onder meer de onverwachte moord op de Kongolese president Laurent-Désiré Kabila. Op dat moment beginnen aan getuigenverhoren leek toen niet opportuun. Het nieuwe uitstel tot eind oktober maakte het mogelijk om de getuigenverhoren behalve in juni en juli ook nog in september te laten plaatsvinden.

België onderzoekt handel in Braziliaanse spelers

Op 17 maart 2001 ontmoette een delegatie van de subcommissie mensenhandel van de Senaat enkele leden van de parlementaire onderzoekscommissie die in Brazilië de mensenhandel met Braziliaanse voetballers onderzocht. De Braziliaanse commissie had in een tussentijds verslag opgemerkt dat een fors aantal Belgische voetbalclubs uit de eerste, derde en vierde klasse, met een duidelijke concentratie in Antwerpen, Brazilianen engageerde – wat overigens niet inhield dat ze zich aan mensenhandel schuldig maakten. In het verslag stond ook dat de Italiaanse club Inter Milan in kampen in Brazilië de controle had over 4.800 jonge spelers. De Belgische en Braziliaanse commissies spraken af dat zij gezamenlijke stappen zouden ondernemen bij de Europese Unie en de Europese en wereldvoetbalbond.

(Vorige berichten pag. 136/1 e.v. - 2001)

GEMENEBEST VAN ONAFHANKELIJKE STATEN

Gemenebest van Onafhankelijke Staten

Berezovski als secretaris GOS ontslagen

Leiders van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) ontsloegen op 2 april 1999 tijdens een gezamenlijke ontmoeting in Moskou Boris Berezovski als secretaris van het los verbond van voormalige sovjetrepublieken. In zijn plaats benoemden de GOS-leiders Joeri Jarov, tot dan toe de vertegenwoordiger van president Boris Jeltsin in de Federatieraad, de Russische Eerste Kamer. Berezovski (53) liet vanuit de Oekraïense hoofdstad Kiev, waar zijn vliegtuig om onduidelijke redenen gedwongen was te landen, weten in te stemmen met wat de GOS-leiders zouden beslissen. Hij was onderweg geweest van Parijs naar Moskou, toen hij moest landen.

Rusland trekt nog steeds migranten uit GOS aan

De *International Organisation for Migration* in Genève maakte op 6 juli 1999 in een rapport bekend dat Rusland nog steeds migranten uit de overige landen van het GOS aantrok. Deze immigratie en die vanuit de Baltische staten was in 1997 weliswaar met 7,5 procent gedaald, maar de emigratie van Russen uit Rusland daalde in datzelfde jaar met twintig procent. In 1997 waren volgens het rapport binnen het GOS en de Baltische staten 800.000 personen gemigreerd. Dat was een daling van elf procent in vergelijking met een jaar daarvoor en vier keer minder dan in 1989.
Als reden voor de daling van de immigratie vanuit het GOS naar Rusland werd onder meer genoemd dat 1997 het eerste jaar was sinds 1991 zonder grote gewapende conflicten. Etnische Russen maakten 54 procent van alle migranten uit binnen het GOS, gevolgd door Oekraïners met zestien procent en Azeri's, Armeniërs en Georgiërs met gezamenlijk zes procent. De belangrijkste reden voor de daling was echter volgens het rapport dat vele Russen en andere Slaven uit de GOS-staten al waren weggegaan.

GOS-staten samen tegen terrorisme, maar verdeeld over economie

Ministers van de staten van het GOS spraken zich tijdens een ontmoeting in Jalta op de Krim op 8 oktober 1999 uit tegen politiek extremisme en terrorisme. Achtergrond vormden de problemen die Centraal-Aziatische staten als Kirgizstan, Oezbekistan en Tadzjikistan hadden met islamitische extremisten alsmede de oorlog die Rusland op dat moment in Tsjetsjenië voerde tegen separatistische rebellen.
Verdeeld bleven de GOS-landen over met name economische kwesties. Volgens de Oekraïense president Leonid Koetsjma was de inzet van Rusland betreffende het creëren van een vrijhandelszone minimaal. Hij wees erop dat een document daarover uit 1995 nog steeds niet door Moskou was geratificeerd, terwijl Tadzjikistan, Oekraïne en Wit-Rusland dat wel hadden gedaan. Een andere hindernis voor economische samenwerking was gelegen in onderlinge schulden van de lidstaten. Vooral de achterstallige betalingen van Oekraïne aan Rusland wegens gasleveranties waren een probleem.

GOS-leiders steunen waarnemend president Poetin als voorzitter

De Russische waarnemend president Vladimir Poetin kreeg op 24 januari 2000 de steun van de andere leiders van de GOS-staten tijdens een topontmoeting in Moskou.

Zij spraken zich voor hem uit als GOS-voorzitter. Poetin stond intussen ver bovenaan in de opiniepeilingen in Rusland voor de presidentsverkiezingen op 26 maart.
President Leonid Koetsjma van Oekraïne uitte echter kritiek op het functioneren van het GOS, dat door velen als een grotendeels symbolische organisatie werd gezien. Hij zei dat het GOS drastische veranderingen zou moeten ondergaan, wilde de organisatie niet ophouden te bestaan.

Topontmoeting overschaduwd door drama Koersk

De leiders van de GOS-staten hielden op 18 augustus 2000 een topontmoeting van slechts drie uur in Foros op de Krim in Oekraïne, die grotendeels werd overschaduwd door het drama van de Russische onderzeeër Koersk. De bijeenkomst was al een dag naar voren geschoven om president Vladimir Poetin in staat te stellen vanwege het drama eerder naar Rusland terug te keren. De bijeenkomst werd bovendien sterk beïnvloed door het binnenvallen, een week eerder, van islamitische rebellen vanuit Tadzjikistan in Kirgizstan en Oezbekistan.
President Poetin en zijn Oekraïense ambtgenoot Leonid Koetsjma bespraken onder meer de kwestie van de Oekraïense schuld aan Rusland wegens gasleveranties. De topontmoeting op de Krim leverde geen concrete resultaten op. De Turkmeense president Saparmoerat Nijazov, die zich graag onafhankelijk opstelde, was niet op de bijeenkomst aanwezig.

GOS-leiders wijzen westerse kritiek op verkiezingen af

De leiders van elf GOS-staten toonden tijdens een topontmoeting in de Wit-Russische hoofdstad Minsk op 1 december 2000 hun ongeduld met westerse kritiek op verkiezingen in enkele van de lidstaten. Het ging om recente presidentsverkiezingen in Kirgizstan en parlementsverkiezingen in Wit-Rusland en Azerbeidzjan. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en diverse andere organisaties hadden ernstige kritiek op die verkiezingen geuit. De Russische president Vladimir Poetin bestempelde de verkiezingen echter als 'democratisch'.
De Wit-Russische president Alexander Loekasjenko kondigde aan dat de OVSE niet zou worden uitgenodigd voor observatie bij de presidentsverkiezingen in zijn land in 2001. Hij zei te overwegen het kantoor van de OVSE in Minsk te laten sluiten. Voor de televisie gaf hij zijn veiligheidsdienst, nog steeds KGB geheten, opdracht krachtig tegen tegenstanders van zijn bewind op te treden.
De leiders van het GOS kwamen verder overeen, in navolging van een beslissing die al eerder door hun premiers was genomen, een gezamenlijk Anti-Terrorisme Centrum in Moskou te vestigen. De Turkmeense president-voor-het-leven Saparmoerat Nijazov was niet bij de topontmoeting aanwezig.

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Staatsdoema steunt nieuwe woorden voor oude volkslied

De Staatsdoema keurde op 7 maart 2001 nieuwe woorden voor het nationale volkslied goed. Daarmee werden woorden toegevoegd aan een melodie die ook al in de sovjettijd in gebruik was. De oude melodie dateerde nog uit de tijd van Jozef Stalin en was gecomponeerd door Alexander Alexandrov. De oorspronkelijke woorden waren afkomstig van Sergej Michalkov, die ook de nieuwe versie van de tekst componeerde.
President Vladimir Poetin had al eerder een decreet uitgevaardigd waarin het door zijn voorganger Boris Jeltsin ingestelde volkslied, gebaseerd op een melodie van Michail Glinka, werd afgeschaft. Bij de melodie van Glinka was nog geen passende tekst. Critici van het vroegere sovjetcommunisme hadden zich kwaadgemaakt over het herstel van het oude volkslied door Poetin.

Vijfjarenplan voor 'patriottische opvoeding'

Op 12 maart 2001 werd een regeringsdecreet gepubliceerd over een in te stellen staatsprogramma voor 'patriottische opvoeding van de burgers van de Russische Federatie voor 2001-2005'. Een comité zou 170 miljoen roebel ter beschikking krijgen voor het organiseren van 'patriottische' museumtentoonstellingen, academisch onderzoek, sportmanifestaties, wedstrijden en conferenties. Een hele sectie van het decreet was gewijd aan 'staatsactiviteiten ter bevordering van patriottisme in de massamedia', waaronder prijzen voor vaderlandslievende journalisten en financiële middelen voor 'actieve oppositie tegen de verdraaiing en vervalsing van de geschiedenis van het vaderland'. Ten tijde van de Sovjet-Unie werd de weergave van de geschiedenis door de overheid stelselmatig vervalst.

Staatsdoema verwerpt motie van wantrouwen tegen regering

Een motie van wantrouwen tegen de regering die door de communisten in de Staatsdoema was ingediend, werd op 14 maart 2001 met grote meerderheid verworpen. Slechts 127 van de 450 leden stemden voor, terwijl 226 stemmen nodig waren om de motie aangenomen te krijgen. 76 leden stemden tegen en 5 onthielden zich, terwijl velen helemaal niet stemden.
Premier Michail Kasjanov was niet bij de stemming aanwezig, waar vele parlementariërs weliswaar tegen de motie stemden, maar wel zijn regering bekritiseerden. De communistische leider Gennadi Zjoeganov verklaarde dat de regering-Kasjanov geen van de problemen die ex-president Boris Jeltsin had nagelaten, had weten op te lossen.

Poetin benoemt burgers op belangrijke veiligheidsfuncties

President Vladimir Poetin benoemde op 28 maart 2001 een aantal burgers op belangrijke veiligheidsfuncties. Secretaris van de Veiligheidsraad Sergej Ivanov werd benoemd tot de eerste civiele minister van Defensie in de Russische geschiedenis als opvolger van maarschalk Igor Sergejev. Verrassend was de benoeming van Ljoebov Koedelina, tot dan toe vice-minister van Financiën, tot vice-minister van Defensie. Haar nieuwe chef Ivanov zei dat zij een van de beste specialisten was in het land op het gebied van financiering van de strijdkrachten.
Boris Gryzlov, leider van de Kremlingezinde fractie Eenheid in de Staatsdoema, werd benoemd tot minister van Binnenlandse zaken. Dat ministerie was nauw betrokken bij de oorlog in Tsjetsjenië. Vladimir Roesjajlo, tot dan toe minister van Binnenlandse zaken, zou Sergej Ivanov opvolgen als secretaris van de Veiligheidsraad.
Michail Fradkov, afkomstig van de Veiligheidsraad, werd benoemd tot hoofd van de belastingpolitie als opvolger van Vjatsjeslav Soltaganov, die op zijn beurt naar de Veilig-

heidsraad ging. Alexander Roemjantsev, een natuurwetenschapper, werd benoemd tot minister van Atoomenergie als opvolger van Jevgeni Adamov.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Restanten Mir in Stille Oceaan terechtgekomen

De restanten van het ruimtestation Mir kwamen op 23 maart 2001 op 5.800 kilometer ten oosten van Australië in het zuidelijk deel van de Stille Oceaan terecht, in een gebied ver van de bewoonde wereld. De Mir was door het controlestation buiten Moskou in een dusdanige baan om de aarde gebracht dat hij in dat gebied zou terechtkomen. Het ruimtestation had sinds 1986 om de aarde gecirkeld.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek op Amerikaans rapport over mensenrechten

De regering uitte op 1 maart 2001 felle kritiek op een rapport van het Amerikaanse State Department over mensenrechten in Rusland. Het rapport was volgens een verklaring van het ministerie van Buitenlandse zaken ten onrechte kritisch over de situatie in Tsjetsjenië en liet tekortkomingen in de Amerikaanse mensenrechtensituatie buiten beschouwing.
Het Amerikaanse rapport had ook kritiek geuit op het Russische overheidsoptreden inzake Media-Most en het onafhankelijke televisiestation NTV. Het ministerie wees in de verklaring op gevallen van politiegeweld, antisemitisme en racisme in de Verenigde Staten en op de kritiek van Amerikaanse commentatoren op de gang van zaken bij de recente Amerikaanse presidentsverkiezingen.

Kritiek op behandeling vrouwen in gevangenissen

De faciliteiten in vrouwengevangenissen in Rusland schieten ernstig tekort en vele vrouwelijke gevangenen lijden blijvende psychische schade door een langdurig verblijf. Dat werd gesteld bij de presentatie van een rapport over dat onderwerp op 6 maart 2001. Met het onderzoek voor het rapport was een afdeling van het ministerie van Justitie in 1992 begonnen. Het werd gesteund door de organisatie Penal Reform International.
Ljoedmila Alpjern, onderdirecteur van het Centrum voor de Bevordering van het Strafrecht, zei tijdens een persconferentie dat vooral sanitaire voorzieningen voor vrouwen ernstig tekortschoten. Volgens het rapport waren vrouwen in gevangenissen tijdens de menstruatie soms gedwongen stukken van kleding of lakens te gebruiken bij gebrek aan andere sanitaire hulpmiddelen. Ook was er volgens het rapport te weinig gelegenheid voor de gevangen vrouwen hun kinderen te zien. De vaak lange afwezigheid uit het gezin leidde tot ontwrichte huwelijken en een ernstige verstoring van de relaties tussen moeders en kinderen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Opnieuw massagraf in Tsjetsjenië ontdekt

Het aantal lichamen dat werd aangetroffen in een massagraf in de buitenwijk Zdorovye van de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny was volgens de hoogste Russische openbare aanklager in de republiek op 2 maart 2001 gestegen tot 48. Volgens Russische bronnen waren bij sommige van de lijken mijnen aangebracht. Onduidelijk was of de gevonden lichamen, die kennelijk een jaar tot anderhalve maand eerder waren begraven, afkomstig waren van burgers of van Tsjetsjeense rebellen. Volgens de rebellenwoordvoerder Movladi Oedoegov ging het om burgers die eerder door Russische troepen waren ontvoerd.
De ontdekking van het massagraf viel samen met een bezoek aan Tsjetsjenië van de mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa Alvaro Gil-Robles. Hij verzocht de Russische autoriteiten de zaak grondig te onderzoeken.

Twee personen voor bomaanslag tot levenslang veroordeeld

Een rechtbank veroordeelde op 19 maart twee mannen tot levenslang omdat zij schuldig zouden zijn aan een bomaanslag op een woonblok. De aanslag vond plaats in september 1999 in Boejnaksk in de republiek Dagestan en maakte bijna 60 dodelijke slachtoffers. In het woonblok waren voornamelijk militairen gehuisvest. De aanslag was de eerste in een reeks van vier die voorafging aan de Russische inval in Tsjetsjenië in de vroege herfst van 1999. Behalve de twee mannen, Isa Zajnoedinov en Alisoeltan Salichov, werden volgens een woordvoerder van het hooggerechtshof in Dagestan twee anderen tot negen jaar veroordeeld. Nog twee anderen werden tot drie jaar veroordeeld en werden in het kader van een amnestie meteen op vrije voeten gesteld.

23 doden bij bomaanslagen

De autoriteiten in een provincie in Zuid-Rusland, niet ver van Tsjetsjenië, riepen 26 maart uit tot een dag ter herdenking van de slachtoffers van drie bomaanslagen, die twee dagen eerder hadden plaatsgevonden. Bij de ontploffing van een autobom in de provinciestad Mineralnye Vody, bij de ingang van een drukke markt, vielen 21 doden. Twee aanslagen op andere plaatsen, waarvan één in een naburige republiek, eisten twee doden. In totaal vielen er meer dan 100 gewonden. Autoriteiten wezen Tsjetsjeense rebellen aan als de schuldigen

BUITENLANDSE ZAKEN

Poetin: 'Rusland zal wapens leveren aan Iran'

President Vladimir Poetin liet op 12 maart 2001 aan verslaggevers in Moskou weten dat zijn land door zou gaan met omstreden wapenleveranties aan Iran en ook de bouw van een kerncentrale daar zou voltooien. Poetin zei ook dat Rusland om economische redenen geïnteresseerd was in militaire samenwerking met Iran. Hij deed zijn uitspraken na gesprekken in het Kremlin met de Iraanse president Mohammad Khatami, die als eerste Iraanse leider een bezoek bracht aan Moskou na dat van de sjah in 1974.
De Amerikaanse regering vreesde onder meer dat Russische hulp bij de bouw van een kerncentrale in Bushehr in Iran dat land in staat zou stellen kernwapens te maken. Onder druk van de Verenigde Staten had Moskou aanvankelijk afgezien van wapenleveranties aan Iran. Eind 2000 had het echter een geheime afspraak opgezegd, die daarover in 1995 met de VS was gemaakt. Generaal Leonid Ivasjov, belast met buitenlandse betrekkingen bij het ministerie van Defensie, zei dat wapenleveranties aan Iran een aangelegenheid waren waarover door Rusland en Iran zelf kon worden beslist.
Poetin streefde ernaar de banden met Iran

Russische Federatie

en Irak te herstellen zoals die waren ten tijde van de Sovjet-Unie, om aldus afspraken over olieleveranties mogelijk te maken.

Russisch-Japanse topontmoeting om geschil rond Koerilen op te lossen

President Vladimir Poetin en de Japanse premier Yoshiro Mori kwamen op 25 maart 2001 tijdens een topontmoeting in Irkoetsk in Siberië overeen hun inspanningen te verdubbelen om tot een oplossing te komen van het geschil over de Zuidelijke Koerilen, die in Japan de Noordelijke Gebieden werden genoemd. De eilanden, die weinig strategische of economische waarde hadden, werden in 1945 door sovjettroepen bezet. Het geschil verhinderde na de Tweede Wereldoorlog de afsluiting van een formeel vredesverdrag tussen Japan en de Sovjet-Unie.
In een gezamenlijke verklaring zeiden de twee leiders in Irkoetsk dat bij het afsluiten van een verdrag over de kwestie in de toekomst rekening gehouden zou worden met alle afspraken die na de Tweede Wereldoorlog waren gemaakt. Daaronder viel ook de Russische verklaring uit 1956 dat twee eilanden zouden worden teruggegeven, als er eenmaal een vredesverdrag met Japan zou zijn getekend.

Goesinski op borgtocht vrij in Spanje

De mediamagnaat Vladimir Goesinski werd op 26 maart 2001 door een Spaanse rechtbank op borgtocht vrijgelaten, in afwachting van de beslissing over een uitleveringsverzoek dat door Russische autoriteiten was ingediend. De Russische justitie wilde Goesinski berechten omdat hij als hoofd van het zakenimperium Media-Most in Rusland op grote schaal fraude zou hebben gepleegd. Goesinski was in december 2000 in Zuid-Spanje aangehouden en vanuit zijn luxe-villa moest hij zich dagelijks bij de politie melden in afwachting van de uitspraak. Het verzoek om uitlevering van Goesinski had waarschijnlijk alles te maken met de strijd om NTV, het onafhankelijke televisiestation van Media-Most waar de gasmonopolist Gazprom zich meester van wilde maken. De Russische overheid had weer een groot belang in Gazprom.

Amerikaanse diplomaten uitgewezen wegens spionageschandaal

Rusland liet op 27 maart 2001 weten dat het de Amerikaanse ambassade in Moskou een lijst met vier namen had overhandigd van diplomaten die werden uitgewezen. De namen van de diplomaten werden niet bekendgemaakt. De staatstelevisie RTR liet beelden zien van de Amerikaanse marineattaché die een ontmoeting zou hebben met een Russische agent die voor hem spioneerde.
De Russische overheid was een week eerder onaangenaam verrast toen vier Russische diplomaten in Washington te horen kregen dat zij op zeer korte termijn de Verenigde Staten moesten verlaten. In juli moesten nog 46 andere Russische diplomaten de VS verlaten. De uitwijzingen waren het gevolg van de geruchtmakende spionageaffaire rond FBI-agent Robert Hanssen die in februari in de VS was gearresteerd. Moskou had verklaard dat de Amerikaanse uitwijzingen stuk voor stuk met uitwijzingen uit Rusland zouden worden vergolden.
Een hoge Kremlinmedewerker, Sergej Jastrzjembski, uitte eveneens op 27 maart scherpe kritiek op de Amerikaanse regering omdat Washington een afgevaardigde van de Tsjetsjeense rebellen, Iljas Achmadov, had ontvangen en te woord gestaan.

(Vorige berichten pag. 161/1 e.v. - 2001)

Argentinië

ARGENTINIË

BINNENLAND

President Fernando de la Rua wijzigt kabinet

Op 5 oktober 2000 wijzigde president Fernando de la Rua de helft van zijn regering. De kabinetswijzigingen waren een antwoord op het omkoopschandaal in de Senaat. Daarbij werden elf senatoren ervan verdacht miljoenen dollars in steekpenningen te hebben aangenomen voor het goedkeuren van de nieuwe werkgelegenheidswet in april 2000. De kabinetsvoorzitter Rodolfo Terragno trad uit zijn functie en werd opgevolgd door bankdirecteur Chrystian Colombo, een vertrouweling van minister van Economische zaken José Luis Machinea. De afgetreden Terragno was openlijk geshockeerd door het omkoopschandaal en was tevens een belangrijke tegenstander van Machinea's economische politiek.
President De la Rua ontkende alle geruchten en verstevigde zijn hervormingsgezinde regering door het ministerie van Economische zaken samen te voegen met het departement van Infrastructuur van de vertrekkende minister Gallo. De omstreden minister van Werkgelegenheid, Alberto Flamarique, kreeg het vertrouwen van de president en werd zijn nieuwe stafchef. Flamarique volgde in die functie Jorge de la Rua op, de broer van de president, die als minister van Justitie was aangewezen. Het hoofd van de Inlichtingendienst, Fernando de Santibanes, was ook een hoofdverdachte in het omkoopschandaal, maar kon evengoed aanblijven.

Vice-president Carlos Alvarez treedt af

Daags na de kabinetswijzigingen van 5 oktober besloot vice-president Carlos Alvarez af te treden omdat hij het niet eens was met de manier waarop de regering het omkoopschandaal had afgehandeld. Hij vond dat de van omkoping verdachte ministers en senatoren moesten aftreden. 'Ik respecteer de presidentiële besluiten, maar kan dit niet zomaar over me heen laten gaan', zei Carlos Alvarez, de voorzitter van regeringspartij Frepaso (Frente del País Solidario) die na de verkiezingen in december 1999 samen met De la Rua's Radicale Partij de Alliantie-coalitie had gevormd. De Alliantie kwam aan de macht nadat ze in haar verkiezingscampagne eerlijkheid en openheid hoog in het vaandel had gevoerd. Beide partijen maakten een einde aan het tienjarige peronistische bewind van Carlos Menem dat onophoudelijk door corruptieschandalen werd geteisterd.
Carlos Alvarez had in 1991 wegens zijn afkeer van de corruptie met de peronisten gebroken en het centrum-linkse Frepaso opgericht. De afgetreden vice-president gaf aan dat hij ondanks alles de regering bleef steunen en de coalitie niet in gevaar wilde brengen. Nadat zijn beslissing bekend was gemaakt, besloot ook de omstreden minister Flamarique de eer aan zichzelf te houden en af te treden.

Economieminister stapt op wegens falend beleid

Op 3 maart 2001 besloot minister van Economische zaken, José Luis Machinea, na aanhoudende kritiek op zijn falende economische beleid, af te treden. Het was hem in zijn vijftien maanden durende ambtstermijn

niet gelukt om de Argentijnse economie uit het dal te trekken. In het jaar 2000 was de economie met 0,2 procent gekrompen, terwijl een groei van vier procent was voorspeld. De vertrekkende minister verklaarde niettemin tevreden te zijn over het hulpprogramma van 40 miljard dollar (ca. 45 miljard euro) waarover hij in december 2000 met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een overeenkomst had afgesloten.
Opvolger van Machinea was de oud-minister van Defensie Ricardo Lopez Murphy, die drastische economische hervormingen aankondigde.

Ministers Frepaso stappen uit regering

Op 17 maart waren de door minister Lopez Murphy aangekondigde economische hervormingen voor de Frepaso-ministers aanleiding om de regering van De la Rua te verlaten. Omdat zij niet wilden meewerken aan de voorgestelde bezuinigingen, volgden zij het voorbeeld van minister van Binnenlandse zaken, Federico Storani, die eveneens had aangekondigd op te stappen. Minister Storani was lid van De la Rua's Radicale Partij, maar was fel tegenstander van de bezuinigingsmaatregelen.
Minister Lopez Murphy had voor 2001 en 2002 miljarden aan bezuinigingen aangekondigd, waaronder de omstreden korting van 900 miljoen dollar (ruim één miljard euro) op het universitaire onderwijs. Dat was voor minister Storani de belangrijkste reden om af te treden. Volgens zijn woordvoerder had Storani altijd het hoger onderwijs gesteund en druiste dit bezuinigingsvoorstel tegen zijn principes in. De vertrekkende minister waarschuwde dat de economische hervormingen een hoge politieke tol zouden eisen.

Minister van Economische zaken opnieuw vervangen

Door aanhoudende protesten van vakbonden, politici en studenten was president De la Rua gedwongen om de pas aangestelde minister van Economische zaken te vervangen. Op 21 maart werd Lopez Murphy, na amper drie weken in functie te zijn geweest, vervangen door Domingo Cavallo. De conservatieve Cavallo was van 1991 tot 1996 reeds minister van Economische zaken geweest, tijdens de regering van Carlos Menem. Zijn benoeming was een concessie van president De la Rua aan de door Menem geleide peronistische oppositie.
Op 30 maart kondigde de president aan dat minister Cavallo speciale bevoegdheden zou krijgen om economische noodmaatregelen door te voeren. De oppositiepartij van Carlos Menem was het met De la Rua eens dat deze uitzonderlijke bevoegdheden nodig waren om het land uit de crisis te halen. Maar de vakbonden hadden minder vertrouwen in de per decreet door te voeren hervormingsplannen van Cavallo. Zij herinnerden eraan dat de minister van Economische zaken begin jaren '90 verantwoordelijk was voor de privatisering van staatsbedrijven en de daaropvolgende massale werkloosheid.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werklozen vragen om brood en banen

Op 21 februari 2001 demonstreerden in Buenos Aires 15.000 werklozen om werk en eten te eisen. De protestmars begon 30 kilometer verderop in La Matanza en eindigde voor het ministerie van Werkgelegenheid. De organiserende vakbonden beweerden dat de werklozen nooit de door de regering beloofde levensmiddelen en medicijnen hadden ontvangen. 'Mensen sterven van de honger in een land dat voedsel exporteert', zei Victor De Gennaro, voorzitter van de Werknemerscentrale. De vakbondsleider kondigde een algemene staking aan als de onderhandelingen met de regering op niets uitliepen.
Volgens de Wereldbank was één procent van de Argentijnse bevolking ondervoed en leefden dertien miljoen mensen in armoede. In de provincie Buenos Aires leefde tien procent van de bevolking beneden de armoedegrens. Het ging daar om 3,5 miljoen inwoners – 250.000 meer dan in oktober 1999. Ondertussen behoorde Argentinië tot de grootste voedselexporteurs ter wereld.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Goedkeuring van de begroting voor 2001

Op 12 december 2000 nam het Congres na maandenlange onderhandelingen de begroting voor het jaar 2001 aan. De begrotingsbehandeling was een belangrijke testcase voor president De la Rua en moest de weg vrij maken voor de multilaterale hulp van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank.
Regering en Congres waren het op de meeste punten eens geworden, maar de president sprak zijn veto uit over de door het Congres voorgestelde afschaffing van de loonsverlaging voor het overheidspersoneel. Volgens de president zou dat de overheid 600 miljoen dollar (ca. 675 miljoen euro) kosten en daarmee zouden de overheidsuitgaven in 2001 niet binnen het beoogde begrotingstekort blijven.

Overeenkomst voor economisch herstelprogramma

Op 18 december 2000 kondigde minister van Economische zaken, José Luis Machinea, aan dat de regering met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) voor de komende drie jaar een hulpprogramma van bijna 40 miljard dollar (ca. 45 miljard euro) overeen was gekomen. Het pakket was onder andere opgebouwd uit leningen van het IMF, de lokale banken, de Wereldbank, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB), lokale pensioenfondsen en de Spaanse regering. De economische hulp moest buitenlandse investeerders aantrekken en de Argentijnse economie uit het dal trekken. President De la Rua zei dat hij geen wonderen verwachtte, maar dat de lening het vertrouwen in de economie zou herstellen. 'De lening is de laatste kans om de economie een flinke zet voorwaarts te geven', zei de president.
Argentinië kreeg een gunstig rentepercentage voor de afbetaling aangeboden en de lening zou de buitenlandse schuld dan ook niet verder verzwaren. In ruil voor de financiële hulp beloofde de regering de door het IMF voorgestelde economische hervormingen door te voeren. Het begrotingstekort moest in 2001 binnen de beoogde 6,5 miljard dollar (ca. 7,3 miljard euro) blijven, bij een verwachte economische groei van 2,5 procent.

Economische hervormingen per decreet

President Fernando de la Rua tekende op 29 december 2000 een serie decreten voor de uitvoering van de economische hervormingen die in het parlement op veel weerstand waren gestuit. Het ging om de omstreden hervormingen van de pensioenuitkeringen en de gezondheidszorg en om het grootscheepse werkgelegenheidsoffensief. Het werkgelegenheidsplan behelsde een inves-

tering van 20 miljard dollar (ca. 22,5 miljard euro) in de bouw en infrastructuur. Vooral de privatisering van de gezondheidszorg en de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd voor vrouwen van 60 naar 65 jaar stuitte op veel verzet. De infrastructuurplannen werden wel door alle partijen onderschreven.
Parlementsleden van de centrum-linkse regeringspartij Frepaso keurden de decreten af en zeiden dat de hervormingen aan het parlement moesten worden voorgelegd.

President De la Rua verdedigt zich

Op 31 december verdedigde president De la Rua de decreten met de verklaring dat alleen harde maatregelen de economie er bovenop konden helpen. De president drong aan op solidariteit binnen de regeringscoalitie en zei dat hij door de zorgwekkende economische situatie gedwongen was om per decreet te regeren. Frepaso-leider Carlos Alvarez zei tegenover de pers dat de president Frepaso bij de besluitvorming moest betrekken en dat er anders geen sprake van een alliantie was. 'Als de regering in de Kamer op een meerderheid wil blijven rekenen, zal ze beter naar ons moeten luisteren', zei de in oktober als vice-president afgetreden Alvarez.

Begrotingstekort blijft binnen beoogde marge

Het begrotingstekort over 2000 was meegevallen, verklaarde regeringswoordvoerder Mario Vicens op 26 januari 2001. Het was 50 miljoen dollar (ca. 56,3 miljoen euro) lager uitgevallen dan het beoogde plafond van 6,7 miljard dollar (ca. 7,5 miljard euro). De bezuinigingen en belastingverhogingen hadden reeds hun vruchten afgeworpen, maar economen waarschuwden dat de maatregelen ook tot een daling van de consumptie konden leiden, die weer negatief kon uitwerken op de stagnerende economie.

Witwasschandaal bedreigt directeur Centrale bank

Een Congrescommissie verklaarde op 20 februari 2001 dat verscheidene bankdirecteuren betrokken waren bij het jarenlange witwassen van geld via Argentijnse banken. Volgens een onderzoek van de Amerikaanse Senaat ging het in de laatste tien jaar om 10 miljard dollar (ca. 11,3 miljard euro).
Parlementariërs beweerden dat Pedro Pou, directeur van de Centrale bank, geweigerd had om een onderzoek in te stellen naar Raul Moneta, de directeur van de Banco Republica die in 1999 het land uit was gevlucht. Verschillende politici hadden om het aftreden van Pedro Pou gevraagd, maar deze bleef aan en zei dat de critici 'witwassen' met belastingontduiking verwarden. De directeur van de Centrale bank bleef dan ook verantwoordelijk voor het monetaire beleid en voor de reserves in buitenlandse deviezen die de koppeling van de peso aan de dollar moesten garanderen. De Argentijnse valuta was via een Wisselkoersenwet aan de dollar verbonden om de hyperinflatie een halt toe te roepen.

GEZONDHEID EN ZORG

Privatisering gezondheidszorg gedeeltelijk stopgezet

Op 29 maart 2001 kondigde minister Patricia Bullrich aan dat de aangekondigde deregulering van de gezondheidszorg weer zou worden ingetrokken. De regering gaf daarmee toe aan de weerstand van de vakbonden. De privatisering van de gezondheidszorg zou alleen worden doorgevoerd in bedrijfstakken waar de vakbonden minder sterk vertegenwoordigd waren. De door de vakbonden beheerde ziektekostenverzekering zou onaangetast blijven.

LANDBOUW

Financiële hulp aan door ramp getroffen boeren

Op 29 november 2000 riep de regering de vier overstroomde provincies van Santa Fé, Cordoba, La Pampa en Buenos Aires uit tot rampgebied. Tegelijkertijd werd aan de boeren in dit belangrijke landbouwgebied financiële steun beloofd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Regering doet concessies aan guerrillastrijders in hongerstaking

Het Hooggerechtshof weigerde op 21 december 2000 het ingediende hoger beroep tegen de levenslange gevangenisstraffen van twaalf guerrillastrijders te aanvaarden. De linkse rebellen van de Beweging Allen voor het Vaderland (MTP) waren veroordeeld voor de aanslag op een legerkamp in 1989, waarbij 39 mensen om het leven kwamen.
De guerrillastrijders gingen in de gevangenis de 108e dag van hun hongerstaking in. Volgens doktoren waren sommigen er ernstig aan toe en zouden ze blijvend letsel oplopen als ze doorgingen met hun hongerstaking. Sommigen hadden nog maar enkele dagen te leven en lagen in het ziekenhuis in Buenos Aires. Onder de gevangenen bevond zich ook de beroemde guerrilla Enrique Gorriaran Merlo, die in 1980 de aanslag op de Nicaraguaanse dictator Anastasio Somoza had gepleegd. Een woordvoerder van de gevangenen zei dat de regering hun dood op haar geweten zou hebben. Maar president De la Rua wilde niet op het beroep ingaan uit angst voor woedeuitbarstingen onder de bevolking. Mensenrechtenorganisaties hadden de zaak aangekaart en vroegen om de vrijlating van de gevangenen op grond van de amnestieregeling die eerder voor andere rebellen en voor dictators was gehanteerd. Acht dagen na de uitspraak van het Hooggerechtshof, de 116e dag van hun hongerstaking, werd de voormalige guerrillastrijders alsnog bij presidentieel decreet strafvermindering toegezegd. De gevangenen beëindigden daarop hun actie.

Gerechtelijke uitspraak maakt berechting militairen mogelijk

Op 6 maart 2001 besliste rechter Jorge Gabriel Cavallo in een zaak tegen elf militairen dat de oude onschendbaarheidswetten in strijd met de grondwet waren. De militairen werden verdacht van moord op een echtpaar en hun baby, nadat de slachtoffers in 1978 waren ontvoerd.
De onschendbaarheidswetten uit het begin van de jaren '80 beschermden militairen tegen vervolging op grond van hun betrokkenheid bij de 'vuile oorlog'. Op basis van deze wetten konden alleen hooggeplaatste legerofficieren voor hun daden aansprakelijk worden gesteld. Enkele legerleiders kregen in 1984 gevangenisstraffen opgelegd, maar zij kregen in 1990 amnestie van de toenmalige peronistische president Carlos Menem.
Volgens mensenrechtenorganisaties vormde de gerechtelijke uitspraak tegen de onschendbaarheidswetten een belangrijk juridisch precedent, waardoor alsnog honderden officieren en soldaten voor het gerecht gedaagd konden worden. De uit-

Argentinië

spraak kwam enkele weken voor de 25e verjaardag van de militaire staatsgreep in 1976. Tijdens de dictatuur die daarop volgde, werden 15.000 tot 30.000 tegenstanders van de militaire junta vermoord of vermist. De nieuwe minister van Defensie, Horacio Jaunarena, verwelkomde de gerechtelijke uitspraak en zei dat vele zaken uit het beladen verleden na 30 jaar nog steeds niet waren opgehelderd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Onmin met Cuba

De opmerking van de Cubaanse president Fidel Castro dat Argentinië naar de pijpen van de Verenigde Staten danste, was in Buenos Aires niet in goede aarde gevallen. Op 4 februari 2001 had de Argentijnse regering haar ambassadeur uit Havana teruggeroepen en een bezoek van de minister van Buitenlandse zaken aan Cuba afgelast. Tot dan toe onderhielden beide landen vriendschappelijke banden en had Argentinië verscheidene malen tegen het handelsembargo op Cuba geprotesteerd.
Fidel Castro was verbolgen over het feit dat Argentinië binnen de Verenigde Naties de mensenrechtenschendingen in Cuba had veroordeeld. Hij bekritiseerde tevens Argentinië's keuze voor de vrije markteconomie en de daarmee verbonden miljardensteun van het in Washington gevestigde Internationaal Monetair Fonds (IMF). De Cubaanse ambassadeur in Buenos Aires zei dat Argentinië gehoorzaam aan de hand van Washington liep.

Akkoord over Falklands

Op 23 februari 2001 bereikte minister van Buitenlandse zaken Adalberto Rodriguez Giavarini een akkoord met Groot-Brittannië over het recht om weer met Argentijnse schepen en vliegtuigen de Falklands aan te doen. Het akkoord kwam negentien jaar na de Falklandoorlog waarin beide landen de soevereiniteit over de eilandengroep uitvochten. Tot nu toe waren Argentijnen gedwongen om via Chileense luchtvaartmaatschappijen naar de Falklands te gaan. De onderhandelingen kwamen in een stroomversnelling toen een Argentijnse piloot enkele weken tevoren van de eilandbewoners toestemming kreeg om op de Falklands te landen.

(Vorige berichten pag. 604/3 e.v. - 2000)

Brazilië

BRAZILIË

BINNENLAND

Eerste vrouwelijke lid Hooggerechtshof

Op 31 oktober 2000 benoemde president Fernando Henrique Cardoso de eerste vrouw die zitting zou nemen in het Braziliaanse Hooggerechtshof, Ellen Gracie Northfleet, een 52-jarige rechter uit Porto Alegre. De rechterlijke macht bestond inmiddels voor 40 procent uit vrouwen en een wet schreef voor dat tenminste 30 procent van de leden van de wetgevende macht uit vrouwen zou moeten bestaan. De benoeming van Northfleet werd verwelkomd door feministische organisaties, die er evenwel op wezen dat er nog een lange weg afgelegd zou moeten worden voordat er gelijke vertegenwoordiging zou zijn.

Defensieprogramma voor het Amazonegebied

Op 8 november 2000 werd een ingrijpend programma gelanceerd – dat ongeveer 450 miljoen euro zou kosten – om het Amazonegebied te bevrijden uit de greep van drugshandelaren, houtkappers en mijnbouwers. Dit programma, *Pro Amazonia* geheten, voorzag in politietoezicht voor het gehele gebied van vijf miljoen vierkante kilometer. Het programma was het volgende in een reeks die eerder in 2000 was aangekondigd: onder andere 'Operatie Cobra' (een versterking van de grenscontrole) en een radarbewakingssysteem ter waarde van 1,5 miljard euro. Deze activiteiten werden gezien als een gevolg van het grote offensief van de Colombiaanse regering tegen drugshandel, dat bij de Braziliaanse regering angst had gewekt voor grensoverschrijdende activiteiten in het Amazonegebied.

Kruisen geplant uit protest tegen geweld

Op de hoofdesplanade van Brasilia werden op 29 november 2000 130.000 witte kruisen aan weerszijden van de weg aangebracht op de gazons. Ieder kruis symboliseerde een dode, gevallen door geweld of misdaad en in het verkeer in het afgelopen jaar. De actie was een initiatief van een overkoepelende organisatie, het *Traumaproject*, waarin de belangrijkste organisaties van medici vertegenwoordigd waren. Na Colombia was Brazilië het gewelddadigste land van het continent. De esplanade eindigt bij het gebouw van het Congres en de ministeries bevinden zich aan de rijwegen die er naast liggen.

Hoofd Nationale Inlichtingendienst stapt op

Ariel Rocha de Cunto, het hoofd van de Nationale Inlichtingendienst (ABIN), nam op 30 november 2000 ontslag, nadat bekend was geworden dat hij een folteraar uit de tijd van het militaire regime (1964-1985) op een hoge post binnen de dienst wilde benoemen. De te benoemen agent, Carlos Alberto de Menezzi, werd genoemd in een gedetailleerd rapport over martelingen in 1970, dat op 29 november door de katholieke kerk was uitgebracht. Eerder was ABIN in opspraak geraakt door berichten dat de zoon van president Cardoso werd bespioneerd en dat ambtenaren, journalisten en politici in de gaten werden gehouden. Volgens de veiligheidsadviseur van de president, generaal Alberto Cardoso, was dit niet namens de dienst gebeurd, maar hij sloot niet uit dat agenten van ABIN dit buiten werktijd in ander verband hadden gedaan.
De president verklaarde naar aanleiding van het ontslag van Rocha dat er geen plaats was voor folteraars in deze dienst, maar de parlementaire commissie voor de inlichtingendienst sprak er haar twijfel over uit of er geen mensen uit kringen van het militaire regime in de dienst werkzaam waren.

Minister van Buitenlandse zaken afgetreden

Minister van Buitenlandse zaken Luiz Felipe Lampreia nam op 11 januari 2001 'om persoonlijke redenen' ontslag. De minister had een loopbaan van bijna 40 jaar in de diplomatieke dienst achter de rug. Zijn positie was onhoudbaar geworden door zijn voortdurende steunbetuigingen aan Alberto Fujimori, de president van Peru die in november 2000 door het parlement was afgezet. Lampreia had naar verluidt al verscheidene aantrekkelijke posities aangeboden gekregen in het bedrijfsleven.

Nieuwe voorzitters Lagerhuis en Senaat gekozen

Op 14 februari 2001 werd Aecio Neves, lid van de Sociaal-democratische Partij van Brazilië

(PSDB), tot voorzitter van het federale Lagerhuis gekozen. Jader Barbalho, lid van de Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB), werd voorzitter van de Senaat. De Partij van het Liberale Front (PFL), evenals PSDB en PMDB behorend tot de regeringscoalitie, toonde zich duidelijk gepasseerd bij deze verkiezingen en verklaarde Barbalho moreel ongeschikt voor zijn taak. De andere partijen verwachtten evenwel niet dat de PFL de coalitie zou verlaten.

Gijzelingsacties in gevangenissen São Paulo

In een gecoördineerde actie namen 20.000 gevangenen in 29 gevangenissen in São Paulo op 18 februari 2001 hun bezoek in gijzeling. De actie werd geleid door een bende, het Eerste Commando van de Hoofdstad (PCC), dat gebruik had gemaakt van mobiele telefoons. De gijzeling duurde tot de volgende dag. Er vielen negentien doden bij het neerslaan van de opstanden door de politie.
Het PCC bood op 22 februari een wapenstilstand van 90 dagen aan. Het was niet duidelijk wat er zou gebeuren na dit bestand. De staatssecretaris voor Gevangeniszaken van de deelstaat São Paulo liet in een reactie op het aanbod weten dat er niet onderhandeld zou worden met het PCC. Er zou strenger toezicht worden gehouden op het binnensmokkelen van wapens en mobiele telefoons.
Eén procent van de bevolking van São Paulo zat in de gevangenis, ruim 100.000 mensen. De gevangenissen waren er overvol.

Liberale ministers ontslagen

Op 23 februari 2001 werden de minister voor Mijnbouw en Energie, Rodolpho Tourinho, en zijn collega van Sociale zaken, Waldeck Ornelas, door de president ontslagen nadat de leider van hun Partij van het Liberale Front (PFL), Antonio Carlos Magalhães, de regering van corruptie had beschuldigd. De president motiveerde het ontslag met het uitblijven van een loyaliteitsverklaring aan de regering door de ministers.
Het ontslag was voor Magalhães aanleiding zijn beschuldigingen te verscherpen. De ontslagen ministers waren goede, integere mannen, terwijl de president rovers in zijn regering toeliet, waarmee hij aantoonde dat hij de corruptie niet wilde bestrijden, aldus Magalhães. Zijn eerdere beschuldigingen betroffen de vroegere chef van de presidentiële staf, Eduardo Jorge, die betrokken zou zijn bij het schandaal rond de bouw van een gerechtshof in São Paulo – naar zijn zeggen kon de president niet buiten beeld blijven in dit schandaal.
De kabinetscrisis maakte het onwaarschijnlijk dat de coalitie met een gezamenlijke kandidaat zou komen bij de volgende presidentsverkiezingen.

Minder doden bij carnaval

In São Salvador de Bahia vielen bij het carnaval van 2001 in het geheel geen doden. In São Paulo waren 71 doden, in Rio de Janeiro 37, onder wie een toerist. Hiermee werd op 28 februari de actie onder het motto Carnaval van Vrede tot een succes verklaard. Ook het aantal ongelukken op de weg zou met 1.721 aanzienlijk lager zijn geweest.

Itamar Franco treedt toe tot regeringspartij

De gouverneur van de deelstaat Minas Gerais, voormalig federaal president Itamar Franco, trad op 2 maart 2001 toe tot de Partij van de Braziliaanse Democratische Beweging (PMDB), een van de partijen van de regeringscoalitie. Franco zou binnen de partij oproepen tot het beëindigen van deelname aan de regeringscoalitie, omdat een breuk vermoedelijk zijn kansen bij de presidentsverkiezingen van 2002 zou verhogen. Aan de partijpolitieke manoeuvre was een openbare verzoening voorafgegaan tussen Franco en de leider van de eveneens regerende Partij van het Liberale Front (PFL), Antonio Carlos Magalhães.

PFL steunt sociaal plan president

Op 8 maart 2001 verkreeg president Fernando Henrique Cardoso de steun van alle regeringspartijen voor een sociaal plan tot aan de volgende verkiezingen. De meeregerende Partij van het Liberale Front (PFL) verklaarde helemaal achter het plan te staan en verwees hiermee de leider van de partij in de Senaat naar de positie van 'onafhankelijk' lid van de PFL. Deze voorman, Magalhães, had kort tevoren de regering corrupt genoemd. Cardoso sprak de hoop uit dat alle partijen, in de regering en de oppositie, zijn plan zouden ondersteunen.
Hoewel door waarnemers uit de financiële wereld het plan als een breuk met het vrije marktbeleid van de voorgaande jaren werd gezien, bevatte het ook elementen die deze sector bevielen, onder andere de verzelfstandiging van de Centrale bank. De politieke crisis die zich eerder leek aan te dienen, was door het aannemen van het plan in ieder geval bezworen. Het plan voorzag in grotere uitgaven voor gezondheidszorg en onderwijs die, naar de president verklaarde, de armen ten goede zouden komen.

Olieplatform gezonken

Op 15 maart 2001 werd het grootste olieplatform ter wereld, geëxploiteerd door de Braziliaanse staatsoliemaatschappij Petrobras, voor de kust van de deelstaat Rio de Janeiro door explosies van zijn plaats geslagen. Tien van de 175 bemanningsleden kwamen meteen om het leven, één overleed later in een ziekenhuis. Slechts één van de omgekomenen kon geborgen worden. De installatie zonk op 20 maart. De regering kondigde voor 21 en 22 maart nationale rouw af. Het ongeluk leidde niet tot een ecologische ramp; de lekkage kon onder controle worden gehouden.
Op het ongeluk volgde een nationale waarschuwingsstaking tegen de arbeidsomstandigheden en de ontslagen in de oliesector, die tot onderbezetting leidden en wellicht ter verklaring van het ongeval konden dienen.
Het platform zorgde voor zes procent van de dagelijkse productie van Petrobras.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verhoging minimumloon aangekondigd

President Fernando Henrique Cardoso maakte op 29 november 2000 bekend dat het minimumloon per 1 april 2001 zou worden verhoogd tot 180 real (ca. 92 euro), een verhoging van twintig procent. De beslissing werd gezien als reactie op de overwinning van linkse partijen bij de gemeenteraadsverkiezingen een maand eerder, waarbij de armoede en de corruptie de hoofdthema's waren. In brede kring was het minimumloon de afgelopen tijd als 'niet genoeg om van te leven' ter sprake gebracht.
Cardoso drong er bij het Congres op aan de verhoging snel goed te keuren. Er stonden uitgebreide bezuinigingen op de agenda alsmede de beëindiging van het eigen budget van het Congres, waartegen breed verzet bestond.

UNICEF maant regering kindersterfte te bestrijden

Hoewel de kindersterfte de afgelopen tien jaar in Brazilië met 30 procent was verminderd, zoals UNICEF constateerde in een rapport dat op 12 december 2000 werd gepubliceerd, sloeg het land nog steeds een slecht figuur ten opzichte van zijn meeste buurlanden. 36 van de duizend kinderen sterven bij de geboorte. De kinderarbeid was in zeven jaar met een kwart afgenomen. Er werkten nog 2,9 miljoen kinderen tussen de vijf en twaalf jaar. De rapporteur van UNICEF, Reiko Niimi, meldde dat meer kinderen dan ooit basisonderwijs volgden, maar dat men gemiddeld elf jaar over acht klassen deed, wat er op wees dat de kinderen niet voorbereid waren op het volgen van onderwijs in het algemeen.

Cardoso opent offensief tegen armoede

In een radiotoespraak beloofde president Fernando Henrique Cardoso op 20 februari 2001 een offensief tegen de armoede. Hij stelde dat 500 jaar lang de ellende van de armen was verwaarloosd, maar dat dit nu zou veranderen. Er zou 5,7 miljard euro uitgetrokken worden voor gezondheidszorg en onderwijs en in de strijd tegen kinderarbeid zouden gezinnen financieel worden ondersteund om hun kinderen naar school te laten gaan.
Deze wending naar het populisme werd in verband gebracht met slechte resultaten voor de regeringscoalitie in opiniepeilingen. De linkse oppositie deed het in de peilingen al enige tijd beter dan de regering. Het offensief was eerder op de dag bekendgemaakt aan de burgemeesters van de 60 armste gemeenten van het land. De president zou in de komende dagen alle burgemeesters van de 2.318 armste gemeenten ontmoeten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lof van Wereldhandelsorganisatie voor economische hervormingen

Op 1 november 2000 bracht de Wereldhandelsorganisatie (WTO) een lovend verslag uit over de economische hervormingen van president Cardoso. In het rapport werd aangedrongen op verdere liberaliseringen, waaronder begrepen het bevorderen van export en het opheffen van belemmeringen op investeringen. De wisselkoers zou de marktverhoudingen moeten weerspiegelen. De regering zou zich zorgen moeten maken over de financiering van het betalingsbalanstekort, dat binnen afzienbare tijd niet meer door privatiseringen gedekt zou kunnen worden. Lof had de WTO voor het terugtreden van de overheid in de agrarische sector, de telecommunicatie en het bankwezen. De regering had kort voor het rapport gemeld dat de handel in auto's en suiker geliberaliseerd zou worden.

Begroting goedgekeurd vóór jaarwisseling

Voor het eerst in de parlementaire geschiedenis van Brazilië werd een begroting goedgekeurd vóór het begin van het jaar waarop zij betrekking had. Op 28 december 2000 werd de begroting voor 2001 door het Congres aanvaard. Het hoofd van de presidentiële staf, Aloysio Nunes Ferreira, verklaarde dat de goedkeuring een logisch gevolg was van de eerder aangenomen wet op de fiscale aansprakelijkheid, waarbij de grenzen van mogelijke overschrijdingen waren vastgelegd. De coalitiepartijen hadden de voorgaande dagen alleen over de verdeling van het geld over de verschillende ministeries gestreden. De begroting voorzag in een overschot van 28,1 miljard real (ca. 14,3 miljard euro).

Nieuwe minister Energiezaken krijgt met tekorten te maken

Op 13 maart 2001 werd José Jorge Vasconcelos tot minister van Mijnbouw en Energiezaken benoemd. Er werd geen breuk in het beleid op energiegebied verwacht met deze benoeming. Vasconcelos kondigde wel aan dat hij de strijd zou aanbinden met de dreigende storingen in de elektriciteitsvoorziening en dat het verlies van energie bij de afnemers voorkomen moest worden. Dit liep op tot tien à vijftien procent. Er zou een noodplan voor de energievoorziening in werking treden, waarbij centrales op aardgas en in het algemeen het industrieel gebruik van aardgas bevorderd zouden worden. Brazilië was geheel zelfvoorzienend op het gebied van elektriciteit, maar waterkrachtcentrales zorgden in droogteperioden nog wel eens voor uitval van de stroomvoorziening. Ook de verwachte verdergaande industrialisering zou wellicht tot tekorten in de toekomst leiden. Omdat de voormalige senator afkomstig was uit de noordoostelijke deelstaat Pernambuco, waar de suikerindustrie voorop stond, werd ook verwacht dat hij de verwaarloosde industrie van alcohol als energiebron voor voertuigen een nieuwe impuls zou geven.

JUSTITIE

Voortvluchtige rechter geeft zich over

Nicolau dos Santos Neto, een rechter uit São Paulo die verantwoordelijk zou zijn geweest voor grootschalige verduistering, gaf zich op 8 december 2000 over aan de politie. In de opsporingsbevelen was hij afgeschilderd als staatsvijand nummer één. De rechter was verdwenen nadat eerder in het jaar ontdekt was dat hij betrokken was bij de overschrijding van het bouwbudget van een gerechtshof in São Paulo. Het Openbaar Ministerie had inmiddels al miljoenen opgespoord die bij buitenlandse bankrekeningen waren ondergebracht. De bouwwerkzaamheden aan het gerechtshof waren in 1998 gestaakt.

Veroordeling skinheads als keerpunt bestempeld

Twee skinheads die een homoseksuele man hadden doodgeslagen, werden op 14 februari 2001 tot 21 jaar gevangenisstraf veroordeeld. In totaal werden achttien skinheads verdacht van geweld tegen een homoseksueel paar in São Paulo. De veroordeling was de eerste in haar soort en werd door de organistor van de *Gay Parade* in São Paulo, Roberto de Jesus, als een doorbraak beoordeeld: 'Na deze veroordeling is Brazilië een ander land.'

NATUUR EN MILIEU

Stukken Amazonegebied verkocht onder valse titel

Een gedeelte van het Braziliaanse Amazonegebied ter grootte van Ierland (zes miljoen hectare) zou verkocht zijn aan milieuorganisaties in Europa en Noord-Amerika, onder het motto dat het gebied op deze manier behouden zou worden. Het ministerie van Landhervorming verklaarde op 8 januari 2001 deze transacties ongeldig. De verdachte in deze zwendel zou F. Saraiva de Farías zijn, hoofd van de organisatie *Groen voor altijd*. De regering kon niet zeggen hoeveel geld er met deze verkoop gemoeid was.
Er werden wel gedeelten van het Amazone-

Brazilië

regenwoud verkocht aan milieuorganisaties, maar het beheer van de gebieden werd in de wielen gereden door avonturiers die andere opvattingen over landeigendom hanteerden. Er waren de afgelopen zes jaar meer grote stukken Amazonegebied op valse titel verkocht. De Braziliaanse tak van Greenpeace weet deze praktijken aan de onoverzichtelijkheid van de landrechten, die vaak tot ver in de koloniale tijd teruggingen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Yanomami seksueel misbruikt

Op 21 februari 2001 werd een verslag gepubliceerd van de bezoeken van de permanente parlementaire commissie voor de mensenrechten aan het gebied van de Yanomami in de deelstaat Roraima. De parlementsleden constateerden dat seksueel misbruik en geweld door soldaten een tot nu toe nog niet bekend probleem vormden. Marcos Rolim, de voorzittter van de commissie, vertelde bij de presentatie van het rapport het verhaal van drie Yanomami-meisjes die seksuele diensten hadden moeten aanbieden aan soldaten in ruil voor touw. Rolim noemde deze praktijken 'misbruik'. Er liepen in een onderzocht gebied 157 rechtszaken van indiaanse vrouwen tegen soldaten die verdwenen zouden zijn nadat ze kinderen verwekt hadden. In 34 gevallen was er alimentatie toegewezen aan de moeders.
Het rapport beval de onmiddellijke opschorting aan van het aanleggen van militaire bases in de indiaanse gebieden. Er zou overleg moeten plaatsvinden met indiaanse groepen voordat er nieuwe bases werden ingesteld.

OVERLEDEN

Mario Covas, gouverneur van São Paulo

Op 6 maart 2001 overleed in São Paulo Mario Covas, gouverneur van de gelijknamige deelstaat en favoriet voor de presidentsverkiezingen van 2002. Covas, geboren in de havenstad Santos, is 70 jaar geworden. Hij begon zijn politieke carrière in 1962, toen hij lid werd van het parlement voor de Braziliaanse Democratische Partij. Na de militaire staatsgreep van 1964 werden Covas vanwege zijn verdediging van tegenstanders van het dictatoriaal regime zijn politieke rechten afgenomen. Na een generaal pardon in 1979 kon hij terugkeren in het parlement voor de politieke partij Braziliaanse Democratische Beweging. In 1983 werd hij burgemeester van São Paulo, een stad met meer dan tien miljoen inwoners.
Vanaf het einde van de jaren zeventig onderging Brazilië een geleidelijke liberalisering met als sluitstuk de verkiezing van een burgerpresident in 1985. Covas werd toen leider van de politieke meerderheid in de grondwetgevende vergadering. Zijn invloed op de nieuwe grondwet is groot geweest. In 1988 was hij een van de zeven oprichters van de Braziliaanse Sociaal-democratische Partij (PSDB).
Terwijl zijn partijgenoot Henrique Cardoso in 1994 tot president werd gekozen, werd Covas gouverneur van de staat São Paulo. Hij was een bestuurder die inkomsten en uitgaven in evenwicht wist te houden en daarbij niet terugdeinsde voor harde maatregelen, zoals het ontslag van 200.000 ambtenaren in 1995. Hij bleef een man van het politieke centrum, maar werd vanwege zijn democratische principes zowel door rechts als links gerespecteerd. Covas was, volgens de linkse politicus Luis Inácio Lula da Silva, een voorbeeld van ethisch gedrag en waardigheid en een man die zich altijd aan zijn beloftes hield. Mario Covas was ook bij de bevolking zeer geliefd.

(Vorige berichten pag. 678/2 e.v. - 2000)

Colombia

COLOMBIA

BINNENLAND

Geweld burgeroorlog duurt voort

Guerrillaleider schiet zichzelf per ongeluk dood

Commandant Adan Izquierdo, een van de leiders van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC), kwam om door een ongeluk op 28 augustus 2000. Het *RCN-televisienetwerk* had uit militaire bronnen vernomen dat commandant Izquierdo zichzelf had doodgeschoten terwijl hij zijn geweer aan het schoonmaken was.

Nieuwe vredesmars in hoofdstad Bogota

Op 10 september 2000 namen zo'n tienduizend mensen in Bogota deel aan een vredesmars. Zij vroegen om een staakt het vuren en een beëindiging van het politieke geweld tegen onschuldige burgers. In de burgeroorlog tussen het leger, de linkse guerrillabeweging en de extreemrechtse paramilitaire organisaties waren in de laatste tien jaar ruim 35.000 slachtoffers gevallen, waarvan het merendeel boeren en burgers. De vredesonderhandelingen tussen de regering en de guerrillabeweging FARC hadden niets opgeleverd.

De vredesmars volgde op het bezoek van de Amerikaanse president Bill Clinton, die op 30 augustus de havenstad Cartagena had bezocht om het startsein te geven voor het antidrugsprogramma 'Plan Colombia' dat de Verenigde Staten met 1,3 miljard dollar (ongeveer 1,5 miljard euro) ondersteunden. Velen waren bang dat de Amerikaanse inmenging de burgeroorlog zou doen oplaaien. In oktober 1999 gingen reeds miljoenen mensen de straat op om te protesteren tegen het voortdurende politieke geweld.

Corrupte gevangenisbewaarders ontslagen

Zeventig gevangenisbewaarders zijn op 22 september 2000 wegens omkoping ontslagen. Volgens de autoriteiten waren achttien van hen direct betrokken bij de recente ontsnappingen van guerrillastrijders. De ontslagen waren een antwoord op het publiek geworden geheim dat gevangenisbewaarders op grote schaal omkoopbaar waren. Guerrillaleider Jorge Briceno had op de lokale televisie verklaard dat het niet moeilijk was om je als gevangene vrij te kopen. Gevangenisbewaarders verdienden amper 100 dollar (ca. 114 euro) per week en namen regelmatig steekpenningen aan. Geweld, afpersing en doodslag waren aan de orde van de dag in de overbevolkte gevangenissen.

Politiek geweld eist zware economische tol

President Andres Pastrana zei op 4 oktober 2000 op een conferentie van zakenlieden in Bogota dat de economische schade door het aanhoudende politieke geweld tot een kwart van het bruto nationaal product was opgelopen. Het verlies beliep volgens de president zo'n 23 miljard dollar (ca. 26 miljard euro) per jaar, en dat was aanmerkelijk meer dan de eerdere berekeningen die uitkwamen op 10 procent van het bruto nationaal product. Pastrana weet de schade vooral aan het maffiose klimaat dat door de

lucratieve drugseconomie was ontstaan. 'We zouden een welvarend en vreedzaam land zijn als we de corruptie en het geweld die met de drugshandel gepaard gaan konden uitschakelen', zei de president. In het eerste half jaar van 2000 waren de buitenlandse investeringen met bijna 55 procent gedaald. Buitenlandse oliemaatschappijen waren regelmatig het doelwit van gewelddadige acties. De guerrillastrijders, die bijna 40 procent van het land onder controle hebben, pleegden regelmatig aanslagen op oliepijplijnen en andere belangrijke infrastructuur. Leden van de FARC hadden begin oktober nog eens tien buitenlandse oliewerknemers gegijzeld, waaronder zes Amerikanen, twee Fransen, een Chileen en een Argentijn.

Journalist vermoord

Op 13 december 2000 werd de radio– en televisiejournalist Alfredo Abad in de stad Florencia vermoord. Over de identiteit van de daders was niets bekend, maar Florencia was regelmatig het toneel van aanslagen en geweldsuitbarstingen tussen guerrillabewegingen en paramilitaire organisaties. Abad was dat jaar de achtste journalist die in Colombia werd vermoord. In de laatste twintig jaar waren meer dan honderd verslaggevers in de burgeroorlog omgekomen. In 2000 waren dertien journalisten het land uitgevlucht nadat ze herhaaldelijk met de dood waren bedreigd.

Burgemeester vermoord

Op 18 december 2000 werd burgemeester Alberto Elias Torres op klaarlichte dag doodgeschoten. De burgemeester van het stadje Quipile, ten noordwesten van Bogota, was dat jaar al de negentiende burgemeester die in een aanslag om het leven kwam.

In dezelfde week waren er meer slachtoffers van het aanhoudende politieke geweld te betreuren. Met machinegeweren bewapende leden van extreemrechtse doodseskaders overvielen het stadje Cisneros in zuidoost Colombia en vermoordden minstens acht inwoners, tien anderen raakten gewond. Cisneros was betwist gebied, waar guerrillastrijders en paramilitairen elkaar bevochten, om dit centrum van wapen- en drugssmokkel onder controle te krijgen.

Guerrillakinderen krijgen kerstcadeaus

Het leger had op 27 december 2000 een veertigtal kinderen uit de handen van de guerrillastrijders bevrijd. Officieren en soldaten gaven de kinderen kerstcadeaus bij hun aankomst op het militaire vliegveld van Bogota. De regering had hen amnestie verleend en zei dat de kinderen, tussen 13 en 17 jaar, gevangen waren genomen of het FARC-leger reeds waren ontvlucht. Volgens het regeringsleger vochten zo'n zesduizend kinderen aan de kant van de guerrillastrijders of de paramilitairen. De door de FARC gecontroleerde enclave in het zuiden van Colombia was een belangrijk rekruteringsgebied voor jonge guerrillastrijders.

Kamerlid vermoord

Op 29 december 2000 kwamen zeven mensen, waaronder het liberale kamerlid Diego Turbay, om bij een aanslag op een gezelschap dat van Florencia naar het jungledorpje Puerto Rico onderweg was. De aanslag was volgens de autoriteiten het werk van de FARC. Behalve de politicus kwamen zijn moeder, een vriend en vier bodyguards om het leven. De moordaanslag op het kamerlid vond plaats aan de rand van de door FARC gecontroleerde enclave in het zuiden van het land. In 1996 was ook de broer van Turbay in de handen van guerrillastrijders gevallen, en tijdens het oversteken van een rivier verdronken.

Diego Turbay was voorzitter van de kamercommissie die de vredesonderhandelingen met de rebellen voerde. De FARC had in november de onderhandelingen opgeschort en vroeg de regering om een einde te maken aan de nauwe contacten tussen het leger en de paramilitaire doodseskaders.

Politierapport houdt guerrillastrijders verantwoordelijk voor gijzelingen

In een rapport, gedateerd op 30 december 2000, verklaarde de politie dat er in 2000 ruim drieduizend mensen gegijzeld waren. Volgens de politie was 60 procent van de gijzelingen op het conto van de guerrillastrijders te schrijven. Het aantal gijzelingen werd bevestigd door het onafhankelijke onderzoeksbureau Pais Libre, maar die zeiden niet wie ervoor verantwoordelijk waren. De politiecijfers gaven aan dat de guerrillastrijders van het Nationale Bevrijdingsleger (ELN) goed waren voor 867 gijzelingen en de revolutionairen van de FARC voor 734. Daar tegenover stonden de 259 kidnappingen door paramilitaire organisaties en 333 door 'gewone' criminelen. Guerrillastrijders en paramilitairen gebruikten het losgeld voor het financieren van de gewapende strijd. Verder hielden FARC-strijders nog eens 450 politieagenten en soldaten gevangen, die ze met de regering wilden uitwisselen tegen hun eigen politieke gevangenen.

Ruim honderdduizend mensen door burgeroorlog verdreven

Op 24 januari 2001 verklaarde de regering dat in het jaar 2000 zo'n 126.000 mensen door de burgeroorlog uit hun woonplaatsen waren verdreven. Onafhankelijke organisaties hielden het op 300.000 dakloze boeren en burgers. Tussen 1990 en 2000 waren ongeveer twee miljoen mensen door de aanhoudende gewelddadigheden dakloos geworden. Volgens het regeringsrapport was 60 procent van de gedwongen verhuizingen en uitzettingen op rekening van de paramilitaire organisaties te schrijven. Mensenrechtenorganisaties beweerden dat deze extreemrechtse, paramilitaire doodseskaders die systematisch guerrillaleden vermoorden, nauwe banden onderhielden met het leger, in de 'vuile oorlog' tegen de linkse guerrillastrijders.

Militair rapport: 'Geweld van doodseskaders toegenomen'

De klachten over schendingen van de mensenrechten door het leger waren sinds 1995 aanzienlijk afgenomen, concludeerde op 4 februari 2001 het militaire jaarrapport, maar tegelijkertijd was het geweld van de doodseskaders toegenomen. Volgens het ministerie van Defensie waren de meeste mensenrechtenschendingen toe te schrijven aan de linkse guerrillagroeperingen en de extreemrechtse paramilitaire organisaties. In het jaar 2000 hadden de guerrillastrijders volgens de cijfers van het leger, 1.074 burgers vermoord, 1.625 mensen gegijzeld en 783 terroristisch aanslagen gepleegd. Op hun beurt hadden de paramilitairen in datzelfde jaar 1.560 burgers vermoord. Het leger van paramilitairen was in de laatste jaren snel gegroeid en telde in 2000 zo'n 8.000 manschappen, tegenover 21.000 guerrillastrijders.

President Pastrana beloofde de banden tussen het leger en de doodseskaders te verbreken en de vredesonderhandelingen met de guerrillastrijders voort te zetten. Voortaan zouden ook gevallen van militaire mensenrechtenschendingen door de burgerrechter worden behandeld en niet meer in de militaire gerechtshoven. De regering zette alles in het werk om het Amerikaanse parlement te overtuigen van de goede vorderingen, en hoopte zodoende de miljardensteun voor het antidrugsbeleid veilig te stellen. Er was in de Verenigde Staten veel kritiek gerezen over de Amerikaanse militaire steun aan het 'Plan Colombia', gericht tegen de drugs, dat in december 2000 van start was gegaan.

Nadat president Andres Pastrana had beloofd de banden tussen het leger en de doodseskaders te verbreken, heropende de FARC in de tweede week van februari 2001 de vredesonderhandelingen met de regering.

Mensenrechtenfunctionaris vermoord

Ivan Villamizar, voormalig ombudsman in de provincie Norte de Santander, werd op 12 februari 2001 in Cucuta vermoord. Hij was sinds 1997 nummer 25 op de lijst van vermoorde mensenrechtenactivisten. Amnesty International vroeg de regering om waarnemers van de mensenrechten beter te beschermen, en met name in de havenstad Barrancabermeja, die het strijdtoneel was van gevechten tussen doodseskaders en guerrillastrijders.

Amerikaanse oliemaatschappij sluit pijplijn na herhaalde aanslagen

Na een serie bomaanslagen op de oliepijplijn zag de Occidental Petroleum Corporation zich gedwongen op 28 februari 2001 de productie in Cano Limon stop te zetten. De 780 kilometer lange oliepijplijn naar de Caribische kust was een makkelijk doelwit voor de guerrillastrijders. Het bevrijdingsleger ELN had de twee meter diep begraven oliepijp in 2000 al zo'n honderd keer opgeblazen, uit protest tegen de buitenlandse exploitatie van de Colombiaanse olierijkdommen. Aardolie was een van de belangrijkste exportproducten en trok vele buitenlandse investeerders aan. De minister van Financiën, Juan Manuel Santos, verklaarde dat de regering een speciale legereenheid zou inschakelen om de energiesector te beschermen. De voortdurende sabotage kostte de staat en de oliemaatschappijen miljoenen dollars. De lekkages waren een regelrechte bedreiging voor het milieu van savanne en tropisch regenwoud. Het gebeurde ook dat guerrillastrijders de oliemaatschappijen een 'revolutiebelasting' oplegden.

Uitnodiging internationaal vredescomité

De regering en de guerrillabeweging FARC waren het op 9 maart 2001 eens geworden over de aanstelling van een internationaal comité dat de moeizame vredesonderhandelingen zou begeleiden. De uitgenodigde landen waren Canada, Cuba, Spanje, Frankrijk, Italië, Mexico, Noorwegen, Zweden, Zwitserland en Venezuela. De bekendmaking kwam nadat een delegatie van 25 landen een bezoek had gebracht aan de gedemilitariseerde enclave in het zuiden van Colombia, waar de guerrillabeweging FARC de dienst uitmaakte. Voorheen had de FARC zich altijd tegen buitenlandse bemoeienis verzet.

Ondertussen gingen de gevechten gewoon door en begin maart kwamen er weer negen soldaten om bij een bomaanslag op een militair transport in het noorden van Colombia. In dezelfde week gijzelden extreem rechtse paramilitairen een hele familie in de Uraba-regio, aan de grens met Panama.

Strijd tegen drugs opgevoerd met hulp van de Verenigde Staten

Op 30 augustus 2000 bracht president Bill Clinton een bezoek aan Colombia om het startsein te geven voor het Amerikaanse hulpprogramma ter waarde van 1,3 miljard dollar (ca. 1,5 miljard euro) aan 'Plan Colombia', een grootscheepse antidrugsoperatie die de grootste cocaïneproducent ter wereld in het gareel moest brengen. Clinton bezocht die dag de zwaarbewaakte havenstad Cartagena en verklaarde dat het antidrugsprogramma geen militaire interventie behelsde. 'We willen niet in de oorlog betrokken raken, en deze steun is geen vorm van Amerikaans imperialisme', zei de president tegenover vijfduizend demonstranten die 'Yankee go home' scandeerden. Clinton benadrukte dat het hulpprogramma bedoeld was om Colombiaanse legereenheden op te leiden tot speciale narcoticabrigades en dat het in strijd met de afspraken zou zijn als Amerikaanse troepen in de antidrugscampagne betrokken zouden raken. Behalve de honderden militaire adviseurs voorzag het hulpprogramma ook in de aanschaf van tachtig Amerikaanse gevechtshelikopters. De speciaal opgeleide narcoticabrigades moesten in de door guerrillastrijders gecontroleerde gebieden de illegale aanplant en laboratoria opsporen en vernietigen.

In totaal was er 7,5 miljard dollar (ca. 8,6 miljard euro) met het Plan Colombia gemoeid. Er was veel kritiek op het plan omdat de Amerikaanse militaire steun de burgeroorlog verder kon doen oplaaien. Vooral omdat er tijdens de vredesbesprekingen geen resultaat was geboekt. President Andres Pastrana verzekerde dat het Plan Colombia een vredesplan was en geen olie op het vuur zou gooien. Hij onderstreepte het sociale programma dat aan het plan was verbonden. Er waren miljarden dollars beschikbaar om de cocaboeren te helpen bij de omschakeling op andere gewassen, zoals de aanplant van palmplantages. Voor de financiering van deze omschakelingspremies hoopte de Colombiaanse regering alsnog op de steun van de Europese Unie.

President Clinton erkende het gevaar dat de drugsproblematiek door de militaire operaties in Colombia over de grenzen zou verhuizen. Maar de president zei dat de Verenigde Staten genoeg geld hadden uitgetrokken om de buurlanden te helpen deze problemen van het begin af aan in de kiem te smoren. In zijn eigen land was ook veel kritiek gerezen op de steun aan Colombia. Velen waren bang dat de Verenigde Staten toch bij een gewapend conflict betrokken zouden raken en het parlement dreigde de hulp stop te zetten als de regering van Pastrana niet op korte termijn verbetering in de mensenrechtensituatie zou brengen. Mensenrechtenorganisaties vroegen om de intrekking van de Amerikaanse hulp, zolang het Colombiaanse leger zijn banden met de doodseskaders niet had opgegeven. Ook Europa was erg terughoudend geweest ten aanzien van de militaire steun.

Illegale plantages worden groter

Op 30 december 2000 bleek uit een politierapport dat de autoriteiten in dat jaar onge-

Colombia

veer 95 ton cocaïne hadden geconfisceerd en bijna 600 kilo heroïne. In hetzelfde jaar waren bijna zestigduizend hectare cocaplantages vernietigd, en ruim negenduizend hectare papaver. De politie had 8.510 drugsdealers aangehouden, 55 drugslaboratoria vernietigd, 61 vliegtuigjes in beslag genomen en 66 illegale landingsbanen onklaar gemaakt. Ondanks deze wapenfeiten was de oorlog tegen de drugs nog lang niet gewonnen, meldde het rapport. Integendeel, de illegale productie was zelfs toegenomen en de politie schatte het totale aantal plantages op 105.000 hectare cocaplanten voor de cocaïneproductie, en 6.500 hectare papaver voor de heroïneproductie. Colombia produceerde per jaar meer dan 500 ton cocaïne. Dat was volgens het Amerikaanse drugsagentschap DEA goed voor 90 procent van de wereldhandel in cocaïne. En het land produceerde in 2000 zes ton heroïne van bijzonder hoge kwaliteit, die evenals de cocaïne grotendeels in Amerika verhandeld werd.

Amerikaanse politie rolt bende Colombiaanse drugshandelaren op

De Amerikaanse politie rolde op 18 januari 2001 een belangrijke drugsbende op die in New York en Philadelphia heroïne uit Colombia verhandelden. De bende smokkelde via zogenaamde 'muilezels' (koeriers) tussen de 10 en 20 kilo heroïne per week het land binnen, met een straatwaarde van 90.000 dollar (ca. 103.000 euro) per kilo. De arrestatiegolf in de Verenigde Staten ging gepaard met een dertigtal arrestaties in Colombia. Een vijftal leiders van de organisatie zouden aan Amerika uitgeleverd worden.

Plan Colombia in werking getreden

Op 15 februari 2001 maakte het leger bekend dat het sinds het begin van Plan Colombia in december 2000, bijna dertigduizend hectare cocaplantages had vernietigd. De eerste operatie van Plan Colombia was een groot succes voor de regering. Het leger had op 19 december tweeduizend soldaten de Putumayo-regio ingestuurd om cocavelden te verbranden, of de planten met de hand uit te trekken en te vernietigen. Tevens waren tijdens de militaire operatie 49 laboratoria opgerold. De Operatie Decamerone had een flinke slag toegebracht aan de illegale productie in een gebied dat goed was voor de helft van de Colombiaanse cocaïneproductie. Ondanks het feit dat de Putumayo-streek was vergeven van de guerrillastrijders en paramilitairen was de militaire operatie zonder noemenswaardige incidenten verlopen. Guerrillaleiders van de FARC zeiden dat ze het eens waren met het vernietigen van de plantages, mits dat met de hand gebeurde en er geen sprake zou zijn van Amerikaanse inmenging.

De Amerikaanse generaal Peter Pace (l) inspecteerde op 19 februari 2001 tezamen met de Colombiaanse opperbevelhebber generaal Fernando Tapias (r) de vernietiging van Coca-plantages in Barrancominas, Colombia. *(foto ANP)*

Politierapport: 71 geweldsslachtoffers per dag

Volgens een politierapport gepubliceerd op 29 december 2000 waren in dat jaar ruim 25.000 mensen een gewelddadige dood gestorven. In het jaar 2000 telde de politie 205 bloedbaden en 1.480 terroristische aanslagen. Dat leidde tot een gemiddelde van 71 slachtoffers en 4 terroristische aanslagen per dag. Het rapport gaf niet aan hoeveel slachtoffers aan de burgeroorlog waren toe te schrijven. Wel werd duidelijk dat de meeste moordaanslagen geen direct verband hielden met het gewapende conflict. Het grootste gedeelte was te wijten aan straatgevechten en ongeorganiseerd geweld.

Kabinetswijzigingen

President Andres Pastrana maakte op 22 februari 2001 bekend dat zijn kabinet op drie ministersposten gewijzigd was. Op Binnenlandse zaken volgde Armando Estrada zijn collega Humberto de la Calle op, die als ambassadeur voor de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) zou gaan werken. Ramiro Valencia verving de minister van Energie, Carlos Caballero, die tot de directie van de centrale bank was toegetreden. Op het ministerie van Cultuur verving Araceli Morales de vertrekkende Consuelo Araujonoguera.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Colombianen emigreren in groten getale

Op 2 augustus 2000 bracht het immigratiekantoor van de staatspolitie de recente emigratiecijfers naar buiten waaruit bleek dat in de eerste helft van het jaar meer dan duizend mensen per dag Colombia verlaten hadden. In totaal verlieten in dat half jaar bijna tweehonderdduizend mensen het land, op zoek naar werk en zekerheid. Veel van de emigranten waren tussen de 30 en de 40 jaar en vertrokken naar de Verenigde Staten of Canada. De emigratie was een gevolg van de economische recessie die gepaard ging met werkloosheidspercentages van boven de 20 procent. In 1999 kromp de economie met 4,3 procent. In 2000 bleek de economie weer langzaam uit het dal te komen en met bijna 3 procent te groeien.

Stakingen brengen land in rep en roer

Overal in het land gaven mensen op 3 augustus 2000 massaal gehoor aan de stakingsoproep van de communistische vakbond. Ruim 700.000 ambtenaren legden het werk neer in protest tegen de economische hervormingen en massaontslagen. In de hoofdstad Bogota marcheerden 15.000 arbeiders onder legerbewaking naar het Bolivarplein en in vier provinciesteden raakten demonstranten slaags met de oproerpolitie. In het midden van het land blokkeerden boeren en indianen een snelweg, en in de industriestad Medellin bliezen guerrillastrijders een hoogspanningsmast op.

Stakingsleider in been geschoten

De vakbondsleider Wilson Borja overleefde een moordaanslag op 15 december 2000. Nadat hij de laatste jaren zes nationale stakingen had geleid tegen de hervormingsplannen van de regering Pastrana, was hij verscheidene malen met de dood bedreigd. Volgens de minister van Werkgelegenheid, Angelino Garzon, die Borja in het ziekenhuis bezocht, was de aanslag ongetwijfeld

het werk van extreemrechtse groeperingen. Vakbondsleiders waren regelmatig het doelwit van paramilitaire organisaties. Volgens de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) waren sinds 1995 in Colombia 1.598 vakbondsleden om het leven gebracht. De systematische liquidaties deden denken aan de bloedbaden in het midden van de jaren tachtig toen de guerrillabeweging FARC een politieke partij had opgericht, waarvan duizenden leden in enkele jaren door paramilitairen waren omgebracht. De paramilitaire scherpschutters werkten doorgaans voor de rijke elite van Colombiaanse landeigenaren.

Nieuwe stakingen

Ruim een half jaar later, op 22 maart 2001, braken er weer massale stakingen uit onder overheidspersoneel. De stakingen waren wederom gericht tegen het hervormingsprogramma van de conservatieve regering. Ook dit keer waren het ambtenaren, leraren, artsen, verplegers en oliearbeiders die de straat opgingen. Het was de zevende staking sinds president Andres Pastrana in 1998 aan de macht kwam. De regering beraamde massaontslagen en drastische bezuinigingen op de overheidsuitgaven. Een van de voorwaarden, gekoppeld aan de lening van het Internationale Monetair Fonds van 2,7 miljard dollar (ongeveer 3,1 miljard euro), was het terugdringen van het begrotingstekort.

MILIEU

Burgeroorlog en drugsproductie leiden tot milieuramp

De burgeroorlog en drugsproductie in Colombia veroorzaken een milieuramp, was de conclusie van het militaire rapport 'Littekens op Moeder Aarde', dat op 27 december 2000 werd gepresenteerd. Het ministerie van Defensie meldde dat de guerrillastrijders met het opblazen van oliepijplijnen in tien jaar tijd zo'n twee miljoen ton ruwe olie in het milieu hadden gebracht. Sinds 1986 waren er meer dan duizend aanslagen op de pijplijnen gepleegd en had de weglekkende aardolie bijna drieduizend kilometer rivierlopen vervuild. Een ander probleem was de voortgaande ontbossing van het regenwoud ten behoeve van de illegale cocaplantages. In tien jaar tijd waren ruim negenduizend vierkante kilometer bos verloren gegaan en als de ontbossing in dit tempo doorging, zou rond 2015 de helft van het Colombiaanse regenwoud tot akkerland zijn omgeploegd. Een bijkomend probleem bij de cocaproductie was het intensieve gebruik van bestrijdingsmiddelen. Volgens de cijfers uit het rapport ging het om tweehonderdduizend ton chemicaliën per jaar van 28 verschillende bestrijdingsmiddelen die weg lekten in de bodem en rivieren en grondwater vervuilden. De drugsproductie betekende een grote aanslag op de rijke biodiversiteit van het regenwoud. Colombia stond volgens het Milieuministerie in de top vijf van landen met de rijkste watervoorraden en biodiversiteit.

MILITAIRE ZAKEN

In opspraak geraakte militairen en politieagenten ontslagen

Het leger besloot op 16 oktober 2000 om 388 officieren te ontslaan die in opspraak waren gekomen wegens aanklachten van corruptie of mensenrechtenschendingen. Het was onderdeel van de politieke campagne om het imago van leger en politie op te poetsen. 'Een louterende vorm van zelfkritiek', noemde minister van Defensie Luis Fernado Ramirez het. President Pastrana had in september 2000 per decreet een wet uitgevaardigd die het mogelijk maakte om in opspraak geraakte legerofficieren te ontslaan. Dit was een van de voorwaarden die de Verenigde Staten hadden verbonden aan de militaire steun voor het Plan Colombia dat een einde moest maken aan de grootschalige drugsproductie.

Op 1 maart 2001 ontsloeg de politie 135 agenten die werden verdacht van banden met de doodseskaders. Om haar imago te verbeteren had de politie sinds 1994 al zo'n 11.000 agenten ontslagen wegens corruptie, drugshandel of schendingen van mensenrechten.

Op 24 maart kondigde de regering wederom zuiveringen in het leger aan en moesten nog eens 70 militairen opstappen. De golf van ontslagen was een reactie op de toenemende buitenlandse druk om de officiële banden met de doodseskaders te verbreken. Als dat niet op korte termijn zou gebeuren dreigden de Verenigde Staten met het stopzetten van de militaire steun.

(Vorige berichten pag. 485/3 - 2000)

ECUADOR

BINNENLAND

Privatiseringswet stuit op hevig verzet

Op 9 augustus 2000 bood het voltallige kabinet zijn ontslag aan aan president Gustavo Noboa. De veertien ministers zeiden te willen aftreden als dit de president in het parlement meer onderhandelingsruimte zou geven bij de invoering van de nieuwe privatiseringswet. Een meerderheid van het parlement was tegen het wetsvoorstel en wilde de privatisering van de elektriciteits- en oliemaatschappijen tegenhouden. De economische hervormingen hadden in het hele land tot protesten geleid en vakbonden en inheemse bevolkingsgroepen noemden de privatisering een 'uitverkoop van staatsbezittingen aan buitenlandse bedrijven'.
De vorige regering was eerder dat jaar ook gevallen over het hervormingsprogramma voor de noodlijdende economie. De indianenprotesten werden toen gesteund door rebellerende legerleiders en leidden in januari 2000 tot een staatsgreep waarbij president Jamil Mahuad werd afgezet. Zijn opvolger was de huidige president Gustavo Noboa en die hield net als zijn voorganger vast aan het door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) voorgestelde hervormingsprogramma. Dat moest een einde maken aan de uit de hand gelopen prijsinflatie – tot meer dan 100 procent – en de niet meer te stoppen devaluatie van de sucre. In april had Ecuador de Amerikaanse dollar als officiële munt aangenomen, waarna het land een overeenkomst sloot met het IMF voor een lening van 310 miljoen dollar (ca. 347 miljoen euro), in ruil voor belastinghervorming en privatisering van staatsbedrijven.

Twee ministers vervangen

Op 19 augustus verving president Noboa de minister van Binnenlandse zaken Antonio Andretta door een van zijn naaste adviseurs, Juan Manrique Martinez. Dit was de tweede kabinetswijzing sinds alle veertien ministers op 9 augustus uit solidariteit met hun president hun ontslag aanboden. Eerder die week maakte minister van Landbouw, Mauricio Davalos, plaats voor Galo Plaza Pallares. De kabinetswijzigingen waren een reactie op de hevige oppositie tegen de economische hervormingen.

Ecuador

President Noboa spreekt veto uit tegen wetsamendementen

Op 27 oktober sprak Gustavo Noboa zijn veto uit over de door het parlement voorgestelde wijzigingen van de privatiseringswet. De wetswijzigingen waren gericht op het veiligstellen van het staatsaandeel in de gedeeltelijk te privatiseren elektriciteitsbedrijven en oliemaatschappijen. President Noboa hield wederom vast aan zijn economisch herstelprogramma.

Nieuwe minister van Financiën

Op 18 december benoemde president Noboa de bankdirecteur Jorge Gallardo tot minister van Financiën. Gallardo was al eerder minister van Financiën tijdens de regeerperiode van Rodrigo Borja aan het einde van de jaren '80. Hij volgde Luis Yturralde op, die aftrad omdat hij in conflict was geraakt met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) over de belastinghervorming. Yturralde kon de door het IMF geëiste BTW-verhoging van twaalf naar vijftien procent niet aan zijn achterban verkopen. Het bedrijfsleven in Quito en Guayaquil was tegen de BTW-verhoging, uit angst voor inflatie en het uitblijven van investeringen.
De benoeming van Jorge Gallardo werd door Amerikaanse financiële experts toegejuicht. Gallardo had al eerder bewezen economische hervormingen door te kunnen voeren en moest de vastgelopen onderhandelingen met het IMF tot een goed resultaat brengen.

Parlement wijst BTW-verhoging af

Het parlement hield op 29 maart 2001 met een ruime meerderheid het wetsvoorstel voor een BTW-verhoging tegen. De meeste politieke partijen waren tegen een verdere lastenverhoging in de toch al met extreme inflatie tobbende economie; in 2000 bedroeg deze 91 procent.

Ecuador kent meeste corruptie van Latijns-Amerika

Ecuador was het meest corrupte land van Latijns-Amerika, bleek op 13 september 2000 uit een onderzoek van het Duitse *Transparency International*. Op een schaal van tien scoorde Ecuador slechts 2,6 punten. Het minst corrupte land van Latijns-Amerika was Chili, dat met 7,4 een ruime voldoende kreeg.

Explosies in oliepijplijn van Petroecuador

Op 13 december 2000 kwamen vijf mensen om het leven en raakten twintig gewond, toen een bus terecht kwam in de explosie van een oliepijplijn. Ongeveer 3.000 barrels ruwe olie kwamen met de explosie vrij, waarvan het grootste gedeelte meteen was verbrand. De politie verklaarde niet te weten wie de daders waren. Olieëxperts zeiden echter dat de explosies niet het gevolg waren van een aanval maar te wijten waren aan achterstallig onderhoud.
De 500 kilometer lange pijplijn was 30 jaar oud en verbond het Amazonegebied met de raffinaderij van staatsoliebedrijf Petroecuador aan de kust. Dit was in korte tijd de derde explosie van de enige pijplijn die Ecuador rijk was; een tweede was in aanbouw.

Zeven gijzelaars vrijgelaten

Op 2 maart 2001 kwamen zeven gegijzelde oliewerknemers na vier en een halve maand op vrije voeten, nadat hun werkgever een week eerder het gevraagde losgeld had betaald. Vier Amerikanen, een Nieuw-Zeelander, een Chileen en een Argentijn werden in de buurt van Lago Agrio, dichtbij de Colombiaanse grens, vrijgelaten. De ontvoerders hadden een losgeld van 13 miljoen dollar (ca. 14,6 miljoen euro) geëist. Drie weken tevoren hadden ze de Amerikaanse gijzelaar Ron Sander nog doodgeschoten omdat het multinationale bedrijf niet binnen de verstreken termijn met het losgeld over de brug was gekomen.
De gijzelaars werkten voor verschillende westerse bedrijven in het Amazonegebied van Ecuador op een boorput van het aardolieconcern Repsol-YPF. De Ecuadoriaanse autoriteiten waren opgelucht maar waarschuwden voor de voorbeeldwerking van deze lucratieve gijzelingsaffaire.
Volgens persbureau *Reuters* hadden anonieme bronnen laten doorschemeren dat de ontvoering het werk was van Colombiaanse guerrillastrijders. Het zou gaan om de revolutionaire factie 'Vrij Amerika' van het Colombiaanse Nationaal Bevrijdingsleger ELN. De onbekende bronnen beweerden dat deze gewapende groep ook verantwoordelijk was voor de gijzeling van twaalf Canadese oliewerknemers in 1999.

Gevangenisopstand beëindigd

Op 22 maart 2001 gaf de regering toe aan de eisen van de gevangenen die in de Garcia Moreno gevangenis in Quito zo'n 100 bezoekers hadden gegijzeld. De gevangenen vroegen om een verlichting van hun straffen, op grond van een wet uit 1997 die een halvering van de opsluitingstermijnen mogelijk maakte. Een overheidscommissie stelde 57 gevangenen in het gelijk en zou nog eens 100 andere gevallen onderzoeken. De gegijzelde bezoekers kwamen volgens het Rode Kruis zonder kleerscheuren vrij.

Minister van Buitenlandse handel treedt af

Op 30 maart 2001 maakte minister van Buitenlandse handel, Roberto Pena, zijn ontslag bekend. Daarmee protesteerde de minister tegen het feit dat president Gustavo Noboa de minister van Buitenlandse zaken, Heinz Moeller, de eindverantwoording over het pan-Amerikaanse vrijhandelsverdrag had gegeven.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over stijging minimumloon

Werkgevers en werknemers kwamen op 3 januari 2001 tot overeenstemming over de stijging van het minimumloon met 21,7 procent. Hiermee kwam het minimumloon op 117,64 dollar (ca. 139 euro) per maand. De regering had de minimumkosten voor het levensonderhoud van een vierpersoonshuishouden op 250 dollar (ca. 280 euro) per maand geschat.

Noodtoestand na heftige onrust rond brandstofprijzen weer opgeheven

Op 13 februari 2001 besloot de regering de noodtoestand op te heffen die sinds 2 februari van kracht was. De noodtoestand was uitgeroepen nadat er in het hele land protesten waren uitgebroken tegen de brandstofprijzen, die verhoogd waren op aanraden van het Internationaal Monetair Fonds (IMF).
Op 26 januari waren duizenden indianen aan een lange mars begonnen waarbij ze in de bergstreken het verkeer hadden geblokkeerd. In confrontaties met het leger waren vier mensen omgekomen en tientallen gewond geraakt. De regering was met de indianenleiders tot overeenstemming gekomen dat de gasprijzen voor de huishoudens niet verhoogd zouden worden.

Ecuador

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering zal spaartegoeden terugstorten

De regering kondigde op 14 december 2000 aan dat zij voor het einde van dat jaar ongeveer 100 miljoen dollar (ca. 112 miljoen euro) aan spaartegoeden aan privérekeninghouders zou terugbetalen. De tegoeden waren 'bevroren' nadat de meeste banken vorig jaar in een liquiditeitscrisis waren geraakt. De staat stond verder voor nog eens 830 miljoen dollar (ca. 930 miljoen euro) bij private investeerders in de schuld. De overheid werkte aan een drastische hervorming van de financiële sector en had veel banken samengevoegd en genationaliseerd.

CAF kent Ecuador lening toe

Om het land uit de financiële problemen te helpen kondigde de Andes Ontwikkelingsbank (CAF) op 8 maart 2001 een lening aan van 800 miljoen dollar (ca. 896 miljoen euro). Daarvan zou bijna tweederde naar infrastructuur en sociale ontwikkeling gaan. De rest was bedoeld om het noodlijdende bankwezen uit de gevarenzone te halen.

NATUUR EN MILIEU

Schade door ramp met olietanker blijft beperkt

Het was het leger niet gelukt om de olietanker Jessica uit de haven van San Cristobal los te trekken. Het schip was in januari 2001 vastgelopen waardoor er bijna een miljoen liter brandstof in zee was gelekt. Volgens de autoriteiten van het Galapagos Nationaal Park was het achteraf meegevallen: de golven hadden de dieselolie weggewassen en de eilandengroep voor een ramp behoed.

De vervuiling was aan de meeste zeldzame diersoorten, zoals de leguanen en de reuzenschildpadden, voorbijgedreven. 'Het ecosysteem zal binnen vier jaar weer volledig hersteld zijn', zei de directeur van het Nationaal Park, Eliecer Cruz. De halfondergelopen olietanker moest in de haven achterblijven, maar zou binnen twee jaar door de golven verslonden zijn. Het schip bevoorraadde de toeristenboten in het natuurgebied.

Panama

BUITENLANDSE ZAKEN

Colombiaanse burgeroorlog treft ook Ecuador

President Gustavo Noboa verklaarde op 22 februari 2001 dat de burgeroorlog in Colombia tot onrust en geweld in het grensgebied met Ecuador leidde. Honderden mensen zouden erdoor uit hun huizen zijn gedreven.

Ecuador krijgt Amerikaanse steun voor strijd tegen drugs

Minister van Buitenlandse zaken Heinz Moeller kondigde op 13 maart 2001 aan dat de Verenigde Staten ruim 150 miljoen dollar (ca. 168 miljoen euro) compensatie aanboden voor de grensoverschrijdende drugsproblemen die met het Plan Colombia gepaard zouden gaan. Dit internationale anti-drugsoffensief in het aangrenzende Colombiaanse regenwoud zou de illegale cocaplantages en de Colombiaanse guerrillastrijd over de grens met Ecuador kunnen verplaatsen.
De regering van Ecuador was eerder al akkoord gegaan met het Amerikaanse gebruik van een luchtmachtbasis, van waaruit de Verenigde Staten de Colombiaanse Putumayo-regio zouden surveilleren. Sommige Ecuadorianen waren bang dat deze toezegging tot vergeldingsacties van de Colombiaanse guerrillabeweging zou leiden. Maar de regering was blij met de Amerikaanse steun en minister Moeller kondigde aan dat op korte termijn nog eens 15 miljoen dollar (ca. 16,8 miljoen euro) aan militaire steun beschikbaar kwam. Het ging daarbij vooral om helikopters en speedboten, bedoeld om de grensrivier San Miguel te bewaken.

(Vorige berichten pag. 491/2 e.v. - 2000)

PANAMA

BINNENLAND

Regering raakt kamermeerderheid kwijt

De regerende Arnulfista Partij (PA) verloor op 1 september 2000 haar meerderheid in het Panamese Parlement. Twee kamerleden van de Christen-democratische Partij (PCD) hadden tot op dat moment de regering een nipte kamermeerderheid gegeven, maar sloten zich toen aan bij de oppositie van de Democratische Revolutionaire Partij. Daarmee kreeg de oppositie een meerderheid van 37 zetels, tegenover de 34 zetels van de regeringspartij. Volgens een woordvoerder van de Revolutionaire Democraten konden zij vanaf dat moment in theorie alle wetsvoorstellen tegenhouden en hun eigen programma doorvoeren.

Akkoord met demonstranten in Changuinola

Op 17 september 2000 sloot president Mireya Moscoso een akkoord met de opstandige bevolking van Changuinola, in het westen van het land. De betogers waren dagenlang in gevecht geweest met de politie en hadden toegangswegen met bomen en autowrakken geblokkeerd. De bewoners van het bananenstadje eisten betere gezondheidszorg, onderwijs en overheidsvoorzieningen en waren massaal de straat op gegaan. President Mireya Moscoso was speciaal met een regeringsdelegatie naar Changuinola afgereisd en had na vijf uur onderhandelen een akkoord bereikt, waardoor de rust in het stadje was wedergekeerd. De overeenkomst voorzag in betere medische voorzieningen, onderwijs, de aanleg van nieuwe wegen, een plan voor drinkwater en een openbare bibliotheek. De gearresteerde demonstranten waren allen vrijgelaten.

Vijf ton cocaïne onderschept in 2000

Volgens de cijfers van de nationale politie was de drugsvangst in 2000 met 70 procent toegenomen. De politie onderschepte in dat jaar vier ton marihuana en vijf ton cocaïne. Daarentegen was er met 48 kilo beduidend minder heroïne in beslag genomen dan het voorafgaande jaar. Panama bleef een belangrijk doorvoerland voor de drugshandel tussen Zuid-Amerika, Europa en de Verenigde Staten.

Lijst met namen van vermisten gepubliceerd

De Panamese Commissie van de Waarheid publiceerde op 24 maart 2001 een lange lijst met 132 namen van personen die tijdens de dictatuur verdwenen waren. De lijst van vermiste personen werd paginagroot in de dagbladen afgedrukt. Het ging om mensen die sinds 1968 vermoedelijk het slachtoffer zijn geworden van het militaire regime, dat in 1989 tijdens de Amerikaanse invasie ten val is gebracht. Het was een voorlopige lijst,

Panama

bedoeld om meer informatie boven tafel te krijgen. In januari had president Mireya Moscoso de waarheidscommissie in het leven geroepen, nadat een paar maanden eerder massagraven waren ontdekt op het voormalige militaire terrein van Tocumen, in de buurt van Panama City. De tip kwam van een anonieme legerofficier die de plaats des onheils aan de katholieke kerk had opgebiecht. De waarheidscommissie zou tevens verder onderzoek doen naar de vermoedelijke geheime begraafplaatsen in de provincie Chiriqui, en zou daarover in september 2001 aan de regering rapporteren. Alle bevindingen zouden zo spoedig mogelijk ter beschikking komen van de procureur-generaal die de rechtszaken voorbereidde. Op de voorlopige lijst circuleerden vooral de namen van studenten, vakbondsleden en boerenleiders.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Witwaspraktijken aangepakt bij tegenvallende groei

De regering kondigde op 2 oktober 2000 aan dat zij het witwassen van zwart geld harder ging aanpakken. Panama was door de groep van rijke landen (G-7) op de zwarte lijst van fiscale paradijzen gezet. De aankondiging van de wettelijke maatregelen kwam twee dagen voor de G-7 bijeenkomst in Madrid waarop de financiële commissie de positie van Panama zou heroverwegen.

De economische groei van 2,2 procent in het derde kwartaal van 2000 was tegengevallen – afgezet tegen de gunstige groeicijfers van het voorgaande jaar, waarin 3,2 procent werd gehaald. Hoge olieprijzen en het afbouwen van de Amerikaanse militaire aanwezigheid werden als belangrijkste oorzaken genoemd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Cubaanse dissidenten opgepakt

De Panamese politie had op 22 november 2000 vier Cubaanse dissidenten gearresteerd, die ervan verdacht werden eerder die week een aanslag op de Cubaanse president Fidel Castro te hebben beraamd. Castro was op 17 november naar Panama City afgereisd om deel te nemen aan de Inter-Iberische top. De Cubaanse president wees de Panamese autoriteiten op de beraamde aanslag

Paraguay

en wist te vertellen dat de in Miami gevestigde dissidentenorganisatie Cubaans-Amerikaanse Nationale Vereniging (CANF) verantwoordelijk was. De CANF was door Castro regelmatig beschuldigd van moordaanslagen. 'Ze hebben wapens en explosieven naar Panama City gebracht om me te elimineren', zei Fidel Castro, zonder aan te geven waar hij zijn informatie vandaan had gehaald. De Panamese politie vond inderdaad acht kilo explosieven, alsmede een kaart met de beraamde plaats van de aanslag.
Onder de arrestanten bevond zich de tweeënzeventig jarige dissident Luis Posada Carriles, die volgens president Castro de radicale leider van de CANF zou zijn. De Cubaanse president had bij zijn komst naar Panama zelf foto's van de verdachte verspreid. Castro zei dat Luis Posada op 5 november met een vals paspoort in Panama City was aangekomen. De dissidentenorganisatie in Miami ontkende de betrokkenheid met Posada en verklaarde dat ze tijdens de top in Panama City slechts op vreedzame wijze tegen het dictatoriale bewind van Fidel Castro wilden protesteren.
Toch had Luis Posada geen onbesproken verleden, want volgens persbureau *Reuters* had hij in een interview toegegeven in 1997 betrokken te zijn geweest bij een serie bomaanslagen in Cuba. Posada werd ook gezocht in Venezuela waar hij vermomd als priester uit de gevangenis was ontsnapt. Het Panamese ministerie van Buitenlandse zaken zei dat het binnen zestig dagen uitsluitsel zou geven over de eventuele uitlevering van Posada, en de drie andere gevangenen: Gaspar Eugenio Escobedo, Pedro Ramon en Guillermo Novo. President Castro had hier dringend om gevraagd en zei dat Posada desnoods voor een internationaal gerechtshof terecht moest staan. Hij had de Panamese autoriteiten tevens verzocht om ervoor te zorgen dat Posada niet opnieuw zou ontsnappen.

(Vorige berichten pag. 554/3 - 2000)

PARAGUAY

BINNENLAND

Minister van Financiën ontslagen

Op 2 oktober 2000 bevestigde president Luis Gonzales Macchi het ontslag van zijn minister van Financiën en Economische zaken, Frederico Zayas. Tegelijkertijd bood de directeur van de Centrale bank, Washington Aswell, zijn ontslag aan. De nieuwe minister van Financiën en Economische zaken werd Fransisco Oviedo. Drie dagen eerder was ook de minister van Publieke werken, José Alberto Planas, al opgestapt.
De kabinetswijzigingen volgden op de onrust rond de verkiezing van oppositiekandidaat Julio Cesar Franco tot vice-president. De verkiezing van Franco betekende een eerste deuk in de hegemonie van de Colorado Partij die al 53 jaar aan de macht was.

Minister van Defensie treedt af

De minister van Defensie, admiraal Ramon Campos, moest op 25 januari 2001 aftreden wegens onenigheid met president Macchi over het militaire beleid. De admiraal, die zijn president in mei 2000 nog had gesteund bij de verijdeling van een militaire coup, moest plaats maken voor admiraal Miguel Angel Candia.

Coalitiegenoten Colorado Partij verlaten regering

Op 7 maart besloten drie ministers van de Nationale Ontmoetingspartij uit de regering te stappen. Omdat een maand eerder ook de Liberale Partij de regering had verlaten, bleef de Colorado Partij als enige regeringspartij over. Aanleiding vormde een serie schandalen rond twee van Macchi's ministers, als gevolg waarvan de populariteit van de regering in de opiniepeilingen tot een dieptepunt was gedaald.
Minister van Publieke werken, Walter Bower, was beschuldigd van mensenrechtenschendingen tijdens de mislukte poging tot staatsgreep in mei 2000, toen hij minister van Binnenlandse zaken was. Minister van Financiën en Economische zaken, Fransisco Oviedo, raakte omstreden omdat hij werd verdacht van valsheid in geschrifte.
Op 14 maart verving president Macchi de ontslagen Bower door Alcides Gimenez. Fransisco Oviedo bleef vooralsnog aan als minister.

47 doden bij nieuwjaarsviering

Volgens een politierapport van 2 januari 2001 waren tijdens de feestelijkheden rond oud-en-nieuw tenminste 47 mensen omgekomen. Het merendeel van hen kwam om ten gevolge van doodslag, anderen door

verdrinking of verkeersongelukken. De meeste slachtoffers waren te wijten aan openbare dronkenschap.

JUSTITIE

Gevangenisstraf voor frauderende ex-generaal

Op 10 oktober 2000 kreeg de gepensioneerde generaal José Tomas Centurion zeven jaar gevangenisstraf opgelegd. Het voormalig hoofd van het Nationale Anti-Drugs Departement had in 1996 gefraudeerd met de aanschaf van drie tweedehands helikopters voor de nieuwprijs van 3 miljoen dollar (ca. 3,4 miljoen euro). Een parlementair onderzoek wees uit dat de helikopters elk niet meer dan 150.000 dollar (ca. 169.000 euro) waard waren.

LANDBOUW

Vaccinatie tegen mond- en klauwzeer

De regering gaf op 25 oktober 2000 de nationale dierengezondheidsdienst SENASA opdracht om in het hele land de evenhoevige dieren te vaccineren tegen mond- en klauwzeer (MKZ). Op een boerderij aan de grens met Brazilië waren 27 gevallen van de ziekte gevonden.

(Vorige berichten pag. 607/1 e.v. - 2000)

URUGUAY

BINNENLAND

Bezuinigingen op begroting 2001

Op 22 december 2000 nam de regering de nieuwe begroting aan waarin ten opzichte van voorgaande jaren werd bezuinigd. Alleen voor Justitie en Onderwijs was er meer geld, betaald uit de verhoogde inkomstenbelasting voor goedverdienende ambtenaren.

Maatregelen tegen MKZ-virus

Op 29 oktober 2000 kondigde de regering voorzorgsmaatregelen aan in verband met de uitbraak van mond- en klauwzeer (MKZ) onder het vee in de provincie Artigas, vlakbij de grens met Brazilië. De landbouwautoriteiten wilden 10.000 schapen, 5.000 koeien en 500 varkens laten slachten.

De voorzorgsmaatregelen volgden op een algehele panieksituatie, toen in augustus op grote schaal MKZ in de buurlanden Argentinië en Brazilië was uitgebroken. Daar waren toen respectievelijk 3.500 en 11.087 beesten geslacht. De Verenigde Staten hadden een tijdelijk importverbod op Uruguayaans rundvlees uitgevaardigd.

Legerleiding geeft geen oordeel over vervolgingen tijdens dictatuur

Op 18 januari 2001 verklaarde de nieuwe legerleider Carlos Daners tegenover de pers dat hij geen commentaar zou geven op de zaak van de slachtoffers tijdens de militaire dictatuur tussen 1973 tot 1985. 'Het leger respecteert de in het verleden gemaakte beslissingen', zei de legeraanvoerder na zijn benoeming. Gedurende de dictatuur werden minstens 170 mensen vermoord of raakten vermist.
President Jorge Battle had na zijn verkiezing op 1 maart 2000 een Commissie van Vrede ingesteld. Dat was het eerste officiële initiatief voor een regeringsonderzoek naar het lot van de vermiste personen. Oud-dictators en militairen hoefden echter geen verantwoording af te leggen voor hun daden omdat de amnestiewet van 1986 hen had vrijgepleit.

(Vorige berichten pag. 610/1 e.v. - 2000)

VENEZUELA

BINNENLAND

President Hugo Chávez regeert per decreet

Het parlement gaf president Hugo Chávez op 7 november 2000 het fiat om, onder de paraplu van een overkoepelende machtigingswet, een tiental belangrijke wetten door te voeren. 'Deze mammoetwet beïnvloedt bijna alle politiek-economische sectoren en is een subtiele vorm van machtsconcentratie', verklaarde Cesar Perez, een kamerlid van de oppositiepartij Copei. De machtigingswet gaf de president bijna dictatoriale bevoegdheden en maakte het hem mogelijk om een jaar lang per decreet te regeren, dat wil zeggen zonder parlementaire inmenging. Ook zonder de omstreden wet had de regering haar beleid kunnen doorvoeren, want de partij van president Chávez had een absolute meerderheid in de Kamer. Een van de decreten betrof het wetsontwerp voor de olie-industrie, dat voorzag in een stijging van de royalty's op de olieproductie. De belastingverhoging was niet van toepassing op de contracten die reeds met de buitenlandse oliemaatschappijen waren afgesloten.

Omstreden referendum voor vervroegde vakbondsverkiezingen

Op 3 december 2000 werd het referendum over het uitschrijven van nieuwe vakbondsverkiezingen met 65 procent van de stemmen ondersteund. Nadat het referendum was aangenomen, verklaarde de regering binnen zes maanden nieuwe vakbondsverkiezingen uit te schrijven. Slechts een vijfde van de stemgerechtigden hadden hun stem uitgebracht. Velen vonden dat deze volksraadpleging alleen de vakbondsleden aanging. Zittende vakbondsleiders zeiden dat het referendum in strijd met de grondwet was en dat de slechte opkomst aantoonde dat een meerderheid van de bevolking tegen het regeringsvoorstel was. De Confederatie van Venezolaanse werknemers (CTV) riep de vakbondsleden op hun positie niet op te geven. Een regeringswoordvoerder zei dat dit onherroepelijk tot gevangenisstraf zou leiden. President Chávez wees de kritiek van de hand en haalde fel uit naar de vakbondsleiders die hij van machtsmisbruik en corruptie beschuldigde.

Wijzigingen in de regering

Linkse econome Alida Bastidas wordt vice-presidente

De afgevaardigde van de Inter-Amerikaanse ontwikkelingsbank (IADB), Alida Bastidas, werd op 24 december 2000 tot vice-presidente benoemd. 'Zij is een eersteklas revolutionaire die sociale rechtvaardigheid voor de arme meerderheid hoog in haar vaandel heeft', zei president Hugo Chávez. De econome Alida Bastidas was in 1995 al betrokken bij de opstelling van het hervormingsprogramma waarmee Chávez later de verkiezingen zou ingaan. In 1996 verdedigde ze voor het Hoge Gerechtshof het staatsbelang in de olie-industrie, op een moment dat de toenmalige regering de olieproductie wilde openstellen voor multinationale ondernemingen.

Venezuela

Olie-expert Alvaro Silva volgt mijnbouwminister Ali Rodriguez op

Op 27 december 2000 werd Alvaro Silva de nieuwe minister voor Olie en Mijnbouw. De 71-jarige advocaat verving Ali Rodriguez, die per 1 januari 2001 secretaris-generaal van de Organisatie van Olie-exporterende landen (OPEC) was geworden. Venezuela speelde weer een toonaangevende rol binnen dit kartel en had met haar productiebeperkingen de olieprijzen in 2000 flink opgedreven. Het land was de derde olieproducent ter wereld en had na het Midden-Oosten, met 77 miljard vaten, de grootste olievoorraad. De benoeming van Silva was geen verrassing. Hij was de rechterhand van Rodriguez en nauw betrokken bij het nieuwe wetsvoorstel voor een aanzienlijke belastingverhoging per vat ruwe olie. Silva was tevens directeur van het staatsbedrijf Petroleos de Venezuela, en had zich samen met de vertrekkende Rodriguez tegen de liberalisering van de oliesector verzet.

Benoeming van 'burgerminister' op ministerie van Defensie

José Vicente Rangel verwisselde op 2 februari 2001 het ministerie van Buitenlandse zaken voor het ministerie van Defensie. De oud-journalist was daarmee sinds zeventig jaar de eerste burgerminister op deze post. 'In het moderne Venezuela is een toenadering van burgers en militairen onvermijdelijk', zei president Chávez. Hiermee verwees hij wederom naar het in militaire kringen omstreden Plan Bolivar, waarmee de regering een alliantie tussen burgers en militairen hoopte te bewerkstelligen. Duizenden soldaten waren aangewezen om op straat en in de arme wijken sociale dienstplicht uit te voeren. De president kondigde tevens aan dat de regering op korte termijn een nieuw hoofd van de strijdkrachten zou aanwijzen. De benoeming van minister Rangel was omstreden omdat hij als journalist felle kritiek op het leger had geuit.

Op 4 maart 2001 kondigde president Hugo Chávez aan dat hij zelf regelmatig kantoor ging houden in het hoofdkwartier van de strijdkrachten. Chávez reageerde daarmee op groeiende onrust binnen het leger en zei dat hij meer tijd zou besteden aan zijn functie van opperbevelhebber. De president verklaarde tevens dat hij de massale steun van de bevolking genoot en dat een militaire machtsovername met een gewelddadig volksoproer beantwoord zou worden.

Meer wijzigingen binnen het kabinet

Op 4 februari 2001 werd bekend dat kolonel Luis Davila van Binnenlandse zaken naar Buitenlandse zaken zou verhuizen en dat de oud-minister Luis Miquilena hem op Binnenlandse zaken zou opvolgen. Miquilena is een oudgediende binnen de regering van Hugo Chávez, maar moest in 2000 wegens een corruptieschandaal aftreden. Hij werd door het Hoge Gerechtshof vrijgesproken, maar zijn reputatie had geleden onder het schandaal. President Chávez deed echter toch weer een beroep op zijn oude leermeester, die aan de basis stond van de regeringspartij, Beweging van de Vijfde Republiek. Hugo Chávez was noodgedwongen aangewezen op de oudere garde omdat hij de politieke elite tegen zich in het harnas had gejaagd met zijn anti-establishmentretoriek.

Enige dagen tevoren had de president, generaal Hurtado aangewezen als minister van Infrastructuur. Deze militair volgde Alberto Esquelda op die om persoonlijke redenen was afgetreden. Tegelijkertijd moest minister van Volksgezondheid Gilberto Rodriguez om gezondheidsredenen aftreden. Die werd op 4 maart 2001 opgevolgd door Maria Urbaneja, de vijfde vrouwelijke minister in het kabinet van Chávez.

Geweld steeds vaker doodsoorzaak

Op 22 februari 2001 zei een vertegenwoordiger van de gemeente Carácas dat in het jaar 2000 er in Venezuela ruim zevenduizend doden ten gevolge van geweldsuitbarstingen waren gevallen. Ieder weekeinde waren er gemiddeld zo'n honderd slachtoffers te betreuren. En tijdens het kerstweekeinde van 2000 waren dat er zelfs 215. De cijfers betekenden dat in het afgelopen jaar het aantal geweldsslachtoffers met 30 procent was gestegen. Autoriteiten wijten het groeiende dodenaantal aan de toename van armoede en drugsproblemen in de krottenwijken van de grote steden. Het ging vaak om drugsafrekeningen tussen bendes en om schietgevechten tussen politie en straatbendes.

Amerikaanse kritiek op politiegeweld verworpen

De minister van Defensie, José Vicente Rangel, verwierp op 27 februari 2001 de Amerikaanse beschuldigingen over het gebruik van grof geweld binnen het politiekorps van Venezuela. In het mensenrechtenrapport verklaarde de Verenigde Staten dat kidnapping, willekeurige opsluiting en martelingen aan de orde van de dag waren. Volgens het rapport was het excessief gebruik van politiegeweld een groeiend probleem in Venezuela: 'in de eerste acht maanden van 2000 zijn meer dan 2000 arrestanten en verdachten in schietpartijen met de politie omgekomen'. Minister Rangel noemde het een slecht rapport en zei dat hij het 'overdreven aantal van tweeduizend slachtoffers' zou onderzoeken.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheidsuitgaven stijgen fors

De overheidsuitgaven waren in de eerste acht maanden van 2000 met 30 procent gestegen, volgens een rapport van de centrale bank uitgegeven op 3 november 2000. Door de stijgende olieprijzen waren ook de belastingopbrengsten toegenomen. Meer dan de helft van de belastinginkomsten van Venezuela komen uit de oliesector.

Stakingen in Sidor-staalfabriek

Op 29 maart 2001 legden werknemers van de Sidor-staalfabriek 48 uur lang het werk neer. Ongeveer 4.000 van de 6.000 arbeiders van de grootste staalfabriek in de Andesregio deden mee aan de staking en eisten een vernieuwing van de collectieve arbeidsovereenkomst.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Hugo Chávez bezoekt Midden-Amerika

Op 21 november 2000 keerde president Hugo Chávez terug van een rondreis in Midden-Amerika, waar hij El Salvador, Guatemala en Nicaragua bezocht. De linkse Chávez preekte tegen het neoliberalisme en de mondialisering van de economie en had op zijn spreekbeurten veel bijval gekregen van ex-guerrillastrijders.

Venezuela

Regering van Chávez steunt verzet in Ecuador en Bolivia

De Verenigde Staten verklaarden op 5 december 2000 dat ze zouden onderzoeken wat de rol was van Venezuela bij de internationale steun aan dissidente bewegingen in Ecuador en Bolivia. Volgens de autoriteiten in Ecuador steunde de regering van Hugo Chávez enkele kolonels die in januari 2000 gepoogd hadden om in Ecuador president Gustavo Noboa af te zetten.Van Boliviaanse zijde werd Hugo Chávez ervan beschuldigd de inheemse boerenleider Felipe Quispe te steunen.

Venezuela veroordeelt vier Colombiaanse rebellen

Het Militaire Gerechtshof in het westen van Venezuela veroordeelde op 21 maart 2001 vier Colombiaanse guerrillastrijders van het Nationale Bevrijdingsleger (ELN) tot zestien jaar gevangenisstraf. Ze stonden allen terecht voor militaire rebellie. Onder de veroordeelden bevond zich ook de lang gezochte John Jairo Parales, beter bekend als Commandant Alonso. Hij werd er tevens van verdacht de aanslag te hebben gepleegd op de legerbasis in Venezuela in 1995, waarbij vijf mariniers om het leven kwamen. De uitspraak tegen de Colombiaanse rebellen kwam enkele dagen voor de topontmoeting van president Chávez met zijn Colombiaanse ambtsgenoot Andres Pastrana.
Normaal gesproken lieten de Venezolaanse autoriteiten de Colombiaanse vrijheidsstrijders vrijuit gaan, maar er was eerder dat jaar diplomatieke onenigheid gerezen over de vrijlating van guerrillastrijder Jose Maria Ballestas. Colombia vroeg om zijn uitlevering en president Pastrana zou voor deze kwestie speciaal naar de hoofdstad Caracas komen. De ELN-strijder Ballestas werd beschuldigd van de vliegtuigkaping in 1999 waarbij hij de 41 passagiers van het Avianca-toestel in gijzeling zou hebben gehouden. In februari 2001 kwam hij in Venezuela weer op vrije voeten, maar na hevige protesten van Colombiaanse zijde had men hem vervolgens toch weer opgesloten, dit keer op grond van valse identiteitspapieren. Venezuela had tevens de uitleveringsprocedure in gang gezet en wist de crisis met het buurland alsnog te bezweren.

(Vorige berichten pag. 685/1 - 2000)

Verenigde Staten

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

Evenveel latino's als Engelstalige zwarten

Uit op 8 maart 2001 gepubliceerde analyses van een in 2000 gehouden volkstelling bleek dat in de Verenigde Staten ongeveer evenveel mensen woonden met een Spaanstalige achtergrond als Engelstalige zwarten, die traditioneel de grootste bevolkingsgroep vormden na de Engelstalige blanken. De groep latino's – die Spaans sprak, maar etnisch zeer divers was – groeide echter snel en zou binnen enkele jaren de tweede plaats in gaan nemen.
In 1990 woonden er 22,4 miljoen latino's in de VS, tegenover 35,3 miljoen in 2000; een toename met bijna 60 procent. In totaal hadden de VS in 2000 ruim 281 miljoen inwoners.

CIA publiceert groot aantal documenten over Koude Oorlog

In verband met een congres op de Universiteit van Princeton publiceerde de CIA op 9 maart 2001 859 documenten uit de periode 1947-1991. Het ging om documenten van de afdeling analyse, op grond waarvan Washington zijn internationale beleid mededebepaalde. Verslagen van geheime operaties van de CIA zaten er niet bij.
Uit de documenten bleek dat de Amerikaanse spionagemethodes in de jaren '40 en '50 nog niet erg verfijnd waren. Hierdoor waren de feiten dikwijls niet bekend en baseerde de CIA zijn analyses van het wereldgebeuren tot op grote hoogte op speculaties.
Toch brachten verbeterde spionagetechnieken niet altijd helderheid. In 1962 spraken diverse bronnen binnen de CIA elkaar tegen over het hoe en waarom van stationering van Sovjetraketten op Cuba. Washington wist daarom niet of Moskou ze daar neer zette om tot een aanval over te gaan, of louter om het militaire evenwicht te herstellen, dat in die tijd in het voordeel van de Verenigde Staten doorsloeg. Later, vooral in de jaren '80, overschatte de CIA de militaire kracht van de Sovjet-Unie. Met name onder president Reagan waren de VS hierdoor fors overbewapend. Toch werden pogingen van Moskou uit diezelfde tijd om over wapenbeheersing te praten zelden geacht oprecht te zijn; ze zouden strategische bijbedoelingen hebben. De CIA nam verder aan dat de Sovjet-Unie begin jaren '90 uiteen viel doordat het de wapenwedloop met de VS financieel niet meer aan kon. Washington zou Moskou dus uiteindelijk niet met wapens of politiek beleid hebben verslagen, maar met geld.

'Bush won verkiezingen dankzij verwarrend stembiljet in Palm Beach'

De krant *Palm Beach Post* publiceerde op 11 maart 2001 resultaten van een onderzoek naar het stemgedrag in het district Palm Beach tijdens de presidentsverkiezingen in november 2000. Het onderzoek was gehouden omdat 19.125 kiezers hun stembiljet ongeldig hadden gemaakt door op twee kandidaten te stemmen. Volgens deze kiezers was het stembiljet zo onoverzichtelijk, dat ze verkeerd hadden gestemd en daarna hadden geprobeerd die fout te herstellen. Velen meenden dat George W. Bush de verkiezingen niet gewonnen zou hebben als Palm Beach een minder verwarrend stembiljet had gebruikt.
Op 5330 stembiljetten was op zowel de Democratische kandidaat Al Gore als op Pat Buchanan van de Reform Party gestemd. Verder hadden 2908 kiezers hun stem op zowel Gore als de socialist David McReynolds uitgebracht. Op 1631 biljetten was zowel op George W. Bush als op Buchanan gestemd.
Landelijk hadden Buchanan en McReynolds ongeveer één procent van de stemmen behaald. De Palm Beach Post ging er vanuit dat dit tweetal in Palm Beach niet meer dan het landelijke gemiddelde gehaald zou hebben als het stembiljet in orde was geweest en gaf daarom de dubbele stemmen minus één procent aan Gore dan wel Bush.
De conclusie was dat Al Gore 6607 extra stemmen gehad zou hebben als het probleem van dubbel uitgebrachte stemmen zich niet zo massaal had voorgedaan. Dit was genoeg om de verkiezingen in Florida te winnen en met die staat achter zich zou hij president van de Verenigde Staten zijn geworden.
Marc Racicot reageerde namens de Republikeinse Partij en zei dat hij de analyse speculatief vond.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Energiecrisis in California duurt voort

California gaf tussen half januari en eind maart 2001 4,2 miljard dollar (ca. 4,7 miljard euro) uit voor noodaankopen van elektriciteit, om te voorkomen dat de stroom net als in

januari in grote delen van de staat uit zou vallen. Op 30 maart zei gouverneur Gray Davis dat er nog een half miljard extra nodig was.
De stroom was in grote delen van de staat enkele malen uitgevallen omdat de Californische takken van de elektriciteitsbedrijven Pacific Gas & Electricity (PG&E) en Edison International zo goed als failliet waren. De bedrijven produceerden niet alle elektriciteit zelf, maar kochten deze voor een belangrijk deel aan bij kleine producenten. Doordat ze bijna failliet waren, konden ze dit echter niet meer betalen. De staat was daarom bijgesprongen en probeerde de problemen op te lossen door zelf noodaankopen te doen.
Deze werden gefinancierd met leningen en een op 28 maart door de *Public Utilities Commission* (Commissie voor Openbare Voorzieningen) afgedwongen verhoging van de elektriciteitsprijzen met gemiddeld 40 procent, iets waar gouverneur Davis fel tegen was omdat hoge energieprijzen slecht zouden zijn voor de lokale economie en te belastend voor de consument.
Analisten betwijfelden overigens of de gestegen energieprijzen en de leningen voldoende op zouden leveren om de problemen de wereld uit te helpen. Critici – vooral Republikeinse parlementariërs – zeiden dat de staat sinds januari naar schatting reeds 10 tot 40 miljard euro had uitgegeven aan zaken die met de elektriciteitscrisis samenhingen. Dit was bijna de helft van het hele staatsbudget van 2000. Ze vroegen zich af hoe lang dit nog zo door kon gaan.

NATUUR EN MILIEU

VS verwerpen klimaatverdrag van Kyoto

Het Witte Huis zei op 15 maart 2001 dat het niet van plan was het klimaatverdrag van Kyoto uit te voeren. In Kyoto was in 1997 door 100 landen besloten om de uitstoot van broeikasgassen als kooldioxide (CO_2) vóór 2012 terug te dringen met gemiddeld 5,2 procent ten opzichte van 1990. De regering-Bush voelde er echter weinig voor om Amerikaanse energiebedrijven te dwingen de uitstoot van kooldioxide terug te dringen, hetgeen nodig was om het beoogde effect in de Verenigde Staten te bereiken. Bush zei dat de centrales alleen schoner konden produceren als ze massaal zouden overstappen van steenkool op aardgas als brandstof, hetgeen onhaalbaar was. 'Er zijn gewoon niet genoeg pijpleidingen om al dat schonere aardgas te vervoeren', zei hij. Bovendien zou het naleven van 'Kyoto' de Amerikaanse economie verzwakken en mogelijk de energiekrapte verergeren.
De wereld reageerde geschokt, omdat de VS verantwoordelijk waren voor de uitstoot van ca. 30 procent van alle kooldioxide op aarde en daarmee voor een groot deel van de klimaatveranderingen wereldwijd. Zonder Amerikaanse medewerking zou het voor andere landen weinig zin hebben om het met veel pijn en moeite tot stand gekomen verdrag van Kyoto na te leven.
In maart 2001 had overigens nog geen enkele geïndustrialiseerde natie het verdrag geratificeerd.

Verslechterde relaties met EU door verwerping 'Kyoto'

De Europese Unie waarschuwde Washington dat het verwerpen van het klimaatverdrag de politieke verhoudingen in de wereld zou kunnen verstoren.
'Dit is geen milieuaangelegenheid die je zomaar even kunt negeren', zei eurocommissaris Wallström van Milieuzaken. 'Het gaat om internationale relaties en handelspolitiek. In die context moet je het zien.' De EU meende dat alle landen gelijke offers moesten brengen om verdere klimaatveranderingen tegen te gaan. Het zou om economische en morele redenen onredelijk zijn om te verlangen dat Europa en andere landen de offers wel brachten, maar de Verenigde Staten niet.
Op 29 maart vloog de Duitse bondskanselier Schröder namens de EU naar Washington om Bush op andere gedachten te brengen, maar met weinig resultaat. Bush zei dat hij wel over het broeikaseffect wilde praten, maar nooit zou instemmen met conclusies die de Amerikaanse economie schade konden berokkenen.

Ministerie van Energie richt instituut voor klimaatonderzoek op

Net voor Bush 'Kyoto' openlijk af viel, op 13 maart, had het ministerie van Energie aangekondigd dat het samen met de Universiteit van Maryland een onderzoeksinstituut zou oprichten om te bestuderen wat de goedkoopste manier was om de uitstoot van kooldioxide te beperken en wat de economische gevolgen waren van het broeikaseffect. Het zou het *Joint Gobal Change Research Institute* gaan heten.

MILITAIRE ZAKEN

Defensieminister Rumsfield verdedigt TMD en NMD

Op een persconferentie die secretaris-generaal Robertson van de NAVO en de Amerikaanse minister Rumsfield van Defensie samen gaven op 8 maart 2001 te Washington benadrukten ze dat de Verenigde Staten hun bondgenoten zouden blijven helpen om zich te beschermen tegen aanvallen met zowel lange- als korteafstandsraketten.
De belofte werd gedaan naar aanleiding van vragen over het Theater Missile Defense (TMD), een Amerikaans militair systeem ter bescherming tegen aanvallen met korteafstandsraketten, en het National Missile Defense (NMD), een omstreden defensiesysteem in de ruimte dat president Bush wilde opbouwen ter bescherming tegen langeafstandsraketten.
Sommige bondgenoten, waaronder landen in Europa en het Midden Oosten, leken te denken dat het NMD uitsluitend voor de VS bedoeld was, omdat er nu eenmaal 'National' in de naam van het systeem stond. Gevreesd werd dat de bondgenoten genoegen moesten nemen met het TMD en dus alleen Amerikaanse bescherming tegen korteafstandsraketten konden verwachten.
Rumsfield zei dat dit idee op een misverstand was gebaseerd en dat het woord 'National' hier feitelijk niet op zijn plaats was. De bondgenoten konden ook na de realisatie van beide systemen op Amerikaanse hulp bij hun defensie blijven rekenen, zei hij, dus ook als ze met langeafstandsraketten werden aangevallen.

Duitsland plaatst kanttekeningen bij NMD en TMD

Er bestond nogal wat discussie in en buiten de Verenigde Staten of het eigenlijk wel wenselijk was om de twee verdedigingssystemen te bouwen, zoals president Bush vastbesloten was te doen. Robertson zei echter dat de discussie hierover wat hem en de NAVO betrof gesloten was. De vraag was nu niet meer of, maar wanneer en op welke manier de defensiesystemen er zouden komen.
De Duitse Defensieminister Scharping nam hier echter geen genoegen mee. Hij was in Washington en had daar een persoonlijke onderhoud met Rumsfield. Scharping probeerde begrip te kweken voor het standpunt van Rusland en andere landen die niet

Verenigde Staten

onder de Amerikaanse papaplu vielen. Zij voelden zich met name door het NMD geïntimideerd en genoodzaakt om zelf ook nieuwe wapensystemen te ontwikkelen. Hierdoor zou een nieuwe wapenwedloop kunnen ontstaan. Scharping wees erop dat de NAVO twee jaar eerder tijdens een top te Washington had besloten om zich principieel in te gaan zetten voor wereldwijde wapenbeheersing en –reductie. 'Het is een kwestie van vertrouwen binnen de NAVO en een kwestie van geloofwaardigheid dat dit niet alleen bij woorden blijft', zei hij tegen Rumsfield. Hij verwierp het TMD en het NMD niet zonder meer, maar aangezien deze derde landen zouden aanzetten tot bewapening meende hij dat de NAVO door zijn eigen interne beleid werd verplicht om iets te doen ter neutralisatie van dit effect. Scharping gaf de afbouw van het aantal kernwapens in NAVO-landen als suggestie. Niets duidde er echter op dat Rumsfield dit Duitse standpunt deelde of er voor open stond.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vermeende Russische spionnen uitgewezen

Washington verzocht op 23 maart 2001 vier Russische diplomaten om het land te verlaten. Ze zouden banden hebben met FBI-agent Robert Hanssen, die in februari was gearresteerd wegens spionage voor Rusland. Afgezien hiervan werd aan Moskou gevraagd voor 1 juli nog 46 andere diplomaten terug te trekken, zodat de kans op Russische spionage verder verkleind zou worden. Moskou reageerde geïrriteerd en zei evenveel Amerikanen te zullen uitwijzen. Sinds *Operation Famish* in 1986, toen 80 Russen moesten vertrekken, waren nooit meer zoveel Russen uitgewezen.

'Bush wil Rusland negeren'

Volgens analisten wezen de uitwijzingen niet op een terugkeer van de Koude Oorlog. Ze zouden het rechtstreekse resultaat zijn van het beleid dat president George W. Bush in januari had aangekondigd; Rusland was in zijn ogen een ingestorte wereldmacht en daarom zag hij geen reden om de contacten met Moskou nog langer centraal te stellen in de internationale politiek van Washington. Hij wilde Rusland zo veel mogelijk negeren, om het op zijn nieuwe plaats in de wereldorde te wijzen. Bush had plannen voor staatsbezoeken aan Europa, China en Japan, maar niet aan Rusland.
Een te groot aantal spionnen over en weer zou de indruk kunnen wekken dat Washington in Rusland nog altijd een politieke of militaire rivaal van betekenis zag, hetgeen tegen het nieuwe beleid in druiste.

(Vorige berichten pag. 167/1 e.v. - 2001)

Bangladesh

BANGLADESH

BINNENLAND

Oppositieleider trekt zich terug uit politiek

Op 2 november 2000 stapte Golam Azam (80) na twintig jaar op als leider van de oppositiepartij Jamaat-e-Islami. Azam gaf als reden dat zijn taak een te zware verantwoordelijkheid voor hem was gelet op zijn hoge leeftijd. Volgens analisten was hij echter door zijn partij gedwongen op te stappen.
Azams populariteit had zich voornamelijk beperkt tot eigen kring vanwege zijn vermeende collaboratie met Pakistan tijdens de Bengaalse onafhankelijkheidsoorlog.
De partij zou in januari 2001 een opvolger kiezen. Premier Sheikha Hasina hoopte dat het aftreden van Azam zou leiden tot een verzwakking van de oppositionele alliantie, waarvan de Jamaat-e-Islami deel uitmaakte,.

Geweld en staking na verruiming vrouwenrechten

Op 3 februari 2001 vielen meer dan honderd gewonden bij onlusten tijdens een staking, georganiseerd door de islamitische Oikyo Jote. De staking was een protest tegen een verbod van het Hooggerechtshof op de fatwa's, religieuze bevelschriften, tegen vrouwen. Deze fatwa's verboden vrouwen onder meer de omgang en samenwerking met mannen buiten hun familiekring en maakten het mogelijk vrouwen die beschuldigd werden van overspel, aan marteling te onderwerpen. De Jote eiste intrekking van het besluit en riep de doodstraf af over iedereen die het besluit ondersteunde.

Woedende moslims vielen een politiepatrouille in Dhaka aan, waarbij zij een agent vermoordden en zijn collega's molesteerden. Twee mensen kwamen om toen een bom explodeerde in een fietstaxi. De oproerpolitie zette traangas en rubberen kogels in tegen moslimmilitanten. Meer dan zeventig mensen werden gearresteerd.

De Associatie van Ontwikkelingsorganisaties in Bangladesh (ABAB) organiseerde op 3 februari een bijeenkomst voor onder meer gelijke rechten voor vrouwen, waaraan duizenden mensen deelnamen.

Moslimleiders gearresteerd

Op 4 februari 2001 werden Shaikhul Hadis Moulana Azizul Huq en Moulana Mufti Amini, president respectievelijk secretaris-generaal van de Oikyo Jote, alsmede Amini's zoon en veertien medewerkers, gearresteerd in verband met de gewelddadigheden en de moord op de agent.
Hun arrestatie leidde op 5 en 6 februari tot nieuwe gewelddadige protesten van hun aanhangers. Zij blokkeerden verschillende spoorlijnen. Onlusten in het gehele land resulteerden in zeven doden en meer dan 150 gewonden.

Premier Sheikha Hasina beschuldigde strengislamitische groeperingen ervan het land in een chaos te willen storten. Volgens oppositieleidster Begum Khaleda Zia van de Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) profiteerde de regering echter van het geweld om onder de strenge wet op de openbare veiligheid, politieke tegenstanders makkelijker op te kunnen pakken.
De oppositionele alliantie, waar de Oikyo Jote ook deel van uitmaakte, eiste de vrijlating van de gevangen leiders en kondigde een nieuwe staking aan. Zij kregen steun van de Beweging voor de Islamitische grondwet (ICM), die voor handhaving van de fatwa's was.

Bij stakingsgeweld op 13 februari 2001 kwamen vier activisten om. Een proteststaking tegen hun dood leverde op 14 februari een nieuwe dode en twintig gewonden op.

Europese gijzelaars vrijgelaten

Op 17 maart 2001 lieten etnische rebellen drie Europeanen vrij, die zij een maand lang gegijzeld hadden gehouden in de Chittagong Hill Tracts. De drie – twee Denen en een Brit, die meewerkten aan een wegenproject – waren op 16 februari 2001 ontvoerd. Hun kidnappers eisten een losgeld

van 90 miljoen thaka (ca. 1,8 miljoen euro). De regering weigerde op die eis in te gaan, maar bood op 16 maart 2001 amnestie aan indien de gegijzelden ongedeerd werden vrijgelaten.
De autoriteiten konden de identiteit van de gijzelnemers niet bevestigen, maar vermoedden dat deze behoorden tot etnische rebellengroepen uit de Chittagong Hill Tracts, die tegen de vredesovereenkomst waren, welke in 1997 was gesloten. Een van de gijzelaars bevestigde tijdens een persconferentie op 19 maart dat de gijzelnemers behoorden tot het Verenigde Democratische Volksfront (UPDF). Volgens hem hadden zij echter niet uit politieke motieven gehandeld, maar waren zij slechts geïnteresseerd in losgeld.
De gegijzelden keerden op 20 maart naar huis terug.

Massaal studentenprotest tegen regering

Op 29 maart 2001 marcheerden duizenden studenten naar het parlementsgebouw in Dhaka, waar zij het aftreden van de regering eisten. De demonstratie vond plaats op dezelfde dag dat zo'n twintig parlementariërs van de Jatiyapartij na een boycot van bijna twee jaar hun zetels weer innamen.
De studenten steunden de oproep van oppositieleidster Zia tot ontbinding van het parlement en uitschrijven van nieuwe verkiezingen. Zia riep ook een driedaagse staking per 1 april uit.

Premier Sheikha Hasina riep tijdens een bijeenkomst van de Awami Liga op 30 maart haar politieke tegenstanders op tot afblazen van de staking en aangaan van politieke samenwerking. Ook herhaalde zij haar voornemen niet te zullen wijken voor 'bedreiging of intimidatie'. Hasina had recentelijk wel aangeboden om na 17 april 2001 het gezag over te dragen aan een neutrale autoriteit tot de verkiezingen van half juni, maar trok dat aanbod later weer in na afwijzing door de oppositie.

Eeuwige vlam voor martelaren

Op 31 maart 2001 ontstak premier Sheikha Hasina op de Suhrawardy Ground in Dhaka een 'eeuwige vlam' ter ere van de gevallenen in de onafhankelijkheidsoorlog van 1971. De ceremonie werd bijgewoond door duizenden veteranen.

Doden bij ernstige ongelukken

Brand in textielfabriek eist tientallen levens

Op 25 november 2000 kwamen minstens 47 mensen om het leven bij een brand in een textielfabriek in Dhaka. Volgens de politie zou het dodental nog verder oplopen. Meer dan 250 arbeiders waren er aan het werk toen de brand uitbrak. Het aantal slachtoffers was zo hoog omdat de nooduitgang en de hoofdingang afgesloten waren.
Sinds 1998 waren bij branden in textielfabrieken bijna 200 mensen omgekomen.

Ongelukken met veerboten

Op 29 november 2000 kwamen meer dan 160 mensen om toen een veerboot zonk na een botsing met een andere veerboot. Het ongeluk gebeurde in dichte mist op de rivier Meghna. Op de gezonken veerboot bevonden zich 400 passagiers.

Op 19 januari 2001 kostte het kapseizen van een overladen veerboot in de Baai van Bengalen het leven aan negen mensen. Van de 150 passagiers werden 25 vermist.

Duizenden dakloos na brand

Op 4 maart 2001 verwoestte een brand twee sloppenwijken in Dhaka, waardoor bijna 10.000 mensen dakloos werden. Er waren geen doden. Volgens de politie, die de oorzaak van de brand onderzocht, was de brand veroorzaakt door een brandende sigaret of een fornuis.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Doden bij staking om tijdelijke arbeidskrachten

Op 5 december 2000 kwamen in de haven van Mongla minstens vier mensen om en raakten meer dan honderd gewond toen de politie het vuur opende op meer dan 2.000 stakende dokwerkers, die het kantoor van de havendienst wilden bestormen. De havenarbeiders waren al vier dagen in staking om indienstneming van meer tijdelijke arbeidskrachten af te dwingen.
De haven van Mongla handelde 20 procent van de im- en export in Bangladesh af en was na Chittagong de grootste haven.

Bomaanslag op bijeenkomst communisten

Op 20 januari 2001 kwamen minstens zes mensen om en raakten veertig gewond toen een bom explodeerde op een bijeenkomst van de Communistische Partij in Dhaka.
De bijeenkomst was bedoeld als protest tegen het falende regeringsbeleid, tegen de toenemende criminaliteit en het terrorisme in het land, aldus een studentenleider van de partij. De Communistische Partij riep op tot een nationale staking als protest tegen de aanslag. De politie stelde een onderzoek naar de aanslag in.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Marteling dagelijkse praktijk

Volgens een rapport van Amnesty International, verschenen op 29 november 2000, eisten marteling en politiek geweld jaarlijks tientallen slachtoffers in Bangladesh. Tussen mei en oktober 2000 waren minstens 136 mensen gedood en 4.000 gewond geraakt door politiek geweld. Tussen januari en oktober kwamen 56 arrestanten om na marteling op het politiebureau. De slachtoffers waren kinderen, vrouwen, ouderen, politieke dissidenten, verdachten of onschuldige omstanders, aldus Amnesty.
Bangladesh ratificeerde de conventie tegen marteling en andere inhumane straffen in oktober 1998, maar had deze nooit geïmplementeerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Geweld aan de grens met Myanmar

Doden door landmijnen Birmese grens

In november 2000 kwamen zeven Bengalen en twee Birmezen om door landmijnen in het grensgebied tussen Bangladesh en Myanmar (Birma). Grenstroepen van beide landen zouden recent een ontmoeting over het probleem van de mijnen hebben gehad, meldden veiligheidstroepen op 5 december 2000.

Grensgevechten over aanleg Birmese dam

Op 8 januari 2001 vonden vuurgevechten plaats tussen Bengaalse en Birmese grenstroepen, gelegen langs de Naf-rivier. Daarbij raakte niemand gewond.
Aanleiding voor de schietpartij was de aanleg

door Birma van een dam op de Naf. Birma was daarmee begonnen ter bescherming van een eiland dat sinds de aanleg van een Bengaalse dam in 2000 met erosie werd bedreigd. Bangladesh was tegen de dam omdat deze tot overstromingen, erosie en schade aan garnalenvisserijen kon leiden. Ook zou de bouw een schending van een grensverdrag uit 1966 betekenen. Volgens deze overeenkomst was bebouwing binnen 300 meter van de grens niet toegestaan. Het land riep daarvoor de Birmese ambassadeur op het matje. De minister van Buitenlandse zaken, Abul Hasan Chowdhury, hoopte dat op vreedzame wijze een oplossing voor het geschil kon worden gevonden.

Een officier van de Bangladesh Rifles zei dat de bouw van de dam op verzet van zijn grenstroepen kon rekenen. Meer dan duizend manschappen waren samengetrokken langs de grens waar normaliter slechts enkele honderden gelegerd waren.

Op 20 januari 2001 bereikten de twee landen een compromis over een onderzoek naar mogelijke schendingen van de overeenkomst van 1966. Zij zouden hun troepen terugtrekken zodra een speciale commissie van experts aan het werk was gegaan.

Bangladesh en Birma vochten in 1967 een korte strijd uit over een Birmese poging om een dam te bouwen.

(Vorige berichten pag. 689/2 - 2000)

BHUTAN

BINNENLAND

Burgers verhinderen politieke demonstratie

Op 27 januari 1999 wisten inwoners van de zuidelijke stad Puentsholing een demonstratie tegen de regering te verhinderen. Zij droegen negentien demonstranten over aan de politie. Volgens het Bhutaanse staatsblad *Kuensel* waren de actievoerders afkomstig uit Nepal en waren zij betaald voor hun deelname aan het protest.
Een anonieme bron meldde aan persbureau *Reuters*, dat er de laatste drie jaar verscheidene protesten tegen de regering waren geweest en dat de regering daarvan verboden, Nepalese organisaties verdacht. Sinds 1990 vluchtten door het repressieve 'één volk, één natie'-beleid duizenden etnische Nepalezen vanuit Zuid-Bhutan naar Nepal. Zo'n 95.000 woonden daar sindsdien in VN-vluchtelingenkampen. Ook richtten zij politieke partijen op, die streefden naar meer democratie en respect voor mensenrechten in Bhutan.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Klooster door brand vernietigd

Op 19 april 1998 verwoestte een brand het beroemde 'Tijgerhol'-klooster van Taktshang. Daarbij viel een dode. De oorzaak van de brand was onbekend.
Het klooster was beroemd om zijn vele kostbare relieken en zijden thangka's, religieuze rolschilderingen. In de achtste eeuw bezocht Guru Rimpoche, die het boeddhisme in Bhutan introduceerde, het klooster. Dat deed hij volgens de legende op een vliegende tijger, waaraan het klooster zijn bijnaam ontleende.

Televisie en internet doen intrede in Bhutan

Op 2 juni 1999 kondigde koning Jigme Singye Wangchuk (43), tijdens de viering van zijn 25-jarig jubileum, de introductie in Bhutan aan van een nationale televisiemaatschappij en internet. Daarbij riep hij de bevolking op deze communicatiemiddelen 'wijs' te gebruiken om de traditionele, boeddhistische waarden van het land niet in gevaar te brengen. Overigens werden de nieuwe media voorlopig alleen in de hoofdstad Thimphu beschikbaar gesteld.
Voorts werd de invoering van de inkomstenbelasting opgeschort en werden de salarissen van ambtenaren en militairen verhoogd.

Voorheen had de regering de aankoop van tv-toestellen, ter bescherming van de eigen cultuur, zoveel mogelijk ontmoedigd. Niettemin was het aantal tv's, niet in de laatste plaats door het Wereldkampioenschapvoetbal van 1998, behoorlijk gestegen. Door het plaatsen van illegale schotels konden buitenlandse zenders ontvangen worden. Ook circuleerden video's.

Gestolen reliek weer terecht

Op 22 december 2000 meldde het staatsblad *Kuensel* dat de dief van een waardevolle boeddhistische reliek deze had teruggeven aan het betreffende klooster na een vergeefse poging om het voorwerp aan het buitenland te verkopen. Hij werd later gearresteerd.
De diefstal betrof een ruggenwervel van een bekende geestelijke, welke in de zeventiende eeuw door een lama vanuit Tibet was meegenomen en waarop een minuscule afbeelding van een boeddhistische godheid was te zien.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty hekelt regering

Op 21 januari 1998 verscheen een rapport van Amnesty International, waarin de mensenrechtenorganisatie de Bhutaanse regering beschuldigde van het willekeurig arresteren, martelen en slecht behandelen van politieke activisten. Onder de gearresteerden bevonden zich monniken, godsdienstleraren en kinderen. De laatste zes maanden waren meer dan 150 sympathisanten van het Nationale Congres van de Druk (DNC), een verboden politieke partij, gearresteerd.

Volgens Amnesty was het hoog tijd dat het sprookjesachtige beeld van Bhutan werd doorgeprikt en dat meer druk op de regering werd uitgeoefend voor verbetering van de mensenrechtensituatie. Internationale donoren zouden daarbij het voortouw moeten nemen.

In de monarchie Bhutan waren politieke partijen verboden en waren er spanningen doordat veel leden van de Nepalese minderheid zich verzetten tegen de door de overheid opgelegde dominante Drukpacultuur. Daardoor vluchtten de afgelopen jaren tienduizenden etnische Nepalezen naar Nepal.

BUITENLANDSE ZAKEN

Relatie met India

India zet politieke activist vast

Op 2 mei 1997 arresteerde de Indiase politie in Delhi Kuenley Dorji, voorzitter van het in Bhutan verboden Verenigd Front voor Democratie in Bhutan. De Bhutaanse regering had om zijn uitlevering gevraagd. Volgens Indiase functionarissen was het nog maar de vraag of India aan dat verzoek zou vol-

doen, in verband met mogelijke kritiek van Indiase mensenrechtengroeperingen.

India traint Bhutaanse soldaten voor strijd tegen rebellen

Een functionaris van het Indiase ministerie van Binnenlandse zaken zei op 8 september 2000 dat het Indiase leger ongeveer 2.000 Bhutaanse soldaten trainde om in Bhutan tegen Indiase separatisten te vechten. Zij kregen ook wapens voor de strijd tegen rebellen in zuidelijk Bhutan.

Leden van de afscheidingsbewegingen Verenigd Bevrijdingsfront van Assam (ULFA) en Nationaal Democratisch front van Bodoland (NDFB), die in het noordoosten van India voor onafhankelijkheid streden, hadden hun kampen, na een offensief van de Indiase regering in 1990, in Bhutan opgeslagen. Zij profiteerden van een verdrag tussen India en Bhutan, die het burgers van beide landen mogelijk maakte zonder reisdocumenten de grens over te steken.
De Bhutaanse regering had recentelijk veiligheidsmaatregelen genomen in het grensgebied en verschillende toegangswegen afgesloten.

Minister waarschuwt voor oorlog met Indiase rebellen

Op 27 februari 2001 zei de minister van Binnenlandse zaken, Lyonpo Thinley Gyamtsho, een gewapend conflict met de Indiase rebellen niet uit te sluiten als zij het land weigerden te verlaten. Dat meldde het staatsblad *Kuensel*.
Bhutan had in november 2000 soortgelijke dreigementen geuit, maar dat leidde slechts tot de moord op enkele Bhutanen in de Indiase deelstaat Assam, waar veel Bhutanen voor handel of medische verzorging kwamen.

Onderhandelingen met Nepal over vluchtelingen lopen vast

Op 16 september 1999 eindigden onderhandelingen tussen de Nepalese en Bhutaanse ministers van Buitenlandse zaken over de status van Nepalese vluchtelingen in een impasse. Heikel punt vormden degenen die Bhutan vrijwillig verlaten hadden. Nepal wilde dat Bhutan alle vluchtelingen terugnam, maar Bhutan beweerde dat vrijwillig vertrokkenen geen burgerrechten in Bhutan meer hadden. Bhutan verzette zich ook tegen een onderzoek in de vluchtelingenkampen.

Het was de derde onderhandelingsronde sinds 1990, toen duizenden etnische Nepalezen vanuit zuidelijk Bhutan naar Nepal vluchtten als gevolg van het repressieve 'een volk, een natie'-beleid van de regering. Zij beschuldigden de regering van onderdrukking van een democratische volksbeweging en van etnische zuiveringen.

Bhutan stemt in met onderzoek in kampen

In december 2000 werd toch besloten tot een grootscheeps onderzoek in de vluchtelingenkampen. Daarmee werd op 26 maart 2001 een begin gemaakt. De operatie zou een tot vijf jaar duren, waardoor repatriatie op de lange baan geschoven werd.

(Vorige berichten pag. 471/2 - 1997)

CAMBODJA

BINNENLAND

Aanvallen in Phnom Penh door Amerikaans-Cambodjaanse guerrillagroep

Een politiebureau, het ministerie van Defensie, het ministerie van Binnenlandse zaken en enkele andere overheidsgebouwen in Phnom Penh werden in de vroege ochtend van 24 november 2000 aangevallen door een grote groep gewapende rebellen. Gedurende een uur werd er gevochten en er vielen acht doden, waaronder een passant, en zeker negentien gewonden onder politie en burgers.
Niet lang daarna werden de aanslagen opgeëist door de Chhun Yasith's Cambodjaanse vrijheidsvechters, een in Long Beach (California, VS) gevestigde organisatie die premier Hun Sen en zijn regering ten val wilde brengen. Volgens de in Bangkok geschreven verklaring waren de aanvallen bedoeld om de kracht van de Cambodjaanse regering te testen en als protest tegen een staatsbezoek van de Vietnamese president Tran Duc Luong aan Cambodja. Wat dit laatste betrof leek de actie succesvol, want Luong zegde dit bezoek af, al was dit volgens officiële bronnen niet vanwege de gewelddadigheden, maar om gezondheidsredenen.

Op 4 december had Cambodja inmiddels 49 vermoedelijke betrokkenen gedaagd. Vier van hen hadden de Amerikaanse nationaliteit, waarvan er één was gearresteerd maar drie nog voortvluchtig waren en in absentia waren gedaagd – onder hen was Chhun Yasith, de leider van de beweging. De VS stuurden op 25 november een gezant van de FBI naar Phnom Penh voor overleg.

UNHCR onderscheidt Lao Mong Hay

De Cambodjaan Lao Mong Hay ontving op 15 december 2000 te Phnom Penh de Nansen-medaille van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR, een prestigieuze prijs voor mensen die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor vluchtelingen.
Lao Mong Hay verbleef in de jaren zeventig als vluchteling voor de Rode Khmer in Groot-Brittannië. In de jaren tachtig werkte hij voor Cambodjaanse vluchtelingen in Thailand en toen hij in de jaren negentig naar eigen land terug keerde werd hij voorzitter van het Khmer Instituut voor Democratie, dat zich inzet voor mensenrechten, democratie en bestuur aan de hand van de wet.

JUSTITIE

Wet voor Rode Khmer-tribunaal aangenomen en weer uitgesteld

De Nationale vergadering, het parlement van Cambodja, stemde op 2 januari 2001 unaniem in met een wetsontwerp dat de bemoeienis van buitenlandse rechters bij in Cambodja te houden processen tegen voormalige leiders van de Rode Khmer mogelijk maakte. Van de 122 leden van de Nationale Vergadering waren er op de dag van stemming 92 aanwezig.

De Verenigde Naties en Cambodja hadden in het voorjaar van 2000 afspraken gemaakt over de mate waarin de VN bij de processen tegen de Rode Khmer zouden worden betrokken. Omdat de lokale wet het buitenlandse juristen niet toestond om in Cambodja recht te spreken, maar dit volgens het besluit van april 2000 wel zou gaan gebeuren, moest de grondwet gewijzigd worden.

De VN had de parlementaire instemming met deze wetswijziging eigenlijk al in de eerste helft van 2000 verwacht. Doordat het om onduidelijke redenen veel langer duurde, raakten steeds meer critici in binnen- en

buitenland ervan overtuigd dat de Cambodjaanse overheid het tribunaal helemaal niet wilde; veel regeringsmedewerkers waren in het verleden actief geweest voor de Rode Khmer en zouden boter op het hoofd hebben. Phnom Penh zou louter hebben ingestemd met de VN-bemoeienis om internationaal een goed figuur te slaan. Heimelijk zou het echter hopen dat van uitstel uiteindelijk afstel zou komen.

VN niet akkoord met wetsontwerp

Toen de kamer het wetsvoorstel uiteindelijk dan toch had aangenomen betekende dit niet dat het wantrouwen jegens de Cambodjaanse regering de wereld uit was. Hans Corell, onderhandelaar namens de VN, zei dat de VN nooit een goedgekeurde vertaling van het wetsontwerp hadden ontvangen en dat in de niet-geautoriseerde vertaling onvolkomenheden zaten waarmee hij niet akkoord kon gaan. Hij schreef daarom een brief aan de Cambodjaanse onderhandelaar Sok An om de aandacht hierop te vestigen, maar ontving nooit een antwoord.
Cambodja legde het wetsvoorstel in ongewijzigde vorm op 15 januari 2001 voor aan de Senaat. Alle 51 aanwezige senatoren (van in totaal 61) gingen akkoord. Niet lang daarna kwam ook de goedkeuring van de Constitutionele raad, die volgens de Cambodjaanse grondwet elke parlementair geaccepteerde grondwetswijziging moet beoordelen. Het wachten was toen alleen nog op de handtekening van het staatshoofd, koning Norodom Sihanouk.

Premier Hun Sen wil wetsontwerp herzien

Op 23 februari 2001 gaf premier Hun Sen toe dat het wetsontwerp niet deugde. Er zou een nieuw ontwerp geformuleerd worden, dat opnieuw moest worden voorgelegd aan de twee kamers, de constitutionele raad en de koning. Voorlopig zou er dan ook nog geen sprake kunnen zijn van implementatie van de nieuwe wet, laat staan van het tribunaal zelf.
Critici zagen in deze gang van zaken een nieuw bewijs voor het vermoeden dat de Cambodjaanse regering moedwillig vertragingen veroorzaakte. De VN reageerden teleurgesteld en vroegen zich openlijk af waarom Hun Sen niet begin januari al tot herformulering van het wetsontwerp had besloten, onmiddellijk nadat Corell de fouten had aangekaart.

BUITENLANDSE ZAKEN

China weigert excuses aan te bieden voor steun aan Rode Khmer

Een staatsbezoek van de Chinese president Jiang Zemin aan Cambodja op 13 en 14 november 2000 werd overschaduwd door protestacties. De demonstranten eisten dat China zijn excuses aanbood voor de steun die het in de jaren zeventig had gegeven aan het schrikbewind van de Rode Khmer en in de jaren tachtig aan de guerrilla-activiteiten van deze maoïstische organisatie. China weigerde. 'De hulp en steun die China in die tijd verleende waren gebaseerd op ondersteuning van de pogingen om de Cambodjaanse nationale soevereiniteit en onafhankelijkheid te bewaken onder leiderschap van Zijne Majesteit koning Sihanouk', zei een woordvoerder van het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken op een persconferentie te Phnom Penh. Hiermee suggereerde China dat het Cambodja indertijd gesteund had vanwege Sihanouk en in mindere mate vanwege de Rode Khmer. Het kon dit volhouden omdat Sihanouk politiek asiel in China had gekregen nadat hij in 1970 door Lon Nol was afgezet. In 1975 was hij met hulp van de pro-Chinese Rode Khmer president van Democratisch Cambodja geworden, maar in werkelijkheid had hij geen macht gekregen. In die tijd betekende steun aan Cambodja in praktijk geen steun aan Sihanouk, zoals China anno 2001 suggereerde, maar aan het op Mao Zedongs 'Grote Sprong Voorwaarts' geïnspireerde beleid van Pol Pot, dat tot de dood van ca. 1,7 miljoen mensen leidde.
Verder had Sihanouk na 1979 samen met de Rode Khmer en andere partijen gestreden tegen de Vietnamese bezetting van Cambodja. Hierdoor kon China zijn steun aan de Rode Khmer in die tijd ook uitleggen als impliciete steun aan de koning.

China had in 2000 al eens verklaard dat het de goede kanten van het beleid van de Rode Khmer had gesteund en dat het slechte beleid voor rekening van de Cambodjaanse partij zelf kwam. Bovendien hadden de VN de Rode Khmer tot 1991 als regering van Cambodja erkend, dus zag Peking niet in waarom alleen China nu met terugwerkende kracht steun aan het regime werd verweten.

Het Democratische Front voor Khmer Studenten en Intellectuelen die de verontschuldigingen had geëist nam geen genoegen met de Chinese verklaringen. 'Wij zullen doorgaan met het vragen van Chinese excuses, al duurt het honderd jaar', zei vicevoorzitter Sok Sokunmealea.

OVERLEDEN

Son Sann, voormalig premier

De Cambodjaanse politicus Son Sann overleed op 19 december 2000 te Parijs aan een hartverlamming. Son Sann werd op 5 oktober 1911 te Phnom Penh geboren. Na beëindiging van zijn studie in Parijs werd hij bestuurder in Frans Indochina – Vietnam, Laos en Cambodja samen – en in 1967 en 1968 was hij premier van het inmiddels onafhankelijke Cambodja. Toen de pro-Amerikaanse legerleider Lon Nol in 1970 middels een staatsgreep aan de macht kwam, werd Son Sann korte tijd onder huisarrest geplaatst en niet veel later week hij uit naar Parijs.
In de jaren tachtig was hij een van de leiders van het verzet tegen de Vietnamese overheersing van Cambodja, een samenwerkingsverband van zijn eigen anticommunistische partij, de Rode Khmer en de royalisten van Sihanouk. Hierdoor was hij in 1991 aanwezig bij de onderhandelingen voor de beëindiging van de Cambodjaanse oorlog. In 1993 won hij met zijn onlangs opgerichte Boeddhistische Liberale Democratische Partij 10 parlementszetels. Na zijn pensionering in 1997 vertrok hij naar Frankrijk. Na de dood van Son Sann gaf koning Norodom Sihanouk een verklaring uit waarin hij Son Sann 'zoon van de natie en held van het Cambodjaanse vaderland' noemde. Tegenstanders verweten Son Sann echter technocratisch en dictatoriaal gedrag.

Sin Song, senator

Senator Sin Song overleed op 2 maart 2001 te Phnom Penh aan kanker. Hij werd 52 jaar. Sin Song was van 1988 tot 1994 minister van Binnenlandse zaken, maar genoot vooral bekendheid omdat hij in 1994 samen met prins Norodom Chakrapong tevergeefs geprobeerd had middels een staatsgreep aan de macht te komen. Hij was daarna naar Thailand gevlucht en in Cambodja in absentia tot twintig jaar gevangenisstraf veroordeeld. In 1998 verleende koning Sihanouk hem gratie en in 1999 kreeg hij een zetel in de onlangs opgerichte senaat.

(Vorige berichten pag. 697/1 - 2000)

CHINA

BINNENLAND

Zeker 150 doden door illegale explosieven

Op 6 maart 2001 kwamen bij een explosie in een lagere school in het dorp Fanglin, provincie Jiangxi, 42 mensen om het leven en vielen 30 gewonden. De meeste slachtoffers waren schoolkinderen. De krant *Nanfang Ribao* ('Dagblad van het Zuiden') publiceerde na de ramp een rapport waarin stond: 'Sinds 1998 werken lokale vuurwerkfabrieken samen met lagere scholen. De kinderen maken rotjes en de docenten delen in de winst'. Sommige ouders zeiden dat ze tevergeefs hadden geklaagd over het feit dat hun kinderen onder lestijd rotjes moesten maken. Lokale autoriteiten ontkenden de praktijken niet, maar zeiden dat veel scholen geen keuze hadden omdat ze vanuit Peking alsmaar minder geld kregen en zonder bijverdiensten niet rond konden komen.

Op 15 maart bood premier Zhu Rongji namens de regering zijn excuses aan de natie aan en zei dat er in het hele land inspecties zouden komen om herhaling van deze ramp te voorkomen.

Bij explosies in arbeidersflats en in illegale vuurwerkfabriek 110 doden

Ondanks de belofte van de premier kwamen in de noordelijke stad Shijiazhuang op 16 maart 108 mensen om het leven en vielen 38 gewonden toen vier arbeidersflats door bomaanslagen werden getroffen.
Op 17 maart kwamen twee kinderen van vijf en zes jaar oud om het leven bij een explosie in een illegaal vuurwerkfabriekje in Feixi, provincie Anhui. Volgens de lokale politie waren de kinderen aan het spelen tussen containers met opgeslagen vuurwerk, maar werkten ze niet in de fabriek.

Op 27 maart zei de politie van Shijiazhuang dat de dader van de aanslagen aldaar was gearresteerd. Hij heette Jin Ruchao en zou in een illegale dynamietfabriek buiten de stad voor 950 yuan (ruim 73 euro) tien zakken vol explosieven hebben gekocht, gemaakt van het kunstmest ammoniumnitraat. Vervolgens zou hij zich per taxi langs de vier gebouwen hebben laten rijden om de explosieven te plaatsen. Zijn motief zou van persoonlijke aard zijn geweest; hij had in de buurt van de vier gebouwen gewoond en negatieve ervaringen gehad met enkele flatbewoners.
Critici betwijfelden of Jin Ruchao werkelijk de dader was en of het motief klopte. Ze vreesden dat de politie een snelle afhandeling wilde om te bewijzen dat men nog altijd gezag had in snel verloederende industriesteden als Shijiazhuang, waar met de sanering van de staatsbedrijven almaar meer mensen werkeloos werden en de georganiseerde misdaad en corruptie hoogtij vierden.

Twaalfjarig meisje overleden na poging tot zelfverbranding

Volgens de Chinese staatstelevisie overleed het twaalfjarige meisje Liu Shiying op 18 maart 2001 in een ziekenhuis te Peking aan haar verwondingen die ze had opgelopen toen ze zichzelf op 24 januari 2001 met vier anderen op het Plein van de Hemelse Vrede te Peking in brand had gestoken om te protesteren tegen het verbod op de spirituele organisatie Falun Gong.
Haar moeder had ook aan de zelfverbrandingsactie deelgenomen en was ter plekke overleden. Ze zou haar dochter hebben overgehaald om mee te doen.
De Chinese overheid gebruikte de dood van Liu Shiying voor propaganda tegen de Falun Gong.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nieuwe aanpak van armoede concentreert zich op de stad

Minister Zhang Zuoji van Arbeid en Sociale zekerheid maakte op 11 maart 2001 de invoering van een sociaal zekerheidsstelsel bekend. Het nieuwe 'sociale vangnet' zou werkelozen en gepensioneerden recht bieden op een uitkering, mits ze premies hadden betaald.
Binnen China's socialistische economie waren staatsbedrijven verplicht voor hun werknemers te zorgen van wieg tot graf. Door de geleidelijke afbouw van de staatssector in de afgelopen decennia was dit systeem echter in onbruik geraakt en op sommige plaatsen functioneerde het zo slecht, dat voormalige werknemers van staatsbedrijven in diepe armoede leefden.
Het was opmerkelijk dat vrijwel alle ca. 200 miljoen mensen die naar verwachting onder het nieuwe sociale zekerheidsstelsel vielen in stedelijke gebieden woonden, terwijl de werkeloosheid daar minder snel groeide dan op het platteland. Minister Zhang legde uit dat het platteland geen sociale zekerheid nodig had omdat de ruim 900 miljoen plattelandsbewoners bij hun familie konden aankloppen als ze in de problemen raakten, terwijl deze traditie in de steden in onbruik was geraakt. Bovendien had premier Zhu Rongji op 5 maart bij de presentatie van het nieuwe vijfjarenplan aan het parlement reeds bekend gemaakt dat de staat alles in het werk zou stellen om de voedselverwerkende industrie op het platteland te stimuleren. Deze zou de toegevoegde waarde van agrarische producten verhogen en zo de armoede op het platteland helpen reduceren.
Critici dachten echter dat Peking eerder arbeidsonrusten verwachtte onder werkelozen in de steden dan op het platteland en hoopte die te voorkomen door de introductie van het nieuwe sociale vangnet.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Familieleden van ambtenaren geweerd uit bedrijven

In een nieuwe poging om de corruptie te beteugelen weerde China op 21 maart 2001 kinderen en partners van belangrijke ambtenaren per onmiddellijk uit een groot aantal bedrijfstypen – van makelaardij, advocatuur en consultancy tot sauna's en karaoke-bars. De bedrijven zouden misbruik maken van deze familiecontacten binnen de ambtenarij.
In de staatskrant *Renmin Ribao* ('Volksdagblad') was te lezen dat mensen die reeds een dergelijk bedrijf runden andere werkzaamheden moesten gaan zoeken, of hun ouders of partners moesten verzoeken hun baan als ambtenaar op te geven.
Volgens een Chinees onderzoek kostte corruptie de staat tussen 1995 en 1999 ruim 169 miljard euro, oftewel 17 procent van het bnp.

NATUUR EN MILIEU

China presenteert zijn eerste 'groene' vijfjarenplan

Bij de presentatie van het nieuwe vijfjarenplan op 5 maart 2001 zei premier Zhu Rongji dat China tot dan toe te eenzijdig had ge-

streefd naar industriële en agrarische ontwikkeling en te weinig oog voor het milieu had gehad. China behoorde volgens de Verenigde Naties tot de meest vervuilde landen ter wereld. Geheel tegen de traditie van de Communistische Partij in, waren in het vijfjarenplan milieuprojecten opgenomen: van herbebossing en de bescherming van oerbossen langs de bovenloop van rivieren om bodemerosie, blubberstromen en overstromingen langs de benedenloop te voorkomen, tot het tegengaan van woestijnvorming in het noorden van China. Dit laatste moest gerealiseerd worden door water uit de rivier de Yangzi naar Noord-China te transporteren.
Het vijfjarenplan stelde tevens dat China verspillend met water omsprong en de industrie daarom voor 2005 minstens 60 procent van het water dat ze gebruikte moest gaan recyclen.
De lucht in de steden moest schoner en daarom riep het vijfjarenplan op tot reductie van de uitstoot van zwaveldioxide met 20 procent voor 2005.

Het was onduidelijk hoe China de verbetering van het milieu dacht te rijmen met andere doelen uit het vijfjarenplan, zoals een enorme ontwikkeling van de infrastructuur, de mechanisatie van de landbouw en een verdubbeling van het bnp.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Arrestatie buitenlandse intellectuelen

In maart 2001 ontstond een controverse tussen China en de Verenigde Staten over de arrestaties van twee in China geboren Amerikaanse staatsburgers. Gao Zhan, medewerkster van de American University in Washington D.C. die op 11 februari 2001 te Peking was gearresteerd, en Li Shaomin, docent economie aan de Stadsuniversiteit van Hongkong, aangehouden op 25 februari te Shenzhen.
Gao zou in China hebben gespioneerd, maar waarom Li werd gearresteerd bleef onduidelijk.
De Amerikaanse ambassade in Peking bevestigde de arrestaties, maar wilde geen verdere informatie verschaffen.

Op 31 maart 2001 kwam aan het licht dat de in China geboren Hongkonger Xu Zerong reeds sinds half augustus 2000 om onbekende redenen in China vast zat. Hij was als deskundig op het gebied van de betrekkingen tussen China en Zuidoost-Azië verbonden aan de Zhongshan Universiteit te Guangzhou.

MILITAIRE ZAKEN

Forse verhoging defensie-uitgaven

Minister van Financiën Xiang Huaicheng zei op 6 maart 2001 tegen het Volkscongres dat het budget voor het Volksbevrijdingsleger in 2001 141 miljard yuan (bijna 11 miljard euro) zou bedragen. Dit was 18 procent meer dan in 2000.
Xiang zei dat het extra geld nodig was voor salarisverhogingen binnen het leger, maar ook voor moderniseringen waarom de militairtechnologische ontwikkelingen in de wereld zouden vragen. Hij maakte daarbij een verwijzing naar de Amerikaanse plannen om een hightech ruimteschild op te trekken, waardoor de VS en hun bondgenoten beschermd zouden worden tegen aanvallen met kruisraketten. Peking voelde zich door het ruimteschild geïntimideerd omdat Washington het onder meer bedoelde als bescherming tegen eventuele Chinese aanvallen. Het zat China sowieso dwars dat de onlangs aangetreden Amerikaanse president George W. Bush Rusland in mindere en China in meerdere mate zag als militaire rivaal en de aandacht dan ook op Oost-Azië focuste. China had herhaaldelijk gevraagd dit beleid te wijzigen omdat het zich anders gedwongen voelde zich zwaarder te bewapenen, hetgeen vervolgens onherroepelijk tot een nieuwe wapenwedloop zou leiden – iets wat Peking naar eigen zeggen even onnodig als onwenselijk achtte.
Volgens analisten bewapende China zich echter tevens als reactie op de alsmaar toenemende Amerikaanse wapenleveranties aan Taiwan. Hoewel minister Xiang dit ontkende, zei het Pentagon eind maart dat een Amerikaanse spionagesatelliet in de afgelopen maanden de stationering had waargenomen van honderd korteafstandsraketten van het type CSS-7 nabij Xianyou in de provincie Fujian, gelegen aan de Straat van Taiwan. Ze zouden gericht zijn op Taiwan, net als de raketten van hetzelfde type die volgens het Pentagon een jaar eerder in het geheim waren gestationeerd nabij Yongan in Fujian.

(Vorige berichten pag. 171/2 - 2001)

KAZACHSTAN

BINNENLAND

Nieuwe gouverneurs voor provincies en nieuwe ministers benoemd

De minister van Onderwijs Krymbek Koesjerbajev is benoemd tot gouverneur van de olierijke provincie West-Kazachstan, zo werd op 20 december 2000 in een decreet in de officiële pers bekendgemaakt. Eerder in de week was de minister van Milieu en Natuurlijke hulpbronnen, Serikbek Daoekejev, benoemd tot gouverneur van de eveneens olierijke provincie Atyrau.
President Noersoeltan Nazarbajev benoemde op 20 december Oeraz Dzjandosov, chef van de staatselektriciteitsmaatschappij KEGOC, tot vice-premier belast met Financiën als opvolger van Jerzjan Oetembajev. Het hoofd van de presidentiële garde Boelat Iskakov werd aangesteld als minister van Binnenlandse zaken, terwijl zijn voorganger Kajrbek Soeleimenov onderminister werd. Vice-premier Danijal Achmetov werd een dag later benoemd tot eerste vice-premier. Minister van Economie Zjaksybek Koelekejev werd opnieuw in zijn functie benoemd, maar zou ook verantwoordelijk zijn voor Handel. Jerzjan Oetembajev werd plaatsvervangend chef van het presidentieel apparaat.
Op 22 december werd een naaste medewerker van Nazarbajev, Andar Sjoekpoetov, tot minister van Milieu benoemd en de onderminister van Cultuur Noerali Bektoerganov tot minister van Wetenschap en Cultuur.

Nazarbajev tegen corruptie en vleierij

President Noersoeltan Nazarbajev hield op 30 januari 2001 een redevoering voor regionale leiders en andere functionarissen waarin hij corruptie en vleierij aan zijn adres bekritiseerde. Die verschijnselen brachten volgens de president hemzelf en Kazachstan schade toe bij de publieke opinie. Hij zei ook dat ondanks decreten die opriepen tot een bescheiden levensstijl vele regionale leiders grote hoeveelheden geld besteedden aan dure limousines en luxueuze ambtswoningen. Ook onderhielden zij contacten met personen van twijfelachtig allooi. Nazarbajev maakte bekend dat alleen al in 2000 865 lokale leiders waren ontslagen wegens corruptie. 465 van hen kre-

gen gevangenisstraffen. Hij riep op een einde te maken aan de vaak primitieve campagne van verheerlijking rond zijn persoon.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Strategisch oliefonds opgericht

President Noersoeltan Nazarbajev vaardigde op 31 januari 2001 een decreet uit over de oprichting van een speciaal fonds, bedoeld om schommelingen in de prijzen van door Kazachstan geëxporteerde grondstoffen als olie en metalen op te vangen. Na twee jaar van hoge olieprijzen op de wereldmarkt hadden sommige lokale functionarissen hun bezorgdheid geuit over een mogelijke prijsdaling.
Het Nationale Fonds zou worden gevuld met extra begrotingsinkomsten, belasting afgedragen door oliemaatschappijen en royalties betaald door buitenlandse deelnemers aan joint ventures. Voorzitter van de Nationale bank Grigori Matsjenko zei eerder in de maand dat het fonds al 660 miljoen dollar (ca. 743 miljoen euro) had ontvangen voor het aandeel van vijf procent van Chevron in een joint venture in het Tengiz olieveld. De gelden van het fonds zouden bij een speciale regeringsrekening worden ondergebracht.

Wetgeving om gevlucht kapitaal terug te lokken

Het parlement nam op 21 maart 2001 een wet aan die als doel had kapitaalvlucht ongedaan te maken. Burgers zouden gedurende twintig dagen de mogelijkheid krijgen kapitaal te legaliseren zonder er belasting over te betalen. Dat zou ook mogelijk zijn voor geld afkomstig van buitenlandse bankrekeningen, dat op speciale rekeningen bij Kazachse banken zou worden geplaatst. De wet zou van kracht worden na ondertekening door president Noersoeltan Nazarbajev.
De Kazachse Nationale bank was van mening dat het totaal aan vluchtkapitaal dat terug zou komen als gevolg van de maatregel niet boven de 300 miljoen dollar (ca. 338 miljoen euro) zou uitkomen. Het ministerie van Financiën achtte meer dan 500 miljoen dollar (ca. 563 miljoen euro) mogelijk. Onofficiële schattingen van de omvang van het kapitaal in de 'grijze sector' in eigen land en in het buitenland varieerden van één tot drie miljard dollar (tussen de ca. 1,1 en 3,4 miljard euro).
Kazachstan was de eerste voormalige sovjetrepubliek die dergelijke wetgeving afkondigde, hoewel ook Rusland soortgelijke maatregelen had overwogen. Ook daar is al jaren sprake van een grote kapitaalvlucht.

MILITAIRE ZAKEN

Kazachstan bereid buurlanden militair te steunen

Het parlement stemde op 10 november 2000 in met de mogelijkheid militaire bijstand te verlenen aan buurlanden als de betrokken presidenten daarom zouden verzoeken. Minister van Defensie Sat Tokpakbajev had verklaard dat het van groot belang was het internationale terrorisme te bestrijden. De vijf voormalige sovjetrepublieken in Centraal-Azië maakten zich vooral zorgen over het islamitisch fundamentalisme, waarbij men Afghanistan als belangrijkste besmettingshaard zag. Groepen gewapende rebellen waren Oezbekistan en Kirgizstan al diverse keren binnengevallen.

Leger wordt voorbereid op nieuwe taken

Op 9 februari 2001 vond er een belangrijke conferentie van president Noersoeltan Nazarbajev en de generale staf plaats, waarbij werd besproken hoe het leger moest worden hervormd om het hoofd te bieden aan de nieuwe dreigingen van een mogelijke guerrillaoorlog en drugssmokkel. Tot dan toe was het leger nog steeds ingesteld op de oude sovjetdoctrine van het voeren van een 'grote oorlog', met name tegen de NAVO en mogelijk ook tegen China. Nazarbajev verklaarde na de conferentie tegen verslaggevers dat het leger mobieler moest worden en zich aan de nieuwe dreigingen moest aanpassen.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Poetin bezoekt Kazachstan

De Russische president Vladimir Poetin bezocht op 9 oktober 2000 de hoofdstad Astana. Het was zijn eerste bezoek als president aan Kazachstan. Poetin hield gesprekken met president Noersoeltan Nazarbajev en ondertekende een aantal bilaterale overeenkomsten betreffende de status van de Kaspische Zee, de brandstof- en energiesector, onderwijs en de opening van nieuwe consulaten.
Rusland en Kazachstan waren belangrijke bondgenoten. Rusland huurde bijvoorbeeld het ruimtestation in Bajkonoer van Kazachstan, vanwaar later in de maand de eerste astronauten voor het Internationale Ruimtestation zouden vertrekken. Rusland had ook militaire bases in Kazachstan en Russische troepen namen een deel van de grensbewaking van het land voor hun rekening.

Nieuwe stap naar economische unie

Nazarbajev streefde een bredere economische unie na tussen Rusland, Kazachstan, Tadzjikistan, Kirgizstan en Wit-Rusland, die verder moest gaan dan de douane-unie die er officieel al was. Die werd een dag later, op 10 oktober, door presidenten van de vijf staten in Astana ondertekend. De Russische vice-premier Viktor Christenko verklaarde tegenover verslaggevers dat de nieuwe economische unie niet binnen afzienbare tijd een gemeenschappelijke munt en centrale bank zou hebben, maar zich eerst zou concentreren op harmonisatie van belasting- en douanewetgeving. Alle leden van de nieuwe unie gingen gebukt onder ernstige economische problemen, met als notoir zwakke broeders Tadzjikistan, Kirgizstan en Wit-Rusland.

Toenadering tot Talibaan

Op 18 november bracht president Nazarbajev een bezoek aan president Poetin in Moskou om kwesties van regionale veiligheid en economische integratie verder te bespreken. Hij bracht Poetin ook verslag uit over zijn recente ontmoetingen met de Pakistaanse militaire leider generaal Pervez Musharraf en de Saoedi-Arabische vice-premier Prins Sultan. Kazachstan had zich hierna enigszins verzoenend uitgelaten over de Talibaan in Afghanistan. Saoedi-Arabië, Pakistan en de Verenigde Arabische Emiraten waren tot dan toe de enige staten die het bewind van de Talibaan hadden erkend.
Vier dagen later verklaarde een woordvoerder van het Kazachse ministerie van Buitenlandse zaken in Almaty dat zijn regering reguliere contacten ging onderhouden met het Talibaanbewind. Hij zei dat er al eerder contacten met de Talibaan waren geweest. Een Afghaans persbureau liet weten dat de ambassadeur van de Talibaan in Pakistan op 21 november zijn Kazachse collega in Islamabad had ontmoet en onder meer terrorisme, drugssmokkel en de vorming van een brede regering in Afghanistan had besproken.

VS: 'Betrekkingen met Kazachstan belangrijk'

De Amerikaanse ambassadeur in Kazachstan, Richard Jones, verklaarde op 21 februari 2001 tijdens een persconferentie in Almaty dat de relatie met Kazachstan voor de Verenigde Staten van groot belang was, ook al had er een regeringswisseling in Washington plaatsgevonden.
Ook zei Jones dat het land klaar moest staan om mogelijke extremisten te weerstaan die de regionale stabiliteit bedreigden, reden waarom de Verenigde Staten de militaire hervormingen steunden die in Kazachstan in gang waren gezet. De ambassadeur achtte internationaal terrorisme, misdaad en drugssmokkel nog steeds een bedreiging voor de stabiliteit in Centraal-Azië.
De Verenigde Staten hadden Kazachstan, Oezbekistan en Kirgizstan miljoenen dollars hulp gegeven voor de versterking van de grenzen en voor de verbetering van technische en militaire uitrusting. Stabiliteit in Centraal-Azië, in het bijzonder in Kazachstan, zou volgens Jones de export van Kaspische olie naar de internationale markt zeer vergemakkelijken. Hij benadrukte echter dat Washington gekant was tegen de export van Kaspische olie naar Iran, dat door de Amerikaanse regering werd beschuldigd van steun aan het internationale terrorisme.

(Vorige berichten pag. 636/1 e.v. - 2000)

KIRGIZSTAN

BINNENLAND

Zeker 150 doden in campagne tegen rebellen

Veiligheidstroepen hebben 120 rebellen gedood en 30 van hun eigen mensen verloren. Dat maakte het hoofd van de Veiligheidsraad, Bolot Dzjanoezakov, op 9 oktober 2000 op een persconferentie bekend. Hij zei ook dat 23 Kirgizische soldaten gewond waren geraakt en één soldaat werd vermist na maanden van gevechten met rebellen, van wie men aannam dat zij uit Tadzjikistan afkomstig waren. Tadzjikistan had ontkend dat de rebellen vanaf zijn grondgebied opereerden.

OVSE-kritiek op presidentsverkiezingen

De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) liet op 30 oktober 2000 weten dat de presidentsverkiezingen van een dag eerder niet hadden voldaan aan internationale normen van eerlijkheid. De zittende president Askar Akajev won de verkiezingen gemakkelijk met 75 procent van de stemmen.
Volgens de OVSE-verklaring was er in een aantal gevallen met de resultaten van de stembureaus geknoeid, voordat die naar boven werden doorgegeven. Ook hadden lokale overheden waarnemers weggehouden uit districten waar de stemmen werden geteld. De OVSE zei in het bezit te zijn van een emailbericht afkomstig van de Centrale Kiescommissie van 29 oktober 's avonds waarin kiescommissies werden opgedragen waarnemers de toegang te ontzeggen tot de ruimte waarin de verkiezingsprotocollen werden ingevoerd in de centrale computer. Ook waren er twee gevallen geweest van volgestopte stembussen. Een ervan, in de hoofdstad Bisjkek, was al vol aangetroffen vóór het begin van de verkiezingen. De eenzijdige berichtgeving in de media werd ook bekritiseerd. Volgens de OVSE was 99,2 procent van de tijd in nieuwsbulletins in de periode voor de verkiezingen aan president Akajev gewijd.
Een woordvoerder van de Kirgizische oppositie bestempelde de verkiezingen als oneerlijk. Waarnemers uit Rusland en Wit-Rusland uitten zich echter positief over de gang van zaken.

President Akajev werd op 9 december in Bisjkek officieel geïnstalleerd. Hij noemde bij de plechtigheid corruptie en bureaucratie de twee grote problemen voor zijn land. Akajev (56) werd al president in 1990 ten tijde van de Sovjet-Unie en in die functie bevestigd kort na de onafhankelijkheid in 1991. Na zijn volgende herverkiezing in 1995 besloot de rechtbank dat dit formeel zijn eerste ambtstermijn was, aangezien toen voor het eerst de nieuwe grondwet van kracht was.

Koermanbek Bakijev nieuwe premier. Nieuwe ministers benoemd

Het parlement koos op 21 december 2000 met 36 van de 43 stemmen Koermanbek Bakijev tot nieuwe premier. President Askar Akajev had twee kandidaten voorgedragen, onder wie ook de zittende premier Amangeldy Moeralijev. Bakijev was provinciaal gouverneur.
Op 2 januari 2001 benoemde president Akajev het parlementslid Roza Aknazarova tot minister van Arbeid en Sociale zaken. Kamilia Sjarsjekejeva werd minister van Onderwijs en Cultuur. Het hoofd van de Veiligheidsraad Bolot Dzjanoezakov werd benoemd tot voorzitter van de Nationale veiligheidsdienst.
Een week eerder had Akajev al een aantal andere nieuwe ministers benoemd. Zo kwamen Temirbek Akmatalijev en Tasjtemir Ajtbajev op respectievelijk Financiën en Binnenlandse zaken. Nikolaj Tanajev werd de nieuwe eerste vice-premier en Koebanytsjbek Dzjoemalijev werd minister van Transport en Communicatie. Arzymat Soelajmankoelov werd vice-premier en tevens minister van Buitenlandse handel en Industrie. De bezetting van de overige ministersposten bleef onveranderd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Parlement neemt amnestiewet aan

Het parlement nam op 26 december 2000 een wet aan die amnestie mogelijk maakte voor ongeveer de helft van de gevangenispopulatie. De mensenrechtenactivist Toersoenbaj Bakir-oeloe zei tegen journalisten dat het totaal aantal gevangenen ongeveer 20.000 bedroeg, van wie 7.000 tot 10.000 van de amnestie zouden kunnen profiteren. Het zou daarbij voornamelijk gaan om gevangenen die waren veroordeeld wegens kleine misdrijven, met gevangenisstraffen van niet meer dan vijf jaar. Bakir-oeloe zei dat ongeveer 3.000 gevangenen zouden worden vrijgelaten en dat in de overige gevallen de straffen zouden worden gehalveerd.

Familie oppositieleider wil politiek asiel in het Westen

De familie van de gevangen Kirgizische oppositieleider Felix Koelov, bestaande uit 100 mensen, zoekt politiek asiel in een westers land. Dat verklaarde de broer van Koelov, Marcel, op 31 januari 2001 tegenover journalisten. De 52-jarige Felix Koelov stond aan het hoofd van de Ar-Namys partij en was lange tijd de belangrijkste politieke opponent van president Askar Akajev geweest. Een week eerder was Koelov, die in 1997-1998 minister van Nationale veiligheid was, tot zeven jaar dwangarbeid veroordeeld wegens valsheid in geschrifte en ambtsmisbruik. De poging asiel te krijgen in de Verenigde Staten, Australië of Duitsland had volgens Marcel Koelov te maken met het feit

dat ook de verwanten van Felix werden lastig gevallen door de overheid.
Op 9 maart werd het hoger beroep tegen de veroordeling van Felix Koelov verworpen. Zijn broer verklaarde dat er opnieuw beroep zou worden aangetekend bij het hooggerechtshof.

BUITENLANDSE ZAKEN

China schenkt militaire uitrusting voor strijd tegen extremisme

Op 6 januari 2001 leverde China 40 ton militaire uitrusting aan Kirgizstan ter waarde van vijf miljoen yuan (ca. 680.000 euro), als onderdeel van een gezamenlijke inspanning ter bestrijding van extremistische groepen in Centraal-Azië. Militaire functionarissen zeiden dat de gift uniformen en laarzen zou opleveren voor de helft van het 10.000 man sterke Kirgizische leger. In 2000 had China al 70 geprefabriceerde gebouwen geleverd voor de grensbewaking, bovenop een gift van vijf miljoen yuan in april 1999.
China was vooral bezorgd over de separatistische activiteiten van Uyguren in zijn eigen provincie Xinjiang, die werden gesteund door etnische verwanten in overig Centraal-Azië.

(Vorige berichten pag. 638/2 e.v. - 2000)

MYANMAR (BIRMA)

BINNENLAND

Eerste gesprekken tussen junta en oppositie sinds 1995

Op 1 december 2000 kregen zes van de leiders van de oppositionele Nationale Liga voor Democratie (NLD) die op 22 september 2000 onder huisarrest waren geplaatst na de mislukte poging van Aung San Suu Kyi om naar Mandalay te reizen, hun vrijheid terug. Analisten dachten dat de vrijlatingen samenhingen met een ontmoeting die de *Association of South East Asian Nations* (ASEAN) op 11 en 12 december te Laos zou hebben met vertegenwoordigers van de EU. De ASEAN, een economisch samenwerkingsverband van Zuidoost-Aziatische landen, was in 1997 in een isolement geraakt omdat vrijwel alle Westerse naties de in dat jaar toegetreden lidstaat Myanmar boycotten vanwege zijn slechte reputatie op het gebied van mensenrechten. Door deze boycot konden ze impliciet ook geen zaken meer doen met de ASEAN. De vrijlatingen zouden dus een gebaar zijn naar de EU.
NLD-leiders Aung San Suu Kyi, Aung Shwe en Tin Oo bleven wel onder huisarrest. Voor dat huisarrest was geen gerechtelijk bevel gegeven, maar het werd in de praktijk wel strikt gehandhaafd; de buitenwereld kon op geen enkele manier contact leggen met de oppositieleiders.

VN-gezant mag Suu Kyi bezoeken

Na de vrijlatingen gaf de Birmese Raad voor Nationale veiligheid en Ontwikkeling (de junta) onverwacht toestemming aan de Maleisische diplomaat Razali Ismail om als speciale gezant van de Verenigde Naties een bezoek te brengen aan Suu Kyi in haar woning te Rangoon. Op 6 januari 2001 ging hij en op 8 januari maakte hij wereldkundig dat de junta en de NLD tegen ieders verwachting in al sinds oktober 2000 achter gesloten deuren met elkaar in gesprek waren. Volgens buitenlandse diplomaten ging het o.a. om ontmoetingen tussen Suu Kyi en Khin Nyunt, de machtige eerste secretaris van de junta. De vrijlatingen van 1 december hingen bij nader inzien waarschijnlijk hiermee samen en niet met de ASEAN-bijeenkomst in december.
Het was voor het eerst sinds 1995 dat de junta in discussie ging met de NLD, een principieel geweldloze partij die de dialoog zag als de beste manier om tot democratie te komen, maar door de junta werd doodgezwegen omdat ze een Westerse marionet zou zijn.
De vanuit Bangkok opererende verzetsbeweging *Democratisch front van alle Birmese studenten* noemde de hernieuwde besprekingen 'een ware historische doorbraak na twaalf jaar strijd'.

Op 10 januari 2001 bevestigde U Lwin van de NLD het nieuws. Hij wees erop dat de regering bovendien al enige tijd geen pogingen meer had ondernomen om de oppositie te vervolgen en dat de nationale media gestopt waren met hun consequent negatieve berichtgeving over de NLD.
De NLD noch de junta wilden mededelingen doen over de gespreksonderwerpen. De oppositiepartij zei dat ze voor zwijgzaamheid koos om de kans te minimaliseren dat het nog uiterst fragiele contact met de militairen zou worden beschadigd, maar wilde wel kwijt dat het onderlinge vertrouwen groeiende was.
Eind januari kwamen er een aantal tekenen dat de junta het wat dit laatste betrof met de NLD eens was. Zo won Suu Kyi op 22 januari een rechtszaak die haar in de Verenigde Staten woonachtige broer Aung San Oo tegen haar had aangespannen. Hij meende dat haar huis in Rangoon voor de helft aan hem toebehoorde. De Birmese rechtspraak was volledig op de hand van de junta en hierdoor hadden oppositieleiders als Suu Kyi al jaren achtereen iedere rechtszaak waarbij ze betrokken raakten, verloren. Dat het verloop ditmaal anders was, kon duiden op een minder rancuneuze houding van de militairen.
Drie dagen later herkregen 85 politieke gevangenen hun vrijheid, waaronder Tin Oo en 51 anderen die in september 2000 waren vastgezet.
Vervolgens mocht Suu Kyi – ondanks de hernieuwde dialoog nog altijd onder huisarrest – op 30 januari een driekoppige EU-delegatie ontvangen.

Terwijl de oppositie jaarlijks op 12 februari (een nationale feestdag) middels acties van zich liet horen bleef het op die dag in 2001 stil, omdat de NLD de besprekingen met de overheid niet in gevaar wilde brengen.

Een leider van de NLD die om veiligheidsredenen anoniem wilde blijven zei op 1 maart tegen persbureau *Reuters* dat opnieuw zestien NLD-leden waren vrijgelaten.

Juntaleider prijst democratische landen

Juntaleider Than Shwe hield op 27 maart 2001 een toespraak waarin hij zich o.a. positief uitliet over democratische landen. Hij zei: 'Het inkomen per hoofd van de bevolking is er hoog, de beroepsbevolking goed opgeleid en als het om nationale belangen gaat werken ze er samen, ongeacht verschillen tussen partijen onderling'.
Analisten en de NLD noemden deze uitlating opmerkelijk omdat de junta zelden positief was over democratische landen, maar meer nog omdat Than Shwe de democratie uitgerekend prees op 27 maart, de Dag van de Gewapende strijdkrachten waarop onafhankelijkheidsstrijder Aung San in 1945 had opgeroepen tot verzet tegen de Japanse overheersing. Aung San was de vader van Suu Kyi en de NLD beschouwde 27 maart al jaren als een dag die zou moeten inspireren tot verzet tegen de militaire dictatuur.

Than Shwe maakte overigens in diezelfde toespraak duidelijk dat het officiële standpunt van de junta over democratie in Myanmar nog altijd gold: Myanmar zou ooit democratisch worden, maar niet voordat de militaire dictatuur het land afdoende had ontwikkeld en gestabiliseerd.

Kinderleiders 'Gods Leger' geven zich over

Johnny en Luther Htoo gaven zich op 18 januari 2001 over aan de Thaise autoriteiten. De Birmese tweeling had vier jaar lang leiding gegeven aan 'Gods Leger', een guerrillabeweging die vanuit de jungles in het grensgebied van Myanmar en Thailand streed voor een onafhankelijke staat voor de Karen. Ze wisten zelf niet hoe oud ze waren, maar artsen schatten hun leeftijd ergens tussen 12 en 15 jaar. Ze ontleenden hun autoriteit aan de overtuiging van hun volgelingen dat ze magische krachten hadden.

De tweeling had zich samen met twaalf sympathisanten overgegeven nadat Thaise grenspatrouilles hen van hun voedselvoorraden hadden afgesneden. Ze zeiden op een persconferentie in Thailand dat ze het vechten beu waren, hun ouders misten en naar school wilden. De ouders verbleven in een vluchtelingenkamp in Thailand. Of er een definitieve hereniging kon komen was niet zeker, want 'Gods Leger' werd verdacht van een groot aantal gewelddadige acties in zowel Myanmar als Thailand.

Juntaleider Tin Oo en twee ministers omgekomen bij helikopterongeluk

Luitenant-generaal Tin Oo kwam op 19 februari 2001 om het leven toen de helikopter waarin hij zat bij slecht weer neerstortte in de rivier de Salwin. Tin Oo was stafchef van het leger en tweede secretaris van de regerende junta. Analisten beschouwden hem als een van de vier machtigste mensen van Myanmar en als een harde en uiterst conservatieve politicus. Hij werd 67 jaar.

Volgens regeringsbronnen kwamen brigadier-generaal Lun Maung, ondersteunend minister voor de premier, en kolonel Thein Nyunt, minister voor Ontwikkeling van grensgebieden, ook bij het ongeluk om het leven, al bestond hiervoor geen bewijs omdat hun lichamen niet werden teruggevonden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Myanmar zegt samenwerking met ILO op

De militaire regering van Myanmar zei op 17 november 2000 dat het niet meer wilde samenwerken met de Internationale arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties, ILO. De ILO had zijn 174 lidstaten en het internationale bedrijfsleven in 2000 net als in de voorafgaande jaren opgeroepen om geen zaken te doen met Myanmar, omdat de overheid van dat land op grote schaal gebruik zou maken van dwangarbeid. Myanmar ontkende en zag in de beschuldiging een Westers complot, louter gesmeed omdat Rangoon niet braaf aan de leiband wilde lopen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Suu Kyi ontvangt hoogste Amerikaanse onderscheiding

De Amerikaanse president Clinton kende Aung San Suu Kyi op 6 december 2000 de presidentiële Vrijheidsmedaille toe vanwege haar inspanningen om de democratie in Myanmar op geweldloze wijze te promoten. De medaille is de hoogste onderscheiding die een burger in de VS kan krijgen.
Omdat Suu Kyi haar land niet kon verlaten kwam zoon Alexander Aris naar het Witte Huis om de prijs in ontvangst te nemen. Suu Kyi won in 1991 ook de Nobelprijs voor de Vrede.

Relaties met Thailand gespannen wegens grensconflicten en drugshandel

Thailand overhandigde op 12 februari 2001 een protestbrief aan de Birmese ambassadeur te Bangkok. Het land was kwaad omdat de Thaise grensplaats Mae Sai getroffen was bij gevechten tussen het Birmese leger en het Shan Staatsleger – een etnisch rebellenleger uit Myanmar. Myanmar toonde geen berouw en beschuldigde Bangkok op zijn beurt van steun aan het Shan Staatsleger.
Bangkok uitte later het vermoeden dat Rangoon moedwillig provoceerde om de onlangs aangetreden nieuwe Thaise regering op de proef te stellen; het had dit in het verleden wel vaker gedaan.

De relaties werden nog slechter toen Thailand op 11 maart 2001 zei dat het buurland niets ondernam tegen de productie van amfetaminen. Thailand werd jaarlijks overspoeld door miljoenen illegale peppillen uit Myanmar en had te kampen met een snel groeiend verslavingsprobleem. De Thaise premier Thanksin zei op een congres in het Noord-Thaise Chiang Mai dat satellietfoto's aantoonden dat in de Birmese stad Mong Yawn in razend tempo productiefaciliteiten voor amfetaminen werden gebouwd. Deze stad werd beheerst door Wa, een volk dat op goede voet staat met Rangoon.
Aanvankelijk ontkende noch bevestigde Rangoon de drugsproductie in Mong Yawn en zei dat het geen controle over die stad had. Op 30 maart zei de Thaise minister van Buitenlandse zaken Surakiart Sathirathai echter dat de Birmese vice-minister van Buitenlandse zaken Khin Maung Win hem inmiddels had beloofd om de narcoticaproblemen samen met Thailand te gaan bestrijden. Thailand had China eerder al bereid gevonden hulp te bieden bij de bestrijding van de drugsproductie in Myanmar.

(Vorige berichten pag. 704/3 - 2000)

NEPAL

BINNENLAND

Strijd rebellen duurt voort

Maoïsten geven zich over na amnestie

Op 20 juli 1997 maakte de regering bekend dat bijna 300 maoïstische rebellen zich hadden overgegeven. Tien dagen eerder had de regering amnestie beloofd aan rebellen die de parlementaire democratie zouden accepteren en afzien van geweld.
De maoïsten, die streven naar een communistische volksrepubliek, voerden sinds 1996 in afgelegen berggebieden een gewapende strijd tegen de Nepalese overheid. Daarbij zouden ruim 1.250 mensen zijn omgekomen.

Onderhandelingen tussen regering en rebellen mislukken

In oktober 2000 startten de regering en de maoïstische rebellen met informele onderhandelingen, maar deze stagneerden op 6 november 2000 nadat een van de rebellenleiders, Dinesh Sharma, terugkwam op zijn belofte af te zien van geweld en zwoer door te gaan met de strijd voor een communistische volksrepubliek.

De regering had Sharma en zijn medestander Dinanath Gautam enkele uren eerder vrijgelaten nadat zij hadden beloofd de wapens neer te leggen. Vrijlating van Sharma en Gautam was een van de eisen van de rebellen voor onderhandeling. Sharma zei echter dat hij de belofte onder dwang had gemaakt.

Analisten geloofden niet dat de rebellen enige kans zouden maken maar waren wel bezorgd over het nadelige effect van de strijd op het toerisme, belangrijke bron van inkomsten voor Nepal.

Politieke instabiliteit leidt tot vervroegde verkiezingen

Regering valt na motie van wantrouwen

Op 4 oktober 1997 kwam de centrumlinkse regering van premier Lokendra Bahadur Chand ten val toen 107 van de 205 leden van het Lagerhuis stemden voor een motie van wantrouwen tegen Chand. De motie was ingediend door de oppositionele Nepalese Congrespartij (NC) met steun van afvalligen uit Chand's eigen Rashtriya Prajatantra Partij (RPP), onder wie partijchef Surya Bahadur Thapa.
Volgens partijfunctionarissen was de kans groot dat Thapa in samenwerking met de NC een nieuwe coalitie zou gaan leiden. NC-voorzitter Girija Prasad Koirala hield zich hierover echter op de vlakte.
Chand was in maart 1997 tot premier benoemd, nadat hij met een splintergroep binnen de RPP de linkse regering via een motie van wantrouwen wist te verdrijven.

Thapa kortstondig premier

Op 7 oktober 1997 werd Surya Bahadur Thapa (69) beëdigd als premier van een nieuwe coalitieregering. Met zijn coalitiepartners sprak hij af dat hij en voormalig oppositieleider Koirala om beurten het premierschap op zich zouden nemen tot november 1999, wanneer de termijn van het zittende parlement verliep.
Thapa was echter geenszins van plan de macht over te dragen aan zijn politieke rivaal. Hij verzocht in februari 1998 koning Birendra om ontbinding van het parlement en uitschrijving van nieuwe verkiezingen, maar deze weigerde aan dat verzoek gehoor te geven. Thapa weerstond achtereenvolgens een dreigende opstand binnen zijn eigen partij in januari 1998 en een motie van wantrouwen in februari 1998, totdat hij op 10 april 1998 tenslotte toch zijn ontslag aanbood. Koirala zou proberen samen met alle partijen een nieuwe regering te vormen.

Oppositie NC grootste partij na splitsing communisten

De oppositiepartij Nepalese Congrespartij (NC) werd de grootste partij door de splitsing binnen de communisten op 5 maart 1998. Op die dag leidde een machtsstrijd binnen de Verenigde Marxistisch-leninistische Partij (UML) tussen hardliner Bam Dev Gautam en algemeen secretaris Madhav Kumar Nepal, tot schorsing van Gautam en negen aanhangers. Zij richtten de Nepalese Communistische Partij op marxistisch-leninistisch grondslag (ML) op, waarvan Gautam voorzitter werd. In totaal verlieten 46 van de 89 UML-parlementariërs de UML.

NC leidt nieuwe regering

Op 12 april 1998 werd Koirala tot premier benoemd van een minderheidsregering, nadat pogingen om een nieuwe regering te vormen waren mislukt. Op 18 april 1998 won de regering echter een belangrijke motie van vertrouwen, doordat zij de steun kreeg van de oppositionele UML.

Koirala bracht 24 nieuwe ministers in het kabinet. Ook zwoor hij een eind te zullen maken aan de opstand van maoïstische rebellen in de afgelegen berggebieden van Nepal.

Terugtrekking communisten leidt tot nieuwe regering

Op 10 december 1998 stapte de Nepalese Communistische Partij (ML) uit de regering omdat premier Koirala volgens hen weigerde te tornen aan een grensovereenkomst met India. De ML wilde ontruiming van een Indiase militaire post in westelijk Nepal en herziening van het 48 jaar oude verdrag waarin relaties tussen Nepal en India waren vastgelegd.

Op 21 december 1998 trad premier Koirala af om een dreigende motie van wantrouwen te voorkomen. Op 25 december werd hij echter weer tot premier benoemd van een coalitieregering, bestaande uit de Nepalese Congrespartij (NC), de Verenigde Marxistisch-leninistische Partij (UML) en de Nepal Sadbhavana Partij (NSP). Koirala stelde daarop een nieuwe ministersploeg samen en vervroegde de parlementsverkiezingen naar mei 1999.

Nepalese Congrespartij (NC) wint verkiezingen

Op 21 mei 1999 won de Nepalese Congrespartij (NC) bij de parlementsverkiezingen een absolute meerderheid met 110 van de 205 zetels in het Lagerhuis. De Verenigde Marxistisch-leninistische Partij (UML) won 64 zetels.
NC-voorzitter Girija Prasad Koirala die sinds april 1998 premier was, maakte plaats voor NC-leider Krishna Prasad Bhattarai (75), die op 27 mei werd ingezworen als nieuwe premier. In zijn inaugurele rede sprak Bhattarai zich uit voor een grotere rol van de private sector in de economie. Op 30 juni 1999 breidde hij het aantal kabinetsleden uit tot 32.

De benoeming van Bhattarai beëindigde een jarenlange rivaliteit tussen hem en Koirala. Bhattarai was in 1990 ook al premier, de eerste in Nepal nadat een bloedige opstand tegen de absolute monarchie had geleid tot invoering van een meerpartijendemocratie.

Premier Bhattarai voor ultimatum gesteld

In december 1999 dienden meer dan 60 parlementariërs van de NC bij Bhattarai een verzoek in om zijn aftreden. Zij hadden vooral kritiek op het uitblijven van economische herstelmaatregelen en een aanpak van de maoïstische rebellen. Bhattarai kreeg op 23 december 1998 na besprekingen met onder meer Koirala nog zes maanden de tijd om zijn beleid te verbeteren.

Koirala volgt Bhattarai op als premier

In februari 2000 stapten de ministers van Onderwijs en Financiën op na een meningsverschil met premier Bhattarai over de benoeming van de gouverneur van de centrale bank. Op 18 februari 2000 vroegen 58 afgevaardigden van de Congrespartij opnieuw om het aftreden van Bhattarai. Twee dagen later dienden elf ministers hun ontslag bij de premier in.
Het partijbestuur besloot vervolgens een nieuwe leider te kiezen, waarop Bhattarai aftrad.

Op 22 maart 2000 werd Koirala opnieuw benoemd als premier en op 22 maart werden hij en zijn 25 man tellende kabinet ingezworen.

Koirala houdt stand ondanks kritiek

Op 4 januari 2001 dienden 56 leden van de jongere garde binnen de NC vergeefs een motie van wantrouwen tegen Koirala in. Koirala werd diezelfde maand niettemin herkozen als partijvoorzitter en zwoer de eenheid binnen de partij te herstellen. Met dat doel breidde hij op 7 februari 2001 het aantal kabinetsleden uit tot 37. Een van zijn critici, Khum Bahadur Khadka, weigerde de hem aangeboden portefeuille van Planning en Werken officieel te aanvaarden, als verzet tegen het eenzijdige handelen van Koirala. Volgens analisten zou Koirala echter in zijn opzet slagen. Een verzoek om zijn aftreden van vijf oppositiegroepen haalde evenmin iets uit.

Samenstelling regering (1 maart 2001 – ingezworen op 22 maart 2000 en gewijzigd op 7 februari 2001).

Staatshoofd
koning BIRENDRA Bir Bikram Shah Dev
kroonprins Dipendra Bir Bikram Shah Dev

Premier en minister van Paleiszaken en Algemeen bestuur:
Girija Prasad KOIRALA (benoemd op 20 maart 2000)
Vice-premier en minister van Binnenlandse zaken
Ram Chandra POUDEL.

Ministers:
Arbeid en Transportbeheer
Palten GURUNG
Bevolking en Milieu
Siddha Raj OJHA
Bosbouw en Bodembeheer
Prakash KOIRALA
Buitenlandse zaken, Landbouw en Coöperaties
Chakra Prasad BASTOLA
Cultuur, Toerisme en Burgerluchtvaart
Omkar Prasad SHRESHTA
Defensie
Mahesh ACHARYA
Financiën
Ram Sharan MAHAT
Gezondheid
Ram Krishna TAMRAKAR
Informatie en Communicatie
Shiva Raj JOSHI
Justitie, Parlementszaken, Planning en Werken
Mahanta THAKUR
Lokale ontwikkeling
Govinda Raj JOSHI
Onderwijs en Sport
Amod Prasad UPADHYAYA
Watervoorziening
Baladev Sharma MAJAGAINYA
Wetenschap en Technologie
Surendra Prasad Choudhury.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kinderarbeid nog niet verdwenen

Op 28 december 1998 bevrijdde de politie enkele tientallen kinderen die dwangarbeid verrichtten in een tapijtenfabriek in Kathmandu. Zij werkten onder erbarmelijke omstandigheden, met nauwelijks voedsel en geen loon. De politie kwam hen op het spoor na tips van ontsnapte kinderen. Het was in Nepal verboden om kinderen onder de veertien jaar in dienst te nemen maar kinderarbeid kwam, door de slechte sociaal-economische leefsituatie, nog veel voor. Met name in de tapijtenindustrie, de belangrijkste exportsector, werkten veel kinderen.

Volgens een rapport van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties (ILO) en de Tribhuvan Universiteit in Kathmandu, verschenen op 29 april 1999, werkten 2,6 miljoen kinderen in Nepal tussen de vijf en veertien jaar. Het rapport baseerde zich op een onderzoek onder 41,7 procent van de kinderen in die leeftijdsgroep.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering wil meer investeringen

Op 1 juli 1998 zette koning Birendra in een rede voor het parlement het economische beleid van de in april aangetreden regering-Koirala uiteen. De regering wilde private investeringen uit binnen- en buitenland bevorderen om de economie een impuls te geven. Berekend was dat bij uitblijven van maatregelen het bnp in het fiscale jaar 1997/'98 zou zakken van 4,3 procent naar minder dan 3 procent.
De regering zette met dit beleid de economische liberalisering voort, die was begonnen in 1992 en vooral betrekking had op de watervoorziening, industrie, het welzijn en transport. Er zou een apart beleid worden opgesteld voor de energiesector in verband met de politieke gevoeligheid van grootschalige hydro-elektrische projecten.
Oppositiepartijen wezen het beleid af omdat het niets nieuws bevatte en het geen enthousiasme voor ontwikkeling van het land bij de bevolking wist op te wekken.

Visumregels voor buitenlandse investeerders versoepeld

Het ministerie van Financiën verlaagde per 17 juni 1999 de visumkosten voor buitenlandse investeerders. De prijs van een meervoudig entreevisum werd verlaagd van 350 naar 100 dollar en die van een vijfjarenvisum van 1.500 naar 250 dollar. Een woordvoerder van het ministerie zei op 20 juni dat Nepal zo meer buitenlandse investeringen hoopte aan te trekken.
In het fiscale jaar 1997/'98 waren, mede door politieke instabiliteit, buitenlandse investeringen met 7,7 miljoen dollar (ca. 8,6 miljoen euro) gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

SAARC verlicht handelsvoorwaarden

Op 26 november 1998 besloot de Zuid-Aziatische Associatie voor Regionale Ontwikkeling (SAARC) producten waarin minstens 60 procent aan buitenlandse stoffen verwerkt was, in aanmerking te laten komen voor gunstige handelsvoorwaarden, zoals vastgelegd in de SAPTA (Zuid-Aziatische Preferentiële Handelsovereenkomsten). Eerder was dat percentage 50 of minder. Toepassing van de SAPTA kon tot tariefsverlagingen van 5 tot 75 procent leiden. De SAARC wilde hiermee de regionale handel bevorderen.

Bij de SAARC zijn naast Nepal, ook Bangladesh, Bhutan, India, de Malediven, Pakistan, en Sri Lanka aangesloten. De SAARC wilde in 2001 een vrijhandelszone in de regio installeren, maar volgens diplomaten was dat plan te ambitieus om waar te maken.

ONDERWIJS

Scholen sluiten uit angst voor guerrillacampagne

Op 15 december 2000 openden de Nepalese scholen weer hun deuren nadat zij een week lang gesloten waren geweest op last van een radicale studentengroepering. De Nepalese Revolutionaire vrije studentenbond, gelieerd aan de maoïstische rebellen, had de sluiting geëist als onderdeel van een campagne voor hervorming van het onder-

wijs. Zij wilden een einde aan bemoeienis van de particuliere sector met het onderwijs, een verlaging van het schoolgeld en afschaffing van Sanskrietlessen en het zingen van het volkslied.
De scholen waren dichtgegaan uit vrees voor geweld. Een dialoog tussen de regering en de studentenbond was inmiddels gestart.

GEZONDHEID EN ZORG

Mazelenepidemie eist tol

Op 20 juli 1997 maakte het Ministerie van Gezondheid bekend dat door een mazelenepidemie in een afgelegen district in westelijk Nepal de afgelopen drie maanden 85 kinderen waren gestorven. Volgens een woordvoerder van het ministerie was de epidemie inmiddels onder controle. De regering had medische teams gestuurd naar de regio. Vaccinaties werden daar niet regelmatig uitgevoerd omdat weinig doktoren zin hadden naar het berggebied af te reizen. Een nieuwe uitbarsting van mazelen in maart 2001 kostte aan 26 kinderen het leven.

Tussen juni en september 1997 stierven vijftig mensen aan hersenvliesontsteking en raakten meer dan 350 mensen besmet. Dat meldde de staatsnieuwsdienst *RSS* op 4 september 1997.
Hersenvliesontsteking (encefalitis), overgebracht door muskietenbeten, kwam vaak voor in het regenachtige zomerseizoen. Volgens het ministerie van Gezondheid was het sterftecijfer voor encefalitis tussen 15 en 20 procent in Nepal.
In totaal kostten besmettelijke ziekten in de zomer van 1997 aan meer dan 450 mensen het leven. In 1998 kwamen meer dan 450 mensen om het leven door besmettelijke en door verontreinigd water overgebrachte ziekten.
In 1999 stierven 434 mensen aan encefalitis en het jaar daarop 100.

NATUUR EN MILIEU

Vergunning voor bergwandelaars afgeschaft

Op 17 juli 1999 besloot het ministerie van Toerisme en Burgerluchtvaart de 'tracking permits' (vergunningen voor bergwandelaars) af te schaffen. Trekkers in de westelijk gelegen Mustang- en Dolporegio's en alpinisten waren uitgesloten van vrijstelling.
Voor vlotvaren (raften) was evenmin een vergunning meer nodig, maar deelnemers waren wel verplicht professionele begeleiding in te huren. Het ministerie wilde met de maatregel het toerisme bevorderen. Bijna een kwart van de 463.000 toeristen die in 1998 Nepal bezochten was trekker of bergbeklimmer.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Gesmokkelde beelden terug naar Nepal

Op 19 augustus 1999 kreeg Nepal vier oude beelden terug, die naar het buitenland waren gesmokkeld. Het betrof een beeld van een staande Boeddha uit de achtste eeuw, en drie afbeeldingen van hindoegodheden uit de tiende en veertiende eeuw. De kunstwerken waren ontdekt bij een particuliere verzamelaar in Los Angeles. Onbekend was hoe ze het land uit gesmokkeld waren en hoe ze terug waren gekomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Commissie voor Mensenrechten opgericht

Op 26 mei 2000 benoemde koning Birendra de oud-voorzitter van het Hooggerechtshof, Nain Bahadur Khatri, tot hoofd van een nieuw opgerichte Mensenrechtencommissie. Daarmee gaf de regering gehoor aan een uitspraak van het hof uit 1999. De commissie, waarvan de bevoegdheden nog niet vaststonden, zou bestaan uit vijf leden.
Nepal was tot de oprichting overgegaan na toenemende internationale kritiek op mensenrechtenschendingen in de strijd tegen maoïstische rebellen. De Britse minister van Buitenlandse zaken Robin Cook voerde de druk op Nepal op tijdens zijn bezoek in april 2000.

In een verklaring van 15 juni 2000 sprak de commissie haar bezorgdheid uit over geweld door zowel de regering als de rebellen. Beide partijen bestookten regelmatig woningen die volgens hen gebruikt werden door de tegenpartij. Bij een aanval op een politiepost en een woning begin juni door rebellen kwamen 21 mensen om het leven.

Commissievoorzitter Khatri wilde dat beide partijen namen en aantallen vrijgaven van dodelijke slachtoffers en gevangenen. Ook riep hij op tot vreedzame onderhandelingen.

Kinderen slachtoffer van geweld

Op 23 januari 2001 maakte de kinderrechtenorganisatie CWIN bekend dat het conflict tussen de maoïsten en de regering sinds 1996 aan 57 kinderen het leven had gekost. Meer dan 1.500 kinderen hadden door de strijd hun ouders verloren of waren achtergelaten. De organisatie hield beide partijen verantwoordelijk voor het geweld. Die hadden geweld tegen kinderen steeds ontkend.

Ook maakte het CWIN melding van meer dan 3.900 gevallen over het jaar 2000, waarbij kinderen betrokken waren bij uitbuiting, gedwongen prostitutie, mensenhandel, sterfte en vermissingen. De meeste gevallen van misbruik en geweld werden niet aangegeven of onderdrukt.

MILITAIRE ZAKEN

Conferentie tegen inzet kindsoldaten

Op 18 mei 200 vond in Kathmandu de eerste Aziatische conferentie over het gebruik van kindsoldaten plaats. De conferentie werd besloten met een verklaring waarin regeringen en strijdgroepen werden opgeroepen te stoppen met de inzet van jeugdige rekruten en de verspreiding van wapens in betrokken landen aan banden te leggen. Ook moesten regeringen en internationale organisaties zich door bevordering van bijvoorbeeld werkgelegenheid inspannen om jongeren weg te houden bij militaire groepen. Overigens werden geen namen genoemd van landen of strijdgroepen.

Aan de bijeenkomst namen afgevaardigden van regeringen en non-gouvernementele organisaties uit twintig landen deel. De conferentie was georganiseerd door de Coalitie tegen het Gebruik van Kindsoldaten (CSUCS). De CSUCS had in het verleden ook dergelijke bijeenkomsten gehouden in Afrika, Latijns Amerika en Europa. Volgens de CSUCS waren wereldwijd ongeveer 300.000 jongeren onder de achttien jaar actief betrokken bij militaire conflicten, waarvan een groot deel in Azië.

Pensioenen Gurkha's verhoogd

Op 8 maart 2001 maakte de Britse ambassade in Kathmandu bekend dat de Britse regering in verband met de stijgende kosten van

levensonderhoud per 1 april 2001 de pensioenen van Gurkha's en hun weduwen verhoogde met 10,9 procent.
Het Britse leger onderhield 25.000 gepensioneerden en had 3.000 Gurkha's in actieve dienst. De pensioenverhoging was in overeenstemming met een verdrag uit 1947 tussen Groot-Brittannië, Nepal en India, waar ook Gurkha's dienen.
De Gurkha's dienden al 185 jaar in het Britse leger en hadden in die periode een roemruchte reputatie als onverschrokken vechtjassen opgebouwd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rellen en doden na uitspraken Indiase filmster

Eind december 2000 vonden in Nepal gewelddadige demonstraties plaats, waarbij de politie vijf mensen doodde. De demonstranten waren woedend over uitspraken van de Indiase acteur Hrithik Roshan. Deze had volgens lokale media gezegd dat hij niet van Nepal en van de Nepalezen hield. Roshan ontkende de uitlatingen.
Als protest tegen het politieoptreden organiseerden negen oppositiepartijen twee maal een staking, waardoor bedrijven en scholen dichtgingen en het openbaar vervoer stillag. De partijen eisten ook het aftreden van premier Koirala. De politie arresteerde 230 mensen.
Op 2 januari 2001 was de situatie weer zo goed als normaal.

OVERLEDEN

Ganesh Man Singh, leider democratische beweging

Ganesh Man Singh leidde de democratische beweging in zijn land Nepal gedurende vijftig jaar. Hij stierf op 18 september 1997 en werd 84 jaar.
Singh had al een politieke carrière in de Nepalese Congres Partij achter de rug, toen hij onder koning Mahendra in 1960 minister werd. Mahendra had de politieke partijen en de democratische instituties afgeschaft waardoor hij absoluut monarch werd. Singh protesteerde tegen deze gang van zaken en werd gevangen gezet. Na acht jaar kreeg hij amnestie en vertrok in zelfgekozen ballingschap naar India.
Samen met andere leden van de Congrespartij bleef hij politieke activiteiten organiseren vanuit dit land. Singh keerde in 1976 echter terug naar Nepal om zijn democratische idealen breed onder de aandacht te brengen.. Aan het einde van de jaren tachtig ging hij samenwerken met de communistische partij in een campagne tegen het partijloze systeem en voor een parlementaire democratie. Na bloedige rellen in 1988 en 1990 stond de koning politieke partijen weer toe en een jaar later werden er parlementsverkiezingen gehouden. Singhs Congrespartij won deze verkiezingen. Na een machtsstrijd tussen twee topmannen uit de Congrespartij trok Singh zich gedesillusioneerd terug uit de politiek. Zijn politieke betekenis was echter niet gering. Dat bleek niet in de laatste plaats uit de stroom bezoekers die hij na zijn vetrek uit de landspolitiek voortdurend ontving. Ganes Man Singh overleed na een hartaanval.

Man Mohan Adhikary, eerste communistische premier

De eerste gekozen communnistische premier van Nepal, Man Mohan Adhikary overleed op 26 april 1999 in de hoofdstad Kathmandu. Adhikary werd 78 jaar.
Zijn politieke carrière begon in 1947 toen hij meedeed aan de eerste staking die het koninkrijk Nepal ooit meemaakte. In 1949 was hij medeoprichter van de communistische partij.
De familie Rana had sinds 1846 de werkelijke macht in handen en de koninklijke familie had slechts een ceremoniële functie. Slecht bestuur zorgde echter voor een sterke verarming en economische neergang. Man Mohan Adhikary speelde in 1951 een belangrijke rol in de omverwerping van het Rana-regime. Maar de koninklijke familie trok daarna de absolute macht naar zich toe en gaf geen ruimte aan politieke partijen en democratische ontwikelingen. Voor zijn politieke activiteiten heeft Adhikary in totaal tien jaar in gevangenissen doorgebracht.
In de jaren tachtig kwam er een democratische beweging op gang waaraan Adhikary actief heeft deelgenomen en die in 1988 en 1990 uitmondde in bloedige opstanden. In het voorjaar van 1990 werden tenslotte politieke partijen toegestaan en het jaar daarna vonden de eerste parlementsverkiezingen plaats. Adhikary werd leider van de communistische partij (CPN-UML) die radicale en gematigde facties in zich verenigde. In 1994 won de CPN-UML de verkiezingen en Man Mohan Adhikary werd minister-president.

(Vor. ber. pag. 344/1 e.v. - 1997)

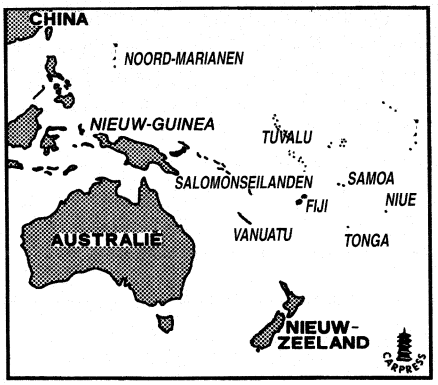

NIUE

BINNENLAND

Inwoneraantal en economie lopen terug

Lakatani nieuwe premier

Bij de parlementsverkiezingen van 19 maart 1999 verloor premier Frank Lui van Niue zijn parlementszetel en daarmee kwam er een eind aan zijn regering. Winnaar van de verkiezingen was de Niue Volkspartij (NPP), geen echte partij maar meer een losse alliantie, en NPP-leider Sani Lakatani werd op 29 maart de nieuwe premier, de derde sinds 25 jaar onafhankelijkheid.
Niue is een eiland in de Stille Oceaan, nabij Samoa, op drie uur vliegen ten noordoosten van Auckland, Nieuw-Zeeland. Het is vanaf 1974 een zelfstandig land, in vrije verbondenheid met Nieuw-Zeeland, dat verantwoordelijk is voor de defensie en de buitenlandse politiek. De inwoners van Niue zijn burgers van Nieuw-Zeeland. In 1901 had Nieuw-Zeeland het eiland Niue geannexeerd.
Grootste probleem van het eiland is de geringe bevolking, die in maart 1999 slechts 1.745 mensen omvatte. Bij gebrek aan lokale perspectieven leefden 18.000 burgers van Niue in Nieuw-Zeeland. Premier Lakatani verklaarde op 30 maart dat hij door remigratie het aantal bewoners van Niue wilde laten stijgen tot 3.000. Wanneer het inwonertal echter verder zou blijven zakken, zou het land moeten overwegen zijn zelfstandige status op te geven.

Nieuwe begroting met forse bezuinigingen

Op 5 augustus 1999 presenteerde de regering Lakatani haar eerste begroting. Hier-

bij lag de nadruk op het stimuleren van de private sector en het beperken van de overheidsuitgaven. Ambtenarensalarissen zouden worden bevroren, nadat de salarissen van de ministers van het kabinet in juli reeds met 40 procent waren gereduceerd, van 25.000 Amerikaanse dollar (ca. 27.000 euro) naar 15.000 Amerikaanse dollar (ruim 16.000 euro).

Nieuw-Zeeland zorgde voor een extra financieel probleem doordat het de steun jaarlijks met 250.000 Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 110.000 euro) wilde verminderen. Bovendien zou in 2003 de hulp van 5 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (2,25 miljoen euro) geheel wegvallen.

Premier overleeft motie van wantrouwen

Premier Lakatani overleefde op 20 december 1999 een motie van wantrouwen, nadat hij plannen voor een nieuwe luchtvaartmaatschappij in de koelkast had gelegd. Lakatani hoopte met een nieuwe luchtvaartdienst de economie te stimuleren. Zo wilde hij mogelijkheden scheppen voor handel in verse levensmiddelen, waar ook het toerisme van zou profiteren. Omdat de plannen vooralsnog niet haalbaar leken, werd hij door het parlement teruggefloten.

Niue ligt geïsoleerd ten opzichte van de grotere landen in de Stille Oceaan. Het eiland had in 1999 twee lijnvluchtverbindingen. Twee keer per week vloog één klein toestel van Royal Tongan Airlines (RTA) vanaf het nabijgelegen eiland Tonga op Niue, en één keer per week arriveerde er een Boeing 737 van RTA vanuit Auckland, met een retourvlucht via Tonga. Medio 2000 was de verbinding met Auckland nog de enige luchtvaart lijndienst met het buitenland.

Nieuwe begroting voor verbetering levensomstandigheden

Op 4 augustus 2000 maakte premier Lakatani zijn nieuwe begroting bekend. Deze bedroeg 10 miljoen Amerikaanse dollar (ruim 10 miljoen euro), met een tekort van ca. 750.000 Amerikaanse dollar (ruim 800.000 euro). Het belangrijkste doel van de premier was zijn landgenoten betere levensomstandigheden te geven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Beschuldigingen van witwassen drugsgelden

Lakatani ontkent witwassen drugsgeld

Premier Lakatani zei op 15 december 1999 dat zijn land niet betrokken was bij het witwassen van drugsgelden. Kort tevoren hadden de G-7 (de zeven rijkste industriële landen) verklaard dat Niue samen met enkele andere Pacifische landen betrokken was bij witwaspraktijken. Niue had Mossack Fonsecca (MF), een bedrijf in Panama, gemachtigd om internationale bedrijven in Niue te registreren en dat bedrijf zou betrokken zijn bij het legaliseren van drugsgelden. Premier Lakatani benadrukte dat Niue via deze machtiging per maand 50.000 tot 100.000 Amerikaanse dollar (54.000 tot 108.000 euro), verdiende. Volgens de premier een onmisbare bron van inkomsten.

Mogelijkheden tot witwassen beperkt

Op 18 augustus 2000 maakte de regering Lakatani bekend dat zij buitenlandse bedrijven niet langer machtigde tot het doen van bankzaken via Niue. Pas wanneer een strengere wetgeving tegen het witwassen van gelden zou zijn ingegaan, zouden weer nieuwe machtigingen worden verstrekt. Overigens weigerde Nieuw-Zeeland geloof te hechten aan verklaringen uit de Verenigde Staten waarin gesteld werd dat Niue een witwasparadijs was.

Amerikaanse banken stellen financiële blokkade in

Op 31 januari 2001 maakte *Radio Australië* bekend dat het gemeenschappelijke banksysteem van de Verenigde Staten verboden had nog langer geld te sturen naar Niue. Reden hiervoor waren de witwasactiviteiten van Mossack Fonsecca, het bedrijf dat Niue in Panama vertegenwoordigde. De regering Lakatani vreesde dat door het verbod de economie van Niue verder af zou glijden.
Niue stond samen met onder andere Vanuatu en Nauru op een zwarte lijst van de OECD. Op die lijst staan in totaal zes Pacifische landen, die hun belastingheffing moeten verbeteren. Ook wilden deze organisatie dat Niue zes overzeese banken zou sluiten.

(Vor. ber. pag. 832/3 e.v. - 1997)

NOORDELIJKE MARIANEN

Buitenlandse kritiek op slechte arbeidsomstandigheden

Tijdens een hoorzitting van de Amerikaanse senaat op 31 maart 1998 werden harde woorden gesproken over slechte arbeidsomstandigheden in een aantal textielfabrieken op de Marianen. Deze eilandengroep in de noordelijke Stille Oceaan heeft een bevolking van ca. 70.000 mensen, en is gelegen op ongeveer driekwart van de reis van Hawaï naar de Filippijnen. De eilanden vormen een gemenebest, dat in een unie is verenigd met de Verenigde Staten.
De hearing ging vooral over de ruime wetgeving die sinds 1976 op de Marianen gold ten aanzien van arbeid en immigratie. Oorspronkelijk was deze bedoeld om de inheemse cultuur te behouden en te ontwikkelen, maar er zou ernstig misbruik van worden gemaakt. Dankzij deze wetgeving zou een textielindustrie ontwikkeld zijn, gedragen door buitenlandse werknemers, die tegen lage lonen in slechte omstandigheden werkten. Getuigenissen van werknemers en vakbondsleden uit Saipan, het hoofdeiland van de Marianen, maakten duidelijk dat op het eiland ernstige misstanden voorkwamen.

In januari 1999 begonnen een aantal georganiseerde werknemers drie juridische procedures tegen achttien grote Amerikaanse kledingbedrijven. Zij werden verdacht van misdadige praktijken op Saipan. Op dit eiland stonden 36 fabrieken, met ca. 15.000 buitenlandse, doorgaans vrouwelijke werknemers. Een advocaat van de werknemers zei dat jonge vrouwen uit Bangladesh, China, Thailand en de Filippijnen werden gelokt met de belofte van hoge Amerikaanse salarissen. Maar ze moesten op Saipan voor een gering salaris werken en bovendien leven in met prikkeldraad omgeven kampen, bewaakt door gewapende mannen. Ze mochten niet trouwen en werden volgens de aanklacht bij zwangerschap tot abortus gedwongen.

Op 4 augustus 2000 werd bekend dat Pedro Tenorio, de gouverneur en daarmee regeringsleider van de Noordelijke Marianen, een speciale afgevaardigde van president Clinton de schuld in de schoenen schoof van het mislukken van de gesprekken over de arbeidsomstandigheden op Saipan. Te-

norio zei dat Edward Cohen, de afgevaardigde, weigerde te onderhandelen. Cohen verklaarde dat de politiek van de Marianen op het gebied van arbeid en immigratie niet in overeenstemming was met die van de Verenigde Staten.

Op 18 december 2000 zei Tenorio dat hij vertrouwen had in zijn lobby tegen een federale overname van arbeids- en immigratiewetgeving van zijn land. Hij vreesde dat een dergelijke verandering de economische problemen van zijn land zou verergeren.

Amerikaanse hulp gevraagd tegen vervuiling door Amerikaans leger

Gouverneur Pedro Tenorio, regeringsleider van de Noordelijke Marianen, verklaarde op 3 november 1999 dat hij het Amerikaanse congres extra geld zou vragen voor het reinigen van 24 locaties die waren vervuild met PCB's. Het Amerikaanse leger had kort tevoren onthuld dat kankerverwekkende PCB's vanuit oude militaire installaties bij het dorp Tanapag op Saipan gelekt waren in de aarde en op de stranden. Het opruimen had tot dan toe reeds 1 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 1,07 miljoen euro) gekost.

Op 23 november 1999 zei Benigno Sablan, vertegenwoordiger van de bewoners van Tanapag, dat zij werkten aan twee juridische procedures tegen de Amerikaanse regering, omdat deze de vervuiling met PCB's niet goed zou hebben verwijderd. Deze zwaar giftige en moeilijk afbreekbare stoffen waren in de jaren zestig door het Amerikaanse leger achtergelaten. Naast een grote schoonmaak wilden de inwoners van de getroffen gebieden ook een onderzoek naar de volksgezondheid.
Op 24 november bevestigde de regering van de Noordelijke Marianen dat Amerikaanse militairen eind jaren zestig op Saipan drie containers met Agent Orange begraven hadden. Dit is een zeer giftig ontbladeringsmiddel, dat het leger gebruikte tijdens de oorlogen in Korea en Vietnam.

Minister van Gezondheid Joseph Villagomez zei op 27 januari 2000 dat hij 500.000 Amerikaanse dollar (ca. 535.000 euro) nodig had om de 4000 inwoners van Tanapag medisch te laten onderzoeken op sporen van de vervuiling. Dit geld zou uit Washington moeten komen.

(Vor. ber. pag. 832/3 e.v. - 1997)

SALOMONSEILANDEN

BINNENLAND

Etnische conflicten leiden tot coup en nieuwe regering

Op 16 september 1999 gingen gevechten tussen de Isatabu Vrijheidsbeweging (IFM) en de Malaita Adelaarstrijdkrachten (MEF) door op verschillende delen van het hoofdeiland van de Salomonseilanden, Guadalcanal, ondanks een in juni gesloten vredesakkoord. De etnische conflicten waren het gevolg van de komst naar Guadalcanal in de afgelopen decennia van duizenden inwoners uit de economisch zwakkere delen en vooral van het eiland Malaita. De nieuwkomers meenden grotere kansen op werk te hebben op Guadalcanal. Na de Tweede Wereldoorlog waren bovendien veel Malaitiërs die dienst hadden gedaan in het Amerikaanse leger tijdens de militaire campagne tegen de Japanse bezetters, op Guadalcanal blijven wonen. De Malaitiërs vormden eenderde deel van de bevolking en waren economisch en politiek dominant. De autochtone Isatabus voelden zich verdrongen en beschuldigden de Malaitiërs ervan hun banen en grond in beslag te nemen. In de laatste maanden van 1998 was de IFM gevormd. Zij verdreven op gewelddadige wijze ongeveer 20.000 Malaitiërs naar hun geboorte-eiland.

Akkoord over politiemacht om toezicht op bestand te houden

Besprekingen over de etnische conflicten tussen afgevaardigden van de Salomonseilanden, Fiji, Vanuatu, Papoea-Nieuw Guinea, Australië, Nieuw-Zeeland en Groot-Brittannië in Honiara, eindigden op 23 september 1999 met een akkoord over de vorming van een groep politiemensen die toezicht zou houden op de handhaving van het in juni gesloten bestand. De Salomonseilanden hebben geen leger maar wel een kleine politiemacht.
De voormalige minister-president van Fiji Sitiveni Rabuka was al eerder dat jaar tot vredesonderhandelaar benoemd. Op 25 en 26 oktober 1999 arriveerde een groep politiemensen uit Vanuatu en Fiji om toezicht te houden op de handhaving van het bestand. De Salomonseilanden leverden zelf twaalf mensen voor deze politiemacht. De Nieuw-Zeelandse politie voerde het commando.

Opnieuw geweldsuitbarstingen

MEF-strijders overvielen op 17 januari 2000 een wapenarsenaal van de politie in de stad Auki op het eiland Malaita. Deze groep eiste daarnaast 40 miljoen Amerikaanse dollar (ongeveer 44 miljoen euro) als compensatie voor de 20.000 gedwongen teruggekeerde Malaitiërs. In verband met het geweld op Malaita en op Guadalcanal werd het mandaat van de politiegroep op 25 januari 2000 verlengd tot april 2000. Op 18 april 2000 werd het mandaat wederom met drie maanden verlengd.

De vredesonderhandelaar Rabuka deed op 9 februari 2000 een oproep aan de elkaar bestrijdende MEF en IFM om hun organisaties te ontmantelen en daarmee de vredesonderhandelingen een impuls te geven. Vredesbesprekingen waren gepland voor 10 april, maar later uitgesteld naar 4 en 5 mei in de stad Buala op Guadalcanal. Deze bespreking ging echter ook niet door omdat de afgevaardigden van de MEF en de IFM afzegden. Zij vreesden arrestatie.

MEF pleegt staatsgreep

Onder leiding van de voormalige minister van Financiën, Andrew Nori, pleegde een gewapende militie van de MEF een staatsgreep op 5 juni 2000. Premier Bartholomew Ulufa'alu, afkomstig van Malaita en aangetreden in augustus 1997, werd gevangen genomen in de hoofdstad Honiara op het eiland Guadalcanal. De kleine politiemacht viel uit elkaar omdat veel leden naar de MEF of de IFM overliepen. Tijdens de schermutselingen werden wapenarsenalen van de politie leeggehaald, strategische punten in de stad waaronder het telecommunicatie centrum ingenomen en de wegen rondom Honiara geblokkeerd.
Amnesty International maakte melding van mensenrechtenschendingen zoals onthoofdingen, verkrachting, plunderingen en brandstichtingen door beide partijen.

Wapenstilstand

Op 9 juni 2000 kwamen de MEF en de IFM een wapenstilstand overeen van veertien dagen om vredesonderhandelingen een kans van slagen te geven. Ulufa'alu werd op die dag vrijgelaten en hij nam op 14 juni ontslag als minister-president, maar bleef evenwel in functie tot zijn opvolger geko-

zen zou zijn.
De situatie bleef echter onstabiel en er ontstond een politieke en bestuurlijke chaos. Australië zorgde voor de evacuatie van meer dan duizend buitenlanders en duizenden autochtone inwoners vluchtten de provincie in.
Een delegatie van de Commonwealth onder leiding van de Australische minister Alexander Downer en de Nieuw-Zeelandse minister van Buitenlandse zaken en Handel Phil Goff, hielden tussen 9 en 11 juni besprekingen met de leiders van de MEF en de IFM. De delegatie beloofde financiële compensatie voor het verlies van land en beschadigde eigendommen en benadrukte dat Australië niet militair zou ingrijpen. Op 23 juni zegde Downer een bedrag toe van 3 miljoen Australische dollar (ongeveer 1,75 miljoen euro) voor de meest noodzakelijk hulp en medicijnen.

Verkiezingen van nieuwe premier

Om een einde te maken aan de onrust schreef de gouverneur-generaal van de Salomonseilanden Sir John Ini Lapli verkiezingen uit voor een nieuwe premier. Op 30 juni 2000 werd door het nationale parlement Manasseh Sogavare, de leider van de Progressieve Volks Partij (PPP) en voormalig minister van Financiën, met 23 tegen 21 stemmen gekozen tot premier, voor voormalig minister van Binnenlandse zaken en Cultuur Leslie Boseto. Voormalig minister-president Francis Billy Hilly kreeg geen stemmen.
Op diezelfde dag rapporteerde de omroeporganisatie van de Salomonseilanden dat zes leden van het parlement van de regerende Alliantie voor Verandering de stemming niet zouden hebben meegemaakt door intimidaties door leden van de MEF.
De legaliteit van de verkiezingen en het gedwongen aftreden van premier Bartholomew Ulufa'alu werd op 20 juli door voormalig minister van Buitenlandse zaken Patteson Oti ernstig in twijfel getrokken. De Australische en Nieuw-Zeelandse regering erkenden het nieuwe bestuur wel.

Compensatie beloofd aan strijdende partijen

De regering van premier Manasseh Sogavare overhandigde tijdens een ceremonie op het Australische marineschip Tobruk, de elkaar bestrijdende IFM en de MEF op 8 juli 2000 een bedrag van 3,1 miljoen Australische dollars (ongeveer 1,8 miljoen euro) in contanten ter compensatie van geleden schade. De uitbetaling was voorwaarde voor vredesbesprekingen. De strijdende partijen hadden onder andere nog landclaims uitstaan ten bedrage van 46,5 miljoen Australische dollars (bijna 27 miljoen euro). De provinciepremier van Malaita David Oeta zei: 'Overeenkomstig onze cultuur en gewoonten, zullen grieven van welke aard ook verdwijnen als er compensatie is betaald.' De premier van Guadalcanal Steven George zei dat de oorspronkelijke bewoners van Guadalcanal nog eens 1 miljoen Australische dollar (bijna 600.000 euro) uitbetaald moesten krijgen.

Nieuwe regering aangetreden

Op 10 juli trad een nieuwe regering aan onder leiding van premier Manasseh Sogavare.

Hernieuwde gevechten

De installatie van een nieuwe regering en de opnieuw in gang gezette onderhandelingen op 20 juli 2000 tussen de elkaar bestrijdende IFM en MEF, zorgden niet voor een beëindiging van de gevechten op Guadalcanal. De watertoevoer naar Honiara werd enkele dagen verbroken doordat de IFM een waterpompstation en een dam bij Kongulae met explosieven had vernield. Op 24 juli veroverde de MEF de waterinstallatie en werd er een begin gemaakt met het herstel.
De Europese Unie maakte op 22 juni bekend alle hulp voor infrastructurele en maatschappelijke projecten op te schorten tot de binnenlandse situatie zich verbeterde.

Wapenstilstand getekend

De MEF en de IFM tekenden aan boord van het Australische marineschip Tobruk op 2 augustus 2000 een wapenstilstand. Het bestand zou op 5 augustus ingaan. Ondanks het bestand werden er toch ernstige incidenten gerapporteerd. Op 8 en 9 augustus werden er in schermutselingen twee IFM en twee MEF-strijders gedood.

Vredesverdrag getekend

In Townsville in de Australische staat Queensland tekenden de leiders van de MEF, Andrew Nori en de IFM, Henry Tobani op 15 oktober 2000 na zes dagen onderhandelen een vredesverdrag. Gewapende schermutselingen tussen beide groepen hadden gedurende het conflict aan ongeveer honderd mensen het leven gekost. Het vredesverdrag bepaalde onder andere dat de strijdende partijen binnen dertig dagen hun wapens inleverden. Het verdrag bepaalde verder dat er opnieuw een groep vredesbewakers in het leven geroepen zou worden. Op 6 november werd bekend dat deze groep uit 49 mensen zou bestaan afkomstig uit Australië en Nieuw-Zeeland en minimaal zes maanden in functie zou blijven. Deze groep zou worden bijgestaan door militairen. Daarnaast was er in het verdrag opgenomen dat Malaita een groot deel van de ontwikkelingshulp zou krijgen om projecten op te zetten die de migratie van Malaita naar Guadalcanal zou doen verminderen. In het

Samenstelling regering (10 juli 2000)

Premier (gekozen op 30 juni)
Manasseh SOGAVARE
Vice-premier en minister van Nationale eenheid, Verzoening en Vrede
Allan KEMAKEZA
Assistent premier en minister van Provinciaal bestuur en Regionale ontwikkeling
Nathaniël WAENA

Ministers:
Binnenlandse zaken en Kerkzaken
vacant
Bosbouw, Energie en Milieu
Tommy CHAN
Buitenlandse zaken
Danny PHILIP
Cultuur, Toerisme en Luchtvaart
Johnson KOLI
Economie en Werkgelegenheid
David HOLOVISI
Financiën
Snyder RINI
Gezondheid en Zorg
Allen PAUL
Justitie en Politie
William HAOMAE
Landbouw en Voedselvoorziening
Moon Pin KWAN
Landerijen en Huisvesting
mevr. Hilda KARI
Mijnen en energie
vacant
Nationale planning en Ontwikkeling arbeidspotentieel
Michel MAINA
Onderwijs
William GIGINI
Transport, Openbare werken en Communicatie
Saueha TAHUNA
Visserij
George LUIALAMO
Vrouwen, Jeugd en Sport
Albert LAORE

plan waren onder andere opgenomen een internationale luchthaven, een zeehaven en een visserijcentrum. Minister-president Manasseh Sogavare was tevreden over het verdrag en noemde het een goede ontwikkeling in de oplossing van de conflicten die ten grondslag lagen aan de gevechten.

Federaal systeem ingevoerd

De provinciale premiers kwamen op 13 november 2000 in Buala overeen om het provinciale bestuurssysteem los te laten en over te gaan op een federaal bestuurssysteem. De minister voor Provinciaal bestuur en Regionale ontwikkeling, Nathaniël Waena, meldde op 28 november dat wetsvoorstellen met die strekking in 2001 aan het parlement zouden worden voorgelegd.

Uiterlijke inleverdatum wapens uitgesteld

De IFM leverde op 29 november 2000 voor het eerst wapens in bij de groep die toezicht hield op handhaving van de vrede. Het ging om 43 stuks van verschillende soorten vuurwapens. De MEF had nog geen wapens ingeleverd.
De uiterste datum om wapens in te kunnen leveren werd verlengd naar 15 december 2000. Op 18 december waren echter nog slechts enkele honderden wapens ingeleverd door beide partijen. De meeste ingeleverde wapens waren verouderd. Moderne, militaire vuurwapens waren er nog maar weinig ingeleverd.
Op 19 december nam het parlement een wet aan die amnestie toestond voor misdrijven begaan door leden van de IFM en MEF gedurende het bijna twee jaar durende conflict. Deze wet werd gezien als een belangrijk onderdeel van het vredesverdrag.

Nieuwe ministeries

Minister-president Manasseh Sogavare kondigde op 8 december 2000 aan het nationale parlement aan dat er een nieuw ministerie voor Rehabilitatie en Reconstructie zou worden gevormd als onderdeel van het vredesverdrag. Enkele parlementsleden stonden zeer kritisch tegenover dit plan aangezien er reeds een ministerie bestond voor Nationale eenheid, Verzoening en Vrede.

Op 20 januari 2001 werd Victor Ngele ingezworen als minister van het nieuwe ministerie voor Hervorming en Economische aanpassing dat acht dagen eerder was ingesteld. Het nieuwe ministerie zou verantwoordelijk worden voor de hervorming van de grondwet, de wetgeving en de belasting.

Bevolkingsgroei bijna verdubbeld

Op 30 maart 2000 was het bevolkingsaantal van de Salomonseilanden opgelopen tot ongeveer 408.000. Dat was een toename van 91 procent vanaf het moment dat de eilanden onafhankelijk werden in juli 1978. De toename op het hoofdeiland Guadalcanal bedroeg 20 procent. Op het nabij gelegen eiland Malaita bedroeg de bevolkingstoename 52 procent.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sterke terugloop nationale inkomsten

De Kamer van Koophandel van de eilandenstaat maakte op 1 september 1999 bekend dat door het aanhoudende geweld op het hoofdeiland Guadalcanal van de Salomonseilanden circa 18,4 miljoen Salomonseilanden dollar (ruim 4 miljoen euro) inkomsten afkomstig uit het toerisme, waren misgelopen. De economische activiteiten waren met ongeveer de helft gekrompen als gevolg van de gewelddadigheden.

Verhoging belasting op hout

De Salomonseilanden genereren een groot deel van de nationale inkomsten uit houtkap. Ter bescherming van de regenwouden van het eilandenrijk werd op 5 december 1999 echter meegedeeld dat de belasting op hout zou worden verhoogd van 70 Salomonseilanden dollar (ongeveer 15,5 euro) per kubieke meter naar 280 Salomonseilanden dollar (ongeveer 55,4 euro) per kubieke meter.

Financiële hulp van Australië en de EU

Australië zegde de Salomonseilanden op 7 november 2000 een bedrag toe van 8,5 miljoen Australische dollar (ongeveer 4,9 miljoen euro) voor de verbetering van de politie, gevangenishervorming en de hervorming van het justitieel systeem.

Op 13 november 2000 werd in Honiara overeengekomen dat de EU haar hulp aan de Salomonseilanden zou hervatten. Op 25 juni was alle hulp bevroren. Met de hulp was een bedrag gemoeid van 200 miljoen Salomonseilanden dollar (ongeveer 43,4 miljoen euro) voor reconstructie en ontwikkeling.

Regeringsuitgaven te hoog

De gouverneur van de centrale bank van de Salomonseilanden, Rick Houenipwela, beschuldigde de regering van onwettige staatsuitgaven, zo meldde de omroeporganisatie van de Salomonseilanden op 12 januari 2001. De regering zou het uitgavenplafond hebben verhoogd van 131 miljoen naar 144,5 miljoen Salomonseilanden dollar (ruim 32 miljoen euro) zonder het parlement in kennis te stellen. De financiële reserves van het eilandenrijk zouden volgens Houenipwela in gevaar worden gebracht en de prijs van goederen die geïmporteerd dienden te worden, zou sterk stijgen.

Waarschuwing economische neergang

De centrale bank en enkele non-gouvernementele organisaties waarschuwden voor een aanstaande economische ineenstorting van de Salomonseilanden, zo meldde de Australische radio op 23 februari 2001. Na twee jaar van gewelddadige conflicten moesten scholen door gebrek aan geld sluiten, functioneerde de nationale economie nog maar nauwelijks en steeg de criminaliteit enorm. Sinds juli 2000 was de export met 40 procent gedaald, de regeringsschuld gestegen en het staatsinkomen teruggelopen tot bijna nul. Op 6 februari bleek dat vrijwel alle regeringstelefoonlijnen waren afgesneden als gevolg van onbetaalde rekeningen. De minister van Gezondheid en Zorg Allen Paul rapporteerde dat de Salomonseilanden geen medicijnen meer geleverd kregen uit het buitenland omdat er voor 5 miljoen Salomonseilanden dollar (ongeveer 1 miljoen euro) aan onbetaalde rekeningen open stonden.
Tijdens een conferentie van belangrijke donoren van de Salomonseilanden op 26 en 27 februari 2001 in Honiara bood Groot-Brittannië 7 miljoen Salomonseilanden dollar (ongeveer 1,4 miljoen euro) aan voor het herstel van het basisonderwijs.

OVERLEDEN

Solomon Mamaloni, wegbereider onafhankelijkheid

Op 11 januari 2000 overleed Solomon Mamaloni, de leider van de coalitie voor Na-

Samoa

tionale Vooruitgang (CNA). Hij werd geboren in 1943 in Arosi op San Cristobal. Mamaloni werd algemeen erkend als de wegbereider van de onafhankelijkheid van Groot-Brittannië. Hij was drie maal minister-president, van 1981-1984, 1989-1993 en 1994-1997.

(Vor. ber. pag. 576/2 e.v. - 1999)

SAMOA

BINNENLAND

Nieuwe regering ijvert voor economische groei

Wisseling van premier door ziekte

Na zestien jaar premierschap van Samoa trad Tofilau Eti Alesana op 23 november 1998 af, omdat een ziekte hem het werken onmogelijk maakte. Zijn plaatsvervanger Tuilaepa Sailele Malielegaoi werd vervolgens door het parlement tot nieuwe premier gekozen.
Samoa was een van de meest stabiele democratieën in de zuidelijke Stille Oceaan. Het parlement telde 49 zetels en kende twee partijen. De premier werd door en uit de parlementsleden gekozen.

Nieuwe premier voor economische groei

Voordat Tuilaepa Sailele Malielegaoi premier werd, was hij tien jaar minister van Financiën geweest. In die functie had hij in belangrijke mate bijgedragen aan het economisch succes van zijn land. De strenge economische politiek van Malielegaoi was basis voor gemiddeld 4 procent groei van het bnp sinds 1995. Samoa was een van de weinige succesverhalen op dit terrein in de Stille Oceaan. Een groot deel van de bevolking had sindsdien de beschikking over elektriciteit en stromend water.
Keerzijde van het succes was dat een belangrijk deel van de bevolking van een minimumloon van 28 Amerikaanse dollar (ca. 30 euro) per week moest rondkomen, terwijl over goederen en diensten bovendien 10 procent extra belasting geheven werd.
Malielegaoi was net als zijn voorganger lid van de Mensenrechten Beschermingspartij (HRPP). De verwachting was dat hij zijn oude beleid in zijn nieuwe functie zou voortzetten.

Samenstelling regering (10 december 1998)

Staatshoofd
Malietoa TANUMAFILI II
Plaatsvervangende staatshoofden
Tuimalealiifano VAALETO'A,
Va'ai KOLONE
Matai'a VISESIO

Premier en minister van Buitenlandse zaken, Politie en Immigratie en Financiën
Tuilaepa Sailele MALIELEGAOI

Burgerluchtvaart, Handel, Transport en Industrie
Joe KEIL
Gezondheid
Misa Telefoni RETZLAFF
Jeugd, Sport en Cultuur
Leota LU II
Justitie
Molio'o TEOFILO
Landbouw en Visserij
Mafasolia Papu VAAI
Land, Milieu en Toerisme
Tuala Sale TAGALOA
Onderwijs
Fiame Naomi MATAAFA
Post en Telecommunicatie
Leafa VITALE
Publieke werken, Water, Electriciteit
Luagalau Levaula KAMU
Vrouwenzaken
Leniu AVAMAGALO
Werkgelegenheid
Polataivao Fosi SCHMIDT

Voorzitter van het parlement
Toleafoa FAAFISI
Gouverneur van de centrale bank
Papali'i Tommy SCANLAN

JUSTITIE

Driemaal doodstraf wegens moord op minister

Alatise Leafa Vitale, zoon van een voormalig minister van Samoa, werd op 6 augustus 1999 ter dood veroordeeld voor de moord op minister van Openbare werken Luagalau Lelauva Kamu.

Vitale had voor het gerechtshof bekend dat hij Luagalau op 16 juli 1999 had vermoord. Naast hem waren er twee politici gearresteerd op verdenking van medeplichtigheid: zijn vader Leafa Vitale en Toi Aukuso. Hun proces zou later worden gevoerd.
Deze moord was de eerste daad van politiek geweld sinds het eilandenrijk met ongeveer 170.000 inwoners, in 1962 onafhankelijk was geworden van Nieuw-Zeeland.

Op 12 april 2000 bevond een gerechtshof de twee voormalige ministers, Leafa Vitale en Toi Aukuso schuldig aan de moord op minister Luagalau. Ook zij werden ter dood veroordeeld. Belangrijk bij hun veroordeling was de verklaring van de moordenaar Alatise Vitale; hij beschuldigde de twee mannen ervan dat zij hem tot de moord hadden aangezet, omdat Luagalau op het punt had gestaan een dossier over corruptie openbaar te maken.

Vóór het proces tegen de politici was de straf voor Vitale junior reeds omgezet in levenslang, en later wijzigde het staatshoofd ook hun doodvonnis in een levenslange gevangenisstraf.

Actie tegen witwassen

De regering van Samoa maakte op 3 oktober 2000 bekend dat zij 14 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 15 miljoen euro) in beslag had genomen, in een actie om witwaspraktijken te bestrijden. De inbeslagname was mogelijk gemaakt door de invoering van een antiwitwaswetgeving in juni van dit jaar. De nieuwe wet was een gevolg van het feit dat Samoa in 1998 door de OECD was geplaatst op een zwarte lijst van landen in de Stille Oceaan die waarschijnlijk bij het witwassen van gelden betrokken waren. En de organisatie dreigde met sancties, wanneer er niet binnen een jaar actie tegen deze praktijken zou worden ondernomen.

(Vorige berichten pag. 596/3 - 1996)

Tonga

TONGA

BINNENLAND

Wisselingen in de regering

Minister afgetreden in verband met fraude

Op 16 maart 1998 arresteerde de politie de aristocraat Fakafanua, minister van Landerijen, vanwege een uitvoerige aanklacht. Hij zou zich schuldig hebben gemaakt aan frauduleus gebruik van regeringsgelden, afpersing en omkoperij.

De 64 jaar oude zwager van de koning van Tonga was reeds meer dan dertig jaar in overheidsdienst en sinds mei 1996 minister. Fakafanua kwam na 24 uur weer vrij op

Samenstelling regering (29 januari 2001)

Staatshoofd
koning TAUFA'AHAU TUPOU IV

Premier en minister van Landbouw, Visserij en Bosbouw, Buitenlandse zaken en Defensie, Burgerluchtvaart en Telecommunicatie
prins Ulukalala LAVAKA Ata

Vice-premier minister van Justitie en procureur-generaal
Tevita TUPOU

Ministers:
Financiën
Siosiua UTOIKAMANU
Gezondheid
Dr. Viliami TANGI
Landerijen
FIELAKEPA
Onderwijs
Dr. Tutoatasi FAKAFANUA
Openbare werken, Maritieme zaken, Milieu
James Cecil COCKER
Politie
William Clive EDWARDS
Werkgelegenheid en Handel, Toerisme
Dr. Massaso PAUNGA

Gouverneur Vava'u Hon. TUITA
Gouverneur Ha'apai Hon. MALUPO

borgtocht, op voorwaarde dat hij het land niet zou verlaten. Aansluitend nam hij ontslag als minister.

Prins volgt kroonprins op als minister

Tonga's kroonprins Tupouto'a nam op 5 mei 1998, na zijn vijftigste verjaardag, ontslag uit overheidsdienst. Hij had 28 jaar voor de overheid gewerkt. Zijn belangrijkste functie gedurende de laatste jaren was geweest het ministerschap van Buitenlandse zaken en Defensie. Voortaan zou hij zijn aandacht meer richten op zijn zakelijke activiteiten, onder andere visserij en bier brouwen.

Bij het afsluiten van het parlementaire jaar 1998, op 16 oktober 1998, benoemde koning Taufa'ahau Tupou IV zijn zoon prins Ulukalala Lavaka Ata tot de nieuwe minister van Buitenlandse zaken en Defensie.

Tonga is de laatste monarchie van Polynesië. De koning en de 33 edelen hebben veel macht. Zo rekruteert de koning alle ministers uit de adel. Verder bezitten koning en adel al het land. Gezamenlijk benoemen zij 21 leden van het 40 leden tellend parlement. Uit hun midden kiezen de 33 edelen nog eens 9 parlementsleden en 1 voorzitter. Alle Tonganen ouder dan 21 jaar kiezen de resterende 9 leden.

Regeringspartij verliest verkiezingen

Bij de verkiezingen van 11 maart 1999 verloor de Mensenrechten en Democratiebeweging (HRDM) twee van haar zeven zetels. Politieke waarnemers in de hoofdstad Nuku'alofa zeiden dat dit kwam doordat de kiezers meer belang hechtten aan krachtig leiderschap en aan een stimulans van de voortsukkelende economie, dan aan politieke hervormingen. Veel Tonganen waren verontrust over het feit dat de premier reeds lang demissionair was, en gaven aan dat dit probleem een hogere prioriteit had. Premier baron Vae'a had namelijk reeds medio 1998 zijn ontslag ingediend, maar de koning had dit van de hand gewezen.

Lavaka nieuwe premier

In januari 2000 verving de 82 jaar oude koning Taufa'ahau Topou demissionair premier baron Vae'a door zijn zoon prins Ulukalala Lavaka Ata. De algemene verwachting en hoop was geweest dat kroonprins Tupuoto'a, bekend vanwege zijn daadkracht, premier zou worden. Waarschijnlijk had de koning echter Lavaka benoemd, omdat deze veel diplomatieker werkte dan Tupuoto'a. In de loop van het jaar werd duidelijk dat Lavaka intelligent en gedisciplineerd te werk ging, waarbij hij nauw samenwerkte met zijn zakelijk ingestelde broer.

Herstel economie verwacht

De bevolking verwachtte van de nieuwe regering dat deze de economie weer terug op de rails zou zetten. Sinds 1990 was het tekort op de handelsbalans van het koninkrijk per jaar altijd groter geweest dan 58 miljoen Amerikaanse dollar (62 miljoen euro). En dat was veel op een bevolking van ca. 100.000 mensen. Jarenlang kon Tonga alleen overleven dankzij het geld dat de ca. 60.000 Tonganen in het buitenland naar huis stuurden. In 1999 was dat 36,4 miljoen Amerikaanse dollar (39 miljoen euro). Groeimogelijkheden voor de economie waren aanwezig in de visserij en het toerisme.

Kroonprins signaleerde racisme

De raciaal gemotiveerde coup op Fiji was de meest recente manifestatie van een racisme dat diep geworteld was in de hele Zuid-Pacific, zei Tonga's kroonprins Tupouto'a op 24 juni 2000. In een klimaat van trendy racisme was het volgens hem niet verrassend dat Speight en zijn medeverraders op Fiji hun staatsgreep rechtvaardigen met schaamteloos racisme.
In eigen land zag Tupouto'a het racisme onder meer in de wetgeving betreffende het landbezit die al sinds 1875 landbezit had gelegd in de handen van de adellijke families en inmiddels de status had gekregen van een religieuze en culturele waarheid.
Tonga kende verder ook racistisch geweld tegen Chinese zakenlieden. In de loop van 1999 hadden jonge werkloze Tonganen hen ongeveer 40 keer overvallen.

Kabinetswijzinging

Premier Lavaka benoemde op 29 januari 2001 Siosiua Utoikamanu, gouverneur van de centrale bank, tot minister van Financiën. Hij verving Tutoatasi Fakafanua, die minister van Onderwijs werd. Malupo werd nieuwe gouverneur van Ha' apai, in plaats vanFielakepa, die minister van Landerijen werd.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Databank met DNA van inwoners Tonga opgezet

Joseph Gutnick, bestuursvoorzitter van het kleine Australische biotechnologiebedrijf Autogen Ltd., zei op 22 november 2000 dat zijn bedrijf een overeenkomst had gesloten met Tonga, teneinde een databank op te zetten waarin het DNA van alle 108.000 inwoners zou worden opgenomen. Met deze gegevens zou het bedrijf kunnen zoeken naar ziekteveroorzakende genen. Volgens het bedrijf was Tonga een geschikt onderzoeksgebied, omdat het geïsoleerd ligt, een rigide familiestructuur heeft en bepaalde ziekten prevaleren. De DNA-monsters zouden eigendom blijven van Tonga, en het land zou gelden ontvangen van de opbrengst van eventuele geneesmiddelen of andere commerciële toepassingen, die uit het onderzoek zouden kunnen voortvloeien.

BUITENLANDSE ZAKEN

Banden met Volksrepubliek China aangeknoopt

Op 2 november 1998 knoopten de Volksrepubliek China en Tonga diplomatieke banden aan. De regering van Taiwan reageerde

Tuvalu

met de mededeling dat dit de relatie onder druk zette, en Taipeh zou alle hulpovereenkomsten met Tonga opzeggen.

(Vorige berichten pag. 65/3 - 1997)

TUVALU

BINNENLAND

Premier overlijdt bij bezoek aan Nieuw-Zeeland

Op 8 december 2000 overleed premier Ionatana Ionatana tijdens een officieel bezoek aan Nieuw-Zeeland aan een hartaanval. Nieuw-Zeelands premier Helen Clark herdacht hem als een politicus met visie en zorg om zijn mensen.

Tuvalu is sinds 1978 een onafhankelijke staat en deel van het Britse Gemenebest. Het Britse staatshoofd wordt er vertegenwoordigd door de gouverneur-generaal. Het land kent geen partijen en het parlement bestaat uit twaalf leden, die met algemeen kiesrecht worden gekozen voor een periode van vier jaar. Premier en waarnemend premier worden uit en door het parlement gekozen.

Na het overlijden van premier Ionatana Ionatana nam waarnemend premier Lagitupu Tuilimu zijn taken over. De laatste verkiezingen waren op 26 en 27 maart 1998, nieuwe verkiezingen zouden waarschijnlijk in 2002 worden gehouden.

NATUUR EN MILIEU

Stijging van de zeespiegel een bedreiging voor Tuvalu

Pacifische eilanden waarschuwden Australië

Op een bijeenkomst van zestien Pacifische landen op 17 september 1997 in Roratonga, de hoofdstad van de Cook Eilanden, kapittelden verschillende landen Australië omdat dit land het gevaar van de mondiale opwarming niet voldoende serieus zou nemen.

Onderhandelingen over emigratie naar Australië

Premier Ionatana die op 8 december 2000 overleed in Nieuw-Zeeland, was daar om te onderhandelen met de Australische premier Clark over een verdrag waarin de emigratie geregeld werd van een deel van Tuvalu's bevolking, in verband met een te grote bevolkingsdichtheid. De overeenkomst werd ook gezien als een voorzorgsmaatregel met het oog op een te verwachten zeespiegelstijging door het broeikaseffect.

De naam Tuvalu betekent 'acht eilanden die bij elkaar staan'. Het land heeft een bevolking van 10.500 zielen en een oppervlakte van 26 vierkante kilometer. Het bestaat uit enkele koraalatollen, halverwege Hawaï en Australië, die grotendeels niet meer dan 91 cm. boven zeeniveau liggen. Volgens deskundigen zou bij ongewijzigd beleid de zeespiegel de komende eeuw 50 tot 100 cm kunnen stijgen, en dat zou een ernstige bedreiging zijn voor het hele land.

Samenstelling van de regering (1 februari 2001)

Gouverneur-Generaal
Tomasi PUAPUA
Premier en minister van Buitenlandse zaken, Immigratie, Arbeid, Financiën & Economische planning, Toerisme en Handel
Lagitupu TUILIMU

Ministers:
Onderwijs, Sport & Cultuur, Gezondheid
Amasone KILEI
Plaatselijk bestuur, Vrouwen en Jeugd
Faimalaga LUKA
Grondstoffen, Energie en Milieu
Namoto KELISIANO
Openbare werken, Communicatie en Transport
Teagai ESEKIA

BUITENLANDSE ZAKEN

Tuvalu lid van VN

Op 5 september 2000 werd Tuvalu het 189e lid van de Verenigde Naties (VN). Het was de vierde kleine Pacifische staat op een rij, die lid werd van de VN. In zijn eerste toespraak voor de algemene vergadering maakte Tuvalu's premier Ionatana Ionatana duidelijk dat zijn land zich hard maakte voor de strijd tegen het broeikaseffect.

(Vor. ber. pag. 66/2 e.v. - 1997)

Vanuatu

VANUATU

BINNENLAND

Premier Kalpokas ruimt het veld voor Barak Sope

In november 1999 trad premier Donald Kalpokas van de socialistische Vanuaaku Pati (Partij van ons Land)af, aangezien hij voorzag dat hij een motie van wantrouwen in het parlement niet zou overleven. Hij was premier geweest sinds zijn partij de verkiezingen van 6 maart 1998 voor het 52 zetels tellende parlement van Vanuatu had gewonnen en hij tot premier was gekozen door het parlement. Donald Kalpokas had een coalitieregering met de sociaal-democratische NUP gevormd.

Uitslag parlementsverkiezingen 6 maart 1998

	percentage	zetels
Vanuaaku Pati VP (Partij van ons Land - socialistisch)	20,8	18
Unie van Gematigde Partijen UMP (conservatief)	18,4	12
Vanuatu Nationale Verenigde Partij NUP (sociaal-democratisch)	15,7	11
Melanesische Progressieve Partij (MPP)	10,8	6
Vanuatu Republikeinse Partij (VRP)	6,7	1
John Frum (JF)	2,2	2
Niet partijgebonden	11,9	2

Omstreden Barak Sope nieuwe premier

Op 25 november 1999 werd hij opgevolgd door Barak Sope van de Melanesische Progressieve Partij die ook de steun kreeg

Samenstelling van de regering (25 november 1999)

Premier
Barak SOPE
Vice-premier
James BULE

Ministers:
Binnenlandse zaken
Banabas TABI,
Buitenlandse zaken
Serge VOHOR
Financiën
Mokin STEVEN
Gezondheid
Jon BRUM
Handelsontwikkeling
James BULE
Jeugd en Sport
Willy POSEN
Infrastructuur en Openbare werken
Stanley REGINALD
Landbouw, Bosbouw & Visserij
Albert RAVUTIA
Landerijen en Grondstoffen
Maxime Carlot KORMAN
Omvattend hervormingsprogramma
Sato KILMAN
Onderwijs
Jacques SESE
Ontwikkeling van Vanuatu bedrijven
John Robert ALICK

van de sociaal-democratische Vanuatu Nationale Verenigde Partij (NUP), van de conservatieve Unie van Gematigde Partijen (UMP), van de Vanuatu Republikeinse Partij (VRP) en van de partij van John Frum (JF). Kalpokas was alom gerespecteerd als politicus. Zijn opvolger Sope was daarentegen iemand met een controversieel verleden. Weliswaar was hij betrokken geweest bij de nationalistische beweging van het land, die in 1980 de onafhankelijkheid mede tot stand bracht, maar sindsdien had hij in verschillende openbare ambten slecht gefunctioneerd. Dit was voor de Vanuatu Ombudsman in 1999 aanleiding geweest hem te diskwalificeren voor ieder openbaar ambt.

Acht doden door aardbeving, honderden dakloos en zonder water

Op 27 november 1999 werd de zuidkust van het Pinkstereiland getroffen door een krachtige aardbeving en vervolgens door een tsunami, dat is een grote vloedgolf ten gevolge van een zeebeving. Door dit natuurgeweld kwamen acht mensen om en raakten honderden dakloos en zonder water. De aardbeving had een kracht van ca. 7,2 op de schaal van Richter. Het Pinkstereiland is één van de tachtig eilanden van Vanuatu, het meet 63 bij 12 kilometer en heeft ca. 12.000 inwoners.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Onderzoek naar banken met connecties met Russische criminelen

De regering van Vanuatu maakte op 11 februari 2000 bekend dat Groot-Brittannië zal assisteren bij een diepgaand onderzoek naar banken in Vanuatu die zaken deden met Russische instellingen. In december 1999 hadden verschillende internationale banken hun dollartransacties met het land opgeschort vanwege de financiële activiteiten van Russische misdadigers in de regio. Volgens Thomas Bayer, voorzitter van de Vanuatu Financiële dienstencommissie, een overheidsorgaan, waren er echter geen bewijzen voor structurele witwasactiviteiten in zijn land.
Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken en een werkgroep van de OECD hadden medio 1999 gerapporteerd over omvangrijke Russische witwaspraktijken in verschillende landen in de Stille Oceaan. Dergelijke activiteiten waren geconstateerd in Nauru, Samoa, Vanuatu en de Cook Eilanden. Het narcoticabureau van het Amerikaanse ministerie had verklaard dat Vanuatu moest zorgen voor een anti-witwaswetgeving die tegemoet zou komen aan de internationale standaard.

Verdachten van witwaspraktijken gearresteerd

Autoriteiten in Australië arresteerden op 7 februari 2001 vijf mensen die ervan verdacht werden lid te zijn van een bende die zich schuldig maakte aan witwaspraktijken. Gelden afkomstig uit witteboordencriminaliteit, waren overgemaakt naar Hongkong, Zwitserland, Israël en Vanuatu. Chris Ellison, de Australische minister van Justitie en Douane, zei dat Vanuatu, Hongkong en Zwitserland favoriete bestemmingen waren voor benden met zwart geld.

BUITENLANDSE ZAKEN

Politie van Vanuatu naar Salomonseilanden

Alexander Downer, minister van Buitenlandse zaken van Australië, zei op 29 mei 2000 dat manschappen van de politie van Vanuatu zouden kunnen worden opgenomen in een pan-Pacifische politiemacht op de Salomonseilanden. Zij zouden agenten uit Fiji moeten gaan vervangen, die thuis dringend waren gewenst, in verband met de voortdurende onrust rond de coup van George Speight. Etnisch geweld op de Salomonseilanden hadden de voorafgaande achttien maanden reeds ca. zestig mensen het leven gekost.

(Vor. ber. pag. 577/1 e.v. - 1999)

ANGOLA

BINNENLAND

Burgeroorlog woedt weer in alle hevigheid

VN trekken zich terug uit Angola

Op 20 maart 1999 trok de waarnemingsmissie van de Verenigde Naties in Angola (MONUA) zich terug uit Angola. De VN-Veiligheidsraad had daartoe een maand eerder besloten na herhaalde verzoeken daartoe van de Angolese president José Eduardo Dos Santos. Volgens de Veiligheidsraad was er geen vrede meer om op toe te zien sinds de regeringstroepen en de rebellenbeweging Nationaal verbond voor de totale onafhankelijkheid van Angola (UNITA) enkele maanden eerder hun onderlinge gevechten hadden hervat. VN-hulporganisaties zouden wel in het land achterblijven om hulp te bieden aan honderdduizenden ontheemde Angolese burgers. De Angolese regering had eerder verklaard dat MONUA medeverantwoordelijk was voor het mislukken van het vredesproces omdat het onvoldoende had ondernomen om herbewapening van UNITA te voorkomen.
In december 1998 waren de gevechten tussen regeringstroepen en UNITA-rebellen opgelaaid waarmee een einde kwam aan het vredesproces dat was gebaseerd op een vredesovereenkomst die in 1994 in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka door beide partijen was ondertekend.

UNITA claimt controle over 70 procent van Angola

Het Portugese persbureau *Lusa* berichtte op 21 mei 1999 dat de rebellenbeweging UNITA in een schriftelijke verklaring had geclaimd dat zij 70 procent van het Angolese grondgebied onder controle had en dat zij zware nederlagen aan de regeringstroepen had toegebracht. UNITA beweerde dat zij negen regimenten (11.000 man) had verslagen, elf MIG-23 straaljagers en elf transportvliegtuigen had vernietigd alsook honderden wapens en voertuigen.
Een regeringswoordvoerder van de strijdkrachten ontkende de claims van UNITA en zei dat de regering de situatie onder controle had.

Angolezen publiceren vredesmanifest

Academici, vakbondsleiders, advocaten en economen publiceerden op 15 juli 1999 een 'manifest voor vrede' waarin zij opriepen tot beëindiging van de burgeroorlog, een dialoog tussen alle strijdende partijen en een onmiddellijk staakt-het-vuren. Volgens de organisatoren was het manifest het eerste burgerlijke initiatief tot beëindiging van de burgeroorlog.

VN-Veiligheidsraad houdt UNITA verantwoordelijk voor crisis

De VN-Veiligheidsraad sprak op 24 augus-

tus 1999 haar ernstige verontrusting uit over de verslechterende situatie in Angola waar volgens de VN meer dan twee miljoen mensen waren ontheemd, de mensen in gebieden die onbereikbaar waren voor hulporganisaties, niet meegeteld. De VN stelde het leiderschap van de rebellenbeweging UNITA verantwoordelijk voor de situatie omdat deze zich niet hield aan het vredesakkoord van Lusaka. De raad eiste dat UNITA zich onmiddellijk en onvoorwaardelijk aan haar verplichting tot demilitarisering hield en de door haar gecontroleerde gebieden aan de Angolese regering overdroeg. Verder riep de raad UNITA op om te stoppen met wreedheden tegen burgers, aanvallen op hulpverleners en alle buitenlandse burgers vrij te laten die de beweging vasthield.

VN beschuldigd van negeren schendingen van Lusaka-protocol

De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) schreef op 13 september 1999 in een rapport dat de Verenigde Naties mede schuldig waren aan de opgelaaide burgeroorlog in Angola omdat zij hun gezicht hadden afgewend toen zowel regeringstroepen als UNITA-rebellen de vredesakkoorden van het zogenoemde Lusaka-protocol schonden.
Volgens HRW waren de mensenrechten vanaf het begin door beide partijen geschonden en hadden incompetente mensenrechtenfunctionarissen geweigerd de schendingen te onderzoeken en te documenteren. Verder zei HRW dat de VN-Veiligheidsraad te lang had gewacht met het opleggen van een wapenembargo aan UNITA en de Angolese regering, en een diamantembargo aan de rebellen. Ook hekelde HRW de onverminderde aankoop van Russische wapens door de Angolese regering, wat niet strookte met het Lusaka-protocol.

Angola legt beperkingen op aan nieuwe VN-missie

Schoorvoetend besloot Angola op 2 november 1999 een nieuwe, dertig leden tellende missie van de Verenigde Naties toe te laten, maar beperkte tegelijkertijd de werkzaamheden van de missie tot humanitaire hulpverlening en mensenrechten, die daarover ook contact diende te onderhouden met de betrokken autoriteiten. De minister van Buitenlandse zaken De Miranda sloot een politieke rol voor de VN-missie uit.
In februari had de Angolese regering elke politieke rol aan de VN ontzegd nadat de organisatie wilde onderhandelen met de rebellenbeweging UNITA waarvan de leider Jonas Savimbi door de regering als oorlogsmisdadiger was gebrandmerkt.

Massagraven ontdekt in door leger heroverd gebied

Luis Paulino dos Santos, gouverneur van de provincie Bié, deelde op 19 januari 2000 mee dat regeringstroepen ten oosten van de stad Kuito drie massagraven hadden aangetroffen waar een onbekend aantal lichamen lagen. De graven waren ontdekt nadat het Angolese leger het gebied op UNITA-rebellen had heroverd. De gouverneur stelde de UNITA verantwoordelijk en zei dat de rebellenbeweging een week eerder meer dan honderd mensen had vermoord in een nabijgelegen dorp.

Regeringstroepen veroveren belangrijkste legerbasis UNITA

Op 20 januari 2000 bevestigde videomateriaal van de Namibische televisie dat Angolese legertroepen Jamba, de belangrijkste legerbasis van Jonas Savimbi's UNITA, hadden veroverd. Het bleef onduidelijk of het leger, dat Jamba op 25 december zou hebben veroverd, ook de controle had over het nabijgelegen vliegveld en de ondergrondse brandstofopslagplaatsen.
Het trainingskamp Jamba, van 1978 tot 1994 hoofdkwartier van de UNITA, was tijdens de Koude oorlog in de jaren zeventig gebouwd met steun van de Amerikaanse inlichtingendienst CIA die destijds steun verleende aan Savimbi als bolwerk tegen de communistische Volksbeweging voor de bevrijding van Angola (MPLA).

VN-rapport over sanctieontduiking fel bekritiseerd door UNITA

Op 17 maart 2000 bekritiseerde UNITA in felle bewoordingen een rapport van de Verenigde Naties waarin verschillende Afrikaanse landen, waaronder Togo en Burkina Faso, en wapen- en edelsteenhandelaren in België, Bulgarije en Zuid-Afrika, werden beschuldigd van het ontduiken van VN-sancties tegen de rebellenbeweging. Volgens UNITA maten de VN met twee maten omdat de organisatie geen kritiek leverde op de MPLA-regering die was doorgegaan met het importeren van Russische wapens hetgeen indruiste tegen het vredesakkoord uit 1994.

VN-missie met zes maanden verlengd

Op 13 april 2000 besloot de VN-Veiligheidsraad unaniem de VN-missie in Angola met zes maanden te verlengen na een rapport van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan, waarin de Angolese regering nauwelijks werd bekritiseerd op sociale- en mensenrechtenkwesties. In het rapport stond onder meer dat de VN-missie de regering hielp met het verbeteren van het juridische systeem en dat de missie was doorgegaan met het geleidelijk aan bewust maken van de Angolese regering van het bestaan van een serieus mensenrechtenprobleem. In het verleden hadden VN-functionarissen wel de regering bekritiseerd wegens slechte sociale dienstverlening aan burgers, gebrekkige infrastructurele herstelwerkzaamheden en wapenaankopen met opbrengsten uit de olie-industrie.

Leger en rebellen schuldig aan grote aantal ontheemden

De internationale medische hulporganisatie Artsen zonder grenzen (MSF) stelde op 9 november 2000 zowel de Angolese regeringstroepen als de rebellenbeweging UNITA verantwoordelijk voor de grote aantallen ontheemde Angolezen. Volgens MSF hadden beide partijen om militaire redenen burgers uit verschillende gebieden verdreven sinds de heropleving van de gevechten eind 1998. Volgens MSF verkeerden de ontheemden in schrijnende omstandigheden en was de situatie in Angola verre van stabiel, in tegenstelling tot wat regeringsfunctionarissen, de Verenigde Naties en andere hulporganisaties beweerden.
Volgens officiële cijfers waren sinds de onafhankelijkheid in 1975 2,6 miljoen mensen ontheemd geraakt, inclusief de 1 miljoen die sinds het begin van de laatste gevechtsronde op de vlucht waren geslagen.

Opnieuw Antanov-vliegtuig neergestort

Op 15 november 2000 stortte vlak bij de hoofdstad Luanda een Russisch Antanov-vliegtuig neer. Alle veertig inzittenden en één persoon op de grond kwamen daarbij om het leven. Twee weken eerder was er eveneens een Russische Antanov neergestort in het noordoosten van Angola waarbij

48 mensen omkwamen. Ook in februari 1999 waren er twee Antanov-vliegtuigen neergestort. Eerder had de rebellenbeweging UNITA verschillende aanslagen op Antanov-vliegtuigen opgeëist.

Aanvallen van rebellen snijden hulpverlening af

Tienduizend vluchtelingen in de provincie Bengo zijn afgesneden van internationale hulp door recente aanvallen van Angolese rebellen, aldus een regeringswoordvoerder op 15 maart 2001.

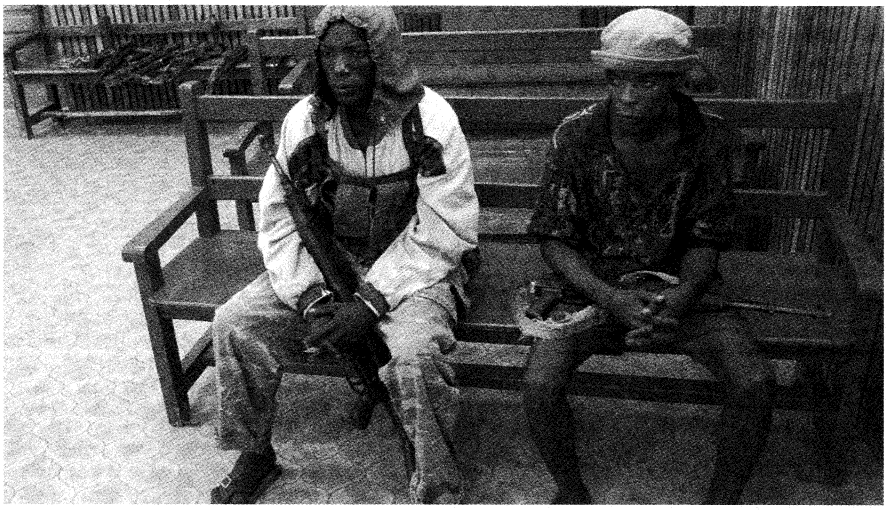

Deze foto, die op 28 januari 2001 werd gepubliceerd, toont twee Unita-soldaten die werden opgepakt op het grondgebied van Namibië. Dit land heeft de Angolese regering toegestaan tot actie tegen de Unita over te gaan op hun grondgebied. *(foto ANP)*

Na aanvallen van UNITA in het noorden van Bengo en Kuanza Norte, 200 kilometer oostelijk van de hoofdstad Luanda, waren duizenden Angolezen uit het zuiden op de vlucht geslagen, maar tienduizend slaagden er niet op tijd weg te komen.

Kabinetswijzigingen

Nieuwe ministers benoemd op gezondheidszorg en mijnbouw

President Dos Santos benoemde op 31 januari 2000 Albertina Julia Naove Henrique Hamukwaya tot minister van Gezondheidszorg en Manuel Antonio Africano tot minister van Geologie en Mijnbouw.

Nieuwe ministers benoemd op financiën en industrie

President Dos Santos benoemde op 11 oktober 2000 Julio Bessa tot de nieuwe minister van Financiën. Hij verving Joaquim David die tot minister van Industrie werd benoemd.

Oppositiegroepen vormen alliantie tegen president

Een twaalftal oppositiepartijen maakte op 28 april 2000 bekend dat zij een alliantie zouden vormen om president Dos Santos van zijn zetel te beroven bij de nationale verkiezingen die voor november 2001 stonden gepland. De oppositiegroepen kwamen dat overeen tijdens een bijeenkomst over het beëindigen van de burgeroorlog. Het was nog niet duidelijk wie de alliantie zou gaan leiden. Na afloop riepen de partijen op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren, de vorming van een overgangsregering, het houden van een nationale volkstelling en het geven van financiële middelen aan alle politieke partijen. De rebellenbeweging UNITA en de door de regering gesanctioneerde UNITA Renovada, een afsplitsing van UNITA, maakten geen deel uit van de alliantie.

Oppositie verwerpt uitstel verkiezingen

Oppositiepartijen verwierpen op 3 januari 2001 het uitstel van de verkiezingen van november 2001 naar de tweede helft van 2002 zoals president Dos Santos een week eerder in zijn eindejaarstoespraak had meegedeeld. Een oppositielid zei dat de president zich politiek onverantwoordelijk gedroeg en enkel aan de macht wilde blijven.
Volgens de Angolese grondwet moesten er iedere vier jaar verkiezingen worden georganiseerd en een nationale overgangsregering worden gevormd wanneer deze niet plaatsvonden.
Sinds de overwinning van de eerste en laatste meerpartijenverkiezingen in 1992 door de regerende Volksbeweging voor de bevrijding van Angola (MPLA) had de partij twee keer haar meerderheid in het parlement gebruikt om de grondwet opzij te zetten en het vierjarige mandaat te verlengen.

Misdaadcijfers gestegen na start amnestieprogramma

Angolese functionarissen zeiden op 15 januari 2001 dat veel criminelen die waren vrijgelaten in het kader van een amnestieprogramma opnieuw wegens recidive waren opgepakt. Volgens de functionarissen waren de misdaadcijfers in de hoofdstad Luanda gestegen sinds de start van het programma eind vorig jaar en er 800 gevangenen uit de overbevolkte gevangenissen waren vrijgelaten.
Op 11 november 2000 had president Dos Santos tijdens de viering van 25 jaar onafhankelijkheid in de hoofdstad Luanda, amnestie aangeboden aan UNITA-rebellen die zich overgaven, en later de clementie uitgebreid naar criminelen die voor kleine vergrijpen vastzaten. UNITA had het amnestieaanbod verworpen, net als eerdere clementievoorstellen van de president.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rivieroverstromingen maken 70.000 mensen dakloos

In de provincie Cuanza Norte traden op 11 januari 2000 als gevolg van zware regenval de rivieren Cuanza en Lucala buiten hun oevers waardoor 70.000 mensen dakloos raakten. Enkele dagen eerder waren rivieren in de zuidelijke kustprovincie Benguela eveneens als gevolg van zware regenval buiten hun oevers getreden. Daarbij waren 5.000 mensen dakloos geworden en kwamen veertien mensen om het leven.

Angola en Portugal tekenen samenwerkingscontract

Op 7 juli 2000 tekende Portugal en Angola een samenwerkingscontract om 15 miljard escudo's (ca. 75,15 miljoen euro) aan Angola over te dragen dat bestemd was voor onderwijs, armoedebestrijding, infrastructurele

herstelwerkzaamheden en ondersteuning van het bedrijfsleven.

VN doen oproep voor hulp aan Angola

Zoraida Mesa, humanitair coördinator van de Verenigde Naties in Angola, verzocht op 29 november 2000 om 202 miljoen dollar (ca. 215 miljoen euro) om miljoenen Angolezen in het zuidwesten van de hongerdood te redden. Een jaar eerder hadden de Verenigde Naties om 250 miljoen dollar (ca. 266 miljoen euro) gevraagd, maar slechts de helft van het gevraagde geld vergaard waarna het VN-Wereldvoedselprogramma (WFP) de voedselverstrekking aan de 2,6 miljoen ontheemden noodgedwongen moest reduceren.

Regeringsfunctionarissen staken voor hoger minimumloon

Duizenden regeringsfunctionarissen begonnen op 8 januari 2001 met een staking om te protesteren tegen het maandelijkse minimumloon van dertig dollar (ca. 32 euro). Verschillende ministeries moesten die dag wegens stakende personeelsleden eerder sluiten. Het Nationale verbond van Angolese arbeiders (UNTA) had twee weken eerder om een minimumloon van 300 dollar (ca. 320 euro) gevraagd, maar die eis was door de regering verworpen. UNTA zei de staking twee weken te willen volhouden. Angola's tweede grote vakbond, het Onafhankelijke en vrije verbond van Angola (SILA) deed niet aan de staking mee.
De staking was de eerste vakbondsactie sinds regeringstroepen met tanks in 1995 een staking hadden gebroken.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Herwaardering nationale munt om inflatie te beteugelen

Op 13 december 1999 herwaardeerde Angola de nationale munt in een poging de inflatie te beteugelen. Er werden zes nullen van de kwanza afgehaald waardoor de Amerikaanse dollar gelijk kwam te staan aan 5,5 kwanza in plaats van 5,5 miljoen kwanza. Ook werden de coupures groter (10, 50 en 100 in plaats van enkel biljetten van 5). De directeur van de centrale bank Anguinaldo Jaime meende dat de maatregelen voldoende waren om de inflatie te beteugelen, maar bankspecialisten betwijfelden dat en zeiden dat de economie meer dan alleen maar olie moest produceren.
Sinds de heropleving van de burgeroorlog eind 1998 was de nationale munt bijna 500 procent in waarde gedaald.

Slecht monetair beleid en burgeroorlog volgens VN oorzaak van hyperinflatie

Een VN-econoom zei op 3 februari 2000 dat slecht monetair beleid en de heropleving van de burgeroorlog de oorzaak waren van torenhoge inflatie in Angola. Volgens de econoom zou de regering moeten vasthouden aan de krappe geldpolitiek, de inflatie moeten beteugelen en de handelsbalans stimuleren.
Een VN-rapport schatte de inflatie in 1999 op 330 procent en klaagde dat bijna geen enkel hervormingsprogramma sinds 1990 volledig was uitgevoerd. Maatregelen om de buitenlandse schuld en het begrotingstekort te beteugelen waren aangetast door de burgeroorlog die geldmiddelen bleef opslokken en de aandacht afleidde van fiscale hervormingen.

Diamanten inzet van politiek steekspel

De Beers vecht voor behoud Angolees diamantcontract

De Zuid-Afrikaanse diamantgroep De Beers bevestigde op 30 maart 2000 dat het in België beslag had laten leggen op twee diamantzendingen uit Angola die waren bestemd voor De Beers' concurrent, de Angola Selling Corporation (Ascorp). Volgens De Beers had zij op basis van een contract uit 1991 het recht tot midden 2002 om de diamanten uit de Angolese vallei Cuango op te kopen en te verhandelen, maar was haar contract in februari onrechtmatig verdrongen door een contract waarin de Angolese regering aan Ascorp het exclusieve recht had toegekend om alle ruwe Angolese diamanten op te kopen. De Beers zei alle juridische kanalen te zullen bewandelen om haar contract te behouden.
Volgens de Angolese regering waren in november 1999 alle licenties vervallen om te kunnen voldoen aan een VN-resolutie die illegale diamantverkoop wilde tegengaan omdat daarmee rebellenbewegingen werden gefinancierd.

Veiligheidsraad wil strengere controle op illegale diamanthandel UNITA

Op 22 februari 2001 bepleitte de VN-Veiligheidsraad strengere controlemaatregelen op de handel in diamanten door UNITA die daarmee sinds 1992 naar schatting vier miljard dollar (ca. 4,26 miljard euro) had verdiend en daarmee haar strijd tegen de Angolese regering financierde. De raadsleden discussieerden naar aanleiding van een VN-rapport waarin werd gepleit voor een 'certificaat van origine' voor diamanten om illegale handel tegen te gaan. Ook werden in het rapport strafmaatregelen voorgesteld tegen regeringen die de sancties ontdoken. Een concreet besluit bleef uit, omdat de Veiligheidsraadleden het niet eens konden worden over te nemen maatregelen.
In 1993 hadden de VN een olie- en wapenembargo voor de UNITA afgekondigd en daaraan een reisverbod voor UNITA-leiders toegevoegd in 1998, alsmede een embargo op de handel in diamanten door de UNITA.

Sancties bijzonder effectief

De door de VN opgelegde sancties tegen de Angolese rebellen van Jonas
Savimbi, de UNITA beweging zijn bijzonder effectief. Dat stelde de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad op 28 maart 2001. Richard Ryan, de ambassadeur van Ierland bij de VN en voorzitter van het inspectieorgaan dat toezicht hield op de toepassing van de sancties, zei tegen journalisten dat de sancties de handel van diamanten voor wapens had doorbroken, de belangrijkste bron van inkomsten voor Savimbi.
Hij wilde echter geen namen noemen van leveranciers van brandstof en wapens voor de rebellen.
Ryan was in Angola voor vier dagen besprekingen met de regering als onderdeel van een bezoek aan zes landen in zuidelijk Afrika.

IMF laat Angolese olieboekhouding doorlichten

Op 26 mei 2000 werd bekend dat het Internationale monetaire fonds (IMF) de tot dan toe gesloten boekhouding van de Angolese olie-industrie zou laten doorlichten door buitenlandse accountants. Eerder hadden verschillende internationale financiële instellingen de Angolese regering bekritiseerd omdat zij geen inzage in de boeken wilde verlenen en gezegd dat de olieopbrengsten werden gebruikt voor de financiering van de burgeroorlog.
Het doorlichten van de boekhouding zou onderdeel uitmaken van een lopend IMF-programma dat tot herstructurering van de An-

golese economie moest leiden. Eerder had de regering het IMF beloofd de overheidsuitgaven terug te schroeven, de markt te liberaliseren, het privatiseringsproces van staatsbedrijven te versnellen en de infrastructuur uit te breiden. De maatregelen dienden de kredietwaardigheid van de Angolese regering te vergroten die een buitenlandse schuld had van 12,5 miljard dollar (ca. 13,3 miljard euro).

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Angola bekritiseerd wegens muilkorven pers

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International bekritiseerde op 10 juli 2000 de Angolese regering die volgens haar de pers muilkorfde. In een rapport schreef de organisatie dat er sinds januari 1999 tenminste dertig journalisten na dagbladartikelen of radiouitzendingen voor verhoor op politiebureaus waren ontboden. Ook hadden er sinds december 1999 acht journalisten terechtgestaan waarvan enkelen gevangenisstraf kregen. Anderen ontvingen dreigementen.
Amnesty International schreef dat de beperkingen van de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting het voor journalisten moeilijk maakte om goed te berichten over de burgeroorlog waarin zowel de regeringstroepen als de UNITA-rebellen zich schuldig maakten aan mensenrechtenschendingen.

Veroordeling journalist omgezet in voorwaardelijke gevangenisstraf

Op 27 november 2000 besloot het hooggerechtshof de zes maanden gevangenisstraf die eerder door een rechtbank was opgelegd aan de journalist Rafael Marques, om te zetten in een voorwaardelijke gevangenisstraf gedurende een periode van vijf jaar. Marques zei na de uitspraak dat deze straf nog zwaarder was omdat hij nu vijf jaar lang aan de barmhartigheid van de autoriteiten zou zijn overgeleverd.
Marques was op 16 oktober 1999 gearresteerd na het publiceren van een artikel waarin hij een vergelijking trok tussen president Dos Santos en UNITA-rebellenleider Jonas Savimbi. Ook had hij in hetzelfde artikel de president van corruptie beschuldigd en hem een dictator genoemd. Na een gevangenisverblijf van enkele weken werd hij vervroegd vrijgelaten, waarna hij een artikel over de mensonterende omstandigheden in de overvolle gevangenis schreef.

MILITAIRE ZAKEN

Regering bekritiseerd wegens plaatsen landmijnen

Verschillende mensenrechtenorganisaties bekritiseerden op 13 september 2000 de Angolese regering wegens het leggen van landmijnen ondanks de ondertekening van de conventie van Ottawa dat het gebruik ervan verbood. De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch zei dat zij bewijzen had dat zowel de regeringstroepen als de rebellenbeweging UNITA nieuwe landmijnen hadden geplaatst, zowel in Angola als over de grens in Zambia.
In 1997 had Angola de conventie van Ottawa ondertekend, maar het parlement had deze nog niet geratificeerd.

Rusland en Angola akkoord over militaire hulp

Op 6 december 2000 verklaarde de minister van Defensie Kundi Paihama dat Rusland militaire hulp en training had toegezegd om de regering te helpen in haar strijd tegen de rebellenbeweging UNITA. De minister zei dat Angolese militairen in Rusland zouden worden getraind in de bediening van nieuwe wapens, maar weigerde details te geven over de wapenleveranties.

Spaanse autoriteiten onderscheppen wapenzending voor Angola

Op 26 februari 2001 troffen de Spaanse autoriteiten 636 ton wapens en explosieven aan op een Georgisch schip dat in een haven op de Canarische Eilanden voor anker lag en Angola als eindbestemming had. De vondst, 20.000 kratten granaatwerpers, nachtkijkers en andere militair materiaal, werd volgens het Spaanse dagblad *El Pais* gedaan na een tip.

OVERLEDEN

Iko Carreira, voormalig minister van Defensie

In zijn woonplaats in Spanje overleed op 30 mei 2000 voormalig minister van Defensie Iko (Henrique Alberto Teles) Carreira. Hij is 66 jaar geworden. Als Angolees van Portugese en Italiaanse afkomst werd Carreira officier in het koloniale Portugese leger in Angola. Hij deserteerde echter al snel om deel te gaan uitmaken van de guerrillastrijders van de Volksbeweging voor de Bevrijding van Angola (MPLA). Angola werd in 1975 onafhankelijk , maar werd sinddien verscheurd door een strijd om de macht tussen de door Moskou en Cuba gesteunde MPLA enerzijds en de door Zuid-Afrika en de Verenigde Staten gesteunde UNITA en de door Zaïre gesteunde FNLA anderzijds. Deze strijd werd in 1977 beslist in het voordeel van de MPLA. In de door de MPLA gevormde regering werd Carreira als minister van Defensie de architekt van het moderne leger. In het begin van de jaren tachtig ging hij als eerste Angolees naar Moskou voor een hogere militaire training. Na zijn terugkomst, twee jaar later, werd hij commandant van de luchtmacht en de technisch specialist die de leveringen van de geavanceerde Russische gevechtsvliegtuigen begeleidde.
Rond 1985 ging het MPLA een andere koers varen en kreeg Carreira een onbelangrijke post toegewezen als ambassadeur in Algerije. In 1987 kreeg hij een hersenbloeding waardoor hij vrijwel geheel verlamd werd. Na langdurige medische behandelingen in Parijs en de Verenigde Staten vestigde Carreira zich uiteindelijk in Spanje.

Manuel Bunjo, minister voor Mijnbouw

Na een hartaanval overleed Manuel Bunjo op 20 oktober 1999 in een ziekenhuis in de hoofdstad Luanda. Bunjo is 67 jaar geworden. Manuel Bunjo was minister van Mijnbouw in een land dat zeer rijk is aan mineralen. Onder andere diamant, kwarts, koper, mangaan, goud en zink. Bunjo was een van de vier UNITA-ministers in het kabinet van president José Dos Santos dat in februari 1999 gevormd werd. Voordat hij minister werd, was hij parlementslid voor de Unita.

(Vorige berichten pag. 163/1 - 1999)

ZUID-AFRIKA

BINNENLAND

Misdaad en seksuele terreur teisteren Zuid-Afrika

Op 13 maart 2000 verklaarde minister van Veiligheid Steve Tshwete dat er in Zuid-Afrika ieder uur twee kinderen van achttien jaar of jonger werden verkracht. In zijn ant-

woord op parlementaire vragen, stelde de minister dat er in de eerste zes maanden van 1999 8.683 kinderen van 18 jaar of jonger waren verkracht. Verder vonden er in dezelfde periode 254 gevallen plaats van sodomie, 91 incestgevallen en 1.922 incidentele aanslagen.
De meeste verkrachtingen vonden plaats in de provincie van Gauteng: 2.438 zaken in zes maanden. Tweede op de ranglijst was KwaZulu-Natal met 2.055 zaken, gevolgd door de Noordwestelijke Provincie (1.042), de Oostkaap (976), de Westkaap (587), en Mpumalanga (519) .

Verkrachting wijdverbreid op Zuid-Afrikaanse scholen

De in New York gevestigde organisatie Human Rights Watch zei in een rapport uitgegeven op 27 maart 2001 dat steeds meer Zuid-Afrikaanse schoolmeisjes werden verkracht en seksueel geïntimideerd door klasgenoten en leraren. Erika George, auteur van het rapport, zei dat Human Rights Watch 36 slachtoffers had geïnterviewd waaronder een negenjarige die door een groep klasgenoten was verkracht. Veel slachtoffers hadden van de schoolleiding een vijandige of onverschillige reactie gekregen op hun klachten, en waren met hun studie gestopt.
Human Rights Watch riep de regering op te komen met een nationaal actieplan om het probleem aan te pakken, inclusief betere selectie van leraren en maatregelen tegen daders.

Raciale spanningen prononceren zich

Tijdens het bewind van president Thabo Mbeki gingen in de loop van 2000 de raciale verschillen tussen zwarten, kleurlingen, Indiërs en blanken weer een grotere rol spelen.

Racistische moorden onder boeren

Op 31 mei 2000 boden blanke boeren de regering een petitie aan waarin werd gevraagd de aanvallen op boerderijen, boeren en hun werknemers te stoppen. Sinds 1994 waren zeker 800 boeren vermoord in 5.000 aanslagen en geweldsacties, aldus Werner Weber, voorzitter van een overkoepelend boerenorgaan. Volgens hem waren vooral de bijna vijftigduizend blanke boeren het slachtoffer van dit geweld. Hij benadrukte ook dat het niet om louter moorden ging, maar dat sadisme ook een grote rol speelde. Mensen werden vaak vermoord onder het oog van familieleden, en op gruwelijke wijze. Na de dood van de slachtoffers werden de lichamen vaak ernstig verminkt, lichaamsdelen in brand gestoken of kapot gehakt.
De boeren boden de petitie mede aan omdat zij vreesden dat de situatie kon uitlopen op die van Zimbabwe. Daar werden vele blanke boeren met geweld door zwarten uit hun boerderijen gezet.
Op 20 november 2000 werden op een boerderij een zwarte arbeider en een witte boerin vermoord. Het was de zoveelste raciale moord op het Zuid-Afrikaanse platteland. In hetzelfde weekend werden de zwarte arbeiders Adam Smit (38) en Dawid Klaaste in elkaar geslagen door een blanke vader (30) en zoon (16) in de noordelijke Kaapprovincie. Smit overleed; Klaaste raakte zwaar gewond. Ten oosten van Johannesburg werd een vrouw (59) gewurgd en een man (82) doodgeschoten. Sinds 1996 waren meer dan duizend blanke boeren vermoord, waarmee het vak van commerciële agrariër voor blanken het meest gevaarlijke beroep was geworden.

In maart 2001 werd een blanke boer bij Potchefstroom beschuldigd van poging tot moord nadat hij geprobeerd zou hebben zijn 47 zwarte arbeiders te vergiftigen toen die staakten.
Ook een blanke boer en zijn metgezel werden in die maand aangeklaagd voor moord nadat ze een zwarte met een pikhouweel op het hoofd hadden geslagen.

Media racistisch

Op 24 augustus 2000 noemde de belangrijkste mensenrechtenorganisatie in Zuid-Afrika, de Zuid-Afrikaanse Mensenrechtencommissie SAHRC, de landelijke media 'een racistisch instituut' en adviseerde hen 'nieuwe manieren te verzinnen om dit oude patroon te verlaten'. Aan ophitsing van het volk maken de media zich echter niet schuldig, aldus een onderzoek van SAHRC.
De Zuid-Afrikaanse Mensenrechtencommissie had de media die voornamelijk in blanke handen waren, na de afschaffing van de apartheid en het herstel van de democratie, twee jaar lang onderzocht. Een aantal media bekritiseerden het onderzoek ernstig en noemden het 'een slecht verhulde bedreiging van de persvrijheid'. De mensenrechtenorganisatie kreeg echter steun van de grootste politieke partij, het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). Het ANC was al langer ontevreden over de manier waarop de media de zwarte leiders van het land beschreven: corrupt, antidemocratisch, dictatoriaal en neerbuigend naar de burger.

Rassenverschillen in het leger

Op 18 september 2000 publiceerde de minister van Defensie Mosiuoa Lekota een rapport waaruit bleek dat het leger lijdt aan racisme, nijpende financiële tekorten en een gebrek aan motivatie en vergrijzing. Het ging om een interim-rapport dat handelde over de moord op acht blanken, zeven militairen en een burger, door een zwarte luitenant op de militaire basis Tempe nabij Bloemfontein. Aan het eind van het jaar zou een commissie een aantal aanbevelingen doen om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen.
Mishandeling en intimidatie van zwarte militairen, onverschillig gedrag van blanke officieren, psychologische mishandeling, discriminatie, slechte behuizing, het weigeren van promoties, waren aan de orde van de dag.
Het rapport merkte eveneens op dat de militaire troepen van het oude apartheidsleger en de troepen van de antiapartheidsbeweging zes jaar na de invoering van de volledige democratie verre van geïntegreerd waren. De meeste gewone militairen waren zwart, terwijl de officieren overwegend blank waren. In totaal telde het leger 86.000 mensen, maar het zou inkrimpen tot 70.000.

Schokkende videobeelden van racisme bij politie

Op 8 november 2000 werd er op de Zuid-Afrikaanse televisie een video vertoond waarop te zien was hoe zwarte arrestanten werden aangevallen door politiehonden op bevel van agenten, die op een na allemaal blank waren. Het ging om een amateuropname uit 1998, en de agenten beschreven de actie als een 'training'. Terwijl de honden arrestanten aanvielen, werden zij uitgelachen door de toekijkende agenten.
De politie beval onmiddellijk de betrokken agenten te arresteren. Het kantoor van president Thabo Mbeki meldde dat de president de film had gezien en 'geschokt' was. Karen Mckenzie, hoofd van het Onafhankelijke klachtendirectoraat, zei dat politieeenheden die met honden werken in het hele land zouden worden onderzocht.
Er was veel geweld tussen agenten en arres-

tanten in Zuid-Afrika. Jaarlijks werden er meer dan 200 agenten vermoord. Tussen april 1999 en maart 2000 overleden 681 arrestanten terwijl zij in hechtenis waren.

Lokale verkiezingen weerspiegelen raciale bevolkingsverdeling

De raciale bevolkingsverdeling was volgens analisten terug te zien in de uitslag van de plaatselijke verkiezingen op 7 december 2000. Het ANC won 59 procent, de oppositiepartij Democratische Alliantie (DA) – een recente fusie van de Democratische Partij, de Nieuwe Nationale Partij en de Federale Alliantie, die vooral blanken aantrok – kreeg 23 procent en dat was 6 procent meer dan tijdens de nationale verkiezingen van 1999 toen de voorlopers van de partij tezamen slechts 17 procent behaalden. De Inkatha Vrijheidspartij kwam op 9 procent. Slechts 9 miljoen kiesgerechtigden van de 18,5 miljoen, gingen naar de stembus.

Richard Calland van het Instituut voor Democratie (IDASA) waarschuwde dat de uitkomst van de verkiezingen een voorbode was voor grotere raciale spanningen. De zwarte steden, waar weinig kiesgerechtigden gingen stemmen, kozen vooral voor het regerende Afrikaans Nationaal Congres (ANC). Die partij won in de meeste van de 237 gemeenten.
Volgens analisten had president Thabo Mbeki vele blanken van zich vervreemd door de nadruk te leggen op raciale verschillen. De zwarten zou hij te weinig gemotiveerd hebben om te stemmen.

Nationale verzoendag in teken van raciale verschillen

Op 16 december 2000, tijdens de Nationale verzoendag, bleek dat de blanke bevolking nog sterk verdeeld was in haar gevoelens over de zwarten. Deze dag herdenkt sinds het einde van het apartheidsregime, het einde van de apartheid. Een deel van de blanken besloot die dag een fonds op te richten om arme zwarten te helpen. Rechts-radicalen verzamelden zich echter bij een monument uit de apartheidsperiode nabij de Bloedrivier in KwaZulu-Natal. Zij herdachten de oorspronkelijke aanleiding van nationale verzoeningsdag, bekend onder de naam Dag van de Belofte. Op 16 december 1838 verdreven de Afrikaners de Zulu's. Drieduizend Zulu's kwamen hierbij om - sindsdien heet de Ncome rivier 'Bloedrivier'- terwijl slechts drie Afrikaners gewond raakten. De demonstratie werd geleid door Barend 'Witte Wolf' Strydom. Strydom vermoordde in 1989 zeven zwarten en werd hiervoor ter dood veroordeeld, maar kreeg later gratie.

PAGAD verdacht van moord op rechter

Op 7 september 2000 werd rechter Peter Theron vermoord. De politie hield de moslimgroep Volk tegen gangsters en drugs (PAGAD) verantwoordelijk voor de aanslag. Theron, verbonden aan de regionale rechtbank van Wynberg, werkte vooral aan zaken betreffende misdaad en terreur in Kaapstad. PAGAD werd ook verdacht van het plegen van achttien bomaanslagen in Kaapstad, waaronder een in het toeristengebied van Kaapstad, de Waterfrontwijk. PAGAD zelf had altijd ontkend. Doelwit van de bomaanslagen waren niet alleen toeristencentra, ook een synagoge, twee homobars, het vliegveld en enkele restaurants.

Een maand eerder had de rechtbank van Wynberg een rechtszaak tegen vijf leden van PAGAD uitgesteld tot november 2000. De vijf waren achttien maanden eerder gearresteerd wegens het beramen van een bomaanslag op het parlement tijdens de laatste toespraak van president Nelson Mandela in februari 1999. Ook twee andere leden van PAGAD, Ibrahim Jenneker en de groepsleider Abdus-Salaam Ebrahim, werden in november 2000 gehoord.

Nieuwe wapenwet moet geweld intomen

Op 12 november 2000 keurde het parlement een nieuwe vuurwapenwet goed. De wet beperkte de mogelijkheden tot wapenverwerving en gaf de politie meer bevoegdheden wat betreft opsporen en in beslag nemen van vuurwapens. Minister van Veiligheid Steve Tshwete stelde: 'de nieuwe wapenwet is een mijlpaal in het systeem van criminele justitie in Zuid-Afrika'.
Vooral blanken protesteerden tegen de nieuwe wapenwet. De grootste partij in het parlement, het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) stemde unaniem voor, ondanks bezwaren van de oppositie.
Oppositielid Marthinus van Schalkwyk, partijleider van de Nieuwe Nationale Partij, meende dat deze wet niet uitvoerbaar was en zou uitwerken in het voordeel van misdadigers terwijl de gewone man er de dupe van werd.
Volgens de politie bezaten 1,9 miljoen mensen met een wapenvergunning tezamen 3,5 miljoen legale wapens. De anti-wapenwet lobby meende dat er slechts 500.000 illegale wapens in omloop waren. De pro-wapenwet lobby hield het op bijna 4 miljoen illegale wapens.
Zuid-Afrika was een van de meest criminele landen ter wereld. Jaarlijks vonden er 25.000 moorden plaats; de helft ervan werd met vuurwapens gepleegd.

Corruptie in staatsoliebedrijf

Op 21 december 2000 stuurde de regering het bestuur naar huis van het staatsoliebedrijf Strategic Fuel Fund (SFF). Aanleiding was aanhoudende corruptie, die onlangs werd aangetoond door de onderzoekers Kroll Associates.
Phumzile Mlambo-Ngcuka, minister van Mineralen en Energie, vroeg de politie te onderzoeken of strafrechtelijke vervolging van de verdachten kon plaatsvinden. Ook eiste hij dat de voorzitter van de Landelijke energiecommissie, die de SFF controleerde, aftrad. Door de corruptie was de regering een groot deel mis gelopen van haar olie-inkomsten, waarvan het land grotendeels afhankelijk is.

Nieuwe minister Veiligheidszaken

Op 24 januari 2001 kondigde president Thabo Mbeki aan dat Lindiwe Sisulu (46), voormalig guerrillastrijder, de nieuwe minister van Veiligheidsdienst was. Eerder was Sisulu staatssecretaris van Binnenlandse zaken. Zij verving Joe Nhlanhla, die een jaar eerder een beroerte kreeg.
Sisulu ging in 1977 in Swaziland in politieke ballingschap en sloot zich aan bij Umkhonto weSizwe, de gewapende vleugel van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). In 1990 keerde ze terug naar Zuid-Afrika en werkte toen voor de Veiligheidsdienst-afdeling van het ANC. In 1996 werd ze kabinetslid.

Eerste blanke boer uit zijn boerderij gezet

Op 13 februari 2001 verklaarde een lid van de Land claimcommissie (LCC) dat er voor het eerst een blanke boer werd uitgezet uit een boerderij die hij tijdens de apartheid van zwarten onteigende. De LCC was sinds 1994 actief en had gehoopt tot een verdrag te komen met de huidige eigenaar, Willem Pretorius. Deze ontkende de claim op zijn boerderij,

nabij Leydenburg (provincie Mpumalanga) niet, maar vond dat de prijs die de regering hem bood om hem uit te kopen, onder de marktwaarde van het onroerend goed lag.
De LCC wil de claims op boerderijen die blanken tijdens de apartheid van zwarten hadden onteigend, zo snel mogelijk inwilligen om te voorkomen dat een situatie zoals in Zimbabwe – waarin de zwarten de blanken met geweld verdreven – te voorkomen.

SOCIAAL ECONOMISCHE ZAKEN

Protest tegen werkloosheid

Op 10 mei 2000 staakte de helft van de werkende bevolking een etmaal tegen de werkloosheid die sinds de afschaffing van de apartheid steeds nijpender was geworden. Er waren al een maand lang protestacties tegen de werkloosheid, die inmiddels boven de 30 procent lag. Zeker een miljoen banen waren verdwenen sinds het ANC in 1994 aan de macht kwam.

Akkoord over ambtenarensalarissen

Op 17 oktober 2000 meldde Nehawu (National Education Health and Allied Workers Union), de grootste vakbond van de openbare dienstverleningssector, dat het een akkoord had bereikt met de regering over de lonen. Dit beëindigde het vijf maanden durende conflict tussen vakbond en regering. Daarmee was de geplande staking van 240.000 Nehawu-leden van de baan.
Overeengekomen werd een gefaseerde loonstijging van 6 tot 7 procent – in plaats van de aanvankelijk geboden 5 procent – voor de 1,1 miljoen ambtenaren.

Inkomen van zwarten stijgt, maar nog altijd achter bij blanken

Een studie van de Universiteit van Zuid-Afrika, geciteerd door de krant *Sunday Times* op 18 maart 2001, stelde dat zeven jaar na het einde van het blanke minderheidsregime, de lonen van zwarten in Zuid-Afrika fors gestegen waren, maar nog altijd achterbleven bij de die van de blanke minderheid, ongeveer 11 procent van de bevolking. Die minderheid verdiende 44 procent van het nationale inkomen, terwijl de meerderheid van zwarten, 77 procent, 43,4 procent verdiende.
De studie gaf ook aan dat van de rijkste Zuid-Afrikanen 23 procent zwart was: de nieuwe zwarte elite op topfuncties met salarissen van meer dan 300.000 rand (ongeveer 42.000 euro) per jaar. De verschillen in rijkdom tussen de zwarten waren scherp gestegen.
Het aandeel van het Indiase bevolkingsdeel in het nationaal inkomen steeg volgens de krant van 3,8 naar 4,7 procent. Het aandeel van kleuringen bedroeg iets minder dan 8 procent.

FINANCIEEL ECONOMISCHE ZAKEN

Meer belastinginkomsten

Op 9 maart 2000 maakte belastingcommissaris Pravin Gordhan bekend dat de burgers langzamerhand betere belastingbetalers werden. Steeds meer mensen waren volgens hem bereid belasting te betalen. Hij merkte op dat er slecht zes miljoen geregistreerde belastingbetalers waren, terwijl de economisch actieve bevolking op twaalf miljoen werd geschat.
'Zakenlui die tijdens het apartheidsregime uit protest tegen de overheid hun belasting niet betaalden, hebben hun oude gewoonten nog te weinig naast zich neergelegd', aldus Gordhan. Volgens hem betaalde 25 tot 35 procent van de zakenlui niet of te weinig belastingen. Probleem van de zwarte bevolking was volgens Gordhan dat zij geen traditie hadden van belasting betalen.

Nieuw olieplatform in gebruik

Op 11 mei 2000 werd het tweede olieplatform van Zuid-Afrika, Oryx, operationeel. Dit meldde minister Phumzile Mlambo-Ngcuka van Mineralen en Energie. Het olieveld kan dagelijks 10.500 vaten opbrengen, ongeveer 3 procent van de oliebenodigdheden van Zuid-Afrika. Oryx lag even buiten de kust van Zuid-Afrika.
Project-manager Frank van Baarsel van het staatsenergiebedrijf Soekor ENP, stelde dat de oliereserve van Oryx tussen de 4,5 en 7 miljoen vaten bedroeg en dat Oryx een productieleven van maximaal vier jaar had. Het olieveld had twee bronnen, die langzamerhand meer zouden gaan produceren ter compensatie van de opdrogende velden van Oribi, waarvan de dagopbrengst van 25.000 vaten in het verleden was teruggelopen naar 16.000.

Dieptepunt rand

Op 11 oktober 2000 bereikte de Zuid-Afrikaanse rand een dieptepunt van 7,04025 tegenover de dollar. De val werd volgens analisten mede versterkt door de daling van de euro. (100 rand was ongeveer 16 euro waard). Een tweede oorzaak waren de uitspraken van de Zuid-Afrikaanse vice-president Jacob Zuma ter ondersteuning van president Robert Mugabe van Zimbabwe (in Zimbabwe werden op dat moment vele blanke boeren met geweld uit hun boerderijen gezet door zwarten. Dit werd wereldwijd sterk veroordeeld). De rand daalde vervolgens tegenover alle belangrijke valuta: de dollar, de euro en het Britse pond.

Nieuw belastingplan met lastenverlichting

Op 2 februari 2001 gaf minister van Financiën Trevor Manuel zijn toestemming aan een belastingplan dat voorzag in lastenverlichting van in totaal 8,3 miljard rand (ca. 1,17 miljard euro) voornamelijk voor de lage en middeninkomens. Om dezelfde reden kondigde Manuel aan dat de BTW-verhoging pas op 1 oktober 2001 zou ingaan, en dat de BTW op paraffine – een wijdverspreide brandstof in Zuid-Afrika – werd afgeschaft. Doel van het nieuwe plan was de voornamelijk agrarische economie nieuw leven in te blazen en extra banen te creëren. Ook privatisering hoorde tot de economische hervormingen van Manuel.
De minister begrootte de totale inkomsten op 233,4 miljard rand (ongeveer 30,34 miljard euro) en de uitgaven op 258,3 miljard rand (ongeveer 33,58 miljard euro). Voor de bestrijding van de aids-epidemie werd nog niet 1 miljard rand (ca. 130 miljoen euro) uitgetrokken, wat volgens velen laag was omdat inmiddels één op tien Zuid-Afrikanen besmet was met het HIV-virus.
Oppositieleider Ken Andrew (Democratische Partij) meende dat het plan geen extra banen zou creëren. Dat gebeurde volgens hem pas met een economische groei van zeker 6 procent, die binnen dit plan zijns inziens niet gehaald kon worden. Ook meende Andrew dat het plan vooral de hogere klassen bevoordeelde, en de midden- en lage inkomens benadeelde.

JUSTITIE

Terre Blanche de cel in

Op 30 maart 2000 ging de neo-nazistische leider Eugene Terre Blanche (60) de cel in

voor een straf van één jaar. Dit na een veroordeling voor het aanvallen van de zwarte politieagent John Ndzima in 1996. De leider van de Afrikaner Weerstands Beweging (AWB) meldde zich zelf bij de Potchefstroom gevangenis, geflankeerd door zijn aanhangers.
Terre Blanche zei zijn strijd voor een blank thuisland niet op te geven. Terre Blanche was in 1994 de leider van een leger van 5.000 man dat tegen de afschaffing van de apartheid streed en voor de oprichting van een blank thuisland. Door de oprichting van dat leger leek een burgeroorlog destijds op handen. Terre Blanche zat zes maanden uit van de straf van één jaar.

Op 12 maart 2001 meldde Terre Blanche zich opnieuw bij de gevangenis in Potchefstroom om een straf van zes jaar uit te zitten wegens poging tot moord. Wederom werd hij vergezeld door enkele aanhangers, die in fel debat raakten met zwarte demonstranten.
Er liep nog een rechtszaak tegen Terre Blanche voor een poging tot moord op de voormalige veiligheidsagent Paul Mothabe, eveneens in 1996. Het slachtoffer liep hierbij ernstig hersenletsel op. Die zaak werd aangehouden.

Veroordeling Allan Boesak gehandhaafd

Op 12 mei 2000 besloot het Hooggerechtshof dat het vonnis van Allan Boesak, voormalig antiapartheidsstrijder, gehandhaafd bleef. Boesak (53), voormalig hoofd van de Wereldraad van Hervormde Kerken en antiapartheidsstrijder, kreeg drie jaar cel voor diefstal en fraude ter waarde van 1,3 miljoen rand (ongeveer 180.000 euro) aan donorfondsen bedoeld voor slachtoffers van het apartheidsregime.
Op 23 oktober 2000 verminderde de regering de gevangenisstraf van Allan Boesak met tien maanden wegens goed gedrag.

GEZONDHEID EN ZORG

Kritiek op Zuid-Afrikaans aids-beleid

Op 10 juli 2000 bekritiseerden aids-activisten president Thabo Mbeki wegens zijn recente opmerkingen over aids tijdens de dertiende internationale aids-conferentie die in Zuid-Afrika plaatsvond. Mbeki achtte niet vaststaan dat het HIV-virus aids veroorzaakte. Mbeki kwam op de conferentie echter niet terug op zijn controversiële uitspraken en ook niet op de eveneens omstreden beslissing om het anti-retrovirale middel AZT niet op overheidskosten te verstrekken aan zwangere vrouwen en slachtoffers van verkrachting. Hij nam die beslissing omdat een dergelijk beleid te duur zou zijn voor de staatsbegroting.
Zeker 4,2 miljoen mensen in Zuid-Afrika, een tiende van de hele bevolking, was HIV-positief. Volgens experts op de internationale conferentie kreeg Zuid-Afrika in 2003 te maken met een negatieve bevolkingsgroei.

Toch import van anti-aids medicijn toegestaan

Op 30 november 2000 besloot de Raad voor medicijnencontrole dat van alle medicijnen bedoeld voor aids-bestrijding er een mocht worden geïmporteerd. Het ging om biozole, een merkloze grondstof van het aidsmedicijn fluconazole. De import van dergelijke medicijnen, geproduceerd in landen als Thailand en India, was aanvankelijk verboden omdat men meende dat het internationale patentwetten overtrad.
Het aids-beleid van Zuid-Afrika werd controversieel nadat president Thabo Mbeki openbaar in twijfel trok dat het HIV-virus aids veroorzaakt. Het gebruik van AZT, het tot dan toe meest werkzame medicijn tegen aids, was stopgezet, met als reden de hoge kosten en de gezondheidsrisico's.
De beslissing om fluconazole wel toe te staan volgde op een verzoek hiertoe van een groep die zich sterk maakte voor de rechten van aids-patiënten. De groep stelde dat Zuid-Afrikanen die aids hebben, geen geld hadden om hetzelfde medicijn geproduceerd door de Amerikaanse firma Pfizer, aan te schaffen.

Zuid-Afrika heeft hoogste aids-cijfer

Op 22 maart 2001 maakte Richard Delate, woordvoerder van UNAIDS, de Aidsorganisatie van de Verenigde Naties, bekend dat Zuid-Afrika het hoogste aantal mensen had met HIV-aids. In de week daarvoor had Pretoria gezegd dat er 4,7 miljoen Zuid-Afrikanen besmet waren, dat was één op negen.
De bekendmaking kwam te midden van een juridische strijd over anti-aidsmedicijnen. Internationale farmaceutische bedrijven waren naar de rechter gestapt om Zuid-Afrikaanse wetgeving om goedkope namaakmedicijnen in te voeren, ongedaan te krijgen. Uit de hele wereld kwam kritiek op de farmaceutische bedrijven dat ze winst boven mensenlevens stelden.

Uitbraak van cholera

Op 8 februari 2001 verslechterde de cholera-epidemie, die in de afgelopen maanden al honderd levens had geëist. Vooral nieuwe gebieden in Kwazulu-Natal zouden getroffen zijn, aldus het ministerie van Gezondheidszorg die bekend maakte dat er inmiddels 42.000 zieken waren. Men vreesde dat de epidemie zich nog verder zou uitbreiden. Oorzaak van de epidemie was het gebrek aan vers en schoon drinkwater in Zuid-Afrika vooral onder de zwarte bevolking, de meerderheid van het land.

NATUUR EN MILIEU

Akkoord giftige chemische stoffen

Op 10 december 2000 kwamen afgevaardigden van ruim 120 landen in Johannesburg overeen om de meest schadelijke veroorzakers van vervuiling uit te bannen. De conferentie, georganiseerd door het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), betrof vooral de zogenaamde 'persistent organic pollutants' ofwel sterke vervuilers (POP's) als DDT en PCB (polychlorinated biphenyls) die kunnen leiden tot ziekte, dood en aangeboren afwijkingen bij mens en dier. Twaalf van deze stoffen vielen onder het nieuwe akkoord.
Zuid-Afrika en vijfentwintig andere landen kregen speciale toestemming wel DDT te blijven gebruiken, in hun strijd tegen de dodelijke malariamug.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met China verder aangehaald

Op 25 april 2000 spraken president Thabo Mbeki en de Chinese president Jiang Zemin, die hem officieel bezocht, over een nieuwe wereldorde. Beiden keerden zich tegen het oude model waarin enkele staten de rest van de wereld overheersen.
Mbeki dankte de Chinese president ook voor de Chinese steun in de strijd tegen de apartheid. Veel antiapartheidsstrijders ontvingen hun militaire training in China. Eerder die dag tekenden de presidenten een verdrag waarin zij beloofden zich niet te mengen in elkaars binnenlandse aangelegenheden en

de ander gelijk te behandelen. Ook verklaarde het akkoord dat beide landen ernaar streven de negatieve effecten die globalisering op onderontwikkelde landen heeft, tegen te gaan. Mbeki zei bovendien China te steunen in diens wens zich aan te sluiten bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO).
De Zuid-Afrikaanse export naar China had in 1999 een waarde van 1,38 miljard rand (ongeveer 221 miljoen euro) terwijl de import 4,6 miljard rand bedroeg (736 miljoen euro). Chinese bedrijven hadden voor ruim 500 miljoen rand (ongeveer 80 miljoen euro) in Zuid-Afrika geïnvesteerd; de Zuid-Afrikaanse investeringen in China bedroegen 4 miljard rand (640 miljoen euro).

Vrijhandelszone ingesteld

Op 26 juli 2000 gaf het kabinet zijn toestemming voor de instelling van de Zuidelijk Afrikaanse Ontwikkelingsregio, een vrijhandelszone die in totaal veertien Afrikaanse landen telde en die vanaf 1 september 2000 van kracht zou zijn Dit werd aangekondigd door minister van Handel en Industrie Alec Erwin.

Nieuw buitenlandbeleid

Op 6 februari 2001 liet secretaris-generaal Sipho Pityana van het ministerie van Buitenlandse zaken weten dat Zuid-Afrika zich in haar buitenlandbeleid meer zou concentreren op 'de eigen achtertuin' – het Afrikaanse continent. De beslissing volgde op aanhoudende crises in Afrika (ondermeer in Angola, de Democratische Republiek Kongo, Sierra Leone en Zimbabwe). Europa en de VS werden niet vergeten, maar volgens de ambtenaar behoefde het eigen continent meer aandacht. Een en ander paste in het Millennium Afrika Plan (MAP) dat president Thabo Mbeki openbaar maakte tijdens het economische wereldforum in Davos, Zwitserland, diezelfde maand.

OVERLEDEN

Zach de Beer, ex-leider Democratische Partij

In Kaapstad overleed op 27 mei 1999 de politicus en zakenman Zacharias Johannes de Beer. Hij werd in dezelfde stad geboren op 11 oktober 1928.
Zach de Beer, die in 1953 voor het eerst parlementslid werd, was tussen 1987 en 1994 leider van de Progressieve Federale Partij (PFP) en (vanaf 1989) van haar opvolger, de Democratische Partij (DP). Voor de DP was hij de belangrijkste onderhandelaar bij de besprekingen over een nieuwe grondwet, begin jaren '90. Deze bevatte in hoge mate het programma dat De Beers partij voorstond: de ontmanteling van de oude racistische grondwet te samen met het gehele daarop gebaseerde wetgevingsapparaat alsmede de instandhouding van de door blanken beheerste, private economische infrastructuur van Zuid-Afrika.
Zach de Beer werd gezien als pleitbezorger van de westerse, liberale waarden en als vertegenwoordiger van een partij die het compromis belichaamde tussen het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) enerzijds en de in diskrediet gebrachte Nationale Partij (NP) van president De Klerk anderzijds. Na de overweldigende verkiezingsoverwinning van het ANC in 1994 trad De Beer af als leider van de Democratische Partij en werd daarna door de nieuwe president Nelson Mandela benoemd tot ambassadeur in Nederland.

Prins Mcwayizeni Israel Zulu, politicus

Op 7 september 1999 overleed in Johannesburg na een langdurige ziekte de politicus Mcwayizeni Israel Zulu. Hij werd in Nongoma geboren op 3 maart 1931.
Prins Mcwayizeni speelde een sleutelrol in de strijd tussen de leider van de Inkatha Vrijheidspartij (IFP), Mangosuthu Buthelezi, en de koninklijke familie inzake de controle over de Zulu-monarchie. Als eerste binnen de familie betuigde hij, tot woede van Buthelezi, zijn steun aan het Afrikaans Nationaal Congres (ANC).
Mcwayizeni was de tweede man van de familie, en oom van Goodwill Zwelithini, de koning van de Zulu's. De machtsstrijd met Buthelezi ontstond in 1968, toen Mcwayizeni regent werd bij de koning en de invloed van Buthelezi terug wilde dringen. Deze werd in 1970 leider in het volgens apartheidsbeginselen ingestelde thuisland KwaZulu, terwijl Mcwayizeni de vertegenwoordiger van de koning in het parlement van het thuisland was. Hun conflict kwam in 1979 tot een uitbarsting, toen Buthelezi zowel de koning als Mcwayizeni beschuldigde van het vormen van een oppositiepartij tegen hem. De koning werd nu ondergeschikt aan Buthelezi en Mcwayizeni, die sindsdien verscheidene aanslagen overleefde, zou uiteindelijk in 1989 zijn plaats in het parlement opgeven.
Intussen was Mcwayizeni, vanaf 1980, begonnen contacten te leggen met het ANC. In 1992 werd hij gekozen in het Nationaal Uitvoerend Comité en in 1994 werd hij parlementslid voor het inmiddels regeringspartij geworden ANC.

Baruch Hirson, historicus en politiek activist

In Londen overleed op 3 oktober 1999 de historicus en politiek activist Baruch Hirson. Hij werd in Johannesburg geboren op 19 december 1921.
Baruch Hirson was een drijvende kracht achter de African Resistance Movement (ARM) die met sabotagedaden optrad tegen het apartheidsbewind. Dat gebeurde als reactie op het in 1960 in Sharpeville aangerichte bloedbad onder ongewapende burgers. Hirson, een marxist met een hang naar trotzkisme, nam later afstand van deze vorm van verzet en richtte zijn aandacht meer op de zwarte vakbondsstrijd.
Hirson was natuurkundige van beroep en doceerde in zijn vakgebied aan de universiteit van Witwatersrand in Johannesburg. In 1964 werd hij gearresteerd. In de gevangenis bekwaamde hij zich als historicus en na zijn vrijlating in 1973 was hij onder Zuid-Afrikaans links zeer gerespecteerd om zijn historische kennis. Hirson schreef zijn boeken, toegespitst op de arbeidersbeweging, vanuit de onderkant van de samenleving waarin de slachtoffers als subject van hun geschiedenis optraden. Hij was de motor achter het gerenommeerde tijdschrift *Searchlight South Africa*, dat tussen 1988 en 1995 verscheen. Tevens publiceerde hij in 1995 een autobiografie onder de titel *Revolutions in my life*.
Begin jaren '90, toen de apartheid ten einde liep, onderscheidde Hirson zich door zijn onverhulde kritiek op de schending van mensenrechten door de tegenstanders van apartheid, waaronder het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). Zoals de *Independent* bij zijn dood schreef, kon er volgens Hirson 'geen democratie in Zuid-Afrika bestaan wanneer tegen critici stalinistische methoden werden ingezet'.

Alfred Nzo, ANC-leider en minister

In Johannesburg overleed op 13 januari 2000 Alfred Baphethuxolo Nzo, tientallen

jaren lang een van de leidende figuren binnen het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). Hij werd geboren in Benoni, nabij Johannesburg, op 19 juni 1925.
Toen Nzo twintig jaar was, sloot hij zich aan bij de ANC-jeugdorganisatie, op dat moment geleid door Nelson Mandela. In 1957 speelde hij een belangrijke rol bij de busboycot door zwarte arbeiders in het township Alexandra bij Johannesburg. Daardoor verloor hij zijn baan als gezondheidsinspecteur. Nzo werd herhaaldelijk gearresteerd en geïnterneerd. Kort na een eenzame opsluiting gedurende 238 dagen verliet hij in 1964 illegaal Zuid-Afrika en bleef het ANC vertegenwoordigen in Egypte en India. In 1958 was Nzo lid geworden van het Nationaal Uitvoerend comité van het ANC, gevolgd door de functie van secretaris-generaal van 1969 tot 1991. Hij was nadrukkelijk voorstander van een alliantie met de South African Communist Party (SACP). Ook wenste Nzo intensivering van de samenwerking tussen het ANC en goedwillende blanken, kleurlingen en Indiërs; pas tijdens de Morogoro-conferentie in Tanzania (1969) zou worden besloten het lidmaatschap voor deze groepen open te stellen.
Na de vrije verkiezingen van 1994 werd Alfred Nzo de eerste zwarte minister van Buitenlandse zaken van Zuid-Afrika. Zijn invloed in de regering-Mandela werd als minder ingeschat vergeleken met die van de latere president Thabo Mbeki, toen vicepresident onder Mandela. Toen Mbeki in 1999 tot president werd gekozen, trok Nzo zich terug uit de actieve politiek. 'De democratische krachten in Zuid-Afrika en de rest van het continent zullen armer zijn zonder hem. We zijn vastbesloten zijn werk voort te zetten, omdat wij weten dat zijn geest voortleeft', aldus een verklaring van het Congress of South African Trade Unions (Cosatu) bij het overlijden van Alfred Nzo.

Jim Bailey, auteur en uitgever

In Lanseria stierf op 29 februari 2000 de schrijver, dichter en uitgever James Richard Abe Bailey op de leeftijd van 80 jaar. Hij werd als zoon van een mijnmagnaat in Londen geboren op 23 oktober 1919 en studeerde vanaf 1928 filosofie, politiek en economie in Oxford.
Gedurende de Tweede Wereldoorlog was Jim Bailey gevechtspiloot en werd tweemaal neergeschoten. De ervaringen van zijn vrienden die het er niet levend vanaf brachten, brachten hem het besef bij verder te leven voor hen die het nazisme bevochten hadden. In zijn gedicht *The Graves of Airmen* (1970) drukte hij dit uit met de woorden: 'God schonk mij het geluk – moge ik nu spreken voor de doden.'
In Zuid-Afrika was hij in 1951 oprichter – en daarna ook uitgever – van het maandblad *Drum Publications*, dat een platform was voor zwarte Zuid-Afrikaanse journalisten om tot professioneel schrijver uit te groeien. Het tijdschrift vertolkte de sociale malaise van de rassenscheiding en de positie van de zwarten en hun aspiraties. Drum, dat ongeveer 40 jaar lang voor Engelssprekend Afrika werd uitgegeven in een maandelijkse oplage van meer dan 450.000, werd regelmatig door de autoriteiten verboden.
Jim Bailey werd bij zijn dood herinnerd als een informeel mens die op voet van gelijkheid met anderen omging en een oneerbiedig gevoel voor humor naar vertegenwoordigers van de apartheid ten toon spreidde.

Lebone Molotlegi, Bafokeng-koning

Op 29 maart 2000 overleed Kgosi Lebone Mollwane Boikanyo Molotlegi II – koning van Afrika's rijkste stam, het uit 300.000 mensen bestaande Bafokeng-volk in Phokeng, Rustenburg. Molotlegi stierf in een ziekenhuis te Johannesburg aan een hartaanval en werd 35 jaar.
Koning Lebone Molotlegi was, als vijftiende directe afstammeling in een generaties lange lijn van Bafokeng-koningen, zijn in 1995 gestorven vader opgevolgd. In september 2000 zou hij officieel worden gekroond.
In 1999 won Molotlegi de al tien jaar durende strijd om de royalty's uit de Impala Platinum Holdings Limited (Implats), die in de jaren '60 was begonnen met mijnbouw op het Bafokeng-land. Bij zijn dood werden dan ook niet alleen zijn leiderskwaliteiten, maar ook zijn scherpzinnigheid op zakelijk gebied geroemd.

Kobie Coetsee, politicus en advocaat

Op 29 juli 2000 overleed in Bloemfontein de politicus Hendrik Jacobus Coetsee aan een hartaanval. Hij werd geboren in Ladybrand op 19 april 1931.
'Kobie' Coetsee, van huis uit advocaat, was vele jaren (1968-1994) voor Bloemfontein parlementslid namens de oppermachtige Nationale Partij (NP). De basis voor de historische rol die Coetsee in Zuid-Afrika zou spelen, werd gelegd toen hij in 1978 toetrad tot de regering, eerst als plaatsvervangend minister van Defensie en Inlichtingendiensten en vervolgens, tussen 1980 en 1994, als minister van Justitie. In de laatste hoedanigheid was hij degene die heimelijk onderhandelingen voerde met Nelson Mandela, de gevangen leider van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). Rond die tijd lag de repressieve macht op binnenlands terrein niet meer primair in handen van de (veiligheids)politie, maar in die van de militaire inlichtingendienst en het ministerie van Defensie. President Pieter W. Botha was de belangrijkste vertegenwoordiger van deze stroming. Coetsees – tevergeefs nagestreefde – doel was Mandela's steun te verwerven voor een verbreding van de machtsbasis van het regime dat ook internationaal sterk geïsoleerd was komen te staan.
Coetsees inspanningen markeerden het begin van onderhandelingen tussen het ANC en de Zuid-Afrikaanse staat, alsmede van de vervanging van Botha als president door Frederik W. de Klerk. Na de eerste vrije verkiezingen in 1994 werd Coetsee, die zich zelf tegen het 'one-man-one-vote' stemrecht was blijven verzetten, Senaatspresident. Dat bleef hij tot 1998, waarna hij zich uit de actieve politiek terugtrok.

Jaap Marais, leider HNP

Op 8 augustus 2000 overleed in Pretoria de leider van de Herstigte Nasionale Party (HNP), Jaap Marais. Hij werd 77 jaar. Nog enkele maanden eerder was Marais voor de 23e maal gekozen als HNP-voorzitter.
Jacob Albertus Marais, een ultrarechts en standvastig politicus, werd in Vryburg geboren op 2 november 1922. In de jaren '60 behoorde hij tot de rechtervleugel van de leidende Nationale Partij (NP) en verzette zich tegen elke aanpassing van de apartheidspolitiek. Door een conflict met NP-leider en premier John Vorster werd Marais met enkele medestanders in 1969 uit de partij gezet. Het volgende jaar werd de HNP opgericht, waarvan Marais in 1977 leider werd.
Politieke commentatoren waren van mening dat met de dood van Jaap Marais het einde van de HNP in zicht was gekomen.

Harry Oppenheimer, mijnmagnaat

In een ziekenhuis in Johannesburg overleed op 19 augustus 2000 zakenman Harry Frederick Oppenheimer, de 'rijkste man van

het zwarte continent'. Hij werd 91 jaar. Oppenheimer, geboren in Kimberley op 28 oktober 1908, stond tientallen jaren aan het hoofd van Anglo American (mijnbouw) en De Beers (diamant). De leiding van beide grootbedrijven ging in 1957 over in zijn handen, toen zijn Duitse vader Ernest Oppenheimer die tot dan toe de leiding voerde, overleed.
Harry Oppenheimer speelde niet alleen een vooraanstaande rol op economisch gebied. Hij ontpopte zich ook als tegenstander van de apartheidspolitiek en was van 1947 tot 1958 afgevaardigde voor de United Party (MP) in het Zuid-Afrikaanse parlement. Hij achtte de ontzegging van politieke en sociale rechten aan de zwarte bevolking niet alleen onjuist, maar ook economisch onrendabel, onder meer vanwege het tekort aan arbeidskrachten dat van die achterstelling het gevolg was.

Fred Carneson, vrijheidsstrijder

Op 6 september 2000 stierf in Kaapstad de Zuid-Afrikaanse vrijheidsstrijder Frederick Carneson. De op 13 januari 1920 geboren Carneson overleed aan de gevolgen van een hersentumor.
Fred Carneson, zoon van een spoorwegbeambte, stamde uit een blank en katholiek arbeidersgezin en ontwikkelde zich tot een van de meest fervente bestrijders van de apartheid. Al op zijn zestiende jaar werd hij lid van de communistische partij. Na de Tweede Wereldoorlog nam hij zitting in het Centraal comité van de partij, die in 1950 buiten de wet werd gesteld. Hij wist verschillende malen aan arrestatie te ontkomen, maar in 1966 werd hij gevangen gezet en tien dagen lang gemarteld totdat hij enkele namen aan de veiligheidspolitie prijsgaf. Deze weigerde hij echter tijdens zijn proces te herhalen. Omdat hij vervolgens van sabotage werd vrijgesproken, wist Carneson een dreigende doodstraf te ontlopen. Na een gevangenisstraf van bijna zes jaar vertrok hij in 1973 naar Engeland om zich te voegen bij zijn gezin, dat eveneens te lijden had gehad onder vrijheidsbeperkende maatregelen en was geëmigreerd. Carneson werd een politiek activist-in-ballingschap, maar keerde in de nadagen van het apartheidsbewind naar Zuid-Afrika terug om zich daarna opnieuw bij de – nu legale – communistische partij te voegen. De samenleving die hij en zijn partij voorstonden, kwam er niet – wel kon hij getuige zijn van de bevrijding van de zwarten, waarvoor hij zijn leven lang gestreden had.

George Matanzima, ex-premier Transkei

Na een langdurige ziekte overleed in een ziekenhuis in Queenstown (Oost-Kaap) op 11 november 2000 de vroegere premier van Transkei, Nkosi George Matanzima. Hij werd in de Oost-Kaap geboren te Qamata, in 1918.
Matanzima behaalde een universitaire graad in 1944 en was na zijn erkenning als jurist tussen 1949 en 1959 werkzaam als advocaat in Engcobo, in het toenmalige apartheids-thuisland Transkei. In 1963 ging Matanzima in de politiek en werd onder meer, tussen 1971 en 1978 minister van Justitie van Transkei. In 1979 werd hij er premier, als opvolger van zijn broer Kaiser Matanzima, die deze functie vanaf 1976 bekleed had en president van Transkei werd. Als premier diende hij onder zijn broer tot 1987, toen hij wegens corruptie moest aftreden.

Solomon Maseko, ANC-politicus

Na een korte ziekte overleed op 34-jarige leeftijd Solomon Maseko, algemeen secretaris van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) voor de provincie Mpumalanga, het vroegere Oost-Transvaal. Solomon Sipho Maseko, in Badplaas geboren op 6 februari 1966, stierf op 30 december 2000 in Pietersburg. 'Comrade Solly', al op jonge leeftijd behorende tot het ANC-kader, werd beschouwd als een rijzende ster binnen de voormalige Zuid-Afrikaanse bevrijdingsbeweging.

'Zakes' Nene, voorzitter MWASA

In Durban overleed op 2 januari 2001 Zakhele Nene, een van de belangrijkste leiders van de Media Workers Association of South Africa (MWASA), op 42-jarige leeftijd.
Voormalig journalist 'Zakes' Nene verwierf bekendheid met zijn publicitaire rol tijdens de '1000 dagen' staking in 1992 bij de South African Broadcasting Corporation (SABC), de Zuid-Afrikaanse staatsomroep. Drie jaar later werd hij voorzitter van de MWASA. Ten tijde van zijn dood was hij manager bij de televisienieuwsredactie van SABC. Hij werd er gewaardeerd vanwege zijn intelligentie en strategisch inzicht, maar ook om zijn vriendelijkheid en verzoeningsgezindheid.

(Vorige berichten pag. 191/3 - 2000)

INTERNATIONAAL

LANDBOUW

Biologische landbouw neemt geleidelijk toe

Bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit

Sinds 1978 deed het FiBL (*Forschungsinstitut für Biologischen Landbau* in Frick, Zwitserland) samen met het FAL (*Forschungsanstalt für Agrarökologie und Landbau* in Therwil, Zwitserland) een vergelijkend veldonderzoek naar gangbare, geïntegreerde en biologische landbouw. De uitkomsten van het onderzoek werden in het voorjaar van 2000 gepubliceerd.
De productie van graan, aardappelen, groente, gerst en gras bleek op de extensieve biologische velden over een periode van 21 jaar gemiddeld 20 procent lager dan op de gangbare percelen. Gezien het feit dat op de biologische percelen 30 tot 60 procent minder mest was ingezet, hadden de biologische percelen toch een relatief hoge productiviteit. De biologische werkwijze leidde tot een hogere bodemvruchtbaarheid. De bemesting met gecomposteerde koemest zorgde voor een relatief hoog humusgehalte en een poreuze en erosiebestendige bodem. In biologische landbouwbodem bleken 50 tot 80 procent meer regenwormen en 85 procent meer micro-organismen aanwezig te zijn dan in gangbare landbouwbodem. Nuttige diertjes zoals spinnen en kevers kwamen twee keer zoveel voor. Het energieverbruik was eveneens gunstig: dezelfde productie kon op biologische percelen met gemiddeld 19 procent minder directe en indirecte energie bereikt worden

Biologische landbouw reduceert CO2-uitstoot

Tijdens de Wereld Klimaat Conferentie in Den Haag van 13 tot 26 november 2000 was biologische landbouw genoemd als een middel om CO2-uitstoot te reduceren. Door het niet gebruiken van kunstmest en bestrijdingsmiddelen was immers veel minder energie nodig. De concentratie CO2 in de atmosfeer was de laatste decennia toegenomen met 0,4 procent per jaar. De gemiddelde wereldtemperatuur was in de 20e eeuw toegenomen met 0,6 procent. Dit niveau was in 420.000 jaar niet voorgekomen.

Internationaal

Verbond van Europese melkveehouders

Biologische melkveehouders uit Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk en Zwitserland richtten op 30 januari 2001 in Århus (Denemarken) een Europees samenwerkingsverband op onder de naam *Alliance of European Organic Milk Producers*. De deelnemers zouden zich gezamenlijk sterk maken voor een verbetering van de afzet en het prijsniveau van biologisch geproduceerde zuivel en voor de hervorming van het landbouwbeleid van de Europese Unie. Ook wilde de organisatie gaan samenwerken met milieu-, consumenten- en dierenbeschermingsorganisaties.

Duitsland

De BSE-crisis in Duitsland leidde volgens het *Agrarisch Dagblad* van 11 januari 2001 tot een grondige reorganisatie van de landbouwpolitiek. Het ministerie van Landbouw werd omgevormd tot ministerie van Consumentenbescherming, Voeding en Landbouw. Renate Künast van de Groenen werd aangewezen als de nieuwe minister. Behalve een totaal verbod op gebruik van eiwit- en vethoudende bestanddelen van dierlijke oorsprong in veevoer, wenste de nieuwe minister een verdere bevordering van grondgebonden veehouderij. Zij wilde op grote schaal subsidies verbinden aan milieuprestaties van boeren, waarbij zij vooral dacht aan biologische landbouw. Deze zou in 2010 een marktaandeel van twintig procent moeten hebben. Het ministerie zou voor de bevordering van biologische landbouw tot 2005 ongeveer 230 miljoen euro inzetten.

Groot-Brittannië

Volgens marktonderzoeksbureau Taylor Nelson Sofres (TNS) was de markt voor biologische producten in 1999 en 2000 met 100 procent gegroeid, tot een geschatte waarde van ruim 425 miljoen euro. De groei betrof alle voedingsmiddelen: zuivel (88 procent), fruit en groenten (93 procent), kruidenierswaren (178 procent), vlees en diepgevroren vlees (644 procent).
Smaak, gezondheid en milieu waren voor de consument de belangrijkste redenen om biologische producten te kopen. Van de kopers van biologische producten was 60 procent bereid meer te kopen, mits de prijs redelijk was.

De Britse minister van Landbouw, Nick Brown, stelde voor 2001 ruim 18 miljoen euro subsidie beschikbaar voor omschakelaars naar de biologische landbouw en bijna 8 miljoen euro voor biologische boeren. Het ministerie hoopte met deze subsidies een groei van twintig procent in 2001 te bereiken

Zweden

Biologische landbouw in Zweden werd vanaf 1989 actief gesteund vanuit de politiek en het ministerie van Landbouw, Voedsel en Visserij. Het gestelde doel: tien procent biologische landbouw in 2000, werd bereikt. Voor 2005 werd gestreefd naar een percentage van twintig procent.
In het budgetvoorstel van de regering voor het jaar 2001 had het ministerie biologische productie en veilige levensmiddelen als prioriteit aangemerkt. Ter bevordering van de biologische productie zou gedurende drie jaar rond de vier miljoen euro per jaar worden geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling. De belastingen zouden groener worden, dat wil zeggen dat er hogere belastingen op stikstof, kunstmeststoffen en bestrijdingsmiddelen zouden komen.

Denemarken

De biologische melkveehouderijsector maakte de laatste jaren een enorme groei door. Per 1 januari 2000 werkten 722 van de 3.900 melkveehouders biologisch. Deze produceerden 400 miljoen liter melk per jaar, negen procent van de totale melkproductie. Van alle verkochte consumptiemelk was 25 procent biologisch. De snelle groei gaf ook problemen: er was een tekort aan voer en de afzet stagneerde. In 2000 werd 65 procent van de biologische melk niet als biologisch verkocht en daalde de prijs voor een liter biologische melk van 0,42 naar 0,37 euro.

Italië

Bij de Italiaanse consument groeide de belangstelling voor biologische landbouw. Het aantal biologische landbouwbedrijven was van 17.000 in 1996 gegroeid tot 50.000 in 2000. Dit was 2,1 procent van alle landbouwbedrijven. Deze waren voor 70 procent gevestigd in Zuid-Italië. Er waren bijna 1.000 verkooppunten voor biologische producten, ruim 100 gecertificeerde biologische restaurants en bijna 500 biologische, agrotoeristische boerderijen.

Verenigde Staten

In de Verenigde Staten werden op 21 februari 2001 nationale normen voor biologische landbouw van kracht. Volgens deze normen werd het gebruik van hormonen, antibiotica, synthetische pesticiden, kunstmest, rioolslib, genetische modificatie en doorstraling in de biologische productie verboden. De aanduiding 'organic' zou alleen gebruikt mogen worden als 95 procent van de ingrediënten van biologische herkomst was. Producten met het etiket 'made with organic ingredients' zouden tenminste 70 procent biologische ingrediënten moeten bevatten.

Cuba

Wegens de import- en exportbeperkingen door onder meer de Verenigde Staten had Cuba ongeveer vijf jaar geleden besloten zelf groenbemesters te maken, zelf zaden te vermeerderen en minder gebruik te maken van chemische bestrijdingsmiddelen. Dit leidde ertoe dat in 2000 twintig procent van de Cubaanse landbouw plaatsvond volgens de biologische methode.
Er was in Cuba veel aandacht voor het biologisch produceren van medicinale planten, zodat ook de afhankelijkheid van de internationale farmaceutische industrie verminderde.

Argentinië

Volgens het marktbureau ZMP uit Bonn groeide in 1999 in Argentinië de export van biologische producten naar Europa met 80 procent. Het areaal biologisch graan bedroeg 15.000 ha. De uitvoer van biologisch rundvlees verdubbelde en bedroeg 450 ton.
De productie van biologisch fruit in Argentinië was in 1999 met 2.000 ton gegroeid. De export van biologisch fruit uit Argentinië nam in 1999 met meer dan 30 procent toe tot bijna 8.000 ton. Driekwart van de export was voor Europa bestemd. Het ging hier vooral om appels (48 procent) en peren (40 procent). Verwacht werd dat deze groei door zou zetten omdat de wereldwijde vraag naar biologisch fruit toenam. Argentinië was één van de grootste producenten van biologisch fruit.

Bovenstaande gegevens zijn ontleend aan 'Eko-Monitor' nr. 10/2001 van het Platform Biologica.

Aflevering nr. 3164

ANGOLA
Burgeroorlog woedt weer in alle hevigheid 247
Regeringspersoneel staken voor hoger loon 250
Herwaardering nationale munt 250
IMF laat Angolese olieboekhouding doorlichten 250

ARGENTINIË
Goedkeuring van de begroting voor 2001 208
Economische hervormingen per decreet 208
Begrotingstekort blijft binnen beoogde marge 209
Berechting militairen mogelijk 209

BANGLADESH
Europese gijzelaars vrijgelaten 225
Massaal studentenprotest tegen regering 226
Eeuwige vlam voor martelaren 226
Geweld aan de grens met Myanmar 226

BELGIË
Commissie Politieke Vernieuwing 201
Lambermont-akkoord rond 201
Akkoord over ecotax 203
Fonds voor compensatie joodse gemeenschap 203
CAO-akkoord in onderwijs 204

BHUTAN
Televisie en internet doen intrede in Bhutan 227
Gestolen reliek weer terecht 227
Relatie met India 227
Onderhandelingen met Nepal 228

BRAZILIË
Defensieprogramma voor het Amazonegebied 210
Kruisen geplant uit protest tegen geweld 210
Gijzelingsacties in gevangenissen São Paulo 211
Itamar Franco treedt toe tot regeringspartij 211
PFL steunt sociaal plan president 211
Energietekorten 212

CAMBODJA
Aanvallen in Phnom Penh door Amerikaans-Cambodjaanse guerrillagroep 228
UNHCR onderscheidt Lao Mong Hay 228
Wet voor Rode Khmer-tribunaal aangenomen en weer uitgesteld 228

CHINA
Meisje overleden na zelfverbranding 230
Aanpak van armoede in de steden 230
Eerste 'groene' vijfjarenplan 230
Arrestatie buitenlandse intellectuelen 231

COLOMBIA
Politierapport: 71 geweldsslachtoffers per dag 216
Kabinetswijzigingen 216
Stakingen brengen land in rep en roer 216
In opspraak geraakte militairen ontslagen 217

ECUADOR
Privatiseringswet stuit op hevig verzet 217
Ecuador meestecorruptie van Zuid-Amerika 218
Akkoord over stijging minimumloon 218
Regering zal spaartegoeden terugstorten 219

GEMENEBEST VAN ONAFHANKELIJKE STATEN
GOS-staten samen tegen terrorisme, maar verdeeld over economie 204
GOS-leiders steunen Poetin als voorzitter 204
GOS-leiders wijzen westerse kritiek af 205

INTERNATIONAAL
Biologische landbouw neemt geleidelijk toe 258

KAZACHSTAN
Gouverneurs en nieuwe ministers benoemd 231
Nazarbajev tegen corruptie en vleierij 231
Strategisch oliefonds opgericht 232
Wet om gevlucht kapitaal terug te lokken 232
Kazachstan steunt buurlande militair 232
VS: 'Betrekkingen met Kazachstan belangrijk' 233

KIRGIZSTAN
OVSE-kritiek op presidentsverkiezingen 233
Koermanbek Bakijev nieuwe premier. Parlement neemt amnestiewet aan 233

MYANMAR (BIRMA)
Gesprekken tussen junta en oppositie 234
Myanmar zegt samenwerking met ILO op 235
Suu Kyi ontvangt onderscheiding 235

NEDERLAND
Nasleep vuurwerkramp Enschede 197
Verloving Willem-Alexander en Máxima 198
FM-zenders houden recht op frequentie 200
MKZ-epidemie bereikt Nederland 201

NEPAL
Vervroegde verkiezingen 236
Kinderarbeid nog niet verdwenen 237
SAARC verlicht handelsvoorwaarden 237
Mazelenepidemie eist tol 238
Gesmokkelde beelden terug naar Nepal 238
Commissie voor Mensenrechten opgericht 238

NIUE
Inwoneraantal en economie lopen terug 239
Beschuldigingen van witwassen drugsgelden 240

NOORDELIJKE MARIANEN
Kritiek op slechte arbeidsomstandigheden 240
Amerikaanse hulp gevraagd tegen vervuiling 241

PANAMA
Lijst met namen van vermisten gepubliceerd 219
Witwaspraktijken aangepakt 220

PARAGUAY
Minister van Financiën ontslagen 220
47 doden bij nieuwjaarsviering 220
Gevangenisstraf voor frauderende ex-generaal 221
Vaccinatie tegen mond- en klauwzeer 221

RUSSISCHE FEDERATIE
Amerikaans rapport mensenrechten 206
Opnieuw massagraf in Tsjetsjenië ontdekt 206
Russisch-Japanse topontmoeting om geschil rond Koerilen op te lossen 207

SALOMONSEILANDEN
Coup en nieuwe regering 241
Waarschuwing economische neergang 243

SAMOA
Nieuwe regering ijvert voor economische groei 244

TONGA
Wisselingen in de regering 244
Databank met DNA van inwoners Tonga 244

TUVALU
Premier overlijdt bij bezoek aan Nieuw-Zeeland 246
Stijging van de zeespiegel een bedreiging 246

URUGUAY
Bezuinigingen op begroting 2001 221
Maatregelen tegen MKZ-virus 221

VANUATU
Connecties met Russische criminelen 247

VENEZUELA
President Hugo Chávez regeert per decreet 221
referendum vakbondsverkiezingen 221
Wijzigingen in de regering 221
President bezoekt Midden-Amerika 222

VERENIGDE STATEN
CIA publiceert documenten Koude Oorlog 223
Verwarrend stembiljet in Palm Beach 223
VS verwerpen klimaatverdrag van Kyoto 224
Defensieminister verdedigt TMD en NMD 224

ZUID-AFRIKA
Raciale spanningen prononceren zich 252
Eerste blanke boer uit zijn boerderij gezet 253
Inkomen zwarten nog achter bij blanken 254
Kritiek op Zuid-Afrikaans Aids-beleid 255

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NEDERLAND

BINNENLAND

Spoorwegmachinisten en -conducteurs staken

Op 5, 6 en 12 april 2001 staakte een groot deel van het personeel bij de Nederlandse Spoorwegen (NS). De helft van alle machinisten en conducteurs, leden van vakbond VVMC, staakten op de laatstgenoemde dag, de week daarvoor was het de FNV die tot het stilleggen van het treinverkeer had opgeroepen. De stakingen leidden tot enorme files met een totale lengte van honderden kilometers. NS vergoedde voor een deel de kosten van gestrande reizigers, vooral abonnementhouders.

Overleg met NS blijft in impasse

Op 11 april mislukte een zoveelste overleg tussen de NS-directie, de vakbonden en de ondernemingsraad. De directie hield vast aan de introductie van een nieuw dienstrooster per 10 juni 2001, dat het aantal lange ritten voor conducteurs en machinisten fors zou inperken, het beruchte 'rondje rond de kerk'. Het personeel was van mening dat andere oorzaken van vertragingen, zoals tekorten aan personeel en rollend materieel, slecht onderhoud en veel te oude treinen alsmede het wanbeleid van de directie, hogere prioriteit zouden moeten genieten voor oplossing van de vertragingen bij het spoor dan een nieuw dienstrooster.
Het leek erop dat de directie met het 'rondje om de kerk' het verzet van het personeel wilde breken, dat niet geloofde dat het nieuwe dienstrooster de vertragingen zou oplossen. Het weekblad *FEM/De Week* onthulde in april dat de NS veel van zijn rollend materieel aan een Amerikaans bedrijf had verkocht om snel aan geld te komen en de treinen vervolgens terug te leasen.
Verscheidene Tweede Kamerleden drongen er bij minister van Verkeer Tineke Netelenbos op aan de rechter in te schakelen maar als enig aandeelhouder van de 'zelfstandige' NS meende zij de NS nergens toe te kunnen dwingen.

Mild raadsdebat over cafébrand Volendam

Op 11 april 2001 debatteerde de gemeenteraad van Edam-Volendam over het rapport dat het oud-lid van de Raad van State J.M. Polak en de griffier van de Provinciale Staten van Noord-Holland C. Versteden twee weken eerder publiceerden over de brand in café 't Hemeltje op 1 januari. Daarbij vielen dertien doden en raakten tientallen jonge mensen zwaar gewond en verminkt voor het leven. Een echt debat werd het niet, wel een serie monologen van de fractievoorzitters, met aan het eind van de vergadering twee moties van GroenLinks die allebei werden weggestemd.
De raad had al eerder, op 29 maart, over de schuldvraag gediscussieerd. Dat gebeurde kort nadat burgemeester IJsselmuiden was afgetreden omdat hij vreesde niet meer normaal te kunnen functioneren en omdat het gemeentebestuur verantwoordelijk was voor de gemaakte fouten bij handhaving van de veiligheidsregels voor horecagelegenheden. Wethouder Visscher (CDA), die tegelijk met IJsselmuiden aftrad, zei zich persoonlijk niet schuldig aan de ramp te voelen, omdat 'de werkelijke oorzaak de niet brandvrij gemaakte kerstversiering was'. De brand was ontstaan toen bezoekers van 't Hemeltje sterretjes aanstaken en de kerstversiering in het café vlam vatte.

Burgemeester van Den Bosch overleeft raadsdebat

Burgemeester A. Rombouts van Den Bosch hoefde na een raadsdebat op 19 april 2001 niet op te stappen vanwege zijn inadequate aanpak van de rellen die op 16 december 2000 losbraken, hoewel hij slechts schoorvoetend zijn fouten wilde erkennen. De rellen, die door het late ingrijpen van de politie drie dagen aanhielden, ontstonden nadat een politieman bij een burenruzie de Bosschenaar Pierre Bouleij had doodgeschoten. Rombouts, de hoofdofficier van justitie en de korpschef hadden naar de mening van de raad al op zondag met harde hand 'het crimineel volksgeweld' kunnen beëindigen.

Objectiviteit COT betwist

Tijdens een vergadering van de raadscommissie bestuurlijke zaken van de Bossche gemeenteraad op 12 april werden vraagtekens gezet bij de objectiviteit van het Leidse Crisis Onderzoek Team (COT), een particulier bureau dat regelmatig het bestuurlijk optreden bij rampen en crises onderzocht. Het COT zou aanvankelijk worden ingeschakeld als adviseur van burgemeester, korpschef en hoofdofficier van justitie maar kreeg uiteindelijk de opdracht hun optreden te evalueren. De gemeenteraad was bevreesd dat het vooruitzicht later ook te mogen adviseren, het COT wellicht tot een te positief oordeel over het optreden van het gezag had verleid. Het was in ieder geval minder hard in zijn oordeel dan de gemeenteraad.
Rombouts ontkende dat het COT zijn eigen opdracht had mogen schrijven. Hij ging niet in op het verzoek van de gemeenteraad de concepten van het COT-rapport te mogen inzien. Er zouden in het rapport alleen 'enkele feitelijke onjuistheden' gecorrigeerd zijn.

Later publiceerde onderzoeksjournalist Joep Dohmen in *NRC Handelsblad* een kritisch artikel over het COT, dat als commercieel bureau misbruik zou maken van het wetenschappelijk aura dat het bureau aankleefde. Ook zouden ministeries en andere overheden zich niet houden aan de Europese aanbestedingsregels door zonder openbare aanbesteding grote opdrachten aan het COT te verstrekken.

Maatregelen tegen dreigend tekort aan rechters

De Tweede Kamer uitte op 19 april 2001 haar bezorgdheid over het dreigende tekort aan rechters. Tot en met 2010 zouden ongeveer 1.300 fulltime rechters moeten worden geworven, van wie ruim 600 om de capaciteit van de rechtbanken uit te breiden. Minister van Justitie Korthals hoopte dat tot 2003 het aantal rechters met bijna 300 zou stijgen, om de achterstanden bij de gerechten weg te werken. De minister wilde de lokale opleidingscapaciteit bij de rechtbanken versterken. Hij voelde er niets voor om de eisen die aan kandidaat-rechters werden gesteld, te versoepelen.

Geen aftreden ministers om ramp Enschede

Op 24, 25 en 26 april 2001 debatteerde de Tweede Kamer over de politieke verantwoordelijkheid voor de vuurwerkramp in Enschede, op 13 mei 2000. Vanaf het begin van het debat was duidelijk dat geen enkele minister van plan was op te stappen. 'Niet aftreden maar optreden' was het expliciete parool.
De Kamer eiste een duidelijke mentaliteits-

Nederland

verandering bij de rijksoverheid en maatregelen om het vertrouwen van de burger in de 'hoedster van de veiligheid' te herstellen. Alle fracties hekelden tijdens het debat over het rapport van de Commissie Vuurwerkramp de laksheid van met name de ministeries van Defensie, Volkshuisvesting en Binnenlandse zaken. Minister De Grave gaf bijvoorbeeld toe tot aan de ramp nog nooit zelfs maar gehoord te hebben van het Defensiebureau dat milieuvergunningen diende af te geven voor vuurwerkbedrijven.
De commissie, onder voorzitterschap van voormalig Nationaal Ombudsman M. Oosting, had in haar analyse van de rol van de betrokken overheidsinstanties de schuld niet bij een bepaalde partij gelegd, maar wel gesteld dat de eigenaren van S.E. Fireworks een zware verantwoordelijkheid hadden.

De fracties van VVD en PvdA hadden geen behoefte aan nieuwe raden en bureaus om de veiligheid te bewaken, zoals het kabinet van plan was. Het kabinet had eerder in een reactie op het rapport-Oosting erkend dat ministeries zich veel te weinig bekommerd hadden om het veiligheidsbeleid. Het ministerie van VROM liet jarenlang een discussie over een nieuwe wet voor de opslag en distributie van vuurwerk doorzeuren.
Die erkenning was volgens D66-woordvoerder Scheltema-de Nie onvoldoende om de gemaakte fouten 'weg te poetsen'. Zij vond dat bewindslieden zich moesten afvragen of ze na de ramp nog op hun post konden blijven, omdat 'het vertrouwen van de samenleving (wellicht) zó is geschaad, dat verder gaan moeilijk, zo niet onmogelijk is'. Het CDA, GroenLinks, ChristenUnie en SP, goed voor 53 zetels, deelden die mening en confronteerden minister De Grave van Defensie met een motie van afkeuring. Hij overwoog toen kort af te treden, maar liet zich door het solidaire kabinet overhalen aan te blijven.
Minister De Vries van Binnenlandse zaken verwoordde de 'filosofie' van het kabinet: 'Mijn pleidooi is om verantwoording af te leggen. Dat is het hart van de democratie. Ik kan mij voorstellen dat iemand zegt weg te gaan als er zaken zijn die hem of haar persoonlijk aankleven, die met politiek weinig te maken hebben, maar die schade aan het ambt toebrengen. Zodra het om politieke zaken gaat, zaken die met verantwoording te maken hebben, behoort men het gesprek met het parlement aan te gaan. Aan het eind van de discussie worden conclusies getrokken en die kunnen ook te maken hebben met de vertrouwensregel. Het staat buiten kijf dat de Kamer dit moet beoordelen.'
De Vries raakte geërgerd door de Kamerleden die bleven hameren op de logica van 'grof falen, dan aftreden'. Hij benadrukte ook nog eens dat 'er geen rangorde zat' in het falen van de ministers. De een was niet fouter geweest dan de ander, betoogde hij.

Extra geld voor zorg en onderwijs

Het kabinet bereikte op 27 april 2001 een akkoord over extra investeringen in 2002 ter hoogte van 7,9 miljard gulden (ca. 3,6 miljard euro) in onder meer de gezondheidszorg (3,1 miljard), het onderwijs (2,1 miljard) en de veiligheid (1,3 miljard). Binnen het totaal van 7,9 miljard was een bedrag van 3,5 miljard gulden (ca. 1,6 miljard euro) gereserveerd voor verbetering van de salarissen in vooral de zorg en het onderwijs.
Daarnaast zou 2,3 miljard gulden (ruim een miljard euro) beschikbaar komen voor lastenverlichting. Voor 2001 beloofde het kabinet bijna 7 miljard gulden (ca. 3,2 miljard euro) aan extra uitgaven.
Oppositiepartij GroenLinks bestreed dat het om 'extra' uitgaven van het kabinet in 2001 en 2002 ging.

Op 19 april was tijdens de presentatie van een onderzoek nog eens duidelijk geworden hoe groot de personele en financiële tekorten in de gezondheidszorg waren. Uit een eerste onderzoek waartoe het ministerie van Volksgezondheid en Zorgverzekeraars Nederland opdracht hadden gegeven, bleek dat ruim 70.000 patiënten op behandeling in de geestelijke gezondheidszorg wachtten.
Minister Borst van Volksgezondheid had met aftreden gedreigd als er niet meer geld voor de zorg beschikbaar werd gesteld.

Koninginnedag in Amsterdam eindigt in chaos

Na koninginnedag in Amsterdam op 30 april 2001 ontstond een enorme chaos in en rond het Centraal Station. Het treinverkeer liep eerder op de dag al helemaal vast door het grote aanbod van treinreizigers. Reizigers die in wachtende treinen zaten, trokken aan de noodrem en forceerden treindeuren om over de rails naar het feestvierende centrum te lopen. Het treinverkeer kwam pas laat weer op gang, zodat de politie besloot het station voorlopig voor inkomende reizigers af te sluiten.
Rond tien uur in de avond drong een menigte mensen vanaf het Damrak op naar de blokkade die de mobiele eenheid voor het station had opgeworpen. De ME'ers stonden geposteerd voor de brug die toegang geeft tot het Stationsplein. Enkele mensen begonnen met stenen te gooien. De politie hield de aanvallers op afstand met veel traangas.

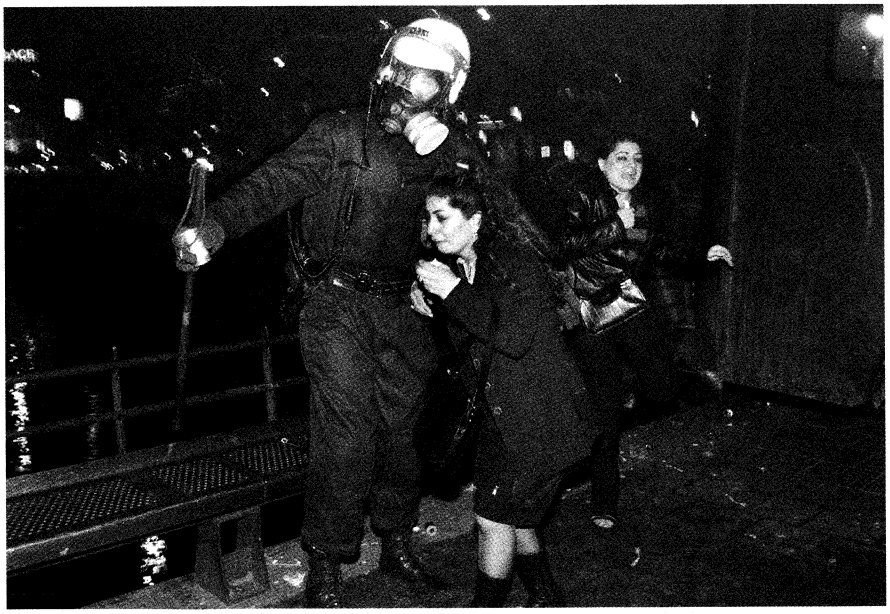

Op Koninginnedag 30 april 2001's avonds was het treinverkeer vanaf het Centraal Station in Amsterdam tot stilstand gekomen en het stationsgebouw overvol met wachtende reizigers. De ME had het stationsplein afgesloten en hield stenengooiende oproerkraaiers op afstand met traangas. *(foto ANP)*

JUSTITIE

Chauffeur krijgt veertien jaar voor fataal illegalentransport

De Nederlandse chauffeur Perry W. werd op 5 april 2001 in Engeland veroordeeld tot een gevangenisstraf van veertien jaar voor zijn aandeel in een transport van tientallen Chinezen, waarbij 58 van hen door verstikking de dood vonden. W.'s medeverdachte, de Brits-Chinese tolk Ying G., werd schuldig bevonden aan hulp bij mensensmokkel en kreeg zes jaar cel opgelegd.
De jury oordeelde na beraadslagingen van vijftien uur unaniem dat Perry W. schuldig was aan alle ten laste gelegde feiten. De rechter hekelde W.'s 'cynische exploitatie' van illegalen, maar legde een voor Britse begrippen lage straf op. De chauffeur bleef ontkennen dat hij wist dat hij illegalen vervoerde.
Volgens de Nederlandse justitie was W. lid van een smokkelbende die sinds medio 1999 verscheidene malen Chinezen naar Groot-Brittannië bracht. Uit getuigenverklaringen zou wel gebleken zijn dat de chauffeur slechts een uitvoerend lid van de bende was.
Na de rechtszaak in Engeland kon Perry W. in Nederland niet meer vervolgd worden voor dezelfde strafbare feiten.

Voorkennis-onderzoek tegen Philips-topman

Het Openbaar Ministerie kondigde op 25 april 2001 aan een strafrechtelijk onderzoek in te stellen naar voormalig Philips-president Cor Boonstra. Hij werd verdacht van handel met voorkennis in aandelen Endemol in maart 2000, waaraan hij een half miljoen gulden (ca. 230.000 euro) had verdiend. Hij kocht de aandelen kort voordat Endemol werd overgenomen door het Spaanse Telefónica. Boonstra kende de verdenking tegen hem al en liet weten niets te verbergen te hebben.
Begin april deed de Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE) aangifte bij het OM tegen Boonstra die in een vroeg stadium van de overname zou hebben geweten door zijn relatie met Sylvia Tóth, die ten tijde van de overname commissaris bij Endemol was.

Forse straffen geëist in Content-voorkenniszaak

Sylvia Tóth was voorheen de gevierde eigenaresse van uitzendbureau Content. In een voorkenniszaak rond Content, waar Tóth overigens verder buiten stond, eiste het Openbaar Ministerie op 5 april een onvoorwaardelijke celstraf van een jaar en 100.000 gulden (ruim 45.000 euro) boete tegen voormalig president-commissaris A. Maas. Twee voormalige directieleden van het bedrijf hoorden dezelfde straf tegen zich eisen.
Tijdens de overname van Content door het Belgische Creyf's in maart 1999 besloot de Content-top de opties voor enkele tientallen personeelsleden nog in allerijl uit te geven, hoewel het tijdstip tot waarop dat was toegestaan, al voorbij was. De acceptatietermijn voor de opties werd drastisch ingekort. Ook kocht men, een beursdag voordat de overname bekend werd, nog eigen aandelen in om de opties af te dekken.
In het requisitoir van officier van justitie H. de Graaff kwam ook de rol van juristen van Stibbe en van fiscale adviseurs van KPMG aan de orde, die verkeerde adviezen aan de Content-directie hadden gegeven. Dit pleitte de verdachten echter niet vrij, oordeelde De Graaff, zij hadden immers hun eigen verantwoordelijkheid.

GEZONDHEID EN ZORG

Kamer verwerpt motie tegen Borst

Een motie van de drie christelijke partijen om minister Els Borst van Volksgezondheid naar huis te sturen in verband met haar uitspraken over 'de pil van Drion' werd op 19 april 2001 in de Tweede Kamer verworpen. Borst had kort tevoren in een interview met *NRC Handelsblad* haar instemming betuigd met invoering van deze zelfdodingspil. Deze uitspraak volgde kort op de aanvaarding van de euthanasiewet door de Eerste Kamer op 10 april, wat al voor veel commotie had gezorgd bij tegenstanders van de wet.
De minister en premier Kok verklaarden beiden tijdens het interpellatiedebat dat het kabinet geen plannen had om zelfdoding door mensen die levensmoe zijn, in enig wetsvoorstel te verpakken. Borst had alleen haar persoonlijke mening gegeven.

OM ziet af van strafvervolging vanwege hulp bij zelfdoding

De praktijk rond euthanasie leek een kwestie van gedogen te blijven. Dezelfde dag dat de Kamer over Borsts persoonlijke mening debatteerde, besloot het Openbaar Ministerie in hoger beroep geen straf te eisen tegen de Haarlemse huisarts P. Sutorius. Hij had voormalig PvdA-senator E. Brongersma in 1998 hulp bij zelfdoding gegeven omdat deze levensmoe was. Het OM zou echter niet toestaan dat de wet werd opgerekt: levensmoeheid is niet gelijk te stellen aan ondraaglijk en uitzichtloos lijden, aldus hoofdadvocaat-generaal E. Myjer van het Amsterdamse OM. 'Het wordt tijd een grens te trekken', meende Myjer.
Ruim een half jaar eerder had het OM nog drie maanden voorwaardelijke celstraf tegen Sutorius geëist wegens 'onzorgvuldig' handelen.

'Duizenden onnodige doden in ziekenhuizen'

Dagelijks sterven er in Nederlandse ziekenhuizen tien tot twintig mensen als gevolg van veelal onnodige fouten die te wijten zijn aan een slechte organisatie en gebrekkige veiligheidsmaatregelen. Dat stelde W. Schellekens, directeur van CBO, het Kwaliteitsinstituut voor de Gezondheidszorg, op 30 april 2001 tijdens een symposium. Volgens Schellekens wisten de ziekenhuizen wel hoe organisatie en veiligheid verbeterd konden worden maar deden zij er weinig aan. De dood van zeker de helft van de jaarlijks 6.000 doden zou te voorkomen moeten zijn, meende de CBO-directeur.

LANDBOUW

MKZ-epidemie zorgt voor miljardenschade

Nadat zich eind maart 2001 de eerste uitbraak van mond- en klauwzeer (MKZ) had voorgedaan, breidde het aantal besmettingen zich vooral op de Veluwe snel uit, maar de epidemie in Nederland werd bij lange na niet zo massaal als in Groot-Brittannië. In de gebieden rond getroffen boerderijen gold een algemeen vervoersverbod. Veemarkten werden in heel Nederland verboden. Door het exportverbod dat de Europese Unie had afgekondigd, mochten reizigers diverse producten niet de grens mee over nemen, zoals vers vlees, worst en vleeswaren, melk, yoghurt en vla. Douane en politie voerden grenscontroles uit.
Koningin Beatrix zag op 23 april af van haar bezoek aan Meppel en Hoogeveen op Koninginnedag, 30 april. Zij nam die beslissing op advies van veterinaire experts van het

Nederland

ministerie van Landbouw. Het risico dat bezoekers het mond- en klauwzeervirus zouden verspreiden, was volgens hen te groot.

Op 22 april werd in Wijhe voorlopig de laatste uitbraak van MKZ geconstateerd. Uiteindelijk leek het aantal besmettingshaarden in Nederland beperkt te blijven tot 26. De schade was echter veel groter dan wat deskundigen tien jaar eerder hadden voorspeld: 600 miljoen gulden (ca. 272 miljoen euro) per epidemie, eens in de twintig jaar, was de schatting rond 1990. Vaccinatie van vee zou rond de 60 miljoen gulden (ca. 27 miljoen euro) per jaar hebben gekost.
De werkgeverskoepel MKB-Nederland becijferde in april de omzetschade voor het midden- en kleinbedrijf tussen de 2,5 en 6 miljard gulden (tussen de 1,1 en 2,7 miljard euro). Het zwaarst getroffen door de mond- en klauwzeercrisis werden uiteraard de veehouders, maar ook de in vee- en vleesvervoer gespecialiseerde transportbedrijven, producenten van landbouwmachines, de vleesverwerkende industrie, slachterijen en de zuivel- en veevoederindustrie. De schade voor andere sectoren – toerisme, horeca, winkels, bouw – liep ook in de honderden miljoenen. MKB-Nederland, dat een meldpunt voor bedrijven instelde, kwam uit op minstens 2,5 miljard op grond van claims van 45.000 door MKZ getroffen bedrijven.
Het Landbouw Economisch Instituut (LEI) becijferde de schade door het EU-exportverbod op 1,2 miljard gulden (ca. 540 miljoen euro) per maand. Het productschap voor vee en vlees PVE schatte dat de kosten van de ruimingen voor het bedrijfsleven uiteindelijk op 200 miljoen gulden (ca. 90 miljoen euro) zouden uitkomen, die betaald werden via het Diergezondheidsfonds.

De supermarkten voerden in april het zogeheten 'melkdubbeltje' in, een toeslag op melk voor de boeren wier bedrijf door de mond- en klauwzeerepidemie werd getroffen. Aangezien het hier in de optiek van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) om een collectieve prijsafspraak ging, besloot de NMa op 12 april de actie te verbieden. De actie zou ongeveer een miljoen gulden (ca. 450.000 euro) per week hebben opgebracht.

Het ministerie van Sociale zaken besloot in april de wachttijden voor werkgevers om werktijdverkorting aan te vragen te halveren. Duizenden mensen raakten werkloos. De MKZ-epidemie was voor veel bedrijven de nekslag. Zij hadden al grote klappen gehad door de BSE-crisis en daarna de varkenspestepidemie.
Veehouders die als gevolg van de mond- en klauwzeercrisis verlies leden of na de crisis nog veel schade zouden lijden, zouden dit niet door het rijk vergoed krijgen, besloot het kabinet uiteindelijk op 27 april. Minister Vermeend van Sociale zaken beloofde wel dat er soepel zou worden omgegaan met gedupeerde boeren die bijstand aanvroegen. Normaal gesproken werd streng gecontroleerd hoeveel eigen geld een aanvrager van bijstand had, maar bij de boeren zou minder streng worden gecontroleerd, zei de bewindsman. Minister Jorritsma van Economische zaken bepaalde dat gedupeerde ondernemers buiten de landbouw (vooral in het midden- en kleinbedrijf) gebruik mochten maken van het zogenoemde Borgstellingsfonds voor de landbouw.

Veel verzet tegen ruimingen en beperkte compensatie door regering

Reeds eind maart kreeg minister Brinkhorst van Landbouw het groene licht van Brussel om zogeheten 'noodvaccinaties' uit te voeren in gebieden waar geen opslagcapaciteit voor vlees meer was. Daarna brak een brede maatschappelijke discussie los over het non-vaccinatiebeleid van de Europese Unie, waarmee de Tweede Kamer in 1991 zonder enig debat akkoord was gegaan. Noodvaccinaties stonden niet gelijk aan preventieve vaccinaties. Na de noodvaccinatie zouden de dieren alsnog geruimd moeten worden.
Er was sprake van een algemene publieke weerzin tegen een nieuwe massavernietiging van al dan niet gezonde dieren, alhoewel zich van velerlei kanten mensen in de discussie mengden die betoogden dat vee in Nederland toch al miserabel behandeld werd.

Het verzet tegen nieuwe massaslachtingen woedde vooral verbaal in de media. Slechts enkele honderden demonstranten verzamelden zich op 21 april op het Haagse Malieveld om te demonstreren tegen het Europees verbod om dieren in te enten tegen het mond- en klauwzeervirus. De betoging was georganiseerd door het comité 'Burgers steunen boeren en dieren' waaraan mensen met uiteenlopende levensbeschouwingen en van diverse politieke komaf meededen.
De Nederlandse bisschoppen schreven op 24 april in een brief aan minister Brinkhorst dat het massaal afmaken van dieren ethisch onaanvaardbaar was. De bisschoppen drongen erop aan in Europees verband haast te maken met hervormingen in de veehouderij.

Op 25 april diende een kort geding over de ruiming van kampioenskoe Sabina 17 uit Terwolde. De stichting Boer en Vee, waarin melkveehouders en paardenhouders rond Kootwijkerbroek verenigd waren, eiste dat deze koe, die vorig jaar Europees kampioene 'roodbont' werd, mocht blijven leven. De koe bevond zich in het afgesloten gebied op de Veluwe. De eigenaren boden aan de koe voortaan alleen voor de fok en niet voor de export te gebruiken.
De Zutphense rechter verklaarde zich op 26 april niet ontvankelijk om hierover te beslissen. De eigenaren kondigden hierop aan een uitspraak te vragen van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB), dat uitspraken kon doen over de toepassing van ambtelijke bepalingen en voorschriften.

Dierenvrienden probeerden te voorkomen dat zeldzame schapenrassen preventief werden geruimd. Daarbij ging het met name om de Schoonebeeker schapen op de Tongerense heide en de Veluwse heideschapen op de Renderklippen ten westen van Heerde. Aanvankelijk bepaalde de president van het CBB in Den Haag dat ruiming moest worden opgeschort, in afwachting van de afronding van lopende juridische procedures.
Op 4 mei besliste de president negatief op een verzoek van natuurorganisaties, waaronder de Vereniging Natuurmonumenten, tot uitstel van de ruiming.

Op 26 april maakten de melkveehouders in de afgesloten driehoek tussen Apeldoorn, Zwolle en Deventer een einde aan hun blokkade van een slachterij in Epe. Zij namen genoegen met de toezegging van minister Brinkhorst om zich in het kabinet in te spannen voor een compensatieregeling voor hun inkomstenverlies.
De melkveehouders, die hun melkquotum in 2001 niet zouden kunnen volmelken omdat hun vee werd geruimd, rekenden op een premie aan het einde van het jaar van 40 cent per liter melk die andere veehouders boven hun melkquotum melkten.

Op 27 april blokkeerden boze varkensboeren

Nederland

in het oosten en zuiden van het land enkele wegen. De acties duurden slechts enkele uren maar zorgden toch voor 60 kilometer file. De varkenshouders protesteerden tegen de in hun ogen te magere compensatieregeling die minister Brinkhorst op 19 april was overeengekomen met de boerenorganisatie LTO. Onder de opkoopregeling zouden de veehouders 55 gulden (ca. 25 euro) per big ontvangen. Dat was volgens de varkensboeren te laag omdat de marktprijs vóór de uitbraak van mond- en klauwzeer in Nederland bijna twee keer zo hoog lag. De regeling was bovendien aan een maximum gebonden van 114 miljoen gulden (ca. 52 miljoen euro).
De Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV) ontkende de acties te organiseren, maar steunde ze wel. Volgens de NVV voelden de varkenshouders, die met overvolle stallen en kannibalisme onder hun varkens kampten, zich in de steek gelaten door Brinkhorst, omdat de opkoopregeling voor biggen en varkens nog niet in werking was getreden. De minister wachtte nog op groen licht uit Brussel. Later bleek overigens dat veel varkenshouders niet van de regeling gebruik maakten, omdat het ministerie van Landbouw er onder meer de voorwaarde aan verbonden had dat men zwangere zeugen zou laten aborteren.

Het CBB bepaalde op 27 april dat het ministerie van Landbouw kon doorgaan met het ruimen van 24 bedrijven in Kootwijkerbroek en de driehoek Apeldoorn-Zwolle-Deventer. In Kootwijkerbroek, waar grote twijfel heerste of er wel echt sprake was van een MKZ-besmetting, hadden sympathisanten van de boeren begin april wegen geblokkeerd en medewerkers van de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV) gegijzeld.

BUITENLANDSE ZAKEN

Staatssecretaris zegt reis naar Marokko af

De Nederlandse ambassade in Rabat kreeg eind maart officieel van het Marokkaanse ministerie van Buitenlandse zaken te horen dat het natrekken van gegevens door Nederlandse opsporingsambtenaren in openbare kadasters 'illegaal' was. De ambtenaren waren op zoek naar aanwijzingen voor mogelijke bijstandsfraude. Veel Marokkanen in de bijstand zouden hun huizenbezit in hun vaderland niet hebben opgegeven, hoewel bijstandsgerechtigden verplicht waren de waarde van hun eigen huis eerst 'op te eten'. Het fraudeonderzoek leidde ook tot tientallen telefonische bedreigingen aan het adres van de Nederlandse dependance van het ministerie van Sociale zaken in Rabat en twee intimiderende huisbezoeken bij Nederlandse ambtenaren door Marokkanen die zich voordeden als politieambtenaren.
Daarop besloot staatssecretaris Verstand van Sociale zaken half april een officieel bezoek aan Marokko af te zeggen, wat tot verontwaardiging maar aanvankelijk geen concessies in Rabat leidde. Pas in mei leek er een opening te zijn gekomen voor voortzetting van het fraudeonderzoek.

Banken beschuldigd van financieren criminele plantagehouder

Op 25 april 2001 trad de stichting Milieudefensie naar buiten met een onderzoek naar de Indonesische plantage PT Matrasawit. De activiteiten daarvan zouden onder meer door de ING bank, ABN Amro en de Rabobank gefinancierd worden. Matrasawit exploiteerde oliepalmplantages in Indonesië en was veroordeeld voor het platbranden van oerwoud. Het bedrijf zou zich ook schuldig maken aan illegale houtkap en niet de vereiste vergunningen bezitten. De banken hadden in 1995 en 2000 voor vele tientallen miljoenen guldens leningen verstrekt aan PT Smart, waarvan PT Matrasawit een volle dochter was. Enkele banken spraken tegen dat zij nog altijd investeerden in bedrijven die zich aan illegale houtkap en het platbranden van oerwoud bezondigden.

OVERLEDEN

Dirk Jan Struik, wiskundige

In zijn woonplaats Belmont (VS) is op 21 oktober 2000 Dirk Jan Struik op 106-jarige leeftijd overleden. De Amerikaans/Nederlandse wiskundige werd geboren in Rotterdam op 30 september 1894. Struik ging in 1912 wis- en natuurkunde studeren aan de Universiteit van Leiden. In 1922 promoveerde Struik in Delft, maar door zijn communistische sympathieën kon hij geen baan vinden. In 1926 werd hij door het Massachusetts Institute of Tehnology (MIT) in Boston uitgenodigd daar te doceren. Hij ontwikkelde zich tot een internationaal vermaard wiskundige en historicus van de wiskunde en de wetenschap. Zijn *A concise history of mathematics* verscheen in 1948, werd in 17 talen vertaald en was veertig jaar later in een gereviseerde editie nog steeds belangwekkend.
In 1936 was Struik oprichter en hoofdredacteur van het marxistisch-georiënteerde tijdschrift *Science and Society*. Gedurende het McCarthy-tijdperk in de VS werd hij vervolgd vanwege zijn marxistische activiteiten. MIT betaalde intussen zijn salaris gewoon door. Na vijf jaar kon hij weer aan het werk, nadat hij zich met succes had beroepen op het grondwettelijk recht op de vrijheid van meningsuiting.
Het belangrijkste thema in het werk van Struik was de verbinding tussen marxisme en wiskunde. Dat resulteerde in het ontstaan van een nieuwe wetenschapsdiscipline: sociologie van de wiskunde. Struik was ervan overtuigd dat wiskundige ideeën beter begrepen konden worden in de bredere context van sociale en intellectuele processen en hij liet zien dat de sociale context en de produktie van wiskundige kennis met elkaar in wisselwerking staan.

(Vorige berichten pag. 197/1 e.v. - 2001)

België

BELGIË

BINNENLAND

Meer financiële steun voor Vlaamse politieke partijen

Begin april 2001 werd bekend dat, via een simpele wijziging van het reglement van het Vlaams Parlement, de Vlaamse politieke partijen vanaf 1 juli ieder enkele tientallen miljoenen frank rijker zouden worden. Het ging om een totaalbedrag van 237,6 miljoen frank (ca. 5,9 miljoen euro). Al eerder zorgden de Waalse zusterpartijen voor extra overheidsgeld in hun campagnekassen. Elke partij zou uit de begroting van het Vlaams Parlement een jaarlijkse subsidie krijgen, bestaande uit een bedrag van 2,5 miljoen frank (ca. 60.000 euro), plus een bedrag van 60 frank (ca. 1,5 euro) per geldig uitgebrachte stem.
Voor de grootste fractie in het Vlaams Parlement, die van de CVP, kwam de regeling neer op 54 miljoen frank (ca. 1,35 miljoen euro). Voor de VLD ging het om 53,9 miljoen frank (ca. 1,35 miljoen euro), voor het Vlaams Blok om 38,7 miljoen (ca. 960.000 euro), voor de SP om 37,4 miljoen (ca.

930.000 euro), voor Agalev om 29,6 miljoen (ca. 730.000 euro) en voor VU-ID om 24 miljoen frank (ca. 590.000 euro), aldus de *Financieel-Economische Tijd* van 3 april 2001.

Regeringscrisis om bouw klooster vermeden

De Vlaamse minister van Ruimtelijke ordening Dirk Van Mechelen besloot half april 2001 om toestemming te geven voor de bouw van een klooster op het koninklijk domein in Opgrimbie. De bouw was omstreden omdat het domein onder de vogel- en habitatrichtlijn van de Europese Unie viel. Natuurbeschermers vreesden dat flora en fauna in het natuurgebied onder de bouw zouden lijden. Zij wezen erop dat de bouwers geen onderzoek hadden ingesteld naar eventuele negatieve effecten op het gebied dat behoorde tot een van de weinige heidegebieden die België nog rijk was.
Gesuggereerd werd dat het Vlaamse kabinet zich onder druk had laten zetten door het koninklijk huis om de bouw toe te staan, waardoor zelfs een regeringscrisis dreigde. De regeringspartijen vonden de kwestie echter geen crisis waard. Op 17 april beloofde Van Mechelen het parlement dat hij zou terugkomen op zijn besluit als de Raad van State het in strijd achtte met de EU-wetgeving.

'Klada' toch in handen van Franse gemeenschap

Op 19 april 2001 werd een juridisch gevecht beslecht om de eigendom van een gebouw in het centrum van Brussel, de Kladaradatsch. De minister-president van de Franse Gemeenschap, Hervé Hasquin, en de Duitse eigenaars van de 'Klada' ondertekenden die dag de verkoopakte voor het bioscoopcomplex. Het gebouw zou opgeknapt worden om als tijdelijke huisvesting te dienen voor het Theatre National de Belgique (TNB).
De Vlaamse regering, die kort tevoren dacht de rechtmatige eigenaar van het gebouw te zijn geworden, werd door een rechter in het ongelijk gesteld. De regering stelde hoger beroep in.

'Afslanking kabinetten stelt niets voor'

Volgens een nota van de inspectie van Financiën, die uitlekte in de krant *Le Soir*, stelde de beloofde afslanking van de federale kabinetten niets voor. Volgens de nota zou het totaal aantal medewerkers van de federale ministers afnemen van 934 naar 907. In een reactie stelde premier Verhofstadt dat de inspectie bepaalde medewerkers dubbel had geteld. Het totaal aantal medewerkers zou dalen van bijna 1.000 naar 645, aldus de premier in een reactie op 20 april 2001.

Akkoord over staatshervorming in Brussel

In het kader van de Lambermontakkoorden werd in april 2001 onderhandeld over hervorming van het bestuur van het Brussels gewest. Op 27 en 28 april werd een akkoord bereikt dat Vlaamse nationalisten als ondermaats beschouwden.
Op 29 april leverde voormalig VU-voorzitter Geert Bourgeois harde kritiek op de wijze waarop de aanwezigheid van Vlamingen in het Brussels parlement werd gegarandeerd. De Vlaamse vertegenwoordiging in de hoofdstedelijke raad werd niet opgetrokken naar de aanvankelijk beloofde 20 procent maar bleef op 19,1 procent hangen. Het aantal leden van 'deze veredelde provincieraad' werd tot ergernis van Bourgeois tot 89 verhoogd. De eis van de Volksunie dat de raad voor elk besluit een tweederde meerderheid nodig zou hebben, werd niet gehonoreerd: een gewone meerderheid in elke taalgroep was voldoende. Bij de verkiezing van de leden van de Brusselse regering 'kunnen de Franstaligen bovendien de Vlaamse blokkeringsmogelijkheid omzeilen', benadrukte Bourgeois. In de gemeenten met Vlamingen in de meerderheid moet er een Vlaamse schepen (wethouder) zijn, maar nergens staat dat die ook bevoegdheden heeft, aldus een teleurgestelde Bourgeois.
Bourgeois stond in de Volksunie niet alleen met zijn kritiek. Daardoor werd onzeker of de regering voldoende steun zou krijgen in het parlement voor goedkeuring van de Lambermont-wetsontwerpen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Cipiers verzetten zich tegen overbevolking en personeelstekort

In april 2001 werden de personeelstekorten en de overbevolking in de Belgische gevangenissen breed uitgemeten in de media. Voor ruim 1.300 gevangenen was in feite geen plaats maar zij werden toch opgesloten. In een Antwerpse gevangenis werden in cellen van 3,5 bij 4 meter vijf man te slapen gelegd. Er waren ook onvoldoende bedden voor zieke gevangenen en er was te weinig plaats op speciale afdelingen voor gevaarlijke, al dan niet geestelijk gestoorde gevangenen. De enige maatregel van minister van Justitie Marc Verwilghen was begin april de procedures te versnellen voor het aanstellen van nieuwe cipiers. Meer dan 600 personen die al lang geslaagd waren voor het cipiersexamen, bleken al dan niet werkloos thuis te zitten.
Op 11 april, na een staking van cipiers, werden maatregelen genomen om hen te ontlasten. Zo werden alle avondactiviteiten voor de gevangenen geschrapt en bezoeken van familie en advocaten meer gespreid over de dag.

Personeel asielcentra wil niet meewerken aan uitwijzingspolitiek

Meer dan 100 werknemers van de open opvangcentra voor asielzoekers betoogden op 18 april 2001 voor het kabinet van minister van Sociale integratie Johan Vande Lanotte. Het personeel wilde niet meewerken aan de uitwijzing van asielzoekers. De minister had de asielzoekerscentra op 9 maart gevraagd vluchtelingen op hun uitwijzing voor te bereiden en wachtkamers in te richten waar deze zouden moeten wachten op de komst van de politie.
Het Franstalige Overlegcentrum voor Integratie van Vluchtelingen (CIRE) en de socialistische en christelijke vakbonden hadden tot de manifestatie opgeroepen. De sociaal werkers van de asielcentra zeiden niet geassocieerd te willen worden met de uitwijzingspolitiek van de regering en stelden dat zij, om hun werk goed te kunnen doen, het vertrouwen van de asielzoekers nodig hadden. 'We zijn er om de asielzoekers te verdedigen en niet om de asielpolitiek van de regering uit te voeren', aldus Mario Gotto van het CIRE. Vande Lanotte was echter niet van zins zijn beleid te veranderen.

Verzet tegen asielzoekerscentra

De correctionele rechtbank van Hasselt verbood de regering op 19 april 2001 een asielzoekerscentrum in te richten in vakantiecentrum de Hengelhoef, in Houthalen-Helchteren, op straffe van een dwangsom van een miljoen frank (ca. 20.000 euro) per inbreuk. De strafrechter beriep zich op het gewestplan en het bijzonder plan van aan-

leg, waarin was vastgelegd dat de Hengelhoef een toeristisch en recreatiegebied was. De federale overheid kondigde aan in beroep te zullen gaan.
Er was verzet van omwonenden geweest voor wie blijkbaar de maat ook vol was door lopende conflicten over onder meer een vuilstort in de buurt en geluidsoverlast door overvliegende vliegtuigen. Ook was op twee kilometer afstand bij Genk nog een asielzoekerscentrum in de maak, voor ruim 1.000 mensen.

In Middelkerk kwamen inwoners van de deelgemeente Westende in verzet, toen burgemeester Michel Landuyt de Vakantiestraat en andere straten in de buurt van een omstreden asielcentrum volledig liet afsluiten, nadat deze wegen eerst alleen ontoegankelijk waren geweest voor verkeer. Maar enkele tientallen actievoerders hadden de wegversperringen weggehaald en de binnenplaats van het asielzoekerscentrum bezet. Het Actiecomité Westende eiste de openstelling van de Vakantiestraat op basis van een notariële akte uit 1986 waarin stond dat de Vakantiestraat 'eeuwigdurend voor wandelaars en fietsers geopend moest blijven'.
Volgens Landuyt was de maatregel noodzakelijk omdat de veiligheid van de asielzoekers en buurtbewoners niet langer gewaarborgd was. Volgens Landuyt hadden de buurtbewoners om een volledige afsluiting gevraagd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zwaar belastend rapport over management L&H

Accountantskantoor KPMG publiceerde op 12 april 2001 een vernietigend rapport over de afgetreden managers van het spraaktechnologiebedrijf Lernout & Hauspie. Onder meer door vervalsing van contractdata, verborgen nevenovereenkomsten en geheime garanties aan licentiehouders misleidden zij de huisaccountant, beleggers en investeerders. Het voormalige topmanagement van het hightech-bedrijf uit Ieper haalde alle mogelijke trucs uit om accountants en beleggers om de tuin te leiden en zo de koers van het aandeel op de Nasdaq omhoog te stuwen. KPMG diende enkele dagen eerder bij het Ieperse gerecht al een klacht in tegen de voormalige top van L&H, omdat deze welbewust valse informatie zou hebben verstrekt.
Op 26 april, een dag voor de aandeelhoudersvergadering, liet justitie Lernout en Hauspie oppakken voor verhoor.

MILITAIRE ZAKEN

Bonden stemmen schoorvoetend in met akkoord militair personeel

De socialistische en christelijke ambtenarenbonden CCOD en ACOD tekenden op 19 april 2001 een protocolakkoord voor het militair personeel van Defensie. ACOD en CCOD sloten zich daarmee aan bij de liberale vakbond VSOA, die het akkoord begin april al had onderschreven. De Algemene Centrale van het Militair Personeel (ACMP) weigerde te tekenen omdat het akkoord geen herziening van de lonen bevatte voor alle personeelscategorieën. Krachtens het akkoord zouden alleen de laagste weddes onmiddellijk worden opgetrokken, de andere salarissen pas later.
Volgens minister van Defensie Flahaut vormde het akkoord een goede basis om beleid uit te werken voor de toekomstige rekrutering, opleiding, salariëring en sociale rechten van de militairen. De bonden waren minder enthousiast en noemden de afspraken vaag. Er was echter weinig bereidheid onder het militair personeel om actie te voeren. In de aanloop naar het akkoord en daarna vonden slechts prikacties plaats, zoals de bezetting van een kruispunt voor de marinebasis in Zeebrugge door een vijftigtal VSOA-leden.

Regering streeft naar grotere militaire reserve

Op 19 april 2001 keurde de Kamer het kabinetsvoorstel goed voor de beloning van de reservisten van het leger. In 2001 ging het om 25.000 officieren en 37.000 onderofficieren in de reserve. De lichtingen van 1991 tot 1994 – ongeveer 49.000 ex-dienstplichtigen – zouden nog acht tot vijftien jaar in de reserve worden gehouden.
Deze aantallen achtte de regering onvoldoende om te kunnen voldoen aan alle nationale en internationale verplichtingen en daarom wilde men een nieuwe reserve opbouwen waartoe ook vrijwilligers zouden worden toegelaten. Reservisten zouden in de toekomst gelijk beloond worden met actieve militairen en min of meer dezelfde rechten hebben. Op die manier dacht de regering dat het gemakkelijker zou zijn om vrijwilligers aan te trekken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Akkoord met Albanië over repatriëring vluchtelingen

Op 17 april 2001 ondertekenden minister van Binnenlandse zaken Antoine Duquesne en zijn Albanese ambtgenoot Ilir Gjoni in de Albanese hoofdstad Tirana een akkoord over de repatriëring van honderden illegale Albanezen. Duquesne had al eerder soortgelijke akkoorden met andere Oost-Europese landen afgesloten.
Duquesne had in Tirana ook een onderhoud met de Albanese ministers van Openbare orde en Buitenlandse zaken over het sluiten van een bilateraal politieakkoord voor een gezamenlijke aanpak van de Albanese georganiseerde misdaad. Deze werd steeds actiever in België, vooral in Antwerpen.

VN-rapport: 'Bedrijven financieren oorlog in Kongo'

Belgische bedrijven kwamen zwaar onder vuur te liggen in een rapport van de Verenigde Naties over hun rol bij de verhandeling van grondstoffen uit Kongo. Het rapport werd op 17 april 2001 openbaar gemaakt. Rebellen en buitenlandse legers zuigen 'in een alarmerend tempo' Kongo leeg 'door massale plundering en de systematische exploitatie van grondstoffen'. Ondernemingen uit Europa, de Verenigde Staten of Azië doen zaken met hen en dragen zo bij aan de financiering van het conflict, besloot een panel van VN-deskundigen.
Van de Belgische bedrijven moest vooral Sabena Cargo, waarin de Belgische staat aandelen had, het ontgelden. De luchtvaartmaatschappij transporteerde het erts coltan, dat gebruikt werd als basisgrondstof voor elektronische componenten in gsm's en computers, vanuit de Rwandese hoofdstad Kigali naar Europa. De experts stelden dat de stijgende inkomsten voor het Rwandese leger uit coltanverkoop onder meer vergemakkelijkt werden door 'de passieve rol van sommige private bedrijven zoals Sabena en SDV voor het transport van coltan, Citibank voor de financiële transacties (...) en sommige personeelsleden in ambassades in Kigali'. Sabena verdedigde zich in een reactie door te stellen dat er 'geen verbod op coltan is. Wij kunnen als commercieel bedrijf de politieke beslissing niet nemen om onze klanten te weigeren'.

België

Op de VN-lijst stonden onder meer de Belgische ondernemingen Cogem, Muka-Enterprise, Soger, Sogem, Cogecom, Cogea, Tradement, Finiming, Cicle International, Specialty Metal, MDW en Transintra. Sogem, een dochter van Union Minière, stelde geen zaken te doen met de rebellen maar met 'kleine bedrijven waarbij de lokale bevolking betrokken is'. De VN-rapporteurs schreven echter dat Sogem ook zaken deed met een lokale spil in de illegale grondstofwinning, Aziza Kulsum Gulamali, een wapen- en ertssmokkelaarster die afwisselend in Bukavu, Brussel en Nairobi verbleef. Deze zou ertsen geleverd hebben aan HC Starck (een dochter van Bayer), Cogecom en Sogem. De Bank Brussel Lambert (BBL) zou sommige van Gulamali's financiële transacties geregeld hebben. Gulamali stond aan het hoofd van Somigl, een conglomeraat dat in opdracht van rebellen in Goma de coltanhandel in Kivu monopoliseerde.
Het rapport stelde als afschrikwekkende maatregel voor om het vermogen te bevriezen van bedrijven die betrokken zouden blijven bij de 'plundering' van de grondstoffen. De Belgische regering leek weinig te voelen voor een dergelijke radicale aanpak. De federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Eddy Boutmans (Agalev) wilde met de bedrijven overleg plegen over oplossingen.

Taalrel na brief Dewael

Een Vlaams-Nederlandse taalrel leek op 19 april 2001 definitief afgesloten na een gesprek tussen de Vlaamse minister-president Patrick Dewael en de Nederlandse ambassadeur Antoine Van Dongen, na tussenkomst van de Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Jozias van Aartsen.
Van Dongen schopte begin april tegen Vlaamse schenen toen hij in een brief zijn beklag deed over een promotiecampagne van het Nederlands door Dewael. Deze had alle ambassadeurs in Brussel aangeschreven met het verzoek om zo veel mogelijk het Nederlands te bezigen als 'de taal van de meerderheid van de Belgen'. Van Dongen vond het onjuist buitenlandse diplomaten te betrekken bij de Belgische taalstrijd.

Huiszoekingen in kader onderzoek moord op Lumumba

Het Hof van Beroep van Brussel gelastte op 24 april 2001 enkele huiszoekingen in het kader van het onderzoek naar de omstandigheden van de moord op de voormalige premier van Kongo, Patrice Lumumba. Eén van de huiszoekingen vond plaats in het Kasteel van Argenteuil, de woonplaats van prinses Liliane. De politie was op zoek naar het dagboek van kolonel G. Weber die ten tijde van de onafhankelijkheid in Kongo actief was. Weber werkte voor prinses Liliane, weduwe van Koning Leopold III. Ook de woning van Victor Nendaka-Bika werd doorzocht, chef van de Kongolese Staatsveiligheid onder Lumumba. De onderzoekers namen archieven en een computer in beslag.
De huiszoekingen trokken vooral de aandacht omdat de parlementaire commissie die de betrokkenheid van de vroegere Belgische regering bij de moord op Lumumba moest onderzoeken, het betreurde dat zij niet op de hoogte was gesteld van de actie.

(Vorige berichten pag. 201/2 e.v. - 2001)

Duitsland

DUITSLAND

BINNENLAND

Groenen kiezen Claudia Roth als co-leider

Het partijcongres van de Groenen koos op 9 maart 2001 met overgrote meerderheid de radicale Claudia Roth als co-leider naast Fritz Kuhn. Roth werd hiermee de opvolger van Renate Künast die als minister van Consumentenzaken, Voeding en Landbouw was toegetreden tot het kabinet. Roth na haar verkiezing: 'Als kleinste coalitiepartner moeten we gematigd zijn over hetgeen we kunnen bereiken, maar we hoeven niet gematigd te zijn in onze visie.'

SPD wint belangrijke deelstaatverkiezingen

De SPD kwam als grote winnaar uit de bus bij de deelstaatverkiezingen van 15 maart 2001 in Baden-Württemberg en Rijnland-Palts. De sociaal-democraten wonnen in vergelijking met 1996 acht procent in Baden-Württemberg en vijf procent in Rijnland-Palts, de thuishaven van voormalig bondskanselier Helmut Kohl.
Opvallend was de winst van de CDU in Baden-Württemberg. Het was namelijk voor het eerst sinds het financiële schandaal dat de christen-democraten bij verkiezingen stemmen wonnen. Partijvoorzitter Angela Merkel vierde het als een overwinning: 'Het is een goede avond voor ons. Na een moeilijke periode zijn we weer in staat te winnen.'
Tegenover de winst in Baden-Württemberg stond echter een verlies in Rijnland-Palts, waar de CDU 3,4 procent inleverde en uitkwam op 35,3 procent, het slechtste resultaat sinds de Tweede Wereldoorlog.
De Groenen presteerden in beide deelstaten slecht. Ze verloren fors en wisten in Rijnland-Palts maar net boven de kiesdrempel van vijf procent te blijven.
Opvallend was verder dat de extreem-rechtse Republikaner in Baden-Württemberg al haar veertien zetels verloor doordat de partij onder de kiesdrempel zakte, naar 4,4 procent van de stemmen, tegen 9,1 in 1996.
De verkiezingen hadden geen effect op de samenstelling van de Bondsraad. De coalitie van CDU en FDP kon in Baden-Württemberg blijven regeren. Hetzelfde gold voor de coalitie van SPD en FDP in Rijnland-Palts.

Deelstaatverkiezingen Baden-Württemberg
(15 maart 2001)

	2001		1996	
partij	perc.	zetels	perc.	zetels
CDU	44.8	63	41.3	69
SPD	33.3	45	25.1	39
Groenen	7.7	10	12.1	19
FDP	8.1	10	9.6	14
Republikaner	4.4	-	9.1	14
totaal zetels		128		155

Deelstaatverkiezingen Rijnland-Palts
(15 maart 2001)

		2001		1996
partij	perc.	zetels	perc.	zetels
SPD	44.7	49	39.8	43
CDU	35.3	38	38.7	41
FDP	7.8	8	8.9	10
Groenen	5.2	6	6.9	7
totaal zetels		101		101

PDS excuseert zich voor annexatie SPD

De partijleiding van de PDS bood op 18 april 2001 de SPD haar excuses aan voor het feit dat haar partijpolitieke voorganger in de voormalige DDR de SPD in 1946 had geannexeerd. Onder invloed van de Sovjet-Unie fuseerden de Kommunistische Partij Duitsland (KPD) en de SPD in 1946 tot de Socialistische Eenheidspartij Duitsland

(SED). De SED regeerde de DDR tot het einde van het communisme. Daarna veranderde ze haar naam in PDS.
Analisten zagen het openbaar excuus als een poging van de PDS om westerse kiezers aan zich te binden met het oog op de algemene verkiezingen die in 2002 zouden worden gehouden.

CDU-penningmeester vindt 0,5 miljoen euro

De voormalige penningmeester van de CDU, Walter Leisler Kiep, maakte in april 2001 bekend dat hij bij het nalopen van zijn bankrekeningen 0,5 miljoen euro had gevonden, waarvan hij niets anders kon dan concluderen dat dit geld de CDU toebehoorde. Kiep was penningmeester van het CDU onder het bewind van Helmut Kohl.
Christian Ströbele, die namens de Groenen deel uitmaakte van de parlementaire onderzoekscommissie naar de CDU-financiën, eiste op 25 april een nieuw onderzoek. Hij zei ook dat de CDU dit geld niet kon accepteren, zolang de herkomst hiervan niet duidelijk was. Andreas Schmidt, namens het CDU lid van dezelfde commissie, zei dat de vondst illustratief was voor de manier van boekhouden van Kiep: 'Dit is geen probleem van de CDU, maar van mijnheer Kiep.'
Parlementsvoorzitter Wolfgang Thierse vroeg de CDU officieel om uitleg over de gang van zaken.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Bedrijven storten resterende geld in Compensatiefonds Dwangarbeiders

Zeventien bedrijven betaalden op 14 maart 2001 het resterende geld, waarmee het bedrijfsleven voldeed aan haar aandeel van 2,5 miljard euro in het Compensatiefonds voor Dwangarbeiders. De overheid betaalde ook nog eens 2,5 miljard euro.
Het fonds was een gevolg van een overeenkomst die de Verenigde Staten en Duitsland in 2000 sloten over de compensatie van 900.000 van de tien miljoen dwangarbeiders en slaven die gedurende de Tweede Wereldoorlog in Duitsland moesten werken. Dwangarbeiders zouden een compensatie van 2.500 euro krijgen en slaven – degenen die geacht werden te werken tot ze dood waren, maar desondanks overleefden – een compensatie van 7.500 euro.
Het duurde lang voordat het geld uiteindelijk bij elkaar kwam.
Op 8 maart 2001 had het bedrijfsleven nog maar 1,8 van de 2,5 miljard euro in het fonds gestort. Het wilde niet méér geld storten omdat er in de Verenigde Staten nog rechtszaken tegen Duitse bedrijven liepen. De Amerikaanse rechter weigerde de zaken echter in te trekken zolang de Duitse bedrijven hun 2,5 miljard euro nog niet bijeen hadden gebracht. Minister van Financiën Hans Eichel riep het bedrijfsleven vervolgens op haast te maken. Hij wees er op dat de overheid, mede door belastingmaatregelen, al driekwart van het fonds financierde. Uiteindelijk kwam de resterende 0,7 miljard euro op 14 maart alsnog boven tafel. Bondskanselier Gerhard Schröder in een reactie: 'Het Duitse bedrijfsleven besefte alsnog haar morele verantwoordelijkheid.'

In totaal droegen 5.970 bedrijven bij aan het fonds. Een daarvan was de katholieke kerk. Deze had gedurende het nazi-tijdperk 10.000 dwangarbeiders voor zich werken, onder andere voor werkzaamheden op kerkhoven. Kardinaal Karl Lehman zei op 5 maart 2001 dat de kerk al aan 60 mensen een compensatie van 2.500 euro had betaald. Anderen zouden volgen omdat de kerk inmiddels de identiteit kende van 1.200 dwangarbeiders, van wie de meeste overigens al waren overleden. Lehman zei dat er binnenkort een beslissing zou vallen over de compensatie van nog eens 300 mensen. Verder had de kerk 2,5 miljoen mark (ca. 1,28 miljoen euro) gestort in het Compensatiefonds voor Dwangarbeiders.

Rechtbank veroordeelt ex-SS'er tot twaalf jaar

Een rechtbank in Ravensburg veroordeelde op 3 april 2001 de 83-jarige Julius Viel tot een gevangenisstraf van twaalf jaar. De voormalige SS-officier werd schuldig bevonden aan de moord op zeven gevangenen die in 1945 een tunnel groeven nabij het concentratiekamp Theresiënstadt. De aanklager had levenslang geëist. De verdediging vroeg vrijspraak omdat Viel zich tijdens de moord in Wenen zou hebben bevonden.
Viel was na de oorlog een bekend journalist en kreeg in 1983 zelfs de Orde van Verdienste van de Duitse overheid. Hij werd in 1999 echter gearresteerd toen een Canadese ooggetuige van de moord het stilzwijgen doorbrak.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Fusie dienstenbonden leidt tot grootste vakbond

Drie vakbonden in de dienstensector fuseerden op 19 maart 2001 tot de Vereinigte Dienstleistungsgewerkschaft (Verdi), een bond met drie miljoen leden in de dienstensector, uiteenlopend van vuilnismannen tot hoogleraren. Verdi verenigde onder andere personeel bij overheid, banken, media, post en onderwijs.
De fusie was een gevolg van het teruglopende ledental en de afnemende invloed van de vakbeweging. Het ledenaantal van de Federatie van Duitse Vakbonden (DGB) was teruggelopen van tien miljoen in 1994 naar acht miljoen in 1999. Een bestuurder van de nieuwe bond: 'Alleen samen kunnen we vechten tegen massaontslagen en onze politieke invloed behouden.' Volgens Verdi zelf was zij 'de grootste vakbond van de vrije wereld'.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

BSE-crisis brengt begroting in problemen

Minister van Consumentenzaken, Voeding en Landbouw, Renate Künast, becijferde de kosten van de bestrijding van de BSE-crisis op 1,1 miljard euro. Op 2 maart 2001 kwam het ministerie van Financiën daarop met de mededeling dat deze uitgaven niet werden gedekt door extra inkomsten. 'Er zullen extra lasten aan de uitgavenkant zijn als gevolg van de BSE-crisis, die we niet kunnen dekken met extra inkomsten', aldus een woordvoerder. Hij vond het echter nog te vroeg om te spreken van een financieel gat.
Financiën had het al moeilijk vanwege de teruglopende economische groei en de afnemende inkomsten uit de eco-tax. Hierdoor dreigde het begrotingstekort groter te worden dan voorzien.

Telekom moet concurrentie toelaten

De Duitse Telekom-waakhond RegTP bepaalde op 30 maart 2001 dat voormalig staatsmonopolist Deutsche Telekom haar lokale netwerk moest openstellen voor concurrenten tegen een bedrag van 12,20 euro per klant. Dit zou de concurrentie op het vaste netwerk bevorderen. Deutsche Telekom bezat op dat moment nog 98 procent van de markt.

Duitsland

JUSTITIE

14,5 jaar voor ontvoering Jan Philip Reemtsma

Een rechtbank in Hamburg veroordeelde op 8 maart 2001 de 40-jarige Thomas Drach tot een gevangenisstraf van 14,5 jaar wegens ontvoering en afpersing. De rechtbank sprak de maximale straf uit omdat 'men zich moet realiseren dat dit soort misdaad niet loont'.
Drach had in 1996 Jan Philip Reemtsma ontvoerd, een erfgenaam van een tabaksfortuin. Hij hield Reemtsma 33 dagen geboeid in een kelder en liet hem vrij na het betalen van een losgeld van 30 miljoen mark (ca. vijftien miljoen euro). In 1998 werd Drach gearresteerd toen hij zich onder valse naam liet inschrijven in een hotel in Buenos Aires. Vervolgens verbleef hij 28 maanden in een Argentijnse cel in afwachting van zijn uitlevering.
Hoewel drie van zijn medeplichtigen later werden gearresteerd, bleef 28 miljoen mark (ca. veertien miljoen euro) van het losgeld spoorloos.

Aanklager stopt onderzoek meineed Fischer

De openbare aanklager liet op 23 april 2001 weten dat hij het gerechtelijk vooronderzoek naar vermeende meineed door minister van Buitenlandse zaken, Joschka Fischer, had gestaakt wegens gebrek aan bewijs. Fischer had tijdens het proces tegen zijn voormalige vriend en RAF-activist Hans-Joachim Klein gezegd dat hij nooit had samengewoond met RAF-lid Margrit Schiller. Later zei hij dat het mogelijk was dat ze enkele dagen had verbleven in een ander deel van het gebouw waar hij destijds in Frankfurt woonde. De aanklager zei dat getuigen de lezing van Fischer bevestigden. Schiller had weliswaar enkele dagen in hetzelfde gebouw gewoond, maar niet in hetzelfde appartement als Fischer.

LANDBOUW

Künast tegen consumptie genetisch gemanipuleerde producten

Minister van Consumentenzaken, Voeding en Landbouw, Renate Künast, schreef op 15 maart 2001 een artikel in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, waarin ze consumenten opriep zich te beschermen tegen genetisch gemanipuleerd voedsel uit de Verenigde Staten: 'Terwijl de Verenigde Staten 30 miljoen hectare met genetisch gemanipuleerde gewassen heeft, hormonen gebruikt bij de rundvleesproductie en middelen om de melkproductie te stimuleren, proberen wij in Europa juist onze consumenten te beschermen.' Künast schreef het artikel vanwege de Werelddag voor Consumentenrechten.
Ze pleitte verder in het artikel voor ecologische en diervriendelijke landbouw in plaats van de bio-industrie. Dat zou wel meer geld kosten. Künast in het artikel: 'Een gezin van vier personen besteedde in 1950 45 procent van het budget aan voeding. Tegenwoordig is dat nog maar 15 procent. Iedereen moet toegeven dat dit ten koste gaat van de kwaliteit.'

NATUUR EN MILIEU

Enorme politiemacht moet atoomtransport beschermen

Op 29 maart 2001 kwamen zes Castorcontainers met radioactief afval uit Frankrijk aan in Gorleben, waar ze zouden worden opgeslagen. Het transport over ruim 500 kilometer had vier dagen in beslag genomen. Meer dan 15.000 agenten moesten het transport beschermen tegen tienduizenden demonstranten, waarbij veelvuldig gebruik werd gemaakt van traangas en waterkanon. De politiemacht kon echter niet voorkomen dat het transport een vertraging van een dag opliep. Het ging om een van de grootste veiligheidsoperaties sinds de Tweede Wereldoorlog. De inzet van de politiemacht kostte naar schatting 44 miljoen euro.
Een woordvoerder van Greenpeace noemde de acties een succes omdat ze zouden aantonen dat er geen draagvlak bestond voor de opslag van radioactief afval. Hij wees er ook op dat de kosten voor de politie-inzet het transport onrendabel maakten.

Het transport was pijnlijk voor de Groenen-ministers, die vroeger participeerden in de protesten rond Gorleben. Minister van Milieu Jürgen Trittin, die ooit de protesten in Gorleben leidde, zei dat het transport onvermijdelijk was in het proces dat zou leiden tot het einde van kernenergie in 2025.

Finland

BUITENLANDSE ZAKEN

Schröder komt met plan hervorming Europese Unie

Op 30 april 2001 kwam bondskanselier Gerhard Schröder met een plan voor de hervorming van de Europese Unie dat hij later dat jaar officieel op het partijcongres van de SPD zou presenteren. Met het plan wilde hij de Unie nieuw leven inblazen, omdat het enthousiasme voor een federaal Europa bij veel lidstaten afnam.
Schröder wilde de Europese Commissie omvormen tot een volwaardige regering en tegelijk meer macht toekennen aan het Europees Parlement. De Raad van Ministers, waarvan nu de leiders van de vijftien lidstaten deel uitmaakten, zou omgevormd moeten worden tot een parlementair orgaan, naar analogie van de Duitse Bondsraad die de deelstaten vertegenwoordigde.
Minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer hield diezelfde dag voor het Instituut voor Europese zaken in Dublin een toespraak over het onderwerp. Hij pleitte daarin onder andere voor een gekozen hoofd van de Europese Unie. Verder zei hij: 'De parlementaire rol [van het Europees Parlement] moeten we versterken als we een einde willen maken aan het democratisch tekort. Dat kan door het Europees Parlement een grotere beslissingsbevoegdheid te geven en een tweede Kamer in te stellen.'

(Vorige berichten pag. 143/1 e.v. - 2001)

FINLAND

BINNENLAND

Finland stelt Holocaustdag in

De regering besloot op 20 februari 2001 om voortaan op 27 januari een Holocaustdag te houden waarop de slachtoffers van de holocaust herdacht zouden worden. 'Deze dag zal ons herinneren aan gebeurtenissen die 50 jaar geleden plaatsvonden en waarvan niemand wil dat deze zich ooit nog eens herhalen', aldus een regeringsverklaring. Finland volgde met het instellen van deze dag Duitsland, Groot-Brittannië, Italië, Zweden en Denemarken.
Het land vocht in de Tweede Wereldoorlog aan Duitse zijde tegen Rusland, maar haar joodse gemeenschap bleef gespaard.

Finland

Regering overleeft twee vertrouwensstemmingen

De oppositionele Centrumpartij vroeg op 16 maart 2001 om een vertrouwensstemming omdat de regering onvoldoende geld zou uittrekken om de armoede te bestrijden. De regering won de stemming met 116 tegen 60 stemmen.
Op 27 april vroeg de Centrumpartij opnieuw om een vertrouwensstemming, ditmaal over de gemeentefinanciën. De regering kreeg nu de steun van 109 parlementsleden, terwijl 47 tegen stemden. De overige leden onthielden zich van stemming.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Loonakkoord leidt tot rust aan arbeidsfront

De twee grootste Finse vakbonden bereikten op 15 december 2000 met de werkgevers een loonakkoord voor 2001 en 2002 dat naar verwachting rust zou brengen aan het arbeidsfront. Het akkoord zou gelden voor 95 procent van de Finse werknemers. Zij zouden in 2001 een loonsverhoging krijgen van 3,1 procent en in 2002 van nog eens 2,3 procent. De relatief lage loonsverhogingen werden mogelijk gemaakt doordat de overheid tevens 1,87 miljard euro uittrok voor belastingverlaging.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rusland en Finland bereiken akkoord over gaspijpleiding

Premier Paavo Lipponen maakte op 24 januari 2001 na een tweedaags bezoek aan Moskou bekend dat Finland en Rusland een akkoord hadden bereikt over de aanleg van een pijpleiding die Russisch gas naar West-Europa moest transporteren. Het ging om een project van North Transgas, een joint-venture van de Finse energiegroep Fortum en het Russische Gazprom. De pijpleiding zou naar verwachting in 2008 operationeel worden.

EU tevreden over economische resultaten Finland

De Europese Unie presenteerde op 7 maart 2001 haar jaarlijkse rapport over de economische prestaties van de lidstaten. Hieruit bleek onder andere dat in Finland de export in 2000 met 5,7 procent was gegroeid, de lonen met 4 procent waren gestegen en het begrotingsoverschot was toegenomen tot 6,7 procent van het bnp. Dit laatste zou er volgens de EU toe leiden dat de staatsschuld verder zou afnemen. Zij drong wel aan op een aanpak van de werkloosheid die met tien procent een van de hoogste binnen de EU was.

NATUUR EN MILIEU

EU steunt bouw vijfde Finse kernreactor

De Europees commissaris voor Energie, Loyola de Palacio, maakte op 20 februari 2001 bekend dat ze het plan steunde om een vijfde Finse kernreactor te bouwen omdat dit de Europese Unie zou helpen de Europese milieudoelstellingen te halen: 'Elke lidstaat moet zelf beslissen over het al dan niet toepassen van kernenergie.' Maar, zo voegde ze er aan toe: 'Kernenergie is vanuit het gezichtspunt van de emissie van kooldioxide een schone energiebron. Ik ben hier heel duidelijk over: We kunnen niet zonder kernenergie als we willen voldoen aan het Verdrag van Kyoto.'
De bouw van de vijfde kernreactor was een onderwerp van discussie binnen de regeringscoalitie en het was allerminst zeker of de reactor er zou komen.

MILITAIRE ZAKEN

Finland wil meer openheid in veiligheidszaken

Premier Paavo Lipponen zei op 24 januari 2001 na een tweedaags bezoek aan Moskou dat Finland voor meer transparantie was in veiligheidszaken. Het betrof hier vooral de ontwikkeling van de snelle reactiemacht die de Europese Unie voorstond. Lipponen: 'Finland is voor een open politiek ten opzichte van onze partner Rusland wat betreft crisismanagement en mogelijke samenwerking in de toekomst.'
Lipponen ontkende dat Rusland en Finland de uitbreiding van de NAVO wilden vertragen: 'De expansie van de NAVO is geen proces dat we kunnen beïnvloeden.'

Halonen: 'Finland wil niet toetreden tot NAVO'

Een woordvoerder van president Tarja Halonen ontkende op 28 maart met klem dat de president via een achterdeur Finland lid wilde maken van de NAVO: 'De president heeft nog dezelfde mening als twee jaar geleden: Finland heeft geen reden om toe te treden tot de NAVO.'
De ontkenning kwam na de publicatie van een boek waarin een journalist en een parlementariër beweerden dat Halonen en premier Paavo Lipponen werkten aan een geheim scenario om Finland te laten toetreden tot de NAVO. Dit zou gebeuren via de snelle reactiemacht waarin Finland een belangrijke rol wilde spelen.
Deze snelle reactiemacht zou 60.000 soldaten gaan tellen en ingezet kunnen worden voor humanitaire en vredesmissies. Opvallend was overigens dat op 9 april de Finse generaal Gustav Hagglund werd benoemd tot hoofd van het militair comité dat de Europese Commissie zou adviseren over crisismanagement en de taken van de snelle reactiemacht.

Frankrijk

BUITENLANDSE ZAKEN

Groenen in regeringscoalities gaan samenwerken

De groene partijen in Finland, Italië, Frankrijk, Duitsland en België – alle deel uitmakend van de regeringscoalitie in hun land – hebben besloten tot samenwerking bij Europese aangelegenheden. Dat maakte de Finse minister van Milieu, tevens voorzitter van de Finse Groenen, Satu Hassi op 8 januari 2001 bekend. Ze deed dit na een informele bespreking met de Italiaanse en groene minister van Europese aangelegenheden die een bezoek aan Finland bracht.

(Vorige berichten pag. 717/2 e.v. - 2000)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Socialisten verliezen verkiezingen gemeenteraden in de provincie

Op 19 maart 2001 bleek dat de regerende linkse coalitie onder leiding van de socialisten bij de gemeenteraadsverkiezingen op 11 en 18 maart in de provincie flink was afgestraft. De coalitie van socialisten, communisten en groenen bleek niet in staat geweest munt te slaan uit het succes van de sterk opgeleefde economie en de dalende werkloosheid en had in ongeveer 30 steden de meerderheid verloren.

Frankrijk

Enkele ministers die zich voor burgemeestersposten kandidaat hadden gesteld, verloren van rechtse kandidaten die handig gebruik maakten van de onvrede bij kiezers over de alsmaar afwezige burgemeesters die in Parijs hun ministersfunctie vervulden. Verschillende prominente ministers die ook burgemeester waren, zoals onderwijsminister Jack Lang en minister van Arbeid Elisabeth Guigou, werden door de kiezers gedwongen hun koffers te pakken. Na de bekendmaking van de uitslag verzocht premier Jospin ministers en staatssecretarissen die burgemeestersposten hadden gewonnen, die post niet te vervullen.
Nieuwscommentatoren waarschuwden ervoor dat de door Jospin geleide coalitie de parlementsverkiezingen in 2002 zou verliezen als de resultaten zich zouden herhalen.

Links behaalt historische overwinning in Parijs en Lyon

Het verlies in de provincies stond in schril contrast met de historische overwinningen van de linkse coalitie in belangrijke steden als Parijs en Lyon. In de hoofdstad veroverde de coalitie onder leiding van Bertrand Delanoë 92 van de 163 zetels in de gemeenteraad, waarmee links voor het eerst sinds 1871 de meerderheid had behaald. Die overwinning was mede te danken aan de bittere machtsstrijd tussen twee kandidaten voor de gaullistische Rassemblement pour la République (RPR), de officiële kandidaat Philippe Séguin en de door schandalen geteisterde RPR-burgemeester van Parijs Jean Tibéri. Het verlies van de conservatieven in Parijs betekende een zware nederlaag voor Chirac, die de stad achttien jaar voor de RPR had bestuurd, tot aan zijn verkiezing tot president in 1995.
Ook in Lyon, dat sinds ongeveer 100 jaar door conservatieven werd bestuurd, behaalde links een meerderheid dankzij een verdeeld conservatief kamp.

Zware rivieroverstromingen in de vallei van de Somme

Functionarissen verklaarden op 8 april 2001 dat de zware rivieroverstromingen in de vallei van de Somme in Noord-Frankrijk na tien dagen aanhoudende regen waarschijnlijk hun hoogtepunt hadden bereikt. In de vallei stonden 54 plaatsen gedeeltelijk onder water en waren eerder 600 mensen geëvacueerd. De functionarissen waarschuwden ervoor dat de hoge getijden in het Kanaal nog voor problemen konden zorgen. Vergelijkbare overstromingen van de Somme hadden zich voor het laatst in 1920 voorgedaan.
Op 30 april werden drie gigantische pompen in werking gesteld om het overtollige water uit de Somme in de zee te pompen. Experts meenden dat het nog maanden kon duren voordat de waterstand in de rivier zijn normale peil had bereikt.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Werkloosheid het laagst sinds 1990

Het ministerie van Arbeid maakte op 30 maart 2001 bekend dat het werkloosheidspercentage in februari was gedaald naar 8,8 procent, tegen 9,0 procent in januari. Hiermee werd een niveau bereikt dat voor het laatst in september 1990 was gemeten.
Het *Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques* (INSEE) voorspelde dezelfde dag dat de werkloosheid in juni zou zijn gedaald tot 8,5 procent, een percentage dat voor het laatst in 1983 was gemeten.

Protest tegen massaontslagen bij Danone en Marks & Spencer

Op 12 april 2001 demonstreerden 800 tot 1000 werknemers en vakbondsactivisten in het centrum van Parijs tegen de massaontslagen bij de Franse voedselgroep Danone en de Britse detailketen Marks & Spencer. De demonstranten richtten hun woede met name op Danone, dat een maand eerder een saneringsplan had aangekondigd waardoor 570 mensen hun baan zouden verliezen. Op de dag van deze aankondiging had Marks & Spencer bekendgemaakt voor het einde van 2001 zijn winkels op het Europese vasteland te sluiten, inclusief de achttien in Frankrijk waar 1.800 mensen werkzaam waren.

Staking openbaar vervoer legt 50 steden plat

Personeel van het openbaar vervoer staakte op 23 april 2001 in ongeveer 50 plaatsen om de eis voor een verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd van 60 naar 55 jaar kracht bij te zetten. Met uitzondering van Parijs werden bijna alle grote steden getroffen door de 24-uursstaking. De stakers ondersteunden met hun actie de vier grote transportbonden die op dat moment onderhandelingen met de transportmaatschappijen begonnen.
Krap twee weken eerder had een vergelijkbare 24-uursstaking het openbaar vervoer in tientallen plaatsen platgelegd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

EU positief over Franse economie

Op 7 maart 2001 schreef de Europese Commissie in haar jaarlijkse economische terugblik dat het reële bnp van Frankrijk in 2000 met meer dan drie procent was gestegen en dat het naar verwachting ook in 2001 zou blijven groeien. De commissie zei dat de groei in 2000 te danken was geweest aan dynamische investeringen en een groeiende consumentenvraag. In het rapport stond verder dat de sterke banengroei had geleid tot een daling van de werkloosheid en dat de loonontwikkeling gematigd was gebleven.

JUSTITIE

Voormalig nazi-functionaris Brunner bij verstek veroordeeld

Een Franse rechtbank veroordeelde op 2 maart 2001 de voormalige nazi-functionaris Alois Brunner bij verstek tot levenslange gevangenisstraf wegens het sturen van 345 joodse kinderen van Frankrijk naar het concentratiekamp Auschwitz. Brunner, rechterhand van Adolf Eichmann en verantwoordelijk voor het Drancy kamp even buiten Parijs waar de in Frankrijk opgepakte Joden werden verzameld om op transport te worden gesteld, was de hoogste nazi-functionaris die vermoedelijk nog in leven was. Brunner zou in Syrië verblijven, maar dat land had eerder herhaaldelijk ontkend dat het onderdak aan hem verleende.

Rebellerende schapenboer José Bové veroordeeld

Een Franse rechtbank veroordeelde op 22 maart 2001 de schapenboer en activist José Bové in hoger beroep tot drie maanden gevangenisstraf wegens zijn leidinggevende rol bij de aanslag op een McDonald's restaurant in 1999 door activisten in Zuid-Frankrijk. De actie was een protest tegen de Amerikaanse tarieven op Franse delicatessen zoals Roquefort. Bové liet weten dat hij

in beroep zou gaan bij het Hof van Cassatie, de hoogste rechtbank in Frankrijk.
Een week eerder was Bové, die door zijn actie een ster van de anti-globaliseringsbeweging was geworden, tot tien maanden voorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld wegens het vernietigen van genetisch gemanipuleerde rijstplanten in een onderzoekscentrum in 1999.

Rechter staakt corruptieonderzoek naar president Chirac

Het Franse dagblad *Le Monde* schreef op 26 april 2001 dat de Franse rechter Eric Halphen aannemelijke bewijzen had verzameld over president Chiracs betrokkenheid bij omkopingspraktijken in zijn burgemeesterstijd, maar dat hij het onderzoek had opgeschort vanwege de presidentiële immuniteit in strafzaken. Halphen zei dat verder onderzoek afhing van het parlement dat een afzettingsprocedure tegen de president zou moeten starten, hetgeen een unicum in de Franse parlementaire geschiedenis zou zijn.
Chirac, van 1977 tot 1995 burgemeester van Parijs, werd beschuldigd van betrokkenheid bij het doorsluizen van steekpenningen van bouwbedrijven naar de partijkas van de Rassemblement pour la République (RPR).

LANDBOUW

EU verlicht maatregelen tegen verspreiding MKZ

De Europese Unie kondigde op 20 maart 2001 aan dat het exportverbod voor Frans vee dat kwetsbaar was voor het zeer besmettelijke mond- en klauwzeer (MKZ) op 28 maart zou worden opgeheven. Voorwaarde was dat zich in Frankrijk geen nieuwe gevallen van besmetting zouden aandienen en dat alle testen en analyses negatief zouden blijken.
Op 13 maart hadden de Franse autoriteiten het eerste geval van MKZ-besmetting gerapporteerd in het noordwestelijke departement Mayenne. Dit departement en het aangrenzende departement Orne, waarin een deel van de 'verboden zone' om het besmette bedrijf lag, stonden sindsdien onder quarantaine. Verkoop van vlees uit deze twee regio's zou nu worden toegestaan, maar het verbod op transport van levende dieren bleef gehandhaafd.
Op 23 maart maakte Frankrijk bekend dat er een tweede geval van mond- en klauwzeer was geconstateerd op een boerderij in de buurt van Parijs.

MILITAIRE ZAKEN

Legerspecialisten ontmantelen gevaarlijke wapenopslagplaats

Franse legerspecialisten begonnen op 14 april 2001 nabij de plaats Vimy in Noord-Frankrijk met het ontmantelen van een opslagplaats van dodelijke chemische wapens en munitie uit de Eerste Wereldoorlog. De actie, die ongeveer tien dagen in beslag zou nemen, werd gestart nadat uit een ministerieel onderzoeksrapport was gebleken dat de munitie in een explosieve staat verkeerde en sommige kisten met granaten in tweeën waren gesplitst. Brandweerlieden troffen omvangrijke voorzorgsmaatregelen maar volgens Yvan Consul, verantwoordelijk voor de delicate operatie, waren de risico's minimaal.
Naar schatting lagen er bij Vimy, 25 jaar lang één van de hoofddepots voor munitie uit de wereldoorlogen die werd aangetroffen op de Noord-Franse velden en stranden, 173 ton bommen, granaten en landmijnen, waaronder granaten met mosterdgas.
Een dag voor de ontmanteling hadden de autoriteiten 12.000 inwoners van Vimy geëvacueerd die veelal woedend waren omdat zij slechts enkele uren eerder over de evacuatie waren ingelicht.

(Vorige berichten pag. 144/3 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Hogere spionage-uitgaven dan in Koude Oorlog

The Economist publiceerde op 30 maart 2001 een verhaal waaruit bleek dat Groot-Brittannië jaarlijks meer dan een miljard pond (ca. 1,66 miljard euro) uitgaf aan spionage. Dat was het dubbele van hetgeen het land in de Koude Oorlog aan spionage besteedde.
Het blad becijferde dat de binnenlandse veiligheidsdienst (MI5), de buitenlandse veiligheidsdienst (MI6) en het Hoofdkwartier voor Regeringscommunicatie in 2003 gezamenlijk een bedrag van 1,28 miljard euro zouden krijgen. Samen met de uitgaven voor militaire inlichtingen en satellietinformatie zou dit uitkomen op een bedrag van boven de 1,6 miljard euro.
Minister van Buitenlandse zaken, Robin Cook, zei in een reactie dat het einde van de Koude Oorlog niet het einde van de spionage betekende. Deze zou zich nu vooral richten op internationaal terrorisme en georganiseerde misdaad. Cook: 'We hebben harde feiten nodig over de posities in Irak, de hulpbronnen van Balkanterroristen en de bedoelingen van Afrikaanse rebellen.'

Echtgenote prins Edward in opspraak

Sophie Rhys-Jones, de echtgenote van prins Edward, raakte op 1 april 2001 in opspraak vanwege haar onflatteuze opmerkingen over bekende Britten die ze had gedaan tegenover een journalist van *News of the World*. De journalist deed zich voor als een Arabische sjeik die een grote opdracht zou hebben voor RJH Public Relations, waarvan Rhys-Jones directeur was. De journalist had een gesprek met Rhys-Jones en haar zakenpartner Murray Harkin. De gravin van Wessex maakte in dit gesprek allerlei denigrerende opmerkingen over onder anderen prins Charles, premier Tony Blair en oppositieleider William Hague.
News of the World besloot het verhaal in eerste instantie niet te publiceren in ruil voor een exclusief interview met Rhys-Jones waarin zij zou ontkennen dat prins Edward homoseksueel was. De krant kwam terug op die afspraak, nadat allerlei andere kranten over de zaak berichtten. Daarom publiceerde News of the World op 8 april de integrale tekst van de uitspraken van Rhys-Jones.
Rhys-Jones nam hierop ontslag, nadat haar zakenpartner Harkin dit al eerder had gedaan. Ze zei in een reactie: 'Ik ben verontwaardigd dat een dergelijke valstrik voor mij en mijn bedrijf is opgezet, maar ik betreur het ook dat ik me heb laten verleiden tot dergelijke uitspraken.'
Koningin Elizabeth zei in een reactie dat ze achter haar familie stond en dat ze de handelswijze van de pers veroordeelde.

Blair stelt verkiezingen uit

Premier Tony Blair zei op 2 april 2001 dat hij een noodwet bij het parlement zou indienen om de gemeenteraadsverkiezingen uit te stellen van 4 mei tot 7 juni 2001. Dit in verband met de MKZ-crisis, waardoor het

voor velen onmogelijk was een stem uit te brengen vanwege het besmettingsgevaar. Het was voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog dat de verkiezingen werden uitgesteld.

Geen vernieuwing bij benoeming leden Hogerhuis

De Benoemingscommissie van het House of Lords benoemde op 26 april 2001 vijftien nieuwe leden voor het Hogerhuis. De vijftien waren geselecteerd uit 3.000 kandidaten die gebruik hadden gemaakt van de mogelijkheid te solliciteren als niet-gebonden lid van het House of Lords. Deze mogelijkheid kwam na een wetswijziging in 2000 die het House of Lords representatiever en eigentijdser moest maken.
Die opzet was mislukt, meenden critici. Zij wezen erop dat de sociale achtergrond van de nieuwe leden niet verschilde van die van mensen die normaliter in het Hogerhuis werden benoemd. Het waren vooral mensen van boven de vijftig die voortkwamen uit de adel, wetenschap, zakenwereld en diplomatieke dienst. 'Gewone Britten' bevonden zich niet onder hen. Lord Stevenson, voorzitter van de benoemingscommissie, verdedigde de keuze met het argument dat de nieuwe leden zich op hun gemak moesten voelen. Critici noemden het 'patronage onder een andere naam'.
Premier Tony Blair maakte overigens gebruik van het recht om zelf een lid voor het Hogerhuis te benoemen. Dat werd generaal Sir Charles Guthrie, de voormalige chef van de defensiestaf.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering verhoogt minimumloon

Minister van Handel en Industrie, Stephen Byers, kondigde op 5 maart 2001 aan dat de regering het minimumloon met ingang van oktober 2001 met meer dan tien procent zou verhogen: van 5,92 euro tot 6,72 euro per uur. De regering nam hiermee het advies over van de onafhankelijke Commissie voor Lage Lonen. De commissie stelde dat een dergelijke verhoging geen nadelige gevolgen zou hebben voor de inflatie.

Vakbonden hadden een verhoging tot acht euro geëist, terwijl werkgevers in elk geval niet meer dan 6,40 euro wilden. Zij vreesden het gevaar van een loonspiraal.

Tienduizenden vrouwen ontslagen vanwege zwangerschap

Het Citizens Advice Bureaux (CAB) presenteerde op 21 maart 2001 een rapport waaruit bleek dat jaarlijks 40.000 vrouwen problemen op hun werk kregen vanwege de geboorte van hun kind. In 25.000 gevallen werden de vrouwen ontslagen. Het rapport was gebaseerd op gegevens van de 2.000 CAB's in Engeland, Wales en Noord-Ierland.
De regering voerde juist een gezinsvriendelijke politiek. Zo voerde ze betaald ouderschapsverlof in en wilde ze een babybonus van 1600 euro per nieuwgeborene instellen. Het CAB: 'Deze extra rechten zijn waardeloos als niet eerst het probleem van het ontslag wordt aangepakt.'

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Eindrapport over ondergang mediaimperium van Robert Maxwell

Het ministerie van Handel en Industrie presenteerde na negen jaar onderzoek op 30 maart 2001 een rapport over de ondergang van het imperium van Robert Maxwell. De mediatycoon verdween in 1991 bij een zeiltocht in de golven, waarna zijn Maxwell Communication Corporation en Mirror Group ten onder gingen. Dit omdat bekend werd dat Maxwell de pensioenfondsen van zijn werknemers had geplunderd en de beurskoers had gemanipuleerd door geheime aan- en verkopen van zijn aandelen.
Een rechter sprak zijn zoons Ian en Kevin in 1996 vrij van een aanklacht wegens fraude. Het rapport stelde echter dat Kevin wel degelijk betrokken was bij de financiële malversaties van zijn vader. Kevin zei in een verklaring dat hij zijn deel van de verantwoordelijkheid accepteerde.
Het rapport stelde ook de investeringsbank Goldman Sachs verantwoordelijk, omdat Maxwell sr. zijn geheime aan- en verkopen op de beurs via deze bank liet lopen. De bank wist dus van de koersmanipulatie, aldus het rapport. Een woordvoerder zei dat de bank de gang van zaken betreurde, maar dat er inmiddels maatregelen waren genomen om dergelijke zaken in de toekomst te voorkomen.

Contract met twee bedrijven voor aanleg HSL

De Britse overheid tekende op 3 april 2001 een contract met Railtrack en London & Continental Railways ter waarde van 8,3 miljard euro voor de aanleg van de Hoge Snelheidslijn die Londen met de Kanaaltunnel zou moeten verbinden. De aanbesteding was een slag voor Railtrack omdat dit bedrijf erop rekende de HSL alleen te mogen aanleggen. De aandelen Railtrack daalden dan ook met twintig procent op de beurs toen het nieuws bekend werd. De HSL moest in 2006 gereed zijn.

Brown komt met begrotingsoverschot

Minister van Financiën, Gordon Brown, meldde op 23 april 2001 dat hij een begrotingsoverschot had over 2000 dat eerdere verwachtingen ruim overtrof: 16,5 miljard pond (ca. 27,3 miljard euro). Het overschot was voornamelijk te danken aan belastingmeevallers en de veiling van de UMTS-frequenties. Want tegenover de inkomsten stonden soms forse uitgaven, onder andere de investeringen in het onderwijs en de gezondheidszorg.

JUSTITIE

Politie treedt op tegen 'hate-crimes'

In een grote actie arresteerde de politie op 20 maart 2001 ruim 100 mensen verspreid over heel Londen die betrokken zouden zijn bij 'hate-crimes': huiselijk geweld en geweld tegen homo's en minderheden. De actie was het gevolg van een sterke stijging van het aantal 'hate-crimes' tot naar schatting 9.000 meldingen per maand.

LANDBOUW

MKZ-epidemie over hoogtepunt heen

Minister van Landbouw, Nick Brown, zei op 26 april 2001 dat hij 'voorzichtig optimistisch' was over het verloop van de epidemie van mond- en klauwzeer (MKZ). Het aantal MKZ-haarden kwam die dag op 1461, maar de laatste dagen nam het aantal nieuwe gevallen af.
Voor Brown was dit aanleiding de maatregelen betreffende 'preventief ruimen' te versoepelen. Doel van deze ruimingen was het creëren van een buffer rondom de besmettingshaard. Vanuit de dierenbescherming en landbouworganisaties kwam er echter scherpe kritiek op het vernietigen van gezond vee.

Groot-Brittannië

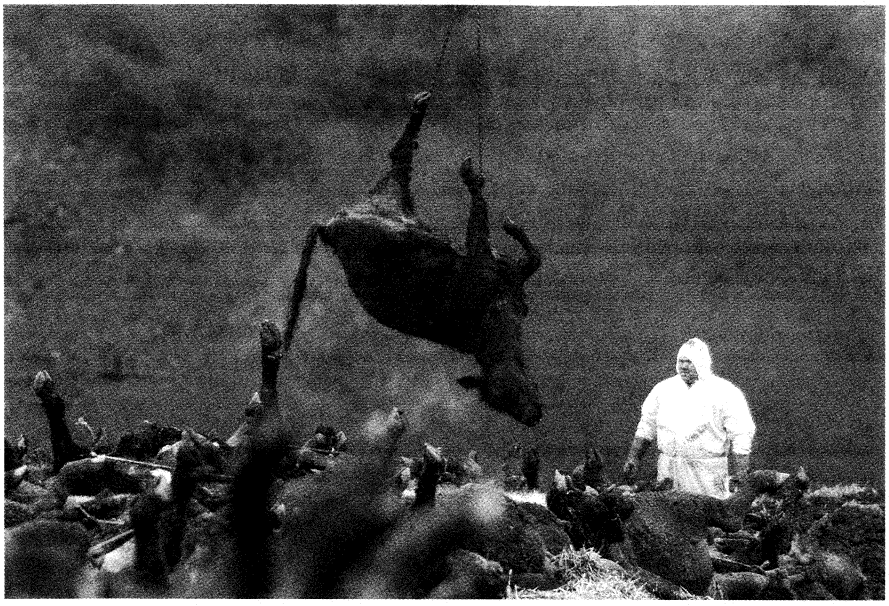

Op een boerderij in Hexworthy in het Dartmoor National Park, werden in verband met mond en klauwzeer gedode koeien op 18 maart 2001 op een brandstapel gelegd. *(foto ANP)*

Brown zei dat runderen rondom een nieuwe MKZ-haard niet meer per se preventief geruimd hoefden te worden. Het oordeel hierover liet hij over aan de plaatselijke dierenartsen die dan wel de verplichting op zich namen de dieren geregeld te controleren op verschijnselen van mond- en klauwzeer. Schapen en varkens moesten nog wel preventief worden geruimd.

Zeven mensen mogelijk besmet

Eveneens op 26 april maakte de Britse regering bekend dat zeven mensen werden getest op besmetting met het MKZ-virus. Onder hen bevond zich een medewerker van een slachterij die duidelijke verschijnselen van mond- en klauwzeer had. Hij had per ongeluk vloeistof binnengekregen toen een rottend karkas ontplofte dat hij vervoerde.
Hoewel mensen geheel van MKZ kunnen herstellen, was het nieuws een klap voor de toeristensector. Deze hoopte dat het aantal bezoekers zou toenemen omdat de MKZ-epidemie over haar hoogtepunt heen was. Het nieuws van de besmette mensen zou toeristen er van kunnen weerhouden Groot-Brittannië te bezoeken.

NOORD-IERLAND

Real IRA zet strijd voort

De Real IRA – de groep die zich had afgesplitst van de IRA – kwam op 12 april 2001 met een verklaring waarin ze stelde dat ze de gewapende strijd zou voortzetten: 'Een oplossing moeten we zoeken in een radicale strijd die de oorzaken van Ierlands problemen aanpakt.' De Real IRA was verantwoordelijk voor de bomaanslag in Omagh die in 1998 aan 29 mensen het leven kostte. Niet lang daarna kondigde de Real IRA een wapenstilstand af, maar deze verklaring leek daarmee in tegenspraak.

De verklaring kwam op de derde verjaardag van het Akkoord van Goede Vrijdag. De Real IRA verwierp dit akkoord omdat het de Britse aanwezigheid in Noord-Ierland zou bevestigen.

SCHOTLAND

Galbraith neemt ontslag als minister

Sam Galbraith trad op 20 maart 2001 om gezondheidsredenen af als minister van Milieu in het Schotse kabinet. De 55-jarige neurochirurg had elf jaar eerder een longtransplantatie gehad. Hij was in 1997 minister van Gezondheidszorg in het Britse kabinet. 'Het spijt me dat ik moet gaan', zei Galbraith. 'Ik moet me terugtrekken uit het dagelijkse politieke leven, maar ik zal me nooit terugtrekken uit de strijd voor sociale rechtvaardigheid.'

(Vorige berichten pag. 154/1 e.v. - 2001)

Italië

ITALIË

BINNENLAND

Aanloop naar verkiezingen mei 2001

Twee directeuren RAI stappen op

De Italiaanse staatstelevisie RAI zond op 17 maart 2001 een interview uit met de auteur van het boek *De geur van geld.* In dat interview werd oppositieleider Silvio Berlusconi ervan beschuldigd zijn rijkdom op dubieuze wijze te hebben vergaard. Berlusconi's partij Forza Italia eiste hierop het aftreden van de vijfkoppige RAI-directie. Twee van hen stapten daadwerkelijk op: Gianpiero Gamaleri en Alberto Contri. Beiden werden gezien als vertegenwoordigers van de centrum-rechtse oppositie.

Kerk mengt zich in verkiezingen

De voorzitter van de Italiaanse bisschoppenconferentie, kardinaal Camillo Ruini, zei op 27 maart dat de katholieke kerk zich niet zou mengen in de verkiezingen. Tegelijk riep hij de Italiaanse kiezers op te stemmen op een partij die het katholicisme ondersteunde. Dat wilde volgens Ruini zeggen een partij die tegen abortus, klonen en euthanasie was. Verder zou het om een partij gaan die zou staan voor de waarde van het gezin en zich tegen homoseksualiteit uitsprak.

L'Unita verschijnt weer

Op 28 maart verscheen opnieuw het linkse dagblad *L'Unita,* nadat de krant in juli 2000 moest sluiten vanwege een gebrek aan financiële middelen. L'Unita werd in januari 2001 echter overgenomen door de linkse uitgever Nuova Iniziativa Editoriale.
De krant was het symbool van links sinds deze in 1924, als ondergronds medium tijdens het fascisme, werd opgericht. De terugkeer werd dan ook gezien als belangrijke steun aan links gedurende de verkiezingscampagne. Het eerste nummer opende met een felle aanval op de miljoenenkostende verkiezingscampagne van Silvio Berlusconi. '100 Miljard lire om Italië te kopen', kopte L'Unita.

Bezorgdheid over bondgenoten Berlusconi

Op 11 april deed de Olijftakcoalitie een felle uitval naar Berlusconi omdat hij een pact

had gesloten met de extreem-rechtse Fiamma Tricolore (MS) op Sicilië. Kandidaten van zijn Huis van de Vrijheid en van Fiamma Tricolore zouden het niet tegen elkaar opnemen. De Olijftakcoalitie bekritiseerde dit pact, maar Berlusconi zei in een weerwoord dat deze coalitie zelf in 1996 een soortgelijk pact had gesloten met de Communistische Herstichting.
De Europese Unie maakte zich overigens ook zorgen over de partners van Berlusconi. Naast Fiamma Tricolore was dat onder andere de nationalistische Lega Nord (LN). De zorg betrof eveneens de corruptieprocessen tegen Berlusconi en zijn enorme zakenimperium. Zou hij politiek en zaken kunnen scheiden? Desondanks stond Berlusconi een maand voor de verkiezingen van 13 mei op voorsprong in de opiniepeilingen.

Campagne in onvriendelijke sfeer

Op 21 april riep de Italiaanse president Carlo Azeglio Ciampi de Olijftakcoalitie en het Huis van de Vrijheid op tot een waardige verkiezingscampagne: 'Het klimaat van kalmte en vertrouwen dat we allemaal willen, kunnen we alleen bereiken als het politieke debat zich richt op de inhoud van de programma's.'
Aanleiding voor zijn uitspraak was een controverse over telefonische bedreigingen. Berlusconi klaagde hierover en stelde dat de Olijftakcoalitie een haatcampagne tegen hem voerde. Minister van Binnenlandse zaken, Enzo Bianco, zei op 21 april in een reactie dat er niets bijzonders aan de hand was. De politie had volgens hem de zaak onderzocht en kon niets ongewoons constateren: 'Elke dag krijgen acteurs, voetbalspelers en dus ook politici dergelijke telefoontjes. De geachte heer Berlusconi krijgt bovendien adequate bescherming van de overheid. En die bescherming hebben we met het oog op de verkiezingen verscherpt.'

Rel over stroomtoevoer Radio Vaticaan

Minister van Milieu, Willer Bordon, besloot Radio Vaticaan geen stroom meer te leveren omdat de elektromagnetische straling van de zender drie maal boven de Italiaanse limiet lag. Premier Giuliano Amato maakte dit besluit op 11 april 2001 echter weer ongedaan. Bordon besloot de zender in het noorden van Rome geen stroom meer te leveren omdat er in de buurt klachten waren over een groot aantal leukemiegevallen. Bordon kreeg de steun van zijn groene partijgenoten, maar kritiek van andere leden van het kabinet. Dit vooral vanwege het feit dat de zender op het grondgebied van een andere soevereine staat lag: het Vaticaan. Amato zei dat een commissie met leden uit Italië en Vaticaanstad de kwestie zou bestuderen en voor eind april met een oplossing zou komen. Het Vaticaan kondigde aan dat de zender vooruitlopend hierop vanaf 16 april – de dag na Pasen – zou stoppen met de uitzendingen op de middengolf.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Aantal gepensioneerden stijgt sterk

Italië telde in 1999 21,6 miljoen gepensioneerden op een totale bevolking van 57,5 miljoen mensen. Dat maakte het Italiaanse bureau voor statistiek ISTAT op 24 november 2000 bekend. Zij kostten de staat ca. 156 miljard euro per jaar. Dat was vijftien procent van het bnp, een van de hoogste percentages in Europa.
De groep die ouder dan tachtig was, maakte in 1999 inmiddels vier procent van de bevolking uit. Verder was er sprake van een ontgroening. De Italianen kregen nog maar 1,3 kind per gezin en de meeste vrouwen kregen pas kinderen als ze de 30 reeds waren gepasseerd.

Het onderzoek liet verder zien dat de Italianen tevreden waren over de economie, maar ontevreden over de openbare diensten. Vooral de telefonische onbereikbaarheid van de ambulance en politie, de lange rijen wachtenden bij postkantoren en banken en de wachtlijsten in de gezondheidszorg waren hun een doorn in het oog.

Werkloosheid daalt tot tien procent

De werkloosheid daalde in het derde kwartaal van 2000 tot tien procent. Een kwartaal eerder bedroeg dat percentage nog 10,5 procent en een jaar eerder zelfs 11,1 procent. Dat maakte het Italiaanse bureau voor statistiek ISTAT op 27 december 2000 bekend. De werkgelegenheid was in alle delen van Italië sterk toegenomen en de werkloosheid bevond zich op het niveau van 1993, toen deze op 10,1 procent stond.
De regering toonde zich met het oog op de verkiezingen van mei 2001 verheugd met de resultaten. 'De cijfers stemmen meer dan tevreden', aldus minister van Arbeid Cesare Salvi. 'Sinds we zijn begonnen met de nieuwe wetgeving [in 1996] hebben we al meer dan één miljoen banen gecreëerd. Op basis hiervan kunnen we er zeker van zijn dat de werkloosheidspercentages aan het eind van 2000 nog maar met één cijfer worden geschreven.' Volgens Salvi was het succes vooral toe te schrijven aan de liberalisering van de arbeidsmarkt, waardoor het aangaan van parttime en tijdelijke arbeidscontracten werd gestimuleerd.

Ernstige rellen bij Global Forum

Het Global Forum – een denktank van politieke, financiële en wetenschappelijke wereldleiders – begon op 17 maart 2001 een vijfdaagse conferentie in Napels over het belang van internet. De politie schermde hiertoe met hoge hekken en 4.000 man een vierkante kilometer van het stadscentrum hermetisch af.
Tienduizenden demonstranten kwamen naar Napels en naar schatting 1.000 van hen leverden een felle veldslag met de politie, waarbij stenen en brandbommen werden gebruikt. In de gevechten raakten 70 demonstranten en 50 agenten gewond. De politie arresteerde zestien mensen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Generali regelt Holocaust-claims

Verzekeringsmaatschappij Generali bereikte op 16 november 2000 een akkoord met de Internationale Commissie voor Verzekeringsclaims uit het Holocausttijdperk (ICHEIC). Generali beloofde 100 miljoen dollar (ca. 112 miljoen euro) te betalen aan de ICHEIC. Dit bedrag zou voldoen voor het regelen van de claims en humanitaire steun aan de slachtoffers. Verder was een deel van het bedrag bedoeld voor het onafhankelijk Holocaustfonds dat Generali in 1997 in Israël had opgericht.
Generali verkocht in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog de meeste verzekeringspolissen in Oost-Europa.

Rechtbank verwerpt beroep oliefirma's

Een rechtbank in Rome verwierp op 18 december 2000 het beroep dat zeven oliefirma's hadden ingesteld tegen de boetes die de Italiaanse Mededingingsautoriteit hen had opgelegd wegens kartelvorming en het maken van prijsafspraken. Deze zeven had-

den contracten met pomphouders afgesloten waarin deze werden ontmoedigd andere prijzen te hanteren dan de richtprijzen van de oliefirma's. Alleen API werd vrijgesproken van kartelvorming. De overige maatschappijen – Agip, Erg Petroli, Tamoil Petroli, Exxon, Kuwait Petroleum Corp, Shell en TotalFinaElf – moesten boetes betalen die samen opliepen tot 239,6 miljoen euro.

JUSTITIE

'Maffia controleert twintig procent handel en dienstverlening'

De Italiaanse maffia zet jaarlijks 152 miljard euro om. Dat concludeerde Confcommercio, het Italiaanse bedrijfschap detailhandel, op 13 november 2000 in een rapport. Dat bedrag kwam overeen met bijna vijftien procent van het Italiaanse bnp. Het rapport concludeerde verder dat de maffia twintig procent van de handel en dienstverlening in Italië controleerde. Confcommercio baseerde haar rapport op cijfers van politie, justitie, de zakenwereld en het ministerie van Binnenlandse zaken.
Volgens het rapport liep de maffia begin jaren '90 enkele forse tegenslagen op, omdat de top van de misdaadorganisatie werd gearresteerd, maar inmiddels zou de maffia zich hebben gereorganiseerd. Vooral de Calabrese Ndrangheta zou actief zijn in de handel in drugs, wapens, afval en het witwassen van geld.

Een parlementaire onderzoekscommissie kwam een week eerder, op 7 november, met een rapport waaruit bleek dat de maffia 30 procent van de vuilverwerkingsindustrie – inclusief de verwerking van toxische stoffen – controleerde. De bedrijven die bestuurd zouden worden door de 'ecomaffia' verwerkten jaarlijks 35 miljoen ton afval en zetten daarmee 7,59 miljard euro om. Vooral de Napolitaanse Camorra en de Calabrese Ndrangheta zouden actief zijn in de vuilverwerking. Volgens de parlementaire onderzoekscommissie maakten lokale overheden en bedrijven gebruik van de diensten van deze firma's. Zij zochten, volgens het rapport, 'de goedkoopste manier om van hun afval af te komen, zonder te controleren wat de eindbestemming is'. Die eindbestemming zou vaak overzee liggen. Zo was volgens het rapport Italiaans radioactief afval gedumpt in Somalië.

Aanklagers komen met nieuw bewijs tegen Berlusconi

De officier van justitie van Milaan kwam op 18 november 2000 met nieuw bewijs tegen oppositieleider en mediamagnaat Silvio Berlusconi in een smeergeldzaak. Berlusconi werd ervan verdacht twee Romeinse rechters te hebben omgekocht om toestemming te krijgen voor de koop van de voedselketen SME van het staatsbedrijf IRI. Het vooronderzoek liep al twee jaar, maar bereikte op 18 november een doorbraak toen de aanklagers een bankafschrift toelieten als bewijs. Het ging om een overschrijving van Berlusconi's bedrijf Finivest naar de Zwitserse bankrekening van een Romeinse rechter.
Berlusconi zei in een reactie niet onder de indruk te zijn. Volgens hem ging het om een politieke manoeuvre van zijn tegenstanders om hem in diskrediet te brengen, vooruitlopend op de algemene verkiezingen van mei 2001.
De oppositieleider reageerde op dezelfde manier op de veroordeling wegens laster door een rechtbank in Rome op 26 februari 2001. De rechtbank achtte bewezen dat Berlusconi twee leden van de Democraten van Links (PDS) had belasterd. Hierop zou waarschijnlijk een boete volgen, maar Berlusconi ging in beroep. Hij noemde de veroordeling ongehoord en onrechtvaardig.

Hoge Raad bevestigt straf moordenaars Borsellino

De Hoge Raad bevestigde op 18 december 2000 de straffen die eerder waren uitgesproken tegen de drie moordenaars van onderzoeksrechter Paolo Borsellino. Deze kwam in 1992 samen met zijn vijf lijfwachten om het leven na het ontploffen van een autobom. Salavatore Profeta kreeg hiervoor levenslang. Giuseppe Orofino kreeg negen jaar en Vincezo Scarantino achttien jaar. De laatste was spijtoptant en niet in beroep gegaan tegen zijn straf. Toch bevestigde de Hoge Raad ook zijn straf.

Politie arresteert maffiabaas

De politie arresteerde op 30 januari 2001 Benedetto Spera. Deze werd gezien als de rechterhand van de hoogste maffiabaas Bernardo Provenzano, die het roer van de maffia zou hebben overgenomen van Toto Riina. Spera werd bij verstek veroordeeld voor de aanslagen op onderzoeksrechters Paolo Borsellino en Giovanni Falcone in 1992. Spera was al negen jaar op de vlucht voor Justitie. Hij werd uiteindelijk gevonden op het platteland in de omgeving van Corleone.

Aartsbisschop veroordeeld wegens EU-fraude

Een rechtbank in Palermo veroordeelde op 26 februari 2001 Salvatore Cassisa, de voormalig aartsbisschop van Monreale, tot anderhalf jaar gevangenisstraf wegens fraude. Cassisa zou bewust het landbouwbezit van de kerk hebben overgewaardeerd om meer subsidie in de wacht te slepen van de Europese Unie. Dit in verband met het afstoten van wijnvelden. Cassisa werd in hetzelfde proces vrijgesproken van corruptie bij de aanbesteding van de restauratie van de kathedraal van Monreale.

GEZONDHEID EN ZORG

Minister steunt klonen menselijke stamcellen

Minister van Gezondheidszorg Umberto Veronesi gaf op 28 december 2000 zijn steun aan een wetenschappelijk rapport waarin werd gepleit voor het klonen van menselijke stamcellen. Volgens het rapport, opgesteld door 25 wetenschappers, zou dit een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het overwinnen van ziektes als Alzheimer, Parkinson en andere aandoeningen van de hersenen.
De wetenschappers zeiden dat de stamcellen niet per se afkomstig hoefden te zijn van embryo's, maar dat ze ook van andere lichaamsdelen konden komen. Het Vaticaan was echter fel gekant tegen het klonen omdat dit wetenschappers in staat zou stellen een embryo te creëren dat ze vervolgens weer moesten doden.
Zou Italië het klonen toestaan, dan zou het daarmee naast Groot-Brittannië, Duitsland, Frankrijk en de Verenigde Staten het vijfde land ter wereld zijn.

Dood soldaten leidt tot ongerustheid over Balkansyndroom

In Italië overleden zeven militairen die waren ingezet op de Balkan aan leukemie. Ze hadden in Bosnië en Kosovo gevochten gedurende de oorlogen daar in de jaren '90. Critici weten de leukemie aan het gebruik

van verarmd uranium in NAVO-munitie. Dit verarmd uranium zorgt ervoor dat de munitie beter door pantsers heen kan dringen. Bij die inslag komt een lichte radioactieve straling vrij. Al snel werd gesproken over het Balkansyndroom.
Italië vroeg de NAVO om een mortuarium op het gebruik van munitie met verarmd uranium, maar de NAVO weigerde dit op 10 januari 2001. Secretaris-generaal George Robertson zei dat aan het gebruik van verarmd uranium minimale gezondheidsrisico's waren verbonden.

De Italiaanse overheid stelde wel een onderzoekscommissie in onder voorzitterschap van de hoogleraar Franco Mandelli. Dit rapport werd op 21 maart gepubliceerd. De commissie-Mandelli had vooral literatuuronderzoek gedaan en stelde dat het aantal tumorgevallen onder soldaten beduidend lager lag dan mocht worden verwacht.
Een woordvoerder van de nabestaanden zei in een reactie dat de commissie alleen had gekeken naar ontlastende onderzoeken en voorbij was gegaan aan een uitspraak van het Amerikaanse ministerie van Defensie uit 1993, waarin werd gesteld dat het inademen van verarmd uranium wel degelijk kon leiden tot kanker.

LANDBOUW

Italiaanse landbouw in de ban van BSE en MKZ

Italiaanse boeren hielden op 19 november 2000 vrachtwagens tegen aan de Franse grens bij Ventimiglia en de Frejus-pas. Zij vroegen de chauffeurs om hun papieren en zeiden hiermee datgene te doen wat de Italiaanse overheid naliet.
De regering had twee dagen eerder, op 17 november, een importverbod afgekondigd voor Frans rundvee en Frans rundvlees aan het been. Dit in verband met de ontdekking van de gekke-koeienziekte (BSE) in Frankrijk. Verder besloot de regering alle runderen van 24 maanden en ouder te controleren op BSE en geen dierlijke resten meer te verwerken in diervoeding. De boeren waren het op zich met deze maatregelen eens, maar eisten dat de regering ze streng zou naleven. Vandaar de actie bij de Franse grens.
Op 17 januari 2001 werd het eerste BSE-geval in Italië ontdekt op de boerderij van de familie Greci nabij Brescia. De vleesconsumptie daalde met tientallen procenten na de ontdekking. Een Romeinse marktkoopman in een reactie: 'Niemand koopt meer vlees, dus ik ben maar vis gaan verkopen.' BSE zou de ziekte van Creutzfeldt-Jakob veroorzaken. Hieraan waren in Groot-Brittannië 80 mensen overleden. Frankrijk telde drie slachtoffers.
Minister van Gezondheidszorg Umberto Veronesi probeerde de gemoederen te kalmeren: 'Dit geval is alarmerend, maar we moeten het wel in de context plaatsen. We hebben minder BSE-gevallen dan elders in Europa en het vlees van vandaag is heel wat veiliger dan het vlees van tien jaar geleden.'
Italiaanse boeren blokkeerden de boerderij van de familie Greci uit protest tegen het ruimen van de 190 koeien, iets dat de Europese Commissie voorschreef bij ontdekking van BSE. Volgens de boeren was hiertoe geen enkele aanleiding omdat BSE geen besmettelijke ziekte is. 'Vandaag ruïneren ze de familie Greci en straks zullen ze anderen ruïneren', aldus een van de boeren.

Minister van Gezondheidszorg Veronesi nam op 7 maart 2001 harde maatregelen om zijn land te behoeden voor mond- en klauwzeer (MKZ). Dit nadat de eerste gevallen in Groot-Brittannië waren ontdekt. Later zou het virus zich ook over het continent verspreiden. Veronesi verbood de import van levend vee tot 27 maart. Verder stond hij alleen nog maar vervoer van vee toe van de boerderij naar het slachthuis en tussen boerderijen onderling. Alle andere vormen van veevervoer werden verboden, evenals veemarkten.

Op 21 maart demonstreerden 30.000 boeren in het centrum van Rome voor een betere regelgeving voor veilig vlees. Dit omdat de vleesconsumptie sinds oktober 2000 met 42 procent was gedaald. Met de leus 'Onze kwaliteit is uw veiligheid' wilden de boeren het vertrouwen van de consumenten terug winnen. De overheid zou hiertoe met heldere en duidelijke regels moeten komen. De actie was georganiseerd door de boerenbond Confederation.
Op 14 december 2000 had de grootste boerenbond Coldiretti al gedemonstreerd voor nieuwe wetgeving op het gebied van de landbouw. In 100 steden gingen ongeveer een miljoen mensen hiervoor de straat op. 'We willen niet zozeer meer geld van de overheid', aldus een woordvoerder van Coldiretti, 'maar we willen nieuwe structuren die ervoor zorgen dat onze landbouw aansluiting vindt bij de ontwikkelingen van de laatste twintig jaar.' Daarbij zou het voornamelijk gaan om de veiligheid van voedsel, investeringsaftrek en genetische manipulatie.

NATUUR EN MILIEU

G8 bevestigt 'Verdrag van Kyoto'

De G8, de groep van zeven meest geïndustrialiseerde landen en Rusland, herhaalde op 4 maart 2001 in Triest haar belofte om de broeikasgassen te reduceren om zo te voldoen aan het Verdrag van Kyoto. De bevestiging was belangrijk vanwege vraagtekens over de rol van de nieuwe Amerikaanse president George W. Bush. Deze had in zijn verkiezingscampagne Kyoto oneerlijk voor de Verenigde Staten genoemd. De G8 zei er naar te streven om op de klimaatconferentie die in juli 2001 in het Duitse Bonn zou worden gehouden verdere afspraken te maken.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Deel oude Romeinse muur stort in

Op 16 april 2001 stortte de Mura Aureliane over een lengte van twintig meter in. Als gevolg hiervan werd de weg naar het vliegveld Fiumicino tijdelijk afgesloten omdat deze voor een deel langs de muur loopt. De zes meter hoge en negentien kilometer lange muur werd van 271 tot 275 na Christus neergezet onder het bewind van keizer Aurelius en diende ter bescherming van de buitenste delen van het toenmalige Rome. De muur stortte in nabij de Thermen van Caracalla. Archeologen zouden de oorzaak van het instorten proberen te achterhalen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Rechter veroordeelt Argentijnse generaals voor rol in 'vuile oorlog'

Een rechtbank in Rome veroordeelde op 6 december 2000 twee Argentijnse generaals tot levenslang wegens ontvoering van en moord op acht Italiaanse staatsburgers. De Italianen leefden gedurende de militaire junta van 1976 tot 1983 in Argentinië. Zij 'verdwenen' samen met 15.000 tot 30.000 anderen gedurende de 'vuile oorlog' van de militairen tegen alles wat links was.
Generaal Guillermo Suarez Mason en Santiago Omar Riveros werden bij verstek ver-

Italië

oordeeld tot levenslang. Vijf andere Argentijnse militairen kregen een gevangenisstraf van 24 jaar. Het was onwaarschijnlijk dat de militairen de straf ooit zouden uitzitten, omdat zij allen nog in Argentinië verbleven, hoewel Suarez Mason daar onder huisarrest leefde.
De veroordeling was een triomf voor de nabestaanden die jarenlang ijverden voor een veroordeling van de generaals. Hun woordvoerder: 'Deze uitspraak is weliswaar symbolisch, maar voor ons is het onbeschrijfelijk belangrijk dat er na 25 jaar eindelijk op ons verzoek is gereageerd.'

Parlement: 'Niet schieten op mensensmokkelaars'

De Italiaanse Kamer van Afgevaardigden verwierp op 20 december 2000 een amendement van de centrum-rechtse oppositie om grenswachten de bevoegdheid te geven om te schieten op mensensmokkelaars. Een senator van de Lega Nord (LN) toonde zich teleurgesteld: 'Het verwerpen van het amendement is niet logisch, want zo laten we smokkelaars gaan zodat zij straks een nieuwe lading immigranten op onze kust zetten.' De linkse coalitie meende dat de oppositie het contact met de bevolking was verloren omdat deze tegen een cultuur van geweld zou zijn.
Italië had met 2,2 procent een van de laagste immigratiecijfers van Europa, maar sentimenten tegen immigranten leefden op. Zo bleek uit een onderzoek van het bureau Censis dat 80 procent van de bevolking vond dat er teveel immigranten waren. Volgens 90 procent deed de regering te weinig om immigranten te weren en 75 procent meende dat er een verband bestond tussen immigratie en criminaliteit.
Tegen deze achtergrond besloot de centrum-rechtse oppositie een wet tegen te houden die asielzoekers juridische bescherming bood. De wet was in 1998 ingediend en in 1999 door de Senaat goedgekeurd. Het wachten was alleen nog op goedkeuring van de Kamer van Afgevaardigden. De VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR bekritiseerde Italië op 22 februari 2001 over dit onderwerp. De UNHCR wees erop dat Italië het enige land van de Europese Unie was dat nog niet over een dergelijke wet beschikte. 'Wij beginnen ons af te vragen of de politieke wil er wel is om een dergelijke wet aan te nemen', aldus een UNHCR-woordvoerder.

Rechten voor Sloveense minderheid

De Senaat ging op 14 februari 2001 akkoord met een wet die de Sloveense minderheid moest beschermen. Er woonden ongeveer 90.000 Slovenen in Italië, vooral in het Noordoosten in en om de plaatsen Triest, Gorizia en Udine.
De wet geeft de Slovenen het recht de Sloveense taal te spreken en enige autonomie op het gebied van onderwijs. Verder zouden enkele lokale overheden tweetalig worden en zouden er in enkele regio's tweetalige verkeersborden komen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek Haider leidt tot rellen

Jörg Haider, leider van de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ), bracht als gouverneur van Karinthië halverwege december 2000 een bezoek aan het Vaticaan. Het Vaticaan ontving namelijk traditioneel een kerstboom van de Oostenrijkse deelstaat. De komst van de omstreden politicus leidde tot ernstige rellen in Rome, waarbij 30 demonstranten en 26 agenten gewond raakten.
Haider veroorzaakte ook een diplomatieke rel. Hij verweet Italië namelijk dat dit land de immigratie niet hard genoeg aanpakte. Verder noemde hij premier Giuliano Amato en president Carlo Azeglio Campi zwakke en bange personen omdat zij de discussie met Haider uit de weg zouden gaan. Amato schreef hierop een brief aan de Oostenrijkse kanselier Wolfgang Schüssel om zijn beklag te doen over het optreden van Haider.
Haider kon overigens op weinig sympathie in Italië rekenen. Zelfs Gianfranco Fini van de extreem-rechtse Nationale Alliantie (AN) noemde Haider een persoon met verachtelijke gewoontes.

Frankrijk en Italië akkoord over HSL

Premier Giuliano Amato, de Franse premier Lionel Jospin en de Franse president Jacques Chirac bereikten op 29 januari 2001 een akkoord over een hoge snelheidslijn tussen Turijn en Lyon, inclusief de bouw van een 50 kilometer lange tunnel. Het project zou een belangrijke economische injectie voor de regio betekenen. De lijn zou in 2015 af moeten zijn en in totaal tien miljard dollar (ca. 11,2 miljard euro) kosten. De Europese Investeringsbank maakte bekend graag een deel van het project te willen financieren.
Verder werd overeengekomen dat de Mont Blanc-tunnel in september 2001 weer open zou gaan. Deze werd in maart 1999 afgesloten nadat een brand daar aan 39 mensen het leven had gekost. De sluiting van de tunnel betekende een zware slag voor de lokale economie.

(Vorige berichten pag. 665/1 e.v. - 2000)

Malta

MALTA

BINNENLAND

Nationalist Party wint lokale verkiezingen

Op 12 maart 2000 waren er verkiezingen voor een derde van de lokale besturen op Malta. De Nationalist Party (PN) bleef ondanks een verlies van 1,3 procent met 49,3 procent de grootste partij. De Malta Labour Partij (MLP) won 48,8 procent van de stemmen en 1,9 procent ging naar onafhankelijke kandidaten.

EU-lidmaatschap houdt bevolking verdeeld

Günther Verheugen, commissaris van de Europese Unie belast met de uitbreiding, sloot op 8 februari 2001 een tweedaags bezoek aan Malta af. Hij riep de bevolking op nog eens goed na te denken over het lidmaatschap van de Unie: 'Mijn wens is dat de Maltezer bevolking haar beslissing over het lidmaatschap van de Europese Unie neemt op basis van kennis en niet op basis van vooroordelen.'
Aanleiding voor zijn uitspraak was het massale verzet tegen het lidmaatschap op Malta. De Nationalist Party (PN) van premier Eddie Fenech Adami was warm voorstander van het lidmaatschap omdat de EU verreweg de grootste handelspartner van het eiland was. Daarom vroeg de door de PN geleide regering in 1989 het lidmaatschap van de EU aan.
De Malta Labour Party (MLP) was echter fel tegenstander. Ze meende dat de EU-regels niet waren toe te passen op een klein eiland als Malta. Verder vreesde de partij voor een toevloed van goedkope landbouwproducten die de nekslag zouden betekenen voor de lokale boeren. De MLP leidde van 1996

Malta

tot 1998 de regering en bevroor in die tijd de onderhandelingen over het lidmaatschap. De partij was voorstander van een speciale handelsovereenkomst met de EU.
Toen de Nationalist Party in 1998 weer aan de macht kwam, werden de onderhandelingen met de EU heropend. Fenech Adami was sindsdien druk bezig met het aanpassen van de nationale regelgeving aan die van de EU. Naar verwachting zou dat proces in 2003 zijn voltooid, waarna de bevolking zich nog in een referendum over het lidmaatschap mocht uitspreken.

De grootste Maltezer vakbond, de General Workers Union, was eveneens tegen het EU-lidmaatschap. 'Onder de huidige omstandigheden levert het lidmaatschap niets op voor het land in het algemeen en de arbeiders in het bijzonder', zei vakbondsleider Tony Zarb op 23 januari 2001. Zarb vreesde voor de toekomst van de scheepswerven als die volgens de Europese regelgeving hun staatssteun zouden verliezen. Verder zei hij dat de extra financiële lasten die het lidmaatschap met zich meebracht waarschijnlijk zouden worden afgewenteld op de arbeiders en de gepensioneerden.
Ongeveer 5.000 arbeiders van de scheepswerven waren op 13 juli 2000 in staking gegaan uit protest tegen de gedwongen ontslagen bij een ander staatsbedrijf. De achtergrond van de staking was dat de havenarbeiders vreesden voor hun eigen baan na het EU-lidmaatschap.

NATUUR EN MILIEU

Greenpeace protesteert tegen vuilverwerking

De politie arresteerde op 19 september 2000 achttien activisten van Greenpeace die zich hadden vastgeketend aan het parlementsgebouw in de hoofdstad Valletta. De activisten eisten een milieuvriendelijker verwerking van het Maltezer afval. De overheid zou dat nu dumpen dichtbij woonhuizen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Malta onderschept wapens voor Libië

Het Maltezer ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 11 januari 2000 bekend dat het in april 1999 onderdelen voor Scud-raketten had onderschept die waren bedoeld voor Libië. De lading werd in november 1999 teruggestuurd naar Groot-Brittannië omdat de vracht was verzonden vanaf Londen Gatwick. Hierop protesteerde de Britse minister van Buitenlandse zaken, Robin Cook, bij Libië omdat het Groot-Brittannië gebruikte als tussenstation om het EU-wapenembargo te ontduiken.

(Vorige berichten pag. 23/2 e.v. - 2000)

Noorwegen

NOORWEGEN

BINNENLAND

'Noorwegen castreerde 414 mensen'

De historicus Per Haave presenteerde op 7 december 2000 een rapport waarin hij stelde dat Noorwegen van 1934 tot 1969 414 mensen had gecastreerd; 370 mannen en 44 vrouwen. Bij mannen werden de testikels afgesneden en bij vrouwen de ovaria weggenomen.
Castratie was bedoeld als maatregel tegen verkrachters, psychiatrische patiënten, homo's en epileptici. Haave: 'Castratie was bedoeld om seksuele misdrijven te voorkomen, maar het werd snel al vaker toegepast.'

Machinist gedood bij treinongeluk

Een regionale trein met 119 passagiers ramde op 12 december 2000 een vrachtwagen bij het plaatsje Drammen, ten zuidwesten van Oslo. Hierbij kwam de machinist om het leven en raakten veertien passagiers gewond. De vrachtwagen werkte aan de verbetering van de spoorwegovergang waar het ongeluk plaatsvond.

Steun EU brokkelt verder af

Een opinieonderzoek van het instituut MMI toonde op 15 januari 2001 aan dat de steun in Noorwegen voor de Europese Unie verder afnam. Nog slechts 33 procent van de Noren gaf aan vóór toetreding tot de Europese Unie te zijn. 45 Procent was tegen, terwijl 22 procent geen mening had. De afnemende steun zou een gevolg zijn van het Deense 'Nee' tegen de euro in september 2000, de BSE-crisis in de Europese Unie en de sterke Noorse economie.
Premier Jens Stoltenberg, een voorstander van toetreding, zei in een reactie op het onderzoek dat hij op dat moment geen debat over toetreding wenste.

Politie neemt 40 kilo heroïne in beslag

De politie van Oslo arresteerde op 22 januari 2001 twee mannen wegens drugshandel, die banden zouden hebben met de Albanese guerrilla in Kosovo. Tegelijk nam de politie 40 kilo heroïne in beslag, een record. In heel 2000 had de politie 51,5 kilo heroïne in beslag genomen. In datzelfde jaar stierven 131 mensen in Oslo aan een overdosis.

Geschokte reacties op racistische moord

Op 26 januari 2001 werd in het oosten van Oslo de vijftienjarige Benjamin Hermansen vermoord door een groep neo-nazi's. Hermansen had een Ghanese vader en een Noorse moeder. Premier Jens Stoltenberg: 'Alles wijst erop dat Benjamin Hermansen is vermoord omdat hij een andere huidskleur had.'
Stoltenberg reageerde met de benoeming van een expertgroep van politie, justitie en enkele anti-racismegroepen die maatregelen moest bedenken om het racisme te bestrijden. Een woordvoerder van de politie zei hierbij te denken aan het strikt toepassen van de huidige wetgeving en het verlagen van de drempel voor preventieve hechtenis bij racistische incidenten.
Ongeveer 30.000 mensen demonstreerden op 1 februari in Oslo naar aanleiding van de moord. Onder de deelnemers bevonden zich Stoltenberg, koning Harald en George Robertson, de secretaris-generaal van de NAVO die net een bezoek bracht aan Noorwegen.

Ultra-rechtse partij verwikkelt in schandalen

Noorwegen was relatief onbekend met het verschijnsel racisme, mede dankzij de lage werkloosheid en de grote rijkdom. De politie schatte het totale aantal neo-nazi's op 150. De enige politieke partij die in Noorwegen als uiterst-rechts werd gezien, was de Vooruitgangspartij, omdat deze zich onder andere fel tegen immigratie verzette. Desondanks was deze partij gematigd vergeleken met bijvoorbeeld de Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) van Jörg Haider.
De Vooruitgangspartij was in september 2000 in de opiniepeilingen even de grootste partij met 32 procent van de kiezers. Sindsdien nam haar aanhang gestaag af tot 23,2 procent in januari 2001 en 17,1 procent in

februari 2001. Aanleiding was een interne machtsstrijd en enkele seksschandalen. Zo had partijleider Carl Hagen geprobeerd radicale leden uit de partij te zetten. Plaatsvervangend partijleider Terje Soeviknes moest aftreden nadat bekend was geworden dat hij tijdens een partijcongres seksueel contact had gehad met een zestienjarig meisje. Tenslotte beweerde een ander jong partijlid dat ze was verkracht door enkele vooraanstaande partijleden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Noorwegen tart handelsverbod walvisproducten

Minister van Visserij, Otto Gregussen, zei op 16 januari 2001 op een persconferentie dat hij toestemming zou verlenen voor de export van walvisvlees en -blubber. Noorwegen hervatte in 1993 de jacht op walvissen ondanks een wereldwijd moratorium. Het stond echter geen export van walvisproducten toe. Als gevolg hiervan lag 600 ton walvisblubber – de vettige laag direct onder de huid – in koelhuizen opgeslagen, omdat de Noren het niet aten, terwijl de Japanners het zagen als delicatesse. De 600 ton blubber zou een exportwaarde vertegenwoordigen van 3,5 miljoen euro.
Noorwegen overtrad met de export de Conventie voor Handel in Bedreigde Diersoorten. Minister van Buitenlandse zaken Thorbjörn Jagland zei echter geen sancties te verwachten.

Economen waarschuwen voor inflatie

Enkele belangrijke Noorse economen waarschuwden in januari 2001 het ministerie van Financiën voor het inflatiegevaar omdat de olierijkdom steeds vaker in de economie werd gepompt in plaats van weggezet te worden in een fonds voor toekomstige generaties. Noorwegen stortte hier jaarlijks 19,5 miljard euro in, maar de laatste tijd werd het steeds vaker gebruikt om de economische ontwikkeling te stimuleren. Dit had volgens de economen een negatief effect op de inflatie die met drie procent al boven het streefgetal van twee procent lag dat de Europese Centrale Bank (ECB) hanteerde.

Noorwegen privatiseert Statoil

Het Noorse parlement ging op 28 maart 2001 akkoord met het regeringsvoorstel de staatsoliemaatschappij Statoil voor een derde te privatiseren. Dit op nadrukkelijk verzoek van de maatschappij zelf, die privatisering noodzakelijk achtte om een rol van betekenis te kunnen spelen op de wereldmarkt. De regering zou 15 tot 25 procent van de aandelen naar de beurs brengen. Dit zou waarschijnlijk in juni gebeuren op de beurzen van Oslo en New York. De aandelen van het derde deel die overbleven, mocht Statoil gebruiken om strategische allianties aan te gaan.

MILITAIRE ZAKEN

Regering bezuinigt op Defensie

Minister van Defensie Björn Tore Godal presenteerde op 16 februari 2001 een vierjarenplan voor Defensie dat uitging van een flinke inkrimping van het leger. Het aantal dienstplichtigen zou worden teruggebracht van 40.000 tot 33.000 en het aantal reservisten van 225.000 naar 125.000. Verder zouden er nog 5.000 banen verdwijnen en zou 220 miljoen euro worden bezuinigd. Aanleiding was volgens Tore Godal de verminderde Sovjetdreiging. De dienstplicht zou overigens gehandhaafd blijven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Noorwegen heropent ambassade in Irak

Minister van Buitenlandse zaken Thorbjörn Jagland maakte op 26 januari 2001 bekend dat Noorwegen haar ambassade in Bagdad weer zou openen. Aanleiding hiervoor was dat Noorwegen het voorzitterschap kreeg van de Irakcommissie van de Veiligheidsraad. Jagland zei dat Noorwegen met de ambassade beter kon toezien op de naleving van de sancties tegen Irak. Hij pleitte er tegelijk voor dat de sancties zich direct zouden richten op Saddam Hoessein en minder op de Iraakse bevolking. De ambassade zou daar volgens Jagland een rol in kunnen spelen: 'Het vergroot de mogelijkheden voor een gerichte en onafhankelijke controle van de sancties en voor humanitaire hulp in het land.'

Noorwegen sloot haar ambassade in 1991, naar aanleiding van de Iraakse invasie van Koeweit.

(Vorige berichten pag. 724/1 e.v. - 2000)

PORTUGAL

BINNENLAND

Joao Jardim herkozen als leider Madeira

Op 16 oktober 2000 vonden er verkiezingen plaats voor de semi-autonome parlementen van Madeira en de Azoren. Madeira telde 264.800 inwoners, de Azoren 236.500.
De Sociaal-democratische Partij (PSD) van Alberto Joao Jardim haalde op Madeira 55,9 procent van de stemmen. Daarmee veroverde zij 41 van de 61 zetels. Het was de zevende opeenvolgende keer dat Joao Jardim als leider werd gekozen, waarmee hij een van de langst zittende democratische leiders ter wereld werd. Hij werd in 1976 voor het eerst gekozen.
De Socialistische Partij (PS) behaalde in de Azoren 48,7 procent van de stemmen en 30 van de 52 zetels. De socialisten kwamen voor het eerst in 1996 in de Azoren aan de macht en handhaafden deze positie dus in 2000.

Schandalen leiden tot kabinetswisselingen

Op 15 december 2000 namen minister van Sport, Armando Vara, en de plaatsvervangende minister van Binnenlandse zaken, Luis Patrao, ontslag. Beide bewindslieden waren betrokken bij de opzet van de Stichting voor Preventie en Veiligheid, een particuliere stichting voor verkeersveiligheid. Ze hadden voor de opzet hiervan echter overheidsgeld en -personeel gebruikt. Daarbij zou het gaan om een bedrag van 2,02 miljoen euro.
Premier Antonio Guterres nam de beide ministers aanvankelijk in bescherming. Hij zei een dag vóór hun ontslag nog dat hij eerst de resultaten van een justitieel onderzoek en een onderzoek van de Rekenkamer wilde afwachten.

Nog geen twee weken eerder wist Guterres ternauwernood het aftreden van minister van Justitie Alberto Costa te voorkomen. Costa bood op 4 december zijn ontslag aan nadat Ricardo Sa Fernandes, een hoge ambtenaar van het ministerie van Financiën, had gezegd dat de regering niets deed om een vliegtuigongeluk van twintig jaar eerder te onderzoeken. Sa Fernandes was ook de advocaat van de nabestaanden. Costa zei in een reactie dat

Portugal

de regering niet betrokken mocht worden in een affaire die de rechter aanging. Guterres haalde Costa over te blijven, nadat Sa Fernandes zelf ontslag had genomen.
Aanleiding was het vliegtuigongeluk waarbij indertijd de toenmalige vice-premier Francisco Sa Carneiro en vijf anderen om het leven kwamen. De oorzaak werd in eerste instantie gezocht in een mechanisch mankement. De laatste jaren klonken echter steeds vaker geluiden dat het ongeluk een gevolg was van sabotage.

Sampaio herkozen als president

De socialist Jorge Sampaio werd op 14 januari 2001 voor een tweede termijn van vijf jaar gekozen als president. Hij haalde in de eerste ronde 56 procent van de stemmen. De conservatief Joaquim Ferreira do Amaral bleef steken op 34 procent, de communist Antonio Abreu op 5 procent.
Alle Portugese presidenten haalden sinds 1974 een tweede termijn en van te voren stond eigenlijk al vast dat Sampaio dit ook zou lukken. De 61-jarige president werd op 9 maart beëdigd.

Ramp bij brug kost ruim 70 mensen het leven

Op 5 maart 2001 kwamen meer dan 70 mensen om het leven toen een brug over de Douro instortte bij het plaatsje Castelo de Paiva, 30 kilometer ten oosten van Oporto. De woest kolkende Douro sloeg een van de pijlers weg toen een bus en twee personenwagens over de brug reden. In de bus zaten 69 mensen en in de personenauto's waarschijnlijk negen. De rivier sleurde de voertuigen direct mee in haar stroom. Niemand overleefde de ramp.
De 116 jaar oude brug stond bekend als gevaarlijk. Paulo Teixeira, burgemeester van Castelo de Paiva, zei dat hij veelvuldig had gewaarschuwd voor de erbarmelijke conditie van de brug, maar dat de overheid geen geld beschikbaar stelde: 'Ik heb gevochten wat ik kon voor een nieuwe brug.'
In reactie op de ramp maakte minister van Openbare werken Jorge Coelho zijn aftreden bekend. Coelho zei dat hij weliswaar akkoord was gegaan met de bouw van een nieuwe brug, maar dat hij de politieke verantwoordelijkheid voor de ramp op zich nam.
De herkozen president Jorge Sampaio annuleerde bij zijn beëdiging op 9 maart alle ceremoniële plichtplegingen uit respect voor de slachtoffers van de brugramp.
Op 19 maart vonden duikers uiteindelijk de bus. Op dat moment waren nog maar acht lichamen geborgen. Zij waren aangespoeld op de stranden van Spanje en Portugal.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement akkoord met begroting 2001

Het parlement ging op 29 november 2000 akkoord met de begroting voor 2001. De regering, die een zetel tekort kwam voor de absolute meerderheid, wist voor de goedkeuring de stem te winnen van Daniel Campelo, een afgevaardigde van de rechtse Volkspartij (PP). Minister van Financiën, Joaquim Pina Moura, in een reactie: 'Dit is een overwinning van de stabiliteit, een overwinning op degenen die het land in een politieke crisis wilden werpen.'
De begroting kwam op 24 november nog onder druk te staan toen de Europese Commissie een rapport uitbracht waaruit bleek dat de economische groei van Portugal zou achterblijven bij de cijfers waar het ministerie van Financiën van was uitgegaan bij het opstellen van de begroting. Het ministerie rekende op een economische groei van 3,3 procent, maar volgens de Europese Commissie zou deze in 2001 uitkomen op 2,7 procent.Premier Antonio Guterres reageerde gelaten: 'We laten ons niet van slag brengen door allerlei voorspellingen. We gaan gewoon door met ons werk.' Financiën stelde dat er geen redenen waren om de begroting bij te stellen, onder andere omdat de Europese Commissie volgens hem wel erg pessimistisch was met haar voorspelling van een dramatische daling van de consumentenbestedingen.

LANDBOUW

Portugal neemt maatregelen tegen MKZ

Het ministerie van Landbouw verbood op 16 maart 2001 stierenvechten, jaarmarkten en het vervoer van evenhoevigen. Dit in een poging mond- en klauwzeer (MKZ) buiten het land te houden. De maatregelen volgden op de ontdekking van MKZ in Groot-Brittannië op 21 februari en de langzame verspreiding van de ziekte over het continent. Het ministerie besloot ook om alle koeien, schapen, varkens en geiten te testen die na 1 februari waren geïmporteerd.

Russische Federatie

CULTUUR EN WETENSCHAP

Amalia Rodrigues bijgezet in Nationaal Pantheon

Het parlement stemde op 12 oktober 2000 unaniem voor het voorstel om de stoffelijke resten van Fado-koningin Amalia Rodrigues bij te zetten in het Nationaal Pantheon, zodat de immens populaire zangeres werd verenigd met de andere culturele iconen van Portugal. Rodrigues overleed een jaar eerder, op 6 oktober 1999.
Het voorstel was ingediend door de socialistische afgevaardigde en dichter Manuel Alegre. Diens gedichten waren door Rodrigues op muziek gezet. Alegre in een reactie: 'Amalia maakt nu deel uit van onze nationale mythologie.'

MILITAIRE ZAKEN

Onderzoek naar verarmd uranium in Kosovo

Minister van Wetenschap, Mariano Gago, zei op 10 januari 2001, tijdens een bezoek aan de Portugese troepen in Kosovo, dat hij tevreden was over het voorlopig onderzoek naar de aanwezigheid van verarmd uranium in Kosovo. Portugese onderzoekers hadden op 52 plaatsen grondmonsters genomen en nergens een verhoogde radio-actieve straling gevonden. Slechts één monster vertoonde een kleine verhoging, maar een meter daarvandaan was al niets meer te merken.
De NAVO gebruikte in de oorlogen in Bosnië en Kosovo munitie met verarmd uranium omdat dit beter door pantsers kon dringen. Na de oorlog werd er bij verschillende soldaten leukemie ontdekt, onder anderen bij een Portugese soldaat. Men sprak van het 'Balkansyndroom' en al snel werd verband gelegd met het verarmd uranium.

(Vorige berichten pag. 598/3 e.v. - 2000)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Van corruptie beschuldigde Borodin terug uit Zwitserland

Pavel Borodin, de voormalige naaste medewerker van ex-president Boris Jeltsin, keerde

op 13 april 2001 terug uit Zwitserland, waar hij had vastgezeten op verdenking van betrokkenheid bij een groot corruptieschandaal. Hij was medio januari door autoriteiten in de Verenigde Staten aangehouden omdat er een internationaal arrestatiebevel tegen hem liep. Hij werd in Genève op borgtocht vrijgelaten nadat de Russische overheid een borgsom van vijf miljoen Zwiterse francs (ca. 3,25 miljoen euro) voor hem had betaald.
De aanklacht tegen Borodin bij een rechtbank in Genève was hiermee niet ingetrokken. Hij werd ervan verdacht 25 miljoen dollar (ca. 29 miljoen euro) in steekpenningen te hebben aangenomen voor een groot renovatieproject in het Kremlin dat door Zwitserse firma's was uitgevoerd. Een gerechtelijk onderzoek in deze zaak dat in Rusland was ingesteld, werd in 2000 afgeblazen.
Borodin stond in de laatste jaren van Jeltsins bewind aan het hoofd van het zakenimperium van het Kremlin dat een waarde zou hebben van 300 tot 600 miljard dollar (tussen de 350 en 700 miljard euro). Tijdens Borodins detentie in de Verenigde Staten en Zwitserland had president Vladimir Poetin zich niet publiekelijk over de zaak geuit.

Nieuwe leiding bij NTV

Managers benoemd door gasgigant Gazprom maakten zich op 14 april 2001 meester van het privé-televisiestation NTV. De staf bij het station kreeg van de nieuwe leiding opdracht een verklaring te ondertekenen waarin zij de overname accepteerde; anders diende zij op te stappen.
Boris Jordan, de Russisch-Amerikaanse zakenman die tot nieuwe manager was benoemd, zei dat zijn team de zender volledig in handen had en er nu een werkelijk vrije zender van zou maken. Maar volgens Igor Malasjenko, een van de leidende figuren bij NTV, was de overname een 'sluipende staatsgreep tegen de democratie'. Een groot deel van de staf van NTV reageerde met plannen om een nieuw onafhankelijk station op te richten.

Nog diezelfde dag werd bekend dat Boris Berezovski, die na een hoog oplopend conflict met het Kremlin in ballingschap in het Westen verbleef, aan een belangrijke presentator van NTV, Jevgeni Kiseljov, de leiding had aangeboden van zijn televisiestation TV6, dat in 69 Russische steden uitzond. Kiseljov zei dat het aanbod van Berezovski aan hem en een deel van de vroegere staf van NTV zou gelden voor een periode van drie jaar en zou ingaan na een aandeelhoudersvergadering van TV6, later in 2001. Het nieuwsprogramma van NTV, *Segodnja* (Vandaag), werd intussen door bij NTV vertrokken journalisten uitgezonden via de zender TNT, die net als tot voor kort NTV tot het imperium van Vladimir Goesinski behoorde.

Goesinski niet uitgeleverd

De beslissing van de hoogste Spaanse rechtbank op 18 april om de 'oligarch' Vladimir Goesinski niet uit te leveren, werd door zijn medestanders toegejuicht. Goesinski werd door de Russische justitie van fraude beschuldigd. Hij zei zelf het slachtoffer te zijn van een campagne van het Kremlin tegen zijn media-imperium, die het gevolg was van de kritiek van vooral de televisiezender NTV op het beleid van president Vladimir Poetin, met name betreffende de oorlog in Tsjetsjenië. Na de beslissing van de Spaanse rechtbank is Goesinski, die behalve de Russische ook de Israëlische nationaliteit bezit, naar Israël gereisd.

Wet stelt limiet aan buitenlands eigendom in media

De Staatsdoema nam op 26 april in eerste lezing een wet aan die het buitenlanders verbiedt een belang van meer dan 50 procent te hebben in Russische televisie, radio of gedrukte media. Een afgevaardigde van de Kremlingezinde partij Eenheid zei dat de onafhankelijkheid van de Russische media moest worden beschermd tegen westerse mediamagnaten als Rupert Murdoch en Ted Turner.
De stemming in de Staatsdoema kon niet los gezien worden van het conflict over het eigendom van de televisiezender NTV, die kort daarvoor door Gazprom was overgenomen. Ted Turner van CNN was ook nog even genoemd als een van de kandidaten voor een aanzienlijk aandeel in NTV.
De nieuwe wet, die werd aangenomen met 322 tegen 22 stemmen, zou een meerderheidsaandeel van de voormalige NTV-eigenaar Vladimir Goesinski onmogelijk maken. De beperkingen ten aanzien van eigendom in de media zouden namelijk ook van toepassing zijn op statenloze personen of personen met een dubbele nationaliteit. Goesinski had zowel de Russische als de Israëlische nationaliteit.
De wet moest in de Staatsdoema in totaal in drie lezingen worden behandeld. Zij moest ook nog door de Federatieraad worden aangenomen en door president Vladimir Poetin worden ondertekend.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering wil hervormingen bij belastingen, grond- en banksector

De regering maakte op 23 april 2001 in een gezamenlijk memorandum met de Centrale bank haar intentie bekend een reeks hervormingsgezinde maatregelen door te voeren op het gebied van belastingen, eigendom van grond en de banksector. Er zou in de financiële sector meer transparantie komen en concurrentie tussen banken zou worden bevorderd. Ook zou worden geprobeerd de inflatie terug te dringen.
Commentatoren zeiden dat dergelijke maatregelen van groot belang waren om buitenlandse investeerders aan te trekken. De regering zou ook investeringen door buitenlandse bedrijven in de Russische banksector en transfer van in Rusland gemaakte winst niet moeten tegengaan.
De regering verklaarde de inflatie te willen terugbrengen tot zeven à acht procent, tegen de oorspronkelijk voorziene veertien procent voor 2001. Ook hoopte zij de groei van het bbp te houden op vier tot vijf procent, tegen 7,7 procent in 2000. De regering kondigde verder aan de totale buitenlandse schuld van 144 miljard dollar (ca. 168 miljard euro) te zullen terugbetalen. Er werden echter problemen verwacht in 2003, als de jaarlijkse aflossing op achttien miljard dollar (ca. 21 miljard euro) zou komen.

Parlement ratificeert internationaal verdrag tegen witwassen van geld

De Staatsdoema stemde op 25 april 2001 voor ratificatie van een internationaal verdrag tegen het witwassen van geld. Dat gebeurde tien jaar nadat het verdrag was opgesteld. Moskou had het verdrag al in 1999 ondertekend, maar nog steeds niet geratificeerd.
Door het Westen werd al een tijd druk uitgeoefend op Rusland om de banksector op orde te brengen en niet op een zwarte lijst van financieel zeer ondoorzichtige landen terecht te komen. Commentatoren zeiden echter dat de ratificatie slechts de eerste stap was. Er moest ook een wet tegen het

witwassen van geld aan het parlement worden voorgelegd, die de Russische overheid in staat zou stellen tegen het verschijnsel op te treden. Deze wet was onderdeel van het plan van president Vladimir Poetin tot liberalisering van de economie en het bankwezen en tot verbetering van het zakenklimaat om de grote kapitaalvlucht uit Rusland tegen te gaan. Deze bedroeg in 2000 minstens twintig miljard dollar (ruim 23 miljard euro).
De invloedrijke Financial Action Task Force (FATF) had in 2000 gesteld dat Rusland een van de vijftien landen was die het minste deden tegen het witwassen van geld. Eind jaren '90 had de naam van Rusland al zeer te lijden gehad onder financiële schandalen, zoals het witwassen van miljarden dollars via de Bank of New York. De recente arrestatie in de Verenigde Staten van ex-president Jeltsins voormalige naaste medewerker Pavel Borodin wegens corruptie was ook niet goed voor Ruslands reputatie.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Eerste toerist in de ruimte

De Amerikaan Dennis Tito ging op 28 april 2001 als eerste toerist de ruimte in met een Russische raket, op weg naar het Internationale Ruimtestation. De raket met Tito en twee Russische kosmonauten vertrok vanaf de lanceerplaats Bajkonoer in Kazachstan en zou gekoppeld worden aan het Internationale Ruimtestation. Tito zou in totaal acht dagen in de ruimte blijven.
De 60-jarige Tito had voor zijn tocht twintig miljoen dollar (ruim 23 miljoen euro) betaald aan het Russische ruimteprogramma. In de periode voor het vertrek was er een geschil van de Russische overheid met het Amerikaanse ruimtevaartinstituut NASA over de vraag of Tito wel mee mocht. De Russische overheid wilde dat deze meeging omdat zij het bedrag dat Tito betaalde hard nodig had voor haar ruimteprogramma.

MILITAIRE ZAKEN

Lagere status nucleaire strijdmacht

Minister van Defensie Sergej Ivanov maakte op 27 april 2001 duidelijk dat hij de status van de Strategische Raketstrijdkrachten had verlaagd. Hij benadrukte namelijk dat de nieuwe bevelhebber van dat onderdeel, Nikolaj Solovtsov, niet de opperbevelhebber ervan was. Andere onderdelen van de strijdkrachten zoals leger, luchtmacht en marine hadden wel ieder een opperbevelhebber.
Solovtsov had zijn functie overgenomen van Vladimir Jakovlev, die een medestander was van ex-minister van Defensie Igor Sergejev. De laatste hechtte zeer aan de status van de raketstrijdkrachten en had daarover een verschil van mening met de chef van de generale staf Anatoli Kvasjnin, die meer aandacht en geld wilde voor de reguliere strijdkrachten.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Zes doden door bom in Tsjetsjenië

Een bom, waarschijnlijk geplaatst door rebellen, doodde op 25 april 2001 zes politiemannen, waarmee officiële Russische claims dat de opstandige republiek onder controle was, werden gelogenstraft. De ontploffing vernielde een deel van een gebouw in de tweede Tsjetsjeense stad Goedermes, dat werd gebruikt door een eenheid van het ministerie van Binnenlandse zaken die zich bezighield met de bestrijding van georganiseerde misdaad. De zes politiemannen waren volgens de door persbureau *Interfax* geciteerde Tsjetsjeense openbare aanklager Viktor Dachnov etnische Tsjetsjenen.
Een Kremlinwoordvoerder verklaarde telefonisch tegenover persbureau *Reuters* dat een tweede bom diezelfde dag in de hoofdstad Grozny onschadelijk was gemaakt. Op andere plaatsen in de republiek werden door Russische media twee mijnexplosies en een schotenwisseling met opstandelingen gemeld.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Geen nucleaire wapens aan boord van de Koersk'

Noorse instanties kregen op 5 april 2001 van de Russische overheid te horen dat zich aan boord van de gezonken Russische onderzeeër in de Barentszee geen kernwapens bevonden. Een Russische politicus, Grigori Tomtsjin, had enkele dagen eerder voor de Noorse televisie verklaard dat dat wel het geval was. Een marinewoordvoerder, Igor Dygalo, ontkende dat weer categorisch en een Noorse diplomaat kreeg bij het ministerie van Buitenlandse zaken in Moskou een soortgelijke boodschap te horen.
Proeven bij het wrak van de Koersk wezen niet op de aanwezigheid van radioactiviteit. Dygalo verklaarde dat de marine klaar was voor het ruimen van het wrak.

Geen concrete resultaten bij Duits-Russische besprekingen

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder en president Vladimir Poetin sloten op 10 april in Sint-Petersburg besprekingen af die kennelijk in een goede sfeer verliepen maar weinig concreets opleverden. Gespreksthema was onder andere de afbetaling van de omvangrijke Russische schulden aan Duitsland, maar daarover werd geen doorbraak bereikt. De aflossing van buitenlandse schulden bedroeg in 2000 veertien miljard dollar (ca. 16,3 miljard euro) en zou in 2003 oplopen tot achttien miljard dollar (ca. 21 miljard euro).
Tijdens een persconferentie werd Schröder ook een vraag gesteld over de gang van zaken rond het omstreden Russische tv-station NTV. Hij ging niet direct op de kwestie in maar zei dat hij voor vrije media was.

'Bestrijding van drugs en corruptie noodzaak voor toetreding WTO'

Internationale douanefunctionarissen verklaarden op 11 april 2001 in Moskou dat Rusland veel moeite deed drugshandel en corruptie te bestrijden. Plaatsvervangend hoofd van de World Customs Organisation (WCO) Leonid Lozbenko zei dat bestrijding van die verschijnselen noodzakelijk was in de aanloop tot de Russische toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO). De WCO werkte nauw samen met de WTO bij het slechten van handelsbarrières en het verbeteren van douaneregimes in de wereld.
Zowel Lozbenko als secretaris-generaal van de WCO Michel Danet wezen er op dat de verleiding steekpenningen aan te nemen voor douaniers in Rusland en elders groot zou blijven, zolang hun salaris laag bleef. Danet verklaarde ook dat het ontwerp van de nieuwe Russische douanewet in overeenstemming was met internationale normen en dat ongeveer 60.000 douaniers een aanvullende opleiding kregen.
Premier Michail Kasjanov had in maart gezegd dat de drugsmisdaad in Rusland een grote omvang had aangenomen. De verkoop van illegale drugs stond op ongeveer 2,5 miljard dollar (ca. 2,9 miljard euro). Rus-

land was al een tijd lang een doorvoerroute van drugs van Azië naar Europa, maar er had zich in het land nu ook een lucratieve binnenlandse markt ontwikkeld.

Amerikaanse student krijgt drie jaar wegens drugsbezit

Een rechtbank in de Zuid-Russische stad Voronezj veroordeelde een Amerikaanse student op 27 april 2001 tot drie jaar werkkamp nadat hij was gepakt met een geringe hoeveelheid marihuana (2,5 gram). De 24-jarige John Tobin, die in Voronezj studeerde en vloeiend Russisch sprak, verklaarde voor de rechtbank zijn onschuld en zei dat de drugs door anderen in zijn kleding en zijn appartement waren verstopt. Russische medestudenten van Tobin namen het in verklaringen voor hem op.

Een woordvoerder van de veiligheidsdienst FSB had tijdens het proces verklaard dat Tobin in de Verenigde Staten een spionageopleiding had gehad, maar de beschuldiging van spionage was tijdens de rechtzaak nooit formeel tegen hem ingebracht.

(Vorige berichten pag. 205/2 e.v. - 2001)

SPANJE

BINNENLAND

Vier doden door overstromingen

In Catalonië vonden op 24 oktober 2000 vier mensen de dood en raakten er drie vermist als gevolg van hevige regenval en zware stormen. Hierdoor dreigde de Ebro, de grootste rivier van Spanje, buiten haar oevers te treden.
In het zuiden, nabij Valencia en Murcia, werden wegen en spoorlijnen weggeslagen door de regen.

Verenigd Links kiest nieuwe leider

Het congres van het communistische Verenigd Links koos op 29 oktober 2000 Gaspar Llamazares als nieuwe leider. Hij versloeg Francisco Frutos, de kandidaat van de partijleiding, met slechts één stem verschil. Llamazares zei de socialisten de hand te willen rijken om zo een links front te vormen.
Verenigd Links was de derde partij van Spanje. Ze won in de algemene verkiezingen van maart 2000 acht zetels en kwam daarmee op een totaal van 29 zetels.

Links en rechts staan stil bij dood Franco

De 25ste verjaardag van de sterfdag van dictator Francisco Franco bracht op 19 november 2000 voor het koninklijk paleis in Madrid enkele honderden Franco-aanhangers bijeen. Zij hekelden de democratie die volgens hen slechts meer criminaliteit, legalisering van abortus en separatisme had opgeleverd.
Niet ver daar vandaan demonstreerden enkele honderden linkse betogers tegen het gedachtegoed van Franco. Het kwam tot gevechten toen zij met flessen naar de politie gooiden.
Het dagblad *El Pais* publiceerde dezelfde dag een enquête waaruit bleek dat 59 procent van de Spanjaarden vond dat het gedachtegoed van Franco geen invloed meer had in Spanje. Verreweg de meeste Spanjaarden vonden dat Spanje er sinds de dictatuur op alle fronten op vooruit was gegaan.

Twaalf doden bij spoorwegongeluk

In de vroege ochtend van 3 januari 2001 schepte een trein nabij het Zuidspaanse Lorca een wagen met veertien Ecuadoraanse seizoenarbeiders. Twaalf van hen kwamen hierbij om het leven, twee raakten zwaar gewond. Van de 30 inzittenden in de trein raakte niemand ernstig gewond.
Het ongeluk gebeurde bij een onbewaakte spoorwegovergang. De burgemeester van Lorca zei dat hij verscheidene malen bij de spoorwegmaatschappij Renfe had aangedrongen op spoorbomen bij de overgang. Een woordvoerster van Renfe zei echter dat de overgang voorzien was van belsignalen en dat bestuurders een trein van ver konden zien aankomen.

Aantal illegale immigranten in 2000 verviervoudigd

De Spaanse kustwacht arresteerde in het jaar 2000 15.000 mensen die illegaal de Straat van Gibraltar probeerden over te steken. Dat was vier keer zoveel als het jaar daarvoor. Verreweg de meeste immigranten kwamen uit de Maghreb-landen en de sub-Sahara. Ze waagden de oversteek veelal in gammele bootjes. Velen kwamen daarbij om het leven. Zo spoelden op 5 februari 2001 nog tien lichamen van Noordafrikaanse immigranten aan op de kust nabij Tarifa. Daar was hun boot op de rotsen stukgeslagen.
De Spaanse overheid had in december 2000 enkele maatregelen genomen om het aantal immigranten terug te dringen. Zo kreeg de kustwacht toestemming om immigranten zonder papieren binnen 72 uur uit te wijzen.

ETA

Spanningen leiden tot vervroegde regionale verkiezingen

De Baskische regering besloot op 20 februari 2001 voor 13 mei van dat jaar vervroegde verkiezingen uit te schrijven voor het regionale parlement. De oproep kwam na aanhoudende politieke spanningen.

De regionale regering had op 6 oktober 2000 een motie van wantrouwen overleefd. De motie haalde weliswaar met 32 tegen 29 stemmen een meerderheid, maar er was een absolute meerderheid van 38 stemmen nodig in het 75 zetels tellende regionale parlement. De motie was ingediend door de Spaanse partijen omdat de gematigde Baskische Nationalistische Partij (PNV) weigerde alle banden te verbreken met Euskal Herritarrok (EH), de politieke vleugel van de ETA. Euskal Herritarrok had op haar beurt de steun aan de regering ingetrokken. De Baskische premier Juan José Ibarretxe in een reactie: 'De stemming laat zien hoe ver de Spaanse linker- en rechterzijde willen gaan. Ze grijpen alle kansen en stemmen zelfs voor elkaar om het Baskisch nationalisme op de knieën te krijgen.'

Het lukte de PNV nog op 21 oktober een wig te drijven tussen de Partido Popular (PP) en de Partido Socialista Obrero Espanol (PSOE). De PNV en de PSOE hielden die dag samen met vrijwel alle andere partijen een demonstratie in Bilbao als protest tegen de moord op luchtmachtarts Antonio Munoz Carinanos. De Partido Popular weigerde de demonstratie te ondersteunen omdat de PNV hier ook aan meedeed. Dit leidde ertoe dat alle partijen deelnamen, behalve de Partido Popular en Euskal Herritarrok.

Op 9 december sloten de Partido Popular en de PSOE alsnog de rijen. Ze kwamen toen in het 'Akkoord voor Vrijheid en tegen Terrorisme' overeen niet meer te overleggen met de Baskische nationale overheid totdat deze

alle banden met Euskal Herritarrok had verbroken. Premier José Maria Aznar noemde het akkoord 'een bevestiging van ons democratisch systeem'. PSOE-leider José Luis Rodriguez Zapatero pleitte in eerste instantie nog voor de dialoog, maar zag daar later vanaf. Hij noemde het akkoord 'een duidelijke stap tegen het geweld'. Arnaldo Otegi, leider van Euskal Herritarrok, noemde het akkoord 'een oorlogsverklaring aan de democratische aspiraties van hen die Baskisch spreken'.

De druk leidde er uiteindelijk toe dat de Baskische regering vervroegde verkiezingen uitschreef voor 13 mei 2001.

ETA verantwoordelijk voor 21 tot 23 doden in 2000

De Baskische afscheidingsbeweging ETA eiste op 15 januari 2001 de moord op oudminister Ernest Lluch op. De voormalige socialistische minister van Gezondheidszorg werd op 21 november 2000 neergeschoten in de garage van zijn appartement in Barcelona.
De moord had alom verbazing gewekt omdat Lluch een warm voorstander was van een dialoog over de Baskische kwestie. Het dagblad *El Pais* schreef in een commentaar: 'De wanhoop is groot. Als de ETA al in staat is Ernest Lluch te vermoorden, iemand die dicht bij de democratische nationalisten stond, dan betekent dit dat iedereen doelwit is van de terroristen en dat niemand hen kan stoppen.'
De ETA schreef op 15 januari 2001 in haar verklaring dat Lluch 'een zogenaamde dialoog' voorstond met als doel 'een verdeeld Baskenland onder Spaanse heerschappij'. Met deze verklaring had de ETA 21 van de 23 moorden opgeëist die in 2000 aan haar waren toegeschreven. Dat jaar was het bloedigste sinds 1993.
Zo werd op 16 oktober 2000 luchtmachtarts Antonio Munoz Carinanos doodgeschoten in zijn kantoor in Sevilla. De politie arresteerde later die dag twee mannen in verband met de aanslag. De overheid stelde hiermee een belangrijke ETA-eenheid in Andalusië te hebben ontmanteld, die onder andere verantwoordelijk zou zijn voor drie moorden.

ETA zet moorden in 2001 voort

Op 26 januari 2001 kwam marinekok Ramon Diaz Garcia in San Sebastian om het leven toen zijn auto tot ontploffen werd gebracht. Diaz Garcia was een burger die voor de marine werkte, maar ook kookte in een gaarkeuken in de arbeiderswijk Loyola. Zijn dood paste in de nieuwe tactiek van de ETA. Daarbij waren niet alleen politici en hoge militairen het doelwit, maar steeds vaker burgers. Deze verandering werd toegeschreven aan een verzwakking van de ETA, na een reeks van arrestaties in 2000.
Een maand later vonden in San Sebastian twee fabrieksarbeiders de dood toen hun auto langs een andere auto reed die tot ontploffing werd gebracht. De autobom was bedoeld voor een socialistisch gemeenteraadslid, maar deze raakte bij de aanslag slechts gewond. Minister van Binnenlandse zaken Jaime Mayor Oreja zag de mislukking als een teken van zwakte: 'Ze hebben vrijwel zeker de verkeerde personen gedood omdat de ETA nu een organisatie is die zichzelf niet meer onder controle heeft.'
Het aantal aanslagen nam in maart 2001 sterk toe. Dat werd gezien als reactie op de vervroegde parlementsverkiezingen in Baskenland die op 13 mei gehouden zouden worden. De ETA noemde deze zonder betekenis omdat er niet tegelijk een referendum was uitgeschreven over de autonomie van Baskenland, een oude ETA-eis.
Op 19 maart kwam een politieagent om het leven in Rosas, ten noorden van Barcelona, als gevolg van een autobom. Een dag later werd Froilan Elexpe, de socialistische viceburgemeester van Lasarte, in een café doodgeschoten.

Politie brengt ETA ernstige slag toe

De Franse politie arresteerde op 22 februari 2001 Francisco Xabier Garcia Gaztelu in Zuidwest-Frankrijk. Hij zou deel uitmaken van het collectief leiderschap van de ETA en het hoofd van het militair commando zijn. Verder werd hij verantwoordelijk gehouden voor de moord op Miguel Angel Blanco in 1997. Spanje vroeg direct om zijn uitlevering.
Een week eerder, op 15 februari, had de Franse politie in Zuidwest-Frankrijk een trainingskamp van de ETA ontmanteld. Dit kamp werd bij toeval ontdekt toen een boswachter op een uitgebrande auto stuitte. Het kamp werd gebruikt om te oefenen met mortieren en granaatwerpers. De ontdekking kon wijzen op een nieuwe tactiek van de ETA, omdat de organisatie tot dan toe bij aanslagen voornamelijk gebruik maakte van autobommen en handvuurwapens. Er werd niemand gearresteerd.
Dat gebeurde wel op 23 februari, toen de Spaanse politie in Baskenland een ETA-lid arresteerde, evenals negen anderen die verantwoordelijk werden gehouden voor straatterreur.

ETA eist geld sporters

De ETA eist geld van Baskische sporters die uitkomen voor de nationale teams van Spanje en Frankrijk, zo bleek uit een document dat op 20 maart 2001 in de openbaarheid kwam. De ETA verweet de sporters het shirt te dragen van staten die verantwoordelijk waren voor de onderdrukking van de Baskische bevolking. De meest prominente sporter die de brief kreeg, was Bixente Lizarazu, voetballer bij Bayern München die ook uitkwam voor het Spaanse elftal.

ETA dreigt met aanslagen toeristensector

De ETA waarschuwde toeristen op 30 maart 2001 weg te blijven, omdat het steunen van de Spaanse economie 'vervelende consequenties' kon hebben. De organisatie dreigde met bomaanslagen op populaire vakantieoorden. Bij een soortgelijke aanslag op het vliegveld van Reus raakten in 1996 35 toeristen gewond, voornamelijk Britten.
Een regeringswoordvoerder sprak van paniekzaaierij: 'Ze hebben dit soort dingen vaker gezegd, maar de aanslagen hebben geen merkbare invloed op het toerisme.' Het toerisme was verantwoordelijk voor vijf procent van de Spaanse inkomsten.

Politie arresteert 22 nationalisten tijdens staking

De politie arresteerde op 10 april 2001 22 jongeren die bedrijven wilden dwingen mee te doen aan de algehele staking die Euskal Herritarrok, de politieke vleugel van de ETA, en een separatistische vakbond hadden uitgeroepen. De staking was bedoeld om vooruitlopend op de regionale verkiezingen van 13 mei te pleiten voor 'soevereiniteit en vrede'.
De Kamer van Koophandel in San Sebastian meldde dat veel kleine bedrijven hun poorten gesloten hielden als gevolg van dreigementen en druk van Euskal Herritarrok.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over verkoop Santa Barbara

De Spaanse overheid ging op 30 maart 2001 akkoord met de verkoop van wapenfabrikant Santa Barbara aan het Amerikaanse General Dynamics. Het staatsbedrijf zou al een jaar eerder worden verkocht, maar Duitsland gooide roet in het eten. De Duitsers vreesden dat met de verkoop Europese defensiegeheimen in handen van de Amerikanen zouden komen. Daarbij ging het vooral om de productie van de Leopard 2-pantserwagen die Santa Barbara maakte in opdracht van het Duitse Krauss-Maffei. General Dynamics ging vervolgens akkoord met restricties bij de bouw van de Leopard 2, waarmee de belemmeringen voor de verkoop waren weggenomen.
Het Amerikaanse bedrijf betaalde 5,04 miljoen euro voor Santa Barbara en beloofde tegelijk 68 miljoen euro in het verliesgevende bedrijf te investeren.

Balearen willen eco-tax op toerisme

Het parlement van de Balearen – Majorca, Ibiza, Menorca en Formentera – stemde op 11 april 2001 in met een eco-tax op toerisme. Deze eco-tax was bedoeld voor herstel van de milieuschade, veroorzaakt door de negen miljoen toeristen die de eilanden jaarlijks bezochten. Zij zouden volgens het voorstel 0,25 tot 2 euro per nacht aan milieubelasting moeten betalen.
De nationale overheid was fel tegen het voorstel, omdat het inging tegen het beleid de belastingdruk te verlagen. De Spaanse minister van Financiën, Cristobal Montoro, kondigde aan te onderzoeken of de belasting strijdig was met de fiscale wetgeving. Ook ondernemers waren tegen omdat de belasting schadelijk zou zijn voor het toerisme.
De belasting zou op z'n vroegst eind 2001 kunnen worden ingevoerd en zou de regionale overheid 73 tot 91 miljoen euro per jaar opleveren.

JUSTITIE

Minister reduceert straf Moreno Maya

Minister van Justitie Angel Acebes besloot op 1 december 2000 de gevangenisstraf van Teresa Moreno Maya terug te brengen van veertien jaar en acht maanden naar twee jaar en zes maanden. Tegelijk verzocht Acebes om de vrouw voorwaardelijk in vrijheid te stellen. Moreno Maya was veroordeeld omdat zij haar man in 1995 had vermoord, nadat zij door hem ruim twintig jaar was mishandeld. Ze was op 24 oktober achter de tralies verdwenen, maar vrouwenorganisaties bleven aandringen op haar vrijlating.

Politie rolt kinderpornonetwerk op

De politie arresteerde op 21 april 2001 zeven mensen op verdenking van betrokkenheid bij een kinderpornonetwerk. De Spaanse politie voerde de actie uit in samenwerking met Interpol. Volgens een woordvoerder waren er 80 mensen, verspreid over 21 landen, betrokken bij het netwerk dat 20.000 foto's van kinderen via internet verspreidde onder de naam 'nudeboy2'.

LANDBOUW

BSE-crisis leidt tot daling vleesconsumptie

Op 8 februari 2001 kwam het aantal gevallen van de gekke-koeienziekte (BSE) in Spanje op zeventien. Een krant berichtte verder over een mogelijk geval van de ziekte van Creutzfeldt-Jakob, de menselijke variant van BSE. Aan deze ziekte waren, vooral in Groot-Brittannië, 90 mensen overleden. Als gevolg hiervan nam de vleesconsumptie met 35 procent af.
Spanje nam harde maatregelen om BSE te bestrijden. Zo werden 180.000 runderen preventief geruimd. Manuel Silos Pavon, hoofd van de milieudienst van de Guardia Civil, maakte op 8 februari bekend dat tweederde van de boeren en slachterijen de regels overtrad. De milieudienst was op 4.000 onregelmatigheden gestuit, zoals het dumpen van runderkarkassen, het vervalsen van documenten en het gebruik van het verboden diervoedsel waarin dierlijke resten waren verwerkt.
Dezelfde dag demonstreerden 6.000 boeren in Madrid. Zij eisten compensatie van de regering. Een woordvoerder: 'Zo kan het niet langer. De consumenten kopen geen vlees meer en de overheid helpt ons niet.'

NATUUR EN MILIEU

Spanje start miljardenkostend irrigatieplan

De Spaanse overheid ging op 9 februari 2001 akkoord met het waterplan, waarbij water van de Ebro in het noorden zou worden getransporteerd naar het droge zuiden en oosten van Spanje. Hiertoe moesten er nieuwe waterdammen en –bekkens komen. Met het project was een bedrag van 24 miljard euro gemoeid.
Het had vijftien jaar geduurd voordat het plan uiteindelijk kon worden goedgekeurd, vooral vanwege ruzies tussen de verschillende regio's. Het noorden vreesde aantasting van flora en fauna. Hiertoe demonstreerden in oktober 2000 nog 300.000 mensen in Aragon. Het oosten en zuiden zagen het project als de manier om hun landbouwproductie op te krikken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje verwerpt zelfbestuur Gibraltar

Josep Pique, minister van Buitenlandse zaken, zei op 8 februari 2001 dat Spanje fel tegenstander bleef van zelfbestuur van Gibraltar: 'Ik wil nog eens duidelijk maken dat Spanje geen centimeter zal toegeven.' Hij deed zijn uitspraken naar aanleiding van de discussie over de toekomst van Gibraltar, nu Groot-Brittannië het rotsige schiereiland meer zelfbeschikking wilde geven. De meeste inwoners wilden Brits blijven, maar Spanje bleef haar claim op het schiereiland handhaven.
De spanningen tussen Groot-Brittannië en Spanje waren eerder opgelopen, vanwege de reparatie van de Britse nucleaire onderzeeër HMS Tireless op Gibraltar. Die was daar in mei 2000 naar toe gesleept, nadat een lek in het koelsysteem was ontdekt. Op 20 januari 2001 demonstreerden tienduizenden mensen in de Zuidspaanse kustplaats Algeciras tegen de aanwezigheid van de onderzeeër. De Britten zeiden echter dat het te gevaarlijk was om deze naar Groot-Brittannië te slepen.

Gespannen relatie met Marokko door visserijconflict

De Spaanse minister van Buitenlandse zaken, Josep Pique, probeerde op 27 april 2001 de relatie met Marokko te normaliseren, nadat in de week daarvoor de spanningen rond het visserijconflict tussen beide landen waren opgelopen. Pique: 'We zullen op dagelijkse basis met Marokko overleggen over zaken als legale en illegale immigratie. We hebben teveel gezamenlijke be-

langen om ons te verliezen in een dynamiek van confrontatie en vergelding.'
Aanleiding voor de spanningen was het stuklopen van het overleg tussen Marokko en de Europese Unie over het gebruik van de Marokkaanse visgronden, iets dat van vitaal belang was voor de Spaanse vissersvloot. Beide partijen kwamen er niet uit omdat Marokko het vraagstuk koppelde aan de migratiepolitiek en financiële hulp.

(Vorige berichten pag. 602/1 e.v. - 2000)

ZWEDEN

BINNENLAND

Zweden nog niet overtuigd van Wallenbergs dood

Op 12 januari 2001 werd een Zweeds-Russisch rapport gepresenteerd over het lot van Raoul Wallenberg. De Zweedse diplomaat werd in 1945 door het Rode Leger in Hongarije gearresteerd nadat hij daar duizenden joden van de nazi's had gered.
Rusland had in december 2000 verklaard dat Wallenberg in 1947 was vermoord in een KGB-gevangenis als gevolg van Stalins zuiveringen. De Zweden uit het onderzoeksteam, dat tien jaar aan deze kwestie werkte, deelden deze conclusie niet: 'Hoewel alle Russische bronnen aangeven dat Raoul Wallenberg toen is gestorven, heeft de onderzoeksgroep geen enkel bewijs gevonden om een definitieve conclusie te kunnen trekken.' De Zweden wezen op het ontbreken van een overlijdenscertificaat en op getuigen die Wallenberg ook na 1947 zouden hebben gezien. De Zweedse premier Goran Persson sloot in een reactie zelfs niet uit dat Wallenberg nog zou leven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Telecombedrijf Ericsson in moeilijkheden

Ericsson, het grootste bedrijf van Zweden, kwam op 14 maart 2001 met een winstwaarschuwing. Nadat het eerder had gezegd geen verlies te zullen leiden, voorspelde het bedrijf nu een verlies van 440 tot 550 miljoen euro in het eerste kwartaal van 2001. De aandelenkoers kelderde hierop van 9,20 naar 6,40 euro. Het bedrijf verloor hierdoor 15,3 miljard aan marktwaarde.
Forse kritiek was er op directeur Kurt Hellstrom en de voorzitter van de Raad van Bestuur, Lars Ramqvist. Drie dagen eerder was namelijk bekend geworden dat beiden in 2000 een bedrag van 3,3 miljoen euro hadden opgestreken aan bonussen en extra salaris. Verschillende Zweedse kranten eisten hierop hun aftreden.
Minister van Financiën, Bosse Ringholm, maakte op 29 april bekend dat de problemen bij het telecombedrijf geen gevolgen zouden hebben voor de verwachte economische groei. Die bleef voor 2001 gewoon op 2,7 procent staan. Ringholm: 'Ericsson is het grootste bedrijf van ons land en het kampt met grote problemen. Dat is ernstig voor zaken als werkgelegenheid, maar het heeft geen effect op de economische groei.'

JUSTITIE

Politie rolt netwerk kinderporno op

De politie deed op 16 januari 2001 een inval op zeven locaties in zuid- en midden-Zweden, waarbij computers in beslag werden genomen en twee mensen gearresteerd. Op de computers werden foto's en video's gevonden met kinderpornografie. De politie zei dat het netwerk 50 verdachten telde en dat connecties met het buitenland niet werden uitgesloten. Zij verwachtte nog meer arrestaties te verrichten.
Ruim een week eerder, op 7 januari, had het hoofd van Microsoft Scandinavië aangekondigd dat een website met kinderpornografie van het MSN-netwerk was gehaald. Lars Backhans: 'Het was verschrikkelijk. We tolereren een dergelijke inhoud absoluut niet.' Hij voegde er echter aan toe dat Microsoft niet aansprakelijk was voor de inhoud van de sites.
De politie had overigens forse kritiek op Microsoft. Ze had reeds op 26 december 2000 het bestaan van de kinderpornosite gemeld, maar deze werd pas op 5 januari 2001 van het net gehaald.

Hof handhaaft levenslange straffen wegens eerwraak

Het Hof van Beroep in Stockholm bevestigde op 9 april 2001 de levenslange gevangenisstraffen die de Koerdische broers Rezkar en Dakhaz Atroshi hadden gekregen voor de moord op hun negentienjarige nicht. Hun nicht was in 1995 vanuit Iraaks Koerdistan naar Zweden gekomen en leidde volgens de broers een te losbandig leven. Ze droeg korte rokjes, gebruikte make-up en ging uit met Zweedse jongens. Tijdens een bezoek aan een dorp in Iraaks Koerdistan werd ze in 1999 vermoord.
De veroordeling van de twee broers was gebaseerd op verklaringen van de zus en de moeder van het slachtoffer. De zus moest na haar getuigenis een andere identiteit aannemen en de getuigenis van de moeder was op video opgenomen. Om die reden zou het bewijs volgens de verdediging niet rechtmatig zijn. Het Hof legde dit argument echter terzijde.

NATUUR EN MILIEU

Regering akkoord met windmolenpark

De regering ging op 22 maart 2001 akkoord met het voorstel om 48 windmolens te bouwen in de Oresund, het water tussen Zweden en Denemarken. Het windmolenpark zou een capaciteit krijgen van 240 gigawatt per uur, genoeg om te voorzien in vijftien procent van de energieconsumptie van Malmö. De regering steunde het plan omdat windenergie zou bijdragen aan 'een ecologische en duurzame samenleving en de verwezenlijking van verscheidene milieudoelstellingen.'

MILITAIRE ZAKEN

'Zweden wilde kernwapens produceren'

De Inspectie voor Atoomenergie presenteerde op 30 maart 2001 een rapport waarin ze stelde dat Zweden van 1945 tot 1968 een geheim programma had om kernwapens te ontwikkelen en dat Zweden in de jaren '50 ook de capaciteit had om die wapens te produceren.
Het programma startte twee weken nadat de Verenigde Staten de bom op Hiroshima hadden afgeworpen. Defensie zei in die periode dat Zweden kernwapens nodig had om haar neutraliteit te waarborgen. Om die reden probeerde het deze eerst te kopen bij de Verenigde Staten. Toen dat niet lukte, startte het land een programma om honderd kernkoppen te produceren voor luchtmacht en marine.
Het tij keerde in de jaren '60, toen de publieke opinie in Zweden zich tegen kernwapens keerde. Zweden tekende in 1968 het non-proliferatieverdrag en dat betekende tevens het einde van het kernwapenprogramma.

(Vorige berichten pag. 728/2 e.v. - 2000)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

Rassenrellen in Cincinnati

In de avond van 9 april 2001 braken in Cincinnati (Ohio) ernstige rassenrellen uit. De onlusten begonnen na de begrafenis van Timothy Thomas, een 19-jarige zwarte man die twee dagen eerder was aangehouden door een blanke politieagent en was doodgeschoten toen hij probeerde te vluchten. Volgens de agent had het geleken of Thomas een wapen trok en hij zou dan ook uit zelfbescherming hebben gehandeld. Feitelijk was Thomas echter ongewapend.
Omdat de afgelopen twee jaar al vijftien zwarte bewoners van Cincinnati door de politie waren doodgeschoten, ontstond na Thomas' begrafenis een vreedzame protestdemonstratie. Hieraan werd volgens ooggetuigen een einde gemaakt door acht politiemedewerkers die uit een auto sprongen en zonder aanleiding probeerden de menigte uiteen te drijven door te schieten met rubberen kogels. Hierbij raakten vier mensen gewond, onder wie twee meisjes van zeven en elf jaar oud.
Hierna liep de demonstratie al snel uit de hand. Zwarte betogers trokken vanuit de overwegend zwarte wijk Over-the-Rhine naar andere delen van de stad, waar ze op grote schaal plunderden en blanken belaagden. Op 11 april werd in Over-the-Rhine een politieman neergeschoten en op 12 april kondigde burgemeester Charles Luken de noodtoestand en een nachtelijk uitgaansverbod af. Op 17 april werden deze weer opgeheven; de rust was weergekeerd, mede doordat het stadsbestuur had aangeboden met zwarte leiders te gaan praten over structurele veranderingen binnen het politieapparaat en de brandweer van Cincinnati. In Cincinnati was 43 procent van de bevolking zwart.
Tijdens de rellen werden 837 mensen gearresteerd, van wie er volgens districtsrechter Mike Allen op 21 april inmiddels 62 waren gedaagd, bijna allemaal wegens openlijke geweldplegingen. Er zouden nog meer dagvaardingen volgen als de recherche verder gevorderd was met het analyseren van beelden uit nieuwsberichten op diverse tv-zenders.
Naar de misdaden die de politie zou hebben begaan, werd eveneens een onderzoek ingesteld.

Staat Mississippi houdt symbool van Geconfedereerde Staten in zijn vlag

Een referendum dat Mississippi op 18 april 2001 hield, wees uit dat het symbool van de Geconfedereerde Staten van Amerika niet verwijderd hoefde te worden uit de vlag van die staat. Veel mensen vonden het blauwe kruis met dertien sterren niet langer acceptabel omdat de Geconfedereerde Staten – zuidelijke staten die zich tussen 1861 tot 1865 van de Verenigde Staten hadden afgescheiden – apartheid en slavernij propageerden.
In overwegend zwarte districten stemde vrijwel 100 procent voor verandering van de vlag. De blanken leken echter bijna allemaal voor behoud van de oude vlag en aangezien zij 61 procent van de bevolking uitmaakten, konden ze de doorslag geven. Volgens de einduitslag wilde 65 procent van de kiezers de bestaande vlag behouden.
Hoewel stemmers tegen verandering zeiden dat de Geconfedereerde vlag een symbool was van de locale cultuur en niet van racisme, was Mississippi anno 2001 de enige staat die er nog mee geassocieerd wilde worden. Wel waren er diverse racistische en nazistische bewegingen die het embleem nog gebruikten.

Ex-president Ford krijgt prijs wegens pardon voor Nixon

Ex-president Gerald Ford kreeg op 30 april 2001 de *John F. Kennedy Profile in Courage Award*, een prijs die de Kennedy Library jaarlijks toekende aan een politicus die in zijn loopbaan een bijzonder moedige morele keuze had gemaakt.
Ford had de in 1974 afgetreden president Richard Nixon een presidentieel pardon verleend en hem daarmee gevrijwaard van strafvervolging. De Kennedy Library noemde deze daad moedig, omdat Nixons schuld in de Watergate-affaire vast stond en het dus bij voorbaat al zeker was dat een groot deel van de Amerikaanse bevolking Fords pardon onbegrijpelijk zou vinden. Zoals in Fords autobiografie te lezen is, had hij zich hier echter niet door laten weerhouden omdat hij het land wilde behoeden voor het trauma dat een langdurige en bikkelharde juridische strijd over de mogelijke strafvervolging van Nixon zou veroorzaken. Ford meende dat de voordelen van een veroordeling niet opwogen tegen de nadelen van een dergelijk nationaal trauma.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

California gaat energie besparen

Gouverneur Gray Davis van California zegde het energiebedrijf PG&E op 9 april 2001 2,8 miljard dollar (ca. 3,3 miljard euro) noodhulp toe. PG&E had enkele dagen eerder faillissement aangevraagd, maar kon dankzij de hulp toch overleven.
Op 11 april ondertekende de gouverneur een besluit om 500 miljoen dollar (ca. 590 miljoen euro) te besteden aan energiebesparing in de komende zomer, een periode waarin California door massaal gebruik van airconditioners altijd extreem veel elektriciteit consumeerde. 'Alles bij elkaar moet dit de grootste en meest agressieve poging tot energiebesparing worden die ooit door één enkele staat is gelanceerd', zei Davis.
Ook kwam er 350 miljoen dollar (ca. 413 miljoen euro) vrij om meer elektriciteit op te wekken en te distribueren. Op 11 april kreeg PG&E toestemming om Silicon Valley, het hart van de hightech-industrie, van extra stroom te gaan voorzien en zo nieuwe problemen te helpen voorkomen. PG&E was overigens al sinds 1999 bezig geweest om hier vergunningen voor te krijgen, maar de afgifte ervan was steeds een probleem geweest omdat extra elektriciteitsleveranties voor Silicon Valley een wildreservaat in gevaar brachten. In april 2001 vond men dit belang echter niet opwegen tegen het gevaar van nieuwe stroomstoringen. Sinds januari was de stroom al vier keer uitgevallen.

Marktprijzen gedeeltelijk aan banden

In het kader van de energiecrisis keurde de Federal Energy Regulatory Commission (FERC) op 26 april een plan goed dat eind mei effectief zou worden en een jaar van kracht zou blijven. De bedoeling was dat de staat California de mogelijkheid kreeg om elektriciteitsproducenten te dwingen marktmechanismen los te laten en de prijzen in perioden van grote vraag dus niet meer automatisch te laten stijgen, zoals tot dan toe gebruikelijk was. Het zou de verantwoordelijkheid van de Californische *Independent System Operator* (ISO) worden om uit te maken of de marktprijzen al dan niet te sterk stegen. Indien dit wel zo was, moesten elektriciteitsproducenten de marktprijzen tijdelijk loslaten en hun prijzen gaan baseren op de gemiddelde productiekosten van de duurste generator van de staat.

De FERC had voor deze maatregel gekozen omdat de energiebedrijven die stroom aan consumenten leverden deze doorgaans niet zelf opwekten, maar inkochten bij derden. Die derden lieten de prijzen stijgen naarmate de vraag toenam, maar energiedistributeurs als PG&E konden deze prijsfluctuaties niet doorberekenen aan de consument, omdat die elektriciteit geleverd kreeg volgens wettelijk vastgestelde prijzen. Door de sterk toegenomen vraag naar elektriciteit in de staat waren de inkoopprijzen voor elektriciteitsdistributeurs in een jaar tijd meer dan vertienvoudigd.
Critici noemden de maatregel van de FERC een halve oplossing, omdat deze alleen gold in perioden van grote vraag naar elektriciteit en geen structurele oplossing bood. De garantie dat California te allen tijde over voldoende elektriciteit kon beschikken, bood het plan evenmin. Om dit doel te bereiken moesten er meer elektriciteitscentrales komen, iets waar de staat druk mee bezig was, maar dat nog lang zou gaan duren.

NATUUR EN MILIEU

Nieuwe milieumaatregelen, maar milieubeweging toch kwaad op Bush

Het Witte Huis maakte op 17 april 2001 bekend dat de Verenigde Staten een mondiaal verdrag zouden ondertekenen, waardoor het land zich verplichtte om het gebruik van giftige chemicaliën te beperken. Eerder die week was al verklaard dat een milieubesluit van president Bush' voorganger Clinton zou worden nageleefd, hetgeen inhield dat het aantal bedrijven met de plicht om melding te maken van de productie, opslag en lozing van potentieel giftig lood met enkele duizenden werd uitgebreid.
Milieubeweging Greenpeace zei dat Washington de maatregelen alleen had genomen om het imago van Bush op te vijzelen, die vanwege zijn teleurstellende milieubeleid door critici inmiddels alom de *toxic Texan* werd genoemd. Zo had hij een belofte uit zijn verkiezingscampagne tot vermindering van de uitstoot van kooldioxide door energiecentrales ingetrokken, nieuwe wetten om de hoeveelheid arsenicum in drinkwater te verminderen opgeschort, het wildreservaat Arctic National Wildlife Refuge in Alaska opengesteld voor olieboringen en aan het Congres voorgesteld om in het fiscale jaar 2001-2002 2,3 miljard dollar (ca. 2,7 miljard euro) te bezuinigen op milieubeheer. Bush had ook aangekondigd dat de VS het milieuverdrag van Kyoto niet zouden ratificeren. In het kader hiervan reisde Jan Pronk, onderhandelaar klimaatbeheersing voor de Verenigde Naties, op 18 april naar de VS om Washington op andere gedachten te brengen, maar zonder enig resultaat.
De milieubeweging meende dat Bush' verkiezingscampagne gesponsord was door vervuilende industrieën. Bij wijze van dankbetuiging zou de president strenge milieumaatregelen zo veel mogelijk voorkomen dan wel versoepelen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Zwarte kiezers in Florida veelvuldig gedupeerd'

Uit een gezamenlijk onderzoek van de kranten *USA Today, The Miami Herald* en uitgever *Knight Ridder Corp.*, gepubliceerd op 6 april 2001 in USA Today, bleek dat in zwarte kiesdistricten in Florida bij de presidentsverkiezingen van 2000 gemiddeld 7,7 procent van de stembiljetten ongeldig was verklaard, tegenover 1,9 procent in overwegend blanke kiesdistricten. De bevindingen waren gebaseerd op een analyse van de verkiezingsresultaten, in combinatie met de etnische samenstelling van de kiesdistricten. Zwarte kiezers zouden buitenproportioneel vaak gedupeerd zijn door ondeugdelijke kiesmachines, onduidelijke stembiljetten, slecht opgeleid personeel in stemlokalen en fouten in registratieregisters.

Rechter stemt in met schikking inzake discriminatiezaak tegen FBI

Een federale rechter stemde op 30 april 2001 te Washington D.C. in met een schikking tussen de FBI en Afro-Amerikaanse agenten, die in 1991 een klacht wegens discriminatie hadden ingediend. Volgens de schikking moest de FBI voor 2004 een nieuwe procedure voor promoties ontwikkelen en zou tot die tijd een onafhankelijk controleorgaan toezicht houden op het promotiebeleid.
De agenten die de klacht hadden ingediend, meenden dat bij promoties binnen de FBI vriendjespolitiek en racisme een belangrijke rol speelden en dat objectieve normen niet bestonden of niet werden nageleefd. Hierdoor zouden blanke agenten vaker leidinggevende functies krijgen dan zwarte collega's met vergelijkbare capaciteiten.
Naar aanleiding van de klacht uit 1991 had de FBI in 1993 al beloofd binnen vijf jaar met een ander promotiebeleid te komen. Omdat hier niets van terecht was gekomen, had men de zaak in 1999 opnieuw aangezwengeld.

MILITAIRE ZAKEN

Ex-senator Kerrey in verband gebracht met bloedbad in Vietnam

Ten gevolge van een onderzoek van *The New York Times Magazine* en *CBS News* kwam op 25 april 2001 boven water dat Bob Kerrey tijdens de Vietnam-oorlog een bloedbad onder burgers had aangericht. De ex-senator en ex-gouverneur van Nebraska was volgens analisten een van de beste kanshebbers om in 2004 als Democratische presidentskandidaat naar voren geschoven te worden.
Kerrey gaf op 26 april tegenover de *Wall Street Journal* toe dat de militaire missie die hij in februari 1969 leidde minstens 21 ongewapende burgers had gedood in het Zuid-Vietnamese gehucht Thang Phong. De Amerikanen waren naar het gehucht gegaan vanwege aanwijzingen dat er een communistische bijeenkomt zou plaatsvinden. 's Nachts waren ze er aangevallen en hadden teruggeschoten. Later was echter gebleken dat ze geen soldaten maar burgers hadden gedood, bijna allemaal vrouwen en kinderen. Kerrey zei dat de slachtoffers zeker sympathiseerden met de Vietcong, maar hij voelde zich daarom niet minder schuldig. 'Ik ga hieraan kapot', zei hij. 'Ik ben het beu om als held te worden afgeschilderd en dit alsmaar binnen te moeten houden.' Kerrey was eerder onderscheiden met de Amerikaanse Bronzen Ster vanwege zijn verdienstelijke strijd tegen de Vietcong.
De overlevende Vietnamese ooggetuige Pham Tri Lanh en een Amerikaanse deelnemer aan de missie trokken Kerrey's verklaring in twijfel. Ze zeiden tegenover CBS dat de 21 burgers op Kerrey's bevel in een groep samengedreven en neergeschoten waren, omdat ze hulp zouden bieden aan de Vietcong. Kerrey zei later dat de getuigenverklaring van Pham wat hem betrof niet geldig was, omdat zij sympathiseerde met de Vietcong. Met de Amerikaanse getuigenverklaring wist hij zich geen raad. 'Er zijn zeven mannen met zeven verschillende verklaringen', zei hij. Hij beweerde overigens niet dat zijn eigen herinnering de enige juiste was en

zei strafrechtelijke consequenties van een eventueel onderzoek te zullen accepteren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bemanning spionagevliegtuig ongedeerd terug uit China

Een Amerikaans EP-3 spionagevliegtuig raakte op 1 april 2001 boven het Chinese eiland Hainan in botsing met een Chinees vliegtuig. Het Amerikaanse toestel kon een noodlanding maken, maar het Chinese vliegtuig verongelukte. De 24 Amerikaanse bemanningsleden werden gearresteerd. Na het voorval verslechterden de betrekkingen tussen Washington en Peking aanzienlijk.
Op 12 april mochten de arrestanten naar huis, nadat de Verenigde Staten schriftelijk hun spijt hadden betuigd. Ze werden op Hawaï ontvangen door een uitzinnige menigte en een muziekkorps dat *God bless America* speelde. Minister Rumsfeld van Defensie was niet aanwezig, maar prees in een brief de moed van de bemanning en haar inzet voor vrijheid en vrede in de VS.

(Vorige berichten pag. 223/2 e.v. - 2001)

GULF COOPERATION COUNCIL (GCC)

Golfstaten tekenen defensiepact

Tijdens een top in Bahrein van de Samenwerkingsraad van Golfstaten (Gulf Cooperation Council, GCC) op 31 december 2000 tekenden de lidstaten een defensiepact. Dit pact impliceerde de oprichting van een gezamenlijke legermacht van 'minstens 25.000 man', de verplichting om elke aanval op een lidstaat, als een aanval op de GCC te beschouwen en om het aangevallen land te hulp te komen, alsmede coördinatie bij aankoop van militair materieel.
De oprichting van een variant op de westerse NAVO voor de Golf, stond eigenlijk al sinds de oorlog tussen Irak en Iran op de agenda, toen de Golfstaten veroveringstochten door Iran vreesden, maar het kwam er niet van. Zelfs de Iraakse aanval op GCC-lid Koeweit kon gedurende tien jaar de Golfstaten er niet toe doen besluiten het defensiepact daadwerkelijk te sluiten. Liever bleef men afzonderlijk wapens inkopen en verdedigingsarrangementen afsluiten met de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk, omdat de oliestaten zich zo indirect ook verzekerd wisten van politieke steun van westerse landen in heel andere kwesties. Maar op 31 december 2000 was het dan zover.
Het defensiepact voorziet in de opbouw van een zeer geavanceerd communicatienetwerk dat het 'Peninsula Shield' werd gedoopt en dat moet gaan functioneren als een vroeg waarschuwingssysteem voor agressie.
De gezamenlijke troepenmacht kon het best vergeleken worden met de snelle interventiemacht van de NAVO, die hoogstens twee tot drie keer zo groot was. De kern, ook van het defensiepact van de GCC, is dat de communicatiestructuren voor collectieve verdedigingsoorlogen ontwikkeld worden, voordat er een agressie plaatsvindt. 'Die structuren zijn in staat veel grotere aantallen troepen en materieel te managen ingeval van oorlog', aldus een ingewijde. De snelle interventiemacht schept de adempauze 'voor meer troepen en materieel om in actie te komen tegen een aanval', legde een lid van een van de GCC-delegaties uit.

Tijdens de top in Bahrein werden de GCC-lidstaten het niet eens over vervroeging van het tijdstip voor harmonisatie van hun invoertarieven. Wel werd vooral achter de schermen onderhandeld over de invoering van een gezamenlijke munt.

Op 27 februari 2001 kreeg de ondertekening van het defensiepact een vervolg door lancering van de eerste fase van het communicatienetwerk, dat technisch werd uitgevoerd door het Zweedse Ericsson. De kosten ervan waren geraamd op bijna 180 miljoen euro.

BAHREIN

BINNENLAND

Ernstig vliegtuigongeluk

Op 24 augustus 2000 stortte een passagiersvliegtuig van het type Airbus neer vlak voor de kust van Bahrein. Van de 143 bemanningsleden en passagiers overleefde niemand het ongeluk. De meeste passagiers waren Egyptenaren en Bahreini's. Dankzij de rustige zee en steun van schepen en helikopters van andere landen waren al snel de meeste lijken geborgen en werd de zwarte doos teruggevonden. De airbus was eigendom van Gulf Air, de gezamenlijke luchtvaartmaatschappij van Bahrein, Qatar, Oman en Abu Dhabi.

Aanloop naar referendum en constitutionele monarchie

Amnestie voor ballingen en gevangenen

Op 5 februari 2001 werd een amnestie voor ruim vierhonderd politieke ballingen en gevangenen bekendgemaakt. Onder hen waren 108 ballingen die om gratie hadden verzocht. Het besluit van de emir van Bahrein, sjeik Hamad bin Isa al-Khalifa, volgde kort op de bekendmaking dat in februari een referendum gehouden zou worden over een reeks van radicale politieke hervormingen die moesten uitmonden in verkiezingen voor een parlement in 2004. Er was ook al maanden overleg gaande met verscheidene oppositiepartijen, dat had geleid tot een Nationaal Akkoord.

Op 14 en 15 februari 2001 werd het referendum over de politieke hervormingen gehouden. Op de tweede dag werden nog eens honderden politieke gevangenen vrijgelaten. Uiteindelijk maakte de regering bekend dat alle ruim 900 politieke gevangenen, van wie sommige zonder proces vastzaten, waren vrijgelaten.
Op 18 februari 2001 maakte de emir bekend dat twee wetten op de noodtoestand werden ingetrokken, waardoor ook het gehate Staatsveiligheidshof werd opgeheven. De Wet op de Staatsveiligheid werd ingesteld in 1975, kort voordat het eerste parlement ontbonden werd. Het speciale hof, dat geen recht van beroep kende, werd in 1995 ingesteld, na heftige protesten van vooral sjiïtische burgers die de meerderheid vormen in Bahrein.

Veel oppositiefiguren keerden al eind 2000 terug naar Bahrein maar de terugkeer in februari van een reeks toonaangevende geestelijken, zowel sjiieten als soennieten, bracht duizenden mensen op de been.

Hoge opkomst bij referendum

Bahrein telt 660.000 inwoners van wie een derde buitenlandse gastarbeiders. Aan het referendum over de hervormingen mochten ook vrouwen deelnemen, wat het aantal kiesgerechtigden op 217.000 bracht. Vol-

gens de regering brachten ruim 196.000 mensen hun stem uit. Centraal stond een handvest voor de toekomst, dat van Bahrein een constitutionele monarchie moest maken, met een gekozen parlement en een onafhankelijke rechterlijke macht.
Het was de bedoeling dat de shoera, een raadgevend orgaan, naast het parlement bleef bestaan. Als een gebaar van goede wil, benoemde de emir al eerder op 24 september 2000, vier vrouwen en een joodse man van Iraakse origine als leden van de shoera.

Speculaties over het waarom van de politieke liberalisering

Ingewijden verschilden van mening over het antwoord op de vraag waarom de politieke liberalisering opeens in een stroomversnelling geraakten. De emir, sjeik Hamad, die in 1999 het roer overnam na het overlijden van zijn vader, zou altijd onder de plak hebben gezeten van zijn oom, die in opeenvolgende kabinetten de premier was en feitelijk de lakens uitdeelde. Om zelf te kunnen heersen, had de jonge emir de steun van de bevolking nodig om die van de oude garde te breken, aldus sommigen. Dat zou ook weer verklaren waarom hij een constitutionele monarchie wilde, wat aan de ene kant zijn macht zou inperken, maar tegelijkertijd zijn positie en de koninklijke erfopvolging – nog steeds omstreden in de Golfstaten – zou veiligstellen.

Een andere verklaring werd aangereikt door de dreiging van een militair conflict met Qatar. Het buurland had toegezegd zich neer te leggen bij de uitspraak van het Internationaal Hof van Justitie indien dit de Hawar-eilanden niet aan Qatar maar aan Bahrein zou toewijzen, maar er bestond vrees dat Qatar zijn aanspraken toch niet zou opgeven. Recente wapenaankopen door Qatar deden het ergste vrezen. Democratisering zou bijdragen aan de bereidheid van de Bahreini's de Hawar-eilanden te verdedigen, redeneerden sommigen.

Oprichting van een onafhankelijke mensenrechtenorganisatie

Een groep van zestien prominente mensenrechtenactivisten, onder wie enkele advocaten, maakte op 4 maart 2001 bekend toestemming te hebben gekregen om een onafhankelijke mensenrechtenorganisatie op te richten. De regering had zelf al een commissie voor mensenrechten opgericht, waarin leden van de raadgevende shoera waren benoemd.

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International toonde zich in maart 2001 ingenomen met de hervormingen in Bahrein. Said Boumedouha, een onderzoeker bij Amnesty, zei dat het land de meeste aanbevelingen van zijn organisatie had overgenomen, maar dat er nog wel een en ander te wensen overbleef. Bartram Brown, die een driekoppige Amnesty-delegatie leidde tijdens een bezoek aan Bahrein in maart, stelde dat de sfeer 'totaal anders' geworden was, na 'vele jaren van dialoog met de regering'.

Bedrijfsleven optimistisch

Bahrein had na de oorlog tussen Irak en Iran zijn positie als centrum van financiële diensten in de Golf die het voor de oorlog innam, deels herwonnen. Bankiers en zakenlieden meenden dat de politieke hervormingen zouden helpen om deze positie verder uit te bouwen. Bahrein was ook geliefd als vestigingsplaats omdat het geen directe belastingen kende en de administratieve lasten voor het bedrijfsleven er beperkt waren. De nieuwe Economische ontwikkelingsraad (EDB) maakte op 16 april 2001 bekend dat men op korte termijn één loket zou invoeren voor buitenlandse investeerders, die voortaan binnen twee weken al of niet het groene licht voor projecten zouden kunnen krijgen.

Ex-gevangenen eisen werk

Enkele honderden Bahreini's die recentelijk waren vrijgelaten, posteerden zich op 28 april 2001 bij het ministerie van Arbeid om werk te eisen. Een dag later trad het ministerie naar buiten met de officiële werkloosheidscijfers. Bijna tienduizend Bahreini's stonden als werkloos geregistreerd, 2,5 procent van de beroepsbevolking (307.000 personen). De regering had 25 miljoen dinar (75 miljoen euro) apart gezet om werklozen via scholing te helpen werk te vinden. In Bahrein wonen en werken ongeveer 200.000 buitenlanders.

Naturalisatie van honderden immigranten

Bahrein werd in maart 2001 de eerste Golfstaat die buitenlanders de mogelijkheid tot naturalisatie gaf. Op 1 maart 2001 kregen 89 personen tijdens een bijzondere ceremonie de Bahreinse nationaliteit. Het betrof mensen die geboren en getogen waren in Bahrein. Zo'n negenhonderd zouden spoedig volgen, aldus de regering. Volgens ambtenaren hadden ongeveer 15.000 mensen een verzoek tot naturalisatie ingediend, onder wie 7.000 statenlozen. In februari hadden ook teruggekeerde ballingen erop aangedrongen dat zij en hun familie weer normaal recht op een Bahreins paspoort kregen.

Kabinetswijzigingen

Op 18 april 2001 legde een nieuw kabinet de eed af, waarin ten opzichte van het vorige kabinet twee nieuwe ministers waren benoemd: Nabeel Yacoub al-Hamer, bestuursvoorzitter en hoofdredacteur van Bahreins grootste krant *Al-Ayam*, was minister van Informatie geworden. Sjeik Isa bin Ali al-Khalifa bleef minister van Olie maar het ministerie van Industrie, dat vroeger deel uitmaakte van zijn portefeuille, fuseerde met het ministerie van Handel. Mohammed Jassim al-Ghatam, die sinds 1995 aan het hoofd stond van de Universiteit van Bahrein, werd benoemd tot minister van Onderwijs.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bahrein krijgt Hawar-eilanden

Het Internationaal Hof van Justitie, een instelling van de Verenigde Naties, deed op 16 maart 2001 uitspraak in een territoriaal geschil tussen Bahrein en Qatar. De zaak liep sinds 1991, toen Qatar de kwestie van de Hawar-eilanden bij het hof aanbracht. Onder de Hawar-eilanden bevinden zich grote olievelden. De exploitatie daarvan zou een zegen zijn voor Bahrein, waarvan de oliebronnen nagenoeg zijn uitgeput en dat zich daarom al jaren toelegde op financiële dienstverlening voor buitenlandse bedrijven en naarstig op zoek was naar andere werkgelegenheid voor zijn bevolking. Qatar bevindt zich bovenop de op een na grootste aardgasbel ter wereld en heeft een bevolking die een derde is van die van Bahrein. In 1986 geraakten Qatar en Bahrein bijna in oorlog om Hawar.
Het hof oordeelde, overigens niet unaniem, dat de emirs van Qatar en Bahrein zich in 1939 hadden verbonden zich neer te leggen bij een uitspraak van Groot-Brittannië over het eigendom van Hawar. De Britten kwa-

men destijds tot de slotsom dat de eilanden bij Bahrein hoorden.
De zaak was de langdurigste uit de geschiedenis van het Hof en leidde tot een berg papieren en kaarten. Qatar werd betrapt op het inbrengen van enkele vervalste documenten.
Het hof besliste ook over enkele andere claims. Zubarah, een stadje op Qatarees grondgebied, werd definitief toegewezen aan Qatar, evenals twee kleinere eilanden Janan en Hadd Janan.
Qatar erkende publiekelijk de uitspraak van het VN-hof, waartegen geen beroep mogelijk is.
In Bahrein gingen mensen daags na de uitspraak massaal de straat op om het behoud van Hawar te vieren.

(Vorige berichten pag. 500/2 - 2000)

IRAK

BINNENLAND

Hervatting binnenlandse burgerluchtvaart

Op 6 november 2000 hervatte de overheid de binnenlandse vluchten op steden als Mosul en Basra. De Verenigde Naties die toezagen op handhaving van het militaire vliegverbod, hadden enkele dagen eerder laten weten geen bezwaar te hebben tegen deze binnenlandse vluchten.

Grote pro-Palestijnse mars

Volgens het Iraakse regime namen op 20 november 2000 twee miljoen vrijwilligers deel aan een mars waarin zij hun solidariteit beleden met de Palestijnse zaak. President Saddam Hoessein gaf acte de présence tijdens de mars die in het teken stond van 'Jeruzalem Dag'.
Volgens berichten van inwoners van Bagdad waren duizenden mannen tijdens razzia's opgepakt en maandenlang gedwongen als 'vrijwilliger' een amateuristische militaire training te ondergaan. Gezinnen bleven achter zonder kostwinner en zonder dat de regering hen hiervoor compenseerde.

Presidentszoon bekritiseert functioneren parlement

Op 3 januari 2001 berichtte het persbureau *Reuters* over een document dat Uday, de zoon van de president, op 24 december 2000 aan het parlement had voorgelegd, met als onderwerp pluralisme en democratie. Het document was een voortzetting van de kritiek die Uday's krant *Babel* regelmatig naar voren bracht tegen het parlement, dat niet efficiënt zou opereren in 'Iraks mars naar de democratie'. Het parlement slaagde er maar niet in 'een niveau te bereiken waardoor het een efficiënt orgaan werd, anders dan andere parlementen'. Hij zei in het document dat zijn vader een meerpartijensysteem moeilijk uitvoerbaar vond in Irak vanwege de buitenlandse agressie tegen het land.
Op 24 december had Uday voor het eerst een zitting van de Nationale Assemblee bijgewoond, hoewel hij zich al in maart in het parlement had laten kiezen. Uday had zich lang verzet tegen de politieke onvermijdelijkheid van verovering van een belangrijke positie in de Baathpartij als voorwaarde om hoge politieke functies te bekleden. Hij bracht het dan ook lange tijd niet verder dan voorzitter van het Iraakse Olympisch Comité.

Nieuwe voorzitter Elektriciteitscommissie

Kranten berichtten op 14 maart 2001 dat president Saddam Hoessein een nieuwe voorzitter van de Elektriciteitscommissie had benoemd. Salah Kzair moest plaatsmaken voor Sahban Faisel Mahjoob. De belangrijke post is vergelijkbaar met die van minister. In maart werkten de Iraakse elektriciteitscentrales slechts op halve kracht, volgens Bagdad wegens gebrek aan reserveonderdelen.
Begin 2001 was eindelijk de droogte voorbij die de regio ruim vier jaar had geteisterd en ook in Koerdistan voor grote stroomtekorten had gezorgd. Dergelijke droogte deed zich bijna elke twintig jaar in de regio voor maar leek de laatste keer ernstiger als gevolg van de ontbossing in Koerdistan begin jaren '90 en de drooglegging van een deel van de moerassen in het zuiden van Irak, die onder meer ten doel had deserteurs uit te roken die zich daar hadden verstopt.

Kabinetswijzigingen

De staatstelevisie meldde op 18 april 2001 dat president Saddam Hoessein vice-premier Tareq Aziz had benoemd tot waarnemend minister van Buitenlandse zaken. Mohammed Saeed al-Sahaf, die sinds juli 1992 die post had bekleed, werd minister van Informatie.
In februari was het ministerie van Cultuur en Informatie opgesplitst in twee aparte departementen. Hamed Yousif Hummadi werd toen benoemd tot minister van Cultuur.

De vertrekkende minister van Informatie, Humam Abdul-Khaleq Abdul-Ghafur, werd minister van Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek. Op 3 januari had Uday, de zoon van de president, dit ministerie verantwoordelijk gesteld voor de 'brain drain' van steeds meer hoger opgeleiden.

Naji Sabri Ahmed, minister van staat voor Buitenlandse zaken, werd benoemd tot ambassadeur in Oostenrijk, waar mensenrechtenactivisten het jaar daarvoor erin geslaagd waren enkele hooggeplaatste figuren van de Iraakse Baathpartij wegens hun misdaden tegen de menselijkheid tot persona non grata te laten verklaren. Daardoor konden deze niet meer vrij naar Oostenrijk reizen.

Massale viering verjaardag Saddam Hoessein

Op 28 april 2001 vonden in Bagdad en Tekrit feestelijke parades plaats ter gelegenheid van de verjaardag van president Saddam Hoessein, die 64 jaar werd. Volwassenen en kinderen waren uit het hele land in bussen aangevoerd, aldus het staatspersbureau *INA*. De president sneed in Bagdad een gigantische taart aan terwijl een band 'Happy Birthday to you' speelde. Veel groepen droegen folkloristische kostuums; er zouden zelfs Koerden aan de parade hebben deelgenomen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Europese resolutie voor proces tegen Saddam Hoessein

Het Europees Parlement nam op 1 december 2000 resolutie A5-0340 aan waarin de lidstaten van de Europese Unie 'dringend verzocht' werden 'het initiatief te nemen om de Verenigde Naties voor te stellen een ad-hoc internationaal tribunaal over Irak in te stellen om de verantwoordelijkheid van Saddam Hoesseins regime te onderzoeken voor oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en volkerenmoord'.

De resolutie kwam tot stand na intensief lobbyen door de *Human Rights Alliance*, een Amerikaanse niet-gouvernementele organisatie die in de loop der jaren de steun van honderden ngo's van over de hele wereld verwierf om een tribunaal tegen het Iraakse regime van de grond te krijgen. Binnen het EP was het vooral de gepassioneerde inzet van de Frans-Duitse Groene Daniel Cohn-Bendit die tot voldoende consensus in het EP leidde. Zijn partij bepleitte de beëindiging van het embargo tegen Irak op voorwaarde van berechting van het Iraakse regime.

VN-mensenrechtencommissie veroordeelt Irak opnieuw

De mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties veroordeelde de regering van Irak op 18 april 2001 opnieuw voor de 'alles doordringende repressie' in Irak, 'wijdverbreide terreur' tegen de bevolking en een scala aan schendingen van mensenrechten. De vertegenwoordiger van de Europese Unie diende de resolutie in. Van de permanente leden van de Veiligheidsraad stemden de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk vóór de resolutie, Rusland en China onthielden zich. Van de buurlanden van Irak in de 53 leden tellende commissie stemde Saoedi-Arabië voor, terwijl Syrië en Qatar zich onthielden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Voortgang van olie-voor-voedselprogramma

'Olieaankopen moeten voortaan in euro's betaald worden'

In oktober maakte de Iraakse regering bekend dat alle olieaankopen per 1 november 2000 voortaan in euro's voldaan zouden moeten worden in plaats van in dollars – de munt van Iraks volksvijand nummer één, de Verenigde Staten. Irak zou door dit beleid tientallen miljoenen dollars aan inkomsten op jaarbasis mislopen, maar dat leek Bagdad niet te deren. De dagelijkse legale olie-inkomsten van Irak bedroegen ongeveer 60 miljoen dollar (ca. 70 miljoen euro).

VN verbieden toeslag op olie-export

De Verenigde Naties maakten op 1 december bezwaar tegen een toeslag die Irak eiste op de olie die het van de VN mocht exporteren in het kader van het olie-voor-voedselprogramma. De toeslag bedroeg 50 dollarcent per vat. Irak eiste van de afnemers dat zij het geld stortten op een rekening die niet door de VN werd gecontroleerd. Na de beslissing van de VN zette Bagdad de olie-export via de Turkse terminal Ceyhan stop, zo meldde Turkse staatsoliemaatschappij Botas.

'Irak smokkelde voor 600 miljoen dollar aan olie'

David Cooke, bevelvoerder van het Britse fregat HMS Cumberland dat deel uitmaakte van de Multinational Interception Force (MIF) in de Golf, maakte op 5 februari 2001 bekend dat Irak in 2000 voor meer dan 600 miljoen dollar (ca. 700 miljoen euro) aan olie illegaal naar andere landen had gesmokkeld.
Volgens informatie van oppositiegroepen werd de olie in Basra op veilingen verkocht, vaak onder leiding van Uday, de zoon van president Saddam Hoessein. Regelmatig werkten schepen die onder Iraanse vlag voeren, aan het smokkelen mee.
De Golfstaten, Oman voorop, beklaagden zich over de olievervuiling die ontstond door ongelukken met gammele Iraakse olietankers. Zowel de visstand als de stranden hadden regelmatig te lijden van de kilometers brede olievlekken in de Golf.

In 2000 leed een resolutie schipbreuk die Nederland en Groot-Brittannië bij de VN wilden indienen om de smokkel via Koerdistan in Noord-Irak stop te zetten. Na een brief aan premier Kok van het Koerdisch bestuur, waarin de Koerden erop wezen dat deze transitohandel hen aan miljoenen dollars inkomsten hielp via tolheffing en dat geen enkele internationale organisatie die inkomsten zou willen compenseren, werd de resolutie afgeblazen.

Geen miljard voor Palestijnen

Op 8 februari 2001 beloofde Irak nieuwe financiële steun voor gezinnen van Palestijnen die gedood of gewond waren geraakt bij de opstand tegen de Israëlische bezetting. Eerder was een idee van de Iraakse regering om een miljard euro van het olie-voor-voedselprogramma te bestemmen voor hulp aan de Palestijnen voorlopig geblokkeerd door de Verenigde Naties.

Hervat overleg over ontmanteling massavernietigingswapens mislukt

In februari zouden de Verenigde Naties en Irak het overleg heropenen over de ontmanteling van massavernietigingswapens in Irak, als voorwaarde voor stopzetting van de sancties. De VN waren er nog steeds niet van overtuigd dat Irak niet meer beschikte over met name biologische en chemische wapens. Informatie van naar het Westen gevluchte Iraakse topambtenaren bevestigde die vrees.
Er was echter weinig hoop dat het overleg werkelijk van de grond zou komen, aangezien Irak categorisch bleef weigeren wapeninspecteurs op zijn grondgebied toe te laten, de Verenigde Staten daarom slechts eventueel opheffing van het embargo op civiele goederen wensten te gedogen en een deel van de Veiligheidsraad van de VN, te weten Frankrijk, Rusland en China, voor onmiddellijke opheffing van het hele embargo was. De 'P-5', de vijf permanente leden van de raad, die elk vetorecht hadden, blokkeerden daardoor elke vooruitgang in de discussie over de toekomst van Irak.

Op 14 april schoof de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, dit overleg definitief op de lange baan, wegens de blijvende verdeeldheid in de Veiligheidsraad. De Iraki's waren woedend en beschuldigden hem er publiekelijk van door het stof te kruipen voor de VS.

'Washington en Londen blokkeren contracten'

Het staatspersbureau *INA* meldde op 26 maart dat de Verenigde Staten en Groot-Brittannië voor ongeveer vijf miljard dollar (ca. 5,8 miljard euro) aan contracten blokkeerden, onder meer voor de levering van medicijnen en vaccins, alsmede reserveonderdelen voor waterzuiveringsinstallaties, elektrische centrales en oliepompstations.
De Britse regering ontkende deze cijfers en stelde dat ongeveer twee procent van de contracten vertraging opliep, vanwege gebrekkige informatie over de bestelling of om te controleren of de goederen niet militair gebruikt konden worden. Alleen al in februari zou de Britse regering van de 447 contracten voor Britse firma's er 415 hebben goedgekeurd, ter waarde van ruim 565 miljoen dollar (ca. 658 miljoen euro).

Bagdad geeft geen visa af voor VN-personeel

Op 5 april beklaagde de directeur van het VN-hulpprogramma voor Irak, Benon Sevan, zich over het feit dat bijna 300 medewerkers van de Verenigde Naties almaar geen visum kregen om in Irak te werken. De meeste visa waren bedoeld voor VN-medewerkers die in Koerdistan zouden helpen bij herstelwerkzaamheden aan electriciteitscentrales en het opruimen van mijnen. Aangezien de mensen wel al ingehuurd waren, bleven de salariskosten doorlopen. In april waren die onvruchtbare kosten opgelopen tot vier miljoen dollar (ca. 4,7 miljoen euro).
Volgens Bagdad waren enkele van de militaire experts die Sevan had gerekruteerd voor het opruimen van mijnen, spionnen. In april 2001 waren er volgens Koerdische bronnen slechts enkele tientallen mijnen onschadelijk gemaakt. Voor het opruimen van de duizenden mijnen in Koerdistan hadden de VN 70 miljoen dollar (ca. 81,5 miljoen euro) uitgetrokken.

Olieakkoord met Jordanië

De Jordaanse premier Ali Abu al-Ragheb maakte op 3 november 2000 bekend dat Jordanië en Irak een akkoord hadden getekend over de levering van vier miljoen ton ruwe olie en een miljoen ton afgeleide producten. Volgens de premier dekte dit de volledige behoefte van Jordanië, dat gemiddeld twintig dollar per vat olie zou betalen. Mocht de wereldmarktprijs hoger liggen, dan zou Jordanië een speciale korting krijgen van 40 procent op het verschil en sowieso een korting van drie dollar per vat.

Irak probeert isolement te doorbreken

Omvangrijke internationale handelsbeurs

Meer dan 1500 bedrijven uit 45 landen namen vanaf 5 november 2000 deel aan een handelsbeurs die tien dagen zou duren. Het was volgens Bagdad de grootste sinds 1995. De omvangrijkste stands waren van China, Frankrijk en Rusland.

Steeds meer vluchten naar Bagdad

Steeds meer staten negeerden het luchtvaartembargo tegen Irak, zoals Spanje, Ierland, Jordanië, Syrië en Egypte. Zo landde op 2 december een Frans vliegtuig in Bagdad met aan boord meer dan honderd Europese politici, geestelijken en vertegenwoordigers van niet-gouvernementele organisaties.

Bezoek grote Chinese delegatie

Na een voorbereidend bezoek aan China door vice-premier Tareq Aziz begon een grote delegatie van 70 Chinese politici en ambtenaren op 22 december aan een bezoek aan Bagdad. Het was de eerste keer sinds 1991 dat een Chinees vliegtuig in Bagdad landde.

Vrijhandelsakkoord met Egypte

Op 21 januari 2001 ratificeerde de Iraakse regering een vrijhandelsakkoord met Egypte, waarover vice-president Taha Yassin Ramadan een week eerder in Cairo onderhandeld had, aldus het Iraakse staatspersbureau *INA*.
Sinds het olie-voor-voedselprogramma van de Verenigde Naties in werking was getreden, had Egypte volgens het Egyptische ministerie voor Buitenlandse handel voor 1,3 miljard dollar (ca. 1,5 miljard euro) aan goederen aan Irak verkocht.

Veel belangstelling voor wetenschappelijk congres

Op 26 maart 2001 werd een internationaal wetenschappelijk congres over de ontwikkeling van het schrift afgesloten, waaraan onderzoekers uit Nederland, België, de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Duitsland, Frankrijk, Japan, Italië, Spanje, Rusland, Oostenrijk en Zweden deelnamen, aldus het staatspersbureau *INA*. De Iraakse regering buitte de conferentie uit om de hele mensheid er nog eens op te wijzen dat het eerste schrift vermoedelijk vijfduizend jaar geleden in Mesopotamië, in Irak, werd ontwikkeld.
In zijn openingsspeech zei vice-premier Tareq Aziz dat Iraks wens om zijn leidende positie in de menselijke beschaving te hernemen 'de essentiële reden was voor de voortzetting van de militaire agressie tegen Irak en het onrechtvaardige embargo'.

Marokkaanse handelsbeurs in Bagdad

Meer dan 100 Marokkaanse ondernemingen namen op 2 april deel aan een handelsbeurs in Bagdad, om meer contracten in de wacht te slepen onder het olie-voor-voedselprogramma van de Verenigde Naties. Acte de presence gaven onder meer bedrijven die bouwmaterialen produceerden, farmaceutische bedrijven en exporteurs van bussen en andere transportmiddelen. Irak was Marokko's belangrijkste olieleverancier.

Amerikaanse subsidie voor oppositie

Begin februari 2001 maakte het Amerikaanse ministerie van Financiën bekend dat de vier miljoen dollar (ca. 4,7 miljoen euro) die al in oktober 2000 waren toegewezen aan de Iraakse oppositie verenigd in het Iraqi National Congres (INC), ook daadwerkelijk zouden worden uitbetaald. Het geld was bedoeld, heette het, om het verzet in Irak te steunen. Het was de eerste keer sinds 1995 dat expliciet subsidies voor verzetsactiviteiten binnen Irak werden toegewezen. De Iraakse vice-president Taha Yassin Ramadan deed de gift op 3 februari 2001 af als een 'belachelijke' manoeuvre die bewees dat 'er geen verschil is tussen Democraten en Republikeinen'.
Het INC genoot begin 2001 nog amper de steun van toonaangevende Iraakse politieke ballingen, omdat de leider ervan, Ahmed Chellabi, naar hun mening het INC met het oog op persoonlijk gewin had omgebouwd tot een soort familiebedrijf.

Bush verordonneert nieuwe bombardementen

Op 16 februari 2001 gaf de nieuwe Amerikaanse president, George W. Bush, opdracht tot bombardementen op militaire installaties in en rond Bagdad. De bombardementen volgden op een lange reeks van pogingen van het Iraakse leger om Britse en Amerikaanse vliegtuigen te beletten patrouilles uit te voeren boven de 'safe havens' in het noorden en zuiden van Irak, maar dat leek niet de voornaamste reden. De aanvallen door Amerikaanse en Britse gevechtsvliegtuigen werden algemeen uitgelegd als een Amerikaans signaal aan Bagdad dat Bush, zoon van de Amerikaanse president ten tijde van de Golfoorlog van 1990-1991, niet van zins was Irak de vrije hand in de safe havens te geven. Eerder liet Washington alleen de hervatting van vluchten door passagiersvliegtuigen boven de safe havens toe.

Tareq Aziz: 'Koeweit verdiende bezetting'

De Golfstaten waarschuwden Irak in februari 2001 dat het niet erg bevorderlijk was

Irak

voor de onderlinge betrekkingen en voor de opheffing van het embargo, als Irak bedreigingen bleef uiten aan het adres van Koeweit. Op 25 februari schreven de Iraakse staatsmedia dat Koeweit, 'na tien jaar Amerikaanse bezetting', een maatschappij was geworden waarin 'drugsgebruik, seksuele uitspattingen en alcoholisme' heel gewoon waren.
Eerder, op 16 januari, had vice-premier Tareq Aziz in het openbaar gesteld dat Koeweit 'het verdiende' om door Irak bezet te worden. Koeweit had immers 'met huid en haar' deelgenomen aan een 'samenzwering tegen de soevereiniteit van Irak'. Enkele dagen daarvoor had de zoon van president Saddam, Uday, in het Iraakse parlement zelfs geopperd om Koeweit weer toe te voegen aan het embleem van het parlement. Aziz deed dit echter af als Uday's 'persoonlijke mening'.

Spanningen met Iran lopen weer op

Op 18 april 2001 beschuldigde Bagdad het Iraanse leger ervan 56 Scudraketten te hebben afgevuurd op kampen van de Mujaheddin Khalq, een Iraanse sectarische verzetsgroep die militaire bases had in Irak en door Bagdad werd onderhouden. De aanvallen vonden plaats na aanvallen van de Mujaheddin Khalq in onder meer de Iraanse hoofdstad Teheran.
Op 19 april zou het Iraakse leger een onbemand spionagevliegtuig van Iran hebben neergeschoten.
De Iraakse regering nam op 23 april het initiatief om bij de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan, een klacht in te dienen. Iran zou zich schuldig hebben gemaakt aan tientallen schendingen van het staakt-het-vuren uit 1988, in de eerste tien weken van 2001. Het Iraanse leger zou Iraakse schepen beschoten hebben, schepen geënterd hebben en met artillerie Iraakse doelen hebben beschoten.
Op 15 oktober 2000 leken de betrekkingen beter te zijn geworden na een overleg om geschillen die na het einde van de Irak-Iran oorlog in 1988 waren gebleven, tot een oplossing te brengen. De Iraanse minister van Buitenlandse zaken kwalificeerde dat overleg toen als constructief, het zou tot 'positieve resultaten in alle nog hangende kwesties' hebben geleid.
Tijdens dat overleg besloten beide landen ook het Pact van Algiers uit 1975 te doen herleven dat onder meer steun aan elkaars oppositiegroepen en inmenging in elkaars binnenlandse aangelegenheden verbood.

Op 1 maart 2001 protesteerde de Mujaheddin Khalq tegen het feit dat de organisatie in Groot-Brittannië voortaan officieel als 'terroristisch' te boek zou staan. De Iraanse groep behoorde tot een groep van twintig organisaties die dit lot ten deel viel. De Britse regering introduceerde in februari wetgeving, voornamelijk om de financiële steun aan dergelijke groepen te kunnen verbieden.

(Vorige berichten pag. 613/1 e.v. - 2000)

Jemen

JEMEN

BINNENLAND

Aanslagen op Amerikaans marineschip en binnenlandse doelen

Op 12 oktober 2000 vond in de haven van Aden een aanslag plaats op het Amerikaans marineschip USS Cole. Een rubberboot met explosieven aan boord, dan wel een raket die vanaf de rubberboot werd afgevuurd, sloeg een enorm gat in de wand van het schip en door de impact van de explosie kwamen zeventien marinemensen om het leven en raakten tientallen gewond. Het schip was bezig de haven binnen te varen om bij te tanken. Al gauw viel de verdenking op islamistische terreurgroepen. In de weken na de aanslag werden verscheidene verdachten gearresteerd, zonder dat dit tot definitief uitsluitsel over de echte daders leidde. Pas op 30 november kregen Amerikaanse rechercheurs direct toegang tot de verhoren van verdachten en getuigen.

Vissers protesteerden op 29 oktober bij het presidentieel paleis tegen het feit dat zij niet meer mochten uitvaren.

Op 2 december 2000 verving president Ali Abdullah Saleh de commandant van de marine, Ahmed Abdullah al-Hassani. Hij werd opgevolgd door Rawis Abdullah Megawar.
Op 27 april 2001 maakte *'26 September'*, het weekblad van het leger, bekend dat er opnieuw drie verdachten waren gearresteerd, wat het totaal op vijftien bracht, maar een echte doorbraak in het onderzoek was er ruim een half jaar na de aanslag nog steeds niet.

Kerk, kantoren en ministers doelwit van aanslagen

Op 2 januari 2001 werden een kerk en kantoren van het staatspersbureau *Saba* met granaten bestookt. Een zware explosie trof ook een kantoor van de Socialistische Partij in de stad Shoaib.

Op 15 januari 2001 werd bekendgemaakt dat de politie een aanslag verijdeld had op het huis van de minister van Binnenlandse zaken. Over de daders werd niets naders bekend gemaakt.

Onbekende schutters openden op 10 april 2001 het vuur op het huis van de pas ontslagen minister van Volksgezondheid, Abdullah Abdul-Wali Nasher. De ex-minister sloot niet uit dat de aanslag het werk was van 'bedrijven die verlies hebben geleden als gevolg van hervormingen die ik heb doorgevoerd'.

Veel geweld bij gemeenteraadsverkiezingen

Tijdens de eerste gemeenteraadsverkiezingen in Jemen sinds de hereniging tussen het noorden en zuiden, op 20 februari 2001, kwamen tientallen mensen om het leven, ondanks de inzet van 60.000 militairen. Op 25 februari waren al 31 doden gevallen, de laatste tijdens het tellen van de stemmen in de provincie Ibb.
De Jemenitische Socialistische Partij en vier kleinere oppositiepartijen maakten gewag van wijdverbreide verkiezingsfraude en eisten nieuwe verkiezingen. Meer dan 23.000 kandidaten deden een gooi naar de macht in de gemeenteraden waar zo'n 7.000 zetels in het geding waren.

Meerderheid voor verlenging mandaat president en parlement

Tegelijk met de gemeenteraadsverkiezingen werd een referendum gehouden over wijziging van de grondwet om de zittingstermijnen van de president en het parlement te verlengen. Een meerderheid zou ingestemd hebben met verlenging van het mandaat van de president van vijf naar zeven jaar. De zittingstermijn voor het parlement zou worden opgeschroefd van vier naar zes jaar. De verlenging zou al ingaan voor president Saleh, die in 1999 herkozen werd, en het zittende parlement. De socia-

Samenstelling van de regering (4 april 2001)

Premier
Abdul-Qader BAGAMMAL

Ministers:
Ambtenarenzaken en Pensioenen
Abdul-Wahhab RAWEH
Beroepsonderwijs
Mohammad Abdullah al-BUTANI
Binnenlandse Zaken
Rshad al-ALIMI
Buitenlandse zaken
Abubakr al-QIRBI
Communicatie
Abul-Malik MOALIMI
Cultuur
Abdul-Wahab al-REWHANI
Defensie
Abdullah Ali ALEIWA
Elektriciteit en Water
Yahya al-ABEID
Emigratie
Abdo Ali Qubati
Financiën
Alawi Saleh AS-SALAMI
Gemeentelijk bestuur
Sadeq Amin ABURAS
Hoger onderwijs en Onderzoek
Yahya Mohammad Abdullah al-SHOUAIBI
Industrie en Handel
Abdul-Rahman Mohammad Ali OTHMAN
Informatie
Hussein Defallah al-AWADI
Inkoop en Handel
Abdul-Aziz al-KUMAIM
Jeugd en Sport
Abdurahman al-AKAWAA
Justitie
Ahmed AQABAT
Landbouw en Irrigatie
Ahmad Salem al-JABALI
Olie en Mineralen
Rasheed BARABAA
Onderwijs
Fadl ABU-GHANEM
Openbare werken en Stedelijke ontwikkeling
Abdullah Hussein AD-DAFEI
Planning en Ontwikkeling
Ahmad Mohammad SOUFAN
Religieuze zaken
Qassem al-AAJAJM
Sociale zaken en Arbeid
Abdul-Karim al-ARHABI
Toerisme en Milieu
Abdul-Malik Rahman al-IRYANI
Transport en Zeevaart
Saeed YAFAI
Visserij
Ali Hassan al-AHMADI
Volksgezondheid
Abdul Nasser al-Munibari
Wetgeving
Abdullah Ahmad GHANEM

listen deden een beroep op de kiezers de grondwetswijzigingen weg te stemmen.

Ingrijpende kabinetswijzigingen

Begin april 2001 vernieuwde de president Ali Abdullah Saleh het kabinet grondig. Alle nieuwe ministers behoorden wederom tot zijn eigen partij, het Algemeen Volkscongres. Minister van Buitenlandse zaken Abdul-Qader Bagammal werd op 4 april 2001 benoemd tot premier aan het hoofd van een kabinet dat zich vooral moest gaan toeleggen op economische hervormingen. Eind april werd bekendgemaakt dat het beleid erop gericht zou zijn het begrotingstekort te verminderen en investeringen te bevorderen door het opzetten van een aandelenbeurs. Ook zou meer werk gemaakt worden van de economische hervormingen die al in 1995 waren overeengekomen met de Wereldbank en het Internationale Monetaire Fonds. Het IMF voorspelde in maart 2001 een economische groei van 2,5 procent voor Jemen maar toonde zich bezorgd over de hoge inflatie van 11 procent.

JUSTITIE

Seriemoordenaar ter dood veroordeeld

De Soedanees Mohammad Adam Omar werd op 19 november 2000 ter dood veroordeeld wegens de moord op twee studentes. Hij was in mei opgepakt op verdenking van het verkrachten en vermoorden van zestien vrouwen. In totaal werden op het universiteitsterrein van Sanaa bij de faculteit geneeskunde waar hij werkte, de lijken van 21 vrouwen gevonden. De rechtbank van Sanaa droeg de universiteit op de familie van elk slachtoffer vijf miljoen rial smartengeld te betalen (ongeveer 35.500 euro). De vader van een Iraakse studente die vermoord werd, zei te geloven dat Omar niet de enige dader was.

BUITENLANDSE ZAKEN

Dooi in betrekkingen met Saoedi-Arabië en Koeweit

Op 13 december 2001 vond voor het eerst in dertien jaar weer een bijeenkomst plaats van de Saoedi-Arabische – Jemenitische Samenwerkingsraad. Een dag later maakte president Saleh bekend dat Saoedi-Arabië bereid was om Jemen uitstel te verlenen voor de terugbetaling van ruim 331 miljoen dollar schuld en Jemen te voorzien van nieuwe leningen ter waarde van 300 miljoen dollar (340 miljoen euro). De Saoedi's hadden alle hulp aan het buurland bevroren toen Jemen de kant van Irak koos tijdens de bezetting van Koeweit. De betrekkingen waren al verbeterd na ondertekening van een grensverdrag in juni 2000. De president had goede hoop dat Jemen een deel van het transport van Saoedi-Arabische olie voor zijn rekening zou gaan nemen, via de haven al-Sheher.
Ook het Koeweitse ontwikkelingshulpfonds KFAED verleende Jemen uitstel van betaling voor schulden en ging akkoord met een nieuwe zachte lening van 28 miljoen dollar (bijna 32 miljoen euro) voor de uitbreiding van het vliegveld van Sanaa.

(Vorige berichten pag. 501/2 - 2000)

KOEWEIT

BINNENLAND

Onderzoek tegen Chevron geëist

Het parlement vroeg op 1 augustus 2000 om gerechtelijke actie tegen de Amerikaanse oliemaatschappij Chevron, na twee ontploffingen en een brand bij raffinaderijen, waarbij zes mensen het leven lieten. Er zou bewijs zijn dat Chevron fouten had gemaakt. Een van de raffinaderijen moest zes maanden gesloten worden voor reparaties, die volgens Koeweit naar schatting 330 miljoen dollar gingen kosten (375 miljoen euro). Het parlement gaf een verklaring uit, waarin een onderzoek door een internationaal ingenieursbureau geëist werd om de veiligheid van de hele oliesector door te lichten.
Na de ongelukken eisten enkele parlementariërs het aftreden van de top van het ministerie van Olie en de KNPC, de staatsoliemaatschappij. De minister van Olie, sjeik Saud Nasser al-Sabah, zei dat hij en anderen hun ontslag hadden aangeboden, in afwachting van de uitslag van een onderzoek. Maar de invloedrijke vice-premier sjeik Sabah al-Ahmad al-Sabah had het ontslag niet aanvaard omdat hen volgens hem niets te verwijten viel.
Later in het jaar werd niets meer vernomen over de werkelijke toedracht voor de ontploffingen en de brand. Aangezien Chevron

geen enkel belang leek te hebben bij productieonderbrekingen in de raffinaderijen, was er speculatie alom dat de ongelukken het gevolg waren van sabotage dan wel van gebrek aan onderhoud uit zuinigheidsoverwegingen die kenmerkend zouden zijn voor de Al-Sabah-familie.

Regering treedt af

Wegens grote verdeeldheid in het kabinet en de Al-Sabah-familie trad de regering op 30 januari 2001 af. Er werd geen enkele opening van zaken gegeven over de aard van het conflict, dat tot half februari voortsudderde. Toen kwam na onderhandelingen onder leiding van de kroonprins, sjeik Saad al-Abdulla al-Sabah, een nieuw kabinet tot stand, waarin drie portefeuilles in andere handen overgingen. Op het departement van Olie werd Adel al-Subaih benoemd, op het ministerie van Financiën Youssef al-Ibrahim en op defensie sjeik Jaber al-Hamad al-Sabah.
Sjeik Saad al-Ahmad al-Sabah (72) bleef premier, ondanks zijn zwakke gezondheid. Vice-premier sjeik Saad al-Abdulla al-Sabah, die tevens minister van Buitenlandse zaken was, hield daarom de dagelijkse leiding over regeringszaken.

Feestelijke herdenking bevrijding

Voor het eerst sinds de bevrijding in 1991 organiseerde de regering op 26 februari 2001 een parade, waaraan ook tal van Britten, Amerikanen en Arabieren deelnamen. In voorafgaande jaren was de bevrijding nooit feestelijk gevierd, uit piëteit voor de honderden Koeweitse krijgsgevangenen die nog steeds in Irak gevangen werden gehouden.
Op 23 februari 1991 lanceerden de geallieerden hun grondoffensief tegen de Iraakse bezetting, dat binnen 48 uur tot overgave leidde.

Alaa Hussein krijgt levenslang

Het Hof van Cassatie veroordeelde Alaa Hussein, de man die onder de Iraakse bezetting in 1990 een marionettenbewind van Koeweiti's leidde, tot levenslang op 13 maart 2001. Hussein was vrijwillig uit ballingschap in Noorwegen teruggekeerd. Zelf had hij verscheidene malen laten weten er de voorkeur aan te geven veroordeeld te worden tot de doodstraf, ingeval hij niet werd vrijgesproken. Hussein heeft altijd volgehouden door de Iraki's gedwongen te zijn het marionettenbewind te leiden.

Hoofdredactrice vermoord

Koeweit reageerde op 20 maart 2001 geschokt op het bericht dat de bekende journaliste Hedayet Sultan al-Salem op straat was doodgeschoten. Zij was ver in de zeventig en een onvermoeibaar voorvechtster van kiesrecht voor vrouwen en hoofdredactrice en eigenaar van het tijdschrift *Al-Majales*. De vermoedelijke dader, de politieman Khaled Diab al-Azmi, werd kort na de moord gearresteerd.

Iraakse gevangenen krijgen recht op familiebezoek

Michel Meyer, de regionale vertegenwoordiger van het Internationale Rode Kruis, maakte op 11 april 2001 bekend dat verwanten van Iraki's die in Koeweitse gevangenissen vastzaten, toestemming zouden krijgen om hun familieleden te bezoeken. Het was voor het eerst sinds de bevrijding dat de regering hiermee had ingestemd. Koeweitse kranten schreven dat het niet om krijgsgevangenen ging maar om Iraki's die voor verscheidene misdaden waren veroordeeld, inclusief collaboratie.

Klacht tegen verbod op kiesrecht voor vrouwen

De beweging voor vrouwenkiesrecht leed op 21 april 2001 een nieuwe nederlaag. Het Constitutionele Hof verwierp ingebrachte bezwaren tegen het verbod op kiesrecht voor vrouwen, ingebracht door de activisten Luluwa al-Mullah en Hind al-Safwan. Het Hof deed dit op louter procedurele gronden, omdat de advocaat niet de vereiste toestemming verkregen zou hebben om de klagers bij het hof te vertegenwoordigen. In januari was een soortgelijke klacht, aangebracht door een man, ook op procedurele gronden verworpen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingverlaging voor buitenlandse bedrijven

Op 27 maart 2001 stemde het parlement in met een nieuwe belastingwet die buitenlandse investeerders tal van faciliteiten bood. Nieuwe investeerders hoefden de eerste tien jaar voortaan geen belasting en geen invoerrechten meer te betalen; confiscatie of nationalisatie zonder compensatie werd verboden, en buitenlanders mochten voortaan voor de volle 100 procent eigenaar van bedrijven in Koeweit zijn.

Verkoop aandelen MTC afgeblazen

De Kuwait Investment Authority (KIA) maakte op 1 april 2001 bekend de verkoop van zijn aandelen in het bedrijf Mobiles Telecommunications Co (MTC) stop te zetten. Dat was een dag voordat de openbare inschrijving zou plaatsvinden. KIA had 49,2 procent van de aandelen van MTC. De omstreden verkoop van de helft van deze aandelen zou iets meer dan een half miljard dollar (568 miljoen euro) hebben opgeleverd.

Koeweit wil aandeel in Midor

Gesprekken over Koeweitse deelname in de Egyptische olieraffinaderij Midor leidden in april 2001 niet tot een beslissing. De Middle East Oil Refinery was voor 60 procent van de aandelen in handen van de Egyptian General Petroleum Corp (EGPC), voor 20 procent in handen van de Israëlische Merhav Groep en voor 18 procent van de Nationale bank van Egypte. De resterende 2 procent van de aandelen werd gehouden door particuliere investeerders. Het idee was dat Koeweit de Merhav Groep zou uitkopen.

Door China gebouwd olieverzamelcentrum opgeleverd

Op 22 april 2001 werd officieel een nieuw olieverzamelcentrum geopend, gebouwd door de China National Petroleum Engineering Construction Corporation. In 1995 had het Chinese bedrijf een grote order binnengehaald om twee van dergelijke centra te bouwen. Het project was geplaagd door kostbare vertragingen. Productiecijfers werden officieel niet gegeven, maar ingewijden schatten de capaciteit van het centrum op ongeveer 80 duizend vaten per dag.

MILITAIRE ZAKEN

Defensieminister treedt toch niet af

Minister van Defensie sjeik Salem Sabah al-Salem al-Sabah trok na een gesprek met de emir op 16 augustus 2000 zijn verzoek om

ontslag in, dat hij aangekondigd had na onbekende meningsverschillen met de rest van kabinet. Als minister was hij ook verantwoordelijk voor de kwestie van de ruim 600 Koeweitse krijgsgevangenen die nog steeds in Irak vastzaten. Irak bleef al tien jaar simpelweg ontkennen dat deze mensen op zijn grondgebied werden vastgehouden. Naar het buitenland gevluchte hooggeplaatste Iraki's hadden bevestigd dat de krijgsgevangenen wel degelijk bestaan en nog in leven waren. Er zat geen enkel schot in de zaak, die door de Koeweitse bevolking nog steeds hoog opgenomen werd.

Laatste oorlogsbodems zetten koers naar Koeweit

Vier oorlogsbodems die Koeweit in Frankrijk had besteld, de laatste van een bestelling van acht bij het bedrijf Constructions Mecaniques de Normandie (CMN), zetten op 16 augustus 2000 koers naar Koeweit waar zij eind september werden verwacht. Met de bouw was 650 miljoen dollar gemoeid (bijna 740 miljoen euro). Door de hogere olieprijzen haalde Koeweit in 2000 enkele oudere plannen voor wapenaankopen weer uit de kast, onder meer de aankoop van een elektronisch systeem voor bevelvoering in tijden van oorlog.

Defensiepact met VS voor tien jaar verlengd

Op 18 april 2001 bereikten minister van staat voor Buitenlandse zaken sjeik Mohammad al-Salem al-Sabah en de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld overeenstemming over verlenging van het defensiepact tussen de twee landen. Het Amerikaanse leger zou nog eens tien jaar troepen in Koeweit kunnen legeren en kunnen beschikken over militaire faciliteiten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Iraakse dreiging blijft

Vanaf augustus 2000 liepen de spanningen met voormalig bezetter Irak weer op. Op 2 augustus 2000 tijdens feestelijkheden in Irak ter herdenking van 'de moeder aller veldslagen', de Golfoorlog in 1990, werd Koeweit opnieuw, zoals in 1990, beschuldigd van het stelen van olie uit Iraakse olievelden bij de grens. De zoon van de Iraakse president Saddam Hoessein, Uday, stelde voor het embleem van het parlement te veranderen zodat het weer Koeweit als negentiende provincie zou laten zien.
Op 3 oktober 2000 stuurde Koeweit meer politie naar de grens omdat zich aan de Iraakse kant honderden Bedoun verzamelden, die door de Iraakse overheid in bussen werden aangevoerd. Bedoun zijn Arabieren die vroeger een bestaan als staatlozen leidden in Koeweit. Vóór de bezetting van Koeweit telde deze bevolkingsgroep bijna 280 duizend zielen. Na de bezetting vluchtten naar schatting 180 duizend van hen naar Irak.
Het incident eindigde zonder pogingen van de Bedoun Koeweit binnen te trekken.

Koeweit doneert miljoenen voor Palestijnen

De Koeweitse regering doneerde op 31 oktober 2000 150 miljoen dollar (170 miljoen euro) voor twee steunfondsen voor de Palestijnen. Op 1 november 2000 liet de regering weten dat hieruit niet de conclusie getrokken moest worden dat de banden met het Palestijns Gezag en president Arafat weer werden aangehaald. Arafat werd medeverantwoordelijk gehouden voor de Iraakse bezetting van Koeweit en het gedrag van Palestijnse collaborateurs tijdens de Iraakse bezetting.

Rusland wil niet bemiddelen

Na een kort bezoek aan de sjeik van Koeweit ontkende de Russische minister van Buitenlandse zaken Igor Ivanov op 18 november 2001 dat zijn land probeerde te bemiddelen tussen Irak en Koeweit. Een dag later leek de Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, te willen suggereren dat de steun in Koeweit voor handhaving van de no-fly zones in Irak aan het afbrokkelen was. In deze zones in het noorden en zuiden van Irak, die dagelijks gesurveilleerd werden, mocht het Iraakse leger niet vliegen. Cohen wees er nog maar eens op dat de zuidelijke no fly zone ook de veiligheid van Koeweit diende.
Op 16 januari 2001 benadrukte een van de Koeweitse ministers van staat, Suleiman al-Shaheen, dat ook Koeweit niet gelukkig was met het embargo tegen Irak en het olie-voor-voedsel programma van de VN. Shaheen zei dat het beter vervangen kon worden door een 'olie-voor-democratie'-programma.

(Vorige berichten pag. 503/2 - 2000)

OMAN

BINNENLAND

Grote opkomst bij verkiezingen voor shura

Op 14 september werden de verkiezingen voor het raadgevend parlement, de shura, gehouden. In 1997 kwamen slechts 50 duizend Omani's opdagen, maar dit keer namen

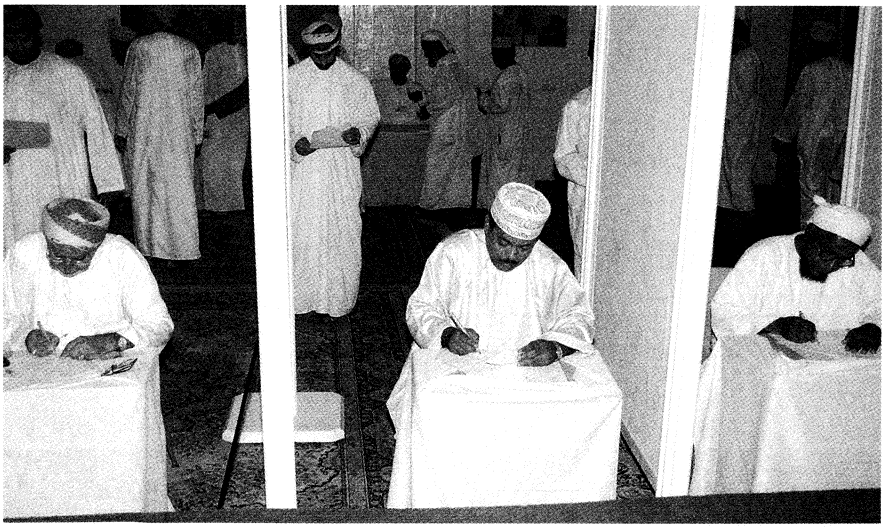

Een stemlokaal in Masqat op 14 september 2000. De Omani's gingen naar de stembus om de 83 leden van het raadgevend parlement te kiezen. *(foto ANP)*

Oman

115 duizend van de 175 duizend door de regering aangewezen kiesgerechtigden de moeite hun stem uit te brengen. Kiesgerechtigd zijn vooral hogeropgeleiden, intellectuelen, zakenlieden en clanleiders. Voor de 83 zetels tellende shura zelf waren beduidend minder kandidaten: 556 in plaats van 736. Ook het aantal vrouwelijke kandidaten was minder: 21 in plaats van 27 bij de laatste shura-verkiezingen. Veel kiezers zeiden dat hun voorkeur uitging naar kandidaten die iets voor betere voorzieningen in de kleinere steden en het platteland konden betekenen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Belastingvermindering voor buitenlandse bedrijven

Het kabinet ging op 20 augustus 2000 akkoord met enkele wijzigingen van de belastingwetgeving om buitenlandse investeringen aan te moedigen. Bedrijven die volledig in buitenlandse handen zijn zouden, vermoedelijk per 1 januari 2001, 30 in plaats van 50 procent winstbelasting betalen, terwijl buitenlandse bedrijven die in Omaanse ondernemingen investeerden, geen belasting meer zouden betalen over de winsten die hun dochterbedrijven in Oman maakten. In april had de regering de verplichte deelname van Omani's in het bestuur van bedrijven al afgeschaft, alsmede een soort importbelasting die Omaanse bedrijven mochten heffen over buitenlandse goederen. Buitenlanders zouden vanaf 2001 ook voor 70 procent eigenaar van bedrijven in Oman mogen zijn. Tot dan toe mochten zij hoogstens een minderheidsaandeel van 49 procent hebben. Vanaf januari 2003 zouden ook banken en verzekeringsmaatschappijen voor de volle 100 procent buitenlands eigendom mogen zijn.

Miljardeninvesteringen in industrie

Hamad al-Dhahab, directeur-generaal van het ministerie van Handel en Industrie, zei in een interview met *Oman Observer* van 5 september 2000 dat de regering van plan was de komende tien jaar 2,65 miljard rial (8 miljard euro) in de industrie te investeren. Eind 2000 moest een grote aluminiumsmelterij van ruim 2,8 miljard euro gereed zijn. Oman wilde ook installaties bouwen voor de productie van kunstmest, methanol, siliconen en ferrochroom.

MILITAIRE ZAKEN

Grote wapenaankopen bij Europese bedrijven

De Omaanse regering tekende op 6 november 2000 een contract met de Europese groep EADS voor de levering van geavanceerd luchtafweergeschut en met het Franse Panhard voor de levering van pantservoertuigen, ook uitgerust met Franse Mistral-raketten om vliegtuigen neer te halen. Het materieel zou voor een deel al in 2001 geleverd worden. De waarde van de deal werd niet bekendgemaakt.
EADS werd in juli 2000 gevormd door een samenwerkingsakkoord tussen het Franse Aerospatiale Matra, DaimlerChrysler Aerospace en het Spaanse Casa.
Op 16 januari 2001 bleek uit cijfers van het ministerie van Economische zaken dat de uitgaven voor defensie in 2001 met 38 procent verhoogd zouden worden, waardoor deze een derde van de hele begroting zouden opslokken. Deze begroting bedroeg ruim 2,8 miljard rial (ruim 8 miljard euro). Als reden werden de militaire samenwerkingsprojecten van de Gulf Cooperation Council gegeven.

Enkele weken later werd bekend dat Oman van plan was een nog onbekend aantal F16's van het Amerikaanse Lockheed aan te kopen, alsmede Britse Super Lynx helikopters. In 1997 had Oman besloten twintig Jaguar-vliegtuigen te upgraden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met Israël verder verslechterd

Na demonstraties van studenten tegen de gewelddadige onderdrukking van de Palestijnen kondigde de regering aan de toch al minieme betrekkingen met Israël te verbreken. 'Het stopzetten van de dialoog en van overleg helpt niet de treurige gebeurtenissen van de laatste dagen tot een goed eind te brengen of het vredesproces vooruit te helpen, iets wat Oman van harte wenst dat zou gebeuren', aldus een verklaring van het ministerie van Buitenlandse zaken.

(Vorige berichten pag. 504/3 - 2000)

Qatar

QATAR

BINNENLAND

Arrestatie van vermeende terrorist

De politie arresteerde na een tip van de autoriteiten van Koeweit op 12 november 2000 een 'Noord-Afrikaanse' man die met een grote hoeveelheid explosieven en een vals Saoedi-Arabisch paspoort het land probeerde binnen te komen. Hij zou betrokken zijn bij een groep die aanslagen op een reeks Amerikaanse doelen in de regio voorbereidde. De man werd later teruggestuurd naar Koeweit.

Nieuwe minister van Binnenlandse zaken

Emir sjeik Hamad benoemde op 2 januari 2001 sjeik Abdullah bin Khaled al-Thani tot minister van Binnenlandse zaken. Hij was tot dan toe minister van staat voor Binnenlandse zaken geweest, een functie die werd overgenomen door sjeik Hamad bin Nasser bin Jassim al-Thani.

'Binnen anderhalf jaar gekozen parlement'

De emir sjeik Hamad bin Khalifa al-Thani beloofde in een interview met een Duits radiostation op 27 februari 2001 dat er binnen achttien maanden parlementsverkiezingen zouden plaatsvinden. In juli 1999 vormde de emir een commissie die een ontwerpgrondwet moest opstellen. Daarna werd een grondwetgevende assemblee van 32 personen benoemd die in juli 2002 een definitieve ontwerpgrondwet moest presenteren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Akkoorden met Jemen

De emir sjeik Hamad bin Khalifa al-Thani begon op 5 augustus 2000 aan een driedaags bezoek aan Jemen, waar hij verscheidene samenwerkingsakkoorden zou tekenen. Beide landen hadden ook een regeling uitgewerkt voor Jemenieten om als gastarbeiders in Qatar te werken. Daarna reisde hij door naar Eritrea, waarmee hij het eerste Arabische staatshoofd werd die daar sinds de onafhankelijkheid voet aan wal zette. Qatar bemiddelde bij het beslechten van enkele geschillen tussen Eritrea en Soedan. Kort hierop, na een bezoek van de Pales-

tijnse leider Arafat aan Doha, vloog sjeik Hamad naar Syrië, Libanon en Egypte voor overleg over het vredesproces in het Midden-Oosten.

Grensverdrag met Saoedi-Arabië

Saoedi-Arabië en Qatar tekenden op 21 maart 2001 een grensverdrag dat een einde maakte aan een langdurig grensconflict. In 1999 waren zij het eens geworden over de demarcatie van hun gebied, inclusief de verdeling van het olierijke gebied Dohat Salwa. In 1991 werd daar nog kortstondig gevochten, waarbij drie mensen het leven lieten.

Talibaan zoeken steun van Islamitische conferentie

De Afghaanse minister van Buitenlandse zaken Wakil Ahmad Muttawakil sloot op 10 april 2001 een bezoek aan Qatar af. Hij was op zoek naar politieke steun en deed een beroep op de Qatarese regering humanitaire hulp te verlenen. Muttawakil stond aan het hoofd van een twaalf man zware delegatie die Qatar voornamelijk aandeed omdat dit land op dat moment het voorzitterschap van de Islamitische Conferentie (OIC) bekleedde. De Talibaan zochten erkenning van hun regering door de OIC, die dat al jaren weigerde. Qatars minister van Buitenlandse zaken, sjeik Hamad bin Jassim bin Jabr al-Thani zei dat Muttawakil niet had gevraagd om herstel van de diplomatieke betrekkingen. De OIC overwoog nog niet om een kantoor in Kaboel te openen, aldus de minister.

(Vorige berichten pag. 505/3 - 2000)

SAOEDI-ARABIË

BINNENLAND

Aanslagen op Britten

Op 16 december 2000 raakte een Britse man ernstig gewond bij een bomexplosie. David Brown, een medewerker van Coca Cola, probeerde een pakketje te verwijderen dat bij het raam van zijn auto zat vastgeplakt, waarbij het explodeerde. Het was de derde keer in een maand tijd dat een Brit slachtoffer werd van onbekende aanvallers. De Britse regering waarschuwde de 26 duizend Britten in Saoedi-Arabië op hun hoede te zijn voor meer aanvallen. Bij de twee eerdere aanslagen ging het om autobommen; hierbij vielen een dode en vier gewonden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische raad neemt regie privatisering over

Het staatspersbureau, *Saudi Press Agency*, meldde op 5 februari 2001 dat het kabinet maatregelen had goedgekeurd om de Economische raad te belasten met de verantwoordelijkheid voor de planning en uitvoering van de privatisering.
Deze raad werd in 1999 opgericht onder voorzitterschap van kroonprins Abdullah om economisch beleid te formuleren en suggesties te doen voor de praktische uitvoering van dat beleid.
De Saoedi-Arabische regering had reeds de telecommunicatie en verlieslijdende energiesector gereorganiseerd, om de daarin actieve staatsondernemingen attractiever te maken voor particuliere beleggers. Ook de staatsluchtvaartmaatschappij stond op de nominatie geprivatiseerd te worden.

Nieuwe aardgasinstallaties bijna voltooid.

De voorzitter van de Saoedi-Arabische energiemaatschappij Aramco, Abdallah Jum'ah, maakte op 18 april 2001 bekend dat een nieuwe aardgasinstallatie in Hawiyah in december 2001 vermoedelijk helemaal klaar zou zijn. Aramco zei dat de installatie bijna 40 miljoen kubieke meter aardgas per dag zou gaan produceren. Het gas zal vooral de verdere industrialisering van Saoedi-Arabië dienen, aldus Aramco. In 2003 moest het land, ook dankzij een tweede installatie in Haradh, de beschikking hebben over 200 miljoen kubieke meter aardgas per dag extra.

Gesprek met EU over lidmaatschap Wereldhandelsorganisatie

Op 21 april 2001 sprak minister van Financiën Ibrahim Abdel Aziz al-Assaf met de Europese Commissaris Pascal Lamy over de pogingen van Saoedi-Arabië om lid te worden van de WTO, de Wereldhandelsorganisatie. Formeel was het land al jaren bezig zijn economie te diversifiëren en liberaliseren. Zo was een wet aangenomen die buitenlandse bedrijven en particulieren in staat stelt om volledig eigenaar te zijn van projecten en daarmee verbonden goederen. Minister van Handel Osama bin Jaafar Fiqh kondigde aan dat er een nieuw pakket wettelijke maatregelen op stapel stond.
Saoedi-Arabië had al in 1993 bij de voorganger van de WTO, de GATT, een aanvraag voor lidmaatschap in gediend.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vliegtuigkapingen

Verzoek om uitlevering Saoedi-Arabische kapers

De Saoedi-Arabische regering vroeg op 16 oktober 2000 aan Irak om twee Saoedi's uit te leveren die een vliegtuig van de Saoedi-Arabische staatsluchtvaartmaatschappij gekaapt hadden en de piloot gedwongen hadden koers te zetten naar Bagdad. Tijdens een persconferentie in Riyad legde de minister van Binnenlandse zaken, prins Nayef, uit dat een van de twee kapers in de veiligheidsdienst van het vliegveld werkte en daarom met zijn dienstwapen door de controle had kunnen slippen. De negentig passagiers kwamen op 15 oktober met hetzelfde vliegtuig ongedeerd terug.

Kaping van Russisch vliegtuig

Op 16 maart 2001 bestormden Saoedi-Arabische commando's een Russisch vliegtuig op de luchthaven van de hoofdstad Riyad dat door vermoedelijk Tsjetsjeense rebellen was gekaapt nadat het was opgestegen van Istanboel. De kapers dwongen het toestel koers te zetten naar Medina in Saoedi-Arabië. Bij de bestorming werden drie personen gedood, onder wie een kaper. De 150 passagiers konden op 17 maart terug naar huis. Een van de eisen van de kapers was dat Rusland de oorlog tegen moslimrebellen in Tsjetsjenië zou stopzetten.

Saoedi-Arabische vrouw benoemd als hoofd UNPFA

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan, benoemde op 25 oktober 2000 de Saoedi-Arabische Thoraya Ahmed Obaid (55) als hoofd van het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties (UNPFA). Deze vrouw had al een lange carrière bij de VN achter de rug. In eigen land stond zij bekend als een voorvechtster van meer

onafhankelijkheid voor vrouwen. Zij volgde de Pakistaanse gynaecologe Nafis Sadik op, die in 1987 hoofd van het programma was geworden. Annan prees Obaids strijd voor erkenning van 'de reproductieve rechten van vrouwen, het recht om zelf te kiezen en de wijze waarop zij de gezondheid van vrouwen probeert te bevorderen'.

Exportkantoor op grens met Irak

Ibrahim Foudah, directeur van het Saoedi-Arabische exportontwikkelingscentrum, meldde op 23 januari 2001 dat bijna alles in kannen en kruiken was om in Ar'ar aan de grens met Irak een kantoor te openen om in het kader van het olie-voor-voedsel-programma meer te gaan exporteren naar het buurland. De Verenigde Naties moesten nog hun definitieve instemming met het initiatief geven. De Saoedi's wilden vooral voedsel, medicijnen en elektrische apparatuur naar Irak gaan exporteren.
In het noorden van Irak verwachtte de Koerdische Regionale regering dat bij eventuele invoering van 'slimme sancties' tegen Irak ook de handel met Turkije een enorme vlucht zou nemen.

Bemoeienis met de Palestijnse kwestie

Emotionele preek tijdens haj

In 2001 trok de jaarlijkse haj (bedevaart) naar Mekka twee miljoen mensen. Aan de vooravond van het hoogtepunt van de pelgrimstocht, op 2 maart 2001, hield sjeik Abdel Rahman al-Sudais een emotionele preek waarin hij zei te hopen dat de al-Aqsa moskee in Jeruzalem spoedig bevrijd zou zijn 'uit de handen van die Zionistische bende'.

Hulp voor Palestijnen 'komt traag op gang'

Minister Ibrahim al-Assaf van Financiën bestreed tijdens een persconferentie op 20 maart 2001 dat de Saoedi-Arabische islamitische ontwikkelingsbank (IDB) veel te traag was met het overboeken van geld uit een solidariteitsfonds voor de Palestijnen. Al-Assaf zei dat zijn land 130 miljoen dollar (147,7 miljoen euro) aan de twee hulpfondsen had bijgedragen die vorig jaar tijdens een Arabische top waren opgericht om slachtoffers van de oorlog in de door Israël bezette gebieden te helpen. Sinds 1991 hebben wij al 2,4 miljard dollar aan hulp aan de Palestijnen gegeven, zei de bewindsman. Een zegsman van de IDB voegde daaraan toe dat van de 205 miljoen dollar die was goedgekeurd voor hulpprojecten, inmiddels 23 miljoen dollar was uitbetaald. Na de eindeloze reeks corruptieschandalen en gevallen van verduistering in de Palestijnse regering, willen de meeste donateurs alleen geld voor specifieke, uitgewerkte projecten geven.

(Vorige berichten pag. 627/2 - 2000)

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN

BINNENLAND

VAE willen geen ongeschoolde gastarbeiders meer

Op 26 september 2000 deed de regering opnieuw een poging de instroom van vooral ongeschoolde buitenlandse gastarbeiders in te perken. Alleen buitenlanders met minstens middelbare school konden voortaan rekenen op een werkvergunning, maakte minister van Sociale zaken Humaid al-Tayer bekend. Eerder gold deze beperking alleen voor werknemers uit India en Pakistan.

Opening van Dubai Media City met belofte van persvrijheid

Op 4 november 2000 opende de regering Dubai Media City, een groot omroepcomplex aan de rand van Dubai dat drie miljard dirham (ruim 920 miljoen euro) had gekost. Bij die gelegenheid beloofde de kroonprins van Dubai, sjeik Sheikh Mohammed bin Rashid al-Maktoum, die tevens minister van Defensie van de emiraten is, dat binnen- en buitenlandse journalisten voortaan volledig vrij waren in hun berichtgeving. 'Ik garandeer u allen het recht om volledig objectief te zijn in uw opinies en berichtgeving', zei de sjeik tegen de verzamelde journalisten. 'Laten wij op een verantwoordelijke en objectieve manier berichten, met gevoel ook voor de sociale en culturele context waarin wij leven. De emiraten hebben begrepen dat de media, om te kunnen groeien en bloeien, bevrijd moeten worden van de boeien waarin zij geslagen waren en die hun creativiteit en onafhankelijkheid inperkten.'
Volgens de regering was bij opening van DMC 80 procent van de beschikbare ruimte verhuurd. Het omroeppark ligt vlakbij Dubai Internet City, een vrijhandelsgebied voor ICT-bedrijven, en bij Dubai Ideas Oasis, een bedrijvenpark voor ICT stimulerende ondernemingen.
Verscheidene Arabische staten, waaronder de VAE en ook Jordanië, probeerden sinds 2000 Arabische omroepen die in Europa waren gevestigd, over te halen weer op Arabische bodem te gaan werken. Dubai was al een centrum voor journalisten uit de hele wereld om over het Golfgebied te berichten.

Islamitische satellietomroep gelanceerd

Tijdens een persconferentie op 29 april 2001 kondigden enkele geestelijken de lancering aan van een islamitische satellietomroep, Tibah genaamd, die vanaf januari 2002 ook vanuit Dubai Media City zou gaan uitzenden. Een van de initiatiefnemers was de Egyptische geestelijke Youssef al-Qaradawi, een spraakmakende gast van de populistische satellietomroep Al-Jazeera, die met ongebruikelijke openheid over seksuele problemen praat. Tibah wilde een tolerante islam uitdragen. Tibah zou ook vrouwelijke presentatoren aanstellen en programma's voor tieners en cartoons voor kinderen gaan uitzenden. Vrouwelijk personeel zou wel genoodzaakt zijn een hoofddoek te dragen en punt van discussie was nog in hoeverre men in programma's de dialoog met andere godsdiensten zou aangaan.

De Koeweitse geestelijke Ahmed al-Qubaissi zei dat Tibah gebeurtenissen in de wereld door een andere bril dan de westerse zou laten zien, en andere moslims zou tonen dan terroristen en extremisten. Discussie over de islam leek geen sterk punt van Tibah te worden. Al-Qubaissi stelde dat 'het publiek in verwarring raakt als men twee geleerden ziet die tegenstrijdige interpretaties van de islam geven'.

Iraki poogt vliegtuig van Gulf Air te kapen

Een Irakese man probeerde op 27 januari 2001 tevergeefs een vliegtuig van Gulf Air te kapen dat op weg was van Hongkong naar Abu Dhabi. De kaper werd door de bemanning overmeesterd en gearresteerd. De man

zou het vliegtuig hebben willen dwingen koers te zetten naar Europa.

Corrupte ambtenaren aan 'schandpaal'

De autoriteiten in Dubai maakten op 17 februari 2001 bekend veertien douaniers gearresteerd te hebben wegens verduistering van overheidsgeld. In het kader van een moderne schandpaalcampagne werden de namen en foto's van de verdachten in de plaatselijke pers gepubliceerd. Een van de gearresteerden was het hoofd van de paspoortcontrole op de luchthaven van Abu Dhabi. Al eerder was het hoofd van de douane, Obaid Saqr Busit, achter de tralies gezet die samen met andere medewerkers miljoenen dirhams had verduisterd. Zijn arrestatie was erg pijnlijk omdat hij onlangs was gekozen tot voorzitter van de Wereld douaneorganisatie. Eind april werd hij veroordeeld tot 27 jaar gevangenisstraf.

Mond- en klauwzeer ook in VAE en Saoedi-Arabië

Op 18 maart 2001, luttele weken na het uitbreken van de grote mond- en klauwzeerepidemie in Groot-Brittannië, meldde de Saoedi-Arabische regering ook tien besmettingshaarden, in de hoofdstad Riyadh, Medina en het oosten van het land. In de Verenigde Arabische Emiraten bleken drie veeboerderijen in het Al-Ain gebied besmet, waar veel zuivelproducten vandaan komen. Enkele tientallen dieren werden geruimd. De VAE en Saoedi-Arabië voerden een importverbod door voor vlees en levend vee uit verscheidene Europese, Afrikaanse en Arabische landen.

Missionarissen gearresteerd

Drie Amerikaanse missionarissen werden op 21 maart 2001 gearresteerd wegens het verspreiden van christelijke propaganda. Volgens de Engelstalige krant *Gulf News* was het nog steeds verboden om in de islamitische Emiraten andere godsdiensten te promoten.

GEZONDHEID EN ZORG

Enorme menselijke en materiële schade door verkeersongelukken

Op 30 maart 2001 werden cijfers bekendgemaakt over het extreem hoge aantal verkeersongelukken in de VAE. Meer dan tienduizend personen waren daarbij in 2000 gewond geraakt en 666 vonden de dood. De wegen in de Emiraten werden steeds drukker maar desondanks was respect voor verkeersregels nog steeds ver te zoeken.
De schade die door de ongelukken werd veroorzaakt, raamde de regering op ruim vier miljard dirhams (ongeveer 1,25 miljard euro).

Medische zorg voor buitenlanders duurder

Minister van Volksgezondheid Hamad Abdel-Rahman al-Madfa kondigde op 25 maart 2001 aan de verkoop van medicijnen via apotheken aan buitenlanders stop te zetten. Volgens officiële statistieken was meer dan driekwart van de bevolking van de Emiraten (officieel 3,1 miljoen in 2000) van buitenlandse komaf.

Vanaf 1 mei 2001 moesten buitenlanders die gebruik maken van overheidsverzekeringen voor ziektekosten in de Verenigde Arabische Emiraten ook meer gaan betalen voor medische zorg. Voor ziekenhuisverpleging zouden zij voortaan tot maximaal 300 dirham (ca. 92 euro) per dag aan eigen bijdrage gaan betalen en voor chirurgische ingrepen moest minimaal 2.000 (ca. 613 euro) tot maximaal 50.000 dirham (ongeveer 15.335 euro) bijgedragen worden.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Bewapen de Palestijnen'

De president van de Verenigde Arabische Emiraten, sjeikh Zaid bin Sultan al-Nahayan, deed op 26 februari 2001 een beroep op andere Arabische landen om de Palestijnen van wapens te voorzien. Hij deed dit tijdens een bijeenkomst van Arabische parlementariërs in Abu Dhabi. De uitspraak was opmerkelijk omdat de Palestijnen officieel niet zelf om bewapening hadden gevraagd, wel om humanitaire hulp.
Het anti-Israëlische en anti-Amerikaanse sentiment in de Golfstaten vond ook uitdrukking in vooral symbolische consumentenboycots van Amerikaanse producten. Intellectuelen dreigden het voorbeeld van de Egyptische pers te volgen door zwarte lijsten met de namen van Amerikaanse bedrijven te publiceren.

Emiraten pakken onveilige Iraakse olietankers aan

Na een nieuw ongeluk met een gammele Iraakse olietanker, dat opnieuw voor zware vervuiling van de viswateren en stranden van de Emiraten zorgde, kondigden op 22 april 2001 de Verenigde Arabische Emiraten harde maatregelen aan. Er werd vanuit Irak nog steeds veel olie gesmokkeld met behulp van gammele olietankers die absoluut niet voldeden aan internationale veiligheidseisen. De emiraten kondigden aan dat dergelijke smokkelschepen voortaan in beslag genomen zouden worden en hun eigenaren voor het gerecht gedaagd.
Buurland Oman drong al langer aan op veel hogere boetes voor schepen die olie op zee lozen. Van tijd tot tijd lagen ook Omans kusten vol dode vis, gestorven als gevolg van zuurstofgebrek door kilometers brede olievlekken. Ook de toerisme-industrie leed onder de telkens terugkerende vervuiling van stranden en viswateren.

(Vorige berichten pag. 506/2 - 2000)

BRUNEI

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Brunei organiseert rustige maar teleurstellende APEC-top

De 21 lidstaten van het Azië-Pacific Economisch Samenwerkingsverband (APEC) waren van 12 tot 15 november 2000 te gast in Brunei voor de jaarlijkse vergadering. Terwijl bijeenkomsten van organisaties als het IMF, de Wereldbank en de APEC de afgelopen jaren steeds talloze actiegroepen trokken die soms op harde wijze actie voerden tegen het wereldkapitalisme, bleef het in Brunei rustig. Volgens Yap Swee Seng van de Maleisische mensenrechtenorganisatie Suaram kwam dit vooral doordat Brunei zeer autoritair geregeerd werd en iedere vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid hardhandig werd onderdrukt. In de hoofdstad Bandar Seri Begawan krioelde het tijdens de APEC-top van politie en militairen.

Besluiten blijven uit bij gebrek aan slagvaardigheid

De belangrijkste gespreksonderwerpen wa-

ren de hoge olieprijzen en manieren om de impasse in mondiale handelsbesprekingen te doorbreken. Er werden echter geen opmerkelijke besluiten genomen, vooral omdat de politieke toekomst van verscheidene lidstaten onzeker was. De Verenigde Staten waren een belangrijke drijvende kracht achter de APEC, maar omdat daar juist presidentsverkiezingen waren gehouden en nog niet duidelijk was wie deze had gewonnen, wist niemand te vertellen of ze deze rol in de toekomst voort wilden zetten. Verder was de politieke toekomst van de lidstaten Taiwan, Filippijnen, Japan, Canada, Mexico en Indonesië onduidelijk wegens verkiezingen of interne politieke strijd.

Afgezien daarvan was de toekomst van de APEC zelf ook niet helemaal duidelijk, omdat verscheidene lidstaten de relevantie ervan niet meer inzagen. De APEC streefde naar liberalisatie van de handel rondom de Stille Oceaan en overlapte daarmee tot op grote hoogte het doel van de Wereldhandelsorganisatie WTO, die streeft naar liberalisatie van de wereldhandel.

(Vorige berichten pag. 696/2 - 2000)

CHINA

BINNENLAND

China heeft 1,265 miljard inwoners

Het Nationale bureau voor Statistiek publiceerde in de laatste week van maart 2001 resultaten van een in november 2000 gehouden volkstelling. Hieruit bleek dat China 1,265 miljard inwoners had – meer dan enig ander land op aarde. Omdat demograven in het verleden een veel hoger bevolkingsaantal hadden voorspeld, zag Peking het cijfer als een bewijs voor het succes van de één-kind-politiek.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kabinet verbiedt regionaal protectionisme

Het Chinese *Volksdagblad* publiceerde op 30 april 2001 een circulaire die het kabinet aan alle lagere overheden had gestuurd en waarin het een verbod afkondigde op regionaal economisch protectionisme. Veel lokale autoriteiten probeerden de economische groei in de eigen regio te stimuleren door producten uit andere delen van China te verbieden of zwaar te belasten.
'China heeft een grote, gelijkgeschakelde, open en eerlijke markt nodig en geen duizenden kleine marktjes, die allemaal hun eigen regels hanteren', aldus de vooraanstaande Chinese econoom Hu Angang van de Chinese Academie voor Wetenschappen. Een versplinterde interne markt zou niet acceptabel zijn voor de Wereldhandelsorganisatie WTO, waarvan China lid wilde worden, en buitenlandse investeerders zouden op de vlucht slaan voor de chaotische regelgeving. Bovendien konden dankzij het regionale protectionisme relatief zwakke bedrijven de concurrentie van sterkere bedrijven uit andere regio's overleven en zo de kwaliteit van het gezamenlijke Chinese bedrijfsleven drukken. Veel lokale bedrijven zouden een gelijkgeschakelde Chinese markt niet overleven, maar de sterkste ondernemingen zouden er juist sterker van worden en daardoor betere kansen krijgen om de internationale concurrentieslag te winnen, die China na toetreding tot de WTO te wachten stond. Zonder de opheffing van het regionalisme zouden veel grotere aantallen Chinese bedrijven verslagen worden door buitenlandse concurrenten.

JUSTITIE

'Zeker 560 executies in een maand tijd'

Het in Hongkong gevestigde Information Centre for Human Rights and Democracy zei op 27 april 2001 dat China in de maand april al 560 executies had voltrokken, bijna allemaal in het kader van een overheidscampagne tegen de snel toenemende georganiseerde misdaad. Sommige van de processen vonden plaats in grote stadions, onder het toeziend oog van tienduizenden mensen. Peking bevestigde de massa-executies.

Drie mannen geëxecuteerd wegens opblazen flatgebouwen

China executeerde op 29 april 2001 drie mannen die ervan werden verdacht op 16 maart drie flatgebouwen in de stad Shijiazhuang te hebben opgeblazen. Hierbij waren 108 doden gevallen. Jin Ruchao zou de aanslagen hebben gepleegd en de andere twee, Wang Yushun en Hao Fengqin, zouden medeplichtig zijn.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

China krijgt geen berisping van VN-Mensenrechtencommissie

In 2001 dienden de Verenigde Staten een verzoek in bij de VN-Mensenrechtencommissie om China te berispen wegens mensenrechtenschendingen. De VS deden dit vrijwel ieder jaar en kregen tot grote ergernis van Peking meestal hun zin.
Na stemming op 19 april 2001, tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de Mensenrechtencommissie te Genève, bleek echter dat 23 lidstaten tegen en 17 voor het Amerikaanse voorstel waren; 12 landen stemden blanco en 1 delegatie was niet aanwezig. Hiermee werd het voorstel verworpen.
'De Chinese regering wil haar bewondering en dank uitspreken voor alle landen die zijn opgekomen voor gerechtigheid en China hebben gesteund', aldus een officiële regeringsverklaring na de bekendmaking van het nieuws.
Mensenrechtendeskundigen zeiden dat China de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens evident met voeten trad en vermoedden dat de tegenstemmers – vrijwel allemaal Aziatische landen en Rusland – een oogje dicht knepen vanwege economische belangen, culturele banden of anti-Amerikaanse sentimenten.

MILITAIRE ZAKEN

China heeft grootste leger ter wereld

Volgens op 2 april 2001 gepubliceerde resultaten van een nationaal bevolkingsonderzoek telde het Chinese Volksbevrijdingsleger 2,5 miljoen actieve personeelsleden. Hoewel dit er 700.000 minder waren dan bij het bevolkingsonderzoek van 1990, had China hiermee nog altijd het grootste leger ter wereld.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met VS bekoeld door incidenten

Diplomatieke rel na ongeluk met Amerikaans spionagevliegtuig

Een Amerikaans spionagevliegtuig kwam op 1 april 2001 boven het Zuid-Chinese eiland Hainan in botsing met een Chinees gevechtsvliegtuig. De Amerikaanse EP-3 maakte een noodlanding en de 24 inzitten-

den overleefden het ongeluk, maar de Chinese F-8 stortte neer en piloot Wang Wei kwam daarbij om het leven. China arresteerde de Amerikanen en nam het vliegtuig in beslag.

Vrijwel onmiddellijk na het ongeluk kwamen een Amerikaans en een Chinese delegatie te Peking bijeen om over de afhandeling te onderhandelen. China zei dat de Amerikanen het Chinese toestel hadden geramd en eiste schadevergoeding, schriftelijke excuses en de toezegging dat Washington alle spionagevluchten boven Chinees grondgebeid zou staken. De Amerikanen beweerden echter dat de schuld voor het ongeluk bij de Chinese piloot lag, omdat hij gevaarlijk had gevlogen, en eiste de EP-3 terug, een toestel dat 80 miljoen dollar had gekost (ca. 89 miljoen euro). Bang dat spionagegeheimen zouden uitlekken wezen ze erop dat het vliegtuig volgens internationale normen Amerikaans grondgebied was en het illegaal zou zijn als China zonder permissie mensen aan boord liet gaan. Peking antwoordde dat de Amerikanen voor de landing op Hainan ook geen toestemming hadden gevraagd, terwijl dat toch overduidelijk Chinees grondgebied is, en stuurde een team van spionagedeskundigen om de EP-3 te onderzoeken.

Op 11 april, dus na elf dagen onderhandelen, overhandigde de Amerikaanse ambassadeur Joseph Prueher een brief aan de Chinese minister van Buitenlandse zaken Tang Jiaxuan, waarin Washington zei 'veel spijt' te hebben van de dood van de Chinese piloot en de landing zonder permissie. Minister Colin Powell van Buitenlandse zaken benadrukte vanuit Washington dat de spijtbetuiging bedoeld was als teken van medeleven en niet als officiële verontschuldiging of schuldbekentenis, maar China vatte het wel als zodanig op: de Chinese media spraken van een 'diplomatieke triomf', de Amerikaanse bemanningsleden werden vrijgelaten en piloot Wang Wei werd officieel tot 'held van de revolutie' uitgeroepen.

Op 18 april werden de onderhandelingen hervat, maar de Amerikanen dreigden de eerste dag al op te stappen omdat ze vonden dat de Chinezen zich onplooibaar opstelden en alleen maar over Amerikaanse schadevergoeding wilden praten. Washington wilde toestemming om de EP-3 naar de VS over te brengen, of het toestel minstens op Hainan te mogen inspecteren. Volgens de Amerikaanse Defensieminister Rumsfeld had de bemanning bij de noodlanding een groot deel van de spionageapparatuur vernietigd om te voorkomen dat ze in Chinese handen zou vallen, maar wilden de VS desondanks graag controleren of er onverhoopt toch geheime technologie was uitgelekt.

Op 19 april zegde China toe om de inspectie op de agenda te zetten en keerden de Amerikanen terug aan de onderhandelingstafel. Tijdens de onderhandelingen werden een groot aantal eisen en irritaties in de strijd geworpen, die met het conflict zelf niets te maken hadden. China wilde de uitlevering van Zhang Hongbao, de in de VS verblijvende leider van de spirituele beweging Zhong Gong, die in eigen land wegens moord en verkrachting werd gezocht. Washington weigerde dit, maar eiste wel de vrijlating van Wu Jianmin, een Amerikaan die op 8 april in China was gearresteerd op verdenking van spionage, en van drie andere in de VS woonachtige Chinezen die al langer op dezelfde verdenking in China hadden vastgezeten. De Amerikaanse autoriteiten lieten op 19 april een officiële waarschuwing uitgaan dat het Chinese ministerie van Staatsveiligheid jacht maakte op Chinezen met een Amerikaans paspoort en in de VS woonachtige Chinese staatsburgers die ooit het bewind hadden bekritiseerd of Taiwan hadden bezocht. Peking ontkende dat dit waar was en reageerde bijzonder geïrriteerd.

Protest tegen Amerikaanse wapenleveranties aan Taiwan

De betrekkingen verslechterden nog verder toen Washington half april bekend maakte dat het Taiwan de grootste hoeveelheid wapens in tien jaar tijd zou leveren. Peking protesteerde fel, maar desondanks zei president Bush op 25 april 2001 in een interview met de Amerikaanse tv-zender *ABC* dat zijn land 'al het nodige zou doen om Taiwan te beschermen tegen een eventuele Chinese aanval'.
Ook weigerde Washington terug te komen op een voornemen om de voormalige Taiwanese president Lee Tenghui een visum voor de VS te verstrekken, iets wat Peking eiste omdat Washington communistisch China diplomatiek erkende en dus geen vriendschappelijke contacten kon onderhouden met Taiwanese politici. Het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken noemde het Amerikaanse optreden 'een ondermijning van de vrede en stabiliteit aan de Straat van Taiwan' die 'een verdere beschadiging aan de Amerikaans-Chinese betrekkingen toebrengt'. Amerika's bondgenoot Japan koos overigens partij door Lee Tenghui eveneens een visum te geven, volgens persbureau *Kyodo* om een medische behandeling te ondergaan in Tokio.

Toch Amerikaanse inspectie van spionagevliegtuig

Hoewel de VS niet beloofden om hun spionagevluchten boven China in het vervolg te staken, zei Peking op 29 april 2001 dat het Amerikaanse inspecteurs zou toelaten tot het vliegtuig. 'Nu de Chinese zijde haar onderzoek naar het Amerikaanse toestel heeft afgerond en voldoende bewijsmateriaal heeft verzameld (...) heeft ze besloten om de Amerikaanse zijde haar vliegtuig te laten inspecteren op vliegveld Lingshui', aldus een verklaring van persbureau *Xinhua*. Xinhua meldde verder dat de Amerikanen bij besprekingen eerder die maand in Peking hadden toegezegd om een niet nader gespecificeerd bedrag te zullen betalen. Vicepresident Dick Cheney reageerde hier vanuit Washington verbaas op en zei dat de VS niets hadden toegezegd, behalve een vergoeding van de kosten die rechtstreeks met de berging en reparatie van hun EP-3 samenhingen.
Volgens Amerikaanse overheidsbronnen zouden de inspecteurs in mei naar Hainan gaan.

(Vorige berichten pag. 230/1 - 2001)

INDIA

BINNENLAND

Ontslag minister na partijconflict

Op 4 januari 2001 nam Nitish Kumar ontslag als minister van Landbouw na een conflict in zijn Samatapartij over coalitieplannen met de Janata Dal. Tegenstanders van de coalitie hadden gedreigd uit de partij te stappen en daarbij een scheldkanonnade tegen Kumar afgevuurd.

India

Grootste hindoefestival ter wereld trekt 50 miljoen bezoekers

Op 9 januari 2001 begon in Allahabad de viering van de Khumb Mela, 's werelds grootste hindoefestival. De festiviteiten duurden een maand en trokken meer dan 50 miljoen bezoekers. Geruchten over zowel aanslagen van moslimmilitanten als de komst van Hollywoodsterren deden de ronde. De regering zette meer dan 20.000 man politie in, maar de festiviteiten verliepen zonder veel problemen.

Volgende de legende is Allahabad een van de plaatsen waar de god Garuda uitrustte na zijn gevecht met duivels van wie hij een kruik onsterfelijk makende nectar gestolen had. Omdat Garuda's reis twaalf dagen duurde, vindt het festival elke twaalf jaar plaats. Hoogtepunt van het festival is een bad in de Ganges. Hindoes geloven dat ze daarmee hun zonden wegspoelen, zodat zij sneller in het nirvana komen.

Allahabad krijgt nieuwe naam

Op 20 april 2001 kreeg de stad Allahabad in Uttar Pradesh – waar om de twaalf jaar de Khumb Mela, het grootste hindoefestival ter wereld, wordt gehouden – de oude hindoenaam Prayagaj terug. Conservatieve hindoeorganisaties hadden hier al jaren om gevraagd. Prayagraj betekent 'koning van alle samenvloeiingen': bij de stad komen de rivieren de Ganges, de Yamuna en Saraswati samen. De afgelopen twee jaar hadden ook andere grote steden hun oude naam teruggekregen.

Miljardair verhoord over wapenschandaal en paspoortaanvraag

Op 21 januari 2001 begon het Centrale bureau voor onderzoek (CBI) met het verhoor van de 65-jarige zakenman en miljardair Srichand Hinduja. Hij en zijn twee broers waren beschuldigd van betrokkenheid bij het Bofors-wapenschandaal in 1998. Zij zouden smeergelden ter waarde van bijna 10 miljoen euro hebben aangenomen. De affaire leidde in 1989 tot de val van de regering van Rajiv Gandhi.

Srichand werd ook aan de tand gevoeld over zijn aanvraag voor een Brits paspoort in 1998 en zijn donatie van 1 miljoen pond (ca. 1,6 miljoen euro) aan de prestigieuze Britse Millennium Dome. De Britse minister Peter Mandelson die verantwoordelijk was voor de Dome, was op 18 januari 2001 afgetreden over de kwestie nadat hij aanvankelijk had verzwegen zich persoonlijk bemoeid te hebben met de paspoortaanvraag. Hinduja zei dat zijn donatie volkomen los stond van zijn aanvraag en ontkende ook betrokkenheid van de Hinduja's bij het wapenschandaal.

De Hinduja's behoorden tot de rijkste Aziatische families in Engeland met belangen in de media, de bankwereld en de olie-industrie. De drie broers waren voor het CBI-onderzoek naar India gekomen nadat hen verzekerd was dat zij niet gearresteerd zouden worden.

Zware aardbeving in Gujarat

Op 26 januari 2001 kwamen in de staat Gujarat duizenden mensen om bij een aardbeving met een kracht van 7,7 op de schaal van Richter. Honderden dorpen werden verwoest. Het officiële aantal slachtoffers werd op 16 februari op minstens 18.000 vastgesteld, maar omdat nog veel lichamen onder het puin verborgen lagen, werd verwacht dat dit aantal tot 30.000 zou oplopen.

De oppositie, de media en de bevolking van Gujarat vonden dat de nationale en de deelstaatregering veel te laat op de ramp gereageerd hadden. Op 13 februari 2001 riep de regering een special rampenbeheersingscomité in het leven, dat zich moest bezig houden met de hulpverlening en de wederopbouw in de regio. Premier Atal Behari Vajpayee was voorzitter van het orgaan, dat bestond uit 37 parlementariërs van verschillende politieke pluimage.
Volgens Anand Sharma, een leider van de oppositionele Congrespartij, was het land gewoon niet voorbereid op een ramp van dergelijke omvang. 'We zagen het in Orissa en nu weer in Gujarat.' Volgens hem hadden bij de zware cycloon in Orissa in 1999 veel meer levens gespaard kunnen worden als de regering zich beter had voorbereid op een dergelijke calamiteit.

De regering van Gujarat schatte de schade van de ramp op ongeveer 200 miljard roepies (ca. 4,8 miljard euro), bijna 2 procent van het bnp. Met name de landbouwsector, die al twee achtereenvolgende jaren leed onder droogte, had ernstige schade opgelopen. Lokale medewerkers van het Wereldvoedselprogramma (WFP) vreesden tekorten aan voedzame producten, met name voor kinderen.

India ontving meer dan 900 miljoen dollar (ca. 1.000 miljoen euro) aan hulp van de Aziatische Ontwikkelingsbank en de Wereldbank. Het betrof zachte leningen tegen een rente van 1 procent. Ook de Europese Unie, de Verenigde Staten, Japan en de Golfstaten zegden financiële hulp toe.

Minister en partijleiders stappen op na wapenschandaal

Op 15 maart 2001 bood minister van Defensie George Fernandes zijn ontslag aan na onthullingen over een wapenschandaal. Ook de voorzitter van de belangrijkste regeringspartij Bharatiya Janata Partij (BJP), Bangaru Laxman, en die van de Samatapartij, Jaya Jaitley, stapten op. Vier functionarissen van het ministerie van Defensie werden ontslagen.

Het schandaal ontstond toen op een website beelden te zien waren van hoge functionarissen en militairen die steekpenningen accepteerden van journalisten die zich voordeden als wapenhandelaren. Zo was te zien dat Laxman 100.000 roepies (ca. 2.400 euro) aannam. Laxman en Fernandes ontkenden de beschuldigingen. Volgens Fernandes was de actie bedoeld om de nationale veiligheid te ondermijnen.

Coalitie blijft stand houden ondanks onrust

Het schandaal deed de Trinamool Congrespartij besluiten zich uit de regeringscoalitie terug te trekken en de samenwerking met de BJP voor de deelstaatverkiezingen in West-Bengalen in april 2001 op te zeggen. Dat had volgens commentatoren geen ernstige gevolgen voor de coalitie omdat de BJP de absolute meerderheid in het Lagerhuis behield, maar het maakte haar wel afhankelijker van politieke bondgenoten, met name de Telugu Desampartij.
De oppositie zag het schandaal echter als een begin van het uiteenvallen van de coalitie. Zij eisten schorsing van de zittingen van het Hoger- en Lagerhuis. Door de commotie werden de zittingen in het Lagerhuis gedurende acht dagen geschorst. Buiten het parlementsgebouw kwam het bijna tot gevechten tussen parlementariërs.

Op 17 april 2001 kwam het opnieuw tot onenigheid toen de minister van Parlementaire zaken weigerde in te gaan op het verzoek van de oppositionele Congrespartij een gezamenlijk parlementair onderzoek (JPC) voor aanvang van het parlementair debat in te stellen. Congrespartijleden stormden vervolgens door de zaal en schreeuwden 'Wij willen JPC!', waarop de zitting geschorst werd. Dergelijke taferelen deden zich ook in het Hogerhuis voor.

DEELSTATEN

Doden bij verkiezingsgeweld in Bihar

Op 30 april 2001 kwamen negen mensen om het leven door geweld bij dorpsraadverkiezingen in de deelstaat. Bij eerdere verkiezingsronden waren al meer dan dertig mensen om het leven gekomen. De verkiezingen waren de eerste sinds 23 jaar. Ultralinkse activisten hadden opgeroepen tot een boycot.

IT-park geopend in Kashmir

Op 6 januari 2001 opende minister van Technologie Pramod Mahajan een nieuw IT-bedrijvenpark in Srinagar, de zomerhoofdstad van de deelstaat. Mahajan zei dat Kashmir het informatietechnologische paradepaardje van India moest worden en dat dat de beste oplossing was voor de problemen in Kashmir. De aanleg van het complex had negen miljard roepies (ca. 215,8 miljoen euro) gekost. Export van Indiase software was de laatste jaren verdubbeld en leverde in 1999/'00 ca. 4,9 miljard euro op.

Activisten opgepakt

Op 15 februari 2001 pakte de politie dertien activisten in Srinagar op, die wilden demonstreren tegen de schendingen van mensenrechten in de deelstaat. Onder hen bevond zich Mehbooba Mufti, een prominent lid van de pro-Indiase Democratische Volkspartij (PDP). Zij was de dochter van de voormalige minister van Binnenlandse zaken Mufti Mohamad Syed, die de PDP in 1990 had opgericht.

Levenslang voor verkrachting van nonnen in Madhya Pradesh

Op 28 april 2001 veroordeelde een rechtbank in Madhya Pradesh zeventien verdachten van een groepsverkrachting van nonnen in september 1998 tot levenslang. Zeven anderen werden vrijgesproken.

Stakingen tegen economische hervormingen in Maharashtra

Op 25 april 2001 riepen vakbonden in Maharashtra een staking uit tegen economische hervormingen. De bonden werden gesteund door zowel linkse als rechtse politieke partijen. Aanleiding van de staking was de begroting voor het jaar 2001/'02, die voorzag in een verdere liberalisering van de economie. De staking was speciaal gericht tegen de versoepeling van de ontslagmogelijkheid voor werkgevers.

In Bombay en andere grote plaatsen reden geen bussen en taxi's en waren de meeste bedrijven en banken gesloten. Treinen werden tegengehouden door stenengooiende meutes.

Rebellenleider gedood in Manipur

Op 24 januari 2001 meldde de politie in Guwahati dat zij een belangrijke leider van het opstandige Revolutionaire volksleger van Kangleipak (PREPAK) en een medestander gedood hadden in een vuurgevecht bij een politiepost. De PREPAK vecht voor een onafhankelijke staat in Manipur.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Miljoenenproject voor verbetering infrastructuur

Op 23 maart 2001 ging de regering akkoord met een plan van premier Vajpayee voor de aanleg van wegen tussen alle dorpen met meer dan 1.000 inwoners, die in 2003 gereed moesten zijn. In 2007 moesten ook wegen zijn aangelegd tussen dorpen met 500 tot 1.000 inwoners. De totale kosten van het project bedroegen 600 miljard roepies (ca. 14 miljard euro).

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Meer ruimte voor buitenlandse investeerders

Op 28 februari 2001 verhoogde India de limiet voor buitenlandse investeerders in Indiase bedrijven van 40 naar 49 procent. Minister van Financiën Jaswant Singh maakte dat bekend bij de presentatie van de begroting voor het jaar 2001/'02. Deze voorzag ook in verdere liberalisering van de economie en belastingverlagingen.

AOL gaat investeren in India

Op 2 maart 2001 keurde minister van Handel en Industrie Murasoli Maran het voorstel goed van America On Line Inc (AOL), 's werelds grootste internetprovider, voor een investering van 4,6 miljard roepies (ca. 112 miljoen euro) voor een periode van vijf jaar. Het voorstel behoorde tot de 34 buitenlandse directe investeringen (FDI's), ter waarde van 7,1 miljard roepies (ca. 172,9 miljoen euro), die aan de regering waren voorgelegd.

Onderzoek naar beursfraude

Op 26 april 2001 besloot de regering tot een parlementair onderzoek naar oorzaken van de beurscrash van Bombay. Zij stelde daartoe een speciale commissie samen, bestaande uit twintig leden van het Lagerhuis en tien van het Hogerhuis.
Geruchten over prijsmanipulaties en handel met voorkennis leidden in maart tot betalingsproblemen en deden de beursindex in Bombay met 15,6 procent zakken.

NATUUR EN MILIEU

Verkeerschaos na verbod op diesel

Op 1 april 2001 moesten alle commerciële voertuigen op last van het Hooggerechtshof overschakelen van diesel naar schonere benzine. Transportbedrijven die konden aantonen dat ze aan de omschakeling werkten door bijvoorbeeld de aankoop van nieuwe voertuigen, kregen zes maanden uitstel. Het bestuur van Delhi eiste in een beroep tegen de uitspraak dat transportfirma's die voor 31 maart een verklaring tot overschakeling naar andere brandstof hadden ingediend, nog zeven dagen zonder de nieuwe vergunning mochten rijden.

De maatregel leidde op 1 en 2 april tot een chaos in Delhi. Omdat veel bussen en taxi's niet de weg op mochten, moesten gestrande reizigers uren wachten op vervoer. De bussen die wel reden waren tot op het dak toe afgeladen met passagiers. Ook zorgde de maatregel voor verwarring en lange rijen bij de gemeentelijke loketten waar trans-

portbedrijven hun aanvragen moesten indienen.
Delhi is met meer dan twee miljoen voertuigen een van de meest vervuilde steden ter wereld.

MILITAIRE ZAKEN

Tweede rakettest met Agni

Op 17 januari 2001 voerde India een succesvolle, tweede test uit met de Agni, een middellangeafstandsraket met een bereik van 2.000 kilometer. Ontwikkeling van de Agni was onderdeel van Indiaas beleid van nucleaire afschrikking. India had omringende landen, Rusland, de VS, Duitsland, Engeland en Japan van te voren op de hoogte gesteld van de test. Pakistan, Groot-Brittannië en Japan drongen in een reactie bij India aan op wapenbeheersing.

Uitgaven voor defensie verhoogd

De begroting voor het jaar 2001/'02, ingediend op 28 februari 2001, voorzag in een verhoging van de defensie-uitgaven met 13,8 procent. Een derde van de uitgaven betrof de modernisering van het leger. Ook waren onderhandelingen gaande met Groot-Brittannië over de aankoop van jets voor het trainen van piloten en met Rusland over de aanpassing van een oud vliegdekschip, een geschenk van de Russische marine.

BUITENLANDSE ZAKEN

India en China bespreken grensgeschillen

Op 15 januari 2001 besloten India en China aan een gezamenlijke oplossing van grensgeschillen te gaan werken. De Chinese parlementsvoorzitter Li Peng, die een negendaags bezoek aan India bracht, en premier Atal Behari Vajpayee verklaarden dat inmiddels opheldering bereikt was over delen van de 4.500 kilometer lange grens.

China beheerste 20 procent van Jammu en Kashmir en de Ladakh en maakte aanspraken op delen van Sikkim en Arunachal Pradesh. India en China vochten in 1962 een korte grensoorlog uit.

De kwestie Tibet bleef onbesproken tijdens het bezoek van Li. Een Tibetaanse jongere was op 14 januari gewond geraakt toen de politie het vuur opende op demonstranten die het hotel van Li wilden bestormen. Acht anderen werden gearresteerd.

Protesten en geweld in Kashmir ondanks bestand

Op 15 februari 2001 schoten soldaten in Haigam vier inwoners dood waaronder een jong meisje, toen boze dorpelingen een militair konvooi bestormden uit protest tegen de moord op Jalail Ahmad Shah, een dorpsgenoot. Volgens de politie was Shah een commandant van de rebellengroep Harkat-ul-Jehad Islami. De deelstaatregering liet een onderzoek naar de schietpartij instellen.

India waarschuwt tegen schendingen bestand

Op 26 februari 2001 zei een functionaris van het ministerie van Defensie dat India harde actie zou ondernemen tegen pro-islamitische rebellen die het eenzijdige Indiase bestand verstoorden door aanvallen op civiele of militaire doelen. De ambtenaar, die anoniem wilde blijven, zei dat in een gesprek met persbureau *Reuters*. De Indiase regering had in november 2000 een bestand afgekondigd en dat drie keer verlengd. De laatste verlenging gold tot mei 2001.

Separatisten houden vast aan trilaterale onderhandelingen

In april 2001 stelde de Indiase regering Krishan Chander Pant, vice-voorzitter van de Commissie van Planning, aan als coördinator van vredesbesprekingen met separatistengroepen. Een uitnodiging voor die besprekingen werd echter door de meeste groepen afgeslagen. Zij vonden dat gesprekken zonder deelname van Pakistan geen zin hadden.

Hindoes en boeddhisten protesteren tegen beeldenstorm Afghanistan

Op 5 maart 2001 demonstreerden ongeveer 200 woedende hindoes in Delhi tegen de verwoesting van twee eeuwenoude boeddhabeelden in Afghanistan door de Talibaan. De moslimfundamentalistische Talibaan hadden gezworen alle niet-islamitische religieuze afbeeldingen in Afghanistan te zullen vernietigen.

Leden van de conservatieve Hindoe Wereldraad (VHP) verbrandden een exemplaar van de Koran, verscheurden posters van islamitische gebouwen en dreigden de Jama Masjid, India's grootste moskee, te vernietigen. De demonstratie vond plaats bij kantoren van de Verenigde Naties. Een delegatie van hindoeleiders bood later een memorandum aan bij de VN, waarin zij de organisatie verzochten de Talibaan te laten stoppen met hun acties.
Bij het parlementsgebouw hielden meer dan 200 boeddhistische monniken een vreedzame demonstratie tegen de Talibaan.

Indiase grenswachten gemarteld en gedood

Medio april 2001 kwamen zestien Indiase grenswachten om bij een schietpartij met Bengaalse troepen. De gevechten begonnen toen Bengaalse militairen een stukje land bezetten in de Indiase staat Meghalaya. Zij beweerden dat India het gebied gedurende drie decennia onrechtmatig had bezet. Het conflict eindigde op 20 april 2001 toen partijen zich terugtrokken op hun oude posities. Volgens de Indiase autoriteiten waren er aanwijzingen dat de Indiase soldaten gemarteld waren. Acht van hen waren van dichtbij neergeschoten.

Minister van Buitenlandse zaken Jaswant Singh verklaarde op 23 april 2001 dat India bij Bangladesh had geprotesteerd tegen de 'onmenselijke behandeling' van de soldaten maar dat het incident de vriendschappelijke banden tussen de twee landen niet in de weg moest staan. Premier Vajpayee en premier Sheikh Hasina van Bangladesh wisselden spijtbetuigingen over de kwestie uit. India en Bangladesh hadden in oktober 2000 een overeenkomst getekend over beëindiging van de grensgeschillen.

OVERLEDEN

Indrani Rehman, danseres

Op 5 februari 1999 overleed danseres Indrani Rehman, als Indrani Bjapai geboren in Madras op 19 september 1930. Zij stierf in New York, waar zij sinds 1976 woonachtig was. Rehman raakte al op jonge leeftijd vertrouwd met de klassieke Indiase dans. Haar moeder was een vermaarde danseres en zelf kreeg zij al les vanaf haar vijfde jaar.
Voor Rehman was een mix van diverse

dansgenres kenmerkend en zij speelde een belangrijke rol in het populariseren van de oude Indiase dans voor een westers publiek. Rehman – die onder meer werd geëerd met de hoogste burgerlijke onderscheiding, de Padma Shri – ontwikkelde zich tot 'ambassadrice' voor de Indiase cultuur en gaf vaak uitvoeringen voor staatshoofden, onder anderen voor de Chinese leider Mao. Ook behoorde zij tot de officiële delegatie van de Indiase premier Nehru op diens buitenlandse bezoeken. Na haar vertrek naar de Verenigde Staten legde Rehman zich meer toe op lesgeven en het ontdekken van veelbelovend jong talent.

Krishnaswami Sundarji, legerleider

Krishnaswami Sundarji overleed op 8 februari 1999 in New Delhi. De in het zuiden van India op 30 april 1928 geboren Sundarji trad in 1945, twee jaar vóór de onafhankelijkheid, in dienst van het Brits-Indiase leger. Hij leidde een infanteriebataljon in de oorlog met Pakistan (1965) over het door beide landen betwiste grondgebied van Kashmir, was als brigadegeneraal betrokken bij de operaties tegen het Pakistaanse leger in Oost-Pakistan c.q. Bangladesh (1971) en bond als officier de strijd aan met Sikh-separatisten die zich in de Gouden Tempel van de heilige stad Amritsar hadden verschanst (1984).
Sundarji, die in 1986 legerleider werd, deed eind jaren '80 een mislukte poging de naar onafhankelijkheid strevende Tamil Tijgers op Sri Lanka te ontwapenen. In diezelfde tijd deed hij de spanningen met zowel Pakistan als China hoog oplopen door grootscheepse militaire oefeningen. Sundarji pleitte er openlijk voor dat India kernmacht zou worden, teneinde opgewassen te zijn tegen de gevechtskracht van de twee buurstaten.

Ananda Shankar, musicus

In Calcutta overleed, 56 jaar oud, de musicus Ananda Shankar op 26 maart 1999 aan een hartkwaal. Hij werd op 11 december 1942 geboren in Almora, Uttar Pradesh. Shankar groeide op in een milieu waar muziek, dans en cultuur harmonieus ineenvloeiden. Zijn beide ouders waren dansers en hij was de neef van de legendarische sitarspeler Ravi Shankar.
Ananda Shankar, opgeleid in de klassieke Indiase muziek, veronachtzaamde nooit zijn uniciteit maar ontwikkelde zich toch hoofdzakelijk tot een modern componist. Zijn eerste LP kwam uit in 1969 in Los Angeles, een jaar later gevolgd door zijn eerste concert. Daarnaast componeerde hij muziek voor nationale en internationale festivals.

Thakazhi Sivasankara Pillai, romanschrijver

In Alppuzha stierf op 10 april 1999 Thakazhi Sivasankara Pillai, auteur van ongeveer 40 romans en 600 korte verhalen. Hij werd in het zuid-Indiase Thakazhi, Kerala, geboren op 17 april 1912, in een boerenfamilie waar zijn vader hem al op jonge leeftijd met literatuur confronteerde. Na aanvankelijk als advocaat en journalist werkzaam te zijn geweest, wendde hij zich geheel tot het schrijverschap.
Zijn eerste roman, *Tyagathinu Pratiphalam* (Fruits of sacrifice), verscheen in 1934 en handelde over sociale en economische gelijkheid – een centraal thema in het werk van de sterk geëngageerde en door marxistische denkbeelden beïnvloede romanschrijver. Pillai, die altijd een sobere leefstijl zou aanhouden, portretteerde de sociale veranderingen in Kerala vanuit de belevingswereld van de armen en rechtelozen in de feodale kastenmaatschappij. Met het romantische *Chemeen* (Shrimp, 1956) verwierf Pillai India's hoogste literaire onderscheiding, de Sahitya Academy Award. Vier jaar later verscheen *Kayar* (Coir), volgens menig recensent zijn belangrijkste werk.

Raghubir Singh, fotograaf

Op 18 april 1999 overleed de internationaal vermaarde, Indiase fotograaf Raghubir Singh op 56-jarige leeftijd. Hij werd op 22 oktober 1942 geboren in een bevoorrechte Sikh-familie in Rajasthan en voor hem zou de onafhankelijkheid van 1947 een sociale daling betekenen in vergelijking met de aristocratische leefstijl waarmee hij opgroeide.
Raghubir Singh zag in 1965 zijn foto's in documentairestijl voor het eerst geplaatst in Indiase kranten en tijdschriften, waarna deze ook doordrongen in Amerikaanse bladen als *Time, National Geographic* en de *New York Times*. In 1975 publiceerde hij *The Ganges: Sacred River of India*, het eerste uit een serie fotoboeken. Teksten werden geschreven door onder anderen de auteur VS Naipaul en Satyajit Ray, een filmer die Singh sterk beïnvloed had.
Raghubir Singh verbleef voor zijn reportages langdurig in Europese steden en streek uiteindelijk neer in New York, waar hij les gaf aan de School voor Visuele kunsten en colleges gaf aan de Colombia universiteit en de Asia Society.

Nirad C. Chaudhuri, schrijver

Op 1 augustus 1999 overleed in Oxford de schrijver Nirad Chandra Chaudhuri. Hij werd 101 jaar oud. Chaudhuri werd als hindoe geboren op 23 november 1897 in Kishorganj, oost-Bengalen. Mede onder invloed van zijn vader, een advocaat met vrijzinnige denkbeelden, verwijderde hij zich van het orthodoxe geloof, vertrok naar Calcutta en later naar New Delhi en ontwikkelde een passie voor Engeland en de Engelse literatuur.
Tussen 1937 en 1941 was hij secretaris van de Bengaalse politicus Sarat Chandra Bose en in die tijd ontwikkelde hij weerzin tegen politieke manoeuvres van politici van het Indian National Congress, vóór hun machtsovername van 1947. Aan zijn eerste en bekendste werk, *The Autobiography of an Unknown Indian* (1951), werd met name in hoge Indiase kringen aanstoot genomen vanwege de anti-nationalistische strekking: het niet meer naleven van de intellectuele en morele maatstaven van vorige generaties zou volgens de auteur de onafhankelijkheid op een ramp kunnen doen uitlopen.
In de jaren '70 vertrok Chaudhuri naar Oxford. Door de universiteit aldaar werd hem in 1990 een eredoctoraat toegekend.

Ranjabati Sircar, danseres en choreografe

'Zij was resoluut in haar overtuiging dat de klassieke Indiase dansen een sociaal en politiek systeem deden voortbestaan dat niet langer houdbaar was. De nieuwe danstaal die zij wenste te creëren, was hedendaags maar toch geheel zuid-Aziatisch. Deze betekende een directe uitdaging voor eurocentrische noties van de moderniteit.' Aldus de *Independent* bij het overlijden van Ranjabati Sircar, op 24 oktober 1999 in Bombay.
Sircar was zowel thuis in Oost als West: geboren in Nsuqqa in Nigeria (29 maart 1963), bracht zij haar jeugd door in New York, studeerde vervolgens aan de universiteit in Bengalen, maakte van Calcutta waar haar ouders woonden haar thuisbasis, onderwijl veel reizend naar Afrikaanse, Europese en

Noord- en Zuid-Amerikaanse landen. De nieuwe dans en een daartoe geëigende lichaamstaal die zij in haar korte leven tot ontwikkeling bracht, noemde zij *Navanritya*: een mengeling van Indiase folk, Oosterse gevechtskunsten, yoga en klassieke dans.

M.N. Srinivas, antropoloog en socioloog

Op 30 november 1999 overleed Mysore Narasimhachar Srinivas: antropoloog, socioloog en in het bijzonder deskundige op het gebied van het kastensysteem. Srinivas, die 83 jaar werd, stamde uit een geprivilegieerde Brahmin-familie in Mysore waar hij op 16 november 1916 ter wereld kwam. In de omgeving waar hij opgroeide, lag de oorsprong voor het wetenschappelijke werk van Srinivas dat wel werd aangeduid met de term 'aardwormtheorie'. Observaties uit de eerste hand vormden de basis voor theorievorming en deden hem concluderen dat een ontbinding van het kastensysteem geboden was en dat deze alleen door uitbanning van armoede mogelijk zou zijn.
In 1948 vertrok Srinivas naar Oxford om te werken bij de sociale wetenschappers Radcliffe-Brown en Evans-Pritchard. Na terugkeer in India zette hij een sociologiefaculteit op bij de Delhi School of Economics en werd medeoprichter van het Instituut of Socio-Economic Change in Bangalore. Daar werd hij later gasthoogleraar op de sociologieafdeling van het National Institute of Advanced Studies.

M.A. Chidambaram, industrieel

Op 19 januari 2000 overleed de industrieel M.A. Chidambaram. Hij werd op 12 oktober 1918 geboren in Chettinad. Als oprichter, in 1946, van de Automobile Products of India, introduceerde hij de van oorsprong Italiaanse Lambretta. De komst van deze scooter betekende een revolutie in het stedelijk transport in India.
Naast verschillende functies in de financiële en bankwereld was Chidambaram ook president van het nationale cricket-controlebestuur.

K.N. Singh, acteur

Op 31 januari 2000 overleed de acteur K.N. Singh op 90-jarige leeftijd. Hij werd op 4 september 1909 geboren in een advocatenfamilie in de noord-Indiase stad Dehradun. Zijn debuut speelde hij in *Sunhera Sansar* (The Ideal World, 1935), waarna rollen volgden in een tweetal films van de Ray Kapoor. In totaal acteerde hij in bijna 250 films, het laatst in 1991.
De betekenis van Singh was onder meer gelegen in het doorbreken van het stereotiepe beeld van de schurk dat in de populaire Indiase film had geheerst: de persoon met de harde blik, de vunzige taal en de angstaanjagende lach. Meer evenwichtige en zachte karakters namen die plaats in. Singh speelde deze rollen in een bijna 60 jaar durende carrière.

Alla Rakha, musicus

Op 3 februari 2000 overleed de tabla-speler Alla Rakha aan een hartaanval. De musicus werd geboren in Jammu op 29 april 1919.
Alla Rakha stamde uit een moslimfamilie uit de – doorgaans uit hindoes bestaande – Dogra-stam. Artistieke activiteit stond er niet in hoog aanzien omdat deze werd gezien als kenmerkend voor de lagere kasten. Zijn muzikaliteit bracht Rakha er toe al op zijn vijftiende jaar het ouderlijk huis te verlaten en les te nemen in tabla, een stel van twee trommels uit de klassieke Indiase muziek.
De naam van Rakha raakte vanaf het begin van de jaren '50 onlosmakelijk verbonden met die van de één jaar jongere sitarspeler Ravi Shankar. Wederzijds waren zij gewend elkaar aan te spreken met *bhai sahib* (gerespecteerde broeder). In de tijd dat de westerse muziek gedomineerd raakte door the Beatles en de flowerpower, werden hun gezamenlijke muzikale optredens op concerten en festivals bijna tot synoniem voor de Indiase muziek.

Shobhana Samarth, filmactrice en -producent

Op 9 februari 2000 overleed de actrice Shobhana Samarth (83). In de jaren '50 werd zij tot een icoon van de Indiase film, die toen haar bloeiperiode beleefde. Acteren deed zij al in de jaren '30, toen dit voor vrouwen nog met taboes omgeven was. Zij had die drang van huis meegekregen, omdat haar moeder eveneens actrice was. Ook in de generaties na haar zouden actrices opstaan, onder wie haar twee dochters.
Shobhana Samarth, geboren op 17 november 1916, maakte haar filmdebuut in 1935 in *Nigah-e-Nafrat* (Eye of Hatred). Vermaard werd zij door haar hoofdrollen in films uit de twee daaropvolgende jaren, respectievelijk *Do Diwane* (The Two Love Crazy) en *Kokila* (Nightingale). Zij zou vooral schitteren in films met een mythologische inslag, als een soort van godin op het witte doek.
Behalve actrice met bijna 50 hoofdrollen, was Shobhana Samarth ook producer. In die hoedanigheid was zij oprichter van Shobhana Pictures.

Majrooh Sultanpuri, liedschrijver en dichter

Op 24 mei 2000 overleed Majrooh Sultanpuri op 80-jarige leeftijd. Hij werd op 1 oktober 1919 in Sultanpur geboren als Asrar Hasan Khan. Nadat hij aanvankelijk had willen kiezen voor het beroep van onderwijzer respectievelijk arts, werd hij geheel door de poëzie meegetrokken en nam zijn schrijversnaam aan met de betekenis 'gewonde ziel van Sultanpur'.
De carrière van Majrooh Sultanpuri begon na een ontmoeting met de filmmaker A.R. Kardar, voor wiens *Shahjahan* (1946) hij de liedteksten schreef. In de jaren '50 deed hij dat ook voor andere bekende Indiase filmers. Zijn teksten, waarvoor hij in 1993 door de president van India werd onderscheiden, waren afwisselend romantisch en humoristisch, soms ook geheimzinnig. In totaal schreef hij meer dan 2.000 liederen voor ruim 300 films. Daarnaast was hij auteur van twee grote bundels poëzie.

Mansur Hoda, ingenieur

Op 10 februari 2001 overleed ingenieur en pleitbezorger van kleinschaligheid Mansur Hoda op 70-jarige leeftijd. Hoda werd geboren op 22 april 1930 in het dorp Chapra. Als fabrieksopzichter en ingenieur bij de spoorwegen had hij veel ervaring opgedaan op het gebied van technologische toepassingen. Zijn kennis daaromtrent zette hij later in om de instrumenten aan te reiken ter ontwikkeling van het arme platteland.
Door zijn ontmoetingen met Fritz Schumacher, de schrijver van *Small is beautiful*, omarmde hij diens concept van 'intermediaire technologie' dat een weg wees tussen handgereedschap en hoogontwikkelde techniek. Dit zou de kleine boeren helpen om aan hun armoede te ontsnappen. In 1968 richtte hij daartoe de India Development Group op en in de jaren '70 nam hij de leiding van de eenheid voor passende technologie binnen het Gandhian Institute in

India

Varanasi. Vermaarde vindingen op het gebied van kleinschalige technologie waren onder meer de minisuikerfabriek en de op lokale grondstoffen werkende hoge kwaliteitscementfabriek. In Luck-now, waar het instituut in 1976 naar verhuisde, zette Hoda in de jaren '80 het Schumacher-instituut op, waar jonge dorpsbewoners konden worden opgeleid in het beheer van kleine ondernemingen en toepassingen van op de dorpse schaal toegesneden technologie.

An Sivaraman, uitgever en journalist

Op de dag van zijn 97e verjaardag, op 1 maart 2001, stierf Ambur Nanuiyer Sivaraman – ook wel bekend als 'ANS'. De journalist werd geboren in Kiochi (Tamil Nadu) op 1 maart 1904.
Al op school kwam Sivaraman onder invloed te staan van het nationalisme en in 1921 sloot hij zich aan bij de burgerrechtenbeweging van Mahatma Gandhi. Door zijn activiteiten voor deze beweging zat hij anderhalf jaar gevangen. Hij was enige tijd onderwijzer en werd vervolgens assistent van de journalist T.S. Chockalingam bij het tijdschrift *Gandhi* en in 1934 diens plaatsvervanger bij de invloedrijke krant *Tamil daily*. Van deze krant, die zich ontpopte als spreekbuis van het onafhankelijkheidsstreven, werd hij zelf in 1944 hoofdredacteur. Hij zou er 53 jaar lang aan verbonden blijven. Het was het doel van Sivaraman om de kloof in bereik te dichten die er bestond tussen Engelstalige en Tamil-kranten alsmede om het bewustzijn van Tamil-lezers te verhogen tot het niveau van dat van de meer geprivilegieerde Engelssprekende lezers.
An Sivaraman stelde zich op als een democraat en verdediger van burgerrechten. Hij protesteerde dan ook in 1975 tegen de noodtoestand die, na kritiek op verkiezingsfraude, door premier Indira Gandhi werd afgekondigd en die censuur op de binnenlandse pers betekende.

Chaudhuri Devi Lal, politicus

Op 6 april 2001 overleed in New Delhi, politicus Chaudhuri Devi Lal. In de plaats Chautala in Haryana werd hij op 14 september 1914 geboren.
Lal groeide op in een familie van arme boeren, wier belangen hij ook later als politicus zou blijven verdedigen. Toen hij vijftien was, verliet hij school om zich bij Mahatma Gandhi's onafhankelijkheidsbeweging aan te sluiten. Na de onafhankelijkheid van 1947 werd hij keer op keer gekozen in het parlement van Punjab. De jaren '70 en '80 brachten hem tweemaal een ministerschap in Haryana, tussen 1977 en 1979 en tussen 1987 en 1989. In dat laatste jaar werd hij vice-premier van India onder Vishwanath Pratap Singh, maar hieraan kwam al in 1990 een einde.
Devi Lal was een kleurrijk en controversieel politicus. Hem werd een gebrek aan visie en leiderscapaciteiten toegeschreven om succesvol in de landelijke politiek te kunnen zijn. Daarentegen werd hij wel beschouwd als schrander politicus, met een dorpse charme.

Dewang Mehta, president NASSCOM

Op 12 april 2001 werd in een hotelkamer in Sydney het stoffelijk overschot gevonden van Dewang Mehta, president van de Indiase *National Association of Software and Services Companies* (NASSCOM). Hij overleed op 38-jarige leeftijd.
Mehta stond bekend als een van de toonaangevende figuren binnen de wereldwijde informatietechnologie. Door *Computerworld Magazine* werd hij voor drie achtereenvolgende jaren uitverkoren tot 'Software-evangelist van het jaar' en in 2000 was hij 'IT-man van het jaar'.
Als president van NASSCOM lobbyde hij intensief bij regeringen om de belangen van de software-industrie, in het bijzonder die van de export, veilig te stellen. Voor de opkomst van deze industrie, die overigens de laatste jaren in een dal terecht was gekomen, was Mehta van grote betekenis. 'Als één man de lof toekomt voor het promoten van informatietechnologie als industrietak in India, dan is het wel Dewang Mehta', aldus de minister voor Informatietechnologie, Pramod Mahajan, bij diens overlijden.

(Vorige berichten pag. 38/2 - 2001)

Indonesië

INDONESIË

BINNENLAND

Wahid twee keer berispt door parlement

Een parlementaire meerderheid schaarde zich op 1 februari 2001 achter een op 29 januari gepubliceerd rapport van een speciale onderzoekscommissie die de mogelijke betrokkenheid van president Abdurrahman Wahid bij twee corruptieschandalen had onderzocht. Volgens het rapport was het waarschijnlijk dat Wahid iets te maken had met een verduistering van ca. 4,5 miljoen euro bij het nationale voedselagentschap Bulog en het werd ook niet uitgesloten dat hij een kleine 2,3 miljoen euro hulp voor Atjeh van de sultan van Brunei in eigen zak had gestoken. Bij verhoren over deze zaken zou Wahid valse verklaringen hebben afgelegd en 'niet consistent' hebben getuigd.

Een parlementaire meerderheid bestaande uit de voormalige regeringspartij Golkar, de PDI-P van vice-president Megawati Sukarnoputri en de meeste kleinere partijen, konden zich vinden in de conclusies van het rapport en gaven Wahid een officiële berisping. De president kreeg drie maanden de tijd om het parlement uitleg te geven. Mocht hij daar niet in slagen, dan kon eventueel een afzettingsprocedure worden gestart. De PDI-P zei niet uit te zijn op een afzettingsprocedure, maar Golkar des te meer en het liefst versneld.

Wahid verwerpt beschuldigingen

Wahid kwam op 28 maart 2001 met het geëiste verweer. Hij zei tegen het parlement dat de conclusies van de onderzoekscommissie niet klopten en hij de berisping dus niet kon accepteren. 'Het is moeilijk de berisping niet te zien als het resultaat van antipathie tegen de president of bedoeld om hem ten val te brengen ... de berisping is niet gebaseerd op het gerechtigheidsprincipe', aldus Wahid voor het parlement. Wahids partij PKB (Partij voor nationaal ontwaken) zei er eveneens van overtuigd te zijn dat de onderzoekscommissie niet geïnteresseerd was in de waarheid, maar louter de politieke doelen van Wahids tegenstanders diende.
Het parlement zou op 30 april formeel reageren op Wahids verweer.

Demonstraties voor en tegen Wahid

In de maanden na de berisping werden talloze demonstraties gehouden voor en tegen het aftreden van Wahid. Bij de betogingen tegen de president waren vooral studenten uit Jakarta betrokken, terwijl de felste steunbetuigingen kwamen van moslims uit Oost-Java, veelal aanhangers van

de Nahdlatul Ulama, 's lands grootste moslimorganisatie waarvan de president tot 1999 de leider was geweest. Wahids achterban beschouwde Golkar als de partij van de oude politieke elite rondom ex-president Soeharto. Ze zou Wahids betrokkenheid bij de corruptiezaken hebben verzonnen of aangedikt om diens politieke macht te breken en zo te voorkomen dat hij hun eigen corrupte praktijken aan de kaak stelde. In de eerste week van februari 2001 bestormden groepen van Wahid-aanhangers kantoren van Golkar in Oost-Java en op Madura en in de loop van april stroomden tienduizenden moslims naar Jakarta om in actie te komen indien het parlement zich bij de speciale zitting op 30 april opnieuw tegen de president mocht keren. Er werd zelfs gedreigd met een heilige oorlog, waarvoor in Oost-Java naar schatting al 50.000 vrijwilligers waren opgeleid.

Wahid deed veel stof opwaaien toen hij zei dat er 400.000 moslims naar Jakarta onderweg waren om hem op 30 april te beschermen en dat het parlement dus veel bloedvergieten kon voorkomen door niet opnieuw voor een berisping te stemmen. Met name de PDI-P reageerde verontwaardigd en zei dat zo'n uitspraak niet getuigde van veel wijsheid. Enkele dagen later riep Wahid zijn achterban op om geen geweld te gebruiken.

Opnieuw parlementaire berisping

Toen het parlement op 30 april bijeen kwam oordeelden 52 parlementariërs dat Wahids verweer op 28 maart overtuigend was geweest; 42 onthielden zich van stemming en 363 vonden dat Wahid opnieuw berispt moest worden. De overgrote meerderheid was niet alleen ontevreden over Wahids verweer, maar vond een berisping bovendien terecht omdat de president er sinds zijn aanstelling in 1999 niet in was geslaagd om het geweld in Indonesië terug te dringen, de roepia te stabiliseren en de vastgelopen economie weer op gang te brengen.
Wahid kreeg een maand de tijd om weer op goede voet met het parlement te komen. Indien hij daar niet in slaagde kon een verzoek tot afzetting worden ingediend bij het Raadgevend volkscongres (MPR), de hoogste wetgevende macht.

'Natuurlijk bestaat er nog een kans dat Gus Dur (Wahid – red.) overleeft, maar die is wel heel erg klein', zei politiek analist Amir Santoso van de Universiteit van Indonesië op 30 april in een vraaggesprek met persbureau *Reuters*.

Hoe Wahid zelf dacht over de beschuldiging van wanbeleid had hij in een speciale tv-uitzending op 27 april 2001 al uiteen gezet. Hij zei dat hij van zijn voorgangers een verdeeld land en een uitgeholde economie had geërfd en dat geen enkele president in staat zou zijn daar op korte termijn iets aan te doen. Hij bood zijn excuses aan voor zijn falen, maar vroeg tevens begrip voor zijn onmogelijke positie.

Omdat er honderdduizenden demonstranten voor en tegen Wahid in Jakarta werden verwacht, zette de politie op 30 april 42.000 man extra in, o.a. voor de bescherming van buitenlandse ambassades, het parlement en kantoren van internationale organisaties. Het bleef uiteindelijk betrekkelijk rustig.

Kabinetswijzigingen

Baharudin Lopa trad op 8 februari 2001 aan als minister van Justitie. De voormalige Indonesische ambassadeur in Saoedi-Arabië en secretaris-generaal van de Nationale commissie voor Mensenrechten volgde Yusril Ihza Mahendra op, die op diezelfde dag was ontslagen wegens ontrouw aan de president. Mahendra had zijn openlijke steun betuigd aan politici die vonden dat president Wahid moest aftreden omdat hij betrokken zou zijn bij twee corruptieschandalen, iets dat Wahid zelf ten stelligste ontkende.

Minister van Bosbouw Nur Mahmudi Isma'il werd op 15 maart ontslagen, volgens een regeringswoordvoerder wegens meningsverschillen tussen hem en Wahid over de exploitatie van de regenwouden. Analisten vermoedden echter dat de werkelijke reden diens vroegere voorzitterschap van de Gerechtigheidspartij was, die Wahids kandidatuur voor het presidentschap in 1999 had gesteund maar anno 2001 juist van hem af wilde. Isma'il was overigens geen lid meer van die partij en ontkende dat hij een politieke tegenstander van Wahid was.

Hij werd opgevolgd door Marzuki Usman, die onder de vorige president Habibie Investeringsminister was geweest.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Exxon Mobil staakt gaswinning in Atjeh

Begin maart 2001 stopte het Amerikaanse bedrijf Exxon Mobil met gaswinningen in Atjeh, omdat de regio vanwege de onafhankelijkheidsstrijd te onveilig zou zijn. Exxon Mobil was 's lands tweede producent van vloeibaar gas en een van de grootste exporteurs van Indonesië.
Ondanks een eerder met de rebellen afgesproken staakt-het-vuren stuurde Jakarta extra troepen om de veiligheid in het gebied te vergroten. De rebellen reageerden hier echter op met nieuwe aanslagen, waardoor Exxon Mobil de gaswinning eind april nog altijd niet had hervat.

Kalimantan toneel van etnisch geweld

Bij aanvallen door Dayaks op Madurese immigranten in de provincie Midden-Kalimantan op Borneo vielen in maart 2001 bijna 500 doden. De Dayaks, van oudsher koppensnellers, onthoofden veel Madurezen en rukten hen het hart uit. Ook werden er veel huizen van Madurezen geplunderd.
Jakarta hielp de Madurezen door Dayaks te ontwapenen, overheidsgebouwen en militaire complexen open te stellen voor vluchtelingen, schepen voor hun evacuatie te sturen en extra veiligheidstroepen te stationeren. Ca. 50.000 mensen ontvluchtten Kalimantan.
Het geweld was ontstaan omdat de Dayaks, oorspronkelijke bewoners van Kalimantan, zich sociaal en economisch achtergesteld voelden bij de immigranten en besloten hadden die allemaal te verjagen.

JUSTITIE

Hooggerechtshof wil rechtszaak tegen Soeharto niet hervatten

Het Hooggerechtshof in Jakarta verwierp op 5 februari 2001 een hoger beroep dat procureurs hadden aangetekend tegen een vonnis uit september 2000. Een lagere rechtbank had toen bepaald dat oud-president Soeharto te ziek was om te kunnen getuigen en dat alle zaken tegen Soeharto die werd verdacht van grootschalige corruptie, zouden worden geseponeerd.
Het Hooggerechtshof bepaalde verder dat Soeharto onder staatstoezicht en op staats-

kosten medische zorg moest krijgen, zodat hij onmiddellijk alsnog gedaagd kon worden indien hij mocht herstellen. Een eerder aan Soeharto opgelegd verbod om Jakarta te verlaten werd opgeheven.

Speciale rechtbank voor Oost-Timor opgericht

President Wahid vaardigde op 24 april 2001 een decreet uit voor de oprichting van een speciale rechtbank die verantwoordelijken voor het geweld op Oost-Timor in het najaar van 1999 moest gaan berechten. Een regeringswoordvoerder ontkende dat de oprichting louter bedoeld was om buitenlandse geldschieters tevreden te stellen, die om rechtszaken tegen pro-Indonesische milities hadden gevraagd en op 24 april juist voor inspecties in Indonesië waren. 'Dat is toeval', zei de regeringswoordvoerder. 'Het decreet is uitgevaardigd omdat de samenleving de autoriteiten heeft gevraagd dit mensenrechtenprobleem op te lossen.'
De speciale rechtbank zou zich niet alleen bezig gaan houden met Oost-Timorese mensenrechtenschendingen in 1999, maar ook met een bloedbad dat het leger in 1984 aanrichtte onder islamitische demonstranten bij de haven Tanjung Priok buiten Jakarta.

Militieleider Guterres veroordeeld

Militieleider Eurico Guterres werd op 30 april 2001 door een reguliere rechtbank te Jakarta veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf. Guterres was leider van de pro-Indonesische militie Aitarak uit Oost-Timor, die ervan werd beschuldigd in september 2000 te hebben aangezet tot geweld in Atambua, West-Timor, waardoor twee medewerkers van de VN moesten vluchten en het onderzoek dat zij deden naar de eerder gepleegde moord op drie andere VN-medewerkers stil kwam te liggen. Critici zeiden dat de straf te licht was, zeker omdat Guterres als militieleider in 1999 vermoedelijk veel meer misdaden had begaan.

OVERLEDEN

Sumitro Djojohadikusumo, econoom

Op 9 maart 2001 overleed de nestor van de Indonesische economen Sumitro Djojohadikusumo, in een ziekenhuis in Jakarta. Hij werd geboren in Kebumen (Centraal Java) op 29 mei 1917. Djojohadikusumo studeerde economie in Rotterdam waar hij promoveerde bij Jan Tinbergen.
Hij was minister onder Soekarno, maar hij koos in 1957 voor de revolutionaire regering van de Republiek Indonesië in Padang (Sumatra). Deze keus werd gemotiveerd door het beleid van de officiële regering ten aanzien van de 'buitengewesten'. De 'Java-centrische' regering zou de andere gewesten economisch 'uitknijpen'. Hij ging vervolgens in een zelfgekozen ballingschap waar president Soeharto hem in 1967 uithaalde. Onder diens bewind was hij twee maal minister. Djojohadikusumo had kritiek op alle vier de presidenten en stak dat niet onder stoelen en banken. Zo weigerde hij het verzoek van een familielid van Soeharto aan een 'bevriende zakenman' het importmonopolie op kruidnagelen te gunnen en bekritiseerde hij Habibie wegens diens dure high-tech projecten, zoals een vliegtuigfabriek die niet concurrerend kon werken. Wahid was de enige president voor wie hij nog enige bewondering op kon brengen.
Aan het begin van de jaren vijftig richtte Sumitro Djojohadikusumo de Economische faculteit van de Universiteit van Indonesië op waar hij na terugkeer uit ballingschap opnieuw doceerde. Veel van zijn leerlingen hebben later kabinetsposten bekleed.

(Vorige berichten pag. 119/3 - 2001)

LAOS

BINNENLAND

Revolutionaire Volkspartij staat geen hervormingen toe

De Laotiaanse Revolutionaire Volkspartij (LRV) hield van 12 tot 14 maart 2001 zijn vijfjaarlijkse congres. Zoals altijd stonden op de agenda het overheidsbeleid voor de komende jaren en het eventuele aantreden van nieuwe bestuurders.
President Khamtay Siphandone las bij de opening van het congres een rapport voor waarin stond dat het vorige vijfjarenplan Laos een gemiddelde jaarlijkse economische groei van 6,2 procent had opgeleverd, terwijl het doel indertijd gesteld was op 8 tot 8,5 procent. Daarna maakte hij bekend dat de regering in de periode 2001-2005 zou streven naar een gemiddelde jaarlijkse groei van ten minste 7 procent.
Verder presenteerde hij een plan om het inkomen per hoofd van de bevolking voor het jaar 2020 met 300 procent te laten stijgen tot ergens tussen 1250 en 1700 euro per jaar en de gemiddelde levensverwachting te verhogen van 54 tot 70 jaar.
De doelen zouden bereikt kunnen worden door binnenkomende buitenlandse valuta beter te beheren, overbodige subsidies af te schaffen en geconcentreerd aandacht te besteden aan de ontwikkeling van de land- en bosbouw in samenhang met de industrie en de dienstensector. Khamtay zei ook dat de doelen alleen haalbaar waren als de LRV een stevige greep op het land hield en geen politieke hervormingen toestond.

LRV geeft economisch mismanagement toe

Op de tweede dag van het congres gaf de Laotiaanse Revolutionaire Volkspartij (LRV) toe dat ze zich de afgelopen vijf jaar schuldig had gemaakt aan economisch mismanagement. Dit was opmerkelijk, want de LRV was normaliter niet scheutig met schuldbekentenissen en had tot dan toe steeds beweerd dat Laos economisch zwak presteerde, omdat het werd meegezogen door economische crises in de buurlanden.
Volgens onafhankelijke economen waren de enorme uitgaven van staatsbedrijven en sommige provinciale overheden de grote boosdoeners, maar de LRV noemde deze oorzaken niet.

Volgens de Wereldbank had de inflatie tussen 1997 en 1999 gemiddeld 170 procent per jaar bedragen en had de Laotiaanse munt, de kip, in diezelfde periode 90 procent van zijn waarde verloren. De Wereldbank schatte het inkomen per hoofd van de bevolking in 2001 op minder dan 1 dollar per dag en daarmee hoorde Laos tot de economisch minst ontwikkelde landen ter wereld.

Verkiezing van nieuw kabinet en nieuwe premier

Diplomaten en waarnemers hadden verwacht dat Laos tijdens en na het congres de aanstelling van een groot aantal nieuwe bestuurders zou aankondigen, omdat steeds meer buitenlandse geldschieters het zwakke economische beleid van de afgelopen jaren niet meer accepteerden. Ook verwachtten sommigen het aftreden van de 77-jarige president Khamtay Siphandone, die door

Samenstelling van de regering (27 maart 2001)

President (sinds 24 februari 1998) en voorzitter van de Laotiaanse Revolutionaire Volkspartij
KHAMTAY Siphandone

Vice-president (sinds 27 maart 2001)
CHOUMMALY Sayasone

Premier
BOUNNYANG Vorachit
Vice-premier en minister van Buitenlandse zaken
SOMSAVAT Lengsavad
Vice-premier tevens hoofd van Planningscommissie
THONGLOUN Sisoulith

Ministers:
Arbeid en Sociale zekerheid
SOMPHANH Phengkhammy
Binnenlandse zaken
Majoor-generaal ASANG Laoly
Communicatie, Verkeer, Posterijen en Bouw
BOUATHONG Vonglokham
Defensie
DOUANGCHAY Phichit
Financiën
SOUKAN Mahalath
Handel en Toerisme
PHOUMI Thipphavone
Industrie en Nijverheid
SOULIVONG Daravong
Informatie en Cultuur
PHANDOUANGCHIT Vongsa
Justitie
KHAMOUANE Boupha
Land- en Bosbouw
SIANE Saphangthong
Ondersteunend minister voor premier
BOUNTIEM Phissamay
Onderwijs
PHIMMASONE Leuangkhamma
Volksgezondheid
PHONEMEK Daraloy

vrijwel alle buitenlandse overheden en instellingen als het IMF en de Wereldbank werd gezien als een ouderwets en autoritaire bestuurder die een obstakel vormde op de weg naar politieke en economische vernieuwing in Laos.
Al tijdens het congres werd duidelijk dat de president aan bleef, maar het politbureau en het Centrale comité van de Volkspartij werden uitgebreid met drie veertigers, hetgeen voor Laos jong was.
Na het congres, op 27 maart 2001, kozen de 99 leden van het parlement – allemaal leden van de LRV – het nieuwe kabinet. Het meest opmerkelijk was de promotie van vice-premier en minister van Financiën Bounnyang Vorachit tot premier. Hij volgde Sisavath Keobounphanh op. President van de Centrale bank Soukan Mahalath werd minister van Financiën en stafchef van het leger Douangchay Phichit minister van Defensie.

JUSTITIE

Invoering doodstraf op heroïnebezit

Laos voerde op 10 april 2001 de doodstraf in voor het bezit van 500 gram of meer heroïne, drie kilo amfetaminen of 5 kilo opium. Tot dan toe was de maximale straf op drugsbezit- en handel tien jaar geweest. Het was voor het eerst sinds de communistische machtsovername in 1975 dat op een vergrijp de doodstraf kwam te staan.
De maatregel was bedoeld om aan te tonen dat Laos zijn eerder bekendgemaakte voornemen om voor 2005 drugsvrij te zijn, serieus nam.

BUITENLANDSE ZAKEN

Chinese president bezoekt Laos

De Chinese president Jiang Zemin bracht van 11 tot 13 november 2000 een bezoek aan Laos. Het was voor het eerst dat een Chinese president het land aan deed. Jiang kwam met president Khamtay Siphandone overeen dat China zijn kleine zuiderbuur economische, sociale en agrarische ontwikkelingshulp zou bieden. Details werden niet gegeven.

Analisten vermoedden dat binnen de Laotiaanse overheid een tweedeling was ontstaan tussen pro-Vietnamese en pro-Chinese politici. Beide landen probeerden hun invloed in Zuidoost-Azië te vergroten. Chinese diplomaten ontkenden echter dat dit probleem speelde in Laos en Jiangs bezoek zou er dan ook niets mee te maken hebben gehad.

Vermiste minister krijgt politiek asiel in Nieuw-Zeeland

Nieuw-Zeelandse autoriteiten zeiden op 5 november 2000 dat ze de Laotiaanse minister Khamsay Souphanouvong van Staatsbedrijven politiek asiel hadden verleend. De minister was de zoon van Laos' eerste communistische president, de 'rode prins' Souphanouvong, en was in april 2000 naar Duitsland vertrokken om een arts te bezoeken, maar nooit teruggekeerd.
Geen enkele officiële Laotiaanse of buitenlandse bron deed mededelingen over de reden van Khamsays vlucht.

EU en ASEAN houden top over Myanmar

Vertegenwoordigers van de Europese Unie en de Associatie van Zuid-Oost Aziatische Naties (ASEAN) ontmoetten elkaar op 12 december 2000 te Vientiane. Het was de eerste ontmoeting sinds drie jaar. De onderlinge betrekkingen waren bekoeld in 1997, toen de ASEAN Myanmar als nieuwe lidstaat accepteerde, een land dat door de EU werd geboycot omdat de mensenrechten er op grote schaal geschonden zouden worden.

Het werd geen succesvolle ontmoeting. De ASEAN-lidstaten voelden zich beledigd omdat de EU vrijwel geen vooraanstaande diplomaten naar Laos had gestuurd. Volgens de leider van de EU-delegatie, de Franse minister van Samenwerking en Francofonie Charles Josselin, kwam dit doordat alle ministers van Buitenlandse zaken langer dan verwacht aanwezig moesten zijn op een EU-top in Nice, maar de ASEAN dacht eerder aan desinteresse.
Het belangrijkste discussiepunt was de samenwerking tussen de EU en de met Myanmar uitgebreide ASEAN, maar daarvoor werd geen oplossing gevonden. Wel stond Myanmar bij wijze van verzoeningspoging een EU-delegatie toe om in januari een bezoek te brengen aan de Birmese oppositieleider Aung San Suu Kyi, die al drie maanden onder huisarrest stond.

De ASEAN en de EU ondertekenden uiteindelijk de 'Verklaring van Vientiane', waarin ze hun steun betuigden voor de Maleisische diplomaat Razali Isamail, die zich als speciale afgezant van de VN bezig hield met Myanmar. De verklaring wees verder op de noodzaak van respect voor mensenrechten en drukte de hoop uit op een spoedige start van een nieuwe ronde besprekingen door de Wereldhandelsorganisatie WTO, met de noden van de ontwikkelingslanden hoog op de agenda.
De volgende ontmoeting tussen de EU en de ASEAN zou in Europa plaats vinden, maar omdat de EU nog altijd geen Birmese regeringsleden toe liet, bleef het onduidelijk hoe dat in zijn werk zou moeten gaan. Er werd geen datum afgesproken.

OVERLEDEN

Oudom Khattigna, vice-president

Op 10 december 1999 werd in de hoofdstad Vientiane het overlijden, een dag eerder, bekend gemaakt van vice-president Oudom Khattigna. Hij stierf na een langdurige ziekte op de leeftijd van 69 jaar. Oudom Khattigna, die zijn functie sinds 1998 bekleedde, was tevens lid van het politbureau van de leidende Revolutionaire Volkspartij van Laos. Voor de bij zijn dood met veel loftuitingen omgeven leider werd een periode van drie dagen van nationale rouw afgekondigd.

(Vorige berichten pag. 703/3 - 2000)

PAKISTAN

BINNENLAND

Militaire leider Musharraf houdt stevig greep ondanks protesten

Lokale verkiezingen begonnen

In december 2000 begonnen gefaseerde verkiezingen in gemeenten en districten in het kader van generaal Pervez Musharrafs zogenaamde 'machtsdecentralisatieplan'. Deze verkiezingen waaraan deelname van politieke partijen was verboden, moesten medio 2001 zijn afgerond..

Musharraf ontkent invoering overgangsregering

Op 16 maart 2001 drukte generaal Musharraf geruchten over de instelling van een interim-regering de kop in door te zeggen dat hij vasthield aan een uitspraak van het Hooggerechtshof van mei 2000 waarin die bepaalde dat in oktober 2002 de parlementaire democratie in Pakistan hersteld moest zijn.
Musharraf sprak op een bijeenkomst met intellectuelen en regeringsfunctionarissen. Hij suggereerde ook een aanpassing van de grondwet om eventuele wijzigingen van het nieuwe politieke systeem door navolgende regeringen, uit te sluiten.
Volgens een redacteur van het gezaghebbende dagblad *Friday Times* was de instelling van een interim-regering, hoe kort zelfs, toch mogelijk omdat de militairen daarmee hun positie zouden verstevigen. Hij meende dat het leger veel belangen had bij de opstelling van de toekomstige grondwet. 'De enige optie zal dan zijn dat Musharraf president wordt, een zeer machtige president', zei hij in een gesprek met persbureau *Reuters*.

Politie verhindert protestbijeenkomst

De regering liet tussen 20 en 23 maart 2001 in Lahore en andere plaatsen in de provincie Punjab honderden mensen arresteren die wilden deelnemen aan een demonstratie tegen de regering, georganiseerd door de oppositionele Alliantie voor Herstel van de Democratie (ARD). De politie beriep zich op een verbod op openbare bijeenkomsten dat in maart 2000 was ingesteld. Ook werden de huizen van politici onder politiebewaking gesteld en werden 47 politici aangehouden.

Volgens de ARD werden meer dan 2.000 activisten opgepakt waarvan velen weer werden vrijgelaten op 24 maart, maar tegen 22 personen werd een aanklacht ingediend wegens het gooien van stenen naar de politie en het blokkeren van wegen, aldus een regeringsverklaring. Volgens onbevestigde berichten werden ook vier politici vrijgelaten.

De ARD, die bestond uit zestien partijen, wilde nationale verkiezingen onder supervisie van een interim-regering op basis van nationale consensus.

Executie leidt tot sektarisch geweld

Op 28 februari 2001 leidde de executie van een soennitische moslim tot gewelddadige botsingen tussen soennieten en de politie in Lahore, die aan één man het leven kostte. Bij een bomexplosie raakten vier mensen gewond.
De soenniet was veroordeeld voor de moord op de directeur-generaal van het Iraans cultureel centrum in Lahore in 1990. Volgens de soennieten sponsorde Iran sjiitische groepen in Pakistan. Rivaliteit tussen soennieten en sjiieten had de laatste maanden tot een groot aantal moorden geleid. De executie veroorzaakte in maart een nieuwe golf van sektarisch geweld, waarbij dertig mensen omkwamen.
Soennieten vormen in Pakistan de grootste groep moslims. Zij volgen de openbaring van God aan de profeet Mohammed, zoals neergelegd in de Koran, en leven volgens de manier van de profeet en zijn volgelingen. Sjiieten volgen daarnaast ook Ali, de schoonzoon van Mohammed, en diens opvolgers.

Regering wil religieus extremisme aanpakken

Op 14 maart 2001 zei generaal Pervez Musharraf dat de regering islamitisch extremisme en sektarisch geweld aan banden wilde leggen. Een wet daarover was in voorbereiding. Musharraf noemde geen namen van groeperingen of details over strafbepalingen.

Tientallen doden bij bestorming schrijn

Op 1 april 2001 werden 36 mensen doodgetrapt en raakten 125 gewond toen duizenden pelgrims een heiligdom in Pak Pattan bestormden. Het incident vond plaats tijdens de jaarlijkse viering bij de Behishti Darwaza, ofwel Poort van het Paradijs.Volgelingen van de heilige Baba Fariduddin Ganj Shakar geloven dat passeren van de poort hen een plaats in het hemelse paradijs garandeert.
De bijeenkomst liep uit de hand doordat de pelgrims drie uur hadden moeten wachten. Ook probeerden sommigen de tombe via een ander, gesloten, hek te bereiken. De provinciale regering van Punjab liet een onderzoek naar de gebeurtenissen instellen.

Bhutto wint beroep in corruptiezaak

Op 6 april 2001 gelastte het Hooggerechtshof in Islamabad een herziening van de rechtszaak tegen ex-premier Benazir Bhutto en haar echtgenoot Asif Ali Zardari. Het echtpaar was in 1999 veroordeeld tot vijf jaar cel en een boete van 8,6 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 9,6 miljoen euro) wegens het aannemen van smeergelden van een Zwitserse firma.

Bhutto liet vanuit Groot-Brittannië, waar zij in ballingschap leefde, weten een terugkeer naar Pakistan te overwegen. Volgens het hoofd van het Nationaal verantwoordelijkheidsbureau (NAB), Raja Muhammad Bashir, riskeerde Bhutto echter nog steeds arrestatie in Pakistan. Tegen Bhutto liepen nog verschillende andere rechtszaken die betrekking hadden op haar regeringsperiode.
Bashir zei de uitspraak van het hof te respecteren, maar liet weten dat een gerechtelijke herziening van de uitspraak door de

regering mogelijk was. Daarvoor moest echter eerst de volledige tekst van het arrest bestudeerd worden.

Watercrisis in Sindh leidt tot protesten en geweld

Op 9 april 2001 arresteerde de politie in Karachi tientallen mensen die protesteerden tegen watertekorten. De demonstranten werden met knuppels en traangas uiteen gejaagd.
Door aanhoudende droogte was er een gebrek aan water ontstaan in de provincie Sindh en dreigden oogsten te mislukken. De demonstranten beschuldigden de overheid ervan water voor irrigatiesystemen te reserveren ten gunste van de dichtbevolkte staat Punjab.

De onrustige situatie bereikte een hoogtepunt in de nacht van 17 april 2001, toen de politie 238 activisten arresteerde. Op 18 april organiseerden twee politieke partijen, de Muttahida Qaumi Beweging (MQM) en de Jiye Sindh Qaumi Mahaz (JSQM), een staking waaraan de meeste scholen, bedrijven en winkels in zowel Karachi als andere steden in Sindh deelnamen. Demonstranten blokkeerden ook de snelweg van Karachi naar Peshawar.
Op de stakingsdag ontploften in Karachi twee bommen, waarbij een persoon het leven liet en twee anderen gewond raakten. Volgens de MQM had de regering zelf tot geweld aangezet, om zo de MQM en JSQM in diskrediet te brengen.

Drugs vernietigd

Op 14 april 2001 vernietigde de politie meer dan vijftien ton narcotica ter waarde van 1,17 miljard dollar (ongeveer 1,3 miljard euro) door op een strand bij Karachi 14,7 ton opium en 0,86 ton heroïne te verbranden.
Pakistan had de verbouw van opium nagenoeg stopgezet, maar er werd nog steeds veel heroïne vanuit Afghanistan het land binnengesmokkeld.

Regering moet anticorruptiewetten aanpassen

Op 24 april 2001 gaf het Hooggerechtshof in Islamabad de regering twee maanden om de controversiële wet tegen corruptie aan te passen. Het Hof wilde voorgeleiding van beklaagden binnen vijftien dagen na arrestatie, herinvoering van de borgtochtmogelijkheid en bekorting van het verbod op politieke activiteiten na berechting met elf jaar. Het Hof kwam hiermee tegemoet aan de eisen van oppositionele politici, die de wet draconisch vonden. Volgens deze wet konden arrestanten maximaal 90 dagen zonder aanklacht vastgezet worden, was vrijlating op borgtocht niet toegestaan, was de verdachte verplicht zijn onschuld te bewijzen en waren politieke activiteiten tot 21 jaar na berechting verboden. Volgens tegenstanders van de wet gebruikte de regering deze vooral om politieke tegenstanders op te pakken.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Regering veroordeelt geweld tegen vrouwen

Op 6 januari 2001 kondigde minister van Vrouwenontwikkeling Attiya Inayatullah aan dat de regering in het gehele land crisiscentra en opvanghuizen voor vrouwelijke slachtoffers van geweld zou oprichten. Ook liet zij zich namens de regering in scherpe bewoordingen uit over huiselijk geweld tegen en eremoorden op vrouwen.
Inayatullah sprak op een afscheidsbijeenkomst voor de 24-jarige Zahida Parveen. Haar echtgenoot had haar twee jaar geleden blind gemaakt en haar oren en neus afgescheurd. Parveen zou deels op kosten van de regering in de Verenigde Staten een medische behandeling krijgen. Haar echtgenoot was door de rechtbank tot veertien jaar dwangarbeid veroordeeld.

Volgens Inayatullah had de kwestie de speciale aandacht getrokken van regeringsleider generaal Pervez Musharraf, die eerder had gezegd de mensenrechtensituatie in het land, in het bijzonder voor vrouwen, te willen verbeteren. Van een speciale regeringscommissie werd nog een rapport met aanbevelingen over de verbetering van vrouwenrechten en vervolging van daders verwacht.

Musharraf zegt steun aan vrouwen toe

Op 13 maart 20001 zei generaal Musharraf op een vrouwenconferentie in Islamabad de 'revolutie van vrouwen' te ondersteunen en te zullen zorgen voor een juridische ondersteuning in hun strijd om gelijke rechten. Met de term 'revolutie' verwees de legerleider naar de recent gehouden gemeenteraadsverkiezingen, waarbij veel vrouwelijke kandidaten waren gekozen.
Aanvankelijk had de regering 50 procent van de zetels in gemeenteraden gereserveerd voor vrouwen, maar dat percentage na protesten van conservatieve moslimpartijen teruggebracht naar 33. Deelnemers aan de conferentie legden Musharraf een voorstel voor om 50 procent van de zetels in het nationale parlement en die van de provincies voor vrouwen te reserveren. Musharraf zei dat het kabinet dat voorstel met 'dezelfde voorzichtigheid' zou behandelen als de kwestie van de zetels in de gemeenteraden.

Musharraf ging niet in op klachten van vrouwen over de discriminerende islamitische wetten, door generaal Zia-Ul-Haq in de jaren tachtig uitgevaardigd.

Mensenrechtensituatie verslechterd

Volgens een rapport van de Pakistaanse Mensenrechtencommissie (HRCP), verschenen op 22 februari 2001, namen schendingen van mensenrechten in het land nog steeds toe. Het rapport wees machtsmisbruik door autoriteiten, stijging van de misdaadcijfers, religieus extremisme, geweld tegen vrouwen en slechte sociale omstandigheden als oorzaken aan.
Volgens de HRCP was door de militaire machtsgreep en het buiten spel zetten van politieke partijen een politiek vacuüm ontstaan, waardoor militante religieuze groepen aan invloed wonnen. De stijging van de criminaliteit weet het rapport aan de circulatie van illegale wapens en de verloedering binnen het politiesysteem.

Het HRCP was ook somber over de levensstandaard. Slechts 47,1 procent van de bevolking kon lezen en schrijven en 27,5 procent van de kinderen ging naar school. De afgelopen tien jaar bedroegen de uitgaven voor gezondheidszorg gemiddeld slechts 0,9 procent van het bnp. Daarmee lag Pakistan volgens de HRCP achter bij bijna elk ander land ter wereld.

BUITENLANDSE ZAKEN

Pakistan sceptisch over VN-sancties tegen Talibaan

Op 20 januari 2001 zei een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken, Riaz Muhamad Khan, dat Pakistan zich

neerlegde bij VN-sancties tegen de Afghaanse Talibaan maar hij sprak zijn twijfel uit over het effect van de sancties. De VN-Veiligheidsraad had op 19 december 2000 een resolutie aangenomen voor sancties tegen de Talibaan, waaronder een wapenembargo.
Khan zei dat Pakistan zou blijven proberen de Talibaan over te halen tot vreedzame onderhandelingen. Volgens hem leidde een eenzijdig wapenembargo tot voortzetting van de oorlog en verslechtering van de levenssituatie van de Afghaanse bevolking en het vluchtelingenprobleem. De afgelopen drie maanden waren door de oorlog en door ernstige droogte 120.000 Afghanen gevlucht naar Pakistan, waar op dat moment al 1,2 Afghanen verbleven. Khan noemde het vluchtelingenprobleem 'de ernstigste humanitaire uitdaging van nu' en riep de internationale gemeenschap op tot maatregelen.

Pakistan weigert opname Afghaanse vluchtelingen

Op 9 februari 2001 weigerde Pakistan het verzoek van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR een nieuw vluchtelingenkamp bij Peshawar te openen omdat het land zich niet meer opvang kon veroorloven. Pakistan had in november 2000 al de grenzen voor vluchtelingen gesloten.
Het hoofd voor vluchtelingenzaken van het ministerie van Buitenlandse zaken, Inam-Ul-Haque, riep de internationale gemeenschap op iets te doen aan de opvang van vluchtelingen binnen Afghanistan. Hij waarschuwde voor een toename van het sterftecijfer bij uitblijven van internationale hulp.

Een woordvoerder van de UNHCR erkende dat de bestaande faciliteiten vol zaten. De organisatie stond echter met de rug tegen de muur omdat men kampte met gebrek aan geld.
Door de Pakistaanse weigering werden zo'n 80.000 Afghanen aan hun lot overgelaten in zeer barre omstandigheden, met nauwelijks bescherming tegen de lage nachttemperaturen, gebrek aan water en sanitaire voorzieningen.

VN: Pakistan belemmert hulpverlening Afghanen

In maart 2001 beloofde generaal Musharraf tijdens een bezoek van VN-secretaris-generaal Kofi Annan dat Pakistan zou meewerken aan de opvang van vluchtelingen. Op 3 april 2001 zei een VN-woordvoerder dat Pakistan slechts minimale assistentie verleende bij de bevoorrading van een groep vluchtelingen bij Peshawar. Pakistan deed dat volgens hem om de toestroom van vluchtelingen te ontmoedigen.
Het kamp waar meer dan 18.000 Afghanen verbleven, was de afgelopen week geteisterd door zware regens en windstoten, die de gebrekkige onderkomens verwoestten en delen van het terrein deden overstromen.

Talibaan beschuldigen Pakistan van mishandeling vluchtelingen

Op 26 april 2001 verzocht de Afghaanse minister van Buitenlandse zaken Wakil Ahmed Muttawakil in een brief aan zijn Pakistaanse collega Abdul Sattar het geweld tegen Afghaanse vluchtelingen te beëindigen. Dat meldde de Afghaanse staatsradio.
Volgens Muttawakil waren vluchtelingen het slachtoffer van geweld en afpersing door de Pakistaanse politie en maakte de politie bewust onderscheid tussen Pathanen, aanhangers van de Talibaan, en andere Afghanen.

Relatie met India blijft koel ondanks hulp na aardbeving

Pakistan zond op 30 januari 2001 tenten en dekens naar het rampgebied in India waar op 26 januari een zware aardbeving had plaats gevonden. Pakistan had een dag geaarzeld met deze hulp omdat onduidelijk was of India hulp van zijn oude vijand op prijs stelde. Tegenstrijdige regeringsverklaringen uit beide landen versterkten de verwarring.
Volgens analisten zou de hulpverlening het diepe wantrouwen tussen beide landen niet wegnemen, maar had het wel een positief effect op diplomatieke relaties. Oud-diplomaat en voormalige chef van het Instituut voor Strategische studies in Islamabad Tanveer Ahmed Khan zei dat een rampsituatie niet in een politiek perspectief geplaatst kon worden. Volgens Khan had wel elk gebaar op humanitair of sportief terrein een gunstige invloed op de spanningen tussen beide landen. Hij verwees naar het bezoek van generaal Zia Ul Haq aan een cricketmatch in Delhi in de jaren tachtig.
Ook Kalim Bahadur, een Zuid-Azië expert verbonden aan de Jawaharlal Universiteit in Delhi, waarschuwde voor te veel optimisme. 'De Indiaas-Pakistaanse relatie is te complex om door dergelijke zaken beïnvloed te worden', zei hij. Volgens hem had de relatie juist een dieptepunt bereikt.

Militanten bieden hulp aan aardbevingsslachtoffers

Op 30 januari 2001 bood de leider van de militante Lashkar-e-Taiba in Kashmir humanitaire hulp aan slachtoffers van de aardbeving in India aan. Hij sprak zijn spijt uit over de verwoestingen maar stelde dat de aardschok een straf van Allah was voor het geweld dat de Indiase leiders in Kashmir en andere deelstaten pleegden.

Regering tegen donaties aan moslimmilitanten

Op 14 februari 2001 zei minister van Binnenlandse zaken Moinuddin Haider op een persconferentie een officieel verbod op donaties voor de jihad (heilige oorlog van moslims, in dit geval in Kashmir) te overwegen. 'We zullen mensen niet toestaan om op elke straat geld in te zamelen voor de jihad', aldus de minister. Collectebussen met daarop de namen van strijdgroepen waren een bekend verschijnsel in grote winkels, markten en moskeeën in Pakistan.
Leiders van islamitische strijdgroepen in Kashmir reageerden furieus. Zij eisten excuses van Haider en waarschuwden voor de wraak van Allah.

Spionnen veroordeeld

Op 17 februari 2001 veroordeelde een antiterrorismerechtbank in Karachi twee Pakistani's ter dood wegens spionageactiviteiten voor India. Zij waren op 9 oktober 2000 opgepakt met wapens en explosieven die ze later bekenden te hebben ontvangen van de Indiase geheime dienst. Vijf andere beklaagden gingen vrijuit.

Pakistan wijst Indiaas voorstel voor onderhandelingen af

Op 6 april 2001 wees Pakistan een Indiaas voorstel voor onderhandelingen met separatistische bewegingen af met het argument dat India slechts uit was op een militaire oplossing van het probleem in Kashmir. Ook de meeste afscheidingsbewegingen verwierpen het voorstel.
Pakistan hield vast aan een trilaterale dia-

Pakistan

loog en wilde dat leiders van de Vrijheidsconferentie voor Alle Partijen (APHC), een koepelorganisatie van separatistische groeperingen, toestemming kregen om naar Pakistan af te reizen voor overleg.
Een Indiaas televisiestation zond op 6 april een interview met generaal Pervez Musharraf uit, waarin hij het eenzijdige Indiase bestand bedrog noemde. Ook vond hij dat oplossing van het conflict in Kashmir een eerste vereiste was voor ontspanning tussen beide landen.

Indiase vissers opgepakt

De Pakistaanse autoriteiten arresteerden begin april 2001 65 Indiase vissers die zich volgens hen in Pakistaanse wateren hadden bevonden. Daarmee kwam het totaal aantal aangehouden vissers op 353. In India zaten 366 Pakistaanse vissers vast. India noch Pakistan was een belofte van maart 2001 om de vissers vrij te laten, nagekomen.

India en Pakistan hadden een geschil over de Kori Creek langs de internationale grens, waar boten gemakkelijk buiten de eigen territoriale wateren kunnen afdrijven.

Gemenebest dreigt met sancties bij uitblijven democratisch herstel

Op 20 maart 2001 dreigde de Ministeriële actiegroep van het Gemenebest (CMAG) met harde maatregelen tegen Pakistan als niet voor oktober 2001 een tijdschema voor democratisch herstel was opgezet.
Het Pakistaanse ministerie van Buitenlandse zaken reageerde boos op de verklaring van de CMAG en verwees naar het ultimatum dat het Hooggerechtshof de regering had gesteld en de reeds begonnen gemeenteraadsverkiezingen.

OVERLEDEN

Shaista Ikramullah, politica

In het Pakistaanse Karachi overleed op 11 december 2000 de voorvechtster van onafhankelijkheid en vrouwenrechten, (prinses) Shaista Ikramullah. Zij werd als Shaista Akhtar Banu Suhrawardy in Calcutta geboren op 22 juli 1915 en trouwde in 1933 met Mohammad Ikramullah, de in 1963 overleden eerste minister van Buitenlandse zaken van Pakistan.
In 1939 behaalde Shaista Ikramullah in Londen als eerste Aziatische moslimvrouw een doctorstitel aan de School of Oriental and African Studies. Terug in India werd zij tegen de achtergrond van de toegenomen spanningen tussen hindoes en moslims voorstander van een afzonderlijk moslim-Pakistan op democratische basis. Dit gebeurde mede onder invloed van de voor haar imponerende ontmoeting met Mohammad Ali Jinnah, leider van de beweging voor een eigen staat voor de moslimminderheid.
In 1947 vertrok zij naar Pakistan, met haar man die het Buitenlands bureau voor het onafhankelijk geworden land zou opzetten. Shaista Ikramullah werd zelf gekozen in de Constituerende Vergadering en belast met het ontwerp voor een nieuwe grondwet. Ook vertegenwoordigde zij het land in 1948 bij de Verenigde Naties. Haar politieke carrière eindigde in 1953, toen zij de totstandkoming van de nieuwe grondwet zag mislukken. Wel werd zij in 1964 ambassadrice in Marokko. Voorts schreef zij boeken, waaronder de autobiografie *From Purdah to Parliament* (1963).

(Vorige berichten pag. 43/3 - 2001)

Sri Lanka

SRI LANKA

BINNENLAND

Burgeroorlog blijft in impasse

Massamoord in Tamilgevangenkamp

Op 25 oktober 2000 slachtten honderden met machetes en messen bewapende mannen 26 gedetineerden af in een gevangenkamp voor Tamilstrijders (LTTE) en kindsoldaten in Bindunuwewa, 200 kilometer ten oosten van Colombo. Veertien gedetineerden raakten gewond.
De problemen begonnen op 24 oktober toen meer dan veertig gedetineerden een protestactie startten. Zij eisten hun vrijheid op en namen een medewerker van het kamp gevangen. Na geruchten over een aanval van de gevangenen, vielen inwoners uit omringende dorpen het kamp binnen.

De politie stelde een avondklok in. Een hoofdinspecteur van de politie zei dat 250 mensen waren vastgezet, maar dat bericht werd door dorpsbewoners en ondergeschikte politiefunctionarissen ontkend. Journalisten kregen geen toegang tot het kamp.
Volgens president Chandrika Kumaratunga waren er aanwijzingen dat de moord was uitgelokt door buitenstaanders, die de afgelopen weken het kamp hadden bezocht en hadden geprobeerd onrust te zaaien. Mediaminister Anura Yapa zei dat zij de regering voor schut wilden zetten. Volgens Kumaratunga hadden humanitaire organisaties het kamp juist aanbevolen als een modelproject voor hervorming van gevangenen. Het werd beheerd door de Nationale Jeugdhulpraad. Er zou van spanningen tussen personeel en gedetineerden geen sprake zijn geweest.

Ernstige rellen in plantagedistrict

Op 29 oktober 2000 organiseerde het Binnenlandse Volksfront (UPF) in de centrale plantagedistricten tegen de massamoord een protestdemonstratie die volledig uit de hand liep. Woedende Tamils plunderden na de begrafenis van een van de kampslachtoffers winkels, vernielden auto's en gooiden stenen naar passerende voertuigen met Singalese passagiers. Singalezen vielen daarop Tamils en hun bezittingen aan.

De politie stelde op 29 en 30 oktober een avondklok in. Het leger werd ingezet om de Singalezen te beschermen. Ook enkele Tamildorpen vingen Singalese reizigers op, nadat hun trein in brand was gestoken. UPF-leider P. Chandrasekeran werd gearresteerd. Volgens de UPF hadden groepen die niet tot de Tamils behoorden, tot het geweld aangezet. Een leider van het Ceylon Arbeiderscongres (CWC) beschuldigde het leger van mishandeling van Tamilplantagearbeiders.

Kumaratunga wil onderhandelen met LTTE

In haar openingsspeech voor het parlement op 9 november 2000 zei president Kumaratunga onderhandelingen te willen aangaan met de rebellen van de Tamil Tijgers, LTTE. Refererend aan de gesprekken tussen de Noorse bemiddelaar Erik Solheim en LTTE-leider Velupillai Prabhakaran zei zij dat de LTTE bepaalde voorwaarden gesteld had, maar dat daarover nog niets bekend was.
De LTTE had eerder een wapenstilstand, terugtrekking van regeringstroepen uit en opheffing van een handelsembargo tegen

door de LTTE beheerste gebieden geëist. De regering had deze voorwaarden verworpen.

Kumaratunga zei ook door te zullen gaan met de strijd tegen terrorisme en constitutionele hervormingen. Ze wilde een interim bestuursorgaan, bestaande uit vertegenwoordigers van alle gemeenschappen, laten instellen in het noorden en oosten van Sri Lanka.

Overstromingen in oorlogsgebied

Zware regens zorgden in november 2000 voor overstromingen in het oosten van Sri Lanka. De regens waren aangewakkerd door een depressie boven de Baai van Bengalen. De autoriteiten maakten op 21 november melding van drie doden. Ongeveer 15.000 gezinnen verloren hun huizen in het Batticaloa-district. Meer dan 79.000 anderen waren afgesloten doordat wegen waren ondergelopen. Twee dammen braken door en de kust van de Batticaloa-lagune liep onder. Nog eens honderden mensen werden dakloos in het centraalnoordelijke district Polonnaruwa. De hulpverlening in het door Tamils beheerste gebied verliep ongehinderd.

LTTE roept bestand uit

Kort voor Kerstmis kondigde de LTTE een eenzijdig bestand af. De regering verwierp dat als een excuus voor herbewapening en troepenversterkingen. Op 11 januari 2001 had Solheim besprekingen met Kumaratunga, premier Wickremanayake en oppositieleider Ranil Wickremasinghe van de Verenigde Nationale Partij (UNP). Of hij daarbij nieuwe voorstellen deed, bleef onbekend.

Burgeroorlog eist 4.000 levens

Op 9 januari 2001 maakte militaire woordvoerder Sanath Karunaratne bekend dat het afgelopen jaar 4.000 mensen waren omgekomen in de burgeroorlog. Daarmee kwam het totaal aantal slachtoffers sinds de aanvang van het conflict in 1983 op 64.000.
Het leger en de politie hadden 1.464 manschappen verloren en het aantal gedode rebellen bedroeg 2.433. Bijna 9.000 man raakten gewond. Karunaratne noemde de cijfers 'verschrikkelijk' voor een jaar waarin weinig militaire vooruitgang was geboekt. De LTTE was tussen maart en mei 2000 een succesvol tegenoffensief begonnen op het schiereiland Jaffna, waarbij men de strategisch gelegen Olifantspas veroverde. Het leger wist echter vanaf september met een serie kleine offensieven gebied te heroveren.
Vuurgevechten met langeafstandsartillerie en de inzet door het leger van raketinstallaties met verscheidene lopen, verhevigden de strijd. Het aantal burgerslachtoffers liep op tot 87.

Leger zegt Jaffna te beheersen

Op 11 januari 2001 zei het leger weer de controle te hebben over het Jaffna-schiereiland, met uitzondering van de Olifantspas. De tweede grote stad, Chavakachcheri, was veranderd in een puinhoop waar nog slechts 1.000 van de oorspronkelijke 20.000 inwoners verbleven.

LTTE verlengt bestand

Op 22 februari 2001 verlengde de LTTE het eenzijdige bestand wederom met een maand. In een verklaring zei de LTTE dat de verlenging een gebaar van goede wil was naar het Noorse vredesinitiatief en men riep de internationale gemeenschap op meer druk uit te oefenen op de regering voor het aangaan van vredesbesprekingen. De LTTE weigerde onderhandelingen zolang de regeringstroepen de wapens niet hadden neergelegd.

Op 22 maart volgde een derde verlenging met daarbij een waarschuwing dat het bestand vroegtijdig zou worden opgeheven als de regering niet stopte met aanvallen. De LTTE ontkende beschuldigingen van de regering dat de LTTE zelf het bestand had geschonden.
Diezelfde dag viel de Srilankaanse luchtmacht een rebellenkamp aan de oostkust aan. Eerder die week verloor de regering een kanonneerboot en vijf bemanningsleden tijdens gevechten op zee.

Groot-Brittannië plaatst LTTE op lijst van terroristen

Op 28 februari 2001 kwalificeerde de Britse regering op grond van een antiterrorismewet 21 organisaties, waaronder de LTTE, als terroristisch. Dat betekende een ernstige tegenslag voor de LTTE, die een internationaal hoofdkantoor en een financieel netwerk in Londen had. Volgens Anton Balasingham, de belangrijkste onderhandelaar namens de LTTE, kon het besluit het vredesproces negatief beïnvloeden, maar zou de LTTE gesprekken met de Noorse bemiddelaars voortzetten. Hij vreesde dat de regering nu een nog harder beleid tegen de LTTE zou voeren. Legerwoordvoerder Karunaratne beschouwde het Britse besluit als een ontmaskering van de LTTE.
De LTTE was in 1997 al door de Verenigde Staten op een lijst van terroristische organisaties geplaatst.

Regering verlicht economische sancties tegen Tamils

Op 6 april 2001 zei woordvoerder Karunaratne dat de regering per 22 maart de economische sancties tegen door de LTTE beheerste gebied had versoepeld. De regering had altijd het bestaan van een officieel embargo ontkend hoewel er een verbod rustte op de uitvoer van producten als rijst, vitaminen, eieren en vruchtensap. De regering zou ook 'humanitaire maatregelen' voor de Wanni-regio in het noorden van Jaffna overwegen.
Diezelfde dag vond ook een ontmoeting plaats tussen de Noorse ambassadeur Jon Westborg en de politieke leiders van de LTTE.

Regering laat Tamilstrijders vrij en roept kort bestand uit

Op 11 april 2001 liet de regering ter gelegenheid van het Singalese en Tamil nieuwjaar tien Tamilrebellen vrij en laste een wapenstilstand van vijf dagen in. De leeftijd van de gevangenen varieerden van twaalf tot zeventien jaar. Twee van hen hadden een islamitische en twee een Singalese naam.
Volgens minister van Buitenlandse zaken Lakshman Kadirgamar zou nog voor eind april een datum voor vredesbesprekingen worden vastgesteld.

Journalistenorganisatie bekritiseert regering over dood collega

Op 19 april 2001 verweet het Franse Reporters zonder Grenzen (RSF) in een brief aan de regering nalatigheid in het onderzoek naar de dood van een Tamiljournalist. Mailvaganam Nimalaranjan, een freelancer voor *BBC Radio* en lokale kranten, was op 19 oktober 2000 door onbekenden in Jaffna

doodgeschoten. Zijn dood was ondanks politieonderzoek onopgehelderd gebleven.

Lokale media en mensenrechtengroepen hadden de Eelam Volksdemocratische Partij (EPDP) verantwoordelijk gesteld voor de moord. Nimalaranjan zou kritisch hebben geschreven over de EPDP, een voormalige rebellengroep die nu aan de zijde van regeringstroepen tegen de LTTE vocht. EPDP-leider Douglas Devananda, sinds oktober 2000 minister, ontkende betrokkenheid bij de aanslag.

LTTE beëindigt bestand

Op 23 april 2001 beëindigde de LTTE het eenzijdige bestand wegens aanhoudende aanvallen van regeringstroepen. In een verklaring zei de LTTE zich te zullen blijven verplichten aan het zoeken naar een vreedzame oplossing. Militair woordvoerder Karunaratne zei dat opheffing van het bestand geen verschil maakte omdat de LTTE het al 220 keer geschonden had.

Opnieuw zware gevechten in Jaffna

Op 29 april 2001 wist de LTTE een aanval af te slaan van het leger op de stad Pallai, ten noorden van de Olifantspas. De gevechten waren de zwaarste sinds een jaar. Het officiële dodental aan regeringszijde bedroeg 213 en het aantal gewonden meer dan 800. De LTTE zou 190 man verloren hebben, maar de rebellen noemde een aantal van 75 doden.

De regering riep in een verklaring de LTTE op tot onderhandelingen. Deze waren weer vastgelopen nadat de LTTE in gesprekken met de Noor Jon Westborg als voorwaarden opheffing van een verbod op de LTTE en een wapenstilstand had gesteld. Volgens president Kumaratunga waren gesprekken zonder een wapenstilstand nog wel mogelijk.

Samenstelling Srilankaanse regering
(19 oktober 2000)

President en minister van Financiën, Defensie, Havens en Havenontwikkeling
Chandrika Bandanaraike KUMARATUNGA

premier en minister van Buddha Sasana, Religie en Plantages
Ratnasiri WICKREMANAYAKE

Arbeid
Alavi MOLULANA
Beroepsonderwijs
Amarasiri DODANGODA
Bosbouw en Milieu
Mahina WIJESEKERA
Buitenlandse zaken
Lakshman KADIRGAMAR
Coöperatieve ontwikkeling
H.B. SEMASINGHE
Culturele zaken
M.C. GOPALLAWA
Elektriciteit en Energie
Anuruddha RATWATTE
Etnische zaken en Nationale integratie
Riginold COORAY
Gezondheid
W.D.J. SENAVIRATNE
Grondwetszaken en Industriële ontwikkeling
G.L. PEIRIS
Handel, Islamitische zaken en Scheepvaart
Rauff HAKEEM
Havenontwikkeling en Ontwikkeling van het Zuiden
Ronnie DE MEL
Hoger onderwijs en Informatietechnologie
Indika GUNAWARDANE
Infrastructuur van Landgoederen en Ontwikkeling van veestapel
Arumugam THONDAMA
Informatie en Media
Anura PRIYADHARSHANA YAPA
Inheemse medicijnen
Tissa KARALLIYADDA
Irrigatie en Beheer watervoorzieningen
Sarath AMUNUGAMA
Jeugdzaken
Jeewan KUMARANATHUNGA
Justitie
Batty WEERAKOON
Landbouw
D.M. JAYARATHNE
Landontwikkeling en landbouwexport
Salinda DISSANAYAKE
Onderwijs
Susil PREMAJAYANTHA
Ontwikkeling van Mahaweli
Maithripala SIRISENA
Ontwikkeling en Herstel van het Noorden en Tamilzaken
Douglas DEVANANDA
Ontwikkeling en Herstel van het Oosten en Rurale huisvesting
Feriel ASHRAFF
Openbaar bestuur, Binnenlandse zaken en Bestuurlijke hervormingen
Richard PATHIRANA
Rurale industriële ontwikkeling
Maheepala HERATH
Post en Telecommunicatie
Nimal SIRIPALA DE SILVA
Provinciale raden en Lokaal bestuur
Nandimithra EKANAYAKE
Rurale ontwikkeling en Parlementszaken
S.B. DISSANAYAKE
Snelwegen
A.H.M. FOWZIE
Sociale diensten en Huisvesting voor Vissersgemeenschap
Milroy FERNANDO
Stedelijke ontwikkeling, Bouw en Openbare werken
Mangala SAMARAWEERA
Toerisme en Sport
Lakshman KIRIELLA
Transport
Dinesh GUNAWARDANE
Uitvoering van Plannen
Pavithra WANNIARACHCHI
Visserij en Ontwikkeling van Watervoorziening
Mahinda RAJAPAKSE
Voedsel en Ontwikkeling Markthandel
Reggie RANATUNGA
Vrouwenzaken
Sumedha JAYASENA
Wetenschap en Technologie
Leslie GUNAWARDANE
Zonder portefeuille
Wijayapala MENDIS

Voorzitter parlement
Anura BANDANARAIKE.
Gouverneur centrale bank
A.S. JAYAWARDENA

PA verliest absolute meerderheid bij parlementsverkiezingen

Bij de parlementsverkiezingen op 10 oktober 2000 slaagde de regerende Volksalliantie (PA) van president Chandrika Kumaratunga er niet in om een absolute meerderheid te behalen. De partij won 107 van de 225 zetels, de conservatieve Verenigde Nationale Partij (UNP), de belangrijkste oppositiepartij, won 89 zetels. Het Verenigd Volksfront, een partij die in het verleden twee opstanden had geleid, werd de derde partij met 10 zetels. Tamilpartijen wonnen gezamenlijk 13 zetels en de Islamitische Alliantie van Nationale Eenheid 4. De Sinhala Urumaya kreeg 1 zetel en de laatste zetel ging naar een niet-partijgebonden kandidaat.

De verkiezingen gingen gepaard met geweld, intimidatie en vernietiging van stembussen. Minstens 40 mensen waren bij bomaanslagen tijdens de verkiezingscampagne gedood. De onregelmatigheden werden door zowel een team monitoren van het Gemenebest als het Hoofd van de verkiezingen Dayananda Dissanayake beves-

tigd. De woordvoerder van het Gemenebest had niettemin de indruk dat de verkiezingen over het algemeen goed waren verlopen. Ook de Europese Unie, die tevens monitoren had gestuurd, prees de regering voor het efficiënt en professioneel laten verlopen van de verkiezingen. In een verklaring zei de EU bereid te zijn tot samenwerking met de Srilankaanse regering voor bescherming en ontwikkeling van de democratie.

PA stelt nieuwe regering samen

De positie van de regeringspartij PA dreigde verder te verzwakken toen het Sri Lanka Moslim Congres (SLMC) dreigde uit de coalitie te stappen als de PA geen onderzoek liet instellen naar verkiezingsfraude door PA-leden in Kandy. Door samenwerking met de Alliantie van Nationale Eenheid (NUA), en de Eelam Democratische Volkspartij (EPDP), een voormalige Tamilstrijdgroep, wist de PA uiteindelijk toch een meerderheidsregering samen te stellen. De NUA kreeg twee ministersposten en EPDP-leider Douglas Devananda werd de eerste Tamilminister. Om de rust binnen de PA te bewaren, benoemde Kumaratunga ook twee ministers zonder portefeuille. Het kabinet bestond uit 42 ministers, twee keer zo veel als Kumaratunga's vorige regeringsploeg.

Bomaanslag bij beëdiging kabinet

Op 19 oktober 2000 blies een Tamilrebel zichzelf op enkele minuten voor de beëdiging van het nieuwe kabinet. Omdat de politie de man tijdig op het spoor was, zag die zich gedwongen zijn aanslag uit te voeren bij het gemeentehuis, een kilometer vanaf president Kumaratunga's ambtswoning, waar de ceremonie plaatsvond. Bij de aanslag raakten 23 mensen gewond. Premier Ratnasiri Wickremanayake verzocht het kabinet dringend de strengste veiligheidsmaatregelen in acht te nemen bij verschijningen in het openbaar.

Gemeenteraadsverkiezingen uitgesteld

Op 2 februari 2001 werden de lokale verkiezingen van maart uitgesteld na een verzoek van een comité van de regeringspartij Volksalliantie voor aanpassing van het gemeentelijke bestuurssysteem. Het comité stelde inkrimping van de dorpsraden voor om ongeregeldheden tijdens verkiezingen te voorkomen. De verkiezingen zouden worden gehouden na een speciaal onderzoek.

Dorpsvete leidt tot aanslag bij popconcert

Op 1 april 2001 kwamen elf bezoekers van een popconcert in Kurunegala om het leven toen iemand een benzinebom in de mensenmassa wierp. Ongeveer 200 mensen raakten gewond, de dader zelf kwam ook om. Volgens de politie was de aanslag niet het werk van de Tamilrebellen van de LTTE, maar van rivaliserende bendes. Kort voor de aanslag braken tijdens het concert gevechten uit tussen bendes uit twee naburige dorpen. Er werden geen arrestaties verricht.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering wil corruptie aanpakken

Op 17 november 2000 zei president Chandrika Kumaratunga harde maatregelen te zullen nemen tegen corruptie onder ambtenaren. Ze zei dat bijna 40 procent van fondsen voor ontwikkeling van het land tijdens haar eerste regeringsperiode verspild was door corruptie en inefficiency.

Wereldbank: einde burgeroorlog noodzakelijk voor groei

Op 19 december 2000 liet de Wereldbank op een bijeenkomst van het Srilankaanse Ontwikkelingsforum weten dat de oplossing van het conflict in Sri Lanka onontbeerlijk was voor economische groei en armoedebestrijding. De bank zou beslissingen over leningen medio 2001 bekendmaken, in afwachting van een onderzoek in Sri Lanka. Volgens de bank leek een economische groei van 6,1 procent voor het komende jaar haalbaar, maar liet de situatie op de betalingsbalans te wensen over. Door hogere defensie-uitgaven zou het begrotingstekort in 2000 met 1,2 procent toenemen.

Oppositie protesteert tegen monetair beleid

Op 9 februari 2001 organiseerde de Verenigde Nationale Partij (UNP), de grootste oppositiepartij, in Colombo een demonstratie tegen het loslaten van de vaste roepiekoers in januari. De munt daalde toen 12 procent in waarde. Ondanks een herstel bleven de prijzen stijgen. Aan de demonstratie namen ongeveer 100.000 mensen deel.

Begrotingstekort stijgt door hogere defensie-uitgaven

Bij de behandeling van de begroting voor het jaar 2001/'02 op 8 maart 2001 zei viceminister van Financiën G.L. Peiris dat de defensie-uitgaven dat jaar 75 miljard roepies (ca. 965,4 miljoen euro) zouden bedragen, 11,6 miljard roepies meer dan eerder was berekend. Peiris verklaarde het verschil uit uitgaven in het voorgaande jaar en tegenslagen in de strijd tegen de LTTE. Het begrotingstekort voor 2000 was opgelopen van 7,6 naar 9,8 procent van het bnp.

Voor het komende jaar werden de inkomsten vastgesteld op 264,5 miljard roepies (6,32 miljard euro) en de uitgaven op 387,5 miljard roepies (9,26 miljard euro). Het verschil zou worden opgevangen door binnenlandse financiering, buitenlandse leningen en subsidies en verkoop van staatsbelangen in Sri Lanka Telecom. Ook werd een extra toeslag van 20 procent op de omzetbelasting ingesteld en werd de Nationale Veiligheidsheffing met 1 procent verhoogd tot 7,5 procent. Peiris verwachtte dat de inflatie in 2001 van 6,2 naar 9,5 procent zou oplopen. De economische groei werd bijgesteld van 6 naar 4,5 procent. Analisten schatten die echter op 3,6 procent.

MILITAIRE ZAKEN

Amerikaanse mensenrechtentraining voor politie en leger

Op 13 december 2000 maakte de Amerikaanse ambassade in Colombo bekend dat de Verenigde Staten die week een seminar over mensenrechten voor het leger en de politie zouden houden. Onderwerpen waren de verantwoordelijkheid van het leger, juridische aspecten en geweld tegen vrouwen. De cursus werd voor de derde maal gehouden.

Sri Lanka koopt buitenlandse wapens

Op 13 februari 2001 zei militair woordvoerder Sanath Karunaratne dat Pakistan een lening van 20 miljoen dollar (ca. 22,4 miljoen euro) aan Sri Lanka had aangeboden voor de aankoop van wapens. Hij wist nog niet

Sri Lanka

hoe het geld besteed zou worden. Pakistan had in het verleden wel vaker munitie geleverd aan Sri Lanka.

Op 16 april 2001 arriveerde een schip uit Tsjechië met meer dan 2,5 miljoen dollar (ca. 2,8 miljoen euro) aan wapens aan boord. De zending kwam op een moment dat de hoop in Sri Lanka op vredesbesprekingen tussen de regering en de LTTE weer was toegenomen. Karunaratne zei dat de lading een order van vorig jaar betrof. Het ging om tanks, overige militaire voertuigen en raketinstallaties.

BUITENLAND

Sri Lanka en Rusland sluiten antimisdaadpact

Op 4 april 2001 tekenden Rusland en Sri Lanka een overeenkomst voor de bestrijding van de internationale misdaad. Dat gebeurde tijdens een bezoek van het hoofd van de Russische Federale veiligheidsdienst.

OVERLEDEN

Sirimavo Bandaranaike, oud-premier

Op 11 oktober 2000 overleed Sirimavo Ratwatte Dias Bandaranaike, 's werelds eerste vrouwelijke premier en moeder van regerend president Chandrika Kumaratunga. De 84-jarige Bandaranaike, ook wel 'Mrs B.' genoemd, kreeg een hartaanval, tien minuten na het uitbrengen van haar stem bij de parlementsverkiezingen.

Bandaranaike werd geboren op 17 april 1916 in een van de rijkste en machtigste families van Sri Lanka. Ze koesterde geen enkele politieke ambitie. Ook nadat in 1956 haar echtgenoot Salomon Bandaranaike tot premier was gekozen, koos ze voor een bestaan achter de schermen. Na de moord op haar man in 1959 door een boeddhistische monnik nam ze op verzoek van de Sri Lanka Vrijheidspartij het partijleiderschap over. In 1960 werd ze gekozen tot premier, evenals in 1970 en 1994. In totaal was ze achttien jaar premier.

Bandaranaikes politieke loopbaan was een opeenvolging van pieken en dalen. In de jaren zeventig maakte ze een ommezwaai van rechts naar links en was ze verantwoordelijk

Internationaal

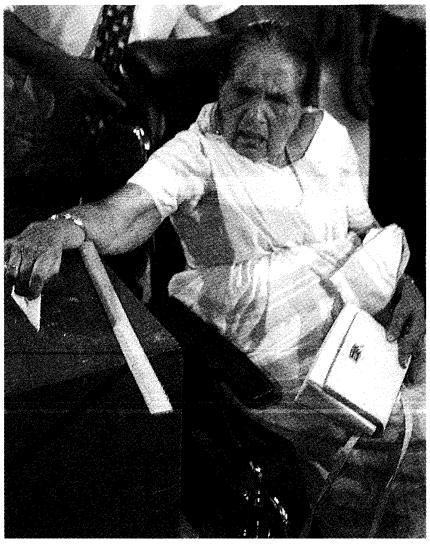

Oud-premier Sirimavo Bandaranaike bracht haar stem uit in Attanagalla op 10 oktober 2000 voor de parlementsverkiezingen.Tien minuten later overleed zij aan een hartaanval. *(foto ANP)*

voor een aantal controversiële maatregelen. Ze liet particuliere bedrijven nationaliseren en een importverbod instellen, hetgeen tot ernstige voedseltekorten leidde. In 1971 gaf ze het leger opdracht voor het hardhandig onderdrukken van een marxistische opstand. Circa 20.000 mensen verloren daarbij het leven. In 1980 werd ze voor zeven jaar uit het parlement gezet wegens misbruik van bevoegdheden. Bij de presidentsverkiezingen van 1988 wist ze echter weer zo sterk terug te komen, dat een overwinning haar maar net door de vingers glipte. Haar dochter benoemde haar in 1994 weer tot premier. Deze functie was door invoering van het uitvoerend presidentschap zuiver ceremonieel geworden. Op 10 augustus 2000 trad ze wegens gezondheidsredenen af.

(Vorige berichten pag. 639/1 - 2000)

INTERNATIONAAL

CULTUUR EN WETENSCHAP

Nobelprijzen

Vrede

De Zuid-Koreaanse president Kim Daejung (74) werd de Nobelprijs voor de vrede 2000 toegekend voor zijn pogingen de relatie van zijn land met het stalinistische Noord-Korea te verbeteren. De Koreaanse oorlog (1953-1955) was geëindigd met een bestand, maar officieel was er nooit vrede gesloten en lagen er nog steeds meer dan een miljoen soldaten langs de grens.
Het 'zonneschijnbeleid' van Kim Dae-jung, president sinds 25 februari 1998, leidde er echter toe dat de leiders van beide landen elkaar in juni 2000 in de Noord-Koreaanse hoofdstad Pyongyang ontmoetten. De defensiechefs van beide landen spraken daarna voor het eerst met elkaar en er werd een reünie georganiseerd voor enkele tientallen mensen die elkaar sinds de oorlog en de scheiding tussen de twee landen nooit meer hadden gezien. Daarnaast werd er gesproken over hervatting van het treinverkeer tussen beide landen en bij wijze van verzoeningsgebaar liepen atleten van beide landen achter dezelfde vlag tijdens de openingsceremonie van de Olympische Spelen in Sydney.

In 1999 werd deze prijs toegekend aan Artsen zonder Grenzen. De prijs werd niet alleen gegeven vanwege het medische werk van de artsenorganisatie, maar vooral voor haar optreden als pleitbezorger voor bevolkingsgroepen in nood. Het geldbedrag dat aan de Nobelprijs verbonden was, zou besteed worden aan beter betaalbare medicijnen voor de armste bevolkingsgroepen in de wereld. Artsen zonder Grenzen bestond in 1999 vijftien jaar.

Literatuur

De Nobelprijs voor literatuur 2000 werd toegekend aan de Chinese schrijver Gao Xingjian (60). Volgens het Nobelcomité was Gao's werk van universele waarde en linguïstisch ingenieus, waardoor het nieuwe mogelijkheden had geopend voor de Chinese roman en het Chinese theater.

In 1999 werd deze prijs toegekend aan de Duitse schrijver Günther Grass (73). Bij de bekendmaking werd vermeld dat Grass het vergeten gezicht van de geschiedenis had beschreven. Hij kreeg de prijs met name voor zijn roman *Die Blechtrommel* die in 1959 verscheen en nadien in vele talen werd vertaald.

Economie

Aan de Amerikaanse economen James J. Heckman en Daniel McFadden werd de Nobelprijs voor economie 2000 toegekend.

Heckman (56) was werkzaam aan de Universiteit van Chicago en kreeg de prijs voor zijn ontwikkeling van selectieve steekproeven die rekening houden met eigenschappen van individuen. McFadden (63) was verbonden aan de Universiteit van California in Berkeley en kreeg de prijs voor zijn werk op het gebied van de keuzetheorie. Hij leverde de theoretische basis en de methoden die nodig zijn voor empirische studies hierover. De theoriën van Heckman en McFadden worden gebruikt om het gedrag van individuen en gezinnen te analyseren

In 1999 ontving De Canadees Robert Mundell (68) – werkzaam aan de Columbia Universiteit in New York – deze prijs voor 'his analyses of monetary and fiscal policy under different exchange rate regimes and his analyses of optimum currency areas'. Vragen zoals hoe monetair en fiscaal beleid de integratie van kapitaalmarkten beïnvloedt, worden aan de hand van de theorie van Mundell beantwoord.

Scheikunde

De Nobelprijs 2000 voor scheikunde ging naar twee Amerikaanse en een Japanse man: Alan J. Heeger, Alan G. MacDiarmid en Hideki Shirakawa voor de ontdekking en verdere ontwikkeling van geleidende plastics. Heeger (64) werkte aan de Universiteit van Santa Barbara in California, MacDiarmid (73) was werkzaam aan de Universiteit van Pennsylvania en Shirakawa (64) was verbonden aan de Universiteit van Tsukuba.
De wetenschappers werkten sinds de jaren '70 aan de ontwikkeling van elektriciteit geleidende plastics, die vele nieuwe producten opleverde. Fotografische film en beeldschermen konden door hun vindingen bijvoorbeeld anti-statisch gemaakt worden, evenals tapijt. De geleidende plastics vonden echter ook hun weg naar de computertechnologie. Hierdoor zou het in de toekomst wellicht mogelijk zijn dat een computer niet groter is dan een polshorloge. Deze praktische gevolgen werden door de Nobeljury uitdrukkelijk in haar rapport vermeld.

In 1999 werd de Nobelprijs voor scheikunde uitgereikt aan de Egyptische wetenschapper Ahmed Zewail omdat hij het mogelijk had gemaakt atomen te bekijken in 'slow motion' tijdens een zeer snelle chemische reactie. De chemische reactie wordt gemeten in femtoseconden. [De femtoseconde staat in tijd tot de seconde zoals de seconde tot 32 miljoen jaar.] Zewail had zowel een Egyptische als een Amerikaanse nationaliteit en werkte in het California Institute of Technology in Pasadena. Hij bezette daar de Linus Pauling leerstoel voor scheikunde.

Natuurkunde

Aan de Rus Zhores I. Alferov (70) en de Amerikaan Herbert Kroemer (72) van respectievelijk het A.F. Ioffe Fysicotechnisch Instituut in Sint Petersburg en de Universiteit van Santa Barbara in California werd de 'halve' Nobelprijs 2000 voor natuurkunde uitgereikt. Zij ontwikkelden halfgeleiderheterostructuren die gebruikt worden in hoge snelheids- en opto-elektronica.
De door hen – gelijktijdig maar niet samen – ontwikkelde halfgeleiderstructuren worden gebruikt in basisstations van GSM-netwerken en in de lasers in cd-spelers en streepjescodelezers. Kroemer en Alferov publiceerden aan het eind van de jaren '50 voor het eerst de resultaten van hun onderzoek. Alferov was vervolgens de eerste die daadwerkelijk een dergelijke structuur kon bouwen.

De andere helft van de Nobelprijs ging naar de Amerikaan Jack Kilby (77) van Texas Instruments, een onderneming in Dallas. Kilby kreeg de prijs voor het uitvinden van de geïntegreerde schakeling, waardoor de computerchip werd mogelijk gemaakt. Hij ontwikkelde deze schakeling samen met Robert Noyce. De laatste overleed echter in 1990 en een Nobelprijs wordt niet postuum toegekend.
Met de techniek van de geïntegreerde schakeling werd het mogelijk om vele elektronische onderdelen samen in een microchip onder te brengen. Hierdoor werd de elektronica sneller, kleiner, goedkoper en betrouwbaarder. Jack Kilby maakte in de zomer van 1958 de eerste geïntegreerde schakeling.
Met deze keuze bekroonde de Nobeljury het fundamentele onderzoek op het gebied van Informatietechnologie.

In 1999 werd de Nobelprijs voor natuurkunde uitgereikt aan de Nederlanders Gerardus 't Hooft (54) en Martinus J.G. Veldman (69). Ten tijde van het onderzoek waren beiden werkzaam aan de Universiteit van Utrecht. Zij kregen deze prijs voor hun beslissende bijdrage aan het 'Standaardmodel' van de deeltjesfysica, de theorie die het gedrag van elementaire deeltjes beschrijft. De jury omschreef het als volgt: 'het ophelderen van de kwantumstructuur van de theorie van de elektrozwakke interacties in de natuurkunde.' Zij deden hun onderzoek aan het begin van de jaren '70.

Medicijnen

De Nobelprijs voor geneeskunde 2000 werd gewonnen door de Zweed Arvid Carlsson (77) en de Amerikanen Paul Greengard (74) en Eric Kandel (70). Zij kregen deze prijs voor hun ontdekking van de wijze waarop hersencellen boodschappen naar elkaar sturen en herinneringen vastleggen.

Arvid Carlsson – tot 1989 werkzaam aan de Universiteit van Göteborg – ontdekte aan het einde van de jaren '50 dat de ziekte van Parkinson wordt veroorzaakt door het tekort aan de neurotransmitter dopamine. Zijn werk resulteerde in de ontwikkeling van medicijnen tegen deze ziekte.

Paul Greengard, hoofd van het laboratorium voor neuro-onderzoek van de Rockefeller Universiteit in New York, ontdekte hoe neurotransmitters zoals noradrenaline en serotonine als signaalstoffen werken.

Eric Kandel van de Columbia Universiteit in New York ontdekte door zijn onderzoek van het zenuwgestel van de zeeslak dat er korte- en lange termijngeheugens kunnen ontstaan in stelsels van zenuwcellen die via synaptische spleten aan elkaar verbonden zijn.
Met deze toekenning eerde de Nobeljury de stand van het hersenonderzoek. De ontdekkingen van de prijswinnaars zijn uiterst belangrijk voor een goed begrip van de werking van de hersenen.

De prijs werd in 1999 toegekend aan de Duitse hoogleraar aan de Rockefeller Universiteit in New York, Günter Blobel. Celbioloog Blobel (64) deed baanbrekend onderzoek naar de rol van proteïnen in celweefsel. Door zijn ontdekkingen zou men in de toekomst erfelijke aandoeningen die te maken hebben met de rol van proteïnen in de cellen kunnen genezen.

(Vorige berichten pag. 131/1 e.v. - 2001)

Aflevering nr. 3165

BAHREIN
Aanloop naar referendum en constitutionele monarchie 291
Bahrein krijgt Hawar-eilanden 292

BELGIË
Akkoord over staatshervorming in Brussel 266
Personeel asielcentra wil niet meewerken aan uitwijzingspolitiek 266
Regering streeft naar grotere militaire reserve 267

BRUNEI
Brunei organiseert rustige maar teleurstellende APEC-top 303

CHINA
China heeft 1,265 miljard inwoners 304
China heeft grootste leger ter wereld 304
Betrekkingen met VS bekoeld door incidenten 304

DUITSLAND
Groenen kiezen Claudia Roth als co-leider 268
CDU-penningmeester vindt 0,5 miljoen euro 269
BSE-crisis brengt begroting in problemen 269
Plan hervorming Europese Unie 270

FINLAND
Loonakkoord leidt tot rust aan arbeidsfront 271
Economische resultaten 271
EU steunt bouw vijfde Finse kernreactor 271
Finland wil meer openheid in veiligheidszaken 271

FRANKRIJK
Socialisten verliezen verkiezingen 271
Zware overstromingen van de Somme 272
Rechter staakt corruptieonderzoek naar president Chirac 273

GROOT-BRITTANNIË
Hogere spionage-uitgaven dan in Koude Oorlog 273
Regering verhoogt minimumloon 274
Brown komt met begrotingsoverschot 274
MKZ-epidemie over hoogtepunt heen 274
Real IRA zet strijd voort 275
Galbraith neemt ontslag als minister 275

GULF COOPERATION COUNCIL (GCC)
Golfstaten tekenen defensiepact 291

INDIA
IT-park geopend in Kashmir 307
Miljoenen voor verbetering infrastructuur 307
Meer ruimte voor buitenlandse investeerders 307
India en China bespreken grensgeschillen 308

INDONESIË
Wahid twee keer berispt door parlement 311
Speciale rechtbank voor Oost-Timor opgericht 313

INTERNATIONAAL
Nobelprijzen 322

IRAK
Hervatting binnenlandse burgerluchtvaart 293
Nieuwe voorzitter Elektriciteitscommissie 293
VN veroordeelt Irak opnieuw 294
Amerikaanse subsidie voor oppositie 295
Bush verordonneert nieuwe bombardementen 295

ITALIË
Aanloop naar verkiezingen mei 2001 275
Nieuw bewijs tegen Berlusconi 277
Bevestiging straf moordenaars Borsellino 277
Italiaanse landbouw in de ban van BSE en MKZ 278
Deel oude Romeinse muur stort in 278

JEMEN
Veel geweld bij gemeenteraadsverkiezingen 296
Ingrijpende kabinetswijzigingen 297
Seriemoordenaar ter dood veroordeeld 297

KOEWEIT
Onderzoek tegen Chevron geëist 297
Klacht tegen verbod op kiesrecht voor vrouwen 298
Koeweit wil aandeel in Midor 298
Defensieminister treedt toch niet af 298
Iraakse dreiging blijft 299

LAOS
Geen hervormingen 313
Minister krijgt politiek asiel in Nieuw-Zeeland 314

MALTA
EU-lidmaatschap houdt bevolking verdeeld 279
Greenpeace protesteert tegen vuilverwerking 280

NEDERLAND
Mild raadsdebat over cafébrand Volendam 261
Burgemeester Den Bosch overleeft debat 261
Koninginnedag in Amsterdam eindigt in chaos 262
'Duizenden onnodige doden in ziekenhuizen' 263
MKZ-epidemie zorgt voor miljardenschade 263

NOORWEGEN
Steun EU brokkelt verder af 280
Geschokte reacties op racistische moord 280
Handelsverbod walvisproducten 281
Noorwegen heropent ambassade in Irak 281

OMAN
Grote opkomst bij verkiezingen voor shura 299
Belastingvermindering voor buitenlandse bedrijven 300
Miljardeninvesteringen in industrie 300

PAKISTAN
Militaire leider Musharraf houdt stevig greep 315
Regering veroordeelt geweld tegen vrouwen 316
Gemenebest dreigt met sancties 318

PORTUGAL
Sampaio herkozen als president 282
Parlement akkoord met begroting 2001 282
Portugal neemt maatregelen tegen MKZ 282

QATAR
Nieuwe minister van Binnenlandse zaken 300
'Binnen anderhalf jaar gekozen parlement' 300
Grensverdrag met Saoedi-Arabië 301

RUSSISCHE FEDERATIE
Regering wil hervormingen bij belastingen, grond- en banksector 283
Duits-Russische besprekingen 284
'Bestrijding van drugs en corruptie 284

SAOEDI-ARABIË
Nieuwe aardgasinstallaties bijna voltooid. 301
Exportkantoor op grens met Irak 302
Bemoeienis met de Palestijnse kwestie 302

SPANJE
Verenigd Links kiest nieuwe leider 285
ETA eist geld sporters 286
ETA dreigt met aanslagen toeristensector 286
BSE-crisis leidt tot daling vleesconsumptie 287

SRI LANKA
Gemeenteraadsverkiezingen uitgesteld 321
Einde burgeroorlog noodzakelijk voor groei 321
Oppositie protesteert tegen monetair beleid 321

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN
Iraki poogt vliegtuig van Gulf Air te kapen 302
Mond- en klauwzeer ook in VAE 303
Medische zorg voor buitenlanders duurder 303

VERENIGDE STATEN
Rassenrellen in Cincinnati 289
California gaat energie besparen 289
Nieuwe milieumaatregelen 290
Bemanning spionagevliegtuig terug uit China 291

ZWEDEN
Zweden niet overtuigd van Wallenbergs dood 288
Telecombedrijf Ericsson in moeilijkheden 288
Politie rolt netwerk kinderporno op 288

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

EUR. CIE.: POLITIEKE ZAKEN

Verdrag van Nice ondertekend

Op 26 februari 2001 ondertekenden de Franse president Jacques Chirac, de Franse premier Lionel Jospin, de Zweedse premier Göran Persson samen met de ministers van Buitenlandse zaken van de overige EU-lidstaten het Verdrag van Nice. Hierover waren zij het in december 2000 al eens geworden maar over de exacte formulering van enkele clausules hadden de EU-lidstaten later nog moeten onderhandelen. Het nieuwe EU-verdrag behelsde vooral de aanpassing van de stemmen- en zetelverdeling in de EU-instellingen aan een unie met straks 27 lidstaten.
Na de ondertekening van het Verdrag van Nice was de weg vrij voor ratificatie door de nationale parlementen. Wanneer alle vijftien EU-landen het verdrag geratificeerd hadden, zou het in werking treden.

Hervorming personeelsbeleid Europese Commissie

De Europese Commissie presenteerde bij monde van voorzitter Romano Prodi en vice-voorzitter Neil Kinnock op 28 februari 2001 aan het Europees Parlement de plannen voor vernieuwing van het personeelsbeleid van de Commissie. Centraal stond het invoeren van een jaarlijkse beoordeling van iedere ambtenaar door zijn directe chef. Promotie en loonsverhoging zouden meer afhankelijk worden van verdienste. De 20.000 commissieambtenaren zouden mobieler worden en zij zouden betere carrièreperspectieven en meer vorming krijgen.
De hervorming van de Commissie-bureaucratie was een van de hoofdpunten van de hervormingen die Commissievoorzitter Prodi wilde doorvoeren, na het aftreden van de vorige Commissie. Er moest een eind komen aan de bevoorrechte positie van bepaalde nationaliteiten en aan het verdeelsysteem voor hoge ambtelijke functies.
Eind februari hadden Prodi en Kinnock in de Commissie de handen op elkaar gekregen voor een reeks van voorstellen die, zo hoopten zij, ook de instemming van de vakbonden kon wegdragen. Dat bleek niet het geval. Integendeel: EU-ambtenaren van zes vakbonden dreigden meteen met een staking als zij niet betrokken werden bij de formulering van het nieuwe beleid. Kinnock ging verrassend snel door de knieën: in de tweede week van maart stemde de Commissie ermee in om een overlegorgaan te creëren, met 25 vertegenwoordigers van de Commissie en het personeel, dat zou worden geleid door een onafhankelijke voorzitter.

Visumplicht voor enkele landen afgeschaft

De EU-landen keurden op 15 maart 2001 definitief de lijst goed van landen wier burgers een visum nodig hadden voor toegang tot de Europese Unie. De visumplicht voor landen als Bulgarije, Roemenië en Slowakije zou uiterlijk eind juni 2001 vervallen, bij een verblijf korter dan drie maanden. Voor Roemenië moest de Europese Commissie nog wel eerst een evaluatieverslag voorleggen over de toepassing van grenscontroles.
Half maart werd uitgebreid gepraat over de illegale immigratie via de Balkanroute. De Europese Commissie schatte dat van de half miljoen illegale immigranten die jaarlijks naar EU-landen gingen, een groot deel via de Balkan kwam.

Top in Stockholm zet rem op staatspensioenen

De Europese top in Stockholm op 22 en 23 maart 2001 stond in het teken van het klimaatverdrag van Kyoto (1997) en nieuwe afspraken over pensioenen in de EU.
De Europese regeringsleiders en staatshoofden waren van mening dat de Verenigde Staten niet moesten proberen zich te onttrekken aan het klimaatverdrag van Kyoto, dit naar aanleiding van suggesties in die richting van de nieuwe Amerikaanse president Bush. De EU-leiders besloten zo snel mogelijk actie in Washington te ondernemen.
De landen van de Europese Unie besloten in Stockholm strikt toezicht te gaan uitoefenen op elkaars pensioensystemen om te voorkomen dat de financiering van de pensioenen in de naaste toekomst de staatsschuld weer zou doen exploderen. Het akkoord kwam onverwacht tot stand, omdat het verzet tegen een streng controlesysteem groot was – vooral van de kant van Frankrijk, Italië en Duitsland, waar de financiering van pensioenen voor bevolkingsgroepen onderaan de ladder onvoldoende of helemaal niet geregeld was. Naast de Europese afspraken over de maximale omvang van begrotingstekorten en de overheidsschuld in het kader van het zogeheten Stabiliteits- en Groeipact zouden de EU-landen zich ook gaan vastleggen op het punt van oudedagsvoorzieningen. Landen zouden beboet kunnen worden als ze te veel in de staatskas grepen om pensioenen te betalen.

Geen beslissing over Europees waarnemingssysteem

De EU-leiders slaagden er niet in nieuwe akkoorden te sluiten over de liberalisering van publieke diensten zoals de gas- en elektriciteitsvoorziening en de post. Ook de eenmaking van het Europese luchtruim kwam tijdens de top niet veel verder. Inzake de vorming van een Europees octrooi werd tot grote woede van het innovatieve bedrijfsleven geen vooruitgang geboekt.
Evenmin werd een besluit genomen over Galileo, het Europees waarnemingssysteem voor satellieten, hoewel de voorzitter van de Europese Commissie, Romano Prodi, het tot een project had bestempeld dat 'absolute prioriteit' behoefde. Met name Nederland en Groot-Brittannië vonden dat er onvoldoende garantie was voor de financiering van Galileo, dat tot 2008 op 3,28 miljard euro was begroot. Een belangrijk deel van dit geld zou opgebracht moeten worden door het bedrijfsleven, dat van het systeem gebruik zou kunnen maken voor het lokaliseren van vrachtauto's en schepen. Transportbedrijven maakten nog steeds gebruik van een Amerikaans militair waarnemingssysteem dat echter gesloten werd voor bedrijven in oorlogsomstandigheden. De Europese Commissie kon kort voor de top melden dat de private sector 200 miljoen euro voor Galileo had toegezegd, maar dit mocht niet baten. De Nederlandse minister Gerrit Zalm (Financiën) vreesde dat Galileo een bodemloze put werd.
Prodi stelde dat Galileo niet alleen een civiel, maar ook een militair project was. Hij zei dat achter het Nederlandse en Britse verzet oude pro-Atlantische overwegingen schuilgingen. Frankrijk, de belangrijkste voorstander van Galileo, was van mening dat particuliere investeerders pas over de brug zouden komen als eerst de EU-lidstaten door investeringen hadden getoond dat het hen ernst was met het project. De Nederlandse minister van Buitenlandse zaken Van Aartsen zei dat, anders dan Frankrijk, de meeste EU-lidstaten geen reden zagen om Galileo ook voor militaire doeleinden te

gebruiken en dat het Galileo-project ingewikkelder en kostbaarder zou worden als het satelliet-navigatiesysteem behalve civiel ook militair gebruikt moest kunnen worden.
De Europese regeringsleiders hadden sinds juni 1999 al twee keer geweigerd om het groene licht te geven voor miljardeninvesteringen in Galileo.

EUR. CIE.: FIN.-ECON. ZAKEN

Europese Commissie verbiedt fusie papierfabrikanten

De Europese Commissie sprak op 31 januari 2001 haar veto uit over de geplande fusie van de Finse producent van toiletpapier Metsa Tissue en zijn Zweedse concurrent SCA Monlycke. De combinatie van de twee papierreuzen zou meer dan 90 procent van de Scandinavische markt in handen hebben gekregen. Als gevolg daarvan zou de keuze van de Scandinavische verbruikers voor wc-papier en huishoudrollen beperkt worden en zouden de fabrikanten hun prijzen kunnen verhogen.
In maart 2000 verbood de Europese Commissie ook al een fusie van de Zweedse vrachtwagenfabrikanten Volvo en Scania, eveneens omdat zij te veel macht zouden krijgen in Scandinavië.

Fiat voor belastingverlaging op transportbrandstoffen

De EU-ministers van Financiën besloten op 12 februari 2001 nationale fiscale maatregelen te verlengen om de energiekosten voor de transportsector te verlagen, voor een periode van zes jaar. Frankrijk, Nederland en Italië, die in de herfst van 2000 na acties van chauffeurs accijnsverminderingen beloofden voor het wegvervoer, mochten dit beleid nog hoogstens twee jaar voortzetten. De andere beperking was dat de fiscale tegemoetkoming slechts van toepassing mocht zijn op 40.000 liter per voertuig per jaar.

Schuldenverlichting voor telecombedrijven

In maart 2001 ontstond een discussie in de Europese Unie of de lidstaten hun telecombedrijven te hulp moesten schieten, die, zoals onder meer het Nederlandse KPN, leken te gaan bezwijken onder hun schulden.
De Europese Commissie opende de discussie met een voorstel om de telecombedrijven meer tijd te gunnen om de miljardenschulden af te lossen die ze recentelijk waren aangegaan voor de aankoop van licenties voor de derde generatie mobiele telefonie. Zou het voorstel worden aangenomen, dan zouden regeringen van EU-lidstaten uitstel van betaling mogen verlenen aan telecombedrijven. Zonder wettelijke maatregelen zou dat onmogelijk zijn omdat dergelijk uitstel dan als staatssteun uitgelegd moest worden.
Telecombedrijven als KPN, British Telecom, Deutsche Telekom en France Telecom hadden samen inmiddels rond de 140 miljard euro uitgegeven aan de zogeheten UMTS-licenties. Tegelijkertijd hadden zij begin 2001 hun aandelenkoersen sterk zien dalen wegens de zorg van beleggers dat de bedrijven hun schulden niet konden aflossen omdat de vraag naar de nieuwe diensten tegenviel. Een groep aandeelhouders van Deutsche Telekom had het bedrijf al met een rechtszaak gedreigd als de directie zou weigeren hun aandelen terug te kopen, waarvan de waarde in het voorafgaande jaar met zo'n 75 procent gekelderd was.
De Europese Commissie wilde ook dat de telecombedrijven de mogelijkheid kregen van de Europese regeringen om de nieuwe hoge-snelheid-infrastructuur voor mobiele telefoons te delen teneinde de kosten van nieuwe netwerken te verlagen.

Europese gedragscode voor informatie over hypotheekvoorwaarden

Vertegenwoordigers van consumentenorganisaties en van de kredietsector ondertekenden op 5 maart 2001 een vrijwillige gedragscode om EU-breed vergelijking tussen voorwaarden van hypotheken mogelijk te maken. Een nevendoel was het afsluiten van hypotheekleningen in andere EU-landen te bevorderen.
De Europese Commissie, die de gedragscode in een aanbeveling goot, zou gaan registreren welke banken en andere kredietinstellingen de gedragscode ondertekenden. Die financiële instellingen verbonden zich ertoe een Europees gestandaardiseerd informatieformulier te verstrekken aan de consument voordat deze een contract ondertekende. De verplichte informatie omvatte algemene bepalingen over onder meer de soorten producten, de rentetarieven en alle kosten van een hypotheeklening, alsmede gepersonaliseerde informatie over het contract waarin de consument geïnteresseerd was.

Akkoord over voetbaltransfersysteem

De Europese Commissie en de voetbalbonden FIFA en UEFA bereikten op 5 maart 2001 een akkoord over een transfersysteem voor profvoetballers, dat mensenhandelachtige praktijken moest voorkomen. Een nieuw systeem was noodzakelijk geworden sinds het zogenaamde Bosman-arrest uit 1995 van het Europees Hof van Justitie. Dat schafte toen de transfervergoedingen af voor spelers van wie het contract afliep.
Voortaan was er één vaste transferperiode per seizoen en een beperkte voor het middenseizoen. Andere bepalingen van het nieuwe systeem waren:
• Internationale transfers van spelers jonger dan achttien jaar zijn gebonden aan de nationale wetgeving en aan een gedragscode die de speler een sportieve en academische opleiding garandeert;
• Indien een voetballer voor zijn 23e jaar zijn club verlaat, betaalt de nieuwe club een opleidingsvergoeding in verhouding tot de duur en de kostprijs van de training. Bovendien komt er een solidariteitsfonds waarin vijf procent van elke transfersom belandt om ook de kleinere clubs (inclusief amateurclubs) te compenseren voor hun opleidingen;
• Contracten kunnen voor een minimumduur van één jaar en een maximumduur van vijf jaar worden afgesloten;
• Een speler kan per seizoen slechts één transfer afsluiten;
• Spelers tot 28 jaar zijn verplicht drie jaar van hun contract te respecteren. Vanaf hun 28e is die periode twee jaar;
• De speler die zijn contract eenzijdig verbreekt tijdens de eerste twee jaren van die beschermde periode mag bij de start van het nieuwe seizoen vier maanden (zes maanden bij een tweede inbreuk) niet uitkomen voor zijn nieuwe club. Bovendien moet hij ook een vergoeding betalen die wordt berekend op basis van zijn loon en de resterende duur van zijn contract. Contractbreuk is alleen mogelijk op het einde van het seizoen;
• De club die een contract eenzijdig verbreekt, mag geen tussentijdse transfer nationaal of internationaal doen om die speler te vervangen en moet eveneens een vergoeding betalen;
• Spelersmakelaars die aanzetten tot eenzijdige contractbreuk worden gestraft;

• Spelers kunnen bij geschillen hun zaak aanhangig maken bij een arbitragecommissie, evenredig samengesteld uit afgevaardigden van clubs en spelers en een onafhankelijke voorzitter. Spelers kunnen bij een conflict ook direct naar de burgerrechtbank stappen.

Tijdens de Europese top van Stockholm op 22 en 23 maart bekrachtigden de EU-leiders het nieuwe transfersysteem.

Waakzaamheid tegen valse euro's

In de EU-landen was de verwachting algemeen dat de valsemunterij na de introductie van de euro een hoge vlucht zou nemen, al was het alleen maar door de onbekendheid van de bevolking met de nieuwe biljetten. Volgens berekeningen van de Europese Commissie was de schade in de EU-landen door valsemunterij de laatste jaren niet meer geweest dan, omgerekend, ongeveer 39 miljoen euro. Door intensieve samenwerking via Europol dat hiervoor extra mensen had aangetrokken, kon de schade beperkt blijven, stelde de Nederlandse minister Korthals van Justitie op 7 maart 2001.
De lidstaten van de Europese Unie hadden in 2000 al besloten een technisch centrum op te richten, dat vervalsingen van euromunten registreerde en analyseerde. Het technische centrum, dat zijn zetel had bij de Franse Munt in Parijs, hield bij waar vervalsingen opdoken, welke materialen waren gebruikt, hoe de vervalsingen ontdekt konden worden en wie er verantwoordelijk voor zou kunnen zijn. Voor valse bankbiljetten was een vergelijkbaar centrum opgericht bij de Europese Centrale Bank (ECB) in Frankfurt.
Het Nederlandse parlement moest nog een wet behandelen om het invoeren en vervoeren van vervalste munten en biljetten strafbaar te stellen. De straf voor valsemunterij zou minimaal acht jaar worden (in plaats van maximaal negen jaar). Minister Korthals kondigde aan dat er in Nederland een landelijk steunpunt zou komen voor opsporingsonderzoeken naar valsemunterij, dat ook zou toezien op witwaspraktijken.

Volledig vrijgemaakte energiemarkt in 2005

De Europese Commissie keurde op 13 maart 2001 een voorstel goed om de richtlijnen over de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt aan te passen. Dit gebeurde op verzoek van de Raad van Ministers, die in maart 2000 had besloten dat liberalisering sneller dan gepland haar beslag moest krijgen. Tot dan toe gold als datum het jaar 2007. Vanaf 1 januari 2005 zouden alle consumenten in de Europese Unie vrij hun gas- en elektriciteitsleverancier moeten kunnen kiezen. In 2003 en 2004 moest dat al het geval zijn voor alle industriële verbruikers van elektriciteit en gas. De Commissie stelde ook maatregelen voor om echte concurrentie te waarborgen, onder meer door het beheer van de distributienetwerken te scheiden van productie- en verkoopactiviteiten. Ook moesten de tarieven voor toegang tot het netwerk vastgelegd, gepubliceerd en goedgekeurd worden door een nationaal controleorgaan.
De Europese Commissie wilde in de EU 'Californische toestanden' voorkomen. In Californië mochten geprivatiseerde energiebedrijven jarenlang bij wet hun prijzen niet verhogen. Door de fors gestegen olie- en gasprijzen leden zij miljardenverliezen en konden niet meer investeren in nieuwe productiefaciliteiten, waardoor een nijpend tekort aan stroom en dus stroomonderbrekingen ontstonden. Indien nodig moest de overheid in EU-landen de bouw van nieuwe centrales aanbesteden, aldus de Commissie.

ECB boekt miljardenwinst

De Europese Centrale Bank (ECB) maakte op 29 maart 2001 bekend dat zij in 2000 een winst van 1,99 miljard euro had geboekt. Dit was na aftrek van de vergoeding van 1,375 miljard euro die de ECB aan de nationale centrale banken had betaald, voor de overdracht aan de ECB van 39,5 miljard euro reserves.
De inkomsten van de ECB werden vooral gegenereerd door belegging van de reserves en haar kapitaal van 3,9 miljard euro. De verkoop van vreemde valuta in het kader van interventies op de wisselmarkt, de omzetting van inkomsten in vreemde valuta en het portefeuillebeheer leverden een meerwaarde op van 3,35 miljard euro. De loonkosten en operationele kosten van de ECB stegen met een derde tot 163 miljoen euro. Het aantal medewerkers steeg met 209 tot 941.
Rekening houdend met de grote valuta- en renterisico's die de ECB liep, besloot de raad van bestuur een speciale provisie van 2,6 miljard euro aan te leggen, die eventuele verliezen moest dekken. Twintig procent van de winst (398 miljoen euro) werd ondergebracht in een algemeen reservefonds. De resterende 80 procent werd overgemaakt aan de nationale centrale banken.

EUR. CIE.: LANDBOUW

'Maatregelen tegen BSE-besmetting via schapen en geiten nodig'

Op 14 februari 2001 maakte het wetenschappelijk comité dat de Europese Commissie adviseerde in gezondheidskwesties, bekend dat er toch wel gerede kans was dat ook schapen en geiten besmet waren geraakt met de gekke-koeienziekte (BSE). De EU diende te gaan nadenken over aanvullende voorzorgsmaatregelen, bovenop die al voor rundvee golden. De wetenschappers drongen aan op nauwkeuriger controles en het ontwikkelen van een betrouwbare testmethode voor het opsporen van BSE in schapen en geiten. Ook moest een individueel identificatiesysteem voor schapen en geiten, naar analogie met het opsporingssysteem voor koeien, worden opgezet, meende het comité.
Het voederen van beendermeel aan schapen en geiten was, net als voor koeien, al in juli 1994 verboden in de hele Europese Unie, maar dat verbod werd waarschijnlijk slecht nageleefd. De voorzorgsmaatregel om hoofd en ruggenmerg van schapen en geiten ouder dan twaalf maanden verplicht te verwijderen, gold sinds oktober 2000 in heel de EU. De experts vreesden echter dat BSE zich in schapen veel ruimer in de weefsels verspreidde.

Europa hoopt MKZ-vrije status te behouden

In maart 2001 ontbrandde in landen die door de mond- en klauwzeerepidemie waren getroffen, een discussie over nut en onnut van het EU-brede verbod op vaccinatie van vee tegen MKZ. Landen als Nederland, die slechts voor enkele tientallen miljoenen guldens vlees naar landen zoals Japan exporteerden die een verbod kenden op import van vlees van gevaccineerd vee, betaalden hiervoor een hoge prijs. In april werd de schade aan de vee- en vleessector, transportbedrijven, veevoederfabrikanten, het toerisme en tal van andere getroffen branches op bijna drie miljard gulden (ca. 1,36 miljard euro) geschat.
Na studies die stelden dat vaccineren duurder was dan eens in de twintig jaar een mas-

sale MKZ-epidemie, kondigde de EU in 1990 een richtlijn af die de lidstaten een vaccinatiestop oplegde. Het Nederlands parlement ging er zonder morren mee akkoord om de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving. Er heerste optimisme omdat het aantal haarden van mond- en klauwzeer in Europa in de jaren '80 drastisch was afgenomen. Preventief vaccineren was inderdaad duur omdat er van het MKZ-virus zeven verschillende stammen en tachtig subtypes bestonden. Enkel onder bepaalde voorwaarden en alleen na toestemming van de EU kon overgegaan worden tot lokale of regionale noodvaccinatie om een epidemie in te tomen.

Dankzij de richtlijn kreeg heel de EU de status van MKZ-vrij gebied. Deze status werd toegekend door het Internationaal bureau voor dierenziekten (OIE), een organisatie onder VN-vlag in Parijs. Het OIE had heel duidelijke voorwaarden voor het verkrijgen en het behoud van deze status. Slechts een derde van alle landen in de wereld kon zich erop beroepen. Het clubje MKZ-vrije landen verbood de invoer van ingeënte dieren omdat het OIE nog geen test had erkend die het onderscheid wist te maken tussen de antilichamen van gevaccineerde en zieke dieren.

In de praktijk waren het vooral rijke landen die de MKZ-vrije status genoten. Strenge bewaking aan de grenzen was nodig en dat viel voor EU-landen veel duurder uit dan voor bijvoorbeeld de Verenigde Staten die alleen hun grens met Mexico goed moesten controleren. De Europese Unie had daarentegen een heel brede grens met het Aziatische achterland, waar mond- en klauwzeer vrij vaak opdook. De voorbije jaren had de EU veel tijd en geld besteed aan preventie en opleiding in de vroegere sovjetrepublieken en Turkije. In Turkije waren er geregeld uitbraken van mond- en klauwzeer die dan rechtstreeks Griekenland (en dus de Europese grens) bedreigden. Het virus dat in 2001 tot massaslachtingen in Groot-Brittannië leidde, had de voorbije jaren al ravages aangericht in verschillende Aziatische landen. De ziekte dook zelfs op in Korea en Japan, twee landen die eveneens vrij van mond- en klauwzeer dachten te zijn.

De experts van het veterinaire comité van de EU bleven tegenstander van preventieve inenting en verdedigden het behoud van de MKZ-vrije status. Voor het OIE betekende één inenting in principe het verlies van het MKZ-statuut voor een heel land. Vandaar ook het blijvende Brusselse verzet tegen inenting van dieren in dierentuinen. Conform het OIE-reglement werden ook in Nederland alle dieren die de noodvaccinatie hadden ondergaan, alsnog zo snel mogelijk geslacht en zou voor de gebieden waar noodvaccinaties hadden plaatsgevonden, een exportverbod voor alleen runderen van een jaar gelden. Of het OIE ermee akkoord zou gaan dat bijvoorbeeld schapenboeren, die in een noodvaccinatiegebied werkten, na de garantieperiode van drie maanden na de laatste uitbraak de export zouden hervatten, was niet zeker.

Eind februari was door vrees onder consumenten voor besmetting met de gekkekoeienziekte (BSE) een poging ondernomen om tot een uitgebreidere Europese opkoopregeling voor rundvlees te komen dan de bestaande waarvoor bijna een miljard euro was vrijgemaakt. Deze poging strandde op de grote verdeeldheid onder de EU-ministers van Landbouw. Volgens de Europese Commissaris voor Landbouw, Franz Fischler, zou een daling van de prijzen met één procent de boeren op jaarbasis 200 miljoen euro aan inkomsten schelen.

Een comité van de Europese Unie ging op 26 maart akkoord met de voortzetting van de opkoopregeling voor runderen ouder dan 30 maanden. Na maanden onderhandelingen over deze en andere regelingen werden meer ambitieuze plannen om de hele rundvleessector grondig te saneren, voorlopig op de lange baan geschoven. Het vlees van runderen ouder dan 30 maanden moest worden opgeslagen of, als er geen BSE-test was uitgevoerd, worden vernietigd. De Europese Unie zou 70 procent van de kosten van deze opkoopregeling op zich nemen, de rest kwam voor rekening van de lidstaten. Nederland stemde als enige tegen het plan. Een aantal lidstaten onthield zich van stemming.

Later, toen de MKZ-epidemie haar hoogtepunt bereikte, werd ook het groene licht gegeven voor nationale opkoopregelingen, zoals in Nederland voor varkens en biggen, om door de MKZ-crisis getroffen boeren te steunen.

EUR. CIE.: RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Commissie geeft steun voor bestrijding malaria, aids en tbc

De Europese Commissie maakte op 21 februari 2001 bekend steun te gaan verlenen aan de farmaceutische industrie in ruil voor goedkopere medicijnen voor arme Derde Wereldlanden tegen besmettelijke ziekten die veel slachtoffers maakten, met name tuberculose, malaria en aids.

De Europese Commissie wilde de volgende vijf jaar met een breed programma de 'armoedeziekten' helpen terugdringen door een steeds groter percentage van de Europese ontwikkelingsbegroting aan de bestrijding van de drie ziekten te besteden (in 2000 acht procent, ongeveer 800 miljoen euro).

Hoe armer het land, hoe lager de prijs, moest volgens de Commissie de norm worden. Medicamenten waarop geen patent rust, moesten zo snel mogelijk ter plaatse worden geproduceerd. Landen die daartoe al in staat waren, zouden er Europese steun voor krijgen. Voor andere medicamenten zouden farmaceutische bedrijven worden aangemoedigd om licentieovereenkomsten en joint ventures aan te gaan met partners in ontwikkelingslanden. De farmaceutische industrie moest zijn patentrecht niet opgeven of laten aantasten en moest waarborgen krijgen dat in prijs verlaagde medicamenten in de landen van bestemming bleven en niet naar andere markten werden verkocht.Daarvoor was coördinatie nodig met de Verenigde Naties, regeringen, ngo's en openbare en particuliere sectoren, aldus de Commissie.

Eind mei blies Eurocomissaris Poul Nielson (Ontwikkelingssamenwerking) publiekelijk stoom af over de bureaucratische traagheid waarmee de 1,7 miljard euro werd gespendeerd die de Commissie had bestemd voor bestrijding van seksueel overdraagbare ziekten in Derde Wereldlanden. Slechts een zesde van het geld was tussen 1995 en 2000 binnen de gestelde tijdslimieten uitgegeven. Als voorbeeld noemde hij een project om in Bangladesh voor 10,5 miljoen euro condooms te distribueren. Door een 'boekhoudersoorlog' tussen ambtenaren van de EU en de VN over de wijze van bestelling van de condooms was er van het programma niets terechtgekomen.

Invoerrechten voor 48 armste landen afgeschaft per 2002

De EU-landen schaffen vanaf 2002 geleidelijk aan de invoerheffingen af op producten uit de 48 armste landen, met uitzondering van wapens. Dat kwamen de EU-ministers van Buitenlandse zaken op 26 februari 2001

overeen, na een geslaagde campagne van Eurocommissaris Pascal Lamy. Deze wilde met de maatregelen de armste landen ook overtuigen van de voordelen van verdere liberalisering van de wereldhandel, heette het in Brussel. Voor drie producten – bananen, rijst en suiker – zou er een overgangsperiode komen. Voor bananen zou die lopen van 2002 tot 2006, voor suiker en rijst van 2006 tot 2009. Na het verstrijken van de overgangsperiode was de invoer onbelast en onbeperkt.
Over het algemeen werd ervan uitgegaan dat de impact van de maatregel vrij beperkt zou blijven voor de Europese Unie. De import uit de minst ontwikkelde landen bedroeg slechts één procent van de totale EU-invoer.
Onder druk van de Belgische suikerindustrie bedong de Belgische minister Michel een vrijwaringsclausule die bepaalde dat de vrijstelling bij een ernstige verstoring van de EU-markt opgeschort kon worden.

IJsland en Noorwegen toegetreden tot Schengen

IJsland en Noorwegen traden op 25 maart 2001 toe tot het Akkoord van Schengen. Dit betekende dat de grenscontroles op het personenverkeer tussen beide landen en de andere Schengenlanden werden afgeschaft. Voor het eerst werden twee niet-EU-landen 'lid van Schengen'. Denemarken, Zweden en Finland ondertekenden het Schengenakkoord al in 1996, maar EU-burgers moesten aan de grens toch nog steeds hun paspoort tonen, omdat deze drie landen een paspoortunie hadden met IJsland en Noorwegen.
In Denemarken en Noorwegen werd in maart gedemonstreerd tegen de verdwijning van de grenscontroles op personen die binnen het Schengengebied reisden. Burgers vreesden de komst van meer illegale immigranten.

NGO's beschuldigd van slecht beheer ontwikkelingsgelden

Het CLONG, het verbindingscomité van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), verantwoordelijk voor de besteding van een deel van de ontwikkelingshulp van de EU, dreigde in de eerste maanden van 2001 haar Brusselse kantoor te moeten sluiten. Europees commissaris Poul Nielson, verantwoordelijk voor ontwikkelingsbeleid, liet eind 2000 alle betalingen aan de ngo-koepel stilleggen, die 930 organisaties uit de vijftien lidstaten vertegenwoordigde. Volgens het comité stuurde de Commissie erop aan om de invloed van de ngo's op het Europees ontwikkelingsbeleid aan banden te leggen. 'Ons probleem is dat de regels van de Commissie almaar strenger worden. Voor ons is het niet meer duidelijk wat mag en wat niet mag', stelde een woordvoerder.
Hoewel de geur van fraude en corruptie in de lucht hing, beperkte Nielsons kritiek zich tot het verwijt van 'slecht beheer' van hulpgelden. Volgens hem zou het comité ongeveer een miljoen euro moeten terugbetalen. Ongeveer 85 procent van het budget van het comité kwam van de EU.
Uiteindelijk kwamen Nielson en het comité in mei 2001 overeen dat de ngo-koepel 325.000 euro zou terugstorten en dat de Commissie 700.000 euro die in december 2000 bevroren was, zou vrijgeven. Het CLONG beklaagde zich heftig dat men in de tussentijd gedwongen was geweest waardevol ervaren personeel te ontslaan.

EUROPEES PARLEMENT

Richtlijn voor genetisch manipuleren van organismen goedgekeurd

Het Europees Parlement keurde op 14 februari 2001 definitief de nieuwe Europese richtlijn voor genetisch gemanipuleerde organismen (ggo's) goed. Die voorzag in een strenge vergunningenprocedure voor ggo's en brede informatie aan het publiek. Zes EU-lidstaten – Frankrijk, Italië, Luxemburg, Denemarken, Griekenland en Oostenrijk – kondigden daags erna aan vast te houden aan het twee jaar oude moratorium op de goedkeuring van nieuwe ggo's. De wetgeving zou na anderhalf jaar in werking treden.
Bij producten die ggo's bevatten, moest dit duidelijk op het etiket vermeld worden. Er zou ook een openbaar register komen van de aanvragen en vergunningen voor ggo's. Antibiotica resistente ggo-markers zouden tegen 2004 worden verboden in de handel en rond 2008 ook voor onderzoeksdoeleinden.
Greenpeace en het Europees Milieubureau (EEB), de koepel van Europese milieuverenigingen, eisten dat het moratorium op ggo's gehandhaafd bleef zolang de beloofde strikte regels voor traceerbaarheid, etikettering en aansprakelijkheid nog niet van kracht waren.
Half mei bleek dat de Europese Commissie water in de wijn wilde doen door de verkoop van voedselproducten toe te staan met minimale sporen van genetisch gemodificeerde organismen die nog niet wetenschappelijk getest en veilig bevonden waren. Amerikaanse bedrijven hadden met een handelsoorlog gedreigd, aldus het weekblad *European Voice* van 17 mei, als de Commissie deze kwestie niet zou regelen.
In 2000 bleek dit al in de praktijk voor te komen, toen genetisch gemodificeerde Starlink mais, die alleen was goedgekeurd voor gebruik in veevoer, in taco's van een Amerikaanse restaurantketen bleek voor te komen, wat een enorme publieke ophef veroorzaakte.

Akkoord over nieuwe tabaksrichtlijn

Het Europees Parlement bereikte op 28 februari 2001 een akkoord met de Raad van Ministers over een nieuwe tabaksrichtlijn.
Vanaf oktober 2002 dienden gezondheidswaarschuwingen op sigaretten- en tabaksverpakkingen in een groter lettertype gedrukt te worden. De tekst moest minstens 30 procent van de voorkant van het pakje beslaan. Op de achterkant zou er een andere gezondheidswaarschuwing komen die wees op de specifieke gevaren van roken, zoals hart- en longziekten of impotentie. Die waarschuwing moest minstens 40 procent van de oppervlakte beslaan. Vanaf 2003 zouden vermeldingen zoals *light* of *mild* verboden zijn. Vanaf 2004 golden ook nieuwe maximumgehaltes voor teer en nicotine in sigaretten.

EP-onderzoek: Echelon geen echte bedreiging

Op 7 maart 2001 publiceerde het Europees Parlement zijn tussentijdse bevindingen over het Amerikaans-Brits-Australische wereldwijde afluisternetwerk Echelon. In 2000 was de indruk ontstaan dat hiermee op grote schaal efficiënte, economisch en politiek gemotiveerde spionage werd bedreven.
De rapporteur van de Echelon-commissie van het EP, de Duitse sociaal-democraat Gerhard Schmid, relativeerde de afluistercapaciteit van het systeem, waarvan het EP overigens niet eens de echte naam had kunnen achterhalen. Voor het afluisteren van internationale communicatie via satelliet en communicatie via onderzeese kabels was Echelon wel geschikt maar niet voor

Europese Unie

het afluisteren van lokale gesprekken, aldus Schmid. Bovendien was het afluisteren moeilijker geworden, zei hij, door het toenemend gebruik van optische kabels. Communicatie via die kabels was bijna niet te onderscheppen, aldus Schmid. In zijn visie had een economische oorlog de Koude Oorlog vervangen. Internationaal opererende Europese bedrijven zouden er goed aan doen hun informatie te beveiligen, bijvoorbeeld door het gebruik van versleutelde e-mail.
Op 1 maart had het Franse dagblad *Libération* vertrouwelijke informatie gepubliceerd waaruit bleek dat de Europese Commissie haar coderingsapparatuur liet testen door het Amerikaanse Nationale Veiligheidsbureau (NSA). Desmond Perkins, de ambtenaar die verantwoordelijk was voor het versturen van gecodeerde boodschappen naar de missies van de Europese Commissie in het buitenland, had dit gezegd op een hoorzitting van de Echelon-commissie.

EP zonder morren akkoord met uitvoering begroting

In de eerste week van april 2001 ging het Europees Parlement voor de eerste keer in vier jaar zonder slag of stoot akkoord met de wijze waarop de begroting van 1999 was uitgevoerd. De moeiteloze decharge werd beschouwd als een kleine overwinning voor de Commissie-Prodi, die in de herfst van 1999 aantrad na het aftreden van de Europese Commissie onder leiding van Jacques Santer.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Duitse regels voor hergebruik mineraalwaterflessen omstreden

De Europese Commissie daagde Duitsland op 29 maart 2001 voor het Europees Hof van Justitie naar aanleiding van de Duitse hergebruikswet voor waterflessen. De wet eiste dat producenten van mineraalwater ingeleverde lege flessen weer verscheepten naar de plaats waar ze gevuld werden. Aangezien mineraalwater aan de bron gevuld moest worden, betekende dit een zware last voor producenten die hun water van ver invoerden. Volgens de Commissie vormde de wet een belemmering van de handel binnen de Europese Unie, omdat deze producenten ontmoedigde mineraalwater in Duitsland in te voeren. Het was niet de eerste keer dat Duitsland met de EU in aanvaring kwam door progressieve milieuwetgeving.

België

België moet werknemersoverleg invoeren

De Europese Commissie maakte op 15 mei 2001 bekend een klacht tegen België in te dienen bij het Europees Hof van Justitie omdat het land nog steeds geen wettelijke verplichting tot overleg tussen werkgevers en werknemers voor kleine ondernemingen kende. Een Europese richtlijn uit 1989 eiste dat er overleg zou zijn tussen werkgevers en werknemers over veiligheid en gezondheid op het werk. In België en Nederland was er enkel een overleg geregeld in ondernemingen vanaf 50 werknemers. België had na twaalf jaar nog niets gedaan om zijn wetgeving aan te passen aan de Europese, omdat het midden- en kleinbedrijf zich verzette tegen verplicht overleg.

(Vorige berichten pag. 69/1 e.v. - 2001)

BELGIË

BINNENLAND

Minister Sauwens tot aftreden gedwongen

Op 9 mei 2001 werd het lot van de Vlaamse minister Johan Sauwens (Binnenlandse aangelegenheden en Sport) bezegeld. Na een debat in het Vlaamse parlement werd hij tot aftreden gedwongen, vanwege zijn enthousiaste deelname aan een bijeenkomst van voormalige Oostfrontstrijders.
De 50-jarige Sauwens, voorman van de Volksunie (VU), bezocht op 5 mei in Antwerpen het gouden jubileum van het Sint-Maartensfonds, dat in de jaren '50 was ontstaan als hulporganisatie voor oud-Oostfronters en hun nabestaanden. Op de bijeenkomst waren ook voormalige Duitse SS'ers en rechts-radicalen uit de rest van Europa aanwezig.
De aanwezigheid van Sauwens werd onthuld door een verslaggever van het dagblad *De Morgen* die incognito bij het feest was. Volgens de reporter nam Sauwens actief aan de bijeenkomst deel door mee te applaudisseren. De minister ontkende dit maar gaf toe 'een duidelijke inschattingsfout' te hebben gemaakt door bij het feest aanwezig te zijn. Hij bleek al 25 jaar lid van het fonds.
In een brief aan de paars-groene Vlaamse regeringsfracties verdedigde Sauwens zich en nam hij afstand van 'elke extreem-rechtse toon of ondertoon' op de bijeenkomst. Hij gaf aan weg te zijn gegaan, toen kritiek werd geleverd op dat deel van de Vlaamsnationalistische beweging dat officieel excuses had aangeboden voor fouten tijdens de Tweede Wereldoorlog.
SP en Agalev eisten van begin af aan het aftreden van de minister. Sauwens' eigen Volksunie dreigde op 9 mei uit de regering te stappen, waarna SP-premier Patrick Dewael verklaarde af te treden als Sauwens niet zou opstappen. Politici van andere partijen dreigden met een politieke boycot en kondigden aan niet meer aan vergaderingen met Sauwens te zullen deelnemen.

Sauwens vroeg ondanks al deze druk op 9 mei in het Vlaams parlement om een kans het 'geschonden vertrouwen' te herstellen. Elke kans daarop verdween echter nadat fractieleider Filip Dewinter van het Vlaams Blok – de grootste rivaal van de Volksunie – op de dag van het debat in het parlement aan journalisten enkele amateur-videobeelden van de bijeenkomst had laten zien. Sauwens stond met de andere aanwezigen op toen het lied 'Te wapen, te wapen' van het Vlaams Legioen – de bij de Waffen-SS aangesloten Oostfronters – werd gezongen. Ook applaudisseerde hij voor het nazi-gedicht 'Die Glocken von Stalingrad'. Boven het podium hing de tekst `Een nieuw begin voor Vlaanderen, Dietsland, Germania en Europa'. Geüniformeerde leden van de – in België verboden – Vlaamse Militanten Orde (VMO) droegen vlaggen met runentekens.
Deze beelden joegen de federale regering de stuipen op het lijf: men vreesde bij handhaving van Sauwens internationaal moeilijkheden te krijgen, zoals eerder Oostenrijk naar aanleiding van de regeringsdeelname van de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) van Jörg Haider – en dat aan de vooravond van het Belgische EU-voorzitterschap.

De federale minister van Buitenlandse zaken Louis Michel kwam na de affaire-Sauwens kort in aanvaring met de Franstalige partijen, na opmerkingen dat het tijd werd voor een nationaal gesprek over het Belgische oorlogsverleden. De Franstalige partijen interpreteerden dit als de opmaat voor een discussie over amnestie voor de vele Vlaamse collaborateurs. Maar Michel zei later dat hij dat nooit zo bedoeld had.

Minister van Justitie Marc Verwilghen vroeg de Antwerpse justitie op 10 mei na te gaan of geen onderzoek moest worden geopend tegen het Sint-Maartensfonds, vanwege de aanwezigheid van de verboden VMO. Daarbij ging het om de vraag of het feest van het fonds gekwalificeerd moest worden als een privé-aangelegenheid of eigenlijk een openbare gebeurtenis was.

Sauwens droeg op 11 mei ook het burgemeesterschap van de stad Bilzen over aan waarnemend burgemeester Bruno Steegen. Hij eiste wel zijn zetel in het Vlaams Parlement op.

Op 17 mei eisten de fractieleiders van het nationale parlement het vertrek van de ondervoorzitter van de Kamer, Francis van den Eynde (Vlaams Blok), omdat hij ook aanwezig was geweest bij het feest van het Sint-Maartensfonds.

Spanningen rond akkoord Lambermont stijgen ten top

De liberaal-rode coalitie beleefde in mei 2001 een van de moeilijkste perioden uit haar geschiedenis. Er ontstond een enorme ophef rond de aanwezigheid van de Vlaamse minister Johan Sauwens op een bijeenkomst van oud-Oostfrontstrijders, hetgeen op 9 mei leidde tot diens vertrek. Rond dezelfde tijd werd de regering geplaagd door grote spanningen rond het Lambermontakkoord.

VU-dissidenten onttrekken zich aan beslissing partijraad

Op 5 mei demonstreerden 5.000 mensen in Gent tegen het Lambermontakkoord, dat naar hun mening absoluut niet voldeed aan de uitgangspunten die de Vlaamse regering en ook de Volksunie (VU) in het verleden hadden geformuleerd voor de verdere federalisering van België. Aan de betoging namen ook het VU-Kamerlid Geert Bourgeois en zijn medestanders deel, waardoor een compromis tussen de regering en de dissidenten in de VU verder weg leek dan ooit. Op 3 mei had een kleine meerderheid in de VU-partijraad wel ingestemd met het akkoord. Ondanks de conclusie van VU-interimvoorzitter Fons Borgignon dat alle VU-Kamerleden zich aan de uitslag van de stemming in de partijraad te houden hadden, bleken Bourgeois en de zijnen twee dagen later daartoe dus geenszins bereid. Zonder de stemmen van de Volksunie zou het Lambermontakkoord in de Kamer niet de vereiste tweederde meerderheid kunnen bemachtigen.

Raad van State pleit voor meer grondwetswijzigingen

De Raad van State publiceerde op 16 mei zijn advies over de wetsontwerpen ter uitvoering van het Lambermontakkoord. De Raad formuleerde enkele ernstige bezwaren. Inzake onder meer de verkiezing van de leden van de Brusselse regering vond de Raad dat artikel 122 van de grondwet werd overtreden, dat bepaalde dat de leden van elke gemeenschaps- of gewestregering door hun raad verkozen dienden te worden. Voor de voordracht van de Nederlandstalige leden van de gewestregering zou in de nieuwe opzet een meerderheid in de Vlaamse gemeenschapscommissie vereist zijn. Daarin zaten echter ook een aantal mensen die niet rechtstreeks verkozen waren, wat strijdig was met artikel 122, aldus de Raad van State. Verder werd door het toevoegen van enkele niet-verkozen leden in de Vlaamse gemeenschapscommissie maar niet in de Franstalige gemeenschapscommissie het parallellisme bedoeld in artikel 136 van de Grondwet doorbroken, waardoor een grondwetswijziging nodig zou zijn, aldus de Raad. Ook voor de voorgestelde procedure voor de aanwijzing van de vijf bijkomende Nederlandstalige leden was een grondwetswijziging nodig, stelde de Raad in zijn – niet-bindende – advies.
Uiteindelijk keurden de regeringspartijen in de Senaatscommissie voor Institutionele Hervormingen de wetsontwerpen en enkele later aangebrachte amendementen van het kabinet ongewijzigd goed.

Late doorbraak in Kamer

Gedurende de hele maand mei leek het erop dat de regering in de Kamer niet de benodigde tweederde meerderheid zou kunnen mobiliseren voor goedkeuring van het Lambermontakkoord. De kritiek kwam vooral vanuit Vlaamse hoek en geen van de Vlaamse oppositiepartijen wilde de rol van 'verrader' van Vlaams-nationalistische eisen op zich nemen. De VU bleef verdeeld; vier VU-Kamerleden – Pieters, Bourgeois, Brepoels en Van Hoorebeke – weigerden het Lambermontakkoord te steunen, de CVP en het Vlaams blok bleven het akkoord in zijn geheel verwerpen en ook de Waalse christen-democraten van de PSC leken niet over de streep te kunnen worden getrokken. Het dilemma was dat elke concessie aan de PSC de VU nog verder in de gordijnen dreigde te jagen.
Op 30 mei keurde de Senaat kort na middernacht het wetsontwerp inzake de bevoegdheidsoverdracht goed. Vóór de stemming kondigde Hugo Vandenberghe aan dat de CVP naar het Arbitragehof zou stappen om vernietiging te vragen van de artikelen die volgens de CVP'er met tweederde meerderheid aangenomen hadden moeten worden.
Op dezelfde dag werd in de Kamer een doorbraak bereikt. De Kamer keurde alle artikelen van het financiële deel van de financieringswet van het akkoord met tweederde meerderheid goed. De regeringspartijen hadden het met VU en PSC op een akkoordje gegooid en dienden nog enkele amendementen in. Na een schorsing in de Kamer was het kernkabinet bijeengekomen om zich te beraden over de vraag hoe goedkeuring van het akkoord gegarandeerd kon worden. Afgesproken werd om vijf amendementen in te dienen die in ieder geval de PSC en hopelijk ook voldoende VU'ers over de streep zouden trekken. Om de PSC tegemoet te komen, werd bij amendement voorgesteld betere controle van de fiscale autonomie van de gewesten mogelijk te maken: een controle vooraf door het Rekenhof en een controle achteraf door het Arbitragehof.
Door het indienen van amendementen moest de eindstemming worden uitgesteld naar de eerstvolgende woensdag in juni en zo kreeg de PSC tijd om met de andere Franstalige partijen te onderhandelen over de financiële toekomst van het Franstalig onderwijs. Het kabinet beloofde op voorhand al 200 miljoen frank (ca. vijf miljoen euro) voor een schuldsanering voor schoolgebouwen.
Kamervoorzitter Herman De Croo willigde het verzoek van de CVP in om een tweede lezing van de financieringswet te doen plaatsvinden, eveneens in juni.

Nadat alle partijen hun zegje hadden gedaan, verdedigde vice-premier en minister voor Institutionele hervormingen Johan Vande Lanotte nogmaals het akkoord. 'Door zin voor compromis hebben we de afgelopen jaren zonder geweld, zonder verlies van welvaart en zonder verlies van internationaal prestige van een unitaire staat een federatie gemaakt. Indien er nu amen-

dementen zijn die deze consensus kunnen vergroten, weet ik niet waarom we die niet zouden aanvaarden', opperde hij.
Vande Lanotte ontkende dat de staatshervorming inhield dat bevoegdheden werden afgekocht met geld. Dit was een repliek aan het adres van de CVP, die de grote snelheid hekelde waarmee extra middelen naar de gemeenschappen werden overgeheveld, terwijl de overdracht van bevoegdheden niet of veel trager geregeld werd. De Vlaamse christen-democraten lieten bij monde van het CVP-kamerlid en voormalig vicepremier Herman Van Rompuy in de Kamer weten in het voorjaar van 2002 nieuwe onderhandelingen te willen voeren om 'een echt federalisme' te realiseren.
Dat België nu een drieledige staatsstructuur krijgt, was evenmin waar, zei Vande Lanotte. Tot slot stelde de minister dat de gewesten in de nieuwe opzet zeggenschap over 58 procent van hun middelen zouden krijgen.

Faciliteitengemeenten mogen geen referendum houden

Gouverneur Lodewijk De Witte van de provincie Vlaams-Brabant vernietigde op 28 mei de gemeenteraadsbeslissingen van enkele faciliteitengemeenten rond Brussel om op 24 juni een referendum te organiseren over de plannen uit het Lambermontakkoord tot regionalisering van de gemeente- en provinciewet. Volgens De Witte was een dergelijk referendum onmogelijk omdat de grondwet gemeenten op dit punt geen enkele bevoegdheid had toebedacht. Het besluit betekende dat de gemeenten niet de kosten voor de referenda mochten dragen. Daarmee waren de referenda in Kraainem, Wezembeek-Oppem, Linkebeek, Wemmel en Sint-Genesius-Rode vrijwel zeker van de baan.
In de voorafgaande twee maanden hadden ongeveer 22.000 inwoners een petitie aan hun gemeentebesturen getekend om dit referendum te organiseren. Het initiatief daartoe was uitgegaan van de burgemeesters van de gemeenten. De Franstalige inwoners vreesden dat de regionalisering van de gemeente- en provinciewet en de daarmee gepaard gaande uitbreiding van de Vlaamse bevoegdheden hun rechten sterk zouden beknotten.
Op 16 mei had de Raad van Europa al besloten weer een rapporteur naar de Brusselse randgemeenten te sturen, nadat een klacht over schending van de rechten van de Franstalige minderheid in de raad ontvankelijk was verklaard. De Raad van Europa had de federale regering reeds in 1998 gemaand de Europese Conventie over de Bescherming van Minderheden te tekenen, wat zij niet had gedaan. Als rapporteur werd Lili Nabolz-Heidegger benoemd, een Duitstalig liberaal Zwitsers parlementslid.

Commissie Naturalisaties krijgt nieuw reglement

De commissie Naturalisaties van de Kamer keurde op 9 mei 2001 een nieuw reglement goed. Aanleiding voor de aanpassing was de mogelijke fraude bij de Dienst Naturalisaties van de Kamer. Door de wijziging werd de commissie uitgebreid tot zeventien leden. De vergaderingen werden openbaar. Voorts werd de commissie onderverdeeld in zes kamers van telkens drie leden, die gezamenlijk een advies over het wel of niet verlenen van de Belgische nationaliteit zouden moeten uitbrengen.

Centrum voor vrijwillige terugkeer asielzoekers opgericht

Uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen die vrijwillig naar hun land van herkomst wilden terugkeren, konden in de naaste toekomst diverse vormen van steun krijgen, maakte de regering op 23 mei 2001 bekend. Op die dag ondertekenden de federale ministers Johan vande Lanotte (Maatschappelijke integratie), Antoine Duquesne (Binnenlandse zaken) en Louis Michel (Buitenlandse zaken), de staatssecretaris van Ontwikkelingssamenwerking Eddy Boutmans, vertegenwoordigers van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en de vluchtelingenorganisaties de oprichtingsakte van het Centrum voor Vrijwillige Terugkeer en Ontwikkeling.
Terugkerende asielzoekers en illegalen zouden onder meer geld krijgen als zij in eigen land een bedrijfje wilden beginnen, al dan niet in het kader van Belgische ontwikkelingsinitiatieven in de regio. Bij het centrum zouden ze straks terecht kunnen voor vliegtuigtickets, reispapieren, de kosten voor medische begeleiding en het vervoer naar de luchthaven. Voorts konden ze aanspraak maken op een individuele integratiepremie van maximaal 10.000 frank (ca. 248 euro). In totaal wilde het kabinet hiervoor elk jaar 30 miljoen frank (ca. 740.000 euro) vrijmaken.
In 2000 keerden ruim 3.000 asielzoekers vrijwillig terug naar hun herkomstland of naar een ander land dat hen wilde opnemen.

Vluchtelingenorganisaties willen eenvoudiger procedure

Kort te voren hadden vluchtelingenorganisaties een plan op tafel gelegd om de asielprocedure eenvoudiger en sneller te maken. De organisaties waren van mening dat niet alleen vluchtelingen die onder de vluchtelingendefinitie van de Conventie van Genève vielen, bescherming moesten krijgen. Ook mensen die vervolging vreesden in de privé-sfeer, wegens een algemene geweldssituatie of massale schendingen van de mensenrechten moesten een beroep op bescherming kunnen doen.
De asielprocedure zou volgens de organisaties aan iedereen dezelfde volwaardige rechten moeten garanderen. De asielaanvraag zou niet, zoals de regering wilde, ingediend moeten worden bij aanmeldpunten aan de grenzen. Om de rechten van de aanvrager niet te beknotten, moesten er geen versnelde procedures voor vluchtelingen uit bijvoorbeeld 'veilige derde landen' worden ingesteld. De dienst die de asielaanvraag behandelde, zou de aanvraag onmiddellijk gegrond of ongegrond moeten verklaren. De fase waarin de ontvankelijkheid werd onderzocht, kon volgens de vluchtelingenorganisaties geschrapt worden. Tegen een ongegrondheidsbeslissing zou een asielzoeker beroep moeten kunnen aantekenen bij een administratieve rechtbank, waarvoor men vijftien dagen de tijd zou moeten krijgen. Om de onafhankelijkheid van de asieldienst te garanderen, zou de top ervan benoemd moeten worden na voordracht door het parlement.

Geen herschikking miljardenschuld Antwerpen

Op 23 mei 2001 liet Vlaams minister voor Binnenlandse aangelegenheden en Ambtenarenzaken Paul Van Grembergen tijdens een bezoek aan Antwerpen weten dat de stad voorlopig geen geld zou krijgen om zijn schuldenlast van 62,5 miljard frank (bijna 1,6 miljard euro) te saneren. Herschikking van de schuld kon volgens Van Grembergen op zijn vroegst overwogen worden vanaf 2004. Wel keurde de minister het stedelijke besparingsplan goed.
Het Antwerpse stadsbestuur had er op ge-

wezen dat Luik in het verleden zijn volledige schuld en Gent de helft van zijn schuld kwijtgescholden kreeg, maar dat argument maakte geen indruk. De minister hield vast aan het regeringsstandpunt dat de stad eerst zelf actie moest ondernemen om te bezuinigen en de schuld te gaan afbetalen. Zonder het uitsmeren van de aflossing zou Antwerpen tot 2014 jaarlijks zo'n 4,5 miljard frank (ca. 110 miljoen euro) moeten afbetalen, op een begroting van jaarlijks 40 miljard frank (ca. één miljard euro).

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Acties bij Financiën tegen personeelstekort

Het personeel van het ministerie van Financiën in Antwerpen voerde op 17 mei 2001 actie tegen federaal minister Didier Reynders. Oorzaak van de onvrede was het aanhoudende personeelstekort. In 2000 had de minister beloofd om het probleem op te lossen maar volgens het gemeenschappelijke vakbondsfront was dat een loze belofte gebleken. De vakbonden eisten de onmiddellijke rekrutering van 500 extra personeelsleden, een agglomeratiepremie van 10.000 frank netto (ca. 248 euro) voor alle in Antwerpen werkende personeelsleden, een aanpassing van de glijtijden en gratis vervoer van en naar de haven voor ambtenaren die daar waren tewerkgesteld.

Actieplan voor werkzoekende allochtonen

De Vlaamse regering keurde op 18 mei 2001 het actieplan werkgelegenheid allochtone werkzoekenden goed. Hierdoor konden particuliere ondernemingen die allochtonen in dienst namen of meer kansen gaven, bijvoorbeeld door middel van taalstages en acties tegen racisme op de werkvloer, van de Vlaamse overheid een subsidie krijgen van maximaal een half miljoen frank (ca. 12.400 euro). Minister van Werkgelegenheid Renaat Landuyt stelde een totaal budget van 110 miljoen frank (ca. 2,75 miljoen euro) ter beschikking voor het actieplan. Tot eind september konden bedrijven een plan indienen bij Landuyts ministerie.

Personeel in gevangenissen blijft opstandig

Omdat de regering haar belofte van extra personeel voor de overbevolkte gevangenissen niet gestand deed, braken op 30 mei 2001 opnieuw stakingen uit. De regering had in april en half mei toegezegd om in mei extra cipiers te werven die vervolgens uiterlijk half juni zouden aantreden.
In Antwerpen grepen de cipiers onder aanvoering van de overheidsvakbond ACOD naar langzaamaan-acties. In de gevangenis van Sint-Gillis begonnen acht van de veertig cipiers op 30 mei aan een tweedaagse staking, terwijl de federale politie en de civiele bescherming hielpen bij de bewaking van de gevangenen.
Op 16 mei waren de cipiers van Brugge een dag in staking gegaan. Zij hadden het pleidooi van hun vakbonden naast zich neergelegd om meer geduld te oefenen.

JUSTITIE

Kritiek op nieuwe bevoegdheden federaal procureur

Het college van procureurs-generaal en de raad van de procureurs des Konings leverden in een open brief op 15 mei 2001 kritiek op het wetsvoorstel inzake de rol van het federaal parket. Ze meenden dat bevoegdheidsconflicten tussen de federale procureur en de procureurs van eerste aanleg onvermijdelijk zouden worden, als de federale procureur straks volledig eigenmachtig kon beslissen om bepaalde zaken wel of niet te behandelen. In het wetsvoorstel dat de regering op tafel had gelegd, bleef de volledige verantwoordelijkheid voor die zaken echter wel bij de procureurs van eerste aanleg liggen, terwijl hen de bevoegdheden en middelen die daarbij horen, werden ontnomen, aldus de auteurs van de open brief. Zij zetten ook vraagtekens bij de controle op de federaal procureur, die rechtstreeks onder de minister van Justitie zou komen te ressorteren. Eerder hadden de Raad van State en de Hoge Raad voor de Justitie hun bedenkingen tegen deze constructie geuit.

Vervolging van laatste verdachte van Bende van Nijvel gestaakt

De raadkamer in Charleroi staakte op 30 mei 2001 de vervolging van de laatste officiële verdachte in het onderzoek naar de Bende van Nijvel, Philippe De Staercke. Dat betekende dat het onderzoek in deze beruchte affaire uit de jaren '80, waarbij 28 mensen werden vermoord, helemaal op dood spoor zat. De Staercke was destijds de leider van een criminele bende die gewelddadige diefstallen pleegde, met name in Oost-Vlaanderen. Op 9 november 1985 sloeg in die regio ook de Bende van Nijvel toe. In de Delhaize-supermarkt van Aalst werden die dag vele klanten in koelen bloede vermoord. De Staercke werd in juni 1987 door onderzoeksrechter Troch uit Dendermonde voor de feiten in Aalst in verdenking gesteld. Er waren aanwijzingen dat hij daags voor de overval in en rond de Delhaize op verkenning was geweest. Bovendien had zijn bende gebruik gemaakt van wapens die volgens sommigen ook tijdens vroegere Bende-overvallen waren gebruikt.
De cel-Jumet, die zich over het Bende-dossier boog, liet journalisten weten de daders en opdrachtgevers van de overvallen van de Bende van Nijvel vooral in terroristische kringen te zoeken. Ook bleef de verdenking van betrokkenheid van Belgische veiligheidsdiensten bestaan. Advocaat-generaal Claude Michaux bevestigde dat na de bijeenkomst van de rechercheurs met nabestaanden van de Bende-slachtoffers. 'Wij hebben met DNA en ander vergelijkend materiaal heel de traditionele criminele wereld binnenste buiten gekeerd. Wij hebben geen aanknopingspunt gevonden. Een gangster van formaat heeft ons ooit gezegd: "Wat jullie zoeken, ligt niet bij ons, maar bij jullie." Hij kan gelijk hebben.'
Michel Graindorge, advocaat van enkele nabestaanden, hield vast aan zijn oude analyse: 'Dit is een politieke zaak, die bij uiterst-rechts aanleunt. De daders mochten rekenen op steun van infiltranten in het staatsapparaat en voelden zich geruggesteund door Amerikaanse inlichtingendiensten, zoals de CIA.'
Na de bijeenkomst met de nabestaanden bevestigde minister van Justitie Marc Verwilghen dat hij er voorstander van was om misdaden zoals die van de Bende niet meer te laten verjaren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Van Lierde stelt eigen Kongo-archief open

Jean Van Lierde, een bekende figuur uit de Belgische geschiedenis van de strijd tegen het kolonialisme en voormalig adviseur van wijlen de Kongolese premier Patrice Lumumba, liet op 4 mei 2001 weten dat hij had besloten zijn volledige archief af te staan, ten

behoeve van het officiële onderzoek naar de betrokkenheid van België bij de moord op Lumumba in de jaren '60. Een groot deel van de stukken werd overgedragen aan het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij. De parlementaire onderzoekscommissie ontving een lijst van de ongeveer 3.500 documenten.

Rusland belooft uitgewezen asielzoekers terug te nemen

Na een week overleg vonden België en de Russische federatie op 11 mei 2001 een uitweg uit het conflict dat was ontstaan nadat de Belgische regering had aangekondigd voorlopig geen visa meer aan Russische burgers te verstrekken. De Russische regering beloofde de staatssecretaris van Buitenlandse zaken, Annemie Neyts, dat men afgewezen Russische asielzoekers weer zou opnemen, ook als die zich niet vrijwillig lieten repatriëren. In ruil beloofde België weer visa te zullen verstrekken. Rusland bleef beweren dat veel asielzoekers en illegalen die werden teruggestuurd, helemaal niet de Russische nationaliteit hadden.

(Vorige berichten pag. 265/3 e.v. - 2001)

BOSNIË

BINNENLAND

Nationalistische partijen sterk bij verkiezingen

Bij de parlementsverkiezingen van 11 november 2000, die georganiseerd en gehouden werden onder toezicht van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), kwamen de nationalistische partijen van beide entiteiten sterk uit de bus. In de Servische Republiek werd de Servische Democratische Partij (SDS), die was opgericht door de door het Joegoslavië-tribunaal voor oorlogsmisdaden gezochte Radovan Karadzic, met ruim 36 procent van de stemmen de grootste politieke partij. De overwinning schoot echter tekort voor de vorming van een meerderheidsregering. Deze overwinning van het nationalisme sloeg de hoop van westerse instellingen, dat de democratische veranderingen in de buurlanden Joegoslavië en Kroatië in Bosnië navolging zouden vinden, de bodem in. De ambassadeur voor de Verenigde Naties van de Verenigde Staten Richard Holbrooke noemde de Bosnische nationalisten 'oplichters die zich voordoen als nationalisten'. In de (Moslim-Kroatische) Federatie Bosnië-Herzegovina won de Kroatische Democratische Unie (HDZ) in vijf van de tien kiesdistricten en verkreeg de islamitische Partij voor Democratische Actie (SDA) de gunst van de moslimkiezers. In de centrale regering die uiteindelijk op 22 februari 2001 werd geïnstalleerd, werd de HDZ echter niet opgenomen, waardoor de onvrede onder de Kroaten werd aangewakkerd.

Uitslagen parlementsverkiezingen
11 november 2000

Bosnië-Herzegovina bestaat uit twee politieke entiteiten: de Bosnisch-Kroatische Federatie en de Servische Republiek.
Het parlement van de Bosnisch-Kroatische Federatie heeft twee Kamers. Het Huis van Afgevaardigden bestaat uit 140 leden die voor een periode van twee jaar worden gekozen via het systeem van evenredige vertegenwoordiging. Het Huis van de Volkeren heeft een half-Bosnische en een half-Kroatische vertegenwoordiging.
Het parlement van de Servische Republiek heeft 83 leden, eveneens voor twee jaar via evenredige vertegenwoordiging gekozen.
Het parlement van Bosnië-Herzegovina heeft twee Kamers. Het Huis van Afgevaardigden bestaat uit 42 leden, via evenredige vertegenwoordiging voor twee jaar gekozen. Daarvan worden er 28 vanuit de Federatie en en 14 vanuit de Republiek gekozen. Het Huis van de Volkeren heeft 15 leden, van wie er 10 worden gekozen door het parlement van de Federatie en 5 door het parlement van de Republiek.

	percentage	zetels
Parlement Bosnië-Herzegovina		
Partij voor Democratische Actie (SDA)	18,8	8
Sociaal-democratische Partij (SDP)	18,0	9
Servische Democratische Partij (SDS)	17,8	6
Kroatische Democratische Unie (HDZ)	11,4	5
Partij voor Bosnië-Herzegovina (SBiH)	11,4	4
Partij voor Democratische Vooruitgang (PDP)	6,4	2
Partij van Onafhankelijke Sociaal-democraten / Democratisch-socialistische Partij (SNSD-DSP)	5,1	1
overige	10,9	7
Parlement Bosnisch-Kroatische Federatie		
Partij voor Democratische Actie (SDA)	26,8	38
Sociaal-democratische Partij (SDP)	26,1	37
Kroatische Democratische Unie (HDZ)	17,5	25
Partij voor Bosnië-Herzegovina (SBiH)	14,9	21
overige	12,5	19
Parlement Servische Republiek		
Servische Democratische Partij (SDS)	36,1	31
Partij van Onafhankelijke Sociaal-democraten (SNSD)	13,0	11
Partij voor Democratische Vooruitgang (PDP)	12,2	11
Partij voor Democratische Actie (SDA)	7,6	6
overige	27,7	24

Kroatisch streven naar autonomie de kop ingedrukt

In de maanden na de verkiezingen van november 2000 kwam het westerse streven tot de vorming van een multi-etnische staat in flagrante tegenstelling te staan tot het Kroatische streven naar autonomie. De Kroaten beklaagden zich over bepaalde veranderingen voorafgaande aan de verkiezingen, waardoor het voor partijen moeilijker zou zijn gemaakt om zich op de steun van een afzonderlijke etnische groep te baseren.
Begin maart 2001 werd een Kroatisch Nationaal Congres gehouden, dat dreigde om in gebieden waar Kroaten een meerderheid vormden, een eigen politiemacht op te richten, zelfstandig belastingen te innen en andere wetgevende en uitvoerende bevoegdheden naar zich toe te trekken. Deze ontwikkelingen brachten Wolfgang Petritsch, die als High Representative – de hoogste afgevaardigde van westerse en internationale organisaties – schier onbeperkte volmachten had om in het politieke proces in Bosnië in te grijpen, ertoe om het Kroatische lid van het driehoofdige staatspresidium Ante Jelavic uit het presidium te verwijderen en te ontslaan als leider van de Kroatische Democratische Unie (HDZ), de belangrijkste Kroatische politieke partij. Voorts werden twee Kroatische ambtenaren van het ministerie van Binnenlandse zaken ontslagen omdat zij een 'illegale' zitting van het Kroatisch Nationaal Congres in Mostar hadden bijgewoond. Volgens een verklaring van de Verenigde Naties zouden ze daarmee 'actieve steun' hebben betuigd aan 'het vestigen van ongrondwettelijke en parallelle structuren' in Bosnië.
De Kroaat Miroslav Prce, minister van Defensie van de Moslim-Kroatische Federatie, had zelfs opdracht gegeven aan de Kroatische soldaten binnen de federale strijd-

krachten om hun activiteiten te staken en de federale insignes op hun uniformen te vervangen door Kroatische. Prce werd ontslagen en zijn opvolger, de meer gematigde Mijo Anic, herriep de opdracht. Jelavic ontkende later in een uitzending op de staatstelevisie van buurland Kroatië dat hij opdracht gegeven zou hebben tot het terugtrekken van Kroaten uit de Bosnische strijdkrachten, maar voegde daaraan toe dat hij niet kon toestaan dat Kroatische eenheden onder bevel stonden van een regering die door het Kroatisch Nationaal Congres en door zijn partij HDZ als illegaal beschouwd werd. De nieuwe minister van Binnenlandse zaken Muhamed Besic gaf opdracht aan de kantonale bestuurders om alles in het werk te stellen om te voorkomen dat de federale politie ontbonden zou worden en haar wapens, voertuigen en ander materiaal in handen zouden vallen van 'zekere para-politionele structuren'.
Daarop werden enkele generaals ontslagen en opstandige commandanten vervangen. Eind maart werd met een militaire ceremonie, bijgewoond door Anic, een van de muitende Kroatische eenheden opnieuw in het federale leger opgenomen. Volgens Kroatische bronnen zouden eerder die maand ongeveer 8.000 Kroatische soldaten met of zonder hun eenheid het federale leger verlaten hebben. Anic verklaarde dat er feitelijk een apart leger was opgericht en korte tijd had bestaan, niettegenstaande daar noch documenten, noch dossiers over waren. Hij verklaarde dat de regering alle Kroatische soldaten opnieuw zou registreren en nieuwe contracten zou aanbieden.

Toewijzing Dobrinja aan Federatie leidt tot onlusten

Op 24 april 2001 besloot de als arbiter aangetrokken Ierse rechter Diarmuid Sheridan om het bestuur van Dobrinja, een voorstad van Sarajevo, te onttrekken aan de Servische Republiek en toe te wijzen aan de Federatie. Hierop braken er rellen uit die het stadje voor de federale politie tijdelijk onveilig maakten. De president van de Servische Republiek Mirko Sarovic verklaarde verbijsterd te zijn over de beslissing en ertegen in beroep te gaan. Hij waarschuwde tegen 'ongewenste gevolgen' van de beslissing en een 'nieuwe crisis' in het land.
Veel Servische inwoners waren tijdens de Bosnische oorlog (1992-1995) uit andere delen van Sarajevo naar Dobrinja gevlucht en waren in huizen getrokken, waaruit de oorspronkelijke moslimbewoners waren verjaagd of gevlucht en vreesden wraak van moslims die bij de federale politie dienden. Vertegenwoordigers van de Federatie kwamen daarop overeen met de leider van de Servische inwoners van Sarajevo, Milovan Bjelica, dat er geen Serviërs gearresteerd zouden worden in Dobrinja en dat de federale politie niet in politievoertuigen, maar in burgervoertuigen zou patrouilleren teneinde onrust te voorkomen.

Vernielingen aan moskeeën en kerk

Begin mei 2001 namen Servisch-orthodoxe inwoners van de steden Banja Luka en Trebinje aanstoot aan de wederopbouw van tijdens de Bosnische oorlog (1992-1995) vernielde moskeeën. Er ontstonden onlusten en in beide steden werden vernielingen aangericht aan de moskeeën. In Banja Luka werd een groep van ongeveer 300 moslims en enkele westerse diplomaten belaagd met stenen en traangasgranaten en enkele uren belegerd in een gebouw in Banja Luka. Op 8 mei werd in het stadje Sanski Most, waarschijnlijk als vergelding, een handgranaat geworpen naar een Servisch-orthodoxe kerk.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Bosnië en Joegoslavië gaan diplomatieke betrekkingen aan

Op 15 december 2000 ondertekenden de Bosnische minister van Buitenlandse zaken Jadranko Prlic en zijn Joegoslavische ambtsgenoot Goran Svilanovic in Belgrado een overeenkomst, waarmee de diplomatieke betrekkingen tussen beide landen geopend werden. De beide ministers gaven toe dat deze belangrijke stap in de normalisering van de verhouding tussen hun landen, die na de wederzijdse staatkundige erkenning volgens het akkoord van Dayton in 1995 mogelijk was geworden, enigszins laat was verwezenlijkt. Prlic voegde daaraan toe dat met de ondertekening van het akkoord 'een nieuwe internationale orde' was gevestigd in de regio, die oorlog tenslotte onwaarschijnlijk, ja zelfs onvoorstelbaar zouden maken. Svilanovic riep komende generaties van beide landen op om met 'open hart' banden aan te gaan met personen uit andere staten in het gebied. De ministers verklaarden dat er bilaterale overeenkomsten in voorbereiding waren over erkenning van officiële documenten, samenwerking bij douaneaangelegenheden, de liberalisering van de handel, betere spoorwegverbindingen en beveiliging van investeringen.
Het akkoord kwam tot stand ondanks het feit dat Bosnië vasthield aan de aanklachten die het had ingediend bij het Joegoslaviëtribunaal in Den Haag. Deze aanklachten waren in de jaren na Dayton door Joegoslavië aangevoerd als obstakel voor het aanknopen van diplomatieke betrekkingen.

Staatsbezoek Joegoslavische president

De Joegoslavische president Vojislav Kostunica bracht op 19 januari 2001 een staatsbezoek aan Sarajevo, het eerste bezoek op dergelijk hoog niveau sinds de afscheiding en

Op 19 januari 2001 bracht de Joegoslavische president Vojislav Kostunica een staatsbezoek aan de drie leden van het Bosnische presidentschap. V.l.n.r.: Zivko Radisic, Vojislav Kostunica, Ante Jelavic en Halid Genjac. *(foto ANP)*

verzelfstandiging van Bosnië en de daarop volgende oorlog met klein-Joegoslavië. Hij werd ontvangen door de Bosnische minister van Buitenlandse zaken Jadranko Prlic en reed, op symbolische wijze, per auto naar het centrum van Sarajevo over de route die tijdens de oorlog van 1992-1995 Snipers Alley ('Sluipschuttersteeg') genoemd werd, daar deze destijds bijna voortdurend in het schootsveld van Servische sluipschutters lag. Kostunica ontmoette de drie leden van het driehoofdige presidium: de Serviër Zivko Radisic, die het voorzitterschap bekleedde, de moslim Halid Genjac en de Kroaat Ante Jelavic.
De ministers van Buitenlandse zaken Svilanovic en Prlic tekenden, voortbouwend op de een maand eerder aangeknoopte diplomatieke betrekkingen, een protocol over samenwerking tussen beide ministeries.

BUITENLANDSE ZAKEN

Islamitische landen beloven financiële steun aan Bosnië

Op 16 mei 2001 werd bekend dat een aantal islamitische landen, waaronder Soedan, Maleisië, Qatar en Bangladesh, 60 miljoen dollar (ca. 70 miljoen euro) financiële steun had toegezegd voor de opvang van Bosnische vluchtelingen en ontheemden over een periode van zes jaar. De belofte werd gedaan op een bijeenkomst van de Organisatie van Islamitische Conferenties (OIC) in Quatar. Volgens woordvoerders van de centrale regering was dat bedrag voldoende voor de herhuisvesting van ongeveer 5.000 van de rond de 518.000 personen die binnen Bosnië ontheemd waren.

JOEGOSLAVIË-TRIBUNAAL

Drie Serviërs wegens verkrachting tot langdurige straffen veroordeeld

Op 22 februari 2001 werden de 40-jarige Dragoljub Kunarac, de 39-jarige Radomir Kovac en de eveneens 39-jarige Zoran Vukovic schuldig bevonden aan misdaden tegen de mensheid en schending van het oorlogsrecht en veroordeeld tot respectievelijk 28, 20 en 12 jaar gevangenisstraf. Het was het eerste vonnis waarbij verkrachting en seksuele slavernij werden aangemerkt en behandeld als misdaden tegen de mensheid.
De drie mannen maakten als commandanten deel uit van de Bosnisch-Servische troepenmacht die in de zomer van 1992 het stadje Foca innam, waar voornamelijk moslims woonden. Daar werden de mannen gescheiden van de vrouwen en vastgehouden in een plaatselijke gevangenis, terwijl de vrouwen werden ondergebracht in hotels, in sporthal De Partizaan en verschillende huizen die werden gebruikt als bordelen voor Servische soldaten. Sommige vrouwen werden slachtoffer van groepsverkrachting en liepen blijvend gynaecologisch letsel op, anderen werden verkocht. Het jongste slachtoffer was twaalf jaar oud. Volgens rechter Florence Mumba werd verkrachting door Bosnische Serviërs gebruikt als een instrument van terreur.
De mensenrechtenorganisatie Amnesty International noemde het vonnis, het negende van het tribunaal, 'een belangrijke stap voorwaarts voor de rechten van de vrouw'.

Vice-president van voormalige Bosnisch-Kroatische staat veroordeeld

Op 26 februari 2001 werd Dario Kordic wegens misdaden tegen de mensheid veroordeeld tot 25 jaar gevangenisstraf. Het belang van het vonnis lag vooral daarin, dat het Joegoslavië-tribunaal voor het eerst een politicus veroordeelde. Kordic was destijds vice-president van de Bosnisch-Kroatische staat en werd schuldig bevonden op twaalf punten van de aanklacht, waaronder moord, onmenselijke behandeling, gijzeling en willekeurige vernieling. Rechter Richard May nam het feit dat Kordic als politicus niet direct aan de misdrijven had deelgenomen niet als verzachtende, maar als verzwarende omstandigheid in aanmerking. De belangrijkste gebeurtenis waarop de aanklacht was gebaseerd, was de massamoord in april 1993 in het dorp Ahmici, waartoe Kordic opdracht gegeven had. Daarbij brachten Bosnisch-Kroatische soldaten meer dan 100 dorpelingen om en staken vervolgens hun huizen in brand.
Mario Cerkez, die destijds commandant was en samen met Kordic werd berecht, werd schuldig bevonden op vijftien punten van aanklacht, waaronder betrokkenheid bij wrede aanvallen op de moslimbevolking, en veroordeeld tot vijftien jaar gevangenisstraf.
Met de veroordelingen kwam een proces ten einde dat twintig maanden geduurd had en waarbij 4.500 bewijsstukken werden betrokken en 241 getuigen werden gehoord.

(Vorige berichten pag. 593/2 e.v. - 2000)

DUITSLAND

BINNENLAND

Rellen tijdens 1 mei-viering

In verschillende Duitse steden kwam het tijdens de traditionele 1 mei-vieringen tot ernstige ongeregeldheden. In het oosten van Berlijn leverden in de ochtend van 1 mei 2001 ongeveer 6.000 jongeren een veldslag met de politie. Ze wierpen brandende barricades op en gooiden met flessen en stenen. De politie wist 40 jongeren te arresteren. 's Avonds braken in Berlijn opnieuw onlusten uit, ditmaal in de wijk Kreuzberg waar enkele honderden jongeren vochten met de politie.
In Frankfurt kwam het eveneens tot ernstige ongeregeldheden. Daar protesteerden enkele duizenden linkse activisten en 200 Turkse jongeren tegen een mars van 600 jongeren van de extreem-rechtse Nationaal Democratische Partij (NPD). Hierbij raakten vijf agenten gewond en werden 31 demonstranten gearresteerd.
De NPD hield op 1 mei overigens niet alleen een mars in Frankfurt, maar ook in enkele andere steden als Dresden en Berlijn. Het gemeentebestuur van Berlijn had de NPD-mars verboden uit vrees voor ordeverstoringen. De rechtbank draaide dit verbod echter terug. Hierdoor mochten 900 nazi-skinheads alsnog hun mars in Berlijn houden.

Compensatie voor slachtoffers ramp met Concorde

Advocaten van de nabestaanden van slachtoffers van de ramp met de Concorde maakten op 13 mei 2001 bekend dat ze met de verzekeringsmaatschappijen een akkoord hadden bereikt over compensatie. Op 25 juli 2000 was een Concorde van Air France neergestort op een hotel ten noorden van Parijs. Alle 109 inzittenden kwamen hierbij om het leven, alsmede vier mensen die zich in het hotel bevonden. Het merendeel van de passagiers waren Duitse toeristen.
De drie advocaten, die samen ongeveer driekwart van de nabestaanden vertegenwoordigden, wilden niet zeggen welk bedrag er met het akkoord was gemoeid. Franse verzekeraars noemden eerder echter een bedrag van 150 miljoen dollar (ca. 176 miljoen euro).
Een vertegenwoordiger van de Franse verzekeraars bevestigde het akkoord, maar zei

dat alle betrokkenen overeen waren gekomen niet in details te treden. Wel zei hij dat de compensatie was gebaseerd op het Amerikaanse recht en niet op het Duitse.

Diepgen in problemen na nieuw bankfiasco

De CDU-burgemeester van Berlijn, Eberhard Diepgen, kwam op 31 mei 2001 verder in de problemen toen bleek dat de gemeentebank Bankgesellschaft Berlin opnieuw een tekort had opgelopen vanwege vastgoedtransacties. Ditmaal bedroeg het gat 1,9 miljoen euro en de federale overheid had al laten weten dit gat niet te willen dichten. Diepgen zei dat hij daarom verdere bezuinigingen zou doorvoeren en het tekort zou aanvullen.
De burgemeester was eerder al in problemen gekomen omdat een bondgenoot van hem een donatie had geaccepteerd, waarna Bankgesellschaft Berlin een lening had verstrekt waarop vervolgens verlies werd geleden.
PDS en Groenen eisten naar aanleiding van het schandaal vervroegde verkiezingen. De SPD had echter nog geen keuze gemaakt. Een deel van de partij wilde de grote coalitie met de CDU handhaven, maar een ander deel opteerde voor een coalitie met de Groenen, met gedoogsteun van de PDS.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bondsraad akkoord met hervorming pensioensysteem

De Bondsraad ging op 11 mei 2001 akkoord met een radicale hervorming van het Duitse pensioensysteem. Dit betekende een belangrijke overwinning voor bondskanselier Gerhard Schröder. Zijn rood-groene coalitie beschikte namelijk niet over een meerderheid in de Bondsraad, maar hij wist de deelstaten met een grote coalitie van SPD en CDU achter zijn plannen te krijgen.
Uitgangspunt van de hervorming was dat het staatspensioen deels werd ingewisseld voor pensioenverzekeringen bij particuliere maatschappijen. Schröder op een persconferentie: 'Het belangrijkste is – en dat is voor het eerst in de geschiedenis – dat het pensioensysteem nu op twee peilers rust.'
De hervorming werd noodzakelijk geacht omdat de Duitse bevolking in een snel tempo vergrijsde. Aangezien de werkenden de premie betaalden voor de gepensioneerden, dreigde het pensioensysteem onbetaalbaar te worden. Doel van de hervorming was dat de pensioenpremie niet méér zou gaan bedragen dan twintig procent van de loonsom. Hiertoe zou het staatspensioen dalen van 70 naar 67 procent van het gemiddeld verdiende loon. Ter compensatie konden werknemers één procent van hun brutosalaris aanwenden voor een aanvullende pensioenverzekering. Dit percentage zou oplopen tot vier procent in 2008.
Banken en verzekeringsmaatschappijen reageerden enthousiast op het besluit aangezien zij er een belangrijke klantengroep bij zouden krijgen. Vakbonden kondigden aan dat ze hun best zouden doen om collectieve pensioenverzekeringen per bedrijf af te sluiten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Duitsland ontvangt meer geld dan verwacht van EU

De Commissaris voor Begrotingszaken van de Europese Unie, Michaele Schreyer, maakte op 21 mei 2001 bekend dat Duitsland 4,47 miljard mark (ca. 2,29 miljard euro) zou ontvangen van de Europese Unie als gevolg van een begrotingsoverschot. Duitsland had zelf gerekend op een teruggave van 4,1 miljard mark (ca. 2,1 miljard euro). Het begrotingsoverschot werd verdeeld volgens dezelfde verdeelsleutel aan de hand waarvan de lidstaten hun contributie betaalden.

Verdere terugval economische groei

Volgens verklaringen van vier van de zes economische instituten op 30 mei 2001 zou de economische groei in dat jaar verder achterblijven bij de in april voorspelde 2,1 procent. Dit was al een bijstelling van de oorspronkelijk voorspelde 2,7 procent. Sommige banken verwachtten zelfs een groei van slechts 1,3 procent, maar zover zou het volgens de instituten niet komen. Een woordvoerder van het Institut für Wirtschaftsforschung Halle (IWH): 'We denken dat een herziening tot 1,8 of 1,9 procent mogelijk is, maar zeker niet tot de 1,3 procent die sommige banken noemen.'
De economische groei in het eerste kwartaal van 2001 bedroeg 2,0 procent, tegen 2,6 procent in het laatste kwartaal van 2000. De groei in het eerste kwartaal van 2000 bedroeg 3 procent.
Verschillende economen drongen bij de Europese Centrale Bank (ECB) aan op een renteverlaging met nog eens een half procent, bovenop de kwart procent die de rente al op 10 mei was gedaald. Bankpresident Wim Duisenberg zei echter dat het huidige renteniveau passend was.

JUSTITIE

Rechter veroordeelt Andrea Klump tot negen jaar

Een rechtbank in Stuttgart veroordeelde de 44-jarige Andrea Klump op 15 mei 2001 tot een gevangenisstraf van negen jaar. Klump werd schuldig bevonden aan medeplichtigheid aan de bomaanslag van 1988 op een hotel in het Zuid-Spaanse Rota dat geregeld werd bezocht door Amerikaanse marineofficieren. Ze werd tevens veroordeeld wegens poging tot moord, omdat ze bij haar arrestatie in 1999 in Wenen had geschoten op de politie. Haar compagnon Horst Meyer vond in dit vuurgevecht de dood. De rechter achtte echter niet bewezen dat Klump lid was van de Rote Armee Fraktion (RAF).

Constitutioneel Hof akkoord met uitbreiding Airbus

Het Constitutioneel Hof in Karlsruhe ging op 15 mei 2001 akkoord met de uitbreiding van de Airbusfabriek in Hamburg. Deze uitbreiding was noodzakelijk voor de productie van de A380. Dit vliegtuig zou voor het grootste deel worden geproduceerd in het Franse Toulouse, maar de cabines en het verfwerk buiten zouden in Hamburg worden gedaan. Hiermee zouden direct 2.000 banen zijn gecreëerd en indirect nog eens 2.000.
Twee milieuorganisaties hadden bezwaar aangetekend tegen de uitbreiding, maar een lokale rechtbank had hen in het ongelijk gesteld. Het Constitutioneel Hof oordeelde dat de klagers onvoldoende hadden aangetoond dat hun grondrechten in het geding waren.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Rechtbank veroordeelt kampbewaarder tot levenslang

Een rechtbank in München veroordeelde de 89-jarige Anton Malloth op 30 mei 2001 tot een levenslange gevangenisstraf. Malloth was gedurende de Tweede Wereldoorlog kampbewaarder in het concentratie-

kamp Theresiënstadt. De rechtbank achtte bewezen dat hij in 1944 een joodse gevangene had doodgeknuppeld en vervolgens het levenloze lichaam had vertrapt onder het roepen van 'joods zwijn'. De rechtbank achtte de moord op twee andere gevangenen niet bewezen. Malloth zou hen naakt in ijswater hebben gegooid.
Tijdens het proces hield Malloth vol dat hij de rechters niet begreep en niet kon verstaan. Een arts constateerde echter dat de 89-jarige fysiek goed in staat was het proces bij te wonen.

Duitsland neemt laatste horde voor compensatiefonds dwangarbeiders

De Bondsdag ging op 30 mei 2001 met overweldigende meerderheid akkoord met het vrijmaken van 10 miljard mark (ca. 5,1 miljard euro) voor het Compensatiefonds voor Dwangarbeiders. Het bedrijfsleven zou de helft van dit bedrag bijdragen aan het fonds. Met de vrijmaking zou de betaling kunnen beginnen aan de nog in leven zijnde slachtoffers. Dwangarbeiders uit fabrieken zouden een uitkering van 5.000 mark en die uit concentratiekampen een bedrag van 1.5000 mark krijgen. Bondskanselier Gerhard Schröder in een reactie: 'Dit is een teken dat de wereld duidelijk maakt dat Duitsland zich bewust is van de verschrikkelijke misdaden die er in haar verleden zijn begaan.'

(Vorige berichten pag. 268/2 e.v. - 2001)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Parlementsleden willen afzettingsprocedure tegen president Chirac

Het dagblad *Le Monde* publiceerde op 21 mei 2001 fragmenten van een petitie waarin werd gevraagd om een afzettingsprocedure te starten tegen president Jacques Chirac wegens vermeende corruptie die dateerde uit de periode van zijn Parijse burgemeesterschap van 1977 tot 1995. De petitie was ingediend door de socialistische afgevaardigde Arnaud Montebourg en ondertekend door 30 parlementsleden die voor het merendeel behoorden tot de regerende Socialistische Partij (PS) van premier Lionel Jospin. Montebourg, die een tweede golf van ondertekenaars voorspelde, had 58 handtekeningen van parlementariërs nodig om een wetsvoorstel voor een afzettingsprocedure in het parlement in te dienen of 32 senatoren om het voorstel in de Senaat te krijgen.
De petitie was opgesteld nadat eind april een rechter, die onderzoek deed naar de aanname van steekpenningen door Chiracs gaullistische Rassemblement pour la République (RPR), had gezegd dat hij over 'plausibele bewijzen' beschikte dat de president bij de affaire betrokken was geweest.
De afzettingsprocedure was de enige manier die nog openstond om Chirac, die als staatshoofd immuniteit genoot, als getuige voor de rechtbank op te roepen sinds de rechters eerder hadden verklaard daartoe niet competent te zijn.

Assemblee akkoord met meer macht voor parlement Corsica

De Nationale Assemblee ging op 22 mei 2001 met 287 tegen 217 stemmen akkoord met een omstreden wetsvoorstel dat meer macht toekende aan het regionale parlement in Corsica. Het wetsvoorstel, dat het Corsicaanse parlement het recht gaf om bepaalde Franse wetten aan te passen en tevens onderwijs toestond in de Corsicaanse taal, had tot doel een einde te maken aan het separatistische geweld dat het eiland al meer dan twintig jaar teisterde.

Assemblee geeft goedkeuring aan wet tegen sektes

Op 30 mei 2001 keurde de Nationale Assemblee een wet goed die het mogelijk maakte om sektes te verbieden. Volgens de wet konden zowel sektes als individuele leden worden vervolgd wegens fraude, illegaal gebruik van medicijnen, misleidende advertenties en seksueel misbruik. Verboden sektes die zich onder een andere naam hergroepeerden, konden eveneens strafvervolging tegemoet zien. Een voorstel om 'mentale manipulatie' strafbaar te stellen, haalde het niet.
In februari was uit een rapport van een ministeriële missie gebleken dat er in Frankrijk 200 sektes actief waren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

L'Humanité verkoopt aandelen om te overleven

De directeur van het communistische dagblad *L'Humanité* Patrick Le Hyaric maakte op 17 mei 2001 bekend dat de in financiële problemen verkerende krant twintig procent van haar aandelen had verkocht aan de Franse televisiezender TF1 en uitgever Hachette Filipacchi. De aandelenverkoop was volgens Le Hyaric noodzakelijk om het 80 jaar bestaande dagblad van de ondergang te redden. Lezers van L'Humanité reageerden verontwaardigd en vreesden dat de nieuwe aandeelhouders de redactionele koers zouden wijzigen.

JUSTITIE

Vijf jaar voor aanval op politieagent na voetbalwedstrijd

Een rechtbank in Saint-Omer veroordeelde op 22 mei 2001 de Duitse hooligan Markus Warnecke tot vijf jaar gevangenisstraf wegens zijn aandeel in de bijna fataal geworden aanval op de Franse politieagent Daniel Nivel na een wereldcup voetbalwedstrijd in 1998. Vier andere aanvallers waren eerder in Duitsland veroordeeld tot straffen variërend van drieëneenhalf tot tien jaar.

Voormalige minister Dumas wegens corruptie veroordeeld

Op 30 mei 2001 veroordeelde een Parijse rechtbank de voormalige minister van Buitenlandse zaken Roland Dumas tot zes maanden gevangenisstraf wegens corruptie. Dumas, schuldig bevonden aan het aannemen van steekpenningen van de oliegigant Elf-Aquitane, kreeg bovendien twee jaar voorwaardelijke gevangenisstraf en een boete opgelegd van één miljoen franc (ca. 150.000 euro). De 78-jarige Dumas had eerder alle aanklachten ontkend en zijn advocaten verklaarden na de uitspraak in hoger beroep te gaan.
Behalve Dumas veroordeelde de rechtbank zes medeverdachten tot boetes en gevangenisstraffen tot vier jaar nadat zij schuldig waren bevonden aan aanklachten variërend van verduistering tot het ontvangen van onwettige fondsen van Elf-Aquitane. Onder hen waren Dumas' voormalige minnares Christine Devier-Joncour, de voormalige Elf-president Loik Le Floch-Prigent en Albert Sirven, eveneens uit de leiding van het oliebedrijf.
De zogenoemde 'affaire-Dumas' maakte onderdeel uit van een veel omvangrijker corruptieschandaal waarnaar nog verschillende onderzoeken liepen.

LANDBOUW

Tweede geval gekke-koeienziekte bij jonge koe

Het Franse ministerie van Landbouw maakte op 22 mei 2001 bekend dat er vijf nieuwe gevallen waren geconstateerd van de gekke-koeienziekte BSE, waaronder een tweede geval bij een jonge koe die was geboren na de aanscherping van de wetten voor voedselingrediënten voor dieren in 1996. Volgens Jeanne Brugère-Picoux, een vooraanstaande Franse specialist op het gebied van gekke-koeienziekte, kon die laatste ontdekking erop wijzen dat de BSE-epidemie langer zou duren dan verwacht. Brugère-Picoux wilde niet uitsluiten dat het dier mogelijk op een andere manier dan via het voedsel met BSE besmet was geraakt of dat de ziekte zich misschien spontaan ontwikkelde. Het Landbouwministerie was intussen een onderzoek gestart naar de mogelijke infectiebron.

BUITENLANDSE ZAKEN

Jospin doet voorstellen over Europese toekomst

Op 28 mei 2001 deed premier Lionel Jospin een serie beleids- en hervormingsvoorstellen voor de toekomst van Europa. Jospin, die hiermee zijn lange stilzwijgen over het onderwerp doorbrak, bond de strijd aan met de Duitse voorstellen om de Europese Unie een federale opzet te geven en de Europese ministerraad in een kamer van het Europees Parlement te veranderen. Jospin, die trouw bleef aan de Franse noties van nationale soevereiniteit en aan door links gekoesterde projecten zoals een Europees sociaal verdrag, pleitte verder voor een Europese president die door alle Europese burgers zou moeten worden gekozen en ondersteunde Chiracs oproep voor het ontwerp van een Europese grondwet. Verder stelde hij de oprichting voor van een gezamenlijk 'congres' van Europees Parlement en nationale parlementen dat grotere invloed op de Europese politiek kon uitoefenen, maar bleef erop staan dat de Europese ministerraad het recht behield om het Europees Parlement te ontbinden.
Jospins uitspraken betekenden het begin van een taaie diplomatieke strijd over de toekomst van Europa dat zich voorbereidde op oostelijke uitbreiding.

(Vorige berichten pag. 271/3 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Opnieuw rellen op 1 mei

Ondanks de massale aanwezigheid van de politie mondden de 1 mei-protesten 's avonds opnieuw uit in geweld. Ongeveer 5.000 mensen demonstreerden op 1 mei 2001 tegen het kapitalisme. De protesten, die zich concentreerden rond Oxford Street en Regent Street, begonnen vreedzaam, maar tegen de avond zochten enkele honderden jongeren de confrontatie met de politie. Zij gooiden met blikjes, flessen en stenen en vernielden ramen van banken en winkels. De politie dreef hen met de wapenstok uiteen en wist 60 demonstranten te arresteren. Verder raakten tien demonstranten in de gevechten gewond.
De politie was voorbereid op het geweld omdat de 1 mei-protesten een jaar eerder ook al uit de hand waren gelopen. Om die reden was een grote politiemacht op de been, waren standbeelden afgedekt en waren prullenbakken verwijderd zodat de demonstranten deze niet als projectiel konden gebruiken.

Ronald Biggs meldt zich vrijwillig bij justitie

Op 7 mei 2001 landde de beruchte treinrover Ronald Biggs met een speciaal vliegtuig in Londen, waar 60 leden van Scotland Yard hem opwachtten. Zij arresteerden Biggs direct bij aankomst en brachten hem over naar een speciale rechtbank die besloot dat hij de resterende 28 jaar van zijn gevangenisstraf alsnog moest uitzitten. De advocaat van Biggs maakte bekend dat hij direct in beroep was gegaan tegen de beslissing.

De inmiddels 71-jarige Biggs was een van de deelnemers aan de Grote Treinroof van 1963. Ze overvielen de posttrein van Glasgow naar Londen en maakten daarbij 2,6 miljoen pond buit (omgerekend zou dat nu bijna 59 miljoen euro zijn). Biggs werd voor zijn deelname aan de overval en het mishandelen van de machinist veroordeeld tot een gevangenisstraf van 30 jaar. Hij wist echter na vijftien maanden uit de gevangenis te ontsnappen en naar Brazilië te vluchten. Met het geld van de treinroof leefde hij daar 35 jaar als een playboy. Hij speelde in films en maakte onder andere een plaat met de Sex Pistols.
Biggs werd echter ziek en na drie beroertes kon hij zijn medische behandeling niet langer betalen. Hij zei dat hij in Groot-Brittannië wilde sterven en nog een keer in een pub een biertje wilde drinken. Het tabloid *The Sun* verzorgde zijn reis naar Groot-Brittannië.
Verschillende mensen pleitten ervoor Biggs gratie te verlenen, maar nabestaanden van de machinist zeiden dat hij niet mocht worden behandeld als een volksheld, maar gewoon zijn straf moest uitzitten.

Railtrack: 'Treinenloop weer normaal'

Een woordvoerder van Railtrack Group Plc zei op 21 mei 2001 dat de treinen weer normaal zouden rijden: 'Ik kan bevestigen dat er nu gereden kan worden volgens de normale zomerdienstregeling.' Railtrack zou daarmee de deadline hebben gehaald die de overheid het bedrijf had gesteld: als er na 21 mei nog geen normale dienstregeling mogelijk was, dan zou het bedrijf een enorme boete krijgen, terwijl er ook schadeclaims dreigden van particuliere vervoersmaatschappijen. Volgens Rail Passengers' Council liet de punctualiteit op veel trajecten echter nog te wensen over. Van de overheid kreeg Railtrack twee weken de tijd om te bewijzen dat het de deadline had gehaald.
Het treinverkeer was in een chaos veranderd na het ongeluk van oktober 2000 in Hatfield. Dat ongeluk werd toegeschreven aan de slechte staat van onderhoud van het spoornet. Railtrack voerde hierop snelheidsbeperkingen in op talloze trajecten en startte met groot onderhoud van het spoornet.

Rassenrellen in Oldham

Het plaatsje Oldham werd op 26, 27 en 28 mei 2001 geteisterd door de ernstigste rassenrellen die zich de afgelopen vijftien jaar in Groot-Brittannië hadden voorgedaan. Het plaatsje kende een groot aantal bewoners uit Pakistan, Kashmir en Bangladesh. Zij werden geprovoceerd door leden van het National Front en de British National Party (BNP). Hierop ontstonden eerst gevechten tussen de jongeren onderling, waarna het geweld oversloeg naar de politie. Aziatische en blanke jongeren gooiden met stenen en flessen naar de politie en wierpen barricades op in de stad.

Groot-Brittannië

De politie werd verrast door het geweld, maar kreeg al snel versterking. Ze arresteerde 50 jongeren, voor het merendeel blank, en wist na drie dagen de rust weer te herstellen. Lokale bestuurders begonnen direct gesprekken met vertegenwoordigers van de Aziatische gemeenschappen in een poging de onderlinge verhoudingen te verbeteren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid geeft ontslagen staalarbeiders miljoenen

De regering besloot op 3 mei 2001 130 miljoen pond (ca. 213 miljoen euro) beschikbaar te stellen om staalarbeiders te compenseren die hun baan zouden verliezen bij de reorganisatie van het Brits-Nederlandse staalconcern Corus. Dit bedrijf had besloten 6.000 mensen te ontslaan om zo uit de rode cijfers te komen.
Minister van Handel, Stephen Byers, bekritiseerde Corus voor de weinig flexibele opstelling, waardoor een goede afvloeiingsregeling niet tot de mogelijkheden behoorde. Hij zei daarom dat de overheid EU-fondsen zou aanwenden om de ontslagen werknemers te compenseren met een bedrag van 2.500 pond (ca. 4.100 euro). Verder zou de overheid 48 miljoen pond (ca. 79 miljoen euro) investeren in de getroffen gemeenschappen om zo de leefbaarheid daar te vergroten. Bij dit bedrag kwam nog eens de 66 miljoen pond (ca. 108 miljoen euro) die de regering van Wales in de gemeenschap van Llanwern wilde stoppen, een van de zwaarst getroffen gebieden.

Wilde staking treft posterijen

Ongeveer 3,5 miljoen Britse huishoudens bleven op 23 mei 2001 verstoken van post nadat een wilde staking het postverkeer voor een groot deel had lamgelegd. De acties begonnen in Watford uit protest tegen een nieuw dienstrooster. Vervolgens sloten vijftien distributiecentra zich bij de actie aan. Uiteindelijk staakten 10.000 van de 150.000 werknemers. Vakbonden en directie werden volkomen verrast door de acties.

JUSTITIE

Oud-minister Hamilton failliet verklaard

Een rechtbank verklaarde op 22 mei 2001 oud-minister Neil Hamilton failliet. Hij had een schuld van 4,8 miljoen euro en zou waarschijnlijk gedwongen zijn zijn huis ter waarde van 1,6 miljoen euro te verkopen. Het faillissement werd uitgesproken voor een periode van drie jaar, tenzij de schuldeisers een kortere periode overeen kwamen.
Hamilton kwam in opspraak omdat hij geld had aangenomen voor het stellen van vragen in het parlement. Tijdens de verkiezingen van 1997 verloor hij zijn zetel.

GEZONDHEID EN ZORG

Ethische code voor rekruteren buitenlandse verpleegkundigen

De overheid zegde op 22 mei 2001 toe nog die zomer te komen met een ethische code die het rekruteren van verplegend personeel uit het buitenland aan banden moest leggen. Dit op verzoek van het Koninklijk College voor Verpleging. Deze organisatie meende dat de rekrutering door commerciële bureaus leidde tot 'systematische ontmanteling van het verplegend arbeidspotentieel' in ontwikkelingslanden. De overheid was het hiermee eens en beloofde een code die verbiedt personeel te rekruteren tegen de zin van het land waar de rekrutering plaats vindt.
De gezondheidszorg kampte in 2001 met een groot tekort aan arbeidskrachten. Hiertoe waren in 2000 ruim 29.000 verpleegkundigen uit het buitenland gehaald, een stijging van 71 procent in vergelijking met het jaar daarvoor. De helft van hen kwam uit de Filippijnen. Andere belangrijke 'donorlanden' waren India, Nigeria en Australië. In 2000 kwamen er voor het eerst meer nieuwe verpleegkundigen uit het buitenland dan van de Britse opleidingen.

'Patiënten overlijden door tekort IC-bedden'

Het aantal patiënten dat overlijdt na een behandeling op de Intensive Care (IC) kan met 39 procent worden teruggedrongen als zij 48 uur langer op de IC mogen verblijven. Dit wordt echter belemmerd door een tekort aan IC-bedden. Dat schreef een groep Britse artsen op 24 mei 2001 in het *British Medical Journal* naar aanleiding van een onderzoek onder 14.000 IC-patiënten.
Slechts twee procent van de Britse ziekenhuisbedden was een IC-bed, tegen vijf tot acht procent in Duitsland en tien tot vijftien procent in de Verenigde Staten. De artsen pleitten daarom voor uitbreiding van het aantal IC-bedden met zestien procent.

LANDBOUW

Ministerie versoepelt MKZ-maatregelen

Het ministerie van Landbouw verzachtte op 18 mei 2001 het vervoersverbod voor vee. Dit nadat er voor het eerst sinds de uitbraak van de epidemie van mond- en klauwzeer in februari 2001 een dag zonder nieuwe besmetting kon worden gemeld. Ongeveer 21.000 boerderijen in Hinckley, Nuneaten en Macclesfield kregen toestemming hun vee naar het slachthuis te vervoeren onder de voorwaarde dat het transport minder dan 4,5 uur zou duren.
In totaal waren er tot 18 mei ruim 1.600 MKZ-gevallen in Groot-Brittannië bevestigd en meer dan drie miljoen dieren preventief geruimd.

NOORD-IERLAND

VS: 'Real IRA is buitenlandse terroristische organisatie'

De Verenigde Staten besloten op 16 mei 2001 de Real IRA, een afsplitsing van de Irish Republican Army (IRA), op de lijst met buitenlandse terroristische organisaties te zetten. Concreet betekende dit dat het Amerikanen verboden werd de organisatie financieel te ondersteunen en dat leden van de Real IRA geen visum voor de Verenigde Staten konden krijgen.
Een woordvoerder van de nabestaanden van de bomaanslag van Omagh toonde zich ingenomen met dit besluit: 'We zullen doorgaan om deze mensen alle kansen te ontnemen, zoals de kans om fondsen te werven en bommen te leggen.'

(Vorige berichten pag. 273/2 e.v. - 2001)

ITALIË

Italië

BINNENLAND

Berlusconi wint parlementsverkiezingen

De rechtse coalitie Huis van de Vrijheid van Silvio Berlusconi kwam als grote winnaar uit

Uitslagen parlementsverkiezingen 13 mei 2001

	Kamer van Afgevaardigden	Senaat
Huis van de Vrijheid	368	177
Olijftak	250	125
overigen	12	13
totaal	630	*315

* Het totaal aantal leden van de Senaat bedraagt 326, inclusief elf senatoren-voor-het-leven

Om een beeld te geven van de onderlinge krachtsverhoudingen binnen Huis van de Vrijheid respectievelijk Olijftak volgen hier de behaalde percentages bij de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden:

Huis van de Vrijheid	
Forza Italia (FI)	29,5
Nationale Alliantie (AN)	12,0
Christen-democratisch Centrum-Verenigde Christen-democraten (CCD-CDU)	3,2
Lega Nord (LN)	3,9
Nieuwe Italiaanse Socialistische Partij (Nuovo PSI)	1,0
Olijftak	
Democraten van Links (DS)	16,6
Italiaanse Volkspartij (PPI) / Democraten	
Zuid-Tiroolse Volkspartij (SVP)	
Italiaanse Vernieuwingsbeweging (RI)	
gezamenlijk	14,5
Groene Federatie (Verdi) / Italiaanse Democratisch-socialisten (SDI) - gezamenlijk	2,2
Partij van Italiaanse communisten (PdCI)	1,7
Overige partijen	15,5

de bus bij de parlementsverkiezingen van 13 mei 2001. Het Huis van de Vrijheid haalde zowel in de Kamer van Afgevaardigden als de Senaat een comfortabele meerderheid. Cruciaal daarbij was dat Berlusconi's eigen partij, Forza Italia (FI), verreweg de meeste zetels voor het Huis van de Vrijheid in de wacht sleepte. Dit was van belang omdat een van Berlusconi's partners in het Huis van de Vrijheid, de Lega Nord (LN), hem in 1994 na zeven maanden regeren liet vallen. Hierna volgden nieuwe verkiezingen, die de centrum-linkse Olijftakcoalitie won. Berlusconi beloofde dan ook na de overwinning dat hij een sterke regering zou samenstellen die het vijf jaar zou kunnen volhouden.

Partijen voerden onvriendelijke campagne

Het Huis van de Vrijheid en de Olijftakcoalitie voerden een onvriendelijke verkiezingscampagne die sterk op personen was gericht. De Olijftak memoreerde telkens de zakelijke belangen van Berlusconi. De leider van het Huis van de Vrijheid zou niet duidelijk hebben gemaakt hoe hij zijn zakelijke en politieke belangen wilde scheiden als hij de verkiezingen zou winnen.
Olijftak-lijsttrekker Francesco Rutelli hield zijn slotbijeenkomst op 11 mei in Napels. Daar zei hij dat Berlusconi gedurende de zeven maanden dat hij in 1994 premier was, niets had gedaan voor het zuiden van het land.
Silvio Berlusconi hield dezelfde dag zijn slotbijeenkomst in Rome. Daar herhaalde hij nog eens de belangrijkste punten van zijn campagne: vrij ondernemerschap en lagere belastingen.

Chaos bij stembureaus

De parlementsverkiezingen werden gekenmerkt door lange rijen wachtende kiezers bij de stembureaus. Veel bureaus moesten langer open blijven dan tien uur 's avonds om alle kiezers de kans te geven hun stem uit te brengen. Het bureau dat het langste open moest blijven, sloot pas om vier uur 's ochtends haar deuren.
Demissionair minister van Binnenlandse zaken, Enzo Bianco, bood op 14 mei zijn excuses aan voor de gang van zaken. Volgens hem was deze het gevolg van de beslissing die het parlement in 1997 had genomen om het aantal stembureaus met eenderde terug te brengen. Dit om geld uit te sparen. Hij beloofde echter ook een onderzoek naar de gang van zaken: 'Ik zal kijken of er technische onregelmatigheden zijn geweest en als dat zo is, zal ik de nodige consequenties aanvaarden.'

EU reageert terughoudend op overwinning Berlusconi

Binnen de Europese Unie was sprake van enige nervositeit naar aanleiding van de overwinning van Berlusconi. Dit had vooral te maken met de keuze van zijn coalitiepartners, waaronder de separatistische Lega Nord en de post-fascistische Nationale Alliantie (AN). Europa dreigde in dit geval echter niet met sancties, zoals het dat wel anderhalf jaar eerder had gedaan toen de rechts-radicale Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) toetrad tot de Oostenrijkse regering.
Silvio Berlusconi op 13 mei na zijn overwinning: 'We zijn trots dat we deel uitmaken van de Europese Unie en dat we een speciale relatie hebben met de Verenigde Staten. We zullen ons best doen om die banden te verstevigen.'

Weer minder vrouwen in parlement

Het aantal vrouwen in het Italiaanse parlement daalde voor de tweede achtereenvolgende keer. Dit in tegenstelling tot de Europese trend dat het aantal vrouwen in de verschillende volksvertegenwoordigingen toenam. In Italië zakte het percentage vrouwen van 9,6 naar 9,2 procent. Het aantal zetels in het Huis van Afgevaardigden daalde van 67 naar 62 (van de 630) en in de Senaat van 27 naar 24 (van de 315).
De voorzitter van de Commissie voor Gelijke Kansen noemde deze trend alarmerend. Zij weet dit vooral aan het gedrag van de politieke partijen die slechts weinig vrouwen op verkiesbare plaatsen zetten.
Opvallend was overigens wel dat Titti De Simone namens de Communistische Herstichting werd gekozen. Zij was namelijk de eerste volksvertegenwoordiger die openlijk uitkwam voor haar lesbische identiteit.

Olijftak wint burgemeestersposten in belangrijkste steden

Op 28 mei werd de tweede ronde gehouden voor de burgemeestersverkiezingen in plaatsen waar geen van de kandidaten op 13 mei een meerderheid wist te halen. De Olijftakcoalitie won hierbij de steden Rome, Turijn en Napels. Dit gebeurde met hulp van de Communistische Herstichting die de kandidaten van de Olijftakcoalitie in de eerste ronde nog weigerde te steunen.
Francesco Rutelli toonde zich verheugd met de overwinning: 'We kunnen van hieruit opnieuw beginnen. (...) We hebben laten zien dat centrum-links nog steeds sterk is. We vertegenwoordigen de helft van Italië en we hebben de grote steden gewonnen. We zullen nu een serieuze en geloofwaardige oppositie voeren.'

Kamer van Afgevaardigden en Senaat krijgen nieuwe voorzitter

De 58-jarige Marcello Pera werd op 30 mei met 178 van de 319 stemmen gekozen als voorzitter van de Senaat. Pera was jurist en lid van Forza Italia.
De kandidaat voor het voorzitterschap van de Kamer van Afgevaardigden werd echter niet direct gekozen. Kandidaat was Pierferdinando Casini, leider van het centrumrechtse en katholieke Christen-democratisch Centrum (CCD). Casini wist geen tweederde van de afgevaardigden achter

Italië

zich te krijgen, een voorwaarde om in de eerste ronde als voorzitter te worden gekozen. In de vierde ronde zou echter een gewone meerderheid volstaan en zou Casini alsnog worden gekozen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Metaalarbeiders eisen meer loon

Ongeveer 65.000 metaalarbeiders gingen op 18 mei 2001 de straat op om meer loon te eisen. De demonstranten legden het verkeer in onder andere Turijn, Florence, Milaan en Bologna plat. De acties volgden na een werkonderbreking van vier uur. De metaalarbeiders eisten een loonsverhoging die boven het inflatieniveau zou liggen. Italië had in april 2001 het hoogste inflatiecijfer sinds ruim vier jaar: 3,1 procent.
De metaalarbeiders beten de spits af, aangezien er nog loononderhandelingen liepen voor 6,5 miljoen arbeiders, waarbij de standpunten van werkgevers en werknemers ver uit elkaar lagen.

OVERLEDEN

Alessandro Natta, leider communistische partij

In zijn geboortestad Imperia overleed op 23 mei 2001 Alessandro Natta, een historische figuur uit de Communistische Partij van Italië (PCI), voordat deze partij in 1991 de ommezwaai maakte naar de sociaal-democratie. Natta werd in 1918 geboren.
Nadat hij als soldaat gedurende de Tweede Wereldoorlog gerebelleerd had tegen het Duitse leger, werd hij naar Duitsland afgevoerd. Zodra hij in 1945 terug was in Italië, werd hij lid van de PCI. In 1948 werd hij voor het eerst lid van de Kamer van Afgevaardigden en vanaf 1966 was hij een van de leiders van de PCI. Achttien jaar later, in 1984, volgde Natta Enrico Berlinguer op als secretaris-generaal van de partij.
Vanaf het midden van de jaren '70 werd Italië getroffen door een golf van terrorisme, zowel door linkse als door rechtse groeperingen. In die periode – die ook wel de fase van de nationale solidariteit werd genoemd – werkten Natta en Berlinguer intensief samen aan een dialoog met de christen-democraten, in een poging de problemen gezamenlijk het hoofd te kunnen bieden. Het was dan ook niet voor niets dat de familie van de uitgesproken communist Natta condoleanceberichten ontving van vertegenwoordigers uit het gehele spectrum van de Italiaanse politiek, zowel links als rechts.
De PCI verliet in 1991 – na de val van de Berlijnse muur – de marxistische ideeën. De ommezwaai van het communisme naar de sociaal-democratie heeft Alessandro Natta nooit geaccepteerd.

(Vorige berichten pag. 275/3 e.v. - 2001)

Macedonië

MACEDONIË

BINNENLAND

Premier wijzigt kabinet na verlies steun Democratisch Alternatief

Halverwege november 2000 besloot de regeringspartij Democratisch Alternatief (DA) om een alliantie te vormen met de oppositionele Sociaal-Democratische Alliantie van Macedonië (SDSM), de partij van de voormalige communisten. De leider van DA Vasil Tupurkovski verklaarde in het parlement dat hij het oneens was met premier Ljubco Georgievski en zijn beleid van hervormingen. 'Toen we in 1998 een regering vormden, waren we enthousiast voor het veranderen van de situatie in ons land, maar onze wensen zijn niet uitgekomen... het land is geprivatiseerd door één partij', aldus Tupurkovski.

Door het overlopen van DA kwamen de krachtsverhoudingen tussen regeringscoalitie en oppositie bijna gelijk te liggen, maar na enkele dagen intensief lobbyen wist Georgievski enkele afgevaardigden van de DA, de Liberale Partij (LP) en een handvol onafhankelijke parlementsleden voor zich te winnen, waarmee hij een nieuwe, krappe meerderheid in het parlement verwierf. Hij verving eind november vijf ministers van DA. Op Buitenlandse zaken benoemde hij Sergan Kerim, die niet ver af stond van de Interne Macedonische Revolutionaire Organisatie-Democratische Partij van Macedonische Nationale Eenheid (VMRO-DPMNE), de partij van Georgievski, en op Economische zaken Besnik Setai van de Democratische Partij van Albanezen (DPA). De nieuwe regering, gevormd door de VMRO-DPMNE, de DPA en de LP, werd op 30 november door het parlement goedgekeurd.

Afluisterschandaal leidt tot aftreden minister van Binnenlandse zaken

Dosta Dimovska trad op 16 februari 2001 af als minister van Binnenlandse zaken. Zij benadrukte in een verklaring dat zij hiermee weliswaar haar ministeriële eindverantwoordelijkheid nam, maar beschuldigingen van de socialistische oppositie dat zij opdracht gegeven had tot illegaal afluisteren van politieke opponenten, niet aanvaardde. Haar aftreden was een reactie op de publicatie, enkele weken eerder, van de tekst van een aantal telefoongesprekken van parlementsleden, politici en journalisten die op bevel van het ministerie van Binnenlandse zaken zouden zijn opgenomen. 'Het is duidelijk dat de oppositie de oude veiligheidsstructuren in het ministerie gebruikt om mij, in het belang van het buitenland, politiek uit te schakelen', aldus de aftredende minister.

Albanese kwestie

Provocaties Albanese rebellen aanvankelijk genegeerd

Op 4 maart 2001 reed een jeep van het Macedonische leger, die een groep waarnemers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) escorteerde, vlak bij de grens met de Servische provincie Kosovo op een mijn, hetgeen twee Macedonische soldaten het leven kostte. Dit bracht de OVSE ertoe om haar steun uit te spreken voor een eventueel militair optreden van de Macedonische regering tegen de Albanese rebellen, die reeds twee weken voor onrust zorgden in het grensgebied. De regering sloot voor enkele dagen de grensovergangen naar Kosovo en stelde 'Albanese extremisten' verantwoordelijk voor het geweld. Zij benadrukte echter dat zij de Kosovaren als een bevriende bevolkingsgroep zag, die los stond van radicale groeperingen.

Schermutselingen in Tetovo

In de tweede week van maart bleef het onrustig en op 14 maart braken in de bossen ten noorden van de stad Tetovo gevechten uit tussen Albanese rebellen die zich het 'Nationale Bevrijdingsleger' noemden enerzijds en eenheden van leger en politie anderzijds. Tetovo, dat meer in het Macedonische binnenland ligt, werd gezien als de

belangrijkste concentratie van Albanezen in Macedonië. Zeker veertien politiemensen en burgers raakten gewond. Volgens een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse zaken hadden rebellen twee politiepatrouilles aangevallen. Er ontstonden rijen voor de benzinestations en een aantal inwoners van Tetovo verliet de stad.
Tegen het middaguur demonstreerden enkele duizenden Albanezen in het centrum van de stad voor het gebouw van de Democratische Partij van Albanezen (DPA), die een dag eerder in de hoofdstad Skopje een vredesmars had gehouden en de rebellen had veroordeeld als extremisten die het vredesproces schaadden. De regering verklaarde niet met de rebellen te willen onderhandelen, tenzij die het geweld zouden staken.

Demonstranten in Skopje dringen aan op krachtig optreden tegen rebellen

Op 18 maart demonstreerden enkele duizenden Macedoniërs in Skopje tegen wat zij beschouwden als krachteloos optreden van hun regering tegen de rebellen, die deels uit Kosovo afkomstig waren. De voorafgaande dagen hadden rebellen vanuit de heuvels rondom Tetovo de stad onder vuur genomen en waren veiligheidstroepen er niet in geslaagd hen uit hun stellingen te verdrijven. De menigte eiste dat de regering de noodtoestand zou uitroepen en een avondklok zou instellen in Tetovo teneinde de veiligheid van de bevolking te garanderen of anders zou aftreden.

Regeringsoffensief herstelt rust rondom Tetovo

Op 19 maart stuurde de regering troepenversterkingen naar Tetovo, bestaande uit onder andere enkele tanks en pantserwagens. In de daaropvolgende dagen wist het Macedonische leger de stellingen van de rebellen in de heuvels rondom Tetovo dermate te bestoken, dat de beschietingen op de stad ophielden. Zowel de Slavische als de Albanese Macedonische pers reageerde terughoudend op het offensief. Het Albanese dagblad *Fakti* prees de 'nobele idealen' van de rebellen, maar riep hen op de wapens neer te leggen. Het onafhankelijke Slavische dagblad *Utrinski Vesnik* betreurde het offensief, maar zag geen andere uitweg uit de crisis en sprak de hoop uit dat de positie van de Albanese minderheid zou worden verbeterd.

Albanese politieke partijen distantiëren zich van geweld

Op 20 maart tekenden de twee belangrijkste Albanese politieke partijen, de oppositionele Partij voor Democratische Welvaart (PDP) en de regeringspartij DPA, een verklaring waarin zij de Albanese rebellen opriepen de wapens neer te leggen en naar hun huizen terug te keren. Zij verwierpen in de verklaring uitdrukkelijk het gebruik van geweld als middel om politieke doelstellingen te bereiken. De ondertekening van de verklaring werd bijgewoond door de speciale vertegenwoordiger van het buitenlandse en defensiebeleid van de Europese Unie Javier Solana.

President verwerpt federalisering Macedonië

Begin april vonden intensieve besprekingen plaats tussen vertegenwoordigers van de Albanese gemeenschap, geschat op tussen de 22 en 40 procent van de Macedonische bevolking, en vertegenwoordigers van de overheid. Er bestond een belangrijk verschil tussen het standpunt van president Boris Trajkovski dat de guerrilla een uit Kosovo overgeslagen beweging van radicale Albanezen was en dat van de Albanese vertegenwoordigers, die de precaire situatie van de Albanese gemeenschap als oorzaak voor de guerrilla aanwezen. Trajkovski weigerde om te onderhandelen met de Albanese rebellen, terwijl oppositiepartij PDP niet aan de besprekingen mee wilde doen, tenzij het Nationale Bevrijdingsleger erbij werd betrokken.
De belangrijkste eisen van de Albanese partijen waren de omvorming van Macedonië tot een federatie, waarbij de Albanezen meer culturele en taalrechten zouden hebben, een proportionele representatie van Albanezen op alle niveaus van de locale, regionale en nationale overheid en een wijziging van de grondwet, waarin de Macedoniërs immers als de primaire staatsvormende bevolkingsgroep werden genoemd. President Trajkovski sloot echter zowel grondwetswijziging als federalisering uit.

Oproep Amerikaanse minister Powell om rebellen te isoleren

De minister van Buitenlandse zaken van de Verenigde Staten Colin Powell bracht op 13 april een bezoek aan Skopje, waar hij een ontmoeting had met de gematigde leider van de Kosovaarse Albanezen Ibrahim Rugova, de voormalige bevelhebber van het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK) Hashim Thaci, voormalig UÇK-commandant Ramush Haradinaj, de Servische politicus uit Kosovo Radovan Trajkovic, alsmede met de leider van het bestuur van de Verenigde Naties over Kosovo Hans Haekkerup. Na afloop van de besprekingen verklaarde hij: 'Wij roepen de Kosovaren op om samen met ons de extremisten te veroordelen en te isoleren, wier handelingen de internationale steun voor Kosovo en de sympathie voor zijn bevolking ondermijnen.'
Powell zag op het laatste moment af van een bezoek per helikopter aan de Kosovaarse hoofdstad Pristina, officieel wegens laaghangende bewolking en slecht weer.

Regering van nationale eenheid gevormd

Op 14 mei werd een regering gevormd waaraan, in afwijking van de vorige twee Slavisch-Albanese regeringen, de twee belangrijkste Albanese partijen DPA en PDP deelnamen. Tevens werd de belangrijkste Slavische oppositiepartij, de Sociaal-Democratische Alliantie van Macedonië (SDSM) van de voormalige communisten, in de regering opgenomen. De regering kwam tot stand onder intensieve bemiddeling van vertegenwoordigers van de Europese Unie en van de Verenigde Staten. Ljubco Georgievski bleef premier, de posten van Justitie, Gezondheidszorg en Plaatselijk bestuur vielen toe aan PDP-leden en die van Buitenlandse zaken en Defensie werden toegewezen aan de SDSM.
Niet lang nadat de eenheidsregering door het parlement was goedgekeurd, werd zij door Albanese rebellen verworpen. Zij verklaarden dat verbetering van de positie van Macedonische Albanezen slechts door gewapende strijd zou kunnen worden afgedwongen en dat zij zouden doorvechten totdat zij aan de onderhandelingstafel werden uitgenodigd.

Geheime besprekingen doen eenheidsregering wankelen

De Slavische partijen van de regering van nationale eenheid werden op 23 mei in opschudding gebracht doordat bekend werd dat de leiders van de DPA en PDP, Arben Xhaferi en Imer Imeri, in het geheim besprekingen hadden gevoerd met rebellen-

leider Ali Ahmeti. Volgens een woordvoerder van de PDP zouden de drie leiders een staakt-het-vuren overeengekomen zijn en elkaar beloofd hebben politiek samen te werken. Op dat moment werd er echter nog op verschillende plaatsen gevochten.
Ongeacht het 'vredesverdrag' kreeg het Macedonische leger 's anderendaags opdracht om de rebellen te verdrijven uit enkele dorpen die zij de voorafgaande drie weken hadden bezet en werden de beschietingen van Albanese stellingen hervat. Een dergelijk offensief was tot dan toe, uit angst voor burgerslachtoffers, niet gelanceerd. Op 25 mei verlieten enkele duizenden Albanezen de dorpen die onder controle van de rebellen stonden, hetgeen de weg vrij maakte voor een grootschalig offensief van het Macedonische leger. 2.000 van hen vluchtten de grens over naar Servië. Eind mei bestookte het Macedonische leger de dorpen die in handen van het Nationale Bevrijdingsleger waren met helikopters en artillerie.
Op 30 mei lukte het om de partijen van de eenheidsregering weer op één lijn te krijgen. Dat gebeurde onder bemiddeling van EU-vertegenwoordiger Javier Solana, die heen en weer reisde tussen Skopje en de Hongaarse hoofdstad Boedapest, waar de ministers van Buitenlandse zaken van de lidstaten van de EU en de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) ter vergadering bijeen waren. In een verklaring werd weliswaar niet door de Albanese partijen expliciet afstand genomen van de overeenkomst die zij met de rebellen gesloten hadden, maar werd gesteld dat de status van dat document 'niet meer relevant' was en dat alleen democratisch gekozen instellingen konden beslissen over de toekomst van het land.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Onderhandelingen met Griekenland over landsnaam Macedonië

Vanaf het moment dat Macedonië zich in 1991 van Joegoslavië afscheidde, had Griekenland bezwaar gemaakt tegen de naam Macedonië, onder andere omdat die identiek was aan die van de noordelijke Griekse provincie. In 1992 kwamen Macedonië en de Verenigde Naties overeen dat het land zou toetreden tot de VN onder de naam Former Yugoslav Republic of Macedonia (Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië), doorgaans afgekort tot FYROM. Griekenland kon zich daar niet in vinden en ging over tot een economisch embargo tegen Macedonië, dat in 1995 werd opgeheven toen beide partijen een voorlopig akkoord bereikten over de normalisering van de betrekkingen, in het kader waarvan de oud-Griekse, zestienpuntige Vergina-ster uit de Macedonische vlag werd verwijderd en bilaterale diplomatieke en handelsbetrekkingen werden aangeknoopt. Sindsdien waren de besprekingen voortgezet onder toezicht van de speciale bemiddelaar van de VN Matthew Nimetz en had Griekenland zich ontwikkeld tot de belangrijkste buitenlandse investeerder in Macedonië.

In februari 2001 verklaarde premier Ljubco Georgievski in het dagblad *Dnevnik* dat Macedonië bereid was tot een compromis met Griekenland in de heikele kwestie van de landsnaam. De naam 'Macedonië' zou gebruikt worden in contacten tussen Macedonië en de internationale gemeenschap, terwijl Griekenland zelf zou beslissen welke naam zij voor haar noordelijke buurland zou gebruiken. De Macedonische regering zou echter voor dit compromis eerst nog een breed politiek draagvlak binnenslands moeten vinden.
Volgens de Dnevnik zou Griekenland het voorstel gedaan hebben dat de naam 'Noord-Macedonië' of 'Opper-Macedonië' zou worden gebruikt, in ruil voor Griekse steun voor toetreding van Macedonië tot de Europese Unie, economische steun aan het land en afschaffing van de visumplicht voor Macedoniërs. Dit voorstel werd echter door regeringswoordvoerders niet officieel bevestigd.
Eind februari bleef een doorbraak alsnog uit doordat de Macedonische regering terugschrok voor een mogelijk negatieve reactie van de publieke opinie aan de vooravond van de verkiezingen van 2002 en voor de moeilijkheid om een tweederde meerderheid voor een grondwetswijziging in het parlement te winnen.

Joegoslavisch-Macedonisch grensverdrag

Tijdens een Balkan-top in Skopje op 23 februari 2001, waarbij tevens de leiders van Turkije, Griekenland, Albanië, Bulgarije, Roemenië en Bosnië, alsmede vertegenwoordigers van de Europese Unie aanwezig waren, ondertekenden de Macedonische president Boris Trajkovski en zijn Joegoslavische ambtsgenoot Vojislav Kostunica een verdrag over de vaststelling van de 330 kilometer lange grens tussen beide landen. Na de onafhankelijkheidsverklaring van Macedonië in 1991 had Joegoslavië geweigerd om de grens tussen Servië en Macedonië, die tot 1991 meer een administratief dan daadwerkelijk scheidend karakter had, te erkennen. Het akkoord vormde de bekroning op besprekingen die in 1996 waren begonnen. Trajkovski verklaarde dat met het grensakkoord het laatste obstakel voor goede betrekkingen tussen beide landen was weggenomen, terwijl Kostunica er een teken in zag dat de Balkan wel degelijk omgevormd kon worden in een 'oase van vrede'.

(Vorige berichten pag. 596/2 e.v. - 2000)

NEDERLAND

BINNENLAND

Ophef over homovijandige uitspraken van imam

Imam Khalil El-Moumni van de Rotterdamse An-Nasr moskee deed op 1 mei 2001 enkele uitspraken over homoseksualiteit in het televisieprogramma *Nova*, die tot grote ophef leidden. Hij zei in het programma dat homoseksualiteit een ziekte was die 'schadelijk is voor de samenleving' en dat 'als de ziekte zich verspreidt, iedereen besmet kan raken'.
De homobeweging nam aanstoot aan de publieke verkondiging van dit soort visies. Hun belangenorganisaties zoals het COC en de *Gay Krant* stelden dat in 'islamitische wijken' in Nederland sprake was van toenemende intimidatie en geweld op straat tegen homo's en lesbiennes. Marokkaanse moskeebezoekers zouden allesbehalve ontmoedigd worden in het gebruik van geweld tegen homo's.
Vele media peilden vervolgens de mening van andere imams over homoseksualiteit. Deze waren praktisch eensgezind in hun afkeuring ervan. Een beerput van anti-westerse ressentiment werd en passant ook geopend. Daarop besloten verscheidene organisaties en individuen aangifte tegen imams te doen wegens discriminatie.
Op 11 mei stemde de ministerraad in met een al veel eerder voorbereid wetsvoorstel waardoor de strafmaat voor structurele vor-

men van discriminatie zou worden verdubbeld tot maximaal twee jaar. Onder 'structurele discriminatie' werd verstaan het voortdurend herhalen van discriminerende opmerkingen door steeds dezelfde groepen of personen aan te vallen of door te discrimineren in een bewuste, georganiseerde of professionele samenwerking tussen personen.

Op 11 mei reageerde premier Kok op de homofobe uitspraken van de imams. De premier achtte ze 'zeer ernstig en buitengewoon kwetsend'. In plaats van aan te zetten tot intolerantie en geweld, hadden juist imams een verantwoordelijkheid bij de integratie van hun gelovigen, aldus Kok. Minister Van Boxtel (Integratie) moest naar Koks mening de betrokken imams uitnodigen voor een gesprek om hen 'duidelijk te maken welke normen en waarden in Nederland gelden'.
BVD-hoofd S. van Hulst stelde later in het televisieprogramma *Buitenhof* dat imams vaak met de opdracht naar Nederland gestuurd werden om de integratie van hun achterban juist tegen te werken. Hij repte ook over een Libische imam die zijn Utrechtse moskee als uitvalsbasis voor spionageactiviteiten gebruikte en die Nederland was uitgezet. Deze Libiër was niet de enige die dat deed, aldus Van Hulst. Volgens bronnen van het weekblad *Vrij Nederland* van 22 mei was El-Moumni in 1991 in eigen land een preekverbod opgelegd wegens 'fundamentalistische agitatie', na rellen tussen linkse en fundamentalistische studenten in de stad Oujda. Het Openbaar Ministerie onderzocht inmiddels of El-Moumni vervolgd diende te worden voor discriminatie. Als de imam hiervoor veroordeeld zou worden, zou dat niettemin geen reden zijn om hem het land uit te zetten, liet minister Van Boxtel weten. El-Moumni had toen inmiddels zijn excuses voor zijn uitspraken aangeboden aan de minister, die op 23 mei een gesprek had met moslimorganisaties. Deze verzekerden hem dat hun moskeeën homoseksuelen niet in een kwaad daglicht wilden stellen. 'Ik moet hen op hun woord geloven', zei de minister na afloop, tegen beter weten in.

Ministeries beantwoorden helft Kamervragen niet

Op de derde woensdag van mei (16 mei 2001) organiseerde de Tweede Kamer voor de tweede maal een 'Verantwoordingsdag', die in de wandelgangen van het Binnenhof al in 2000 was omgedoopt tot 'Woensdag – gehaktdag'. Later zou de Tweede Kamer debatteren over de uitkomsten van onderzoek naar de vraag in hoeverre alle ministeries hun verklaarde beleidsdoelstellingen ook gerealiseerd hadden en in hoeverre bestedingen rechtmatig waren. Op ongeveer de helft van de vragen van de Kamerleden hadden de ministeries geen antwoord gegeven. De Tweede Kamer moest zich behelpen met door ministeries zelf geschreven jaarverslagen en rapporten van de Algemene Rekenkamer.

Onderzoek bepleit naar gebrekkig financieel beheer

Over het geheel genomen oordeelde de Rekenkamer positief over de verantwoording van de rechtmatigheid van rijksuitgaven, die voor bijna honderd procent 'in orde' werd bevonden. Wel stelde zij in haar rapporten dat de boekhouding onder meer niet op orde was bij het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht (Justitie), bij de marechaussee (Defensie) en bij het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (Economische zaken).
De PvdA meende naar aanleiding van de geconstateerde 'ernstige' tekortkomingen dat de Tweede Kamer voortaan zelf hiernaar aanvullend onderzoek diende te doen, met name naar de grote lacunes in het financieel beheer bij onderdelen van de ministeries van Defensie, Economische zaken en Justitie.
De coalitiepartners VVD en D66 waren bereid dit pleidooi van de PvdA te steunen, maar ze wilden eerst de Kamerdebatten van de maand daarop afwachten, waar de verantwoordelijke bewindslieden zich zouden verdedigen.
Volgens oppositiepartij CDA moesten bij het opstellen van begrotingen in het vervolg 'meetbare prestaties' en gewenste effecten centraal staan in het debat tussen kabinet en Kamer en niet langer louter de financiën.

Huwelijk prins Constantijn en Laurentien Brinkhorst

Op 17 mei 2001 trouwden prins Constantijn en Laurentien Brinkhorst voor de wet in het oude raadshuis van Den Haag, toegejuicht door enkele schoolklassen en enkele honderden Hagenaars. De kerkelijke inzegening van het huwelijk vond op 19 mei plaats in de Sint Jacobskerk in Den Haag, waar zich 1.400 genodigden hadden verzameld. Prins Constantijn, de eerste zoon van koningin Beatrix en prins Claus die in het huwelijk trad, reed samen met zijn bruid in een open koets van Paleis Noordeinde naar de kerk. Door de mond- en klauwzeerepidemie getroffen boeren respecteerden de wens van de vader van de bruid, minister Brinkhorst van Landbouw, om de huwelijksdag niet te bederven met luidruchtige protesten. In de Haagse straten stonden volgens de politie ongeveer 15.000 belangstellenden die Laurentien en Constantijn toejuichten, veel minder dan de 100.000 waar de gemeente volgens sommigen vanuit was gegaan. Ongeveer 2,5 miljoen mensen volgden het huwelijk thuis voor de televisie.

Constantijn Christof Frederik Aschwin, prins van Oranje-Nassau, jonkheer Van Amsberg, werd op 11 oktober 1969 geboren. Na geslaagd te zijn voor zijn VWO-examen in 1987 volgde hij talencursussen in Frankrijk en Italië en ging in Leiden rechten studeren. Constantijn ontving geen uitkering van overheidswege en voorzag zelf in zijn onderhoud. Vanaf 1996 werkte hij. Hij liep stage bij het kabinet van Eurocommissaris Hans van den Broek en onderhield daar de contacten met het Europees Parlement. Na het vertrek van Van den Broek in 1999 moest de prins zijn heil ook elders zoeken en volgde een managementopleiding bij het instituut INSEAD in Fontainebleau.
Kort voor het huwelijk liet Constantijn weten naar Londen te vertrekken om voor het consultancybureau Booz-Allen Hamilton te gaan werken.

Petra Laurentien Brinkhorst werd op 25 mei 1966 geboren in Leiden, waar haar vader lector was aan de universiteit. Na haar eindexamen aan het Franse lyceum in Tokio keerde zij terug naar Nederland, om geschiedenis te studeren in Groningen. Daarna vertrok ze naar Londen, waar ze politieke wetenschappen ging studeren. Later volgde ze in Californië een universitaire studie journalistiek. Naast een stage bij CNN in Atlanta probeerde ze het vak uit bij de *Haagsche Courant*. Uiteindelijk koos ze voor het vak van public relations officer, onder andere voor sigarettenfabrikant Philip Morris. In 2000 veroverde de 34-jarige een plaats in de directie van het PR-adviesbureau Adamson BSMG Worldwide.
Sinds 1992 woonde en werkte ze in Brussel, de stad waar ze later ook prins Constantijn weer ontmoette, die ze al sinds haar achttiende kende.

Máxima Zorreguieta genaturaliseerd

De verloofde van prins Willem-Alexander, de Argentijnse Máxima Zorreguieta, kreeg

op 17 mei 2001, op haar dertigste verjaardag, de Nederlandse nationaliteit. Zij had het Nederlands staatsburgerschap nodig om lid van het Koninklijk Huis te kunnen worden. Nog niet duidelijk was of zij te zijner tijd de titel van koningin of prinses zou krijgen. De datum voor het huwelijk werd in mei bekendgemaakt: 02-02-02, oftewel 2 februari 2002.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Noodfonds voor MKZ-schade

Het kabinet besloot op 11 mei 2001 een noodfonds op te zetten voor bedrijven en personen die schade hadden geleden door de mond- en klauwzeerziekte. Het ging om bedrijven die van andere compensatieregelingen waren uitgesloten. Het kabinet zou 25 miljoen gulden (ca. 11,3 miljoen euro) in het fonds storten en de bijdragen van het bedrijfsleven zelf en van provincies verdubbelen tot een maximum van 35 miljoen gulden (ca. 15,9 miljoen euro).

Betuwelijn valt duurder uit

De Betuwelijn wordt duurder en dreigt later dan 2005 gereed te komen, kondigde minister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat op 22 mei 2001 in de Tweede Kamer aan. De extra kosten, waarvan de precieze hoogte nog niet bekend was, zouden onder meer het gevolg zijn van de strengere eisen voor de bouw van tunnels. De rijksoverheid betaalde 9,7 miljard gulden (ca. 4,4 miljard euro) voor de Betuwelijn. De Tweede Kamer wilde van de minister weten of de twintig procent onzekerheidsmarge die was begroot, al niet voor een flink deel was gebruikt. Netelenbos bevestigde dat het gebruik van de Betuwelijn kon worden gehinderd door enkele vervelende knelpunten. Zo sloot de netspanning op de nieuwe lijn niet aan op het Duitse net (15 KV), waardoor duurdere locomotieven nodig waren. Volgens de minister liepen de werkzaamheden vertraging op doordat onder meer de provincie Gelderland traag was met het afgeven van vergunningen.

JUSTITIE

Klachten Peper tegen KPMG ten dele gegrond

De Raad van Tucht voor registeraccountants verklaart de klachten van oud-burgemeester Bram Peper van Rotterdam tegen forensische accountants van KPMG ten dele gegrond, maakte voorzitter J. Willems van de tuchtraad op 8 mei 2001 bekend. De Raad achtte de overtredingen van de accountantsregels door KPMG onvoldoende ernstig om een tuchtmaatregel tegen KPMG te treffen. De door KPMG gerapporteerde feiten over Pepers declaraties zijn correct, aldus de raad.
KPMG hielp in 2000 de gemeenteraad van Rotterdam in zijn onderzoek naar de declaraties van Peper als burgemeester van Rotterdam. Kort voor het uitkomen van de KPMG-rapportage trad Peper af als minister van Binnenlandse zaken.
Peper deponeerde zes klachten tegen KPMG. De tuchtraad was het eens met het verwijt aan KPMG dat de hoge gedetailleerdheid van de rapportage 'de sfeer ademt van een lange lijst van verdachtmakingen', zonder voldoende verwijzingen naar de slechte administratieve organisatie bij de gemeente Rotterdam. Ook werd KPMG verweten een concept-rapport over Pepers declaraties op een laat moment te hebben gewijzigd. Het concept-oordeel luidde dat Peper op een groot aantal punten onrechtmatige uitgaven had gedaan, terwijl dit in de gepubliceerde versie werd gewijzigd in 'niet-functionele' declaraties, een term die KPMG ook onvoldoende had gedefinieerd.
De gemeente Rotterdam benadrukte in een reactie dat de gepubliceerde gegevens over Pepers declaraties correct waren gebleken. Het stadsbestuur had op grond van de KPMG-rapportage twee weken eerder 64.000 gulden (ca. 29.000 euro) van Peper teruggeëist.

Staat in beroep tegen uitspraak in zaak tegen Mink K.

De president van de rechtbank in Den Haag verbood de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) op 9 mei 2001 informatie over de drugs- en wapenhandelaar Mink K. door te spelen aan de Tweede Kamer. Het hoofd van het Openbaar Ministerie, J. de Wijkerslooth, had informatie doorgespeeld aan de BVD, hoewel in een overeenkomst tussen justitie en Mink K. was vastgelegd dat geen inlichtingen aan 'derden' zouden worden verstrekt. Op 10 mei besloten minister van Binnenlandse zaken De Vries en minister Korthals van Justitie in beroep te gaan tegen de uitspraak van de Haagse rechtbankpresident, waarmee ook de Tweede Kamer niet bijster ingenomen was.

TCA-directie betaalde voor geweld

Tijdens het conflict in Amsterdam over toelating van nieuwe taxibedrijven op de taxistandplaatsen van de TCA heeft de directie van de Taxicentrale Amsterdam betaald voor geweld tegen concurrenten van Taxidirekt en dissidenten in eigen gelederen. Taxichauffeurs van TCA werden vrijgesteld om hen te lijf te gaan. *Het Parool* citeerde op 18 mei 2001 uit het 'Marionet'-dossier van justitie in het onderzoek tegen TCA-directeur D. Grijpink en de bestuursleden H. Janmaat en B. van Gelderen. Deze drie bleken ook honderdduizenden guldens naar Cyprus te hebben gebracht om aan de fiscus te ontsnappen en dit geld in prostitutiepanden in Amsterdam belegd te hebben, met steun van een gemeenteambtenaar, Tonnie E.
De liberalisering van het taxiwezen in de hoofdstad leidde in 2000 tot wekenlange onrust. TCA-chauffeurs probeerden met intimidatie en geweld de komst van concurrent Taxidirekt onmogelijk te maken. De rellen waren aanleiding voor de politie om een groot onderzoek te starten. In december 2000 werden vier TCA-bestuursleden aangehouden op verdenking van fraude met taxivergunningen.

GEZONDHEID EN ZORG

Huisartsen grijpen naar stakingsmiddel

Een grote meerderheid van de huisartsen gaf op 2 mei 2001 gehoor aan de oproep van de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) om drie dagen te gaan staken. De artsen waren ontevreden over de door minister Borst van Volksgezondheid beloofde twaalf procent verhoging van de vergoedingen die zij ontvingen. Al sinds de jaren '80 waren deze vergoedingen gelijk gebleven. Minister Borst meende dat de huisartsen het overleg met de ziektekostenverzekeraars moesten voortzetten.
Na de staking namen de artsen geen nieuwe patiënten meer aan en stopten ze op advies van de LHV met elk overleg met de verzekeraars over vernieuwing van hun contract.
Het tarievenbureau CTG, dat de hoogte van de vergoedingen voor huisartsen vaststelde, ging ervan uit dat een arts met een doorsnee-praktijk van 2.350 patiënten minimaal

Boze huisartsen zingen tijdens hun bezetting van het kantoor van Zorgverzekeraars Nederland in Zeist op 18 april 2001 protestliederen over de houding van de koepelorganisaties ten opzichte van de huisartsenzorg. *(foto ANP)*

198.000 gulden (ca. 90.000 euro) per jaar verdiende, exclusief de 164.000 gulden (ca. 75.000 euro) die artsen gemiddeld voor hun personeels- en praktijkkosten ontvingen. Het adviesbureau Deloitte & Touche rekende uit dat een alleen werkende huisarts voor deze kosten idealiter minstens 298.000 gulden (ca. 135.000 euro) diende te ontvangen. Borst en de verzekeraars trokken dit bedrag in twijfel. Borst kondigde eigen onderzoek aan.

De huisartsen eisten alvast een verhoging van hun norminkomen met minstens 60.000 gulden (ca. 27.000 euro). De verzekeraars vonden deze eis onvoldoende onderbouwd en hadden daarom minister Borst niet om meer geld gevraagd. In totaal zou de eis de staatskas ongeveer 450 miljoen gulden (ca. 204 miljoen euro) kosten. Eind april hadden de verzekeraars besloten om een verhoging van hoogstens 10.000 gulden (ca. 4.500 euro) extra per huisarts te vragen.

Het vorige bestuur van de LHV was met Borst overeengekomen om één praktijkverpleegkundige per drie huisartsen te vergoeden. De kosten van deze hulp moesten de huisartsen eerst zelf verdienen door recepten voortaan via een elektronisch voorschrijfsysteem uit te schrijven. Maar de invoering daarvan verliep traag, ook omdat veel huisartsen weigerden eraan mee te werken.

In de komende jaren dreigde een tekort van duizenden huisartsen. Minister Borst zegde toe vanaf 2004 geld te geven voor de opleiding van jaarlijks 525 basisartsen tot huisarts. Het inkomen van een huisarts-in-opleiding zou gelijkgetrokken worden met dat van een verpleeghuisarts-in-opleiding, een verhoging van 3.500 gulden (ca. 1900 euro) per maand.

Akkoord over verhoging blijkt wankel

Op 8 mei werden de LHV en de verzekeraars het eens over een extra verhoging van het inkomen met 25.000 gulden (ca. 11.300 euro), bovenop de al toegezegde 10.000 gulden. Dat zou het inkomen van een huisarts dan werkelijk op bijna twee ton brengen. Verzekeraars dwongen wel af dat er bij het afsluiten van een contract met huisartsen voortaan rekening gehouden zou worden met 'lokale omstandigheden'. Duidelijk was ook dat de verhoging betaald zou moeten worden uit verhoging van de ziektekostenpremies.

Op 17 mei leek het conflict weer terug bij af omdat de ledenvergadering van de LHV de geboden verhoging afwees. Deze zou pas op 1 juli 2001 ingaan waardoor de huisartsen de helft van de geboden 35.000 gulden (ca. 15.800 euro) zouden ontvangen. Wel schortte de ledenvergadering andere acties op, zoals het niet meer aannemen van nieuwe patiënten.

Acties in ziekenhuizen voor betere CAO

In de tweede week van mei 2001 werd een voorzichtig begin gemaakt met acties in ziekenhuizen en andere zorginstellingen, als gevolg van het vastlopen van de CAO-onderhandelingen. Vanaf 14 mei werden vooral ziekenhuizen in Noord- en Zuid-Holland door acties getroffen, waardoor honderden operaties moesten worden uitgesteld. De vakbonden eisten een loonsverhoging van 4 procent en een eindejaarsuitkering van 2,4 procent. De onderhandelaars van de ziekenhuizen hadden 9 procent loonsverhoging in twee jaar geboden en extra salaris voor wie 38 tot 40 uur per week wilde werken.

Volgens de werkgevers betaalden de ziekenhuizen 'marktconforme' salarissen die voor specialistische verpleegkundigen konden oplopen tot ruim een ton per jaar. De bonden bestreden dat en stelden dat salarissen zo'n 30 procent lager lagen dan de ziekenhuizen in een advertentiecampagne in de dagbladen beweerden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Nota Buitenlandse zaken benadrukt praktische naleving mensenrechten

Voor het eerst sinds 1979 bracht het ministerie van Buitenlandse zaken in mei 2001 weer een nota uit over het mensenrechtenbeleid van Nederland, samen met het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking. Nederland zou zich in het buitenland vooral moeten bekommeren om praktische naleving van mensenrechten en minder om codificatie ervan. Op aandrang van minister Herfkens van Ontwikkelingssamenwerking werd een paragraaf opgenomen over het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen in de Derde Wereld. Ook werd een rol toebedacht aan bedrijven die een ethische gedragscode voor hun activiteiten in Derde Wereldlanden ontwikkelden.

Uit een studie bleek in mei dat Buitenlandse zaken gevoelig was voor kritiek in de samenleving op het mensenrechtenbeleid van het ministerie en vaak suggesties van niet-gouvernementele organisaties overnam.

MILITAIRE ZAKEN

Onnodige kosten UNMEE

Tweede Kamerleden gaven half mei 2001 uiting aan hun vermoeden dat Defensie oudmilitairen had bevoordeeld bij een miljoenenorder voor transportmaterieel voor de VN-vredesmissie UNMEE in Eritrea. In april berichtte minister De Grave van Defensie

dat zijn departement voor ongeveer 10 miljoen gulden (ca. 4,5 miljoen euro) onnodige kosten had gemaakt bij de inzet van Nederlandse VN-soldaten in Ethiopië en Eritrea. Zo werden op initiatief van de marine voor ongeveer 6 miljoen gulden (ca. 2,7 miljoen euro) containers en transportauto's gehuurd en gekocht en werden voor 4,3 miljoen gulden (ca. 1,95 miljoen euro) burgerchauffeurs in dienst genomen. Naderhand bleek dat de landmacht hiervoor had kunnen zorgen. Ook zou materieel ter waarde van 3,5 miljoen gulden (ca. 1,6 miljoen euro) niet inzetbaar zijn gebleken, zo schreef De Grave in april aan de Kamer. De minister stuurde later een vertrouwelijk accountantsrapport over de kwestie naar de Kamer.
De order voor het materieel en de chauffeurs voor een bedrag van 17,8 miljoen gulden (ca. 8,1 miljoen euro) was verstrekt aan het bedrijf Transmo Special Products uit Moerdijk na bemiddeling van de in Den Haag gevestigde stichting Netherlands Logistics Support Group (LSG). Bij de stichting waren diverse oud-militairen betrokken, onder wie generaal b.d. F. Van Kappen, die naar eigen zeggen door LSG was aangesteld als onbetaald adviseur. Volgens Van Kappen was het aan de slechte inventarisatie van Defensie zelf te wijten dat er onnodig kosten waren gemaakt. Ook van ondeugdelijk materieel zou geen sprake zijn, aldus de generaal b.d.
De Tweede Kamer achtte de chef-defensiestaf, vice-admiraal Kroon, verantwoordelijk voor de falende coördinatie. Van de in 1995 na het Sebrenica-debacle beloofde 'ontschotting' tussen de drie krijgsmachtonderdelen was weinig terechtgekomen, concludeerden Kamerleden. De rivaliteit was gebleven, met onnodige kosten als gevolg. De vakbond Algemene Federatie van Militair Personeel (AFMP) meende dat de Kamer zelf verantwoordelijk was voor overschrijding van het budget voor de UNMEE-operatie.

(Vorige berichten pag. 261/1 e.v. - 2001)

OOSTENRIJK

BINNENLAND

Aanklager laat aanklacht tegen Haider vallen

De advocaten van Jörg Haider, leider van de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ), maakten op 5 februari 2001 bekend dat de openbaar aanklager zijn aanklacht tegen Haider had laten vallen. Een voormalige politiebeambte had Haider ervan beschuldigd dat hij de politie had gedwongen vertrouwelijke dossiers over zijn politieke tegenstanders af te geven.
Advocate Huberta Gheneff: 'Ondanks een maandenlang intensief onderzoek naar de beschuldigingen, door zowel de aanklagers als de politie, is er geen enkel bewijs gevonden voor de gesuggereerde illegale handelswijze.' Openbaar aanklager Friedrich Schindler zei in een reactie dat een deel van de beschuldigingen tegen Haider onterecht bleek en dat er voor de overige beschuldigingen onvoldoende bewijs was.

Vrouwenminister benoemt vooral mannen

Parlementsleden van de Socialistische Partij Oostenrijk (SPÖ) en de Groenen uitten op 27 februari 2001 felle kritiek op de mannelijke minister van Vrouwenzaken Herbert Haupt. Haupt, lid van de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ), had namelijk vooral mannen op zijn ministerie benoemd. Verder had hij gezegd dat mannen meer en meer werden blootgesteld aan discriminatie.
De parlementsleden zeiden dat Haupt buiten de werkelijkheid stond en dat hij bijvoorbeeld voorbij ging aan het feit dat vrouwen nog steeds eenderde minder verdienden dan mannen.

SPÖ haalt in Wenen absolute meerderheid

Op 25 maart 2001 behaalde de Socialistische Partij Oostenrijk (SPÖ) bij de regionale verkiezingen van Wenen een absolute meerderheid. De partij van burgemeester Michael Haeupl kreeg 46,8 procent van de stemmen en daarmee 52 van de 100 zetels.
Grote verliezer was de Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) die een kwart van haar electoraat verloor. Ze ging van 27,9 naar 20,3 procent van de stemmen. Partijleider Susanne Riess-Passer bagatelliseerde de uitkomst: 'Dit was een regionale verkiezing. Het ging niet over de federale politiek. Je kunt ook niet altijd winnen. Zo is het leven.'
Het verlies was ook een slag voor Jörg Haider die actief campagne had gevoerd in de hoofdstad. Opvallend daarbij waren zijn harde aanvallen op de leider van de joodse gemeenschap, Ariel Muzicant. Hij beschuldigde hem van dubieuze zakelijke praktijken en zei telkens dat er 'stront aan de knikker' was. Muzicant daagde Haider voor de rechter wegens smaad. Deze kwam op 18 mei met een voorlopig oordeel dat Haider zich moest onthouden van dergelijke uitspraken omdat ze onwaar en schadelijk waren voor Muzicant.

Uitslag regionale verkiezingen Wenen
(25 maart 2001)

	1996	2001
SPÖ	39,2	46,8
FPÖ	27,9	20,3
ÖVP	15,3	16,4
Groenen	7,9	12,5

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

'Verzekeringsmaatschappijen verloren in oorlog beste klanten'

Een onderzoekscommissie presenteerde op 14 maart 2001 haar rapport 'De Oostenrijkse levensverzekeringssector en het nazi-regime'. Hierin stond onder andere dat de nazi's gedurende de Tweede Wereldoorlog polissen van joden confisqueerden. Verder verzilverden veel joden hun verzekering vroegtijdig om zo naar het buitenland te kunnen vluchten. Volgens prof. Dieter Stiefel van de commissie hadden de maatschappijen hierdoor niet geprofiteerd van het feit dat joden hun bezittingen werden ontnomen, maar juist hun beste klanten verloren. De joden hadden zich namelijk gemiddeld voor een hoger bedrag verzekerd.
Stiefel had kritiek op de traagheid waarmee benadeelde joodse polishouders na de oorlog werden gecompenseerd. Zo kregen slechts 456 polishouders compensatie op grond van een wet uit 1958. De verzekeringsmaatschappijen hadden inmiddels besloten geld te storten in een compensatiefonds.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minister vraagt flexibele openstelling EU

Minister van Economie en Arbeid, Martin Bartenstein, vroeg op 27 februari 2001 een flexibele invoering van het vrije verkeer voor personen bij de uitbreiding van de Eu-

ropese Unie. Hij stelde voor dat inwoners van nieuwe lidstaten de eerste zeven jaar niet elders in de Europese Unie mochten werken. Na vijf jaar zou kunnen worden bekeken of die periode verkort kon worden. Verder zou het de lidstaten vrij staan om op bilaterale basis afspraken te maken over immigratiequota.
Bartenstein wilde met zijn voorstel het draagvlak voor uitbreiding van de Europese Unie vergroten. Veel landen vreesden namelijk dat ze overspoeld zouden worden door goedkope arbeidskrachten uit het oosten die het evenwicht op de arbeidsmarkt zouden verstoren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nationale Bank verzet zich tegen aanspreken valutareserve

De Nationale Bank van Oostenrijk verzette zich op 6 februari 2001 fel tegen het plan van minister van Financiën Karl-Heinz Grasser om een deel van de valutareserve aan te spreken omdat deze niet langer nodig zou zijn vanwege de introductie van de euro. Grasser wilde de reserve aanwenden voor het afbetalen van de staatsschuld en andere overheidsuitgaven. Hiermee zou hij verdere bezuinigingen en een eventuele belastingverhoging kunnen voorkomen.

De bank in een verklaring: 'De Nationale Bank van Oostenrijk denkt dat het gebruik van de valutareserve een ondeugdelijk middel is om op korte termijn begrotingsproblemen op te lossen. (...) Dit is niet goed voor de stabiliteit en geloofwaardigheid van het eurosysteem in deze fase.' De Europese Centrale Bank (ECB) stelde zich vierkant op achter de Nationale Bank van Oostenrijk: regeringen mochten de valutareserves niet gebruiken zonder toestemming van de ECB.

Begroting 2002 in evenwicht

Minister van Financiën Karl-Heinz Grasser maakte op 1 maart 2001 zijn begroting voor 2002 bekend. Dit zou de eerste begroting sinds 28 jaar zijn die geen tekort kende. Het tekort was teruggebracht van 1,1 procent van het bnp in 2000, via 0,7 procent in 2001 naar 0 procent in 2002. Verder zei Grasser dat de staatsschuld voor het eerst terecht zou komen onder de 60 procent van het bnp die het Verdrag van Maastricht voorschreef, namelijk op 59,2 procent.

BUITENLANDSE ZAKEN

Poetin tegen opheffen Oostenrijkse neutraliteit

De Russische president Vladimir Poetin bracht op 8 februari 2001 een bezoek aan zijn Oostenrijkse ambtsgenoot Thomas Klestil. Poetin benadrukte bij die gelegenheid het belang van de Oostenrijkse neutraliteit. Die was volgens hem van internationaal belang, ondanks het feit dat de situatie in de wereld het laatste decennium ingrijpend was veranderd.
Het was bekend dat kanselier Wolfgang Schüssel vond dat deze neutraliteit was achterhaald sinds Oostenrijk in 1995 was toegetreden tot de Europese Unie. Klestil zei Poetin echter dat de neutraliteit vast lag in de grondwet en dat die status alleen kon worden veranderd na toestemming van de Oostenrijkse bevolking.
Poetin zei verder tegen de oostwaartse uitbreiding van de NAVO te zijn: 'Omdat Rusland nog niet is uitgenodigd voor deelname aan de NAVO, kunnen wij niet blij zijn met een verdere uitbreiding.' Oostenrijk had op dat moment geen plannen voor toetreding tot de NAVO, hoewel Schüssel hier wel voorstander van was.

Bezoek Schröder leidt tot spanningen

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder bracht op 25 en 26 mei 2001 een bezoek aan Oostenrijk. Hij oogstte daarmee veel kritiek van conservatieve politici in Oostenrijk en Duitsland omdat hij veel meer tijd besteedde aan de sociaal-democratische oppositie dan aan de regering. Verder weigerde hij ministers te ontmoeten van de extreem-rechtse Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ).
Tijdens zijn bezoek aan kanselier Wolfgang Schüssel bleek dat er nog veel oud zeer zat over de boycot die de Europese Unie tegen Oostenrijk afkondigde nadat de FPÖ in de regering was opgenomen. Schröder: 'Ik zie de sancties niet als een vergissing.' Schüssel zei dat Oostenrijk zich gekwetst voelde en dat de waardigheid van een democratisch gekozen regering gerespecteerd moest worden.
Een dag na het bezoek, op 27 mei, verklaarde FPÖ-leider Jörg Haider dat Schröder zich had gedragen als een negentiende eeuwse feodale vorst met een dikke sigaar. Verder zei hij dat Schüssel te laf was om Schröder eens flink aan te pakken.

(Vorige berichten pag. 97/2 e.v. - 2001)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Parlement keurt wet op de noodtoestand goed

De Federatieraad (de Russische Eerste Kamer) keurde op 16 mei 2001 een nieuwe wet op de noodtoestand goed. De wet gaf de president de bevoegdheid de noodtoestand uit te roepen en specificeerde de omstandigheden waarin hij dat kon doen. De noodtoestand zou door de president bij decreet kunnen worden afgekondigd, maar de Federatieraad moest binnen 72 uur bijeenkomen om over goedkeuring te beraadslagen.
De wet was al eerder door de Staatsdoema goedgekeurd en had alleen nog de handtekening van president Vladimir Poetin nodig. Na de afkondiging van de huidige grondwet in 1993 had een dergelijke wet nog ontbroken. Eerdere versies waren onder president Boris Jeltsin door het parlement verworpen.

Staatsdoema akkoord met beperking aantal politieke partijen

De Staatsdoema nam op 24 mei 2001 in tweede lezing een wet aan die beoogde het aantal politieke partijen terug te brengen. De wet die door president Vladimir Poetin was ingediend, had nog een derde lezing door de Staatsdoema nodig en moest ook nog worden goedgekeurd door de Federatieraad.
De wet liet alleen partijen aan verkiezingen deelnemen die minstens 10.000 leden hadden, verspreid over minimaal 50 van de 89 Russische regio's. Partijen zouden overheidssteun krijgen naar rato van het percentage stemmen dat zij hadden behaald bij de partijlijsten of in de afzonderlijke kiesdistricten. Een amendement van de Staatsdoema maakte het, tegen de zin van het Kremlin, partijen mogelijk donaties in cash te ontvangen.

Nemtsov tot leider van liberale SPS gekozen

De voormalige vice-premier Boris Nemtsov werd op 27 mei 2001 tot leider van de Unie van Rechtse Krachten (SPS) gekozen, hoewel hij voorzitter bleef samen met vier an-

dere belangrijke figuren in de partij. Hij won de stemming van een andere kandidaat met 237 tegen 88 stemmen aan het eind van een ééndaags congres van de SPS. De meeste sprekers op de bijeenkomst wilden een beleid dat paste bij een partij rechts van het midden die op zou komen voor de zakenwereld, individuele rechten en de kleine Russische middenklasse.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wetten ter hervorming banksector goedgekeurd door Staatsdoema

De Staatsdoema keurde op 17 mei 2001 in derde en laatste lezing een reeks wetten goed betreffende het bankwezen. De bedoeling was dat nieuwe wetgeving zou leiden tot een vergroting van de transparantie in de banksector, toename van de controle van de Centrale bank en stroomlijning van de procedures bij een faillissement. De wetten moesten nog worden goedgekeurd door de Federatieraad en ondertekend worden door de president. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) had er herhaaldelijk bij Rusland op aangedrongen de banksector te hervormen.

Nieuwe leider Gazprom benoemd

President Vladimir Poetin zorgde op 31 mei 2001 voor een aardverschuiving in de Russische zakenwereld door Rem Vjachirev als leider van Gazprom te vervangen, al zou hij actief blijven in de minder belangrijke functie van voorzitter. Hij werd opgevolgd door Alexej Miller, tot dan toe vice-minister van Energie. Commentatoren zagen de benoeming van Miller, een bondgenoot van Poetin, als een poging van de president zijn controle op het bedrijf te verstevigen.
Gazprom was het grootste gasbedrijf ter wereld en nam ongeveer acht procent van het Russische bbp voor zijn rekening. Het was goed voor 25 procent van de totale wereldproductie aan gas en had 23 procent van de totale wereldgasreserves in zijn bezit.

JUSTITIE

Rechtbank maakt voor Jehovah's gunstige uitspraak ongedaan

Een rechtbank in Moskou maakte op 30 mei 2001 een eerdere uitspraak van een andere rechtbank ongedaan die toen neerkwam op een juridische overwinning van de Jehovah's Getuigen in een zaak die twee jaar voor de rechtbank had gediend. De zaak had betrekking op klachten over de Jehovah's Getuigen als zouden zij regelmatig gezinnen uiteendrijven, individuele rechten schenden en minderjarigen bekeren zonder toestemming van hun ouders. De klacht dat zij hiermee een wet uit 1997 hadden overtreden, werd in februari door de rechter afgewezen. De punten van aanklacht bleven door de nieuwe uitspraak staan.
De wet, die internationaal veel kritiek had gekregen, erkende het jodendom, het boeddhisme, de islam en het christendom als Ruslands gevestigde godsdiensten, maar maakte de status van andere godsdiensten zonder lange traditie in Rusland onzeker. Deze moesten zich namelijk via een ingewikkeld proces laten registreren. De Jehovah's Getuigen beweerden dat zij in Rusland minstens 120.000 actieve leden hadden.

MILITAIRE ZAKEN

Contact met militaire satellieten tijdelijk uitgevallen

Militaire functionarissen lieten op 10 mei 2001 weten dat het contact met vier militaire satellieten na een brand in een grondstation tijdelijk verbroken was geweest. Een woordvoerder verklaarde dat later op de dag de brand werd geblust en het contact met de satellieten werd hersteld.
Sommige Amerikaanse experts hadden de laatste tijd ervoor gewaarschuwd dat gebreken in het Russische waarschuwingssysteem Rusland ertoe konden brengen op grond van een vals alarm kernraketten te lanceren.

Rusland verzoekt uitstel vernietiging chemische wapens

Rusland kan niet voldoen aan de verplichting zijn arsenaal chemische wapens te vernietigen tegen 2009 en wil de termijn verlengen tot 2012. Dat verklaarde ex-premier Sergej Kirijenko op 31 mei 2001. Rusland, dat over 40.000 ton chemische wapens – de grootste hoeveelheid ter wereld – beschikte, had in 1997 de Conventie voor Chemische Wapens ondertekend, die de vernietiging ervan gebood. Het land had al een deadline gemist voor de vernietiging van 40 ton in 2000 en moest nog eens 8.000 ton vernietigen vóór 29 april 2002.
In de verklaring van Kirijenko werd niet duidelijk gemaakt waarom Rusland de deadline niet zou halen. In het verleden werden echter financiële tekorten genoemd als reden voor de achterstand.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Tsjetsjeens leider wil onderhandelingen

De Tsjetsjeense president Aslan Maschadov zei in een interview dat op 28 mei 2001 in de Russische krant *Novaja gazeta* werd gepubliceerd dat vredesonderhandelingen met Moskou 'onvermijdelijk' waren. Er was echter op dat moment volgens hem in Moskou niemand die die onderhandelingen wilde of kon voeren. Maschadov zei dat hij diverse aanbiedingen voor onderhandelingen had gedaan, maar dat die telkens waren afgewezen. Presidentieel woordvoerder Sergej Jastrzjembski verklaarde het te betreuren dat een krant zich voor een vraaggesprek met Maschadov had geleend.
Minister van Defensie Sergej Ivanov liet op dezelfde dag weten dat de totale verliezen voor Russische troepen stonden op 2.682 man. Dat was bijna 400 minder dan het cijfer dat het bureau van Jastrzjembski twee weken eerder gaf. Op 30 mei meldde persbureau *Itar-Tass* dat zeven Russische soldaten in de hoofdstad Grozny waren gedood.

Rode kruis stopt werk in Tsjetsjenië na neerschieten medewerker

Het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRK) liet op 30 mei weten dat het alle operaties in Tsjetsjenië had opgeschort nadat een plaatselijke medewerker in een duidelijk gemarkeerde Rode Kruisauto bij een controlepost was neergeschoten. Het slachtoffer werd later op de dag met succes in het ziekenhuis geopereerd.
Het Rode Kruis had zijn internationale staf al eerder uit Tsjetsjenië teruggetrokken, nadat in december 1996 zes medewerkers in hun bed waren vermoord.

Overstromingen in Siberië

Nieuwe overstromingen in Siberië die diverse dorpen hadden weggevaagd in het stroomgebied van de Ob en de Lena, bereikten op 30 mei 2001 hun hoogtepunt. Dat verklaarde een woordvoerder van het ministerie voor Noodsituaties. Bij de stad

Russische Federatie

Barnaoel, dicht bij de grens met Mongolië, was het water gestegen tot een meter boven het kritische niveau waarop het buiten de oevers treedt. Lensk, een stadje van 30.000 inwoners bij de Lena, was eerder in de maand bijna weggevaagd. Jakoetsk (200.000 inwoners) was gered door een haastig aangelegde dijk en door luchtaanvallen op ijsschotsen die de rivier blokkeerden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Regering wil buitenlandse steun voor plan nucleaire brandstof

De Russische regering keurde op 11 mei 2001 een verdrag goed dat de omzetting van plutonium uit kernwapens in brandstof voor civiele reactors regelde. Moskou stelde echter in een verklaring dat miljoenen dollars van de Verenigde Staten en andere westerse landen nodig waren om het programma uit te voeren. Alleen al de Verenigde Staten zouden volgens Moskou voor een bedrag van 200 miljoen dollar (ca. 235 miljoen euro) aan de financiering moeten deelnemen. De regering zei dat het verdrag ter ratificatie aan het parlement zou worden voorgelegd.

Meer samenwerking met Europese Unie

Tijdens een topontmoeting in Moskou van een EU-delegatie onder leiding van de Zweedse premier Göran Persson met president Vladimir Poetin kwamen Rusland en de Europese Unie op 17 mei 2001 overeen de samenwerking op het gebied van veiligheid en economie te versterken. Er zou onder meer worden nagegaan of de rol van de euro in de wederzijdse handel kon worden vergroot. Tijdens de ontmoeting werd ook de oorlog in Tsjetsjenië besproken.

Nederlandse firma Mammoet gaat Koersk lichten

De Russische regering ondertekende op 18 mei 2001 een contract met de Nederlandse firma Mammoet voor de lichting van de in augustus 2000 gezonken onderzeeër Koersk. Vice-premier Ilja Klebanov liet zich tegenover verslaggevers niet uit over de waarde van het contract, maar hij zei dat de Koersk in september 2001 zou worden gelicht.
De ondertekening was op het laatste moment nog vier uur uitgesteld. Kort voor de bekendmaking dat Mammoet het contract zou krijgen had de regering een bod van de Nederlandse firma's Smit International en Heerema en het Amerikaanse bedrijf Halliburton na zes maanden onderhandelen afgewezen.

VS en Rusland sluiten nucleair ontwapeningsproject af

De Verenigde Staten en Rusland ondertekenden op 21 mei 2001 in Moskou een document dat de uitvoering beëindigde van de bepalingen van het zogeheten INF-verdrag dat in 1987 door de Amerikaanse president Ronald Reagan en sovjetleider Michail Gorbatsjov werd ondertekend. De nieuwe overeenkomst beëindigde meer dan 1.400 inspecties over en weer door ongeveer 20.000 specialisten, die voortvloeiden uit het verdrag van 1987.
Het Russische ministerie van Defensie liet weten dat ongeveer 1.846 sovjetraketten voor de korte en middellange afstand en 846 Amerikaanse raketten waren vernietigd sinds de ratificatie van het verdrag in 1988.

(Vorige berichten pag. 282/3 e.v. - 2001)

SPANJE

Spanje

ETA

Gematigde nationalisten winnen Baskische verkiezingen

De Baskische Nationalistische Partij (PNV) was de grote winnaar van de verkiezingen die op 13 mei 2001 werden gehouden voor het regionale parlement van Baskenland. De politieke vleugel van de ETA, Euskal Herritarrok, werd tegelijkertijd afgestraft door de kiezers. De partij viel van achttien procent terug naar tien procent van de stemmen, het laagste percentage sinds Spanje in de jaren '70 een parlementaire democratie werd. Arnaldo Otegi van Euskal Herritarrok weet dit lage percentage aan de angstcampagne van de Spaanse partijen. President van de regionale regering en PNV-leider Juan José Ibarretxe gaf echter een andere uitleg aan de verkiezingsuitslag: 'De Baskische bevolking heeft hiermee gezegd: 'We willen vrede. We willen geen dood en verdeeldheid'.'
De uitslag was een slag voor de Spaanse premier José Maria Aznar. Hij had gehoopt dat de Spaanse partijen – de Partido Popular (PP) en de Partido Socialista Obrero Espanol (PSOE) – samen een meerderheid zouden krijgen in het regionale parlement en zo een pro-Spaanse regering zouden kunnen vormen. De Spaanse partijen bleven echter in zetelaantal gelijk: de socialisten verloren een zetel en de Partido Popular won er één. De score van de Spaanse partijen bleef verbazen omdat uit opiniepeilingen bleek dat slechts 30 procent van de Basken voorstander was van onafhankelijkheid. De reden waarom de Partido Popular en de PSOE dit potentiële electoraat niet aan zich wisten te binden, was onduidelijk.

De verkiezingsuitslag plaatste de PNV wel voor een dilemma. De verkiezingen waren uitgeschreven omdat Euskal Herritarrok haar steun aan de regionale regering had ingetrokken. De PNV behaalde echter onvoldoende zetels voor een absolute meerderheid: daarvoor had ze 38 zetels nodig. Het betekende dat de PNV een coalitiepartner moest zoeken. De enige twee die daarvoor in aanmerking kwamen, waren Euskal Herritarrok en de PSOE. De eerste had zojuist haar steun aan de PNV ingetrokken, terwijl de tweede eiste dat de PNV de Spaanse grondwet zou erkennen.

Uitslagen regionale verkiezingen Baskenland (13 mei 2001)

	1998	2001
PNV/Euskal Alkartasuna	27	33
Partido Popular/Unidad Alavese	18	19
PSOE	14	13
Euskal Herritarrok	14	7
Verenigd Links	2	3
totaal	75	75

ETA zet aanslagen voor en na verkiezingen voort

De Baskische afscheidingsbeweging ETA zette haar aanslagen ondanks de verkiezingen gewoon voort. Zo werd op 6 mei in Zaragoza Manuel Gimenez doodgeschoten. Hij was voorzitter van de Partido Popular in Aragon. Gimenez was met zijn zoon op weg naar een voetbalwedstrijd toen hij door drie kogels in het hoofd werd getroffen. Het was de vijfde ETA-moord binnen een maand. De PNV en de Partido Popular zeiden in een reactie dat ze vanwege de moord de dag erop geen verkiezingscampagne zouden voeren.
Op 15 mei raakte de journalist Gorka Landaburu gewond door een pakketbom.
Op 24 mei werd de 54-jarige Santiago Ole-

aga Elejabarrietta dodelijk getroffen door zeven kogels in San Sebastian. Elejabarrietta was financieel directeur van het Baskische dagblad *El Diaro Vasco*, een krant die scherpe kritiek leverde op de ETA. Juan José Ibarretxe in een reactie: 'Met deze moord wil de ETA terugpakken wat ze met de verkiezingen heeft verloren, maar de Baskische bevolking heeft toen een duidelijk signaal gegeven: 'Stop het moorden voor eens en altijd'.'

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Politie slaags met immigranten

Ongeveer 100 immigranten uit Marokko en Zuid-Amerika raakten op 30 mei 2001 slaags met de politie in Huelva. De ene helft had die dag de bibliotheek bezet, terwijl de andere helft het kantoor van de Partido Popular (PP) bezet hield. De immigranten eisten een arbeidsvergunning. De meesten hadden gewerkt als aardbeienplukker en toen het aardbeienseizoen bijna was afgelopen, wilden ze een arbeidsvergunning zodat ze ook elders aan de slag zouden kunnen.
De politie bestormde aan het einde van de dag de bezette gebouwen, waarbij twee gewonden vielen en twee mensen werden gearresteerd.

(Vorige berichten pag. 285/1 e.v. - 2001)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Zwitsers in referendum tegen snelle onderhandelingen over EU-toetreding

De Zwitserse bevolking sprak zich op 6 mei 2001 in een referendum uit tegen het onmiddellijk starten van onderhandelingen met de Europese Unie over toetreding. Zwitserland deed in 1992 een aanvraag voor het lidmaatschap, maar schortte de onderhandelingen hierover telkens op. Voorstanders vonden dat Zwitserland snel moest toetreden, zodat het land een stem kon hebben in de cruciale beslissingen die de organisatie binnenkort moest nemen. De Zwitserse overheid was tegen het onmiddellijk starten van onderhandelingen, omdat ze liever haar eigen tijdpad wilde volgen. Dat ging uit van onderhandelingen in de volgende kabinetsperiode van 2003 tot 2007.
Een opiniepeiling die het dagblad *Blick* op 10 mei publiceerde, liet zien dat de meerderheid van de Zwitsers het hier mee eens was. Van de ondervraagden wilde 52 procent binnen zes jaar met onderhandelingen starten en 25 procent binnen tien jaar, terwijl 19 procent niet wilde toetreden tot de Europese Unie.

Broer Osama bin Laden wordt Zwitser

Het parlement van het kanton Genève verwierp op 11 mei 2001 de beslissing van de Geneefse regering om Yeslam bin Laden de Zwitserse nationaliteit niet toe te kennen. De advocaten van Yeslam toonden zich tevreden: 'De heer Yeslam is het Geneefse parlement zeer dankbaar omdat het zijn eer heeft hersteld door de onjuiste en onrechtvaardige geruchten over hem te negeren.'
Yeslam woonde al twintig jaar in Zwitserland, was getrouwd met een Zwitserse en had drie kinderen. Hij was eigenaar van de Saoedische Investeringsmaatschappij en besteedde veel geld aan het culturele leven in Genève.
Zijn broer, de multimiljonair Osama bin Laden, was het brein achter de terroristische aanslagen op twee ambassades in Afrika, waarbij 224 doden vielen. Osama zou in Afghanistan verblijven.

IOC schorst Hasan als lid

Het Internationaal Olympisch Comité (IOC) besloot op 15 mei 2001 de Indonesische Muhammad Hasan als lid te schorsen. Een rechtbank in Djakarta had de vriend van oud-president Soeharto in februari 2001 veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar wegens financiële malversaties. De voltallige IOC-vergadering zou in juli 2001 een definitieve beslissing over Hasan nemen.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Banken publiceren nieuwe lijst slapende rekeningen

De Zwitserse banken plaatsten op 5 februari 2001 een lijst van 600 pagina's met 21.000 slapende rekeningen op internet. Het was de derde lijst die de banken publiceerden sinds ze in opspraak kwamen omdat ze het geld van slachtoffers van de Holocaust zouden achterhouden.
Een woordvoerder van de banken liet weten dat de lijst was opgesteld door een groep onafhankelijke accountants. Zij waren oorspronkelijk met een lijst van 54.000 rekeningen gekomen. Hiervan bleven er uiteindelijk 36.000 over, waarvan van een groot deel de rechtmatige eigenaar kon worden achterhaald. Bij 15.000 rekeningen was dat niet het geval.

Rechter maakt weg vrij voor Compensatiefonds dwangarbeiders

De Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), die haar hoofdkantoor in Genève heeft, toonde zich op 11 mei 2001 tevreden met het besluit van een Amerikaanse rechter de aanklachten van voormalige dwangarbeiders tegen Duitse bedrijven te seponeren. De rechter maakte hiermee de weg vrij voor compensatiebetalingen. De Duitse overheid en het Duitse bedrijfsleven hadden namelijk een Compensatiefonds ingesteld, van waaruit dwangarbeiders en andere nazi-slachtoffers een betaling zouden krijgen.
De IOM was belast met de afhandeling van claims van niet-joodse slachtoffers die niet kwamen uit Tsjechië, Polen, Rusland of een van de andere voormalige Sovjetrepublieken. De organisatie had op dat moment al 72.000 claims ontvangen en verwachtte uiteindelijk 200.000 claims.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

SAirGroup in ernstige problemen

De aandelen van het luchtvaartconcern SAirGroup kelderden op 13 maart 2001 met 13,8 procent naar het laagste punt in vijf jaar. Dit gebeurde na aanhoudende negatieve berichten over het concern. Zo maakte de bijna voltallige Raad van Bestuur bekend dat ze zou aftreden. Vijf leden zouden dat al in april 2001 doen en vier anderen – onder wie voorzitter Eric Honegger – in april 2002.
Verder maakte de Raad van Bestuur een verlies bekend van meer dan één miljard frank (ca. 660 miljoen euro). De *Neue Zürcher Zeitung* publiceerde op 13 maart een verhaal, waaruit bleek dat dat verlies 2,5 miljard frank (ca. 1,6 miljard euro) bedroeg als de buitenlandse belangen werden meegerekend. Vooral de Belgische luchtvaartmaatschappij Sabena, waar SAirGroup voor 49,5 procent in deelnam, was zwaar verliesgevend. SAirGroup overwoog daarom haar belangen in Sabena af te stoten. Dit zou waarschijnlijk

Zwitserland

ten koste gaan van 4.000 van de 12.000 arbeidsplaatsen bij het Belgische bedrijf.

Zwitserse bank verlaagt rente

De Zwitserse Nationale Bank verlaagde op 23 maart 2001 haar rente met 0,25 procent in een poging de inflatie te beteugelen en de economie te bestendigen. De Zwitserse Bank troefde hiermee opnieuw de Europese Centrale Bank (ECB) af, die volgens economen vaak te lang wachtte met rentewijzigingen. Hetzelfde deed de Zwitserse Nationale Bank in 2000 door met renteverhogingen te komen, waarna de Europese Centrale Bank telkens volgde.
De Zwitserse Nationale Bank wilde volgens een verklaring met de renteverlaging voorkomen dat de inflatie boven de twee procent zou uitkomen. Ze gaf geen voorspelling over een nieuw inflatiecijfer, maar de meeste economen hielden het op anderhalf procent.

Zwitserse bank verkoopt goud

Op 3 april 2001 maakte de Zwitserse Nationale Bank bekend in 2000 een winst te hebben behaald van 28,2 miljard frank (ca. 18,5 miljard euro). Deze winst werd voornamelijk veroorzaakt door het vrijmaken van een deel van de goudreserve. Deze werd namelijk gesteld op 27,7 miljard frank (ca. 18,2 miljard euro). De overheid had besloten 1.300 ton van de goudreserve vrij te maken omdat dit niet meer nodig was voor de monetaire politiek. Deze goudreserve zou in delen worden verkocht. Zo werd in 2000 170,8 ton verkocht voor in totaal 2,6 miljard frank (ca. 1,7 miljard euro). Dit geld zou worden aangewend voor de pensioenen, het onderwijs en het Solidariteitsfonds voor Humanitaire Acties.

GEZONDHEID EN ZORG

Novartis verkoopt malariamedicijn tegen kostprijs

Novartis Ag besloot op 3 mei 2001 haar malariamedicijn Coartem in Afrika tegen kostprijs te gaan verkopen. De beslissing was een gevolg van zware druk op farmaceutische firma's om de prijs van medicijnen tegen levensbedreigende ziektes te verlagen. Als gevolg hiervan besloten firma's de prijs van aids-medicijnen in Zuid-Afrika drastisch te verlagen.
Normaal kostte een behandeling met Coartem 45 tot 55 euro per dag. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zou de kostprijs 1,70 euro per dag voor kinderen en 2,75 euro per dag voor volwassenen bedragen. Novartis gaf hierop geen commentaar. Volgens de WHO waren deze bedragen nog steeds te hoog voor de meeste slachtoffers en pleitte daarom voor subsidiëring.

(Vorige berichten pag. 104/2 e.v. - 2001)

Canada

CANADA

BINNENLAND

Landry nieuwe premier in Québec

De separatist Bernard Landry, sinds januari leider van de Parti Québécois, werd op 8 maart 2001 ingezworen als de nieuwe premier van Québec, Canada's grootste provincie. Landry zei in zijn inaugurele toespraak dat hij krachtig zou streven naar onafhankelijkheid, opdat zijn gebied beter in staat zou zijn de eigen – Franse – taal en cultuur in stand te houden.
Waarnemers verwachtten dat hij de spanningen met de in Canada regerende Liberale Partij zou laten oplopen. De liberalen waren tegenstander van het separatisme in Québec en hadden een wet geïntroduceerd die het moeilijker maakte voor de provincie om zich af te scheiden.
De separatisten waren in twee recente referenda er niet in geslaagd de bevolking van de juistheid van hun plannen te overtuigen. Bovendien liet een opiniepeiling van de krant *La Presse* op 3 maart zien dat 62 procent van de inwoners van Québec niet wilde dat de afscheiding opnieuw prominent op de politieke agenda zou komen.

Nieuwe conservatieve regering in Alberta

In de provincie Alberta behaalde de regerende Progressieve Conservatieve Partij (PC) op 12 maart 2001 een eclatante verkiezingsoverwinning, de derde en grootste op een rij. Zij verwierf 74 van de 83 zetels, tegenover slechts 7 zetels voor de belangrijkste oppositiepartij, de Liberale Partij (LIB). Oppositieleidster Nancy MacBe kondigde na de smadelijke nederlaag haar ontslag aan.
De premier van Alberta, Ralph Klein, benoemde op 15 maart een aantal nieuwe ministers op belangrijke posten. Patricia Nelson werd minister van Financiën, Murray Smith werd aangesteld als minister van Energie en Shirley McClellan werd plaatsvervangend premier en minister van Landbouw.

Verpletterende nederlaag NDP in Brits Columbia

Op 9 mei 2001 gaf Ujjal Dosanjh, de regerende premier van Brits Columbia, op voorhand toe dat de verkiezingen van 16 mei voor zijn Nieuwe Democratische Partij (NDP) verloren waren. Dosanjh riep de kiezers op zijn links georiënteerde partij bij de komende verkiezingen niet helemaal te laten vallen, omdat ze anders het risico liepen dat alle 79 parlementszetels, na verdeling volgens het districtenstelsel, aan de conservatieve Liberale Partij zouden toevallen. Volgens opiniepeilingen zou deze op 65 tot 70 procent van de stemmen kunnen rekenen.
De NDP was in 1992 in de west-Canadese provincie aan de macht gekomen en in 1996 herkozen, hoewel de liberalen meer stemmen hadden gekregen. Direct na deze verkiezingen was gebleken dat de NDP de kiezers verkeerd had geïnformeerd over de begroting van de provincie; deze was niet in evenwicht geweest. Ook werd de partij geplaagd door enkele financiële schandalen en sterk bekritiseerd vanwege de schade die haar beleid op het gebied van arbeid en milieu de economie zou toebrengen. De liberalen hadden tijdens hun campagne vooral de nadruk gelegd op ingrijpende belastingverlaging.
Uit de definitieve uitslag bleek dat de NDP zich tevreden moest stellen met slechts twee zetels, op grond van 21,5 procent van de stemmen. De liberalen behaalden 57,6 procent en wonnen daarmee de overige 77 zetels.

Indianen ontevreden over wetswijziging

Ottawa's plan voor een wijziging van de centrale wet betreffende de relaties van het land met de oorspronkelijke bewoners werd op 10 mei 2001 afgewezen door inheemse leiders, verenigd in de Assemblee van Eerste Naties. De assemblee, waar stamhoofden uit heel Canada deel van uitmaakten, vond het voorstel van de regering om de Indiaanse Wet uit 1871 te veranderen

een nieuw staaltje van unilateraal en federaal gestuurde patronage. De indianen wilden wel meewerken aan een verandering van deze wet, maar zouden daartoe zelf plannen uitwerken.

Rebellen uit oppositie vormen nieuwe splintergroep

Op 15 mei 2001 verloor de fractie van de Canadese Alliantie acht leden. Zij vormden een aparte groepering omdat zij het niet eens waren met de politiek van partijleider Stockwell Day. De Alliantie bleef de grootste oppositiepartij in het nationale parlement in Ottawa, maar dit kende nu drie in plaats van twee groepen rechts van het midden. Belangrijkste reden voor de afsplitsing was dat de Alliantie een samengaan overwoog met de Conservatieve Partij van Canada. Op een persconferentie zei Day dat hij wilde samenwerken met de dissidenten.
De Alliantie was een jaar eerder gevormd uit de inmiddels opgeheven Reform Party en leden van de Conservatieve Partij. Bij de verkiezingen van dat jaar kon de nieuwe partij de Liberalen niet weerhouden van de derde achtereenvolgende overwinning.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zwakke autosector verzwakt groei bnp

Statistics Canada, het nationale bureau voor statistiek, verklaarde op 31 januari 2001 dat het bnp in november van het voorgaande jaar met slechts 0,1 procent was gegroeid, tegen 0,5 procent groei in oktober. Het haperen van Canada's auto- en elektronica-industrie was hiervoor verantwoordelijk geweest. De stagnatie in de autoproductie leidde tot een terugval in de productie van metaal-halffabrikaten met twee procent. De elektra- en elektronica-productie kromp met 2,7 procent. De Canadese terugval werd algemeen geweten aan de vertraging van de economische groei in de Verenigde Staten.
Paul Darby, vooraanstaand lid van de Conference Board of Canada, een onafhankelijke denktank, zei op dezelfde dag dat de economische groei van Canada in 2001 uit zou komen op 2,9 procent, tegen 5 procent in 2000. Maar de raad meende dat tijdige belastingmaatregelen een economische recessie zouden kunnen voorkomen. Premier Jean Chrétien verklaarde in het parlement dat de regering de ontwikkelingen nauwlettend volgde en indien nodig maatregelen zou nemen.

JUSTITIE

Geen uitzetting naar VS vanwege doodstraf

Het Hooggerechtshof van Canada verbood op 15 februari 2001 de uitzetting van twee van moord verdachte mannen naar de Verenigde Staten. Atif Ratay en Sebastian Burns, beiden Canadezen, waren in 1995 in Brits Columbia gearresteerd in verband met de moord op Ratay's ouders en zus, één jaar eerder in de staat Washington, net over de grens in de V.S. Omdat de doodstraf in Canada was afgeschaft, mochten de mannen alleen worden uitgewezen indien het buurland kon garanderen dat deze straf niet zou worden uitgesproken.

Massaal optreden van politie tegen Hells Angels

Op 28 maart 2001 ondernam de politie van Québec met 2.000 manschappen een grootschalige actie tegen Hells Angels, waarbij 150 mensen werden gearresteerd en wapens in beslag werden genomen. De actie had twee jaar voorbereiding gevergd en was mede bedoeld om een eind te maken aan een oorlog die sinds 1994 woedde tussen de Hells Angels en een concurrerende motorrijdende drugsbende, de Rock Machine, ook bekend als de Bandidos.

ONDERWIJS

Universiteit mag homoseksualiteit uitbannen

Het Canadese Hooggerechtshof bepaalde op 17 mei 2001 dat de Triniteits Westelijke Universiteit (TWU) gerechtigd was haar studenten op de lerarenopleiding te verplichten zich te onthouden van homoseksuele activiteiten. De uitspraak kwam naar aanleiding van de weigering van het Brits Columbiaans College van Leraren een certificaat voor lesgeven uit te reiken aan afgestudeerden van de TWU, vanwege de vermeende discriminatoire houding van de instelling.
Acht van de negen rechters van het Hooggerechtshof bepaalden dat het college niet in haar recht stond, aangezien het niet kon aantonen dat afgestudeerden van deze universiteit ooit hadden gediscrimineerd tegen minderheden. Het gerechtshof verklaarde ook dat het college zich moest realiseren dat de TWU bedoeld was voor mensen die eenzelfde religieuze overtuiging deelden.

GEZONDHEID EN ZORG

Regels losser voor medicinale marihuana

Minister van Gezondheid Allan Rock zei op 6 april 2001 dat zijn regering een vrijere wetgeving wilde ten aanzien van kweken en gebruik van marihuana voor medische doelen. Zij wilde het gebruik hiervan toestaan aan mensen die terminaal ziek waren of die leden aan chronische aandoeningen als ernstige artritis, kanker, aids of multiple sclerose.
Ottawa bezwoer dat het niet ging om een eerste stap richting volledige legalisering van marihuana: mensen zouden een ontheffing van het algeheel verbod moeten aanvragen. Een arts zou per individu de gewenste dosis moeten vaststellen en afhankelijk daarvan zou worden vastgesteld hoeveel planten iemand maximaal mocht telen.

NATUUR EN MILIEU

Geen overeenkomst bij gesprekken in Ottawa over broeikaseffect

David Anderson, de Canadese minister van Milieu, zei op 7 december 2000 dat hoge ambtenaren uit de Verenigde Staten en de Europese Unie er na twee dagen van gesprekken niet in geslaagd waren het verdrag van Kyoto uit 1997 te redden. De bijeenkomst in Ottawa werd gehouden nadat stevige onderhandelingen tussen beide partners in november in Den Haag over de uitwerking van het verdrag op niets waren uitgelopen.
Ondertekenaars van het Kyoto-verdrag verplichtten zich om de uitstoot van broeikasgassen te beperken. Washington hield vol dat zij de kooldioxideproductie zou mogen blijven wegstrepen tegen de absorptie van kooldioxide door wouden en landbouwgebieden. De EU wenste hier niet mee akkoord te gaan.

Canada verbiedt ijsbeerjacht in afgelegen Nunavut regio

Olayuk Akesuk, minister van Duurzame ontwikkeling van de Nunavut regio, ver-

klaarde op 18 januari 2001 dat zijn territorium de jacht op ijsberen zou gaan verbieden. Dit jaar zouden jagers nog twaalf dieren mogen afschieten in het gebied van het McClintock kanaal, circa 300 kilometer ten noorden van de Poolcirkel. Volgend jaar zou de ijsbeerjacht geheel verboden zijn. Met dit verbod hoopte Akesuk de ijsbeerpopulatie te redden, die inmiddels was geslonken tot 288 exemplaren in het betrokken gebied.

Brits Columbia verbiedt jacht op grizzly beer

Premier Ujjal Dosanjh van Brits Columbia kondigde op 9 februari 2001 een driejarig moratorium af op de jacht op de grizzly beer, zodat een accurate telling van de beren in deze provincie kon plaatsvinden. Tegenstanders van de jacht schatten dat de provincie nog tussen de 4.000 en de 6.000 grizzlies telde, terwijl provinciale biologen de populatie schatten op 10.000 tot 13.000 exemplaren

Jagers van buiten de provincie doodden in 1999 108 grizzlies, terwijl jagers uit Brits Columbia 130 exemplaren afschoten. Voorstanders van de jacht becijferden dat het jagen de schatkist van de provincie per jaar 200 miljoen Canadese dollar (ca. 153 miljoen euro) opleverde.

Wapenstilstand in gevecht over regenwouden

Houtvesters, milieuactivisten en indianen kwamen op 4 april 2001 tot een afspraak om de houtwinning te beperken in de regenwouden van de Pacifische kustgebieden van Canada. Dit werd beschouwd als een eerste stap in de goede richting en was voor milieuorganisatie Greenpeace voldoende om een wereldwijde boycot van hout uit Brits Columbia op te schorten.
Het gebied waar het om ging, besloeg ongeveer drie miljoen hectare wildernis tussen de noordpunt van Vancouver Eiland en Alaska. Het betrof een woest terrein, met ruige gebergten, veel eilanden voor de kust en weinig mensen. In de voorlopige overeenkomst stond dertien procent van het gebied gemerkt als beschermd tegen houtwinning en andere mijnbouw. Een verdere achttien procent stond geregistreerd als potentieel beschermd gebied.
Vertegenwoordigers van de houtindustrie zeiden dat het een kostbare overeenkomst was, die ten minste 500 mensen hun baan zou kosten. Maar ze waren ook tevreden dat het eindeloze public relations gevecht eindelijk voorbij was. Er was nu weer overleg mogelijk.
De provincie Brits Columbia had tien miljoen Canadese dollar (ca. 7,7 miljoen euro) gereserveerd om de getroffen houtindustrie te compenseren. Deze meende echter dat er tenminste 40 miljoen Canadese dollar (ca. 31 miljoen euro) compensatie nodig was.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Veel inuit- en indianenkinderen belanden in seksindustrie

Kinderen van de oorspronkelijke bevolking lopen een bijzonder hoog risico verzeild te raken in de seksindustrie, verklaarde *Save the Children* Canada op 4 december 2000. Volgens een rapport dat deze humanitaire organisatie op deze dag uitbracht, maakten indianen en inuit amper drie procent uit van de bevolking, maar in veel lokale gemeenschappen bestond 90 procent van de sekswerkers uit kinderen van deze bevolkingsgroepen. Het rapport zocht de oorzaken hiervan bij het wijd verspreide racisme, de versplintering van de inheemse cultuur, de armoede en de geringe mogelijkheden voor scholing. Aanbevelingen in het rapport betroffen onder meer het onderwijs aan deze groepen.
Veel leden van de oorspronkelijke gemeenschap leefden in zeer armoedige en ongezonde omstandigheden, in reservaten waar alcoholisme en drugsgebruik wijd verbreid waren.

Canada doet te weinig aan rechten oorspronkelijke bewoners

Bij de presentatie van haar jaarlijks rapport op 29 maart 2001 verklaarde de voorzitter van de Canadese Mensenrechtencommissie, Michelle Falardeau-Ramsay, dat Canada niet genoeg deed om de oorspronkelijke bevolking haar fundamentele rechten te garanderen. Velen van hen leefden nog steeds in grote armoede en de gemiddelde levensverwachting was 6,5 jaar korter dan die van de andere Canadezen. Zij prees de regering voor bescheiden stappen die ondernomen waren in de richting van meer autonomie voor de oorspronkelijke bewoners.

BUITENLANDSE ZAKEN

Herstel relaties met India, niet met Pakistan

Canada's minister van Buitenlandse zaken John Manley zei op 20 maart 2001 dat zijn land de meeste politieke en economische sancties zou opheffen die drie jaar geleden aan India waren opgelegd om het land te straffen voor het uitvoeren van vijf nucleaire proeven. Canada had bezoeken op ministerieel niveau verboden, diverse vormen van ontwikkelingshulp gestaakt en haar hoge commissaris, ofwel ambassadeur, teruggeroepen in mei 1998.
Soortgelijke straffen waren Pakistan ten deel gevallen, nadat dit land ook een serie kernexplosies had doen plaatsvinden. Manley verklaarde echter dat deze sancties niet werden opgeheven, omdat het land geen democratie was. Hij vertelde dit na een bijeenkomst van ministers van Buitenlandse zaken van het Gemenebest. Zij hadden de militaire heersers van Pakistan opgeroepen een tijdschema voor verkiezingen te maken.
Canada kende een grote Indiase diaspora, waarvan velen stemden op de regerende Liberale Partij.

IADB-leningen aan ondemocratische regimes stoppen

Premier Jean Chrétien maakte op 22 april 2001 bekend dat de belangrijke Interamerikaanse Ontwikkelingsbank (IADB) een dag eerder een Canadees voorstel had aangenomen, waarin werd verklaard dat deze bank in de toekomst geen geld meer zou lenen aan landen die ondemocratisch waren. Hij deed zijn mededeling in Québec, waar op dat moment de *Summit of the Americas* gaande was. Alle regeringsleiders uit deze continenten waren hier aanwezig, behalve die van Cuba.

De IADB was de grootste bron van multilaterale leningen voor Latijns-Amerika en was gespecialiseerd in het snel verstrekken van noodkredieten aan landen die in financiële moeilijkheden verkeerden. Alle landen die op dat moment potentieel in aanmerking kwamen voor een lening – Cuba viel hierbuiten – werden beschouwd als democratieën. Maar bijvoorbeeld Haïti bezat een wankele volksvertegenwoordiging.

Cuba

Rellen rond pan-Amerikaanse top voor vrijhandel en democratie

Leiders uit 34 landen beloofden te werken aan vrijhandel en grotere democratie, bij het slot van de driedaagse *Summit of the Americas* op 22 april 2001. Het conferentiegebied in het oude centrum van Québec was omgeven door afzettingen, die gedurende de hele conferentie toneel waren van gevechten tussen politie en anti-globaliseringsactivisten. Tegen de zin van de betogers bevestigde de top plannen om te komen tot een Vrijhandelszone van de Amerika's (FTAA), vanaf Canada tot en met Chili. Dit zou de grootste vrijhandelszone van de wereld worden, met een jaarlijkse productie van 11 biljoen dollar (ca. 12,8 biljoen euro). De aanwezige leiders hoopten dat deze ontwikkeling zou bijdragen aan de bestrijding van de armoede.
De betogers, waarvan het merendeel vreedzaam was geweest, vreesden dat de vrijhandel alleen maar ten goede zou komen aan de grote bedrijven en de armen zou benadelen. Zij verweten de bijeengekomen politici een politiek achter gesloten deuren. De verwijten zorgden ervoor dat in het slotcommuniqué een verplichting werd opgenomen om democratische normen in acht te houden.

(Vorige berichten pag. 729/3 e.v. - 2000)

CUBA

BINNENLAND

Corruptieschandaal leidt tot aftreden minister van Visserij

Op 24 maart 2001 moest de minister van Visserij, Orlando Rodriguez Romay, aftreden wegens een corruptieschandaal waarbij twee van zijn broers betrokken waren. De minister zelf bleef wel goeddeels buiten schot en bleef een 'goede kameraad' van de communistische partij. 'Minister Romay was niet waakzaam genoeg geweest over de handel en wandel van zijn ondergeschikten', was de officiële verklaring. Het was de eerste keer dat een minister wegens corruptie uit het kabinet van Castro moest aftreden. Romay werd opgevolgd door Alfredo Lopez Valdes. Op 3 mei kondigde de regering de oprichting aan van een nieuw ministerie ter bestrijding van de corruptie.

Herdenking van de invasie in de Varkensbaai

Een grote delegatie uit de Verenigde Staten was naar Cuba afgereisd om op 24 maart 2001 de veertigjarige herdenking van de mislukte Varkensbaai-invasie bij te wonen. In het gezelschap bevonden zich oorlogsveteranen van de invasiebrigades, oud-medewerkers van president Kennedy en oud CIA-agenten. Bij de door Castro's troepen in April 1961 afgeslagen invasie van Cubaanse ballingen kwamen 270 soldaten om. Castro's overwinning betekende een enorm gezichtsverlies voor de Verenigde Staten maar president Kennedy, die de invasie had goedgekeurd, wilde geen militaire steun verlenen. 'De beloofde schepen kwamen niet', vertelde Alfredo Duran van de invasiebrigade terwijl hij veertig jaar later over het strand liep en over de Varkensbaai uitkeek. Robert Reynolds, een van de CIA-agenten die aan de invasie had meegewerkt, vond het een bijzondere ervaring om Castro tijdens de herdenkingsplechtigheden te ontmoeten. 'Ik heb altijd grote bewondering gehad voor Castro en de Cubaanse revolutie', verklaarde de ex-CIA-agent. Onder de Amerikaanse bezoekers bevond zich ook de historicus Arthur Schlesinger, oud-medewerker van Kennedy, die voorstander was van een dialoog met Castro en opriep tot de afschaffing van het veertig jaar oude handelsembargo.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Dissidenten vrijgelaten en anderen opgepakt

Journalist vrijgelaten

De Cubaanse autoriteiten lieten op 19 januari 2001 de dissident en journalist Jesus Joel Diaz Hernandez vrij. Diaz was twee jaar eerder opgesloten wegens staatsgevaarlijkheid en contrarevolutionaire activiteiten. Hij was de directeur van het onafhankelijke persbureau *Cooperativa Avilena de Periodistas Independientes* en werd tijdens zijn gevangenschap gesteund door Amnesty International en het Amerikaanse Comité voor bescherming van journalisten (CPJ). In 1999 kreeg Diaz van de laatste organisatie de International Press Freedom Award.
Er waren in Cuba zo'n vijftig onafhankelijke journalisten actief die hun werk grotendeels op internet naar buiten brachten. De Cubaanse regering behandelde hen als verraders en handlangers van het 'Yankee imperialisme', maar de verslaggevers zeiden onafhankelijk nieuws te brengen in een land waarin de Communistische Partij alle media controleerde. De vrijlating werd toegejuicht door de CPJ in New York en voorzitter Ann Cooper maakte van de gelegenheid gebruik om bij Castro aan te dringen op de vrijlating van de journalisten Bernardo Arevalo Padron van *Linea Sur Press*, en Manuel Gonzalez Castellanos van *Cuba Press Agency*. De eerste zat al sinds 1997 vast en de tweede sinds 1998.

Volgens Marcelo Lopez van de Cubaanse Commissie voor Mensenrechten en Nationale verzoening speelden de machthebbers een spelletje: 'Ze laten een paar dissidenten vrij en sluiten er weer een paar op.' In totaal kende Cuba zo'n vierhonderd politieke gevangenen.

Twee Tsjechen vrijgelaten

Op 5 februari 2001 lieten de Cubaanse autoriteiten twee Tsjechische politici gaan. Het ging om de Tsjechische oud-minister van Financiën, Ivan Pilip, en de oud-studentenleider Jan Bubenik, die maanden eerder waren aangehouden wegens 'subversieve contacten met dissidente groeperingen'. De Internationale parlementaire unie (IPU) had in hun zaak bemiddeld en zei dat ze niet werden uitgewezen maar als gewone toeristen terug naar Tsjechië gingen, nadat het tweetal op het ministerie van Buitenlandse zaken zijn verontschuldigingen had aangeboden. In een voorgelezen tekst zeiden de twee zich bewust te zijn van de wetsovertreding en boden ze daarvoor hun excuses aan. Tevens bekenden ze in Cuba te hebben rondgereisd met de Freedom House-organisatie, die door de communistische autoriteiten als een CIA-club werd gezien.
Cuba had bij de Tsjechische president, Vaclav Havel, tevergeefs op een officiële verontschuldiging aangedrongen. De relaties tussen beide landen waren nog steeds op een dieptepunt, sinds Tsjechië het jaar daarvoor binnen de Verenigde Naties het initiatief had genomen om een resolutie tegen Cuba in te dienen, wegens de schendingen van de mensenrechten.

Bejaarde anticommunist vrijgelaten

De bejaarde dissident Ernestino Abreu Horta werd op 9 februari 2001 vrijgelaten

omdat zijn gezondheid in gevaar was. Volgens Elizardo Sanchez, voorzitter van de Cubaanse Commissie voor Mensenrechten en Nationale verzoening, was de kans groot dat de 76-jarige Abreu anders in zijn cel zou sterven. De vrijgelaten dissident was onmiddellijk naar Miami teruggekeerd, waar hij vroeger leiding gaf aan de Patriottische Cubaanse Junta. Samen met de Cubaanse balling, Vicente Marcelino Rodrigues Martinez, was Abreu in 2000 tot vijftien jaar gevangenisstraf veroordeeld, wegens het beramen van een opstand. De twee oud-strijders waren eerder dat jaar in het westen van de provincie Pinar del Rio in een motorboot vol met wapens en medicijnen aan land gegaan, in de hoop een anti-Castro-revolutie teweeg te brengen. Ze waren de bergen ingevlucht en al gauw opgepakt door het leger. Het was niet duidelijk hoe het bejaarde tweetal had gedacht de coup tot slagen te brengen. Volgens Elizardo Sanchez, zelf een vooraanstaand dissident, wilde het tweetal de militante woorden eindelijk eens in daden omzetten. Familieleden die hadden geholpen bij de landing kregen ook gevangenisstraffen opgelegd.

Twintigtal dissidenten vastgehouden

De Cubaanse autoriteiten pakten op 23 februari 2001 minstens 28 dissidenten op uit angst voor protestmanifestaties rond de herdenking van het vliegtuigincident in 1996, waarbij twee ballingen om het leven kwamen. Op 24 februari van dat jaar schoten Cubaanse militairen twee Amerikaanse privé-vliegtuigjes uit de lucht. Volgens de Verenigde Staten vlogen de toestellen boven internationale wateren, maar Castro verdedigde de actie met de verklaring dat de Brothers Rescue Group uit Miami verantwoordelijk was voor de voortdurende schending van het Cubaanse luchtruim. Dissidenten wilden tijdens de vijfjarige herdenking van dit incident voor de kust van Havana bloemen in zee werpen, maar de actie werd door de arrestatiegolf verijdeld. Volgens Elizardo Sanchez van de Cubaanse Commissie voor Mensenrechten en Nationale verzoening zou de opsluiting van de dissidenten hooguit enkele uren duren.
De arrestatiegolf kwam aan de vooravond van de jaarlijkse vergadering van de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties in Genève. Castro bleef de mensenrechten in zijn land verdedigen en zei dat er in Cuba, in tegenstelling tot vele andere Latijns-Amerikaanse landen, geen sprake was van verdwijningen, politieke moorden of martelingen. De partijleider bleef zich beroepen op de binnenlandse scholing en gezondheidszorg en zei dat deze belangrijke 'mensenrechten' in Cuba goed geregeld waren. Op de VN-vergadering van 2000 was Cuba veroordeeld wegens de onderdrukking van dissidenten en alle vormen van oppositie, die systematisch als Amerikaanse propaganda en contrarevolutionaire acties werden afgedaan. 'Het meewerken aan het Yankee-imperialisme' was een veelgehoorde aanklacht op grond waarvan men kon worden veroordeeld en opgesloten.

Jaarrapport van Amnesty International kritisch over Cuba

In het jaarrapport 2000 over Cuba uitgegeven op 30 mei 2001, verklaarde Amnesty International dat de mensenrechten in Cuba verder verslechterd waren. Journalisten, oppositieleiders en mensenrechtenactivisten waren regelmatig het onderwerp van intimidatie en vrijheidsberoving. Enkele honderden politieke gevangen zaten nog steeds achter de tralies. Medewerkers van Amnesty International in London waren aangewezen op informatie van lokale groepen omdat ze zelf het land niet in mochten. Volgens het rapport waren in 2000 minstens 28 mensen ter dood veroordeeld en waren er reeds acht door een vuurpeloton omgebracht. Het ging in de meeste gevallen om 'gewone' criminele delicten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek van Chinese president Jiang Zemin

Op 12 april 2001 bracht de Chinese president Jiang Zemin een bezoek aan Cuba. De vriendschapsbanden met China waren voor Castro van groot belang, sinds de steun van de Sovjet-Unie was weggevallen. China was de vierde handelspartner van Cuba en tevens een belangrijke kredietverlener.

Cuba haalt uit naar Canada en Latijns-Amerikaanse staten

De Cubaanse regering toonde zich op 21 april 2001 furieus over de uitsluiting van Cuba van de inter-Amerikaanse topconferentie in Quebec en noemde Canada een handlanger van Washington's anti-Cubaanse politiek. De Cubaanse verontwaardiging was begonnen met de door Canada gesteunde internationale vermaning aan het adres van Cuba. De VN-vergadering voor de mensenrechten had Cuba eerder die maand in Genève, opnieuw veroordeeld. Canada was een van de belangrijkste handelspartners van Cuba, maar sinds premier Jean Chretien in 1998 de Cubaanse regering om de vrijlating van vier dissidenten had gevraagd, waren de relaties afgekoeld.

Fidel Castro en zijn minister van Buitenlandse zaken Felipe Perez Roque hadden ook de meeste Latijns-Amerikaanse landen de huid vol gescholden, nadat ze in Genève voor de mensenrechtenresolutie tegen Cuba hadden gestemd. Argentinië en Costa Rica hadden daarop hun ambassadeurs teruggetrokken, maar Castro en Roque bleven erbij dat het 'hielenlikkers van de Verenigde Staten' waren. Alleen Brazilië en Venezuela vielen niet uit de gratie, maar de rest van de Latijns-Amerikaanse landen werd slapte en gedweeheid verweten: 'klaar om het handelsakkoord voor de beide Amerika's te ondertekenen en zich te laten annexeren door de Verenigde Staten', was het officiële Cubaanse commentaar.

President Castro bezoekt Iran

Tijdens een driedaags staatsbezoek 8-10 mei 2001 aan Iran haalde president Fidel Castro de banden aan met ayatollah Ali Khameini, net als Castro een fel tegenstander van de wereldheerschappij van de Verenigde Staten. In september 2000 was voor het eerst een Iraans staatshoofd in Cuba op bezoek geweest.

OVERLEDEN

Alberto Korda, fotograaf

De fotograaf die een beroemd geworden portret van Che Guevara maakte, Alberto Korda (pseudoniem van Alberto Diaz Gutierez), overleed op 25 mei 2001 aan een hartaanval in Parijs. Korda werd geboren in Havanna op 14 september 1928.
Korda maakte het beroemde portret van Che met zwarte baret in Havanna op 5

Cuba

maart 1960 tijdens de begrafenis van 136 mensen die waren omgekomen bij een explosie op een boot. De in Argentinië geboren Che Guevara was een held van de Cubaanse revolutie. Hij had 'zij-aan-zij' met de latere president Fidel Castro het revolutionaire leger naar de overwinning geleid.

In 1967 gaf Korda een exemplaar van de foto aan een Italiaanse bezoeker mee. In datzelfde jaar werd Guevara in Bolivia – waar hij ook een van de leiders van de revolutie was – vermoord. De Italiaan begon toen onmiddellijk met de verspreiding van de foto, die in korte tijd over de hele wereld bekend werd. Iedere zichzelf respecterende linkse scholier of student had een t-shirt met zijn afbeelding en overal waren posters, sleutelhangers en vlaggen te koop met de afbeelding van Che Guevara met zwarte baret.
Deze foto heeft tijdens het gehele revolutionaire proces in Cuba de meeste internationale publieke bekendheid gekregen, aldus de Cubaanse tijdgenoot en fotograaf Rafael Perez. Volgens een andere tijdgenoot, de fotograaf Liborio Noval, was de dood van Korda een groot verlies voor de Cubaanse cultuur: 'Hij was een van de topchroniqueurs van de revolutie.'

Esteban Ventura Novo, politiechef onder dictator Batista

Op 87-jarige leeftijd overleed de chef van de gevreesde Cubaanse politie onder dictator Fulgencio Batista (1952-1959), Esteban Ventura Novo, in Miami.
'De man in het witte pak' – hij werd zo genoemd vanwege zijn elegante stijl van kleden – was berucht vanwege de manier waarop hij de repressie van de oppositie tegen Batista organiseerde. Hij zou verantwoordelijk zijn voor ten minste zes moorden, onder anderen op de advocaat Jorge Cabrera Graupera en op Marcelo Salado, lid van Fidel Castro's beweging van 26 juli. Zijn slachtoffers werden eerst ernstig gemarteld. Hij werd echter verdacht van meer misdaden.

Nadat de regering van Batista omver was geworpen door Castro, vluchtte Esteban Ventura Novo naar Miami, waar hij een tamelijk onopvallend leven leidde als directeur van een beveiligingsbedrijf.

(Vorige berichten pag. 736/2 - 2000)

Haïti

HAÏTI

BINNENLAND

Nieuwe president en regering geconfronteerd met rellen

President Jean-Bertrand Aristide ingehuldigd

Op 8 februari 2001 werd Jean-Bertrand Aristide ingehuldigd als president van Haïti. De oud-priester had in november de verkiezingen gewonnen, waarvan de uitslag omstreden was. Na de verkiezingsfraude tijdens de parlementsverkiezingen van mei 2000 had de oppositiecoalitie de presidentsverkiezingen geboycot. De Democratische Convergentie erkende regering noch de nieuwe president en had een schaduwkabinet opgericht. De verkiezingsfraude was door internationale waarnemers aan het licht gebracht. Ze toonden aan dat de Fanmi Lavalaspartij van president Aristide tien senatoren teveel had gekregen, maar de Haïtiaanse autoriteiten hadden geweigerd de stemmen opnieuw te tellen. Deze onregelmatigheden waren aanleiding voor de internationale gemeenschap om alle hulp en kredieten aan Haïti stop te zetten.

Samenstelling regering (1 maart 2001)

President
Jean-Bertrand ARISTIDE
Premier
Jean-Marie CHERESTAL

Ministers:
Binnenlandse zaken
Henri Claude MENARD
Buitenlandse zaken
Antonio JOSEPH
Cultuur en Communicatie
Guy PAUL
Emigratie
Leslie VOLTAIRE
Industrie en Handel
Stanley THEARD
Justitie
Gary LISSADE
Landbouw
Sebastien HILAIRE
Milieu
Webster PIERRE
Onderwijs
Georges MERISIER
Planning
Marc BAZIN
Publieke werken
Ernst LARAQUE
Sociale zaken
Eudes ST. PREUX
Toerisme
Martine DEVERSON
Volksgezondheid en Demografie
Henri Claude VOLTAIRE
Vrouwenzaken
Ginette LUBIN

Staatssecretarissen:
Alfabetisme
Maryse GUITEAU
Financiën
Jocelerme PRIVERT
Sociale zaken
Pierre Richard PIERRE
Sport, Jeugd, Burgerzaken
Hermann NAU

Jean-Bertrand Aristide volgde René Préval op, die in Haïti de eerste president was die via verkiezingen aan de macht was gekomen, zijn hele ambtsperiode van vijf jaar had uitgezeten en daarna de macht vrijwillig had overgedragen. Préval was de rechterhand van Aristide en volgde hem in 1996 op, omdat Aristide destijds niet grondwettelijk als president kon aanblijven. De populaire Aristide was zelf in 1990 aan de macht gekomen en maakte een einde aan de dertigjarige familiedictatuur van de Duvaliers. Zeven maanden later werd hij afgezet door een militaire staatsgreep en vluchtte hij naar de Verenigde Staten. In 1994 hadden de Amerikanen Aristide weer aan de macht geholpen, nadat zij met een invasieleger van 20.000 soldaten Haïti waren binnengevallen. De inauguratie van president Aristide viel op de herdenkingsdag van 7 februari 2001, de dag waarop Jean-Claude ('Baby Doc') Duvalier 15 jaar eerder, in 1986, het land verliet.

Regering van premier Jean-Marie Cherestal ingehuldigd

Op 2 maart 2001 stelde premier Jean-Marie Cherestal zijn nieuwe kabinet voor aan de pers en zei daarbij een einde te willen maken aan de langdurige politieke crisis. Hij riep op tot een dialoog met alle politieke partijen in het land en vroeg om het vrijgeven van de internationale kredieten, die sinds de omstreden kamerverkiezingen van mei 2000 geblokkeerd waren. Hij was aan de wens van president Clinton tegemoet gekomen en had enkele leden van de oppositie in zijn kabinet opgenomen: namelijk Marc Bazin van de Beweging voor Democratische Institutie, die tot minister van Planning en Buitenlandse samenwerking was benoemd; en Stanley Theard, de nieuwe minister van

Haïti

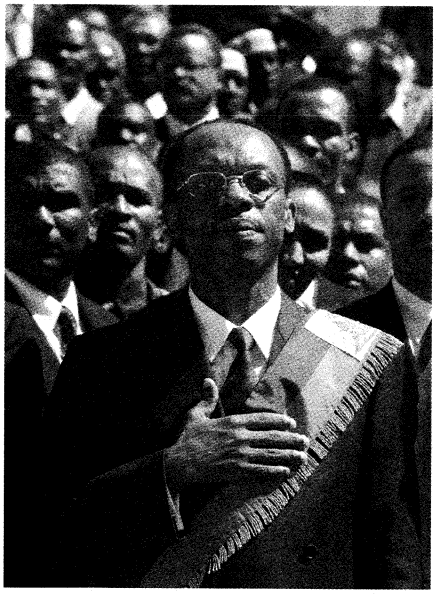

President Jean-Bertrand Aristide luisterde naar het volkslied van Haïti kort na zijn inauguratie op 7 februari 2001. *(foto ANP)*

Handel en Industrie – een post die hij ook al tijdens de regering van dictator Jean-Claude Duvalier had ingenomen.

President Aristide maant tot kalmte na hevige rellen

Na vier dagen van gewelddadige protesten tegen de oppositie riep president Aristide op 21 maart 2001 op tot kalmte. Militante Aristide-aanhangers hadden het centrum van de hoofdstad Port-au-Prince geblokkeerd met brandende auto's en banden. Zij eisten de arrestatie van oppositieleden en hadden de dag tevoren geprobeerd het hoofdkantoor van de oppositiecoalitie in brand te zetten. Dat was al de tweede keer binnen één jaar, want in april 2000 was het kantoor van de oppositiepartij Espace ook al in de as gelegd door Aristide-aanhangers.
Op 20 maart 2001 hadden demonstranten ook geprobeerd het huis van oppositieleider Gerard Gourgue binnen te vallen. Gourgue was de zogenoemde schaduwpresident van de oppositieregering, die het bewind van Aristide niet erkende. Oppositieleden moesten onder politie-escorte in veiligheid worden gebracht. Nadat demonstranten stenen en rookbommen naar de belaagde gebouwen hadden gegooid, opende de politie het vuur. Daarbij raakten drie mensen gewond en overleed één Aristide-supporter aan zijn verwondingen. Autoriteiten zeiden dat het om een volksoproer ging, maar volgens een woordvoerder van de oppositie was Aristide's Fanmi Lavalaspartij verantwoordelijk voor de gewelddadigheden. Dit vermoeden werd eerder al bevestigd door een rapport van de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch in New York.

Vijftig mensen overlijden na het eten van akeefruit

De overheid maakte op 19 april 2001 bekend dat in maart en april minstens vijftig mensen, meestal kinderen, waren overleden na het eten van onrijp akeefruit (Blighia sapida). Na de overstromingen van november was in het noorden van het land hongersnood ontstaan en aten de mensen noodgedwongen van de onrijpe vruchten, die giftig zijn als ze niet volledig in de zon gerijpt zijn.

Overstromingen eisen tol

Op 17 mei 2001 werd het land opnieuw door hevige regenval en overstromingen geteisterd waarbij 21 mensen omkwamen, waarvan 12 in een ingestorte krottenwijk van Port-au-Prince.

Voormalig president Prosper Avril gearresteerd

Op 26 mei 2001 werd de oud-president, Prosper Avril, gearresteerd wegens samenzwering tegen de staat. Avril was van 1988 tot 1990 president van Haïti en werkte aan een boek over de gewelddadigheden in het land: 'het Zwartboek van Onveiligheid'.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN-mensenrechtenmissie teruggetrokken

De Verenigde Naties besloten op 6 februari 2001 hun mensenrechtenmissie in Haïti te beëindigen omdat de fondsen op waren en het voorts onmogelijk was om in het roerige politieke klimaat van de hoofdstad normaal te functioneren. 'Er was niet genoeg medewerking en de politieke situatie was te onzeker', zei de VN-woordvoerder Fred Eckhard. Ook het VN-trainingscentrum voor de Haïtiaanse politie werd gesloten. De Verenigde Naties hadden na de Amerikaanse invasie in 1995 vredestroepen naar Haïti gestuurd en hadden in maart 2000 de Internationale Civiele Missie (MICAH) opgezet.
Volgens een rapport van de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch in New York was de democratie in Haïti in gevaar. De mensenrechtenorganisatie gaf een lange lijst van gewelddadigheden die met de verkiezingen van 2000 gepaard waren gegaan. Het ging om politieke moorden, intimidatie en arrestaties van oppositieleiders. In april 2000 was het hoofdkantoor van de oppositie platgebrand. Het rapport meldde dat Aristide-aanhangers van regeringspartij Lavalas de gewelddadige demonstraties op touw hadden gezet.
Op 30 mei 2001 werden deze gegevens bevestigd in het jaarrapport van Amnesty International. Ook Amnesty wees op de belangrijke rol van de regeringspartij in de gewelddadigheden jegens oppositieleden. Niet alleen in de hoofdstad, maar overal in het land waren gewapende 'veiligheidsgroepen' van Aristide-aanhangers opgericht die de belangen van de Lavalaspartij verdedigden. Tijdens de verkiezingscampagne van 2000 waren verschillende oppositieleden vermoord of met de dood bedreigd. 'De politie had in vele gevallen niet op tijd ingegrepen en was soms ook medeplichtig aan het politieke geweld en de onrechtmatige moordpartijen', aldus het Amnesty-rapport. De mensenrechtensituatie in het armste land van het westelijk halfrond was sinds de Amerikaanse invasie van 1994 niet zo slecht geweest.

(Vorige berichten pag. 744/1 - 2000)

Jamaica

JAMAICA

BINNENLAND

Geweld neemt weer toe

Amnesty International voert campagne tegen politiegeweld

Amnesty International startte op 10 april 2001 een campagne tegen het politiegeweld in Jamaica. Volgens de mensenrechtenorganisatie kende het eiland per capita het hoogste aantal doden door politiegeweld ter wereld. In 2000 waren 140 mensen omgekomen in vuurgevechten met de politie. Verder ging Amnesty bij haar aanklacht in op het grote aantal gevallen van onnodig geweld en martelingen door de Jamaicaanse politie en de relatief weinig gerechtelijke onderzoeken naar de 'politiemoorden' en mensenrechtenschendingen.

Jamaica

In een reactie op de aantijgingen liet politiecommissaris Charles Scarlett weten dat Amnesty niet in haar rapport had opgenomen dat tussen 1988 en 2000 tevens 114 politieagenten om het leven waren gebracht. 'De agenten hebben het recht om zichzelf te verdedigen. Amnesty geeft geen neutrale kijk op de zaak maar wil de politie zwart maken', aldus commissaris Scarlett. Hierop antwoordde de voorzitter van Amnesty International, Pierre Sane, dat politieagenten in sommige gevallen inderdaad gevaar lopen, maar in vele gevallen zeker niet. 'Zij moeten hoe dan ook hun daden kunnen verantwoorden', zei Sane, die in september 2000 het land had bezocht en met premier Patterson had gesproken. Sane noemde het voorbeeld van de moordpartij in Braeton, op 14 maart 2001, waarbij zeven mensen door de politie waren doodgeschoten. De politie zei dat de mannen nog hadden geschoten nadat ze gedwongen waren zich over te geven. Maar ooggetuigen beweerden dat de zeven mannen in een huis werden geleid en vervolgens geëxecuteerd. Bewoners hadden hen om genade horen roepen en of de agenten zo goed wilden zijn hun levens te sparen.

Aantal moorden neemt weer toe

In een reactie op de beschuldigingen van Amnesty International aan het adres van de politie, verklaarden de autoriteiten op 13 april 2001 dat het aantal moorden weer was toegenomen. Minster van Justitie, K.D.Knight, zei ongerust te zijn over het hoge aantal moorden van 233 in het eerste kwartaal van 2001. 'De politie doet haar best, maar kan het probleem niet alleen oplossen. Misdaad gaat iedereen aan en we moeten samen dit probleem te lijf gaan', aldus de minister. Naast de slachtoffers van het politiegeweld (53 doden), de afrekeningen in de drugswereld (76 doden), en de dodelijke vuurgevechten tussen straatbendes (29 doden), was een groot aantal moorden in het eerste kwartaal van 2001 toe te schrijven aan huiselijke ruzies (75 doden). Begin dit jaar meldde de politie nog optimistisch dat het aantal moorden in 2000 op 887 was blijven steken, wat tegenover de 1.038 moorden in 1997 een verbetering was.

Aanhoudend geweld in hoofdstad Kingston

Volgens de politiecijfers was het aantal moorden op 24 mei 2001 reeds opgelopen tot 320. De oppositie beschuldigde de regerende Nationale Volkspartij (PNP) ervan de geweldsspiraal in stand te houden, maar PNP-partijvoorzitter Maxine Henry-Wilson verdedigde de politie. Die had eerder die week twee bendeleden in Kingston doodgeschoten en daarmee een einde gemaakt aan de dagenlange gevechten tussen de straatbendes. De gevechten waren ontstaan nadat in april de leider van een buurtgemeenschap, William Moore, samen met twee anderen vermoord was. De meeste straatgevechten in Jamaica hadden te maken met de drugshandel, of anders met het afbakenen van het territorium van de verschillende bendes in Kingston. Sommige van deze bendes waren verbonden aan de politieke partijen en vandaar dat regelmatig beschuldigingen tussen oppositie- en regeringspartijen heen en weer gingen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economie groeit bescheiden

Na jaren van stagnatie en hyperinflatie bleek de economie van Jamaica volgens de eerste voorspellingen op 13 maart 2001 weer enigszins te groeien, vermoedelijk met 1 procent over het belastingjaar dat in april werd afgesloten. Het ging vooral goed in de dienstverlening (toerisme en informatietechnologie) en ook de productie van bauxiet (grondstof voor aluminium) was met 18 procent gestegen. Het toerisme was goed voor 15 procent van het bruto nationaal product en er werd veel verwacht van de geplande snelweg 'Highway 2000' die de badplaatsen Montego Bay en Ocho Rios met de hoofdstad Kingston moest verbinden.

(Vorige berichten pag. 747/3 - 2000)

Mexico

MEXICO

BINNENLAND

Vooruitgang in het vredesproces met de Zapatistas met horten en stoten

Protestmars naar legerkamp

Op 31 december 2000 liepen zevenhonderd demonstranten in een protestmars naar een militaire basis in het bergachtige Chiapasgebied. Zij eisten dat de federale troepen zich zouden terugtrekken. De nieuwe president, Vicente Fox, kwam aan hun eisen tegemoet en gaf opdracht het militaire kamp te ontruimen. Zijn nieuwe centrumrechtse regering had na haar aantreden op 1 december ook al meteen de 'inheemserechtenwet' bij het parlement ingediend. De president nam de vredesonderhandelingen serieus en was bereid om op korte termijn Zapatista-gevangen vrij te laten.

De leider van de Zapatistas, onderofficier Marcos, gaf aan dat een delegatie van guerrillastrijders en indianen uit de Chiapas in februari 2001 voor de vredesonderhandelingen naar Mexico-City zouden komen. Het had er alle schijn van dat het gewapende conflict, dat in 1994 was ontstaan, op korte termijn tot een einde kon worden gebracht. De Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) was na zeventig jaar eindelijk uit de regering verdwenen, toch werd de PRI door de guerrillastrijders nog steeds gezien als een belangrijke agressor. De PRI was sinds 1929 op alle terreinen van de samenleving geïnfiltreerd en had nog op veel plaatsen de macht in handen: binnen de afzonderlijke staten en gemeentes, in het leger, op de ministeries, bij de politie, en binnen de vakbonden en media. De nieuwe president Vicente Fox van de Nationale Actiepartij (PAN), was er echter alles aan gelegen om het PRI-tijdperk en de guerrillaoorlog te beëindigen.

Informatiecentrum Zapatistas geopend

Leden van het Nationale Zapata bevrijdingsleger (EZLN) openden op 5 januari 2001 in San Cristobal de las Casas het Zapata Informatiecentrum (CIZ). Woordvoerders zeiden dat het geen militair persbureau was, maar een informatiecentrum voor boeren en burgers. Het centrum moest een belangrijke rol in het vredesproces spelen en een brug slaan tussen de bevolking en de rebellen die het opnamen voor de 10 miljoen indianen in Mexico. De guerrillastrijders hadden begin 2001 de vredesonderhandelingen met de regering heropend. De Zapatistas eisten de terugtrekking van het leger uit de zuidelijke Chiapas-provincie, vrijlating van de politieke gevangenen, en de invoering van een speciale wet die de rechten van de inheemse volkeren beschermt. Hun wetsvoorstel voor het indiaanse zelfbestuur kwam in grote lijnen overeen met de akkoorden van San Andres uit 1996.

Achttien guerrillastrijders vrijgelaten

Op 9 februari 2001 maakten de autoriteiten bekend dat de regering bereid was om achttien Zapata-sympathisanten in de Chiapasprovincie vrij te laten. Nog eens achttien andere guerrillastrijders zouden niet vervolgd worden. Volgens vredesonderhandelaar Luis Alvarez deed president Vicente Fox er alles aan om een einde te maken aan het gewapende conflict. De Zapatistas hadden de vrijlating van minstens honderd politieke gevangenen verbonden aan het slagen van de vredesbesprekingen. De regering ging op hun eisen in en volgens president Fox, die de Chiapasregio bezocht, liet de oplossing van het conflict niet lang meer op zich wachten. Vredesonderhandelaar Alvarez gaf aan dat onderhandelen niet voldoende was; er moest voor de achtergestelde bevolking van de Chiapas ook aan werkgelegenheid en gezondheidszorg worden gedacht.

Rode kruis wil niet de kant van de Zapatistas kiezen

Het internationale Rode Kruis zei op 20 februari 2001 dat het niet de lange mars van de Zapatistas naar Mexico City zou begeleiden. De hulporganisatie wilde haar neutraliteit bewaren en was door de uitnodiging van onderofficier Marcos in verlegenheid gebracht. Het Rode Kruis kon zich niet aansluiten bij de mars, omdat de Zapatistas de gebruikelijke wapens en skibrillen zouden dragen.

Telecombedrijf betaalt afkoopsom voor rebellen

De Mexicaanse telecomgigant Telmex kondigde op 2 maart 2001 aan dat het de gevangenisstraffen van indiaanse activisten zou afkopen. In eerste instantie ging het om zo'n 200 afkoopsommen. Het Nationale Inheemse instituut (INI) zei dat er onder de vrij te kopen gevangenen ook Zapatistas en milieuactivisten zaten. 'Armoede mag voor activisten geen reden zijn om lange gevangenisstraffen te moeten uitzitten', zei een woordvoerder van Telmex, een bedrijf dat zich steeds vaker met sociaal-politieke problemen bezighield en een bijdrage wilde leveren aan het vredesproces.

Rebellenleiders keren terug in de Chiapas

Duizenden indianen verwelkomden op 1 april 2001 de guerrillaleiders die na een maandlange reis naar het parlement in de hoofdstad weer terugkeerden in het Chiapasgebied. 'Ze zullen onze cultuur niet langer belachelijk maken. Van nu af aan staat indiaan zijn gelijk aan gerespecteerd worden', zei onderofficier Marcos voor de Tzotzilgemeenschap in Oventic. De week daarvoor was een delegatie van guerrillaleiders voor het eerst officieel in het parlementsgebouw ontvangen en met alle egards behandeld. Dit was voor de Zapatistas en de regering van Vicente Fox een belangrijke politieke overwinning. Volgens guerrillaleider Marcos ging de Zapatabeweging een nieuwe toekomst tegemoet. De kranten waren vol optimisme over de ontmoeting en zeiden dat Mexico met Fox en Marcos eindelijk twee politieke leiders had waar het op kon bouwen omdat ze allebei een enorme aanhang hadden.

Zeven legerbases gesloten

Op 20 april 2001 sloot de regering in het kader van het vredesproces zeven militaire bases in de Chiapas. 'Met het inwilligen van deze belofte wilde de regering de dialoog met de guerrillastrijders openhouden', zei de vredesonderhandelaar Luis Alvarez tijdens de sluiting van de basis in Guadalupe Tepeyac, op zo'n twintig kilometer afstand van het guerrillabolwerk La Realidad. Sinds het aantreden van de nieuwe regering op 1 december 2000, waren in totaal twaalf legerkampen gesloten. Ondertussen waren ook de meeste politieke gevangenen vrijgelaten en verbleven er volgens de regering nog maar elf achter tralies.

Geweld duurt voort

Toch bleef het onrustig in de Chiapasprovincie en waren er nog veel gewelddadige conflicten over landeigendom tussen indianen en PRI-gezinde grootgrondbezitters. In de week van 20 april 2001 werden acht boeren vermoord, maar de regering zei dat het bloedbad niets te maken had met het terugtrekken van het federale leger in diezelfde week.

Guerrillabeweging verwerpt nieuwe wet op inheemse rechten

De langverwachte wet op Inheemse rechten werd op 30 april 2001 door de Zapatistas verworpen. Volgens de guerrillastrijders was de wet een 'halfbakken compromis' en een belediging voor de indiaanse bevolking. De regering zou hiermee de deur dicht hebben gegooid voor verdere vredesbesprekingen. 'Dit soort voorstellen legitimeren onze gewapende strijd', zeiden Zapata-woordvoerders vanuit hun schuilplaatsen in het Chiapasgebied. Volgens hen was de wet een uitgeklede vorm van de oorspronkelijke afspraken zoals vastgelegd in de San-Andresakkoorden uit 1996. Daarin was de autonomie van de indiaanse bevolking vertaald in politieke en juridische maatregelen en kregen de inheemse volken zeggenschap over hun land en natuurlijke rijkdommen. In de nieuwe wet was het zelfbestuur behoorlijk ingeperkt en hielden de federale staten het laatste woord in de verdeling van land en grondstoffen. Een regeringswoordvoerder erkende de tekortkomingen, maar onderstreepte andermaal de noodzaak van verdere onderhandeling. 'Enkele zaken zoals autonomie, lokaal zelfbestuur en grondverdeling moeten worden uitgediept', verklaarde Xochitl Galvez, de regeringsafgevaardigde voor Inheemse zaken.

Moordaanslag op gouverneur van Chihuahua

Op 17 januari 2001 werd gouverneur Patricio Martinez in het gouvernementsgebouw van Chihuahua in het hoofd geschoten, maar volgens een woordvoerder van het ziekenhuis was de gezondheidstoestand van de gouverneur stabiel. Gouverneur Martinez was een vooraanstaand lid van de Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) en een van de kandidaten voor het partijvoorzitterschap. Hij had in 1998 naam gemaakt door in de staat van Chihuahua de verkiezingskandidaat van de Nationale Actiepartij (PAN) van Vicente Fox te verslaan.

Mexicanen tevreden met president

Volgens een opiniepeiling van 1 februari 2001 waren de meeste Mexicanen tevreden met de nieuwe president Vicente Fox. Zij prezen zijn 'goedheid, eerlijkheid en werklust'. Een meerderheid van 54 procent van de ondervraagden vond dat de president de vredesonderhandelingen met de Zapatistas 'goed tot zeer goed' aanpakte.

Wapens ingeruild voor voedselbonnen

In de noordelijke staat Nuevo Leon konden inwoners vanaf 5 mei 2001 hun wapens in-

ruilen voor voedselbonnen. De actie was bedoeld om vreedzame burgers wapens uit handen te nemen. Een woordvoerder zei niet de illusie te hebben dat misdadigers aan de actie mee zouden doen. Volgens officiële gegevens waren in Mexico ruim een miljoen vuurwapens in handen van gewone burgers.

PRI kiest nieuwe partijvoorzitter

Op 16 mei 2001 koos de Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) de veteraan Rodolfo Echeverria tot voorzitter. Echeverria, advocaat van beroep, was oud-ambassadeur in Cuba en Spanje en sinds 1960 lid van de partij.

Regeringspartij wint verkiezingen in Yucatan

Patricio Patron, de kandidaat van de Nationale Actiepartij (PAN) van president Vicente Fox, versloeg in de regionale verkiezingen van 28 mei 2001 zijn rivaal Orlando Paredes. Met deze overwinning in Yucatan kwam het aantal gouverneurs van de regeringspartij PAN op acht, tegenover de achttien van de verslagen PRI-partij die haar macht steeds verder zag afbrokkelen.

Rechter gebiedt ontbinding kiesraad

Het Hoge Gerechtshof had op 9 april 2001 beslist dat de gouverneur van de staat Yucatan, Victor Cervera, de kiesraad onmiddellijk moest ontbinden. Cervera was een prominent politicus van de Institutionele Revolutionaire Partij en zou aan de vooravond van de verkiezingen in Yucatan de onafhankelijke kiesraad met PRI-leden hebben gevuld in een poging om het belangrijke PRI-bolwerk op 27 mei 2001 niet aan de regeringspartij (PAN) van Vicente Fox te verliezen. De PRI had eerder de staten Chiapas en Tabasco al verloren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Campagne tegen corruptie gestart

Op 26 februari 2001 kondigde de overheid het begin aan van een nationale campagne tegen het omkopen van overheidspersoneel, middels de zogenaamde *mordidas* (steekpenningen). De kruistocht tegen de ingeburgerde corruptie was een gezamenlijk initiatief van overheid en maatschappelijke organisaties. 'Geen smeergeld meer', was het motto van de campagne. 'Of we vechten tegen corruptie', zei president Vicente Fox, 'of het vreet ons allen op als een sociale kanker die overal schade aanricht.'

Wegens corruptie 43 ambtenaren ontslagen

Op 3 mei 2001 kondigde het ministerie van Economische zaken het ontslag aan van 43 ambtenaren die van corruptie werden verdacht. Het ging om hooggeplaatste overheidsdienaren en om douaneofficieren op de vliegvelden van Mexico City en Monterrey.

Onderzoek naar corruptie tijdens Zedillo-bewind

Het linkse dagblad *La Jornada* schreef op 7 mei 2001 dat de regering van Fox een twintigtal financiële schandalen van het vorige bewind ging onderzoeken. Het ging om wijdverbreide corruptie op de ministeries van Landbouw, Binnenlandse zaken en Toerisme, alsmede binnen de federale politie en in het staatsbedrijf Petroleos Mexicanos (Pemex).

Externe waarnemer publieke werken

De Federale Elektriciteitsomissie (CFE) besloot op 22 mei 2001 een externe waarnemer aan te stellen die grote offertes van aannemers zou beoordelen. De oprichting van deze Transparancia Mexicana moest op de eerlijke concurrentie toezien bij de uitbesteding van grote publieke werken. CFE-directeur Alfredo Elias Ayub zei dat er zodoende meer toezicht op de overheidsuitgaven kwam, wat de geloofwaardigheid van het elektriciteitsbedrijf ten goede moest komen.

JUSTITIE

Huisarrest voor gevangenispersoneel

Op 30 januari 2001 kregen 71 medewerkers van de Puente Grande gevangenis in Jalisco huisarrest opgelegd. Deze massale arrestatie was een reactie op de onopgehelderde ontsnapping van drugsbaron Jaoquin Guzman eerder die maand. Het leek erop dat de invloedrijke Guzman op grote schaal het gevangenispersoneel had omgekocht. De autoriteiten hadden besloten om de 71 medewerkers tijdens het gerechtelijk onderzoek op te sluiten in een hotel in Mexico-City.

Volgens Arturo Zamora Jimenez, hoofd van het Wetenschappelijke instituut voor strafrecht in Guadalajara, genoot de drugsbaron een luxeleventje in de gevangenis en betaalde hij voortdurend steekpenningen aan het personeel. 'Voor veel gevangenen geldt dat ze in de gevangenis een beter leven hebben dan daarbuiten', verklaarde Zamora. De juridisch expert zei dat veel gevangenissen hun eigen beleid voerden en vaak door gedetineerden werden geleid. De Puente Grande gevangenis, waar Guzman was opgesloten, was beveiligd met de laatste technologische snufjes, maar op een dag stond opeens de deur open en was de drugsbaron verdwenen.
Guzman zat een straf van twintig jaar uit wegens drugshandel en afpersing. Hij werd ook in verband gebracht met de moord op kardinaal Juan Posadas Ocampo in 1993, maar het strafrechterlijk onderzoek was vorig jaar zonder uitkomst afgesloten.

NATUUR EN MILIEU

Internationale prijs voor Mexicaanse boer

De Amerikaanse Sierra Club maakte op 6 februari 2001 bekend dat de Chico-Mendesprijs dit jaar naar Rodolfo Montiel zou gaan. Deze Mexicaanse boer had in de zuidelijke staat Guerrero tegen illegale houtkap gevochten, en kreeg in mei 1999 tien jaar gevangenisstraf opgelegd wegens wapen- en drugsbezit (marihuana). Zijn advocaten beweerden dat hij het slachtoffer was geworden van een hetze, georganiseerd door lokale politici die de actievoerder achter de tralies wilden hebben. Volgens Edgar Cortez, hoofd van het Juarez-mensenrechtencentrum, zou in februari 2001 eindelijk het beroep in behandeling worden genomen. De prijs van de Sierra Club zou de zaak opnieuw onder de aandacht brengen. Cortez had president Fox ontmoet en was er bijna zeker van dat Montiel's onschuld bewezen zou worden. Het Ministerie van Binnenlandse zaken had het onderzoek heropend en zou op een onafhankelijke rechtsgang toezien.

Rodolfo Montiel en zijn collega Teodoro Cabrera waren eerder in de prijzen gevallen en kregen in 2000 al de milieuprijs van de Goldman Foundation, door sommigen als de Nobelprijs voor het milieu beschouwd. Een ambtenaar van het ministe-

rie van Milieu verklaarde dat 40 procent van het bos in de Sierra Petatlan (in Guerrero) in de laatste acht jaar was verdwenen. Een onderzoek moest uitwijzen wie verantwoordelijk was: de lokale burgemeesters die toestemming hadden gegeven, of de Amerikaanse houtmultinational Boise Cascade Corporation die de bossen had geveld en daarna uit de bergstreek vertrokken was omdat de 'omstandigheden' te moeilijk werden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Regering probeert einde te maken aan martelingen

'De regering erkent dat martelingen een groot probleem zijn in Mexico', verklaarde de ambassadeur voor de mensenrechten Mariclaire Acosta, op 2 maart 2001. Rapporten van de Verenigde Naties toonden aan dat martelingen in Mexico aan de orde van de dag waren. President Vicente Fox had Acosta aangewezen om korte metten te maken met deze gewelddadige praktijken die een erfenis waren van de zeventigjarige dictatuur onder de PRI-partij. De VN-rapporteur en mensenrechtenexpert Nigel Rodley had een hele serie van aanbevelingen gegeven die voor Acosta als gids zouden dienen. Dit zogenaamde Marteling rapportage handboek had Sir Rodley van de Universiteit van Essex speciaal voor Mexico gemaakt. Het gaf praktische richtlijnen voor non-gouvernementele organisaties over hoe de zaken aan het licht te brengen en hoe de schuldigen voor het gerechtshof te dagen. Volgens Acosta moest er eerst een eensluidende definitie van martelingen komen en konden er daarna standaardprocedures worden ingevoerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Mensensmokkel harder aangepakt

Na de dood van veertien Mexicaanse vluchtelingen in de woestijn van Arizona beloofden de Verenigde Staten op 24 mei 2001 harder op te treden tegen mensensmokkel. Volgens douaneofficieren hadden Mexicaanse smokkelaars de slachtoffers de dag tevoren alleen in de woestijn achtergelaten en waren de vluchtelingen van de hitte en de dorst bezweken. De veertien behoorden tot een groep van 28 illegalen die de grens waren overgezet. Twaalf vluchtelingen hadden de reis wel overleefd, twee werden nog steeds vermist.
In armoede levende Mexicanen vluchtten in groten getale naar het rijke buurland en smokkelaars maakten daar misbruik van. Tijdens zijn bezoek aan Mexico, op 17 februari 2001, gaf de Amerikaanse president George W. Bush te kennen dat de Verenigde Staten in toenemende mate behoefte hadden aan Mexicaanse gastarbeiders. De Mexicaanse regering drong er bij de president op aan de gastarbeiders te legaliseren. Er leefden ruim acht miljoen Mexicanen in de Verenigde Staten, waarvan minstens een derde illegaal was.

Investeringsakkoord tussen Mexico en Cuba

Op 30 mei 2001 sloten Mexico en Cuba een bilateraal investeringsakkoord. Mexico was de tweede economie van Latijns-Amerika en een van de belangrijkste investeerders in Cuba. Eerder die maand waren de nieuwe groeicijfers bekend gemaakt en was de verwachting dat de Mexicaanse economie in 2001 met ongeveer 2 procent zou groeien. Een tegenvaller na de 7 procent economische groei in 2000.

(Vorige berichten pag. 748/2 - 2000)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

Florida voert nieuw gestandaardiseerd stembiljet in

Gouverneur Jeb Bush van Florida ondertekende op 9 mei 2001 een wet die het gebruik verbood van alle typen stembiljetten die bij de presidentsverkiezingen van november 2000 tot problemen hadden geleid. Bush zei dat Florida een nieuw gestandaardiseerd stembiljet zou ontwikkelen dat zo overzichtelijk was, dat het niet tot misverstanden kon leiden. Tellingen zouden in het vervolg worden verricht door verbeterde telmachines, want ook daarbij was in 2000 veel misgegaan. Tot slot zou Florida een standaardprocedure voor hertellingen ontwikkelen.

Bush presenteert nieuw energiebeleid

Op 17 mei 2001 presenteerde president Bush te Minnesota het nieuwe energiebeleid van zijn kabinet. Hij zei dat de Verenigde Staten ten gevolge van de sterk gestegen vraag kampten met de ergste energietekorten sinds het olie-embargo in de jaren '70. De bouw van minimaal 1.300 nieuwe energiecentrales in twintig jaar tijd zou het probleem moeten oplossen. Hij dacht hierbij aan kerncentrales, maar noemde steenkool en aardolie als belangrijkste energiebronnen.
Jan Pronk, voorzitter van de VN-commissie voor klimaatsverandering, noemde Bush' beleid desastreus voor het broeikaseffect, omdat de uitstoot van kooldioxide er fors door zou toenemen.

Republikeinen raken meerderheid in Senaat kwijt

Vanwege onvrede met het conservatieve beleid van president Bush verliet senator James Jeffords uit Vermont op 24 mei 2001 de Republikeinse Partij. Hij ging verder als onafhankelijk senator, maar zei dat hij globaal de koers van de Democraten zou volgen.
Jeffords besluit had grote gevolgen, want de Senaat kende een verdeling van 50 Democraten tegenover 50 Republikeinen. In geval van gelijke stemming mocht de republikeinse vice-president Cheney de knoop doorhakken. Met de nieuwe verdeling van 50 Democraten, 49 Republikeinen en één pro-Democratische onafhankelijke senator, zou het kabinet minder slagvaardig worden, omdat het niet meer op steun van de Senaat kon vertrouwen. Bovendien zouden de Democraten de belangrijkste Senaatscommissies kunnen gaan domineren.
Vanwege Jeffords besluit verloor de Republikeinse Partij het voorzitterschap van de Senaat en moest voorzitter Trent Lott zijn functie overdragen aan de Democraat Tom Daschle.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Enorme prijsverhoging elektriciteit in Californië

In een poging de consumentenprijzen dichter bij de reële marktprijzen te brengen, verhoogde Californië de elektriciteitsprijzen op 15 mei 2001. De staat had deze in 1996 bevroren, maar moest toch tot de verhoging overgaan omdat de productiekosten sindsdien sterk waren gestegen en inmiddels tien keer hoger lagen dan de prijzen die afnemers betaalden. De lokale energiebe-

drijven dreigden hierdoor failliet te gaan en al enkele malen was de stroom uitgevallen.
De maatregel betekende voor industriële grootverbruikers een stijging van de elektriciteitskosten met ca. 50 procent; commerciële afnemers als winkelcentra en hotels gingen ca. 40 procent meer betalen. Particuliere huishoudens riskeerden een extra verhoging van de maandelijkse rekening met minimaal 12 en maximaal 54,5 procent, als ze meer elektriciteit gebruikten dan een van overheidswege redelijk geachte hoeveelheid. De drempel hiervoor kon van streek tot streek verschillen.

Congres stemt voor forse belastingverlaging

Het Congres stemde op 26 mei 2001 in met de grootste belastingverlaging sinds twintig jaar – een van de stokpaardjes tijdens de verkiezingscampagne van president Bush. Het Huis van Afgevaardigden nam het wetsontwerp aan met 240 tegen 154 stemmen en de Senaat met 58 tegen 43.
Het plan zoals het Congres het aannam, was feitelijk een compromis. Bush wilde eigenlijk een belastingverlaging van 1,6 biljoen dollar (ca. 1,88 biljoen euro), uitgesmeerd over een periode van tien jaar. Maar omdat met name Democratische Congresleden dit te veel vonden, had hij het bedrag laten dalen tot 1,35 biljoen (ca. 1,59 biljoen euro), hetgeen neerkwam op een verlaging in 2001 van 300 tot 600 dollar per huishouden (ca. 352 tot 705 euro).
Bush meende dat de belastingverlaging een enorme impuls zou betekenen voor de nationale economie, maar vond het afgezien daarvan tijd worden dat de Amerikaanse overheid haar jaarlijks terugkerende begrotingsoverschotten ging verrekenen met de bevolking.
Hoewel twaalf Democratische leden van het Huis van Afgevaardigden met de Republikeinen hadden meegestemd, zei de Democratische Partij dat welgestelde Amerikanen het meeste voordeel hadden bij de verlaging en dat ze het geld liever zou reserveren voor de verbetering van sociale zekerheid, zorg en onderwijs.
Voor de hoogste tariefgroep daalde de inkomstenbelasting van 39,9 tot 35 procent en het tarief van 36 procent werd 33 procent. Bush had graag een nog verdere verlaging voor de hogere inkomens gezien, maar kreeg daarvoor onvoldoende steun. De tarieven voor de laagste twee belastingschijven daalden van 31 naar 28 procent en van 28 naar 25 procent.

Het volgen van onderwijs en het sparen voor het pensioen werden fiscaal aantrekkelijker en voor gehuwde tweeverdieners kwamen gunstigere regelingen dan voorheen.

JUSTITIE

FBI in opspraak na uitstel van executie voor Timothy McVeigh

Minister van Justitie John Ashcroft stelde op 11 mei 2001 de executie van Timothy McVeigh uit, die op 16 mei zou plaatsvinden. Hij deed dit omdat de FBI op het laatste moment met ca. 3.000 relevante documenten naar buiten was gekomen, die niet in de bewijsvoering waren meegenomen. Als nieuwe datum stelde Ashcroft 11 juni vast.
McVeigh had op 19 april 1995 een bomaanslag gepleegd op een overheidsgebouw in Oklahoma City. Hierbij waren 168 doden gevallen. Omdat McVeigh reeds alles had bekend en niet in hoger beroep wilde, naar eigen zeggen omdat hij bereid was te sterven voor zijn daad, was niet onmiddellijk duidelijk wat de stukken van de FBI nog aan de zaak toe konden voegen.

FBI aan de tand gevoeld

In de week na het uitstel verscheen FBI-directeur Louis Freeh drie keer voor het Congres en diverse parlementaire commissies om uitleg te geven. Het merendeel van de Congresleden vond het een blunder om zo laat nog met zo'n groot aantal stukken te komen en wees erop dat andere blunders van de FBI nog vers in het geheugen lagen. Zo had het een jaar geduurd voor de FBI er in februari 2001 in slaagde om de van spionage verdachte FBI-agent Robert Hanssen te arresteren en had atoomwetenschapper Wen Ho Lee in 2000 op last van de FBI maanden ten onrechte in eenzame opsluiting doorgebracht.
Sommigen meenden dat de FBI de 3.000 documenten opzettelijk had achtergehouden om McVeigh moedwillig dwars te zitten – hij had de bomaanslag immers gepleegd om het gewelddadige optreden van de FBI in Waco, april 1993, aan de kaak te stellen. Volgens Freeh kon dit echter onmogelijk worden bewezen. Dat de FBI de 3.000 stukken zo laat had afgegeven, terwijl de organisatie toch elf keer een verzoek had ontvangen om alle relevante documenten aan justitie te overhandigen, achtte Freeh het gevolg van wat hij 'interne cultuurproblemen' noemde. Hij zei dat de mentaliteit van sommige medewerkers niet deugde, aangezien ze de elf verzoeken blijkbaar niet serieus hadden genomen. Ook zei Freeh dat 41 procent van de speciale agenten van de FBI minder dan zes jaar werkervaring had. Deze mensen kregen dikwijls ingewikkelde zaken toebedeeld, waarin ze wegens gebrek aan ervaring onnodige fouten maakten. Freeh pleitte dan ook voor de bijscholing van FBI-agenten.
Freeh had overigens op 1 mei zijn ontslag ingediend als FBI-topman.

GEZONDHEID EN ZORG

Rechter wil geen medicinale toepassing van marihuana

Het Hooggerechtshof in Washington D.C. oordeelde op 14 mei 2001 dat marihuana niet op doktersvoorschrift verstrekt mocht worden. Volgens sommigen kon de softdrug verlichting brengen voor zieken, met name pijnpatiënten. Om het mogelijk te maken het middel op doktersvoorschrift te verstrekken was een aanpassing van de federale narcoticawet nodig, maar volgens de rechtbank stond daar nadrukkelijk in dat marihuana verboden was en dat er geen medische toepassingen bestonden die uitzonderingen rechtvaardigden.
Door het besluit mochten Californië en een aantal andere staten geen marihuana meer aan pijnpatiënten verstrekken, iets dat daar al sinds 1996 gebeurde.

CULTUUR EN WETENSCHAP

President Bush krijgt eredoctoraat

Vanwege zijn verdiensten in de nationale politiek ontving president George W. Bush op 22 mei 2001 van de Yale Universiteit in New Haven een eredoctoraat in de rechten. Bush had aan Yale gestudeerd, maar was door politieke tegenstanders steevast afgeschilderd als zwakke student met meer interesse voor feesten dan voor kennisvergaring.
Bij de promotie protesteerden studenten tegen Bush' beleid ten aanzien van abortus, milieu, doodstraf en defensie en ca. 200 hoogleraren boycotten de plechtigheid.

Verenigde Staten

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VS verliezen zetel in Mensenrechtencommissie van VN

Voor de eerste keer sinds de oprichting in 1947 verloren de Verenigde Staten op 3 mei 2001 hun zetel in de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties. Dit was het gevolg van het stemgedrag van de leden van de Economische en Sociale Raad, die traditioneel uitmaakten welke landen de 53 zetels van de Mensenrechtencommissie mochten bezetten. Omdat zij anoniem stemden, werd niet duidelijk wie de VS buiten de commissie wilden houden en waarom.
Washington was stomverbaasd. Sommigen gaven er de regering-Bush de schuld van omdat deze de VN te veel links zou hebben laten liggen, terwijl anderen een anti-Amerikaanse samenzwering zagen tussen landen die bekend stonden om hun mensenrechtenschendingen. Een topambtenaar van het ministerie van Buitenlandse zaken vertelde anoniem aan persbureau *Reuters* dat het waarschijnlijk om geld ging – de VS hadden een contributieschuld bij de VN van ca. twee miljard euro.
Joanna Weschler van mensenrechtenorganisatie *Human Rights Watch* zei dat de VS de afgelopen jaren weinig steun hadden gegeven aan initiatieven van de VN, zoals het beschikbaar stellen van HIV-remmers voor mensen die ze zelf niet konden betalen, de oprichting van een Internationaal Strafhof en het verdrag tegen landmijnen. Maar dat landen als Soedan en Pakistan – volgens Human Rights Watch mensenrechtenschenders bij uitstek – gekozen waren en de VS niet, was volgens Weschler desondanks absurd.

MILITAIRE ZAKEN

Bush kondigt bouw antiraketschild aan

President Bush sprak op 1 mei 2001 te Washington D.C. een verklaring voor de wereld uit, waarin hij vertelde dat de Verenigde Staten wilden breken met de uit de Koude Oorlog stammende militaire strategie van vrede door afschrikking. In plaats daarvan zou een militair systeem in de ruimte worden gebouwd, van waaruit afgeschoten kruisraketten op aarde onmiddellijk gedetecteerd en onschadelijk gemaakt konden worden. Bush sprak van *missile defense* en niet van *National Missile Defense* (NMD), zoals het systeem eerder steeds was genoemd. Wellicht wilde hij niet de indruk wekken dat de VS hun bondgenoten vergaten.
Volgens Bush paste het antiraketschild beter bij deze tijd, omdat het oude oost-west conflict niet meer actueel was en de nieuwe grote dreiging kwam uit wat Washington 'schurkenstaten' noemde – landen als Libië, Irak en Noord-Korea, die volgens Washington door terroristische regimes werden geleid. Vanwege deze nieuwe situatie konden de Verenigde Staten volgens Bush niet meer uit de voeten met het ABM-verdrag uit 1972, een overeenkomst over wapenbeheersing tussen de toenmalige USSR en de VS. Het verbood nationale defensiesystemen als het antiraketschild, omdat deze tot de productie van nieuwe typen wapens en nieuwe wapenwedlopen zouden leiden.
'Een verdrag dat ons verhindert om de dreigementen van vandaag aan te pakken en dat ons verbiedt om naar veelbelovende technologieën te zoeken ter verdediging van onszelf, onze vrienden en onze bondgenoten, is niet in ons belang of het belang van de wereldvrede', aldus Bush.
De VS toonden zich overigens bereid de hoeveelheid nucleaire lange afstandsraketten in ruil voor het wegvallen van het ABM-verdrag met maximaal 70 procent te reduceren.
Veel details over de nieuwe Amerikaanse plannen gaf Bush niet. Naderhand zei minister Rumsfield van Defensie wel dat de eerste onderdelen van het systeem naar hij hoopte in 2004 in werking zouden zijn.

Internationale reacties

Bush had een dag voor zijn toespraak reeds contact opgenomen met Parijs, Londen en Berlijn, om te benadrukken dat de VS niets zouden ondernemen zonder medeweten van hun belangrijkste bondgenoten. Ook trokken enkele dagen na de toespraak diplomaten naar de belangrijkste Aziatische en Europese landen om het plan nader toe te lichten en begrip te kweken.
Rusland en China waren daarbij de zwaarste dobbers. Rusland liet weten dat het de Amerikaanse angst voor de schurkenstaten begreep, maar toch moeite had met het wegvallen van het ABM-verdrag, omdat het 30 jaar voor militair evenwicht op aarde had gezorgd. Ook vreesde Moskou dat de schurkenstaten na de aanleg van het raketschild op zoek zouden gaan naar nieuwe typen wapens, hetgeen op den duur kon leiden tot een nieuwe wapenwedloop. Peking was het hier roerend mee eens en de ministers van Defensie van China en Rusland gaven op 22 mei een gemeenschappelijke verklaring uit, waarin ze het Amerikaanse plan veroordeelden.
Europa reageerde gematigder, maar ook niet positief. Het vond de informatie die Washington verstrekte summier, maar liet desondanks weten wel open te staan voor een verdere dialoog met de VS.

(Vorige berichten pag. 289/1 e.v. - 2001)

Israël

ISRAËL

BINNENLAND

Interne politieke verschuivingen

Sjaron wint verkiezingen

Op 6 februari 2001 versloeg Ariël Sjaron (72) van de rechtse Likoed-partij bij de premierverkiezingen zijn rivaal Ehoed Barak van De Arbeid die als premier in december het ontslag van zijn regering had ingediend. Sjaron won met 62,4 procent van de stemmen; Barak kreeg 37,6 procent van de stemmen.
Na zijn overwinning bood Sjaron zijn politieke opponent aan, deel te nemen in een coalitieregering van 'nationale eenheid'.

Ehoed Barak stapt uit politiek

Op 21 februari maakte Ehoed Barak (De Arbeid) bekend dat hij de politiek voorlopig zou verlaten. Barak (59) deed als premier de grootste concessies aan de Palestijnen die een Israëlische premier ooit had gemaakt. Tijdens de Camp David-besprekingen in juli 2000 verklaarde hij zich bereid de volledige Westelijke Jordaanoever, exclusief de delen waar Israëlische dorpen en steden waren gebouwd, aan de Palestijnen over te dragen. Het betrof in totaal 95 procent van de Westelijke Jordaanoever. Ook wilde Barak Jeruzalem delen met de Palestijnen.

De Arbeid doet mee met Sjarons coalitie

Op 26 februari 2001 besloot De Arbeid met 67 tegen 23 procent van de stemmen om deel te nemen aan de coalitie van Ariël Sjaron, die op 6 februari 2001 tot premier was gekozen. Vooral Sjimon Peres (77), voorma-

Samenstelling van de regering (7 maart 2001)

President
Mosje KATSAW (op 1 augustus 2000 ingezworen)

Premier en minister van Immigratie
Ariël SJARON (Likoed)

Ministers:
Binnenlandse zaken
Eli JISJAI (Sjas)
Buitenlandse zaken
Sjimon PERES (De Arbeid)
Communicatie
Re'oeween RIWLIN (Likoed)
Defensie
Benjamin BEN-ELIËZER (De Arbeid)
Financiën
Silwan SJALOM (Likoed)
Gezondheidszorg
Nissim DAHAN (Sjas)
Handel en Industrie
Dalja ITSIEK (De Arbeid)
Justitie
Meir SJITRIET (Likoed)
Landbouw
Sjalom SIMCHON (De Arbeid)
Milieu
Tsachi HANEGBI (Likoed)
Nationale infrastructuur
Avigdor LIEBERMAN (Nationale Unie/Israël Ons Thuis)
Onderwijs
Limor LIWNAT (Likoed)
Openbare veiligheid
Oezi LANDAU (Likoed)
Regionale samenwerking
Tsippi LIWNI (Likoed)
Religieuze zaken
Asjer OHANA (Sjas)
Toerisme
Rechaveam ZE'EWI (Nationale Unie/Israël Ons Thuis)
Transport
Efraim SNEE (De Arbeid)
Volkshuisvesting
Nathan SJARANSKI (Jisraeel be-Aliya)
Werkgelegenheid en Sociale zaken
Sjlomo BENIZRI (Sjas)
Wetenschap, Cultuur en Sport
Matan VILNAÏ (De Arbeid)

Voorzitter van het parlement
Awraham BURG
President van de centrale bank
David Klein

lig premier en voorman van de sociaal-democratische partij De Arbeid, was voor deelname aan de coalitie.

Nieuwe regering gevormd

Op 7 maart 2001 werd de nieuwe Israëlische regering ingezworen, een coalitie van nationale eenheid. Op 8 maart 2001 gaf het Israëlische parlement met 71 tegen 21 stemmen zijn goedkeuring aan de coalitie die een meerderheid had van 73 tegenover 47 parlementszetels.

Trouwzaal stort in

Op donderdag 24 mei 2001 stortte in Jeruzalem een vijftien jaar oud gebouw in. Het betrof het feestzalencomplex 'Versailles' waar op dat moment twee bruiloftsfeesten waren. Zeker 23 mensen vonden hierbij de dood en zeker driehonderd raakten gewond; honderd gewonden werden in ziekenhuizen opgenomen. Het was het grootste ongeluk van deze soort in de Israëlische geschiedenis.

Op zaterdag 26 mei 2001 staakte Israël het zoeken naar overlevenden in het puin van de ingestorte feestzaal. Volgens Gabi Ofir, generaal-majoor van het thuisfrontcommando, waren alle slachtoffers zaterdag geborgen. Een politiewoordvoerder liet weten dat er inmiddels tien arrestaties waren. Het betrof de eigenaar van het vijftien jaar oude zalencomplex, maar ook twee aannemers en de uitvinder van het lichtgewicht materiaal waarmee het gebouw was gebouwd. Het lichtgewicht bouwmateriaal was in verschillende gebouwen in Israël verwerkt maar werd in de loop van de jaren tachtig illegaal en onveilig verklaard. De burgemeester van Jeruzalem Ehoed Olmert liet weten zijn functie niet op te geven totdat onderzoek had uitgewezen wie de verantwoordelijken waren voor deze ramp.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Palestijnse opstand duurt voort

Laatste vredesplan Clinton zonder succes

Enkele dagen voor hij het Witte Huis verliet kwam de Amerikaanse president Bill Clinton met een laatste vredesvoorstel dat het geweld tussen Israël en de Palestijnen moest beëindigen. Op 8 januari 2001 accepteerde Israël het Amerikaanse vredesinitiatief van president Clinton; de Palestijnen wezen het van de hand.

Opschorting onderhandelingen

Op 28 januari 2001 staakte premier Ehoed Barak de besprekingen met de Palestijnen. Dit in voorbereiding op de premierverkiezingen van 6 februari 2001. Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteiten, bekritiseerde het besluit van Barak tijdens een internationale top in Davos, Zwitserland. Hij verzocht de internationale gemeenschap om Israël te dwingen de 'agressie tegen de Palestijnen te stoppen'. Sjimon Peres, die eveneens in Davos was, deed een oproep aan Arafat om de wapens neer te leggen en 'het pad van de vrede te kiezen'.

Sjaron: 'Jeruzalem Israëls eeuwige hoofdstad'

Op 7 februari 2001, een dag na zijn overwinning in de premierverkiezingen, verwees Ariël Sjaron naar Jeruzalem als 'Israëls eeuwige hoofdstad'. De Palestijnen lieten weten dat zij ervan uitgingen dat Sjaron niettemin de besprekingen zou hervatten vanaf het punt waar ze met Sjarons voorganger, Ehoed Barak, waren gestaakt: de Camp David-besprekingen. De besprekingen van Camp David waren destijds mislukt omdat de Palestijnen het aanbod van Barak – 95 procent van de Westelijke Jordaanoever en een deling van Jeruzalem – afwezen.

Israël: heropening grenzen mogelijk

Op 26 februari 2001 stelde de nieuw gekozen premier Ariël Sjaron drie voorwaarden waaraan de Palestijnen moesten voldoen alvorens Israël de afsluiting van de grenzen zou opheffen. Sjaron eiste een openbare verklaring van Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, waarin die zich uitsprak tegen geweld; het stoppen van de anti-Israëlische 'ophitserij' en propaganda via de Palestijnse media; en hervatting van gezamenlijke veiligheidsbesprekingen.
Sjaron liet weten dat de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell deze voorwaarden van Sjaron had overgebracht aan Arafat tijdens zijn besprekingen met hem in Ramallah.

Sjaron wil Arafat onder voorwaarde ontmoeten

Op 8 maart 2001, een dag nadat hij was ingezworen, liet premier Ariël Sjaron weten dat hij bereid was Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, te ontmoeten zodra deze de gewelddadigheden tegen Israël zou staken. Arafat stuurde dezelfde dag

een brief aan Sjaron waarin hij hem feliciteerde met zijn verkiezingsoverwinning.

Geweld escaleert

Op 16 april 2001 schoten Palestijnen vanuit Gaza Sederot, een stad in het zuiden van Israël granaten af waarvan een aantal neerkwam op een landweg vlakbij de boerderij van de Israëlische premier Ariël Sjaron. Israël voerde hierna luchtaanvallen uit met helikopters op Palestijnse doelen in Gaza. Het betrof het hoofdkwartier van de 'Groep 17', de elitetroepen van Fatach, de partij waarvan Jasser Arafat, voorzitter is. Israël hield 'Groep 17' verantwoordelijk voor voortdurende beschietingen op Israëlische doelen. Bij de Israëlische raketaanval raakten twee Palestijnen gewond.

Op 4 mei 2001 beschoten Palestijnen vanuit Gaza een Israëlische kibboets in Israël met mortiergranaten. Elders in de Gazastrook, nabij Beet Chanoen, schoten Israëlische tanks vier granaten af op een Palestijnse politiepost.
De beschietingen vonden plaats kort nadat Ariël Sjaron voor het eerst als premier Israëlische dorpen bezocht in de Gazastrook. De voortdurende uitbreiding van Israëlische nederzettingen, was voor de Palestijnen onverteerbaar.

Israël trekt Palestijnse gebieden in

Op 6 mei 2001 maakte de Israëlische minister van Defensie Benjamin Ben-Eliëzer bekend dat hij het leger toestemming had gegeven Palestijns autonoom gebied binnen te trekken om daar actie te ondernemen wanneer het dit noodzakelijk achtte.
Het Israëlische kabinet zei tot deze beslissing te zijn gekomen omdat de Palestijnse Autoriteit niet reageerde op de herhaalde Israëlische oproep om de Palestijnse beschietingen, demonstraties en terreuracties tegen Israël te staken en verantwoordelijken voor anti-Israëlische acties te arresteren en berechten.

Palestijnse bomaanslagen

Tussen september 2000 en mei 2001 pleegden de Palestijnen ruim 130 aanslagen op Israëli's. Hieronder een greep uit de aanslagen:

• 26 oktober 2000: zelfmoordenaar blies zichzelf op nabij een Israëlische militaire post. Moordenaar overlijdt; een Israëlische militair raakte gewond.
• 2 november 2000: twee doden bij bomaanslag op de Jehoeda-markt in het centrum van Jeruzalem.
• 20 november 2000: een bom explodeert voor een Israëlische schoolbus afkomstig uit het Israëlische dorp Kfar Darom in de Gazastrook. Twee passagiers werden gedood; negen anderen raakten gewond.
• 22 november 2000: een autobom in Chadera doodde twee mensen en verwondde er 62.
• 1 januari 2001: een autobom verwondde veertig mensen in Netanja
• 8 februari 2001: een autobom ontplofte in de wijk Mea Sje'ariem in Jeruzalem. Geen gewonden.
• 28 februari 2001: De politie slaagde erin een bom onschadelijk te maken die ontdekt was in een restaurant in Tel Aviv.
• 1 maart 2001: een autobom ontplofte nabij Oem al-Fahm
• 4 maart 2001: een bom ontplofte in het centrum van Netanja: twee mensen werden gedood; een tiental raakte gewond.
• 21 maart 2001: In Jeruzalem slaagde de politie erin een autobom onschadelijk te maken.
• 22 maart 2001: een autobom ontplofte in Hertslieja Pitoeach, een kuststadje waar vooral buitenlandse diplomaten en welgestelde Israëli's wonen.
• 27 maart 2001: een autobom ontplofte in de Jeruzalemse wijk Talpiot. Drie mensen raakten gewond. Enkele uren later blies een zelfmoordenaar zichzelf op in een bus terwijl deze reed door de Franse Heuvelbuurt. Hierbij vond hijzelf de dood en raakten tweeëntwintig mensen gewond.
• 28 maart 2001: een zelfmoordenaar blies zichzelf op temidden van tieners die op de bus staan te wachten in Newee Jamin, nabij de stad Kfar Saba. Twee tieners werden gedood; een tiental anderen raakten gewond.
• 14 april 2001: bij twee explosies in Kfar Saba vielen enkele gewonden.
• 22 april 2001: zelfmoordactie in Kfar Saba waarbij een Israëli werd gedood en ruim veertig gewond raakten.
• 23 april 2001: in het centrum van de stad Or Jehoeda, vlakbij het Israëlische vliegveld Ben-Goerion, ontplofte een autobom. Er viel een tiental gewonden.
• 18 mei 2001: bij een zelfmoordactie in het grote winkelcentrum van Netanja kwamen drie Israëli's om en raakten er zestig gewond. Dezelfde dag werd er een bom in een Jeruzalems restaurant ontdekt. De bom, die in een tas verstopt zat, werd door de politie onschadelijk gemaakt. Niemand raakte gewond.
• 25 mei 2001: In de ochtend ontplofte een bom in een vrachtauto nabij de Israëlische militaire post op de Netsariem-kruising, bij het Israëlische dorp Netsariem in de Gazastrook. De zelfmoordenaar werd hierbij gedood; er vielen geen gewonden. In de middag ontplofte een autobom in de Israëlische stad Chadera. De twee zelfmoordenaars vonden de dood; twintig Israëli's raakten gewond.
• 30 mei 2001: bomaanslag nabij een school in de Israëlische stad Netanja. Twee mensen raakten hierbij gewond. De Palestijnse terreurbeweging de Islamitische Jihad eiste de verantwoordelijkheid voor deze aanslag op.

Bevindingen commissie Mitchell

Eind mei 2001 presenteerde de commissie Sjarm al-Sjeich, beter bekend als de commissie-Mitchell haar bevindingen. In opdracht van de Amerikaanse president Bill Clinton had deze commissie sinds 7 november 2000 onderzocht hoe het geweld tussen de Palestijnen en Israël was ontstaan en hoe dit zo snel mogelijk beëindigd kon worden. Commissieleden waren voormalig Amerikaans senator George J. Mitchell (voorzitter); Suleyman Demirel, negende president van Turkije; de Noorse minister van Buitenlandse zaken Thorbjoern Jagland; voormalig Amerikaans senator Warren B. Rudman; en Javier Solana, Hoge vertegenwoordiger van het gezamenlijke buitenlandse en veiligheidsbeleid van de Europese Unie.
De commissie kwam tot de volgende aanbevelingen:
• Al het geweld moest worden beëindigd.
• Er moest meer wederzijds begrip en inlevingsvermogen komen. Israëli's moesten meer begrip krijgen voor de Palestijnse frustraties en gevoelens van vernedering die het gevolg waren van de bezetting, welke in stand werd gehouden door enerzijds Israëlische militaire troepen en anderzijds Israëlische dorpen en steden die nabij Palestijnse waren gevestigd. Palestijnen moesten meer begrip krijgen voor de impact die het terrorisme had op de Israëlische samenleving, de angst die het onder de burgerbevolking kweekte en de manier waarop dat het Israëlische vertrouwen in mogelijke vreedzame coëxistentie ondermijnde.
• De onderhandelingen moesten hervat worden.

Israël

De commissie vond geen overtuigend bewijs voor de Palestijnse beschuldiging jegens Israël dat Israël het geweld zelf had uitgelokt door het bezoek van Ariël Sjaron aan de tempelberg, eind september 2000 en stelde 'dat het bezoek van Sjaron de opstand niet heeft veroorzaakt'. Wel noemde de commissie Sjarons bezoek 'getuigen van slechte timing; men had kunnen voorzien waartoe het zou leiden'.

De commissie vond evenmin overtuigend bewijs voor de Israëlische beschuldiging jegens de Palestijnen dat het geweld al sinds juli 2000, toen de Camp David-akkoorden mislukten, was gepland.

De commissie vond ook geen bewijs dat de Palestijnse Autoriteit moeite had gedaan het geweld tegen Israël te stoppen. Ook kon de commissie geen bewijs vinden dat Israël een poging had gedaan de Palestijnse demonstraties met vreedzamere middelen te beëindigen.

Gezamenlijke aanbevelingen waren het instellen van een 'afkoelingsperiode' en het herwinnen van elkaars vertrouwen door het identificeren, veroordelen en ontmoedigen van alle vormen van ophitsing tegen de ander.
De Palestijnen moesten volgens de commissie de volgende stappen ondernemen:
a) door middel van concrete acties duidelijk maken aan Palestijnen en Israëli's dat terreur onacceptabel is;
b) zich voor 100 procent inzetten om terreur te voorkomen en terroristen te bestraffen;
c) stoppen met schieten op Israëli's;
d) veiligheidsbesprekingen met Israël hervatten.

Israël moest volgens de commissie de volgende stappen ondernemen:
a) de bouw van nieuwe dorpen alsmede uitbreiding van bestaande dorpen in de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook stopzetten;
b) terugtrekken tot de militaire posities van voor 28 september 2000;
c) naar mogelijkheden zoeken om gewelddadige demonstraties van Palestijnen op vreedzame manier te beëindigen
d) de sluiting van de Israëlische grenzen met de Westelijke Jordaanoever en Gaza opheffen;
e) de grenzen openen voor Palestijnse gastarbeiders.

Reacties van Israël en Palestijnen op 'Mitchell'

Israël en de Palestijnse Autoriteiten accepteerden de bevindingen van het Mitchell-rapport maar maakten bezwaren tegen de uitvoering ervan. Israël zei zich niet te kunnen vinden in de totale bevriezing van de bouw in Israëlische dorpen en steden in de Westelijke Jordaanoever en Gazastrook. De Palestijnen eisten dat het rapport in zijn geheel in een keer werd uitgevoerd, en niet in stadia.

F-16 ingezet om geweld te bestrijden

Op 19 mei 2001 voerde Israël als vergelding voor een bomaanslag een dag eerder waarbij zes Israëlische burgers werden gedood, met F-16 straaljagers luchtaanvallen uit op Palestijnse militaire doelen. Op 18 en 19 mei 2001 vielen er in totaal 22 doden bij Israëlisch-Palestijns geweld. Een woordvoerder van het Israëlische leger sprak over een 'oorlogssituatie'.
Zowel vanuit Palestijnse als internationale zijde kwam er kritiek op de inzet van de straaljagers. Volgens Israël waren de straaljagers echter ingezet omdat alleen die uitermate precies een doel kunnen raken terwijl het omliggende gebied ongeschonden blijft.
De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell riep de partijen op het geweld te staken. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan veroordeelde de aanslag in Netanja op Israëlische burgers, maar noemde de Israëlische reactie daarop 'uit zijn verband'. De voorzitter van de Europese Unie, Zweden, stelde 'geschrokken' te zijn door het toegenomen geweld en meende dat beide zijden verantwoordelijk waren voor het beëindigen ervan. Volgens Egypte was Israëls inzet van F-16 straaljagers een 'oorlogsdaad' en een 'schending van het internationaal recht'.

Israël kondigt eenzijdig bestand af

In de laatste week van mei 2001 kondigde de Israëlische premier Ariël Sjaron een eenzijdig staakt-het-vuren af. De Palestijnse aanslagen gingen echter door. Na de aanslag van 30 mei 2001, waarbij opnieuw doden vielen, kreeg Sjaron steeds meer kritiek op zijn besluit een eenzijdig bestand uit te roepen. Sjaron verklaarde na deze aanslag echter dat hij zich zou houden aan zijn zelf uitgeroepen bestand.

Van Palestijnse zijde liet onderhandelaar Saeb Erekat weten dat 'een staakt-het-vuren alleen maar tussen twee of meer militaire machten kan worden afgekondigd'. 'En de Palestijnen hebben geen leger', aldus Erakat. Ook herhaalde hij zijn oproep aan de internationale gemeenschap tot bescherming van de Palestijnen.

Reis Sjaron naar Europa afgelast na aanslag op disco

Sjaron besloot in de daaropvolgende week, dat zou de eerste week van juni 2001 zijn, af te reizen naar Duitsland, België en Frankrijk om steun te winnen voor zijn eenzijdig uitgeroepen bestand. België liet ondertussen weten dat de Israëlische premier officieel niet welkom was; Sjaron zou alleen met de Belgische premier besprekingen houden in diens ambtswoning. Het Belgische parlement weigerde Sjaron te ontvangen en te ontmoeten.
De Europese reis, die de eerste had moeten worden van Sjaron sinds zijn aantreden als premier, werd uiteindelijk afgelast wegens een aanslag op een disco in Tel Aviv op 1 juni 2001 waarbij 23 doden en tientallen gewonden vielen.

Vaticaan wil bemiddelen

Het Vaticaan kondigde eind mei 2001 aan dat het twee gezanten naar het Midden-Oosten zou sturen om met de Israëlische premier Ariël Sjaron en Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, te overleggen.

Toch Israëlisch-Palestijnse gesprekken

Ondanks de Palestijnse bomaanslag op 30 mei 2001 bij een school in Netanja ging het diezelfde dag geplande gesprek tussen Israëlische en Palestijnse veiligheidsfunctionarissen door. Het gesprek vond plaats op de Erez grensovergang tussen Israël en de Palestijnse autonomie in de Gazastrook. Onderwerp was het indammen van de onderlinge gewelddadigheden. Van Israëlische zijde namen deel Avi Dichter (hoofd interne veiligheid) en Doron Almog (generaal zuid-Israël); de Palestijnen waren vertegenwoordigd door Abdel Razel al-Majaydeh (generaal-majoor openbare veiligheid Gaza) en Amin al-Hindi (hoofd geheime dienst).
Tijdens de gesprekken, die onder Amerikaanse auspiciën werden gevoerd, gingen de

ongeregeldheden onverminderd voort. Palestijnse schoten met mitrailleurs en antitankgranaten vanuit Palestijnse autonoom gebied in Gaza op de Kisoefiemkruising die onder Israëlische verantwoordelijkheid staat. Dat vuur werd door Israël beantwoord met tankgranaten.
Volgens een Israëlisch woordvoerder besloten de partijen slechts dat zij elkaar op lager niveau zouden blijven ontmoeten in de komende dagen.
De Palestijnen verklaarden dat Israël was verzocht om de reisverboden op te heffen of in ieder geval te versoepelen. Ook verzochten ze om heropening van het Gaza-vliegveld en een toestemming om op zee te vissen.

Levenslang voor Abu Elba

Op 31 mei 2001 veroordeelde een Israëlische rechtbank de Palestijnse buschauffeur Khalil Abu Elba (37) uit Gaza tot acht keer levenslang en nog eens 21 jaar gevangenisstraf. Op 14 februari 2001 pleegde de man een aanslag op busreizigers. Hij reed in op een menigte wachtende passagiers nabij een industrieterrein ten zuidoosten van Tel Aviv. Hierbij vielen acht doden en eenentwintig gewonden. Abu Elba bekende schuldig te zijn aan de moordaanslag en zei geen spijt te hebben.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Palestijnse opstand schaadt de economie

De rellen tussen Israël en de Palestijnen verergerden de economische terugval in de eerste maanden van 2001 die
samenhing met de wereldwijde terugval van de hightech industrie die sterk voelbaar was in Israël, nummer drie in de wereldtop van hightech landen. Massaontslagen en faillissementen van beginnende, maar ook gevestigde bedrijven waren in Israël aan de orde van de dag.

Door de spanning met de Palestijnen bereikte het toerisme in de eerste helft van 2001 een dieptepunt. In mei 2001 kwamen slechts 112.000 toeristen naar Israël, een daling van 60 procent ten opzichte van 2000. Sinds de Palestijnen hun opstand begonnen eind 2000 daalde het toerisme gemiddeld met 45 procent; het totaal aantal toeristen dat Israël bezocht daalde van 2,2 miljoen naar 1,2 miljoen. Hotels stonden in de eerste maanden van 2001 gemiddeld voor 60 procent leeg. Gevolg: ontslagen in de toeristen- en horeca industrie. Ook aanverwante bedrijven, zoals het internationaal betalingsverkeer en internationale creditkaartbedrijven, deden het slecht. De werkloosheid steeg tot ruim 9 procent.

BUITENLANDSE ZAKEN

Sjaron overlegt met Bush

Op 8 maart 2001, een dag nadat hij was ingezworen als premier van Israël, accepteerde Ariël Sjaron een uitnodiging om de Amerikaanse president George Bush in Washington te ontmoeten en mogelijkheden te bespreken om het geweld in te dammen.

Sjimon Peres in Washington

Begin mei 2001 bezocht de Israëlische minister van Buitenlandse zaken Sjimon Peres Washington om er met de Amerikaanse president George Bush te spreken over het bedwingen van het Israëlisch-Palestijnse geweld. Op 4 mei 2001 zei Peres in Washington dat de veiligheidsbesprekingen tussen Israël en de Palestijnen 'positief' waren.

Spanningen met Syrië, Libanon

Half april 2001 vuurde de Hezbollah-beweging, die gefinancierd en getraind werd door Syrië en Iran, raketten af op Israëlische militaire posten aan de grens met Libanon. Hierbij werd een Israëlische militair gedood. In reactie hierop vernietigde Israël op 15 april 2001 een radarstation in de Libanese Bekaa vallei, 35 kilometer ten oosten van de Libanese hoofdstad Beiroet.
Na de aanval werden de 35.000 Syrische militairen die sinds 1976 tweederde van Libanon bezetten, in de hoogste staat van paraat gebracht.
Syrië zei dat het land 'deze agressie beschouwt als een uitdaging van de Arabische natie. Syrië hield Israël verantwoordelijk voor deze gevaarlijke escalatie die de regio kon destabiliseren'.
De Libanese president Emile Lahoud zei dat de aanval op de Syrische stelling duidelijk maakte dat het beleid van de Israëlische premier Ariël Sjaron 'door bloed gekleurd' was
De Verenigde Staten drongen er bij Syrië en Israël op aan 'zich in te houden'. Het radarstation bevond zich 35 kilometer ten oosten van Beiroet. Volgens Libanon werden er drie militairen gedood terwijl er zes gewonden vielen. Een Syrische functionaris sprak over een dode. Het was de eerste Israëlische aanval op een Syrische militaire stelling in Libanon sinds april 1996.

Syrië over uitlating van Peres in Washington

Op 4 mei 2001 liet de Syrische minister van Buitenlandse zaken Faroek al-Sjara weten dat Peres' 'onzin' had verteld. Peres had diezelfde dag in Washington gezegd dat de veiligheidsbesprekingen tussen Israël en de Palestijnen 'positief' waren.
'Peres heeft in de hele Arabische wereld zijn geloofwaardigheid verloren', aldus al-Sjara, 'hij heeft geen vredesplan en misleidt de Arabische wereld'.

Sjaron wil aanpassing in het Jordaans-Egyptische vredesplan

Later op de dag van 4 mei 2001 liet de Israëlische premier Ariël Sjaron weten dat hij een aantal veranderingen wilde aanbrengen in het Jordaans-Egyptische vredesplan. Zo wilde Sjaron dat het geweld stopte voordat er weer onderhandeld zou worden Ook was hij tegen een bevriezing van de bouw in Israëlische steden en dorpen op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook.

Arabische staten bevriezen betrekkingen met Israël

Op 19 mei 2001 besloten de Arabische ministers van Buitenlandse zaken de betrekkingen met Israël te bevriezen. De officiële resolutie sprak echter niet over het verbreken van de diplomatieke betrekkingen. Jordanië en Egypte waren de enige twee Arabische staten waarmee Israël diplomatieke betrekkingen onderhield.

(Vorige berichten pag. 29/1 - 2001)

JORDANIË

BINNENLAND

Aanhoudende protesten tegen Israëlisch geweld

In de eerste week van oktober 2000 vonden overal demonstraties plaats tegen het Israëlisch geweld tegen de bevolking in de bezet-

te Palestijnse gebieden en tegen Israëlische Palestijnen. Meer dan achtduizend mensen gaven op 2 oktober 2000 gehoor aan een oproep van oppositiepartijen en beroepsorganisaties om in de hoofdstad te demonstreren. De parlementsleden onder de betogers eisten het verbreken van de diplomatieke betrekkingen met Israël en een politieke boycot van het buurland, waarmee de betrekkingen genormaliseerd waren na het vredesverdrag van 1994.

Op 6 oktober 2000 schoot de oproerpolitie een 14-jarige jongen en een oude vrouw dood in het Beqaa-kamp, het grootste Palestijnse vluchtelingenkamp in Jordanië, niet ver van Amman. De betogers gingen de politie te lijf toen deze verhinderde dat zij het kamp verlieten. Volgens de politie waren de doden het slachtoffer van een vete tussen rivaliserende Palestijnse groepen die in een vuurgevecht verwikkeld waren geraakt. De gevechten in het kamp duurden twee dagen waarna de regering een landelijk demonstratieverbod afkondigde dat nog maanden van kracht zou blijven. Later verhinderde de politie met traangas en pantservoertuigen dat duizenden betogers naar de Israëlische ambassade optrokken.

Op 11 mei 2001 raakten tientallen Jordaanse jongeren gewond tijdens gevechten met de oproerpolitie, die wilden voorkomen dat duizenden betogers naar het centrum van de stad trokken voor een solidariteitsmanifestatie met de Palestijnen. De betoging was georganiseerd door islamistische oppositiegroepen die aankondigden dat zij het demonstratieverbod zouden blijven negeren.

Hoofd van de inlichtingendienst vervangen

Koning Abdullah benoemde op 9 november 2000 Sa'ad Kheir tot hoofd van de inlichtingendienst. Zijn voorganger Samih al-Batikhi, die de koning sinds 1999 op vele buitenlandse reizen had vergezeld en die ooit kandidaat was geweest om premier te worden, werd met pensioen gestuurd maar hij zou wel actief blijven als adviseur van de koning.

Premier praat met verbannen Hamasleider

Premier Ali Abu al-Ragheb voerde in de marge van een islamitische top in Doha (Qatar) op 14 november 2000 gesprekken met een door Jordanië in november 1999 verbannen Hamasleider, Khaled Meshal. Hamas is een islamitische verzetsgroep die actief is in de Palestijnse gebieden en in 1999 veel aanvallen op Israëlische doelen vanuit Jordanië pleegde. Bovendien leek de groep in 1999 betrokken bij pogingen de Jordaanse koning ten val te brengen. De premier zou opnieuw hebben aangeboden dat Meshal en nog drie andere Hamasleiders, die de Jordaanse nationaliteit hebben, naar Jordanië konden terugkeren als zij zich van politieke activiteiten onthielden. De Hamasleiders zouden dit voorstel weer hebben verworpen.

Koning verkoopt eigen landbezit

Op 25 december 2000 kondigde koning Abdullah aan dat hij in 2001 een deel van zijn landgoederen zou verkopen om alle militairen een loonsverhoging van 10 dinar per maand (ruim 15,75 euro) te kunnen betalen. De totale kosten voor de staat van de loonsverhoging voor het leger werd op 15 tot 16 miljoen dinar (ca. 23,6 miljoen tot 25,2 miljoen euro) per jaar geschat.

Parlement keurt begroting 2001 goed

Op 18 januari 2001 na drie dagen debat, keurde het parlement de begroting voor 2001 goed, nadat het kabinet ermee akkoord was gegaan om een omstreden verhoging van de benzineprijzen uit te stellen. Meer dan veertig parlementariërs hadden een petitie tegen de prijsverhoging getekend. De regering lag al onder vuur wegens de introductie van omzetbelasting als opvolger van een belasting op de verkoop van bepaalde producten. De begroting ging ervan uit dat het land ongeveer 380 miljoen dinar (ongeveer 598,5 miljoen euro) aan buitenlandse hulp zou ontvangen (goed voor 6 procent van het bnp).

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek Duitse bondskanselier

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder zei tijdens een bezoek aan Jordanië op 30 oktober 2000 dat Duitsland 'de visie van Jordanië deelde op de noodzaak een einde te maken aan het huidige geweld in de regio'. 'Israël en de Palestijnen zouden zich aan het vredesakkoord moeten houden dat zij twee weken eerder waren overeengekomen.'
Jordanië was het eerste land dat de bondskanselier aandeed op een rondreis die hem ook naar Syrië en Israël en de Palestijnse gebieden zou brengen. Schröder verklaarde dat Duitsland bereid was de Jordaanse economie te steunen en hulp te bieden bij projecten voor armoedebestrijding en betere watervoorzieningen. Volgens ambtenaren was ook gesproken over het kwijtschelden van de Jordaanse schuld aan Duitsland (ca. 375 miljoen euro) maar Duitsland zou er wel voorwaarden aan hebben verbonden, zoals het opzetten van milieuprojecten.

Premier bezoekt voor het eerst in tien jaar Irak

De regering maakte op 30 oktober 2000 bekend dat de Jordaanse premier Ali Abu al-Ragheb een driedaags bezoek aan Irak zou brengen. De premier zou vergezeld worden door een grote delegatie, bestaande uit zeven ministers, twaalf parlementariërs en een groep topambtenaren van de ministeries voor energie en handel. Het was voor het eerst in tien jaar dat een officieel bezoek aan Irak op dit hoge niveau plaatsvond.

Eerste commerciële vlucht op Bagdad

Op 1 december 2000 vloog voor het eerst een vliegtuig van Royal Jordanian Airlines naar Bagdad, voor een commerciële vlucht. Het was voor het eerst in tien jaar dat de luchtvaartmaatschappij op Bagdad vloog voor een commerciële trip; tot dan toe was het doel van vliegreizen naar Bagdad altijd politiek geweest. De twintig passagiers hadden bij gewone reisbureaus hun ticket geboekt, heette het.

Aanslagen op Israëlische diplomaten

Op 5 december 2000 vuurde een onbekende schutter enkele kogels af op de auto van een diplomaat van de Israëlische ambassade, Shlomo Ratsabi, die alleen aan zijn enkel gewond raakte. Enkele dagen eerder was een andere diplomaat, vice-consul Yoram Havivian, beschoten. Minister van Buitenlandse zaken Al-Khatib bezocht de gewonde Shlomo Ratsabi in het ziekenhuis en noemde na afloop de aanslagen 'totaal onaanvaardbaar' en een 'agressie tegen de veiligheid in Jordanië'. Twee onbekende groepen eisten de eerste aanslag op.

Jordanië

Bezoek Chinese vice-president

Tijdens een rondreis langs Arabische en Afrikaanse landen deed de Chinese vice-president Hu Jintao ook Jordanië aan. Hij sprak op 14 januari 2001 met de koning over het vredesproces en de situatie in Irak. Hij bevestigde nog eens dat China de aspiraties van het Palestijnse volk om tot een eigen staat te komen steunde en verklaarde dat China de mening van Jordanië deelde dat een duurzame vrede alleen bereikt kon worden door een land-voor-vrede-constructie.

Conferentie over kindsoldaten

Van 8 tot 10 april 2001 werd in Amman een internationale conferentie tegen de inzet van kindsoldaten in het Midden-Oosten en Noord-Afrika gehouden. In de slotverklaring pleitten de deelnemers ervoor dat alle staten de inzet van kindsoldaten strafbaar zouden stellen.
Op de bijeenkomst waren meer dan honderd civiele en militaire functionarissen uit veertien landen uit de regio aanwezig. Ze overlegden bewijzen dat kinderen die soms niet ouder dan tien jaar waren, meevochten met legers en milities in Algerije, Egypte, Iran, Irak, Soedan, Turkije en Jemen. De vele Palestijnse kinderen die de dood vonden in Israël en de bezette Palestijnse gebieden, genoten bijzondere aandacht. Weliswaar vochten zij niet mee aan de kant van de Palestijnse veiligheidstroepen, maar het Palestijns Gezag organiseerde wel militaire trainingskampen voor de jeugd, heette het. Ongeveer 50.000 van hen zouden een militaire training krijgen. Vooral ook in Soedan was het gebruik van kindsoldaten, zowel door het leger als oppositiemilities, wijd verbreid. In Irak werden tienduizenden kinderen tussen de tien en vijftien gedwongen met wapens te leren omgaan en de technieken van gevechten van man tot man te leren.
In wat de 'Verklaring van Amman' werd genoemd, deden de deelnemende landen een beroep op regeringen om het 'Optionele protocol voor de Conventie van de rechten van het kind betreffende de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten' te ondertekenen. Dit protocol, dat de leeftijd voor directe deelname aan vijandelijkheden van 15 naar 18 jaar had verhoogd, was al ondertekend door Turkije, Jordanië en Marokko.

Libanon

Internationaal overleg over vredesproces

Op 29 april 2001 arriveerde de Israëlische minister van Buitenlandse zaken Shimon Peres in Amman voor gesprekken over een Egyptisch-Jordaans vredesplan, dat onder meer ten doel had tot een staakt-het-vuren in de bezette Palestijnse gebieden te komen. Kort daarna, op 7 mei, vertrok koning Abdullah naar Parijs voor gesprekken hierover met de Franse president Jacques Chirac. Eerder waren al de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell en diens vice-minister Edward Walker op bezoek geweest om over het vredesplan te spreken en over het idee van 'slimme sancties' tegen Irak.

Op 24 mei 2001 verklaarden de koning en de Palestijnse leider Arafat hun steun voor het rapport van de commissie onder leiding van de voormalige Amerikaanse senator George Mitchell, die onderzoek hadden gedaan naar de oorzaken van het Israëlisch-Palestijnse geweld. Zij noemden het een solide document om de vredesonderhandelingen weer vlot te trekken.

(Vorige berichten pag. 619/2 - 2000)

LIBANON

Libanezen eisen vertrek Syrische troepen

In september 2000 werd de toon gezet voor een campagne tegen de aanwezigheid van het Syrische leger in Libanon. De campagne tegen de 'bezettingstroepen' en tegen het economisch uitmelken van Libanon door Syrië werd aanvankelijk geleid door maronitische politici en christenen maar kreeg snel bijval van andere Libanezen.
In september hadden de Libanese bisschoppen, aangevoerd door de patriarch Nasrallah Sfeir, een verklaring uitgegeven waarin de terugtrekking van de Syrische troepen werd geëist. De aanwezigheid van de 35 duizend militairen was niet meer te rechtvaardigen na de Israëlische terugtrekking uit het zuiden van Libanon, stelde de verklaring, en had zich ontwikkeld tot een bezetting die de soevereiniteit van Libanon aantastte. De Syrische 'overheersing raakt alle Libanese staatsinstellingen, besturen en ministeries', aldus de verklaring.
Nadat Sfeir en de zijnen het taboe rond de Syrische aanwezigheid hadden doorbroken, was het hek van de dam. Na de verkiezingen en de benoeming van Rafik al-Hariri tot premier kregen de maronieten steun uit onverwachte hoek: ook Walid Jumblatt en zijn Progressief Socialistische Partij (PSP), tot aan het einde van de Israëlische bezetting trouwe bondgenoten van Syrië, eisten het vertrek van de militairen.
De parlementaire debatten begin november 2000 die moesten leiden tot een vertrouwensmotie voor de nieuwe regering en die in het verleden een formaliteit van een dag waren, duurden vijf dagen omdat de Syrische aanwezigheid het voornaamste onderwerp werd. Druzenleider Walid Jumblatt, tevens parlementslid, gooide tijdens de debatten de knuppel in het hoenderhok door gedeeltelijke terugtrekking te eisen, in ieder geval uit de steden. Het parlement stond paf. De verhitte discussies die volgden waren live op televisie te volgen.
Tot grote verontwaardiging van half Libanon verklaarde de Syrische regering Jumblatt kort daarop tot persona non grata in Syrië. Even bestond de vrees dat Jumblatt evenals zijn vader Kamal door de Syriërs vermoord zou worden. Deze angst kwam voort uit de historische gelijkenis met de periode dat christenen en Druzen de voorhoede vormden in de strijd om Libanons onafhankelijkheid in de jaren '40.
De nieuwe premier Hariri liet zich publiekelijk niet uit over de Syrische manoeuvre tegen Jumblatt, terwijl Assem Kanso, vicevoorzitter van de Libanese tak van de Syrische Baathpartij, alleen maar iedereens minachting over zich afriep toen hij beweerde dat Jumblatt 'een Israëlische spion' was. In Jumblatts en Sfeirs visie diende Hariri actie te ondernemen om de Syriërs naar huis te sturen, aangezien het vredesakkoord van Taef, dat een einde maakte aan de burgeroorlog van 1975-1990, stipuleerde dat de Syriërs in 1992 met de terugtrekking zouden beginnen. Sfeir stelde: 'Wij willen dat het Syrische leger vertrekt. Wij hebben niets tegen een eerzame aftocht. Wij willen dat Syrië Libanon respecteert, op dezelfde wijze als Libanon Syrië respecteert. Maar dat Syrië alle ambtenaren van hoog tot laag benoemt is onverdraaglijk. Onze regering is niet de lakei van Syrië.'

Onderwijl speelde ook de herziening van de handelsakkoorden tussen Libanon en Syrië, die tot evenwichtiger afspraken zou moeten

leiden. Libanezen beklaagden zich dat de Libanese markt werd overstroomd door goedkope landbouwproducten uit Syrië en dat de aanwezigheid van honderdduizenden Syrische gastarbeiders de lonen van Libanese werknemers omlaag drukte. 'De Syriërs moeten zich realiseren dat ze bezig zijn de kip met de gouden eieren te slachten', zei een westerse zakenman, doelend op Syrië's financiële afhankelijkheid van Libanon.
Een van de soennitische politici, de voormalige premier Omar Karami, verwoordde de vrees van veel Libanezen dat het debat over Syrië opnieuw tot botsingen tussen de verschillende religieuze groepen zou leiden. 'We leven in gevaarlijke tijden,' zei hij, 'En of we dat nu leuk vinden of niet, wat gezegd is weerspiegelt de mening van een groot deel van de Libanezen.'
Op 12 november 2000 liepen duizenden Libanezen te hoop bij het dorp Mukhtara in het Choufgebergte, woonplaats van Jumblatt, om hun solidariteit met de Druzenleider te betuigen. Een student, nota bene van de Université St Joseph, een bolwerk van maronitische scherpslijpers, was ook aanwezig en verklaarde enthousiast tegenover journalisten dat Jumblatt was 'uitgegroeid tot onze nationale leider'.

De discussie ging onverminderd voort in de eerste helft van 2001, met als hoogtepunten een studentenprotest op 14 maart 2001. Oproerpolitie had weliswaar versperringen opgeworpen om de overwegend christelijke studenten van de Libanese universiteit in het oosten van Beiroet te beletten naar het centrum van de hoofdstad te trekken, maar liet hen uiteindelijk toch door. Andere demonstraties werden verboden of ontmoedigd, waaronder een grote betoging half april waarin zonder omwegen het herstel van de Libanese soevereiniteit zou worden geëist.

Op 6 april 2001 bereikte het debat de sji'itische en soennitische moskeeën met een vrijdaggebed waarin kritiek werd geleverd op de 'verdeeldheid' waartoe de oproepen tot het vertrek van de Syriërs hadden geleid. Sjeik Mohammad Rashid Kabbani, de hoogste gestelijke leider van de soennitische gemeenschap, noemde de Syrische aanwezigheid 'legitiem en noodzakelijk om Libanon te beschermen'. De vice-voorzitter van de Hogere Sji'itische Raad, sjeik Abdel Amir Kabalan, zei dat Damascus 'loyaliteit en dankbaarheid' verdiende en dat de Syrische aanwezigheid 'niet ter discussie dient te staan'.

Daverende verkiezingsoverwinning voor Hariri's groep

Op 4 september 2000, tijdens de tweede en laatste ronde van de parlementsverkiezingen, werd duidelijk dat ex-premier Rafik al-Hariri en kandidaten uit zijn politieke entourage een verpletterende verkiezingsoverwinning hadden behaald: ruim tweederde van de zetels in het parlement gingen naar Hariri en zijn groep.
Oud-premier Selim Hoss noemde de verkiezingen 'de duurste en smerigste verkiezingen tot nu toe' en betichtte zijn politieke tegenstanders van stemmenkoperij.
Hariri en zijn mede-kandidaten wonnen onder meer achttien van de negentien zetels die in de hoofdstad Beiroet te vergeven waren. Hariri was eerder premier van 1992 tot 1998 en leidde de wederopbouw van Libanon na de burgeroorlog. In de ogen van zijn tegenstanders zadelde hij het land ook op met een enorme schuldenlast, die onder Hoss met drie miljard dollar aangroeide tot 21 miljard dollar (bijna 23,9 miljard euro), 145 procent van het bnp. De economische stagnatie die onder meer hiervan het gevolg was, was voor veel kiezers reden om op de oppositie te stemmen.
Bijna anderhalf miljoen kiezers konden in de tweede ronde stemmen op 259 kandidaten voor 65 van de 128 zetels in het parlement. De verkiezingen werden gehouden in onder meer de hoofdstad Beiroet en in de Bekaa-vallei. Ook de inwoners van het zuiden van Libanon konden voor het eerst in 22 jaar stemmen. Tienduizend militairen waren ingezet om de orde en veiligheid tijdens de stembusgang te waarborgen.
De eerste kiesronde in andere districten een week eerder had al winst opgeleverd voor de oppositie. Toen werden stemmen uitgebracht op kandidaten voor 63 zetels. Onder andere Druzenleider Walid Jumblatt behaalde toen met zijn Progressief Socialistische Partij veel zetels in twee districten in het noorden van Libanon.

Nieuwe regering

Op 6 november 2000 ging het parlement akkoord met het door Hariri samengestelde kabinet en zijn regeringsprogramma, dat geheel in het teken stond van plannen voor het terugdringen van de staatsschuld door privatisering van overheidsbedrijven en andere ingrepen in het 143 duizend ambtenaren tellende staatsapparaat. Het parlement koos Nabih Berri opnieuw tot zijn voorzitter.

Samenstelling regering (6 november 2000)

Premier
Rafik al-HARIRI
Vice-premier
Issam FARES

Ministers met portefeuille:
Arbeid
Ali KANSOH
Binnenlandse zaken en Platteland
Elias al-MURR
Buitenlandse zaken en Emigratie
Mahmoud HAMMOUD
Cultuur
Ghassan SALAMEH
Defensie
Khalil al-HRAWI
Economische zaken en Handel
Bassel FULEIHAN
Energie en Water
Mohammad Abdel Hamid BAYDOUN
Financiën
Fouad SINIORA
Gezondheid
Suleiman Tony FRANJIEH
Industrie
Georges EPHRAME
Informatie
Ghazi al-ARIDI
Jeugd en Sport
Siboh HOFNANIAN
Justitie
Samir al-JISR
Landbouw
Ali ABDALLAH
Milieu
Michel MOUSSA
Onderwijs
Abdel Rahim MURAD
Ontheemden
Marwan HAMADEH
Openbare werken en Transport
Najib MIKATI
Sociale zaken
Asaad DIAB
Telecommunicatie
Jean-Louis KARDAHI
Toerisme
Karam KARAM

Ministers van staat:

Fouad al-SAAD
Bahij TABBARA
Pierre HILOU
TALAL ARSALAN
Beshara MERHEJ
Nazih BAYDOUN
Michel FAROUN

Libanon

Vanwege fel verzet vanuit de bureaucratie gelukte in het eerste halfjaar van het kabinet-Hariri alleen de sluiting van de staatsomroep Tele Liban, dat inmiddels 33 miljoen dollar (37,5 miljoen euro) per jaar verlies leed. Op 1 maart 2001 werd de omroep uit de lucht gehaald. De overheid was een soortgelijk bedrag kwijt aan uitkeringen voor de ruim vijfhonderd personeelsleden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Meer handel met Iran

Libanon en Iran ondertekenden op 24 februari 2001 een protocol om de financiering van de handel tussen de twee landen van ruimte te voorzien en enkele joint ventures vooruit te helpen. De Iraanse Export Bank, een staatsbank, zegde een lening toe van 100 miljoen dollar (113,6 miljoen euro).

Confrontaties met Israël

De sji'itische Hezbollah, die zichzelf had uitgeroepen tot de verzetsbeweging die het Israëlische leger in mei 2000 uit het zuiden van Libanon verdreef, bleef actief tegen de Israëlische bezetting van Shebaa, een omstreden gebiedje waarover Libanon en Syrië het ook nog niet eens waren tot wier territorium het nu eigenlijk behoorde. Ook vanwege kleine aanvallen op Israëlisch grondgebied, ondernam de Israëlische luchtmacht verscheidene malen actie boven Libanees grondgebied. De Verenigde Naties stelde zich op het standpunt dat een akkoord over Shebaa moest worden meegenomen in de onderhandelingen tussen Israël en Syrië over de toekomst van de door Israël bezette Golanhoogten.
Op 12 oktober 2000 kwam Kofi Annan, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, in Beiroet aan om te proberen een crisis te bezweren die was ontstaan nadat Hezbollah drie Israëlische militairen had gekidnapt. In ruil voor hun vrijlating eiste Hezbollah de vrijlating van alle Arabieren in Israëlische gevangenissen. Formeel was Annan in Libanon om de VN-troepen van de Unifil-vredesmacht te inspecteren.
Op 25 mei 2001 verwondden Israëlische militairen een Libanese jongen en een Palestijnse man toen zij naar de Israëlische kant van de grens dreigden te komen. Zij hadden met scherp op hun benen geschoten. Enkele dagen eerder had het Israëlische leger een burgervliegtuigje neergehaald, dat boven Israëlisch grondgebied vloog, nadat de Libanese piloot verscheidene waarschuwingen om terug te keren had genegeerd.
Na verscheidene ongelukken met Libanezen die in het zuiden op mijnen liepen, moest Israël de VN melden dat men geen kaarten had waarop de locaties van mijnen stonden aangegeven. De Libanese regering stelde geen geld te hebben voor de grootschalige mijnopruimingsactie die in het zuiden van het land nodig was.

'Israël overdrijft watercrisis'

Timur Goksel, de woordvoerder van Unifil, de VN-vredesmacht in Libanon, stelde op 15 maart 2001 dat Israël veel te heftig reageerde op de bouw van een waterpompinstallatie in de Hasbani-rivier, die voor een deel op de grens tussen Israël en Libanon ligt. In de tijd dat Israël Zuid-Libanon bezet hield, leidde het Israëlische leger al het water naar Israël en raakten Libanese dorpen in het gebied meer dan twintig jaar geheel verstoken van water. Goksel zei dat de naburige dorpjes een minieme hoeveelheid water aftapten, via een buis met een doorsnee van nog geen tien centimeter. Hij zei ook dat Israël, toen het weken eerder werd ingelicht over de installatie van een kleine waterpomp, geen enkel bezwaar had gemaakt en de kwestie opeens liet uitgroeien tot 'een watercrisis in het Midden-Oosten'.

Libanezen in Congo vermoord

Na de moord op de Congolese president Kabila vermoordden onbekenden ook tien Libanezen. Hun verminkte lijken werden op 18 maart 2001 naar Beiroet gevlogen. Familieleden protesteerden tegen de trage reactie van de Libanese regering op de moorden. Inmiddels had de regering wel een gezant naar Congo gestuurd om de zaak te onderzoeken.

(Vorige berichten pag. 621/2 - 2000)

PALESTIJNSE GEBIEDEN

Palestijnse Gebieden

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Opstand tegen Israël duurt voort

Afwijzing laatste plan Clinton

Op 8 januari 2001 wezen de Palestijnen de ideeën van de Amerikaanse president Bill Clinton voor een definitief vredesakkoord, van de hand. Dit nadat Israël het plan wel had geaccepteerd.
'We kunnen Clinton's ideeën niet accepteren omdat president Clinton geen rekening houdt met de Palestijnse bedenkingen', aldus Achmed Korei, een Palestijns onderhandelaar. Een tweede Palestijnse voorman, Hassan Asfour, zei dat Clinton had 'gefaald in zijn pogingen een definitieve vrede tot stand te brengen, omdat hij zich heeft laten beïnvloeden door Israël en een mening uitdraagt waarin de Palestijnen zich niet kunnen vinden'.
Het betrof Clintons laatste poging een vrede tot stand te brengen voor hij op 20 januari 2001 het Witte Huis verliet.

Gedeeltelijke heropening vliegveld voor pelgrimstocht

Op 12 februari 2001 gaf Israël toestemming het vliegveld van Gaza gedeeltelijk te heropenen. Met de heropening wilde Israël Palestijnen in staat stellen naar Mekka te vliegen voor de jaarlijkse pelgrimstocht.
Het vliegveld was gesloten in het kader van een reeks van veiligheidsmaatregelen die Israël nam. Zoals vastgelegd in de Palestijns-Israëlische akkoorden die de partijen in de jaren negentig sloten, was Israël de eindverantwoordelijke over het luchtruim boven zowel Israël als de Palestijnse autonome gebieden. Aanleiding voor de sluiting van de luchthaven was de opstand tegen Israël die eind 2000 uitbrak, en de daarmee samenhangende toenemende terreur tegen Israëlische doelen.
De Palestijnse Autoriteit beweerde 'geen controle te hebben' over hun burgers. Mede hierom sloot Israël eind september 2000 de grenzen met de Palestijnse gebieden. Ook de sluiting van het vliegveld moest volgens Israël in dit kader worden gezien. De Palestijnen meenden echter dat Israël hun autonome gebieden afsloot teneinde de Palestijnse economie schade toe te brengen.

Arafat aan Sjaron: 'Ik wil vrede'

Op 10 maart 2001 verklaarde het Palestijnse kabinet dat het Israël 'de hand in vrede reikte'. Ook deed het kabinet een oproep aan de Israëlische regering om het 'beschietings- en vernietigingsbeleid' te staken.
De oproep kwam tijdens de eerste vergadering van het Palestijnse kabinet sinds Ariël Sjaron in Israël aantrad als nieuwe premier.

Palestijnse Gebieden

In de kabinetsverklaring stelde men dat 'een vrede betekende dat de Palestijnse nationale legitieme rechten gehonoreerd worden'. 'Hieronder valt in de eerste plaats het recht om een onafhankelijke staat te stichten met het heilige Jeruzalem als hoofdstad.' Ook moest de sluiting van de Israëlisch-Palestijnse grens worden opgeheven, aldus de Palestijnse Autoriteit.
De verklaring kwam op een moment dat de gewelddadigheden met het Israëlische leger een nieuw hoogtepunt hadden bereikt. Daarbij vielen zeker dertig Palestijnse gewonden. Een Palestijnse sluipschutter nam bovendien de nieuwe Israëlische minister van defensie, Benjamin ben Eliezer, onder vuur toen deze een Israëlische militaire basis bezocht in de Gazastrook.

Volgens de Palestijnse Autoriteit was de sluiting van de Israëlisch-Palestijnse grenzen feitelijk een collectieve straf. 'We roepen de nieuwe Israëlische regering op dit beleid te stoppen en het Palestijnse volk met respect te behandelen', aldus de verklaring.
Na de verklaring van de Palestijnen volgde een brief van de nieuwe Israëlische premier Ariël Sjaron. In zijn brief zei de premier dat hij 'hoopte op persoonlijke contacten, het stoppen van het geweld en de hervatting van de vredesonderhandelingen'. Een woordvoerder van Sjaron voegde hieraan toe dat het geweld eerst moest stoppen, alvorens de gesprekken weer op gang konden komen.
De woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken Richard Boucher zei 'verheugd' te zijn over de Palestijnse brief aan de Israëli's, en het positieve antwoord van premier Sjaron.

Isolatie Palestijnse steden

Op 11 maart 2001 isoleerde Israël een aantal steden, waaronder Ramallah, op de Westelijke Jordaanoever. Ramallah kon worden beschouwd als de hoofdstad van de Palestijnse samenleving. De stad ligt slechts 12 kilometer van Jeruzalem.
Israël plaatste een cordon van tanks rondom de stad en groef loopgraven dwars over een aantal wegen.
De Israëlische maatregel volgde op een sterke escalatie van de gevechten nabij het Qalandia vluchtelingenkamp, dat aan Ramallah grenst. Duizenden Palestijnen uit Ramallah en Qalandia bestormden hierbij Israëlische militaire stellingen. Met de maatregel wilde Israël de gewelddadige demonstraties inperken en voorkomen dat de Palestijnen Israëlische burgers, die even verderop woonden, in gevaar zouden brengen. Hoe lang de isolatie van kracht zou zijn, kon een woordvoerder van het Israëlische leger niet zeggen.

Palestijnen veroordeelden de maatregel. Zij beschouwden dit als nieuw bewijs voor de 'voortzetting van de Israëlische bezetting' en stelden dat Israël de Palestijnse steden transformeerde tot concentratiekampen.
De Israëlische minister van Buitenlandse zaken Sjimon Peres liet weten dat de loopgraven die het leger dwars over een aantal wegen had gegraven, het leger in staat moesten stellen zichzelf en Israëlische burgers die nabij wonen te beschermen tegen de voortdurende Palestijnse beschietingen. Ook zei hij te zullen onderzoeken of de loopgraven het dagelijks leven voor de Palestijnen al dan niet verstoorde.

De Palestijnen bleven stellen dat Israël de Palestijnse steden niet isoleerde van de buitenwereld om de veiligheid van de eigen burgers te kunnen garanderen, maar 'louter en alleen om de Palestijnse economie en maatschappij te verlammen', zoals de Palestijnse minister van Informatie, Jasser Abed Rabbo, zei. Ook het sluiten van de grenzen met de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook zou 'niets te maken hebben met de veiligheid', aldus Moestafa Liftawi, gouverneur van Ramallah.

Reisverbod ook voor regeringsfunctionarissen

Op 30 maart 2001 besloot Israël dat de hermetische afsluiting van de grenzen, ingesteld na het uitbreken van de Palestijnse opstand tegen Israël, ook gold voor functionarissen uit de Palestijnse regering.
'Zolang de Palestijnse Autoriteit het geweld promoot, geldt het reisverbod ook voor functionarissen van de Palestijnse Autoriteit zelf', aldus Jardeen Watikai, woordvoerder burgerbestuur van het Israëlische leger. Het burgerbestuur is de afdeling van het Israëlische leger dat verantwoordelijk is voor de burgerbevolking in de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook.

Door het reisverbod moest een kabinetsvergadering van de PA worden afgezegd.

Escalatie in Hebron

Op 30 maart 2001 escaleerden de ongeregeldheden in Hebron in de Aboe-Snenee buurt, grenzend aan het Israëlische deel van de stad. Enkele dagen eerder hadden Palestijnse sluipschutters vanuit deze buurt een tien maanden oude Israëlische baby doodgeschoten en haar vader verwond.
Ditmaal openden Israëlische militairen het vuur toen zij op hetzelfde punt opnieuw gewapende Palestijnse burgers aantroffen. De Palestijnen beantwoordden het vuur. Volgens Israël vielen er geen gewonden; Palestijnse ziekenhuizen spraken later van zeventien gewonden.
De ongeregeldheden liepen in de loop van de dag verder op, waarbij Israël het vuur van de Palestijnse sluipschutters ook met tankschoten beantwoordde. De tanks schoten onder meer op de wijken Manawara, Harat al-Sheikh, Zeitoun, Hagai, en Bab al-Zawia, in het zuiden, westen en noorden van de stad.
In het oosten van de stad bleef het ook niet rustig. Palestijnse soldaten schoten op Israëlische soldaten die bij hun stelling stonden nabij de Israëlische stad Kirjat Arba. Israël beantwoordde het vuur. Er vielen geen gewonden.

Grenzen heropend voor Palestijnse gastarbeiders

Op 10 april 2001 verschafte Israël nieuwe werkvergunningen aan ruim drieduizend Palestijnen. Dit nadat eerder 750 Palestijnen weer legaal als gastarbeider mochten gaan werken in Israël. Van de ruim drieduizend die een vergunning kregen, passeerden slechts vijfhonderd de Palestijns-Israëlische grens.

De Palestijnen vonden drieduizend nieuwe vergunningen te weinig; voor de opstand tegen Israël begon in het najaar van 2000, werkten in totaal zo'n honderdduizend Palestijnen als gastarbeider in Israël.

Diezelfde dag werd er ook een Palestijnse agent vermoord, terwijl zeventien mensen gewond raakten bij een raketaanval door Israël op militaire doelen in Gaza.

'Opheffing reisverbod een slechte grap'

Op 20 april 2001 maakte het Israëlische leger bekend dat het de militaire controles in

de Gazastrook zou verminderen. Enkele dagen eerder had het Israëlische leger een gecombineerde land-, lucht- en zeeaanval op de Gazastrook uitgevoerd en die bovendien in drie aparte regio's opgedeeld. Verkeer van de ene naar de andere regio in de strook was onmogelijk.
Aanleiding van de verhoogde militaire aanwezigheid waren voortdurende mortierbeschietingen door Palestijnen op Israëlische dorpen en steden. De opdeling van de Gazastrook moest het Israëlische leger in staat stellen de verantwoordelijken voor de mortieraanvallen te traceren.
De Palestijnse Autoriteit (PA) liet weten dat de Israëlische mededeling dat vrij reizen weer snel mogelijk zou zijn, 'misleidend' was. 'De realiteit spreekt de Israëlische uitspraken tegen', aldus de Palestijnse onderhandelaar Saeb Erakat. Een taxichauffeur noemde tegenover een correspondent van *Reuters* die ter plekke was, de opheffing van het reisverbod 'een slechte grap'.

Palestijnse Autoriteit accepteert Mitchell-rapport

In mei 2001 werd het Mitchell-rapport gepubliceerd dat onderzocht hoe het geweld tussen de Palestijnen en Israël was ontstaan, en hoe het zo snel mogelijk kon worden beëindigd..
Op 5 mei 2001 maakte de Palestijnse Autoriteit (PA) bekend dat zij de bevindingen en aanbevelingen van de commissie-Mitchell accepteerden en beschouwden als een goede manier om het geweld te bedwingen. Wel meenden zij dat het rapport 'geen volledig beeld' gaf.
Eerder die dag deed Jasser Arafat, voorzitter van de PA oproep om hervatting van de Sjarm el-Sjeich top, die in oktober 2000 plaatsvond, en waar de Mitchell-commissie was opgericht.
Israël wees de Palestijnse suggestie van de hand. Het land wilde pas weer om de tafel zitten nadat gebleken zou zijn dat de Palestijnen concrete stappen hadden genomen, de anti-Israëlische agressie te bedwingen.

Voortdurend geweld

De gewelddadigheden tussen Palestijnen en Israëli's duurden voort. Op 18 mei 2001 blies een Palestijn zich op in Israël, waarbij vijf Israëlische burgers werden gedood. Nog diezelfde dag reageerde Israël door het afvuren van raketten op doelen in Gaza. Dit gebeurde door middel van F-16 straaljagers. Zowel de Palestijnen als de internationale gemeenschap reageerden echter zeer kritisch op de inzet van de straaljagers. Minister Saeb Erakat verklaarde dat 'dit de oorlog tegen de Palestijnen en haar regering is. Israël doet alsof het boven de wet staat. De wereld moet dit stoppen, voor het te laat is.'

Israël wees de reeds vaak geuite Palestijnse oproep om internationale inmenging wederom van de hand. Israël herhaalde dat wanneer de Palestijnen de gewelddadige demonstraties zouden beëindigen, de onderhandelingen hervat zouden kunnen worden en er ook geen doden meer zouden vallen.

Op 21 mei 2001 schoten zeven Israëlische gevechtshelikopters raketten af op doelen in de Gazastrook. Het zou gaan om een fabriek waar bommen werden ontworpen die gebruikt werden bij Palestijnse zelfmoordaanslagen tegen Israëlische doelen. Ook trok het Israëlische leger autonoom Palestijns gebied binnen en vernietigde daar een politiepost.

Missie Burns vervolg op Mitchell

Op 28 mei 2001 ontmoette William Burns, de Amerikaanse Midden-Oosten gezant opnieuw Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit (PA) in een poging de onderhandelingen tussen Israël en de Palestijnen weer op gang te brengen. Een dag eerder sprak Burns al met de Israëlische premier Ariël Sjaron. Uitgangspunt voor hervatting van de gesprekken was volgens Burns het rapport van de onderzoekscommissie Mitchell.
Met Burns' missie begon de Amerikaanse president George W. Bush voor het eerst zijn bemoeienis in het Midden-Oosten sinds hij in januari 2001 aantrad als president.

SOCIAAL ECONOMISCHE ZAKEN

Extra hulp VN

Op 24 januari 2001 verklaarde een vertegenwoordiger van de Verenigde Naties dat de VN tien keer zo veel hulp bood aan de Palestijnen sinds het begin van de ongeregeldheden met Israël, eind september 2000. Terwijl normaliter 8,5 procent van de gemeenschap hulpgoederen ontvangt, was dat nu 85 procent, aldus de VN. De lidstaten van de Verenigde Naties hadden de internationale organisatie 40 miljoen dollar extra gegeven om de hulp te financieren, maar volgens de VN was er meer geld nodig.

Economische malaise door afsluiting Palestijnse Gebieden

Op 30 april 2001 maakte het Palestijnse bureau voor de Statistiek bekend dat de werkloosheid enorm was gestegen in de maanden na het begin van de opstand tegen Israël. In de eerste vier maanden van 2001 bedroeg de werkloosheid 37,7 procent, een stijging van 10 procent sinds september 2000, toen het geweld begon. Een belangrijke oorzaak was de sluiting van de Israëlisch-Palestijnse grenzen, zodat enkele tienduizenden Palestijnse gastarbeiders niet naar hun werk in Israël konden. Tegelijkertijd maakte Israël bekend dat van de 15.000 Palestijnen die na de hermetische grenssluiting alsnog een vergunning kregen om in Israël als gastarbeider te werken, slechts enkele duizenden daar gebruik van maakten. De Palestijnse Autoriteit betwistte het aantal nieuwe vergunningen en meende dat het slechts om een kleine vierduizend ging.
Volgens de PA had de afsluiting van de grenzen met Israël de economie tussen de 2,8 en 3 miljard dollar (ca. 3,2 miljard euro) gekost.

JUSTITIE

Doodvonnissen uitgevoerd

Op 13 januari 2001 voerde de Palestijnse Autoriteit (PA) twee terechtstellingen uit. Allan Bani Odeh werd in Nabloes in het openbaar op een plein gefusilleerd. Duizenden Palestijnen scandeerden de leus 'God is groot'. Majdi Mikkawi werd door een vuurpeloton doodgeschoten op het hoofdbureau van politie in Gaza. Beide mannen waren eerder schuldig bevonden aan collaboratie met Israël.

Diezelfde maand werden nog twee mannen ter dood veroordeeld. Op 11 februari 2001 veroordeelde de rechtbank ook nog een derde man, Hassan Mohammed Hassan Musalem (55), ter dood. Deze veiligheidsagent zou het Israëlische leger hebben 'geholpen' tijdens ongeregeldheden die plaatsvonden tussen Palestijnen en het Israëlische leger in de voorafgaande maan-

den. Musalem zou informatie hebben doorgespeeld aan de Israëli's. Ook zou hij een aantal keer het vuur op hen hebben geopend, zodat zij een aanleiding hadden om vervolgens op Palestijnen te schieten. Musalem hield vol 'onschuldig' te zijn. De rechter bepaalde dat Musalem in beroep tegen het vonnis kan gaan.
Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, moest ieder doodvonnis ratificeren alvorens het werd uitgevoerd.

Mensenrechtengroeperingen en de Europese Unie bekritiseerden de terechtstellingen. De PA hadden sinds 1994 vijfendertig mensen ter dood veroordeeld. Vijf mensen waren reeds geëxecuteerd; bij anderen was de straf omgezet in levenslange gevangenisstraf. In januari 2001 werden drie vermeende 'collaborateurs' door sluipschutters doodgeschoten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Brief van Arafat om steun naar Saddam Hoessein

Op 8 maart 2001 stuurde Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit, een brief naar de Iraakse president Saddam Hoessein waarin hij deze vroeg de Palestijnse gewelddadigheden tegen Israël te steunen. Eerder al beloofde Saddam Hoessein dat Irak 300 miljoen euro zou geven aan Palestijnse slachtoffers van de gewelddadigheden. Irak wilde daarnaast ook 700 miljoen euro geven om voedsel en medicijnen van te kopen voor de Palestijnen.
Op dezelfde dag dat Arafat het verzoek aan Hoessein deed, stuurde hij ook een brief aan de Israëlische premier Ariël Sjaron om hem te feliciteren met zijn verkiezingsoverwinning.

(Vorige berichten pag. 34/1 - 2001)

SYRIË

BINNENLAND

Economische en politieke hervormingen opgevoerd

In de eerste helft van 2001 voerden het bestuur van de Baathpartij, de president en de regering het tempo op van de politieke en economische hervormingen die de nieuwe president Bashar al-Assad bij zijn aantreden had beloofd. In enkele maanden tijd sloeg de politieke stemming in het land geheel om. Het was vooral wennen voor de oude garde die met moeite de ontwikkelde elite in bedwang hield met argumenten als dat 'de eenheid van het land niet ondermijnd mocht worden', of dat Syrië 'nog steeds een bezet land was', een verwijzing naar de bezetting van Golanhoogten door Israël.

Kranten van andere partijen toegestaan

President Assad keurde op 29 november 2000 een wet goed waardoor ook andere regeringspartijen dan de Baathpartij weer legaal hun eigen kranten konden uitbrengen. Dit waren de partijen die tot het Nationaal Progressieve Front (NPF) behoorden, een coalitie die werd gedomineerd door de Baathpartij. Die partijen brachten al semilegaal eigen krantjes uit en het was de vraag of de bevolking er echt op zat te wachten: de dagelijkse oplage van regeringskranten ging de 20.000 in 2001 niet te boven. Opheffing van het publicatieverbod gold niet voor publicaties van oppositiepartijen.

Groene licht voor particuliere universiteiten

Het Regionaal commando van de Baathpartij gaf op 6 februari 2001 het groene licht voor de oprichting van particuliere universiteiten, ook door buitenlandse instellingen. De specialisaties van die universiteiten moesten dan wel op één lijn liggen met de prioriteiten van het Syrische onderwijsbeleid en de behoeften van de samenleving. De bestaande Syrische universiteiten – in Damascus, Aleppo, Latakia en Homs – waren overbevolkt geraakt, omdat iedere met succes afgestudeerde middelbare scholier recht had op toegang tot de universiteit, een feit waarover hoogleraren en studenten al jaren steen en been klaagden. Het toelatingsbeleid werd daarom voortaan gebaseerd op de behoeften van de arbeidsmarkt, de capaciteit van de universiteiten en nationale ontwikkelingsplannen.

Nieuwe huurwet

Op 15 februari 2001 keurde president Assad een nieuwe huurwet goed die verhuurders eindelijk het recht gaf huurverhogingen door te voeren en niet-betalende huurders op straat te zetten. Onder de oude huurwet was dat onmogelijk geweest, waardoor er naar schatting alleen al in de hoofdstad Damascus een kwart miljoen appartementen en huizen niet verhuurd werden, aangezien de eigenaars vreesden nooit meer van de huurders te kunnen afkomen.
De nieuwe huurwet stelde huiseigenaren in staat een jaarlijkse huur te bedingen van 5 tot 8 procent van de marktwaarde van een huis of appartement. Huiseigenaren mochten flinke huurverhogingen doorvoeren. De regering erkende dat de huren gemiddeld op slechts een vijfde van de marktprijs lagen. Grote uitzondering waren vooral appartementen die aan buitenlanders werden verhuurd. Verhuurders mochten huurders op straat zetten als zij de hogere huren niet wensten te betalen of niet konden betalen, maar men moest de huurders dan wel een vergoeding meegeven van 40 procent van de waarde van het pand, zodat zij zich ander onderdak konden aanschaffen.

Satirisch weekblad doorslaand succes

Dissident Syrië kreeg ook zijn stem in 2001: de bekende politieke tekenaar Ali Farzat begon op 30 maart 2001 met het weekblad *Al-Doumari* (de lantaarnopsteker). De eerste druk van 75.000 exemplaren was in een dag uitverkocht. Farzat zei dat het doel van het blad was de Syriërs aan te moedigen de vrijheid van meningsuiting te beoefenen, 'een vergeten concept in Syrië'. Farzat had wel een probleem, want de dankzij aanmoediging van president Assad in het leven geroepen gespreksforums voor burgers, waren de facto allemaal weer op sterk water gezet. Formeel heette het dat de forums voortaan eerst toestemming voor activiteiten moesten aanvragen, maar in de praktijk kwam het neer op een verbod. Farzat leek echter aan de verboden te ontsnappen omdat hij een persoonlijke vriend van de president was.
Saber Falhout, hoofd van de journalistenbond en parlementslid, zei in mei 2001 dat er een nieuwe wet in de maak was om meer onafhankelijke kranten toe te laten.

President Assad getrouwd

President Bashar al-Assad trad op 2 januari 2001 in alle beslotenheid in het huwelijk met de in Groot-Brittannië geboren Asma al-Akhras. Er werden bijna geen bijzonder-

heden over haar noch het huwelijk verstrekt. Akhras was afgestudeerd in computerwetenschap.

Onschendbaarheid parlementslid opgeheven

Het parlement hief op 27 maart 2001 de onschendbaarheid van het parlementslid Khalil al-Safouk op wegens mogelijke betrokkenheid bij een clanvete die verscheidene leden van een andere clan het leven hadden gekost. Men weigerde daarentegen ook de weg vrij te maken voor de berechting van twee parlementsleden die verdacht werden van verduistering van geld van de boerenbond. De twee voormalige bestuursleden van de bond, Mustafa al-Ayed en Mahmoud Diab, zouden 900 miljoen pond (ruim 20 miljoen euro) in eigen zak gestoken hebben. Het parlement wilde eerst meer informatie over de verdenkingen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement kan zich tijdig over begroting buigen

President Bashar al-Assad stuurde op 31 oktober 2000 de ontwerpbegroting naar het parlement. Het was de eerste keer in vele jaren dat de regering het parlement op tijd de begroting stuurde. De begroting voor 1999 bijvoorbeeld kon pas goedgekeurd worden in januari 2000, toen het jaar al voorbij was. De uitgaven voor 2001 kwamen uit op 322 miljard pond (bijna 8 miljard euro), 46,6 miljard pond meer dan het voorgaande jaar. De stijging moest volgens ingewijden verklaard worden door de loonsverhoging van 25 procent voor overheidsambtenaren.

Hervorming belastingwetgeving

Vice-minister van Financiën Mohammed al-Bitar maakte op 14 maart 2001 bekend dat een commissie aan het werk was gezet om de belastingwetgeving te hervormen. De winstbelasting was niet meer concurrerend met de buurlanden en joeg investeerders weg, volgens Al-Bitar. Zo gold in Libanon een winstbelasting van nog geen 10 procent, terwijl deze in Syrië bij een winst van meer dan 1 miljoen pond (bijna 23.000 euro) op 63 procent lag. Al-Bitar dacht niet meteen aan verhoging van de inkomstenbelasting (30 procent over alle inkomsten boven 100 pond, oftewel 2 euro) maar wel aan een groei van de omvang door het bevorderen van de economische bedrijvigheid. De hervorming van de belastingwetgeving was nog dringender geworden door de komende afschaffing van de invoerbelasting voor alle handel tussen Libanon en Syrië.

Bankgeheim ingevoerd

Op 19 maart 2001 keurde het parlement een wet goed waarmee het bankgeheim werd ingevoerd. Later zou nog een wet volgen om misbruik van het bankgeheim en witwaspraktijken tegen te gaan. De wet was vooral bedoeld om Syrische burgers aan te moedigen hun geld weer bij 'eigen' banken te deponeren. De regering schatte dat Syriërs tussen de 80 en 100 miljard dollar naar het buitenland hadden gebracht, sinds de staat in 1963 de enige bankier van het land werd.
In januari had de regering al ingestemd met het laten zweven van het Syrische pond, zodat banken en wisselkantoren voortaan de werkelijke waarde ervan konden berekenen bij valutatransacties.
Tegen eind maart 2001 hadden zo'n vijftig buitenlandse banken belangstelling getoond voor het openen van een kantoor in Syrië. Vice-premier Khaled Raad stelde dat aanvullende wetgeving ongeveer half april gereed zou zijn en dat de centrale bank aanvragen voor vestiging binnen maximaal drie maanden zou afhandelen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtengroep vraagt om vrijlating alle politieke gevangenen

Het Comité voor de verdediging van de mensenrechten in Syrië (CDHRS) vroeg op 10 april 2001 om vrijlating van alle politieke gevangenen. Dit gebeurde tijdens de presentatie van een rapport waarin gesteld werd dat er nog ongeveer 800 Syriërs vastzaten als politieke gevangenen, met name leden van de Moslim Broederschap, die in de jaren '80 een terreurcampagne voerden tegen het bewind van de toenmalige president Hafez al-Assad. In november 2000 had de laatste massale vrijlating van zeshonderd gevangenen plaatsgevonden. Eveneens werd toen de Mazzeh-gevangenis gesloten.
De CDHRS, in 1989 opgericht maar al snel verboden, kon sinds begin 2001 semi-legaal weer actief zijn en stond onder leiding van Aktham Naesa, die zelf tot een groep al eerder vrijgelaten gevangenen behoorde. De organisatie eiste ook de opheffing van de noodtoestand die al sinds 1963 actief was.

Zieke journalist vrijgelaten

Op 8 mei 2001 werd de bekende journalist Nizar Nayyouf na negen jaar cel vrijgelaten. Hij verkeerde in een slechte gezondheid en deed een beroep op de autoriteiten ook een collega vrij te laten, Adel Ismail, die al zeven jaar vastzat en ook ernstig ziek was. Bij zijn vrijlating riep Nayyouf de regering op de terugkeer van 1,5 miljoen vrijwillige ballingen mogelijk te maken, door hen hun burgerrechten terug te geven. De CDHRS was van plan in mei te beginnen met een legaal oppositieblad, *Amarji* (Vrijheid), dat het ondergrondse blad *Sawt al-Demokratiyyah* (Stem van de democratie) zou gaan vervangen. Amarji is vernoemd naar een koning die volgens de legende een coup pleegde om het volk te bevrijden van een onrechtvaardige despoot.

BUITENLANDSE ZAKEN

Syrië boycot Euromed-vergadering

De Syrische regering kondigde op 14 november 2000 aan dat men geen delegatie naar een Euromed-bijeenkomst met vertegenwoordigers van de EU zou sturen, omdat ook Israël aan dit overleg in Marseille zou deelnemen. De EU had volgens Syrië veel te vaag stelling genomen tegen de gewelddadige onderdrukking door het Israëlische leger van de opstand in de bezette Palestijnse gebieden. De boycot van Syrië moest ook uitgelegd woprden als respect voor de resolutie die de Arabische Liga op 22 oktober 2000 had aangenomen, die opriep tot het opschorten van alle betrekkingen met Israël en een boycot van bijeenkomst en waaraan Israël ook deelnam.

Syrië en Irak werken aan volledig herstel van betrekkingen

Op 15 november 2000 werd de spoorverbinding tussen Syrië en Irak hersteld. Bij die gelegenheid maakte de Syrische minister van Buitenlandse zaken, Farouq al-Shara, bekend dat het liaisonbureau van Irak, dat onderdak had gevonden bij de Algerijnse ambassade in Damascus, spoedig vervangen zou worden door een complete eigen am-

bassade. Ruim een maand later, op 25 november 2000, negeerde de Iraakse vice-premier Tareq Aziz het embargo door rechtstreeks van Bagdad naar Damascus te vliegen. De banden met Irak werden aangehaald om in de toekomst profijt te trekken van een grondige herziening van het embargo tegen Irak en de introductie van de zogeheten 'slimme sancties' die de handel in civiele goederen zouden kunnen open gooien.

Op 16 november 2000 werd de oliepijplijn tussen Irak en Syrië heropend. Deze was in 1982 tijdens de oorlog tussen Irak en Iran, waarin Syrië de zijde van Iran koos, in onbruik geraakt. In 2000 waren de oliepompinstallaties gerepareerd. In november hadden Syrië en Irak nog geen officiële toestemming van de Verenigde Naties binnen voor de olieexport naar Syrië, maar daar stoorde niemand zich aan. De export zou ongeveer 150 duizend vaten per dag bedragen.
Op 31 januari 2001 tekenden Irak en Syrië een vrijhandelsakkoord, tijdens een bezoek van de Iraakse vice-president Taha Yassin Ramadan, om de handel tussen beide landen, groot 500 miljoen dollar (ongeveer 515 miljoen euro) in 2000, te verdubbelen in 2001.

Meer samenwerking met Egypte

Tijdens een bijeenkomst van het gezamenlijke Hogere Syrisch-Egyptische Comité ondertekenden op 19 november 2000 vertegenwoordigers van beide landen twaalf protocollen om de samenwerking op het gebied van economie, onderwijs, olie, toerisme en technologie uit te breiden. De bijeenkomst werd afwisselend voorgezeten door de Egyptische premier Atef Obeid en door de Syrische premier Mustafa Mero.

Vrijhandelsakkoord met Saoedi-Arabië

Op 21 februari 2001 tekenden Syrië en Saoedi-Arabië een akkoord over oprichting van een vrijhandelszone die vanaf begin 2003 operationeel moest worden. De twee landen tekenden nog twee akkoorden, over meer samenwerking tussen bedrijven en transport over land.

Elektriciteitsnetten Syrië, Egypte en Jordanië gekoppeld

Op 14 maart 2001 werden de elektriciteitsnetten van Syrië, Egypte en Jordanië aan elkaar gekoppeld tijdens een ceremonie in de centrale van DeirAli in Syrië. De Egyptische president Moebarak, president Assad van Syrië en koning Abdullah van Jordanië zetten met een symbolische druk op de knop de koppeling in werking. Hierdoor konden zij voortaan van elkaars surplusenergie gebruikmaken en in tijden van grote stroomstoringen in eigen land op het netwerk terugvallen. De capaciteit van het net was 45.000 megawatt. Nog in 2001 zouden Turkije en Libanon op het net worden aangesloten en in 2002 of 2003 ook Irak. Er waren zelfs plannen om de Maghreb-landen erop aan te sluiten.

Sterke verbetering relaties met Turkije

In maart 2001 bezochten Turkse ministers en hooggeplaatste ambtenaren Syrië om de handel tussen beide landen op een hoger peil te brengen. De politieke dooi was al ingezet nadat Syrië de leider van de Koerdische verzetsorganisatie PKK, Abdullah Öçalan, het land had uitgezet, maar Turkije en Syrië praatten in maart 2001 zelfs over een nog neteliger probleem: water. In 1987 hadden Damascus en Ankara een protocol getekend over de verdeling van water, dat vanuit Turkije Syrië binnenstroomt. De Syrische landbouw en tal van andere economische activiteiten zouden zwaar worden getroffen als Turkije het water zou gaan verkopen, of het gaan omleiden om de droom van een immens graangebied in het zuidoosten van Turkije werkelijkheid te doen worden. Een tijdlang leefde onder de Turkse elite het idee dat men in het door watertekorten geplaagde Midden-Oosten water evengoed kon verkopen als olie of dat Turkije de graanschuur voor Rusland en voormalige Sovjetrepublieken kon worden. Syrië wilde het protocol graag omzetten in een echt waterverdrag. Omdat Turkije dit niet deed, en ook geen waterverdragen sloot met andere buurlanden die van Turks rivierwater afhankelijk zijn zoals Irak, had de Wereldbank in het verleden besloten geen steun te geven voor het gigantische dammenproject in het zuidoosten van Turkije.

Syrië wil meer geld uit EU-pot

Mohammed Tawfiq Simaq, hoofd van de Industriecommissie die met de Europese Unie onderhandelde over een associatieverdrag met de EU dat toegang geeft tot een miljardenpot aan steun, stelde op 4 april 2001 dat Syrië ongeveer 6,4 miljard euro nodig zou hebben om zijn industrie voor te bereiden op liberalisering van de handel in het Middellandse Zeegebied. Simaq dacht dat Syrië een overgangsperiode van ruim tien jaar nodig zou hebben. Ook stelde hij dat Syrië er niet mee akkoord ging om de opheffing van alle invoerrechten te beperken tot industrieproducten, zoals de EU wilde.
Hij wees er verder op dat Syrië in de periode 1990-1998 slechts 1,2 procent van de EU-steun – groot bijna 28 miljard euro – voor de niet-Europese naties rond de Middellandse Zee had ontvangen, tegen Israël 32 procent, Turkije 28 procent, Tunesië 11 procent en Egypte 8,5 procent. De Syriërs hoopten ook op een intensievere transfer van technologie na een akkoord over een associatieverdrag.

Confrontatie met Israël afgewend

In de Syrische top groeide in 2001 de argwaan tegen Israël: de onderhandelingen over teruggave van de Golanhoogten lagen stil en op 17 april 2001 bombardeerde de Israëlische luchtmacht een Syrische radarinstallatie in Libanon, waarbij drie Syrische soldaten gedood werden en zes gewond raakten. Twee dagen later kwam de Amerikaanse vice-minister van Buitenlandse zaken, Edward Walker, naar Syrië om de zaak te sussen, gevolgd op 24 april door Terje Roed-Larsen, de speciale VN-coordinator voor het vredesproces in het Midden-Oosten.

Historisch pausbezoek

Paus Johannes Paulus II bracht van 5 tot en met 7 mei 2001 een bezoek aan Syrië, dat alleen al de geschiedenis zou ingaan omdat voor het eerst sinds het ontstaan van de islam, een paus een moskee bezocht, de Omayyaden-moskee in het centrum van de hoofdstad, waar ook het graf is van Johannes de Doper en ook dat van Saladdin, die de kruisvaarders uit het Midden-Oosten verjoeg.

Tijdens het bezoek lag de nadruk op de gespannen situatie in het Midden-Oosten. De paus bezocht Kuneitra, het door Israël bezette stadje op Syrisch grondgebied dat door Israëlische soldaten was verwoest. Het

Syrische regime had de bewoners van Kuneitra nooit laten terugkeren en gebruikte de ruïnes om bezoekers te doordringen van de 'beestachtige zionistische barbarijen'. Tevens bezocht de paus de Golanhoogten die voor een deel nog steeds bezet worden gehouden door het Israëlische leger. Israëlische wachtposten waren voor de paus zichtbaar.

Met gastheer president Bashar al-Assad van Syrië was in het protocol afgesproken dat niemand boosdoener Israël bij naam zou noemen. Dus beklaagde Assad zich over 'de mensen die ernaar streven de lijdensweg en de pijn van Jezus voor andere mensen te herhalen' en stelde de paus dat het 'tijd was voor een terugkeer naar principes van internationaal recht, een verbod op het gewelddadig veroveren van land, het recht van volkeren op zelfbeschikking en respect voor de resoluties van de Verenigde Naties en de Conventies van Genève'.

In de Omayyaden-moskee voerden zowel de paus als de grootmoefti van Syrië het woord maar een gezamenlijk gebed werd volgens ingewijden kort voor het begin van het bezoek afgeblazen. Grootmoefti Ahmed Kuftaro riep moslims en christenen op zich te verenigen 'tegen de joden, de zionisten'.
De paus legde in zijn gebeden en toespraken vooral de nadruk op de noodzakelijke verzoening tussen elkaar vijandig gezinde groepen, zodat 'de wonden van het verleden konden helen' en op het opvoeden van de jeugd tot begrip van vrede en rechtvaardigheid. Commentatoren in de Syrische media legde bijna elke uitspraak van de paus uit als een steunbetuiging aan het Syrische regime, dat als enig Arabisch land de islam niet tot staatsgodsdienst heeft uitgeroepen en dat christenen en joden in eigen land nooit alleen vanwege hun godsdienst heeft vervolgd. Een verklaring daarvoor is dat de Alawieten die de Syrische politiek domineren, door soennieten vaak niet eens worden erkend als echte moslims. Een van de doeleinden van de terreurcampagne van de Moslim Broederschap in de jaren '80 was dan ook van Syrië een orthodox-islamitisch land te maken.
Het pausbezoek vond onder strenge bewaking plaats; er waren geen demonstraties en geen incidenten.

(Vorige berichten pag. 629/1 - 2000)

CHINA

BINNENLAND

Sichuan sluit alle kleinere kolenmijnen na rampen

De provincie Sichuan sloot op 22 mei 2001 alle kleinere kolenmijnen, nadat bij ongelukken in de voorafgaande dagen 51 mensen om het leven waren gekomen. De kleinere mijnen zouden pas weer open mogen na grondige veiligheidsinspecties door ambtenaren, terwijl grotere mijnen de opdracht kregen zelf dergelijke inspecties uit te voeren.

S.A.R. HONGKONG

Hongkong weert aanhangers Falun Gong

Hongkong weigerde begin mei 2001 ten minste honderd buitenlanders het land binnen te laten, louter omdat ze wilden deelnemen aan een protestdemonstratie die de spirituele organisatie Falun Gong had gepland tijdens een officieel bezoek van de Chinese president Jiang Zemin aan Hongkong. Woordvoerders van de Falun Gong zeiden dit op 9 mei 2001 en de Hongkongse autoriteiten spraken het bericht niet tegen.
De protestdemonstratie ging wel door en er namen enkele honderden mensen aan deel.

VN bezorgd over burgerrechten in Hongkong

Het Comité voor Economische, Sociale en Culturele rechten van de Verenigde Naties publiceerde op 13 mei 2001 voor het eerst sinds de Chinese machtsovername in 1997 een rapport over Hongkong. Het stelde daarin dat de Chinese Speciale administratieve regio het Internationale convenant over Economische, Sociale en Culturele rechten van de VN onvoldoende naleefde. Het comité baseerde zich op een inspectiebezoek en gesprekken met de lokale overheid en onafhankelijke belangenorganisaties.
Het comité was vooral geschrokken van de wijdverbreide armoede en verweet Hongkong dat het te weinig deed ter bestrijding hiervan. Ook zou Hongkong wetten kennen die feitelijk bedoeld waren ter handhaving van de openbare orde, maar in praktijk tevens vakbonden de ruimte ontnamen om openbare activiteiten te ontplooien ter promotie van arbeidsrechten. Het bestaande Vrouwencomité zou te weinig invloed hebben en doordat de overheid een eerder gedane belofte niet had nageleefd, kende Hongkong volgens het comité nog altijd geen goed beleid ten aanzien van minimumlonen en oneerlijke ontslagen van werknemers. Ook ergerde het comité zich aan het beleid ten aanzien van in Hongkong woonachtige families uit de rest van China, die niet het recht hadden om achtergebleven familieleden over te laten komen.

Lam Woon-kwong van het Hongkongse ministerie van Binnenlandse zaken zei dat reeds initiatieven waren genomen om de meeste van de genoemde misstanden te verhelpen en zag het rapport als aanmoediging om hiermee door te gaan.

TIBET

China woedend over Amerikaanse steun aan Tibet

Peking reageerde verbijsterd toen het Amerikaanse Congres op 9 mei 2001 de zogenaamde *Tibet Policy Act* aannam, een wet die volgens Amerikaanse overheidsbronnen was bedoeld om 'de culturele, religieuze, linguïstische en etnische identiteit van Tibet te beschermen'. Dit hield in praktijk in dat de VS zich verplichtten om de dialoog tussen China en de Dalai Lama aan te moedigen, een speciale coördinator voor Tibetaanse zaken binnen het ministerie van Buitenlandse zaken aan te stellen- indien haalbaar met een vertegenwoordiger in de Tibetaanse hoofdstad Lhasa –, financiële hulp te geven aan Tibetaanse vluchtelingen en in het vervolg 10 maart te erkennen als nationale Tibetaanse feestdag.
'Deze houding wijst op ofwel onwetendheid van de geschiedenis, ofwel arrogantie en kwade wil', aldus de Engelstalige Chinese krant *China Daily*. De krant zei dat China de Tibetaanse cultuur respecteerde, maar tevens open stond voor moderniseringen en probeerde de lage levensstandaard op te krikken. De krant zei dat de VS eerst de positie van de indianen in eigen land maar eens onder de loep moesten nemen, voor ze andere landen betuttelden.

China arresteert vermeende spionnen van de Dalai Lama

Volgens persbureau *Xinhua* arresteerden

veiligheidsagenten op 18 mei 2001 twee Tibetanen, genaamd Tugyi en Cengdan Gyaco. Gyaco zou plannen hebben gehad om zichzelf in brand te steken op het plein voor de Jokhang, de belangrijkste tempel van Lhasa, hetgeen Tugyi dan zou filmen. De beelden zouden worden opgestuurd naar de Mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties, om de aandacht op Tibet te vestigen. *Xinhua* zei dat beide mannen schuld hadden bekend; Gyaco kreeg acht jaar gevangenisstraf wegens 'spionage en het voeren van actie voor onafhankelijkheid', maar over het vonnis tegen Tugyi gaf het persbureau geen informatie. De Dalai Lama zou het tweetal tot hun daad hebben aangezet, waaruit volgens het Chinese persbureau bleek hoe wreed hij was.

Woordvoerders van de Dalai Lama ontkenden iedere betrokkenheid. Volgens hen was de Dalai Lama tegen geweld en beschouwde hij zelfmoord als een nog grotere zonde dan moord. De Chinese autoriteiten zouden alles in scène hebben gezet uit woede voor een uitgebreid bezoek dat de religieuze leider op dat moment bracht aan de VS. De Dalai Lama werd daar op 22 mei – aan de vooravond van de vijftigste verjaardag van de Chinese bezetting van Tibet – op het Witte Huis ontvangen door president Bush, hetgeen Peking ervoer als Amerikaanse steun voor Tibetaanse onafhankelijkheid.

In Tibet zelf hielden de Chinese autoriteiten op 23 mei festiviteiten en de Chinese kranten stonden vol over de modernisering van Tibet, een land dat volgens China vroeger door de Dalai Lama werd onderdrukt maar dankzij de bemoeienis van de Chinese communistische regering weer toekomstperspectieven had.
De meeste Tibetaanse bronnen schilderden de afgelopen vijftig jaar echter af als een tijd van culturele verwoesting en zware onderdrukking.

NATUUR EN MILIEU

Giframp op Oost-Chinese Zee

Na een botsing tussen een Zuid-Koreaans en een Hongkongs schip op de Oost-Chinese Zee nabij Shanghai, lekte op 17 april 2001 ca. 700 liter van de chemische stof styreen de zee in. Chinese milieudeskundigen zeiden op 29 mei dat voor zover bekend nooit eerder zoveel styreen in zee was beland, waardoor de gevolgen op lange termijn moeilijk te voorspellen waren. Zeker was in ieder geval wel dat styreen bijzonder schadelijk is voor mens en dier en zich moeilijk laat opruimen. De visvangst, die na de ramp in het hele zeegebied stil was gelegd, zou vermoedelijk gedurende twee tot drie jaar niet kunnen worden hervat.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

China gebrandmerkt als vijand van de pers

Het Comité ter Bescherming van Journalisten noemde op 3 mei 2001 te New York Ayatollah Khamenei van Iran, de Liberiaanse president Charles Taylor en de Chinese president Jiang Zemin als 's werelds ergste vijanden van de pers. Jiang stond op de lijst wegens 'het voortzetten van de obsessieve controle van de Communistische Partij over informatie'. Eind 2000 was China het land met de meeste journalisten achter de tralies, aldus een rapport van het comité.

Dissidenten gearresteerd

Het Hongkongse Informatiecentrum voor Mensenrechten en Democratie zei op 12 mei 2001 dat China drie dissidenten had gearresteerd.
Li Wangyang zou op 6 mei in de provincie Hunan zijn opgepakt. Hij had reeds van 1989 tot 2000 vastgezeten en werd volgens het Informatiecentrum opnieuw gearresteerd in verband met een hongerstaking, waarmee hij protesteerde tegen de weigering van de overheid om de kosten te dekken die hij moest maken wegens medische problemen, ontstaan naar aanleiding van slechte behandeling in de gevangenis. De officiële aanklacht luidde echter dat Li had aangezet tot het omverwerpen van de overheid.
Wang Sen werd op 30 april in Sichuan gearresteerd, eveneens wegens pogingen om de overheid omver te werpen. Wang was lid van de verboden Chinese Democratische Partij en had op internet gemeld dat lokale ambtenaren medische voorzieningen, die uit donaties waren betaald, illegaal doorverkochten aan derden.
In Shandong werd Wang Jinbo gearresteerd wegens 'het op internet belasteren van de politie'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Relaties met VS blijven gespannen

De ruzie om een Amerikaans EP-3 spionagevliegtuig dat op 1 april 2001 een noodlanding moest maken op het Chinese eiland Hainan, duurde ook in mei nog voort. Na langdurige discussies liet China een Amerikaans inspectieteam toe tot het toestel, dat controleerde welke spionagegeheimen China mogelijk had weten te achterhalen.
Het team meende dat het toestel gerepareerd kon worden en vliegend China zou kunnen verlaten, maar Peking weigerde daarvoor toestemming te geven. Het zou een vernedering zijn voor China als het een buitenlands spionagetoestel zomaar liet wegvliegen. Wel gaf het toestemming het toestel gedemonteerd per schip naar de VS over te brengen, maar Washington zei op 25 mei dat het niet wist of het hierop zou ingaan.

Amerikaans ruimteschild één van de geschilpunten

Het spionagevliegtuig was slechts een van de vele onderwerpen van twist tussen China en de VS. President Bush kondigde op 1 mei aan dat de VS definitief een ruimteschild tegen raketaanvallen gingen aanleggen, hetgeen China ernstig betreurde. Ook een mededeling van president Bush op 4 mei om alle militaire contacten met China te herzien veroorzaakten onrust in Peking, omdat niemand wist wat hij er precies mee bedoelde. Een woordvoerder van het Witte Huis nuanceerde Bush' woorden op 5 mei en zei dat de ministeries van Defensie en Buitenlandse zaken, evenals andere overheidsinstellingen die contacten met China onderhielden, hun contacten met Peking zouden evalueren om vervolgens te kunnen uitmaken welke van die contacten het meest productief waren voor de VS en welke niet.

Maar ook Amerikaanse wapenleveranties aan Taiwan, een kort bezoek van de Taiwanese president Chen Shui-bian aan de VS, de hervatting van Amerikaanse spionagevluchten boven Chinees grondgebied en een bezoek van de Dalai Lama aan het Witte Huis zorgden in mei 2001 voor Chinees-Amerikaanse spanningen.

(Vorige berichten pag. 304/1 - 2001)

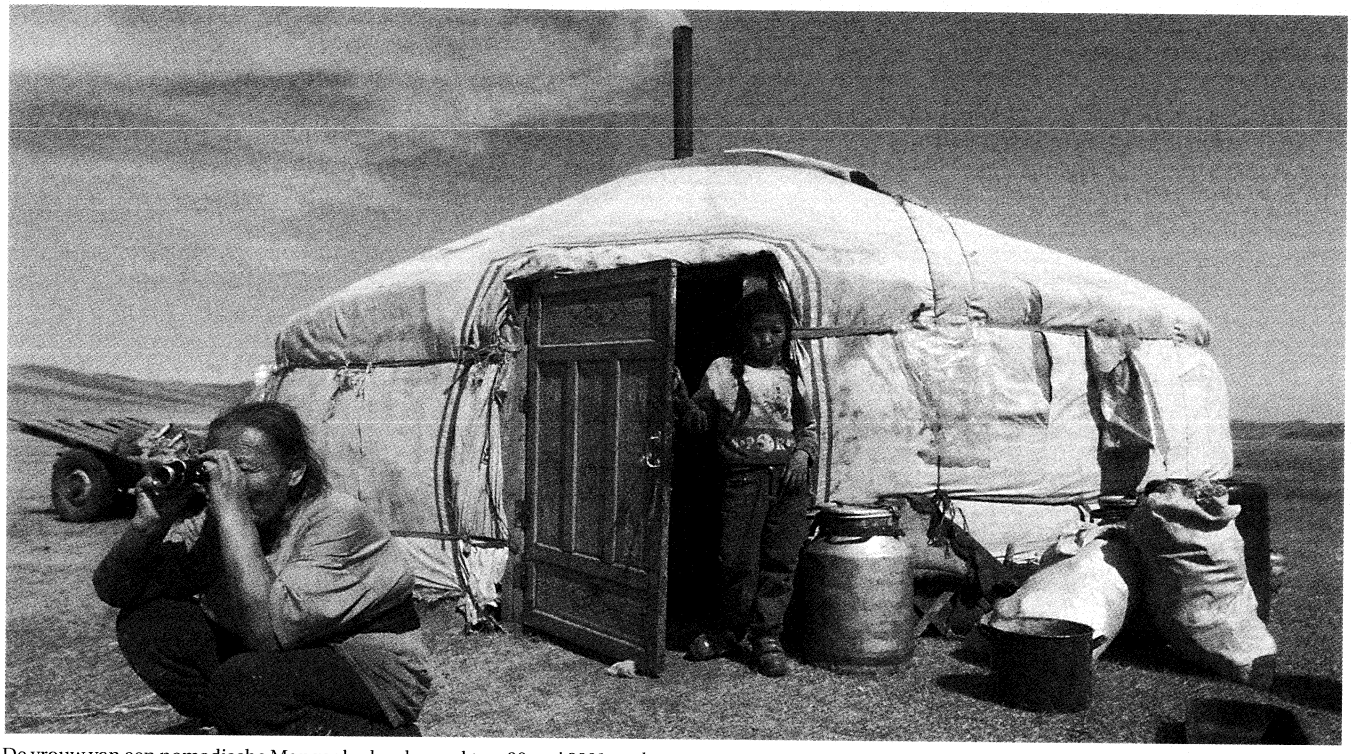

De vrouw van een nomadische Mongoolse herder zoekt op 20 mei 2001 op de steppen met een verrekijker waar de sterk gedecimeerde kudde zich bevindt. In de zeer slechte winter zijn naar schatting 600. 000 stuks vee omgekomen. *(foto ANP)*

MONGOLIË

BINNENLAND

Oppositiepartijen verenigen zich tegen communisten

De belangrijkste oppositiepartijen verenigden zich op 6 december 2000 in een pro-democratische partij en nomineerden twee potentiële kandidaten die bij de presidentsverkiezingen in 2001 het tegen de communisten moesten opnemen. De coalitie noemde zich de Democratische Partij en bestond uit de twee belangrijkste oppositiepartijen, de Sociaal-Democratische Partij (MSDP) en de Nationaal-Democratische Partij (MNDP), en drie kleinere partijen. De voormalige communisten, de Mongoolse Revolutionaire Volkspartij (MRVP) hadden de parlementsverkiezingen van juli 2000 gewonnen met 72 van de 76 zetels. De belangrijkste oppositiepartijen hadden 48 van hun 49 zetels verloren, vooral omdat ze afzonderlijk met eigen kandidaten de verkiezingen waren ingegaan, terwijl de MRVP verenigd was. De nieuwe Democratische Partij zou qua ledental de grootste partij worden.

Regering wil aanblijven na uitspraak Constitutioneel Hof

De regeringspartij van de voormalige communisten, de Mongoolse Revolutionaire Volkspartij (MRVP), gaf op 6 december 2000 toe dat de nieuwe regering na de verkiezingsoverwinning van de MRVP in juli 2000 illegaal was geformeerd. Men verklaarde echter dat men de grondwet zou amenderen om het kabinet te laten aanblijven. De verklaring kwam na een uitspraak van het Constitutioneel Hof dat veranderingen in de grondwet op grond waarvan de Mongoolse Revolutionaire Volkspartij een kabinet had geformeerd illegaal waren. Veranderingen in de grondwet uit 1999 maken het ministers mogelijk tegelijkertijd lid van het parlement te zijn. Het hof had op 29 november 2000 gesteld dat premier Nambarin Enchbajar en enkele ministers moesten kiezen tussen hun ministerspost en hun zetel in het parlement.

VN doen oproep voor hulp aan Mongolië

De Verenigde Naties deden op 30 januari 2001 een oproep voor 11,8 miljoen dollar (ca. 13,21 miljoen euro) aan hulp voor Mongolië om honderdduizenden veehouders door de zeer slechte winter heen te helpen. Volgens de VN was 90 procent van het land bedekt met een dikke laag sneeuw en was de temperatuur gedaald tot min vijftig graden Celsius; 600.000 stuks vee zouden zijn omgekomen waardoor veehouders waren beroofd van hun enige bron van voedsel, transport, onderdak, brandstof en inkomen. De verwachte hulp van 7,1 miljoen dollar (ca. 7,95 miljoen euro) in contanten en 4,7 miljoen dollar (ca. 5,26 miljoen euro) aan hulpgoederen zou worden besteed aan voedsel en onderdak voor het vee. De winter zou naar verwachting rond de 6,6 miljoen stuks vee kunnen kosten tegen mei 2001, dat was 21 procent van de veestapel. Na het einde van het communisme in 1990 was de veestapel geprivatiseerd en waren vele veehouders overgegaan op de traditionele nomadische levenswijze. De veterinaire en logistieke steun voor de landbouw was echter sterk verslechterd.

Storm maakt slachtoffers

De zwaarste storm in de winter van 2000-2001 die vijf dagen duurde, zo werd op 12 april 2001 bekendgemaakt, eiste in totaal 21 mensenlevens en 9 vermisten en maakte 22 gewonden.

Mongolië

Zittende president Bagabandi wint presidentsverkiezingen

De zittende president Natsagiin Bagabandi van de regerende Mongoolse Revolutionaire Volkspartij (MRVP) won op 21 mei 2001 de presidentsverkiezingen met 58 procent van de stemmen. Hij versloeg daarmee de kandidaat van de Democratische Partij, Radnaasoembereliin Gontsjigdorzj. De Democratische Partij was een coalitie van de oppositie en bestond uit de twee belangrijkste oppositiepartijen, de Sociaal-Democratische Partij (MSDP) en de Nationaal-Democratische Partij (MNDP), en drie kleinere partijen.

President en premier vóór voortzetting hervormingen

Na zijn herverkiezing tot president zei Bagabandi op 22 mei 2001 dat hij de hervormingsgezinden in zijn partij MRVP niet in de weg zou staan. Premier Nambariin Enchbajar zei ook te hopen op een goede samenwerking met de president. Sommige waarnemers waren bang dat de relatie tussen de twee onder spanning stond en dat de president die als conservatief bekend stond, economische hervormingen van de regering waaronder privatisering van staatsbedrijven, zou tegenwerken. Hij zei ook dat de MRVP geen bedreiging voor de democratie was ondanks de meerderheid in, het parlement, van 72 van de 76 zetels.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote staatsbedrijven in de verkoop

Drie grote staatsbedrijven werden op 4 april 2001 ter privatisering aangeboden. Het Comité voor Staatseigendom verklaarde dat de Handels- en Ontwikkelingsbank, de producent van kashmirwol Gobi JSC en de olieimporteur Neft Import Concern JSC in oktober of november 2001 zouden worden verkocht. Een internationale tender werd in juni verwacht. De nationale luchtvaartmaatschappij MIAT en een grote elektriciteitscentrale bij de hoofdstad hoorden ook bij de 27 bedrijven die de regering wilde verkopen. De alcohol- en drankenproducent APU zou alleen aan binnenlandse investeerders ter verkoop worden aangeboden, zo verklaarde het Comité voor Staatseigendom. De aankondiging kwam twee maanden nadat het parlement een nieuwe privatiseringswet had aangenomen.

(Vorige berichten pag. 757/2 - 2000)

OEZBEKISTAN

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Investeerders trekken in grote aantallen weg

Persbureau *Reuters* stelde in een bericht van 29 maart 2001 dat investeerders in grote aantallen Oezbekistan verlieten als reactie op het uitblijven van economische hervormingen. Enkele dagen eerder had het Internationale Monetaire Fonds aangekondigd zijn aanwezigheid in het land tot een minimum te beperken, onder meer uit teleurstelling over het feit dat de overheid niet bereid was een eenheidswisselkoers in te voeren en de economie te liberaliseren. Exacte cijfers over het aantal vertrekkende investeerders waren niet bekend.

Het Zuid-Koreaanse bedrijf Samsung had eerder in maart verklaard dat het zijn activiteiten in Oezbekistan ging beëindigen. British American Tobacco had ook geklaagd dat zijn marktaandeel in 2000 was gedaald vanwege de strikte beperkingen in de convertibiliteit van de Oezbeekse sum. De Zuid-Koreaanse firma Daewoo Motor had al eerder problemen gemeld vanwege het gecompliceerde systeem van wisselkoersen. Een westerse econoom in Oezbekistan wees op de beperkingen van de invoer van consumptiegoederen en op het feit dat lokale producenten van katoen en goud slechts een fractie van de prijs op de internationale markt voor hun producten kregen uitbetaald. Hij verwachtte niet dat die toestand snel zou veranderen. De Oezbeekse landbouw functioneerde nog net als in de sovjettijd, waarbij de overheid besloot wat er werd verbouwd en tegen welke prijs de oogst aan de staat werd verkocht.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Oezbekistan beschuldigd van marteling

De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch, gevestigd in New York, kwam op 19 december 2000 met ernstige beschuldigingen aan het adres van de regering van Oezbekistan. Human Rights Watch zei in een verklaring naar aanleiding van een zojuist verschenen rapport, dat de Oezbeekse politie systematisch gebruik maakte van slaan, verstikking, elektrische schokken en verkrachting om gedetineerden tot bekentenissen te dwingen. De directeur van de organisatie, Kenneth Roth, zei dat de regering ook geen onderzoek instelde naar gevallen van marteling, en drong er bij de Verenigde Staten en de Europese Unie op aan de veiligheidssamenwerking met Oezbekistan op te schorten, tenzij de regering van het land hervormingen zou doorvoeren om een eind te maken aan het martelen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Duitse minister dringt aan op democratisch bestel

De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer verklaarde op 23 mei 2001 tijdens een bezoek aan Tasjkent, de hoofdstad van Oezbekistan, de bezorgdheid van de Oezbeekse regering over de toename van het moslimradicalisme en aanslagen, te delen. Hij drong er bij de Oezbeekse gastheren echter op aan de problemen op democratische wijze op te lossen. President Islam Karimov die zijn land met ijzeren hand regeerde, had de buurlanden Afghanistan en Tadzjikistan er herhaaldelijk van beschuldigd dat ze hun grondgebied gebruikten als bases voor de opleiding van 'terroristen'. Sinds de onafhankelijkheid in 1991 had Karimov een religieuze opleving toegestaan en waren er honderden nieuwe moskeeën gebouwd. De moslimclerus stond echter onder scherp toezicht van de staat.

(Vorige berichten pag. 758/2 - 2000)

Oezbekistan

Tadzjikistan

TADZJIKISTAN

BINNENLAND

Elf leden radicale moslimgroep gearresteerd

Een bron bij het ministerie van Binnenlandse zaken liet op 31 januari 2001 weten dat veiligheidspersoneel een dag eerder elf leden van de verboden radicale moslimpartij Chizbi Tachrir had gearresteerd. Religieuze literatuur en politieke pamfletten zou-

den zijn aangetroffen in een privé-huis waar de arrestaties plaatsvonden.
De partij was voorstander van de vestiging van één grote islamitische staat waar alle islamitische landen in de wereld deel van zouden moeten uitmaken. Sinds 1998 waren er 110 leden van Chizbi Tachrir in Tadzjikistan gearresteerd.

Vice-minister van Binnenlandse zaken vermoord

Gewapende mannen vermoordden op 11 april 2001 vice-minister van Binnenlandse zaken en voormalig oppositieleider Chabib Sanginov (50). Volgens een bron bij de politie werd Sanginov in zijn auto door kogels getroffen toen hij net zijn huis had verlaten op weg naar zijn werk. Zijn chauffeur en een lijfwacht werden ook onmiddellijk gedood, een andere lijfwacht overleed later.
Sanginov kreeg zijn post in 1999 als uitvloeisel van een akkoord dat de regering twee jaar eerder sloot met de islamitische oppositie over de vorming van een coalitieregering en dat een einde maakte aan vijf jaar van burgeroorlog.

Drie gegijzelde politiemannen gedood

Drie politiemannen die deel uitmaakten van een grotere groep gijzelaars die waren meegenomen door een gewapende groep, werden op 27 april 2001 in het Kofarnichon-district bij de hoofdstad Doesjanbe dood aangetroffen. Drie andere gijzelaars waren eerder vrijgelaten, een politieofficier was nog in handen van de groep. Het motief voor de moord op de politiemannen was onduidelijk.

LANDBOUW

120 collectieve boerderijen opgeheven

President Imomali Rachmonov vaardigde op 6 februari 2001 een decreet uit dat de opheffing afkondigde van 120 verlieslijdende collectieve boerderijen uit de sovjettijd. Zij zouden tegen het einde van 2001 zijn geprivatiseerd in een poging de inefficiëntie van de landbouwsector te bestrijden. Een functionaris van het ministerie van Landbouw verklaarde tegenover persbureau *Reuters* dat de afgelopen jaren al 280 collectieve boerderijen waren opgeheven. In 1991 waren er ongeveer 600 collectieve boerderijen in Tadzjikistan.
In het decreet van de president werd geen gewag gemaakt van mogelijk privé-eigendom van land, dat door velen als een onontbeerlijke voorwaarde werd gezien voor het herstel van de landbouw.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Grootste liggende Boeddha geëxposeerd

De grootste liggende Boeddha ter wereld, genaamd 'Boeddha in Nirvana', zou in april 2001 voor het eerst na tientallen jaren restauratie worden tentoongesteld. Dat verklaarde Viktor Doebovitski, hoofd van het Tadzjiekse instituut voor geschiedenis, archeologie en etnografie, op 3 april tegenover persbureau *Reuters*. De liggende Boeddha, veertien meter lang en 2,7 meter hoog, was al in 1964 door sovjetarcheologen in de ruïnes van een boeddhistisch klooster in het zuiden van Tadzjikistan ontdekt. In 1968 werd het beeld uitgegraven, in stukken gezaagd en naar de hoofdstad Doesjanbe getransporteerd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Russische grenstroepen in actie aan Tadzjieks-Afghaanse grens

Russische grenstroepen raakten op 24 november 2000 in een vuurgevecht gewikkeld met een groep van zes mannen aan de Tadzjieks-Afghaanse grens. Ze dreven hen vervolgens terug naar Afghanistan vanwaar zij afkomstig waren. Dat verklaarde een woordvoerder van de grenstroepen waarvan er 10.000 waren ingezet om de grenzen van Tadzjikistan te bewaken.
De grens met Afghanistan was een smokkelroute voor drugs die bestemd waren voor Rusland en West-Europa. De afgelopen jaren waren herhaaldelijk rebellen de grens overgestoken.
Russische grenstroepen legden op 8 februari 2001 de hand op 200 kilo heroïne. Dat gebeurde na een vuurgevecht 's nachts met een groep mannen die vanuit Afghanistan de grens probeerde over te steken. Daarbij werd één persoon gedood. Volgens een woordvoerder was dit de grootste vangst van heroïne in de acht jaar dat Russische troepen aan de grens van Tadzjikistan waren ingezet.
Op 23 maart werden vijf mannen aan de grens in een vuurgevecht gedood. Aan Russische zijde waren geen verliezen. Wel werd er na het vuurgevecht ter plaatse 50 kilo heroïne aangetroffen.

'Afghaanse vluchtelingen gedood in Tadzjikistan'

Een Russische militaire bron in Tadzjikistan liet op 27 november 2000 weten dat een onbekend aantal vluchtelingen uit Afghanistan gedood of gewond was bij beschietingen 's nachts in Zuid-Tadzjikistan. Ongeveer 5.000 vluchtelingen die probeerden te ontkomen aan de voortdurende oorlog tussen de Talebaan en de noordelijke alliantie van de oppositie in Afghanistan, zouden de grens met Tadzjikistan zijn overgestoken.

Tadzjikistan negeert UNHCR-oproep voor toelating vluchtelingen

Een woordvoerder van de Tadzjiekse regering, Zafar Sajdov, liet op 23 januari 2001 aan persbureau *Reuters* weten dat zijn land Afghaanse vluchtelingen niet zou toelaten omdat de veiligheid van het land daardoor in gevaar zou komen en de economische situatie erdoor zou verslechteren. Volgens Sajdov waren er onder de vluchtelingen ook gewapende strijders tegen de Talebaan.
De Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) had een beroep gedaan op Tadzjikistan vluchtelingen toe te laten. Volgens de organisatie waren meer dan 10.000 vluchtelingen gestrand op eilanden in de Pyanj rivier, in het grensgebied van Tadzjikistan en Afghanistan. Minstens 41 mensen zouden zijn gestorven aan ondervoeding en ziekte.

MILITAIRE ZAKEN

Tadzjikistan neemt deel aan Partnership for Peace

Op 16 mei 2001 maakte de Amerikaanse generaal Tommy Franks tijdens een bezoek aan Tadzjikistan bekend dat het land zich had gevoegd bij het Partnership for Peace programma van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Volgens de militaire functionaris bood dit aan Tadzjikistan de mogelijkheid militaire ervaringen met de NAVO uit te wisselen en steun van de organisatie te verkrijgen voor de opleiding van officieren.
De nauwere samenwerking zou als eerste tot uiting komen in een Tadzjiekse waarnemersstatus bij de komende NAVO-oefenin-

gen in Duitsland. (Vorige berichten pag. 706/3 e.v. - 2000)

TURKMENISTAN

BINNENLAND

Ministers ontslagen wegens incompetentie en ambtsmisbruik

President Saparmoerat Nijazov heeft twee vice-premiers en een reeks andere functionarissen ontslagen op beschuldiging van incompetentie en misbruik van hun ambt, zo verklaarde de staatstelevisie op 17 januari 2001. Vice-premier Choedajkoeli Challikov, belast met vervoer, communicatie en bouw, werd ontslagen en vervangen door minister van Communicatie Rovsjan Kerkakov. Ook vice-premier Tsjary Jazlyjev, belast met onderwijs, kreeg ontslag, met name omdat hij in de fout zou zijn gegaan bij zijn keuze voor schoolboeken over de Turkmeense geschiedenis. Minister van Onderwijs Abat Rizajev werd eveneens ontslagen. Tenslotte moest, vanwege de tegenvallende katoenoogst in 2000, ook minister van Landbouw Amanmoechammed Atajev, die pas zes maanden in functie was, het veld ruimen.
Op 17 januari werd tevens bekend dat president Nijazov Goerbannazar Nazarov tot minister van Olie, Gas en Mineralen had benoemd. Daarmee werd een post ingevuld die sinds september 2000 niet bezet was geweest. Volgens het bericht kreeg Nazarov, voorheen directeur van het Instituut voor Olie en Gas van het ministerie, de post echter voor een proefperiode van een half jaar.

Verscherping controle op buitenlanders

President Saparmoerat Nijazov verklaarde op 30 januari 2001 voor de staatstelevisie dat zijn land het Comité voor Nationale Veiligheid (KNB) zou uitbreiden van 1500 naar 2500 personen. De maatregel werd genomen om het toezicht op buitenlanders te verscherpen en harder op te treden tegen drugshandel en politiek en religieus extremisme.
Turkmenistan had in 1999 als eerste land visa ingevoerd voor burgers van andere staten van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS). Bij dezelfde gelegenheid werden ook uitreisvisa van kracht voor burgers van Turkmenistan die hun land wilden verlaten.

'President voor het leven' houdt mogelijkheid andere president open

President Saparmoerat Nijazov woonde op 19 februari 2001 ter gelegenheid van zijn 61e verjaardag een militaire parade bij in het centrum van de hoofdstad Asjgabad. Op de verschillende televisiezenders werden programma's aan zijn verjaardag gewijd.
Een dag eerder had Nijazov, die algemeen bekend stond als *Turkmenbasji* (Leider van de Turkmenen), onverwachts aangekondigd dat hij in 2010 zou aftreden, ook al was hij staatshoofd voor het leven. Hij zei dat er een jonge president moest komen die zou worden gekozen in open verkiezingen met verschillende kandidaten.

JUSTITIE

Presidentiële amnestie voor groot deel gevangenen

President Saparmoerat Nijazov verleende aan de vooravond van een feestdag in de Ramadanmaand amnestie aan bijna tweederde van de gevangenen in zijn land, zo maakte een regeringsfunctionaris op 23 december 2000 bekend. Hij zei dat 12.000 van de 19.000 gevangenen op vrije voeten zouden komen. Onder de amnestie vielen volgens hem ook 600 buitenlanders, vooral Russen en burgers van buurlanden die veelal vastzaten wegens drugsmisdrijven. De amnestie gold niet voor degenen die waren veroordeeld wegens moord, verkrachting, prostitutie, spionage, verraad en samenzwering tegen de president.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gasleveranties aan Rusland stopgezet

De Turkmeense regering liet op 1 januari 2001 in een verklaring weten dat zij gasleveranties aan Rusland met ingang van het nieuwe jaar had stopgezet omdat er geen geldig document voorhanden was dat de export voor 2001 regelde. Het ging om leveringen aan Itera, dochtermaatschappij van het Russische gasbedrijf Gazprom. Volgens de regeringsverklaring hadden Rusland en de leiding van Gazprom en Itera aangedrongen op leveringen volgens de voorwaarden van het oude contract over 2000, maar dat had Turkmenistan afgewezen.
Itera was van plan geweest 30 tot 40 miljard kubieke meter gas te kopen, waarvan tien miljard weer zou worden geëxporteerd naar Europa, maar er kon geen overeenstemming worden bereikt over de prijs.
(Vorige berichten pag. 761/1 e.v. - 2000)

ZIMBABWE

BINNENLAND

Mugabe beëdigt nieuwe regering

President Robert Mugabe beëdigde op 20 juli 2000 een nieuwe regering die uit bijna uitsluitend jonge technocraten was samengesteld die het land uit de zware economische crisis moesten halen.
Mugabe benoemde Simba Makoni tot minister van Financiën en Economische ontwikkeling en Joseph Made tot minister van Grondzaken, Landbouw en Plattelandshervestiging, die de verantwoordelijkheid kreeg over het omstreden programma voor landhervorming. Verschillende voormalige ministers met een lange staat van dienst verloren hun functie.
Bij de parlementsverkiezingen een maand eerder had de regerende ZANU-PF van Mugabe 62 van de 120 zetels gewonnen en de in 1999 opgerichte oppositionele Beweging voor Democratische Verandering behaalde (MDC) 57 zetels.

Politie valt kantoren oppositie binnen

Op 15 september 2000 nam de politie bij een inval in een kantoor van de grootste oppositiepartij Beweging voor Democratische Verandering (MDC) in de Eastgate-wijk in Harare verschillende dozen met partijdocumenten en computerschijven in beslag. Later verklaarde de MDC dat zij die dag een kort geding had gewonnen dat een einde moest maken aan de huiszoekingen en de politie verplichtte tot teruggave van de in beslag genomen documenten. Een dag eerder had de politie hetzelfde kantoor en twee andere MDC-kantoren doorzocht op de aanwezigheid van illegale wapens en vier MDC-functionarissen gearresteerd.
Volgens de MDC, die sprak van gebruikelijke intimidatie, was de politie vermoedelijk op zoek naar lijsten van partijleden en financiële donateurs. Enkele dagen eerder

waren de ruiten van het MDC-hoofdkantoor gesneuveld nadat er een granaat was gegooid. Er vielen geen gewonden bij de aanslag die door MDC-functionarissen aan militante aanhangers van Mugabe's ZANU-PF werd toegeschreven.

Amnestie voor politieke geweldplegers

Op 6 oktober 2000 schonk president Mugabe clementie aan alle mensen die politiek gemotiveerde misdaden hadden begaan tijdens de gewelddadige aanloop van de parlementaire verkiezingen in juni 2000, uitgezonderd gevallen van moord, verkrachting en diefstal. Bij de in februari begonnen geweldsgolf, waarvoor aanhangers van Mugabe's ZANU-PF verantwoordelijk werden gehouden, waren minstens 31 mensen om het leven gekomen, hoofdzakelijk aanhangers van de oppositionele Beweging voor Democratische Verandering (MDC). Onder de doden waren ook vier blanke boeren wiens boerderijen en land waren bezet door zwarte, voormalige oorlogsveteranen.
De oppositionele MDC veroordeelde de amnestie en zei dat deze de rechtsorde ondermijnde. De Legal Resources Foundation (LRF), een niet-gouvernementele organisatie die juridische bijstand verleende, zei in een verklaring dat de amnestie Mugabe's complete minachting voor de rechtsorde reflecteerde en dat door de maatregel zware misdaden werden vergeven.

Ian Smith keert terug en dringt aan op vertrek Mugabe

De voormalige Rhodesische leider Ian Smith keerde op 7 november 2000 uit Groot-Brittannië terug naar Zimbabwe ondanks dreigementen dat hij zou worden gearresteerd. Bij zijn aankomst in Harare riep de 81-jaar oude Smith de 76-jarige Mugabe op om af te treden vanwege de politieke en economische crisis en zei dat de president het land in de afgrond had gestort.
Smith had het voormalige Rhodesië van 1965 tot 1979 bestuurd. Het blanke bewind had het land toen eenzijdig onafhankelijk verklaard.

Mugabe's ZANU-PF wint tussentijdse verkiezingen

Op 1 januari 2001 won Mugabe's regerende ZANU-PF de tussentijdse parlementaire verkiezingen in het kiesdistrict Bikita West, ongeveer 330 kilometer ten zuidoosten van de hoofdstad Harare. Volgens het staatspersbureau *ZIANA* had de kandidaat van de regerende ZANU-PF 12.993 stemmen gekregen terwijl de oppositiekandidaat van de Beweging voor democratische verandering (MDC) 7.001 stemmen veroverde. Het verkiezingsresultaat reduceerde het aantal parlementszetels van de MDC van 57 naar 56, terwijl het aantal zetels van ZANU-PF steeg van 62 naar 63.
De verkiezingen werden gezien als belangrijke graadmeter voor Mugabe's aanhang op het platteland voor de presidentsverkiezingen in 2002.

Krant beschuldigt overheid van samenzwering na bomaanslag

Op 29 januari 2001 beschuldigde het Zimbabwaanse dagblad *Daily News* de regering van samenzwering nadat de drukpers een dag eerder door een bomaanslag was verwoest. De particuliere krant, die regelmatig de regering van Mugabe had bekritiseerd wegens vermeende corruptie en wanbestuur, verklaarde door te gaan met de publicatie van de krant.
De Zimbabwaanse afdeling van het Media instituut voor Zuidelijk Afrika (MISA) veroordeelde de aanslag en zei dat het voor journalisten met de dag moeilijker werd om in het land te werken. Zimbabwaanse media en mensenrechtengroeperingen riepen de regering op om de veiligheid van journalisten te garanderen.
In 1999 had de verschijning van de *Daily News* het overheidsmonopolie op dagbladen doorbroken.

Boerenvakbond roept op tot dialoog met regering

Op 21 maart 2001 riep de overwegend blanke Commerciële boerenvakbond (CFU) op een speciaal congres op tot een dringende dialoog met de regering over Mugabe's programma voor landhervorming. De voormalige voorzitter Nick Swanepoel, die relatief regeringsgezind was, werd verzocht om een dialoog met de regering aan te gaan. De CFU leek hiermee een mildere koers te gaan varen.
Eerder had de groep rondom Swanepoel al gezegd dat de acties van de rechtbanken en de wereldwijde druk Mugabe's standpunten alleen maar hadden verhard hetgeen niet in het belang was van de blanke boeren.

Regering bestudeert voorstel blanke boeren

Vice-president Joseph Msika zei op 26 mei 2001 dat de regering het aanbod van de Commerciële boerenvakbond (CFU) bestudeerde die enkele dagen eerder had voorgesteld om één miljoen hectare landbouwgrond te verkopen voor de hervestiging van 20.000 zwarte families. Volgens Msika had de regering het plan, dat werd gesponsord door de CFU, private banken en andere bedrijven, niet verworpen en opende het voorstel de weg naar onderhandelingen.
Landbouwminister Joseph Made had eerder het voorstel afgewezen en gezegd dat de regering haar programma voor landhervorming onverdroten voortzette. Mugabe had gezegd vijf van de twaalf miljoen hectares landbouwgrond te willen onteigenen zonder financiële compensatie voor blanke boeren.

Mugabe versterkt greep op radio- en televisiezenders

Op 4 april 2001 drukte Mugabe's ZANU-PF een controversieel wetsvoorstel door het parlement dat politieke partijen verbood om radio- en televisiezenders op te richten. Verder bepaalde de wet dat zenders met een vergunning één uur per week beschikbaar moesten stellen aan de regering om haar beleid uit te dragen. Ook voorzag de wet in de oprichting van een instantie die zendmachtigingen moest gaan verlenen, maar gaf de minister van Informatie het recht om verleende vergunningen ongeldig te verklaren. De wet verving controversiële tijdelijke regeringsvoorschriften die in oktober 2000 waren afgekondigd nadat de Hoge Raad eerder in augustus had bepaald dat het *ZBC*-monopolie over radio en televisie in strijd was met de grondwet.
De oppositionele Beweging voor Democratische Verandering (MDC) had sterk geprotesteerd tegen de wet die zij, net als een parlementair juridisch comité, in strijd noemde met de grondwet.
Eerder had ZANU-PF strenge regels opgesteld voor de enige nationale zender *ZBC* om kritiek op de regering te voorkomen vóór de presidentsverkiezingen in 2002.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Onrust over stijgende voedselprijzen

Op 16 oktober 2000 braken in verschillende

plaatsen onlusten uit nadat in enkele weken tijd de voedselprijzen met gemiddeld eenderde waren gestegen. Tijdens straatgevechten gooiden jongeren met stenen naar de politie en staken bussen in brand. Vier journalisten werden tijdens de onlusten door militairen bij een wegblokkade ten westen van de hoofdstad in elkaar geslagen en moesten voor behandeling naar het ziekenhuis.
Na drie dagen onrust kreeg de politie de situatie onder controle waarna zij verklaarde dat er meer dan 130 mensen waren opgepakt.

Handelsminister treedt af na acties oorlogsveteranen

Op 5 mei 2001 maakten dagbladen bekend dat de minister van Industrie en Internationale handel Nkosana Moyo was afgetreden nadat oorlogsveteranen in de voorafgaande weken tientallen ondernemingen waren binnengevallen om werkgevers te dwingen om ontslagen werknemers weer aan te stellen. De veteranen hadden onder andere de kantoren van de Nederlandse elektronicagigant Philips bestormd, alsmede tientallen andere bedrijven en kantoren van vrijwilligersorganisaties en compensatie geëist voor ontslagen personeelsleden.
De acties van de veteranen, die eerder boerderijen in blank eigendom hadden bezet, maakten onderdeel uit van een bredere strategie om voor de presidentsverkiezingen in 2002 aanhangers voor Mugabe te verwerven onder arbeiders.

Bestormingen van bedrijven schrikken donorlanden en investeerders af

Verschillende analisten verklaarden half mei 2001 dat de door de staat gesanctioneerde bestormingen van bedrijven door oorlogsveteranen en dreigementen aan ambassades het land nog verder hadden verwijderd van een hervatting van hulp van Westerse landen.
Canada had een week eerder sancties aangekondigd waaronder het bevriezen van nieuwe hulp nadat veteranen de Canadese ambassadeur en een Canadese hulpmedewerker hadden afgeranseld. Groot-Brittannië, Zuid-Afrika en Duitsland hadden officiële klachten ingediend na soortgelijke aanvallen op hun onderdanen. Verschillende bedrijven en hulporganisaties hadden in de voorafgaande weken hun activiteiten na aanvallen van veteranen om veiligheidsredenen opgeschort

Nationaal park gedeeltelijk toegewezen aan veehouders

Op 11 mei 2001 maakte een weekblad bekend dat 11.000 hectare in het prestigieuze nationale park Gonarezhou bij de zuidoostelijke grens met Mozambique voor vestiging was toegewezen aan honderden veehouders en hun families. De toewijzing vond plaats in het kader van de omstreden landhervormingplannen. Het park was een van de belangrijkste toeristische trekpleisters.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zimbabwe verlaagt defensie-uitgaven

De minister van Financiën Simba Makoni kondigde op 16 november 2000 aan dat de defensie-uitgaven in 2001 met eenderde zouden worden teruggebracht. De minister anticipeerde hierbij op een vredesovereenkomst in de Democratische Republiek Kongo, waar sinds 1998 meer dan een kwart van de 40.000 man sterke Zimbabwaanse troepenmacht steun verleende aan president Laurent Kabila.

Brandstoftekort verergert economische crisis

Functionarissen uit de olie-industrie verklaarden op 19 maart 2001 dat het toenemende brandstoftekort grote schade aanrichtte aan de economie. Volgens de functionarissen stonden veel benzinestations droog en stonden duizenden automobilisten in de hoofdstad Harare in lange rijen voor de benzinepompen. Volgens de Kamer van Koophandel waren veel bedrijven en fabrieken bezig met productieverlaging of sluiting omdat de vraag was ingestort en er geen vitale grondstoffen konden worden geïmporteerd door het gebrek aan buitenlandse valuta.
Mugabe's regering had herhaaldelijk grote problemen om de rekeningen van de brandstofimport te betalen en wanbetaling aan de grootste brandstofleverancier, Independant Petroleum Group (IPG) uit Koeweit, had eerder tot tijdelijke opschorting van de leveranties geleid.

IMF bezorgd over economische crisis

Op 21 maart 2001 uitte het Internationale Monetaire Fonds (IMF) haar bezorgdheid over de toenemende economische crisis in Zimbabwe en de oplopende schulden bij de Wereldbank en het IMF. Het IMF-team, dat sinds een week op bezoek was, benadrukte dat het belangrijk was dat de landhervormingen ordelijk zouden verlopen en zei dat het IMF met de regering contact zou onderhouden over eventuele hervatting van hulp.

JUSTITIE

Hooggerechtshof staat bezetting blanke boerderijen toe

Het hooggerechtshof bepaalde op 20 november 2000 in een tussenvonnis dat bezetters van blanke boerderijen mochten blijven in afwachting van een grondwettelijke uitspraak over Mugabe's programma voor landonteigening. De rechter deed zijn uitspraak na een verzoekschrift van de bezetters die vroegen om een eerlijke en rechtvaardige herverdeling van land. Met haar uitspraak vernietigde het hooggerechtshof een gerechtelijke uitspraak eerder die maand die bepaalde dat de regering de bezetters opdracht moest geven de bezette boerderijen binnen 48 uur te ontruimen.

Hoge Raad eist werkbaar programma voor landhervormingen

De Hoge Raad droeg op 21 december 2000 president Mugabe op om binnen zes maanden een werkbaar programma voor landhervorming op te stellen en bepaalde dat de onteigening van blanke boerderijen zonder financiële compensatie onrechtmatig was. De Raad deed haar uitspraak nadat de hoofdzakelijk blanke Commerciële Boerenbond (CFU) de grondwettelijkheid had betwist van Mugabe's presidentiële bevoegdheid om landbouwgrond van blanke boeren zonder compensatie te onteigenen en toe te kennen aan zwarte landloze Zimbabwanen.

De Hoge Raad weigerde echter de landhervormingen als zodanig illegaal te verklaren en zei dat deze onontkoombaar waren. Verder zei de rechtbank dat de regering de grondwettelijke plicht had om de honderden boeren te beschermen wier land sinds februari door voormalige oorlogsveteranen was bezet. De rechtbank gaf president Mugabe zes maanden de tijd om de bezetters te ontruimen en de boerderijen aan de boeren

terug te geven. De eis van de Commerciële Boerenbond om het hele programma voor landhervormingen stop te zetten omdat het project was bezoedeld, werd door de rechter afgewezen.
De Commerciële Boerenbond verwelkomde de uitspraak en zei dat deze de mogelijkheid bood om op een vreedzame weg verder te gaan.
Een regeringswoordvoerder zei dat de uitspraak geen enkele consequentie had en dat de regering eerder bij monde van de president had gezegd alle gerechtelijke uitspraken naast zich neer te leggen die het programma voor landhervorming doorkruisten.

Voormalige president Banana vrijgelaten

Op 29 januari 2001 werd de voormalige Zimbabwaanse president Canaan Banana vrijgelaten nadat hij een jaar had vastgezeten wegens aanranding en sodomie. Banana, president van 1980 tot 1987, was een jaar eerder schuldig bevonden aan elf gevallen van sodomie, pogingen tot sodomie en aanranding en tot tien jaar gevangenis veroordeeld, waarvan negen jaar voorwaardelijk.

Hoge Raad vernietigt presidentieel decreet

De Hoge Raad wraakte op 30 januari 2001 Mugabe's decreet dat het betwisten van de verkiezingsresultaten van de parlementsverkiezingen in 2000 uitsloot en dat bepaalde dat geen enkele rechtbank de verkiezingsresultaten ongeldig kon verklaren, ook niet wanneer er corrupte of illegale praktijken waren geconstateerd. Volgens opperrechter Anthony Gubbay schond het decreet, waartegen de oppositionele Beweging voor Democratische Verandering (MDC) beroep had aangetekend, het recht van kandidaten om juridisch verhaal te halen.
De uitspraak maakte de voortzetting mogelijk van een ander beroep van de MDC bij het hooggerechtshof waarin zij de resultaten van de verkiezingsuitslag betwistte, maar dat was aangehouden in afwachting van de uitspraak van de Hoge Raad. Volgens MDC was er bij de parlementaire verkiezingen fraude gepleegd en had ZANU-PF een gewelddadige campagne gevoerd om een verkiezingsoverwinning te verzekeren.

Mugabe beëdigt nieuwe opperrechter

President Mugabe beëdigde op 13 maart 2001 de 54-jarige rechtbankpresident Godfrey Chidyausiku tot opperrechter van de Hoge Raad. Chidyausiku, een politieke bondgenoot van Mugabe, zou per 1 juli opperrechter Anthony Gubbay gaan vervangen die herhaaldelijk decreten van Mugabe had gewraakt. Volgens de regering werd Gubbay met vervroegd pensioen gestuurd omdat hij bevooroordeeld was ten gunste van de blanke minderheid.

BUITENLANDSE ZAKEN

Mugabe verwerpt internationale bemiddeling bij landhervorming

Op 8 september 2000 wees president Mugabe op een speciale VN-top in New York internationale bemiddeling van de hand om de crisis omtrent de bezette blanke boerderijen te beëindigen. Mugabe, die onder grote internationale druk was komen te staan nadat hij de bezettingen door oorlogsveteranen gedoogde, verklaarde daarentegen door te gaan met de landonteigeningen.
Internationale donorlanden onder leiding van Groot-Brittannië, die het idee van landhervormingen steunden maar het oneens waren met Mugabe's weigering om de blanke boeren financieel te compenseren, zeiden geen nieuwe hulp aan het land toe te kennen totdat Zimbabwe de orde op de boerderijen had hersteld.
Sinds juni had Mugabe meer dan 2000 van de 3041 blanke boerderijen aangewezen die in aanmerking kwamen voor hervestiging van landloze zwarten. Tevens had het kabinet wetgeving aangenomen die de regering ontsloeg van de plicht tot financiële compensatie aan blanke boeren.
Mugabe had zijn beleid eerder gerechtvaardigd met het argument dat de blanke boeren door de Britse koloniale overheersing 70 procent van de meest vruchtbare landbouwgrond in handen hadden gekregen.

OVERLEDEN

Border Gezi, minister

Border Gezi, minister van Jeugdontwikkeling, Emancipatie en Werkgelegenheid, overleed in april 2001 tijdens een verkeersongeval op weg naar Masvingo. Hij werd 36 jaar.

Gezi's politieke carrière startte gedurende zijn tienerjaren. In 1978 werd hij benoemd tot politiek commissaris van de jeugdafdeling van ZANU PF – de partij van president Robert Mugabe. Na de onafhankelijkheid in 1980 werd hij provinciaal jongerensecretaris in centraal Mashonaland. In 1989 – op 24-jarige leeftijd – trad hij toe tot het Centraal Comité van ZANU PF en een jaar later werd hij lid van het parlement. In 1995 werd hij naast zijn lidmaatschap van het parlement gouverneur van centraal Mashonaland. Na de parlementsverkiezingen in 2000 werd hij benoemd tot minister van Jeugdontwikkeling, Emancipatie en Werkgelegenheid. Daarop volgde zijn verkiezing in december 2000 tot lid van het Politbureau van ZANU PF.

Volgens Masipula Sithole, politicoloog aan de Universiteit van Zimbabwe, zou deze briljante man over enkele jaren een uitstekende presidentskandidaat zijn geweest. Volgens hem was Gezi een charismatische, energieke man met een visie op de toekomst van zijn land en bovenal was hij eerlijk.
De Britse krant *The Times* maakte op 30 april ook melding van de dood van Gezi. Volgens dit dagblad was Border Gezi een van de meest gevreesde, meedogenloze figuren binnen ZANU PF en een trouw volgeling van Mugabe.

Moven Mahachi, minister

Een van president Robert Mugabe's meest loyale medewerkers, minister van Defensie Moven Mahachi, kwam op 26 mei 2001 tijdens een verkeersongeluk in het oostelijke hoogland van Zimbabwe om het leven. Mahachi werd 52 jaar.
Moven Mahachi was naast zijn ministerschap ook lid van het parlement en zat tevens in het politiek bureau van de partij van Mugabe. Kenners van de regering zeiden dat zijn ministerschap slechts ceremonieel was en dat Mugabe eigenlijk het ministerie van Defensie bestuurde.

Mahachi was een van Mugabe's jongste ministers toen Zimbabwe in 1980 onafhankelijk werd van Groot-Brittannië. Hij had het hervestigingsbeleid op het platteland in zijn portefeuille. Later was Mahachi als minister van Binnenlandse zaken verantwoordelijk voor de politie.

(Vorige berichten pag. 443/1 - 2000)

Aflevering nr. 3166

BELGIË
Minister Sauwens tot aftreden gedwongen 330
Spanningen rond akkoord Lambermont 331
Van Lierde stelt eigen Kongo-archief open 333
Rusland neemt uitgewezen asielzoekers terug 334

BOSNIË
Nationalistische partijen sterk bij verkiezingen 334
Diplomatieke betrekkingen met Joegoslavië n 335
Islamitische landen beloven financiële steun 336
Voor verkrachting langdurige straffen 336

CANADA
Indianen ontevreden over wetswijziging 353
Geen uitzetting naar VS vanwege doodstraf 354
Universiteit mag homoseksualiteit uitbannen 354
Geen overeenkomst over broeikaseffect 354
Wapenstilstand in gevecht over regenwouden 355
Veel jonge inuit en indianen in seksindustrie 355

CHINA
Woedend over Amerikaanse steun aan Tibet 379
Giframp op Oost-Chinese Zee 380
China gebrandmerkt als vijand van de pers 380
Relaties met VS blijven gespannen 380

CUBA
Dissidenten vrijgelaten en anderen opgepakt 356
Amnesty International kritisch over Cuba 357
Bezoek van Chinese president Jiang Zemin 357
President Castro bezoekt Iran 357

DUITSLAND
Meer geld dan verwacht van EU 337
Verdere terugval economische groei 337
Veroordeling Andrea Klump tot negen jaar 337
Duitsland neemt horde Compensatiefonds 338

EUROPESE UNIE
Verdrag van Nice ondertekend 325
Top in Stockholm zet rem op staatspensioenen 325
Akkoord over voetbaltransfersysteem 326
Europa hoopt MKZ-vrije status te behouden 327
Steun voor bestrijding malaria, aids en tbc 328
Invoerrechten 48 armste landen afgeschaft 328
IJsland en Noorwegen bij Schengen 329

FRANKRIJK
Afzettings-procedure tegen president Chirac 338
Dumas wegenscorruptie veroordeeld 338
Jospin doet voorstellen over Europese toekomst 339

GROOT-BRITTANNIË
Rassenrellen in Oldham 339
Wilde staking treft posterijen 340
Rekruteren buitenlandse verpleegkundigen 340
Ministerie versoepelt MKZ-maatregelen 340

HAÏTI
Vijftig mensen dood na eten van akeefruit 359
Voormalig president Prosper Avril gearresteerd 359

ISRAËL
Interne politieke verschuivingen 365
Palestijnse opstand schaadt de economie 369
Spanningen met Syrië, Libanon 369

ITALIË
Berlusconi wint parlementsverkiezingen 340
Mrtaalarbeiders eisen meer loom 342

JAMAICA
Economie groeit bescheiden 360

JORDANIË
Parlement keurt begroting 2001 goed 370
Premier bezoekt voor het eerst in tien jaar Irak 370
Bezoek Chinese vice-president 371
Internationaal overleg over vredesproces 371

LIBANON
Libanezen eisen vertrek Syrische troepen 371
Verkiezingsoverwinning voor Hariri's groep 372

MACEDONIË
Premier wijzigt kabinet 342
Albanese kwestie 342
Joegoslavisch-Macedonisch grensverdrag 344

MEXICO
Vooruitgang in vredesproces met Zapatistas 360
Mexicanen tevreden met president 361
Wapens ingeruild voor voedselbonnen 361
Internationale prijs voor Mexicaanse boer 362
Regering probeertmartelingen te beëindigen 363

MONGOLIË
Oppositie verenigt tegen communisten 381
Grote staatsbedrijven in de verkoop 382

NEDERLAND
Huwelijk Constantijn en Laurentien 345
Máxima Zorreguieta genaturaliseerd 345
Noodfonds voor MKZ-schade 346
Huisartsen grijpen naar stakingsmiddel 346
Acties in ziekenhuizen voor betere CAO 347

OEZBEKISTAN
Investeerders trekken in grote aantallen weg 382

OOSTENRIJK
SPÖ haalt in Wenen absolute meerderheid 348
Verzet tegen aanspreken valutareserve 349
Poetin tegen opheffen Oostenrijkse neutraliteit 349

PALESTIJNSE GEBIEDEN
Economische malaise 375
Brief Arafat om steun Saddam Hoessein 376

RUSSISCHE FEDERATIE
Parlement keurt wet op de noodtoestand goed 349
Beperking aantal politieke partijen 349
Uitstel vernietiging chemische wapens 350
Overstromingen in Siberië
Meer samenwerking met Europese Unie 351
Nucleair ontwapeningsproject af gesloten 351

SPANJE
Gematigde nationalisten winnen Baskische verkiezingen 351

SYRIË
Hervormingen opgevoerd 376
Hervorming belastingwetgeving 377
Bankgeheim ingevoerd 377
Syrië en Irak bezig met herstel betrekkingen 377
Elektriciteitsnetten Syrië, Egypte en Jordanië gekoppeld 378

TADZJIKISTAN
120 collectieve boerderijen opgeheven 383
Russische troepen in actie aan Tadzjieks-Afghaanse grens 383
Tadzjikistan deelnemer Partnership for Peace 383

TURKMENISTAN
Verscherping controle op buitenlanders 384
Toch mogelijkheid andere president 384

VERENIGDE STATEN
Bush presenteert nieuw energiebeleid 363
Congres stemt voor forse belastingverlaging 364
VS geen zetel in Mensenrechtencie. van VN 365
Bush kondigt bouw antiraketschild aan 365

ZIMBABWE
Ian Smith terug dringt aan op vertrek Mugabe 385
Mugabe's ZANU-PF wint verkiezingen 385
Onrust over stijgende voedselprijzen 385
Nationaal park gedeeltelijk voor veehouders 386
Bezetting blanke boerderijen toegestaan 386
Mugabe verwerpt internationale bemiddeling 387

ZWITSERLAND
Banken publiceren nieuwe lijst slapende rekeningen 352
Zwitserse bank verlaagt rente 353
Zwitserse bank verkoopt goud 353

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

EUR. CIE: POLITIEKE ZAKEN

Verhofstadt maakt Belgische EU-agenda bekend

Premier Verhofstadt maakte in mei 2001 al bekend welke thema's de bijzondere aandacht van het Belgische EU-voorzitterschap zouden genieten, in de zogenaamde Verklaring van Laken. Enkele van deze thema's waren:

- de praktische aspecten van de invoering van euromunten en -biljetten: voorlichting, veiligheid en distributie;
- modernisering van de sociale zekerheid en duurzame pensioenen, in het licht van de veroudering van de bevolking, de stijgende uitgaven voor de gezondheidszorg en het gevaar van een weer fors stijgende staatsschuld;
- 'externe' aspecten van het fiscaal beleid, concreet: Zwitserland en andere landen ervan overtuigen hun bankgeheim te ontmantelen, plus invoering van een bronbelasting op spaargelden;
- ontwikkeling van een gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid;
- de keuze van een vestigingsplaats voor het Europees justitienetwerk, Eurojust. De Belgen ijverden voor Brussel, de Nederlanders voor Den Haag, in de buurt van Europol, en de Luxemburgers voor een vestiging in de nabijheid van de Europese gerechtshoven;
- een geïntegreerd Europees afvalstoffenbeleid, nieuwe wetgeving rond genetisch gemanipuleerde organismen en enige harmonisering van belastingen op energieproducten (ecotax);
- de keuze van een vestigingsplaats voor de Europese Voedselautoriteit;
- invoering van een goedkoop EU-patent;
- organisatie in het najaar van 2001 van een conferentie waarop de EU-landen menskracht en middelen zouden kunnen toezeggen voor de EU-defensiemacht.

Verhofstadt zei voorts voorstander te zijn van een Europese belasting om de kassen van de EU-instellingen te vullen maar dit idee trok hij voor het officiële begin van het Belgische voorzitterschap weer in.

De premiers van de drie Benelux-landen pleitten op 20 juni in een gezamenlijk memorandum voor de oprichting van een forum dat de volgende EU-verdragswijziging van 2004 moest voorbereiden. In het forum zouden vertegenwoordigers van nationale regeringen en parlementen, de Europese Commissie en het Europees Parlement zitting moeten nemen.

Pessimisme op EU-top over toetreding nieuwe lidstaten

De top van regeringsleiders en staatshoofden van de Europese Unie op 15 en 16 juni 2001 in Gotenburg werd gedomineerd door de discussie over toetreding van nieuwe lidstaten. Uiteindelijk werd men het eens over eind 2002 als tijdstip om te beslissen over toetreding van de eerste Oost-Europese landen tot de EU in 2004 – in een tekst die voor velerlei uitleg vatbaar bleek. Onder andere Duitsland en Frankrijk twijfelden openlijk aan de haalbaarheid. De Franse premier Lionel Jospin noemde 2002 'een symbolisch vastgestelde horizon'. Volgens de Zweedse premier Göran Persson ging het om 'een duidelijk signaal' dat de Europese Unie in 2004 nieuwe lidstaten wilde verwelkomen. Tijdens de top in Nice in december 2000 hadden de regeringsleiders nog de hoop uitgesproken dat nieuwe lidstaten vanaf 2002 in de Unie konden worden opgenomen. Zo zouden zij aan de Europese verkiezingen in 2004 kunnen meedoen. In de tussentijd zouden alle nationale parlementen de toetredingsverdragen kunnen ratificeren.

Dankzij het referendum in Ierland van begin juni 2001 was inmiddels opgehelderd dat het Verdrag van Nice, dat grotendeels aan de expansie van de EU was gewijd, juridisch gezien niet door alle EU-lidstaten geratificeerd behoefde te worden om de toetreding van nieuwe lidstaten mogelijk te maken. Maar op het moment van de top in Gotenburg was de politieke verwerking van het Ierse 'nee' tegen het Verdrag van Nice nog niet afgerond. Blijkbaar waren de EU-leiders er nog niet uit wat te doen bij negatieve uitslagen van referenda en parlementaire stemmingen.

Toenaderingspogingen tussen VS en EU

De top in Gotenburg stond verder in het teken van overleg tussen de Amerikaanse president George W. Bush en Europese regeringsleiders over uitvoering van het Kyoto-protocol uit 1997 over klimaatverandering. De Verenigde Staten en de Europese Unie kwamen elkaar amper nader maar de communicatielijnen werden niet geheel doorgesneden. Zo werd afgesproken dat speciale gezanten zouden gaan zoeken naar 'een vaste procedure voor samenwerking' bij de bestrijding van het broeikaseffect. Ook beloofde Bush alles in het werk te stellen om te voorkomen dat de klimaatconferentie van juli 2001 in Bonn zou mislukken, zoals eerder de klimaatconferentie van 2000 in Den Haag had gefaald.

Vlak voor de top in Zweden was Bush te gast bij de NAVO in Brussel. Daar bespeurde de Amerikaanse president minder verzet tegen zijn plannen om de Verenigde Staten uit te rusten met een anti-raketschild en suste hij Europese angsten dat Amerikaanse troepen niet meer op de Balkan actief zouden zijn, al leek duidelijk dat de VS zich niet wensten te binden aan nieuwe missies in dit gebied.

Een andere afspraak tussen de EU-landen en de VS betrof de oprichting van een wereldwijd fonds voor de bestrijding van besmettelijke ziekten die vooral in de Derde Wereld tot een enorme menselijke en economische ravage leidden, zoals Aids, malaria en tuberculose in Afrika.

Verder werd afgesproken dat handelsgeschillen sneller zouden worden opgelost door het volgen van de officiële aanbevelingen van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

De suggestie werd gewekt dat de VS en de EU tegenover drie probleemlanden dezelfde prioriteiten in hun beleid zouden aanbrengen: 'bezorgdheid' over de democratie in Oekraïne; de boodschap aan Noord-Korea dat betere betrekkingen afhankelijk waren van een stop op verdere productie van massavernietigingswapens en respect voor mensenrechten; en tenslotte Israël, dat evenals de Palestijnse staat in wording onder druk gezet moest worden om weer vredesonderhandelingen op gang te brengen.

Gotenburg wordt belegerde top

Tijdens de top van Gotenburg vonden demonstraties van antiglobalisten plaats. Er ontstonden rellen die behoorden tot de ernstigste die ooit EU-toppen onveilig hadden gemaakt. Er was in feite sprake van een belegerde top: EU-leiders werden gedwongen andere hotels op te zoeken en op andere plekken samen te dineren dan was gepland.

De politieke doelen van de betogers leken op te gaan in pure ordeverstoring waartegen de Zweedse politie niet echt opgewas-

Europese Unie

sen bleek. De politie had van premier Persson de opdracht gekregen niet te hard op te treden. Omdat de politie 'weinig keus had', heette het, en alleen 'wapenstok of pistool' tot zijn beschikking had, vielen er verscheidene zwaargewonden en verloor een demonstrant door politiekogels het leven.

Uitspraken Prodi wekken verontwaardiging Ierse regering

Commissievoorzitter Romano Prodi was in juni 2001 in Ierland om de regering van premier Ahern bij te staan in de strijd om het 'ja' van de Ierse kiezer tegen het Verdrag van Nice, dat de verdere uitbreiding van de EU regelde. In een interview met de *Irish Times* van 20 juni beging Prodi naar de mening van de Ierse regering een enorme flater door te stellen dat goedkeuring van het Verdrag van Nice 'technisch' niet nodig was voor het toetreden van nieuwe landen. De regering had er bij de Ierse bevolking juist op gehamerd dat het referendum haar laatste kans was om de toetreding van nieuwe leden niet te blokkeren en nam Prodi zijn uitspraak, hoewel volgens de meeste deskundigen juridisch juist, hoogst kwalijk.

Gedragscode voor EU-ambtenaren 'uiterst zwak'

Eind juni 2001 nam de Raad van Ministers een gedragscode aan voor de ambtenaren van de raad, met regels voor de omgang met burgers, de zogeheten *Code of Good Administrative Behaviour* (Gedragscode voor Goed Bestuurlijk gedrag). De Europese Ombudsman, Jacob Söderman, noemde de gedragscode 'uiterst zwak'. De ambtenaren hoefden burgers met telefonische of schriftelijke verzoeken om informatie alleen maar 'eerlijk', 'toegankelijk' of 'beleefd' te informeren of door te verwijzen. Plichten richting burgers kregen zij niet. Zo betreurde Söderman het dat de ambtenaren niet verplicht zouden zijn burgers op beroepsprocedures te wijzen indien bepaalde verzoeken om informatie werden afgewezen.

EUR. CIE: FIN.-ECON. ZAKEN

Malversaties bij Europol

De Europese Raad van Ministers kondigde op 12 juni 2001 aan een grondig onderzoek te laten uitvoeren naar mogelijke financiële onregelmatigheden bij Europol, de Europese politiekoepel in Den Haag, waar een Franse ambtenaar al was gearresteerd en een ander gedwongen met verlof thuiszat. Volgens de Belgische europarlementariër B. Staes zou een Duits geheim agent, ene C.K., van de Duitse veiligheidsdienst BND (Bundesnachrichten Dienst) op een illegale manier informatietechnologie verworven hebben van de firma Polygenesys, een erkend informaticaspecialist. C. K. zou de technologie via een eigen bedrijfje genaamd Mevisto Software hebben ingebracht in het zogeheten Sensus-project van de Europese Commissie, een informatie-uitwisselingsprogramma voor de Europese politie-en inlichtingendiensten.

EUR. CIE: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Kleine bedrijven krijgen uitstel EU-terugnameplicht

De EU-ministers van Milieu bereikten op 7 juni 2001 een compromis over de terugnameplicht voor elektrische en elektronische toestellen. Op verzoek van Groot-Brittannië kregen kleine producenten, bedrijven met een omzet van minder dan twee miljoen euro en minder dan tien werknemers, vijf jaar uitstel voordat ze de terugname moesten meefinancieren.
De richtlijn over de terugnameplicht hield in dat producenten alle apparaten moesten terugnemen en dat zij het inzamelen moesten financieren. De richtlijn legde ook streefcijfers op voor hergebruik, die 46 maanden na inwerkingtreding van de richtlijn zouden ingaan, te weten vier kilogram elektroafval per persoon.
De Raad van Ministers werd het ook eens over een verbod op het gebruik van de gevaarlijke stoffen lood, cadmium, chroom en kwik in elektrische toestellen. Volgens de raad moest dat verbod in 2007 van kracht worden, een jaar later dan het parlement wilde maar een jaar eerder dan de Europese Commissie had voorgesteld.

EUR. CIE: RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Handelsakkoord met China na harde garanties aan Europese bedrijven

Op 20 juni 2001 bereikten onderhandelaars van de Europese Commissie en China overeenstemming over een handelsakkoord, dat op korte termijn de Chinese markt zou openstellen voor Europese bedrijven. China had kort tevoren al een soortgelijk akkoord met de Verenigde Staten gesloten. De verwachting was dat China daarmee in november 2001 zou kunnen toetreden tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO).
In de laatste ronde van onderhandelingen stonden voornamelijk hardere garanties voor Europese bedrijven op de agenda. Volgens EU-bronnen zouden Europese ondernemingen dankzij het akkoord vrij kunnen kiezen met welke Chinese bedrijven ze in een joint venture zouden stappen. Ook zou de toegang voor EU-ondernemingen tot de Chinese verzekerings- en distributiemarkt gemakkelijker worden. Europese bedrijven zouden daardoor actief kunnen worden in verzekeringen in de maritieme, luchtvaart- en transportsector. Europa kreeg voorts toestemming om meer mest naar China uit te voeren. Alle Chinese invoerbeperkingen die niet door de WTO toegelaten zijn, zal Peking opheffen, aldus de woordvoerder van Eurocommissaris voor Handel, Pascal Lamy.

WTO geeft EU gelijk tegen VS

Op 22 juni 2001 presenteerde een panel van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) een interim-rapport over een Amerikaanse belastingmaatregel die door de Europese Unie was aangemerkt als een verkapte exportsubsidie voor grote Amerikaanse bedrijven als Boeing, Microsoft en IBM. Het panel was het eens met de kritiek van de EU, die de Verenigde Staten herhaaldelijk had gedreigd met sanctiemaatregelen.
Anton Borner, vertegenwoordiger van een organisatie van ruim 135.000 Duitse ondernemingen, maakte kort daarop bekend voorstander te zijn van een bilateraal akkoord tussen de VS en de EU. 'Wij willen niet dat dit handelsconflict ontaardt in een handelsoorlog', zei hij. De Europese Commissie stelde haar reactie op het WTO-rapport uit.

Raad van Europa

RAAD VAN EUROPA

Congres tegen doodstraf

Van 21 tot 23 juni 2001 hield de Raad van Europa het Eerste Wereldcongres tegen de doodstraf. Meer dan 3.000 afgevaardigden uit de hele wereld woonden het congres bij.

In de Oproep van Straatsburg deden de voorzitters van vele nationale parlementen een beroep op alle staten waarin de doodstraf nog werd toegepast, om een moratorium op executies in te stellen en maatregelen te nemen om de doodstraf uit hun wetgeving te schrappen. Hiervoor werden de volgende argumenten gegeven: de doodstraf is een aantasting van het mensenrecht op leven, de doodstraf is onomkeerbaar, het risico blijft bestaan dat onschuldigen tot de doodstraf worden veroordeeld, de doodstraf wordt vaak op discriminerende wijze toegepast en 'er bestaat geen bewijs dat de doodstraf een sterker afschrikwekkend effect heeft dan andere straffen'.

(Vorige berichten pag. 325/1 e.v. - 2001)

BELGIË

BINNENLAND

Federale Voorlichtingsdienst plotseling afgeschaft

Op 14 juni 2001 stemde de ministerraad in met het plan van premier Verhofstadt en vice-premier Michel om per direct de Federale Voorlichtingsdienst (FVD) af te schaffen. Directeur-generaal van de dienst Mieke Van den Berghe, in de jaren tachtig woordvoerster van CVP-ministers, werd ontslagen. Het kabinet wilde het personeel van de FVD inschakelen voor de voorlichting rond het Belgische EU-voorzitterschap, op de locatie van het nieuwe internationale perscentrum.
De FVD, tot in 1994 Inbel geheten, werd mede beheerd door vakbonden en werkgeversorganisaties. Inbel mocht geen deel zijn van een ministerie, was het gevoelen bij de oprichting in 1962, omdat de politici vreesden dat partijen de dienst voor propaganda zouden misbruiken. Ze gaven de dienst daarom een onafhankelijk statuut, een raad van bestuur met vertegenwoordigers van alle politieke partijen en van 'de levende krachten uit de samenleving'. Een goede voorlichtingsdienst werd het echter nooit, reden waarom er vele malen over hervorming van Inbel werd gesproken. Zo zou het een kweekvijver van voorlichters voor toekomstige ministers hebben moeten worden, maar uiteindelijk 'diende Inbel meer om persattachés te dumpen dan te rekruteren', aldus *De Standaard*.

Stefaan De Clerck neemt ontslag als Kamerlid

CVP-voorzitter Stefaan De Clerck nam op 22 juni 2001 ontslag als lid van het federale parlement. Hij zou zich voortaan concentreren op zijn burgemeesterschap van Kortrijk en het voorzitterschap van de partij. In de voorafgaande maanden was er kritiek gerezen op de veel te zware combinatie van functies van De Clerck. Zijn partij wilde dat hij meer tijd aan de stokkende vernieuwing van de CVP zou besteden. Nadat Chris Botterman had bedankt voor de eer, volgde de Izegemmenaar Jos Vande Walle, directeur van het medisch-pedagogisch instituut De Kindervriend, hem op in de Kamer.

Rechter weigert 27 schijnhuwelijken

Een Antwerpse rechter verhinderde op 28 juni 2001 op verzoek van de gemeente in kort geding 27 schijnhuwelijken, uitsluitend bedoeld om partners de Belgische nationaliteit te bezorgen. Vele tientallen zaken zouden nog volgen omdat de gemeente tegen 150 paren een onderzoek had ingesteld.

Wettelijke verankering Lambermont-akkoord rond

Eind juni werd het Lambermont-akkoord over de vijfde staatshervorming parlementair goedgekeurd. De stemmingen eindigden in de vroege ochtend van 28 juni 2001, na een nachtelijk debat over met name de 1.302 amendementen van het Vlaams Blok. Het deel over de bevoegdheden van de verscheidene bestuurslagen in België werd zoals verwacht met de vereiste tweederde meerderheid in de Kamer aanvaard.
Bij deze historische staatshervorming waren het dit keer de Franstalige christen-democraten van de PSC die het verlossende duwtje gaven. Dit gebeurde na de belofte van de regering, op de valreep, om een federaal fonds voor Brussel in te stellen. Drie weken eerder had de PSC al extra geld voor het onderwijs in Wallonië binnengehaald.
Enkele uren later keurde de Kamercommissie Grondwet reeds een wetsvoorstel goed voor de oprichting van het fonds, waarin de 3.082 miljard frank (ca. 76,4 miljard euro) terecht zou komen waarop het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toch al recht had via een samenwerkingsakkoord met de federale staat. Het voorstel leek dan ook weinig te betekenen, maar volgens de Brusselse PSC-volksvertegenwoordiger Benoit Cerexhe had de regering-Verhofstadt zich verplicht om jaarlijks een half miljard frank (ca. 12,4 miljoen euro) extra in het fonds te storten. Minister Johan Vande Lanotte stelde echter dat extra's afhankelijk waren van de jaarlijkse begrotingsonderhandelingen.

Een andere extra toezegging die de PSC wist los te krijgen, was de belofte dat de regering de Europese kaderconventie voor minderheden alleen onder twee voorwaarden zou tekenen. Het verdrag mocht 'geen afbreuk doen aan de grondwettelijke bepalingen, garanties of beginselen en evenmin aan de wetgevende normen die op het ogenblik het taalgebruik regelen'. Verder diende in de toekomst 'het begrip nationale minderheid gedefinieerd te worden door de interministeriële conferentie buitenlands beleid'.
De Brusselse regering gaf de federale minister van Buitenlandse zaken, Louis Michel, dezelfde dag nog het groene licht om dit verdrag te ondertekenen. De benodigde toestemming van Brussel bood Vlaamse politici opnieuw een mogelijkheid dwars te liggen, maar dat gebeurde dus niet. De CVP had wel aangekondigd dat te doen. De Brusselse CVP-minister Jos Chabert ontkende later ook met het besluit te hebben ingestemd, maar volgens het kabinet was zijn brief, waarin hij bezwaar aantekende, veel te laat verstuurd.

Belangrijkste elementen van de nieuwe staatshervorming

Zoals dat bij de vorige vier staatshervormingen (1970-1971, 1980, 1988-1989 en 1992-1993) ook het geval was, draaide het Lambermont-akkoord vooral om overheveling van bevoegdheden van het federale niveau naar de drie gewesten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel). Uiteindelijke doel was een bijna volledige autonomie voor de gewesten. De belangrijkste elementen van de vijfde staatshervorming waren:

Overheveling van de gemeente- en provinciewet naar de gewesten

Het Vlaamse, Waalse en Brusselse Gewest worden bevoegd voor het grootste deel van de wetgeving over de inrichting van gemeente- en provinciebesturen, inclusief de controle op de verkiezingsuitgaven, kerkfabrieken, begraafplaatsen en uitvaarten.
Niet inbegrepen in die overheveling naar de gewesten zijn de procedures die de vrede moeten bewaren in faciliteitengemeenten, het beleid inzake brandweer en politie, de pensioenen en vakbondsstatuten voor het gemeentepersoneel en

tenslotte de regels voor het bijhouden van de burgerlijke stand. De federale regering heeft een vetorecht ten aanzien van de benoeming van de provinciegouverneurs.
Een tweede reeks uitzonderingen betreft de faciliteitengemeenten. Vlaanderen en Wallonië mogen niet tornen aan de waarborgen die de Franstaligen respectievelijk Nederlandstaligen en Duitstaligen genieten in hun faciliteitengemeenten. Bovendien mogen ze de grenzen van de zes Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel, Voeren en Komen-Waasten niet wijzigen en mogen ze niet raken aan de Pacificatiewet van 9 augustus 1988, die bijzondere voorschriften bevat voor die gemeenten (taalkennis van de mandatarissen, rechtstreekse verkiezing van de schepenen). Het Brusselse Gewest moet de waarborgen die de Vlamingen hebben in het hoofdstedelijk gebied respecteren.
De Nationale Plantentuin van Meise wordt overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap, maar de plantencollectie blijft federaal en de Franse Gemeenschap kan er wetenschappers tewerkstellen.

Fiscale autonomie

De gewesten mogen bijna volledig zelf bepalen wat ze doen met acht belastingen die wel gewestelijk worden genoemd, maar federaal worden vastgelegd. Daar komen nog eens vier nieuwe gewestelijke belastingen bij. De deelstaten krijgen onder meer zeggenschap over het kijk- en luistergeld, de verkeersbelasting, de registratie- en successierechten, de belasting op de inverkeersstelling (BIV) en het eurovignet. Aanvankelijk zou ook de ecotax naar de gewesten gaan, maar uiteindelijk werd besloten daarvan een federale belasting te maken. Onder federaal toezicht en binnen bepaalde grenzen mag een gewest ook aparte belastingverlagingen en -verhogingen doorvoeren, op terreinen waarvoor het gewest bevoegd is. De gewesten mogen de progressiviteit van de personenbelasting niet verminderen en niet met elkaar fiscaal concurreren.

Bevoegdheden op het terrein van de buitenlandse politiek en handel

De resterende federale bevoegdheden op het gebied van landbouw, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking worden niet geheel overgeheveld, zoals met name de Vlaamse partijen wensten. Voedselveiligheid en de uitvoering van Europese beslissingen blijven een federale verantwoordelijkheid.
De gewesten worden volledig bevoegd voor het afzet- en uitvoerbeleid. De Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel (BDBH) wordt opgeheven. Een beperkt federaal Agentschap voor Buitenlandse Handel verzamelt straks informatie ten behoeve van de gewesten en kan, met hun instemming, handelsmissies organiseren. De federale overheid blijft bevoegd voor het verstrekken van financiële waarborgen tegen handelsrisico's (via de Nationale Delcredere Dienst) en voor het multilaterale handelsbeleid in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).
Over ontwikkelingssamenwerking moesten de onderhandelingen nog beginnen. Op 1 januari 2004 moeten de bevoegdheden worden overgedragen aan de gemeenschappen en de gewesten. Een werkgroep moet dit tegen eind 2002 hebben uitgewerkt.

Reorganisatie Brusselse instellingen

Het aantal parlementsleden in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad gaat omhoog van 75 naar 89 en het aantal Nederlandstaligen van 11 naar 17. Ook de zes Brusselse leden van het Vlaams parlement worden voortaan rechtstreeks verkozen en hebben niet langer zitting in de Brusselse Raad.
Enkele maatregelen moeten de blokkering van de Brusselse instellingen bij een eventuele meerderheid van het Vlaams Blok beletten. Zo zal men, bij de benoeming van ministers, een meerderheid met het Vlaams Blok kunnen omzeilen door een veto van de Franstaligen. Aan Vlaamse zijde wordt dan een beroep gedaan op de Vlaamse gemeenschapscommissie (zeventien leden) waaraan vijf extra leden worden toegevoegd.
Als er bij een stemming in het Brusselse parlement een veto is van een meerderheid van een taalgroep, terwijl de instemming van beide taalgroepen is vereist, volstaat een tweede stemming twee maanden later met de steun van een derde van een taalgroep.
Verder moeten er in de politieraden in en rond de hoofdstad minstens twee tot vier Vlamingen zitting hebben.
De Brusselse gemeenten die een Vlaamse schepen of een voorzitter van een Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) aanstellen, krijgen daarvoor een financiële vergoeding. De federale regering draagt daartoe jaarlijks 25 miljoen euro bij, te verdelen onder de Vlaamsvriendelijke gemeenten.

Extra geld voor Franstalig onderwijs

De Franse Gemeenschap, die het Franstalig onderwijs onder haar hoede heeft, krijgt in 2002 3,2 miljard frank (ca. 8 miljoen euro) extra. Dat bedrag loopt op tot 14 miljard frank (ca. 35 miljoen euro) extra in 2005, 33,5 miljard frank (ca. 83 miljoen euro) in 2010 en 89 miljard frank (ca. 2,2 miljard euro) in 2020.
Vlaanderen krijgt ook veel extra geld: 4,8 miljard frank (ca. 12 miljoen euro) in 2002, 21,6 miljard frank (ca. 54 miljoen euro) in 2005, 57 miljard frank (ca. 1,4 miljard euro) in 2010 en 161 miljard frank (ca. 4 miljard euro) in 2020.
De extra onderwijsgelden moeten geheel uit de federaal geïnde belastingopbrengsten komen. De Vlaamse partijen waren daar niet echt gelukkig mee, omdat de federale belastingen voor 70 procent door Vlaanderen worden opgebracht.

De Lambermont-staatshervorming zou, met uitzondering van het hoofdstuk over ontwikkelingssamenwerking, op 1 januari 2002 van kracht worden. De federale regering en de gewest- en gemeenschapsregeringen moesten nog meer dan tien samenwerkingsakkoorden waarvan de teksten klaar waren, formeel goedkeuren. Sommige daarvan moesten door de respectievelijke parlementen worden bekrachtigd.

Splitsing dreigt in Volksunie

De reeks van stemmingen die nodig waren geweest voor de wettelijke verankering van het Lambermont-akkoord, leidde tot een bijna definitieve splitsing in de Volksunie. Het partijbestuur van de Volksunie constateerde op 29 juni 2001 dat het onmogelijk was met de hele partij de volgende verkiezingen in te gaan. Een ledencongres op 15 september zou moeten beslissen over het al dan niet opheffen van de partij.

Huub Broers toch burgemeester van Voeren

Minister van Binnenlandse zaken Antoine Duquesne maakte op 29 juni 2001 bekend dat hij Huub Broers van de partij Voerbelangen bij de koning had voorgedragen om tot burgemeester van Voeren benoemd te worden. Bij de lokale verkiezingen ging de partij van Broers van vijf naar zeven zetels en behaalde zo een absolute meerderheid. Het rivaliserende Retour à Liège moest vier zetels inleveren. Voeren kwam daardoor voor het eerst in 37 jaar in handen van de Vlamingen. Broers haalde een recordaantal voorkeurstemmen (1.033) en zou dus de nieuwe burgemeester van Voeren moeten worden.
Franstaligen hadden de benoeming van Broers echter met juridische klachten negen maanden weten te blokkeren. Direct na de verkiezingsdag trok Retour à Liège naar de Raad van State om de vernietiging van de verkiezingsuitslagen te vragen. Volgens de Franstaligen werd Voerbelangen aan de overwinning geholpen door een actie van de Marnixring-vereniging, die aan de in Voeren woonachtige Nederlanders, die voor het eerst mee konden stemmen, museumtickets, krantenabonnementen en buskaarten had aangeboden. De Raad van State verwierp de klacht. Retour à Liège stuurde vervolgens een reeks klachten naar minister Duquesne. Ze beschuldigde Broers ervan verklaringen afgelegd te hebben die aanzetten tot racisme, procedurefouten te hebben gemaakt en valsheid in geschrifte te hebben gepleegd. Ook incidenten bij de openbare verkoop van woningen werden hem aangewreven. Maar Duquesne oordeelde dat Broers niets te verwijten viel.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over investeringen in spoor

In 2001 moesten belangrijke besluiten genomen worden over grote investeringen in de spoorwegen. De Vlaamse regering ging op 24 juni 2001 ermee akkoord dat van de federale investeringen voor de komende twaalf jaar 60 procent in Vlaanderen besteed zou worden en 40 procent naar Wallonië zou gaan.
De Vlaamse regering had zich aanvankelijk tegen deze verdeling verzet omdat in Vlaanderen veel intensiever van het spoor gebruik werd gemaakt. Zij ging echter akkoord op voorwaarde dat de investeringen voor het goederenvervoer rond de drie zeehavens (Antwerpen, Zeebrugge, Gent) en rond de luchthaven van Zaventem buiten de verdeelsleutel van de federale investeringen werden gehouden, ook al omdat het hele land profiteerde van de havens en de luchthaven .
De Vlaamse regering besloot ook 265 miljoen frank (ca. 6,6 miljoen euro) uit de Limburgse Investeringsmaatschappij LRM aan te wenden voor investeringen. LRM beheerde het restant van de 100 miljard frank die Limburg destijds kreeg voor de mijnsluitingen. De maatschappij mocht enkel geld investeren in winstgevende projecten, behalve als de Vlaamse regering toestemming gaf af te wijken van die regel. De 265 miljoen LRM-geld diende voor de aanleg van een niet winstgevende weg naar een toeristisch project in Maasmechelen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Historisch proces tegen Rwandezen

'Vier van Butare' schuldig bevonden

Op 8 juni 2001 wees het assisenhof van Brussel vonnis in de rechtzaak tegen vier Rwandezen die waren beschuldigd van medeplichtigheid aan de genocide in Rwanda in 1994: twaalf jaar voor de voormalige hoogleraar Vincent Ntezimana, twintig jaar voor de voormalige fabrieksdirecteur Alphonse Higaniro, vijftien jaar voor zuster-overste Gertrude en twaalf jaar voor zuster Maria Kisito. Het Openbaar Ministerie had vier keer levenslang geëist.
Na de bekendmaking van het vonnis vroeg procureur-generaal Alain Winants de onmiddellijke aanhouding van de veroordeelden. Na een korte beraadslaging ging het hof op dat verzoek in, waarop de vier veroordeelden door een escorte van de federale politie uit het justitiegebouw werden geleid.

Het assisenhof van Brussel veroordeelde op 8 juni 2001 zuster Maria Kisito (r), zuster-overste Gertrude (l), zakenman Alphonse Higaniro (r) en voormalig hoogleraar Vincent Ntezimana voor hun rol in de genocide op de Hutu's in 1994 in Rwanda. *(foto ANP)*

Het was de eerste keer dat Rwandezen voor een niet-Rwandese burgerlijke rechtbank waren verschenen wegens hun rol tijdens de genocide. Na ruim tien uur beraadslaging verklaarde de jury de vier schuldig aan zware schendingen van het internationaal humanitair recht. Alleen Vincent Ntezimana werd vrijgesproken van vier van de tien beschuldigingen die hem ten laste waren gelegd. Higaniro en de kloosterzusters Gertrude en Maria Kisito werden over de hele linie schuldig bevonden.
Gertrude was zuster-overste van het Benedictijnenklooster in Sovu, waar Kisito ook werkte. In en rond het klooster van Sovu werden tussen 22 april en 6 mei 1994 in drie golven naar schatting 7.000 vluchtelingen vermoord.
Higaniro had zich volgens de jury door zijn geschriften schuldig gemaakt aan doodslag, alsmede poging en bevel tot doodslag op een onbepaald aantal doden. Hij had destijds goede relaties met het toenmalige Hutu-regime en verstuurde op 23 mei 1994 een brief aan zijn technisch directeur met de oproep om 'voor de veiligheid in Butare' de 'schoonmaak' voort te zetten en te voltooien, wat tijdens het proces werd uitgelegd als een oproep om de massaslachtingen voort te zetten.
'Wellicht dank zij het indrukwekkende pleidooi van meester Jean-Yves Carlier' (*De Standaard*) werd Vincent Ntezimana vrijgesproken van de moord op twee leden van de familie Nduwumwe en op de familie van professor Pierre-Klaver Karenzi. Voor de doodslag op Karenzi zelf hield de jury hem wel verantwoordelijk. Hij werd ook schuldig bevonden aan doodslag respectievelijk bevel en poging tot doodslag via de 'evacuatielijsten' waaraan hij meewerkte. Volgens Ntezimana moesten die lijsten dienen om Tutsi-personeel van de universiteit te evacueren. De jury volgde de advocaten van de burgerlijke partijen, die aanvoerden dat de lijsten een middel waren geweest om de Tutsi's te identificeren en zo makkelijker uit de weg te ruimen.

Toepassing Genocidewet ter discussie

Het vonnis was van grote betekenis voor de toepasbaarheid van de wet van 1993 (aangepast in 1999) 'betreffende de bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht'. Daarin was de universele bevoegdheid vervat voor het Belgisch gerecht om schendingen van het internationaal recht en misdaden tegen de mensheid te vervolgen, zelfs als er geen enkele band was met België of Belgische ingezetenen.
'Dit proces heeft zijn waarde bewezen', aldus Daniel De Beer, directeur van Advocaten zonder Grenzen-België. 'Het heeft aangetoond dat het mogelijk is om zowel een

zeer moeilijk onderzoek als een proces tot het einde toe te voeren.'
Tegelijk werden de geluiden steeds sterker om de Belgische wet op berechting van genocide in andere landen te wijzigen. In Brussel waren inmiddels twintig zaken aanhangig gemaakt. Een groot deel daarvan had met Rwanda te maken, maar ook naar de gewezen president van Tsjaad Hissen Habré en de Iraanse ex-president Rafsandjani liep een onderzoek.

Minister van Buitenlandse zaken Louis Michel wilde de essentie van de wet behouden, maar opperde dat voor buitenlandse ministers het parlement van het betrokken land kon worden ingeschakeld, met het verzoek de onschendbaarheid van bewindslieden op te heffen. Indieners van onredelijke en ongegronde klachten zouden op deze wijze worden afgeschrikt.
Het irriteerde veel niet-Belgische critici van Michel dat de discussie pas echt op gang kwam nadat een klacht tegen de Israëlische premier Sharon was ingediend. Velen vermoedden hier Franse manoeuvres achter om vroegere Libanese bondgenoten uit het christelijk-maronitische kamp in bescherming te nemen tegen vervolging. Enkelen van hen bezaten op dat moment hoge functies in Libanon.

Ook raadsheer Guy Delvoye van het Brussels gerecht pleitte voor aanpassing. De kosten van het Rwanda-proces à acht miljoen frank (ca. 200.000 euro) en de recente klacht tegen Sharon waren voor Delvoye voldoende redenen om een filter op de wet te zetten. 'België moet niet de gendarm van de wereld worden', zei Delvoye in een gesprek met het dagblad *De Morgen*.
Volgens Delvoye doorkruiste vooral de klacht tegen Sharon, een premier in functie, het Belgische buitenlandse beleid. Evenals Louis Michel vond hij dat er voor staatshoofden of ministers in functie een onschendbaarheid ingebouwd moest worden. Verder haalde Delvoye logistiek-financiële overwegingen aan om de wet bij te schaven. 'De wet heeft technisch niets geregeld. Deze zaken moeten voor een assisenhof komen, het Rwanda-proces heeft daardoor acht weken geduurd. Voor een college van beroepsrechters zou dat in een week geklaard zijn. Het onderzoek ter plaatse en het laten overkomen van getuigen zorgt voor een belasting van het apparaat waar geen extra middelen tegenover staan. De gerechtelijke achterstand vergroot er nog door, waardoor eigen rechtzoekenden in de kou blijven staan', meende Delvoye. Hij vreesde dat het Belgische gerecht door gebrek aan middelen niet meer dan een internationaal 'klachtenbureau' zou worden. Delvoye pleitte voor een 'cascade van bevoegdheden'. Misdaden zouden pas in België berecht moeten worden als dat achtereenvolgens niet gelukt was voor het nog op te richten internationaal strafgerechtshof of ad hoc-tribunalen zoals die al bestaan voor Rwanda en ex-Joegoslavië en ook niet in de landen waar de misdaden waren gepleegd of de dader was opgepakt. Delvoye gaf toe dat Belgische rechters in feite nu al veel mogelijkheden hadden om klachten niet ontvankelijk te verklaren.

Zware kritiek op 'incompetentie' Rwanda-tribunaal

De discussie kreeg onbedoeld steun van de Internationale Crisisgroep (ICG), een denktank met hoofdvestiging in Brussel, die in juni zware kritiek op het Internationaal straftribunaal voor Rwanda naar buiten bracht. In zeven jaar had het tribunaal slechts negen personen berecht en dat is een 'lamentabele' staat van dienst, vond de ICG op 8 juni in een rapport. De ICG schreef over de rechtbank die door de Verenigde Naties was opgericht en in het Tanzaniaanse Arusha zetelde: 'Het tribunaal heeft negen rechters, drie kamers, meer dan 800 medewerkers en een jaarbegroting van omgerekend 4,2 miljard frank [ca. 100 miljoen euro], maar het wordt verlamd door onbekwaamheid en bureaucratische ruzies. Niet één van de vermoede meesterbreinen achter de genocide is voor de rechtbank gekomen, onder hen iemand die al vijf jaar gevangen zit. Er bestaat nu een ernstig risico dat die gevangenen binnenkort vrijgelaten worden omdat ze te lang zonder proces hebben vastgezeten.'
Andere landen zouden de berechting van de verdachten kunnen overnemen. De ICG noemde België daarvoor 'het beste voorbeeld'.

'België liet beul van Kigali lopen'

Eind juni publiceerde het dagblad *De Morgen* een artikel over de Rwandese hoofdverdachte van de moord op tien Belgische para's op 7 april 1994, Bernard Ntuyahaga. De militair werd ook verdacht van de moord op de toenmalige premier Agathe Uwilingiyimana. Tegen de man liep sinds 1995 een Belgisch internationaal aanhoudingsmandaat. Het verhaal ging dat de Rwandese majoor zich op 29 maart 1999 persoonlijk op de Belgische ambassade in Tanzania had aangeboden om er een visum aan te vragen voor België, 'vermoedelijk om een beter strafregime te bedingen'. Maar het was middag, de kanselarij was dicht en de man werd door de portier weggestuurd, aldus de krant. Het ministerie van Buitenlandse zaken stelde op 24 juni 2001 dat het verhaal niet klopte. De ex-majoor bood zich in 1998 spontaan aan bij het VN-tribunaal voor Rwanda in het Tanzaniaanse Arusha, maar dat liet hem wegens procedurefouten op 18 maart 1999 vrij. Elf dagen later pakten de Tanzaniaanse autoriteiten hem op omdat hij geen verblijfsvergunning had. Tanzania besloot toen eerst een Rwandees uitleveringsverzoek te onderzoeken en dat onderzoek loopt nog steeds, aldus het ministerie.
Als Ntuyahaga niet aan Rwanda wordt uitgeleverd en hij in Tanzania op vrije voeten komt, zal hij beslist een visum krijgen om voor berechting naar België te komen, aldus het ministerie, 'op voorwaarde dat hij garanties geeft dat hij niet verdwijnt tijdens een tussenlanding en dat het verlenen van het visum niet misbruikt wordt in een juridisch steekspel', aldus een woordvoerder van het ministerie.

'Politiek proces' tegen Vlaams Blok mislukt

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding en de Liga voor de Rechten van de Mens haalden op 29 juni 2001 bakzeil in een proces dat zij hadden aangespannen tegen verenigingen die de feitelijke ruggengraat van het Vlaams Blok vormden. Het Centrum en de Liga vroegen de rechtbank alleen om zich uit te spreken over de vraag of de verenigingen artikel 3 van de antiracismewetgeving van 1981 hadden overtreden door 'hun medewerking te verlenen aan groepen die kennelijk en herhaaldelijk discriminatie of segregatie verkondigen'.
De rechter verklaarde zich onbevoegd over deze vraag te oordelen. De rechtbank meende dat het Vlaams Blok de afschaffing van de Belgische staat beoogde, de verdwijning van het koningshuis en de oprichting van een onafhankelijke republiek Vlaanderen, maar dat de partij dit via democrati-

sche middelen probeerde te bewerkstelligen. Bijgevolg was de correctionele rechtbank onbevoegd en moest het dossier voor het Hof van Assisen worden behandeld.
De rechter meende ook dat het Centrum en de Liga er in de media blijk van hadden gegeven de zitting te willen benutten voor een 'politiek proces' tegen het Vlaams Blok, om aldus bij te dragen aan stopzetting van de overheidssubsidie aan de partij.
Bij wijze van kritiek op de visie van het Centrum en de Liga op de verenigingen die het Vlaams Blok steunden, vroeg de rechter zich af of de 600.000 Belgen die bij de laatste verkiezingen op deze partij hadden gestemd, allemaal 'een onmisbare steun hebben verleend aan een misdrijf', dan wel of het ging om 'mensen die vrezen dat de droom of de utopie van een ideale leefgemeenschap waar alle rassen, culturen, talen en godsdiensten in vrede samenleven, ontaardt in een nachtmerrie met onoplosbare sociale, culturele en godsdienstige conflicten'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Belgische regering wil geen 'Verenigde Staten van Europa'

De Belgische regering koos in juni 2001 partij in het debat over de toekomst van de Europese Unie, nadat de Duitse bondskanselier Schröder een nieuwe voorzet had gegeven om op te schuiven naar een Europese regering. Op 24 juni pleitte premier Verhofstadt in Oostenrijk tijdens het Europa-Forum van Wachum voor een middenweg bij de hervorming van de EU, waarbij de nationale lidstaten niet zouden verdwijnen. De 'Verenigde Staten van Europa' wees hij af als een idee van 'Eurofanatici'.
Het debat over de toekomst van Europa moest, aldus de premier, vertrekken van de erkenning van de huidige zwakheden van de Europese Unie: de wirwar van beleidsmaatregelen, het verlies aan identiteit, het gebrek aan transparantie en het democratisch tekort. Pas dan zullen landen die huiverig staan tegenover verdere integratie, willen meewerken, zei hij. De Unie zou in de toekomst voor 'regulerende kaders' moeten zorgen en de uitvoering aan de lidstaten overlaten. Onder die voorwaarde mocht de EU van Verhofstadt best nieuwe bevoegdheden krijgen, zoals op het gebied van defensie, sociaal beleid of asiel en immigratie.

(Vorige berichten pag. 330/2 e.v. - 2001)

CYPRUS

BINNENLAND

Regering opent detentiekamp voor zigeuners

De Cypriotische regering besloot op 3 april 2001 om binnen 48 uur in de omgeving van Nicosia een speciaal detentiekamp op te zetten voor zigeuners. Aanleiding was het feit dat er in de maand daarvoor 137 zigeuners vanuit het noorden van het eiland de grens waren overgestoken naar het Grieks-Cypriotische deel van het eiland. De zigeuners zeiden dat ze waren gevlucht vanwege de economische misère in Turks-Cyprus.
Binnenlandse zaken zei dat het detentiekamp nodig was om uit te zoeken of het om Cypriotische staatsburgers ging. 'Als is vastgesteld dat het om Cypriotische staatsburgers gaat, dan zullen ze ook als zodanig worden behandeld, ondanks de moeilijkheden die dit kan opleveren op cultureel en economisch gebied.' Niet-Cyprioten zouden worden teruggestuurd naar het noorden van het eiland of Turkije.

Communisten winnen verkiezingen

De communistische AKEL kwam als winnaar tevoorschijn uit de parlementsverkiezingen van 27 mei 2001. De AKEL werd met 34,7 procent de grootste partij van het land. De conservatieve Democratische Coalitie (DISI) – tot dan toe de grootste partij – bleef hierbij 0,7 procent achter.
De verkiezingen hadden geen directe gevolgen voor de regering omdat deze werd benoemd door de president. De eerstkomende presidentsverkiezingen zouden in 2003 worden gehouden. Wel werd de uitslag gezien als een verzwakking van de positie van president Glafkos Klerides. Hij werd bij de vorige verkiezingen gesteund door de DISI.

Uitslag parlementsverkiezingen (27 mei 2001)

	percentage	zetels
Progressieve Partij van het Werkende Volk (AKEL)	34,7	20
Democratische Coalitie (DISI)	34,0	19
Democratische Partij (DIKO)	14,8	9
Beweging van Sociaal-democraten (KISOS)	6,5	4
overige	9,8	7
totaal	99,8	59

De partijen verschilden overigens niet van mening over de toekomst van het eiland. Beide stonden een hereniging met het noorden voor op federale grondslag. De partijen dachten ook hetzelfde over de toetreding tot de Europese Unie. Belangrijkste twistpunt tijdens de verkiezingscampagne was de dramatische val van de aandelenbeurs in 2000. De beurs verloor toen 50 procent van haar waarde.

Identiteit 36 mensen vastgesteld in massagraf

Met behulp van DNA-technieken hebben de Grieks-Cyprioten de identiteit vastgesteld van 36 mensen die waren gevonden in een massagraf. Dat werd bekend op 6 juni 2001. Het massagraf dateerde van de Turkse invasie van het eiland in 1974. Sindsdien waren er 1.600 Grieks-Cyprioten verdwenen. Inmiddels was van 108 lichamen de identiteit vastgesteld. Bij de laatste 36 ging het om 32 militairen en vier burgers.

NOORD-CYPRUS

Nieuwe coalitie in Noord-Cyprus

Op 24 mei 2001 besloot de Partij van Nationale Eenheid (UBP) de coalitie te verbreken met de Gemeenschappelijke Bevrijdingspartij (TKP). Deze coalitie regeerde de Turkse Republiek Noord-Cyprus (TRNC), een staat die alleen door Turkije werd erkend. Aanleiding voor de breuk was een meningsverschil over de toekomst van het verdeelde eiland. De TKP wilde onderhandelen over de toekomst van het eiland, de UBP wilde dat niet. Op de achtergrond speelde echter ook de erbarmelijke economische situatie een rol.
De TKP beschikte over 7 zetels, de UBP over 23 van de 50 zetels in het parlement. De laatste partij besloot een nieuwe partner te zoeken. Dit werd de Democratische Partij (DP) die over 13 zetels beschikte en die tot begin van dat jaar nog werd geleid door Serdar Denktash, de zoon van 'president' Rauf Denktash.
De nieuwe coalitie presenteerde een radicaal regeringsprogramma. Zo werd president Rauf Denktash gesteund in zijn onverzoenlijke houding in de onderhandelingen met Griekenland over de toekomst van het eiland. Verder waarschuwde de coalitie de Grieks-Cyprioten ervoor niet toe te treden tot de Europese Unie omdat dit een onom-

Cyprus

keerbare deling van het eiland tot gevolg zou hebben. De TRNC zou dan integreren in Turkije. De nieuwe coalitie kreeg op 18 juni het vertrouwen van het parlement.

Samenstelling regering TRNC (18 juni 2001)

Premier
Dervis EROGLU (UBP)
Vice-premier
Salih COSAR (DP)

Arbeid, Sociale zekerheid en Jeugd
Ahmet KASIF (DP)
Binnenlandse zaken, Regionale zaken en Huisvesting
Mehmet ALBAYRAK (UBP)
Buitenlandse zaken en Defensie
Tahsin ERTUGRULOGLU (UBP)
Economie en Financiën
Salih COSAR (DP)
Gezondheidszorg en Sociale hulp
Mustafa ARABACIOGLU (DP)
Land- en Bosbouw
Irsen KUCUK (UBP)
Onderwijs en Cultuur
Ilkay KAMIL (UBP)
Toerisme en Milieu
Serdar DENKTASH (DP)
Transport en Openbare werken
Salih MIROGLU (UBP)

OVERLEDEN

Nicos Sampson, president voor acht dagen

In zijn geboorteplaats Nicosia overleed op 9 mei 2001 Nicos Sampson. Sampson werd op 16 december 1935 geboren met de naam Nicos Georgiades.
In de jaren vijftig voegde hij zich bij de EOKA de Grieks-Cypriotische guerrillabeweging die tussen 1955 en 1959 strijd voerde tegen de Britse koloniale overheerser en veranderde zijn naam in Sampson. Voor zijn rol in de strijd tegen de Britten – de moord op tenminste twee politiemensen – werd hij ter dood veroordeeld. Korte tijd later in 1960 werd hij – als gevolg van een algemene amnestie ter gelegenheid van de onafhankelijkheid – in vrijheid gesteld. Hij werd lid van de rechtervleugel van het parlement en heeft mede de hand gehad in onlusten tussen Grieks- en Turks-Cyprioten aan het begin van de jaren zestig.
In 1974 bereidde de Griekse militaire junta een staatsgreep voor op Cyprus met de bedoeling Cyprus officieel bij Griekenland te voegen. Aartsbisschop Makarios – de toenmalige president van het eiland – werd afgezet in juli en Nicos Sampson werd door de junta benoemd tot president. Dit presidentschap heeft slechts acht dagen geduurd. Op 20 juli 1974 vielen de Turken Cyprus binnen en trok Sampson zich terug als president.
In 1976 werd Nicos Sampson veroordeeld tot 20 jaar gevangenisstraf voor zijn rol in de staatsgreep in 1974. Korte tijd later mocht hij echter naar Parijs vertrekken voor een medische behandeling. Pas in 1990 kwam hij terug om de rest van zijn straf uit te zitten. Drie jaar later kreeg hij om gezondheidsredenen amnestie.
Sampson was ook eigenaar van een rechtse krant die als spreekbuis gold voor het streven naar aansluiting bij Griekenland.

(Vorige berichten pag. 142/2 e.v. - 2001)

Duitsland

DUITSLAND

BINNENLAND

Oud-kanselier Kohl koopt strafvervolging af

Oud-kanselier Helmut Kohl kwam op 8 juni 2001 overeen een boete van 150.000 euro te betalen in ruil voor het stopzetten van het strafrechtelijk onderzoek naar de anonieme donaties die hij had ontvangen. Kohls advocaten zeiden dat de oud-kanselier een lange juridische procedure wilde voorkomen die een te grote last zou zijn voor hem en zijn familie. Hij gaf verder toe fout te hebben gehandeld door 1,13 miljoen euro aan anonieme donaties voor de CDU te accepteren, maar hij hield vol dat hij niet betrokken was bij enige vorm van omkoping of fraude.
De rechtbank besloot tot deze overeenkomst omdat Kohl zich niet persoonlijk had verrijkt en had daarbij zijn grote verdiensten voor Duitsland meegewogen.
De boete bestond uit 75.000 euro die betaald moest worden aan de rechtbank en 75.000 euro die besteed moest worden aan liefdadigheid. Kohl zou geen strafblad krijgen.

Wowereit gekozen tot burgemeester Berlijn

SPD'er Klaus Wowereit werd op 17 juni 2001 met steun van PDS en Groenen gekozen tot burgemeester van Berlijn. De verkiezing kwam nadat de grote coalitie van CDU en SPD was gevallen over het financiële schandaal bij de Bankgesellschaft Berlin, die voor 57 procent eigendom was van de gemeente. De SPD had op 7 juni de steun aan CDU-burgemeester Eberhard Diepgen ingetrokken omdat onder zijn bewind de Bankgesellschaft Berlin een tekort had opgelopen van 1,9 miljoen euro door een verlies op vastgoedtransacties. De SPD verweet Diepgen mismanagement en nalatigheid.
De SPD riep op tot nieuwe verkiezingen, waarbij ze een coalitie met de PDS niet uitsloot. Een gevoelig punt omdat de voormalige communisten nog steeds werden gezien als politieke paria. Bondskanselier Gerhard Schröder haastte zich dan ook te verklaren dat de landelijke SPD de beslissing van de lokale partij respecteerde, maar zelf elke samenwerking met de PDS uitsloot.
Wowereit verklaarde op 19 juni overigens bereid te zijn de tekorten van de Bankgesellschaft Berlin aan te vullen. Hij zei dat hij de bestuursvoorzitter had gevraagd zijn besprekingen te stoppen om een deel van de bank te verkopen om zo het financiële gat te vullen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Schröder wil steun aan voormalige DDR verlengen

Bondskanselier Gerhard Schröder pleitte er op 29 juni 2001 voor de solidariteitsbelasting voor het voormalige Oost-Duitsland ook te handhaven in de periode van 2005 tot 2020. Dit omdat dat deel van het land nog steeds economisch achterliep, onder andere met een werkloosheidspercentage van twintig procent. Met de maatregel was een bedrag gemoeid van 152 miljard euro. Hij temperde echter wel de verwachtingen bij de bewoners van de voormalige DDR. Hij zei dat het nog een tijd zou duren voordat zij dezelfde rijkdom zouden kennen als in het westen van het land.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Economische stagnatie dreigt'

Op 26 juni 2001 stelde het economisch instituut IFO haar verwachtingen van de economische groei voor 2001 in Duitsland bij van 2,1 procent naar 1,2 procent. Het instituut zei zelfs een economische stagnatie te vrezen. Het IFO was het zoveelste economische instituut dat met sombere verwachtingen kwam over de Duitse economie.

Duitsland

Bondskanselier Gerhard Schröder zei echter dat de overheid haar financiële beleid onveranderd voort zou zetten, ook al was dat gebaseerd op een jaarlijks economische groei van twee procent. Schröder: 'Er is geen discussie over mogelijk dat de wereldeconomie, geleid door de Verenigde Staten, er op dit moment somber voorstaat. Ondanks de gevolgen die dit voor Duitsland heeft, is er geen enkele reden voor paniek of om te spreken over een crisis die er niet is.' De regering zou dan ook doorgaan met haar financieel-economisch beleid, gericht op het bereiken van een begrotingsevenwicht in 2006. Daarbij was volgens Schröder namelijk uitgegaan van een gemiddelde economische groei van twee procent over meer jaren.
Schröder kreeg bijval van Wim Duisenberg, de president van de Europese Centrale Bank (ECB). Volgens Duisenberg was er geen sprake van een recessie en zat die er ook niet aan te komen.

Parlement schrapt Prijzenwet

Het parlement besloot op 29 juni 2001 de Prijzenwet af te schaffen die het winkeliers verbiedt kortingen te geven buiten de zomer- en winteruitverkoop. De wet stamde uit 1933 en was door Hitler ingesteld om Duitse winkeliers te beschermen tegen joodse grootwinkelbedrijven.
Het afschaffen van de wet was volgens het parlement noodzakelijk om winkeliers in staat te stellen te concurreren met bedrijven die hun waren op internet te koop aanboden. Vertegenwoordigers van het midden- en kleinbedrijf vreesden echter dat het afschaffen van de wet tevens het einde zou betekenen van vele kleine middenstanders.

NATUUR EN MILIEU

Regering sluit akkoord over atoomenergie

Bondskanselier Gerhard Schröder tekende op 11 juni 2001 een akkoord over de sluiting van de atoomcentrales met de president-directeuren van de vier grootste energieproducenten. Het akkoord stelde dat vóór 2021 alle kerncentrales in Duitsland gesloten zouden zijn. De negentien kerncentrales waren in 2001 nog verantwoordelijk voor een derde van de Duitse energieproductie. De energieproducenten zegden toe geen nieuwe kerncentrales te bouwen en de overheid verplichtte zich steun te geven aan de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen.
De energieproducenten hadden in het weekeinde voorafgaand aan de ondertekening laten weten weinig op te hebben met het akkoord. Ze zeiden dat ze gedwongen waren het akkoord te ondertekenen, maar dat ze er vanuit gingen dat een nieuwe regering het akkoord zou herzien. Ulrich Hartmann, directeur van energieproducent E.ON: 'Ik ben ervan overtuigd dat kernenergie ook in de toekomst een belangrijke rol zal spelen. We zullen ons echter aan het akkoord houden, zolang dit geldig blijft.'
Milieuorganisaties reageerden sceptisch. Greenpeace noemde het zelfs een placebo. Minister van Milieu Jürgen Trittin zei echter dat het akkoord het proces van ontmanteling van de kerncentrales zou versnellen en legitimeren: 'Waarom zouden bedrijven nu investeren in een technologie die misschien over vijftien jaar wat oplevert, terwijl ze binnen drie, vier, vijf jaar geld kunnen verdienen met moderne gascentrales?'.

MILITAIRE ZAKEN

Rapport: 'Straling besmette 250 soldaten'

Een regeringscommissie presenteerde op 21 juni 2001 een rapport over de gevolgen van radioactieve straling op soldaten. De commissie concludeerde dat ongeveer 250 soldaten kanker hadden gekregen omdat ze in de jaren '60 en '70 waren blootgesteld aan straling van radarapparatuur. Volgens de commissie gebeurde dit onopzettelijk. De bescherming was destijds onvoldoende, omdat men zich nog niet bewust was van het gevaar.
De commissie zei ook dat ze geen aanwijzingen had gevonden dat soldaten in de Balkanoorlog waren blootgesteld aan te hoge dosis straling. Berichten hierover staken de kop op toen bij enkele soldaten van de internationale vredesmacht leukemie werd geconstateerd. Sommige mensen legden een verband met het gebruik van munitie met verarmd uranium. De commissie kon een dergelijk verband echter niet vinden.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Compensatiefonds doet eerste betalingen

Het Compensatiefonds voor Dwangarbeiders betaalde op 15 juni 2001 vijf miljard euro uit aan lokale organisaties in Tsjechië, Polen en de Verenigde Staten. Deze organisaties waren op hun beurt weer verantwoordelijk voor de uitbetaling aan individuele slachtoffers.
De Duitse overheid en het bedrijfsleven vormden na veel mitsen en maren een maand eerder een compensatiefonds voor dwangarbeiders ter waarde van tien miljard euro. Uitkeringen uit dit fonds konden oplopen tot 16.950 euro.

Hitlers Adelaarsnest wordt hotel

Op 30 juni 2001 werd bekend dat de regering van Beieren Hitlers zomerverblijf in Berchtesgaden – het Adelaarsnest – wilde ombouwen tot een luxe hotel met 140 bedden. Met het project was een bedrag gemoeid van 70 miljoen euro. De Beierse minister van Financiën, Kurt Falthauser, zei te beseffen dat het ging om een historisch gevoelige plaats, maar zag geen bezwaar tegen de bouw van het hotel omdat in Berchtesgaden geen slachtoffers waren gevallen. Wel zei hij dat Beieren ervoor zou waken dat het hotel geen nazitoeristen zou trekken.

(Vorige berichten pag. 336/3 e.v. - 2001)

Letland

ESTLAND

BINNENLAND

Minister van Transport overleeft opnieuw motie van wantrouwen

Minister van Transport Toivo Jurgenson overleefde op 12 maart 2001 zijn tweede motie van wantrouwen van het jaar met 48 tegen 40 stemmen. Het parlement telde in totaal 101 zetels, maar enkele leden waren afwezig of onthielden zich van stemming. 51 leden hadden vóór moeten stemmen om de motie aangenomen te krijgen. De motie was ingediend vanwege de manier waarop de minister was opgetreden inzake de verkoop van de staatsspoorwegmaatschappij Eesti Raudtee. Een eerdere motie van wantrouwen, in januari, had betrekking op het passagiersvervoer over de spoorlijnen die in staatshanden waren.
De voorgaande twaalf maanden waren er al vijf moties van wantrouwen ingediend tegen een minister van de regering van premier Mart Laar. Geen van die moties haalde het.

Letland

Ook premier overleeft motie van oppositie

Premier Mart Laar overleefde op 11 april met 51 tegen 43 stemmen een motie van wantrouwen in het parlement. Van de 101 afgevaardigden waren 94 aanwezig. De regeringscoalitie had 53 zetels in het parlement. De oppositie had de motie ingediend vanwege het feit dat de regering passagiersvervoer per spoor met ingang van maart had beëindigd en vanwege de privatisering van Eesti Raudtee, die gestrand was bij een rechtbank. In de motie werd ook gezegd dat de regering van Laar de toenemende werkloosheid en regionale ongelijkheid niet had aangepakt.

Motie tegen minister van Economie nipt verworpen

Op 14 juni overleefde minister van Economie Mihkel Parnoja een motie van wantrouwen met 42 stemmen vóór en 42 tegen. Oppositiepartijen waren van mening dat hij verantwoordelijk was voor het verlies van miljoenen bij privatiseringen en door gebrekkige inning van belastingen. Het was de tweede motie van wantrouwen tegen Parnoja sinds hij minister werd.

Hervormingspartij kiest presidentieel kandidaat

De Estlandse Hervormingspartij die deel uitmaakte van de regerende coalitie, koos parlementsvoorzitter Toomas Savi op 7 mei 2001 tot haar kandidaat voor de presidentsverkiezingen die in de zomer zouden plaatsvinden. Savi was de derde kandidaat naast de wetenschapper Peeter Tulviste van de grootste regeringspartij Pro Patria Unie en Peeter Kreitzberg van de oppositionele Centrumpartij.
De president zou in augustus worden gekozen door het 101 leden tellende parlement.

54 procent Esten tegen toetreding EU

Volgens de instelling voor opinieonderzoek EMOR was 54 procent van een maandelijkse steekproef van 500 personen tegen toetreding van Estland tot de Europese Unie. Dat werd op 21 mei 2001 bekend. De voorstanders kwamen op 35 procent, tegen 36 procent een maand eerder. Elf procent had geen mening.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale bank verwelkomt nieuwe regeling toezicht

De Centrale bank verwelkomde op 10 mei 2001 in een verklaring de aanvaarding door het parlement van een wet die het toezicht op financiële instellingen en verzekeringsmaatschappijen regelde. Al eerder bestaande instanties voor het toezicht op de effectenhandel en het bank- en verzekeringswezen werden door de wet in één inspectoraat ondergebracht. De wet zou op 1 juni van kracht worden, maar het inspectoraat zou zijn werk beginnen op 1 januari 2002, als de financiering was geregeld. Het inspectoraat zou op zijn beurt onder toezicht staan van een raad bestaande uit zes leden, onder wie de minister van Financiën en de gouverneur van de Centrale bank.

Parlement stemt in met euro-obligaties

Het parlement keurde op 7 juni 2001 een regeringsvoorstel goed voor de uitgifte van euro-obligaties ter waarde van 100 miljoen euro met een looptijd van vijf jaar. De parlementaire persdienst liet weten dat het doel van de obligatieuitgifte was leningen die door de Estlandse regering waren aangegaan te herfinancieren en de financiële risico's ervan te spreiden. Ook was het de bedoeling de aanschaf van een lange-afstandsradarsysteem mogelijk te maken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Einde aan dubbele invoerrechten tussen Estland en Rusland

Estland en Rusland werden het op 11 april 2001 eens over een overeenkomst waar zeven jaar over onderhandeld was, die een einde moest maken aan dubbele invoerrechten tussen de twee landen. Dat liet het Estlandse ministerie van Buitenlandse zaken weten. Een woordvoerder verklaarde tegenover persbureau *Reuters* dat de overeenkomst in de zomer zou worden ondertekend.

De wederzijdse handel tussen de twee landen was in de afgelopen tien jaar tot zeer geringe omvang teruggelopen. Rusland nam in januari 2001 slechts 1,9 procent van de Estlandse export voor zijn rekening en 8,3 procent van de import. De Europese Unie daarentegen was goed voor 77 procent van de Estlandse export en 57 procent van de Estlandse import.

(Vorige berichten pag. 12/3 e.v. - 2001)

Frankrijk

FRANKRIJK

BINNENLAND

Onderzoekers zeggen dat Napoleon is vermoord

Franse wetenschappers verklaarden op 1 juni 2001 op een Parijse conferentie sterke aanwijzingen te hebben dat Napoleon op Sint-Helena met arsenicum was vergiftigd. De toxicoloog, Pascal Kintz, had vijf haarmonsters van de Franse keizer onderzocht en trof daarin overduidelijk sporen van arsenicum aan. Volgens het officiële autopsierapport van dokter Fransesco Antommarchi was Napoleon aan maagkanker overleden, wat volgens een medewerker van Kintz niet de juiste doodsoorzaak was.
Het onderzoek was gedaan in opdracht van de Canadese Napoleon-kenner Ben Weider, die al jarenlang beweerde dat de Franse keizer door Britse en Franse machthebbers was vermoord. Volgens Weider had de Britse gouverneur, Hudson Lowe, Napoleon in opdracht van de Franse en Britse samenzweerders uit de weg laten ruimen. Tot de opdrachtgevers behoorde de graaf van Artois, de latere Franse koning Karel X. Deze complottheorie was door historici altijd van de hand gewezen. Maar Ben Weider hield vol en zou de Franse regering vragen om het graf van Napoleon in Les Invalides te openen en met DNA-onderzoek te bevestigen dat het onderzochte haar daadwerkelijk van de keizer afkomstig was.

Franse socialistische premier was vroeger trotskist

Op 5 juni 2001 gaf premier Lionel Jospin toe dat hij nauw verbonden was geweest met de Franse trotskisten. Eerder had hij toespelingen op zijn radicale politieke verleden weggewuifd. Jospin verklaarde dat hij geen spijt had en dat hij zich nergens voor hoefde te schamen. 'Ik heb inderdaad sympathieën in die richting gehad, maar dat was een onderdeel van mijn politieke vorming en bestuurlijke carrière.'
Jospin was tijdens zijn studententijd ver-

bonden aan de trotskistische Internationale Communistische Organisatie (OCI), iets wat hij tijdens zijn studie aan de École Nationale d'Administration – waar de meeste Franse politici en topambtenaren werden opgeleid – goed geheim had weten te houden. Hij zou in die tijd bekend hebben gestaan onder de naam 'kameraad Michèl'. Volgens het dagblad *Le Monde* had hij tot en met 1987 regelmatig contacten met de trotskisten, terwijl hij toen al leider van de Socialistische Partij (PS) was.
De bekentenis van Jospin kwam op een moment dat de communisten uit zijn linkse regering hem verweten te gematigd te zijn en te veel naar het bedrijfsleven te luisteren.

Nationale Assemblee stemt in met verdrag van Nice

Op 12 juni 2001 stemde een grote meerderheid in de Nationale Assemblee in met het verdrag van Nice, dat een uitbreiding van de Europese Unie behelsde. De Franse goedkeuring kwam enkele dagen na de verrassende Ierse afwijzing van het verdrag. Het verdrag van Nice regelde de toetreding van twaalf nieuwe lidstaten, grotendeels uit Oost-Europa. Het verdrag was aan veel kritiek onderhevig. In een rapport noemde het Europees Parlement de uitbreiding van de EU 'halfhartig en ondoorzichtig'.

Nationale Assemblee voor opheffing politieke onschendbaarheid president

De Nationale Assemblee nam op 19 juni 2001 een wet aan die de politieke onschendbaarheid van de president zou afschaffen, ingaande vanaf de volgende ambtsperiode in 2002. Het wetsvoorstel was een reactie op het radicalere voorstel voor een motie van wantrouwen tegen president Jacques Chirac, wegens de corruptiepraktijken tijdens zijn achttienjarige bewind op het Parijse stadhuis. Deze motie, een initiatief van het socialistische kamerlid Arnaud Montebourg, had het niet gehaald. Overigens was nog lang niet zeker of het minder ingrijpende wetsvoorstel het definitief zou halen, want in de Senaat kon Chirac nog altijd rekenen op een conservatieve meerderheid.

President Chirac zal niet getuigen

Op 29 juni oordeelde een rechtbank in Parijs dat president Chirac niet als getuige kon worden opgeroepen in een van de vele corruptiezaken verbonden met het Parijse stadhuis. In december 2000 had een andere rechter al beslist dat de president politieke onschendbaarheid genoot en dus niet kon getuigen in de SEMPAP-zaak. Drukkerij SEMPAP deed veel werk voor het Parijse stadhuis, waar Jacques Chirac tussen 1977 en 1995 de dienst uitmaakte. Gebleken was dat de directeuren van de drukkerij overheidsgeld verduisterden en dat burgemeester Chirac, ondanks herhaaldelijke waarschuwingen, de zaak op zijn beloop had gelaten. Zijn opvolger op het stadhuis, Jean Tiberi – zelf ook bij verschillende corruptieschandalen betrokken – zou de poorten van de drukkerij later hebben gesloten.

Het was een van de vele zaken die de Franse president de laatste maanden in verlegenheid hadden gebracht. Een onderzoeksrechter verklaarde afdoende bewijs te hebben dat leden van Chiracs Rassemblement pour la République (RPR) smeergeld hadden aangenomen van grote bouwbedrijven, in ruil voor bouwopdrachten. Verder waren er sterke aanwijzingen dat RPR-leden fictieve banen, met reële salarissen, hadden gekregen op het Parijse stadhuis. En Chirac en partijgenoten zouden op grote schaal gemeentegelden hebben aangewend voor vakanties en privé-reisjes. Het juridische 'dossier-Chirac' begon onrustbarende vormen aan te nemen, maar de president bleef zich achter zijn politieke onschendbaarheid verschuilen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ook na 2001 meer banen voor jongeren

De regering kondigde op 6 juni 2001 aan dat het programma dat de jeugdwerkgelegenheid moest stimuleren met vijf jaar zou worden verlengd. In 2002 zou dit nog eens 10.000 banen voor jongeren moeten opleveren, bovenop de 272.000 bestaande jeugdbanen. Met het nieuwe vijfjarenplan was 40 miljard franc (ca. 6,1 miljard euro) gemoeid, die werden aangewend om in de overheidssector banen voor jongeren te subsidiëren. Het programma was onderdeel van het grote werkloosheidsbestrijdingsplan. Sinds het aantreden van de regering-Jospin in 1997 was de werkloosheid gedaald van 12 procent naar 8,7 procent.

Protesten tegen massaontslagen

Enkele duizenden demonstranten gingen op 9 juni 2001 in Parijs de straat op om te protesteren tegen de massaontslagen binnen enkele Franse vestigingen van multinationale ondernemingen, zoals Danone, Marks&Spencer en AOM/Air Liberty. De regering werkte aan een wetsontwerp dat deze massaontslagen binnen de grote bedrijven aan banden moest leggen. Maar binnen de regeringscoalitie hadden communisten en groenen reeds kenbaar gemaakt dat het wetsontwerp onvoldoende bescherming bood en dat de socialistische premier te voorzichtig was met het bedrijfsleven.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Oud-generaal doet boekje open over Algerije

Frankrijk ontsloeg op 6 juni 2001 de reservegeneraal Paul Aussaresses die in het openbaar zijn goedkeuring had uitgesproken over de Franse oorlogsmisdaden tijdens de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog (1954-1962). In zijn memoires, getiteld *Services Spéciaux - Algérie 1955-1957*, zei de 83-jarige generaal dat de Franse regering op de hoogte was van de martelpraktijken en de executies van Algerijnse burgers en onafhankelijkheidsstrijders. Deze onthullingen over het koloniale verleden van Frankrijk vielen niet in goede aarde en de gepensioneerde reservegeneraal raakte alsnog zijn militaire eer en titel kwijt. In de discussie die hij had aangezwengeld vroegen velen zich af of de verantwoordelijke politici niet alsnog terecht moesten staan voor de gepleegde oorlogsmisdaden. Zelf was de generaal overigens tegen rechtsvervolging beschermd door een wet uit 1968 die Algerije-veteranen amnestie verleende.

Frankrijk tegen doodstraf

Een rechtbank in Rennes besloot op 28 juni 2001 om de Amerikaanse staatsburger en anti-abortusactivist James Kopp aan de staat New York uit te leveren, onder voorwaarde dat hij niet de doodstraf zou krijgen. Kopp werd verdacht van de moord op een arts in 1998 en was naar Frankrijk uitgeweken.
Eerder die week vond in Straatsburg een internationaal congres tegen de doodstraf plaats en op 23 juni demonstreerden daar

duizenden mensen tegen de doodstraf in het land van president Bush, die zelf een overtuigd voorstander was.

(Vorige berichten pag. 338/1 e.v. - 2001)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Koskotas na twaalf jaar weer vrij

Ex-bankier George Koskotas werd op 15 maart 2001 vrijgelaten na ruim twaalf jaar van zijn 25-jarige gevangenisstraf te hebben uitgezeten. Koskotas werd in 1989 gearresteerd en in 1994 veroordeeld wegens het verduisteren van een bedrag van 99 miljoen euro van de Bank van Kreta. Het financieringsschandaal bracht oud-premier Andreas Papandreou aan het wankelen. Hij werd weliswaar in 1994 vrijgesproken van betrokkenheid, maar verloor wel in 1989 en 1990 de verkiezingen. Pas in 1993 kwam Papandreou weer aan de macht.

Maatregelen ter bestrijding terrorisme

De Verenigde Staten toonden zich op 30 april 2001 voor het eerst sinds jaren tevreden over de bestrijding van het terrorisme in Griekenland. De Griekse maatregelen waren vooral op gang gekomen na de moord op de Britse militaire attaché Stephen Saunders in juni 2000. Het State Department zei in een rapport dat Griekenland sindsdien de antiterrorisme-eenheid van de politie had versterkt, beloningen had uitgeloofd voor oplossing van de misdaden en een begin had gemaakt met een strengere wetgeving. Toch was er ook kritiek: 'Ondanks deze veelbelovende initiatieven heeft Athene in 2000 geen enkel terroristisch incident opgelost en geen enkele terroristische verdachte gearresteerd.'

Griekenland werd al tientallen jaren geteisterd door terroristische aanslagen. De meeste werden gepleegd door kleine anarchistische groepen, zoals 'Zwarte Ster' en 'Anarchistische Factie'. De belangrijkste terroristische groep was echter de 'Groep van de Zeventiende November' die sinds 1975 al 23 mensen had vermoord, onder wie Saunders.

Griekenland besloot strenger op te treden na Amerikaanse druk en druk van het Internationaal Olympisch Comité (IOC). Dit laatste in verband met de Olympische Spelen die in 2004 in Athene zouden worden gehouden.

De regering had op 12 maart een wetsvoorstel ingediend dat voorzag in het gebruik van DNA-bewijsmateriaal. Verder regelde het wetsvoorstel het anoniem getuigen en een beschermingsprogramma voor getuigen.

De aanslagen gingen ondertussen gewoon door. De 'Anti-establishment Strijd' eiste een aanslag op op het kantoor van het Oecumenisch Patriarchaat in Athene. De bomaanslag van 22 april was bedoeld als protest tegen het aanstaande pausbezoek. Het gebouw liep hierbij lichte schade op.

De 'Kinderen van November' eiste de bomaanslag op die op 2 mei werd gepleegd op het kantoor van een parlementslid van Nieuwe Democratie. Ook hier was sprake van lichte materiële schade.

Pausbezoek in teken verzoening

Paus Johannes Paulus startte op 5 mei 2001 een pelgrimage in de voetsporen van de apostel Paulus. Hij zou in zes dagen Griekenland, Syrië en Malta bezoeken. De Grieks-orthodoxe kerk verzette zich lange tijd tegen de komst van de paus, vanwege het schisma van 1054. Dit betekende een scheiding tussen de oosterse en westerse kerken. De Rooms-Katholieke kerk trok hierna geregeld ten strijde tegen de Grieks-Orthodoxe kerk, met als dieptepunt de kruistocht op Constantinopel van 1204.

De paus bracht op 5 mei een bezoek aan de Griekse aartsbisschop Christodoulos. Deze begon aan een opsomming van de misdaden die de Rooms-Katholieke kerk had begaan ten opzichte van de Grieks-Orthodoxe kerk. De paus vroeg hierop vergiffenis voor de zonden die de katholieken de afgelopen duizend jaar hadden begaan tegen de orthodoxe kerk. Christodoulos applaudisseerde, waarna beide geestelijk leiders besloten samen te bidden.

De Griekse kranten reageerden enthousiast op het gebaar van de paus en zinspeelden op een verzoening tussen beide religies. De liberale *Eleftherotypia* kopte: 'Historische verontschuldiging opent de weg naar de eenheid van twee kerken.'

Laatste herdenking Slag om Kreta

Honderden veteranen uit Groot-Brittannië, Australië, Nieuw-Zeeland en Griekenland waren op 20 mei 2001 naar Kreta gekomen om de Slag om Kreta te herdenken van 20 mei 1941. Hierbij vielen 6.000 doden aan Duitse kant en 4.000 aan de kant van de geallieerden en Kretenzers. Besloten werd vanaf 2001 geen officiële herdenking meer te houden, omdat de meeste veteranen inmiddels waren overleden.

Kustwacht onderschept illegalen

De Griekse kustwacht onderschepte op 30 mei 2001 een Turks schip met 200 illegale immigranten aan boord. Zij werden overgebracht naar Chania op Kreta. De kustwacht had dat jaar tot dan toe al meer dan 1.000 illegalen opgepakt.

Simitis niet naar China vanwege slechte opiniepeilingen

Premier Costas Simitis besloot op 22 juni 2001 zijn reis naar China af te zeggen vanwege de onrust in de regerende PASOK-partij over de slechte opiniepeilingen. Hiertoe was een speciale bestuursvergadering uitgeroepen die Simitis bij wilde wonen. Binnen de PASOK groeide namelijk de kritiek op het sociale beleid van het kabinet en het gebrek aan leiderschap van Simitis. Dat verklaarde volgens sommige critici de slechte resultaten in de opiniepeilingen. Hierin lag PASOK negen procent achter op Nieuwe Democratie en was de populariteit van Simitis voor het eerst gezakt beneden het niveau van dat van de conservatieve oppositieleider Costas Karamanlis.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering trekt 1,7 miljard euro uit voor armoedebestrijding

Premier Costas Simitis maakte op 5 april 2001 bekend dat de regering over de periode 2002 tot 2004 1,7 miljard euro extra zou besteden aan de armoedebestrijding. Dit geld zou vooral ten goede komen aan gehandicapten en alleenstaande moeders. De maatregel kwam nadat de oppositie de overheid er geregeld van had beschuldigd ongevoelig te zijn voor sociale kwesties.

Massale staking tegen pensioenhervorming

Griekenland lag op 26 april 2001 nagenoeg plat door een algemene staking tegen de

Griekenland

overheidsplannen tot hervorming van het pensioenstelsel. Aanleiding voor de staking waren de plannen van de regering om de pensioengerechtigde leeftijd vast te stellen op 60 jaar voor vrouwen en 65 jaar voor mannen. Verder stelde de regering dat de ruim 200 pensioenfondsen uniforme regels moesten voeren. Nu voerden die allemaal eigen regels en bij sommige was het al mogelijk met pensioen te gaan als iemand vijftien jaar had gewerkt.
De plannen riepen echter een golf van protest op. Minister van Arbeid, Tasos Yannitsis, besloot daarom aan de vooravond van de staking de plannen voorlopig in de ijskast te stoppen. Hij riep wel op om nieuwe suggesties te doen teneinde het pensioensysteem betaalbaar te houden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

EU tevreden over economische groei

De Europese Commissie publiceerde op 7 maart 2001 haar jaarrapport over de economische situatie in Griekenland. In dit rapport werd gekeken in hoeverre lidstaten voldeden aan de richtlijnen van de Europese Unie.
De commissie concludeerde dat de economie in 2000 was gegroeid met 4,1 procent, waarmee Griekenland voor het vijfde achtereenvolgende jaar boven het Europees gemiddelde presteerde. De inflatie steeg dat jaar echter naar 2,9 procent ten opzichte van 2,1 procent een jaar eerder.
De Europese Commissie was evenmin tevreden over het trage tempo van de reductie van de staatsschuld en de hoge werkloosheid. Verder plaatste de commissie kritische kanttekeningen bij de trage vooruitgang bij de liberalisering van de markt.

Regering maakt het makkelijker bedrijf te starten

De Griekse regering maakte op 26 maart 2001 bekend dat het makkelijker zou worden een nieuw bedrijf te starten. Niet langer was hiervoor de toestemming nodig van elf overheidsdiensten, maar nog slechts van zes. Volgens de regering zouden mensen niet meer twee maanden bezig zijn met de opzet van een nieuw bedrijf, maar zou dit binnen een week kunnen gebeuren. Verder zou de belasting bij oprichting worden teruggebracht van één procent naar 0,5 procent van het te investeren kapitaal. Premier Costas Simitis: 'We moeten ons ervan verzekeren dat investeerders niet afzien van het creëren van werkgelegenheid door achterhaalde bureaucratische procedures.'

Zwarte economie groeit snel

De Griekse Organisatie voor Economisch Onderzoek maakte op 28 mei 2001 bekend dat de zwarte economie van het land sneller groeide dan verwacht. Deze zou naar schatting 35 procent van het bnp bedragen. Hierdoor zouden pensioenfondsen een derde van hun inkomsten mislopen en de belasting fors worden benadeeld.
Belangrijke oorzaken voor de zwarte economie waren volgens het onderzoeksinstituut de onevenwichtige verdeling van de belastingdruk, het ingewikkelde belastingstelsel, het gebrek aan controle en een welig tierende corruptie.

ONDERWIJS

Studenten bezetten tv-station

Ruim 50 studenten bezetten op 8 juni 2001 de publieke tv-zender ET3 in Thessaloniki. Zij gebruikten de zender om hun kritiek te uiten op de hervormingsplannen voor het onderwijs. De studenten waren vooral tegen de plannen om de technische hogescholen om te zetten in universiteiten.

(Vorige berichten pag. 151/1 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

Groot-Brittannië

BINNENLAND

Opnieuw rassenrellen in Engeland

Na de rassenrellen die in mei uitbraken in Oldham, kwam het in juni weer twee keer tot een uitbarsting van geweld in Engeland. Op 6 juni 2001 sloeg de vlam in de pan in de multiculturele wijk Harehills in Leeds. Aanleiding was de arrestatie van een man uit Bangladesh voor een lichte verkeersovertreding. De arrestatie zou zo hardhandig zijn gebeurd, dat de agressie van de jongeren zich richtte tegen de politie. Ongeveer 150 jongeren gooiden stenen en brandbommen naar de politie. Verder staken zij 25 auto's in brand, waarvan zij enkele brandend op de politie in lieten rijden. Ook werden er drie winkels en een woonhuis in brand gestoken. De politie verrichtte zes arrestaties.
De rellen in Leeds hadden een ander karakter dan de rellen van tien dagen eerder in het 65 kilometer verderop gelegen Oldham. Daar raakten Aziaten en blanken onderling slaags. In Leeds richten Aziaten, blanken en zwarten zich gezamenlijk tegen de politie. Wat dat betreft was er geen sprake van echte rassenrellen.
Dat was wel het geval met de rellen die op 23 en 24 juni woedden in Burnley, dertig kilometer van Oldham. Een Aziatische familie klaagde in de avond van 23 juni over lawaaioverlast bij hun blanke buren. Dezelfde avond raakten twee groepen Aziatische jongeren met elkaar slaags. Deze twee op zichzelf losstaande gebeurtenissen zorgden ervoor dat de vlam in de pan sloeg en Aziatische en blanke jongeren met elkaar slaags raakten. De dag erna begonnen de rellen toen 70 blanke jongeren vanuit een pub Aziaten provoceerden.
De politie arresteerde na twee nachten van geweld elf mensen, onder wie drie blanken. Burnley telde 92.000 inwoners, onder wie 4.000 Pakistani en 2.000 Bengali. De stad kende een hoge werkloosheid en een laag welvaartsniveau onder al haar bevolkingsgroepen.

Labour wint verkiezingen met overmacht

Na een saaie campagne won Labour met overmacht de algemene verkiezingen van 7 juni 2001. De overwinning stond eigenlijk van te voren al vast, waardoor Labourleider Tony Blair zich niet eens volop in de verkiezingsstrijd hoefde te mengen. Hij had tijd genoeg voor zijn 'normale' taken.

Uitslag verkiezingen Lagerhuis (7 juni 2001)

	percentage	zetels
Labour	40,7	413
Conservatieven	31,7	166
Liberaal-Democraten	18,3	52
overigen	9,3	28

Hague treedt af als leider Conservatieven

Toryleider William Hague trad direct na het bekend worden van de uitslag af als partijleider. Het was namelijk de tweede opeenvolgende grote nederlaag van de Conservatieven. Direct ontstond een discussie over de vraag of de felle anti-Europese houding

Samenstelling regering (11 juni 2001)

Premier (tevens belast met Ambtenarenzaken)
Tony BLAIR
Vice-premier
John PRESCOTT
Arbeid
Nick BROWN
Arbeid en Pensioenen
Alistair DARLING
Binnenlandse zaken
David BLUNKETT
Buitenlandse en Gemenebest zaken
Jack STRAW
Cultuur, Media en Sport
Tessa JOWELL
Defensie
Geoff HOON
Financiën
Gordon BROWN
Gezondheidszorg
Alan MILBURN
Handel en Industrie
Patricia HEWITT
Internationale ontwikkeling
Clare SHORT
Lokale en regionale overheid
Stephen BYERS
Milieu, Voeding en Rurale zaken
Margaret BECKETT
Noord-Ierland
John REID
Onderwijs en Scholing
Estelle MORRIS
Parlement
Hilary ARMSTRONG
Schatkist
Andrew SMITH
Schotland
Helen LIDDELL
Transport
John SPELLAR
Wales
Paul MURPHY
Zonder portefeuille
Charles CLARKE

van de Conservatieven hen niet teveel stemmen had gekost. Eurocommissaris en vooraanstaand Torylid Chris Patten zei dat de campagne veel te veel was gefixeerd op Europa, terwijl dat onderwerp bij de kiezers een lage prioriteit had. Verder zei hij dat de Conservatieven met hun radicale campagne het electorale midden van zich hadden vervreemd. Michael Heseltine liet zich uit in soortgelijke bewoordingen. Hij zei dat de Conservatieven zich hadden geprofileerd als uiterst rechts en ongevoelig.
Direct na het aftreden van Hague begonnen de speculaties over zijn opvolging. Als eerste stelde Ann Widdecombe zich kandidaat. De zeer conservatieve parlementswoordvoerder Binnenlandse zaken werd echter weinig kans toegedicht, onder meer vanwege haar onconventionele voorkomen. Serieuzer waren de kansen voor de oud-ministers Michael Portillo en Kenneth Clarke.

Blair presenteert nieuwe ministersploeg

Labourleider Tony Blair presenteerde een dag na de verkiezingen zijn nieuwe ministersploeg. De centrale posten bleven in handen van zijn vertrouwelingen. Zo behield Gordon Brown het ministerie van Financiën. De meeste nieuwkomers zaten op lagere posten. De meest opvallende wijziging was het verdwijnen van de pro-Europese Robin Cook op Buitenlandse zaken. Hij werd vervangen door Euroscepticus Jack Straw.

LANDBOUW

Negen procent veestapel geruimd vanwege MKZ

De minister voor Milieu, Voeding en Rurale zaken, Margaret Beckett, maakte op 21 juni 2001 bekend dat inmiddels 4,5 miljoen runderen, schapen en varkens preventief waren geruimd vanwege de epidemie van mond- en klauwzeer (MKZ) die Groot-Brittannië op dat moment al vijf maanden teisterde. Dit aantal kwam neer op negen procent van de totale veestapel.
Beckett zei verder dat er dagelijks nog vier tot vijf nieuwe gevallen van MKZ werden geconstateerd, aanmerkelijk minder dan de 40 gevallen op het hoogtepunt van de epidemie in maart. Vanwege de terugloop van het aantal MKZ-gevallen besloot Beckett het vervoersverbod te versoepelen. Vanaf 22 juni mochten weer dieren worden vervoerd vanuit MKZ-zones naar slachthuizen buiten die zones.
Ben Gill, de voorzitter van de Nationale Boerenbond, verwelkomde de maatregel, maar zei dat iedereen op de hoede moest blijven. De epidemie was nog niet overwonnen, waardoor volgens hem alertheid noodzakelijk bleef.

MILITAIRE ZAKEN

Defensie: 'Geen Golfoorlog-syndroom'

Het ministerie van Defensie publiceerde op 29 juni 2001 de resultaten van het medisch onderzoek onder 1.000 veteranen van de Golfoorlog. Uit dat onderzoek bleek dat veel veteranen last hadden van psychische klachten als gevolg van het post-traumatisch stress-syndroom. Er waren echter geen sporen gevonden van een Golfoorlog-syndroom. Volgens organisaties van Amerikaanse en Britse veteranen leden duizenden veteranen aan dit syndroom met onder andere koorts, chronische vermoeidheid en astma als symptomen. Het syndroom zou zijn ontstaan omdat de soldaten zouden zijn blootgesteld aan chemische wapens.
Het rapport vond geen aanwijzingen voor dit syndroom, maar de Nationale Vereniging van Veteranen van de Golfoorlog was niet overtuigd. Een woordvoerder: 'Statistieken zijn simpel te manipuleren. Je kunt ze laten zeggen wat je wilt.'

NOORD-IERLAND

Trimble stapt op als premier

David Trimble stapte op 30 juni 2001 op als premier van Noord-Ierland. Zijn taken droeg hij over aan de minister van Handel, Reg Empey. Deze was evenals Trimble lid van de Ulster Unionist Party (UUP). Empey zei dat hij slechts de taken zou waarnemen, maar niet de functie overnemen.
Het opstappen van Trimble kwam niet onverwachts. Zijn ontslagbrief had hij al weken eerder geschreven. Hij schreef dat hij op 30 juni zou opstappen als de IRA geen begin zou hebben gemaakt met ontwapening. De IRA had weliswaar haar wapenmagazijnen twee keer opengesteld voor internationale inspectie, maar was niet daadwerkelijk begonnen met de ontmanteling. Dit was wel een van de uitgangspunten van het Akkoord van Goede Vrijdag. De Britse en Ierse premier probeerden Trimble op 28 juni nog op andere gedachten te brengen, maar die poging mislukte. Tony Blair in een reactie: 'Onze boodschap is heel simpel. Het is absoluut noodzakelijk dat we de wapens achter ons laten en dat we onszelf committeren aan uitsluitend vreedzame en democratische middelen.'
Gerry Adams, woordvoerder van Sinn Fein, de politieke vleugel van de IRA, legde de schuld bij Trimble. Hij zou namelijk geen oog hebben voor de activiteiten van de protestantse paramilitaire groepen. Adams: 'Ik leef in de echte wereld. De ware bedreiging van het vredesproces komt niet van de IRA, maar van degene die liever opstapt in plaats van zijn verantwoording neemt.'

Het opstappen van Trimble betekende niet direct het einde van het Noord-Ierse parlement en de Noord-Ierse regering. Na het ontslag van Trimble zou er een adempauze van zes weken zijn, waarin hij opnieuw benoemd zou kunnen worden of zou kunnen worden vervangen. Als dat niet zou lukken, dan zou Londen nieuwe verkiezingen kunnen uitschrijven of het centrale gezag weer herstellen en de Noord-Ierse regering en het Noord-Ierse parlement ontslaan.

Het ontslag van Trimble kwam op een moment dat de spanningen in Noord-Ierland toenamen. Zo was op 21 juni een bom ontploft in Belfast, bij een woning van katholieken. De bomaanslag volgde op de ernstigste rellen sinds jaren. Die ontstonden toen protestanten katholieke meisjes de toegang tot hun basisschool beletten. Ze bekogelden de meisjes en hun ouders met stenen toen zij naar de school wilden gaan die in een protestantse wijk ligt. Hierop braken twee dagen lang gevechten uit tussen protestanten en katholieken. Er werden meer dan 100 benzinebommen gegooid en er werd negen keer op de politie geschoten. Verder raakten 39 agenten gewond. Minister van Noord-Ierse zaken, John Reid, veroordeelde het geweld. Hij riep beide partijen op het vredesproces weer op te pakken.

(Vorige berichten pag. 339/2 e.v. - 2001)

ITALIË

BINNENLAND

Berlusconi presenteert nieuwe regering

Premier Silvio Berlusconi presenteerde op 10 juni 2001 de 59e naoorlogse regering van Italië met veel gerespecteerde namen op belangrijke posities. Zo kreeg de economische goeroe Giulio Tremonti het superministerie van Economie en Financiën. Tremonti studeerde rechten aan de Universiteit van Pavia en werd vervolgens hoogleraar belastingrecht. Daarnaast beschikte hij over een eigen bureau voor belastingconsultancy in Milaan. Hij was tijdens het eerste kabinet van Berlusconi in 1994 minister van Financiën. Tremonti was van mening dat het Italiaanse belastingstelsel inefficiënt, log en ondoelmatig was. 'We hebben 220 soorten belastingen en 3.200 wetten over fiscale aangelegenheden', zei hij ooit.

Samenstelling regering (11 juni 2001)

Premier
Silvio BERLUSCONI (Forza Italia)
Vice-premier
Gianfranco FINI (Nationale Alliantie)
Arbeid
Roberto MARONI (Lega Nord)
Binnenlandse zaken
Claudio SCAJOLA (Forza Italia)
Buitenlandse zaken
Renato RUGGIERO (Onafhankelijk)
Communicatie
Maurizio GASPARRI (Nationale Alliantie)
Cultuur
Giuliano URBANI (Forza Italia)
Defensie
Antonio MARTINO (Forza Italia)
Economie en Financiën
Giulio TREMONTI (Forza Italia)
EU-aangelegenheden
Rocco BUTTIGLIONE (CDU)
Gelijke kansen
Stefania PRESTIGIACOMO (Forza Italia)
Gezondheidszorg
Gerolamo SIRCHIA (Onafhankelijk)
Industrie
Antonio MARZANO (Forza Italia)
Institutionele hervormingen
Umberto BOSSI (Lega Nord)
Italianen in de wereld
Mirko TREMAGLIA (Nationale Alliantie)
Justitie
Roberto CASTELLI (Lega Nord)
Kabinetssecretariaat
Gianni LETTA (Forza Italia)
Landbouw
Giovanni ALEMANNO (Nationale Alliantie)
Milieu
Altero MATTEOLI (Nationale Alliantie)
Onderwijs
Letizia MORATTI (Onafhankelijk)
Overheidszaken
Giuseppe PISANU (Forza Italia)
Parlementaire relaties
Carlo GIOVANARDI (CcD)
Regionale zaken
Enrico LA LOGGIA (Forza Italia)
Technische innovatie
Lucio STANCA (Onafhankelijk)
Transport en Infrastructuur
Pietro LUNARDI (CDU)

Tremonti was economisch adviseur tijdens de verkiezingscampagne. Berlusconi beloofde toen de belastingen met 36 miljard euro te verlagen, anderhalf miljoen nieuwe banen te creëren en het begrotingstekort verder terug te dringen. Tremonti zou de taak krijgen deze vrijwel onverenigbare zaken te verwezenlijken.
Als minister van Buitenlandse zaken werd Renato Ruggiero benoemd. Hij was het voormalig hoofd van de Wereldhandelsorganisatie.
Opmerkelijk was ook de benoeming van Umberto Bossi en twee andere leden van de Lega Nord (LN) in het kabinet, omdat deze partij bij de verkiezingen van 13 mei fors had verloren. Bovendien bracht Bossi de eerste regering-Berlusconi in 1994 ten val door zijn steun in te trekken voor de plannen voor pensioenhervorming. Bossi kreeg in het nieuwe kabinet de post van Institutionele hervormingen.
Het nieuwe kabinet werd 11 juni ingezworen door president Carlo Azeglio Ciampi. Tien dagen later was de vertrouwensstemming in het parlement.

Berlusconi: financiële situatie zorgwekkend

Silvio Berlusconi maakte op 18 juni bekend dat de overheidsfinanciën zich in een slechte toestand bevonden. 'De situatie van de overheidsfinanciën is zeer gecompliceerd', zei de premier. Hij kondigde een nader onderzoek aan. 'Maar', zei hij, 'het is wel duidelijk dat we een hogere hypotheek hebben geërfd dan we op 13 mei verwachtten.'

Krant vindt gezonken schip met illegale immigranten

La Republica publiceerde op 15 juni 2001 een verhaal over de vondst van het schip 'Yiohan' op 108 meter diepte tussen Sicilië en Malta. Het schip was op 26 december 1996 vergaan met waarschijnlijk 283 illegale immigranten aan boord, voor het merendeel afkomstig uit Pakistan en Sri Lanka.
La Republica kwam op het spoor van het spookschip toen een visser de identiteitskaart van een van de opvarenden naar boven haalde. De krant zette een onderwaterrobot in die uiteindelijk de boot ontdekte. Het wrak was omringd door skeletten van de opvarenden die tijdens de ramp de dood hadden gevonden.

Het schip verging nabij het Siciliaanse Portopalo. Waarschijnlijk hadden velen de ramp gezien, maar waarschuwde niemand de autoriteiten. Vier dagen na de ramp werden overlevenden in Griekenland gearresteerd. Zij vertelden over de ramp, waarna de Grieken de Italiaanse autoriteiten inlichtten. De overlevenden werden in eerste instantie niet geloofd, maar Italië zocht wel

op de plek waar de ramp had plaatsgevonden. Er werd destijds echter niets gevonden.

Regering praat aan vooravond G8-top met actievoerders

De ministers van Binnenlandse en Buitenlandse zaken hadden op 28 juni 2001 een ontmoeting met vertegenwoordigers van het Genoa Social Forum, een overkoepelende organisatie van 700 protestgroepen tegen globalisering. Zij wilden demonstreren op de top van de G8 (de zeven meest geïndustrialiseerde landen en Rusland) op 20, 21 en 22 juli in Genua. De bewindslieden zeiden dat op de top ook aandacht zou zijn voor onderwerpen als Aids en Afrika. Ze zeiden verder dat ze protesten zouden dulden, maar keihard zouden optreden bij geweld.
Het Genoa Social Forum vroeg om het recht te demonstreren in heel Genua, dus ook in de Rode Zone die hermetisch zou worden afgesloten van de buitenwereld. Verder vroegen ze de grenzen niet te sluiten voor actievoerders uit het buitenland.
Italië zou voor de bescherming van de wereldleiders een enorme politie- en legermacht op de been brengen.

JUSTITIE

Politie doorzoekt kantoren Mediaset

De politie doorzocht op 25 juni 2001 de kantoren van Mediaset, het bedrijf van premier Silvio Berlusconi. Aanleiding was een aanklacht wegens belastingontduiking. Mediaset kreeg in 1994 – de eerste periode dat Berlusconi premier was – een korting op de belasting van 125 miljoen euro omdat het bedrijf geld had geïnvesteerd in de Italiaanse economie. De korting was verkregen op grond van een nieuwe belastingwet. De politie onderzocht of Mediaset zichzelf niet een te ruime korting had gegeven.
Eerder die week had een rechtbank in Milaan besloten Berlusconi niet te vervolgen in een andere zaak. Het ging om de omkoping van rechters bij het verwerven van het mediabedrijf Mondadori tien jaar eerder. De aanklager kondigde aan in beroep te gaan tegen de niet-vervolging.
Verder liepen er op dat moment nog twee zaken tegen Berlusconi in Italië en één in Spanje. In Italië werd hij verdacht van omkoping en valse boekhouding, in Spanje van belastingontduiking.

(Vorige berichten pag. 340/3 e.v. - 2001)

FED. REPUBLIEK JOEGOSLAVIË

BINNENLAND

Overgangsregering gevormd

Na een sessie van verhitte en langdurige debatten benoemde het federale parlement op 4 november 2000 een regering, die het land zou moeten stabiliseren in de periode na de val van de voormalige federale president Slobodan Milosevic en de verkiezing van Vojislav Kostunica tot president, tot aan de parlementsverkiezingen van Servië in december. De overgangsregering werd gedomineerd door de Democratische Oppositie van Servië (DOS), die zeven van de veertien ministersposten voor haar rekening nam, terwijl de Socialistische Volkspartij (SNP) vijf ministeries verwierf. Het ministerie van Religie viel toe aan Bogolju Siljakovic van de Servische Volkspartij (SNS) en dat van Landbouw aan Sasa Vitosevic, een lid van de nauw met de DOS verbonden denktank G-17. De regering werd geleid door Zoran Zizic van de SNP, terwijl Miroljub Labus van G-17 vice-premier werd.
Het kabinet kwam 's anderendaags bijeen en beloofde om de internationale betrekkingen, die onder Milosevic ernstige schade hadden geleden, te herstellen. Er trad echter tussen president Kostunica en enkele leiders van het uit achttien verschillende partijen bestaande blok DOS een geschil op, toen de president weigerde om het hoofd van de staatsveiligheidsdienst Rade Markovic en de stafchef van de Joegoslavische strijdkrachten Nebosja Pavkovic te ontslaan. Beide personen zouden zich gecompromitteerd hebben door hun rol tijdens het regime van Milosevic, toen vooral de staatsveiligheidsdienst zich schuldig zou hebben gemaakt aan moordaanslagen, ontvoeringen en andere misdrijven. Kostunica stelde daar tegenover: 'Overhaaste vervanging van personen in leidinggevende posities in politie en leger schaadt het landsbelang, daar het onontkoombaar leidt tot de destabilisatie van zowel die instellingen, als de samenleving in het algemeen en met name de prille democratische veranderingen in gevaar zou brengen.'

Samenstelling regering (5 november 2000)

President (beëdigd 7 oktober 2000)
Vojislav KOSTUNICA

Premier
Zoran ZIZIC (SNP)
Vice-premier
Miroljub LABUS (G17)

Binnenlandse zaken
Zoran ZIVKOVIC (DOS)
Buitenlandse zaken
Goran SVILANOVIC (DOS)
Defensie
Slobodan KRAPOVIC (SNP)
Economie
Danilo VUKSANOVIC (SNP)
Financiën
Dragisa PESIC (SNP)
Gezondheid en Sociale zaken
Miodrag KOVAC (SNP)
Justitie
Momcilo GRUBAC (DOS)
Landbouw
Sasa VITOSEVIC (G17)
Nationale en etnische gemeenschappen
Rasim LJAJIC (DOS)
Religie
Bogoljub SILJAKOVIC (SNS)
Sport
Vojislav ANDRIC (DOS)
Telecommunicatie
Boris TADIC (DOS)
Transport
Zoran SAMI (DOS)
Zonder portefeuille
Velimir RADOJEVIC (SNP)

Overweldigende overwinning DOS bij Servische parlementsverkiezingen

De verkiezingen van 27 december 2000 voor het Servische parlement leverde een klinkende overwinning op voor het partijenblok Democratische Oppositie van Servië (DOS) van de zittende president Vojislav Kostunica. De DOS won 64 procent van de stemmen en 176 van de 250 zetels in het Servische parlement. De Socialistische Partij van Servië (SPS), partij van de voormalige president Slobodan Milosevic, werd tweede met nog geen 14 procent van de stemmen en 37 zetels. Derde werd de (ultranationalistische) Servische Radicale Partij (SRS) met 23 zetels en 8,5 procent van de stemmen, terwijl de Partij van Servische Eenheid van de geliquideerde crimineel en voormalige militieleider Arkan met iets meer dan 5 procent van de stemmen 14 parlementszetels verwierf. De overige partijen die aan de verkiezingen hadden deelgenomen, behaalden minder dan vijf procent van de stemmen. Daaronder was de Servische Vernieuwingsbeweging (SPO) van Vuk Draskovic, die jarenlang een milde kritiek had uit-

geoefend op het regime van Milosevic, en Joegoslavisch Verenigd Links (JUL).
De opkomst bedroeg 58 procent van de kiesgerechtigden. De Republikeinse Electorale Commissie, die de verkiezingen georganiseerd had, verklaarde de resultaten van 19 van de 8000 stembureaus ongeldig wegens onregelmatigheden. Waarnemers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) verklaarden na afloop dat de verkiezingen in grote lijnen in overeenstemming met moderne democratische maatstaven waren verlopen.
De SRS vocht aanvankelijk bij de electorale commissie en vervolgens bij het Constitutioneel Hof middels een klacht de geldigheid van de parlementsverkiezingen aan, onder andere wegens ongelijkmatige en oneerlijke verdeling van zendtijd. Het Hof oordeelde echter dat de commissie volgens de wet gehandeld had en verwierp de klacht van de SRS: er was geen aanleiding voor het houden van nieuwe verkiezingen.

Vorming eerste Servische regering na Milosevic

Op 25 januari 2001 keurde het Servische parlement de nieuwe regering goed, de eerste sinds de val van de voormalige federale president Slobodan Milosevic drie en een halve maand daarvoor. Als premier werd de 48-jarige doctor in de filosofie Zoran Djindjic gekozen, het hoofd van de Democratische Partij (DS), waarvan hij in 1989 medeoprichter was. Djindjic, die een jaar lang burgemeester van Belgrado was geweest tot hij in september 1997 weggestemd werd, was als een van de weinige Joegoslavische politici nooit lid geweest van een communistische partij.

De 35-jarige partijloze econoom Bozidar Djelic werd benoemd tot minister van Financiën. Djelic, die aan de Amerikaanse universiteit Harvard was afgestudeerd, nam verlof van zijn werkgever, het management consultancybedrijf McKinsey & Company. Hij was in 1997 adviseur van de Roemeense president Victor Corbea en betrokken bij het concept van privatisering middels uitgifte van vouchers, dat in Polen en Rusland tot op bepaalde hoogte in de praktijk was gebracht. Minister van Privatisering en Economische herstructurering werd de eveneens partijloze, maar door de DOS naar voren geschoven econoom Alexander Vlahovic, die sinds 1999 partner was van een centraal-Europese dochteronderneming van de firma Deloitte & Touche.
Vladan Batic, die de fractie van de DOS leidde in het Servische parlement, werd minister van Justitie. Tot één van de vice-premiers werd Dusan Mihajlovic benoemd, die tevens voorlopig minister van Binnenlandse zaken werd. Als zodanig zou hij verantwoordelijk zijn voor de Servische politie, die door Milosevic vaak gebruikt werd om binnenlandse oppositie te onderdrukken. Mihajlovic verklaarde in een interview met het persagentschap *Reuters* echter, dat het tijd was om de politiemacht te depolitiseren. DOS-lid Vuk Obradovic, ook vice-premier, kreeg de portefeuille van Strijd tegen corruptie en misdaad toegewezen.

Samenstelling regering Servië (14 februari 2001)

Premier
Zoran DJINDJIC (DOS)

Vice-premier, belast met Economie en Financiën
Nebojsa COVIC (DOS)
Vice-premier, belast met Sociale en culturele zaken
Zarko KORAC (DOS)
Vice-premier, belast met Staatszaken en Binnenlandse zaken
Dusan MIHAJLOVIC (DOS)
Vice-premier, belast met Strijd tegen corruptie en misdaad
Vuk OBRADOVIC (DOS)
Vice-premier
Jozef KASA (DOS)
Vice-premier
Aleksandar PRAVDIC (DOS)

Arbeid en Werkgelegenheid
Dragan MILOVANOVIC (DOS)
Bouw
Dragoslav SUMARAC (*)
Cultuur
Branislav LECIC (DOS)
Financiën
Bozidar DJELIC (DOS)
Gezondheid en Milieu
Obren JOKSIMOVIC (DOS)
Handel, Toerisme en Diensten
Slobodan MILOSAVLJEVIC (DOS)
Internationale economische verhoudingen
Goran PITIC (*)
Justitie
Vladan BATIC (DOS)
Landbouw
Dragan VESELINOV (DOS)
Mijnbouw en Energie
Goran NOVAKOVIC (*)
Onderwijs
Gaso KNEZEVIC (DOS)
Privatisering en Economische herstructurering
Aleksandar VLAHOVIC (*)
Religie
Vojislav MILOVANOVIC (*)
Sociale zaken
Gordana MATKOVIC (DOS)
Transport en Communicatie
Marija VUKOSAVLJEVIC (DOS)
Wetenschap, Technologie en Economische ontwikkeling
Dragan DOMAZET (DOS)

* Partijloos, maar gesteund door de DOS

Koninklijke familie gerehabiliteerd

Het federale parlement besloot op 27 februari 2001 om het decreet van de communistische regering uit 1947, dat de koninklijke familie haar Joegoslavisch staatsburgerschap en haar bezittingen had ontnomen, ongedaan te maken. Dat decreet had destijds directe betrekking op koning Petar de Tweede en negen andere leden van de familie Karadjordjevic, die allen in 1941 naar Londen waren gevlucht om te onsnappen aan de bezetting van Joegoslavië door nazi-Duitsland.
Volgens een verklaring van de Servische minister van Justitie Vladan Bartic werd door deze wet een historisch onrecht ongedaan gemaakt, dat tot de nalatenschap van de voormalige autoritaire president Slobodan Milosevic en zijn ideologische voorgangers behoorde. De teruggave van bezittingen van de koninklijke familie, waaronder het Witte Paleis waarin Milosevic buitenlandse gasten placht te ontvangen, zou echter afzonderlijk door het parlement worden behandeld.
Kroonprins Alexandar Karadjodjevic, zoon van koning Petar de Tweede, had zich de laatste jaren opgesteld als overtuigd tegenstander van Milosevic en na diens verkiezingsnederlaag verklaard dat herstel van de monarchie voor hem minder prioriteit genoot dan het herstel van aanvaardbare levensomstandigheden van het volk en beëindiging van de internationale isolatie van Joegoslavië.

Servische vice-premier weggestemd wegens seksuele intimidatie

Het Servische parlement besloot op 11 juni 2001 om generaal Vuk Obradovic te ontheffen van zijn functie van vice-premier. Het voorstel daartoe was gedaan door het blok de Democratische Oppositie van Servië (DOS), waarvan zijn partij, de Sociaal-Democratische Beweging, deel uitmaakte. Obradovic had geweigerd op te stappen na beschuldigingen van verschillende vrouwe-

lijke ambtenaren en politici, onder wie DOS- woordvoerster Ljiljana Nestorovic. Een afgevaardigde van zijn eigen partij, Jelena Milenkovic, beschuldigde hem van machtsmisbruik 'van het ergste soort' en gaf voorbeelden van klachten over losgescheurde panties en blauwe plekken die de slachtoffers van de avances van de generaal hadden opgelopen. Obradovic ontkende alle aantijgingen en verklaarde dat de gang van zaken bij hem 'een bittere nasmaak' had nagelaten.

ONTWIKKELINGEN RONDOM MILOSEVIC

Milosevic komt als partijleider SPS terug in de binnenlandse politiek

Begin november 2000 verlieten enkele prominente leden van de Socialistische Partij van Servië (SPS) hun partij om nieuwe socialistische partijen te vormen. Als motivering voerden zij onder meer aan dat partijvoorzitter en voormalig Joegoslavisch president Slobodan Milosevic afwijkende meningen in de partij zou onderdrukken. Anderen namen het voor hem op, zoals Zivorad Igic, die voor radio B-92 verklaarde dat Milosevic de enige kandidaat was voor het partijvoorzitterschap en zijn verkiezing zeker was.
Enkele dagen voor het congres van de SPS, dat op 25 november gehouden werd, verscheen Milosevic twee avonden achtereen op televisie, de eerste keer bij de zender Joe-Info en de dag erna bij staatstelevisiezender RTS, die tot aan zijn val in oktober lange tijd zijn spreekbuis was. Het was het eerste televisieoptreden sinds hij op 6 oktober publiekelijk zijn verkiezingsnederlaag had toegegeven. Volgens het dagblad *Vecernje Novosti* zou hij een verklaring van de partij voor het congres, die hem ter controle was voorgelegd, geheel herschreven hebben. Het SPS-congres verkoos Milosevic met grote meerderheid van stemmen opnieuw tot partijleider.

Voormalige vertrouweling Milosevic dood aangetroffen

Op 6 februari 2001 werd de voormalige Servische en later federale minister van Binnenlandse zaken Zoran Sokolovic dood in zijn auto aangetroffen in de buurt van het stadje Knjazevac, 200 kilometer ten zuidoosten van Belgrado. Volgens de federale minister van Binnenlandse zaken Zoran Zivkovic was een vuurwapen aangetroffen in de hand van de overledene en was het niet uitgesloten dat het om zelfmoord ging.

Parlement vervangt Milosevic-gezinde rechters

Halverwege februari 2001 besloot het Servische parlement om een aantal rechters te vervangen, aangezien zij te zeer loyaal waren geweest aan de voormalige federale president Slobodan Milosevic. Volgens minister van Justitie Vladan Batic waren veel rechters gewend om politieke aanwijzingen te volgen, waardoor zij niet in staat waren tot objectieve rechtspraak. Tevens zouden de ontslagen rechters verantwoordelijk zijn voor 'de slechte situatie van het rechtsstelsel', aldus een verklaring van het parlement, dat tevens het besluit van het vorige parlement om rechters te ontslaan die niet voldoende loyaal aan Milosevic waren, ongedaan maakte. Volgens de Socialistische Partij van Servië (SPS) vormden deze besluiten van het parlement een teken dat het nieuwe landsbestuur een heksenjacht aan het voorbereiden was. Milosevic noemde de resoluties in een rede tot de SPS 'een prelude op een reeks schijnprocessen'.
Op de achtergrond van deze binnenlandse aangelegenheden speelde sterke druk van de westerse landen, met name van de Amerikaanse Senaat, op de Joegoslavische regering om volledige medewerking te verlenen aan het Joegoslavië-tribunaal als voorwaarde om in aanmerking te komen voor substantiële westerse hulp.

Milosevic gearresteerd en gevangengezet

In de nacht van vrijdag 31 maart op zaterdag 1 april 2001 werd tot tweemaal toe een poging gedaan om de voormalige Joegoslavische president Milosevic in zijn villa in Belgrado te arresteren. De tweede poging strandde in een vuurgevecht, nadat een gemaskerde politie-eenheid zijn huis via een ingeslagen venster was binnengedrongen. Na nachtelijk overleg accepteerde Milosevic echter om zich aan te geven. Tegen het ochtendgloren werd hij afgevoerd, nadat zijn 36-jarige dochter Marija nog enkele schoten op de politie-escorte had afgevuurd. De politie verklaarde later twee pantserwagens, enkele machinegeweren en 20 pistolen in beslag genomen te hebben in de villa van Milosevic, alsmede 'plannen voor een opstand in april'.
Zaterdag werd Milosevic gedaagd en beschuldigd van onder meer het verduisteren van douanegelden ter waarde van tenminste 50 miljoen euro, waarmee hij onder andere zijn Socialistische Partij van Servië (SPS) zou hebben gespekt. Hij verklaarde onschuldig te zijn op alle punten van de aanklacht.
Vertegenwoordigers van de regering lieten weten dat de arrestatie vooral een middel was om gerechtigheid te verkrijgen voor de misdaden van Milosevic binnen Joegoslavië en niet om hem uit te leveren aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag, aangezien voor een uitlevering extra wetgeving nodig zou zijn. Hoofdaanklager van het tribunaal Carla Del Ponte sprak daarentegen haar verwachting uit dat Milosevic wellicht niet in enkele dagen, maar wel over enkele maanden naar Den Haag zou worden uitgewezen.

Rechtbank overhandigt Milosevic aanklacht oorlogsmisdaden

Het ministerie van Justitie deed eind april 2001 aan een rechtbank in Belgrado de aanklacht tegen ex-president Milosevic wegens oorlogsmisdaden toekomen. Op 3 mei werd deze aangeboden aan Milosevic in zijn cel in de gevangenis van Belgrado. Deze weigerde echter het document aan te nemen en noemde het Joegoslavië-tribunaal 'een nepgerechtshof'.
De Servische minister van Justitie Vladan Batic verklaarde dat de overhandiging van de aanklacht 'een procedurele zaak' was zonder directe gevolgen voor een eventuele uitlevering van Milosevic aan Den Haag. Een woordvoerder van het Joegoslavië-tribunaal verklaarde echter, dat de formele overhandiging van de aanklacht uitlevering wel degelijk dichter bij bracht.
De advocaat van Milosevic, Toma Fila, verzocht om vrijlating van zijn cliënt wegens gezondheidsredenen. Een medisch onderzoek wees echter uit dat er geen sprake was van ernstige aandoeningen, waardoor het verzoek niet werd gehonoreerd.

Parlementaire onschendbaarheid medeverdachten opgeheven

Het federale parlement keurde op 11 mei 2001 een verzoek van het gerechtshof van het district Belgrado goed om de parlementaire onschendbaarheid van de voormalige vice-premiers Nikola Sainovic en Jovan Zebic op te heffen omdat zij werden verdacht

van medeplichtigheid aan verduistering van overheidsgelden. Daardoor werd het mogelijk hen op te roepen als getuigen tegen voormalig president Milosevic. Sainovic behoorde tevens tot de groep van handlangers van Milosevic, die door het Joegoslavië-tribunaal gedaagd waren voor oorlogsmisdaden. Volgens de Servische minister van Justitie Vladan Batic, tevens afgevaardigde in het federale parlement, konden zij echter niet gearresteerd worden, tenzij het parlement daarover een besluit nam.

Regering keurt samenwerking met Joegoslavië-tribunaal goed

Halverwege juni 2001 keurde het kabinet bij meerderheid van stemmen een wetsvoorstel goed, dat samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal zodanig formuleerde dat de weg voor uitwijzing van verdachten van oorlogsmisdaden, onder wie ex-president Milosevic, vrijgemaakt werd. Het lukte de grootste politieke partij, de Democratische Oppositie van Servië (DOS), echter niet om haar coalitiepartner, de Socialistische Volkspartij (SNP), tot steun aan het wetsontwerp te bewegen. Daardoor werd het een week later, op 21 juni, door het parlement verworpen.
Intussen voelde de regering de druk van buitenaf toenemen, mede tegen de achtergrond van een goeddeels geruïneerde economie en de afhankelijkheid van buitenlandse investeringen. De stemming vond plaats aan de vooravond van de internationale donorconferentie, een bijeenkomst van leiders van westerse landen die als voorwaarde voor financiële hulp aan Joegoslavië hadden gesteld dat het volledige medewerking zou verlenen aan het Joegoslavië-tribunaal.

Kabinet neemt toevlucht tot decreet

Op 24 juni nam de regering haar toevlucht tot een decreet, dat de uitwijzing van verdachten van oorlogsmisdaden aan het Joegoslavië-tribunaal mogelijk maakte. Het decreet werd met acht stemmen tegen één aangenomen op een kabinetszitting, die werd voorgezeten door vice-premier Miroljub Labus. Het decreet werd een dag later van kracht.

Constitutioneel Hof schort decreet op

Op 28 juni besloot het Constitutioneel Hof om te onderzoeken of het decreet in overeenstemming was met de grondwet en derhalve het decreet voor de duur van het onderzoek op te schorten. Het hof deed dit nadat de advocaten van voormalig president Milosevic daartoe hadden verzocht, omdat de uitwijzing van Joegoslavische burgers volgens hen ongrondwettelijk was. Op dezelfde dag trad de president van het hof, Milutin Srdic, af aangezien hij niet wilde meewerken aan de omstreden zaak.
Leiders van de hervormingsgezinde partijen hadden laten weten dat zij het hof niet als een onafhankelijke instelling zagen, aangezien vele van haar leden door Milo-sevic benoemd waren, en dat zij de uitspraak van het hof naast zich neer zouden leggen. Volgens voorstanders van het decreet zou uitwijzing van Milosevic niet in strijd zijn met de grondwet, daar het niet ging om uitwijzing aan een buitenlandse staat, maar aan een instelling van de Verenigde Naties.

Uitlevering Milosevic en val regering

Op vrijdag 29 juni 2001 maakte de Servische regering bekend dat zij voormalig federaal president Slobodan Milosevic per decreet had uitgewezen en de dag ervoor uitgeleverd aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Het besluit van de regering werd toegelicht door de Servische premier Zoran Djindjic, die verklaarde dat elke andere oplossing voor de zaak-Milosevic dan samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal het land rampspoed zou brengen. Hij stelde dat zijn besluit gesteund werd door alle ministers van de Democratische Oppositie van Servië (DOS), behalve één, die lid was van de partij van president Vojislav Kostunica. 'Na de beslissing van het Constitutioneel Hof was het duidelijk dat de Servische regering haar verantwoordelijkheid moest nemen', aldus Djindjic. Hij verklaarde tevens dat de weigering om Milosevic uit te leveren de kansen van Joegoslavië om op de aanstaande donorcoferentie van westerse leiders financiële hulp te krijgen ernstig in gevaar zou hebben gebracht.

President Kostunica en federale premier oneens met uitlevering

President Kostunica bekritiseerde het besluit tot uitlevering als onwettig en ongrondwettelijk. De premier van de federatie Zoran Zizic trad uit protest tegen de uitlevering af en bracht daarmee zijn regering ten val. De uitlevering had het land volgens hem vernederd en zijn waardigheid ontnomen. Nadat het nieuws bekend was gemaakt, togen enkele duizenden aanhangers van Milosevic de straat op om te protesteren tegen de uitwijzing.
Volgens de Joegoslavische grondwet komt een regering ten val als de premier ontslag neemt, maar blijft zij demissionair totdat een nieuwe regering is gevormd. Kostunica verklaarde geen vervroegde verkiezingen te

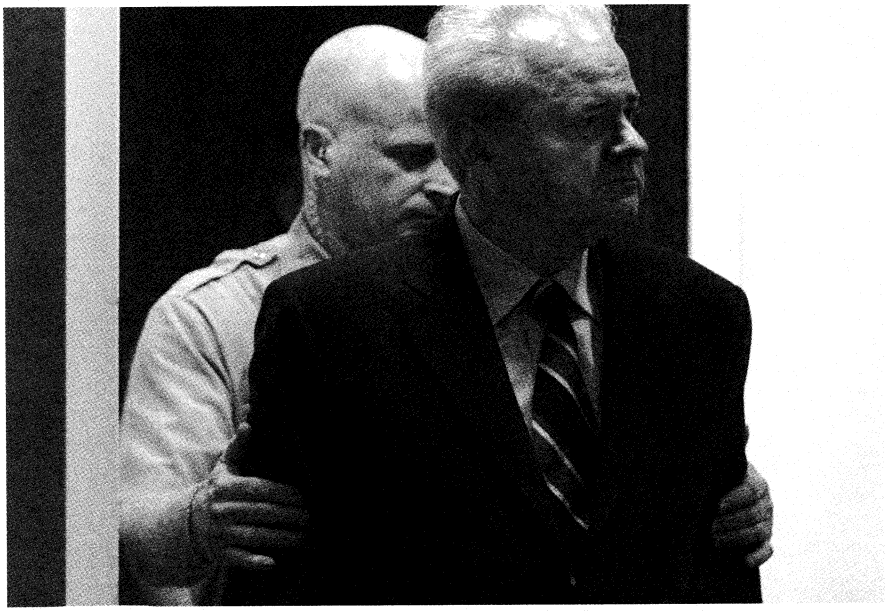

Voormalig president van de Federale Republiek Joegoslavië Slobodan Milosevic werd op 3 juli 2001 de rechtszaal van het VN- Joegoslavië Tribunaal in Den Haag binnengeleid.Hij werd beschuldigd van oorlogsmisdaden begaan jegens de etnische Albanezen in Kosovo in 1998 - 1999. *(foto ANP)*

willen houden, maar een nieuwe premier te zoeken.

VN vergroten capaciteit Joegoslavië-tribunaal

De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties koos op 12 juni 2001 het aantal van 27 rechters om het werk van het Joegoslavië-tribunaal te verlichten en te versnellen. Van de 41 personen die werden vastgehouden, zaten er vijftien in voorarrest, werden er tien berecht, wachtten er vier op een uitspraak en waren twaalf in beroep gegaan. De 27 rechters werden voor een periode van vier jaar ingezet als rechters ad litem, waarmee bedoeld werd dat zij als ondersteuning dienden voor de veertien permanente rechters van het tribunaal, van wie er twee betrapt waren op slapen tijdens een rechtzitting. Hun ondersteuning zou het mogelijk moeten maken om tegelijkertijd vijf processen te houden.

1,28 miljard dollar toegezegd aan Joegoslavië op donorconferentie

Op 29 juni 2001, een dag na de uitlevering van ex-president Milosevic aan het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag, maakte de Europese Commissie bekend dat op de internationale donorconferentie 1,28 miljard dollar (ca. 1,4 miljard euro) aan financiële ondersteuning was bijeengebracht om de op een dieptepunt verkerende Joegoslavische economie weer op te bouwen. Dat was 30 miljoen dollar (ruim 33 miljoen euro) meer dan de 1,25 miljard dollar (ca. 1,4 miljard euro) die volgens een schatting van de Wereldbank en de Europese Commissie, die de conferentie georganiseerd hadden, dat jaar nodig was voor de Joegoslavische economie. De federale vice-premier Miroljub Labus verklaarde daarop: 'Laten we deze donaties beschouwen als investeringen in de toekomst van de regio. Deze investeringen zullen het kader vormen voor vrede en stabiliteit in de Balkan.'

JUSTITIE

Rechtbank veroordeelt westerse leiders wegens oorlogsmisdaden

Een rechtbank in Belgrado vaardigde op 18 april 2001 een arrestatiebevel uit tegen veertien westerse leiders, die begin oktober 2000 door de voormalige federale president Slobodan Milosevic waren aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden tijdens de luchtacties van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) tegen Joegoslavië in 1999 en tot gevangenisstraffen van ongeveer twintig jaar veroordeeld waren. Tijdens NAVO-aanvallen op gebouwen en installaties van de regering, op delen van de infrastructuur, zoals elektriciteitscentrales en bruggen, en op militaire doelwitten, waren volgens een schatting van de mensenrechtenorganisatie *Human Rights Watch* ongeveer 500 burgerslachtoffers gevallen.
Een woordvoerder van de rechtbank liet weten dat het hier louter om een procedurele aangelegenheid ging. De staatsecretaris van Justitie van Servië Djordje Ninkovic noemde de dagvaarding 'pijnlijk', maar verklaarde dat de regering zich niet wilde mengen in de rechtsgang. Volgens de advocaat Slavisa Mrdakovic, die de Franse president Jacques Chirac en zijn ministers van Buitenlandse zaken Hubert Vedrine en van Defensie Alain Richard verdedigde, konden westerse leiders niet meer naar Servië komen zonder sterke garanties dat zij niet gearresteerd zouden worden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Joegoslavisch leger geeft oorlogsmisdaden door soldaten toe

Svetozar Radisic, een woordvoerder van het Joegoslavische leger, verklaarde op 19 april 2001 in een uitzending van de radiozender B-92 dat er door militairen van het Joegoslavische leger oorlogsmisdaden waren begaan in 1998 en 1999. 'Dergelijke misdaden hebben plaatsgevonden in het Joegoslavische leger tijdens het Kosovo-conflict en tijdens de agressie tegen Joegoslavië. Er zijn procedures gestart en sommige van deze personen zijn reeds gestraft. We hebben het dan over 24 dergelijke gevallen. Het Joegoslavische leger wil iedereen die dergelijke misdaden heeft begaan ter verantwoording roepen', aldus Radisic.

KOSOVO

Enkele duizenden Albanezen ontvluchten Presevo-vallei

In de Presevo-vallei in het zuiden van Servië liepen eind november 2000 de spanningen tussen Servische ordetroepen en Albanese rebellen hoog op en kwam het tot enkele schermutselingen, met slachtoffers onder de Servische politie. Als gevolg daarvan verlieten ongeveer 4.000 Albanezen de vallei en vluchtten naar de naburige provincie Kosovo, die onder bestuur van de Verenigde Naties stond.
Woordvoerders van de rebellen verklaarden dat zij gewapenderhand de Albanese bevolking probeerden te beschermen tegen mishandeling en intimidatie door de Servische politie. Het Joegoslavische leger en de Servische politie brachten troepenversterkingen naar de Presevo-vallei, maar verklaarden niet te zullen ingrijpen, tenzij zij door Albanese rebellen zouden worden aangevallen. De woordvoerster van het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) Maki Shinohara sprak haar waardering uit voor de terughoudendheid die de Joegoslavische regering in haar bestrijding van de rebellie aan de dag legde.

Aanslagen op Serviërs eisen levens

In februari 2001 vonden meerdere aanslagen plaats op het openbaar vervoer in Servische dorpen in Kosovo. Bij een aanslag op een streekbus richting het Servische dorp Gracanica, waarin zich vrouwen en kinderen bevonden, kwamen tenminste zeven Servische burgers om het leven. Anderen werden vermist of raakten zwaar gewond. Na de explosie braken onlusten uit in Gracanica. Uit wraak werden Albanese huizen en voertuigen in brand gestoken. Een plaatselijke commandant van de vredesmacht KFOR, brigadier Robert Fry, noemde de aanslag 'moord met voorbedachte rade'.
De secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), George Robertson, waarschuwde dat Kosovo door dit soort geweld internationale steun kon verliezen en verklaarde: 'De NAVO heeft haar luchtacties niet gevoerd om toe te moeten zien, hoe etnische schoonmaak door de ene groep plaats maakt voor etnische aanvallen op en intimidatie van een andere etnische groep.' In het federale parlement bekritiseerde de Burgerlijke Alliantiepartij (GSS) van de nieuwe minister van Buitenlandse zaken Goran Svilanovic het onvermogen en zelfs de aanwezigheid van de KFOR-troepen, die niet in staat bleken de Servische bevolking in voldoende mate bescherming te bieden.

Albanezen veroordeeld wegens doden Servische burgers

Een Servische rechtbank in de stad Nis ver-

oordeelde halverwege april 2001 de Albanezen Bekim en Luan Mazreku tot twintig jaar gevangenisstraf wegens moord op twee Servische burgers in het dorpje Klecka tijdens de guerrillaoorlog van 1998. De Albanese veroordeelden beweerden dat hun bekentenissen onder druk waren afgenomen en dat zij onder invloed van verdovende middelen waren gebracht.
Van de ongeveer 2.000 Albanezen die door de Serviërs ten tijde van de terugtrekking van de Joegoslavische troepen uit Kosovo waren gevangengenomen, zaten er naar schatting van hulporganisaties nog ongeveer 400 vast in diverse gevangenissen op beschuldiging van illegaal wapenbezit, spionage of terrorisme.

Djakovica-Albanezen vrijgelaten uit Servische gevangenissen

Op 25 april 2001 werden 143 Albanezen vrijgelaten nadat het Hooggerechtshof daartoe had opgedragen, daar er procedurefouten waren gemaakt in het originele proces. Deze zogenaamde 'Djakovica-groep' was in mei 2000 wegens terrorisme veroordeeld in een massaproces en had bijna twee jaar doorgebracht in Servische gevangenissen. Verschillende westerse regeringen hadden de veroordeling destijds bekritiseerd en als 'ongegrond' afgedaan.
De groep van 143 werd met bussen van het Rode Kruis naar een schuur buiten Djakovica gebracht, waar zij werd verwelkomd door een menigte van 5.000 verwanten, partners en vrienden. Het hoofd van het VN-bestuur in Kosovo, Hans Haekkerup, noemde de vrijlating van de groep 'een belangrijke stap' van de nieuwe, hervormingsgezinde regering. Tegelijkertijd toonde hij zich bezorgd over het lot van tenminste 200 Albanezen die nog zouden gevangenzitten op vergelijkbare beschuldigingen en veroordelingen.

VN-plan voor inrichting Kosovo wekt onvrede beide etnische groepen

Het hoofd van het bestuur van de Verenigde Naties over de provincie Kosovo, Hans Haekkerup, presenteerde op 15 mei 2001 een plan voor zelfbestuur van het door etnische spanningen getergde gebied. Op 17 november zou er een provinciale assemblee met 120 zetels gekozen moeten worden, die Kosovo grotendeels zelfstandig zou gaan besturen.
De twee belangrijkste leiders van de Albanese meerderheidsbevolking, Ibrahim Rugova, partijleider van de Democratische Liga van Kosovo (LDK) die een jaar eerder bij de plaatselijke verkiezingen meer dan 60 procent van de stemmen had behaald, en Hashim Thaci, voormalig leider van het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK), spraken hun voorzichtige steun uit voor het voorstel. Beiden betreurden het echter dat het plan geen mogelijkheid bevatte voor de organisatie van een referendum over volledige onafhankelijkheid van de provincie.
De Democratische Partij van Servië (DSS) van president Vojislav Kostunica meende dat het voorstel te veel macht aan de Albanese Kosovaren gaf en neerkwam op een beloning voor de aanslagen die sinds de instelling van het VN-bestuur in 1999 op Kosovaarse Serviërs waren gepleegd.

MONTENEGRO

Onafhankelijke centrale bank opgericht

Het Montenegrijnse parlement keurde op 1 november 2000 met 37 stemmen voor en 5 onthoudingen een wet goed, die voorzag in de oprichting van een Montenegrijnse centrale bank. Deze kreeg de bevoegdheid om toezicht te houden op de andere banken en de voorraad harde valuta te reguleren, maar niet om geld uit te geven en in de vorm van kredieten aan de staat uit te lenen. Aan het hoofd kwam een zevenhoofdige directie, waarvan vier leden door het parlement en drie door de regering zouden worden benoemd.
De beslissing viel vlak voor de vorming van de nieuwe federale regering, die daarmee voor een voldongen feit gesteld werd. Miroljub Labus, kandidaat voor de post van vice-premier belast met Economische zaken in de nieuwe federale regering, liet echter op voorhand weten dat de oprichting van een Montenegrijnse centrale bank door de regering als realiteit geaccepteerd zou worden.

Nauwe verkiezingszege onvoldoende voor staatkundige onafhankelijkheid

Op 23 april 2001 werden de resultaten bekendgemaakt van de parlementsverkiezingen van de Montenegrijnse Republiek, waarbij voor beide partijen de eventuele afscheiding van Montenegro de belangrijkste inzet vormde. De coalitie 'Zege aan Montenegro' van president Milo Djukanovic, voorstander van onafhankelijkheid, behaalde met 42 procent van de stemmen 36 van de 77 parlementszetels, twee zetels meer dan het blok 'Samen voor Joegoslavië' dat 40 procent van de stemmen oogstte. Na de bekendmaking reden aanhangers van het behoud van de Servisch-Montenegrijnse federatie, ook al hadden zij de verkiezingen nipt verloren, triomferend en met Joegoslavische vlaggen zwaaiend door de straten.
Door de nauwe marge tussen voor- en tegenstanders van staatkundige onafhankelijkheid slonk de internationale steun voor afscheiding van Montenegro. Dit bleek onder meer uit de verklaring van Anna Lindh, de minister van Buitenlandse zaken van Zweden dat als voorzitter van de Europese Unie fungeerde, dat de verkiezingsresultaten 'geen duidelijk mandaat' gaven om een referendum over onafhankelijkheid te houden. De federale president Vojislav Kostunica zag in de verkiezingsuitslag het bewijs voor de levensvatbaarheid van een gezamenlijke staat van Servië en Montenegro.
Voorstanders van onafhankelijkheid hadden beweerd dat Montenegro, dat vóór 1918 reeds onafhankelijkheid kende, zich tijdens het autoritaire regime van de voormalige Joegoslavische president Slobodan Milosevic de facto reeds tot een onafhankelijke staat ontwikkeld had. Tegenstanders hadden aangevoerd dat het land te klein was om economisch zelfstandig te kunnen overleven en dat de historische, sociale en culturele banden met Servië duurzamer en zwaarwegender waren dan de korte periode van de heerschappij van Milosevic. Tevens hadden zij gewaarschuwd voor twisten over de status van de Servische provincie Kosovo.
Na een impasse van een maand lukte het president Djukanovic om de steun te winnen van de kleine partij Liberale Alliantie voor de vorming van een minderheidsregering. Daarop gaf hij de zittende premier Filip Vujanovic opdracht tot de vorming van een regering. Deze nam de zittende regering, die op 16 juli 1998 was benoemd, in haar geheel en zonder wijzigingen over.

BUITENLANDSE ZAKEN

Herstel diplomatieke betrekkingen met belangrijkste NAVO-lidstaten

Op 17 november 2000 werden de diplomatieke betrekkingen tussen Joegoslavië ener-

zijds en Groot-Brittanië, Duitsland, Frankrijk en de Verenigde Staten officieel hersteld, een jaar en acht maanden nadat zij bij de aanvang van de luchtacties van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) tegen Joegoslavië waren verbroken. Bij die gelegenheid werd in het ministerie van Buitenlandse zaken in Belgrado een persconferentie gehouden, waarop diplomatieke vertegenwoordigers van de vier westerse landen zich hoopvol en verzoenend uitspraken. Minister van Buitenlandse zaken Goran Svilanovic verklaarde dat de levens die verloren waren gegaan weliswaar niet meer konden worden teruggegeven, maar dat met vrede de nabestaanden een betere toekomst geschonken kon worden. Hij benadrukte dat zijn land in vrede wenste te leven met zowel de VS, als de lidstaten van de Europese Unie, als de buurlanden. William Montgomery, het hoofd van het Bureau voor Joegoslavische zaken van de VS, noemde de gebeurtenis 'het begin van een nieuw tijdperk'.

Zes dagen later werd in Belgrado door minister van Defensie Slobodan Krapovic en zijn Griekse ambtsgenoot Akis Tsohatzopoulos een overeenkomst over militaire samenwerking tussen Joegoslavië en Griekenland gesloten, met als doelstelling onder andere om de regionale veiligheid te vergroten.

Samenwerkingsverdrag tussen Joegoslavië en Europese Unie

Ter gelegenheid van de afsluiting van een topontmoeting op 24 november 2000 in de Kroatische hoofdstad Zagreb van de landen van de Balkan, kondigde president Jacques Chirac van Frankrijk, dat het voorzitterschap van de Europese Unie op dat moment vervulde, gunstige toegangsmogelijkheden voor de Balkanlanden tot de EU-markt aan, alsmede een pakket hulpmaatregelen ter waarde van vier miljard dollar (ca. 4,4 miljard euro) voor de komende vijf jaar. 's Anderendaags werd in Belgrado een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen Joegoslavië en de Europese Unie. President Vojislav Kostunica verklaarde bij die gelegenheid: 'Deze overeenkomst brengt ons op weg naar formalisering van onze samenwerking en ons partnerschap met de EU'. De voorzitter van de Europese Commissie Romano Prodi sprak van 'een hoofdstuk in onze gezamenlijke geschiedenis'. Hij liet tevens doorschemeren dat de overeenkomst de broodnodige buitenlandse investeringen dichterbij zou brengen. Kostunica voegde daaraan toe dat buitenlandse partners en investeerders zich veiliger zouden voelen in Joegoslavië, indien daar dezelfde regels van kracht waren als in het gebied van de EU.

Diplomatieke betrekkingen met Albanië hervat

Op 19 januari 2001 maakte het ministerie van Buitenlandse zaken bekend dat de diplomatieke betrekkingen met het buurland Albanië waren hervat. Deze waren tijdens de door Albanië gesteunde luchtaanvallen van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) op Joegoslavië verbroken. Volgens de verklaring beoogde de Joegoslavische regering met de hervatting van de diplomatieke dialoog bij te dragen aan de stabiliteit van de Balkan-regio en goed nabuurschap.

Militaire samenwerking met Rusland

Begin februari 2001 bracht de Russische minister van Defensie Igor Sergejev een bezoek aan Joegoslavië, een traditionele bondgenoot van Rusland, waar hij een ontmoeting had met zijn Joegoslavische ambtsgenoot Slobodan Krapovic en president Vojislav Kostunica. Daarbij werd overeengekomen dat beide landen in het jaar 2001 nauw zouden samenwerken op het gebied van Defensie.

Sergejev benadrukte dat Rusland, dat 3.000 man bijdroeg aan de internationale troepenmacht in de Servische provincie Kosovo, de Joegoslavische regering steunde in haar standpunt dat de vijf kilometer brede bufferzone, die Kosovo scheidde van de rest van Servië, zou moeten worden herzien. De bufferzone was aan het einde van de luchtacties van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) tegen Joegoslavië in 1999 ingesteld om Albanese burgers veilig te laten terugkeren naar hun woonplaatsen in Kosovo en om Servische troepen te scheiden van soldaten van de NAVO-vredesmacht, die zich in Kosovo legerden. De Joegoslavische regering drong aan op vernauwing van de bufferzone, aangezien die haar zou hinderen in de bestrijding van Albanese rebellen die zich in de Presevo-vallei hadden verschanst.

(Vorige berichten pag. 669/3 e.v. - 2000)

LETLAND

BINNENLAND

Regering verliest steun fractie in parlement

De vijf leden tellende Nieuwe Partij in het parlement trok op 5 februari 2001 haar steun aan de regering in, nadat premier Andris Berzins al eerder een aanvaring met hen had gehad over een begrotingskwestie. De regering beschikte echter nog steeds over 64 van de 100 zetels in het parlement.

Linkse oppositie wint bij lokale verkiezingen

De oppositionele Letse Sociaal-democratische Arbeiderspartij kwam als grote winnaar te voorschijn uit de gemeenteraadsverkiezingen van 11 maart 2001. De sociaal-democraten wonnen in de meeste grote steden en kregen veertien van de 60 zetels in de gemeenteraad van de hoofdstad Riga. Hun winst was verwacht, gezien de grote ontevredenheid over de privatisering en de hoge werkloosheid op het platteland. Nationale parlementsverkiezingen werden pas in de herfst van 2002 verwacht.

SS-veteranen houden jaarlijkse bijeenkomst

Honderden Letse veteranen van de Waffen-SS hielden op 16 maart 2001 hun jaarlijkse bijeenkomst. In totaal ongeveer 1.000 veteranen en familieleden kwamen bijeen in de kathedraal van Riga voor een kerkdienst en woonden een plechtigheid bij op een militair kerkhof. De gebruikelijke mars door de oude stad van Riga was dit jaar afgelast omdat het nationale Vrijheidsmonument in de steigers stond. Met name vanuit Rusland was er altijd veel kritiek geweest op de jaarlijkse bijeenkomsten.

Minister van Economie overleeft motie van wantrouwen

Minister van Economie Aigars Kalvitis overleefde op 3 mei 2001 een motie van wantrouwen in het parlement. Hij kreeg de steun van 50 van de 100 leden, tegen hem stemden 32 leden. Het was de tweede motie van wantrouwen in 2001 die hij overleefde. De motie was ingediend vanwege de gang

van zaken bij de privatisering van het overheidsaandeel van 68 procent in de Letse Scheepvaartmaatschappij. Die privatisering, door de oppositie beschouwd als ingaand tegen de economische belangen van Letland, was na diverse pogingen nog steeds niet afgerond.

JUSTITIE

Australische rechtbank mag verdachte van oorlogsmisdaden uitleveren

Een rechtbank in Melbourne (Australië) besloot op 29 mei 2001 dat de 87-jarige Konrads Kalejs die van oorlogsmisdaden werd verdacht, aan Letland kon worden uitgeleverd. De beschuldigingen tegen Kalejs hadden te maken met zijn rol als leider van een werkkamp in Salaspils bij Riga tijdens de Tweede Wereldoorlog. Zijn advocaten gingen tegen de uitspraak van de rechtbank in beroep. Zij meenden dat de gezondheid van Kalejs slecht was en dat hij geestelijk niet in staat was terecht te staan.

BUITENLANDSE ZAKEN

President ontkent achterstelling etnische Russen

President Vaira Vike-Freiberga werd op 12 februari 2001 tijdens een bezoek aan Moskou geïnterviewd voor de Russische televisie en onder meer ondervraagd over de positie van etnische Russen in Letland. Zij ontkende dat de Russen in haar land op grond van hun etnische komaf werden gediscrimineerd. Ook zei ze dat er in Letland geen sprake was van vervolging door de overheid van personen die in het Rode Leger of bij de sovjetveiligheidsdienst hadden gediend.
De president had in Moskou tevens een ontmoeting met de Russische president Vladimir Poetin. Het was de eerste ontmoeting van de presidenten van de twee landen sinds 1994.

Protesten tegen vandalisme bij ambassade in Moskou

De regering diende op 3 mei 2001 een formeel protest in bij de Russische regering vanwege herhaald vandalisme tegen Letse diplomatieke instellingen in Rusland. De ambassade werd op 1 mei met zwarte verf besmeurd. De consulaten in Sint-Petersburg en Pskov waren ook al herhaalde malen het doelwit van vandalisme. Volgens Letse media kon het meest recente voorval te maken hebben met de veroordeling tot gevangenisstraffen, eind april, van drie Russen in Letland op beschuldiging van terrorisme.

(Vorige berichten pag. 21/3 e.v. - 2001)

LITOUWEN

BINNENLAND

Minister van Economie treedt af

Minister van Economie Eugenijus Maldeikis trad op 6 februari 2001 af, naar hij zei om niet de hele regering in de kritiek op hem te laten delen. Maldeikis was heftig bekritiseerd vanwege een recente reis naar Moskou, waar hij een ontmoeting had met functionarissen van het gasbedrijf Gazprom. Die kwestie lag gevoelig omdat het Litouwse gasbedrijf Lietuvos Dujos eind 2001 zou worden geprivatiseerd. Gazprom had al eerder laten weten dat het wellicht een aandeel in het bedrijf zou willen kopen. De staatscommissie voor ethiek had Maldeikis een week eerder vrijgesproken van schending van ethische normen, maar meende dat hij wel protocollaire fouten had gemaakt.
President Valdas Adamkus kwam op 14 februari terug uit het buitenland en benoemde een dag later de hervormingsgezinde Eugenijus Gentvilas tot minister van Economie. Deze zegde toe de hervorming van de energiesector te bespoedigen en investeringen te stimuleren.

Nieuwe minister van Gezondheid

President Valdas Adamkus benoemde op 15 mei Konstaninas Dobrovolskis tot nieuwe minister van Gezondheid op voordracht van premier Rolandas Paksas. Zijn voorganger Vinsas Janusonis was in april om privéredenen afgetreden.

Regering-Paksas treedt af

Premier Rolandas Paksas en zijn regering traden op 20 juni 2001 af, nadat de partij Nieuwe Unie zich uit de coalitie had teruggetrokken. De regering beschikte daardoor nog maar over 41 van de 141 zetels in het parlement. De Nieuwe Unie verschilde onder meer van mening met premier Paksas over de privatisering en verliet de regering nadat de premier had geweigerd af te treden. President Valdas Adamkus aanvaardde het aftreden van de regering en benoemde minister van Economie Eugenijus Gentvilas tot tijdelijk premier. Pogingen de coalitie te herstellen liepen twee dagen later op niets uit.
De president gaf op 29 juni de leider van de (sociaal-democratische) Brazauskas-coalitie opdracht een nieuwe regering te vormen. De 68-jarige Algirdas Brazauskas was de laatste communistische partijleider in Litouwen ten tijde van de Sovjetunie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Onafhankelijkheid Centrale bank versterkt

Het parlement keurde op 13 maart 2001 amendementen op de wet op de Centrale bank goed, die de bank meer onafhankelijkheid moesten geven en meer vrijheid om het monetaire beleid te bepalen. Het wetsvoorstel werd aangenomen met 80 tegen één stem, bij acht onthoudingen. De overige van de 141 parlementsleden waren afwezig of namen niet aan de stemming deel. De wet moest nog door president Valdas Adamkus worden ondertekend.

Vereenvoudiging van procedure bij faillissement

Het parlement keurde op 20 maart 2001 met 85 tegen één stem een wetsvoorstel goed dat de procedure bij een faillissement eenvoudiger maakte. Vice-minister van Economie Gediminas Rainys verklaarde na de stemming dat de nieuwe regeling in overeenstemming was met de richtlijnen van de Europese Unie. Volgens de regeling kon een faillissement worden uitgesproken zodra de passiva van een onderneming meer dan 50 procent bedroegen van de activa. Volgens de oude regeling moesten de passiva gelijk zijn aan of groter zijn dan de activa. De verwachting was dat de nieuwe wetgeving door een stijging van het aantal faillissementen op korte termijn zou leiden tot een scherpe stijging van de werkloosheid, die in februari al op dertien procent stond.

Parlement keurt regeling koppeling litas aan euro goed

Het parlement keurde op 5 april 2001 met

77 tegen één stem amendementen goed betreffende de overgang naar een koppeling van de nationale munt, de litas, aan de euro. Tot dan toe was de litas aan de dollar gekoppeld in een verhouding van vier tot één. De valutareserves van de Centrale bank zouden grotendeels moeten worden omgezet van dollars in euro's.
Het parlement had in een van de amendementen bedongen dat er tijdens de overgangsfase naar de koppeling aan de euro, die volgens de Centrale bank op 1 januari 2002 zou ingaan, geen devaluatie mocht plaatsvinden.

JUSTITIE

Verdachte holocaust schuldig bevonden

Een Litouwse rechtbank verklaarde op 14 februari 2001 een voormalig Amerikaans staatsburger, de 93-jarige Kazys Gimzauskas, schuldig aan collaboratie met de nazi's bij genocide tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij werd schuldig bevonden aan het overdragen van minstens drie joden aan Duitse vernietigingscommando's, toen hij tweede man was bij de regionale veiligheidspolitie in Vilnius tijdens de oorlog. Er kon echter volgens de rechtbank geen vonnis worden uitgesproken omdat Gimzauskas aan de ziekte van Alzheimer leed. Het proces werd tijdens zijn afwezigheid gevoerd.

De chef van Gimzauskas tijdens de oorlog, Aleksandras Lileikis, was de eerste persoon die in een voormalige republiek van de Sovjetunie terechtstond wegens oorlogsmisdaden. Hij overleed echter op 93-jarige leeftijd aan een hartaanval in september 2000, voordat het proces ten einde was.
In januari had een openbare aanklager laten weten dat Litouwen het Verenigd Koninkrijk om uitlevering zou vragen van de 85-jarige Antanas Gecas, woonachtig in Edinburgh. Hij werd ook van oorlogsmisdaden verdacht.

BUITENLANDSE ZAKEN

Parlementsfracties tekenen verklaring over toetreding EU

Alle parlementsfracties ondertekenden op 19 januari 2001 een verklaring waarmee ze instemden met het doel van toetreding tot de Europese Unie in 2004, samen met de overige landen uit de eerstvolgende groep nieuwe leden. Litouwen had er een topprioriteit van gemaakt de toetredingsonderhandelingen in 2002 af te ronden. Aanvankelijk was Litouwen door de EU ingedeeld bij de tweede categorie toetredende landen, maar in 2000 kreeg het land een positieve waardering in de jaarlijkse voortgangsrapportage van de EU. De parlementsleden namen zich in de verklaring ook voor in de eerste helft van het jaar de nodige wetgeving met het oog op integratie binnen de Europese Unie aan te nemen, waaronder de mogelijkheid voor buitenlanders om in Litouwen grond te bezitten.

Europese Commissie maant tot haast bij verdeling EU-fondsen

De Europese Commissie waarschuwde Litouwen op 21 maart dat het land meer vaart moest zetten achter de verdeling van fondsen van de Europese Unie, wilde het in aanmerking komen voor toetreding bij de eerstvolgende gelegenheid. Anders Henriksson, hoofd van het Litouwse team bij het directoraat-generaal van de Europese Commissie, zei op een persconferentie in Vilnius dat het Litouwse ministerie van Financiën van de distributie van EU-fondsen nog niet echt een prioriteit had gemaakt. Litouwen ontving al bijdragen uit enkele EU-fondsen, waaronder de SAPARD-fondsen waarmee de agrarische sector in de Baltische staten werd gesteund en waarover eerder in maart overeenstemming was bereikt.

Brief aan IMF belooft limiet aan begrotingstekort

De regering deed op 19 juni 2001 een brief uitgaan aan het Internationaal Monetair Fonds (IMF), waarin zij een limiet aan het begrotingstekort toezegde voor 2002. In de brief, die ook door de Centrale bank was ondertekend, werd toegezegd dat het tekort over 2002 maximaal 1,3 procent van het bbp zou bedragen. Dat was 0,1 procent minder dan over 2001. De toezegging was een belangrijk element in komende afspraken met het IMF over toegang van Litouwen tot 86,52 miljoen Speciale Trekkingsrechten ter waarde van 108 miljoen dollar (ca. 120,4 miljoen euro) in het geval van een economische verslechtering.

(Vorige berichten pag. 23/2 e.v. - 2001)

NEDERLAND

BINNENLAND

Vernietigende kritiek op functioneren Eerste Kamer

Begin juni 2001 publiceerde *NRC Handelsblad* in zijn maandelijkse kleurenbijlage een grote reportage over het functioneren van de Eerste Kamer. Bijna alle senatoren bleken zelf van mening te zijn dat de Eerste Kamer absoluut niet deed waarvoor zij formeel in het leven was geroepen: het bewaken van de kwaliteit van de wetgeving. Meer en meer stemden senatoren conform de partijlijn in met wetsvoorstellen die zij persoonlijk zwaar onder de maat achtten. De Senaat was verworden tot een 'afkickcentrum' voor gemarginaliseerde politici en kon volgens sommige politici, zoals de voorzitster van de Tweede Kamer J. van Nieuwenhoven, eigenlijk afgeschaft worden.
De reportage van Gerard van Westerloo was een staaltje van gedegen onderzoeksjournalistiek maar leidde niet tot een serieus debat over afschaffing van het instituut – alleen tot een debat op 12 juni over de vraag waarom er geen debat kwam. Bij die gelegenheid constateerde senator Ruers van de SP: 'Heel Nederland praat erover, behalve wij'.

'Brand in Volendams café was onvermijdelijk'

Op 21 juni 2001 presenteerde de commissie-Alders die de oorzaken en de nasleep van de brand op Nieuwjaarsnacht in het Volendamse café 't Hemeltje had onderzocht, haar belangrijkste conclusies. De felle brand kostte aan dertien jonge mensen het leven en maakte meer dan 250 gewonden, onder wie kinderen die voor de rest van hun leven verminkt en gehandicapt zouden zijn. Alders noemde een aantal feiten uit de acht delen van het dikke rapport. De directe oorzaak van de brand waren de sterretjes, die om tien over twaalf door een klein groepje bezoekers werden aangestoken. Maar, zei Alders, het had net zo goed een aansteker kunnen zijn of een hete lamp. De kerstversiering was zo gevaarlijk dat het niets had geholpen als die geïmpregneerd was geweest met een brandwerende stof. Verder was de paniekssluiting van een van de nooduitgangen omgekeerd gemonteerd. De brandslang zat in een kast, waar niet op

stond dat die erin zat. De nooduitgangen waren niet in orde.
Volgens de commissie had de gemeente ten onrechte vergunningen afgegeven. De gemeente controleerde jarenlang niet. En toen de gemeente wèl controleerde en vaststelde dat er niets deugde in café 't Hemeltje, toen deed de gemeente niets. De brandweer had in 1998 al vastgesteld dat er geen oefenplannen waren voor rampen en dat er ook geen goede afspraken waren voor samenwerking met de politie en met geneeskundige diensten. Daardoor kwam de hulpverlening in de bewuste nieuwjaarsnacht onnodig laat op gang. 'In combinatie met de zeer, zeer brandgevaarlijke kerstversiering moest dat bijna wel tot een ramp leiden.'
Zeer positief was Alders over de mensen die onmiddellijk na de brand hulp begonnen te verlenen. Al in de aanloop naar de presentatie van het onderzoek was duidelijk dat Nederland vol stond met cafés die zich niet aan elementaire veiligheidsregels hielden.

Meer geld voor politie

Het kabinet maakte op 26 juni 2001 bekend dat vanaf 2002 honderden miljoenen guldens extra uitgetrokken zouden worden voor 8.000 extra politieagenten en zogeheten toezichthouders, personeel zonder opsporingsbevoegdheid. Hierdoor moest het percentage misdaden dat opgelost werd – in 2001 slechts vijftien procent – omhoog gestuwd worden naar twintig procent. Met het extra personeel moesten opsporingsinstanties de jaarlijkse stapel van 80.000 onbehandelde aangiften kunnen wegwerken. Deze aangiften, zeven procent van het totaal, bevatten volgens de politie voldoende aanknopingspunten voor nader onderzoek, maar werden wegens personeelsgebrek niet onderzocht. De politie telde in juni 2001 43.000 agenten.

Kamer wil dwang bij terugsturen asielzoekers

De regering doet praktisch niets om afgewezen asielzoekers te dwingen om terug te keren, constateerden PvdA, VVD en CDA tijdens een debat op 26 juni 2001. Meer dwang was nodig omdat 'de projecten voor vrijwillige terugkeer volstrekt zijn mislukt', verwoordde PvdA-woordvoerder Middel de kritiek van de partijen. De regering onderneemt te weinig om terugkeer via buurlanden mogelijk te maken, aldus Middel. 'Doorreislanden accepteren alleen mensen die vrijwillig terugkeren, maar deze groep asielzoekers wil niet terug. Die vicieuze cirkel moet worden doorbroken.'
Aanleiding voor het debat met de Kamer was het kabinetsvoorstel Angola en Tsjetsjenië te schrappen van de lijst met landen waarvan Nederland alle asielverzoeken accepteerde. Alleen Afghanistan en Sierra Leone stonden in juni nog op de lijst. De positie van Sierra Leone bleek niet onomstreden. De PvdA vreesde dat asielzoekers uit andere landen zich uitgaven voor Sierra-Leoonse vluchtelingen.

Terugkeer Iraakse asielzoekers blijft problematisch

Het grootste deel van het debat draaide om asielzoekers uit Irak. Dat land werd in 1998 van de lijst geschrapt en ongeveer 5.000 Irakezen, van wie het grootste deel Koerden, dienden formeel Nederland te verlaten. Deze verharding van het beleid was in mei aanleiding geweest voor een gewelddadige betoging van Koerden in Den Haag.
De PvdA was voorstander van chartervluchten om de Iraakse asielzoekers terug te brengen naar Noord-Irak. Vooralsnog waren chartervluchten volgens staatssecretaris Kalsbeek onmogelijk, omdat vliegverkeer boven Noord-Irak niet was toegestaan. Afgewezen asielzoekers konden alleen terugkeren via een van de buurlanden van Irak. Kalsbeek stelde dat ambtelijke missies er nog niet in waren geslaagd een terugkeerprogramma met de Turkse regering uit te werken.
De VVD meende dat de Iraki's zelf hun terugkeer moesten regelen en dat dit niet de taak van de regering was. GroenLinks-woordvoerder Halsema meende als enige dat Noord-Irak niet veilig genoeg was voor terugkeer van Koerden en Arabische Iraki's. In een reeks uitspraken hadden Nederlandse rechters uitgesproken dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) er ten onrechte van uitging dat ook Iraki's afkomstig uit gebieden buiten Noord-Irak naar Koerdistan gestuurd konden worden, maar de IND bleef Noord-Irak als 'vestigingsalternatief' voor deze groep beschouwen.

Staatssecretaris komt gemeenten tegemoet

Gemeenten zoals Groningen, Nijmegen, Den Haag en Utrecht verzetten zich tegen de stopzetting van uitkeringen voor levensonderhoud aan afgewezen asielzoekers en wilden hen niet op straat zetten. Op 29 juni werd bekend dat Kalsbeek hierover nieuwe afspraken met de gemeenten had gemaakt, die neerkwamen op een versoepeling van het beleid en uitbreiding van het aantal uitzonderingen. Zo mochten voortaan ook de zogeheten 'Dublinclaimanten' in de noodopvang van gemeenten blijven. Dit waren asielzoekers die op een transfer wachtten naar het EU-land waar zij al eerder asiel hadden aangevraagd.

Prinses Juliana lijdt aan ernstig geheugenverlies

Tijdens interviews die prins Bernard eind juni 2001 gaf naar aanleiding van zijn negentigste verjaardag, maakte deze bekend dat prinses Juliana aan ernstig geheugenverlies leed. Het was de eerste keer dat een lid van het Koninklijk Huis informatie gaf over de gezondheid van de voormalige koningin. De Rijksvoorlichtingsdienst had in februari 1999 alleen een 'open brief' verspreid waarin de prinses aangaf zich volledig uit het openbare leven terug te trekken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Medezeggenschap bij pensioenfondsen bedroevend

Uit vertrouwelijke cijfers die een commissie van de Sociaal Economische Raad (SER) had verzameld, bleek eind juni 2001 dat ruim een miljoen Nederlandse werknemers en gepensioneerden geen enkele medezeggenschap hadden bij het beheer van hun pensioengelden, waarvoor zij verplicht premie betaalden. Drie jaar eerder hadden vakbonden en werkgevers afspraken gemaakt met de ouderenbonden, verenigd in het Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO), om de invloed van werknemers en gepensioneerden te vergroten. Met dit convenant wilden werkgevers en werknemers plannen van toenmalig staatssecretaris van Sociale zaken De Grave voor wettelijke regeling van medezeggenschap van gepensioneerden afwenden.
Vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties maakten de dienst uit bij de pensioenfondsen. Uit het SER-rapport bleek dat tweederde van de pensioenfondsen die voor complete bedrijfstakken werkten, in drie jaar tijd geen enkele vorm

van medezeggenschap had gerealiseerd. Bij bedrijfspensioenfondsen was dat 43 procent. Bij pensioenregelingen die verzekeraars uitvoerden, was praktisch niets geregeld. Vormen van medezeggenschap van gepensioneerden waren onder meer een deelnemersraad of bestuursdeelname.
Een reden voor het regelen van medezeggenschap was onder meer de verdeeldheid over de bestemming van overwinsten van de fondsen. Laag gesalarieerden betaalden vaak fors mee aan veel hogere pensioenen van beter verdienenden. Sommige fondsen konden door hun beleid al lang niet meer waarmaken dat hun leden vanaf hun 65e jaar 70 procent van hun laatst verdiende salaris zouden ontvangen. Zij berekenden de toekomstige AOW-component van het pensioen stelselmatig te hoog.
De regering had een systeem ingevoerd waardoor bedrijven de vrijheid kregen om zich vanaf 2002 bij een ander fonds aan te sluiten als hun verplichte bedrijfstakpensioenfonds onder de maat presteerde. De wettelijke maat was echter zo laag, dat in 2001 al uit de cijfers bleek dat elk fonds voor zijn examen zou slagen.

Extra salarisverhoging voor onderwijzend personeel

De vakbonden bereikten op 15 juni 2001 een akkoord met minister Hermans en staatssecretaris Adelmund van Onderwijs over een extra salarisverhoging van 3,75 procent voor het onderwijzend personeel, dat al eerder in het kader van de CAO-onderhandelingen 4,25 procent in 2001 had gekregen. De extra verhoging, die 2,3 miljard gulden (ruim één miljard euro) zou kosten, zou zowel in 2001 en 2002 worden uitgekeerd. Door een wijziging van het beloningssysteem konden leerkrachten bovendien drie tot vier jaar eerder in de hoogste schaal terechtkomen. Voorts werd het budget dat scholen naar eigen inzicht aan personeelsbeleid mochten besteden, verdubbeld tot 1,16 miljard gulden (ca. 530 miljoen euro).

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bouw HSL-Oost van de baan

Het kabinet stemde op 15 juni 2001 in met een voorstel van minister Netelenbos (Verkeer) om definitief af te zien van de hogesnelheidslijn-Oost. Voor deze verbinding van Amsterdam via Utrecht naar Duitsland zou naast de bestaande spoorlijn een nieuwe worden aangelegd. De nieuwe spoorlijn zou zeven miljard gulden (ca. 3,2 miljard euro) hebben gekost. Het overgrote merendeel van de partijen in de Tweede Kamer was voorstander van de aanleg van de HSL-Oost. Netelenbos leek uiteindelijk tot dezelfde slotsom als de tegenstanders van de spoorlijn te zijn gekomen: dat er onvoldoende aanbod van goederenvervoer naar Duitsland zou zijn en dat de tijdwinst voor treinen slechts enkele minuten zou bedragen. De bewindsvrouw koos daarom voor de zogenoemde benuttingsvariant. Die kwam neer op verdubbeling van het spoor bij een paar knelpunten tussen Utrecht en de grens, ondertunneling van overgangen en extra geluidwerende maatregelen. Deze investeringen zouden de staatskas één miljard gulden (ca. 450 miljoen euro) kosten.

JUSTITIE

Operatie Clickfonds eindigt voor OM in debacle

De Amsterdamse rechtbank verklaarde op 22 juni 2001 het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk in een grote beursfraudezaak. In het onderzoek naar de zaak, bijgenaamd Operatie Clickfonds, had het OM 'een patroon van onzorgvuldig optreden' tentoongespreid, wat neerkwam op 'een ernstige inbreuk op de beginselen van een behoorlijk procesrecht'. Niet alleen de voormalige directie van het betrokken effectenhuis Leemhuis en Van Loon had schade geleden, maar ook 'de strafrechtpleging in het algemeen', aldus het vonnis.
De rechtbank constateerde 'grove veronachtzaming van de belangen van de verdachten'. Leemhuis en Van Loon stond op het punt overgenomen te worden toen het betrokken raakte bij de beursfraudezaak. Later moest het voor een veel lagere prijs worden verkocht.
Bovendien had het OM aan het begin van het onderzoek de onderzoeksrechter 'onvolledig' en de rechtbank 'deels onjuist en deels onvolledig geïnformeerd'. Bij de aanvang van Operatie Clickfonds had Justitie, aldus de rechtbank, in persberichten 'ongenuanceerde, voorbarige en te sterk aangezette informatie verschaft'. Het vragen van rechtshulp aan Zwitserland was 'vergaand slordig en onachtzaam' verlopen.
Het enige feit waarvoor de rechtbank een lichte straf gaf, was een personeelsuitkering die de directie buiten de belasting bleek te hebben gehouden. De vier ex-directeuren moesten elk een boete van 25.000 gulden (ruim 11.000 euro) betalen en de rechtspersoon 100.000 gulden (ruim 45.000 euro). Het OM kondigde aan in beroep te gaan.

Operatie Clickfonds betrof het grootste Nederlandse onderzoek naar financiële fraude tot dan toe en was in 1997 begonnen, onder leiding van het Amsterdamse parket van het Openbaar Ministerie en mede uitgevoerd door de Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (FIOD) en de Economische Controledienst (ECD). Volgens het OM had het commissionairshuis zich schuldig gemaakt aan belastingfraude, heling, handel met voorkennis, het aannemen van steekpenningen, het witwassen van crimineel geld en frontrunning (het meelopen met grote effectenorders). Uiteindelijk bleef er weinig van de verdenkingen over. Wel vielen enkele tientallen fraudeurs door de mand die de belasting bleken te ontduiken in Zwitserland of Luxemburg. Het OM trof verder (soms omvangrijke) schikkingen met individuen en enkele financiële instellingen.
Er speelden nog drie beursfraudeverdenkingen. Over de belangrijkste - het in stand houden van een systeem van coderekeningen - oordeelde de rechtbank al eerder dat dit juridisch in Nederland in wezen is toegestaan. Eén omkopingszaak had al geleid tot veroordelingen waartegen echter beroep was ingesteld, met een kans op succes. Tot slot speelde er nog een zaak over het witwassen van softdrugsgelden.
Operatie Clickfonds 'heeft als een katalysator gewerkt als het om de versterking van de integriteit in de financiële sector gaat', schreef *NRC Handelsblad*. 'Maar de prijs was hoog. Er is veel schade aangericht en het is de vraag of dat uiteindelijk opweegt tegen de resultaten.'
Het proces tegen de hoofdverdachten, Dirk de Groot en Adri S. moest nog plaatsvinden.

NATUUR EN MILIEU

Geen statiegeld[illegible]blik en plastic flesjes

Na besprekingen tussen minister Pronk (VROM) en het bedrijfsleven werd op 25 juni 2001 bekendgemaakt dat Pronk afzag van de invoering van statiegeld voor verpakkingen die jaarlijks voor tonnen zwe[illegible]uil zorgden. Het bedrijfsleven had gedrei[illegible] het ver-

pakkingsconvenant met de overheid niet te vernieuwen als de bewindsman hen tot de investeringen zou dwingen die nodig waren om ook kleine drankverpakkingen terug te nemen.
In de nieuwe overeenkomst, geldig tot 2005, werd afgesproken dat het bedrijfsleven 100 miljoen gulden (ruim 45 miljoen euro) beschikbaar zou stellen voor schoonmaakacties. Verder zouden maatregelen worden genomen om de hoeveelheid gestort afval te doen dalen van 940.000 ton in 2000 naar 850.000 ton in de komende jaren. Onder andere zouden er meer afvalbakken voor klein vuil worden geplaatst, niet alleen naast de bestaande flessen- en papierbakken, maar ook langs de weg of bij kruisingen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Milosevic naar Nederland

In de nacht van 28 op 29 juni 2001 kwam de voormalige Servische president Slobodan Milosevic in Nederland aan om terecht te staan voor het VN-tribunaal voor oorlogsmisdaden begaan in voormalig Joegoslavië. Milosevic werd met een Brits vliegtuig naar Nederland gevlogen, waar hij enkele uren later geboeid werd afgevoerd naar de gevangenis van Scheveningen. Daar waren ook 38 andere verdachten opgesloten. Milosevic zou enkele dagen later worden voorgeleid.

OVERLEDEN

F.B. Hotz, schrijver

De op 52-jarige leeftijd debuterende schrijver Frits Bernard Hotz is op 5 december 2000 te Leiden overleden. Hotz werd in dezelfde stad geboren op 1 februari 1922.
F.B. Hotz volgde eerst een technische opleiding, die hij in 1942 echter omruilde voor een muziekopleiding. Na de Tweede Wereldoorlog moest hij eerst met tbc het bed houden, maar in 1949 begon zijn carière als jazzmuzikant. Hij speelde trombone. De trombonist Bix Beiderbecke was zijn grote voorbeeld. Al vroeg in zijn muzikale loopbaan begon hij ook met schrijven. Hij durfde het echter pas in 1974 aan om zijn werk aan een uitgever aan te bieden. Hij debuteerde in het literaire tijdschrift *Maatstaf* met het verhaal *Tramrace*. In 1976 verscheen zijn eerste bundel *Dood weermiddel* die door de literaire kritiek zeer lovend werd ontvangen. In totaal schreef Hotz vijf verhalenbundels, een gecombineerde bundel met verhalen en beschouwingen, een novelle en een roman. Hotz was in zijn werk altijd op zoek naar woorden en zinnen die hij kon schrappen en zijn verhalen kenden soms wel tien versies voor hij ze eindelijk ter publicatie aanbood. Zijn kleine oeuvre telt bijna 1400 pagina's en werd in 1998 bekroond met de P.C. Hooftprijs.

Jan van der Vaart, keramist

De ooit als instrumentmaker opgeleide keramist Jan van der Vaart is op 8 november 2000 in Leiden overleden. Van der Vaart werd geboren in Den Haag op 17 oktober 1931. De keramist verkreeg vermaardheid door zijn tulpenvazen. Dit zijn hoge vazen bestaande uit losse segmenten met vele tuiten die geïnspireerd zijn op vazen die rond 1700 door Delftse pottenbakkers werden gemaakt
De autodidact Van der Vaart maakte zijn eerste vazen rond 1955. Die werden beschilderd door de schilder Herman Gordijn. Van der Vaart ontwikkelde daarna eigen 'vaasvormen' die sterk van de traditionele vorm verschillen. Zijn robuuste vazen met gedraaide rechthoeken en vierkanten lijken op het eerste gezicht eerder op sculpturen dan op sierlijke bloemendragers.
Aanvankelijk maakte Van der Vaart unica, maar later in zijn carrière ging hij met gietmallen werken. Daardoor kon hij series van honderd of meer exemplaren van een vaas maken, waardoor de prijs ervan binnen ieders bereik kwam. In 1991 verscheen er een monografie over Van der Vaart en in datzelfde jaar organiseerde Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam een overzichtstentoonstelling. In 1998 werd het werk van Jan van der Vaart bekroond door het Amsterdamse Fonds voor de Kunst.

(Vorige berichten pag. 344/3 e.v. - 2001)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Nieuwe ministers voor Energie en Natuurlijke hulpbronnen

President Vladimir Poetin benoemde op 16 juni 2001 nieuwe ministers voor Energie en Natuurlijke hulpbronnen, zo liet een woordvoerder weten. Igor Joesoefov trad aan als minister van Energie als opvolger van minister a.i. Ivan Matlasjov. Vitali Artjoechov werd de opvolger van Boris Jatskevitsj als minister van Natuurlijke hulpbronnen. De voormalige minister van Energie Alexander Gavrin was in februari onder druk van Poetin afgetreden vanwege de energiecrisis die duizenden Russen letterlijk in de kou liet zitten.

Staatsdoema eens met nieuw Wetboek van Strafrecht

De Staatsdoema stemde op 20 juni 2001 met een meerderheid van 290 stemmen in de 450 leden tellende Kamer voor invoering van een nieuw Wetboek van Strafrecht. De communisten en hun bondgenoten van de Agrarische Partij, samen goed voor 120 zetels, waren tegen. Het nieuwe Wetboek van Strafrecht maakte vanaf 2003 processen met een jury mogelijk. Ook gaf het rechtbanken vanaf 2004 het recht arrestatie- en huiszoekingsbevelen uit te vaardigen in plaats van openbare aanklagers die tot dan toe die bevoegdheid hadden.

Wet op politieke partijen goedgekeurd

De Staatsdoema keurde op 21 juni 2001 in derde en laatste lezing een nieuwe wet op politieke partijen goed met 238 tegen 164 stemmen. De wet beoogde onder meer het aantal partijen dat aan verkiezingen deelneemt te reduceren. Alleen politieke partijen zouden nog kandidaten mogen stellen. Bovendien moesten zij minimaal 10.000 leden hebben, verspreid over minstens 50 van de 89 regio's in Rusland. President Vladimir Poetin had al eerder gesuggereerd dat twee of drie grote politieke partijen eigenlijk genoeg waren voor zijn land.

Staatsdoema: geen beperkingen mediadeelname voor buitenlanders

De Staatsdoema verwierp op 21 juni 2001 in tweede lezing een wetsvoorstel dat beoogde buitenlandse belangen in Russische televisiestations te beperken. De wet kwam drie stemmen tekort voor de vereiste 226 van de 450 leden tellende Staatsdoema. De wet verbood buitenlanders televisiestations op te richten die uitzonden naar meer dan de helft van het Russische grondgebied. Ook mocht het belang van buitenlanders, statenloze personen of personen met een dub-

bele nationaliteit in zenders de 50 procent niet te boven gaan. De communisten waren tegen de wet omdat ze vonden dat die ook voor andere media moest gelden. Bovendien vonden ze dat de maximumhoogte van deelnames 30 procent moest zijn. Andere afgevaardigden vonden de nieuwe wet juist te streng.

Regering versterkt greep op Gazprom

Tijdens een vergadering van aandeelhouders op 29 juni 2001 versterkte de Russische regering haar greep op Gazprom, 's werelds grootste gasbedrijf en verantwoordelijk voor acht procent van het Russische bbp en een kwart van de export. Marktanalisten juichten de verandering toe, maar drongen erop aan dat de nieuwe leiders van Gazprom het bedrijf meer transparant zouden maken. Ook zou er een einde moeten komen aan de beperkingen die golden voor buitenlands eigendom van aandelen Gazprom.
De regering nam tijdens de aandeelhoudersvergadering bezit van een zesde zetel in de elf leden tellende raad van bestuur van Gazprom doordat de vertegenwoordiger van het management Arngold Bekker aftrad en zijn zetel toeviel aan Alexandra Levitskaja, een regeringsfunctionaris. De vergadering stemde ook in met een nieuwe bepaling dat de leider van Gazprom kon worden ontslagen door een simpele meerderheid in de raad van bestuur. Tot dan toe was daar unanimiteit voor nodig.
Aleksej Miller die Rem Vjachirev in mei als leider van Gazprom was opgevolgd, zei na de aandeelhoudersvergadering dat hervormingen bij Gazprom zorgvuldig moesten worden uitgevoerd. Minderheidsaandeelhouders hadden een onderzoek geëist naar beschuldigingen dat de leiding van Gazprom onderdelen van het bedrijf had verkocht aan insiders voor prijzen beneden de marktwaarde. Ook hadden zij opheldering geëist over de financiële relatie van Gazprom met het in Florida geregistreerde bedrijf Itera, dat vrij plotseling van een onbekende firma een belangrijke doorverkoper werd van gas van Gazprom.

Federatieraad stemt in met import kernafval

De Federatieraad, de Russische Eerste Kamer, stemde op 29 juni 2001 in met de import van nucleair afval. Daarmee werd het voor president Vladimir Poetin mogelijk een pakket van drie wetsvoorstellen dat op heftige kritiek van milieuactivisten was gestuit, tot wet te verheffen.
De Federatieraad was niet bij wet verplicht over het pakket te stemmen. Als de Federatieraad niet stemde over een wet die al door de Staatsdoema was aanvaard, zoals hierbij het geval was, werd deze automatisch goedgekeurd. Voorzitter van de Federatieraad Jegor Strojev verklaarde echter dat Poetin de mening van de raad over de wetten graag wilde weten. De Federatieraad had besloten een van de drie wetten te bespreken en keurde die met 92 tegen 17 stemmen goed.
Het ministerie van Atoomenergie was een fervent voorstander van de nieuwe maatregelen, die Rusland over een periode van tien jaar twintig miljard dollar (ca. 22,3 miljard euro) zouden opleveren.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Tsjetsjeense rebellenleider gedood

De Russische regering maakte op 25 juni 2001 de dood van de Tsjetsjeense rebellenleider Arbi Barajev bekend. Russische functionarissen zeiden dat Barajev was gedood in het dorp Alchan-Kala, ten zuidwesten van Grozny, toen het door federale troepen werd bestormd. Hij bevond zich daar met naar schatting 50 rebellen. Functionarissen zeiden dat het lichaam door familieleden van Barajev was geïdentificeerd en aan hun zou worden overgedragen voor de begrafenis.
Barajev werd verantwoordelijk gehouden voor de ontvoering van en de moord op vier westerse hulpverleners in Tsjetsjenië in 1998. Minister van Defensie Sergej Ivanov noemde de dood van Barajev een 'groot succes' voor de Russische strijdkrachten. De Tsjetsjeense rebellen gaven op hun website de dood van Barajev toe en meldden dat hij was opgevolgd door zijn neef Movsar Barajev.
Russische persbureaus maakten op 26 juni bekend dat Russische eenheden bij een aantal speciale operaties meer dan 30 rebellen hadden gedood, onder andere in het grensgebied met Georgië in het zuiden van de opstandige republiek. Bij die operatie waren legerhelikopters ingezet. Daarnaast zouden twee pro-Russische Tsjetsjeense politiemannen in een wijk van Grozny zijn doodgeschoten. Bij een ander incident raakten politiemannen door een ontploffende landmijn gewond.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rechtbank verlaagt gevangenisstraf voor Amerikaanse student

Een rechtbank in de zuid-Russische stad Voronezj bracht op 7 juni 2001 een vonnis wegens het bezit van drugs dat twee maanden eerder was uitgesproken over de Amerikaanse student John Tobin, terug van 37 maanden tot één jaar. De veiligheidsdienst FSB had eerder beweerd dat Tobin zich met spionage bezighield, hoewel hij er niet officieel voor was veroordeeld. Tobin had gezegd dat de drugs door anderen in zijn appartement waren geplaatst, nadat de FSB had geprobeerd hem als spion te rekruteren.
Een woordvoerder van de FSB in Voronezj, Pavel Bolsjoenov, zei op 26 juni in een interview met de tv-zender NTV dat een Russische wetenschapper Tobin had geïdentificeerd als degene die hem in 1998 in de Verenigde Staten had ondervraagd in een poging hem te rekruteren. Bolsjoenov zei dat de wetenschapper, Dmitri Koeznetsov, op verdenking van valsemunterij was ondervraagd. Hem zou een betere behandeling in de gevangenis zijn beloofd als hij zou meewerken. Een woordvoerder van het State Department in Washington zei niet over informatie te beschikken die deze beschuldiging kon bevestigen, maar zegde toe een en ander te zullen uitzoeken.

Laatste uitgewezen Amerikaanse diplomaat vertrokken

Het persbureau *RIA* meldde op 30 juni dat de laatste van 50 uitgewezen Amerikaanse diplomaten uit Rusland was vertrokken. De uitwijzingen waren een uitvloeisel van het conflict tussen de Verenigde Staten en Rusland over spionage, dat losbarstte naar aanleiding van de arrestatie van de FBI-agent en Russische spion Robert Hanssen in februari 2001. De Verenigde Staten hadden naar aanleiding van diens arrestatie 50 Russische diplomaten uitgewezen, waarna de uitwijzing van evenzoveel Amerikanen uit Moskou volgde. De namen van de uitgewezen Amerikanen waren niet bekendgemaakt.

Bush en Poetin eens over versterking economische banden

De Amerikaanse president George Bush verklaarde op 16 juni 2001 in Slovenië, na een topontmoeting met president Vladimir

Poetin in dat land, dat hij zijn ministers van Handel en Financiën naar Moskou zou sturen om de economische banden tussen de twee landen te intensiveren. Het initiatief van Bush verkreeg de instemming van Poetin. Voorts sprak Bush zijn steun uit voor de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en prees hij president Poetin voor het doorvoeren van een belastinghervorming in Rusland.

Beide presidenten uitten zich op een gezamenlijke persconferentie positief over hun eerste ontmoeting. Poetin sprak zich nog eens uit tegen de eenzijdige opzegging door Washington van het anti-raketverdrag uit 1972, maar sprak tegelijkertijd de hoop uit dat er positieve ontwikkelingen op dit gebied mogelijk waren. Twee dagen later zei hij in een gesprek met Amerikaanse journalisten in Moskou over de ontmoeting met Bush dat die werd gekarakteriseerd door een 'hoog niveau van vertrouwen'. Hij sprak echter wel zijn twijfel uit over de technische haalbaarheid van het door Bush gewenste anti-raketschild, dat hij vergeleek met 'een kogel raken met een kogel'.

(Vorige berichten pag. 349/3 e.v. - 2001)

SPANJE

ETA

Politici blijven doelwit

Twee gemaskerde en anonieme ETA-activisten gaven op 7 juni 2001 een interview aan de Baskische dagbladen *Gara* en *Egunkaria*. Zij zeiden dat de aanslagen door zouden gaan, waarmee ze geruchten dat de ETA een nieuw bestand overwoog de kop indrukten. In enkele dagbladen waren berichten verschenen dat de gematigde stroming binnen de ETA weer aan de winnende hand was nadat Euskal Herritarrok (EH) bij de regionale verkiezingen van 13 mei haar aanhang had zien halveren.
De ETA-activisten zeiden: 'De boodschap van de ETA is duidelijk. Alle politici zijn doelwit die de onderdrukking van het Baskische moederland steunen, gedogen of er aan deelnemen.' Het verlies van Euskal Herritarrok was volgens hen te wijten aan angst en zwakheid bij de nationalisten.
Tenslotte eisten de twee activisten de verantwoordelijkheid op voor de moord op Santiago Oleaga. De financieel directeur van El Diario Vasco werd op 24 mei bij een aanslag gedood.

Premier Aznar kondigt extra politieinzet aan

Premier José Maria Aznar maakte op 26 juni 2001 bekend dat Spanje 5.500 extra agenten zou inzetten om het Baskische geweld aan te pakken. Aznar zei ook te streven naar een reorganisatie van het juridische systeem zodat het terrorisme beter zou kunnen worden bestreden. Aznar: 'Terrorisme verspert de weg naar vrijheid en de mogelijkheid om samen te leven.'

Bomaanslagen in Madrid

De ETA pleegde op 28 juni 2001 een bomaanslag in Madrid, waarbij zestien gewonden vielen. De bom, verpakt in een rugzak achter op een fiets, werd van afstand tot ontploffing gebracht toen generaal Justo Oreja passeerde. Oreja raakte zwaar gewond en werd in kritieke toestand opgenomen in het ziekenhuis.
Enkele uren na de aanslag vond er een tweede ontploffing plaats. Ditmaal in de nabijheid van het stadion van Real Madrid. Volgens de politie had de ETA de vluchtauto tot ontploffing gebracht om zo sporen uit te wissen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rellen tijdens vergadering Wereldbank

De politie van Barcelona raakte op 24 juni 2001 slaags met demonstranten tegen globalisering. Zij waren 8.000 man sterk naar Barcelona gekomen om te protesteren tegen de vergadering van de Wereldbank die daar werd gehouden. Enkele tientallen demonstranten zochten de confrontatie met de politie. Er werden 22 demonstranten gearresteerd en er vielen 32 gewonden.

JUSTITIE

Hoge Raad tegen uitlevering 'Super Lopez'

De Hoge Raad wees op 19 juni 2001 het Amerikaanse verzoek af tot uitlevering van José Ignacio Lopez de Arriortua, bijgenaamd Super Lopez. De man was directeur van General Motors toen hij in 1993 de overstap maakte naar Volkswagen. Bij die gelegenheid zou hij bedrijfsgeheimen van General Motors hebben doorgespeeld aan Volkswagen. De affaire kostte Super Lopez in 1996 zijn baan. Volkswagen kwam toen met General Motors overeen 113 miljoen euro compensatie te betalen en voor 1,13 miljard euro onderdelen van General Motors af te nemen.
De zaak tegen Super Lopez de Arriortua bleef echter lopen. De Amerikaanse justitie wilde hem voor het gerecht hebben wegens industriële spionage. De Spaanse Hoge Raad besliste dat deze aanklacht niet zwaar genoeg was voor uitlevering. De Raad woog in haar beslissing mee dat Lopez de Arriortua ernstig ziek was als gevolg van een autoongeluk in 1998.

Aanklacht tegen minister Pique wegens fraude

De twaalf openbare aanklagers besloten in een overleg op 20 juni 2001 minister van Buitenlandse zaken, Josep Pique, te vervolgen wegens fraude. Tien van hen stemden voor, twee tegen. Pique was lid van de Raad van Bestuur van Ercros toen dit bedrijf besloot het onderdeel Ertoil te verkopen aan het Franse bedrijf Elf. De verkoop liep via een Luxemburgse holding en uit het Franse justitiële onderzoek tegen de oud-minister van Buitenlandse zaken Roland Dumas bleek dat bij deze transactie 108 miljoen euro was verdwenen. De helft hiervan was waarschijnlijk aangewend als smeergeld.
Pique zei in een reactie dat hem niets viel te verwijten: 'Ik heb nog steeds het schone geweten dat ik altijd heb gehad. Verwacht geen verdere verklaring van mij.'
Of Pique daadwerkelijk zou worden vervolgd, hing af van de beslissing van advocaat-generaal Jesus Cardenal en van het feit of de parlementaire onschendbaarheid van Pique zou worden opgeheven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Chileense president bezoekt Spanje

De Chileense president Ricardo Lagos begon op 4 juni 2001 een driedaags staatsbezoek aan Spanje. Het was het eerste staatsbezoek sinds de verhoudingen tussen Spanje en Chili vertroebeld raakten door het uitleveringsverzoek van de Chileense oud-dictator Augusto Pinochet. Een Spaanse onderzoeksrechter verzocht in 1998 zijn uitlevering wegens genocide, terrorisme en marteling. Chili zag dat als inmenging in de

interne aangelegenheden. Met het bezoek van Lagos werd het oude zeer vergeten.
Het staatsbezoek stond vooral in het teken van het vrijhandelsverdrag dat Chili wilde sluiten met de Europese Unie. Dit was vooral voor Spanje van belang omdat haar handel met Chili een waarde had van 932 miljoen euro. De onderhandelingen verliepen echter stroef door de verschillende belangen van de Europese lidstaten. Spanje sprak desondanks de hoop uit het verdrag in 2002 te kunnen ondertekenen, het liefst tijdens het voorzitterschap van Spanje.

Bush omarmt medestander Aznar

De Amerikaanse president George W. Bush begon zijn eerste vijfdaagse bezoek aan Europa op 12 juni 2001 in Spanje. Het land was de eerste etappe op zijn Europese tournee omdat de centrum-rechtse premier José Maria Aznar een van de weinige Europese leiders was die de politiek van Bush steunde. De meeste Europese leiders hadden kritiek op zijn besluit het Verdrag van Kyoto niet te ondertekenen, de doodstraf in de Verenigde Staten en zijn plan voor een antirakettenschild.
Aznar en Bush brachten een gezamenlijk standpunt over het rakettenschild naar buiten. Volgens beide bewindslieden vormen raketten een groeiende bedreiging en was het noodzakelijk stappen te ondernemen. Bush voegde daar nog aan toe dat wat hem betreft het ABM-ontwapeningsverdrag achterhaald was.
Het bezoek van Bush begon overigens uiterst ongelukkig. Bush was er trots op dat hij de Spaanse taal machtig was en gaf een interview in het Spaans. Dat ging hem redelijk af, maar hij sprak wel over de Spaanse premier Anzar in plaats van Aznar. Verder liet hij het koninklijk paar tien minuten wachten en reed het vervolgens in zijn limousine voorbij, zodat koning Juan Carlos en koningin Sofia naar hem toe moesten lopen.

(Vorige berichten pag. 351/2 e.v. - 2001)

TURKIJE

BINNENLAND

Moederlandpartij verliest drie ministers

De minister van Energie voor de Moederlandpartij (ANAP), Cumhur Ersumer, was op 27 april 2001 gedwongen af te treden nadat vijftien mensen op zijn ministerie in staat van beschuldiging waren gesteld wegens corruptie bij het uitgeven van energietenders. Hij werd op 8 mei opgevolgd door Zeki Cakan, eveneens van de Moederlandpartij.
Niet lang daarna moest Yuksel Yaloua het veld ruimen. De minister van Privatisering was er namelijk niet in geslaagd het wetsvoorstel voor de privatisering van de tabaksector snel door het parlement te loodsen. De privatisering van deze sector was een van de voorwaarden die het Internationaal Monetair Fonds (IMF) stelde aan de herstructurering van de Turkse economie. Yaloua werd op 5 juni opgevolgd door Yilmaz Karakoyunlu.
Op 6 juni raakte de Moederlandpartij haar derde minister in korte tijd kwijt. Saadettin Tantan nam ontslag, nadat hij als minister van Binnenlandse zaken was gedegradeerd naar een ondergeschikte kabinetspost. De degradatie kwam na een aanvaring met partijleider Mesut Yilmaz. Tantan was een fervent bestrijder van overheidscorruptie en had al eens gezegd dat sommige leden van zijn eigen partij zijn corruptieonderzoeken dwarsboomden. Tantan zegde na zijn ontslag ook het lidmaatschap van de Moederlandpartij op.

President weigert mediawet te ratificeren

President Ahmet Necdet Sezer weigerde op 18 juni 2001 de nieuwe mediawet te ratificeren die als doel had de media in Turkije te liberaliseren. Necdet Sezer weigerde omdat de nieuwe wet volgens hem monopolievorming in de hand werkte en een bedreiging vormde voor de vrijheid van informatie. Necdet Sezer, een voormalig rechter van het Constitutioneel Hof, voerde vooral technisch-juridische bezwaren aan.
Premier Bülent Ecevit reageerde terughoudend op de weigering van Necdet Sezer. Een eerdere aanvaring tussen de premier en de president luidde de financiële crisis van november 2000 in. Ecevit zei: 'Het terugsturen van de wet is het gevolg van een eigen evaluatie van de president. Ik wil verder geen commentaar geven.'

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Turkije bestrijdt financiële crisis

Nieuwe minister van Economie

Premier Bülent Ecevit maakte op 2 maart 2001 de benoeming van Kemal Dervis bekend als nieuwe minister van Economie met uitgebreide bevoegdheden. Zo zou Dervis zich ook gaan bezig houden met de schatkist, de staatsbanken en de financiële markt. Belangrijkste taak van Dervis zou zijn het vertrouwen te winnen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank en het Amerikaanse ministerie van Financiën. Dervis was hiervoor de geknipte figuur omdat hij twintig jaar had gewerkt bij de Wereldbank. Daar zat hij op een groot aantal afdelingen en werd tenslotte vice-president.
Ecevit had hem speciaal uit New York gehaald waar hij al jaren woonde met het verzoek Turkije uit de financiële crisis te leiden. Hij werd daarom alom gezien als de grote redder van Turkije. Dervis temperde die verwachtingen: 'Eén persoon kan niet alles alleen. Het is een zaak van het hele team.'
Eerste taak van Dervis was het loskrijgen van reeds toegezegde leningen van de Wereldbank en het IMF, van respectievelijk 5,6 miljard euro en 7,1 miljard euro. Deze leningen waren toegezegd onder de voorwaarde dat Turkije de lira gekoppeld zou houden aan de dollar. De regering Ecevit zag zich echter tijdens de financiële crisis van februari 2001 genoodzaakt dit principe los te laten, waarna de lira 40 procent in waarde daalde.

Ecevit zoekt steun voor hervormingen

Premier Ecevit had op 31 maart gesprekken met werkgevers en werknemers om zo een breed draagvlak te creëren voor de op handen zijnde economische hervormingen. Ecevit: 'De lasten van het hervormingsprogramma moeten op een rechtvaardige en uitgebalanceerde manier worden verdeeld over alle segmenten van de samenleving.' Belangrijkste uitgangspunten van de hervormingen waren herstructurering van de banksector en de privatisering van ondernemingen als Turkish Airlines en Turk Telekom.
De vakbonden toonden zich echter weinig enthousiast over de plannen. Diezelfde dag demonstreerden duizenden vakbondsleden namelijk tegen de hervormingsplannen. Bayram Meral, voorzitter van de grootste vakbondsfederatie Turk-Is, zei bij die gelegenheid: 'De politiek van het IMF en de Wereldbank is er niet op gericht Turkije te redden, maar moet ervoor zorgen dat Turkije haar schulden tijdig en volledig afbetaalt.'

Politieke spanning neemt verder toe

De politie gebruikte op 11 april de wapenstok en het waterkanon om 50.000 demonstranten in Istanbul te verdrijven. Zij eisten het aftreden van Ecevit en wilden het parlementsgebouw bestormen. In het parlement eiste de oppositie het aftreden van Ecevit, terwijl inmiddels ook de Turkse Kamer van Koophandel zijn aftreden had geëist. Ecevit weigerde echter op te stappen. Hij zei dat het aftreden van de regering de financiële problemen niet zou oplossen.
De roep om aftreden kwam nadat door de financiële crisis rente en lonen waren gestegen, prijzen explosief waren gestegen en veel bedrijven gedwongen waren hun poorten te sluiten. Hierdoor namen werkloosheid en armoede een grote vlucht.
De machtige militaire leiders maakten een gebaar om te laten zien dat zij de financiële crisis ook serieus namen. In een verklaring zeiden ze dat ze 32 projecten hadden uitgesteld waarmee een totaalbedrag was gemoeid van 22 miljard euro.

IMF en Wereldbank maken leningen vrij

De Wereldbank en het IMF maakten op 27 april bekend dat ze alsnog de leningen van respectievelijk 5,6 miljard euro en 7,1 miljard euro zouden uitbetalen. Het IMF kondigde verder aan dat het Turkije daar bovenop een lening van elf miljard euro zou verstrekken. Dit om de economische herstructureringsplannen van Kemal Dervis te ondersteunen. De directeur van de Wereldbank noemde deze plannen 'zeer goed'. Premier Bülent Ecevit zei er op te vertrouwen dat hij de ingrijpende hervormingen zonder veel problemen zou kunnen doorvoeren en dat de noodzakelijke wetgeving snel door het parlement goedgekeurd zou kunnen worden.

De financiële markten reageerden positief op het nieuws. De lira won voor het eerst sinds de financiële crisis weer wat terrein terug op de dollar. Verder stegen de aandelenkoersen met dertien procent.
De eerste concrete maatregelen volgden al op 2 mei. Het ministerie van Financiën maakte toen bekend dat het als onderdeel van de hervormingen de 'dienstverliezen' van drie staatsbanken (Ziraat, Halk en Emlak) had overgenomen. Hiermee was een bedrag gemoeid van 22,6 miljard euro. Verder waren deze drie staatsbanken voorzien van voldoende kapitaal, zodat ze weer kredietwaardig waren. Uiteindelijk zou dit op termijn moeten leiden tot privatisering van de drie banken.
'Dienstverliezen' zijn verliezen die de banken maken op leningen die ze van de regering moesten verstrekken aan bedrijven tegen een zeer laag rentepercentage. Het ging derhalve in feite om zwaar gesubsidieerde leningen. De verliezen drukten echter niet op de staatsbegroting, maar op de staatsbank. Door de 'dienstverliezen' over te nemen maakte de overheid haar financiële situatie doorzichtiger, een belangrijke voorwaarde van het IMF.

Dervis creëert financiële ademruimte

Minister Derwis van Economie maakte op 17 juni bekend dat hij voor 7,9 miljard euro aan kortlopende leningen had weten om te zetten naar langlopende leningen. Hiermee zorgde hij voor enige financiële ademruimte. Er hoefde namelijk in 2001 tien procent minder te worden afgelost.
De schuldenlast drukte zwaar op de Turkse begroting. De aflossing van de schuld was hoger dan de totale inkomsten aan belasting. Turkije werkte in 2001 dan ook met een begrotingstekort van 78,5 procent van het bnp, tegen 58,4 procent een jaar eerder.

'Turkse economie gekrompen'

Het Staatsinstituut voor Statistiek maakte op 30 juni bekend dat de Turkse economie in de eerste drie maanden van 2001 met 4,2 procent was gekrompen in vergelijking met het eerste kwartaal van 2000. Dit had tot gevolg dat er duizenden Turken waren ontslagen, de lira 40 procent van haar waarde had verloren en de inflatie op jaarbasis naar schatting 52,4 procent bedroeg.

JUSTITIE

Doodstraf voor islamitische leider

De Rechtbank voor de Staatsveiligheid in Istanbul veroordeelde op 2 april 2001 Salih Izzet tot de dood. Hij gaf volgens de rechtbank leiding aan een organisatie die gewapenderhand de constitutionele orde omverwilde werpen. Izzet leidde het Islamitisch Groot Oosters Overvalfront, dat de islamitische shariawetgeving in Turkije wilde invoeren. De organisatie voerde hiertoe een reeks bomaanslagen uit.

Politie neemt grote hoeveelheden heroïne in beslag

Mehmet Kececiler, in het kabinet belast met douanezaken, zei op 30 mei 2001 in het parlement dat de Turkse politie in 1999 verantwoordelijk was voor 72 procent van de in beslag genomen heroïne in Europa. De politie had dat jaar enkele tonnen in beslag genomen. Reden hiervoor was dat Turkije een belangrijke doorvoerhaven was van heroïne uit het Midden-Oosten en Azië naar Europa.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Constitutioneel Hof verbiedt Partij van de Deugd

Het Constitutioneel Hof besloot op 22 juni 2001 de Partij van de Deugd (FP) te verbieden omdat deze partij het seculiere karakter van de Turkse staat zou ondermijnen. De Partij van de Deugd streefde volgens het Constitutioneel Hof naar het invoeren van de islamitische wetgeving. Dit was in strijd met de seculiere uitgangspunten van de Turkse staat.
De Partij van de Deugd ontkende uit te zijn op het invoeren van een islamitische wetgeving. De partij noemde zichzelf centrumrechts en vergeleek zich met de Europese christendemocratische partijen.
De Partij van de Deugd was de grootste oppositiepartij en bezette 102 van de 550 zetels in het parlement. Opvallend was dat het Constitutioneel Hof slechts twee parlementsleden ontsloeg en vijf andere leden voor vijf jaar verbood politieke activiteiten te ontplooien. Dit betekende dat verreweg het merendeel van de parlementsleden gewoon in het parlement bleef zitten. Het was alleen onduidelijk of ze onafhankelijk zouden blijven of zich zouden aansluiten bij een andere partij.
Het Constitutioneel Hof voorkwam met dit vonnis dat er nieuwe verkiezingen moesten worden uitgeschreven. Deze zouden namelijk noodzakelijk zijn geweest als een groot aantal parlementsleden uit hun functie was gezet. Nieuwe verkiezingen zouden echter leiden tot politieke instabiliteit en dat kon Turkije zich niet veroorloven tijdens de financiële crisis waarin het op dat moment verkeerde.
De Partij van de Deugd werd drie jaar na haar voorganger, de Welvaartspartij, verboden. Sinds 1960 waren er in Turkije al meer

dan twintig partijen verboden. Het verbod viel slecht in de Europese Unie: de vele verboden zouden de democratie ondermijnen en het fundamentalisme aanwakkeren. Premier Bülent Ecevit kwam dan ook met een opmerkelijke verklaring: 'Ik ben teleurgesteld door het verbod van de Partij van de Deugd. Dit komt omdat enkele delen van onze grondwet een verbod te makkelijk maken. Met de wijzigingen van de grondwet die de komende tijd op stapel staan, zal het moeilijker worden een partij te verbieden.'

Hongerstaking eist opnieuw dode

Op 27 juni 2001 maakte de mensenrechtenvereniging IHD bekend dat opnieuw een gevangene was overleden na een hongerstaking van 250 dagen. Het was het 25e dodelijke slachtoffer van de actie. Linkse gevangenen protesteerden met hun actie tegen het nieuwe gevangenissysteem waarbij zij niet meer op zalen werden gevangen gehouden, maar in cellen. Volgens de gevangenen werd het hierdoor makkelijker hen te martelen.
De politie bestormde in december 2000 gevangenissen om een einde te maken aan een opstand, waarbij de gevangenen overplaatsing naar de cellen blokkeerden. Bij deze bestorming kwamen 30 gevangenen en twee bewakers om het leven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zwarte Zeestaten vormen gezamenlijke marinemacht

Diplomaten uit Rusland, Turkije, Bulgarije, Georgië, Oekraïne en Roemenië kwamen op 2 april 2001 in Istanbul overeen een gezamenlijke marinemacht te vormen die zou optreden bij humanitaire en milieurampen in de Zwarte Zee. De marinemacht kreeg de voorlopige naam van Blackseafor.

Politie maakt einde aan gijzeling door Tsjetsjenen

De politie bestormde op 23 april 2001 het luxe Swisshotel in Istanbul om een einde te maken aan een gijzeling door dertien zwaarbewapende Tsjetsjenen. De dertien hadden een dag eerder het hotel overvallen en ruim 600 gasten in gijzeling genomen. Met hun actie wilden ze protesteren tegen de Russische bezetting van hun vaderland. De dertien hadden in de loop van de dag een groot deel van de gijzelaars vrijgelaten. Ten tijde van de bestorming hadden ze nog 120 gijzelaars in handen.
Men vreesde in eerste instantie een bloedbad omdat de Tsjetsjenen zwaar bewapend waren en de grote politiemacht het hotel had omsingeld. Er vielen echter geen gewonden bij de bestorming omdat de Tsjetsjenen zich overgaven aan de politie.
Rusland uitte eerder al felle kritiek op Turkije omdat dit land tal van Tsjetsjeense organisaties herbergde. Volgens Rusland zou Turkije zo het terrorisme steunen. In Turkije heerste veel sympathie voor de vrijheidsstrijd van de Tsjetsjeense medemoslims, maar premier Bülent Ecevit zei na de gijzeling dat er grenzen waren aan de gastvrijheid. 'Tsjetsjenen zijn onze broeders, maar we kunnen geen acties toestaan die de Turkse belangen schaden.' Hij beloofde daarom de Tsjetsjeense organisaties in Turkije kritisch onder de loep te nemen.

OVERLEDEN

Sabiha Gokcen, eerste vrouwelijke militaire piloot

Een dag na haar 88ste verjaardag op 22 maart 2001 stierf Sabiha Gokcen in een militair ziekenhuis in Istanbul. Gokcen werd in 1913 geboren en was samen met een aantal andere jonge meisjes geadopteerd tussen 1920 en 1930 door Mustafa Kemal Atatürk – de grondlegger van het seculiere Turkije.
Door haar passie voor vliegen stond zij als eerste vrouwelijke militaire piloot al snel in de schijnwerpers van het jonge moderne Turkije. Zij werd het symbool van de nieuwe onafhankelijkheid van en het stemrecht voor vrouwen dat de regering van Atatürk hun had verleend. Gokcen is ook daadwerkelijk als militair vlieger ingezet onder andere bij bombardementen op dorpen van rebellerende Koerden in het oosten van Turkije.
Sabiha Gokcen heeft voor haar adoptievader altijd veel bewondering gevoeld en stond dan ook zeer kritisch tegenover het opnieuw opkomende Turkse islamisme. 'Vandaag zijn er vijanden die die grote man willen vernietigen, deze mensen zijn inhumaan', aldus Sabiha Gokcen enkele jaren geleden.

(Vorige berichten pag. 165/1 e.v. - 2001)

WIT-RUSLAND

BINNENLAND

OVSE blijft kritisch over gebrek aan democratie

Een hoge delegatie van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) verklaarde op 7 maart 2001 bij een bezoek aan Wit-Rusland dat het land weinig of geen vooruitgang had geboekt op de weg naar democratie. Afvaardigingen van de Raad van Europa en het Europees Parlement maakten ook deel uit van de delegatie. In september 2001 zouden er in Wit-Rusland presidentsverkiezingen worden gehouden. De delegatie was van mening dat er weinig veranderd was sinds de parlementsverkiezingen van oktober 2000, die niet aan internationale normen bleken te voldoen. Zij drong dan ook aan op democratische hervormingen en eerlijke presidentsverkiezingen.
Minister van Buitenlandse zaken Michail Chvostov beschuldigde het hoofd van de OVSE-missie in Wit-Rusland, Hans-Georg Wiek, op 17 mei tijdens een persconferentie ervan dat hij de tegenstanders van president Loekasjenko steunde. Hij zei ook dat de Wit-Russische regering twijfelde aan de zin van zijn verblijf in het land. In april had het hoofd van de Wit-Russische KGB, Leonid Jerin, de OVSE er al van beschuldigd dat zij 'spionnen' trainde in plaats van waarnemers voor de presidentsverkiezingen.

Buitenlandse donaties aan NGO's onwettig verklaard

President Alexander Loekasjenko vaardigde op 14 maart 2001 een decreet uit dat buitenlandse donaties verbood aan lokale niet-gouvernementele organisaties (NGO's), die zich bezighielden met politieke activiteiten en het controleren van verkiezingen. Dat verklaarde de persdienst van de president. De maatregel was waarschijnlijk getroffen met het oog op de presidentsverkiezingen in september 2001. Vele mensenrechtenorganisaties in Wit-Rusland kregen financiële ondersteuning uit het Westen. Een woordvoerder van de persdienst verklaarde: 'Humanitaire hulp uit het buitenland mag niet gebruikt worden ter ondersteuning van acties die tot doel hebben de grondwet te veranderen of de staatsmacht over te nemen.'

Wit-Rusland

Gedeeltelijke herverkiezingen parlement geldig verklaard

Overheidsfunctionarissen verklaarden op 18 maart 2001 herverkiezingen voor het parlement in 13 van de 110 kiesdistricten in het land geldig. De herverkiezingen waren nodig omdat de minimale opkomst van 25 procent bij de eerste ronde in oktober 2000 niet was gehaald. De opkomst werd deze keer als voldoende beoordeeld. Oppositiepartijen beschuldigden president Alexander Loekasjenko ervan door te gaan met de plaatsing van zijn eigen aanhangers in het parlement.
De parlementsverkiezingen in oktober waren door westerse landen als oneerlijk veroordeeld en werden door de belangrijkste oppositiepartijen geboycot.

Politie maakt einde aan demonstratie oppositie

De politie arresteerde op 25 maart 2001 verschillende leden van de oppositie tijdens een protestdemonstratie tegen president Alexander Loekasjenko in Minsk waar ongeveer 3.000 mensen aan deelnamen. De menigte riep 'Weg met Loekasjenko' en 'Onafhankelijkheid' en zwaaide met verboden rood-witte Wit-Russische vlaggen en een blauwe vlag van de Europese Unie. Een correspondent van *Reuters* zag hoe vijf demonstranten door de politie werden geslagen en opgepakt. De protestmars vond plaats op de verjaardag van de oprichting in 1918 van de Wit-Russische Volksrepubliek, die na enkele maanden door de communisten werd opgeheven.
Op 21 april werden in Minsk ongeveer twintig mensen door de politie opgepakt nadat een demonstratie van ongeveer 500 mensen uiteen was gejaagd. De demonstranten, voornamelijk studenten en jonge mensen, riepen kiezers op bij de presidentsverkiezingen later in het jaar niet op Loekasjenko te stemmen. De politie had verklaard dat de demonstratie illegaal was.

Minister van Defensie vervangen

President Alexander Loekasjenko ontsloeg op 28 maart 2001 minister van Defensie Alexander Tsjoemakov en verving hem door Leonid Maltsev, die al eerder die functie had bekleed. Maltsev was in 1997 door de president ontslagen en door Tsjoemakov opgevolgd, nadat hij dronken op een openbare bijeenkomst was verschenen.
Tsjoemakov, net als Maltsev generaal bij de Wit-Russische strijdkrachten, was als minister aangebleven toen Loekasjenko in november 2000 de hoofden van de veiligheidsdienst KGB en de Veiligheidsraad alsmede de hoogste openbare aanklager aan de kant had gezet.

Loekasjenko: 'Zonder mij anarchie'

President Alexander Loekasjenko verklaarde op 29 maart 2001 tijdens een bijeenkomst in Grodno, vlakbij de Poolse grens, dat als iemand anders hem zou opvolgen na mogelijke presidentsverkiezingen in september, zijn 'ijzeren' heerschappij vervangen zou worden door anarchie. Hij zei ook dat het land een krachtige overheid nodig had zonder 'anarchie of chaos'.

Kritiek EBRD op uitblijven democratische hervormingen

De European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) uitte in april 2001 kritiek op het gebrek aan democratische hervormingen. De bank deed dat in de vorm van een brief van zijn president Jean Lemierre aan president Alexander Loekasjenko. Lemierre schreef dat er grote zorgen waren over de vraag of Wit-Rusland waarde hechtte aan een democratisch meerpartijensysteem, pluralisme en een marktеconomie. Hij schreef dat de EBRD overwoog Wit-Rusland leningen te onthouden, tenzij de presidentsverkiezingen in de herfst eerlijk zouden verlopen.
Vice-premier Valeri Kokorev verklaarde echter op 24 april tijdens de jaarvergadering van de EBRD in Londen dat Wit-Rusland 'aan universele democratische waarden, rechten en vrijheden was toegewijd'. Het hoofd van de Wit-Russische nationale bank verklaarde op zijn beurt tegenover *Reuters* dat de EBRD zich zijns inziens niet met het soort politieke problemen moest bezighouden die in de brief van president Lemierre waren besproken.

Loekasjenko dringt aan op verdediging orthodox geloof

President Alexander Loekasjenko deed op 24 juni 2001 een oproep aan de patriarch van de Russisch-Orthodoxe Kerk Aleksi II het geloof te verdedigen tegen aanvallen van buiten. Loekasjenko en Aleksi II woonden de inwijding van een kathedraal bij in Brest. Zij verwezen in hun openbare uitspraken niet rechtstreeks naar het bezoek van de paus aan Oekraïne, dat tegelijkertijd plaatsvond. Loekasjenko had het wel over politici die erop uit waren het laatste bastion te vernietigen van de Slavische eenheid: het geloof. Aleksi II dankte voor een gehoor van 5.000 gelovigen de president voor zijn inspanningen voor de eenheid van Wit-Rusland met Rusland.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Loekasjenko tegen privatisering sleutelsectoren economie

President Alexander Loekasjenko sprak zich op 18 mei 2001 tijdens een televisietoespraak uit tegen de privatisering van sleutelsectoren van de economie in zijn land zoals olieverwerking, de kaliumwinning en het openbaar vervoer. Westerse bankinstellingen hadden er eerder bij Loekasjenko op aangedrongen dergelijke bedrijven te privatiseren. Loekasjenko ontkende tijdens zijn toespraak dat hij ervoor verantwoordelijk was dat westerse bedrijven Wit-Rusland zouden mijden.

(Vorige berichten pag. 102/3 e.v. - 2001)

EL SALVADOR

BINNENLAND

Twee opeenvolgende aardbevingen eisen veel slachtoffers

Het aantal slachtoffers van de aardbeving van 13 januari 2001 was na enkele dagen opgelopen tot bijna negenhonderd. Het epicentrum lag zo'n honderd kilometer ten zuidoosten van de hoofdstad San Salvador en de aardbeving bereikte 7,6 op de schaal van Richter.Terwijl de overheid voedsel, medicijnen en dekens verstrekte, probeerden getroffen burgers familieleden te identificeren. Ruim 250.000 huizen lagen in puin en zo'n 2.500 mensen waren gewond geraakt. Vooral de modderlawines hadden veel schade aangericht. Reddingswerkers bevrijdden 45.000 mensen uit geïsoleerd geraakte gebieden.
De aardbeving was ook goed te voelen in de buurlanden Guatemala en Honduras en was zelfs waarneembaar tot in Mexico City. Er waren nog regelmatig naschokken te

El Salvador

voelen en mensen waren bang dat het nog niet afgelopen was.

Op 13 februari werd het land inderdaad opnieuw getroffen door een aardbeving met een kracht van 6,6 op de schaal van Richter. Dit keer kwamen nog eens 173 mensen om en raakten zo'n 1.550 mensen gewond. De schade was het grootst in de districten La Paz, Cuscatlan en San Vicente. Ondanks dat het epicentrum slechts 25 kilometer ten zuidoosten van San Salvador lag, viel in de hoofdstad de schade mee. In de stad San Vicente stortten 200 huizen in en raakten mensen onder het puin begraven. In het dorpje Candelaria stortte een schooltje in waardoor een onderwijzer en vijf kinderen omkwamen.
President Fransciso Flores riep de bevolking op om kalm te blijven en zei dat de toestand niet zo ernstig was als na de eerste schok in januari.

Op 2 maart verklaarde de minister van Gezondheidszorg, José Lopez, dat doktoren en hulpverleners ongeveer 821.000 mensen hadden behandeld voor uiteenlopende lichamelijke en psychische klachten. De meeste gewonden hadden last van ademhalingsproblemen, huidaandoeningen, diarree en trauma's.
Het totale dodental kwam uit op 1.150, en het aantal gewonden was tot 8.000 opgelopen. Vele daklozen huisden in tijdelijke onderkomens of in tenten en hutten, zoals in het grote sportcomplex van San Salvador.

Lokale actiegroep zegt dat aardbeving door militaire dump is veroorzaakt

De Verenigde Staten verklaarden op 6 juni 2001 dat de aardschok van 13 januari niet het gevolg kon zijn geweest van een explosie in het vijftig jaar oude wapenkerkhof voor de kust van El Salvador. Dit laatste veronderstelde de Salvadoriaanse Ecologische Eenheid (UNES). De ambassade in San Salvador erkende wel dat de Verenigde Staten tussen 1945 en 1947 ter hoogte van El Salvador conventionele wapens in de Grote Oceaan hadden gedumpt. Volgens militaire experts was een explosie van deze wapens uit de tweede wereldoorlog na vijftig jaar uitgesloten, en was de aardschok een normale aardbeving.

Economie zwaar getroffen

De totale schade van de twee aardbevingen werd op 1,6 miljard dollar (ongeveer 1,8 miljard euro) geschat, ongeveer een kwart van het bruto nationaal product (6,84 miljard euro per jaar). Deze tegenvaller kwam nadat de regering had aangekondigd de economie direct aan de dollar te koppelen.

Kabinetswijzigingen

Op 22 mei 2001 wees president Flores een nieuwe minister van Financiën aan: Juan José Daboub. Hij volgde José Luis Trigueros op. Tevens riep de president een nieuw ministerie van Binnenlandse zaken, Binnenlandse veiligheid en Justitie in het leven dat geleid zou worden door Fransisco Bertrand Galindo, voordien minister van Justitie.

BUITENLANDSE ZAKEN

Midden-Amerikaans plan voor ontwikkeling van Puebla tot Panama

Op 15 juni 2001 tekende de regering van El Salvador een ontwikkelingsplan voor Midden-Amerika, het zogenoemde 'Puebla to Panama Plan'. In het kader van het plan werkten zeven Midden-Amerikaanse landen samen met Mexico aan projecten voor armoedebestrijding, infrastructuur, onderwijs, gezondheidszorg en inheemse culturen. Ongeveer 50 procent van de bevolking in deze regio leefde in armoede. De samenwerking moest tevens de handelsrelaties binnen de regio versterken. Een uitvoeringscommissie onder leiding van Enrique Iglesias van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IADB) zou de concrete lijnen van het plan uitstippelen.

Pre-Colombiaans aardewerk terug naar El Salvador

De Amerikaanse overheid gaf op 19 juni 2001 een veertigtal historische stukken aardewerk terug aan El Salvador. De pre-Colombiaanse archeologische vondsten waren aangetroffen op het vliegveld van San Francisco. Onder de 42 stukken met een totale waarde van 100.000 dollar (ongeveer 114.000 euro) bevonden zich vazen, schalen en gebeeldhouwde figuren, bijvoorbeeld op stenen vijzels. De Verenigde Staten hadden met El Salvador een uitleveringsovereenkomst voor cultuurbezit, maar dit was de eerste keer dat er iets terugkwam.

(Vorige berichten pag. 742/1 - 2000)

GUATEMALA

BINNENLAND

Minister van Defensie vervangen

President Alfonso Portillo verving op 9 januari 2001 de minister van Defensie Juan de Dios Estrada. Volgens berichten in de pers omdat hij de generaal niet vertrouwde. De nieuwe minister was generaal Eduardo Arevalo, een vriend van de president.

Rechter vermoord door demonstranten

Een menigte van duizend demonstranten uit het dorp Senahu ten noorden van Guatemala-City, vermoordde op 13 maart 2001 de rechter Hugo Martinez. Het was een uit de hand gelopen protestactie tegen een gerechtelijke beslissing waarbij de rechter een vermeende verkrachter had vrijgesproken. De op de vlucht gejaagde rechter had in paniek op de menigte geschoten en was daarna met messteken en stokslagen om het leven gebracht.

Hoofd politie treedt af

Op 20 maart 2001 kondigde het hoofd van de nationale burgerpolitie (PNC), Rudio Lecsan, zijn vertrek aan. Hij was niet in staat gebleken om de snel toenemende misdaad in het land een halt toe te roepen. Een van de voorwaarden uit het vredesakkoord van 1996 tussen regering en guerrilla's, was dat het leger de misdaadbestrijding aan de burgerpolitie zou overlaten.

Snelle wisseling ministers van Economische zaken

Op 17 april 2001 moest minister van Economische zaken, Federico Pola, plaats maken voor Marco Antonio Ventura. Kranten beweerden dat minister Pola over de zogenaamde kippenaffaire was gevallen, waarbij de regering van president Portillo de kippenindustrie en enkele andere industriële monopolies, wilde openstellen voor buitenlandse concurrentie. Begin maart was minister van Financiën, Manuel Maza Castellanos, al afgetreden en vervangen door Eduardo Weyman, de toenmalige minister van Economische zaken, die op zijn beurt door Pola was opgevolgd.

Guatemala

Politie schiet op vissers in de havenstad Champerico

Politie opende op 9 mei 2001 het vuur op een menigte van vijfhonderd vissers die in de havenstad Champerico protesteerden tegen de garnalenproducent Pesca. Bij de schietpartij kwam de veertienjarige Rosalio Castellanos om het leven. De vissers waren woedend omdat het garnalenbedrijf had besloten om een groot gedeelte van het strand af te rasteren, terwijl zij daar met hun boten de zee opgingen. Zo maakte het bedrijf het leven voor de kleine vissers onmogelijk. De demonstranten zeiden dat ze het bedrijf – geleid door Amerikanen – voorlopig niet met rust zouden laten. Zij vroegen om een onafhankelijk onderzoek naar de dood van de jongen.

Minister van Communicatie afgetreden

Op 13 juni 2001 kondigde de regering het vertrek aan van minister van Communicatie, Infrastructuur en Huisvesting, Luis Rabbe, die in opspraak was gekomen over verduistering van overheidsgelden. Hij werd opgevolgd door Alvaro Heredia.

Grootscheepse ontsnapping

Op zondag 17 juni 2001 wisten 78 gevangenen uit de gevangenis in Escuintla te ontsnappen. Het ging om zware criminelen waarvan enkelen op de doodstraf wachtten. In de week daarop werden drie van hen dood aangetroffen, de rest was voortvluchtig. Het personeel van de gevangenis was meteen gearresteerd.

Onstabiele politieke situatie

Op 21 juni 2001 maakte de Britse Economist Intelligence Unit (EIU), een organisatie die politieke risico's in nationale economieën beoordeelt, bekend dat het politieke risico in Guatemala onder president Portillo snel was toegenomen en een alarmerend niveau had bereikt.

Welingelichte kringen beweerden dat vice-president Franscisco Reyes meer macht zou hebben dan de president omdat Portillo aan alle kanten door de rechtse factie binnen zijn republikeinse partij werd tegengewerkt.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Juridische strijd om berechting van oud-dictator Rios Montt

Het Hoge Gerechtshof ontnam op 6 maart 2001 aan 24 kamerleden hun parlementaire onschendbaarheid in een corruptiezaak waarbij tevens kamervoorzitter en oud-dictator Efrain Rios Montt was betrokken. Deze leden van het regerende Guatemalteekse Republikeinse Front (FRG) konden dus vervolgd worden. Zij werden ervan verdacht een reeds aangenomen wet op de alcoholaccijns veranderd te hebben en de accijns zonder parlementaire inspraak verlaagd te hebben. Mensenrechtenorganisaties hoopten dat het opheffen van de politieke onschendbaarheid de weg zou vrijmaken voor berechting van oud-dictator Rios Montt.
Rios Montt, de huidige kamervoorzitter en partijleider van de FRG, werd van genocide op de Mayabevolking beschuldigd. Zijn militaire regime tussen 1982 en 1983 was een van de bloedigste uit de toch al gewelddadige geschiedenis van het land. Mensenrechtenactivisten beweerden dat hij verantwoordelijk was voor de moord op duizenden Maya-indianen. De vanuit Mexico opererende Mayaactiviste en Nobelprijswinnares Rigoberta Menchu noemde de beslissing van het gerechtshof bijzonder dapper, want het was bekend dat Rios Montt in alle geledingen van de maatschappij zijn macht deed gelden. Menchu probeerde de oud-dictator, samen met twee andere oorlogsmisdadigers voor een Spaans gerechtshof te dagen.

Oud-dictator toch niet berecht

Op 25 april 2001 besloot de rechter Sergio de Castro dat kamervoorzitter Efrain Rios Montt niet bij het corruptieschandaal betrokken was en dat de oud-dictator daarom zijn parlementaire onschendbaarheid zou behouden. Dit was een grote teleurstelling voor de mensenrechtenactivisten die de oud-dictator wegens genocide wilde aanklagen. Over de andere 23 partijleden van het FRG die bij het corruptieschandaal betrokken waren, deed de rechter nog geen uitspraak.

Drie militairen en een priester veroordeeld in de zaak Gerardi

Het gerechtshof in Guatemala-City veroordeelde op 8 juni 2001 twee hooggeplaatste militairen en een bodyguard tot dertig jaar gevangenisstraf wegens de moord op bisschop Juan Gerardi. Het ging om kolonel Byron Lima Estrada, zijn zoon Byron Lima Oliva, en de presidentiële bodyguard José Obdulio Villanueva. De rooms-katholiek priester Mario Orantes kreeg twintig jaar wegens medeplichtigheid. Het was de eerste keer in de geschiedenis van Guatemala dat twee militairen voor de schendingen van mensenrechten werden veroordeeld.
De mensenrechtenactivist en bisschop, Juan Gerardi, was op 26 april 1998 in zijn huis vermoord, kort nadat hij een rapport had gepubliceerd onder de titel 'Guatemala: Nooit weer'. Daarin stelde hij de militairen verantwoordelijk voor het grootste gedeelte van de 200.000 doden die tijdens de 36-jarige burgeroorlog waren gevallen. Oorlogsmisdaden waren tot en met 1996 aan de orde van de dag: duizenden burgers gemarteld en verdwenen, duizenden indianen vermoord. Mensenrechtenorganisaties hoopten dat na deze veroordeling van drie militairen ook andere legerleiders voor de rechter zouden komen.

Bomaanslag op het huis van rechter Yasmin Barrios

Op 22 maart 2001 wist de politie nog niet wie verantwoordelijk was voor de bomaanslag op het huis van rechter Yasmin Barrios de dag tevoren. De rechter was met de schrik vrijgekomen en zei dat de aanslag aan de vooravond van het proces Gerardi geen toeval was. Barrios was eerder bedreigd en aangevallen en haar huis werd al enige dagen bewaakt. Vijf andere rechters, getuigen en aanklagers hadden het proces met betrekking tot de moord op bisschop Gerardi uit veiligheidsoverwegingen laten varen, en sommigen hadden zelfs het land verlaten.

(Vorige berichten pag. 742/3 - 2000)

NICARAGUA

Nicaragua

BINNENLAND

Ex-guerrillaleider Carrion benoemd tot legeraanvoerder

Ex-guerrillaleider, generaal Javier Carrion, werd op 21 december 1999 door president Aleman tot legeraanvoerder benoemd. Carrion verving generaal Joaquin Cuadra, die

zich kandidaat wilde stellen voor de presidentsverkiezingen in 2001. Generaal Carrion had zijn sporen verdiend in het leger van de Sandinisten dat in 1979 het regiem van dictator Somoza omverwierp, en daarna in een tien jaar durende burgeroorlog met de door Amerika gesteunde contrarevolutionairen verwikkeld raakte. Daarbij kwamen minstens 30.000 mensen om het leven. De contra's opereerden vooral vanuit het buurland Honduras.

De benoeming van Carrion kwam in een periode waarin Nicaragua dreigde in een militair conflict met Honduras te geraken. Op 2 december 1999 had de regering van Honduras het grensconflict met Nicaragua onder de aandacht van de Wereldhandelsorganisatie in Seattle gebracht. De onenigheid was terug te voeren op het Caraïbische Maritieme Grensverdrag tussen Honduras en Colombia uit 1986. In dit verdrag erkende Honduras de 15e breedtegraad als de grens met Colombia, in een stuk van de Atlantische Oceaan ter grootte van 130.000 km^2 dat van oudsher door Nicaragua werd geclaimd. Nicaragua had het verdrag in het Internationale Gerechtshof in Den Haag aangevochten en in de jaren tachtig hadden de Sandinisten een territoriaal verdrag met Colombia uit 1928, ongeldig verklaard. Maar de Colombiaanse regering had aan deze grensafspraken vastgehouden, omdat het verdrag niet door een land (unilateraal) beëindigd kon worden.
Het conflict tussen Nicaragua en Honduras dreigde in december 1999 uit de hand te lopen en beide landen beschuldigden elkaar van het in paraatheid brengen van legertroepen langs de gezamenlijke landsgrenzen. Op 19 december 1999 reisde de afgevaardigde van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), Luigi Einaudi, naar Midden-Amerika om een diplomatieke oplossing te bewerkstelligen.
Volgens de Nicaraguaanse ambassadeur in Honduras, José Gutierrez, was er geen sprake van mobilisatie, maar was het leger in staat van paraatheid. President Arnoldo Aleman sloot een militair conflict met het buurland niet uit, als Honduras op haar beurt niet ophield met de dreigementen.

Grondwetswijziging maakt herverkiezing president mogelijk

De grondwettelijke hervormingen die op 20 januari 2000 van kracht werden waren volgens tegenstanders een bedreiging van de Nicaraguaanse democratie. President Aleman zou op grond van deze hervormingen verkiezingen kunnen uitschrijven voor een constitutionele volksvergadering, in plaats van de geplande presidentsverkiezingen. Dat maakte in theorie zijn herverkiezing mogelijk, iets wat in de bestaande grondwet was uitgesloten omdat een president slechts een ambtstermijn mocht aanblijven. De nieuwe democratische spelregels gaven de president het recht om tot aan zijn dood lid van het parlement te blijven, en op grond van een levenslange parlementaire immuniteit gevrijwaard te blijven van rechtsvervolging. Opmerkelijk genoeg werden de hervormingen gesteund door de Sandinistische oppositie van Daniel Ortega.

Tegenstanders vrezen verdere machtsconcentratie

Tegenstanders van de grondwetswijziging beweerden dat de aangenomen voorstellen het tweepartijsysteem in de hand zouden werken en van Nicaragua een autocratie zouden maken waarbij de Sandinisten en de Liberalen volledig de dienst uitmaken. Aan de verkiezingen van 1996 hadden meer dan twintig politieke partijen deelgenomen, maar deze twee grote partijen kregen 90 procent van de stemmen. Mensenrechtenactivisten zeiden dat de hervormingen een verdere machtsconcentratie zou veroorzaken. De nieuwe kieswetten maakten het moeilijker voor de kleinere partijen om ingeschreven te worden. En verder kwam de onafhankelijke kiesraad voortaan direct onder invloed van de twee toonaangevende partijen te staan. 'Liberalen en Sandinisten hebben alle democratische alternatieven buiten spel gezet', zei Gonzalo Carrion van het Mensenrechtencentrum.

Donorlanden verontrust

Ook de donorlanden spraken hun bezorgdheid uit over de aangekondigde grondwetshervormingen. Op 15 maart 2000 zeiden Europese woordvoeders dat hiermee de internationale hulp aan Nicaragua op het spel kwam te staan. Zweden had al 3 miljoen dollar (ongeveer 3,36 miljoen euro) aan ontwikkelingshulp geblokkeerd. Nicaragua was een van de armste landen van het Amerikaanse continent en bleef grotendeels afhankelijk van deze Europese steun, die jaarlijks zo'n 200 miljoen dollar (228 miljoen euro) bedroeg. Behalve de kritiek op de democratische hervormingen was onder de donorlanden al eerder wantrouwen ontstaan over de aanwending van de ontwikkelingsgelden. Een eerder bezoek van de donorlanden in februari 2000 was uitgesteld. De regering van Nicaragua zei dat het uitstel van de donorbijeenkomst een gevolg was van de grondwetshervormingen die nog om nadere uitwerking vroegen.

Zoon van dictator Somoza niet welkom

De zoon van oud-dictator Somoza, Anastasio Somoza Portocarrero, zei op 30 maart 2000 tegen de pers dat hij voorlopig niet zo terugkeren, omdat de uitnodiging daartoe van de nationalistische partij teveel ophef had veroorzaakt. Hij vertelde in een interview aan *la Prensa* dat hij pas zou komen als Nicaragua er rijp voor was. Hij wilde geen opschudding veroorzaken in het land dat nog steeds de sporen droeg van het vijftigjarige dictatoriale bewind onder de Somoza-familie. President Arnoldo Aleman had zijn bezoek onmiddellijk afgewezen met de mededeling dat Nicaragua niet zat te wachten op de thuiskomst van een kolonel wiens naam gelijk staat met vernietiging en bloedvergieten. De zoon van de vermoorde dictator was opgeleid door zijn vaders elitetroepen, die bekend stonden om hun terreurdaden jegens de burgerbevolking.

Dode bij protesten

Protesten van ex-contrarevolutionairen in Sebaco en Prescillas leidden op 6 april 2000 tot een schietpartij waarbij een slachtoffer viel, de contrarebel Rafael Urbina, die tijdens de demonstratie het vuur op de politie had geopend. De demonstranten vroegen om de rechtmatige teruggave van landbouwgrond, zoals dat door de regering was beloofd.

Gewapende bende doodt ex-guerrillaleider en tien dorpsgenoten

Op 19 mei 2000 werden de ex-guerrillaleider, Guadelupe Montenegro, en tien van zijn familieleden en dorpsgenoten door een gewapende bende vermoord die hun hoofden op palen staken. Volgens de politie waren de vrouw van Montenegro, zijn zoon en zijn schoonmoeder onder de slachtoffers. Andere familieleden waren gewond maar hadden de moordpartij overleefd. Monte-

negro was leider van het Verenigde Andres Castro Front (FUAC), dat als een van de laatste rebellengroepen in 1997 de wapens had neergelegd. Enkele guerrillaleden van het met de Sandinisten sympathiserende FUAC weigerden de strijd echter op te geven, omdat de regering zich niet aan de vredesafspraken had gehouden. In 1999 hadden ze een Canadese mijnbouwingenieur en een soldaat gekidnapt om druk op de regering uit te oefenen.

Overstromingen en aardbevingen eisen hun tol

Zware regenval en overstromingen dreven op 20 juni 2000 ruim 5.500 mensen uit hun huizen. De Escondido-rivier in Rama was buiten zijn oevers getreden en 600 huizen waren onder water gelopen. In 1998 waren in deze regio ten oosten van Managua, duizenden mensen omgekomen bij overstromingen.

Het dodental van aardbevingen even ten oosten van Managua op 8 juli 2000 was opgelopen tot zeven slachtoffers. De aardschokken bedroegen 5,9 op de schaal van Richter. Zo'n 1.500 huizen werden verwoest en de bevingen hielden aan tot eind juli. Op 25 juli werd opnieuw een schok van 4,8 gemeten en gingen nogmaals 600 huizen tegen de vlakte. Bij de laatste grote aardbeving in 1971 die de hoofdstad Managua had getroffen, kwamen zo'n 7.000 mensen om het leven.

Opmars Sandinisten bij verkiezingen in grote steden

Op 28 november 2000 werd bekend dat de oppositiepartij van het Nationale Sandinistische Bevrijdingsfront (FSLN) in de gemeenteraadsverkiezingen 49 van de 151 stadhuizen had veroverd, tegenover 97 van de regerende liberale partij van president Aleman. In de hoofdstad Managua had de Sandinist, Herty Lewites, de liberale kandidaat Wilfredo Navarro verslagen. Het leek erop dat de oppositiepartij van Daniel Ortega in de presidentsverkiezingen van 2001 een goede kans zou maken.

Ortega opnieuw presidentskandidaat

De Sandinistische partij koos Daniel Ortega op 29 mei 2001 opnieuw tot presidentskandidaat voor de verkiezingen in het najaar. Het was de vierde keer dat Ortega de verkiezingen inging. Hij won in 1984 en verloor in 1990 en 1996, en lag nu weer voorop in de opiniepeilingen. Ortega kondigde op het partijcongres aan dat de Sandinisten niet dezelfde fouten zouden maken: de partij zou het privé-eigendom voortaan respecteren en zocht een goede relatie met de Verenigde Staten en de in Washington gebaseerde internationale financiële instituties.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nicaragua werkt niet mee aan energieakkoord van Caracas

Op 17 oktober 2000 verklaarde minister van Buitenlandse zaken, Fransisco Aguirre, dat de regering het energieakkoord van Caracas niet zou ondertekenen. Dit akkoord voorzag in een extra 80.000 barrels gesubsidieerde olie afkomstig uit Venezuela, bestemd voor de arme Midden-Amerikaanse landen Costa-Rica, Honduras, El Salvador, Guatemala en Nicaragua. Dit gaf deze landen de mogelijkheid om ten tijde van de hoge olieprijzen tegen gunstige tarieven olie te kopen en deze importen over een periode van vijftien jaar terug te betalen. De prijssubsidies bedroegen tussen de 15 en 20 procent en de rente over de af te lossen tegoeden bedroeg slechts 2 procent. Toch wilde Nicaragua niet meedoen aan deze Caracas-overeenkomst omdat het in strijd zou zijn met de gevoerde energiepolitiek waarbij de regering de staatsbemoeienis wilde terugdringen. Volgens minister Aguirre was het akkoord tevens in strijd met gemaakte afspraken met internationale financiële instituties, zoals het Internationale Monetaire Fonds (IMF).

Nicaragua komt in aanmerking voor schuldkwijtschelding

David Atkinson van de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IADB) verklaarde op 14 november 2000 dat Nicaragua binnenkort in aanmerking zou komen voor het schuldkwijtscheldingsprogramma (HIPC) van het Internationale Monetaire Fonds (IMF). Het programma was in 1996 opgezet voor arme landen die drastische economische hervormingen zouden doorvoeren. Een voorwaarde was dat de 'opbrengsten' uit de kwijtschelding aan scholing, huisvesting, infrastructuur en gezondheidszorg werden uitgegeven. De buitenlandse schuld van Nicaragua bedroeg ongeveer 6,7 miljard dollar (ongeveer 7,6 miljard euro), waarvan zo'n 4,5 miljard (ongeveer 5,1 miljard euro) in aanmerking kwam voor kwijtschelding. De Wereldbank en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank hadden geëvalueerd dat Nicaragua aan alle voorwaarden en economische indicatoren voldeed. Het enige weg te nemen obstakel was de instabiliteit van de financiële sector.

IMF dringt aan op kleiner begrotingstekort

Op 21 februari 2001 kwam de regering met het IMF overeen om de overheidsuitgaven terug te dringen. Dit was een stap op weg naar de aangekondigde schuldenkwijtschelding, allereerst binnen het kader van de Parijse Club van kredietlanden.

JUSTITIE

Hoofd rekenkamer vrijgelaten

Het gerechtshof verwierp op 24 december 1999 het beroep in de zaak tegen het hoofd van de Nicaraguaanse rekenkamer, Agustin Jarquin en twee medeplichtigen. Daarmee weerlegde de rechter de beschuldiging dat er voldoende bewijsmateriaal was om aan te tonen dat Jarquin een televisiepresentator met overheidsgeld had omgekocht. Volgens de aanklagers zou de televisiebekendheid Danilo Lacayo steekpenningen hebben aangenomen om Jarquin te helpen bij zijn onderzoek naar de financiële malversaties van president Arnoldo Aleman. De vrijgepleite Agustin Jarquin was een belangrijke politieke rivaal van de president. Hij onderzocht namens de overheid de vermeende privé-kapitalen die Aleman zich tijdens zijn presidentschap zou hebben toegeëigend. Jarquin werd na 44 dagen hechtenis vrijgelaten.

Opnieuw onderzoek naar privé-uitgaven van de president

Op 27 april 2001 verklaarde de voorzitter van de staatscontroleraad, Guillermo Arguello, dat de vijf leden van de raad unaniem besloten hadden om de financiering van het helikopterplatform op de privéboerderij van president Aleman in Los Chiles te onderzoeken. Voor het landingsplatform zou de president 35.000 dollar (ongeveer 40.000 euro) uit de staatskas heb-

ben aangewend. Arnoldo Aleman werd regelmatig van persoonlijke verrijking beschuldigd en moest inzage in zijn privé-uitgaven geven. Volgens de president was het helikopterplatform een veiligheidsmaatregel en waren de aantijgingen typische Sandinistische zwartmakerij.

BUITENLANDSE ZAKEN

Mexicaanse oud-minister krijgt geen politiek asiel

'Het asielverzoek van de Mexicaanse oud-minister van Toerisme, Oscar Espinosa, wordt niet gehonoreerd', zei minister van Buitenlandse zaken Fransisco Aguirre op 26 januari 2001. Mexico had al om uitlevering gevraagd van Espinosa die ervan werd verdacht 45 miljoen dollar (ongeveer 51 miljoen euro) aan overheidsgeld te hebben verduisterd. De oud-minister was een trouwe medewerker van ex-president Ernesto Zedillo die tijdens de Mexicaanse verkiezingen in juli 2000 door Vicente Fox was verslagen.

Landmijnen langs de grens met Costa Rica opgeruimd

Op 21 april 2001 verklaarde het ministerie van Defensie bijna 6.000 landmijnen uit de burgeroorlog te hebben opgeruimd. Deze waren in de jaren tachtig door de Sandinisten langs de grens met Costa Rica neergelegd om de rebellen van Eden Pastora buiten de landsgrenzen te houden. De schoonmaakoperatie kostte 1 miljoen dollar (ongeveer 1,12 miljoen euro) en was betaald door de Europese Unie en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). Het zou nog drie jaar duren voordat het hele gebied zou zijn schoongeveegd.

(Vorige berichten pag. 736/2 - 1999)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

James Hahn wordt burgemeester van Los Angeles

Procureur James Hahn won op 6 juni 2001 de burgemeestersverkiezingen in Los Angeles. Hij versloeg Antonio Villaraigosa, zoon van Mexicaanse immigranten, die in het geval van een overwinning de eerste latino-burgemeester van Los Angeles sinds 129 jaar geworden zou zijn.
Beide kandidaten waren lid van de Democratische Partij. De aftredende burgemeester was de Republikeinse multimiljonair Richard Riordan.

Villaraigosa leek aanvankelijk een goede kans op het burgemeesterschap te maken, tot er een brief boven water kwam waaruit bleek dat hij vijf jaar eerder een drugshandelaar in bescherming had genomen, omdat die een vriend van zijn vader was. Hahn bracht hierna een tv-spotje uit waarin Villaraigosa te zien was met een crackpijp in de mond. Wellicht hierdoor won Hahn uiteindelijk met een krappe meerderheid.
'Hahn's overwinning is een zege voor het oude, gematigde, blanke establishment, maar gezien de demografische ontwikkelingen zal dit de laatste keer zijn', zei een advocaat die campagne voor Villaraigosa had gevoerd. Hij doelde erop dat de latino's in L.A. reeds 46 procent van de bevolking uitmaakten en de blanken slechts 30 procent.

Republikeinen winnen een zetel in Huis van Afgevaardigden

De Republikein J. Randy Forbes won op 20 juni 2001 de zetel in het Huis van Afgevaardigden die was vrijgekomen nadat de Democraat Norman Sisisky was overleden. Het betrof een zetel voor Virginia.
Na Forbes verkiezing was het Huis verdeeld in 222 Republikeinen, 210 Democraten en 2 onafhankelijke parlementariërs. Eén zetel was onbezet.

Vice-president Cheney krijgt pacemaker

Vice-president Dick Cheney kreeg op 30 juni 2001 een pacemaker geïmplanteerd. De zestigjarige Cheney had sinds 1978 vier hartaanvallen gehad en kampte regelmatig met een te snelle hartslag. In de loop der jaren had hij al meerdere hartoperaties ondergaan, waaronder een viervoudige bypassoperatie.
Volgens president Bush kon Cheney ondanks diens hartproblemen zijn werk goed aan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Opsplitsing Microsoft gaat niet door

Het hof van beroep in Washington D.C. oordeelde op 28 juni 2001 dat softwaregigant Microsoft niet in twee bedrijven opgedeeld hoefde te worden, zoals rechter Thomas Penfield Jackson op 7 juni 2000 had bepaald. De rechtszaak tegen Microsoft was in 1998 aangespannen door het ministerie van Justitie en negentien staten.

Volgens Jackson had Microsoft zijn dominante positie op de markt voor besturingssystemen misbruikt in een poging om toegepaste software van andere producenten uit de markt te drukken. Volgens de Amerikaanse antitrustwetgeving was dit verboden. De koppeling van de webbrowser Internet Explorer aan het in bijna alle pc's standaard geïnstalleerde besturingssysteem Windows werd als duidelijkste voorbeeld hiervan genoemd, omdat webbrowsers van andere producenten hierdoor in de ogen van veel consumenten een overbodig product waren geworden. Om dergelijke praktijken in het vervolg te voorkomen vond rechter Jackson dat Microsoft moest worden opgedeeld in een bedrijf dat besturingssystemen maakt en een voor toegepaste software, zoals webbrowsers.

Het hof van beroep was het in grote lijnen eens met Jacksons oordeel dat Microsoft de Amerikaanse antitrustwetgeving had overtreden. Dat de opsplitsing van het bedrijf toch niet door ging, hing vooral samen met de vermeende partijdigheid van rechter Jackson. Jackson had tijdens de rechtszaak interviews gegeven waarin hij zich onverbloemd negatief uitliet over Microsoft en de grote man achter het bedrijf, Bill Gates. Als de interviews met Jackson nog tijdens de rechtszaak waren gepubliceerd, zou hij volgens het hof van beroep onmiddellijk zijn vervangen door een andere rechter. Maar Jackson had ervoor gezorgd dat zijn woorden pas na de uitspraak gepubliceerd zouden worden. 'Jacksons gedrag heeft de procedure duidelijk gekleurd en de integriteit van het juridische proces twijfelachtig gemaakt', aldus het hof.
Afgezien hiervan vond het hof van beroep de opsplitsing een te zware straf. Het wilde daarom dat een lagere rechtbank opnieuw onderzoek zou doen naar de zaak en met een alternatieve oplossing zou komen om de softwaregigant ervan te weerhouden zijn dominante positie opnieuw te misbruiken.
Microsoft leek onder de indruk, want het kondigde aan dat het de aanvankelijke geplande 'smart tags' zou weglaten uit het besturings-

systeem Windows XP, dat in oktober 2001 zou uitkomen. 'Smart tags' bieden de mogelijkheid om vanuit willekeurige websites snel contact te leggen met websites van Microsoft. Dat zou oneerlijke concurrentie zijn.

JUSTITIE

Timothy McVeigh geëxecuteerd

Nadat diens executie in mei 2001 plotseling was uitgesteld, kreeg Timothy McVeigh op 11 juni 2001 in de gevangenis van Terre Haute, Indiana, toch een dodelijke injectie toegediend. McVeigh had in 1995 een bomaanslag gepleegd op een overheidsgebouw in Oklahoma City.
Het was voor het eerst sinds 1963 dat een executie onder verantwoordelijkheid van de federale overheid daadwerkelijk werd voltrokken. Critici meenden dat de federale overheid de doodstraf niet zou moeten toepassen en protesteerden dan ook fel.
President Bush zei naderhand dat de executie niet bedoeld was om de 168 dodelijk slachtoffers van de bomaanslag te wreken, maar om gerechtigheid te doen zegevieren.

Schizofrene man geëxecuteerd

De staat Ohio executeerde op 15 juni 2001 een man die volgens zijn advocaten en psychiaters schizofreen was en mentaal te ziek om te kunnen begrijpen wat er met hem gebeurde.
De 48-jarige Jay Scott zou in 1983 winkeleigenaar Vinnie Prince uit Cleveland hebben vermoord en een paar uur later Alexander Jones, beveiligingsmedewerker van een restaurant.
Uit binnen- en buitenland kwamen veel protesten, omdat het immoreel zou zijn iemand met een dusdanig zwakke geestelijke gezondheid terecht te stellen. Vanwege deze protesten was de executie op 17 april en 15 mei al twee keer uitgesteld, enkele minuten voordat de injectie zou worden toegediend. Uiteindelijk achtten de rechter en gouverneur Bob Taft van Ohio de veroordeelde mentaal echter toch gezond genoeg om verantwoordelijk te kunnen worden gehouden voor zijn eigen daden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Belastend rapport over verkiezingen in Florida

Een team van de federale regering schaarde zich op 8 juni 2001 achter een eerder die week uitgegeven rapport over de gang van zaken in Florida tijdens de presidentsverkiezingen van 2000. Het team bestond uit zes Democraten en twee Republikeinen.

Het rapport was opgesteld door de Amerikaanse Commissie voor Burgerrechten. Deze had geen bewijs gevonden voor de stelling dat de chaos bij de presidentsverkiezingen in Florida het gevolg was van een politieke samenzwering, maar raadde desondanks het ministerie van Justitie aan om een nader onderzoek in te stellen naar de gang van zaken. Doordat er rommelig was omgesprongen met de kiezerslijsten en veel stem- en telmachines niet deugden, was duizenden kiezers hun kiesrecht ontnomen. Het was opvallend dat onder de gedupeerden erg veel zwarten, joden en latino's waren. Zo was 54 procent van alle afgekeurde stembiljetten afkomstig van zwarte kiezers, terwijl zij slechts 11 procent van het electoraat uitmaakten. De commissie sprak in dit verband van 'buitengewone raciale ongelijkheid', en vond het nodig dat er een onderzoek kwam naar het functioneren van gouverneur Jeb Bush en staatsminister Katherine Harris, die blijkbaar niet in staat waren om dergelijke misstanden te voorkomen.

De commissie, die was aangesteld door het Congres en de president, baseerde zich op 118.000 documenten en vraaggesprekken met honderd getuigen.

MILITAIRE ZAKEN

Oefenbombardementen op Vieques gestaakt

President Bush zei op 14 juni 2001 dat de Amerikaanse marine in mei 2003 zou stoppen met militaire oefeningen op het eiland Vieques bij Puerto Rico. Het eiland was bijna zestig jaar lang intensief gebombardeerd. De 9.300 eilandbewoners hadden hier van begin af aan bezwaren tegen gehad, maar toen twee jaar geleden een dodelijk burgerslachtoffer was gevallen en bovendien was gebleken dat de schade aan het milieu aanzienlijk was, waren de protesten pas echt begonnen.

Volgens critici was Vieques een prima gebied voor militaire oefeningen en had Bush zijn besluit louter genomen om zijn populariteit onder Spaanssprekende Amerikanen te vergroten.

Bush verbaasd over omvang van het Amerikaanse nucleaire wapenarsenaal

Volgens een artikel in het tijdschrift *Newsweek* van 25 juni 2001 was president Bush verbaasd over de omvang van het Amerikaanse nucleaire wapenarsenaal, toen hij daar na zijn inauguratie voor het eerst gedetailleerd over werd geïnformeerd. 'Ik wist echt niet dat we zo veel wapens hadden', zei hij volgens een 'vertrouweling in het Witte Huis'. 'Waar hebben we die allemaal voor nodig?', zou hij hebben gevraagd.
Newsweek bracht ook details over de omvang van het Amerikaanse nucleaire wapenarsenaal. Het land zou 5.400 intercontinentale ballistische raketten met kernkoppen hebben, 1.750 atoombommen en kruisraketten die vanuit B-2 en B-52 bommenwerpers gelanceerd konden worden, 1.670 'tactische' nucleaire wapens en nog eens 10.000 kernkoppen in bunkers her en der in de VS.

Het was opmerkelijk dat deze getallen vrijkwamen op een moment dat Bush van plan was om het nucleaire wapenarsenaal fors te reduceren en de VS vanuit de ruimte te gaan beschermen. Minister van Defensie Rumsfeld had inmiddels Richard Perle aangetrokken, die president Reagan had gediend als veiligheidsadviseur, om het nucleaire wapenarsenaal te reduceren. 'Ik zie niet in waarom duizend kernkoppen niet genoeg zouden zijn', zei Perle tegen Newsweek. 'Ik wil er zo min mogelijk, met een zo groot mogelijke controle. De waarheid is dat we ze nooit zullen gebruiken', voegde hij hieraan toe. 'De Russen zullen die van hun ook niet gebruiken.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Europa gematigd positief over bezoek George W. Bush

Nadat Washington in maart 2001 geweigerd had het milieuverdrag van Kyoto te ratificeren en in mei bekend had gemaakt dat het een antiraketschild wilde bouwen ten koste van het ABM-verdrag uit 1972, waren de betrekkingen met de Europese bondgenoten snel verslechterd. Met een bezoek aan Europa in juni 2001 probeerde president Bush weer enige sympathie voor hem en zijn regering te

Verenigde Staten

kweken. Bush was nooit eerder in Europa geweest, ook niet voor privé-doeleinden.

Bush begon zijn tour op 12 juni 2001 in Spanje en vloog daarna naar Brussel voor overleg met de NATO-bondgenoten over het ruimteschild. Zijn volgende stop was Zweden, op dat moment voorzitter van de EU. Vervolgens deed hij Polen aan en tot slot Slowakije, waar hij de Russische president Poetin voor het eerst persoonlijk ontmoette. Bush beëindigde zijn reis op 17 juni.

Geen overeenstemming over raketschild en Kyoto

Bush was vooral naar Europa gekomen om begrip te kweken voor de Amerikaanse plannen voor een raketschild in de ruimte. Hij zei dat het concept van 'vrede door afschrikking' paste in de tijd van de Koude Oorlog. Rusland was inmiddels echter een bevriende natie geworden en de nieuwe bedreiging kwam van zogenaamde schurkenstaten als Libië en Noord-Korea, die zich vooral zouden voorbereiden op bacteriologische en informationele oorlogsvoering. Het ruimteschild zou het Westen in deze veranderde situatie beter kunnen verdedigen dan de enorme hoeveelheden kernwapens van vroeger.
Bush wist iets meer begrip voor het Amerikaanse standpunt af te dwingen, maar afgezien van Spanje ging geen enkel Europees land definitief overstag. Ook de bondgenoten binnen de NATO leken niet bijster enthousiast. De critici waren vooral bang dat het ruimteschild andere landen – met name China en Rusland – zou motiveren om nieuwe typen wapens te ontwikkelen. Het ABM-verdrag, dat nationale defensiesystemen als het raketschild verbood, had volgens Europa en Rusland daarentegen juist de wapenwedloop beteugeld en voor langdurig militair evenwicht op aarde gezorgd.
Ook voor de Amerikaanse verwerping van het Verdrag van Kyoto waarin de landen zich verplichtten hun uitstoot van kooldioxide te reduceren, wist Bush in Europa weinig begrip op te wekken.

Charmeoffensief van Bush succesvol bij leiders

Maar Bush stuitte in Europa niet alleen op dichte deuren. Poetin zei na diens ontmoeting met Bush dat het op het persoonlijke vlak boven verwachting goed klikte tussen hem en de Amerikaanse president. Hij verwachtte in de toekomst veel meningsverschillen met Washington, maar tijdens zijn ontmoeting met Bush was hij ervan overtuigd geraakt dat er steeds voldoende ruimte zou zijn voor constructieve dialogen, waardoor de meningsverschillen niet problematisch hoefden te worden.
Feitelijk was dit de indruk die Bush op vrijwel alle Europese leiders achterliet. Aangezien de Amerikaanse president tot dan toe was aangezien voor een niet bijster intelligente en ongemanierde cowboy, betekende dit forse winst voor Washington.

Oplaaiend anti-Amerikanisme onder burgers

Met zijn charmeoffensief won Bush wellicht het vertrouwen van Europese politici, maar de Europese burgers en pers wist hij veel minder voor zich in te nemen. Waar Bush kwam werd fel en massaal tegen zijn conservatieve beleid gedemonstreerd. 'Sinds de Vietnam-oorlog zijn de anti-Amerikaanse sentimenten niet meer zo sterk geweest', schreef de Britse krant *Independent on Sunday* en volgens de *Observer* was Bush niet naar Europa gekomen om met bondgenoten overleg te plegen, zoals hij zelf zei, maar om te laten zien wie de baas was in de wereld.

(Vorige berichten pag. 363/2 - 2001)

China

CHINA

BINNENLAND

Campagne tegen misdaad gaat voort

In het kader van een door de centrale overheid geïnitieerde campagne tegen de misdaad nam de Chinese politie in de eerste vijf maanden van 2001 ruim 330.000 geweren, 1,5 miljoen kogels en 1600 ton illegale explosieven in beslag. Het Chinese *Dagblad voor de Politie* meldde dit op 12 juni 2001. De politie had in 2001 tot dan toe 35.000 keer te maken gehad met zaken waarbij illegale explosieven en geweren in het spel waren en hierbij waren ca. 63.000 mensen gearresteerd. Er werden 15.000 illegale wapenfabriekjes opgerold.

Toenemende censuur op kranten en tijdschriften

Volgens een artikel in de Hongkongse krant *South China Morning Post* van 29 juni 2001 had het Chinese ministerie voor Publiciteit onlangs opdracht gegeven tot de grootste beperking van de persvrijheid sinds jaren. De krant baseerde zich op een uitgelekt rapport van het ministerie, dat naar alle Chinese media gestuurd zou zijn met de mededeling dat het niet naleven van de nieuwe richtlijnen zou leiden tot harde maatregelen.
Volgens een door de *South China Morning Post* geciteerde medewerker van het ministerie, die anoniem wilde blijven, was de Communistische Partij (CP) bang dat 'politiek incorrecte' journalistieke producten het land zouden destabiliseren. Hierbij werd bijvoorbeeld gedacht aan artikelen over werkeloosheid, corruptie en onbetaalde salarissen. Met name omdat het aantal kranten in twintig jaar tijd was toegenomen van 100 tot 2.200 zou de partij bang zijn om haar grip op de journalistiek te verliezen.
De maatregel gold niet voor de Hongkongse media.

Journalist vermoord

Volgens de Hongkongse krant en andere buitenlandse media was de Chinese overheid inderdaad al enige tijd bezig met het bestrijden van wat ze noemde 'de Westerse kijk op journalistiek'.
Op 3 april 2001 was via de in Frankrijk gevestigde pressiegroep voor vrije journalistiek, Reporters zonder Grenzen, bekend geworden dat journalist Feng Zhaoxia in januari van dat jaar dood in een greppel buiten de stad Xi'an was gevonden. Feng had op eigen initiatief talloze corruptiezaken onderzocht en daar in de lokale media over gepubliceerd. De politie noemde zelfmoord als doodsoorzaak. Maar aangezien Feng met doorgesneden keel was gevonden, vond zijn familie dit erg ongeloofwaardig. Vervolgens had de politie de familie en de lokale pers geadviseerd zich niet meer met de dood van Feng te bemoeien. De zaak bleef in de doofpot, tot Reporters zonder Grenzen er over hoorden en overigens zonder enig succes, de politie om opheldering vroegen.

Journalistieke activiteiten aan banden gelegd

In mei 2001 waren in de provincie Guangzhou twee redactieleden van het blad *Weekend in het Zuiden* ontslagen omdat zij kritische artikelen hadden gepubliceerd over de executies van bendeleiders en terroristen.

Op 11 juni 2001 probeerden ongeveer honderd medewerkers van de krant in de provinciehoofdstad Nanjing, tegen de sluiting te demonstreren, maar ze werden door politie uiteengedreven.

Ma Yunlong, de vice-hoofdredacteur van *Dahebao*, werd op 18 juni 2001 ontslagen omdat hij lokale politici en ambtenaren van corruptie had beticht. De krant werd uitgegeven in de provincie Henan.

De krant *Guangxi Handelsblad* moest op 20 juni 2001 de poorten sluiten, omdat ze het bezit was van een particulier bedrijf. Volgens de wet was dit verboden, hoewel media zich wel mochten laten sponsoren door particuliere bedrijven. Medewerkers van het blad zeiden dat de tamelijk kritische berichtgeving over de lokale politiek van de provincie Guangxi waarschijnlijk de werkelijke reden was.

Op 25 juni werd bekend dat *het Handelsochtendblad*, waarvan de redactie in Nanjing huist, tijdelijk niet mocht worden uitgegeven. Het had een artikel gepubliceerd waarin werd beweerd dat president Jiang Zemin Shanghai een voorkeursbehandeling gaf. Jiang was in de jaren tachtig burgemeester en voorzitter van de Communistische Partij van die stad geweest en zou persoonlijke vrienden en bekenden aldaar voortrekken.

S.A.R. HONGKONG

Tienduizenden herdenken Tiananmen-opstand

In het Victoriapark te Hongkong kwamen op 4 juni 2001 ca. 30.000 mensen bijeen om het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede in 1989 te herdenken. Dit waren er minder dan de 40.000 die in 2000 het bloedbad herdachten en de 70.000 in 1999. De organisatoren zeiden daarom dat er meer aandacht aan het bloedbad besteed moest worden, zodat de jongere generatie het niet zou vergeten.

Ongeveer 30.000 mensen houden op 27 mei 2001 een mars in Hongkong om het bloedbad op het Tiananmenplein in Peking in 1989 te herdenken. *(foto ANP)*

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

VS en China lossen problemen over landbouwsubsidies op

De *Wall Street Journal* meldde op 11 juni 2001 dat de VS en Washington de laatste hand hadden gelegd aan het bilaterale handelsverdrag, dat de basis zou gaan vormen voor de definitieve Amerikaanse instemming met het Chinese lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie WTO. Het verdrag was feitelijk in 1999 al rondgekomen, maar moest op het gebied van landbouw worden aangepast omdat China in januari 2001 had gezegd dat het de binnenlandse landbouw zou blijven subsidiëren, ongeacht wat de WTO ervan vond. De VS vonden dit onacceptabel.

De *Wall Street Journal* baseerde zich op interviews met de Amerikaanse onderhandelaar Robert Zoellick, maar gaf geen details van de overeenkomst. Later bleek dat China beloofd had om zijn landbouwsubsidies terug te brengen tot gemiddeld 8,5 procent van de totale agrarische productie.

Eind juni en begin juli 2001 zouden in Genève onderhandelingen tussen China en de WTO plaatsvinden over het lidmaatschap.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Twaalf christenen naar werkkamp gestuurd

De in Hongkong gevestigde mensenrechtenorganisatie Information Centre for Human Rights and Democracy meldde op 20 juni 2001 dat in de Chinese provincie Binnen-Mongolië twaalf christenen naar werkkampen waren gestuurd op beschuldiging van 'illegale religieuze activiteiten'. Ze hoorden bij een groep van 35 die op 26 mei was gearresteerd tijdens een gebedsdienst en waarvan het merendeel was vrijgelaten na betaling van een boete. De gebedsdienst was buiten de officiële staatskerken om gehouden en dat was in China illegaal.

'Het Chinese leger verkoopt organen van geëxecuteerden'

De Chinese arts Wang Guoqi vertelde op 27 juni 2001 voor het Amerikaanse Congres dat hij in opdracht van het Chinese leger huiden en andere organen van geëxecuteerden had verwijderd. Volgens Wang werden de organen verkocht, ook aan het buitenland, en verdiende het leger er goed aan. Wang zou aan ca. honderd van dergelijke operaties hebben meegewerkt.
Hoewel Peking de beschuldiging ten stelligste ontkende, kwam de verklaring overeen met een niet lang daarvoor gepubliceerd rapport van de in de VS woonachtige Chinese mensenrechtenactivist Harry Wu. Volgens het mensenrechtenbureau van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken bestond er nog meer betrouwbaar bewijsmateriaal.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Diplomatieke rel met VS voorbij'

Een woordvoerder van het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken zei op 7 juni 2001

dat de diplomatieke rel met de VS over een Amerikaans spionagevliegtuig van het type EP-3 dat op 1 april van dat jaar op het Chinese eiland Hainan een noodlanding had gemaakt, 'in feite voorbij was'. Hij deed deze uitspraak een dag nadat de twee partijen het eens waren geworden over de afhandeling van de zaak en dan vooral over de wijze waarop het spionagevliegtuig van Hainan naar de VS zou worden overgebracht. De Amerikanen wilden het repareren en ermee wegvliegen, maar aangezien het om een spionagevliegtuig ging vonden de Chinezen dit een vernedering voor de natie en zeiden dat het alleen in stukken het land uitgebracht mocht worden. De woordvoerder van het Chinese ministerie deed geen mededelingen over wat er nu uiteindelijk was besloten, maar een woordvoerder van het Amerikaanse leger zei op 16 juni dat twee vliegtuigen de EP-3 in gedemonteerde toestand zouden weghalen en dat een van de twee reeds op Hainan was geland. De Amerikanen ondernamen de operatie vanaf hun militaire basis op Okinawa, Japan.

Sekteleider Zhang Hongbao krijgt politiek asiel in VS

Op 15 juni 2001 werd bekend dat Zhang Hongbao, de leider van de spirituele beweging Zhong Gong, politiek asiel in de VS had gekregen. Zhang was al zeven jaar voortvluchtig omdat hij in China werd gezocht op verdenking van verkrachting. In september 2000 was hij op het door de VS bestuurde eiland Guam in de Stille Oceaan beland. Peking had Washington sindsdien herhaaldelijk om uitlevering gevraagd. De VS meenden echter dat de beschuldiging van verkrachting vals was; Zhang zou het slachtoffer zijn van de oorlog die Peking al jaren voerde tegen de almaar toenemende binnenlandse interesse voor religie en spiritualiteit. Het slachtoffer van de verkrachting had de aanklacht tegen Zhang ingediend tien jaar nadat het misdrijf zou hebben plaatsgevonden.
Volgens mensenrechtenorganisaties had de Zhong Gong in 1990 ca. 38 miljoen volgelingen in China.

'Vijf van Shanghai' wordt 'Shanghai Cooperation Organisation'

Vijf jaar na de oprichting van de Vijf van Shanghai trad Oezbekistan toe tot het bondgenootschap. De andere lidstaten waren China, Rusland, Kirgizstan, Kazachstan en Tadzjikistan. Ook doopte de groep zichzelf om in de *Shanghai Cooperation Organisation* (SCO). Een en ander gebeurde op 15 juni 2001 tijdens een top te Shanghai.

De samenwerkingsorganisatie had het tegengaan van moslimextremisme en separatisme in West-China en Centraal-Azië als doel, evenals het stimuleren van de onderlinge handel. Verder wilde men proberen de oliewinning in de regio zo veel mogelijk in eigen handen te houden. De VS waren inmiddels de belangrijkste buitenlandse exploitanten van de enorme olievelden in Centraal-Azië en de SCO wilde voorkomen dat de Amerikaanse belangen nog groter werden.
Tijdens de top werd echter ook gezamenlijk stelling genomen tegen de Amerikaanse plannen om in de ruimte een antiraketschild op te trekken.
Dat Peking en Moskou de SCO veel gewicht toekenden bleek, want zowel de Chinese president Jiang Zemin als de Russische president Poetin waren persoonlijk op de top aanwezig.

(Vorige berichten pag. 379/2 - 2001)

MALEISIË

BINNENLAND

Maleisië richt ministerie van Vrouwenzaken op

Premier Mahathir beëdigde op 17 januari 2001 Shahrizat Jalil als minister van Vrouwenzaken, een nieuwe post. Analisten namen aan dat Mahathir het nieuwe ministerie vooral oprichtte omdat hoogopgeleide vrouwen weinig interesse in zijn regeringscoalitie UMNO leken te hebben, maar des te meer in oppositiepartijen. Zonder de steun van deze vrouwen kon de UMNO de volgende verkiezingen wel eens verliezen. Shahrizat Jalil, een voormalige vice-minister, was een vrouw die in hoogopgeleide kringen veel respect genoot. Mahathir had om dezelfde reden eerder al enkele topfuncties aan vrouwen gegeven.

Nieuwe minister van Godsdienstzaken

Brigadier-generaal Hamid Zainal Abidin trad op 17 januari 2001 aan als minister van Godsdienstzaken. Hij was tot dan toe hoofd van het islamitische korps binnen het leger geweest. Zijn voorganger Abdul Hamid Othman was op 5 januari afgetreden, volgens analisten in verband met een verkiezingsnederlaag bij tussentijdse verkiezingen.

Ernstigste rassenrellen sinds 1969

In de satellietstad Petaling Jaya bij Kuala Lumpur braken op 8 maart 2001 rellen uit, volgens sommigen naar aanleiding van een onbeduidend incident over een kapot windscherm en volgens anderen omdat een hindoeïstische bruiloftsprocessie door een Maleise wijk was getrokken, terwijl vooraf was afgesproken dat men een alternatieve route zou nemen.
Indiërs en Maleiërs bevochten elkaar dagen achtereen met stokken en kapmessen. Er vielen zes doden en enkele tientallen gewonden. Intensieve politiepatrouilles zorgden dat op 11 maart de rust wederkeerde. In de dagen na de rellen werden ca. 200 mensen gearresteerd.

Petaling Jaya was vaker toneel geweest van rellen, meestal tussen arme Maleise burgers en Indiërs, die afkomstig waren van rubberplantages en gemigreerd waren naar de stad. De onrust ging meestal om een wet die de oorspronkelijke Maleise bevolking op veel fronten voortrekt boven andere etnische groepen. Sinds 1969 had Maleisië echter niet meer zulke omvangrijke rassenrellen meegemaakt.
Van de 22 miljoen Maleisiërs was ca. 8 procent van Indiase komaf, ca. 30 procent Chinees en de rest Maleis.

Procureurs trekken aanklachten tegen voormalige vice-premier Anwar in

Na een korte hoorzitting trokken procureurs op 12 mei 2001 geheel onverwacht de nog resterende aanklachten tegen Anwar Ibrahim in. Het ging om drie beschuldigingen van sodomie en één van corruptie. De voormalige minister van Financiën en vicepremier verkeerde sinds 1998 in gevangenschap wegens andere aanklachten.

De procureurs gaven geen reden voor hun besluit, maar minister Rais Yatim zei op 12 mei in de lokale krant *Berita Minggu* dat het hof vond dat de zaak Anwar adequaat was afgehandeld en de procureurs daarom geen

reden zagen om er nog langer mee door te gaan.
Vice-premier Dadawi zei op 13 mei dat het niet ongewoon was dat procureurs een zaak die jaren achtereen veel stof deed opwaaien zomaar opeens opgaven. 'Dat gebeurt overal', zei hij volgens persbureau *Bernama*.

De oppositie was blij met deze ontwikkeling, maar zei dat het in praktijk weinig uitmaakte omdat Anwar op grond van andere verdenkingen eerder al tot vijftien jaar gevangenisstraf was veroordeeld en niets erop wees dat hij op strafvermindering kon rekenen. De oppositie geloofde dat Anwar onschuldig was en louter vast zat omdat premier Mahathir een complot tegen hem had gesmeed.

Anwar mag niet voor medische behandeling naar het buitenland

Premier Mahathir zei op 24 mei 2001 dat Anwar niet naar het buitenland mocht voor een medische behandeling. Anwar was wegens ernstige rugproblemen in een rolstoel beland en moest een operatie ondergaan die in Maleisië zelf grote risico's met zich meebracht, maar door specialisten in München wel betrekkelijk veilig kon worden uitgevoerd. Wel verruimde Mahathir zijn besluit dat Anwar in een staatsziekenhuis in Kuala Lumpur geopereerd moest worden; Anwar kreeg de keuze uit alle ziekenhuizen in het land.

Minister Daim van Financiën treedt af

Minister Daim Zainuddin van Financiën trad op 2 juni 2001 af. Daim had al eerder laten doorschemeren dat hij genoeg had van zijn baan en er was al weken over zijn eventuele vertrek gespeculeerd. Ook bedankte hij voor zijn invloedrijke functie als penningmeester van de regerende UMNO. Daim zei dat hij persoonlijke redenen had voor zijn vertrek. Hij was na de val van minister van Financiën Anwar in het najaar van 1998 aan de macht gekomen.

Premier Mahathir zei op 5 juni dat hij tevergeefs had geprobeerd Daim over te halen om te blijven. Voorlopig zou Mahathir zelf waarnemend minister van Financiën worden tot een definitieve oplossing was gevonden. Hoe lang hij nog nodig dacht te hebben om een geschikte opvolger te vinden, wilde hij niet zeggen.

In 1998 was Mahathir ook al eens waarnemend minister van Financiën geweest, nadat hij minister Anwar had afgezet. In Maleisië is de minister van Financiën een van de machtigste mensen van het land.

PKN en PRM fuseren

De Partij voor Nationale Gerechtigheid (PKN), in 1999 opgericht door Wan Azizah Wan Ismail, fuseerde op 24 juni 2001 met de splinterpartij Partij Rakyat Maleisië (PRM). Deze twee oppositiepartijen waren felle tegenstanders van het beleid van premier Mahathir en hoopten samen een sterkere vuist te kunnen maken. De PKN had op het moment van de fusie ca. 300.000 leden en de PRM ca. 40.000.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Maleisië gaat weer privatiseren

Premier Mahathir presenteerde op 23 april 2001 een sociaal-economisch plan voor de komende vijf jaar, waarin gemikt werd op een economische groei van 7,5 procent jaarlijks, tegenover gemiddeld 4,7 procent in de afgelopen jaren. Maleisië dacht deze groei te kunnen bereiken door de particuliere sector te stimuleren. Dit laatste was opmerkelijk, omdat Maleisië in de voorafgaande jaren juist bezig was geweest met het renationaliseren van eerder geprivatiseerde staatsbedrijven. In de vroege jaren tachtig had Maleisië op grote schaal staatsbedrijven, wegen, luchthavens, havens, nutsbedrijven en andere ondernemingen geprivatiseerd. De economische crisis van eind jaren negentig zou de nieuw ontstane particuliere ondernemingen echter zulke grote financiële problemen hebben bezorgd, dat overheidsingrijpen wenselijk werd geacht.
Dat men in 2001 toch weer aan het privatiseren sloeg, had als reden dat Maleisië een begrotingstekort moest dichten en dat op een manier wilde doen die niet per definitie tot hoge inflatie zou leiden. Er was onder andere extra geld nodig om te voorkomen dat de tegenvallende economische ontwikkelingen in de Verenigde Staten en Japan – belangrijke exportmarkten voor Maleisië – de Maleisische economie zouden aantasten. Kuala Lumpur had in maart reeds ca. 910 miljoen euro uitgetrokken om de nationale economie hiervoor te behoeden en toonde zich bereid later opnieuw miljoenen voor dit doel uit te trekken.

Maleisië liberaliseert kapitaalverkeer

Maleisië schafte op 2 mei 2001 een belasting van 10 procent af, die werd geheven op naar het buitenland overgebrachte winsten uit de Maleisische aandelenhandel. De belasting was een van de maatregelen die tijdens de financiële crisis van 1997/98 waren genomen, om te voorkomen dat handelaren hun aandelen massaal zouden verkopen en de opbrengsten het land zouden uitsluizen. Volgens het ministerie van Financiën was Maleisië in 2001 echter weer toe aan liberalisatie van de kapitaalmarkt, hoewel er nog geen plannen bestonden om de nationale munt, de ringgit, zijn vrije koers terug te geven. Om speculaties door valutahandelaren te voorkomen was de koers van de munt in 1998 bevroren op 3,80 ten opzichte van de Amerikaanse dollar.

Maleisië had veel kritiek gekregen op de beperkingen op het kapitaalverkeer, onder andere van het Internationale Monetaire Fonds (IMF), maar was desondanks sterker de economische crisis uitgekomen dan buurlanden als Thailand en Indonesië, die de adviezen van het IMF wel hadden opgevolgd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Pro-Anwar activisten gedetineerd zonder proces

Enkele duizenden sympathisanten van de gedetineerde oud-minister van Financiën en vice-premier Anwar Ibrahim demonstreerden op 14 april 2001 te Kuala Lumpur voor burgerrechten in Maleisië. De demonstratie werd gehouden ter herdenking van Anwars eerste veroordeling in 1999. Onder de demonstranten bevonden zich Anwars vrouw, Wan Azizah Wan Ismail, en andere oppositieleiders. Hoogtepunt van de demonstratie was het overhandigen van een 'volksmemorandum' aan de nationale mensenrechtencommissie (SUHAKAM). Men vroeg hierin om de realisatie van een aantal burgerrechten, waaronder vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, onafhankelijke rechtsspraak, aanpak van racisme, afschaffing van tirannieke wetten, de ratificatie van internationale convenanten over mensenrechten en een onderzoek naar corruptie en incompetentie bij de politie.

De demonstratie was illegaal omdat er geen vergunning voor was aangevraagd, maar

verliep toch vreedzaam. Voorafgaand waren echter wel zeven pro-Anwar activisten gearresteerd, volgens premier Mahathir omdat zij rellen wilden uitlokken en explosieven wilden gebruiken. Na de demonstratie werden nog drie arrestaties verricht, de laatste op 26 april 2001.

De vraag was of de arrestaties legaal waren, omdat de arrestanten er weliswaar van werden verdacht dat ze 'de staat wilden ondermijnen', maar in praktijk nog geen enkel strafbaar feit hadden begaan. De politie beriep zich echter op de Binnenlandse veiligheidswet, die de autoriteiten het recht geeft iedereen die ervan wordt verdacht de openbare veiligheid in gevaar te brengen tot maximaal zestig dagen zonder proces vast te zetten. Op last van de regering kon die periode eventueel tot twee jaar worden verlengd. Met de 'tirannieke wetten', waartegen in het aan de nationale mensenrechtencommissie SUHAKAM aangeboden memorandum werd geprotesteerd, bedoelde men met name deze wet. Gevangenen onder deze wet kunnen alleen hun arrestatie aanklagen door beroep te doen op het recht van habeas corpus. (Oud Engels rechtsbeginsel dat bepaalt dat degene die iemand gevangen houdt met die persoon binnen een afgesproken termijn voor de rechter moet verschijnen.)

De arrestatie van de activisten riep felle protesten op van oppositiepartijen en mensenrechtengroeperingen. Zij vonden detentie zonder proces onacceptabel en riepen de autoriteiten daarom op om de gedetineerden ofwel een eerlijk en openbaar proces te geven, ofwel onmiddellijk vrij te laten.

Vijf arrestanten kregen op 25 april 2001 echter van de rechter te horen dat hun detentie onder de Binnenlandse veiligheidswet terecht was en zij zouden dan ook geen rechtszaak krijgen.

Toen Pak Din, ook wel Badaruddin Ismail geheten, op 26 april 2001 werd gearresteerd, eveneens onder de Binnenlandse veiligheidswet, zei mensenrechtenorganisatie De Stem van Maleisië (SUARAM): 'De detentie van Pak Din is een duidelijke aanwijzing dat het regime Mahathir doorgaat met het onderdrukken van andere politieke meningen en zich daarbij niet langer beperkt tot activisten van oppositiepartijen'. Pak Din was een vooraanstaand lid van SUARAM, maar representeerde geen enkele politieke partij.

Rechter beveelt vrijlating van twee arrestanten

Een succes voor de oppositie was de vrijlating op 30 mei 2001van twee van de tien gedetineerden: N. Golbalakrishnan en Abdul Ghani Haroon. De twee waren lid van de Parti Keadilan Nasional (Partij voor Nationale Gerechtigheid). De rechter zag onvoldoende redenen voor hun detentie. 'De officieren die verantwoordelijk zijn voor hun detentie moeten het feit onder ogen zien dat de constitutie de hoogste wet van dit land is, en niet de Binnenlandse veiligheidswet', aldus rechter Hishamudin Mohd Yunus. Ook had hij kritiek op het feit dat de gedetineerden geen familie of advocaten mochten ontvangen.
De oppositiebeweging ervoer de vrijspraken als een hart onder de riem, maar maakte zich toch zorgen omdat de advocaten van de overige acht er nog niet in waren geslaagd ook hun cliënten voor de rechter te brengen.

Protesten tegen binnenlandse veiligheidswet

Bij een protestdemonstratie tegen de binnenlandse veiligheidswet op 8 juni 2001 bij de nationale moskee in Kuala Lumpur, werden zeven arrestaties verricht. In de hele maand juni 2001 demonstreerden enkele honderden mensen meerdere malen vreedzaam tegen deze wet die de Maleisische politie het recht gaf mensen die geacht worden staatsgevaarlijk te zijn, zonder vorm van proces tot zes weken lang op te sluiten. Met toestemming van de regering kon deze periode worden verlengd tot twee jaar. De wet was in opspraak gekomen toen de politie in april 2001 tien aanhangers van de voormalige minister van Financiën Anwar Ibrahim – een politieke vijand van premier Mahathir – had gearresteerd en zich daarbij had beroepen op de omstreden wet.
De demonstranten meenden dat de regering de wet misbruikte om politieke tegenstanders uit te schakelen. Op het moment van de protesten hadden de autoriteiten overigens vier van de tien arrestanten reeds vrijgelaten. Voor vier anderen had de overheid de politie toestemming gegeven hen nog tot maximaal twee jaar vast te houden, zonder ze voor te laten komen. Over de resterende twee was nog geen besluit genomen. De vier die nog twee jaar vastgehouden mochten worden waren Ezam Mohd Noor (voormalige secretaris van Anwar en leider van de jeugdafdeling van oppositiepartij Keadilan), Saari Sungib (topfiguur binnen Keadilan), Hishamuddin Rais (schrijver en filmmaker) en Chua Tian Chang (vice-voorzitter van Keadilan). Ze werden beschuldigd van het organiseren van gewelddadige protestdemonstraties en zouden geprobeerd hebben beschikking te krijgen over vuurwapens en explosieven. Ook zouden ze contacten onderhouden met 'separatistische militanten uit buurlanden'. Het doel van dit alles zou het omverwerpen van de regering zijn.

Artiesten in actie voor opgepakte Rais

Een groep Maleisische artiesten trad op 13 juni 2001 op onder de naam *Artis Pro Activ* in de publiciteit om het op te nemen voor schrijver en filmmaker Hishamuddin Rais, die een van de tien arrestanten was. 'Velen van ons kennen Hishamuddin al jaren en vinden de onbewezen beschuldiging van de overheid (...) niet overtuigend', aldus een verklaring.
De artiesten kondigden kustzinnige acties aan, zoals het in het openbaar vervaardigen van protestschilderijen in het centrum van Kuala Lumpur.

(Vorige berichten pag. 755/3 - 2000)

SINGAPORE

BINNENLAND

Bankroetverklaring maakte einde aan loopbaan oppositieleider Jeyaretnam

De voorzitter van de oppositionele Arbeiderspartij, J.B. Jeyaretnam, werd op 7 februari 2001 bankroet verklaard, omdat hij niet in staat of bereid was gebleken boetes ter waarde van 227.000 Singapore dollar (ca. 141.430 euro) te betalen. De boetes waren hem in 1995 wegens smaad opgelegd.
Jeyaretnam was in 1981 als eerste politicus van Singapore erin geslaagd namens een oppositiepartij een parlementszetel te bemachtigen en het machtsmonopolie van de regeringspartij, de Volksactiepartij (PAP) te breken. Singapore kende weliswaar een democratisch stelsel, maar de PAP had sinds

de jaren zestig alle parlementszetels bezet. Volgens Jeyaretnam kwam dat niet door de populariteit van de partij, maar door het gebrek aan vrijheid voor concurrerende politieke partijen.
Dankzij zijn verrassende verkiezing en zijn felle discussies met PAP-politici over mensenrechten, arbeidsrechten en andere burgerrechten, was Jeyaretnam de bekendste oppositieleider van Singapore geworden.

'Rechtsspraak misbruikt voor politieke doeleinden'

Begin 2001 was Jeyaretnam een van de drie leden van de oppositiepartijen in het parlement, maar omdat de lokale wet voorschreef dat failliete politici geen recht hebben op een parlementszetel, kwam hier met de bankroetverklaring op 7 februari 2001 een einde aan. Ook aan de verkiezingen die uiterlijk in 2002 gehouden moesten worden, mocht hij niet meedoen.
De oppositie zei dat de 'smaad', waarvan Jeyaretnam in 1995 door PAP-politici was beschuldigd en die hem uiteindelijk de kop kostte, helemaal geen smaad was, maar politieke kritiek en dat de PAP het rechtssysteem had misbruikt om Jeyaretnam uit te schakelen.

Boetes op illegale politieke lezingen verhoogd

Door een wijziging in de wet werden op 28 februari 2001 de boetes op illegale politieke lezingen verdubbeld van 5.000 tot 10.000 Singapore dollar (resp. ca. 3.115 en 6.230 euro). Omdat vergunningen voor politieke lezingen in praktijk alleen werden afgegeven aan sympathisanten van de regeringspartij PAP, spraken critici doorgaans zonder vergunning.

Eveneens op 28 februari werden de ambtelijke procedures om vergunningen te verkrijgen voor openbare artistieke voorstellingen vereenvoudigd, omdat de overheid Singapore een kunstzinniger en blijmoediger imago wilde aanmeten.

Politieke bijeenkomst voor Jeyaretnam

Ca. 2000 mensen namen op 28 april 2001 deel aan een politieke bijeenkomst om geld in te zamelen voor Jeyaretnam, zodat hij alsnog de boetes kon betalen. Aanvankelijk hadden de autoriteiten geweigerd een vergunning voor de bijeenkomst af te geven, maar ze waren uiteindelijk toch overstag gegaan, toen de organisatoren beloofden zelf personeel in te huren om de orde te bewaken. Jeyaretnam toonde zich hier, net als politieke analisten, uiterst verbaasd over. Volgens de organisatoren was in Singapore nooit eerder een vergunning afgegeven voor een politieke bijeenkomst buiten verkiezingstijd en men hoopte dat het een teken was van beginnende tolerantie ten aanzien van oppositiepartijen.

Jeyaretnam zei in een toespraak op de bijeenkomst dat het autoritaire gedrag van de PAP mede te wijten was aan apathie onder de bevolking van Singapore. Hij zei dat de Singaporezen de overheid kritiekloos toestonden om zwaar op hun schouders te rusten en dat ze vanwege dat gewicht steeds krommer begonnen te lopen, terwijl ze ook in actie konden komen om het juk van zich af te werpen en weer fier rechtop te lopen.
Er werd overigens niet voldoende geld ingezameld om Jeyaretnams boetes af te betalen.

Nieuwe voorzitter Arbeiderspartij

Jeyaretnam trad op 27 mei 2001 af als voorzitter van de Arbeiderspartij, omdat hij zich niet verkiesbaar mocht stellen. De 74-jarige Jeyaretnam had de post dertig jaar bekleed. Vice-voorzitter Low Thia Khiang volgde hem op. Deze zei dat de partij zich onder zijn voorzitterschap zou blijven inzetten voor arbeidsrechten en politieke hervormingen in Singapore. Hij meende, net als zijn voorganger, dat in Singapore voldoende draagvlak bestond voor een sterke oppositie. Dat de Arbeiderspartij toch zo klein bleef kwam doordat de regerende Volksactiepartij (PAP) haar niet de politieke ruimte gaf om te groeien, bijvoorbeeld door de strenge perscensuur en de angst die ze onder de bevolking zaaide om zich politiek kritisch op te stellen.

Oppositiepartijen gaan samenwerken

Op 28 juni 2001 werd bekend dat de Democratische Alliantie van Singapore toestemming had gekregen om mee te doen aan de volgende parlementsverkiezingen. De alliantie was een samenwerkingsverband van vijf oppositiepartijen; de Volkspartij van Singapore, de Gerechtigheidspartij van Singapore, het Nationale Front van Singapore, de Nationale Solidariteits Partij en de partij Pertubohan Kebangsaan. Het was voor het eerst dat de oppositie gezamenlijk campagne ging voeren. De partijen meenden dat de regerende Volksactiepartij (PAP) die al decennia lang een absolute parlementaire meerderheid bezat, haar dominante positie misbruikte om de oppositie de mond te snoeren, onder andere door een strenge perscensuur te handhaven en oppositieleiders via de rechtbank het zwijgen op te leggen. Ze hoopten dat ze in een samenwerkingsverband sterker zouden komen te staan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economische groei 10,1 procent in 2000

Premier Goh Chok Tong zei op 31 december 2000 dat de economie van Singapore in het jaar 2000 met 10,1 procent was gegroeid. Dit was meer dan vooraf was voorspeld. Vanwege tegenvallende economische ontwikkelingen in de VS en Japan verwachtte Goh dat de stadstaat in 2001 een minder spectaculaire economische groei zou beleven.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Geen buitenlandse donaties voor mensenrechtenorganisaties

Twee lokale mensenrechtenorganisaties werden op 30 maart 2001 door de overheid gebrandmerkt als politieke organisaties, terwijl ze daarvoor als bedrijven te boek hadden gestaan. Volgens de lokale wetgeving mochten bedrijven wel, maar politieke organisaties niet gesponsord worden vanuit het buitenland. Het ging om het Open Singapore Centre en het Think Centre.
De twee organisaties hadden juist acties gevoerd voor afschaffing van de Binnenlandse veiligheidswet die de overheid toestaat mensen zonder vorm van proces op te sluiten als men vermoedt dat ze staatsgevaarlijk zijn.

Uitbreiding censuur op buitenlandse tv-zenders

Door een wijziging in de wet op 19 april 2001 mochten buitenlandse tv-zenders zich niet langer bemoeien met de binnenlandse politiek van Singapore. Het ging om zenders die in Singapore zelf te zien waren via het enige kabelnetwerk van het land, dat door

Singapore

de overheid werd gecontroleerd en waarop heel Singapore was aangesloten. Schotelantennes waren verboden. 'Onze politiek gaat alleen onszelf aan en het is aan Singaporezen, dus niet aan buitenlanders, om uit te maken wat goed is voor Singapore', aldus minister van Informatie en Kunsten Lee Yock Suan. 'Opruiende' verslaggeving kon volgens Lee tot destabilisatie van Singapore leiden, waarvan haar burgers dan uiteindelijk het slachtoffer zouden worden. Hij dacht overigens dat de wetswijziging Singapore's eerder uitgesproken wens om een regionaal centrum voor de internationale pers te worden, niet in de weg hoefde te staan. 'De media vinden het niet leuk, maar ze begrijpen het wel', zei hij.

Voor binnen- en buitenlandse kranten en tijdschriften gold al langer een verbod om op eigen initiatief discussies over de lokale politiek aan te zwengelen of de publieke opinie te beïnvloeden. Overtreders konden uit Singapore geweerd worden of boetes van maximaal 100.000 Singapore dollar (ca. 62.304 euro) opgelegd krijgen.
Minister Yeo van Technologie zei later dat het vanwege nieuwe media als internet een illusie was om te denken dat een overheid de informatiestroom volledig kon controleren.

OVERLEDEN

Lee Chiaw Meng, voormalig minister van Onderwijs

In Siglap Hill overleed op 23 mei 2001 de voormalige minister van Onderwijs Lee Chiaw Meng. Hij werd 64 jaar. Lee was opgeleid als ingenieur en gaf tot 1968 les aan de Polytechnische Universiteit van Singapore. Hij werd toen lid van het parlement voor de Volksactiepartij (PAP).
Van 1972 tot 1975 was hij minister van Onderwijs. Hij bracht onder andere de vestiging van het Catholic Junior College in 1974 op zijn naam. Daarnaast besteedde Lee veel aandacht aan de verdere ontwikkeling van de technische hogeschool en hij begeleidde de fusie van de Nanyang Universiteit en de Universiteit van Singapore tot de Nationale Universiteit van Singapore. Van 1975 tot 1976 was hij nog enige tijd minister van Wetenschap en Technologie.
In 1984 stapte hij uit de actieve politiek, om plaats te maken voor de jongere garde. Hij begon daarna een ingenieursbureau.

(Vorige berichten pag. 759/3 - 2000)

Thailand

THAILAND

BINNENLAND

Thaksin Shinawatra wint parlementsverkiezingen

De nieuwe partij 'Thais houden van Thais' (TRT) van de 51-jarige telecommagnaat en multimiljardair Thaksin Shinawatra won op 6 januari 2001 de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden. Met 248 zetels behaalde deze partij net geen meerderheid in het van 393 tot 500 zetels uitgebreide parlement, maar door na de verkiezingen een fusie aan te gaan met de liberaal-democratische partij Seritham kwam het zetelaantal uiteindelijk uit op 262 en werd de TRT de eerste partij in de Thaise geschiedenis met een absolute parlementaire meerderheid.

De grote verliezer was de Democratische Partij van premier Chuan Leekpai. Chuan werd verweten dat hij zich inspande om de door de economische crisis zwaar getroffen financiële sector te saneren, maar dat hij de eveneens zwaar getroffen armen en met name de boeren, vergat. Thaksin had deze kritiek geuit als rode draad door zijn verkiezingscampagne. Hij had zijn achterban verzekerd dat de armen het onder zijn premierschap beter zouden krijgen. Chuan noemde Thaksins beloftes echter populistisch, omdat het zijns inziens nooit zou lukken de armere lagen van de bevolking structureel vooruit te helpen, zonder eerst de financiële instellingen weer gezond te maken. De meeste buitenlandse beleggers en economen waren het met Chuan eens. Thaksin zou hebben ingespeeld op een heimwee naar de 'tijd van welvaart', voor het uitbreken van de crisis in 1997. Hij zou echter hebben verdoezeld dat die tijd in wezen helemaal niet welvarend was. De crisis was juist ontstaan doordat Thailand op te grote voet had geleefd en de welvaart zou feitelijk een financiële zeepbel zijn geweest.

'De eerlijkste verkiezingen uit de geschiedenis'

De definitieve verkiezingsuitslag was pas op 2 februari 2001 bekend, omdat in diverse kiesdistricten gefraudeerd zou zijn en opnieuw moest worden gestemd. Desondanks sprak het verkiezingscomité van 'de eerlijkste verkiezingen uit de geschiedenis', dankzij in 1997 ingevoerde wetgeving tegen verkiezingsfraude.

Uitslag verkiezingen Huis van Afgevaardigden (6 januari 2001)

	2001	1996
Thais houden van Thais	248	0
Democratische Partij	128	123
Chart Thai	41	39
Partij van de Nieuwe Hoop	36	125
Chart Pattana	29	52
Seritham	14	4
Sociale Actie Partij	1	20
overige	3	30
totaal	500	393

Nieuw coalitiekabinet

Thaksin vormde op 17 februari 2001 een coalitiekabinet met 22 ministers, waarvan er 17 lid waren van de TRT. De overige vijf kwamen van de Partij van de Nieuwe Hoop van de voormalige premier en defensieminister Chavalit en de Chart Thai, de partij van de voormalige premier Banharn. Samen hadden de drie partijen zo veel zetels in het parlement, dat het voor de oppositie praktisch onmogelijk werd iets tegen het kabinet te ondernemen.

Minister van onderwijs afgetreden

Aanvankelijk was Kasem Watanachai aangetreden als minister van Onderwijs, maar wegens onenigheden met andere ministers was hij al spoedig weer afgetreden. Op 14 juni volgde premier Thaksin hem op.

Kabinet krijgt veel kritiek

Na het aantreden van het kabinet op 17 februari 2001 kreeg Thaksin veel kritiek op zijn formatie. Het Engelstalige Thaise dagblad *the Nation* schreef: 'Ondanks het enorme mandaat dat hij van de kiezers heeft gekregen, is hij (Thaksin) alleen in staat gebleken om een derderangs kabinet samen te stellen, een hutsekluts van economen, technocraten en vriendjes van de premier'.
'In vergelijking met het vorige kabinet zijn vooral de ministers op de belangrijkste economische posten teleurstellend, terwijl buitenlandse investeerders juist in het bijzonder op hen letten', aldus Tene Garfield, analist voor *Nomura Securities Thailand*, in een interview met persbureau *Reuters*.

Samenstelling regering (14 juni 2001)

Premier en tevens minister van Onderwijs
THAKSIN Shinawatra (TRT)

Vice-premiers
PONGPOL Adireksarn (TRT)
SUVIT Khunkitti (TRT)
PITAK Intravitayanant (TRT)

Vice-premier en tevens minister van Defensie
CHAVALIT Yongchaiyudh (NAP)
Vice-premier en tevens minister van Arbeid en Sociale zekerheid
DEJ Boonlong (CT)

Ondersteunende ministers voor de premier
CHATURON Chaisaeng (TRT)
THAMMARAT ISARANGKUL na Ayutthaya (TRT)
SOMSAK Thepsuthin (TRT)
KRASAE Chanawong (NAP)

Ministers:
Binnenlandse zaken
PURACHAI Piemsomboon (TRT)
Buitenlandse zaken
SURAKIART Sathirathai (TRT)
Financiën
SOMKID Jatusripitak (TRT)
Handel
ADISAI Potharamik (TRT)
Industrie
SURIYA Chungrungruengkit (TRT)
Justitie
PONGTHEP Thepkanchana (TRT)
Landbouw en Coöperaties
CHUCHEEP Hansawad (TRT)
Universiteitszaken
SUTHAM Saengprathum (TRT)
Verkeer en Communicatie
WAN MUHAMAD Nor Matha (NAP)
Volksgezondheid
SUDARAT Keyuraphan (TRT)
Wetenschap, Technologie en Milieu
SONTHAYA Khunpluem (CT)

Afkortingen:
TRT - Thai Rak Thai (Thais houden van Thais)
CT - Chart Thai (Thaise Natie)
NAP - Partij van de Nieuwe Hoop

De benoeming van marketingdeskundige Somkid Jatusripitak als minister van Financiën was alom verwacht omdat hij Thaksins steun en toeverlaat was, maar werd door Garfield en andere analisten ernstig betreurd, omdat hij te weinig ervaring zou hebben.
Ook kreeg Thaksin kritiek op de aanstelling van ministers met een slechte reputatie, zoals vice-premier Chavalit, die bij een militaire staatsgreep betrokken was geweest en premier was toen in 1997 de economische crisis uitbrak. Thaksin zelf was vice-premier van dat kabinet Chavalit geweest.

Corruptiezaak tegen Thaksin voortgezet

Ondanks de enorme verkiezingszege was de positie van premier Thaksin van begin af aan wankel, omdat er een corruptiezaak tegen hem liep. Volgens de Commissie tegen Corruptie had Thaksin met zijn vermogen gesjoemeld toen hij eind jaren negentig minister was in het kabinet Chavalit, in de hoop de belastingdienst te misleiden. Zo zou de telecommagnaat honderden miljoenen euro's op naam van zijn chauffeur, bewaker, huishoudsters en zijn vrouw hebben gezet. Verder had Thaksin in 2000 24,99 procent van de aandelen in het grootste Thaise telecombedrijf Shin Corp, waarvan hij zelf de oprichter was, aan zijn zoon Panthongthae geschonken.
Als Thaksins schuld werd aangetoond, zou hij vijf jaar uit de politiek geweerd kunnen worden. Vermoed werd dat de rechter in september 2001 uitspraak zou doen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nieuwe president centrale bank wijzigt monetaire beleid

Premier Thaksin ontsloeg op 29 mei 2001 de president van de centrale bank, Chatu Mongol Sonakul, omdat hij weigerde mee te werken aan een door het kabinet voorgestelde renteverhoging. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) steunde Chatu Mongol Sonakul hier in. Het IMF meende dat de verhoging van de rentevoet in een land dat herstellende is van een zware economische crisis, zoals in Thailand het geval was, onherroepelijk tot verminderde consumptie en afnemende investeringen zou leiden.

Pridiyathorn Devakula trad aan als nieuwe president van de centrale bank. Op 4 juni zei hij dat hij achter de plannen van het kabinet stond en dat hij zich minder eenzijdig zou focussen op inflatiebestrijding, zoals zijn voorganger had gedaan. Pridiyathorn meende, evenals de premier, dat een hogere binnenlandse rente mensen zou dwingen om in het buitenland geld te lenen. Thailand beschikte amper over buitenlandse valuta en een grotere instroom was welkom, omdat dit tot stabilisatie van de baht zou leiden. Relatief lage binnenlandse rentetarieven zouden juist een uitstroom van geld naar het buitenland veroorzaken, terwijl het Thaise bankwezen al jaren te kampen had met liquiditeitsproblemen en mede daardoor amper kredieten kon verstrekken aan binnenlandse consumenten en investeerders. Als de banken dankzij een grotere liquiditeit meer mogelijkheden en dankzij een hogere rente tevens meer bereidheid kregen om geld uit te lenen, zouden consumenten en investeerders meer gaan besteden, hetgeen de binnenlandse economie een positieve impuls zou geven.
Het IMF sprak deze redenering tegen. De hogere rentes zouden potentiële kredietnemers juist afschrikken.

Na het ontslag van Chatu Mongol Sonakul was de vrees ontstaan dat de centrale bank haar onafhankelijkheid van het kabinet had verloren. Pridiyathorn zei echter in een persconferentie dat dit niet het geval was. Dat hij toch een koers insloeg die het kabinet wenste, kwam doordat ze het toevallig met elkaar eens waren.

GEZONDHEID EN ZORG

Gereduceerde dokterstarieven voor armen

Thailand lanceerde op 2 april 2001 een door de staat gesubsidieerd gezondheidsprogramma voor mensen zonder ziektekostenverzekering. Ze konden in het vervolg tegen gereduceerde tarieven medische zorg krijgen. Met deze maatregel kwam premier Thaksin een van de beloftes na die hij in zijn verkiezingscampagne aan het armste deel van de Thaise bevolking had gedaan.
Volgens het ministerie van Volksgezondheid hadden 1,93 miljoen Thais (op een bevolking van 62 miljoen) een kaart aangevraagd waarmee ze recht kregen op goedkope medische zorg in de 508 staatsklinieken die bij het programma waren betrokken.

LANDBOUW

Nieuwe regering stort zich op ontwikkeling van het platteland

De Thaise regering zei op 21 februari 2001 dat ze door een herindeling van de begroting 10 miljard baht (ca. 235 miljoen euro) vrij kon maken voor de ontwikkeling van het platteland. Op de lange termijn zou er 70 miljard baht vrijgemaakt moeten worden om de ontwikkelingskloof tussen de steden en de 70.000 dorpen in Thailand te verkleinen.

Uitstel terugbetalen leningen voor arme boeren

Met ingang van 1 april 2001 kregen arme Thaise boeren de mogelijkheid om de aflossing van hun schulden aan de Agrarische staatsbank tot maximaal drie jaar uit te stellen. De maatregel gold voor de 2,1 miljoen boeren met schulden van minder dan 100.000 baht (ca. 2.278 euro). De meeste van hen waren door de economische crisis van de afgelopen jaren in de problemen geraakt en zouden zonder de maatregel failliet gaan.
De boeren met grotere schulden moesten gewoon doorgaan met afbetalen.

Beide maatregelen waren beloftes die premier Thaksin had gedaan tijdens zijn verkiezingscampagne, begin 2001. Hij had daarmee ingespeeld op een veelgehoorde klacht dat de vorige premier, Chuan Leekpai, zich inspande om de door de economische crisis zwaar getroffen financiële sector te saneren, maar de boeren vergat.

(Vorige berichten pag. 49/1 - 2001)

VIETNAM

BINNENLAND

Rellen in centrale hooglanden

Op 2 februari 2001 braken in de provincies Gia Lai en Kon Tum in de centrale hooglanden rellen uit. Volgens lokale media ging het om de ernstigste ongeregeldheden die Vietnam in jaren had beleefd.

Opstand tegen religieuze onderdrukking

Terwijl de Vietnamese media aanvankelijk de oorzaak van de opstanden in het vage lieten, meldden ze later dat de demonstranten waren opgestookt door de Montagnard Foundation, een in de VS gevestigde groep van anticommunistische immigranten uit het Zuid-Vietnamese bergland. Buitenlandse journalisten konden dit niet ontkennen of bevestigen omdat ze, evenals toeristen, uit het gebied werden geweerd. Ooggetuigen spraken de beschuldiging echter tegen. Ze zeiden dat ca. 20.000 mensen protesteerden tegen de onderdrukking van de verboden Evangelische kerk, die lokaal veel aanhangers had. Kerkleiders bevestigden dit en zeiden dat de mensen bovendien kwaad waren om de grootschalige ontbossing door de overheid, bedoeld om grote groepen etnische Vietnamezen uit de oostelijke laaglanden de kans te bieden koffieplantages in het westelijke bergland te beginnen. De opstandelingen zouden tot de vele etnische minderheidsgroepen behoren, die de centrale hooglanden bevolken.

'Ambtenaren staan ver van het volk af'

Hanoi stuurde veiligheidstroepen om de orde te herstellen. Volgens de Verenigde Naties vluchtten ca. 150 streekbewoners naar buurland Cambodja. Later, op 8 februari 2001, zei een woordvoerder van het Vietnamese ministerie van Buitenlandse zaken dat er onder de veiligheidstroepen gewonden waren gevallen en dat er twintig burgers waren gearresteerd, allemaal wegens openbare geweldpleging en vernieling van staatseigendommen. De situatie zou echter weer onder controle zijn.
Hanoi ontkende in alle toonaarden dat de gevechten om religie draaiden. Nadat Pham The Duyet, een vooraanstaand lid van het politbureau, eind maart een driedaags bezoek aan het gebied had gebracht, werd gesteld dat een gebrekkig contact tussen overheid en bevolking ten grondslag lag aan de problemen. 'Sommige ambtenaren stonden ver van het volk af en begrepen niet werkelijk met welke problemen het te kampen had', aldus *Nhan Dan* (het Volk), de spreekbuis van de Communistische Partij.

Evangelische kerk erkend

Op 3 april 2001 werd onverwacht een Zuid-Vietnamese tak van de Evangelische kerk door de autoriteiten erkend. Volgens de kerk zelf gaf de erkenning echter slechts bestaansrecht aan 300 kerkgebouwen in een beperkt gebied, terwijl Zuid-Vietnam bijna 1 miljoen protestanten telde. De opstandelingen in de centrale hooglanden hadden niets aan de erkenning.

Duizenden mensen wegens corruptie uit de Communistische Partij gezet

De Communistische Partij meldde op 20 april 2001 dat sinds het begin van de officiële campagne tegen corruptie in mei 1999 bijna 3.000 mensen de partij waren uitgezet en 16.000 anderen een berisping hadden gekregen. Elf leden van het machtige Centrale Comité met functies op ministerieel niveau, waren berispt en een aantal anderen ontslagen.
'De fouten betreffen slecht bestuur, overtreden van overheidsbeleid met serieuze consequenties, corruptie, omkoperij, ondemocratisch handelen en het veroorzaken van interne onenigheden', aldus vice-voorzitter van de Organisatorische Commissie van het Centrale Comité, Pham Van Tho.

Of de campagne veel effect had gehad viel nog te bezien. De in Hongkong gevestigde Raad voor Politieke en Economische Risico's had Vietnam begin 2001 nog aangemerkt als minst geschikte land van Azië om zaken te doen, wegens de schrikbarende corruptie. Het land scoorde 9,75 op een schaal van 10, waarbij de 10 stond voor door en door corrupt.

Nong Duc Manh nieuwe secretaris-generaal van de CP

De Communistische Partij (CP) benoemde parlementsvoorzitter Nong Duc Manh op 22 april 2001 tot haar nieuwe secretaris-generaal, de machtigste politieke functie van het land. De benoeming kwam aan het einde van het vijfjaarlijkse partijcongres. De 61-jarige Manh was als Tay de eerste partijleider die tot een etnische minderheidsgroep behoorde. Tevens was hij de eerste partijleider met een academische titel.

Manh zei dat Vietnam onder zijn leiderschap meer contact met het buitenland zou zoeken en dat economische hervormingen wat hem betrof hoog in het vaandel stonden. Hij beloofde een rooskleurige toekomst, maar waarschuwde dat de weg daarheen niet makkelijk zou worden.

Manh verving Le Kha Phieu, die tweeënhalf jaar partijleider was geweest en met pensioen ging. De conservatieve Phieu was vaak verweten dat zijn beleid ineffectief was, de corruptie onder zijn leiderschap totaal uit de hand was gelopen en het land economisch afgetakeld doordat hij het hervormingsproces te traag op gang liet komen.

Nieuw politbureau

Manh ging een politbureau leiden dat was

Het Politbureau van de CP op 22 april 2001, hiërarchisch gerangschikt:

Secretaris-generaal
Nong Duc MANH
President (staatshoofd)
Tran Duc LUONG
Premier
Phan Van KHAI
Voorzitter CP-afdeling Ho Chi Minhstad
Nguyen Minh TRIET
Eerste vice-premier
Nguyen Tan DUNG
Minister van Openbare veiligheid
Luitenant-generaal Le Minh HUONG
Voorzitter CP-afdeling Hanoi
Nguyen Phu TRONG
Voorzitter CP-afdeling Danang,
Phan DIEN
Hoofd Centrale Controlecommissie van de CP
*Le Hong ANH
Voorzitter van de Economische commissie van de CP
Truong Tan SANG
Minister van Defensie
Senior luitenant-generaal Pham Van TRA
Hoofd van de Centrale Organisatorische commissie van de CP
Nguyen Van AN
Hoofd van de Commissie voor Massamobilisatie van het Centrale Comité
*Truong Quang DUOC
Hoofd van het Bureau van het Centrale comité
*Tran Dinh HOAN
Minister van Cultuur en Informatie
*Pham Quang NGHI,

De nieuwe leden zijn gemerkt met een sterretje.

Pham Quang Nghi trad pas op 27 juni aan als minister van Cultuur en Informatie. Op 22 april was aanvankelijk Nguyen Khoa Diem aangetreden voor deze post.

afgeslankt van achttien tot vijftien leden en waarin voor het eerst slechts één militair zat: minister van Defensie Pham Van Tra. Elf leden hadden ook in het vorige politbureau zitting gehad.

Nieuwe voorzitter parlement

De nationale assemblee koos op 27 juni 2001 als nieuwe voorzitter het lid van het politbureau Nguyen Van An. Onder voorzitter Nong Duc Manh was het parlement een ietwat opener en kritischer orgaan dan onder diens voorgangers. Verwacht werd dat diens opvolger An deze trend zou voorzetten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Voorlopig geen nieuwe staatsbedrijven

De krant *Quan Doi Nhan Dan* (Volksleger) meldde op 27 juni 2001 dat er voorlopig geen nieuwe staatsbedrijven zouden worden opgericht. De maatregel zou van kracht blijven tot de bestaande 5.571 staatsbedrijven, voor het merendeel inefficiënt en verliesgevend, waren hervormd. Een derde van deze bedrijven zou geheel of gedeeltelijk in de komende drie jaar worden verkocht en de rest moest concurrerender worden gemaakt.

Vietnam kreeg van buitenlandse investeerders veel kritiek omdat de hervorming van de staatssector traag verliep.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vervolging van vooraanstaande boeddhisten

Ha Hai, secretaris-generaal van de boeddhistische sekte Hoa Hao, werd op 16 januari 2001 veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf wegens 'misbruik van democratische rechten' en omdat hij een eerder opgelegd binnenlands reisverbod had genegeerd. Hij werkte veel samen met Le Quang Liem uit Ho Chi Minhstad, de voorzitter van een dissidente afdeling van de Hoa Hao. Liem kreeg op 17 maart 2001 een reisverbod opgelegd omdat hij protestdemonstraties voor verruiming van de wet voor godsdienstvrijheid zou hebben georganiseerd. Het verbod zou twee jaar van kracht blijven.

Thich Quang Do, vice-voorzitter van de verboden Verenigde boeddhistische kerk van Vietnam (VBKV) werd op 4 juni 2001 voor twee jaar onder huisarrest geplaatst. De vooraanstaande dissident Do had al twintig jaar in gevangenschap doorgebracht vanwege zijn onvermoeibare strijd voor meer godsdienstvrijheid en democratie. De Vietnamese overheid weigerde commentaar, maar volgens het in Parijs gevestigde Internationale Informatiebureau voor Boeddhisme was Do samen met drie andere monniken opgepakt om te voorkomen dat ze actie zouden voeren voor meer godsdienstvrijheid. In diezelfde tijd zouden ook enkele honderden monniken in centraal- en zuid-Vietnam zijn opgepakt, omdat ze actie wilden voeren voor VBKV-voorzitter Thich Huyen Quang. Hoewel Quang in 1997 formeel was vrijgelaten, stond hij feitelijk al negentien jaar onder huisarrest. Volgens de protesterende monniken werd hem medische zorg onthouden, terwijl hij die dringend nodig had.

BUITENLANDSE ZAKEN

Russische president Poetin in Vietnam

De Russische president Poetin bezocht Vietnam op 1 en 2 maart 2001. Hoewel de onderlinge banden met name in de tijd van de Sovjet-Unie sterk waren, had Hanoi nooit eerder een leider uit het Kremlin op bezoek gehad.

Verklaring van 'strategisch partnerschap' getekend

Rusland en Vietnam tekenden een gemeenschappelijke verklaring van 'nieuw strategisch partnerschap', waarin ze beloofden de banden aan te halen op het gebied van defensie en economie. Afgesproken werd dat Rusland zijn marinebasis in Cam Ranh mocht blijven gebruiken, geavanceerde defensieve wapens aan Vietnam zou leveren en de Vietnamese olie-industrie hulp zou bieden. Ook werd een regeling getroffen voor de afbetaling van Vietnamese schulden aan Rusland. Beide partijen vonden het niet terecht dat Vietnam de volledige schuld van 11 miljard dollar (ca. 12,9 miljard euro) moest afbetalen, omdat Vietnam het geld in de Sovjettijd in roebels had ontvangen, een munt die inmiddels enorm in waarde was gedaald. De schuld werd daarom verlaagd tot 1,7 miljard dollar (ongeveer 1,7 miljoen euro) en mocht deels worden afbetaald in natura; de rest zou zo veel mogelijk door Rusland in Vietnam geherinvesteerd worden.

Analisten meenden dat het 'nieuwe strategische partnerschap' niet veel meer was dan een beleefde vriendschapsverklaring. De 'nieuwe' militaire samenwerking was in wezen identiek aan de situatie van voorheen. Daar kwam bij dat Vietnam maar al te goed wist dat Rusland verpauperd was en dat het voor werkelijk lucratieve economische contacten bij landen als Japan en de VS moest zijn. Het partnerschap bracht dan ook weinig concrete verplichtingen jegens Rusland met zich mee.

(Vorige berichten pag. 51/1 - 2001)

ALGERIJE

BINNENLAND

Moordpartijen moslimrebellen en leger gaan door

Tijdens een grootscheeps militair offensief met helikopters en zware artillerie tegen schuilplaatsen van moslimrebellen in de bergen van Sidi Ali Bounab, doodde het leger naar eigen zeggen vijftien rebellen op 6 januari 2001.

De rebellen doodden daarop twee dagen later vier Russische ingenieurs die in de buurt van Annaba in een bos paddestoelen aan het plukken waren. In hetzelfde bos had de politie eerder gezocht naar rebellen die een zangeres in een discotheek in Annaba de keel hadden doorgesneden en twee van haar bandleden hadden ontvoerd. In de week daarna zouden de rebellen twaalf dorpelingen hebben gedood die even buiten de stad Khemis Miliana woonden.

Een afschuwelijk hoogtepunt van de slachtpartijen werd bereikt toen moslimrebellen op 18 januari 23 jonge herders afslachtten die in het Chlef-gebied de wacht hielden bij de ouderlijke kuddes. Een dag later werd een heel gezin van elf personen uitgeroeid in een voorstad van Medea. Zeven mensen onder wie twee kinderen werden drie dagen later in de buurt met machinegeweren neergemaaid. Op 27 januari richtten moslimrebellen volgens de media een bloedbad aan in het dorp El Guetaibia in het Chlef-gebied, waarbij zestien kinderen en zeven volwassen dorpelingen de dood vonden.
Op 10 februari werden niet ver van de hoofdstad 26 burgers door moslimrebellen gedood, onder wie elf kinderen. Dertien soldaten verloren op 16 februari het leven toen zij in een hinderlaag van moslimrebellen reden.

Een maand na de moorden in Chlef begon het leger een offensief tegen een van de bolwerken van de rebellen daar, waarbij dertien rebellen het leven lieten. Een dag later zouden bij de gevechten veertig rebellen gedood zijn.

Op 17 maart 2001 schoten rebellen een politieagent en zes miliciens dood in het dorp Omar in het Bouiragebied. Vijf dagen eerder waren bij aanvallen op dorpen niet ver van Algiers 26 mensen vermoord, twee weken later nog eens 28 dorpelingen.

Begin april lag het dodental voor het nieuwe rampjaar 2001 al ver boven de driehonderd. In april lanceerde het leger verscheidene offensieven die tot bloedige wraakacties van de kant van de moslimrebellen leidden. Meer dan vijftig soldaten en miliciens werden op 27 april en 12 mei gedood na in een hinderlaag van rebellen gelopen te zijn. Op 17 juni lieten nog eens 27 soldaten het leven bij een tegenactie van rebellen. Tijdens een militair offensief enkele dagen later zou het leger twintig rebellen gedood hebben.

Chef-staf leger ontkent betrokkenheid leger bij moordpartijen

De chef-staf van het Algerijnse leger, Mohamed Lamari, ontkende op 26 februari 2001 publiekelijk beschuldigingen van een voormalig militair, Habib Souaidia, dat veel moordpartijen in Algerije van de laatste tien jaar het werk waren geweest van militairen die echter de schuld in de schoenen van het islamitisch verzet hadden geschoven. Deze ex-officier schreef zelf ook te hebben deelgenomen aan enkele van die geënsceneerde moordpartijen op burgers. De beschuldigingen waren niet nieuw maar Souaidia's details in zijn boek *De vuile oorlog* wel. In een memo aan Algerijnse militairen schreef legerleider Lamari dat Souaidia met zijn in Frankrijk gepubliceerde boek 'het leger probeerde te verdelen en de rebellen in de kaart speelde'. Volgens de legerchef was het boek onderdeel van een 'buitenlandse lastercampagne'.
In 2000 had Nesroulah Yous, een overlevende van een moordpartij in 1997 op 400 burgers, in zijn boek *Wie waren de doders in Bentalha?* de strijdkrachten ook actieve betrokkenheid in dat bloedbad verweten.

Doodstraf voor moordenaar van FIS-leider Hachani

Op 13 april 2001 veroordeelde een Algerijnse rechtbank Fouad Boulemia tot de doodstraf vanwege de moord op Abdelkader Hachani, een van de bekendste leiders van het Islamitisch Heilsfront (FIS). Hij werd in november 1999 gedood. Fouad Boulemia was een werkeloze, die tot een 'criminele organisatie' behoord zou hebben.

Berbers in opstand

Jonge Berbers in opstand tegen politiegeweld en voor eigen Berbertaal

Na de dood van een scholier op 18 april 2001 in een politiecel in het dorp Beni Douala braken in verscheidene steden in de regio Kabylië zoals Tizi Ouzou en Bejaia waar Berbers wordt gesproken, onlusten uit. Honderdduizenden jongeren betoogden tegen de onderwijshervormingen van president Bouteflika en wensten geen examen te doen in het Arabisch. Ze eisten uitstel van de examens en het vertrek van de gendarmerie uit de steden, evenals erkenning van het Amazigh (de Berbertaal, een ongeschreven taal) als een van de nationale talen van Algerije. Ook de frustraties over de slechte economische situatie vuurden de protesten aan.
Na een week van betogingen en rellen in Kabylië, waar Berbers de spreektaal is en Frans de dominante taal in onderwijs, handel, bestuur en bedrijfsleven, vielen minstens veertig doden door politiekogels en 160 gewonden onder de veelal jonge demonstranten te betreuren. Een deel van de betogingen was ontaard in plunderingen van staatsbedrijven en aanvallen op politiebureaus.
Minister van Binnenlandse zaken Noureddine Zerhouni bekritiseerde tijdens een bezoek aan Tizi Ouzou op 29 april 2001 de plaatselijke autoriteiten die te weinig gedaan zouden hebben om het geweld in te tomen. Volgens de regering waren bijna 300 agenten gewond geraakt tijdens de betogingen en onlusten.

Ministers Berberpartijen treden af; protesten houden aan

Begin mei 2001 besloten twee ministers van de kleine Berberpartij RCD (Partij voor de Cultuur en Democratie) van Said Sadi, die deel uitmaakte van de coalitieregering, af te treden uit protest tegen het optreden van de politie. Het ging om Amara Benyounes, minister van Openbare werken en Hamid Lounes, minister van Transport.

Op 21 mei 2001 gingen weer een half miljoen mensen de straat op in Tizi Ouzou, opnieuw om de terugtrekking van de politie uit de stad te eisen. De politie hield zich aanvankelijk koest, maar nadat betogers de agenten met stenen begonnen te bekogelen, ging de betoging ten onder in traangas.

Kabinetswijzigingen

Na zes weken onrust in Kabylië voerde president Bouteflika op 31 mei 2001 enkele kabinetswijzigingen door. De Minister van Financiën Abdelatif Benachenhou werd vervangen door Mourad Medelci, wiens portefeuille van Handel naar Hamid Temmar ging, die tot dan toe de economische hervormingen had gecoördineerd en de contacten met internationale financiële instellingen had onderhouden. Abdelkader Bounakraf, de minister van Huisvesting, werd vervangen door Abdelamjid Tebboune, die als vice-minister verantwoordelijk was geweest voor lokaal bestuur. Tebboune werd vervangen door de nieuwkomer Daho Ould Kablia. De gouverneur van de centrale bank, Abdelwahab Kermane, werd vice-minister voor begrotingszaken. De afgetreden ministers van Transport en die van Openbare werken werden opgevolgd door respectievelijk Salim Saadi en Abdelwahab Derbal.

Opnieuw doden bij betogingen

Bij een Berber-betoging op 14 juni 2001 in de hoofdstad werden twee journalisten gedood, toen een betoger een bus uit een busdepot reed dat door de demonstranten in brand was gestoken.

Twee dagen later vloog de vlam in de pan in het verder oostelijke Annaba, waar een betoging van de Berberbevolking uitliep op verwoesting van openbare gebouwen en plunderingen.
Daarna was de maat vol voor de regering, die op 18 juni alle betogingen in de hoofdstad verbood. Op 20 juni beschuldigde president Bouteflika in indirecte bewoordingen Frankrijk ervan een hand in de demonstraties te hebben. Hij gaf publiekelijk te kennen te geloven in een 'samenzwering van buiten, die van binnen gesteund wordt, en die bedoeld is om het Algerijnse volk te verdelen'.

Op 25 juni namen enkele tienduizenden betogers deel aan een mars om de moord op de Berber-zanger Lounes Matoub te herdenken. De betogers eisten een nieuw onderzoek naar zijn dood, drie jaar eerder. Opnieuw liep de betoging uit op gevechten met de politie.

Bouteflika houdt vast aan Arabisch als examentaal

Ondanks de hevige protesten, wenste president Bouteflika niet te tornen aan de onderwijshervormingen, die onder meer ten doel hadden de overheid meer grip op het onderwijs in Berbergebieden te geven. Daar hadden al voor, maar vooral tijdens de burgeroorlog scholen, bestuursorganen, nationale instellingen en universiteiten het Frans opnieuw ingevoerd als uiting van het algemene klimaat van gebrek aan respect voor de staat.
De herinvoering van het Arabisch door Bouteflika, met daarnaast ruimte voor andere buitenlandse talen dan het Frans, was in feite onderdeel van de aanloop naar economische hervormingen die het land moesten opengooien voor onder meer Britse, Amerikaanse en Duitse bedrijven, alsmede Arabischtalige bedrijven uit de buurlanden.

Bouteflika die zei op zich niets tegen het leren van vreemde talen te hebben, was er wel mee akkoord gegaan dat het Frans in Berbergebieden als vreemde taal op de lagere scholen gedoceerd zou worden, maar hij bleef bij zijn besluit dat examens in de officiële landstaal, het Arabisch, moesten plaatsvinden. De concessie over het Frans op de lagere scholen kwam hem op zware kritiek van onder meer islamistische partijen te staan.

In de voorgaande jaren was in Kabylië de praktijk gegroeid dat Berberstudenten helemaal geen examen meer deden maar wel cijfers kregen van vaak geïntimideerde onderwijzers die niet bij machte waren de exameneisen van de regering te eerbiedigen.
Onder meer in Tizi Ouzou was de situatie rond het Arabisch eind jaren '80 al zo gepolariseerd dat het gevaarlijk was met een Arabischtalige krant over straat te lopen.

Met name jongeren die in 2001 opeens in de positie terechtkwamen totaal onvoorbereid over enkele maanden in het Arabisch examen te moeten doen, werden getroffen door de maatregel die al drie jaar eerder door het Algerijnse parlement was aangenomen. Lange tijd had het er op geleken dat de regering de maatregel niet kon doorzetten.
Bouteflika deed tevergeefs een dringend beroep op de Berber-studenten om 'ideologie en wetenschap gescheiden te houden'.

'Berbers in Algerije juist bevoordeeld'

De gezaghebbende Algerije-expert Tawfiq el-Medini schreef op 6 juli 2001 in de gerespecteerde Libanese krant *An-Nahar* dat de klachten van de Franstalige Berbers over hun discriminatie als minderheid een rookgordijn optrokken rond de werkelijke situatie. 'In Algerije worden in feite de Arabischsprekenden in het dagelijks leven

In Tizi-Ouzou werd op 25 juni 2001 de moord drie jaar eerder op de zanger Lounes Matoub herdacht met een mars waar zo'n 20.000 mensen aan deelnamen. De deelnemers eisten een nieuw onderzoek naar zijn dood. De mars eindigde met hevige rellen. *(foto ANP)*

gediscrimineerd,' schreef hij. 'Officieren, bestuurders, ambassadeurs, bankmanagers, hoteleigenaren, de staatsveiligheidsdienst, de contraspionage, defensie en de veiligheidsdienst van de president worden gedomineerd door de Amazigh,' aldus El-Medini (Amazigh is de benaming voor het Berbers).
Al in de jaren '70 constateerden sociologen dat de Algerijn die Arabisch sprak, veel lager op de maatschappelijke ladder begon. El-Medini wees er ook op dat de onlusten begonnen nadat de relaties tussen de Verenigde Staten en Algerije formeel op tal van punten waren verbeterd.
De Algerijnse journalist Mohammed Hedjeri vatte de situatie samen door te schrijven: 'Berbers wonen in hun taal, niet in hun land', waarmee hij wilde zeggen dat zij niet om het algemeen belang van Algerije malen.

Protest tegen wijziging strafwet

Op 28 mei 2001 verschenen 21 onafhankelijke kranten niet in een staking uit protest tegen de instemming door het Algerijnse parlement begin mei met een aanpassing van de strafwet, waardoor 'beledigingen en laster' in de media aan het adres van de president voortaan bestraft konden worden met boetes tot 250.000 dinar (ongeveer 3.600 euro) en gevangenisstraffen van maximaal twaalf maanden. De onafhankelijke Algerijnse kranten beschouwden de wetswijziging als een bedreiging voor de persvrijheid.
Kort daarna zou ook de Algerijnse senaat met de wetswijziging instemmen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Massale staking na opsplitsing staatsenergiebedrijf

Begin februari 2001 werden de details bekend van de aangekondigde reorganisatie van de olie- en gasindustrie. Buitenlandse oliebedrijven reageerden enthousiast op het wetsvoorstel om Sonatrach, de Algerijnse staatsenergieorganisatie, op te splitsen in een toezichthoudend orgaan (met een andere naam) en een commercieel opererend bedrijf dat onder de naam Sonatrach zou worden voortgezet. 'Daardoor zal Sonatrach als onze partner bevrijd zijn van zijn bestuurlijke en regulerende rol die in het verleden soms tot conflicterende besluitvorming leidde', zei Richard Farley, vice-president van Burlington Resources Inc, de op een na grootste onafhankelijke gas- en olieproducent in de VS.
Sonatrach had een jaarlijkse omzet van 22 miljard dollar (ongeveer 25 miljard euro), en begin 2001 was er grote twijfel in het kabinet over de juistheid of wijsheid van bepaalde bestedingen. Door de nieuwe wet zou er ook een einde komen aan het monopolie van Sonatrach op de binnenlandse Algerijnse markt. De verwachting was dat vooral niet-Franse buitenlandse bedrijven hun aandeel in de exploitatie van Algerijns gas en olie zouden vergroten.

Op 20 maart 2001 organiseerde de overkoepelende vakcentrale UGT een grote staking tegen de plannen, waaraan een half miljoen werknemers deelnamen. Twee dagen later reageerde president Bouteflika tijdens een bezoek aan een van de olievelden in gezelschap van Robert Allison van het Amerikaanse oliebedrijf Anadarco, dat de beschuldigingen van de vakbond dat de regering uitverkoop hield van de Algerijnse energiesector, kwamen van mensen die niet wisten dat het socialisme dood en begraven was. Bouteflika stelde dat de economische hervormingen onontbeerlijk waren om nieuwe investeerders aan te trekken. Een van de mikpunten van de vakcentrale was met name M. Hammar, die voor de Algerijnse regering de contacten met de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds onderhield.

BUITENLANDSE ZAKEN

Voorzitter Europese Commissie pleit voor integratie van Maghreb-landen

Tijdens een bezoek aan Algerije op 12 januari 2001 zei de voorzitter van de Europese Commissie, Romano Prodi, dat de Maghreb-landen meer moesten doen om hun economieën te integreren. Prodi bezocht eerst Tunesië en daarna Algerije en Marokko en zei dat hij vooral wilde verkennen hoe de samenwerking tussen de drie landen verbreed kon worden. De Algerijnse minister van Buitenlandse zaken Belkadhem zei tijdens een persconferentie dat de EU meer begrip toonde voor de noodzaak bepaalde delen van Algerije's 'kwetsbare industrie' te beschermen en het personenverkeer met de EU te versoepelen. Prodi tekende in Algiers een overeenkomst voor Europese steun ter hoogte van 30 miljoen euro aan projecten in de media, de telecommunicatiesector en de politie.

Meer samenwerking met Franse politie

Op 5 februari 2001 werd bekendgemaakt dat de Algerijnse en Franse politie overeengekomen waren om meer samen te werken bij de bestrijding van islamistisch terrorisme. De Franse minister van Binnenlandse zaken Daniel Vaillant zei na een tweedaags bezoek aan Algerije, dat een akkoord nabij was over versoepeling van het personenverkeer tussen Algerije en Frankrijk, dat onder meer gereguleerd werd door een oud verdrag uit 1968, waaronder Algerijnse immigranten in Frankrijk bepaalde privileges genoten.

Fidel Castro op bezoek

De Cubaanse president Fidel Castro bracht van 5 tot en met 7 mei 2001 een bezoek aan Algerije om de betrekkingen te verbeteren. Beide landen zouden ondanks warme contacten weinig meer uitwisselen dan sporttrainers en farmaceuten. De handel was beperkt tot export van Algerijnse wijn in ruil voor Cubaanse rietsuiker. Een overeenkomst die door de ministers van Buitenlandse zaken getekend werd moest de handel in de naaste toekomst uitbreiden.

(Vorige berichten pag. 53/1 - 2001)

KENIA

BINNENLAND

Tientallen doden na consumeren giftige sterke drank

Op 19 november 2000 steeg in de Keniaanse hoofdstad Nairobi het dodental als gevolg van het drinken van een giftige variant van de illegaal gestookte sterke drank *chang'aa* tot 137. De giftige variant, die vermoedelijk een hoog percentage methanol bevatte, was vijf dagen eerder in de sloppenwijken opgedoken en had sindsdien voor meer dan 400 patiënten in vijf ziekenhuizen gezorgd. Meer dan twintig mensen zouden hun gezichtsvermogen hebben verloren.
De politie zei dat er 58 mensen waren gearresteerd op beschuldiging van het bereiden, distribueren of verkopen van de drank,

waaronder de man die vermoedelijk verantwoordelijk was voor de giftige drank.

Islamitische en christelijke jongeren slaags in Nairobi

Islamitische en christelijke jongeren raakten op 1 december 2000 slaags in de straten in het zuiden van Nairobi nadat islamitische jongeren een kerk in brand hadden gestoken en benzinebommen gooiden in het gebouw van het Internationale christelijke centrum. Bij de daaropvolgende confrontaties tussen de elkaar met stenen bekogelende jongeren vielen tientallen gewonden. Ook de politie, die traangas had ingezet, werd met stenen bekogeld evenals de anglicaanse aartsbisschop die met islamitisch geestelijke leiders het gebied was ingetrokken om de gemoederen tot bedaren te brengen.
De onlusten waren een dag eerder begonnen nadat islamitische jongeren houten kiosken hadden vernield die volgens hen te dichtbij de moskee waren geplaatst. en daarbij slaags waren geraakt met kioskhouders die op hun beurt tijdens de tien uur durende gevechten de moskee in brand hadden gestoken.

Politieke manoeuvres bij naderend einde presidentschap Moi

Regeringspartij KANU schorst vijf parlementsleden

De politieke top van de regerende Keniaanse Afrikaanse Nationale Unie (KANU) van president Daniel Arap Moi besloot op 27 december 2000 tijdens een besloten bijeenkomst om vijf parlementsleden te schorsen die kritisch stonden tegenover president Moi. Onder hen bevond zich de voormalige minister van Financiën Simeon Nyachae die een jaar eerder zijn ontslag als minister had ingediend nadat Moi hem had overgeplaatst naar een minder machtige ministerspost. De schorsingen waren een reactie op toenemende dissidente geluiden binnen de partij die steeds luider werden naarmate het einde van Moi's presidentschap in 2002 in zicht kwam.
Eerder hadden dissidenten in het parlement verschillende belangrijke moties van de president getorpedeerd, waaronder twee wetsvoorstellen om de straffen op corruptie zwaarder te maken. Ook hadden zij tegen de wil van de regering in een voorstel ondersteund om het rentepercentage van commerciële banken te reguleren.

KANU wil fusie met Nationale Democratische Partij

Op dezelfde bijeenkomst gaf de politieke top groen licht aan president Moi om de KANU te laten fuseren met de Nationale Democratische Partij (NDP). Volgens de politieke leiders had de NDP de KANU in belangrijke zaken ondersteund en gaven zij hun voorkeur aan een fusie in plaats van het huidige losse samenwerkingsverband.
Eerder had de NDP haar voorkeur uitgesproken voor een coalitieregering.

Oppositie wint tussentijdse verkiezing

Op 13 januari 2001 werd bekend dat het oppositionele parlementslid James Magara de tussentijdse verkiezing een dag eerder in het westelijke kiesdistrict Zuid Mugirango, had gewonnen. Magara, die werd gesteund door alle oppositiepartijen en dissidenten van de regerende KANU-partij waaronder Simeon Nyachae, de voormalige minister van Financiën, won met 14.984 stemmen van KANU-kandidaat David Kombo die 7.396 stemmen kreeg. De tussentijdse verkiezing werd gezien als een belangrijke graadmeter voor de algemene verkiezingen in 2002.
Bij het uitbrengen van de stemmen waren tientallen mensen gewond geraakt nadat duizenden jonge KANU-aanhangers slaags raakten met aanhangers van Magara.

Politie slaags met demonstranten van de verboden oppositie

Op 10 februari 2001 raakte de oproerpolitie voor de tweede opeenvolgende dag in de westelijke stad Kisii slaags met demonstranten toen de politie een bijeenkomst probeerde te voorkomen van de verboden oppositionele beweging Alliantie voor Verandering. De stad veranderde in een slagveld toen de zwaar bewapende politie traangas inzette en urenlang slag leverde met honderden stenengooiende demonstranten. De dag erna braken ook onlusten uit in de nabij gelegen stad Kisumu.
De Alliantie voor Verandering was een jaar eerder opgericht door de oppositionele parlementariër James Orengo en stelde zich het aftreden van president Moi in 2002 ten doel alsmede een herziening van de grondwet om de presidentiële bevoegdheden in te krimpen. Moi had de beweging verboden omdat deze naar zijn zeggen slechts streefde naar chaos en bloedvergieten.

Minister van Medische dienstverlening ontslagen

Op 28 februari 2001 ontsloeg president Moi zonder opgaaf van reden de minister van Medische dienstverlening Amukowa Anangwe en diens medewerker James Koskei.

Moi vraagt parlement om steun voor wetsvoorstellen tegen corruptie

President Daniel Arap Moi verzocht op 20 maart 2001 het parlement om alle persoonlijke en partijbelangen aan de kant te zetten en zich te scharen achter belangrijke hervormingsmaatregelen die tot doel hadden de corruptie te bestrijden. Tegelijkertijd vroeg de minister aan de donorlanden om de leningen te hervatten.
Eerder had het parlement met steun van dissidente leden van Moi's regerende KANU-partij verschillende wetsvoorstellen tegen corruptie verworpen, hetgeen voor het IMF één van de belangrijkste redenen was om haar leningen op te schorten.

Moi benoemd hoofd van de oppositie in de regering

President Daniel Arap Moi benoemde op 11 juni 2001 een van de belangrijkste leiders van de oppositie, Raila Odinga, tot minister van Energie in zijn kabinet, in de verwachting dat zijn partij KANU met een dergelijke coalitieregering sterker zou staan bij de verkiezing van 2002.
Raila Odinga zat een groot deel van de jaren tachtig in de gevangenis, op last van Moi's regering. Zijn benoeming tot minister bekroonde een samenwerking die drie jaar geleden was gestart tussen de Nationale Democratische Partij (NDP) van Odinga en de regeringspartij KANU van Moi. De NDP was de jongste oppositiepartij en had 22 zetels in het parlement en genoot vooral steun van de Luo-gemeenschap.
Waarnemers meenden dat een verkiezingsalliantie tussen de twee partijen de kansen van KANU om aan de macht te blijven, aanzienlijk vergrootte.
John Githongo, directeur van de Keniaanse branche van Transparency International, een internationale corruptiewaakhond,

Samenstelling van de regering (11 juni 2001)

President
Daniel Arap MOI
Vice-president en minister van Binnenlandse zaken
George SAITOTI

Kantoor van de president:
Ministers van Staat
Marsden MADOKA
Sharrif NASSIR Taib
Julius SUNKULI
William Ole NTIMAMA

Ministers:
Arbeid
Joseph NGUTU
Beroepsopleidingen
Isaac RUTO
Buitenlandse zaken en Internationale samenwerking
Chris OBURE
Cultureel erfgoed en Sport
Francis NYENZE
Energie
Raila ODINGA
Financiën
Chrisanthus OKEMO
Handel en Industrie
Nicholas BIWOTT
Justitie
Amos WAKO
Land en Nederzettingen
Joseph NYAGAH
Landbouw
Bonaya GODANA
Lokale overheid
Joseph KAMOTHO
Medische dienstverlening
Hussein Maalim MOHAMMED
Milieu
Noah Katana NGALA
Minerale exploitatie
Jackson KALWEO
Onderwijs
Henry KOSGEI
Planning
Adhu AWITI
Plattelandsontwikkeling
Francis MASAKHALIA
Toerisme en Informatie
Kalonzo MUSYOKA
Transport en Communicatie
Musalia MUDAVADI
Volksgezondheid
Sam ONGERI
Water
Kipngeno arap NGENY
Wegen en Publieke werken
William MOROGO
Wetenschap en Technologie
Gideon NDAMBUKI

sprak van een slimme manoeuvre die de machtsbasis van de regering had verbreed. De grondwet verhinderde dat Moi die aan de macht was sinds 1978, nog een keer presidentskandidaat zou zijn in 2002, maar een duidelijke opvolger was er nog niet voor hem. De benoeming van Raila Odinga gaf voeding aan speculaties dat die wellicht de opvolger zou worden.

Kabinetswisseling

Moi benoemde ook het NDP-lid Adhu Awiti tot minister van Planning, waarmee de oppositiepartij twee ministers kreeg in het 26 leden tellende kabinet.
Moi wisselde ook zijn minister van Buitenlandse zaken Bonaya Godana met die van Landbouw Chris Obure. De voormalige minister van Energie, Francis Masakhalia, kreeg het ministerie van Plattelandsontwikkeling. Minister van Financiën Chris Okemo behield zijn post.
Kalonzo Musyoka, minister van Educatie verhuisde naar Toerisme en Informatie. °
De voormalige minister van Toerisme en Informatie Nicholas Biwott behield wel zijn portefeuille van Handel en Industrie.

Tientallen jongeren omgekomen in vlammenzee op kostschool

Op 26 maart 2001 kwamen bij een brand in de slaapzaal op een kostschool in de plaats Kyanguli ongeveer 65 kilometer ten oosten van Nairobi 57 jongeren in de leeftijd van 14 tot 20 jaar om het leven en raakten 28 jongeren gewond, waarvan vele met ernstige brandwonden. Volgens een lokale politiechef was de brand mogelijk aangestoken en was de politie een onderzoek gestart.

Amerikaanse priester pleegde zelfmoord volgens FBI

De Amerikaanse federale en geheime politie- en inlichtingendienst FBI verklaarde op 19 april 2001 dat de in Kenia doodgeschoten Amerikaanse priester John Kaiser waarschijnlijk zelfmoord had gepleegd. Kaiser die opkwam voor de armen en zich altijd zeer kritisch over het Keniaanse bewind had uitgelaten, was eind augustus 2000 ten westen van Nairobi dood aangetroffen met zijn geweer naast zich. Volgens het FBI-onderzoek had de priester waarschijnlijk zichzelf door het hoofd geschoten en was hij niet om politieke redenen vermoord, zoals Kaiser's aanhangers eerder meenden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Herders bezetten land van blanke Keniaanse boer

Eind juni 2000 bezetten herders in centraal Kenia de boerderij van een blanke Keniaanse boer. De herders waren wanhopig op zoek naar land om hun kuddes te laten grazen nadat het noorden en midden van Kenia door ernstige droogte was getroffen. Leiders van de landbezetters zeiden dat het land voor de onafhankelijkheid in 1963 door blanke boeren van de zwarte Kenianen was gestolen en trokken een parallel met de boerderijbezettingen in Zimbabwe. Twee weken eerder hadden veiligheidstroepen in opdracht van president Moi met geweld herders van andere bezette boerderijen van blanke boeren verwijderd.

Bevolking in tien jaar met eenderde toegenomen

De minister voor Planning Gideon Ndambuki maakte op 29 januari 2001 bekend dat de Keniaanse bevolking in tien jaar tijd tot 1999 met eenderde was toegenomen tot 28,7 miljoen en dat de gemiddelde bevolkingsgroei in die periode was gedaald van 3,4 procent in 1989 naar 2,9 procent in 1999.

Hulporganisaties verzoeken opnieuw om voedselleveranties

Op 11 april 2001 zeiden 42 hulporganisaties in Kenia in een gezamenlijke verklaring dat de internationale gemeenschap inadequaat had gereageerd op oproepen voor voedselleveranties en voegden eraan toe dat vier miljoen Kenianen de hongerdood riskeerden. Volgens de hulporganisaties die opnieuw een oproep tot leveranties deden, waren de voedseltekorten acuut in het noorden en oosten van het land waar honderdduizenden stuks vee waren omgekomen en boeren nog niet waren hersteld van eerdere misoogsten. Een hulpmedewerker zei dat de droogte in Kenia de ergste was sinds mensenheugenis.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

BTW-tarief verhoogd

De minister van Financiën Chris Okemo maakte op 15 juni 2000 bekend dat het BTW-tarief werd verhoogd van 15 naar 18

procent om het gat in de begroting voor 2000/01 te dichten. Verder zei de minister dat het tarief op hotels en diensten van 13 naar 16 procent werd verhoogd. 'Ik sta voor de moeilijke taak om tegenvallende opbrengsten te compenseren in een langzaam groeiende economie en tegelijkertijd armoedebestrijdingplannen te financieren en investeringsprikkels te geven om de economische groei te bevorderen', aldus Okemo.

Parlement dwingt banken om rente op leningen te verlagen

Een overgrote meerderheid in het parlement ging op 5 december 2000 akkoord met een omstreden wetsvoorstel om de rente op leningen bij commerciële banken te reguleren. Het voorstel bepaalde dat de rente op leningen maximaal 4 procent hoger mocht zijn dan de rente van de schatkistpromesse. In een amendement gaf het parlement tevens haar goedkeuring aan de oprichting van een comité dat het monetaire beleid en de hoogte van de rente van de schatkistpromesse moest gaan bepalen. Hierdoor verloor de centrale bank haar autoriteit op dit gebied. Volgens parlementariërs was de maatregel noodzakelijk omdat het hoge rentepeil de economische groei vertraagde. Keniaanse banken en de Wereldbank hadden zich tegen het wetsvoorstel verzet en gewaarschuwd dat het lagere rentepeil schade kon berokkenen aan vitale investeringen.

Keniaanse anti-corruptie autoriteit ongrondwettig verklaard

Op 23 december 2000 maakten Keniaanse dagbladen bekend dat het hooggerechtshof de Keniaanse anti-corruptieautoriteit (KACA) illegaal had verklaard omdat deze instantie strijdig was met de grondwet. Volgens de rechtbank gaf de grondwet alleen de procureur-generaal het recht om gerechtelijke vervolging in te stellen en ondermijnde de KACA zijn gezag. Verder bepaalde de rechtbank dat de benoeming van Aaron Ringera in april 1999 tot directeur van de KACA eveneens strijdig was met de constitutie. De uitspraak, die gedaan werd na een verzoekschrift van twee ambtenaren die terechtstonden wegens ambtsmisbruik, betekende een zware klap in de strijd tegen corruptie.
De KACA was in 1997 in het leven geroepen om corruptie op hoog niveau te bestrijden.

Hoofd anticorruptie team vervangen

President Moi verving op 26 maart 2001 het hoofd van het ambtenarenapparaat en leider van een anticorruptie team Richard Leaky door de diplomaat Sally Kosgei. Leaky was in juli 1999 voor twee jaar benoemd om de zieltogende economie nieuw leven in te blazen en een einde te maken aan corruptie en inefficiëntie in het ambtenarenapparaat. Volgens Moi had Leaky zijn hervormingstaak volgens afspraak afgerond, maar volgens een naaste vertrouweling van Leaky was de politieke steun voor hem aanzienlijk gedaald nadat Leaky er bij de procureur-generaal op had aandrongen om aanklachten van corruptie tegen functionarissen van de Nederlandse ABN AMRO bank in Nairobi te laten vallen.

Overheidstekort door uitblijven IMF-leningen

De minister van Financiën Chris Okemo zei op 14 juni 2001 dat het overheidstekort in 2000/2001 1,8 procent van het bnp bedroeg, tegenover een overschot van 0,6 procent in de voorafgaande periode. Volgens Okemo was door het uitstel van leningen door het Internationaal Monetair Fonds (IMF) aan het einde van 2000, de positie van het overheidsbudget ondermijnd. Hij toonde zich optimistisch dat het IMF binnenkort wel weer over de brug zou komen met leningen en hij sprak de hoop uit dat twee wetten die bedoeld waren om corruptie tegen te gaan, een voorwaarde die de donoren hadden gesteld, nog dat jaar door het parlement goedgekeurd zouden worden. Hij bevestigde dat de regering het privatiseringsprogramma verder zou doorzetten.

GEZONDHEID EN ZORG

Import en fabricage van goedkope medicijnen mogelijk door nieuwe wet

Op 12 juni 2001 deelde het Keniaanse parlement een slag uit aan de farmaceutische industrie wereldwijd, door de aanname van een wet die het land toestond goedkope medicijnen te importeren en zelf te maken, inclusief aidsmedicijnen. Het parlement stemde unaniem voor de wet, die de grip van de farmaceutische giganten op de medicijnenmarkt, danig verzwakte. Volgens Aids-activisten maakte de wet het mogelijk dat meer van de 2,2 miljoen HIV-besmette Kenianen, toegang tot medicijnen zouden krijgen.

Na Zuid-Afrika was Kenia het tweede land dat zo'n wet aannam. In april 2001 had de internationale farmaceutische industrie een rechtszaak opgegeven die ze hadden aangespannen tegen een soortgelijke wet in Zuid-Afrika.

De Keniaanse minister van Volksgezondheid Sam Ongeri waarschuwde de industrie de wet niet juridisch te bevechten. 'Het zou onwijs zijn, dat te doen', aldus de minister. 'Het past niet in het klimaat en de sfeer van de natie.'
De wet stond het de Keniaanse regering toe om aan producenten in landen als India en Brazilië opdracht te geven om goedkope versies te maken van de veel duurdere medicijnen van de grote farmaceutische bedrijven.
Aids-activisten toonden zich zeer verheugd. 'Dit is een grote dag', zei Indra Van Gisbergen, een advocaat van Artsen zonder Grenzen en lid van de Keniaanse coalitie voor toegang tot essentiële medicijnen.

NATUUR EN MILIEU

Opeenstapeling natuurlijke rampen bedreigt Afrika

De directeur van het in Nairobi gevestigde VN-milieuprogramma (UNEP) Klaus Töpfer zei op 23 januari 2001 dat het Afrikaanse continent met een opeenstapeling van natuurlijke rampen zou worden geconfronteerd wanneer de belangrijkste economische grootmachten het verdrag van Kyoto over vermindering van het broeikaseffect niet ratificeerden. Volgens Töpfer zou Afrika de meest directe consequenties hiervan ervaren en geconfronteerd worden met extreme weersomstandigheden, droogte en stormen.

Hooggerechtshof blokkeert vernietiging bos

Een hooggerechtshof kende op 15 maart 2001 een dwangbevel toe aan lokale milieuactivisten die wilden voorkomen dat de autoriteiten 68.000 hectare bos rond de berg Kenya, in de Rift vallei en in het midden van Kenia zouden vernietigen.
Een maand eerder had de minister van Milieu Francis Nyenze laten weten dat hij de

bossen wilde toewijzen aan landkrakers die de bossen hadden bezet. Volgens de minister formaliseerde hij enkel hun verblijf en waren de bossen al eerder vernietigd.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Wetenschappers vinden oudste fossielen van menselijke voorouders

Een team van Keniaanse en Franse wetenschappers kondigde op 4 december 2000 aan dat zij de fossiele restanten hadden blootgelegd van de oudste menselijke voorouder die tot dan toe was gevonden. Volgens de wetenschappers waren de fossielen van de zogenoemde 'millenniumman' minstens zes miljoen jaar oud en daarmee anderhalf miljoen jaar ouder dan eerdere ontdekkingen in Ethiopië. De millenniumman werd ongeveer 235 kilometer ten noordoosten van de hoofdstad Nairobi gevonden in het Baringo gebied waar eerder al vele archeologische en paleontologische vondsten waren gedaan.

Mau Mau gedenkplaatsen verklaard tot nationaal monument

De minister van Binnenlandse zaken Noah Katana Ngala benoemde op 9 maart 2001 in de Staatscourant verschillende locaties die waren gelieerd aan de opstand van de Mau Mau beweging tegen de Britse koloniale overheersing tot nationaal monument. Een jaar eerder hadden Mau Mau veteranen daartoe een verzoek ingediend bij de regering.
De opstand van de Mau Mau beweging was in de jaren '50 hard aangepakt door Britse militairen die gevangen genomen guerrilla's executeerden en tienduizenden strijders en vermoedelijke sympathisanten wreed behandelden in militaire kampen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Gevangenen na ontsnappingspoging doodgemarteld

Mensenrechtengroeperingen verklaarden op 3 november 2000 dat onafhankelijke autopsie had uitgewezen dat zes gevangenen die een maand eerder bij een mislukte uitbraak uit de King' ong' o gevangenis in Nyeri (ongeveer 200 kilometer ten noorden van Nairobi) waren omgekomen, waren doodgeslagen. Volgens de mensenrechtengroeperingen vertoonden de lichamen verwondingen die erop wezen dat zij waren doodgemarteld. Verder zeiden de activisten dat er mogelijk méér dan zes gevangenen bij de uitbraak waren omgekomen omdat bij de autopsie lichaamsdelen waren aangetroffen die niet toebehoorden aan de zes gevangenen.
Aanvankelijk had de politie verklaard dat de gevangenen tijdens hun vlucht waren doodgeschoten, maar na een autopsie in opdracht van de regering verklaarde de politie dat de gevangenen waren overleden nadat zij van de gevangenismuur waren gevallen.

Keniaan vrij na achttien jaar cel zonder proces

Een Keniaan die achttien jaar in de gevangenis had gezeten zonder proces, maar beschuldigd was van moord op een gehandicapte vrouw, kwam vrij op 22 juni 2001. De juridische autoriteiten gelastten de vrijlating van Richard Wambugu (44) uit de gevangenis van Nyeri in midden Kenia, nadat een maand eerder kranten zijn zaak aan het licht hadden gebracht.
Volgens mensenrechtenorganisaties was het normaal dat de rechtsgang bij Keniaanse rechtbanken vele jaren in beslag nam, maar zij stelden dat Wambugu wel een van de langste periodes in de cel had doorgebracht zonder veroordeling, in de geschiedenis van het land.

BUITENLANDSE ZAKEN

Egypte en Kenia beloven opnieuw einde aan handelsoorlog

Op 8 augustus 2000 beloofden Kenia en Egypte een einde te maken aan de slepende onderlinge handelsoorlog en te gaan samenwerken om een tariefvrije zone in oostelijk en zuidelijk Afrika te creëren. De Egyptische ambassadeur in Nairobi verklaarde dat zijn regering de Keniaanse thee had vrijgegeven die in de Egyptische haven Port Said was geconfisqueerd nadat Kenia de hoge tarieven op Egyptische importgoederen die het was gaan heffen, weer had opgeheven.
Functionarissen uit de theesector reageerden sceptisch op de aankondiging omdat het de vierde keer in negen maanden was dat beide landen overeenkwamen het handelsconflict te beëindigen.

(Vorige berichten pag. 368/1 - 2000)

LIBIË

BINNENLAND

Gaddafi acht veroordeelde Lockerbie-verdachte onschuldig

De Libische leider Muammar Gaddafi ontving persoonlijk de vrijgesproken verdachte van de bomaanslag op de Amerikaanse Boeing boven het Schotse stadje Lockerbie, Al-Amin Khalifa Fahima, op 1 februari 2001 bij zijn terugkeer in Libië en gaf hem een dure auto cadeau. De dag daarvoor had een Schots gerechthof in Nederland het finale vonnis geveld tegen Fahima en de andere Libiër die verdacht werd van de bomaanslag en die door de rechters wel schuldig was bevonden, Abdel Basset al-Megrahi. Al-Megrahi was daarop afgevoerd naar de Barlinnie gevangenis in Glasgow.
Gaddafi herhaalde nog eens over bewijzen te beschikken dat Al-Megrahi onschuldig was en dat hij die te zijner tijd zou onthullen. De advocaten van Al-Megrahi hadden twee weken de tijd om in beroep te gaan.
Ook vond Gaddafi dat de resterende sancties tegen Libië opgeheven moesten worden, omdat er anders sprake zou zijn van 'racistische agressie'. De Amerikaanse regering had vier voorwaarden opgesteld waaraan Libië diende te voldoen om alle sancties op te heffen.

Een dag later deden de Libische regeringskranten en voorgangers in de moskeeën het Lockerbie-vonnis af als een politiek besluit. Op 3 februari sneden drie Libiërs in het openbaar hun eigen keel door als protest tegen het vonnis. Dit gebeurde tijdens een demonstratie in Tripoli tegen de veroordeling van Al-Megrahi, waaraan duizenden Libiërs deelnamen. Zij trokken op naar de ambassade van Saoedi-Arabië dat volgens hen de macht had de VS en Groot-Brittannië onder druk te zetten om de sancties onmiddellijk op te heffen.

Bulgaren ontkennen besmetting met aids-virus

Op 2 juni 2001 werden zestien verdachten door een Libische rechtbank gehoord, allen beschuldigd van het opzettelijk besmetten van bijna vierhonderd Libische kinderen met het aids-virus. Vijf betrokken Bulgaarse verplegers en verpleegsters en een Bulgaar-

se arts zeiden tegen de rechter onder druk gezet of gemarteld te zijn om hen tot bekentenissen te dwingen. Het proces was al twaalf keer uitgesteld sinds het begon in februari 2000. Een Palestijn en negen Libiërs die eveneens gearresteerd waren in verband met de zaak, stelden ook onschuldig te zijn. Volgens de Libische openbaar aanklager was de besmetting onderdeel van een poging het land te 'destabiliseren'.
Een van de verpleegsters, Nassya Nenova, vertelde het hof dat zij een zelfmoordpoging had ondernomen om aan verdere martelingen te ontsnappen. De andere, Kristiyana Valcheva, was naar eigen zeggen gemarteld met elektroshocks en onderworpen aan 'martelpraktijken die we al sinds de middeleeuwen kennen'.

Het hof weigerde in juni nog steeds om twee bekende aids-virologen te laten getuigen, Luc Montaigner van het Instituut Pasteur in Parijs en Luc Perrin van het ziekenhuis van de universiteit van Genève. De Bulgaarse regering had bij herhaling gezegd dat hun expertise nodig was voor een eerlijk proces.

(Vorige berichten pag. 60/1 - 2001)

MAROKKO

BINNENLAND

Duizenden illegale emigranten gearresteerd

Marokko publiceerde op 19 februari 2001 voor het eerst cijfers over het aantal opgepakte illegalen. In 2000 arresteerde de politie ongeveer 7.500 Marokkanen die illegaal – dat wil zeggen zonder papieren en zonder arbeidscontract in den vreemde – hun land wilden verlaten, en 1.500 migranten uit andere landen.
Op illegale emigratie staat in Marokko een celstraf van maximaal twee maanden. Marokkaanse burgers kunnen onder een verdrag met Spanje direct gerepatrieerd worden. Volgens eigen opgave arresteerde Spanje in 2000 15 duizend illegalen. Dat was vier keer zo veel als het jaar daarvoor. De Spaanse autoriteiten verklaarden die stijging door de amnestie die de regering voor bepaalde illegalen in 2001 doorvoerde. Na juli verwachtte de Spaanse regering 30 duizend immigranten te moeten uitwijzen, van wie het merendeel Marokkanen.

Islamisten veroordeeld

Op 5 april 2001 veroordeelde een rechtbank 126 islamisten tot celstraffen oplopend tot twaalf maanden wegens het houden van een 'illegale openbare bijeenkomst'. De islamisten behoorden tot de verboden liefdadigheidsgroep Al Adl Wal Ihsane (Rechtvaardigheid en Liefdadigheid). Een van de veroordeelden was de dochter van de leider van de groep, sjeik Abdessalam Yassine die in het verleden tien jaar huisarrest had gekregen omdat hij het geestelijk leiderschap van koning Hassan II betwistte.

Droogte richt ravage aan in landbouw

Op 18 april 2001 maakte de regering bekend dat men verwachtte dat een zevende tot een vijfde van de graanoogst in 2001 verloren zou gaan door de droogte. Dit betekende ook een gevoelige klap voor het economische groeicijfer dat lager dan op de voorspelde 8,1 procent zou uitkomen. De regering had verwacht dat de graanopbrengst 6,5 miljoen ton zou bedragen. In 2000 was de oogst vanwege droogte voor het vijfde achtereenvolgende jaar ongeveer een derde van wat de bodem had kunnen opbrengen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Twee journalisten veroordeeld wegens laster

Een Marokkaanse rechtbank veroordeelde op 1 maart 2001 twee journalisten tot drie maanden gevangenisstraf wegens 'laster' tegen minister van Buitenlandse zaken Mohamed Benaissa. Ali Ammar en Abubakr Jamai van het weekblad *Le Nouveau Journal* hadden geschreven dat Benaissa in de tijd dat hij ambassadeur in Washington was, overheidsgeld had verduisterd. De journalisten kregen ook een boete van 10.000 dirham (ongeveer 1.068 euro) en werden veroordeeld tot 2.000.000 dirham (ongeveer 213.600 euro) als smartengeld voor de minister. *Le Nouveau Journal* was de opvolger van *Le Journal* dat in december 2000 verboden werd wegens 'het destabiliseren van de staat'.

Mensenrechtensituatie blijft zorgelijk

De onafhankelijke Marokkaanse mensenrechtenorganisatie AMDH schreef op 22 maart 2001 in een rapport dat eerbiediging van mensenrechten nog steeds ver weg was, ondanks beloften van de regering van Marokko een rechtsstaat te maken. In 2000 hadden tientallen gevangenen het leven gelaten in de overbevolkte gevangenissen en verscheidene mensen waren onder onopgehelderde omstandigheden in politiecellen overleden.
In de eerste maanden van 2001 verslechterde de situatie ook voor de AMDH zelf, nadat in december 2000 36 activisten werden gearresteerd wegens het houden van een vreedzame betoging in Rabat. De betogers hadden de oprichting van een onafhankelijke commissie gevraagd die onderzoek zou moeten doen naar de betrokkenheid van zestien agenten en militairen bij martelingen en verdwijningen in de tijd van koning Hassan. 'Aangezien rechters in Marokko niet onafhankelijk zijn, zou het van de goodwill van de regering afhangen of zij al dan niet veroordeeld worden', meende AMDH-leider Abderrahmane Benameur. Uiteindelijk kregen de 36 drie maanden gevangenisstraf.
Op 29 mei 2001 diende de 67-jarige voormalige AMDH-leider Abderrahmane Benameur en de nieuwe leider van de Partij van de Democratische en Socialistische Avantgarde (PADS), een klacht in vanwege de veroordelingen bij het hooggerechtshof omdat de vonnissen het resultaat zouden zijn van onwettige beïnvloeding van de rechter door de minister van Binnenlandse zaken, Ahmed Midaoui.
Tijdens een persconferentie op 17 april 2001 gaf de door de overheid opgezette Adviesraad voor Mensenrechten (CCDH) inzicht in de voortgang van onderzoek naar mensenrechtenschendingen in het verleden. Driss Benzakour van de CCDH zei dat er tot nu toe meer dan vijfduizend klachten over martelingen en verdwijningen waren onderzocht. De koning had een fonds van 13,6 miljoen euro opgezet om slachtoffers te compenseren. Enkele tientallen hadden in april 2001 een uitkering uit het fonds ontvangen. Voor zover mogelijk zouden de lijken opgespoord worden van 'vermisten'.
Mensenrechtenorganisaties zoals de AMDH hadden hun twijfels over de onafhankelijkheid van de CCDH. Een decreet was in de maak om een eind te maken aan de invloed van de overheid op de beslissingen van de raad. De koning zou wel het recht houden een derde van de leden van de raad, inclusief de voorzitter, te benoemen.

Minder martelingen

Na gesprekken met premier Youssoufi op 23

Marokko *Sahara (West)*

april 2010 zei Pierre Sane van Amnesty International tijdens een persconferentie dat Amnesty een lijst had met de namen van 450 verdwenen burgers. Nog geen van de agenten en militairen die bij martelingen, verdwijningen en buitengerechtelijke executies betrokken waren geweest, waren voor het gerecht gebracht, aldus Sane. In de gevangenissen zaten in april 2001 nog zestig politieke gevangenen vast. Sane zei dat Amnesty vijf gewetensgevangenen in Marokko had geadopteerd, onder wie de voormalige luchtmachtofficier Mustapha Adib, die dertig maanden gevangenisstraf had gekregen wegens het aan de kaak stellen van de buitensporige corruptie in het leger. Het goede nieuws was vooral dat meldingen van martelingen sterk waren afgenomen, aldus Sane.

BUITENLANDSE ZAKEN

Oprichting vrijhandelszone

Op 8 mei 2001 kondigden Marokko, Egypte, Jordanië en Tunesië aan dat zij samen een vrijhandelszone zouden opzetten, in de aanloop naar volledige slechting van de handelsbarrière in 2010. De zone zou al eind 2001 kunnen functioneren en zou via akkoorden met andere Arabische staten kunnen worden uitgebreid.

Nieuwe versie van de moord op Ben Barka

Op 25 juni 2001 publiceerde Stephen Hughes, een voormalige Marokko-correspondent van persbureau *Reuters*, het boek 'Marokko onder koning Hassan'. In dit boek beweert Hughes dat Ben Barka, een oppositieleider die op 29 oktober 1965 in Parijs verdween, in de kelder van het huis van een Franse gangster stierf. Ben Barka zou daarna langs de Seine zijn begraven op de oever van het Ile de la Grande Jatte in de Parijse voorstad Neuilly.
Een Frans hof veroordeelde in de jaren '60 generaal Mohamed Oufkir, die ten tijde van Ben Barka's dood minister van Binnenlandse zaken was, bij verstek tot levenslange gevangenisstraf, als hoofdschuldige in de moordzaak. Hughes schreef dat hij al over deze informatie beschikte sinds het proces tegen Oufkir. Na gekidnapt te zijn zou Ben Barka in het huis van een Franse gangster genaamd Boucheseiche, in Fontenay-le-Vicomte bij Paris, tot moes geslagen zijn in het bijzijn van Oufkir, Ahmed Dlimi, een hoge legerofficier, en een Marokkaanse geheim agent die luisterde naar de naam Chtouki. Hij werd daarna bewusteloos overgebracht naar een huis van de Franse gangster Antoine Lopez in Ormoy. In dat huis zou Ben Barka aan een fornuis geketend zijn en aan zijn verwondingen zijn verleden.
Hughes' verhaal komt niet overeen met berichten in de Franse media dat het lijk van Ben Barka ergens buiten Parijs is begraven, onder een moskee in Evry of onder een viaduct bij Courcouronne. Dlimi liet later het leven in een auto-ongeluk en Boucheseiche vluchtte naar Marokko, waar hij spoorloos verdween.
Een andere onthulling in het boek van Hughes was dat Israël aan de Marokkaanse regering in het verleden 250 dollar heeft betaald voor elke jood die het land verliet. Aan het begin van de jaren '50 woonden er naar schatting nog ruim een kwart miljoen joden in Marokko, nu nog ongeveer zesduizend.

OVERLEDEN

Abdellatif Semlali, leider constitutionele Unie

Abdellatif Semlali, een van de leiders van de Constitutionele Unie (UC), stierf op 19 januari 2001 na een lang ziekbed. Sinds 1998 stond hij aan het hoofd van deze royalistische, conservatieve partij. Van 1983 tot 1992 was Semlali, advocaat van beroep, minister van Sport en Jeugdzaken geweest.

(Vorige berichten pag. 63/1 - 2001)

SAHARA (WEST)

Annan dreigt Marokko met VN-referendum

Op 13 juli 2000 deed de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan, verslag van een vergadering in Londen op 28 juni, waar de voormalige Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker als VN-gezant probeerde een doorbraak te forceren in de slepende kwestie van een referendum over de onafhankelijkheid van de Westelijke Sahara. De vergadering werd bijgewoond door vertegenwoordigers van de Marokkaanse regering, het bevrijdingsfront voor de Westelijke Sahara, Polisario, en waarnemers uit Algerije en Mauritanië.
VN-gezant Baker had Annan meegedeeld dat er in het juni-overleg geen enkele vooruitgang was geboekt; sterker nog: dat de partijen de klok hadden teruggezet. Ze bleken niet bereid concrete voorstellen te doen en gaven blijk van een 'alles-of-niets' benadering. Een 'hervatting van de vijandelijkheden moet koste wat het kost voorkomen worden', meende Annan. Polisario had gedreigd met hervatting van de oorlog als er geen enkel schot kwam in het referendum.
De uiteindelijke oplossing kon verscheidene vormen aannemen, aldus Annan: een door onderhandelingen uit te werken akkoord over volledige integratie met Marokko of juist volledige onafhankelijkheid dan wel 'iets ertussenin', of een akkoord dat zou leiden tot het houden van het referendum.
Eind september werd het overleg hervat in Berlijn. Ook deze ronde bleef zonder resultaat. Op 26 oktober waarschuwde Annan Marokko dat de Verenigde Naties vele door het land opgevoerde namen van kiezers zouden aanvechten en zelf een referendum zouden organiseren, tenzij de Marokkaanse regering met voorstellen kwam voor een zekere mate van autonomie voor de Westelijke Sahara.

Mandaat MINURSO verlengd

Op 25 juli 2000 verlengde de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties de VN-Missie voor het Referendum in de Westelijke Sahara (MINURSO) met drie maanden tot 31 oktober. De stemming was unaniem. In afwachting van het al negen jaar eerder aangekondigde referendum hield MINURSO toezicht op het staakt-het-vuren tussen Marokko en Polisario. De vorige keer, op 31 mei, was de stemming niet unaniem omdat enkele landen toen op een doorbraak in de slepende onderhandelingen rekenden.
Op 30 oktober werd het mandaat wederom verlengd, met vier maanden tot 28 februari 2001.

Polisario laat Marokkaanse krijgsgevangenen vrij

Op 14 december 2000 liet Polisario ter gelegenheid van de vastenmaand ramadan 201 krijgsgevangenen vrij. Dat bracht het aantal vrijgelaten Marokkaanse militairen op 1.000. De mannen, die in goede gezondheid leken te zijn, werden door het Rode Kruis per vliegtuig overgevlogen van Tindouf (zuidwest-Algerije) naar Agadir in het zuiden van Marokko. Polisario hield nog 1.500 krijgsgevangenen vast.

Protest tegen race

Op 23 december 2000 dreigde Polisario met gewapend verzet tegen de Parijs-Dakar race die op 7 januari 2001 vanuit Marokko door de Westelijke Sahara verder zou gaan naar Mauritanië. Men achtte de tocht door het omstreden gebied een schending van het staakt-het-vuren.

VN openen deur voor 'derde weg'

Het Westsaharaanse bevrijdingsfront Polisario vierde op 27 februari 2001 25 jaar strijd tegen de Marokkaanse bezetting van de Westelijke Sahara. In het grootste vluchtelingenkamp in Algerije werd ondanks een zandstorm twee uur lang een militaire parade gehouden, waarbij het front zijn arsenaal toonde van luchtdoelraketten, dertig tanks en zware artillerie. Polisario-leider Mohamed Abdelaziz waarschuwde in een toespraak dat het tien jaar oude bestand op de helling stond omdat alle pogingen van de Verenigde Naties om een referendum te organiseren over de onafhankelijkheid van Westelijk Sahara op niets waren uitgelopen. Tientallen diplomaten van bevriende landen zoals Cuba en Mozambique gaven acte de presence, evenals sympathisanten van linkse organisaties uit Europa.
Het Polisario stond begin 2001 bloot aan toenemende diplomatieke druk om in te stemmen met een 'derde weg' voor de Saharanen. Zij zouden onder een beperkte autonomie de macht moeten delen met de door Marokko gestuurde kolonisten in het gebied. Of het standpunt van het Polisario veel ter zake deed, viel te betwijfelen aangezien Marokko had laten weten er niets voor te voelen. De minister van Binnenlandse zaken van Marokko, Ahmed Midaoui, zei in februari dat Marokko's nationale eenheid niet onderworpen kon worden aan overleg of onderhandelingen. 'Er is geen derde of vierde weg', aldus Midaoui.
Op 23 juni 2001 formaliseerde de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan, het 'derdeweg-plan', ondanks de weerstand van beide partijen. Vijf dagen later stemde de Veiligheidsraad van de VN in met een nieuwe ronde onderhandelingen, maar instrueerde VN-gezant James Baker, de voormalige Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, wel om de optie van een referendum over onafhankelijkheid toch ook open te houden. Met name Rusland, Ierland, Singapore, Jamaica, Mauritius, Mali and Bangladesh zouden daarop volgens diplomaten gestaan hebben. De Westelijke Sahara was formeel het laatste dekoloniseringsproject van de VN.

(Vorige berichten pag. 436/1 e.v. - 2000)

TSJAAD

BINNENLAND

Rebellen en regering tekenen vredesovereenkomst

Op 8 mei 1998 tekenden de regering en de rebellenbeweging Gewapende strijdkrachten voor een federale republiek (FARF) een vredesovereenkomst die voorzag in een staakt-het-vuren in de olierijke zuidelijke provincies, en de terugtrekking van de Nationale garde uit het gebied en een amnestie voor FARF-rebellen en hun leider Laoukein Barde.
In april 1997 hadden beide partijen eveneens een vredesovereenkomst getekend, maar die liep enkele maanden later stuk.

President Déby vervangt oppositionele Olieminister

Op 11 mei 1998 ontsloeg president Déby de gematigde oppositieleider en minister van Mijnbouw, Energie en Olie Saleh Kebzabo en verving hem door zijn naaste adviseur Abdoulaye Lamana. Er werd geen verklaring gegeven voor het ontslag van Kebzabo die twee maanden eerder had gezegd dat het samenwerkingsverband tussen zijn Nationaal verbond voor ontwikkeling en vernieuwing (UNDR) en Déby's regerende Patriottische reddingsbeweging (MPS) moest worden herzien.
De president verving verder twee onderministers die eveneens lid waren van de UNDR.

President verleent gratie aan dissident parlementslid

Op 4 februari 1999 verleende president Déby gratie aan het gevangen parlementslid Ngarléjy Yorongar die campagne had gevoerd tegen plannen om olievelden in het zuiden te exploiteren. Een maand eerder was Yorongar in hoger beroep tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens het belasteren van de president en de parlementsvoorzitter die hij had beschuldigd van het aannemen van steekpenningen.

Nieuwe rebellenbeweging rekruteert in zuidelijk oliegebied

Regeringsfunctionarissen verklaarden op 21 juni 1999 dat een nieuwe groep rebellen strijders rekruteerde in het zuiden van Tsjaad. De groep zou geleid worden door tegenstanders van plannen om in het zuiden olie op te pompen en te exporteren via een pijpleiding door Kameroen. De rebellen zouden rekruteren onder voormalige Tsjadische militairen en rebellen van de ontbonden Gewapende strijdkrachten voor een federale republiek (FARF).

Rebellenleider gearresteerd

Op 27 juli 1999 deelde de minister van Communicatie Moussa Dago mee dat een dag eerder de leider was gearresteerd van de politieke beweging die een rebellie probeerde te organiseren in het olierijke zuiden. De minister identificeerde de man als Mbailemal Michel, coördinator van het Actiecomité voor vrijheid en democratie (CALD).

Nieuwe premier benoemt nieuwe ministers

Op 14 december 1999 kondigde de staatsradio aan dat president Déby een dag eerder premier Nassour Guelenouksia Ouaido had vervangen door Nagoum Yamassoum. Er werd geen officiële verklaring gegeven voor het vertrek van premier Ouaido, wiens regering onder toenemende druk stond door aanvallen in het noorden van het land van rebellen van de Beweging voor democratie en rechtvaardigheid in Tsjaad (MDJT).
Verder meldde de radio dat de nieuwe premier Yamassoum een nieuwe 27 leden tellende regering had gevormd en twaalf ministers van het voormalige kabinet had ontslagen. De voormalige minister en oppositieleider Saleh Kebzabo was door Yamassoum tot landbouwminister benoemd.
In maart 2000 vonden er opnieuw een aantal veranderingen en ministerswisselingen plaats in de samenstelling van de regering.

Opnieuw rebellie in noord en zuid

Rebellenleider wijst dialoog af

Youssouf Togoimi, rebellenleider van de Be-

weging voor democratie en rechtvaardigheid in Tsjaad (MDJT) die in het noorden een opstand voerde tegen Déby's bewind, wees op 6 april 2000 een voorstel tot dialoog van de president van de hand.
Togoimi, een voormalig bondgenoot van Déby en tevens voormalig minister van Defensie en Binnenlandse zaken, had twee jaar eerder de wapens opgepakt en het leger beschuldigd van intimidatie van burgers in de regio Tibesti waaruit hij afkomstig was.

Nieuwe gevechten in het noorden

Militaire bronnen meldden op 3 mei 2000 dat legertroepen in de voorafgaande week in het noordelijke district Wour een nieuwe nederlaag hadden toegebracht aan Togoimi's Beweging voor democratie en rechtvaardigheid (MDJT). De bronnen zeiden dat het leger 24 rebellen gevangen had genomen, maar gaven geen cijfers over het aantal doden.
Een woordvoerder van de MDJT in Parijs meldde twee dagen eerder daarentegen dat 62 militairen waren omgekomen en dat de rebellen vijftien militairen gevangen hadden genomen. Volgens de MDJT had het leger vier rebellen gevangen genomen en werden drie rebellen vermist.

Zware gevechten bij noordelijke garnizoensstad

Premier Nagoum Yamassoum verklaarde op 21 juli 2000 dat 207 MDJT-rebellen en dertien regeringssoldaten om het leven waren gekomen bij gevechten enkele dagen eerder bij de noordelijke garnizoensstad Bardai.
Eerder hadden de rebellen verklaard dat zij Bardai hadden veroverd en dat daarbij 240 regeringssoldaten om het leven waren gekomen.

Rebellen in het zuiden tekenen vredesakkoord

Regeringsbronnen maakten op 12 oktober 2000 bekend dat de regering en de zuidelijke rebellenbeweging van Kette Nodji Moise een vredesakkoord hadden ondertekend. Het akkoord werd namens de rebellen ondertekend door de militaire commandant Alexis Django.

De rebellenleider Kette Nodji Moise was in maart 2000 ontslagen als Déby's chef staatsveiligheid waarna hij in het zuiden een rebellie ontketende. Op 6 september was hij bij gevechten om het leven gekomen.

Kritiek op samenstelling kiescommissie

Verschillende Tsjadische mensenrechtengroeperingen en vakbonden bekritiseerden op 14 augustus 2000 de samenstelling van de onafhankelijke nationale kiescommissie omdat zij van deelname waren uitgesloten. In een gezamenlijke verklaring zeiden ze dat de regering op deze wijze de mogelijkheid voor stembusfraude wilde openhouden.
In juli had de Nationale Assemblee toestemming gegeven voor de oprichting van de commissie die zou worden samengesteld uit vertegenwoordigers van alle politieke partijen die in het parlement waren vertegenwoordigd.

Parlement besluit tot uitstel parlementsverkiezingen

Op 6 februari 2001 besloot het parlement de parlementsverkiezingen een jaar uit te stellen tot april 2002. Volgens de regerende Patriottische reddingsbeweging (MPS), die over een absolute meerderheid in het parlement beschikte, had de staat geen financiële middelen om de verkiezingen in 2001 te organiseren. De presidentsverkiezingen gepland voor mei 2001 zouden wel doorgaan.

Veranderingen in de regering

In maart 2001 voerden president Déby en premier Yamassoum wijzigingen door in het kabinet.

Samenstelling regering (30 maart 2000)

President (beëdigd op 8 augustus 1996)
Idriss DÉBY

Premier (benoemd op 13 december 1999)
Nagoum YAMASSOUM

Minister van Staat:
Landbouw
Saleh KEBZABO

Ministers:
Ambtenarenzaken, Arbeid, Werkgelegenheidsbevordering en Modernisering
Abba Koi DJOUASSAB
Binnenlandse zaken, Veiligheid en Decentralisatie
Abderahmane MOUSSA
Buitenlandse zaken
Mahamat Saleh ANNADIF
Communicatie, tevens regeringswoordvoerder
Togoi HAMIDI
Cultuur, Jeugd en Sport
Laoukissam NISSALA
Defensie en Reïntegratie van voormalige rebellen
Weiding ASSI-ASSOUE
Economie
Ahmat Lamine ALI
Financiën
Mahamat Ali HASSAN
Gezondheidszorg
Dangde LAOBELE
Hoger onderwijs
Limane MAHAMAT
Industrie, Handel en Ambacht
Assana DINGAMADJI
Justitie
Routouang Yoma GOLOM
Milieu en Water
Abdelkerim NADJO
Mijnbouw, Energie en Olie
Moctar MOUSSA
Nationaal onderwijs
Abderahim Breme HAMID
Openbare werken, Huisvesting, Transport en Steden
Moussa Moustapha TERAP
Post en Telecommunicatie
Oumar Kadjallami BOUKAR
Sociale actie en Familie
Fatime KIMTO
Toerisme
Salibou GARBA
Veeteelt
Mahamat NOURI

Secretaris-generaal van de regering
David HOUDEINGAR

President Idriss Déby wint omstreden presidentsverkiezingen

'Geen intimidatie bij verkiezingen'

Buitenlandse waarnemers bij de presidentsverkiezingen in Tsjaad op 20 mei 2001 zeiden op 22 mei dat die eerlijk waren verlopen met uitzondering van kleinere organisatorische onregelmatigheden. 'Over het algemeen zijn de verkiezingen zonder intimidaties verlopen', aldus Ide Amorou, woordvoerder van het team van 40 internationale waarnemers.
Op 28 mei 2001 werd bekend dat president Idriss Déby de presidentsverkiezingen van Tsjaad had gewonnen met 67,35 procent van de stemmen. Oppositiekandidaat Ngarledjy Yorongar was tweede met 13,9 procent.

Déby (49) verkreeg met zijn overwinning een nieuw mandaat voor vijf jaar, waarin verwacht werd dat de recente olievondsten in het zuiden, de economie van het land dat een van de armste ter wereld was, zou opkrikken. Déby, een moslim uit het noorden, was aan de macht gekomen middels een

Samenstelling van de regering (8 april 2001)

President (beëdigd op 8 augustus 1996)
Idriss DÉBY
Premier (benoemd op 13 december 1999)
Nagoum YAMASSOUM

Ministers:
Ambtenarij, Arbeid, Werkgelegenheidspromotie en Modernisering
Routouang Yoma GOLOM
Binnenlandse zaken, Veiligheid en Decentralisatie
Abderahman MOUSSA
Buitenlandse zaken
Mahamat Saleh ANNADIF
Communicatie en regeringswoordvoerder
NADJO Abdelkerim
Cultuur, Jeugd en Sport
Moussa WAYOR
Defensie en Reïntegratie voormalige rebellen
Mahamat NOURI
Economie en Ontwikkeling
Mahamat Ali HASSAN
Financiën
Mahamat LOUANI
Hoger onderwijs
RAMAT Issakha
Industrie, Handel en Ambacht
Kalzeube PAYIMI
Justitie
Vacant
Landbouw
Moctar MOUSSA
Mijnen, Energie en Olie
Albert PAHIMI Padacke
Milieu en Water
Oumar Kadjalami BOUKAR
Nationaal onderwijs
Abderahim Breme HAMID
Openbare gezondheid
Fatime KIMTO
Openbare werken, Woningbouw, Transport en Steden
Moussa Moustapha TERAP
Post en Telecommunicatie
Salibou GARBA
Social actie en Familie
Mariam ATTAHIR
Toerisme
Weiding ASSI ASSOUE
Veeteelt
Mahamat Ahmat CHOUKOU

Gouverneur centrale bank
Jean-Felix MAMALEPOT
Secretaris-generaal van de regering
David HOUDEINGAR

coup in 1990 en hij had ook de eerste meerpartijenverkiezingen in 1996 gewonnen. Ondanks het sporadisch oplaaien van regionale rebellie, was Déby erin geslaagd de hevige conflicten die het land had gekarakteriseerd in de dertig jaar daarvoor, te voorkomen.

Oppositiekandidaten opgepakt

De zes uitdagers van Déby beschuldigden hem van verkiezingsfraude en wilden een annulering van de uitslag. Zij waren merendeels afkomstig uit het christelijke en animistische zuiden.
Op 30 mei 2001 werden de zes verslagen presidentskandidaten opgepakt samen met dertig sympathisanten, vlak voor de begrafenis van een demonstrant die door de politie was doodgeschoten vlak na het bekend worden van de verkiezingsoverwinning van Déby.

Vakbonden en mensenrechtenorganisaties riepen op tot een algemene staking totdat de 36 zouden zijn vrijgelaten. De begrafenis van de activist werd uitgesteld.

Oppositiekandidaten vrijgelaten voor begrafenis

Een dag later, op 31 mei 2001, werden de zes oppositieleiders vrijgelaten en namen ze deel aan de begrafenis van de 22-jarige student Brahim Selguet, een aanhanger van oppositiekandidaat Alingue, in de hoofdstad N'Djamena. Door toe te staan dat de oppositieleiders de begrafenis bij konden wonen, verminderde de spanning die ontstaan was na de omstreden herverkiezing van president Idriss Déby. De politie escorteerde de begrafenisstoet van duizend mensen en na afloop van de plechtigheid marcheerden honderden begrafenisgangers voornamelijk vrouwen, zonder incidenten langs de plek waar de student door de politie was doodgeschoten nabij het huis van de oppositiekandidaat Saleh Kebzabo.

Hof bevestigt herverkiezing president Déby

Op 13 juni 2001 bevestigde het hoogste gerechtshof van Tsjaad dat president Idriss Deby de verkiezingen van mei had gewonnen en dat deze verkiezingen geldig waren ook al waren de uitslagen van 1.495 van de ongeveer 6.000 stembusplaatsen over het hele land ongeldig door geconstateerde onregelmatigheden. Ook alle stemmen van overzee, ongeveer een half miljoen stemmen van de 4,6 miljoen, waren geannuleerd omdat vertegenwoordigers van de oppositie daarop geen toezicht hadden kunnen houden.
Oppositiekandidaten hadden Déby van fraude beschuldigd en aangedrongen op nieuwe verkiezingen.

Finale uitslag verkiezingen

De finale uitslag gaf Déby 63,17 procent, uitdager Ngarledjy Yorongar 16,35 procent en de voormalige minister van Landbouw, Saleh Kebzabo, 7 procent.
Oppositieleiders verwierpen de uitslag. 'Het is een maskerade', zei Jean-Bawoyeu Alingue, die op de laatste plaats was geëindigd met 2,2 procent.

Staking tegen verkiezingsuitslag

Organisatoren van een algemene staking op 19 juni 2001 uitgeroepen door vakbonden en oppositiepartijen tegen de officiële verkiezingsuitslag, gaven toe dat deze weinig effect had gehad, maar spraken niettemin van een succes. Veel bedrijven steunden de overheid of zouden bang zijn uit de gratie te raken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Noodhulp voor Soedanese vluchtelingen en Tsjadiërs

Het VN-wereldvoedselprogramma en Tsjaad tekenden op 28 augustus 1999 een overeenkomst voor een noodprogramma ter waarde van 2,6 miljoen dollar (ca. 2,77 miljoen euro) om de 23.000 Soedanese vluchtelingen en 6.500 Tsjadiërs in het oosten van het land van voedsel te voorzien. De vluchtelingen waren begin 1998 wegens etnische botsingen Soedan ontvlucht.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Politieke partijen steunen plannen voor olieproductie

Twintig oppositionele en regeringsgezinde politieke partijen ondersteunden op 4 september 1999 de investeringsplannen van een consortium van oliemaatschappijen onder leiding van Esso voor het oppompen van olie uit driehonderd bronnen in het zuiden van Tsjaad en het transport voor export via een pijpleiding door Kameroen. In een gezamenlijke verklaring zeiden de partijen dat de olie-exploitatie de overheidsinkomsten zouden verdubbelen en dat het geld zou worden geïnvesteerd in gezondheidszorg, onderwijs, plattelandsontwikkeling en infrastructuur.
Buitenlandse milieugroeperingen hadden zich eerder tegen de olieproductie uitgesproken omdat de oliepijpleiding een ge-

vaar betekende voor het kwetsbare regenwoud in Kameroen. Ook vreesden zij dat het project de rivieren zou vervuilen die miljoenen mensen van drinkwater voorzagen. Radicale tegenstanders van president Déby die wanbeheer van de olieopbrengsten vreesden, hadden zich bij de campagne van de milieugroepen aangesloten.

Wereldbank akkoord met financiering oliepijpleiding

Op 6 juni 2000 gaf de Wereldbank haar goedkeuring aan een lening van 222 miljoen dollar (ca. 236 miljoen euro) voor de bouw van de oliepijpleiding door Kameroen. De lening werd gezien als een eerste stap om de private financiering rond te krijgen van het olieproductieproject dat was geraamd op 3,5 miljard dollar (ca 3,73 miljard euro). De pijpleiding zou worden gebouwd door een consortium onder leiding van Exxon Mobil Corp., (Esso) waar ook Chevron Corp. en de Maleisische staatsoliemaatschappij Petronas deel van uitmaakten.
Eerder had de bank uit milieuoverwegingen haar goedkeuring aan de lening onthouden.

JUSTITIE

Tsjaad installeert hooggerechtshof en constitutioneel hof

Op 28 april 1999 installeerde Tsjaad een hooggerechtshof en een constitutioneel hof waarmee het land een institutioneel gat opvulde. De jurist Ahmed Bartchiret legde voor het hof van appel zijn eed af als eerste president van het hooggerechtshof dat vijftien leden telde. Het constitutionele hof bestond uit negen leden.

Tsjaad richt rechtbank voor hoogverraad op

De regering besloot op 30 september 1999 een speciale rechtbank in het leven te roepen waar de president of ministers en hun handlangers konden worden gehoord wegens hoogverraad. Met het besluit rondde de regering de creatie van een reeks rechtbanken af.

Voormalige president Habré in Senegal vrijgesproken

Een Senegalese rechtbank verwierp op 7 juli 2000 alle aanklachten van mensenrechtenschendingen tegen de in Senegal woonachtige voormalige president van Tsjaad Hissène Habré die terechtstond wegens een aanklacht van zeven mensenrechtengroeperingen die tienduizenden mensen vertegenwoordigden die tijdens zijn bewind (1982-1990) zouden zijn gemarteld of gedood. De rechtbank meende dat zij niet bevoegd was te oordelen over misdaden die niet in Senegal waren begaan.
De gerechtelijke uitspraak kwam nadat een staatslichaam onder leiding van de Senegalese president Abdoulaye Wade eind juni de Senegalese onderzoeksrechter van de zaak had gehaald.

Senegal verzoekt Habré land te verlaten

De Senegalese president Wade verzocht op 7 april 2001 Hissène Habré om Senegal binnen een maand te verlaten. Het verzoek kwam nadat een maand eerder nieuwe pogingen om hem te berechten wegens foltering tijdens zijn bewind in Tsjaad waren mislukt.

NATUUR EN MILIEU

Tsjaadmeer overstroomd, maar uitdroging dreigt

Lokale functionarissen in het noorden van Nigeria meldden 27 december 1999 dat als gevolg van excessieve regenval het Tsjaadmeer was overstroomd waardoor ongeveer 25.000 Nigerianen ontheemd waren geraakt. Volgens de functionarissen was de regenval de zwaarste in dertig jaar en de overstroming uitzonderlijk, want op 28 juli 2000 kwamen de staatshoofden van Tsjaad, Niger, Nigeria en Soedan overeen om een haalbaarheidsonderzoek te laten verrichten naar het omleggen van rivieren naar het Tsjaadmeer dat volgens milieudeskundigen door woestijnvorming dreigde op te drogen.

MILITAIRE ZAKEN

Tsjaad ondertekent verdrag tegen antipersoneelmijnen

Tsjaad ondertekende op 6 november 1998 de internationale conventie die het gebruik, de opslag, de productie en het transport van antipersoneelmijnen verbood. Volgens het ministerie van Buitenlandse zaken lagen er in het noorden van Tsjaad meer dan één miljoen mijnen begraven die afkomstig waren uit de oorlog met Libië dat het gebied tot 1994 meer dan twintig jaar had bezet. Het ministerie zei dat er veel mensen door de mijnen waren gedood en dat de ontwikkeling van het gebied door de mijnen gestagneerde.
Een maand eerder was Tsjaad met een ontmijningsoperatie in het gebied begonnen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Tsjaad trekt troepen terug uit DR Kongo

De VN-stafchef van de VN-vredesmacht MINURCA in de Centraal Afrikaanse Republiek verklaarde op 26 mei 1999 in de hoofdstad Bangui dat Tsjaad was begonnen met de terugtrekking van haar legertroepen uit DR Kongo. De Tsjadische troepen hadden in DR Kongo ondersteuning verleend aan de Kongolese president Kabila bij zijn strijd tegen rebellenbewegingen die werden ondersteund door Oeganda en Rwanda.
Een maand eerder hadden de presidenten van Oeganda, DR Kongo en Tsjaad in Libië een overeenkomst getekend die de vrede in DR Kongo moest herstellen.

Franse ambassadeur moet Tsjaad verlaten

Het Franse ministerie van Buitenlandse zaken meldde op 11 maart 2000 dat de Franse ambassadeur in Tsjaad was verzocht het land binnen enkele dagen te verlaten. Volgens de Franse televisiezender *LCI* waren de relaties tussen de landen verslechterd sinds de Franse energiemaatschappij Elf Aquitaine zich in november 1999 uit het consortium had terugtrokken dat de oliebronnen in het zuiden zou gaan exploiteren.

Minister beschuldigt Frankrijk van steun aan rebellenleider

Op 13 september 2000 zei de minister van Landbouw Kebzabo dat Frankrijk in de Franse ambassade of op de militaire basis onderdak had verleend aan de rebellenleider Kette Nodji Moise die een week eerder bij gevechten om het leven was gekomen. Een woordvoerder van het Franse ministerie van Buitenlandse zaken ontkende de beschuldiging een dag later en

voegde eraan toe dat beide landen een goede vriendschappelijke relatie onderhielden.

(Vorige berichten pag. 393/3 - 1998)

TUNESIË

BINNENLAND

Verzet tegen regime groeit

Meer dan 350 Tunesische activisten en intellectuelen publiceerden op 21 maart 2001 een petitie waarin zij vroegen om de afschaffing van het eenpartijsysteem, zodat aan de verkiezingen van 2004 meer partijen zouden kunnen deelnemen. De petitie van de democratische oppositie leek weinig kans te maken omdat de regering sinds enkele weken duidelijk koers had gezet op het langzaam uitschakelen van alle nog legaal opererende oppositie. In februari had een rechtbank het bestuur van de Tunesische Liga voor de Rechten van de Mens ontbonden.
Waarnemers vermoedden dat deze nieuwe golf van repressie te maken had met plannen van president Zine Abidine Ben Ali om via een referendum voor een wijziging van de grondwet zijn maximale zittingsperiode als president te verlengen.
Een diplomaat meende dat de verharding van de repressie alles te maken had met het steeds breder worden van het verzet onder de bevolking. De begrafenis van de vroegere president Bourguiba in april 2000 zou het sein daartoe geweest zijn. Burgers hadden toen geen kans gekregen om waardig afscheid te nemen van de man die de eerste president van Tunesië werd na de onafhankelijkheid van Frankrijk.

Iets meer vrijheid voor de media

President Ben Ali verbijsterde vriend en vijand door half mei 2001op te merken dat hij de Tunesische pers erg saai vond. Ben Ali stond immers bekend om het muilkorven van de pers en het internationale Comité voor de bescherming van journalisten had hem op de ranglijst van de grootste vijanden van de persvrijheid in de wereld, als vierde staan. 'Elke morgen liggen de kranten op mijn bureau', zei Ben Ali. 'Ik neem ze allemaal door maar ik zou er net zo goed maar eentje kunnen lezen, want ze bevatten allemaal dezelfde foto's en dezelfde artikelen.'

In 2001 kregen kranten ietsje meer vrijheid. Volgens de correspondent van het persbureau *Reuters* betekende dit dat kranten over een stijging van het aantal verkeersdoden berichtten of over ontevredenheid van zakenlieden met de banken, hetgeen een hele verandering was ten opzichte van de tijd waarin de kranten alleen de lof zongen over de verkeersveiligheid en zonnige verhalen over het banksysteem publiceerden.
Voor de democratische oppositie waren de media echter nog steeds verboden terrein en tal van onderwerpen zoals drugsmisbruik, kinderprostitutie en corruptie bleven taboe. Kranteneigenaren waren voor hun advertenties afhankelijk van de regering voor minstens een derde, dus pasten zij volgens sommige Tunesische journalisten ook wel op de president en zijn bondgenoten niet te ontrieven.
Tunesiërs zochten hun toevlucht steeds meer in buitenlandse media. Dat zou een reden voor de president zijn geweest om de eigen media wat meer vrijheid geven.

Activiste Sihem Ben Sedrine gearresteerd

Wegens kritische opmerkingen over het justitiesysteem in haar land en het 'ondermijnen van de openbare orde' werd de mensenrechtenactiviste, journaliste en uitgeefster van het online magazine *Kalima* (Woord), Sihem Ben Sedrine, op 26 juni 2001 opgepakt op het vliegveld en opgesloten in de vrouwengevangenis Manouba.
Enkele dagen eerder had de politie Mohamed Moaada gearresteerd, een bekende tegenstander van de president, nadat hij tijdens een televisieprogramma opnieuw onaardige opmerkingen over Ben Ali had gemaakt. Moaada, lid van de legale Beweging van Democratische Socialisten (MDS), werd in 1995 wegens zijn dissidente optreden tot elf jaar gevangenis veroordeeld, maar later vrijgelaten op voorwaarde dat hij zich van kritiek op het regime zou onthouden. Formeel was hij beschuldigd van banden met Libische geheim agenten.

Op 29 juni 2001 deden twee mensenrechtengroepen en vijf politieke partijen een beroep op de president een amnestie af te kondigen voor de duizenden politieke gevangenen. Zij riepen hem ook op de pesterijen stop te zetten tegen voormalige politieke gevangenen, die volgens Mokhtar Trifi, voorzitter van een van de mensenrechtengroepen, onder meer bestonden uit een beroepsverbod en ontzegging van politieke en sociale rechten. Een vroegere politieke gevangene moest door middel van een hongerstaking van meer dan vijftig dagen medische verzorging afdwingen.
De oproep werd gesteund door Amnesty International, Human Rights Watch en de Human Rights International Federation. Amnesty zei dat het veel voormalige politieke gevangenen ook onmogelijk werd gemaakt om normaal te werken omdat zij zich dagelijks onder werktijd op het politiebureau moesten melden.
In een rapport over martelingen in Tunesië stelde de Amerikaanse regering dat 'de Tunesische regering wel altijd beweert dat agenten die gevangenen martelen bestraft worden, maar dat er geen enkel geval bekend is waarin dit ook is gebeurd'.

Vakbondsleider veroordeeld

Een rechtbank veroordeelde op 24 juni 2001 een voormalig vakbondsleider, Ismail Sahbani, tot zeven jaar celstraf wegens het verduisteren van vakbondsgelden. Zeven andere bestuurders van de vakbond kregen gevangenisstraffen tussen de twee en vier jaar voor soortgelijke misdrijven.
De advocaten kondigden aan in beroep te gaan. Sahbani, 55, werd tot aftreden gedwongen als secretaris-generaal van de Algemene bond van Tunesische arbeiders (UGTT) in september 2000, na een machtsstrijd in de bond, en werd in december 2000 gearresteerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Italië leent Tunis 63 miljard lire

De Italiaanse regering kwam op 5 april 2001 met 63 miljard lire (ca. 33 miljoen euro) over de brug voor steun aan de ontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf in Tunesië. De Italiaanse minister van Buitenlandse zaken Lamberto Dini zei dat Tunesië, een vroegere kolonie, inmiddels het leeuwendeel van de Italiaanse ontwikkelingshulp ontving. De handel had in 2000 een waarde van ruim drie miljard euro en meer dan 470 Italiaanse bedrijven hadden een vestiging in Tunesië, waardoor er 30.000 banen waren geschapen.

(Vorige berichten pag. 193/2 - 2001)

Aflevering nr. 3166

ALGERIJE
Berbers in opstand 438
Integratie van Maghreb-landen 440
Meer samenwerking met Franse politie 440

BELGIË
Wettelijke verankering Lambermont-akkoord 391
Akkoord over investeringen in spoor 393
Historisch proces tegen Rwandezen 393

CHINA
Campagne tegen misdaad gaat voort 428
Velen herdenken Tiananmen-opstand 429
VS en China lossen problemen op 429

CYPRUS
Nieuwe coalitie in Noord-Cyprus 395
Identiteit 36 mensen vastgesteld in massagraf 396

DUITSLAND
'Economische stagnatie dreigt' 396
Parlement schrapt Prijzenwet 397
Compensatiefonds doet eerste betalingen 397
Hitlers Adelaarsnest wordt hotel 397

EL SALVADOR
Kabinetswijzigingen 422
Plan voor ontwikkeling van Puebla tot Panama 422

ESTLAND
54 procent Esten tegen toetreding EU 398
Parlement stemt in met euro-obligaties 398

EUROPESE UNIE
Verhofstadt maakt EU-agenda bekend 389
Malversaties bij Europol 390
WTO geeft EU gelijk tegen VS 390

FRANKRIJK
Nationale Assemblee stemt in met verdrag van Nice 399
Politieke onschendbaarheid president 399
Frankrijk tegen doodstraf 399

GRIEKENLAND
Laatste herdenking Slag om Kreta 400
Kustwacht onderschept illegalen 400
Regering trekt 1,7 miljard euro uit voor armoedebestrijding 400
EU tevreden over economische groei 401
Zwarte economie groeit snel 401

GROOT-BRITTANNIË
Opnieuw rassenrellen in Engeland 401
Labour wint verkiezingen met overmacht 401
Trimble stapt op als premier 402

GUATEMALA
Grootscheepse ontsnapping 423
Onstabiele politieke situatie 423
Juridische strijd om berechting van oud-dictator Rios Montt 423

ITALIË
Berlusconi presenteert nieuwe regering 403
Politie doorzoekt kantoren Mediaset 404

JOEGOSLAVIË
Overweldigende overwinning DOS 404
Milosevic gearresteerd en gevangengezet 406
Uitlevering Milosevic en val regering 407
VN vergroten capaciteit Joegoslavië-tribunaal 408
Joegoslavisch leger geeft oorlogsmisdaden door soldaten toe 408
VN-plan voor inrichting Kosovo wekt onvrede 409
Onafhankelijke centrale bank opgericht 409

KENIA
Naderend einde presidentschap Moi 441
Hulporganisaties vragen om voedsel 442
Overheidstekort door uitblijven IMF-leningen 443

LIBIË
Gaddafi acht veroordeelde Lockerbie-verdachte onschuldig 444

LETLAND
Regering verliest steun fractie in parlement 410
Linkse oppositie wint bij lokale verkiezingen 410
President ontkent achterstelling etnische Russen 411

LITOUWEN
Regering-Paksas treedt af 411
Parlementsfracties tekenen verklaring over toetreding EU 412
Brief aan IMF belooft limiet begrotingstekort 412

MALEISIË
Maleisië gaat weer privatiseren 431
Protesten tegen binnenlandse veiligheidswet 432

MAROKKO
Mensenrechtensituatie blijft zorgelijk 445
Oprichting vrijhandelszone 446
Nieuwe versie van de moord op Ben Barka 446

NEDERLAND
Kritiek op functioneren Eerste Kamer 412
Kamer wil dwang bij terugsturen asielzoekers 413
Extra salarisverhoging voor leerkrachten 414

NICARAGUA
Herverkiezing president mogelijk 424
Opmars Sandinisten in grote steden 425

RAAD VAN EUROPA
Congres tegen doodstraf 390

RUSSISCHE FEDERATIE
Staatsdoema eens met nieuw Wetboek van Strafrecht 415
Wet op politieke partijen goedgekeurd 415
Federatieraad stemt in met import kernafval 416

SAHARA (WEST)
Annan dreigt Marokko met VN-referendum 446

SINGAPORE
Economische groei 10,1 procent in 2000 433
Geen donaties mensenrechtenorganisaties 433
Uitbreiding censuur 433

SPANJE
Bomaanslagen in Madrid 417
Rellen tijdens vergadering Wereldbank 417

THAILAND
Shinawatra wint parlementsverkiezingen 434
Nieuwe monetaire beleid 435

TURKIJE
Hongerstaking eist opnieuw dode 420
Gezamenlijke marinemacht Zwarte Zeelanden 420
Politie maakt einde aan gijzeling 420

VERENIGDE STATEN
James Hahn burgemeester Los Angeles 426
Republikeinen winnen een zetel 426
Bezoek George W. Bush aan Europa 427

VIETNAM
Nong Duc Manh secretaris-generaal van de CP 436
Vervolging van vooraanstaande boeddhisten 437
Russische president Poetin in Vietnam 437

WIT-RUSLAND
OVSE kritisch over gebrek aan democratie 420
Buitenlandse donaties aan NGO's onwettig 420
Loekasjenko: 'Zonder mij anarchie' 421

TSJAAD
Opnieuw rebellie in noord en zuid 447
President Déby wint presidentsverkiezingen 448
Tsjaad richt rechtbank voor hoogverraad op 450

TUNESIË
Verzet tegen regime groeit 451

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

EUR. CIE.: POLITIEKE ZAKEN

Prodi stelt ingrijpende verandering in bestuur EU voor

Op 23 juli 2001 maakte de Europese Commissie het discussiedocument openbaar over een verbetering van de bestuurlijke organisatie van de Europese Unie. Het document, opgesteld door Commissievoorzitter Romano Prodi, bepleitte grotere uitvoerende bevoegdheden voor de Commissie en meer openheid op alle bestuursniveaus. Prodi zag een grotere rol weggelegd voor vertegenwoordigers van regionale en lokale besturen, die systematischer en in een vroeger stadium bij het beleid betrokken zouden moeten worden, evenals de sociale partners. Tegen eind 2001 wilde de Commissie daarvoor een gedragscode uitwerken.
De Commissie moet bij haar wetgevende taak bevrijd worden van het 'toezicht' door de meer dan 700 adviescommissies waarin de lidstaten vertegenwoordigd zijn. De gemiddelde duur van het wetgevend proces moet van negen naar zes maanden, als het aan de Commissie ligt. Het kan volgens de Commissie ook niet meer zo zijn dat slechts een fractie van de richtlijnen echt door de lidstaten wordt toegepast (van de 83 richtlijnen voor de Interne markt bijvoorbeeld werden er in 2000 slechts vijf in praktijk gebracht in alle EU-lidstaten.)
De EU moet ook de dialoog met niet-gouvernementele organisaties verbeteren en haar internationale vertegenwoordiging herzien om vaker met één stem te spreken, aldus Prodi.

EUR. CIE: FIN.-ECON. ZAKEN

Commissie wil nieuwe overheidssteun voor steenkool en scheepsbouw

Ook na het verdwijnen van het EGKS-verdrag (Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal) op 23 juli 2002 moet Europa desnoods met subsidie steenkool voor energiegebruik blijven produceren, meende de Europese Commissie op 25 juli 2001. De Commissie stelde die dag enkele steunmaatregelen voor waarin de overheidssteun in de sector wel duidelijk aan banden werd gelegd.
De Europese Commissie stelde die dag ook voor dat EU-lidstaten weer steun mochten geven aan de bouw van containerschepen en tankers. De steun zou dan maximaal veertien procent van de contractwaarde bedragen en alleen de goedkeuring van de Commissie krijgen als de minimumsteun nodig was om het contract binnen de EU te houden. Het voorstel was een reactie op de steun die Zuid-Korea aan zijn scheepswerven gaf. De Commissie was ook van plan de Koreaanse steun bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) aan te vechten.

Weer boete voor Deutsche Post

De Europese Commissie legde Deutsche Post op 25 juli 2001 een symbolische boete van duizend euro op wegens misbruik van haar monopoliepositie. Deutsche Post onderschepte brieven gepost in Groot-Brittannië of zendingen uit Nederland en Zweden, die via Groot-Brittannië naar Duitsland werden gestuurd. Deutsche Post behandelde de brieven als binnenlandse post en legde de hoogste tarieven op. Wie die tarieven niet wilde betalen, moest vaak weken wachten op bezorging van de poststukken. De British Post Office (inmiddels opgegaan in Consignia), diende in 1998 een klacht in bij de Europese Commissie over de praktijken van Deutsche Post. Nadat de Duitse ptt beterschap had beloofd, achtte de Commissie de symbolische boete voldoende.
Deutsche Post had in maart 2001 al een EU-boete opgelopen van 24 miljoen euro voor machtsmisbruik bij bepaling van de tarieven voor pakjes.

EUR. CIE. LANDBOUW

Nieuwe voorstellen over etikettering gmo's

De Europese Commissie legde in juli 2001 een aangepaste richtlijn op tafel over het etiketteren en traceren van genetisch gemodificeerde organismen (gmo's) en voedsel dat gmo's bevat. De EU kende op dat moment feitelijk al twee jaar een moratorium op nieuwe vergunningen voor de verbouw van genetisch gemodificeerde gewassen, aangezien enkele landen een voor de consument geloofwaardiger Europees controlesysteem ingevoerd wensten te zien. De Commissie stelde in juli voor gmo's traceerbaar te maken 'van boerderij tot tafel' door een code aan het product toe te kennen. Daarnaast zou er één goedkeuringsprocedure voor de aanwezigheid van gmo's in voedsel en dierenvoer komen. Het toekomstige Europees Voedselagentschap zou de taak krijgen de risicoanalyse te doen. Elk product met gmo's zou slechts voor een beperkte tijd worden toegelaten, namelijk tien jaar. De politieke beslissing om een product toe te laten, zou worden genomen door de EU-landen.
Ook toevoegingen aan dierenvoer, zoals bepaalde vitaminen die verkregen worden via gmo-procédés, zouden voortaan op het etiket vermeld moeten worden. Vlees, melk en eieren van dieren die gevoed werden met gmo-voer zouden geen vermelding krijgen. Volgens Eurocommissaris Byrne (Volksgezondheid en Consumentenbescherming) konden gmo's in veevoer geen genetische verandering in de dieren zelf bewerkstelligen.
Op 6 juli hadden 165 landen overeenstemming bereikt over de eisen waaraan tests op genetisch gemanipuleerd voedsel moesten voldoen, met name om mogelijke allergische reacties te testen. De eisen zouden worden vastgelegd in de Codex Alimentarius. Over de etikettering werden de landen het niet eens.

EUROPEES PARLEMENT

Europees Parlement verwerpt Europese overnamecode

Het Europees Parlement sprak op 4 juli 2001 door een staking van stemmen (273 voor en 273 tegen) onverwacht zijn veto uit over de Europese overnamecode, waaraan twaalf jaar lang was gewerkt. De code had onder meer vijandige overnames moeten vergemakkelijken, in situaties waarin de beleggers voorstander van overname waren maar de directies niet. Directies lanceerden dan een 'gifpil': nieuwe aandelen waardoor het onmogelijk zou worden dat de vijandige bieder een meerderheid van de aandelen verkreeg.
De stemming was een verrassing omdat eerder in de Europese ministerraad alle lidstaten hun instemming met de al sterk verwaterde tekst hadden betuigd. Volgens de Italiaanse minister van Economische zaken Rocco Buttiglione was een deel van de Italiaanse europarlementariërs verantwoordelijk voor het veto. Kort voor de stemming probeerde de elektriciteitsmaatschappij Electricité de France (EdF) het Italiaanse Montedison over te nemen. De regering van premier Berlusconi was furieus. EdF, een Franse staatsonderneming, profiteerde al

Europese Unie

langer van de door Brussel afgedwongen liberalisering van de Europese energiemarkt door overal belangrijke posities in te nemen. Maar de Franse energiemarkt werd nog steeds door Parijs afgeschermd. 'In Frankrijk zijn nog grote staatsondernemingen die niet overgenomen kunnen worden', zei Buttiglione. 'Deze overnamecode zou het voor die Franse bedrijven nog gemakkelijker hebben gemaakt om bedrijven in andere Europese lidstaten over te nemen.'
De Commissie zou zich over een nieuw voorstel bezinnen. De overnamerichtlijn werd gezien als een motor voor verdere integratie van de Europese markten, door schaalvergroting van bedrijven gemakkelijker te maken. Zo was in de Verenigde Staten het aantal bedrijfsovernames drie keer zo groot als in de Europese Unie. Een andere reden voor de overnamecode was het feit dat de lidstaten zeer uiteenlopende overnameregelingen kenden.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

België moet Maribel-steun terugvorderen van bedrijven

Op 3 juli 2001 besloot het Europees Hof van Justitie in Luxemburg dat de Belgische regering de steun moest terugvorderen die in 1993 en 1994 werd toegekend aan arbeidsintensieve sectoren (de zogeheten Maribelsteun). De Europese Commissie beschouwde de steun als ontoelaatbaar omdat deze selectief was en niet voor alle bedrijven open stond.
Het hof verwierp het Belgische argument dat terugvordering ondoenlijk was, omdat vele bedrijven inmiddels waren overgenomen of failliet gegaan. Het hof erkende de validiteit van dit argument wel, maar België had met de Europese Commissie moeten onderhandelen over een andere methode, eventueel forfaitair. Dat was weliswaar gebeurd en de afgesproken regeling werd eind 1999 zelfs in een Belgische wet gegoten, maar de Belgische regering had op vragen van de Commissie om uitleg over de voorgestelde methode niet geantwoord. Daarom kon de Commissie niet anders dan eventuele forfaitaire berekeningen ongeldig verklaren, aldus het hof.
De Belgische minister van Financiën Didier Reynders kondigde aan de steun terug te halen door reductie van toekomstige lastenverlagingen voor betrokken bedrijven.

(Vorige berichten pag. 389/1 e.v. - 2001)

België

BELGIË

BINNENLAND

Wijziging Vlaams petitierecht

Het Vlaams Parlement keurde op 4 juli 2001 een voorstel van bijzonder decreet en een gewoon voorstel van decreet goed, die het in 1998 gereactiveerde petitierecht wijzigden.
Wie een verzoekschrift indiende bij het Vlaams Parlement, zou voortaan binnen zes maanden een gemotiveerd antwoord moeten krijgen op zijn klachten of beleidsvoorstellen. Het recht om gehoord te worden verviel. De commissie die het verzoekschrift behandelde, besliste zelf of ze al dan niet een hoorzitting houdt. Het hoorrecht bleef wel behouden voor collectieve verzoekschriften waaronder ten minste 15.000 handtekeningen staan.

Extra geld voor Vlaamse partijen

Het Vlaams Parlement keurde op 4 juli 2001 aanvullende financiering voor de politieke partijen goed, van bijna zes miljoen euro (237,5 miljoen frank) per jaar, bovenop de ruim tien miljoen euro (410 miljoen frank) die ze van het federale parlement kregen. Tegelijk werden de subsidies voor politieke vormingsinstellingen geschrapt, alsook voor programma's op radio en televisie.

Reorganisatie bevoegdheden Vlaamse ministers

Met het oog op de uitwerking van de nieuwe staatshervorming begon de Vlaamse regering op 8 juli 2001 met een herverdeling van de bevoegdheden van ministers. De opvallendste verandering was de toetreding van Jaak Gabriëls, federaal minister van Landbouw, tot het Vlaamse kabinet.
Premier Patrick Dewael (VLD) moest de departementen Begroting en Financiën afstaan aan Dirk Van Mechelen (VLD) en Buitenlands beleid aan Paul Van Grembergen (VU). Jaak Gabriëls (VLD) nam Economie van Van Mechelen over en Buitenlandse handel en Huisvesting van Van Grembergen. Ook de Vlaamse export van land- en tuinbouwproducten kwam in handen van Gabriëls, evenals het Investeringsfonds. Dirk Van Mechelen behield Ruimtelijke ordening en Media en moest de bevoegdheid over het filmbeleid en het Filmfonds aan Bert Anciaux (VU) afstaan, die in het kabinet de portefeuille Cultuur en Sport beheerde. Paul Van Grembergen werd volwaardig minister van Binnenlandse zaken, met inbegrip van de supervisie over de gemeenten en de provincies, het stedelijk beleid en ambtenarenzaken.
Vera Dua (Agalev) kreeg een 'superministerie' van Leefmilieu en Landbouw onder haar hoede. Zij kreeg de bevoegdheden in de landbouwsector erbij die in de toekomst van de federale overheid naar de gewesten zouden worden overgeheveld, met uitzondering van belangrijke onderdelen van de directies-generaal vier (kwaliteit van de grondstoffen en de plantaardige producten) en vijf (dierengezondheid en kwaliteit van de dierlijke producten). Alles wat betrekking had op voedselveiligheid, zou overgeheveld worden naar het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAV).
De bevoegdheden van de andere ministers bleven ongewijzigd: Steve Stevaert (SP) behield Mobiliteit, Openbare werken en Energie, Mieke Vogels (Agalev) bleef de verantwoordelijke voor Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen, Marleen Vanderpoorten (VLD) behield de portefeuille Onderwijs en Vorming en Renaat Landuyt (SP) behield alle bevoegdheden op het terrein van Werkgelegenheid en Toerisme.

Neyts wordt toegevoegd minister op Buitenlandse zaken

De federale staatssecretaris Annemie Neyts (VLD) werd op 10 juli 2001 gepromoveerd tot minister en toegevoegd aan de minister van Buitenlandse zaken, Louis Michel (PRL). Neyts was al staatssecretaris van Buitenlandse zaken en zou het grootste deel van haar vroegere taken en bevoegdheden behouden. Onduidelijk was in hoeverre zij ondergeschikt zou zijn aan Michel.

Prinsen verliezen in de toekomst dotatie

Prins Laurent, de zevende in rang om koning Albert op te volgen, is de laatste gewone telg van de koninklijke familie die een jaarlijkse dotatie (uitkering) krijgt, zo besloot de senaatscommissie Financiën op 18 juli 2001. Als prins Filip de troon bestijgt, zullen enkel nog de troonopvolger of de vermoedelijke troonopvolger een overheidsdotatie kunnen krijgen.

De wijziging was het gevolg van een amendement van VLD-senator Jean-Marie Dedecker. VLD en groenen stemden voor, Franstalige liberalen en socialisten tegen, de christen-democraten onthielden zich. De plenaire Senaat moest nog akkoord gaan met het besluit.
In juni keurde de Kamer de omstreden jaarlijkse uitkering van elf miljoen frank (ca. 270.000 euro) voor prins Laurent goed. Kroonprins Filip en prinses Astrid konden al eerder op een vergoeding rekenen, evenals de koning, prinses Liliane en koningin Fabiola.

Proefproject met elektronische identiteitskaart

De ministerraad besloot op 19 juli 2001 om begin 2002 te starten met een proefproject in elf gemeenten inzake de invoering van een elektronische identiteitskaart. Op de identiteitskaart zou voor de burgers een elektronische handtekening worden aangebracht. Op die manier konden zij, zonder zich te verplaatsen, via internet informatie aanvragen bij de gemeente of ingevulde formulieren doorsturen. De kaart zou vijf jaar geldig zijn en zou een chip en magnetische strook hebben.

Federaal voedselagentschap binnenkort van start

De ministerraad keurde op 19 juli 2001 enkele ontwerpen van koninklijk besluit goed waardoor het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAV) van start kon gaan. Ook zou dan de directie kunnen worden aangesteld. Het FAV werd opgericht naar aanleiding van de dioxinecrisis, maar had tot juli 2001 slechts beperkte bevoegdheden.

Parlementariërs verhogen eigen inkomen

In juli 2001 besloten de parlementsleden in alle stilte de vergoeding te verdubbelen, die zij bij uittreding zouden ontvangen . Voortaan zouden zij twee jaar lang een werkloosheidsuitkering ontvangen na een voortijdig aftreden of na niet herkozen te zijn. Al eerder werd de forfaitaire reisvergoeding met terugwerkende kracht opgetrokken van zes naar tien frank per kilometer. De parlementsleden kregen ook gedaan dat hun belastingaangiften niet meer apart door Brusselse belastinginspecteurs maar door inspecteurs in hun eigen woonplaats zouden worden gecontroleerd. In het verleden was dat juist afgeschaft om te voorkomen dat politici het slachtoffer van politieke spelletjes rond aangiften zouden worden.
In 2001 bedroeg de parlementaire vergoeding 65.227 euro (2.631.261 frank) bruto per jaar. Sinds 1995 werden de vergoedingen volledig belast. In ruil kregen de parlementsleden een onbelaste onkostenvergoeding die 28 procent van hun salaris bedroeg, oftewel 18.263 euro op jaarbasis. De premies die zij afdroegen voor de sociale zekerheid werden terugbetaald. Parlementsleden konden ook gratis gebruik maken van het openbaar vervoer.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Antwerpse cipiers in staking na loze beloften

Tijdens een gesprek op 16 juli 2001 tussen medewerkers van het ministerie van Justitie en vakbondsvertegenwoordigers van de gevangenis in de Antwerpse Begijnenstraat werd opnieuw afgesproken dat er acht nieuwe cipiers zouden worden geworven. De cipiers waren al enkele dagen in staking omdat eerdere beloften om meer personeel aan te stellen al tweemaal niet waren nagekomen, hoewel er genoeg kandidaten voor de vacante functies waren. In het huis van bewaring van Hasselt werd om dezelfde reden al enkele weken gestaakt.
De Antwerpse cipiers zetten hun staking voort.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Joodse burgers krijgen bijna vier miljard frank schadeloosstelling

De Belgische regeringen, de banken en de verzekeringsinstellingen zullen vanaf 2002 bijna vier miljard frank (ca. 100 miljoen euro) uitbetalen aan joodse burgers of hun kinderen of kleinkinderen, die bezittingen zijn verloren in de Tweede Wereldoorlog. Het wetsontwerp hieromtrent dat de regering-Verhofstadt op 13 juli 2001 goedkeurde, was het slotakkoord van het werk van de zogenaamde commissie-Buysse.
Deze commissie werd nog door het vorige kabinet ingesteld en moest vooral de omvang van het probleem berekenen. Volgens de commissie moest de Belgische overheid zo'n 1,6 miljard frank (ca. 40 miljoen euro) betalen, de banken 1,9 miljard frank (ca. 50 miljoen euro) en de verzekeringsmaatschappijen 240 miljoen (ca. 6 miljoen euro). De commissie had ook 331 kunstwerken teruggevonden in musea en culturele centra, die joodse burgers tijdens de oorlogsjaren hadden verloren.
De schadeloosstelling kon worden betaald aan de persoon die de schade leed of aan zijn erfgenamen in eerste of tweede graad. Als er niemand werd gevonden, dan zou de schadevergoeding uitbetaald worden aan openbare instellingen. Die zouden het geld dan kunnen gebruiken voor zaken die collectief ten goede komen aan joden of andere Belgen.
De kunstwerken werden in principe teruggegeven aan de eigenaar. Als die niet gevonden werd, dan gingen ze bij voorkeur naar de joodse gemeenschap. Zo niet, dan zou er in het museum een plaatje komen om de afkomst van het kunstwerk in kwestie te melden.

JUSTITIE

Strafbaarheid illegale wapenhandel uitgebreid

De Kamer keurde op 12 juli 2001 vrijwel unaniem een wetsvoorstel goed van Dirk Van Der Maelen, fractieleider van de SP, om enkele lacunes in de wetgeving over wapenhandel op te vullen.
Belgen, Belgische bedrijven of buitenlanders die in België verblijven en die wapens verkopen in landen waartegen een embargo van bijvoorbeeld de Verenigde Naties of de Europese Unie gold, zouden na het van kracht worden van de wet voortaan blootstaan aan vervolging, waar ter wereld ook de strafbare feiten zijn gepleegd.
De wet gold alleen voor schendingen van internationale embargo's en niet voor inbreuken op bijvoorbeeld mensenrechten. Ook voerde de wet een strengere controle in op wie zich in het grijze gebied tussen legale en illegale handel bevond: lobbyisten, vervoerders, tussenpersonen. Iedereen die in de sector van de wapenhandel actief was, zou een vergunning nodig hebben.
Het principe van de extraterritorialiteit van de Belgische wetgeving gold alvoor zedenmisdrijven tegen kinderen en genocide. 'België is bij mijn weten het eerste land dat dit principe op de wapenhandel toepast', zei Franklin De Vrieze van Pax Christi.

België

Toelaten anonieme getuigen halfslachtig geregeld

De Kamer keurde op 19 juli 2001 met een grote meerderheid het wetsontwerp over de inzet van anonieme getuigen goed. Doel was mensen die over essentiële informatie over zware misdrijven beschikten, aan te moedigen om tegenover justitie hun verhaal te doen.
Of de wet in de praktijk zou werken, bleef de vraag. Groot struikelblok was een aangenomen amendement van SP-kamerlid Fred Erdman, dat stelde dat anonieme getuigenissen – het moesten er meer zijn dan één – konden volstaan als bewijs in de rechtbank. Het oorspronkelijke wetsontwerp stelde dat er naast anonieme getuigen altijd ook ander bewijsmateriaal vereist was. Dat was conform de interpretatie van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) door het Hof van Straatsburg. Het Hof had in verschillende arresten bepaald dat enkel anonieme getuigenissen niet voldoende waren. De regeringspartijen kondigden in de Kamer aan dat zij het wetsontwerp enkel goedkeurden omdat ze ervan uitgingen dat de Senaat het nog zou verbeteren.
In juli beloofde het kabinet eind 2001 ook met een regeling voor spijtoptanten en andere informanten van politie en justitie te komen. Sinds 1985 hadden zeven parlementaire onderzoekscommissies op de noodzaak ervan gewezen.

Oprichting van Vlaamse en Franstalige advocatenorde

Op 25 juli 2001 was de boedelscheiding tussen de Vlaamse en de Franstalige advocaten een feit, na publicatie van de wet in het Staatsblad waarmee de Belgische Nationale orde van advocaten werd afgeschaft. De federale orde werd opgevolgd door respectievelijk de Orde van Vlaamse balies en de 'Ordre des barreaux francophones et germanophones'. Onder druk van Vlaamse politici werden de laatste jaren bijna alle beroepsorganisaties met wettelijke taken gesplitst.
In 1996 was er een conflict ontstaan tussen de Vlaamse en Franstalige advocaten over controle op de besteding van de pro deo gelden door de Franstalige balies, die weigerden hun Vlaamse ambtsgenoten daarin inzage te verlenen. De Nationale orde moest later personeel ontslaan en haar kantoor in Brussel verkopen. Verzoeningspogingen mislukten, waarna het parlement het initiatief van de advocaten overnam en orde op zaken stelde.

Lekken in zaak-Dutroux

In de laatste week van juli 2001 publiceerde het weekblad *Humo* delen uit de verhoren van verdachten in de zaak tegen kindermoordenaar Marc Dutroux. De advocaten van de verdachte Michèle Martin dienden een klacht in tegen het lekken van de verslagen van de verhoren. De federale minister van Justitie Marc Verwilghen vroeg het parket van Neufchâteau op 26 juli om uitleg over de lekken. Procureur Bourlet uit Neufchâteau verklaarde tegenover verscheidene media de lekken niet problematisch te vinden.
In gerechtelijke kringen werd gezegd dat door het selectief vrijgeven van verhoren een verkeerde indruk kon ontstaan. Zo werden van Michel Lelièvre enkel de verhoren gepubliceerd waarin hij zei dat Dutroux op bestelling meisjes ontvoerde. Latere verhoren waarin Lelièvre dat weer ontkende, werden niet doorgespeeld naar de pers.
Het onderzoek naar de misdaden door Dutroux en zijn handlangers liep in juli 2001 op zijn einde.

Belgisch-Franse politiesamenwerking vanwege vermissing kinderen

Eind juli 2001 werd bekendgemaakt dat de politiediensten van België en Frankrijk samenwerkten naar aanleiding van een serie verdwijningen van meisjes in de grensstreek. Enkele meisjes waren dood en zwaar verminkt teruggevonden.
In België nam in 2001 ook het aantal verdwenen minderjarige asielzoekers schrikbarend toe. De organisatie Child Focus had de namen van 170 verdwenen asielzoekers, die zonder ouders naar België waren gekomen en van wie men aannam dat het grootste deel in de kinderprostitutie tewerkgesteld werd.

ONDERWIJS

Scholen mogen straks immigrantenkinderen weigeren

De Vlaamse minister van Onderwijs Marleen Vanderpoorten maakte op 24 juli 2001 bekend dat zij scholen wilde toestaan minder kinderen van immigranten op te nemen. Zij zou dit doen door een wijziging van het zogeheten Gelijkekansendecreet, dat zij in november wilde indienen bij de Vlaamse regering. Het decreet zou onder andere regelen dat scholen alle leerlingen moesten inschrijven die zich aanboden. Maar als het aantal immigranten de draagkracht van een school oversteeg, mocht de school deze kinderen weigeren. Het immigratiepercentage in een gemeente zou als maatstaf dienen om de draagkracht van een school te bepalen.
Onder andere het Vlaams Minderhedencentrum was absoluut niet gecharmeerd van de plannen van de minister. Niet de allochtonen waren het probleem, aldus het centrum, maar Belgische ouders die hun kinderen van 'zwarte' scholen haalden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Israël stelt advocaat aan in zaak-Sharon

De staat Israël schakelde op 27 juli 2001 de Brusselse advocate Michèle Hirsch in als advocate in de procedure tegen de Israëlische premier Ariel Sharon. Tegen Sharon was in België door Palestijnen een proces geëist omdat hij medeverantwoordelijk zou zijn voor de moordpartijen die Libanese christelijke milities in 1982 aanrichtten in de vluchtelingenkampen Sabra en Chatilla in Beiroet.
Hirsch zou de Israëlische staat vertegenwoordigen, niet premier Sharon persoonlijk. Zij wilde een rechtszaak voorkomen door justitie ervan te overtuigen dat België de soevereiniteit van de staat Israël zou schenden door een proces tegen hem te openen. Zij betoogde dat een Israëlische onderzoekscommissie zich al in 1983 uitgesproken had over de zaak. Deze commissie-Kahan achtte Sharon niet strafrechtelijk vervolgbaar maar wel 'persoonlijk verantwoordelijk' omdat hij had moeten weten wat de gevolgen zouden zijn van het binnenlaten van de Libanese milities in de vluchtelingenkampen. De Palestijnen die Sharon aanklaagden, meenden echter dat de commissie-Kahan niet vergeleken kon worden met een rechtbank die een uitspraak doet.
Hirsch voerde verder aan dat België het statuut ter oprichting van het Internationaal Strafhof geratificeerd had en dat een van de artikelen bepaalde dat klachten waarvan een bepaald land oordeelde dat ze niet tot vervolging konden leiden, ook voor het hof niet ontvankelijk waren. Aangezien Israël na het onderzoek van de commissie-Kahan al besloten had geen strafrechtelijke vervol-

ging in te stellen, kon België dit ook niet, aldus Hirsch. De advocaten van de Palestijnen, Luc Walleyn, Michaël Verhaeghe en Chibli Mallat, betoogden dat het niet aanging vooruit te lopen op de instelling van het Internationaal Strafhof.

Media in Israël berichtten dat het Israëlische ministerie van Buitenlandse zaken een lijst aan het opstellen was van landen waar Israëli's wegens oorlogsmisdaden in moeilijkheden konden komen. Op de lijst stond volgens de Israëlische media naast België ook Denemarken, waar opschudding was ontstaan na de benoeming van een Israëlische ambassadeur die 'gematigde fysieke druk op Palestijnen' verdedigde. Maar ook landen als Spanje en Groot-Brittannië zouden op de lijst voorkomen. Het initiatief tot de lijst werd genomen na bezorgde vragen van huidige en voormalige leden van de veiligheidsdiensten en militairen. Zo hadden piloten die vluchtelingenkampen hadden gebombardeerd, de regering gevraagd of ook zij aangeklaagd konden worden.

Tijdens en na het Rwandaproces was een discussie over wijziging van de Genocidewet ontstaan. Het debat ging onder meer over de vraag of buitenlandse staatshoofden en ministers, die nog in functie waren, niet van de wet uitgesloten moesten worden. Het kernkabinet besloot de kwestie voor te leggen aan de commissies van Justitie van Kamer en Senaat. De minister van Buitenlandse zaken, Louis Michel, had duidelijk gemaakt dat hij tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie een polemiek over de zaak wilde vermijden.
Een interkabinettenwerkgroep van Buitenlandse zaken en Justitie had al enkele voorstellen uitgewerkt om de wet aan te passen.

(Vorige berichten pag. 391/1 e.v. - 2001)

CYPRUS

BINNENLAND

Ernstige rellen rondom Britse basis

Op 4 juli 2001 braken ernstige rellen uit rondom de Britse luchtmachtbasis Akrotiri, nabij Episkopi. Aanleiding was de arrestatie van de Cypriotische parlementariër Marios Matsakis die probeerde door de afrastering van de luchtmachtbasis te breken. Hij deed dit uit protest tegen de geplande bouw van nieuwe zendmasten. Volgens de plaatselijke bevolking zou de straling van deze masten gevaar opleveren voor de volksgezondheid. Na de arrestatie sloeg de vlam in de pan. Politieauto's werden in brand gestoken, een politiebureau werd vernield en er vielen in totaal 31 gewonden.

Weer zeven vermisten geïdentificeerd

Het ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 24 juli 2001 bekend dat opnieuw de identiteit was vastgesteld van zeven lichamen die waren gevonden in ongemerkte graven. Het ging om vier mensen die vermist werden sinds de Turkse invasie van 1974 en drie soldaten van wie men al wist dat zij tijdens die invasie waren omgekomen.
Het totaal aantal geïdentificeerde lichamen kwam met deze zeven op 155 sinds de overheid in 1999 begon met het identificeren van lichamen met moderne DNA-technieken. Meer dan 1000 mensen bleven echter nog steeds vermist.

(Vorige berichten pag. 395/2 e.v. - 2001)

DENEMARKEN

BINNENLAND

Olieproductie met een derde verminderd door gasexplosie

Een van de belangrijkste Deense olievelden in de Noordzee werd in mei 2001 getroffen door een gasexplosie. De Deense olieproducent A.P. Moeller besloot hierop nog vier andere velden te sluiten die met het getroffen veld in verbinding stonden. Hierdoor werd de Deense olieproductie met 120.000 vaten per dag verminderd. Dit betekende meer dan een derde van de dagelijkse productie. Het zou waarschijnlijk maanden duren voor de volledige productie weer op gang was gebracht.
Bij de gasexplosie vielen twee gewonden, maar kwam er geen olie in de zee.

'Denen krijgen minder Europese invloed'

De Deense overheid publiceerde op 12 juni 2001 een rapport over de Deense positie binnen de Europese Unie. Belangrijkste conclusie was dat de Deense invloed afnam door de uitzonderingsbepalingen die het land bij het Verdrag van Maastricht had bedongen. Deze uitzonderingen betroffen de defensiepolitiek, de politionele samenwerking en de Europese Monetaire Unie (EMU). En juist op deze gebieden vonden volgens het rapport belangrijke ontwikkelingen in Europees verband plaats.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

OESO waarschuwt voor loon- en prijsstijgingen

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) maakte op 3 mei 2001 bekend dat de Deense economie oververhit dreigde te raken. Door de economische groei van drie procent in 2001 en de lage werkloosheid dreigde volgens de OESO een spiraal van loon- en prijsstijgingen. De organisatie adviseerde de Deense overheid belastingmaatregelen te nemen om dit te voorkomen.

FAERŒER

Faerœer willen in 2012 onafhankelijkheid

De regering van de semi-autonome Faerœer stuurde op 9 maart 2001 een rapport naar de Deense regering dat voorzag in een geleidelijke overgang naar onafhankelijkheid in 2012. Eerst zouden zaken als onderwijs en wetgeving worden overgedragen aan de Faerœer en uiteindelijk in 2012 Defensie en Buitenlandse zaken. In ruil hiervoor zou Denemarken haar jaarlijkse bijdrage aan de eilandengroep van 135 miljoen euro – een derde van de inkomsten van de Faerœer – geleidelijk afbouwen.
Met het voorstel kwam een einde aan de dreigende politieke crisis in de Faerœer. Oorspronkelijk was namelijk een referendum over de onafhankelijkheid gepland op 26 mei 2001. De Deense regering had echter gedreigd per direct de financiële steun aan de eilanden stop te zetten als ze voor onafhankelijkheid zouden stemmen. Dat referendum was nu uitgesteld tot onbepaalde datum, maar in elk geval vóór 2012.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rel over nieuwe ambassadeur Israël

De Deense overheid liet op 25 juli 2001 weten dat ze de nieuwe Israëlische ambassa-

deur Carmi Gillon niet kon vervolgen op grond van het Verdrag tegen Martelen van de Verenigde Naties omdat Gillon diplomatieke onschendbaarheid genoot. Gillon was van 1994 tot 1996 hoofd van de Israëlische veiligheidsdienst en autoriseerde in die functie de marteling van Palestijnen. Onlangs nog had hij gezegd dat 'gematigde fysieke druk' op Palestijnen was toegestaan.
De Israëlische minister van Buitenlandse zaken, Shimon Peres, toonde zich zeer ontstemd door de affaire. Hij zei niet van plan te zijn een ander op die post te benoemen.

(Vorige berichten pag. 90/3 e.v. - 2001)

DUITSLAND

BINNENLAND

PDS betreurt bouw Berlijnse muur

De Partij voor Democratisch Socialisme (PDS), de opvolger van de voormalige Oost-Duitse SED, gaf op 2 juli 2001 een verklaring uit over de bouw van de muur in augustus 1961: 'We betreuren de onrechtvaardigheid van de SED die als politieke macht destijds verantwoordelijk was. (...) We zijn diep geraakt door het lot van de slachtoffers.'
De verklaring, waaraan maandenlang was gewerkt, was een compromis tussen de communisten van de oude stempel en degenen die radicaal met het verleden wilden breken. Opvallend was het ontbreken van een excuus in de verklaring.
De verklaring werd gezien als een poging nieuwe kiezers te trekken met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen die dat najaar zouden worden gehouden.

Berlijn schenkt VN herinneringssymbool

Het stadsbestuur van Berlijn besloot op 3 juli een deel van de muur te schenken aan het hoofdkwartier van de Verenigde Naties in New York. Daar zou het moeten komen als symbool dat herinnerde aan de Koude Oorlog.

Commissie-Süssmuth: '50.000 immigranten per jaar nodig'

De commissie-Süssmuth, die onderzoek deed naar de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, kwam op 4 juli 2001 met haar rapport. Daarin stelde zij dat Duitsland jaarlijks 50.000 immigranten nodig zou hebben om de tekorten op de arbeidsmarkt op te vangen. Deze tekorten ontstonden door een toenemende vergrijzing van de bevolking en een afnemend aantal geboortes.
De commissie wilde jaarlijks 20.000 immigranten selecteren op leeftijd en vaardigheden. Nog eens 20.000 zouden vijf jaar mogen blijven om tekorten in bepaalde sectoren op te vangen. Tenslotte zouden er ook nog eens 10.000 studenten moeten komen die opgeleid konden worden voor leidinggevende posities.
Bondskanselier Gerhard Schröder was tevreden met het rapport: 'De internationale competitie om studenten, afgestudeerden en hoger opgeleiden is al tijden bezig. Ons land mag in deze competitie niet achter blijven. (...) We moeten een transparante immigratiepolitiek voeren en integratie niet langer beschouwen als eenrichtingverkeer.'
Werkgevers vonden de voorstellen van Süssmuth niet ver genoeg gaan. Sommigen meenden zelfs dat er 400.000 immigranten op jaarbasis nodig waren.
De Duitse bevolking bleef huiverig over de komst van immigranten. Door de hoge werkloosheid was het moeilijk voor te stellen dat er het volgende decennium een tekort aan arbeidskrachten zou zijn. Zeker gezien het feit dat de Europese Unie wilde uitbreiden, wat waarschijnlijk tot gevolg zou hebben dat veel werknemers uit Oost-Europa naar het westen zouden komen. De CDU speelde hierop in door het rapport van partijgenote Rita Süssmuth af te vallen. Het rapport was volgens de partij geen uitgangspunt voor een consensus over migratie.

Stasi-dossier Kohl wordt niet openbaar

Een administratieve rechtbank in Berlijn besliste op 4 juli 2001 dat het Gauckkantoor het Stasi-dossier van Helmut Kohl niet openbaar mocht maken. Dit zou namelijk in strijd zijn met zijn privacy.
De Oost-Duitse geheime dienst, de Stasi, hield dossiers bij van alle belangrijke Duitse politici om zo hun politieke denken te kunnen doorgronden. Na de val van de muur bleek bijvoorbeeld dat honderd telefoons in Kohls kantoor werden afgeluisterd.
Kohl verzette zich tegen openbaarmaking omdat het dossier privé-zaken bevatte en omdat de informatie gemanipuleerd was door de Stasi. De rechter gaf hem gelijk. Het Gauckkantoor dat de Stasi-dossiers beheerde, zei in hoger beroep te gaan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Financiën: 'Het gaat beter met de economie'

Het ministerie van Financiën publiceerde op 20 juli 2001 haar maandelijkse rapport over de toestand van de Duitse economie. Daarin stond dat die economie onmiskenbaar een zwakke fase kende, maar dat er tekenen waren die redenen gaven tot hoop. Zo was de inflatie in juni gezakt tot 3,1 procent, tegen 3,5 procent in mei. Verder waren de olie- en voedselprijzen teruggekeerd tot een normaal niveau. Ook de export deed het volgens het ministerie van Financiën goed. Minder hoopgevend waren de werkloosheidcijfers. De werkloosheid was namelijk voor de zesde achtereenvolgende maand gestegen en bevond zich op 3.582.000 werklozen.

LANDBOUW

Varkenspest in Nedersaksen

Het ministerie van Landbouw van Nedersaksen besloot op 16 juli 2001 5.000 varkens te slachten omdat er een geval van varkenspest was geconstateerd, het tweede binnen een maand. Het eerste geval dateerde van 2 juli, maar toen mochten er van de rechter geen varkens worden geruimd omdat er geen aanwijzingen waren dat de ziekte zich had verspreid. Het ministerie zou onderzoeken of er een verband bestond tussen de twee zaken.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Verenigde Staten geven gestolen schilderijen terug

De Amerikaanse minister van Financiën Paul O'Neill overhandigde op 19 juli 2001 twaalf schilderijen aan vertegenwoordigers van Duitse musea. Het ging onder andere om werken van Albrecht Dürer, Rembrandt en Jacob van Ruisdael. De werken waren in 1943 van het Museum van Dresden overgebracht naar het Kasteel van Karnzow. Ze verdwenen toen de Sovjettroepen het kasteel aan het einde van de oorlog innamen.
De schilderijen doken weer op in 1993 toen het Museum van Baku in Azerbeidzjan een

Duitsland

tentoonstelling hield van werken van de KGB. Vervolgens liep de Japanner Masatsugu Koga in 1997 de Duitse ambassade in Japan binnen waar hij de twaalf schilderijen aanbood voor 13,5 miljoen euro. Later verlaagde hij dat bedrag tot 6,8 miljoen euro. Uiteindelijk wist een undercoveragent in New York de schilderijen van Koga te bemachtigen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Raad van Europa vraagt Duitsland actie tegen racisme

De Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa vroeg Duitsland op 3 juli 2001 het probleem van het antisemitisme en racisme sterker te bestrijden. Dat zou kunnen door de bestaande wetgeving aan te scherpen. De commissie zei verder dat racisme en antisemitisme niet alleen een probleem van het oosten waren: 'Er zijn ook serieuze problemen met treiterij en geweld in het westen van het land.'
Eerder was al bekend gemaakt dat het aantal gevallen van racisme en antisemitisme in 2000 met 59 procent was toegenomen in vergelijking met een jaar eerder.

Constitutioneel Hof keurt homohuwelijk goed

Het Constitutioneel Hof in Karlsruhe verwierp op 18 juli 2001 het beroep van de deelstaten Beieren en Saksen tegen een wet die het mensen van gelijk geslacht toestaat te trouwen en dezelfde achternaam te dragen. De wet was al goedgekeurd door het parlement, maar Beieren en Saksen meenden dat de wet een aantasting betekende van het gezinsleven. Het Hof oordeelde anders. Dit betekende dat de wet in augustus 2001 van kracht kon worden.

MILITAIRE ZAKEN

Defensie onbekend met aantal slachtoffers straling

Het ministerie van Defensie zei op 17 juli 2001 niet te weten hoeveel dodelijke slachtoffers er waren als gevolg van de radioactieve straling waaraan soldaten in de jaren '60 en '70 waren blootgesteld. Een krant sprak over 58 doden, de soldatenbonden over 120. Het ministerie had een maand eerder toegegeven dat 250 mensen kanker hadden opgelopen omdat ze blootgesteld waren geweest aan straling van radarinstallaties.

OVERLEDEN

Hannelore Kohl, echtgenote voormalig kanselier

In de ochtend van 5 juli 2001 werd het lichaam van Hannelore Kohl, de vrouw van oud-kanselier Helmut Kohl, gevonden in haar huis in Ludwigshafen. Bij haar lag een afscheidsbrief aan haar man, haar zoons en haar vrienden. Zij werd 68 jaar.
Hannelore Kohl leed sinds 1993 aan een vorm van lichtallergie en was hierdoor al vijftien maanden haar huis niet uit geweest. Mede hierdoor kon ze de bruiloft van haar jongste zoon in mei 2001 niet bijwonen. In april gaf zij nog een interview in *Welt am Sonntag* waarin ze zei: 'Opgeven is het laatste dat je jezelf moet toestaan.'
Hannelore ontmoette Helmut Kohl vlak na de Tweede Wereldoorlog. Ze trouwden in 1960 en kregen twee zoons. Zij stond altijd aan de zijde van haar man en ze nam het voor hem op tijdens het financieringsschandaal waarbij hij betrokken was: 'We hebben de Tweede Wereldoorlog doorstaan, dus dit lukt ons ook wel.'

(Vorige berichten pag. 396/2 e.v. - 2001)

FINLAND

Finland

BINNENLAND

Esten en Russen beheersen Finse drugshandel

Het Nationaal Bureau voor Inlichtingen maakte op 5 juni 2001 bekend dat bendes uit Rusland en Estland het drugstransport naar Finland beheersten. Tevens zouden ze de drugshandel in Finland zelf beheersen. 'Er is meer ecstacy, amfetamine en heroïne op de Finse straten dan ooit. Het is nog nooit zo makkelijk geweest om aan drugs te komen', aldus het Nationaal Bureau voor Inlichtingen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Extra subsidie voor scheepvaartsector

Het ministerie van Transport en Communicatie besloot op 22 mei 2001 de scheepvaartsector jaarlijks met 39,8 miljoen euro te steunen. Dit bedrag was volgens het ministerie gelijk aan het bedrag dat Finland zou mislopen als de Finse schepen onder buitenlandse vlag zouden gaan varen. Twee van de vijf veerboten van de Finse rederij Silja Lina voeren op dat moment al onder Zweedse vlag. De scheepvaartsector had gedreigd dat meer schepen onder buitenlandse vlag zouden gaan varen als de lasten niet werden verlicht.

Parlement akkoord met verdere privatisering

Het parlement ging op 15 juni 2001 akkoord met het voorstel het staatsbelang in een aantal bedrijven verder terug te brengen dan oorspronkelijk was afgesproken. Het ging om bedrijven waar eerder al toestemming was gekregen het staatsbelang te verminderen tot 33,4 procent.
Nu mocht het aandeel in het chemieconcern Kemira dalen van 53,4 naar 15 procent, in het metaalbedrijf Outokumpu van 40 naar 10 procent en in het staalbedrijf Rautaruukki van 40,1 naar 20 procent. De staat zou de aandelen niet direct verkopen. Wanneer dat wel zou gebeuren, was nog onduidelijk.

Finland minst corrupte land

Transparency International maakte op 27 juni 2001 haar jaarlijkse lijst van corrupte en niet corrupte landen bekend. Finland voerde de lijst aan: het was het minst corrupte land ter wereld met 9,9 van de 10 te behalen punten. Laatste op de lijst was Bangladesh met slechts 0,4 punt.

NATUUR EN MILIEU

Parlement akkoord met opslag nucleair afval

Het Finse parlement ging op 18 mei 2001 met overweldigende meerderheid akkoord met het plan om 500 meter onder de grond een permanente opslagplaats voor nucleair afval te bouwen. Het zou de eerste permanente opslagplaats in Europa zijn. Opvallend was dat ook de Groenen voor stemden, hoewel zij tegen kernenergie waren.

Greenpeace was teleurgesteld over de uitslag. De organisatie noemde de beslissing gevaarlijk omdat er nog steeds geen accep-

tabele oplossing voor nucleair afval bestond.
Het zou overigens nog tijden duren voordat de opslagplaats er daadwerkelijk zou zijn. Het afvalverwijderingsbedrijf Posiva kreeg nu de opdracht een geschikte locatie te zoeken. De daadwerkelijk bouw zou pas in 2010 beginnen en de eerste vaten zouden pas in 2020 worden opgeslagen.

MILITAIRE ZAKEN

Akkoord over defensieuitgaven

Het kabinet ging op 13 juni 2001 akkoord met het plan om de defensieuitgaven te bevriezen tot 2008. Tegelijk kreeg het leger toestemming de aankoop van nieuwe gevechtshelikopters te onderzoeken. De Linkse Alliantie, een van de coalitiepartijen, was eerst tegen de modernisering, maar ging akkoord in ruil voor een bevriezing van de defensieuitgaven. Jaarlijks zou een bedrag van 1,6 miljard euro naar Defensie gaan. Ongeveer een derde daarvan was bedoeld voor vervanging en modernisering van het materieel en de rest voor operationele kosten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rusland en Finland verlengen samenwerkingsverdrag

Finland en Rusland kwamen op 11 mei 2001 overeen het verdrag dat de basis vormde voor de onderlinge relaties met vijf jaar te verlengen. Het verdrag stamde uit 1992 en gold tot 11 juli 2002. Beide landen meenden echter dat het verdrag goed functioneerde en dat er geen reden was het te herzien. Daarom werd het verlengd tot 2007.

Het nieuws werd bekendgemaakt aan het begin van het tweedaagse bezoek dat de Russische minister van Buitenlandse zaken Igor Ivanov op 11 en 12 mei 2001 aan Finland bracht. De minister was daar onder andere om de bezoeken voor te bereiden die de Russische premier en president later dat jaar aan Finland zouden brengen.
De onderlinge betrekkingen tussen Rusland en Finland waren de laatste tien jaar redelijk ontspannen, nadat ze ten tijde van de Koude Oorlog ronduit slecht waren geweest.

(Vorige berichten pag. 270/3 e.v. - 2001)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Orléans stelt avondklok in voor kinderen onder dertien jaar

Het gemeentebestuur van Orléans werd op 9 juli 2001 in het gelijk gesteld door de Raad van State en mocht de avondklok invoeren voor kinderen onder dertien jaar die na elven nog de straat op zouden gaan. Tegenstanders hadden de plannen voor de avondklok aangevochten omdat deze geen wezenlijke bijdrage zouden leveren aan de oplossing van het criminaliteitsprobleem. Volgens de gemeentewoordvoerder, Florent Montillot, was de avondklok wel degelijk een belangrijk onderdeel van de criminaliteitsbestrijding. 'We moeten de ouders aan hun verantwoordelijkheden helpen herinneren en het is voor de bestwil van de kinderen die anders in de nacht over straat zwalken', zei de advocaat van de gemeente Orléans.

Yves Cochet nieuwe minister van Milieu en Ruimtelijke ordening

Op 10 juli 2001 volgde Yves Cochet (55) zijn partijgenote Dominique Voynet op als minister van Milieu en Ruimtelijke ordening. De aftredende minister was partijvoorzitter van de Groenen geworden. Cochet, een bekend tegenstander van kernenergie, was sinds 1984 lid van de Groenen en was begin jaren '90 afgevaardigde in het Europees parlement. In 2000 was Cochet de auteur van een regeringsrapport over duurzame energie.
Zijn voorganger Dominique Voynet stond tijdens haar ministerschap regelmatig in het middelpunt van de belangstelling door haar gevecht tegen de eigenzinnige Franse lobbies van de jagers, de boeren en de voorstanders van kernenergie. Ze verdedigde haar schamele 'milieuoogst' met de uitspraak dat ze een groene minister was in een regering die het milieu niet als prioriteit beschouwde.

Chirac niet voor gerecht gedaagd

Op 17 juli 2001 gaven drie frauderechters aan dat ze niet bij machte waren om president Jacques Chirac voor het gerecht te dagen. De rechters beweerden dat dit in strijd zou zijn met een uitspraak van het Constitutionele Hof uit 1999, die aangaf dat de president alleen via een parlementaire procedure ondervraagd kon worden en niet via rechtswegen. Twee weken eerder had procureur Jean-Pierre Dintilhac de president verzocht om als speciale getuige op te treden in de zaak betreffende de 2,4 miljoen franc (ca. 370.000 euro) aan overheidsgeld die Jacques Chirac en zijn naasten tussen 1992 en 1995 aan vakantiereisjes hadden uitgegeven. Maar de rechters zeiden dat het volgens de grondwet niet mogelijk was om de Franse president wegens strafbare feiten voor de rechtbank te dagen. Overigens was zijn dochter, Claude Chirac, wel gehoord over de 'staatsreisjes' die zij naar New York, Japan en de Indische Oceaan had gemaakt.
Ook in eerdere financiële schandalen had Jacques Chirac zich achter deze presidentiële onschendbaarheid verscholen. Hij bleef volhouden dat de privé-reizen uit een geheime staatskas waren betaald waartoe de president en de premier op legale wijze toegang hadden. Het feit dat de reizen contant betaald werden, was volgens Chirac uit veiligheidsoverwegingen en omwille van discretie. Onderzoeksrechters beweerden dat het geld afkomstig was van bouwbedrijven die smeergeld hadden aangeboden in ruil voor bouwopdrachten in de hoofdstad tijdens het achttienjarige burgemeesterschap van Chirac (1977-1995).

Ondanks zijn onschendbaarheid begon het web rond president Chirac zich te sluiten. Op 25 juli besloot een parlementaire commissie om informatie over zijn privé-vermogen aan de frauderechters door te spelen. De Franse kieswet verplichtte politieke leiders het parlement te informeren over hun persoonlijke bezittingen. Een nipte parlementaire meerderheid stemde in met het voorstel om inzage te geven in het privévermogen van de familie Chirac.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Afgelegen gemeenten krijgen netwerk voor mobiele telefoon en internet

Op 9 juli 2001 besloot de regering-Jospin tien miljard franc (ca. 1,5 miljard euro) vrij te maken voor goedkope leningen aan gemeenten die hoge-snelheidsverbindingen voor internet wilden aanleggen. De regering onderzocht tevens de mogelijkheid voor het uitbreiden van het glasvezelkabel-

net via het bestaande netwerk van het Franse elektriciteitsbedrijf EdF. 'Toegang tot snelle internetverbindingen kan niet alleen aan de markt worden overgelaten', zei premier Lionel Jospin, 'omdat het bedrijfsleven niet snel in afgelegen gebieden zal investeren.' Hetzelfde probleem gold voor het netwerk van mobiele telefoonverbindingen. Bijna 1.500 'geïsoleerde' gemeenten waren nog steeds onbereikbaar voor mobiele telefoons. De overheid beloofde 500 miljoen franc (ca. 76 miljoen euro) uit te trekken voor de kostbare uitbreiding van dit mobiele netwerk in afgelegen gebieden.

GEZONDHEID EN ZORG

Franse minister van Gezondheidszorg spreekt zich uit voor euthanasie

De minister van Gezondheidszorg, Bernard Kouchner, verklaarde op 24 juli 2001 in het weekblad *Vrij Nederland* dat hij voorstander was van euthanasie, zowel in actieve als passieve vorm. Kouchner zei dat hij als dokter in oorlogssituaties in Vietnam en Libanon meerdere malen slachtoffers met een overdosis morfine uit hun lijden had verlost. Hij zei dat het stopzetten van medische apparatuur regelmatig voorkwam en dat het in vele gevallen geëigend was om het leven van patiënten te beëindigen.
Kouchner was een van de oprichters van Artsen zonder Grenzen en werkte jarenlang in probleemgebieden in Biafra, Koerdistan, Soedan, Ethiopië, Armenië en ex-Joegoslavië.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek op geweld van Franse politie

Een rapport van het Comité voor het Voorkomen van Martelingen (CPT), onderdeel van de Raad van Europa, gaf op 19 juli 2001 aan dat de Franse politie in veel gevallen onnodig geweld gebruikte tegen gearresteerden en gevangen. Het rapport meldde talloze gevallen waarbij gedetineerden werden geschopt, geslagen, op de grond gegooid of de handboeien te strak kregen aangemeten. Vooral de Parijse anti-terroristenbrigade ging haar boekje te buiten. Sommigen werden dagenlang ondervraagd en uit hun slaap gehouden, kregen geen dekens of sliepen in een cel waar het licht aanbleef. Een Turkse vluchteling die tegen zijn uitwijzing protesteerde, werd tegen de grond gegooid, vastgebonden, in het gezicht gestompt, een laars in de nek gezet en met plastic tape de mond gesnoerd. Voor verschillende gevangenen en arrestanten had de gewelddadige politiebehandeling traumatische gevolgen en sommigen waren bang om erover te praten of aan artsen uit te leggen waar ze hun verwondingen hadden opgelopen.

MILITAIRE ZAKEN

Regering-Jospin bezuinigt op defensie

Op 31 juli 2001 maakte de regering het defensiebudget voor de komende zes jaar bekend. Met 525 miljard franc (ca. 80 miljard euro) bleven de defensieuitgaven beneden het voorgaande zesjarenbudget van 528 miljard franc. Dit betekende dat sommige projecten, zoals het nieuwe raketsysteem M51, enkele jaren uitgesteld werden. Ook de marine moest nog een tijd wachten op het beoogde nieuwe vliegdekschip.
Het defensiebudget was vooral op personeelsuitgaven geconcentreerd, want Frankrijk werkte aan de overgang naar een volledig professioneel leger waarvoor aan militair en civiel personeel bijna een half miljoen mensen nodig waren. Nu de dienstplicht was afgeschaft, moesten ieder jaar ongeveer 30.000 soldaten worden gerekruteerd. Daarvoor was tot en met 2008 550 miljoen euro vrijgemaakt.

BUITENLANDSE ZAKEN

Frankrijk verliest voorkeurspositie in Irak

De regering van Irak kondigde op 9 juli 2001 aan dat Frankrijk geen economische voorrang meer zou krijgen in de handelsrelaties, nu de regering-Jospin met de nieuwe economische sancties tegen Irak had ingestemd. De Franse regering ondersteunde de door Amerika aangevoerde internationale boycot op voorwaarde dat ze mocht blijven investeren in de olieindustrie.
Eerder had Irak het Franse olieconcern TotalFinaElf exclusieve exploitatierechten toegekend voor de olievelden in Majnoon en Bin Umar. Het was niet duidelijk of deze exclusieve rechten op het spel kwamen te staan. De Iraakse minister van Handel, Mohammed Mehdi Saleh, gaf wel aan dat de voorkeur uitging naar Russische bedrijven.

(Vorige berichten pag. 398/3 e.v. - 2001)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Simitis roept op tot eenheid PASOK

Premier Costas Simitis riep op 9 juli 2001 op tot eenheid binnen zijn eigen PASOK. Dit deed hij na een extra vergadering van het partijbestuur over de slechte resultaten in de opiniepeilingen. Volgens critici zou Simitis, die voor de vergadering een reis naar China had afgezegd, de partij onvoldoende leiding geven.
Simitis beloofde door te gaan met de hervormingen om zo een einde te maken aan de slechte resultaten in de opiniepeilingen. Hij zei prioriteit te geven aan hervormingen van het onderwijs, de gezondheidszorg en de sociale zekerheid: 'PASOK maakt deel uit van de samenleving en is in staat haar fouten te corrigeren.'

Bomaanslagen als protest tegen politieoptreden

In de laatste week van juli 2001 werden in Athene zeven bomaanslagen gepleegd. De aanslagen waren onder andere gericht tegen dealers van Italiaanse auto's, de Italiaanse ambassade, banken en het Centrum voor Europees Onderzoek. Enkele aanslagen werden opgeëist door een groep met de naam 'Woedende Proletariërs'. Een woordvoerder zei in een telefoongesprek met de krant *Eleftherotypia* dat de aanslagen een protest waren tegen het politieoptreden in Gotenburg en Genua tegen anti-globaliseringsdemonstranten. De politie trad in juni in het Zweedse Gotenburg en in juli in het Italiaanse Genua hard op tegen demonstranten tijdens de vergadering van respectievelijk de Europese Unie en de G8.

BUITENLANDSE ZAKEN

Protest bij Macedonië over Griekse vlag

De Griekse overheid protesteerde op 9 juli 2001 tegen het stelselmatig verwijderen van de Griekse vlag van een Grieks persbureau in de Macedonische hoofdstad Skopje. Twee dagen eerder was dat opnieuw gebeurd. Regeringswoordvoerder Dimitris Reppas zei dat het de vijfde keer was dat 'extremisten' zoiets deden. Hij eiste direct maatregelen.

Het nationalisme in Macedonië leefde ten tijde van de incidenten op vanwege de aanvallen van Albanese rebellen. Bovendien hadden Griekenland en Macedonië ruzie over de naam Macedonië. Volgens Griekenland impliceerde die naam een territoriale claim op de gelijknamige regio in Noord-Griekenland.

(Vorige berichten pag. 400/1 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Opnieuw rassenrellen in Engeland

Van 8 tot 11 juli 2001 waren er ernstige rassenrellen in de Engelse stad Bradford. Het was voor de derde achtereenvolgende maand dat er in Engeland rassenrellen waren. Bradford telde 482.000 inwoners, onder wie vijftien procent Bengali en Pakistani. Aziatische en blanke jongeren raakten slaags en er vielen 164 gewonden bij de politie. De politie wist 70 mensen te arresteren.
Rellen braken er ook uit in de wijk Brixton in zuid-Londen. Aanleiding was het feit dat een agent op 16 juli een gestoorde man doodschoot die hem bedreigde met een speelgoedpistool. De herdenking van de dood van deze man op 21 juli liep volkomen uit de hand. Ongeveer 120 jongeren trokken een spoor van vernieling door de wijk en gooiden met flessen en andere projectielen naar de politie. Er werden 27 mensen gearresteerd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Record buitenlandse investeringen in Groot-Brittannië

De *Guardian* maakte op 11 juli 2001 bekend dat in de twaalf maanden tot maart 2001 voor een record was geïnvesteerd in Groot-Brittannië. Dit ondanks het feit dat het land geen deel uitmaakte van de eurozone. De investeringen vanuit het buitenland waren gestegen met zestien procent ten opzichte van een jaar eerder. Het aantal arbeidsplaatsen dat hiermee gemoeid was, steeg van 52.000 naar 71.500.

Belastingakkoord met VS

Groot-Brittannië en de Verenigde Staten tekenden op 24 juli 2001 een belastingakkoord dat moest voorkomen dat Britse bedrijven dubbel zouden worden belast. De Verenigde Staten hieven tot dan toe belasting op het dividend dat Britse bedrijven overboekten naar Groot-Brittannië. Deze zogenaamde 'onttrekkingsbelasting' van vijf procent kostte de Britse bedrijven jaarlijks 320 miljoen euro. Het verdrag voorzag verder in een betere informatieuitwisseling tussen de belastingdiensten van beide landen. De Britse minister van Financiën, Gordon Brown, toonde zich in een reactie tevreden over het verdrag: 'De economische relatie tussen Groot-Brittannië en de Verenigde Staten is een van de belangrijkste ter wereld. Dit verdrag vertegenwoordigt een belangrijke stap voorwaarts in die relatie.'

Regering privatiseert luchtverkeersleiding

De Britse regering besloot op 27 juli 2001 de luchtverkeersleiding National Air Traffic Services (NATS) deels te privatiseren. Ze zou 47 procent van de aandelen uitgeven aan een consortium van Britse luchtvaartmaatschappijen, waaronder British Airways, Virgin Atlantic en British Midland. Het consortium betaalde 1,3 miljard euro voor de aandelen en beloofde verder de komende tien jaar een bedrag van 1,6 miljard euro te investeren. Hiermee zou de capaciteit van de NATS worden vergroot van twee miljoen vluchten tot drie miljoen in 2010.
Een deel van Labour en de vakbonden waren tegen de privatisering. Ze vreesden dat de publiek-private samenwerking zou leiden tot een slechtere dienstverlening. Hierbij wezen zij naar het voorbeeld van de spoorwegen.

JUSTITIE

Rechter veroordeelt Jeffrey Archer tot vier jaar

Een rechtbank in Londen veroordeelde politicus en bestsellerauteur Lord Jeffrey Archer op 19 juli 2001 tot een gevangenisstraf van vier jaar wegens meineed en minachting van het hof. De rechter noemde dit het ernstigste geval van meineed uit de Britse geschiedenis.
De *Daily Star* schreef in 1986 dat Archer, destijds vice-voorzitter van de Conservatieve Partij, een prostituee geld had betaald voor sex. Archer ontkende en sleepte het tabloid voor de rechter wegens smaad. Hij eiste 800.000 euro als smartengeld. Als bewijs overlegde Archer onder andere twee dagboeken. De rechter veroordeelde de Daily Star in 1987 op basis van de dagboeken en de verklaringen van Archer.
Archer stelde zich in 1999 kandidaat voor de post van burgemeester van Londen. Hij vroeg bij die gelegenheid een vriend te liegen over een alibi dat samenhing met de zaak uit 1987. Zo kwam uiteindelijk naar boven dat Archer niet alleen had gelogen over de omgang met de prostituee, maar de twee dagboeken pas achteraf had geschreven.
De 61-jarige Archer, lid van het House of Lords, zei in een reactie in hoger beroep te gaan. De Daily Star zei een civiele procedure tegen Archer te beginnen om het geld terug te eisen, evenals de juridische kosten die het blad destijds maakte.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Hof tegen huwelijk transseksuelen

Het Hof van Beroep weigerde op 17 juli 2001 toestemming te geven voor het huwelijk van een transseksueel. De 54-jarige Elizabeth Bellinger was tot 1981 een man. Zij liet zich opereren, waarna zij nog hetzelfde jaar trouwde met Michael Bellinger.
Het Hooggerechtshof besloot in 2000 dit huwelijk onwettig te verklaren omdat Elizabeth voor de wet niet als vrouw kon worden beschouwd. Het Hof van Beroep bevestigde deze uitspraak, maar gaf toe dat hier sprake was van een bijzondere situatie waarin de wet niet voorzag. Het Hof zei te verwachten dat de zaak zou worden voorgelegd aan het Europees Hof.

NOORD-IERLAND

Blair en Ahern komen met nieuw vredesvoorstel

De Britse premier Tony Blair en zijn Ierse ambtsgenoot Bertie Ahern kwamen op 27 juli 2001 met een nieuw voorstel om het Noord-Ierse vredesproces uit een impasse te halen. De inhoud van het voorstel werd niet bekendgemaakt. Blair zei dat de voorstellen de week daarop zouden worden voorgelegd aan beide partijen en dat ze dan ook openbaar zouden worden gemaakt. 'Ze zullen van beide kanten concessies vragen, maar het is de enige manier om uit de huidige impasse te komen.'

Die impasse begon op 1 juli toen de Noord-Ierse premier David Trimble zijn ontslag indiende. Hij verklaarde zich bereid terug te keren, maar alleen als de IRA haar wapens permanent buiten gebruik zou stellen. De stap van Trimble leidde een automatische adempauze van zes weken in. Binnen die zes weken zou hij kunnen terugkeren op zijn post of zou er een andere premier kunnen worden benoemd. Zou dat niet lukken, dan kwam Noord-Ierland weer onder direct Brits bestuur te staan.
Trimble zorgde met zijn actie voor de grootste bedreiging van het Akkoord van Goede Vrijdag sinds dat in 1998 werd gesloten. Met zijn actie wilde hij zowel de IRA onder druk zetten als de critici in het protestantse kamp de mond snoeren die vonden dat hij tegenover de IRA te toegeeflijk was.

Sinn Fein, de politieke vleugel van de IRA, zei in een reactie dat Trimble gevaarlijk spel speelde. Tevens verweet Sinn Fein de premier selectieve verontwaardiging omdat ook het aantal Britse troepen en het aantal protestantse agenten niet was afgenomen, zoals afgesproken in het Akkoord van Goede Vrijdag.
Velen legden de schuld van de impasse echter bij de IRA. Vice-premier en gerespecteerd katholiek politicus Seamus Mallun zei in een reactie: 'We willen geen valse argumenten meer van Sinn Fein. We willen geen excuses meer. We willen deze zaak – van de ontwapening – voor altijd hebben geregeld.'

Blair en Ahern begonnen op 13 juli weer met besprekingen met de leiders van de Noord-Ierse politieke partijen. De besprekingen duurden zes dagen en vonden plaats in Weston Park. Na afloop werd bekendgemaakt dat er vorderingen waren, maar nog geen oplossing. Uiteindelijk kwamen Blair en Ahern op 27 juli met hun voorstel om het Noord-Ierse vredesproces uit de impasse te halen.

Straatgevechten na protestantse marsen

In juli 2001 nam het geweld in de Noord-Ierse straten sterk toe. Dit had onder andere te maken met het traditionele marsseizoen in juli. Protestantse oranjemannen hielden dan marsen om de Slag bij Boyne uit 1690 te herdenken. De protestantse Willem van Oranje behaalde daarbij een overwinning op de katholieke koning James II. De katholieken zagen deze marsen als provocatie.
De ernstigste rellen vonden plaats op 12 juli na afloop van de marsen in Belfast. Katholieke jongeren gooiden brand- en zuurbommen naar de politie. Die gebruikte op haar beurt het waterkanon en plastic kogels. Uiteindelijk raakten 113 agenten gewond. De rellen waren volgens de politie georganiseerd.
Op 17 juli moest de politie de hulp van Britse troepen inroepen toen er in vier wijken in Belfast gevechten uitbraken tussen katholieken en protestanten. Opnieuw werd de politie bekogeld met brand- en zuurbommen toen ze de vechtende jongeren probeerde te scheiden.

(Vorige berichten pag. 401/2 e.v. - 2001)

IERLAND

BINNENLAND

Voormalig premier moet opnieuw getuigen in corruptieonderzoek

Voormalig premier Charles Haughey (75) is opgeroepen opnieuw voor een tribunaal te verschijnen, zo verklaarde rechter Michael Moriarty op 7 december 2000. Vanwege zijn zwakke gezondheid – hij werd sinds 1995 behandeld voor prostaatkanker – zou zijn getuigenis niet openbaar zijn. Hij moest verantwoording afleggen over acht miljoen Ierse ponden (ruim tien miljoen euro) die hij gedurende zijn lange politieke carrière in het geheim ontvangen zou hebben.
In Ierland werden tribunalen veelvuldig gebruikt voor onderzoek naar corruptie. Zij konden rapporteren en aanbevelingen doen, die konden leiden tot burgerlijke of strafrechtelijke procedures.

Dublin krijgt millennium-monument

Minister van Milieu Ian Ritchie gaf na onderzoek op 29 december 2000 uiteindelijk toestemming voor het oprichten van een enorme roestvrij stalen Millennium spijker in het centrum van Dublin. Het monument van 394 voet (ca. 130 meter) zou minstens 3 miljoen Ierse ponden (ca. 3,8 miljoen euro) kosten en komen op de plaats van een monument voor admiraal Horatio Nelson, dat de IRA in 1966 had opgeblazen. Aan de basis zou de doorsnede drie meter worden en aan de top vijftien centimeter. Oorspronkelijk zou de spijker reeds in november 1999 gereed zijn, maar vanwege zorgen over het milieu was de uitvoering uitgesteld. Het monument zou geplaatst worden in een minder welvarend deel van de stad, ten noorden van de rivier de Liffey. Vanwege het ontwerp en de plek had het reeds een bijnaam gekregen: 'de stiletto in het getto'.

Grootste oppositiepartij kiest nieuwe leider

Op 9 februari 2001 koos Fine Gael, Ierlands grootste oppositiepartij, Michael Noonan tot haar nieuwe leider. Noonan was favoriet nadat voormalig premier John Bruton een week eerder ontslag had genomen als partijleider, omdat de partij een motie van wantrouwen tegen hem had aangenomen.
In de jaren '80 had Fine Gael de wind in de rug gehad, als liberaal alternatief in het katholieke Ierland. Maar in de snel veranderende moderne staat met een moderne economie had de partij problemen met haar imago.

Onderminister van Voedselzaken met ontslag

Onderminister van Voedselzaken Ned O'Keeffe nam op 17 februari 2001 ontslag omdat hij geen opheldering had kunnen geven over vermeende betrokkenheid bij de productie van beendermeel, dat met BSE in verband werd gebracht. Twee maanden eerder was hij in opspraak geraakt, nadat hij niet verteld had dat hij belangen had in een fabriek voor varkensvoedsel, die vlees produceerde en beendermeel voor de boerderij van zijn familie. Zijn vertrek volgde op de aankondiging op 15 februari van een onderzoek waarmee de Openbare Ambten Commissie wilde bepalen of O'Keeffe onderdelen had geschonden van de ethische gedragscode voor overheidsdienaars.
Op 19 februari maakte de regering bekend dat zij Eamon O Cuiv had benoemd tot onderminister van Landbouw, Voedselzaken en Landelijke ontwikkeling. Noel Davern, verantwoordelijk voor veefokkerij en tuinbouw, zou als onderminister bijzondere verantwoording dragen voor Voedselzaken en onderminister Tom Moffat voor Voedselveiligheid.

Ruzie tussen kerk en premier over levenspartner van premier

Ondanks recente kritiek van verschillende

kerkleiders op de relatie van premier Bertie Ahern met Celia Larkin, zal hij ook in de toekomst samen met haar verschijnen bij staatsaangelegenheden, zo verklaarde zijn woordvoerder Nick Reddy op 16 mei 2001. Larkins naam kwam al jaren voor op officiële uitnodigingen en dat zou ook zo blijven, aldus Reddy.
De aanwezigheid van Larkin bij een staatsreceptie op 14 mei ter ere van kardinaal Desmond Connell veroorzaakte een heftige discussie in dit overwegend rooms-katholieke land. Hoewel een dergelijke relatie voor de meeste Europeanen niet meer zo'n schok zou zijn geweest, lag dit in Ierland gevoelig. Echtscheiding was bijvoorbeeld pas in 1996 gelegaliseerd, en dan nog met een zeer kleine meerderheid. Ahern leefde apart van zijn vrouw Miriam, maar was niet officieel van haar gescheiden. Sinds de premier na zijn verkiezingsoverwinning van 1997 hand in hand was gefotografeerd met Larkin, was hij zeer open over zijn relatie met haar.
De aartsbisschop van Dublin van de Kerk van Ierland, dr. Walton Empey, zei tegen de pers dat de tekst van de uitnodiging voor de receptie 'ongevoelig' was en kardinaal Connell in een 'bijzonder lastig parket' had gebracht. Op de receptie sprak de conservatieve Connell in zijn toespraak nadrukkelijk over de leer van de kerk op het gebied van huwelijk en familie. Hoewel de kardinaal tijdens de receptie wel sprak met premier Ahern, liet hij de gelegenheid voorbij gaan om Larkin te ontmoeten.

Minister hekelt kerk

Onderminister van Buitenlandse zaken Liz O'Donnell viel op 17 mei uit naar de roomskatholieke kerk, vanwege haar gedrag inzake de verhouding van premier Ahern met Celia Larkin. O'Donnell verbaasde zich in een artikel in *The Irish Times* erover dat de kerk zich zo'n houding aanmat, terwijl ze de afgelopen jaren niet in staat was geweest om te gaan met een groot aantal schandalen, waarbij priesters seksuele contacten met jongens hadden onderhouden. Er was politieonderzoek gaande naar beschuldigingen betreffende wijd verbreid misbruik op katholieke scholen. Het imago van de katholieke kerk was door deze schandalen de voorgaande jaren ernstig aangetast.
De opmerkelijke economische transformatie van het land sinds het midden van de jaren '90 had ook bijgedragen aan een verandering in sociaal gedrag, wat de invloed van de kerk sterk had doen afnemen.

Ieren stemmen tegen uitbreiding EU

De meerderheid van de Ierse kiezers stemde in een referendum op 8 juni 2001 tegen het verdrag van Nice, waarmee de Europese Unie een uitbreiding in oost-Europa mogelijk wilde maken. 529.476 stemmen waren tegen en 453.461 stemmen waren voor het verdrag, een verhouding van 54 tegenover 46 procent. De opkomst was slechts 34 procent.

Regering in problemen door uitslag referendum

Doordat de bevolking zich uitsprak tegen het verdrag van Nice, raakten het land en haar Europese partners in een lastige situatie. Het verdrag, dat geratificeerd moest worden door alle vijftien leden, zou de weg vrij maken voor het toetreden van twaalf nieuwe landen. De schok van het referendum werd in de hele EU en bij de kandidaat-leden gevoeld. Terwijl EU-functionarissen de invloed van de uitslag probeerden te minimaliseren en bezwoeren dat de uitbreiding in het Oosten door zou gaan, gaf premier Bertie Ahern toe dat er problemen waren.
De Ierse tegenstanders van het verdrag vormden een coalitie van pacifisten, milieuactivisten en Ierse republikeinen. Belangrijke tegenargumenten waren dat Ierland met het nieuwe verdrag binnen de EU aan invloed zou verliezen, dat haar neutraliteit in gevaar zou komen en dat het land geld zou moeten betalen ter ondersteuning van de nieuwe leden.

EU-onderzoek belicht Iers dilemma rond referendum

De verwarring van het Ierse politieke establishment over de uitslag van het referendum werd op 17 juli opnieuw versterkt. Toen werden namelijk de eerste resultaten gepubliceerd van het halfjaarlijks Eurobarometer-onderzoek. Uit deze opiniepeiling bleek dat een ruime meerderheid van de Ierse kiezers zeer positief stond tegenover de EU. 59 procent van de bevolking steunde bijvoorbeeld de uitbreiding van de EU. Het Eurobarometer-onderzoek werd nota bene gehouden in de maanden april en mei, kort voor het referendum. De volledige rapportage hierover zou in september worden gepubliceerd.
De algemene verwachting was dat de Ierse regering de EU zou vragen om enige cosmetische veranderingen in het verdrag van Nice, om het vervolgens in 2002 aan een tweede referendum te onderwerpen. Alle huidige leden van de EU moesten het verdrag ratificeren voor eind 2002.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

President Aer Lingus ontslagen

De Ierse staatsluchtvaartmaatschappij Aer Lingus verklaarde op 13 juni 2001 dat zij president Michael Foley had ontslagen na een onderzoek betreffende beschuldigingen van ongewenste intimiteiten, door twee medewerksters tegen hem ingediend. Het besluit hem te ontslaan was genomen door een commissie die was ingesteld door de Raad van commissarissen. Foley hield vol dat hij onschuldig was en nam een advocaat in de arm om zijn naam te zuiveren.
Foley was een Ier die ingehuurd was bij de Amerikaanse tak van Heineken, om Aer Lingus voor te bereiden op een beursgang. Door verschillende problemen was het daar nog niet van gekomen. Het aantal boekingen was bijvoorbeeld de laatste maanden met tien procent gedaald, mede als gevolg van de MKZ-crisis.

Verhoging minimumloon vanaf 1 juli

Het minimumloon zal per 1 juli 2001 worden verhoogd van 4,4 Ierse pond (ca. 5,6 euro) naar 4,7 Ierse pond (ca. 6 euro) per uur, verklaarde de regering op 19 juni. De verhoging was onderdeel van een overeenkomst tussen regering, vakbonden en werkgevers. Daarbij was ook een tweede verhoging van het minimumloon naar 5 Ierse pond (ca. 6,4 euro) afgesproken. Deze zou in oktober 2001 ingaan.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote financiële meevaller voor schatkist

Minister van Financiën Charlie McCreevy zei op 3 januari 2001 dat de schatkist eind 2000 een overschot had van 3,2 miljard euro, meer dan het dubbele van het jaar daarvoor. Een groot deel van dit bedrag zou worden gebruikt om de nationale schuld te

verlagen. De belastinginkomsten over 2000 waren vijftien procent hoger dan in 1999, een gevolg van de grote economische groei. Deze was de afgelopen jaren vooral tot stand gekomen dankzij investeringen van multinationals, die aangetrokken werden door de relatief goedkope Engelssprekende arbeidskrachten en een aantrekkelijk belastingklimaat.

Kiezers stemmen in met begroting 2001

De begrotingsplannen die de regering in december 2000 openbaar had gemaakt, konden rekenen op grote instemming van de Ierse kiezers, zo bleek op 26 januari 2001 uit een opiniepeiling van de *Irish Times*. De plannen behelsden een belastingverlaging en extra uitgaven van ongeveer 2 miljard Ierse pond (ca. 2,5 miljard euro). 71 procent van de kiezers stemde er mee in, slechts 15 procent was tegen.

Vice-premier verweert zich tegen kritiek Europese Commissie

Vice-premier Mary Harney verdedigde op 5 februari in een artikel in de *Financial Times* de begroting 2001 van haar regering, naar aanleiding van stevige kritiek vanuit de Europese Commissie. Deze had de plannen afgekeurd omdat zij vreesde dat deze de inflatie zouden aanwakkeren.
De Europese Commissie was verontrust door de geplande omvang van de belastingverlaging, gecombineerd met de grote overheidsuitgaven in een economie die al sterk groeide. Zij stelde dan ook voor de Ierse regering een officiële reprimande te geven. Later die maand kwamen de ministers van Financiën van de Europese Unie dan ook met deze formele berisping.
Volgens Harney was de Ierse inflatie vooral een gevolg van externe factoren zoals de olieprijs en de waarde van de euro. Zij stelde dat elke 500 miljoen Ierse pond (ca. 635 miljoen euro) extra uitgaven slechts 0,13 procent zou toevoegen aan de inflatie van het land.

OESO positief over financiële politiek

Op 21 mei publiceerde de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) een positief rapport over de Ierse economie; niemand hoefde te vrezen dat de expanderende economie oververhit zou raken. Dit in tegenstelling tot waarschuwingen in deze richting van de EU-partners. De OESO voorspelde dat de groei van het bnp zou verminderen van boven de 10 procent in 2000 naar 7,75 procent in 2001 en 2002. Toch nog altijd een voortreffelijke prestatie in vergelijking met andere EU landen.

Expansief beleid baart Duisenberg zorgen

Wim Duisenberg, president van de Europese Centrale Bank (ECB), prees op 21 juni de economische prestaties van Ierland, ook in vergelijking met andere landen binnen de eurozone. Tegelijk zei hij dat zijn bank bezorgd was over het expansieve budget van het land, omdat de economie tekenen van oververhitting vertoonde. Waakzaamheid was geboden want de inflatie in Ierland bedroeg in mei altijd nog 5,4 procent, tegen 5,6 procent in april. Die getallen lagen nog ver boven de 3,4 procent van het gehele eurogebied.

GEZONDHEID EN ZORG

Gezamenlijk onderzoek met Noord-Ierland naar voedselvergiftiging

Gezondheidsautoriteiten in Noord-Ierland en in de Ierse republiek verklaarden op 11 januari 2001 dat zij samen een groot onderzoek zouden doen naar voedselvergiftiging. Dit was het nieuwste initiatief in een serie gezamenlijke activiteiten in een klimaat van verbeterende politieke relaties. Aan beide zijden van de grens zouden binnen twaalf maanden in totaal 10.000 mensen telefonisch ondervraagd worden, met als doel belangrijke informatie over gastro-enteritis (maagdarmontsteking) te krijgen. Het vermoeden bestond dat deze aandoening, die een gevolg kan zijn van voedselvergiftiging, de laatste jaren veel vaker voorkwam.

Abortusboot bezoekt Dublin en Cork

Nederlandse voorstanders van abortus vertrokken op 11 juni 2001 richting Ierland met een drijvende kliniek om de strenge Ierse wetgeving op dit gebied aan de kaak te stellen. Zij zouden de hoofdstad Dublin en zuid-Ierse stad Cork aandoen. De organiserende stichting *Women on Waves Foundation* was niet in staat om op het Nederlandse schip buiten de territoriale wateren abortussen uit te voeren, omdat zij niet beschikte over het gewenste Nederlandse certificaat. Maar zij was wel in de gelegenheid vrouwen te adviseren en gratis voorbehoedsmiddelen te verstrekken.
Voorafgaand aan het bezoek verwachtten velen een stormachtige confrontatie met tegenstanders van abortus, maar die bleef uit, wellicht doordat het schip in Dublin aan een afgelegen kade was afgemeerd. Terwijl de internationale media de boot wel wisten te vinden. Op 22 juni arriveerde de abortusboot in de Cork, waar een ontvangstcomité van abortustegenstanders wachtte, uitgerust met spandoeken en slogans roepend.
De Women on Waves Foundation had stevige kritiek gekregen omdat ze aan de expeditie was begonnen zonder de noodzakelijke papieren om abortussen te mogen uitvoeren. Op deze wijze zouden ze Ierse vrouwen eerst hoop hebben gegeven, om deze vervolgens niet te kunnen helpen. Woordvoerster Joke van Kampen zei dat ze in Nederland het papierwerk zouden afhandelen en dat ze daarna weer naar Ierland zouden komen, waarschijnlijk nog in de loop van 2001.
De Ierse abortuswetgeving was de strengste binnen de Europese Unie, maar per jaar ontliepen ca. 6.000 vrouwen deze door zich in Groot-Brittannië te laten aborteren.

LANDBOUW

Mond- en klauwzeer bereikt Ierland

Het leger werd ingezet nadat op 22 maart 2001 bekend was geworden dat ook Ierland was getroffen door mond- en klauwzeer (MKZ). Twee schapen op een boerderij in het noordelijke graafschap Louth, nabij de grens met Noord-Ierland, waren bij onderzoek positief bevonden. De oorzaak van de besmetting was onduidelijk. Een voorlichter van het ministerie van Landbouw zei dat de betrokken boer zich nauwlettend aan de regels had gehouden.
Minister van Landbouw Joe Walsh verklaarde dat de export van levende dieren en dierproducten was gestaakt. In de haven van Dublin werden ca. 1.300 soldaten ingezet om binnenkomende schepen te controleren en te helpen bij de verspreiding van ontsmettingsmiddelen. De grens met Noord-Ierland werd extra bewaakt en het leger hield door het hele land nog meer eenheden in reserve voor verdere assistentie.
Omdat het land voor een belangrijk deel afhankelijk was van de export van agrarische producten, kwam het nieuws over de be-

smetting hard aan. In 2000 bedroeg de export van levende dieren en dierproducten ca. 5 miljard Ierse pond (ca. 6,4 miljard euro), dat is ongeveer tien procent van de totale export. In landbouw en toerisme werkten ca. 60.000 mensen, op een totale bevolking van 3,8 miljoen.

Op 23 maart verklaarde het ministerie van Landbouw dat dierenartsen begonnen waren met het preventief ruimen van 3.000 schapen en 1.000 koeien, die zich bevonden binnen een straal van één kilometer om de boerderij waar een dag eerder MKZ was geconstateerd. Aansluitend zouden zij 10.000 schapen ruimen, die zich binnen een straal van drie kilometer bevonden. Het betrokken gebied werd afgegrendeld door leger en politie, om onnodig verkeer te vermijden. De bevolking werd gevraagd het platteland en Groot-Brittannië indien mogelijk niet te bezoeken.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek Amnesty op naleving mensenrechten

De Ierse sectie van Amnesty International liet op 30 april 2001 een rapport verschijnen, waarin Ierland werd bekritiseerd vanwege het onvoldoende naleven van verschillende mensenrechten. Zo ontbrak een onafhankelijke procedure voor het behandelen van klachten over de politie en waren er niet voldoende garanties ter voorkoming van slechte behandeling van gevangenen.
De mensenrechtengroep meende ook dat de regelgeving met betrekking tot asielzoekers niet voldeed aan de eisen van de Raad van Europa. Ten gevolge van de groeiende economie van de laatste jaren kende het land een toevloed van asielzoekers, vooral uit Nigeria en Roemenië.

DE NOORD-IERSE KWESTIE

Clinton voor vredesmissie in Ierland

Op 12 december 2000 arriveerde de Amerikaanse president Bill Clinton in Dublin, bij het begin van een driedaags bezoek aan Ierland en Groot-Brittannië, om de Noord-Ierse vredesovereenkomst van Goede Vrijdag 1998 te steunen.
Direct op de dag van aankomst maande Clinton de radicalen in het Noord-Ierse conflict eindelijk hun wapens neer te leggen en mee te doen aan het gemeenschappelijk vredesproces. Hij deed zijn oproep tegenover een menigte van 60.000 mensen die bijeengekomen was op het grote plein van de stad Dundalk. Tijdens de bijeenkomst werd de president vergezeld door de Ierse premier Bertie Ahern, die de oproep van Clinton aan de extremisten nadrukkelijk kracht bijzette.
In het verleden was Dundalk een springplank geweest voor terroristische aanvallen op Noord-Ierland en nog steeds woonden er fanatieke republikeinen. Maar door het verdrag van Goede Vrijdag was de politieke spanning geluwd en sindsdien kende de stad een duidelijke economische groei.

Ierse politie vindt explosieven nabij grens

Op 28 juni 2001 zei een woordvoerder van de Ierse politie dat zij meer dan 45 kilo explosieven met ontstekingsmechanismen had gevonden in een operatie tegen verdachte dissidente republikeinse strijders. De ontdekking was gedaan bij een zoektocht in aansluiting op het vinden van een bom in een melkbus in Clones in het graafschap Monaghan, nabij de grens met Noord-Ierland.
De operatie vond plaats in een beladen periode, omdat in Noord-Ierland de spanningen opliepen in verband met problemen rond het ontwapenen van paramilitaire groepen. De IRA en rivaliserende protestantse 'loyalistische' milities hielden zich aan de wapenstilstand, maar dissidente groepen probeerden het vredesproces te saboteren door sporadische aanslagen in Groot-Brittannië.

(Vorige berichten pag. 719/2 e.v. - 2000)

ITALIË

BINNENLAND

Ernstige rellen rond G8-top

Tijdens de G8-top van de regeringsleiders van de zeven meest geïndustrialiseerde landen (Groot-Brittannië, Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan en de Verenigde Staten) en Rusland die van 20 tot 22 juli 2001 in Genua werd gehouden, vonden zeer ernstige rellen plaats waarbij een dode en enkele honderden gewonden vielen.
Italië had een troepenmacht van 20.000 agenten en soldaten ingezet die de regeringsleiders en hun gevolg moesten beschermen. Zij werden afgezonderd in de zogeheten Rode Zone in het centrum van Genua, die werd omgeven door een zes meter hoog hek.
Vanuit de hele wereld waren 200.000 mensen naar Genua gekomen om te demonstreren tegen globalisering. Volgens hen richtte de G8-top zich voornamelijk op de eigen economieën en had ze te weinig oog voor milieuproblemen en de armoede in de wereld. De demonstranten behoorden tot allerlei verschillende actiegroepen. Het Genoa Social Forum verzorgde echter de coördinatie van de acties.
De acties liepen vrijdag 20 juli al uit de hand toen radicale actievoerders de Rode Zone wilden bestormen. Hierop braken gevechten uit met de politie, waarbij op een gegeven moment een 21-jarige Italiaanse agent de 23-jarige Carlo Giuliani doodschoot. Dit gebeurde toen enkele tientallen demonstranten een politiejeep belaagden. De jeep reed weg, waarbij Giuliani nog eens werd overreden.
De rellen hielden drie dagen aan. Hierbij vielen naar schatting 300 gewonden en werden 280 arrestaties verricht. De Italiaanse overheid schatte na afloop van de top de schade op 5,1 tot 7,7 miljoen euro.

Kritiek op armoedebestrijding G8

De popartiesten Bono en Bob Geldof brachten op 21 juli een bezoek aan de G8-top. Zij deden dit in het kader van de campagne om de schulden van de armste landen kwijt te schelden. Ze spraken onder anderen met de Russische president Vladimir Poetin en de Britse premier Tony Blair. Beide popartiesten veroordeelden het geweld, maar uitten tevens scherpe kritiek op de regeringsleiders. Bono: 'Ik vind geweld nooit te rechtvaardigen, maar woede is begrijpelijk als je ziet dat de kloof tussen arm en rijk op deze planeet steeds groter wordt.' Bob Geldof: 'Ik ben beduusd door dit soort bijeenkomsten. Democratisch gekozen leiders komen met een privé-vliegtuig om volledig beschermd rond te rijden in de Rode Zone.'
Bono en Geldof toonden zich verder teleurgesteld over de inspanningen van de G8 om de schulden van de armste landen kwijt te schelden. De G8 ondernam niets op dat punt, maar besloot slechts maatregelen te implementeren die al drie jaar eerder waren afgesproken. Die maatregelen kwamen er

Italiaanse politiemannen belagen een demonstrant tijdens de top in Genua van de G8, de zeven meest geïndustrialiseerde landen plus Rusland, op 21 en 22 juli 2001. *(foto ANP)*

op neer dat ze landen zou steunen bij het saneren van de schuldenlast.
Voorts beloofde de G8 de armste landen meer te betrekken bij de wereldeconomie om zo te komen tot een werkelijke globalisering. Ook zou er een 'vrij en open' debat komen met burgers over armoedebestrijding, in het bijzonder in Afrika.
De verdere resultaten van de G8-top vielen ook tegen. Er werd geen overeenstemming bereikt over de bestrijding van het broeikaseffect en voor het Aids-fonds voor Afrika werd een bedrag van 1,5 miljard euro beschikbaar gesteld, volgens deskundigen veel te weinig om ook maar enig effect te hebben.

Onderzoeken naar buitensporig geweld politie

In de dagen na de G8-top werd het steeds duidelijker dat de Italiaanse politie keihard was opgetreden tegen demonstranten. Dat gold voornamelijk voor de inval op 22 juli in de school waar het Genoa Social Forum huisde. Hierbij werden 92 arrestaties verricht en vielen 66 gewonden. Verder werden computerschijven in beslag genomen, alsmede messen, bijlen en hamers. Een woordvoerder van de activisten: 'Ze sloegen tientallen mensen in elkaar met de intentie om armen en benen te breken. Vervolgens verspreidden ze de leugen dat ze deze verwondingen opliepen in eerdere confrontaties.' Een ooggetuige vertelde hoe de demonstranten weerloos plat op de grond lagen, waarna de politie er op los sloeg.
De Italiaanse overheid bagatelliseerde het geweld in eerste instantie, maar in de week na de G8-top doken in buitenlandse kranten verhalen op van ooggetuigen. De Duitse overheid uitte haar bezorgdheid en een Duitse politicus zei: 'Er hebben op de politiebureaus mishandelingen plaatsgevonden die doen denken aan de misdaden in het Argentinië van de militaire dictatuur.'
Amnesty International vroeg op 24 juli de Italiaanse overheid de rechten van de gevangenen te respecteren. Een belangrijk deel van hen had tot dan toe nog geen bezoek gehad van familie of een advocaat.
In vele landen vonden demonstraties tegen het politiegeweld plaats. De Italiaanse oppositie eiste het aftreden van minister van Binnenlandse zaken Claudio Scajola, alsmede een parlementair onderzoek naar het politieoptreden. Scajola bleef volhouden dat de politie professioneel was opgetreden en de volle steun van de regering had.
De regering van premier Silvio Berlusconi zegde wel drie onderzoeken toe naar verschillende onderdelen van het politieoptreden, maar was fel tegen een parlementair onderzoek. Uiteindelijk bereikten Berlusconi en de oppositie op 31 juli een akkoord over een parlementair onderzoek, maar dan een waarbij de onderzoekers beperkte bevoegdheden zouden hebben.

Leger ingezet tegen lava Etna

Het Italiaanse leger werd op 30 juli 2001 ingezet om de stroom rode en zwarte lava te keren die het toeristencentrum La Sapienza bedreigde. Dit na twee weken van uitbarstingen van de vulkaan. De lava had reeds een skilift en een schuur vernietigd. Inmiddels had ze het parkeerterrein van La Sapienza bereikt. De dorpen op de hellingen van de Etna liepen geen gevaar.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Metaalarbeiders staken voor hoger loon

De leden van de Vakbond voor Metaalarbeiders legden op 5 juli 2001 het werk neer om hun eis voor hoger loon in de CAO-onderhandelingen kracht bij te zetten. De metaalarbeiders hielden demonstraties door het hele land. De grootste vond plaats in Milaan, waar 60.000 demonstranten de straat opgingen. De werkgevers wilden de vakbonden niet tegemoet komen omdat hogere lonen de inflatie zouden aanwakkeren.
Dezelfde dag legden ook piloten en luchtverkeersleiders het werk neer. Zij eisten eveneens hogere lonen. Als gevolg van de acties moesten ongeveer 200 vluchten worden geannuleerd, onder andere van British Airways en Air France.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Strafrechtelijk onderzoek naar top Telecom Italia

Een rechtbank in Turijn startte op 5 juli 2001 een onderzoek naar de overname van uitgever Seat Pagine Gialle door Telecom Italia. Bij die overname zou sprake zijn geweest van een valse boekhouding, belangenverstrengeling, het verspreiden van onjuiste informatie en het manipuleren van de aandelenkoers. Het onderzoek richtte zich op tien personen, onder wie de president-directeur van Telecom Italia en de president-directeur van Seat Pagine Gialle. Zij zouden bewust informatie over de aanstaande overname hebben achtergehouden om zo de beurskoers te beïnvloeden.

'Begrotingstekort wordt drie keer zo groot'

Minister van Economische zaken Giulio Tremonti zei op 11 juli 2001 in een televisieuitzending dat het begrotingstekort voor 2001 waarschijnlijk zou uitkomen op 2,6 procent van het bnp in plaats van de oor-

spronkelijk begrote 0,8 procent. De Europese Commissie toonde zich de volgende dag in een reactie verbaasd over deze grote overschrijding. Ze waarschuwde dat het Italiaanse tekort gevolgen zou kunnen hebben voor de gehele eurozone.

(Vorige berichten pag. 403/1 e.v. - 2001)

MALTA

BUITENLANDSE ZAKEN

Malta en China tekenen cultureel akkoord

De Chinese president Jiang Zemin bracht op 24 juli 2001 een driedaags staatsbezoek aan Malta. Bij die gelegenheid ondertekende hij samen met premier Eddie Fenech Adami een cultureel akkoord dat voorzag in de opening van een Chinees cultureel centrum op Malta, bedoeld voor de gehele regio van de Middellandse Zee.

EU akkoord met beperkingen beroepsbevolking

Minister van Buitenlandse zaken, Joe Borg, maakte op 27 juli 2001 bekend dat de Europese Unie akkoord was gegaan met het Maltezer voorstel om beperkingen op te leggen aan het aantal werknemers uit EU-landen dat op het eiland zou mogen werken. Malta zou dit recht houden tot zeven jaar na aansluiting bij de Unie. Verder mocht het eiland alleen van het recht gebruik maken als de eigen arbeidsmarkt ernstig verstoord dreigde te raken door een grote toevloed van werknemers uit andere EU-landen. De EU zou op haar beurt geen beperkingen opleggen aan het aantal Maltezer werknemers dat in een ander EU-land zou kunnen werken.

(Vorige berichten pag. 279/3 e.v. - 2001)

MOLDOVA

BINNENLAND

Communisten winnen verkiezingen

De Communistische Partij (PCRM) won de verkiezingen voor het parlement die op 25 februari 2001 plaatsvonden. De communisten kregen de helft van de stemmen en 71 van de 101 zetels, waardoor ze ook zelf over de keuze voor de president zouden kunnen beslissen. Een dag later verklaarden zij dat zij het meerpartijensysteem in stand zouden houden en dat een terugkeer naar de situatie zoals die was ten tijde van de Sovjet-Unie was uitgesloten. Hun overwinning was de eerste van communisten in de voormalige Sovjet-Unie in tien jaar. Volgens waarnemers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) waren de verkiezingen eerlijk verlopen en beantwoordden zij aan internationale normen.
De communistische leider Vladimir Voronin was bereid de vertrekkende premier, Dumitru Braghis, een hervormingsgezind politicus, opnieuw te benoemen om buitenlandse investeerders gerust te stellen. Braghis wees het aanbod echter af.

Op 4 april werd Voronin door het parlement tot president gekozen en zegde onmiddellijk toe de 'bourgeoisfunctie' van president af te schaffen. Hij zei dat zijn land zich zou houden aan internationale overeenkomsten die door de vorige regering waren aangegaan. Na een langdurige machtsstrijd tussen president en parlement had het parlement in 2000 rechtstreekse presidentsverkiezingen afgeschaft en het ook gemakkelijker gemaakt de president uit zijn ambt te zetten. Voronin zei na de stemming dat zijn belangrijkste taken zouden zijn de beëindiging van de economische crisis en de hereniging van Moldova met de pro-Russische Djnestr-regio.
Het parlement keurde op 19 april de benoeming tot premier goed van de 37-jarige Vasile Tarlev, een voormalige snoepfabrikant. President Voronin had gezegd dat Tarlev de beste kandidaat was om een 'neutrale' regering te formeren. Tarlev stond tot dan toe aan het hoofd van een verband van 270 bedrijven dat voorstander was van lagere belastingen en hogere importtarieven. Voronin had gezegd dat de staat een actievere rol moest spelen in de economie.

President ontslaat twee ministers

President Vladimir Voronin ondertekende op 27 juli een decreet voor het ontslag van minister van Buitenlandse zaken Nicolae Cernomaz en minister van Energie Ion Lesanu. Dat maakte de staatstelevisie bekend. Er werden geen redenen voor de ontslagen gegeven.
Volgens de grondwet van Moldova benoemde het parlement de premier en moest het ook ministersbenoemingen goedkeuren. Het zittende kabinet was in april benoemd na de verkiezingsoverwinning van de communisten in februari.

Samenstelling regering (29 juli 2001)

President
Vladimir VORONIN (gekozen op 4 april 2001)
Premier
Vasile TARLEV (benoemd op 19 april 2001)

Vice-premier
Valerian CRISTEA
Vice-premier, tevens belast met Economie
Andrei CUCU
Vice-premier, tevens belast met Landbouw en Voedselindustrie
Dmitri TODOROGLO

Arbeid, Sociale zekerheid en Gezin
Valerian REVENCO
Binnenlandse zaken
Vasile DRAGANEL
Buitenlandse zaken
vacant
Cultuur
Ion PACURARU
Defensie
Victor GAICIUC
Energie
vacant
Financiën
Mihail MANOLI
Gezondheid
Andrei GHERMAN
Industrie
Mihail GARSTEA
Justitie
Ion MOREI
Milieu, Bouwnijverheid en Territoriale ontwikkeling
Gheorghe DUCA
Onderwijs en Wetenschap
Ilie VANCEA
Transport en Communicatie
Victor TOPA

Parlementsvoorzitter
Eugenia OSTAPCIUC
Voorzitter Nationale bank
Leonid TALMACI

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF dringt aan op herstructurering schulden

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) drong op 24 mei 2001 bij monde van John Odling-Smee, een hoge functionaris van de organisatie, bij de regering aan op herstructurering van de schulden van Moldova. Hij waarschuwde haar dat anders de reputatie

van het land onder internationale geldschieters gevaar zou lopen.
Moldova had al 37 procent van de begrotingsinkomsten voorbestemd voor aflossing van schulden. De buitenlandse schuld zou naar verwachting met zeven procent groeien tot 779 miljoen dollar (ca. 860 miljoen euro) en de binnenlandse schuld stond op ongeveer 150 miljoen dollar (ca. 165 miljoen euro).

MILITAIRE ZAKEN

Parlement keurt verkoop MiG's goed

Het parlement keurde op 30 juli 2001 de verkoop goed van de laatste zes MiG-29 gevechtsvliegtuigen en dertien raketlanceerinstallaties voor gronddoelen. De overheid had niet langer de financiële middelen voor het onderhoud. Minister van Defensie Victor Gaiciuc verklaarde in het parlement dat de Moldovaanse strijdkrachten geen luchtmacht en artillerie nodig hadden. Wie de koper van deze militaire goederen zou zijn, bleef onduidelijk.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

'Oplossing conflict Djnestrië dichtbij'

Minister van Buitenlandse zaken Nicolae Cernomaz verklaarde op 12 juli 2001 tijdens een persconferentie in de Oekraïense hoofdstad Kiev dat een oplossing van het conflict over de Djnestr-regio dichterbij was dan ooit. Hij zei dat na overleg in Kiev met zijn Russische en Oekraïense collega's Igor Iavanov en Anatoli Zlenko, die een bemiddelende rol speelden bij de onderhandelingen met leiders in de Djnestr-regio. Cernomaz zei dat het enige overgebleven probleem bij deze onderhandelingen de status van de regio was.
Over Djnestrië vond in 1992 een bloedig conflict plaats tussen Moldova en de Russischtalige separatisten van de regio. Rusland had nog steeds een troepenmacht van 2.500 man in de regio maar had beloofd die in 2002 terug te trekken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Moldova steunt Chinese buitenlandse politiek

De Chinese president Jiang Zemin beëindigde een bezoek aan Moldova op 20 juli 2001 met een bekendmaking dat zijn land een schenking van 1,2 miljoen dollar (ca. 1,3 miljoen euro) deed. In ruil daarvoor zegde Moldova onder meer steun toe voor de Chinese buitenlandse politiek.
In een gezamenlijke verklaring werd gezegd dat Moldova de Chinese opvatting steunde dat er slechts één China was. Ook zegde het land steun toe voor het Chinese streven naar hereniging met Taiwan. Moldova zou ook geen betrekkingen aanknopen met Taiwan of lidmaatschap van internationale organisaties van dat land ondersteunen.

Moldova treedt toe tot Wereldhandelsorganisatie

Molodova is toegetreden tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) als volwaardig lid, zo werd op 27 juli 2001 in Genève bekendgemaakt. De onderhandelingen met Moldova hadden acht jaar geduurd. De toetreding was automatisch nadat de voorwaarden van toetreding door het parlement waren geratificeerd.
Moldova was de zesde staat die deel uitmaakte van de vroegere Sovjet-Unie die toetrad tot de Wereldhandelsorganisatie. De relatief kleine omvang van deze staten en de daarbij behorende economie maakte toetreding relatief eenvoudig. De vijf andere eerder toegetreden landen waren de Baltische staten, Georgië en Kirgizstan.
Volgens diplomaten zou het nog wel een aantal jaren duren voordat de drie belangrijkste industriële en agrarische staten van de voormalige Sovjet-Unie – Rusland, Oekraïne en Kazachstan – tot de organisatie zouden kunnen toetreden.

(Vorige berichten pag. 94/2 e.v. - 2001)

NEDERLAND

BINNENLAND

Staten-Generaal keuren huwelijk Willem-Alexander goed

Op 3 juli 2001 stemden de Eerste en Tweede Kamer in met het voorgenomen huwelijk van prins Willem-Alexander en Máxima Zorreguieta uit Argentinië. Vier Kamerleden van de PvdA, twee parlementariërs van D66 en acht van GroenLinks stemden tegen; er waren zeven onthoudingen. De PvdA'ers deden dat vanwege het belaste verleden van Máxima's vader, de leden van GroenLinks ook vanuit republikeinse overwegingen. Zeven Eerste- en Tweede Kamerleden van de SP bleven weg bij het debat. De SGP'ers gaven ook hun goedkeuring, hoewel Máxima nog niet had aangekondigd haar rooms-katholieke geloof te verruilen voor een protestantse versie van het christendom.
Ondanks vragen uit de Tweede Kamer had de regering nog niet verklaard wat in de toekomst de plaats van Máxima's vader zou zijn bij officiële gelegenheden.

Senaat akkoord met herindeling Den Haag en correctief referendum

De Eerste Kamer stemde op 10 juli 2001 in met de uitbreiding van Den Haag en de fusie van enkele buurgemeenten. Over de herindeling van Den Haag waren al afspraken in het regeerakkoord gemaakt. Vier senatoren van de VVD en één van D66 dreigden samen met de hele oppositie tegen te stemmen, waardoor de paarse meerderheid van één stem in gevaar kwam. Uiteindelijk zwichtten zij evenals enkele senatoren van GroenLinks voor het argument dat tegenstemmen betekende dat tien jaar onderhandelingen over de expansie van Den Haag voor niets waren geweest.

De Senaat stemde ook in met een wet op de invoering van het raadgevend correctief referendum (over nationale wetten en beslissingen van gemeenten en provincies). Ook hierbij kwam het verzet voornamelijk van senatoren van de VVD. Uiteindelijk stemde alleen Ginjaar (VVD) tegen.
Vele niet-politici vreesden dat de bevolking het referendum-middel amper zou kunnen inzetten, omdat het referendum aan zware eisen moest voldoen. Zo moesten 600.000 kiesgerechtigden er om vragen. Een wetsvoorstel werd verworpen als een meerderheid van de opgekomen kiesgerechtigden tegen zou zijn en als deze meerderheid uit ten minste 30 procent van het totaal aantal kiesgerechtigden zou bestaat. De regering, provincie- en gemeentebesturen behielden onder alle omstandigheden het recht het advies van de stemmers naast zich neer te leggen. Tal van wetten zijn op voorhand uitgesloten van een referendum, waaronder wetten over koningsschap en de rijksbegroting.
De referendumwet zou geldig blijven tot 1 januari 2005 en zou wellicht opgevolgd worden door een grondwetswijziging die ruimere mogelijkheden zou bieden.

Nederland

Nieuwe procedure burgemeestersbenoeming

De Senaat ging voorts akkoord met een nieuwe procedure voor de benoeming van burgemeesters. Deze gaf gemeenten het recht van aanbeveling. Een gemeente zou een referendum mogen uitschrijven over twee kandidaten. Op aandringen van de VVD zou in de vernieuwde Gemeentewet worden opgenomen dat een gemeente als regel twee kandidaat-burgemeesters zou voordragen aan de regering en niet slechts één. Minister De Vries had dat mogelijk willen maken omdat sommige gemeenten kampten met een gebrek aan kandidaten. Maar de VVD vond de voordracht van slechts één kandidaat te veel rieken naar een gekozen burgemeester.

De VVD-afdeling Rijswijk, die na de besluitvorming in de Senaat met zwaar ledenverlies kampte, kwam op 25 juli na raadpleging van juristen tot de conclusie dat de gemeentelijke herindeling van Den Haag en omgeving niet door een referendum kon worden tegengehouden.
Den Haag kreeg er door de herindeling 15.000 woningen en 300 hectare voor bedrijventerreinen bij. De gemeenten Rijswijk, Nootdorp, Voorburg en Leidschendam moesten grond afstaan aan Den Haag. Voorburg en Leidschendam gingen fuseren, evenals Nootdorp en Pijnacker. Andere fusies ten zuiden van Den Haag waren nog in de maak.

Ex-Kamerlid Tara Singh Varma niet ongeneeslijk ziek

In juli 2001 brandde een controverse los rond het voormalige Kamerlid Tara Singh Varma van GroenLinks. In een televisieprogramma stelden verscheidene personen ernstig te twijfelen aan de bewering van Singh Varma dat zij aan een dodelijke ziekte leed. Vanwege haar ziekte had zij afscheid genomen van de Tweede Kamer. Een stichting die ontwikkelingswerk deed in India beweerde dat door Singh Varma toegezegd geld nooit was aangekomen. De stichting had het geld echter al wel uitgegeven en was daardoor in problemen geraakt. Ook werd gesuggereerd dat Singh Varma haar ziekte had verzonnen om de aandacht af te leiden van de financiële problemen waarin zij terecht was gekomen.
Haar partij liet haar niet vallen maar gaf wel toe dat het ex-Kamerlid psychisch in nood was. Op 30 juli maakte haar advocaat, R. Dhalganjansing, bekend over een verklaring van een psychiater te beschikken, waarin stond dat Singh Varma kampte met een overbelast zenuwstelsel en vermoedelijk ook een posttraumatisch stresssyndroom.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amsterdamse sociale dienst onder curatele

Minister Vermeend van Sociale zaken besloot op 2 juli 2001 de sociale dienst van Amsterdam onder curatele te stellen. Ook legde hij de gemeente een boete van 1,2 miljoen (ca. 540.000 euro) per maand op wegens het slechte functioneren van de dienst, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2001. De gemeente betaalde al sinds 2000 een boete van 750 duizend gulden (ruim 340.000 euro) per maand. De Amsterdamse dienst zou volgens onderzoek van Vermeend te weinig controleren op fraude, bijstandsgerechtigden te weinig 'aanmoedigen' werk te vinden en met grote achterstanden in de afhandeling van dossiers kampen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid voert Basis Bedrijvenregister in

Op 17 juli 2001 kondigde minister Jorritsma van Economische zaken in een brief aan de Tweede Kamer aan dat haar departement in 2002 een startversie van het Basis Bedrijvenregister (BBR) wilde invoeren. Daarin zouden voorlopig alleen gegevens worden vastgelegd als eigendom, organisatie en vestigingsplaats van bedrijven. Dit BBR moest vanaf 2005, wanneer de wetgeving gereed zou zijn, de administratieve lasten voor het bedrijfsleven verminderen. Ondernemingen zouden nog maar een enkele keer basisgegevens hoeven aan te leveren. Maar tot dat jaar zouden zij als vanouds hun gegevens moeten blijven leveren aan de overige deelnemers in het BBR-project: de Belastingdienst, de Kamers van Koophandel, het Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen (LISV) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).
Andere doelstellingen van invoering van het Basis Bedrijvenregister waren onder meer verbetering van de fraudebestrijding en opsporing van criminele feiten, betere garanties voor rechtsgelijkheid en beter zicht op bronnen van veiligheidsrisico's en crises op het gebied van volksgezondheid. De Registratiekamer, de privacywaakhond, was van mening dat het beschermen van bedrijfs- en persoonsgegevens in het BBR extra wetgeving behoefde.

Meer handelsverkeer met opkomende markten

Opkomende markten, zoals die in midden- en oost-Europa, Azië en Latijns-Amerika, werden in 2000 voor de Nederlandse handel steeds belangrijker, zo bleek uit cijfers die in juli 2001 werden bekendgemaakt.
De Nederlandse uitvoer naar deze markten steeg in 2000 met 29 procent in waarde, tot ruim 45 miljard gulden (ruim 20 miljard euro). Hun aandeel in de Nederlandse export steeg van 8,4 procent in 1999 naar 9 procent in 2000. De invoer uit die landen naar Nederland steeg nog sneller: het aandeel van deze markten in de totale Nederlandse import steeg van 15,8 procent in 1999 naar 18,5 procent in 2000.
Polen was in 2000 de belangrijkste opkomende afzetmarkt voor het Nederlandse bedrijfsleven.

JUSTITIE

Hof legt bewijslast voor onwettigheid vermogen Charles Z. bij OM

Het gerechtshof van Amsterdam veroordeelde op 17 juli 2001 drugshandelaar Charles Z. tot 28 miljoen gulden (bijna 13 miljoen euro) boete. Het Openbaar Ministerie had in hoger beroep meer dan 75 miljoen gulden (ruim 34 miljoen euro) geëist, nadat de drugsbaron eerder tot een boete van 'slechts' 62 miljoen gulden (ruim 28 miljoen euro) was veroordeeld.
Het gerechtshof was het niet eens met de berekeningswijze van het OM, om het illegaal verworven vermogen van Charles Z. te schatten. Het OM had het vermogen van Charles Z. geschat voordat hij met drugshandel begon en kende zijn fortuin daarna. Kan een verdachte niet uitleggen waar een forse groei van het vermogen vandaan komt en dat het legaal verworven is, dan kan de staat er beslag op leggen, meende het OM. Het hof vond echter dat het aan het OM was om te bewijzen dat het vermogen illegaal verworven was.

ONDERWIJS

Leerplichtige leeftijd verlaagd naar vier jaar

Het kabinet besloot op 6 juli 2001 de leerplichtige leeftijd te verlagen van vijf naar vier jaar. In de praktijk gingen de meeste vierjarige kinderen al naar school, maar ongeveer 2.800 kinderen niet. Het kabinet wilde de pressie op immigrantenouders opvoeren door deze voortaan te verplichten hun kleintjes eerder naar school te sturen. De Tweede Kamer achtte een voorlichtingscampagne zoals staatssecretaris Adelmund had voorgesteld volstrekt onvoldoende.

LANDBOUW

150 miljoen extra voor mestrechten

Minister Brinkhorst van Landbouw stelde op 2 juli 2001 voor de rest van het jaar 150 miljoen gulden (ruim 68 miljoen euro) extra ter beschikking voor het opkopen van mestrechten van vooral varkensboeren, in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Limburg en Noord-Brabant. De boeren konden zich in september aanmelden. In 2000 meldden zich meer dan 3.000 veehouders die wilden stoppen, wat de staatskas op een aderlating van ruim 566 miljoen gulden (bijna 257 miljoen euro) kwam te staan.

Kamer eens over afschaffing alle legbatterijen

Een meerderheid van de Tweede Kamer bleek op 5 juli 2001 wel te voelen voor het voorstel van minister Brinkhorst (Landbouw) om de nieuwbouw van zogeheten 'verrijkte kooien' voor kippen na 2003 te verbieden. Het gebruik zou na 2012 helemaal worden verboden, evenals gewone legbatterijen. Leghennen zouden dan alleen nog in volières of scharrelhokken hun eitjes mogen leggen.Het voorstel om de verrijkte kooi te verbieden stond haaks op de conclusie van de stuurgroep-Alders, die twee jaar geleden de kippenhokken onderzocht. Deze stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van overheid, dierenbeschermers en boeren, wilde juist meer verrijkte kooien. Brinkhorst stelde echter dat er sinds de stuurgroep-Alders 'maatschappelijk veel is veranderd'.
Volgens voorzitter R. Tazelaar van het Productschap Vee en Vlees zou een verbod het einde betekenen van vrijwel de hele pluimveehouderij in Nederland, waarin jaarlijks vier miljard gulden (ca 1,8 miljard euro) omging.

MKZ-test van de baan voor schapen en geiten

In juli 2001 wilde minister Brinkhorst van Landbouw een maandelijkse test voor schapen en geiten invoeren, om vroegtijdig besmetting met mond- en klauwzeer (MKZ) vast te stellen. Veeartsen zouden de dieren elke maand moeten controleren op uiterlijke symptomen. De kosten van de test zouden voor rekening van de boeren komen, die luid protesteerden omdat de test zeer beperkt en daarom vrij zinloos was. Onder druk van dezelfde kritiek uit de Tweede Kamer trok de minister op 12 juli het plan in.
Bij kalveren moest bij verkoop voortaan een bloedtest worden gedaan om eventuele MKZ-besmetting te constateren en het maandelijkse testen van kalveren door een dierenarts op de boerderij ging ook door zoals gepland. Bij te ruimen schapen zou voortaan ook een bloedtest worden gedaan, evenals bij alle in te voeren schapen en geiten.

Europees Hof verklaart vaccinatieverbod rechtmatig

Het Europese Hof van Justitie in Luxemburg deed op 11 juli 2001 uitspraak over de vraag of het verbod dat in de EU gold op het vaccineren van dieren tegen mond- en klauwzeer (MKZ) rechtmatig was of niet. Een hobbyboerin uit Drenthe verzette zich tegen het verbod door bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven een beroep op het EU-recht over dierenwelzijn te doen. Het College legde de zaak voor aan het hof in Luxemburg.

Het arrest ging uit van twee veronderstellingen: dat niet vaststond dat bij een beleid van vaccinatie automatisch minder dieren geruimd zouden worden tijdens een epidemie en dat algehele inenting nauwelijks te controleren viel. Verder gaf het Hof economische argumenten: vaccinatie was te duur, gevaccineerde dieren konden toch besmet zijn en bij vaccinatie liep de export gevaar. Het algemeen belang van al het Europese vee woog zwaarder dan dat van individuele dieren, stelde het Hof. Het hield in haar uitspraak daarom vast aan het beleid van non-vaccinatie.

Nederlandse Voedselautoriteit uit de startblokken

De Nederlandse Voedselautoriteit (NVa) wordt geen onafhankelijk toezichtorgaan met verreikende bevoegdheden, zo besloot het kabinet op 13 juli 2001. Het zal vooralsnog niet meer zijn dan een interdepartementale directie tussen de ministeries van Volksgezondheid en Landbouw. Hoewel de ministers Borst (Volksgezondheid) en Brinkhorst (Landbouw) in eerste instantie voor een sterk, centraal orgaan pleitten dat de controle op en het onderzoek naar de voedselveiligheid op zich zou nemen, besloot het kabinet om de NVa alleen op termijn in te stellen. De NVa moet zichzelf ontwikkelen, in overleg met bestaande diensten als de Keuringsdienst van Waren en de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees. Deze diensten hadden zich naar verluidt verzet tegen eerdere plannen om hen ondergeschikt te maken aan de NVa. Juist vanwege het disfunctioneren van de diensten ontstond het plan een onafhankelijk orgaan op te richten.

OVERLEDEN

C.L.J. van Lent, oud-staatssecretaris van Defensie

Op 8 maart 2000 overleed te Leidschendam de voormalige staatssecretaris van Defensie Cornelis Leonardus Josephus van Lent. Hij werd in Heemstede geboren op 27 juli 1922. Na in Australië te zijn opgeleid tot administratieofficier diende Van Lent van 1945 tot 1950 in Nederlandsch-Indië en bekleedde vervolgens in Nederland diverse militaire functies. Zo was hij onder meer werkzaam op het hoofdkwartier van de Generale Staf, als leraar aan de Koninklijke Militaire Academie en als voorzitter van het hoofdbestuur van de toenmalige Algemene Rooms-Katholieke Officieren Vereniging (ARKO). In 1970 werd hij plaatsvervangend hoofd van de Hogere Krijgsschool en in 1973 souschef Personeel in de rang van brigadegeneraal.

Van Lent trad als lid van de KVP in maart 1974 toe tot het progressieve kabinet-den Uyl, als opvolger van de eerder afgetreden staatssecretaris van Defensie Mommersteeg. Daarna maakte hij in dezelfde functie ook deel uit van het eerste kabinet-van Agt (1977-1981). Tijdens zijn periode als staatssecretaris hield hij zich onder andere bezig

met de modernisering van het personeelsbeleid bij Defensie.
Van Lent was Commandeur en Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Taco van der Veen, verzetsstrijder

Op 4 juni 2000 stierf in zijn woonplaats Leeuwarden de Friese verzetsstrijder Taco van der Veen. Hij werd 87 jaar.
Na de Nederlandse capitulatie van 1940 werd Van der Veen gearresteerd wegens 'ondermijnende activiteiten' en vastgezet in het concentratiekamp Amersfoort. Eind 1941 werd hij vrijgelaten en keerde hij terug naar Leeuwarden, waar hij direct zijn verzetswerk weer oppakte. Daartoe behoorde onder meer het zoeken van onderduikadressen voor joden en het distribueren van wapens. Bekend werd Van der Veen door zijn aandeel in de overval op de Leeuwarder strafgevangenis van 8 december 1944. Daarbij werden 51 verzetsmensen door een Friese knokploeg bevrijd – zonder dat er geweld aan te pas hoefde te komen.
Na de oorlog bleef hij zich actief weren tegen opkomend neofascisme, onder andere door voorlichting te geven op scholen. Voor zijn voorlichtingsactiviteiten ontving hij in 1993 de erepenning van de gemeente Leeuwarden.
Voor Taco van der Veen – vaak omschreven als een bescheiden man met een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel – was zijn rol in het verzet niet iets om zich op voor te laten staan: het was een vanzelfsprekendheid om in opstand te komen tegen onrecht.

Abraham Pais, natuurkundige

In Kopenhagen overleed op 28 juli 2000 de natuurkundige Abraham Pais. Hij werd geboren op 19 mei 1918 in Amsterdam, waar hij ook zijn studie natuurkunde aanving. Pais, die van joodse afkomst was, kon nog net in 1941 in Utrecht promoveren. Vlak daarna kregen joden geen toegang meer tot de universiteiten. In 1943 moest hij onderduiken.
Na de oorlog werkte Pais in Kopenhagen enige tijd samen met de vermaarde natuurkundige Niels Bohr en vertrok daarna naar het Institute for Advanced Study in Princeton, waar ook Robert Oppenheimer en Albert Einstein werkten. Binnen de theoretische fysica behoorde Pais tot het selecte gezelschap dat de stroom nieuwe elementaire deeltjes die in de steeds krachtiger deeltjesversnellers opdoken, in kaart bracht. In 1963 werd hij hoogleraar theoretische natuurkunde aan de Rockefeller Universiteit in New York.
In de jaren '80 werd Pais ook een succesvol auteur. Hij werd bekend als biograaf van Einstein (*Subtle is the Lord...*) en Bohr (*Niels Bohr's Times*). Ook ontpopte Pais zich als wetenschapshistoricus. Hij schreef onder meer een geschiedenis van de moderne deeltjesfysica, *Inward Bound.*

Sam van Embden, architect en stedenbouwkundige

Op 22 september 2000 overleed in een verpleeghuis te Bladel architect-stedenbouwkundige Samuel Josua van Embden op de leeftijd van 95 jaar. De in Amsterdam geboren Van Embden studeerde bouwkunde in Delft en kon aanvankelijk als een architect uit de traditionalistische richting worden beschouwd. Daarin kwam verandering toen hij in 1942 lid werd van de Studiegroep Woningarchitectuur, waarin ook aanhangers waren vertegenwoordigd van het Nieuwe Bouwen. Deze stroming liet zich, in plaats van door een verlangen naar monumentaliteit, leiden door eisen van doelmatigheid. Voor de volkshuisvesting betekende dat een ornamentloze, maar efficiënte en functionele woningbouw. Van Embden zou in het naoorlogse Nederland de belichaming zijn van het compromis tussen de beide richtingen.
Na de oorlog was Sam van Embden onder meer adjunct-directeur van de Dienst Wederopbouw Rotterdam, was hij betrokken bij de heroprichting van de Bond van Nederlandse Stedenbouwkundigen en werd hij medeoprichter van architectenbureau OD 205. Hij was een van de ontwerpers van Zoetermeer, ontwierp de campussen van de Technische Universiteiten in Delft, Enschede en Eindhoven, adviseerde bij de herstructurering van verschillende historische binnensteden en ontwierp in 1969-1970 de Soefi-tempel in Katwijk.

Jopie Huisman, schilder

In het Academisch Ziekenhuis van Groningen overleed op 29 september 2000 de kunstschilder Jopie Huisman. Hij werd in Workum geboren op 18 oktober 1922 en ging in 1936 naar de ambachtsschool in Sneek. Hij behaalde het diploma huisschilder en werkte daarna in de aardewerkfabriek van Workum.
Tijdens de oorlog kwam Huisman in een werkkamp in het Duitse Kassel terecht, maar hij kon ontvluchten en dook onder in Workum. Na de oorlog hervatte hij eerst zijn werk bij de aardewerkfabriek, maar begon daarna zijn eigen vodden- en oudijzerhandel. De 'rotzooi', zoals kapotte of verstelde kleding, symboliseerde voor hem de armoede en inspireerde hem tot schilderen.
Huismans eerste expositie was in 1963 in Franeker, waarna er vele volgden. In 1986 zette hij in zijn woonplaats Workum een eigen museum op. Het moest het 'museum van het mededogen' zijn, waarin het onaanzienlijke en onvolmaakte hun plaats kregen. De Friese attractie trok in 1995 haar miljoenste bezoeker.
De 'volksschilder' Jopie Huisman was autodidact. Over zijn werk, dat bestond uit realistische stillevens, zei hij eens: 'Ik ben koppig en hardnekkig en kan me goed concentreren. Daardoor komt het dat alles er zo precies op staat. Niemand heeft mij ooit verteld hoe ik een stukje touw, hout of roestig stuk ijzer moest schilderen, maar omdat ik er zelf gek van ben, krijg ik het erop. En wat ik belangrijk vind: de mensen vinden het prachtig.'

Wim Bijmoer, tekenaar

In een verpleeghuis in Bergen overleed op 29 september 2000 de tekenaar Wim Bijmoer. De in 1914 in Amsterdam geboren Bijmoer verkreeg zijn bekendheid vooral door zijn hechte samenwerking met Annie M.G. Schmidt. In de periode 1950-1960 verzorgde hij de illustraties bij haar versjes voor de wekelijkse kinderpagina van *Het Parool.* Bijmoer werd de schepper van beroemde kinderfiguren als het schaap Veronica, Dikkertje Dap, beertje Pippeloentje en de spin Sebastiaan.
Behalve tekenaar was Wim Bijmoer ook decor- en kostuumontwerper voor theater en televisie. Zo maakte hij de decors voor de Snip & Snap-revue, voor de shows van Rudie Carrell en voor de legendarische kindermusical – ook van Annie M.G. Schmidt – *Ja zuster Nee zuster.*
Vanaf 1990 kon Bijmoer zijn werk als tekenaar niet meer voortzetten, bijna blind als hij was door staar. En dat was volgens hem 'een van de ergste dingen die je kunnen gebeuren. Het is net als met een componist die doof wordt.'

Nederland

Jan Willem Bezemer, oud-hoogleraar Russische geschiedenis

Op 3 oktober 2000 overleed in zijn woonplaats Oldeberkoop de voormalige hoogleraar in de Russische geschiedenis en de Ruslandkunde, Jan Willem Bezemer. Hij werd in Pijnacker geboren op 26 juni 1921.
Bezemer was, evenals slavist Karel van het Reve, werkzaam op het Rusland-Instituut, het latere Oost-Europa Instituut. In 1957 werd hij er hoogleraar-directeur, als opvolger van Bruno Becker, de 'vader van de Nederlandse slavistiek'. Bezemers colleges waren door diens didactische kwaliteiten en kennis van zaken zeer populair. Een jaar eerder had hij zijn promotie afgerond, met een proefschrift over *De Russische revolutie in westerse ogen.*
Na een correspondentschap in Moskou voor *Het Parool* richtte Bezemer samen met Karel van het Reve de Alexander Herzenstichting op. Deze gaf geschriften uit van Russische dissidenten die in eigen land onder de censuur vielen.
Twee jaar na zijn emeritaat in 1986, voltooide hij zijn hoofdwerk over duizend jaar Russische geschiedenis: *Een geschiedenis van Rusland van Rurik tot Breznjev* die later nog werd aangevuld met de periode tot aan het uiteenvallen van de Sovjet-Unie.

Rob Romein, medeoprichter Tulip computers

Rob Romein, een van de grondleggers van het computerconcern Tulip, overleed op 7 oktober 2000 in Vught. Romein, die al geruime tijd ziek was, werd 51 jaar.
Rob Romein werd in Brielle geboren op 18 januari 1949. In 1979 richtte hij samen met Frank Hetzenauer het computerbedrijfje Compudata op. Daaruit groeide het miljoenenbedrijf Tulip dat een belangrijke positie op de personal computer markt wist te veroveren.
Romein werd, na verliezen die het bedrijf leed, van zelfverrijking beschuldigd. Zo zou hij financieel voordeel hebben gehad van de onroerend goedtransactie met zakenman F. Zweegers, die Commodore tegen een hoge prijs aan Tulip had verkocht. Na een intern onderzoek mocht Romein aanblijven, maar de beschuldiging alsmede het feit dat zijn zakenpartner zijn belang in het bedrijf grotendeels had verkocht, droegen bij aan de neergang van het Bossche computerbedrijf. Begin 1998 kelderde de koers van het aandeel Tulip met 40 procent.
Het bedrijf kon gered worden door ingrijpen van Investeringsmaatschappij Begemann. De twee oprichters moesten echter per augustus 1998 hun plaats afstaan aan een nieuwe directie.

Herman Johan Heering, theoloog en ethicus

Op 23 oktober 2000 stierf theoloog en ethicus Herman Johan Heering op 87-jarige leeftijd. Behorende tot de remonstranten (van oorsprong de volgelingen van Calvijn en Erasmus) stond Heering bekend als een maatschappelijk betrokken en onorthodox denker die vaste kerkelijke dogma's verwierp.
Herman Johan Heering werd in 1912 in Dordrecht geboren. Hij studeerde theologie in Leiden en in de Verenigde Staten en werd in 1937 benoemd tot remonstrants predikant in het Gooi. De Tweede Wereldoorlog drukte een belangrijk stempel op zijn geloofsopvattingen en deed hem telkens de vraag stellen naar de zin nog langer te spreken over God. Na een periode in Den Haag nam hij in 1964 afscheid van het predikantschap en werd hij tot aan zijn emeritaat in 1978 hoogleraar godsdienstfilosofie en ethiek aan de Rijksuniversiteit te Leiden.
Heering, een sociaal-democraat, was ook een productief schrijver vanuit een progressief-christelijke invalshoek. Zijn denken werd vooral beïnvloed door dat van de joodse filosoof van de menselijke verantwoordelijkheid, Emmanuel Levinas. Daarnaast speelden theologen als Martin Buber en Paul Tillich en existentialisme-filosoof Jean-Paul Sartre een belangrijke rol in zijn denken.

Truus Lemmens, missiezuster en kinderhulpverleenster

Op 27 oktober 2000 overleed de 'Moeder Teresa van Pakistan', missiezuster Truus Lemmens, op 86-jarige leeftijd. Zij werd op 1 juli 1914 als Gertruda Maria Lemmens geboren in een gezin van twaalf kinderen in Oostrum-Venray.
Truus Lemmens, verloskundige en lerares Engels, volgde in 1939 haar oudste broer Lambert die als missionaris was vertrokken naar Karachi, waar hij later bisschop werd. Zij zou er tot aan haar dood, 61 jaar lang, blijven om zich te wijden aan de lotsverbetering van gehandicapte kinderen, die in Pakistan als een schande voor de familie werden beschouwd.
In 1969 stichtte Truus Lemmens *Dar Ul Sukun*, het Huis van Geluk. Een tweede huis voor kinderen volgde en op haar initiatief kwam er een opvangplaats voor kinderen met polio en wezen, alsmede een onderkomen voor blinde kinderen en poliopatiënten in Lahore (Noord-Pakistan). Voor haar werk werd zij geëerd met een benoeming tot ridder in de orde van Oranje-Nassau en met een hoge onderscheiding uit handen van de voormalige Pakistaanse premier Benazir Bhutto.
Door de kinderen werd Truus Lemmens mama genoemd. Temidden van hen is de 'Engel van Karachi' ook gestorven.

(Vorige berichten pag. 412/3 e.v. - 2001)

Noorwegen

NOORWEGEN

BINNENLAND

Meerderheid Noren tegen Europese Unie

Op 6 juli 2001 bleek uit een opiniepeiling van het dagblad *Nationen* dat 56,7 procent van de Noren in een eventueel referendum 'nee' zou zeggen tegen toetreding tot de Europese Unie. Dit was het hoogte percentage sinds tijden. De laatste tijd leek het er op dat de Noren voorzichtig positiever werden over de Europese Unie. De interne problemen van de EU en de geplande uitbreiding met oost-Europese landen zorgden echter voor minder enthousiasme.

NATUUR EN MILIEU

'IJskap Noordpool weer dunner geworden'

De Noorse onderzoeker Boerge Ousland maakte op 27 mei 2001 in Canada bekend dat de dikte van de ijskap boven de Atlantische oceaan sterk was afgenomen. Ousland mat de dikte tijdens een skireis van 82 dagen over de noordpool. Hij maakte dezelfde reis in 1994, waarbij hij eveneens de dikte van de ijskap meette. Ousland zei dat het ijs op de 87ste breedtegraad een meter dunner was geworden. Hij deed zijn onderzoek voor het Noorse Poolinstituut. De oorzaak voor de dunnere ijslaag lag volgens hem in het broeikaseffect.

BUITENLANDSE ZAKEN

Exodus Bulgaren naar Noorwegen

Bulgarije maakte op 11 juli 2001 bekend bereid te zijn om Noorwegen te helpen bij het probleem van de grote aantallen zigeuners en etnische Turken uit Bulgarije die in Noorwegen asiel aanvroegen. De Bulgaren kwamen met bussen tegelijk naar Noorwegen. Reisbureaus hadden hen verteld dat ze daar makkelijk werk zouden kunnen vinden. Binnen een maand arriveerden 650 Bulgaren in Noorwegen, tegen twaalf over heel 2000. Zij werden gehuisvest in een tentenkamp en barakken bij Oslo.
De Bulgaarse minister van Binnenlandse zaken zei dat Bulgarije de mensen niet kon beletten het land te verlaten omdat zij over geldige papieren beschikten. Voor Noorwegen hadden Bulgaren namelijk geen visum nodig. Wel zei hij dat Bulgarije bereid was de asielzoekers weer op te vangen en eventueel hun terugreis wilde betalen.

(Vorige berichten pag. 280/2 e.v. - 2001)

OEKRAÏNE

BINNENLAND

Betrokkenheid president bij moord kan niet worden bevestigd

Het in Wenen gevestigde International Press Institute (IPI) verklaarde op 28 februari 2001 dat het de authenticiteit van de banden die president Leonid Koetsjma in verband brachten met de ontvoering van en moord op een journalist, niet kon bewijzen. Maar volgens het instituut konden de honderden uren opnames, waarop nogal veel krachttermen werden gebruikt, moeilijk in hun geheel zijn vervalst. Het IPI had de banden onderzocht op verzoek van een commissie van het Oekraïense parlement.
President Koetsjma had elke betrokkenheid ontkend bij de verdwijning in september 2000 van de internetjournalist Georgi Gongadze, die later vermoord werd teruggevonden. Gongadze had eerder scherpe kritiek geuit op de president en zijn entourage. Een van de lijfwachten van de president had gezegd dat hij een door stemmen geactiveerd opnameapparaat in het kantoor van Koetsjma had geplaatst. Een stem die op die van de president leek zei op een van de opnames dat Gongadze moest worden 'opgeruimd' door hem 'naar de Tsjetsjenen te sturen', die berucht waren vanwege hun ontvoeringen.

Gewelddadige botsingen bij anti-Koetsjmaprotesten

Oproerpolitie kwam op 9 maart in de hoofdstad Kiev in botsing met duizenden demonstranten die de straat op waren gegaan om het aftreden van president Leonid Koetsjma te eisen. Ongeveer 200 mensen werden door de politie met knuppels verdreven toen zij bij Koetsjma wilden komen toen hij in een park een krans legde bij een monument. De demonstranten stelden Koetsjma verantwoordelijk voor de moord op Georgi Gongadze. De botsingen waren de eerste gewelddadige confrontaties in een reeks van protesten die er tegen Koetsjma waren geweest.

Leden van het parlement en leiders van de beweging Oekraïne zonder Koetsjma richtten op 21 mei 2001 in Kiev een monument op voor vermoorde Oekraïnse journalisten. *(foto ANP)*

Ook andere journalisten slachtoffer van geweld

Op 9 juli vond in de stad Slavjansk in Oost-Oekraïne de begrafenis plaats van de televisiejournalist Ihor Olexandrov, directeur van een privé-televisie- en radiozender die streefde naar het blootleggen van corruptie en georganiseerde misdaad. Hij was in zijn kantoor aangevallen door vier onbekende mannen met honkbalknuppels en vier dagen later overleden. Diverse journalisten in Oekraïne waren de laatste tijd het slachtoffer geworden van geweld of moord.

Val premier leidt tot regeringswisseling

Minister van Energie ontslagen

President Leonid Koetsjma ontsloeg op 6 maart 2001 minister van Energie Serhi Jermilov en verving hem door Stanislav Stasjevski. Een reden voor het ontslag werd niet gegeven.

President ontslaat minister van Binnenlandse zaken

President Koetsjma ontsloeg op 26 maart minister van Binnenlandse zaken Joeri Kravtsjenko. Joeri Smirnov, de havikachtige politiechef van Kiev, werd tot zijn opvolger benoemd. Het ontslag van Kravtsjenko werd door diverse leden van de oppositie tegen de president toegejuicht, omdat men Kravtsjenko medeverantwoordelijk achtte voor de moord op de kritische journalist Georgi Gongadze. Woordvoerders van de oppositie lieten echter ook weten dat het ontslag van de minister niet voldoende was. Zij eisten een verandering van het politieke leiderschap in het land over de hele linie, inclusief de president.
In februari had Koetsjma al de chef van de binnenlandse veiligheidsdienst ontslagen, die door de oppositie ook van betrokken-

Samenstelling regering (31 mei 2001)

President
Leonid KOETSJMA (geïnstalleerd voor een tweede termijn van vijf jaar op 30 november 1999)
Premier
Anatoli KINACH (benoemd op 29 mei 2001)

Eerste vice-premier
Oleh DOEBINA
Vice-premier belast met Energie en Industrie
vacant
Vice-premier belast met Humanitaire vraagstukken
Volodymyr SEMYNOZJENKO
Vice-premier belast met Landbouwvraagstukken
vacant

Arbeid
Ivan SACHAN
Binnenlandse zaken
Joeri SMIRNOV
Brandstof en Energie
vacant
Buitenlandse zaken
Anatoli ZLENKO
Cultuur en Kunst
Joeri BOHOETSKI
Defensie
Olexander KOEZMOEK
Economie
Vasyl ROHOVY
Financiën
Ihor MITJOEKOV
Gezondheid
Vitali MOSKALENKO
Justitie
Suzanna STANYK
Landbouwbeleid
Ivan KYRYLENKO
Milieu en Nucleaire veiligheid
vacant
Noodsituaties en Gevolgen van Tsjernobyl
Vasyl DOERDYNETS
Onderwijs
vacant
Transport
vacant

Parlementsvoorzitter
Ivan PLJOESTJSJ
Voorzitter Staatseigendomfonds
Olexander BONDAR
Gouverneur Centrale bank
Volodymyr STELMACH

heid bij de moord op Gongadze werd verdacht. De president had laten weten zelf niet te zullen aftreden.

Parlement stemt premier weg

Het parlement stemde op 26 april met grote meerderheid voor het ontslag van premier Viktor Joesjtsjenko. Het stemde in twee fasen over de afzetting. Bij de laatste stemming waren 263 afgevaardigden voor ontslag en 69 tegen. Het parlement telde 450 leden.
De beslissing deed medestanders van de premier in woede ontsteken, die met duizenden kwamen protesteren bij het parlementsgebouw. Zij zagen de hand van president Leonid Koetsjma in het ontslag en eisten dat ook hij zou aftreden. De president, die een bezoek bracht aan de regio rond Tsjernobyl in verband met de herdenking van de kernramp daar in 1986, liet echter weten niet blij te zijn met het ontslag van de premier.
Joesjtsjenko, die in functie was geweest vanaf december 1999, verklaarde dat hij de politiek niet zou verlaten en zou proberen als premier terug te keren. Hij werd door velen gezien als een politicus die uit was op economische hervormingen en toenadering zocht tot Europa. De communisten, die tegen markthervormingen waren, hadden massaal tegen Joesjtsjenko gestemd. Javier Solana, die bij de Europese Unie was belast met de coördinatie van het buitenlands beleid en een week eerder nog in Kiev op bezoek was, zei tegen persbureau *Reuters* in Brussel het aftreden van Joesjtsjenko te betreuren.

Nieuwe premier door parlement aanvaard

Een zakenman die loyaal was aan president Leonid Koetsjma, Anatoli Kinach (46), werd op 29 mei door het parlement als premier aanvaard met 239 stemmen voor. De nieuwe premier behield onder anderen de ministers van Buitenlandse zaken, Binnenlandse zaken en Defensie uit het vorige kabinet.
President Koetsjma maakte ook plannen bekend om zijn controle over de regering te versterken. Zijn stafchef Volodymyr Lytvyn zei tegen verslaggevers dat de president had besloten staatssecretarissen te benoemen voor een periode van vijf jaar. Deze zouden als taak hebben het dagelijkse werk van de regering te leiden en voor continuïteit te zorgen bij tussentijdse wisselingen van premier.
Premier Kinach sprak zich na zijn benoeming uit voor verdere economische hervormingen, maar benadrukte ook de noodzaak binnenlandse producenten te beschermen. Dergelijke opmerkingen zouden niet goed vallen bij het Internationaal Monetair Fonds (IMF) dat in maart een programma van leningen aan Oekraïne ter waarde van 2,6 miljard dollar (ca. 2,9 miljard euro) had bevroren.
Op 31 mei werd bekend dat de minister van Financiën en die van Economie door president Koetsjma ook in hun functies waren herbenoemd.

Minister van Economie benoemd tot vice-premier

President Leonid Koetsjma benoemde op 25 juni minister van Economie Vasyl Rohovy tot vice-premier belast met Economisch beleid, zo liet de presidentiële persdienst weten. Op 10 juli benoemde president Koetsjma Olexander Sjlapak (41) tot minister van Economie.

Blok van anti-Koetsjma partijen gevormd

De charismatische voormalige vice-premier Joelia Tymosjenko werd op 10 juli 2001 gekozen tot de leider van een coalitie van partijen die oppositie voerden tegen president Leonid Koetsjma. Zij kwam aan het hoofd van het Forum van Nationale Redding, een samenwerkingsverband van enkele centrumrechtse partijen dat volgens commentatoren rond vijftien procent van de 450 zetels in het parlement zou kunnen halen bij de parlementsverkiezingen in maart 2002.
Over de vorming van twee andere oppositieblokken werd nog gesproken: een linkse coalitie onder leiding van de socialistische leider Olexander Moroz en een rechtse alliantie die probeerde ex-premier Viktor Joetsjtsjenko als lijsttrekker te krijgen. Deze drie blokken zouden volgens sommigen ongeveer de helft van de stemmen bij de parlementsverkiezingen kunnen halen en het daarmee president Koetsjma lastig kunnen maken. Het probleem was echter dat deze drie blokken van partijen niet één leider hadden en het onderling over vele zaken niet eens zouden zijn.

JUSTITIE

Hooggerechtshof schort detentie oppositiepoliticus op

De oppositiepoliticus Joelia Tymosjenko behaalde een kleine overwinning in haar juridische strijd met president Leonid Koetsjma toen het Hooggerechtshof op 2 april 2001 besloot een beslissing van een lagere rechtbank ongedaan te maken om haar opnieuw in detentie te nemen. Tymosjenko was in eerste instantie op 13 februari gear-

resteerd op verdenking van corruptie. Een rechtbank had haar in afwachting van het proces na zes weken voorarrest vrijgelaten, waarna ze onmiddellijk naar het ziekenhuis ging voor behandeling van een maagzweer. Op last van een hogere rechtbank werd zij vervolgens in het ziekenhuis opnieuw onder arrest geplaatst, waarna de uitspraak van het Hooggerechtshof volgde.
Tymosjenko, die als vice-premier tot januari 2001 deel had uitgemaakt van de regering, stond aan het hoofd van een alliantie van oppositiegroepen, die Koetsjma er onder andere van beschuldigde dat hij de hand had gehad in de moord op de journalist Georgi Gongadze.
Op 29 mei maakten openbare aanklagers bekend dat zij een onderzoek zouden instellen naar corruptie van de rechter die in eerste instantie had besloten Tymosjenko in vrijheid te stellen.

MILITAIRE ZAKEN

Laatste nucleaire bommenwerper vernietigd

Oekraïne vernietigde op 17 mei 2001 zijn laatste strategische bommenwerper die kon worden uitgerust met nucleaire wapens. Het vliegtuig was een TU-95MS lange-afstandsbommenwerper, die in vijf stukken werd 'gesneden' op een militair vliegveld in Oezin, niet ver van de hoofdstad Kiev. Oekraïne had 38 strategische bommenwerpers van de Sovjet-Unie geërfd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

President Koetsjma benoemt nieuwe premier op de Krim

President Leonid Koetsjma benoemde op 23 juli 2001 Valeri Horbatov tot nieuwe premier van de Krim, in een poging een einde te maken aan het conflict tussen parlement en regering op het schiereiland. Serhi Koenitsin werd als premier ontslagen. De 46-jarige Horbatov was oorspronkelijk ingenieur en lid van een gematigde pro-Koetsjma fractie in het Oekraïense parlement.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Poetin benoemt Tsjernomyrdin tot ambassadeur

De Russische president Vladimir Poetin maakte op 10 mei 2001 de benoeming bekend van ex-premier Viktor Tsjernomyrdin tot ambassadeur in Oekraïne. Tsjernomyrdin verklaarde tegenover persbureau *Interfax* dat hij verrast was door de benoeming. De keuze van Poetin voor een vooraanstaand Russisch politicus werd gezien als een poging van de president om meer invloed te verkrijgen in Oekraïne.
Tsjernomyrdin stond voor zijn premierschap in de periode 1992-1998 aan het hoofd van de aardgasindustrie in de Sovjet-Unie en Rusland. Aardgas speelde een belangrijke rol in de relatie tussen Rusland en Oekraïne. Oekraïne was Rusland minstens 1,4 miljard dollar (ca. 1,6 miljard euro) schuldig – volgens sommige schattingen zelfs drie miljard (ca. 3,3 miljard euro) – voor gasleveringen in het verleden. Moskou beschuldigde Kiev er ook van gaspijpleidingen af te tappen die via Oekraïne naar West-Europa liepen. Ook zou Oekraïne te hoge tarieven rekenen voor de doorvoer van gas.

Bezoek paus aan Oekraïne niet onomstreden

Paus Johannes Paulus II beëindigde op 27 juni 2001 een vijfdaags bezoek aan Oekraïne, dat bij de grootste Orthodoxe Kerk van het Moskouse Patriarchaat in Oekraïne sterke weerstand had opgeroepen. Die kerk hoorde bij de Russisch Orthodoxe Kerk van patriarch Aleksi II, die in Moskou zetelde. Er was in Oekraïne ook een kleinere Orthodoxe Kerk met een eigen, Kievs patriarchaat. Daarnaast was er een sterke Grieks Katholieke Kerk, die Rome altijd trouw was gebleven en onder het communisme zwaar werd vervolgd.
De Orthodoxe Kerk van het Moskouse Patriarchaat meende dat de paus erop uit was de invloed van de Rooms-Katholieke Kerk in de voormalige Sovjet-Unie en ook in Oekraïne sterk uit te breiden. Toch nam er ook een priester van de Orthodoxe Kerk van het Moskouse Patriarchaat deel aan een religieuze viering die de paus hield in Lviv in het katholieke kerngebied van Oekraïne. De paus had zich bij aankomst in Oekraïne verontschuldigd voor daden uit het verleden van de katholieke kerk en verzekerd dat hij niet uit was op het maken van bekeringen.

Chinese president schenkt 1,2 miljoen dollar hulp

De Chinese president Jiang Zemin beëindigde op 21 juli 2001 in de Oekraïense hoofdstad Kiev een negendaagse reis naar Rusland en andere staten van de voormalige Sovjet-Unie. Daar maakte hij de schenking van 1,2 miljoen dollar (ca. 1,3 miljoen euro) aan humanitaire hulp voor Oekraïne bekend. Jiang had eerder al een humanitaire schenking van 1,2 miljoen dollar aan Moldova gedaan.
De hulp was onderdeel van een aantal bilaterale overeenkomsten die in Kiev werden ondertekend en betrekking hadden op bevordering van het toerisme, misdaadbestrijding en het versoepelen van uitleveringsprocedures. De wederzijdse handel werd ook besproken. Volgens Oekraïense regeringscijfers had de export van Oekraïne naar China in 2000 een waarde van 630 miljoen dollar (ca. 697 miljoen euro). De waarde van de import uit China bedroeg 130 miljoen dollar (ca. 144 miljoen euro). De laatste jaren was de handel tussen de twee landen sterk teruggelopen.

Poetin en Koetsjma inspecteren de vloot

De Russische president Vladimir Poetin en president Leonid Koetsjma inspecteerden op 29 juli 2001 gezamenlijk de Russische en Oekraïense Zwarte-Zeevloot in Sebastopol. Zij werden in het centrum van de stad begroet door tienduizenden mensen die waren gekomen om eenentwintig Russische en negen Oekraïense oorlogsschepen in de haven te zien. De Russische Zwarte-Zeevloot huurde havenfaciliteiten van Oekraïne in Sebastopol.
Het was de tweede ontmoeting van de twee presidenten in die maand. Zij zouden elkaar weer ontmoeten bij een informele top van de staten van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS) in Sotsji (Rusland) op 1 augustus.

(Vorige berichten pag. 95/1 e.v. - 2001)

OOSTENRIJK

BINNENLAND

Scherpe veiligheidsmaatregelen rond Wereld Economisch Forum

Van 1 tot 3 juli 2001 vond in Salzburg de zesde Europese bijeenkomst van het Wereld Economisch Forum plaats. Vijftien staatshoofden spraken met de top van het inter-

nationale bedrijfsleven over de economische situatie. Ditmaal stond de economische situatie in midden- en oost-Europa op de agenda, alsmede de uitbreiding van de Europese Unie en de situatie in Macedonië.
De Oostenrijkse autoriteiten waren zeer bevreesd voor rellen, nadat demonstraties tijdens de Europese Top die op 15 en 16 juni in Gotenburg werd gehouden volkomen uit de hand waren gelopen. Daar braken ernstige rellen uit. In totaal vielen in Zweden 65 gewonden en werden 500 tot 600 mensen gearresteerd.
Het Oostenrijkse ministerie van Binnenlandse zaken kondigde op 22 juni al aan dat ze het Verdrag van Schengen voor negen dagen zou opschorten, zodat ze politiecontroles aan de grens kon houden. Op deze manier wilde Oostenrijk voorkomen dat radicale activisten uit Duitsland en Italië naar Salzburg zouden komen.
Ondanks alle maatregelen vonden er op 1 juli toch enkele kleinschalige schermutselingen plaats tussen de politie en anti-globaliseringsdemonstranten. Hierbij vielen zes gewonden, onder wie vier agenten. Ook werden vijf mensen gearresteerd. De politie zette verder enkele honderden demonstranten op de trein terug naar Wenen.

(Vorige berichten pag. 348/1 e.v. - 2001)

PORTUGAL

BINNENLAND

Regering doorstaat vertrouwensstemming

Het kabinet-Guterres overleefde op 30 mei 2001 een vertrouwensstemming. Het Linkse Blok (BE) had hier om gevraagd omdat de koopkracht van de consumenten was gedaald en het handelstekort was gegroeid. Het verweet Guterres vooral dat zijn kabinet wel geld over had voor prestigeobjecten, zoals de hoge-snelheidslijn naar Spanje, maar niet voor de gezondheidszorg. Guterres, wiens Socialistische Partij (PS) over precies de helft van de 230 parlementszetels beschikte, overleefde de vertrouwensstemming omdat de rechtse oppositie zich van stemming onthield.

'Portugal is immigratieland'

De regering maakte op 22 juni 2001 een rapport van het Nationaal Instituut voor Statistiek openbaar over de Portugese bevolking. Belangrijkste conclusie was dat het aantal inwoners voor het eerst boven de tien miljoen was uitgekomen. Portugal telde in 2001 10,3 miljoen inwoners, 4,6 procent meer dan tien jaar eerder.

Verder was het opvallend dat immigratie voor 80 procent verantwoordelijk was voor de bevolkingsaanwas. Door de groeiende economie kwamen veel Afrikanen en Oosteuropeanen naar wat eens het armste land van West-Europa was. 'Het is duidelijk dat Portugal is veranderd van een emigratie- in een immigratieland', aldus het rapport.

Guterres wijzigt kabinet

Premier Antonio Guterres wijzigde zijn kabinet op 29 juni 2001 op verschillende posten. Zo kwamen er onder andere nieuwe ministers voor Gezondheidszorg, Defensie, Cultuur en Onderwijs. Belangrijkste wijziging was het ontslag van minister van Financiën Joaquim Pina Moura. Hij werd opgevolgd door Guilherme de Oliveira Martins, die zich tot dan binnen het kabinet bezig hield met de contacten met het parlement.
De kabinetswijzigingen kwamen nadat het economisch wat minder voorspoedig ging. De economische groei vlakte af en de inflatie steeg. Dit alles leidde tot slechtere resultaten in de opiniepeilingen voor het kabinet-Guterres.
Pina Moura werd medeverantwoordelijk gehouden voor de mindere economische prestaties. Er heerste echter twijfel of De Oliveira Martins het tij zou kunnen keren. Hij was ten eerste geen econoom en zat ten tweede als onafhankelijke minister in het kabinet. Dat betekende dat hij niet over de politieke steun van een partij kon beschikken.

Richtlijnen voor reality-televisie

De Hoge Raad voor de Media en de drie Portugese televisienetwerken kwamen op 10 juli 2001 richtlijnen overeen voor reality-televisie. Aanleiding waren uitzendingen van het programma 'Big Brother' waarin mensen enkele maanden samen moesten leven in een huis en daar 24 uur per dag werden gevolgd met televisiecamera's. In dit programma waren ook sex-scênes te zien. De televisienetwerken beloofden bij reality-tv geen sex en geweld meer uit te zenden, evenmin als grof taalgebruik.

(Vorige berichten pag. 281/3 e.v. - 2001)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Staatsdoema verbiedt buitenlandse deelname in landelijke televisie

De Staatsdoema nam op 6 juli 2001 een wet aan die het buitenlanders verbiedt aandelen te kopen in landelijke televisiezenders in Rusland. De wet was voorgesteld na eerdere pogingen van Gazprom buitenlandse investeerders te vinden voor de landelijke tv-zender NTV, die door het gasbedrijf van de magnaat Vladimir Goesinski was overgenomen. De nationalisten in de Staatsdoema probeerden oorspronkelijk limieten te stellen aan buitenlandse participatie in alle Russische gedrukte en elektronische media. Geen van de vier landelijke televisiezenders had op dat moment buitenlandse aandeelhouders van enige omvang.

Overheid wijt vliegtuigongeluk aan bemanning

Overheidsfunctionarissen weten op 10 juli 2001 een vliegtuigongeluk dat een week eerder plaats had gevonden aan een menselijke fout. Bij het ongeluk bij de Siberische stad Irkoetsk waarbij 145 mensen omkwamen, maakte het vliegtuig met hoge snelheid een plotselinge scherpe duik naar de grond. Vice-premier Ilja Klebanov vertelde tijdens een persconferentie dat de scherpe duik die de bemanning de Toepolev-154 bij nadering van de landingsbaan liet maken, volkomen onverklaarbaar was.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Federatieraad keurt wet tegen witwassen geld goed

De Federatieraad, de Russische Eerste Kamer, keurde op 20 juli 2001 een wet goed die het witwassen van geld moest tegengaan. De wet was een week eerder al door de Staatsdoema goedgekeurd. Het aannemen van de wet, die nog door president Vladimir Poetin moest worden ondertekend, viel sa-

men met het begin van de topontmoeting van de leiders van de G8 (de zeven meest geïndustrialiseerde landen plus Rusland) in Genua, van 20 tot 22 juli.
De Financial Action Task Force (FATF) van de G8 had Rusland eerder op een lijst van landen geplaatst waar niet voldoende tegen het witwassen van geld werd ondernomen. De FATF had in juni Rusland de deadline van 30 september gesteld om iets te ondernemen, anders zouden er financiële beperkingen worden opgelegd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Poetin tegen einde moratorium doodstraf

President Vladimir Poetin sprak zich op 9 juli 2001 uit tegen beëindiging van het moratorium op de doodstraf. Hij zei daarbij dat alleen God over menselijk leven mocht beschikken. Hij maakte de opmerkingen voor de televisie, bij een verslag van een ontmoeting met de president van de Wereldbank James Wolfensohn in Moskou.
De publieke opinie in Rusland was met een meerderheid van ongeveer 80 procent voor herinvoering van de doodstraf. Ook de schrijver Alexander Solzjenitsyn en de bevelhebber van de Russische troepen in Tsjetsjenië, Generaal Gennadi Trosjev, hadden zich daarvoor uitgesproken.
Sinds 1996 was uitvoering van de doodstraf in Rusland opgeschort, maar de betreffende bepalingen waren nog niet uit de wet verdwenen. De Raad van Europa waarvan Rusland ook lid was, eiste van haar leden dat de doodstraf zou worden afgeschaft.
De voorzitter van de presidentiële gratiecommissie, de schrijver Anatoli Pristavkin, verklaarde op 18 juli in een interview dat het moratorium op de doodstraf niet had geleid tot een toename van de misdaad. Het aantal moorden in Rusland was volgens hem sinds de instelling van het moratorium ongeveer 30.000 per jaar gebleven.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Generaal geeft misdaden in Tsjetsjenië toe

Een hoge Russische militaire bevelhebber in Tsjetsjenië zei op 11 juli 2001 dat zijn troepen bij zoekoperaties een week eerder 'talrijke misdaden' hadden begaan. Generaal Vladimir Moltenskoj kwam met zijn onverwachte kritiek naar aanleiding van zoekacties door zijn troepen in twee dorpen in Tsjetsjenië, Assinovskaja en Sernovodsk. Volgens een Russische krant hadden troepen de meeste mannelijke dorpelingen in een veld bijeengedreven en hen geslagen. Vele mannen zouden zijn vrijgekomen nadat zij soldaten hadden betaald. Ook zouden soldaten vernielingen in een ziekenhuis hebben aangericht en een patiënt hebben meegenomen.
In latere opmerkingen leek de generaal zijn kritiek af te zwakken. Minister van Binnenlandse zaken Boris Gryzlov had een week eerder meerdere malen verklaard dat Russische troepen bij de operaties volgens de voorschriften hadden gehandeld.

Commando's bestormen gekaapte bus

Commando's bestormden op 31 juli 2001 in Mineralnye Vody, gelegen in zuid-Rusland niet ver van Tsjetsjenië, een gekaapte bus met 41 gijzelaars aan boord. De gijzelaars werden ongedeerd bevrijd en één gijzelnemer werd gedood. De operatie duurde ongeveer 30 seconden. De chef van de regionale afdeling van de veiligheidsdienst FSB verklaarde dat alle concessies die gemaakt leken te zijn tijdens onderhandelingen met de gijzelnemers slechts als afleidingsmanoeuvre waren bedoeld.
Het was onduidelijk of de kaping die eerder op de dag was begonnen door één of twee mannen was uitgevoerd. Persbureau *Itar-Tass* had eerder verklaard dat een van de gijzelnemers een Tsjetsjeen was, genaamd Sultan-Said Idijev.

BUITENLANDSE ZAKEN

Chirac verdedigt persvrijheid bij bezoek aan Moskou

De Franse president Jacques Chirac bracht begin juli 2001 een bezoek aan Moskou. Op 2 juli onderstreepte hij bij een toespraak voor studenten aan de Moskouse Staatsuniversiteit het belang van vrijheid van meningsuiting. Een dag later zou hij zich laten interviewen voor het radiostation *Echo Moskvy*, het laatste overblijfsel van het media-imperium van de magnaat Vladimir Goesinski. Daar had op 2 juli een inval van de veiligheidsdienst FSB plaatsgevonden. Daarbij werden eigendomsbewijzen van aandelen in de zender in beslag genomen, die door Goesinski aan het personeel van Echo Moskvy waren gegeven in een poging overname door Gazprom tegen te gaan. Het gasbedrijf had eerder het onafhankelijke televisiestation NTV overgenomen dat ook in handen was van Goesinski.
De voormalige Amerikaanse president Bill Clinton en de Duitse bondskanselier Gerhard Schröder hadden zich al eerder door Echo Moskvy laten interviewen.

Rusland en China komen op voor Anti-raketverdrag

Rusland en China sloten op 16 juli 2001 een nieuw vriendschapsverdrag ter vervanging van een verdrag dat al meer dan twintig jaar geleden was verlopen. Het nieuwe verdrag werd ondertekend door president Vladimir Poetin en de Chinese president Jiang Zemin tijdens een bezoek van de laatste aan Moskou. De twee leiders verklaarden dat het verdrag in geen enkel opzicht een militair bondgenootschap was en ook niet gericht was tegen een derde partij (lees: de Verenigde Staten).

In een aparte verklaring benadrukten China en Rusland het belang van het uit 1972 daterende Anti-raketverdrag als hoeksteen van internationale strategische stabiliteit. De Verenigde Staten overwogen dat verdrag op te zeggen om eenzijdig een anti-raketsysteem te gaan opbouwen.

Poetin en Bush: 'Raketverdediging en wapenvermindering combineren'

President Vladimir Poetin en zijn Amerikaanse ambtsgenoot George Bush kwamen op 22 juli tijdens een topontmoeting in Genua onverwacht overeen de bespreking van raketverdedigingssystemen en vermindering van nucleaire wapens te combineren. President Bush zou zijn veiligheidsadviseur Condoleezza Rice naar Moskou zenden om een tijdschema overeen te komen voor de bespreking van de twee thema's. De ontmoeting van de twee presidenten vond plaats in aansluiting op de topconferentie van de G8 in Genua.

Vijf dagen later gaf het Kremlin in Moskou een verklaring uit waarin werd ontkend dat de in Genua gemaakte afspraak betekende dat Rusland zijn bezwaren tegen opzegging van het Anti-raketverdrag had laten vallen. President Poetin had volgens de verklaring zijn bezwaren tegen opzegging in een tele-

foongesprek met de Chinese president Jiang Zemin nog eens onderstreept. Het Russische ministerie van Buitenlandse zaken verklaarde dat het enkele dagen eerder van veiligheidsadviseur Rice geen nieuwe overtuigende argumenten had gehoord vóór opzegging van het verdrag.

(Vorige berichten pag. 415/2 e.v. - 2001)

SPANJE

ETA

Buitenlandse steun in strijd tegen ETA

Premier José Maria Aznar begon op 2 juli 2001 een driedaags staatsbezoek aan Mexico. Op de eerste dag van dat bezoek kwamen Aznar en de Mexicaanse president Vicente Fox overeen de samenwerking te intensiveren bij het bestrijden van de ETA. De samenwerking zou niet alleen juridisch van aard zijn, maar ook zaken behelzen als veiligheid en informatie.
Mexico had sinds 1995 23 vermeende ETA-leden uitgeleverd aan Spanje. Maar er zouden zich naar schatting nog twintig ETA-leden in Mexico schuil houden.
De Franse minister van Buitenlandse zaken Hubert Vedrine verklaarde op 12 juli dat er plannen waren voor een nauwere samenwerking tussen Spanje en Frankrijk bij bet bestrijden van de ETA. Hij deed zijn uitspraak op een bilaterale ministersconferentie in Toulouse. De plannen zouden nog verder worden uitgewerkt, maar de Spaanse minister van Justitie Angel Acebes zei dat het erom ging dat voorkomen moest worden dat ETA-leden zich in Frankrijk lieten veroordelen voor lichte vergrijpen, zodat ze in Spanje niet vervolgd konden worden voor ernstiger delicten.

ETA zet moorden voort

Spanje werd in juli 2001 drie maal opgeschrikt door ETA-moorden. Op 10 juli werd een agent in Madrid doodgeschoten. Vier dagen later, op 14 juli, werden het gemeenteraadslid José Javier Mugica en de politieagent Mikel Uribe vermoord. Het ging om het 32ste, 33ste en 34ste slachtoffer van de ETA nadat de organisatie in december 1999 een einde had gemaakt aan het eenzijdig staakt-het-vuren. Dat aantal liep in juli nog op tot 35 omdat op 28 juli de generaal stierf die een maand eerder zwaar gewond was geraakt tijdens een bomaanslag.

PNV vormt nieuwe regering

De Baskische Nationalistische Partij (PNV) wist op 12 juli 2001 voldoende parlementaire steun te vinden voor het vormen van een minderheidsregering in de Baskische regio. Dit betekende tevens dat PNV-leider Juan José Ibarretxe opnieuw benoemd zou worden tot Baskische president.
De gematigde nationalisten van de PNV waren als grote overwinnaar uit de bus gekomen van de regionale verkiezingen in mei. De Spaanse partijen weigerden een PNV-regering te steunen, terwijl Euskal Herritarrok – de politieke vleugel van de ETA – een jaar eerder haar steun aan de toenmalige PNV-regering had ingetrokken.
Er waren derhalve twee stemrondes nodig om steun te krijgen voor een PNV-regering. In de eerste ronde was een absolute meerderheid nodig in het 75 zetels tellende parlement. Die wist de PNV niet te halen. In de tweede ronde volstond een gewone meerderheid. De regering kreeg de steun van de PNV (26 zetels), Eusko Alkartasuna (6 zetels) en Verenigd Links (3 zetels). Euskal Herritarrok (7 zetels) onthield zich van stemming.

Geen toenadering tussen premier Aznar en Baskische president

De Spaanse premier José Maria Aznar en de leider van de Baskische Nationalistische Partij (PNV), Juan José Ibarretxe, hadden op 30 juli 2001 een gesprek met als doel tot meer overeenstemming te komen bij het bestrijden van de ETA. De twee uur durende bijeenkomst werd echter beëindigd zonder dat beiden nader tot elkaar waren gekomen. Ibarretxe, tevens Baskisch president: 'Het is duidelijk dat Aznar en ik anders denken, maar we moeten elkaar respecteren en praten over zelfbestuur, soevereiniteit en de grondwet.' Aznar weigerde echter pertinent om over die onderwerpen te praten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Opnieuw gesprekken met Groot-Brittannië over Gibraltar

De Spaanse minister van Buitenlandse zaken Josep Pique had op 26 juli 2001 een ontmoeting met zijn Britse ambtsgenoot Jack Straw. Onderwerp was de kwestie Gibraltar, het rotsige Britse schiereiland in zuid-Spanje waarover Spanje het bestuur wilde hebben. Gibraltar was al eeuwen een twistpunt tussen beide landen en ook nu waren er geen nieuwe gezichtspunten over het onderwerp. Wel zeiden zowel Pique als Straw de politieke wil te hebben om tot een oplossing te komen. Ze besloten in elk geval om in de herfst verder te praten.

(Vorige berichten pag. 417/1 e.v. - 2001)

TURKIJE

BINNENLAND

Nieuwe islamitische partij opgericht

Recai Kutan, de voormalige leider van de inmiddels verboden Partij van de Deugd (FP), maakte op 20 juli 2001 de oprichting bekend van de partij Saadet (Geluk). Saadet hoopte de conservatieve vleugel van de Partij van de Deugd aan zich te binden. De partij zou moeten wedijveren met een meer gematigde islamitische partij, waarvan de oprichting werd verwacht. De ruim 100 parlementsleden van de Partij van de Deugd zaten sinds het verbod op 22 juni zonder partij.
Grote man achter Saadet was oud-premier Necmettin Erbakan. Hij mocht echter geen politieke functies meer uitoefenen sinds zijn Welvaartspartij – de voorloper van de Partij van de Deugd – in 1998 werd verboden.
Kutan zei dat de partij zich vooral zou inzetten voor de slachtoffers van de economische crisis. Verder zei hij dat de Nationale Veiligheidsraad een adviesorgaan zou moeten worden op het gebied van defensiekwesties. 'We zien de strijdkrachten als een wapen tegen bedreigingen en aanvallen van buiten, alsmede een garantie voor vrede in de regio en de wereld. We denken echter wel dat ze zich buiten de binnenlandse politiek moeten houden.' Het Turkse leger oefende via de Nationale Veiligheidsraad grote invloed uit op de Turkse politiek.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF vraagt onvoorwaardelijke steun regering voor hervormingen

Stanley Fischer, plaatsvervangend hoofd van het Internationaal Monetair Fonds

(IMF), hield op 28 juli 2001 een persconferentie in Istanbul. Daarbij prees hij het tempo waarin de noodzakelijke wetgeving voor financiële hervormingen tot stand was gekomen, evenals de hervorming van het banksysteem en de herstructurering van de buitenlandse schuld.
Hij uitte echter kritiek op de interne verdeeldheid van de regering. Hij zei dat het noodzakelijk was dat de regering de hervormingsplannen onvoorwaardelijk steunde. Aanleiding was het verzet van de Partij van de Nationale Actie (MHP) tegen de privatisering van Turk Telekom en andere staatsbedrijven.
Het IMF had om die reden op 6 juli geweigerd om een lening van 1,562 miljard dollar (ca. 1,73 miljard euro) uit te betalen. Het had namelijk geëist dat in de nieuwe Raad van bestuur professionals zouden zitten met ervaring in de marktsector. De regering benoemde echter vooral politieke vrienden. Onder druk van het IMF herzag de regering de benoemingen. Verder besloot minister van Communicatie, Enis Oksuz, ontslag te nemen. Hij werd op 30 juli vervangen door Oktay Vural, evenals Oksuz een lid van de MHP. Het IMF betaalde de lening hierop alsnog uit.
Fischer zei verder op de persconferentie te verwachten dat de inflatie voor 2001 zou uitkomen op 58 procent, waarmee de doelstelling van 57,6 procent nagenoeg zou zijn gehaald. In juni stond het inflatiecijfer echter nog op 61,8 procent. Minister van Economie, Kemal Dervis, zei te verwachten dat de inflatie in 2002 verder zou dalen naar 30 tot 35 procent.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Raad van Europa wil meer rechten voor Koerden

De Commissie tegen Racisme en Intolerantie, een onderdeel van de Raad van Europa, presenteerde op 3 juli 2001 een rapport waarin Turkije werd opgeroepen de rechten van Koerden te verbeteren. De situatie was hiervoor volgens de commissie ideaal omdat de rust was teruggekeerd in het zuidoosten van Turkije. Na de arrestatie van Abdullah Öcalan, de leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), in 1999 namen de gevechten daar sterk af.
De commissie had in november 2000 een bezoek aan Turks-Koerdistan gebracht en onder andere gevraagd om het recht op onderwijs in de eigen taal en de vrijheid van organisatie.

Europees Hof: 'Geen eerlijk proces DEP-leden'

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EVRM) oordeelde op 17 juli 2001 dat Turkije vier voormalige parlementsleden van de Democratische Partij (DEP) een eerlijk proces had onthouden. De DEP streefde naar een vreedzame oplossing van de Koerdische kwestie, maar de partij werd in 1994 door het Constitutioneel Hof verboden omdat zij verbonden zou zijn met de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Vier van de DEP-parlementariërs werden in 1994 veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijftien jaar wegens lidmaatschap van een gewapende organisatie.
Het Europees Hof oordeelde dat de vier zich niet goed hadden kunnen verdedigen en dat het Constitutioneel Hof niet onafhankelijk was omdat het een militair als voorzitter had. Het Hof veroordeelde Turkije tot een nieuw proces en het betalen van een schadevergoeding van ruim 28.000 euro aan elk van de vier parlementsleden.

Europees Hof: 'Verbod Welvaartspartij was juist'

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EVRM) oordeelde op 31 juli 2001 dat het Constitutioneel Hof in 1998 terecht had besloten de Welvaartspartij te verbieden. Deze kwam in 1995 als grootste partij uit de verkiezingen en leverde ook de premier: Necmettin Erbakan. De militairen grepen echter in en dwongen Erbakan na een jaar tot aftreden. Vervolgens verbood het Constitutioneel Hof de partij. Terecht volgens het Europees Hof, omdat het recht op vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging mocht worden beperkt als dit de fundamentele belangen van de democratische samenleving in gevaar zou brengen. Dit was volgens vier van de zeven rechters (uit Turkije, Noorwegen, Frankrijk en Albanië) het geval omdat het niet was uitgesloten dat de Welvaartspartij een theocratisch regime wilde vestigen.
De drie overige rechters (uit Cyprus, Groot-Brittannië en Australië) publiceerden een minderheidsstandpunt. Zij vonden het verbod onrechtmatig omdat het was gebaseerd op enkele uitspraken van partijleden en omdat het instellen van een theocratisch regime niet was terug te vinden in het partijprogramma. De advocaat van de Welvaartspartij vroeg zich in een reactie af waarom er in Europa wel christendemocraten, maar geen islamdemocraten mochten zijn.

(Vorige berichten pag. 418/1 e.v. - 2001)

ZWEDEN

BINNENLAND

Ernstige rellen bij Europese top

Op 15 en 16 juni 2001 vond de Europese Top plaats in Gotenburg. Tijdens de top werd Zweden geconfronteerd met de ernstigste uitbarsting van straatgeweld die het land ooit had meegemaakt. Ongeveer 20.000 mensen demonstreerden tegen globalisering en naar schatting 500 tot 700 van hen zochten de confrontatie met de 4.000 Zweedse agenten, een kwart van de totale Zweedse politiemacht. Ze gooiden stenen, trokken agenten van het paard, vernielden winkels en richtten brandstapels op. Op een gegeven moment werd er door de politie geschoten op de demonstranten, waarbij drie gewonden vielen. In totaal vielen er 65 gewonden en werden 500 tot 600 mensen gearresteerd, van wie er 100 uiteindelijk ook vervolgd zouden worden.
Commissaris van politie Sten Heckscher verdedigde zich tegen de kritiek dat de politie niet hard genoeg was opgetreden: 'Ik geef onmiddellijk toe dat er dingen in de Gotenburgse straten zijn gebeurd die niemand wil zien. Maar als je dat vergelijkt met hetgeen had kunnen gebeuren als de politie haar werk niet had gedaan, dan denk ik dat de politie haar taak op een fantastische manier heeft uitgevoerd.'

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Zweden loopt uit pas bij EU'

Het Comité voor Stabiliseringspolitiek in de Europese Unie maakte op 5 juli 2001 bekend dat de Zweedse economische politiek verder van de economische politiek van de Europese Unie dreigde af te drijven. Het comité was in december 2000 door de overheid opgericht om de Zweedse economie te blijven vergelijken met die van andere EU-landen. De regerende Sociaal-democrati-

sche Arbeiderspartij (SAP) had namelijk in maart 2000 besloten de aansluiting bij de eurozone aan te bevelen, maar de uiteindelijke beslissing in een referendum voor te leggen aan de bevolking. Voorwaarde voor aansluiting was dat de Zweedse economie in de pas bleef lopen met die van de eurolanden. Dat was niet het geval, vooral vanwege de loonstijgingen. Bovendien hadden de meeste eurolanden hard gewerkt aan belastingverlaging en aan het terugdringen van het begrotingstekort en de overheidsschuld.

MILITAIRE ZAKEN

Marine vaart 's nachts niet meer uit

De Zweedse marine zou in 2001 niet meer 's nachts uitvaren. Dit maakte het persbureau *TT* op 15 mei 2001 bekend. Aanleiding was het verbod op overwerk bij Defensie, waardoor nachtmanoeuvres bij de marine niet meer plaats zouden vinden. Het verbod op overwerk gold ook voor de land- en luchtmacht, maar daar zou het niet leiden tot een verbod op nachtoperaties. Wel waren alle grote oefeningen voor de rest van het jaar geannuleerd en mochten dienstplichtigen twee maanden eerder naar huis.
Het verbod op overwerk maakte deel uit van een bezuinigingsoperatie, zodat er geld vrij zou komen voor de aanschaf van nieuwe wapensystemen.

(Vorige berichten pag. 288/1 e.v. - 2001)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Zwitserse blauwhelmen mogen wapens dragen

De Zwitserse bevolking sprak zich op 10 juni 2001 in een referendum uit voor het dragen van wapens door Zwitserse soldaten op vredesmissie. Tot dan toe mochten de soldaten niet meer dan een Zwitsers zakmes bij zich hebben. Wapens zouden namelijk de neutraliteit van het land ondermijnen. De meerderheid die deze beperking wilde opheffen, bedroeg 51 procent. Eenzelfde percentage was voor het houden van gezamenlijke legeroefeningen met andere krijgsmachten.
Minister van Defensie Samuel Schmid verklaarde dat de regering nu zou kijken hoe de Zwitserse troepen in Kosovo bewapend konden worden. Verder zei hij het 'ja' niet te zien als een duw in de richting van de NAVO.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Hoofd waakhond tegen witwassen neemt ontslag

Niklaus Huber maakte op 14 juni 2001 zijn ontslag bekend als hoofd van de afdeling van het ministerie van Financiën die zich bezighield met het bestrijden van witwaspraktijken. Het was het vijfde ontslag van een topfunctionaris sinds de afdeling in 1998 werd opgericht. Een zusterafdeling van het ministerie van Justitie kampte ook met een leegloop van leidinggevenden.
Huber gaf geen redenen voor zijn ontslag, maar eerder had hij in interviews laten weten dat zijn afdeling een gebrek aan mankracht en middelen had om het witwassen effectief te bestrijden. Huber richtte zich vooral op de activiteiten van financiële intermediairs die niet vielen onder de controle van de Federale Bank Commissie. Zijn afdeling ontdekte 28 verdachte intermediairs, maar slechts in dertien gevallen werd de zaak voor de rechter gebracht. Dit leidde drie keer tot een veroordeling. De hoogste straf die werd gegeven, was een boete van 1000 frank (ca. 660 euro).
Het ministerie van Financiën zei in een reactie op het ontslag dat ze de strijd tegen het witwassen zou voortzetten. Verder verklaarde het dat de 5.500 financiële intermediairs nu werden gecontroleerd door eigen organisaties.

GEZONDHEID EN ZORG

Verpleger van moord verdacht na stervenshulp

De openbare aanklager van Luzern maakte op 5 juli 2001 bekend dat hij op 28 juni een jongeman had gearresteerd die ervan werd verdacht negen demente bejaarden te hebben geholpen bij het sterven. Het ging om zwaar zieken die lagen op een speciale afdeling van het bejaardenhuis Eichhof. De verpleger zei te handelen uit sympathie voor de bejaarden. Hij werkte van december 2000 tot mei 2001 op de afdeling.
De Zwitserse organisatie voor vrijwillige euthanasie zei dat deze affaire niets te maken had met de vraag of euthanasie moest worden toegestaan. Een verpleger mocht volgens de organisatie nooit euthanasie toepassen.

(Vorige berichten pag. 352/1 e.v. - 2001)

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

FBI-agent Hanssen bekent langdurige spionage voor Moskou

FBI-agent Robert Hanssen bekende op 6 juli 2001 in een rechtbank te Alexandria, Virginia, dat hij als spion voor Rusland had gewerkt. Hanssen had eerder steeds ontkend, maar de aanklager, de Amerikaanse staat, had hem toegezegd dat hij in ruil voor een schuldbekentenis de doodstraf niet zou krijgen – hetgeen juridisch wel mogelijk was – en dat er een goede financiële regeling zou komen voor zijn vrouw en kinderen gedurende zijn detentie. Deze deal was mede in het belang van de aanklager, omdat de kans bestond dat de door Hanssen doorgespeelde staatsgeheimen in de openbaarheid zouden komen als diens schuld in de rechtszaal bewezen moest worden. Welke straf Hanssen wèl zou krijgen, zou later door een jury worden bepaald.
De 57-jarige Hanssen was op 18 februari gearresteerd. Van de 25 jaar die hij als agent voor de FBI had gewerkt, bleek hij vijftien jaar lang geheime informatie te hebben doorgegeven aan Moskou, onder andere over Amerikaanse satellietsystemen en defensiestrategieën. Hanssen werd hierdoor gezien als een van de meest schadelijke spionnen uit de Amerikaanse geschiedenis. Rusland betaalde hem 1,4 miljoen dollar (ca. 1,55 miljoen euro) in contanten en diamanten.

FBI opnieuw in opspraak naar aanleiding van de zaak Hanssen

De FBI was in 2000 en 2001 door meerdere fouten in opspraak geraakt, onder andere aangaande de zaken McVeigh en Wen Ho Lee. De zaak Hanssen bracht de opsporingsdienst nog verder in diskrediet. Het Congres vond het onacceptabel dat het de FBI vijftien jaar lang niet was opgevallen dat een topmedewerker voor Moskou spioneerde. En toen men het wel in de gaten begon te krijgen, had de FBI nog een jaar no-

dig gehad voor ze er in februari 2001 eindelijk in slaagde om Hanssen op heterdaad te betrappen.
De kritiek zwol nog verder aan toen de FBI op 17 juli bekende dat ze 449 handwapens en 184 laptopcomputers kwijt was. Tenminste één, maar vermoedelijk vier van de laptops bevatten geheime informatie. Minister Ashcroft van Justitie gaf opdracht de zaak van de vermiste computers te onderzoeken. Vanuit het Congres kwamen vragen over het functioneren van de FBI, maar de meeste leden hoopten dat het aantreden van een nieuwe directeur in het najaar van 2001 tot ingrijpende veranderingen zou leiden. Directeur Freeh van de FBI had in mei zijn ontslag ingediend.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amerikaanse economie presteert slecht

Het ministerie van Handel publiceerde op 27 juli 2001 een rapport waarin stond dat de nationale economie in acht jaar niet zo zwak was geweest als op dat moment. Het bnp was in het voorafgaande jaar met slechts 0,7 procent gegroeid.
De malaise werd geweten aan de slinkende uitgaven door het bedrijfsleven ten gevolge van een gebrek aan vertrouwen in de wereldeconomie en een afnemende kooplust onder consumenten, waardoor de winstmarges tegen vielen. Alleen al in het tweede kwartaal van 2001 waren de uitgaven door het bedrijfsleven met 13,6 procent afgenomen. Doordat er vooral fors werd bezuinigd op software en hardware, dreigde de high tech-sector diep in de problemen te raken.

JUSTITIE

Levenslang voor bomaanslagen op Amerikaanse ambassades

Een federale jury in New York veroordeelde de 27-jarige Tanzaniaan Khalfan Khamis Mohamed op 10 juli 2001 tot levenslange gevangenisstraf, zonder kans op strafvermindering. Mohamed was op 29 mei samen met drie anderen schuldig bevonden aan samenzwering met de Arabische terrorist Osama bin Laden, hetgeen zou blijken uit hun betrokkenheid bij bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania, waarbij 224 doden en 4.000 gewonden waren gevallen.
Mohamed zou zijn medewerking hebben verleend bij het vervaardigen en vervoeren van de bom die in 1998 tot ontploffing werd gebracht in de ambassade te Dar es Salaam. Aanklagers hadden de doodstraf geëist, maar de jury kon hierover geen unanimiteit bereiken omdat Mohamed niet het brein achter de aanslag was geweest. Ook bestond er de vrees dat hij na executie een martelaar zou worden onder aanhangers van Bin Laden.
Dezelfde jury had eerder Mohamed Rasheed Daoud Al-'Owhali tot levenslang veroordeeld wegens diens betrokkenheid bij de aanslag op de Amerikaanse ambassade te Nairobi. Over de straf voor de twee anderen die in mei schuldig waren bevonden, moest de jury zich nog buigen.

Slachtoffer politiegeweld krijgt 8,7 miljoen dollar smartengeld

Een federale politierechter stemde op 12 juli 2001 in met een schikking tussen de politie van New York enerzijds en de Haïtiaanse immigrant Abner Louima anderzijds. Louima was vier jaar eerder ernstig mishandeld door de politie en ontving volgens de schikking 8,7 miljoen dollar (ca. 9,6 miljoen euro) smartengeld.
Louima was op 9 augustus 1997 gearresteerd bij een opstootje buiten een nachtclub en daarna in een politieauto in elkaar geslagen. Een agent had hem daarna in een politiebureau in de New Yorkse wijk Brooklyn een afgebroken bezemsteel in de anus geduwd. De vier betrokken agenten waren hiervoor in 1999 reeds veroordeeld.
Aangezien de agenten blank waren en Louima zwart, had het voorval indertijd geleid tot grote protestdemonstraties tegen racisme binnen het politieapparaat van New York.

GEZONDHEID EN ZORG

'Vijftig procent oudere indianen lijdt aan suikerziekte'

Volgens een onderzoek dat met steun van het Amerikaanse Nationale Gezondheidsinstituut werd uitgevoerd, leed ongeveer 50 procent van de Amerikaanse indianen van 45 jaar en ouder aan suikerziekte. Persbureau *Reuters* meldde dit op 25 juli 2001. In het indianenreservaat Pine Ridge in South Dakota zou het percentage diabetici zelfs acht keer hoger liggen dan het landelijke gemiddelde.
Volgens onderzoeker Barbara Howard lagen meerdere factoren aan deze alarmerende situatie ten grondslag. Indianen hebben een genetisch bepaald vermogen om in tijden van overvloed veel voedingsstoffen in het lichaam op te slaan en daar in slechte tijden op te teren. Sinds het verlies van de traditionele leefwijze en de vestiging in reservaten consumeerde men echter het hele jaar door suikerhoudende producten. Hierdoor zou het van oorsprong gunstige lichamelijke vermogen om suikers vast te houden zich tegen hen zijn gaan keren.
Maar ook sociaal-economische factoren speelden een rol. Sommige overwegend indiaanse gebieden in de Verenigde Staten kenden een werkloosheidspercentage van 90 procent en een welvaartspeil dat tot de laagste van het westelijk halfrond behoorde. Ten gevolge hiervan kregen veel indianen slechte medische zorg en werd diabetes vaak niet tijdig geconstateerd, met alle medische gevolgen van dien, zoals amputaties van zeer slecht doorbloede ledematen. Volgens de Amerikaanse Diabetesvereniging hadden indianen vier keer meer kans op amputaties ten gevolge van diabetes dan andere Amerikanen. De kans op nierziekten ten gevolge van suikerziekte zou zes keer hoger liggen.

NATUUR EN MILIEU

Seattle gaat 'Kyoto' wel naleven als protest tegen Bush

Seattle maakte op 23 juli 2001 bekend dat het de uitstoot van broeikasgassen ging reduceren volgens de richtlijnen die de internationale gemeenschap in 1997 te Kyoto had afgesproken. De stad protesteerde hiermee tegen de regering-Bush, die in februari had verklaard het verdrag van Kyoto als enige belangrijke natie ter wereld niet te zullen ratificeren. 'We laten de federale overheid hiermee weten dat het tijd is om actie te ondernemen, net als de rest van de wereld', zei burgemeester Paul Schell op een persconferentie.

MILITAIRE ZAKEN

Test met ruimteschild geslaagd

Het Amerikaanse ministerie van Defensie maakte op 15 juli 2001 bekend dat het een geslaagde proef had uitgevoerd met een controversieel nieuw raketafweersysteem,

Verenigde Staten

waarvan president Bush in mei de aanleg bekend had gemaakt.
Op 14 juli werd vanaf de luchtmachtbasis Vandenberg in California een intercontinentale ballistische raket genaamd Minuteman 2 gelanceerd. Later werd van de Marshalleilanden, 4.800 km verderop, een afweerraket afgeschoten die was uitgerust met detectiesensoren, geschikt om aanvallende raketten buiten de dampkring op te sporen en onschadelijk te maken. De afweerraket raakte de Minuteman 2 op 225 kilometer boven de Stille Oceaan.
De Verenigde Staten hadden al drie keer eerder dergelijke tests uitgevoerd, maar twee daarvan waren mislukt. De kosten bedroegen ca. 100 miljoen dollar (ruim 110 miljoen euro) per test.
Bij luchtmachtbasis Vandenberg werden vier actievoerders van Greenpeace gearresteerd die geprobeerd hadden de test te vertragen. Greenpeace zag het ruimteschild, zoals het raketafweersysteem ook genoemd werd, als een uitnodiging voor de rest van de wereld om massavernietigingswapens te ontwikkelen die niet door het systeem gedetecteerd konden worden.

OVERLEDEN

Katharine Graham, voormalig bestuursvoorzitter *Washington Post*

Katharine Graham, voormalig bestuursvoorzitter van de *Washington Post*, overleed op 17 juli 2001 te Boise, Idaho. De in Washington woonachtige Graham was tijdens een congres in Idaho op het hoofd gevallen en overleed later in een ziekenhuis. Ze was 84 jaar.

Graham werd in 1917 geboren en verwierf haar hoge positie bij de Washington Post na de zelfmoord van haar man in 1963. Ze drukte haar stempel op de krant, hetgeen vooral bleek uit de rol die de Washington Post speelde bij de val van president Nixon. De sterk door Graham beïnvloedde wijze waarop de krant verslag deed van de Watergate-affaire leverde de krant zelfs de prestigieuze Pulitzer-prijs op - een aanpak die later publieke bekendheid kreeg in de verfilmde bestseller *All the president's men*. Vooral het door Graham genegeerde gerechtelijke verbod om de Watergate-affaire op de voorpagina te bespreken, had indruk gemaakt.
Met mensen als Bill Gates en in vroegere tijden John F. Kennedy en Lady Diana als haar persoonlijke vrienden, was Graham tevens een geziene figuur in societykringen. 'Presidenten komen en gaan, en Katharine Graham kende ze allemaal', zei president George W. Bush in een afscheidsverklaring.

(Vorige berichten pag. 426/1 e.v. - 2001)

China

CHINA

BINNENLAND

Ondernemers mogen lid van de CP worden

In een tv-toespraak ter ere van de tachtigste verjaardag van de Communistische Partij (CP) op 1 juli 2001 nodigde president Jiang Zemin particuliere ondernemers uit om lid te worden van de partij.
De CP had particuliere ondernemers altijd geweerd omdat ze 'uitbuiters' zouden zijn. Dat Jiang Zemin nu de rode loper voor hen uitrolde, werd door analisten gezien als verkapte aankondiging van een toekomstige wijziging van de partijlijn. Conservatieve communisten reageerden geschokt en zeiden dat Jiang geen overleg had gepleegd met de partij over deze ingrijpende wijziging.

Peking omstreden gastheer voor Olympische Spelen 2008

Het Internationaal Olympisch Comité (IOC) stemde op 13 juni 2001 te Moskou over de locatie van de Olympische Spelen in 2008 en koos voor Peking. Van de 105 aanwezige leden van het Comité stemden er 56 voor de Chinese hoofdstad. Osaka, Istanbul, Toronto en Parijs waren de concurrerende locaties.
Acht jaar eerder had Peking ook al geprobeerd de Olympische Spelen binnen te halen, maar dat was toen mislukt omdat het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede in 1989 nog te vers in het geheugen lag. Ook in 2001 was de keuze voor Peking omstreden, omdat velen het Chinese mensenrechtenbeleid nog altijd in strijd achtten met de Olympische gedachte.

François Carrard van het IOC legde op 14 juli in een persconferentie uit waarom China ondanks de grove mensenrechtenschendingen de Spelen mocht organiseren, terwijl een land als Zuid-Afrika er in 1960 om was geweerd. Hij zei dat het IOC zich traditioneel niet in politieke discussies mengde. Bij de Olympische Spelen hoorde alles om sport en vriendschap te draaien en niet om politiek. Dat Zuid-Afrika in 1960 toch was geweerd van de Olympische Spelen in Rome lag aan het Zuid-Afrikaans Olympisch Comité (SANROC), dat net als de Zuid-Afrikaanse overheid handelde op basis van het apartheidsprincipe en van plan was ook tijdens de Spelen rassenscheiding toe te passen. Dit druiste in tegen de statuten van het IOC. Het Chinees Olympisch Comité viel een dergelijk verwijt niet te maken, omdat het geen uitgangspunten hanteerde die tijdens de Spelen de mensenrechten van sporters konden schenden.

Oud-judoka en IOC-lid Anton Geesink zei in de *Telegraaf* van 14 juli 2001: 'Voor de Spelen van 1980 in Moskou bestond er ook een brede maatschappelijke discussie of het evenement daar wel thuishoorde. Maar ik ben ervan overtuigd dat die Spelen bijgedragen hebben aan de vrijheid die de Russische bevolking nog geen tien jaar later in de schoot geworpen kreeg.' Volgens Geesink hadden veel IOC-leden in 2001 voor Peking gestemd in de hoop dat daar iets soortgelijks zou gebeuren. Tu Mingde, secretaris van het Chinees Olympisch Comité, voorspelde dat zij gelijk zouden krijgen: 'De leefomstandigheden van de Chinese bevolking zullen dankzij de Spelen verbeteren. De bevolking is de grote winnaar van deze verkiezing.'

Olympische Spelen als symbool van Chinese terugkeer op het wereldtoneel

Na het nieuws uit Moskou vierden tienduizenden mensen feest in de straten van Peking. Het was hen niet alleen om het sportevenement te doen: veel Chinezen zagen hun land als een latente grootmacht die al sinds de opiumoorlogen van de negentiende eeuw door het Westen langs de zijlijn van de wereldpolitiek werd gehouden. Ze voelden zich hierdoor gekleineerd, miskend en betutteld. De komst van de Olympische Spelen werd gezien als teken dat de wereld China weer serieus nam.

Wederom honderden doden door negeren van veiligheidsvoorschriften

Net als in de voorafgaande maanden vielen in juli 2001 talloze doden bij ongelukken, die konden gebeuren doordat de veilig-

heidsvoorschriften slecht werden nageleefd. De publieke woede hierover nam alsmaar toe en richtte zich met name op de overheid, die in ruil voor smeergeld misstanden door de vingers zou zien.

Op 16 juli 2001 ontploften in een dorp in de provincie Shaanxi een partij illegaal opgeslagen vuurwerk. Volgens de autoriteiten vielen hierbij 47 doden en 85 gewonden, maar dorpelingen schatten het aantal slachtoffers hoger.

Op 18 juli meldden de staatsmedia dat in de havens van Shanghai een 4900 ton wegende hijskraan was omgevallen, waarschijnlijk omdat hij niet stevig was vastgezet. Er vielen 36 doden en 3 gewonden.

Een mijn in Xuzhou, provincie Jiangsu, stortte op 22 juli in na een gasexplosie. Er vielen 92 doden. De mijn had een maand eerder de poorten op last van de autoriteiten gesloten omdat hij illegaal werd geëxploiteerd, maar was begin juli toch weer open gegaan.

S.A.R. HONGKONG

Peking mag gouverneur van Hongkong in het vervolg afzetten

Hongkong nam op 11 juli 2001 een controversiële wet aan, die Peking het recht gaf de gouverneur van de Speciale Administratieve Regio Hongkong te ontslaan. Alle pro-Chinese partijen in het parlement steunden de nieuwe wet. Deze hadden een parlementaire meerderheid omdat bij verkiezingen meer dan de helft van de zetels werd gekozen door pro-Chinese kiesgroepen, en niet door de bevolking van Hongkong.

Volgens de grondwet had Hongkong autonomie binnen China en was het in geen enkel opzicht verplicht om naar Peking te luisteren. Omdat de gouverneur de belangrijkste persoon was in de lokale politiek zagen pro-democratische politici de nieuwe wet als een ernstige bedreiging voor deze staatkundige positie.

Kinderen van Chinezen mogen blijven

Het Hof van Beroep in Hongkong oordeelde op 21 juli 2001 dat in Hongkong geboren kinderen van Chinese staatsburgers recht hadden op een permanente verblijfsvergunning, ook indien de moeder illegaal in Hongkong verbleef. Minister van Veiligheidszaken Regina Ip zei dat de lokale regering zich bij de uitspraak neerlegde, hoewel deze tegen het officiële immigratiebeleid indruiste. Hongkong hoorde formeel bij China, maar Chinese burgers hadden desondanks niet zondermeer het recht zich vrij in die stad te vestigen.

De uitspraak gaf de inwoners van Hongkong weer enig vertrouwen in de daadkracht van het Hof van Beroep. In 1999 was de onafhankelijkheid van deze rechtbank in opspraak geraakt, nadat Peking een gerechtelijk oordeel ongedaan had gemaakt omdat het er niet achter stond. Het ging toen ook over immigratierechten voor Chinezen in Hongkong. Omdat Hongkong volgens de grondwet een zelfstandig rechtssysteem had waarover communistisch China geen enkele zeggenschap had, was dit ingrijpen fel bekritiseerd.

TIBET

Chinese investeringen in Tibet verviervoudigd

De Chinese media maakten op 3 juli 2001 bekend dat Peking de komende vijf jaar 21,2 miljard yuan (ca. 2,41 miljard euro) zou investeren in de ontwikkeling van Tibet. Dit was vier keer zo veel als in de voorafgaande vijf jaar. Middels de investeringen zou Peking Tibet verder in de Chinese economie willen integreren om het welvaartsverschil met de oostelijke kustgebieden te verkleinen. Kringen rondom de Dalai Lama dachten echter dat Peking de Tibetaanse economie wilde stimuleren om meer Chinezen aan een baan te kunnen helpen en de Chinese invloed in de voormalige boeddhistische monarchie te vergroten.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Internetdissident gearresteerd

China arresteerde op 14 juli 2001 de dissident Yan Peng. Yan zou illegaal de grens met Vietnam zijn overgestoken. Hij was de eerste dissident die internet gebruikte om de Chinese overheid openlijk te bekritiseren. Hij had meerdere andere dissidenten geleerd hoe ze hetzelfde konden doen.
De arrestatie kwam een dag nadat het Internationaal Olympisch Comité Peking had uitgenodigd om de Olympische Spelen van 2008 te organiseren en daarmee voorbij was gegaan aan kritiek van mensenrechtenorganisaties die China deze eer niet gunden omdat het te repressief zou zijn.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vermeende Amerikaanse spionnen gedetineerd en uitgewezen

Een Chinese rechtbank veroordeelde op 24 juli 2001 de academici Gao Zhan en Qin Guangguang tot tien jaar gevangenisstraf wegen spionage voor Taiwan. Eerder in juli was Li Shaomin al wegens dezelfde beschuldiging tot uitzetting veroordeeld. Gao, Zhan en Li waren van Chinese komaf, maar woonden permanent in de VS. Ze waren eind 2000 en begin 2001 in China gearresteerd, toen ze daar voor werk verbleven.

De Chinese autoriteiten zetten Li op 25 juli op een vliegtuig naar de VS. Gao Zhan kreeg twee dagen na haar veroordeling haar vrijheid terug 'om medische redenen' en vertrok onmiddellijk naar Detroit in de VS. Niet lang daarna lieten de autoriteiten ook Qin Guangguang vrij. Qin koos ervoor om in China te blijven.
Eind juli zaten tenminste drie andere in de VS woonachtige Chinezen nog vast, die allen begin 2001 waren gearresteerd. Over hun lot was niets bekend.

Analisten dachten dat de arrestaties iets te maken hadden met de gespannen verhoudingen met Washington sinds het aantreden van president George W. Bush. De vrijlatingen zouden samenhangen met een bezoek van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell op 29 juli 2001.

Betrekkingen met VS verbeterd na bezoek Colin Powell

Na een bezoek van vierentwintig uur door de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell op 29 juli 2001 leken de betrekkingen tussen Peking en Washington ietwat verbeterd ten opzichte van het voorjaar. De betrekkingen waren bekoeld nadat een Amerikaans spionagevliegtuig in april 2001 een noodlanding had gemaakt op Chinees grondgebied.
Powell bezocht Peking ter voorbereiding van een bezoek dat president Bush in okto-

ber zou brengen. Hij sprak o.a. met president Jiang Zemin en zei na afloop van zijn bezoek dat China had ingestemd met een hernieuwde dialoog over mensenrechten. Hij zou echter ook duidelijk hebben gemaakt dat Washington China niet primair als vijand beschouwde, een indruk die de Amerikanen in Chinese ogen wel hadden gewekt.
De officiële Chinese reactie op het bezoek was gematigd positief.

(Vorige berichten pag. 428/2 - 2001)

FILIPPIJNEN

BINNENLAND

Aanhangers van Estrada komen in opstand tegen president Arroyo

Met de afzetting van president Estrada en het aantreden van president Arroyo op 20 januari 2001 keerde de rust niet terug op de al maanden turbulente Filippijnen. Estrada vocht zijn afzetting aan bij het Hooggerechtshof, maar deze stelde hem op 2 maart 2001 in het ongelijk. Hiermee werd ook Estrada's claim dat hij als president immuniteit genoot voor strafrechtelijke vervolging onterecht verklaard. De rechtbank vatte de acht aanvankelijk tegen hem ingediende aanklachten samen tot drie – economische plundering, gebruik van valse namen en meineed – en Estrada kon niet langer voorkomen dat er een proces tegen hem startte.

Beschuldigingen tegen Estrada

De openbare aanklagers zeiden dat Estrada in de 31 maanden van zijn presidentschap 545 miljoen peso (ca. 10 miljoen euro) smeergeld had aangenomen van goksyndicaten. Zo zou hij ruim 4 miljoen euro commissie hebben opgestreken van het gokbedrijf Belle Corp, toen hij het nationale pensioenfonds in 1999 opdracht gaf massaal aandelen in dat bedrijf te kopen. Ook zou hij geld dat bestemd was voor armlastige tabaksplanters in eigen zak hebben gestoken. Om zijn activiteiten onopgemerkt te houden opereerde hij volgens de aanklagers onder valse namen; zo zou hij bijvoorbeeld illegaal verworven kapitaal hebben bewaard op een rekening die hij onder het pseudoniem José Velarde had geopend.

De procureurs beschuldigden zeven anderen van medeplichtigheid. Onder hen waren Estrada's zoon José, een voormalig burgemeester, en presidentieel adviseur Edward Serapio.

Achterban van Estrada bestormt presidentieel paleis

Op 25 april 2001 werd Estrada op last van de rechter in voorarrest genomen. Een dag later verzamelden zich ruim 20.000 mensen bij het religieuze monument Esda in Manila om de ex-president hun steun te betuigen. Toen Estrada op 29 april vanuit de gevangenis opriep tot protestacties, groeide de menigte demonstranten uit tot naar schatting 100.000 à 300.000 mensen.

Terwijl de duizenden demonstranten die in januari 2001 de afzetting van Estrada hadden geëist en zichzelf de 'Beweging van de macht voor het volk' noemden vooral afkomstig waren uit de rijkere milieus, waren de meeste mensen die voor Estrada opkwamen juist arm. Het waren ook de armere lagen van de bevolking geweest die hem in 1998 een verkiezingszege hadden bezorgd, omdat zij geloofden dat hij krachtig stelling nam tegen sociaal onrecht. Volgens analisten was dit beeld echter niet zozeer ontstaan naar aanleiding van diens politieke loopbaan; het zou eerder stammen uit de tijd dat Estrada nog acteur was en in meerdere films de held van de underdog speelde.

Zo'n 40.000 Estrada-aanhangers trokken op 1 mei 2001 naar het presidentiële paleis Malacanang en bestormden het. De oproerpolitie greep in en bij gevechten vielen vier doden en meer dan honderd gewonden. Volgens de politie werden 103 mensen gearresteerd. President Arroyo kondigde de 'staat van rebellie' af – een afgezwakte versie van de staat van beleg – en trok deze op 6 mei weer in, toen ze meende dat de rust voldoende was teruggekeerd. 'De regering zit stevig in het zadel (...). De gewapende strijdkrachten en de nationale politie staan achter ons', zei Arroyo in een televisietoespraak. Ze hield deze toespraak een uur later dan gepland, omdat juist in een winkelcentrum te Manila een bom was ontploft en veertig mensen gewond waren geraakt. Hoewel de politie zei dat de explosie het werk was van een bende die een juwelierszaak wilde beroven, meende Arroyo dat een groep prominente oppositionele politici en topmilitairen er achter zat. Ze zouden plannen hebben om de macht te grijpen en een junta te installeren. De bestorming van het presidentiële paleis zou ook door hen in scène zijn gezet.

Rechtszaak tegen Estrada begonnen

Estrada moest op 27 juni 2001 voor het eerst voor de rechter verschijnen in een rechtbank die voor de gelegenheid werd bewaakt door 2.000 militairen en commando's. Hij weigerde echter iedere medewerking en ook tijdens de tweede zitting op 10 juli wilde de ex-president zichzelf niet verdedigen. Hij stelde zich zo op omdat de wet tegen economische plundering volgens zijn advocaten onconstitutioneel was en een rechtszaak wegens dat vergrijp daarom niet geldig was. Estrada wilde bovendien niet meewerken omdat hij ervan overtuigd was dat iedere rechtszaak tegen hem oneerlijk zou verlopen.

Guingona tot vice-president benoemd

President Arroyo benoemde senator Teofisto Guingona op 6 februari 2001 tot haar vice-president. Analisten zeiden dat ze voor Guingona had gekozen omdat de voormalige minister van Justitie een fervent tegenstander van de afgezette president Estrada was, die bovendien geen aspiraties had om zelf president te worden en dus geen bedreiging vormde voor haar eigen positie. De president zelf zei dat de keuze op Guingona was gevallen omdat hij afkomstig was van het zuidelijke eiland Mindanao dat al jaren toneel was van bloedige guerrillaoorlogen. Ze hoopte dat hij voor betere contacten tussen het roerige eiland en Manila kon zorgen.

Kabinetswijzigingen

Arroyo benoemde Energieminister José Isidro Camacho op 16 mei 2001 tot minister van Financiën. Hij volgde Alberto Romulo op, die persoonlijk secretaris van Arroyo werd. Camacho was voormalig regiodirecteur van de Deutsche Bank en zou daardoor goed op de hoogte zijn van de belangen van buitenlandse investeerders, die Arroyo wilde aantrekken.

Op 7 juni 2001 trad onderminister Vincent Perez aan als minister van Energie. De belangrijkste taak van Perez zou de privatise-

Filippijnen

ring van het noodlijdende nationale energiebedrijf worden.

Kardinaal biedt arme Filippino's excuses aan vlak voor verkiezingen

Kardinaal Sin bood op 13 mei 2001 namens de katholieke kerk zijn excuses aan de arme inwoners van de Filippijnen aan. 'We hebben ze lang genegeerd en toegestaan dat zij werden uitgebuit door zelfzuchtige machthebbers', aldus de kardinaal.

Aangezien Sin een dag voor de tussentijdse senaatsverkiezingen met zijn schuldbekentenis kwam, namen analisten aan dat hij er een politiek doel mee beoogde. De meeste arme Filippino's steunden de afgezette president Estrada. Sin zou hen hebben willen motiveren om op de senaatskandidaten uit de achterban van president Arroyo te stemmen, die de openlijke steun van de kerk genoten. De kerk is in het voor 85 procent katholieke land een zeer machtig instituut.

Aanhang Arroyo wint tussentijdse senaatsverkiezingen

De populariteit van de in januari 2001 aangetreden president Arroyo werd op 14 mei 2001 getoetst, toen verkiezingen voor 13 van de 24 senaatszetels plaatsvonden.
De verkiezingscommissie deelde op 29 mei 2001 mede dat 95 procent van de stemmen was geteld en duidelijk was dat 8 zetels naar aanhangers van de nieuwe president gingen en 4 naar de achterban van de gevallen president Estrada. De resterende zetel ging naar een onafhankelijke kandidaat.
Aangezien zes zittende senatoren van oppositiepartijen Arroyo al hadden toegezegd dat ze haar op nationaal economisch herstel gerichte beleid zouden steunen, kon na de verkiezingen worden aangenomen dat de nieuwe president Arroyo in principe een meerderheid in de senaat achter zich had.

Geweld rondom regionale verkiezingen

Op 14 mei 2001 werden eveneens regionale verkiezingen gehouden. Bij gevechten tussen politieke rivalen vielen 79 doden.

Abu Sayyaf gaat door met ontvoeringen

De islamitische guerrillabeweging Abu Sayyaf, een radicale afsplitsing van het Moro islamitische bevrijdingsfront (MIBF), liet op 13 april 2001 de Amerikaanse gijzelaar Jeffrey Schilling vrij, die op 28 augustus 2000 was ontvoerd. Schilling was zelf islamiet en daarom was het vermoeden gerezen dat hij met de Abu Sayyaf samenspande. Na zijn vrijlating ontkende hij dit echter ten stelligste.

Op 27 mei 2001 werden wederom twintig Filippino's en Amerikanen ontvoerd van het vakantie-eiland Basilan. Een dag later eiste de Abu Sayyaf de verantwoordelijkheid op. De gijzelaars waren toen inmiddels overgebracht naar het eiland Jolo waar het rebellenleger zijn thuisbasis had. In 2000 had de Abu Sayyaf ook al eens een grote groep toeristen ontvoerd en meegenomen naar Jolo.

Na de nieuwe ontvoeringen verklaarde president Arroyo op televisie dat er geen losgeld zou worden betaald en dat de Abu Sayyaf van Manila louter hardhandig optreden te verwachten had, zolang de ontvoeringen niet ophielden. Ze gaf de politie en het leger in gebieden waar de Abu Sayyaf actief was ruimere bevoegdheden om mensen te arresteren en loofde beloningen tot ruim 100.000 euro uit voor tips die tot de arrestatie van de guerrillastrijders konden leiden.

Het Filippijnse leger meldde op 18 juli 2001 dat ze dankzij de ruimere bevoegdheden inmiddels 61 leden van de Abu Sayyaf had kunnen arresteren.

Vredesakkoord met islamitisch bevrijdingsfront MIBF

Na drie dagen onderhandelen sloten de Filippijnse overheid en het Moro islamitisch bevrijdingsfront (MIBF) een vredesakkoord op 22 juni 2001 in de Libische hoofdstad Tripoli. Dit akkoord verving een vier jaar eerder gesloten maar amper nageleefd vredesakkoord.
Hoewel het rebellenleger MIBF altijd zelfbestuur had geëist voor de overwegend islamitische regio's in de zuidelijke Filippijnen, nam het volgens het verdrag van Tripoli genoegen met Manila's respect voor de 'hang naar vrijheid' van die gebieden. Wat dit precies inhield bleef onduidelijk, maar dat het MIBF in principe bereid was zijn gewapende onafhankelijkheidsstrijd te staken, was een feit. Volgens het akkoord zouden Manila en het MIBF samen de geruïneerde economie van de opstandige regio's herstellen en regelingen treffen voor de terugkeer van vluchtelingen. In zijn dertigjarige bestaan had het MIBF nooit eerder samenwerking met Manila beloofd.

Indonesië

Volgens deelnemers aan de besprekingen was het MIBF overstag gegaan onder druk van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), en dan met name van de OIC-lidstaten Maleisië, Indonesië en Libië, die aan de onderhandelingstafel hadden bemiddeld. Ook het eenzijdige staakt-het-vuren dat president Arroyo in februari 2001 had afgekondigd en nageleefd, zou indruk hebben gemaakt. Als reactie had het MIBF in april aan al zijn 16.000 manschappen opdracht gegeven geen overheidsdoelen meer aan te vallen.

Details van het verdrag zouden later worden besproken. De eerste onderhandelingen hierover begonnen op 24 juli 2001 in de Maleisische stad Port Dickson.

(Vorige berichten pag. 117/3 - 2001)

INDONESIË

BINNENLAND

Soeharto officieel beschuldigd van corruptie

De voormalige president Soeharto kreeg op 29 mei 2001 huisarrest, zodat een onderzoek naar de omvang van zijn bezittingen beter kon worden uitgevoerd. President Wahid schatte het vermogen van Soeharto en zijn familie op ca. 108 miljard gulden.
Jakarta wilde ook een onderzoek naar de herkomst van die bezittingen. Er bestonden aanwijzingen dat de familie haar rijkdommen tijdens de 32 jaar dat Soeharto president was geweest middels machtsmisbruik en corruptie had vergaard. Soeharto was hier echter tegen en had de rechter ingeschakeld om het te voorkomen. Er was al eens zo'n onderzoek geweest, maar dat had president Habibie in 1999 afgesloten. Dat president Wahid het wilde heropenen zou juridisch niet deugen en bovendien was de 79-jarige Soeharto volgens zijn familie en advocaten te oud en te ziek om zich goed te kunnen verdedigen. Hij had in 1999 een beroerte gehad.

Toen de rechter op 9 juni 2001 oordeelde dat het beoogde onderzoek wel degelijk

mocht worden uitgevoerd, zeiden Soeharto's advocaten dat deze uitspraak politiek gemotiveerd was: de druk op Wahid was groot en zijn positie als president zou in gevaar komen als Soeharto niet werd aangepakt. Wahid zou bang zijn voor de studenten die felle anti-Soeharto betogingen hielden in Jakarta.

Het onderzoek ging van start en de procureur-generaal beschuldigde Soeharto op 26 juli 2001 van corruptie. Het was voor het eerst sinds Soeharto's aftreden in 1998 dat hij officieel in staat van beschuldiging werd gesteld. Dit betekende dat hij binnen enkele weken in de rechtbank moest verschijnen om zich te verantwoorden.

Wahid biedt parlement excuses aan voor gemaakte fouten

Na maandenlange ruzies in het parlement over het functioneren van president Wahid, bood de regeringsleider op 21 juli 2001 zijn excuses aan voor alle fouten die hij sinds zijn aantreden op 29 oktober 1999 had gemaakt. Oppositiepartijen, maar in toenemende mate ook de coalitiepartijen, verweten Wahid dat hij niet in staat was het geweld in provincies als de Molukken en Atjeh definitief te beëindigen. Verder zou hij incapabel zijn om de economische problemen aan te pakken en eigengereid gedrag vertonen: zo had hij in april twee ministers ontslagen, zonder daarvoor de reden te willen noemen.
'Om alle problemen snel op te lossen, verontschuldigde hij zich voor alles wat hij heeft gedaan', zei parlementsvoorzitter Akbar Tandjung tegen journalisten.
Volgens analisten wilde Wahid vooral zijn politieke tegenstanders sussen met het oog op de bijeenkomst in augustus van het Nationale Volkscongres (MPR), 's lands hoogste wetgevende orgaan. Hij moest zich daar verantwoorden voor zijn functioneren sinds oktober 1999. Het MPR had de macht om de president te ontslaan.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Staat van beleg op de Molukken

Begin mei 2001 trokken tenminste 250 leden van de militante islamitische beweging Lashkar Jihad uit Java naar de Molukken om daar mee te vechten in de strijd tussen islamitische en christelijke bevolkingsgroepen. Lashkar Jihad zei dat het reeds 3.000 strijders in een trainingskamp nabij Jakarta had opgeleid en dreigde dit aantal op te voeren tot 10.000, als de overheid niet snel iets deed om het al twee jaar aanhoudende geweld op de Molukken te stoppen.

In de loop van mei en juni verhevigde het geweld aanzienlijk, met name op Ambon en het Noordmolukse eiland Halmahera. Kerken, dorpen en een universiteitsgebouw werden in brand gestoken en honderden mensen vonden de dood. Medewerkers van hulpinstanties ontvluchtten de eilanden om zichzelf in veiligheid te brengen.
Internationaal gingen steeds meer stemmen op voor een VN-vredesmacht op de Molukken. Met name de Verenigde Staten steunden dit idee. Zij zeiden dat het Indonesische leger zelf blijkbaar niet in staat of niet bereid was om de orde te herstellen. Jakarta wilde hier echter niets van weten, omdat het om een intern probleem zou gaan dat Indonesië zelf moest oplossen.

Op 22 juni 2001 werd de staat van beleg afgekondigd en op 23 juni kwam hier een verbod bij om naar de Molukken te reizen, vooral bedoeld om de toestroom van fanatieke moslims uit Java te stoppen. Het leger en de politie kregen opdracht om alles wat als wapen gebruikt kon worden, in beslag te nemen.
Op 27 juni werd een avondklok ingesteld en kwam er een samenscholingsverbod. Op diezelfde dag besloot Jakarta 1400 in Ambon gelegerde soldaten te vervangen. Volgens legerwoordvoerder Graito Usodo was dit nodig omdat de reeds gelegerde troepen te emotioneel bij het conflict betrokken waren geraakt en partij hadden gekozen.

Volgens hulporganisatie Artsen Zonder Grenzen waren eind juni 2001 duizenden mensen op de vlucht en dreigden er hongersnoden en een tekort aan medicijnen en schoon drinkwater omdat de eilanden niet meer bevoorraad werden.
De instroom van Lashkar Jihad ging de hele zomer door, mede doordat het vrijwel onmogelijk was alle wateren rondom de uitgestrekte eilandengroep scherp te controleren. Eind juli was het einde van de gewelddadigheden nog niet in zicht.

Veerboot gezonken

Het schip *Cahaya Bahari* (Licht der Oceaan) zonk op 29 juni 2001 onderweg van het Molukse eiland Halmahera naar Sulawesi. Hoewel het schip slechts 200 mensen mocht vervoeren, had het 500 passagiers aan boord. De meeste opvarenden waren overlevenden van een moordpartij door islamitische strijders in het christelijke dorp Duma op Halmahera. Zij hadden gehoopt op Sulawesi een veilig onderkomen te vinden.
Op 2 juli waren slechts tien overlevenden gevonden. Niet lang daarna werden verdere zoekacties gestaakt.

Staakt-het-vuren in Atjeh

De Indonesische ambassadeur voor de VN Hassan Wirajuda en de minister van Volksgezondheid van de onafhankelijkheidsbeweging Atjeh Zaini Abdullah tekenden op 12 mei 2001 te Genève een staakt-het-vuren. Volgens het verdrag zouden het Indonesische leger en de onafhankelijkheidsstrijders op 2 juni 2001 voor tenminste drie maanden de wapens neerleggen. Gedurende die periode moesten de twee partijen gezamenlijk twee comités oprichten: een om humanitaire hulp in Atjeh te coördineren en een om uit te zoeken hoe de spanningen in de provincie gereduceerd konden worden.

Het uiteindelijke doel van het verdrag was het doorbreken van de vicieuze cirkel van geweld dat Atjeh al twintig jaar lang had geteisterd. Jakarta had eerder gepoogd het geweld te sussen door de provincie een grote mate van autonomie toe te kennen, maar de rebellen vonden dit niet ver genoeg gaan. Ze meenden dat Jakarta Atjeh te lang van zijn natuurlijke rijkdommen had beroofd en de plaatselijke bevolking had onderdrukt. Ze namen alleen nog genoegen met volledige onafhankelijkheid. Jakarta vreesde echter dat separatistische bewegingen in andere delen van het land zich aangemoedigd zouden voelen als het hiermee akkoord ging. Het gevaar bestond dat Indonesië dan stukje bij beetje uiteen zou vallen.

Soldaten in Atjeh veroordeeld

Bij een spraakmakende rechtszaak in Atjeh werden op 17 mei 2001 24 Indonesische soldaten en een burger veroordeeld tot gevangenisstraffen van maximaal tien jaar. Ze zouden in het voorafgaande jaar 57 mensen hebben vermoord.

De Indonesische regering werd ervan beschuldig Atjeh jaren achtereen te hebben

onderdrukt en uitgebuit. Analisten zagen de rechtszaak als test van Jakarta's bereidheid om zijn leven in dit opzicht te beteren. Activisten uit Atjeh noemden de veroordelingen slecht het topje van de ijsberg. Talloze medewerkers van het Indonesische leger zouden dood en verderf hebben gezaaid in Atjeh en nog op vrije voeten zijn.

Overstromingen op West-Timor

Grote delen van West-Timor hadden in mei 2001 te kampen met overstromingen. Op 19 mei 2001 zeiden de lokale autoriteiten dat het water op sommige plaatsen twee meter hoog stond en dat tenminste 148 mensen waren verdronken, waaronder veel vluchtelingen uit Oost-Timor. Aangezien de enige brug tussen de hoofdstad Atambua en het achterland was weggeslagen, bleef het onduidelijk hoeveel mensen er in afgelegen dorpen waren omgekomen.

Activisten verklaren Irian Jaya onafhankelijk

Op 4 juni 2001, de slotdag van een congres in de provinciehoofdstad Jayapura, riepen ongeveer 3.000 stamhoofden en activisten Irian Jaya uit tot onafhankelijke staat. In een verklaring zeiden ze dat Irian Jaya feitelijk al op 1 december 1961 zelfstandig was geworden, toen leiders van de separatistische beweging westelijk Nieuw-Guinea onafhankelijk verklaarden van Nederland. Dat de VN later had besloten dat het een Indonesische provincie moest worden, accepteerden de congresgangers niet.

President Wahid zei op 5 juni 2001 dat hij de onafhankelijkheidsverklaring niet kon erkennen, omdat de mening van de 3.000 aanwezigen niet representatief zou zijn. Hij had eerder voorgesteld om een doorsnee van de lokale bevolking aan het congres te laten deelnemen zodat een realistisch beeld gevormd kon worden van wat er leefde in de provincie, maar de activisten hadden dit geweigerd.
Dat op het congres buitenlandse waarnemers aanwezig waren geweest, overwegend diplomaten, noemde Wahid een onaanvaardbare vorm van inmenging.
Hoewel de stamhoofden hadden aangekondigd dat ze tegen geweld waren en hun onafhankelijkheid middels onderhandelingen wilden verdedigen, zei het hoofd van de nationale politie Rusdihardjo op 5 juni dat hij zijn mensen in verhoogde staat van paraatheid had gebracht.

Aardbeving op Sumatra

De provincie Bengkulu op Sumatra werd op 4 juni 2001 getroffen door een aardbeving met een kracht van 7,9 op de schaal van Richter. Hulpacties werden ernstig bemoeilijkt, doordat de beving de infrastructuur en veel gebouwen ernstig had beschadigd. Bovendien was het weer slecht.
Persbureau *Antara* meldde op 12 juni 2001 dat de beving 120 doden en 1300 gewonden had geëist. Ten minste 25.000 mensen waren dakloos geworden.

(Vorige berichten pag. 119/3 - 2001)

IRAN

BINNENLAND

Minister veroordeeld wegens verkiezingsfraude

Op 4 maart 2001 veroordeelde een rechtbank in Teheran onderminister van Binnenlandse zaken Mostafa Tajzadeh tot een jaar gevangenis wegens geknoei met stemmen tijdens de parlementsverkiezingen van 2000. Ook werd hij voor 36 maanden geschorst en mocht hij de volgende zes jaar geen toezicht houden op verkiezingen.
De conservatieve Raad van Wachters had de aanklacht ingediend tegen Tajzadeh, een bondgenoot van de gematigde president Mohammad Khatami.

Prominente islamitische liberalen opgepakt

Op 7 april 2001 deden veiligheidstroepen invallen in de woningen van een aantal prominente islamitische liberalen. Meer dan veertig mensen werden gearresteerd vanwege vermeende connecties met de verboden Iraanse Vrijheidsbeweging die volgens de Revolutionaire Rechtbank het islamitische systeem wilde vernietigen. Ook werd het personeel van een door de Iraanse Vrijheidsbeweging geleid cultureel centrum gearresteerd en werden kantoren van een andere liberale groepering gesloten.
De meeste arrestanten hadden deel uitgemaakt van de eerste regering na de islamitische revolutie van 1979. Deze was vervolgens door fanatieke moslims omver geworpen omdat ze te pro-westers was.

President Khatami protesteerde heftig tegen de klopjacht. Leden van het parlement eisten opheldering van het hoofd van de inlichtingendienst, minister Ali Yunesi, over betrokkenheid van zijn troepen bij de razzia. Volgens Iraanse kranten zou ook minister van Defensie Ali Shamkhani voor het parlement moeten getuigen.
Op 10 april 2001 protesteerden 150 studenten tegen de razzia tijdens een sit-in op de faculteit van sociale wetenschappen in Teheran.

Khatami wint wederom de presidentsverkiezingen

Khatami opnieuw kandidaat voor presidentsverkiezingen

Op 23 mei 2001 bevestigde president Khatami zijn kandidatuur voor de presidentsverkiezingen van 8 juni. In een verklaring benadrukte hij de noodzaak van politieke hervormingen. 'Hervormingen zijn essentieel. Ze kunnen enige tijd worden afgeremd, maar deze natuurlijke, historische en menselijke behoefte kan niet worden gestopt. De samenleving heeft vrijheid nodig zoals het lucht nodig heeft', aldus de president in een bijeenkomst met studenten. Zijn conservatieve tegenstanders legden in hun campagne de nadruk op economische ontwikkeling en bestrijding van de corruptie.
Khatami had de beslissing over zijn kandidatuur tot op het laatste moment uitgesteld in verband met onderhandelingen met de conservatieve leider ayatollah Ali Khamenei over controle van de rechtspraak, de veiligheidstroepen, de media en de Raad van Wachters. De resultaten van deze besprekingen bleven onbekend.

Hoewel Khatami volgens politieke analisten geen serieuze dreiging van tegenkandidaten hoefde te verwachten, vroegen zij zich af of hij net zo'n sterke meerderheid zou halen als in 1997. Zij vreesden apathie bij de kiezers door teleurstelling over het uitblijven van hervormingen.
Volgens Mohsen Sazgara, een liberaal wiens kandidatuur door de Raad van Wachters was ingetrokken, had Khatami zijn kracht onvoldoende benut voor het doorzetten van politieke en economische veranderingen. Khatami was te bang voor confrontaties en

geweld, terwijl zijn tegenstanders daar niet voor terugschrokken, aldus Sazgara.

Khatami wint overtuigend

Op 8 juni 2001 won president Khatami met een ruime meerderheid de presidentsverkiezingen. Khatami behaalde 76,9 procent van de stemmen, meer dan bij de verkiezingen in 1997. Toen won hij bijna 70 procent van de stemmen. De opkomst was 67 procent, 16 procent minder dan bij de verkiezingen in 1997.
In een verklaring voor de pers zei Khatami dat democratie en vrijheid de hoogste prioriteit hadden, maar dat 'principes moesten samengaan met geduld, matigheid en voorzichtigheid'.

Verrassend was zijn overwinning in het conservatieve bolwerk van de heilige stad Qom. Daar ging 58 procent van de stemmen naar Khatami. Khatami's conservatieve tegenstander Ahmad Tavakoli won in totaal 15,6 procent van de stemmen.
Aanhangers van Khatami, waaronder veel jongeren, vierden in het gehele land feest. Hier en daar kwam het tot botsingen met aanhangers van de conservatieven.

Hervormingsgezinde parlementariërs zagen de uitslag als een duidelijk signaal van de bevolking aan de conservatieven dat het genoeg had van de politieke en culturele onderdrukking. Maar Hadi Semati, een politicoloog aan de universiteit van Teheran, waarschuwde voor teveel optimisme. 'Ze gaan gewoon door met arrestaties en verbieden van kranten. Ik verwacht hetzelfde spelletje kat-en-muis als voorheen', zei hij.

Khatami verbindt politieke toekomst aan doorvoeren hervormingen

Op 23 juni 2001 zei president Khatami in zijn eerste belangrijke toespraak sinds zijn verkiezingszege, op te zullen stappen als hij zijn beloften niet kon waarmaken. 'Als mijn ideeën en programma twee keer de steun van de bevolking hebben gekregen, dan voel ik mij verplicht deze na te streven', zei de president. 'Als ik op een dag merk dat er geen hoop meer is op hervormingen, zal ik niet aarzelen om af te treden.'
Hij riep aanhangers en tegenstanders op af te zien van extremisme en zei dat economisch herstel alleen mogelijk was na politieke veranderingen. Met die laatste opmerking weersprak hij kritiek dat hij te weinig oog had voor de economische ontwikkeling van het land.

Aanhangers Khatami berecht

Op 30 juni 2001 werd bekend dat vijf aanhangers van president Khatami terecht moesten staan vanwege hun betrokkenheid bij 'onislamitische festiviteiten' na de verkiezingsoverwinning van Khatami. Toen gingen jonge mannen en vrouwen gezamenlijk de straat op om te dansen en zingen. Dat was volgens de islamitische wet strikt verboden. De vijf arrestanten maakten deel uit van Khatami's campagneteam.

Iraanse vrouwen in de stad Qom brengen hun stem uit tijdens de presidentsverkiezingen op 8 juni 2001. De zittende president Khatami won met een ruime meerderheid. *(foto ANP)*

Volgens het studentennieuwsagentschap *ISNA* waren 55 mensen opgepakt, de rechter die de zaak in behandeling had zei dat het om tien mensen ging.

Nieuw adviesorgaan moet islam en democratie verenigen

Op 14 juli 2001 maakte ayatollah Khamenei de oprichting van de Vergadering voor Jurisprudentiële Zaken bekend. Dit nieuwe orgaan zou bemiddelen tussen het parlement en de Raad van Wachters, de conservatieve waakhond die toezag op de wetgeving, en bezien hoe islamitische regels konden worden ingepast in politieke hervormingen. Ayatollah Hassan Taheri Khoramabadi werd hoofd van deze nieuwe Vergadering, de overige leden waren nog niet bekend. Volgens een Iraanse krant kwam het initiatief van ayatollah Ahmad Janati, een van de leden van de Raad van Wachters.
Hervormingsgezinde parlementariërs waren overwegend positief over het besluit.

Wijziging Raad van Wachters

Op 16 juli 2001 benoemde ayatollah Khamenei de geestelijke Sadeq Larijani en ayatollah Mohammad Hassan Qadiri tot lid van de Raad van Wachters. Zij vervingen Ayatollah Reza Ostadi en ayatollah Hassan Taheri-Khorramabadi. Opmerkelijk was de benoeming van de relatief jonge Larijani (alle andere leden waren minstens zestig jaar), het enige lid dat geen ayatollah was. Parlementsleden hadden herhaaldelijk gevraagd om benoeming van jongere en meer dynamische kandidaten.
Het parlement behandelde op dat moment de juridische kandidatenlijst voor de Raad. De Raad bestond uit zes geestelijken en zes juristen, die elk voor zes jaar benoemd worden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Iran voert olieproductie op

Op 20 april 2001 maakte Iran bekend dat het zijn olieproductie in de Perzische Golf het komende jaar wilde verhogen van 605.000 naar 665.000 vaten per dag. In 2005 moest een productie van 1,1 miljoen vaten per dag gerealiseerd zijn, aldus Abolqassem Hasani, directeur van de nationale oliemaatschappij.
Hij ontkende beschuldigingen van nationa-

listen dat Iran overeenkomsten had gesloten met westerse bedrijven over de exploitatie van olievelden in de Golf.

Toename buitenlandse investeringen tegengehouden

Op 14 juni 2001 verwierp de Raad van Wachters een wetsvoorstel van het parlement voor versoepeling van de regels voor buitenlandse investeerders. Het wetsontwerp gaf buitenlandse investeerders dezelfde rechten als lokale bedrijven en beschermde ze tegen nationalisatie.
Verwacht werd dat het parlement het voorstel ging voorleggen aan de Raad van Politieke geschiktheid, dat besluiten van de Raad van Wachters met een veto kon overtreffen.

Tot dan toe waren buitenlandse investeringen in Iran voornamelijk beperkt gebleven tot de olie- en gasgebieden en vrije handelszones, waar speciale regels golden. Het vijfjarenplan dat liep tot 2005, beoogde een toename van de jaarlijkse investeringen met 7 procent. Die extra investeringen moesten elk jaar 800.000 nieuwe banen opleveren.

JUSTITIE

Beperking van openbare geselingen

Op 31 juli 2001 besloot Iran dat elke veroordeling tot een openbare geseling voortaan moest worden voorgelegd aan een veiligheidsorgaan, geleid door minister van Binnenlandse zaken Abdolvahed Mousavi-Lari. Dat maakte Ali Taali, een hoge veiligheidsfunctionaris, bekend. Volgens hem deden beelden van in het openbaar uitgevoerde lijfstraffen het imago van Iran zowel in binnen- als buitenland geen goed. Het land werd regelmatig bekritiseerd wegens schendingen van mensenrechten.

Openbare geselingen vonden de laatste jaren overigens nog zelden plaats in Iran. Wel waren ze schering en inslag in penitentiaire inrichtingen. De straf werd ook opgelegd aan kleine criminelen. Taali was van mening dat de geseling een averechts effect had en sympathie voor de veroordeelde opriep, maar dat de straf voor zware misdrijven moest worden gehandhaafd.

Tijdens een campagne tegen 'sociale corruptie' waren de afgelopen weken tientallen jongelui publiekelijk afgeranseld wegens het lastig vallen van vrouwen en gebruik van alcohol.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Vrouwen mogen in buitenland studeren

Op 8 maart 2001 ging de Raad van Wachters akkoord met een wetsvoorstel dat ongehuwde vrouwen het recht gaf om met een beurs in het buitenland te studeren. Een eerdere versie van de wet was door hen in januari 2001 verworpen. Het Iraanse burgerwetboek bepaalde dat een ongehuwde vrouw toestemming van haar vader moest hebben om naar het buitenland te reizen. Een getrouwde vrouw moest die toestemming van haar echtgenoot hebben.

Opnieuw kranten verboden

Op 18 maart 2001 werden vier hervormingsgezinde kranten verboden. Daarmee kwam het aantal opgeheven publicaties op 35. Het ministerie van Cultuur zei in een verklaring te zullen blijven vechten voor een vrije pers.

Gevangenisstraf voor parlementsleden

Op 28 juni 2001 kreeg de parlementariër Issa Mousavi-Nejad een jaar gevangenisstraf wegens betrokkenheid bij politieke onlusten in Khorramabad in augustus 2000. Mousavi-Nejad was afgevaardigde namens deze stad.
Volgens de rechtbank had hij een 'onwettige' demonstratie van studenten georganiseerd en daarbij 'opruiende' woorden gesproken. De bijeenkomst liep uit de hand toen leden van de burgerwacht en de militie docenten verhinderden om een toespraak te houden. Bij de gevechten die daarop uitbraken, kwam een agent om het leven en werd de vice-gouverneur van de stad door burgerwachten in elkaar geslagen. Meer dan 120 mensen werden vastgezet.

Mousavi-Nejad was de tweede parlementariër uit het kamp van president Khatami die werd gearresteerd. Eerder in juni was Hossein Loqmanian veroordeeld tot dertien maanden cel wegens belediging van de rechtspraak tijdens een toespraak tot collega's.
Volgens hervormingsgezinde parlementsleden waren de vonnissen in strijd met wetten die parlementariërs onschendbaarheid in de uitoefening van hun officiële taken garanderen.

Opnieuw parlementariër aangeklaagd

Op 16 juli 2001 werd de liberale parlementariër Behzad Nabavi gedagvaard omdat hij na het sluiten van verkiezingscampagnes bij de presidentsverkiezingen in juni een politieke speech had gehouden. De wet verbood politieke campagnes gedurende 24 uur voor het openen van de stemlokalen. Onbekend was of de aanklacht gerechtvaardigd was.
Volgens medestanders van Nabavi probeerden de conservatieven door het aanklagen van parlementsleden de kracht van het parlement te verzwakken. De afgelopen maanden waren tientallen parlementsleden gedagvaard wegens onder meer provocerende uitspraken tegen het conservatieve establishment.

Wetsvoorstel voor berechting politieke activisten afgewezen

Op 28 juni 2001 verwierp de Raad van Wachters een wetsvoorstel over de berechting van politieke activisten als zijnde 'onconstitutioneel' en 'in strijd met de religie'.
Volgens het voorstel, dat was ingediend door aanhangers van president Khatami en al door het parlement was goedgekeurd, moest berechting voor politieke activiteiten voortaan door een gewone rechtbank gebeuren en niet meer door een revolutionaire of militaire rechtbank. Ook mochten arrestanten hoogstens vijftien dagen worden vastgehouden voor verhoor. Politieke gevangenen die zonder jury achter gesloten deuren waren berecht, kregen het recht op een nieuwe behandeling van hun zaak.

Het parlement besloot daarop het wetsvoorstel voor te leggen aan de Raad van Politieke Geschiktheid, dat geschillen tussen het parlement en de Raad van Wachters beoordeelt.
Ayatollah Khamenei waarschuwde hervormers zich niet te bemoeien met de rechtspraak. 'Verdediging van veroordeelde misdadigers is in strijd met de wet en een misdaad op zich', zei de leider van de conservatieven.

Volgens de Iraanse grondwet moesten alle

rechtszaken op het terrein van media en politiek tijdens een open zitting worden behandeld. In de praktijk werden echter veel opgepakte liberale intellectuelen door één rechter veroordeeld. Velen zaten meer dan honderd dagen in eenzame opsluiting. In het Iraanse rechtssysteem werden aanklacht en vonnis bovendien door een en dezelfde persoon bepaald.

Dissident gedwongen tot bekentenis

Op 30 juni 2001 betuigde de gedetineerde dissident Ezzatollah Sahabi in een brief zijn spijt over zijn politieke activiteiten en bekende hij met de Verenigde Staten te hebben samengezworen tegen de islamitische republiek. De brief werd geciteerd door de nationale nieuwsdienst *IRNA*. Eerder in juni had een bekende studentenleider voor de televisie een soortgelijke bekentenis afgelegd.
Volgens liberale parlementsleden waren Sahabi en andere dissidenten onderworpen aan psychologische marteling. Een van hen had eerder gemeld dat Sahabi emotioneel instabiel was en zijn familie niet meer herkende.
Sahabi, een zeventiger, was in januari 2001 tot vier jaar gevangenis veroordeeld wegens het bijwonen van een conferentie in Berlijn over hervormingen in Iran.

Arrestaties na herdenkingsbijeenkomst

Op 12 juli 2001 werden 85 mensen gearresteerd tijdens een herdenkingsbijeenkomst in Teheran, die door de rechter was verboden.
De demonstranten herdachten de gewelddadige aanval op studenten in juli 1999. Toen vielen met stokken, kettingen en messen gewapende agenten en burgerwachten studentenhuizen binnen na een studentendemonstratie voor meer democratie. Daarbij werd een persoon gedood en raakten honderden mensen gewond. De onlusten die daarop volgden, waren de hevigste sinds de islamitische revolutie in 1979.
Volgens Iraanse kranten waren destijds ongeveer 1.500 studenten opgepakt. In juli 2001 zaten zeventien studenten nog in de gevangenis. Vier van hen waren ter dood veroordeeld, maar deze straf werd later omgezet in vijftien jaar gevangenis. Politiefunctionarissen die achter de aanval zaten, werden door een militaire rechtbank vrijgesproken.

Op 17 juli 2001 werden ook vijftien burgerwachten vrijgesproken. In een brief aan het hoofd van de rechtspraak, ayatollah Mahmoud Hashemi-Shahroudi, uitten 159 van de 290 parlementsleden hun verontwaardiging over de uitspraak.

Gevangenisstraf voor journalist

Een conservatieve rechtbank in Teheran veroordeelde op 16 juli 2001 de journalist Akbar Ganji tot zes jaar gevangenis wegens subversie en belediging van de islam. De rechtbank negeerde een uitspraak van een andere rechtbank waar Ganji in beroep was gegaan nadat hij in 2000 tien jaar cel had gekregen. Deze rechtbank bracht de straf terug tot zes maanden.

Ganji, een voormalig officier bij de Revolutionaire Garde, schreef herhaaldelijk over betrokkenheid van hoge geestelijken bij de moorden op dissidenten in de jaren negentig. Zij artikelen werden gebundeld in een aantal bestsellers. Ganji werd in 2000 gearresteerd na het bijwonen van de conferentie over Iraanse hervormingen in Berlijn.

Moslimgeleerden vragen vrijlating dissidente ayatollah

Op 17 juli 2001 dienden meer dan 550 Iraanse theologen een petitie in bij de religieuze leiders, waarin zij vroegen om de vrijlating van ayatollah Hossein Ali Montazeri. In juni hadden honderd leden van het parlement een soortgelijke petitie ingediend.
Montazeri kreeg in 1997 huisarrest nadat hij zich kritisch had uitgelaten over wijlen ayatollah Khomeini en de behandeling van politieke gevangenen. Hij vond dat de macht van religieuze leiders moest worden beperkt. Op zijn website publiceerde hij regelmatig verklaringen, waarin hij opriep tot pluralisme en tolerantie. De moslimgeleerden maakten zich zorgen over de toenemende druk op Montazeri, die over de zeventig was en in slechte gezondheid verkeerde. Ook zijn zoon Saeed was in 2000 gevangen gezet wegens publicaties tegen de Iraanse veiligheidsdienst.

Op 19 juli 2001 werden Montazeri's schoonzoon Mojtaba Feyz en drie medestanders gearresteerd op bevel van de Speciale Rechtbank voor de Geestelijkheid. Enkele dagen eerder had deze een inval laten doen in het huis van Montazeri's oudste zoon Ahmad.

Uitgever vrij, verschijningsverbod opgeheven

Op 22 juli 2001 werd de uitgever Latif Safari na 15 maanden cel voorwaardelijk vrijgelaten. Hij was eerder tot 27 maanden gevangenis veroordeeld en mocht hij gedurende vijf jaar niets publiceren. Safari gaf voorheen het blad *Neshat* uit, dat was verboden na een kritisch artikel over de doodstraf.
Eveneens werd het verbod op het blad *Aban* ingetrokken. Uitgever Mohammad Hassan Alipour zei dat *Aban* de liberale koers zou blijven volgen.

MILITAIRE ZAKEN

Nieuwe luchtmachtcommandant

Op 27 mei 2001 werd brigadier-generaal Reza Pardis benoemd tot bevelhebber van de Iraanse luchtmacht. Zijn voorganger, brigadier-generaal Habid Baqaei, werd vicecommandant.

Nieuwe raket getest

Op 31 juli 2001 voerde Iran een succesvolle test uit met de Saeqeh-1, een nieuwe antitankraket.

BUITENLANDSE ZAKEN

Iran en Turkije gaan grensproblemen aanpakken

Op 9 mei 2001 sloten Turkije en Iran een overeenkomst over de bestrijding van rebellengroepen in het Turks-Iraanse grensgebied. Turkije had Iran steeds beschuldigd van steun aan islamitische en Koerdische rebellen die opereerden vanuit Iran. Volgens Iran herbergde Turkije Iraanse guerrillastrijders die terroristische acties uitvoerden tegen de islamitische republiek.
De landen gingen nu informatie uitwisselen over deze strijdgroepen en gezamenlijke observaties uitvoeren langs de grens. Drie speciale werkgroepen zouden zich buigen over de problemen met de veiligheid in het gebied, illegale immigranten en drugshandel.

Oud-militair opgehangen wegens spionage voor VS

Op 20 mei 2001 werd in een gevangenis in Teheran de 56-jarige ex-luchtmachtofficier Mohammad Reza Pedram opgehangen na-

dat hij door het Hooggerechtshof ter dood was veroordeeld wegens spionage voor de Verenigde Staten.

Pedram was volgens juridische bronnen in 1986 overgelopen naar Amerika, waar hij werd ingehuurd door de CIA. Toen hij in 1996 op een vals paspoort naar Iran terugkeerde, werd hij gearresteerd en berecht.
Mensenrechtenorganisaties en oppositiegroepen in ballingschap hadden vergeefs aangedrongen op intrekking van het doodvonnis.

Khatami houdt Rushdie-zaak voor gezien

Op 4 juni 2001 zei president Mohammad Khatami in een interview met een Iraanse krant dat de zaak van de Britse auteur Salman Rushdie als gesloten moest worden beschouwd.
Khatami omschreef de affaire als een oorlog van het westen tegen de islam, waartegen Iran zich had moeten verdedigen. Hij ging niet in op bedreigingen van conservatieve instellingen als de Revolutionaire Garde, die vasthielden aan het doodvonnis tegen Rushdie.

Rushdie was in 1989 door ayatollah Khomeini ter dood veroordeeld wegens blasfemie in zijn roman *De Duivelsverzen*. Na intrekking van het vonnis in 1998 was de relatie tussen Groot-Brittannië en Iran verbeterd.

(Vorige berichten pag. 173/2 - 2001)

JAPAN

BINNENLAND

Koizumi volgt Mori op als partijleider van de LDP en premier

Opnieuw motie van wantrouwen tegen Mori

Op 5 maart 2001 overleefde premier Yoshiro Mori voor de tweede maal sinds zijn aantreden als premier een motie van wantrouwen, ingediend door leden van de oppositie. Van de 480 leden in het Lagerhuis stemden 274 tegen en 192 voor. Ook binnen Mori's Liberaal Democratische Partij (LDP) en de coalitiepartners Komeito en de Conservatieven werd aangedrongen op een besluit van Mori over zijn toekomst. Zij vreesden verliezen bij de Hogerhuisverkiezingen in juli, als hij als partijleider zou aanblijven. Volgens opiniepeilingen was minder dan 10 procent van de bevolking nog voor Mori.
Voor de opvolging van Mori circuleerden de namen van ex-premier Ryutaro Hashimoto, Junichiro Koizumi, leider van Mori's factie in de LDP, minister van Economische zaken Taro Aso en minister van Handel Takeo Hiranuma. Ook werd Chikage Ogi, voorzitster van de Nieuwe Conservatieven, genoemd als kandidaat.

Koizumi neemt leiderschap LDP over

Op 10 maart 2001 besloot Mori na beraad met kopstukken uit de Liberaal Democratische Partij (LDP), tot het uitschrijven van verkiezingen voor het leiderschap van de partij in april. Volgens analisten ging de strijd uiteindelijk vooral tussen de zelfbenoemde hervormer Koizumi (die campagne voerde onder de leus 'Verander de LDP, Verander Japan') en de relatief onbekende Shizuka Kamei. Doordat Kamei zich op het allerlaatste moment terugtrok en zijn factie besloot Koizumi te steunen, won Koizumi de verkiezingen met een meerderheid van 298 stemmen. Hij kreeg ook belangrijke steun uit de districten.
Met zijn verkiezing verzekerde hij zichzelf van het premierschap. Volgens de Japanse media had Koizumi echter een compromis over het toekomstige regeringsbeleid gesloten met Kamei, een fervent antihervormer.

Koizumi buitenbeentje in Japanse politiek

De verkiezing van de flamboyante Koizumi (59), met zijn lange haar ook wel 'de Leeuwenkoning' genoemd, betekende een verschuiving binnen de door corruptie en factiestrijd aangetaste Liberaal Democratische Partij (LDP). Naast zijn uiterlijk en muzikale smaak (hij was fan van de heavy metal band X Japan), stond hij ook bekend om zijn openhartige uitspraken. Toen een journalist hem in 1998, toen hij ook kandidaat was voor het partijleiderschap, vroeg welke kwestie voor hem belangrijker was, terugdringing van de dioxine-uitstoot of goedkeuring van de Viagrapil, antwoordde Koizumi: 'Voor mij persoonlijk, Viagra.'

Door zijn voorkeur voor politieke en economische hervormingen was hij zeer populair bij de bevolking, met name vrouwen en jongeren. Zijn grootste steunpilaar binnen de politiek was de onafhankelijke LDP-politica Makiko Tanaka.
Na zijn verkiezing beloofde hij een einde te zullen maken aan de facties binnen de LDP, een opmerkelijke belofte voor iemand die dankzij de methoden van die facties was opgeklommen naar de hoogste regionen van de partij. Tot zijn verkiezing leidde hij de zeer conservatieve factie van zijn voorganger Mori.

Samenstelling Japanse regering
(26 april 2001)

Staatshoofd:
Keizer AKIHITO

Premier:
Junichiro KOIZUMI

Ministers:
Bestuurlijke hervormingen
Nobuteru ISHIHARA
Buitenlandse zaken
Makiko TANAKA
Gezondheid, Arbeid en Welzijn
Chikara SAKAGUCHI
Justitie
Mayumi MORIYAMA
Land, Infrastructuur en Transport
Chikage OGI
Landbouw, Bosbouw en Visserij
Tsutomu TAKEBE
Defensie
Gen NAKATANI
Economisch en Fiscaal beleid
Heizo TAKENAKA
Economie, Handel en Industrie
Takeo HIRANUMA
Financiën
Masajuro SHIOKAWA
Financiële diensten
Hakuo YANAGISAWA
Milieu
Yoriko KAWAGUCHI
Onderwijs, Cultuur, Sport, Wetenschap en Technologie
Atsuko TOYAMA
Openbaar bestuur, Binnenlandse zaken, Post en Telecommunicatie
Toranosuke KATAYAMA
Wetenschaps- en Technologiebeleid
Koji OMI

gouverneur Centrale bank
Masaru HAYAMI.
kabinetssecretaris
Yasuo FUKUDA
voorzitter Nationale veiligheidscommissie
Jin MURAI
voorzitter Lagerhuis
Tamisuke WATANUKI

Koizumi studeerde economie en politicologie. Op zijn dertigste nam hij de LDP-zetel van zijn vader over. Sindsdien werd hij negen keer herkozen. Twee keer verloor hij de race om het partijleiderschap, tegen Keizo Obuchi en Ryutaro Hashimoto. In drie kabinetten was hij minister van Gezondheidszorg. Ook was hij een keer minister van Post en Telecommunicatie. Zijn omstreden plan voor privatisering van de rijkspostspaarbank liep toen stuk na fel verzet van zijn partijgenoten en ambtenaren van zijn ministerie.
Over economische hervormingen had hij nog geen concrete voorstellen gedaan, behalve dat hij de uitgifte van nieuwe staatsobligaties wilde beperken tot 30 biljoen yen (ca. 276 miljard euro).

Mori wint rechtszaak tegen tijdschrift

Op 24 april 2001 veroordeelde de rechtbank in Tokio het tijdschrift *Uwasa No Shinso* (Waarheid van het Gerucht) tot het betalen van 3 miljoen yen (ca. 27.664 euro) schadevergoeding aan premier Mori wegens laster. Volgens een artikel in het blad was Mori in 1958 gearresteerd in een bordeel tijdens een politieactie tegen prostitutie. Mori had tien miljoen yen schadevergoeding en verontschuldigingen van de redactie geëist. Het tijdschrift ging in beroep tegen de uitspraak. Het was de laatste keer dat Mori in de schijnwerpers stond. Twee dagen later droeg hij het premierschap over aan Koizumi.

Koizumi wijzigt partijtop

Op 25 april 2001 bereikte Koizumi overeenstemming met de coalitiepartners van de Liberaal Democratische Partij (LDP) over het regeringsbeleid, waaronder een stimuleringspakket voor de aandelenmarkt en aanpak van de zogenaamde 'slechte leningen' in de banksector.
Ook voerde hij een aantal wijzigingen in de partijtop door. De opvallendste was de benoeming van Tako Yamasaki tot secretarisgeneraal van de partij. Volgens analisten leek Koizumi daarmee zijn voornemen om de macht van grote facties te doorbreken, waar te maken.

Twijfel was er over de benoeming van Minister van Economische zaken Taro Aso tot hoofd van het partijbeleid. Aso wilde, in tegenstelling tot Koizumi, het beleid van overheidsuitgaven continueren en was geen sterk voorstander van structurele economische hervormingen.
Voormalig minister van Handel Mitsuo Horiuchi werd hoofd van de Algemene raad. Horiuchi had nauwe banden met de grootste LDP-factie van Ryutaro Hashimoto.

Koizumi nieuwe premier van Japan

Op 26 april 2001 koos het Lagerhuis Koizumi tot premier. Diezelfde dag presenteerde hij zijn opvallende kabinet, dat bestond uit vijf vrouwen, twee veertigers en drie ministers afkomstig uit de particuliere sector. 'Dit kabinet is er een van moedige hervormingen', zei hij tijdens een persconferentie. 'Er zal weerstand tegen deze hervormingen zijn. Vandaag is de strijd begonnen.'
Analisten betwijfelden de geschiktheid van enkele ministers, met name de populaire, uitgesproken Makiko Tanaka als minister van Buitenlandse zaken en de niet als een financieel specialist bekend staande Masajuro Shiokawa (79) als minister van Financiën.
Gunstig was echter de benoeming van Heizo Takenaka voor Economisch en Fiscaal beleid. Deze hoogleraar aan de Keio Universiteit stond bekend om zijn felle kritiek op het tot dan toe gevoerde economische beleid.

LDP wint Hogerhuisverkiezingen

Op 29 juli 2001 behaalde de coalitie van de Liberaal Democratische Partij (LDP) met de Komeitopartij en de Conservatieven, een meerderheid van de stemmen bij de verkiezingen voor het Hogerhuis. De LDP won 64 zetels, de Komeitopartij 1 en de Conservatieven 13. Samen met de 61 zetels die niet verkiesbaar waren, kwamen zij op een meerderheid van 139 van de 247 zetels in het Hogerhuis (leden van het Hogerhuis worden voor een termijn van zes jaar gekozen; elke drie jaar vinden verkiezingen voor de helft van de zetels plaats).
Een triomfantelijke premier Koizumi zei de uitslag te beschouwen als een mandaat van de bevolking tot het doorvoeren van hervormingen.
Analisten vroegen zich echter af of de tijd geschikt was voor hervormingen die waarschijnlijk tot nog meer werkloosheid en faillissementen zouden leiden. Alle tekenen wezen erop dat de Japanse economie afgleed naar een recessie. Anderen vreesden dat politici bezuinigingen op hun ministeriële begrotingen zouden gaan blokkeren.

Controversieel bezoek Koizumi aan oorlogsmonument

Op 31 juli 2001 besloot premier Koizumi ondanks binnen- en buitenlandse protesten, zijn bezoek aan de Yasukunischrijn in Tokio door te zetten. De Yasukunischrijn, een gedenkteken voor oorlogsslachtoffers uit de twintigste eeuw, was omstreden omdat daar ook enkele veroordeelde oorlogsmisdadigers uit de Tweede Wereldoorlog begraven lagen. De laatste premier die officieel het monument bezocht was premier Yasuhiro Nakasone in 1985.

China en Zuid-Korea hadden sterk aangedrongen op afzegging van het bezoek. Daarbij kregen zij steun van de Komeitopartij en minister van Buitenlandse zaken Makiko Tanaka. Volgens een opiniepeiling ondersteunde slechts een op de drie Japanners het besluit van Koizumi, waarvan 12 procent van ganser harte.
Koizumi hield echter vol dat zijn bezoek een eerbetoon was aan hen die hun leven gaven voor Japan. Daarbij kreeg hij de steun van de nationalistische gouverneur van Tokio, Shintaro Ishihara. Ook benadrukte Koizumi dat Japan nooit meer bij een oorlog betrokken mocht raken.
Volgens commentatoren zou een bezoek zijn populariteit schaden. Anderen wezen erop dat toegeven aan de politieke druk als een teken van zwakte kon worden uitgelegd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Wijziging pensioenspaarplannen

Op 22 juni 2001 ging het Hogerhuis akkoord met een wetswijziging over pensioenspaarplannen voor het bedrijfsleven per 1 oktober 2001. Voortaan konden oud-werknemers een deel van hun pensioengeld naar keuze investeren. Het systeem van vaste bijdragen en uitkeringen verviel hierdoor. Verschillende grote bedrijven toonden belangstelling voor het plan.
De wijziging was nodig in verband met toenemende lasten voor het bedrijfsleven door vergrijzing van de bevolking. Over dertig jaar zou Japan van alle geïndustrialiseerde landen het hoogste aantal gepensioneerden hebben.

Japan

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2001/'02

Op 26 maart 2001 ging het parlement akkoord met een begroting voor het jaar 2001/'02 ter waarde van 82,65 biljoen (ca. 751,5 miljard euro). De regering beoogde een groei van het bnp met 1,7 procent. Volgens critici was dat erg optimistisch, gezien de problemen in de banksector, het groeiende aantal faillissementen en dalende particuliere consumptie. De consumentenuitgaven maakten ongeveer 60 procent van het Japanse bnp uit.
Nadat premier Yoshiro Mori plannen had bekend gemaakt over de aanpak van slechte leningen schoot de Nikkei-beursindex na een diepterecord sinds zestien jaar op 15 maart 2001, met 21 procent omhoog.

Koizumu bezuinigt op uitgaven publieke werken

Op 21 juni 2001 besloot de regering de talloze openbare werken in Japan aan banden te leggen. Mori's opvolger premier Junichiro Koizumi had eerder toegezegd de uitgaven van staatsobligaties voor het komende fiscale jaar te beperken tot minder dan 30 biljoen yen (ca. 271,3 miljard euro). Dat betekende een bezuiniging van circa 3 biljoen yen op overheidsuitgaven.
De afgelopen jaren had Japan geprobeerd de economie te stimuleren door honderden miljarden aan infrastructurele projecten uit te geven. Daardoor was het land volgebouwd met bruggen, wegen en dammen, vaak tot ergernis van de bevolking.

Meer dan 800 projecten werden herzien; nutteloze projecten zouden worden afgebroken. De aanleg van dammen werd stopgezet. Volgens analisten betekende dat laatste een extra klap voor bouwbedrijven en aannemers. Deze kampten al met grote schulden sinds het uiteenspatten van de zeepbeleconomie begin jaren negentig.

Het bezuinigingsplan was onderdeel van een pakket maatregelen voor economische hervormingen, waarmee de populaire premier zijn imago als hervormer onderstreepte. Minister van Economische zaken Heizo Takenaka voorzag nauwelijks enige economische groei voor het komende jaar. Ook waren er aanwijzingen op een economische recessie, de vierde in tien jaar.

Koizumi houdt vast aan hervormingen

Na de overwinning van de LDP-coalitie bij de Hogerhuisverkiezingen op 29 juli 2001 bevestigde Koizumi zijn voornemen om de economie weer op de rails te zetten. Daarbij behoorde de mogelijkheid van een extra begroting voor maatregelen om de economie te stimuleren, tot de mogelijkheden ondanks de belofte van bezuinigingen.
Zijn uitspraken kwamen op een moment dat de economie op een dieptepunt zat, met een recordwerkloosheid van 4,9 procent en verdere daling van de particuliere consumptie. De industriële productie nam voor de vierde achtereenvolgende maand af. De Nikkei-beursindex sloot op 30 juli op 11.579,27 punten, een nieuw dieptepunt.
Analisten meenden dat Koizumi's plannen voor sanering van de financiële sector en bezuiniging van overheidsuitgaven de werkloosheid konden doen oplopen tot 6 procent.

ONDERWIJS

Depressieve man vermoordt schoolkinderen

Op 8 juni 2001 stak een verwarde man acht leerlingen dood op een lagere school in Osaka. Dertien leerlingen en twee docenten raakten gewond. De dader was de 37-jarige Mamoru Takama, voormalig conciërge en werkloze taxichauffeur. Volgens de politie werd hij behandeld voor schizofrenie en had hij op de dag van de aanslag tien keer zijn gebruikelijke dosis antidepressiva ingenomen. Hij zei dat hij dood wilde. Takama was eerder gearresteerd wegens poging tot vergiftiging op de school waar hij werkte en mishandeling van een man in een hotel tijdens zijn taxiwerk.
Het incident was het laatste in een serie van toenemende gewelddadigheden in Japan waarbij scholieren betrokken waren, niet alleen als slachtoffers maar ook als daders. Premier Junichiro Koizumi zei in een interview met de Japanse televisie na te zullen denken over herziening van strafbepalingen voor daders met geestelijke stoornissen. Ook werd een onderzoek ingesteld naar de veiligheid op scholen.

GEZONDHEID EN ZORG

Leprapatiënten uit isolement verlost

Op 23 mei 2001 trok premier Junichiro Koizumi een beroep in dat de staat had aangetekend tegen een uitspraak van een rechtbank in Kumamoto over schadevergoeding aan leprapatiënten. De rechtbank had de staat in mei 2001 veroordeeld tot het betalen van 1,8 miljard yen (ca. 16,6 miljoen euro) schadevergoeding aan 127 patiënten wegens schending van mensenrechten en onnodig lijden. Koizumi was overstag gegaan na een emotionele ontmoeting met leprapatiënten.
Volgens een draconische wet uit 1953 moesten enkele duizenden lepralijders hun leven in afgesloten centra slijten. Contact met familieleden was niet mogelijk. Sommigen ondergingen gedwongen sterilisatie en abortus. Ondanks de beschikbaarheid van medicijnen tegen de ziekte na 1960 en de mogelijkheid tot opname in reguliere instellingen bleef de regering haar quarantainebeleid voortzetten. In 1996 werd de wet afgeschaft, maar in 2001 leefden nog zo'n 4.500 mensen in de speciale centra.

NATUUR EN MILIEU

Japan ondersteunt Kyoto-klimaatverdrag

Op 23 juli bereikten deelnemers aan de klimaatconferentie in het Duitse Bonn een overeenkomst over de uitvoering van het Kyoto-klimaatverdrag uit 1997 over de beperking van de uitstoot van broeikasgassen. De overeenkomst maakte onder meer de weg vrij voor het nemen van stappen tegen landen die zich niet aan de beoogde reductie hielden.
De overeenkomst kwam uiteindelijk tot stand na cruciale medewerking van een aantal landen, waaronder Japan. Tot op het laatste moment was echter onzeker of Japan zich aan de afspraken zou conformeren of zich zou aansluiten bij de Verenigde Staten die het Kyoto-verdrag hadden verworpen.

Premier Junichiro Koizumi zei dat Japan zou meewerken aan de voltooiing van het Kyoto-protocol en er alles aan zou doen om de Verenigde Staten erbij te betrekken.
Volgens analisten stond Koizumi onder druk van het Japanse bedrijfsleven. De Federatie van Economische organisaties, de Keidanran, had in een verklaring de regering opgeroepen niet buiten de Verenigde Staten om stappen te ondernemen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Zuid-Korea en China woedend over Japans schoolboek

Op 9 juli 2001 haalde Japan zich de woede van China en Zuid-Korea op de hals door een geschiedenisboek voor middelbare scholieren goed te keuren waarin een aantal passages stonden die volgens woordvoerders van beide landen de Japanse invasie van Azië rechtvaardigden en oorlogsmisdaden verheerlijkten. Zij dienden een officieel protest in bij de Japanse regering en waarschuwden voor verslechtering van diplomatieke en handelsbetrekkingen.
Het ging om een van de acht boeken die waren goedgekeurd voor onderwijs aan twaalf- tot vijftienjarigen. Schoolboeken werden door het ministerie van Onderwijs regelmatig gecontroleerd.
In het betreffende boek was eerder op aandringen van China het aantal slachtoffers van het bloedbad van Nanking in 1937 tot het juiste aantal opgetrokken. China had, samen met Zuid-Korea, ook om correctie van andere controversiële passages gevraagd.
Volgens de Japanse regering bevatte het boek verder geen historische onjuistheden.

(Vorige berichten pag. 177/1 - 2001)

OOST-TIMOR

BINNENLAND

Gusmao treedt af als voorzitter interim-parlement

Xanana Gusmao trad op 28 maart 2001 af als voorzitter van de Nationale Raad, het tijdelijke parlement van Oost-Timor, omdat hij het een traag orgaan vond dat veel tijd verloor met gekibbel. De directe aanleiding was echter de weigering van de Nationale Raad op 27 maart om een commissie in het leven te roepen die moest onderzoeken wat de wensen waren van de Oost-Timorese bevolking met betrekking tot de nieuwe grondwet, die in het najaar van 2001 zou worden geformuleerd.
Gusmao werd weer voorzitter van de onafhankelijkheidsbeweging Nationale raad voor Timorees Verzet (NRTV), een functie die hij in augustus 2000 had neergelegd. Hij wilde dat de NRTV onafhankelijke controles zou gaan uitvoeren op de UNTAET, de door de VN geleide interim-regering, omdat de kwaliteit van het bestuur te wensen over zou laten.

Op 9 april 2001 trok ook Nobelprijswinnaar José Ramos-Horta zich terug uit de Nationale Raad, omdat niet hij maar Manual Carrascalao tot opvolger van Gusmao was gekozen. Ramos-Harta ging zich na diens aftreden bezighouden met de internationale betrekkingen van Oost-Timor.

De 36 zetels tellende Nationale Raad was in oktober 2000 opgericht, omdat de Oost-Timorese bevolking meer invloed wilde op de UNTAET. De leden van de Raad waren desondanks niet gekozen, maar aangesteld door de VN.

Nationale Raad maakt plaats voor Constituerende Vergadering

De Nationale Raad werd op 14 juli 2001 opgeheven, om plaats te maken voor de Constituerende Vergadering – het nieuwe parlement van Oost-Timor, waarvoor op 30 augustus 2001 voor het eerst verkiezingen zouden worden gehouden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Internationale kritiek op overgangsregering Oost-Timor

Een commissie van het Portugese parlement publiceerde op 10 mei 2001 een rapport over de UNTAET, de door de VN aangestelde interim-regering van Oost-Timor. Hierin stond dat de UNTAET veel te traag was met het oprichten van de juridische en bestuurlijke organen die een zelfstandige natie nodig heeft om goed te kunnen functioneren. Het land zou vermoedelijk begin 2002 onafhankelijke worden, maar de commissie achtte het onwaarschijnlijk dat het dan al op eigen benen kon staan. Als er niet snel iets veranderde zou slecht bestuur het voorland van het onafhankelijke Oost-Timor zijn. In combinatie met de zwakke economie en het lage opleidingsniveau van de bevolking zou hieruit makkelijk politieke instabiliteit kunnen ontstaan.

Hoofd van de UNTAET, Sergio Vieira de Mello, zei dat hij deed wat in zijn vermogen lag en de aanhoudende kritiek vanuit het buitenland meer dan beu was. 'Als de heren de boel hier willen overnemen, zal ik mijn taken morgen nog aan hen overdragen', zei hij geïrriteerd.

Ook Amnesty International bekritiseert UNTAET

Amnesty International gaf op 27 juli 2001 een verklaring uit waarin het eveneens beweerde dat Oost-Timor nog lang geen solide rechts- en bestuurssysteem had. Amnesty vreesde dat de UNTAET hierdoor niet kon garanderen dat de mensenrechten na de onafhankelijkheid van het land gerespecteerd zouden worden.

Na het aantreden van de UNTAET in 2000 waren landen uit de regio, zoals Australië, begonnen rechters en advocaten voor Oost-Timor op te leiden.

MILITAIRE ZAKEN

Falintil, guerrillabeweging van het Fretilin opgeheven

Op 1 februari 2001 hief het Oost-Timorese Nationale bevrijdingsleger Falintil, de gewapende arm van het Fretilin, zichzelf op, omdat de strijd voor onafhankelijkheid van Indonesië gewonnen was. Het guerrillaleger had 24 jaar bestaan. De manschappen gingen over naar het nieuwe nationale leger van Oost-Timor, dat op dat moment nog onder bevel van de VN stond.

BUITENLANDSE ZAKEN

Indonesië richt speciale rechtbank voor Oost-Timor op

Indonesië richtte op 24 april 2001 een speciale rechtbank voor Oost-Timor op. Het doel was de berechting van de verantwoordelijken voor de gewelddadigheden die Oost-Timor rondom en na het referendum over onafhankelijkheid in 1999 hadden geteisterd.

Volgens critici had Jakarta de geweldplegers steeds de hand boven het hoofd gehouden, omdat ze de gewelddadigheden met steun van het Indonesische leger hadden begaan. De rechtbank zou alleen zijn opgericht omdat meerdere Westerse overheden hadden gedreigd dat ze de economische hulp voor Indonesië anders zouden staken.

President Wahid zei echter dat achter de oprichting van de rechtbank een oprecht gevoel voor rechtvaardigheid stak.

Eerste veroordelingen door nieuwe rechtbank

De rechtbank legde op 4 mei 2001 zes pro-Indonesische Oost-Timorezen celstraffen op die uiteenliepen van tien tot twintig maanden. Ze zouden in september 2000 drie medewerkers van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR in de West-Timorese grensstad Atambua hebben vermoord, door de straten van de stad gesleept en publiekelijk verbrand. De drie waren in West-Timor voor de opvang van Oost-Timorese vluchtelingen.

De uitspraak kwam enkele dagen nadat de speciale rechtbank Eurico Guterres tot zes maanden celstraf had veroordeeld. De leider van de beruchte Oost-Timorese militie Aitarak zou twee VN-medewerkers met geweld uit West-Timor hebben verjaagd, toen zij onderzoek kwamen doen naar de moord op de drie UNHCR-medewerkers.

De UNHCR en secretaris-generaal Kofi Annan van de VN toonden zich geschokt over de relatief lichte straffen en noemde de rechtsgang een zware klap voor de pogingen van de internationale gemeenschap om humanitaire hulpverleners bescherming te bieden.

(Vorige berichten pag. 121/3 - 2001)

BURKINA FASO

BINNENLAND

President Compaoré wint presidentsverkiezingen

President Blaise Compaoré van het Congres voor Democratie en Vooruitgang (CDP) won met een overweldigende meerderheid van 87,5 procent van de stemmen de presidentsverkiezingen van 15 november 1998. Presidentskandidaat Ram Ouédraogo van de Groenen (PVB) kreeg 6,1 procent van de stemmen en Frédéric Guirma van de Beweging voor Afrikaanse Democratie (RDA) 5,86 procent. Van de vier miljoen stemgerechtigden had 56,08 procent haar stem uitgebracht.

Compaoré, die in 1987 na een militaire coup aan de macht kwam en in 1991 tot president werd gekozen, was de eerste president die in Burkina Faso werd herkozen.

Herman Yaméogo, leider van de oppositionele Alliantie voor Democratie en Federatie (ADF) en zoon van 's lands eerste president Maurice Yaméogo, zei op 16 november dat er was gefraudeerd bij de verkiezingen. Verkiezingswaarnemers van de Europese unie en de Organisatie van Afrikaanse eenheid en verschillende mensenrechtenorganisaties verwierpen die beschuldiging en zeiden dat de verkiezingen eerlijk en vrij waren verlopen en dat alle presidentskandidaten evenveel toegang tot de media hadden gehad.

Eerder waren de presidentsverkiezingen geboycot door de Groep van 14 februari, een coalitie van de belangrijkste oppositiegroepen. Volgens de groep was de nieuw gevormde Onafhankelijke nationale kiescommissie bevooroordeeld ten gunste van president Compaoré en de regerende CDP en was er gefraudeerd bij de registratie van stemgerechtigden. Ook zei de groep dat de twee andere presidentskandidaten niet echt onafhankelijk waren en dat zij hadden deelgenomen om de verkiezingen democratische geloofwaardigheid te geven.
Verkiezingswaarnemers daarentegen zeiden dat de hoge opkomst een nederlaag betekende voor de oppositie die tot een verkiezingsboycot had opgeroepen en dat de uitslag een duidelijke overwinning was voor Compaoré, wiens vorige verkiezingsoverwinning in 1991 in twijfel was getrokken omdat de opkomst toen onder 30 procent lag.

Nieuwe regering benoemd

President Compaoré herbenoemde op 11 januari 1999 Kadré Désiré Ouédraogo tot premier. Tevens maakte de president de nieuwe regeringssamenstelling bekend. Enkele ministers moesten het veld ruimen, maar een meerderheid van hen werd op hun posten herbenoemd.

Oppositieleiders gearresteerd na studentenrellen

Half mei 1999 braken in de hoofdstad Ouagadougou studentenrellen uit na de publicatie van een onafhankelijk onderzoek waaruit bleek dat enkele presidentiële lijfwachten betrokken waren bij de moord op de journa-

Samenstelling regering (12 november 2000)

President
Blaise COMPAORÉ

Premier, tevens minister van Economie en Financiën
Paramanga Ernest YOLI

Ministers:
Alfabetisering en Informeel onderwijs
Jeanne SOMÉ
Ambtenarenapparaat en Institutionele ontwikkeling
Jean Emile SOMDA
Basisonderwijs en Alfabetisering
Fidèle KIENTGA
Betrekkingen met het parlement
Sané Mohamed TOPAN
Buitenlandse zaken
Youssouf OUÉDRAOGO
Defensie
Kouamé LOUGUÉ
Gezondheidszorg
Pierre Joseph Emmanuel TAPSOBA
Handel en Promotie van ondernemingen en ambachten
Bedouma Alain YODA
Informatie, tevens regeringswoordvoerder
Théodore Kilimité HIEN
Infrastructuur, Huisvesting en Stadsplanning
Hippolyte LINGANI
Jeugd en Sport
René Emile KABORÉ
Justitie en Bevordering van mensenrechten
Boureima BADINI
Kunst en Cultuur
Mahamoudou OUÉDRAOGO
Landbouw
Salif DIALLO
Maatschappelijk werk en Nationale solidariteit
Gilbert OUÉDRAOGO
Mensenrechten
Monique IBOUDOU
Mijnbouw en Energie
Abdoulayé Abdulkader CISSÉ
Milieu en Water
Fidèle HIEN
Post en Telecommunicatie
Justin Tieba THOMBIANO
Regionale administratie en Decentralisatie
Bernard NABARE
Regionale intergratie
Nayabtigungu Congo KABORÉ
Transport en Toerisme
Salvador YAMÉOGO
Veeteelt
Alphonse BONOU
Veiligheid
Djibril Yipéné BASSOLET
Voortgezet- en hoger onderwijs, Wetenschappelijk onderzoek
Laya SAWADOGO
Vrouwenzaken
Gisèle GUIGMA
Werkgelegenheid, Arbeid en Sociale zekerheid
Alain Ludovic TOU

list Norbert Zongo in 1998. Oppositieleider Herman Yaméogo van de Alliantie voor Democratie en Federatie (ADF), die had opgeroepen om de rellen te stoppen, werd op 17 mei 1999 gearresteerd en enkele dagen vastgehouden. Twee andere oppositieleiders werden eveneens opgepakt en voor één nacht vastgehouden.
Na vier dagen onlusten riep president Compaoré op 21 mei op tot kalmte en beloofde een onderzoek naar vermeende onrechtmatige arrestaties.

Ministerswisselingen

Op 13 oktober 1999 werden de ministerswisselingen bekend gemaakt die premier Kadré Désiré Ouédraogo in opdracht van president Compaoré had doorgevoerd. De wisselingen, negen nieuwe benoemingen en drie portefeuillewisselingen, betroffen zowel leden van het regerende Congres voor Democratie en Vooruitgang (CDP), de gematigde Beweging voor Tolerantie en Vooruitgang (MPT), de Pan-Afrikaanse Conventie Sankarist partij (CPS) en de Groenen (PVB).
De oppositionele 'Groep van 14 februari' liet weten teleurgesteld te zijn omdat de regering geen zetels aan radicale oppositiegroepen had aangeboden.

Nieuwe premier en regering benoemd

President Compaoré benoemde op 7 november 2000 Paramanga Ernest Yoli tot nieuwe premier, nadat een dag eerder de regering van premier Ouédraogo haar ontslag had aangeboden. Op 12 november maakte premier Yoli de samenstelling van de nieuwe regering bekend.

Kinderhandelaren gearresteerd

Op 17 mei 2001 maakte de veiligheidskrachten bekend dat zij twee dagen eerder zeven vermeende kinderhandelaren had gearresteerd die met 23 kinderen in de leeftijd van 11 tot 14 jaar op weg waren naar Benin. De handelaren die elk kind 60.000 CFA franc (ca. 85 euro) en een fiets hadden beloofd, zouden de kinderen hebben gerekruteerd om in Benin op katoenplantages te werken.

Volgens de VN-kinderorganisatie UNICEF werden elk jaar in West- en Centraal Afrika meer dan 200.000 kinderen betrokken bij illegale handel in minderjaren die voor weinig of niets gedwongen moesten werken op plantages of als hulp in de huishouding.

Ivoorkust draagt kinderarbeiders over aan Burkina Faso

Ivoorkust droeg op 15 juni 2001 tweehonderd jonge mensen waarvan werd vermoed dat zij illegaal op plantages werkten, over aan de ambassade van Burkina Faso. Een dag later waarschuwde Burkina Faso buurland Ivoorkust ervoor om geen legale seizoensarbeiders en reizigers uit te zetten. Volgens de minister van Sociale zaken had Ivoorkust, dat werd bekritiseerd wegens kinderarbeid op haar plantages, eerder 150 vermeende kindarbeiders teruggestuurd waaronder zich veel volwassenen en enkele Ivoriaanse staatsburgers bevonden.

GEZONDHEID EN ZORG

Meningitis eist meer dan 1500 slachtoffers

Op 19 april 2001 maakte het ministerie van Gezondheidszorg bekend dat er sinds het begin van het jaar meer dan 1500 mensen aan meningitis (hersenvliesontsteking) waren overleden, maar dat de epidemie zich minder snel uitbreidde. Eerder hadden gezondheidsautoriteiten minstens 2,5 miljoen doses vaccins gedistribueerd.

Financiële hulp donorlanden voor strijd tegen aids

Donorlanden beloofden op 23 juni 2001 66 miljard CFA franc (ca. 90 miljoen euro) aan Burkina Faso voor de bestrijding van aids. Naar schatting was meer dan 7 procent van de volwassen bevolking geïnfecteerd met het HIV-virus dat aids veroorzaakt.

(Vorige berichten pag. 385/2 - 1998)

EGYPTE

BINNENLAND

Weer tragisch voogdijconflict

Op 12 maart 2001 ontvoerde een Egyptische man vier Duitse toeristen om de Duitse autoriteiten te dwingen hem de voogdij over zijn kinderen toe te kennen. Drie dagen later werd hij gearresteerd en kwamen de toeristen met de schrik vrij. De persoonlijke tragedie van vader Ibrahim Ali vond ook weerklank bij het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken en enkele lidstaten van de Europese Unie, omdat Duitse rechtbanken in echtscheidingszaken bij gemengde huwelijken met partners uit Derde Wereldlanden bijna automatisch de kinderen toewezen aan de Duitse partner, ervan uitgaand dat het kind in Duitsland per definitie materieel beter af zou zijn. Wanneer dit bij hoge uitzondering niet besloten werd, deden de autoriteiten niets om te zorgen dat de kinderen met hun niet-Duitse ouder herenigd werden.
Onder de Egyptische echtscheidingswetgeving gaat de voogdij over een zoon van de moeder op de vader over als de zoon tien jaar wordt, bij een dochter als zij twaalf wordt. Bij conflicten kan de leeftijd voor de zoon opgetrokken worden naar vijftien jaar en voor de dochter naar het tijdstip dat zij trouwt.
Ibrahim Ali riskeerde met zijn wanhoopsactie een levenslange gevangenisstraf. Op 28 maart werden volgens de politie drie handlangers van de vader opgepakt, die hem aan het wapen en ijzeren kettingen geholpen zouden hebben. Mochten zij veroordeeld worden, dan was de maximumstraf vijftien jaar cel met dwangarbeid.

Voormalige poltieman opnieuw belet Egypte te verlaten

Het lukte Mohamed el-Ghannam op 28 maart 2001 weer niet om Egypte te verlaten en in Zwitserland als politiek vluchteling te gaan leven. Volgens de voormalige politieman negeerde de politie van de luchthaven van Cairo het bevel van een rechtbank om het reisverbod dat de regering hem had opgelegd, op te heffen.
El-Ghannam, die een hoge post had bekleed als directeur van de gerechtelijke recherche van het ministerie van Binnenlandse zaken, had in 1998 enkele artikelen in oppositiekranten gepubliceerd over de corruptie van de sterke arm en martelpraktijken.
Zwitserland had de man politiek asiel aangeboden. Al twee keer eerder, in 1999 en 2000, werd het hem onmogelijk gemaakt het land te verlaten.

Rechtbank verordonneert toelating Misr 2000

Een bestuurlijke rechtbank vernietigde op 7 april 2001 een beslissing van het parlement

om de nieuwe partij Misr 2000 niet toe te laten. De partijencommissie van de Shoura, het Hogerhuis, had geoordeeld dat Misr 2000 niets nieuws toevoegde aan het Egyptische partijlandschap. De nieuwe partij wilde zijn politieke strijd vooral richten op bestrijding van blinde globalisering, het watertekort en problemen van nationale eenheid.
De Shoura had de afgelopen jaren de formatie van verscheidene nieuwe partijen gedwarsboomd met soortgelijke argumenten. Wanneer partijen toch werden toegelaten, was dat meestal na een interventie van een rechtbank.

Nieuwe minister van Buitenlandse zaken

Op 15 mei 2001 benoemde president Moebarak Ahmed Maher tot minister van Buitenlandse zaken, omdat Amr Moussa secretaris-generaal van de Arabische Liga werd. Maher (66) was ambassadeur in Washington, New York, Tunis, Moskou, Brussel en Lissabon geweest.
Hij hielp president Sadat destijds bij de onderhandelingen in Camp David over het vredesakkoord met Israël. Maher studeerde in zijn jeugd rechten en zou volgens ingewijden op goede voet staan met de leiding van de Palestijnse PLO.

Lichte aardbeving bij Cairo

Cairo werd op 12 juni 2001 getroffen door een aardbeving van 4,9 op de schaal van Richter die geen grote schade aanrichtte. Niemand werd gedood of raakte ernstig gewond, aldus de politie.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Betogingen tegen nieuwe eisen voor aanstelling als ambtenaar

Na al dan niet gewelddadige betogingen in verscheidene steden waaraan honderden werkloze afgestudeerden deelnamen, trok de regering op 16 juli 2001 ijlings haar plannen in om nieuwe voorwaarden te stellen aan academici die in dienst van de overheid traden. Het idee van minister Zaki Abu Amer van Bestuurlijke ontwikkeling was geweest om een maximum leeftijd van 28 jaar voor academici in te voeren en een maximum leeftijd van 24 jaar voor lager gekwalificeerden. Ruim vier miljoen Egyptenaren werkten al in het overheidsapparaat.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ontwerpbegroting rond

Begin april 2001 legde president Hosni Moebarak de laatste hand aan de ontwerpbegroting, waarin de uitgaven voor het komende begrotingsjaar (van 1 juli 2001 tot 30 juni 2002) geschat werden op 126,9 miljard pond (ca. 33 miljard euro), waarvan 31,9 miljard pond (ca. 8,3 miljard euro) voor de salarissen van ambtenaren en ander overheidspersoneel. Het begrotingstekort zou uitkomen op 2,6 procent van het bnp. De goedkeuring van de begroting door het parlement was, afgezien van discussie over details, praktisch een formaliteit.

Nieuwe belasting voor detaillisten en grossiers goedgekeurd

Het parlement ging op 22 mei 2001 akkoord met de laatste fase van de invoering van een verkoopbelasting. Sinds 1991 was deze belasting – die kon variëren van vijf tot tien procent – ingevoerd voor fabrikanten, service providers en importeurs en vanaf 2001 zou deze ook opgelegd worden aan detaillisten en grossiers met een jaarlijkse omzet van minimaal 150.000 pond (ca. 39.000 euro). De regering stelde dat ongeveer zestien procent van alle producten onder de verkoopbelasting zouden vallen en dat een uitzondering was gemaakt voor basisvoedsel. Vanwege de gezonde concurrentie in het land verwachtte de regering naar eigen zeggen niet dat de prijzen van de betrokken producten zouden stijgen.

Groen licht voor uitgifte Eurobonds

Op 6 juni 2001 zette het parlement het licht op groen voor de regering om twee miljard dollar (ca. 2,2 miljard euro) aan Eurobonds uit te geven. Deze obligaties zouden binnen vijf tot dertig jaar moeten worden uitgekeerd. De opbrengst mocht gebruikt worden voor schuldverlichting en investeringen in de Egyptische en internationale financiële markten.

Hypotheekwet goedgekeurd

Het parlement keurde op 17 juni 2001 een langverwachte wet op de verstrekking van hypotheken goed, die de regering onder meer verplichtte om aan onbemiddelde huizenbouwers gratis grond ter beschikking te stellen en elementaire infrastructuur voor de wijken tegen halve prijs te leveren.
De meeste banken boden nog altijd geen hypotheken aan, omdat huizenbouwers niet altijd konden aantonen dat de grond hun eigendom was, langs tientallen instanties moesten voor vergunningen en die vergunningen alsmede de eigendom van de grond weer kwijt konden raken. De wet maakte hieraan niet meteen een einde, wel stipuleerde de tekst dat de aflossing van een hypotheek niet meer dan een kwart van het salaris van huiseigenaren-in-spe met een bescheiden inkomen mocht bedragen.
Economen verwachtten van de nieuwe wetgeving een forse financiële injectie voor de kwakkelende economie en de aandelenmarkt, die in juni 2001 een even zorgwekkend diepterecord bereikte als in 1994.

Weer dollartekort

In juli 2001 werd het dollartekort bij banken en wisselkantoren weer zo nijpend dat alleen nog bedragen in ponden ter waarde van enkele honderden dollars gewisseld konden worden. De regering had al ettelijke keren beloofd verbetering in de situatie te brengen.

JUSTITIE

Verdachten rellen krijgen nieuw proces

Tot grote vreugde van vele Kopten vernietigde een Egyptisch hof van beroep op 15 maart 2001 de uitspraak die een lagere rechtbank had gedaan na zeer gewelddadige rellen in het zuiden van Egypte, eind december 1999. Bij die ongeregeldheden, met als aanleiding een ruzie tussen een christen en een moslim, kwamen 21 mensen om: 19 Kopten en twee moslims.
De rechtbank had in 2000 bijna alle verdachten – 92 van de 96 – vrijgesproken. Het hof van beroep verordonneerde een nieuw proces dat naar verwachting binnen drie maanden zijn beslag zou krijgen.

Saoedische zakenman veroordeeld

Een rechtbank in Cairo veroordeelde op 18 april 2001 de Saoedische zakenman Mu'tasim al-Mu'taz Billah Khashoggi tot drie jaar gevangenisstraf omdat hij de Citibank voor drie miljoen dollar (ca. 3,3 miljoen euro)

had opgelicht. Het hof van beroep vernietigde een eerder vonnis dat was geëindigd in vrijspraak.

Actie tegen publicatie over monnik

Het weekblad *Al-Nabaa al-Watani* en het dagblad *Akher Khabar* publiceerden in 2001 een reportage over een christelijke monnik die zich aan meisjes en vrouwen vergrepen zou hebben en hen daarmee chanteerde. Omdat er volgens Koptische kerkleiders niets van het verhaal klopte en de genoemde monnik al vijf jaar geleden geëxcommuniceerd was, eisten zij een proces tegen de hoofdredacteur van de twee bladen, Mamdouh Mahran. Duizenden Kopten gingen de straat op. Mahran werd op 20 juni officieel aangeklaagd, maar voorlopig op borgtocht vrijgelaten. Volgens justitie hing hem een straf van maximaal vijf jaar boven het hoofd. De bladen werden tijdelijk verboden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Noodtoestand bevordert martelpraktijken'

In een rapport van het Human Rights Centre for the Assistance to Prisoners (HRCAP) dat op 19 maart 2001 tijdens een persconferentie werd gepresenteerd, werd geconcludeerd dat de wet op de noodtoestand de belangrijkste reden voor het voortbestaan van martelpraktijken in Egypte was. De noodtoestand was al sinds 1981 van kracht, het jaar waarin president Sadat werd vermoord. Hierdoor was een 'vruchtbaar klimaat ontstaan voor de uitbreiding van martelpraktijken, omdat verdachten lange periodes in detentie doorbrengen, zonder waarborgen zoals het recht om bezoek te ontvangen en contact met advocaten', aldus het rapport. Ook vertoonden de strafwet en de wet op het gevangeniswezen grote gebreken. 'Burgers hebben niet het recht om politiemensen voor het gerecht te slepen wegens martelen', aldus de organisatie. Sommige slachtoffers van martelpraktijken hadden wel smartengeld van de regering ontvangen, maar de organisatie vond het onjuist dat hiervoor geld uit de staatskas werd gebruikt terwijl de verantwoordelijken onbestraft bleven.
De HRCAP bepleitte politieke en constitutionele hervormingen, 'te beginnen met het intrekken van de wet op de noodtoestand', die ook de rechten van oppositiepartijen sterk inperkte. Zo mochten zij alleen in een korte periode voorafgaand aan de verkiezingen campagne voeren en alleen op door de politie toegekende locaties.

Journalist veroordeeld wegens laster

Op 29 april 2001 werd de oppositiejournalist Mohamed Abu Liwaya tot een maand gevangenisstraf en 7.500 pond (ca. 1.950 euro) boete veroordeeld. De journalist was verbonden aan het inmiddels verboden islamistische dagblad *Al-Shaab* en liep de straf op wegens 'laster' tegen de voorzitter van de journalistenbond, Ibrahim Nafie.
De bond had in 2000 een concert met de Libanese zangeres Majda Roumi georganiseerd, waarvan de opbrengsten ten goede zouden komen aan pensioenen voor journalisten. Abu Liwaya was het niet eens geweest met de opzet van het concert.

Egypte maakt voorbehoud bij goedkeuring handvest kinderrechten

Het Egyptische parlement accepteerde op 6 mei 2001 het Afrikaans Handvest over de Rechten en het Welzijn van het Afrikaanse Kind. Enkele clausules vonden echter geen genade in de ogen van het parlement. De minister van Parlementaire zaken, Kamal el-Shazli, verklaarde dat de clausules waarin adoptie wordt goedgekeurd, de huwbare leeftijd voor meisjes op achttien jaar wordt gesteld en de doodstraf voor zwangere en zogende moeders wordt verboden, waren gesneuveld. De islam verbiedt adoptie, aldus de minister, de Egyptische wet kent een huwbare leeftijd van zestien jaar voor meisjes en de doodstraf is ook toegestaan voor zwangere vrouwen en kon na de geboorte van hun kind ten uitvoer worden gebracht.
Het handvest, een initiatief van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE), was sinds 1999 van kracht.

Zware straf voor burgerrechtenactivist Saadeddin Ibrahim

Ondanks alle negatieve publiciteit rond de arrestatie van de burgerrechtenactivist Saadeddin Ibrahim besloot het Hoge Hof voor Staatsveiligheid op 21 mei 2001 hem toch zwaar te straffen. Hij werd beschuldigd van het 'zonder officiële goedkeuring accepteren van subsidie van de Europese Unie, het betalen van smeergeld voor het vervalsen van officiële documenten en het belasteren van de staat in rapporten over de relaties tussen moslims en christenen in Egypte.' Hij werd veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf.
De mensenrechtenorganisaties Amnesty International en Human Rights Watch verklaarden te geloven dat het een politiek proces was dat paste in een patroon van acties tegen democratische activisten. Ibrahim, die vastzat in de Torah-gevangenis in Cairo, zou in beroep gaan.
Twintig andere medewerkers van het Ibn Khaldoun Centrum dat geleid werd door Ibrahim, kregen straffen van één tot vijf jaar, terwijl zeven voorwaardelijke straffen kregen.

Moslimbroeders gearresteerd

Advocaten meldden op 16 juli 2001 dat 25 aanhangers van de Moslim Broederschap, onder wie een van de leiders, Khairat al-Shater, gearresteerd waren. De broederschap was formeel nog steeds verboden, hoewel haar kandidaten wel aan de laatste verkiezingen hadden meegedaan. De arrestanten, opgepakt in de arme buurt Imbaba in Cairo, werden beschuldigd van het in bezit hebben van verboden lectuur en lidmaatschap van een illegale organisatie.

Proces tegen homo's

Op 18 juli 2001 begon het proces tegen 52 mannen die waren gearresteerd in een bar op beschuldiging van homoseksualiteit. De bar was in een drijvende nachtclub die bekend zou staan als ontmoetingsplek voor homo's. Nationaal en internationaal was er kritiek op het feit dat een staatsveiligheidsrechtbank de zaak behandelde.
Tientallen familieleden woonden de opening van het proces bij en sloegen op journalisten in. In de snikhete rechtszaal was slechts plaats voor 200 mensen op de publieke tribune en de politie sloeg met de wapenstok tientallen mensen weg. De rechtszaak volgde na een reeks incidenten die breed in de media waren uitgemeten, zoals het 'misbruik' van internet door mannelijke homoseksuele prostituees.

Saadawi ontkomt aan echtscheidingsbevel

De Egyptische feministe Nawal el-Saadawi (70), al vele jaren onder vuur van islamisten, ontkwam op 30 juli 2001 aan een rechtszaak

die haar had kunnen dwingen zich van haar echtgenoot te scheiden. De islamistische advocaat Nabih al-Wahsh had een verzoek tot een echtscheidingsbevel ingediend, maar een rechtbank oordeelde dat individuen niet het recht hadden dergelijke verzoeken te doen. Alleen het Openbaar Ministerie kon om een dergelijke rechtszaak vragen. Aanleiding voor het verzoek van Al-Wahsh was de uitspraak van Saadawi in een interview dat de jaarlijkse pelgrimstocht naar Mekka op pre-islamitische gebruiken was gebaseerd en dat vrouwen bij erfenissen gelijke rechten als mannen moesten krijgen.
Eerder dwong een rechtbank de koranhistoricus Nasr Abu Zeid van zijn vrouw te scheiden, omdat hij een afvallige zou zijn. De professor vluchtte naar Nederland.

OVERLEDEN

Adel Hussein, leider Arbeiderspartij

De secretaris-generaal van de islamitische Arbeiderspartij, Adel Hussein, overleed op 15 maart 2001 aan een hersenbloeding. In de jaren '50 en '60 zat hij tien jaar in de gevangenis voor zijn marxistische overtuigingen. Tegen 1978 werd hij bekeerd tot de islam en stuurde de partij een islamitische richting op.

(Vorige berichten pag. 185/1 e.v. - 2001)

MALI

BINNENLAND

Politie arresteert studentenleider

De politie meldde op 8 maart 2000 dat zij een dag eerder de studentenleider Mahamane Mariko had gearresteerd die verantwoordelijk was voor de al drie maanden durende klassenboycot die het onderwijssysteem verlamde. Volgens de politie was de studentenleider niet vanwege de staking opgepakt, maar vanwege een aanklacht van een medestudent die zei dat hij in elkaar was geslagen toen hij voorstelde de boycot te beëindigen.
Studentenleiders van de Vereniging van Malinese leerlingen en studenten (AEEM) hadden eerder een lijst van dertig eisen geformuleerd, waaronder hogere beurzen en betere studievoorwaarden.
Begin 1998 hadden de autoriteiten universiteiten en middelbare scholen twee weken gesloten na gewelddadige protesten van studenten die een verhoging van de studiebeurs eisten.

Drie Nederlandse toeristen vermoord in Mali

De Malinese regering verklaarde op 8 maart 2000 dat drie Nederlandse mannelijke toeristen waren vermoord en dat er vier verdachten waren gearresteerd. De toeristen waren op 1 maart als vermist opgegeven waarna het Malinese leger, Nederlandse ambassademedewerkers en Nederlandse rechercheurs een zoektocht waren gestart.
Een dag eerder had het Nederlandse ministerie van Buitenlandse zaken bekend gemaakt dat de lichamen van de drie mannen, die sinds 16 februari in de regio op vakantie waren, in het noorden van Mali waren gevonden.

Regerende Adema-partij benoemt hervormingsgezind leiderschap

Eind november 2000 benoemde de regerende Alliantie voor de Democratie (ADEMA) van president Konaré een nieuw hervormingsgezind leiderschap met het oog op de nationale verkiezingen in 2002. De nieuwe secretaris-generaal Marimantia Diarra en drie nieuwe vice-voorzitters werden tijdens een vierdaagse bijeenkomst gekozen uit een groep jonge technocraten die bekend stonden als 'hervormers'. De partij benoemde Dioncounda Traoré, voormalig conservatief die een modernere houding zou hebben aangenomen, tot nieuwe voorzitter.
De bijeenkomst was georganiseerd nadat eerder in oktober de voorzitter en voormalige premier Ibrahim Boubacar Keita zijn ontslag had ingediend omdat hervormers een nationaal congres hadden georganiseerd om te voorkomen dat hij in 2002 de opvolger van president Konaré zou worden.

Aanhangers Keita richtten alternatieve beweging op

Op 8 februari 2001 maakten 37 leden van de regerende Alliantie voor de Democratie (ADEMA) bekend dat zij een alternatieve beweging hadden opgericht omdat de regeringspartij intolerant zou zijn. De oprichting van 'Alternatief 2002', een verwijzing naar de verkiezingen in 2002, was een reactie op het eerdere gedwongen aftreden van de voormalige voorzitter Keita die zich in 2002 als presidentskandidaat had willen presenteren. In een brief, ondertekend door belangrijke partij-intellectuelen en 21 ADEMA-parlementsleden, verklaarden de oprichters dat zij een alternatief vormden voor de huidige politiek van leugens, uitsluiting, corruptie en chantage.

Minister van Communicatie stapt op

Op 24 juni 2001 nam de minister van Communicatie Ascofare Oulematou Tamboura ontslag, waardoor de premier zich gedwongen zag een kleine kabinetswijziging door te voeren. Volgens de premier was Tamboura afgetreden na kritiek op de uitvoering van haar functies, maar hij gaf niet aan welke kritiek dat was. Volgens waarnemers ging het om het management van een onderdeel van de telecommunicatiemaatschappij Sotelma.
Bouare Fily Sissoko, de minister van volkshuisvesting zou haar taken erbij nemen.
Ousame Maiga, werkzaam in het ministerie van Financiën, nam de plaats over van Adama Kone als minister van Jeugd en Sport. De overige posten bleven ongewijzigd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

VN meldt grootschalige Malinese kinderarbeid in Ivoorkust

Het VN-kinderfonds UNICEF meldde op 15 februari 2000 dat elk jaar duizenden Malinese kinderen onvrijwillig naar het buurland Ivoorkust werden gebracht en daar op landbouwplantages te werk werden gesteld. In een rapport dat werd overhandigd aan ministers in Ivoorkust, stond dat er een omvangrijke handel bestond in Malinese jongeren die werden ontvoerd of verkocht; 13 procent van de jongeren die op de plantages werkten, zou vrijwillig naar Ivoorkust zijn vertrokken.
De Ivooriaanse minister van Vrouwenzaken Constance Yai zei dat de militaire regering de schendingen van de rechten van de kinderen zou aanpakken en daartoe wilde samenwerken met de Malinese autoriteiten ten einde de kinderen in de Malinese maatschappij te herintegreren.

Voedseltekorten bedreigen 400.000 mensen

Op 7 mei 2001 maakte regeringsvertegen-

woordiger Mary Diallo bekend dat bijna 400.000 mensen, op een totale bevolking in Mali van 10,4 miljoen, bedreigd werden door voedseltekorten als gevolg van het mislukken van de graanoogsten. Vooral in het noorden liepen de mensen gevaar.
Nog eens 500.000 mensen zouden het economisch uitermate moeilijk krijgen door de terugloop in inkomsten uit de landbouw.
Mali verwachtte een tekort van 147.470 ton graan in 2001 door de slechte weersomstandigheden die ook andere landen in West- en Centraal-Afrika als Niger, Tsjaad en Burkina Faso, hadden getroffen.

De regering wilde 10.790 ton graan distribueren in de maanden van juli tot september, de periode tussen twee oogsten, op basis van de helft van de normale nationale consumptie van 9 kilo graan per persoon per maand.
Het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties (WFP) zou 7.000 ton graan beschikbaar stellen, waarvan 3.400 ton via zogenaamde 'voedsel-voor-werk-programma's'. Duitsland had nog eens 4.000 ton toegezegd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement akkoord met groeiend begrotingstekort

Het parlement gaf op 15 december 2000 haar goedkeuring aan de begroting voor 2001 die een toenemend tekort vertoonde van 11,68 procent dat werd veroorzaakt door de uitgaven voor een belangrijk Afrikaans voetbaltoernooi dat in 2002 in Mali zou worden georganiseerd. De uitgaven werden vastgesteld op 556,56 miljard CFA franc (ca. 810 miljoen euro) tegen 522,73 miljard CFA franc in 2000, een stijging van 6,47 procent. De opbrengsten werden geschat op 510,54 miljard CFA franc, een stijging van 6,02 procent ten opzichte van 2000. In de begroting werd prioriteit gegeven aan onderwijs (ruim 6 procent) en gezondheidszorg (ruim 10 procent).

JUSTITIE

Doodstraf voor moordenaars Noorse zakenman

Een rechtbank in de hoofdstad Bamako veroordeelde op 1 september 2000 de twee Malinese mannen Hamidou Ag Baby en Rhissa Ag Al Ousseyni ter dood wegens het ontvoeren en vermoorden van de Noorse zakenman Stig Andersen in juli 1999.

BUITENLANDSE ZAKEN

Mali akkoord met regionaal non-agressiepact

Op 2 maart 2000 kwamen de staatshoofden van Mali, Liberia, Guinee en Sierra Leone op een minitop in Mali overeen om een halt toe te roepen aan het gebruik van hun grondgebied voor grensoverschrijdende acties door rebellenbewegingen en om op korte termijn een non-agressiepact te tekenen. Eerder tekenden de landen meerdere non-agressieverdragen, maar deze hadden maar beperkt succes gehad in het verminderen van de onveiligheid in de regio.

Frankrijk herbevestigt bemoeienis met West-Afrika

De Franse minister van Buitenlandse zaken Hubert Védrine, herhaalde op 30 juni 2001 tijdens een kort bezoek aan Bamako, dat zijn land zou doorgaan zich in te spannen voor Afrikaanse vredesinitiatieven in West-Afrika. Volgens de minister kon er voor de oorlogen in Sierra Leone, Liberia en Guinée alleen politieke oplossingen gevonden worden.

Intensievere samenwerking in ECOWAS

West-Afrikaanse staten akkoord over gezamenlijk paspoort

Op 12 mei 2000 bereikten de ministers van Binnenlandse zaken van zestien West-Afrikaanse staten op een vergadering van de Economische gemeenschap van West-Afrikaanse staten (ECOWAS) in Mali overeenstemming om de nationale paspoorten in 2005 te vervangen door een gezamenlijk paspoort. Het nieuwe paspoort zou het logo van ECOWAS krijgen.

President Konaré opent parlement ECOWAS

De Malinese president Alpha Konaré verklaarde op 16 november 2000 in de Malinese hoofdstad Bamako het nieuwe West-Afrikaanse parlement officieel voor geopend. Het parlement, dat was opgezet door de zestien lidstaten van de Economische gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (ECOWAS), was samengesteld uit zittende leden van de nationale parlementen en werd voorgezeten door Konaré. De uitvoerende secretaris van ECOWAS, Lassana Kouyate, zei dat het parlement regionale integratie zou promoten.

Mali ratificeert verdrag Afrikaanse Unie

De Malinese regering verklaarde op 28 juli 2000 dat het in Togo op de jaarlijkse top van de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (OAE) het verdrag van de Afrikaanse Unie had geratificeerd. De Afrikaanse Unie, een alternatief voor het voorstel van de Libische president Gaddafi voor de oprichting van de Verenigde Staten van Afrika, zou op termijn de OAE moeten vervangen. Het verdrag was op de top in Togo door 27 staatshoofden van de 53 lidstaten ondertekend.

IMF prijst Afrikaans plan voor lange termijnontwikkeling

IMF-bestuursmanager Horst Köhler prees op 21 februari 2001 op een top met Afrikaanse staatshoofden in de Malinese hoofdstad Bamako de plannen voor de lange termijnontwikkeling voor Afrika die door Afrikaanse leiders waren ontwikkeld. Köhler zei dat de plannen met de werktitel 'Millennium Programma voor de Wederopleving van Afrika' zich concentreerden op het beëindigen van gewapende conflicten die het continent verwoestten en op een beter beheer van de overheidsfinanciën dat ook een einde moest maken aan corruptie. Ook de president van de Wereldbank James Wolfensohn liet zich in lovende bewoordingen uit over de plannen die waren voorbereid door de Zuid-Afrikaanse president Mbeki, de Algerijnse president Bouteflika en de Nigeriaanse president Obasanjo.

Islamitische landen herhalen oproep boycot Israël

Een bijeenkomst van de Organisatie van islamitische landen (OIC) in Mali eindigde op 28 juni 2001 met een oproep voor een boycot van Israël als steunbetuiging aan de Palestijnse opstand. Er was evenwel geen aanwijzing dat de landen daadwerkelijk nieuwe maatregelen tegen Israël zouden treffen. Een maand eerder had de OIC op een conferentie in Qatar al besloten dat de leden hun diplomatieke banden met Israël zouden verbreken. De meeste landen had-

den overigens geen diplomatieke banden met Israël. De buurlanden van Mali, Senegal en Mauritanië, hadden die banden wel maar hadden weinig gedaan daar een punt achter te zetten.

(Vorige berichten pag. 377/3 - 2000)

SIERRA LEONE

BINNENLAND

Parlement akkoord met nieuwe ministersbenoemingen

Op 14 april 1998 keurde het parlement de aanstelling goed van vijf nieuwe ministers die in maart door president Ahmad Tejan Kabbah waren benoemd. De meeste andere ministers behoefden geen parlementaire goedkeuring omdat zij hadden gediend in de vorige regering van Kabbah.
Kabbah, die in mei 1997 was afgezet na een militaire coup, was op 10 maart 1998 uit ballingschap teruggekeerd en opnieuw aan de macht gekomen nadat de West-Afrikaanse vredesmacht ECOMOG de junta van rebellenleider Johnny Paul Koroma en zijn rebellen uit de hoofdstad en groot deel van Sierra Leone had verdreven.

Burgeroorlog woedt voort na verdrijven junta

Honderden burgers door rebellen vermoord

Op 17 april 1998 maakte het Liberiaanse radiostation *Star* bekend dat terugtrekkende rebellen van onder andere het Revolutionaire verenigde front (RUF) enkele dagen eerder tweehonderd burgers hadden vermoord in Bambatendu, een plaats in het oosten van het land.

ECOMOG beschuldigt Liberiaanse facties van steun aan rebellen

De bevelhebber van de West-Afrikaanse vredesmacht ECOMOG Maxwell Khobe beschuldigde op 21 april 1998 Liberiaanse facties van het verlenen van hulp en ondersteuning aan rebellen in Sierra Leone. Khobe noemde met name het Nationale patriottische front van Liberia (NPFL), een organisatie die ruim een jaar eerder officieel was verboden en onder leiding had gestaan van Charles Taylor die op dat moment president was van Liberia. Khobe uitte geen directe beschuldigingen aan het adres van Taylor's regering.

Rebellen behouden controle over deel noordoosten

Begin mei 1998 bevestigde een ECOMOG-commandant dat rebellen die loyaal waren aan het afgezette militaire regime het noordoostelijke district Kailahun en een deel van het district Kono nog steeds onder hun controle hadden. Volgens de commandant bleven ECOMOG-troepen rebellenbases aanvallen en waren daarbij meer dan honderd rebellen omgekomen.
Volgens berichten zouden de rebellen ook vanuit bases in Liberia en Guinee opereren. Het Franse persbureau *AFP* meldde op 18 mei 1998 dat de rebellen steun ontvingen vanuit Liberia en Burkina Faso.

Rebellen beschuldigd van terreur tegen burgerbevolking

Artsen zonder Grenzen beschuldigde op 5 mei 1998 gewapende groepen van het uitoefenen van terreur tegen de burgerbevolking. Volgens de organisatie kwamen er in de hoofdstad Freetown steeds meer gewonde mensen uit het district Kono aan die het slachtoffer waren van opzettelijke verminking. Tevens maakte de organisatie melding van standrechtelijke executies, mutilaties, verkrachtingen en ontvoeringen.

Regenval belemmert opmars ECOMOG

Op 3 juni 1998 meldde majoor-generaal Timothy Shelpidi van ECOMOG dat de opmars van zijn troepen tegen de rebellen in het noordoosten werd verhinderd door zware regenval. Shelpidi zei verder dat de rebellen door hun munitie heenraakten en dat de opstandelingen hun toevlucht namen tot geweld tegen burgers. Beschuldigingen die bevestigd leken door een rapport van het Internationale Rode Kruis dat op 5 juni de wreedheden van de rebellen sterk veroordeelde.

Amnestie voor kindsoldaten

Vice-president Albert Demby kondigde op 9 juli 1998 aan dat de naar schatting 4.000 kindsoldaten niet zouden worden vervolgd voor acties die zij in het verleden hadden begaan.

Veiligheidsraad akkoord met waarnemingsmissie

De VN-veiligheidsraad ging op 13 juli 1998 unaniem akkoord met het sturen van een VN-waarnemingsmissie in Sierra Leone (UNOMSIL) voor een aanvankelijke periode van zes maanden.
UNOMSIL kreeg de opdracht om toe te zien op de militaire- en veiligheidssituatie en de demobilisatie en ontwapening van voormalige strijders. Verder moest UNOMSIL toezien en rapporteren over schendingen van internationaal humanitair recht en de regering adviseren op gebied van politiezaken en trainingen met het oog op de herstructurering van de veiligheidstroepen.

ECOMOG verplaatst hoofdkwartier naar Freetown

Op 8 oktober 1998 werd bekend dat ECOMOG haar operationele hoofdkwartier van de Liberiaanse hoofdstad Monrovia had verplaatst naar de Sierraleoonse hoofdstad Freetown.

Coupplegers geëxecuteerd

Op 19 oktober 1998 schoot een vuurpeloton 24 legerofficieren dood die waren veroordeeld voor hun aandeel in de militaire coup in mei 1997. Onder hen bevonden zich twee voormalige leiders van de defensiestaf en kolonel F.Y. Koroma, de broer van coupleider Koroma.
Van tien andere officieren was de doodstraf omgezet in levenslange gevangenisstraf.

Rebellenleider RUF ter dood veroordeeld

Het hooggerechtshof in Freetown veroordeelde op 23 oktober 1998 de voormalige rebellenleider van het Revolutionaire verenigde front (RUF) Foday Sankoh tot de dood. Sankoh, die na de militaire coup in 1997 de kant had gekozen van het militaire regime, had sinds zijn arrestatie in Nigeria in 1997 vastgezeten en was in juli 1998 door de Nigeriaanse regering aan Sierra Leone uitgeleverd.

Burgers wegens collaboratie ter dood veroordeeld

Het hooggerechtshof in Freetown veroordeelde in november 1998 vijftien burgers ter dood die schuldig waren bevonden aan

verraad omdat zij hadden geholpen bij de militaire coup in mei 1997. De voormalige president Joseph Momoh kreeg tien jaar gevangenisstraf opgelegd.
In oktober had het hooggerechtshof eveneens elf burgers ter dood veroordeeld wegens hun samenwerking met de militaire coupplegers en vijf andere burgers tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Rebellen rukken op richting hoofdstad Freetown

Rebellen van het Revolutionaire verenigde front (RUF) rukten in december 1998 steeds verder op naar de hoofdstad Freetown die werd overspoeld met vluchtelingen uit omliggende plaatsen. In sommige gebieden voegden bendes van voormalige soldaten van het militaire regime zich bij de rebellen. De rebellenopmars, die gestart was nadat hun voormalige leider Sankoh ter dood was veroordeeld en ECOMOG-troepen begin december zeventig voormalige militairen hadden vermoord in Port Loko, ging gepaard met gruwelijkheden begaan door opstandelingen, waarvan vluchtelingen verslag deden.
Op 24 december 1998 evacueerde Groot-Brittannië ongeveer tachtig buitenlanders uit Freetown en vloog deze over naar Senegal. De regering van Kabbah bekritiseerde de evacuatie en zei dat deze de rebellen aanmoedigde.
Eind december zouden de rebellen de plaats Wellington, 35 kilometer ten oosten van de hoofdstad, in brand hebben gestoken en een groot aantal burgers afgeslacht.

Op 28 december 1998 wees de leider van de RUF-troepen Sam Bockarie een regeringsaanbod voor vredesbesprekingen van de hand en zei dat de grote aanval op Freetown elk moment kon plaatsvinden. RUF-rebellen zouden die dag de noordelijke hoofdstad Makeni, 120 kilometer ten oosten van Freetown, hebben veroverd evenals Lunsar, een plaats halverwege Makeni en de hoofdstad.

Op 30 december 1998 kreeg de 14.000 man sterke ECOMOG extra ondersteuning van ongeveer 1.000 Nigeriaanse militairen en een aantal Ghanese troepen.

In de nacht van 30 op 31 december openden de rebellen de aanval op de plaats Hastings even buiten Freetown, maar volgens ECOMOG werden de rebellen hierna teruggedreven.
Op 5 januari 1999 claimde ECOMOG, dat ondersteund werd door ongeregelde regeringsgezinde troepen die bekend stonden als Kamajors, bij Hastings tweehonderd RUF-rebellen te hebben gedood.

Rebellen vallen hoofdstad binnen

Op 6 januari 1999 voerden RUF-rebellen, ondersteund door voormalige militairen, onverwachts een aanval uit op de hoofdstad Freetown. De rebellen vermoorden en terroriseerden een groot aantal burgers, sloegen aan het muiten en staken veel officiële gebouwen in brand, waaronder het hoofdbureau van de politie. Tevens slaagden de rebellen erin een aantal gevangenen uit de hoofdstedelijke gevangenis te bevrijden. Het RUF claimde dat het merendeel van de stad in haar handen was en zei dat zij het vuren niet zou staken voordat hun leider Foday Sankoh was vrijgelaten.

Op 7 januari zou president Kabbah met deze eis akkoord zijn gegaan op voorwaarde dat de rebellen zich zouden houden aan het vredesakkoord dat in 1996 in Abidjan was afgesloten en een onmiddellijk staakt-het-vuren in acht zouden nemen. Een dag later liet de militaire leider van het RUF Sam Bockarie weten deze voorwaarden niet te accepteren.

ECOMOG voert tegenaanval uit

Op 9 en 10 januari 1999 voerden ECOMOG-troepen met nieuw aangekomen Nigeriaanse versterkingen een tegenaanval uit en slaagden erin de rebellen uit het stadscentrum te verdrijven. De rebellen zouden op hun terugtocht honderden burgers hebben verminkt en afgeslacht.

Op 19 januari slaagde ECOMOG erin om de haven van Freetown onder controle te krijgen, waardoor het mogelijk werd voedselhulp aan te voeren. Eerder hadden VN-hulpmedewerkers gewaarschuwd dat de één miljoen stadsbewoners met de hongersnood werden bedreigd.

President bereid tot onderhandelingen met RUF

Op 7 februari 1999 kondigde president Kabbah onverwachts aan dat hij bereid was om besprekingen te voeren met de gevangen RUF-leider Sankoh. Kabbah zei dat de onderhandelingen moesten plaatsvinden volgens de voorwaarden in het akkoord dat in 1996 in Abidjan was gesloten. Volgens de regering waren er echter geen plannen om Sankoh vrij te laten.
Een RUF-woordvoerder zei een dag later dat het RUF het aanbod 'met voorzichtig optimisme' had ontvangen.
Enkele weken eerder hadden ECOMOG-officieren de gevangen RUF-leider Sankoh naar de Guineese hoofdstad Conakry gebracht voor besprekingen met bemiddelaars uit Ivoorkust, Togo en Guinee en van de Verenigde Naties.

ECOMOG valt rebellen in noorden aan

ECOMOG zei op 4 februari 1999 dat haar troepen in het noorden van Sierra Leone bezig waren met een 'beslissende operatie' tegen de RUF-rebellen. ECOMOG zei verder vastbesloten te zijn om de oostelijke grens met Liberia af te grendelen die volgens de Nigeriaanse regering door RUF-rebellen als uitvalsbasis werd gebruikt.

ECOMOG beschuldigd van standrechtelijke executies

Het Franse persbureau *AFP* meldde op 29 januari 1999 dat een van haar correspondenten getuige was geweest van een standrechtelijke executie door ECOMOG-troepen van een rebel en een vrouw die van collaboratie werd verdacht. Op 11 februari bevestigde secretaris-generaal Kofi Annan dat ECOMOG een aantal verdachten had geëxecuteerd. Een dag later ontkende een ECOMOG-woordvoerder echter de executies en zei dat regeringsmilities de moorden hadden uitgevoerd.

Duizenden kinderen ontvoerd en mishandeld

Bronnen bij het Hoge commissariaat voor de vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) zeiden op 10 februari 1999 dat honderden burgers, waaronder veel kinderen, door de rebellenbeweging RUF als gijzelaars werden vastgehouden. De rebellen zouden naar schatting 2.000 kinderen in de leeftijd van vijf tot veertien jaar hebben ontvoerd na de inval in Freetown in januari.

Lichamen vermoorde ministers gevonden

Op 13 februari 1999 werden in een buiten-

wijk van Freetown de lichamen aangetroffen van de minister van Openbare zaken Mohammed Sesay en de staatsminister voor de noordelijke regio Y.M. Koroma. Volgens de staatsradio waren de ministers, die sinds 12 januari werden vermist, door RUF-rebellen vermoord.

Vredesproces verloopt moeizaam

Op 9 maart 1999 leek er enige vooruitgang te zijn geboekt in het vredesproces toen de gevangen rebellenleider Sankoh zijn aanhangers opriep om binnen 72 uur de gevechten te staken en alle ontvoerde vrouwen en kinderen vrij te laten. Op 16 maart echter liet de militaire commandant van het RUF Sam Bockarie weten dat hij opdracht had gegeven alle contacten te verbreken met de regering die hij van vertraging van het vredesproces beschuldigde. De daaropvolgende dagen liepen de spanningen op en namen de militaire confrontaties toe.

Op 24 maart 1999 meldde de nieuwswebsite van Sierra Leone dat er veel gewonden waren gevallen bij een aanval van de rebellen op legerbarakken in de buitenwijken van Freetown. Enkele dagen later riep de gevangen RUF-leider Sankoh zijn aanhangers vanuit de gevangenis via de radio op de aanvallen op Freetown te staken. Daarop kondigde president Kabbah op 28 maart aan dat Sankoh toestemming had gekregen om in Togo de RUF-veldcommandanten te ontmoeten voor consultaties over het vredesproces. De gewapende confrontaties gingen echter door.

Eind maart 1999 kwamen 30 Ghanese ECOMOG-militairen bij een botsing met RUF-rebellen om het leven.
Op 8 april kwamen bij gevechten tussen ECOMOG en het RUF 31 mensen om het leven, waaronder 14 burgers.

Op 21 april zei ECOMOG dat vluchtende rebellen op 15 en 16 april meer dan 120 mannen, vrouwen en kinderen hadden vermoord bij Songo, 40 kilometer ten zuidoosten van Freetown. Deze aantijging werd echter door een RUF-woordvoerder tegengesproken die de ECOMOG-troepen van de moorden beschuldigde.
Op 18 april werd de gevangen RUF-leider Sankoh naar de Togolese hoofdstad Lomé gevlogen waar hij met andere RUF-leiders zou vergaderen om eventuele besprekingen met de Sierra Leoonse regering voor te bereiden.
Op 29 april werd bekend dat het RUF een aantal vredesvoorstellen had geaccepteerd, maar er werden geen details vrijgegeven.

President en RUF-leider tekenen staakt-het-vuren akkoord

Op 18 mei 1999 tekenden president Kabbah en RUF-leider Sankoh in de Togolese hoofdstad Lomé een overeenkomst voor een staakt-het-vuren dat op 24 mei moest ingaan. In de overeenkomst, die onder bemiddeling van de Togolese president Gnassingbé tot stand was gekomen, stond verder dat een dag na het bestand besprekingen moesten beginnen om een politieke overeenkomst te bereiken.

President en RUF-leider tekenen vredesovereenkomst

Op 7 juli 1999 tekenden president Kabbah en RUF-leider Sankoh in de Togolese hoofdstad Lomé een vredesovereenkomst die onder bemiddeling van functionarissen uit Togo, Nigeria, Burkina Faso en Liberia tot stand was gekomen. Het akkoord werd mogelijk nadat RUF-functionarissen hun eis tot het vertrek van de ECOMOG-troepen uit Sierra Leone hadden laten vallen.
In het akkoord stond dat beide partijen de macht zouden delen en het gaf de opstandelingen vier regeringsposten en controle over minerale rijkdommen. De rebellen werd een volledige amnestie toegezegd voor al hun acties sinds de uitbraak van het conflict in 1991 en de door de regering aan Sankoh opgelegde doodstraf werd herroepen.
Mensenrechtengroeperingen bekritiseerden de amnestie voor rebellen die beschuldigd werden van ernstige mensenrechtenschendingen zoals het opzettelijk verminken van burgers.

VN-onderhandelaars gegijzeld

Op 4 augustus 1999 gijzelden rebellen nabij Freetown meer dan dertig leden van een VN-team dat onderhandelde over de vrijlating van gijzelaars van de rebellen. Vier dagen later lieten de rebellen dertien gegijzelde VN-onderhandelaars vrij met de boodschap dat zij voedsel en medicamenten eisten. Na onderhandelingen werden op 10 augustus de overige gijzelaars vrijgelaten.

Demobilisatie vertraagd

Op 18 augustus 1999 liep de demobilisatie van de rebellen, die volgens de vredesovereenkomst van Lomé op die dag moest beginnen, vertraging op nadat bleek dat de rebellen geen financiële compensatie kregen voor de ingeleverde wapens zoals in het akkoord was afgesproken. Twee dagen later riep de minister van Justitie Solomon Berewa op tot geduld en verzekerde de rebellen dat de vertraging in betalingen te wijten was aan een logistiek probleem dat binnen enkele weken zou worden opgelost.

Rebellenleiders keren terug naar Freetown

Op 3 oktober 1999 keerden de rebellenleiders Foday Sankoh en Johnny Paul Koroma terug naar Freetown waarna zij samen met president Kabbah een persconferentie hielden. De rebellenleiders boden hun excuses aan voor de wreedheden die tijdens de acht jaar burgeroorlog waren begaan en beloofden te streven naar een snelle implementatie van de vredesoverkomst.

Ministersposten aan rebellenleiders toegekend

Op 21 oktober 1999 kondigde de regering aan dat vier ministersposten conform de vredesovereenkomst aan rebellenleiders waren toegewezen. Het betrof de portfolio's handel en industrie, huisvesting en energie, transport en toerisme.

VN-veiligheidsraad akkoord met sturen vredesmacht

Op 22 oktober 1999 ging de VN-veiligheidsraad unaniem akkoord met het sturen van een 6.000 man sterke vredesmacht met een mandaat van zes maanden die moest toezien op de implementatie van het vredesakkoord van Lomé. De belangrijkste taken van de VN-missie in Sierra Leone (UNAMSIL) waren het ontwapenen van de rebellen, assistentie bij hulpverlening en het bieden van veiligheid aan VN-personeel.

Regering van nationale eenheid beëdigd

Op 2 november 1999 beëdigde president Kabbah de nieuwe regering van nationale eenheid.

Samenstelling van de regering (2 november 1999)

President en minister van Defensie
Ahmad Tejan KABBAH,

Vice-president
Albert Joe DEMBY

Ministers:
Arbeid
Alpha TIMBO
Buitenlandse zaken
Sama BANYA
Energie
Alimamy Paolo BANGURA (*)
Financiën
James JONAH
Gezondheidszorg en Hygiëne
Sulaiman Tejan JALLOH
Grondzaken, Huisvesting en Milieu
Peter VANDY (*)
Handel en Industrie
Mike LAMIN (*)
Informatie en Omroep
Julius SPENCER
Justitie
Solomon BEREWA
Landbouw, Bosbouw en Mariene bronnen
Okere ADAMS
Minerale bronnen
Alhaji Mohamed DEEN
Onderwijs, Jeugd en Sport
Alpha WURIE
Ontwikkeling en Economische planning
Kade SESAY
Plattelandsontwikkeling en Lokaal bestuur
James Banda DAUDA
Politieke en Parlementaire zaken
Abu Aiah KOROMA
Toerisme en Cultuur
A.B.S. JOMO-JALLOH (*)
Transport
Momoh PUJEH
Veiligheid
Charles MARGAI
Welzijn, Gender, Kinderzaken
Shirley GBUJAMA

(*) Voormalige rebel

VN-vredesmacht uitgebreid

De VN-veiligheidsraad ging op 7 februari 2000 akkoord met de uitbreiding van de VN-vredesmacht in Sierra Leone (UNAMSIL) van 6.000 naar 11.000 manschappen om het vacuüm op te vullen dat zou worden veroorzaakt door het vertrek van de ECOMOG-troepenmacht.

Sankoh verlaat zonder toestemming Sierra Leone

Op 19 februari 2000 eiste UNAMSIL dat RUF-leider Sankoh onmiddellijk naar Sierra Leone zou terugkeren.
Sankoh, die in Ivoorkust gesprekken voerde met de militair leider generaal Robert Guëi, voordat hij naar Zuid-Afrika zou doorreizen, had enkele dagen eerder het land verlaten zonder toestemming te vragen aan de regering, hetgeen in strijd was met de afspraken in het vredesakkoord van Lomé.

Installatie VN-troepen in oosten door RUF verhinderd

UNAMSIL-functionarissen zeiden op 25 februari 2000 dat gewapende opstandelingen van het voormalige RUF-rebellenleger verhinderden dat Indiase en Ghanese VN-troepen zich in de regio Bendu in het oosten van het land installeerden.

Vredesproces stort in elkaar, rebellen gijzelen vredeshandhavers

Op 30 april 2000 omsingelden honderden RUF-rebellen een demobilisatiecentrum in de stad Makeni en eisten de terugkeer van tien RUF-rebellen die hun wapens hadden overhandigd.
Nadat vredeshandhavers dat weigerden, namen de rebellen zeven van hen als gijzelaars mee.

Volgens het RUF waren de vredeshandhavers gegijzeld omdat UNAMSIL, aan wie ECOMOG een dag eerder officieel haar vredeshandhavende taken had overgedragen, had geprobeerd de rebellen met geweld te ontwapenen. Volgens de secretaris-generaal van de VN Kofi Annan waren de gijzelnemingen het gevolg van de installatie van UNAMSIL-troepen in diamantrijke gebieden die door rebellen werden gecontroleerd.

RUF-rebellen vallen barakken aan en gijzelen opnieuw vredeshandhavers

Op 1 en 2 mei 2000 vielen RUF-rebellen UNAMSIL-barakken in Makeni en de nabijgelegen plaats Magburaka aan die werden bemand door Keniaanse troepen. Bij de aanval kwamen drie militairen om het leven en raakten zeven anderen gewond.
In de oostelijke plaats Kailahun gijzelden de rebellen wederom vredeshandhavers waarmee het totale aantal gegijzelden op vijftig kwam te liggen.

Rebellen gijzelen Zambiaanse troepen

Op 4 mei 2000 escaleerde de gijzelaffaire nadat 208 Zambiaanse troepen, die met zes pantservoertuigen naar Makeni waren gestuurd om de Keniaanse gijzelaars te ontzetten, door de rebellen gevangen werden genomen.
Het gemak waarmee de UNAMSIL-troepen gevangen werden genomen ontlokte de kritiek dat de vredesmacht onvoldoende was uitgerust, gefinancierd en getraind. Kofi Annan, secretaris-generaal van de VN, gaf die dag toe dat de troepen onvoldoende voor hun rol waren uitgerust en verzocht leden van de VN-veiligheidsraad om versterkingen. Groot-Brittannië zei daarop technische en logistieke ondersteuning toe, maar sloot het sturen van gevechtseenheden uit.
Twee dagen later gaf een tweede contingent van 226 Zambiaanse vredeshandhavers zich aan rebellen over, waardoor het aantal gegijzelden opliep tot ongeveer 500.

Rebellen naderen Freetown

Op 6 mei 2000 gebruikte de rebellenbeweging RUF dertien op VN-troepen buit gemaakte pantservoertuigen voor een opmars naar de hoofdstad Freetown en veroverde de strategisch gelegen plaats Lunsar. De volgende dag rukte het RUF op tot Masiaka en het knooppunt Rogberi, 65 kilometer van Freetown.

Demonstranten eisen vrijlating gegijzeld VN-personeel

Op 8 mei 2000 liepen 10.000 demonstranten in Freetown naar het huis van de RUF-leider Sankoh om de vrijlating te eisen van alle gegijzeld VN-personeel. Sankoh's lijfwachten schoten op de menigte nadat sommige demonstranten met stenen gooiden. Tenminste negentien demonstranten kwamen door kogels om het leven. Sankoh, die nog steeds in naam vice-president van de overgangsregering was, slaagde erin te ontsnappen.

Groot-Brittannië evacueert staatsburgers

Het doodschieten van demonstranten in Freetown was op 8 mei 2000 aanleiding voor de Britse regering om haar troepen te activeren om haar staatsburgers en ingezetenen van de Europese Unie uit Freetown te

evacueren. De 700 parachutisten, die een dag eerder naar Senegal waren overgevlogen om een eventuele evacuatie te organiseren, beveiligden direct de vluchthaven Lungi terwijl Britse marineschepen onderweg waren om in een later stadium de controle over het vliegveld over te nemen.

UNAMSIL en Sierraleoonse leger zetten tegenaanval in

UNAMSIL-troepen zetten op 8 mei 2000 helikopters in om de RUF-rebellen bij Masiaka en het knooppunt Rogberi, 65 kilometer van Freetown, terug te dringen. Een dag later moest de VN toegeven dat Masiaka in handen van de rebellen was gevallen nadat de VN-troepen zich door gebrek aan munitie moesten terugtrekken.

Twee dagen later escaleerden de gevechten nadat het leger van Sierra Leone (SLA) zich in de strijd mengde. Legertroepen en Nigeriaanse vredestroepen slaagden erin de rebellenopmars tegen te houden nabij Newton, 35 kilometer van Freetown, op 11 mei. Ook bij Port Loko, ten noorden van de luchthaven Lungi, werd het RUF teruggedreven.

Op 13 mei 2000 zette het SLA haar offensief voort en een dag later veroverde de legertroepen de plaats Masiaka. Het SLA zette het offensief daarna noordwaarts voort en veroverde op 21 mei het knooppunt Rogberi en op 29 mei de plaats Lunsar dat een dag later echter weer door het RUF werd teruggeveroverd nadat de munitie van het SLA opraakte.

RUF laat VN-gijzelaars vrij

Op 15 mei 2000 kwamen 139 gegijzelde VN-personeelsleden in Liberia aan nadat zij door het RUF waren vrijgelaten. In de daaropvolgende dagen liet het RUF steeds meer VN-gijzelaars vrij, ook nadat de rebellenleider Sankoh op 17 mei in Freetown werd gearresteerd toen hij vermomd de stad probeerde te verlaten.

Op 28 mei kondigde president Kabbah aan dat de immuniteit van rebellenleider Sankoh was opgeheven en dat hij terecht zou moeten staan. Later die dag lieten de rebellen de laatste VN-gijzelaars vrij, waarschijnlijk door bemiddeling van de Liberiaanse president Charles Taylor.

VN versterkt troepenmacht en heft wapenembargo op

Op 19 mei 2000 besloot de VN-veiligheidsraad de VN-troepenmacht in Sierra Leone met 2.000 man te versterken. Tevens hief de raad het wapenembargo uit 1998 tegen Sierra Leone op.
Op 21 mei besloot Groot-Brittannië om negentig man naar Sierra Leone te sturen om de legertroepen te trainen en verleende twee dagen later toestemming om wapens en munitie te gebruiken die in maart waren geleverd maar sindsdien in opslagplaatsen lagen.

UNAMSIL onder druk door vertrek Indiase troepen

In september 2000 kwamen de UNAMSIL-troepen door dreigend personeelsgebrek onder toenemende druk te staan nadat India in september had laten weten dat zij haar contingent van 3.059 troepen wilde terugtrekken. Daarop kondigde Groot-Brittannië op 10 oktober 2000 aan dat zij 100 extra militairen naar Sierra Leone zou sturen om de naar schatting 300 aanwezige Britse militairen te ondersteunen en liet weten dat zij bereid was om een brigade van 5.000 man in te zetten indien de situatie kritiek werd.
Zeven lidstaten van ECOWAS boden extra troepen aan om de Indiase troepen te vervangen. Kenia bood een extra bataljon aan en de Oekraïne en Slovenië stelden pantservoertuigen beschikbaar. Op 19 oktober bood ook Bangladesh twee bataljons aan. India had inmiddels aangekondigd de terugtrekking van haar troepen tot december of januari uit te stellen.
Op 30 oktober stuurde de Britse regering zes amfibische schepen met 600 mariniers naar Sierra Leone voor het geval er een crisis uitbrak.

Nieuwe bevelhebber UNAMSIL benoemd

De Keniaanse vice-stafchef generaal Daniel Opande werd op 1 november 2000 de nieuwe bevelhebber van UNAMSIL. Hij verving de Indiase majoor-generaal Vijay Jetley. De Nigeriaanse majoor-generaal Martin Luther Agwai werd benoemd tot plaatsvervanger van de UNAMSIL-commandant.

Staakt-het-vuren na bemiddeling ECOWAS

Op 11 november 2000 tekende het RUF en de regering na bemiddeling van ECOWAS een akkoord voor een staakt-het-vuren. In het akkoord stond dat het RUF alle buitgemaakte wapens zou inleveren en onmiddellijk zou starten met een ontwapenings- en demobilisatieprogramma onder auspiciën van UNAMSIL. Ook stond in het akkoord dat elke import van wapens of munitie een inbreuk betekende op het staakt-het-vuren. Verder gaf het akkoord de UNAMSIL-troepen onbeperkte vrijheid om zich in heel Sierra Leone te bewegen, inclusief het diamantrijke gebied dat onder controle stond van het RUF. Het staakt-het-vuren zou na dertig dagen van kracht worden.

RUF-ministers vervangen

Op 2 maart 2001 kondigde president Kabbah wisselingen in de regering aan. De drie voormalige RUF-ministers, die sinds de mislukking van het vredesakkoord in mei 2000 onder huisarrest stonden, werden vervangen, evenals ministers die met pensioen gingen.
De president benoemde Peter Kuyembeh tot minister van Financiën, Ahmed Rahmadan Dumbuya tot minister van Buitenlandse zaken, Osman Kamara tot minister van Handel en Industrie, Chernor Jalloh tot minister van Energie en Alfred Bobson Sesay tot minister van Grondzaken, Huisvesting en Milieu.

VN-veiligheidsraad verlengt mandaat UNAMSIL

Op 30 maart 2001 keurde de VN-veiligheidsraad een resolutie goed die het mandaat van de UNAMSIL-vredesmacht verlengde met zes maanden. De resolutie stond eveneens een troepenuitbreiding toe van 10.500 naar 17.500 man. Verder bekritiseerde de resolutie het RUF en 'andere militaire groepen' wegens mensenrechtenschendingen en vermeldde dat het staakt-het-vuren dat in november was overeengekomen, nog niet volledig was geïmplementeerd en vroeg het RUF zich aan haar verplichtingen te houden.

RUF en Kamajors tekenen overeenkomst

Op 16 mei 2001 tekenden het RUF en de regeringsgezinde Burgerdefensie strijdkrachten (CDF, een Kamajor-militie) een overeenkomst om alle onderlinge vijandelijkheden te staken. Het akkoord werd ondertekend nadat het CDF haar vier

weken durende offensief tegen het RUF had stopgezet.
Eind mei hadden het RUF en de Kamajors ongeveer 2.600 strijders ontwapend en had het RUF zo'n 600 kindsoldaten vrijgelaten voor demobilisatie.

Veiligheid toegenomen in grensgebied met Guinee

President Kabbah en de Guineese president Conté verklaarden op 4 juni 2001 dat de veiligheid in het grensgebied tussen beide landen aanzienlijk was verbeterd sinds het leger van Sierra Leone was binnengetrokken in het gebied dat de tien voorafgaande jaren door het RUF werd gecontroleerd. Beide presidenten beloofden de onderlinge samenwerking te verbeteren en zeiden dat beide nationale legers de grensveiligheid volledig garandeerden.
Eerder waren Guineese troepen regelmatig de grens overgestoken om RUF-rebellen te bestrijden.

Pakistaanse vredeshandhavers versterken UNAMSIL

Op 7 juni 2001 kwamen 265 Pakistaanse vredeshandhavers in Sierra Leone aan om de UNAMSIL-troepenmacht te versterken. Het was de eerste groep van een contingent van 4.000 man dat in juli en augustus zou aankomen om de vertrokken Indiase, Nigeriaanse en Jordaanse vredestroepen te vervangen.

RUF laat kindsoldaten vrij en hervat inleveren wapens

Een VN-woordvoerder maakte op 10 juni 2001 bekend dat het RUF 59 kindsoldaten had vrijgelaten. Volgens de woordvoerder waren de kinderen, in leeftijd variërend van negen tot zeventien jaar, zwaar ondervoed. Het totaal aantal vrijgelaten kindsoldaten kwam met de vrijlating op 828, hetgeen er volgens de woordvoerder op wees dat het RUF de tien jaar durende burgeroorlog serieus wilde beëindigen.
Het RUF was erom berucht dat zij kindsoldaten dwong om wreedheden tegen burgers te begaan, zoals het afhakken van ledematen.

Het RUF kondigde op 15 juli 2001 aan dat zij opnieuw wapens ging inleveren om te laten zien dat zij het vredesproces serieus nam. Een week eerder had het RUF de ontwapening opgeschort uit protest tegen aanvallen van regeringsgezinde militie-eenheden, het niet vrijlaten van gevangen RUF-rebellen door de regering en het opleggen door de Verenigde Naties van een reisverbod aan een RUF-functionaris.

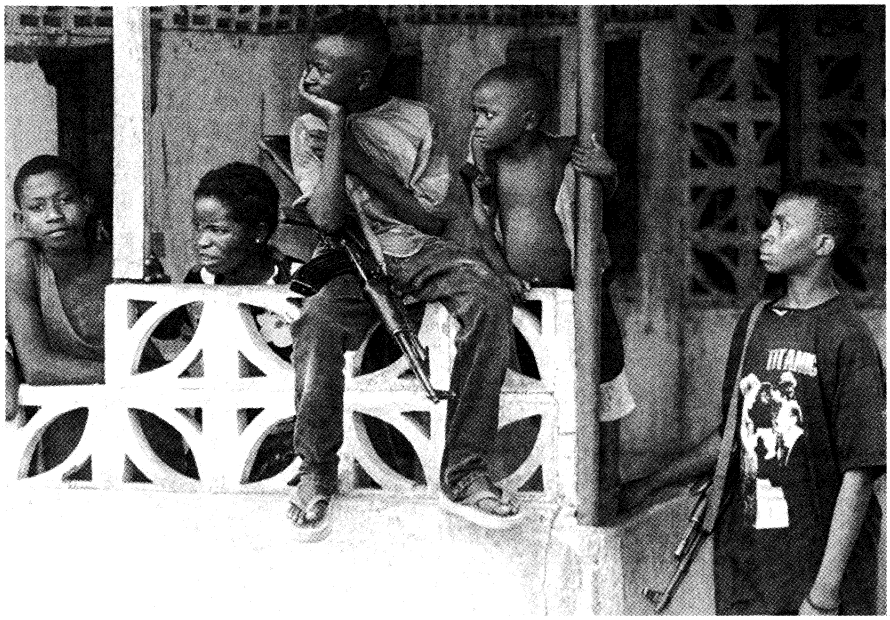

Kindsoldaten, geronseld door het RUF, poseren op een veranda in het dorpje Makot 150 kilometer noordoostelijk van Freetown. *(foto ANP)*

Een rooms-katholieke bisschop in Sierra Leone maakte op 17 juli 2001 bekend dat het RUF 107 kindsoldaten had vrijgelaten, waaronder 62 meisjes. Volgens de bisschop had de hulporganisatie Caritas de kinderen in Makeni opgevangen en zouden zij worden behandeld voor huidziekten en andere aandoeningen. De kinderen zouden zo spoedig mogelijk naar hun ouders worden teruggebracht.

Schermutselingen tussen RUF en regeringsgezinde militie-eenheden

Een VN-woordvoerder maakte op 19 juli 2001 bekend dat er in het oosten van Sierra Leone schermutselingen plaatsvonden tussen het RUF en regeringsgezinde militie-eenheden (CDF). Volgens de woordvoerder onderzocht de VN aantijgingen dat de CDF de plaats Koidu en een dorp in de omgeving hadden aangevallen.
Twee dagen eerder waren het RUF, de regering en de VN in de zuidelijke stad Bo overeengekomen het delven van diamanten te staken en alle rebellen en militie-eenheden voor eind november 2001 te ontwapenen.
Sinds het staakt-het-vuren in november 2000, dat in grote lijnen had standgehouden, hadden er wel herhaaldelijk botsingen plaatsgevonden tussen RUF-rebellen en militie-eenheden om het beheer van diamantmijnen.

Rebellen ongerust over tribunaal

Het RUF verklaarde op 25 juli 2001 dat zij niet zouden meewerken aan de op te richten speciale rechtbank die mensen moest gaan berechten die van wreedheden tijdens de burgeroorlog werden beschuldigd, zolang zij niet wisten hoe deze zou functioneren.

De minister van Justitie Berewa verklaarde daarop dat de rechtbank niet alleen voor rebellen was bedoeld, maar voor alle partijen die aan de oorlog hadden deelgenomen. Volgens Berewa zouden onderzoekers bepalen wie er voor de rechter moest verschijnen. Dit kon zowel hijzelf zijn als leden van de militaire junta die het land in 1997/98 bestuurden, leden van regeringsgezinde militie-eenheden of burgers in topposities. Berewa verwierp de kritiek dat het tribunaal, dat werd ondersteund door de Verenigde Naties, spanningen tussen oorlogsvoerende partijen kon doen herleven en zei dat het tribunaal het vredesproces juist zou versnellen.

(Vorige berichten pag. 319/3 - 1998)

SOEDAN

BINNENLAND

Regering bekritiseert luchtbrug Unicef voor kindsoldaten

De regering diende op 4 maart 2001 een officieel protest in bij Roger Gwada, de coördinator van de Verenigde Naties voor humanitaire zaken in Soedan, tegen een luchtbrug door Unicef voor bijna 3.000 kindsoldaten, die aan de kant van de rebellen hadden meegevochten. De kinderen, acht tot achttien jaar oud, waren door rebellen van het Zuid-Soedanese volksbevrijdingsleger (SPLA) aan Unicef overgedragen en in de periode van 23 tot 28 februari met vliegtuigen naar de stad Rumbek gebracht, een stad die in een gebied lag dat door de rebellen werd gecontroleerd. De VN-organisatie wilde proberen de ouders van de kinderen op te sporen en zou in de tussentijd voor de kinderen zorgen.
De krant *al-Sahafi al-Douli* citeerde Awad al-Kerim Fadalla, staatssecretaris van Buitenlandse zaken, die verklaard had dat de luchtbrug 'in strijd was met de akkoorden die wij met de Verenigde Naties hebben getekend'. Unicef had geen toestemming voor de luchtbrug gevraagd. Een medewerker van de hulporganisatie verklaarde tegenover een journalist van persbureau *Reuters* dat zijn organisatie de kwestie van de kindsoldaten verscheidene malen bij de regering had aangekaart en dat men het erover eens was dat er iets moest gebeuren.
De luchtbrug volgde op een belofte van SPLA-leider John Garang in oktober 2000 dat zijn milities voortaan geen kinderen meer zouden rekruteren en dat alle kinderen gedemobiliseerd zouden worden. Volgens Sharad Sarapa, hoofd van de Unicef-operaties in het zuiden van Soedan waren eind 2000 zo'n 9.000 kinderen onder de wapenen bij verscheidene zuidelijke milities.
Enkele dagen na het protest van de regering bracht de speciale VN-rapporteur voor mensenrechten in Soedan, Gerhart Baum, een bezoek aan Khartoum. Baum werd op die post benoemd nadat Leonardo Franco zijn ontslag had ingediend. De regering verweet Franco valse geruchten verspreid te hebben over slavenhandel in Soedan. Inmiddels had het kabinet een eigen commissie opgezet om ontvoering van vrouwen en kinderen in het zuiden te onderzoeken en gevallen van 'dwangarbeid' op te sporen. Baum zou ook enkele figuren van de oppositie ontmoeten, zoals de bekende mensenrechtenactivist en advocaat Ghazi Suleiman.

Vredesmars eindigt in mineur

Een tweedaagse vredesmars die de aandacht moest vragen voor het lot van kinderen in de burgeroorlog en die mede door Unicef was georganiseerd, eindigde op 28 juli in een debâcle. Van de 20.000 vredesactivisten, politici, acteurs en kinderen die uit de stad Wad Medani waren vertrokken, bereikten uiteindelijk 32 de hoofdstad. De afstand was dan ook wel erg groot om in twee of drie dagen te lopen: 180 kilometer. De 32 volhouders werden kort toegesproken door de president.

Proces tegen NDA-politici

Op 18 maart 2001 begon de rechtszaak tegen acht politici van de oppositionele Nationaal Democratische Alliantie (NDA), die na een ontmoeting met de Amerikaanse diplomaat Glen Warren in Khartoum onder meer beschuldigd waren van spionage, het doorspelen van militaire geheimen en deelname aan een samenzwering om de regering omver te werpen. Twee van de acht mannen waren op borgtocht vrijgelaten maar aangezien op de vermeende misdaden van de andere zes de doodstraf stond, bleven deze vastzitten. Na het voorlezen van de aanklachten werd de rechtszaak volgens getuigen uitgesteld tot begin april.
Glen Warren werd in december 2000 uitgewezen. Onder de verdachten was voormalig minister Jimmy Wongo en Ibrahim al-Haj, in wiens huis de bijeenkomst met Warren had plaatsgevonden.

Hoge militairen komen om bij vliegtuigongeluk

Soedans vice-minister van Defensie, kolonel Ibrahim Shams al-Din, en nog vijftien andere topmilitairen kwamen op 4 april 2001 om het leven door een vliegtuigongeluk. Het vliegtuig schoot over de landingsbaan bij Adar Yiel heen. Onder de slachtoffers, die een bezoek aan troepen in het zuiden zouden brengen, waren zeven generaals. Ook generaal Mohamed Saleh al-Zubeir, de belangrijkste vice-president, liet het leven.
Op 10 april verklaarde het Zuid-Soedanese volksbevrijdingsleger (SPLA) dat het vliegtuig uit Irak kwam. Yasir Armon, woordvoerder van de beweging in de Eritrese hoofdstad Asmara, leverde kritiek op de Iraakse betrokkenheid bij de burgeroorlog en de hulp aan de Soedanese regering, die onlangs zes Antonov-vliegtuigen van Irak zou hebben gekregen, compleet met bemanning.

Stopzetting bombardementen op het zuiden

Op 24 mei 2001 kondigde Khartoum aan dat de regering eenzijdig een bestand in de lucht zou respecteren en de bombardementen op doelen in het zuiden zou stopzetten. Begin mei kwam een Deense piloot van het Internationale Rode Kruis om het leven, nadat zijn vliegtuig onder vuur genomen was. Enkele dagen eerder beloofde Shell te proberen te voorkomen dat verkochte vliegtuigbrandstof voor raids op het zuiden zou worden gebruikt.

'Grote delen van Bahr el-Ghazal door rebellen heroverd'

Op 3 juni 2001 ontkende de regering dat de rebellen de strategisch gelegen stad Raga (35.000 inwoners) hadden heroverd. De regio waarin Raga lag, Bahr el-Ghazal, was gelegen langs de strategische handelsroute met de Centraal-Afrikaanse Republiek. Een woordvoerder van het Zuid-Soedanese volksbevrijdingsleger (SPLA) zei tijdens een persconferentie in Nairobi, waar kort tevoren een top over de burgeroorlog was geëindigd zonder afspraken over een bestand, dat Raga ingenomen was en dat de strijd zich inmiddels verplaatst had naar andere steden in de Bahr el-Ghazal regio, zoals Wau en Awiel.
Op 31 mei had de regering ook al ontkend dat tijdens de gevechten twee garnizoenen, die van Kubri Sobo en Mankayat, krijgsgevangen waren gemaakt na de val van Dim al-Zubeir, in het westen van Bahr el-Ghazal. Onafhankelijke bevestiging was door de afwezigheid van journalisten of hulporganisaties niet mogelijk.
De nieuwe gevechten waren volgens ingewijden uitgelokt door de laatste pogingen van de buurlanden te bemiddelen, binnen het raamwerk van de Intergovernmental Authority on Development (IGAD). De regering en de rebellen zouden hun posities willen consolideren alvorens nieuwe onderhandelingen in te gaan. Inmiddels had-

den zo'n twee miljoen mensen in de oorlog het leven gelaten en waren vier miljoen van huis en haard verdreven.

Regering mobiliseert volksmilitie

Ondanks de gebruikelijke ontkenningen van de regering leek er toch sprake te zijn van daverende SPLA-successen, omdat op 5 juni een algemene mobilisatie van het Volksverdedigingsleger (PDF) werd afgekondigd, de militie die sinds 1989 met zijn tienduizenden 'mujaheddin' (heilige strijders) geacht werd in tijden van nood het leger bij te staan.
Op 14 juni benoemde president Omar al-Bashir een nieuwe 'vredesadviseur' op ministerieel niveau, Ghazi Salah el-Din, tot dan toe minister van Informatie en Communicatie. Volgens de Soedanese televisie werd hij opgevolgd door Mahdi Ibrahim, die presidentieel adviseur Politieke zaken was. Die post zou voortaan vervuld worden door Gutbi Mahdi.

Aanhangers Turabi vrijgelaten

Twee aanhangers van Hassan al-Turabi, de vroegere bondgenoot van president Al-Bashir, werden op 30 juli 2001 vrijgelaten. Zij waren samen met andere leden van Turabi's partij, het Nationale Volkscongres (PNC), in mei gearresteerd. Turabi zelf was in februari opgepakt, omdat hij het tijdens een bijeenkomst in Genève met zijn vroegere aartsvijanden van het Zuid-Soedanese volksbevrijdingsleger (SPLA) op een akkoordje gegooid zou hebben en van plan zou zijn geweest de regering omver te werpen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Akkoord over repatriëring Eritreërs

Soedan en Eritrea kwamen op 22 maart 2001 met de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR definitief overeen om tienduizenden Eritreërs te repatriëren, die tijdens de oorlog met Ethiopië naar Soedan waren gevlucht. Meer dan 25.000 Eritreërs waren al teruggekeerd. De terugkeer moest veilig, menswaardig en op vrijwillige basis geschieden, kwamen de regeringen met de UNHCR overeen.

Meer Egyptische investeringen

Egypte en Soedan maakten op 9 juli 2001 bekend twintig overeenkomsten getekend te hebben voor de bevordering van de handel en Egyptische investeringen in Soedan. De ondertekening geschiedde tijdens een bezoek aan Soedan van de Egyptische premier Atef Obeid.

Weinig vooruitgang in Egyptisch-Libisch vredesinitiatief

De Egyptische premier wist tijdens zijn bezoek de Soedanese regering te bewegen enkele punten van een twee jaar oud Egyptisch-Libisch vredesinitiatief te aanvaarden. Een van de ideeën was een interimregeringscoalitie te vormen waarin ook niet-islamitische partijen zitting zouden krijgen.

Op 31 juli liet de president weten dat hij niet van plan was de islamitische wetgeving af te schaffen, terwijl het vredesinitiatief ervan uitging dat een nieuwe regering de 'raciale, religieuze en culturele diversiteit. van het Soedanese volk' zou erkennen.

Reisverbod Amerikanen opgeheven

Op 16 juli 2001 hief de regering het reisverbod voor Amerikaanse regeringsfunctionarissen op, dat in augustus 1998 was ingesteld na het verwoestende bombardement op de geneesmiddelenfabriek bij Khartoum, die ook chemische wapens zou produceren. Uitzonderingen werden al eerder gemaakt voor Amerikaanse diplomaten. Soedan wilde de betrekkingen met de VS verbeteren, die volgens berichten in 2001 de rebellen in het zuiden ruime financiële steun zouden hebben gegeven.

Het reisverbod werd ingetrokken kort nadat een bestuurder van de Amerikaanse ontwikkelingshulporganisatie USAID (United States Agency for International Development), Andrew Natsios, in de hoofdstad was gearriveerd. Natsios sprak in Khartoum met minister van Buitenlandse zaken Mustafa Osman Ismail, die zei te waarderen dat de Verenigde Staten ook geen voorstander waren van het koppelen van vredesonderhandelingen aan stopzetting van de olieproductie. In de visie van de SPLA hielden de inkomsten uit de olieproductie – die twee jaar geleden op gang was gekomen dankzij onder meer Canadese en Chinese steun – de burgeroorlog op gang.

(Vorige berichten pag. 190/1 e.v. - 2001)

TOGO

BINNENLAND

President Eyadéma handhaaft zijn macht

Lomé doelwit van artillerievuur

Op 16 augustus 1998 werden westelijke wijken van de hoofdstad Lomé doelwit van artillerievuur. Het Franse persbureau *AFP* meldde later dat regeringstroepen gewapende mannen uit Ghana hadden aangehouden die de grens met Togo waren overschreden en legerposities bestookten.
Ghana veroordeelde in sterke bewoordingen de aanvallen die werden toegeschreven aan Togolese dissidenten in ballingschap in Ghana. De oppositionele presidentskandidaat Gilchrist Olympio, die bij de presidentsverkiezingen in juni 1998 als tweede was geëindigd en in ballingschap in Ghana verbleef, zei een dag later dat de aanvallen een list van de Togolese regering waren.

President herbenoemt premier

President Gnassingbé Eyadéma accepteerde op 19 augustus 1998 het ontslag van zijn regering. Een dag later herbenoemde Eyadéma, die sinds 1967 president was en in juni opnieuw omstreden presidentsverkiezingen had gewonnen, Kwasi Klutse tot premier en vroeg hem een nieuwe brede regering te vormen.

President benoemt nieuwe regering

Op 1 september 1998 benoemde president Eyadéma een nieuwe regering. De belangrijkste wijzigingen waren de benoeming van de voormalige premier (1991-1994) Kokou Joseph Koffigoh tot minister van staat van Buitenlandse zaken en Samenwerking en die van brigadier-generaal Assani Tidjni tot minister van Nationale defensie. Tidjni verving Yaginim Bitokotipou die was overgeplaatst naar het ministerie van Justitie. Barry Moussa Barque bleef aan als minister van staat voor Financiën en Privatisering.
Premier Klutse bekritiseerde politici van de oppositie die hadden geweigerd aan de nieuwe regering deel te nemen.

Partij van Eyadéma wint geboycotte parlementsverkiezingen

Op 24 maart 1999 maakte de Nationale ver-

kiezingscommissie (NEC) bekend dat de regerende Vergadering van het Togolese Volk (RPT) van president Eyadéma met 79 van de 81 stemmen de parlementsverkiezingen van 21 maart 1999 had gewonnen. De twee overige zetels gingen naar onafhankelijke kandidaten. Volgens de verkiezingscommissie was de opkomst 66 procent.

Oppositiepartijen die de verkiezingen hadden geboycot, schatten de opkomst op 10 procent en zeiden dat er in tenminste twee kiesdistricten was gefraudeerd. De oppositionele Unie van de Krachten voor Verandering (UFC) van Gilchrist Olympio had de verkiezingen geboycot omdat het nooit de uitslag van de omstreden presidentsverkiezingen van 1998 had geaccepteerd.
In februari 1994 hadden in Togo voor het eerst verkiezingen plaatsgevonden voor de Nationale Assemblee die één wetgevende kamer kent.

President maakt ministerswisselingen bekend

Op 18 juni 1999 voltooide president Eyadéma de ministerswisselingen nadat hij eerder in mei Eugene Koffi Adoboli tot nieuwe premier had benoemd.
De belangrijkste benoeming was die van Abdoulhamid Douroudjaye tot minister van Economische zaken, Financiën en Privatisering. Hij verving Barry Moussa Barque die enkele dagen later tot speciaal adviseur van de president (met de rang van minister) werd benoemd.

Nieuw was de post van een gedelegeerd minister van het kantoor van de premier, die de verantwoordelijkheid kreeg voor de betrekkingen met de Europese Unie (EU). Volgens analisten een aanwijzing dat de president serieus wilde proberen de verstoorde relatie met de EU te verbeteren. Een week eerder waren regering en oppositie overeengekomen om begin juli besprekingen te gaan voeren. Dat was een eis van de Europese Unie die eerder in 1993 de samenwerking met Togo had opgeschort.

Regering en oppositie bereiken akkoord

Op 29 juli 1999 bereikten de oppositie en de regering na tien dagen overleg een akkoord dat een einde moest maken aan de politieke crisis waar Togo sinds enkele jaren in was verwikkeld. President Eyadéma die het land sinds 1967 had bestuurd, ging ermee akkoord dat hij zich in 2003 niet als presidentskandidaat beschikbaar zou stellen en dat er in maart 2000 nieuwe parlementsverkiezingen zouden plaatsvinden. Bovendien werd in het akkoord vastgelegd dat er een onafhankelijke verkiezingscommissie zou worden gevormd.
Het akkoord werd bereikt na grote diplomatieke druk van de Franse president Jacques Chirac die tijdens de vredesbesprekingen een bezoek bracht aan Togo. Chirac's interventie kwam nadat een mensenrechtenorganisatie in Benin een rapport uitbracht dat bevestigde dat de Togolese regering honderden oppositionele stemmers buitenrechtelijk had geëxecuteerd tijdens de presidentsverkiezingen in 1998, hetgeen eerder was beweerd door de mensenrechtenorganisatie Amnesty International.

Minister ontslagen na vorming militie

Op 16 juni 2000 ontsloeg president Eyadéma de minister van Democratie en Gerechtigheidsbevordering Henry Octavianus Olympio nadat officieel onderzoek had uitgewezen dat hij een militie had gevormd, honderden vaten met benzine in zijn huis had opgeslagen, opdracht had gegeven aan zijn lijfwachten te folteren en vals bewijsmateriaal had geconstrueerd waaruit moest blijken dat hij was aangevallen.
Olympio, neef van de in ballingschap levende oppositieleider Gilchrist Olympio, was sinds de oprichting van zijn eigen politieke partij begin 1999 officieel onder verdenking komen te staan.
De vacante portefeuille werd bij het ministerie van Justitie ondergebracht

Premier biedt ontslag regering aan

Premier Adoboli bood op 28 augustus 2000 president Eyadéma het ontslag aan van zijn regering nadat enkele dagen eerder het parlement met een overgrote meerderheid een motie van wantrouwen tegen zijn regering had aangenomen.

Nieuwe premier kondigt ministerswisselingen aan

Mensah Agbeyome Kodjo, op 30 augustus 2000 tot nieuwe premier benoemd, kondigde op 8 oktober 2000 ministerswisselingen aan. Zes ministers werden vervangen, vier anderen kregen een nieuwe portefeuille.

Samenstelling regering (8 oktober 2000)

President
Gnassingbé EYADÉMA

Premier
Mensah Agbeyome KODJO

Ministers:
Ambtenarenzaken
Biossey Kokou TOZOUN
Binnenlandse zaken en Veiligheid
Sizing Akawuilou WALLA
Buitenlandse zaken en Samenwerking
Koffi PANOU
Communicatie en Burgerschaponderwijs
Bawa SEMEDO
Cultuur, Jeugd en Sport
Komi KLASSOU
Decentralisatie, Stedelijke ontwikkeling en Huisvesting
Sinfeitcheou PRE
Economie en Financiën
Tankpandja LALLE
Gezondheidszorg
Kondi Charles AGBA
Handel en Industrie
Dama DRAMANI
Infrastructuur, Mijnbouw, Energie, Post en Telecommunicatie
Tchandja ANDJO
Justitie en Mensenrechten
Seyi MEMENE
Landbouw, Veeteelt en Visserij
Komikpine BAMENANTE
Milieu en Bosbouw
Koffi ADADE
Nationaal onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
Koffi SAMA
Nationale defensie
Asani TIDJANI
Ontwikkeling van de private sector
Angele AGUIGAH
Regionale integratie
Joseph Kokou KOFFIGOH
Technisch onderwijs en Beroepsopleidingen
Kodjo Edo Maurille AGBOBLI
Toerisme en Vrijetijdsbesteding
Kossi ASSIMAYIBOU
Welzijn, Vrouwen en Kinderbescherming
Irene Achira ASIH

Verkiezingscommissie bepaalt data parlementsverkiezingen

De onafhankelijke verkiezingscommissie maakte op 31 januari 2001 bekend dat zij in oktober 2001 parlementsverkiezingen zou houden. Het hoofd van de kiescommissie Artheme Ahoomey-Zunu zei dat de commissie 14 en 28 oktober 2001 aan de regering had voorgesteld voor de eerste en tweede verkiezingsronde. Ahoomey-Zunu zei verder dat de commissie alles in het

werk zou stellen om de verkiezingen transparant te laten verlopen.
Eerder had de Europese Unie de hervatting van de samenwerking met Togo, die sinds 1993 was verbroken, verbonden aan het houden van vrije en eerlijke verkiezingen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Regering beschuldigt internationaal onderzoeksteam

Op 6 februari 2001 beschuldigde de regering het internationale onderzoeksteam dat de vermeende moorden en martelingen door militairen tijdens de presidentsverkiezingen in 1998 onderzocht, van vooringenomenheid. Volgens de minister van Binnenlandse zaken Walla had het gezamenlijke onderzoeksteam van de Organisatie van Afrikaanse eenheid en de Verenigde Naties zonder toestemming overheidsdocumenten overhandigd aan de partij van oppositieleider Gilchrist Olympio.
De minister zei verder dat de regering documenten aan het onderzoeksteam had overhandigd waaruit bleek dat de verslagen presidentskandidaat Olympio 500.000 Amerikaanse dollar (ca. 532.500 euro) had betaald aan de mensenrechtenorganisatie Amnesty International om Togo in diskrediet te brengen.
Amnesty International, dat als eerste melding had gemaakt van de mensenrechtenschendingen, ontkende dat het steekpenningen had geaccepteerd en zei dat de valse beschuldigingen de aandacht moesten afleiden van de systematische mensenrechtenschendingen en de cultuur van straffeloosheid in Togo.
Het internationale onderzoeksteam was in juni 2000 op initiatief van Eyadéma's regering met haar werkzaamheden gestart.

Internationaal onderzoeksteam bevestigt mensenrechtenschendingen

Onderzoekers van het internationale onderzoeksteam van de Verenigde Naties en de Organisatie van Afrikaanse eenheid zeiden op 22 februari 2001 dat zij ervan overtuigd waren dat de Togolese veiligheidskrachten, gendarmes en milities tijdens de presidentsverkiezingen in 1998 mensen hadden vermoord, gemarteld en verkracht. In een gezamenlijk rapport schreven de onderzoekers dat de mensenrechtenschendingen buitengerechtelijke, standrechtelijke en willekeurige executies en mishandelingen van gevangenen betroffen alsmede in sommige regio's het verkrachten en ontvoeren van vrouwen. Volgens de onderzoekers waren vooral activisten van oppositiepartijen geëxecuteerd, maar in sommige gevallen ook criminelen die net waren gearresteerd.
Verder zeiden de onderzoekers dat gewapende militie-eenheden, klaarblijkelijk ondersteund en aangemoedigd door premier Kodjo, vrouwen in de aanwezigheid van hun mannen hadden verkracht.
De onderzoekers zeiden over veel betrouwbare ooggetuigenverslagen te beschikken, maar geen schatting te kunnen maken van het aantal doden omdat het geen lichamen van slachtoffers had gevonden.
De onderzoekers drongen bij de Togolese regering aan op een juridisch onderzoek naar de beschuldigingen om de verantwoordelijken voor de rechter te brengen. Ook verzochten zij de regering om wetgeving om mensenrechtenschendingen in de toekomst te voorkomen.

Regering vraagt om details VN-rapport

President Eyadéma vroeg op 24 februari 2001 een nadere uitleg over het gezamenlijke rapport van de Verenigde Naties en de Organisatie van Afrikaanse eenheid. Volgens de president had de regering met spijt geconstateerd dat de internationale onderzoekscommissie in haar opdracht had gefaald door een rapport te publiceren dat de verwarring nog groter maakte en absolute duidelijkheid had geëist over de hele affaire.
Twee dagen eerder had premier Kodjo laten weten dat de bevindingen in het rapport niet met bewijzen werden gestaafd.
Het rapport was een vernedering voor president Eyadéma die op dat moment voorzitter was van de Organisatie van Afrikaanse eenheid.

Rechters gaan aantijgingen Amnesty International onderzoeken

Op 7 maart 2001 maakte de regering bekend dat zij vier rechters had aangewezen om de aantijgingen van de mensenrechtenorganisatie Amnesty International te onderzoeken. De gerechtelijke commissie zou worden geleid door de president van het hooggerechtshof, Fessou Lawson. Volgens de regering zouden er indien nodig wettelijke procedures worden gestart tegen verantwoordelijken van mensenrechtenschendingen.

(Vorige berichten pag. 508/3 - 1998)

NIEUW-ZEELAND

BINNENLAND

Vrouwen aan de macht

De regering maakte op 24 augustus 2000 bekend dat Dame Silvia Cartwright (56), tot dan toe rechter in het Hooggerechtshof, zou worden benoemd tot gouverneur-generaal. In deze functie was zij vertegenwoordigster van de Engelse koningin, het staatshoofd, en droeg zij bij aan het grote aantal vrouwen in de hoogste regionen van de Nieuw-Zeelandse politiek. Andere belangrijke vrouwen waren premier Helen Clark, oppositieleidster Jenny Shipley, procureur-generaal Margaret Wilson en minister van Justitie Dame Sian Elias.

Delfstoffen blijven bezit van staat

Volgens de Nieuw-Zeelandse persassociatie had plaatsvervangend minister van Energie Paul Swain op 16 oktober 2000 enkele bedrijven verzekerd dat de gas- en petroleumreserves van het land in het bezit van de staat zouden blijven. Dit ondanks claims van Maori die meenden dat zij oude rechten op deze delfstoffen konden laten gelden. De regering zei echter dat zij recht had op bezit en management van de grondstoffen in naam van alle Nieuw-Zeelanders omdat de minerale reserves in 1937 waren genationaliseerd.

Minister neemt ontslag na rijden onder alcohol

Minister Ruth Dyson nam op 31 oktober 2000 ontslag, nadat ze in de vroege ochtend door de politie was aangehouden en bij een alcoholtest positief was bevonden. Zij was als minister verantwoordelijk geweest voor Gehandicaptenzaken, en was daarnaast mede belast met ongevallenverzekering, gezondheid en sociale zaken en werkgelegenheid.

Nationale Partij kiest nieuwe plaatsvervanger

De Nationale Partij, de grootste oppositiepartij, koos op 7 februari 2001 Bill English (39), de woordvoerder Financiën, tot plaatsvervangend leider. English werd gezien als 'het nieuwe gezicht' van de partij,

ofwel gedoodverfd opvolger van partijleider Jenny Shipley. Ook zij was zeer tevreden met zijn uitverkiezing.

Twee ministers treden af na schandalen

De minister voor Omroepzaken en Milieu Marian Hobbs en minister van Consumentenzaken Phillida Bunkle namen op 23 februari 2001 ontslag in verband met schandalen rondom hun officiële registratie als politicus en hun recht op een parlementaire toelage. Premier Helen Clark accepteerde hun ontslag. Ze waren in opspraak geraakt omdat ze een toelage kregen, waar ze wellicht geen recht op zouden hebben. Twee onafhankelijke regeringsinstellingen waren bezig dit probleem uit te zoeken.

Terugkeer Hobbs

Marian Hobbs, parlementslid voor Centraal Wellington, keerde op 27 maart 2001 terug op haar post als minister voor Omroepzaken en Milieu. Premier Helen Clark zei dat Hobbs door het onderzoek volledig was gezuiverd. Het onderzoek naar minister Bunkle was nog niet afgerond.

Ernstig energietekort door droogte

Op 30 juli 2001 stemde de regering in met maatregelen die het energieverbruik met 15 procent moesten verminderen, en met een ondersteunende publiciteitscampagne ter waarde van 2 miljoen NZ dollar (bijna 1 miljoen euro). Overheid, bedrijven en particulieren zouden allen mee moeten werken.

De stuwmeren van het land waren op het op één na laagste niveau ooit, waardoor de elektriciteitsprijs voor de groothandel een zesvoud was van de normale winterprijs. Witte steenkool zorgde voor 60 procent van de totale energiebehoefte, en de watervoorraad in de stuwmeren was nog slechts 56 procent van de normale hoeveelheid, en op het belangrijke Zuidelijke Eiland nog 66 procent.

Minister van Energie Pete Hodgson zei op 31 juli dat het energietekort langer zou kunnen duren dan in 1992, omdat de droogte naar verwachting zou duren tot oktober. In een gesprek met journalisten gebruikte de minister voor het eerst het woord 'crisis', wat hij later afzwakte tot 'dreigende crisis'. Hodgson had een week eerder verklaard dat er in de maanden september en oktober vooral op het Zuidelijke Eiland een kleine kans was op verduisteringen, indien de rivieren niet voldoende water voor de reservoirs zouden aanleveren.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nieuwe arbeidswetgeving

Op 16 augustus 2000 nam het Nieuw-Zeelandse parlement een nieuwe arbeidswetgeving aan: de Employment Relations Bill (ERB). Met deze wet verving de centrumlinkse coalitieregering van Arbeiderspartij en Alliance het systeem van individuele onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden door collectief overleg, waarmee zij de rol van de vakbeweging stimuleerde. Het bedrijfsleven vreesde dat door deze ontwikkeling de loonkosten zouden stijgen en de economische groei zou afnemen. De ERB zou op 2 oktober 2000 van kracht worden.

Verhoging minimumlonen

Het minimumloon voor volwassenen werd verhoogd met 2 procent tot 7,70 Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 3,79 euro) per uur, verklaarde de regering op 5 maart 2001. Bovendien zou de leeftijd voor het krijgen van minimumloon worden verlaagd van twintig naar achttien jaar. Het minimum jeugdloon voor zestien- en zeventienjarigen zou op dezelfde dag worden verhoogd van 60 naar 70 procent van het minimumloon voor volwassenen. In maart 2002 zou het verder worden verhoogd naar 80 procent.

Nieuwe pensioenwet dankzij steun van nationalisten

De regering van Helen Clark accepteerde een amendement op een nieuwe pensioenwetgeving van de Nationalistische Partij Nieuw-Zeeland Eerst (NZF), zo verklaarde een zegsman van NZF op 18 juni 2001. Door het accepteren van deze wijziging zouden de vijf parlementsleden van deze partij voor de wet stemmen. Hun bijstand was onmisbaar geworden, doordat de Groenen, die de regering meestal steunden, tegen de wet stemden.
Het nieuwe staatspensioenfonds was nodig om na 2010 de met pensioen gaande babyboomers een afdoende uitkering te kunnen geven. Zonder dit nieuwe fonds zou de regering voor het uitbetalen van de pensioenen afhankelijk zijn van de lopende belastinginkomsten, en zou er een crisis kunnen uitbreken. In 2050 zou de betaling van staatspensioenen namelijk 9 procent van het bnp bedragen, tegen 4 procent in 2000.
Rond 2034 zou het fonds haar maximale omvang bereiken, ongeveer 160 miljard Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 79 miljard euro). Het zou worden opgebouwd met regeringsoverschotten, en bestuurd worden door de private sector. Het was ontworpen om pensioenen te garanderen van 65 procent van het gemiddelde loon.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nieuwe overname code en regels voor concurrentiebewaking

Firma's die bieden op Nieuw-Zeelandse bedrijven zouden voortaan niet zonder meer in staat worden gesteld een aandeel van 20 tot 50 procent te verkrijgen. Dit was de strekking van een nieuwe overnamecode die de regering op 16 oktober 2000 bekend maakte en die op 1 juli 2001 in werking zou treden. Volgens de code zouden investeerders eerst 20 procent van een bedrijf moeten bezitten, voordat zij een groter aandeel zouden mogen verwerven, of voordat ze de controle zouden overnemen. Wanneer zij een bod zouden doen op de andere aandelen, zou dit bod voor alle aandelen moeten gelden, waarbij de bieder in één keer maximaal tot 50 procent zou mogen komen. Wanneer hij meer zou willen, mag hij per jaar maximaal 5 procent aan zijn bezit toevoegen.
De nieuwe code was mede bedoeld om destabiliserende gevechten om het bezit van bedrijven te voorkomen. Ook zocht Nieuw-Zeeland aansluiting bij de regels die in Australië golden op dit gebied. Dat was belangrijk vanwege de voorziene fusie van de effectenbeurzen van beide landen.

Nieuwe regels voor concurrentiebewaking

De Handelscommissie maakte op 28 mei 2001 nieuwe regels bekend voor fusies en acquisities. De commissie stelde enkele nieuwe limieten vast voor het marktaandeel dat een nieuw samengevoegd bedrijf mocht hebben. Wanneer bedrijven boven de gestelde limiet zouden uitkomen, was dat overigens niet op voorhand verboden.

Wel zou nader onderzoek gewenst zijn. De meest restrictieve richtlijn betrof een 'geconcentreerde markt', waarbij drie bedrijven samen reeds 70 procent of meer van de markt in handen hadden. In een dergelijke markt zou het nieuw ontstane bedrijf niet meer dan 20 procent van de markt in handen mogen hebben. Met deze nieuwe regels sloot Nieuw-Zeeland aan op de Australische regels op dit gebied.

Ontwikkelingen in de telecommunicatie

Aanstelling nieuwe toezichthouder

De regering maakte op 20 december 2000 bekend dat zij een commissaris ging aanstellen die toezicht zou moeten houden op de ontwikkelingen in de telecommunicatie. De functionaris zou geen zelfstandige bevoegdheden krijgen, maar wanneer de diverse bedrijven de regels niet correct hanteerden, zou hij de regering hierover moeten rapporteren.

Opwaardering kabelnetwerk

Het voormalige staatsbedrijf Telecom maakte in december 2000 bekend dat zij haar kabelnetwerk zou gaan opwaarderen. Deze operatie zou 100 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ongeveer 49,3 miljoen euro) kosten, en 99 procent van de huishoudens zou hiervan binnen twee jaar profiteren. De wetgeving die de regering voorbereidde om dit af te dwingen, was hiermee overbodig geworden.

Einde internetveiling gsm-frequenties een teleurstelling

De internetveiling die door de regering was uitgeschreven ten behoeve van diverse gsm-frequenties eindigde op 21 februari 2001 met een gevoelige teleurstelling. Aanvankelijk waren de verwachtingen hooggespannen, sommigen gingen uit van een opbrengst van misschien wel 2,5 miljard Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 1,23 miljard euro), maar het resultaat was niet meer dan 140 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 69,6 miljoen euro). Op de veiling die duurde van juli 2000 tot en met februari 2001, werden tweede en derde generatiefrequenties geveild. Kopers waren onder andere Telecom of New Sealand, British Telecom, Vodafone en TelstraSaturn.

Nieuwe staatsbank in 2002

Op 20 februari 2001 nam de regering een plan aan waarmee het staatspostbedrijf New Sealand Post begin 2002 een bank voor particulieren zou beginnen. Het plan zou de regering 78,2 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 38,5 miljoen euro) kosten. De bank zou verschillende diensten gaan verlenen, zoals spaargelegenheid, betaalrekeningen, pinnen, creditcards, hypotheken en telefoon- en internetbankieren. Volgens Elmar Toime, topman van NZ Post, zouden de tarieven van de nieuwe bank 20-30 procent lager liggen dan bij de andere banken. Per week bezochten 500.000 tot 700.000 mensen een postkantoor, en de bank zou dus binnen drie jaar aan de vereiste 100.000 klanten moeten kunnen komen, om daarmee volgens Toime de rentabiliteitsdrempel te bereiken.

Bill English, oppositiewoordvoerder voor Financiën, zei dat de verwachtingen van de regering te rooskleurig waren en de bank de staat geld zou blijven kosten.

Nieuw management voor spoorweg Auckland

Op 29 maart 2001 verklaarde de regering dat zij onderhandelingen zou beginnen met de nationale spoorweg operator Tranz Rail Holdings, over het terugkopen van het spoornetwerk in en om de stad Auckland. Minister van Financiën Michael Cullen zei dat de overheid geen ondernemer wilde worden in de spoorwegwereld, maar dat de lokale autoriteiten van Auckland voor het management van het spoor een apart bedrijf konden opzetten. Dit zou zich moeten gaan concentreren op het personenvervoer.
Met Tranz Rail gingen de zaken niet goed, in de tweede helft van 2000 was een verlies geleden van 6,7 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 3,3 miljoen euro), tegen een winst van 21 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 10,34 miljoen euro) in de voorafgaande corresponderende periode. Het bedrijf wilde zich concentreren op goederenvervoer.

Zuinige begroting

De regering maakte op 24 mei 2001 een nieuwe en zuinige begroting bekend voor het jaar 2001/02. In het licht van de vertragende wereldeconomie had zij ook haar economische groeicijfers bijgesteld. Minister van Financiën Michael Cullen zei dat deze begroting een overschot van 1,4 miljard Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 690 miljoen euro) zou hebben.
Kernpunt van het beleid was volgens Cullen het stimuleren van hightech industrie. Goederen en diensten uit deze sector zouden in de export de plaats moeten innemen van minder waardevolle goederen zoals vlees en hout.

Het kabinet verwachtte voor het lopende fiscale jaar tot 30 juni een overschot van slechts 641 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 316 miljoen euro), een bijstelling van een eerdere verwachting van 765 miljoen Nieuw-Zeelandse dollar (ca. 377 miljoen euro).
De groeiprognose van het bnp tot maart 2002 was van 3,7 procent bijgesteld naar 2,6 procent. Voor het daaropvolgende jaar was dit getal echter bijgesteld van 2,6 naar 3,3 procent.

Hoewel de oppositie de begroting ridiculiseerde, omdat hij te weinig zou doen voor de hightech industrie, vonden verschillende economen het een verantwoord plan.
De regeringsuitgaven beliepen 33,6 procent van het bnp voor 2001/02, en dat was het laagste niveau over een periode van meer dan twee decennia.

LANDBOUW

Regering wil middenweg voor genetisch gemanipuleerd voedsel

Op 30 juli 2001 werd een regeringsrapport over genetische manipulatie bekend gemaakt, dat een ambivalente toon had. Aan de ene kant noemde het genetische manipulatie een belofte voor de toekomst, omdat het bijvoorbeeld zou kunnen helpen plantenziekten te overwinnen. Maar aan de andere kant zou het een riskante techniek zijn, die in elk afzonderlijk geval nauwkeurig getest moest worden. Het rapport verwierp het idee van een Nieuw-Zeeland vrij van genetische manipulatie. Het stelde namelijk lossere regels voor betreffende toepassingen met een laag risico, maar tegelijk wilde het strengere regels voor meer riskante mogelijkheden.
Premier Helen Clark zei dat de eerste reactie van de regering op 31 augustus 2001 zou ko-

Nieuw-Zeeland

men. Op deze dag eindigde een moratorium op proeven in het vrije veld, buiten de laboratoria. In november zou het definitieve standpunt van de regering komen.

NATUUR EN MILIEU

Kooldioxide emissie gestegen

'Nieuw-Zeeland is in de jaren negentig verder verwijderd geraakt van de afspraken van Kyoto', zo verklaarde de regering op 27 juni 2001. Het Kyoto-protocol bepaalde in 1997 dat in 2012 de geïndustrialiseerde landen 5,2 procent minder broeikasgassen zouden moeten uitstoten dan in 1990. En in de jaren negentig was de uitstoot van kooldioxide juist met 22 procent gestegen. In november zou de regering bekend maken welke maatregelen zij wilde treffen om wel aan het protocol te voldoen.

MILITAIRE ZAKEN

Nieuwe uitrusting voor het leger en discussie over rol defensie

De regering maakte op 8 mei 2001 een nieuwe defensienota bekend, waarin de komende tien jaar 2 miljard Nieuw-Zeelandse dollar (bijna 1 miljard euro) extra werd uitgetrokken voor nieuw materieel. In het plan werden onder meer de zeventien McDonnel Douglas A4K Skyhawk, 31 jaar oude gevechtstoestellen, geschrapt. Premier Helen Clark meende dat het land niet langer behoefte had aan dergelijke toestellen. Zij wilde het geld uitgeven aan de vorming van een moderne, kwalitatief hoogwaardige defensiemacht die beter in staat zou zijn bij te dragen aan overzeese vredesoperaties.
Ondanks de hogere defensie-uitgaven zou deze kostenpost uitgedrukt in percentage van het bnp gelijk blijven, namelijk ca. 1,1 procent.
De plannen behelsden verder onder andere de aanschaf van een groot multifunctioneel schip, verschillende patrouilleboten, transport- en patrouillevliegtuigen en nieuwe antischeepsraketten. Ook de landmacht kwam er goed vanaf, zij had al toezeggingen binnen voor 220 nieuwe voertuigen en nieuwe radio-uitrustingen.
De grootste oppositiepartij, de Nationale Partij (NP), had zeer ernstige kritiek op de plannen van het centrumlinkse kabinet. De NP die de verkiezingen van november 1999 had verloren, was juist van plan geweest 28 Lockheed Martin F-16 jagers aan te schaffen. Partijleider Jenny Shipley zei dat het leger zonder gevechtstoestellen te veel van haar slagkracht zou verliezen en hiervoor te veel zou moeten leunen op Australië.
De voorzitter van de Australische parlementaire defensiecommissie, senator Sandy MacDonald, reageerde zeer afwijzend op de plannen van het buurland.

Alliance tegen defensieplan

De kleinere regeringspartij in de coalitie, de Alliance Partij, verklaarde op 10 mei 2001 dat ze niet kon instemmen met de defensieplannen. Jim Anderton, partijleider van de Alliance en plaatsvervangend premier, zei dat de werkelijke vijanden in het eigen land waren, en hij dacht daarbij aan armoede, ongeletterdheid en ziekten. De Alliance had 10 van de 59 zetels van de regeringscoalitie, in een parlement met één kamer en 120 zetels.

BUITENLANDSE ZAKEN

Eerste officieel bezoek aan Noord-Korea

Minister van Buitenlandse zaken Phil Goff maakte op 19 september 2000 bekend dat een kleine groep regeringsvertegenwoordigers voor een officieel bezoek was vertrokken naar Noord-Korea. Onder leiding van de senior diplomaat Tony Browne zouden ze tot 23 september in Pjongjang blijven om te praten over de ontwikkeling van diplomatieke banden tussen beide landen. Hoewel zijn regering zich zorgen maakte over de mensenrechten en de ontwikkeling van raketten in Noord-Korea, meende Goff dat er meer bereikt kon worden door toenadering dan door isolement, zeker gezien de recente historische top van de regeringsleiders van Noord- en Zuid-Korea.

Japan betrapt bij het kopen van stemmen voor walvisvangst

Japan is op heterdaad betrapt in een campagne om stemmen te kopen ter ondersteuning van de jacht op walvissen, zo verklaarde premier Helen Clark op 20 juli 2001. Samen met Australië streefde Nieuw-Zeeland naar een Zuid-Pacifisch walvisreservaat en Clark zei dat Japan het adequaat functioneren van de Internationale Walvisvangst Commissie (IWC) in de weg stond.

Internationaal

Eén dag eerder had Tokio ontkend dat Masayuki Komatsu, een hoge ambtenaar van het Visserij agentschap, voor de Australische radio had toegegeven dat Japan kleine landen omkocht met financiële hulp, zodat zij zouden helpen het vangstverbod op te heffen.
Volgens Japan had de ambtenaar alleen gezegd dat het land financiële hulp gebruikte om haar standpunt duidelijk te maken, net als de Verenigde Staten en Australië hun militaire macht gebruikten om invloed te krijgen.
In 1986 had de IWC een moratorium aangenomen op de vangst van walvissen, maar Japan ving nog steeds honderden exemplaren per jaar in het kader van 'wetenschappelijk onderzoek'.
Nieuw-Zeeland en Australië waren in 2000 verslagen tijdens de bijeenkomst van de IWC, toen zes Caribische landen met Japan meestemden tegen het walvisreservaat in de zuidelijke Pacific.

(Vorige berichten pag. 513/1 - 2000)

INTERNATIONAAL

Vorderingen in OESO-campagne tegen belastingparadijzen

Op 14 juni 2001 leek er schot te komen in de kruistocht van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) tegen meer dan 30 offshore belastingparadijzen in de wereld, zoals Panama, Liechtenstein, Monaco en eilanden als de Bahamas, de Cook Eilanden, het Britse eiland Jersey en de Amerikaanse Maagdeneilanden. De Amerikaanse regering ging er uiteindelijk mee akkoord om betrokken landen te dwingen aan internationale regels te voldoen, op voorwaarde dat de OESO niet zou proberen deze staten andere belastingwetgeving op te dringen. Het ging de OESO er vooral om een dam op te werpen tegen het witwassen van crimineel geld, ook uit angst voor ontwrichting van financiële markten door het plotseling 'neerkomen' van honderden miljarden zwart geld.
Na gesprekken in Parijs zei John Taylor van het Amerikaanse ministerie van Financiën half juni dat de regering-Bush tot de conclusie was gekomen dat het 'OESO-project toch wel nuttig is om informatie te krijgen en informatie uit te wisselen, zodat elk land

zijn eigen belastingwetgeving kan opleggen.'

ILO: handel in tienduizenden kinderen

De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) van de Verenigde Naties presenteerde op 16 juni 2001 het rapport *Strijd tegen Kinderhandel en Arbeidsexploitatie in West- en Centraal-Afrika*. De ILO stelde in het rapport dat handelaren jaarlijks tienduizenden kinderen verkochten om te werken op plantages, in mijnen of in de huishouding. Sommige van hen werkten twintig uur per dag onder zeer slechte omstandigheden. De handelaren zouden de kinderen ontvoeren of afnemen van hun arme ouders. Ze verkochten hen vervolgens of streken (een deel van) het loon op dat ze verdienden. Zo zou een plantage-eigenaar in Ivoorkust 79 euro per kind betalen. Kinderen die in de mijnen zouden moeten werken, waren anderhalf keer zo duur.
Het rapport was gebaseerd op interviews met kinderen en ouders uit negen landen in Centraal- en West-Afrika. De ILO riep op tot harde actie tegen de netwerken van kinderhandelaren.

VN geeft miljoenen ter compensatie Golfoorlog

De Compensatie Commissie van de Verenigde Naties (UNCC) besloot op 21 juni 2001 een bedrag van 275 miljoen euro uit te keren aan vijf landen in het Midden-Oosten. Het geld was bedoeld voor onderzoek naar de gevolgen van de Golfoorlog voor het milieu en de gezondheidszorg. Verreweg het meeste geld ging naar Koeweit en Saoedi-Arabië. Daarnaast kregen ook Iran, Jordanië en Syrië geld van de UNCC. Een claim van Turkije werd afgewezen.
Voorts besloot de UNCC 5,65 miljoen euro uit te keren aan Irak om de verdediging voor te bereiden tegen eventuele claims. Buurstaten hadden tot dat moment al voor 52 miljard euro aan claims direct bij Irak ingediend. De gift aan Irak was omstreden. Frankrijk en Rusland hadden zich hier sterk voor gemaakt, maar de Verenigde Staten waren tegen.
De UNCC had verder nog voor 340 miljard euro aan claims in behandeling. Hiervan was al 19 miljard euro toegezegd aan Koeweit voor herstel van de schade aan oliebronnen. Verder hadden andere individuen, bedrijven en personen voor 677 miljoen euro aan claims ingediend. Hieronder bevond zich een claim van 84 miljoen euro van Israël voor het herstel van de schade toegebracht door de aanvallen met Scud-raketten.
De UNCC kwam aan haar fondsen door de verkoop van Iraakse olie. De VN-commissie kreeg 25 procent van de opbrengsten van de olie die Irak mocht verkopen in ruil voor voedsel.

'Meer regels voor lichte en zware wapens'

Het Instituut voor Internationale Studies in Genève publiceerde op 28 juni 2001 haar boek *Small Arms Survey 2001*. De publicatie vond in Noorwegen plaats omdat de Noorse overheid zich sterk maakte voor handelsbeperkingen voor kleine en lichte wapens.
Het Instituut stelde in het boek dat er elk jaar 300.000 mensen in oorlogen stierven door toedoen van kleine en lichte wapens. Tegelijk stierven er in landen in vrede jaarlijks nog eens 200.000 mensen als gevolg van moord of zelfmoord met deze wapens. 'Het is daarom geen overdrijving om te zeggen dat kleine en lichte wapens de werkelijke wapens voor massadestructie zijn.'
Het instituut pleitte voor strengere regelgeving voor deze wapens. Zo bleek uit haar studie dat er in de Verenigde Staten vijftien keer zoveel moorden en zelfmoorden plaatsvonden dan in Canada. Volgens het instituut kwam dit door de strenge regels in Canada en de liberale regelgeving in de Verenigde Staten.

'Natuurrampen treffen vaker armen'

De Internationale Federatie van het Rode Kruis en de Vereniging van de Rode Halve Maan presenteerden op 28 juni 2001 hun *Rapport van Wereldrampen 2001*. Ze stelden daarin dat armen steeds vaker het slachtoffer werden van natuurrampen. Volgens de organisaties kwam dit omdat zij door hun armoede minder weerbaar waren tegen overstromingen, droogte en andere rampen.
De organisaties hadden ook kritiek op de hulp bij rampen. Deze zou zich te eenzijdig richten op het herstel van de infrastructuur, terwijl ook ondersteuning noodzakelijk was van de lokale economie en sociale behoeften. Het rapport gaf hierbij een voorbeeld uit Venezuela waar mensen in 1999 moesten vluchten voor modderstromen. Zij keerden echter terug naar de gevaarlijke plaatsen omdat er op de plaats van hervestiging geen werk voor hen was.

De organisaties constateerden verder een sterke toename van het aantal natuurrampen. Dat waren er in 1998 481, in 1999 609 en in 2000 752. Opvallend daarbij was dat het aantal vulkaanuitbarstingen en aardbevingen redelijk stabiel bleef. Daar tegenover stond een explosieve toename van rampen die samenhingen met meteorologische omstandigheden, zoals overstromingen, aardverschuivingen, tornados en droogte. Volgens beide organisaties had dit te maken met de toenemende urbanisatie en het broeikaseffect.

'Markten windenergie groeien snel'

Begin juli 2001 vond in Kopenhagen een vijfdaagse conferentie plaats over windenergie. Na afloop van de conferentie, op 6 juli, zeiden deelnemers dat ze de komende tien jaar een jaarlijkse groei van achttien procent verwachtten van het aantal te plaatsen windturbines. Dat zou minder zijn dat de 40 procent van het huidige jaar, maar die stijging was vrijwel geheel te danken aan een eenmalig belastingvoordeel voor windenergie in de Verenigde Staten. De potentiële groeimarkten waren volgens de deelnemers Frankrijk en Italië.

Europees patent wordt veel goedkoper

Frankrijk ondertekende op 16 juli 2001 een nieuw akkoord inzake de European Patent Convention (EPC). Daardoor konden bedrijven en individuele uitvinders vanaf medio 2002 een Europees patent indienen in het Engels, Duits of Frans. Tot dan toe moest een patentaanvraag nog vertaald worden in tien talen van de EPC-landen. De EPC was ondertekend door België, Cyprus, Finland, Frankrijk, Duitsland, Denemarken, Liechtenstein, Monaco, Nederland, Zweden, Groot-Brittannië, Griekenland, Italië, Ierland, Luxemburg, Spanje, Portugal, Oostenrijk, Turkije, Zweden en Zwitserland.
Doel van het EPC-verdrag was het verkrijgen van patenten in Europa te vergemakkelijken door harmonisatie. Voor juli 2002 stond een diplomatieke conferentie van de EPC-landen op de agenda. Na die conferentie moest het nieuwe akkoord in werking treden.

(Vorige berichten pag. 322/2 e.v. - 2001)

Aflevering nr. 3168

BELGIË
Prinsen verliezen in de toekomst dotatie 454
Parlementariërs verhogen eigen inkomen 455
Lekken in zaak-Dutroux 456
Israel stelt advocaat aan in zaak-Sharon 456

BURKINA FASO
President Compaoré wint verkiezingen 496
Financiële hulp voor strijd tegen aids 497

CHINA
Peking gastheer Olympische Spelen 2008 483
Chinese investeringen in Tibet verviervoudigd 484

CYPRUS
Ernstige rellen rondom Britse basis 457
Weer zeven vermisten geïdentificeerd 457

DENEMARKEN
'Denen krijgen minder Europese invloed' 457
Faercœer willen in 2012 onafhankelijkheid 457

DUITSLAND
'50.000 immigranten per jaar nodig' 458
Constitutioneel Hof keurt homohuwelijk goed 459

EGYPTE
Weer tragisch voogdijconflict 497
Ontwerpbegroting rond 498
Actie tegen publicatie over monnik 499
'Noodtoestand bevordert martelpraktijken' 499
Proces tegen homo's 499

EUROPESE UNIE
Voorstel ingrijpende verandering bestuur 453
België moet Maribel-steun terugvorderen 454

FILIPPIJNEN
Abu Sayyaf gaat door met ontvoeringen 486
Vredesakkoord met islamitisch MIBF 486

FINLAND
Finland minst corrupte land 459
Parlement akkoord met opslag nucleair afval 459
Nieuw Russich en Finssamenwerkingsverdrag 460

FRANKRIJK
Minister Gezondheidszorg voor euthanasie 461
Kritiek op geweld van Franse politie 461
Regering-Jospin bezuinigt op defensie 461

GRIEKENLAND
Simitis roept op tot eenheid PASOK 461

GROOT-BRITTANNIË
Opnieuw rassenrellen in Engeland 462
Record buitenlandse investeerders 462
Regering privatiseert luchtverkeersleiding 462
Blair en Ahern hebben nieuw vredesvoorstel 462

IERLAND
Ieren stemmen tegen uitbreiding EU 464
Grote financiële meevaller voor schatkist 464
Kiezers stemmen in met begroting 2001 465
Clinton voor vredesmissie in Ierland 466
Ierse politie vindt explosieven nabij grens 466

INDONESIË
Wahid biedt parlement excuses aan 487
Activisten verklaren Irian Jaya onafhankelijk 488

INTERNATIONAAL
ILO: handel in tienduizenden kinderen 515
Natuurrampen treffen vaker armen' 515
Markten windenergie groeien snel' 515

IRAN
Khatami wint presidentsverkiezingen 488
Vrouwen mogen in buitenland studeren 490
Arrestaties na herdenkingsbijeenkomst 491
Uitgever vrij, verschijningsverbod opgeheven 491

ITALIË
Ernstige rellen rond G8-top 466
'Begrotingstekort wordt drie keer zo groot' 467

JAPAN
Koizumi volgt Mori op 492
LDP wint Hogerhuisverkiezingen 493
Japan ondersteunt Kyoto-klimaatverdrag 494

MALI
Voedseltekorten bedreigen 400.000 mensen 500
Intensievere samenwerking in ECOWAS 501
IMF prijst Afrikaans plan voor lange termijn-ontwikkeling 501

MALTA
Malta en China tekenen cultureel akkoord 468

MOLDOVA
Communisten winnen verkiezingen 468
Moldova lid Wereldhandelsorganisatie 469

NEDERLAND
Staten-Generaal keuren huwelijk
Willem-Alexander goed 469
Amsterdamse sociale dienst onder curatele 470
Kamer eens over afschaffing alle legbatterijen 471

NIEUW-ZEELAND
Delfstoffen blijven bezit van staat 511
Ernstig energietekort door droogte 512
Kooldioxide emissie gestegen 514

NOORWEGEN
'IJskap Noordpool weer dunner geworden' 473

OEKRAÏNE
Opschorting detentie oppositiepoliticus op 475
Laatste nucleaire bommenwerper vernietigd 476

OOSTENRIJK
Scherpe veiligheidsmaatregelen rond Wereld Economisch Forum 476

OOST-TIMOR
Gusmao treedt af als voorzitter 495
Internationale kritiek op overgangsregering Oost-Timor 495

PORTUGAL
Regering doorstaat vertrouwensstemming 477
'Portugal is immigratieland' 477

RUSSISCHE FEDERATIE
Poetin tegen einde moratorium doodstraf 478
Rusland en China ko voor Anti-raketverdrag 478

SIERRA LEONE
Burgeroorlog woedt voort na verdrijven junta 502

SOEDAN
Proces tegen NDA-politici 508
Stopzetting bombardementen op het zuiden 508
Meer Egyptische investeringen 509

SPANJE
Buitenlandse steun in strijd tegen ETA 479
ETA zet moorden voort 479

TOGO
President Eyadéma handhaaft zijn macht 509

TURKIJE
IMF vraagt steun regering voor hervormingen 479
Raad van Europa meer rechten voor Koerden 480

VERENIGDE STATEN
Seattle gaat 'Kyoto' wel naleven 482
Test met ruimteschild geslaagd 482

ZWEDEN
Ernstige rellen bij Europese top 480
Marine vaart 's nachts niet meer uit 481

ZWITSERLAND
Hoofd waakhond witwassen neemt ontslag 481

KHA

uitgever / abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

EUR. CIE: FIN.-ECON. ZAKEN

Commissie betreurt verlenging Iran-Libië-wet door VS

De Europese Commissie liet eind juli 2001 weten te betreuren dat het Amerikaanse Congres de Iran-Libiëwet voor vijf jaar had verlengd. De wet, die op 1 augustus zou vervallen, bevatte zware sancties tegen ondernemingen die in Iran of Libië investeerden. De Commissie waarschuwde dat ze iedere concrete toepassing van de wet zou aanvechten bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

Groen licht voor Urban II-programma ondanks kritiek Rekenkamer

Hoewel de Europese Rekenkamer een zeer kritisch rapport had geschreven over de EU-steun aan grotesteden-programma's ('Urban I', 1994-1999), besloot de Raad van Ministers op 3 augustus 2001 toch het groene licht te geven voor een vervolgprogramma ('Urban II'). Nieuwe maatregelen voor een beter beheer van de Structuurfondsen zouden ook het management van de Urban II-gelden ten goede komen, aldus de Raad.

De Rekenkamer bestreed niet dat grote steden profijt hadden getrokken van Urban I maar stelde dat het subsidieprogramma even goed binnen bestaande structuren uitgevoerd kon worden: de aparte managementorganisatie voor Urban was 'kostbaar' en de procedures waren 'onnodig ingewikkeld'.

Weer klacht tegen tabaksfabrikanten in verband met sigarettensmokkel

De Europese Commissie diende op 6 augustus 2001 samen met tien lidstaten voor een federale rechtbank in de Verenigde Staten een nieuwe klacht in tegen de Amerikaanse tabaksgiganten Philip Morris en RJ Reynolds. De Commissie verdacht de twee groepen ervan actief mee te werken aan een massale sigarettensmokkel in de Europese lidstaten. De Commissie had een soortgelijke klacht reeds in november 2000 ingediend bij het US Court District van New York, maar deze werd afgewezen wegens procedurefouten.

WTO acht Amerikaanse belastingsteun aan export onrechtmatig

Op 20 augustus 2001 oordeelde het klachtenpanel van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) dat belastingvoordelen die de Verenigde Staten verleenden aan exporterende bedrijven in strijd waren met de WTO-regels. Met de zogenoemde Foreign Sales Corporation Tax waren kredieten gemoeid met een jaarlijkse omvang van vier tot vijf miljard dollar (minstens 4,5 miljard euro). De WTO achtte de Amerikaanse regeling nog steeds een 'ongeoorloofde exportsubsidie' ondanks een bijstelling die de Amerikaanse regering na eerdere klachten van de Europese Unie had aangebracht. Als er voor 16 oktober geen compromis zou liggen, kon de EU compenserende maatregelen eisen van vier tot vijf miljard dollar.
Het Amerikaanse Congres stond uiterst vijandig tegenover buitenlandse bemoeienis met de nationale belastingwetgeving. De Amerikaanse WTO-vertegenwoordiger Robert Zoellick noemde het WTO-oordeel een 'kernbom' op de wereldhandel. De Verenigde Staten hadden 60 dagen om in beroep te gaan tegen de beslissing van het WTO-panel. Op 19 oktober zou de WTO haar definitieve oordeel vellen als de VS niet in beroep zouden gaan.

EU zet onderzoek naar prijsafspraken cd's stop

De Europese Commissie beëindigde op 20 augustus 2001 een onderzoek naar vijf fabrikanten van muziek-cd's die via gezamenlijke advertenties met de detailhandel de prijzen van cd's kunstmatig hoog hielden. De Commissie concludeerde dat drie van de vijf bedrijven deze tactiek in Duitsland toepasten en dat één bedrijf zich hieraan in Italië bezondigde. De Commissie wilde verder geen maatregelen nemen omdat de concurrentievervalsende praktijken inmiddels waren beëindigd.

Commissie ontkent gemorrel aan Stabiliteitspact

De Duitse regering en de Europese Commissie ontkenden op 20 augustus 2001 berichten dat er plannen waren de eisen van het Stabiliteitspact te verzachten. Eerder meldde de Duitse krant *Handelsblatt* dat de Europese ministers van Financiën in juli in het geheim besloten zouden hebben de eisen van het pact, dat de overheidsuitgaven in toom moest houden, te versoepelen. Ingewijden gingen ervan uit dat dit inderdaad was gebeurd en hechtten weinig waarde aan de ontkenningen van Duitse en Europese zijde.
Volgens het Handelsblatt hadden de ministers op 9 juli besloten dat ze hun begrotingsdoelstellingen voor dit jaar en volgend jaar mochten missen. Normaal gesproken zouden zij, zoals afgesproken in het Stabiliteitspact, een reprimande van Brussel krijgen als zij hun begrotingstekorten boven hun jaarlijkse doelen lieten uitstijgen. De Italiaanse minister van Industrie Antonio Marzano zei begin juli al in de marge van een symposium in Milaan dat Duitsland en Frankrijk aanstuurden op versoepeling van de begrotingseisen uit het pact vanwege het inzakken van de economische groei in de eurozone.

Sigarettenfabrikanten in actie tegen nieuwe verpakkingsregels

Twee Britse sigarettenfabrikanten, British American Tobacco (BAT) en Imperial Tobacco, startten op 26 augustus 2001 een procedure bij het Britse High Court, in een laatste poging te voorkomen dat de nieuwe EU-regels voor verpakkingen van kracht zouden worden. Het betrof de verplichte waarschuwingen op verpakkingen dat roken schadelijk is voor de gezondheid en het verbod op het gebruik van termen als 'light' en 'mild'.

EUR. CIE: JUSTITIE

EU schenkt geld voor oprichting Internationaal Strafhof

Op voorstel van Eurocommissaris Chris Patten besloot de Commissie op 21 augustus 2001 750.000 euro te schenken aan *The NGO Coalition for an International Criminal Court*. Ruim 530.000 euro werd geschonken aan de organisatie *Parliamentarians for Global Action*, die de ratificatie en praktische juridische maatregelen ten behoeve van het in werking treden van het Internationaal Strafhof wilde bevorderen. De projecten van deze twee ngo's richtten zich op alle landen van de wereld.
Op 1 juli hadden 36 landen de conventie geratificeerd. Er waren 60 ratificaties nodig voor het in werking treden van het Internationaal Strafhof en de verwachting was, al-

dus de Commissie, dat dit aantal eind 2002 gehaald zou zijn.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Hof handhaaft nationale heffing van assurantiebelasting

Het Europees Hof van Justitie deed op 14 juni 2001 uitspraak in een procedure die het Britse bedrijf Kvaerner had aangespannen tegen de Nederlandse belastingdienst. De fiscus had geëist dat Kvaerner assurantiebelasting betaalde over polissen die betrekking hadden op risico's in Nederland. Het hof bevestigde nog eens dat een multinational zijn Europese of internationale polis moest opsplitsen zodat elk land zijn deel van de assurantiebelasting kon opeisen. Hierover bestond een Europese richtlijn maar Kvaerner meende dat die voor een andere uitleg vatbaar was. Voor Nederlandse ondernemingen zou er niet veel veranderen, verzekerde de Nederlandse werkgeversorganisatie VNO-NCW op 21 augustus.

(Vorige berichten pag. 453/1 e.v. - 2001)

ARMENIË

BUITENLANDSE ZAKEN

VS willen verdere onderhandelingen tussen Armenië en Azerbeidzjan

De Amerikaanse president George Bush drong bij de leiders van Armenië en Azerbeidzjan aan op verdere onderhandelingen en een vredesregeling voor het geschil over Nagorno-Karabach. Bush had op 9 april 2001 afzonderlijke ontmoetingen in het Witte Huis met de Armeense president Robert Kotsjarjan en diens Azerbeidzjaanse ambtsgenoot Hajdar Alijev, nadat zij hun onderhandelingen in Florida in de voorgaande week hadden beëindigd. Die eindigden positief: volgens beide partijen was er grote vooruitgang geboekt.

Bij de onderhandelingen was net als in eerdere gevallen een bemiddelende rol gespeeld door Amerikaanse, Franse en Russische diplomaten onder auspiciën van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Zij vormden de zogenaamde 'Minsk-groep'. Bij eerdere onderhandelingen waren al drie vredesvoorstellen van de Minsk-groep op tafel gekomen, waarover echter geen overeenstemming was bereikt.

Bij het conflict over Nagorno-Karabach begin jaren '90 werden ongeveer 35.000 mensen gedood. Nog steeds kwamen aan de bestandslijn elk jaar ongeveer 200 mensen om het leven door landmijnen en scherpschutters. Nagorno-Karabach werd internationaal nog altijd erkend als deel van Azerbeidzjan, hoewel het gebied feitelijk in handen was van Armeense separatisten. De Verenigde Staten zagen graag een eind aan het conflict omdat grotere stabiliteit in de regio olieleveranties door Azerbeidzjan aan westerse landen zeer zou vergemakkelijken.

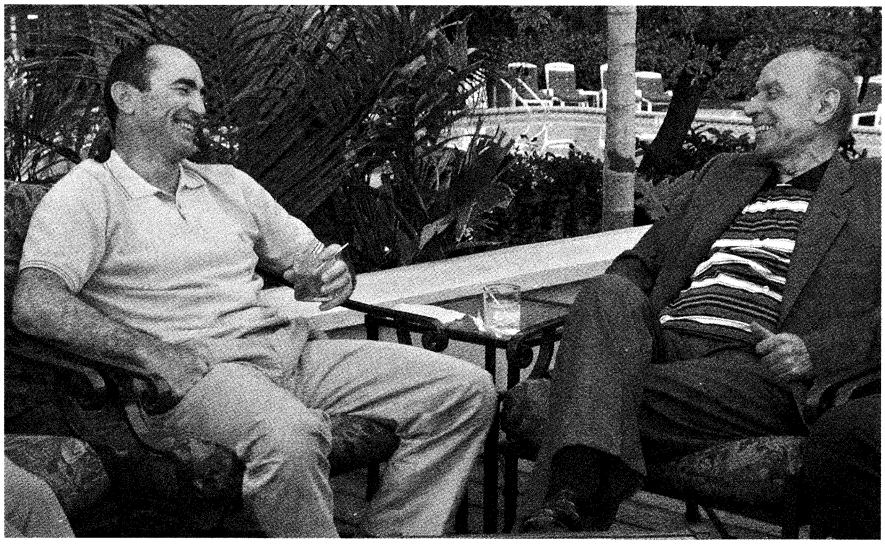

President Kotsjarjan van Armenië (links) en president Alijev van Azerbeidzjan op 6 april 2001 tijdens een informeel gesprek, voorafgaand aan het slotdiner na hun onderhandelingen in Florida. *(foto ANP)*

Partijen stellen onderhandelingen Genève uit

President Kotsjarjan liet op 11 april in de Armeense hoofdstad Jerevan weten dat de onderhandelingen in Florida 'constructief' waren geweest en dat beide zijden tevreden waren over de resultaten. Hij gaf geen verdere details. Kotsjarjan zei dat de bemiddelaars een vierde vredesvoorstel zouden opstellen dat bij de voor juni geplande onderhandelingen in Genève ter tafel zou komen. Hij verklaarde ook dat elke regeling van het conflict 'de veiligheid van de bevolking van Nagorno-Karabach moest garanderen.' Hij verwierp de mogelijkheid dat de regio een enclave zou worden binnen Azerbeidzjan met een doorgang naar Armenië.

Op 26 mei liet een woordvoerder van het Armeense ministerie van Buitenlandse zaken echter weten dat de onderhandelingen in Genève voor onbepaalde tijd werden uitgesteld. De woordvoerder zei dat de publieke opinie bij beide partijen nog niet klaar was voor de moeilijke compromissen die onvermijdelijk zouden zijn om het conflict op te lossen. Functionarissen in Azerbeidzjan hadden er ook al op gezinspeeld dat de onderhandelingen in Genève niet door zouden gaan.

Drie bemiddelaars in het conflict – afkomstig uit Frankrijk, de Verenigde Staten en Rusland – gaven op 12 juli na een bezoek aan Nagorno-Karabach en de bestandslijn aldaar een verklaring uit in de Azerbeidzjaanse hoofdstad Bakoe. Daarin spraken zij hun bezorgdheid uit over de oorlogszuchtige retoriek aan beide zijden in de voorgaande weken, die naar hun mening zou kunnen bijdragen aan nieuwe gevechten.

Snelle-reactiestrijdmacht voor Centraal-Azië onder Russische leiding

De leiders van Rusland en vijf andere voormalige sovjetrepublieken kwamen op 25 mei 2001 in de Armeense hoofdstad Jerevan overeen een snelle-reactiestrijdmacht op te zetten om terrorisme en islamitisch extremisme in Centraal-Azië te bestrijden. De overeenkomst werd getekend na een tweedaagse topontmoeting van regeringsleiders van Rusland, Wit-Rusland, Armenië, Kazachstan, Kirgizstan en Tadzjikistan. De nieuwe strijdmacht zou worden gevormd door telkens één bataljon uit Kazachstan, Tadzjikistan, Kirgizstan en Rusland, onder

een Russische bevelhebber. De strijdmacht zou de eerste organisatie zijn die voortkwam uit een collectief veiligheidsverdrag tussen de genoemde staten dat in 1992 werd ondertekend. Oezbekistan, Georgië en Azerbeidzjan hoorden ook bij de oorspronkelijke ondertekenaars van het verdrag maar onttrokken zich er later aan omdat zij geen vertrouwen hadden in de effectiviteit ervan en problemen hadden met het overwicht van Rusland.
Na 1999 waren er gewapende botsingen geweest met islamitische rebellen in Kirgizstan en Oezbekistan, die volgens Centraal-Aziatische leiders door de Afghaanse Talebaan werden gesteund.

Turken en Armenen vormen verzoeningscommissie

Een groep prominente Turken en Armeniërs maakte op 10 juli 2001 in Genève bekend dat men een verzoeningscommissie had gevormd die de dialoog wilde bevorderen tussen de twee volkeren. Ilter Turkmen, voormalig Turks diplomaat en VN-functionaris, stelde dat dit de eerste keer was dat er een poging werd gedaan tot een dialoog tussen vertegenwoordigers van de Armeense en Turkse maatschappij.

Turkije en Armenië onderhielden geen diplomatieke betrekkingen. De onderlinge verhoudingen waren belast door de moord op naar schatting anderhalf miljoen Armeniërs in oost-Turkije tijdens de ineenstorting van het Otttomaanse rijk in 1915. Een van de strijdvragen voor de uit tien leden bestaande verzoeningscommissie zou zijn of er destijds sprake was van genocide op Armeniërs. De Turken hadden altijd geweigerd die term te gebruiken en Turkse leden van de commissie weigerden dat ook bij een persconferentie in Genève na de driedaagse besprekingen.

Overeenkomst met Syrië over militaire samenwerking

Syrië en Armenië ondertekenden op 27 augustus 2001 een overeenkomst over militaire samenwerking in de Syrische hoofdstad Damascus. De ondertekenaars waren de Syrische minister van Defensie generaal Moestafa Tlas en zijn Armeense ambtgenoot Serzj Sarksjan. Er werden geen details over de overeenkomst gegeven.

(Vorige berichten pag. 138/2 e.v. - 2001)

AZERBEIDZJAN

BINNENLAND

Ministerie voor Brandstof en Energie ingesteld

Kranten berichtten op 19 april 2001 dat president Hajdar Alijev een decreet had uitgevaardigd voor de instelling van een ministerie van Brandstof en Energie. Alijev benoemde Madzjid Karimov, die eerder een leidende functie had bekleed bij het staatsoliebedrijf SOCAR, tot minister van Brandstof en Energie.

Politie treedt op tegen protesten oppositie

Ongeveer 1.000 politiemannen maakten op 12 mei 2001 een einde aan een protestbijeenkomst op een plein voor het centraal station in de hoofdstad Bakoe. Sommige demonstranten werden met stokken geslagen en er werden er volgens de politie vijftien opgepakt. Ongeveer 150 mensen namen deel aan wat de politie een illegale demonstratie noemde. De demonstranten eisten de vrijlating van politieke gevangenen in het land, hoewel die volgens de regering niet bestonden.
Op 2 juni waren er opnieuw botsingen van demonstranten met de politie in Bakoe. Die demonstranten spraken zich ook uit tegen wat zij noemden de vervolging van de voormalige parlementsvoorzitter Rasoel Goelijev. Hij woonde in de Verenigde Staten, maar was in Azerbeidzjan aangeklaagd wegens corruptie.
Aanhangers van de voormalige president van Azerbeidzjan Aboelfaz Eltsjibej kwamen op 22 augustus in Bakoe in botsing met de politie op de eerste verjaardag van zijn dood. Zij hadden zich verzameld bij de vroegere woning van Eltsjibej in de hoofdstad en werden daar opgewacht door honderden politiemannen die van de wapenstok gebruik maakten. Eltsjibej was in 1993 van het politieke toneel verdwenen door een militaire staatsgreep die uitliep op het aan de macht komen van Alijev.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Latijns in plaats van cyrillisch schrift

Azerbeidzjan deed in augustus 2001 een stap verder weg van zijn sovjetverleden door het cyrillische alfabet voor de eigen taal af te schaffen en te vervangen door het Latijnse alfabet. President Hajdar Alijev vaardigde een decreet uit dat alle officiële documenten, kranten en bladen, advertenties en tekens in de open lucht vanaf 1 augustus in het Latijnse schrift moesten zijn gesteld.
Het was de derde verandering van het alfabet in 100 jaar tijd. In 1921 werd het Arabische schrift afgeschaft ten gunste van het Latijnse alfabet. Achttien jaar later vond de overgang plaats van het Latijnse naar het cyrillische alfabet. Volgens het decreet van Alijev vond de nieuwe overgang naar het Latijnse alfabet mede plaats 'ter versterking van de onafhankelijkheid van Azerbeidzjan'.

BUITENLANDSE ZAKEN

President Alijev pessimistisch over oplossing Nagorno-Karabach

President Hajdar Alijev kwam op 6 maart 2001 uit Parijs terug na besprekingen over de kwestie Nagorno-Karabach, zeggende dat er geen oplossing van het conflict met Armenië in zicht was. Alijev zei dat er in Parijs geen concrete resultaten waren geboekt. Hij had er zijn tweede ontmoeting van het jaar gehad met de Armeense president Robert Kotsjarjan.

President Alijev verwierp op 12 maart een plan van tien oppositiepartijen voor een einde aan het conflict over Nagorno-Karabach. De president zei dat het voorstel, waarin gevraagd werd om een terugtrekking in fasen van Armenië uit het omstreden gebied, al enkele jaren geleden door dat land was verworpen.
De oppositiepartijen hadden ook voorgesteld dat Nagorno-Karabach met geweld moest worden heroverd als Armenië zich niet zou terugtrekken. Alijev gaf Armenië de schuld van de impasse in het conflict en zei dat een militaire oplossing nooit uitgesloten was.

Defensiesamenwerking met Pakistan

Volgens een verklaring van de Pakistaanse regering van 24 mei 2001 hadden Azerbeidzjan en Pakistan zich voorgenomen op het gebied van defensie te gaan samenwerken. De Azerbeidzjaanse minister van Defensie Safar Abijev en de Pakistaanse minis-

ter van Buitenlandse zaken Abdul Sattar zouden daartoe een gezamenlijke verklaring hebben ondertekend. Volgens de verklaring zou de samenwerking zich onder meer uitstrekken tot het gebied van militaire training, technische kennis en de uitwisseling van militair personeel en informatie.

Conflict over olieveld met Iran

President Hajdar Alijev liet op 1 augustus 2001 tegenover verslaggevers weten dat hij erop zou toezien dat een geschil met Iran over de eigendomsrechten op een omstreden olieveld in de Kaspische Zee de betrekkingen tussen de twee buurstaten niet zou schaden. De vreedzame relaties met Iran dienden volgens hem gehandhaafd te blijven en zijn geplande bezoek aan Iran in september zou normaal doorgang vinden.
Azerbeidzjan had een protestbrief naar Iran gestuurd naar aanleiding van een incident in de voorgaande week, toen een Iraans patrouillevaartuig twee schepen voor olieonderzoek van de Britse oliemaatschappij BP uit het olieveld had verjaagd. De schepen voerden onderzoek uit in opdracht van Azerbeidzjan. Volgens het Iraanse persagentschap *IRNA* had Iran het aantal militaire patrouilles aan de grens met Azerbeidzjan opgevoerd. BP had de exploratiewerkzaamheden in het olieveld opgeschort.

(Vorige berichten pag. 139/1 e.v. - 2001)

BELGIË

BINNENLAND

Belgisch-Marokkaanse advocaat ten onrechte beschuldigd van fraude

De Marokkaanse autoriteiten vroegen het Antwerpse gerecht begin augustus 2001 via officiële kanalen om uitleg over de onderzoeken naar fraude met verblijfspapieren en onregelmatigheden bij de regularisatiecommissies.
Marokkaanse illegalen zouden een beroep hebben gedaan op Abdelhamid El Mouden, een Belgische advocaat van Marokkaanse origine, om aan valse documenten te komen. El Mouden, die veel regularisatiezaken (amnestiezaken) voor illegalen deed, leek volkomen ten onrechte door het internetblad *Maomagazine* in verband gebracht te zijn met de fraude. Het blad zou erop uit zijn geweest de hele Marokkaanse gemeenschap in diskrediet te brengen. El Mouden had naar eigen zeggen in de vijftien zaken waarin hij pleitte voor de regularisatiecommissie in Brussel, altijd correct gehandeld. El Mouden was gespecialiseerd in het Belgische en Marokkaanse familierecht en zijn kantoor in het vreemdelingenrecht. Het kantoor zou 'niet graag gezien zijn bij het establishment'. 'We laten steevast onze tanden zien en putten alle rechtsmiddelen uit met onze know-how', aldus de raadsman. El Mouden bestreed de negatieve beeldvorming over de regularisatiecommissies die hun werk volgens hem zeer gewetensvol en grondig deden. Hij meende dat er geen redenen waren een parlementaire onderzoekscommissie op te richten die de regularisatieprocedure zou doorlichten, zoals enkele politici zonder succes bepleit hadden.
De Antwerpse Orde van Advocaten behield het vertrouwen in El Mouden. Stafhouder Paul Seegers verklaarde dat El Mouden onterecht in opspraak was gebracht. Hij baseerde zijn oordeel op verklaringen van de Antwerpse procureur des konings Bart Van Lijsebeth. Die keek het onderzoeksdossier naar de fraude met regularisatiedocumenten in en bevestigde aan Seegers dat El Moudens naam in het onderzoek nergens voorkwam op de manier zoals voorgesteld door MaoMagazine.

VLD en SP hoeven geen nieuwe asielwet meer

VLD en SP maakten op 8 augustus 2001 bekend de nieuwe asielwet in de ijskast te willen zetten, aangezien het aantal nieuwe asielzoekers fors gezakt was van gemiddeld 5.000 naar 2.000 per maand. De daling werd toegeschreven aan het feit dat de Belgische regering aan asielaanvragers geen uitkeringen meer gaf, enkel nog materiële hulp. VLD-voorzitter Karel De Gucht vond dat de huidige procedure goed functioneerde en 'we moeten ons de vraag stellen of we door een nieuwe procedure en een nieuwe administratie niet opnieuw veel tijd gaan verliezen.' De asielwet moest nog door kabinet en parlement.

Stevaert eist geld voor honderden verkeerscamera's

Uit gegevens van de International Road Traffic and Accident Database van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) bleek op 22 augustus 2001 dat er in België per jaar gemiddeld 13,7 doden per 100.000 inwoners vielen, bijna twee keer zoveel als in Nederland. Te hard rijden en door rood licht rijden waren zo'n groot probleem dat de Vlaamse minister van Mobiliteit Steve Stevaert (SP) aankondigde een miljard frank (ca. 20 miljoen euro) uit te trekken om de komende jaren op 350 kruispunten van gewestwegen in Vlaanderen onbemande camera's te plaatsen. In 2000 stonden op slechts 24 kruispunten camera's. Het CVP-kamerlid Jos Ansoms had becijferd dat er in Nederland vijftien keer zoveel verkeersovertreders een boete kregen als in België. In Nederland waren ruim 1.500 flitsapparaten geïnstalleerd. Stevaert zei bereid te zijn een regeringscrisis uit te lokken als de regering weigerde het geld voor de verkeerscamera's ter beschikking te stellen.
Een wet die al in 1990 werd aangenomen om onverbeterlijke autorijders hun rijbewijs af te pakken via een strafpuntensysteem, wachtte al elf jaar op de praktische uitvoeringsbesluiten.
In 2000 werden 22.115 processen-verbaal opgemaakt tegen autobestuurders die met een wagen reden waarvoor niet de verplichte verzekering voor burgerlijke aansprakelijkheid (BA) was afgesloten, meldde minister van Justitie Verwilghen op 9 augustus. Ruim 8.000 processen-verbaal werden opgemaakt wegens het rijden zonder geldig rijbewijs.

Parlementsdebatten op televisie

Kamervoorzitter Herman De Croo maakte op 23 augustus 2001 bekend dat Canvas vanaf januari 2002 twee keer per week een programma ging uitzenden over de activiteiten van de diverse parlementen in België. De Kamer betaalde zelf mee aan de realisatie door de aankoop van digitale camera's die op een vaste plek zouden komen te staan.
Voor De Croo waren de televisieuitzendingen een middel om parlementsleden in de gelegenheid te stellen om meer druk uit te oefenen op de regering. De regering negeerde maar al te vaak wat parlementsleden te zeggen hadden, meende hij. Maar leden van de regeringspartijen 'oefenen grote invloed uit via hun fractievergaderingen. En in principe moet elke minister geregeld overleg plegen met de parlementsleden van de meerderheid, die in zijn vakgebied ge-

specialiseerd zijn', aldus De Croo. Hij hoopte door zijn initiatieven ook de rol van de oppositie te versterken. 'De minderheid moet het hebben van de publiciteit voor haar argumenten. De veranderingen die ik aanbreng kunnen daarbij helpen.'
Al eerder zorgde De Croo ervoor dat het integrale verslag van plenaire Kamerdebatten na 24 uur zowel gedrukt als elektronisch beschikbaar kwamen en dat de drukprocedures voor voorstellen werden versneld, zodat deze niet meer weken bleven liggen. Half 2002 moesten de debatten ook live op internet te beluisteren zijn.

Verhofstadt bepleit opheffing Senaat

Premier Verhofstadt maakte op 26 augustus 2001 in een gesprek met enkele kranten zijn plannen bekend om de Senaat op te heffen. De Senaat (71 leden) was te klein om zijn werk grondig te doen en het zou daarom beter zijn om tot één grote parlementaire vergadering te komen, die ongeveer evenveel leden zou tellen als de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers vóór de komst van de deelstaatparlementen. Een van de belangrijkste opdrachten van de Senaat, de reflectie over of tweede lezing van wetsontwerpen en voorstellen, kon volgens de premier overgenomen worden door een aparte commissie van de Kamer, die de tijd zou krijgen om over nieuwe wetteksten te beraadslagen. Verhofstadt verwees naar het Noorse parlement als voorbeeld voor dit systeem.
De Kamer telde vroeger 212 leden. In de Senaat hadden 184 senatoren zitting. Het Sint-Michielsakkoord in 1992 zorgde voor de eerste grondige hervorming van het parlementaire systeem sinds het ontstaan van België. De vermindering van het aantal leden, de afslanking van de bevoegdheden en de andere hervormingselementen uit dat akkoord werden ingevoerd na de verkiezingen van 1995.

De reacties op Verhofstadts ideeën waren verdeeld. Senaatsvoorzitter Armand de Decker (PRL), die nergens over was ingelicht, vond ze schadelijk voor de democratie. Volgens Kamervoorzitter Herman de Croo had de Senaat haar opdracht als reflectiekamer sinds 1995 wel goed vorm gegeven. Maar hij was minder tevreden over de rol van de hoge vergadering als ontmoetingsplaats tussen de gemeenschappen. De Croo meende ook dat een eventuele éénmaakte federale assemblee rechtstreeks moest worden verkozen. In het huidige systeem wordt een aantal senatoren gecoöpteerd, zoals de kinderen van de koning.
Vincent Van Quickenborne, senator voor ID21, was opgetogen over het voorstel van Verhofstadt. De afschaffing van de Senaat was een van zijn verkiezingsbeloften. 'Eigenlijk heeft de Senaat de laatste jaren niets gepresteerd. Het enige nuttige werk dat we gedaan hebben, was bij het euthanasiedebat. Ook de oppositie heeft de instelling nooit au sérieux genomen en de tweede lezing in de Senaat enkel gehanteerd als vertragingsmanoeuvre', meende hij. Bovendien kostte de instelling veel te veel geld naar de mening van de ID21-senator, jaarlijks zo'n 2,5 miljard frank (ca. 60 miljoen euro) oftewel bijna evenveel als de Kamer, die dubbel zoveel leden telde.
Ex-minister en huidig SP-senator Louis Tobback trok het nut van de hoge vergadering al een jaar eerder openlijk in twijfel. 'Ik heb toen gezegd dat we op de Raad van Europa beginnen te lijken en daar blijf ik bij', stelde Tobback. 'We zitten daar over nutteloze moties te stemmen en een reeks mondelinge vragen te stellen over bijkomstige dingen. En dit nota bene in een assemblee die niet eens het recht heeft om de regering ter verantwoording te roepen.'
Voormalig premier Jean-Luc Dehaene, inmiddels ook senator voor de CVP, stelde dat het falen van de Senaat al zat ingebakken in het Sint-Michielsakkoord van 1992.
De hardste kritiek op het voorstel van Verhofstadt kwam vanuit de CVP-fractie in de Senaat. Fractieleider Hugo Vandenberghe sprak van een 'oprisping van neo-unitarisme van Verhofstadt'. Alle federale staten hebben een tweekamerstelsel waarbij de tweede kamer de inbreng van de deelstaten verzekert, aldus Vandenberghe tijdens een persconferentie. Hij erkende wel dat de Senaat niet goed werkte maar dat lag aan de stiefmoederlijke behandeling van de Senaat door de regering, vond hij.
De Senaat is niet verplicht alle door de Kamer aanvaarde wetsvoorstellen door te lichten maar heeft het zogeheten evocatierecht. In de praktijk worden alle wetsvoorstellen doorgelicht omdat de regeringspartijen routinematig een stemming organiseren, om te voorkomen dat de oppositie dat veel later doet.

IJzerbedevaart verloopt rustig

De voorzitter van het IJzerbedevaartcomité Lionel Vandenberghe bepleitte tijdens de 74e IJzerbedevaart in Diksmuide op 26 augustus 2001 meer fiscale autonomie voor Vlaanderen, een splitsing van de sociale zekerheid, splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en het gerechtelijk arrondissement Brussel, splitsing van justitie en splitsing van de spoorwegmaatschappij NMBS. Hij bezwoer de Vlaamse partijen ook om zich eensgezind te verzetten tegen ratificatie van het Europees verdrag ter bescherming van de nationale minderheden waaronder de regering in augustus haar handtekening zette. Er moest eerst 'duidelijkheid over de gevolgen' komen omdat 'die wel eens heel groot kunnen zijn. Met dit verdrag wordt een paard van Troje binnengehaald. De Franstaligen vragen geen rechten, maar voorrechten', verklaarde Vandenberghe.
Enkele Vlaamse partijen gaven acte de présence in Diksmuide (VU, CVP en Vlaams Blok) en zoals gebruikelijk waren ook buitenlandse delegaties aanwezig, onder meer uit Bretagne, Catalonië, Baskenland en Ierland. In totaal waren er volgens de organisatoren 15.000 mensen aanwezig. Er waren tientallen politieagenten op de been. De organisatoren hadden verboden om stands voor de verkoop van politieke lectuur in te richten.

Senaat heft staatshervormingsorgaan Costa op

De Conferentie voor de Staatshervorming (Costa) werd in augustus in alle stilte ten grave gedragen, door een besluit van de Senaat om het zes man tellende personeel van het Costa-secretariaat te ontslaan. Costa-voorzitter Vankrunkelsven zei op 29 augustus 2001 dat het besluit in overleg met de federale regering was genomen, 'omdat er toch geen concreet project meer voor de Costa was' na de stemmingen over de Lambermontakkoorden. Vankrunkelsven betreurde de beslissing om de Costa op te doeken, omdat de overheveling van bevoegdheden naar gewesten en gemeenschappen nog niet afgerond was. In het federaal regeerakkoord was voorzien dat de Costa een permanent overlegorgaan zou worden voor communautaire problemen, belangenconflicten en andere heikele zaken. Het was niet zeker dat de Senaat de twintig miljoen frank (ca. 500.000 euro) 'subsidie' moest inleveren die zij voor de Costa had gekregen.

Ex-dwangarbeiders vragen massaal smartengeld aan

Eind augustus had de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) meer dan 24.000 compensatieaanvragen ontvangen van Belgische dwangarbeiders die tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Duitse bedrijfsleven te werk werden gesteld. Slechts twee Belgische dwangarbeiders hadden inmiddels een voorschot uitbetaald gekregen, aldus een bericht in het dagblad *De Standaard* van 30 augustus 2001.
In 2000 besloot de Duitse regering om samen met de industrie een fonds voor dwangarbeiders op te richten. Belgische dwangarbeiders konden hiervoor een aanvraag indienen bij het IOM-kantoor in Brussel.

Gecentraliseerde controle op kernmateriaal

Op 30 augustus 2001 maakte het ministerie van Binnenlandse zaken bekend dat het federaal agentschap voor nucleaire controle, het AFNC, per 1 september 2001 volledig operationeel zou zijn. Het agentschap zou onder meer belast worden met vergunningen voor het medisch gebruik van radioactieve stoffen, aanvragen voor invoer, vervoer en distributie van radioactieve stoffen en vergunningen voor transporten van kernafval uit de Franse opwerkingsfabriek in La Hague.
Na de ramp in Tsjernobyl in 1986 werd voorgesteld om alle diensten die betrokken waren bij de controle op de nucleaire sector in één orgaan samen te voegen. In 1994 zette de Kamer het licht op groen voor de oprichting van het AFNC. Pas op 20 juli 2001 werden de koninklijke besluiten genomen om van het agentschap een autonoom operend orgaan te maken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

RIZIV telt 75.000 grensarbeiders

Eind 2000 werkten in België ruim 25.000 grensarbeiders uit omliggende landen en bijna 50.000 Belgen werkten in de buurlanden, maakte het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) op 2 augustus 2001 bekend. De meerderheid van de grensarbeiders was afkomstig uit Frankrijk (18.242). Op de tweede plaats (5.724) kwamen de Nederlanders, van wie bijna de helft in Antwerpen werkte. De meeste Belgische grensarbeiders werkten in het Groothertogdom Luxemburg (22.752), gevolgd door Nederland (16.394), Frankrijk (5.380) en Duitsland (4.935).

Politie hoeft vakantie niet op te offeren voor invoering euro

De politievakbonden en het kabinet van de minister van Binnenlandse zaken, Antoine Duquesne, werden het op 24 augustus 2001 eens over de overuren die politieagenten zouden moeten maken tijdens de distributie van euromunten en -bankbiljetten en tijdens Europese toppen in België. In een rondzendbrief had de minister de politie opgelegd van september tot eind februari 2002 steeds 90 procent van het personeel paraat te hebben. De agenten waren ontstemd dat ze van de minister slechts tot eind maart 2002 de tijd kregen resterende vakantiedagen uit 2001 op te nemen. Het akkoord hield in dat de agenten in 2002 tot september de tijd kregen hun verlof op te nemen. Ook vakantiedagen zoals ouderschapsverlof werden uit de 90-procentregel gehaald. De politie kreeg tevens de garantie dat voor de overuren de gewone vergoeding werd uitbetaald.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Steun voor Opel mogelijk

De Vlaamse regering bleek op 21 augustus 2001 bereid om Opel Antwerpen voor de periode 2004-2006 440 miljoen frank (ca. 11 miljoen euro) expansiesteun toe te kennen als ook de Europese Unie daarmee akkoord ging. Opel moest daarvoor wel eerst nog een investeringsplan indienen. De autofabrikant had aangekondigd een vijfde van de werknemers te willen ontslaan, vanwege de malaise in de automobielsector. De laatste vijf jaar kende de Vlaamse regering Opel-Belgium (6.500 werknemers) al 340 miljoen frank (ca. 8,43 miljoen euro) expansiesteun toe. De Antwerpse vestiging had nog 108 miljoen frank (ca. 2,68 miljoen euro) tegoed. Het kabinet hoopte dat ook algemene maatregelen zoals de eventuele verlaging van de vennootschapsbelasting de werkgelegenheid bij Opel konden helpen behouden.

Gat van zeven miljard bij BTW

De federale regering ontdekte in augustus een gat van zeven miljard frank (ca. 170 miljoen euro) bij de BTW-ontvangsten. In een bericht in *De Standaard* van 24 augustus 2001 stelden regeringsfunctionarissen dat het enorme tekort voor een deel was ontstaan door 'creatieve' interpretaties van de BTW-wetgeving door gemeenten, intercommunales en semi-openbare instellingen zoals regionale luchthavens. Via constructies met privé-bedrijven, leasemaatschappijen en dergelijke zouden ze erin slagen de omzetbelasting te ontwijken of terug te vorderen. Verschillende gemeenten erkenden dat ze de laatste maanden waren benaderd door fiscale specialisten die hun diensten kwamen aanbieden om hen te helpen bij het inperken van de fiscale kosten van hun investeringen.

In augustus bracht het dagblad *Het Laatste Nieuws* het bedrijf Aquafin in opspraak, dat in Vlaanderen verantwoordelijk was voor de waterzuivering. Het zou de laatste jaren miljarden aan BTW hebben ontdoken door al sinds 1993 voor omvattende werkzaamheden aan zuiveringsstations en riolering slechts 6 procent BTW te betalen in plaats van de verschuldigde 21 procent. Aquafin zei hiervoor echter in 1991 toestemming te hebben gekregen van het ministerie van Financiën, dat voor het hele Vlaams gewest een zesprocentsregeling zou hebben afgesproken.

JUSTITIE

Verwilghen wil uitleg over spreekverbod inzake dodelijke drug

Minister van Justitie Marc Verwilghen eiste op 13 augustus 2001 in een brief aan het Antwerpse parket uitleg over het spreekverbod dat enkele instanties kregen opgelegd, nadat twee mensen waren overleden aan het gebruik van een nieuwe chemische drug, PMA. Daardoor kwam het feit dat een dodelijke drug in omloop was, pas ruim een week na de eerste doden in de openbaarheid. Als reden werd aanvankelijk gegeven dat stilzwijgen het beste was aangezien men goede hoop had de dealers op te sporen, maar dat werd in justitiekringen in twijfel getrokken.
Minister van Volksgezondheid Magda Aelvoet wilde samen met Verwilghen nagaan of het gerechtelijk onderzoeksgeheim eventueel kon worden opgeheven indien er gevaar dreigde voor de volksgezondheid.

Proces tegen Dutroux nog steeds niet in zicht

Op 14 augustus 2001 herdachten verscheidene media de arrestatie van Marc Dutroux, die vijf jaar eerder leidde tot onthulling van de gruwelijkste zaak van kindermisbruik die België ooit gekend had en ook tot massale protesten tegen de incompetentie van politie en justitie (de Witte Mars van 20 oktober 1996). Volgens de meest optimistische schattingen zou het proces tegen Dutroux op zijn vroegst eind 2002 beginnen. Als belangrijkste reden waarom het onderzoek nog steeds voortsleepte, noemde een van de dagbladen 'het aanhoudende gekrakeel' tussen onderzoekers van justitie in Neufchâteau.

Justitie wist inmiddels zo goed als zeker wat er met de meisjes Sabine, Laetitia, An en Eefje was gebeurd. Alle vier werden ze ontvoerd door Marc Dutroux en Michel Lelièvre. Dutroux' vriendin Michelle Martin was, alleen al door haar stilzwijgen, medeplichtig. Sabine en Laetitia werden volgens hun verklaringen misbruikt door Dutroux en door niemand anders. Dutroux heeft het misbruik van deze meisjes en Eefje toegegeven maar ontkende de moorden op An en Eefje. Hij zou tegen Martin wel gezegd hebben dat hij de meisjes vermoord had.

Over de verdwijning en de dood van Julie en Mélissa was ook na vijf jaar onderzoek geen duidelijkheid gekomen. Lelièvre had gezegd dat Dutroux de ontvoering samen met Bernard Weinstein had uitgevoerd. Dutroux had dat ontkend en Weinstein werd vermoord door Dutroux. Zeker was wel dat Julie en Mélissa in de kelder van Dutroux vastgezeten hadden en dat hij hun lichamen had begraven.

De Luikse justitie was al enkele maanden bezig na te gaan of een van de onderzoeksrechters, Jacques Langlois, zijn werk goed had gedaan. Langlois volgde Jean-Marc Connerotte op, een bij de families van vermoorde kinderen populaire rechter die van het onderzoek werd gehaald nadat hij een feestje van de familieleden had bijgewoond. Langlois was ondergeschikt aan procureur Michel Bourlet, die in tegenstelling tot Langlois nog steeds geloofde in een groot pedofielennetwerk rond Dutroux. Bourlet had al een paar keer bij de Luikse kamer van inbeschuldigingstelling onderzoek afgedwongen tegen de wil van Langlois. Zo dwong de kamer Langlois tot een reconstructie van de ontvoering van Julie en Mélissa en tot een laboratoriumonderzoek van 6.000 haartjes die in de kelder van Dutroux' huis en in een wagen van Dutroux waren gevonden. Volgens Langlois was er genoeg bewijs om het proces te beginnen.

Migrantenjongeren raken slaags

Verschillende groepen migrantenjongeren raakten op 28 augustus 2001 slaags met elkaar in Sint-Niklaas. De officiële verklaring was dat ze het eigenlijk gemunt hadden op een danscafé waar ze enkele dagen eerder wegens een vechtpartij waren verwijderd. De jongeren gingen elkaar te lijf met stokken, ijzeren staven en molotovcocktails. Enkele ramen op het Sint-Nicolaasplein sneuvelden tijdens de gevechten en terrasmeubelen werden vernield.

De politie van de Antwerpse voorstad arresteerde zestien jongeren. Ze had versterking nodig van de brigades van Lokeren en Temse om de situatie weer onder controle te krijgen.

Ongerustheid over nieuwe stadsbendes

Jacqueline Devreux van het Brussels parket had enkele dagen eerder laten weten dat justitie zich zorgen begon te maken over nieuwe stadsbendes van immigrantenjongeren die verantwoordelijk waren voor bloedige roofovervallen en carjackings en over afrekeningen tussen blanke en zwarte of Marokkaanse groepen jongeren. 'De leden zijn extreem gewelddadig en vaak erg jong. Ze gebruiken bizarre wapens als hakmessen', aldus Devreux. De bendes waren niet alleen in Brussel actief. Justitie onderzocht ook bendes in Bergen, Luik en Antwerpen.

Voorts kreeg de magistrate de voorbije maanden telefoontjes van politiecommissarissen over blanke bendes die gewelddadige confrontaties zochten met Marokkaanse of zwarte jongeren. 'Het gaat om jongens die zelf het slachtoffer waren van afpersing of mishandeling, of van wie een vriend het meemaakte en die zelf de rekening willen vereffenen', aldus Devreux. Bij een recente huiszoeking bij een jongen die bij zo'n wraakactie betrokken was, vond de politie onder meer *Mein Kampf* van Adolf Hitler. 'Er zijn aanwijzingen dat de wraakacties gestuurd worden door volwassenen uit het extreem-rechtse kamp', zei Devreux, die de regering opriep om meer middelen uit te trekken om minderjarige boefjes aan te pakken, onder meer door de inrichting van een gesloten jeugdgevangenis.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Gezamenlijke Belgisch-Nederlandse rampenbestrijding

De provincies Antwerpen en Noord-Brabant (Nederland) stelden op 28 augustus 2001 officieel een gezamenlijke commissie in om de grensoverschrijdende samenwerking bij de bestrijding van rampen te versoepelen. De commissie stond onder voorzitterschap van de burgemeester van Breda, mr. C.G.J. Rutten.

Nederland en België hadden op nationaal niveau afspraken over de onderlinge hulp bij de bestrijding van rampen. Brabantse en Vlaamse gemeenten hadden ook al samenwerkingsprojecten lopen, maar de provincies vreesden toch nog voor ernstige lacunes. Zo werd het gebied tussen Roosendaal en Tilburg gestaag volgebouwd met nieuwe bedrijventerreinen die vaak pal naast verkeersaders en spoorlijnen lagen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Protesten tegen geweld door Italiaanse politie

Vele honderden Belgen herdachten in diverse steden op 20 augustus 2001 de dood van Carlo Giuliani, de jonge betoger die een maand eerder in Genua door politiekogels werd geveld tijdens protesten van de antiglobalistische beweging tegen de G8-top. Anne Morelli, hoogleraar aan de Vrije Universiteit van Brussel, zei tijdens een manifestatie voor de Italiaanse ambassade in Brussel dat 'de regering-Berlusconi burgers criminaliseert die gebruikmaken van hun democratisch recht om te betogen'. Enkele honderden betogers hadden zich voor de poort van de ambassade verzameld en protesteerden 'tegen een Europa van repressie, werkloosheid en oorlog in dienst van het kapitaal' en vroegen om een ander Europa 'van democratie, sociale rechtvaardigheid en vrede'.

Tot de actie, die ludiek en vreedzaam verliep, was opgeroepen via de website van D14-Uitdagingen 2001, een platform van organisaties die kritiek hadden op de verdere eenwording van Europa. De naam D14 verwees naar de op 14 december te houden eurotop in Laken. De demonstranten eisten

Denemarken

dat een onderzoekscommissie van het Italiaanse parlement het geweld van de ordediensten tijdens de afgelopen G8-top in Genua zou onderzoeken en de klachten van de arrestanten ernstig zou nemen. In Charleroi en Luik eisten de betogers de onmiddellijke vrijlating van de demonstranten die in Genua nog in de gevangenis zaten en de opheffing van het verblijfsverbod voor buitenlanders die Italië waren uitgezet.
De protestacties bij Italiaanse ambassades en consulaten overal in Europa golden als opmaat voor grotere manifestaties eind 2001 in onder meer Gent en Brussel.

Belgische soldaten naar Macedonië

Op 22 augustus 2001 kondigde minister van Defensie Flahaut een bezoek aan Macedonië aan om zelf ter plekke te controleren of er voldoende veiligheidsmaatregelen waren genomen voor de Belgische militairen die in het kader van de NAVO zouden meewerken aan het inzamelen en vernietigen van de wapens van de Albanese rebellen daar. Meer dan 80 soldaten zouden op 26 augustus in Macedonië arriveren, op een totaal van 3.500 NAVO-soldaten. Flahaut sloot niet uit dat zij langer dan de geplande 30 dagen moesten blijven om de ontwapening te voltooien.

(Vorige berichten pag. 454/2 e.v. - 2001)

DENEMARKEN

BINNENLAND

Demonstratie tegen nieuwe Israëlische ambassadeur

De omstreden Israëlische ambassadeur Carmi Gillon kwam op 15 augustus 2001 aan in Denemarken. Hij reed direct van het vliegveld door naar de ambassade waar hij werd opgewacht door honderden demonstranten. Zij keerden zich tegen zijn benoeming omdat Gillon als hoofd van de Israëlische inlichtingendienst Shin Bet toestemming had gegeven Palestijnen te martelen. De demonstranten riepen de Deense regering op Gillon te arresteren en te vervolgen. Minister van Buitenlandse zaken Mogens Lykketoft zei dat dit onmogelijk was gezien de diplomatieke onschendbaarheid van Gillon. Wel zei hij dat de Deense regering martelingen scherp veroordeelde.

Duitsland

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ministerie van Economie verwacht lager begrotingsoverschot

Het ministerie van Economie publiceerde op 30 augustus 2001 haar tussenbalans ten behoeve van de Europese Unie. Belangrijkste nieuws was de bijstelling van het begrotingsoverschot. Dit zou dalen van de eerder voorspelde 5,0 miljard euro (2,9 procent van het bnp) naar 3,9 miljard euro (2,2 procent van het bnp). Belangrijkste oorzaak hiervoor waren de dalende pensioenpremies.

BUITENLANDSE ZAKEN

Miljoenen voor EU-voorzitterschap

De Deense regering maakte op 28 augustus 2001 bekend dat ze 47 miljoen euro zou uittrekken voor het Europees voorzitterschap dat het land de tweede helft van 2002 zou bekleden. Belangrijkste onderwerp op de agenda zou de uitbreiding van de Europese Unie zijn. Volgens schema zouden de onderhandelingen met de kandidaat-leden dan zijn afgerond.

(Vorige berichten pag. 457/2 e.v. - 2001)

DUITSLAND

BINNENLAND

Nieuwe feiten over Berlijnse muur

Twee historici publiceerden op 6 augustus 2001 een onderzoek naar de Berlijnse Muur. Het onderzoek verscheen aan de vooravond van de veertigste verjaardag van de bouw van de muur, die op 13 augustus 1961 werd opgericht. In november 1989 werd deze weer neergehaald.
De historici zeiden dat uit hun onderzoek bleek dat van 1961 tot 1989 in het voormalige Oost-Duitsland ruim 75.000 mensen gevangen waren gezet omdat ze de grens over wilden steken. Dit betekende dat elke 3,5 uur iemand voor dit vergrijp werd gearresteerd. Onder deze 75.000 mensen bevonden zich ongeveer 5.000 grenswachten. Zij kregen een gemiddelde gevangenisstraf van vijf jaar.
De historici berekenden verder dat in die tijd 809 mensen de dood vonden bij hun poging Oost-Duitsland te ontvluchten. 250 lieten het leven bij het slechten van de muur, 370 bij het oversteken van de Duits-Duitse grens en 189 werden gedood bij hun poging de Baltische Zee over te steken. Deze aantallen waren veel hoger dan tot dan toe werd aangenomen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bonden en Volkswagen akkoord over flexibilisering

Volkswagen AG en IG Metall bereikten op 28 augustus 2001 een akkoord over de flexibilisering van de arbeid. In ruil hiervoor beloofde Volkswagen 5.000 nieuwe banen te creëren. Dit zou gebeuren door invoering van een 35-urige werkweek en de opening van een nieuwe productielijn voor minivrachtwagens in Hannover en Wolfsburg.
Het akkoord ging uit van een te behalen productie. Er werd in vastgelegd dat werknemers niets kon worden verweten als de productie niet werd gehaald vanwege een machinale storing. Volkswagen zei echter alleen een bonus uit te betalen bij extra productie en bijzondere prestaties.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Geen groei in Duits bnp

Het Duits Bureau voor Statistiek kwam op 23 augustus 2001 met de mededeling dat het bnp in het tweede kwartaal van 2001 niet was gegroeid. Dit betekende volgens het bureau dat de economie afvlakte en dat de voorspelde economische groei over 2001 met 0,6 procent naar beneden moest worden bijgesteld.

De mededeling kwam na aanhoudend negatief nieuws over de Duitse economie. De zes grote economische instituten voorspelden in april nog een economische groei van 2,1 procent in 2001. Deze voorspelling werd in juni 2001 al bijgesteld tot een percentage tussen de 1 en 1,7 procent. Deze vooruitzichten werden steeds somberder. Bert Rürup, een van de vijf economische adviseurs van de overheid, zei zelfs dat de economische groei in 2001 wel eens onder de één procent zou kunnen uitkomen.
De regering-Schröder werd door deze cijfers in de problemen gebracht. De begroting van 2001 was namelijk gebaseerd op een economische groei van 2,7 procent.

Duitsland

Berlijn wil twee miljard euro investeren in bank

Op 28 augustus 2001 werd bij monde van burgemeester Klaus Wowereit bekend dat de gemeente Berlijn bereid was twee miljard euro te investeren in de verliesleidende Bankgesellschaft Berlin. De gemeente was met 56,7 procent van de aandelen de grootste aandeelhouder van de bank. Direct na het bekend worden van dit nieuws steeg de waarde van het aandeel met 5,61 procent.

Het management had een constructie bedacht waarbij een oud aandeel kon worden ingewisseld voor vier nieuwe aandelen. Het gevolg van deze constructie was dat het belang van de twee andere grote aandeelhouders – NordLB en Parion – minder zou worden als zij niet wilden investeren in de bank. Dit zou de gemeente meer zeggenschap geven, waarna zij de bank uiteindelijk zou kunnen verkopen. Wowereit noemde verkoop als een van de mogelijkheden, omdat dit een manier was waarop de gemeente haar geld zou kunnen terugverdienen. De Amerikaanse investeringsgroep JC Flowers had al belangstelling getoond voor overname. Echter, ook aandeelhouder NordLB (de bank van Nedersaksen) had interesse in een overname. NordLB bezat op dat moment 20 procent van de aandelen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Berlijn en Hamburg sluiten eerste 'homohuwelijken'

Op 1 augustus 2001 sloten vijftien stellen van gelijk geslacht een geregistreerd partnerschap in Berlijn en Hamburg. Hiermee waren de eerste 'homohuwelijken' een feit. Het geregistreerd partnerschap werd mogelijk nadat het Constitutioneel Hof een maand eerder de bezwaren van Beieren en Saksen tegen de nieuwe wet had verworpen.

De wet gaf geregistreerde partners deels dezelfde rechten als getrouwde stellen. Zo mochten zij dezelfde achternaam dragen en mocht een partner uit het buitenland zich in Duitsland vestigen. Daarentegen kregen geregistreerde partners niet dezelfde belastingvoordelen als getrouwde stellen en mochten zij ook geen kinderen adopteren.
Een woordvoerder van de Duitse Vereniging van Homo's en Lesbiennes zei in een reactie: 'De registratie van partners brengt weliswaar nog geen gelijkheid, maar het is wel een belangrijke stap in de goede richting.'

(Vorige berichten pag. 458/1 e.v. - 2001)

Finland

FINLAND

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Artsenstaking na vijf maanden beëindigd

Gemeenteartsen besloten op 17 augustus 2001 hun vijf maanden durende staking te beëindigen, nadat ze na het inschakelen van een conflictbemiddelaar tot een oplossing waren gekomen. De artsen zouden een salarisverhoging van 10,5 procent krijgen. Hiermee kwam de langste naoorlogse staking in Finland tot een einde.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staat wil aandelen Kemira verkopen

De regering maakte op 31 augustus 2001 bekend dat ze haar meerderheidsbelang in de chemiegroep Kemira wilde verkopen aan de Zweedse investeringsfirma Industri Kapital. Deze firma had reeds twee andere chemiebedrijven in haar bezit, namelijk het Zweedse Sydsvenska Kemi en het Finse Dynea. De investeringsfirma wilde de drie bedrijven samenvoegen tot een chemiegigant met 16.000 werknemers, met haar hoofdvestiging in Finland. Ze was bereid Finland 9,1 euro per aandeel Kemira te betalen, algemeen gezien als een goede prijs.

BUITENLANDSE ZAKEN

Finland trekt zich terug uit Unifil

Het ministerie van Defensie maakte op 17 augustus 2001 bekend dat Finland haar 300 soldaten zou terugtrekken uit Unifil, de VN-vredestroepen in Zuid-Libanon. Aanleiding hiervoor was het plan van de Veiligheidsraad de troepensterkte in 2002 te reduceren van 5.700 naar 2.000 man. Finse troepen waren vanaf 1982 vertegenwoordigd in Unifil. Het land leverde nog 950 soldaten voor negen andere VN-vredesoperaties.

(Vorige berichten pag. 459/2 e.v. - 2001)

Frankrijk

FRANKRIJK

BINNENLAND

Veel meer diefstal mobiele telefoons

Misdaad was in de eerste zes maanden van 2001 met tien procent gestegen, meldde het nationale hoofdbureau van politie op 1 augustus. De groei was vooral te wijten aan het toegenomen aantal diefstallen en kleine delicten. De helft van het aantal berovingen waar geweld aan te pas kwam, was toe te schrijven aan de diefstal van mobiele telefoons.

CORSICA

Onafhankelijkheidsstrijder vermoord

In de nacht van 16 augustus 2001 werd de Corsicaanse onafhankelijkheidsstrijder François Santoni (41) op een bruiloft in Zuid-Corsica doodgeschoten. Bij de schietpartij raakte ook de bruidegom gewond. Santoni was lange tijd de leider van de A Cuncolta Naziunalista, de politieke vleugel van het gewapende Corsicaanse Nationale Bevrijdingsfront-Historische Stroming (FLNC-Canal Historique).
De moord kwam bijna precies een jaar na de moord op zijn vriend Jean-Michel Rossi met wie hij een boek had geschreven waarin zij de verwevenheid van Corsicaanse separatisten met de plaatselijke maffia aan de kaak stelden en de Corsicaanse maffia van drugs- en wapenhandel beschuldigden. Kort voor zijn dood publiceerde Santoni zijn 'testament' in de vorm van een boek waarin hij in detail inging op de moord op de Franse prefect, Claude Erignac, in 1998, alsook op de moord op Rossi en zijn compagnon Fratacci die in 2000 werden doodgeschoten.
Op 21 augustus werden opnieuw twee Corsicanen vermoord: Jean-Christophe Marcelli en Dominique Marcelli, die overigens geen familie waren. Dominique Marcelli was vermoedelijk lid van de ondergrondse Armata Corsa en op Santoni's begrafenis gesignaleerd.

GEZONDHEID EN ZORG

Kouchner verwerpt klonen embryo's

De minister van Volksgezondheid, Bernard

Frankrijk

Kouchner, sprak op 9 augustus 2001 zijn afkeuring uit over het klonen van menselijke embryo's. Hij reageerde op de uitspraken van de Italiaanse dokter Severino Antinori die voor een Amerikaans congres van genetici aankondigde op korte termijn tot klonen van mensen te zullen overgaan. Antinori beweerde al 700 kandidaten voor kunstmatige inseminatie van gekloonde embryonale cellen te hebben. Volgens minister Kouchner moesten de Verenigde Naties snel met een resolutie komen voordat het te laat was. 'We moeten een internationaal verbod uitvaardigen op het klonen van mensencellen voor voortplantingsdoeleinden', zei Kouchner. De Nationale Wetenschapsacademie in de Verenigde Staten zou eind augustus advies uitbrengen over een eventueel Amerikaans moratorium op het klonen van menselijke embryo's.

NATUUR EN MILIEU

Parijse rechteroever tijdelijk gesloten voor autoverkeer

Leden van de Groenen doopten op 5 augustus 2001 de drukke autoweg op de rechteroever van de Seine in Parijs om tot 'Velorutiekade', een woordspeling op fiets (vélo) en revolutie. De nieuwe bijnaam voor de drukke Georges Pompidouweg was een symbolische onderstreping van het feit dat deze verkeersader van 15 juli tot en met 15 augustus voor het autoverkeer gesloten was. 'Deze nieuwe naam verwijst naar een aangename wandeling langs de rivier in plaats van langs de snelweg die de Seine normaal gesproken ontoegankelijk maakt voor fietsers en voetgangers', zei Denis Baupin, de groene loco-burgemeester van Parijs.

Het afsluiten van de vier kilometer lange Parijse verkeersader had tot vele protesten geleid. De nationale Automobielclub had een proces aangespannen tegen de gemeente, maar rechter Jean-Pierre Marcus verklaarde op 9 augustus dat hij niet in staat was om zich over de zaak uit te spreken en dat dit een zaak voor de administratieve rechtbank was. Hij oordeelde dat de Automobielclub een symbolische één franc schadevergoeding aan burgemeester Bertrand Delanoe moest betalen, plus zo'n 24.000 franc (ca. 3.600 euro) ter compensatie van de proceskosten van de tegenpartij.

Georgië

Dorpsbewoners protesteren tegen openen van de Mont-Blanctunnel

Tijdens een officieus referendum op 20 augustus 2001 stemde ruim 97 procent van de ondervraagden tegen de heropening van de Mont-Blanctunnel, die na de brand in het voorjaar van 1999 was gesloten. De volkspeiling in de gemeenten Chamonix, Servoz en Les Houches werd door de rechtbank ongeldig verklaard en was dus niet bindend voor beleidsmakers. De burgemeester van Chamonix was echter blij met het initiatief en zei dat er nu een serieus debat met transportminister Gayssot op gang zou komen. Bewoners vonden dat de lange stoet van vrachtwagens die de tunnel gebruikten (bijna een miljoen per jaar) een aantasting van hun omgeving en hun gezondheid vormde en eisten een alternatieve oplossing.

Franse boeren vernielen genmaïs van Monsanto

Ongeveer 150 activisten, onder wie leden van de boerenbond Conféderation Paysanne, vernielden op 22 augustus 2001 in het Zuidfranse Beaucaire een proefveld met genetisch gemanipuleerde maïs van de Amerikaanse multinational Monsanto. Het was reeds het vierde incident sinds de overheid eind juni gedwongen was de lijst met Franse proefvelden voor genetische zaadveredeling bekend te maken.
Onder de activisten bevond zich boerenvoorman José Bové die aangaf dat de vernielingen door zouden gaan als de regering geen einde aan de experimenten zou maken. Bové was in maart reeds tot tien maanden voorwaardelijk veroordeeld voor zijn deelname aan de vernieling van een veld genetische rijst in Montpellier, in het najaar van 2000.

(Vorige berichten pag. 460/2 e.v. - 2001)

GEORGIË

BINNENLAND

Politie treedt op tegen protest communisten

Minstens twaalf demonstranten raakten op 17 maart 2001 in Tbilisi gewond toen de politie met gummiknuppels een communistische demonstratie opbrak. De ongeveer 200 demonstranten eisten het aftreden van president Eduard Sjevardnadze. Volgens communistische leiders raakten meer dan twaalf mensen gewond.

Botsingen met demonstranten op onafhankelijkheidsdag

Demonstranten kwamen in botsing met de politie in de straten van Tbilisi op 26 mei 2001, de dag dat de onafhankelijkheid van het land werd gevierd. De demonstranten waren aanhangers van Zviad Gamsachoerdia, de eerste president van het onafhankelijke Georgië na 1991, die in 1992 door een staatsgreep werd afgezet en werd opgevolgd door Sjevardnadze.
De ongeregeldheden vonden plaats enkele uren nadat president Eduard Sjevardnadze persoonlijk een muiterij van ongeveer 400 gewapende leden van de nationale garde had bedwongen door hen over te halen naar hun kazerne buiten Tbilisi terug te keren. Uit protest tegen veertien maanden achterstallige soldij hadden zij een politiebureau in de hoofdstad bezet.

Duizenden herdenken journalist

Duizenden Georgiërs herdachten op 30 juli 2001 de populaire televisiejournalist Georgi Sanaja in Tbilisi. Zij liepen door de stad met brandende kaarsen en een lange zwarte doek. Sanaja was enkele dagen eerder vermoord in zijn woning aangetroffen en zou op 31 juli worden begraven. Hij was gedood door een schot in zijn hoofd. President Eduard Sjevardnadze had eerder op 30 juli gezegd dat de moord op Sanaja de bedoeling kon hebben gehad instabiliteit te veroorzaken in zijn land.

JUSTITIE

Dertien veroordelingen voor aanslag op Sjevardnadze

Het Georgische hooggerechtshof veroordeelde op 17 augustus 2001 dertien personen, onder wie een voormalige minister van Financiën, wegens een aanslag met granaten op president Eduard Sjevardnadze in februari 1998, die twee van diens lijfwachten het leven kostte. Goeram Absandze, minister van Financiën onder Sjevardnadzes voorganger Zviad Gamsachoerdia, kreeg zeventien jaar gevangenisstraf als een van

de organisatoren van de aanslag. Twee andere personen kregen twintig en negentien jaar. Drie beklaagden kwamen ervan af met de tijd die ze al in voorarrest hadden vastgezeten en de anderen kregen vonnissen variërend van drie tot veertien jaar. Het proces had meer dan een jaar geduurd.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Doden bij schietpartij met politie in Zuid-Ossetië

Op 14 mei 2001 maakte een Georgisch persbureau bekend dat vier personen waren gedood bij een schietpartij tussen politie en gewapende mannen, waarschijnlijk Tsjetsjenen, in de separatistische regio Zuid-Ossetië. In de regionale hoofdstad Tschinvali hield de politie een auto met vijf mannen aan, die het vuur openden toen naar identiteitspapieren werd gevraagd. Daarbij werd een politieman gedood. Twee van de vijf inzittenden werden later door de politie gedood nadat zij waren ontsnapt en zelf een burger die zij als gijzelaar hadden meegenomen, gedood hadden.
Zuid-Ossetië grenst aan Rusland en ligt niet ver van Tsjetsjenië. Begin jaren '90 riep het de onafhankelijkheid uit, nadat het in de sovjetperiode deel had uitgemaakt van Georgië.

Zes gijzelaars vrijgelaten bij grens met Tsjetsjenië

Zes etnisch Tsjetsjeense gijzelaars werden op 19 juli 2001 na onderhandelingen met politiefunctionarissen door Georgiërs in de regio Kacheti in het oosten van het land vrijgelaten. De regio grenst aan Tsjetsjenië. De Georgiërs lieten de zes Tsjetsjenen gaan nadat twee dagen eerder twee Georgiërs door hun ontvoerders waren vrijgelaten. Plaatselijke inwoners gingen ervan uit dat de twee door Tsjetsjenen waren ontvoerd. Verschillende Georgiërs zouden nog in een gebied vlakbij de grens, de Pankisi-kloof, door Tsjetsjenen worden vastgehouden.

'Botsing bij grens met Abchazië maar net vermeden'

President Eduard Sjevardnadze zei op maandag 27 augustus 2001 dat meer dan 200 gewapende Georgiërs in het weekend bij de grens met Abchazië waren verschenen. Een uitbarsting was volgens hem ternauwernood voorkomen. De groep Georgiërs bestond vooral uit voormalige inwoners van Abchazië, die tijdens het conflict over de regio begin jaren '90 naar Georgië waren gevlucht en wilden terugkeren. Sjevardnadze waarschuwde dat de kwestie Abchazië zonder een echte oplossing op den duur gemakkelijk opnieuw tot een gewapend conflict zou kunnen leiden.

BUITENLANDSE ZAKEN

FBI-directeur wil kantoor in Tbilisi openen

De directeur van de Amerikaanse FBI Louis Freeh verklaarde op 21 maart 2001 bij een bezoek aan Tbilisi dat zijn dienst een kantoor in Georgië wilde openen. Hij zegde samenwerking met Georgië toe op het gebied van openbare veiligheid. Na een ontmoeting met president Eduard Sjevardnadze zei hij dat de Verenigde Staten Georgië als 'een naaste vriend en partner' beschouwden en speciaal wilden helpen bij de bestrijding van corruptie.

Sjevardnadze positief over Amerikaans plan voor raketverdediging

President Eduard Sjevardnadze uitte zich op 7 mei 2001 in zijn wekelijkse radiotoespraak positief over het plan van president George Bush voor de constructie van een raketverdedigingssysteem in de ruimte. Sjevardnadze achtte het positief dat er een internationale dialoog op gang was gekomen na de toezegging van president Bush dat andere landen over zijn plan zouden worden geconsulteerd.

Kritiek VN-waarnemersmissie op NAVO-oefening in Georgië

Ongeveer 3.000 soldaten uit dertien landen namen deel aan een tiendaagse oefening in Georgië die op 20 juni 2001 werd afgesloten. De oefening was deels militair, deels humanitair van aard en beoogde de samenwerking te versterken van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie met een aantal landen in Oost-Europa die lidmaatschap van de organisatie nastreefden.
De waarnemersmissie van de Verenigde Naties in Georgië, UNOMIG, beklaagde zich er over dat tijdens de oefeningen afspraken over een 'zone van beperkte bewapening' rond de afgescheiden regio Abchazië waren geschonden. In die zone mochten geen zware wapens worden binnengebracht. Volgens een woordvoerder van UNOMIG waren de schendingen met helikopters en pantservoertuigen – minstens tweemaal – niet opzettelijk geweest, maar droegen ze wel bij aan verhoogde spanning in en rond Abchazië. Die regio had zich in 1992-1993 met geweld van Georgië afgescheiden, maar werd door geen enkel ander land als onafhankelijke staat erkend.

Protesten verhinderen terugtrekking Russische troepen

De Russische minister van Defensie Sergej Ivanov zei op 2 augustus 2001 dat demonstranten Russische troepen verhinderden de Goedauta legerbasis in de van Georgië afgescheiden regio Abchazië te verlaten. Ivanov zei dat zijn troepen volgens afspraak wilden vertrekken, maar niet bereid waren over de demonstranten heen te rijden.
De aanwezigheid van Russische troepen in Georgië – Moskou heeft ook nog een vredesmacht van 1.500 man in Abchazië – ligt bij de Georgische leiders heel gevoelig. Volgens een akkoord uit 1999, dat door bemiddeling van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) tot stand was gekomen, hadden Russische troepen de legerbasis in Abchazië per 1 juli moeten verlaten.

(Vorige berichten pag. 150/1 e.v. - 2001)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Brand legt 30 hectare bos in de as

Ongeveer 190 brandweerlieden bestreden op 9 augustus 2001 een bosbrand ten noordwesten van Athene. Zij wisten deze uiteindelijk onder controle te krijgen, maar niet nadat deze 30 hectare bos in de as had gelegd.

JUSTITIE

Nieuw politiehoofd benoemd na ontsnapping crimineel

De minister van Openbare orde benoemde op 3 augustus 2001 Fotis Nassiakos tot het nieuwe hoofd van de politie. Nassiakos hield zich tot dan toe bezig met terrorisme-

bestrijding. Zijn benoeming volgde op het ontslag dat Ioannis Georgakopoulos twee dagen eerder nam.
Georgakopoulos was verantwoordelijk voor de mislukte arrestatie van Costas Passaris, Griekenlands meest gezochte crimineel. Passaris wist in februari 2001 te ontsnappen toen hij werd overgebracht naar een andere gevangenis. Daarbij kwamen twee agenten om het leven en raakte een bewaker zwaar gewond. Sindsdien werd massaal jacht op hem gemaakt.
Passaris werd ontdekt in een woning in Athene. Daar wachten negen zwaar bewapende agenten op zijn thuiskomst. Toen Passaris de deur opende, openden zij direct het vuur. De crimineel wist echter te ontkomen. De tientallen agenten die het appartement in de gaten hielden, werden niet geïnformeerd over zijn vlucht, waardoor hij hen ongemerkt kon passeren.

(Vorige berichten pag. 461/3 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

LANDBOUW

Nieuwe uitbraak MKZ

Het ministerie van Landbouw riep op 31 augustus 2001 opnieuw de hulp van het leger in bij de bestrijding van mond- en klauwzeer (MKZ). Het verzoek kwam na een nieuwe uitbraak van het virus in Northumberland, waar zestien besmette boerderijen waren gevonden. Minister van Landbouw Lord Whitty toonde zich pessimistisch over het vervolg: 'Het is duidelijk dat in enkele gevallen die ziekte al twee, drie weken aanwezig was. Dit betekent dat de ziekte zich waarschijnlijk heeft verspreid in de hele vallei.'
Groot-Brittannië werd in februari 2001 geconfronteerd met het eerste MKZ-geval. Vervolgens werd de ziekte op meer dan 2.000 boerderijen vastgesteld en werden 3,7 miljoen dieren geruimd. In de zomer leek de ziekte onder controle.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Minderjarige asielzoekers slecht behandeld'

Save the Children en de Vluchtelingenraad publiceerden op 22 augustus 2001 een onderzoek naar de omstandigheden waaronder alleenstaande minderjarige asielzoekers werden opgevangen. Het rapport concludeerde dat de mate van verzorging die ze kregen een loterij was. Sommige vijftienjarigen werden zelfs in een detentiecentrum of de gevangenis gestopt.
Het ministerie van Binnenlandse zaken zei in een reactie dat de lokale autoriteiten de alleenstaande minderjarige asielzoekers op dezelfde manier behandelden als andere behoeftige kinderen. Ook stelde het dat deze asielzoekers slechts in hoge uitzondering in een gevangenis werden geplaatst en alleen als dit in ieders belang was.
Het aantal minderjarige asielzoekers nam sterk toe. In 1992 was dit aantal nog 190, in 1999 3.349 en in 2000 2.735. De meeste minderjarige asielzoekers kwamen uit de Balkanregio.

NOORD-IERLAND

Ierland en Groot-Brittannië komen met blauwdruk voor vrede

Op 1 augustus 2001 werd de verwachte blauwdruk van Groot-Brittannië en Ierland gepresenteerd die het Noord-Ierse vredesproces moest redden. Belangrijk uitgangspunt was de hervorming van het politiestelsel. Zo zou de Royal Ulster Constabulary (RUC) een andere naam krijgen en ingrijpend worden hervormd. Katholieken zagen het politiekorps van de RUC als een instrument van de Britse onderdrukking. De blauwdruk stelde verder amnestie voor voortvluchtige guerrilla's voor, een reductie van de troepenmacht en de ontmanteling van een legerbasis. De ontwapening van de IRA werd in de blauwdruk een 'onlosmakelijke voorwaarde' genoemd. Alle maatregelen zouden tegelijk geïmplementeerd moeten worden. De Ierse premier Bertie Ahern: 'We begrijpen dat niet iedereen op alle onderwerpen kan winnen, maar als de voorstellen zorgvuldig worden beschouwd, denk ik dat ze in balans zijn.'

De blauwdruk kwam op een moment dat het sektarisch geweld oplaaide. Op de dag van de presentatie werd een autobom onschadelijk gemaakt op de grootste parkeerplaats bij het internationaal vliegveld van Belfast. De Britse minister voor Noord-Ierland, John Reid, zei dan ook: 'Nu is de tijd om het hoofd koel te houden, een tijd voor sterke zenuwen en kalme reflectie.'

IRA wil wapens buiten gebruik stellen

In de week na de presentatie van de blauwdruk kwam de IRA met de verklaring dat zij bereid was haar wapens buiten gebruik te stellen. De Ierse en Britse regering noemden dit in een reactie een belangrijke doorbraak. De Ulster Unionist Party (UUP) toonde zich minder onder de indruk omdat er in het voorstel geen tijd werd genoemd. De loyalisten zeiden dat ze geen woorden, maar daden wilden. Deze reactie was voor de IRA aanleiding het voorstel op 14 augustus weer in te trekken.

SDLP steunt hervorming RUC

De gematigde katholieke Social Democratic Labour Party (SDLP) gaf op 20 augustus een verklaring af waarin ze de hervorming van de RUC ondersteunde. Partijleider John Hume riep katholieke jongeren op dienst te nemen in de RUC om zo de door protestanten gedomineerde politiemacht te hervormen. De SDLP was hiermee de eerste belangrijke partij die dit onderdeel uit de blauwdruk steunde.
Sinn Fein was tegen omdat de hervorming volgens de partij minder vergaand was dan eerder was beloofd. De UUP noemde een wijziging van de naam en symbolen van de RUC een belediging voor de agenten die hun leven gaven in de strijd tegen de IRA.

Londen schort zelfbestuur 24 uur op

Minister van Noord-Ierland, John Reid, schortte op 11 augustus 2001 het zelfbestuur over Noord-Ierland voor 24 uur op. Door deze technische maatregel zorgde hij ervoor dat de katholieken en protestanten nog eens zes weken kregen om tot een oplossing te komen.
David Trimble, leider van de Ulster Unionist Party (UUP), stortte het Noord-Ierse vredesproces in een crisis toen hij op 1 juli opstapte als premier. Volgens het Akkoord van Goede Vrijdag moest er vervolgens binnen zes weken een oplossing worden gevonden. Anders waren er nieuwe verkiezingen nodig of zou Londen het zelfbestuur intrekken. Reid vond echter een maas in de regelgeving en schortte het zelfbestuur tijdelijk op. Nieuwe verkiezingen werden namelijk als onwenselijk gezien, daar tijdens de algemene Britse verkiezingen op 7 juni de radicale partijen een forse winst hadden behaald.

Nabestaanden Omagh beginnen civiel proces

Nabestaanden van de 29 slachtoffers van de bomaanslag van Omagh in 1998 maakten op 11 augustus 2001 bekend dat ze een civiele zaak zouden starten tegen de daders van de bomaanslag. Tegelijk startten ze op internet een inzameling voor één miljoen pond (ca. 1,6 miljoen euro) om het proces mogelijk te maken. Een woordvoerder van de nabestaanden: 'Het gaan nu om enkele families, maar met deze steun zullen we de hele gemeenschap vertegenwoordigen.'

(Vorige berichten pag. 462/1 e.v. - 2001)

IERLAND

BINNENLAND

Record aantal immigranten naar Ierland

Het Centraal Bureau voor Statistiek maakte op 29 augustus 2001 bekend dat er zich nog nooit zoveel mensen in Ierland hadden gevestigd als in het eerste kwartaal van 2001. Er kwamen die drie maanden 46.200 mensen naar Ierland. Een derde van hen waren Ieren die terugkeerden. Tegelijk emigreerden 19.900 mensen uit Ierland. Het vestigingsoverschot zorgde samen met een geboorteoverschot van 25.700 voor een bevolkingsaantal van 3,84 miljoen.
In september 2000 bestond de Ierse bevolking uit 3,79 miljoen inwoners, het hoogste sinds 1881. Het dieptepunt lag in de jaren '60 van de twintigste eeuw met een aantal van 2,8 miljoen.

JUSTITIE

Rechter geeft Lawlor opnieuw week gevangenis

Een Iers Hooggerechtshof besloot begin augustus 2001 parlementslid Liam Lawlor opnieuw een week naar de gevangenis te sturen. Dit omdat hij onvoldoende meewerkte aan het gerechtelijk onderzoek naar de financiële schandalen uit de jaren '70 van de twintigste eeuw. Op 3 augustus besloot het hof echter dat Lawlor hangende zijn beroep op vrije voeten mocht blijven.
Lawlor zat eerder, in januari 2001, een week achter de tralies omdat hij het gerechtelijk onderzoek toen ook al tegenwerkte. Sindsdien had hij 52.000 pagina's aan documenten overhandigd, maar dat was volgens de rechter nog steeds onvoldoende.

(Vorige berichten pag. 463/2 e.v. - 2001)

ITALIË

BINNENLAND

Nasleep geweld G8-conferentie

Minister Scajola overleeft vertrouwensstemming

Minister van Binnenlandse zaken Claudio Scajola overleefde op 1 augustus 2001 een vertrouwensstemming in de Senaat. De centrum-linkse oppositie had zijn aftreden geëist naar aanleiding van de rellen tijdens de G8-top in Genua van 20 tot 22 juli. Dit na aanhoudende berichten dat de politie had ingeslagen op geweldloze demonstranten. De motie werd met 180 stemmen tegen en 106 stemmen voor verworpen.
Genua werd tijdens de top geteisterd door een golf van geweld. Hierbij kreeg de politie veel kritiek nadat op 20 juli een demonstrant was doodgeschoten en de politie op 22 juli het hoofdkwartier van het Genua Social Forum (GSF) was binnengedrongen. Bij die inval gebruikte de politie buitensporig veel geweld en vielen er 62 gewonden.

Hoofd politie: 'Politie gebruikte excessief geweld'

Gianni de Gennaro, het hoofd van de nationale politie, zei op 8 augustus dat de politie tijdens de rellen excessief geweld had gebruikt. Hij deed zijn uitspraak in een schriftelijke verklaring voor de parlementaire commissie die het politiegeweld tijdens de top moest onderzoeken. De Gennaro: 'De guerrilla-achtige omstandigheden die gewelddadige en criminele demonstranten creëerden, provoceerden enkele politie-eenheden tot het gebruik van excessief geweld.'
De parlementaire onderzoekscommissie toonde zich tevreden met het rapport en sprak over 'zelfkritiek die moed vraagt'. Leden van de (meeregerende) Nationale Alliantie (AN) vonden echter dat De Gennaro moest opstappen omdat hij als hoofd van de politie verantwoordelijk was voor het excessieve geweld.

Justitie laat G8-arrestanten vrij

Justitiële autoriteiten gelastten op 15 augustus de vrijlating van negentien leden van een Oostenrijkse theatergroep. Zij waren gearresteerd tijdens de rellen rond de G8-top omdat zij werden verdacht van samenwerking met het anarchistische Zwarte Blok. Eerder die dag had een rechter een Amerikaanse vrouw op vrije voeten gesteld die samen met de theatergroep reisde.
Na de vrijlating van deze twintig mensen, bleven er nog vijf in hechtenis: drie Oostenrijkers, een Slowaak en een Australiër.

Politierechter zet stap in onderzoek geweldsmisbruik

De politierechter van Genua maakte op 21 augustus bekend dat hij de namen van agenten die beschuldigd werden van misbruik van geweld toe zou voegen aan de lijst van personen tegen wie een onderzoek liep. Dit was een formele daad in het Italiaanse rechtsstelsel. Het betekende niet dat het per se tot een aanklacht zou komen, maar dat deze personen konden worden opgeroepen om een getuigenis af te leggen. Het merendeel van de politieagenten die aan de lijst zouden worden toegevoegd, was betrokken bij de inval bij het hoofdkwartier van het Genua Social Forum.

Rita Levi Montalcini benoemd tot senator voor het leven

President Carlo Azeglio Ciampi benoemde op 1 augustus 2001 Rita Levi Montalcini tot senator voor het leven. Zij was de tweede vrouw die deze eer te beurt viel. De 92-jarige Levi Montalcini won in 1986 de Nobelprijs voor geneeskunde. De benoeming tot senator voor het leven is de hoogste eer die een Italiaan te beurt kan vallen.

Etna komt weer tot rust

De Etna-vulkaan kwam op 2 augustus 2001 weer tot rust na twee weken van zware uitbarstingen. Wel bleven de reddingsploegen paraat omdat er nog rook uit de krater kwam. Zij vierden echter wel een feest omdat ze er in waren geslaagd het toeristencentrum La Sapienza te redden. Door dammen van aarde en gestold lava te bouwen, wisten ze de lavastroom een andere kant op te leiden. Verder lag er een evacuatieplan klaar voor de dorpen Nicolosi en Belpasso,

maar tot een daadwerkelijke evacuatie kwam het niet.

Bom ontploft bij gerechtsgebouw Venetië

In de vroege ochtend van 9 augustus 2001 ontplofte een zware bom bij de ingang van het gerechtsgebouw van Venetië. Hierbij raakten twee agenten gewond die bij het gebouw de wacht hielden. In een omtrek van 200 meter sneuvelden ruiten en het zestiende eeuwse gebouw raakte zwaar beschadigd. De bom ontplofte enkele uren voordat premier Silvio Berlusconi de plaats zou bezoeken. Berlusconi sprak in een reactie over een zorgwekkende escalatie van het geweld. Hij vertelde dat hij, de minister van Binnenlandse zaken Claudio Scajola en enkele leiders van de oppositie met de dood waren bedreigd. Zo hadden ze onder andere kogels per post gekregen. Berlusconi riep alle politieke krachten op de eenheid te bewaren in de strijd tegen geweld en terrorisme.
De aanslag werd de volgende dag opgeëist door de 'Territoriale Anti-Imperialistische Cel voor de Strijdende Communistische Partij'. De politie zei deze groep te kennen en dat het ging om een afsplitsing van de Rode Brigades.

LANDBOUW

Kabinet besluit tot strengere BSE-testen

Het Italiaanse kabinet besloot op 31 augustus 2001 de testen op de gekke-koeienziekte (BSE) aanmerkelijk te verscherpen. Voortaan zou de test worden uitgevoerd op alle geslachte runderen van 24 maanden en ouder. Eerder lag de grens op 30 maanden. Met het besluit volgde Italië de aanbevelingen van de Europese Unie. Dat jaar waren er in Italië al 31 gevallen van BSE ontdekt.

(Vorige berichten pag. 466/2 e.v. - 2001)

NEDERLAND

BINNENLAND

Ad Melkert onder vuur door ESF-affaire

In juli 2001 schrok heel politiek Nederland op van het besluit van de Europese Commissie om ongeveer 440 miljoen gulden (200 miljoen euro) aan subsidies uit het Europees Sociaal Fonds (ESF) terug te eisen. Het geld zou onwettig besteed zijn. De affaire leek een zware wissel te gaan trekken op PvdA-fractieleider Ad Melkert die zich al maanden opmaakte als kroonprins van premier Kok. De onregelmatigheden bij de besteding van ESF-gelden hadden ook onder zijn ministerschap op Sociale zaken plaatsgevonden.
Sterker nog, enkele dagen nadat de Europese Commissie haar bom op het Binnenhof had gelegd, zeiden vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties en vakbonden dat Melkert het groene licht had gegeven om de ESF-gelden, die alleen bedoeld waren voor werkloosheidsbestrijding, te gebruiken om een grote bezuiniging op de arbeidsbureaus op te vangen. Volgens de PvdA'er Timmermans was het echte probleem dat Nederland in de loop van de jaren '90 steeds minder werklozen kreeg. Ook andere Kamerleden vonden dat de ESF-gelden eigenlijk niet bedoeld waren voor 'rijke landen' zoals Nederland. D66-Kamerlid Bert Bakker sprak van een grote 'geldcarrousel' en Maxime Verhagen van het CDA van 'boekhoudkundige trucjes bij projecten die je toch al van plan was te doen'.
Het kabinet stelde een commissie in om de zaak te onderzoeken, onder leiding van de oud-president van de Rekenkamer, Henk Koning.

Op 17 augustus schortte Brussel een betaling van 80 miljoen gulden (ca. 36,3 miljoen euro) uit het ESF op omdat de besteding ervan onvoldoende onderbouwd zou zijn.

Commissie: 'Geen sprake van omvangrijke fraude'

Op 27 augustus presenteerde de commissie-Koning haar definitieve rapport over de besteding van de ESF-gelden, na een tussentijdse rapportage waarin al was vastgesteld dat er betalingen waren verricht 'zonder e.e.a. in de financiële administratie vast te leggen'. Op alle niveaus zou er 'slordig' zijn omgesprongen met de 2,7 miljard gulden (ca. 1,23 miljard euro) uit het fonds, aldus het eindrapport, maar van 'omvangrijke fraude' zou niets gebleken zijn. Een volledige reconstructie van de bestedingen was onmogelijk 'vanwege de gebrekkige kwaliteit van de beschikbare informatie' die overigens van de vermeende daders zelf afkomstig was. De commissie weigerde de bewering van vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties en vakbonden te onderschrijven dat bezuinigingen op de Arbeidsvoorziening waren weggewerkt met ESF-gelden en mèt de openlijke zegen van Melkert in zijn tijd als minister.
Melkert achtte zich na het rapport 'dus niet beschadigd'.
Koning verwoordde tijdens een persconferentie wel de verbazing van de commissie dat het ministerie van Sociale zaken zo 'langdurig' de problemen bij het beheer van de ESF-gelden had 'onderschat'. De door de commissie ontdekte tekortkomingen bleken al vóór 1994 wijd en zijd bekend. Vooral de Arbeidsvoorziening was 'ernstig tekortgeschoten' en samen met het ministerie hadden de arbeidsbureaus zich 'weinig constructief betoond bij het gezamenlijk zoeken naar oplossingen'. Melkert negeerde aanbevelingen om het toezicht te verbeteren.
De commissie meende voorts dat Brussel uiteindelijk niet 447 miljoen gulden (ca. 203 miljoen euro) maar slechts 70 miljoen gulden (ca. 32 miljoen euro) zou terugvorderen. De Commissie was later van mening dat Konings uitspraken onvoldoende onderbouwd waren.

Op 29 augustus kondigde premier Kok zoals verwacht zijn vertrek uit de politiek aan. Melkert stelde zich kandidaat om het leiderschap van de PvdA over te nemen.

Op 31 augustus werd bekend dat een Kamermeerderheid op initiatief van de VVD een hoorzitting zou gaan organiseren over de ESF-gelden, omdat de partijen (VVD, CDA en D66) niet tevreden waren met het rapport.

Ook 'Melkert'-banen in negatief daglicht

Een tweede klap voor Melkert leek in aantocht toen het NOS-Journaal op 17 augustus informatie lekte uit een ambtelijk rapport over de geringe effecten van de elf miljard die jaarlijks werd besteed aan de zogeheten Melkert-banen. Dit zijn gesubsidieerde banen in de non-profitsector. Doel was het goedkoper voor werkgevers te maken om werklozen aan te nemen, die dan zouden doorstromen naar normale arbeidsplaatsen. Van de opleiding van deze werklozen kwam vaak niets terecht en evenmin van hun doorstroming naar reguliere banen, vooral bij instellingen die wèl hadden geïnvesteerd in de omscholing van langdurig werklozen. Ondanks de verdubbeling van de uitgaven sinds 1994 was de

Nederland

werkloosheid onder de doelgroep van langdurig werklozen met slechts dertien procent gedaald, stelde het ambtelijke rapport. De Kamer drong op 21 augustus aan op officiële openbaarmaking van het rapport maar het kabinet weigerde dat, hoewel het toen al op de website van *NRC Handelsblad* was te lezen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Aandeelhouders krijgen stem in salarissen directies

Het kabinet besloot op 17 augustus 2001 om een wetsontwerp in te dienen dat ten doel had aandeelhouders een stem te geven in salarisverhogingen van directies. De raad van commissarissen van NV's zou de salarissen blijven vaststellen maar de aandeelhouders zouden het recht krijgen hun goedkeuring te verlenen of te onthouden.
Salarissen van topmanagers bij vooral grote bedrijven waren veel harder gestegen dan die van CAO-werknemers, hoewel er een afspraak tussen vakbonden en werkgevers lag om dat niet te doen. Gemiddeld had deze stijging 16,7 procent bedragen.
Diezelfde dag ging het kabinet akkoord met een wetsvoorstel om bezoldiging en aandelenbezit van bestuurders en commissarissen voortaan openbaar te maken. Het ministerie van Binnenlandse zaken zou voorts een onderzoek beginnen naar de salarissen van topmanagers bij (semi-)overheidsinstellingen zoals ziekenhuizen en woningbouwverenigingen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

NCM Holding overgenomen door Gerling

Kredietverzekeraar NCM Holding ging in augustus in andere handen over. Swiss Re, sinds 1998 eigenaar, liet op 22 augustus 2001 weten het grootste deel van zijn 90 procentsbelang aan de Duitse verzekeringsgroep Gerling te verkopen. Gerling zou NCM laten fuseren met zijn eigen kredietverzekeringsbedrijf. De combinatie zou over twee tot drie jaar naar de beurs gebracht worden. Gerling NCM Credit & Finance hoopte met een bruto premie-inkomen van 1,1 miljard euro en een marktaandeel van 25 procent een van de grootste spelers te blijven.
NCM verzekerde in 2000 wereldwijd handelstransacties met een waarde van 172 miljard gulden (ruim 78 miljard euro). NCM regelde ook de verzekering van exportkrediet voor het risico van de Nederlandse Staat.

Hanzelijn in 2009 klaar

Lelystad en Zwolle worden uiterlijk in 2009 via de Hanzelijn met elkaar verbonden, maakte minister Netelenbos (Verkeer en Waterstaat) op 24 augustus 2001 bekend. De regering wilde daarvoor bijna twee miljard gulden (ca. 0,9 miljard euro) uittrekken. De bestaande Flevolijn zou vanaf Lelystad via Dronten worden doorgetrokken. Het spoor zou bij Kampen een tunnel krijgen van 750 meter om het Drontermeer over te steken. De reiziger tussen de Randstad en Zwolle zou dankzij de nieuwe verbinding straks minimaal een kwartier minder reistijd nodig hebben. De minister verwachtte dat de nieuwe lijn dagelijks 40.000 treinreizigers extra zou opleveren.
De keuze van het tracé sloot de aanleg van een aftakking die vanuit Flevoland rechtstreeks naar Groningen leidt, niet uit. Netelenbos kondigde aan daarover nog voor eind 2001 een besluit te nemen.

Fusie KPN en Belgacom van de baan

Na vier maanden onderhandelen ketste op 30 augustus 2001 definitief de fusie af tussen KPN en Belgacom, meldde *NRC Handelsblad* op 31 augustus. Een van de struikelblokken was de waardering van de mobiele telefonietakken van beide bedrijven. Verder was voor KPN onder meer de eis onaanvaardbaar dat Belgacom-topman John Goossens algemeen directeur zou worden en ook nog eens een beslissende stem zou hebben in de raad van bestuur.

Noorwegen

JUSTITIE

Diplomaten vrijgesproken van medeplichtigheid mensensmokkel

Twee diplomaten die waren beschuldigd van medeplichtigheid aan mensensmokkel werden op 2 augustus 2001 vrijgesproken. Oud-ambassadeur B. Körner van de Nederlandse ambassade in de Srilankaanse hoofdstad Colombo en ook de voormalige kanselier van deze ambassade, J. Hendrichs, werden vrijgesproken omdat de rechtbank in Zwolle oordeelde dat de staat hun medeplichtigheid niet wettig en overtuigend had bewezen.
De twee diplomaten hadden in 1996 tientallen visa verstrekt aan Tamils die later illegaal in Nederland bleven. Een Srilankaanse Nederlander, Asgi M., zou de diplomaten misleid hebben en medewerkers van de ambassades zouden, aldus de advocaten van de diplomaten, 'meinedige' verklaringen over hun handel en wandel hebben afgelegd. Asgi M. werd in 2000 al in hoger beroep veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar.

(Vorige berichten pag. 469/2 e.v. - 2001)

NOORWEGEN

BINNENLAND

Kroonprins huwt serveerster

De Noorse kroonprins Haakon trad op 25 augustus 2001 in het huwelijk met Mette-Marit Tjessem Hoiby. Het huwelijk werd gesloten in

De Noorse kroonprins Haakon wordt op 25 augustus 2001 in de echt verbonden met Mette-Marit Tjessem Hoiby in de kathedraal van Oslo door bisschop Gunnar Stalsett. *(foto ANP)*

Noorwegen

de kathedraal van Oslo en bijgewoond door een groot aantal Europese vorsten.
Het huwelijk zette de monarchie in Noorwegen onder zware druk. De populariteit van het vorstenhuis was teruggelopen van een naoorlogs gemiddelde van 75 tot 80 procent tot 58 procent. Debet daaraan was onder andere het omstreden verleden van Tjessem Hoiby. Zij was serveerster en ongehuwd moeder. De vader van haar vierjarige zoon was een man die voor diverse drugsdelicten was veroordeeld. Tjessem Hoiby bezocht zelf in de jaren '90 wilde feesten waar drugs werden gebruikt.
Drie dagen voor het huwelijk, op 22 augustus, gaven Haakon en zijn bruid een persconferentie waar onder andere werd ingegaan op het verleden van Tjessem Hoiby. De bruid barstte in tranen uit toen ze over haar verleden vertelde. 'We zijn te ver gegaan en dat spijt me', zei ze. 'Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om te zeggen dat ik drugs veroordeel.'
Andere kritiek op het huwelijk was dat het vorstenhuis te gewoon werd door het huwelijk. Tjessem Hoiby was een serveerster en Haakon was wel eens gezien terwijl hij diepvriespizza's in de supermarkt kocht. Verder woonde Haakon een jaar samen met Tjessem Hoiby voor beiden in het huwelijk traden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Ruzie met Australië over asielzoekers op Noors schip

De Noorse vrachtvaarder Tampa pikte op 25 augustus 2001 nabij Indonesië 434 drenkelingen op uit de zee. Zij kwamen van een schip dat in nood verkeerde. De drenkelingen bleken asielzoekers, voornamelijk afkomstig uit Afghanistan, die asiel wilden aanvragen in Australië. De Tampa zette daarop koers naar de Australische Christmas Islands, maar Australië weigerde het schip toe te laten. Achtergrond van die beslissing was dat vluchtelingen steeds vaker asiel aanvroegen in Australië en dat daardoor het draagvlak om hen op te vangen afnam.
De kapitein besloot op 29 augustus echter toch koers te zetten naar de Christmas Islands omdat de vluchtelingen dringend medische hulp nodig hadden. Vijftig leden van de speciale eenheden enterden echter het schip toen het de territoriale wateren binnendrong. Zij moesten het schip beletten de haven binnen te lopen. De kapitein zei echter dat hij geen keuze had omdat de dichtstbijzijnde Indonesische haven op veertien uur varen lag, een te lange reis voor een schip dat was berekend op 40 bemanningsleden.
Noorwegen diende een klacht in tegen Australië bij de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) en het Internationaal Comité van het Rode Kruis. Premier Jens Stoltenberg: 'Dit is de verkeerde reactie op een humanitair probleem.'

(Vorige berichten pag. 473/3 e.v. - 2001)

Oostenrijk

OOSTENRIJK

BINNENLAND

Elf doden bij tunnelongelukken

Oostenrijk had in augustus 2001 te maken met een groot aantal ongelukken in verkeerstunnels, waarbij in totaal elf doden vielen. Zo botsten op 31 augustus twee auto's frontaal op elkaar in de Lainberg-tunnel. Hierbij vielen twee doden en twee gewonden. Het zwaarste ongeluk vond plaats op 6 augustus in de Gleinalm-tunnel. Hierbij botsten eveneens twee auto's frontaal op elkaar. Hierbij kwamen een man, een vrouw en drie kinderen uit een Nederlands gezin om het leven. Het vierde kind raakte zwaar gewond, evenals de inzittenden van de andere auto.
De ongelukken bliezen de discussie over de veiligheid van de verkeerstunnels nieuw leven in.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

40 Miljoen voor slachtoffers holocaust

De Bank van Oostenrijk Creditanstalt maakte op 21 augustus 2001 bekend dat ze 40 miljoen dollar (ca. 43,5 miljoen euro) had vrijgemaakt voor de compensatie van slachtoffers van de holocaust. De bank meldde dat ze al enige voorschotten had gegeven en dat ze snel zou beginnen met de betalingen.

(Vorige berichten pag. 476/3 e.v. - 2001)

POLEN

BINNENLAND

Voormalig minister vermoord

Op 12 april 2001 werd de voormalige minister van Sport, Jacek Dembski, bij het verlaten van een restaurant vermoord. Dembski (41) had tijdens zijn mandaat van corruptie verdachte voetbalbonzen de wacht aangezegd en ontslagen. Algemeen werd aangenomen dat de moord op Dembski een wraakactie was. Moorden op openbare personen kwamen in Polen zelden voor.
Dembski was een jaar eerder ontslagen nadat hij een partijgenoot ervan had beschuldigd hem te chanteren met als doel voor de dag te komen met mogelijk compromitterend materiaal over de Poolse president Kwasniewski. Deze was in de jaren '80 minister van Sport geweest.

Corruptie leidt tot ontslag ministers

Op 24 juli 2001 werd het ministerie van Telecommunicatie opgeheven nadat accountants van de Algemene Rekenkamer van Polen (NIK) systematische corruptie hadden geconstateerd. De gevallen van omkoping hadden zich bij de uitgave van licenties voor de derde generatie UMTS-frequenties voorgedaan. Minister Tomasz Szyszko, van wie corrupte handelingen overigens niet waren vastgesteld, had enige dagen voor de opheffing van het ministerie zijn ontslag gekregen. Zijn leidinggeven werd gebrekkig genoemd. Afdelingen die niet werden opgeheven, vonden onderdak bij het ministerie van Economische zaken.

In juli waren al twee andere ministers vertrokken in verband met corrupte praktijken. Op 5 juli trad de minister van Cultuur, Ujazdowski, af uit solidariteit met de daarvoor ontslagen minister van Justitie, Lech Kaczynski. De laatste was door een fraudezaak in opspraak geraakt en werd, vlak nadat hij een nieuwe politieke partij had opgericht, uit zijn functie gezet. De door hem opgerichte Orde en Gerechtigheidspartij (PiS) werd geacht bij de verkiezingen van 23 september veel stemmen aan Solidariteit Verkiezingsactie (AWS) te kunnen ontfutselen.
Kaczynski genoot na president Kwasniewski de grootste populariteit in het land. Hij kreeg problemen met het Bureau voor Staatsveiligheid (UOP), nadat een ambtenaar op zijn ministerie was gearresteerd. Kaczynski werd populair met zijn optreden tegen de georganiseerde misdaad. Critici meenden echter dat Kaczynski de eigen successen in de media zwaar had overdreven. Stanislaw Iwanicki, voorzitter van de

parlementaire commissie voor Justitie, werd zijn opvolger.

AWS gaat slechte verkiezingen tegemoet

Op 28 augustus ontsloeg premier Buzek bovendien de minister van Financien, Jaroslaw Bauc, omdat deze volgens Buzek de regering niet op tijd had geïnformeerd inzake de groeiende begrotingstekorten. Met de aanstaande verkiezingen op 23 september reageerden de financiële markten nauwelijks op het ontslag. De verantwoordelijkheid voor de begroting van 2002 zou immers bij de nieuwe regering komen te liggen. Uit steekproeven was al gebleken dat de AWS-minderheidsregering een grote nederlaag zou lijden.
Naast de corruptieschandalen deed de oprichting van Kaczynski's nieuwe partij AWS evenmin goed. Eerder, op 18 maart , had een liberale groepering AWS al verlaten. De Conservatieve Partij van het Volk (SKL), zoals de factie heette, verklaarde bij die gelegenheid tot het Burgerplatform (PO) te zullen toetreden. Leiders van de partij waren onder meer de zittende ministers van Defensie en Landbouw. Hoewel zij hun loyaliteit aan de regering benadrukten, kwalificeerde voorzitter Krzaklewski van Solidariteit Verkiezingsactie de beslissing als 'politiek verraad'.

Overstromingen eisen tien slachtoffers

Op 1 augustus 2001 nam de overlast af van de overstromingen, die sinds een week het land hadden geplaagd en inmiddels tien slachtoffers hadden gemaakt. Hoewel langs de Weichsel (Wisla) de alarmfase nog gold, maakte de woordvoerder van de nationale brandweer bekend dat het ergste voorbij was. In juli hadden 29 mensen als gevolg van de extreme weersomstandigheden de dood gevonden. Dit was het hoogste aantal sinds bij overstromingen in 1997 55 mensen waren omgekomen en voor meer dan 2,8 miljard dollar (ca. 3,1 miljard euro) schade was aangericht.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Omstreden disco nabij Auschwitz gesloten

Op 9 april 2001 verordonneerden regionale autoriteiten de sluiting van een omstreden disco vlakbij het terrein van het voormalige vernietigingskamp Auschwitz. Daarmee kwam een einde aan een controverse waarbij de gemeenteraad van de stad het standpunt had ingenomen dat zij niet het recht had om de disco te verbieden. De ruimte bevond zich, aldus de gemeente, op een plaats buiten de zone rond het kamp die overeenkomstig de wet niet bebouwd mocht worden. De regering in Warschau had eerder al via gerechtelijke weg tevergeefs geprobeerd de nachtclub te sluiten.
De club was in de zomer van 2000 geopend op slechts 1,5 kilometer afstand van het voormalige kamp waar ruim anderhalf miljoen mensen, hoofdzakelijk joden, de vernietigingsdood hadden gevonden. De disco zou worden geopend in een loods waar joodse dwangarbeiders tijdens de oorlog kleding en bagage sorteerden.

Excuses president Kwasniewski voor Poolse massamoord op joden

Op 10 juli 2001 bood president Kwasniewski zijn excuses aan voor de moord door christelijke Polen op honderden joodse inwoners in het plaatsje Jedwabne tijdens de Tweede Wereldoorlog, precies 60 jaar eerder. De Poolse katholieke kerk nam niet deel aan de ceremonie.
Na decennia waarin Polen zichzelf alleen als slachtoffer van de nazi-terreur had gezien, verwelkomden de nabestaanden van de slachtoffers de excuses van Kwasniewski als een breuk met het verleden. De New Yorkse rabbijn Lester Miller, schoonzoon van één van de slechts twee overlevenden van mogelijk 1600 slachtoffers, kwalificeerde de ceremonie als een keerpunt in de Pools-joodse relaties. De lokale bewoners en de priester waren daarentegen grotendeels afwezig bij de ceremonie en degenen die deze wel aanschouwden, verklaarden dat de nazi's de daders tot de moord hadden gedwongen.

De controverse rondom de gebeurtenissen in Jedwabne was ontstaan na publicatie van het boek *Neighbours* door de Amerikaans-Poolse historicus Jan Tomasz Gross. Gross wees de locale bevolking als daders aan nadat de moord decennia lang aan de nazi's was toegeschreven.
Voorafgaand aan de ceremonie had een tekst, waarin de daders niet werden genoemd, op een monument ter nagedachtenis van de slachtoffers voor beroering gezorgd.

Directeur compensatiefonds dwangarbeid ontslagen

Op 16 augustus 2001 ontsloeg de regering de directeur van het Poolse instituut verantwoordelijk voor de distributie van de financiële compensatie aan voormalige dwangarbeiders tijdens de bezetting van Polen door de nazi's. Bartosz Jalowiecki had eerder de Duitse regering van het hanteren van een voor de dwangarbeiders 'onacceptabele' koers beschuldigd. Na onderzoek bleek dat het Poolse fonds tenminste voor een deel zelf verantwoordelijk was. Polen was het enige land in centraal- en Oost-Europa dat de compensatie in locale valuta uitgekeerd wilde hebben. Het totaal te compenseren bedrag behelsde 920 miljoen euro.
Voorafgaand aan het ontslag van Jalowiecki had premier Buzek de kwestie met zijn Duitse ambtsgenoot Schröder besproken. Schröder riep het Poolse fonds op contact op te nemen met het Duitse compensatiefonds en weigerde rechtstreeks te interveniëren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Nationale Bank behoudt vooralsnog onafhankelijkheid

Op 8 juni 2001 overleefde de Nationale Bank van Polen een poging van de oppositionele Alliantie van Democratisch Links (SLD) haar te bewegen het anti-inflatie beleid aan te passen en een verlaging van de rente in te voeren. Met negen stemmen verschil wees het parlement een pakket maatregelen af dat tot een vergaande inperking van de onafhankelijkheid van de bank zou hebben geleid. Analisten vreesden dat dit niet de laatste poging van de SLD was en dat deze partij na een verkiezingsoverwinning op 23 september een nieuwe poging zou wagen.
Het relatief grote verschil tussen zeven procent inflatie en een rentevoet van zeventien procent inspireerde de SLD tot haar kritiek. De partij zag in de hoge kosten voor het afsluiten van leningen een belangrijke oorzaak voor de terugval van de economische groei en de stijging van de werkloosheid. De bank daarentegen meende dat de ruime begrotingspolitiek van de overheid hoge rentestanden noodzakelijk maakte om de inflatie te beteugelen.
Het inflatiecijfer over de maand juli bleek enige weken later het laagste sinds de val van het communisme in 1989. De belang-

Polen

rijkste oorzaak werd gezien in de terugloop van economische activiteiten.
Op 2 augustus keurde de Poolse Senaat het amendement van de regering goed om het begrotingstekort in 2001 van 2,6 procent te laten groeien tot 3,9 procent. De regering zag zich tot de aanpassing gedwongen omdat de vertragende economie, de hoge rentestand en de sterke zloty tot een afname van staatsinkomsten hadden geleid.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Diplomaat retourneert gestolen schilderij

Op 9 april 2001 retourneerde een Amerikaanse diplomaat een schilderij van de zeventiende eeuwse meester Jacob van Walscapelle dat hij in de vroege jaren '90 had aangeschaft. Experts hadden hem er op gewezen dat het bij het Nationaal Museum in Warschau als vermist geregistreerd stond. Tijdens hun aftocht uit Polen aan het eind van de Tweede Wereldoorlog hadden de nazi's ongeveer 10.000 kunstwerken uit het museum gestolen.
De waarde van het schilderij, genaamd 'Boeket van Bloemen', werd op een miljoen dollar (ca. 1,1 miljoen euro) geschat. De diplomaat had het werk in Zuid-Amerika gekocht en 'in goed vertrouwen en vriendschap' aan het museum teruggegeven.

MILITAIRE ZAKEN

Extra uitgaven voor modernisering leger

Op 25 april 2001 maakte de Poolse minister van Defensie, Komorowski, bekend dat de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie 650 miljoen dollar (ca. 706 miljoen euro) zou besteden aan de modernisering en het aan NAVO-criteria aanpassen van vliegvelden, zeehavens, telecommunicatiesystemen en kerosine-tankinstallaties. Een dag eerder had de regering al een wet voor de aankoop van 60 gevechtsvliegtuigen in de komende vijf jaar goedgekeurd.
De regering had zich voorgenomen de komende zes jaar 26 miljard dollar (ca. 28,8 miljard euro) aan defensie te besteden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Scherpe Poolse voorwaarden maken EU-toetreding moeizamer

Op 6 juni 2001 stelde Jan Kulakowski, verantwoordelijk voor de onderhandelingen met de Europese Unie, in het parlement dat een acceptabele oplossing voor de kwesties rondom toekomstige EU-steun voor arme regio's en het agrarisch beleid van het grootste belang was. Voor Polen was het nationale belang op terreinen als het vrij verkeer van arbeid en de verkoop van grond aan buitenlanders van meer betekenis dan het verkrijgen van statistische vooruitgang in de onderhandelingen over toetreding, aldus Kulakowski.

Diplomaten waarschuwden dat door het volharden in een dergelijk hard standpunt Polen achter zou blijven bij de andere kandidaten en mogelijk zelfs zijn plaats in de eerste groep van toetredende landen zou kunnen verliezen. Polen had eerder de wens uitgesproken in 2004 lid van de EU te worden.

Poolse partijen willen belemmeringen toetreding wegnemen

Op 22 augustus onderschreven de belangrijkste Poolse partijen een akkoord om na de verkiezingen op 23 september Polen zo snel mogelijk de Europese Unie in te loodsen. Het Pact voor Integratie, zoals het akkoord werd genoemd, werd ondertekend door de Alliantie van Democratisch Links (SLD), Solidariteit Verkiezingsactie (AWS), het liberale Burgerplatform (PO) en de Vrijheidsunie (UW). De overeenkomst behelsde dat geen enkele partij wetgeving gericht op het zo spoedig mogelijk realiseren van het EU-lidmaatschap zou hinderen. Als tegenprestatie diende de regering de oppositie te consulteren inzake de onderhandelingen met Brussel.

Amerikaanse president prijst Pools verzet tegen nazisme en communisme

Op 16 juni 2001 bracht de Amerikaanse president George W. Bush een succesvol bezoek aan Polen. Na in Spanje, België en Zweden kritisch te zijn ontvangen, was Bush' bezoek aan Warschau een regelrechte triomftocht. Bush bracht tijdens een speech voor studenten en medewerkers aan de universiteit van Warschau een eerbetoon aan de manier waarop Polen zich van het communisme had ontdaan. Hij benadrukte daarbij de rol die Paus Johannes Paulus II en de leider van de eerste vrije vakbond – Solidariteit – in het communistische oostblok, Lech Walesa, in de jaren '80 bij de ontmanteling van het communisme hadden gespeeld.

Bush' ontmoeting met veteranen uit de Tweede Wereldoorlog werd in de pers breed uitgemeten en als erkenning gezien voor het leed geleden tijdens de oorlog en de heldhaftige rol die Poolse militairen en het verzet in deze jaren hadden gespeeld. Bush legde kransen bij de monumenten ter nagedachtenis aan de opstand in het joodse getto van Warschau in 1943 en bij dat gewijd aan de latere algemene opstand georganiseerd door het Poolse verzet.

(Vorige berichten pag. 157/3 e.v. - 2001)

Portugal

PORTUGAL

BINNENLAND

Aantal drugsdoden daalt

Het kabinet maakte op 20 augustus 2001 bekend dat het aantal doden als gevolg van drugsgebruik met veertien procent was gedaald van 369 in 1999 tot 318 in 2000. Het was voor het eerst in tien jaar dat het aantal doden daalde. De kentering kwam na een beleidswijziging waarbij gebruikers niet langer werden gezien als crimineel, maar als hulpbehoevend.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'Portugal heeft 20.000 buitenlandse werknemers nodig'

Het ministerie van Arbeid maakte op 22 augustus 2001 bekend dat Portugal vóór het einde van het jaar 20.000 extra immigranten nodig had om de tekorten op de arbeidsmarkt op te vangen. Vooral in de bouw, de landbouw en de horeca waren de problemen groot. De 20.000 immigranten moesten komen boven op de al sterk groeiende immigratie. Vooral werknemers uit Oost-Europa en Afrika zochten de laatste jaren hun heil in Portugal.

Het ministerie van Arbeid begon in 2001 met het uitgeven van tijdelijke verblijfsvergunningen. Van de inmiddels 90.703 afgegeven vergunningen ging een derde naar mensen uit Oekraïne.

(Vorige berichten pag. 477/1 e.v. - 2001)

ROEMENIË

BINNENLAND

Hoofd corruptiebestrijding neemt ontslag

Ovidiu Grecea, het hoofd van de commissie die was aangesteld om de toenemende corruptie in Roemenië aan te pakken, trad op 15 maart 2001 af wegens herhaalde aanvaringen met premier Adrian Nastase. Ook meende hij dat een van de negen veiligheidsdiensten die Roemenië telde, hem in opdracht van de regering volgde en zijn telefoongesprekken afluisterde. Grecea had het ministerie van Binnenlandse zaken bekritiseerd, daar het nagelaten had om personen die verdacht werden van betrokkenheid bij dubieuze privatiseringszaken te ontslaan. De regering liet middels een woordvoerder weten dat Grecea een grote fout had begaan door naar de pers te stappen voordat hij zich tot Nastase had gewend.

Burgemeester Boekarest tot leider PD gekozen

Traian Basescu, de burgemeester van Boekarest, werd op 19 maart 2001 gekozen tot leider van de oppositionele Democratische Partij (PD). Hij volgde daarmee de voormalige premier Petre Roman op, die de partij vanaf haar oprichting negen jaar daarvoor had geleid. Basescu werd gezien als een vertegenwoordiger van een nieuwe generatie tegenover de oude garde, waartoe Roman werd gerekend. Na de tegenvallende resultaten van de PD bij de verkiezingen van november van het voorafgaande jaar was de populariteit van Roman gestaag tot op een dieptepunt gedaald, zodat Basescu met 653 stemmen voor hemzelf en 304 stemmen voor Roman op het partijcongres werd gekozen tot nieuwe leider. In zijn toespraak tot de partijconferentie verklaarde hij dat hij partijhervormingen zou doorvoeren: 'De Democratische Partij zal geen politiek meer bedrijven voor de partijen of de politici. We zullen politiek voeren voor het volk', aldus Basescu.

Kasteel koning Michael alsnog aan hem gerestitueerd

Op 12 april 2001 besloot de regering van president Ion Iliescu om een zeventiende eeuws kasteel nabij de west-Roemeense stad Arad en een pand in Boekarest alsnog aan koning Michael terug te geven. Het voorafgaande jaar waren beide bezittingen hem reeds toegewezen, maar de protocollaire afdeling van de rijksoverheid had tegen die beslissing beroep aangetekend, daar zij het administratief beheer over de panden wilde behouden. Enkele dagen nadat Iliescu had verklaard er geen bezwaar tegen te hebben als koning Michael een politieke carrière zou beginnen in Roemenië, trok de regering het beroep zonder verklaring in.
De koning was in 1947 na de communistische machtsovername tot aftreden gedwongen en had sindsdien in Zwitserland gewoond. Na de val van het communisme in 1989 had hij zich weer in Roemenië gevestigd, waar de toenmalige president Ion Iliescu hem enkele malen uit het land had laten deporteren.

Explosie in mijn kost veertien levens

Bij een explosie op 7 augustus 2001 op 350 meter diepte in een mijn nabij het plaatsje Vulcan in de Jiu-vallei, veroorzaakt door een gaslek, kwamen veertien mijnwerkers om het leven. De desbetreffende kolenmijn dateerde uit de negentiende eeuw en bood emplooi aan 1.500 mensen.
Premier Adrian Nastase onderbrak zijn vakantie en stelde een commissie samen die, onder zijn toezicht en met deelname van de ministers van Arbeid en van Binnenlandse zaken, het ongeval moest onderzoeken. Vakbonden van mijnwerkers hadden al eerder bezwaar gemaakt tegen de slechte arbeidsomstandigheden in de mijnen, waaronder verouderde apparatuur en slechte ventilatie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Roemeense import-exportbedrijven profiteren nauwelijks van winststijging

In het voorafgaande jaar 2000 slaagden Roemeense bedrijven erin meer te exporteren dan in welk ander jaar na de val van het communisme in 1989. Desalniettemin bleek uit een rapport van de Vereniging voor Exporteurs en Importeurs (ANEIR), dat halverwege maart 2001 werd gepubliceerd, dat hun winstmarges door een drietal factoren werden gedrukt: het hardnekkige bureaucratische karakter van de douaneprocedures, moeilijkheden bij het aantrekken van kredieten en de waardedaling van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar. De Roemeense munteenheid Leu was 41 procent in waarde gedaald ten opzichte van de dollar en 28 procent ten opzichte van de euro. Aangezien de Roemeense bedrijven hun productiekosten grotendeels in dollars betaalden en de exporten in euro's betaald kregen, moesten zij een winstmarge van tenminste dertien procent halen om geen verlies te maken.

BUITENLANDSE ZAKEN

VS verstrekken lening voor hervorming Roemeense leger

De ambassade van de Verenigde Staten in Boekarest liet op 27 juni 2001 weten dat het Foreign Military Financing Program van de Amerikaanse regering en de Southeast Cooperation Initiative (SECI) Roemenië een lening zouden verstrekken van zeventien miljoen dollar (ca. 18,6 miljoen euro) teneinde de Roemeense strijdkrachten zodanig te hervormen dat zij aan de eisen van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie zouden voldoen. De regering was erbij gebaat om de strijdkrachten tenminste zichtbaar te verbeteren, voordat de leiders van de NAVO-lidstaten eind 2002 in Praag bijeen zouden komen om te beslissen welke kandidaten voor een tweede uitbreidingsronde van het bondgenootschap in aanmerking zouden komen.

Europese Commissie verstrekt lening voor douanehervorming

Op 10 juli 2001 liet de Europese Commissie weten dat zij een lening van acht miljoen euro zou verstrekken aan Roemenië, opdat een efficiënter stelsel van grenscontroles kon worden ontwikkeld. Deze zouden moeten uitmonden in een beter vermogen van de overheid om drugs en allerlei fraude te bestrijden, in een verbetering van de communicatie tussen douane en handelaren en in een versoepeling van het handelsverkeer. De lening werd verstrekt in het kader van het subsidieprogramma PHARE en werd vastgelegd in twee contracten over technische bijstand en de aanschaf van IT-apparatuur.

EU prijst voortgang Roemenië

Op 10 juli 2001 verklaarde de Europese Commissie dat Roemenië daadwerkelijk

was begonnen met de invoering van hervormingen die voor een voorbereiding op het lidmaatschap van de Europese Unie noodzakelijk waren. Na een ontmoeting met president Ion Iliescu verklaarde Günter Verheugen, EU-commissaris voor Uitbreiding: 'In het begin van het jaar was de stemming ten aanzien van Roemenië voornamelijk sceptisch. Inmiddels kunnen we Roemenië echter met recht met een voorzichtig optimisme bezien. Ik ben blij dat het aan de inhaalrace begonnen is.'
Het land had betreffende slechts 7 van de 31 'hoofdstukken' ofwel beleidsgebieden, waaraan moest worden gewerkt om tot de EU te kunnen toetreden, succesvolle besprekingen gevoerd, een aantal dat lager lag dan bij de overige elf kandidaat-lidstaten.

(Vorige berichten pag. 159/1 e.v. - 2001)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Rusland wil meer ruimtetoeristen

De directeur van het ruimtevaartagentschap Rosaviakosmos, Joeri Koptev, zei op 9 augustus 2001 dat Rusland zich klaarmaakte om meer ruimtetoeristen de ruimte in te sturen. Een Zuid-Afrikaanse zakenman, Mark Shuttleworth (27), was daarvoor volgens Koptev al in training. Eerder in 2001 had de Amerikaanse miljonair Dennis Tito als eerste ruimtetoerist Rusland twintig miljoen dollar (ca. 21,9 miljoen euro) betaald voor een ruimtevlucht van acht dagen. De reis van Tito leidde tot spanningen tussen Russische ruimtevaartautoriteiten en de Amerikaanse NASA, omdat de Amerikanen tegen het ruimtevaarttoerisme gekant waren.

Russische dwangarbeiders in nazi-Duitsland krijgen Duitse uitkering

Russen die tijdens de Tweede Wereldoorlog dwangarbeid in Duitsland hadden verricht, ontvingen op 31 augustus 2001 hun eerste uitkering. Na jaren van onenigheid zou Duitsland ongeveer tien miljard mark (ca. 5,1 miljard euro) uitkeren aan meer dan een miljoen overlevenden van dwangarbeid en slavernij in Oost-Europa en elders. Bij de overhandiging van de eerste uitkeringen verklaarden Russische ministers dat ze zouden afzien van eerdere plannen om over de bedragen een belasting van 35 procent te heffen. Moskou moest dat idee laten varen omdat de Duitse overheid anders zou hebben geweigerd het geld uit te keren. 'Slaven' die zich van de nazi's dood moesten werken zouden in totaal 15.000 mark (ca. 7.700 euro) in twee gedeelten uitgekeerd krijgen, 'gewone' dwangarbeiders in totaal 4.200 mark (ca. 2.150 euro).
Voor sommige uitkeringsgerechtigden zou het moeilijk zijn hun claims hard te maken, omdat zij in het verleden alle documentatie over hun verblijf in Duitse kampen hadden vernietigd. Iedere Rus die in een Duits kamp had vastgezeten, werd in de Sovjet-Unie onder Stalin namelijk aangezien voor een verrader. Als het verblijf in een Duits kamp bij terugkeer in de Sovjet-Unie bekend werd, liep men een grote kans in een sovjetkamp te belanden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Gunstige economische prognoses voor 2001

Gegevens die op 8 augustus 2001 bekend werden gemaakt, lieten gunstige prognoses voor de jaarcijfers van 2001 zien. Het ministerie van Financiën liet weten dat de federale begroting over de periode januari-juli een overschot liet zien van 1,8 procent van het bbp. Het primaire overschot waarbij schuldaflossing niet is meegerekend, bedroeg 4,8 procent van het bbp. Voor eind 2001 werd eveneens een klein overschot voorzien in plaats van een begrotingsevenwicht zoals oorspronkelijk geraamd.
Begrotingsdiscipline werd gezien als een belangrijke maatstaf voor de economische gezondheid van Rusland omdat de komende jaren grote bedragen aan schuld moesten worden afgelost, terwijl er tegelijkertijd dure structurele hervormingen moesten worden gefinancierd. Volgens analisten waren de gunstige cijfers het gevolg van de hoge olieprijs, hoge inflatie en belastinghervormingen.

JUSTITIE

Moeizaam Russisch gevecht tegen kinderporno

Amerikaanse functionarissen maakten op 8 augustus 2001 bekend dat zij het zogenaamde 'Landslide'-kinderpornonetwerk hadden ontmanteld. Een echtpaar in Texas werd veroordeeld wegens het runnen van een website waarbij gebruikers via hun credit card een maandelijks bedrag betaalden om toegang te krijgen tot kinderporno op een aantal andere sites. De inkomsten, die miljoenen dollars bedroegen, werden tussen de beheerders van de sites en het echtpaar gedeeld. Onder de vijf buitenlandse webmasters die bij het proces werden aangeklaagd, was minstens één Rus die overigens uit handen van de Amerikaanse justitie wist te blijven.
Dmitri Tsjeptsjoegov, chef van de afdeling internetcriminaliteit van de Moskouse politie, zei op 9 augustus tegen persbureau *Reuters* dat zijn eenheid betrokken was geweest bij het onderzoek in deze zaak. Hij zei echter ook dat de Russische politie niet in staat was veel tegen kinderporno in eigen land te ondernemen, omdat er geen wetgeving op dat punt bestond. De Russische wet maakte geen onderscheid tussen kinderporno en gewone porno en het persoonlijk bezit van gewone porno was niet strafbaar. Volgens westerse justitiefunctionarissen was Rusland waarschijnlijk de grootste exporteur ter wereld van afbeeldingen waarop kinderen sex hebben.

MILITAIRE ZAKEN

Maatregelen tegen verspreiding massavernietigingswapens

President Vladimir Poetin gaf op 9 augustus 2001 zijn goedkeuring aan een lijst van goederen en technologie op het gebied van raketten en biologische wapens die onder een streng exportregime zouden komen. Daarmee hoopte de overheid de bezorgdheid weg te nemen bij de Verenigde Staten en andere mogendheden dat Rusland een bron kon zijn van massavernietigingswapens voor andere staten. Die zouden gebruik kunnen maken van de benarde financiële toestand van het Russische militaire apparaat en van vele duizenden wetenschappers die met militair onderzoek bezig waren.

Een verklaring van het Kremlin gaf weinig details van de maatregelen, maar stelde dat één presidentieel decreet een lijst bevatte van kunstmatige bacteriën, giftige stoffen, genetisch gemanipuleerde micro-organismen en daarmee verband houdende uitrus-

ting en technologie. Een afzonderlijk decreet had betrekking op materiaal en technologie die konden worden gebruikt voor de productie van raketten.
De decreten kwamen voort uit een wet op exportbeperkingen die in 1999 door het parlement was aangenomen en waren volgens een Kremlinwoordvoerder ook een uitvloeisel van door Rusland ondertekende internationale verdragen over biologische wapens en non-proliferatie van massavernietigingswapens.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Tsjetsjeense rebellen bezetten gebied

Tsjetsjeense rebellen lieten op 27 augustus 2001 weten dat zij een stad en een dorp in het bergachtige zuiden van de republiek tijdelijk in bezit hadden genomen. Het zou gaan om de stad Vedeno en het dorp Tsa-Vedeno, die ze al drie dagen onder controle zouden hebben. Eerder in augustus zouden de rebellen dorpen in hetzelfde gebied tijdelijk hebben bezet. De informatie was per telefoon afkomstig van de rebellenwoordvoerder Movladi Oedoegov vanaf een onbekende locatie. Oedoegov zei ook dat rebellen verantwoordelijk waren voor twee explosies van landmijnen in Grozny.
Russische militaire bronnen ontkenden dat er bij Vedeno operaties van enige betekenis hadden plaatsgevonden.

BUITENLANDSE ZAKEN

John Tobin vrijgelaten

De Amerikaanse student John Tobin (24) werd op 3 augustus 2001 uit een gevangenis in de buurt van Voronezj op proeftijd vrijgelaten. Hij had de helft van zijn veroordeling van een jaar uitgezeten. Tobin was er door woordvoerders van de Russische veiligheidsdienst FSB van beschuldigd dat hij als spion was opgeleid, maar formeel was hij slechts veroordeeld voor het in bezit hebben van marihuana.

Noord-Koreaans leider: 'Geen proeflanceringen ballistische raketten'

De Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il liet president Vladimir Poetin tijdens een bezoek aan Moskou op 4 augustus 2001 weten dat zijn land geen 'schurkenstaat' was die de internationale veiligheid in gevaar bracht. Ook zei hij dat Noord-Korea zou vasthouden aan een stopzetting van lanceringen van ballistische raketten tot 2003. In een gezamenlijke verklaring zeiden de twee staatshoofden dat het Noord-Koreaanse raketprogramma 'vreedzaam van aard' was en 'geen bedreiging vormde voor een natie die de soevereiniteit van Noord-Korea respecteerde.' Kim was een dag eerder na een treinreis van negen dagen dwars door Rusland in Moskou aangekomen. Dat gebeurde onder zeer strenge veiligheidsmaatregelen die het verkeer in de Russische hoofdstad sterk ontregelden.

Overeenkomst spoorlijn tussen Noord- en Zuid-Korea belangrijk voor Rusland

Het Russische ministerie van Spoorwegen maakte op 14 augustus op zijn website bekend dat er een overeenkomst was getekend die voorzag in de aanleg van een spoorlijn tussen Noord- en Zuid-Korea. Die verbinding was voor Rusland van groot belang omdat daardoor de op export gerichte Zuid-Koreaanse economie gemakkelijker toegang kon krijgen tot de West-Europese markt via de Russische Transsiberische spoorlijn. Duur en kosten van transport konden daardoor drastisch worden gereduceerd. Tijdens zijn bezoek aan Moskou had Kim Jong-il besloten dat de spoorlijn langs de oostkust van zijn land zou lopen en niet langs de westkust zoals oorspronkelijk gepland. Daardoor zou worden vermeden dat de spoorlijn ook Chinees grondgebied zou kruisen.

Verdere onderhandelingen met VS over ruimteschild

Een hoge Amerikaanse functionaris begon op 21 augustus 2001 een onderhandelingsronde in Moskou over wapenbeheersing en in het bijzonder over een mogelijk Amerikaans ruimteverdedigingssysteem. Het ging om onderminister van Buitenlandse zaken John Bolton. Hij was al de derde Amerikaanse veiligheidsfunctionaris die Moskou bezocht sinds de presidenten Vladimir Poetin en George Bush in juli in Italië besloten het tempo van de onderhandelingen te versnellen. Een week voor Bolton was minister van Defensie Donald Rumsfeld in Moskou en eind juli was al de beurt geweest aan de Amerikaanse Nationale Veiligheidsadviseur Condoleezza Rice.

(Vorige berichten pag. 477/3 e.v. - 2001)

SLOWAKIJE

BINNENLAND

Regering ontslaat coördinator EU-programma PHARE

Op 15 maart 2001 werd de nationale coördinator van het subsidieprogramma PHARE van de Europese Unie, Roland Toth, hangende een onderzoek naar zijn betrokkenheid bij corruptie, door de regering ontslagen. Hoewel Toth ervan werd verdacht de aanvragen voor EU-subsidies te hebben laten verwerken door zijn eigen particuliere Consultancy-bedrijven, ontkende hij de beschuldigingen en werd hij niet officieel in staat van beschuldiging gesteld.
In reactie op het ontslag schortte de Europese Commissie op 26 april de goedkeuring van subsidieaanvragen voor tenders op. Een dag later werd deze, na spoedberaad tussen de Europese Commissie en de Slowaakse regering, 'tijdelijk' hervat.
Op 4 mei ontsloeg president Rudolf Schuster op verzoek van premier Mikulas Dzurinda vice-premier Pavol Hamzik, omdat die informatie zou hebben achtergehouden over de vermoedens van misbruik van EU-subsidies en over de reactie van de Europese Commissie daarop.

Druk ex-communisten SDL leidt tot kabinetswijzigingen

De uit voormalige communisten bestaande Partij voor Democratisch Links (SDL) voerde in mei 2001 samen met de Partij van Burgerbegrip (SOP) de druk op de eigen coalitiepartners op, door steeds heviger kritiek te uiten op de onaanvaardbaar geachte lage levensstandaard. Die weten zij aan de bezuinigingsmaatregelen van premier Mikulas Dzurinda. SDL-voorzitter Jozef Migas drong op 14 mei zelfs aan op kabinetswijzigingen. Enkele uren na de opmerking van Migas trad minister van Binnenlandse zaken Ladislav Pittner af.
Tien dagen later werd een motie van wantrouwen tegen vice-premier voor Economie Ivan Miklos, die was ingediend door de Beweging voor een Democratisch Slowakije (HZDS), de partij van de voormalige premier Vladimir Meciar, met 58 tegen 55 stemmen verworpen. De SDL had op het laatste moment haar leden opgeroepen zich van stemming te onthouden. Dzurinda

had namelijk het voortbestaan van zijn kabinet verbonden aan de uitslag van de motie tegen Miklos, algemeen gezien als zijn rechterhand en een belangrijke hervormer.

Nieuwe kabinetsleden benoemd

Eind mei benoemde president Rudolf Schuster Ivan Simko van de Slowaakse Democratische en Christelijke Unie (SDKU) tot minister van Binnenlandse zaken en vervanger van Ladislav Pittner. Dit gebeurde op voorspraak van zijn partijgenoot premier Mikulas Dzurinda. De leiders van de vier coalitiepartners van de SDKU bekritiseerden Dzurinda omdat hij hen niet had geraadpleegd bij de keuze voor Simko.
Maria Kadlecikova werd benoemd tot vicepremier voor Integratie in de Europese Unie en volgde als zodanig Pavol Hamzik op.

Indiase vluchtelingen verdrinken

Halverwege juni 2001 trachtte een groep van naar schatting twintig Indiase illegale immigranten hand in hand de rivier de Moldau, die Tsjechië en Slowakije scheidt, te doorwaden, toen ze door een stroming werden meegesleurd. Aan beide zijden van de rivier werden drie lichamen van drenkelingen aangetroffen en drie overlevenden werden naar een vluchtelingenkamp gebracht. Voor de levens van de overige drenkelingen werd gevreesd.
Sinds 1989 verdronken met regelmaat illegale immigranten in de Moldau en de Donau bij pogingen om Oostenrijk of andere west-Europese landen te bereiken.

Omstreden wet aangenomen

Op 4 juli 2001 nam het parlement een wet aan, die ertoe diende om de normen van de Europese Unie landelijk te implementeren, alsmede om EU-subsidies gelijkelijk over de regio's te verdelen. Doordat de regerende Partij voor Democratisch Links (SDL) en de Partij van Burgerbegrip (SOP) zich bij de oppositiepartijen voegden, zag premier Mikulas Dzurinda zich genoodzaakt om het voorgestelde aantal regio's terug te brengen van twaalf naar acht. Volgens de EU was het aantal regio's niet belangrijk, mits een efficiënt plaatselijk bestuur zou worden ingevoerd.
Vanwege de houding van SDL en SOP verliet de Partij van de Hongaarse Coalitie (SMK), de vertegenwoordiger van de Hongaarse minderheid in het parlement, op 6 juli tijdelijk de regeringscoalitie. Zij interpreteerde de wijziging die Dzurinda in de wet had moeten aanbrengen als een marginalisering van minderheden. Met het terugtreden van de SMK verloor de coalitie haar meerderheid, hetgeen de EU ertoe bracht Slowakije te waarschuwen voor de negatieve gevolgen van politieke instabiliteit en een controversieel minderhedenbeleid voor de Slowaakse kansen op toetreding tot de EU.
Op 25 augustus verklaarde de SMK haar coalitiepartners nog een kans te geven om de coalitie te redden, door vóór eind september twee wetten op de verdeling van bevoegdheden en overheidsfondsen in de regio's door te voeren op zodanige wijze, dat de Hongaarse gemeenschap niet gemarginaliseerd werd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Voorzichtige lof EU voor inspanningen kandidaat-lid Slowakije

Eind juni 2001 werden voortgangsgesprekken gevoerd tussen de Slowaakse regering en vertegenwoordigers van de Europese Unie. Günter Verheugen, Europees Commissaris voor Uitbreiding, constateerde dat Slowakije weliswaar erin geslaagd was de achterstand op andere kandidaat-lidstaten, zoals Polen, Hongarije en Tsjechië, te verkleinen, maar benadrukte dat 'gezien het recente verleden' van het land 'democratische stabiliteit' het belangrijkste criterium voor toetreding tot de EU was. Daarmee leek hij te doelen op de populariteit in de opiniepeilingen van Vladimir Meciar, die tussen 1994 en 1998 op autoritaire wijze het land had bestuurd. Verheugen verklaarde onomwonden dat een eventuele terugkeer aan de macht van 'oude krachten' de kansen van Slowakije op EU-lidmaatschap zou schaden.

(Vorige berichten pag. 162/2 e.v. - 2001)

SPANJE

ETA

Politie brengt ETA zware slag toe

De politie wist in augustus 2001 een groot aantal ETA-leden te arresteren. De arrestaties waren het gevolg van een betere samenwerking tussen de regionale en landelijke politie.

Op 22 augustus arresteerde de politie in Baskenland acht vermeende ETA-leden. Het zou gaan om leden van het Donosti-commando dat verantwoordelijk werd gehouden voor ten minste 12 van de 25 ETA-moorden sinds het einde van het staakt-het-vuren in december 1999. De politie nam verder een groot aantal wapens en 60 kilo aan explosieven in beslag.
De Guardia Civil arresteerde op 28 augustus drie vermeende ETA-leden in Barcelona. Zij werden verantwoordelijk gehouden voor verscheidene moorden, onder andere die op oud-minister Ernest Lluch in november 2000.

Frankrijk levert belangrijk ETA-lid uit

De Franse autoriteiten besloten op 23 augustus 2001 José Luis Urrusolo Sistiaga (Joseba) uit te leveren aan Spanje. Hij zat in Frankrijk al vier jaar gevangen wegens lidmaatschap van een terroristische organisatie. Het Spaanse ministerie van Binnenlandse zaken: 'Hij wordt gezien als een van de bloeddorstigste leden van de ETA en hij wordt beschuldigd van zestien moordaanslagen.'

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje wil snelle topontmoeting met Marokko

Minister van Buitenlandse zaken Josep Pique liet op 31 augustus 2001 weten dat Spanje graag voor het einde van het jaar een topontmoeting met Marokko wilde hebben. De bedoeling was om middels gesprekken tussen de premiers van beide landen de verstoorde verhouding te herstellen. Spanje en Marokko hadden onenigheid over de illegale immigratie, de drugshandel en de discriminatie in Spanje.

(Vorige berichten pag. 479/1 e.v. - 2001)

TSJECHIË

BINNENLAND

Oppositie-overeenkomst tussentijds vernieuwd

Begin maart 2001 kwamen de belangrijkste centrum-rechtse oppositiepartij ODS (Democratische Burgerpartij) en de regeringspartij CSSD (Tsjechische Sociaal-democratische partij) overeen om hun samenwerking,

zoals vastgelegd in de zogeheten Oppositieovereenkomst, te vernieuwen. Deze was na de verkiezingen van 1998 gesloten en hield in dat de ODS de regering zou steunen in ruil voor concessies in het partijprogramma en enkele belangrijke parlementszetels. Het pact was de voorafgaande maanden onder druk komen te staan, daar bleek dat het weinig steun had bij de kiezers, die moeite hadden met een overlapping van sterk verschillende politieke programma's. Premier Milos Zeman verklaarde dat zijn partij de medewerking van de ODS verkregen had door de belofte om de rijksuitgaven te herzien, die in een groeiend begrotingstekort resulteerden. Met de bekrachtiging van het pact werd de dreiging weggenomen dat de regering voor de verkiezingen van 2002 uiteen zou vallen en er wanorde en onzekerheid zouden ontstaan in de laatste jaren voor toetreding van het land tot de Europese Unie.

Spidla partijvoorzitter CSSD

Op 7 april 2001 werd de 49-jarige historicus Vladimir Spidla tot voorzitter van de Tsjechische Sociaal-democratische partij (CSSD) gekozen. Spidla, die in de media werd beschreven als een kalm en bescheiden persoon, bleef aan als minister van Arbeid. Als partijvoorzitter was hij de opvolger van premier Milos Zeman die deze post sinds 1993 had bekleed maar in 2000 te kennen had gegeven afstand te willen doen van de combinatie van beide functies – een lang bestaande gewoonte binnen de Tsjechische sociaal-democratie. 'Spidla heeft een andere stijl dan Zeman. Het zal gemakkelijker zijn om op formeel niveau met hem te communiceren, maar Zeman had het vermogen om kordate stappen te nemen, hetgeen bij Spidla niet zeker is', aldus de politicoloog Bohumil Dolezal van de Karel Universiteit van Praag.

Nieuwe ministers van Financiën en Economische zaken

Op 13 april 2001 werd Jiri Rusnok op voorspraak van premier Milos Zeman door president Vaclav Havel benoemd tot minister van Financiën. Hij verving Ravel Mertlik, die enkele dagen eerder was afgetreden omdat het sociaal-democratische kabinet niet akkoord was gegaan met zijn privatiserings- en bezuinigingsplannen. Zijn plaatsvervanger Jan Mladek en het hoofd van het privatiseringsagentschap Jiri Havel volgden hem in zijn besluit en traden eveneens af, hetgeen onrust veroorzaakte op de beurs van Praag. Met de snelle benoeming van een nieuwe minister van Financiën probeerde de regering het vertrouwen in de privatisering van Tsjechische staatsbedrijven, waaronder de Komercni Banka en elektriciteitsproducent CEZ, te herstellen. In een vraaggesprek met het persagentschap *Reuters* verklaarde Rusnok dat de voorbereidingen voor de staatsbegroting voor het jaar 2002 onverwijld zouden worden voortgezet en de privatisering door moest gaan, ongeacht de problemen
De post van vice-premier verantwoordelijk voor de Economie, die met het ontslag van Mertlik was vrijgekomen, werd begin mei opgevuld door minister van Industrie en Handel Miroslav Gregr.

Ontslag minister van Defensie

Op 3 mei ontsloeg president Havel op verzoek van premier Zeman de minister van Defensie Vladimir Vetchy, omdat die het ministerie niet goed geleid zou hebben. Zijn ministerie was de voorafgaande weken in de media sterk bekritiseerd wegens ontoelaatbaar gebruik van begrotingsgeld. Onderminister van Defensie Jaroslav Tvrdik werd benoemd als zijn opvolger.

Compensatiewet voor slachtoffers nazisme en communisme

Op 10 juli 2001 nam het parlement een wet aan, die voorzag in uitbetaling van compensatie voor zowel politieke gevangenen van het voormalige communistische regime als personen die verzet hadden geboden tegen het nazisme. Voor een verblijf van een jaar in een gevangenis tijdens het communistisch bewind moest 120.000 kronen (ca. 3.500 euro) worden uitgekeerd en voor elke maand daarna 1000 kronen (ca. 30 euro). Tsjechen die tenminste een jaar in het anti-nazistische verzet actief waren geweest, kwamen eveneens voor een bedrag van 120.000 kronen in aanmerking. De compensatie voor personen die als gedwongen arbeidskrachten voor de nazi's gewerkt hadden, was reeds in afzonderlijke wetten geregeld.

Excuses Philip Morris wegens controversieel onderzoek

Halverwege juli 2001 kwam een in opdracht van de sigarettengigant Philip Morris opgesteld rapport in opspraak, waarin werd vastgesteld dat sigaretten geen last vormden voor de Tsjechische begroting, omdat door de vroegtijdige dood van rokers de staat geld bespaard bleef dat bij leven en welzijn aan huisvesting, gezondheidszorg en pensioenvoorzieningen van deze personen zou zijn uitgegeven. Het rapport, dat door medewerkers van Morris was uitgedeeld en gepresenteerd als economische analyse van de situatie in Tsjechië, deed veel stof opwaaien bij onder andere anti-rokersorganisaties. Vice-president Steven Parrish van Morris zag zich genoodzaakt om in het Amerikaanse dagblad *Wall Street Journal* zich van het rapport te distantiëren, het 'meer dan ongepast' en 'gemankeerd' te noemen en zijn excuses aan te bieden.

JUSTITIE

Communistische aanklager veroordeeld wegens juridische moord

Op 14 juni 2001 werd de 85-jarige openbare aanklager Karel Vas veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf wegens zijn hoofdrol in een van de showprocessen die het communistische regime na haar machtsovername in 1948 had gehouden. Op een van die processen was de Tsjechische verzetsheld generaal Heliodor Pika, die in de Eerste Wereldoorlog gevochten had en in de Tweede Wereldoorlog vanuit de verzetsbeweging tegen het nazisme had gestreden, valselijk van verraad en sabotage beschuldigd, ter dood veroordeeld en opgehangen.
Pika was in 1968 gerehabiliteerd, maar het duurde tot 1998 voordat het Tsjechische Bureau voor Documentatie en Onderzoek naar de Misdaden van het Communisme (UDV) Vas beschuldigde van misbruik van zijn bevoegdheden.
Het ministerie van Justitie zette de zaak vervolgens stop daar deze verjaard zou zijn, maar dat besluit werd door het Hooggerechtshof ongedaan gemaakt. Het UDV scherpte de aanklacht vervolgens aan tot moord, hetgeen door een Praagse rechtbank werd bevestigd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek Amnesty International op politieoptreden in Praag 2000

Op 13 maart 2001 bracht de mensenrechtenorganisatie Amnesty International een

Tsjechië

rapport uit waarin het optreden van de Tsjechische politie tijdens de bijeenkomsten van de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) het vorige jaar in Praag werd bekritiseerd. Nadat demonstranten de politie met stenen en molotovcocktails hadden bekogeld, had de politie gereageerd met traangas en charges met de wapenstok en waren aan beide zijden tientallen gewonden gevallen.
Daarbij waren 850 buitenlandse en Tsjechische demonstranten gearresteerd. Volgens het rapport was de politie hardhandig opgetreden tegen demonstranten, zelfs nadat die naar het politiebureau waren afgevoerd, mochten arrestanten geen contact opnemen met advocaat of consulaat en werden zij in overvolle cellen vastgehouden zonder voldoende medische verzorging, drank en spijs. Tevens zouden zij niet in een taal die zij machtig waren verwittigd zijn van hun rechten. 'In enkele gevallen is Amnesty, gezien de ernst van het geweld dat de betrokken politiemannen gebruikt hebben en de pijn en verwondingen van de slachtoffers, van mening dat de mishandelingen door politieagenten wellicht neerkomen op foltering.' Het presidium van de politie liet weten de beschuldigingen van Amnesty te verwerpen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezorgdheid Duitsers over veiligheid kerncentrale Temelin weggewuifd

Halverwege juli 2001 gaf de Duitse regering een verklaring uit, waarin zij 'er bij de Tsjechische regering op aandrong om terug te komen op haar beslissing om de kerncentrale Temelin in gebruik te houden en de centrale te sluiten'. De op ongeveer 60 kilometer van zowel de Oostenrijkse als de Duitse grens gelegen kerncentrale wekte reeds geruime tijd de bezorgdheid van de regeringen van beide landen, die van mening waren dat het ontwerp van de centrale niet voldeed aan westerse veiligheidseisen.
Vice-premier Vladimir Spidla legde echter de Duitse verklaring naast zich neer en verklaarde op 17 juli dat de Tsjechische regering instond voor de veiligheid van de kerncentrale, die volgens hem veiliger was dan het merendeel van de kerncentrales die op dat moment in gebruik waren. Dit mede als gevolg van verschillende aanpassingen aan de kerncentrale, die met behulp van westerse expertise waren doorgevoerd.

(Vorige berichten pag. 163/3 e.v. - 2001)

Turkije

TURKIJE

BINNENLAND

Moederlandpartij kiest Yilmaz opnieuw als leider

Het congres van de Moederlandpartij koos op 5 augustus 2001 Mesut Yilmaz voor de vierde keer als partijleider. Yilmaz kreeg 921 van de 1205 stemmen. De herverkiezing van Yilmaz betekende een belangrijke steun voor de regeringscoalitie, waarvan de Moederlandpartij deel uitmaakte. Deze steun was belangrijk gezien de ingrijpende hervormingen die, op aandrang van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), op stapel stonden.

Moederlandpartij komt met nieuwe minister

Op 8 augustus, drie dagen na het partijcongres van de Moederlandpartij, besloot de partij haar minister van Toerisme, Erkan Mumcu, te vervangen door Mustafa Tasar.

Erdogan richt nieuwe partij op

De oud-burgemeester van Istanbul, Recep Tayyip Erdogan, maakte op 16 augustus 2001 de oprichting bekend van de centrumrechtse Partij voor Recht en Ontwikkeling. Daarmee werd deze de tweede opvolger van de islamitische Partij van de Deugd die in juni was verboden. Op 20 juli had oud-partijleider Recai Kutan de oprichting bekend gemaakt van de partij Saadet (Geluk).
Saadet zou de conservatieve vleugel van de Partij van de Deugd aan zich binden, terwijl Erdogan zich op de liberale vleugel wilde richten. Hij zei bij de oprichting ook nadrukkelijk dat de partij de seculiere principes van de Turkse staat onderschreef: 'Onze partij ziet religie als een van de belangrijkste humanitaire instituties en secularisatie als noodzaak voor de democratie en garantie voor de vrijheid van religie en geweten.'

De Partij voor Recht en Ontwikkeling wist 51 parlementsleden van de Partij van de Deugd aan zich te binden. Het was echter onduidelijk of Erdogan een politieke functie zou mogen vervullen. De rechter had hem namelijk verbannen uit de politiek omdat hij de oppositie tegen de militairen zou hebben aangemoedigd.

Topindustrieel vermoord onder duistere omstandigheden

Op 28 augustus 2001 werd Uzeyir Garih onder grote publieke belangstelling begraven. Partijleiders, ministers en zakenmensen bewezen de joodse zakenman de laatste eer. Een week eerder was hij doodgestoken op een verlaten kerkhof in Istanbul. In eerste instantie werd een tiener voor de moord gearresteerd, maar de politie moest hem weer laten gaan. De politie tastte sindsdien in het duister over de moord, wat speculaties voedde dat het om een politieke moord ging. Garih was medeoprichter van Alarko Holding en zette zich in voor een op het Westen georiënteerd Turkije.

KOERDISCHE KWESTIE

Leger: 'Vijf PKK'ers gedood'

Een legerwoordvoerder maakte bekend dat het leger op 28 augustus 2001 vijf guerrilla's van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) had gedood in Hakkari. De vijf zouden vanuit Irak Turkije hebben willen binnendringen. Bij de operatie zouden drie soldaten gewond zijn geraakt. Tijdens eerdere gevechten die week verloor een soldaat het leven.
De intensiteit van de gevechten in Turks-Koerdistan was sterk afgenomen sinds de arrestatie van PKK-leider Abdullah Öcalan in 1999.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Hongerstaking gevangenen eist 31ste slachtoffer

De mensenrechtenorganisatie IHD maakte op 15 augustus 2001 bekend dat die dag Osman Osmanagaoglu was overleden als gevolg van de hongerstaking die hij al 299 dagen volhield. Osmanagaoglu was een van de honderden gevangenen die weigerden te eten uit protest tegen het nieuwe gevangenissysteem, waarbij ze alleen of met z'n tweeën op een cel konden worden gezet. Volgens de gevangenen vergrootte dit de kans op mishandeling en marteling. Niemand zou immers meer toezicht kunnen houden. De hongerstakers namen alleen nog suikerwater en vitaminen tot zich.
In december 2000 leidde de overplaatsing naar nieuwe gevangenissen tot ernstige ongeregeldheden, waarbij 30 gevangenen om het leven kwamen. Sindsdien waren 31 ge-

vangenen aan de gevolgen van de hongerstaking overleden.

(Vorige berichten pag. 479/3 e.v. - 2001)

IJSLAND

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement verklaart staking vissers onwettig

Het parlement verklaarde op 17 mei 2001 een staking van vissers onwettig omdat deze de economie bedreigde. De vissers staakten al zes weken, waardoor verschillende visverwerkende bedrijven moesten sluiten. Hierdoor steeg het werkloosheidspercentage in een maand tijd van 1,5 naar 1,6 procent van de beroepsbevolking.
Minister van Visserij, Arni Mathiesen, riep het parlement op de staking te verbieden omdat de IJslandse economie zwaar op de visserij leunde: 'Iedereen weet dat een visserijstaking niet eeuwig kan duren. Het is noodzakelijk dat het parlement ingrijpt omdat het hier om het nationaal belang gaat.'
De oppositie sprak in een reactie over misbruik van macht. De vissers waren woest omdat ze niet meer in vrijheid over hun loon mochten onderhandelen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering wil belang staatsbanken verkopen

De regering maakte op 27 februari 2001 bekend dat ze haar aandelen wilde verkopen in de tweede en derde bank van het land. De overheid had 68,29 procent van de aandelen in de Landsbanki hf en 72,56 procent in de Bunadarbanki hf. De inschrijving zou ook openstaan voor buitenlandse investeerders.
IJslandse investeerders noemden de privatisering een belangrijke stimulans voor de financiële industrie van IJsland.
De bekendmaking had overigens geen invloed op de koersen van de aandelen van beide banken.

IMF bekritiseert Centrale Bank

De Centrale Bank van IJsland besloot op 27 maart 2001 de rente met 0,5 procent te verlagen tot 10,9 procent. De afnemende inflatie zou deze verlaging mogelijk maken. Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) publiceerde op 28 mei echter een rapport waarin het deze maatregel contraproductief noemde. De renteverlaging zou de inflatie juist hebben aangewakkerd.
De Centrale Bank zei in een reactie dat het IMF geen rekening had gehouden met de specifieke omstandigheden in IJsland. Enkele dagen na de renteverlaging begonnen vissers een zes weken durende staking die de economie onder zware druk zette. De cijfers leken de Centrale Bank gelijk te geven. De kroon verloor gedurende de staking 13,5 procent van haar waarde ten opzichte van de dollar. Maar sinds het einde van de staking – op 18 mei – was de munt stabiel gebleven.

NATUUR EN MILIEU

IJsland wil walvisvangst hervatten

Minister van Visserij, Arni Mathiesen, zei op 24 juli 2001 dat IJsland de walvisvangst wilde hervatten. Het debat ging volgens hem niet over de vraag òf maar hoe en wanneer dat zou gebeuren.
Diezelfde dag had de Internationale Walviscommissie (ICW) besloten IJsland niet te accepteren als lid. Het land weigerde namelijk het verbod op commerciële walvisjacht te tekenen. De ICW besloot daarop IJsland slechts de waarnemersstatus te gunnen.
IJsland was negen jaar eerder uit de organisatie gestapt vanwege de ICW-oppositie tegen de walvisvangst. In juni 2001 vroeg IJsland echter het lidmaatschap weer aan en begon direct een sterke lobby voor het opheffen van het verbod op de commerciële walvisvangst. IJsland wees hierbij op de Mink-walvis die leeft van garnalen en vis en die de visstand bedreigde. Het Wereld Natuur Fonds (WWF) was echter tegen het opheffen van het verbod omdat dit een precedentwerking zou hebben. Hierdoor zou de massale jacht op walvissen weer mogelijk worden.

(Vorige berichten pag. 104/1 e.v. - 2001)

ZWEDEN

BINNENLAND

SDP publiceert boek over samenwerking met inlichtingendienst

De Sociaal-democratische Arbeiderspartij (SAP) publiceerde op 22 augustus 2001 een boek over de samenwerking gedurende de Koude Oorlog met de militaire inlichtingendienst. Een groot aantal leden speelde van 1950 tot 1978 informatie door over partijleden die zij verdachten van communistische sympathieën. Op basis van deze informatie maakte de inlichtingendienst een lijst van 5.000 verdachte communisten die werkten op vitale plaatsen of woonden bij een object dat Zweden zag als een Sovjetdoel.
Het boek moest schoon schip maken met het verleden van de partij. Dat zette namelijk de relatie met de voorheen communistische Linkse Partij (Vp) onder druk. Dit werd als onwenselijk gezien in de aanloop naar de algemene verkiezingen in september 2002.

JUSTITIE

Zware straffen voor demonstranten Europese top

Een rechtbank in Stockholm veroordeelde op 7 augustus 2001 een 25-jarige Zweed tot een gevangenisstraf van vier jaar wegens een aanval op een politieagent en het gooien van stenen. De man was gearresteerd bij de rellen tijdens de Europese top in Gotenburg. Eerder die week waren al twintig andere demonstranten voor de rechter verschenen. Zij kregen gevangenisstraffen tot 2,5 jaar.

(Vorige berichten pag. 480/3 e.v. - 2001)

ZWITSERLAND

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Holocaustfonds doet eerste betalingen

De 'Conference of Material Claims Against Germany Inc.' maakte op 2 augustus 2001 bekend dat ze een eerste betaling van 1.000 dollar had gedaan vanuit het Zwitserse Holocaustfonds. De Conference kondigde aan dat waarschijnlijk 35.000 mensen in 36 verschillende landen een uitkering zouden krijgen. Hierbij ging het niet alleen om joden, maar ook om jehovah's getuigen, zigeuners, homo's en gehandicapten.
Zwitserse banken en vertegenwoordigers van de slachtoffers waren in augustus 1998 overeengekomen dat de banken een fonds ter waarde van 1,25 miljard dollar (ca. 1,36 miljard euro) zouden instellen, van waaruit

Bolivia

slachtoffers compensatie zouden krijgen. De in New York gevestigde Conference werd belast met de uitvoering van de betalingen.

Onderzoek: bedrijfsleven keek in oorlog vooral naar eigen toekomst

Een overheidscommissie onder leiding van Jean-Francois Bergier presenteerde op 30 augustus 2001 haar onderzoek naar het Zwitserse verleden gedurende de Tweede Wereldoorlog. De commissie concludeerde dat de meeste Zwitserse bedrijven geen heldhaftige rol speelden gedurende die oorlog, maar dat ze evenmin op grote schaal profiteerden van de oorlog. De meeste bedrijven zetten hun zaken gewoon voort, omdat ze zich vooral bekommerden om de toekomst van hun onderneming. Slechts enkele weigerden principieel zaken te doen met Duitsland. Verder waren er ook bedrijven die systematisch profiteerden van de oorlog.

(Vorige berichten pag. 481/1 e.v. - 2001)

BOLIVIA

BINNENLAND

President Jorge Quiroga ingehuldigd

Op 7 augustus 2001 werd president Jorge Quiroga ingehuldigd in Sucre in centraal Bolivia. Hij volgde zijn partijgenoot Hugo Banzer op die om gezondheidsredenen moest aftreden. De 75-jarige Banzer van de Democratische Nationalistische Alliantie (ADN) was in 1997 tot president gekozen maar kon de vijfjarige regeerperiode niet afmaken. De oud-dictator had het land in het begin van de jaren zeventig ook al zeven jaar geregeerd, nadat hij in 1971 door een militaire staatsgreep aan de macht was gekomen. Zijn democratische bewind had sinds 2000 steeds meer te kampen met sociale onrust en protesten tegen economische hervormingen en de door de Verenigde Staten aangezwengelde oorlog tegen de cocaplantages. Bolivia was 's werelds derde exporteur van coca, de grondstof voor cocaïne. President Banzer had zich voorgenomen om voor het einde van 2002 een einde te maken aan alle illegale productie van dit traditionele landbouwgewas. De nieuwe president Quiroga zei de politiek van Banzer te willen voortzetten en de banden met de Verenigde Staten verder te willen aanhalen.

Samenstelling regering (7 augustus 2001)

President
Jorge QUIROGA

Ministers:
Algemene zaken
Leopoldo Fernandez FERREIRA
Boeren en Inheemse zaken
Wigberto Rivero PINTO
Buitenlandse handel
Claudio Mansilla PENA
Buitenlandse zaken en Religie
Gustavo FERNANDEZ
Defensie
Oscar Guilarte LUJAN
Duurzame ontwikkeling
Ramiro Cavero URIONA
Economische ontwikkeling
Carlos Kempff BRUNO
Financiën
Jacques TRIGO
Informatie
Mauro Bertero GUTIERREZ
Justitie en Mensenrechten
Mario Serrate RUIZ
Landbouw en Veeteelt
Walter Nunez RODRIGUEZ
Onderwijs, Cultuur en Sport
Amalia Anaya JALDIN
Presidentiële zaken
Jose Luis LUPO FLORES
Volksgezondheid en Sociale voorzieningen
Enrique Paz ARGANDONA
Volkshuisvesting
Javier Nogales ITURRI
Werkgelegenheid en Kleine ondernemingen
Jorge Pacheco FRANCO

Directeur centrale bank
Juan Antonio MORALES

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Mijnarbeiders bestoken politie met dynamiet

Protesterende mijnarbeiders gooiden op 8 juni 2001 in de hoofdstad La Paz met staven dynamiet naar de politie. Vier mensen raakten gewond en vier demonstranten werden gearresteerd. De explosies maakten veel lawaai maar richtten relatief weinig schade aan. Zo'n 12.000 mijnarbeiders van de coöperaties in Potosi, Oruro en La Paz waren de straat opgegaan om hun subsidie-eis van 100 miljoen dollar (ongeveer 112 miljoen euro) kracht bij te zetten, voor een stimuleringsfonds dat de in de jaren tachtig geprivatiseerde mijnbouwsector uit het slop moest halen.

Chili

Bolivia wil gasexporten uitbreiden

Op 26 juni 2001 verklaarde de regering beter gebruik te willen maken van de recent ontdekte gasvoorraden. Op korte termijn konden de exporten naar Brazilië met een derde toenemen, tot 40 miljoen kubieke meter per jaar. Brazilië kampte met een elektriciteitstekort en zou geplande gascentrales op Boliviaans gas willen laten draaien. De pijplijn kon op langere termijn nog eens 10 miljoen kubieke meter extra naar het buurland vervoeren. Voor exporten naar noorderburen als Mexico en de Verenigde Staten waren eerst grootscheepse investeringen in transportsystemen nodig. Als alles goed ging zou in 2006 de eerste gasfabriek klaar zijn waar aardgas in natuurlijk vloeibaar gas (LNG) werd omgezet zodat het per boot verscheept kon worden.

Debiteuren gijzelen bankpersoneel

Op 2 juli 2001 hielden een zestigtal demonstranten zo'n honderd ambtenaren van de staatsbank gegijzeld. Zij waren gewapend met molotovcocktails en staven dynamiet en dreigden de kantoren op te blazen als de overheid niet op hun eisen zou ingaan. De demonstranten, veelal werklozen, eisten een kwijtschelding van hun schulden die voor sommigen tot 2.000 dollar (2.280 euro) waren opgelopen. Op een gegeven moment hadden ze hun gijzelaars staven dynamiet omgehangen, maar de volgende dag lieten ze hun gijzelaars weer vrij, nadat enkele particuliere banken hadden aangeboden om hun kwijtschelding te overwegen.

Lening voor economisch herstel

De Andesontwikkelingsbank (CAF) ging op 18 juli 2001 akkoord met een lening van 216 miljoen dollar (ongeveer 246 miljoen euro) aan Bolivia. Het geld was bestemd voor financieel-economische hervormingen en voor twee grote wegenbouwprojecten.

(Vorige berichten pag. 106/1 - 2001)

CHILI

BINNENLAND

'Brand in gevangenis niet aangestoken'

Op 22 mei 2001 verklaarde de directeur van het Gevangeniswezen, Hugo Espinoza, dat

de brand in de gevangenis van Iquique van de dag daarvoor waarbij 26 gevangenen waren omgekomen, was ontstaan door kortsluiting. Daarmee ontzenuwde hij eerdere berichten dat de brand door gedetineerden was aangestoken. In 1999 was tijdens een opstand sprake geweest van brandstichting in de gevangenis van Iquiqe, 1500 kilometer ten noorden van Santiago de Chile. Gevangenen demonstreerden toen tegen de overbevolking in de gevangenis waar 1.700 gedetineerden vastzaten in een gevangenis die was gebouwd voor 1.000 gevangenen. In de gevangenis van de hoofdstad Santiago de Chile waren 300 gevangenen aan een hongerstaking begonnen uit solidariteit met de slachtoffers van de brand in Iquiqe.

Protesten van Mapuche-indianen

De regering kondigde op 26 juli 2001 aan dat zij binnenkort maatregelen zou nemen inzake de Mapuche-kwestie, nadat zo'n duizend Mapuches in Temuco slaags waren geraakt met de politie. Zij demonstreerden tegen de politie-inmenging in de zogenaamde Al-het-Landraad, een Mapuche-organisatie wiens kantoren door de politie waren doorzocht. Deze Landraad organiseerde regelmatig acties tegen de bosbouwondernemingen die zich Mapuche-grondgebied hadden toegeëigend. De 1 miljoen Mapuches vormen een belangrijke minderheid binnen Chili met zijn 15 miljoen inwoners.

Morning-afterpil leidt tot fel debat

De regering raakte op 31 augustus 2001 in een hevige polemiek met de rooms-katholieke kerk verwikkeld nadat regeringswoordvoerder Claudio Huepe bekend had gemaakt dat de regering zich niet bij een gerechtelijke verbod op de morning-afterpil zou neerleggen. Het gerechtshof had de verkoop van de pil van het merk Postinal verboden en had daarmee de antiabortusbeweging in het gelijk gesteld. Eerder die maand had het ministerie van Volksgezondheid de verkoop van een ander merk 'morning-afterpil' goedgekeurd.
Ook op andere onderwerpen, zoals echtscheiding en abortus, zag de sociaal-democratische regering van Ricardo Lagos zich geconfronteerd met de conservatieve elite. Vooral het wetsvoorstel voor de echtscheidingswet was een groot strijdpunt en zou tot inzet worden gemaakt van de verkiezingen eind 2001. Chili was een van de weinige democratische landen waar echtscheiding nog altijd illegaal was.

Pinochet hoeft uiteindelijk niet terecht te staan

Pinochet wordt vervolgd

Het Chileense gerechtshof besliste op 8 maart 2001 in een hoger beroep dat ex-dictator Augusto Pinochet wel vervolgd kon worden, maar dat zijn verantwoordelijkheid voor de moorden en verdwijningen na de staatsgreep in 1973 nog niet was aangetoond. Volgens de rechters was er onvoldoende bewijs dat Pinochet zelf opdracht had gegeven voor de grootscheepse schendingen van de mensenrechten tijdens zijn bewind van 1973 tot en met 1990. Tijdens die dictatuur zijn meer dan 3.000 mensen vermoord of verdwenen.
Ondanks het verlichten van de aanklacht kon de rechtszaak tegen de 85-jarige Pinochet dus toch voortgang vinden. De verdediging had verklaard dat de oud-dictator dement was en dat hij om die redenen niet berecht kon worden. Zijn advocaten zouden opnieuw in beroep gaan.
Onderzoeksrechter Juan Guzman had meer dan 200 dossiers van moorden en verdwijningen bestudeerd en onderzocht de rol van Pinochet in de beruchte Doodskaravaan. Tijdens deze militaire colonne van legervoertuigen en helikopters waren in de weken na de staatsgreep in 1973, overal in het land aanhangers van de afgezette president Allende opgepakt.
Een van de aanklagers, de advocaat Carmen Hertz, zei dat de betrokkenheid van Pinochet bewezen zou worden: hetzij als opdrachtgever van de executies en verdwijningen, hetzij als medeplichtige, hetzij als iemand die de gebeurtenissen altijd in de doofpot heeft gehouden.

Advocaten ontkennen buitenlandse bankrekeningen van Pinochet

De Spaanse onderzoeksrechter Baltasar Garzon had op 15 mei 2001 het Hoge Gerechtshof van de Bermudaeilanden verzocht om de bankrekening van ex-dictator Pinochet te blokkeren. Garzon had dit verzoek aan zijn collega's in Bermuda doorgespeeld via het Britse ministerie van Buitenlandse zaken. De advocaten van Pinochet ontkenden dat de oud-president buitenlandse bankrekeningen zou hebben. 'Dit is vast weer een onderdeel van de lastercampagne', zei Pinochet's advocaat José Maria Eyzaguirre.

Rechter weerspreekt uitlevering Pinochet aan Argentinië

De rechter Jorge Rodriquez van het Hoge Gerechtshof verklaarde op 31 mei 2001 dat Augusto Pinochet en zeven van zijn medewerkers niet aan Argentinië uitgeleverd zouden worden. Deze uitspraak moest echter nog door een jury van rechters bevestigd worden. De Argentijnse rechter Maria Servini de Cubria beschuldigde de oud-dictator en zijn trawanten van medeplichtigheid aan de moord op de Chileense legerleider Prats die na de staatsgreep in 1973 naar Argentinië was gevlucht en samen met zijn vrouw in Buenos Aires bij een bomaanslag om het leven kwam. Volgens De Cubria was de moordaanslag het werk van de Chileense veiligheidsdienst DINA.

Overblijfselen gevonden van slachtoffers

Op 4 juni 2001 vonden onderzoekers onder leiding van rechter Juan Guzman in de buurt van een voormalig strafkamp de stoffelijke resten van mensen die vermoedelijk tijdens het bewind van Pinochet 'verdwenen' zijn. In de buurt van Iquiqe in Noord-Chili waren eerder slachtoffers van de dictatuur opgegraven, maar onderzoek moest uitwijzen hoe oud de overblijfselen precies waren omdat in de buurt ook archeologische opgravingen waren gedaan. In heel Chili waren nog maar een twintigtal lichamen teruggevonden van de geschatte drieduizend die tijdens Pinochet zijn vermoord of verdwenen. Legerwoordvoerders hadden onlangs toegegeven dat vele slachtoffers vanuit vliegtuigen in de meren en oceaan waren gedumpt.

Pinochet toch niet berecht

Een commissie van drie rechters besliste op 9 juli 2001 in het hoger beroep dat oud-dictator Pinochet mentaal te zwak was om terecht te staan. Volgens de rechters leed de generaal aan ernstige dementie en was hij niet in staat om in de zaak omtrent de Doodskaravaan voor de rechtbank te verschijnen. Volgens een 19e eeuwse Chileense wet konden aangeklaagden die dement of geestelijk gestoord waren vrijstelling van

gerechtelijke vervolging krijgen. Onmiddellijk na de uitspraak braken hevige protesten uit in de hoofdstad Santiago. De politie wist de demonstranten met traangas en waterkanonnen te verdrijven en arresteerde vier mensen. De gerechtelijke uitspraak kon opnieuw worden aangevochten, maar de beroepsprocedure zou veel tijd in beslag nemen en velen geloofden niet dat Pinochet ooit nog terecht zou staan. Woordvoerders van Amnesty International zeiden gefrustreerd te zijn en zagen zo'n 250 mensenrechtenzaken tegen de oud-dictator in rook opgaan. De zoon van de generaal, Marco Antonio Pinochet, verklaarde opgelucht te zijn en zei dat zijn vader op zijn oude dag eindelijk wat rust was gegund.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Regering trekt extra geld uit voor werkgelegenheid

Op 24 mei 2001 verklaarde de regering dat zij in 2001 ruim 500 miljoen dollar (ongeveer 570 miljoen euro) uittrekt om 150.000 overheidsbanen te creëren. Dit aantal kwam overeen met 2,5 procent van de Chileense beroepsbevolking. De maatregel was een antwoord op de stijgende werkloosheid die in het eerste kwartaal van 2001 op 8,8 procent was uitgekomen.

Europese Unie wil invoerheffingen voor Chileense producten afschaffen

De Europese Unie verklaarde op 10 juli 2001 dat het op termijn alle invoerheffingen op Chileense producten wilde afschaffen. Het plan voor het opheffen van de tarieven was onderdeel van een vrijhandelsverdrag en zou geleidelijk worden ingevoerd, met bijzondere aandacht voor de agrarische exporten die van product tot product bekeken zouden worden. Met de Chileense exporten naar de EU was bijna 4 miljard euro gemoeid. Ook voor de Chileense wijn zouden op termijn invoerheffingen worden afgeschaft.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Doodstraf afgeschaft

Op 17 april 2001 ging het Chileense parlement akkoord met een wetsvoorstel voor de afschaffing van de doodstraf. De minister van Justitie, Juan Antonio Gomez, zei dat de wet inspeelde op de juridische praktijk in Chili, waar de doodstraf al sinds 1985 niet meer was uitgevoerd. Volgens Amnesty International hadden in 1999 nog drie veroordeelden de doodstraf gekregen maar was deze voor twee van hen in levenslang omgezet en was de zaak van de derde gevangene nog niet afgerond. De minimale gevangenisstraf van twintig jaar (voor levenslang) werd met de nieuwe wet verhoogd tot veertig jaar. Pas na veertig jaar te hebben gezeten kon een gevangene de rest van de tijd eventueel voorwaardelijk in vrijheid gesteld worden. Volgens de nieuwe wet bleef het militaire gerechtshof de doodstraf hanteren, maar alleen in oorlogstijd.

Spaanse rechter wil arrestatie van oud-minister van Defensie

De Spaanse onderzoeksrechter Baltasar Garzon vroeg op 14 mei 2001 om arrestatie van de Chileense oud-minister van Defensie, Herman Brady. De rechter beschuldigde 80-jarige Brady van marteling, terrorisme en volkerenmoord en wilde hem verhoren over de moord op de Spaanse diplomaat Carmelo Soria die in 1976 in Chili was gegijzeld en vermoord. Volgens de Spaanse aanklager was dit het werk van de Chileense nationale veiligheidsdienst DINA, maar Herman Brady verklaarde dat hij als minister van Defensie niets met de beruchte DINA te maken had.
De dood van Carmelo Soria werd destijds door de politie geweten aan dronken autorijden en een juridisch onderzoek werd in 1978 op grond van een amnestiewet beëindigd. 'Minister Brady zei destijds dat mijn vader zelfmoord had gepleegd', verklaarde Carmen Soria, de dochter van de vermoorde diplomaat. Onderzoeksrechter Baltasar Garzon had in 1998 Groot-Brittannië tevergeefs om uitlevering van generaal Pinochet gevraagd. En ook in de zaak Brady zou hij aan het kortste eind trekken want het Hoge Gerechtshof besliste dat Chili het gerechtelijk onderzoek naar de dood van Soria niet zou heropenen.

Oud-minister Henry Kissinger wordt gehoord in Horman-zaak

Op 30 juli 2001 besliste het Chileense Hoge Gerechtshof dat het de vragen van rechter Guzman om opheldering over de moord op de Amerikaanse journalist Charles Horman, die na de staatsgreep in 1973 door soldaten was omgebracht, via de Amerikaanse ambassade aan Henry Kissinger zou voorleggen. Kissinger was ten tijde van Horman's gevangenschap in het voetbalstadion op de hoogte, maar had niet ingegrepen. Over deze journalist is later de speelfilm *Missing* gemaakt.

(Vorige berichten pag. 108/2 - 2001)

PERU

BINNENLAND

Vier massagraven ontdekt

Op 4 mei 2001 zei ombudsman Silvio Campana dat in het dorp Capaya, bijna 1.000 kilometer ten zuidoosten van de hoofdstad Lima, vier massagraven waren ontdekt. Het dorp werd eind jaren '80 gebruikt als een militair kamp in de strijd tegen de linkse guerrilla's in de streek. Tussen 1987 en 1990 hadden militairen het dorp ontruimd en de bewoners weggejaagd. Onderzoek moest uitwijzen wie de slachtoffers waren en wie ze hier vermoord en begraven had.

Alejandro Toledo wint presidentsverkiezingen

Op 3 juni 2001 werd bekend dat de econoom Alejandro Toledo met een kleine voorsprong de verkiezingen had gewonnen en oud-president Garçia had verslagen. Toledo behaalde 53,1 procent van de stemmen, tegenover 46,9 procent voor Garçia.
De in Amerika opgeleide Toledo was de eerste democratisch gekozen 'cholo-president' (half Peruviaans, half indiaans) in Peru. Hij stond bekend als een centrum-rechtse politicus met een voorkeur voor een vrije markteconomie. De linkse presidentskandidaat Alan Garçia nam zijn nederlaag sportief op en zei dat Toledo op zijn medewerking kon rekenen.

De Peruaanse schrijver Maria Vargas Llosa zei dat de overwinning van Toledo een goed begin kon zijn van het economisch en democratisch herstel op de puinhopen van het Fujimori-Montesinos-regime. In het najaar van 2000 was een einde gekomen aan het tienjarige bewind van president Alberto Fujimori, waarbij de macht eigenlijk in handen was van maffiabaas Vladimir Montesinos.

Dodental na aardbeving herzien

De aardbeving die Peru op 23 juni 2001 had getroffen, bereikte 8,1 op de schaal van Richter en had 77 levens gekost, verklaarde de regering op 3 juli. Eerder werd gesproken van honderden slachtoffers, maar dat hoge aantal was te wijten aan enkele dubbeltellingen in de getroffen dorpen. In totaal raakten bijna 3.000 mensen gewond en ruim 200.000 mensen dakloos.

Waarheidscommissie gaat van start

De 'Waarheidscommissie' die de twintigjarige burgeroorlog tussen leger en guerrillagroepen moest onderzoeken, zou na de aanstelling van de nieuwe president Toledo, op 28 juli 2001, aan het werk gaan. Alejandro Toledo hield de mogelijkheid open dat hij de samenstelling van de zeven leden tellende commissie voor die datum nog zou wijzigen. De aanstelling van advocaat Beatriz Alva had begin juli tot veel kritiek geleid omdat Alva een aanhanger van de gevluchte president Alberto Fujimori was.
De commissie had twee jaar de tijd om een diepgravend onderzoek uit te voeren naar de 30.000 slachtoffers en 4.000 verdwijningen tijdens de gewelddadige periode tussen 1980 en 2000. Daarbij zou tevens de rol van de opeenvolgende presidenten – Belaunde, Garçia en Fujimori – aan het licht moeten komen.
De in Japan ondergedoken Fujimori was reeds aangeklaagd voor zijn betrokkenheid bij het bloedbad van 1991, toen een doodseskader in Lima vijftien burgers vermoordde. De Grupo Colina had feestgangers in de Barrios Altos ten onrechte aangezien voor leden van de guerrillabeweging Lichtend Pad. De Waarheidscommissie zou verder de rol van de veiligheidstroepen onderzoeken in de moord op 250 gevangenen in de gevangenissen van Lima in 1986. Een andere zaak betrof de moord op zeven verslaggevers die in 1983 waren omgebracht toen ze in het zuiden van het land de rol van het leger onderzochten in de moord op strijders van het Lichtend Pad.

President Toledo ingehuldigd

Op 28 juli 2001 werd de nieuwe president, Alejandro Toledo, voor een periode van vijf jaar ingehuldigd. De president was, net als 80 procent van de bevolking, van gemengde Peruaans-indiaanse afkomst en was groot gebracht in een lemen hut zonder water en

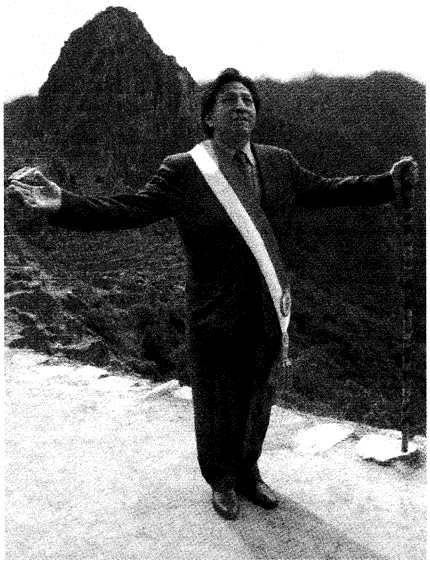

Peru's nieuwe president Toledo, zelf van Indiaanse afkomst, op 29 juli 2001 bij de Incacitadel Machu Picchu waar hem door Incapriesters symbolisch de macht werd overgedragen. *(foto ANP)*

elektriciteit. Zijn bijnaam was Pachacutec, naar de vijftiende eeuwse Incaleider die de nederzetting op Machu Picchu tot zijn heiligdom verklaarde. De zondag na zijn inauguratie hield president Toledo een ceremoniële bijeenkomst op deze beroemde Incacitadel en tekende daar de Machu Picchu-declaratie voor toerisme en culturele integratie. Tijdens de traditionele ceremonie werden offers gebracht en kreeg Toledo door priesters het Incakruis, de 'chakana', omgehangen en de gouden strijdbijl 'cuncacuchuna' overhandigd. Op deze wijze werd door de Inca's symbolisch de macht overgedragen.
Voor het eerst in 500 jaar zou iemand van indiaanse afkomst het land regeren. Alejandro Toledo volgde president Valentin Paniagua op, die alom werd gerespecteerd om zijn acht maanden durende interim-regering. Paniagua had rust en orde geschapen, economische stabiliteit gebracht, leger en justitie hervormd en Vladimir Montesinos achter slot en grendel gezet.

Nieuwe regering bekend gemaakt

Op 29 juli werd de nieuwe regering beëdigd. Premier werd Roberto Danino, een aan Harvard afgestudeerde jurist die na zijn werkzaamheden op een advocatenkantoor in Washington aan het hoofd kwam te staan van het ministerie van Economische zaken in Peru. In de jaren '80 was hij de voorzitter van de buitenlandse schuldcommissie. De centrum-rechtse Danino stond op dezelfde lijn als de nieuwe minister van Economische zaken, Pedro Pablo Kuczynski. Net als president Toledo was Kuczynski een Amerikaans georiënteerde econoom en voormalig medewerker van de Wereldbank. Hij was in de jaren '80 minister van Energie en Mijnbouw.
De nieuwe minister van Buitenlandse zaken was de mensenrechtenactivist Garçia Sayan, een advocaat die ook in de Verenigde Staten was opgeleid. Hij had veel respect afgedwongen als minister van Justitie in de vertrekkende interimregering van Valentin Paniagua. Op Justitie nam Fernando Olivera zijn taak over. Olivera was de leider van het Onafhankelijk Morele Front (FIM) en had in zijn strijd tegen de corruptie in 2000 als eer-

Samenstelling regering (29 juli 2001)

President (ingezworen op 28 juli 2001 voor een periode van vijf jaar)
Alejandro TOLEDO
Vice-president
Raul Diez CANSECO
Premier
Roberto DANINO

Ministers:
Algemene zaken
Carlos BRUCE
Binnenlandse zaken
Fernando ROSPIGLIOSI
Buitenlandse zaken
Diego GARÇIA SAYAN
Defensie
David WAISMAN
Economische en financiele zaken
Pedro Pablo KUCZYNSKI
Energie en Mijnbouw
Jaime QUIJANDRIA
Industrie, Toerisme, Handel en Integratie
Raul DIEZ CANSECO
Justitie
Fernando OLIVERA
Landbouw
Alvaro QUIJANDRIA
Onderwijs
Nicolas LYNCH
Transport, Communicatie, Bouw en Volkshuisvesting
Luis CHANG
Visserij
Javier REATEGUI
Volksgezondheid
Luis SOLARI
Vrouwenzaken en Menselijke ontwikkeling
Doris SANCHEZ
Werkgelegenheid en Sociale zaken
Fernando VILLARAN

Kamervoorzitter
Carlos FERRERO
Directeur Centrale bank
German SUAREZ

ste de video's van Vladimir Montesinos in de openbaarheid gebracht.

Drugsvluchten boven Peru toegenomen

De generaal van de Luchtmacht, Jorge Kisic, zei op 2 augustus 2001 dat het luchtruim van Peru bezaaid was met drugsvliegtuigjes, sinds de Verenigde Staten geen controlevluchten meer uitvoerden. Deze inspectievluchten waren opgeschort nadat de Peruaanse luchtmacht in april per ongeluk een Amerikaans privé-vliegtuig uit de lucht had geschoten. In deze onopgehelderde actie waren een Amerikaanse vrouw en haar baby omgekomen en was de piloot ernstig gewond geraakt. Volgens de Amerikaanse woordvoerder Rand Beers viel het wel mee met het toegenomen drugsverkeer en hielden de Verenigde Staten het op de radar in de gaten.
Sinds 1990 had het leger zo'n 100 illegale drugsvluchten onderschept. Peru was 's werelds tweede producent van cocabladeren, de grondstof voor cocaïne.

Compensatie voor slachtoffers van bloedbad

President Alejandro Toledo maakte op 22 augustus 2001 bekend dat de regering drie miljoen dollar (ca. 3,3 miljoen euro) zou uittrekken ter compensatie voor de overlevenden en de familieleden van de slachtoffers van het bloedbad in 1991. Daarbij waren vijftien mensen omgekomen die door het doodseskader Grupo Colina waren aangezien voor verzetstrijders van het Lichtend Pad. President Toledo zei dat de uitkering aan de betrokkenen een belangrijke bijdrage was, die het verlies van mensenlevens echter niet kon goedmaken. De Waarheidscommissie zou de moordzaak in de Barrios Altos van Lima verder onderzoeken. Minister van Binnenlandse zaken, Fernando Rospigliosi, liet weten dat er weer een lid van de Grupo Colina was opgepakt, maar dat de leider nog steeds op vrije voeten was.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Salarisverhoging voor ambtenaren

De minister van Economische zaken, Pedro Pablo Kuczynski, kondigde op 11 augustus 2001 een salarisverhoging aan voor het overheidspersoneel. De bijna één miljoen ambtenaren zouden hun salaris met negen procent omhoog zien gaan. Dit zou de regering ongeveer 170 miljoen dollar (ca. 186 miljoen euro) kosten, wetende dat onderwijzers, politieofficieren en medisch personeel tussen de 200 en 500 dollar (tussen de ca. 220 en 550 euro) per maand verdienden. Hun inkomen was de laatste jaren niet meer gestegen en volgens vakbondsleider Olmedo Aurich was de aangekondigde loonsverhoging slechts een fooi.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheidsuitgaven verhoogd

De interimregering besloot op 8 mei 2001 om de overheidsuitgaven op te voeren teneinde de economie uit de recessie te halen. Minister van Economische zaken, Javier Silva Ruete, zei dat de inflatiecijfers en het begrotingstekort deze investeringsimpuls rechtvaardigden. De minister zei dat Peru in de periode tot en met 2004 per jaar zo'n 2,2 miljard dollar (ca. 2,4 miljard euro) nodig had om de rente en schuld van het land af te lossen. Peru's buitenlandse schuld was eind mei opgelopen tot 22,2 miljard dollar (ca. 24,3 miljard euro), ruim 40 procent van het bnp.

Eerste belastinghervormingen door parlement geloodst

Bij de Kamerbehandeling van de wetsontwerpen voor een belastinghervorming, op 24 augustus 2001, vond de regering van Alejandro Toledo zich gesteund door de oppositie van Alan Garçia's Amerikaanse Revolutionaire Volksalliantie (APRA). Een Kamermeerderheid wilde op korte termijn iets doen voor de 54 procent van de Peruviaanse bevolking die in armoede leefde. In de wetsvoorstellen werd de inkomstenbelasting gehalveerd (van 5 naar 2,5 procent) en ging de ondernemersbelasting omhoog van 20 naar 30 procent. Fondsen werden vrijgemaakt om lage elektriciteitstarieven te waarborgen en om de bevolking in de arme wijken te helpen met de bouw van hun eigen huis. De invoering van een pensioensregeling stond nog ter discussie en zou later behandeld worden.
Premier Roberto Danino deed in zijn eerste redevoering voor de Kamer uitgebreid verslag van de regeringsplannen voor werkgelegenheid, loonsverhogingen en armoedebestrijding. Hij zou er bij de Verenigde Staten op aandringen om de katoenexporten in het tariefvrije handelsblok van de Andeslanden op te nemen. Hij maakte bekend dat de regering een Agrarische Bank wilde oprichten die goedkope kredieten aan boeren zou verstrekken. Voor een sanering van de noodlijdende industriële sector had de regering 600 miljoen dollar (ca. 657 miljoen euro) uitgetrokken. En terwijl economische experts en waarnemers de regeringsplannen prezen, was in Lima een commissie van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) neergestreken om de nieuwe begrotingsvoorstellen aan een onderzoek te onderwerpen en afspraken te maken voor het financiële beleid van het schuldenland.

JUSTITIE

Kamercommissie beschuldigt Montesinos-netwerk van corruptie

Op 16 juni 2001 publiceerde de kamercommissie belast met het parlementaire onderzoek in het Montesinos-corruptieschandaal gedeelten van het eindrapport. 'President Fujimori en Vladimiro Montesinos hebben van Peru een drugsstaat gemaakt en de regering in het middelpunt van de maffia geplaatst', zeiden woordvoerders van het onderzoekspanel. In hun rapport beschuldigden de kamerleden 222 medewerkers van het voormalige Montesinosnetwerk, onder wie legerleiders, zakenlieden en politici. Tot de beklaagden hoorde ook het hoofd van de strijdkrachten, generaal Miguel Medina. Vladimiro Montesinos werd van hoogverraad beschuldigd.
Montesinos had zich tussen 1990 en 2000 verrijkt aan wapen- en drugshandel en domineerde regering, leger, media en rechtbanken met geweld, afpersing en omkoping. Hij was de rechterhand van president Fujimori en had als hoofd van de nationale inlichtingendienst SIN een heel web van louche deals en contacten gesponnen. De superspion had bijna al zijn ontmoetingen met bankdirecteuren, mediatycoons, politici, drugsbaronnen en wapenhandelaren systematisch op video laten opnemen. Alle kopstukken figureerden op de duizenden videobanden die nu als bewijsmateriaal dienden.
In het najaar van 2000 was een van de video's in de openbaarheid gekomen en zagen miljoenen Peruanen hoe superspion Montesinos een parlementslid van de oppositiepartij met 15.000 dollar (ca. 16.400 euro) probeerde om te kopen. Na de val van

Peru

het Fujimori-regime die daarop volgde vluchtte Montesinos met steun van de Verenigde Staten naar Panama en vervolgens naar Venezuela. In juni 2001 werd hij toch opgespoord en aan Peru uitgeleverd. Twee weken later ging hij in de militaire gevangenis van Lima in hongerstaking, die hij op 9 juli weer beëindigde.
Het proces tegen Montesinos beloofde een van de grootste rechtszaken in de democratische geschiedenis van Peru te worden. De ex-veiligheidsman had al eerder een gevangenisstraf uitgezeten wegens het uitleveren van staatsgeheimen aan de Amerikaanse inlichtingendienst CIA.
Minister van Justitie Diego Garçia Sayan verklaarde op 9 juli dat de regering Montesinos' advocaat, Patricia Hurtado, van haar taak had ontslagen omdat de verdachte zijn eigen verdediging zou regelen.

Lori Berenson tot twintig jaar gevangenisstraf veroordeeld

Een Peruaans gerechtshof veroordeelde de Amerikaanse Lori Berenson op 20 juni 2001 tot twintig jaar gevangenisstraf wegens haar betrokkenheid bij een beraamde aanslag op het Peruaanse parlement. Berenson werd beschuldigd van guerrilla-activiteiten binnen de Revolutionaire Tupac Amaru Beweging (MRTA). Zij hield vol onschuldig te zijn en meldde in de rechtszaal dat ze geen terroriste was en dat ze tegen de uitspraak in beroep zou gaan. Het Hooggerechtshof zou dan uitsluitsel moeten geven. Tegelijkertijd bracht de verdediging haar zaak ook voor het Latijns-Amerikaanse 'mensenrechtenhof' in Costa Rica.
Lori Berenson was in 1995, tijdens het bewind van Fujimori, gearresteerd omdat zij ervan verdacht werd een van de guerrillaleiders van de Tupac Amaru te zijn. Eerder verklaarde de rechtbank dat Berenson actief was in de guerrillabeweging, maar evengoed geen gewapende strijder was. In 1996 kreeg zij levenslang, maar in 2000 werd haar zaak opnieuw geopend en ditmaal voor de civiele rechtbank behandeld. Op de dag van de tweede veroordeling, 20 juni 2001, had de 31-jarige Berenson ruim vijf jaar gevangenisstraf uitgezeten. De rechter bepaalde dat zij op 29 november 2015 zou worden vrijgelaten.
Het Ministerie van Buitenlandse zaken in Washington zei niets voor de Amerikaanse te kunnen doen en vertrouwde erop dat het Hooggerechtshof het beroep eerlijk zou behandelen. Berenson's advocaat José Luis Sandoval zei dat de corrupte juridische instituties uit de Fujimoritijd onveranderd waren gebleven.
Lori Berenson was opgeleid aan het Massachussetts Institute of Technology en was na haar studies voor antropologisch en humanitair werk en onderzoek naar El Salvador en Peru afgereisd. Zij vertelde de rechter dat het geen misdaad was om je druk te maken over de armoede van mensen elders in de wereld.

Regering vraagt Japan om uitlevering Fujimori

De Peruaanse rechter José Luis Lecaros vaardigde op 2 augustus 2001 een internationaal arrestatiebevel uit voor de naar Japan gevluchte Alberto Fujimori. Hij noemde de oud-president een 'afwezige misdadiger' die zo snel mogelijk in Peru berecht moest worden. Voorlopig was Fujimori slechts aangeklaagd wegens wanbeleid, waarvoor hij hooguit twee jaar gevangenisstraf kon krijgen. Rechters zochten naar bewijzen voor zijn vermeende betrokkenheid bij de Montesinos-maffia die ondertussen terecht stond voor wapen- en drugshandel en het organiseren van de doodseskaders. Als er genoeg bewijsmateriaal zou zijn, werd de kans op Fujimori's uitlevering steeds groter. Vladimir Montesinos, de rechterhand van Fujimori, had voor de rechtbank verklaard dat hij alleen in opdracht van de president had gehandeld.
De procureur-generaal had de oud-president reeds aangeklaagd wegens zijn verantwoordelijkheid voor het bloedbad in 1991, waarbij vijftien mensen waren omgekomen die door de doodseskaders voor guerrillastrijders werden aangezien. Maar deze en andere aantijgingen moesten eerst door de Kamer worden goedgekeurd alvorens ze in het internationale uitleveringsverzoek konden worden opgenomen. 'Zodra de processen tegen Montesinos en zijn handlangers in volle gang zijn, maakt Peru meer kans om internationale druk op Japan uit te oefenen', beweerde minister van Buitenlandse zaken Diego Garçia Sayan.

Kamer stemt unaniem in met berechting van Fujimori

Op 27 augustus stemden de 75 aanwezige Kamerleden unaniem in met de aanklacht tegen oud-president Fujimori die verantwoordelijk werd gehouden voor het bloedbad van 1991 en tevens voor de moord op negen studenten en een professor van de la Cantuta Universiteit in 1992. Deze universiteit stond bij het militaire regime bekend als een broedplaats voor verzetstrijders. De stemming betekende dat de strafzaak kon beginnen en de uitlevering van Fujimori door Japan dichterbij was gekomen.

(Vorige berichten pag. 110/1 e.v. - 2001)

Verenigde Staten

VERENIGDE STATEN

BINNENLAND

Parlementariër Condit ontkent relatie met verdwenen meisje

In een interview op de tv-zender ABC op 25 augustus 2001 ontkende het Democratische lid van het Huis van Afgevaardigden Gary Condit dat hij een relatie had gehad met Chandra Levy. De 24-jarige Levy was sinds april verdwenen en de 53-jarige Condit, gehuwd en vader van twee kinderen, werd er alom van verdacht dat hij daar achter zat, om zijn relatie met haar te verdoezelen. Een bewijs hiervoor was echter nooit geleverd.
Volgens critici kwam Condit in het interview zo zwak over, dat zijn positie in het parlement onhoudbaar was geworden. Diverse parlementariërs, waaronder ook Democraten, waren het hier mee eens en eisten zijn aftreden.
Het interview werd door 23,6 miljoen huishoudens bekeken en was daarmee de best bekeken nieuwsuitzending sinds het interview met Monica Lewinsky in 1999.

Steeds meer niet-blanke Amerikanen willen in diplomatieke dienst

Van alle aanmeldingen voor opleidingen die voorbereiden op banen binnen de diplomatieke dienst, was in de eerste helft van 2001 35 procent afkomstig van niet-blanke Amerikanen. Het ministerie van Buitenlandse zaken in Washington D.C. maakte dit op 30 augustus 2001 bekend en sprak van 'een historisch record'.
Het aantal zwarte sollicitanten was in een jaar tijd verdrievoudigd en het aantal sollicitanten met een Spaanstalige achtergrond verdubbeld.
Een agressieve overheidscampagne voor meer minderheden in de Amerikaanse di-

plomatie zou de oorzaak van de toename zijn. Dat Colin Powel begin 2001 als eerste Afro-Amerikaan aller tijden was aangetreden als minister van Buitenlandse zaken, zou ook een stimulerend effect hebben gehad.
Welk percentage van de niet-blanke sollicitanten werd aangenomen, vermeldde het ministerie niet.

JUSTITIE

FBI-optreden jegens atoomgeleerde Wen Ho Lee sterk afgekeurd

De FBI accepteerde op 14 augustus 2001 de felle kritiek die het Amerikaanse ministerie van Justitie in een gedeeltelijk gepubliceerd rapport jegens de inlichtingendienst had geuit. De FBI zou uiterst onzorgvuldig hebben gehandeld in de zaak Wen Ho Lee, een atoomgeleerde die verdacht werd van spionage voor China.
De tot Amerikaan genaturaliseerde Taiwanees Wen Ho Lee werkte bij het nucleaire laboratorium Los Alamos, tot hij in 1999 op last van de FBI werd ontslagen en maanden lang werd opgesloten. Uiteindelijk bleek hij echter alleen beveiligde informatie te hebben gekopieerd naar een onbeveiligde computer, allerminst met de bedoeling deze door te spelen aan derden.
De FBI meende dat het ministerie van Energie de meeste verantwoordelijkheid moest dragen voor deze blunder, omdat dat als eerste het vermoeden had geuit dat Lee een spion was. Het rapport van het ministerie van Justitie noemde het optreden van de FBI desondanks onvergeeflijk, omdat de inlichtingendienst het ministerie van Energie niet klakkeloos had mogen geloven. De beschuldiging had getoetst moeten worden
Het rapport vond bovendien dat de FBI met zijn optreden de staat nodeloos in gevaar had gebracht, want door zich zo lang blind te staren op Lee had de inlichtingendienst eventuele andere spionnen de kans gegeven om tamelijk onopgemerkt hun werk te doen. Dikwijls was geopperd dat achter de beschuldiging jegens Lee racistische motieven staken, maar het ministerie van Justitie schreef dat er geen reden bestond om dit vermoeden serieus te nemen.

Polygame mormoon veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf

Een rechtbank in de stad Provo, Utah, veroordeelde Tom Green op 24 augustus 2001 tot vijf jaar gevangenisschap wegens bigamie. Green woonde samen met zijn echtgenote en vier minnaressen, met wie hij overigens allemaal getrouwd was geweest. Green zei dat polygamie bij zijn mormoonse geloofsovertuiging hoorde en zijn vijf vrouwen verklaarden allemaal in de rechtbank dat ze achter hem stonden.
Het was voor het eerst sinds 50 jaar dat in de VS iemand werd veroordeeld wegens bigamie.
Utah, een door mormoonse vluchtelingen gestichte staat, mocht pas in 1896 toetreden tot de Verenigde Staten omdat het daarvoor steeds had geweigerd een verbod op polygamie in te stellen. Na de toetreding was ook de mormoonse kerk opgehouden met het propageren van polygamie.

GEZONDHEID EN ZORG

Amerikaanse ambassades mogen geen dragers van het HIV-virus meer weren

Het ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 23 augustus 2001 bekend dat Amerikaanse ambassades hun personeel niet meer verplicht mochten onderwerpen aan aids-tests. Het was tot dan toe wel toegestaan om lokaal geworven personeel te weren als bleek dat het besmet was met het HIV-virus. Als consequentie van deze wijziging mochten ambassades dit personeel ziektekostenverzekeringen gaan aanbieden die de kosten voor de behandeling van HIV en aids dekten.
Amerikaans personeel, dat niet door de ambassades zelf maar door Washington werd aangenomen, mocht nog wel worden getest en geweerd als het seropositief bleek te zijn, omdat hen volgens het ministerie niet overal ter wereld de medische zorg geboden kon worden die zij nodig hadden.

NATUUR EN MILIEU

'Opslag van radioactief afval onder Yucca Mountain veilig'

Het Amerikaanse ministerie van Energie publiceerde op 21 augustus 2001 een rapport, waarin deskundigen concludeerden dat het veilig was om onder Yucca Mountain in Nevada een opslagplaats voor radioactief afval te maken. De radioactieve straling in en nabij het gebied zou niet boven wettelijk toegestane maxima uitkomen.
Volgens federale overheidsplannen moesten er duizenden tonnen radioactief afval van kerncentrales worden opgeborgen onder Yucca Mountain, in opslagplaatsen die naar schatting 10.000 jaar intact konden blijven. Vanwege aanhoudende felle kritieken werd er echter al twintig jaar onderzoek gedaan naar eventuele risico's voor milieu en volksgezondheid. De kosten hiervan waren inmiddels opgelopen tot acht miljard dollar (ca. 8,7 miljard euro). De federale overheid hoopte dat het jongste rapport een definitief besluit mogelijk zou maken.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Bush staat beperkt embryonaal stamcellenonderzoek toe

President Bush zei op 9 augustus 2001 in een toespraak voor het Amerikaanse volk dat hij instemde met beperkte overheidssteun voor embryonaal stamcellenonderzoek. Stamcellen kunnen zich vlak na hun vorming veranderen in andere soorten menselijke cellen en daardoor zouden stamcellen van embryo's mogelijk in staat zijn beschadigde organen en weefsels van derden te helpen herstellen. Onderzoekers zeiden dat stamcellenonderzoek op den duur mogelijk ook remedies tegen de ziektes van Alzheimer en Parkinson kon opleveren.
Bush gaf echter geenszins groen licht voor onbeperkt stamcellenonderzoek. Om zijn conservatieve achterban niet tegen de haren in te strijken gaf hij alleen de stamcellen vrij die reeds uit 60 embryo's waren geïsoleerd. De 100.000 andere embryo's die door diverse abortusklinieken waren ingevroren, mochten niet worden gebruikt.
Onderzoekers reageerden teleurgesteld, omdat het door Bush vrijgegeven materiaal in de verste verte niet genoeg was om al het onderzoek te kunnen doen dat zij voor ogen hadden.

Bush beëindigde met zijn toespraak een discussie die de Verenigde Staten lang had beroerd. Met name in conservatief-religieuze kringen was men fel tegen stamcellenonderzoek, omdat een embryo totaal vernietigd moet worden om stamcellen te kunnen isoleren. Dit zou inhumaan zijn. Voorstanders meenden echter dat alleen embryo's gebruikt werden die toch al zouden worden vernietigd en in hun ogen was er dus niets aan de hand.

Verenigde Staten

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN-commissie tegen racisme stelt VS moratorium op de doodstraf voor

Het Comité ter Eliminatie van Rassendiscriminatie, een team van de Verenigde Naties bestaande uit achttien deskundigen, publiceerde op 14 augustus 2001 een rapport waarin het haar bezorgdheid uitte over het onevenredig grote aantal kleurlingen dat in de Verenigde Staten ter dood werd veroordeeld. Van alle ter dood veroordeelden behoorde 54 procent tot etnische minderheidsgroepen, terwijl deze slechts twintig procent van de totale bevolking uitmaakten. Deze scheve verhouding zou met name veroorzaakt worden door de rechtspraak in Alabama, Florida, Georgia, Louisiana, Mississippi en Texas, allemaal zuidelijke staten.
Het Comité stelde een moratorium op de doodstraf voor, tot een afdoende oplossing voor dit probleem was gevonden. De VN-mensenrechtencommissie had in april al opgeroepen tot een wereldwijd moratorium op de doodstraf, maar de Verenigde Staten hadden daaraan toen geen gehoor gegeven.
Het Comité had ook felle kritiek op de Amerikaanse politie, die kleurlingen veel harder zou aanpakken dan blanke Amerikanen. Het riep daarom op tot trainingen die racistische vooroordelen onder politiemedewerkers moesten afbreken.
Washington zei dat al veel gedaan was ter verbetering van de situatie, maar gaf toe dat dit nog lang niet genoeg was. Een moratorium op de doodstraf werd echter niet overwogen.

Adoptie door homoseksuelen blijft in Florida verboden

Een federale rechtbank in Miami oordeelde op 30 augustus 2001 dat het verbod op adoptie van kinderen door homoseksuelen in de staat Florida van kracht mocht blijven. Vier homoseksuele mannen hadden de zaak aangespannen, omdat ze vonden dat het verbod hun recht op gelijke behandeling en privacy schond. Enkelen van hen hadden probleemkinderen onderdak geboden en naar eigen zeggen een sterke emotionele band met hen ontwikkeld. Toen ze een verzoek indienden om de kinderen te mogen adopteren, was dit echter afgewezen omdat ze homoseksueel waren.
Rechter James L. King zei dat het in het belang van de adoptiekinderen was om bij gehuwde, heteroseksuele paren geplaatst te worden. Volgens de *American Civil Liberties Union*, een burgerrechtenorganisatie die de vier mannen steunde, was dit idee gebaseerd op irrationale vooroordelen jegens homoseksuelen. 'Het heeft 50 jaar geduurd om gelegaliseerde rassendiscriminatie in dit land ongedaan te maken. Hopelijk gaat het geen 50 jaar duren om de gelegaliseerde discriminatie van homoseksuelen te stoppen', aldus de Unie.
Florida was de enige Amerikaanse staat waar adoptie door homoseksuelen expliciet was verboden.

BUITENLANDSE ZAKEN

'China probeerde verkiezingen van 1996 te beïnvloeden'

Een commissie van de Senaat publiceerde op 10 augustus 2001 een rapport waarin ze beweerde dat Peking geprobeerd had om de Amerikaanse verkiezingen van 1996 te beïnvloeden. Met informatie van inlichtingendiensten zou kunnen worden bewezen dat Peking financiële steun had gegeven voor de campagnes van Congresleden die China waarschijnlijk welgezind zouden zijn. Voor zover bekend had China niet actief geprobeerd om zittende Congresleden om te kopen of anderszins te beïnvloeden.
Volgens het rapport had China al dikwijls geprobeerd de presidentsverkiezingen te beïnvloeden. Dat het in 1996 voor het eerst ook had geprobeerd de parlementsverkiezingen bij te sturen, zou samenhangen met het visum dat de Verenigde Staten in 1995 aan de Taiwanese president Lee Tenghui hadden afgegeven. Peking zou gehoopt hebben dergelijke vriendschappelijke betrekkingen tussen het vijandige Taiwan en Washington in het vervolg te voorkomen, door betere relaties met het Congres te krijgen.
In 1998 hadden Amerikaanse inlichtingendiensten gezegd over bewijzen te beschikken dat China 300.000 dollar (ca. 326.000 euro) in de campagnekas van presidentskandidaat Bill Clinton had gestort.

OVERLEDEN

Aaliyah Haughton, zangeres

De Amerikaanse soulzangeres en actrice Aaliyah kwam op 25 augustus 2001 om bij een vliegtuigongeluk. Ook zeven andere inzittenden van het vliegtuigje – een klein passagiersvliegtuig dat net van Marsh Harbour op de Bahama's was opgestegen om naar Miami te vliegen – overleefden het ongeluk niet. Volgens de politie was het toestel te zwaar beladen en had het motorproblemen.
De 22-jarige zangeres heette voluit Aaliyah Dana Haughton, maar gebruikte als artiest alleen haar eerste voornaam. Ze werd geboren op 16 januari 1979 in Brooklyn NY en debuteerde in 1994 op vijftienjarige leeftijd met het album *Age Ain't Nothing But a Number*, waarvan een miljoen exemplaren werden verkocht. Daarna volgde de ene na de andere hit. Ook speelde ze in de films *Romeo must Die* en *The Queen of the Damned*.
Aaliyah werd op 31 augustus onder grote belangstelling in New York begraven.

(Vorige berichten pag. 481/3 e.v. - 2001)

Irak

IRAK

BINNENLAND

Irak sproeit zelf weer pesticiden

Op 6 mei 2001 maakte een Iraakse functionaris bekend dat de regering zelf weer het sproeien van pesticiden vanuit de lucht ter hand had genomen. Tot dan toe hadden buitenlandse piloten van de Wereldlandbouworganisatie (FAO) dat gedaan. De FAO betaalde ook reserveonderdelen voor de Iraakse helikopters die daarvoor werden gebruikt.
Hoewel de Veiligheidsraad geweigerd had deze helikopters door Iraakse piloten te laten besturen, zoals Bagdad had verzocht, had het regime toch zelf het heft in handen genomen en twee sproeicampagnes in de no-fly zone ten zuiden van de hoofdstad uitgevoerd, bij Basra en Niniveh. Al eerder had Bagdad het vliegverbod boven deze zone en die in het noorden doorbroken door binnenlandse passagiersvluchten te beginnen. Op ongeveer 1,8 miljard vierkante meter waren volgens de FAO pesticiden gesproeid tegen sprinkhanen, insecten die katoenplanten en dadelpalmen aantasten en onkruid dat rijst en tarwe verdringt.

Saddam schuift Qusay naar voren als mogelijke opvolger

Op 16 mei 2001 leek Saddam Hoessein openlijk voor zijn zoon Qusay te kiezen als zijn potentiële opvolger. Die dag werd Qu-

say tijdens verkiezingen voor het politbureau van de Baathpartij op een toppositie verkozen. Al in 2000 waren de speculaties niet van de lucht dat president Saddam Hoessein werkte aan zijn opvolging in verband met prostaatkanker of een andere dodelijke ziekte. Aanvankelijk leek het erop dat hij zijn oudste zoon Uday naar voren zou schuiven. Uday bleek echter niet bereid hiervoor de weg te volgen die Saddam noodzakelijk achtte: een loopbaan via de top van de Baathpartij waar de 'erfgenaam' van het presidentschap zich aanvaardbaar zou moeten maken bij de veteranen. Wel liet Uday zich eind 2000 in het parlement kiezen en betoogde sindsdien regelmatig dat het tijd was voor nieuw bloed in de politiek en een meerpartijensysteem. Het leek erop dat Uday een eigen machtsbasis hoopte te kunnen scheppen door zichzelf op te werpen als kampioen van de jeugd en door voortdurende aanvallen op niet efficiënt werkende overheidsinstanties en de alomtegenwoordige corruptie.

Uday en zijn jongere broer Qusay woonden blijkens televisiebeelden beiden de partijverkiezingen bij. Saddam Hoessein zelf werd herkozen als secretaris-generaal van de partij. Izzat Ibrahim, de vice-voorzitter van het machtigste bestuursorgaan van het land, de Revolutionaire Commandoraad, werd eveneens herkozen als vice-secretarisgeneraal. Vice-president Taha Yassin Ramadan, vice-premier Tareq Aziz en Ali Hassan al-Majeed, bleven ook op hun post in het politbureau. Twee mannen verdwenen uit het partijbestuur: Mohammed Hamza al-Zubeidi en Abdul Ghani Abdul Ghafur, een ex-minister van Informatie. Voor het eerst werd een vrouw tot het politbureau toegelaten, Huda Saleh Mehdi Ammash, hoogleraar en dochter van een voormalige vice-president en minister van Defensie. De laatste keer dat er verkiezingen voor het partijbestuur werden gehouden, was in 1991, het jaar van de oorlog om Koeweit, hetgeen aangaf dat bij deze verkiezingen grote belangen op het spel stonden.

Uday macht over media, Qusay de veiligheidsman

Terwijl Uday de lakens uitdeelde bij de media, was de inmiddels 34-jarige Qusay de laatste jaren uitgegroeid tot Saddams steun en toeverlaat in alles wat de veiligheid van het regime aanging. Hij stond aan het hoofd van de Republikeinse Garde die vele duizenden goed uitgeruste en goed betaalde troepen telde en die verantwoordelijk was voor Saddams veiligheid en het neerslaan van opstanden. Qusay leidde ook een eigen veiligheidsdienst, de zogeheten 'speciale gardisten'. Verder leek hij de coördinator achter de bouw in 2000 van een groot nieuw ondergronds gevangeniscomplex buiten Bagdad.

Drie dagen na de partijverkiezingen werd Qusay door zijn vader benoemd tot leider van de militaire tak van de partij, samen met oudgediende Latif Jassem.
Uday ontkende op 2 augustus 2001 berichten afkomstig uit zijn eigen media, die werden overgenomen in buitenlandse kranten, dat hij zich tot de sjiïetische islam bekeerd zou hebben. Commentatoren hadden de bekering uitgelegd als manoeuvre om in de machtsstrijd de steun van de sjiïetische meerderheid te verkrijgen.

'Saddam pakt nepotisme aan'

Uday's media wierpen regelmatig licht op de corruptie in Irak. Volgens onbevestigde berichten in oppositiemedia riep Saddam Hoessein begin augustus een vergadering van hooggeplaatste functionarissen uit zijn eigen clan bijeen, omdat corruptie en machtsmisbruik onder hun kinderen en andere familieleden 'een last was geworden die hij niet langer kon verdragen'. Saddam zou 'hardere bestraffing' in het vooruitzicht hebben gesteld. Qusay zou naar aanleiding van de bijeenkomst hebben opgemerkt dat bij de corruptie 'alle grenzen overschreden' waren.

Uit andere bron kwamen berichten dat Saddam de vertraging in de wederopbouw van het elektriciteitsnetwerk van het land, die in 2001 voltooid had moeten zijn, ook toeschreef aan leden van zijn Tekritclan die extra winst maakten op contracten met buitenlandse firma's door inferieur materiaal in te kopen. Hij zou enkele hooggeplaatste functionarissen in de veiligheidsdienst (mukhabarat) en bij de Republikeinse Garde om die reden hebben ontslagen, van al hun voorrechten beroofd, hun bezit geconfisqueerd en hen verboden hebben nog langer in Bagdad te wonen.
In juli 2001 waren de werkzaamheden aan het presidentieel paleis in Bagdad, met zijn vele ondergrondse bunkers, afgerond en werd het voorzien van een eigen, autonoom werkend elektriciteitsnetwerk, aldus ingenieurs die bij het grote project betrokken waren geweest.

Loyaliteit aan partij tanende

De populariteit van de Baathpartij, die vele honderdduizenden leden zonder enig stemrecht telde, was blijkbaar begin augustus 2001 op zo'n dieptepunt geraakt, dat het regime de leden dreigde dat zij hun voedselrantsoenen zouden verliezen als zij niet regelmatig lokale partijvergaderingen bijwoonden. Ook andere massaorganisaties hadden te lijden aan gebrek aan belangstelling. Volgens oppositiemedia verlieten kinderen en jongeren bij honderden tegelijk Bagdad om te ontsnappen aan het verplicht 'vrijwillig' dienen in het zogenaamde Jeruzalemleger en andere milities. Het Jeruzalemleger drong burgers een militaire training op voor de bevrijding van Palestina. Hiervoor waren al eerder bij razzia's duizenden mannen opgepakt, zonder enige compensatie voor hun gezinnen. Begin augustus, toen het regime de noodtoestand uitriep in verband met te verwachten zware geallieerde bombardementen, werden ook vrouwen en kinderen opgeroepen om aan militaire trainingskampen deel te nemen. Eind augustus werden bejaarden via lokale kranten aangespoord zich als vrijwilliger bij het leger te melden, dat in vroeger tijden grotendeels uit jonge dienstplichtigen bestond.

Doodsoorzaak Ayatollah Al-Iloum onduidelijk

Een van de bekendste geestelijke leiders van de sjiïeten, de 75-jarige ayatollah Hoessein Bahr Al-Iloum, overleed volgens de Iraakse regering op 22 juni 2001 aan een hartaanval. Volgens zijn familie werd hij al langer lastiggevallen door het regime en was hij vermoord, omdat hij niet met de autoriteiten wenste samen te werken. Hij werd begraven in de Al-Tousi moskee in zijn woonplaats Najaf.

Tariq Aziz op zijspoor bij kabinetswijzigingen

Abdul Tawab Mullah Hwaish werd op 25 juli 2001 benoemd tot nieuwe vice-premier en minister van Militaire industrialisering. Daardoor groeide het aantal vice-premiers naar vier: behalve Hwaish en Tariq Aziz die tevens ministers van Buitenlandse zaken was, genoten ook Hikmat Mezban Ibrahim

al-Azzawi (minister van Financiën) en de op 5 juli benoemde Ahmed Hussein Khudayyir (hoofd van het presidentieel bureau) deze titel. Khudayyir leek de plaats in te nemen van Mohammed Hamza al-Zubeidi, die in juni als vice-premier en lid van de Revolutionaire Commandoraad moest wijken, nadat hij bij verkiezingen voor het politbureau van de Baathpartij zijn zetel was kwijtgeraakt.

Geheel onverwacht werd Tariq Aziz in augustus 2001 aan de kant geschoven na meer dan tien jaar het diplomatieke gezicht van Irak te zijn geweest. Sinds de jaren '80 was hij voor een groot deel verantwoordelijk voor de Iraakse propagandacampagnes in het buitenland, waarvoor hij een budget ter beschikking had dat qua omvang op de tweede plaats kwam na de begroting voor defensie.
Ook van oppositiezijde kwam geen plausibele verklaring voor deze manoeuvre, hoewel Aziz sinds 2000 duidelijk het feit tegen had dat hij enkele landen zoals Oostenrijk niet meer kon bezoeken vanwege succesvol verzet van de Iraakse oppositie en autoch tone politici tegen visa van westerse landen voor Iraakse 'oorlogsmisdadigers' en de dreiging van processen zoals in België.
Al enige jaren circuleerde het nooit officieel bevestigde bericht dat het regime de zoon van Tariq Aziz gijzelde, onder het mom van het uitzitten van een lange gevangenisstraf voor een ernstig economisch delict. Het gijzelen van familieleden van diplomaten was een heel gebruikelijke methode om Iraakse diplomaten op het goede spoor te houden.
Op 4 augustus 2001 benoemde de president Naji Sabri als nieuwe minister van Buitenlandse zaken. Sabri was een ervaren diplomaat die voorafgaand aan zijn promotie in Oostenrijk ambassadeur was geweest. Al eerder, in 1991, was hij vice-minister van Cultuur en Informatie geweest.

'Gevangenisopstand in Mosul'

Inwoners van de Koerdische stad Mosul die buiten het door de geallieerden beschermde gebied van de 'safe haven' ligt, meldden op 10 augustus 2001 aan Koerdische media dat in de Zinjili-gevangenis in hun stad een opstand was uitgebroken. Familieleden van ter dood veroordeelde gevangenen zouden wapens naar binnen gesmokkeld hebben, waarna deze gevangenen een uitbraakpoging waagden. Het zou uren geduurd hebben voordat de opstand was neergeslagen.

Roman over opvolging wordt toneelstuk

Op 13 augustus 2001 meldde het Iraakse roddelweekblad *Al-Mawed* dat een musicalversie van de roman *Zabiba en de koning* die door Saddam Hoessein zou zijn geschreven, werd voorbereid en dat dit 'de grootste theaterproductie uit de lange geschiedenis van het Iraakse toneel' zou worden. In de lente was de roman verschenen en zou na veel promotie in de staatsmedia onmiddellijk een bestseller zijn geworden. Het verhaal bevat naast een liefdesgeschiedenis over een koning die verliefd wordt op een ongelukkig getrouwde vrouw, ook veel gesprekken over de manier waarop de koning opgevolgd moet worden. De koning vindt de dood nadat hij wraak heeft genomen voor de verkrachting van zijn geliefde Zabiba wat gebeurde op een zwaar symbolische datum, 17 januari, de dag in 1991 dat het geallieerde offensief tegen Irak in Koeweit begon.
In de beginjaren van het Baathregime vertolkte de partij radicale opvattingen over het koningschap en de onaanvaardbaarheid van de erfelijke monarchie. Deze opvattingen, die nog springlevend waren in Irak en die ook samenvloeiden met de traditionele aversie van de sjiïetische islam tegen koningen en kaliefs, moesten blijkbaar cultureel worden weggemasseerd om de geesten rijp te maken voor een erfelijk presidentschap, zoals het ooit zo radicale Syrië dat na de 'troonsbestijging' van Bashiar al-Assad ook al kende.

WHO gaat onderzoek doen

De Iraakse regering en de Wereldgezondheidsorganisatie rondden op 30 augustus 2001 een eerste ronde gesprekken af over een onderzoek naar het mogelijke verband tussen het hoge sterftecijfer door kanker en het gebruik van verarmd uranium in bommen die tijdens de oorlog om Koeweit in het zuiden van Irak werden gedropt. De organisatie zou ook een algemeen onderzoek doen naar de volksgezondheid in het land. Het zuidelijke moerasgebied werd in het verleden door het Iraakse leger bestookt met chemische wapens om het verzet en deserteurs daar uit te roken. Het gebied met een omvang van enkele keren Nederland is door de Iraakse regering nadien praktisch drooggelegd en de bevolking, afstammelingen van de Assyriërs, verdreven. In het gebied zijn gewapende verzetsgroepen actief, met enkele duizenden leden.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Status quo tussen Noord-Irak en Bagdad gehandhaafd

Wijzigingen in kabinet

Op 15 augustus stemde het Koerdische parlement in met enkele wijzigingen in het kabinet van premier Naichirvan Barzani. Vier ministers moesten het veld ruimen en zeven nieuwe werden benoemd: minister van Binnenlandse zaken Fadil Mirani werd opgevolgd door Karim Sinjari; de minister voor Militaire zaken Zayim Ali verdween zonder dat duidelijk was wie hem opvolgde; de minister van Onderwijs Falakadin Kakayyi werd opgevolgd door Mahmoud Muhammad Mahmoud. Hamid Afandi werd de nieuwe minister van Industrie.

Koerden beschuldigen Bagdad van aanslagen

Op 21 augustus 2001 beschuldigde de Koerdische Regionale Regering (KRG) Bagdad er voor het eerst openlijk van steeds meer aanslagen in het gebied te organiseren. De beschuldiging kwam vlak na de arrestatie van een man die met een niet-gespecificeerde hoeveelheid TNT in zijn auto was opgepakt. In juli zou zelfs een Tunesische chauffeur van de VN met explosieven zijn opgepakt.

Economische pressie

Om de economische pressie op de Koerden op te voeren, kondigde Bagdad de aanleg van een nieuwe autoweg naar Turkije aan, buiten het gebied om dat onder controle van de KRG staat. De KRG haalde een groot deel van zijn inkomsten uit het heffen van tol op de export van olie naar Turkije en de import van Turkse goederen.
De handel werd vanaf de derde week van augustus ook belemmerd doordat checkpoints op de weg van Bagdad naar het Koerdische noorden bijna geen Arabische Iraki's meer doorlieten. Of economische motieven hierbij de doorslag gaven, was niet zeker, omdat het Iraakse regime al ruim anderhalf jaar blijk had gegeven van de overtuiging dat naar het noorden uitgeweken oppositiefiguren ondergrondse verzetsorganisatie in Bagdad op poten hadden gezet.

Irak

Koerden profiteren niet van olie-inkomsten

Onder het olie-voor-voedselprogramma hadden de Koerden recht op een bepaald deel van de Iraakse olie-inkomsten. In een reportage in de *Washington Times* van 15 augustus 2001 berichtte de journalist David Hirst over de redenen waarom zij met dit recht niets konden beginnen. De VN wilden elke schijn vermijden van aantasting van de soevereiniteit en territoriale integriteit van Irak en hielden vast aan de procedure die Bagdad het recht geeft de besteding van deze inkomsten aan projecten van de KRG te beoordelen. Dit betekende in de praktijk dat al deze ontwikkelings- en wederopbouwprojecten werden afgekeurd en de KRG inmiddels op een schat van ongeveer 2 miljard dollar (ongeveer 2,24 miljard euro) zat die men niet kon uitgeven, aldus Hirst.

Gebrek aan geld was een van de redenen voor de langzame terugkeer van Koerdische gezinnen die ontworteld waren door de gifgasaanvallen op het platteland in de jaren '80 en de broederstrijd tussen de Koerdische partijen KDP en PUK halverwege de jaren '90.
De gestage exodus van Koerden ging door onder meer dankzij de aanwezigheid van een groot Turks-Turkmeens smokkelnetwerk. De reisdoelen veranderden in 2001: een Noors schip met honderden Arabische en Koerdische Iraki's zette eind augustus 2001 koers naar Australië. Op 9 augustus 2001 waren tientallen Koerden in Israël aangekomen om politiek asiel te vragen. Zij waren vanuit Libanon de grens met Israël overgegaan. Volgens de Israëlische legerradio ging het om Koerden die in Libanon hadden gewoond maar zeiden bedreigd te worden door de Libanese Hezbollah. Ze zouden waarschijnlijk evenals een groep Koerdische asielzoekers, die eerder arriveerde, teruggestuurd worden naar Libanon.

BUITENLANDSE ZAKEN

Oekraïne opent ambassade

De Oekraïne opende op 20 mei 2001 officieel een ambassade in Bagdad. De eerste vice-premier van Oekraïne, Yuri Yekanurov, woonde de openingsceremonie bij, die verder werd benut voor gesprekken over uitbreiding van de handel tussen de twee landen.

Plan voor 'slimme sancties' verworpen in VN

Op 29 mei 2001 ontmoetten de ministers van Buitenlandse zaken van Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en de VS elkaar in Boedapest voor verdere discussie over 'slimme sancties'. Voor 3 juni 2001 moest in de Veiligheidsraad een akkoord bereikt worden over verlenging van het embargo en het olie-voor-voedselprogramma in Irak. Er lag een Amerikaans-Brits voorstel om de controle op de Iraakse import van civiele goederen af te schaffen, maar de controle op de invoer van wapens en benodigdheden voor wapens op te voeren. Bagdad was fel tegen, dreigde met stopzetting van de olie-export en kreeg steun van Rusland en in mindere mate van de Franse regering.
De Franse regering maakte bekend in Boedapest een compromis voorgesteld te hebben. Rusland zei echter nog steeds vast te houden aan gewone verlenging. De tweede helft van 2001 moest volgens Moskou gebruikt worden om een beter plan uit te werken voor geleidelijke opheffing van het embargo.

Op 3 juni liep de laatste verlenging af, zonder dat een akkoord was bereikt, en op 4 juni zette Irak zijn olie-export stop.

Op 12 juni ontmoetten 'de grote vier' elkaar weer in Parijs. Vijftien experts waren toen bezig lijsten op te stellen van een beperkt aantal goederen waarvoor nog toestemming van de VN nodig zou zijn om deze te importeren.

Het voorstel voor slimme sancties werd op 17 juni 2001 ook veroordeeld door Denis Halliday en Hans von Sponeck, die in het verleden beiden na elkaar hun ontslag hadden genomen als hoofd van het olie-voor-voedselprogramma van de VN, omdat het embargo volgens hen vooral de Iraakse bevolking trof. Zij veroordeelden het idee van slimme sancties als een poging 'het embargo ad infinitum te laten voortduren'. 'Wij achten het voorstel een provocatie en een intensivering van de straf voor de Iraakse bevolking voor een misdaad die zij nooit begaan heeft'.
Over een ander doel van de resolutie, namelijk het beletten van verdere illegale smokkel van olie naar de buurlanden (geschat op een waarde van ruim een miljard euro), zei Halliday: 'Als de Amerikanen en de Britten erin zouden slagen de grenzen met Turkije, Jordanië en Syrië te sluiten, dan zou Irak een extra bron van buitenlandse valuta moeten missen, terwijl het dit extra geld is dat gebruikt wordt om de mensen weer aan het werk te krijgen.'

De leden van de Veiligheidsraad hadden zichzelf de deadline van 3 juli 2001 gesteld om een besluit te nemen over de wijze van verlenging van het embargo. Uiteindelijk werd het zonder wijzigingen verlengd.

Op 10 juli 2001 hervatte de Iraakse regering de olie-export. De dag tevoren hadden de staatsmedia laten weten dat Franse bedrijven geen voorkeursbehandeling meer zouden genieten in de handel onder het olie-voor-voedselprogramma. 'Syrië, Jordanië, Turkije en Rusland zullen voorrang krijgen bij handelscontracten als teken van waardering voor hun verzet tegen het kwaadaardige Amerikaans-Britse plan', verklaarde minister van Handel Mohammed Mehdi Saleh op 9 juli 2001. Het Franse mammoetolieconcern TotalFinaElf genoot tot dan toe exclusieve onderhandelingsrechten voor toekomstige contracten voor de exploitatie van de enorme Majnoon- en Bin Umar-olievelden. Het bedrijf wilde geen commentaar leveren over wat dit voor de Franse oliebelangen zou betekenen. De Fransen hadden het Amerikaans-Britse voorstel gesteund op voorwaarde dat investeringen in de Iraakse olie-industrie niet verder geblokkeerd werden.

Begin augustus begon een Amerikaanse actiegroep, de 'Voices in the Wilderniss', aan een hongerstaking in Bagdad, in de buurt van de VN-kantoren. De activisten wilden hiermee een eind aan het embargo en het olie-voor-voedselprogramma afdwingen.

Lot verdwenen Koeweiti's blijft obstakel

Het lot van verdwenen Koeweiti's in Irak bleef een belangrijk obstakel om het embargo te verzachten. Nadat de secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, op 19 augustus 2001 opnieuw een rapport had voorgelegd aan de Veiligheidsraad over de tijdens de oorlog verdwenen 560 Koeweiti's in Irak en andere vermisten uit Syrië, Libanon, Saoedi-Arabië, India, Iran, Egypte, Bahrein en Oman, beschuldigde Bagdad hem van selectieve verontwaardiging. Er zouden ook nog 1.142 Iraki's vermist wor-

den. Verscheidene voormalige hooggeplaatste Iraki's die naar het buitenland waren gevlucht, hadden bevestigd dat vele Koeweiti's nog in leven waren, maar Bagdad bleef dit ontkennen.

Protest tegen confiscatie pijplijn

Bagdad reageerde op 17 juni 2001 verbolgen op het besluit van de Saoedi-Arabische regering om beslag te leggen op een voorheen gezamenlijke oliepijplijn, die overigens al tien jaar geleden na amper een jaar operationeel te zijn geweest, door de Saoedi's was afgesloten. Volgens een woordvoerder had Irak de gehele pijplijn betaald – kosten destijds ruim 2 miljard euro – conform een overeenkomst die in de jaren '80 werd gesloten.

Brits-Amerikaanse luchtaanvallen gaan door

Het Turkse parlement verlengde op 26 juni 2001 zonder veel debat zijn toestemming voor Amerikaanse en Britse vliegtuigen om vanaf de Turkse basis Incirlik verkenningsvluchten boven het noorden van Irak uit te voeren.
Volgens Bagdad werden bij een Brits-Amerikaanse luchtaanval op het district Talafar bij Mosoel op 19 juni 2001 23 burgers gedood die op een veldje aan het voetballen waren. Volgens de Amerikaanse minister van Defensie Rumsfeld was er geen sprake geweest van een aanval en zouden de doden veroorzaakt kunnen zijn door Iraaks grondvuur.

Eind juli 2001 kondigde Bagdad de noodtoestand af omdat de Iraakse regering elk moment een nieuwe golf van bombardementen verwachtte. De hele bevolking werd opgeroepen zich te trainen in het gebruik van wapens. De voedselprijzen in de grote steden schoten omhoog.
In februari 2001 hadden Amerikaanse en Britse vliegtuigen een reeks bombardementen op Irak uitgevoerd; daarna hadden de geallieerden hun acties beperkt tot voornamelijk verkenningsvluchten en een incidentele aanval. Maar onder meer in verband met berichten dat de Chinese regering het Iraakse leger sindsdien geholpen zou hebben zijn luchtafweer te moderniseren en zeer mobiel te maken, verwachtte Bagdad luchtaanvallen. In juli lukte het de Iraki's volgens het Pentagon bijna een U2-spionagevliegtuig uit de lucht te schieten.

De verwachte massale aanval vond plaats op 10 augustus 2001, toen meer dan vijftig Amerikaanse en Britse vliegtuigen in Irak doelen bombardeerden, waaronder aldus het Pentagon, luchtafweergeschut, een radarstation en een lanceerterrein voor raketten. De doelen bevonden zich bij An-Numaniyah, ten zuidoosten van Bagdad en bij Nasiriyah, verder naar het zuiden. Over eventuele voortgaande steun van Chinese ingenieurs bij de wederopbouw van de Iraakse luchtafweer wilde de Amerikaanse minister van Defensie Rumsfeld ten tijde van de aanval niets mededelen. Begin 2001 zou de Chinese regering toegezegd hebben deze steun te stoppen.

In de vroege ochtend van 29 augustus 2001 vonden opnieuw bombardementen op doelen in het zuiden plaats. Tegen eind augustus waren volgens Bagdad bij de aanvallen in 2001 meer dan driehonderd burgers om het leven gekomen.

Op 31 augustus bevestigde het Iraakse ministerie van Defensie dat Amerikaanse F16-gevechtsvliegtuigen een dag tevoren de radarinstallaties bij Basra hadden verwoest. Deze actie volgde op het neerhalen van een onbemand Amerikaans verkenningsvliegtuig van het type Predator. De Iraki's stelden dat de radars voor de burgerluchtvaart werden gebruikt.
Generaal John Vize, de Ierse commandant van de VN-waarnemersmissie aan de Iraakse-Koeweitse grens (UNIKOM), zei op 30 augustus dat militaire vliegtuigen regelmatig het luchtruim boven de gedemilitariseerde zone tussen beide landen schenden, maar dat het niet mogelijk was te bepalen van welk land deze vliegtuigen waren. De 190 militairen van de UNIKOM hadden alleen verrekijkers en daarmee konden zij niets beginnen omdat de vliegtuigen tot op 50.000 voet vlogen.

Irak stuurt honderden commando's naar Palestijnse gebieden

Met een vertraging van vele dagen meldden bronnen bij de Jordaanse en Israëlische veiligheidsdiensten dat men op 22 en 23 juli 2001 gezamenlijk enige honderden Iraakse commando's had onderschept die via Jordanië op weg waren naar de Westelijke Jordaanoever. Voor deze actie hadden Iraakse vliegtuigen zelfs het Jordaanse luchtruim geschonden. De commando's zouden goed getrainde keurtroepen zijn geweest die waren uitgerust met geavanceerde communicatieapparatuur en zware wapens.
De steun van Irak voor de Palestijnen bleef dus niet beperkt tot financiële steun voor de gezinnen van slachtoffers, zoals in oktober 2000 toen president Saddam ruim vier miljoen euro beloofde, bovenop al eerder toegezegde hulp, en de oprichting van het zogenaamde Jeruzalemleger dat burgers dwong tot een militaire training voor de bevrijding van Palestina.

Bezoek Syrische premier Mero

De Syrische premier Mohammed Mustafa Mero arriveerde op 11 augustus 2001 in Bagdad voor een historisch bezoek aan Irak, in gezelschap van een grote delegatie. Het was de tweede keer sinds 1991 dat een Arabische regeringsleider Irak officieel bezocht. In ruil voor het Syrische en Russische verzet tegen invoering van 'slimme sancties', zouden deze twee landen de bevoorrechte handelspartners van Bagdad worden, kreeg de delegatie te horen.
Syrische handelaars verwachtten hun export naar Irak te kunnen verdubbelen tot ruim 1 miljard euro per jaar, nadat beide landen tijdens het bezoek van Mero een handelsovereenkomst hadden gesloten waardoor voor Syrische producten geen invoerheffingen meer golden. Turkse en Jordaanse goederen domineerden nog steeds de markt en soortgelijke handelsovereenkomsten met Egypte en Tunesië moesten nog in daden worden omgezet. De Syrische miljonair Saeb Nahas zei op 16 augustus 2001 in een interview met het Britse persbureau *Reuters* dat Irak een winstgevende markt was voor Syrische textiel en voedingsproducten, vooral nu Irak de Syrische kwaliteitscertificaten had erkend. Iraakse importeurs gebruikten Jordaanse en Libanese banken om het Iraakse verbod op de export van buitenlandse valuta te omzeilen, meldde hij. Bagdad zocht hulp voor renovatie van de infrastructuur van het land, vooral hotels, zei Nahas, die zelf van plan was een groot hotel neer te zetten bij een sjiïetisch mausoleum even buiten Damascus, dat door veel Iraakse en Iraanse pelgrims wordt bezocht.
Half augustus, omstreeks dezelfde tijd dat een Japanse handelsdelegatie Irak bezocht, kregen Chinese bedrijven een grote order om een mobiel telefonienetwerk in Irak aan te leggen.

Oppositie krijgt eigen satellietprogramma's

Op 16 augustus 2001 ging het eerste satellietprogramma van het Iraqi National Congress (INC) de lucht in – dat wil zeggen, alleen het logo van het INC was te zien, met informatie over de frequenties waarop werd uitgezonden. De INC had hiervoor geld gekregen van de Amerikaanse regering. Al vele jaren eerder was de Amerikaanse overheidszender *Radio Free Europe* vanuit Praag begonnen met radio-uitzendingen die gericht waren op de Iraakse en Koerdische bevolking.
De INC was een koepelorganisatie van Iraakse oppositiegroepen, onder het betwiste leiderschap van Ahmed Chellabi. Het satellietprogramma zou behalve politiek nieuws ook sport- en cultuurprogramma's en praktische weetjes gaan brengen, zoals de ontwikkeling van de prijs van voedsel in Irak. Het werd vanuit een studio in Londen gemaakt. De INC schatte dat er in het voornamelijk Arabische deel van Irak honderdduizend satellietschotels waren en 3,5 miljoen in het noorden, in Koerdistan, waar een relatieve persvrijheid heerste. Beide cijfers waren volgens experts aan de nogal optimistische kant.

Saddam krijgt Jumbo cadeau

Een groep Arabische zakenlieden gaven op 18 augustus 2001 de president een privé Jumbo cadeau, als een 'bescheiden bijdrage' aan het verzet tegen de sancties. Al eerder schonk een lid van de koninklijke familie van Qatar Saddam een Jumbo.

Brazilië wil ambassade heropenen

Op 25 augustus 2001 bevestigde een woordvoerder van de Braziliaanse regering een bericht van de radio-omroep *Voice of America* (VOA) dat men van plan was de ambassade in Bagdad te heropenen.

(Vorige berichten pag. 293/1 - 2001)

AFGHANISTAN

BINNENLAND

Boeddhabeelden vernietigd

Medio maart 2001 lieten de Talibaan twee eeuwenoude boeddhabeelden in Bamiyan opblazen, ondanks heftige protesten vanuit de internationale gemeenschap. Het kostte twintig dagen om de klus te klaren. Journalisten mochten het gebied niet in.
De beelden waren uit een rotswand gehouwen in de vierde en vijfde eeuw, voordat de islam zijn intree deed in Afghanistan en toen Bamiyan nog onderdeel was van de zijderoute naar China. Het ene beeld was met een hoogte van 53 meter de grootste afbeelding van Boeddha ter wereld. Het andere beeld was 38 meter hoog.
Ook verwoestten de Talibaan beelden in het Nationale Museum in Kabul. Zij hadden voorstellen vanuit het buitenland om het culturele erfgoed in buitenlandse musea te bewaren van de hand gewezen.

Op 26 maart 2001 mochten journalisten wel het terrein in Bamiyan betreden. Zij werden verwelkomd door een Talibaan-strijder met de woorden: 'Welkom in het puur islamitische land van Afghanistan. Bamiyan is nu gezuiverd van de beelden en we zijn er trots op.' Volgens de interpretatie van de islam door de Talibaan waren afbeeldingen van levende wezens in de beeldhouw- en andere kunsten verboden.

Talibaan introduceren nieuwe gedragsregels, decreten en verboden

Studenten moeten tulband dragen

Op 28 maart 2001 bevolen de Talibaan alle schooljongens voortaan een tulband te dragen omdat dat een islamitische traditie was. Scholieren die weigerden, werden van school gestuurd.

Niet-moslims moeten kenteken op kleding dragen

Op 23 mei 2001 decreteerden de Talibaan dat niet-moslims voortaan een kenteken van gele stof op hun kleding moesten dragen om zich daarmee van moslims te onderscheiden.
Het besluit ontlokte de woede van India, Nepal en westerse landen. Secretaris-generaal van de VN Kofi Annan vergeleek de badge met de gele ster die joden in Nazi-Duitsland moesten dragen.
De Talibaan verdedigde het besluit met het argument dat ze daarmee hindoes en andere godsdienstige minderheden wilden beschermen tegen de religieuze politie. Volgens minister van Informatie mullah Adbulhanan Himat hadden de hindoes in het land er ook zelf om gevraagd, maar dat bericht werd door veel hindoes en sikhs weersproken in contacten met de buitenlandse pers. In Afghanistan verbleven ongeveer 1.700 hindoes en sikhs.

Buitenlandse vrouwen mogen niet meer autorijden

Op 31 mei 2001 legde het ministerie voor Bescherming van de Zedelijkheid en Voorkoming van Ondeugd buitenlandse hulpverleensters een verbod op autorijden op. Buitenlandse vrouwen die door de stad reden, waren schadelijk voor de samenleving, aldus het ministerie.
Het verbod kwam een dag nadat de Verenigde Naties zich bij het ministerie van Buitenlandse zaken had beklaagd over het feit dat hulpverleners niet meer over straat konden omdat ze bedreigd werden door niet-Afghaanse moslims die aanhangers waren van de Talibaan.
Minister van Buitenlandse zaken Wakil Ahmad Muttawakil zei beide groepen te beschouwen als gasten, die elkaar verdachten van spionage en terrorisme.
Volgens Erick de Mul, een VN-coördinator in Afghanistan, zagen de buitenlandse moslims de hulpverleners het liefst vertrekken. Ook zei hij dat de religieuze politie de druk op hulpverleners opvoerde. Eerder had deze drie lokale medewerkers in een door Italië gesponsord ziekenhuis gearresteerd omdat zij in dezelfde ruimte aten als hun vrouwelijke collega's.

Talibaan verbieden internet

Op 13 juli 2001 verboden de Talibaan het gebruik van internet om daarmee de toegang tot 'vulgaire, immorele en anti-islamitische' zaken te voorkomen. Volgens minister van Buitenlandse zaken Muttawakil waren de Talibaan niet zozeer tegen internet op zich, maar tegen de anti-islamitische 'troep' erop. Hij wilde in Afghanistan een systeem waarmee dat gecontroleerd kon worden. De maatregel had ook betrekking op overheidsinstanties. Het was nog niet bekend wanneer de maatregel zou ingaan.

Internetgebruik in Afghanistan was beperkt omdat er weinig computers waren en de infrastructuur grotendeels in puin lag. Degenen die het zich konden veroorloven, waaronder buitenlandse hulporganisaties,

kregen toegang tot het net via Pakistaanse telefoonverbindingen en providers. Daarom waren de Talibaan volgens Muttawakil niet in staat internetgebruik te controleren.

Verbod op import 'onislamitische' producten

Op 18 juli 2001 schrapten de Talibaan de import van dertig soorten producten die beschouwd werden als onislamitisch. Op de lijst stonden onder meer lippenstift, schaakspelen, stropdassen, speelkaarten, vuurwerk, muziekinstrumenten, diskettes en producten gemaakt van dierlijk vet.
Grenswachten en veiligheidstroepen moesten deze goederen in beslag nemen en overdragen aan het ministerie voor de Bescherming van de Zedelijkheid en Voorkoming van Ondeugd of de religieuze politie.

Ontwikkelingen aan het front

Tailbaan heroveren Yakawlang

Op 10 juni 2001 heroverden de Talibaan na hevige gevechten de stad Yakawlang op het verzet. De stad was sinds 1998 afwisselend door het verzet en de Talibaan bezet geweest. Het had een strategische positie langs de Talibaan-aanvoerlijn van het zuiden naar het noorden.

Talibaan rukken op naar noorden

Op 18 juni 2001 veroverden de Talibaan de strategisch belangrijke Tangi Farkhar-kloof in de noordoostelijke provincie Takhar. Door de Farkhar-kloof voerde de weg naar Faizabad, de hoofdstad van de door het verzet beheerste provincie Badakshan. De Talibaan meldden later ook dat zij Kalafgan, dat zo'n 25 kilometer verderop lag, hadden ingenomen, maar dat bericht werd door het verzet ontkend.
Ook berichtten de Talibaan dat zij zich uit Yakawlang hadden teruggetrokken om hun troepen meer naar het oosten te verplaatsen en zo beter aanvallen van het verzet te kunnen afslaan.

Wijziging in kabinet

Op 25 juni 2001 voerde de Talibaan-leider Mullah Mohammad Omar enkele wijzigingen in zijn kabinet door. Mullah Mohammad Tamir Anwari verving Mullah Sadoddin Sayed als minister van Planning. Sayed werd minister van Openbare werken. Minister van Landbouw Mullah Abdul Latif Mansoor werd burgemeester van Kandahar. Zijn portefeuille werd overgenomen door minister van Communicatie Ahmadullah Matih.

Verdachten bomaanslagen geëxecuteerd

Op 8 augustus 2001 hingen de Talibaan vier mannen op, die verdachten werden van bomaanslagen in Kabul en die volgens hen behoorden tot het verzet. Ze werden opgehangen aan hijskranen en een verkeerstoren. Negen anderen kregen levenslang.
De bomaanslagen dateerden van 2000. De veroordeelden hadden volgens de Talibaan bekend.
Bronnen binnen het verzet ontkenden enige connectie met de veroordeelden en meenden dat de aanslagen wezen op verdeeldheid binnen de Talibaan.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Talibaan heffen blokkade gedeeltelijk op

Op 13 maart 2001 onderbraken de Talibaan hun blokkade van het door het verzet van de Noordelijke Alliantie gecontroleerde gebied ten noorden van Kabul om doorgang te verlenen aan transport van voedsel en hulpgoederen. Een woordvoerder van het verzet prees het initiatief maar waarschuwde dat zo'n 400.000 mensen in de provincie Badakshan de hongerdood zouden sterven als de Talibaan daar hun blokkade handhaafden.
De Talibaan stelden de blokkade in 1996 in, nadat zij Kabul op het verzet veroverd hadden.

Talibaan vragen om buitenlandse investeringen

Op 22 maart 2001 riepen de Talibaan de internationale gemeenschap op niet af te zien van investeringen in Afghanistan, ondanks de verontwaardiging over de recente verwoesting van twee grote, eeuwenoude boeddhabeelden. De Talibaan-ambassadeur in Pakistan, Abdul Salam Zaeef, zei dat de bevolking door een ernstige droogte en door de VN-sancties dreigde te verhongeren. Hij pleitte voor investeringen via instellingen als de Wereldbank en de Aziatische Ontwikkelingsbank.

Sterftecijfers naar alarmerende hoogten

Op 4 juni 2001 verscheen een rapport van de Amerikaanse afdeling van de hulporganisatie Save the Children, waaruit bleek dat de sterfte in Afghanistan na drie jaar droogte sterk gestegen was. De sterftecijfers uit periode november 2000 – april 2001 in de provincie Faryab waren vijf keer zo hoog als die in stabiele ontwikkelingslanden en betroffen voor 55 procent kinderen onder de vijf jaar.
De organisatie waarschuwde voor het gevaar van acute ondervoeding met dodelijke gevolgen als de situatie in de regio niet verbeterde.

Volgens inwoners van de droogtegebieden was de oogst de afgelopen drie jaar met 50 tot bijna 100 procent afgenomen. Voor het komende jaar verwachtten ze een vermindering van 80 tot 90 procent. De veestapel slonk snel. Steeds meer inwoners verkochten hun grond, gingen bedelen of moesten lenen tegen een hoge rente.

Wereldvoedselprogramma geeft voedselhulp aan Kabul

Op 17 juni 2001 maakte het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties, (WFP) bekend dat met de Talibaan overeenstemming was bereikt over de voedselvoorziening van de inwoners van Kabul. Het WFP zou graan verstrekken aan 120 bakkerijen in de stad. Speciaal door de Talibaan aangewezen vrouwen moesten erop toezien dat de distributie van broodrantsoenen niet verstoord werd door corruptie. De Talibaan weigerde deze taak door VN-hulpverleensters te laten uitvoeren. Het was nog niet bekend wanneer de vrouwen met hun werk zouden beginnen.
Twee dagen eerder hadden de bakkerijen voor het laatst goedkoop brood verstrekt. Als er niet snel nieuwe voorraden kwamen, zou 20 procent van de bevolking van Kabul in ernstige problemen komen.

BUITENLANDSE ZAKEN

BBC-kantoor gesloten

Op 15 maart 2001 sloten de Talibaan het *BBC*-kantoor in Kabul wegens 'bevooroordeelde berichtgeving'. Directe aanleiding was een aantal interviews met Afghanen waarin die een decreet van Talibaanleider

Afghanistan

Mullah Mohammad Omar om alle beelden in het land te vernietigen, afkeurden. De BBC-correspondente kreeg 24 uur om het land te verlaten.

Talibaan verwerpen VN-verzoek om bestand

Op 3 mei 2001 wezen de Talibaan een verzoek af voor een staakt-het-vuren van de Hoge Commissaris van de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR, Ruud Lubbers.
Lubbers die een vierdaagse rondreis door Afghanistan maakte, bereikte eerder met het verzet overeenstemming over een bestand van zes tot twaalf maanden op voorwaarde dat de Talibaan meededen. Lubbers wilde zo de VN de gelegenheid geven om de humanitaire crisis in het land op te lossen. Het afgelopen jaar waren circa 700.000 inwoners gevlucht wegens oorlog en droogte.
Volgens de Talibaan-minister van Buitenlandse zaken Wakil Ahmad Muttawakil had een bestand geen zin omdat het verzet het volgens hem toch zou schenden. Hij vertelde Lubbers dat de VN meer geld moest steken in vluchtelingenhulp. De vluchtelingen konden volgens hem goed geholpen worden omdat de kampen zich niet vlak bij de vuurlinies bevonden.

Talibaan ontkennen terroristische plannen Bin Laden

Op 23 juni 2001 berichtte de Arabische televisiezender *MBC* dat de terrorist Osama Bin Laden van plan was binnen twee weken zware aanslagen te plegen op Amerikaanse en Israëlische doelen. *MBC* baseerde dat op berichten van haar correspondent in het Pakistaanse Quetta, die Bin Laden had ontmoet. Volgens de journalist was Bin Laden bezig al zijn troepen te mobiliseren. Zowel Bin Laden als enkele van zijn aanhangers bevestigden dat een verrassingsaanval op komst was, die Amerikaanse en Israëlische belangen wereldwijd ernstig zou schaden.

De woordvoerder van de Talibaan, Mohammad Osman Sheryar, ontkende op 24 juni het bericht met de mededeling dat Bin Ladens activiteiten 'onder controle waren'. Omdat Bin Laden een 'gast' was in Afghanistan, kon hij geen activiteiten tegen andere landen ontwikkelen. Hij deed het verslag af als propaganda.
Bin Laden werd beschuldigd van aanslagen op twee Amerikaanse ambassades in Afrika in 1998. Omdat de Talibaan hem aan de Verenigde Staten weigerden uit te leveren voor berechting, hadden de VN Afghanistan verschillende sancties opgelegd.

Medewerkers christelijke organisaties gearresteerd

Op 5 augustus 2001 arresteerden de Talibaan acht buitenlandse en zestien Afghaanse medewerkers van de christelijke organisatie Shelter Now omdat zij zich schuldig maakten aan het propageren van het christelijk geloof. Volgens de Talibaan wisten de arrestanten dat dat verboden was en waren er klachten geweest over hun activiteiten. Zij riskeerden daarmee de doodstraf.
Onder hen bevonden zich twee Duitsers, twee Amerikanen en twee Australiërs. Het kantoor van Shelter Now, die haar hoofdkwartier had in Duitsland, werd gesloten.

Op 31 augustus werden ook de kantoren in Kabul en andere steden van de International Assistance Mission (IAM) and Serve, twee Amerikaanse organisaties, op last van het ministerie van Buitenlandse zaken gesloten. Het personeel kreeg 72 uur om het land te verlaten.

De secretaris-generaal van de VN, Kofi Annan, verzocht in een brief aan de Talibaan om verzekering van de veiligheid en vrijheid van buitenlandse werknemers. Volgens hem brachten de acties van de Talibaan de broodnodige hulpverlening in gevaar. IAM was bijvoorbeeld betrokken bij verschillende welzijnsprojecten. Ook andere westerse hulporganisaties waren bezorgd over hun werknemers. Pactec, dat andere hulporganisaties logistiek ondersteunde, trok al haar buitenlands personeel terug uit het land.

OVERLEDEN

Mullah Mohammad Rabbani, Talibaan-leider

Op 16 april 2001 overleed Mullah Mohammad Rabbani (45), plaatsvervangend leider van de Talibaan, aan leverkanker in een Pakistaans militairhospitaal in Rawalpindi waar hij regelmatig werd behandeld voor zijn ziekte. Rabbani was ook voorzitter van de raad van ministers en plaatsvervangend commandant van de strijdkrachten. Hij stond bekend als relatief gematigd.
Zijn lijk werd voor de begrafenis overgevlogen naar de zuidelijke stad Kandahar, bolwerk van de Talibaan. De Pakistaanse leider generaal Pervez Musharraf noemde hem een 'toegewijde en geliefde leider van Afghanistan en een vriend van Pakistan'. Rabbani's opvolger was nog niet bekend.

(Vorige berichten pag. 169/01 - 2001)

China

CHINA

BINNENLAND

President legt conservatieve marxisten het zwijgen op

In de periode van juli tot september 2001 speelde zich binnen de Chinese Communistische Partij (CP) een politieke strijd af tussen vernieuwers en conservatieve marxisten. Aanleiding was de opmerking van president Jiang Zemin op 1 juli, de verjaardag van de CP, dat de partij zich diende open te stellen voor particuliere ondernemers, kapitalisten dus. Conservatieve marxisten zagen hierin een grote bedreiging en bonden de strijd aan met Jiang. Een van de felste conservatieven was het voormalige hoofd van de afdeling Propaganda van de CP, Deng Liqun. Hij zei te vrezen dat 'de hamer en sikkel in de partijvlag wel eens vervangen konden gaan worden door een computer en een satelliet'.
De conservatieven organiseerden talloze kritische lezingen, congressen en discussiebijeenkomsten. De staatsmedia dienden volgens de wet de officiële partijlijn te volgen, maar omdat die niet samen viel met de mening van de president, uitten ook zij kritiek.
In de loop van de zomer verstomden de kritische geluiden echter. Het conservatieve marxistische maandblad *Zhenlide Zhuiqiu* ('Zoektocht naar de Waarheid'), een van Jiangs bekendste critici, kreeg een algeheel publicatieverbod opgelegd. Steeds meer topfiguren uit het leger en de politiek schaarden zich daarna openlijk achter Jiang. De staatsmedia prezen vervolgens de president de hemel in en er werden nergens meer kritische lezingen gehouden. Door de kritieken te laten verstommen, had Jiang getoond dat hij meer macht had dan de conservatieven.

'Theorie van drievoudige representatie'

De opvatting dat de CP de rode loper zou

moeten uitrollen voor particuliere ondernemers en werknemers van commerciële bedrijven, was afkomstig uit de door Jiang Zemin zelf geformuleerde theorie van 'drievoudige representatie'. Volgens deze doctrine kon de Communistische Partij (CP) alleen overleven in de 21ste eeuw als ze ophield zich louter te zien als vertegenwoordiger van arbeiders en boeren; ze zou een representant moeten worden van de hoogwaardige Chinese cultuur, van alle hoogwaardige arbeidskrachten en van 'brede lagen van de Chinese bevolking'.
Volgens analisten hoopte Jiang dat zijn theorie tijdens het jaarlijkse plenum van het Centrale Comité van de CP in september 2001 geaccepteerd zou worden als nieuwe grondslag van de partij-ideologie, zodat zijn invloed ook na zijn beoogde aftreden in 2002 zou blijven gelden. De bestaande partij-ideologie was sinds 1992 gebaseerd op de theorieën van Deng Xiaoping.

Wellicht om de conservatieven binnen de partij tegemoet te komen meldde persbureau *Xinhua* op 28 augustus dat de CP haar deuren alleen zou openen voor ondernemers die hun werknemers goed behandelden en bereid waren hun winsten grotendeels te herinvesteren. Rijke zakenlieden die louter een partijlidmaatschap ambieerden om invloed te kunnen afkopen, zouden worden geweerd.

Tachtig doden bij mijnongeluk

Een vertegenwoordiger van de provincie Guangxi zei op 21 augustus 2001 dat na een ongeluk in een tinmijn, begin augustus, tachtig doden waren geborgen.
Volgens nationale Chinese media hadden de directie van de mijn en het provinciebestuur aanvankelijk geprobeerd het ongeluk in de doofpot te stoppen. Aan nabestaanden, ooggetuigen en journalisten zou zwijggeld zijn betaald. De centrale overheid in Peking had echter een onderzoek ingesteld en twintig arrestaties verricht onder hen die het ongeluk geheim hadden willen houden.

Nieuwe minister van Landbouw

Persbureau *Xinhua* meldde op 31 augustus 2001 dat Du Qinglin was aangetreden als nieuwe minister van Landbouw. Du was lid van het Centrale comité van de Communistische Partij (CP) en voorzitter van de regionale CP in de provincie Hainan. Hij nam het roer over van Chen Yaobang, die wegens hartproblemen was afgetreden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Arbeiders demonstreren tegen massaontslagen

Honderden werknemers van een fabriek voor meet- en snijwerktuigen te Peking hielden op 14 augustus 2001 een demonstratieve sit-in. Het staatsbedrijf moest gesaneerd worden en bovendien uit Peking vertrekken. Degenen die hierbij werden ontslagen vonden dat de eenmalige compensatie die zij kregen (2500 yuan – ca. 170 euro – voor ieder jaar dat ze voor het bedrijf hadden gewerkt) te weinig. Dat het bedrijf niet meer geld had, geloofden ze niet omdat de directie in dure auto's rondreed. Ze zeiden dat ze tot de protestactie hadden besloten omdat de officiële vakbond niets voor hen deed. De actie verliep vreedzaam en niemand werd gearresteerd.

Volgens mensenrechtenorganisaties zag China steeds meer protestdemonstraties tegen massaontslagen in te privatiseren of te saneren staatsbedrijven en dan met name tegen het misbruik dat ambtenaren en bedrijfsdirecties zouden maken van gelden die voor gedwongen ontslagen werknemers waren bestemd.

Het Chinese ministerie van Arbeid had in het jaar 1999 naar eigen zeggen 120.000 arbeidsgeschillen geregistreerd.

GEZONDHEID EN ZORG

Aantal besmettingen met HIV-virus neemt snel toe

Vice-minister van Volksgezondheid Yin Dakui zei op 23 augustus 2001 in een persconferentie dat China te kampen had met een alarmerend snel groeiend aantal besmettingen met het HIV-virus. Het aantal geregistreerde HIV-infecties was volgens Yin in een jaar tijd gestegen met 3.541 en dat was 67,4 procent meer dan in het voorafgaande jaar. China zou naar aanleiding hiervan jaarlijks 100 miljoen yuan (ruim 6,8 miljoen euro) gaan besteden om verdere verspreiding van het HIV-virus te voorkomen.

Artsen van het ministerie van Volksgezondheid zeiden na Yins persconferentie overigens dat de overheid feitelijk helemaal niet wist hoe de situatie op het Chinese platteland was. Lokale autoriteiten zouden weinig kennis hebben over aids en de verspreiding ervan en ook geen deugdelijke registratiesystemen hanteren. De toename die vice-minister Yin had genoemd zou vooral zijn gebaseerd op de situatie in de provincie Henan, waar wel nauwkeurige officiële statistieken bestonden. In sommige dorpen in Henan was tot 65 procent van de bevolking besmet.

Sinds het eerste officiële geval van aids in China in 1985 waren 26.058 besmettingen geregistreerd. De gezondheidsorganisatie van de VN schatte echter dat in werkelijkheid zo'n 600.000 Chinezen besmet waren. Het bedrag dat China wilde uittrekken om het probleem in te dammen, zou dan ook niet genoeg zijn.

LANDBOUW

Veesterfte in Binnen-Mongolië

Ca. 50.000 schapen en ander vee in Binnen-Mongolië zijn omgekomen door de extreme droogte, die de Chinese provincie de hele zomer van 2001 teisterde. De Chinese media meldden dit op 18 augustus 2001. Het zou om de ergste droogte in tientallen jaren gaan, waardoor 90 procent van de graslanden in Binnen-Mongolië totaal was verdord. Binnen-Mongolië had al veel vee verloren tijdens de winter 2000-2001, die de strengste aller tijden werd genoemd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

China zet Noord-Koreaanse vluchtelingen de grens over

Amnesty International zei op 15 augustus 2001 dat China Noord-Koreaanse vluchtelingen zonder pardon terugstuurde naar het eigen land. Nadat een Noord-Koreaanse familie in juni 2001 asiel had aangevraagd in een kantoor van de Verenigde Naties te Peking en vervolgens was opgenomen door Zuid-Korea, zou China nog fanatieker zijn gaan optreden. De Mensenrechtencommissie van de VN schaarde zich een dag later achter de beschuldiging.
Mogelijk uit angst voor grote stromen vluchtelingen of een aanvaring met de bevriende buurstaat, bestempelde China iedere Noord-Koreaan die illegaal het land

China

binnenkwam in principe als economische immigrant. Hiermee ontnam China hen het recht om gebruik te maken van voorzieningen voor vluchtelingen.

Amnesty meende dat veel Noord-Koreanen na uitwijzing door China, gedood of anderszins zwaar gestraft werden en stuurde president Jiang Zemin daarom een brief met het voorstel hen in het vervolg het recht te geven op een eerlijke en onafhankelijke asielprocedure.

Activisten van verboden partij veroordeeld

Uit documenten van het Comité voor Heropvoeding door Arbeid te Shanghai bleek dat Liu Haofeng in mei 2001 tot drie jaar werkkamp was veroordeeld. De in de VS gevestigde Free China Movement meldde dit op 24 augustus 2001. De in maart verdwenen Liu was journalist en zou hebben meegewerkt aan een onafhankelijk project om boeren te onderwijzen in zelfbestuur. Volgens een document van het Comité voor Heropvoeding door Arbeid had hij daarbij leden geworven voor de verboden Chinese Democratische Partij (CDP). Liu was een van de vijftig leden van de CDP die in 2001 werden opgepakt.

'Weer aanhangers Falun Gong overleden in gevangenschap'

Het in de VS gevestigde informatiecentrum van de spirituele organisatie Falun Gong liet op 31 augustus 2001 weten dat opnieuw vijf volgelingen in Chinese gevangenissen waren overleden, volgens ooggetuigen aan de gevolgen van zware mishandelingen. Volgens het informatiecentrum waren sinds de Chinese overheid de Falun Gong in 1999 verbood ca. 50.000 volgelingen opgesloten in gevangenissen, werkkampen en psychiatrische inrichtingen en ca. 200 van hen zouden aan de gevolgen van mishandelingen aldaar zijn overleden.

BUITENLANDSE ZAKEN

China gaat met buurlanden drugshandel bestrijden

Ministers uit Thailand, Myanmar, Laos en China kwamen op 28 augustus 2001 te Peking overeen dat ze gezamenlijk de drugshandel- en productie in de regio zouden gaan bestrijden. Volgens de Chinese staatsmedia zouden de vier landen sneller informatie gaan uitwisselen, gezamenlijk personeel gaan opleiden en intensiever gaan samenwerken om de met de drugshandel samenhangende misdaad te bestrijden. De vier staten onderkenden dat de grootschalige productie van drugs samenhing met de zwakke economie in de regio. Veel boeren verbouwden uit wanhoop opium. Daarom moest de levensstandaard van de boeren fors omhoog, bijvoorbeeld door hen alternatieve gewassen aan te bieden die commercieel voldoende interessant waren.

China ging de samenwerking aan omdat het met een snel groeiend binnenlands verslavingsprobleem te kampen had. Ca. 80 procent van de in China geconfisqueerde opium en heroïne was afkomstig uit de drie buurlanden. De amfetaminen waren bijna allemaal afkomstig uit Myanmar, maar werden daar geproduceerd met Chinese chemicaliën.

(Vorige berichten pag. 483/2 - 2001)

India

INDIA

BINNENLAND

Islamitische organisatie verboden

Op 3 mei 2001 werd de islamitische organisatie Deendar Anjuman voor een jaar verboden omdat zij onwettig was en de nationale veiligheid en religieuze harmonie bedreigde, aldus een regeringsverklaring. Volgens de regering verspreidde de organisatie antichristelijke lectuur en spioneerde ze voor Pakistan.
De Indiase regering had Deendar Anjuman al eerder beschuldigd van betrokkenheid bij aanslagen op christenen in Zuid-India in 2000, wat door de organisatie werd ontkend.

BJP verliest in deelstaatverkiezingen

Op 13 mei 2001 vonden in Assam, Tamil Nadu, Kerala en West Bengalen deelstaatsverkiezingen plaats. Daarbij liep de regerende Bharatiya Janata Partij (BJP) van premier Atal Behari Vajpayee zware klappen op. In West Bengalen behaalden de communisten een overwinning op de Trinamool Congrespartij die tot maart deel had uitgemaakt van de regeringscoalitie. De leider van de Trinamool Congrespartij, Mamata Banerjee, trad daarop af.

De voorzitter van de BJP, Jana Krishnamurty, ontkende dat de nederlaag van zijn partij te maken had met het wapenschandaal in maart, waarbij als wapenhandelaren vermomde journalisten corruptie van hoge partijfunctionarissen en militairen hadden blootgelegd.
Volgens leiders van de Congrespartij en de Communistische (Marxistische) Partij betekende de verkiezingsuitslagen een verwerping van de economische politiek van de centrale regering.

Veroordeelde filmster toch premier in Tamil Nadu

In Tamil Nadu won de All India Anna Dravida Munnetra Kazhagam (AIAMDK) van exfilmster Jayaram Jayalalitha. Zij werd op 14 mei 2001 beëdigd als premier van Tamil Nadu. Vijf leden van haar partij werden benoemd tot minister.
De benoeming van Jayalalitha was omstreden omdat zij door een veroordeling wegens corruptie was uitgesloten van verkiezingsdeelname. Volgens waarnemers was de overweldigende meerderheid die de AIAMDK-coalitie behaalde (197 van de 234 zetels) reden voor de gouverneur van Tamil Nadu haar toch te benoemen als premier.
Jayalalitha was van 1991 tot 1996 ook premier van de deelstaat. In 2000 werd zij in twee verschillende corruptiezaken veroordeeld tot twee en drie jaar gevangenisstraf. Zij was tegen de uitspraken in beroep gegaan.

Samata-partij dreigt uit coalitie te stappen na verlies in Manipur

In mei 2001 dreigde de Samata-partij de regeringscoalitie te verlaten. Reden was de val van de Samata-regering in de deelstaat Manipur nadat BJP-parlementariërs geweigerd hadden een vertrouwensmotie te ondersteunen. De BJP-ers hadden daarbij orders van de centrale partijtop om deze motie te ondersteunen in de wind geslagen. Omdat zij 26 zetels in het deelstaatsparlement hadden en de Samata 13, hadden zij een BJP-regering willen installeren.

Bij wegvallen van de Samata zou de BJP slechts een meerderheid van zeven zetels in het Lagerhuis behouden. Op 28 mei wisten de partijen echter hun geschillen bij te leg-

gen. In een gezamenlijke verklaring lieten zij weten zich niet met de formatie van een nieuwe regering in Manipur te zullen bemoeien. Op de vraag welke partij dan het voortouw moest nemen of dat de instelling van een federaal bestuur in Manipur noodzakelijk was, weigerden zij een antwoord te geven.

Wijziging in kabinetssamenstelling

Op 22 juli 2001 werd Ajit Singh tot minister van Landbouw benoemd. Hij nam deze post over van Nitish Kumar, die minister van Spoorwegen bleef.
Omar Abdullah verving Krishnamaraju als onderminister van Buitenlandse zaken. Krishnamaraju stapte over naar het ministerie van Defensie. Digvijay Singh volgde Abdullah op als onderminister van Handel en Industrie.

Regering blijft aan na vertrouwenscrisis

Op 2 augustus 2001 stemde een meerderheid in het Lagerhuis tegen een door de oppositie ingediende motie waarin die het aftreden eiste van minister van Financiën Yaswant Sinha, alsook een parlementair onderzoek naar de activiteiten van de Unit Trust of India (UTI), 's lands grootste investeringsfonds met een waarde van 575 miljard roepies (ca. 24,4 miljard euro).
Aanleiding waren enorme verliezen van UTI doordat het fonds vooral in software- en telecommunicatiebedrijven had geïnvesteerd. Na een scherpe daling van de aandelenprijzen besloot UTI op 2 juli het fonds gedurende het resterende jaar te bevriezen, zodat de circa twintig miljoen Indiërs die hun spaargeld in UTI hadden gestoken, naar hun centen konden fluiten. De voorzitter van UTI, P.S. Subramanyam was in juli al gearresteerd wegens verduistering van 328 miljoen roepies (ca. 7,7 miljoen euro).
Premier Vajpayee had eerder gedreigd met aftreden nadat een lid van de regeringscoalitie het schandaal verbond aan één van zijn medewerkers. Zijn coalitiepartners wisten hem over te halen tot aanblijven. De regering had inmiddels een onderzoek laten instellen naar de daling van de aandelenkoersen.

Nieuwe ontwikkelingen in wapenschandaal

Op 22 augustus 2001 maakte de speciale onderzoekscommissie die onderzoek deed naar het zogenaamde Tehelka-wapenschandaal dat in maart 2001 aan het licht was gekomen door publicaties op de *Tehelka*-website, melding van nieuwe videobanden. Die banden toonden hoe hoge legerofficieren in hun onderhandelingen met Tehelka-journalisten die zich voordeden als wapenhandelaren, ook seks met prostituees eisten en dat één van hen met een prostituee naar bed ging.
Verschillende politieke partijen, met name diegene die betrokken waren bij het schandaal, eisten na het nieuws over de nieuwe banden gerechtelijke stappen tegen Tehelka. Minister van Parlementaire zaken Pramod Mahajan van de regerende Bharatiya Janata Partij (BJP) zei dat zijn ministerie ging onderzoeken of Tehelka's methoden in strijd waren met de wet. 'Journalisten hebben het recht om informatie en nieuws te vergaren. Maar als daarbij geld en vrouwen ingezet worden om mensen te verleiden, kan dat een gevaarlijke trend zetten', zei hij.

De hoofdredacteur van Tehelka, Tarun Tejpal, zei in een vraaggesprek met persbureau *Reuters* dat de actie bedoeld was om de mate van corruptie aan de kaak te stellen. De journalisten waren daarom wel gedwongen om het spelletje mee te spelen.
Het dagblad *Indian Express*, dat het nieuws over de seksbanden publiceerde, veroordeelde in een commentaar de handelwijze van Tehelka, maar vond de verontwaardiging van politici ook te ver gaan. 'In hun haast om de Tehelka-redacteur te arresteren, moeten ze niet de ernst van dit wapenschandaal vergeten', schreef deze krant.

In maart 2001 had de journalistieke website *Tehelka.com* videobanden gepubliceerd, waarop te zien was hoe hoge BJP-functionarissen en militairen steekpenningen aannamen van journalisten die zich voordeden als wapenhandelaren. Het schandaal leidde tot het aftreden van de minister van Defensie en de voorzitters van de BJP en de Samata-partij.

Twee partijen terug in BJP-coalitie

Op 27 augustus 2001 sloten de Trinamool Congrespartij en de Pattali Makkal Katchi (PMK) zich weer aan bij de regeringscoalitie van de Bharatiya Janata Partij (BJP).
De Trinamool Congrespartij was in maart uit de coalitie gestapt vanwege het Tehelka-wapenschandaal, maar keerde terug omdat de regering een onderzoek naar de affaire had laten instellen. De PMK had tijdelijk aansluiting gezocht bij de oppositie vanwege lokale verkiezingen.
Eerder had ook de Nationale Conferentie, die de deelstaat Jammu en Kashmir leidde, gedreigd uit de coalitie te stappen na onenigheid met premier Vajpayee over de deelstaatverkiezingen van oktober 2002. Vajpayee had gezegd dat deze 'vrij en eerlijk' zouden verlopen, waaruit de NC had opgemaakt dat dit eerder niet het geval was geweest. NC-leider en deelstaatpremier Farooq Abdullah trok het dreigement later in.

DEELSTATEN

Rebellen ter dood veroordeeld in Bihar

Op 9 juni 2001 werden in de deelstaat Bihar vier leden van het Maoïstische Communistische Centrum (MCC) ter dood veroordeeld. Zij waren schuldig bevonden aan de moord op 35 leden van een hogere kaste in 1992. Vier anderen kregen levenslangen één persoon tien jaar cel wegens het huisvesten van MCC-leden.

Ernstige overstromingen

De deelstaat Bihar had in augustus 2001 opnieuw te kampen met overstromingen. Bijna 3 miljoen inwoners sloegen op de vlucht toen de rivieren Gandak en Bagmati door zware regenval in Nepal, buiten hun oevers traden. De landbouwoogst, ter waarde van 1,24 miljard roepies (ca. 29 miljoen euro) werd compleet vernield. Er werden geen doden gemeld, maar in totaal hadden in 2001 overstromingen al aan dertig mensen het leven gekost.

Nieuwe woningen voor slachtoffers aardbeving in Gujarat

Op 17 mei 2001 maakte het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) bekend 40.000 aardbevingsbestendige huizen te zullen bouwen in Kutch dat tijdens de aardbeving van januari het zwaarst getroffen was.
De huizen werden gebouwd met stenen en cementbeton en verstevigd met ijzeren kabels. Alle woningen moesten binnen twee jaar gereed zijn. De UNDP had in totaal 200 miljoen dollar (bijna 224 miljoen euro) opzij gelegd voor woningbouw in de deelstaat.

India

Strijd in Jammu en Kashmir duurt voort

Doden bij aanslag op islamitisch heiligdom

Op 8 juni 2001 kwamen in het Badgamdistrict nabij Srinagar vier vrouwen om en raakten meer dan vijftig mensen gewond toen onbekende militanten een granaat wierpen op de tombe van Chrar-e-Sharief, één van Kashmirs belangrijkste islamitische heiligdommen. De aanslag vond plaats op Id-e-Milad, de verjaardag van de profeet Mohammed, een islamitische feestdag. Duizenden mensen woonden op dat moment het vrijdaggebed bij. De schrijn was zes jaar eerder ook al verwoest tijdens gevechten tussen veiligheidstroepen en rebellen.

Na de aanslag gingen duizenden moslims de straat op om te protesteren tegen de politie. Sinds de Indiase regering haar eenzijdig bestand in de deelstaat Kashmir had beëindigd op 23 mei 2001, waren bij nieuw geweld meer dan 160 mensen, voornamelijk rebellen, omgekomen. Recentelijk hadden twee guerrillabewegingen, de Hizbul Mujahideen en de Lashkar-e-Taiba een verbod op granaataanvallen op openbare plaatsen afgekondigd.

India voert veiligheidsmaatregelen op

Op 9 augustus 2001 maakte minister van Binnenlandse zaken Lal Krishna Advani bekend dat veiligheidstroepen in Kashmir verregaande bevoegdheden kregen om verdachten te arresteren, vast te houden of neer te schieten. Advani ontkende dat de maatregelen te maken hadden met het mislukken van de top tussen India en Pakistan in juli.
Nieuw geweld had sindsdien 250 mensenlevens geëist, waarvan 94 burgers. Dertien mensen waren gedood bij een aanval van rebellen op het station in Jammu.

Rebellengroep eist islamitische kleding voor vrouwen

In augustus 2001 stelde een relatief onbekende rebellengroep, de Lashkar-e-Jabar, dat alle vrouwen in Kashmir vanaf 1 september een sluier en burqa (mantel) moesten dragen.
Omdat de oproep werd ondersteund door de separatistische vrouwengroep Dhukhtan-e-Milat besloten velen hieraan gehoor te geven. Winkeliers meldden een toegenomen verkoop van de kledingstukken.
Ook speelde angst voor geweld mee nadat twee vrouwen die geen sluier droegen, met zuur waren bespoten door de Lashkar-e-Jabar. Eerder waren vrouwen, die westerse kleding droegen, in de benen geschoten of met verf besmeurd.
Andere rebellengroepen veroordeelden de aanvallen en zeiden dat deze het werk waren van Indiase agenten. De autoriteiten zetten extra veiligheidspersoneel in rond scholen en universiteitsgebouwen.

Staking en gevechten

Op 31 augustus 2001 riep de Vrijheidsconferentie van alle Partijen (APHC) een staking uit in de zomerhoofdstad Srinagar. De staking was een protest tegen de mensenrechtenschendingen door Indiase veiligheidstroepen. Scholen, winkels en bedrijven bleven dicht.

Het Indiase leger zei in Sonapindi veertien rebellen te hebben gedood die vanuit Pakistan de provincie probeerden binnen te komen. Elders in Kashmir vielen militanten het huis van een ex-guerrillastrijder binnen en vermoordden drie familieleden, meldde de politie. In Zeran kwam een kind om het leven en raakten vier mensen gewond toen een bom ontplofte.

Rebellen geven zich over in Jharkhand

Op 12 augustus 2001 gaven 36 leden van het Maoïstisch Communistisch Centrum (MCC) zich over aan de autoriteiten in Giridih. Zij zouden financiële hulp en land krijgen om een nieuw leven te beginnen. Het MCC leidde een eigen regering in de dorpen van Jharkhand en wilde dat de grootgrondbezitters het land aan arme boeren gaven.

Onlusten over bestand met rebellen in Manipur

Op 25 juli 2001 braken voor de derde achtereenvolgende dag ernstige rellen uit in Imphal, de hoofdstad van de deelstaat Manipur. Aanleiding was het besluit van de deelstaatregering om in een wapenstilstand met de Nationale Socialistische raad van Nagaland (NSCN) ook Naga-gebieden in omringende staten te betrekken. De NSCN, een guerrillagroep, vocht al jaren voor een eigen staat. Het bestand was in 1997 gesloten.
Tegenstanders waren bang dat uitbreiding van het bestand leidde tot een groter Nagaland ten koste van andere deelstaten.

Duizenden mensen, waaronder vrouwen en kinderen, trotseerden een straatverbod om te demonstreren. Ook legden zij woningen van parlementsleden in de as. Meer dan vijftig demonstranten raakten gewond toen de politie traangasgranaten afvuurde. Ook in het aangrenzende Assam waren rellen.
Volgens de veiligheidsdienst waren ongeveer 14.000 Naga's gevlucht naar het naburige Nagaland en steden langs de deelstaatsgrens. Zij zouden zijn bedreigd door militanten uit Manipur.

Minister van Binnenlandse zaken Lal Krishna Advani besloot daarom op 27 juli het wapenstilstandsgebied niet uit te breiden. Hij deed dat na overleg met premier Vajpayee, leiders van de verschillende deelstaten en het NSCN.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

RSS tegen economische hervormingen

Op 18 mei 2001 uitte de Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), een hindoenationalistische organisatie, tijdens een conferentie over arbeidshervormingen zware kritiek op de economische plannen van de regering-Vajpayee. Een leider van een RSS-vakbond eiste een totale herziening van het economische hervormingsprogramma, in het bijzonder privatiseringen en een wijziging in het ontslagrecht. Bedrijven met maximaal duizend werknemers hoefden voortaan geen toestemming van de overheid te vragen bij het ontslaan van werknemers. Die verplichting gold alleen nog voor bedrijven met maximaal honderd werknemers.
Volgens de vakbondsleider leidden alle maatregelen tot massaontslagen en sluitingen van staatsbedrijven. Premier Vajpayee antwoordde dat de wetswijziging zou leiden tot economische groei en dat de belangen van de werknemers beschermd zouden blijven.

De RSS, ofwel Nationaal Vrijwilligerscorps, had nauwe banden met de regerende Bharatiya Janata Partij (BJP) en zag zichzelf als het geweten van de partij. Maar in tegenstelling tot de regering-Vajpayee was het voorstander van autarkie en fel tegen buitenlandse investeringen.
Volgens Indiase kranten zou de RSS er alles

aan doen om Vajpayee weg te krijgen omdat zijn beleid, het wapenschandaal en de tegenvallende uitslagen van de deelstaatverkiezingen in mei, de partij en haar ideologie geen goed deden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Roepie zakt naar diepterecord

Op 3 juli 2001 zakte de roepie naar het diepterecord van een koers van 47,21 tegen 1 Amerikaanse dollar. Minister van Financiën Yaswant Sinha zei na een ontmoeting met de gouverneur van de nationale bank de situatie onder controle te hebben. 'We hebben 43 miljard dollar aan reserve', aldus Sinha. De roepie klom later die dag op naar 47,12.

Veiligheidsfonds voor spoorwegen opgericht

Op 3 juli 2001 besloot de regering tot de oprichting van een fonds voor veiligheid van de spoorwegen ter waarde van 170 miljard roepies (ca. 4,04 miljard euro), voor een periode van vijf jaar. Het geld diende voor onderhoud en vervanging van materieel, bruggen en spoorlijnen.
Aanleiding voor het besluit was een ongeluk in de staat Kerala in juni. Toen kwamen 57 passagiers om het leven toen drie wagons vanaf een oude brug in een rivier stortten.
In India deden zich jaarlijks zo'n driehonderd spoorwegongelukken voor, meestal als gevolg van onoplettendheid door het personeel. Toename van het verkeer en trage modernisering hadden het spoorwegnet kwetsbaar gemaakt. Volgens de Indiase Spoorwegen was het aantal ongelukken tussen 1960 en 1997 echter gedaald van 5,5 naar 0,57 per miljoen afgelegde kilometers.

Belastinginkomsten gedaald

Op 20 juli 2001 maakte de regering bekend dat de belastinginkomsten in het eerste kwartaal met 47,98 miljard roepies (ongeveer 1,15 miljard euro) gedaald waren ten opzichte van het vorige jaar. De daling had onder meer te maken met afgenomen import en inkomsten uit accijnzen alsmede algehele verslechtering van de economie.
Het afgelopen fiscale jaar was India er niet in geslaagd om het beoogde fiscale tekort van 5,1 procent van het bnp te halen. Dat tekort kwam uit op 5,2 procent. Voor het komende jaar mikte India op 4,7 procent. De industriële groei was in mei gezakt naar 1,9 procent, het jaar daarvoor bedroeg deze nog 6 procent.
Minister van Financiën Yaswant Sinha verwachtte echter dat de economie eind 2001 zou bijtrekken en zei de overheidsuitgaven te willen verhogen.

MILITAIRE ZAKEN

Grote militaire oefening

Op 8 mei 2001 begonnen ongeveer 50.000 manschappen en 120 gevechtstoestellen in de woestijn van Rajasthan aan een grootscheepse militaire oefening die vijf dagen zou duren. Op het programma stonden ook oorlogssituaties waarbij nucleaire, biologische of chemische wapens werden gebruikt. Volgens een defensie-expert waren de oefeningen echter vooral gericht op gevechten met conventionele wapens.

BUITENLANDSE ZAKEN

India positief over Amerikaanse defensieplannen

Op 11 mei 2001 bracht de Amerikaanse onderminister van Buitenlandse zaken, Richard Armitage, een bezoek aan India. Het bezoek was onderdeel van een reis door Azië om medestanders te winnen voor de Amerikaanse plannen voor een nieuw antiraketschild.
Premier Vajpayee was positief over het antiraketschild omdat dat volgens hem een vermindering van het nucleaire gevaar betekende, maar waarschuwde de VS ervoor niet eenzijdig het ABM-antiraketverdrag met Moskou af te schaffen.

Het nieuwe systeem was vooral gericht tegen zogenoemde 'schurkenstaten' als Irak en Libië. Armitage zei na aandringen dat er ook reden tot bezorgdheid over Pakistan was. Vajpayee zag deze uitspraak als een rechtvaardiging van India's kernbewapening. 'Een betrouwbaar minimum aan nucleaire afschrikking is een fundamentele veiligheidsparaplu die we aan ons volk verplicht zijn', verklaarde Vajpayee.

Relatie met Pakistan blijft gespannen

India nodigt Pakistan uit voor dialoog

Op 23 mei 2001 zei de Indiase regering de al zes maanden durende wapenstilstand in Jammu en Kashmir op, maar nodigde wel de Pakistaanse legerleider generaal Pervez Musharraf uit voor vredesbesprekingen. De Pakistaanse staatsradio meldde dat het ministerie van Buitenlandse zaken gezegd had positief op de uitnodiging te zullen reageren. India had het bestand, dat zes maanden duurde, opgezegd omdat rebellengroepen door waren gegaan met geweld. Sinds het ingaan van het bestand in november 2000 waren 1.283 mensen in het Indiase deel van Kashmir omgekomen, waarvan bijna 40 procent burgers.

Zowel politieke als militante verzetsbewegingen reageerden cynisch op het Indiase besluit, omdat er volgens hen nooit daadwerkelijk sprake was geweest van een bestand.
Een defensieanalist in Londen betitelde het Indiase besluit als een 'elegante afsluiting van een proces waar weinigen vertrouwen in hadden. En het drijft Pakistan in de verdediging'.

India erkent Musharraf als president

Op 20 juni 2001 zei India generaal Pervez Musharraf te erkennen als president van Pakistan. Musharraf had zichzelf tot president benoemd zodat er geen twijfels zouden zijn over zijn legitimiteit als regeringsleider bij zijn ontmoeting met premier Vajpayee, die in juli in India zou plaatsvinden. De Indiase zaakgelastigde in Pakistan woonde de inauguratie bij.
India had voorheen geweigerd vredesbesprekingen over Kashmir aan te gaan omdat Musharraf niet democratisch was gekozen en Pakistan moslimmilitanten in Kashmir ondersteunde.
Volgens analisten in beide landen betekende de benoeming van Musharraf een versterking van zijn machtspositie en geloofwaardigheid als politiek leider.

India-Pakistantop mislukt

Op 17 juli 2001 liep de ontmoeting tussen premier Vajpayee en president Musharraf in Agra na enkele hoopvolle besprekingen toch op een mislukking uit. De twee leiders slaagden er niet in een gezamenlijke verklaring uit te brengen. Musharraf vertrok daarop plotseling midden in de nacht naar Pakistan. 'Ze braken het ijs, en bevroren toen', kopte de Indiase krant *India Express.*

India

Volgens een Pakistaanse woordvoerder hadden zowel de twee regeringsleiders als hun ministers van Buitenlandse zaken de concepttekst van de verklaring goedgekeurd maar had India daarna alsnog, na overleg met eigen functionarissen, veranderingen aangebracht. Hoewel geen details werden gegeven, was duidelijk dat het struikelblok Kashmir was geweest. Pakistan wilde oplossing van deze kwestie prioriteit geven boven alle andere zaken, maar volgens India was deze kwestie onbespreekbaar omdat Kashmir onderdeel van de Indiase staat was.
Analisten voorspelden een verharding van de strijd in Kashmir en verscherping van veiligheidsmaatregelen. Hun vermoedens werden bevestigd door uitlatingen van Sayed Salahuddin, leider van de Hizbul Mujahideen. 'De gewapende strijd gaat door zolang Indiase strijdkrachten zich in Kashmir bevinden', zei hij.

Op 15 augustus 2001 beschuldigde Vajpayee Musharraf nog eens van het mislukken van de top. In een speech ter gelegenheid van de Indiase Onafhankelijkheidsdag zei hij dat Musharraf geëist had dat de terroristen in Kashmir vrijheidsstrijders werden genoemd. Vajpayee vond dat India en Pakistan moesten vasthouden aan het verdrag van Shimla uit 1972 en de Lahore-verklaring uit 1999, die oplossing van het conflict door bilateraal overleg voorzagen. Deze sloten volgens hem een oude VN-resolutie uit, volgens welke de bevolking van Kashmir via een referendum kon stemmen over aansluiting bij India dan wel Pakistan. Volgens een woordvoerder van het Pakistaanse ministerie van Buitenlandse zaken hield Pakistan echter vast aan zowel de verdragen als de VN-resolutie.

Handelsrelaties met Pakistan verbeterd

Op 31 augustus 2001 verlaagde India de importtarieven voor Pakistaanse handelswaar. Minister van Buitenlandse zaken Jaswant Singh hoopte dat dit zou bijdragen tot een betere relatie met Pakistan. Voor vijftig producten, waaronder boeken, huishoudelijke producten, meubels en voedsel, werden de tarieven verlaagd of opgeheven.

Verdachten van aanslagen Amerikaanse ambassades gearresteerd

Op 17 juni 2001 maakte de Indiase politie bekend dat zij drie mannen had gearresteerd die aanslagen wilden plegen op Amerikaanse ambassades in India en Bangladesh. Zij zouden banden hebben met de uit Saoedi-Arabië afkomstige terrorist Osama Bin Laden, die in Afghanistan verbleef en beschuldigd werd van aanslagen op Amerikaanse ambassades in Afrika in 1998.

De politie had twee dagen eerder in Delhi na een tip de Soedanees Abdel Raouf Hawas en de Indiër Shamim Sarwar aangehouden. Volgens de politie hadden zij explosieven bij zich en hadden zij bekend voor Bin Laden te werken en de aanslagen voor te bereiden. Diezelfde dag werd in Udaipur Abbas Sheikh, een automonteur, opgepakt. Volgens het Indiase dagblad *The Hindu* had Abbas opdracht om een auto te regelen en deze, voorzien van een bom, bij de ambassade te parkeren.

(Vorige berichten pag. 305/3- 2001)

Indonesië

INDONESIË

Rectificatie

Tot onze spijt is in de aflevering van augustus 2001, pag. 486, onder de kop 'Indonesië' de tekst geplaatst die ook al was verschenen in de aflevering van augustus 2000, pag. 511. Hierbij is door een onbegrijpelijke zoek- en vervangactie het jaartal 2000 veranderd in 2001.
U dient deze tekst dus te negeren. Hieronder volgt het artikel dat in plaats hiervan gepubliceerd had moeten worden.
Redactie Keesings Historisch Archief

BINNENLAND

Volkscongres zet Wahid af; Megawati nieuwe president

President Abdurrahman Wahid reageerde op 2 mei 2001 op de officiële berisping die het Huis van Afgevaardigden (DPR) hem op 30 april had gegeven door te zeggen dat de beschuldiging van corruptie aan zijn adres ongefundeerd was en louter bedoeld om hem zwart te maken. Wahid was op 2 mei voor de tweede maal in enkele maanden tijd door het DPR op de vingers getikt, omdat hij niet goed zou functioneren als president. Er liepen twee corruptiezaken tegen hem, de nationale economie stond er zeer slecht voor en het land dreigde uiteen te vallen door regionale conflicten. Bovendien vond men de stijl van regeren van Wahid te grillig en eigengereid. Wahid had een maand de tijd gekregen om het parlement van het tegendeel te overtuigen.
Hij meende dat hij werd tegengewerkt door mensen die zijn pogingen om Indonesië verder te democratiseren als bedreigend ervoeren. Verder meende Wahid dat de algehele instabiliteit van Indonesië niet aan zijn onkundigheid als president lag, maar aan de enorme chaos die zijn voorgangers hem hadden nagelaten.

Wahid dreigt de noodtoestand uit te roepen

Omdat Wahid de parlementaire berispingen van 1 februari en 30 april niet serieus leek te nemen, gingen er steeds meer stemmen op om een afzettingsprocedure tegen hem te beginnen. Het DPR zou hiervoor het Raadgevend volkscongres (MPR) bijeen moeten roepen – waarin alle parlementariërs en regionale leiders zitting hebben – omdat alleen dat orgaan de president af mocht zetten.
Op 25 mei 2001 dreigde Wahid de noodtoestand af te kondigen als het DPR deze plannen werkelijk doorvoerde. De noodtoestand gaf hem het recht om het parlement te ontbinden, waardoor een afzettingsprocedure onmogelijk zou worden.

Wahid niet vervolgd voor corruptie

Procureur-generaal Marzuki Darusman zei op 28 mei 2001 dat Wahid niets te maken had met de corruptieschandalen die in de volksmond 'Buloggate' en 'Bruneigate' werden genoemd. De beschuldiging dat hij enorme bedragen van het nationale voedselagentschap Bulog en een gift van de sultan van Brunei in eigen zak had gestoken, hadden Wahid maanden achtervolgd.
Wahid mocht dan niet corrupt zijn, maar het parlement vond hem desondanks nog altijd grillig en incapabel. Het DPR wilde daarom een debat over het eventuele opstarten van een afzettingsprocedure gewoon door laten gaan.
In een poging dit te voorkomen kondigde Wahid op 30 mei inderdaad de noodtoestand af. In praktijk kwam hier echter niets van terecht, volgens minister van Veiligheidszaken Susilo Bambang Yudhoyono omdat Wahid geen medewerking kreeg van zijn eigen kabinet, de politie en het leger.

Uit woede hierover ontsloeg Wahid politiechef generaal Bimantoro.
De zitting van het DPR op 31 mei ging gewoon door en 365 van de 500 kamerleden wilden dat het MPR op 1 augustus zou stemmen over de afzetting van Wahid; 39 onthielden zich van stemming en 4 stemden tegen.

Geen steun van Megawati voor Wahid

Ook vice-president Megawati en haar partij PDI-P steunden Wahid niet. Megawati had zich herhaaldelijk door Wahid gepasseerd en gekleineerd gevoeld, maar vond los daarvan dat diens afzetting de enige manier was om de politieke crisis waarin het land verkeerde te beëindigen. Sinds het ontstaan hiervan, begin 2001, was de politieke besluitvorming nagenoeg stil komen te liggen en daardoor waren de financiële markten ondermijnd en buitenlandse investeerders massaal op de vlucht geslagen.
Na Wahids afzetting zou Megawati automatisch president worden. Ze vond zelf dat ze recht had op deze titel, omdat niet Wahid maar zij bij de verkiezingen van 1999 de grote overwinnaar was geweest. Dat ze genoegen had moeten nemen met het vicepresidentschap had aan een samenzwering van conservatieve islamieten in het MPR gelegen, onder aanvoering van MPR-voorzitter Amien Rais. Zij wilden geen vrouw als president en hadden daarom hun steun aan Wahid gegeven.

Kabinetswijzigingen

In de laatste maanden van zijn presidentschap voerde Wahid een groot aantal kabinetswijzigingen door, volgens critici omdat hij bang was dat sommige ministers zich tegen hem zouden keren, maar volgens de president zelf omdat hij zich wilde bewijzen door met een verbeterd team de nationale economie te herstellen. Desondanks verving hij niet alleen economische ministers: ook minister van Veiligheidszaken Yudhoyono moest op 1 juni 2001 opstappen. Hij werd opgevolgd door Agum Gumelar die volgens Wahid goede banden had met Megawati en mogelijk kon helpen om de verstoorde relatie met haar te herstellen. Dat Yudhoyono eind mei had geweigerd de president te steunen toen deze de staat van beleg wilde afkondigen, zou niets met het ontslag te maken hebben.
Vice-president Megawati werd overigens niet geraadpleegd over de kabinetswijzingen. Vanwege de slechte onderlinge verhoudingen overlegde de president al maanden zo goed als niets meer met haar, zei Roy Janis, vice-voorzitter van Megawati's partij PDI-P.

Ook later in juni en juli verving Wahid een groot aantal ministers, maar vrijwel niemand besteedde daar nog aandacht aan, omdat het inmiddels zo goed als zeker was dat de president op korte termijn ten val zou worden gebracht.

Amien Rais roept MPR vervroegd bijeen

Op 9 juli 2001 gaf Wahid zijn politieke tegenstanders tot 20 juli de tijd om op te houden met hun pogingen om hem af te zetten. Als ze hieraan geen gehoor gaven, zou hij de noodtoestand afkondigen en tussentijdse verkiezingen uitschrijven.
Op 20 juli trok Wahid zijn dreigement echter in, op voorwaarde dat er naar een compromis gestreefd zou worden. Als dit niet gebeurde zou hij een dag voor de bijeenkomst van het MPR op 1 augustus alsnog de noodtoestand afkondigen. Bij het compromis dacht hij aan een overdracht van zijn bevoegdheden aan Megawati. Zijn taken als president zouden daarna zuiver ceremonieel worden. Wahid trok ook zijn voornemen in om Chairuddin Ismail te benoemen tot opvolger van de onlangs door hem ontslagen politiechef Bimantoro. Volgens de grondwet moest het parlement gekend worden in dergelijke ontslagen en aanstellingen en als Wahid zich daar niet aan stoorde, zou dat zijn positie definitief onmogelijk hebben gemaakt.

MPR-voorzitter Amien Rais wilde van Wahids compromisvoorstel echter niets weten. Hij vond de herhaaldelijke dreigementen om de noodtoestand af te kondigen en de controverse rondom de politiechef dusdanig ernstig, dat hij besloot het Volkscongres reeds op 21 juli 2001 bijeen te roepen. Rais was van mening dat de president zich volstrekt onmogelijk had gemaakt en het MPR snel actie moest ondernemen.

Wahid roept noodtoestand uit, maar MPR zet hem toch af

De nieuwe datum waarop het MPR zou stemmen over eventuele afzetting van de president werd 23 juli 2001, maar enkele uren voor het begin van deze procedure kondigde Wahid de noodtoestand af. Hij ontbond het parlement. Vrijwel niemand luisterde echter naar hem en omdat het Hooggerechtshof op diezelfde dag nog oordeelde dat Wahids noodsprong onwettig was, kon de zitting van het MPR gewoon doorgaan. Alle 601 aanwezige Congresleden stemden voor afzetting van Wahid en de benoeming van Megawati als nieuwe president.

Megawati wordt nieuwe president

Krap een kwartier na de verkiezing legde Megawati Sukarnoputri de eed af. De dochter van president Soekarno die Indonesië van 1949 tot 1965 had geleid, werd daarmee de vijfde president van het land. Ondanks zijn tegenstand in 1999 steunde Amien Rais haar presidentschap dit keer wel, omdat zij in zijn ogen nog altijd beter was dan Wahid. Andere opties waren er op dat moment niet.

Megawati werd de eerste vrouwelijke president van Indonesië en het was tevens de eerste keer in de geschiedenis van het land dat een machtswisseling plaatsvond zonder bloedvergieten op straat. Met name in Jakarta en Oost-Java was maanden achtereen massaal voor en tegen Wahid gedemonstreerd en de oproerpolitie was talloze malen uitgerukt om demonstranten uiteen te drijven. In de dagen rondom de machtswisseling bleef het echter betrekkelijk rustig. Wellicht kwam dit doordat de grootste moslimorganisatie van Indonesië, Nahdlatul Ulama (NU), zijn achterban had opgeroepen om Wahid alleen op geweldloze wijze te steunen. Hij had veel aanhang binnen het NU omdat hij er in het verleden voorzitter van was geweest. Duizenden fanatieke moslims hadden gezworen voor hem te zullen sterven.
De andere groep die nogal eens op rumoerige wijze demonstreerde waren de studenten. Deze stonden echter achter Megawati en hadden in de periode van de machtsoverdracht dus geen reden om de straat op te gaan.

Wahid verlaat presidentieel paleis

Wahid meende dat zijn afzetting onconstitutioneel was en weigerde daarom aanvankelijk om het presidentiële paleis te verlaten. Op 26 juli 2001 stapte hij uiteindelijk toch op. Bij zijn vertrek voorspelde hij dat

Indonesië

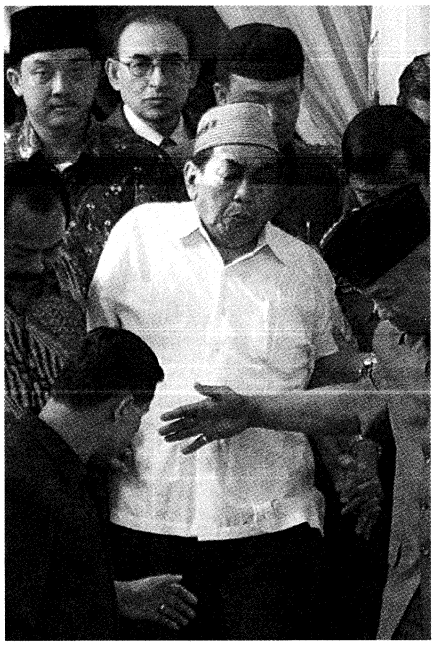

De afgezette Indonesische president Abdurrahman Wahid verlaat, geholpen door veiligheidsmensen, op 26 juli 2001 tenslotte het presidentiële paleis in Djakarta. *(foto ANP)*

Indonesië onder Megawati zou wegzinken in een poel van corruptie en anarchie en dat Golkar, de partij van oud-president Soeharto, weer zou oprukken.
'Ik zal terugkeren en doorgaan met de strijd voor democratie', zei hij tegen aanhangers die zich verzameld hadden op het Merdekaplein in Jakarta. Groot was die groep niet, want terwijl hij ooit respect had afgedwongen met zijn oppositie tegen Soeharto, zagen de meeste Indonesiërs hem bij zijn vertrek als een mislukkeling die het land weinig voorspoed had gebracht.
Wahid vertrok naar de Verenigde Staten voor medisch onderzoek.

Hamzah Haz wordt vice-president

Het parlement koos op 26 juli Hamzah Haz als vice-president. Hij was een van de fanatieke islamitische politici die in 1999 samen met Amien Rais hadden gepleit tegen Megawati's presidentschap. Waarom Megawati en Hamzah Haz nu opeens wel gingen samenwerken, legde Roy Janis van de PDI-P uit in een interview met persbureau *Reuters*: 'Hamzah is de beste keuze omdat er de angst bestond dat moslimgroeperingen zouden gaan proberen Megawati's positie te verzwakken. Hamzah's benoeming heeft dat gevaar weggenomen.'

(Vorige berichten pag. 311/2 - 2001)

Noord-Korea

NOORD-KOREA

BINNENLAND

Voedseltekorten door ernstige droogte en overstromingen

Noord-Korea meldde op 16 augustus 2001 dat zware regenval begin augustus grote overstromingen had veroorzaakt. Met name in de provincies Hyesan en Kangwon zouden de infrastructuur en de landbouw dusdanig ernstige klappen hebben opgelopen dat vervoer er niet meer mogelijk was en de oogst vrijwel zeker zou mislukken. Zeker tien mensen waren omgekomen en een onbekend aantal werd nog vermist.
De overstromingen volgden op vele maanden van droogte, volgens statistieken van de VN de ernstigste sinds tachtig jaar. Ook hierdoor had de landbouw al grote schade opgelopen.

Catherine Bertini, voorzitter van het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties (WFP), zei op 27 augustus 2001 te Seoul dat 7,6 van de 22 miljoen Noord-Koreanen op dat moment werden gevoed door het WFP.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rijksbegroting openbaar gemaakt

Tegen de nationale traditie in publiceerde Noord-Korea op 5 april 2001 enkele gegevens over de nieuwe rijksbegroting. Het Noord-Koreaanse persbureau *KCNA* meldde dat met de nieuwe begroting een onoverwinnelijk militair apparaat kon worden opgebouwd, evenals een krachtige staatseconomie.
De uitgaven voor defensie gingen met 0,2 procent omhoog naar 14,5 procent van het budget en de metaalindustrie, de spoorwegen en de energiewinning kregen samen 2,7 procent meer. *KCNA* meldde dat in 2000 40,1 procent van het budget aan de economie was besteed.

Het totale budget bedroeg 21,57 miljard won, de nationale munt. In 2000 zou de staat 20,95 miljard won hebben uitgegeven en 20,9 miljard verdiend. Welke koers voor de won werd gehanteerd, meldde *KCNA* niet. Volgens het Zuid-Koreaanse Promotiebureau voor Handel en Investeringen gebruikte Pyongyang een koers van 1:1 ten opzichte van de Amerikaanse dollar, maar bedroeg de reële koers in februari 2000 2,13 won voor 1 dollar.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met VS en Zuid-Korea verslechterd na aantreden Bush

Op 7 maart 2001 maakte de Amerikaanse president George W. Bush bekend dat zijn regering een nieuw beleid t.a.v. Noord-Korea wilde formuleren. Hierna verslechterden de betrekkingen tussen Washington en Seoul enerzijds en Pyongyang anderzijds.

Bush legt onderhandelingen met Noord-Korea stil

Onder Bush' voorganger Clinton waren Pyongyang en Washington nader tot elkaar gekomen, na decennia van louter vijandschap. De in januari 2001 aangetreden Bush noemde de Noord-Koreaanse leiders echter te onbetrouwbaar om afspraken mee te maken. Hij zei dat hij de toenaderingspolitiek daarom niet wilde voortzetten, zeker zo lang Noord-Korea nog over massavernietigingswapens beschikte en tevens een isolationistisch beleid voerde, waardoor Washington weinig mogelijkheden had om te controleren of Pyongyang eerder gedane beloftes over vermindering van de militaire activiteiten wel nakwam.
Washington schortte alle contacten met Pyongyang voor onbepaalde tijd op. Hiermee kwamen ook de besprekingen over de Noord-Koreaanse export van kruisraketten stil te liggen, terwijl het kabinet Clinton er aan het einde van zijn regeringsperiode bijna in geslaagd leek te zijn Pyongyang ertoe te bewegen hiermee op te houden, in ruil voor hulp bij het lanceren van Noord-Koreaanse satellieten. De VS beschouwden Noord-Korea als een van 's werelds grootste exporteurs van rakettechnologie.

Pyongyang teleurgesteld – Washington draait bij

Pyongyang keurde Bush' besluit ten zeerste af en stoorde zich ook aan de op 1 mei 2001 openbaar gemaakte Amerikaanse plannen om een ruimteschild te bouwen tegen raketaanvallen uit zogenaamde terroristische staten. Op 5 mei zei Pyongyang het ernstig te betreuren dat de VS Noord-Korea nog altijd tot deze categorie landen rekenden en

zelfs als belangrijke aanleiding zagen om het nieuwe defensiesysteem te realiseren.
Tegen een EU-delegatie die het land begin mei bezocht zei de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il echter dat het in 1999 beloofde moratorium op tests met kruisraketten bij wijze van olijftak toch van kracht zou blijven. De export van rakettechnologie zou daarentegen wel doorgaan. 'Export van technologie is handel en zo lang er kopers zijn, zullen wij verkopen', zei Kim Jong-il tegen eurocommissaris Javier Solana.

Op 7 juni 2001 zei de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell, na beraad met zijn Zuid-Koreaanse collega Han Seung-soo, dat de VS toch weer open stonden voor een dialoog met Noord-Korea. Later maakte Washington bekend dat er wat de VS betrof besprekingen kwamen over het nucleaire programma van Pyongyang, de Noord-Koreaanse kruisraketten en de concentratie van Noord-Koreaanse troepen nabij de Zuid-Koreaanse grens. Op enkele besprekingen op laag niveau na, werden de contacten echter niet werkelijk hersteld.

Pyongyang reageert op Amerikaanse militaire tests met bewapening

Op 15 juli 2001 deden de VS een proef met het nieuwe ruimteschild. Op 20 juli zei Noord-Korea dat het dit had ervaren als een provocatie en als aanmoediging om zich zwaarder te bewapenen. 'Een nieuwe mondiale wapenwedloop is onvermijdelijk geworden', aldus het officiële Noord-Koreaanse persbureau *KCNA*.

Jimmy Carter wil weer speciale gezant worden

Oud-president Carter zei op 6 augustus 2001 te Seoul in een persconferentie dat hij zich zou gaan inspannen om de vastgelopen betrekkingen met Pyongyang weer op gang te krijgen. Hij voegde hier echter aan toe dat hij gezien de verhoudingen van dat moment voorlopig weinig perspectieven zag.
Carter had in 1994 een belangrijke rol gespeeld in de onderhandelingen die leidden tot een bevriezing van het Noord-Koreaanse nucleaire programma.

Carter zei op 9 augustus dat hij niet meer begreep welk beleid Noord-Korea voerde ten aanzien van de Amerikaanse troepen in Zuid-Korea. Hij doelde hiermee op een verklaring die Kim Jong-il op 4 augustus te Moskou samen met de Russische president Poetin had uitgegeven, waarin ze protesteerden tegen de aanwezigheid van de 37.000 Amerikaanse militairen in Zuid-Korea.
'Toen ik zijn vader ontmoette zei hij me dat hij de aanwezigheid van Amerikaanse troepen in Zuid-Korea accepteerde', zei Carter verwijzend naar zijn ontmoeting met de inmiddels overleden president Kim Il-sung in 1994. Kim Jong-il zelf zou in 2000 in het bijzijn van de voormalige Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Albright en de Zuid-Koreaanse president Kim Dae-jung het standpunt van zijn vader hebben beaamd.

Pyongyang wijst nieuwe onderhandelingen van de hand

Op 18 augustus 2001 liet Pyongyang weten dat het geen behoefte had aan nieuwe besprekingen met de VS, zolang die probeerden Noord-Korea tot eenzijdige ontwapening te bewegen. Het had geen zin om aan de onderhandelingstafel te verschijnen 'zo lang de VS daar nog zitten met een dolk aan de riem', aldus de Noord-Koreaanse krant *Rodong Shinmun*.

Ook betrekkingen met Seoul verslechteren

Hoewel Bush zei dat hij het 'zonneschijnbeleid' wel bleef steunen – het beleid van de Zuid-Koreaanse president Kim Dae-jung gericht op toenadering tussen Noord- en Zuid-Korea in plaats van cultivering van de vijandelijke houding uit de Koude Oorlog – schrok Zuid-Korea van het nieuwe Amerikaanse beleid. Het vreesde dat de nog uiterst fragiele contacten tussen de twee Korea's er onherstelbaar door beschadigd zouden worden.

Het leek erop dat Zuid-Korea gelijk kreeg. Nadat Bush in maart 2001 zijn standpunt had duidelijk gemaakt, zegde Noord-Korea alle besprekingen met Seoul af en een tafeltennisteam dat de twee Korea's samen naar de wereldkampioenschappen in Japan zouden sturen, moest thuis blijven. Een plan om weg- en spoorverbindingen tussen de twee landen aan te leggen, werd uitgesteld.

Beperkt briefcontact werd wel mogelijk tussen sinds de oorlog (1950-53) uiteen gevallen families. Op 15 maart overhandigde het Rode Kruis 300 brieven van Zuid-Koreanen aan de Noord-Koreaanse posterijen, en v.v. Het was voor het eerst sinds 51 jaar dat er briefcontact over de grens mogelijk was.

Op 15 juni 2001 was het exact een jaar geleden dat de politieke leiders van de twee Korea's elkaar voor het eerst lijfelijk ontmoetten. Seoul greep deze kans aan om een Koreaans-Koreaanse top voor te stellen, maar Pyongyang zag hier niets in. Officiële Noord-Koreaanse stukken meldden dat de VS moedwillig de spanningen in Korea lieten escaleren. Aangezien Zuid-Korea niet los van Washington gezien kon worden, was er geen kans voor de twee Korea's om de onderlinge problemen op eigen wijze en gericht op het eigen belang voort te zetten, aldus Noord-Korea.
De Koreaans-Koreaanse betrekkingen verslechterden serieus toen op 6 juli 2001 een Noord-Koreaans schip illegaal de Zuid-Koreaanse territoriale wateren binnenvoer. Seoul ervoer dit als een provocatie en verhoogde de militaire paraatheid.

Op 30 augustus 2001 zei Pyongyang dat de relaties met het zuiden verder zouden verslechteren omdat Seoul een gevluchte Noord-Koreaanse familie had toegelaten, die eerder haar toevlucht had gezocht tot het kantoor van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR in Peking. Peking, een bondgenoot van Noord-Korea, was hierdoor ernstig in verlegenheid gebracht en had aanvankelijk geweigerd de familie als vluchtelingen te behandelen. Uiteindelijk had China de Noord-Koreanen 'om humanitaire redenen' toch laten gaan en waren ze via Singapore en Manila naar Seoul gevlogen.
Pyongyang beschuldigde de UNHCR er daarna van dat ze partij had gekozen voor Zuid-Korea.

EU wil diplomatieke betrekkingen met Noord-Korea

De Europese Commissie maakte op 14 mei 2001 bekend dat ze diplomatieke betrekkingen met Noord-Korea wilde aangaan, omdat dit land zich meer dan ooit bereid had getoond tot verzoening met Zuid-Korea. Deze conclusie was getrokken na een bezoek aan Noord-Korea door Chris Patten en Javier Solana van de Europese Commissie en Goran Persson, vice-premier van Zweden dat op dat moment de EU-voorzitter was. Het was het eerste officiële Europese bezoek ooit. Bijna alle lidstaten van de EU

hadden in de voorafgaande maanden al besloten tot erkenning van Noord-Korea.

(Vorige berichten pag. 180/1 - 2001)

PAKISTAN

BINNENLAND

Demonstratie tegen regering

Op 1 mei 2001 trotseerde de Alliantie voor Herstel van de Democratie een verbod op openbare bijeenkomsten met een demonstratie in Karachi tegen de regering. De politie pakte enkele honderden activisten en politieke leiders op en stelde een avondklok in. In Banaras Chowk, vijftien kilometer ten westen van Karachi, gebruikte de politie traangas tegen demonstranten van de Awamipartij, die met stenen gooiden.
De autoriteiten zetten massaal veiligheidstroepen in om de situatie onder controle te krijgen.
Generaal Pervez Musharraf had daags voor de demonstratie politici gewaarschuwd en aangeraden thuis te blijven. 'Als we eenmaal gezegd hebben dat er geen politieke activiteiten zullen zijn, dan zullen ze er ook niet zijn', verklaarde hij.

Soennitische leider vermoord

Op 18 mei 2001 schoten onbekenden in Karachi de soennitische leider Saleem Qadri, twee familieleden, zijn chauffeur, lijfwacht en een politieman dood. Volgens aanhangers van Qadri was de aanslag het werk van een rivaliserende soennitische moslimgroepering.
Qadri was leider van de conservatieve Sunni Tehrik. Geweld tussen soennitische en sjiïetische moslims (die in Pakistan in de minderheid waren) kwam regelmatig voor en had de laatste tien jaar honderden levens geëist, maar gevechten tussen soennitische groepen waren zeldzaam.

Op 19 mei gingen tienduizenden soennieten de straat op om Qadri de laatste eer te bewijzen. Onderweg riepen zij wraakzuchtige leuzen en staken zij voertuigen in brand. Enkelen raakten gewond toen de politie met traangas en knuppels een stoet uiteen wilde drijven. Uit angst voor het geweld hielden veel bedrijven en winkels hun deuren gesloten. Ook in Lahore richtten soennieten vernielingen aan.

Op 28 mei 2001 riep de Sunni Tehrik op tot een staking in Karachi maar trok die oproep op 30 mei weer in nadat de autoriteiten beloofd hadden honderden soennieten, die sinds de onrust waren opgepakt, vrij te zullen laten en Qadri's moordenaars te zullen opsporen.

Gevangenisstraf voor Benazir Bhutto

Op 9 juni 2001 veroordeelde een rechtbank van het Nationale verantwoordelijkheidsbureau (NAB) oud-premier Benazir Bhutto tot drie jaar gevangenisstraf omdat zij weigerde ter terechtzitting te verschijnen. Tegen Bhutto, die in het buitenland verbleef, liepen enkele rechtszaken wegens corruptie.
Volgens lid 31 van een verordening van het NAB dat gespecialiseerd was in corruptiezaken, stond op negeren van een bevelschrift of niet op de zitting verschijnen, drie jaar cel.

Musharraf benoemt zichzelf tot president

Op 20 juni 2001 liet generaal Pervez Musharraf zich beëdigen als president van Pakistan. Zijn voorganger Mohammad Rafiq Tarar werd naar huis gestuurd. Musharraf dacht als formeel staatshoofd sterker te staan tijdens de topontmoeting met India die in juli zou worden gehouden.
Musharraf behield zijn functies van uitvoerend leider en opperbevelhebber van de strijdkrachten. Ook ontbond hij officieel alle democratisch gekozen parlementen, die waren geschorst na zijn coup in oktober 1999. In zijn eerste speech als president zei hij vast te zullen houden aan het herstel van de democratie uiterlijk oktober 2002.
De oppositie noemde Musharrafs zet een 'grote tragedie'. Waarnemers hadden eerder al gesuggereerd dat Musharraf na herstel van de democratie als president zou willen aanblijven.
De Verenigde Staten en Groot-Brittannië beschouwden de benoeming als een verder uitstel van de terugkeer naar democratie. De Indiase regering liet weten Musharrafs nieuwe status te accepteren.

Directeur nationale oliemaatschappij vermoord in reeks aanslagen

Op 26 juli 2001 schoten onbekenden Shaukat Mirza (62), directeur van de Pakistaanse staatsoliemaatschappij (PSO) dood toen hij op weg was naar zijn werk in Karachi. De dood van Mirza die betrokken was bij de privatiseringsplannen van de regering, zette een zware domper op Pakistans pogingen om een aantrekkelijker investeringsland te worden, aldus waarnemers.

Volgens sommige bronnen had Mirza ook recent informatie verstrekt aan het Nationaal verantwoordelijkheidsbureau dat zich bezighield met de bestrijding van corruptie. Moazzim Ali, coördinator van de Pakistaanse Commissie voor Mensenrechten, zei dat Mirza slachtoffer was geworden van zijn eigen werk en weet de moord aan de aanwezigheid van verschillende 'maffia's' in Karachi.

Gewelddadige, anonieme aanslagen zoals die op Mirza waren schering en inslag in de havenstad. Tussen 1994 en april 2001 waren 3.978 mensen vermoord. De daders voerden hun aanslag meestal vanaf een rijdende motor uit en zouden afkomstig zijn uit militante, politieke of religieuze groepen, de misdaad, de drugswereld en zelfs regeringskringen. Rijke Pakistanen, diplomaten en zakenlui gingen de deur niet uit zonder gewapend escorte.
Volgens Ali hadden de autoriteiten gefaald in de bestrijding van het geweld of waren zij mogelijk zelf betrokken. Het regionale hoofd van de politie, Aftab Nabi, had onlangs in een interview nog gezegd dat zijn dienst geen geld had voor misdaadbestrijding omdat alles opging aan salarissen en faciliteiten.

Districtsverkiezingen met geweld en fraude

Twee verkiezingskandidaten vermoord

Op 28 juli 2001 schoten gewapende mannen in het district Lodhran (Punjab) twee kandidaten voor de districtsverkiezingen van 2 augustus dood. De daders wisten per auto te ontkomen. De slachtoffers waren Mohammad Siddique Khan Kanju, voormalig onderminister van Buitenlandse zaken in de kabinetten van premier Nawaz Sharif, en Aslam Joya, voorheen deelstaatparlementslid. Beiden waren kandidaat voor 'nazim' ofwel districtshoofd, voor welke functie verkiezingen stonden gepland.
De verkiezingen maakten deel uit van president Musharrafs plan om de democratie vanaf de basis te herstellen. De politie sloot een verband tussen de verkiezingen en de moorden niet uit.

Omstreden verkiezingsuitslag

Op 2 augustus 2001 vonden de districtsverkiezingen plaats, waarbij raadsleden nieuwe districtshoofden kozen. Politieke partijen waren uitgesloten van deelname. Veel kandidaten waren echter afkomstig van non-politieke groepen die gesteund werden door politieke partijen.
Volgens de oppositionele Pakistaanse Volkspartij (PPP) was er sprake van fraude omdat de regering, met behulp van het leger, bepaalde 'officiële' kandidaten voortrok en andere op een tweede plaats zette. Ook zouden de raadsleden onder druk zijn gezet hun steun te verlenen aan deze officiële kandidaten. De partij eiste onderzoek van de fraude door een speciaal tribunaal.
Volgens lokale media wonnen door de PPP gesteunde kandidaten in 43 van de 82 districten. In de overige 39 districten werden op 8 augustus verkiezingen gehouden.

Militante religieuze groeperingen verboden

President Musharraf verbood op 14 augustus 2001 de groeperingen Lashkar-e-Jhangvi en Sipah-e-Mohammad, respectievelijk een soennitische en een sjiïetische groepering die medeverantwoordelijk waren voor het aanhoudende sektarische geweld in Pakistan. Ook waarschuwde hij andere groepen voor een verbod als zij betrokken bleken te zijn bij gewelddadigheden.
Musharraf zei in een bijeenkomst met nieuw gekozen districtshoofden ter gelegenheid van Onafhankelijkheidsdag, dat intolerantie, corruptie en etnisch en sektarisch geweld Pakistan een slechte naam gaven in het buitenland. Het speet hem te moeten vechten tegen een reputatie als 'mislukte of terroristische staat'.
Recentelijk had hij de campagne tegen illegaal wapenbezit opgevoerd en verscherping van de antiterrorismewetten aangekondigd. 'Pakistan heeft niets te vrezen van de buitenwereld, het gevaar komt van binnenuit', aldus de president.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Regionale partij wint verkiezingen in Kashmir

Demonstratie en staking

Op 25 juni 2001 arresteerde de politie in het Pakistaanse deel van Kashmir meer dan tachtig deelnemers aan een demonstratie voor een onafhankelijk Kashmir. De demonstratie vond plaats tijdens een staking van het openbaar vervoer, uitgeroepen door het Jammu en Kashmir Bevrijdingsfront (JKLF). De staking was gericht tegen de afwijzing van de JKLF-kandidaten voor de Lagerhuisverkiezingen op 5 juli in Pakistaans Kashmir. Volgens de regels van de verkiezingen moesten alle kandidaten trouw zweren aan Pakistan. De JKLF was echter voor onafhankelijkheid van Pakistan.

Moslimconferentie van heel Jammu en Kashmir wint

Op 5 juli 2001 won de Moslimconferentie van heel Jammu en Kashmir (AJKMC) de verkiezingen voor het Lagerhuis van Pakistaans Kashmir. De regionale partij behaalde 22 van de 40 verkiesbare zetels en nam daarmee de leiding over van de Pakistaanse Volkspartij (PPP), die 14 zetels won.
Voor de 8 overgebleven zetels, die waren gereserveerd voor vrouwen, professionele en religieuze groepen, zouden de parlementsleden later in juli verkiezingen houden.
Aan de verkiezingen die ondanks de schorsing van alle provinciale parlementen na de militaire coup van 1999 gewoon na de termijn van het zittende parlement plaatsvonden, namen zestien partijen deel.
Musharraf had het parlement in Kashmir laten zitten om kritiek van India, dat door Pakistan werd beschuldigd van verkiezingsfraude in het Indiase deel van Kashmir, te voorkomen.
Partijen die streefden naar onafhankelijkheid of aansluiting bij India, waren echter van deelname uitgesloten.

Op 25 juli 2001 werd Sardar Sikandar Hayat van de AJKMC gekozen tot premier. Hij zwoer trouw te zullen blijven aan Pakistan en een eind te zullen maken aan de Indiase overheersing van de regio. Op 25 augustus majoor-generaal Mohammad Anwar benoemd tot president, een symbolische functie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

IMF positief over economisch beleid

Op 20 mei 2001 zei Ahsan Mansur, vertegenwoordiger van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in Pakistan, dat zijn organisatie positief was over het economisch beleid van generaal Pervez Musharraf. Hij zei ook dat vasthouden aan hervormingen noodzakelijk was voor structureel economisch herstel. Een economische groei van 5,2 procent was volgens hem haalbaar.
Het IMF prees de regering voor het nemen van onpopulaire maatregelen als het verhogen van de brandstofprijzen, vrijlaten van de wisselkoers en controle op leningen. Ook drong het IMF aan op vergroting van de belastinginkomsten. Een structurele verlaging van het fiscaal tekort tot ongeveer 3 procent van het bnp was nodig om Pakistan aantrekkelijk te maken voor buitenlandse investeerders.

In Pakistan was op dat moment een afvaardiging van het IMF aan het bezien of het land in aanmerking kwam voor een derde termijn van een lening. Geen enkele Pakistaanse regering was er voorheen in geslaagd aan de voorwaarden voor een derde termijn te voldoen.

Hooggerechtshof stelt instelling islamitisch banksysteem uit

Op 14 juni 2001 gaf het Hooggerechtshof in Islamabad de regering nog een jaar voor de introductie van het islamitische banksysteem, ofwel rentevrij lenen. Het nieuwe systeem had op 1 juli 2001 ingevoerd zullen worden.
Het hof kwam zo tegemoet aan de bezwaren van verschillende banken, die vreesden dat de nieuwe regel het oude financiële systeem en het landsbestuur in de war zou schoppen.

Het islamitische systeem werd in 1991 door een islamitisch hof ingesteld. Sindsdien hadden verschillende regeringen beroep aangetekend tegen de uitspraak, waardoor de uitvoering ervan steeds werd opgeschoven. Leiders van sommige islamitische partijen hadden generaal Musharraf gewaarschuwd voor onrust als er weer tot uitstel werd besloten.

Begroting 2001/'02

Op 18 juni 2001 maakte minister van Financiën Shaukat Aziz de begroting voor het komende jaar bekend. Deze voorzag in een toename van de economische groei van 2,6 naar 4 procent in het jaar 2001/'02 en 5,2 procent in 2003/'04. De uitgaven werden

Pakistan

geraamd op 751,7 miljard roepies, (ongeveer 13,7 miljard euro), 7,7 procent meer dan in het voorgaande jaar. Het begrotingstekort zou afnemen van 5,3 naar 4,9 procent. Aziz verwachtte een verhoging van de inkomsten met 16,9 procent, waarvan 12,5 procent aan belastinginkomsten.
De regering bevroor de militaire uitgaven en beperkte de uitgaven voor economische en sociale ontwikkeling. Dat laatste was noodzakelijk omdat Pakistan anders zijn overeenkomst met het IMF zou verbreken. Het IMF wilde ook voortzetting van de privatiseringen, waarmee een bedrag van 3 miljard dollar (ongeveer 3,36 miljard euro) gemoeid was, en een sanering van het ambtenarenapparaat.
Aziz zei dat ambtenaren in december een loonsverhoging van 50 procent kregen omdat hun salarissen wegens corruptie al zeven jaar niet meer waren verhoogd.

Financiële injectie aandelenmarkt

Op 13 augustus 2001 besloot de regering 3 miljard roepies (ca. 52,5 miljoen euro) te steken in een speciaal fonds ter stimulering van de ineenzakkende aandelenmarkt. De beursindex in Karachi was sinds begin dat jaar meer dan 18 procent gezakt wegens dalende investeringen. Na bekendmaken van dit nieuws steeg de index met 2,4 procent.

JUSTITIE

Doodstraffen wegens drugssmokkel

Op 27 juni 2001 veroordeelde de antidrugsrechtbank in Lahore Afridi, de hoofdredacteur van het Engelstalige dagblad *The Frontier Post* tot de dood nadat hij schuldig was bevonden in twee drugszaken. Ook moest Afridi een boete van 2 miljoen roepies (ca. 40.000 euro) betalen. Twee medeplichtigen kregen elk levenslang en een boete van 250.000 roepies (ca. 4.500 euro) opgelegd.

Het door militairen geleide Antinarcotica team (ANF) arresteerde Afridi in april 1999 nadat men 21 kilo hasj in zijn auto gevonden had. Ook vond het ANF 751 kilo hasj in een vrachtwagen die eigendom was van Afridi. Afridi was nooit op borgtocht vrijgelaten. Volgens zijn familie was de drugsvangst slechts een lokaas om Afridi om politieke redenen te kunnen pakken. De redacteur had banden met ex-premier en oppositieleidster Benazir Bhutto. Afridi ontkende de aanklacht. Hij kreeg een week om in beroep te gaan.

Doodstraf voor oud-parlementariër

Op 10 augustus 2001 kreeg Munawar Hussain Munj, voormalig lid van het Lagerhuis voor de Pakistaanse Volkspartij (PPP), de doodstraf en een boete van 1 miljoen roepies (ca. 17.400 euro) opgelegd wegens drugshandel. In zijn auto was 35 kilo heroïne en 30 kilo hasj aangetroffen.

NATUUR EN MILIEU

Zware regens eisen levens

Op 26 juli 2001 maakten functionarissen bekend dat zware slagregens in Baluchistan, Punjab, Sindh en langs de Makrankust overstromingen hadden veroorzaakt die aan ongeveer 200 mensen het leven hadden gekost en voor miljoenen dollars schade hadden aangericht. Tientallen mensen werden nog vermist. De schade was bijzonder groot in het lager gelegen Rawalpindi en werd geschat op miljarden roepies.
De autoriteiten zetten met behulp van het leger reddingsoperaties op en kampen voor inwoners die dakloos waren geworden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek Chinese premier

Op 11 mei 2001 bracht de Chinese premier Zhu Rongji een vierdaags bezoek aan Pakistan. Zhu sprak zich uit voor bevordering van de economische samenwerking tussen China en Pakistan en had lovende woorden voor de verrichtingen van generaal Pervez Musharraf. China en Pakistan tekenden overeenkomsten voor zeven projecten, waaronder de aanleg van een nieuwe haven en een snelweg in de zuidwestelijke provincie Baluchistan. Daarmee was volgens functionarissen ongeveer 500 miljoen dollar (ongeveer 559,7 miljoen euro) aan Chinese investeringen mee gemoeid. Het bezoek van Zhu was onderdeel van een elfdaagse rondreis door Zuid-Azië.

Topontmoeting met India loopt op mislukking uit

Op 17 juli 2001 liep de ontmoeting tussen president Musharraf en premier Atal Behari Vajpayee van India uit op een mislukking omdat zij er niet in slaagden de top af te sluiten met een gezamenlijke verklaring.
Ofschoon geen details werden gegeven, was duidelijk dat Kashmir het struikelblok was geweest. Pakistan wilde oplossing van dat probleem prioriteit geven boven alle andere zaken. Volgens India was Kashmir onbespreekbaar omdat het gebied integraal onderdeel van de Indiase staat was.
Vajpayee accepteerde wel een uitnodiging van Musharraf voor een vervolggesprek in Pakistan op een later tijdstip.

Overeenkomst met UNCHR over vluchtelingen

Op 2 augustus 2001 bereikte de UNHCR overeenstemming met Pakistan over de vaststelling van de status van Afghaanse vluchtelingen in de Noordwestelijke Grensprovincie. Daar verbleven ongeveer 180.000 Afghanen in vervuilde, illegale kampen.
De screening van de vluchtelingen zou meteen beginnen en geschieden op vrijwillige basis. Een uitzondering gold voor alleenstaande minderjarigen en bejaarden, zieken en inwoners van de door droogte geteisterde gebieden. Afgewezen vluchtelingen en economische migranten werden teruggestuurd naar Afghanistan. Zij die een vluchtelingenstatus kregen, konden daarna verhuizen naar officiële kampen.
In Pakistan verbleven ongeveer twee miljoen vluchtelingen. Sinds medio 2000 was dat aantal, door de burgeroorlog en de droogte, toegenomen met 200.000.

(Vorige berichten pag. 315/1 - 2001)

TAIWAN

Taiwan

BINNENLAND

Kabinetswijzigingen

Hau Lunpin trad op 5 maart 2001 aan als minister van Milieu. Hau was voorzitter van de kleine oppositiepartij de Nieuwe Partij, die op deze manier dus een regeringspartij werd. Hau verving Lin Junyi die was afgetreden nadat een Griekse schip in januari nabij een Zuid-Taiwanees koraalreservaat honderden tonnen olie had verloren, maar niemand van het ministerie was gaan kijken omdat het nieuwjaarsvakantie was. Het publiek was hierover woedend.
Verder traden nieuwe ministers aan op de

departementen voor Atoomenergie en Wetenschappen en kwam er een nieuwe minister zonder portefeuille.

Grote verwoestingen door tyfoon Toraji

De tyfoon Toraji veroorzaakte op 29 en 30 juli 2001 overstromingen en enorme aardverschuivingen. Op 1 augustus zeiden reddingswerkers dat de lichamen van 77 slachtoffers waren geborgen. De kans dat ze de 133 mensen die nog werden vermist, levend zouden vinden, achtten ze minimaal. Toraji was de meest verwoestende tyfoon sinds veertig jaar. De schade aan de landbouw bedroeg ca. 110 miljoen euro.

BETREKKINGEN MET CHINA

Taiwan wil economische banden met China aanhalen

President Chen Shuibian accepteerde op 27 augustus 2001 de adviezen van een speciale commissie die zich drie dagen lang had gebogen over de vraag hoe de economische crisis bestreden kon worden. Hij zei dat de adviezen in het regeringsbeleid zouden worden opgenomen. Het antwoord van de 120 academici, zakenlieden en politici was: verregaande economische integratie met China.

Opheffen van investeringsplafond

Het belangrijkste advies betrof de versoepeling van het zgn. 'geen haast maar geduld'-beleid. Dit was in 1996 ingevoerd en verbood investeringen in China met een waarde van meer dan ca. 54 miljoen euro, uit angst dat Peking al te kostbare investeringsprojecten zou 'gijzelen' om Taiwan tot volgzaamheid te dwingen. De commissie wilde in plaats hiervan een agressief economisch integratiebeleid, uitmondend in een nieuwe, actieve Chinees-Taiwanese handelszone.
Ook raadde de commissie de regering aan om Taiwanese banken toe te staan om vestigingen in China te openen; Chinese banken zouden actief moeten worden op de Taiwanese vastgoed- en aandelenmarkten.

Reacties uit China

Op 29 augustus 2001 zei China dat het alleen openstond voor de voorgenomen Taiwanese koerswijziging in zoverre het om tweerichtingsverkeer ging, waar beide partijen voordeel bij hadden. Belangrijker was echter de eis dat het eiland akkoord moest gaan met het 'één-China-beleid' – de doctrine dat Taiwan en China samen één land vormen en nooit gescheiden mogen worden. Peking beschouwde Taiwan als afvallige provincie, die met het vasteland herenigd moest worden.
Het was voor Chen bijna onmogelijk om hier mee in te stemmen, omdat hij juist tot president was gekozen vanwege zijn pleidooi voor Taiwanese onafhankelijkheid. Hij had gebroken met de consensus die Taiwan en China in 1992 hadden bereikt: Taiwan had toen het één-China-beleid geaccepteerd, op voorwaarde dat het er zijn eigen draai aan mocht geven. Hoewel Chen nooit had geprobeerd de onafhankelijkheid werkelijk uit te roepen, nam China hem dit hoogst kwalijk.
Van de andere kant vond Chens achterban dat hij zich juist niet genoeg inspande voor de onafhankelijkheid. Om beschuldigingen van kiezersbedrog te ontzenuwen had hij op 19 maart nog verklaard tegenover het Taiwanese Wereldcongres, bestaande uit voornamelijk overzeese voorstanders van Taiwanese onafhankelijkheid, dat zijn beleid louter gericht was op integratie met China om de spanningen tussen Taipei en Peking te verlichten. Hij had hiermee laten doorschemeren dat hij nog wel degelijk voorstander was van Taiwanese onafhankelijkheid.
China zag in het nieuwe Taiwanese integratiebeleid een mogelijkheid om Chen te dwingen zijn onafhankelijkheidsstreven definitief op te geven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Hervormingen van financiële sector als wapen tegen economische crisis

Terwijl de Taiwanese economie in 2000 nog met 5,98 procent was gegroeid, nam het bnp in het eerste kwartaal van 2001 met slechts 1,06 procent toe. Van de beroepsbevolking was 3,9 procent werkeloos en dat was een historisch record. Op 1 mei gingen in Taipei 15.000 mensen de staat op om voor meer banen te demonstreren.

Miljardeninjectie in economie

Het parlement nam op 6 juni 2001 een voorstel aan om de rijksbegroting voor 2001 ter waarde van 1,5755 biljoen Taiwanese dollar (ongeveer 50 miljard euro) met 61,6 miljard Taiwanese dollar (ca. 2 miljard euro) te verhogen. Het geld zou met name in de infrastructurele ontwikkeling worden gestoken. Gehoopt werd dat de extra uitgaven de economie een positieve impuls zouden geven en de economische groei over heel 2001 uiteindelijk rond de 4 procent zou uitkomen, een schatting waarop de oorspronkelijke begroting was gebaseerd.

Hervormingen van de financiële sector

Het parlement stemde op 26 en 27 juni in met een aantal hervormingen van de financiële sector. Deze hadden het stimuleren van de economische bedrijvigheid als doel. Taiwanese financiële instellingen kregen het recht meerdere soorten diensten te leveren. Het werd hierdoor mogelijk dat ze uitgroeiden tot een soort 'financiële supermarkten', waar klanten net zo makkelijke binnenstappen voor een pensioenvoorziening als voor investeringsadviezen. Tot dan toe hadden de bedrijven zich op slechts één soort product mogen concentreren.

Ook zou een orgaan in het leven worden geroepen dat moeilijk inbare leningen moest overnemen van kredietinstellingen. Deze hadden op grote schaal te kampen met debiteuren die vanwege de zwakke economie hun leningen niet konden aflossen en dreigden hierdoor zelf in de problemen te raken. Het gevaar bestond dat dit zou uitlopen op een afnemende bereidheid om leningen te verstrekken, waardoor het bedrijfsleven moeilijker aan kapitaal kon komen en dus minder zou investeren. Hierdoor kon de economie op den duur vastlopen.
Volgens officiële cijfers was in mei 2001 5,89 procent van de uitstaande kredieten moeilijk inbaar. Hoewel dit al een record was, schatten onafhankelijke analisten het werkelijke percentage op het dubbele hiervan.
Het ministerie van Financiën schatte dat er 50 tot 60 miljard Taiwanese dollar (ca. 1,5 tot 1,8 miljard euro) nodig was om de problemen bij de banken te verhelpen.

Tot slot stemde het parlement in met de opening van de Taiwanese verzekeringsmarkt voor buitenlandse investeerders.

Eind augustus maakte de overheid bekend dat niettemin de economie in de afgelopen 26 jaar nog nooit zo slecht had gepresteerd als in de afgelopen maanden.

Taiwan

Oud-president Lee Tenghui vraagt om steun voor kabinet

Het ministerie van Financiën weet de malaise aan een mondiale tendens en aan een kapitaalvlucht naar het veel goedkopere China – sinds eind jaren tachtig was zeker ca. 65 miljard euro in China geïnvesteerd, maar vermoedelijk nog veel meer.

Analisten zagen de Taiwanese restricties op economische betrekkingen met China juist als boosdoener. Ook zeiden ze dat president Chen Shuibian van de Democratische Progressieve Partij, politiek te onervaren was en bovendien weinig daadkrachtig kon optreden omdat hij het moest stellen met de steun van een parlementaire minderheid. De grootste partij, de Kwomintang ('Nationalisten'), werkte de regering stelselmatig tegen, waardoor deugdelijk beleid moeilijk van de grond kon komen. Als reactie hierop riep oud-president Lee Tenghui van de Kwomintang op 12 augustus 2001 alle Taiwanezen op om voorlopig als één man achter president Chen te gaan staan, ongeacht de politieke voorkeur. Dit zou een verdere economische aftakeling kunnen helpen voorkomen.

MILITAIRE ZAKEN

Nieuwe Amerikaanse wapenleveranties aan Taiwan

De VS besloten op 24 april 2001 tot de grootste verkoop van wapens aan Taiwan sinds begin jaren negentig, toen president Bush sr. de afvallige Chinese provincie F-16 gevechtsvliegtuigen had geleverd.
Taiwan was vooral blij met de beloofde leverantie van acht in Europa te bouwen onderzeeërs, omdat het sinds de problematische Nederlandse duikbootleveranties in 1981 nog altijd niet was gelukt om een nieuwe leverancier te vinden.

Om China niet al te zeer tegen de haren in te strijken besloten de VS Taiwan geen militaire schepen te leveren met het zeer geavanceerde luchtdefensiesysteem Aegis, iets waartegen Peking intensief had gelobbyd. Wel mocht het eiland vier schepen kopen in de zgn. Kidd-klasse, die voorzien waren van een veel minder krachtige radar. Washington hield echter de mogelijkheid open om hier later indien gewenst op terug te komen.
China reageerde woedend, maar ondernam geen actie tegen Taiwan of de VS.

BUITENLANDSE ZAKEN

Dalai Lama in Taiwan

De Dalai Lama, sloot op 9 april 2001 een tiendaags bezoek aan Taiwan af. De Tibetaanse spirituele leider in ballingschap zei dat hij Taiwan bezocht omdat daar miljoenen boeddhisten huisden, maar Peking zag heimelijke politieke motieven: hij zou bij Taiwan steun zoeken voor de Tibetaanse onafhankelijkheidsstrijd.

Taiwanese president bezoekt VS

Peking reageerde op 21 mei 2001 woedend toen bleek dat president Chen Shuibian van Taiwan toestemming had gekregen om op doorreis naar Midden-Amerika een tweedaags bezoek te brengen aan New York. Hij ontmoette daar 22 congresleden en burgemeester Giuliani van New York.
Peking noemde het bezoek een Amerikaanse steunbetuiging voor Taiwanese separatisten.

Op 26 juni protesteerde Peking opnieuw, ditmaal tegen een privé-reis van de voormalige Taiwanese president Lee Tenghui naar de VS. Na Lee's vorige bezoek in 1995 was een groot diplomatiek conflict ontstaan tussen China en de VS. In 2001 gebeurde dit echter niet na Lee's bezoek, en ook niet na dat van president Chen.

Taiwan verbreekt diplomatieke betrekkingen met Macedonië

Taiwan verbrak op 18 juni 2001 de diplomatieke betrekkingen met Macedonië omdat dat land de contacten met de Volksrepubliek China wilde herstellen.
Macedonië was in 1999 'overgestapt' van China op Taiwan, in ruil voor Taiwanese investeringen. In 2001 had Macedonië echter de hulp van de VN nodig om escalatie van een binnenlands conflict met Albanese rebellen te voorkomen. China dreigde zijn vetorecht in de VN-veiligheidsraad te gebruiken om dit te dwarsbomen, tenzij Skopje de Volksrepubliek weer ging erkennen.
Macedonië was een van de 29 landen met wie Taipei diplomatieke betrekkingen onderhield.

(Vorige berichten pag. 181/2 - 2001)

Zuid-Korea

ZUID-KOREA

BINNENLAND

Nieuwe ministers

Op 21 maart 2001 trad minister Choi Sunjung van Volksgezondheid af omdat zijn hervormingsbeleid voor de gezondheidszorg het nationale ziekenfonds ca. 3 miljard euro verlies had opgeleverd. Parlementariër Kim Won-gil volgde hem op.
Minister van Buitenlandse zaken Lee Joung-binn trad op 26 maart af. Lee had zijn mond voorbij gepraat over een vertrouwelijk verzoek van Washington aan Seoul om de Amerikaanse plannen voor de aanleg van een ruimteschild tegen raketaanvallen openlijk te steunen. Seoul had deze plannen eerder samen met Rusland afgekeurd en dat stak de VS.
Lee Joung-binn werd opgevolgd door Han Seung-soo, voormalig minister van Handel en ambassadeur in de VS.
Minister van Justitie Kim Jong-kil droeg op 23 mei zijn taken over aan Ahn Dong-su. De aanstelling van Ahn werd gezien als gebaar aan de oppositie, die beweerde dat topfuncties binnen het kabinet altijd naar ambtenaren uit de provincie Cholla gingen, het thuisland van president Kim Dae-jung.
Net voor zijn aantreden ontstond echter een gerucht dat Ahn in zijn inauguratierede zou zeggen dat hij alles op alles wilde zetten om de partij van president Kim de volgende verkiezingen te laten winnen. Dit leidde tot een rel en hij besloot van het ministerschap af te zien.
Uiteindelijk werd de voormalige procureur en vice-minister van Justitie Choi Kyung-won de nieuwe minister van Justitie.
Minister Oh Jang-seop van Verkeer stapte op 22 augustus op nadat het Amerikaanse Luchtvaart kantoor (FAA), een Amerikaans controleorgaan voor de luchtvaart, de Zuid-Koreaanse luchtvaart had gedegradeerd van veiligheidscategorie 1 naar categorie 2. De minister had verhoogde veiligheid juist hoog in het vaandel staan, omdat Korean Air eind jaren negentig enkele dramatische ongelukken had beleefd. Kim Yong-chae volgde hem op.

De kabinetswijzigingen waren allemaal ook bedoeld om het snel afnemende publieke vertrouwen in het kabinet te remmen. Steeds meer Koreanen vonden dat het de-

finitieve herstel van de economie te lang op zich liet wachten en hielden president Kim Dae-jung hiervoor verantwoordelijk.

Hevigste moesson en ernstigste droogte

Zuid-Korea beleefde in juli 2001 de hevigste moessonregens sinds decennia. Zeker 49 mensen kwamen om het leven, waarvan minstens 21 door elektrocutie, omdat de straatlantaarns in Seoul niet tegen zo veel water bestand bleken. Meer dan 30.000 huizen liepen onder en talloze gebouwen werden beschadigd door modderstromen.
De regenval kwam na de ernstigste droogte sinds hierover statistieken werden bijgehouden. Volgens overheidsbronnen had deze voor 1 miljard euro schade aan de landbouw aangericht.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Staking Daewoo met geweld neergeslagen

Op 17 april 2001 sloeg de politie een protestactie van Daewoo-medewerkers in Pupyong met geweld neer. De demonstranten protesteerden tegen 1700 gedwongen ontslagen die in februari waren gevallen. De politie was gaan slaan toen 400 demonstranten probeerden een vakbondskantoor in de Daewoo-vestiging binnen te gaan. Het kantoor stond normaliter overigens open voor publiek. Er vielen 45 gewonden en 20 mensen werden gearresteerd.
President Kim Dae-jung, winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede, bood naderhand zijn excuses aan voor het politieoptreden.

Stakingen tegen economische herstructurering

In juni 2001 staakten ca. 50.000 werknemers, waaronder veel medewerkers van luchtvaartmaatschappijen en ziekenhuizen. Ze eisten o.a. loonsverhoging en arbeidstijdverkorting. Het personeel van drie grote academische ziekenhuizen legde acht dagen lang het werk neer. Alleen spoedgevallen werden afgehandeld.

Op 5 juli staakten naar schatting 20.000 mensen en ca. 10.000 demonstreerden in de straten van Seoul tegen massaontslagen bij de herstructurering van chaebols (grote bedrijfsconglomeraten) als Hyundai en Daewoo.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zuid-Korea lost IMF-lening af

Zuid-Korea betaalde op 23 augustus 2001 de laatste 140 miljoen dollar (ca. 151 miljoen euro) van de 19,5 miljard dollar die het in 1997 van het Internationale Monetaire Fonds (IMF) had geleend om de economische en financiële crisis te bestrijden.
Minister van Financiën Jin Nyum zei dat Zuid-Korea ook na de afbetaling wilde doorgaan met het hervormingsbeleid dat het IMF in 1997 van Zuid-Korea had geëist. Dit beleid was gericht op de sanering van het bedrijfsleven en de financiële sector.

JUSTITIE

Boetes en gevangenisstraffen voor topmedewerkers van Daewoo

De Zuid-Koreaanse justitie plaatste Kim Woo-choong op 6 maart 2001 op de lijst van gezochte personen. Kim was de oprichter en voormalig president-directeur van de Daewoo Groep. Hij was in 1999 het land uitgevlucht nadat het Daewoo-concern, ooit het tweede bedrijf van Zuid-Korea, uiteen was gevallen. Kim werd verdacht van fraude.
Met de uitvaardiging van het opsporingsbevel reageerde Justitie op een actie van woedende voormalige Daewoo-medewerkers, die tevergeefs naar o.a. Frankrijk waren gegaan om Kim te zoeken. Ze vermoedden dat Kim rustig in een van zijn buitenhuizen verbleef en konden dat niet verkroppen, omdat zij en duizenden anderen door het wanbeleid van de Daewoo-directie werkeloos waren geworden.

De arrondissementsrechtbank van Seoul veroordeelde negentien andere voormalige topmedewerkers van de Daewoo Groep op 24 juli tot maximaal 7 jaar gevangenisstraf en boetes van in totaal 25 biljoen won (ca. 21 miljard euro) – een recordbedrag.
De veroordeelden waren schuldig bevonden aan fraude. Ze zouden met valse documenten geldschieters hebben misleid en zo voor ca. 8,5 miljard euro krediet hebben gekregen. Volgens deze documenten stond Daewoo er betrekkelijk rooskleurig voor, terwijl het tegendeel waar was.
De rechter zei dat zeven van de negentien veroordeelden medeverantwoordelijk waren voor de ineenstorting van de Daewoo Groep en de schade die de Zuid-Koreaanse economie hierdoor had opgelopen. Na de ineenstorting van Daewoo waren sommige bedrijfstakken overgenomen door andere, doorgaans buitenlandse bedrijven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met Japan bekoeld wegens oorlogsverleden

Hoewel Seoul en Tokio de afgelopen jaren nader tot elkaar leken te komen verslechterden de onderlinge betrekkingen in 2001, omdat de manier waarop Japan met zijn oorlogsverleden omsprong in Koreaanse ogen kwetsend was.

Onenigheid over schoolboek

De eerste rel ging over een geschiedenisboek dat in 2002 door Japanse scholen in gebruik zou worden genomen. Volgens de twee Korea's, maar ook China, werd hierin de waarheid over de Japanse bezettingen in de eerste helft van de 20e eeuw verdoezeld.
In heel Zuid-Korea werd tegen Japan gedemonstreerd en de spanningen namen verder toe toen Tokio op 9 juli bekend maakte dat het slechts 2 van de 35 door Seoul voorgestelde wijzigingen in het lesboek zou overnemen. Seouls eis dat onverbloemd zou worden geschreven over de 100.000 overwegend Koreaanse en Chinese vrouwen die door het Japanse leger tot prostitutie waren gedwongen en de brute wijze waarop Japan over de bezette gebieden had geheerst, werd veronachtzaamd.

Op 12 juli zei Seoul dat het recentelijk genomen besluit om Japanse culturele producten toe te laten tot de Zuid-Koreaanse markt – iets dat sinds 1945 verboden was geweest – terug gedraaid zou worden. Ook militaire contacten werden opgeschort.

Woede over bezoek van premier Koizumi aan Japans oorlogsmonument

Op 14 augustus 2001 riep Zuid-Korea de Japanse ambassadeur op het matje om uitleg te geven over het bezoek van de Japanse premier Junichiro Koizumi op 13 augustus aan het Yasukuni-monument – een monument ter ere van Japanners die hun leven hebben gegeven voor de keizer. Zuid-Korea vond het eerbetoon ongepast omdat het monument ook is gewijd aan veertien Japanners die door vrijwel de hele wereld worden gezien als oorlogsmisdadigers, zo-

als generaal Hideki Tojo, de Japanse premier tijdens de Tweede Wereldoorlog.
Andere Japanse politici bezochten het monument op 15 augustus, de dag waarop Japan jaarlijks de capitulatie in 1945 herdenkt. Koizumi was juist niet op deze dag gegaan maar twee dagen eerder, om zijn respect voor de voormalige bezette gebieden te tonen. Desondanks lokte het eerbetoon anti-Japanse demonstraties uit in het hele Verre Oosten. Ook in Seoul vonden demonstraties plaats en twintig mannen hakten hun pink af om hun woede te tonen.

OVERLEDEN

Chung Ju-yung, oprichter van Hyundai

Chung Ju-yung, de oprichter van het bedrijf Hyundai, overleed op 21 maart 2001 te Seoul op 85-jarige leeftijd aan ouderdomsverschijnselen. De familie van Chung ontving een condoleancebericht van de Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il. De in Noord-Korea geboren Chung had altijd geprobeerd een brug te slaan tussen de twee Korea's, bijvoorbeeld door Hyundai een centrale rol te geven in de economische toenadering. Het was mede te danken aan Chungs inspanning dat in juni 2000 de eerste officiële ontmoeting tussen Noord- en Zuid-Koreaanse leiders kon plaatsvinden. Nooit eerder had Noord-Korea een condoleance naar Zuid-Korea gestuurd.

(Vorige berichten pag. 183/1 - 1998)

MOZAMBIQUE

BINNENLAND

Renamo blokkeert inperking presidentiële bevoegdheden

Afgevaardigden van de belangrijkste oppositiepartij Renamo weigerden op 30 september 1999 in het parlement hun stem uit te brengen op amendementen voor grondwetswijzigingen die de presidentiële bevoegdheden moesten inperken, waarmee Renamo de vereiste tweederde meerderheid onmogelijk maakte. De belangrijkste wijziging beoogde de scheiding van de functies van staatshoofd en hoofd van de regering, waardoor de presidentiële macht zou worden ingeperkt en de macht van de premier vergroot.
Vier jaar eerder had Renamo zelf gepleit voor het kortwieken van de presidentiële macht, maar de partij had op 4 augustus 1999 haar mening herzien omdat volgens haar 'in Afrika de staatshoofden regeren'.

Verkiezingswinst voor zittende machthebbers leidt tot onrust

Internationale waarnemers noemen verloop verkiezingen vrij en eerlijk

Internationale waarnemers verklaarden op 6 december 1999 dat de tweede meerpartijenverkiezingen in Mozambique op 3, 4 en 5 december vrij en eerlijk waren verlopen, maar spraken hun zorg uit over de wijze waarop functionarissen van de Nationale verkiezingscommissie (CNE) klachten behandelde van de oppositie, met name van de Renamo-partij. De voormalige Amerikaanse president Jimmy Carter die als waarnemer op de verkiezingen had toegezien, zei dat hij positief was over het verloop van de verkiezingen, ondanks de vertraging in het vrijgeven van campagnefondsen, de slechte voorbereiding van de stemlijsten en de overdreven partijgebonden verslaggeving in de lokale media. Verder sprak hij zijn bezorgdheid uit over de condities bij het tellen van de stemmen dat op sommige plekken bij kaarslicht had plaatsgevonden. Het hoofd van de waarnemersmissie van de Europese Unie liet zich in soortgelijke bewoordingen uit.

President Chissano en Frelimo winnen verkiezingen

Op 22 december 1999 maakte de Nationale verkiezingscommissie (CNE) bekend dat president Chissano met 52,3 procent van de stemmen de presidentsverkiezingen had gewonnen van presidentskandidaat Renamo-leider Afonso Dhlakama die 47,7 procent van de stemmen had gekregen. Tevens verklaarde de CNE dat het regerende Frelimo 133 van de 250 parlementszetels had veroverd bij de gelijktijdig gehouden parlementsverkiezingen, tegen 117 zetels voor Renamo.
De verkiezingsuitslag betekende een nieuwe termijn van vijf jaar voor president Chissano en een grotere parlementsmeerderheid voor zijn Frelimo-partij.
In 1994 had Chissano, die van marxist was uitgegroeid tot ster van het vrijemarktdenken, de eerste meerpartijenverkiezingen gewonnen en had sindsdien nationaal en internationaal veel lof geoogst voor het aanzwengelen van de door burgeroorlog verwoeste economie.

Samenstelling regering (19 januari 2000)

President
Joaquim CHISSANO

Premier
Pascoal MOCUMBI

Ministers:
Arbeid
Mário SEVENE
Binnenlandse zaken en tevens adviseur voor de president in Defensie en Veiligheidszaken
Almerino MANHENJE
Buitenlandse zaken en Samenwerking
Leonardo SIMAO
Cultuur
Miguel MKAIMA
Defensie
Tobias DAI
Delfstoffen en Energie
Castigo LANGA
Gezondheidszorg
Francisco SONGANE
Handel en Industrie
Carlos MORGADO
Hoger onderwijs, Wetenschap en Technologie
Lídia BRITO
Jeugd en Sport
Joel LIBOMBO
Justitie
José ABUDO
Landbouw en Plattelandsontwikkeling
Hélder MONTEIRO
Milieu
John KACHAMILA
Onderwijs
Alcido NGUENHA
Openbare werken en Huisvesting
Roberto WHITE
Parlementaire en Diplomatieke zaken
Francisco MADEIRA
Planning en Financiën
Luísa DIOGO
Staatsadministratie
José CHICHAVA
Toerisme
Fernando SUMBANE jr.
Transport en Communicatie
Tomás SALOMAO
Vrouwenzaken
Virginia MATABEL

Hooggerechtshof verwerpt aantijgingen verkiezingsfraude

Het hooggerechtshof verwierp op 4 januari 2000 een beroep van de belangrijkste oppositiepartij Renamo die de verkiezingsoverwinning van president Chissano en zijn regerende Frelimo-partij betwistte. Volgens de rechtbank, die de verkiezingsuitslag bekrachtigde, had Renamo geen bewijzen overhandigd voor haar aantijging dat er was geknoeid met cd-rom's waarop de verza-

melde stembusuitslagen stonden. Ook was de rechtbank het niet eens met Renamo's bewering dat de verkiezingscommissie meer dan 1,1 miljoen stemmen buiten de telling had gehouden. Het hooggerechtshof stelde vast dat ongeveer 378.000 stemmen niet waren meegeteld omdat de resultaten van stembureaus fouten bevatten die niet konden worden gecorrigeerd en daarom door de computer waren verworpen.

Oppositieleden beëdigd in nieuwe parlement

Op 14 januari 2000 werden 117 afgevaardigden van de oppositiepartij Renamo beëdigd voor het parlement. Een week eerder had Renamo afgezien van haar eerdere dreigement om het nieuwe parlement te boycotten wegens vermeende verkiezingsfraude, en gezegd liever in het parlement te strijden voor een nieuwe telling.

President benoemt nieuwe regering

Op 17 januari 2000 maakte de herkozen president Chissano de samenstelling van zijn nieuwe regering bekend en herbenoemde zijn vriend Pascoal Mocumbi tot premier.

Tientallen doden bij protesten oppositie

De staatsradio maakte op 13 november 2000 bekend dat er 41 doden waren gevallen bij antiregeringsdemonstraties in het midden en noorden van het land. Enkele dagen eerder hadden aanhangers van de oppositiepartij Renamo op verschillende plaatsen geprotesteerd tegen de vermeende verkiezingsfraude in 1999. Onder de doden waren zes politiemannen en één regeringsfunctionaris. Naar schatting tweehonderd mensen waren gewond geraakt en tweehonderd anderen gearresteerd. De regering kondigde aan dat de aanstichters van het geweld zouden worden vervolgd.

Renamo-leider Dhlakama verklaarde dat zijn partij had besloten de protesten tijdelijk op te schorten om informatie uit de provincies te vergaren, maar zei dat Renamo spoedig nieuwe demonstraties zou organiseren. Verder zei hij dat Renamo haar eerdere eis tot hertelling van de stemming had laten vallen en nieuwe verkiezingen eiste in 2001 of een deling van de macht in de zes provincies waar Renamo de meerderheid van de stemmen had behaald.

Renamo breekt verzoeningsgesprekken af

De leider van de Renamo-partij Dhlakama bevestigde op 30 maart 2001 dat hij de verzoeningsgesprekken met president Chissano had afgebroken nadat zijn eisen waren afgewezen. Dhlakama had vroegtijdige verkiezingen geëist of grondwetswijzigingen waardoor zijn Renamo de controle zou krijgen over zes van de tien provincies waar Renamo een meerderheid van stemmen had behaald.
De gesprekken waren gestart nadat de onderlinge spanningen waren opgelopen toen in november 2000 41 Renamo-aanhangers bij antiregeringsdemonstraties omkwamen en 83 arrestanten door verstikking overleden nadat zij in één gevangeniscel waren opgesloten.

Politiemannen veroordeeld na verstikkingen in politiecel

Op 20 juli 2001 veroordeelde een rechtbank twee hoge politiefunctionarissen tot gevangenisstraffen van zeventien en achttien jaar voor hun aandeel in het overlijden van 83 Renamo-aanhangers die in november 2000 na antiregeringsdemonstraties waren gearresteerd en door verstikking om het leven kwamen nadat zij in één gevangeniscel waren opgesloten. Drie andere politiemannen werden vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs.

Overstromingen na zware regenval

Internationale hulpverlening laat maar massaal op gang

Op 6 maart 2000 kwam de internationale hulpverlening massaal op gang voor de honderdduizenden slachtoffers van de overstromingen die waren ontstaan nadat het water in de rivier Limpopo na wekenlang aanhoudende regenval tien meter boven haar normale peil was gestegen. De Verenigde Naties, de Verenigde Staten, Libië, Spanje, Duitsland, Frankrijk vlogen materieel en reddingsploegen naar Maputo hetgeen tot chaotische taferelen leidde op het veel te kleine internationale vliegveld. Hulpgoederen arriveerden sneller dan ze gedistribueerd konden worden en voedsel en medicijnen bedierven onder de hete zon. Rubberbootjes met buitenboordmotoren bleven ongebruikt op het vliegveld liggen omdat het waterniveau inmiddels was gezakt en modderstromen het nieuwe probleem vormden. Een Europese functionaris in Maputo verklaarde een dag later dat er teveel internationale hulp kwam en dat deze bovendien te laat was gearriveerd. Drie weken eerder waren Zuid-Afrikaanse piloten met drie Malawische helikopters reddingsacties gestart.

Donorlanden om hulp gevraagd

De minister van Buitenlandse zaken Leonardo Simao zei op 20 maart 2000 dat de regering eind april in Rome donorlanden om hulp zou verzoeken om de enorme schade te herstellen die na de overstromingen was ontstaan. Simao wilde geen schatting maken van de infrastructurele schade, maar zei wel dat cruciale landbouwgronden van de kleine boeren in afgelegen gebieden waren verwoest. Volgens een regeringswoordvoerder waren naar schatting 123.000 families getroffen door het verlies van 140.000 hectaren landbouwgrond en waren naar schatting 300.000 mensen ontheemd. Hij verklaarde tevens dat het officiële dodental van 492 slachtoffers in de nabije toekomst nog verder kon stijgen.
President Chissano had eerder gezegd dat er naar schatting 250 miljoen dollar (ca. 265 miljoen euro) nodig zou zijn voor de onmiddellijke nasleep van de overstromingen.

Gevreesde cholera-epidemie afgewend

Het VN-noodfonds voor kinderen UNICEF verklaarde op 23 maart 2000 dat de gevreesde uitbraak van cholera in het door overstromingen getroffen gebied was afgewend. Volgens UNICEF waren het aantal vastgestelde gevallen van cholera normaal voor de tijd van het jaar en was een epidemische uitbraak voorkomen dankzij goed georganiseerde hulpverlening en veel geluk.

Internationale hulpverleners trekken zich terug

Een Amerikaanse militaire woordvoerder Dolney kondigde op 27 maart 2000 aan dat het Amerikaanse contingent militairen dat na de overstromingen hulp had verleend, zich die week gefaseerd uit de regio zou terugtrekken. Volgens Dolney zouden commerciële helikopters en vrachtvliegtuigen de veel duurdere militaire toestellen gaan vervangen, hetgeen Groot-Brittannië eerder ook had aangekondigd. Naar verwachting zouden Duitsland, Malawi en Zuid-

Afrika zich eveneens later die week uit het land terugtrekken.

Mozambique gelijktijdig geteisterd door droogte en overstromingen

Op 31 januari 2001 verzochten de autoriteiten van de centrale regio Zambezia om 2.000 ton voedsel voor duizenden mensen die dakloos waren geworden na overstromingen als gevolg van stortregens. Volgens de gouverneur van Zambezia riskeerden 253.000 mensen de dood in zijn regio, waar tot dan toe zes mensen door de overstromingen waren omgekomen en 8.000 mensen dakloos waren geraakt.
Dezelfde dag meldden autoriteiten in de zuidelijke regio Inhambane dat 100.000 mensen waren getroffen door grote droogte. Volgens een lokale functionaris leefden de mensen van wilde vruchten nadat een onbekende plaag en grote droogte, de oogst hadden verwoest.

Honderden mensen gered na nieuwe overstromingen

Helikopters van hulporganisaties en toestellen uit Zuid-Afrika redden op 5 maart 2001 in de centrale districten Sabete en Nhacolo naar schatting 440 mensen nadat de rivier Zambezia na hevige regenval buiten haar oevers was getreden. Volgens de geredde vluchtelingen waren omliggende dorpen en velden ondergelopen en bevonden zich veel dorpsbewoners in het water dat dagelijks ongeveer vijf centimeter steeg.

Acute hongersnood in enkele provincies

De regering kondigde op 23 augustus 2001 aan dat zij na alarmerende berichten over acute hongersnood, onderzoeksteams had gestuurd naar de provincies Tete, Maputo, Sofala en Gaza. De provincies waren de afgelopen twee jaar door zware overstromingen getroffen.

SOCIAAL ECONOMISCH NIEUWS

Optimisme over economie ondanks overstromingen

Regering keurt herstelplan wegennet goed

Premier Mocumbi zei op 14 juni 2001 dat de regering goedkeuring had gegeven aan een tienjarenplan van 1,7 miljard dollar (ca. 1,82 miljard euro) voor het herstel en onderhoud van de wegen die door de overstromingen van februari en maart 2000 en maart 2001 waren vernietigd.

Wereldbank ondanks overstromingen optimistisch over economische groei

De Wereldbank zei op 16 juli 2001 optimistisch te zijn over de economische groei van Mozambique die was afgeremd als gevolg van de overstromingen van februari en maart 2000. Volgens de bank zou de economische groei het komende decennium weer snel toenemen, mits de regering het hervormingsbeleid voortzette.
In april had de minister van Financiën Diogo bekend gemaakt dat de economie in 2000 met 2,1 procent was gegroeid in plaats van de geraamde 6 tot 8 procent.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Onbekenden vermoorden journalist

De politie maakte op 23 november 2000 bekend dat onbekende mannen een dag eerder de journalist Carlos Cardoso hadden doodgeschoten en zijn chauffeur zwaar verwond. Dezelfde dag was elders een journalist van de staatsradio ernstig mishandeld door twee mannen. De politie kondigde een diepgaand onderzoek aan naar beide incidenten. Premier Mocumbi zei dat de dood van Cardoso een zwaar verlies was voor zowel het land als de media.

BUITENLANDSE ZAKEN

Amerikaanse ambassade heropend

Op 2 augustus 1999 heropende de Verenigde Staten haar ambassade in de Mozambikaanse hoofdstad Maputo. Twee weken eerder was de ambassade om veiligheidsredenen gesloten. Amerikaanse functionarissen wilden niet zeggen waar de dreiging vandaan was gekomen, wat leidde tot speculaties dat de sluiting verband hield met de Saoedi-Arabische miljonair Osama bin Laden die door Washington eerder was beschuldigd van de bomaanslagen op Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania in 1998.

Bezoek Britse koningin aan vooravond verkiezingen

Honderden aanhangers van president Joaquim Chissano's regerende Frelimo-partij verwelkomden op 15 november 1999 in de hoofdstad Maputo de Britse koningin Elizabeth die aan de vooravond van de parlements- en presidentsverkiezingen in december haar eerste staatsbezoek aan het land aflegde. De Britse koningin verwelkomde de Mozambikaanse toetreding tot het Britse Gemenebest in 1995 en prees president Chissano voor de vooruitgang die het land had geboekt sinds het beëindigen van de burgeroorlog in 1992. De koningin noemde Mozambique één van Afrika's succesverhalen. Later zou de koningin een ontmoeting hebben met oppositieleider Alfonso Dhlakama van Renamo, hetgeen haar politieke onpartijdigheid moest bewijzen.
President Chissano zei dat het bezoek een teken was van internationale acceptatie en bewees dat het land de juiste weg had ingeslagen. Hij pleitte voor het kwijtschelden van de buitenlandse schuld, die volgens hem hoofdzakelijk was veroorzaakt door de Mozambikaanse hulp aan de strijd tegen racisme in Zuid-Afrika en Zimbabwe, het voormalige Rhodesië.

(Vorige berichten pag. 444/2 - 1999)

ZAMBIA

BINNENLAND

Militairen wegens couppoging ter dood veroordeeld

Het hooggerechtshof veroordeelde op 17 september 1999 59 militairen tot de doodstraf wegens deelname aan een mislukte couppoging in 1997 tegen de regering van president Chiluba. Een andere militair werd wegens hoogverraad tot 21 jaar gevangenisstraf veroordeeld. Acht verdachten werden vrijgesproken.
De veroordeelden maakten deel uit van een groep van aanvankelijk 92 verdachten die wegens hoogverraad terechtstonden. In die groep had zich ook de voormalige president Kaunda bevonden. Die was in juni 1998 vrijgelaten nadat de staat de aanklachten tegen hem had laten vallen.

Zoon voormalige president vermoord

Op 4 november 1999 overleed Wezi Kaunda nadat hij een dag eerder door onbekenden was beschoten. Wezi Kaunda, de derde

zoon van de voormalige president Kenneth Kaunda die het land van 1964 tot 1991 had bestuurd, was een belangrijke medewerker van zijn vader en diens oppositionele Verenigde nationale onafhankelijkheidspartij (UNIP). Volgens een UNIP-functionaris was Wezi Kaunda het slachtoffer geworden van een politieke aanslag, maar volgens de politie was Kaunda's zoon omgekomen toen dieven zijn auto probeerden te stelen en het vuur openden. De familie Kaunda zei de zaak aan de politie over te laten.

Nieuwe gezondheidsminister moet aids halt toeroepen

President Chiluba benoemde op 10 november 1999 minister van Handel en Industrie David Mpamba tot de minister van Gezondheidszorg. Een gezondheidsfunctionaris zei dat Mpamba naar verwachting de aidsproblematiek tot een nationale kwestie zou maken om de bewustwording bij de bevolking te vergroten. Mpamba verving Nkandu Luo wiens departement eerder was bekritiseerd wegens de trage reactie op de aids-epidemie. Verder wisselde de president de portefeuilles van verschillende ministers. Hij benoemde onder andere Nkandu Luo tot minister van Communicatie en Transport, Ackson Sejani tot minister van Lokaal bestuur en Huisvesting, Ben Mwila tot minister van Milieu, David Saviye tot minister van Energie en William Harrington tot minister van Handel en Industrie.

Blinden, straathandelaren en straatkinderen verwijderd uit stadscentra

De minister van Gemeenschapsontwikkeling en Welzijn Dawson Lupunga bevestigde op 18 november 1999 dat de autoriteiten waren begonnen met het verwijderen van blinde bedelaars, straatkinderen en straathandelaren uit de belangrijkste stedelijke centra.
In de twee voorafgaande weken had de politie tientallen arrestaties verricht waarbij soms geweld werd toegepast. Veel blinden waren door de politie naar hun woondistrict 'gerepatrieerd' en tenminste twaalf straathandelaren werden wegens illegale straathandel voor de rechter gedaagd.

Voormalig president Kaunda draagt leiderschap oppositiepartij over

Partijfunctionarissen meldden op 16 mei 2000 dat de voormalige president Kenneth Kaunda het leiderschap van zijn oppositionele Verenigde nationale onafhankelijkheidspartij (UNIP) had overgedragen aan de voormalige directeur van de Centrale bank Francis Nkhoma.

Zoon voormalige president Kaunda gaat reorganisatie UNIP leiden

Tilyenji Kaunda, zoon van de eerste Zambiaanse president Kenneth Kaunda, kondigde op 10 oktober 2000 aan dat hij de reorganisatie zou gaan leiden van zijn vaders' Verenigde nationale onafhankelijkheidspartij (UNIP), nadat die eerder dat jaar had besloten de politiek te verlaten Tilyenji Kaunda, die uit Zimbabwe terugkeerde waar hij als zakenman woonachtig was, zei dat hij zich gedwongen voelde om in de politiek te gaan sinds zijn broer Wezi in november 1999 was vermoord. Hij zei verder dat de reorganisatie moest leiden tot een verkiezingsoverwinning in 2001, maar nog niet te weten of hij zich als presidentskandidaat beschikbaar zou stellen. Hij bekritiseerde president Chiluba en zei dat de armoede schrijnend was en de bevolking geen toegang had tot basisvoorzieningen in de gezondheidszorg en het onderwijs.

Voormalige minister lanceert nieuwe oppositiepartij

De voormalige minister Ben Mwila maakte op 19 augustus 2000 de oprichting bekend van zijn nieuwe oppositionele Republikeinse partij. Mwila, die in het kopermijnplaatsje Luanshya een menigte van ongeveer tienduizend aanhangers toesprak, zei dat hij een einde wilde maken aan de heerschappij van president Chiluba's Beweging voor een meerpartijendemocratie (MMD).
Een maand eerder was Ben Mwila ontslagen als minister van Milieu en met tien medestanders uit de MMD gezet nadat zij waren beschuldigd van het overschrijden van partijreglementen.

Minister van Toerisme ontslagen

Op 21 november 2000 ontsloeg president Chiluba zonder opgaaf van redenen de minister van Toerisme Anoshi Chipawa en verving hem door de gezondheidsminister David Mpamba. Mpamba's portefeuille werd overgenomen door Enock Kavindele, een oudgediende van Chiluba's Beweging voor een meerpartijendemocratie (MMD).

Onrust over derde ambtstermijn president Chiluba

President Chiluba benoemde op 11 februari 2001 de vice-minister van Buitenlandse zaken Valentine Kayope tot minister van Wetenschap, Technologie en Beroepsonderwijs. Hij verving Abel Chambesi die de portefeuille grondzaken kreeg. De minister van Grondzaken Samuel Miyanda werd benoemd tot minister van Milieu en Natuurlijke hulpbronnen.
Er werd geen reden voor de ministerswisselingen gegeven, maar Kayope stond bekend als een belangrijke supporter van president Chiluba's streven naar een derde presidentstermijn, hetgeen eerder in de partij tot tweespalt had geleid en in strijd was met de Zambiaanse grondwet die maximaal twee presidentstermijnen tot maximaal tien jaar toestond.

President Chiluba benoemde op 8 maart 2001 Bates Namuyamba tot minister van Lokaal bestuur en Huisvesting nadat hij een week eerder Ackson Sejani en diens viceminister Edwin Hatembo wegens impertinentie had ontslagen. Beiden hadden bezwaar gemaakt tegen een campagne van Chiluba-aanhangers die pleitten voor een derde presidentstermijn van Chiluba.
Verder benoemde Chiluba twee bondgenoten op vice-ministersposten.

President Chiluba ziet af van derde ambtstermijn en ontbindt kabinet

Op 4 mei 2001 maakte president Chiluba de ontbinding van zijn regering bekend en zei dat hij niet meer zou streven naar een derde ambtstermijn voor het presidentschap. Hij nam zijn besluit om af te zien van een ongrondwettelijke derde termijn na grote druk van buiten en binnen zijn partij: twee dissidente partijaanhangers hadden een dag eerder een motie ingediend om hem af te zetten die door meer dan eenderde van het parlement was onderschreven, en een dag later zouden dissidente partijleden vergaderen over het politieke geweld in het land.

Politie maakt met geweld einde aan bijeenkomst MMD-dissidenten

De oproerpolitie maakte op 5 mei 2001 in de hoofdstad Lusaka met geweld een ein-

Zambia

Samenstelling van de regering (9 mei 2001)

President
Frederick J. T. CHILUBA

Vice-president
Enock KAVINDELE

Ministers:
Arbeid en Welzijn
Newstead ZIMBA
Binnenlandse zaken
Peter MACHUNGWA
Buitenlandse zaken
Keli WALUBITA
Communicatie en Transport
Joaquim MWAPE
Defensie
Joshuah SIMUYANDI
Financiën
Katele KALUMBA
Gemeenschapsontwikkeling
Jane CHIKWAKWA
Gezondheidszorg
Levison MUMBA
Grondzaken
Abel CHAMBESHI
Handel en Industrie
Yusuf BADAT
Informatie en Omroep
Vernon MWAANGA
Landbouw en Visserij
Mishek CHINDA
Lokaal bestuur en Huisvesting
Bates NAMUYAMBA
Mijnbouw
Chitalu SAMPA
Milieu en Natuurlijke hulpbronnen
Bothwell NYANGU
Onderwijs
Reuben SAKABANTU
Openbare werken en Bevoorrading
Golden MANDANDI
Presidentiële en Juridische zaken
Eric SILWAMBA
Sport en Jeugd
Peter CHINTALA
Toerisme
Michael MABENGA
Water en Energie
David SAVIYE
Wetenschap, Technologie en Beroepsopleidingen
Valentine KAYOPE

Minister zonder portefeuille
Michael SATA

de aan een bijeenkomst van dissidenten van president Chiluba's regerende Beweging voor een meerpartijendemocratie (MMD) die vierden dat de president een dag eerder had afgezien van een derde ambtstermijn. De politie zette traangas in en schoot met automatische geweren over de hoofden van naar schatting 3.000 dissidenten. Volgens ooggetuigen kwam één man om het leven en vielen er tientallen gewonden.

Parlementsvoorzitter weigert partijuitzettingen te erkennen

De Zambiaanse parlementsvoorzitter verklaarde op 7 mei 2001 het besluit nietig van de regerende MMD om 21 dissidente afgevaardigden uit de partij te zetten waarmee zij volgens de Zambiaanse wet automatisch hun parlementszetel zouden verliezen. Volgens de parlementsvoorzitter was het besluit in strijd met een bevel van het hooggerechtshof dat eerder had verklaard dat de MMD geen disciplinaire acties meer mocht ondernemen tegen dissidente partijleden. Onder de 21 dissidenten bevonden zich acht ministers en vice-president Tembo, die op 2 mei waren ontslagen omdat zij zich tegen een mogelijke derde presidentstermijn van Chiluba hadden uitgesproken.

President benoemt nieuwe regering

Op 9 mei 2001 benoemde president Chiluba acht nieuwe ministers, waarmee hij de lijst complementeerde die hij eerder op 6 mei had aangekondigd. Critici spraken van een zwakke regering omdat veel nieuwe ministers tamelijk onbekend waren.

Voormalige vice-president gaat nieuwe oppositiepartij leiden

De voormalige vice-president Christon Tembo verliet op 25 mei 2001 formeel de regerende MMD om leiding te gaan geven aan het oppositionele Forum voor democratie en ontwikkeling (FDD) dat die dag werd opgericht. Het forum, dat werd gedomineerd door MMD-dissidenten, benoemde Tembo tot interim vice-voorzitter en Simon Zukas tot voorzitter.
Tembo zei dat hij zijn parlementszetel had opgegeven, maar dat acht andere ministers en een aantal parlementsleden die net als hij uit de MMD waren gezet, hun ontslag juridisch zouden aanvechten alvorens zich bij hem aan te sluiten.

Tribunaal start onderzoek naar vermeende corruptie ministers

Een onafhankelijk tribunaal begon op 18 juni 2001 met een diepgaand onderzoek naar vermeende corruptie en machtsmisbruik door drie ministers die belangrijke vertrouwelingen waren van president Chiluba. Het tribunaal onderzocht de vermeende verduistering van 700.000 dollar (ca. 745.000 euro) bestemd voor het herstel van wegen, maar het geld zou zijn aangewend voor het verkiezingscongres in april van de regerende Beweging voor een meerpartijendemocratie (MMD). De betrokken financiënminister Kalumba, minister van Binnenlandse zaken Machungwa en minister van Openbare werken en Bevoorrading Mandandi hadden eerder elke betrokkenheid ontkend.

Oppositiepoliticus vermoord

Op 6 juli 2001 schoten onbekenden op straat de oppositiepoliticus Paul Tembo dood. Tembo, die campagneleider van president Chiluba was geweest en twee maanden eerder de regerende MMD had verlaten nadat hij uit de gratie raakte, zou op korte termijn als getuige optreden in het tribunaal dat onderzoek verrichte naar vermeende corruptie van drie ministers.
De oppositie beschuldigde de regering van betrokkenheid bij de moord, hetgeen door president Chiluba werd ontkend.

Ministers met onbepaald verlof gestuurd na corruptieonderzoek

De regeringswoordvoerder Mwaanga maakte op 3 augustus 2001 bekend dat president Chiluba de minister van Binnenlandse zaken Machungwa en de minister van Openbare werken en Bevoorrading Mandandi met onbepaald verlof had gestuurd nadat zij door het tribunaal schuldig waren bevonden aan corruptie met staatsgelden. De minister van Financiën Kalumba was van mogelijke betrokkenheid vrijgesproken.

Radiostation gesloten

Op 19 augustus 2001 sloot de regering het radiostation *Phoenix*, het enige station in Zambia in privé-eigendom. Volgens regeringswoordvoerder Mwaanga was de zendvergunning met onmiddellijke ingang opgeschort nadat het station deze niet had verlengd. Critici van de regering brachten de sluiting in verband met de verkiezingen eind 2001 en zeiden dat het was gesloten om kritische geluiden te voorkomen.

Oppositiepartijen vormen front tegen regerende MMD

De leiders van de belangrijkste oppositiepartijen zeiden op 22 augustus 2001 dat zij een gezamenlijk front wilden vormen tegen

president Chiluba's regerende Beweging voor een meerpartijendemocratie (MMD) bij de verkiezingen die in eind 2001 zouden plaatsvinden. De oppositieleiders zeiden dat de exacte samenwerkingsvorm nog niet bekend was en veroordeelden tevens het toenemende politieke geweld.
De partijen die aan het front zouden deelnemen waren het Forum voor democratie en onafhankelijkheid, de Verenigde partij voor nationale ontwikkeling, de Verenigde nationale onafhankelijkheidspartij en de kleinere Agenda voor Zambia, de Sociaaldemocratische partij en de Nationale burgercoalitie.

MMD benoemt opvolger voor president Chiluba

De woordvoerder van de regerende Beweging voor een meerpartijendemocratie (MMD) Mwaanga maakte op 23 augustus 2001 bekend dat de partij de voormalige vice-president Levy Mwanawasa tot opvolger van president Chiluba had gekozen. Mwanawasa, een prominente advocaat die in 1991 vice-president werd van Chiluba, maar in 1994 werd ontslagen na kritische vragen over het democratische gehalte van de partij en haar reputatie op mensenrechtengebied, reageerde verheugd op het besluit.
Oppositiepartijen verklaarden dat zij de strijd met Mwanawasa zouden aangaan en dat de MMD haar belangrijkste opponent bleef.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Artsen ontslagen wegens staking

Op 5 januari 2000 maakten de autoriteiten bekend dat zij ongeveer 200 artsen hadden ontslagen die twee weken eerder in staking waren gegaan uit protest tegen de slechte werkomstandigheden en het notoire gebrek aan medicijnen. Ook protesteerden de artsen tegen het voortdurende tekort aan verplegend en paramedisch personeel en het te laat uitbetalen van salarissen.

Nieuwe instroom brengt aantal Kongolese vluchtelingen op 250.000

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zei op 5 januari 2001 dat het aantal vluchtelingen uit DR Kongo was gestegen tot 250.000 na een nieuwe instroom van burgers en militairen in december. Volgens een regionale vertegenwoordiger zouden de meeste vluchtelingen zich langdurig in Zambia vestigen om te ontkomen aan de gevechten tussen het Angolese leger en rebellen van Jonas Savimbi's Nationale beweging voor de totale onafhankelijkheid van Angola (UNITA).

Ambtenarenstaking voor loonsverhoging breidt zich uit

Vakbonden en regeringsfunctionarissen verklaarden op 4 juni 2001 dat ziekenhuizen en scholen nauwelijks meer functioneerden omdat onderwijs- en ziekenhuispersoneel zich had aangesloten bij een loonstaking van ambtenaren die een week eerder was begonnen. Ambtenaren, leerkrachten, verplegers en paramedisch personeel eisten een loonsverhoging tussen de 100 en 250 procent voor de circa 90.000 personeelsleden in de publieke sector. In het voorafgaande weekeinde hadden zij een regeringsaanbod voor een loonsverhoging van 35 procent afgewezen. In Lusaka en andere provinciale hoofdsteden werden regeringsgebouwen gesloten. Basis- en middelbare scholen waren open, maar er waren maar weinig leerkrachten gekomen om les te geven. Het hoofdstedelijke universitaire ziekenhuis zag zich gedwongen patiënten weg te sturen en de psychiatrische kliniek ontsloeg enkele patiënten.
De regeringswoordvoerder Mwaanga zei dat de regering begrip had voor grieven van de stakers, maar dat er geen geld was om aan de eisen tegemoet te komen.

Regering start voedseldistributie in door hongersnood getroffen gebieden

Vice-president Kavindele maakte op 15 augustus 2001 bekend dat de regering was begonnen met de distributie van de eerste duizend ton maïs aan de twee miljoen dorpsbewoners die in afgelegen gebieden van Zambia met de hongerdood werden bedreigd. Volgens de staat waren 25 afgelegen districten door droogte óf overstromingen getroffen en was er naar schatting 98.000 ton maïs nodig voor de veelal kleine boeren die eerder al problemen hadden ondervonden als gevolg van te late levering van zaad.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Donorlanden beloven hulp

Een functionaris van de Wereldbank maakte op 18 juli 2000 bekend dat internationale donorlanden 1 miljard dollar (ca. 1,07 miljard euro) aan hulp hadden toegezegd maar de regering ook had gewaarschuwd de economische hervormingsmaatregelen te blijven uitvoeren. Volgens de functionaris was 355 miljoen dollar (ca. 380 miljoen euro) bestemd voor ondersteuning van de betalingsbalans.

Wereldbank verlicht schuldenlast

Op 8 december 2000 maakte de Wereldbank bekend dat zij akkoord was gegaan met een schuldenlastverlichting in het kader van het schuldensaneringsprogramma voor arme landen met een hoge schuldenlast (HIPC) en bereid was om 885 miljoen dollar (ca. 947 miljoen euro) af te schrijven. Volgens de bank betrof het bijna tweederde van de totale Zambiaanse schuld aan de bank en maakte de kwijtschelding de weg vrij voor overheidsuitgaven die waren gerelateerd aan armoedebestrijding. Eerder had de regering beloofd de opbrengst van de sanering te investeren in HIV- en aids-preventie, plattelandsonderwijs, gezondheidszorg, water en een sociaal zekerheidsstelsel.

Herstellende economie groeit met bijna 4 procent

Analisten van de internationale accountantsmaatschappij Deloitte en Touche zeiden op 25 januari 2001 dat de Zambiaanse economie herstellende was en dat de groei in 2000 waarschijnlijk bijna 4 procent bedroeg, tegen 2 procent in 1999. Volgens de analisten was de groei vooral te danken aan het herstel van de koper- en kobaltmijnbouwsector na nieuwe buitenlandse investeringen. Een woordvoerder van de Zambiaanse vereniging van fabrikanten benadrukte dat het belangrijk was om de inflatie en rente onder controle te houden om de gestage groei niet te belemmeren. In 2000 was de inflatie gestegen naar 30,1 procent tegen 20,6 procent in 1999, terwijl de rentevoet op 40 procent was blijven hangen.

Zambia belooft IMF voorzetting privatisering staatsbedrijven

De regering herhaalde op 19 april 2001 haar belofte aan het Internationale monetaire fonds (IMF) om door te gaan met de privatisering van de Zambiaanse nationale Handelsbank (Zanaco) en zei dat er een begin

Zambia

zou worden gemaakt met de hervorming en privatisering van het staatsenergiebedrijf Zesco en de staatsoliemaatschappij ZNOC. Verder beloofde de regering fiscale en monetaire discipline en ontvouwde plannen voor de besteding van de opbrengst van de schuldensanering.

Het IMF waarschuwde voor mogelijke ongecontroleerde overbesteding in verband met de aanstaande verkiezingen en benadrukte dat de gelden voor armoedebestrijding ook daadwerkelijk bij de doelgroep terecht moesten komen.

Omstreden deviezencontrole afgeschaft

De minister van Financiën Kalumba maakte op 24 april 2001 bekend dat de maatregelen voor deviezencontrole waren afgeschaft nadat deze haar vruchten hadden afgeworpen en de val van de nationale munt Kwacha hadden gestuit. De omstreden maatregelen, die in januari waren ingevoerd, hadden in Zambia gevestigde buitenlandse bedrijven gedwongen al hun winsten in Zambiaans geld om te zetten voordat deze naar het buitenland konden worden overgemaakt.

GEZONDHEID EN ZORG

Strijd tegen aids opgevoerd

De regeringswoordvoerder en informatieminister Newstead Zimba zei op 16 maart 2000 dat Zambia de strijd tegen de ziekte aids ging opvoeren en voegde eraan toe dat het virus het aantal arbeidskrachten decimeerde en dreigde dertig jaar economische vooruitgang teniet te doen. De minister kondigde de oprichting aan van een aidsadviescollege voor de regering en een nationaal secretariaat om de strijd te coördineren. Beide instanties zouden zich gaan richten op de voorkoming van de overdracht van het virus en zorg en sociale ondersteuning verlenen aan reeds geïnfecteerden.

Verder zei hij dat in stedelijke gebieden 25 tot 30 procent van de volwassenen met het virus was geïnfecteerd en op het platteland 10 tot 15 procent. De gemiddelde levensverwachting was gedaald van 60 tot 37 jaar hetgeen zou kunnen leiden tot een sterke stijging van het aantal wezen, dat werd geraamd op 600.000 in 2002.

Internationaal

NATUUR EN MILIEU

Stropers bedreigen wildstand grootste nationale park

Een woordvoerder van het ministerie van Toerisme zei op 7 juni 2001 dat stropers een grote bedreiging vormden voor het grootste Zambiaanse nationale park Kafue waar een groot gebrek was aan parkwachters. Er werkten nog geen 500 toezichthouders in het park dat een omvang had van 22.400 vierkante kilometer. Natuurbeschermers schatten dat er minstens 2.000 parkwachters nodig waren. Volgens de woordvoerder jaagden stropers er op bizons, antilopen, sabeldieren, impala's en olifanten.
Eerder al had de regering het aantal toezichthouders van 2.500 naar 1.500 teruggebracht om te voldoen aan de eisen van het herstructureringsprogramma van buitenlandse geldschieters.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Mensenrechtengroeperingen melden stijging aantal schendingen

Mensenrechtengroeperingen meldden op 17 juli 2000 een toename van het aantal mensenrechtenschendingen en drongen er bij internationale donorlanden op aan om de druk op de Zambiaanse regering op te voeren vóór de algemene verkiezingen in 2001. De Amerikaanse organisatie Human Rights Watch en haar Zambiaanse bondgenoot Afronet beschreven een aantal gevallen van martelingen door veiligheidsagenten, terwijl de Britse mediawaakhond Article 19 schendingen van de vrijheid van meningsuiting en aanvallen op journalisten beschreef. De schendingen troffen volgens de organisaties vooral de politieke oppositie en onafhankelijke media.

(Vorige berichten pag. 449/3 - 1999)

INTERNATIONAAL

Negen Afrikaanse landen creëren vrijhandelszone

Op 31 oktober 2000 besloten negen Afrikaanse landen in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka een vrijhandelszone te creëren in een poging de regionale banden te versterken en het continent te integreren in de wereldeconomie. De vrijhandelszone (FTA) van de Gemeenschappelijke markt voor oostelijk en zuidelijk Afrika (COMESA) zou volgens COMESA-functionarissen een vrij verkeer van goederen en diensten binnen de regio garanderen en tarieven en andere handelsbarrières verwijderen. Het akkoord was een eerste stap op weg naar volledige regionale integratie in 2025 en trad onmiddellijk in werking voor Djibouti, Egypte, Kenia, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Soedan, Zambia en Zimbabwe.
Een maand eerder hadden elf leden van de Zuidelijk Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenschap (SADC) eveneens een vrijhandelsakkoord geïmplementeerd, maar deze landen zouden de tariefmuren niet volledig afbreken voor 2012 en hadden nog geen besluit genomen over de afbraak van andere handelsbarrières.

Jacques Rogge gekozen tot IOC-voorzitter

De Belgische chirurg Jacques Rogge werd op 16 juli 2001 tijdens een vergadering van het Internationaal Olympisch Comité (IOC) in Moskou met grote meerderheid gekozen tot opvolger van Juan Antonio Samaranch als voorzitter van de organisatie. Rogge (59) kreeg een absolute meerderheid bij de tweede stemming. Zijn ambtstermijn was acht jaar. Hij beloofde na zijn verkiezing de Olympische beweging te beschermen tegen 'doping, corruptie en geweld'.

Wereldbank heeft nieuw milieubeleid

De Wereldbank accepteerde op 18 juli 2001 te Washington D.C. een nieuw milieubeleid, dat moest voorkomen dat de ontwikkeling van arme landen tot onaanvaardbare milieuschade zou leiden.
Ian Johnson, president van het *Environmentally and Socially Sustainable Development Network*, een orgaan van de Wereldbank, zei dat het nieuwe beleid nodig was omdat in steeds meer ontwikkelingslanden de natuurlijke hulpbronnen uitgeput raakten en de milieuvervuiling onacceptabele vormen aannam. Jaarlijks sterven vijf tot zes miljoen mensen in ontwikkelingslanden ten gevolge van lucht- en watervervuiling. De aantasting van het milieu was volgens Johnson echter ook economisch ongunstig, omdat deze de ontwikkelingslanden jaarlijks vier tot acht procent van hun bnp kostte.

Kristalina Georgieva, directeur van het Milieubureau van de Wereldbank, zei dat geen enkel land zich duurzaam kon ontwikkelen zonder deugdzame milieubescherming. Milieukwesties moesten daarom niet langer als op zich staande vraagstukken worden opgevat, maar dienden standaard te worden geïntegreerd in ieder ontwikkelingsprogramma. Het nieuwe beleid van de Wereldbank zou zich dan ook gaan richten op de verbetering van de kwaliteit van het leven en de economische groei diende in het vervolg te worden gestimuleerd door duurzaam milieumanagement, dat natuurlijke hulpbronnen als bossen en water niet uitput maar beschermt. Hoe het beleid in praktijk zou worden toegepast zou van land tot land worden bekeken, aldus Georgieva.

Afrikaanse presidenten verwelkomen anti-globaliseringsdemonstranten

Afrikaanse presidenten, in Italië om tijdens de bijeenkomst in Genua van de landen van de G8 te ijveren voor steun aan de ontwikkeling van hun land, verklaarden op 20 juli 2001 verheugd te zijn over de komst van demonstranten naar Genua. Ze drongen echter aan op geweldloos protest.
Op een persconferentie in Rome verklaarde de Nigeriaanse president Olusegun Obasanjo dat er naar de demonstranten geluisterd moest worden. 'Het is goed dat er mensen zijn met de bereidheid zich in te zetten voor meer gelijkheid en voor de ontwikkeling van de arme landen.' De president van Mali, Alpha Oumar Konare, verwelkomde eveneens de steun van de demonstranten en zei dat zijn land bereid was hen te ontvangen.

Naast Obasanjo en Konare maakten ook de presidenten van Algerije en Senegal, Abdelaziz Bouteflika en Abdoulaye Wade, deel uit van de groep die werd geleid door de Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki.

VN-congres over illegale wapenhandel loopt uit op teleurstellend verdrag

De Verenigde Naties keurden op 21 juli 2001 een verdrag goed ter bestrijding van de illegale mondiale handel in handwapens, zoals revolvers en machinegeweren. Doel was met name de leverantie van wapens aan strijdende partijen in Afrika en andere door conflicten en oorlogen verscheurde gebieden te bemoeilijken
Het verdrag was het resultaat van een twee weken durend congres. De Verenigde Staten hadden echter op de eerste dag al duidelijk gemaakt dat ze met geen enkel plan zouden instemmen, tenzij het de rechten van legale wapenbezitters, –handelaren en –producenten zou beschermen. Ook vonden ze dat er geen verbod moest komen voor nationale overheden om handwapens te leveren aan rebellenlegers, zoals de meeste andere lidstaten van de VN wel wilden.
Zonder medewerking van 's werelds grootste wapenleverancier de VS was een verdrag zinloos en daarom werd er een compromis gesloten. Lokale overheden werden verplicht om te voorkomen dat legale wapens in het illegale circuit terechtkwamen en daar verder werden verhandeld. Internationale samenwerking was hierbij geboden. Het compromisverdrag was echter niet slagvaardig, omdat geen enkel land aan de hand van het internationale recht kon worden gedwongen om maatregelen te nemen tegen de wapenhandel.
Jaarlijks ging ca. 1,2 miljard euro om in de illegale internationale handel in handwapens. Deze illegaal verhandelde vuurwapens waren volgens de VN gebruikt in 46 van de 49 gebieden die na 1990 oorlog hadden gekend en hadden aan vier miljoen mensen het leven gekost, onder wie 80 procent vrouwen en kinderen.

Akkoord over afgezwakt Kyoto-protocol

De 178 landen op de VN-klimaatconferentie in Bonn bereikten op 23 juli 2001 na ruim een week moeizame onderhandelingen toch een akkoord over de uitwerking van het Kyoto-protocol voor de reductie van broeikasgassen, die het klimaat op aarde ingrijpend dreigden te verstoren.
De verschillen ten opzichte van Kyoto waren onder meer dat landen onbeperkt gebruik mochten maken van projecten in het buitenland om 'hun' uitstoot van kooldioxide te verminderen. In Kyoto was men nog uitgegaan van 50 procent. Ook konden een aantal landen zoals Japan en Canada veel gemakkelijker hun toevlucht nemen tot opslag van kooldioxide in plaats van de uitstoot van dit gas te verminderen. De op te richten extra fondsen voor arme landen zouden niet meer verplicht zijn en bijdragen aan de fondsen werden niet meer vastgesteld op basis van de vervuiling die landen produceerden.
Het compromisvoorstel van conferentievoorzitter Jan Pronk bevatte een cruciale wijziging waartegen de landen van de Europese Unie zich tot op de laatste dag bleven verzetten. Pronk stelde voor geen enkele wettelijk bindende regeling in te voeren voor controle op de uitvoering van het klimaatverdrag. Met name Japan, Canada, Australië en Rusland wilden geen wettelijke handhaving van het verdrag.
In Pronks voorstel werd bij wijze van alternatief aan landen die over de periode 2008-2012 toch teveel CO2 zouden uitstoten als 'straf' een extra emissiebeperking opgelegd. Voor elke ton CO2 die in de eerste protocol-periode teveel werd uitgestoten, moest in een volgende periode 0,3 ton CO2 extra worden ingeleverd, in totaal 1,3 ton herstel. Dat werd aanvaard maar niet het idee om overtreders te verplichten bij te dragen aan een fonds voor herstel van aangerichte klimaatschade. Die boete werd geschrapt.

Dat het in 1997 gesloten Kyoto-verdrag door de Amerikaanse president Bush enkele weken eerder was doodverklaard en dat het na de conferentie in Bonn zonder de VS een vervolg kreeg, beschouwde de Eurocommissaris voor Milieu Wallström als een duidelijke boodschap aan Bush dat 'de wereld dit protocol wil'. Pronk benadrukte dat de Amerikaanse delegatie in Bonn wel degelijk constructief had meevergaderd.

Het akkoord in Bonn betekende dat de westerse industrielanden en Japan het Kyoto-protocol van december 1997 zouden ratificeren en dat het waarschijnlijk in 2002 van kracht zou worden. Daarmee verplichtten de industrielanden (waaronder ook Rusland) zich hun uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 tezamen ongeveer vijf procent lager te doen zijn dan in het basisjaar 1990 (waarin de uitstoot gemiddeld tien procent hoger lag dan in 2001). Zowel de ontwikkelingslanden als de leden van de Organisatie van Olie Exporterende Landen (OPEC) hadden geen verplichtingen.
Ratificatie bleef tot dusver uit omdat de Amerikaanse Senaat al in 1997 liet weten het verdrag niet te steunen. Ook bleek het protocol een aantal onduidelijkheden te bevatten en enigszins achter te lopen op een aantal nieuwe wetenschappelijke inzichten, wat in Bonn moest worden gladgestreken.

(Vorige berichten pag. 514/3 e.v. - 2001)

Aflevering nr. 3169

AFGHANISTAN
Boeddhabeelden vernietigd 554
Talibaan ontkennen terroristische plannen Bin Laden 556

ARMENIË
Turken en Armenen vormen verzoeningscommissie 519

AZERBEIDZJAN
Latijns in plaats van cyrillisch schrift 519
Conflict over olieveld met Iran 520

BELGIË
VLD en SP hoeven geen nieuwe asielwet meer 520
Verhofstadt bepleit opheffing Senaat 521
Gat van zeven miljard bij BTW 522

BOLIVIA
President Jorge Quiroga ingehuldigd 542
Bolivia wil gasexporten uitbreiden 542

CHILI
Pinochet hoeft uiteindelijk niet terecht te staan 543
Doodstraf afgeschaft 544

CHINA
Arbeiders demonstreren tegen massaontslagen 557
Snelle toename besmettingen met HIV-virus 557

DENEMARKEN
Lager begrotingsoverschot verwacht 524
Miljoenen voor EU-voorzitterschap 524

DUITSLAND
Nieuwe feiten over Berlijnse muur 524
Geen groei in Duits bnp 524

EUROPESE UNIE
Gemorrel aan Stabiliteitspact ontkend 517

FINLAND
Artsenstaking na vijf maanden beëindigd 525

FRANKRIJK
Kouchner verwerpt klonen embryo's 525
Franse boeren vernielen genmaïs 526

GEORGIË
Dertien veroordelingen voor aanslag op Sjevardnadze 526
Protesten verhinderen terugtrekking Russische troepen 527

GRIEKENLAND
Brand legt 30 hectare bos in de as 527
Nieuw politiehoofd benoemd na ontsnapping crimineel 527

GROOT-BRITTANNIË
'Minderjarige asielzoekers slecht behandeld' 528
Ierland en Groot-Brittannië komen met blauwdruk voor vrede 528

IERLAND
Record aantal immigranten naar Ierland 529

INDIA
BJP verliest in deelstaatverkiezingen 558
Strijd in Jammu en Kashmir duurt voort 560

INDONESIË
Volkscongres zet Wahid af; Megawati nieuwe president 562

IRAK
Saddam schuift zoon Qusay naar voren 549
Status quo met Noord-Irak gehandhaafd 551
Plan voor 'slimme sancties' verworpen in VN 552

INTERNATIONAAL
Akkoord over afgezwakt Kyoto-protocol 579

ITALIË
Nasleep geweld G8-conferentie 529

MOZAMBIQUE
Optimisme over economie ondanks overstromingen 574

NEDERLAND
Ad Melkert onder vuur door ESF-affaire 530
Fusie KPN en Belgacom van de baan 531

NOORD-KOREA
Voedseltekorten door ernstige droogte en overstromingen 564

NOORWEGEN
Kroonprins huwt serveerster 531

OOSTENRIJK
Elf doden bij tunnelongelukken 532
40 Miljoen voor slachtoffers holocaust 532

PAKISTAN
Musharraf benoemt zichzelf tot president 566
Topontmoeting met India lmislukt 568

PERU
Alejandro Toledo wint presidentsverkiezingen 544
Regering vraagt Japan om uitlevering Fujimori 547

POLEN
Excuses president voor massamoord op joden 533

PORTUGAL
Aantal drugsdoden daalt 534

ROEMENIË
Hoofd corruptiebestrijding neemt ontslag 535
Burgemeester Boekarest tot leider PD gekozen 535

RUSSISCHE FEDERATIE
Gunstige economische prognoses voor 2001 536
Tsjetsjeense rebellen bezetten gebied 537

SLOWAKIJE
Druk SDL leidt tot kabinetswijzigingen 537

SPANJE
Politie brengt ETA zware slag toe 538
Spanje wil snelle topontmoeting met Marokko 538

TAIWAN
Hervormingen van financiële sector 569

TSJECHIË
Spidla partijvoorzitter CSSD 539
Compensatiewet voor slachtoffers nazisme en communisme 539

TURKIJE
Yilmaz opnieuw leider Moederlandpartij 540
Erdogan richt nieuwe partij op 540

VERENIGDE STATEN
Parlementariër Condit ontkent relatie met verdwenen meisje 547
Bush staat beperkt embryonaal stamcellen onderzoek toe 548

IJSLAND
IJsland wil walvisvangst hervatten 541

ZAMBIA
Onrust over derde ambtstermijn president Chiluba 575
Economie groeit met bijna 4 procent 577

ZUID-KOREA
Stakingen tegen economische herstructurering 571

ZWEDEN
Zware straffen voor demonstranten EU-top 541

ZWITSERLAND
Onderzoek: bedrijfsleven keek in oorlog vooral naar eigen toekomst 542

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Gevolgen terreuraanslagen op VS

De EU-lidstaten kondigden voor 14 september 2001 enkele minuten stilte af om de slachtoffers van de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten van 11 september te herdenken.
In een vertrouwelijke brief van de eurocommissarissen Chris Patten en Antonio Vitorino aan de EU-ministerraad van Justitie en Binnenlandse zaken en aan de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell stelde de Europese Commissie op 19 september voor om Europol meer bevoegdheden te geven, zodat de organisatie zou kunnen samenwerken met de Verenigde Staten. 'De coöperatie tussen de EU-politiediensten gaat al moeizaam', zei een ambtenaar, 'samenwerken met niet-EU landen ligt nog gevoeliger'. Samenwerking werd ook bemoeilijkt doordat de VS de doodstraf kenden, wat het uitleveren van verdachten in de weg stond.
De Commissie presenteerde de EU-ministers van Justitie op 20 september een 'pakket tegen terrorisme', waaronder de invoering op uiterlijk 6 december van een Europees aanhoudingsbevel. Lidstaten zouden in de toekomst drie maanden krijgen om personen tegen wie een Europees aanhoudingsbevel loopt, uit te leveren. Na veroordeling kon de arrestant de straf uitzitten in het land waar hij woonde of waar hij was opgepakt.
Op 21 september, tijdens een informele top in Brussel, noemden de staats- en regeringsleiders van de EU 'een tegenaanval' van de VS 'legitiem'. Maar de mate waarin elke EU-lidstaat meedeed, mocht afhangen 'van hun mogelijkheden'.
De EU-lidstaten zouden ook een gezamenlijke lijst met terroristische organisaties opstellen en gezamenlijke onderzoeksgroepen oprichten die zich daarmee zouden bezighouden. Bovendien zou de speciale anti-terrorismegroep binnen Europol niet voor zes maanden maar definitief worden opgericht.
Het Europees Parlement en de Raad van Ministers zouden de richtlijn over het verplicht melden van verdachte financiële transacties door banken en financiële beroepen 'de komende weken' aanpassen en uitbreiden tot geldstromen van terroristische organisaties.
De ministers van Transport zouden tegen half oktober gezamenlijke veiligheidsmaatregelen afspreken voor het vliegverkeer, met name over verboden wapens, technische vorming van de bemanning, controle van de bagage en toegang tot de cockpit.

Nicole Fontaine, de voorzitster van het Europees Parlement, drong er bij de Europese Unie op aan alles in het werk te stellen om te bemiddelen in het conflict tussen Palestijnen en Israëli's, dat door Bin Ladens groep als rechtvaardiging voor terroristische acties zou worden misbruikt.
Een EU-troika, met de Belgische minister van Buitenlandse zaken Louis Michel, EU-vertegenwoordiger voor het buitenland Javier Solana en Eurocommissaris Chris Patten, bezocht staatshoofden in Syrië, Saoedi-Arabië, Egypte, Iran en Pakistan om een brede coalitie te smeden voor een aanpak op langere termijn en mogelijke vergeldingsacties in de nabije toekomst.
De EU-ministers van Financiën werden het eens dat overheden ongedekte risico's van de luchtvaartmaatschappijen mochten overnemen, die geconfronteerd werden met dalende passagiersaantallen en een drastische verhoging van hun verzekeringspremies.
Er kwam weinig concreets uit een topontmoeting tussen de Belgische premier Guy Verhofstadt en de Amerikaanse president Bush. Verhofstadt vroeg Bush een lijst met concrete bijdragen die de VS van de EU en de kandidaat-lidstaten verlangden. Bush zou geïnteresseerd zijn geweest in militaire, financiële en economische Europese hulp.

In een brief, medeondertekend door 140 EP-leden, vroeg de Italiaanse Europarlementariër Francesco Turchi parlementsvoorzitster Nicole Fontaine om alle parlementsleden een gasmasker te verstrekken en snel evacuatie-oefeningen te organiseren. Het verzoek volgde op berichten dat in Duitsland gearresteerde Algerijnse terroristen een aanval met het gifgas sarin op het parlementsgebouw in Straatsburg van plan waren geweest. De Duitse en Franse autoriteiten verzekerden echter dat het parlement geen doelwit was, maar wel de kathedraal en de markt in Straatsburg.

Op 25 september besloot de Commissie vier miljoen euro noodhulp voor met name Afghaanse vluchtelingen ter beschikking te stellen.

Nieuwe ontwerp-richtlijn tegen 'asielwinkelen'

Op 12 september 2001 stelde de Europese Commissie een gemeenschappelijke definitie van het begrip vluchteling voor en van de rechten die daaruit moesten voortvloeien. De EU-Commissie hoopte door een meer uniforme benadering van vluchtelingen in de EU het 'asielwinkelen' tegen te gaan. De EU-lidstaten interpreteerden de VN-Conventie van 1951 zeer verschillend en minimumnormen bij het toekennen of afnemen van de vluchtelingenstatus liepen zeer uiteen. Het was de vijfde keer dat de Commissie een ontwerp-asielrichtlijn voorstelde.

Ecosoc positief over immigratierichtlijnen

Op 23 september 2001 tekenden het Economisch en Sociaal Comité (Ecosoc) en de Europese Commissie een protocol voor versterkte samenwerking tussen de twee instellingen. Ecosoc, een EU-comité waarin werknemers- en werkgeversorganisaties alsmede consumentenbonden vertegenwoordigd waren, bracht op 26 september een positief advies uit over een voorstel van de Europese Commissie om de immigratie van arbeidskrachten uit niet-EU landen te bevorderen. In het advies, getiteld *New European Labour Markets, Open to All, with Access for All*, pleitte het comité ervoor de voorgestelde richtlijnen zo snel mogelijk aan te nemen en te investeren in de nog wat primitieve arbeidsmarkten van de kandidaat-lidstaten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Experts gaan nieuwe overnamerichtlijn ontwerpen

De Europese Commissie benoemde op 4 september 2001 een panel van deskundigen, onder leiding van de Nederlander Jaap Winter, dat een nieuwe Europese overnamerichtlijn moest opstellen. Begin juli stemde het Europees Parlement tegen een compromistekst over Europese overnamewetgeving, omdat deze vijandige overnames mogelijk maakte. Eind 2001 moest de expertsgroep een eerste rapport voorleggen.

Europese Unie

Bijna drie miljard voor spoor in de EU

De Europese Commissie maakte op 19 september 2001 haar definitieve besluitenlijstje bekend over de spoorprojecten die in de EU-lidstaten medegefinancierd zouden worden, in het kader van het Trans-European Transport Network (TETF) over de periode van 2001 tot 2006. De subsidie, groot 2,78 miljard euro, moest eraan bijdragen dat het spoor zich als alternatief vervoermiddel voor het vrachtverkeer over de weg ontwikkelde.

JUSTITIE

EU-ministers in grote lijnen eens over Eurojust

Op 27 september 2001 werden de EU-ministers van Binnenlandse zaken en Justitie het in grote lijnen eens over de structuur en bevoegdheden van Eurojust, een Europees openbaar ministerie. Begin 2002 moest de organisatie definitief opgericht kunnen worden. De lidstaten waren het nog niet eens over de definitieve zetel van Eurojust en de wijze van participatie door de Europese Commissie, alsmede de samenwerking met OLAF, de anti-fraudecel van EU-instellingen. In september bestond de organisatie uit een college van verbindingspersonen van de nationale lidstaten, die driemaal per week in Brussel vergaderden. Deze voorloper van Eurojust was van april tot september 2001 bij 130 grensoverschrijdende gerechtelijke onderzoeken betrokken geweest, met name bij onderzoeken naar witwassen (achttien zaken), terrorisme (achttien), drugshandel (zestien) en fraude (veertien).

Mensensmokkel strenger aangepakt

Op 27 september 2001 namen de ministers van Justitie en Binnenlandse zaken een ontwerp-raamwet aan voor de bestrijding van mensensmokkel. De minimale gevangenisstraf voor mensensmokkel moest op acht jaar worden gezet, meenden de EU-ministers.

EUROPEES PARLEMENT

Parlement niet eens over verbod op spam

Het Europees Parlement bereikte op 6 september 2001 geen overeenstemming over een verbod op het toezenden van ongewenste e-mail (spam) en SMS-berichten, een praktijk die consumenten volgens een schatting van de Europese Commissie ongeveer tien miljard euro aan onnodige telefoontikken per jaar kostte. Het parlement wilde eerst een onderzoek laten uitvoeren. Dat zou vier tot zes maanden duren. Rapporteur Marco Cappato had voorgesteld de lidstaten de vrijheid te geven te kiezen tussen een opt-in- of opt-out-formule. Bij die laatste formule worden verzenders van junkmail verplicht een adres op te geven, waar ontvangers zich van de mailinglijst kunnen laten schrappen. In dat geval blijft de deur toch nog open voor een stortvloed van ongevraagde berichten, redeneerde een meerderheid van 204 europarlementsleden.

Onderzoek naar dodelijke neveneffecten viagra

De volksgezondheidscommissie van het Europees Parlement hield op 18 september 2001 een hoorzitting over het toezicht op de medicijnenmarkt in de EU. Aanleiding waren de berichten enkele weken eerder dat geneesmiddelenfabrikant Bayer het cholesterol-verlagende middel cerivastatine uit de markt had genomen, na de dood van meer dan 50 mensen die het middel genomen hadden. Ook maakte de commissie zich zorgen over het toezicht op het potentieverhogende middel viagra waaraan inmiddels 33 mannen waren overleden, voornamelijk mannen die medicijnen gebruikten tegen hartklachten.
Thomas Lonngren, directeur van het European Medicines Evaluation Agency (EMEA), stelde dat de middelen waren toegelaten door de zusteragentschappen van de lidstaten. Na de viagra-doden had EMEA besloten om toch zelf een onderzoek naar bijwerkingen van viagra in te stellen, aangezien de lidstaten dat blijkbaar niet hadden gedaan.

Loonverschillen tussen seksen nauwelijks verminderd

Vrouwen in Europa verdienen nog altijd 20 tot 25 procent minder dan mannen, zo bleek op 19 september 2001 uit een verslag van de commissie 'rechten van de vrouw en gelijke kansen' van het Europees Parlement. Rapporteur Miet Smet baseerde zich voor haar studie op cijfers van de SES (*Structure of Earnings Survey*) en ECHP (*European Community Household Panel*). Die hielden het op een gemiddeld loonverschil tussen de seksen van 17 tot 28 procent. Tussen 1995 en 1999 was er nauwelijks vooruitgang geboekt bij het wegwerken van de verschillen, die in strijd waren met de desbetreffende Europese richtlijn. Loonverschillen tussen mannen en vrouwen waren het grootst in Groot-Brittannië, Portugal en Nederland.

Pleidooi voor vergemakkelijken bevriezing banktegoeden

Het Europees Parlement nam op 20 september 2001 met grote meerderheid een motie aan waarin werd gepleit voor uitbreiding van de mogelijkheden om banktegoeden van verdachten en ander bewijsmateriaal te bevriezen. Het parlement was er voorstander van dat dit mogelijk werd voor elke misdaad waarop minstens zes maanden cel stond en wilde het liever niet beperken tot bepaalde zware vormen van misdaad, zoals sommige lidstaten wilden (drugshandel, mensensmokkel, fraude met Europese subsidies, witwassen zwart geld, corruptie, vervalsing euro's).

(Vorige berichten pag. 517/1 e.v. - 2001)

België

BELGIË

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

De aanslagen in de VS op 11 september 2001 leidden in België tot arrestaties en maatregelen tegen het netwerk Al-Qaeda van Osama bin Laden, dat van de aanslagen werd verdacht.

Arrestaties

De Belgische media verdiepten zich uitvoerig in de ex-profvoetballer Nazir Trabelsi, die in Brussel op 13 september werd opgepakt, samen met zijn vriend Abdelkrim El Hadouti. Volgens een bericht in het Franse dagblad *Le Monde* zou Trabelsi klaar hebben gestaan om als zelfmoordcommando de Amerikaanse ambassade in Parijs op te blazen. Trabelsi werd erbij gelapt door de in Dubai aangehouden Djamel Beghal. Tegen Trabelsi liep in België al een onderzoek, sinds mei 2000. Bij hem trof de politie een machinegeweer met twee laders en een lijstje met acht chemische formules aan waarmee een gifbom kan worden gemaakt.

Bij een huiszoeking, een week eerder, in de pita-bar van El Hadouti's broer Fauzi vond de anti-terrorismesectie van de federale recherche 40 liter aceton en 100 kg zwavel. Fauzi en diens handlanger, Mohammed S., werden eveneens opgepakt.
In Nederland werden op dezelfde dag van Trabelsi's aanhouding vier van diens contactpersonen gearresteerd. In Spanje werden zes Algerijnen gearresteerd die volgens de politie contacten met Trabelsi onderhielden. De Corsicaanse recherche viel, ook op 13 september, binnen op Trabelsi's onderduikadres in Corsica. Net als in Brussel vond de politie er stapels subversieve documenten, die alle verwezen naar de Al-Takfir Oual Hijra, de groepering waartoe Trabelsi zei te behoren. De beweging werd verantwoordelijk gehouden voor talloze moordaanslagen in Soedan, Egypte en Somalië, maar beweerde los te staan van Al-Qaeda.
Volgens gegevens van de Belgische staatsveiligheid opereerden er in België ongeveer 25 aanhangers van Osama bin Laden, die vroeger actieve aanhangers van de Algerijnse terreurbeweging GIA zouden zijn geweest. De meeste Bin Laden-adepten zouden sindsdien lid zijn van de conservatieve Moslimbroederschap, die volgens de veiligheidsdienst rekruteringskampen in de Ardennen organiseerde. Een deel van het geld dat islamitische liefdadigheidsorganisaties in België in moskeeën ophaalden, kwam via omwegen bij terroristische organisaties terecht, vermoedde de inlichtingendienst.

Blokkering financiële tegoeden

Al op 13 september liet minister van Financiën Didier Reynders in het Staatsblad een nieuwe lijst publiceren van kopstukken van het Talibaan-bewind in Afghanistan die in België persona non grata waren en wier eventuele financiële tegoeden moesten worden geblokkeerd. In februari 2000 was de eerste lijst gepubliceerd. Op de nieuwe lijst stonden ongeveer 150 ministers en andere hooggeplaatsten van het Afghaanse regime, alsmede 'Usama Bin Muhammad Bin Awad Bin Laden' en negen van zijn belangrijkste medewerkers. Ook banken werden geviseerd, zoals de Afghan National Bank.

Expliciete regeringsinstemming vereist bij inzet Belgische militairen

Bij de besluitvorming in de boezem van de NAVO bedong België een expliciete uitzonderingspositie, vanwege de herinneringen aan de vermoorde Belgische paratroopers in Rwanda. Mochten er Belgische soldaten naar de frontlinies gestuurd worden, dan was hiervoor opnieuw toestemming van de Belgische regering nodig, liet secretaris-generaal Robertson van de NAVO weten.

Volksunie en ID21 definitief ter ziele

Nadat in de Volksunie naar aanleiding van het Lambermontakkoord onoverbrugbare meningsverschillen waren ontstaan, hield de partij een referendum onder de leden, waarvan de uitslag op 17 september 2001 werd bekendgemaakt. De groep Vlaams-nationaal van Geert Bourgeois won het ledenreferendum met een ruime voorsprong: de groep behaalde 4.432 stemmen oftewel 47,2 procent. Niet Splitsen onder leiding van Johan Sauwens haalde 2.835 stemmen, de Toekomstgroep van Paul van Grembergen 2.126 stemmen.
Voorafgaand aan het referendum waren afspraken gemaakt over onder meer de financiële afhandeling van de VU-erfenis. Gezien de uitslag zou Vlaams-nationaal alle activa en passiva van de partij krijgen, inclusief de verenigingen. De andere twee groepen hadden recht op een deel van de fractiemiddelen in de parlementen en een deel van de partijfinanciën.
Omdat geen van de drie groepen de absolute meerderheid bij de schriftelijke stemming onder de leden behaalde, zou de naam 'Volksunie' definitief verdwijnen, zoals was afgesproken.
Op 28 september hield de vroegere partner van de VU, ID21, op te bestaan om enkele dagen later te fuseren met de Toekomstgroep. Voorlopig zou ID21 wel als vzw (vereniging) blijven voortbestaan, om de ongeveer 250.000 euro waarop de groep recht had uit de VU-kas, niet in gevaar te brengen. De groep Niet Splitsen van Johan Sauwens zou begin oktober een besluit nemen over de toekomst. Een bundeling van 30 oud-parlementsleden van de VU riep de groep op om met Geert Bourgeois in zee te gaan.

Nieuwe voorzitter parlement Franse Gemeenschap

De ondervoorzitster van de PRL, Françoise Schepmans, werd op 28 september 2001 gekozen tot nieuwe voorzitster van het parlement van de Franse Gemeenschap. Ze volgde haar partijgenoot Jean-Marie Séverin op, die zich enkele dagen eerder bijzonder onbemind bij zijn partij had gemaakt door te pleiten voor een fusie van de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest, naar het voorbeeld van de Vlaamse instellingen. Na een gesprek met de Waalse minister-president, Jean Claude van Cauwenberghe (PS), liet Séverin weten dat hij zijn functie neerlegde.

Verandering kieswet sorteert weinig effect

Vijftien hoogleraren presenteerden op 28 september 2001 een dik rapport over de mogelijkheden om het kiessysteem te wijzigen. Het rapport was een van adviezen ten behoeve van de Commissie voor Politieke Vernieuwing van het federale parlement.
De mogelijkheden om de belangrijkste kenmerken van het Belgisch kiessysteem te wijzigen zijn nogal beperkt, concludeerden de academici. Het Belgische stelsel is al erg proportioneel. Het aantal stemmen dat een partij behaalt, verschilt zeer weinig van de uiteindelijke politieke vertegenwoordiging. Kleinere partijen zijn licht ondervertegenwoordigd, grotere partijen (vooral PS en PRL-FDF) enigszins oververtegenwoordigd. Als men kleine partijen uit het parlement zou willen weren, dan moeten de formele kiesdrempels gezien de huidige stemmenverdeling zeer hoog worden. Een meerderheidssysteem (districtenstelsel) zou de grotere partijen VLD, CVP, PS en PRL bevoordelen.
Het wetenschappelijk comité onderzocht ook de gevolgen van het al dan niet afschaffen van de opkomstplicht bij verkiezingen. Het comité wees erop dat de opkomst bij verkiezingen in west-Europa over het algemeen dalende was. Sinds 1995 kwam gemiddeld 73 procent van de kiezers op bij parlementsverkiezingen. In staten waar geen opkomstplicht gold, lag de opkomst nog tien tot twintig procent lager. Door het afschaffen van de opkomstplicht ontstond vaak een grotere ongelijkheid in de politieke participatie van lager en hoger geschoolden. Democratisch winstpuntje was dat het politiek bewustzijn zonder opkomstplicht toenam. Simulaties met Belgische gegevens van de verkiezingen van 1991, 1995 en 1999 toonden aan, aldus het comité, dat er waarschijnlijk geen grote verschillen zouden optreden in de verhoudingen tussen de Belgische partijen als de opkomstplicht werd afgeschaft.

België

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kabinet keurt Plan Kafka goed

De ministerraad keurde op 20 september 2001 het Plan Kafka goed. Hiermee wilde de regeringscommissaris voor de vereenvoudiging van de sociale zekerheid, Greet van Gool, 1,3 miljoen formulieren overbodig maken. Het plan moest er vooral voor zorgen dat de burger niet langer een aanvraag voor uitkeringen zoals het pensioen hoefde in te dienen. Het plan van de regeringscommissaris bevatte 25 grote projecten die onder meer betrekking hadden op gepensioneerden, zelfstandigen, gezinnen met kinderen, mensen die in armoede leven en werklozen. De vereenvoudigingen werden mogelijk door het elektronisch uitwisselen van gegevens tussen de sociale zekerheidsinstellingen en moesten eind 2002 voltooid zijn.

De Vlaamse regering had op 14 september een soortgelijk voorstel goedgekeurd om de wet- en regelgeving te vereenvoudigen.

JUSTITIE

Raad van State schorst benoemingsprocedure managers

De Raad van State schorste op 7 september 2001 in een voorlopig arrest het Koninklijk Besluit van 2 mei dat de basisbepalingen bevatte voor de benoeming in managementfuncties bij de federale overheid. De secretaris-generaal van het ministerie van Arbeid, Michel Jadot, had na ruggespraak met de socialistische ambtenarenbond ACOD bij de Raad van State om schorsing gevraagd, omdat de onafhankelijkheid van overheidsdiensten in gevaar zou komen door de nieuwe benoemingsprocedure. Het kabinet hoopte met een kleine aanpassing van het KB de raad tevreden te stellen.

Toename van groepsverkrachtingen in Brussel

Sinds een jaar wordt in Brussel gemiddeld elke week een jonge vrouw het slachtoffer van een groepsverkrachting, zo werd op 18 september 2001 door het Brusselse parket bekendgemaakt. Bijna altijd kwamen slachtoffer en dader uit 'marginale' milieus. De jongens en mannen opereerden in groepen van drie tot vijftien. Probleem was dat de daders vaak te jong waren om bestraft te worden. Justitie sprak van 'een mode'.
Het kabinet van de minister van Justitie erkende het probleem. Een woordvoerder zei dat de minister een voorontwerp van wet klaar had, waarbij de bevoegdheid over de instellingen voor bijzondere jeugdzorg niet langer aan de gemeenschappen zou worden toevertrouwd, maar aan de federale overheid. Deze zou gaan zorgen voor voldoende opvangcapaciteit bij de jeugdzorginstellingen.

Koningshuis wil kort geding tegen uitgever Dutroux-boek

De federale minister van Justitie, Marc Verwilghen, kondigde op 26 september 2001 aan dat de regering en het Koninklijk Paleis bij een rechtbank in Parijs een kort geding zouden aanspannen tegen de bekende uitgeverij Flammarion naar aanleiding van de publicatie van het boek van Jean Nicolas en Frédéric Lavachery over de zaak-Dutroux. Zij wilden afdwingen dat in elk boek een rectificatie werd opgenomen dat uit vele onderzoeken was gebleken dat de aantijgingen in het boek tegen koning Albert II volledig ongegrond waren gebleken. In het boek werd de koning onder meer in verband gebracht met 'zwoele praktijken' in de marge van miljoenencontracten die hij in zijn hoedanigheid van erevoorzitter van de Belgische Dienst voor Buitenlandse Handel hielp bedingen.

Dutroux beschuldigt zijn echtgenote

Op 27 september 2001 stond de vermeende kindermoordenaar Marc Dutroux terecht vanwege een reeks diefstallen van auto- en telefoononderdelen, oplichting van de verzekering door brandstichting in een van zijn woningen in 1992 en onwettig bezit van een revolver van het type Colt 45. Alleen dat laatste feit gaf hij toe. De andere feiten werden volgens hem gepleegd door zijn vrouw Michelle Martin en haar minnaar Patrice Charbonnier. De raadsman van Dutroux, Julien Pierre, verklaarde na afloop van de zitting dat Dutroux zijn echtgenote niet zomaar beschuldigde. Hij zou slachtoffer van zijn vrouw geweest zijn. Ook de dood van Julie en Mélissa, waarvoor Dutroux nog terecht moest staan, zou te wijten zijn aan Martin.
De processen tegen Dutroux waren gesplitst. In 2000 verscheen hij voor de correctionele rechtbank voor zijn ontsnapping uit het justitiepaleis in Neufchâteau, in april 1998. Die veroordeelde hem toen tot vijf jaar gevangenisstraf.

GEZONDHEID EN ZORG

Smartengeld voor slachtoffers van HIV-besmetting

Mensen die in België tussen 1 augustus 1985 en 30 juni 1986 via bloedtransfusies met HIV besmet zijn, zullen financieel gecompenseerd worden. Nabestaanden van overledenen komen ook voor de uitkering in aanmerking. Dit maakte federaal minister van Volksgezondheid Magda Aelvoet op 19 september 2001 bekend. Voor 2001 zou de regering een budget van 60 miljoen frank (ca. 1,5 miljoen euro) vrijmaken. Het aantal slachtoffers werd op maximaal 100 geschat. De Hemofilievereniging, die al in 1990 een verzoek tot compensatie had ingediend, reageerde verheugd op de beslissing. België was het laatste EU-land dat een dergelijk regeling in het leven riep.

BUITENLANDSE ZAKEN

Onderzoek tegen Sjaron mag worden voortgezet

Het parket-generaal liet op 28 september 2001 weten van oordeel te zijn dat het onderzoek tegen de Israëlische premier Ariel Sjaron voortgezet kon worden. Sjaron was door Palestijnen aangeklaagd als verantwoordelijke voor de slachtpartij die Libanese christelijke milities in 1982 aanrichtten in de vluchtelingenkampen Sabra en Chatilla in Beiroet.
De advocaat van de staat Israël had enkele bezwaren ingediend tegen de procedure, zoals het feit dat er geen enkel verband was tussen Sharons vermeende misdaden en het grondgebied van België. Ook zou de Belgische justitie door een proces de soevereiniteit van de staat Israël aantasten. Onderzoeksrechter Patrick Collignon had begin september het onderzoek opgeschort om te bezien of de gevolgde procedure wel rechtsgeldig was. Het parket zou bij de kamer van inbeschuldigingstelling onder meer betoogd hebben dat er volgens de Belgische genocidewet van 1993 geen band hoefde te zijn tussen het misdrijf en België.
Souad Srour el-Meri, een van de Palestijnse vluchtelingen uit Beiroet die Sjaron aanklaagde, nam in september een nieuwe ad-

vocaat in de arm. Volgens Dyab Aboujahjah, voorzitter van de vereniging Arabisch-Europese Liga die El-Meri ondersteunde, deed de vrouw dit omdat zij het haar advocaten kwalijk nam dat alleen Israëli's met naam genoemd werden in de aanklacht en geen Libanezen. Michaël Verhaeghe, een van de voormalige advocaten, verweet de Liga de zaak politiek te willen uitbuiten. De Liga organiseerde in Brussel enkele dagen eerder ondanks een verbod een herdenking van de gebeurtenissen in Sabra en Chatila.

(Vorige berichten pag. 520/1 e.v. - 2001)

DUITSLAND

BINNENLAND

Scharping opnieuw onder vuur

Minister van Defensie Rudolf Scharping overleefde op 10 september 2001 een parlementair debat over de vele dienstreizen die hij per vliegtuig had gemaakt. Hij had sinds zijn aantreden in oktober 1998 349 keer gebruik gemaakt van een legervliegtuig. Een belangrijk deel van de vluchten zou zijn gegaan naar zijn vriendin gravin Kristina Pilati von Thassul zu Daxberg-Borgreve. Scharping zei dat hiervan geen sprake was: 'Ik heb de regels strikt gevolgd en wanneer er sprake was van enige twijfel over het karakter van de reis, heb ik deze uit eigen zak betaald.'
Scharping werd gesteund door bondskanselier Gerhard Schröder: 'De minister heeft uitgelegd dat het bij deze vluchten om zakenreizen ging. Ik heb niet de minste reden dat te betwijfelen.'
Scharping kreeg de bijnaam 'Wulpse Rudi' nadat hij het roddelblad *Bunte* toestemming had gegeven een fotosessie te maken van hem en zijn vriendin tijdens een 'liefdesvakantie' in Mallorca.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Munich Re verwacht miljardenclaims

Het Duitse Munich Re, de grootste herverzekeraar ter wereld, maakte op 12 september 2001 bekend dat het naar aanleiding van de aanslagen in de Verenigde Staten een dag eerder claims verwachtte tot één miljard euro. Dit zou zeker gevolgen hebben voor de winstverwachting van de verzekeraar, maar geen invloed hebben op de financiële stabiliteit. Munich Re zei dat het bij natuurrampen soms te maken had met claims van gelijke omvang.

Schröder: 'Duitsland geen toevluchtsoord terroristen'

Bondskanselier Gerhard Schröder zei op 16 september in een verklaring dat Duitsland geen toevluchtsoord was voor terroristen. Dit in verband met berichten dat enkele van de kapers van de vliegtuigen die op het World Trade Center en het Pentagon invlogen in Hamburg hadden gewoond en gestudeerd. Schröder: 'Het is buitengewoon moeilijk voor de politie om activiteiten te ondernemen als het gaat om mensen die binnen de grenzen van de wet blijven.' Schröder waarschuwde er ook voor dat men de principes van de democratie niet uit het oog moest verliezen.
Hij zei wel dat het kabinet een verbod overwoog van extremistische religieuze organisaties.

Lufthansa stelt winstverwachting bij

De Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa maakte op 19 september bekend dat ze haar winstverwachting voor 2001 moest bijstellen. Dit in verband met de aanslagen op New York en Washington. Lufthansa zei dat het aantal passagiers sinds de aanslagen sterk was gedaald. De luchtvaartmaatschappij was hierdoor gedwongen het aantal vluchten terug te brengen en een order voor negentien vliegtuigen bij Airbus en Boeing uit te stellen.

Duizenden op demonstraties voor vrede

Duizenden mensen demonstreerden op 22 september in Berlijn, Keulen, Bremen en Kassel voor de vrede. Zij keerden zich tegen de terroristische aanslagen op het World Trade Center en het Pentagon, maar vroegen de Verenigde Staten tegelijk om een terughoudende reactie. Het had volgens de demonstranten geen zin om geweld met nog meer geweld te vergelden.

Schill grote winnaar Hamburgse verkiezingen

Bernard Schill, de 'rechter zonder genade', werd de grote winnaar van de verkiezingen van 23 september 2001 in de 'Freie und Hansestadt Hamburg', een van de zestien 'Bundesländer' en de tweede stad van Duitsland. Schill wist met een programma waarin hij sterk hamerde op recht en orde negentien procent van de kiezers achter zich te krijgen. De rechter haalde landelijke bekendheid met zijn zware vrijheidsstraffen voor een jongen die graffiti spoot en een meisje dat auto's had vernield. Schill in een reactie op zijn overwinning: 'Het is duidelijk dat de kiezers een andere regering willen.'
Opvallend was echter dat de SPD – die Hamburg al 44 jaar regeerde – zelfs een kleine winst wist te halen. Dit ondanks het feit dat de partij in eerdere opiniepeilingen op verlies stond. Het herstel werd toegeschreven aan de terroristische aanslagen in Amerika van 11 september, waardoor de steun voor Gerhard Schröder was toegenomen. Dat de SPD haar machtspositie waarschijnlijk zou verliezen, was dan ook vooral te wijten aan de slechte resultaten van de Groenen. Hierdoor beschikte de groen-rode coalitie niet meer over een meerderheid. De CDU en Schill konden echter met de FDP wel een meerderheid vormen.

Voormalig rechter Bernard Schill was op 23 september 2001 de grote overwinnaar van de Hamburgse verkiezingen. *(foto ANP)*

Uitslagen verkiezingen in Hamburg
in percentages (23 september 2001)

	2001	1997
SPD	36.5	36.2
CDU	26.4	30.7
Schill	19.5	-
Groenen	8.7	13.9
FDP	5.1	3.5

Duitsland

Veel gewonden bij treinongeluk

In het zuiden van Duitsland liepen op 27 september 2001 nabij het plaatsje Lindau twee passagierstreinen op elkaar. Het ging om twee regionale treinen met 150 mensen aan boord, van wie een groot deel schoolkinderen van tien tot vijftien jaar. Bij het ongeluk raakten 82 mensen gewond, van wie negen ernstig. Zowel Duitsland als Zwitserland zetten reddingshelikopters in om de gewonden te vervoeren. Een woordvoerder van de spoorwegen zei vrijwel direct na het ongeluk dat een van de twee machinisten waarschijnlijk een stopsignaal had genegeerd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Boete voor bedrijven op achterhouden informatie voor aandeelhouders

Minister van Financiën Hans Eichel maakte op 4 september 2001 bekend dat de regering werkte aan een boetesysteem voor bedrijven die informatie achterhielden voor hun aandeelhouders. Het nieuwe systeem moest Duitsland aantrekkelijker maken voor investeerders.

Schröder wil debat over Tobin-tax

De Duitse bondskanselier Gerhard Schröder liet op 4 september 2001 weten voorstander te zijn van een debat op Europees niveau over de manier waarop landen moesten reageren op financiële speculatie. Schröder verwees tijdens een partijcongres van zijn eigen SPD naar het pleidooi van de Franse premier Lionel Jospin om de zogeheten Tobin-tax in te voeren, een belasting op speculatie. Juridische en politieke bezwaren zouden dat praktisch onmogelijk maken maar dat hoefde niet te betekenen dat er helemaal niets tegen het speculantendom kon worden gedaan, aldus Schröder.

Eerste diefstal van euro's

Twee overvallers maakten op 6 september 2001 de eerste euro's buit bij een roofoverval. Het ging om een 35-jarige chauffeur van een geldwagen van de Securicor en een onbekende handlanger. De Duitse politie maakte in eerste instantie bekend dat er alleen Duitse marken waren buitgemaakt ter waarde van 2,5 tot 3 miljoen euro. Een woordvoerder van Securicor zei later echter dat er ook euro's buit waren gemaakt. Hij wilde echter niet zeggen of het om biljetten of munten ging en welk bedrag met de diefstal was gemoeid.
In de twaalf landen van de eurozone was men op 1 september begonnen met de distributie van de euro's, om zo de omschakeling op 1 januari 2002 soepel te laten verlopen. In totaal zouden 14,5 miljard bankbiljetten en 50 miljard munten worden verspreid.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Joods museum in Berlijn geopend

Op 9 september 2001 werd het Joods Museum in Berlijn geopend. Ongeveer 850 hoogwaardigheidsbeklederswoonden hiertoe een galadiner bij. Het museum was al decennia eerder gepland, maar door talloze discussies duurde het tijden voordat het er uiteindelijk kwam.
President Johannes Rau zei bij de opening te hopen dat het museum de jonge Duitsers zou leren hoeveel de joodse gemeenschap had bijgedragen aan de wetenschap, de kunst en de cultuur van Duitsland. Hij wilde niet dat het alleen een holocaustmuseum zou worden: 'We moeten de herinnering aan deze catastrofe levend houden, maar dat mag niet leiden tot de verkeerde conclusie dat de holocaust een optelsom is van de Duits-joodse geschiedenis. Het Joods Museum in Berlijn kan en mag geen holocaustmuseum worden.'
Het museum werd speciaal ontworpen door de Amerikaanse architect Daniël Libeskind. Hij maakte een kolossaal asymmetrisch zinken bouwwerk, dat al vóór de opening door 350.000 mensen werd bezocht. Sommigen vroegen zelfs het gebouw leeg te laten omdat het zo het beste tot zijn recht zou komen.

(Vorige berichten pag. 524/2 e.v. - 2001)

FINLAND

Finland

BINNENLAND

Aantal drugsvondsten sterk gestegen

De Finse politie maakte op 26 september 2001 bekend dat de hoeveelheid drugs die zij de eerste zes maanden van 2001 in beslag had genomen sterk was gestegen in vergelijking met het eerste half jaar van 2000. De hoeveelheid in beslag genomen hasj en amfetamine was met 70 procent gestegen en de hoeveelheid ecstacy met 40 procent. Verder nam ook het aantal drugsdelicten sterk toe. De politie registreerde er in het eerste half jaar van 2001 7.354, een stijging van 42 procent in vergelijking met een jaar eerder.
In 59 procent van de gevallen waren de verdachten van deze delicten Finnen. De Esten domineerden volgens de politie de drugsmarkt in Finland: zij opereerden in bendes die soms ook bestonden uit Russen en Finnen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Parlement stemt voor 'homohuwelijk'

Het parlement stemde op 28 september 2001 met 99 stemmen voor en 84 tegen voor een wet die het 'homohuwelijk' regelt. De wet bepaalt dat stellen van gelijk geslacht hun relatie kunnen registreren. Daarmee zouden zij voor een belangrijk deel dezelfde rechten krijgen als getrouwde stellen. Ze zouden alleen geen kinderen mogen adopteren. De wet zou binnen enkele maanden van kracht worden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Poetin brengt staatsbezoek aan Finland

De Russische president Vladimir Poetin bracht op 2 en 3 september 2001 zijn eerste staatsbezoek aan Finland. Op de agenda stonden onder andere besprekingen over een pijplijn die Russisch gas naar het westen moest transporteren en de aanleg van een hoge snelheidstrein van Moskou via Sint Petersburg naar Helsinki.
Poetin begon zijn staatsbezoek met het leggen van een krans bij het graf van Carl Gustaf Mannerheim, de bevelhebber van de Finse troepen die in de Tweede Wereldoorlog tegen het Rode Leger vochten. Finland werd uiteindelijk in 1944 verslagen, waarna het Karelia – ongeveer tien procent van haar grondgebied – aan Rusland moest afstaan. De kranslegging betekende een doorbraak in de Fins-Russische relatie. Tegelijk demonstreerden Finnen echter voor de teruggave van Karelia.

(Vorige berichten pag. 525/2 e.v. - 2001)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Frans vluchtelingenkamp bij Kanaaltunnel blijft open

Een rechtbank in Lille verwierp op 11 september 2001 de eis van het bedrijf Eurotunnel voor de sluiting van het Franse asielzoekerscentrum in Sargatte dat op twee kilometer afstand van de terminal van de Kanaaltunnel lag. De exploitant van de tunnel zei dat de overlast van het vluchtelingenkamp het bedrijf miljoenen aan extra veiligheidsmaatregelen kostte. Eurotunnel beweerde dat het centrum van het Rode Kruis in Sargatte een doorvoerhuis van illegale immigranten was die via de Kanaaltunnel naar Groot-Brittannië probeerden te komen. De Franse autoriteiten zouden daarbij een oogje dichtknijpen, terwijl mensensmokkelaars het overvolle kamp als uitvalsbasis gebruikten. Volgens de advocaat van de exploitatiemaatschappij waren in de maand augustus ruim 6.500 arrestaties verricht onder vluchtelingen die op de treinen en vrachtauto's naar de overkant van het Kanaal probeerden te komen.
De zaak had tevens tot onenigheid met de Britse regering geleid en de minister van Binnenlandse zaken, David Blunkett, had bij zijn Franse collega Daniel Vaillant op sluiting en verplaatsing van het asielzoekerscentrum aangedrongen. Maar Frankrijk zei dat ze de 1.600 vluchtelingen niet zomaar kon verhuizen en beweerde dat het probleem een gevolg was van de soepele immigratiepolitiek aan Britse zijde. Beide ministers waren na besprekingen op 13 september tot een akkoord gekomen. Britse veiligheidsagenten zouden op Frans grondgebied gaan meewerken aan de controles op de instroom van asielzoekers via de Kanaaltunnel. Minister Blunkett zei dat het een Europees probleem was en dat beide landen zouden samenwerken om de mensensmokkel via het Kanaal aan banden te leggen.

30 doden in Toulouse na ontploffing chemische fabriek

De explosie van de kunstmestfabriek AZF, op 21 september 2001 in het zuid-Franse Toulouse, eiste 30 slachtoffers. Duizenden mensen raakten gewond en ruim 10.000 huizen werden in puin gelegd. Tot op grote afstand sneuvelden ruiten en plafonds en liepen mensen snijwonden op. Onmiddellijk brak grote paniek uit, velen dachten aan een aanslag en vluchtten de stad uit nadat een oranje gifwolk zich over de stad had verspreid. Tijdens de ontploffing waren 350 werknemers aanwezig in het chemische bedrijf,dat onderdeel was van de Franse multinational TotalFinaElf. Op het industriële complex aan de rand van Toulouse was tevens een kruitfabriek gevestigd en waren voorraden mosterdgas opgeslagen. Milieugroepen en buurtbewoners hadden jaren tevergeefs op verplaatsing van deze Sevesobedrijven (riskante chemische fabrieken) aangedrongen. Op 29 september gingen 15.000 mensen voor een protestmars de straat op, om hun woede over de schade kenbaar te maken en om opheldering te vragen over de aard van de ontploffing. Het was nog steeds niet duidelijk of de verwaarlozing van de voorraden ammoniumnitraat tot de explosie had geleid. De autoriteiten hielden het voorlopig op een ongeluk en zouden het bedrijf aanklagen voor nalatigheid en de aanslag op mensenlevens.

Franse Senaat schuift dertien zetels op naar links

De centrum-linkse regeringscoalitie van de socialistische premier Jospin won in de Senaatsverkiezingen, op 23 september 2001, dertien zetels op de rechtse partijen (totaal 321 zetels). De Franse Senaat bleef overwegend centrum-rechts, maar de verkiezingen waren een tegenvaller voor de Rassemblement pour la République (RPR), de partij van president Chirac.

CORSICA

Moordaanslag op Corsicaanse nationalist

Op 6 september 2001 werd in een internetcafé in Bastia, Corsica, de nationalist Nicolas Montigny doodgeschoten. Het was de derde politieke moord binnen een maand en vermoedelijk opnieuw een afrekening tussen de elkaar bestrijdende partijen op het Franse eiland dat al geruime tijd onder maffiageweld gebukt ging. De 26-jarige Montigny was een aanhanger van het verboden Armata Corsa, het bevrijdingsleger dat door de in augustus vermoorde François Santoni was opgericht. Het voortdurende geweld op Corsica wierp een schaduw over de plannen voor Corsicaanse autonomie die premier Jospin in mei had bekendgemaakt.
Op 27 september kwam het vredesproces wederom in gevaar toen een van de Corsicaanse leiders, Jean-Guy Talamoni, de onderhandelingstafel verliet omdat negen leden van zijn Corsica Nazione in een moordzaak werden gehoord. Het ging daarbij om het gerechtelijk onderzoek naar de moord op de nationalist Jean-Michel Rossi. Volgens Talamoni nam Frankrijk zijn Corsicaanse gesprekspartners nog steeds niet serieus genoeg. Toch had premier Jospin in eigen land heel wat kritiek gekregen op zijn wetsvoorstellen voor gedeeltelijke autonomie van het Franse eiland in de Middellandse Zee. Het wetsvoorstel zou in oktober in de Senaat behandeld worden.

JUSTITIE

Bisschop van Bayeux veroordeeld tot gevangenisstraf

Op 4 september 2001 veroordeelde een rechtbank in Caen de bisschop van Bayeux, Pierre Pican, tot drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. Pican werd beschuldigd van het verdoezelen van informatie over de priester René Bissey, die tussen 1989 en 1996 elf jongens had verkracht. In 1998 werd Bissey tot achttien jaar veroordeeld. Woordvoerders van de rooms-katholieke kerk zeiden dat kerkleiders dit soort criminele gevallen niet langer in de doofpot mochten houden.

Chirac gaat opnieuw vrijuit

Het Parijse Hof van Beroep oordeelde op 4 september 2001 dat de bewijslast in de rechtszaak tegen president Jacques Chirac op onrechtmatige wijze was verkregen. Tevens gelastte het hof dat onderzoeksrechter Eric Halphen, die de obscure financiering van Chirac's Rassemblement pour la République (RPR) sinds 1994 had onderzocht, vervangen moest worden. Halphen had in maart voor beroering gezorgd toen hij president Chirac schriftelijk had verzocht enkele vragen te beantwoorden inzake de financiële verwikkelingen tijdens zijn burgermeesterschap in Parijs. Chirac verschool zich achter zijn parlementaire onschendbaarheid en weigerde opheldering te geven. Een van de bewijsstukken die

Griekenland

Halphen had aangevoerd – een cassette waarop een medewerker van Chirac beweerde dat de burgemeester zelf aanwezig was toen een bouwbedrijf de RPR vijf miljoen franc (ca. 760.000 euro) aanbood in ruil voor bouwopdrachten – werd door het hof ongeldig verklaard.
President Chirac was nog altijd verwikkeld in twee andere rechtszaken, respectievelijk de zaak omtrent de fictieve banen van RPR-leden op het Parijse stadhuis en de vermeende betalingen van privé-reisjes uit de staatskas. De populariteit van de president leek niet onder de schandalen te lijden. Chirac had nog steeds een voorsprong op Lionel Jospin in de opiniepeilingen.

Hoge Raad beëindigt ban op opiniepeilingen vlak voor verkiezingen

Op 7 september 2001 maakte de Hoge Raad een einde aan het verbod op opiniepeilingen vlak voor verkiezingen. Het verbod was onderdeel van een wet die ervoor zorgde dat de verkiezingen in de laatste dagen voor de gang naar de stembus niet beïnvloed konden worden door last minute opiniepeilingen. De wet was achterhaald omdat buitenlandse kranten deze allerlaatste schattingen toch op internet bleven publiceren.

(Vorige berichten pag. 525/3 e.v. - 2001)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Simitis: 'Ik leid PASOK bij verkiezingen'

De Griekse premier Costas Simitis zei op 9 september 2001 op een persconferentie in Thessaloniki dat hij zijn partij zou leiden bij de parlementsverkiezingen van 2004. Daarmee gaf hij te kennen dat hij niet zou terugtreden naar aanleiding van de felle kritieken op de hervorming van het pensioenstelsel. Deze kritiek en de slechte resultaten in de opiniepeilingen waren er de oorzaak van dat Simitis gedwongen werd het partijcongres te vervroegen van maart 2002 naar oktober 2001. Simitis was er namelijk wel in geslaagd de Griekse economie te hervormen en Griekenland in de eurozone te brengen, maar dit was ten koste gegaan van de sociale rechtvaardigheid in Griekenland zelf. Simitis bleef echter strijdlustig: 'Ik zal zelf de kwestie van mijn opvolging ter sprake brengen als de tijd daar rijp voor is. Ik zal de PASOK leiden in de verkiezingen van 2004.'

Groot-Brittannië

CULTUUR EN WETENSCHAP

Diefstal van zeldzame archeologische voorwerpen

De politie maakte op 11 september 2001 bekend dat er enkele zeldzame archeologische voorwerpen waren gestolen uit de graftombe van de Macedonische koningin Euridice, de grootmoeder van Alexander de Grote. Deze graftombe, nabij Vergina in Noord-Griekenland, was gesloten voor het publiek. De politie vond geen sporen van braak.
De diefstal werd ontdekt toen enkele archeologen politici een rondleiding gaven door de tombe. De politie vermoedde dat de diefstal eind augustus, begin september was gepleegd.

(Vorige berichten pag. 527/3 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Duncan Smith gekozen als nieuwe leider Conservatieven

Iain Duncan Smith werd op 13 september 2001 gekozen als nieuwe leider van de Britse conservatieven. Oud-minister van Financiën Ken Clarke legde het in een stemming tegen hem af. Duncan Smith haalde 155.933 stemmen, tegen 100.864 voor Clarke.
De 47-jarige Duncan Smith werd gezien als een erfgenaam van Margaret Thatcher en William Hague. Hij behoorde namelijk ook tot de rechtervleugel van de partij, met zijn felle anti-Europese houding en zijn afschuw van linkse politiek.
Politieke analisten betwijfelden of Duncan Smith in nieuwe verkiezingen een bedreiging zou kunnen vormen voor Tony Blair. Dit omdat hij met zijn rechtse houding het politieke midden van zich zou vervreemden.

JUSTITIE

Rechter noemt detentie asielzoekers onrechtmatig

Een rechter van het Hooggerechtshof in Londen besliste op 7 september 2001 dat de detentie van vier Iraakse asielzoekers op een luchtmachtbasis onrechtmatig was. De vier werden daar in december 2000 gevangen gezet, nadat zij een verzoek om politiek asiel hadden ingediend. De detentie vormde een onderdeel van de nieuwe asielprocedure. Asielzoekers werden volgens deze procedure tijdelijk gedetineerd, zodat hun asielaanvraag sneller kon worden afgehandeld. De rechter noemde deze reden geen wettige basis voor detentie.
De vier Iraki's, van wie er drie uiteindelijk de vluchtelingenstatus kregen, betoogden dat er geen vluchtgevaar bestond en dat er derhalve geen reden was hen gevangen te zetten. De rechter gaf hen gelijk.
Het besluit zou vergaande gevolgen kunnen hebben voor het Britse asielbeleid omdat dit was gebaseerd op de snelle procedures. Bovendien zouden de vier Iraki's – en met hen honderden andere asielzoekers – een schadeclaim kunnen indienen wegens onrechtmatige vrijheidsberoving.
Minister van Binnenlandse zaken David Blunkett zei dat hij tegen het vonnis in hoger beroep zou gaan.

MILITAIRE ZAKEN

Beenderen baby's gebruikt bij kernproeven

De Britse Autoriteit voor Atoom Energie gaf op 30 september 2001 toe dat er van 1954 tot 1970 inderdaad beenderen van baby's waren gebruikt bij het testen van atoomwapens. Het zou gaan om beenderen die waren weggenomen van 3.400 inmiddels overleden baby's zonder dat de ouders hier iets van wisten. De beenderen werden blootgesteld aan straling, waarna de hoeveelheid radioactieve strontium 90 in de botten werd gemeten.
Ouderorganisaties eisten na het bekendmaken van het nieuws dat er betere regels zouden komen voor het gebruik van organen van overleden kinderen. Eerder dat jaar was al bekend geworden dat de Nederlandse arts Dick van Velzen de organen van ruim 800 overleden kinderen had weggenomen zonder dat de ouders hiervan wisten.

NOORD-IERLAND

Loyalist gooit bom bij meisjesschool

Een loyalistische militant gooide op 5 september 2001 een pijpbom naar schoolkin-

deren die op weg waren naar de Holy Cross Primary School aan de Ardoyne Road. De bom ontplofte enkele meters van de meisjes in een politielinie. Twee agenten raakten gewond.
Het was op dat moment al enkele dagen onrustig rondom de school. Katholieke ouders wilden aan het begin van het schooljaar hun dochters naar school brengen, maar dit gebeurde onder een regen van flessen en stenen van honderden protestanten die langs de weg stonden. De weg naar school leidde namelijk door een protestantse wijk. Daar was het in juni al tot ongeregeldheden gekomen omdat de protestanten zeiden zich bedreigd te voelen door de katholieken. De woede tegen de schoolkinderen was hier een gevolg van. De bom was het dieptepunt van drie dagen haat en woede die de kinderen – van wie sommigen nog maar vier jaar waren – over zich heen kregen.
De acties werden alom afgekeurd, ook door protestantse politici. De Britse minister van Noord-Ierse zaken, John Reid, zei dat Noord-Ierland op deze manier afgleed naar het barbarisme. Minister Jane Kennedy, belast met de veiligheid in Noord-Ierland, zei: 'Het is onmogelijk om het traumatisch effect voor te stellen dat de huidige gebeurtenissen hebben op deze kinderen.'
De bom zorgde overigens wel voor een ommekeer. Protestantse organisaties riepen de bevolking op de kinderen rustig naar school te laten gaan. Dat gebeurde op 6 september voor de eerste keer.

Opnieuw ernstige rellen in Ardoyne

Op 27 en 28 september kwam het opnieuw tot ernstige rellen in de protestantse wijk Ardoyne. Ongeveer 300 mensen raakten daar slaags met de politie. Gedurende de ongeregeldheden raakten dertien agenten gewond, terwijl een vrouw in haar been werd geschoten. Vanuit de menigte werd de politie zeven keer onder vuur genomen, terwijl er ongeveer 100 brandbommen werden gegooid. De politie schoot terug met plastic kogels. Op 28 september wist de politie drie pijpbommen onschadelijk te maken.

John Hume stapt op als partijleider van SDLP

John Hume, een van de centrale figuren van het Noord-Ierse vredesproces, maakte op 17 september 2001 bekend dat hij op het partijcongres van november 2001 zou aftreden als partijleider van de gematigd katholieke Social Democratic Labour Party (SDLP). De 64-jarige Hume zei dat zijn gezondheid hem hiertoe noodzaakte: 'Ik heb ernstige problemen gehad met mijn gezondheid en daarom is het noodzakelijk de werkdruk te verminderen.' Hij zei overigens wel lid te blijven van het Britse en Europese parlement.
Hume kreeg voor zijn rol in het vredesproces de Nobelprijs voor de Vrede. Zijn aankondiging om af te treden ontlokte daarom reacties van alle kanten. De Ierse premier Bertie Ahern noemde hem 'een ware Ierse held'. De Noord-Ierse premier David Trimble: 'Ik heb nooit getwijfeld aan de oprechtheid van Johns inspanningen om een oplossing te vinden.'
Als opvolger van Hume werden de namen genoemd van de Noord-Ierse vice-premier Seamus Mallon en van Mark Durkan, de Noord-Ierse minister van Financiën.

Loyalisten akkoord met hervorming politie

De Ulster Unionist Party (UUP) van David Trimble ging op 20 september 2001 alsnog akkoord met de hervormingsplannen voor de Royal Ulster Constabulary (RUC), de Noord-Ierse politiemacht. Na gesprekken met John Reid, de Britse minister voor Noord-Ierland, besloot de UUP zitting te nemen in het orgaan dat moest toezien op de hervorming van de RUC. De RUC zou onder andere een nieuwe naam krijgen – Police Service of Northern Ireland – en een andere structuur.
Sinn Fein, de politieke vleugel van de IRA, had de plannen afgewezen omdat ze minder vergaand zouden zijn dan oorspronkelijk beloofd. De gematigd-katholieke Social Democratic Labour Party (SDLP) had katholieken daarentegen opgeroepen zich te melden voor de Noord-Ierse politie.

Journalist vermoord in Belfast

Op 28 september 2001 werd de journalist Martin O'Hagan onder vuur genomen toen hij met zijn vrouw een café verliet. Hij werd beschoten vanuit een voorbijrijdende auto. Een persoon op de passagierstoel opende het vuur op de journalist die voor een blad in Dublin werkte. De moord werd opgeëist door de Red Hand Defenders, een naam waaronder de Loyalist Volunteer Force (LVF) en de Ulster Defence Association (UDA) werkten. De moord werd echter toegeschreven aan de LVF omdat O'Hagan al enkele verhalen over deze organisatie had gepubliceerd.
O'Hagan was een kritische journalist die niet alleen schreef over loyalistische guerrillaorganisaties, maar ook over de katholieke militanten en over drugsbaronnen.

SCHOTLAND

Minister van Landbouw verklaart Schotland MKZ-vrij

Het ministerie van Landbouw verklaarde op 11 september 2001 dat Schotland vanaf die datum officieel vrij was van mond- en klauwzeer (MKZ). Dit omdat er in de laatste 90 dagen geen nieuwe gevallen waren geconstateerd. De Schotse minister van Landbouw, Ross Finnie, zei echter dat de boeren op hun hoede moesten blijven: 'Dit geweldige nieuws moeten we temperen met een forse waarschuwing. Boeren over de hele lengte en breedte van Schotland moeten op hun hoede blijven voor het geval dat deze infectie zich weer verspreidt.' Finnie zei verder dat Schotland een lobby was begonnen bij de Europese Unie om weer toestemming te krijgen voor de export van schapen vanuit Schotland.

(Vorige berichten pag. 528/1 e.v. - 2001)

ITALIË

BINNENLAND

Draghi treedt terug bij Financiën

Mario Draghi, de secretaris-generaal van het ministerie van Financiën, maakte op 7 september 2001 zijn aftreden bekend. Draghi leidde tevens de Economische en Financiële Commissie van de Europese Unie. Hij zei dat zijn aftreden niets te maken had met de regeringswisseling van mei 2001, toen centrum-links naar de oppositie werd verbannen. Hij vond dat hij de post lang genoeg had bekleed: 'De cirkel is rond. Tien jaar is lang voor een land, dus u kunt zich voorstellen wat het voor mij betekent.'
Het kabinet benoemde nog dezelfde dag Domenico Siniscalco als zijn opvolger. Siniscalco was hoogleraar aan de Universiteit van Turijn, ex-lid van de Raad van Bestuur

Italië

van Telecom Italia en economisch adviseur van de voormalige centrum-linkse regering.

Tweespalt in onderzoekscommissie G8-geweld

Op 20 september 2001 werd het rapport gepresenteerd van de parlementaire commissie die het geweld rondom de G8-top van juli 2001 in Genua had onderzocht. Bij de bloedige confrontaties tussen politie en demonstranten vielen één dode en 300 gewonden. Het politieoptreden ontlokte felle kritiek uit het buitenland.
Een parlementaire commissie hield een maand lang hoorzittingen, maar toen het op de conclusies aankwam, viel de commissie uit elkaar. Alleen de regeringspartijen bleven in de commissie zitten. Zij concludeerden dat de veiligheidstroepen niets viel te verwijten en dat de G8-top moest worden gezien als op alle punten geslaagd.
De oppositie kwam met een eigen rapport. Daarin stond dat de onlusten voor een belangrijk deel het gevolg waren van inadequaat optreden van de overheid. Politie en veiligheidstroepen zouden hun repressie vooral hebben gericht op geweldloze demonstranten, terwijl gewelddadige groepen amper werden aangepakt.
Het parlement nam het officiële rapport aan, omdat Berlusconi daar over een ruime meerderheid beschikte.
Amnesty International riep naar aanleiding van de gebeurtenissen opnieuw op tot een eerlijk en onafhankelijk onderzoek.

Ruzie over decriminalisering fraude

Het debat over de nieuwe Bedrijvenwet van premier Berlusconi liep op 29 september 2001 uit op een felle confrontatie tussen regering en oppositie. De nieuwe wet verzachtte de aanpak van frauduleus boekhouden. Zo werd de maximumstraf teruggebracht van vijf jaar naar achttien maanden en de verjaringstermijn van 15 naar 7,5 jaar. Tevens werd frauduleus boekhouden alleen nog strafbaar gesteld als hierdoor een aandeelhouder of investeerder verlies zou leiden.
De oppositie noemde de wet een methode van Silvio Berlusconi om onder strafvervolging uit te komen. Zo zouden drie strafzaken die op dat moment tegen de premier liepen geseponeerd moeten worden omdat de feiten langer dan 7,5 jaar terug waren gepleegd.
De oppositie zei een referendum over de nieuwe wet aan te vragen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verkoop staatseigendom moet begrotingstekort terugdringen

Het kabinet besloot op 21 september 2001 in een decreet een deel van het onroerend goed te verkopen om zo het begrotingstekort te verkleinen. Doel was een opbrengst van 5,5 miljard dollar (ca. 6,14 miljard euro), waarmee het begrotingstekort met 0,4 procent kon worden teruggebracht. Aanleiding voor het decreet was dat Italië het begrote tekort van 0,8 procent niet zou halen. Het nieuwe tekort werd nu geraamd op 1,1 procent.

Daarnaast nam het kabinet een wet aan die het belastingbetalers makkelijker maakte verzwegen kapitaal alsnog te legaliseren. De boete voor het verzwijgen zou nog maar 2,5 procent zijn van het verzwegen bedrag. Het kabinet schatte dat de totale hoeveelheid verzwegen kapitaal rond de 100 miljard dollar (ca. 112 miljard euro) bedroeg.

BUITENLANDSE ZAKEN

Berlusconi wekt woede islamitische wereld

De Italiaanse premier Silvio Berlusconi zei op 27 september 2001 tijdens een bezoek aan Duitsland dat de westerse wereld superieur was aan de islamitische: 'We moeten ons realiseren dat de superioriteit van onze beschaving, anders dan in islamitische landen, respect voor religie en politieke rechten garandeert.'

De uitspraak leverde felle reacties op. Oppositieleider Giovanni Berlinguer noemde de uitlatingen gevaarlijk en 'een staatsman onwaardig'. De Belgische premier Verhofstadt – op dat moment voorzitter van de Europese Unie – zei dat de uitspraken ongelegen kwamen nu 'juist dialoog en toenadering met de islam nodig zijn om een gezamenlijk front te vormen tegen het terrorisme'. De Arabische Liga verklaarde 'verontwaardigd [te zijn] over de racistische verklaring' en eiste dat Berlusconi zijn uitspraken zou terugnemen.

(Vorige berichten pag. 529/2 e.v. - 2001)

Nederland

NEDERLAND

BINNENLAND

Troonrede 2002

Prinsjesdag 2002, op 18 september, werd overschaduwd door de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten een week eerder. Onderweg naar de Ridderzaal hield de Gouden Koets met de koningin een ogenblik stil bij de ambassade van de VS. Aan het begin van de troonrede sprak koningin Beatrix medeleven uit met het Amerikaanse volk.

Tekst troonrede

Leden van de Staten-Generaal,

De afschuwelijke aanslagen één week geleden in de Verenigde Staten hebben vele duizenden onschuldige mensen van het leven beroofd. Onze gedachten zijn bij de slachtoffers en hun nabestaanden, bij het gehele Amerikaanse volk, in diepe verbondenheid en solidariteit. Deze aanslagen tegen de menselijkheid doen ons beseffen hoe kwetsbaar ons aller bestaan is. Zij sterken ons in de overtuiging dat iedere vorm van terrorisme met kracht moet worden bestreden. Nauwe internationale samenwerking is noodzakelijker dan ooit om de fundamentele waarden van vrijheid, democratie en rechtvaardigheid te verdedigen.

Ook de Europese samenwerking is op deze waarden gegrondvest. De euro, die op 1 januari 2002 ons wettig betaalmiddel wordt, is het tastbare resultaat van de wil om Europa politiek, economisch en sociaal te versterken. Het bereiken van deze mijlpaal is een aansporing om de integratie verder te verbreden en te verdiepen.

Gesteund door gunstige economische omstandigheden is de afgelopen jaren in ons land veel tot stand gebracht. De werkgelegenheid is spectaculair gegroeid. Inkomens zijn over de hele linie gestegen. Er is en wordt op ruime schaal geïnvesteerd in publieke voorzieningen en in versterking van onze economie. Dankzij de inzet van zeer velen staat Nederland er nu in menig opzicht beter voor.
Waakzaamheid is echter geboden, temeer nu de wereldeconomie een minder gunstige ontwikkeling doormaakt.

Ondanks een tragere groei van ons nationaal inkomen zal volgend jaar in totaal 8 miljard gulden, ofwel ruim 3,5 miljard euro, extra beschikbaar komen voor kwaliteitsverbetering in vooral de gezondheidszorg, het onderwijs en de veiligheid. Het werken in de publieke sector wordt aantrekkelijker gemaakt.
Het begrotingsoverschot zal in 2002 naar ver-

wachting 1 procent van het bruto binnenlands product bedragen. Zo wordt gestaag voortgegaan met het aflossen van de staatsschuld. Dat is essentieel om ook bij een toenemende vergrijzing van de bevolking onze voorzieningen in stand te houden.
Bijzondere aandacht is nodig voor het beheersen van de inflatie en het verruimen van de arbeidsdeelname. De regering legt daartoe een pakket lastenverlichtende maatregelen aan u voor van in totaal 3 miljard gulden, ofwel bijna 1,4 miljard euro.
Om de concurrentiepositie van ons land te versterken is een beheerste loonkostenontwikkeling vereist. Dit is een verantwoordelijkheid van sociale partners en overheid samen. Wanneer wij hierin slagen, zullen wij beter in staat zijn onze ambities voor de toekomst te verwezenlijken.

Onze samenleving verandert snel. Dit doet een groot beroep op het aanpassingsvermogen van zowel burgers als overheid. Mondige burgers hebben steeds meer behoefte aan keuzevrijheid, kwaliteit en maatwerk. Om hieraan tegemoet te komen zijn financiële middelen alleen niet voldoende. Het is evenzeer een kwestie van organisatie, waaraan ook burgers, bedrijven en instellingen belangrijke bijdragen kunnen leveren.
Voor een goede balans tussen vrijheid en verantwoordelijkheid is een overheid nodig die richting geeft en ruimte biedt, die resultaten verlangt en rekenschap aflegt; een overheid die normen stelt en handhaaft, daadkracht toont en daarmee gezag heeft.

Aan de kwaliteit en organisatie van de gezondheidszorg worden steeds hogere eisen gesteld, mede als gevolg van nieuwe medische mogelijkheden en demografische ontwikkelingen.
Zorg op maat staat voorop.
De regering heeft de afgelopen jaren stapsgewijs een vernieuwing van het zorgstelsel ingezet, die uitgaat van de vraag naar zorg en minder regelgeving. In vervolg hierop heeft zij voorstellen gedaan voor een algemene ziektekostenverzekering. Solidariteit, keuzevrijheid en flexibiliteit staan hierin centraal.
In de gehandicaptenzorg en de thuiszorg begint het beleid gericht op verkorting van wachtlijsten vruchten af te werpen. In de zorgsector als geheel is echter nog steeds sprake van ernstige knelpunten. Voor het verder terugdringen van personeelstekorten en wachttijden worden ook volgend jaar aanzienlijke bedragen beschikbaar gesteld.
De voortgang van de medische wetenschap biedt vaak ongekende mogelijkheden, die tevens ethische dilemma's oproepen. Om dit soort vraagstukken fundamenteel te bestuderen wordt volgend jaar een centrum voor ethiek en gezondheidsbeleid opgericht.

Scholen en leraren krijgen meer ruimte en stimulansen om de kwaliteit, variëteit en toegankelijkheid van het onderwijs te verbeteren. Met aanvullende maatregelen zullen onderwijsachterstanden bij jonge kinderen beter worden bestreden. De leerplichtige leeftijd wordt verlaagd naar vier jaar.
De huidige knelpunten op de arbeidsmarkt onderstrepen de noodzaak van omvangrijke investeringen in het beroepsonderwijs. De regering geeft hieraan samen met sociale partners invulling.
Om de internationale aansluiting van ons hoger onderwijs te bevorderen wordt komend jaar een begin gemaakt met de invoering van een bachelor-master-stelsel en wordt de borging van de kwaliteit versterkt.

De toegankelijkheid van ons cultureel erfgoed voor een groot en divers publiek vraagt om vernieuwingen in het museaal bestel. De regering heeft middelen vrijgemaakt voor een ingrijpende renovatie van het Rijksmuseum in Amsterdam.

Veiligheid is een algemeen belang bij uitstek. Na de vuurwerkramp in Enschede heeft de nieuwjaarsbrand in Volendam onze samenleving opnieuw diep geraakt. Maatregelen zijn genomen om regels waar nodig aan te scherpen en beter te handhaven. Vrijblijvendheid mag niet worden getolereerd. Eenieder dient de eigen verantwoordelijkheid te beseffen en te nemen.
Tekortkomingen bij de rampenbestrijding worden in nauwe samenwerking met alle betrokkenen voortvarend aangepakt.

Criminaliteit vormt nog steeds een groot maatschappelijk probleem. Daders van strafbare feiten zullen sneller worden opgepakt en berecht. Hiertoe breidt de regering de capaciteit van politie en justitie verder uit. De behandeling van gedetineerden en hun begeleiding na terugkeer in de samenleving worden geïntensiveerd om recidive tegen te gaan. Dit geldt in het bijzonder voor jeugdige plegers van geweldsdelicten.
Om jongeren met problemen tijdig adequate hulp te kunnen bieden, zullen het preventief jeugdbeleid en de jeugdzorg worden verbeterd. De grote steden krijgen extra financiële ondersteuning om meer aandacht te kunnen geven aan de veiligheid in probleemwijken.

Welvaartsgroei en mobiliteit gaan hand in hand. Omvangrijke investeringen in bereikbaarheid blijven noodzakelijk. De kwaliteit van de leefomgeving wordt hierbij nadrukkelijk in acht genomen. Binnenkort zal de regering een wetsvoorstel indienen tot invoering van een kilometerheffing in combinatie met een verlaging van de vaste lasten voor de automobilist.
Aanvullende middelen worden ingezet om wegen en overwegen veiliger te maken. De veiligheid in en rondom het openbaar vervoer zal worden vergroot door het aanstellen van toezichthouders en het aanbrengen van extra verlichting en camera's. Knelpunten bij het treinvervoer zullen gefaseerd worden weggenomen.
Voor de sociale en economische toekomst van ons land blijven de mainports Schiphol en Rotterdam van onmisbare betekenis. De regering neemt nog dit jaar een besluit over de Tweede Maasvlakte.

De veehouders in ons land maken een moeilijke periode door. De mond- en klauwzeercrisis heeft veel ondernemers en hun gezinnen zwaar getroffen. Onder moeilijke omstandigheden hebben zijzelf en de verschillende diensten gewerkt aan de bestrijding ervan.
De komende jaren dient de landbouw een duurzamer karakter te krijgen, zowel in eigen land als in Europa.
Het doel daarbij is een hogere kwaliteit en meer diversiteit. Bijzondere inspanningen zullen worden verricht ten behoeve van het milieu, het welzijn van dieren en de voedselveiligheid.
Zowel de landbouwsector zelf als de Nederlandse en Europese overheden hebben hierin een rol te vervullen. Ook de consument kan een bijdrage leveren aan noodzakelijke veranderingen.

De omslag naar een duurzame energiehuishouding en een verantwoord gebruik van fossiele brandstoffen gaat gepaard met ingrijpende aanpassingsprocessen die veel van alle betrokkenen vragen. Milieuproblemen mogen niet worden afgewenteld op andere landen en volgende generaties. Spoedige inwerkingtreding van het internationale biodiversiteitsverdrag is gewenst.
Ten behoeve van de VN-conferentie over duurzame ontwikkeling bereidt de regering een nationale strategie voor. Het akkoord dat deze zomer in Bonn is gesloten vormt een doorbraak voor het internationale klimaatbeleid. Goedkeuring van het Kyoto-protocol in 2002 is van vitaal belang om de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd terug te dringen.

In ons land hechten wij steeds meer waarde aan de kwaliteit van de ruimte. Om de schaarse ruimte goed te benutten kiest de regering voor intensief en meervoudig gebruik en, waar nodig, herinrichting van gebieden. De uitwerking van de nota ruimtelijke ordening zal u rond de jaarwisseling bereiken, evenals het ontwerp voor een nieuwe wet op de ruimtelijke ordening.
Behoud en goed beheer van de natuur zijn van toenemend belang. Daarom krijgt de ecologische hoofdstructuur een extra impuls.

Een voldoende aanbod van woningen voor alle inkomensgroepen en soorten huishoudens is noodzakelijk. Binnenkort zal de regering voorstellen doen om de productie van nieuwbouw op te voeren. In het komende jaar wordt u een wetsvoorstel aangeboden teneinde de betrokkenheid van burgers bij hun woonsituatie te vergroten.

Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn in onze samenleving van onschatbare waarde. Voor de ondersteuning van activiteiten op dit gebied stelt de regering aanvullende middelen ter beschikking.
Sport en beweging dragen bij aan gezondheid en vermindering van ziekteverzuim.

Nog te vaak volgt op ziekte een langdurige uitschakeling uit het arbeidsproces. Zowel om sociale als om economische redenen dient het beroep op de WAO te worden verminderd.

Nederland

Er moeten meer kansen worden geschapen en benut om aan het werk te blijven of weer aan het arbeidsproces deel te nemen, uitgaande van wat mensen wél kunnen. Na ontvangst van het advies van de Sociaal-Economische Raad over de aanbevelingen van de commissie-Donner zal de regering met spoed voorstellen tot wetswijziging voorbereiden.

Steeds meer vrouwen en mannen combineren arbeid met zorgtaken. De wet arbeid en zorg, die volgend jaar van kracht wordt, vergroot daartoe de mogelijkheid, onder meer door invoering van betaald kortdurend zorgverlof en betaald adoptieverlof. De capaciteit van de kinderopvang wordt verder uitgebreid.

De sociaal-economische positie van etnische minderheden in ons land is de afgelopen jaren versterkt, al is er nog veel verbetering nodig. Nieuwe migranten worden intensief begeleid bij hun verplichte inburgering. Om het integratieproces te bevorderen van hen die al langer in Nederland verblijven, maakt de overheid op ruime schaal inburgeringsprogramma's mogelijk.
Deelname daaraan is essentieel om een plaats in onze samenleving te vervullen. Initiatieven vanuit het bedrijfsleven om werk en inburgering te combineren blijken van grote waarde te zijn.

Eerder dit jaar is de nieuwe vreemdelingenwet in werking getreden. Door de vereenvoudiging van procedures verkrijgen vreemdelingen eerder dan voorheen duidelijkheid over de vraag of zij tot ons land kunnen worden toegelaten. Alleenstaande minderjarige asielzoekers zullen sneller weten of hun verblijf in speciale opvang gericht wordt op integratie of op terugkeer. Vreemdelingen die hier niet mogen blijven, zullen ons land tijdig moeten verlaten.

Komend jaar zijn er verkiezingen voor de gemeenteraden en de Tweede Kamer. De regering acht het van groot belang dat zo veel mogelijk kiezers van hun stemrecht gebruikmaken. Een vitale democratie is gebaat bij actieve participatie van burgers. Het raadgevend referendum biedt daartoe vanaf 1 januari nieuwe mogelijkheden.
Betrokkenheid van de burger wordt verder bevorderd door modernisering van overheidscommunicatie en van toegang tot informatie. Daartoe zijn voorstellen tot nieuw beleid en aanpassing van de Grondwet in voorbereiding.

De Nederlandse Antillen werken met hulp van het Internationaal Monetair Fonds aan een duurzaam herstel van de sociaal-economische situatie. Nederland draagt daaraan actief bij.
Op Aruba vraagt een evenwichtige ontwikkeling van de overheidsfinanciën voortdurende aandacht.

Met voldoening kijken wij terug op het huwelijk van Prins Constantijn met Laurentien Brinkhorst eerder dit jaar. Het voorgenomen huwelijk van Prins Willem-Alexander en Máxima Zorreguieta op 2 februari 2002 vervult ons met vreugde. Samen bereiden zij zich intensief voor op hun toekomst.

Het is van groot belang dat Europese besluiten democratisch worden gecontroleerd en dat de burger zich herkent en thuis voelt in Europa.
De regering hecht zeer aan een spoedige goedkeuring van het Verdrag van Nice. Dat is essentieel voor de toetreding van Midden- en Oost-Europese landen tot de Europese Unie.
De uitbreiding zal gunstig zijn voor de stabiliteit en de veiligheid van Europa en voor het welzijn van de burgers.
Om de Europese Unie te ontwikkelen tot een van de meest concurrerende en dynamische regio's ter wereld is voortzetting van de economische integratie vereist. Gezamenlijk werken wij aan doelstellingen die mensen werkelijk raken: vrede en veiligheid, werkgelegenheid en sociale rechtvaardigheid, voedselveiligheid, een gezonde leefomgeving en de strijd tegen criminaliteit en terrorisme. Op al deze terreinen kan en moet Europa een krachtige partner in de wereld zijn.

Toenemende globalisering brengt velen in de wereld meer welvaart. Tegelijkertijd missen nog steeds grote groepen mensen in vooral de armste landen, met name in Afrika, de aansluiting bij deze ontwikkeling. Voor een meer rechtvaardige verdeling van de welvaart is financiële hulp aan ontwikkelingslanden noodzakelijk maar niet voldoende. Samenhangende inspanningen zijn nodig op alle beleidsterreinen, in het bijzonder de armoedebestrijding, de gezondheidszorg en de bevordering van de wereldhandel.

Internationale samenwerking staat onder druk. Hervorming en versterking van de Verenigde Naties, het Internationaal Monetair Fonds, de Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie moeten hierop het antwoord zijn. Alle landen behoren te investeren in internationale samenwerking en afspraken na te komen. Het bedrijfsleven kan hieraan bijdragen door maatschappelijk verantwoord te ondernemen. De regering zal blijven opkomen voor mensen die onvoldoende kunnen delen in de kansen die globalisering biedt.

Meer dan 1500 Nederlandse militairen nemen thans deel aan internationale crisisbeheersingsoperaties, vaak onder moeilijke omstandigheden. Eerder dit jaar hebben onze blauwhelmen een waardevolle bijdrage geleverd aan de bevordering van vrede en stabiliteit in Ethiopië en Eritrea. Momenteel zet een Nederlandse compagnie zich samen met partners in voor handhaving van de vrede in een multi-etnisch Macedonië.

Er wordt verder gewerkt aan een vergroting van de paraatheid, flexibiliteit en snelle inzetbaarheid van de krijgsmacht. Nederland draagt bij aan de versterking van het vermogen tot crisisbeheersing binnen het gezamenlijke kader van de NAVO en de Europese Unie. Een politiek krachtiger Europa met meer directe verantwoordelijkheid voor vrede en veiligheid zal beter kunnen bijdragen aan het voorkomen en oplossen van conflicten in de wereld.

Het schenden van mensenrechten mag niet onbestraft blijven. Het Joegoslavië-tribunaal en het internationaal strafhof, dat zich naar verwachting al komend jaar in Den Haag zal vestigen, zijn van grote betekenis voor de internationale rechtsorde.

De regering is diep bezorgd over de voortdurende geweldspiraal in het Palestijns-Israëlische conflict. Zonder intensieve betrokkenheid van de internationale gemeenschap zullen partijen niet tot elkaar komen. Tezamen met onze Europese partners en de Verenigde Staten zet Nederland zich in voor een hervatting van het vredesproces in het Midden-Oosten.

De samenwerking met Indonesië is gericht op stabiliteit en sociaal-economisch herstel. De regering draagt actief bij aan de inspanningen van de internationale gemeenschap bij de wederopbouw van de Molukken. Nederland verleent gaarne ondersteuning bij de verdere opbouw van de rechtsstaat en goed bestuur in de archipel.

De dramatische gebeurtenissen in de Verenigde Staten doordringen ons allen van de noodzaak tot nauwe internationale samenwerking ter verdediging van onze fundamentele waarden van vrijheid, democratie en rechtvaardigheid.

Leden van de Staten-Generaal,

De sociale, economische en financiële fundamenten van ons land zijn de afgelopen jaren verstevigd. Zeer velen hebben daaraan bijgedragen. De weerbaarheid van veel mensen is groter geworden. Investeringen in de kwaliteit van onze samenleving leiden tot zichtbare resultaten. Er moet echter nog veel gebeuren.

In hoog tempo voltrekken zich nieuwe ontwikkelingen die om tijdige en adequate antwoorden vragen, ook in Europees en internationaal verband. Dit vergt een groot aanpassingsvermogen en krachtige inspanningen van burgers, overheid en bedrijfsleven, zeker nu de economische vooruitzichten minder gunstig zijn. Voorop staat de noodzaak van verantwoord evenwicht: tussen economische dynamiek en sociale rechtvaardigheid, tussen individuele ontplooiing en wederzijdse verantwoordelijkheid.

Met de betrokkenheid en de bijdragen van allen kunnen wij met succes voortbouwen aan onze gezamenlijke toekomst. Regering en volksvertegenwoordiging hebben hierbij een bijzondere opdracht.

Van harte spreek ik de wens uit dat u uw verantwoordelijke taken met toewijding en grote inzet zult vervullen, in het vertrouwen dat velen met mij u wijsheid toewensen en om zegen voor u bidden.

Belangrijke punten uit de rijksbegroting 2002

• Belastingplan 2002: 3 miljard lastenverlichting voor burgers en bedrijfsleven.
• Verlaging Vennootschapsbelasting van 35 naar 34,5 procent.
• Extra uitgaven van 8,3 miljard gulden. Zorg: 3,5 miljard. Onderwijs: 2,2 miljard. Veiligheid 1,3 miljard. Overig 1,3 miljard gulden.
• Verlaging accijnzen, motorrijtuigenbelasting en andere kosten van de auto voor in totaal 450 miljoen gulden.
• 110 miljoen gulden lastenverlaging voor gezinnen met kinderen.
• Volgend jaar krijgt de zorgsector er 3,5 miljard gulden extra bij. Daarvan is bijna een miljard bedoeld voor het arbeidsmarktbeleid, 1,2 miljoen voor de bestrijding van de wachtlijsten, 155 miljoen voor opleidingsplaatsen, 528 miljoen gulden voor de verschillende beroepsgroepen waaronder huisartsen, en 822 miljoen voor overige maatregelen.
• De maandelijkse premie voor het ziekenfonds blijft gelijk (7,95 procent van het inkomen), net als die voor de volksverzekering AWBZ (10,25 procent).
• De gehandicaptensector wordt vanaf 2002 anders gefinancieerd: mensen met een zwaardere handicap krijgen meer geld. Hiervoor is 55 miljoen gulden uitgetrokken.
• Er komen meer plaatsen voor de opleidingen tot verloskundige, huisarts en assistent-geneeskundigen in opleiding. Kosten: 155 miljoen gulden.
• Provincies krijgen vanaf 2003 1,1 miljard gulden om de lokale en regionale wegen en bruggen zelf aan te leggen.
• Landbouw geeft 39,5 miljoen gulden extra uit om dierziektes te bestrijden.
• De budgetten voor de basisscholen, de scholen in het voortgezet onderwijs en het beroepsonderwijs gaan omhoog met 580 miljoen gulden.
• Er komt nog eens 35 miljoen gulden bij voor de bestrijding van leerachterstanden bij peuters en kleuters. Hierdoor kunnen 17.000 kinderen extra deelnemen aan de speciale programma's.
• Ouderen, gehandicapten, herintredende vrouwen, laagopgeleiden en ouders met kinderen krijgen extra belastingaftrek als zij een betaalde baan nemen. Het kabinet trekt hiervoor 820 miljoen gulden uit.
• Het wordt aantrekkelijker om in de collectieve sector te werken. Er komt 3,5 miljard gulden beschikbaar om de arbeidsvoorwaarden bij de overheid en in het onderwijs en de zorg te verbeteren.
• Er komt een inhaalslag voor taalonderwijs aan allochtonen die al langer dan drie jaar in Nederland wonen. Daarvoor wordt 100 miljoen gulden uitgetrokken. De cursus is verplicht voor bijstandsgerechtigden die nog kunnen werken.

bron: *De Volkskrant*

Rijksbegroting 2002

In de Miljoenennota waarschuwde de regering dat de werkloosheid in 2002 voor het eerst sinds 1994 weer zou toenemen. Volgens minister Zalm van Financiën was er sprake van 'een grillige economische conjunctuur'. In het voorwoord bij de eveneens op Prinsjesdag gepubliceerde *Macro Economische Verkenningen* van het Centraal Planbureau (CPB) schreef minister Jorritsma van Economische zaken dat 'zowel het beeld van de internationale als de nationale economie (veel) minder gunstig is dan in voorgaande jaren.' De wereldwijde conjunctuurvertraging duurde langer dan verwacht, meende het CPB. De groei van de wereldhandel die vorig jaar nog bijna dertien procent bedroeg, zou in 2001 uitkomen op slechts 2,75 procent en in 2002 op waarschijnlijk 6,5 procent.
De economische groei in Nederland, die bijna vijf jaar achtereen boven 3 procent lag, zou inzakken naar 2 procent, zo was de verwachting. De inflatie zou afnemen van 4,5 procent in 2001 tot 2,5 procent in 2002. Het overschot op de begroting bleef 1 procent van het bruto binnenlands product, waarbij de druk van de collectieve lasten tot 40 procent hiervan zou toenemen. De staatsschuld zou met 6,6 miljard euro dalen tot 217 miljard euro. Naar verwachting zou de werkloosheid toenemen tot ca. 280.000 werklozen (3,75 procent), terwijl de koopkracht met 1 procent zou stijgen.
De cijfers waren echter gebaseerd op berekeningen waarin de gevolgen van de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september en een mogelijke oorlog niet waren meegenomen.
Om een dreigende recessie het hoofd te bieden, riep het kabinet de sociale partners op de lonen te matigen. Het kabinet stelde de afgelopen zeven jaren goed in de publieke sector te hebben geïnvesteerd, vooral aan zorg (3,5 procent per jaar meer), veiligheid (6 procent) en infrastructuur (6,5 procent).

Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties

De regering wil in 2002 1,6 miljard euro uittrekken om het werken bij de overheid en gesubsidieerde instellingen aantrekkelijker te maken, vooral in de sectoren onderwijs, zorg en welzijn. De loopbaanmogelijkheden van (semi-)overheidspersoneel moeten worden verbeterd en ouders moeten gemakkelijker de zorg voor de kinderen kunnen combineren met een baan.
De politie zal in 2002 de beschikking over pepperspray krijgen. De kosten van invoering van dit nieuwe middel 'tussen wapenstok en vuurwapen' worden geschat op 7,7 miljoen euro. Het ministerie zal in 2002 bijna 1,5 miljoen euro uittrekken voor DNA-onderzoek als opsporingsmethode. Omdat politieagenten nog steeds het grootste deel van hun tijd met administratieve rompslomp bezig zijn, trekt het ministerie 7,7 miljoen euro uit voor automatisering bij de politie en voor de ontwikkeling van een elektronische vorm van processen-verbaal en proeven met elektronische aangifte.
Minister De Vries van Binnenlandse zaken meent dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) al 'veel werk heeft gemaakt van internationale netwerken van extremistische moslimorganisaties'. Het is niet zeker of de BVD hiervoor uitbreiding van zijn middelen behoeft. Wel krijgt de dienst 3,4 miljoen euro erbij, met name om internationale organisaties die in Den Haag zijn gevestigd, beter te kunnen beveiligen, en straks ook het nog te vestigen Internationaal Strafhof. Verder wordt extra geld gereserveerd voor de bestrijding van 'cybercrime' waarover een nieuw internationaal verdrag in de maak is.
In het kader van het grote stedenbeleid zet het kabinet 13,6 miljoen euro in om stadswijken veiliger en leefbaarder te maken. Daarbij wordt ook een actieve rol van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties verwacht. Zij zullen ideeën kunnen inbrengen die de wijken met behulp van geld van de rijksoverheid vervolgens zelf

zullen uitvoeren. Het kabinet denkt daarbij onder andere aan de inzet van camera's of van extra toezichthouders die samen met de buurtbewoners de veiligheid in de wijk in de gaten zullen houden.
Op de Nederlandse Antillen en Aruba wil het kabinet de komende jaren minder geld geven aan afzonderlijke projecten en financiële prioriteit geven aan drie grotere thema's: stimulering van de economische ontwikkeling van de eilanden, verbetering van het onderwijs en de rechtshandhaving. Tevens zal Nederland helpen bij de staatkundige vernieuwing op de Antillen.
Voor de hulp aan de Antillen en Aruba zal in 2002 ongeveer 125 miljoen euro beschikbaar zijn. Voorwaarde voor het toekennen van deze hulp is dat de Antillen overeenstemming bereiken met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) over de financiële situatie in het land.

Ministerie van Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking

Van de 10,4 miljard euro op de begroting van dit departement gaat ruim vijf miljard naar de Europese Unie. De belastingafdrachten aan de EU lopen vanaf 2002 via Buitenlandse zaken. Van de resterende 5,3 miljard euro zal het leeuwendeel, 3,8 miljard euro, naar Ontwikkelingssamenwerking gaan. De accenten van het Nederlandse buitenlandse beleid liggen op vrede, veiligheid en stabiliteit op de Balkan, armoedebestrijding in Afrika en samenwerking en dialoog met de Russische Federatie. Bij het staatsbezoek van koningin Beatrix in juni werd al een Nederlands-Russisch actieprogramma voor twee jaar getekend.
Terwijl nog onzeker is of de deelname van Nederlandse militairen aan de vredesmissie van de NAVO in Macedonië een vervolg krijgt, zal Macedonië ondanks tal van bestuurlijke tekortkomingen op de lijst van twintig landen blijven staan die op intensieve Nederlandse bilaterale steun kunnen rekenen. Daarnaast krijgt Macedonië het komende jaar tientallen miljoenen euro's aan noodhulp. Minister Herfkens van Ontwikkelingssamenwerking overweegt ook de hulp aan Albanië op te voeren, met name bij milieuprojecten.
Na eerst het mes te hebben gezet in het aantal landen dat ontwikkelingshulp ontvangt, wil minister Herfkens de lijst van twintig landen weer uitbreiden met Rwanda en Benin. De minister streeft ernaar om ten minste 50 procent van de bilaterale hulp ten goede te laten komen aan het zwarte continent. Andere landen dreigen van de bilaterale hulplijst te verdwijnen. De bewindsvrouw waarschuwt in het bijzonder Bolivia en Sri Lanka.

Ministerie van Defensie

De stijgende lijn in de begroting van Defensie sinds 2000 blijft bestaan, onder meer door deelname aan interventies in Europa, waarvoor 140 miljoen euro wordt gereserveerd in de begroting. De belangrijkste doelstelling van het Nederlandse defensiebeleid in 2002 is de versterking van de Europese militaire capaciteit. Het accent zal liggen op het aanpakken van tekortkomingen bij de militaire inlichtingendiensten, het strategisch transport en de commandovoering. Verder wil Nederland zijn samenwerking met Duitsland voortzetten, waarbij Nederland in ruil voor een vast bedrag gebruik kan maken van Duitse transportvliegtuigen.

Ministerie van Economische zaken

Tegenover de 1,8 miljard euro die het ministerie van Economische zaken in 2002 uitgeeft, staat bijna 2,9 miljard euro aan inkomsten, voornamelijk aardgasbaten. 604 Miljoen zal worden besteed aan de bevordering van het ondernemersklimaat. Bijna een gelijk bedrag gaat in de vorm van tientallen subsidies naar het bevorderen van innovatie in het bedrijfsleven. Voor energiebeleid en het bevorderen van de buitenlandse handelsbetrekkingen wordt respectievelijk 249 en 231 miljoen euro in de begroting gereserveerd.
De toezichthouders voor de energiemarkt (DTe) en de mededingingswet (NMa) krijgen meer personeel, omdat zij meer te doen krijgen. Per 1 januari 2002 mogen immers ook middelgrote stroomverbruikers van stroomleverancier wisselen.
Om te voorkomen dat er een tekort in het aanbod van groene stroom blijft bestaan, wil minister Jorritsma van Economische zaken haast maken met de uitbreiding van windmolenparken en biomassaleveranciers. De bouw van zowel een near-shore windpark (dicht bij de kust) als een off-shore park (verder in zee) behoren tot de plannen.

Ministerie van Financiën

Van de 3,4 miljard euro die voor dit departement op de begroting staan, gaat het leeuwendeel naar de belastingdienst. Verder nemen posten als het beheer van de materiële activa, exportkredietverzekeringen en het beleid ten behoeve van de financiële markten elk zo'n 100 miljoen euro voor hun rekening.
In totaal maakt het kabinet 204 miljoen euro vrij voor een verlaging en 'vergroening' van de autobelastingen. Daarmee wordt onder meer de motorrijtuigenbelasting voor personenauto's met 6,5 procent verlaagd, een accijnsverlaging (1,36 eurocent per liter) op milieuvriendelijke benzine en LPG doorgevoerd en de dieselprijs stapsgewijs verlaagd (2,4 eurocent per liter). Invoering van een nieuwe belasting op brandstof ter vervanging van – een klein deel van – de BPM-belasting die bij aankoop van een auto betaald moet worden, wordt overgelaten aan een nieuw kabinet, na experimenten met de kilometerheffing in 2003.
Ook komt de omstreden rittenadministratie voor bepaalde bestelauto's te vervallen. Met name MKB-Nederland had bezwaar gemaakt tegen de administratief ingewikkelde en vaak unfaire regeling. Staatssecretaris Bos maakt een einde aan de bevoorrechte behandeling van de leaseauto-rijder in het woon-werkverkeer. Net als forensen met een eigen auto moeten leaserijders vanaf 2002 bij woon-werkverkeer de gereden kilometers boven de 30 kilometer (afstand huiswerk) optellen bij hun privé-gebruik.
Het BTW-tarief op de entree voor golfclubs en sportscholen wordt verlaagd naar zes procent, na kritiek dat de overheid fitnesstraining niet bepaald bevorderde door het hoogste tarief te eisen. Ook voor een aantal medische hulpmiddelen, zoals wek- en waarschuwingsapparatuur voor doven en slechthorenden, gaat het lage tarief gelden.
De al bestaande BTW-vrijstelling voor (muziek)onderwijs wordt uitgebreid met kunsteducatie, vooral dans, drama en beeldende vorming.
De vennootschapsbelasting wordt in 2002 verlaagd van 35 naar 34,5 procent, wat de staat op termijn 227 miljoen euro per jaar kost. De arbeidskorting zal met 23 euro en de combinatiekorting (voor werkenden met kinderen) met 50 euro worden verhoogd in 2002.

Ministerie van Justitie

Minister Korthals van Justitie verwacht in 2002 bijna 477 miljoen euro aan boetes binnen te halen. Dit is 28 miljoen euro meer dan

in 2001. Die extra opbrengsten zullen in 2002 worden besteed aan de verbetering van de verkeersveiligheid. Voor jeugdigen en tbs-patiënten moeten er meer cellen komen, zodat vaker de uitspraak van de rechter kan worden gevolgd. Hiervoor is in 2002 een bedrag van 41 miljoen euro beschikbaar. Veroordeelden worden nu nog geregeld naar huis gestuurd door gebrek aan cellen.
Voor de aanpak van xtc-handel en –productie trekt de regering in 2002 elf miljoen euro uit, waarmee onder meer drie teams worden opgericht die xtc-laboratoria moeten ontmantelen en de grensoverschrijdende handel in xtc-pillen moeten bestrijden. De gemeente Venlo krijgt een subsidie van één miljoen euro voor een periode van vier jaar voor een project om de overlast van drugsgebruik terug te dringen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Het aankopen en beheren van natuur- en recreatiegebieden (in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur) en de 'versterking van het landelijk gebied' vormen samen, met 644 miljoen euro, de grootste kostenpost, op de voet gevolgd door de 633 miljoen euro voor onder meer de Universiteit van Wageningen en het midden- en lager agrarisch onderwijs. Voor voedselveiligheid, de kwaliteit van voedsel en diergezondheid is in 2002 op het totaal budget van 2,1 miljard euro 160 miljoen euro gereserveerd. Aan het stimuleren van 'economisch perspectiefvolle agroketens' besteedt het ministerie in 2002 187 miljoen euro, aan het bevorderen van duurzame productie 110 miljoen euro.
Voor de bevordering van 'maatschappelijk acceptabele' landbouw is vanaf 2002 zeven miljoen euro per jaar extra beschikbaar, bovenop de al gereserveerde 103 miljoen.
Voor het nationaal natuuroffensief (met name extra aankoop van natuurgebieden) wordt 45 miljoen euro uitgetrokken, niet de 227 miljoen waar de Tweede Kamer om had gevraagd.
Het ministerie van Landbouw zal in 2002 extra maatregelen nemen om de dierziekten para-tbc en scrapie (een BSE-achtige hersenziekte bij schapen) sneller uit te roeien.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

De (vrij te besteden) schoolbudgetten van basis-, middelbare scholen en scholen voor het middelbaar beroepsonderwijs worden met 263 miljoen euro per jaar verhoogd. Voor het bestrijden van onderwijsachterstanden is zestien miljoen euro extra uitgetrokken. Het speciaal onderwijs krijgt er jaarlijks achttien miljoen euro extra bij.
Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) moet versterkt worden als opstap naar het middelbaar en hoger beroepsonderwijs. Hiervoor wordt in 2002 227 miljoen euro extra uitgetrokken. Voor de invoering van het bachelor/mastermodel aan de universiteiten is in 2002 23 miljoen euro beschikbaar. Vanaf 2003 zullen alle studies bestaan uit een breed, algemeen bachelorgedeelte van drie jaar, die de meeste studenten, zo hopen de universiteiten, zullen afronden met een specialistisch masteropleiding van een of twee jaar.
Ten behoeve van de verarmde basischolen wordt in 2002 65 miljoen euro extra vrijgemaakt voor leermiddelen, meubilair, onderhoud van het schoolgebouw, administratie, veiligheid en schoonmaak.
Ook onderwijspersoneel zal op korte termijn recht op betaald ouderschapsverlof krijgen. De docenten krijgen dan 75 procent van hun salaris doorbetaald. Het verlof kan worden opgenomen tot het kind acht jaar is.
De niet-commerciële filmsector krijgt de komende twee jaar telkens 6,8 miljoen euro extra. Het ministerie trekt 36 miljoen euro extra uit voor onder meer onderhoud aan musea en voor een fonds dat het musici makkelijker moet maken om dure instrumenten te lenen. De publieke omroepen hebben in 2002 ruim negen miljoen euro extra te besteden bij het ontwikkelen van 'nieuwe mediatechnieken'. De investeringen vloeien voort uit een advies dat onderzoeksbureau McKinsey had uitgevoerd naar de toekomst van de publieke omroep.

Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid

Het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid geeft in 2002 19,5 miljard euro uit: 4,2 miljard bestemd voor de bijstand, 3,1 miljard voor de kinderbijslag, 2 miljard voor de sociale werkvoorziening en 1,5 miljard voor jonggehandicapten. In 2002 stort het ministerie 2,4 miljard in het AOW-spaarfonds, waarmee de als gevolg van de vergrijzing stijgende aanspraken op AOW-uitkeringen moeten worden opgevangen. Dat is exclusief het geld dat via de werknemersverzekeringen aan WW- en WAO-uitkeringen wordt uitgekeerd, naar verwachting ongeveer 39 miljard euro.
In 2002 is de gemiddelde koopkrachtstijging 1 tot 1,75 procent. Paren met een AOW-uitkering plus een aanvullend pensioen van ten minste 5.000 euro gaan er het minst op vooruit.
Mensen die langer dan een jaar een uitkering hebben of een gesubsidieerde baan, krijgen een fiscaal voordeel van 2.723 euro, verdeeld over drie jaar, als ze een betaalde baan aanvaarden. Deze maatregel geldt ook voor vrouwen die herintreden. Werkgevers krijgen hiervoor een fiscale korting van 700 euro.
Om meer ouderen aan het werk te houden, krijgen werkgevers de mogelijkheid om aan deze groep belastingvrije bonussen toe te kennen maar deze blijven uiterst bescheiden: de bonus loopt op van 227 euro per jaar voor een werknemer van 58 jaar naar 681 euro voor een werknemer van 63 jaar. Ouderen krijgen ook een extra arbeidskorting (eveneens oplopend van 227 euro naar 681 euro). Werkgevers die ouderen ontslaan, wat veelal met instemming van de werknemers gebeurt, wil het kabinet confronteren met extra kosten van circa 25 procent. Nog voor de verkiezingen van 2002 hoopt het kabinet daarvoor het 'Wetsvoorstel werkgeversbijdrage werkloosheidslasten oudere werknemers' bij de Tweede Kamer in te dienen.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Vanaf 2002 stelt minister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat negen miljoen euro extra beschikbaar om de sociale veiligheid in het openbaar vervoer te verbeteren, vooral voor de aanschaf van videocamera's en de aanstelling van conducteurs.
Naar verwachting kan in 2002 een aanbesteding worden gehouden voor de zogenoemde chipkaart Openbaar Vervoer. Die zal dan in 2003 voor trein en bus in het hele land kunnen worden ingevoerd, waarna de strippenkaart kan worden afgeschaft.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Voor de zorgsector zal in 2002 40,3 miljard euro beschikbaar komen, bijna 2,5 miljard euro meer dan in 2001. Verreweg het grootste gedeelte daarvan (36,7 miljard euro) wordt gefinancierd uit de premies die wor-

den geheven voor het ziekenfonds, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de particuliere ziektekostenverzekeringen, waar men een verhoging van de inkomsten verwacht. De ziekenhuizen, medisch specialisten en huisartsen vormen ook in 2002 de grootste kostenpost: 15,4 miljard euro. Voor thuiszorg, verpleeghuizen en ouderenzorg samen is 9,2 miljard euro beschikbaar. De gehandicaptenzorg kost 4,5 miljard euro, de kosten van medicijnen worden op vier miljard euro geraamd.

In 2002 is er 450 miljoen euro extra beschikbaar voor onder meer het tegengaan van het relatief hoge ziekteverzuim in de zorg, het aantrekken van personeel en het scheppen van een positief beeld over werken in de zorgsector.

Voor de aanpak van de wachtlijsten in de ziekenhuizen, verpleeghuizen, inrichtingen en thuiszorg is volgend jaar nog eens 456 miljoen euro extra beschikbaar. Daarmee komt het totale bedrag dat dit kabinet besteedt aan het bekorten van wachttijden op bijna twee miljard euro.

Huisartsen krijgen er in 2002 bijna 180 miljoen euro bij. Het grootste deel daarvan (113 miljoen euro) is bestemd voor de financiering van de praktijkkosten. Zo'n 50 miljoen euro is bestemd voor de financiering van de diensten buiten de kantooruren, waardoor de werkweek van de huisarts wordt verkort. Daarnaast is er vijftien miljoen euro beschikbaar voor een verhoging van het inkomen. Verder wordt achttien miljoen euro uitgetrokken voor verlichting van de werkdruk bij de huisarts door het aantrekken van praktijkverpleegkundigen.

Rijksbegroting 2002 in miljarden guldens

	2001	2002
Netto uitgaven van het rijk en sociale fondsen		
Rijksbegroting	252,1	277,0
Sociale Zekerheid	111,2	117,1
Zorg	63,9	69,5
Totaal	**427,2**	**463,6**
Ontvangsten van het rijk en sociale fondsen		
Rijksbelastingen	227,4	285,5
Sociale premies	132,0	136,9
Aardgasbaten	4,0	4,7
Totaal	**363,4**	**427,1**
Uitgaven van het rijk		
Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen	46,4	50,9
Rente staatschuld	27,4	26,3
Sociale zaken en Werkgelegenheid	35,1	42,9
Gemeente- en provinciefonds	27,7	29,3
Verkeer en Waterstaat, FES en infrastructuurfonds	16,1	17,5
Defensie	14,6	15,5
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	15,5	18,3
Buitenlandse zaken	22,1	23,0
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu	8,0	7,5
Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	8,6	9,9
Justitie	9,7	10,6
Financiën	6,9	7,5
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	4,0	4,6
Economische zaken	3,8	3,9
Diverse, waaronder Koninklijk Huis, Ministerie van Algemene zaken, Hoge Colleges van Staat	8,2	9,3
Totaal	**252,1**	**277,0**
Ontvangsten van het rijk		
Loon- en inkomstenbelasting	54,1	62,4
Vennootschapsbelasting	37,1	42,0
Omzetbelasting BTW	73,7	77,1
Accijnzen	18,7	17,6
Belasting op milieu	8,3	8,0
Overige belastingen op inkomen, winst en vermogen	9,5	12,3
Overige kostprijsverhogende belastingen	25,8	24,8
Totaal	**227,4**	**285,5**

EMU-saldo in 2002 (in percentage bbp): 0,9 procent (in 2001: 1,2 procent)
EMU-financieringstekort (in percentage bbp): 47,7 procent (in 2001: 51,8 procent)
Staatsschuld: 478 miljard gulden (in 2001: 499 miljard gulden)

bron: *Reformatorisch Dagblad*

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer

Voor de veiligheid gerelateerd aan vuurwerk, stelt het Rijk voor de jaren 2001 tot 2005 een bedrag van 133 miljoen euro beschikbaar. Alle inspecties die min of meer onder het ministerie van VROM ressorteren, worden in 2002 samengevoegd.

In verband met uitvoering van het nog door de Tweede Kamer te ratificeren Kyoto-verdrag wil minister Pronk van VROM bestuursakkoorden 'nieuwe stijl' sluiten met provincie- en gemeentebesturen om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. De lagere overheden moeten daarin dan hun doelstellingen vastleggen.

Verder wil VROM de verkoop van energiezuinige auto's bevorderen en zal het beleid nog meer worden gericht op energiebesparende maatregelen in woningen en kantoren.

Reacties op miljoenennota 2002

Beleidsprestaties

De begroting voor 2002 was de eerste die aan de hand van beleidsprestaties in plaats van in begrotingsartikelen werd opgesteld. Het kabinet hoopte hiermee de begroting inzichtelijker te maken, zodat jaarlijks op Prinsjesdag verantwoording kon worden afgelegd over de bereikte resultaten. Voorlopig zag het parlement echter niet af van haar speciale 'Derde Woensdag' in mei om de controle op het bereiken van doelstellingen te verscherpen.

Vooral vanuit de samenleving werd hevig getwijfeld aan de verstrekte begrotingscijfers en werd ronduit gepraat over 'de trukendoos van Zalm'. Zo morrelde de econoom E. Bomhoff tijdens een debat op Prinsjesdag aan de bewering dat 'deze regering nog eens half zoveel meer aan onderwijs besteedt dan het vorige kabinet.' Volgens Bomhoff groeiden de uitgaven aan onderwijs in Paars I onder Ritzen reëel met 3,04 procent per jaar en in Paars II onder Hermans met 3,19 procent. 'Een veel kleiner verschil dan de regering claimt.' Bomhoff stelde dat de bewering van het kabinet dat er '100.000 mensen meer in de zorg werken' een slag in de lucht was, evenals de bewering dat 'de uitgaven voor zorg reëel met 3,5 procent per jaar zijn gestegen, sneller dus dan de economische groei'.

Kritiek vanuit de samenleving

De sociale partners vonden dat het kabinet onvoldoende maatregelen nam om het verslechteren van de economische situatie tegen te gaan.

Evenals MKB-Nederland, de organisatie van het midden- en kleinbedrijf, wilde de werkgeversorganisatie VNO-NCW een grotere lastenverlichting voor het bedrijfsleven. VNO-NCW bepleitte 1,3 miljard euro extra, die zou kunnen worden gefinancierd door de inmiddels opgebouwde overschotten in de sociale fondsen niet verder te laten groeien. MKB-Nederland wilde dat een deel van de overschotten werd teruggesluisd naar de werkgevers.

De FNV pleitte ook voor verlaging van de sociale premies voor werkgevers, om de loonkosten binnen te perken te houden. De vakcentrale hield wel vast aan een looneis van vier procent. De vakcentrale CNV oordeelde dat het kabinet bij zijn investeringen in de collectieve sector (3,8 miljard euro) te weinig aangaf wat het ermee wilde bereiken, zoals verkorting van de wachtlijsten.

Volgens landbouworganisatie LTO-Nederland maskeerde het kabinet met 'mooie woorden' een 'vastgelopen' landbouwbeleid. Het Algemeen Verbond Bouwbedrijf (AVBB) miste onder meer concrete voorstellen voor de nieuwbouw van huizen, die bijna tot stilstand zou zijn gekomen.

De Landelijke Huisartsenvereniging (LHV) sprak van 'oude wijn in nieuwe zakken' wat betreft de zorg. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) en de Orde van Medisch Specialisten (OMS) misten plannen om het personeelstekort in de zorg aan te pakken en voor extra investeringen in onder meer de opleiding van medisch specialisten en verpleegkundigen.

Bij onderwijsorganisaties, zoals de VSNU (universiteiten), de LSVb (studenten), de Bve Raad (beroepsonderwijs) en de Algemene Onderwijsbond (AOb) heerste veel onvrede over het gebrek aan extra investeringen.

De Nederlandse Politiebond (NPB) noemde de voorstellen voor meer politie 'weinig nieuws, erg dunnetjes'. Een van haar voormannen meende dat 'de politie het afvalputje van de samenleving blijft.'

De Defensievakbond VBM/NOV maakte zich zorgen over 'schimmige politieke besluitvorming' aangaande het personeelsbeleid bij Defensie, waar grote privatiseringen op til waren.

De coalitie Nederland Natuurlijk, met onder meer ANWB, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, was 'teleurgesteld' dat het kabinet niet had besloten tot het instellen van een nationaal natuuroffensief, zoals de Kamer in 2001 had gevraagd.

Ondanks de brede steun van de Tweede Kamer om de achterstanden in de sector kunst en cultuur weg te werken, werden er volgens Kunsten '92 in de begroting 2002 geen reserveringen gedaan. De bijna zeven miljoen euro om de arbeidsvoorwaarden in de kunstensector te verbeteren, was te laag om zelfs maar de achterstanden weg te werken, aldus Kunsten '92. Een meerderheid in de Tweede Kamer had geëist dat de cultuurbegroting werd verhoogd naar één procent van de rijksbegroting, een uitbreiding met ruim 225 miljoen euro, maar die wens was niet gehonoreerd.

Algemene beschouwingen

De Algemene Beschouwingen op 18 en 19 september werden voor een groot deel gewijd aan de aanslagen in de Verenigde Staten, een week eerder. Evenals voorgaande jaren mocht de Tweede Kamer ruim 100 miljoen euro besteden aan nuttige doelen. Maar D66 en PvdA stelden voor deze uitgavenreserve dit jaar voorlopig ongemoeid te laten, vanwege de onzekere economische situatie door de gebeurtenissen in de VS.

PvdA-fractieleider Melkert pleitte voor snellere asielprocedures en betere integratie van immigranten. CDA-fractieleider De Hoop Scheffer was voorstander van 'scherper' toezicht op asielzoekers en een nieuwe definitie van 'nationale veiligheid'. D66-voorzitter De Graaf prees wat de paarse kabinetten bereikt hadden maar er waren veel dingen blijven liggen, zoals de wachtlijsten in de zorg en het groeiende beroep op de WAO. 'We zullen naar een nieuwe overheid toe moeten met een hart en een hoofd', stelde hij.

Fractievoorzitter Rosenmöller van GroenLinks bepleitte de voorgenomen privatisering van de veiligheid op luchthavens in te trekken. Hij repte van een 'toenemend onbehagen' over wantoestanden in de publieke sector en de groeiende inkomensverschillen.

VVD-leider Dijkstal meende dat de problemen in de publieke sector niet met meer geld maar vooral met organisatorische en bestuurlijke ingrepen moesten worden aangepakt. Hij meende dat de samenwerking tussen civiele en militaire inlichtingendiensten snel moest worden versterkt.

De ChristenUnie trok de economische prestaties van Paars II niet in twijfel maar 'in tal van andere opzichten die voor ons zwaarder wegen, is ons land schade toegebracht', zei fractievoorzitter L. van Dijke, verwijzend naar onder meer de wettelijke regeling voor euthanasie. De SGP vond dat er meer gedaan moest worden voor de veiligheid en tegen 'tendensen van verloedering' in de maatschappij.

De SP meende bij monde van fractievoorzitter Jan Marijnissen dat de saamhorigheid die westerse landen bij de aanval op de VS toonden, 'geen uitzondering' zou moeten zijn. 'De bereidheid te staan voor menselijkheid, oprechtheid en de wil in vrede samen te leven' zou ook op andere momenten getoond moeten worden.

De VVD en diverse oppositiefracties geven een te somber beeld van de problemen in de gezondheidszorg, meende premier Kok. Hij bestreed dat Paars II ernstig tekortgeschoten is in het sociaal beleid.

In de discussie over de financiering van een nieuw ziektekostenstelsel, een van de grootste klussen voor een nieuw kabinet, bleven de standpunten ver uiteenliggen. De VVD was voorstander van nominale, niet-inkomensafhankelijke premies, zoals de Sociaal Economische Raad (SER) had voorgesteld. Hogere premies zouden dan fiscaal gecompenseerd moeten worden. PvdA'er Melkert wierp tegen dat de premies in een nominaal stelsel 'torenhoog' zouden zijn, omdat verzekeraars zouden weten dat burgers via het belastingstelsel geld terugkrijgen.

Inzake het asielbeleid toonde Dijkstal zich 'teleurgesteld' dat een reeks VVD-voorstellen de afgelopen jaren niet was aangenomen. De Hoop Scheffer verweet Dijkstal 'ongeloofwaardigheid', omdat de VVD als regeringspartij zelf verantwoordelijk was voor de nieuwe Vreemdelingenwet. Dijkstal erkende dat maar liet blijken ontevreden te zijn over de naleving van de wet, vooral bij Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers (AMA's).

Nederland

Een Kamermeerderheid van PvdA, D66, VVD en GroenLinks wilde de kinderkorting, een fiscale aftrekpost voor werkende ouders met kinderen, verhogen. Hetzelfde pleidooi hielden zij ten aanzien van de ouderenkorting, om het besteedbaar inkomen van AOW-ers zonder of met een klein aanvullend pensioen te verbeteren.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Ook in Nederland werden in het hele land op 14 september om twaalf uur drie minuten stilte in acht genomen ter herdenking van de slachtoffers van de terroristische aanslagen in New York en Washington, op 11 september 2001. Premier Kok en bijna het gehele kabinet gingen hiervoor naar de Amerikaanse ambassade in Den Haag, waar veel mensen bloemen hadden neergelegd.
Tijdens de Algemene Beschouwingen over de miljoenennota op 20 september vond in de Tweede Kamer een debat plaats over de inzet van het Nederlandse leger in het kader van de strijd tegen het internationale terrorisme. Het kabinet had laten weten dat, indien militairen op oorlogspad zouden worden gestuurd, dit zonder verdere consultatie in het parlement zou gebeuren. Alleen achteraf zou controle op de operaties kunnen plaatsvinden. Na enige verbale pressie bleek uiteindelijk dat GroenLinks, ook als potentiële regeringspartij, de regering niet het vertrouwen wilde geven.

Op 17 september had premier Kok de aanslag op de VS betiteld als 'een oorlogsverklaring aan onze democratie, aan het gehele vrije Westen'. De aanslagen leidden in Nederland volgens berichten tot veel agressie jegens moslims en enkele brandbomaanslagen op moskeeën. Volgens een onderzoekje van de *International Herald Tribune* waren de agressieve reacties in Nederland het ergst. De aanslagen brachten een discussie in de media op gang over anti-westerse propaganda door islamitische organisaties, aangezien sommige islamitische voormannen in Nederland moderne waarden van de autochtone samenleving niet deelden en dat ook uitdroegen. Nederlandse bestuurders riepen de bevolking op niet opeens te geloven dat moskeeën in het algemeen werden misbruikt voor het uitdragen van hetzelfde terroristische gedachtegoed als van Osama bin Laden, de hoofdverdachte van de aanslagen op 11 september.

Staat neemt risico luchtvaartmaatschappijen over

Tijdens een vergadering van de EU-ministers van Financiën op 22 en 23 september in Luik werd het groene licht gegeven voor een bepaalde vorm van steun aan luchtvaartmaatschappijen. Voor de KLM betekende dit dat de overheid vanaf 25 september gratis de verzekeringsrisico's zou overnemen. De regeling gold voorlopig voor een maand. De verzekeraars hadden aangekondigd dat zij voortaan risico's tot maximaal 50 miljoen dollar (bijna 56 miljoen euro) zouden verzekeren. KLM was een van de bedrijven die dreigden dan niet meer te vliegen.

Terroristenlijst naar banken

De Nederlandsche Bank (DNB) verspreidde op 27 september onder alle Nederlandse financiële instellingen een lijst met 400 namen van personen en organisaties die verdacht werden van terrorisme. De banken werd verzocht na te gaan of namen die op de lijst waren vermeld in hun klantenbestand voorkwamen. Wanneer zij een verdachte cliënt als rekeninghouder hadden geïdentificeerd, moesten zij dat melden aan DNB. Deze zou, in samenspraak met justitie, bepalen of de desbetreffende rekening moest worden bevroren.
In maart publiceerden de Verenigde Naties al een overzicht met bijna 100 namen van functionarissen en instellingen van het Afghaanse Talibaan-regime en van Al-Qaeda, de organisatie van Osama bin Laden. Deze lijst bracht in het voorjaar van 2001 geen verdachte cliënten naar boven bij Nederlandse banken, aldus de brancheverenigingen van banken. Britse onderzoekers zoals Rohan Gunaratna beweerden echter dat Nederland juist een van de financiële centra van Al-Qaeda was.

Leger bij tunnels in actie na vals alarm autobommen

Op 27 september ontstond een enorme chaos op de autowegen in en rond Amsterdam en Rotterdam. Een onbekende had in een brief aan persbureau ANP laten weten dat in de Coentunnel en de Zeeburgertunnel in Amsterdam en in de Beneluxtunnel in Rotterdam auto's tijdens de ochtendspits tot ontploffing zouden worden gebracht, in het kader van de 'gewapende strijd tegen het verderfelijke Westen'. Honderden mensen van politie, marechaussee en leger hielden, voorzien van pantservoertuigen, gasmaskers en automatische wapens, één rijstrook per tunnel open voor verkeer en controleerden het stapvoets rijdende verkeer. Omdat enkele in de brief genoemde feiten bleken te kloppen, had de politie de dreiging hoogst serieus genomen. Door auto's met daarin tanks met een mengsel van zwavel, nitraat en olie te laten ontploffen, was het volgens de briefschrijver, die hoopte dat de tunnels zouden 'instorten', de bedoeling 'zoveel mogelijk slachtoffers' te maken. Volgens de afzender zouden die dag en de dag erna over de hele wereld aanslagen worden gepleegd.
Minister Korthals van Justitie zei over de brief dat die 'in goed, maar niet vlekkeloos Nederlands' was geschreven, met fouten als 'dit brief'. De politie zei na afloop dat er geen verdachten waren aangehouden.

De Hoop Scheffer vertrekt als CDA-leider

In het CDA ontbrandde in de laatste week van september 2001 een machtsstrijd tussen voorzitter Marnix van Rij en fractieleider Jaap de Hoop Scheffer. Het dagelijks bestuur van het CDA had De Hoop Scheffer laten weten hem niet als lijsttrekker voor de Kamerverkiezingen van mei 2002 te willen hebben. Dat kwam erop neer dat deze dus ook niet zou terugkeren als fractieleider. Het dagelijks bestuur was van oordeel dat hij als oppositieleider te zwak was gebleken om kiezers te trekken. De Hoop Scheffer eiste dat niet het dagelijks bestuur, maar het voltallige partijbestuur over zijn lot zou beslissen, waarna Van Rij opstapte als voorzitter. De Hoop Scheffer kreeg op 28 september de volledige steun van de CDA-fractie in de Tweede Kamer voor zijn uitdrukkelijk gehandhaafde kandidatuur voor het lijsttrekkerschap.
Van Rij zou al weken eerder hebben laten weten de post van fractieleider niet te ambiëren, maar hield na zijn aftreden die mogelijkheid wel enigszins open. Korte tijd leek er een bemiddelingspoging in de maak te zijn, waarbij werd overeengekomen dat De Hoop Scheffer op de eerste plaats en Van Rij op de derde plaats zou staan op de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer. Op zaterdag 29 september vergaderde het voltallige partijbestuur van het CDA. Na een vergadering van acht uur maakte De Hoop Scheffer bekend niet langer als lijsttrekker

Portugal

Op 29 september 2001 vergaderde het partijbestuur van het CDA in Den Haag over het lijsttrekkerschap van Jaap de Hoop Scheffer (r), die zijn kandidatuur vervolgens introk. Links, met afgewend gelaat , zit Marnix van Rij. *(foto ANP)*

beschikbaar te zijn. Hij verklaarde dat hij tot de conclusie was gekomen dat hij bij het bestuur onvoldoende vertrouwen genoot. 'De partij en ik moeten elkaar dit niet aandoen', zei hij. Door deze beslissing legde De Hoop Scheffer ook het leiderschap van de partij neer.

Op maandag 1 oktober zou het partijbestuur van het CDA zich beraden over de vraag wie er lijsttrekker moest worden in 2002. Van Rij, die de favoriet van het dagelijks bestuur bleek te zijn, verklaarde op 30 september voor het lijsttrekkerschap beschikbaar te zijn op voorwaarde er nog twee kandidaten aangewezen zouden worden. De leden van het CDA zouden dan in een schriftelijk referendum de lijsttrekker moeten kiezen.

(Vorige berichten pag. 530/1 - 2001)

PORTUGAL

BINNENLAND

Liberalisering drugsbeleid leidt niet tot meer 'drugstoerisme'

Vitalino Canas, de staatssecretaris belast met drugspolitiek, zei op 14 september 2001 dat het drugstoerisme naar Portugal niet was toegenomen nadat dit land het druggebruik op 1 juli uit de criminele sfeer had gehaald. Hij wees er op dat de politie sinds de nieuwe wet 800 drugszaken had geregistreerd, waarbij slechts in tien gevallen buitenlanders waren betrokken.

De nieuwe wet stelde dat gebruikers niet langer een gevangenisstraf zouden krijgen, maar zich moesten verantwoorden voor een commissie van een jurist en twee hulpverleners. Zij konden de gebruiker veroordelen tot een boete, een medische behandeling of een alternatieve straf. De handel in drugs bleef echter streng verboden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Guterres wil flexibel begrotingstekort

Premier Antonio Guterres zei op 24 september 2001 dat de Europese Unie niet star moest vasthouden aan haar doelstellingen om een bepaald begrotingstekort te halen. Volgens de premier ging het erom op mondiaal niveau een recessie te voorkomen. 'We hebben in de Europese Unie solide overheidsfinanciën. Dat kan ons een zekere flexibiliteit geven in onze begrotingspolitiek.'

Het was al duidelijk dat Portugal het moeilijk zou krijgen haar doelstelling van een begrotingstekort van 1,1 procent te halen. Dit vanwege een geringere economische groei en de daardoor tegenvallende belastingopbrengsten. De angst voor een wereldwijde recessie werd verder gevoed door de terreuraanslagen op New York en Washington van 11 september.

Russische Federatie

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje en Portugal tegen terrorisme

Premier Antonio Guterres en zijn Spaanse ambtsgenoot José Maria Aznar beloofden op 30 september 2001 gezamenlijk te strijden tegen het terrorisme. Dit naar aanleiding van de terreuraanslagen in de Verenigde Staten op 11 september. Guterres: 'We hebben dezelfde ideeën over de noodzaak om deze bedreiging voor de menselijkheid uit te schakelen.'

(Vorige berichten pag. 534/3 e.v. - 2001)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Staatsdoema steunt strijd tegen terrorisme

De Staatsdoema nam op 20 september 2001 met 345 tegen 8 stemmen een resolutie aan waarin werd aangedrongen op de oprichting van een mondiale organisatie ter bestrijding van het terrorisme. Ook sprak men zich uit voor scherpere Russische maatregelen in de strijd tegen de rebellen in Tsjetsjenië, onder andere door internationale steun voor hen onmogelijk te maken. De resolutie van de Staatsdoema was in feite een afspiegeling van de zienswijze van president Vladimir Poetin. Deze had gezegd dat de Russische strijd in Tsjetsjenië deel was van de internationale strijd tegen het terrorisme, die sinds de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september internationaal de hoogste prioriteit had gekregen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Russische economie voorlopig veilig voor mogelijke tegenslag

De gebrekkige integratie van Rusland in de wereldeconomie zal als een soort buffer werken tegen mogelijke negatieve economische gevolgen van de terreuraanslagen in de Verenigde Staten van 11 september. Dat verklaarden economische analisten op 19 september 2001. Volgens sommigen zou de Russische economie kunnen profiteren van stijgende olieprijzen die zouden kunnen volgen op de toenemende internationale

spanningen na de aanslagen, terwijl de economieën van de Verenigde Staten en andere landen last konden krijgen van lagere groeicijfers.
Vice-premier Aleksej Koedrin waarschuwde echter voor te groot optimisme en zei dat Rusland zich niet blijvend economisch zou kunnen isoleren van ontwikkelingen in andere delen van de wereld. Oleg Vjoegin, econoom bij een Russische bank, zei dat Rusland relatief geïsoleerd was van internationale kapitaalmarkten. De enige band met de wereldeconomie was volgens Vjoegin de buitenlandse handel, die nog niet door negatieve ontwikkelingen was getroffen. Die zouden op korte termijn voor Rusland naar zijn mening ook niet groot zijn.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Grootste aanval sinds maanden van rebellen in Tsjetsjenië

Tsjetsjeense rebellen lanceerden op 17 september 2001 hun grootste aanval sinds maanden in de afvallige republiek. De Russische minister van Binnenlandse zaken Boris Gryzlov zei dat ongeveer 300 rebellen verscheidene steden hadden aangevallen, waaronder Goedermes, de tweede stad van Tsjetsjenië, alsmede een belangrijk spoorwegknooppunt. Ook zouden de rebellen een Russische helikopter met twee generaals en acht andere hoge officieren aan boord hebben neergeschoten. De aanvallen vonden in afwijking van voorgaande keren niet in het zuidelijk bergland plaats, maar in het vlakke noordelijk deel van Tsjetsjenië, waarvan de Russische overheid had gezegd dat zij het sinds 2000 onder controle had.

Russische troepen begonnen nieuwe operaties tegen rebellen op 30 september, nadat een dag eerder weer verscheidene aanvallen van rebellen tegen steden in de republiek hadden plaatsgevonden. Volgens rebellenleiders waren deze succesvol geweest en hadden zij minimale verliezen geleden. Persbureau *Itar-Tass* citeerde een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse zaken die zei dat de Russische troepen vijftien operaties hadden uitgevoerd in de hoofdstad Grozny en in gebieden ten zuiden en ten oosten daarvan.
De rebellen hadden de aanvallen gelanceerd enkele dagen nadat president Vladimir Poetin had gezegd dat zij 72 uur de tijd kregen gesprekken over ontwapening met Moskou te beginnen. Russische functionarissen hadden sindsdien laten weten dat er informele contacten met sommige rebellenleiders waren gelegd, maar concrete resultaten waren tot dan toe uitgebleven.

BUITENLANDSE ZAKEN

'Russen helpen Iran met ontwikkeling massavernietigingswapens'

Een hoge Amerikaanse functionaris verklaarde op 5 september 2001 tegenover persbureau *Reuters* dat Russische bedrijven doorgingen met het verlenen van assistentie aan Iran voor de ontwikkeling van nucleaire, chemische en biologische wapens. In sommige gevallen liet men Russische wetenschappers naar Iran gaan, zei de functionaris die anoniem wilde blijven. De Verenigde Staten zouden ervan uit gaan dat de Russische regering op de hoogte was van de steun voor Iran, maar buiten beschouwing laten of de regering die goedkeurde.
De regering van president Bill Clinton had sancties afgekondigd tegen Russische bedrijven en instituten die ervan werden beschuldigd dat zij Iran hielpen bij zijn nucleair programma. De Amerikaanse functionaris dacht dat er geen verdere sancties op het programma stonden.

'Rusland voorziet geen snel akkoord over raketverdediging'

De plaatsvervangend secretaris van de Russische Veiligheidsraad, Oleg Tsjernov, zei op 6 september 2001 in een interview in *The Washington Post* dat hij het sluiten van een akkoord over raketverdediging vóór het bezoek van president Vladimir Poetin aan de Verenigde Staten in november uitgesloten achtte. De topontmoeting met president George Bush die plaats zou vinden op de ranch van de Amerikaanse president in Texas, was volgens Tsjernov een 'tussenstadium', waarin een kader voor onderhandelingen over een raketverdedigingssysteem en beperking van strategische wapens zou worden afgesproken. Tsjernov voorspelde dat de onderhandelingen waarschijnlijk tot minstens september 2002 zouden duren. Hij suggereerde dat de Verenigde Staten zich zouden beperken tot een beperkt testen van een raketverdedigingssysteem gedurende een jaar terwijl de onderhandelingen zouden voortduren.
Een anonieme Amerikaanse functionaris verklaarde tegenover The Washington Post dat zijn regering uitstel niet zou accepteren.

Rusland en China willen antiterroristische maatregelen

President Vladimir Poetin en zijn Chinese ambtsgenoot Jiang Zemin spraken op 18 september 2001 telefonisch af bilaterale afspraken te maken over maatregelen tegen terrorisme. De twee presidenten bevestigden volgens een verklaring van het Kremlin hun standpunten tegen 'terrorisme in al zijn vormen'. Ze spraken ook over de noodzaak internationale maatregelen tegen terrorisme te nemen via de Verenigde Naties en andere internationale organisaties.

Leiders Rusland en Oezbekistan bespreken strijd tegen terrorisme

President Vladimir Poetin en zijn Oezbeekse ambtsgenoot Islam Karimov spraken op 30 september telefonisch over samenwerking tegen terrorisme, zo liet het Kremlin weten. Volgens een verklaring hadden de twee leiders ook gesproken over de crisis rond Afghanistan, het land dat een schuilplaats zou bieden aan Osama bin Laden, hoofdverdachte van de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september.
Kort tevoren had de Amerikaanse onderminister van Buitenlandse zaken John Bolton een bezoek gebracht aan Oezbekistan en Rusland voor gesprekken over dezelfde thema's.

Poetin brengt Duitsland een driedaags bezoek

De Russische president Vladimir Poetin begon op 25 september 2001 een driedaags staatsbezoek aan Duitsland. Hij sprak die dag de Duitse Bondsdag toe, een privilege dat maar weinig staatshoofden was vergund.
Poetin begon zijn toespraak in het Russisch, maar ging al snel over op het Duits. Hij deed dit door te verwijzen naar enkele Duitse filosofen: 'Ik ga nu verder in de taal van Kant en Schopenhauer.' Poetin sprak vrijwel vloeiend Duits. Hij leerde deze taal toen hij van 1984 tot 1990 voor de KGB in het Oost-Duitse Dresden werkte.
In zijn rede riep Poetin op tot de oprichting van een veiligheidssysteem dat recht zou doen aan de situatie van na de Koude Oorlog, die volgens hem definitief voorbij was.

Poetin zei dat de terreuraanvallen in de Verenigde Staten van 11 september in grote mate het gevolg waren van het feit dat politici de veranderingen van na de Koude Oorlog nog niet echt onder ogen hadden gezien. Zijn oproep tot een nieuw veiligheidssysteem weerspiegelde de Russische wens bij de besluitvorming over crisissituaties in de internationale politiek te worden betrokken en niet voor voldongen feiten te worden gesteld, zoals bij recente crises in Joegoslavië en Irak.
Schröder sprak zijn steun uit voor Rusland in de 'strijd tegen het terrorisme', wat een impliciete verwijzing was naar de oorlog in Tsjetsjenië. Moskou hoopte op minder westerse kritiek op het Russische optreden in Tsjetsjenië na de aanslagen in de Verenigde Staten.
Poetin legde ook nog bloemen bij het monument voor de Sovjetsoldaten die gedurende de Tweede Wereldoorlog waren gesneuveld.

(Vorige berichten pag. 536/1 e.v. - 2001)

SPANJE

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Spanjaarden demonstreren voor vrede

Op 20 september 2001 werden op verschillende plaatsen in Spanje demonstraties voor de vrede gehouden. In deze demonstraties werd enerzijds afschuw uitgesproken over de terreuraanslagen op New York en Washington van 11 september. Aan de andere kant vroegen de demonstranten de Verenigde Staten terughoudend te zijn in een vergeldingsactie. 'We staan niet voor een confrontatie van beschavingen of culturen, we staan voor een historische uitdaging voor vrede en tolerantie', zo stond in een pamflet van de demonstranten. Zij vroegen de Verenigde Staten derhalve om een rechtvaardig en passend antwoord op de aanslagen.

Harde klappen voor toeristensector

Zontur, een overkoepelende organisatie voor de Spaanse toeristensector, maakte op 24 september bekend dat de toeristensector harde klappen had opgelopen sinds de aanslagen in de Verenigde Staten: 'De verkopen zijn sinds 11 september met 25 procent gedaald in vergelijking met dezelfde periode van het afgelopen jaar.' Zontur vertegenwoordigde 3.000 instellingen waarbij 140.000 mensen werkten en bood jaarlijks elf miljoen toeristen onderdak. Volgens Zontur ging het om de ernstigste crisis sinds de Golfoorlog van 1991.
Andere zaken duidden eveneens op een ernstige crisis in de toeristensector. Zo zag de hotelketen Sol Melia de waarde van haar aandelen met 30 procent dalen. Luchtvaartmaatschappij Iberia zei ontslagen niet uit te sluiten en had plannen voor de uitbreiding van haar luchtvloot voorlopig in de ijskast gezet.
De toeristensector had jaarlijks een omzet van 60 miljard dollar (ca. 67 miljard euro) en was verantwoordelijk voor elf procent van het Spaanse bnp.

Politie rolt terroristische cel op

De politie arresteerde op 25 en 26 september zes Algerijnen die lid waren van de Daawa Wal Jihad, een organisatie verbonden met het terroristennetwerk van Osama bin Laden. De zes zouden getraind zijn in zijn kampen in Afghanistan. Ze waren gespecialiseerd in het vervalsen van documenten en wisten met creditcardfraude fondsen te verwerven voor acties in Algerije en de strijd in Tsjetsjenië.
De actie werd uitgevoerd in samenwerking met de politie in België, Groot-Brittannië, Frankrijk, Duitsland, Italië en Nederland. In België en Nederland waren leden van hetzelfde netwerk gearresteerd. Zij zouden zich hebben voorbereid op zelfmoordaanslagen in de Verenigde Staten of Europa.

ETA

Politie arresteert vijf ETA-leden

De politie in Frankrijk arresteerde op 24 september 2001 in Dax en Saint Etienne vijf vermeende ETA-leden, onder wie Asier Oiartzabal Txapartegi, die er van werd verdacht aan het hoofd te staan van de ETA-infrastructuur in Frankrijk. De vijf werden gearresteerd bij de voorbereiding van een overval om explosieven te bemachtigen. Volgens het Spaanse ministerie van Binnenlandse zaken was met deze arrestaties de afdeling logistieke operaties van de ETA praktisch onthoofd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanning met Marokko neemt verder toe

De Marokkaanse staatssecretaris van Buitenlandse zaken en samenwerking, Taib Fassi Fihiri, zegde op 6 september 2001 zijn geplande reis naar Madrid af. Hij zou daar spreken over het onderwerp immigratie. Aanleiding voor zijn beslissing was een uitspraak van de Spaanse minister van Buitenlandse zaken Josep Pique. Die suggereerde namelijk dat de Marokkaanse politie samenwerkte met mensensmokkelaars. Hij zei dat dit verband 'voor iedereen te duidelijk is om te ontkennen.'
In het jaar 2000 werden nog 15.000 mensen opgepakt die vanuit Marokko illegaal de Straat van Gibraltar overstaken. Spanje wilde al tijden dat Marokko deze illegale immigratie zou aanpakken, maar Marokkaanse autoriteiten hadden meerdere malen laten weten niet op te willen treden als beschermer van de Schengenlanden, zonder zelf te profiteren van de voordelen van het Verdrag van Schengen. Marokko pleitte voor een meer rationele benadering van het immigratievraagstuk, inclusief economische en sociale hulp om zo de oorzaken van de immigratie te bestrijden.

(Vorige berichten pag. 538/2 e.v. - 2001)

TURKIJE

BINNENLAND

Minister treedt af na beschuldigingen van corruptie

Koray Aydin, de minister van Volkshuisvesting, maakte op 5 september 2001 zijn aftreden bekend. Dit na aanhoudende beschuldigingen van corruptie op zijn ministerie. Uit justitieel onderzoek was gebleken dat ambtenaren geld kregen voor het aanbesteden van lucratieve staatsorders aan bouwbedrijven. Hierbij ging het onder andere om de wederopbouw van het gebied dat in 1999 was getroffen door een aardbeving. Verder manipuleerden de ambtenaren bij het aanbesteden van staatstenders. Aydin zou hierbij persoonlijk betrokken zijn omdat zijn familiebedrijf een belangrijke toeleverancier was van de bouwbedrijven. De minister zelf zei echter dat hij een schoon geweten had

en het slachtoffer was van een hetze in de liberale pers.
Aydin werd op 19 september opgevolgd door Abdulkadir Akcan. Hij was evenals Aydin lid van de Partij van de Nationale Actie (MHP).

KOERDISCHE KWESTIE

Honderden arrestaties rondom Wereldvredesdag

De Democratische Volkspartij (HADEP), de enige Koerdische partij die wettelijk was toegestaan, had voor 1 september 2001 een grote demonstratie in Ankara gepland. Dit in verband met Wereldvredesdag, die meer en meer was uitgegroeid tot een dag waarop Koerden demonstreerden voor hun rechten.
De autoriteiten hadden dit jaar de demonstratie echter verboden omdat ze vreesden dat deze zou uitlopen op een steunbetuiging aan Abdullah Öcalan, de gevangen leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK).
De HADEP gelastte hierop de demonstratie af, maar duizenden aanhangers van de partij wilden toch demonstreren. Dit leidde, nog voorafgaand aan de demonstratie, in Diyarbakir tot ongeregeldheden. De politie belette daar Koerden op bussen naar Ankara te stappen. Hierbij werden 61 Koerden gearresteerd.
Op de dag van de demonstratie zelf werden in Ankara nog eens 700 mensen gearresteerd, terwijl de politie ook in Istanbul en enkele andere plaatsen ingreep.
Op 7 september vonden er in verschillende Koerdische plaatsen opnieuw protesten plaats. Ditmaal tegen de arrestatie van de HADEP-aanhangers op Wereldvredesdag. De politie greep hierbij opnieuw in. Zo werden in Tunceli 21 HADEP-leden gevangen genomen, onder wie de voorzitter van de plaatselijke afdeling.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Lira naar nieuw dieptepunt

De koers van de lira bereikte op 24 september 2001 een nieuw dieptepunt van 1.563.000 lira voor één dollar. Hiermee had de Turkse munt 56 procent van haar waarde verloren sinds deze in februari was losgekoppeld van de dollar.
Aanleiding voor het koersverlies was de verwachting dat de Verenigde Staten gebruik zouden gaan maken van hun vliegbasis bij Diyarbakir voor de verwachte aanval op Afghanistan. Dit omdat Saoedi-Arabië het gebruik had verboden van de vliegvelden op haar grondgebied. Turkije zou daardoor wellicht nauwer bij een oorlog betrokken raken.
Opmerkelijk was echter dat de Turkse beurs zich herstelde na de klap die de aanslagen van 11 september op de Verenigde Staten teweeg brachten. De beurs sloot die dag 2,86 procent hoger. Hiermee werd overigens wel de Europese trend gevolgd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Militaire rechtbank spreekt schrijvers vrij

Een militaire rechtbank in Ankara sprak op 7 september 2001 zestien schrijvers en acteurs vrij van de beschuldiging dat zij een wig probeerden te drijven tussen de Turkse bevolking en de strijdkrachten. Aanleiding voor de aanklacht was een boek dat de zestien publiceerden onder de naam *Vrijheid van Gedachte 2000*, een verzameling essays waarin werd opgeroepen tot een grotere vrijheid van meningsuiting. Dit boek zou de staat hebben ondermijnd.
Een woordvoerder van de zestien gaf aan niet blij te zijn met de vrijspraak. Ze zouden daarom in hoger beroep gaan. Hij zei dat de zestien bewust de wet hadden overtreden omdat ze het niet met de wet eens waren. Er konden volgens hem derhalve twee dingen gebeuren: de betreffende wetgeving werd buiten werking gesteld of de zestien werden gevangen gezet. Door hen vrij te spreken, zou de rechtbank om de hete brij heenlopen.

Parlement wijzigt grondwet

Het Turkse parlement zette op 26 september 2001 een belangrijke stap op weg naar het lidmaatschap van de Europese Unie. Het deed dit door negen artikelen uit de grondwet aan te passen, zodat de mensenrechtensituatie meer in overeenstemming zou komen met de Europese normen. Dit was namelijk een van de eisen voor toetreding tot de Europese Unie.
Het parlement besloot onder andere de doodstraf alleen nog maar uit te voeren in tijden van oorlog of een dreigende oorlog. Voorts bleef de doodstraf gehandhaafd voor terrorisme. De grondwetswijziging had derhalve geen effect op het vonnis van Abdullah Öcalan. De leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) was veroordeeld tot de doodstraf en wachtte in zijn cel het beroep af bij de Raad van Europa.
Verder besloot het parlement in sommige gevallen het verbod op publicaties in een andere taal dan het Turks op te heffen. De consequenties van deze wijziging voor het gebruik van de Koerdische taal waren nog niet te overzien.

Opnieuw gevangene overleden na hongerstaking

De mensenrechtenvereniging IHD maakte op 27 september 2001 bekend dat die dag een 32-jarige vrouw was overleden na een hongerstaking van 343 dagen. Zij was daarmee het 37ste slachtoffer van de actie tegen de overplaatsing naar cellengevangenissen die op dat moment al bijna een jaar duurde.
Ruim veertien dagen eerder, op 10 september, had iemand een zelfmoordaanslag gepleegd bij een politiebureau in Istanbul. De dader blies zichzelf voor het bureau op, waarbij vier doden vielen: twee agenten, een Australische vrouw en de dader. De actie werd opgeëist door de Revolutionaire Partij voor de Volksbevrijding/Front (DHCP/F). De actie moest het protest van de gevangenen ondersteunen.

(Vorige berichten pag. 540/2 e.v. - 2001)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Man schiet veertien politici dood

Een man schoot op 25 september 2001 veertien lokale politici dood in Zug. Hierbij raakten ook nog eens vijftien mensen gewond. De dader schoot na de aanslag zichzelf dood. Hij was gewapend met een geweer, een pistool en explosieven. De motieven van de man waren niet geheel duidelijk.
Ondanks de schietpartij werd het massale wapenbezit in Zwitserland geen onderwerp van discussie. De 7,2 miljoen Zwitsers bezaten op dat moment samen twaalf miljoen wapens, waaronder 450.000 volautomatische geweren. Achtergrond van dit wapenbezit was de lange traditie van de eigen weerbaarheid van de bevolking. De Zwit-

Zwitserland

serse militaire dienst was er op gericht dat mannen hun geweer thuis hadden staan en elk jaar werden opgeroepen voor een herhalingsoefening.

JUSTITIE

'Engel des doods' bekent 27 moorden

Een 32-jarige Zwitserse verpleger heeft bekend 27 bejaarden te hebben vermoord. Dit maakte de openbare aanklager op 11 september 2001 bekend. De man, ook wel aangeduid als 'engel des doods', was op 28 juni gearresteerd in verband met de moord op negen bejaarden in het verzorgingstehuis waar hij sinds december 2000 werkte. Nader justitieel onderzoek leerde dat de man ook bij zijn eerdere werkgevers bejaarden had omgebracht. Hij injecteerde hen met een overdosis medicijnen of verstikte hen met een plastic zak of een handdoek.
De aanklager verklaarde dat de man enerzijds zei te handelen uit sympathie en mededogen met de veelal demente bejaarden. Anderzijds had hij toegegeven dat het werken met deze mensen hem af en toe teveel werd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Grote smokkel zwart geld vanuit Duitsland

Duitsers smokkelen grote hoeveelheden zwart geld naar Zwitserland om het zo verborgen te houden bij de omschakeling van de Duitse mark naar de euro op 1 januari 2002. Dat zei een douanebeambte op 9 september 2001 in de *Sonntags Zeitung*. Het zou gaan om miljoenen marken in contanten.
De Zwitserse bankrekeningen zouden op 1 januari 2002 automatisch worden omgezet van een van de valuta uit de eurozone naar de euro. De import van vreemd geld hoefde in Zwitserland niet te worden aangegeven. Bovendien was het de Zwitserse douane niet toegestaan hun Duitse collega's te assisteren bij het zoeken naar illegale geldtransporten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Senaat akkoord met aansluiting bij VN

De Zwitserse Senaat ging op 19 september 2001 akkoord met toetreding tot de Verenigde Naties. De Senaat besloot hiertoe met een overweldigende meerderheid: 153 stemmen voor en 42 tegen. Belangrijkste tegenstander was de rechtse Zwitserse Volkspartij (SVP).
Minister van Buitenlandse zaken Joseph Deiss zei in een toespraak tot de Senaat dat het lidmaatschap niet ten koste zou gaan van de Zwitserse neutraliteit: 'Door ons aan te sluiten bij de VN, kunnen we de vlag van neutraliteit blijven hijsen. Maar internationale samenwerking is onvermijdelijk. Zwitserland heeft de rest van de wereld nodig en de rest van de wereld heeft Zwitserland nodig.'
Over de uiteindelijke toetreding moest een referendum beslissen. Dit werd voorzien voor 2002. In 1986 stemden nog drie op de vier Zwitsers tegen toetreding tot de VN, maar opiniepeilingen voorzagen nu een meerderheid.

(Vorige berichten pag. 541/3 e.v. - 2001)

Verenigde Staten

VERENIGDE STATEN

TERRORISTISCHE AANSLAGEN OP VS

WTC en Pentagon doelwit terreuraanslagen

De Twin Towers van het Wereldhandelscentrum (WTC) in New York City en het Pentagon in Washington D.C. werden op 11 september 2001 het doelwit van de ernstigste terroristische aanslagen uit de Amerikaanse geschiedenis. Niet lang daarna kondigde president George W. Bush het begin aan van een 'oorlog tegen het terrorisme'.

Chronologisch overzicht

• 11 september
Aanslagen op WTC en Pentagon
- In de vroege ochtend wordt vlucht 11 van American Airlines gekaapt, terwijl de Boeing 767 met 92 mensen aan boord onderweg is van Boston naar Los Angeles. De kapers verbreken ieder contact met de grond en vliegen naar New York. Om 08.45 uur (lokale tijd) komt het toestel daar in botsing met de noordelijke toren van het WTC. Het explodeert en slaat een groot gat in het gebouw, dat samen met de identieke toren er pal naast het hoogste van New York is (ca. 415 meter hoog; 110 etages) en het hart vormt van het financiële district van Manhattan. In de twee gebouwen samen werken dagelijks gemiddeld 50.000 mensen en ze worden bezocht door vele tienduizenden anderen. Op het moment van de botsing zijn vanwege het relatief vroege tijdstip naar schatting 10.000 à 20.000 mensen aanwezig.
- Een ander vliegtuig boort zich om 09.03 uur in de zuidelijke toren van het WTC en veroorzaakt een uitslaande brand. Het is vlucht 175 van United Airlines, eveneens een Boeing 767, die met 65 mensen aan boord onderweg van Boston naar Los Angeles is gekaapt.
- De meerderheid van de mensen in de WTC-torens weet de gebouwen veilig te verlaten, maar vanwege de enorme ravage,

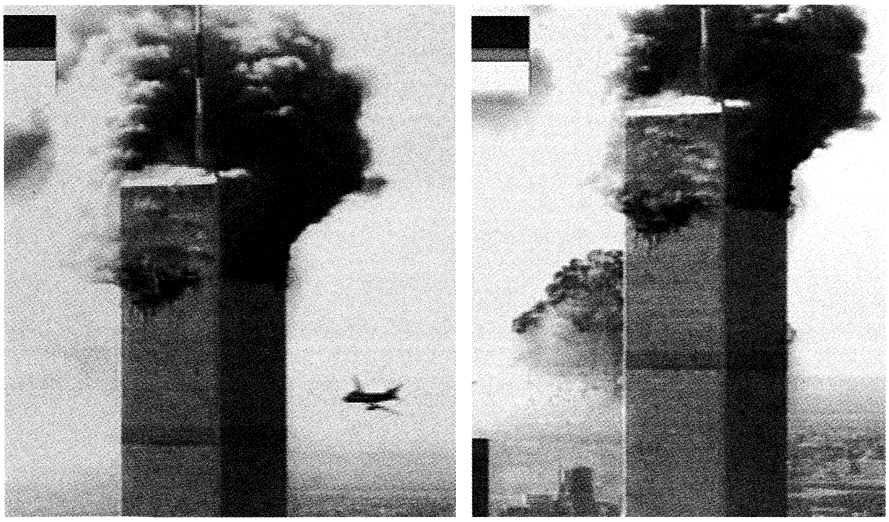

Op 11 september 2001 werden de Twin Towers van het Wereldhandelscentrum in New York door een terroristische aanslag getroffen. Twee vliegtuigen vlogen met een tussentijd van een kwartier tegen de torens aan, die enige tijd later instortten. Links is het tweede vliegtuig te zien en rechts het moment van de inslag van dit toestel in de tweede toren, achter de eerste . *(foto ANP)*

de branden en de rookontwikkeling is het voor enkele duizenden onmogelijk om te ontkomen. Van de bovenste etages springen tientallen mensen uit de ramen om aan de oprukkende vuurzee te ontsnappen.
- Het stadsbestuur van New York laat om 09.17 uur alle vliegvelden in en rondom de stad afsluiten en enkele minuten later ook alle tunnels en bruggen.
- Om 09.30 uur verklaart president Bush vanuit Florida dat zijn land 'mogelijk' het slachtoffer is geworden van een terroristische aanval. Tien minuten later wordt het vliegverkeer boven de VS stilgelegd.
- Om 09.43 uur laat een verkeersvliegtuig zich neerstorten op het Pentagon te Washington, waar het ministerie van Defensie is gevestigd. Het is vlucht 77 van American Airlines, met 64 mensen aan boord. De Boeing 757 had Los Angeles als doel, maar was net na het opstijgen van Washington Dulles Airport gekaapt.
In het Pentagon werken dagelijks 23.000 mensen, verspreid over meerdere vleugels. Alleen de westvleugel wordt getroffen.
- Twee minuten later wordt het Witte Huis ontruimd. Even voor tienen vertrekt president Bush uit Florida naar luchtmachtbasis Barksdale in Louisiana, om de kans te minimaliseren dat hij zelf het slachtoffer van een terroristische aanslag wordt.
- Om 10.05 uur stort de zuidelijke toren van het WTC in.
- Vijf minuten later begeeft ook de westvleugel van het Pentagon het. Duizenden mensen zijn inmiddels geëvacueerd.
- Er blijkt nog een gekaapt vliegtuig door het Amerikaanse luchtruim te vliegen: vlucht 93 van United Airlines, van Newark naar San Fransisco. De Boeing 757 stort om 10.10 uur met 45 mensen aan boord neer bij Shanksville in Somerset County, een landelijk gebied in Pennsylvania.
- Om 10.28 uur zakt ook de noordelijke toren van het WTC in elkaar. De directe omgeving wordt bedolven onder puin en over heel zuidelijk Manhattan verspreidt zich een honderden meters hoge stofwolk.
- Door de instorting van de Twin Towers raken veel naburige gebouwen ernstig beschadigd. Later op de dag stort hierdoor ook het 47 etages tellende gebouw 7 van het WTC in, nadat het enkele uren in brand heeft gestaan.
- New York wordt tot nationaal rampgebied uitgeroepen.
- In New York ontstaat een grote chaos. Mensen proberen Manhattan te ontvluchten, maar omdat de metro niet rijdt en alle bruggen en tunnels van de stad zijn afgesloten, levert dit grote problemen op. Her en der lopen verwarde mensen rond, op zoek naar dierbaren. In de loop van de dag worden duizenden foto's van vermisten op muren en lantaarnpalen geplakt, in de hoop dat iemand hen heeft gezien.

Veiligheidsmaatregelen
- Uit veiligheidsoverwegingen worden in Washington onmiddellijk alle gebouwen van de federale overheid en de Wereldbank ontruimd. In New York gebeurt dit met het gebouw van de Verenigde Naties, maar ook met heel zuidelijk Manhattan. Elders in het land worden alle plaatsen ontruimd die een makkelijk doelwit voor aanslagen vormen.
- Omdat de kans bestaat dat de aanslagen verband houden met de Amerikaanse politiek ten aanzien van Israël en de Palestijnse gebieden, ontruimen en beveiligen niet alleen de VS uit voorzorg al hun diplomatieke missies wereldwijd, maar ook Israël.
- De landsgrenzen met Canada en Mexico worden gedeeltelijk gesloten en vliegtuigen die onderweg zijn naar de VS moeten terugkeren naar de plaats van herkomst. Duizenden reizigers met de VS als bestemming stranden op vliegvelden, overal ter wereld.
- Rond half twee 's middags wordt in Washington de noodtoestand afgekondigd en om kwart voor twee bevestigt het Pentagon dat de Amerikaanse marine vanuit Norfolk onderweg is naar New York. De Amerikaanse strijdkrachten rondom de Perzische Golf worden in hoogste staat van paraatheid gebracht.
- Rond tien voor twee verlaat Bush luchtmachtbasis Barksdale en vliegt met het presidentiële vliegtuig Airforce One naar Nebraska. Vice-president Dick Cheney is inmiddels elders in het land in veiligheid gebracht.

Reddingsacties
- In de loop van de dag komen in New York en Washington de reddingsacties op gang. Omdat de New Yorkse brandweer bij de ineenstorting van het WTC 300 man heeft verloren – onder wie de commandant en de ondercommandant – en de politie zeker tachtig mensen, moeten reddingswerkers uit andere gebieden overkomen. Er bieden zich honderden vrijwilligers aan en duizenden reageren op de oproepen om bloed te doneren voor de ca. 4.500 gewonden.
Enkele overlevenden onder het puin van het WTC gebruiken mobiele telefoons om hulp te vragen, maar reddingswerkers kunnen niets voor hen doen: de brokstukken liggen tientallen meters hoog en de ruïnes dreigen nog verder in te storten. Ook woeden her en der enorme branden.

Bush' eerste tv-toespraken
- President Bush arriveert om 18.54 uur in het Witte Huis. Om 20.30 uur houdt hij een toespraak voor de landelijke televisie, waarin hij zijn woede en verdriet uit en zegt dat de VS de verantwoordelijken zullen opsporen. In een latere nationale toespraak belooft hij dat voor de terroristen geen plek op aarde veilig genoeg zal zijn om onder te duiken. 'We zullen ze uit hun holen roken', zegt hij.
Hoewel Bush er blijkbaar niet meer aan twijfelt dat de VS getroffen zijn door terroristen, kan hij geen namen noemen. De aanslagen zijn inmiddels opgeëist door een aantal islamitische groeperingen, maar omdat die volgens deskundigen stuk voor stuk te klein zijn om zo'n enorme actie op poten te zetten, wordt hier niet serieus op ingegaan.

Verdenking valt op Osama bin Laden
- Anders dan Bush suggereert de pers al enkele uren na de aanslagen dat de kapers uit het Midden-Oosten komen, omdat passagiers vanuit de vliegtuigen telefonisch aan familieleden hebben doorgegeven dat de kapers Arabisch van uiterlijk waren. Als hoofdverdachte wijzen de media al snel Osama bin Laden aan, een steenrijke Saoedi-Arabische terrorist en moslimfundamentalist die weigert akkoord te gaan met de aanwezigheid van Amerikaanse troepen in Saoedi-Arabië – voor veel moslims heilige grond waar 'ongelovigen' niets te zoeken hebben. Daarom, maar ook vanwege de Amerikaanse steun voor Israël, heeft hij een jihad (heilige oorlog) afgekondigd tegen de Amerikaanse staat en zijn burgers.
Bin Laden wordt verantwoordelijk gehouden voor de aanslagen op het WTC in 1993 en op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania in 1998 en de VS maken al jaren intensief jacht op hem. Hij zou zich schuilhouden in Afghanistan, waar hij terroristische trainingskampen zou beheren onder bescherming van de Talibaan, een fundamentalistische groepering die het grootste deel van dat land in handen heeft. De terroristen uit de trainingskampen zouden overal ter wereld gestationeerd worden en samen het uitgebreide terroristische netwerk

Al-Qaeda ('de basis') vormen, dat schade wil berokkenen aan de VS.

• 12 september

Wall Street gesloten – Amerikaanse overheid weer aan het werk

- Het WTC huisvestte talloze nationale en internationale beurs- en bankbedrijven. Waarschijnlijk zijn duizenden van hun medewerkers om het leven gekomen. De beurs op Wall Street blijft daarom voorlopig dicht. Bovendien is het moeilijk om Wall Street te bereiken, omdat het op een steenworp afstand van het WTC-terrein ligt.
- Om te tonen dat de Amerikaanse democratie niet ondermijnd kan worden door terreur, gaat het voltallige overheidsapparaat in Washington wel aan het werk. Omdat slechts een deel van het Pentagon is verwoest en daarbij ook nog eens weinig cruciaal materiaal verloren is gegaan, kan ook het ministerie van Defensie redelijk functioneren.
- Omdat er veel onduidelijkheid bestaat over de achtergronden van de aanslagen en over de door Bush aangekondigde vergeldingsacties, wordt paniek in de financiële wereld gevreesd. Aangezien de VS, Europa en het Verre Oosten toch al op het randje van een recessie balanceren, zou dit rampzalig zijn voor de wereldeconomie. Het ministerie van Financiën en het bestuur van de Amerikaanse Centrale Bank (Federal Reserve Board) vragen beleggers daarom dringend om het vertrouwen in de Amerikaanse economie en het financiële systeem niet te verliezen.

• 13 september

- Minister van Buitenlandse zaken Colin Powell zegt voor het eerst publiekelijk dat Osama bin Laden inderdaad tot de officiële verdachten behoort. Zowel de Talibaan als Bin Laden ontkennen echter iedere betrokkenheid, al zegt Bin Laden de aanslagen wel toe te juichen.
- De Amerikaanse ambassadeur in Pakistan, Wendy Chamberlin, vraagt president Musharraf van dat land om steun bij het vinden van de daders. Pakistan grenst aan Afghanistan, waar de VS geen ambassade hebben. Pakistan heeft echter weinig op met de Amerikanen, vooral omdat de economie van het land ernstig te lijden heeft onder de sancties die Washington in 1998 heeft ingesteld vanwege de Pakistaanse proeven met atoomwapens. Bovendien is Pakistan een van de drie naties wereldwijd die de Talibaan diplomatiek erkennen als regering van Afghanistan.

Toch geeft Musharraf al snel toe, enerzijds omdat de Amerikaanse druk groot is, anderzijds omdat hem enorme financiële voordelen worden beloofd. Zijn land gaat de Talibaan namens de VS vragen om uitlevering van Bin Laden en sluiting van de terroristische trainingskampen. Aangezien Pakistan een kernmacht is, is het voor Washington van levensbelang dat Islamabad de kant van de VS kiest en niet van Bin Laden en de Talibaan.

- De Palestijnse leider Jasser Arafat roept de Arabische wereld op om de VS te steunen in de strijd tegen het terrorisme.

• 14 september

Een dag van rouw – angst voor nieuwe aanslagen

- In de dagen na de aanslagen komen overal in de VS mensen bijeen voor herdenkingsbijeenkomsten, die in het algemeen een sterk nationalistische en op veel plaatsen ook christelijke inslag hebben. Door het hele land wapperen vlaggen halfstok en hangen spandoeken met leuzen als 'together we stand' en 'God bless America'.
- Vrijwel de hele wereld uit zijn medeleven met de VS – niet alleen traditionele bondgenoten als West-Europa en Japan, maar ook landen die door de VS worden bestempeld als 'schurkenstaten', zoals Iran, Noord-Korea en Libië. Irak is het enige land dat zegt dat de VS het onheil over zichzelf hebben afgeroepen, door andere landen zoveel leed te berokkenen.
- In de EU-landen wordt om 12.00 uur drie minuten stilte gehouden. Miljoenen automobilisten stoppen langs de wegen; trams en treinen rijden niet en bedrijven leggen het werk neer.
- Hoewel bijna iedereen het met Bush eens is dat de daders moeten worden opgespoord, vreest men tevens dat hiermee nog veel meer terroristisch geweld zal worden uitgelokt. Dit onveilige gevoel wordt nog versterkt door de vele bommeldingen die bijna alle westerse landen treffen, maar overigens allemaal vals zijn. Het Congres in Washington en het Empire State Building in New York moeten hierdoor worden ontruimd, maar ook gebouwen als de Rijksdag in Berlijn en vliegveld Paris-Orly. In de VS resulteert de angst in een recordverkoop van vuurwapens, maar ook van gasmaskers, omdat de media aanslagen met chemische wapens voorspellen.

Bush' populariteit bereikt recordhoogte

- Op de dag na de aanslagen kreeg Bush nog veel kritiek. Men verweet hem dat hij min of meer op de vlucht was geslagen naar Louisiana en Nebraska en amper leiding gaf. In zijn toespraken zou hij te weinig betrokkenheid tonen. In de dagen daarna vonden steeds meer Amerikanen zijn optreden juist overtuigend en wanneer hij op 14 september de reddingswerkers in New York moed komt inspreken, wordt hij zelfs met gejuich ontvangen. Men prijst Bush vooral omdat hij het gevoel van eendracht onder de Amerikanen weet te versterken en omdat hij er geen twijfel over laat bestaan dat Amerika terug zal slaan.
- Terwijl vóór de aanslagen minder dan de helft van de Amerikanen Bush een goede president noemde, staat volgens onderzoeken op 14 september 91 procent achter hem.
- Analisten nemen Bush wel enkele uitspraken kwalijk die zijn 'cowboyimago' elders op aarde zouden versterken – 'we willen de daders, *dead or alive*'. Dat hij de aangekondigde jacht op de daders een *crusade* noemt, vinden sommigen ondoordacht omdat de Middeleeuwse kruistochten pogingen waren om alle moslims uit het Heilige Land te verdrijven. Hij zou er de indruk mee wekken dat de VS de islam willen vernietigen.
- De Amerikaanse politiek, zowel Republikeins als Democratisch, staat echter net als het publiek pal achter de president. Het Congres besluit unaniem dat Bush de aanslagen mag vergelden met 'alle middelen die hij nodig en wenselijk acht'. Hij krijgt 40 miljard dollar (ruim 44 miljard euro) voor hulp aan de slachtoffers en de strijd tegen het terrorisme.
- Minister Rumsfeld van Defensie mag van het Congres maximaal 50.000 reservisten inschakelen, maar roept er om te beginnen 35.500 op.
- Ook de NAVO steunt Bush. Het bondgenootschap zegt dat artikel 5 van het Verdrag van Washington van toepassing is, mits de VS kunnen bewijzen dat de aanslagen een aanval vanuit het buitenland zijn. Volgens artikel 5 dient een buitenlandse aanval op een van de lidstaten beschouwd te worden als een aanval op alle lidstaten; militaire tegenacties kunnen in dat geval in NAVO-verband worden ondernomen.

• 15 september

Aanslagen leiden tot Amerikaans-Afghaans conflict

- Bush noemt Bin Laden voor het eerst pu-

bliekelijk als belangrijkste verdachte en zegt dat de VS in staat van oorlog verkeren: geen oorlog tegen een staat, maar tegen het internationale terrorisme. Hij dreigt met vergeldingsacties als de Talibaan Bin Laden niet uitlevert.
De hoogste leider van de Talibaan, mullah Mohammed Omar, zegt dat de VS eerst maar eens met harde bewijzen moeten komen.

• 17 september
Paniek op Wall Street blijft uit
- Wall Street gaat weer open. Nooit eerder is de beurs zo lang gesloten geweest. Op de eerste beursdag verliest de Dow Jones-index 7,1 procent van zijn waarde.
- De Europese beurzen hebben inmiddels nog meer ingeboet. In de dagen dat Wall Street gesloten was, moesten ze zich behelpen zonder het 'kompas', dat de Dow Jones-index normaliter voor hen is. Beursspeculanten namen het zekere voor het onzekere en verkochten massaal. Tot een regelrechte beurskrach leidde dit echter nergens.
- De koers van de dollar ten opzichte van de euro blijft redelijk stabiel.

• 18 september
- Afghanistan sluit zijn luchtruim uit angst voor Amerikaanse vergeldingsaanvallen.

• 19 september
Eerste militaire activiteiten
- De VS sturen 100 bommenwerpers en andere gevechtsvliegtuigen naar de Perzische Golf. Ook vertrekken vliegdekschepen en 2.200 militairen en volgens minister Rumsfeld zal het daar niet bij blijven. De manschappen zijn bijna allemaal *special forces* (commando-eenheden).
- De Amerikaanse militaire operatie heet 'Operatie Oneindige Gerechtigheid', maar omdat islamitische bondgenoten menen dat alleen Allah weet wat oneindige gerechtigheid is, wordt de naam veranderd in 'Operatie Edele Adelaar' (*Noble Eagle*). De VS zullen de operatie samen met Groot-Brittannië in het diepste geheim organiseren. Londen zal ook bij de uitvoering worden betrokken, net als in de Golfoorlog.

Amerikaans luchtruim weer open
- Het luchtruim boven New York en Washington blijft gesloten, maar verder worden de laatste restricties op commercieel vliegverkeer boven de VS opgeheven.

• 20 september
Bush vraagt de wereld te kiezen voor of tegen terrorisme
- Bush spreekt het voltallige Congres toe, iets dat in de VS hoogst ongebruikelijk is. Hij bevestigt dat alles erop wijst dat Bin Laden en Al-Qaeda inderdaad achter de aanslagen zitten en kondigt aan dat de VS 'alle noodzakelijke wapens' zullen inzetten om 'het mondiale terroristische netwerk te ontwrichten en te verslaan.' Ook spreekt hij van 'een oorlog tussen vrijheid en angst' en hiermee refereert hij aan het algemeen geaccepteerde beeld in het Westen dat de aanslagen gericht waren tegen alles waar de VS voor staan, en dan met name vrijheid en democratie.
'Ons antwoord zal veel meer inhouden dan louter vergeldingen en geïsoleerde acties', zegt Bush en legt uit dat er niet één veldslag komt, maar een langdurige campagne, niet te vergelijken met voorgaande acties. De oorlog zal niet alleen militair van aard worden, maar er zullen ook economische en diplomatieke middelen gebruikt worden om het terrorisme te bestrijden. 'We zullen de terroristen uitkleden, tegen elkaar opzetten en opjagen tot ze geen schuilplaats of rust meer kennen. En we zullen de staten vervolgen die terroristen hulp en een veilige haven bieden. Elke natie in elke regio moet nu beslissen: of jullie zijn met ons, of jullie kiezen de kant van de terroristen.' Hiermee geeft Bush te kennen dat alle landen worden geacht hun medewerking te geven aan de oorlog tegen het terrorisme. Landen die dit niet willen, kunnen problemen met de VS verwachten.
Concrete plannen of strategieën openbaart Bush niet.
- NAVO-generaal George Robertson, de Franse premier Jospin en de Duitse minister van Buitenlandse zaken Fischer zeggen dat ze voor een grootscheepse campagne tegen terrorisme zijn, maar het woord 'oorlog' niet op zijn plaats vinden, omdat er geen sprake is van een strijd tegen een staat of een duidelijk identificeerbaar rebellenleger.
De VS achten het symbolische en feitelijke belang van de getroffen doelen echter zo groot – het WTC als 'hart' van de vrije economie en het Pentagon van het leger –, dat ze een aanval daarop wel degelijk als oorlogsverklaring aan de natie beschouwen, ongeacht wie er achter steekt. Premier Blair van Groot-Brittannië deelt deze mening volmondig.

Afghanistan en Arabische Liga werken vooralsnog niet mee
- Een raad van islamitische geestelijken die in Afghanistan door de Talibaan bijeen is geroepen om te beslissen over het Amerikaanse uitleveringsverzoek, concludeert dat Bin Laden in het land te gast is en dat het volgens de koran ongepast is om gasten weg te sturen. Wel vragen ze Bin Laden het land vrijwillig te verlaten. De VS zeggen echter dat ze alleen met uitlevering en sluiting van de terroristische kampen genoegen nemen.
- Secretaris-generaal Amr Moussa van de Arabische Liga zegt dat de Arabische landen niet zullen meewerken aan de Amerikaanse strijd tegen het terrorisme als ook Israël een rol speelt in de internationale coalitie.

Anti-Amerikaanse demonstraties in Pakistan
- President Musharraf van Pakistan verliest in eigen land steeds meer steun. Tienduizenden moslimfundamentalisten demonstreren dag in dag uit tegen de VS en tegen mogelijke acties die de Talibaan zouden kunnen schaden. Ernstige gewelddadigheden blijven uit.

Anti-islamitische stemming in het westen
- In de VS en Europa ontstaat onder burgers een anti-islamitische stemming, niet alleen vanwege de aanslagen zelf, maar ook vanwege berichten in de pers dat de ineenstorting van het WTC onder islamieten in de Palestijnse gebieden en Europa uitbundig gevierd zou zijn – berichten die grotendeels op onware geruchten gebaseerd zijn, maar desalniettemin hardnekkig blijken. Een onderzoek dat tien procent van de islamieten in Nederland begrip heeft voor de anti-Amerikaanse sentimenten achter de aanslagen, zet ook kwaad bloed. Meer en meer gaat het Westen de islam zien als ernstige bedreiging voor de westerse waarden en als reactie hierop worden in Europa en de VS tientallen aanslagen op moskeeën en andere gebouwen van de islamitische gemeenschap gepleegd.
Bush keurt deze ontwikkeling scherp af. Voor het oog van de camera bezoekt hij diverse moskeeën en spreekt met prominente moslims. Hij benadrukt keer op keer dat de VS geen oorlog tegen de islam willen, maar tegen het terrorisme.
Bush' handelswijze wordt door meerdere Europese leiders overgenomen, onder wie premier Kok van Nederland.

Beurzen verliezen nog meer
- De verliezen voor zowel de Dow Jones- als de Nasdaq-index zijn inmiddels opgelopen tot twaalf procent ten opzichte van 10 september, hetgeen neerkomt op ongeveer één biljoen dollar (ca. 1,11 biljoen euro). De AEX-index van de Amsterdamse beurs is in diezelfde periode met 15,2 procent gedaald.

• 21 september
- President Bush kondigt de oprichting aan van een overheidsbureau voor binnenlandse veiligheidszaken. Het zal zich gaan bezighouden met het voorkomen van nieuwe terroristische aanslagen. De gouverneur van Pennsylvania, Tom Ridge, zal begin oktober worden aangesteld als de eerste directeur.

Problemen in de luchtvaart
- Het lukt de luchtvaartmaatschappijen niet om de draad weer op te pakken. Omdat het publiek bang is voor nieuwe aanslagen, blijven de vliegtuigen half leeg. Rapporten van deskundigen waaruit blijkt dat de kapingen konden plaatsvinden doordat de veiligheidscontroles op Amerikaanse luchthavens in de regel haastig en onzorgvuldig worden uitgevoerd, versterken de angst.
Washington zegt de nationale luchtvaart vijftien miljard dollar (16,6 miljard euro) toe voor betere beveiliging en als tegemoetkoming in de verliezen, maar toch moeten de grote Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen wegens gebrek aan passagiers gemiddeld twintig procent van hun vluchten schrappen en 100.000 werknemers ontslaan.
In Europa is de situatie niet veel beter.
- Verzekeringsmaatschappijen verhogen hun premies voor de luchtvaart zo enorm, dat luchtvaartmaatschappijen deze niet meer kunnen opbrengen. Diverse maatschappijen, waaronder de KLM, zeggen dat ze hun vloot daarom aan de grond moeten houden. Om dit te voorkomen besluiten de EU en andere landen dat onverzekerbare risico's voor luchtvaartmaatschappijen bij wijze van uitzondering mogen worden afgedekt met staatsgaranties.

In Afghanistan ontstaat grootschalig vluchtelingenprobleem
- Omdat de Talibaan westerse hulporganisaties weert uit Afghanistan, bestaat er geen helder beeld van de situatie daar. Op 21 september vertroebelt dit nog verder, omdat de Talibaan uit angst voor verraad contacten vanuit Afghanistan met de buitenwereld verbiedt. Televisie is reeds verboden en hier komen radio en iedere vorm van telecommunicatie bij.
- Op grond van verklaringen van ooggetuigen schat de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR dat ca. één miljoen Afghanen naar Pakistan onderweg zijn, op de vlucht voor Amerikaanse vergeldingsacties; Iran zou 400.000 vluchtelingen kunnen verwachten en de noordelijke buurstaten Tadzjikistan en Turkmenistan elk 50.000. Pakistan en Iran herbergen elk al twee miljoen Afghanen en omdat ze er niet nog meer willen, sluiten ze de grenzen. De UNHCR waarschuwt voor een grote humanitaire ramp onder Afghaanse vluchtelingen, als er niet snel 1,4 miljard euro komt om hen te helpen, zowel in Afghanistan als in de buurlanden.

22 september
Colin Powell zoekt steun voor Amerikaanse acties
- Colin Powell probeert met name in het Midden-Oosten steun te krijgen voor wat hij noemt 'een brede coalitie tegen het wereldterrorisme'. Het uitblijven van harde bewijzen voor Bin Ladens schuld doet daar echter velen twijfelen, evenals de aanhoudende Amerikaanse steun voor Israëls politiek ten aanzien van de Palestijnse gebieden.
- Om zich van hun steun te verzekeren heffen de VS de sancties tegen Pakistan en India op, behalve die naar aanleiding van Musharrafs staatsgreep in 1999. Pakistan wordt bovendien een lucratieve afbetalingsregeling aangeboden voor de 600 miljoen dollar (ca. 665 miljoen euro) schuld die het bij de VS heeft. Ook wordt steun bij de opvang van vluchtelingen en de economische ontwikkeling van Pakistan toegezegd.
- China, dat zelf kampt met terreuraanslagen door separatistische moslims in het westen van het land, zegt de VS te steunen, mits er harde bewijzen op tafel komen.
- De EU verklaart zich solidair met de VS. Wel vindt Brussel dat een wereldwijde coalitie tegen het terrorisme beter onder de vlag van de VN zou kunnen opereren, vooral omdat dit meer vertrouwen onder islamitische landen zou wekken.

Britse troepen in Afghanistan
- Er komen steeds meer onbevestigde berichten dat de Britse *Special Air Service* (SAS) reeds in Noord-Afghanistan is om in het geheim contact te leggen met lokale rebellenlegers, naar schatting 12.000 tot 15.000 manschappen die zich al vóór de aanslagen in de VS hebben verenigd onder de noemer 'Noordelijke Alliantie' en dat deel van het land in handen hebben. De Talibaan zou vijf tot zes keer zoveel manschappen hebben.

• 23 september
- De Talibaan zegt dat Bin Laden spoorloos is verdwenen, maar de VS nemen dit niet serieus.

• 24 september
- Bush vraagt alle landen en banken van de wereld om tegoeden te bevriezen die mogelijk van Bin Laden of Al-Qaeda zijn. Met het stilleggen van de geldstroom hoopt hij ook eventuele toekomstige daden te voorkomen.
- Pakistan sluit zijn ambassade in Kabul, maar zegt de diplomatieke betrekkingen met Afghanistan niet op.
- De Russische president Poetin belooft dat zijn land de Afghaanse Noordelijke Alliantie van wapens zal voorzien. Het Russische luchtruim stelt hij open voor humanitaire hulp aan Afghanistan.
Poetin weigerde aanvankelijk iedere medewerking aan de Amerikanen, uit angst voor vergeldingsaanslagen in eigen land. Rusland voert al jaren een interne strijd met moslimfundamentalisten, die zouden worden opgeleid door Bin Laden.

Informatie over kapingen
- De FBI publiceert informatie over het toestel dat op 11 september in Pennsylvania is neergestort en waarvan inmiddels wordt aangenomen dat het het Witte Huis moest vernietigen. Uit de zogenaamde zwarte doos met vluchtgegevens kan worden opgemaakt dat in het toestel is gevochten, vlak voor het neerstortte. Hiermee worden eerder gerezen vermoedens bevestigd dat de kapers hun doelwit niet konden bereiken omdat ze door de passagiers waren overmeesterd, nadat een van hen via de mobiele telefoon van familie had gehoord wat het lot van de andere drie gekaapte vliegtuigen was.
De zwarte doos van het in Washington neergestorte vliegtuig is intussen ook terecht, maar te beschadigd om nog te gebruiken.
- Inmiddels is uit ander onderzoek gebleken dat de kapers niet zwaar bewapend waren, maar louter steekwapens bij zich hadden.

25 september
- Kirgizstan en Turkmenistan, noorderburen van Afghanistan, bieden hulp aan bij

eventuele militaire acties tegen de Talibaan.
- Na de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) op 24 september verbreekt ook Saoedi-Arabië de diplomatieke betrekkingen met de Talibaan. Pakistan is nu de enige staat die de Talibaan erkent als regering van Afghanistan.
- Interpol vaardigt een internationaal opsporingsbevel uit voor Aiman al-Zawahri, de leider van de Egyptische groep al-Jihad, die met Bin Laden zou samenwerken.

• 26 september
- In Kabul wordt de voormalige Amerikaanse ambassade in brand gestoken door demonstranten.
- De Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw bezoekt Teheran om Iran over te halen de antiterroristische acties van de VS te steunen. Het is voor het eerst sinds 1979 dat een Britse minister van Buitenlandse zaken in Iran is. Ayatollah Ali Khamenei van Iran gaat echter niet akkoord. Wel wil hij de strijd tegen het terrorisme steunen als die onder supervisie van de VN wordt gevoerd.
- In de VAE worden 26 rekeningen van terroristische individuen en groeperingen bevroren.
- Om de commerciële luchtvaart weer aan passagiers te helpen, kondigen de VS extra veiligheidsmaatregelen af. Op alle binnenlandse vluchten komt gewapende bewaking. De controles van passagiers en bagage op de luchthavens mogen niet langer door de luchtvaartmaatschappijen zelf uitgevoerd worden, maar komen onder verantwoordelijkheid van de federale overheid. Cockpits krijgen kogelvrije deuren en wanden.

• 27 september
FBI meent namen van de kapers te kennen
- De FBI presenteert een lijst met de namen van de vermoedelijke kapers, gebaseerd op de passagierslijsten en andere informatie. Het zijn 19 mannen, allemaal afkomstig uit Saoedi-Arabië, Egypte en andere landen in het Midden-Oosten, maar sinds enkele jaren woonachtig in de VS. Vermoedelijk hebben ze de vliegtuigen zelf op hun doelen afgestuurd; van een aantal kapers is bekend dat ze vlieglessen hebben gevolgd in Florida en nabij de luchthaven van Boston is in een huurauto een in het Arabisch geschreven handleiding voor het besturen van verkeersvliegtuigen gevonden.
De FBI vermoedt dat de aanslagen jaren lang zorgvuldig zijn voorbereid, mogelijk ook vanuit de VAE, Groot-Brittannië en Duitsland.

• 28 september
- Een raad van Pakistaanse geestelijken keert terug uit Afghanistan, waar deze tevergeefs heeft geprobeerd de Talibaan tot uitlevering van Bin Laden te bewegen.

Brief wijst op fundamentalistische achtergrond van kapers
- Minister Ashcroft van Justitie geeft een brief vrij die is aangetroffen in de bagage van Mohammed Atta, een Egyptenaar die vermoedelijk een van de toestellen heeft bestuurd die op het WTC zijn ingevlogen. Zijn bagage is bij toeval achtergebleven op de luchthaven van Boston. In de auto van een andere vermoedelijke kaper en tussen de brokstukken van het in Pennsylvania neergestorte vliegtuig zijn kopieën van dezelfde brief gevonden.
'Alleen zij, de gelovigen die weten van het leven na de dood en de beloning na de dood, zijn degenen die de dood zoeken', is in de brief te lezen. 'Open je borst om de dood op het pad van God te verwelkomen en zeg je gebed op, seconden voor je je doelwit raakt. Laat je laatste woorden zijn: Er is geen God behalve Allah en Mohammed is zijn profeet.'
In de brief staan ook aanwijzingen hoe de kapers zich dienden te kleden en te gedragen.

VN-veiligheidsraad kondigt maatregelen tegen terrorisme af
- De lidstaten van de VN-veiligheidsraad nemen unaniem een door de VS ingediende resolutie aan, waarin van alle lidstaten wordt geëist dat zij financiële tegoeden van mogelijke terroristen opsporen en bevriezen. Ook moeten ze iedere actieve en passieve medewerking aan terrorisme staken. Volgens artikel 5 van de VN kunnen alle lidstaten verplicht worden om de nieuwe maatregelen onmiddellijk te implementeren.
De Veiligheidsraad richt een team op dat naleving moet controleren, maar stelt de definitie van 'terrorisme' uit tot latere datum en bepaalt ook niet welke sancties overtreders van de nieuwe regelgeving kunnen verwachten.

• 30 september
Bergen van lichamen in Washington en New York gaat door
- In het Pentagon zijn 189 mensen omgekomen: 125 medewerkers van het ministerie en 64 vliegtuigpassagiers. Eind september heeft men de lichamen van 117 slachtoffers geborgen; daarvan zijn er 52 geïdentificeerd.
- In de ruïnes van het WTC woeden nog altijd branden. Het aantal vermisten ligt op 5219. Er zijn een dag na de aanslagen drie overlevenden onder het puin vandaan gehaald, maar sindsdien niemand meer. Door de enorme ravage is het aantal geborgen lichamen nog altijd relatief laag: 344. Hiervan zijn er 289 geïdentificeerd. Het ruimen van het puin gaat naar schatting nog een half jaar tot een jaar duren.

BINNENLAND

Geen stroomstoringen in California tijdens zomer

In tegenstelling tot de verwachtingen konden de elektriciteitsbedrijven van California in de zomer van 2001 de vraag aan. De stroom viel dan ook nergens uit.
Tussen januari en mei was door ondercapaciteit van de elektriciteitsbedrijven de stroom zes keer uitgevallen in grote delen van de staat. Omdat het stroomverbruik vanwege de vele airconditioners in de zomer het grootst is, was voorspeld dat de 34 miljoen inwoners van California gedurende de zomermaanden zeker 260 uur in het donker zouden zitten. Aangezien gegarandeerde stroomleveranties voorwaarde zijn voor het goed functioneren van het bedrijfsleven, was ook grote economische schade voorzien. De economie van California was de zesde van de wereld en dergelijke schade zou dan ook in de tientallen miljarden dollars zijn gelopen.
Overheidsmedewerkers zeiden begin september dat de problemen waren uitgebleven doordat er op succesvolle wijze energie was bespaard, de aardgasprijzen sterk waren gedaald en de pogingen van de overheid om meer energiecentrales te laten bouwen en goedkope lange termijncontracten af te sluiten met elektriciteitsleveranciers waren geslaagd. Ook de afnemende vraag naar elektriciteit ten gevolge van de tegenvallende economische groei (een landelijke tendens) zou een rol hebben gespeeld. Als belangrijkste oorzaak noemde men echter het weer: omdat de zomer minder heet geweest was dan normaal hadden de miljoenen airconditioners in de staat niet continu op volle toeren gedraaid.

Liberalisering energiemarkt toch teruggedraaid

De *California Public Utilities Commission* (CPUC), het regulerende orgaan voor de nutsbedrijven, beëindigde op 20 september de mogelijkheid voor consumenten om zelf uit te maken bij welk bedrijf zij energie wilden kopen. Hiermee werd een wet in essentie ongedaan gemaakt, die in 1996 was ingevoerd en de liberalisering van de energiemarkt en het stimuleren van concurrentie tussen onafhankelijke energiebedrijven als doel had.
De CPUC nam het besluit om ervoor te zorgen dat de staat meer inkomsten uit de elektriciteitsdistributie kon verwerven en daardoor makkelijker zijn schulden kon afbetalen bij het ministerie van Watervoorziening. Omdat een van de twee elektriciteitsbedrijven helemaal en de andere bijna failliet was, had dit ministerie de afgelopen maanden op verzoek van de staat voor 12,5 miljard dollar (ca. 14 miljard euro) elektriciteit ingekocht bij energiecentrales, om te voorkomen dat delen van California opnieuw zonder stroom zouden komen te zitten.
De liberalisering van de energiemarkt was nooit een groot succes geweest. Terwijl 80 miljoen dollar (ruim 89 miljoen euro) was besteed om de bevolking te informeren over de voordelen van de vrije energiemarkt, waren bijna alle consumenten aangesloten gebleven bij de traditionele lokale energiebedrijven. Het bedrijfsleven had wel op grote schaal afspraken gemaakt met energieleveranciers die kortingen boden voor grootverbruik.

Robert Mueller nieuwe directeur FBI

Robert Mueller trad op 4 september 2001 aan als nieuwe directeur van de FBI. Hij werd achter gesloten deuren ingezworen in het kantoor van de minister van Justitie, John Ashcroft.
In juli had president George W. Bush Mueller voorgedragen als opvolger van FBI-directeur Louis Freeh, die met pensioen ging. In augustus had de Senaat ingestemd met diens aanstelling.
Mueller, voormalig federaal procureur in Boston en San Francisco, maar tevens topambtenaar binnen het ministerie van Justitie, wachtte de taak om het imago van de FBI op te poetsen. De inlichtingendienst was maanden achtereen bekritiseerd omdat deze te vaak blunders zou begaan.

Burgemeester Giuliani van New York wil langer aanblijven

Vanwege de aanslagen op het Wereldhandelscentrum in New York op 11 september 2001 werden de voorrondes voor de burgemeestersverkiezingen, die op diezelfde dag in die stad gehouden zouden worden, uitgesteld tot 25 september. Drie kandidaten bleven daarna nog in de race: zakenman Michael Bloomberg werd de Republikeinse kandidaat en de Democraten reduceerden het aantal genomineerden tot twee: Fernande Ferrer en Mark Green. De burgemeestersverkiezingen zouden in november gehouden worden.
In een interview met tv-zender CBS, uitgezonden op 26 september, zei de zittende burgemeester Rudolph Giuliani echter dat hij liever niet op 31 december wilde aftreden, zoals door de wet was voorgeschreven. Hij wilde nog zeker drie maanden daarna aanblijven, zodat zijn opvolger meer tijd kreeg om zich in te werken. Volgens Giuliani hadden de aanslagen een enorme chaos aangericht in New York en was het onverantwoord om een nieuwkomer zonder grondige voorbereiding met die verantwoordelijkheid op te zadelen.
Omdat een dergelijk uitstel van aftreden tegen de wet van de staat New York inging, kreeg Giuliani veel kritiek op zijn voorstel. Hij werd gesteund door zijn partijgenoot Bloomberg, maar met name Democraat Fernande Ferrer was er tegen omdat het plan zou indruisen tegen een eeuwenoude traditie van ordelijke, constitutionele overdrachten van bestuursfuncties, zelfs in tijden van crisis.
De meerderheid van de New Yorkse bevolking wilde overigens dat Giuliani nog vier jaar aanbleef. Diens kundige optreden na de aanslagen had hem zeer populair gemaakt. Maar om dit mogelijk te maken zou de wet van de staat New York, die slechts twee termijnen toestond, moeten worden gewijzigd.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Hoogste werkloosheid sinds vier jaar

President Bush vroeg het Congres op 7 september 2001 om hem zo snel mogelijk het recht te geven om op korte termijn handelsovereenkomsten te sluiten met andere landen en zo de Amerikaanse exportsector een positieve impuls te geven. Bush dacht hiermee nieuwe banen te kunnen creëren. Hij deed zijn uitspraak dan ook vlak nadat bekend was geworden dat het werkloosheidspercentage was opgelopen van 4,5 procent in juli tot 4,9 procent in augustus, het hoogste sinds vier jaar.

JUSTITIE

Regering-Bush staakt pogingen om Microsoft op te delen

Het ministerie van Justitie maakte op 6 september 2001 bekend dat het zou stoppen met zijn pogingen om softwareproducent Microsoft door de rechter te laten opsplitsen in twee afzonderlijke bedrijven. Het hoopte hiermee ruimte te creëren om het bedrijf op andere wijze te sanctioneren.
De Amerikaanse overheid meende dat Microsoft een monopoliepositie probeerde te verwerven op de softwaremarkt, hetgeen wettelijk verboden was. De regering-Clinton had daarom in 1998 een rechtszaak tegen het bedrijf aangespannen en op 7 juni 2000 had rechter Penfield Jackson besloten tot opsplitsing in een bedrijf dat uitsluitend besturingssystemen voor pc's maakt, zoals Windows, en een bedrijf voor toegepaste software. Dit impliceerde dat de webbrowser Internet Explorer niet meer gekoppeld mocht worden aan Windows. Op 28 juni 2001 had het Hof van Beroep echter bepaald dat de opsplitsing voorlopig niet kon doorgaan, omdat rechter Penfield Jackson partijdig geweest zou zijn en zijn vonnis daarom niet geldig was. Hiermee was echter niet gezegd dat opsplitsing juridisch onwenselijk was; de beschuldiging dat Microsoft een monopoliepositie nastreefde en illegale methodes gebruikte om dat doel te bereiken, was geenszins ongegrond verklaard. De Amerikaanse staat had dus kunnen doorgaan met procederen tegen Microsoft, maar verkoos zoals gezegd om dat niet te doen. Het belangrijkste argument was dat Microsoft waarschijnlijk welwillender zou zijn om zijn leven daadwerkelijk te beteren als het niet door de rechter in tweeën werd gehakt, maar de mogelijkheid kreeg om een schikking met de overheid te treffen.
De procureurs-generaal van de achttien staten die samen met de federale overheid de klacht tegen Microsoft hadden ingediend, schaarden zich achter de nieuwe koers van het ministerie van Justitie.
Het ministerie wist nog niet wat het dan wel

Verenigde Staten

wilde doen om Microsoft weer aan serieuze concurrentie bloot te stellen. Gedacht werd aan een verbod voor Microsoft om pc-producenten te bedreigen en te intimideren als ze computers op de markt wilden brengen die geschikt zijn voor besturingsprogramma's van andere softwarebedrijven. Ook zou Microsoft andere softwareproducenten meer inzicht moeten geven in Windows, zodat ze makkelijker toegepaste software konden ontwikkelen die er compatibel mee is.

GEZONDHEID EN ZORG

Rechter verbiedt regeling om senioren korting op medicijnen te geven

Een rechtbank in Washington D.C. stelde op 6 september 2001 de *National Association of Chain Drugstores*, een belangenvereniging voor apothekers, in het gelijk en verbood de nationale overheid om senioren op korte termijn korting op medicijnen te geven. De apothekers zouden er onevenredig zwaar door gedupeerd worden en bovendien zou het ministerie van Volksgezondheid met de invoering van zo'n kortingskaart voor ouderen onwettig handelen, omdat er te weinig overleg met het parlement en andere betrokken partijen was geweest.
De rechter blies het idee van kortingskaarten niet definitief af maar vroeg om uitstel, zodat alle partijen de gelegenheid kregen hun zegje te doen.
President Bush had in juli bekend gemaakt dat senioren kortingskaarten konden krijgen voor medicijnen op recept en hij meende dat toestemming van het Congres niet nodig was voor dit nieuwe beleid.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Kritiek op terugtrekking uit VN-conferentie over racisme

Minister van Buitenlandse zaken Colin Powell trok op 3 september 2001 de Amerikaanse delegatie terug van een door de Verenigde Naties georganiseerde conferentie over racisme te Durban, Zuid-Afrika. Reden hiervoor was de poging van Arabische staten om Israël gebrandmerkt te krijgen als 'racistische staat'. Washington had hierdoor het gevoel gekregen dat de conferentie misbruikt werd voor politieke doeleinden.
Het eigenlijke doel van de conferentie was het vinden van middelen om racisme wereldwijd te bestrijden.
In eigen land kreeg Powell – de eerste zwarte Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken – veel kritiek op het besluit, vooral van zwarte burgerrechtenactivisten. Dominee Joseph Lowery, die samen met Martin Luther King jr. de burgerrechtenbeweging *Southern Christian Leadership Conference* (SCLC) had opgericht, noemde het 'teleurstellend maar niet verwonderlijk', omdat Washington de conferentie nooit een warm hart toegedragen zou hebben. Alleen al het feit dat Washington niet Powell zelf had gestuurd maar een betrekkelijk lichte delegatie, zou boekdelen spreken.
Mensenrechtenorganisatie *Human Rights Watch* in New York zei dat het besluit van de Verenigde Staten de mislukking van de conferentie bijna onvermijdelijk had gemaakt, omdat geen enkel plan werkelijk effectief kon worden uitgevoerd zonder Amerikaanse steun.
Verder waren er groeperingen als de in Washington gevestigde Raad voor Amerikaans-Islamitische Relaties, die zeiden dat Israël inderdaad Palestijnen en andere Arabieren stelselmatig discrimineerde en dus een racistische natie was. Washington zou dit onder ogen moeten zien.

MILITAIRE ZAKEN

Amerikaanse bedrijven gaan Russische wapens vernietigen

Het Pentagon maakte op 7 september 2001 bekend dat vijf Amerikaanse bedrijven gecontracteerd waren om Russische wapens te vernietigen of te beveiligen. Drie van de vijf ondernemingen waren particulier. Met de contracten was vijf miljard dollar (ca. 5,58 miljard euro) gemoeid.
De bedrijven moesten Russische kruisraketten, bommenwerpers en onderzeeërs vernietigen die ten gevolge van Russisch-Amerikaanse afspraken over wapenreductie overbodig waren geworden. Tot de overige taken hoorden het veilig opslaan of vernietigen van kernkoppen en het ontmantelen van faciliteiten voor de productie en opslag van chemische en biologische wapens.
De VS bezaten ca. 7.000 kernraketten en Rusland ca. 6.000. Volgens het verdrag START-2 uit 1992 moesten beide landen terug naar ca. 3.500.
De contracten waren toegekend in het kader van de tien jaar oude Nunn-Lugar-wet, die aanspoorde tot het bieden van hulp aan de voormalige Sovjet-Unie bij het op veilige wijze onschadelijk maken van massavernietigingswapens en de beveiliging van geavanceerd wapentuig tegen diefstal.

Rumsfeld wil Pentagon efficiënter maken

Minister van Defensie Donald Rumsfeld zei op 10 september 2001 dat hij de oorlog verklaarde aan de gecompliceerde bureaucratie in het Pentagon. Er werkten wereldwijd 660.000 burgers en 1,4 miljoen militairen voor het ministerie van Defensie en volgens Rumsfeld was dat veel te veel. Hij dacht banen te kunnen schrappen door bijvoorbeeld diensten van de luchtmacht, landmacht en marine samen te voegen.
Rumsfelds belangrijkste drijfveer voor de afslanking waren de kosten. Met een efficiënter personeelsbeleid dacht hij jaarlijks achttien miljard dollar (ca. 20,1 miljard euro) te kunnen besparen. In 2001 bedroeg het totale jaarbudget ruim 300 miljard dollar (ca. 335 miljard euro). Het uitgespaarde geld wilde hij investeren in nieuwe wapens.
Omdat het Pentagon reeds decennia lang een gecompliceerde en logge instantie was, dacht Rumsfeld dat het naïef was om te veronderstellen dat de hervormingen op korte termijn konden worden voltooid.
Veel van Rumsfelds voorgangers hadden ook geprobeerd het Amerikaanse ministerie van Defensie minder log en bureaucratisch te maken, maar allen met weinig succes: het was en bleef 's werelds grootste instelling.

(Vorige berichten pag. 547/3 e.v. - 2001)

BAHREIN

Bahrein

BINNENLAND

Emir onderhandelt met Al-Jamri in uniek hervormingsproces

Op 11 juni 2001 voerde de emir, sjeik Hamad bin Isa al-Khalifa, gesprekken met een van de leiders van de politieke oppositie, Mansoor al-Jamri, zoon van de prominente sjiitische geestelijke sjeik Abdel-Amir al-Jamri. Hij was naar Bahrein teruggekeerd na vijftien jaar in Londen in ballingschap te hebben geleefd. Daar had hij de Vrijheidsbeweging van Bahrein opgericht. Al-Jamri die inmiddels de Britse nationaliteit had, kwam voor een bezoek van twee weken en

zei dat zijn beweging van plan was de hervormingsbeweging in Bahrein te steunen.

Het unieke van de politieke hervormingen in Bahrein was dat de emir had toegezegd dat het parlement na verkiezingen zou mogen beslissen politieke partijen toe te laten. Partijvorming was in geen enkele Golfstaat toegestaan en waarnemers zagen in de hervormingen een experiment dat ook door de Saoedi-Arabische koninklijke familie oogluikend werd toegestaan, om te zien hoe het zou aflopen. Bahrein was ook de enige Golfstaat waar buitenlanders de nationaliteit van het land konden verkrijgen, wat op de lange duur een factor van belang bij verkiezingen kon worden.

Op 18 juli 2001 diende de Islamitische Nationale vereniging voor Verzoening een verzoek in bij de minister van Arbeid om als beweging officieel geregistreerd te worden. Het was de eerste keer dat een islamitische politieke groep om erkenning vroeg. De vereniging bestond vooral uit advocaten, academici, zakenlieden en politici met een sjiitische achtergrond.

Na een bezoek van sjeik Hamad aan Al-Jamri in Londen, maakte de emir op 24 juli 2001 bekend dat hij bereid was de oppositieleider zijn Bahreinse nationaliteit terug te geven, die hem in 1996 was ontnomen.

Zakenlieden aangehouden wegens fraude

Vijf zakenlieden uit Cyprus en Jordanië werden volgens berichten op 29 juli 2001 gearresteerd omdat zij zaken probeerden te doen met een nepbankgarantie van 50 miljoen dollar (bijna 57 miljoen euro). Het was niet duidelijk of de bankgarantie te maken had met een witwasoperatie, zoals sommige waarnemers vermoedden.

Enorme olievlek bedreigt kusten

Begin augustus 2001 zonk een olietanker in de buurt van Bahrein en naar schatting 900 tot 1900 ton olie bedreigde onder meer de kust van Saoedi-Arabië en een Iraans olieplatform in de Golf. Dat maakte het in Bahrein gevestigde Gemeenschappelijk centrum voor noodsituaties op zee (MEMAC) bekend op 7 augustus 2001. De organisatie zei ook dat een Iraans team op weg was om de olievlek op te ruimen. Het schip, de Georgios die onder Hondurese vlag voer en olie uit Irak smokkelde, was onderschept door patrouilleschepen die toezicht hielden op naleving van het embargo tegen Irak. De Georgios begaf het toen het schip probeerde te ontsnappen. Alle twaalf bemanningsleden van het schip werden gered.
In april had een Iraaks smokkelschip met olie ook al een milieuramp veroorzaakt die de grootste was die de Golfstaten in tientallen jaren hadden meegemaakt.

Pro-palestijnse demonstratie

In Bahrein werd op 9 augustus 2001 een demonstratie gehouden tegen het Israëlische geweld in de Palestijnse gebieden. Aan de demonstratie, die zelfs sinds de politieke hervormingen van februari 2001, nog vrij uniek was voor Bahrein, deden zo'n duizend mensen mee, zowel Bahreini's als buitenlanders.

Vrouwenraad in de maak

De emir regelde op 22 augustus 2001 per decreet de oprichting van een vrouwenraad. De veertien leden moesten nog benoemd worden; de voorzitster zou zijn echtgenote zijn, Sabika bint Ibrahim al-Khalifa. De raad zou het recht krijgen om niet-bindende amendementen in te dienen op wetgeving waarin de positie van vrouwen in het geding was.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amnestie voor illegalen; uitkeringen voor werkelozen

De regering voerde op 11 augustus 2001 voor de naar schatting 50.000 gastarbeiders met verlopen werkvergunningen een amnestie van zes maanden in. In die periode konden illegalen opnieuw een vergunning aanvragen, of zonder boete het land verlaten. Minister Abdel-Nabi al-Shula van Arbeid zei in een interview met het dagblad *Al-Ayam* dat alleen vergunningen verstrekt zouden worden voor functies die niet even goed door Bahreini's vervuld kunnen worden. Bahrein kende een werkloosheidspercentage van 3 procent op een beroepsbevolking van ruim 300.000 mensen, waarvan 65 procent buitenlanders; voornamelijk mensen van het Indische schiereiland en de Filippijnen.
Op 7 mei 2001 had de regering een uitkeringsprogramma voor werkelozen gelanceerd. Getrouwde werkelozen zouden gedurende zes maanden 100 dinar (ruim 300 euro) per maand ontvangen, alleenstaanden 70 dinar per maand. Ruim 70 miljoen euro werd gereserveerd voor het scheppen van werk en beroepsopleidingen.

Op 1 september 2001 vond bij het ministerie van Onderwijs een kleine demonstratie plaats van honderd werkloze afgestudeerden die werk eisten. Minister van Arbeid Al-Shula zei later dat de regering voor de periode 2001-2002 achthonderd extra docenten in dienst zou nemen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Informele top GCC over IMF-beleid

Op 14 mei 2001 werd in Bahrein een informele top gehouden van de staatshoofden van de Gulf Cooperation Council (GCC). Er was geen officiële agenda maar bekend was dat het beleid van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) het centrale gespreksonderwerp vormde. Het IMF had bepleit de vele vormen van staatssteun aan bedrijven af te schaffen en meer buitenlandse investeringen mogelijk te maken, ook om meer werkgelegenheid te scheppen. In 1999 was afgesproken om elke zes maanden een top te organiseren.
IMF-directeur Horst Koehler had kort tevoren een ontmoeting met de ministers van Financiën en de gouverneurs van de centrale banken van de GCC-landen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Verhoogde staat van paraatheid bij Hawar-eilanden opgeheven

Nadat al eerder het boordgeschut verdween van de boten waarmee de marine in de wateren rond de Hawar-eilanden patrouilleerde, maakte kroonprins Salman bin Hamad al-Khalifa op 12 juni 2001 bekend dat voor het leger geen verhoogde staat van paraatheid meer gold in verband met de bescherming van de Hawar-eilanden, waarop ook Qatar aanspraak had gemaakt, maar die in maart 2001 aan Bahrein waren toegewezen door het Internationale Hof van Justitie. Op 30 juni verliep de uiterste datum voor bedrijven om offertes uit te brengen voor exploitatie van de rijke olie- en gasvoorraden in het eilandengebied en blijkbaar wilde de regering onderstrepen dat er geen enkel ri-

sico meer was van een militaire confrontatie met buurland Qatar.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Premier Khalifa bin Sulman al-Khalifa herhaalde tijdens een kabinetszitting op 16 september 2001 de steun van zijn regering aan de strijd tegen 'elke vorm van terrorisme en extremisme... als een schending van de islamitische leer'. De regering veroordeelde de aanslagen in de VS van 11 september 2001 in sterke bewoordingen.

Op 19 september 2001 staakte de luchtvaartmaatschappij van de Golfstaten, Gulf Air, alle vluchten op Peshawar in Pakistan; Gulf Air zou alleen nog op Islamabad vliegen.

Op 30 september 2001 kregen banken in Bahrein opdracht alle eventuele tegoeden van personen en instellingen die Osama bin Ladens netwerk meefinancierden, te bevriezen.

(Vorige berichten pag. 291/2 - 2001)

ISRAËL

BINNENLAND

Regeringscoalitie van Sjaron verstevigd

Op 20 augustus 2001 sloot de Centrumpartij zich aan bij de regeringscoalitie van Ariël Sjaron (Likoed). De leider van de Centrumpartij Dan Meridor en het lid Roni Milo, beiden voormalige prominenten van de Likoedpartij, werden minister, waarmee het kabinetsaantal op 27 kwam. Meridor werd minister zonder portefeuille en Milo kreeg Regionale samenwerking onder zijn hoede.
Door deze stap van de Centrumpartij beschikte de coalitie over 83 van de 120 Knessetzetels waarmee de regering-Sjaron de meest solide sinds decennia werd. Sjaron had al in februari 2001 aangekondigd een nationale regering te willen om de krachten te bundelen tijdens de voortdurende Palestijnse opstand tegen Israël.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Meer en zwaarder geweld intifada

Zelfmoordaanslag op disco

Op 1 juni 2001 vielen 21 doden en bijna 100 gewonden bij een zelfmoordaanslag op een disco in Tel Aviv. Na de aanslag bestormden honderden Israëli's een moskee en vielen ook individuele moslims aan. De Israëlische politie greep in en arresteerde een aantal relschoppers.

Israël accepteert bestand Tenet

Op 12 juni 2001 accepteerde Israël officieel het Amerikaanse bestandsplan waarbij CIA-topman George Tenet had bemiddeld. Het plan voorzag in maatregelen die moesten leiden tot de implementatie van de aanbevelingen van het Mitchell-rapport dat eind mei 2001 was uitgebracht. Israël zou zich terugtrekken van posities in gedeeltelijk en geheel autonoom Palestijns gebied en na een afkoelingsperiode van zes weken zouden de onderhandelingen worden hervat.

Geen onderhandelingen onder vuur

Op 15 juli 2001 zei minister van Buitenlandse zaken Sjimon Peres na een gesprek met PA-voorzitter Jasser Arafat dat er geen vooruitgang zat in de onderhandelingen met de Palestijnen. Hij herhaalde dat Israël bereid was om de aanbevelingen van het Mitchell-plan te implementeren zodra de Palestijnen hun intifada tegen Israël staken. 'Wij onderhandelen simpelweg niet terwijl we onder vuur worden genomen. Maar we kunnen wel samen praten over hoe we het geweld kunnen bedwingen', aldus Peres.

Tempelbergrellen

Op 29 juli 2001 braken er onlusten uit rondom de Tempelberg in Jeruzalem. Palestijnen gooiden stenen naar beneden op biddende Joden bij de Klaagmuur. De Israëlische politie trachtte met traangas de stenengooiers te verspreiden.
Aanleiding was volgens de Palestijnen de plannen van een kleine Joodse splintergroep om de Joodse tempel op de Tempelberg te herbouwen. De groep was van plan om een eerste steen van de tempel te leggen. Het Israëlisch Hooggerechtshof had dit echter verboden. In plaats daarvan besloot de Joodse splintergroep de reusachtige steen op een truck te vervoeren rondom de muren van de Oude Stad, op enkele kilometers afstand van de Tempelberg.
Een Israëlische regeringswoordvoerder noemde de Palestijnse reactie 'overtrokken agressief' omdat de steenlegging door de rechter was verboden en ook niet had plaatsgevonden. De Palestijnse Autoriteit noemde de pogingen van de Israëlische politie om de stenengooiers te verspreiden een 'barbaarse Israëlische aanval op de Tempelberg'.

Sjaron: geen VN-inmenging

Op 5 augustus 2001 weigerde Sjaron internationale waarnemers te accepteren bij de oplossing van de Israëlisch-Palestijnse crisis. 'Israël accepteert geen enkele internationale interventie op haar territorium', aldus Sjaron.
PA-voorzitter Jasser Arafat vroeg regelmatig om een internationale interventie en waarnemers van de Verenigde Naties. Israël wil geen inmenging van de VN omdat de VN een anti-Israël houding zou hebben: tweederde van alle resoluties van de Algemene Vergadering van de VN gaan over Israël en haar buurlanden en in al deze resoluties wordt Israël veroordeeld en tot het doen van concessies gesommeerd.
Sjaron riep Arafat opnieuw op om de verdachten van terreur op te pakken. Zijn uitspraken volgden enkele minuten na een aanslag buiten het ministerie van Defensie, waar een Palestijn het vuur opende op voorbijgangers.

Vijf Nederlanders dood bij Palestijnse zelfmoordaanslag

Op 9 augustus 2001 kwamen vijftien mensen om, waaronder vijf leden van een Nederlands gezin, bij een Palestijnse zelfmoordaanslag op een pizzeria in Jeruzalem. Bijna honderd mensen raakten gewond. De islamitische Hamas eiste de verantwoordelijkheid op voor de aanslag. Na de aanslag dansten in Ramallah honderden Palestijnen op straat.
De Amerikaanse president George Bush veroordeelde de aanslag en drong er bij Jasser Arafat, voorzitter van de Palestijnse Autoriteit (PA), op aan de schuldigen te arresteren in een poging dergelijke aanslagen in de toekomst te voorkomen. Na een telefoongesprek met de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken zei Jasser Arafat de aanslag te betreuren en drong er bij beide partijen op aan zich in te houden.
Een Israëlische woordvoerder achtte de verklaring onvoldoende en zei dat slechts acties, gericht op het arresteren van de verant-

woordelijken voor dit soort dingen, voldoende zouden zijn.
De zelfmoordenaar stond in nauw contact met een man die al geruime tijd op een Israëlische lijst stond van hoofdverdachten van terreur tegen Israël. Israël had de PA herhaaldelijk gevraagd de mannen op de lijst op te pakken.

Geen herovering Palestijns gebied

Op 16 augustus 2001 meldde minister van Buitenlandse zaken Sjimon Peres dat Israël niet van plan was autonoom Palestijns gebied te heroveren. 'Wij willen onderhandelen en keuren geweld af', aldus Peres tijdens zijn bezoek aan Washington. 'Wel zullen wij terroristische enclaves opdoeken, als de Palestijnse Autoriteit dit niet zelf doet.'

Bufferzone ingesteld

Op 24 september 2001 stelde Israël een bufferzone in tussen Israël en de Palestijnse gebieden. De 30 kilometer lange zone die van noord naar zuid loopt tussen Israël en Palestijns autonoom gebied, kon alleen worden betreden door Palestijnen die transitpasjes van het Israëlische leger hadden.
Israël ging tot de maatregel over nadat de Palestijnse Autoriteit (PA) niet inging op de eis van Israël om terroristen te arresteren, terreurnetwerken op te rollen, en de beschietingen van Israëlische steden en dorpen door veiligheidstroepen van de PA, te staken. De PA beweerde hiertoe niet in staat te zijn omdat zij zei geen controle te hebben over de bevolking.
De PA veroordeelde de Israëlische maatregel en sprak van een 'collectieve straf' die de burgerbevolking immobiel maakte. Er woonden ongeveer 24.000 mensen in de gesloten militaire bufferzone; enkele honderden van hen bezaten een transitpas waarmee zij naar hun werk in Israël konden reizen.

Weer een bestand

Op 28 september 2001 ontmoetten Israëlische en Palestijnse veiligheidsfunctionarissen elkaar in de omgeving van Tel Aviv in een poging het broze bestand in de Palestijnse intifada tegen Israël te verstevigen. Het bestand was twee dagen eerder tot stand gekomen onder grote druk van de Verenigde Staten die de Arabische en moslimlanden binnen de door de Amerikanen geleide internationale antiterreurcoalitie wilden houden. De afspraak was dat Israël een aantal versoepelingen zou doorvoeren in de militaire aanwezigheid in volledig en gedeeltelijk autonoom Palestijns gebied. Van de Palestijnen werd geëist dat zij op hun beurt de intifada tegen Israël zouden staken.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Palestijnse intifada leidt tot economische malaise

Verhoging defensiebegroting

Op 14 juni 2001 verhoogde de Israëlische regering de defensiebegroting met nog eens 2,8 miljard sjekel (ca. 760 miljoen euro) om de extra veiligheidsmaatregelen te financieren die waren ingesteld sinds het begin van de Palestijnse intifada tegen Israël in het najaar van 2000. Om het bedrag bij elkaar te krijgen werd op andere posten bezuinigd.

Daling toerisme

Op 25 juni 2001 berichtte de Jeruzalem Hotelassociatie dat er dat jaar 3,4 miljoen minder overnachtingen in hotels waren geweest dan in het voorafgaande jaar, waarmee het verlies van de hotels op 220 miljoen dollar (ongeveer 246,3 miljoen euro) kwam. Sinds het begin van de Palestijnse intifada tegen Israël was de bezettingsgraad van de Israëlisch hotels slechts 27 tot 30 procent tegenover 75 procent in 2000. De helft van de 6.800 werknemers van hotels in Jeruzalem is inmiddels ontslagen. Het aantal toeristen in Israël was gehalveerd.

Daling buitenlandse investering, beurs ingezakt

Buitenlandse investeringen in Israël bedroegen in de eerste vijf maanden van 2001 2,2 miljard dollar tegenover 5,3 miljard dollar in 2000. De kapitaalvlucht van de beurs van Tel Aviv bedroeg 357 miljoen dollar (bijna 400 miljoen euro).

Diamantindustrie achteruit

De diamantexport daalde met 20 procent in de eerste maanden van 2001. De schulden van Israëlische diamantairs aan de banken stegen van 1 tot 1,5 miljard dollar (ongeveer 1,68 miljard euro). In Israël werd er in augustus 2001, de topmaand van de diamantenverkoop, voor 50 miljoen dollar (bijna 56 miljoen euro) aan diamanten verkocht tegenover 120 miljoen dollar (ongeveer 134,3 miljoen euro) in 2000.

Stijging werkloosheid, dieptepunt sjekel

Op 1 september 2001 werd bekend dat de werkloosheid tot 10 procent was gestegen. Op 6 september 2001 bereikte de Israëlische sjekel een dieptepunt tegenover de Amerikaanse dollar. Een dollar kostte 4.2990 sjekel, de laagste koers sinds drie jaar. De Israëlische economie was erg nerveus sinds het percentage van het begrotingstekort van het bruto nationaal product kort ervoor was verhoogd van 1,5 naar 2,4 procent. Oorzaak van de economische malaise was de Palestijnse opstand tegen Israël.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Zestiende Maccabiade

Op 16 juli 2001 opende Israël de zestiende Maccabiade, de Joodse variant op de Olympische Spelen. Ruim 2.000 atleten uit 47 landen namen deel aan het evenement waarin 26 sporten worden beoefend. Wegens de Palestijnse intifada tegen Israël werd de Maccabiade met drie dagen bekort.

BUITENLANDSE ZAKEN

Europa toont weinig begrip

Op 6 juli 2001 keerde premier Ariël Sjaron terug uit Europa waar hij weinig begrip vond voor zijn beleid jegens de Palestijnen. Zijn Europese collegae keurden zijn politiek af. Sjaron bezocht Europa om de leiders van met name Frankrijk en Duitsland duidelijk te maken dat Israël recht op zelfverdediging had. Tijdens een interview voor de media verklaarde Sjaron nogmaals dat er niet werd onderhandeld onder vuur. 'Er moet eerst een bestand zijn. Dan pas kunnen we praten over vrede. Arafat moet de terreur aanpakken', aldus Sjaron.

EU dreigt met importheffingen

De Europese Unie dreigde op 25 juli 2001 importheffingen in te stellen op goederen geproduceerd in Samaria, Judea, de Gazastrook maar ook de Golanhoogvlakte. Delen van de eerste drie provincies waren volledig

Israël

of gedeeltelijk Palestijns gebied. In andere delen ervan wonen Israëli's, die er net als de Palestijnen industriegebieden en fabrieken hebben staan. De Golanhoogvlakte, die in 1967 op Syrie werd veroverd, was in 1982 door Israël geannexeerd; de lokale bevolking is genaturaliseerd en genieten gelijke rechten als gewone Israëlische staatsburgers.
De EU wilde met haar maatregel Israël dwingen, te vertrekken uit de drie provincies, ook uit delen die onder de Oslo-akkoorden niet zijn toegewezen aan de Palestijnse Autoriteit, alsmede de Golan.

Israël had in 1975 en 1995 vrijhandelszone-overeenkomsten gesloten met de Europese Unie zodat er over producten van beide partijen geen invoerbelasting wordt geheven wanneer ze verhandeld worden in het gebied van de onderhandelingspartner. De importheffingen zouden de EU 250 tot 300 miljoen dollar (ongeveer 280 tot 335,8 miljoen euro) extra opleveren.

België: 'Rechtszaak tegen Sjaron komt niet van regering'

De Belgische ambassadeur in Tel Aviv liet op 12 juli 2001 weten dat de rechtszaak die twee door België genaturaliseerde Palestijnen in België tegen Israëls premier Ariël Sjaron aanspanden, geen actie was van de Belgische overheid. De twee spanden de rechtszaak aan omdat ze meenden dat Ariël Sjaron onder meer verantwoordelijk was voor de bloedbaden in de Palestijnse kampen Sabra en Chatilla in Libanon in 1982.

Extra veiligheidsmaatregelen na aanslagen Verenigde Staten

Meteen na de aanslagen in New York en Washington op 11 september 2001 mochten buitenlandse luchtvaartmaatschappijen niet meer boven het Israëlische luchtruim vliegen. Alleen de vluchten van El Al Airlines, de nationale Israëlische maatschappij, werden voortgezet. Ook elders in Israël werden extra preventieve maatregelen getroffen die de veiligheid van de burgers moest garanderen.

Crisis met Groot-Brittannië op nippertje voorkomen

Op 25 september 2001 was premier Ariël Sjaron toch bereid om de Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw te ontmoeten. Dit ondanks anti-Israëlische opmerkingen van Straw tijdens diens bezoek aan Iran. Straw had gezegd dat de anti-Israëlische intifada van de Palestijnen geen terreur was zoals bijvoorbeeld de Verenigde Staten die op 11 september hadden ervaren in New York en Washington.
Sjaron wilde Straw aanvankelijk niet meer ontmoeten, maar veranderde van gedachten na een telefoongesprek met de Britse premier Tony Blair die de opmerkingen van Straw nuanceerde.

(Vorige berichten pag. 365/3 - 2001)

Jemen

JEMEN

BINNENLAND

Nieuw kabinet krijgt vertrouwen van parlement

Op 6 mei 2001 sprak het parlement zijn vertrouwen uit in de nieuwe premier Abdul-Qader Bagammal en zijn regeringsploeg, die in april door president Saleh was benoemd. Tijdens de zitting lieten de parlementsvoorzitter, sjeik Abdullah bin Hussein al-Ahmer en andere leden van de oppositionele Islahpartij verstek gaan, uit ongenoegen over het feit dat de regering van plan was enkele religieuze instituten te sluiten.

Nieuwe reeks ongelukken, aanslagen en ontvoeringen

Zware explosie in Al-Bayda

Een krachtige explosie in een opslagplaats in de stad Al-Bayda kostte op 19 mei 2001 veertien mensen het leven. Negentien mensen raakten gewond. De politie verklaarde dat 'spontaan ontploffende' dynamietstaven waarschijnlijk de oorzaak waren. De reddingswerkzaamheden verliepen moeizaam door gebrek aan apparatuur.
Het staatspersbureau *Saba* zei dat het dynamiet gebruikt werd bij constructiewerkzaamheden. Kranten schreven dat het gebouw gebruikt werd voor wapenhandel.

'Aanslag op Amerikaanse ambassade verijdeld'

Op 19 juni 2001 arresteerde de politie tien verdachten die van plan zouden zijn geweest om een aanslag te plegen op de Amerikaanse ambassade in Sanaa. Volgens een Amerikaanse krant waren de mannen, die vermoedelijk lid waren van het Islamitische leger van Aden, in het bezit van handgranaten, kleine vuurwapens en een plattegrond van de ambassade. Dit leger zou geld en training van Osama bin Ladens netwerk in Afghanistan ontvangen.

Auto rijdt op mijn

Tien mensen werden gedood toen hun vrachtwagen in de provincie Ibb op 10 september 2001 op een landmijn reed. Er zou geen sprake zijn van opzet. De mijn zou niet geruimd zijn na het einde van de burgeroorlog van 1994.

Aanslag op oliepijplijn

Op 28 juni 2001 beschadigden inwoners van de streek Marib de grote oliepijplijn in dat gebied. Elf militairen werden gedood toen zij een dorp overvielen om de daders te pakken. Verscheidene inwoners werden na de schietpartij gearresteerd.

Chinees ontvoerd

De boekhouder van een Chinees bouwbedrijf werd op 25 september 2001 in Sanaa door onbekenden ontvoerd. Een dag eerder waren drie Duitsers vrijgelaten die waren ontvoerd, vermoedelijk tegen een losgeld van ongeveer 33.000 euro.

Journalisten keren terug

Zeven journalisten die aan de kant van het zuiden hadden meegevochten tijdens de burgeroorlog van 1994, keerden op 26 juni 2001 terug naar hun vaderland. Onder hen was Ahmed al-Habashi, hoofdredacteur van de krant *Wihdah*. Honderden Jemenieten vluchtten in '94 toen het zuiden na de militaire nederlaag werd leeggeplunderd door het leger. Later kondigde president Saleh voor hen een amnestie af en keerden velen terug.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Corruptie in leger wordt aangepakt

De president kondigde op 24 mei 2001 weer een campagne aan om corruptie en machtsmisbruik te bestrijden, ditmaal in het leger. 'Wij kunnen niet zwijgen over het

confisqueren van land en het terroriseren van burgers', zei de president tijdens een ceremonie voor pas afgestudeerden. In de toespraak die op televisie werd uitgezonden, stelde Saleh dat sommige mannen alleen maar tot het leger waren toegetreden om misbruik van hun macht te maken. Hij zei dat het besluit begin mei om de militaire dienstplicht te schrappen voor een deel was ingegeven door de wens om de corruptie in het leger aan te pakken. Elke jongere kon de dienstplicht afkopen door een bedrag ter waarde van zo'n 330 euro te betalen. 'De wet op de dienstplicht was afgeschaft nadat enkele mensen, in consulaten in andere landen of op lokaal niveau, deze misbruikten om burgers te chanteren', aldus Saleh.

Prijs diesel met 70 procent verhoogd

Op 26 juli 2001 verhoogde de regering de prijs van een liter diesel van 10 naar 17 rial (ongeveer elf eurocent). Van tevoren waren uitgebreide veiligheidsmaatregelen genomen, mocht de prijsverhoging leiden tot rellen.
Later kondigde de regering aan dat de salarissen van ambtenaren met 15 procent en die van militairen met 25 procent verhoogd zouden worden om de prijsverhoging op te vangen. De regering zei dat de oude dieselprijs haar 3,5 miljard rial (ongeveer 23,1 miljoen euro) per maand kostte. Na de prijsverhoging zou dit gereduceerd zijn tot 1,5 miljard rial (ongeveer 9,9 miljoen euro). De oppositie was verontwaardigd omdat het besluit niet was voorgelegd aan het parlement – waar het waarschijnlijk geblokkeerd zou zijn.

Club van Parijs schrapt deel schuld

Op 12 september 2001 zette de regering een commissie op die moest nagaan hoe Jemen zijn schuld van bijna 5,5 miljard euro kon terugbetalen. In juni was de Club van Parijs, de organisatie van westerse overheidsschuldeisers, akkoord gegaan met het spreiden van de terugbetalingen over een langere termijn. Bovendien was 25 miljoen dollar (ongeveer 28 miljoen euro) schuld geschrapt om geld vrij te maken voor een programma ter bestrijding van de armoede, en waren bepaalde rentelasten verminderd van 125 naar 96 miljoen dollar (ongeveer 140 naar 107,5 miljoen euro), voor zowel 2001 als 2002.
In 1995 stond de schuld van Jemen nog op bijna 10 miljard dollar (ongeveer 11,2 miljard euro). De regering voerde daarna met steun van het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank een bezuinigingsprogramma door.

JUSTITIE

Moordenaar studentes geëxecuteerd

Op 20 juni 2001 werd de Soedanees Mohammad Adam Omar geëxecuteerd die schuldig bevonden was aan de moord op minstens twee studentes van de universiteit van Sanaa. Duizenden mensen woonden de executie bij. De voormalige medewerker van het mortuarium van de universiteit kreeg eerst tachtig zweepslagen voor het drinken van alcohol en werd daarna door het executiepeloton van de politie vijf maal in het hart geschoten.

Zware straffen voor aanslag op Britse ambassade

Op 22 juli 2001 werden drie mannen veroordeeld in verband met de aanslag op de Britse ambassade in Sanaa in oktober 2000. Abu Bakr Saeed Jayoul en Ahmad Massoud Mushrif kregen beide vijftien jaar gevangenisstraf. Salem Salam Jahil, die zes jaar kreeg, moest ook nog terechtstaan voor bomaanslagen in Aden. De jongste, de 18-jarige Fares Saleh Daher, kreeg vier jaar.

BUITENLANDSE ZAKEN

Jemen vraagt Londen Abu Hamza te berechten

President Saleh vroeg de Britse regering op 9 mei 2001 om de geestelijke Abu Hamza al-Masri te berechten. Abu Hamza, een uit Egypte afkomstige Afghanistan-veteraan, zou betrokken zijn geweest bij ontvoeringen van toeristen drie jaar eerder. Vanwege het ontbreken van een uitleveringsverdrag tussen Jemen en Groot-Brittannië wilde Londen de man niet uitleveren.
In een brief die aan de Britse ambassadeur in Jemen werd overhandigd, bood Saleh aan om aanklagers en al het bewijsmateriaal naar Londen te sturen. Bij de poging van het leger om de toeristen te bevrijden waren vier toeristen om het leven gekomen, onder wie enkele Britten.
Jemen had al eerder aangeboden om zeven Britten naar Londen te sturen die verdacht werden van terroristische activiteiten, als

Abu Hamza in ruil daarvoor zou worden uitgeleverd. Abu Hamza was een van de bekendste extremistische geestelijken in Londen, die moslims over de hele wereld opriep om de wapens op te nemen en met geweld de invoering van de sharia af te dwingen. Hij opereerde vanuit een moskee in het noorden van Londen, het hoofdkwartier van de 'Supporters of Sharia'. De Britse regering ging niet op het voorstel van Saleh in.

Saleh naar Saoedi-Arabië

Op 29 mei 2001 ging president Saleh voor het eerst voor een officieel bezoek naar Saoedi-Arabië, waar hij gesprekken zou voeren met kroonprins Abdullah en de minister van Defensie, prins Sultan. De kroonprins had eerder acte de présence gegeven tijdens de viering begin mei van de hereniging van Noord- en Zuid-Jemen. In 2000 hadden de Saoedi-Arabische en de Jemenitische regering hun grensconflict bijgelegd.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Op 24 september 2001 werd bekendgemaakt dat de autoriteiten in Jemen tientallen Afghanistan-veteranen hadden opgepakt en naar hun herkomstlanden hadden gedeporteerd. Ook waren vele Jemenieten aangehouden die recentelijk naar Afghanistan waren geweest.

Een onbekende groep die zich het Leger ter bevrijding van de islamitische heiligdommen noemde, dreigde met aanslagen op de doelen van 'Amerikaanse ongelovigen', mochten de VS besluiten tot een oorlog in Afghanistan.

Op 25 september 2001 kwam Edmund J. Hull, een bekende Amerikaanse terrorismeexpert, in Jemen aan om Barbara Bodine op te volgen als ambassadeur.

(Vorige berichten pag. 296/2 - 2001)

KOEWEIT

BINNENLAND

Kabinet wil vrouwen tot politie toelaten

Op 6 mei 2001 nam het kabinet een ontwerpwet aan om vrouwen toe te laten tot de politie. In een verklaring heette het dat het

decreet was aangenomen vanwege 'het grote belang dat de staat hecht aan de inzet van vrouwen en vanwege de overtuiging dat zij een cruciale rol spelen op verscheidene terreinen in de ontwikkeling van het land'. Waarnemers meenden dat de wet was ingegeven vanuit frustraties door mislukte pogingen om vrouwen kiesrecht te geven.

Veroordeling wegens plannen voor aanslagen

De Koeweiti Mohammad Abdullah al-Doussari werd op 30 juni 2001 veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf wegens het voorbereiden van aanslagen op westerse en Israëlische doelen in de Golf. De man was in mei 2000 samen met vijftien andere Koeweiti's gearresteerd. Ze zouden in het bezit zijn geweest van een flinke voorraad explosieven.
Zeven verdachten werden vrijgesproken, de overigen kregen alleen een boete van 500 dinar (ruim 1800 euro). De hoofdverdachte bleef ontkennen tijdens het proces en zei dat hij gemarteld was. Hij stelde dat een lid van de regerende Al-Sabah familie hem de explosieven had gegeven om op te ruimen.

Iraakse 'spionnen' veroordeeld

Een rechtbank veroordeelde op 30 juni 2001 twee Iraki's, Khaled al-Anzi en Mutcher al-Anzi tot tien jaar gevangenisstraf wegens spionage. Ook drie andere Arabische inwoners van Koeweit die daar al tientallen jaren wonen maar geen recht hebben op de Koeweitse nationaliteit, werden eveneens tot tien jaar veroordeeld en een Koeweitse verdachte tot vijf jaar, voor hun rol in spionage voor Irak. Nadat de twee Iraakse spionnen hun straf hadden uitgezeten, zouden ze naar Irak gedeporteerd worden. Alle verdachten kregen ook een boete van 10.000 dinar opgelegd (ruim 36.000 euro).
De mannen waren in mei 2000 gearresteerd en zouden hun spionageactiviteiten hebben opgebiecht, die onder meer bestonden uit het verspreiden van pamfletten met antiregeringspropaganda.

Op 29 september 2001 legden twee jonge Iraki's, Hussein Mehdi en Raed Khalaf, beide 18 jaar oud, op televisie een bekentenis af dat zij in Koeweit hadden gespioneerd. Ze zouden opdracht hebben gekregen cijfermateriaal te verzamelen over het Koeweitse leger, zoals hoeveel troepen er aan de grens met Irak waren gelegerd. De bekentenis werd in Arabische media met grote scepsis ontvangen, gezien de jonge leeftijd van de Iraki's.

Gevolgen van aanslagen in de VS

Na de wekelijkse kabinetszitting van 16 september 2001 veroordeelde de regering de aanslagen in de VS van 11 september 2001 in stevige bewoordingen. Men zei erop te vertrouwen dat de Amerikaanse regering en het Amerikaanse volk 'de kracht hebben om deze catastrofe te boven te komen'.
Op 23 september 2001 besloot de regering de verzekeringsrisico's van de nationale luchtvaartmaatschappij, de Kuwait Airways Corp (KAC) te dekken, zodat het bedrijf op de VS en Europa kon blijven vliegen. Internationale verzekeraars hadden aangekondigd niet meer dan 50 miljoen dollar per incident te willen verzekeren.
De aanslagen deden dagen achtereen de koersen op de toch al geplaagde Koeweitse aandelenbeurs kelderen. Op 24 september drong de minister van Handel en Industrie, Salah Khoursheed, er bij bedrijven op aan om 10 procent van hun eigen aandelen terug te kopen, om de aandelenbeurs op te peppen, die ook te lijden had van nieuws over een mogelijke verslechtering in de gezondheidstoestand van de emir.

Financiële kopstukken lieten weten niet van plan te zijn hun beleggingen in de VS weg te halen. Koeweit had naar schatting zo'n 80 miljard dollar (ongeveer 89,6 miljard euro) in het buitenland belegd.
Ook Koeweit liet een onderzoek instellen naar mogelijke bankrekeningen van Osama bin Ladens groep Al-Qaeda. Volgens berichten opereerden er in Koeweit 180 illegale, dat wil zeggen niet-erkende en niet-geregistreerde liefdadigheidsinstellingen. Een deel daarvan zou volgens een parlementariër uitstekende relaties onderhouden met de conservatieve Moslimbroederschap – een stille bondgenoot van Al-Qaeda – of toebehoren aan enkele grote onroerendgoedbezitters in het land.
Eind september zei de regering enkele 'praktische voorstellen' te hebben besproken om het werk van de liefdadigheidsclubs beter te reguleren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verlaging winstbelasting in de maak

Minister van Financiën Youssef al-Ibrahim verklaarde op 4 juni 2001 dat het kabinet akkoord was gegaan met een amendement op de belastingwet om het maximumtarief van de winstbelasting voor buitenlandse bedrijven te verlagen van maximaal 55 naar 25 procent. Het parlement moest nog met de wetswijziging instemmen.
De regering zag het als een volgende cruciale economische hervorming, nadat al eerder de aandelenbeurs was opengesteld voor buitenlandse investeerders en buitenlandse bedrijven het recht hadden gekregen om 100 procent eigenaar van bedrijven in Koeweit te worden.
Er was ook een amendement in de maak om buitenlandse banken een meerderheidsaandeel te gunnen in commerciële Koeweitse banken.

KPC belooft fors in binnenland te investeren

De directeur en vice-voorzitter van Kuwait Petroleum Corp (KPC), Nader Sultan, kondigde op 4 juni 2001 in het parlement aan dat KPC voor de komende vijf jaar 4,68 miljard dinar (ruim 17 miljard euro) had gereserveerd voor investeringen in Koeweit. Het leeuwendeel van dit budget zou worden uitgegeven door KPC's binnenlandse raffinaderijtak, de Kuwait National Petroleum Co (KNPC), de Petrochemicals Industries Co (PIC) en de Kuwait Oil Co (KOC) dat het alleen recht heeft op de olieproductie in het land.
Van juni 2000 tot en met maart 2001 had KPC een nettowinst van 905 miljoen dinar (ruim 3,4 miljard euro) weten te realiseren.

Superfusie islamitische banken op komst

Op 10 juni kondigde de Koeweitse Dallah Albaraka Group (DBG) en de Saoedi-Arabische groep The International Investor (TII) aan dat zij een voorlopige overeenkomst hadden getekend voor een fusie. Daardoor zou een van de grootste islamitische banken in de regio ontstaan. Deze banken berekenen geen rente. Bij de fusie zou TII ruim 300 miljoen dollar (ruim 340 miljoen euro) op tafel leggen voor DBG, die een aandeel van 35 procent in de nieuwe bank zou krijgen. De nieuwe bank mikte onder meer op cliënten in Turkije en Zuid-Afrika, aldus een verklaring.
Tot de concurrenten van de nieuwe bank behoorden islamitische 'reuzen' zoals de Saoe-

di-Arabische Rajhi en Kuwait Finance House, die beide in hun thuislanden over een dicht netwerk van lokale banken beschikten.

Kuwait Airways blijft in de rode cijfers

Kuwait Airways (KAC) verwachtte in het fiscale jaar 2001-2002 een verlies van ruim 31,5 miljoen dollar (ruim 35,7 miljoen euro) te lijden. De maatschappij werd nog steeds geplaagd door een hoge schuldenlast. Tijdens de bezetting van Koeweit door Irak verloor het bedrijf 84 procent van zijn toestellen en faciliteiten. Het parlement verleende KAC op 18 juli 2001 na aanvankelijke aarzelingen toch décharge voor het gevoerde beleid. De overheid was van plan een deel van de KAC te privatiseren, ondanks verzet in het parlement, dat vreesde voor ontslagen. In 2001 probeerde de luchtvaartmaatschappij van overtollig personeel af te komen door een riante VUT-regeling aan te bieden.

Begroting aangenomen

Het parlement keurde op 27 juni 2001 de begroting voor 2001-2002 goed, na enkele dagen van stevige debatten. De begroting raamde de uitgaven op 5,274 miljard dinar (19,3 miljard euro) en het begrotingstekort op 1,826 miljard dinar, dat echter zou kunnen worden weggewerkt als de olieprijzen omhoog gingen.
Groot probleem bleef dat bijna alle olie-inkomsten die de regerende Al-Sabah familie afstond voor het land, werden opgesoupeerd door salarissen en uitkeringen voor de autochtone bevolking. Ongeveer 94 procent van alle volwassen Koeweiti's die kunnen werken, hebben een baan bij de overheid of een staatsbedrijf.
Na een marathondebat van elf uur op de laatste dag stemden 35 van de 43 parlementsleden in met de begroting, inclusief het vijfjarenplan dat eraan gekoppeld was en dat voorzag in een nieuwe winstbelasting voor Koeweitse bedrijven en een verkoopbelasting op enkele geïmporteerde goederen, om het verlies van buitenlandse valuta tegen te gaan. Voor buitenlandse bedrijven werd het maximumtarief van de winstbelasting verlaagd van maximaal 55 naar 25 procent, zoals al in juni was voorgesteld.
Premier Ibrahim sprak bij de begrotingsonderhandelingen de hoop uit dat het parlement ook de voorgestelde vermindering van subsidies op overheidsdiensten (onderwijs, gezondheidszorg etc.) in de naaste toekomst zou accepteren.

MILITAIRE ZAKEN

Parlement ratificeert GCC-defensiepact

Op 18 juni 2001 ging het parlement unaniem akkoord met ondertekening van het defensiepact dat de Golfstaten van de Gulf Cooperation Council hadden ontwikkeld. De regering had het pact al in april omarmd.

Dienstplicht tijdelijk opgeschort

Het parlement nam op 19 juni 2001 een wet aan om de dienstplicht tijdelijk op te schorten in afwachting van andere legerhervormingen. In 1980 Koeweit had een dienstplicht ingevoerd van een tot twee jaar, afhankelijk van iemands onderwijsniveau. Het leger bestond in 2001 uit ongeveer 25.000 goed getrainde beroepsofficieren, vrijwilligers, dienstplichtigen en direct oproepbare reservisten.
Na de oorlog met Irak had Koeweit defensieovereenkomsten getekend met de VS, Rusland, China, Frankrijk en Groot-Brittannië.
In juli begonnen Koeweit en andere GCC-landen gesprekken met Egypte over mogelijke samenwerking op het gebied van defensie.

NATUUR EN MILIEU

Mysterieuze massale vissterfte

Op 12 september 2001 was al zo'n tweeduizend ton dode vis op de kust aangespoeld en waren duizenden vissers in de afgelopen maand zonder werk komen te zitten nadat een onbekende ziekte het visbestand voor de kust decimeerde. De schade was opgelopen tot het equivalent van vier maal de jaarlijkse visconsumptie in Koeweit. De meeste vissers van de vierduizend vissers in de wateren van Koeweit kwamen uit Egypte, Bangladesh en India.
Het leger werd ingezet om de rotte vis op te ruimen. Over de oorzaak deden allerlei verhalen de ronde. Het feit dat er geen dode vis werd aangetroffen aan de Iraanse kant van de Perzische Golf was een stevige indicatie, aldus experts, dat de oorzaak in Koeweit gezocht moest worden en 'manmade' was.
De regering had monsters van vis en water naar laboratoria in andere landen gestuurd om de oorzaak op te sporen. De publieke opinie was zeer sceptisch over de verklaringen die overheidsfunctionarissen voor de ramp gaven. De ene keer heette een streptokokbacterie verantwoordelijk te zijn voor de catastrofe, dan weer de buitengewone hitte in augustus en vervolgens het feit dat de autoriteiten van Koeweit-Stad wellicht ongezuiverd rioolwater de Golf in hadden gepompt.

BUITENLANDSE ZAKEN

Succesvol bezoek Jordaanse koning

Op 20 mei 2001 brachten de Jordaanse koning Abdullah en zijn in Koeweit geboren echtgenote koningin Rania een bezoek aan Koeweit. Ze kregen een warme ontvangst, hoewel sommige Koeweiti's nog steeds verontwaardigd waren wegens de pro-Iraakse houding van Abdullahs vader, koning Hoessein, tijdens de oorlog om Koeweit. Abdullah vertrok weer op 22 mei 2001 met een overeenkomst op zak voor de inschakeling van geschoolde Jordaanse arbeidskrachten in Koeweit en een belastingverdrag ter voorkoming van dubbele belasting. Koeweit had tien jaar lang Jordaanse gastarbeiders geboycot, van wie velen Palestijnen waren en er tijdens de Iraakse bezetting van Koeweit er ook nogal wat Palestijnen waren die met de Iraki's collaboreerden.

Op 31 mei 2001 bracht de Palestijnse minister Feisal al-Hoesseini een bezoek aan Koeweit. Deze pacifistische en diplomatieke veteraan van de Palestijnse strijd, die veel had kunnen betekenen voor verzoening tussen Koeweiti's en Palestijnen, overleed echter in Koeweit aan een hartaanval. Volgens sommigen overleed Al-Hoesseini al op zijn hotelkamer, volgens de hotelmanager werd hij in een kritieke toestand naar een ziekenhuis gebracht.
Hoesseini was in Koeweit, niet op uitnodiging van de regering maar van de organisatoren van een conferentie tegen normalisering van de betrekkingen met de zionistische entiteit (Israël). Hoesseini had ook enkele uren gesproken met vier leden van de parlementaire commissie voor buitenlandse zaken.

Naar aanleiding van Al-Hoesseini's bezoek lieten parlementsleden weten zich heftig te zullen verzetten tegen een officieel bezoek

van de Palestijnse president Jasser Arafat, die niets had ondernomen toen de Iraakse president Saddam Hoessein de bezetting van Koeweit in 1990 rechtvaardigde met het voorstel deze af te ruilen met de Israëlische bezetting van Palestina.

Bezoek Syrische president

De Syrische president Assad bracht van 18 tot en met 20 augustus 2001 een bezoek aan Koeweit. Een deel van de Koeweitse elite hoopte dat Assad een bemiddelende rol kon spelen om de betrekkingen met Irak te verbeteren maar de emir liet weten dat er geen sprake kon zijn van bemiddeling door Syrië. De emir en de president bespraken wel de mogelijkheden voor Koeweitse particulieren en staatsbedrijven om meer in Syrië te investeren. De laatste jaren had Koeweit aan Syrië naar schatting meer dan 1 miljard euro aan zachte leningen verstrekt.

(Vorige berichten pag. 297/3 - 2001)

OMAN

BINNENLAND

Reorganisatie ministeries; nieuwe gouverneur Dhofar

Sultan Qaboos verordonneerde op 14 mei 2001 kabinetswijzigingen, naar het heette om het bestuur van sectoren als de telecommunicatiesector en milieuzaken te stroomlijnen. Het nieuwe ministerie voor Transport en Telecommunicatie kwam in handen van Malik bin Suleiman al-Muammari, die voorheen al minister van Transport en Volkshuisvesting was geweest. Het ministerie van Milieu en Gemeentezaken werd uitgebreid met de bevoegdheid voor waterbeheer.

Sjeik Salim bin Hilal bin Ali al-Khalili, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Industrie, werd benoemd tot minister van Landbouw en Visserij, in plaats van Ahmad bin Khalfan bin Mohammad al-Rawahi. Deze werd benoemd tot lid van de Staatsraad, een orgaan dat Qaboos adviseert.

Het nieuwe ministerie voor Volkshuisvesting, Elektriciteit en Drinkwater ging naar sjeik Suhail bin Mustahil bin Salem Shammas, die eerder de portefeuille telecommunicatie had. Sjeik Mohammed bin Ali al-Qatabi, die eerder over het ministerie van Elektriciteit en Drinkwater ging, werd benoemd tot minister van staat en gouverneur van de provincie Dhofar. De uitgaande gouverneur van Dhofar, Musallam bin Ali al-Busaidi, werd gepromoveerd tot regeringsadviseur.

Op 10 juni 2001 benoemde Qaboos ook een nieuwe minister van Informatie, Hamad bin Mohammed al-Rashdi. Zijn voorganger Abdulaziz bin Mohammad al-Rowass werd regeringsadviseur voor culturele zaken.

JUSTITIE

Zware straffen in anticorruptiecampagne

In juli 2001 kon een voorlopige balans worden opgemaakt van de campagne tegen corruptie in het overheidsapparaat en bankwezen die de regering in oktober 2000 had aangekondigd. De rechtbanken hadden meer dan twintig topfunctionarissen en bankiers veroordeeld op aanklachten wegens verduistering van overheidsgelden en illegale handelspraktijken. In tegenstelling tot andere Arabische landen waar anticorruptiecampagnes bedoeld lijken om van politieke rivalen en tegenstanders af te komen, leek het de regering in Oman ernst te zijn. De regering was blijkbaar tot de conclusie gekomen dat het uitbannen van corruptie de enige manier was om meer buitenlandse investeringen te trekken.

De eerste topambtenaar die wegens fraude werd veroordeeld was de voorzitter van de staatsbank die hypotheken regelt, Juma bin Hamad al Nasri. Hij kreeg vier jaar cel. De algemeen directeur van de bank, Mahmoud bin Mohammed bin Burham, kreeg zes jaar en een boete die drie keer zo hoog was als het bedrag dat hij achterover had gedrukt.

In 2000 werd Oman lid van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en men hoopte 7,6 miljard dollar (8,6 miljard euro) voor enkele grote projecten binnen te halen. De regering verwachtte dat van de processen een afschrikwekkend effect op het ambtenarenapparaat zou uitgaan. Men wilde de internationale wereld ook laten zien dat men bereid was schoon schip te maken. Zo verdwenen ook kopstukken van de Centrale bank achter slot en grendel, zoals de vicevoorzitter Mohammed bin Abdelaziz Kalmoor. Ook werden elf buitenlandse medewerkers van de bank veroordeeld.

In mei 2001 werd de prominente zakenman Mohammed bin Musa al-Yousef, die van 1995 tot 1998 minister van Ontwikkelingszaken was geweest, tot zes jaar cel veroordeeld wegens misbruik van vertrouwen en geknoei met aandelenprijzen. De index van de Omaanse beurs, die in 2001 een nieuwe voorzitter kreeg, werd aangepast door meer fondsen op te nemen en de regels voor transparantie van de aandelenhandel werden uitgebreid.

Op 31 mei 2001 werd Murtadha bin Mohammed bin Hassan, hoofd van de Omaanse Ontwikkelingsbank, schuldig bevonden aan 'machtsmisbruik, plichtverzaking en schending van de bestuurlijke regels'. Hij werd tot vier jaar cel veroordeeld.

Doodstraf voor drugssmokkel

Een rechtbank veroordeelde op 7 mei 2001 twee Pakistaanse mannen tot de doodstraf. Ze hadden een ton hasjiesj het land binnen gesmokkeld. Een Saoedi-Arabische medeplichtige kreeg zeven jaar gevangenis. Twee Omaanse verdachten werden vrijgesproken. Oman voerde in 1999 de doodstraf in voor drugshandel.

Amnestie voor illegalen verlengd

Op 18 juli 2001 werd de amnestieperiode voor illegalen, die aanvankelijk op twee maanden was gesteld en per 21 april 2001 inging, verlengd. Meer dan tienduizend buitenlanders, die in Oman waren gebleven na het verlopen van hun werkvergunning, hadden al van de regeling gebruik gemaakt. Minstens vijfduizend immigranten uit India die hun reisdocumenten waren 'kwijtgeraakt', wensten van een boeteloze terugkeerregeling gebruik te maken, zei een medewerker van de Indiase ambassade in Muscat, die verwachtte dat dit aantal nog wel kon oplopen tot tienduizend. Zoals gebruikelijk in de Golfstaten moeten werknemers bij aankomst hun paspoort aan hun werkgever afgeven. Zo hoopt men te voorkomen dat zij weglopen wegens barre arbeidsomstandigheden of het niet betalen van salarissen. Ongeveer een kwart van de 2,3 miljoen inwoners van Oman zijn buitenlanders. In theorie wil de regering hun aantal drastisch reduceren om de tienduizenden werkloze Omani's aan werk te helpen, maar dat lukt al jaren niet. Oproepen aan het Omaanse bedrijfsleven om meer Omani's in dienst te nemen schenen geen effect te sorteren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek Syrische president Assad

Op 13 mei 2001 hield Sultan Qaboos bin Said gesprekken met de Syrische president Bashar al-Assad. Het was de eerste keer dat Assad Oman bezocht. Er werden geen details over het gesprek verstrekt. Oman volgde niet zoals Syrië de harde lijn tegen Israël. Na de vredesakkoorden van Oslo opende Oman de mogelijkheid voor handelsbetrekkingen met Israël. In oktober 2000 ging die deur weer dicht ten teken dat Oman het excessieve geweld afkeurde waarmee het Israëlische leger de Palestijnse opstand probeerde te smoren.

Oman Air stopt met vliegen op Sri Lanka

Op 25 juli 2001 maakte de luchtvaartmaatschappij Oman Air bekend dat het de wekelijkse vluchten naar Colombo op Sri Lanka stopzette. Het besluit zou niet zijn ingegeven door aanvallen van Tamil Tijgers op de luchthaven van Colombo maar door commerciële overwegingen. Oman Air had in juli twee nieuwe Boeings 737 besteld en drie geleast om het aantal vluchten op te voeren.

Brits-Omaanse oefeningen gaan door

Op 12 september 2001, een dag na de aanslagen in de Verenigde Staten, liet de regering weten dat de grootschalige militaire oefeningen met honderden Britse troepen, die gepland stonden voor de hele maand oktober, gewoon doorgang zouden vinden. Aan de oefeningen die de naam Swift Sword 2 meekregen, zouden 13.000 Omaanse militairen deelnemen. De eerste Swift Sword operatie werd in 1986 gehouden.

Verdenking tegen Omani's

Op 18 september 2001 zei een woordvoerder van de regering dat de drie Omani's die op de Filippijnen in verband met de aanslagen in de VS waren opgepakt, alleen 'uit voorzorg' waren gearresteerd maar geenszins rechtstreeks betrokken waren geweest bij de aanslagen. De Omani's waren opgepakt toen zij de Amerikaanse ambassade in Manilla aan het filmen waren. Ze werden vrijgelaten bij gebrek aan bewijs. Nadat ze naar Thailand waren vertrokken, vond de politie in hun hotelkamer tegenover de ambassade sporen van grondstoffen om bommen te maken, aldus een toprechercheur van de politie.

(Vorige berichten pag. 299/3 - 2001)

PALESTIJNSE GEBIEDEN

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Voortzetting intifada tegen Israël

Palestijnse reactie op discoaanslag

Op 2 juni 2001 kondigden de Palestijnen aan dat zij bereid waren de gezamenlijke veiligheidspatrouilles met Israël te hervatten. Die waren sinds het begin van de guerrilla tegen Israël, in september 2000, voor onbepaalde tijd opgeschort. De aankondiging volgde na een zelfmoordaanslag op een disco in Tel Aviv waarbij 21 doden vielen en bijna 100 gewonden, de dag ervoor. Aan de Israëlische eis, om terroristen te arresteren en terreurbewegingen op te rollen, werd niet tegemoet gekomen. Volgens de Palestijnse Autoriteit (PA) was een hervatting van de gezamenlijke patrouilles een eerste stap die uiteindelijk tot een bestand moest leiden.
Marwan Barghouti, prominent lid van Fatach, de partij van de voorzitter van de PA Jasser Arafat, beloofde echter de gewapende strijd tegen Israël voort te zetten.

Onrust duurt voort ondanks bestand George Tenet

Op 12 juni 2001 accepteerden PA en Israël het bestand waarbij CIA-topman George Tenet had bemiddeld en dat moest leiden tot implementatie van de aanbevelingen van het Mitchell-rapport. Na een afkoelingsperiode van zes weken zouden de vredesbesprekingen worden hervat. De Palestijnse leider Arafat maakte wel een voorbehoud. Hij sprak zich uit tegen een bufferzone tussen Israëlische en Palestijnse troepen. Een Palestijnse woordvoerder noemde het bestand een 'werkplan' dat dientengevolge 'niet ondertekend hoefde te worden'.
Het bestand volgde na een zesdaagse missie van Tenet in Israël en de Palestijnse gebieden. Tijdens de slotbesprekingen van het bestand openden Palestijnse troepen het vuur op een Israëlische personenauto en vermoordden daarbij een Grieks-orthodoxe monnik. Ook demonstreerden er honderden Palestijnen. Zij beloofden de gewapende strijd onverminderd voort te zetten.
Na een week bleek dat Israëlische militairen zich volgens afspraak hadden teruggetrokken uit Palestijns autonoom gebied en dat de barricades waren weggehaald tussen Palestijns en Israëlisch gebied, zodat Palestijnen weer makkelijker konden reizen van het ene naar het andere Palestijnse autonome gebied. Rustig was het echter niet; er werd voortdurend geschoten door beide partijen.

Hamas en Jihad tegen bestand

Op 13 juni 2001 verklaarden de islamitische Jihad en de Hamas, terreurbewegingen die de vernietiging van de staat Israël beogen, tegen een staakt-het-vuren met Israël te zijn. De PA-voorzitter Jasser Arafat had eerder voorzichtig zijn goedkeuring uitgesproken over een bestand met Israël. 'De opstand wordt niet gestaakt maar zal worden voortgezet. Dit is de wil van de Palestijnen', aldus Hamas-topman Abdel Aziz al-Rantissi.

Fatach bestrijdt Israël openlijk

Op 12 juli 2001 namen Palestijnen een Israëlische personenauto nabij Kirjat Araba onder vuur. Drie Israëli's raakten hierbij gewond. Fatach, de partij van PA-voorzitter Jasser Arafat, nam de verantwoordelijkheid voor de aanslag op zich. Het was voor het eerst dat de gematigde partij van Arafat, die een groot aantal zetels heeft in het Palestijnse parlement, openlijk verklaarde verantwoordelijk te zijn voor een aanslag op Israëlische burgers.
Kort hierna ontstond een van de zwaarste gevechten tussen het Israëlische leger en Palestijnse schutters sinds het begin van de Palestijnse intifada in de nazomer van 2000. Israëlische tanks beschoten posities van Strijdkracht 17, de elitetroepen van Fatach.
Na de beschieting van de Israëlische personenauto, trokken Israëli's naar de nabijgelegen stad Hebron en vernielden daar Palestijnse auto's en winkels totdat het Israëlische leger hen uit het Palestijnse deel van de stad verwijderden.
Ook in Nabloes kwam het tot ongeregeldheden met het Israëlische leger dat een twaalfjarige Palestijnse jongen zou hebben doodgeschoten.

Palestijnse Gebieden

Als reactie op een zelfmoordaanslag waarbij vijftien mensen omkwamen, sloten de Israëli op 10 augustus 2001 tien Palestijnse kantoren, waaronder Orient House, het onofficiële hoofdkwartier van de PLO in Oost-Jeruzalem. *(foto ANP)*

Sluiting Palestijnse kantoren in Jeruzalem

Op 10 augustus 2001 sloot Israël de tien Palestijnse kantoren – inclusief het bekende Orient House – in Oost-Jeruzalem. Dit in reactie op een zelfmoordaanslag in Jeruzalem waarbij vijftien mensen omkwamen, onder wie vijf leden van een Nederlands gezin.

Israël had er bij de Palestijnen al herhaaldelijk op aangedrongen vermeende zelfmoordenaars te arresteren en de terreurnetwerken op te rollen. De Palestijnse Autoriteit weigerde tot dan aan deze eis tegemoet te komen en zeiden dat zij geen controle hadden over hun bevolking. De Palestijnse parlementariër Hatem Abdel-Qader noemde de Israëlische sluiting van de Palestijnse kantoren een 'gevaarlijke maatregel'. 'We zullen deze kantoren in Jeruzalem met hand en tand verdedigen.'

In reactie op de sluiting van de kantoren besloten de Palestijnen op 15 augustus 2001 ruim 1,1 miljoen dollar (ongeveer 1,23 miljoen euro) extra te besteden aan het 'opkrikken van het Palestijnse imago in de internationale media'. Hanan Ashrawi, kabinetslid van de PA en tevens woordvoerder van de Arabische Liga, verklaarde dat alle leden van de Liga ook extra geld zouden storten in het fonds bedoeld voor de imagoverbetering.
Sinds april hadden de lidstaten van de Arabische Liga de PA die door de intifada tegen Israël financieel noodlijdend zijn, al 180 miljoen dollar (ongeveer 201,5 miljoen euro) geschonken.

Hamas: 'stop contacten met vijand'

Op 24 augustus 2001 verklaarde de Hamas dat er 'gelijkheid' moest komen in het aantal slachtoffers van de Palestijns-Israëlische onlusten. De Hamas wilde dat voor iedere dode Palestijn een Israëli werd vermoord. Khaled Meshal, de leider van de politieke afdeling van de Hamas, drong er die dag op aan bij PA-voorzitter Jasser Arafat om geen onderhandelingen te voeren met de Israëli's. 'Een ontmoeting met [de Israëlische minister van Buitenlandse zaken] Peres helpt slechts de vijand en de Verenigde Staten. Ik heb de Palestijnse Autoriteit en alle Arabische regeringen opgeroepen hun gesprekken met de vijand te staken', aldus Meshal.

Terugtrekking uit Beit Jala

Op 30 augustus 2001 vierden de Palestijnen de terugtrekking van het Israëlische leger uit het plaatsje Beit Jala. Israël had het stadje bezet omdat Palestijnse terreurbewegingen maar ook strijdkrachten van de PA er huizen van particuliere Palestijnen gebruikten om van daaruit de woonwijk Gilo van Jeruzalem te beschieten.

Dodental stijgt

Op 8 september 2001 stond het dodental van de opstand tegen Israël op 556 Palestijnen en 158 Israëli's. Dezelfde dag beschoten Israëlische helikopters een kantoor van Fatach, de partij van PA-voorzitter Jasser Arafat. Israël reageerde daarmee op de moord op een Israëlische militair. De Palestijnen meldden dat twee dertienjarige jongens door Israël werden doodgeschoten; hiervan bestreed Israël een incident.
De Israëlische minister van Buitenlandse zaken Sjimon Peres verklaarde de week erop met Arafat over een staakt-het-vuren te zullen spreken. De Palestijnen zeiden echter nog niet te weten of zij aan dergelijke gesprekken wilden deelnemen.

Arafat: 'Ook niet schieten uit zelfverdediging'

Op 18 september 2001 gaf PA-voorzitter Jasser Arafat zijn strijdkrachten opdracht niet op Israëlische militairen te schieten, ook niet uit zelfverdediging, in een poging een bestand te bereiken. Arafat benadrukte dat het om een herhaalde oproep ging. Volgens persbureau *Reuters* was dit echter de eerste publieke oproep aan zijn veiligheidstroepen om de strijd met Israël te staken. Enkele uren na Arafats oproep verlieten Israëlische tanks de Palestijnse stad Jenin.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verlaging minimale kasreserve

Op 13 juni 2001 verlaagde de Palestijnse Monetaire Autoriteit (PMA) de minimale reserve die Palestijnse banken in kas moeten hebben. Dit in een poging om de liquiditeitscrisis van de Palestijnse financiële instanties het hoofd te bieden. Door de nieuwe maatregel waren Palestijnse banken verplicht om 9 procent van de deposito's van de bevolking bij de PMA onder te brengen. Eerder was dat 14 procent voor deposito's in de Jordaanse dinar en 10 procent voor deposito's in Amerikaanse dollar. Voor deposito's in de Israëlische sjekel bleef het

8 procent. Palestijnse banken hadden naar schatting 4,5 miljard dollar (ongeveer 5,04 miljard euro) in kas. De maatregel zou 75 tot 100 miljoen dollar (ongeveer 83,96 tot 111,94 euro) extra moeten vrijmaken, aldus de president van de PMA, Amin Haddad.

JUSTITIE

Stijgend aantal doodsvonnissen voor verraad

De PA heeft het aantal processen tegen vermeende collaborateurs met Israël in de periode van juni tot september 2001 opgeschroefd. Ook werden er meer doodvonnissen uitgesproken en voltrokken. Een aanzienlijk groter aantal Palestijnen was in 2001 door gemaskerde mannen op straat vermoord. Vermoedelijk ging het ook hier om politieke afrekeningen door de PA met collaborateurs.

Op 31 juli 2001 werden drie Palestijnen, Samir Abu-Zeina, Amjad Hafarza en Hussein Abu-Alayoun, ter dood veroordeeld. Een vierde, Mohammed Abdul Rahman, kreeg vijftien jaar gevangenisstraf omdat hij nog minderjarig was. De vier, veroordeeld wegens verraad en collaboratie, zouden de Israëlische inlichtingendienst informatie hebben verstrekt over Thabet Thabet, een belangrijk lid van Fatach, de partij van PA-voorzitter Jasser Arafat. Thabet werd eind december 2000 door Israël geliquideerd in Toelkarem.

Dezelfde dag vermoordden gemaskerde Palestijnse mannen een 57-jariger inwoner van Beit Sachoer, aldus Palestijnse bronnen. Ook hier was de aanleiding collaboratie met Israël.

Op 12 augustus 2001 veroordeelde de rechtbank Khalid Okka ter dood, voltrokken door middel van een vuurpeloton. Volgens de rechtbank had de verdachte Israël informatie verschaft over Masoud Ayyad, een lid van Strijdkracht 17, de elitetroepen van Fatach, die in februari 2001 door Israël werd geliquideerd.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Joodse archeologische schatten op Tempelberg beschadigd

Begin juli 2001 meldden Israëlische archeologen opnieuw dat de Wakf, het islamitische orgaan onder verantwoordelijkheid van de Palestijnse Autoriteit dat de zorg draagt over de Tempelberg, archeologische schatten op en in de Tempelberg onomkeerbaar beschadigde. De Wakf had een deel van de Tempelberg afgegraven. Het betrof gebied waar volgens deskundigen de resten lagen van de eerste Joodse tempel en de stallen van de beroemde Joodse koning Salomon. In het ontstane gat bouwde de Wakf een restaurant. In 1996 had men op de plaats van Salomon's stallen al een moskee gebouwd.
Een Israëlische actiegroep waarin onder meer vredesactivisten als Amos Oz en A.B. Jeshoesjoe'a zitten, hadden een brief naar de Israëlische regering gestuurd om van de Palestijnse Autoriteit te eisen de vernietiging van archeologische schatten onmiddellijk te staken.
De PA had de Tempelberg gesloten voor alle niet-moslims en ook voor de Israëlische Oudhedenautoriteit, een wetenschappelijk instituut van de Israëlische overheid bestaande uit archeologen, dat zorg draagt voor alle oudheden in Israël. De Oudheden autoriteit had sinds de Wakf van Jordaans onder Palestijnse verantwoordelijkheid kwam in 1996, alleen in 1999 kortstondig toegang gekregen tot de Tempelberg. De Israëlische grenspolitie patrouilleerde nog wel op de Tempelberg, waardoor bekend werd dat de Palestijnse Autoriteit met hun afgraving van de berg Joodse historische schatten beschadigde.

Op 22 juli 2001 nam het Amerikaanse congres een wetsvoorstel aan dat de archeologische schatten op de Tempelberg moest beschermen. De Palestijnse Autoriteit (PA) was al sinds 1996 bezig met de vernietiging van archeologisch materiaal, met name joodse historische schatten.

Op 17 augustus 2001 werd bekend dat door het afgraven van de Tempelberg waarschijnlijk de zuidelijke muur van de eerste Joodse tempel onherstelbaar was beschadigd. De muur zou op instorten staan. De Oudheden autoriteit concludeerde dit na onderzoek aan dat deel van de muur waar de Israëli's nog wel bij mogen.
Op 7 september 2001 verwijderde de Israëlische politie de arbeiders van de Wakf van de Tempelberg in een poging om instorting van de zuidelijke muur van de eerste Joodse tempel te voorkomen. De actie volgde nadat een geheim rapport van de Oudhedenautoriteit uitlekte dat eerdere berichten bevestigde in de Israëlische pers, dat de Joodse archeologische resten grotendeels waren vernietigd en de zuidelijke tempelmuur op instorten stond.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Bedreiging van de media

Op 18 september 2001 zei de Palestijnse minister van Informatie Jasser Abbed Rabbo in een brief aan leden van de internationale journalistenbond de confiscatie van video- en cassettebanden van Westerse nieuwsagentschappen te betreuren. Hij garandeerde de veiligheid van journalisten en keurde censuur af. De Internationale persassociatie (Foreign Press Association) beschuldigde de PA al langere tijd van ongevraagde interventie en bedreiging van journalisten. Ook zou de PA regelmatig verslaggeving over Palestijnse sluipschutters tegenhouden. De BPA verwees naar een recent incident in Nabloes waarbij journalisten niet mochten verslaan hoe Palestijnen de aanslagen in New York en Washington uitbundig vierden, evenals naar de inname van foto- en videomateriaal van Westerse nieuwsagentschappen waarop een demonstratie van de terreurbeweging Hamas stond vastgelegd. Later werd dat materiaal teruggegeven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Ashrawi: 'Palestijnen grootste probleem in wereldpolitiek'

Op 12 juli 2001 werd Hanan Ashrawi, kabinetslid van de PA, woordvoerder van de Arabische Liga. 'Mijn doel is om de wereld duidelijk te maken dat de Palestijnse kwestie het belangrijkste probleem van de wereld is, of in ieder geval van het Midden-Oosten', aldus Ashrawi in een interview met *BBC World Service.*

Palestijnen verzamelen geld van Arabische staten

Op 23 juli 2001 kreeg PA-voorzitter Jasser Arafat 45 miljoen dollar (ongeveer 50,37 miljoen euro) mee naar huis bij vertrek uit Saoedi-Arabië. Het geld was bedoeld als steun voor de opstand tegen Israël.
Arafat sprak in Jedda aan de Rode Zee met koning Fahd en kroonprins Abdullah. De

Palestijnse ambassadeur in de Saoedi-Arabische hoofdstad Riad verklaarde dat de Palestijnen van plan waren meer geld binnen te halen van Arabische staten tijdens gesprekken in de Verenigde Arabische Emiraten, die de daarop volgende dagen plaats zouden vinden.
Saoedi-Arabië had toegezegd zeker 25 procent van de 1 miljard dollar (ongeveer 1,12 miljard euro) bij te dragen in een Arabisch fonds dat de opstand tegen Israël moest financieren.

Palestijnen klagen Sjaron aan

Op 26 juli 2001 begon een Belgische rechtbank een hoorzitting aangespannen tegen de Israëlische premier Ariël Sjaron door twee Palestijnen die door België genaturaliseerd zijn.
De twee daagden Sjaron voor de rechter wegens misdaden tegen de mensheid. Ook zou hij volgens hen verantwoordelijk zijn voor de bloedbaden in de Palestijnse vluchtelingenkampen in Libanon, Sabra en Chatilla, in 1982.

Hervatting Arabische boycot

Op 29 juli 2001 bespraken dertien vertegenwoordigers van de 22 leden tellende Arabische Liga in Damascus de hervatting van de Arabische boycot tegen Israël. Hiermee wilden de staten de Palestijnse opstand tegen Israël ondersteunen. Landen die diplomatieke en/of handelsrelaties met Israël hadden, stuurden geen afgevaardigde. Het betrof de eerste vergadering van de Liga over dit onderwerp sinds 1993.

OVERLEDEN

Faisal al-Hoesseini, minister

Op 1 juni 2001 werd Faisal al-Hoesseini, minister van Palestijnse zaken, begraven op de Tempelberg in Jeruzalem. Hoesseini overleed aan een hartaanval tijdens een bezoek aan Koeweit. Hij werd in 1940 te Bagdad geboren. Al-Hoesseini was een achterneef van Jasser Arafat, wiens oorspronkelijke naam al-Hoesseini is. Faisal al-Hoesseini kwam uit een aristocratische Palestijnse familie die zeer invloedrijk was in Jeruzalem en zich vanaf het begin verzette tegen het zionisme.
Al-Hoesseini was sinds 1964 actief in de PLO. Zijn activiteiten voor de bevrijdingsorganisatie kwamen hem te staan op vele jaren gevangenschap in Israëlische gevangenissen. Hij leerde echter toen de Israëlische taal , het Ivriet. In de jaren tachtig was hij één van de architecten van de dialoog met Israel. Hij was ervan overtuigd dat Palestijnen en joden naast elkaar in vrede konden leven. Faisal al-Hoesseini werd vaak gevraagd voor Israëlische tv- en radioprogramma's om de Palestijnse standpunten uit te leggen. Door zijn kennis van het Ivriet was er sprake van een goede communicatie. Al-Hoesseini werd gezien als de belangrijkste leider van de Fatah op de West-Bank. Voor Jasser Arafat was hij waarschijnlijk een concurrent. Nadat hij in 1991 een Palestijnse delegatie had geleid die samen met de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken, James Baker, een grote bijdrage had geleverd aan het op gang brengen van het Israëlisch/Palestijnse vredesproces, werd hij door Arafat naar de zijnlijn gedirigeerd.
Sinds de tweede intifada begon in september 2000 verhardde de opstelling van al-Hoesseini jegens de Israëli.

Abu Ali Mustafa, leider Bevrijdingsfront van Palestina

In de ochtend van 27 augustus 2001 werd Abu Ali Mustafa, leider van het Bevrijdingsfront van Palestina (PFLP) in zijn kantoor in Ramallah vermoord. Hij werd in 1938 te Arraba, Palestina geboren. In 1955 werd hij actief in de Arabische nationalistische beweging. In 1957 werd hij voor het eerst in Jordanië gearresteerd. In 1961 sloot hij zich opnieuw aan bij de nationalistische beweging en werd belast met de organisatie van de militaire operaties in het noorden van Israël. In 1965 kreeg hij een speciale militaire training in Egypte, waar hij echter niet lang plezier van had want hij werd opnieuw in Jordanië gearresteerd in 1966. Na de Palestijnse nederlaag in 1967 vormde hij met enkele andere vooraanstaande Palestijnen het PFLP, een radicale moslimgroep die als doel heeft de staat Israël te vernietigen. Hij leidde enkele jaren het illegale Palestijnse verzet in Israël. In 1970, tijdens de 'zwarte september', toen de Palestijnen verjaagd werden uit Jordanië, was hij commandant van de PFLP-strijdkrachten. Daarna ging Mustafa in ballingschap. In 1999 keerde hij terug naar de Palestijnse gebieden met de woorden 'We zijn teruggekomen om in opstand te komen'.

(Vorige berichten pag. 373/2 - 2001)

QATAR

BINNENLAND

Doodstraf voor vermeende putschisten

Het Hof van Beroep veroordeelde op 21 mei 2001 negentien Qatari's tot de doodstraf vanwege hun betrokkenheid bij de mislukte staatsgreep van 1996. Onder hen was sjeik Hamad bin Jassim bin Hamad bin Khalifa al-Thani, een neef van de emir en voormalig minister van Economische zaken. De negentien hadden eerder levenslang gekregen wegens verraad en gewapende rebellie. Alle verdachten ontkenden de beschuldigingen. Tijdens de rechtszaak werden 29 andere personen vrijgesproken. De eerste rechtszaak had al geleid tot invrijheidstelling van tientallen verdachten.

Aanslag op hoofdredacteur

Ahmed Ali, de kritische hoofdredacteur van het dagblad *Al-Watan*, werd op 6 juni 2001 in zijn kantoor door drie mannen neergestoken. De politie arresteerde later de daders, die volgens collegae van Ali afkomstig waren van de Attiyah-familie van minister van Olie Abdullah al-Attiyah. Ali, die de aanslag overleefde, was vanaf het eerste uur hoofdredacteur van de krant geweest die in 1996 was opgericht. Minister van Buitenlandse zaken sjeik Hamad bin Jassim bin Jabr al-Thani was een van de eigenaren.

De satellietomroep *Al-Jazira* bracht de moordaanslag in verband met een bijtend commentaar dat Ali onlangs had gewijd aan het plan van minister Attiyah om belasting op water te gaan heffen om verspilling tegen te gaan.

Ministerie van Transport en Telecommunicatie opgeheven

Op 4 juli 2001 besloot de regering het ministerie van Transport en Telecommunicatie op te heffen en de bevoegdheden en taken daarvan te spreiden over verscheidene instellingen. Er werd geen reden voor het besluit gegeven, maar ingewijden brachten het in verband met plannen om de overheidsdiensten die onder het ministerie vielen, te privatiseren. In 1998 werd al 45 procent van de aandelen van Qatar Telecom

naar de beurs gebracht. Of de minister, Ahmad bin Nasser al-Thani, een andere functie kreeg aangeboden, bleef onduidelijk.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rode loper voor Fidel Castro

De Cubaanse president Fidel Castro arriveerde op 13 mei 2001 in Qatar dat voor Castro en zijn delegatie van topfunctionarissen de rode loper uitrolde. De straten van de hoofdstad Doha waren getooid met Cubaanse en Qatarese vlaggen. Het was voor het eerst dat een president van een communistisch land voet zette in een Golfstaat. De emir, Sheikh Hamad bin Khalifa al-Thani, die in september 2000 in Cuba te gast was, zou met Castro vooral gesprekken voeren over de economische betrekkingen, heette het. In 2000 waren al enkele economische samenwerkingsakkoorden getekend. Castro deed eerder Iran, Algerije en Maleisië aan. De delegatie zou drie dagen in Qatar blijven. Qatar was een belangrijke tussenstop voor Cuba, zei een Cubaanse diplomaat, omdat het land in mei 2001 het voorzitterschap van de Organisatie van de Islamitische Conferentie bekleedde.

(Vorige berichten pag. 300/3 - 2001)

SAOEDI-ARABIË

BINNENLAND

Nieuwe shoera geïnstalleerd

Koning Fahd benoemde op 24 mei 2001 een nieuwe shoera, een adviesgevende raad die in 1993 voor het eerst werd opgezet. Het aantal leden werd uitgebreid van 90 naar 120. De raad debatteerde en stemde over ideeën die wanneer ze een meerderheid kregen, als advies aan de koning werden voorgelegd. De afgelopen jaren bleek niets van ambities van de leden om te komen tot een parlement met wetgevende bevoegdheden.

Op 4 juni 2001 werd de nieuwe shoera officieel geïnstalleerd met een mandaat voor vier jaar. De voormalige minister van Justitie, sjeik Mohammad Ibrahim bin Jubair, werd opnieuw voorzitter.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Shell investeert miljarden in gasproject

De Koninklijke Shell Groep tekende op 3 juni 2001 met andere oliemaatschappijen contracten om deel te nemen in twee grote gasprojecten in Saoedi-Arabië. Het ging om drie projecten die in totaal 25 miljard dollar (ruim 28 miljard euro) aan investeringen vergen. Het was voor het eerst sinds de nationalisatie van de Saoedi-Arabische energiesector in 1970 dat dergelijke projecten werden opengesteld voor buitenlandse investeringen.
Het koninkrijk heeft de op drie na grootste gasreservoirs ter wereld. Alle olieprojecten zijn in handen van staatsmaatschappij Aramco. Shell werd aangewezen tot leider van het project in het gebied van Rub al Khali en Shaybah samen met Total, Fina, Elf en Conoco.
ExxonMobil haalde het leiderschap van het grootste gasexploratieproject in South Ghawar binnen. Dit project had een waarde van 15 miljard dollar (ruim 17 miljard euro). Shell kreeg 25 procent van dit project in handen, naast BP en Phillips.
Aan het derde project bij de Rode Zee, namen ExxonMobil, Marathon en de combinatie Enron-Occidental deel. Shell had hier volgens een woordvoerder niet op geboden.

De projecten omvatten behalve exploratie ook productie van aardgas en het opzetten van petrochemische bedrijven, krachtcentrales en ontziltingsinstallaties. De westerse concerns zouden de projecten uitvoeren in samenwerking met Aramco. Shell en Exxon hadden al grote investeringen in het koninkrijk en waren de belangrijkste afnemers van Saoedi-Arabische olie. Shells activiteiten in Saoedi-Arabië bestonden rond juni 2001 uit vijf joint ventures en investeringen ter hoogte van bijna 8 miljard euro.

De contracten werden ondertekend door de voorzitters van de concerns en de Saoedi-Arabische minister van Buitenlandse zaken. Volgens Saoedi-Arabische bronnen moest de belangstelling voor het ontwikkelen van aardgasvelden ook gezien worden in het licht van plannen van de regering om de Saoedi-Arabische industrie te ontwikkelen, waardoor de binnenlandse behoefte aan energie sterk zou toenemen.
Saoedi-Arabië leek steeds belangrijker te worden als olieland om het wegvallen van grote olieaanvoerlijnen op te vangen. Zo bood de Saoedi-Arabische regering onmiddellijk aan om extra olie te produceren, toen Irak in mei aankondigde voor een maand zijn - legale - olie-export stil te leggen.

JUSTITIE

Smokkelaars opgepakt

Wapensmokkelaars opgepakt

Op 26 mei 2001 meldde Saoedi-Arabische kranten dat de politie twee Saoedi-Arabische mannen had gearresteerd die probeerden om een ton hasjiesj en wapens uit Jemen naar Saoedi-Arabië te smokkelen.

Alcoholsmokkelaars veroordeeld

Op 1 juni 2001 werden vier Britten in Saoedi-Arabië veroordeeld tot celstraffen en zweepslagen wegens het smokkelen van alcohol. Ze kregen tussen de 1 en 2,5 jaar celstraf en moesten drie- tot vijfhonderd zweepslagen ondergaan.

Honderden Iraakse smokkelaars gearresteerd

Saoedi-Arabische grenswachten onderschepten van juli 2000 tot juli 2001 zo'n 750 Iraakse smokkelaars die hadden geprobeerd duizenden flessen sterke drank, tienduizenden peppillen en 450 wapens met munitie het land binnen te brengen. Onbekend bleef welke straf zij hadden gekregen. Drugssmokkelaars kunnen in Saoedi-Arabië onthoofd worden.

Tientallen doodvonnissen voltrokken

Van mei tot en met september 2001 kregen tientallen Saoedi's en buitenlanders de doodstraf voor zaken als drugssmokkel, moord, verkrachting en homoseksuele handelingen. Onder de buitenlanders die op executieterreinen in de hoofdstad Riyad en in andere steden werden onthoofd, waren gastarbeiders uit Nigeria, Jemen, Egypte en Soedan. In september was het aantal uitvoeringen van de doodstraf voor zover bekend, opgelopen tot minstens 74. In 2000 was dat aantal 121.
In een vrij uniek interview met de Saoedi-Arabische krant *Okaz* op 10 juni 2001, reageerde de voorzitter van de Raad voor Justitie, Sjeik Saleh bin Mohammed al-

Luhaidan, op de terugkerende kritiek van Amnesty International en andere mensenrechtenorganisaties dat processen in Saoedi-Arabië in het geheim plaatsvinden, dat verdachten geen recht hebben op verdediging door een advocaat en dat het land nog steeds lijfstraffen toepast voor misdaden als handel in alcohol. 'Als een persoon bekent dat hij in alcohol handelde, dan hebben we verdediging nodig,' zei hij. 'Maar als de verdachte kan bewijzen dat hij gedwongen werd een valse bekentenis af te leggen, dan zal de rechter de zaak seponeren.' Sjeik Saleh stelde dat buitenlandse gastarbeiders weten waaraan ze beginnen als ze in Saoedi-Arabië willen werken.

Britten bekennen aanslagen

Op 13 augustus 2001 bekenden drie Britten op de Saoedi-Arabische televisie verantwoordelijk te zijn voor drie aanslagen die tussen december 2000 en maart 2001 in de hoofdstad Riyad en in Khobar hadden plaatsgevonden. In verband met de aanslagen verbood de regering op 20 juni 2001 het gebruik en de import van vuurwerk. Volgens functionarissen van de veiligheidsdienst was er gewoon vuurwerk gebruikt voor de bomaanslagen door de Britten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Kroonprins bezoekt Jemen

Op 21 mei 2001 begon de Saoedi-Arabische kroonprins Abdullah aan een bezoek aan Jemen. Het was het eerste bezoek op dit niveau sinds de twee buurlanden in 2000 hun grensconflict hadden bijgelegd. Abdullah en enkele ministers gaven acte de présence tijdens de feestelijkheden ter herdenking van de hereniging van Noord- en Zuid-Jemen in 1990. Sinds de beëindiging van het grensconflict had Riyad uitstel verleend voor de terugbetaling door Jemen van 249 miljoen dollar (ruim 280 miljoen euro) schuld. Ook had Saoedi-Arabië 300 miljoen dollar aan leningen beloofd voor projecten op het gebied van de infrastructuur in Jemen.

Abdullah schrapt bezoek aan Canada

Op 6 juni 2001 maakte de Saoedi-Arabische minister van Binnenlandse zaken, prins Nayef, bekend dat de kroonprins afzag van een gepland bezoek aan Canada, vanwege artikelen in de Canadese pers dat een Canadees, William Sampson, in een Saoedi-Arabische gevangenis gemarteld zou zijn. Sampson werd in mei gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij bomaanslagen in Saoedi-Arabië. Volgens verwanten was hij naar een ziekenhuis gebracht na in de gevangenis ernstig mishandeld te zijn. De Canadese minister van Buitenlandse zaken Manley zei 'geschokt' te zijn maar Canadese ambtenaren zeiden later dat Sampson gewond geraakt was toen zijn Saoedi-Arabische cipiers probeerden hem te beletten zelfmoord te plegen.

Saoedi veroordeeld in VS voor bomaanslag in Kenia

Een federale rechter in New York legde de Saoedi Al-'Owhali (24) op 12 juni 2001 een levenslange gevangenisstraf op voor zijn aandeel in de bomaanslag op de Amerikaanse ambassade in Kenia in 1998. Daarbij kwamen 213 mensen om. De jury was niet unaniem voor de doodstraf, zodat de rechter geen ander keus had dan levenslang.

Op 21 juni 2001 werden veertien verdachten in de VS aangeklaagd die verantwoordelijk zouden zijn voor de aanslag op een Amerikaanse militaire basis in 1996.

Waarschuwing voor aanslagen op het Arabisch schiereiland na arrestaties

Op 22 juni 2001 arresteerde de Spaanse politie Mohamed Bensakhria, een aanhanger van Osama bin Laden die al jaren gezocht werd in verband met de aanslag op de Amerikaanse ambassade in Nairobi in 1998. Tegelijk met hem werd een andere man gearresteerd, wiens identiteit niet werd vrijgegeven.

De Verenigde Staten waarschuwden op 19 juli 2001 voor mogelijke aanslagen op Amerikaanse doelen op het Arabisch schiereiland. Het ministerie van Buitenlandse zaken zei over sterke aanwijzingen te beschikken dat er terroristische acties werden voorbereid tegen Amerikaanse belangen in onder meer Jemen en Saoedi-Arabië.

Claim op Iraakse oliepijplijn

Op 18 juni 2001 maakte het Saoedi-Arabische staatspersbureau *SPA* bekend dat de minister van Defensie, prins Sultan, officieel een claim had gelegd op een oliepijplijn die vanuit Irak over Saoedi-Arabisch grondgebied naar de Golf gaat. Volgens de Saoedi-Arabische regering was de claim op de pijplijn die 2,25 miljard dollar (ongeveer 2,52 miljard euro) waard was en die in 1990 werd drooggelegd, een vergelding voor een recente serie Iraakse aanvallen op Saoedi-Arabische grensposten. Van 1989 tot de Iraakse bezetting van Koeweit werd de pijplijn met een capaciteit van 1,6 miljoen vaten per dag, door beide landen gebruikt om olie naar de Golf te transporteren.

VN wil milieustudies naar gevolgen van de Golfoorlog

De Compensatiecommissie van de Verenigde Naties (UNCC), de commissie die over herstelbetalingen in verband met de Golfoorlog gaat, maakte op 21 juni 2001 bekend 243 miljoen dollar (ongeveer 280 miljoen euro) te zullen uitkeren aan vijf landen om onderzoek te laten doen naar de schade aan milieu en volksgezondheid als gevolg van de oorlog. Diezelfde dag maakte de UNCC bekend dat Irak 5 miljoen dollar (ongeveer 5,6 miljoen euro) kreeg toegewezen om zijn verdediging tegen schadeclaims van andere landen voor te bereiden, die waren opgelopen tot 300 miljard dollar (bijna 336 miljard euro). Aan Koeweit was inmiddels voor 17 miljard dollar (ongeveer 19 miljard euro) aan herstelbetalingen uitgekeerd.
In juni wees de UNCC nog eens 599 miljoen dollar (ongeveer 670 miljoen euro) schadeclaims aan personen, bedrijven en regeringen toe, waaronder volgens ingewijden 74 miljoen dollar (ongeveer 82,8 miljoen euro) aan Israël voor schade aangericht tijdens de Golfoorlog door Iraakse Scudraketten.
Buurlanden hadden 46 miljard dollar (ongeveer 51,5 miljard euro) compensatie geëist voor de schade aan het milieu. De landen die geld kregen om onderzoek te doen waren Saoedi-Arabië, Koeweit, Syrië, Jordanië en Iran. Het UNCC-fonds wordt voor 25 procent gevoed met de opbrengsten van de Iraakse olie-export.

Hongerstaking Iraakse vluchtelingen in Rafha

Tweehonderd Iraakse vluchtelingen die al sinds de Golfoorlog in het Saoedi-Arabische vluchtelingenkamp Rafha zaten opgesloten, gingen op 23 juni 2001 in hongerstaking. Zij hoopten dat de Verenigde Naties opnieuw pogingen in het werk zouden stel-

len om voor hen een land te vinden dat bereid was hen politiek asiel te verlenen. In het kamp verbleven na de oorlog bijna 30.000 vluchtelingen en gedeserteerde soldaten, van wie meer dan 20.000 asiel kregen in westerse landen. Een kwart van de resterende vijfduizend vluchtelingen bestond uit kinderen onder de negen jaar. De levensomstandigheden waren zo bar dat in 2000 voor het eerst enkele tientallen Iraki's besloten naar Irak terug te keren, dat een amnestie voor de vluchtelingen had afgekondigd. De vluchtelingen mochten het kamp niet verlaten, regelmatig werd een uitgaansverbod ingesteld, vrouwen moesten in het openbaar gesluierd zijn en veel vluchtelingen hadden last van nier- en darmziekten als gevolg van de slechte kwaliteit van het drinkwater, nog afgezien van gevallen van mishandeling door de Saoedi-Arabische bewakers. Tijdens de hongerstaking zou één persoon overleden zijn en moesten enkele tientallen mensen in ziekenhuizen worden opgenomen.

Veroordeling van aanslagen in VS

Betrokkenheid Saoedi-Arabische burgers ontkend

In Saoedi-Arabië werd aanvankelijk met ongeloof gereageerd op het vermoeden dat de aanslagen in de VS van 11 september 2001 het werk waren van aanhangers van de Saoedi-Arabische multimiljonair Osama bin Laden. Westerse gastarbeiders in het land zeiden tegen journalisten vijandig bejegend te worden omdat in de ogen van de Saoedi's moslims weer de schuld kregen.
Op 22 september 2001 vlogen ministers en andere hooggeplaatste Saoedi's naar Washington voor gesprekken. De Saoedi-Arabische minister van Binnenlandse zaken, prins Nayef, stelde een dag later dat de zeven namen van Saoedi-Arabische staatsburgers die de FBI had gepubliceerd, van mensen waren die niet bij de aanslagen betrokken waren geweest en 'die wij kennen'. Van tien tot vijftien andere mensen moest de exacte nationaliteit nog vastgesteld worden, aldus Nayef. Het Al-Qaeda netwerk van Bin Laden bleek veelvuldig van gestolen paspoorten gebruik te maken. Sommige Saoedi's waren verbijsterd in kranten en op televisie hun naam en foto te zien.
Nayef stelde ook dat zijn regering samen met de Amerikaanse veiligheidsdiensten alles in het werk hadden gesteld om de daders te pakken van een aanslag in Saoedi-Arabië in 1996, waarbij negentien Amerikaanse militairen gedood werden. De verdachten hadden het Saoedi-Arabische grondgebied verlaten. Hij zei 'verbaasd' te zijn dat de Amerikanen niet hadden geprobeerd hen op te sporen, hoewel zij, 'voor zover wij weten in enkele Europese landen leven', zei de prins. Canada deporteerde in 1997 een Saoedi-Arabische dissident die bij de aanslag van 1996 betrokken zou zijn geweest, Hani al-Sayegh, naar de VS, die hem aan Saoedi-Arabië uitleverde in 1999. Prins Nayef klaagde dat zijn regering 'precieze informatie' van de Amerikaanse FBI had gevraagd maar niets ontvangen had. Hij trad verder niet in details.

Diplomatieke betrekkingen met Afghanistan verbroken

Op 25 september 2001 kondigde de regering aan dat men de diplomatieke betrekkingen met Afghanistan had verbroken, drie dagen nadat de Verenigde Arabische Emiraten hetzelfde deden. De VAE, Pakistan en Saoedi-Arabië waren de enige staten die het Talibaan-regime in 1997 erkenden.
In een officiële verklaring heette het dat dit gebeurde 'omdat de Talibaan-regering geen aandacht schonk aan alle contacten en pogingen van het Koninkrijk Saoedi-Arabië om haar te overtuigen niet langer onderdak te verlenen aan criminelen en terroristen. De Talibaan hadden hun grondgebied gebruikt om jonge en onervaren mannen van allerlei nationaliteiten aan te trekken, vooral uit Saoedi-Arabië, om criminele daden uit te voeren die in strijd zijn met alle religies en het weigerde deze criminelen voor het gerecht te brengen.'
In 1998 had de Saoedi-Arabische regering de betrekkingen al bevroren omdat het Talibaan-regime Osama bin Laden beschermde, die in 1994 werd uitgewezen en van zijn Saoedi-Arabische nationaliteit werd beroofd wegens activiteiten tegen de Saoedi-Arabische koninklijke familie.
Op het moment dat Saoedi-Arabië de betrekkingen verbrak, ontkende Bin Laden nog elke betrokkenheid bij de aanval op het World Trade Centre in New York en hadden de Talibaan gezegd dat zij bereid waren hem voor een islamitische rechtbank te brengen, als het regime bewijzen kreeg voor zijn schuld.
Drie dagen eerder had koning Fahed twee vliegtuigen naar Pakistan gestuurd om 570 Saoedi-Arabische diplomaten en hun gezinnen op te halen, die in Islamabad en Karachi werkten.
Op 25 september verklaarde de regering evenals andere landen opdracht te hebben gegeven de financiële transacties bij alle banken door te lichten op mogelijke connecties met het Al-Qaeda netwerk.

Geen gebruik van bases

Minister van Binnenlandse zaken, prins Nayef, verklaarde op 30 september 2001 dat militaire bases in het land niet gebruikt zouden worden voor aanvallen op Afghanistan. De Amerikaanse regering had ook geen verzoek hiertoe ingediend, aldus Nayef.

(Vorige berichten pag. 301/1 - 2001)

VER. ARABISCHE EMIRATEN

BINNENLAND

Zware straffen voor drugshandel

Twee Britse vrouwen werden op 20 mei 2001 tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld wegens drugsgebruik en handel in hasjiesj en cocaïne. Anna Kidd en Anna Bartlett kregen ook een boete van 50.000 dirham (ongeveer 15.000 euro) opgelegd. Een Britse man, Daniel Maalouf, kreeg tien jaar. Later werd gezegd dat Anna Kidd waarschijnlijk een Oost-Europese was die op een Brits paspoort naar de VAE was gereisd.
Op 11 juni 2001 hoorde een andere Brit levenslang tegen zich eisen en werd ook zijn Pakistaanse handlanger tot enkele jaren cel veroordeeld.

Gratie voor voorzitter van de Wereld Douane Unie

Op 4 juni 2001 verleende de regering gratie aan zeven beambten van de douane die in april wegens fraude waren veroordeeld. Onder hen was ook Obaid Saqr Busit, de man die voorzitter was van de Wereld Douane Unie.

Gratie voor duizenden illegalen

Begin juni 2001 verleende de regering gratie aan naar schatting vijfduizend illegalen, voornamelijk afkomstig uit Aziatische landen. Sommigen zouden na hun vrijlating meteen gedeporteerd worden.

Ver. Arabische Emiraten

In de media werd gesuggereerd dat de Verenigde Arabische Emiraten steeds meer last kregen van kleine drugshandelaars die de VAE gebruikten als springplank voor hun handel met Europa.

Adviesbureaus beschuldigd van afluisterpraktijken

Op 1 juli 2001 werden acht Britten en gastarbeiders uit Marokko, Jordanië en Jemen gearresteerd wegens illegale afluisterpraktijken. Ze werkten bij diverse commerciële adviesbureaus in de VAE, zoals de Middle East Research Group (MERG), Vision and Leisure International en SSS Corporate Research, dat meewerkte aan het opsporen van handelaren in namaakmerkproducten.

Nieuw in Dubai: bankoverval

Op 20 augustus 2001 arresteerde de politie een bende Pakistani's wegens een bankoverval, waarbij ze 1,8 miljoen dirhams (ruim een half miljoen euro) buitmaakten. Gewapende overvallen waren een zeldzaamheid in Dubai maar de groeiende drugshandel leek ook andere zware misdaad met zich mee te brengen.

Vals kapingsalarm

Op 19 september 2001 arresteerde de politie een Brit die gedreigd zou hebben het vliegtuig op te blazen waarmee hij reisde. Hij was boos omdat hij geen alcohol te drinken kreeg.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Op 22 september 2001 verbrak de regering de diplomatieke betrekkingen met het Talibaanregime in Afghanistan. Samen met Saoedi-Arabië en Pakistan waren de VAE de enige staten geweest die dat regime erkenden.
In de Verenigde Arabische Emiraten werken ongeveer honderdduizend Afghanen. Het Afghaanse ambassadepersoneel kreeg 24 uur om het land te verlaten.
De luchtvaartmaatschappij van de Verenigde Arabische Emiraten kreeg steun van de regering die zich garant stelde voor een risico van 2 miljard dollar (ongeveer 2,2 miljard euro).

Op 27 september 2001 liet de regering de bankrekeningen van verscheidene individuen en instellingen bevriezen die in verband met het Al-Qaeda netwerk van Osama bin Laden waren genoemd.

Troepen terug uit Kosovo

Op 29 september 2001 begon de terugtrekking van de troepen die de VAE in Kosovo hadden gestationeerd als onderdeel van de KFOR-vredesmacht. De 1.450 militairen waren aan het einde gekomen van de termijn van twee jaar die voor hun inzet was afgesproken. De meeste militairen waren in de Franse zone gelegerd geweest.

(Vorige berichten pag. 302/2- 2001)

Cambodja

CAMBODJA

BINNENLAND

Drie doden na mysterieuze bomaanslagen

Bij twee bomexplosies in het Hong Kong Hotel en het Favour Hotel in Phnom Penh op 4 juli 2001 vielen drie doden en elf gewonden. Het motief voor de aanslagen bleef onduidelijk. Na de tweede explosie werd de politie gebeld door iemand die geld eiste en met een derde aanslag dreigde, maar hiervan werd nooit meer iets vernomen.

Prins Norodom Sirivudh opnieuw voorzitter van FUNCINPEC-partij

De royalistische partij FUNCINPEC benoemde op 5 juli 2001 prins Norodom Sirivudh tot secretaris-generaal. Norodom was al eerder partijvoorzitter geweest, tot hij in 1995 in absentia werd veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf wegens betrokkenheid bij een moordaanslag op premier Hun Sen. De prins ontkende zelf schuld en beweerde dat de rechtbank politieke redenen had voor dit vonnis. Nadat hij gratie had gekregen, keerde hij in 1999 terug naar Cambodja.
Bij zijn benoeming zei hij dat de FUNCINPEC opnieuw met de Cambodjaanse Volkspartij van Hun Sen wilde samenwerken. Ten tijde van de aanslag op Hun Sen waren de twee partijen coalitiepartners.

Nieuwe wet op grondbezit

In Cambodja werd op 20 juli 2001 een wet van kracht die het bezit van grond moest reguleren. Hiermee werd het wettelijk verboden om mensen van hun land te verdrijven. De maximale straf voor overtreders werd vastgesteld op vijf jaar cel en 30 miljoen riel boete (ca. 7.700 euro).
De nieuwe wet legaliseerde ook grondbezit door buitenlanders, met een maximum van 10.000 ha en een limiet van 99 jaar. Gehoopt werd hiermee buitenlandse investeerders aan te trekken.

Onder de Rode Khmer was alle grond in handen van de staat gekomen en na de val van dit communistische regime in 1979 was particulier grondbezit verboden gebleven. In 1989 werd bepaald dat Cambodjanen zich eigenaar mochten gaan noemen van de grond die ze in gebruik hadden. De benodigde wetgeving om deze regeling ordelijk in te voeren, was echter nooit van de grond gekomen. Het resultaat was dat duizenden arme boeren van hun land werden verdreven door sterkere partijen die vervolgens de grond in gebruik namen en zich de wettige eigenaar mochten noemen. Aan deze praktijken maakten vooral politiemedewerkers, legerofficieren en andere ambtenaren zich schuldig.
Cambodja had door de jaren heen veel kritiek gekregen van mensenrechtenorganisaties en de Verenigde Naties, omdat het niet voldoende zou ondernemen om kleine grondbezitters te beschermen. Met de nieuwe wet wilde Cambodja tonen dat het de kritieken ter harte nam.

JUSTITIE

Leden terroristische CFF veroordeeld wegens aanslagen

Op 11 juni 2001 moesten te Phnom Penh 29 leden van de Cambodjaanse Vrijheidsvechters (CFF) voorkomen. Onder hen was Kiri Kim, de in de VS woonachtige leider van de CFF. De 29 waren gearresteerd na de bomaanslagen van november 2000 in Phnom Penh en waar de CFF achter zou zitten. De CFF had mogelijk ook te maken met een aanslag op de Vietnamese ambassade in april 2001, waarbij weinig schade werd aangericht.
Kiri Kim bekende zonder omhaal schuld. Hij zei dat de CFF de Cambodjaanse regering beschouwde als marionettenregering van Vietnam en dat de bomaanslagen pogingen waren om haar omver te werpen. Hij

zei dat de CFF werd gefinancierd vanuit de VS, waar de groepering legaal was.
Kiri Kim kreeg levenslang en de andere verdachten straffen variërend van drie jaar tot levenslang. Kiri Kim noemde de rechtsgang oneerlijk en klaagde dat het voorarrest langer had geduurd dan het wettelijk vastgestelde maximum van zes maanden.

Tweede aanslag voorkomen

Op 7 september 2001 zeiden de Cambodjaanse autoriteiten dat ze negen mogelijke terroristen hadden gearresteerd. Een aantal van hen waren Cambodjaanse militairen. De negen waren volgens het ministerie van Binnenlandse zaken in het bezit van raketwerpers van het type B40 en handgranaten. Het ministerie vermoedde dat de arrestanten contacten met de CFF onderhielden.

Wetgeving legaliseert internationale processen tegen Rode Khmer

Koning Norodom Sihanouk zette op 10 augustus 2001 zijn handtekening onder een wetswijziging die Cambodja nodig had om samen met de Verenigde Naties een tribunaal voor voormalige leiders van de Rode Khmer te kunnen opzetten. Deze wetswijziging was begin 2001 al door het parlement aangenomen, maar premier Hun Sen had implementatie ervan op het laatste moment voorkomen omdat er onjuistheden in de formulering geslopen waren. Zo zouden er verwijzingen naar de doodstraf in hebben gestaan, terwijl Cambodja die reeds had afgeschaft.
De nieuwe versie van de wet was in juli 2001 goedgekeurd door de twee kamers van het parlement en op 7 augustus door de Constitutionele Raad.

De nieuwe wetgeving maakte het mogelijk dat buitenlandse rechters in Cambodja werkzaam werden. Ze zouden niet worden beëdigd door de daarvoor geëigende Cambodjaanse autoriteiten, maar door de VN. Wat Cambodja betrof waren hiermee alle hindernissen overwonnen en kon de juridische samenwerking met de VN een feit worden, waarover sinds 1997 op uiterst moeizame wijze was onderhandeld.
Dat Cambodja aan deze onderhandelingen geen bijster betrouwbare reputatie had overgehouden bleek uit de reactie van secretaris-generaal Kofi Annan van de VN. Hij zei dat hij blij was met de nieuwe wet, maar ook dat het beter was niet te vroeg te juichen, omdat de VN de nieuwe Cambodjaanse wetgeving nog niet hadden bestudeerd en daarom nog niet wisten of ze wel deugdelijk was.

Duch wil getuigen tegen zijn voormalige superieuren

Op 7 augustus 2001 zei de advocaat van Kang Ke Ieu, beter bekend onder zijn bijnaam 'Duch', dat zijn cliënt voor het gezamenlijke tribunaal van Cambodja en de VN wilde getuigen tegen zijn voormalige superieuren. Duch was tijdens het bewind van de Rode Khmer directeur van de gevangenis Tuol Sleng (S-21) in Phnom Penh, waar naar schatting 16.000 mensen werden vermoord. Kang Ke Ieu zou zich inmiddels bekeerd hebben tot het christendom en vond dat de waarheid over de Rode Khmer boven water moest komen. Hij wilde zelf ook worden berecht. Volgens Duch waren Pol Pot, Nuon Chea en Khieu Samphan de belangrijkste leiders van de Rode Khmer geweest met het meeste bloed aan de handen. Hij zei dat hij indertijd door hen was gedwongen om directeur van Tuol Sleng te worden. Als hij had geweigerd, zou hij zijn vermoord.

Duch was in mei 1999 gearresteerd en in hechtenis genomen. Op het moment van zijn arrestatie werkte hij in westelijk Cambodja voor een hulporganisatie. In september 2001 was hij samen met commandant Ta Mok, bijgenaamd 'de slager', de enige belangrijke vertegenwoordiger van de Rode Khmer die niet op vrije voeten verkeerde.

'Minister van Buitenlandse zaken niet betrokken bij Rode Khmer'

Minister van Buitenlandse zaken Hor Namhong won op 14 september 2001 een zaak tegen de Engelstalige krant *Cambodia Daily* die hij had aangeklaagd wegens smaad. De krant had in een op 9 januari gepubliceerd artikel gesuggereerd dat hij betrokken was geweest bij de moordpartijen van het vroegere bewind, de Rode Khmer. Ooggetuigen verklaarden echter in de rechtbank dat Hor Namhong zelf gevangene van de Rode Khmer was geweest en dwangarbeid had verricht in het kamp Boeung Trabek in Phnom Penh.

Hor Namhong had ca. 1,1 miljoen euro schadevergoeding geëist, maar kreeg ruim 7.000 euro. De journalisten achter het artikel kregen een boete opgelegd van ruim 1.400 euro.
De Cambodjaanse Associatie ter Bescherming van Journalisten betwijfelde of de rechtsgang tegen de *Cambodia Daily* eerlijk was verlopen en noemde de uitspraak een bedreiging voor de persvrijheid.

BUITENLANDSE ZAKEN

UNHCR weert Vietnamese vluchtelingen uit Cambodjaanse kampen

Op 26 juli 2001 besloot de VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR 107 mensen uit Vietnam niet als vluchteling te erkennen en hen dus uit haar vluchtelingenkampen in Cambodja te weren. De Cambodjaanse autoriteiten maakten daarna bekend dat deze mensen zouden worden teruggestuurd naar Vietnam. De vluchtelingen behoorden tot etnische minderheidsgroepen, die in maart naar Cambodja waren uitgeweken na rellen in de Vietnamese centrale hooglanden tussen lokale stammen enerzijds en de autoriteiten anderzijds. De strijd ging over godsdienstvrijheid en landbezit.

Mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch noemde het besluit van de UNHCR volstrekt onverantwoord. Het was genomen na besprekingen met de Vietnamese autoriteiten in Hanoi, die hadden beloofd dat de vluchtelingen na terugkeer niets zou overkomen. De VN hadden echter, evenals andere internationale organisaties, geen recht van toegang tot de centrale hooglanden gekregen, waardoor het onmogelijk was om te controleren of deze belofte zou worden nageleefd. Volgens Human Rights Watch waren dergelijke controles zeker nodig, omdat de autoriteiten in Vietnam volgens ooggetuigen de mensenrechten van etnische minderheden in de centrale hooglanden veelvuldig schonden.

Abdi Osman, plaatsvervangend hoofd van de UNHCR in Cambodja, zei dat de handelwijze van de UNHCR standaard en legitiem was. John Farvolden, voorzitter van de UNHCR in Cambodja, zei echter op 3 september dat na de uitwijzing van de 107 mensen opnieuw 116 mensen uit de Vietnamese centrale hooglanden naar Cambodja waren gevlucht. Hiermee kwam het totale aantal vluchtelingen sinds maart op 490.

Hij zei dat de UNHCR deze mensen hoe dan ook bescherming zou blijven bieden, zo lang niet precies duidelijk was wat zich in de centrale hooglanden afspeelde.

(Vorige berichten pag. 228/2 - 2001)

CHINA

BINNENLAND

Opnieuw illegale vuurwerkfabrieken ontploft

Volgens persbureau *Xinhua* kwamen op 18 september 2001 twintig mensen om het leven toen in de stad Wuhan twee illegale vuurwerkfabrieken ontploften, die overigens niet bij elkaar in de buurt stonden. De omvang van de materiële schade bleef onduidelijk.

Plenum wil Communistische Partij vernieuwen

Het jaarlijkse plenum van de Communistische Partij (CP), gehouden van 24-26 september 2001, toonde zich gevoelig voor de mening van president Jiang Zemin, dat de CP haar ideologie diende aan te passen aan de tijdgeest. Na de vergadering, zoals altijd gehouden achter gesloten deuren, werd een communiqué uitgegeven met daarin de volgende tekst: 'De gehele partij moet (...) haar gedachten en opinies bewust bevrijden van concepten, methodes en systemen die uit de tijd zijn, van verkeerde en dogmatische marxistische opvattingen en van de boeien van subjectivisme en metafysica.' Met deze tekst schaarde het Centrale Comité zich achter Jiangs opvatting dat particuliere ondernemers lid moeten kunnen worden van de CP.

S.A.R. HONGKONG

Sombere economische ontwikkelingen

De lokale autoriteiten zeiden op 25 september 2001 dat Hongkong in augustus 2001 voor 133,6 miljard Hongkong dollar (bijna 17,6 miljard euro) aan goederen had geëxporteerd en dat was 9,1 procent minder dan in augustus 2000.
Dat de exportcijfers in de eerste acht maanden van 2001 steeds verder waren geslonken zou vooral te wijten zijn aan de verminderde vraag in de VS en Europa. De tendens baarde Hongkong grote zorgen, omdat de economische groei sinds de korte opleving van 2000 (10,5 procent economische groei) was afgenomen en in 2001 op naar schatting 1 procent zou uitkomen.

S.A.R. MACAO

Democratische Liga wint parlementsverkiezingen

De winnaar van de parlementsverkiezingen in de Speciale Administratieve Regio Macao op 23 september 2001 was de Nieuwe Democratische Liga van Macao. De partij won 20,95 procent van de stemmen (in 1996: 8,44 procent), goed voor twee van de tien direct verkiesbare zetels. Antonio Ng Kuokcheong van de Liga had zich in zijn verkiezingscampagne vooral gepresenteerd als vijand van de corruptie.
Een lokale arbeiderspartij (16,05 procent) en een partij voor buurtbelangen (13,92 procent) wonnen eveneens elk twee zetels. Beide partijen waren pro-Peking.
Er gingen ook twee zetels naar het Convergentiepunt voor de Ontwikkeling van Macau van David Chow Kam-fai, een bekende figuur uit het gokwezen, de ruggengraat van de lokale economie. De resterende twee zetels gingen naar de Liga voor Sociaal-economische Hervormingen van de politieke nieuwkomer Cheung Lup-kuan, directeur van diverse uitgaansgelegenheden, en naar een partij voor casinomedewerkers.

Van de 27 parlementszetels waren er 10 direct verkiesbaar. Wie de overige 17 zetels mochten bezetten werd uitgemaakt door een pro-Chinese kiesgroep en door de eveneens pro-Chinese gouverneur Edmund Ho.
Van alle 159.813 geregistreerde kiesgerechtigden was 52 procent komen opdagen. Bij de verkiezingen van 1996 was dat nog 62 procent. Volgens analisten was deze apathie te wijten aan de reeds lang aanhoudende economische problemen van Macao waardoor mensen hun geloof in de politiek hadden verloren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Groei van export neemt snel af

China meldde op 14 september 2001 dat het in de periode van augustus 2000 tot augustus 2001 0,9 procent meer was gaan exporteren. Het land voerde in augustus 2001 voor ca. 25,3 miljard euro aan producten uit. Dit groeicijfer was teleurstellend, omdat het in de jaren daarvoor soms tientallen procenten had bedragen.
Omdat in diezelfde periode 6,6 procent meer was geïmporteerd, daalde het nationale handelsoverschot van ca. 2,73 miljard euro in de maand augustus 2000 tot ca. 1,48 miljard euro een jaar later.
De VS waren de grootste importeurs van Chinese goederen (ca. 107,5 miljard euro in 2000). Persbureau *Xinhua* noemde de zwakke Amerikaanse economie dan ook als belangrijkste reden voor de teleurstellende ontwikkeling.

WTO keurt Chinees lidmaatschap goed

Na vijftien jaar onderhandelen honoreerden de 142 lidstaten van de Wereldhandelsorganisatie WTO op 15 september 2001 te Genève het door China aangevraagde lidmaatschap. Het moest daarna nog wel formeel worden goedgekeurd door de conferentie van handelsministers, die in november in Qatar zou worden gehouden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

'Chinese vrouwen verdienen steeds minder, maar gaan langer naar school'

Volgens een rapport dat de 'Bond voor vrouwen uit heel China' en het Chinese staatsbureau voor Statistiek op 7 september 2001 publiceerden op internet, lag het gemiddelde inkomen van vrouwen in de stedelijke gebieden van China op 62,7 procent van het gemiddelde inkomen van mannen. Dit was 7,4 procent minder dan in 1990.
Op het platteland was de ongelijkheid nog meer toegenomen. Lag het gemiddelde inkomen van vrouwen daar in 1990 nog op 60 procent van dat van mannen; in 2001 was dit nog slechts 40,2 procent.
Het percentage werkende vrouwen was in de periode 1990-2001 gedaald van 90,5 naar 87, terwijl het percentage mannen met werk in dezelfde periode was afgenomen van 96,1 naar 93,6. Vrouwen waren volgens het onderzoek in het algemeen werkzaam op een lager niveau dan mannen.
Het rapport gaf geen verklaring voor de toenemende ongelijkheid.

Een van de onderzoekers vertelde later in

een telefonisch interview met persbureau *Reuters* dat éénderde van de personen die aan het onderzoek hadden meegewerkt, meende dat mannen meer aangeboren kwaliteiten hebben dan vrouwen. Meer dan éénderde van de ondervraagden – iets meer vrouwen dan mannen – had instemmend gereageerd op de uitspraak 'Een veelbelovende carrière is voor een vrouw niet beter dan een goede echtgenoot'. Meer dan de helft vond dat de plaats van de vrouw thuis was. Uit het onderzoek zou tevens blijken dat 85 procent van het huishoudelijk werk in China door vrouwen werd gedaan.
De onderzoeker zei dat voor de Chinese wet mannen en vrouwen gelijk waren en de Chinese overheid decennia lang campagnes had gevoerd voor de verbetering van de positie van de vrouw. Dit beleid zou echter onvoldoende resultaten opleveren, zo lang de Chinese bevolking – en dan men name vrouwen – niet beter werd geschoold. Wat dit betrof was er overigens wel hoop, want het analfabetisme onder vrouwen was sinds 1990 teruggedrongen van ruim 30 procent tot 11 procent. Terwijl in 1990 nog maar 37 procent van de vrouwen een middelbare school van middelbaar niveau afrondde, was dit in 2001 50 procent. Het percentage dat een middelbare school op hoger niveau afrondde was 17,5 procent, tegenover 12,4 procent in 1990.

Journalisten en dissidenten veroordeeld

Advocaat en journalist Zhu Ruixiang werd tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat hij de nieuwsbrief van een buitenlandse pro-democratische website (www.bignews.org) onder twaalf mensen in China zou hebben verspreid. De *Free China Movement* meldde dit op 16 september 2001. Het in New York gevestigde Comité ter Protectie van Journalisten (CPJ) stuurde op 19 september een protestbrief naar president Jiang Zemin waarin het tevens bezwaar maakte tegen de arrestatie van Lu Xinhua, in maart 2001 te Wuhan. Lu had artikelen over arbeidsgeschillen in China gepubliceerd op buitenlandse websites en werd op 18 september achter gesloten deuren tot een onbekende straf veroordeeld.

Vakbondsleider Li Wangyang opnieuw tot tien jaar cel veroordeeld

Volgens de Amerikaanse organisatie Human Rights in China veroordeelde een rechtbank in Shaoyang dissident Li Wangyang op 20 september 2001 tot tien jaar gevangenisstraf.
Li had reeds elf jaar vastgezeten wegens het oprichten van een autonome vakbond in 1989. De rechter veroordeelde hem opnieuw, omdat hij herhaaldelijk had geëist dat zijn long-, hart en ademhalingsklachten, die naar eigen zeggen het resultaat waren van slechte behandeling in de gevangenis, op kosten van de overheid moesten worden behandeld. Justitie beschouwde deze eis als een aanval op de staat.
Li werd tevens opnieuw veroordeeld omdat hij zijn zus zou hebben aangezet tot samenwerking met 'vijandige' buitenlandse mensenrechtenorganisaties en media. Ze had Li's problemen met justitie gemeld bij buitenlandse organisaties en journalisten en was daarom tot drie jaar dwangarbeid veroordeeld 'wegens poging tot ondermijning van de staat'.

BUITENLANDSE ZAKEN

Protest tegen Amerikaanse sancties wegens wapenexport naar Pakistan

China tekende op 6 september 2001 protest aan tegen de sancties die de VS op 1 september hadden ingesteld tegen een Chinees staatsbedrijf genaamd China Metallurical Equipment Corp. Het bedrijf zou eerder in 2001 raketonderdelen per truck naar Pakistan hebben vervoerd, hetgeen volgens de Amerikanen indruiste tegen een belofte van Peking in november 2000 om geen enkel land meer te helpen bij de productie van kruisraketten die geschikt zijn om kernkoppen te dragen. Ook zou het bedrijf het Missile Technology Control Regime hebben geschonden, een internationaal akkoord om de levering van kruisraketten aan instabiele regio's aan banden te leggen.
Volgens China was het bedrijf onschuldig en had het alleen producten met civiele en industriële toepassingen naar Pakistan geëxporteerd.
Om welke de sancties het precies ging, maakten China noch de VS duidelijk.

Van spionage beschuldigde Amerikaan vrijgelaten

China liet op 28 september 2001 de in China geboren Amerikaanse journalist Wu Jianmin vrij, iets waarvoor Washington had gepleit sinds diens arrestatie op 8 april te Shenzhen. Het Chinese ministerie van Staatsveiligheid sprak overigens niet van vrijlating, maar uitzetting uit China, hetgeen als straf gezien moest worden. Wu werd verdacht van spionage voor Taiwan en had volgens het ministerie bekend. Mensenrechtenorganisaties zeiden dat hij tevens werd verdacht van medewerking aan *The Tiananmen Papers*, een in januari 2001 in de VS gepubliceerd boek over de wijze waarop de Communistische Partij tot het besluit was gekomen om de pro-democratische opstand van 1989 met geweld neer te slaan.

(Vorige berichten pag. 556/3 - 2001)

KAZACHSTAN

BINNENLAND

Eerste civiele veiligheidschef benoemd

President Noersoeltan Nazarbajev benoemde op 4 mei 2001 voor de eerste maal een burger, Marat Tazjin, als chef van de veiligheidsdienst, het Comité voor Nationale Veiligheid. Dat liet een woordvoerder van de president weten. Hij zei ook dat de president bewust een burger op die positie had aangesteld.

Ontslagen minister van Landbouw gaat ontwikkelingsbank leiden

President Noersoeltan Nazarbajev ontsloeg op 18 mei 2001 Saoeat Mynbajevc als minister van Landbouw en benoemde hem tot hoofd van een op te richten Kazachse Ontwikkelingsbank. Dat verklaarde een woordvoerder van de president. De nieuwe minister van Landbouw werd Achmetzjan Jesimov, die tot dan toe ambassadeur in België was.
De nieuwe bank zou de Kazachse inkomsten uit de olie gaan beheren en was al voorzien van een kapitaal van 660 miljoen dollar (ca. 732 miljoen euro). Kazachstan zou in de komende tien tot vijftien jaar naar verwachting een van de grootste olieproducenten ter wereld worden door de olie die was aangetroffen in zijn deel van de Kaspische Zee.

Uitreisvisa grotendeels afgeschaft

Op 26 juli 2001 maakte de regering bekend dat uitreisvisa voor burgers die het land wil-

den verlaten, zouden worden afgeschaft. Die waren tot dan toe verplicht, behalve voor reizen naar landen van het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS). Uitreisvisa zouden alleen nog verplicht zijn voor burgers die Kazachstan definitief wilden verlaten en voor personen die toegang hadden gehad tot staatsgeheimen.

Dodelijke spinnen terroriseren Noord-Kazachstan

In augustus 2001 werd de stad Pavlodar in Noord-Kazachstan geteisterd door een plaag van dodelijke spinnen, zwarte weduwen genaamd. Een vrouw van 81 was aan een beet gestorven. De spinnen veroorzaakten paniek toen er een aantal werd aangetroffen in een ventilatieschacht in een woonblok. Plaatselijke autoriteiten hadden inentingsstof laten komen om de slachtoffers te kunnen behandelen.

Ongeveer 820 miljoen euro voor nieuwe hoofdstad in 2001

Kazachstan zal in 2001 rond de 820 miljoen euro besteden aan de ontwikkeling van de nieuwe hoofdstad Astana, zo liet president Noersoeltan Nazarbajev op 22 augustus 2001 weten. Nazarbajev zei dat de plannen voor 2001 onder meer de voltooiing inhielden van het herstel van een snelweg van 1.200 kilometer van Astana naar de oude hoofdstad Almaty en de versnelling van de aanleg van een spoorverbinding tussen de twee steden. Hij zei ook dat de grote bouwprojecten in de nieuwe hoofdstad in 2000 twee procent aan het bbp hadden toegevoegd. Verder voorzag hij een toename van de bevolking van Astana van de huidige 400.000 naar één miljoen in 2030.
Nazarbajev gaf in 1997 opdracht de hoofdstad te verplaatsen van Almaty naar het toenmalige Tselinograd met zijn zeer hete zomers en koude winters. De aanvankelijke naam van de nieuwe hoofdstad, Akmola, liet hij in mei 1998 veranderen in Astana.

Nazarbajev belooft verdere economische hervormingen

President Noersoeltan Nazarbajev zei op 3 september 2001 tijdens een jaarlijkse rede tot het parlement dat het zijn bedoeling was verder te gaan met economische hervormingen. Hij liet echter ook duidelijk doorschemeren niet van plan te zijn een einde te maken aan zijn eigen uitgebreide politieke bevoegdheden. Hij verklaarde dat er geen reden was het presidentschap te veranderen.
Nazarbajev zei dat Kazachstan verder was gegaan dan de aangrenzende vroegere sovjetrepublieken op het punt van structurele economische hervormingen en dat het zaak was deze leidende positie te behouden. De omvang van de nationale economie zou volgens hem de komende tien jaar verdubbelen.
Het bbp van Kazachstan groeide in de eerste helft van 2001 met veertien procent, wat in belangrijke mate op de hoge olieprijs was terug te voeren. Volgens Kazachse functionarissen zou het bbp in 2001 met tien procent stijgen. Op dat moment stond het op ongeveer 75 procent van het niveau van 1990.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Amnestie levert honderden miljoenen op voor legale economie

Een amnestieperiode van een maand waarin zwart geld, al dan niet van bankrekeningen in het buitenland, kon worden gelegaliseerd door het op een gewone bankrekening te zetten, bleek 480 miljoen dollar (ca. 532 miljoen euro) te hebben opgebracht. Gouverneur van de Centrale bank Grigori Matsjenko verklaarde op 17 juli 2001 dat 3.000 personen gemiddeld 164.000 dollar (ca. 182.000 euro) naar de bank hadden gebracht. 82 procent daarvan werd contant in dollars gedeponeerd en ruim 6 procent in Kazachse tenge.

In die periode van een maand werden er geen vragen door de autoriteiten gesteld over de herkomst van het geld. Volgens critici was het een ideale gelegenheid voor corrupte functionarissen geld dat zij door het aannemen van steekpenningen hadden verdiend, te legaliseren.

JUSTITIE

Ex-premier bij verstek veroordeeld

Een rechtbank veroordeelde op 6 september 2001 ex-premier Akezjan Kazjegeldin bij verstek tot tien jaar gevangenisstraf wegens het aannemen van steekpenningen, onwettig wapenbezit en machtsmisbruik. Een beschuldiging van belastingontduiking trok de openbare aanklager tijdens het proces in. De advocaat van Kazjegeldin verklaarde tegen het vonnis in beroep te gaan bij het Hooggerechtshof. Hij zei ook steun te zullen zoeken bij een internationaal hof als het beroep zou worden afgewezen.

Kazjegeldin was op het moment van de uitspraak op een onbekende plaats in het buitenland. Hij was premier tussen 1994 en 1997 en kwam in de problemen toen hij wilde kandideren tegen president Nazarbajev bij de presidentsverkiezingen van januari 1999. Om een technische reden werd hij niet als kandidaat toegelaten, waarna hij eind 1998 het land verliet.

BUITENLANDSE ZAKEN

China, Rusland en centraal-Aziatische staten veroordelen terrorisme

De premiers van China, Rusland en vier centraal-Aziatische staten veroordeelden op 14 september 2001 tijdens een bijeenkomst in de Kazachse stad Almaty het terrorisme en de aanvallen op de Verenigde Staten drie dagen eerder. Zij spraken van een 'barbaarse daad die de fundamenten van de menselijke beschaving tart'. Naast de premiers van China en Rusland waren de regeringsleiders aanwezig van Kazachstan, Kirgizstan, Oezbekistan en Tadzjikistan. De zes landen vormden de zogeheten Shanghai Cooperation Organisation (SCO).

Paus herdenkt godsdienstige slachtoffers sovjetbewind

Tijdens een mis in de hoofdstad Astana op 24 september 2001 herdacht paus Johannes Paulus II de talloze gelovigen die tijdens het sovjetbewind geleden hadden onder vervolging. De overgrote meerderheid van de Kazachse bevolking was moslim. Bij zijn bezoek aan Kazachstan deed hij ook een oproep tot vrede, die niet los kon worden gezien van de toegenomen spanningen in de regio na de terroristische aanvallen van 11 september op de Verenigde Staten. Tijdens een ontmoeting met Kazachse intellectuelen zei de paus dat terrorisme een vorm van godslastering is. Hij benadrukte ook dat de katholieke kerk groot respect had voor de 'authentieke islam'.
Na zijn bezoek aan Kazachstan zou de paus doorreizen naar Armenië.

(Vorige berichten pag. 231/3 e.v. - 2001)

KIRGIZSTAN

BINNENLAND

President Akajev bereidt opvolging voor

President Askar Akajev verklaarde op 16 augustus 2001 bezig te zijn aan zijn laatste ambtstermijn. Hij zei ook dat hij een opvolger er op zou voorbereiden om zijn plaats in te nemen. Dat maakte een woordvoerder van Akajev bekend tegenover persbureau *Reuters*. De president had er niet bij gezegd wie hij als opvolger op het oog had en hoe hij deze persoon aan de macht wilde brengen.

Oppositiefiguur vrijgelaten

President Askar Akajev verleende op 20 augustus 2001 amnestie aan Toptsjoebek Toergoenalijev, die in 2000 was vastgezet omdat hij in 1999 de president had willen doden. Dat verklaarde staatssecretaris Osmonakoen Ibraimov. Toergoenalijev, een 60-jarige voormalige filosofiedocent, rector van de universiteit van Bisjkek en oprichter van de Democratische Beweging van Kirgizstan, was oorspronkelijk veroordeeld tot zestien jaar gevangenisstraf, wat later in hoger beroep was teruggebracht tot zes jaar.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

President Akajev wil buitenlandse schuld verminderen

President Askar Akajev liet op 29 mei 2001 weten dat zijn land de buitenlandse schuld drastisch zou terugdringen. Hij verklaarde in de Nationale Vergadering dat deze schuld in 2000 137,2 procent was van het bbp van 62,203 miljard sum (ca. 1,36 miljard euro). 'Ik ben ervan overtuigd dat we onze buitenlandse schuldverplichtingen zullen nakomen', aldus Akajev. Officiële gegevens lieten zien dat Kirgizstan beoogde de buitenlandse schuld terug te brengen tot 125,3 procent van het bbp in 2001 en 72 procent tegen 2010.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

VN-functionaris bezorgd over mensenrechten

Een hoge VN-functionaris, Hina Jilani, verklaarde op 3 augustus 2001 op een persconferentie in de hoofdstad Bisjkek zich zorgen te maken over de mensenrechten in Kirgizstan. Als gebieden van zorg noemde zij de vrijheid van meningsuiting en vrouwenrechten. Zij zei dat Kirgizstan internationale normen op het gebied van mensenrechten had erkend en in de eigen wetgeving had opgenomen, maar dat het er nu op aankwam de wetgeving werkelijk toe te passen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Gewapende invallers verwonden soldaten

Een groep gewapende invallers trok op 25 juli 2001 vanuit Oezbekistan Kirgizstan binnen en verwondde twee Kirgizische soldaten in gevechten die volgden. Dat liet een woordvoerder van het ministerie van Defensie weten. Elke zomer vanaf 1999 waren er in de korte periode dat de sneeuw smelt op de hoge bergpassen, gewapende confrontaties geweest in het grensgebied met Oezbekistan met groepen die verondersteld werden de Islamitische Beweging van Oezbekistan te steunen. Die beweging beoogde de afzetting van de Oezbeekse president Islam Karimov en de vestiging van een islamitische staat in de Ferganavallei, die zich uitstrekt over Kirgizstan, Oezbekistan en Tadzjikistan.

(Vorige berichten pag. 233/1 e.v. - 2001)

MYANMAR (BIRMA)

BINNENLAND

Dialoog tussen junta en oppositie gaat voort

De Maleisische VN-gezant Razali Ismail was van 1 tot 4 juni 2001 in Myanmar om de in het najaar van 2000 begonnen besprekingen tussen de Staatsraad voor Vrede en Ontwikkeling (SPDC), de militaire regering van het land, en de pro-democratische oppositiepartij Nationale Liga voor Democratie (NLD) te begeleiden. Aanwezig bij de gesprekken waren o.a. Aung San Suu Kyi van de NLD en luitenant-generaal Khin Nyunt van de SPDC. Suu Kyi en andere vooraanstaande leden van de NLD stonden overigens al sinds september 2000 onder de facto huisarrest. Afgezien van een handjevol diplomaten had sindsdien niemand hen gesproken of gezien. Omdat de besprekingen achter gesloten deuren plaatsvonden, kon men alleen maar gissen naar het verloop ervan. Volgens diplomatieke bronnen uitte Razali achteraf de hoop dat de SPDC binnen enkele jaren tijd het militaire regime van Myanmar zou vervangen door een civiel bestuur.

Schrijfster San San Nwe vrijgelaten

Op 18 juli 2001 liet de junta schrijfster en journaliste San San Nwe vrij, samen met elf andere leden van de NLD. San San Nwe was in 1994 tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens 'het verspreiden van foutieve informatie'. Ze werd in het buitenland echter gezien als een van de meest prominente kritische journalisten van Myanmar en won in 2001 de Gouden Pen van de Vrijheidprijs van de World Association of Newspapers. De vrijlating werd gezien als gebaar van goede wil aan de oppositie en de VN.

Suu Kyi niet naar herdenkingsbijeenkomst voor haar vader

Bij de jaarlijkse herdenkingsbijeenkomst voor de Birmese onafhankelijkheidsstrijder Aung San, de vader van Suu Kyi, was dochter Aung San Suu Kyi de grote afwezige. De bijeenkomst wordt de Dag van de Martelaren genoemd en valt op 20 juli.
Suu Kyi was de afgelopen jaren altijd op deze dag verschenen en de overheid zei dat ze, ondanks haar de facto huisarrest, ook in 2001 werd verwacht. Dat ze desondanks niet kwam opdagen werd alom gezien als teken dat de onderhandelingen met de junta in haar ogen minder voorspoedig verliepen dan het in de ogen van de buitenwereld wellicht leek. Aangezien Suu Kyi niet de mogelijkheid had om publiekelijk te reageren op de gesprekken, zou ze op deze manier haar mening hebben willen laten horen.

Razali Ismail wederom in Myanmar

Volgens een verklaring van de VN voerde VN-gezant Razali Ismail eind augustus 2001 opnieuw gesprekken met de junta en de NLD. Razali verliet Myanmar op 31 augustus, na een vier daags bezoek. Net als na voorgaande gesprekken werd weinig prijsgegeven over de gespreksonderwerpen of eventuele doorbraken.
'Een delegatie van de Verenigde Naties bevestigde dat alle partijen in het conflict in

Myanmar zich bleven inzetten voor het proces van nationale verzoening en de hoop uitten dat in de volgende gesprekken tussen de overheid en de Nationale Liga voor Democratie verdere vooruitgang mogelijk wordt', aldus een verklaring van de VN over het bezoek van Razali.
Razali ontmoette ook vertegenwoordigers van etnische minderheidsgroepen, zoals Khun Tun Oo van de Shan Nationale Liga voor Democratie (SNLD).

Oppositieleiders vrijgelaten

Volgens een op 10 september 2001 uitgegeven verklaring van de overheid waren sinds januari 167 NLD-leden vrijgelaten als teken van goede wil. Ook had de NLD achttien van haar partijkantoren weer in gebruik mogen nemen, nadat die maanden op last van de overheid gesloten waren geweest.
Op 26 augustus, net voor het bezoek van Razali, was het de facto huisarrest opgeheven van NLD-voorzitter Aung Shwe en vicevoorzitter Tin Oo, al mochten ze Rangoon (Yangon) nog altijd niet verlaten. Ze hadden net als Suu Kyi sinds september onder de facto huisarrest gestaan.

Volgens Amnesty International telde Myanmar na de vrijlatingen nog altijd ca. 1500 politieke gevangenen.

Satelliet-tv toegestaan

Het Birmese ministerie van Posterijen en Telecommunicatie zei op 14 september 2001 dat ze weer vergunningen voor satellietontvangers ging afgeven. Iedereen die een vergunning aanvroeg zou deze ook krijgen, mits ze bereid waren 12.000 kyat (ca. 21 euro) te betalen plus 1200 kyat per aangesloten tv-toestel.

Sinds 1993 waren geen vergunningen meer verstrekt. Om meer informatie te krijgen dan alleen de drie publieke tv-zenders van het land, die vrijwel alleen propaganda verspreidden, hadden wel vele tienduizenden mensen na 1993 illegaal satellietontvangers geïnstalleerd.
De beleidswijziging kwam enkele maanden na het aantreden van een nieuwe minister van Telecommunicatie, brigadier-generaal Thein Zaw op 11 mei 2001. Analisten zagen de verandering als teken dat de junta de teugels wilde laten vieren.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Myanmar laat VN-mensenrechtencommissaris toe

Paulo Sergio Pinheiro bracht van 3 tot 5 april 2001 een inspectiebezoek aan Myanmar. De Braziliaan was door de mensenrechtencommissie van de VN speciaal belast met de mensenrechtensituatie in Myanmar, maar was vijf jaar achtereen, de toegang tot het land ontzegd.
Pinheiro sprak in Myanmar onder andere met oppositieleider Aung San Suu Kyi en juntaleider Khin Nyunt. Suu Kyi had sinds september 2000 onder de facto huisarrest gestaan en was sindsdien ieder contact met de buitenwereld ontzegd, behalve met een handjevol diplomaten.
Bij vertrek zei Pinheiro dat hij onder zowel de militaire overheid als de oppositie een 'voorzichtig optimisme' had bespeurd aangaande de dialoog die de twee partijen sinds najaar 2000 weer voerden.

VN-rapport over mensenrechten in Myanmar

Pinheiro's bevindingen werden verwerkt in een rapport over Myanmar, dat de commissie op 18 april 2001 publiceerde. Hierin prees de VN de Staatsraad voor Vrede en Ontwikkeling (SPDC), zoals de militaire regering van Myanmar zich noemde, omdat men de Pinheiro had toegelaten, maar ook vanwege de hernieuwde dialoog met de oppositiepartij NLD. De NLD had in 1990 de verkiezingen gewonnen, maar was desondanks door de junta uit het parlement geweerd en daarna stelselmatig genegeerd.
Van de andere kant verweet de mensenrechtencommissie de SPDC dat ondanks de hernieuwde dialoog leden van de NLD en hun familieleden systematisch werden vervolgd. Ook oppositiepartijen van etnische minderheden zouden stelselmatig worden onderdrukt.
In het rapport riep de VN de SPDC op om de veiligheid en de bewegingsvrijheid van alle politieke leiders te garanderen, waaronder die van Suu Kyi.
Verder kreeg het leger van Myanmar het verwijt dat het zich schuldig maakte aan buitengerechtelijke executies, ontvoering, verkrachting, marteling, dwangarbeid, het beknotten van de vrijheid van meningsuiting en vergadering en het inhumaan behandelen van burgers.

BUITENLANDSE ZAKEN

Japan geeft Myanmar economische hulp

Japan zegde Myanmar op 26 april 2001 3,5 miljard yen (ca. 30 miljoen euro) toe voor de bouw van een hydrokrachtcentrale in het oosten van het land. Het was de grootste Japanse donatie sinds 1988, toen het leger in Myanmar de macht overnam en het land in een internationaal politiek isolement geraakte.
De donatie was bedoeld als aanmoediging voor de dialoog tussen de militaire junta en de pro-democratische Nationale Liga voor Democratie (NLD), die in het najaar van 2000 op gang was gekomen, na jaren van louter bittere vijandigheid.

Pakistaanse leider Musharraf in Myanmar

De Pakistaanse militaire leider generaal Pervez Musharraf bracht van 1 tot 3 mei 2001 een bezoek aan Myanmar. Hij was de eerste hoge Pakistaanse politicus in Myanmar sinds 1985. Na afloop zei hij dat zijn bezoek de twee landen dichter bij elkaar had gebracht. Hij voorzag nauwe samenwerking en zei zeker te weten dat het militaire bewind van Myanmar er net zo over dacht. Verdere details over het bezoek werden niet gegeven.

Relaties met Thailand verbeterd na grote crisis

Op 29 april 2001 namen de spanningen met buurland Thailand toe, toen het Birmese leger drie legerbasis nabij de grens probeerde te heroveren op het Shan Staatsleger en daarbij mortiergranaten op Thaise bodem belandden. Thailand vuurde vervolgens waarschuwingsschoten over de grens naar Myanmar.
De relaties tussen de twee buurlanden waren al verslechterd na een gewapend conflict tussen Thailand en Myanmar nabij de Thaise grensplaats Mae Sai in februari 2001. De grenzen gingen dicht en de twee regeringen beschuldigden elkaar van betrokkenheid bij drugshandel. Thailand meende dat het door Rangoon (Yangon) gesteunde etnische Verenigde Staatsleger van de Wa de grootste drugsproducent van Myanmar was; de Birmese junta zei echter dat de enorme hoeveelheden heroïne en amfetaminen die Thailand doorlopend overspoelden afkomstig waren van het eveneens etni-

sche Shan Staatsleger, dat kritisch stond tegenover de Birmese junta en geld uit Thailand zou ontvangen.
Daarna bekritiseerde een officiële Birmese krant een van de koningen van Siam – de vroegere naam van Thailand – hetgeen in Thaise ogen grenst aan heiligschennis. In mei werd de woede van Bangkok opnieuw gewekt toen Birmese kinderen een nieuw schoolboekje in gebruik namen waarin het Thaise volk 'lui en opportunistisch' werd genoemd.

Thaise premier Thaksin bezoekt Rangoon

Een bezoek van de Thaise premier Thaksin Shinawatra aan Rangoon op 19 en 20 juni 2001 leek het tij echter te doen keren. Thaksin sprak bij zijn vertrek zelfs van een 'zeer succesvol bezoek en een historische bespreking'. Myanmar en Thailand gaven een communiqué uit waarin ze verklaarden eventuele toekomstige grensconflicten op vriendschappelijke wijze te zullen oplossen en niet meer over de drugshandel te zullen kibbelen, maar er met vereende krachten tegen te strijden.
Op 28 augustus 2001 tekenden beide landen te Peking samen met China en Laos een verdrag om de drugshandel in de zgn. Gouden Driehoek – het grensgebied tussen de genoemde landen, waar op grote schaal opium werd verbouwd en amfetaminen geproduceerd – gezamenlijk aan te gaan pakken.

(Vorige berichten pag. 234/1 - 2001)

SRI LANKA

BINNENLAND

Ruzie loopt uit op etnische rellen

Op 4 mei 2001 liep in het oostelijk gelegen Mawanella een ruzie uit op etnische rellen tussen moslims en Singalezen, waarbij twee mensen omkwamen en een brand ontstond die het plaatsje grotendeels in de as legde.
Volgens getuigen begon het geweld toen twee Singalezen een islamitische middenstander aftuigden vanwege de prijs van een sigaret. Verschillende moslims zeiden dat de Singalezen zich regelmatig schuldig maakten aan afpersing en steun kregen van lokale politici.
Moslims maakten voor 8 procent deel uit van de bevolking. Etnische onlusten waren zeldzaam, afgezien van de burgeroorlog tussen de regering met overwegend etnisch Singalezen en de hindoeïstische Tamils.
In Colombo stelde de politie op 5 mei een straatverbod in nadat men slaags was geraakt met moslims die tegen de gebeurtenissen in Mawanella demonstreerden. Na twaalf uur werd het verbod opgeheven.

Perscensuur opgeheven

Op 30 mei 2001 hief de regering na achttien maanden de censuur op al het nieuws, waaronder het oorlogsnieuws, op. Een reden werd niet gegeven. Aangenomen werd dat het te maken had met de rust aan het front in verband met de vredesonderhandelingen.

Parlement geschorst na verliezen meerderheid PA

Op 20 juni 2001 verloor de coalitie van de regerende Volksalliantie (PA) van president Chandrika Kumaratunga de absolute meerderheid in het parlement toen het Sri Lanka Moslim Congres (SLMC) zich aansloot bij de oppositie met zeven van haar elf parlementsleden. Zij deden dat vanwege het ontslag van hun leider Rauf Hakeem als minister van Handel nadat hij een apart district voor moslims had geëist.
Om een motie van wantrouwen te voorkomen schorste president Kumaratunga op 11 juli 2001 het parlement en riep een referendum over de grondwetswijziging uit, te houden op 21 augustus. In de daaropvolgende dagen zorgden demonstraties en stakingen van de twee SLMC-facties voor veel onrust. Bij één demonstratie schoot de politie twee schooljongens dood.

Bomaanslag bij kantoor Moslimcongres

Op 18 juli 2001 verwoestten drie explosies een kantoor van de SLMC in de oostelijke stad Kalmunai. Er vielen geen gewonden. De politie vond nabij het gebouw een vierde, niet ontplofte bom.
De situatie in het overwegend islamitische Kalmunai was al gespannen sinds de rellen tussen Singalezen en moslims in Mawanella in mei van dat jaar. Volgens SLMC-leider Hakeem waren 'elementen die de ondemocratische, anti-islamitische houding van de regering ondersteunden' betrokken bij de aanslagen. Hij zei dat de politie haar mensen kort voor de aanslag bij het gebouw had weggehaald.

Doden bij grote demonstratie tegen regering

Op 19 juli 2001 vonden in Colombo bij gevechten tussen politie en demonstranten die protesteerden tegen de schorsing van het parlement twee mensen de dood. De politie barricadeerde alle toegangswegen tot de stad. Meer dan twintig mensen werden gearresteerd.

De demonstratie was de grootste sinds het aantreden van Kumaratunga in 1994. Volgens de staatsradio namen 10.000 mensen deel, de politie en de oppositie schatten het aantal deelnemers op meer dan 20.000. Ranil Wickremasinghe, leider van de Verenigde Nationale Partij (UNP), zag de demonstratie als een bewijs dat de mensen niet meer bang waren voor de staatsmacht. De oppositie zou in september een afzettingsprocedure tegen Kumaratunga beginnen, maar omdat daar een tweederde meerderheid voor nodig was, leek het onwaarschijnlijk dat zij daarin zou slagen.

Geen vooruitgang in vredesproces

Op 10 juli 2001 beschuldigde de rebellen van de Tamil Tijgers (LTTE) Noorwegen van partijdigheid in de vredesonderhandelingen omdat Noorwegen zonder overleg met de LTTE de speciale gezant Erik Solheim had laten vervangen door de Noorse minister van Buitenlandse zaken Thorbjoern Jagland. Jagland had inmiddels een gesprek gehad met president Chandrika Kumaratunga. De LTTE zag in deze bilaterale ontmoeting een schending van de Noorse neutraliteit. Volgens de LTTE was Solheim die veel had gedaan voor het vredesproces, door een diplomatieke list op een zijspoor gezet.
Ook het onafhankelijke dagblad *Sunday Times* schreef dat Solheim aan de kant was gezet omdat hij nogal eens zijn mond voorbijpraatte tijdens interviews.
Het vredesproces was ondertussen weer vastgelopen omdat de regering het verbod op de LTTE weigerde op te heffen.

LTTE gebruikt nog steeds kindsoldaten

Op 20 juli 2001 maakte het VN-kinderfonds Unicef bekend dat de LTTE nog steeds kindsoldaten vanaf twaalf jaar inzette, ondanks eerdere beloften dat niet meer te doen. De organisatie riep de regering op tot op-

heffing van beperkingen van humanitaire hulp in de oorlogsgebieden en iets te doen aan het lerarentekort daar.

LTTE-aanval op internationaal vliegveld

Op 24 juli 2001 vielen ongeveer twintig LTTE-strijders het internationale vliegveld in Colombo aan. Bij de daaropvolgende gevechten sneuvelden dertien rebellen en zeven militairen. Verschillende Tamils bliezen zichzelf op. Onder de burgers vielen enkele lichtgewonden.
De aanval begon om vier uur 's ochtends op een nabij gelegen luchtmachtbasis. Honderden passagiers moesten halsoverkop vluchten en dekking zoeken voor rondvliegende kogels.
Vier gevechtstoestellen, een helikopter en drie kleine oefentoestellen gingen in vlammen op. Vier leegstaande toestellen van Sri-Lankan Airlines werden eveneens verwoest, de overige twee ernstig beschadigd. Het vliegveld werd gesloten en in de directe omgeving werd een straatverbod ingesteld. Internationale vluchten werden omgeleid, waardoor duizenden passagiers strandden.

De aanval vond plaats op de verjaardag van de anti-Tamilrellen uit 1983, die het startsein waren voor de burgeroorlog. De LTTE had al acht maanden geen doelen buiten het noordoostelijke oorlogsgebied meer aangevallen. Volgens een militaire woordvoerder was de LTTE geïnfiltreerd in de bewakingsdienst van de doorgaans streng beveiligde luchthaven. De LTTE gaf geen commentaar op de gebeurtenissen. Het was niet de eerste keer dat het vliegveld doelwit was. In 1986 kostte een bomexplosie aan zestien mensen het leven.

Veiligheidsmaatregelen verbeterd

Op 26 juli 2001 begon het internationale luchtverkeer op de luchthaven weer op gang te komen. De staatsradio meldde dat zeven verdachten waren gearresteerd en dat de luchtmacht een onderzoek instelde naar de aanval.
De regering liet de veiligheidsmaatregelen op toeristische plekken opvoeren. Een team van de Internationale civiele luchtvaart organisatie (ICAO), dat een onderzoek deed naar de veiligheid op de luchthaven, liet op 28 augustus weten dat die in principe in orde was.
Daarmee nam het enigszins de vrees weg van de toeristenindustrie voor een scherpe terugval in het aantal bezoekers. De Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Australië hadden al een negatief reisadvies voor Sri Lanka uitgegeven.
Ook hoopte de regering dat verzekeringsmaatschappijen hun premies voor de lucht- en scheepvaart zouden verlagen. Deze hadden na de aanval het gehele land tot oorlogsgebied verklaard en hun premies verhoogd.

LTTE wijst bestand af

Op 30 augustus 2001 verwierp de LTTE een regeringsvoorstel voor een wederzijds staakt-het-vuren als voorwaarde voor onderhandelingen, met het argument dat de regering daarmee de aandacht van de politieke crisis wilde afleiden. De LTTE weigerde in zee te gaan met een minderheidsregering, aldus een verklaring. President Kumaratunga had in juli het parlement geschorst, nadat één van haar coalitiepartners was overgelopen naar de oppositie.

Massale vredesdemonstratie

Op 19 september 2001 namen tienduizenden Srilankanen, waaronder werknemers, sportsterren en zakenlui, in Colombo deel aan een demonstratie tegen de oorlog die op initiatief van het bedrijfsleven was georganiseerd onder het motto 'Sri Lanka eerst'. De organisatoren protesteerden vooral tegen de desastreuze invloed van de oorlog op de economie. Elders in het land, onder meer in het oorlogsgebied Jaffna, vonden soortgelijke bijeenkomsten plaats.
Nationalisten protesteerden op hun beurt tegen de demonstratie en betuigden bij de Amerikaanse ambassade hun steun aan de strijd tegen het terrorisme.

Regering sluit verbond met marxisten

Op 5 september 2001 besloot de regering gedurende een jaar een samenwerking aan te gaan met het radicale marxistische Volksbevrijdingsfront (JVP), die tien zetels had in het parlement. De regering kreeg zo een meerderheid van zeven zetels in het parlement. De regerende Volksalliantie (PA) en de JVP tekenden een overeenkomst, waarin de JVP beloofde de regering te zullen steunen in 'belangrijke kwesties'. In ruil daarvoor zette de regering de privatiseringsplannen voor staatsbedrijven en universiteiten een jaar in de ijskast en zou zij werken aan implementa-

Samenstelling regering (14 september 2001)

President
Chandrika Bandanaraike KUMARATUNGA

Premier, tevens minister van Buddha Sasana, Cultuur, Religie en Plantages
Ratnasiri WICKREMANAYAKE

Ministers:
Arbeid, Jeugdzaken en Ontwikkeling minerale bronnen
Athauda SENEVIRATNE
Buitenlandse zaken
Lakhsman KADIRGAMAR
Gezondheid, Inheemse medicijnen en Sociale zaken
Nimal SIRIPALA DE SILVA
Handel, Industriële ontwikkeling en Plattlandsindustrie
Ronnie DE MEL
Havens, Scheepvaart en Visserij
Mahinda RAJAPAKSE
Justitie, Etnische zaken en Nationale integratie
Batty WEERAKOON
Land, Irrigatie en Energie
Anuruddha RATWATTE
Landbouw, Bosbouw, Voedsel en Coöperatieontwikkeling
D.M. JAYARATHNE
Luchtvaart, Toerisme en Christelijke zaken
Jeyaraj FERNANDOPULLE
Onderwijs
Sarath AMUNUGAMA
Ontwikkeling Menselijke capaciteiten, Technisch en Beroepsonderwijs
Amarasiri DODANGODA
Ontwikkeling en Herstel van het Noorden en Tamilzaken
Douglas DEVANANDA
Ontwikkeling en Herstel van het Oosten, Huisvesting op het platteland en Vrouwenzaken
Feriel ASHRAFF
Ontwikkeling Veestapel en Infrastructuur landgoederen
Arumugam THONDAMAN
Openbaar bestuur, Binnenlandse zaken, Provinciale raden, Lokaal bestuur en Ontwikkeling van het Zuiden
Richard PATHIRANA
Parlementszaken en Ontwikkeling van Mahaveli
Maithripala SIRISENA
Post en Telecommunicatie
Indika GUNEWARDENA
Snelwegen en Islamitisch-religieuze zaken
A.H.M. FOWZIE
Transport en Milieubescherming
Dinesh GUNAWARDENE

Voorzitter parlement
Anura BANDANARAIKE

Gouverneur centrale bank
A.S. JAYAWARDENA

tie van conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). De JVP wilde zich echter niet volledig aansluiten bij de regerende PA-coalitie.

Schorsing parlement opgeheven

Ook werd de schorsing van het parlement opgeheven en het referendum over de grondwetswijziging uitgesteld. De regering ging ook akkoord met de instelling van onafhankelijke commissies voor de verkiezingen, ambtenarij, politie, rechtspraak en staatsmedia, een eis van de JVP en de oppositie. Daarover moest nog wel in het parlement gestemd worden.
Eerder waren onderhandelingen tussen de PA en de oppositionele Verenigde Nationale Partij (UNP) over samenwerking mislukt, waarna president Kumaratunga had gezegd te zullen samenwerken 'met welke duivel dan ook' om de politieke crisis op te lossen. Van de JVP was bekend dat zij tegen vredesonderhandelingen met de LTTE was en ook tegen economische hervormingen, zoals voorgestaan door het Internationaal Monetair Fonds, waren. De JVP zei echter eerder gemaakte afspraken op economisch terrein niet in de weg te zullen staan.

Parlement stemt voor constitutionele hervormingen

Op 24 september 2001 nam het parlement een wetsvoorstel aan voor de instelling van een constitutionele raad, welke de onafhankelijke commissies voor verkiezingen, rechtspraak, politie, bestuur en media zou superviseren. Voor een dergelijke wetswijziging was tweederde meerderheid in het parlement vereist, welke met 210 van de 225 stemmen ruimschoots werd gehaald. Veertien leden stemden niet.
De belangrijkste Tamil-partijen boycotten de zitting. Volgens hen waren de hervormingen een afleidingsmanoeuvre voor de burgeroorlog en waren minderheden onvoldoende vertegenwoordigd in de constitutionele raad.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overzeese Srilankanen mogen investeren

Op 31 mei 2001 maakte de Centrale bank bekend dat Srilankanen die in het buitenland verbleven voortaan vrijelijk konden investeren in Sri Lanka. De maatregel betrof zowel Srilankanen die in het buitenland werkten als zij die er permanent verbleven.

NATUUR EN MILIEU

Reorganisatie nationale parken en dierentuinen

Op 13 juni 2001 presenteerde de regering een aantal maatregelen voor de reorganisatie van de nationale parken en de dierentuinen. Deze betroffen de bescherming van wilde dieren en bedreigde diersoorten en verbetering van het management. Het departement van Wilde dieren en de Zoölogische tuinen kwam onder direct toezicht van president Kumaratunga te staan. Het project werd gefinancierd met een zachte lening van 29 miljoen dollar (ongeveer 32,5 miljoen euro) van de Aziatische ontwikkelingsbank.
Ook werden dorpsbewoners voorgelicht over wilde olifanten. Het oprukken van de mens in de natuur resulteerde steeds vaker in dodelijke ontmoetingen tussen mensen en olifanten. Sri Lanka telde ongeveer 5.000 van deze dieren.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Sri Lanka wil wetenschappers teruglokken

Op 11 mei 2001 begon het ministerie van Cultuur en Wetenschap een repatriëringprogramma voor wetenschappers die naar het buitenland geëmigreerd waren. Het ministerie nodigde hen uit om tijdelijk, variërend van twee weken tot drie maanden, in Sri Lanka te komen werken op verschillende onderzoeksterreinen. Zij kregen hun vliegticket, reiskosten in Sri Lanka en een deel van hun verblijfskosten vergoed. Volgens minister Leslie Gunawardane had het land een tekort aan wetenschappers omdat velen vanwege de burgeroorlog naar het buitenland gevlucht waren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Verdere economische samenwerking met China

Op 18 mei 2001 tekenden Sri Lanka en China tijdens een bezoek van de Chinese premier Zhu Rongji een akkoord voor samenwerking op het terrein van handel, investeringen en toerisme. China zou financiële en technische ondersteuning verlenen bij de uitbreiding van de nationale olieraffinaderij van Sri Lanka en subsidies voor ontwikkelingsprojecten in Sri Lanka ter waarde van 50 miljoen yuan (ca. 6,7 miljoen euro) verlengen.

OVERLEDEN

Kumar Ponnambalam, leider van het All Ceylon Tamil Congress (ACTC)

In Wellawate, een Tamilvoorstad van Colombo, werd op 5 januari 2000 Mamanithar Kumar Ponnambalam in zijn auto doodgeschoten. Ponnambalam werd geboren op 12 augustus 1938. Hij studeerde rechten en werd advocaat in 1974. Aan het begin van de jaren zestig deed hij zijn intrede in het politieke leven. In 1966 werd hij president van de jeugdafdeling van het Tamil Congress. Hij werd beschouwd als een scherpzinnig en flamboyant politicus met een goede reputatie onder de Tamils. Evenals zijn vader was Ponnambalam één van de voormannen in het gevecht voor meer rechten voor de Tamil-minderheid in het door Singalezen beheerste Sri Lanka. Hij was de enige Tamil-leider die de gewapende vrijheidsstrijd van de Tamils openlijk steunde.
Onder Tamils werd alom aangenomen dat de regering van president Kumaratunga verantwoordelijk was voor de moord omdat Ponnambalam vele malen politieke controverses uitlokte waardoor hij de regering dwong uitspraken te doen over mensen- en politieke rechten voor Tamils. Dat werd hem niet in dank afgenomen. De laatste keer was enkele dagen voor zijn dood. In een open brief aan president Kumaratunga bekritiseerde hij fel haar beleid aangaande de Tamils.

Dharmasiri Senanayake, minister

In een ziekenhuis in Colombo overleed op 24 juli 2000 de secretaris generaal van de Sri Lanka Vrijheids Partij (SLFP) en tevens minister van Toerisme en Burgerluchtvaart Dharmasiri Senanayake. Hij werd 67 jaar.
Behalve minister was Senanayake ook lid van het parlement en populair onder zijn collega's. Gedurende de jaren zeventig was Senanayake onder andere voorzitter van de Ceylon Toerisme Raad. Later werd hij de eerste mediaminister in de regering van president Kumaratunga. Hij was trots op zijn goede relaties met de pers en was een vertrouweling van minister-president Sirimavo Bandaranaike.

M.H.M. Ashraff, minister

Door een helikopterongeluk overleed de minister van Havenontwikkeling M.H.M. Ashraff op 16 september 2000 op weg naar zijn kiesdistrict Ampara. Hij werd geboren in 1948. De jurist Ashraff richtte in 1981 het Sri Lanka Moslim Congres (SLMC) op. Hij heeft zich onder andere ingezet voor de positie van moslims in het noordoosten – het gedeelte van het land waar de Tamils wonen – en hij heeft ervoor gezorgd dat de moslims in het zuidoosten betere arbeidsplaatsen kregen. Zijn SLMC zat in de regeringscoalitie van president Kumaratunga. Ashraff steunde de plannen van de president om van Sri Lanka een federale staat te maken met de bedoeling de vrijheidsstrijd van de Tamils te beëindigen. Hoewel de relatie tussen Ashraff en Kumaratunga niet altijd hartelijk was ondersteunde hij wel haar presidentschap. Ashraff werd gekenmerkt als een ongeduldig mens die gemakkelijke politieke 'ongelukjes' maakte.

Lionel Gunawardene, staatssecretaris van Volksgezondheid

Op 22 november 2000 overleed in Colombo na een hartaanval de staatssecretaris van Volksgezondheid Lionel Gunawardene. Hij had enkele minuten eerder op feestelijke wijze een ambulance in ontvangst genomen die geschonken was aan het Lady Ridgeway kinderziekenhuis. Met diezelfde ambulance werd hij naar het Colombo Algemeen Ziekenhuis gebracht.
Gunawardene werd enkele weken eerder op 10 oktober 2000 gekozen in het Srilankaanse parlement voor de Volksalliantie als afgevaardigde van het Gampaha district in het westen van het land.

(Vorige berichten pag. 318/2 - 2001)

KONGO, DEM. REP.

BINNENLAND

Enige vooruitgang in vredesproces

Akkoord over installatie VN-vredesmacht

Op 15 februari 2001 kondigde de Zambiaanse president Frederick Chiluba, bemiddelaar in het Kongolese conflict, op een top in de Zambiaanse hoofdstad Lusaka aan dat Afrikaanse leiders waren overeengekomen dat de Verenigde Naties (VN) op 26 februari konden beginnen met de installatie van de VN-vredesmacht in Kongo, waarvan de komst langdurig was vertraagd. Tegelijkertijd kondigde de Kongolese president Joseph Kabila aan dat hij de Botswaanse leider Ketumile Masire accepteerde als bemiddelaar bij de besprekingen tussen de strijdende partijen in Kongo, wat zijn in januari 2001 vermoorde vader Laurent Kabila altijd had geweigerd. Met beide aankondigingen leek de vrede en de uitvoering van het wankele ontwerpvredesakkoord dat in juni 1999 in Lusaka was ondertekend, een stap dichterbij te zijn gekomen.

Ook van de kant van Kongolese rebellengroeperingen werden toezeggingen gedaan. Adolphe Onusumba, leider van de belangrijkste rebellenbeweging Kongolese democratische coalitie (KDC, maar meestal aangeduid met de afkorting RCD), beloofde zich aan de laatste akkoorden te houden en zei dat zijn beweging zich voor de vrede zou inspannen. De rebellerende Beweging voor de bevrijding van Kongo (MLC) onder leiding van Jean-Pierre Bemba ratificeerde een ontwapeningsplan dat eerder ook was ondertekend door andere rebellerende groepen en buitenlandse Afrikaanse legers die in het conflict waren betrokken. Volgens dit ontwapeningsplan zouden Kongo's bondgenoten Angola, Namibië en Zimbabwe hun troepen tenminste 15 kilometer van het front terugtrekken. Uganda had beloofd hetzelfde te doen, terwijl Rwanda had aangekondigd haar troepen 200 kilometer terug te trekken.
Analisten wezen erop dat de Rwandese president majoor-generaal Paul Kagame, die de top had geboycot, nog toestemming aan het laatste akkoord moest geven en dat zonder zijn steun de uitvoering van de bereikte akkoorden bijna onmogelijk was. De Kongolese president Kabila en zijn buitenlandse bondgenoten hadden Rwanda verschillende concessies gedaan om een einde te maken aan de oorlog, inclusief een garantie voor Rwanda's veiligheid die werd bedreigd door naar Kongo gevluchte Hutu-extremisten die eerder leiding hadden gegeven aan de genocide in Rwanda in 1994.

Rivaliserende etnische groepen tekenen vredesakkoord

Rivaliserende etnische groepen in Kongo tekenden op 16 februari 2001 in de noordoostelijke stad Bunia na drie dagen onderhandelen een vredesakkoord dat een einde moest maken aan de bloedige onderlinge botsingen waarbij in de voorafgaande achttien maanden duizenden doden waren gevallen. Het akkoord, dat onder bemiddeling van leiders van een door Uganda gesteunde rebellencoalitie Kongo bevrijdingsfront (FLC) tot stand kwam, werd ondertekend door meer dan 150 stamhoofden van de Lendu, Hema en andere etnische groeperingen. FLC-woordvoerder Dominique Kanku zei na afloop dat alle deelnemers naar vrede streefden en akkoord waren gegaan met een internationaal onderzoek naar de recente onderlinge botsingen.
Sinds het midden van 1999 waren naar schatting 5.000 Lendu en Hema met machetes en speren vermoord in een strijd om land, hoofdzakelijk in het gebied Djugu ten noorden van de plaats Bunia. Na acht maanden relatieve rust waren de onderlinge gevechten in december opgelaaid in het gebied Irumu ten zuiden van Bunia nadat het oude rebellenbestuur in Bunia verlamd was geraakt na een interne machtsstrijd.
Het nieuwe FLC-leiderschap, dat in de voorafgaande dagen in Bunia was aangekomen, stond onder leiding van Jean-Pierre Bemba, de voorman van de Bevrijdingsbeweging van Kongo (MLC), wiens troepen een groot deel van het noordwesten van Kongo onder controle hadden. FLC-woordvoerder Kanku zei dat het front de komende weken duizenden troepen zou overbrengen om de veiligheid te vergroten en kondigde een reorganisatie en uitbreiding van de lokale politiemacht aan. Verder zei Kanku dat hij besprekingen met Uganda zou voeren over het vervangen van Ugandese commandanten die herhaaldelijk waren bekritiseerd omdat zij niet in het conflict hadden ingegrepen terwijl zij daartoe wel in staat waren.

Beperkingen op vrij verkeer van personen en goederen opgeheven

De minister van Buitenlandse zaken Okitundu kondigde op 24 maart 2001 aan dat met onmiddellijke ingang alle beperkingen op de vrije beweging van mensen en goederen waren opgeheven. Okitundu bracht de maatregel in verband met de vooruitgang in het vredesproces en zei dat alle partijen een daadwerkelijk staakt-het-vuren in acht hadden genomen en dat de zes Afrikaanse landen die in het regionale conflict in Kongo waren betrokken inmiddels conform het

VN-ontwapeningsplan waren begonnen met de terugtrekking van hun legertroepen. Okitundu voegde eraan toe dat de Kongolese regering met de maatregel gehoor gaf aan het verzoek van de speciale afgezant van de secretaris-generaal van de VN in Kongo, Kamel Morjane.

Hulpverleners vermoord

Het Internationale comité van het Rode Kruis (ICRC) maakte op 7 april 2001 bekend dat zes hulpverleners, vier Kongolese stafleden, een Zwitserse verpleger en een Colombiaan, een dag eerder in het noordoosten van Kongo waren doodgeschoten. ICRC-woordvoerder Michael Kleiner zei in Nairobi dat de aanval ongeveer 30 kilometer ten noorden van de plaats Bunia nabij de grens met Uganda had plaatsgevonden en dat de hulpverleners bezig waren met de verstrekking van medische hulp. Bony Mpaka, hoofd van het VN-bureau voor de coördinatie van humanitaire zaken in Bunia, zei dat de slachtoffers waren doodgeschoten en daarna met machetes bewerkt. De twee voertuigen van de zes hulpverleners waren in brand gestoken. Volgens Mkapa zouden hulpverleners zich vooralsnog niet meer buiten Bunia begeven en waren alle humanitaire operaties in het gebied opgeschort.
Kongo's afgevaardigde bij de Verenigde Naties in New York Atoki Ileka zei dat zijn regering van mening was dat de hulpverleners meer dan waarschijnlijk waren vermoord door leden van het Ugandese leger die de lichamen hadden ontdekt. Uganda controleerde volgens hem de zone waar het incident had plaatsgevonden.

VN-troepen arriveren in door rebellen gecontroleerd Kisangani

Troepen van de Verenigde Naties (VN) arriveerden 20 april 2001 in de strategische stad Kisangani in het noordoosten en maakten daarmee een einde aan de impasse met de belangrijkste rebellenbeweging Kongolese democratische coalitie (RCD) die werd ondersteund door Rwanda. De RCD die een week eerder Marokkaanse VN-troepen de toegang tot Kisangani had geweigerd en eiste dat de VN vermeende schendingen van het staakt-het-vuren door regeringstroepen veroordeelde, had een dag eerder haar bezwaren laten vallen nadat de VN waarschuwde dat de weigering kon leiden tot een ontsporing van het vredesproces.
Ooggetuigen verklaarden dat de VN-troepen door duizenden inwoners werden begroet toen zij Kisangani binnentrokken. De menigte zou leuzen hebben geroepen tegen Rwanda en Uganda, die in 1998 Kongo waren binnengetrokken om steun te verlenen aan rebellenbewegingen die streefden naar de afzetting van president Laurent Kabila. Later hadden de rivaliserende rebellenbewegingen zich tegen elkaar gekeerd en waren bij de onderlinge gevechten in Kisangani honderden inwoners omgekomen.

Rebellenfront begint met terugtrekking

De woordvoerder van de Verenigde Naties (VN) Amadou Touré zei op 6 juni 2001 dat de door Uganda gesteunde rebellenbeweging Front voor de bevrijding van Kongo (FLC/MLC) van Jean-Pierre Bemba was begonnen zich achter haar frontlinie terug te trekken. De FLC/MLC voldeed daarmee als laatste van de oorlogvoerende partijen aan de terugtrekkingseis in het vredesplan. Het Kongo bevrijdingsfront was volgens Touré op 1 juni in de noordelijke provincie Equateur met de terugtrekking begonnen zoals het kort daarvoor op een bijeenkomst in Zambia had beloofd.
Eerder in februari waren alle oorlogvoerende partijen terugtrekking overeengekomen, maar later was de FLC daarop teruggekomen omdat burgers daardoor zouden worden blootgesteld aan Kongolese, Angolese, Namibische en Zimbabwaanse troepen.

Kongo ontwapent Rwandese Hutu-rebellen

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties (VN) Kofi Annan verwelkomde op 2 september 2001 de toezegging van president Kabila dat de militaire waarnemersmissie van de VN in Kongo (MONUC) de volgende dag een bezoek mocht brengen aan een kamp in het zuiden waar de regering 3.000 Rwandese Hutu-rebellen zou hebben ontwapend. Kabila deed zijn toezegging na een onderhoud met Annan die een dag eerder in Kongo was aangekomen. Annan zei dat de ontwapening van de rebellen een positieve stap was op weg naar vrede in het land.
Verder verwelkomde Annan de terugtrekking van de Namibische legertroepen uit Kongo en sprak de hoop uit dat andere landen met legertroepen in Kongo dat voorbeeld spoedig zouden volgen. Ook zei Annan dat hij blij was met de overeenkomst tussen de regering, oppositiegroepen en belangrijke Kongolese leiders om in oktober in Ethiopië een nationale dialoog te starten.
In 1998 was Rwanda Kongo binnengevallen omdat Kongo door Rwandese Hutu-rebellen als basis zou worden gebruikt voor aanvallen op hun moederland. Ook zou de Kongolese regering sommige rebellen, waaronder leiders van de genocide in Rwanda in 1994, in haar strijdkrachten integreren en anderen in het oosten van Kongo militaire hulp geven.

Verbod op politieke activiteiten opgeheven

President Kabila kondigde op 17 mei 2001 een nieuwe wet aan die een einde maakte aan het verbod op politieke activiteiten. 'Met de afkondiging van deze wet verwachten het Kongolese volk en ikzelf dat Kongolese politici zich op een gedisciplineerde manier en met respect voor de wet en openbare orde gaan bezighouden met politieke activiteiten', aldus Kabila. Een delegatie van de VN-veiligheidsraad, die enkele uren na de aankondiging in Kongo arriveerde, verwelkomde de wet en noemde deze een nieuwe stap op weg naar vrede. De woordvoerder van Mobutu's voormalige regeringspartij Beweging voor de revolutie (MPR) Vincent Nzuzi zei dat de wet een overwinning was voor alle politieke partijen die voor vrijheid hadden gevochten.
Joseph's vader Laurent Kabila had tijdens zijn presidentschap aanvankelijk een verbod op partijpolitiek afgekondigd en later zoveel obstakels voor de registratie van een politieke partij opgeworpen dat zijn opponenten zeiden dat het neerkwam op een verbod.

Joseph Kabila benoemt nieuwe regering

President Joseph Kabila benoemde op 14 april 2001 een nieuwe regering nadat hij in de voorafgaande week zijn vaders kabinet had ontslagen en een nieuw ministersteam had beloofd dat vrede, vooruitgang en democratie zou brengen. Met het ontslag van de vorige regering waren ook de meest loyale bondgenoten van zijn vermoorde vader Laurent Kabila vertrokken, waaronder de ministers Kakudji, Mpoyo, Yerodia Ndombasi, Nanga en Sakombi. Slechts vier ministers van de oude regering behielden hun baan in de nieuwe regering, waaronder de

Samenstelling regering (18 april 2001)

President (tevens minister van Defensie)
Joseph KABILA

Ministers:
Ambtenarenzaken
Mukulungu BENJAMEN
Arbeid en Sociale voorzieningen
Marie-Ange LUKINIA
Binnenlandse zaken
Mira NDJOKU
Buitenlandse zaken en Internationale samenwerking
Léonard She OKITUNDU
Communicatie en Pers
Kikaya Bin KARUBI
Cultuur
Ngalula Wafwana MARTHE
Defensie (gedelegeerd)
Irung-a-WAN
Economie en Financiën
Matungulu MBUYAMBU
Energie
Georges Buse FALAY
Gezondheidszorg
Mashako MAMBA
Industrie en Handel
Hélène Matey BO
Jeugd en Sport
Moleka Nzulama THIMOTÉE
Justitie
Ngele MASUDI
Landbouw
André-Philippe FUTA
Mensenrechten
Ntumba LUABA
Milieu en Toerisme
Salon BANAMUHERE
Mijnbouw en Olie
Simon Bawanganio TUMAWAKU
Nationale educatie
Kutungisa KYOTA
Nationale veiligheid en Openbare orde
Mwenze KONGOLO
Openbare werken
Nkondi MBAKI
Planning en Nationale wederopbouw
Denis Kalume NUMBI
Post, Telefoon en Telecommunicatie
Phillipe Kuratama MAWOKO
Presidentiële zaken
Augustin Katumba MANKWE
Sociale zaken
Jeanne Ebamba BOBOTO
Transport
Daka Hodimo WAKALE

President van de centrale bank
Jean-Claude MASANGU

minister van Buitenlandse zaken Okitundu en de voormalige minister van Justitie Kongolo die de leiding kreeg over het nieuwe ministerie van Nationale veiligheid.
Kabila benoemde Matungulu Mbuyambu tot de nieuwe minister van Financiën en Kikaya Bin Karubi tot minister van Informatie en Augustin Katumba Mankwe op de nieuwe post Presidentiële zaken.

Regering verhindert bijeenkomst oppositie

Op 24 juli 2001 verhinderde de politie in de hoofdstad Kinshasa een bijeenkomst van oppositionele politici die in een kerkelijk ontmoetingscentrum een persconferentie wilden geven en discussiëren over het vredesproces. Volgens ooggetuigen hield de politie politici tegen die het gebouw wilden binnengaan en werden aanhangers weggejaagd. Joseph Olenghankoy, leider van de nieuwe oppositiepartij Krachten voor eenheid en solidariteit (FONUS), raadde een groep activisten aan om naar huis te gaan en beloofde op korte termijn alsnog een persconferentie te organiseren.
De regering, die in mei het verbod op politieke activiteiten had opgeheven en een dag eerder verontwaardigd reageerde op berichten dat zij de oppositie onderdrukte, verklaarde dat de oppositiepartijen de formele registratieprocedure moesten volgen om vrijelijk te kunnen opereren. De minister van Informatie Kikaya Bin Karubi zei dat geen van de partijen conform de wet een schriftelijke mededeling aan de minister van Binnenlandse zaken had gestuurd waarin zij de hervatting van hun activiteiten aankondigden. Oppositieleider Olenghankoy (FONUS) verklaarde dat hij een week eerder de gouverneur van Kinshasa over de persconferentie had geïnformeerd en tevens een demonstratieve optocht op 30 juli had aangekondigd.
Behalve FONUS waren er ook vertegenwoordigers aanwezig van de belangrijkste oppositiepartij Verbond voor democratie en sociale vooruitgang (UDPS) en de voormalige regeringspartij Beweging voor de revolutie (MPR) van dictator Mobutu Sese Seko.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Minstens 70 doden bij instorten mijn

Functionarissen in de door rebellen gecontroleerde stad Goma meldden op 13 maart 2001 dat er enkele dagen eerder minstens 70 mijnwerkers waren omgekomen nadat verschillende tunnels waren ingestort. Het ongeluk had volgens de functionarissen plaatsgevonden in een afgelegen mijn, ongeveer 50 kilometer ten noordwesten van Goma nabij de grens met Rwanda. Volgens een woordvoerder van de rebellenbeweging Kongolese democratische coalitie (RCD) waren de tunnels mogelijk door de zware regenval ingestort.

Verenigde Naties vliegen noodvoedsel naar noorden

Het VN-Wereldvoedselprogramma (WFP) zei op 19 juni 2001 dat het was begonnen om voedsel naar het noorden van Kongo te vliegen om de groeiende humanitaire ramp als gevolg van de oorlog te bestrijden. Het WFP had een dag eerder voedsel naar de provincie Katanga gevlogen in de meest ambitieuze luchtbrug in Kongo sinds het begin van de oorlog. De luchtbrug was volgens het WFP noodzakelijk omdat de gebieden door de oorlog van de buitenwereld waren afgesloten, de wegen en het spoorwegennet waren vernield en de gebieden onveilig waren vanwege de vele landmijnen. Hulpverleners zeiden dat tienduizenden dorpsbewoners in wanhopige condities in de jungle van Kongo leefden, waar zij zich verborgen hielden voor gewapende bendes.
Het WFP zei gedurende twee maanden 650 ton voedsel en 100 ton ander materiaal naar zes plaatsen in Katanga te willen vliegen om de ruim 25.000 ondervoede mensen te bereiken.

Vredesboot keert met voedsel uit noorden terug naar hoofdstad

Op 31 augustus 2001 keerde in de hoofdstad Kinshasa de boot terug die hulpgoederen had afgeleverd in het door rebellen gecontroleerde noorden. Traditionele dansers en majorettes verwelkomden de terugkeer van de Bateau Boboto (vredesboot), de eerste boot die sinds het begin van de oorlog veilig over de rivier Congo kon varen. De vredesboot was op 31 juli uit Kinshasa vertrokken met onder andere medicijnen, zout, suiker, landbouwgereedschap en schoolboeken voor de noordelijke provincie Equateur. Na een dertien dagen durende tocht over de rivieren Congo, Ubangui en Lua had de boot haar goederen afgeleverd in de plaats Mogalo in het hart van het gebied dat onder controle stond van rebellenleider Jean-Pierre Bemba. De boot was aan haar terugtocht begonnen na de inscheping van 8.000 ton maïs die was gekocht door de Europese Unie. Volgens Luc Vansina, medewerker van de hulporganisatie Memisa in België die

met de vredesboot was meegevaren, was de boot overal overweldigend ontvangen. Mensen dansten en riepen dat het eindelijk vrede was. Functionarissen van de Verenigde Naties en de regering zeiden dat de boot een symbool was van de pogingen om het land te herenigen en spraken de hoop uit dat de rivier Congo, de belangrijkste economische levensader die sinds het uitbreken van de oorlog in 1998 was gesloten, weer voor commercieel transport kon worden opengesteld om goederen te brengen van de hoofdstad in ruil voor landbouwproducten uit de binnenlanden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kongo beëindigt monopolie op export diamanten

Kongo maakte op 21 april 2001 bekend dat het een einde had gemaakt aan het exportmonopolie van diamanten dat in handen was van het Israëlische bedrijf International Diamond Industries (IDI). Individuele handelaren zouden twee dagen later eveneens diamanten mogen exporteren. IDI zou met juridische stappen tegen de regering hebben gedreigd omdat het contract dat midden 2000 was verkregen, pas eind 2001 zou aflopen.
Het monopolie van IDI was eerder door de Verenigde Naties (VN) in een onderzoeksrapport naar de plundering van delfstoffen tijdens de burgeroorlog als rampzalig bestempeld. Sinds het monopolie aan IDI was toegekend waren handelaren verplicht hun diamanten aan het bedrijf voor export te verkopen of ze naar het buitenland te smokkelen waardoor de staat belastingopbrengsten misliep. Het VN-rapport had liberalisering van de diamantsector aanbevolen om de handel in illegale diamanten te beteugelen, hetgeen volgens de samenstellers van het rapport werd ondersteund door het IMF en de Wereldbank.

EU stelt hulpgelden beschikbaar

De Europese Unie (EU) maakte op 4 mei 2001 bekend dat het 120 miljoen euro ontwikkelingsgelden voor Kongo zou vrijgeven die gedurende negen jaar waren bevroren. Het vrijgeven van de fondsen was volgens de EU een historische stap in de normalisering van de betrekkingen tussen de EU en Kongo. EU-commissaris voor ontwikkeling Paul Nielson zei dat het vrijmaken van de fondsen een reactie was op de positieve ontwikkelingen in Kongo en dat het de bereidheid van de EU aantoonde om het proces van vrede en verzoening te ondersteunen. De EU-ontwikkelingsgelden, die in 1992 waren bevroren omdat de regering van president Mobutu Sese Seko volgens de EU de overgang naar democratie belemmerde, zouden worden aangewend voor de bestrijding van armoede en het bevorderen van mensenrechten en democratie.
Ondanks de bevriezing van ontwikkelingsgelden was de EU in de vijf voorafgaande jaren doorgegaan met het geven van humanitaire hulp, waarbij gemiddeld 40 miljoen euro per jaar werd besteed aan gezondheidszorg, onderwijs en voedsel.

België belooft volledige samenwerking na vrede

De Belgische staatssecretaris voor Ontwikkeling en Samenwerking Eddy Boutmans zei op 2 juli 2001 tijdens een bezoek aan Kinshasa dat België de samenwerking met Kongo volledig wilde herstellen, maar dat vrede en democratische hervormingen hiervoor essentiële voorwaarden waren. De Belgische premier had enkele dagen eerder meer hulp beloofd tijdens een bezoek aan Kongo dat werd gezien als het einde van een decennium slechte betrekkingen tussen beide landen. Boutmans verklaarde in de hoofdstad Kinshasa dat België met institutionele ondersteuning aan de ministeries van gezondheidszorg en onderwijs was begonnen. Verder zei hij dat de Belgische hulp aan Kongo in 2001 tot 1,7 miljard Belgische franc (ca. 38,3 miljoen euro) kon oplopen. In 2000 bedroeg die steun 1,2 miljard Belgische franc en in 1999 850 miljoen Belgische franc.
In 1990 had België de meeste hulp aan het voormalige Zaïre stopgezet wegens de mensenrechtenschendingen onder dictator Mobutu Sese Seko, maar ook na de machtsovername door Laurent Kabila in 1997 waren de relaties niet verbeterd.

JUSTITIE

Acht mensen ter dood veroordeeld wegens couppoging

De mensenrechtenorganisatie Afrikaanse vereniging voor de verdediging van mensenrechten (ASADHO) zei op 15 september 2001 dat een Kongolese militaire rechtbank acht mensen ter dood had veroordeeld wegens deelname aan een couppoging tegen president Joseph Kabila. ASADHO, die er bij de regering op aandrong om de doodstraffen in levenslange gevangenisstraffen om te zetten, zei dat zeventien anderen waren veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van tien tot vijftien jaar. Dertig andere verdachten zouden zijn vrijgelaten. Allen maakten deel uit van een groep van ongeveer zestig mensen, voor het overgrote deel militair personeel, die in april waren gearresteerd na de vondst van een geheime wapenbergplaats in de hoofdstad Kinshasa.

Een tweede groep van twaalf militaire officieren werd eveneens veroordeeld tot gevangenisstraffen variërend van vijf tot vijftien jaar wegens een vermeende samenzwering om de macht over te nemen. Zij werden berecht in een onderzoek naar drie verschillende couppogingen. Volgens ASADHO hadden onderzoeksofficieren een aantal verdachten in het proces in de zuidoostelijke plaats Lisaki gemarteld en waren er onregelmatigheden tijdens het proces.
Verder verklaarde ASADHO dat een derde groep van zeventien soldaten, die werd beschuldigd van aansluiting bij commandant Anselme Masasu om in oktober 2000 een coup te plegen, zonder proces naar de gevangenis was teruggestuurd. Masasu was in november 2000 geëxecuteerd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Elf Libanezen in Kongo geëxecuteerd

Op 7 maart 2001 meldde een bron uit de Libanese gemeenschap dat de minister van Justitie Mwenze Kongolo en de minister van Buitenlandse zaken Léonard She Okitundu aan de Libanese ambassadeur Chehade el-Moulan hadden bevestigd dat er in Kongo elf Libanezen waren geëxecuteerd na de moord op de voormalige president Laurent Kabila. De ministers zouden hebben gezegd dat zij de precieze details niet kenden, noch wisten wie er opdracht tot de executies had gegeven. Tevens zouden zij een nader onderzoek hebben toegezegd. Volgens de bron zou een Libanese delegatie naar Kinshasa onderweg zijn om informatie over de geëxecuteerde Libanezen te vergaren. Een twaalfde Libanees die een paar dagen na de anderen zou zijn gearresteerd, bevond zich volgens de bron in de gevangenis van Kinshasa.

Eerder hadden militaire bronnen gemeld dat de elf Libanezen in januari in opdracht van de commandant van de militaire regio Kinshasa Youseef Bakri waren gearresteerd en dat enkelen van hen kort daarna waren geëxecuteerd.
Joseph Kabila, die zijn vader als president was opgevolgd, had een speciale commissie opgezet om de moord op Laurent Kabila te laten onderzoeken en sindsdien zouden een aantal militaire functionarissen en ambtenaren zijn gearresteerd, waaronder Laurent Kabila's naaste medewerker Edy Kapend.

Rekrutering aantal kindsoldaten neemt toe

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International zei op 19 juni 2001 dat er steeds meer kindsoldaten in frontposities werden geplaatst door strijdende partijen die vochten om de controle in Kongo. In een rapport beschuldigde de mensenrechtenorganisatie met name Rwanda, haar rebellerende bondgenoten en Kongolese milities van het ronselen van minderjarigen. Amnesty-onderzoeker Veronique Aubert zei dat de psychologische impact verwoestend was en dat de kinderen getuige of verantwoordelijk waren geweest van gebeurtenissen die hen voor de rest van hun leven hadden getraumatiseerd. Volgens Amnesty waren sinds de invasie van Rwanda in het oosten van Kongo in 1998 tienduizenden burgers vermoord en mishandeld door Rwandese troepen en hun rebellerende Kongolese bondgenoten, de Kongolese democratische coalitie (RCD). 'Vrouwen, kinderen en ouderen die niet konden vluchten waren vaak het slachtoffer geworden van dit soort aanvallen', aldus het rapport. 'De troepen waren ook regelmatig betrokken bij seksueel geweld, ook tegen erg jonge meisjes en oude vrouwen'.

Amnesty zei verder dat Kongolese milities, zoals de Mai Mai die het land probeerden te ontdoen van Rwanda en haar bondgenoten, en ook Burundese rebellengroepen schuldig waren aan soortgelijk misbruik van burgers en kindsoldaten. 'Veel gerekruteerde kinderen zijn ook zelf het slachtoffer geworden van opzettelijke en willekeurige moord, mishandeling en andere vormen van marteling en slechte behandeling', aldus het rapport.
Een regeringswoordvoerder zei geen commentaar te kunnen leveren omdat hij het rapport nog niet had gelezen. De rebellenbeweging RCD had eerder soortgelijke aantijgingen in een rapport van de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch ontkend.
President Kabila had een week eerder de Kongolese strijdmacht opgedragen alle kindsoldaten te demobiliseren en te stoppen met de rekrutering van minderjarigen. Eerder had de VN het aantal kindsoldaten in Kongo geschat tussen de 8.000 en 12.000.

Honderden doden na jacht op vermeende heksen en tovenaars

Een Ugandese legerofficier verklaarde op 11 juli 2001 dat het dodenaantal als gevolg van het lynchen van vermeende heksen en tovenaars in het noordoosten van Kongo meer dan verdubbeld was tot 843. Volgens de militaire inlichtingen kapitein Alfred Opio die zei dat hij zich baseerde op gegevens van de gouverneur in Aru in het noordoosten van Kongo nabij de Ugandese grens, kwamen er steeds meer berichten over lynchpartijen in verafgelegen gebieden. Een maand eerder had Opio gemeld dat het aantal doden 394 bedroeg.

Volgens Opio waren er bijna 150 verdachten gearresteerd tijdens een gezamenlijke operatie van de lokale politie en Ugandese legertroepen die in dat gebied in grote aantallen aanwezig waren. Hij voegde eraan toe dat in het dorp Zaki ten noordwesten van Aru naar verluid 175 mensen waren omgebracht en dat de verdachten zeiden dat zij door hun stamhoofden waren geïnstrueerd.

Volgens het Ugandese dagblad *New Vision* waren de moorden in en om Aru begonnen nadat een jongen een schrift mee naar school nam waarin een lijst stond van mensen die in zijn dorp waren omgekomen. De leerkracht zou de lijst aan de lokale autoriteiten hebben overgedragen, waarna de vader van het uitoefenen van heksenpraktijken werd beschuldigd. De vader zou de moorden hebben toegegeven waarna in andere dorpen paniek ontstond omdat recente doden eveneens aan hekserij werden toegeschreven. Volgens Opio, die zei dat de meeste moorden door jongens tussen elf en negentien jaar waren uitgevoerd, waren de meeste slachtoffers oude mannen, hoewel er ook zes vrouwen waren vermoord.

(Vorige berichten pag. 122/2 - 2001)

TANZANIA

BINNENLAND

President Mkapa wint presidentsverkiezingen

De Nationale verkiezingscommissie maakte op 8 november 2000 bekend dat president Benjamin Mkapa met 71,7 procent van de stemmen de presidentsverkiezingen van 29 oktober 2000 had gewonnen en dat tevens zijn regerende CCM een grote meerderheid in het parlement had behaald. De verkiezingsuitslagen kwamen nadat op 5 november in zestien kiesdistricten op de eilanden van Zanzibar de verkiezingen wegens onregelmatigheden waren overgedaan.

Uitslag presidentsverkiezingen
(29 oktober 2000)

	percentage
Benjamin William Mkapa (CCM)	71,7
Ibrahim Lipumba (CUF)	17,0
Augustine Lyatonga Mrema (TLP)	8,1
John Momise Cheyo (UDP)	4,4

Uitslag parlementsverkiezingen
(29 oktober 2000)

	zetels
Partij voor de revolutie (CCM)	244
Verenigd burgerfront (CUF)	15
Partij voor democratie en vooruitgang (CHADEMA)	4
Tanzaniaanse arbeiderspartij (TLP)	3
Verenigde democratische partij (UDP)	2
Niet beschikbaar	1
totaal	269

Toelichting: De Nationale Assemblee van Tanzania telt 274 leden. Bovengenoemde uitslag is exclusief de vijf afgevaardigden van het Huis van Afgevaardigden van Zanzibar.

Mkapa benoemt nieuwe regering

Op 23 november 2000 maakte president Mkapa de samenstelling van het nieuwe kabinet bekend. Mkapa handhaafde de meeste kernministers en benoemde in totaal twaalf nieuwe ministers, waaronder voormalige ministers en oudgedienden van de CCM.

Mkapa benoemt Zanzibari tot vicepresident

President Mkapa nomineerde op 13 juli 2001 de weinig bekende politicus Ali Mo-

Samenstelling regering (23 november 2000)

President
Benjamin William MKAPA

Vice-president
Omar Ali JUMA

Premier
Frederick SUMAYE

Ministers van staat in het kantoor van de president
Wilson MASILINGI
Mary NAGU
Hassan NGWILIZI
Abdallah KIGODA

Ministers van staat in het kantoor van de vice-president
William LUKUVI
Arcado NTAGAZWA
Daniel YONA

Ministers van staat in het kantoor van de premier
William LUKUVI
Ramadhani MAPURI

Ministers:
Arbeid, Jeugd en Sport
Juma KAPUYA
Binnenlandse zaken
Mohamed Seif KHATIB
Buitenlandse zaken
Jakaya Mrisho KIKWETE
Communicatie en Transport
Mark MWANDOSYA
Coöperaties en Markten
George KAHAMA
Defensie
Philemon SARUNGI
Energie en Delfstoffen
Edgar MAOKOLA-MAJOGO
Financiën
Basil MRAMBA
Gezondheidszorg
Anna ABDALLA
Grondzaken
Gideon CHEYO
Handel en Industrie
Iddi SIMBA
Justitie en Grondwettelijke zaken
Bakari MWAPACHU
Kinderen en Vrouwenzaken
Asha-Rose MIGIRO
Landbouw en Voedsel
Charles KEENJA
Natuurlijke hulpbronnen en Toerisme
Zakia MEGHJI
Onderwijs
Joseph MUNGAI
Openbare werken
John MAGUFULI
Water en Veestapelontwikkeling
Edward LOWASSA
Wetenschap en Technologie
Pius NG'WANDU

hammed Shein afkomstig van Zanzibar tot vice-president. Shein, voormalig minister van Grondwetszaken en Goed bestuur in de regering van Zanzibar, verving Omar Ali Juma die enkele dagen eerder aan een hartaanval was overleden.

ZANZIBAR

Onrust neemt toe na chaotische verkiezingen

Oppositiepartijen vormen alliantie

Zanzibar's oppositiepartij Verenigd burgerfront (CUF) en de kleine oppositiepartij op het vasteland CHADEMA maakten op 10 juli 2000 bekend dat zij een alliantie hadden gevormd in verband met de presidentsverkiezingen in oktober dat jaar. CUF-voorzitter Lipumba werd de presidentskandidaat van de nieuwe Alliantie voor bevrijding. Hij moest het gaan opnemen tegen president Benjamin Mkapa van de regerende Partij voor de revolutie (CCM) die streefde naar een tweede presidentstermijn.

Zes gewonden bij oppositiebijeenkomst na ingrijpen politie

Op 11 oktober 2000 raakten op de eilanden van Zanzibar volgens ooggetuigen zes mensen gewond nadat de politie het vuur opende op de bezoekers van een bijeenkomst van de oppositiepartij Verenigd burgerfront (CUF). Volgens ooggetuigen werden de naar schatting duizend CUF-aanhangers vóór het politie-ingrijpen aangevallen door stenengooiende aanhangers van de regerende Partij voor de revolutie (CCM). De politie zou in de lucht hebben geschoten om de strijdende partijen te verspreiden, maar bij het uitblijven daarvan gericht hebben geschoten.

Oppositie eist nieuwe presidentsverkiezingen

Op 30 oktober 2000 eiste de oppositiepartij Verenigd burgerfront (CUF) dat de chaotisch verlopen algemene verkiezingen een dag eerder, in alle vijftig kiesdistricten op de eilanden van Zanzibar moesten worden overgedaan. De verkiezingscommissie van Zanzibar (ZEC) gaf toe dat er serieuze onregelmatigheden waren geconstateerd in zestien kiesdistricten en zei dat sommige verkiezingsfunctionarissen mogelijk waren betrokken bij de diefstal van stembiljetten en dat zij daarbij waarschijnlijk waren geholpen door de politie. De ZEC stelde voor om in die zestien kiesdistricten een nieuwe stembusronde te organiseren, hetgeen een dag later door het CUF werd afgewezen.
Kort nadat de ZEC haar standpunt had bekendgemaakt brak er onrust uit op de eilanden. In het CUF-bolwerk Stonetown schoot de oproerpolitie met traangas, rubberkogels en met scherp op demonstranten nadat zij met stenen een politiewagen hadden bekogeld. Daarna viel de politie winkels binnen en sleepte mensen naar buiten die op straat in elkaar werden geslagen en in auto's werden afgevoerd. Op het Tanzaniaanse vasteland waren de verkiezingen rustig verlopen.

Europese Unie veroordeelt verloop verkiezingen op Zanzibar

Op 3 november 2000 veroordeelde de Europese Unie (EU) het verloop van de verkiezingen op de eilanden van Zanzibar en zei dat het voorstel om de verkiezingen in zestien van de vijftig kiesdistricten te herhalen, voorbijging aan de diepte van het probleem. De EU hekelde de samenstelling van de verkiezingscommissie van Zanzibar (ZEC) die bestond uit leden van de regerende CCM en zei dat deze geen mogelijkheid bood voor geloofwaardige verkiezingen.
Eerder hadden verkiezingswaarnemers uit het Britse Gemenebest de verkiezingen op de eilanden omschreven als een janboel.

Regerende CCM wint verkiezingen op Zanzibar

Op 7 november 2000 maakte de verkiezingscommissie van Zanzibar (ZEC) bekend dat de regerende Partij voor de revolutie (CCM) de presidentiële en parlementaire verkiezingen op de semi-autonome eilanden van Zanzibar had gewonnen. Amani Abeid Karume van de CCM had volgens de ZEC 67 procent van de stemmen gekregen, terwijl Seif Sharif Hamad van de oppositiepartij CUF 33 procent van de stemmen had veroverd. In de parlementaire verkiezingen had de CCM in 34 van de 50 kiesdistricten gewonnen en de CUF in 16. De ZEC zei tevreden te zijn met het resultaat en verklaarde Karume tot legitieme president van Zanzibar.
Na de bekendmaking van de verkiezingsuitslag gingen duizenden CCM-aanhangers de straat op om de overwinning te vieren. In Stonetown, een bolwerk van de CUF, gingen

de winkels vroegtijdig dicht en waren de straten uitgestorven nadat de CUF haar leden had aangeraden binnen te blijven omdat eerder honderden van haar aanhangers waren bedreigd

Doden tijdens gewelddadig weekeinde op Zanzibar

De voorzitter van het Verenigd burgerfront (CUF) Lipumba zei op 31 januari 2001 dat er minstens 280 mensen op Zanzibar waren vermoord tijdens een gewelddadig weekeinde enkele dagen eerder en eiste het aftreden van Amani Karume, president van het eiland. Volgens Lipumba had de politie op Pemba demonstranten van de oppositie vermoord die nieuwe verkiezingen eisten en hadden veiligheidstroepen mensen uit huizen en gevangenissen gesleept en geëxecuteerd. Ook per boot vluchtende eilandbewoners zouden zijn vermoord. Journalisten waren niet in staat de beschuldigingen te verifiëren.

Oppositie eist nieuwe verkiezingen

Op 11 februari 2001 eiste het Verenigd burgerfront (CUF) nieuwe verkiezingen op haar eerste openbare bijeenkomst sinds de omstreden algemene verkiezingen in oktober 2000. De politie was massaal aanwezig bij de bijeenkomst van tienduizenden CUF-aanhangers die leuzen riepen voor rechtvaardigheid en eerlijke verkiezingen. Op de bijeenkomst, die zonder incidenten verliep, zeiden CUF-leiders dat in januari op Zanzibar en Pemba in totaal 75 mensen waren omgekomen bij botsingen met de politie. Eerder had de regerende CCM gezegd dat er 23 slachtoffers waren gevallen.

Amnesty International bevestigt wreedheden tegen oppositie

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International zei op 2 maart 2001 dat zij over dwingende bewijzen beschikte dat de Tanzaniaanse politie in januari wreedheden had begaan tegen demonstranten van de oppositie en verzocht de Tanzaniaanse regering om een onafhankelijk onderzoek. Volgens Amnesty waren er sterke bewijzen van overlevenden en getuigen over grove mensenrechtenschendingen, grootschalige willekeurige arrestaties, buitengerechtelijke executies, folteringen in gevangenissen en verkrachtingen van oppositieleden.

Tienduizenden oppositieleden eisen nieuwe verkiezingen

Tienduizenden demonstranten verzamelden zich op 28 april 2001 even buiten de stad Zanzibar om een herhaling te eisen van de omstreden verkiezingen in oktober 2000. De secretaris-generaal van de belangrijkste oppositiepartij Verenigd burgerfront (CUF) Seif Hamad zei dat nieuwe verkiezingen de enige manier waren om de politieke crisis op Zanzibar op te lossen. Politici van een tiental andere oppositiepartijen waren op de bijeenkomst aanwezig, hetgeen wees op een nieuwe eenheid in de gewoonlijk verdeelde oppositie.

Eerder in april 2001 hadden in Dar-es-Salaam op het Tanzaniaanse vasteland ongeveer 60.000 mensen tegen de regering gedemonstreerd.

Vluchtelingen keren terug naar Zanzibar

Een vertegenwoordiger van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR zei op 17 mei 2001 dat de eerste boot naar Pemba onderweg was met terugkerende vluchtelingen die na de onlusten in januari van het eiland naar Kenia waren gevlucht. Volgens de vertegenwoordiger waren er ruim 200 vluchtelingen aan boord, waaronder 17 parlementsleden, die terugkeerden nadat de Tanzaniaanse regering had beloofd dat zij niet zouden worden gearresteerd. Naar schatting waren er in januari tenminste 2.000 leden van het Verenigd burgerfront (CUF) naar Kenia gevlucht.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

UNHCR ontvangt EU-fondsgelden voor vluchtelingen

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR maakte op 7 juli 2000 bekend dat zij 12 miljoen euro fondsgelden van de Europese Unie had ontvangen voor haar werkzaamheden in Tanzania ten behoeve van de naar schatting 400.000 Burundese en Kongolese vluchtelingen. Volgens de UNHCR dekte het geld eenderde van de geraamde kosten in 2000.

Doden na botsingen tussen rivaliserende mijnbouwers

Tanzaniaanse dagbladen meldden op 6 oktober 2000 dat er bij botsingen tussen rivaliserende mijnbouwers in het noorden van het land 21 mensen waren omgekomen en 50 anderen gewond waren geraakt. Volgens de kranten waren de etnische Sonje en Masai slaags geraakt nadat Sonje-jongeren edelstenen van een mijnwerker hadden gestolen waarna zijn Masai-collega's wraak namen op Sonje-dorpsbewoners.

Doden bij overstromingen in het noordwesten

De politie maakte op 2 december 2000 bekend dat een dag eerder 26 mensen waren omgekomen en 17 anderen gewond nadat de rivier Mirongo in het noordwesten van het land na zware regenval was overstroomd.

VN gaat voedsel distribueren

Het VN-wereldvoedselprogramma (WFP) maakte op 14 december 2000 bekend dat zij aan het begin van januari 2001 zou beginnen met de distributie van duizenden tonnen maïs onder ongeveer 1,3 miljoen hongerenden Tanzanianen op het vasteland. Volgens het WFP was er een voedseltekort ontstaan nadat de seizoensregens voor het vierde achtereenvolgende jaar waren uitgebleven.

Minister kondigt belastingverlaging en uitgaven voor armoedebestrijding aan

Op 14 juni 2001 kondigde de minister van Financiën Mramba belastingverlaging en grotere uitgaven voor armoedebestrijding aan in zijn begroting voor 2001/02. De maatregelen waren mogelijk door een grote schuldenlastverlichting en een redelijk gezonde economie. De meeste extra uitgaven gingen naar gezondheidszorg en onderwijs.

BUITENLANDSE ZAKEN

Clinton prijst Tanzania voor vredesinspanningen en hervormingen

Op 28 augustus 2000 prees de Amerikaanse president Bill Clinton in de stad Arusha Tanzania voor haar pogingen om vrede te bewerkstelligen in het buurland Burundi en voor de doorgevoerde economische hervormingen. Clinton zei dat hij buitenlandse investeringen zou aanmoedigen en prees president Mkapa voor het tolerante beleid in het land dat ondanks de bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Tanza-

nia en Kenia in 1998 ongewijzigd was gebleven. Verder beloofde Clinton hulp om de gevolgen van de droogte te bestrijden en zei dat Washington Tanzania en Kenia zou proberen te helpen met hun significante vluchtelingenprobleem.

Tanzania en Burundi gaan samen onderlinge grens bewaken

De defensieministers van Tanzania en Burundi kwamen op 24 juni 2001 overeen dat hun legertroepen zouden gaan samenwerken bij de bewaking van de onderlinge grens. Eerder had Tanzania Burundi beschuldigd van grensoverschrijdende operaties tegen Burundese vluchtelingen en Burundi had Tanzania beschuldigd van steunverlening aan Burundese rebellen in Burundi.

(Vorige berichten pag. 437/1 - 2000)

INTERNATIONAAL

VS houden plan ter naleving verdrag tegen bacteriologische wapens tegen

De Verenigde Staten maakten op 25 juli 2001 bekend dat ze zich keerden tegen een plan om naleving van de Conventie tegen Biologische Wapens uit 1972 af te dwingen. Volgens de Verenigde Staten vormde dit plan een te groot risico voor de nationale veiligheid en betekende het een aantasting van bedrijfsgeheimen. De Verenigde Staten torpedeerden hiermee het resultaat van tien jaar moeizame onderhandelingen in een ad hoc comité van 54 landen.

Ongeveer 140 landen ondertekenden in 1972 de conventie, maar die bevatte geen maatregelen om te zorgen dat deze ook werd nageleefd. Daarom kwam het ad hoc comité met een aantal voorstellen. Zo moesten de deelnemende landen bekend maken waar bacteriologische wapens geproduceerd konden worden en moesten ze deze plaatsen openstellen voor internationale inspectie. De Verenigde Staten meenden dat daardoor het risico van bedrijfsspionage te groot zou zijn.

Het land ging hiermee dwars in tegen de heersende opinie. Wel bleven de Verenigde Staten benadrukken verder te willen strijden tegen de verspreiding van biologische wapens en hiertoe ook nieuwe ideeën te willen aandragen.

Palestijnen 'kapen' antiracismeconferentie

De antiracismeconferentie die vanaf 30 augustus 2001 in het Zuid-Afrikaanse Durban werd gehouden, werd 'gekaapt' door de Palestijnen. Een coalitie van Islamitische en Arabische landen zette de Palestijnse kwestie gedurende de conferentie voortdurend centraal, zodat de oorspronkelijke agenda nauwelijks nog aan bod kon komen. Ook werd er op grote schaal anti-joodse literatuur uitgedeeld en werden deelnemers van joodse non-gouvernementele organisaties bedreigd. Arabische en islamitische landen wilden dat de eindresolutie expliciet Israël als racistische staat benoemde. In reactie hierop vertrokken de Verenigde Staten en Israël van de conferentie. In de slottekst van de resolutie die op 9 september 2001 werd aangenomen, ontbrak de expliciete benoeming van Israël als 'racistisch' uiteindelijk. Wel waren de Palestijnen het enige volk waarnaar de resolutie expliciet verwees als noodlijdend en levend onder bezetting.
De conferentie van Durban was de tweede racismeconferentie die in het teken stond van anti-joodse en anti-Israëlische propaganda. Eerder werd er een soortgelijke conferentie in Teheran gehouden. Daar mocht Israël in het geheel niet aanwezig zijn en kon het niet voorkomen dat de eindresolutie het land toen wel als racistisch bestempelde.

Boycot wetenschappelijke tijdschriften

Bijna 27.000 wetenschappers over de hele wereld eisten op 4 september 2001 in een open brief dat uitgevers wetenschappelijke publicaties gratis via internet beschikbaar stellen. Tijdschriften die daaraan niet meewerkten, zouden vanaf die dag door de onderzoekers geboycot worden. Zij zouden niet meer voor hen schrijven. Tot de grootste wetenschappelijke uitgevers in de wereld behoren ook enkele Nederlandse, zoals Reed Elsevier en Wolters Kluwers. Het was auteurs al vele jaren een doorn in het oog dat zij veelal gratis hun artikelen aanleveren en vervolgens peperdure abonnementen op de tijdschriften moeten nemen waarin zij publiceren. Bovendien werd het wetenschappelijk onderzoek bijna altijd gefinancierd met gemeenschapsgeld. Daarom zouden de resultaten daarvan in principe ook kosteloos aan de gemeenschap ter beschikking moeten worden gesteld, vonden de onderzoekers. De open brief, verspreid via internet, was een initiatief van de Amerikaanse Public Library of Science. Enkele honderden Nederlandse onderzoekers deden aan de boycot mee.
Een eerdere boycot door openbare bibliotheken begon enkele jaren geleden. Deze richtte zich tegen de taktiek van uitgevers om telkens nieuwe specialistische titels op hetzelfde vakgebied in het leven te roepen.

Tijdschriften pakken invloed farmaceutische industrie aan

Op 11 september 2001 kwamen de belangrijkste medisch-wetenschappelijke tijdschriften in actie tegen de invloed van de farmaceutische industrie op onderzoeksresultaten. In een gezamenlijk hoofdredactioneel commentaar kondigden de redacties van onder meer het Britse *The Lancet* en de Amerikaanse tijdschriften *The New England Journal of Medicine* en *The Journal of the American Medical Association* aan, dat ze geen onderzoeksverslagen meer publiceren waarbij niet de onderzoekers maar de betalende industrie de zeggenschap had over de onderzoeksgegevens. De actie, waaraan ook het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* meedeed, ontstond naar aanleiding van klachten over farmaceutische industrieën die tot in detail het onderzoek naar nieuwe geneesmiddelen controleerden. Onderzoek werd soms uitgevoerd onder voorwaarden die, aldus het commentaar, 'draconisch zijn voor zichzelf respecterende onderzoekers': industrieën kunnen vaak bepalen hoe onderzoek wordt opgezet, welk type patiënten mag meedoen, en hoe de resultaten worden gepubliceerd. Het komt voor dat onderzoekers zich neerleggen bij een publicatieverbod als de resultaten te ongunstig zijn voor het medicijn van de betalende industrie.

Met hun gezamenlijke commentaar introduceerden de redacties nieuwe ethische richtlijnen voor hun auteurs. De onderzoeksresultaten dienen immers als bron voor vergunningen voor toelating van nieuwe medicijnen en dienen ook om artsen over te halen een middel voor te schrijven.

(Vorige berichten pag. 578/2 - 2001

Aflevering nr. 3170

BAHREIN
Emir onderhandelt met Al-Jamri in uniek hervormingsproces 610
Vrouwenraad in de maak 611
Informele top GCC over IMF-beleid 611

BELGIË
Gevolgen terreuraanslagen op VS 582
Volksunie en ID21 definitief ter ziele 583
Kabinet keurt Plan Kafka goed 584
Dutroux beschuldigt zijn echtgenote 584

CAMBODJA
Nieuwe wet op grondbezit 626
Wetgeving legaliseert internationale processen tegen Rode Khmer 627
UNHCR weert Vietnamese vluchtelingen uit Cambodjaanse kampen 627

CHINA
Plenum wil Communistische Partij vernieuwen 628
Sombere economische ontwikkelingen 628
WTO keurt Chinees lidmaatschap goed 628

DUITSLAND
Scharping opnieuw onder vuur 585
Schill grote winnaar Hamburgse verkiezingen 585
Joods museum in Berlijn geopend 586

EUROPESE UNIE
Nieuwe ontwerp-richtlijn tegen 'asielwinkelen' 581
Ecosoc positief over immigratierichtlijnen 581
EU-ministers in grote lijnen eens over Eurojust 582
Parlement niet eens over verbod op spam 582

FINLAND
Parlement stemt voor 'homohuwelijk' 586
Poetin brengt staatsbezoek aan Finland 586

FRANKRIJK
Franse Senaat schuift op naar links 587
Moordaanslag op Corsicaanse nationalist 587
Chirac gaat opnieuw vrijuit 587

GRIEKENLAND
Simitis: 'Ik leid PASOK bij verkiezingen' 588

GROOT-BRITTANNIË
Duncan Smith nieuwe leider Conservatieven 588
John Hume stapt op als partijleider SDLP 589
Loyalisten akkoord met hervorming politie 589
Journalist vermoord in Belfast 589

INTERNATIONAAL
VS houden plan ter naleving verdrag tegen bacteriologische wapens tegen 643
Palestijnen 'kapen' antiracismeconferentie 643

ISRAËL
Regeringscoalitie van Sjaron verstevigd 612
Meer en zwaarder geweld intifada 612
Extra veiligheidsmaatregelen na aanslagen Verenigde Staten 614

ITALIË
Tweespalt in onderzoekscommissie G8-geweld 590
Berlusconi wekt woede islamitische wereld 590

JEMEN
Nieuw kabinet krijgt vertrouwen parlement 614
Moordenaar studentes geëxecuteerd 615
Jemen vraagt Londen Abu Hamza te berechten 615

KAZACHSTAN
Eerste civiele veiligheidschef benoemd 629
Uitreisvisa grotendeels afgeschaft 629
Ex-premier bij verstek veroordeeld 630

KIRGIZSTAN
President Akajev bereidt opvolging voor 631
Oppositiefiguur vrijgelaten 631
President Akajev wil buitenlandse schuld verminderen 631

KOEWEIT
KPC belooft fors in binnenland te investeren 616
Superfusie islamitische banken op komst 616
Parlement ratificeert GCC-defensiepact 617

KONGO, DEM. REPUBLIEK
Enige vooruitgang in vredesproces 636
Verbod op politieke activiteiten opgeheven 638
Regering verhindert bijeenkomst oppositie 638
Elf Libanezen in Kongo geëxecuteerd 639
Rekrutering aantal kindsoldaten neemt toe 640

MYANMAR (BIRMA)
Dialoog tussen junta en oppositie gaat voort 631
Satelliet-tv toegestaan 632
Japan geeft Myanmar economische hulp 632

NEDERLAND
Troonrede 2002 590
Rijksbegroting 2002 593
Belangrijke punten uit de rijksbegroting 2002 593

OMAN
Zware straffen in anticorruptiecampagne 618
Bezoek Syrische president Assad 619
Brits-Omaanse oefeningen gaan door 619

PALESTIJNSE GEBIEDEN
Voortzetting intifada tegen Israël 619
Stijgend aantal doodsvonnissen voor verraad 621
Hervatting Arabische boycot 622

PORTUGAL
Guterres wil flexibel begrotingstekort 599
Spanje en Portugal tegen terrorisme 599

QATAR
Doodstraf voor vermeende putschisten 622
Rode loper voor Fidel Castro 623

RUSSISCHE FEDERATIE
'Russen helpen Iran met ontwikkeling massavernietigingswapens' 600
Poetin brengt Duitsland een driedaags bezoek 600

SAOEDI-ARABIË
Nieuwe shoera geïnstalleerd 623
Shell investeert miljarden in gasproject 623
Tientallen doodvonnissen voltrokken 623

SPANJE
Politie arresteert vijf ETA-leden 601
Spanning met Marokko neemt verder toe 601

SRI LANKA
Perscensuur opgeheven 633
Parlement geschorst 633
Geen schot in vredesproces 633

TANZANIA
Mkapa benoemt nieuwe regering 640
Mkapa benoemt Zanzibari tot vice-president 640
Onrust neemt toe na chaotische verkiezingen 641
VN gaat voedsel distribueren 642

TURKIJE
Lira naar nieuw dieptepunt 602
Parlement wijzigt grondwet 602

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN
Zware straffen voor drugshandel 625
Nieuw in Dubai: bankoverval 626
Vals kapingsalarm 626

VERENIGDE STATEN
WTC en Pentagon doelwit terreuraanslagen 603
Chronologisch overzicht 603
Rumsfeld wil Pentagon efficiënter maken 610

ZWITSERLAND
Man schiet veertien politici dood 602
Senaat akkoord met aansluiting bij VN 603

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

BELGIË

BINNENLAND

Vlaams partijlandschap aan het schuiven

Het uiteenvallen van de Volksunie (VU) leidde in oktober 2001 tot pogingen van de grotere partijen om aanhang te verwerven onder delen van de VU en bondgenoot ID21. Voor de traditionele partijen was het mede een gelegenheid om het gestage stemmenverlies over de afgelopen jaren een halt toe te roepen.

CD&V en NCD

Na een lange discussie onder de leden van de partij besloot de Christelijke Volkspartij (CVP) haar naam te wijzigen in CD&V – Christen-Democratisch & Vlaams. Op 29 en 30 september leken de Vlaamse christen-democraten hun partij pijnloos te hebben omgevormd, tijdens een congres waarop zich duidelijke meerderheden aftekenden voor een confederaal België, voor het homohuwelijk en tegen stemrecht voor immigranten. Dit laatste standpunt was geen principieel nee, heette het, maar werd vooral ingenomen omdat het migrantenstemrecht een verkiezingsspeerpunt was van socialisten en groenen.

In oktober bleek een aantal christen-democratische politici echter aansluiting te zoeken bij de liberale VLD. Zij werden aangevoerd door de europarlementariër en voormalige CVP-voorzitter Johan van Hecke die de Nieuwe Christen-Democratie (NCD) oprichtte om zich sterk te maken voor een christelijke partij zonder 'conservatieven'. De VLD omarmde de afvalligen onmiddellijk en het partijbestuur van de Vlaamse liberalen gaf voorzitter Karel De Gucht een mandaat om met Van Hecke een nog bredere VLD te smeden. Dat kwam de VLD op het verwijt van CD&V-voorzitter Stefaan De Clerck te staan dat de VLD al enkele maanden bezig was met de uitvoering van een vernietigingsscenario voor de christen-democraten.

De CD&V-leiding wilde elke indruk vermijden dat een groot aantal politici aan het overlopen was naar een nieuwe christen-democratische beweging en dwong al haar afgevaardigden in het federale en Vlaamse parlement om kleur te bekennen, evenals alle burgemeesters. Afdelingen en de organisaties die van oudsher met de christen-democraten vereenzelvigd werden, zoals de koepel van christelijke werknemersorganisaties ACW, distantieerden zich publiekelijk van het project van Van Hecke. Tegen Van Hecke werd eind oktober een procedure gestart om hem uit de partij te zetten.
CD&V-Kamerlid Karel Pinxten vroeg een week bedenktijd. John Taylor, CD&V-burgemeester van Wichelen en ACW-boegbeeld in Oost-Vlaanderen, maakte bekend wel over te stappen. Taylor was in 1999 CVP-lijsttrekker voor het Vlaams parlement en had enkele maanden eerder wegens ziekte zijn parlementair mandaat al ter beschikking gesteld. Ook Koert Debeuf, voormalig jongerenvoorzitter van de CD&V, zegde zijn lidmaatschap van de CD&V op.
Tegen eind oktober hadden bijna alle 63 federale, regionale en Europese parlementariërs en 150 burgemeesters duidelijk gemaakt dat ze achter de CD&V stonden. De CD&V is en blijft de enige vertegenwoordiger van het christen-democratisch gedachtegoed, concludeerde de nationale leiding.

In het dagblad *De Morgen* van 30 oktober analyseerde een lid van de Christen-democratische Vernieuwing (CDV), de denktank rond Johan Van Hecke, waarom het de CVP ook na de naamsverandering niet zou lukken haar positie te behouden. Zij zou zich teveel baseren op de standen die decennialang de macht van de CVP bepaalden. 'Maar met de ontkerkelijking en ontzuiling van onze samenleving hebben deze in toenemende mate aan invloed ingeboet, met verregaande electorale gevolgen voor de CVP. Het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen wordt niet langer uitsluitend gedomineerd door ACW, Unizo [Unie van Zelfstandige Ondernemers] of Boerenbond. Het nieuwe middenveld is een bonte verzameling van vredesbewegingen, ontwikkelingsorganisaties, milieubewegingen, consumentenorganisaties. Willen de Vlaamse christen-democraten zich ècht vernieuwen, dan moeten ze de banden met de klassieke standen losser maken en aansluiting zoeken bij het nieuwe middenveld. Wil de CD&V zich ontdoen van haar oubollige imago en nieuwe mensen aantrekken, dan mag ze niet langer toelaten dat de standen de plaatsen op de lijsten bepalen en invullen.'

SP.A

In september besloot de Vlaamse Socialistische Partij (SP) zonder veel publieke ophef ook tot een naamsverandering: Socialistische Partij Anders (SP.A). Hoewel de partij hiermee de deur 'voor elke progressief denkende Vlaming' wilde openzetten, liep de SP met deze naamsverandering toch vooral vooruit op een gewenst huwelijk met de milieupartij Agalev. De goede samenwerking tussen minister Steve Stevaert van de SP.A en minister Bert Anciaux van de Toekomstgroep in de Vlaamse regering versterkte speculaties over een alliantie tussen de SP.A en de Toekomstgroep maar die hield in oktober expliciet ook de deur open voor aansluiting bij de VLD.

Ook de CD&V aasde op een alliantie met de Toekomstgroep en Agalev. CD&V-voorzitter Stefaan De Clerck wilde werken aan grotere politieke verbanden en de fragmentatie van de partijen in Vlaanderen tegengaan. 'Kiezers terugwinnen betekent dat we politiek daklozen, geëngageerde middenvelders en waardevolle politici uit andere bewegingen moeten betrekken bij onze actie', zei De Clerck tijdens het oprichtingscongres.

Toekomstgroep en N-VA

Voor 10 november 2001 werd de officiële oprichting aangekondigd van de Toekomstgroep van ex-VU-politici als Bert Anciaux, Patrick Vankrunkelsven en Annemie Vande Casteele, waarin ook ID21 opging. Deze groep profileerde zich als nieuwlinks-neoliberaal en minder Vlaams-nationalistisch dan de Nieuw-Vlaamse Alliantie (N-VA) van Geert Bourgeois, de man die de VU min of meer had laten ontploffen vanwege zijn onvrede met de Lambermontakkoorden.

De N-VA situeerde zich rechts van het centrum. 'Iedereen die het manifest en de beginselverklaring van de N-VA onderschrijft, is welkom als lid', aldus Bourgeois, die naar eigen zeggen voorlopig geen heil zag in alliantiegesprekken met andere partijen.

Voor de derde groep binnen de overleden VU, de groep 'Niet Splitsen', was uiteraard na het uiteenvallen van de partij geen enkele rol meer weggelegd. Niet Splitsen, ook wel de Middengroep genoemd, bleef alleen bestaan om recht te houden op een deel van de partijfinanciering van de VU.

België

Hof spreekt berichten over vermogen van Boudewijn tegen

Het koninklijk paleis ontkende op 18 oktober 2001 dat wijlen koning Boudewijn over een vermogen van twaalf miljard franc (ca. 300 miljoen euro) beschikte. Naar aanleiding van artikelen en boeken ontkende een woordvoerder van koningin Fabiola ook dat haar overleden man het geld in de Verenigde Staten zou hebben belegd.

Elisabeth kan eerste koningin worden

Op 25 oktober 2001 beviel prinses Mathilde van een dochter, Elisabeth Therèse Marie Hélène. De naam Elisabeth verwees naar de vrouw van koning Albert I en ook de zus van Mathilde heette Elisabeth.
De dochter van kroonprins Filip werd de tweede troonopvolger op rij. Dat betekende niet alleen dat de huidige zeven potentiële troonopvolgers allemaal een rij op zouden schuiven, maar ook dat België over enkele decennia voor het eerst een koningin zou kunnen krijgen, die dan niet meer louter de vrouw van het staatshoofd zou zijn. Wijlen koning Boudewijn verzocht de regering begin jaren '90 de grondwet te wijzigen zodat ook vrouwen de troon konden bestijgen.

Senaat keurt euthanasiewet goed

Met ruime meerderheid keurde de Senaat op 25 oktober 2001 het wetsvoorstel goed dat euthanasie uit het strafrecht zou halen. Tegelijk werd het groene licht gegeven voor een voorstel om meer middelen uit te trekken voor hulp aan ongeneeslijk zieke patiënten. Daarmee kwam een einde aan twee jaar discussie in de Senaat over de legalisering van euthanasie.
Volgens het wetsvoorstel zou een arts die euthanasie pleegt niet langer strafbaar zijn, als hij tenminste aan een aantal zorgvuldigheidscriteria beantwoordde. Euthanasie zou een optie zijn voor meerderjarige patiënten die langdurig en uitzichtloos lijden. Ook andere patiënten konden voor euthanasie kiezen, maar dan was het advies van drie artsen noodzakelijk.

Uiteindelijk kreeg het euthanasievoorstel de steun van 44 senatoren. Behalve de meerderheidsfracties VLD, SP.A, PS en Agalev stemden ook de voormalige VU&ID'ers unaniem voor. Het wachten was nog op het fiat van de Kamer.

Geschillenraad honoreert klacht Vlaams Blok

De Geschillenraad voor Radio en Televisie gaf het Vlaams Blok op 25 oktober 2001 gelijk, na een klacht van voorzitter Frank Van Hecke tegen het TV 1-programma *De zevende dag*. Daarin werd een debat georganiseerd met partijvoorzitters van zowel regerings- als oppositiepartijen naar aanleiding van twee jaar paars-groen beleid. Van Hecke was hiervoor niet uitgenodigd en diende een klacht in.

De omroep VRT voerde aan dat het de redactie vrij stond om haar gasten te kiezen. Bovendien had de openbare zender de plicht een democratische, pluralistische maatschappij te bevorderen en dus ondemocratische gedachtestromingen buiten beeld te houden. Discriminerende uitlatingen waren bovendien expliciet verboden in uitzendingen van de omroep, aldus de VRT.
De Geschillenraad oordeelde dat het programma geleid werd door een moderator die kon voorkomen dat er uitspraken werden gedaan die strijdig waren met de opdracht van de zender. Bovendien was de redactionele vrijheid niet onbeperkt, vond de raad. De keuze van de gasten moest bepaald worden door objectieve maatstaven en criteria zoals de relevantie van bepaalde meningen. De programmamakers waren daarom niet altijd verplicht elke partij aan het woord te laten, aldus de raad.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Ministerraad keurt anti-terrorisme maatregelen goed

De federale ministerraad keurde op 26 oktober 2001 een wetsontwerp goed om de Europese afspraken over de strijd tegen het terrorisme uit te voeren. De regering wilde de mogelijkheid krijgen om per Koninklijk Besluit een reeks maatregelen te nemen, vooral gericht op het isoleren van landen die verdacht werden van steun aan of huisvesting van terroristen.
De staatsveiligheidsdienst kreeg niet de door haar gewenste toestemming om al voorafgaand aan een eventueel opsporingsonderzoek de telefoon van een verdachte af te kunnen luisteren. Minister van Justitie Marc Verwilghen vond dat niet hij maar het parlement moest beslissen over het gebruik van dat soort technieken.

Di Rupo ontkent deal tegen wisselmeerderheden

PS-voorzitter Elio Di Rupo ontkende op 27 oktober 2001 dat hij met VLD-voorzitter Karel De Gucht een pact had gesloten om de paars-groene regering voortaan te verschonen van wisselmeerderheden (meerderheden die gevormd worden samen met een oppositiepartij). Dat betekende, aldus de media enkele dagen eerder, dat de voorstellen van VLD-minister Verwilghen om tot een andere regeling voor spijtoptanten te komen en het door de PS gewilde migrantenstemrecht in de ijskast zouden worden gezet.
Volgens Di Rupo hadden Vlaamse journalisten tijdens een informeel gesprek zijn woorden verkeerd uitgelegd. Hij zou gezegd hebben dat een wisselmeerderheid voor een stemming over het migrantenstemrecht niet a priori wenselijk zou zijn en dat het misschien beter zou zijn druk uit te oefenen op de andere regeringspartijen.
Ook Karel De Gucht zei dat hij met Di Rupo geen geheime afspraken had gemaakt en voegde eraan toe dat men wel moest bedenken dat zijn partij niet de enige binnen de paars-groene regering was die de invoering van het migrantenstemrecht tegenhield. Volgens De Gucht was er alleen bij Agalev geen verdeeldheid over dit thema. 'Het zogenaamde akkoord tussen SP.A en Agalev dient alleen maar om te verdoezelen dat er binnen de socialistische partij grote interne tegenstellingen zijn over migrantenstemrecht', aldus De Gucht.
SP.A-voorzitter Patrick Janssens zei het informele vredespact tussen de partijvoorzitters wel te begrijpen, maar dat de manier waarop beiden zich bemoeiden met de beslissingen in het parlement 'not done' was. 'De besluitvorming in de regering, het parlement en de partijen staan los van elkaar', aldus Janssens.

Burgerorganisaties willen inspraak vooraf

Op 27 oktober 2001 werd het eerste burgercongres van België gehouden. Burger- en buurtverenigingen uit Antwerpen, de Kempen, Gent en Mechelen staken de koppen bij elkaar over de vraag hoe de burger meer inspraak kon krijgen in het beleid. Of politici naar burgers luisterden, was in België nog te vaak afhankelijk van hun goede wil, aldus de deelnemers. Inspraak vooraf moest een

wettelijke basis krijgen. Een vetorecht voor burgers was niet de bedoeling. 'We willen op een democratische manier inspraak hebben: door mee te mogen stemmen over een beslissing in plaats van alleen advies te geven', aldus een van de deelnemers.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sabena op weg naar faillissement

Op 4 oktober 2001 besloot het kabinet luchtvaartmaatschappij Sabena voor een maand een overbruggingskrediet van 125 miljoen euro te verstrekken, een dag voordat een gerechtelijk akkoord zou worden bereikt over surseance van betaling. Minister van Telecommunicatie en Overheidsbedrijven Rik Daems had de Kamer op 3 oktober verteld dat het grote moeite kostte particuliere investeerders te vinden voor een afgeslankt Sabena.
Het bedrijf, waarin de overheid de grootste aandeelhouder was en dat een schuld van 90 miljard frank (ca. 2,23 miljard euro) had opgebouwd, telde begin oktober nog 12.000 werknemers. Op 10 oktober bevestigde Daems dat er een sociaal fonds voor ontslagen werknemers zou worden opgericht. Op 12 oktober ging een deel van het personeel opnieuw in staking, met uitzondering van de piloten die wel solidair waren maar meenden dat staken tijdens surseance onherroepelijk tot faillissement zou leiden.

Sabena, vaak bekritiseerd als een speeltje van de Belgische politieke partijen, was in de loop van 2001 steeds verder in de problemen geraakt nadat het door te grote expansie eveneens in moeilijkheden geraakte Swissair uiteindelijk niet met het beloofde geld voor herkapitalisatie van Sabena over de brug kwam.

Faillissement City Bird

Op 4 oktober 2001 werd het faillissement van luchtvaartmaatschappij City Bird uitgesproken. Afgevaardigd bestuurder Victor Hasson hield touroperator Thomas Cook verantwoordelijk voor de beslissing van de rechter. Cook had beroep aangetekend tegen een eerder besluit van de Brusselse Rechtbank van Koophandel dat Cook verplichtte City Bird over te nemen, aangezien de onderhandelingen al in een ver gevorderd stadium waren. Maar ondanks het feit dat de rechtbank Cook een dwangsom van 25 miljoen frank (ca. 620.000 euro) oplegde voor elke dag dat de overname werd uitgesteld, weigerde Cook de chartermaatschappij over te nemen.

Oliesector verplicht tot meebetalen aan energiecheques

De Kamer keurde op 18 oktober 2001 een wetsontwerp goed dat de oliesector verplichtte om één miljard frank (ca. twintig miljoen euro) mee te betalen aan de verlaging in 2000 van de energierekening voor kleine consumenten, de zogeheten energiecheques. Die kende de regering in dat jaar toe aan de minstbedeelde gezinnen naar aanleiding van de hoge olieprijzen. Het ging toen om een eenmalige korting van 5.000 frank (ca. 124 euro) per jaar.
De regering rekende uit dat de maatregel ongeveer twee miljard frank (ca. 50 miljoen euro) zou kosten. Gezien de hoge winsten van de oliemaatschappijen en het feit dat zij hun verplichtingen inzake het aanhouden van bepaalde olievoorraden niet altijd nakwamen, eiste de regering dat zij aan de maatregel zouden meebetalen. Onderhandelingen om tot een vrijwillige bijdrage te komen, waren mislukt.

Lernout&Hauspie failliet verklaard

Op 23 oktober 2001 werd het Vlaamse spraaktechnologiebedrijf Lernout&Hauspie (L&H) failliet verklaard. De Rechtbank van Koophandel in Ieper meende dat het herstelplan van L&H, waarbij de uitverkoop van de onderneming centraal stond en de NV kunstmatig in leven werd gehouden, zou indruisen tegen de wet op het gerechtelijk akkoord. De activa van het bedrijf volstonden niet om de schulden te betalen. Alleen al de schuld bij de banken bedroeg ruim 19 miljard frank (ca. 470 miljoen euro).

Dat het bedrijf op het allerlaatste moment – in de nacht van 22 op 23 oktober – nog enkele overeenkomsten was aangegaan, deed de rechtbank niet van mening veranderen. 'Het bedrijf bestempelt de biedingen als passend in een herstructurering, terwijl het een liquidatie is', aldus de rechter. Dat er na een eventuele overdracht slechts 900 miljoen frank (ca. 22,3 miljoen euro) zou overblijven voor de schuldeisers op een voorlopig aanvaarde schuld van ruim 22 miljard (ca. 550 miljoen euro), was de rechter eveneens een doorn in het oog. Bovendien wilde de nieuwe partner van het bedrijf de werkgelegenheid van slechts 30 mensen garanderen.

Ontwerp-programmawet goedgekeurd

De federale regering keurde op 26 oktober 2001 het ontwerp-programmawet goed, waarin de besluiten van de begrotingsonderhandelingen met de Kamer werden uitgevoerd. Twee belangrijke maatregelen zouden later in aparte wetsontwerpen worden gegoten: de vereenvoudiging van de banenplannen en de hervorming van de vennootschapsbelasting.

JUSTITIE

Uitgeverij Flammarion moet insinuatie over Albert II rectificeren

Een Parijse rechtbank deed op 18 oktober 2001 uitspraak in een kort geding dat was aangespannen door het Belgische hof en de Belgische regering. De Franse uitgeverij Flammarion moest een rectificatie toevoegen aan alle exemplaren van het controversiële boek dat Jean Nicolas en Frédéric Lavachery over de zaak-Dutroux en koning Albert II publiceerden. Bij niet naleving van de beschikking zou een dwangsom van 38,11 euro per overtreding worden opgelegd.
In hun boek *Dossier Pédophilie, le scandale de l'affaire Dutroux* brachten de auteurs koning Albert II in opspraak door te insinueren dat de vorst in de jaren '80 deelnam aan seksfuiven met minderjarigen.

Dutroux-onderzoek moet worden afgerond

Onderzoeksrechter Jacques Langlois van Neufchâteau moet het onderzoek naar de misdaden van Marc Dutroux voor eind 2001 afronden, besloot de Luikse Kamer van Inbeschuldigingstelling (KI) op 22 oktober 2001. Het Luikse parket-generaal had begin dit jaar op verzoek van procureur Michel Bourlet aan de KI gevraagd om het onderzoek te evalueren. De KI oordeelde dat Langlois zijn onderzoek correct en legaal had uitgevoerd en dat het compleet was.
Procureur-generaal Anne Thily gaf toe dat het gerecht geen bewijs voor het bestaan van een pedofiel netwerk had gevonden. Langlois zou wel in een apart onderzoek proberen vast te stellen of er misschien toch een dergelijk netwerk bestond.

NATUUR EN MILIEU

Nooddecreet brengt realisering Deurganckdok dichtbij

Bijna alle partijen in het Vlaams parlement zetten op 25 oktober 2001 hun handtekening onder een nooddecreet waardoor de bouw van het Deurganckdok op de linkeroever van de Schelde snel voltooid kon worden. Het decreet maakte nieuwe klachten bij de Raad van State tegen de bouw van het dok onmogelijk.
De partijen wensten een einde te maken aan het gebrek aan voortvarendheid van zowel vorige Vlaamse regeringen als het bestuur van de haven van Antwerpen. De voltooiing van het Deurganckdok was voor de hele industrie van groot belang; geschat werd dat elke maand vertraging de Vlaamse schatkist 552 miljoen frank (ca. 13,7 miljoen euro) zou kosten.
De vergunning voor het Deurganckdok zou overigens pas verstrekt worden als was voldaan aan onder meer de Europese richtlijnen inzake milieueffectrapportages, habitats en vogelbescherming. Agalev was tevreden met de garanties voor de natuur en een mogelijk voortbestaan van het polderdorpje Doel waarom al vele jaren strijd werd gevoerd. Het woonrecht werd verzekerd en de regering zou onderzoeken of er geen alternatief was voor het Saeftinghedok, dat pal op de dorpskern van Doel zou komen. Als het Deurganckdok tot het Waaslandkanaal zou worden doorgetrokken, was het Saeftinghedok niet nodig.
Robert Voorhamme van de SP.A stelde vast dat 'de burger verder geëvolueerd is dan de wetgever heeft voorzien'. Inspraak mocht volgens hem niet leiden tot onaanvaardbaar uitstel. De kans bestond echter dat het actiecomité Doel 2020 met het nooddecreet naar het Arbitragehof zou stappen wegens schending van het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel.

(Vorige berichten pag. 582/3 e.v. - 2001)

CYPRUS

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Cyprus vindt geen rekeningen Al-Qaeda

De Centrale bank van Cyprus maakte op 4 oktober 2001 bekend dat er op het eiland geen rekeningen waren gevonden van mensen en organisaties die banden hadden met Al-Qaeda, het terroristische netwerk van Osama Bin Laden. Cyprus had net als alle andere Europese landen een lijst met namen gekregen die was samengesteld door politie, veiligheids- en inlichtingendiensten.

Financiële hulp aan zigeuners stopgezet

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 19 oktober 2001 bekend dat het de zigeuners die zich vanuit het Turkse deel van Cyprus op het Griekse deel vestigden geen financiële ondersteuning meer zou geven. Zij zouden alleen nog voedsel en onderdak krijgen. Het ministerie nam de maatregel na berichten dat de uitkering een aanzuigende werking zou hebben. De maanden daarvoor kwamen honderden zigeuners vanuit het noordelijk deel van het eiland naar het Griekse deel. Ze zeiden de armoede daar te ontvluchten.

JUSTITIE

Gevangenisstraf voor voormalig hoofd immigratie

Een rechtbank in de hoofdstad Nicosia veroordeelde op 30 oktober 2001 Christodoulos Nicolaides (58) tot een gevangenisstraf van twintig maanden. Nicolaides had als Hoofd Immigratie smeergeld aangenomen in ruil voor het verstrekken van visa aan oost-Europese vrouwen die in nachtclubs kwamen werken. Hij werd om deze reden al in 1999 uit zijn functie ontheven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Ecevit: 'EU moet Cyprus niet toelaten'

De Turkse premier Bülent Ecevit zei op 1 oktober 2001 dat de Europese Unie zich wel twee keer moest bedenken voor ze Cyprus zou toelaten als lid. Dit vanwege de betrokkenheid van dat land bij het witwassen van zwart geld. Ecevit kwam tot zijn uitspraak mede naar aanleiding van een interview met een voormalig CIA-agent in het Italiaanse dagblad *La Republica*. De agent zei dat Cyprus in 1998 niet had willen meewerken aan een onderzoek naar het vermogen van terroristenleider Osama Bin Laden.
De Centrale bank van Cyprus noemde de beschuldigingen ongefundeerd en smadelijk. De Europese Unie zei in een reactie dat Cyprus ondertussen genoeg had ondernomen om het witwassen tegen te gaan.

Prodi teleurgesteld in Turks-Cyprioten

De voorzitter van de Europese Commissie, Romano Prodi, bracht op 26 oktober een tweedaags bezoek aan Cyprus. Hij sprak daarbij zijn teleurstelling uit over het feit dat de Turks-Cyprioten niet wilden deelnemen aan de vredesonderhandelingen onder voorzitterschap van de Verenigde Naties. Hij zei echter ook dat Cyprus – ondanks de deling – bij de eerste uitbreidingsronde zou toetreden tot de Europese Unie.

(Vorige berichten pag. 457/1 e.v. - 2001)

DUITSLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

'Inlichtingendiensten niet capabel bij terrorismebestrijding'

Gerd-Helmut Komossa, voormalig hoofd van de Duitse militaire inlichtingendienst, zei op 1 oktober 2001 dat de inlichtingendiensten niet waren toegerust voor het bestrijden van het moslimextremisme. Hij kwam met zijn uitspraken na aanhoudende kritiek in de media en van de oppositie over de inlichtingendiensten.
Komossa zei dat de inlichtingendiensten capabel waren bij het bestrijden van de Rote Armee Fraction in de jaren '70 en '80, maar dat ze zich sindsdien richtten op rechts-extremisten en dat modernisering was uitgebleven. Bovendien zouden de diensten gebrekkig zijn uitgerust en te weinig geld hebben. Verder waren er te weinig mensen gerekruteerd die een van de talen uit het Midden-Oosten spraken.
Komossa pleitte daarom voor meer geld, modernisering en een betere samenwerking met de inlichtingendiensten van de Verenigde Staten, Frankrijk en Israël.

Duitsland blokkeert 214 bankrekeningen

Het ministerie van Financiën maakte op 2 oktober bekend dat het 214 bankrekeningen met in totaal acht miljoen mark (ca. 4,1 miljoen euro) had geblokkeerd in de strijd tegen terrorisme. Een van de rekeningen

behoorde toe aan een Hamburgs bedrijf dat voorkwam op de lijst van 27 groepen en personen die verdacht werden van banden met het netwerk van Osama Bin Laden. Een woordvoerder van het ministerie zei dat ook werd gekeken of een van de andere 26 personen of groepen rekeningen had in Duitsland.
Tenminste drie van de kapers van de vliegtuigen waarmee op 11 september de aanslagen in de VS werden gepleegd, woonden in Duitsland.

Neo-nazi's demonstreren in Berlijn

Ongeveer 900 leden van de extreemrechtse Nationaal Democratische Partij (NPD) hielden op 3 oktober 2001 te Berlijn een mars om de elfde verjaardag van de Duitse hereniging te herdenken. Hierbij waren ongeveer 4.000 man oproerpolitie op de been om te voorkomen dat er gevechten zouden uitbreken tussen de neo-nazi's en ongeveer 1.000 linkse tegendemonstranten. Dat lukte. Wel werden enkele mensen gearresteerd voor kleine vergrijpen.

Parlement stemt voor Prostitutiewet

De Bondsdag nam op 19 oktober 2001 met alleen de stemmen van de CDU en CSU tegen een wet aan waardoor prostitutie niet langer werd gezien als immoreel. Christine Bergmann, minister van Familiezaken: 'Ongeveer 1,2 miljoen keer per dag wordt gebruik gemaakt van de diensten van prostituees. Prostitutie mag niet meer worden gezien als immoreel, want er is duidelijk een grote behoefte aan.'
De wet regelde het recht op een werkloosheidsuitkering, her- en bijscholing, ziektekostenverzekering en pensioen. Verder kregen prostituees het recht bepaalde klanten en handelingen te weigeren. Tenslotte kregen ze het recht een financieel geschil met een klant voor de rechter te brengen.

SPD wint verkiezingen in Berlijn glansrijk

Uit de vervroegde verkiezingen van 21 oktober 2001 voor het stadsbestuur van Berlijn kwam de SPD als grote winnaar tevoorschijn. De sociaal-democraten kwamen uit op bijna 30 procent van de stemmen, tegen 22,4 procent twee jaar eerder. Dat was het beste resultaat sinds 1971. De CDU moest 17 procent inleveren en kwam uit op 23,7 procent.
Door deze verkiezingsuitslag zou Klaus Wowereit de eerste Duitse burgemeester worden die openlijk voor zijn homoseksualiteit was uitgekomen. Wowereit gaf in juli zelf toe dat hij homo was, vlak voordat een boulevardblad dat nieuws zou openbaren. Zijn partner verdween vervolgens direct weer van het politieke toneel. Als hij ergens een partner nodig had, zoals bij het banket voor de Russische president Vladimir Poetin, dan 'leende' hij de vrouw van een andere SPD'er.
De CDU refereerde in de verkiezingscampagne geregeld aan Wowereits homoseksualiteit. Men sprak van een 'gedeformeerd karakter' en vroeg zich af hoe geloofwaardig Wowereit was als hij over families sprak. Zijn homoseksualiteit kostte hem echter geen stemmen. Wowereit noemde zijn verkiezingsoverwinning dan ook het bewijs dat Berlijn een tolerante stad was.
De SPD had de mogelijkheid een coalitie te vormen met de Groenen en de FDP of met de PDS. Wowereit deed daarover nog geen uitspraken. 'We hebben een geweldige uitdaging voor ons liggen', zei hij met een verwijzing naar de enorme schuldenlast van Berlijn.

Uitslagen verkiezingen Berlijn
(21 oktober 2001)

	2001	1999
SPD	29,7	22,4
CDU	23,7	40,8
PDS	22,6	17,7
Groenen	9,1	9,9
FDP	9,9	2,2
Republikaner	-	2,7

Bouw holocaustmonument begonnen

Arbeiders begonnen op 30 oktober 2001 met het bouwrijp maken van een stuk grond nabij de Brandenburger Poort in Berlijn. Daarmee begon na een debat dat een decennium duurde de bouw van het Holocaustmonument. De Amerikaanse architect Peter Eisenman ontwierp hiertoe een monument van 2.700 grijze pilaren op een oppervlakte ter grootte van vier voetbalvelden. Het werk zou in 2004 moeten zijn afgerond, inclusief de bouw van een ondergronds informatiecentrum.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Europees Hof: 'Geen uitkering voor statenlozen en vluchtelingen'

Het Europees Hof van Justitie besloot op 15 oktober 2001 dat Palestijnen, Koerden, Algerijnen en Marokkanen die als statenloos burger of vluchteling in Duitsland verbleven geen recht hadden op uitkeringen voor zichzelf en hun familieleden. Het Europees recht stelde namelijk dat dit wel het geval was bij migranten die in de Europese Unie hadden gewerkt en van het ene naar het andere land migreerden. Statenlozen en vluchtelingen waren volgens het Hof echter direct vanuit hun land naar Duitsland gekomen. Derhalve gold deze Europese regel niet voor hen. Zij hadden immers niet elders in Europa gewerkt, maar direct in Duitsland een uitkering aangevraagd.

Müller: 'Werkloosheid niet beneden de 3,5 miljoen'

Werner Müller, de partijloze minister van Economische zaken, zei op 30 oktober 2001 in een interview met een investeerdersmagazine dat het kabinet waarschijnlijk niet haar doelstelling zou halen om de werkloosheid in de herfst van 2002 terug te brengen tot beneden de 3,5 miljoen. Daarmee sprak hij bondskanselier Gerhard Schröder tegen die een week eerder nog had gezegd dat het kabinet dat doel bleef nastreven. Maar hij voegde er aan toe dat het moeilijk zou worden.
De werkloosheid bevond zich op dat moment op 3,9 miljoen, terwijl deze door de geringe economische groei door de magische grens van vier miljoen dreigde te breken.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Deutsche Telekom moet lokaal netwerk vrijgeven

De Hogere Administratieve Rechtbank in Münster besliste op 10 oktober 2001 dat Deutsche Telekom AG haar lokale netwerk tot de laatste kilometer moest openstellen voor concurrentie. De zaak was aanhangig gemaakt door het bedrijf Debitel dat capaciteit op het lokale netwerk wilde kopen om vervolgens de belminuten weer door te verkopen tegen een eigen tarief.
De Duitse waakhond voor de telecommunicatie had dit al eerder besloten, maar Deutsche Telekom was tegen deze uitspraak in beroep gegaan. De concurrentie had namelijk al een belangrijk deel van de markt voor interlokale gesprekken in handen en Deutsche Telekom vreesde dat dit ook met de lokale markt zou gebeuren.

(Vorige berichten pag. 585/1 e.v. - 2001)

FINLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Bank meldt rekening terroristen Al-Qaeda

Een financieel instituut maakte op 17 oktober 2001 bekend dat het een rekening had gevonden van een van de 370 mensen die op een lijst stonden van vermeende terroristen van Al-Qaeda. Verdere details werden niet bekend gemaakt.
De lijst, op 3 oktober gepubliceerd door de Autoriteit voor Financieel Toezicht (FSA) in Finland, was samengesteld door politie en veiligheids- en inlichtingendiensten en naar alle Europese landen gestuurd.
De publicatie van deze lijst zorgde in Finland voor nogal wat ophef, omdat de FSA deze op het internet zette. Dit zou namelijk de snelste manier zijn om alle financiële instituten in te lichten. De Ombudsman voor Dataprotectie besliste echter dat de lijst weer van het net moest worden gehaald. Dit gebeurde op 4 oktober.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Dienstweigeraar vraagt asiel in België

De Finse totaalweigeraar Jussi Hermaja (22) vroeg op 4 oktober 2001 politiek asiel aan in België om zo een gevangenisstraf te ontlopen. De militaire rechtbank had Hermaja de zomer daarvoor veroordeeld tot een gevangenisstraf wegens het weigeren van de militaire dienst èn de vervangende burgerdienst. Volgens de Finse Vereniging van Dienstweigeraars zou Hermaja gevangen zijn gezet op grond van zijn gewetensovertuiging.

Vrouwelijke partner overleden moeder krijgt voogdij

Het Hooggerechtshof kwam op 19 oktober 2001 met een opmerkelijke uitspraak. Het besloot de voogdij over twee kinderen toe te kennen aan de vrouwelijke partner van de overleden moeder in plaats van aan de biologische vader. Lagere rechtbanken hadden telkens besloten de vader de voogdij toe te wijzen. Het was voor het eerst in de geschiedenis dat het Hof de voogdij toekende aan iemand die niet biologisch verwant was aan de kinderen.
Het Hof nam haar beslissing mede op grond van de wens van de kinderen van twaalf en veertien jaar. Zij zeiden dat ze het liefst wilden blijven bij de vrouwelijke partner, bij wie ze al sinds 1993 woonden. Het Hof besliste vervolgens dat het in het belang van de kinderen was hun wens te volgen.

(Vorige berichten pag. 586/2 e.v. - 2001)

FRANKRIJK

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Aanslag op Amerikaanse ambassade beraamd

Uit officiële Franse bronnen werd op 2 oktober 2001 vernomen dat de gearresteerde Djamel Beghal tijdens verhoren had onthuld dat er in september een aanslag op de Amerikaanse ambassade in Parijs was beraamd. Djamel Beghal, een Fransman van Algerijnse afkomst, was door de Verenigde Arabische Emiraten uitgeleverd aan Frankrijk en was volgens Franse bronnen lid van de Egyptische, radicale islamitische beweging Takfir Wal Hijra. De aanslag zou volgens Beghal worden uitgevoerd door een Tunesiër die op 13 september in bezit van explosieven in België was gearresteerd. Beghal, die bij de organisatie van de aanslag was betrokken, beweerde dat ook het Amerikaanse culturele centrum in Parijs doelwit van een aanslag was. Hij ontkende in opdracht van Osama Bin Laden te hebben gehandeld. Toch zei de Franse justitie aanwijzingen te hebben dat Beghal in maart 2001 in Afghanistan een topofficier van Bin Laden had ontmoet en over de aanslagen gesproken had. Beghal zou vervolgens in Britse moskeeën medewerkers hebben geronseld.

Explosie in Toulouse was geen terroristische aanslag

Het ministerie van Binnenlandse zaken verklaarde op 5 oktober dat een ongeluk de meest waarschijnlijke oorzaak was van de explosie van de kunstmestfabriek in Toulouse, die op 21 september aan 30 mensen het leven had gekost. De onderzoeksrechter, Miche Berard, zei dat de veiligheidsvoorschriften bij de opslag van het explosieve ammoniumnitraat niet waren nageleefd. Hiermee ontkrachtten de Franse autoriteiten het spookverhaal over een aanslag gepleegd door Hassan Jandoubi, een Fransman van Tunesische afkomst.
De 35-jarige Jandoubi, die tijdens de explosie omkwam, was een werknemer van de AZF-fabriek (onderdeel van het petrochemieconcern TotalFinaElf). Hij werd ervan verdacht de aanslag te hebben gepleegd, omdat autopsie uitwees dat hij vier onderbroeken aanhad en ook nog eens twee lange broeken. Het verhaal deed de ronde dat moslims die naar het paradijs vertrekken veel kleding aan hebben voor hun lange reis naar Allah. De zaak was in de dagbladen *Le Figaro* en *Le Parisien* breed uitgemeten, tot en met interviews met familieleden die beweerden dat Hassan niet gelovig was en nauwelijks een vers uit de Koran kon opzeggen.

Demonstraties tegen de oorlog in Afghanistan

Op 11 oktober liepen duizenden mensen in een vreedzame demonstratie door de straten van Parijs om te protesteren tegen de oorlog in Afghanistan en de Franse betrokkenheid bij deze Amerikaanse interventie. De avond tevoren waren bij een marinekantoor in het zuid-Franse Pau een aantal jerrycans met benzine aangestoken. De schade bleef beperkt en de actie werd opgeëist door een lokale groep die tegen oorlog, imperialisme en kapitalisme protesteerde.

Kerncentrales onder schot

De demonstraties tegen kernenergie stonden op 20 oktober in het teken van de angst voor terroristische aanslagen op de negentien Franse kerncentrales. Frankrijk haalde bijna driekwart van zijn stroom uit kernenergie en was trots op zijn lage broeikasemissies. Maar sinds de gebeurtenissen van 11 september moest het land de opwerkingsfabriek in La Hague met afweerraketten veilig stellen. Ook rond de kerncentrales waren maatregelen getroffen en minister van Defensie Alain Richard zei dat gekaapte vliegtuigen in de buurt van kerncentrales uit de lucht konden worden geschoten.

Frankrijk steunt Verenigde Staten met spionagevliegtuigen

De Franse regering verklaarde op 25 okto-

Frankrijk

ber dat het haar militaire inspanningen in de oorlog tegen Afghanistan zou opvoeren. Behalve spionagevliegtuigen stuurden de Fransen ook afluisterapparatuur, aan boord van het transportschip Bougainville. Chirac zei dat Frankrijk klaar was voor speciale operaties op Afghaans grondgebied.

Groenen kiezen nieuwe presidentskandidaat

Tijdens een hernieuwde stemming werd Noël Mamere op 14 oktober 2001 alsnog tot lijsttrekker van de Groenen gekozen. Een paar maanden eerder had Mamere het afgelegd tegen de econoom Alain Lipietz. De laatste was echter in opspraak gekomen door zijn uitlatingen over de amnestie voor Corsicaanse gevangenen. De Groenen besloten opnieuw te stemmen over het lijsttrekkerschap, waarmee tevens de kandidaat zou worden aangewezen voor de presidentsverkiezingen van april 2002. Dit keer werd Noël Mamere met 65 procent van de stemmen gekozen.

Man schiet elf mensen neer in centrum van Tours

Een man met een geweer doodde op 29 oktober 2001 vier mensen in het centrum van Tours; zeven anderen raakten gewond. Volgens premier Jospin was de moordenaar een psychisch gestoord individu en was er weinig tegen dit soort waanzin te beginnen. De dader had geen strafblad en was een werknemer van de spoorwegen. Na het incident vroeg de Franse politiebond, UNSA, om een strengere wapenwetgeving. In een verklaring drong de bond aan op een nationale registratie voor wapenbezit, in een land waar bijna een miljoen mensen wekelijks uit jagen gaan.

CORSICA

Voortgaande afrekeningen op Corsica

Op 26 oktober 2001 werd de Corsicaanse nationalist Nicolas Gros (32) voor zijn woning in Bonifacio neergeschoten. Hij was een goede vriend van de in augustus vermoorde François Santoni en lid van diens verboden Corsicaanse Leger (AC). Gros was het zoveelste slachtoffer in de vendettareeks tussen elkaar bestrijdende bevrijdingslegers.

JUSTITIE

Aanklacht tegen oud-minister Strauss-Kahn ingetrokken

Op 8 oktober 2001 verklaarde de openbare aanklager, David Peyron, dat hij onvoldoende rechtsgrond had om oud-minister van Financiën Dominique Strauss-Kahn verder te vervolgen. De socialistische minister moest in 1999 aftreden wegens een fraudeschandaal uit zijn eerdere loopbaan als advocaat. Hij werd ervan beschuldigd de papieren van een onroerend goedtransactie – waaraan hij 600.000 franc (ruim 91.000 euro) had verdiend – te hebben verduisterd. Tevens rees de beschuldiging dat 'DSK' op kosten van het voormalige staatsoliebedrijf Elf een secretaresse in dienst zou hebben gehad. De openbare aanklager trok zijn aanklacht in en zei dat in plaats van fraude beter van administratieve fouten gesproken kon worden. De rechter zou later in de maand een uitspraak doen, maar aanhangers van Strauss-Kahn spraken al van zijn rehabilitatie.

President Chirac geniet onschendbaarheid

De Hoge Raad oordeelde op 10 oktober 2001 dat president Jacques Chirac niet vervolgd kon worden en ook niet als getuige opgeroepen kon worden in zaken die hemzelf betroffen. De president was volgens de grondwet onschendbaar en boven de Franse strafwet verheven. Alleen in geval van hoogverraad kon de president voor de rechter gedaagd worden.
Met deze uitspraak kreeg de president in feite amnestie voor zijn vermeende criminele activiteiten. Chirac was sinds het begin van 2001 bij verschillende fraudezaken betrokken, die varieerden van het aannemen van steekpenningen van bouwbedrijven tot en met het maken van buitenlandse vakantiereizen op kosten van zijn partij, de Rassemblement pour la République (RPR), waarvan de kas met genoemde steekpenningen was gespekt.
In de verkiezingen van 2002 zou het Franse volk moeten uitmaken of Jacques Chirac nog vijf jaar in het presidentiële paleis aan de Champs Elysees mocht schuilen of dat hij alsnog voor het Paleis van Justitie moest verschijnen. In de opiniepeilingen ging hij voorlopig zij aan zij met zijn rivaal, premier Lionel Jospin.

Griekenland

Rechtbank houdt vast aan gevangenisstraf voor Boualem Bensaïd

Een Parijse rechtbank hield op 19 oktober 2001 vast aan het vonnis van 30 jaar gevangenisstraf voor Boualem Bensaïd. Deze Algerijnse moslimstrijder was betrokken geweest bij de aanslagen in Parijs die in 1995 aan acht mensen het leven hadden gekost. Bensaïd werd tevens beschuldigd van banden met de Gewapende Islamitische Groep (GIA) uit Algerije en was reeds veroordeeld voor een mislukte aanslag op de hogesnelheidslijn van Parijs naar Lyon.

Doktoren mogen patiënten tegen hun wil in leven houden

De Raad van State oordeelde op 27 oktober 2001, in een anoniem gehouden rechtszaak over een ongewenste bloedtransfusie, dat doktoren hun patiënten tegen hun wil in leven mochten houden. Eerder pleitte de regeringsexpert Didier Chavaux ervoor dat artsen de wensen van hun patiënten, in dit geval Jehova's getuigen, zouden respecteren.

(Vorige berichten pag. 587/1 e.v. - 2001)

GRIEKENLAND

BINNENLAND

PASOK kiest Simitis opnieuw als partijleider

Het partijcongres van de PASOK koos op 14 oktober 2001 Costas Simitis als partijleider. Hij kreeg 71 procent van de stemmen en er was geen tegenkandidaat. Zijn tegenstanders stemden blanco.
De positie van Simitis kwam onder druk te staan na de slechte resultaten van de PASOK in de opiniepeilingen. Deze werden toegeschreven aan de financieel-economische politiek van het kabinet.
De onbetwiste overwinning van Simitis versterkte zijn positie in de partij en gaf hem de ruimte voor een ingrijpende kabinetswijziging, waarmee hij het vertrouwen van de kiezers hoopte te winnen.

Simitis herschikt kabinet

De verwachte kabinetswijziging van Simitis kwam op 23 oktober. Hij nam in de eerste plaats een aantal maatregelen om de voor-

bereiding van de Olympische Spelen in 2004 weer op de rails te zetten. Dit door een aantal staatssecretarissen te benoemen die zich met de verschillende facetten hiervan zouden bezighouden.
Verder waren er wijzigingen op de kerndepartementen. Zo ging Yannos Papandoniou van Financiën naar Defensie. De architect van het nieuwe economische beleid moest daar de bezuinigingen doorvoeren die hij dat ministerie zelf had opgelegd. Nikos Christodoulakis ging van Ontwikkeling naar Financiën. Dat betekende een continuering van het beleid omdat Christodoulakis eerder de plaatsvervanger van Papandoniou was. Dimitris Reppas werd benoemd tot minister van Arbeid, waar hij zich bezig zou moeten houden met de hervorming van de sociale zekerheid.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Griekenland en VS werken samen bij opsporen bankrekeningen

De Amerikaanse ambassadeur zei op 19 oktober 2001 na een bezoek aan het ministerie van Financiën dat Griekenland en de Verenigde Staten zouden samenwerken bij het zoeken naar bankrekeningen van Al-Qaeda. Aangenomen werd dat dit terroristische netwerk van Osama Bin Laden verantwoordelijk was voor de aanslagen op New York en Washington van 11 september.

(Vorige berichten pag. 588/1 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Aanval op Afghanistan

Als reactie op de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september begonnen Britse en Amerikaanse vliegtuigen in de nacht van 7 oktober 2001 met aanvallen op Afghanistan. De Verenigde Staten hadden bij het Afghaanse Talibaanbewind aangedrongen op uitlevering van Osama Bin Laden, die ze beschouwden als het brein achter de aanslagen. Toen dat niet gebeurde, startten de Verenigde Staten de aanval op Afghanistan met behulp van hun trouwste bondgenoot Groot-Brittannië.
Dezelfde dag was bekendgemaakt dat Groot-Brittannië een groot aantal troepen naar de regio had gedirigeerd.

Het ging bij de Britse troepen om:
- het vliegdekschip **HMS Illustrious**;
- de onderzeeërs **HMS Superb** en **HMS Trafalgar**;
- de amfibieschepen **HMS Ocean** en **HMS Fearless**;
- de gevechtsschepen **HMS Southampton** en **HMS Nottingham**;
- de fregatten **HMS Cornwall**, **HMS Monmouth**, **HMS Kent** en **HMS Marlborough**;
- de mijnenvegers **HMS Inverness**, **HMS Cattistock**, **HMS Quorn**, **HMS Walney** en **HMS Roebuck**;
- de ondersteuningsschepen **Fort Victoria**, **Bayleaf**, **Sir Tristram**, **Sir Bedivere**, **Sir Percivale**, **Sir Galahad**, **Fort Rosalie**, **Fort Austin**, **Oakleaf** en **Diligence**;
- 8 Sea Harriers;
- 7 RAF Harrier GR7s;
- 35 Sea Kings and Lynxes;
- 20.000 man grondtroepen;
- 400 pantserwagens;
- 66 Challenger Tanks.

Grondtroepen worden ingezet

Op 22 oktober werden de aanwijzingen steeds duidelijker dat er ook Britse grondtroepen in Afghanistan zouden worden ingezet. Minister van Defensie Geoff Hoon zei voor de BBC: 'Britse grondtroepen zijn een optie. Ik ga nu geen tijdschema geven, maar we hebben uiteraard troepen klaar staan die op zeer korte termijn kunnen worden ingezet.'
Experts vermoedden dat er op dat moment al Britse grondtroepen in Afghanistan actief waren. Zij zouden de Noordelijke Alliantie helpen bij het verzamelen van inlichtingen en het bepalen van doelen. Volgens de hoofdredacteur van *Jane's Defence Weekly* zou het gaan om troepen van de Special Air Service (SAS). Later zouden ook paratroepen en lichte infanterie van de Koninklijke Marine kunnen worden ingezet.

81 Britse slachtoffers van aanval op VS

Het ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 26 oktober bekend dat het aantal Britse slachtoffers van de terreuraanslagen van 11 september op 81 was gesteld. Oorspronkelijk stond dat cijfer nog op 300.

Blair doet emotioneel appèl op bevolking

De Britse premier Tony Blair zei op 30 oktober in een toespraak voor het parlement van Wales dat de Britse bevolking de 4.800 doden van 11 september niet mocht vergeten: 'Het is belangrijk dat we nooit vergeten waarom we dit doen, dat we nooit vergeten wat we voelden toen de vliegtuigen zich in de Twin Towers boorden.'
Blair kwam tot zijn emotionele oproep omdat uit opiniepeilingen duidelijk werd dat de steun voor de oorlog afbrokkelde. De *Guardian* publiceerde een peiling waaruit bleek dat 62 procent van de bevolking achter de aanval op Afghanistan stond. Eerder die maand was dat nog 74 procent. Verder wilde 54 procent van de bevolking een gevechtspauze, zodat de humanitaire hulp Afghanistan kon bereiken.
Oud-minister van Defensie Peter Kilfoyle was een van de mensen die zich tegen de bombardementen keerde: 'We creëren op deze manier nog meer terroristen.'

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Enorme daling criminaliteit

In het jaar 2000 werden er 12,8 miljoen strafbare feiten begaan, een daling van twaalf procent vergeleken met een jaar eerder. Dat maakte het ministerie van Binnenlandse zaken op 25 oktober 2001 bekend. Volgens het ministerie was de scherpe daling te danken aan de lage werkloosheid en de betere beveiliging van huizen en auto's. Toch was minister David Blunkett niet tevreden. Hij zei dat het aantal inbraken, de autocriminaliteit en het aantal geweldsdelicten verder moesten worden teruggebracht.

JUSTITIE

Hooggerechtshof stelt Railtrack onder curatele

Het Engelse Hooggerechtshof besloot op 7 oktober 2001 Railtrack Plc onder curatele te stellen van het accountantsbedrijf Ernst & Young. Dit nadat de overheid een verzoek om staatssteun had afgewezen. Railtrack beheert het railnet van Groot-Brittannië.
De overheid hoopte met de weigering van staatssteun te bewerkstelligen dat een niet-commercieel bedrijf Railtrack Plc zou overnemen, zodat de aandelen van de beurs konden worden gehaald.

Overheid mag asielzoekers voor korte tijd gevangen zetten

Het Hof van Beroep bepaalde op 19 oktober

2001 dat de overheid het recht had asielzoekers tijdelijk gevangen te zetten als duidelijk was dat hun asielverzoek in zeven dagen zou kunnen worden afgehandeld. Hiermee vernietigde het Hof het vonnis dat het Hooggerechtshof op 7 september had geveld. Dat bepaalde dat asielzoekers niet gevangen gezet konden worden alleen om de asielprocedure sneller te laten verlopen. Het Hof van Beroep meende dat detentie voor 'een dergelijke korte periode' wel was toegestaan.
Het Hof van Beroep liet echter de mogelijkheid open in beroep te gaan bij de House of Lords. Dat gebeurde zelden, maar het Hof achtte het in dit geval gewenst gezien het openbaar belang van de zaak.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Gerechtelijk vonnis verbiedt hulp bij zelfdoding

Het Hooggerechtshof besloot op 18 oktober 2001 dat Brian zijn vrouw Diane Pretty (42) niet mocht helpen met het plegen van zelfmoord. Diane Pretty had geëist dat haar man immuun zou zijn voor vervolging als hij haar zou helpen om te 'sterven in waardigheid'. Diane Pretty was terminaal ziek en vanaf haar hals verlamd, zodat ze niet zelf een einde kon maken aan haar leven.
Pretty beriep zich op de rechten van de mens, maar de rechter oordeelde dat deze rechten gingen 'over leven in waardigheid en niet sterven in waardigheid'. Verder zei hij dat de mensenrechten evenmin inhielden dat iemand vrij kon beschikken over zijn of haar lichaam.
Pretty zei in hoger beroep te gaan.

NOORD-IERLAND

Rechter: 'Trimble mag Sinn Fein niet straffen'

Een rechtbank in Belfast stelde op 5 oktober 2001 dat de protestantse premier David Trimble onrechtmatig had gehandeld door de ministers van Sinn Fein uit te sluiten van de Ministeriële Raad voor Noord-Zuid, de gezamenlijke vergadering van ministers van Ierland en Noord-Ierland. Trimble had hiertoe in november 2000 besloten omdat de IRA nog niet over was gegaan tot ontwapening. De rechter stelde echter dat Trimble Sinn Fein niet kon straffen voor iets wat de IRA naliet.
Trimble zei tegen het vonnis in beroep te gaan.

IRA begint met buiten gebruik stellen wapens

De IRA kondigde op 23 oktober 2001 aan dat ze was begonnen met het buiten gebruik stellen van haar wapenarsenaal, het grootste ondergrondse arsenaal van Europa. De stap werd bevestigd door het orgaan dat toe moest zien op de ontwapening, voorgezeten door de Canadese generaal John de Chastelain. Deze zei dat ze 'getuige waren van een gebeurtenis, die we als significant zien en waarin de IRA een hoeveelheid wapens buiten gebruik heeft gesteld. Het materieel waar het om ging, omvatte wapens, munitie en explosieven.'
Gerry Adams, leider van de politieke vleugel van de IRA, Sinn Fein, had de IRA een dag eerder opgeroepen een dergelijke stap te doen om zo het vredesproces uit het slop te halen. Dat de IRA dit inderdaad deed, betekende de grootste doorbraak sinds het sluiten van het Akkoord van Goede Vrijdag in 1998. De IRA had het inleveren van haar wapens altijd gezien als een vorm van overgave. De reacties op de stap van de IRA waren enthousiast. De Britse premier Tony Blair sprak van 'een stap van fundamentele waarde' en beloofde direct een deel van de Britse troepen uit Noord-Ierland terug te trekken. Twee dagen later ontmantelde hij inderdaad vier legerposten.

UUP terug in Noord-Iers kabinet

Premier David Trimble en de ministers van zijn Ulster Unionist Party (UUP) keerden op 25 oktober terug in het Noord-Ierse kabinet. Daarmee kwam een einde aan de onzekere machtssituatie die ontstond toen Trimble in juli 2001 opstapte als premier. Hij deed dit omdat de IRA op dat moment nog steeds geen wapens had ingeleverd. Hij zette het vredesproces daarmee onder druk omdat hij Groot-Brittannië maar twee mogelijkheden overliet: het bestuur over Noord-Ierland overnemen of nieuwe verkiezingen uitschrijven waarbij de radicale partijen waarschijnlijk fors zouden winnen. Groot-Brittannië maakte echter gebruik van een maas in de wet door het bestuur een dag over te nemen en vervolgens weer terug te geven, zodat de Noord-Ierse partijen extra tijd kregen om een oplossing te vinden.
De aanpak van Trimble bleek succes te hebben toen de IRA besloot wapens te ontmantelen en de UUP twee dagen later terugkeerde in het kabinet.

Geweld houdt aan in Noord-Ierland

De doorbraak in het vredesproces betekende niet het eind van het geweld. Zo arresteerde de Noord-Ierse politie op 24 oktober nog twee zwaarbewapende katholieken die zich blijkbaar niet wilden neerleggen bij de stap van de IRA. Verder bleven de protestantse paramilitaire groepen volharden in hun weigering wapens in te leveren.
Op 28 oktober vonden er straatgevechten plaats in Armagh en Belfast. Ongeveer 150 aanhangers van Sinn Fein trokken naar een Britse legerpost in Armagh. Ze knipten de hekken door om zo te beginnen met de ontmanteling. Hierop greep de politie in. In de gevechten die volgden, raakten zes agenten gewond.
Protestanten raakten in Belfast slaags met de politie, waarbij onder andere zes luchtdrukbommen werden gegooid. Hierbij raakten 23 agenten en een burger gewond. Volgens de politie zat de paramilitaire Ulster Defence Association (UDA) achter de rellen.

(Vorige berichten pag. 588/2 e.v. - 2001)

IERLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Staat wil belang Aer Lingus verkopen

De Ierse overheid maakte op 24 oktober 2001 bekend dat ze tot 35 procent van haar belang in het staatsbedrijf Aer Lingus wilde verkopen om zo aan financiële middelen te komen om het noodlijdende bedrijf te redden. De staat zocht voor de verkoop bedrijven die al eerder interesse hadden getoond in de luchtvaartmaatschappij. Daarbij ging het onder andere om British Airways en het Spaanse Iberia.

Aer Lingus had het al moeilijk, onder andere door een verminderde vraag naar vluchten vanwege de crisis rond mond- en klauwzeer (MKZ). De moeilijkheden werden verergerd door de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. Hierna liep de bezetting op de transatlantische vluchten sterk terug. Het verlies van de luchtvaartmaatschappij liep op tot twee miljoen pond (ca. 3,2 miljoen euro) per dag.

Ierland

Een nieuwe directeur presenteerde een reddingsplan waarbij 2.000 van de 6.300 werknemers zouden moeten afvloeien. Voor dit plan was een bedrag nodig van 200 miljoen pond (ca. 320 miljoen euro). Het bedrijf was vóór 11 september nog 500 miljoen pond (ca. 800 miljoen euro) waard, maar financiële analisten verwachtten dat de verkoop van 35 procent van de aandelen op dat moment nog geen 100 miljoen pond (ca. 160 miljoen euro) zou opbrengen.

NATUUR EN MILIEU

Proces tegen Groot-Brittannië vanwege modernisering Sellafield

Ierland besloot op 26 oktober 2001 tot juridische stappen tegen Groot-Brittannië in een uiterste poging om de modernisering van de kerncentrale Sellafield in het noordwesten van Engeland te voorkomen. De uit 1956 stammende centrale was het toneel van vele ongelukken en ongelukjes, waarbij soms een deel van de Ierse Zee besmet raakte. Ierland zei een proces te beginnen bij het Internationaal Tribunaal voor het Zeerecht in Hamburg.

DE NOORD-IERSE KWESTIE

Verdachte Omagh zegt niet schuldig te zijn

Op 12 oktober 2001 begon voor de Speciale Strafrechtbank in Dublin het proces tegen de 50-jarige Colm Murphy. De aanklacht tegen de man luidde samenzwering en lidmaatschap van een verboden organisatie. Murphy werd verdacht van medeplichtigheid aan de bomaanslag van Omagh waarbij in 1998 29 doden en 200 gewonden vielen. Het was een van de bloedigste bomaanslagen in Noord-Ierland. De verantwoordelijkheid werd opgeëist door de Real IRA, een afsplitsing van de IRA die zich tegen het vredesakkoord verzette. Murphy was tot dan toe de enige verdachte die was gearresteerd.

De aanklager stelde dat de man zijn mobiele telefoon had uitgeleend aan een van de daders, terwijl hij wist dat deze op weg waren om een bomaanslag te plegen. Murphy beperkte zijn bijdrage op de eerste procesdag tot de verklaring dat hij niet schuldig was.

(Vorige berichten pag. 529/1 e.v. - 2001)

Italië

ITALIË

BINNENLAND

Parlement na turbulente zitting akkoord met nieuwe corruptiewet

De Senaat ging op 3 oktober 2001 akkoord met het wetsvoorstel dat corruptieonderzoeken aan strengere regels bindt. De wet bevestigde een akkoord dat Zwitserland en Italië in 1998 sloten met als doel het uitwisselen van informatie om zo de corruptieprocessen te versnellen. De centrumlinkse regering verzuimde het verdrag echter in de vorm van een wet te gieten. Dit deed de regering-Berlusconi wel, maar bracht er enkele ingrijpende veranderingen in aan. Zo mocht alleen informatie worden gevraagd aan de hand van originele documenten en niet langer op grond van fotokopieën of faxen. Bovendien zou de wet ook gelden voor de corruptieonderzoeken die op dat moment nog liepen, onder andere die tegen Silvio Berlusconi zelf. Deze zouden waarschijnlijk geseponeerd worden omdat de informatie voor deze processen niet was verkregen op grond van originele documenten. Tijdens felle debatten stelde de oppositie dan ook het eigenbelang van de premier aan de kaak dat niet vreemd zou zijn aan de doorgevoerde wetsaanpassingen.

Vliegramp Milaan kost 118 mensen het leven

Een verkeersvliegtuig van Scandinavian Airlines System (SAS) kwam op 8 oktober 2001 in aanrijding met een Cessna toen het wilde opstijgen van het vliegveld Linate bij Milaan. Het vliegtuig raakte vervolgens drie gebouwen om tot stilstand te komen in een bagagehangar. Hier vloog het in brand. Het vliegtuig was op weg naar Kopenhagen. Alle inzittenden van beide vliegtuigen, in totaal 118 mensen, kwamen om het leven.
Het ministerie van Binnenlandse zaken weet het ongeluk aan het slechte weer, in combinatie met een menselijke fout. Een vakbondsbestuurder meldde echter dat ook de grondradar van Linate buiten gebruik was. Dit bleek echter al meer dan een jaar het geval, zodat dit niet de enige reden kon zijn voor het ongeluk.
De overheid kwam op 30 oktober met maatregelen die dergelijke ongelukken moesten voorkomen. Ze stelde als eis dat het minimumzicht 550 meter moest zijn voor dat een vliegtuig mocht vertrekken. Die eis lag voor Linate op 75 meter en tijdens het ongeluk was het zicht 100 meter. Verder moest de verkeersleiding meer tijd in acht nemen tussen het opstijgen van verschillende vliegtuigen.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Politie arresteert militante islamisten

DIGOS, de anti-terreureenheid van de Milanese politie, maakte op 10 oktober 2001 bekend dat ze twee militante islamisten had gearresteerd die verbonden waren met het terroristennetwerk van Osama Bin Laden. Het ging om de Libiër Ben Heni Lasad in het Duitse München en de Algerijn Aquadi Ben Belgacem. Twee anderen werden nog gezocht in Frankrijk en een niet met name genoemd land. Een vijfde man – eveneens een Algerijn – zat al gevangen wegens autodiefstal. De vijf werden verdacht van het smokkelen van wapens, explosieven en chemicaliën met als doel het plegen van een aanslag in Europa. DIGOS liet echter weten geen bewijzen te hebben gevonden voor een aanslag in Italië.
Ben Heni Lasad zou geregeld telefonisch contact hebben gehad met Osama Bin Laden. Daarin bespraken ze onder andere de wapens in Afghanistan en 'iets groots' dat op stapel stond.

250.000 mensen demonstreren voor vrede

Ongeveer 250.000 mensen namen op 14 oktober deel aan de jaarlijkse mars van Perugia naar Assisi. Aan deze mars van 25 kilometer werd deelgenomen door padvinders, katholieken, pacifisten, politici en anti-globaliseringsactivisten. De deelname was ditmaal massaal omdat de mars net viel na het begin van de Amerikaanse en Britse aanvallen op Afghanistan.

Regering komt met nieuwe wet tegen terrorisme

De Italiaanse regering kwam op 19 oktober – aan de vooravond van een ontmoeting tussen premier Silvio Berlusconi en de Amerikaanse president George Bush – met een nieuwe wet tegen het terrorisme. De wet werd met onmiddellijke ingang van kracht en het parlement zou er binnen 60 dagen haar goedkeuring aan moeten verlenen.
De wet stelde het bevorderen, organiseren en

Italië

financieren van internationaal terrorisme strafbaar. Verder gaf de wet politie en justitie extra bevoegdheden in de strijd tegen het terrorisme. Zo mocht de politie gebouwen, telefoonverbindingen en modemverbindingen afluisteren zonder toestemming van de rechter. Wel moest zij de rechter binnen 48 uur informeren. Verder mocht de politie op grond van de wet gebruik maken van geheime fondsen, wapens en valse documenten om te infiltreren binnen terroristische organisaties.

President Ciampi tekent 'Wet van Tremonti'

De Italiaanse president Carlo Azeglio Ciampi tekende op 18 oktober 2001 na een bedenktijd van acht dagen alsnog de 'Wet van Tremonti'. Hiermee ontzenuwde hij geruchten dat hij de wet niet zou tekenen omdat hij zou twijfelen aan de financiële onderbouwing. De 'Wet van Tremonti', genoemd naar de minister van Economische zaken Giulio Tremonti, vormde de start van de economische hervormingen die Silvio Berlusconi wilde doorvoeren en voorzag onder andere in een verlaging van de belastingen.

JUSTITIE

Pavarotti niet langer verdacht van belastingontduiking

Een rechtbank in Milaan besloot op 19 oktober 2001 dat operazanger Luciano Pavarotti niet zou worden vervolgd wegens belastingontduiking. De motivatie van het vonnis zou binnen 30 dagen openbaar worden gemaakt. Pavarotti werd ervan beschuldigd van 1989 tot 1995 twintig miljoen dollar (ca. 22,5 miljoen euro) aan het oog van de belasting te hebben onttrokken. De aanklager had een gevangenisstraf van achttien maanden geëist.

Hof spreekt Berlusconi vrij van omkoping

Het Hof van Cassatie, de hoogste rechtbank in Italië, sprak op 19 oktober 2001 premier Silvio Berlusconi vrij van omkoping in een van de vele zaken die tegen hem liepen. Het Hof besliste dat Berlusconi geen belastingambtenaren had omgekocht om zo een mildere aanslag te krijgen voor zijn bedrijven. Daarmee ging het verder dan het Hof van Beroep in Milaan, dat Berlusconi eerder slechts vrijsprak wegens gebrek aan bewijs.

BUITENLANDSE ZAKEN

Berlusconi prijst islam

Premier Silvio Berlusconi liet zich op 2 oktober 2001 in een verklaring uiterst lovend uit over de islam. Dit gebeurde nadat hij een week eerder veel kritiek had gekregen op zijn opmerkingen dat de westerse waarden superieur waren aan de islam.
Om de schade te herstellen, nodigde hij op 2 oktober zes islamitische topdiplomaten uit voor een bespreking. Een woordvoerder over de drie uur durende bespreking: 'De premier greep de kans om zijn respect te betuigen aan de islam, een grote religie met meer dan een miljard volgelingen, die tolerantie, respect voor de mensenrechten en een vreedzame samenleving predikt.'

'Italië vervreemdt van Europese Unie'

Een commentator van het dagblad *Corriere della Sera* schreef op 28 oktober 2001 dat Italië sinds het aantreden van Silvio Berlusconi steeds verder van de Europese Unie kwam te staan. 'Het is niet leuk om te zeggen, maar het lijkt erop dat Berlusconi in een deel van de Europese publieke opinie een Milosevic-achtige figuur is geworden, bij wie het noodzakelijk is het democratisch gehalte continu in de gaten te houden.'
De kritiek op Berlusconi werd onder andere veroorzaakt door het harde optreden van de politie tijdens de G8-top in juli en zijn opmerking in september dat het westen superieur is aan de islam.

Nederland

Berlusconi leek als reactie hierop zijn aandacht te verleggen naar de relaties met Rusland en de Verenigde Staten. Hij nam zelfs openlijk afstand van Europa toen hij half oktober besloot dat Italië zich terug zou trekken uit de gezamenlijke ontwikkeling van het A400M militair transportvliegtuig. Zijn partners kwamen hierdoor met een groot financieel tekort te zitten. De maatregel was volgens de minister van Europese zaken, Rocco Buttiglione, genomen omdat Italië niet bereid was de Franse vliegtuigindustrie te financieren.

Italië en Zwitserland tekenen akkoord voor misdaadbestrijding

Pierluigi Vigna, de hoogste openbare aanklager van Italië, tekende op 29 oktober 2001 samen met zijn Zwitserse ambtsgenoot een 'Akkoord voor Misdaadbestrijding'. Het akkoord vergemakkelijkte de uitwisseling van informatie over wapenhandel, drugshandel, mensensmokkel, het witwassen van geld en corruptie.

(Vorige berichten pag. 589/3 e.v. - 2001)

NEDERLAND

BINNENLAND

Balkenende fractievoorzitter CDA

Op 1 oktober 2001 wees de Tweede Kamerfractie van het CDA vice-voorzitter Jan Peter

Op 1 oktober 2001 gaf Jan Peter Balkenende, de opvolger van Jaap de Hoop Scheffer als politiek leider van het CDA, in Hilversum een persconferentie, nadat het partijbestuur hem ook had aangewezen als kandidaat-lijsttrekker voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2002. *(foto ANP)*

Balkenende (45) aan als fractievoorzitter, na het aftreden van Jaap de Hoop Scheffer. Balkenende werd ook kandidaat-lijsttrekker voor de komende parlementsverkiezingen, omdat een andere kandidaat voor het lijsttrekkerschap, de afgetreden voorzitter Marnix van Rij, als voorwaarde had gesteld dat er nog twee kandidaten moesten zijn, waarna de partij per referendum over hen zou stemmen. Het partijbestuur wees deze voorwaarde echter af en schaarde zich achter de nieuwe politiek leider.
Hoewel het dagelijks bestuur van het CDA aanvankelijk bij monde van waarnemend partijvoorzitter Conny Kerkhof-Mos meende dat het niet verantwoordelijk was voor de schadelijke ruzies rond het lijsttrekkerschap eind september, kondigde het op 5 oktober toch aan per 13 oktober af te treden.

Burgemeester van Leeuwarden treedt af

Op 19 oktober 2001 maakte de Leeuwardense burgemeester Loeki van Maaren-van Baalen haar aftreden bekend in een speciale raadsvergadering. Het was al eerder bekend dat er grote problemen waren op het stadhuis. De PvdA-burgemeester gaf aanvankelijk geen enkele verklaring voor haar vertrek. Later bleek dat zij zich onder meer had verzet tegen het niet openbaar maken van een rapport waaruit bleek dat de gemeente enkele miljoenen was misgelopen door falen van een wethouder bij de stedelijke belastingdienst.
In 1997 verwierf Van Maaren bekendheid door een boek over haar periode als wethouder in Haarlem, *Te veel vrouw*, waarin zij de machocultuur in het stadhuis aan de kaak stelde en man en paard noemde.
Op 22 oktober werd bekend dat collegeleden, raadsleden en ambtenaren zichzelf een zwijgplicht over de zaak hadden opgelegd. Deze bleek juridisch uiterst omstreden te zijn vanwege een boete waarmee betrokkenen werden bedreigd. Het ministerie van Binnenlandse zaken achtte de zwijgplicht in strijd met de Gemeentewet.
Van Maaren zou 1,7 miljoen gulden (ca. 770.000 euro) aan wachtgeld ontvangen.

Bestuur Leefbaar Nederland wil Fortuyn als lijsttrekker

Jan Nagel, de voorzitter van Leefbaar Nederland (LN), maakte op 24 oktober 2001 bekend dat het partijbestuur de zakenman en publicist Pim Fortuyn in november zou voordragen als lijsttrekker voor de parlementsverkiezingen van 2002. Fortuyn was tevens gewezen hoogleraar publiek recht.
Voor het lijsttrekkerschap hadden zich 21 andere leden van de nieuwe partij aangemeld. Verscheidene LN-politici trokken zich terug na het bekend worden van Fortuyns kandidatuur, die op een congres in november door de ledenvergadering bevestigd zou moeten worden.
Fortuyn had gedreigd een eigen lijst te beginnen maar het bestuur van LN weifelde in verband met Fortuyns uitspraken over beperking van het aantal toe te laten immigranten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Mislukte fusie bestuursacademies kost miljoenen

Op 1 oktober 2001 meldde *NRC Handelsblad* dat de mislukte fusie in het bestuursonderwijs in Nederland de vier betrokken bestuursacademies zeker twintig miljoen gulden (ca. 9,1 miljoen euro) had gekost. Deze academies verzorgden de scholing van provincie- en gemeenteambtenaren. Bovenop de twintig miljoen kwam nog twee miljoen gulden (ca. 910.000 euro) voor de nog lopende liquidatie van de stichting Bestuursacademie Nederland (BAN), de landelijke organisatie die vooruitlopend op de fusie al actief was.
Volgens waarnemend directeur J. van Veghel van de Bestuursacademie Zuid-Nederland (BAZN), een van de vier fusiepartners, had de mislukte fusie zijn organisatie vijf tot zeven miljoen gulden (tussen de 2,3 en 3,2 miljoen euro) gekost. De drie andere academies zouden vergelijkbare kosten hebben gemaakt voor de landelijke organisatie. De academies in Noord- en Oost-Nederland en de Randstad zeiden de extra kosten in hun exploitatie te kunnen opvangen, maar de vierde partner, Zuid in Tilburg, slaagde daar niet in. Zuid zat met een schuld van 24 miljoen gulden (ca. 10,9 miljoen euro). Om een faillissement te voorkomen, moest Zuid een beroep doen op de aangesloten gemeenten, provincies en waterschappen en wellicht fuseren met Fontys hogescholen.

Bij KLM 2.500 banen weg

Als gevolg van het ingezakte reizigersverkeer besloot luchtvaartmaatschappij KLM negen procent van het personeel en vijftien procent van het aantal vluchten te schrappen. Dat werd op 4 oktober 2001 bekendgemaakt, ruim drie weken na de aanslagen in de Verenigde Staten die wereldwijd voor een enorme teruggang in het toerisme zorgden. KLM hoopte gedwongen ontslagen te voorkomen door vooral flexwerkers en mensen met tijdelijke contracten de laan uit te sturen.
Op 11 oktober laakte bestuursvoorzitter L. van Wijk de steunmaatregelen voor de luchtvaart waartoe de Europese Unie een dag eerder besloten had. Die zouden concurrentievervalsend werken. Lidstaten mochten luchtvaartmaatschappijen financieel compenseren voor de schade die in de eerste dagen na de aanslagen ontstond. Ook mochten regeringen tot het eind van het jaar garant staan voor uitkeringen na eventuele nieuwe vliegtuigrampen. Van Wijk bekritiseerde het feit dat elke lidstaat zijn eigen steunregime mocht opstellen en de hoogte van de steun mocht bepalen
Twintig bedrijven in de reisbranche vroegen in oktober massaal werktijdverkorting aan, voor ongeveer 5.000 werknemers. Schiphol staakte vanwege het dalende aantal passagiers enkele bouwprojecten op en rond de luchthaven.

Massaontslag bij KPN

Op 4 oktober 2001 bevestigde telecomconcern KPN met zijn Amerikaanse partner Qwest te onderhandelen om zijn belang van 44 procent in KPNQwest te kunnen verkopen. Daarvoor gold eigenlijk een verkoopverbod tot 2004. Het belang was 1,3 miljard euro waard. Op 19 oktober werd bekendgemaakt dat Qwest akkoord ging.
Op 25 oktober maakte KPN bekend op korte termijn 4.800 werknemers te zullen ontslaan, vanwege de schuld van 22,8 miljard euro. De vakbonden en ondernemingsraden van het bedrijf verzetten zich, omdat de plannen van de nieuwe bestuursvoorzitter A. Scheepbouwer onvoldoende onderbouwd zouden zijn. Alleen in Nederland zouden mensen worden ontslagen (ongeveer tien procent van het personeel), maar niet in België en Duitsland.

NBBS failliet

Al vóór de aanslagen in de VS was het reisbureau NBBS, een van oorsprong voor studenten opgerichte touroperator, in financiële moeilijkheden geraakt. Eind september bereikten de problemen echter een acuut sta-

Nederland

dium. Op 12 oktober 2001 werd het bedrijf failliet verklaard en overgenomen door de Dutch Leisure Group (DLG), onderdeel van het Britse beursgenoteerde Airtours. Alle 200 medewerkers van het hoofdkantoor in Leiden werden ontslagen; de ongeveer 300 personeelsleden die bij de winkels werkten, werden bij de doorstart overgenomen.

GEZONDHEID EN ZORG

Honderden extra studieplaatsen bij geneeskunde

Niet met ingang van 2003, maar reeds in 2002 zal de regering geld vrijmaken voor honderden extra studieplaatsen bij geneeskunde aan de universiteiten, zo maakten minister Hermans van Onderwijs en minister Borst van Volksgezondheid op 13 oktober 2001 bekend. De regering handhaafde echter de numerus clausus (een maximumaantal) voor geneeskunde. Jaarlijks meldden zich twee tot drie keer zoveel eerstejaarsstudenten aan dan toegelaten konden worden.
In Nederland dreigde een groot tekort aan vooral huisartsen. Rekrutering van huisartsen in België, waar veel werkloze artsen rondliepen, leverde erg weinig op.
De regering richtte in oktober een werkgroep op die moest onderzoeken hoe ook voor andere medische beroepen het aantal studentplaatsen kon worden uitgebreid.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nederlandse gedetineerden in Marokko mogen naar Nederland

In een brief aan de Tweede Kamer kondigde minister van Justitie Korthals op 13 oktober 2001 aan dat Nederlandse gedetineerden in Marokko konden worden overgeplaatst naar Nederland om daar hun straf verder uit te zitten. Ongeveer 60 voornamelijk wegens drugssmokkel veroordeelde Nederlanders zouden van het nieuwe akkoord gebruik kunnen maken.
Verscheidene personen en actiegroepen bepleitten al jaren dat de Nederlanders thuis hun straf mochten uitzitten, vanwege de slechte medische verzorging en andere wantoestanden in Marokkaanse gevangenissen. Marokko en Nederland hadden hierover weliswaar een verdrag gesloten, maar Marokko weigerde de regeling vanaf november 2000 verder uit te voeren. Nederland liet de gevangenen namelijk meteen vrij, aangezien zij naar Nederlandse maatstaven het grootste deel van hun straf al hadden uitgezeten.

Hoge Raad bevestigt veroordeling Bouterse

De Hoge Raad bevestigde op 23 oktober 2001 het vonnis tegen de voormalige Surinaamse legerleider Desi Bouterse. De nog steeds in Suriname woonachtige ex-militair zou derhalve na arrestatie een straf van elf jaar moeten uitzitten wegens het invoeren in Nederland van 474 kilo cocaïne. Zijn advocaat A. Moszkowicz had in 2000 beroep ingesteld tegen Bouterses veroordeling door het Haagse Hof. Door het juridische oordeel van de Hoge Raad bleef het internationale opsporings- en aanhoudingsbevel tegen Bouterse van kracht.

(Vorige berichten pag. 590/3 e.v. - 2001)

NOORWEGEN

Noorwegen

BINNENLAND

Arbeiderspartij leidt historische nederlaag

De sociaal-democratische Noorse Arbeiderspartij (DNA) incasseerde bij de verkiezingen van 10 september 2001 voor het 165 zetels tellende parlement een zwaar verlies. De partij verloor 22 van haar 65 zetels en kwam uit op 43 zetels; in percentage zakte de partij van 35,0 naar 24,3 procent.
Opmerkelijk was dat de partij zowel aan de linker- als rechterkant stemmen verloor. De Socialistische Linkse Partij (SV) steeg van 9 naar 23 zetels. De partij had vooral campagne gevoerd voor meer investeringen in het onderwijs en de gezondheidszorg en voor vrouwenrechten.
Aan de andere kant won Rechts (H) vijftien zetels. De partij steeg van 23 naar 38 zetels. Rechts pleitte in haar campagne vooral voor belastingverlaging en een hervorming van het sociale zekerheidsstelsel.

Verlies Arbeiderspartij betekent trendbreuk

Het verlies van de Arbeiderspartij betekende een trendbreuk die zich ook elders in Scandinavië aftekende. De sociaal-democratische partijen bepaalden daar al sinds de Tweede Wereldoorlog het politieke leven. Ze domineerden de regeringen en kwamen tot een verzorgingsstaat, die door velen werd gezien als een middenweg tussen communisme en kapitalisme. De sociaal-democraten dreigden echter hun greep op de politiek te verliezen. De Noorse Arbeiderspartij boekte op 10 september 2001 het slechtste verkiezingsresultaat in 80 jaar. De Zweedse sociaal-democraten boekten tijdens de verkiezingen in 1998 het slechtste resultaat sinds 1920 en stonden in opiniepeilingen op een verder verlies. De Deense sociaal-democraten zaten net als hun Zweedse collega's nog wel in de regering, maar opiniepeilingen beloofden ook hen weinig goeds. Daarin stonden zij op 26 procent van de stemmen, nadat ze in 1998 tijdens de verkiezingen nog 36 procent wisten binnen te halen.

Uitslagen parlementsverkiezingen
(10 september 2001)

	2001		1997	
	proc.	zetels	proc.	zetels
Noorse Arbeiders-partij (DNA)	24.3	43	35.0	65
Socialistische Linkse Partij (SV)	12.4	23	6.0	9
Rode Verkiezingsal-liantie (RV)	1.2	0	1.7	0
Centrumpartij (Sp)	5.6	10	7.9	11
Christelijke Volks-partij (KrF)	12.5	22	13.7	25
Links (V)	3.9	2	4.5	6
Rechts (H)	21.2	38	14.3	23
Vooruitgangspartij (FrP)	14.7	26	15.3	25
Kustpartij (KYST)	1.7	1	0.4	1
Overige	2.5	0	1.2	0

Scholen waren inzet van campagne

De campagne van de verschillende partijen richtte zich onder andere op de belastingdruk, maar ook op investeringen in de gezondheidszorg en het onderwijs. Vooral dat laatste werd onderwerp van de campagne nadat uit een onderzoek bleek dat één op de vijf Noorse kinderen na tien jaar onderwijs nog steeds niet behoorlijk kon lezen. Ook was er een tekort van 5.000 leerkrachten, voornamelijk als gevolg van de slechte salarissen. Verder was het onderhoud van de gebouwen zodanig dat het pleisterwerk van de muren viel en kinderen astma opliepen door gebrekkige ventilatie. Alle partijen waren het er over eens dat er meer geld moest worden geïnvesteerd in het onderwijs. De Noorse Arbeiderspartij was van mening dat

Noorwegen

Samenstelling regering (19 oktober 2001)

Premier
Kjell Magne BONDEVIK (KrF)
Arbeid en Overheid
Victor Danielsen NORMAN (H)
Buitenlandse zaken
Jan PETERSEN (H)
Cultuur en Kerk
Valgerd SVARTSTAD HAUGLAND (KrF)
Defensie
Kristin Krohn DEVOLD (H)
Financiën
Per-Kristian FOSS (H)
Gezondheidszorg
Dagfinn HOYBRAATEN (KrF)
Industrie en Handel
Ansgar GABRIELSEN (H)
Justitie
Odd Einar DOERUM (V)
Kinderen en Familiezaken
Laila DAAVOEY (KrF)
Landbouw
Lars SPONHEIM (V)
Milieu
Boerge BRENDE (H)
Olie en Energie
Einar STEENSNAES (KrF)
Onderwijs en Onderzoek
Kristin CLEMET (H)
Ontwikkeling
Hilde FRAFJORD JOHNSON (KrF)
Plaatselijk bestuur
Erna SOLBERG (H)
Sociale zaken
Ingjerd SCHOU (H)
Transport en Communicatie
Torild SKOGSHOLM (V)
Visserij
Svein LUDVIGSEN (H)

dit naar openbare scholen moest gaan, terwijl Rechts vond dat er meer particuliere scholen moesten komen.

Bondevik premier van centrumrechtse regering

Rechts probeerde na de verkiezingen een coalitie te vormen met de Christelijke Volkspartij en de liberale partij Links. De drie partijen waren samen goed voor 62 zetels en met de gedoogsteun van de extreemrechtse Vooruitgangspartij zouden ze dan een regering kunnen vormen. De Christelijke Volkspartij vond echter dat Rechts te veel macht wilde hebben. Als reactie hierop bood laatstgenoemde partij op 26 september het premierschap aan een van de middenpartijen aan. Premier werd Kjell Magne Bondevik, die op 19 oktober een coalitieregering van de drie partijen presenteerde. Bondevik beloofde bij zijn aantreden forse belastingverlagingen en meer aandacht voor het milieu en het gezin. Hij verwachtte geen problemen met een eventuele toetreding tot de Europese Unie omdat hij niet dacht dat dat onderwerp de komende kabinetsperiode op de politieke agenda zou komen. Zou dat wel het geval zijn, dan zou dat grote gevolgen hebben. De Christelijke Volkspartij en Links waren namelijk fel tegen het lidmaatschap, terwijl Rechts fervent voorstander was.

Explosies in verdeelstation Statnett

Op 4 oktober 2001 werd een verdeelstation van netbeheerder Statnett getroffen door twee explosies. Als gevolg hiervan kwamen 20.000 huishoudens in het noorden van Oslo zonder elektriciteit te zitten. Een woordvoerder van Statnett zei dat de oorzaak van de explosies nog niet was achterhaald.

(Vorige berichten pag. 531/3 e.v. - 2001)

Russische Federatie

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Aanklacht tegen minister van Spoorwegen

Openbare aanklagers lieten op 22 oktober 2001 in een verklaring weten dat zij een aanklacht wegens ambtsmisbruik hadden opgesteld tegen de minister van Spoorwegen Nikolaj Aksjonenko, die algemeen werd gezien als iemand die dicht bij ex-president Boris Jeltsin stond. Aksjonenko had de beschuldigingen ontkend en sprak over een complot om hem en de hervormingen die hij had doorgevoerd bij zijn ministerie te ondermijnen. Het openbaar ministerie zei in de verklaring dat de beschuldigingen tegen de minister waren uitgebracht tijdens diens bezoek aan het kantoor van de hoogste openbare aanklager drie dagen eerder. Aksjonenko had echter geweigerd de officiële documenten waarin de beschuldigingen waren vervat te ondertekenen, alsmede een beschikking die hem verbood Moskou te verlaten. De beschuldigingen hielden onder meer in dat de minister onwettige uitgaven in 1997 had gedaan ter waarde van 2,3 miljoen dollar (ongeveer 2,57 miljoen euro). Ook liep er een onderzoek naar beschuldigingen dat hij gelden had gebruikt voor de bouw van woningen voor personen die niets met de spoorwegen te maken hadden. Tevens zou er voor 370 miljoen dollar (ongeveer 414,2 miljoen euro) aan belastingen niet door het ministerie zijn betaald.

Gazprom stoot zijn mediabelangen af

Op 26 oktober 2001 kondigde Gazprom, de grootste gasproducent ter wereld en verantwoordelijk voor 8 procent van het bruto binnenlands produkt van Rusland, aan dat men zich van zijn mediabelangen zou ontdoen om zich op energie te concentreren. Gazprom was een steeds belangrijkere rol in de Russische binnenlandse verhoudingen en buitenlandse politiek gaan spelen. Het bedrijf bezat dertig kranten, televisie- en radiostations, subsidieerde honderden Siberische steden binnen de poolcirkel, bezat scholen, hotels, vliegtuigen en luchthavens, alsook 150.000 kilometer pijpleidingen en 300.000 arbeiders verspreid over twaalf tijdzones. Tegen 2020 zullen de reserves van Gazprom van dertig biljoen kubieke meter voorzien in tweederde van de Europese en Chinese behoefte aan gas. Per oktober 2001 kwam 35 procent van het gas gebruikt in de Europese Unie uit Rusland en bij de voorgenomen uitbreiding van de EU zou dat percentage stijgen tot 60 procent. Door een interventie van het Kremlin werd Gazprom een belangrijke kandidaat voor de aanleg van een gaspijplijn door China van 20 miljard dollar (ongeveer 22,4 miljard euro). In mei 2001 was Rem Vjachirev als hoofd van Gazprom opgevolgd door Alexej Miller, een goede kennis van president Vladimir Poetin uit Sint-Petersburg.

Gazprom ook belangrijk in buitenlandse politiek

Dat Gazprom ook een belangrijke rol in de buitenlandse politiek speelt, bleek duidelijk toen er in de winter van 2000-2001 een geschil ontstond met Georgië over de aanwezigheid van Russische bases op het grondgebied van dat land. De gastoevoer naar Georgië werd op zeker moment afgesloten. In 1999 wist Poetin, toen nog premier, Turkmenistan over te halen af te zien van een directe exportverbinding van gas naar Europa. Turkmenistan stemde in te gaan leveren aan Oekraïne en Moldova, waardoor Russisch gas vrijkwam voor export naar de lucratieve Europese markt.

Skinheads gaan tekeer in Moskou

Honderden skinheads gewapend met ijzeren staven gingen in Moskou op 30 oktober 2001 op markten tekeer tegen handelaren uit Zuid-Rusland en nabijgelegen voormalige sovjetrepublieken zoals Azerbeidzjan. Minstens één persoon werd volgens de Russische media gedood. Bendes tot driehonderd man sterk sloegen erop los in drie van de zuidelijke arbeiderswijken van Moskou. Volgens *Interfax* waren de geweldplegers leden van Russische Nationale eenheid, een paramilitaire groep die insignes gebruikt die lijken op de swastika van de nazi's. Rechtse extremisten waren al eens eerder in Moskou tot geweld overgegaan op een markt op 20 april 2001, de geboortedag van Adolf Hitler.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Privé-eigendom van land mogelijk

President Vladimir Poetin ondertekende op 26 oktober 2001 een wet die het Russen mogelijk maakt land in eigendom te hebben. De nieuwe wet was niet van toepassing op uitgestrekte landbouwgronden, maar wel op grond in bewoonde gebieden, vooral in steden. De wet had betrekking op ongeveer 2 procent van de 1,7 miljard hectaren land in Rusland. De Federatieraad had de wet al op 10 oktober goedgekeurd.
Westerse economen gingen ervan uit dat er een klasse van bezitters kon ontstaan in Rusland waar tot op dat moment bezit van een huis nog zeer ongewoon was. De wet zou het Russen mogelijk maken grond onder hun huizen of datsja's te kopen tegen een relatief gunstige prijs. Vele geprivatiseerde bedrijven zouden ook de mogelijkheid krijgen de grond onder hun fabrieken te kopen. Particuliere bedrijven zouden ook de aangekochte grond onder hun bedrijfsgebouwen, kunnen gebruiken als onderpand om nieuwe leningen te krijgen. Ook buitenlanders zouden het recht krijgen land te kopen, zij het met bepaalde beperkingen. Zo kunnen zij geen grond in eigendom hebben vlakbij de Russische nationale grenzen.

MILITAIRE ZAKEN

Koersk van zeebodem gelicht

Het wrak van de onderzeeër Koersk begon op 8 oktober 2001 zijn reis naar een haven vlakbij Moermansk, nadat het eerder op de dag van de zeebodem was gelicht. In augustus 2000 was de Koersk gezonken door oorzaken die nooit volledig waren opgehelderd. Daarbij waren alle 118 bemanningsleden omgekomen. De Koersk was voor de operatie die werd uitgevoerd door het Nederlandse bedrijf Mammoet in samenwerking met Smit International, bevestigd aan de zogeheten Giant-4, die het wrak omhoog takelde. De operatie was al in juli begonnen. De eigenlijke lichting duurde ongeveer vijftien uur. De zwaar beschadigde boeg van het schip was eerst afgezaagd en zou in 2002 in een aparte operatie worden gelicht. Een week eerder hadden Russische technici in Moermansk tegenover *Reuters* gezegd dat het volkomen onduidelijk was hoe de Koersk precies zou worden ontmanteld. Het was ook van tevoren niet duidelijk hoe groot de inwendige schade aan de Koersk was. Het was de eerste keer dat een onderzeeër van de zeebodem werd gelicht om te worden ontmanteld en ook de eerste keer dat een onderzeeër van deze klasse werd ontmanteld.

Russische luisterpost op Cuba gesloten

President Vladimir Poetin liet op 17 oktober 2001 weten dat Rusland had besloten zijn elektronische afluisterstation in Lourdes op Cuba te sluiten. Poetin zei tegen zijn hoogste militaire leiders dat de beslissing Lourdes te sluiten was genomen na diepgaande analyse en lange gesprekken met de Cubaanse partners. De Amerikaanse president George Bush reageerde positief op het besluit en zei in een schriftelijke verklaring dat het een teken was van verbetering van de Russisch-Amerikaanse betrekkingen. Poetin bevestigde ook een eerdere beslissing dat Rusland zijn militaire basis in de Cam Ranh baai in Vietnam ook zou ontruimen. Chef van de generale staf Anatoli Kvasjnin zei dat de jaarlijkse huur van de basis in Lourdes 200 miljoen dollar (ongeveer 223,9 miljoen euro) bedroeg, waarbij de personeelskosten nog niet waren meegerekend. 'Voor die som kunnen we twintig spionagesatellieten aanschaffen en in de ruimte houden of voor het leger honderd radarposten inrichten', aldus Kvasjnin.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

'Schieten om te doden' voor Russische vredesmacht in Abchazië

De tweeduizend man tellende Russische vredesmacht in de opstandige Georgische provincie Abchazië kreeg op 19 oktober 2001 van haar commandant het bevel op verdachte personen te schieten om te doden. De bevelhebber, generaal-majoor Nikolaj Sidorytsjev, verklaarde voor een Russische televisiezender dat gewapende mannen verkenningsoperaties hadden uitgevoerd in de Kodori-kloof die de grens vormt tussen Abchazië en Georgië en dat hij er van uitging dat het Tsjetsjenen waren die met stilzwijgende steun van Georgië tegen Abchazië opereerden. Sidorytsjev zei dat de Tsjetsjenen zouden worden vernietigd als ze zich vertoonden. Dit zou volgens Russische nieuwsbronnen de eerste keer zijn dat een Russische vredesmacht de opdracht kreeg te 'schieten om te doden'. In eerdere situaties ging het altijd om schieten als vergelding. Het Georgische parlement had in de week ervoor een motie aangenomen waarin terugtrekking van de vredesmacht uit Abchazië werd geëist. President Vladimir Poetin had gezegd dat Rusland aan die wens zou voldoen. Abchazië had al eerder laten weten dat het zich wilde aansluiten bij Rusland.

Vredesbesprekingen met Tsjetsjeense rebellen van start

Rusland en Tsjetsjeense rebellen lieten op 24 oktober 2001 weten dat er binnen tien dagen vredesonderhandelingen tussen de strijdende partijen in Tsjetsjenië zouden beginnen. De twee partijen waren echter verdeeld over de vraag of de gesprekken vooral zouden gaan over de ontwapening van de rebellen. De onderhandelingen zouden de eerste zijn sinds het begin van de tweede oorlog in Tsjetsjenië in de herfst van 1999. Westerse landen hadden na de aanslagen in de Verenigde Staten op 11 september aanzienlijk meer begrip getoond dan voorheen voor het standpunt van president Vladimir Poetin dat zijn land in Tsjetsjenië bezig is het terrorisme te bestrijden. Een naaste medewerker van de Tsjetsjeense president Aslan Maschadov, Achmed Zakajev, zei tegen de televisiezender *NTV* dat ontwapening van de rebellen geen voorwaarde kon zijn voor een begin van de gesprekken. Commentatoren zeiden dat Maschadov misschien bereid zou zijn tot onderhandelingen, maar dat de meeste Tsjetsjeense rebellen toch hun bevelen kregen van rebellenleiders als Sjamil Basajev.

Russische Federatie

BUITENLANDSE ZAKEN

Gevolgen terreuraanslagen op VS

'Wapenlevering Noordelijke Alliantie'

De Russische krant *Nezavisimaja gazeta* berichtte op 4 oktober 2001 dat Rusland de Noordelijke Alliantie in Afghanistan in hun strijd tegen de Talibaan tanks en andere wapens zou gaan leveren tot een waarde van maximaal 45 miljoen dollar (ongeveer 50,4 miljoen euro). De Russische ambassadeur in Tadzjikistan, Maxim Pesjkov, die volgens de krant nauw bij de wapenleveranties betrokken zou zijn, verklaarde echter op een persconferentie in de Tadzjiekse hoofdstad Doesjanbe dat er nog geen Russische wapens waren aangekomen. De krant haalde defensiebronnen aan die zeiden dat de leveranties onder andere zouden bestaan uit veertig tot vijftig tanks, zestig tot tachtig gepantserde transportwagens en munitie. Volgens de krant was het nog niet duidelijk wie Rusland voor de wapens zou betalen. De suggestie was dat Rusland de Amerikaanse regering zou vragen dat te doen.

Rusland steunt Amerikaanse aanvallen op Afghanistan

Rusland sprak op 7 oktober 2001 openlijk zijn steun uit voor Amerikaanse luchtaanvallen op Afghanistan die op die dag begonnen waren. Het ministerie van Buitenlandse zaken zei in een verklaring dat Afghanistan een internationaal centrum van terrorisme was geworden waartegen diende te worden opgetreden. Een woordvoerder van president Vladimir Poetin zei dat de president kort voor het begin van de aanvallen door zijn Amerikaanse ambtgenoot George Bush telefonisch op de hoogte was gesteld. Het Russische luchtverdedigingssysteem was niet in verhoogde staat van paraatheid gebracht na het begin van de Amerikaanse luchtaanvallen. Dat verklaarde een Russische defensiebron tegenover het persbureau *Interfax*. Bronnen bij het ministerie van Defensie lieten ook weten dat Rusland geen bezwaar had tegen nauwere militaire samenwerking van Tadzjikistan en Oezbekistan met de Verenigde Staten.

Voortgang samenwerking met NAVO

Politici van de NAVO en Russische collegae ondertekenden op 9 oktober 2001 in Ottawa, Canada, een overeenkomst voor samenwerking tussen de Parlementaire assemblee van de NAVO en het Russische parlement. De president van de Parlementaire assemblee, de Spaanse socialist Rafael Estrella, en de leider van de Russische delegatie naar de Assemblee, Loebov Sliska, ondertekenden de overeenkomst. Estrella zag de gebeurtenis als een teken van de toenadering tussen Rusland en de NAVO, die was opgetreden na de aanslagen op de Verenigde Staten op 11 september. Rusland was een van de zeventien landen die geassocieerd waren met de NAVO-assemblee, die twee keer per jaar bijeenkwam om politieke, technische en militaire onderwerpen te bespreken. De geassocieerde landen konden deelnemen aan de debatten maar hadden geen stemrecht.

Luchtruim niet open voor Amerikaanse militaire vliegtuigen

Minister van Defensie Sergej Ivanov sprak zich op 10 oktober 2001 nogmaals uit tegen openstelling van het Russische luchtruim voor Amerikaanse militaire vliegtuigen die in actie zouden komen in Afghanistan. Alleen transportvliegtuigen die hulpgoederen naar getroffen delen van Afghanistan brachten, zouden van het Russische luchtruim gebruik mogen maken. Na de aanslagen op de Verenigde Staten in september toonde Rusland zich wel een fervent voorstander van militair optreden tegen het Talibaan-regime.

Voormalige inlichtingenofficier belast met terreurbestrijding

President Vladimir Poetin benoemde op 12 oktober 2001 een voormalige hoge inlichtingenofficier, Anatoli Safonov, tot vice-minister van Buitenlandse zaken belast met terrorismebestrijding. Safonov was in 1994-1997 eerste plaatsvervangend directeur van de veiligheidsdienst FSB. Hij werd een van de ongeveer twaalf vice-ministers rond minister van Buitenlandse zaken Igor Ivanov. Na het begin van zijn presidentschap had Poetin een groot aantal inlichtingen- en veiligheidsfunctionarissen op belangrijke regeringsfuncties benoemd. Een van hen was minister van Defensie Sergej Ivanov.

'VS zullen Russische belangen in Centraal-Azië respecteren'

De Amerikaanse Nationale veiligheidsadviseur Condoleeza Rice benadrukte op 15 oktober 2001 in een interview met de Russische krant *Izvestia* dat het niet de bedoeling van Washington was de militaire operaties tegen Afghanistan te gebruiken om de Russische invloed in Centraal-Azië terug te dringen. Ze zei onomwonden dat het Amerikaanse beleid niet tegen Russische belangen in Centraal-Azië was gericht. Rice prees de Russische bijdrage aan de antiterroristische coalitie.

(Vorige berichten pag. 599/3 - 2001)

Spanje

SPANJE

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Iberia wil kosten fors terugbrengen

De Spaanse luchtvaartmaatschappij Iberia kwam op 15 oktober 2001 met de mededeling dat zij de kosten met elf procent wilde terugbrengen. De beslissing volgde op de malaise in de internationale luchtvaart als gevolg van de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. Iberia verwachtte in eerste instantie over 2001 nog een winst te maken van 200 miljoen euro, maar stelde deze verwachtingen na 11 september bij tot misschien zelfs een verlies. Het aantal reserveringen liep direct na de aanslagen terug met 30 procent en lag half oktober nog 20 procent onder het normale niveau.
De bezuinigingen zouden gepaard gaan met ontslagen onder het 29.000 man tellende personeel. De vakbond van piloten verwachtte niet dat er ontslagen onder de piloten zouden vallen. De vakbond voor het grondpersoneel zei bereid te zijn mee te werken aan de sanering, maar eiste een natuurlijke afvloeiing en vervroegde pensionering om zo gedwongen ontslagen te voorkomen.
Iberia maakte verder bekend dat ze het personeel en de vliegtuigen zou teruggeven die de maatschappij leasde van Air Europa en Air Atlanta. Verder werd de levering uitgesteld van de vliegtuigen die voor 2002 waren besteld

ETA

Franse politie arresteert topman ETA

De Franse politie arresteerde in het weekeinde van 6 en 7 oktober 2001 Bixente Goikoetchea-Barrandarian, volgens Spanje een van de kopstukken van de ETA. Minister van Binnenlandse zaken Mariano Rajoy: 'Hij is

Spanje

een van de leiders van het politieke apparaat en waarschijnlijk een van de hoogste leiders. Hij is in elk geval de persoon die verantwoordelijk is voor het produceren van de verklaringen van de terreurorganisatie.'

Autobom ontploft in Madrid

Op 13 oktober 2001 kwam een auto tot ontploffing in een ondergrondse parkeergarage bij het Plaza de Colon in Madrid. Hierbij vielen veertien lichtgewonden en raakten 70 auto's beschadigd. De autobom ontplofte vlakbij de plaats waar koning Juan Carlos die dag een militaire parade had bijgewoond.
De ETA had eerder opgebeld dat er een auto met explosieven in de straten stond, maar de politie had niets kunnen vinden. De ontplofte auto was echter door een sleepdienst naar de parkeergarage gebracht omdat deze verkeerd geparkeerd stond.

ETA wil vrede èn referendum

De ETA kwam op 28 oktober 2001 met haar eerste verklaring na de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. De verklaring werd overgenomen door enkele Baskische dagbladen. De ETA stelde daarin dat ze 'alles wil doen wat in haar macht ligt om het conflict niet nog eens twintig jaar te laten duren.'
De ETA bleef echter vasthouden aan haar eis voor onafhankelijkheid van Baskenland. Ze wilde dit bereiken met een referendum: 'Het conflict dat Spanje en Frankrijk hebben met het Baskische vaderland, kan worden opgelost zonder raketten en op een democratische manier. Simpel door de mensen toe te staan zelf te beslissen.' Maar de ETA zei ook dat ze haar strijd zou voortzetten tegen 'degenen die hun wapens gebruiken om hun wetten op te leggen aan ons volk.'
Premier José Maria Aznar toonde zich niet onder de indruk van de verklaring: 'De terreurorganisatie waar we hier in Spanje onder lijden, is de laatst overgebleven, de fanatiekste, de wreedste en de stomste van Europa.'

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ministers zeggen geen schuld te hebben aan debacle Gescartera

Minister van Economische zaken, Rodrigo Rato, en minister van Financiën, Cristobal Montoro, zeiden op 29 oktober 2001 in een parlementair debat dat de overheid juist had gehandeld inzake het effectenhuis Gescartera. De overheid had dit effectenhuis in juni overgenomen nadat de omvang van de verliezen duidelijk werd. Zo verdween ongeveer 112 miljoen euro van het kapitaal van de cliënten. Later werd duidelijk dat een deel van het geld was verdwenen naar buitenlandse rekeningen. Twee bestuursleden van Gescartera waren gedwongen ontslag te nemen, terwijl het Openbaar Ministerie een strafrechtelijk onderzoek naar het effectenhuis was begonnen.
De ministers zeiden dat de overheid juist had gehandeld en dat er maatregelen waren getroffen om soortgelijke voorvallen in de toekomst te vermijden. Rato zei bovendien dat de socialistische oppositie er alleen op uit was om hem politiek te beschadigen. Hij sprak van een heksenjacht. Rato werd algemeen gezien als opvolger van José Maria Aznar die had aangegeven na 2004 de Partido Popular (PP) niet meer te willen leiden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje en Groot-Brittannië willen oplossing voor Gibraltar

De Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw en zijn Spaanse ambtgenoot Josep Pique kwamen in oktober 2001 overeen om op 20 november besprekingen te starten over de status van de Britse kolonie Gibraltar, een kwestie die de verhouding tussen beide landen als eeuwenlang verstoorde. De ministers spraken af dat ze binnen veertien maanden met een definitieve oplossing wilden komen.
De regering van Gibraltar werd uitgenodigd deel te nemen aan de besprekingen, maar deze zag hiervan af. Volgens haar waren deze er slechts op gericht Spanje gedeeltelijke of gehele zeggenschap over het schiereiland te geven. De regering van Gibraltar wilde liever Brits blijven.

(Vorige berichten pag. 601/1 e.v. - 2001)

TURKIJE

BINNENLAND

Toetreding tot EU naderbij door grondwetshervorming

Het parlement stemde op 3 oktober 2001 in met een pakket van 34 amendementen op de grondwet. Dit gebeurde met een overweldigende meerderheid van 474 stemmen voor en 16 tegen. Daarmee was de eerste grote hervorming van de grondwet sinds de militaire staatsgreep van 1980 een feit.
De hervorming was nodig om de mensenrechtensituatie in Turkije meer in overeenstemming te brengen met de voorwaarden die de Europese Unie had gesteld aan Turkse toetreding. De amendementen varieerden van een versoepeling van het verbod op het gebruik van de Koerdische taal tot het bemoeilijken van een verbod van politieke partijen. De hervormingen schoten wat betreft de Europese Unie echter tekort op het punt van de doodstraf. Deze werd namelijk niet afgeschaft, maar gehandhaafd in gevallen van terrorisme, oorlog en oorlogsdreiging.

Het parlement had eerst twee weken vergaderd over de verschillende amendementen alvorens ze als pakket in stemming te brengen. Tijdens de beraadslagingen haalden drie amendementen het niet. Hierbij zat een amendement dat de ban op politieke activiteiten zou versoepelen. Dit amendement zou zeer gunstig uitpakken voor de populaire ex-burgemeester Recep Tayyip Erdogan. Hij was nu uitgesloten van politieke activiteiten, maar zou door het amendement zijn Partij voor Recht en Ontwikkeling kunnen leiden in de verkiezingen.
EU-voorzitter België sprak op 23 oktober haar tevredenheid uit over de grondwetsherziening en sprak van 'een bemoedigende stap'. België drong er op aan door te gaan op het pad van de hervormingen en de grondwetswijzigingen om te zetten in effectief beleid.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Economie onder druk na aanval op Afghanistan

De aandelenindex daalde op 8 oktober 2001 naar aanleiding van het begin van de bombardementen op Afghanistan. Dit in een reactie op de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. De lira daalde eveneens in waarde.
De Turkse economie had na 11 september al enkele klappen gekregen. Dit was aanleiding voor de overheid om het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een extra lening te vragen bovenop de 15,7 miljard dollar (ca. 17,6 miljard euro) die al was toegezegd. Een IMF-team kwam hierop naar Ankara om de begroting over 2002 te bespreken.
De Centrale bank van Turkije zei dat ze de li-

ra zou blijven steunen. Ze had op 5 oktober al voor een bedrag van 150 tot 200 miljoen dollar (tussen de 168 en 225 miljoen euro) geïntervenieerd toen de waarde van de lira zich opnieuw op een historisch dieptepunt bevond.

Turkije geeft VS toestemming gebruik bases

Het Turkse parlement zegde op 10 oktober Groot-Brittannië en de Verenigde Staten volledige steun toe bij hun aanval op Afghanistan. Ze begonnen die aanval omdat het Talibaanbewind had geweigerd Osama Bin Laden, hoofdverdachte van de aanslagen van 11 september, uit te wijzen. De Verenigde Staten kregen bovendien toestemming om bij de aanvallen gebruik te maken van de Amerikaanse luchtmachtbases in Turkije.
Het parlement ging verder akkoord met de uitzending van Turkse troepen voor humanitaire hulp, inlichtingenwerk en het trainen van de Afghaanse oppositie.

Turkije wil rivaliserende Afghanen bij elkaar brengen

De Turkse premier Bülent Ecevit zei op 18 oktober dat Turkije een centrale rol kon spelen bij het bijeen brengen van rivaliserende Afghaanse troepen in de gebieden waar het vechten was gestopt. Zeven landen hadden met dit doel delegaties naar de Verenigde Staten gestuurd. Ecevit: 'Het feit dat Turkije tot een dergelijke groep behoort, is heel interessant. Het bewijst namelijk dat het aanzien van Turkije is gegroeid.'
Turkije was van deze landen het enige niet-christelijke en niet-rijke land. Dat betekende volgens Ecevit dat Turkije hetgeen kon bewerkstelligen waar het westen tot dan toe nog niet in was geslaagd, namelijk het sluiten van een overeenkomst tussen de rivaliserende groepen. Ecevit: 'De belangrijkste poging daartoe verwachten de bondgenoten van ons, van Turkije.'
Turkije had als moslimland van oudsher banden met Afghanistan en beschikte over een uitgebreid inlichtingennetwerk in dat land. Minister van Buitenlandse zaken Ismail Cem zei: 'Het lijkt erop dat de vrede in enkele regio's in Afghanistan is teruggekeerd. Dat betekent dat we de vrede in die regio's moeten handhaven en onze hulp daar moeten concentreren. We moeten ze vervolgens omvormen tot voorbeelden van hetgeen Afghanistan kan bereiken als er eenmaal vrede is.'

(Vorige berichten pag. 601/3 e.v. - 2001)

ZWEDEN

BINNENLAND

Steun voor invoering euro groeit

Uit een opiniepeiling van het bureau Demoskop bleek op 6 oktober 2001 dat een groeiend aantal Zweden voor de komst van de euro was. 45 Procent was voor, 42 procent tegen. Dit betekende een duidelijke ommezwaai in de publieke opinie. Zweden nam op dat moment niet deel aan de euro, hoewel premier Goran Persson warm voorstander was. Hij zei echter dat de Zweden hier in een referendum over zouden moeten beslissen.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

SAS meldt dalende bezetting vliegtuigstoelen

De luchtvaartmaatschappij Scandinavian Airlines System (SAS) maakte op 10 oktober 2001 bekend dat de bezetting van de vliegtuigstoelen in de business-class met zestien procent was gedaald na de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. De bezetting van de overige stoelen was met 4,2 procent afgenomen. Verder was het aandeel SAS met 40 procent in waarde gedaald. Eerder had SAS al gemeld dat ze de vluchtcapaciteit in 2002 met twaalf procent zou terugbrengen en dat er 1.100 personeelsleden zouden moeten afvloeien.
SAS wilde de nieuwe cijfers in eerste instantie op 8 oktober bekendmaken, maar zag daarvan af omdat de luchtvaartmaatschappij toen werd geconfronteerd met de grootste ramp uit haar geschiedenis. Op het vliegveld Milaan Linate werd een SAS-vliegtuig aangereden door een kleiner vliegtuig. Hierbij vielen 118 doden.

Politie identificeert vijftien leden Al-Qaeda

De Zweedse politie maakte op 13 oktober bekend dat ze vijftien leden van Al-Qaeda, de organisatie van Osama Bin Laden, had geïdentificeerd in Zweden. De politie kon echter geen actie tegen hen ondernemen omdat ze geen strafbare feiten hadden begaan. De politie zei wel dat de vijftien intensief werden gevolgd en dat een aantal van hen Zweden geregeld verliet voor een bezoek aan een trainingskamp in Afghanistan.

Pettersson: 'Ik heb Palme vermoord'

Christer Pettersson zei op 27 oktober 2001 in de krant *Expressen* dat hij in 1986 Olaf Palme had vermoord: 'Het is absoluut zeker dat ik hem dood heb geschoten, maar ze kunnen me er nooit voor pakken. Het wapen is namelijk verdwenen.' Hij zei verder dat hij de moord niet had gepland, maar dat hij Palme en zijn vrouw bij toeval tegen het lijf liep.
Pettersson werd in 1989 veroordeeld wegens de moord op Palme, hoewel hij destijds elke betrokkenheid ontkende. In hoger beroep werd hij vervolgens vrijgesproken.
De openbaar aanklager zei in een reactie nog niet te weten wat ze zou doen met de nieuwe informatie uit Expressen.

NATUUR EN MILIEU

'Zweden beste land voor milieu'

De in Zwitserland gevestigde International Union for the Conservation of Nature (IUCN), een natuurbeschermingsorganisatie met zowel staten als niet-gouvernementele organisaties als leden, publiceerde op 12 oktober 2001 het rapport *Welzijn van Landen*. Daarin werd gekeken hoe 180 landen de economische groei in evenwicht wisten te brengen met zorg voor het milieu. Zweden kwam uit dit rapport als beste uit de bus, gevolgd door Finland en Noorwegen.
De levensstandaard werd niet alleen afgemeten aan rijkdom en voorzieningen als infrastructuur en onderwijs, maar ook aan maatregelen betreffende de kwaliteit van het bestuur, vrijheid, vrede en orde. Bij de milieu-indicatoren werden met name de kwaliteit van water en lucht en vragen rond biodiversiteit en het gebruik van natuurlijke hulpbronnen betrokken.

(Vorige berichten pag. 541/2 e.v. - 2001)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

'Geen bewijzen Zwitserse rol bij Amerikaanse aanslagen'

Federaal aanklager Valentin Roschacher maakte op 2 oktober 2001 bekend dat er tot dan toe geen bewijzen waren gevonden dat

Zwitserse bankrekeningen waren gebruikt voor de financiering van de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. Weliswaar was gedurende het onderzoek een bankrekening geblokkeerd, maar deze was later weer vrijgegeven. Verder was er nog een rekening geblokkeerd, maar dat hing samen met een onderzoek naar het witwassen van zwart geld. Roschacher zei echter dat het onderzoek nog niet was afgerond. Verder werd bekend dat Mohammed Atta, een van de kapers van de vliegtuigen die zich in het WTC boorden, op 8 juli 2001 de luchthaven van Zürich had bezocht. Daar had hij vier keer geld opgenomen voor een totaalbedrag van 1700 Zwitserse frank (ca. 1155 euro). Verder had hij hier een zakmes en chocolade gekocht voor 56 frank (ca. 38 euro).

Ongeluk in Gotthardtunnel kost elf mensen het leven

Op 25 oktober 2001 kwam een vrachtwagen in de Gotthardtunnel in aanrijding met tegenliggers. Hierop ontstond een vuurzee die direct tien andere auto's in vlam zette. Elf mensen kwamen bij deze grootste tunnelramp uit de Zwitserse geschiedenis om het leven. Oorspronkelijk vreesde men voor meer dan 100 doden, vanwege het grote aantal vermisten.
Als gevolg van het ongeluk zou de zeventien kilometer lange tunnel maanden dicht blijven. Dit betekende een slag voor Italië, omdat de Mont-Blanctunnel al sinds 1999 was gesloten vanwege een ongeluk. Daarmee waren twee belangrijke routes naar Europa afgesloten. Op 30 oktober waren zelfs even drie routes gesloten toen er een ongeluk gebeurde in de San-Bernardinotunnel, maar deze werd snel weer vrijgegeven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid redt Swissair met miljarden

De Zwitserse overheid besloot op 2 oktober 2001 Swissair per direct een lening te geven van 450 miljoen frank (ca. 306 miljoen euro), waarvan zeker was dat het grootste gedeelte niet zou worden terugbetaald. Aanleiding was dat de voormalige Zwitserse trots in acute betalingsproblemen was gekomen omdat oliemaatschappijen weigerden nog langer kerosine te leveren aan Swissair. Als gevolg hiervan moest het bedrijf haar vliegtuigen aan de grond houden.
Doel van de overheidssteun was het bedrijf te laten overleven tot 28 oktober. Dan zou namelijk het belangrijkste deel van Swissair zijn overgenomen door haar voormalige dochter Crossair, waarna een doorstart van het bedrijf plaats zou kunnen vinden. Minister van Financiën Kaspar Villiger verdedigde de steun verder met het argument dat deze noodzakelijk was om het imago van Zwitserland en haar financieel centrum Zürich te beschermen.
De weigering om nog langer kerosine te leveren, zorgde ervoor dat duizenden passagiers strandden. Hun vliegtuigen vlogen immers niet meer. Verder dreigde een veelvoud de dupe te worden omdat zij al kaartjes hadden gekocht voor de vluchten van Swissair. Een woordvoerder van het bedrijf stelde deze mensen echter gerust: 'Mensen die kaarten voor dit weekeinde hebben gekocht, kunnen vliegen.'

In de weken hierop volgde koortsachtig overleg tussen de overheid, banken en bedrijfsleven over de vraag hoe Swissair kon worden gered. De Zwitserse banken UBS en Credit Suisse waren bereid 1,5 miljard frank (ca. één miljard euro) te investeren. De vraag was hoe de rest van de investeringen zou worden verdeeld. De overheid wilde een klein deel betalen, maar ging uiteindelijk op 22 oktober akkoord met het betalen van het leeuwendeel van de kosten. Zij zou Crossair een overbruggingslening van 1 miljard frank (ca. 680 miljoen euro) geven. Verder zou ze het bedrijf voor 500 miljoen frank (ca. 339 miljoen euro) kasgeld geven. Lagere overheden investeerden nog eens 460 miljoen frank (ca. 312 miljoen euro) en het bedrijfsleven, zoals Nestlé, Novartis en Swisscom, investeerden 1,7 miljard frank (ca. 1,15 miljard euro).
De bedoeling van het reddingsplan was dat Crossair tweederde van de luchtvloot en bestemmingen van Swissair zou overnemen. De Europese bestemmingen zouden per direct worden overgenomen en de verdere bestemmingen met ingang van april 2002.

Met het investeringsprogramma werd de Zwitserse luchtvaartindustrie in leven gehouden, maar er zouden nog ingrijpende reorganisaties nodig zijn om het bedrijf gezond te houden. President Moritz Leuenberger zei dan ook in een reactie: 'Ik ben niet in een feeststemming. Daarvoor zijn de risico's te groot.' Hij wees hierbij naar de internationale ontwikkelingen sinds de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. De luchtvaartindustrie kreeg hierdoor grote klappen, wat onder andere de ondergang van Swissair betekende. Minister van Financiën Kaspar Villiger: 'Deze luchtvaartmaatschappij maakt goede kansen gezien de kosten en de kapitalisatie, maar de markt kent vele risico's.'

(Vorige berichten pag. 602/3 e.v. - 2001)

FRANS-GUYANA

BINNENLAND

Op weg naar grondwettelijke hervormingen

In de periode van 1995 tot half 2001 kwam er steeds meer onrust in Frans-Guyana. De leefomstandigheden verslechterden, de misdaad nam toe en de roep om een meer autonome positie, losser van Frankrijk, werd luider.

Chirac wint in Frans-Guyana

Op 25 april 1995 behaalde de Franse presidentskandidaat Jacques Chirac in de eerste ronde van de presidentsverkiezingen een verrassend hoge score in het overzeese departement Frans-Guyana. Daarentegen verloren de socialisten bijna de helft van hun traditionele meerderheid in de Franse kolonie. Het Nationaal Front (FN) van Jean-Marie Le Pen zag het aantal stemmen verdubbeld. Deze extreemrechtse partij had zich met succes afgezet tegen de immigratie van illegalen uit de buurlanden Suriname en Brazilië.

Guyaanse socialisten leveren burgemeester Cayenne

Op 20 juni 1995 won de Guyaanse Socialistische Partij (PSG) voor het eerst de gemeenteraadsverkiezingen in de hoofdstad Cayenne, zij het met een nipte meerderheid. Verkiezingskandidaat Jean-Claude Lafontaine werd de nieuwe burgemeester van Cayenne.

Bezoek premier Juppé

De Franse premier Alain Juppé bezocht op 11 april 1996 de hoofdstad Cayenne in Frans-Guyana en verklaarde dat hij maatregelen wilde treffen tegen de aanhoudende onrust en geweldplegingen in het land. De misdaad en agressie waren in de laatste ja-

ren enorm toegenomen. Juppé bezocht tevens enkele Indiaanse dorpen langs de Marowijne-rivier in het Oosten van Guyana.

Rellen en scholierenstaking

Na vier nachten van rellen en onlusten in Cayenne de Guyaanse hoofdstad was op maandag 18 november 1996 de rust weer teruggekeerd. De bevolking van Cayenne gaf massaal gehoor aan de oproep van prefect, Pierre Dartout, om in de avond na tien uur niet meer de deur uit te gaan. De straten in de hoofdstad werden vooral bevolkt door de zeshonderd man sterke mobiele eenheid die de orde moest herstellen, nadat eerder die week gewapende bendes winkels hadden vernield en geplunderd. De plunderingen waren op gevechten uitgelopen toen enkele winkeliers zelf wapens ter hand hadden genomen om zich te verdedigen.

De chaos was ontstaan nadat eerder die maand scholieren in staking waren gegaan en massaal hadden geprotesteerd tegen de teloorgang van het onderwijs. De regering had de meeste eisen ingewilligd en de scholieren zouden na wekenlange onrust op 18 november weer de les hervatten. De scholieren van het Félix-Ebouélyceum hadden echter het vuur aangewakkerd en de grootste vakbond, UTG, kondigde aan de protestbeweging tegen de algehele misère in de oude kolonie voort te willen zetten.
Op 19 november waren de Franse ministers van Onderwijs, François Bayrou en van Overzeese gebiedsdelen, Jean-Jacques de Peretti naar Guyana afgereisd om de protestbeweging tegemoet te komen. De omstreden prefect, Pierre Dartout, werd ontslagen en zo ook de rector van het opstandige Lyceum.

Parlementariërs uit Guyana behouden hun Parijse zetel

De twee Franse kamerleden uit Guyana, Christiana Taubira-Delanon (lijstverbinding Divers Links) en Léon Bertrand (Republikeinen van de RPR) wisten in de kamerverkiezingen van 3 juni 1997 hun Parijse zetel te behouden.

Vrijlating vakbondsleider

De antiracismebeweging MRAP en het Nationale Socialistische Bevrijdingsfront Kanak (FLNKS) eisten in een communiqué van 7 augustus 1997 de vrijlating van politieke gevangen. Ze spraken van een crisissituatie die steeds meer koloniale trekjes begon te tonen en vroegen de autoriteiten om een normale democratische politiek te voeren. De dag daarop werd na aanhoudende protesten de onafhankelijkheidsstrijder en vakbondsleider (UTG), Jean-Victor Castor, vrijgelaten.

Bezoek president Chirac

Op 24 november 1997 bezocht president Chirac Frans-Guyana, op een moment dat het overzeese departement in een algehele crisis verkeerde. Het land was voortdurend het toneel van politieke manifestaties die dikwijls uit de hand liepen en in gewelddadigheden eindigden. De roep om meer onafhankelijkheid werd steeds sterker en tijdens de laatste verkiezingen had de separatistische beweging 10 procent van de stemmen gewonnen. De oude kolonie stond aan de vooravond van een grondwetswijziging die Guyana meer autonomie moest geven.
In de laatste twintig jaar was de bevolking verdubbeld, maar naar schatting 20 à 30 procent van de 150.000 inwoners waren immigranten zonder officiële verblijfsvergunning. Het ging vooral om illegalen uit Brazilië, Suriname en Haïti, die door de relatieve rijkdom van het Franse departement werden aangetrokken.

Guyaanse socialisten verliezen

Op 17 maart 1998 verloren de socialisten van Antoine Karam van de Guyaanse Socialistische Partij (PSG) hun absolute meerderheid in de regionale raad met 31 zetels: ze gingen van 16 naar 11 zetels. De lijstverbinding Divers Links (DVG) van senator Georges Othily kreeg 9 afgevaardigden in de raad, en de onafhankelijkheidsstrijders van de Beweging voor Dekolonisatie en Sociale emancipatie (MDES) van Maurice Pindard behaalde voor het eerst 3 zetels. Een week later, op 23 maart, werd Antoine Karam van de PSG, toch opnieuw tot voorzitter van de regionale raad gekozen.

Divers Links levert voorzitter departement

Op 20 juli 1998 werd André Lecante van de lijstverbinding Divers Links in een tweede ronde tot voorzitter van het Franse departement gekozen. Hij kreeg 14 van de 19 stemmen uit de regionale raad, het parlement van Frans-Guyana. Eerder had hij met slechts één stem de socialistische kandidaat Stéphan Phinera (PSG) verslagen, maar er was besloten dat men opnieuw zou stemmen.

Onrust tijdens bezoek staatssecretaris

Op 13 maart 2000 raakten zeven mensen gewond tijdens rellen in Cayenne. Een vijftiental winkels werd vernield en beroofd en drie auto's waren in brand gestoken. De politie pakte de daders op en nadat de rust was wedergekeerd, kon het bezoek van de Franse staatssecretaris voor Overzeese gebieden, Jean-Jacques Queyranne, gewoon doorgaan. Hij bezocht het natuurgebied Kaw en voorts de bouwplaats van de Pan-Amerikaanse snelweg tussen Régina en Saint-Georges, die Guyana met Brazilië moest verbinden.

Staking havenarbeiders

Een akkoord tussen werkgevers (Medef) en werknemers (de vakbonden UTG, FO, CDTG) maakte op 22 juni 2000 een einde aan de twee weken durende staking van havenarbeiders in het Guyaanse Dégrad-des-Cannes. De partijen kwamen overeen dat de werkomstandigheden en de veiligheid aan een grondige inspectie onderworpen zouden worden. De enige haven van Guyana was sinds 8 juni volledig geblokkeerd, zodat de goederenstroom grotendeels stil kwam te liggen, in een land dat 85 procent van zijn consumptiegoederen importeerde.

Voorstanders onafhankelijkheid samen

De politieke voorstanders van een onafhankelijk Guyana verenigden zich op 17 juli 2000 in het Patriottische Kamp. Deze onafhankelijkheidsbeweging verenigde de Patriottische beweging voor Guyana (MPG), de Beweging voor Dekolonisatie en Sociale emancipatie (MDES), de Nationale Populaire partij (PNPG) en de Guyaanse Arbeidersunie (UTG). Het Patriottisch Kamp zei te strijden voor een vrij en onafhankelijk Guyana. Een van hun eerste beschuldigingen aan het adres van de Franse staat was de moord op onafhankelijkheidsstrijder Michel Kapel, eerder die maand. Volgens het Patriottische Kamp ging het om een politieke moord en niet om een uit de hand gelopen burenruzie, zoals de autoriteiten wilden doen geloven.

Landelijke staking tegen staatsgeweld

Op 23 november 2000 was er door een staking geen vliegverkeer op de internationale luchthaven Rochambau. De staking was een initiatief van de vakbond UTG en was bedoeld als solidariteitsbetuiging aan de onafhankelijkheidsstrijder Jean-Victor Castor (MDES), die eerder in de week gewond was geraakt bij een confrontatie met de politie tijdens een manifestatie. In totaal waren er achttien gewonden. De UTG riep op tot een landelijke staking om het staatsgeweld aan de kaak te stellen.

Later in de week kwam het tijdens de manifestaties weer tot aanvaringen met de ordetroepen. Vakbondsleden gaven gehoor aan de oproep van de UTG en het Comité voor een nieuw Guyana en blokkeerden de toegangswegen in de hoofdstad Cayenne. Ook de toegang tot de luchthaven bleef geblokkeerd. De demonstranten eisten de komst van staatssecretaris voor Overzeese gebiedsdelen, Christian Paul, ten einde over het Ontwikkelingspact te onderhandelen, een document dat de staatshervorming van Guyana uiteenzet.

Staatkundige hervorming

Op 16 februari 2000 verklaarde de Franse president Jacques Chirac dat Frankrijk het statuut van het Overzeese departement Frans-Guyana niet zou wijzigen zonder eerst het Guyaanse volk te raadplegen. De voorzitter van de regionale raad Antoine Karam (PSG) had aangedrongen op een grondwetswijziging die Guyana meer autonomie moest geven. Een linkse meerderheid in Guyana pleitte voor een radicale staatshervorming, terwijl de rechtse partijen, aangevoerd door de Republikeinen van de RPR, van het overzeese departement twee Franse departementen wilden maken. De linkse politieke partijen hadden een Ontwikkelingspact opgesteld dat op 27 februari 1999 door de regionale en algemene raad was aangenomen. Dit document voor een radicale staatshervorming werd ook ondersteund door het Comité voor een Nieuw begin in Guyana, waarin behalve de linkse partijen ook vakbonden en andere verenigingen waren vertegenwoordigd.

Op 1 december 2000 gingen duizenden mensen in Cayenne de straat op om hun steun te betuigen aan het genoemde Ontwikkelingspact van het Comité voor een Nieuw begin in Guyana. Nadat de socialisten van de PSG de rangen van het Comité verlaten hadden, was deze hervormingsbeweging vooral een vereniging van onafhankelijkheidsstrijders geworden.

Het radicale Comité kondigde aan te weigeren om op 18 december 2000 samen met de staatssecretaris van Overzeese gebiedsdelen in Parijs aan de onderhandelingstafel plaats te nemen. Zij waren bang dat het Ontwikkelingspact door de gematigde socialisten en republikeinen zou worden 'uitgekleed'. Toch beloofde de voorzitter van de regionale raad, de socialist Antoine Karam, dat hij in Parijs aan het pact zou vasthouden. Alleen moesten de hervormingen binnen het kader van de Franse republiek worden gezocht.

Op 2 december 2000 kwam de socialistische partij (PSG) toch nog tot een akkoord met het Comité. Samen stuurden de partijen een brief aan de staatssecretaris, met het verzoek of hij zo spoedig mogelijk naar Guyana kon komen voor de onderhandelingen over het Ontwikkelingspact. De partijsecretaris van de PSG, Marie-Claude Verdan, zei dat haar partij het 'akkoord met de duivel' had gesloten om de vrede in het land te bewaren. Er waren drie dagen van demonstraties en ongeregeldheden aan deze ommezwaai van de grootste politieke partij voorafgegaan. De partijsecretaris zei dat ze zelfs persoonlijk bedreigd was, net als andere politici die anonieme telefoontjes hadden gekregen. Volgens de werkgeversorganisatie Medef maakte het Comité van ondemocratische intimidatietactieken gebruik. Opnieuw werden vele winkels in de hoofdstad geplunderd en met brandstichting bedreigd. Om de onafhankelijkheidsbeweging van het Comité tegenwicht te bieden, organiseerden de rechtse groeperingen zich in het Republikeins Front.

Een maand later, op 5 januari 2001, verklaarde Marie-Claude Verdan dat de PSG van Guyana een autonome regio wilde maken, met een eigen parlement, opgedeeld in vier provincies. Daarmee week de PSG weinig af van de voorstellen uit het door het Comité opgestelde Ontwikkelingspact. De socialisten zochten naar een verzoening met de linkse onafhankelijkheidsbeweging en spraken voor het eerst openlijk hun voorkeur uit voor autonomie, zij het binnen de Franse republiek. Vijf dagen later, op 10 januari, besloten de linkse partijen opnieuw samen te werken aan de staatkundige hervorming van Guyana dat volgens het Ontwikkelingspact een eigen wetgevende macht moest krijgen.

Op 12 januari 2001 waren de meeste partijen akkoord gegaan met de door de staatssecretaris voorgestelde politieke kalender voor het hervormingsprogramma. Een volksraadpleging zou aan het einde van 2001 aangeven wat de meerderheid van de bevolking over de staatshervorming dacht. Volgens de voorzitter van de regionale raad Antoine Karam was de naderende eensgezindheid over het Ontwikkelingspact een belangrijke mijlpaal voor het Franse departement. Het ministerie van Overzeese gebiedsdelen werkte namens de Franse regering Jospin aan het wetsontwerp voor de autonome regio Frans-Guyana.

Gegijzelde rector door politie bevrijd

Op 1 maart 2001 bevrijdde de Guyaanse politie de door leerkrachten gegijzelde rector van de Academie in Cayenne. De leraren staakten sinds 45 dagen en hadden de nacht tevoren rector Jean-François Bellegarde in het schoolgebouw opgesloten. Zij eisten betere werkomstandigheden en schoolplicht voor alle kinderen in Guyana. Volgens de vakbonden SNUIPP en UNSA gingen tussen de 6.000 en 20.000 kinderen niet naar school in Guyana. Het ging vooral om de kinderen uit de geïsoleerde gemeenschappen langs de Marowijnerivier, de grensrivier met Suriname. Het ministerie van Onderwijs beloofde in het volgende schooljaar 94 extra leerkrachten aan te trekken.

Onafhankelijkheidspartij in de algemene raad

Voor het eerst in de geschiedenis behaalde de onafhankelijkheidsstrijders van de Beweging voor Dekolonisatie en Sociale emancipatie (MDES) van Maurice Pindard (MDES) op 21 maart 2001 1 zetel in de algemene raad.
De socialisten (PSG) en republikeinen (RPR) kregen elk 3 zetels en lijstverbinding Divers Links (DVG) behaalde 10 zetels in de raad. De lijstverbinding Divers Rechts (DVD) kreeg 1 zetel en de resterende zetel was voor de lijstverbinding Divers.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Frans Guyana verleent vergunning voor oliewinning

Op 1 juni 2001 werd door de Franse regering bekend gemaakt dat de Australische onderneming Hardman Resources een vergunning was verleend voor de oliewinning voor de kust van Frans Guyana. Het gaat om een gebied met een totale oppervlakte van 65.000 vierkante kilometer. Hoewel er voor de kusten van Suriname en Guyana sprake is van toegenomen activiteit op het terrein van de oliewinning is de kust van Frans Guyana nooit voldoende onderzocht. De dochteronderneming Planet Oil Limited gaat het werk uitvoeren voor Hardman.

(Vor. ber. pag. 696/3 e.v. - 1993)

GUYANA

BINNENLAND

Onrust na omstreden verkiezingsuitslag

Janet Jagan wordt president

Op 15 december 1997 werd Janet Jagan met een absolute meerderheid als eerste vrouwelijke president van Guyana gekozen. De in de Verenigde Staten geboren politica was de weduwe van de charismatische Guyaanse oud-president Cheddi Jagan die eerder dat jaar aan een hartaanval overleed. De 77-jarige Janet Jagan was samen met haar man de oprichter van de Progressieve Volkspartij (PPP) die in de jaren vijftig en zestig een marxistische politiek voorstond en goede banden met Cuba onderhield. Janet was twintig jaar lang partijsecretaris van de PPP en later kamerlid en minister van Werkgelegenheid, Gezondheidszorg, Huisvesting en Binnenlandse zaken in verschillende kabinetten. De laatste jaren had de PPP het marxisme laten varen en waren de Jagans voorstander van een vrijemarkteconomie.

De Volkspartij was de verkiezingscampagne met een multiraciale lijst ingegaan. De nieuwe regering zou worden aangevoerd door president Jagan die van Joodse afkomst was, premier Sam Hinds, een vertegenwoordiger van de Afrikaanse minderheid en vice-president Bharrat Jagdeo, een jonge econoom uit de Indiase meerderheid in Guyana.

De PPP van Jagan kreeg samen met de Burgerpartij 34 van de 65 kamerzetels en het rivaliserende Nationale Volkscongres (PNC) 26. De nieuwe regering van de alliantie PPP-Burgerpartij kon dus op een absolute kamermeerderheid rekenen.

Rellen na de uitslag

Na het bekend worden van de verkiezingsuitslag braken op 19 december 1997 in de hoofdstad Georgetown rellen uit omdat 3.000 aanhangers van het verliezende Nationale Volkscongres (PNC) uit protest de straat opgingen. De vertrekkende president, Desmond Hoyte van het PNC, verklaarde dat op grote schaal verkiezingsfraude was gepleegd en wilde zich niet bij de uitslag neerleggen.
De PPP vertegenwoordigde van oudsher de Indiase meerderheid, terwijl het PNC de partij was van de Afrikaanse gemeenschap in Guyana. Deze raciale tegenstelling bleek in de jonge democratie algauw tot een onoverbrugbare politieke kloof te hebben geleid. De tegenstelling is terug te voeren op koloniale tijden waarin Nederlandse en Britse mogendheden slaven vanuit Afrika, India en Indië naar Zuid-Amerika verscheepten om deze op plantages te werk te stellen. Nadat Guyana in 1814 van Nederlandse in Britse handen was overgegaan werd het aandeel van dwangarbeiders afkomstig uit India allengs groter.

Uitslag parlementsverkiezingen Guyana (15 december 1997)

	zetels
Progressieve Volkspartij/Burgerpartij (PPP/Civic)	34
Nationale Volkscongress (PNC)	26
De Verenigde Macht (TUF)	1
Alliantie voor Guyana (AFG)	1
Guyana Democratische Partij (GDP)	1
overigen	2
totaal	65

Protesten houden aan

Nadat rechter Desiree Bernard van het Hoge Gerechtshof de aanklacht over verkiezingsfraude ongegrond had verklaard, gingen op 13 januari 1998 weer honderden aanhangers van Hoyte's Nationale Volkscongress (PNC) de straat op. Ze vernielden winkelruiten en overheidskantoren en joegen ambtenaren en scholieren naar huis.
Er waren twee bomaanslagen waarvan Desmond Hoyte zei dat het PNC daarmee niets van doen had. Het PNC bleef erbij dat de Kiesraad de overwinning nooit aan Janet Jagan had mogen toeschrijven omdat er teveel onrechtmatigheden hadden plaatsgevonden. De protesten hielden enkele dagen aan en op 16 januari 1998 voerde PNC-leider Desmond Hoyte een vreedzame demonstratie aan tegen het regeringsbesluit om de demonstraties in de hoofdstad een maand lang te verbieden.

Caricom: 'Geen fraude'

Om verdere escalatie en politiek geweld te voorkomen stuurde de Caribische Gemeenschap (Caricom) in januari 1998 een driemansdelegatie naar Georgetown om te onderhandelen tussen de strijdende partijen en een onderzoek in te stellen naar de omstreden verkiezingsuitslag. Op 23 juni 1998 maakte het Caricom-onderzoeksteam bekend dat ze geen fraude hadden kunnen ontdekken in de verkiezingsresultaten van 15 december 1997. In het rapport verklaarde Caricom, waarvan medewerkers de 400.000 stemmen opnieuw hadden geteld, dat de uitkomst nauwelijks afweek van de officiële uitslag.

Aanslag op ministerie van Financiën

Niettemin hielden de protesten van de oppositiebeweging aan en weigerde PNC-leider Hoyte de regering van Janet Jagan te erkennen. Terwijl de politie de demonstranten in Georgetown op 23 juni 1998 met traangas en rubber kogels te lijf ging, explodeerde elders in de hoofdstad de derde verdieping van het ministerie van Financiën. Verschillende mensen raakten gewond toen ze uit de ramen sprongen om het brandende gebouw te ontvluchten. Desmond Hoyte ontkende dat het PNC achter de explosie zat. Op 30 juni begon opnieuw een grootscheepse demonstratie van PNC-aanhangers waarbij wederom duizenden demonstranten slaags raakten met de politie.

Janet Jagan treedt af wegens hartaanval, Bharrat Jagdeo nieuwe president

Op 9 augustus 1999 was de 78-jarige president Janet Jagan gedwongen om wegens gezondheidsredenen het roer over te dragen aan vice-president Bharrat Jagdeo. Enkele dagen later werd de 35-jarige Jagdeo inge-

huldigd als de jongste president van het Amerikaanse continent. De econoom was tijdens het kabinet van Jagan minister van Financiën en legde de grondslag voor de kwijtschelding van een groot gedeelte van Guyana's buitenlandse schuld, ter waarde van 1,6 miljard euro, die gerekend per hoofd van de bevolking tot de hoogste ter wereld behoorde.
Guyana was een van de eerste landen die in aanmerking kwam voor het Schuldenlanden-Initiatief HIPC van het Internationale Monetaire Fonds (IMF), en kreeg reeds 256 miljoen dollar (ca. 292 miljoen euro) kwijtgescholden. Tegelijkertijd werd het land nog steeds gekenmerkt door een eenzijdige exporteconomie waarbij suiker, rijst, goud en bauxiet de belangrijkste producten vormden waarvan de opbrengsten aan grote fluctuaties onderhevig waren.

Nieuwe president schrijft nieuwe verkiezingen uit

Om een einde te maken aan de voortdurende controverse rond de verkiezingsuitslag van december 1997 kwam president Bharrat Jagdeo met de oppositiepartij Nationaal Volkscongress (PNC) overeen om voor het begin van 2001 nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Dit was twee jaar eerder dan de officiële periode van vijf jaar die president Jagdeo zou kunnen uitzitten. Beide partijen kwamen overeen dat 17 januari 2001 de nieuwe datum zou worden, maar de Kiesraad besliste dat zij niet voor maart nieuwe verkiezingen kon organiseren. De nieuwe datum werd uiteindelijk 19 maart 2001. Jagdeo nodigde internationale waarnemers uit om de volksraadpleging nauwgezet te controleren. Oud-president Jimmy Carter zou de internationale waarneming coördineren.

Rechter: 'Wel sprake van fraude'

Eind januari 2001 verklaarde rechter Claudette Singh dat tijdens de verkiezingen van 1997 inderdaad sprake van fraude was geweest. Dit betekende dat oppositieleider Desmond Hoyte van het Nationale Volkscongress (PNC) na drie jaar felle protesten alsnog in het gelijk werd gesteld. De PNC-voorzitter vroeg de regering en president Jagdeo onmiddellijk af te treden, en niet de datum van de reeds uitgeschreven verkiezingen in maart af te wachten. De rechter verklaarde dat zij niet de bevoegdheid had om de regering te ontbinden.

Verkiezingen leiden opnieuw tot binnenlandse onrust

Op 19 maart 2001 gingen de Guyanezen voor de derde keer sinds de onafhankelijkheid in 1966 naar de stembus. De verkiezingscampagne stond meer dan ooit in het teken van de raciale tweedeling tussen de Afrikaans-Guyaanse minderheid en de Indiase meerderheid. In de buurten van de hoofdstad Georgetown, waar Hindoetempels en moskeeën naast elkaar stonden, gingen aanhangers van de Progressieve Volkspartij (PPP) en van het Nationaal Volkscongres (PNC) zij aan zij naar de stemlokalen.

PPP wint

De meeste Guyanen van Indiase afkomst stemden traditiegetrouw voor de PPP-kandidaat Bharrat Jagdeo en de Afro-Guyaanse gemeenschap stemde goeddeels voor de zwarte leider van de PNC, Desmond Hoyte. De verkiezingsuitslag volgde dan ook de raciale scheidslijnen en Jagdeo behaalde 53 procent van de stemmen, tegenover de 42 procent van Hoyte. Deze uitslag leverde de regerende Volkspartij een absolute meerderheid op in het parlement: 34 van de 65 zetels. De PNC kreeg 27 zetels.

Na het bekend worden van de uitslag braken onmiddellijk protesten uit van PNC-aanhangers die zeiden dat de verkiezing niet eerlijk was verlopen. Demonstranten gingen in de hoofdstad de straat op en plunderden winkels en benzinestations.
De protesten werden later in de week aangewakkerd toen de Kiesraad op 26 maart 2001 officieel aankondigde dat president Jagdeo de verkiezingen had gewonnen. Woordvoerder van het verliezende PNC zeiden tegen de uitslag in beroep te gaan, en tot die tijd zou de president niet beëdigd kunnen worden.

De 160 internationale waarnemers waren van mening dat de verkiezingen correct waren verlopen.

Protesten duren voort

PNC-aanhangers probeerden op 1 april 2001 door de politiebarricades heen te dringen en de inauguratie van president Jagdeo te verhinderen. Jagdeo riep op tot kalmte en zei dat beide partijen geen vijanden waren. Hij beloofde een dialoog aan te gaan met zijn politieke rivaal Desmond Hoyte. Maar de politieke onrust hield aan en leidde op 9 april in Georgetown tot hevige confrontaties tussen de politie en de PNC-aanhangers. Demonstranten blokkeerden de toegang naar het kantoor van president Jagdeo. De oppositieleiders Robert Corbin en Jerome Kahn werden tijdens deze actie gearresteerd. Bij de ongeregeldheden loste de politie enkele waarschuwingschoten en er vielen enkele gewonden.

De verliezende presidentskandidaat Desmond Hoyte zei dat de door hem behaalde 42 procent een belangrijk politiek signaal was. 'De regering moet begrijpen dat ze dit land niet kunnen besturen als de helft van de bevolking zich buitengesloten voelt', aldus de oppositieleider.

Samenstelling regering (13 april 2001)

President
Bharrat JAGDEO
Premier
Sam HINDS

Ministers:
Binnenlandse zaken
Ronald GAJRAJ
Buitenlandse handel
Clement ROHEE
Financiën
Sasenarine KOWLESSAR
Gemeentezaken
Harripersaud NOKTA
Gezondheidszorg
Leslie RAMSAMMY
Inheemse zaken
Carolyn RODRIGUES
Jeugd en Sport
Gail TEIXEIRA
Landbouw
Navin CHANDARPAL
Onderwijs
Henry JEFFREY
Parlementaire zaken
Reepu Daman PERSAUD
Publieke diensten
Jennifer WESTFORD
Sociale zaken
Dale BISNAUTH
Transport
Anthony XAVIER
Veeteelt en Visserij
Satyadeow SAWH
Water en Huisvesting
Shaik BAKSH
Werkgelegenheid
Bibi SHADICK

Secretaris Algemene zaken
Roger LUNCHEON
Gouverneur Centrale bank
Dolly SINGH

Guyana

Op 12 april gingen demonstranten opnieuw de straat op en staken ze in het historische centrum van de hoofdstad de houten kathedraal in brand. Even later gooiden ze een molotovcocktail richting de kantoren van de president en wierpen ze ook nog een brandbom door een raam naar binnen. President Jagdeo liet weten dat hij zich niet door dit geweld zou laten intimideren en riep wederom op tot dialoog. Pas aan het einde van de maand, op 25 april 2001, kwamen beide politieke tegenstanders bij elkaar om een einde te maken aan het politieke geweld dat het land sinds de verkiezingen van december 1997 had geteisterd. Voor het eerst erkende oppositieleider Desmond Hoyte officieel de nieuwe regering.

Politieke chaos en raciale spanningen

Begin juni 2001 was er nog altijd geen minister van Justitie en minister van Handel en Toerisme benoemd. Door alle politieke onrust had de president nog steeds geen volledig kabinet kunnen samenstellen. De president had zijn handen vol aan alle binnenlandse conflicten en reisde het hele land af om hoogstpersoonlijk de onderhandelingen te voeren. Op ieder moment konden de raciale spanningen in geweld uitbarsten.
In mei waren de lichamen van drie vermoorde Indiase mannen gevonden, waaronder dat van een jongen van acht jaar. De Indiase bevolking schoof de schuld voor de moorden in de schoenen van de zwarte bevolking uit de naburige dorpen aan de oostkust.
President Jagdeo had speciale patrouilles ingesteld en het leger erop afgestuurd. Burgercomités moesten binnen de gemeenschappen de gemoederen tot rust zien te brengen.

Op 2 juni 2001 verklaarde president Jagdeo dat zes speciaal in het leven geroepen comités naar wens functioneerden. De comités moesten op korte termijn enkele urgente problemen oplossen en waren voortgekomen uit de onderhandelingen tussen president Jagdeo en de oppositieleider Desmond Hoyte. Er waren onder anderen comités voor de mediahervormingen, de politiereorganisatie en de privatisering van de bauxietmijnen.

De president gaf echter toe dat verwarring was ontstaan rond het comité dat zich met de hervormingen in de bauxietwinning bezighield, maar zei dat het op korte termijn met een heldere strategie naar buiten zou komen. Jagdeo verklaarde dat de regering voorstander was van de fusie tussen het staatsbedrijf Bermine en de Amerikaanse multinational Alcoa, temeer daar eerdere privatiseringspogingen faalden en de overheid de industrie noodgedwongen was blijven subsidiëren. De vakbonden waren bang dat de overname door Alcoa duizenden banen zou kosten en eisten dat de Guyaanse overheid de industrie bleef steunen. Zij stelden voor dat de vakbond de bauxietreserves samen met de Amerikaanse aluminiumgigant zou gaan beheren. Zo niet, dan kon de regering op uitgebreide stakingen rekenen. De vakbond zou niet toestaan dat de privatisering gelijk zou staan aan de uitverkoop van de Guyaanse bauxietreserves.

Criminaliteit voedt politieke onrust

Op 5 juni 2001 kwam in het stadje Albion, zo'n honderd kilometer ten oosten van Georgetown, een demonstrant om het leven nadat de politie op de menigte had gevuurd. Het was de 48-jarige suikerarbeider Mohamed Shamshudeen Haniff. Drie andere demonstranten raakten gewond. De politie had het vuur geopend nadat honderden demonstranten het hoofdkantoor van politie hadden belaagd met molotovcocktails.
Eerder hadden demonstranten de auto van een rechter in brand gestoken. De actievoerders protesteerden tegen de toenemende criminaliteit en het slappe optreden van de politie daartegen. Vooral het kustgebied van de provincie Berbice was regelmatig het toneel van gewapende overvallen en de overheid leek daar weinig tegen te doen. De dag na de schietpartij waren zo'n drieduizend mensen op de been. De politie verspreidde de demonstranten met traangas.

President Jagdeo komt tegemoet aan eisen demonstranten

Op 7 juni 2001 kwam president Jagdeo zelf naar Albion om met een burgercomité te onderhandelen. De president was geschokt bij het horen van de verhalen over de politie en zei dat er snel wat moest gebeuren. 'De politie moet de bevolking beschermen en ten dienst zijn, maar in plaats daarvan geven ze zich over aan drankmisbruik', zei een verontwaardigde Jagdeo. Tijdens een bijeenkomst die door vijfduizend mensen werd bijgewoond, ging de president in op de eisen van het burgercomité. De bewoners vroegen onder meer het ontslag van alle politieofficieren in Albion en een onderzoek naar de dood van Haniff. Verder zou het burgercomité bevoegdheden krijgen in het waken over de openbare orde en moesten daarvoor bekwame bewoners een wapenvergunning krijgen om deze taken ook te kunnen uitvoeren. De meeste aanwezigen waren tevreden met de komst en de toezeggingen van de president, op wie ze in maart in groten getale hun stem hadden uitgebracht. De bevolking van Albion was grotendeels van Indiase afkomst en van oudsher aanhanger van de regeringspartij, de Progressieve Volkspartij (PPP).

Roep om onderzoek naar politieoptreden

Na de dood van twee verdachten op 9 juni 2001 werd de publieke roep om een onderzoek naar het politieoptreden steeds groter. Op 12 juni zei een woordvoerder van de oppositiepartij PNC dat de 'Target Squad' van de politie in de laatste acht jaar minstens honderd slachtoffers had gemaakt. De PNC eiste van de regering een parlementaire enquête naar het management en de omstreden handelingen van het Guyaanse politiekorps.

In het weekeinde ervoor waren er twee slachtoffers van buitengerechtelijke executies: Sean Hope en Colin Cummerbatch, twee gangleden die betrokken waren bij de moord op een agent in het weekeinde van 2 juni. Hope werd in koelen bloede neergeschoten in zijn woning in Agricola, acht kilometer buiten Georgetown. Net als bij de dood van Junior Stanton en Devon Gonsalves een maand tevoren, ging het volgens de Guyaanse Mensenrechtenstichting (GHRA) opnieuw om buitengerechtelijke executies. Daarmee kwam het aantal dit jaar op acht en de GHRA vond het tijd dat de regering ingreep en de criminaliteitsbestrijding en publieke veiligheid tot inzet van een nationaal beleid maakte. De GHRA vroeg ook om opheldering over het extreme geweld dat de politie in vele situaties hanteerde.

Twee ministers benoemd

Op 15 juni 2001, twee maanden na het aantreden van zijn kabinet, maakte president Jardeo zijn minister van Justitie en minister van Handel en Toerisme bekend, respectievelijk Doodnauth Singh (tevens procureur-generaal) en Manzoor Nadir. De benoeming van minister Singh was omstreden omdat deze voormalige voorzitter van de

Kiesraad tijdens de verkiezingen van 1997 een dubieuze rol had gespeeld. Ondanks verkiezingsfraude had Singh de toenmalige verkiezing van PPP-kandidaat Janet Jagan goedgekeurd.
De nieuwe minister van Toerisme, Manzoor Nadir, was afkomstig van de Verenigde Kracht-partij (TUF). Door deze keuze wilde president Jardeo zijn kabinet verbreden. Hij had de ministerspost eerder aan Paul Hardy, partijvoorzitter van de Guyana Actiepartij en Arbeidersalliantie (GAP-WPA) aangeboden, maar die had voor de eer bedankt en bleef in de oppositiebanken.

Aanslag op ministerie van Water en Huisvesting

Op 20 juni 2001 werd het ministerie van Water en Huisvesting in puin gelegd, vermoedelijk door tegenstanders van de regering Jagdeo. Drie eerdere aanslagen hadden gefaald, maar deze keer was het raak. 'Er is een reden voor dit geweld', zei minister van Water en Huisvesting Shaik Baksh die suggereerde dat de geweldsuitbarstingen waren terug te voeren op de raciale kloof tussen de twee grootste bevolkingsgroepen en hun respectievelijke politieke partijen.

Protesten in Linden

Op 24 juni 2001 bezocht president Jagdeo het mijnwerkersstadje Linden, 65 kilometer buiten Georgetown, waar protesten waren uitgebroken tegen de hoge werkloosheid, de armoede, de oneerlijke verdeling van het land en de belabberde medische voorzieningen. De president hoorde beschamende verhalen over zieken en gewonde mensen die naar het ziekenhuis waren gebracht, maar niet geholpen werden omdat de polikliniek gesloten was. De president wees wederom op drankmisbruik als een van de oorzaken en zei dat de dienstverlening tevens te wensen overliet omdat overheidspersoneel vaak arrogant optrad in plaats van de bevolking van dienst te zijn. Hij verklaarde de situatie vanuit de hoofdstad niet eenvoudig te kunnen verbeteren maar had zijn oor opnieuw te luisteren gelegd.

Gouddelvers worden gelegaliseerd

Op 6 oktober 2001 werd bekendgemaakt dat duizenden illegale gouddelvers vooral uit Brazilië en St Lucia tot 31 december 2001 de tijd kregen om zich bij de immigratiedienst aan te melden om gelegaliseerd te worden. Deze regeling gold voor personen die vóór september 2001 Guyana binnen waren gekomen. Zij zouden een werkvergunning krijgen die een jaar geldig was. Met deze regeling werd beoogd de criminele elementen buiten de deur te houden en om te ontdekken hoeveel mensen zich in de afgelegen mijngebieden bevonden.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Goudprijs omhoog

Als gevolg van de terroristische aanval op het World Trade Centre en het Pentagon in de Verenigde Staten op 11 september 2001, steeg de goudprijs in Guyana, aldus de vicepresident van de Omai Gold Mines Limited op 17 september 2001. De prijs steeg in drie dagen met 14,25 dollar per ons. Veel beleggers hadden op voorhand hun investeringen omgezet in 'zeker' goud aangezien zij de kans op een economische recessie – als de terroristische aanval een conflict tot gevolg zou hebben – groot achtten.

LANDBOUW

Verenigde Staten schenken tarwe

Op 3 juli 2001 tekenden de Verenigde Staten een overeenkomst met Guyana voor de schenking van 28.200 ton tarwe. Dit was een uitvloeisel van de Voedsel voor Vooruitgang-overeenkomst tussen de twee landen.

NATUUR EN MILIEU

Noodtoestand door aanhoudende droogte

Op 26 maart 1998 besloot president Janet Jagan de noodtoestand uit te roepen nadat het land al maanden door extreme droogte werd geteisterd. De regering zou voedsel, drinkwater en landbouwproducten naar de meest getroffen gebieden sturen. De rijst- en suikeroogsten liepen gevaar en bosbranden richtten in de regenwouden en de savannes grote schade aan. De Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank had 5 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 5,7 miljoen euro) aan noodhulp toegezegd. De extreme droogte werd toegeschreven aan El Niño, een langdurige atmosferische storing die zijn oorzaak vond in de opwarming van het water in de Stille Oceaan.

Project tegen overstromingen en droogte

In juli 2001 ging het 'El Niño/La Niña Emergency Assistance Project' van start met de installatie van vijf grote mobiele pompen in de hoofdstad Georgetown. Een groot gedeelte van het land ligt beneden de zeespiegel en vormt bovendien het stromingsgebied van enkele grote rivieren. Het land is daardoor gevoelig voor overstromingen. Deze pompen zijn in staat om ongeveer 341 duizend liter water per minuut weg te pompen. In geval van een overstroming zouden de pompen in ieder geval kunnen zorgen voor een sterk verminderde materiële schade. Om Guyana beter tegen de droogte te beschermen zouden er in de landbouwregio's irrigatiesystemen worden aangelegd.

Bedreiging lederschildpad

Toegenomen visserij voor de kusten van Zuid-Amerika vormde een sterke bedreiging voor het leven van de zogenaamde lederschildpad aldus het Wereld Natuur Fonds (WNF) op 22 augustus 2001. Bijna de helft van de hele populatie op de wereld komt aan land op de kusten van Guyana, Frans Guyana en Suriname om eieren te leggen. Grote aantallen van deze zeeschildpadden komen vast te zitten in visnetten en verdrinken. Het WNF riep de regeringen van de betreffende landen op maatregelen te nemen ter bescherming van de lederschildpadden.

MILITAIRE ZAKEN

Guyana koopt mijnenveger van Groot-Brittannië

In augustus 2001 voer de voormalige Britse mijnenveger HMS Orwell de territoriale wateren van Guyana binnen. De regering van Guyana had het schip gekocht om de nauwelijkse bestaande vloot te versterken. De aankoop was een onderdeel van de versterking van de totale militaire capaciteit als gevolg van de spanningen met Suriname en Venezuela. Het schip werd omgedoopt tot 'Essequibo' en zou dienen als vlaggenschip van de marine.

BUITENLANDSE ZAKEN

Grensconflict met Suriname

De regering van Guyana was in het voorjaar van 2001 niet bereid tot diplomatieke on-

Guyana

derhandeling met buurland Suriname over het voortslepende grensconflict dat in de zomer van 2000 bijna tot een oorlog had geleid. Sinds hun onafhankelijkheid betwistten beide landen de precieze landsgrens, ergens in het midden van de Corentijerivier. Waar de rivier in de Atlantische Oceaan uitmondt was niet duidelijk hoe de grens moest worden doorgetrokken.
Het conflict was opgelaaid nadat in juni 2000 voor de kust van Guyana een boorplatform van het Canadese bedrijf CGX Energy door het Surinaamse leger was aangevallen en ontruimd. Suriname beweerde dat de concessie voor de oliewinning tot haar grondgebied was uitgebreid en bracht het leger in stelling om de Canadezen weg te jagen. Het bedrijf had het platform laten wegslepen en de boorput verlaten. Guyana stond met lege handen en had niet de militaire macht om tegen Suriname op te treden.
Sinds in Suriname de regering van de nieuwe president Ronald Venetiaan was aangetreden, in augustus 2000, hoopte men binnen kringen van de Caribische Gemeenschap (Caricom) dat het conflict alsnog diplomatiek kon worden opgelost. Eerdere bemiddelingspogingen van de Jamaïcaanse premier Patterson waren op niets uitgelopen. De olie- en gasvoorraden in het grensgebied tussen beide landen behoorden volgens het Amerikaanse bureau voor Geologisch Onderzoek tot de grootste reserves in de wereld. Het Canadese bedrijf CGX Energy schatte de ontruimde boorput in Eagle Target op 850 miljoen barrels en verklaarde dat dit slechts het begin van de aangeboorde reserves was. Het bedrijf hoopte op een spoedige oplossing van het conflict, zodat het booreiland weer kon worden teruggesleept en de Eagle-concessie niet in gevaar zou komen. In tegenstelling tot Suriname was Guyana's olie-industrie slecht ontwikkeld. In het olierijke land bedroeg de import van olie maar liefst 20 procent van de betalingsbalans.

Grensconflict met Venezuela

Op 20 juni 2001 kwam een regeringsdelegatie uit Venezuela, waaronder de minister van Buitenlandse zaken Luis Alfonso Davila, zonder uitnodiging naar Guyana om het omstreden grensgebied in Esequibo te bezoeken. Deze grondstoffenrijke regio ter grootte van Florida (159.000 km^2) beslaat ongeveer een derde van Guyana's grondoppervlak en was al een eeuw lang een strijdpunt tussen beide landen.
De Venezolaanse regering van president Hugo Chávez claimde het opnieuw als Venezolaans grondgebied. Regeringswoordvoerders zeiden dat het internationale grensverdrag uit 1899 ongeldig was omdat dit op een geheim akkoord tussen Groot-Brittannië en Rusland was gebaseerd. Venezuela had dit verdrag in 1962 binnen de Verenigde Naties aangevochten, en de VN hadden in 1989 een bemiddelaar in het conflict aangewezen. President Hugo Chávez had de controverse weer opgerakeld.
Voorlopig werd Guyana gesteund door de Caribische Gemeenschap (Caricom) die in een speciale verklaring de opstelling van Venezuela een bedreiging van de soevereiniteit van Guyana noemde. De regering Chávez had de verklaring naast zich neergelegd en de president bleef volhouden dat Esequibo van Venezuela was. Een jaar eerder had Hugo Chávez al fel gereageerd op de plannen van Guyana om een Amerikaanse raketlanceerbasis in de betwiste regio toe te staan. Destijds had de VN-bemiddelaar Oliver Jackman de controverse weten te beteugelen, maar sinds de herverkiezing van de nationalistische Chávez in augustus 2000 was de zaak weer opgelaaid.

Guyana wordt lid van de CFATF

De regering deelde op 17 oktober 2001 mede met ingang van 2002 lid te worden van de Caribbean Financial Action Task Force (CFATF). Dit is een organisatie van Caribische staten die zijn overeengekomen om gezamenlijk het geld-wit-was-probleem aan te pakken. De CFATF verleent steun in het onderzoek naar de adequaatheid van de nationale instituten en regelingen die witwaspraktijken dienen op te sporen.

President Guyana bezoekt Cuba

Van 27 oktober tot 4 november 2001 bracht de president van Guyana Bharrat Jagdeo een bezoek van Cuba. Hij had ontmoetingen met minister van staat Ricardo Cabrisas, de minister van Volksgezondheid Carlos Dotres en de Cubaanse president Fidel Castro. Gedurende deze bezoeken werd er gesproken over bilaterale handel en samenwerkingsprogramma's op het gebied van gezondheid en onderwijs. Jagdeo werd vergezeld door zijn minister van Buitenlandse handel en samenwerking Clement J. Rohee en de ambassadeur van Guyana in Cuba Timothy Crichlow. Cuba en Guyana knoopten op 8 december 1972 diplomatieke banden aan en de relatie is altijd hartelijk geweest.

Conflict met VS over terugnemen mensen met Guyanese nationaliteit

Op 12 september 2001 werd bekend dat de Verenigde Staten en Guyana een conflict hadden over het terugnemen van 244 mensen met de Guyanese nationaliteit. Het ging om illegalen en om mensen die in speciale immigratiegevangenissen verbleven omdat zij in de Verenigde Staten een misdrijf hadden gepleegd. De Guyanese autoriteiten waren echter niet overtuigd van hun identiteit. Zij vermoedden dat minstens 25 procent een vervalst paspoort had en wilden om die reden meer tijd om uit te zoeken of deze mensen werkelijk Guyanezen waren. Daarnaast zochten de autoriteiten nog naar opvangmogelijkheden voor mensen die geen familie meer hadden in Guyana. De autoriteiten vreesden ook de destabiliserende werking op de samenleving van de komst van een grote groep mensen met een criminele achtergrond en daarmee met de komst van een nieuw soort criminaliteit.
De autoriteiten in de Verenigde Staten meenden dat Guyana het terugnemen met opzet vertraagde en dreigde geen visa te verstrekken als Guyana deze mensen niet binnen 30 dagen terugnam. Op 10 oktober stopte de Verenigde Staten inderdaad de uitgifte van visa aan regeringsfunctionarissen en hun directe familie. Op 25 oktober werd bekend gemaakt dat de Guyanese regering inmiddels van 33 mensen kon bevestigen dat ze de Guyanese nationaliteit hadden.

(Vorige berichten pag. 390/1 - 1997)

Suriname

SURINAME

BINNENLAND

Protesten dwingen Wijdenbosch tot vervroegde verkiezingen

Demonstranten eisen vertrek Wijdenbosch

Op 24 mei 1999 vuurde de politie waarschuwingschoten af en gebruikte traangas en wapenstok tegen ongeveer 8.000 demonstranten in Paramaribo die eisten dat presi-

dent Wijdenbosch zou opstappen. Het was de vijfde dag van massale protesten tegen de desastreuze economische situatie waarvoor de president verantwoordelijk werd gehouden, die de afgelopen dagen in Ghana was voor een overleg tussen Afrikaans en Afrikaans-Amerikaanse leiders. De demonstranten hadden geroepen dat Wijdenbosch alleen terug kon komen naar Suriname als gewoon burger, maar Wijdenbosch maakte bij zijn terugkeer duidelijk dat hij zijn termijn tot de verkiezingen in mei 2001 gewoon zou uitzitten.

Al sinds het midden van 1998 protesteerden brede lagen van de Surinaamse bevolking tegen het economisch beleid van de regering. Winkeliers, leraren, bankbedienden, kantoorpersoneel en ambtenaren legden herhaaldelijk het werk neer uit ontevredenheid met het gevoerde beleid van de regering-Wijdenbosch. Dat kenmerkte zich door hoge overheidsuitgaven en een slechte boekhouding. Leningen werden niet gedetailleerd geregistreerd en de centrale bank publiceerde geen jaarverslagen. De regering Wijdenbosch had het geld ondermeer gebruikt voor grote loonsverhogingen voor het overheidspersoneel. Omdat het bedrijfsleven hierbij niet kon achterblijven, liep de inflatie hoog op, waardoor het effect van de loonsverhogingen geheel verloren ging en de Surinaamse gulden nog minder waard werd.
Verder gaf de overheid miljoenen uit aan prestigeobjecten. Zo kreeg het Nederlandse bouwbedrijf Ballast-Nedam de opdracht twee bruggen te bouwen over de Surinamerivier en de Coppenamerivier. Kosten 190 miljoen Nederlandse guldens (86,2 miljoen euro). Afbetaling zou geschieden uit de opbrengsten van de bauxietexport. Maar geld voor een algehele verbetering van de infrastructuur trok de regering niet uit.
Ook de export kwamen stil te liggen omdat de centrale bank een irreële koers hanteerde ten opzichte van harde valuta.
Een extra probleem voor Suriname vormde het bestaan van een oncontroleerbare subeconomie waarvan de omvang nooit helemaal duidelijk was. Harde valuta, dikwijls afkomstig van familie in Nederland, en vooral uit het illegale drugscircuit, werd witgewassen via casino's, winkels en restaurants. Die informele economie bloeide, maar de overheid was niet meer in staat de salarissen in de gezondheidszorg en het onderwijs te betalen en het huisvuil op te halen.
Nadat de Surinaamse gulden 40 procent van zijn waarde verloor ten opzichte van de dollar, bereikten de protesten een hoogtepunt met massale demonstraties in Paramaribo.

Wijdenbosch biedt ontslag van zijn regering aan

Vier dagen later, op 29 mei 1999, bood president Wijdenbosch het ontslag van zijn regering aan, in een poging de onrust in het land te sussen. Hij zei de oppositie te betrekken bij de vorming van een nieuw kabinet.

Wijdenbosch bekort zijn termijn met één jaar

Op 1 juni 1999 zag president Wijdenbosch zich genoodzaakt de geplande verkiezingen van mei 2001 met één jaar te vervroegen. De oppositie meende dat er hooguit zes tot negen maanden nodig waren om de verkiezingen te organiseren, maar uiteindelijk zouden de vervroegde verkiezingen toch gehouden gaan worden in mei 2000.

Wijdenbosch presenteert afgeslankt kabinet

Op 10 december 1999 presenteerde president Jules Wijdenbosch een nieuw, afgeslankt kabinet van acht leden, die allemaal zitting hadden gehad in het oude kabinet. Alleen de minister van Planning Waldi Naini, de minister van Justitie Paul Sjak Shie, minister van Onderwijs en Wetenschap Kries Mahadewsingh en de minister van Financiën Tjan Gobardhan keerden niet terug. Hun taken werden verdeeld over de andere ministers. Twee dagen eerder op 8 december, had Wijdenbosch het ontslag bekendgemaakt van zijn oude kabinet dat in de weken daarvoor in problemen was geraakt door schandalen.
Op 29 november 1999 was de minister van Handel en Industrie Robby Dragman opgestapt na beschuldigingen van het aannemen van steekpenningen van importeurs. Dragman had de post bekleed sinds 1996. Minister van Binnenlandse zaken Sonny Kertoidjojo nam de taken van Dragman over.
Op 3 december 1999 vertrok de minister van Defensie Ramon Panday i.v.m. seksueel misbruik van minderjarige meisjes. Zijn taken werden waargenomen door de minister van Buitenlandse zaken Errol Snijders.
En enkele dagen later had Wijdenbosch bekend gemaakt dat er ook tegen de minister van Financiën Tjan Gobardhan een onderzoek was ingesteld op beschuldiging van het onrechtmatig verlenen van belastingvrijstelling op importen van een bevriende zakenman.

Samenstelling regering (10 december 1999)

President (ingezworen op 15 september 1996 voor vijf jaar)
Jules WIJDENBOSCH (NDP)
Vice-President (ingezworen op 15 september 1996 voor vijf jaar)
Pretaap RADHAKISHUN (BVD)

Ministers:
Binnenlandse zaken, Handel en Industrie
Sonny KERTOIDJOJO (KTPI)
Buitenlandse zaken en Defensie
Errol SNIJDERS (NDP)
Financiën en Natuurlijke hulpbronnen
Errol ALIBUX (NDP)
Landbouw, Veeteelt en Visserij
Saimin REDJOSENTONO (KTPI)
Openbare werken en Onderwijs
Rudolf MANGAL (BVD)
Regionale ontwikkeling, Justitie en Politie
Yvonne RAVELLES (NDP)
Sociale zaken, Huisvesting, Gezondheid en Arbeid
Soewarto MOESTADJA (KTPI)
Transport, Communicatie, Toerisme, Planning en Ontwikkelingssamenwerking
Dick DE BIE (NDP)

President van de centrale bank
Henk GOEDSCHALK

Afkortingen van de partijen
NDP: Nationale Democratische Partij
BVD: Beweging voor Vrijheid en Democratie
KTPI: Indonesische Partij van Eenheid en Solidariteit
HPP: Hervormings Politieke Partij

Ook op de nieuwe regering drukte de Nationale Democratische Partij (NDP) van de voormalige militaire leider Desi Bouterse en president Wijdenbosch een zwaar stempel.

Wijdenbosch maakt breuk met Bouterse definitief

Op 28 februari 2000 maakte president Wijdenbosch bekend een eigen partij te hebben opgericht, het Democratische Nationale Platform 2000. Met deze oprichting van een eigen partij was de breuk tussen Wijdenbosch en voormalig legerleider Desi Bouterse, die zich in het afgelopen jaar was gaan aftekenen, definitief. Beide mannen stonden aan de wieg van de Nationaal Democratische Partij (NDP) in 1987, toen er einde kwam aan het militaire regime van Bouterse.

Suriname

In april 1999 had president Wijdenbosch Bouterse ontslagen als zijn persoonlijke adviseur. In de loop van februari 2000 was de ruzie tussen de twee steeds duidelijker geworden. Bouterse zei publiekelijk dat de NDP had geleden onder de regering van Wijdenbosch en dat hij de eerste man van de NDP zou zijn voor de komende verkiezingen. Bij de bekendmaking van zijn nieuwe partij, beschuldigde Wijdenbosch op zijn beurt Bouterse ervan zijn regering te ondermijnen sinds het aantreden ervan in 1996.

Nieuw Front wint verkiezingen

De verkiezingen van 25 mei 2000 voor 51 zetels van het parlement werden gewonnen door het Nieuw Front (NF), een combinatie van vier traditionele partijen, waarvan de Nationale Partij Suriname (NPS) van oud-president Ronald Venetiaan, de grootste was. Het Nieuw Front won 33 zetels, 1 te weinig om de tweederde meerderheid te behalen nodig om de president te kunnen leveren. De Millennium Combinatie met als belangrijkste partij de Nationaal Democratische Partij van voormalig legerleider Desi Bouterse, die inmiddels in Nederland bij verstek tot zestien jaar celstraf was veroordeeld wegens drugssmokkel, kreeg 10 zetels. Bouterse die voor het eerst een zetel in het parlement zou gaan bezetten, erkende dat het NF gewonnen had en kondigde aan oppositie te gaan voeren, zoals de regels van de democratie dat voorschrijven. Zittend president Wijdenbosch won met zijn Democratisch Nationaal Platform 3 zetels.

Uitslag parlementsverkiezingen (25 mei 2000)

partijen	procenten	zetels
Nieuw Front voor Democratie (NF)	47,3	33
Millennium Combinatie (MC)	15,1	10
Democratisch Nationaal Platform 2000	10	3
Democratisch Alternatief '91	6,1	2
Politieke Vleugel van de FAL	4,1	2
Basispartij voor Vernieuwing en Democratie	3,2	-
Hernieuwde Progressieve Partij	2,5	-
Partij voor Democratie en Ontwikkeling door Eenheid	2,5	-
Naya Kadan	2,4	-
Algemene Bevrijdings- en Ontwikkelingspartij	1,7	-
Democraten van de 21ste Eeuw	1,3	-
Nationale Partij voor Leiderschap en Ontwikkeling	1,0	-
Pendawa Lima	1,0	-
Progressieve Arbeiders- en Landbouwersunie	0,7	1

Aan de verkiezingen namen in totaal 23 partijen deel.

Venetiaan tot president gekozen

Op 4 augustus 2000 werd Ronald Venetiaan, voorzitter van de Nationale Partij Suriname (NPS), met 37 stemmen van de 51 stemmen in het parlement, gekozen tot de nieuwe president van Suriname. Venetiaan was al eerder president (1991-1996). Jules Ajodhia van de hindoestaanse Vooruitstrevende Hervormingspartij (VHP), onderdeel van het Nieuwe Front, werd tot vice-president benoemd.

Nieuwe regering met oude gezichten

Zeven weken na de uitslag bereikten de partijen in het NF overeenstemming over de invulling van de ministersposten. Op 12 augustus 2000 presenteerde de nieuwe president Ronald Venetiaan zijn kabinet, met daarin veel oude bekenden. Jaggernath Lachmon, leider van de VHP, nam opnieuw plaats op de parlementaire voorzittersstoel.

Samenstelling regering (12 augustus 2000)

President
Ronald VENETIAAN
Vice-President
Jules AJODHIA

Ministers:
Arbeid, Technologische ontwikkeling en Milieu
C.P. MARICA
Binnenlandse zaken
U. JOELLA-SEWNUNDUN
Buitenlandse zaken
M.E. LEVENS
Defensie
R.R. ASSEN
Financiën
Humphrey HILDENBERG (NPS)
Handel en Industrie
J. TJONG TJIN JOE
Justitie en Politie
S.F. GILDS
Landbouw, Veeteelt en Visserij
G. Gangaram PANDAY
Natuurlijke hulpbronnen
F.R. DEMON
Onderwijs en Volksontwikkeling
W.T. SANDRIMAN
Openbare werken
D. BALESAR
Planning en Ontwikkelingssamenwerking
K. RAGHOEBARSING
Regionale ontwikkeling
R. W. van RUSSEL
Sociale zaken en Volkshuisvesting
P.S. SOMOHARDJO
Transport, Communicatie en Toerisme
G.H.G. CASTELEN
Volksgezondheid
M.R. KHUDABUX

Zware taak om economie weer gezond te maken

Op 14 augustus 2000 bij de inauguratie als president zei Venetiaan dat hij corruptie en misdaad te lijf wilde gaan. Hij verklaarde een 'transparant, effectief en corruptievrij' beleid te gaan voeren. Venetiaan werd beschouwd als een man met schone handen, maar in zijn vorige regeerperiode van 1991 – 1996 toonde hij zich weinig daadkrachtig. Ditmaal zou hij wel fors moeten inzetten om de overheidsfinanciën weer gezond te maken.

Telting weer president van de centrale bank.

Op 15 september 2000 werd André Telting aangesteld als president van de centrale bank. Een week eerder was Henk Goedschalk van die functie ontheven door de nieuwe regering. De financiële wereld verwelkomde de aanstelling van Telting. Met Humphrey Hildenberg op het ministerie van Financiën en Telting in de centrale bank, was het duo weer in functie dat in de vorige regering-Venetiaan verantwoordelijk was voor een strak monetair beleid. Zij zorgden samen voor stabiliteit van de Surinaamse gulden en evenwicht in de begroting.

Kantongerecht afgebrand

Op 15 juli 2001 verwoestte een brand het enige Surinaamse kantongerecht. De bovenste drie verdiepingen, waar de griffie was gevestigd, brandden volledig uit. Duizenden dossiers waarvan veelal geen kopieën bestonden, zijn verbrand. Na de brand was er geen gebouw meer voor rechtspraak in eerste aanleg in Suriname. In 1989 brandde het toenmalige kantongerechtsgebouw ook af.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Surinaamse staat in juli 1999 bankroet

Het dagblad *De Ware Tijd* onthulde op 20 juli 1999 dat het ministerie van Financiën sinds 1 juli aan geen enkel ministerie meer

geld had overgemaakt. De departementen hadden zelfs geen geld om brandstof voor hun voertuigen te kopen. In het binnenland waren alle 47 poliklinieken van de zending uit geldgebrek genoodzaakt hun deuren te sluiten. Daarmee hield de medische zorg voor 50.000 mensen op. De zorginstellingen hadden al negen maanden geen geld van de regering meer gekregen.
Ook de Nationale Assemblee kreeg geen geld meer. Parlementsvoorzitter Marijke Djwalapersad zei dat kleine uitgaven uit eigen zak moesten worden betaald en dat van reizen naar het buitenland geen sprake meer kon zijn. Particuliere banken hadden lange tijd de ambtenarensalarissen voorgeschoten, maar weigerden dat nog langer te doen.
Om de overheidsuitgaven te dekken leende Suriname geld in het buitenland, waardoor de buitenlandse schuld enorm opliep. Het IMF had op 25 juni 1999 een vernietigend rapport uit gebracht over de financiële situatie en aangedrongen op snelle saneringsmaatregelen.

Oud-president centrale bank: 'Staatsschuld is twee keer zo groot'

André Telting, in 1997 afgetreden als president van de centrale bank, maakte op 22 juli 1999 bekend dat naar zijn berekening Suriname geen schuld had van 200 miljoen Amerikaanse dollar (ca. 215,5 miljoen euro) zoals het IMF veronderstelde, maar was de schuld zeker twee keer zo groot: 400 tot 500 miljoen dollar, zonder dat er kans op aflossing was.

De erfenis-Wijdenbosch

Bij het aantreden van de regering-Venetiaan op 14 augustus 2000 zag Suriname zich geconfronteerd met de erfenis van Wijdenbosch: de buitenlandse schuld was naar schatting opgelopen tot ongeveer 500 miljoen dollar (ongeveer 545 miljoen euro). Naast sanering van de overheidsfinanciën zou de nieuwe Surinaamse regering ook het productieapparaat weer op gang moeten brengen, nodig voor het verkrijgen van harde valuta, werkgelegenheid en koopkracht.
Venetiaan rekende erop dat de 600 miljoen gulden ontwikkelingsgeld die nog over waren van 3,5 miljard gulden die Den Haag bij de onafhankelijkheid in 1975 had beloofd, weer voortgezet zou worden. De Nederlandse regering had de betalingen stopgezet omdat zij geen vertrouwen had in het beleid van Wijdenbosch.

Goudvoorraad verkocht

Op 25 september 2000 informeerde minister van Financiën Humphrey Hildenberg het parlement over de financiële situatie van het land. Hildenberg vertelde dat onder president Wijdenbosch de Surinaamse regering bijna de hele goudvoorraad van de centrale bank had verkocht. Van de ruim 7.645,7 kilo goud die in de boeken stonden, bleek nog maar 147,4 kilo over te zijn. Niet bekend was wat er met het goud was gebeurd. Wel verklaarde Humphrey tegenover de Nationale Assemblee dat het goud was verkocht met de afspraak dat de Surinaamse staat het binnen een bepaalde tijd kon terugkopen. Omdat Suriname niet over zoveel geld beschikte, leek terugkopen echter vrij onwaarschijnlijk. Hildenberg zei verder dat het dekkingspercentage van de Surinaamse munt was gedaald van 98 naar 36,2 procent. Dat was onder het door de Bankwet voorgeschreven percentage van 50 procent. Daar kwam nog bij dat het land een buitenlandse schuld bleek te hebben van 500 miljoen Amerikaanse dollar (ongeveer 545 miljoen euro). De precieze aard van de schuld was niet duidelijk. Tal van betalingen bleken via verschillende schakels te zijn voldaan en het vorige bewind had niet alle verplichtingen centraal geadministreerd, aldus de minister. Hildenberg had intussen opdracht gegeven alle betalingen via zijn ministerie te laten lopen.
De Assemblee reageerde verontwaardigd op de mededelingen. Parlementariër Fred Derby pleitte voor vervolging en opsluiting van de voormalige directeur van de centrale bank, Henk Goedschalk. Zijn collega Jiwan Sital vroeg om opheldering omdat de staatsschuld volgens gegevens van de Rekenkamer 100 miljoen dollar lager uitkwam dan de minister aangaf.

Devaluatie Surinaamse gulden

De nieuwe president van de centrale bank André Telting devalueerde op 4 oktober 2000 de Surinaamse gulden van 1,173 tot 2,200 gulden per Amerikaanse dollar. President Ronald Venetiaan had de devaluatie de maandag daarvoor al aangekondigd bij de presentatie van de begroting 2001. Volgens Venetiaan was de officiële koers te ver verwijderd van de reële koers. Ook een aantal vaste wisselkoersen voor producten als brood en brandstof werden afgeschaft. Deze maatregel was nodig omdat de wisselkoersen eigenlijk verkapte subsidies waren, die het evenwicht op de begroting verstoorden. De centrale bank zou voortaan de vrijheid krijgen de koers aan te passen aan de ontwikkelingen op de markt, aldus president Venetiaan.
Over de toestand van de economie maakte de regering-Venetiaan zich ernstig zorgen. Zij streefde ernaar een gezond investeringsklimaat te scheppen ter vergroting van de productie, noodzakelijk voor het realiseren van economische groei. Venetiaan riep de bevolking op zich massaal in te spannen om het economische herstelprogramma uit te voeren.

Economische groei

De Surinaamse overheid heeft een rapport bekend gemaakt van het Internationaal Monetair Fonds waaruit bleek dat de economie dit jaar zou groeien, aldus een bericht in *NRC Handelsblad* op 26 april 2001. Het Internationaal Monetair Fonds voorzag een groei met twee procent. De inflatie zou naar verwachting dalen tot 16 procent. In 2000 was dat nog 82 procent en in 1999 59 procent.

Volkskredietbank betaalt pensioenen niet uit

De Volkskredietbank van Suriname had de pensioenen van in totaal 35.000 mensen niet uitbetaald. Het gaat om een bedrag van 3,5 miljard gulden. De bank wilde door deze actie de regering dwingen zijn schulden te betalen. De minister van Sociale zaken Paul Somohardjo deelde op 26 april 2001 mee dat de regering de schuld aan de bank niet kon voldoen en dreigde met juridische stappen. De overheid had voor de 35.000 pensioenen cheques uitgeschreven.

Alcoa wil miljarden investeren

De Aluminium Company of America (Alcoa) maakte in september 2001 bekend twee tot drie miljard dollar te willen investeren in de verbetering van de bauxietindustrie en de ontwikkeling van de goudsector. BHP Billiton dat voor het grootste deel in Australische handen was, had de Surinaamse regering ook investeringsplannen voorgelegd.

JUSTITIE

Omstreden benoeming opperrechter

Op 16 maart 1999 beschikte Suriname plot-

seling over twee hoven van Justitie. In strijd met de wet installeerde Fred Veldema, de kandidaat van de regering-Wijdenbosch, zichzelf tot opperrechter. Bij de installatie hadden formeel drie rechters van het hof aanwezig moeten zijn, maar aan die voorwaarde werd niet voldaan.
Voor de benoeming ontruimde de Mobiele Eenheid van de politie de rechtszaal waar een groep betogers, onder wie ex-president Venetiaan, zich uit protest had verschanst. Tijdens de installatie protesteerden naar schatting 1.500 betogers voor het gerechtsgebouw.
Veldema was benoemd in juli 1998 door president Wijdenbosch. Het hof van Justitie in Paramaribo had geprotesteerd bij president Wijdenbosch tegen de in hun ogen illegale procedure bij de benoeming van Veldema. De regering had het hof niet om advies gevraagd. Het leek een actie van Wijdenbosch om de rechtspraak die tot dan redelijk onafhankelijk was, onder zijn controle te krijgen.

Rechtshulpverzoek Suriname aan Nederland

De Surinaamse minister van Justitie P. Sjal Shie vroeg op 28 mei 1999 zijn Nederlandse collega B. Korthals officieel om alle relevante informatie te geven over de begin mei 1999 op Schiphol onderschepte partij van 700 kilo cocaïne, afkomstig uit Paramaribo. Sinds 1996 weigerde de Surinaamse regering het rechtshulpverdrag na te leven omdat de vervolging in Nederland van Bouterse wegens drugshandel, volgens haar getuigde van justitieel kolonialisme. Een woordvoerder van het ministerie van Justitie zei dat minister Korthals het Surinaamse verzoek in overweging zou nemen. Bij het openbaar ministerie hoopte men dat de wending van de Surinaamse autoriteiten ook consequenties had voor hun opstelling in de strafzaak tegen Bouterse. Tot dan toe werden in die zaak geen verzoeken van Nederland aan Suriname gehonoreerd.

Bouterse vervolgd wegens drugssmokkel door Nederland

Bouterse door Nederlandse rechters bij verstek veroordeeld

Op 17 juli 1999 veroordeelde de Haagse rechtbank voormalig legerleider Desi Bouterse tot zestien jaar gevangenisstraf en een boete van 4,6 miljoen gulden (ruim 2 miljoen euro) wegens zijn rol als leider in drugssmokkel van Zuid-Amerika naar Europa. Het was de zwaarste straf die ooit in Nederland in een drugszaak werd uitgesproken. Bouterse liet vanuit Paramaribo weten de uitspraak en het proces tegen hem te beschouwen als een politieke daad en stelde dat het weinig effect zou hebben op zijn politieke functioneren in Suriname.

Straf van zestien jaar terug naar elf jaar in hoger beroep

Op 1 juli 2000 werd Bouterse in hoger beroep veroordeeld tot elf jaar gevangenisstraf. Het gerechtshof oordeelde dat hij slechts aan één van de zeven aanklachten schuldig was. Anonieme getuigen die eerder tegen Bouterse belastende verklaringen hadden afgelegd, waren weg gevallen omdat ze onbetrouwbaar waren gebleken.

Onderzoek in Suriname en Nederland naar decembermoorden

Op 1 november 2000 gaf het hof van Justitie in Suriname het openbaar ministerie opdracht een gerechtelijk vooronderzoek te beginnen naar de decembermoorden uit 1982. Eerder had het OM geweigerd Bouterse te vervolgen. Daarop waren nabestaanden van de slachtoffers en een aantal maatschappelijke organisaties een beklagprocedure gestart en het hof had de klagers in het gelijk gesteld.
Achttien jaar na dato zouden de decembermoorden dus alsnog justitieel worden onderzocht. Naar verluid was er een lijst met 37 verdachten opgesteld en waren er nieuwe documenten, bandopnames en getuigenissen boven water gekomen.
Eerdere pogingen tot onderzoek waren op niets uitgelopen omdat het justitiële apparaat of opeenvolgende regeringen een onderzoek niet aandurfden. Onder president Venetiaans voorganger Wijdenbosch had het hof de behandeling van de beklagprocedure steeds voor zich uitgeschoven. Sinds het aantreden van de regering-Venetiaan was de affaire bij het hof zelf in een stroomversnelling geraakt.
De Surinaamse minister van Justitie, S. Gilds, had zijn Nederlandse ambtsgenoot B. Korthals om hulp gevraagd bij het onderzoek. Die hulp was nodig omdat Justitie in Suriname niet over voldoende mankracht beschikte. Daarnaast was men bang dat Bouterse zou proberen het onderzoek op gewelddadige wijze te frustreren. De Nederlandse minister van Aartsen die eind oktober 2000 Suriname bezocht, had gezegd dat hij een onderzoek naar de decembermoorden zou steunen. Bouterse zelf verklaarde eerder dat hij verantwoordelijk was voor de executies, maar dat hij nooit opdracht had gegeven tot de moorden. Hij noemde een officieel onderzoek een nieuwe nachtmerrie voor Suriname. De Surinaamse regering had de Nederlandse advocaat van Surinaamse afkomst, Gerard Spong, gevraagd als haar adviseur op te treden.

Bouterse niet in Nederland vervolgd voor decembermoorden

Op 21 november 2000, tweeëneenhalve week nadat bekend was geworden dat het hof van Justitie in Paramaribo het openbaar ministerie opdracht had gegeven tot een gerechtelijk vooronderzoek naar de decembermoorden, gaf ook het hof in Nederland het OM opdracht tot vervolging van Bouterse over te gaan.
In maart 2000 had het gerechtshof in Amsterdam geoordeeld dat een vervolging van Desi Bouterse in Nederland voor de moorden in Suriname, opportuun was. Om te kunnen oordelen of een dergelijk proces ook in Nederland mogelijk zou zijn schakelde het hof de Zuid-Afrikaanse hoogleraar Volkenrecht prof. C. Dugard in. Aan de hand van zijn advies concludeerde men dat de grond voor vervolging foltering zou zijn en dat dit, hoewel dat pas in 1989 formeel strafbaar werd gesteld in Nederland, 'op retrospectieve wijze' zonder het internationaal gewoonterecht kon worden toegepast. De beslissing van het hof om alsnog een onderzoek te starten moest worden gezien als een soort 'achtervang'. Mocht de vervolging in Suriname onverhoopt niet lukken, dan kon de vervolging in Nederland worden voortgezet.

Maar de Hoge Raad maakte op 18 september 2001 bekend dat Bouterse niet in Nederland kon worden vervolgd omdat er geen rechtsmacht voor vervolging in Nederland zou bestaan. De wet die foltering strafbaar stelde, kon formeel pas sinds 1989 worden toegepast. Daarnaast wees de Hoge Raad erop dat moord of doodslag in de zin van de wet niet gelijk gesteld kon worden aan foltering. Als laatste verklaarde de Hoge Raad zouden er aanknopingspunten moeten bestaan met de

Nederlandse rechtssfeer bijvoorbeeld doordat een dader of een slachtoffer Nederlander is en dat zou niet het geval zijn.
De advocaat van de nabestaanden van de slachtoffers wees er in een verklaring op dat er van foltering volgens de definitie van de Hoge Raad wel sprake zou zijn geweest. '... mishandeling door een overheidsfunctionaris die daarbij bepaalde motieven heeft, zoals het verkrijgen van een bekentenis.' De journalist J. Slagveer werd mishandeld op de televisie getoond terwijl hij een afgedwongen verklaring over een vermeende staatsgreep aflegde. Daarnaast zou één van de slachtoffers F. Wijngaarde wél de Nederlandse nationaliteit hebben.

Zaak acht verdachten decembermoorden misschien geseponeerd

Acht verdachten van de decembermoorden in 1982 zijn misschien ten onrechte op een lijst van verdachten van de moorden terecht gekomen. Het gaat bijvoorbeeld om oud-minister E. Brunings, parlementariër F. Playfair en de ex-militairen C. Mijnals, en S, Joeman. Zij zouden naar eigen zeggen slechts op grond van vage vermoedens en valse verklaringen op deze lijst zijn terecht gekomen. Het OM meldde op 26 juli 2001 dat hun verhoren geen 'redelijk vermoeden van schuld opleverde'. De president van het Hof wilde echter de gehele verhoren zien alvorens een oordeel te vellen over seponering.

Verhoren inzake decembermoorden

Oud-legerleider Desi Bouterse werd op 26 juli 2001 uren lang verhoord door de rechter-commissaris inzake de decembermoorden. Nadat in november 2000 een speciaal team van de politie met het onderzoek naar de moorden was belast zijn er al meer dan 150 verhoren afgenomen van getuigen en deskundigen. Daaronder zitten ook belastende verklaringen voor Bouterse, die al eerder had laten weten dat hij wel verantwoordelijkheid droeg voor de moorden, maar daar zelf niet bij aanwezig was. Getuigenissen van de 'Echo Compagnie' een elite-eenheid van het leger spraken dit tegen, evenals de getuigenis van de op 19 mei 2001 overleden vakbondsleider Fred Derby. Derby werd samen met vijftien andere prominente leden van de Surinaamse samenleving in de bewuste nacht van 7 op 8 december 1982 ruw van zijn bed gelicht en in Fort Zeelandia opgesloten. Alle zestien, onder wie advocaten, journalisten, militairen en een andere vakbondsman, waren critici van het toenmalige bewind van Bouterse. De mannen werden slechts gekleed in onderbroek gevangen gehouden in een kleine ruimte en later in groepjes opgehaald en doodgeschoten. Derby heeft de schoten gehoord: ' ...Daal, Rambocus, Sheombar, Kamperveen en Slagveer. Echt hardhandig werden ze naar buiten gesleurd en over die draaitrap naar Bouterse gebracht. Niet lang daarna hoorden we schoten vallen. Gericht vuur, van dichtbij.'
Fred Derby werd als enige in leven gelaten. De reden daarvoor was niet duidelijk.
Derby had al in april 2000, vlak voordat de moorden zouden verjaren, op eigen verzoek getuigenis afgelegd bij de rechter-commissaris. Als het niet tot een proces zou komen tegen Bouterse dan zou zijn verklaring in ieder geval openbaar gemaakt kunnen worden. Deze getuigenis werd op band opgenomen.

Suriname vraagt rechtshulp

NRC Handelsblad maakte op 18 augustus 2001 bekend dat Suriname recentelijk een verzoek tot rechtshulp had gedaan aan Nederland en de Verenigde Staten voor het onderzoek naar de decembermoorden in 1982. Nederland en de VS werd ook om technische hulp gevraagd. Justitie zou rogatoire commissies sturen om getuigen inzake de decembermoorden te horen in Nederland en de VS. Daarnaast vroeg de Surinaamse regering hulp bij de sectie op de lichamen van de slachtoffers.

Strafrechtelijk onderzoek naar oud-minister Alibux afgerond

Het fraudeteam van de politie rondde in augustus 2001 het eerste strafrechterlijke onderzoek naar bewindslieden uit de regering-Wijdenbosch af. Het ging om Errol Alibux, minister van Natuurlijke hulpbronnen en plaatsvervangend voorzitter van de ministerraad. Hij werd verdacht van valsheid in geschrifte, overtreding van de deviezenwet en oplichting. Begin september werd er een wetsontwerp naar het parlement gestuurd die het mogelijk moest maken om voormalige en zittende bewindslieden te vervolgen. Alibux werd verdacht van verscheidene delicten. Deze zaak ging over een relatief klein vergrijp. De aankoop van een gebouw ter waarde van 900.000 dollar waar Alibux namens de staat bewust te veel voor betaalde en waarvoor hij geld van de verkoper terugkreeg.

Veroordeling Bouterse tot elf jaar gehandhaafd

De Nederlandse Hoge Raad handhaafde de veroordeling tot elf jaar, die in hoger beroep tot stand was gekomen, van ex-legerleider Bouterse wegens drugshandel. Diens advocaat A. Moszkowicz had cassatie ingesteld tegen deze beslissing. Op 23 oktober 2001 kwam de Hoge Raad echter tot de conclusie dat de cassatiemiddelen te laat waren ingediend en dat zij daarom niet inhoudelijk op de klachten van Moszkowicz hoefde te reageren. De ze kondigde vervolgens aan in beroep te gaan bij het Europese Hof voor de Rechten van de mens in Straatsburg.

GEZONDHEIDSZORG

Miljoenen voor ziekenhuis in Paramaribo

Het Bedrijfspensioenfonds voor de Bouwnijverheid heeft 7,5 miljoen gulden geschonken aan het academische ziekenhuis in Paramaribo. Het bedrag was bedoeld voor de nieuwbouw van de afdeling spoedeisende hulp. Aldus een bericht in Trouw op 9 augustus 2001.

NATUUR EN MILIEU

Geen olie voor de kust

Een internationaal consortium waarvan onder andere Shell en Total-Elf-Fina deel uitmaakten zijn, volgens een verklaring van Staatsolie-directeur Eddie Jharap op 19 april 2001, gestopt met exploratieboringen naar olie voor de kust van Suriname. De boringen waren het jaar daarvoor begonnen. Het consortium vond het te riskant en te kostbaar om boringen in diepere wateren voort te zetten. De olie-exploitatie op het vasteland verliep wel naar wens. De omzet bedroeg in het afgelopen jaar 250 miljoen gulden.

MILITAIRE ZAKEN

Benoeming nieuwe bevelhebber van het leger

Half juni 2001 werd luitenant-kolonel Ernst Mercuur benoemd tot bevelhebber van het

leger. Deze benoeming was echter niet onomstreden. Zijn naam werd namelijk in verband gebracht met het bloedbad in het bosnegerdorp Moiwana in 1986. Deze slachting was het dieptepunt in de toentertijd woedende binnenlandse oorlog tussen het junglecommando van Ronnie Brunswijk en militairen van het Surinaamse leger onder leiding van Desi Bouterse. Wat Mercuur precies gedaan zou hebben is niet bekend, want de zaak is nooit helemaal uitgezocht.

BUITENLANDSE ZAKEN

Akkoord met VS over bestrijding drugshandel

Suriname en de Verenigde Staten tekenden op 2 januari 1999 in Paramaribo een akkoord over de gezamenlijke drugsbestrijding in de territoriale wateren van Suriname. De Surinaamse regering wilde met de overeenkomst aantonen dat zij de drugsbestrijding doelgericht en effectief wil aanpakken. Beide landen hoopten met schepen en vliegtuigen drugstransporten te onderscheppen. Paramaribo had in Spanje voor dit doel drie vliegtuigjes gekocht. De Amerikaanse ambassadeur in Paramaribo, Dennis Hays, verklaarde dat door het akkoord de betrekkingen met Suriname nauwer waren aangehaald.

Spanning tussen Suriname en Guyana over grensgeschil

De Surinaamse en Guyanese legers werden op 8 juni 2000 in staat van paraatheid gebracht, nadat de Surinaamse marine op de omstreden grensrivier, de Corantijn, vier schepen had geënterd, waaronder twee uit Guyana en twee uit Venezuela. In het weekeinde had een Surinaamse patrouilleboot al een booreiland van de Canadese oliemaatschappij CGX geënterd.
Aanleiding was de omstreden toestemming van de Guyanese regering voor een proefboring in twee olievelden vóór de monding van de grensrivier tussen beide landen. Volgens Suriname liggen de olievelden in Surinaamse wateren.
Op 7 juni hadden Guyana en Suriname in Trinidad een overleg over de kwestie afgesloten met een gezamenlijke verklaring dat zij naar een snelle diplomatieke oplossing zouden streven. De Guyanese minister van Buitenlandse zaken, Clement Rohee, die met zijn Surinaamse collega Errol Snijders, het verdrag moest uitwerken, eiste echter op 8 juni dat Suriname het olieplatform onmiddellijk zou toelaten in het omstreden gebied.

Relatie met Nederland weer aangehaald

Ballast Nedam onverantwoord ondernemerschap verweten

Minister Herfkens van Ontwikkelingssamenwerking heeft bouwbedrijf Ballast Nedam onverantwoord ondernemerschap verweten. De minister zei dat tijdens haar bezoek aan Paramaribo op 14 oktober 2000. Ballast Nedam bouwde in opdracht van de regering-Wijdenbosch bruggen over de Surinamerivier en de Coppenamerivier. Contractueel werd vastgelegd dat Suriname de bouw (ongeveer 190 miljoen gulden) zou afbetalen uit de bauxietopbrengsten. De nieuwe regering onder president Venetiaan had bij haar aantreden in augustus 2000 gezegd dat er opnieuw met Ballast Nedam onderhandeld moest worden over de afbetalingsregeling. De president van de Surinaamse Bank, André Telting, noemde het contract met Ballast Nedam een molensteen om de nek van de Surinaamse staatshuishouding. Bauxiet was de kurk waarop de Surinaamse economie dreef. Ballast Nedam had gezegd niets te voelen voor aanpassing van het contract. Minister Herfkens verwierp de suggestie hiervoor ontwikkelingsgelden aan te wenden.

Op 28 augustus 2001 werd bekend gemaakt dat de Surinaamse Centrale Bank geen pogingen meer zou doen om het afbetalingscontract met Ballast Nedam te versoepelen. Het zou onmogelijk zijn om het contract open te breken. Het zit als een juridische bunker in elkaar, aldus de president van de centrale bank, André Telting.

Relatie Nederland-Suriname gewijzigd

Tijdens hetzelfde bezoek in oktober 2000 kondigde minister Herfkens een wijziging aan in het karakter van de ontwikkelingssamenwerking tussen beide landen. Nederland zou niet langer projecthulp bieden, maar vaker geld beschikbaar stellen voor sectoren als gezondheidszorg of onderwijs.Voorts zegde ze een garantstelling toe, waardoor het voor Suriname makkelijk moest worden geld te lenen op de internationale kapitaalmarkt. De gelden voor de garantstelling werden beschikbaar gesteld omdat Nederland waardering had voor het nieuwe beleid van de centrale bank en het ministerie van Financiën, aldus Herfkens. Met deze maatregel werd Suriname in staat gesteld de inflatie onder controle te krijgen.

Sinds 1997 was er geen officieel overleg meer gevoerd door een lid van het Nederlandse kabinet met de Surinaamse regering. Nederland had tijdens het bewind van Wijdenbosch de betrekkingen met Suriname bevroren. Na haar bezoek verklaarde Herfkens vertrouwen te hebben in het beleid van de nieuwe president Venetiaan. De Surinaamse minister van Planning en Ontwikkelingssamenwerking S. Raghoebarsing toonde zich tevreden over de Nederlandse opstelling.
Op 7 maart 2001 liet president Venetiaan echter aan een bezoekende kamerdelegatie weten niets voor het plan van Herfkens te voelen. Venetiaan verklaarde dat deze aanpak in strijd zou zijn met het onafhankelijkheidsverdrag van 1975 dat voorzag in een integrale ontwikkeling van Suriname. Door slechts geld per sector beschikbaar te stellen zou aan die eis niet worden voldaan.

Volgens minister Herfkens was er geen sprake van een conflict en zij liet op 4 april aan de Tweede Kamer weten dat Den Haag bereid blijft tot steun aan Suriname. Er zou in ieder geval nog 492 miljoen gulden beschikbaar zijn van de in 1975 beloofde schenkingen. Daarnaast was er nog 390 miljoen gulden beschikbaar als garantstelling om het Suriname mogelijk te maken op de internationale kapitaalmarkt geld te lenen. Daarnaast wilde de minister dat Suriname op zoek ging naar andere donoren dan Nederland.
De *Volkskrant* maakte op 8 juni 2001 bekend dat Suriname weer ontwikkelingshulp zou krijgen. Minister Herfkens wilde aanvankelijk slechts hulp geven voor twee of drie sectoren. Felle Surinaamse protesten hebben er echter toe geleid dat er 500 miljoen gulden beschikbaar werd gesteld voor zes sectoren: onderwijs, volkshuisvesting, landbouw, gezondheidszorg, milieu en goed bestuur.

Cadeau Nederland voor 25 jaar onafhankelijkheid

Vice-premier Els Borst heeft op 25 november 2000 aan president Venetiaan een gift

van 8 miljoen gulden (3,6 miljoen euro) aangeboden voor de herbouw van het gerechtsgebouw in Paramaribo. Het gebouw was eerder afgebrand. Suriname kreeg het bedrag ter gelegenheid van de viering van 25 jaar onafhankelijkheid. Volgens Borst moet de herbouw een bijdrage leveren aan het herstel van de rechtsstaat.
Voor de herdenking en de viering van de onafhankelijkheid had de Surinaamse regering 1,2 miljard gulden (0,55 miljard euro) uitgetrokken. President Venetiaan verklaarde dat de regering had geprobeerd een middenweg te vinden tussen zuinigheid en feestvieren, maar dat een 'bigi yari' (kroonjaar) zonder feest niet kon worden gevierd.

Nieuwe ambassadeur in Nederland

De diplomaat Edgar Amanh werd in mei 2001 benoemd tot Surinaams ambassadeur in Nederland. De jurist Amanh volgde E. Azimullah op en begon zijn carrière in Washington waar hij van 1977 tot 1982 ambassaderaad was. Vanaf 1983 was hij enkele jaren directeur van op het ministerie van Buitenlandse zaken. Daarna hield hij zich lange tijd bezig met de betrekkingen met India, China en Indonesië. Gedurende de regering-Wijdenbosch adviseerde hij zijn partij de VHP over het buitenlandse beleid.
De regering-Venetiaan koos voor een ervaren diplomaat omdat de relatie met Nederland veel zakelijker was geworden. 'Dan heb je veel meer aan iemand die makkelijker en afstandelijker aankijkt tegen bepaalde zaken dan een politieke man', aldus VHP politicus H. Ramdhanie.

China betaalt herbouw ministerie

De Chinese staatssecretaris van Buitenlandse handel en Economische samenwerking maakte op 11 augustus 2001 bekend dat China vijf miljoen aan Suriname ter beschikking zou stellen voor een nieuw gebouw van het ministerie van Buitenlandse zaken. Het oude gebouw brandde vijf jaar geleden totaal af. De staatssecretaris maakte tevens bekend dat China met Suriname wil samenwerken op het gebied van telecommunicatie.

Venetiaan in Nederland

De Nederlandse premier Kok en Suriname's president Venetiaan hebben op 16 augustus 2001 enkele uren met elkaar gesproken. De relatie tussen Suriname en Nederland was zeer koel onder Venetiaan's vooganger Wijdenbosch. Inhoudelijke doorbraken werden er niet bereikt maar de ontmoeting verliep in een constructieve sfeer.
Kok sprak zijn waardering uit voor wat er al tot stand was gebracht maar wenste wel meer perspectief op het gebied van economische ontwikkeling.
Venetiaan was overigens in Nederland om de banden aan te halen met de circa 300.000 Surinamers in Nederland onder andere door een bezoek te brengen aan het Kwakoe Festival in de Amsterdamse Bijlmermeer.

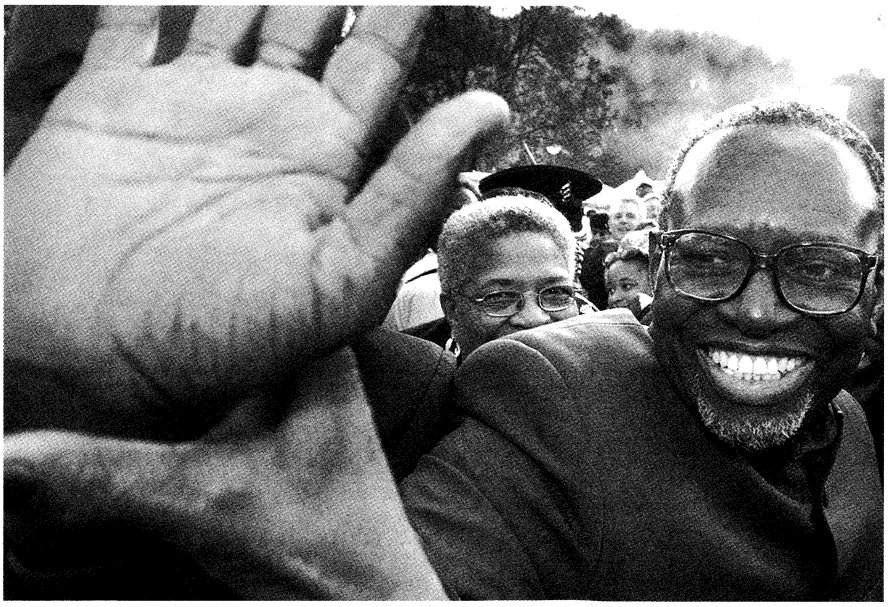

De Surinaamse president Venetiaan, informeel op bezoek in Nederland, werd op 19 augustus 2001 enthousiast onthaald op het jaarlijkse Kwakoefestival in Amsterdam. *(foto ANP)*

OVERLEDEN

Eddy Bruma, advocaat, politicus en schrijver

In Paramaribo overleed op 6 november 2000 Eddy Bruma aan de gevolgen van een gewelddadige overval drie weken eerder. Bruma geboren in Paramaribo op 25 mei 1923, gold als grondlegger van het creoolse nationalisme in Suriname. Met zijn partij, de Partij Nationalistische Republiek (PNR) was hij een belangrijke stuwende kracht achter de onafhankelijkheid van Suriname in 1975.
Bruma studeerde rechten aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In 1954 vestigde hij zich als advocaat in Paramaribo, waar hij al snel politiek actief werd. Via de culturele beweging Wi Egi Sani, de voorloper van de PNR, stimuleerde hij Afro-Surinamers zich bewust te worden van hun geschiedenis. In 1969 werd hij statenlid en in 1973 minister van Economische zaken toen de PNR in de regering kwam. In 1977 verloor de PNR bij de verkiezingen al haar zetels en kwam er een einde aan Bruma's ministerschap. Na de militaire coup van Bouterse in 1980, keerde Bruma terug als formateur van een burgerregering onder leiding van de arts Chin A Sen. Hij werkte sindsdien voornamelijk nog als advocaat en gaf op verzoek soms politieke adviezen. Minder bekend is dat Bruma ook toneelstukken en gedichten schreef en verhalen over de spin Anansi. Zijn toneelstuk 'De geboorte van Boni' over de geschiedenis van de slavernij is ook in Nederland opgevoerd.

Hugo Pos, jurist en schrijver

Op 13 november 2000 overleed in zijn woonplaats Amsterdam de schrijver Hugo Pos. Hij werd 87 jaar oud. Pos werd op 28 november 1913 in Paramaribo geboren als zoon van een kantonrechter. Op veertienjarige leeftijd werd hij door zijn vader naar Nederland gestuurd om een opleiding te volgen. Na de middelbare school ging hij rechten studeren in Leiden. Na de Tweede Wereldoorlog werkte Pos als rechter in Nieuw-Guinea en als aanklager van oorlogsmisdaden van het Internationaal Tribunaal in Tokio. Van 1950 tot 1964 was hij rechter en openbaar aanklager in Surina-

me. Terug in Nederland werd hij na een periode als rechter in Amsterdam, benoemd tot raadsheer in Den Haag.
Pos debuteerde op 71-jarige leeftijd met de verhalenbundel 'Het doosje van Toeti'. Daarna volgden de publicaties elkaar in rap tempo op. Zijn bekendste werken zijn 'De ziekte van Anna Printemps', 'Het talmen van de tijd', 'Voordat ik afreis' en de kwatrijnenbundels 'Een uitroep zonder uitroepteken'. Zijn autobiografie 'In triplo' verscheen in 1995 en werd bekroond met de E. du Perronprijs in 1996 en de Cosmic Award in 1997. Over de decembermoorden in 1980 schreef Pos het toneelstuk 'De tranen van Den Uyl'.

Edgar Cairo, schrijver

Op 16 november 2000 werd de schrijver Edgar Cairo dood aangetroffen in zijn huis in Amsterdam. Vermoedelijk overleed hij aan een maagbloeding. Cairo werd op 7 mei 1948 in Paramaribo geboren en kwam op twintigjarige leeftijd naar Nederland. In de jaren zeventig en tachtig schreef hij zo'n veertig romans, dichtbundels en toneelstukken. Cairo schreef in een eigen variant van het Surinaams-Nederlands, hetgeen hem ook uit Surinaamse kring kritiek opleverde, en kreeg niet altijd de waardering waar hij naar eigen zeggen recht op had. Eind jaren zeventig schreef hij een column in de *Volkskrant*. Zijn meest bekende romans zijn 'Dat vuur der grote drama's' en 'Jaje Disis / Karakter's krachten'. Zijn laatste boek stamt uit 1988, een bewerking van het eerder verschenen 'Temekoe/Kopzorg'.

Henck Arron, oud-premier

Tijdens zijn verblijf in Nederland stierf op 4 december 2000 in Alphen aan den Rijn oud-premier Henck Arron in zijn slaap aan een hartstilstand. Hij werd 64 jaar. Arron was in Nederland op bezoek ter gelegenheid van de 25-jarige onafhankelijkheidsviering van Suriname.
Arron werd in 1973 premier nadat hij met zijn partij overtuigend de verkiezingen had gewonnen. In 1974 verkondigde hij dat zijn land in 1975 onafhankelijk moest worden. Onder zijn leiding vonden de onderhandelingen met Nederland plaats die tot op 25 november 1975 tot de onafhankelijkheid van Suriname leidden. Arron werd de eerste premier van de republiek Suriname. Zijn regeerperiode draaide uit op een anticlimax. Hij kwam zijn belofte over nieuwe verkiezingen niet na en werd beschuldigd van corruptie. In 1980 moest hij het veld ruimen na een staatsgreep onder leiding van Desi Bouterse. In 1987 startte hij besprekingen met Bouterse die tot een akkoord met het leger leidden. Er vonden vrije verkiezingen plaats en na een grote overwinning werd Arron vice-president. In 1990 moest hij na de zogeheten 'telefooncoup' aftreden. Het betekende voor hem het afscheid van de actieve politiek.
Henck Arron werd op 13 december in Paramaribo gecremeerd. De uitvaartplechtigheid werd bijgewoond door minister Jan Pronk, die in 1975 in het kabinet Den Uyl minister van Ontwikkelingssamenwerking was.

Pretaap Radhakishun, voormalig vice-president

Op zaterdag 6 januari 2001 overleed Pretaap (Pretaapnarain, Shawh, Radhecheran) Radhakishun, voormalig vice-president van Suriname na een langdurig ziekbed in Paramaribo. Radhakishun werd 66 jaar.
President Venetiaan zei tijdens de begrafenis dat Radhakishun zich als een muntstuk voortrollend op zijn smalle kant door de politiek heeft bewogen. Hij gaat de geschiedenis in als een van de meest bekritiseerde politici van Suriname. Hij viel onder andere op door vele vreemde uitlatingen die niet zelden ingegeven waren door overmatig alcoholgebruik. Naar Nederland heeft hij ook vele malen keihard uitgehaald.
Het vermoeden bestond dat Radhakishun samen met toenmalig president Wijdenbosch op grote schaal heeft geknoeid met overheidsgeld. In 1986 werd Radhakishun minister-president na de eerste democratische verkiezingen na de militaire machtsovername van 1980 en van 1988 tot 1990 was hij minister van Natuurlijke Hulpbronnen. Hij is daarnaast jarenlang lid geweest van de Adviesraad van de Vooruitstrevende Hervormingspartij (VHP). Hij haalde zich echter de woede van zijn partij op de hals door in 1996 over te lopen naar de partij van Wijdenbosch en samen met hem een nieuwe regering te vormen.

Fred Derby, vakbondsleider

Fred (Frederik, Marinus, Emanuel) Derby overleed in Paramaribo op 19 mei 2001. Hij werd geboren op 31 maart 1940 op de voormalige plantage Berlijn in het Paradistrict. Aanvankelijk stond Derby positief tegenover de militaire coup onder leiding van Desi Bouterse in 1980. In 1982 werd het hem echter duidelijk dat Bouterse geen democratisch bewind voor ogen stond. Aan het einde van 1982 werd Derby dan ook een van de voortrekkers van de brede maatschappelijke beweging die het vertrek van de militairen eisten. Als gevolg daarvan werd ook hij op 8 december 1982 opgepakt en naar Fort Zeelandia gebracht. Vijftien topmensen uit de Surinaamse samenleving werden toen vermoord. Derby werd echter weer vrijgelaten. Waarom juist hij wel werd vrijgelaten is nooit duidelijk geworden. Voor het justitieel onderzoek naar de zogenaamde 'decembermoorden' had Derby als belangrijke getuige reeds een verklaring afgelegd bij de rechter-commissaris.
Fred Derby werd opgeleid als leraar voor het technisch onderwijs. In 1968 begon zijn carrière als vakbondsman bij de Katholieke Onderwijzers Bond. In 1970 was hij betrokken bij de oprichting van de vakcentrale C-47 die met haar acties twee regeringen ten val bracht. In 1999 organiseerde Derby nog dagenlange protesten tegen de corrupte regering van president Wijdenbosch.
In 1987 was hij de oprichter van de Surinaamse Partij van de Arbeid die zich in 1991 aansloot bij het Nieuw Front, de combinatie van de traditionele Surinaamse partijen van de Creolen, Hindoestanen en de Javanen. In 1991 keerde de democratie terug in Suriname en koos Fred Derby voor een plek in het parlement die hij tot aan zijn dood bezette.

Jagernath Lachmon, politicus

Tijdens een bezoek aan Amsterdam als leider van een parlementaire delegatie is Jagernath Lachmon op 19 oktober 2001 overleden. Lachmon werd in Nickerie geboren op 21 september 1916.
De ouders van Lachmon emigreerden aan het begin van de twintigste eeuw van Uttar Pradesh (India) naar Suriname als contractarbeiders. Jagernath Lachmon studeerde rechten en vestigde zijn eigen praktijk in Paramaribo in 1940. Tegelijkertijd werd hij politiek actief binnen de Hindoestaanse gemeenschap. In 1947 was zijn kantoor het middelpunt van de oprichting van een Indisch/Javaanse politieke partij (HJPP). In 1949 bundelde de HJPP haar krachten met de moslimpartij en de hindoepartij en werd de Verenigde Hindoestaanse Partij (VHP).

Lachmon werd de eerste voorzitter en bleef dat tot aan zijn dood.
Jagernath Lachmon poogde actief de VHP toegankelijker te maken voor andere etnische groepen. Daarom werd de naam van de partij ook enkele malen veranderd. De laatste verandering was Vooruitstrevende Hervormings Partij. Met deze naam bleven de oude initialen VHP gehandhaafd. Lachmon zag zijn rol als die van bruggenbouwer binnen de raciale, religieuze en wat de taal betreft, verdeelde Surinaamse samenleving. Hij noemde zijn politieke aanpak 'verbroedering'. Hij bedoelde daarmee dat de verschillende etnische groepen zich aan hun eigen cultuur en identiteit moesten vasthouden terwijl ze probeerden een nieuwe Surinaamse nationaliteit te smeden.
Lachmon was tegen de onafhankelijkheid, maar hij was toch bereid samen te werken met diegenen die de onafhankelijkheid wel voorstonden. Hij vreesde dat er scheidingen op etnische basis zouden ontstaan en dat wilde hij te allen tijde voorkomen. Hij leidde zijn partij door opeenvolgende coalities en politieke allianties en was zelf langdurig voorzitter van het parlement. Daarbij trachtte hij steeds tegengestelde meningen met elkaar in gesprek te houden. Deze manier van doen maakte hem niet bij zijn gehele achterban populair. Lachmon werd verweten te veel en te vaak concessies te doen. Op het moment van zijn dood was de VHP lid van de regeringscoalitie van president Ronald Venetiaan.

(Vorige berichten pag. 567/1 - 1998)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

VS vormen internationale coalitie en vallen Afghanistan aan

De VS gaven op 2 oktober 2001 de NAVO en enkele nationale overheden (waaronder Pakistan, Rusland, China en de EU-landen) inzage in het materiaal dat ze hadden verzameld om de betrokkenheid van Osama Bin Laden en diens terroristische netwerk Al-Qaeda bij de aanslagen van 11 september te bewijzen. Washington wilde de bewijzen niet aan het publiek tonen, omdat dan geheime strategieën van de inlichtingendiensten zouden worden prijsgegeven. Dat het de overheden wel inzage gaf, hing samen met de vorming van een internationale coalitie tegen het terrorisme: de bewijzen moesten de landen een reden geven om de VS onvoorwaardelijk te steunen bij een militaire aanval op Afghanistan, waar Bin Laden huisde en terroristische trainingskampen waren gevestigd.

NAVO helpt bij verdediging van VS

Alle betrokken overheden, evenals de NAVO, noemden het bewijsmateriaal overtuigend. Wat de NAVO betrof kwam hiermee vast te staan dat de VS van buitenaf waren aangevallen en niet door binnenlandse terroristen. Volgens artikel 5 van de NAVO ontstond hiermee voor alle lidstaten de plicht om te helpen bij de verdediging van de VS.
De NAVO-lidstaten stelden vervolgens hun militaire havens en luchthavens ter beschikking van de oorlog tegen het terrorisme. Op 11 oktober begonnen vijf surveillancevliegtuigen van de NAVO met patrouilles in het Amerikaanse luchtruim, om nieuwe aanvallen te helpen voorkomen. Ook stationeerde de NAVO 24 zogenaamde AWACS-vliegtuigen (Airborne Warning and Control Systems) op militaire bases in het Duitse Geilenkirchen en het Britse Waddington, om indien nodig te worden ingezet voor de verdediging van de VS. De vliegtuigen zouden bemand worden met Duitse militairen. Nooit eerder in de geschiedenis had de NAVO zich beroepen op artikel 5.

Rumsfeld naar Midden-Oosten en Oezbekistan

Met het Amerikaanse bewijsmateriaal op zak vertrok Defensieminister Rumsfeld op 3 oktober voor overleg naar Saoedi-Arabië, Egypte en Oezbekistan. Volgens de internationale pers maakte Rumsfeld zijn rondreis om de steun van deze landen te vragen voor een aanval op Afghanistan. Saoedi-Arabië en Egypte gaven echter te kennen dat het Amerikaanse leger niet vanaf hun grondgebied mocht vechten. Aanvankelijk dacht Oezbekistan er net zo over, maar later stelde het zich bereidwilliger op.

Groot-Brittannië publiceert 'bewijslast'

Groot-Brittannië probeerde met een op 4 oktober gepubliceerd rapport ook het publiek te overtuigen van de schuld van Bin Laden en de noodzaak van een aanval op Afghanistan. Bewijs in de juridische zin van het woord leverden de Britten echter niet en sommige als feiten gepresenteerde beschuldigingen werden amper onderbouwd. Een aantal punten uit het rapport:
- Bin Laden maakte kort voor 11 september kenbaar dat hij een grootscheepse aanval op de VS beraamde.
- Van drie van de 19 vermoedelijke kapers stond vast dat ze banden met Al-Qaeda onderhielden en een van hen was zeker betrokken bij eerdere aanslagen op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania (1998) en op het Amerikaanse marineschip USS Cole in Jemen (2000).
- Bin Laden voerde in de periode vóór 11 september een propagandacampagne ter rechtvaardiging van aanvallen op joodse en Amerikaanse doelen.
- In de weken vóór 11 september kregen medewerkers van Bin Laden de waarschuwing om op uiterlijk 10 september vanuit het buitenland naar Afghanistan terug te keren.
- Vlak voor 11 september noemden medewerkers van Bin Laden een actiedatum van rond 11 september.
- Volgens het rapport bestonden er zeer specifieke aanwijzingen voor de schuld van Bin Laden en zijn medewerkers, maar die waren te gevoelig voor publicatie.
- Het rapport wees op gelijkenissen tussen de wijze waarop de aanslagen op Amerikaanse ambassades in Oost-Afrika werden voorbereid en de door de inlichtingendiensten gereconstrueerde aanloop naar 11 september. Als belangrijkste overeenkomsten werden het geduld en raffinement genoemd waarmee de daders jaren achtereen naar hun doel hadden toegewerkt.
- De vermoedelijke daders namen vlieglessen.
- Volgens het rapport was Al-Qaeda de enige organisatie ter wereld met de motivatie en het vermogen om dergelijke grootscheepse aanslagen te realiseren. Ook bestond er geen andere organisatie die zoveel burgerslachtoffers gerechtvaardigd vond. Na de bomaanslagen in Oost-Afrika had Bin Laden in een interview gezegd dat de noodzaak om de VS aan te vallen de dood van burgers rechtvaardigde, zelfs als zij islamieten waren.

VS en Groot-Brittannië vallen Afghanistan aan

Ondertussen bleven de Talibaan, die over het grootste deel van Afghanistan heersten

en Bin Laden bescherming boden, bij het eerder ingenomen standpunt: over uitlevering van Bin Laden kon eventueel onderhandeld worden, maar dan moesten de VS wel inzage geven in het geheime deel van het bewijsmateriaal.
De VS vonden dit echter niet nodig. Volgens president Bush was het absoluut zeker dat Bin Laden achter de aanslagen zat en de Talibaan konden alleen nog een aanval op hun militaire stellingen en de trainingskampen van Al-Qaeda voorkomen als zij aan de eisen van Washington voldeden: uitlevering van Bin Laden, sluiting van de terroristische kampen en vrijlating van acht westerse ontwikkelingswerkers die in Afghanistan gevangen zaten.

Op 7 oktober hadden de Talibaan nog altijd niet aan de eisen gehoor gegeven. Op die dag verscheen president Bush op de Amerikaanse tv en zei dat de VS en hun 'onwrikbare bondgenoot Groot-Brittannië' waren begonnen met het bombarderen van militaire stellingen van de Talibaan en trainingskampen van Al-Qaeda in Afghanistan. Bush zei dat meer dan 40 landen in het Midden-Oosten, Afrika, Europa en Azië hun luchtruim hadden opengesteld of het recht hadden verleend hun vliegvelden te gebruiken. Nog veel meer landen zouden hun inlichtingendiensten ter beschikking hebben gesteld en Duitsland, Frankrijk, Australië en Canada hadden concrete militaire steun toegezegd.
'We worden gesteund door de collectieve wil van de wereld', zei Bush.
'Wij zijn vrienden van bijna een miljard mensen wereldwijd die het islamitische geloof aanhangen', zei Bush om te onderstrepen dat de acties in elk geval niet tegen de islam waren gericht, hetgeen veel moslimfundamentalisten geloofden. Volgens Bush was het enige doel de uitschakeling van Al-Qaeda en de Talibaan.

Vice-president Dick Cheney werd na de eerste aanvallen naar een veilige plek overgebracht om bestuurscontinuïteit te kunnen garanderen, in het geval Bush het slachtoffer mocht worden van een aanslag.
Amerikanen wereldwijd kregen van Washington het advies voorzichtig te zijn, omdat er kans op vergeldingsacties tegen willekeurige Amerikaanse burgers bestond.

Gedurende de hele maand oktober bombardeerden de VS doelen in Afghanistan, maar nieuws hierover kwam nauwelijks naar buiten doordat Afghanistan geen buitenlandse journalisten toeliet, behalve van de Arabische nieuwszender Al-Jazeera uit Qatar. De Talibaan liet geen kans onbenut om via die zender te zeggen dat de bombardementen wel degelijk bedoeld waren als een christelijke poging om de islam en het Afghaanse volk te vernietigen en woordvoerder Sulaiman Bu Ghaith van Al-Qaeda verscheen op 9 en 13 oktober op Al-Jazeera om te verklaren dat Amerikaanse en Britse eigendommen het slachtoffer zouden worden van nieuwe aanslagen als de aanvallen op Afghanistan niet werden gestaakt en als er geen onafhankelijk Palestijnse staat kwam.
Van dit laatste had Bush zich inmiddels overigens voorstander verklaard en na hem zeiden meer westerse leiders dat ze de oprichting van een onafhankelijke Palestijnse staat steunden.

VS spreken over nieuwe Afghaanse regering

Terwijl de bombardementen doorgingen, onderhielden de VS voorzichtige contacten met de Noordelijke Alliantie, de verenigde Afghaanse oppositiegroepen die het noorden van het land in handen hadden. De Amerikaanse bombardementen dienden mede om veroveringen door hen te vergemakkelijken. Ondertussen meende Washington dat de Alliantie geen goed alternatief bestuur voor het land zou kunnen vormen als de Talibaan eenmaal was verdreven, vooral omdat ze niet voldoende etnische groepen vertegenwoordigde om de leiding over het hele land op zich te kunnen nemen.
Wat in Amerikaanse ogen dan wel een goed alternatief was, bleef onduidelijk. Wel zei Condoleezza Rice, Bush' nationale veiligheidsadviseur, op 15 oktober op tv-zender CBS dat de VS al in gesprek waren met andere landen en de VN over een mogelijke nieuwe regering van Afghanistan. Dit was verrassend, omdat het beleid van Bush altijd nadrukkelijk was geweest dat de VS zich verre dienden te houden van *nation-building* in instabiele buitenlanden. Analisten meenden dat deze beleidswijziging het begin was van een meer extraverte houding van de VS, die zich sinds het aantreden van Bush juist steeds minder met het buitenland waren gaan bemoeien.

Het Pentagon zei op 30 oktober dat inmiddels 41.392 reservisten waren opgeroepen om naast de reguliere troepen dienst te doen. Het ging om mensen van de luchtmacht en de marine.

Laatste luchthaven heropend

Ronald Reagan National Airport in Washington DC werd op 4 oktober 2001 als laatste Amerikaanse luchthaven heropend, na sinds de aanslagen van 11 september gesloten te zijn geweest. Ronald Reagan Airport is de luchthaven die het dichtst bij het politieke hart van de Verenigde Staten ligt. Daarom was ze uit veiligheidsoverwegingen langer gesloten gebleven dan de andere vliegvelden.

VS in de ban van miltvuurbesmettingen

Op 5 oktober 2001 overleed Bob Stevens, fotograaf voor American Media Inc., een uitgever van sensatiebladen in Boca Raton, Florida. Als doodsoorzaak werd miltvuur vastgesteld, een in de VS uiterst zeldzame bacteriële ziekte die ook wel antrax wordt genoemd en die alleen dodelijk is als ze niet tijdig wordt behandeld.
Toen na Stevens' dood bleek dat binnen het bedrijf waar hij werkte nog vijf mensen in aanraking waren geweest met de miltvuurbacterie, rees het vermoeden dat er sprake was van moedwillige besmetting.

Media en overheid slachtoffers van miltvuurenveloppen

Uit onderzoek bleek dat het genoemde mediabedrijf een envelop had ontvangen met daarin een poeder dat de miltvuurbacterie bevatte. Niet lang daarna ontvingen ook de tv-zenders ABC, CBS en NBC in New York en diverse krantenredacties dergelijke enveloppen.
Hier bleef het niet bij: ook een groot aantal overheidsinstellingen ontving miltvuurenveloppen en in sommige overheidsgebouwen werd de miltvuurbacterie aangetroffen in ventilatiesystemen, mogelijk daar aangebracht in een poging de bacterie via de lucht te verspreiden. De getroffen overheidsinstellingen waren de postkamer van het Witte Huis, het kantoor van de Democratische Senaatsvoorzitter Tom Daschle, de CIA, diverse Congresgebouwen, het Hooggerechtshof, het ministerie van Buitenlandse zaken, het ministerie van Volksgezondheid en een mili-

tair onderzoekscentrum voor biologische wapens, allemaal te Washington DC. Al deze gebouwen moesten voor kortere of langere tijd worden ontruimd.
Ook op postkantoren, met name in de sorteerkamers, dook de bacterie op. Van de 200 geteste postkantoren in de VS moesten er tenminste zes tijdelijk dicht voor ontsmetting.

Amerikanen krijgen ruzie met Bayer

Vele tienduizenden mensen die in de besmette gebouwen waren geweest of mogelijk besmette post hadden aangeraakt, moesten (al dan niet preventief) cipro gaan slikken, een antibioticum dat miltvuur kan genezen.
Het massale gebruik van cipro veroorzaakte een conflict tussen de Amerikaanse overheid en de producent van het middel, het Duitse concern Bayer. De cipro-voorraad raakte op en de Amerikanen wilden bij Bayer een voorraad van minstens 100 miljoen tabletten aankopen. Ze vonden het middel echter te duur (1,77 dollar of ca. 2 euro per tablet van 500 mg) en eisten dat Bayer zijn prijs liet zakken. Indien Bayer niet akkoord ging, zou Washington eventueel zelfs het patentrecht schenden.
Op 24 oktober ging Bayer door de knieën en verkocht de 100 miljoen tabletten voor bijna de helft van de prijs en gaf de VS een optie op nog eens 200 miljoen tabletten.

Besmettingen veroorzaken grote bezorgdheid

Op 30 oktober maakten de autoriteiten bekend dat op dat moment zestien mensen daadwerkelijk waren besmet met miltvuur en drie anderen inmiddels aan de ziekte waren overleden. Alle dodelijke slachtoffers hadden de bacterie geïnhaleerd, hetgeen veel gevaarlijker is dan wanneer besmetting via de huid plaatsvindt.
Talloze anderen, met name in New York, Washington DC, Florida, New Jersey en Virginia, bleken bij tests in aanraking geweest te zijn met de miltvuurbacterie, maar omdat ze op tijd waren begonnen met het gebruik van cipro, was de ziekte bij hen niet daadwerkelijk ontstaan.
Hoewel het aantal slachtoffers relatief laag bleef, raakte het openbare leven in de VS wel ontwricht door de miltvuurdreiging. Mensen waren bang besmet te raken, maar wisten niet wat ze moesten doen om dit te voorkomen. Ook vreesden veel Amerikanen dat de miltvuuraanval slechts het begin was van een reeks bioterroristische aanslagen.
Door dit gevoel van onveiligheid ontstond een uiterst nerveuze sfeer. Veel mensen durfden hun post niet meer open te maken en er kwamen bij de autoriteiten honderden meldingen binnen van verdachte brieven en pakjes. Alle gebouwen waarin zo'n brief werd aangetroffen, moesten worden ontruimd. In bijna alle gevallen bleek het echter om loos alarm te gaan. De sluiting van deze gebouwen – naast de sluiting van de talloze daadwerkelijk besmette overheids- en mediagebouwen – had een negatief effect op bestuur en samenleving.
Ook in het buitenland moesten honderden gebouwen worden ontruimd – met name in Europa – omdat er verdachte pakjes en enveloppen werden ontvangen, maar in alle gevallen bleek het loos alarm te zijn. Alleen in Kenia, Argentinië en Peru werden enveloppen aangetroffen die werkelijk met de gevreesde bacterie waren besmet, maar het ging hier om slechts één envelop per land.

Gissen naar de identiteit van de daders

Aanvankelijk werd aangenomen dat het terroristische netwerk Al-Qaeda achter de miltvuurbesmettingen stak en dat het ging om een actie die samenhing met de aanslagen op 11 september in Washington DC en New York. Bekend was dat Al-Qaeda in Afghanistan terroristen trainde in het gebruik van biologische en chemische wapens. Ook werd er gedacht aan een aanval vanuit Irak, omdat dat land de miltvuurbacterie kweekte als biologisch wapen.
Bewijzen werden echter niet geleverd en op 27 oktober meldde de Washington Post dat zowel de CIA als de FBI hadden gezegd dat de daders vermoedelijk helemaal niet in het buitenland moesten worden gezocht. Hoewel de miltvuurenvelop die een vestiging van Microsoft in Nevada ontving uit Maleisië afkomstig was, waren alle andere enveloppen in de VS gepost. Ook overig onderzoek wees niet op buitenlandse betrokkenheid. De inlichtingendiensten hielden er daarom rekening mee dat binnenlandse extremistische groeperingen, bijvoorbeeld uit extreem-rechtse hoek, ermee poogden de islamitische gemeenschap in diskrediet te brengen of de Amerikaanse staat te ontregelen.
Duidelijk was wel dat er professionals aan het werk waren, want hoewel sommige varianten van de bacterie voor specialisten relatief eenvoudig te kweken zijn, ging het hier om een agressieve soort die minder makkelijk te maken is. In de VS waren maar 40 legale laboratoria uitgerust voor deze taak.
Eind oktober waren er nog geen aanhoudingen verricht in verband met de miltvuurbesmettingen en daaruit viel te concluderen dat de VS feitelijk volkomen in het duister tastten over de identiteit van de daders.

Binnenlandse politieke maatregelen ter bestrijding van terrorisme

Naar aanleiding van de aanslagen op 11 september troffen de VS in oktober 2001 een groot aantal maatregelen om nieuw terroristisch geweld te voorkomen.

Verscherpte controles op grens met Mexico

Op 10 oktober werden de controles langs de grens met Mexico geïntensiveerd. Hierdoor kostte het tot zes keer zoveel tijd om de VS binnen te komen.
De Amerikaanse autoriteiten weigerden commentaar te geven, maar hun Mexicaanse collega's waren scheutiger met informatie. Volgens hen waren juist 40 uit het Midden-Oosten afkomstige illegalen gearresteerd omdat ze mogelijk iets te maken hadden met de aanslagen van 11 september. Een deel van hen was in Mexico aangehouden, terwijl ze probeerden de Amerikaanse grens over te komen.

Anti-terrorismewetgeving

Het Huis van Afgevaardigden ging op 24 oktober en de Senaat op 25 oktober akkoord met een aantal wetswijzigingen. Deze waren na 11 september geïnitieerd en dus voor Amerikaanse begrippen ongekend snel geformuleerd en door het Congres aanvaard.

De nieuwe wetgeving ter voorkoming en bestrijding van het terrorisme omvatte onder meer de volgende punten:
- Een verbod om terroristen onderdak te verlenen.
- Buitenlanders die van terroristische activiteiten worden verdacht, mogen tot zeven dagen worden vastgehouden, voor ze officieel in staat van beschuldiging moeten worden gesteld of een uitzettingsprocedure tegen hen moet worden begonnen.

Minister Ashcroft van Justitie wilde eigenlijk dat deze mensen voor onbepaalde tijd zonder proces of aanklacht mochten worden vastgehouden, maar het Congres was hier tegen.
- Verruiming van de mogelijkheid om telefoons af te luisteren en om hieruit verkregen materiaal in de rechtszaal te gebruiken als bewijsmateriaal.
- Een verdrievoudiging van het aantal grenswachten langs de grens met Canada, via welke terroristen meestal schenen binnen te komen.
- Bevoegde autoriteiten mogen internetproviders informatie vragen over e-mailcontacten van mogelijke terroristen.

De meeste van de maatregelen die met afluisteren en verscherpte bewaking te maken hadden, zouden binnen vier jaar weer vervallen.

Verscherpte controle op financiering van terroristen

Na de aanslagen op 11 september was men gaan beseffen dat terroristische groeperingen grote sommen geld ongezien de VS binnen hadden weten te sluizen, om hun activiteiten aldaar te financieren. Daarom werden aan de anti-terrorismewetgeving wetten toegevoegd die het moeilijker moesten maken om de herkomst van geldstromen te verdoezelen:
- Amerikaanse banken konden door de nieuwe wetgeving moeilijk zaken doen met schimmige buitenlandse banken, die op papier bestaan maar in praktijk nergens een vestiging hebben.
- Amerikaanse banken kregen de plicht om de ware identiteit van buitenlandse rekeninghouders te achterhalen en om scherper te letten op handelsrekeningen, die buitenlandse banken toestonden om gebruik te maken van de diensten van Amerikaanse banken, bijvoorbeeld voor het verzilveren van cheques of het overboeken van geld. Hiermee kregen ze rechtstreeks toegang tot de Amerikaanse financiële systemen. Osama Bin Laden zou jaren lang in diverse landen dergelijke bankrekeningen hebben gebruikt om terroristen in de VS te financieren.
- Indien buitenlandse overheden of banken duidelijk niets ondernamen om te voorkomen dat de herkomst van geldstromen in hun land werd verdoezeld, mocht het Amerikaanse ministerie van Financiën Amerikaanse banken verplichten om nauwkeurige verslagen te maken van hun contacten met hen. Als daartoe aanleiding bestond, mocht de minister contacten met dergelijke buitenlandse banken en overheden overigens ook verbieden.
- Bedragen van meer dan 10.000 dollar mochten niet langer contant worden in- of uitgevoerd.
- De controle op het witwassen van zwart geld via aandelenbeurzen werd verscherpt.

VS verspreiden lijst met namen van mogelijke financiers van terrorisme

Ter ondersteuning van de genoemde maatregelen stelde het ministerie van Financiën lijsten op met namen van individuen en organisaties wier financiële tegoeden door de VS waren bevroren, omdat ze mogelijk werden gebruikt voor terroristische activiteiten. De lijsten werden naar buitenlandse regeringen gestuurd met het verzoek ook eventuele tegoeden bij lokale banken te bevriezen. Het was niet de bedoeling dat de lijsten aan het publiek zouden worden getoond.
De eerste lijst stamde van enkele dagen na de aanslagen en bevatte namen van 27 personen en organisaties. Het Witte Huis maakte op 12 oktober bekend dat 102 regeringen naar aanleiding hiervan beloofd hadden om verdachte tegoeden te bevriezen en met 24 miljoen dollar (bijna 27 miljoen euro) zou dit inmiddels ook daadwerkelijk zijn gebeurd.
Op 12 oktober volgde een nieuwe lijst met 39 namen en op 30 oktober een lijst met 200 namen.

De lijsten stonden los van een op 10 oktober gepubliceerde lijst met de 22 meest gezochte terroristen ter wereld, waaronder uiteraard Osama Bin Laden en diens naaste medewerkers. Deze lijst was wel openbaar en tips die konden leiden tot aanhouding van een van hen zouden beloond worden met maximaal vijf miljoen dollar (ca. 5,6 miljoen euro), hoewel later voor Bin Laden zelfs tot 25 miljoen dollar werd uitgeloofd.

Nieuwe organen voor terrorismebestrijding

De VS herzagen niet alleen de wetgeving, maar richtten ook enkele nieuwe instanties op die zich primair moesten gaan bezighouden met terrorismebestrijding.
- Op 10 oktober richtte het ministerie van Justitie een '11 september taakgroep' op, bestaande uit procureurs die alle zaken moesten afhandelen die met de aanslagen samenhingen. Het team zou onder leiding komen van het hoofd van de afdeling criminaliteit van het ministerie van Justitie, Michael Chertoff.
- De ministeries van Financiën en Justitie gingen vanaf 25 oktober onder de naam *Operation Greenquest* maatregelen treffen die moesten leiden tot het opdrogen van geldstromen naar terroristische organisaties. De operatie zou worden geleid door een ambtenaar van de douaneautoriteiten en moest worden uitgevoerd in samenwerking met het net na de aanslagen opgerichte Centrum voor het Traceren van Tegoeden van Buitenlandse Terroristen.

Regelgeving voor CIA versoepeld

De CIA gaf zijn in het buitenland gestationeerde agenten vanaf 23 oktober het recht om in het vervolg ook mensen aan te nemen van wie bekend was dat ze de mensenrechten hadden geschonden. Sinds 1995 was het juist verboden geweest om mensenrechtenschenders als lokaal personeel aan te nemen, omdat in dat jaar was gebleken dat op de personeelslijst van de CIA folteraars van voormalige Latijns-Amerikaanse dictaturen stonden. De klok werd teruggedraaid om de CIA de kans te geven terroristen in te zetten als spion binnen hun eigen organisaties.
Volgens de nieuwe regeling moesten mensenrechtenschenders nog wel binnen zeven dagen na aanstelling in Washington worden aangemeld, waar men zich over hen zou buigen.

De *Washington Post* had enkele dagen eerder gemeld dat president Bush de CIA het recht had gegeven om Bin Laden en zijn medewerkers te vermoorden – iets dat voor 11 september ondenkbaar was geweest. Ook zou de CIA een miljard dollar (ca. 1,12 miljard euro) extra hebben gekregen om het Al-Qaeda netwerk onschadelijk te maken. De krant baseerde zich op anonieme bronnen binnen de overheid.

Bezorgdheid over Amerikaanse burgerrechten na 11 september

Een groot aantal Amerikaanse mensen- en burgerrechtenorganisaties maakte zich zorgen over de maatregelen die Washington trof

in het kader van de terrorismebestrijding. Want hoewel ze bedoeld waren om de traditionele Amerikaanse vrijheden te beschermen, was volgens de organisaties een aantal van de maatregelen zelf erg nadelig voor de burgerrechtensituatie in en buiten de VS.
Een overzicht van de belangrijkste kritiekpunten:
- De verruimde bevoegdheden voor justitie om mensen af te luisteren, aan te houden en huizen te doorzoeken zouden kunnen leiden tot een onwenselijke situatie, vergelijkbaar met de aan hysterie grenzende communistenjachten uit de jaren '50 en '60.
- De maatregel dat van terroristische activiteiten verdachte buitenlanders tot zeven dagen vast mochten worden gehouden zonder officiële aanklacht zou met name anderstaligen sterk benadelen, omdat juist zij extra in de gaten werden gehouden. De critici vroegen begrip voor het feit dat deze mensen zich moeilijk konden verdedigen vanwege taalproblemen en gebrek aan kennis van het Amerikaanse rechtssysteem.
- 21 Mensen- en burgerrechtenorganisaties vroegen de Amerikaanse overheid op 29 oktober om informatie over het lot van de ca. 1.000 personen die waren gearresteerd wegens mogelijke betrokkenheid bij de aanslagen op 11 september. Het verzoek was ondertekend door onder andere Amnesty International, Human Rights Watch en het Amerikaans-Arabisch Comité Tegen Discriminatie.
Volgens de organisaties had de overheid vanaf 11 september stelselmatig geweigerd om informatie over de arrestanten prijs te geven en daardoor was het onmogelijk te achterhalen waar ze zich bevonden en hoe ze werden behandeld. De organisaties eisten inzage in de namen van de arrestanten, maar ook de namen van hun advocaten en de reden waarom zij waren aangehouden.
- Een andere zorg betrof de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid.
Amerikaanse tv-zenders zonden op aandringen van Condoleezza Rice, Bush' veiligheidsadviseur, vanaf 13 oktober geen video's van Bin Laden meer ongezien uit, omdat ze verborgen informatie voor terroristen zouden kunnen bevatten. Critici vroegen zich af met welke verzoeken tot zelfcensuur Washington nog meer zou komen. Zij maakten zich ook zorgen om het snel toenemende patriottisme in de VS, waar de media zich amper aan konden onttrekken. Alle grote tv-zenders overgoten hun programma's met een nationalistisch sausje om de steun van de politiek en het publiek te behouden. In het verlengde hiervan brachten de media nog maar weinig kritiek op het overheidsbeleid en enkele kranten ontsloegen columnisten die dit wel deden; een hoogleraar uit New Mexico werd om dezelfde reden berispt.
Buiten de VS probeerde Washington de staat Qatar over te halen om Al-Jazeera te censureren. De onafhankelijke Arabische nieuwszender was wereldwijd te ontvangen en gaf moslimfundamentalisten volgens Washington te veel ruimte om hun anti-Amerikaanse ideeën te spuien. Zo had Osama Bin Laden vlak na 11 september via Al-Jazeera de moslimwereld opgeroepen de wapens op te pakken tegen de VS.
De staat Qatar ging overigens niet op het Amerikaanse verzoek in.

Waarschuwingen voor nieuwe aanslagen leiden tot grote onrust

In oktober 2001 riepen de Amerikaanse autoriteiten twee keer nadrukkelijk op tot waakzaamheid, omdat er aanwijzingen bestonden voor nieuwe aanslagen op korte termijn.
De eerste waarschuwing kwam op 11 oktober. De FBI zei over aanwijzingen te beschikken dat terroristen aanslagen op kerncentrales beraamden.
Op 29 oktober zei Justitieminister John Ashcroft op de landelijke tv dat er volgens gegevens van de inlichtingendiensten aanslagen dreigden, maar hij zei niet wat de mogelijke doelen waren. Pas een dag later werd bekend gemaakt dat belangrijke bruggen groot risico liepen.
Na beide aankondigen werden in de hele VS de politie en het leger in hoogste staat van paraatheid gebracht, maar uiteindelijk gebeurde er niets.
Critici wezen de autoriteiten erop dat ze spaarzaam moesten zijn met dergelijke waarschuwingen, omdat anders niemand ze meer serieus zou nemen. En door wel te zeggen dat er aanslagen dreigden, maar niet op welke doelen precies, zou het publiek niet geholpen zijn, maar juist in paniek raken.
Voorzitter van het Bureau voor Binnenlandse veiligheid Tom Ridge zei op 30 oktober dat Ashcroft bij zijn aankondiging op 29 oktober niet meer mee had kunnen delen, eenvoudig omdat hij niet meer wist. Hij wees erop dat het moeilijk afwegen was tussen het verstrekken van informatie die onvolledig en wellicht fout is, en zwijgen. Als er nieuwe aanslagen werden gepleegd en achteraf bleek dat de overheid had gezwegen terwijl ze wel wist dat er iets stond te gebeuren, zou dat kwalijker zijn dan aan de bel trekken wegens loos alarm.

Paniek maakt zich meester van VS

In het openbare leven in de VS was goed te merken dat de schrik van 11 september en de miltvuurbesmettingen van oktober er goed in zat. De angst voor nieuwe aanslagen was enorm en na de twee loze waarschuwingen werd dit alleen maar erger. Burgers voelden zich ongemakkelijk omdat ze zichzelf wilden beschermen, maar niet wisten hoe en waartegen.
Tientallen vliegtuigen maakten overbodige noodlandingen vanwege loze bommeldingen of omdat zich aan boord verdachte taferelen zouden afspelen – eenmaal werden biddende joden aan boord aangezien voor islamitische terroristen.
Het ene na het andere gebouw werd tijdelijk gesloten wegens bommeldingen of mogelijke bioterroristische aanslagen.
Pretparken als Disneyland werden amper bezocht omdat ze een makkelijk doelwit zouden vormen voor aanslagen. Wie er toch binnen wilde, werd grondig gecontroleerd op het bezit van wapens.
In de hele VS liep het hotelbezoek met bijna de helft terug, omdat het publiek liever niet reisde. De toch al noodlijdende luchtvaartsector raakte wegens gebrek aan passagiers nog verder in het slop: volgens een schatting die de Centrale Rekenkamer in Washington DC op 5 oktober publiceerde, kon de schade voor de Amerikaanse luchtvaart oplopen tot 10,5 miljard dollar (ca. 11,8 miljard euro).

Dodental van aanslagen

Volgens officiële Amerikaanse cijfers van 23 oktober 2001 bedroeg het dodental van de aanslagen op het WTC in New York 4.817. Het aantal geborgen lichamen bedroeg 478 en hiervan waren er 425 geïdentificeerd. De overige 4.339 werden feitelijk nog altijd vermist.
In Washington stond het dodental onveranderd op 189 en in Pennsylvania op 44.

Op 28 oktober namen 9.200 mensen deel aan een herdenkingsplechtigheid, die werd gehouden nabij 'ground zero', de naam waarmee het rampgebied werd aangeduid.

Verenigde Staten

De ruïnes van de gebouwen rondom het voormalige Wereldhandelscentrum vormden het macabere decor en hoewel de zon scheen, was de lucht niet helder omdat er nog altijd as- en stofwolken uit de ingestorte gebouwen vrijkwamen.
In een gesloten bijeenkomst die later werd gehouden, kregen nabestaanden die waarschijnlijk nooit de stoffelijke overschotten van hun familie of vrienden zouden terugvinden elk een urn met as van het WTC, om te kunnen bijzetten, uitstrooien of begraven.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Hoger beroep Microsoft verworpen

Het Hooggerechtshof in Washington DC verwierp op 9 oktober 2001 een verzoek van softwareproducent Microsoft om een eerder gedane gerechtelijke uitspraak over het bedrijf ongedaan te maken.
Microsoft wilde dat het Hooggerechtshof het vonnis ongedaan maakte dat het Hof van Beroep van het District of Columbia op 28 juni had uitgesproken. Dit Hof van Beroep had zich op zijn beurt uitgesproken over een eerder vonnis van rechter Thomas Penfield Jackson, waartegen Microsoft in beroep was gegaan. Penfield had zich in een interview met de pers negatief over Microsoft uitgelaten en was volgens de softwareproducent dus partijdig. Het Hof van Beroep had Microsoft hierin gelijk gegeven en het vonnis van Jackson dat het bedrijf gesplitst moest worden daarom herroepen. Het had echter niets veranderd aan Jacksons oordeel dat Microsoft een monopoliepositie innam op de markt van besturingssystemen voor pc's en illegale strategieën gebruikte om die te handhaven. In plaats daarvan had het Hof districtsrechter Coleen Kollar-Kotelly verzocht om deze beschuldiging verder af te handelen. Tegen dit laatste had Microsoft beroep aangetekend bij het Hooggerechtshof te Washington DC, maar zoals gezegd tevergeefs.

Amerikaans budgetoverschot slinkt

De Amerikaanse overheid meldde op 29 oktober 2001 dat het nationale budgetoverschot was geslonken van 236,92 miljard dollar (ca. 265,3 miljard euro) op 30 september 2000 tot 127,17 miljard dollar (ca. 142,4 miljard euro) op 30 september 2001. Het overschot van 2001 was nog altijd het op een na hoogste uit de geschiedenis, na dat van 2000. Toch vond men de snelle teruggang alarmerend. Als de inkomsten die de staat genoot uit premies voor sociale zekerheid buiten beschouwing werden gelaten, zou er in 2001 zelfs sprake zijn van een begrotingstekort van 33,52 miljard dollar (ca. 37,54 miljard euro).
Het was voor het eerst sinds 1992 dat er sprake was van een teruglopend budgetoverschot.
Reden voor de krimping van het overschot waren de snel teruglopende belastingopbrengsten, te wijten aan de verminderde economische groei in combinatie met de belastingverlagingen die het kabinet-Bush had doorgevoerd. Daar kwam nog bovenop dat het kabinet na de aanslagen van 11 september te New York en Washington enorme onvoorziene kosten had moeten maken voor maatregelen tegen terrorisme en hulp voor de noodlijdende luchtvaart (ca. 45 miljard dollar of 50,4 miljard euro).
De negatieve tendens was overigens al ruim voor 11 september begonnen, hoewel de aanslagen de situatie wel noemenswaardig hadden verergerd: ze hadden tot verminderde consumptie en afnemende investeringen geleid, hetgeen nog een extra vermindering van de belastingopbrengsten betekende.
Experts dachten dat de financiële ruimte van de overheid in 2002 nog verder zou krimpen.
Het ministerie van Financiën zei op 29 oktober dat het in het vierde kwartaal van 2001 31 miljard dollar (ca. 34,7 miljard euro) wilde lenen. Dit stond in schril contrast met de oorspronkelijke plannen die het ministerie voor de periode oktober tot december had: de aflossing van 36 miljard dollar (ca. 40,3 miljard euro) schuld.

JUSTITIE

New Orleans mag geen rechtszaak tegen wapenfabrikanten aanspannen

Het Hooggerechtshof in Washington DC stelde op 9 oktober 2001 de staat Louisiana in het gelijk, die in 1999 de stad New Orleans had verboden door te gaan met een rechtszaak die ze in 1998 tegen de wapenindustrie had aangespannen.
New Orleans hield de wapenindustrie verantwoordelijk voor de schade die de gemeente leed door gewapend geweld en had daarom in 1998 via de rechter miljoenen dollars compensatie geëist. Ook zou de industrie onveilige wapens maken en daarmee nog extra schade veroorzaken, waarvan de kosten wederom grotendeels door de gemeente moesten worden betaald. Meer dan 30 gemeenten elders in het land waren in navolging van New Orleans naar de rechter gestapt.
De staat Louisiana, waar New Orleans in ligt, was het echter niet met de stad eens en voerde in 1999 een wetswijziging door, die de rechtszaak met terugwerkende kracht illegaal maakte. Advocaten van New Orleans spraken van corruptie en zeiden dat Louisiana de belangen van de wapenindustrie beschermde ten koste van New Orleans. De stad stapte dan ook naar de rechter om de staat aan te klagen. Aanvankelijk stelde een lagere rechtbank New Orleans in het gelijk, maar het Hooggerechtshof van Louisiana oordeelde in april 2001 dat de staat toch niet buiten zijn boekje was gegaan met de nieuwe wetgeving. New Orleans was daarna in hoger beroep gegaan, maar Washington schaarde zich dus achter het gerechtshof van Louisiana.
Louisiana zou terecht hebben gehandeld toen het de rechtszaak van New Orleans verbood, omdat niet de wapenindustrie maar de politie de gehekelde vuurgevechten moest zien te voorkomen. Bovendien was het volgens de grondwet niet aan de rechter of de wapenindustrie, maar aan de staat om wapenproductie, –handel en –bezit te reguleren en te controleren.

Levenslang voor aanslagen op Amerikaanse ambassades in oost-Afrika

Op 18 oktober 2001 werden te New York vier mannen veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf, zonder kans op vervroegde vrijlating. Ze zouden in 1998 betrokken zijn geweest bij de bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania, waarbij 224 doden en duizenden gewonden vielen. De betrokkenheid van het viertal bij de bomaanslagen was reeds op 29 mei bewezen geacht. De jury had toen echter nog geen straf bepaald.
Volgens de wet hadden enkele van hen de doodstraf kunnen krijgen maar aangezien de vier zich nadrukkelijk profileerden als moslimfundamentalisten, waren sommige juryleden huiverig dat anti-Amerikaanse moslims hen dan als martelaars zouden gaan zien. Ze hadden hier dan ook een stokje voor gestoken. Andere juryleden vonden de doodstraf te ver gaan, omdat de verdach-

Verenigde Staten

ten niet het brein achter de aanslagen vormden, maar slechts bijrollen hadden gespeeld. De grote organisator zou de in Afghanistan ondergedoken terrorist Osama Bin Laden zijn.
De veroordeelden waren de 24-jarige Saoedi-Arabiër Mohamed Rashed Daoud al-'Owhali, de 28-jarige Tanzaniaan Khalfan Khamis Mohamed, de 41-jarige in Libanon geboren Amerikaan Wadih El-Hage en de 36-jarige in Jordanië geboren Palestijn Mohamed Sadeek Odeh.
Mohamed zou geholpen hebben de bom te vervaardigen die in Dar es Salaam was ontploft en al-'Owhali zou de vrachtwagen hebben bestuurd die de bom naar zijn doel in Nairobi had gebracht. El-Hage en Odeh hadden een belangrijk aandeel gehad in de samenzwering achter de aanslagen. El-Hage zou de persoonlijke secretaris van Bin Laden zijn geweest en Odeh zou de plegers van de bomaanslag in Nairobi technische adviezen hebben gegeven.
Tijdens de hoorzittingen toonden de terroristen geen berouw. Al-'Owhali en Mohamed spraken niet, maar El-Hage en Odeh – die in de Verenigde Staten woonden en er vrouw en kinderen hadden – zeiden dat de aanslagen een terechte straf voor de VS waren, omdat die een embargo hadden ingesteld tegen 'het islamitische volk van Irak' en steun gaven aan Israël. El-Hage zei dat de bomaanslagen in oost-Afrika bleek afstaken tegen de gruweldaden van Amerika en Israël en dat de VS er alleen zo'n ophef over maakten om de eigen misdaden te verbloemen.
El-Hage was overigens in 1997 al eens door justitie verhoord in de hoop dat hij meer kon vertellen over Osama Bin Laden. De rechtbank nam het hem kwalijk dat hij indertijd niets had losgelaten, terwijl hij mogelijk de dood van honderden had voorkomen als hij wel had gesproken.
De rechtszaak werd op een steenworp afstand gehouden van het op 11 september verwoeste WTC in New York. Ook achter die aanslagen zou Osama Bin Laden zitten. De veiligheidsmaatregelen rondom de rechtbank waren uitermate scherp.

NATUUR EN MILIEU

Luchtvervuiling in Houston moet met 75 procent omlaag

Na jaren van touwtrekkerij met lokale autoriteiten ondertekende het Agentschap voor Milieubescherming (EPA) op 15 oktober 2001 een plan om de luchtvervuiling in Houston vóór 2007 met 75 procent te reduceren. In 2000 was Houston de meest vervuilde stad van de Verenigde Staten. Volgens het agentschap vormde de luchtvervuiling er een regelrechte bedreiging voor de volksgezondheid.
Het doel diende te worden bereikt door de industriële uitstoot van schadelijke stoffen te reduceren en de maximale snelheid van het autoverkeer te verlagen. De lokale politiek, gedomineerd door Republikeinen, had het plan langdurig tegengewerkt omdat het de economie van Houston zou schaden, die zwaar leunde op de olieverwerkende industrie.

MILITAIRE ZAKEN

Lockheed gaat opvolger van F-16 gevechtsvliegtuigen bouwen

Het ministerie van Defensie kondigde op 26 oktober 2001 aan dat vliegtuigbouwer Lockheed Martin was uitgekozen om de nieuwe generatie gevechtsvliegtuigen te bouwen, ter vervanging van de F-16. De order zou mogelijk de grootste uit de militaire geschiedenis worden – er was naar schatting 200 miljard dollar (ca. 224 miljard euro) mee gemoeid – en ging aan de neus van Boeing voorbij, die ook voor de opdracht was genomineerd.
De *Joint Strike Fighter* (JSF) die Lockheed zou gaan produceren, zou uiterst wendbaar zijn en moeilijk waarneembaar voor radars. De Verenigde Staten en bondgenoot Groot-Brittannië waren van plan samen 3002 JSF-toestellen te kopen.

(Vorige berichten pag. 603/2 e.v. - 2001)

AFGHANISTAN

Afghanistan

BINNENLAND

Verzetsleider Masoud komt om bij aanslag

Op 9 september 2001 raakte verzetsleider Ahmad Shah Masoud (49) dodelijk gewond bij een zelfmoordaanslag van twee Arabieren die zich voordeden als journalisten. Een woordvoerder van het verzet, verenigd onder de naam Noordelijke Alliantie, bevestigde op 15 september het overlijden van Masoud. De in ballingschap verkerende ex-president Burhanuddin Rabbani had inmiddels generaal Mukhammad Fakhim tot Masouds opvolger benoemd.
De dood van de populaire en charismatische Masoud was een ernstige tegenslag voor de Alliantie. Masoud, een etnische Tadzjiek en geboren in Kabul, was de enige Mujaheddin-commandant die tijdens de strijd tegen de Russen een professioneel leger opzette dat verschillende stammen verenigde. In 1980 veroverde hij de strategisch gelegen Panjshirvallei, ten noorden van Kabul.
Na de val van de communistische regering van president Najibullah in 1992 werd Masoud minister van Defensie onder president Rabbani. Vervolgens raakte hij betrokken bij de bloedige strijd tussen verschillende krijgsheren, die elkaar de macht betwistten. De opmars van de Talibaan dwong hem tenslotte zich terug te trekken in de Panjshirvallei.

Terreuraanslagen in VS leiden tot aanval op Afghanistan

Talibaan weigeren uitlevering Bin Laden

Op 12 september 2001 verklaarde de ambassadeur van de Talibaan in Pakistan, mullah Abdul Salam Zaeef, dat over uitlevering van de Saoedi-Arabische terrorist Osama Bin Laden aan de Verenigde Staten pas te praten viel als er voldoende bewijs tegen hem was verzameld. Tot het zover was, beschouwde de Talibaan, zoals de traditie voorschreef, Bin Laden nog steeds als een 'gast' die niet zomaar kon worden uitgezet.
Een dag later verklaarde Zaeef dat Bin Laden betrokkenheid bij de aanslagen tegenover de Talibaan had ontkend. Ook zei Zaeef dat de Talibaan de Amerikanen zouden helpen bij het onderzoek naar de daders. De Talibaan hadden eerder de aanslagen veroordeeld.
Bin Laden werd in Amerika gezien als brein achter de aanslagen met drie gekaapte toestellen van American Airlines op het Pentagon in Washington en de torens van het World Trade Center in New York op 11 september. Een vierde gekaapt toestel stortte na een worsteling tussen passagiers en kapers neer in de staat Pennsylvania. Bij de aanslagen kwamen enkele duizenden mensen om het leven.

Buitenlanders moeten Afghanistan uit

Op 15 september verzochten de Talibaan alle buitenlanders Afghanistan voorlopig te

verlaten, uit angst voor Amerikaanse aanvallen. President George W. Bush had voor het eerst Bin Laden publiekelijk als verdachte aangewezen en Afghanistan gedreigd met vergeldingsacties als het land hem niet uitleverde.
VN-organisaties en NGO's hadden hun personeel reeds geëvacueerd. Acht buitenlandse medewerkers van een christelijke hulporganisatie, die in augustus waren gearresteerd, werden nog vastgehouden door de Talibaan.

Raad van Geestelijken vraagt Bin Laden te vertrekken

Op 20 september verzocht de Raad van Geestelijken, het hoogste besluitvormende orgaan van Afghanistan, in een speciaal edict Bin Laden het land te verlaten 'zodra dat mogelijk was'. Ook riepen de geestelijken de bevolking op tot een heilige oorlog tegen de VS wanneer deze Afghanistan zouden aanvallen en eisten zij dat de Verenigde Naties en de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), waarin 57 islamitische landen waren vertegenwoordigd, een onderzoek naar de aanslagen zouden instellen.
De VS namen hiermee geen genoegen. Zij bleven vasthouden aan uitlevering van Bin Laden en zijn belangrijkste medewerkers van het terroristische netwerk Al-Qaeda, sluiting van al hun trainingskampen en vrijlating van de acht gevangen buitenlandse hulpverleners. 'Deze eisen staan niet open voor discussie of onderhandeling. De Talibaan moeten onmiddellijk reageren. Ze zullen de terroristen uitleveren, of in hun lot delen', aldus president Bush. In een speciale toespraak tot het Amerikaanse Congres zei hij dat er voldoende bewijs was tegen Bin Laden en zijn netwerk als verantwoordelijken voor de aanslagen.
Gewone Afghanen reageerden verontwaardigd op de Amerikaanse harde lijn. Zij zagen eventuele Amerikaanse aanvallen als aanvallen op de islam. Een student zei in een gesprek met *Reuters* dat deze aanvallen wellicht juist de steun van de bevolking aan de Talibaan zou bevorderen.

Afghanen massaal op vlucht uit angst voor aanvallen

Inmiddels waren honderdduizenden Afghanen uit angst voor luchtaanvallen op de vlucht geslagen richting Pakistan, Iran, Tadzjikistan en Turkmenistan. De VN-Vluchtelingenorganisatie UNHCR waarschuwde voor een humanitaire ramp als er niet 1,4 miljard euro op tafel kwam voor extra hulp.

Afghanistan raakt verder geïsoleerd

Op 22 september verbraken de Verenigde Arabische Emiraten alle banden met Afghanistan. Personeel van de Talibaan-ambassade in Dubai kreeg 24 uur om het land te verlaten. De VAE hadden hiertoe besloten nadat hun pogingen om de Talibaan te overreden Bin Laden aan een internationaal tribunaal over te dragen, waren mislukt.
Op 24 september sloot Pakistan uit veiligheidsoverwegingen zijn ambassade in Kabul. De woordvoerder van het Pakistaanse ministerie van Buitenlandse zaken zei dat de maatregel tijdelijk was en kon niets zeggen over het al dan niet verbreken van de diplomatieke banden.
Op 25 september verbrak Saoedi-Arabië alle betrekkingen met Afghanistan om dezelfde reden als de VAE dat hadden gedaan.
De VAE waren samen met Pakistan en Saoedi-Arabië de enige landen geweest die het Talibaanregime erkenden. Saoedi-Arabië bevroor de betrekkingen met Afghanistan in 1998 omdat het land weigerde Bin Laden uit te leveren in verband met de aanslagen op twee Amerikaanse diplomatieke vestigingen in Afrika.

Talibaan: Bin Laden spoorloos

Op 24 september zei Talibaan-ambassadeur Zaeef in de Pakistaanse hoofdstad Islamabad dat Bin Laden onvindbaar was. Hij zei dat de Talibaan naar hem op zoek waren om hem het edict van de Raad van Geestelijken te overhandigen.

Afghanen koelen woede op ambassade VS

Op 26 september bestormden duizenden boze Afghanen de verlaten Amerikaanse ambassade in Kabul en staken deze in brand. Zij protesteerden hiermee tegen de dreigende Amerikaanse aanvallen. Ook verbrandden ze een portret van president Bush en verscheurden ze de Amerikaanse vlag. 'We zullen Bin Laden en de islam steunen', riepen ze. Aan de demonstratie namen voornamelijk regeringsfunctionarissen en studenten deel.

Talibaan beperken activiteiten VN-medewerkers

Op 26 september bevalen de Talibaan de lokale staf van de Verenigde Naties in Herat al zijn kantoren te verplaatsen naar een gebouw waar zij onder supervisie van de Talibaan stonden. De bijna 5.000 medewerkers die zich bezighielden met het opruimen van mijnen kregen bevel daarmee te stoppen. De enige communicatiemiddelen die de VN-staf mocht gebruiken, waren een satelliettelefoon en een radio, ook onder toezicht van de Talibaan. Door de beperkte communicatie kwam het hulpverleningswerk in het land vrijwel tot stilstand.
Ook hadden de Talibaan het VN-hoofdkantoor in Kandahar gesloten en beslag gelegd op een opslagplaats van het Wereld Voedsel Programma (WFP), waar 1.400 ton voedsel opgeslagen lag.
De VN hadden alle buitenlandse medewerkers kort na de aanslagen in de Verenigde Staten al teruggeroepen.

Alliantie en ex-koning sluiten verbond

Op 1 oktober bereikten de voormalige koning van Afghanistan, de 86-jarige Mohammad Zahir Sjah die sinds 1973 in Italiaanse ballingschap leefde, en een delegatie van de Noordelijke Alliantie in Rome overeenstemming over omverwerping van de Talibaan en instelling van een gematigde interimregering.
In de overeenkomst werd bepaald dat de zogenoemde Hoge Raad voor Nationale Eenheid de 'Loya Jirga', de traditionele grote vergadering van Afghaanse leiders, zou bijeenroepen. De Loya Jirga, die bestond uit stamhoofden, groepsleiders en geestelijk leiders, zou een nieuw staatshoofd kiezen en een regering installeren. Daarna moesten vrije verkiezingen volgen.
De Raad zou binnen een maand bijeenkomen. Hoewel aanhangers van de koning ervan uitgingen dat de dagen van de Talibaan geteld waren, sloten ze deelname van hen aan de Loya Jirga niet uit.
In een speciaal verzoek riepen deelnemers van de conferentie Afghanistans buurlanden, met name Pakistan dat de Talibaan steeds militair gesteund zou hebben, op zich niet in Afghanistans interne zaken te mengen. Ook vroegen zij de VS af te zien van militaire aanvallen op de Afghaanse bevolking en zich te concentreren op terroristische doelwitten.

VN-voedselhulp komt weer op gang

Op 1 oktober arriveerden acht vrachtwa-

gens van het Wereld Voedsel Programma met 218 ton voedsel in Kabul. Het was het eerste voedseltransport sinds de aanslagen in de VS en het betrof een testzending. Omdat het transport ongehinderd was verlopen, zou het WFP direct nog eens 2.000 ton sturen, aldus een woordvoerder. Door de schaarste waren de voedselprijzen in Kabul de laatste dagen gestegen met 20 tot 24 procent. De woordvoerder van het WFP zei dat snelle actie noodzakelijk was om massale vluchtelingenstromen te voorkomen en voordat de winter inzette. Volgens hem hadden minstens 5,5 miljoen Afghanen behoefte aan voedselhulp.
Ook waren voedselkonvooien onderweg naar de stad Chaman in de provincie Baluchistan en de westelijke stad Herat. Het WFP ging tevens 400 ton voedsel vanuit Turkmenistan naar de provincie Faryab sturen en vanuit Tadzjikistan 1.000 ton naar noord-Badakhsjan en andere provincies.
UNICEF wilde 6.000 dekens, medicijnen en andere hulpgoederen sturen.

Druk op Afghanistan neemt toe

Op 2 oktober riep ambassadeur Zaeef de Amerikanen nog eens vergeefs op tot onderhandelingen over de uitlevering van Bin Laden en het tonen van bewijs van zijn betrokkenheid bij de aanslagen. De Talibaan hadden kort daarvoor toegegeven dat zij op de hoogte waren van Bin Ladens verblijfplaats en dat ze nog steeds wachtten op zijn antwoord op het edict van de Raad van Geestelijken.
De Amerikanen waren inmiddels begonnen met voorbereidingen voor een grootschalige militaire operatie en de opbouw van een internationale coalitie tegen terrorisme. De Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld maakte een rondreis door de zuid-Aziatische regio om militaire bondgenoten te winnen. Ook de Britse premier Tony Blair zou spoedig Pakistan bezoeken.
Het net rond de Talibaan begon zich verder te sluiten nadat ook de Pakistaanse president Pervez Musharraf had gezegd dat de dagen van de Talibaan geteld waren. In een interview met de BBC zei hij te hopen dat Amerikaanse acties kort zouden duren en dat spoedig herstelmaatregelen in Afghanistan zouden volgen.
Op 4 oktober liet Pakistan weten overtuigd te zijn van de bewijzen die de Amerikanen tegen Bin Laden hadden verzameld. Wel vroeg het land de VS deze bewijzen voorafgaande aan een aanval te publiceren. 'Omdat het de wereldgemeenschap is die een oordeel zal vellen', aldus de Pakistaanse minister van Buitenlandse zaken Abdul Sattar tegen de nieuwszender CNN.

Talibaan bereiden zich voor op aanval

De Talibaan riepen na de Pakistaanse verklaring het kabinet in een spoedzitting bijeen. Zij dreigden met zware straffen tegen iedereen die de 'Amerikaanse marionet', koning Zahir Sjah, steunde. In radio-uitzendingen lieten zij weten dat het gehele volk was verenigd tegenover de buitenlandse agressors.
Talibaanministers reisden intussen door het land om troepen te mobiliseren, zich te verzekeren van de steun van stamhoofden en eventuele opstanden de kop in te drukken. Met name de Arabische strijders in de frontlinies van de Talibaan veroorzaakten veel onrust onder de Afghanen, van oudsher gekant tegen buitenlandse inmenging. Zij zagen de aanwezigheid van buitenlandse strijders als oorzaak van de Amerikaanse aanvallen. Verschillende clanleiders in de zuidelijke provincies Paktiya en Khost hadden de Talibaan gevraagd Arabische troepen terug te trekken uit hun gebieden. De Talibaan wisten in drie oostelijke provincies een regeling over de buitenlandse troepen te treffen.
Volgens een medewerker van de Talibaan deelden inwoners in de zuidelijke provincies hier en daar pamfletten uit, waarmee zij opriepen tot verzet tegen de Talibaan en circuleerden enige tijd berichten over een mogelijke gewapende opstand.
In Kabul demonstreerden duizenden Afghanen opnieuw tegen Amerika en tegen de Afghaanse ex-koning Zahir Sjah. De hoogste leider van de Talibaan, mullah Mohammad Omar, waarschuwde de koning in een speciale radiotoespraak tot de bevolking om zich niet met Afghanistan te bemoeien.

Alliantie klaar voor offensief

De leider van de Noordelijke Alliantie, generaal Mukhammad Fakhim, de opvolger van Ahmad Shah Masoud, verklaarde dat zijn leger nieuwe militaire steun kreeg van Rusland en Iran en dat het gelijktijdig met de Amerikaanse aanvallen een offensief zou beginnen tegen de Talibaan. Hij zei gesprekken te hebben gevoerd met de Amerikanen. Hoewel de VS geen bijzonderheden over hun aanvalsplannen hadden gegeven, verwachtte Fakhim dat zij Talibaanlinies met bommen en raketten zouden bestoken, terwijl de alliantie een grondoorlog zou voeren.

Al-Qaeda, achtergrond van een terroristisch netwerk

Geschiedenis

In de jaren '80 ontwikkelde het verzet tegen de Russische bezetting in Afghanistan een wereldwijd netwerk om mannen te rekruteren. Met steun van onder meer de Verenigde Staten, Saoedi-Arabië en Pakistan werd hiervoor in Pakistan het Maktab al Khidmat lil-mujahidin al-Arab (MaK) opgericht, beter bekend als 'het Afghaans Bureau'. De organisator hiervan was een Palestijn van Jordaanse origine, dr. Abdullah Azzam, die in de jaren '70 aan de universiteit van Jeddah in Saoedi-Arabië had gedoceerd. Osama Bin Laden was daar een van zijn studenten en werd de adjunct van Azzam in het Afghaans Bureau. Azzam was lid van de conservatief-soennitische Moslim Broederschap, was een van de historische leiders van de Palestijnse verzetsgroep Hamas en kan gevoeglijk beschouwd worden als geestelijke inspirator van Osama Bin Laden.

Veel van de jongeren die in het Midden-Oosten, de Maghreb-landen, Turkije, het zuiden van de Sovjet-Unie, Afrika en ook in de VS en Europa gerekruteerd werden, verlieten hun vaderland onder het mom van de jaarlijkse haj, de pelgrimstocht naar Mekka. Osama Bin Laden reisde op het hoogtepunt van de activiteiten van het MaK de halve wereld af. De opvang van de jongeren en hun transport naar Afghanistan vonden plaats onder het toeziend oog van de Saoedische prins Turki bin Faisal bin Abdelaziz, die jarenlang chef was van de Saoedische veiligheidsdienst en ooit een van Osama's beste vrienden.

Tot de voormannen van het MaK werden gerekend Abdul Muizz, Abu Ayman, Abu Sayyaf, Samir Abdul Motaleb en Mohammad Yusuf Abbas. Het MaK werkte nauw samen met de Egyptische en Saoedische regering en het internationale netwerk van de Moslim Broederschap. Het verdeelde samen met de Pakistaanse veiligheidsdienst – de Inter Services Intelligence (ISI) – de miljoenen dollars aan Amerikaanse steun.

Afghanistan

In tientallen landen werd geld opgehaald voor humanitaire hulp aan de Afghaanse bevolking en de miljoenen vluchtelingen die na de Sovjet-invasie hun heil in Pakistan en Iran hadden gezocht. Voor de transfer van de Amerikaanse steun en de hulpgelden werd het MaK bijgestaan door twee banken, de Dar al Mal al Islami, opgericht in 1981 door de broer van prins Turki, prins Mohammed Faisal, en de Dalla al Baraka, opgericht door een zwager van de Saoedische koning Fahed. Deze banken stuurden het geld door aan een twintigtal hulporganisaties, waarvan de bekendste de International Islamic Relief Organisation (IIRO) werd. De IIRO en een andere belangrijke organisatie, het Islamic Relief Agency, werkten onder de paraplu van de World Islamic League, geleid door moefti Abdul Aziz bin Baz.
Tegen het einde van de strijd tegen de Sovjet-Unie kregen Azzam en Bin Laden onenigheid over wie zij als leider in Afghanistan zouden steunen. Bin Laden had een voorkeur voor de vroegere Afghaanse premier Gulbuddin Hekmatyar, leider van de Hezb-I-Islami, die zowel anti-communistisch als anti-westers was. Dit was trouwens ook de man die de Pakistaanse regering tevergeefs als leider naar voren zou schuiven aan het begin van de oorlog tegen de Talibaan, in oktober 2001. Azzams voorkeur ging uit naar Ahmad Shah Massoud, de leider van de Noordelijke Alliantie die in september 2001 zou worden vermoord.

Bin Laden besloot nadat de Sovjet- troepen zich hadden teruggetrokken een permanente militaire organisatie op te richten voor campagnes in andere landen waar moslims slachtoffer waren van onderdrukking. Dit werd Al-Qaeda (de basis). In 1989, het jaar dat de Sovjet-Unie Afghanistan verliet en Bin Laden zijn organisatie van Pakistan naar Soedan overbracht, werd Azzam door onbekenden vermoord. Bin Laden keerde terug naar Saoedi-Arabië en hielp in Jemen de eerste jihad-groep onder leiding van Tariq al Fadli oprichten. Hij keerde zich tegen de Saoedische koninklijke familie, toen deze niet wenste af te zien van bescherming door Amerikaanse militairen op haar grondgebied. In 1992 werd hij gedwongen het land te verlaten en in 1994 nam de Saoedische regering hem zijn Saoedische nationaliteit af.
In Soedan genoot Al-Qaeda de bescherming van de leider van het Nationaal Islamitisch Front (NIF), Hassan al-Turabi, de man achter de schermen van de junta van generaal Omar al-Bashir.
Na de overwinning op de Russen keerden honderden 'Arabische Afghanen' naar hun vaderland terug. Velen werd overigens de toegang geweigerd. Zij doken weer op in de oorlogen in voormalig Joegoslavië, Tsjetsjenië, Tadzjikistan, Libanon en Nagorno-Karabach. Bin Laden steunde groepen die de regering van hun land als verraders van islamitische idealen beschouwden (Egypte, Saoedi-Arabië), groepen die meenden dat de regering de moslimbevolking onderdrukte (zoals in India, Kosovo en Indonesië) en groepen die in hun land een islamitische staat wilden vestigen. Begin 1998, toen opnieuw bombardementen op Irak dreigden, richtte hij voor solidariteit met het Iraakse regime een aparte organisatie op, de 'World Islamic Jihad Against the Jews and the Crusaders', die later zou zijn opgegaan in Al-Qaeda.

Organisatie

Volgens een artikel in *Jane's Intelligence Review* (1 augustus 2001) kende Al-Qaeda, voordat de oorlog tegen de Talibaan losbarstte, 24 groepen die een informeel, horizontaal netwerk vormden, met tussen de 3.000 en 5.000 strijders (van de ruim 50.000 die korter of langer in Afghanistan hebben gevochten). De organisatie was hiërarchisch georganiseerd, met Bin Laden aan de top als emir en generaal, die de andere leiders raadpleegde in de shura majlis. Aan deze raad werd regelmatig gerapporteerd door vier commissies, voor militaire, religieus-juridische en financiële zaken en de media. Leden van deze commissies voerden speciale opdrachten van Bin Laden en zijn commandanten uit.
Zij vochten als 'brigade 055' mee tegen de Noordelijke Alliantie en hadden kampen in Khost, Mahavia, Kaboel, Jalalabad, Kunar en Kandahar alsmede wapendepots in Tora Bora en Liza. Veel informatie over de samenwerking tussen deze brigade, de Talibaan, Al-Qaeda en de Pakistaanse ISI ging vermoedelijk verloren nadat een Pakistaanse generaal in oktober 2001 brand had gesticht in het archief van de veiligheidsdienst.

Cellen van Al-Qaeda waren voor en na de aanslagen in de VS van september 2001 actief in meer dan 50 landen, inclusief Somalië, Eritrea, de Filippijnen, China, Kashmir, Oeganda, Kosovo, Tsjetsjenië, Dagestan en de Palestijnse gebieden. Uit de reconstructie van de aanslagen in 1998 in Nairobi (Kenia) en Dar es Salaam (Tanzania) bleek dat een cel jaren kon 'slapen' en dat de voorbereidingen vaak door andere personen werden gedaan dan de kamikazes die de aanslagen uitvoerden. Leden van cellen werden zo karig betaald dat sommigenm hun toevlucht namen tot winkeldiefstallen en andere kruimelmisdaad om het hoofd boven water te houden.
Al-Qaeda had wereldwijd investeringen en beleggingen gedaan en bezat een reeks boerderijen en bedrijven in Soedan die zich met legitieme zaken bezighielden zoals wegenbouw en de productie van tientallen voedingswaren, genetisch materiaal voor fokvee, leer en meubels. Een deel van de contacten met landen als Tadzjikistan liep via de Soedanese import- en exportbedrijven van Al-Qaeda.

In het artikel in Jane's Intelligence Review noemde de Britse onderzoeker Rohan Gunaratna van de Schotse St Andrews universiteit vier redenen waarom Al-Qaeda een veerkrachtige organisatie was.
Ten eerste was Al-Qaeda onder militante moslims 'het symbool van verzet tegen westerse overheersing' en Bin Laden een held die het durfde op te nemen tegen 'de grote Satan' (de VS) en 'de kleine Satan' (Israël). Door de pan-islamitische ideologie trok Al-Qaeda zowel Arabische als niet-Arabische moslims aan.
Voorts beschikte de organisatie over een diep 'achterland' door de banden met gewapende groepen in tal van landen. 'Bin Ladens genereuze giften en, nog belangrijker, zijn lof hebben hem in staat gesteld om solide betrekkingen op te bouwen op het niveau van de leiders en op operationeel niveau', aldus Gunaratna.
Nog een reden voor de kracht van Al-Qaeda was het feit dat leden infiltreerden in moskee- en liefdadigheidsorganisaties en daar ook de ideologie uitdroegen, waardoor de groep stevig verankerd was in tal van islamitische gemeenschappen en tegelijkertijd amper zichtbaar.
De vierde reden was de bescherming die de Talibaan in Afghanistan aan Al-Qaeda boden.

Opgepakte leden van de organisatie verstrekten vaak erg veel informatie of verraadden zelfs hun kameraden. Jamal al Fadl bijvoorbeeld, een beschermde getuige die informatie leverde in het proces tegen en-

kele medeplichtigen van de aanslagen in 1998 in Afrika, legde de interne organisatie van Al-Qaeda bloot. De kort na 11 september 2001 gearresteerde Algerijn Djamel Beghal gaf informatie over kameraden in Europa. Al-Qaeda bleek soms mannen met een huurlingenmentaliteit te rekruteren, niet alleen gelovigen die tot de dood doorvochten.
Door het oppakken of uitschakelen van de leiders, het droogleggen van de financiële netwerken en het aanpakken van wapenhandelaren die Al-Qaeda bevoorraadden, zou de organisatie volgens Gunaratna uit elkaar vallen en ontmanteld worden. Hij waarschuwde echter dat, na een nederlaag in Afghanistan, leden van Al-Qaeda wel hun handen vrij zouden hebben om zich met conflicten in andere delen van de wereld te gaan bemoeien.

Chronologie van de oorlog in Afghanistan

7 oktober:
De Amerikanen beginnen, in samenwerking met de Britten, een nachtelijke aanval op doelwitten van de Talibaan en Osama Bin Laden in Afghanistan. De operatie *Enduring Freedom* begint om negen uur 's avonds plaatselijke tijd met satellietgestuurde raketten die vanaf Amerikaanse en Britse schepen en vliegtuigen worden gelanceerd.
Doelen zijn vooral luchtafweergeschut en vliegtuigen van de Talibaan, omdat de Amerikanen eerst controle over het Afghaanse luchtruim willen krijgen alvorens een grondoorlog te beginnen. Maar ook de steden Kabul, Jalalabad, Farah, Konduz en de luchthaven van Kandahar worden aangevallen. In Kabul valt de stroom enkele uren uit en worden zware explosies gehoord.
Om de Afghanen duidelijk te maken dat de aanvallen niet tegen de bevolking zijn gericht en om humanitaire hulp te bieden, combineren de VS de bombardementen met voedseldroppings. De pakketten bevatten dagrantsoenen met genoeg voedingswaarde voor één persoon. Erin zitten onder meer witte bonen in tomatensaus, biscuits, brood, pindakaas, jam en een fruitreep. De VS droppen de eerste dag 37.500 ton aan hulpgoederen.
Troepen van de Noordelijke Alliantie openen ondertussen een offensief ten noorden van Kabul.
President Bush belooft een 'meedogenloze campagne' tegen het terrorisme te zullen voeren.
Volgens een peiling van het dagblad *Washington Post* en de televisiezender ABC staat 94 procent van de Amerikanen achter de aanvallen. Canada, Australië, Duitsland en Frankrijk zeggen de VS militaire steun toe.
De Talibaan spreken van een terroristische aanval op hun land. Osama Bin Laden zegt in een eerder op video opgenomen reactie dat het om een oorlog tegen de islam gaat.

8 oktober:
's Avonds volgt een tweede aanvalsgolf op Kabul, Kandahar en Jalalabad. Volgens de Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld zijn bij de eerste aanvalsgolf 31 doelwitten met succes bestookt. Het gaat om communicatievoorzieningen, luchtafweergeschut, vliegtuigen en trainingskampen van Al-Qaeda. Hij ontkent berichten van de Talibaan dat een Amerikaans vliegtuig is neergehaald. Volgens de Talibaan zijn bij de aanvallen twintig burgers omgekomen.
Troepen van de Noordelijke Alliantie bestoken de door de Talibaan beheerste, strategische stad Mazar-i-Sharif.
In verband met de luchtaanvallen staken het WFP en UNICEF de voedseltransporten in Afghanistan.
De Noord Atlantische Verdragorganisatie (NAVO) laat weten achter de luchtacties te staan en stuurt de VS vijf vliegtuigen met bemanning. Canada levert marineschepen, transport- en verkenningsvliegtuigen en meer dan 2.000 man, waaronder antiterreurcommando's.

9 oktober:
Er volgen twee nieuwe aanvalsgolven, waarbij de woning van Talibaanleider mullah Mohammad Omar in Kandahar wordt vernietigd. In Kabul komen vier lokale VN-medewerkers van een mijnenopruimingsproject om. Voor het eerst wordt nu ook bij daglicht gebombardeerd. Volgens het Amerikaanse leger zijn in totaal nu 31, niet nader beschreven, doelen getroffen.

10 oktober:
Minister Rumsfeld zegt dat de Amerikanen het luchtruim volledig beheersen en in staat zijn om 24 uur non-stop te bombarderen. Hij toont foto's van geraakte doelwitten en zegt dat de tegenstanders zwaar getroffen zijn.
Nadat de VS hebben gesuggereerd ook andere landen die terroristen beschermen te zullen aanvallen, spreekt de VN-Veiligheidsraad zijn steun uit voor de aanvallen.
Talibaanambassadeur Zaeef zegt dat de Talibaan twee miljoen martelaren voor onafhankelijkheid en soevereiniteit kunnen opofferen, mocht dat nodig zijn.
De Noordelijke Alliantie zegt dat 40 militaire leiders van de Talibaan en 1.200 manschappen zich bij haar hebben aangesloten. Inmiddels zijn sinds het begin van de aanvallen 20.000 Afghanen naar Iran gevlucht, maar dat land houdt zijn grenzen gesloten.

11 oktober:
De VS voeren zeer zware aanvallen uit nabij Kabul. Daarbij is het Talibaanleger voor het eerst direct het doelwit; troepen, legerplaatsen en andere militaire faciliteiten worden getroffen.
De Talibaan geven Bin Laden groen licht om een jihad (heilige oorlog) tegen de VS te voeren. Volgens de Talibaan is de jihad sinds de Amerikaanse aanvallen een verplichting voor elke Afghaan. Zij vragen in een brief aan de Organisatie van de Islamitische Conferentie zich in te spannen voor beëindiging van de aanvallen, die zij beschouwen als 'een gewelddaad tegen alle moslims'. De OIC, die de aanslagen in de VS scherp heeft veroordeeld, betwijfelt tijdens een bijeenkomst in Qatar de juistheid van de Amerikaanse acties maar spreekt geen oordeel uit.
Een Pakistaanse legerwoordvoerder maakt bekend dat er aan de Pakistaans-Afghaanse grens is gevochten tussen Talibaanstrijders die naar Pakistan wilden vluchten en Pakistaanse militairen.

12 oktober:
Amerikaanse bommenwerpers bestoken met clusterbommen kampen, commandoposten en andere militaire doelen rond Kabul en Kandahar.
Volgens de Talibaan zijn op 10 oktober ruim 140 burgers gedood, toen een moskee in Jalalabad en een nabijgelegen dorp werden getroffen.
De Amerikanen zeggen zich louter op militaire doelen te richten en eventuele burgerslachtoffers te betreuren. Het is volgens hen niet mogelijk berichten daarover na te trekken.

13-15 oktober:
De Talibaan maken melding van ruim 200 doden na een bombardement op het dorp Karam op 11 oktober. Vlakbij Karam bevond

Afghanistan

zich een trainingskamp van Al-Qaeda. Volgens minister Rumsfeld gaat het om ontploffingen van een ondergrondse munitieopslagplaats die was getroffen. Hij duidt het door de Talibaan genoemde aantal slachtoffers aan als 'belachelijk'.
President Bush zegt dat de aanvallen zullen stoppen als de Talibaan Bin Laden uitleveren.
Hij wijst een voorstel van de Talibaan om Bin Laden over te dragen aan een derde land af.
De 18-jarige zoon van Bin Laden zegt tegen Britse journalisten in Pakistan dat zijn vader schuilt in een grot in de bergen en dat hij nooit door de Amerikanen gevonden zal worden.
Pakistan geeft toe dat Amerikaanse vliegtuigen vanuit Pakistan opereren, maar ontkent dat het Amerikaanse troepen herbergt. De spanningen in het land lopen ondertussen op wegens aanhoudende anti-Amerikaanse betogingen van duizenden fanatieke moslims.
Mary Robinson, de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties, pleit voor een humanitaire gevechtspauze. Naar schatting vijf miljoen Afghanen hebben dringend voedselhulp nodig.
Haar oproep wordt gesteund door veel internationale hulporganisaties. Die vinden ook het combineren van bombardementen en voedseldroppings een slecht idee, omdat dat hun geloofwaardigheid aantast. Robinson wijst in dat verband naar aanvallen van radicale moslims op UNICEF-kantoren in Pakistan.

14 oktober:
De chef van de Talibaan-inlichtingendienst roept leiders van de Noordelijke Alliantie op tegen de Amerikanen te vechten.

16 oktober:
Volgens ooggetuigen voeren de VS de zwaarste bombardementen tot dan toe uit, op Talibaanstellingen bij Kabul en Kandahar. Volgens een Britse functionaris zijn in de eerste oorlogsweek 60 doelen getroffen.
De Noordelijke Alliantie zegt dat 4.000 Talibaanstrijders zich hebben overgegeven en dat zij de stad Mazar-i-Sharif dicht genaderd zijn.
De Amerikanen werpen inmiddels ook pamfletten af, die duidelijk moeten maken dat Amerika de vriend is van de Afghanen.
De Pakistaanse president zegt dat de kans om Bin Laden te pakken het grootst is als eerst Talibaanleider Omar wordt uitgeschakeld.
Saoedi-Arabië zegt 'niet gelukkig' te zijn met de acties 'omdat die onschuldigen doden', aldus de minister van Binnenlandse zaken van de oliestaat.

17 oktober:
Bij een Amerikaanse aanval op Kabul wordt een opslagplaats van het Internationale Comité van het Rode Kruis verwoest. Volgens een medewerker van het Rode Kruis is bij de daarbij ontstane brand een derde van de voorraad in vlammen opgegaan.
In Mazar-i-Sharif plunderen Afghanen de kantoren van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).
De Noordelijke Alliantie zegt het vliegveld bij Mazar-i-Sharif te hebben veroverd.
De Talibaanminister van Buitenlandse zaken, mullah Wakil Ahmed Muttawakil, doet tijdens een geheim bezoek aan Pakistan de Amerikanen opnieuw een voorstel om Bin Laden aan een derde, islamitisch land uit te leveren. Volgens westerse diplomatieke bronnen wil hij vertraging van de bombardementen om gematigden binnen de Talibaan de kans te geven een oplossing voor de Bin Laden-kwestie te vinden. Andere berichten melden echter dat Muttawakil uit Afghanistan gevlucht is.
De VS en Pakistan komen tijdens een bezoek van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken Colin Powell overeen dat er een multi-etnische, democratisch gekozen regering in Afghanistan moet komen. In Pakistan is op dat moment ook een delegatie van koning Zahir Sjah om te praten over de opzet van een nieuwe regering in Afghanistan.
Volgens een medewerker van de VN neemt de chaos in Afghanistan steeds meer toe. De spanningen tussen de Talibaan en hun duizenden buitenlandse medestrijders zouden oplopen omdat de Talibaan hen niet meer in de hand hebben. De buitenlanders, veelal Arabieren en Tsjetsjenen, nemen bezit van leegstaande huizen van gevluchte Afghanen en kantoren van buitenlandse hulporganisaties. In Kandahar breken zelfs gevechten uit tussen de Talibaan en Arabische strijders als die het kantoor van de hulporganisatie Islamic Relief bestormen.

18 oktober:
De VS voeren voor het eerst aanvallen uit vanaf landbases in het Golfgebied.
De aanvallen gaan zich nu meer richten op Talibaantroepen in de frontlinies. President Bush zegt dat de luchtafweer en luchtmacht van de Talibaan zijn vernietigd. Volgens het ministerie van Defensie is de inzet van Amerikaanse commando-eenheden zeer waarschijnlijk.
Talibaantroepen bezetten twee opslagplaatsen van het WFP in Kabul en Kandahar, waar 7.000 ton graan ligt opgeslagen. Ook vallen zij een kantoor van een particuliere hulpverleningsorganisatie binnen, waar ze auto's en een mobiele telefoon stelen.

19 oktober:
Volgens onbevestigde berichten van de Talibaan komen bij nieuwe bombardementen op Kabul en Kandahar 60 mensen om.
Het Amerikaanse ministerie van Defensie bevestigt dat eenheden van de Special Forces actief zijn in het zuiden van Afghanistan. Daar proberen zij Pathanen, de grootste Afghaanse bevolkingsgroep waartoe ook de Talibaanleiders behoren, over te halen zich af te scheiden van de Talibaan. De commandant van Al-Qaeda waarschuwt voor herhaling van de taferelen in Somalië, toen lichamen van Amerikaanse militairen door de straten werden gesleept.
Generaal Mukhammad Fakhim van de Noordelijke Alliantie voert in Doesjanbe (Tadzjikistan) gesprekken met de Russische stafchef Anatoli Kvasjnin over de situatie in Afghanistan, de hulpverlening en de veiligheid in centraal-Azië.

20 oktober:
De VS zeggen dat bij Amerikaanse aanvallen leden van Al-Qaeda zijn gedood, maar niets wijst erop dat het om Bin Laden of zijn naaste medewerkers gaat.
Inmiddels is meer dan een half miljoen voedselpakketten afgeworpen.
Rusland en India verklaren gezamenlijk dat er in een toekomstige Afghaanse regering geen plaats is voor de Talibaan. Volgens hen steunen de Talibaan moslimrebellen in hun landen. De VS en Pakistan menen echter dat er wel een rol is weggelegd voor de Talibaan, omdat zij veel steun hebben onder de Pathanen.

22 oktober:
De Talibaan zeggen dat ruim 100 mensen zijn gedood bij een Amerikaanse aanval op een ziekenhuis in Herat en dat de VS chemische en bacteriologische wapens inzetten.
De VS ontkennen deze berichten, maar een woordvoerster van de VN bevestigt op 24 oktober dat een militair ziekenhuis in Herat

is getroffen. Het aantal slachtoffers is onbekend.
De Talibaan beweren ook nabij Kandahar en in de provincie Helmand brokstukken van een Amerikaans vliegtuig en een helikopter te hebben gevonden. Washington zegt dat een helikopter is neergestort in Pakistan, waarbij twee bemanningsleden omkwamen.
Een arts bevestigt in een gesprek met de BBC dat de tienjarige zoon van Talibaanleider Omar tijdens de eerste aanvalsgolf bij Kandahar is omgekomen.
De Pakistaanse president Musharraf hoopt dat de VS hun aanvallen vóór het begin van de ramadan, de islamitische vastenmaand die half november begint, zullen staken wegens 'negatieve effecten in de moslimwereld'.
De Russische president Poetin zegt in gesprekken met de voormalige Afghaanse president Burhanuddin Rabbani verdere politieke en militaire steun toe en blijft vasthouden aan een Afghaans bewind zonder Talibaan.

24-25 oktober:
Amerikaanse vliegtuigen bombarderen Talibaanstellingen bij Kabul, Uzbashi en Mazar-i-Sharif. Bij laatstgenoemde stad is de opmars van de Noordelijke Alliantie vastgelopen. De olievoorraden van de Talibaan bij Kandahar vliegen in brand na een raketaanval.
Volgens het Britse ministerie van Defensie zijn tot dan toe negen bases van Al-Qaeda, negen vliegvelden en 24 kazernes zwaar getroffen.
In Pakistan beschieten leden van een extremistische groep twee Amerikaanse helikopters, waarvan de bemanning probeerde de eerder neergestorte helikopter te bergen. De Amerikanen moeten hun actie opgeven.
Afghaanse vluchtelingen zeggen dat de troepen van de Talibaan posities betrekken binnen de steden om zich beter te kunnen beschermen tegen de luchtaanvallen.

27 oktober:
De VS voeren zware aanvallen uit op Kabul, waarbij ze voor de tweede keer opslagplaatsen van het Internationale Rode Kruis treffen. Volgens de Talibaan komen vijf burgers om.
De Talibaan arresteren en executeren Abdul Haq, een belangrijke Pathaan die vanuit Pakistan onderweg was naar het zuiden van Afghanistan om daar Pathanen over te halen zich bij een royalistisch oppositieverbond aan te sluiten. De Talibaan beschouwden Haq, een veteraan uit de Russisch-Afghaanse oorlog, altijd al als een verrader. Volgens hen had Haq dollars bij zich om stamoudsten om te kopen, geen ongebruikelijke handelswijze in Afghanistan.

Kort voor zijn arrestatie had Haq telefonisch de hulp ingeroepen van de VS die tevergeefs een vliegtuig en twee helikopters stuurden. De uitschakeling van Haq slaat hoop op een brede regeringsalliantie met deelname van de Pathanen de bodem in.
Groot-Brittannië stuurt 200 mariniers naar Afghanistan. In totaal zullen 1.000 Britten in het land worden ingezet.

27-29 oktober:
De VS bombarderen bij vergissing een dorp in het door de Noordelijke Alliantie beheerste gebied. Daarbij vallen verschillende doden. Bij een aanval op Kabul komen een vader en zeven kinderen om, terwijl zij aan het ontbijt zitten.
De Noordelijke Alliantie doodt bij Mazar-i-Sharif 80 Talibaanstrijders en neemt er twintig gevangen. Bij de nabijgelegen stad Konduz vinden hevige gevechten plaats.
Rusland zal afzijdig blijven bij militaire operaties in Afghanistan, zegt minister van Buitenlandse zaken Igor Ivanov. Wel zal Rusland humanitaire en economische hulp verlenen.
Pakistan belooft na gesprekken met UNHCR-commissaris Ruud Lubbers Afghaanse vluchtelingen, dat wil zeggen vrouwen, kinderen, bejaarden en zieken of gewonden, niet meer te weigeren. Pakistan, dat al twee miljoen vluchtelingen herbergt, had eerder zijn grenzen gesloten.
De Afghaanse Islamitische Pers (AIP) bericht dat de Franse journalist Michel Peyrard van het blad *Paris Match* moet terechtstaan wegens spionage en andere aanklachten. Peyrard was op 9 oktober gearresteerd toen hij, verkleed als een Afghaanse vrouw, het land probeerde binnen te komen. De Britse journaliste Yvonne Ridley van het dagblad *Sunday Express*, die ook vanwege spionage was opgepakt, was inmiddels vrijgelaten.

30-31 oktober:
De VS bestoken grotten en tunnels in oostelijk Afghanistan, waar zij de schuilplaats van Bin Laden vermoeden. Ook voeren ze de militaire steun aan de Alliantie op door onder meer munitiedroppings.
Ambassadeur Zaeef zegt dat de Talibaan een onbekend aantal Amerikanen hebben gevangengenomen, maar dat wordt door de VS ontkend.
De speciale VN-gezant Lakhdar Brahimi arriveert in Pakistan om te spreken over de vorming van een nieuwe Afghaanse regering. Brahimi zal ook Iran, Turkmenistan, Oezbekistan en Tadzjikistan bezoeken.

(Vorige berichten pag. 554/1 e.v. - 2001)

Kabul, 27 oktober 2001: Een Afghaan verzamelt blikken kokende olie uit de opslagplaatsten van het Internationale Rode Kruis in het noordoosten van de hoofdstad, nadat deze ten tweede male in brand waren gevlogen door de Amerikaanse bombardementen. *(foto ANP)*

BANGLADESH

BINNENLAND

Laatste maanden premier Hasina vol stakingen en geweld

In de periode april – juli 2001, de laatste maanden van het premierschap van Sheikha Hasina, ging de golf stakingen en geweld in alle hevigheid door. In juli zou zij de macht na het aflopen van haar ambtstermijn overdragen aan een neutrale interim-regering. De grondwet vereiste dat deze binnen drie maanden verkiezingen hield. Hasina beschuldigde de oppositie van gewelddadige verstoring van de verkiezingscampagnes.

BNP organiseert staking

Op 9 en 10 april 2001 legde een staking tegen de regering de bedrijvigheid in Dhaka en Chittagong stil. De staking was uitgeroepen door oppositieleidster Begum Khaleda Zia van de Bengaalse Nationalistische Partij (BNP). Zij eiste het aftreden van premier Sheikha Hasina (Awami Liga). Bij onlusten en explosies raakten ongeveer 35 mensen gewond. De politie arresteerde 75 activisten.

Bomaanslag op katholieke kerk

Op 3 juni 2001 kostte een bomaanslag op een rooms-katholieke kerk in Dhaka aan tien parochianen het leven. Zestien raakten gewond. De bom was verborgen in een zak en ging af kort nadat de zondagsdienst begon.
Het was voor het eerst dat een aanslag op een kerk werd gepleegd. De politie verdacht islamitische militanten ervan. Deze pleegden ook een aanslag tijdens een Bengaals nieuwjaarsconcert in april, waarbij zeven mensen omkwamen.

Bomaanslag op verkiezingsbijeenkomst Awami Liga

Op 16 juni 2001 kostte een bomaanslag op een bijeenkomst van de regerende Awami Liga in Narayanganj aan 22 mensen het leven. Tientallen bezoekers, waaronder Awami-parlementariër Shamim Osman die de bijeenkomst voorzat, liepen zware verwondingen op.

Direct na de explosie brak een schietpartij uit, volgens getuigen tussen onbekende tegenstanders van Osman en zijn aanhangers.

De politie arresteerde op 17 juni drie verdachten: een journalist en vermeend lid van de kleine rechtse Vrijheidspartij, een BNP-activist en een fabrieksarbeidster. Daags na de explosie gingen Awami-aanhangers de straat op om te protesteren tegen het geweld. Oppositieleidster Zia zei dat ze haar auto met stenen hadden bekogeld en beschoten, maar dat kon de politie niet bevestigen. De Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) riep daarop op 19 juni een tweedaagse staking uit.

Op 25 juni 2001 organiseerde de BNP wederom een staking, ditmaal als protest tegen een wet die premier Sheikha Hasina en haar zuster levenslange speciale bescherming garandeerde. Op de tweede stakingsdag kwam een man om door een bomexplosie. Getuigen zeiden dat de bom vanuit een flatgebouw naar beneden was gegooid.

Ernstige rellen tussen aanhangers regering en oppositie

Op 6 juli 2001 raakten tweehonderd politieke activisten gewond bij gewelddadige botsingen tussen aanhangers van de regering en de oppositie in het noordelijke Rangpur. De onrust begon toen BNP-aanhangers een bijeenkomst van de Awami Liga probeerden te verstoren. De partijen bekogelden elkaar met stenen en zelfgemaakte bommen, totdat de politie ingreep met rubberkogels en traangas. Ook twintig agenten raakten gewond.

Ershad vormt alliantie met moslimpartij

Op 12 juli 2001 sloot de Jatiyapartij van Hossain Mohammad Ershad een verbond met de radicale Islamitische Grondwetorganisatie (MQM). Deze nieuwe alliantie, genaamd Islamitisch Jatiya Oikyo Front, streefde naar de instelling van de sharia, de islamitische wetgeving, aldus MQM-leider Moulana Syed Fazlul Karim.
Ershad zei vooral de corruptie en 'onrechtvaardigheid' te willen aanpakken. Ershad mocht zich wegens een veroordeling voor corruptie niet verkiesbaar stellen maar zou zijn partij wel leiden tijdens de verkiezingscampagnes.

Hasina beëindigt termijn en stelt interim-regering in

Op 15 juli 2001 trad premier Sheikha Hasina af in verband met het verstrijken van haar ambtstermijn. Haar regering was de eerste in de dertigjarige geschiedenis van Bangladesh die de volle rit uitzat. Zij benoemde Latifur Rahman, voormalig opperrechter, tot leider van een interim-regering, onder wier auspiciën in oktober nieuwe verkiezingen zouden worden gehouden. De beëdigingceremonie werd geboycot door oppositieleidster Zia van de Bengaalse Nationalistische Partij (BNP).

Rahman beloofde snel de orde te zullen herstellen. Schermutselingen tussen Awami- en BNP-aanhangers hadden de afgelopen dagen dertien levens geëist en meer dan honderd gewonden. Hasina veroordeelde het geweld maar zei tevreden te zijn over de soepel verlopen machtsoverdracht.

Sanering politie- en ambtenarenapparaat

Omdat de grondwet een neutrale interim-regering vereiste, liet Rahman op 16 juli 2001 dertien staatssecretarissen, waaronder die van Binnen- en Buitenlandse zaken, overplaatsen naar andere ministeries. Hasina protesteerde vergeefs tegen de maatregel.

Begin augustus volgde de overplaatsing van nog eens 400 ambtenaren en meer dan 500 man van de politie. Veel van hen kregen een andere post of een nieuwe baan bij het ministerie van Binnenlandse zaken. Honderden werden tot 'agent voor speciale dienst' benoemd, zonder dat zij echter speciale verantwoordelijkheden kregen.
Rahmans maatregelen kregen steun van oppositieleidster Zia, die had gepleit voor verwijdering van alle pro-Hasina ambtenaren.

Sloppenwijken opgeruimd

Op 14 augustus 2001 braken gevechten uit tussen bewoners van een sloppenwijk in Dhaka en de politie en spoorwegpersoneel toen deze de wijk kwamen ontruimen. De sloppenwijk die was gebouwd op terrein van de spoorwegen, herbergde meer dan 2.000 mensen. Volgens de autoriteiten woonden ook veel criminelen in de wijk.

Op 27 augustus 2001 werden 250 bouwsels op een rivieroever in Dhaka met de grond gelijkgemaakt. Volgens de autoriteiten vervuilden en verstopten de bewoners de rivier. Ook andere gebouwen langs de achttien kilometer lange oevers zouden worden vernietigd.

Wapenbezit aangepakt

Op 29 augustus 2001 trok de regering alle vergunningen in van wapens die sinds januari waren aangeschaft en beval zij onmiddellijke inlevering van het schiettuig. Zij hoopte zo het geweld tijdens de verkiezingscampagnes te beteugelen. De oppositie had herhaaldelijk aanpak van het wapenbezit geëist.

Oppositiepartijen presenteren verkiezingsprogramma's

Op 31 augustus 2001 maakte de oppositiepartij Jamaat-e-Islami, de grootste islamitische partij, haar verkiezingsprogramma bekend. Zij streefde naar een welvaartsstaat op basis van islamitische ideologie, aanpak van de corruptie en terrorisme en bescherming van vrouwen- en kinderrechten.

Activiteiten van buitenlandse non-gouvernementele organisaties moesten worden beperkt omdat zij anti-islamitische opvattingen verspreidden. Moskeeën moesten centra voor religieus en algemeen onderwijs worden. De partij was voor een sterkere krijgsmacht in verband met de door haar gevreesde Indiase dreiging.

De Jamaat-e-Islami maakte deel uit van de alliantie van vier partijen onder leiding van de Bengaalse Nationalistische Partij (BNP). De partij won bij de verkiezingen van 1996 slechts 3 van de 300 parlementszetels.

Op 7 september 2001 presenteerde BNP haar plannen, die de hoogste prioriteit legde bij herstel van de openbare orde en wetgeving tegen onderdrukking van vrouwen en kinderen legden.
De partij wilde verder versterking van de militaire macht, onafhankelijkheid van de rechtspraak, een ongebonden buitenlandse politiek, maar 'speciale' relaties met islamitische landen. Ze was ook voor bevordering van buitenlandse investeringen, verbetering van de infrastructuur, rampenbestrijding en algemene ontwikkeling. BNP-leidster Zia zei het aantal parlementsleden te willen verhogen van 300 naar 500.

Oppositie wint verkiezingen

Bij de verkiezingen van 1 oktober 2001 behaalde de oppositionele Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) 191 zetels, en met haar alliantiepartner Jamaat-e-Islami 18 zetels en twee kleinere alliantiepartners samen 6 zetels. Daarmee veroverde de oppositie meer dan tweederde van de 300 zetels. De Awami Liga van ex-premier Sheikha Hasina won slechts 63 zetels. Het Islamitische Nationale Eenheidsfront van oud-premier Ershad haalde 14 zetels.
De regeringscommissie voor de verkiezingen wees een verzoek van Hasina om de uitslagen ongeldig te laten verklaren wegens fraude, van de hand.

De opkomst bij de verkiezingen was hoog, 75 procent. Internationale waarnemers bevestigden dat de verkiezingen over het algemeen vrij en eerlijk waren verlopen. In zestien districten moesten ze echter wegens geweld enkele dagen worden opgeschort.

Bij geweld tijdens verkiezingscampagnes waren de afgelopen weken bijna 300 mensen omgekomen en bijna duizend gewond geraakt, veelal door gevechten tussen aanhangers van verschillende partijen. Op de verkiezingsdag zelf kwamen zes mensen om.

De regering zette op grote schaal politie, paramilitairen en elite-eenheden in om de veiligheid tijdens de verkiezingen te bewaken. Op last van de regering moesten tijdens het stemmen mobiele telefoons wor-

Uitslag parlementsverkiezingen Bangladesh (1 oktober 2001)

	zetels
BND-alliantie:Bangladesh Jatiyatabadi Dal (Bengaals Nationalistische Partij - BND)	191
Jamaat-e-Islami Bangladesh (Islamitische Gemeenschap Bangladesh - JIB)	18
Jatiya Dal (Naziur) (Nationale Partij (Naziur))	4
Islami Oikya Jote (Islamitisch Eenheidsfront)	2
Bangladesh Awami League (Bangladesh Volksliga)	63
Jatiya Dal (Ershad) (Nationale Partij (Ershad))	14
Jatiya Dal (Manju) (Nationale Partij (Manju))	1
Krishak Sramik Janata League (Volksliga van boeren en arbeiders)	1
Onafhankelijken	6
vacant	2

Samenstelling regering (14 oktober 2001)

President
Shahabuddin AHMED

premier en tevens minister van Defensie, Chittagong Hill Tracts-zaken, Algemeen en Basisonderwijs, Energie en Minerale bronnen
Begum Khaleda ZIA

Arbeid
Abdullah AL NOMAN
Binnenlandse zaken
Altaf Hossain CHOWDHURY
Buitenlandse zaken
A.Q.M. Chowdhury BADRUDDOZA
Communicatie
Nazmul HUDA
Financiën en Planning
M. Rahman SAIFUR
Gezondheid en Familiewelzijn
Khondakar Hossain MOSHARRAF
Handel
Amir Mahmud Chowdhury KHASRU
Huisvesting en Publieke werken
Mirza ABBAS
Industrie
M.K. ANWAR
Informatie
Abdul Moin KHAN
Justitie en Parlementaire zaken
Ahmed MOUDUD
Jute
Ahmed HAFIZUDDIN
Land
M. Shamsul ISLAM
Lokaal bestuur, Rurale ontwikkeling en Coöperaties
Abdul MANNAN Bhuiyan
Milieu en Bosbouw
Shahjahan SIRAJ
Onderwijs
Osman FAROOQ
Post en Telecommunicatie
Haque AMINUL
Rampenmanagement en noodhulp
Chowdhury Kamal Ibne YUSUF
Scheepvaart
Akbar HOSSAIN
Sociaal welzijn
Ali Ahsan Mohammad MUJAHEED
Textiel
Abdul Chowdhury MATIN
Visserij en Veestapel
Sadeque Hossain KHOKA
Voedsel
Islam TARIQUL
Vrouwen- en Kinderzaken
Khurshid Haque JAHAN
Waterbronnen
L.K. SIDDIQUI

Voorzitter parlement
Abdul HAMID
Gouverneur centrale bank
Mohammad FARASHUDDIN

den uitgeschakeld om beïnvloeding van kiezers te voorkomen.

Begum Khaleda Zia nieuwe premier

Op 10 oktober 2001 werd Begum Khaleda Zia, leider van de BNP, ingezworen als premier. Ze beloofde dat haar regering de strijd zou aanbinden met terrorisme en werkloosheid.

Extra veiligheidsmaatregelen voor minderheden

Op 15 oktober 2001 zei minister van Binnenlandse zaken Altaf Hossain Chowdhury dat alle minderheden in het land recht hadden op godsdienstvrijheid en dat extra veiligheidsmaatregelen waren genomen om die vrijheid te garanderen. Lokale politie en justitie hadden opdracht gekregen de veiligheid tijdens het jaarlijkse Durga Pujafestival, dat de hindoegemeenschap spoedig zou vieren, scherp in de gaten te houden.
Volgens berichten in de media en oppositieleidster Sheikha was er sinds het aantreden van de nieuwe regering sprake van toenemend geweld tegen religieuze minderheden, in het bijzonder tegen hindoes. Daarbij ging het om marteling, verkrachting en ander geweld.

Minister Chowdhury erkende dat zich in de nasleep van de verkiezingen enkele van zulke gevallen hadden voorgedaan, maar zei dat de rest van de beschuldigingen nergens op berustten.

Regering pakt corruptie aan

Op 24 oktober 2001 legde de politie beslag op de paspoorten van vier ministers uit het vorige kabinet van premier Hasina om te voorkomen dat zij het land zouden uitvluchten wegens corruptieaanklachten. De regering had kort daarvoor een grootscheeps onderzoek naar corruptie onder de regering-Hasina aangekondigd. Het hooggerechtshof had aanklachten die een anticorruptiebureau in 1997 tegen Zia had ingediend, nietig verklaard.

De ex-ministers in kwestie waren Tofael Ahmed (Industrie), Abdur Razzak (Waterbronnen), Mohmmad Nasim (Telecommunicatie en Binnenlandse zaken) en Mohiuddin Khan Alarmgirm (Planning). Ook het paspoort van Suranjit Sengupta, die destijds adviseur van premier Hasina was, werd ingenomen. Allen zeiden zeer verbaasd te zijn over de gebeurtenissen.

Oppositie boycot parlement

Op 28 oktober 2001 kwam het nieuwe parlement voor het eerst bijeen. De zitting werd geboycot door de Awami Liga. De Awami-parlementariërs hadden zich op 24 oktober wel laten beëdigen. Oud-premier Hasina had eerder gedreigd dat zelfs te zullen nalaten maar was na overleg met de partijtop toch gezwicht 'uit respect voor de kiezers'.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Situatie Chittagong Hill Tracts blijft problematisch

Op 1 juli 2001 vonden besprekingen plaats tussen de regering en etnische leiders van de Chittagong Hill Tracts over herziening van het vredesverdrag uit 1997. Aanleiding voor de gesprekken waren gewelddadige botsingen in juni tussen etnische bewoners en Bengaalse kolonisten, waarbij twintig mensen gewond raakten en tientallen woningen in brand werden gestoken.
Volgens de voorzitter van de regionale raad was de regering niet alle afspraken in het verdrag nagekomen. Zo was nog geen werk gemaakt van de rehabilitatie van voormalige rebellen en vluchtelingen. De regering beloofde dat te zullen aanpakken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Zakenlui protesteren tegen stakingen

Op 21 april 2001 gingen in Dhaka minstens 300 zakenmensen de straat op om te protesteren tegen de aanhoudende stakingen. 'We staan met onze rug tegen de muur en onze bedrijven staan door de stakingen op de rand van bankroet', aldus Yussuf Abdullah Harun, voorzitter van de Bengaalse Federatie van Kamers van Koophandel en Industrie. Hij waarschuwde voor een massale werkloosheid.

Sinds het aantreden van premier Sheikha Hasina in 1996 had de oppositie 85 stakingsdagen georganiseerd. In april 2001 was al 132 uur gestaakt. Volgens Harun leverde elke stakingsdag de Bengaalse economie een verlies op van 66 miljoen dollar (ongeveer 73,9 miljoen euro). De export daalde in maart met 5,5 procent ten opzichte van februari.

Financiële hulp voor sanering sloppenwijken

Op 29 mei 2001 presenteerde de Krishi Bank, een staatsbank voor de agrarische sector, een microkredietprogramma voor 20.000 bewoners van sloppenwijken in Dhaka die terugkeerden naar hun oude dorpen. Zij kregen leningen van 5.000 tot 300.000 thaka (ca. 98,2 tot 5.894,5 euro) voor het opzetten van landbouw- of andere bedrijven en de aanschaf van vervoermiddelen.
De afgelopen twee jaar had de Krishi Bank op deze wijze al ruim 14.000 mensen op weg geholpen. Minister van Financiën S.A.M.S. Kibria zei dat de Krishi Bank 42,2 miljoen thaka (ca. 828.800 euro) in het programma had gestoken. Het project kreeg van twee financiële Aziatische ontwikkelingsassociaties de Asian Banking Award 2001.

Bijna een kwart van de bevolking in Dhaka woonde in sloppenwijken. Uit onderzoek van de bank was gebleken dat veel bewoners een stukje land in hun dorp bezaten en terug zouden willen keren als de levensomstandigheden er beter waren.

Bangladesh ontkent meest corrupte land te zijn

Op 27 juni 2001 publiceerde Transparency International, een organisatie in Duitsland, een internationale corruptieranglijst. Bangladesh stond bovenaan als meest corrupte land.
Volgens woordvoerder van het Bengaalse ministerie van Buitenlandse zaken klopte dat niet en was het rapport gebaseerd op onjuiste informatie.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale bank verlaagt rente

Op 25 oktober 2001 verlaagde de Centrale bank de rente van 7 naar 6 procent. Ook werkte de bank aan maatregelen om commerciële banken aan te moedigen hun rentetarieven, met name die op de exportkredieten, te verlagen van 10 naar 7 procent, zonder dat zij daarbij veel verliezen zouden

lijden. Onder de vigerende regelingen waren deze banken vrij hun tarieven vast te stellen.
De regering hoopte met zulke maatregelen de economie te stimuleren. De export van kleding, 's lands belangrijkste exportproduct, was sinds het uitbreken van de oorlog in Afghanistan gedaald.

JUSTITIE

Nieuwe doodvonnissen in Rahman-moordzaak

Op 30 april 2001 veroordeelde een rechtbank in Dhaka twee legerofficieren tot de dood wegens betrokkenheid bij de moord op sheikh Mujibur Rahman in 1975, de vader van premier Sheikha Hasina. Drie anderen gingen vrijuit. Eerder waren al tien verdachten ter dood veroordeeld. Vier verdachten zaten nog in de gevangenis.

Amnestie voor kleine criminelen

Op 23 augustus 2001 zei de regering amnestie te overwegen voor kleine criminelen om ruimte in de gevangenissen vrij te maken voor tienduizenden politieke activisten, die sinds het aantreden van de interim-regering in juli waren gearresteerd. In de Bengaalse gevangenissen verbleven 65.000 gedetineerden, terwijl de capaciteit slechts voldoende was voor 24.000 gevangenen.

ONDERWIJS

Universiteit dicht door studentenstaking

Op 30 juli 2001 sloten de universiteit van Dhaka en de medische faculteit uit angst voor onlusten hun deuren nadat de Jatiyatabadi Chhatra Dal (JCD), de studentenvleugel van de oppositionele Bengaalse Nationalistische Partij (BNP) een staking had uitgeroepen om zo het aftreden van de rector magnificus A.K. Azad Chowdhury af te dwingen. Volgens hen kon hij als aanhanger van de inmiddels afgetreden premier Sheikha Hasina niet meer aanblijven.

De universiteiten schrapten voor de komende drie dagen alle colleges en examens. Chowdhury gaf de politie opdracht tot huiszoekingen in de studentenhuizen om zo politieke activisten die geen student waren op te sporen en wapens in beslag te nemen. Eerder had de nieuwe regeringsleider, Latifur Rahman, al de jacht op illegale wapens en criminelen laten openen.

NATUUR EN MILIEU

Sterfte door natuurgeweld gestegen

Op 27 juli 2001 maakte de Internationale Federatie van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan (IFRCRCS) bekend dat natuurgeweld in Bangladesh het afgelopen decennium aan 147.753 mensen het leven had gekost, vijf keer zoveel als in het decennium daarvoor. Meer dan driekwart daarvan was omgekomen tijdens een cycloon in 1991.
Volgens de organisatie behoorde 80 procent van de dodelijke slachtoffers van natuurrampen in de wereld tot de Aziatische bevolking.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Slachtoffers mensenhandel opgepakt

Op 2 augustus 2001 zetten Bengaalse grenswachten nabij Sultanpur 81 mensen vast, waaronder 32 kinderen en 18 vrouwen, die zij hadden aangetroffen op een rivieroever waar zij wachtten om naar India te worden gesmokkeld. Elk had de smokkelaars 10.000 thaka (ca. 196 euro) betaald en was goedbetaald werk in India beloofd. De politie zou hen na ondervraging naar huis terugsturen. Jaarlijks werden 20.000 Bengalen gesmokkeld naar India, Pakistan en de Golfstaten, waar zij veelal in de prostitutie belandden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Vluchtelingenstroom na grensgevechten met India

Op 19 april 2001 sloegen bijna 10.000 inwoners van het district Kurigam op de vlucht na een escalatie van vuurgevechten tussen Bengaalse en Indiase grenstroepen. Volgens de Bangladesh Rifles, de Bengaalse grenswachten, had India mortieren en zware machinegeweren gebruikt. Bangladesh zette ook machinegeweren in, maar ontkende raketten te hebben afgevuurd. Bij de gevechten waren zestien Indiërs en twee Bengalen om het leven gekomen.

De strijd begon nadat Bengaalse troepen een strook land van de Indiase deelstaat Meghalaya innamen. Volgens hen hield India het gebied al decennialang ten onrechte bezet. De Bengalen zouden volgens India ook geprobeerd hebben een Indiase legerpost te bezetten.

India beschuldigt Bangladesh van marteling

Op 23 april 2001 zei de Indiase minister van Buitenlandse zaken Jaswant Singh een protest bij de Bengaalse regering te hebben ingediend wegens de behandeling van de omgekomen Indiase soldaten. Hun lijken vertoonden sporen van verminking, hetgeen door Indiase en Bengaalse autoriteiten was bevestigd. Sommige soldaten waren van dichtbij doodgeschoten.
Singh vond dat Bangladesh tegen de daders moest optreden maar dat het incident de vriendschappelijke relaties tussen beide landen niet mocht schaden. Premier Sheikha Hasina zei een onderzoek naar de gebeurtenissen te zullen instellen.

Grensoverleg loopt op niets uit

Op 4 juni 2001 eindigde een driedaagse ontmoeting tussen Indiase en Bengaalse vertegenwoordigers van Buitenlandse zaken zonder dat een oplossing van de grensgeschillen werd gevonden. Volgens een Indiase afgevaardigde was wel overeenstemming bereikt over de aard van de disputen maar was verdere onderhandeling noodzakelijk, uiterlijk in april 2002.

Indiase troepen doden vijf Bengalen

Op 21 september 2001 maakten de Bangladesh Rifles bekend dat de afgelopen drie dagen vijf van hun manschappen in het district Panchagarh door Indiase grenswachten waren doodgeschoten. Volgens India waren de slachtoffers smokkelaars.
Met het laatste incident was het aantal Bengalen dat sinds juli bij grensincidenten was omgekomen op 27 gekomen.

Amerikaanse oud-president pleit einde politieke strijd

Op 4 augustus 2001 beëindigde de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter zijn driedaags bezoek aan Bangladesh met een oproep aan de politieke leiders om het geweld te stoppen en de verkiezingen vreedzaam te laten verlopen. Sinds het aftreden van premier Hasina en de installatie van

Bangladesh

een interim-regering medio juli waren bij geweld tussen politieke activisten meer dan dertig mensen omgekomen.
Carter geloofde wel dat Bangladesh 'een erg mooie toekomst' voor zich had, gezien eerdere vrije verkiezingen in 1991 en 1996, mits alle partijen samenwerkten met de gekozen regering. Carter was in Bangladesh als hoofd van een team van het Amerikaanse Nationaal democratische instituut voor internationale zaken dat de verkiezingen in oktober zou waarnemen. Hij sprak met oud-premier Hasina, interim-premier Rahman en oppositieleidster Zia.
Carter was nauwelijks weg of Hasina en Zia begonnen elkaar als gewoonlijk te beschuldigen van samenzweringen en geweld. Verschillende kleinere partijen beschuldigden Carter van bemoeienis met Bengaalse zaken en verweten de grotere partijen dat zij Carter met hun klachten hadden lastiggevallen.

Op 23 september 2001 besloot Carter de verkiezingen niet zelf te zullen bijwonen vanwege de terroristische aanslagen in Amerika. Zijn waarnemers zouden wel komen.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Op 21 september 2001 ging bijna tienduizend moslims, na het bijwonen van een gebedsbijeenkomst voor de slachtoffers van de terroristische aanslagen in New York en Washington op 11 september, de straat op om te protesteren tegen Amerikaanse vergeldingsacties in Afghanistan. Zij droegen portretten van Osama Bin Laden, die door de VS als brein achter de aanslagen werd beschouwd en zich in Afghanistan schuilhield, en verbrandden een afbeelding van de Amerikaanse president George W. Bush. Zij zagen militaire acties tegen Afghanistan als een bedreiging van de islam.

De regering had Amerika inmiddels volledige steun toegezegd in de strijd tegen het terrorisme en het Bengaalse luchtruim en havens en vliegvelden opengesteld voor militaire acties.

Moslims demonstreren tegen VS

Op 12 oktober 2001 protesteerden duizenden moslims in Dhaka tegen de Amerikaanse aanvallen op Afghanistan. Zij droegen portretten van Osama Bin Laden en spandoeken met 'Dood aan Amerika' erop. De demonstratie verliep verder vreedzaam. Ook in andere steden werd geprotesteerd.
Volgens middenstanders vonden posters van Bin Laden met naast hem Bert uit het westerse kinderprogramma 'Sesamstraat' gretig aftrek. Het was niet bekend of de kopers wisten wie Bert was. Eén demonstrant zei dat het om de Amerikaanse president George W. Bush ging.

(Vorige berichten pag. 225/2 - 2001)

Brunei

BRUNEI

BINNENLAND

Bezittingen van failliete prins Jeffri geveild

Op 11 augustus 2001 begon te Brunei een openbare veiling van zo'n tienduizend bezittingen van prins Jeffri Bolkiah, de broer van sultan Hassanal Bolkiah. In 1998 was gebleken dat Jeffri als minister van Financiën de staatskas had geplunderd om in weelde te kunnen leven. De opbrengst van de veiling van de spullen van Jeffri, van gouden toiletborstels tot luxe jachten en vluchtsimulators, bedroeg ongeveer 8 miljoen euro, maar dat bedrag viel in het niet bij de miljarden die hij had geroofd.

De economie van Brunei had in 2001 nog altijd te lijden onder de spilzucht van Jeffri, al was de buitenlandse valutavoorraad met 26 miljard euro in oktober 2001 weer terug op het niveau van voor 1998.

Schuldeisers van Amedeo spannen rechtszaak aan

In zijn val had Jeffri ook zijn investeringsbedrijf Amedeo mee omlaag gesleurd. Toen het bedrijf failliet werd verklaard had het ca. 1 miljard Bruneise dollar (ca. 550 miljoen euro) schuld. Op 18 augustus 2001 accepteerde Jeffri een dagvaarding namens de honderden schuldeisers en leek er een grote rechtszaak te komen, maar op 30 oktober kwamen de advocaten van de prins met een andere oplossing. Ze hadden een bedrijf opgericht genaamd Global Evergreen, dat tot doel had afbetaling van de schulden aan kleinere crediteuren van Amedeo. Minister van Onderwijs Abdul Aziz Omar was de directeur, samen met de privé-secretaris van de prins Rakawi Sabli en zijn Britse advocaat, Joe Hage.

Crediteuren die 300.000 Bruneise dollar (ca. 165.000 euro) of minder tegoed hadden konden volledige terugbetaling verwachten, terwijl schulden tot 2 miljoen Bruneise dollar (ca. 1,1 miljoen euro) voor minstens 45 procent zouden worden afbetaald.
Onder deze regeling zou 77 procent van Amedeo's schuldeisers worden afbetaald, aan wie Jeffri samen 40 miljoen Bruneise dollar (ca. 22 miljoen euro) schuldig was. Waar het geld vandaan kwam zei Global Evergreen niet en evenmin welke regeling het wilde treffen om de resterende schulden af te lossen.

Nieuwe mediawet beperkt persvrijheid

Het in New York gevestigde Comité ter Protectie van Journalisten (CPJ) sloeg op 26 september 2001 alarm over een mediawet die Brunei op 1 oktober zou invoeren. Onder de nieuwe wet kon 'onjuiste' berichtgeving in de media beboet worden met maximaal 40.000 Bruneise dollar (ca. 21.781 euro), drie maanden gevangenisstraf, of een combinatie. Niet alleen de schrijver van zo'n 'onjuist' artikel was aansprakelijk, ook de uitgever, drukker en redactie van het blad.
Verder mochten alleen permanente inwoners van Brunei – al dan niet met de Bruneise nationaliteit – nog in de directie van mediabedrijven zitten en mochten deze bedrijven zonder toestemming van het ministerie van Binnenlandse zaken geen sponsoring uit het buitenland meer accepteren.
Het CPJ schreef een brief aan de sultan van Brunei, waarin het de nieuwe wet een bedreiging voor de persvrijheid in het sultanaat noemde.

(Vorige berichten pag. 303/3 - 2001)

China

CHINA

BINNENLAND

Boeren mogen zich vrij in steden vestigen

Per 1 oktober 2001 versoepelde China het systeem van de zgn. 'hukou', een regeling uit de tijd van Mao Zedong, die mensen aan

hun woonplaats bond. Volgens dit systeem verloren boeren automatisch hun rechten, zodra ze zich zonder vergunning buiten de eigen regio vestigden. Op 1 oktober kregen ze echter het recht om zich in een geselecteerd aantal kleinere en middelgrote steden vrij te vestigen, mits ze daar een woning en werk hadden. Het ging om ongeveer 20.000 steden en stadjes.
Het gemiddeld jaarinkomen voor de ca. 900 miljoen Chinese boeren bedroeg in 2001 zo'n 120 euro, terwijl de 400 miljoen stedelingen gemiddeld 900 euro verdienden. Aangelokt door de hogere lonen hadden de afgelopen decennia ca. 100 miljoen boeren illegaal het platteland verruild voor de steden, waar een groot deel van hen sindsdien rechteloos verbleef en amper deelde in de stedelijke welvaart.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

'China is succesvol in armoedebestrijding'

China publiceerde op 15 oktober 2001 een witboek over de vorderingen in de armoedebestrijding. Hierin werd gesteld dat het aantal plattelandbewoners dat in armoede leefde sinds het begin van de economische liberalisatie in 1978 was afgenomen van 250 miljoen tot 30 miljoen, oftewel van 30,7 naar 3 procent van de plattelandsbevolking. 'Armoede' werd gedefinieerd als het onvermogen zich afdoende te kleden en te voeden.

In het witboek werd erkend dat het gros van de plattelandbewoners weliswaar niet meer straatarm was, maar desondanks nog altijd geen enkele vorm van luxe kende.
De komende tien jaar zou China zich specifiek gaan richten op armoedebestrijding in het midden en westen van het land, met speciale aandacht voor armoede onder vrouwen en gehandicapten.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Eerste buitenlandse zender op de Chinese kabel

Het Amerikaanse mediabedrijf AOL Time Warner zei op 22 oktober 2001 dat het een overeenkomst met China had getekend om een kabelzender in de Zuid-Chinese provincie Guangdong te gaan exploiteren. *China Entertainment Television* (CETV) van AOL werd de eerste buitenlandse commerciële zender op een publiek Chinees kabelnet en zou overwegend amusement gaan uitzenden. In sommige delen van het land was al wel een nieuwszender uit Hongkong te ontvangen.
In ruil voor de uitzendrechten bracht AOL de Engelstalige informatiezender van de Chinese staat *CCTV-9* vierentwintig per dag op de kabel in New York, Houston en Los Angeles.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Dialoog over mensenrechten met VS hervat

Het Chinese ministerie van Buitenlandse zaken zei op 11 oktober 2001 dat de dialoog tussen de VS en China over mensenrechten was hervat. De ministers van Buitenlandse zaken van de twee landen, Colin Powell en Tang Jiaxuan, hadden hier in september toe besloten.
Sinds het NAVO-bombardement op de Chinese ambassade in de Joegoslavische hoofdstad Belgrado in 1999 had China elk officieel contact over mensenrechten gemeden.
Volgens het ministerie hadden China en de VS op 9 oktober reeds besprekingen gevoerd te Washington, 'op basis van gelijkheid en wederzijds respect'. Details werden niet gegeven.
Washington bevestigde het bericht.

Separatisten uit Xinjiang ter dood veroordeeld

De Chinese krant *Yili Avondnieuws* meldde op 16 oktober 2001 dat vijf 'separatisten' uit de provincie Xinjiang ter dood waren veroordeeld en zeven anderen gevangenisstraffen hadden gekregen van vijf jaar tot levenslang. Ze waren schuldig bevonden aan 'het in gevaar brengen van kardinale staatsbelangen', maar wat dit precies inhield meldde de krant niet.
Ook wie de veroordeelden waren bleef onduidelijk. Het Informatiecentrum voor Oost-Turkestan, een internationale pressiegroep die opkomt voor de onafhankelijkheid van de overwegend islamitische West-Chinese provincie Xinjiang, zei echter te weten dat Abdulmejid een van hen was. Hij was een van de leiders van een grote anti-Chinese opstand in 1997 in de stad Yining te Xinjiang. Vermoedelijk hadden ook de anderen te maken gehad met anti-Chinese activiteiten.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gevolgen terreuraanslagen op VS

APEC-top in Shanghai in teken van strijd tegen terrorisme

Een top van de *Asia Pacific Economic Cooperation* (APEC) te Shanghai werd op 21 oktober 2001 afgesloten met een gemeenschappelijke veroordeling van de terroristische aanslagen die op 11 september 2001 in de VS waren gepleegd. Dit was opmerkelijk omdat de APEC feitelijk een economisch samenwerkingsverband is van 21 naties rondom de Stille Oceaan die naar onderlinge vrijhandel streven. De top zou aanvankelijk over handelsliberalisatie gaan, maar onder druk van lidstaat VS was er voornamelijk gesproken over de internationale strijd tegen het terrorisme.
De lidstaten beloofden samenwerking bij het voorkomen dat nucleaire, biologische en chemische wapens in handen van terroristen vielen, en ook bij het opsporen van terroristen. Ook zouden ze geldstromen naar terroristische groeperingen blootleggen en blokkeren, de veiligheidsmaatregelen op luchthavens verscherpen en grenscontroles verbeteren.
Over militaire acties tegen de Talibaan in Afghanistan en het Al-Qaeda netwerk van Osama bin Laden – die door de Amerikanen verantwoordelijk werden gehouden voor de aanslagen van 11 september – zweeg de gemeenschappelijke verklaring. President Poetin van Rusland gaf te Shanghai wel te kennen dat zijn land achter de Amerikaans-Britse aanvallen op Afghanistan stond, die op 7 oktober waren begonnen.

De Chinese president Jiang Zemin zei tegenover de top dat zijn land de aanslagen in de VS scherp veroordeelde en ze zag als een aanval op de vrede, welvaart en veiligheid van alle volken, alle religies en alle naties. Later zei de Amerikaanse president Bush dat Jiang Zemin de hulp van de Chinese geheime diensten had aangeboden voor de internationale strijd tegen het terrorisme.

De veiligheidsmaatregelen rondom de APEC-top waren enorm, uit angst voor terroristische aanslagen. In Shanghai waren duizenden agenten en militairen op de

been en grote delen van de stad waren voor het publiek gesloten. Voorafgaand aan de top had China landelijk ca. 23.000 mensen gearresteerd, die verdacht werden van roof, ontvoering, moord en het plegen van (bom)aanslagen.

Chinees parlement ratificeert verdragen tegen terrorisme

De Chinese staatsmedia meldden op 28 oktober 2001 dat het dagelijks bestuur van het Nationale Volkscongres twee internationale verdragen tegen terrorisme had geratificeerd, mede om zijn betrokkenheid bij de door de VS geïnitieerde strijd tegen het terrorisme te onderstrepen.

Met de ratificatie van het Internationaal verdrag over de beteugeling van terroristische bomaanslagen (International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings) verplichtte China zich om plegers van bomaanslagen te vervolgen of uit te leveren.
China zei dat de ratificatie niet gold voor artikel 20 van het verdrag, waarin stond dat geschillen over de interpretatie van het verdrag in een internationale rechtbank opgelost dienden te worden.
Ook ratificeerde China het Verdrag van Shanghai ter Bestrijding van Terrorisme, in juni 2001 tot stand gekomen op initiatief van de Shanghai Samenwerkingsorganisatie (SCO), waaraan China, Rusland, Kirgizstan, Kazachstan en Tadzjikistan deelnamen. De vijf verplichtten zich middels het verdrag tot samenwerking in de strijd tegen het terrorisme, gecoördineerd door een regionaal centrum tegen terrorisme in Bisjkek, Kirgizstan.

China wil internationale steun voor het neerslaan van terrorisme in Xinjiang

Peking vroeg in het kader van de internationale strijd tegen het terrorisme om buitenlandse steun voor de repressie van terrorisme in de provincie Xinjiang waar islamitische groeperingen streefden naar onafhankelijkheid. Een deel van de provincie had tot 1884 de staat Oost-Turkestan gevormd en veel etnische Uyguren – een Turkssprekend volk uit die regio – zouden die graag in ere herstellen. Peking zei over bewijzen te beschikken dat de Uygurse separatisten werden opgeleid in terroristische trainingskampen in het naburige Afghanistan. Xinjiang werd van tijd tot tijd opgeschrikt door bomaanslagen.
Mensenrechtengroeperingen zeiden dat China de internationale strijd tegen het terrorisme misbruikte om de roep om meer autonomie voor Xinjiang met harde hand de kop in te drukken. China zou de woorden 'separatisme' en 'terrorisme' gebruiken alsof ze hetzelfde betekenden en zowel de gewapende als de geweldloze strijd voor een onafhankelijk Oost-Turkestan onder de noemer 'terrorisme' vatten.

Paus biedt China excuses aan voor fouten in koloniale tijd

Paus Johannes Paulus II vroeg China op 24 oktober 2001 om vergiffenis en begrip voor fouten die missionarissen in de koloniale tijd hadden gemaakt. Welke deze fouten precies waren, zei hij niet. Ook zei de paus dat het Vaticaan diplomatieke betrekkingen met China wilde. Communistisch China had de betrekkingen met het Vaticaan in de jaren vijftig verbroken en sindsdien was het voor Chinese katholieken verboden om de paus te erkennen als religieus leider. Peking zag de kerk van Rome als een imperialistisch instituut dat samenspande met het westerse kolonialisme.
De paus deed de uitspraken te Rome op een conferentie over de verbetering van de dialoog tussen China en het westen. Aanleiding voor de conferentie was de herdenking van de reis naar China van de Italiaanse jezuïet Matteo Ricci, exact 400 jaar eerder. Anno 2001 werd hij onder Chinese katholieken nog altijd vereerd als 'de heilige uit het westen'.

Op 30 oktober verklaarde men van de kant van het Chinese het ministerie van Buitenlandse zaken dat men interesse had voor herstel van de betrekkingen, maar dat het Vaticaan dan wel eerst zijn ambassade op Taiwan moest sluiten. Ook zou China van een Vaticaanse ambassade geen inmenging in interne Chinese aangelegenheden dulden.
Het ministerie zei verder dat de excuses van de paus niet ver genoeg gingen, omdat hij niets had gezegd over de heiligverklaring van 120 katholieke martelaren op 1 oktober 2000, die toen bij Peking in het verkeerde keelgat was geschoten. Want terwijl het Vaticaan zei dat de nieuwe heiligen in China waren gestorven voor hun geloof, ging het volgens Peking om misdadigers die geëxecuteerd waren wegens samenspanning met Europese koloniale mogendheden, toen die China aanvielen tijdens de eerste opiumoorlog (1839-42) en de boksersopstand (1898-1900).

(Vorige berichten pag. 628/1 - 2001)

INDONESIË

BINNENLAND

Wahid gaat mensenrechtensituatie controleren

Oud-president Wahid keerde op 7 augustus 2001 terug naar Java. Na zijn afzetting in juli was hij naar de VS vertrokken voor een medische behandeling. Hij werd in zijn thuisland Oost-Java door tienduizenden juichende aanhangers opgewacht. Na een hartelijke ontvangst in Situbondo vertrok hij naar Jakarta, van waaruit hij naar eigen zeggen de mensenrechtensituatie in Indonesië in de gaten ging houden.

Kabinet Megawati beëdigd

Het kabinet van de in juli aangetreden president Megawati Sukarnoputri werd op 10 augustus 2001 beëdigd. De meest in het oog springende ministers waren:

• Dorodjatun Kuntjoro-Jakti, coördinerend minister van Economische zaken. Deze voormalige ambassadeur in de VS zou zijn diplomatieke vaardigheden gaan aanwenden om het internationale vertrouwen in Indonesië te herstellen. Het imago van Jakarta had een flinke deuk opgelopen door het klaarblijkelijke onvermogen om de al jaren aanhoudende binnenlandse onrust op politiek en economisch gebied tot bedaren te brengen. Dorodjatun zat ooit twee jaar in de gevangenis wegens openlijke protesten tegen Soeharto.

• Susilo Bambang Yudhoyono, coördinerend minister van Veiligheidszaken. Onder Wahid had hij dezelfde functie vervuld. Toen Wahid in mei 2001 de staat van beleg wilde afkondigen om zijn afzetting als president te voorkomen, had Yudhoyono hem ervan overtuigd dit niet te doen. De gepensioneerde luitenant-generaal werd overigens verdacht van mensenrechtenschendingen in de tijd dat hij nog in het leger zat.

Samenstelling van de regering
(10 augustus 2001)

President
MEGAWATI Sukarnoputri

Coördinerende ministers:
Economie, Financiën en Industrie
DORODJATUN Kuntjoro-Jakti
Veiligheid en Politieke zaken
Susilo Bambang YUDHOYONO
Welzijnszaken
Yusuf KALLA

Overige ministers:
Arbeid en Binnenlandse migratie
Jacob NUWA WEA
Binnenlandse zaken en Regionale autonomie
Hari SABARNO
Bosbouw
Muhammad PRAKOSA
Buitenlandse zaken
Hassan WIRAJUDA
Defensie
MATORI Abdul Djalil
Energie en Minerale grondstoffen
PURNOMO Yusgiantoro
Financiën
BOEDIONO
Handel en Industrie
Rini SOEWANDI
Infrastructurele ontwikkeling
SOENARNO
Justitie en Mensenrechten
Yusril Ihza MAHENDRA
Landbouw
Bungaran SARAGIH
Maritieme zaken en Visserij
Rokhmin DAHURI
Onderwijs
Abdul Malik FAJAR
Religiezaken
Said Agil MUNAWAR
Sociale zaken
Bachtiar CHAMSYAH
Staatszaken
Bambang KESOWO
Staatsondernemingen
Laksamana SUKARDI
Toerisme en Cultuur
I Gde ARDHIKA
Vervoer en Telecommunicatie
Agum GUMELAR
Volksgezondheid
Achmad SUJUDI

Op 10 augustus 2001 hield Megawati Sukarnoputri haar aanvaardingstoespraak in het staatspaleis in Djakarta, nadat zij was beëdigd als president van Indonesië. *(foto ANP)*

• Matori Abdul Djalil, minister van Defensie. Hij was geen militair, maar wel nationalist en beloofde alles op alles te zullen zetten om het land bijeen te houden. Matori's benoeming verbaasde vriend en vijand. Hij was tot juli 2001 voorzitter geweest van Wahids partij de PKB, maar toen geroyeerd omdat hij tegen de wil van de partij aanwezig was geweest bij de parlementaire vergadering waarop Wahid werd afgezet. Matori was daarna wel lid gebleven van de grootste moslimorganisatie van Indonesië, Nahdlatul Ulama.

Megawati houdt eerste toespraak

Op 16 augustus hield Megawati haar eerste openbare toespraak als president. Ze sprak voor het parlement, maar haar rede werd ook op tv uitgezonden. Omdat Megawati als vice-president onder Wahid weinig in het openbaar had gesproken, was het betrekkelijk onduidelijk wat er van haar en haar kabinet verwacht kon worden. Men had gehoopt dat deze toespraak meer helderheid zou geven, maar critici en analisten zeiden naderhand dat ze er niet veel wijzer van waren geworden.

Megawati bood namens Jakarta excuses aan voor de decennia van mensenrechtenschendingen in de opstandige provincies Atjeh en Irian Jaya. Ze zei echter ook dat de twee provincies wat haar betrof nooit onafhankelijk zouden worden.
Ze beloofde herstel van de orde in Indonesië. Het leger zou daarin een cruciale rol spelen, maar hierbij niet de mensenrechten schenden, zoals in het verleden zo vaak was gebeurd. De politieke stabiliteit wilde ze herstellen door de grondwet helderder te maken. De constitutie was in grote lijnen door haar vader, oud-president Soekarno, opgesteld en was op veel punten betrekkelijk vaag.
Tot slot wilde Megawati de corruptie bestrijden en de economie weer gezond maken, maar ze legde niet uit hoe ze dat ging aanpakken. Wel zei ze dat ze inzage had gevraagd in de bezittingen van haar ministers, zodat later gecontroleerd kon worden of ze niet onevenredig veel hadden verdiend.

Vluchtelingen stranden en verdrinken

Vluchtelingen richting Australië verdronken

Op 19 oktober 2001 zonk voor de kust van Java een vissersboot met ongeveer 400 illegale vluchtelingen, bijna allemaal uit Irak en Afghanistan. Naar schatting 350 mensen verdronken. Volgens overlevenden hadden de vluchtelingen ca. 1000 euro per persoon betaald aan Egyptische mensensmokkelaars om van Sumatra naar het Australische Christmas Island te worden gebracht. In de haven op Sumatra hadden ze echter al gezien dat het schip dusdanig lekte, dat het zijn doel nooit zou bereiken. Velen hadden daarom geprobeerd weer aan wal te gaan,

maar waren door geüniformeerde Indonesiërs met geweren gedwongen om aan boord te blijven. Alle Indonesische autoriteiten ontkenden de beschuldiging.

Duizenden vluchtelingen stranden in Indonesië

Elk jaar probeerden talloze vluchtelingen Australië per boot te bereiken. Duizenden van hen strandden echter in Indonesië en de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR moest dan uitmaken wat er met hen zou gebeuren. Aangezien bijna geen enkel land hen wilde opnemen, werd hun geduld soms danig op de proef gesteld.

Op 29 oktober 2001 verwijderde de politie ca. honderd asielzoekers uit het kantoor van de UNHCR in Jakarta, waar ze zich een week lang hadden opgehouden. Ze waren het wachten beu en wilden druk uitoefenen op de UNHCR om hen snel ergens onder te brengen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Tientallen doden door noodweer op Nias

Hevige regenval op het eiland Nias op 26 juli 2001 veroorzaakte kolkende modder- en waterstromen die wegen, bruggen en dorpen verwoestten. Zeker zestig mensen kwamen om het leven. De autoriteiten meldden op 2 augustus dat nog ca. 200 mensen werden vermist.

Megawati biedt Atjeh excuses aan, maar wordt uitgejouwd

President Megawati bracht op 8 september 2001 een eendaags bezoek aan Banda Atjeh en bood daar tegenover een publiek van 1500 mensen haar excuses aan voor het onrecht dat de provincie onder vorige Indonesische regeringen was aangedaan. Megawati sprak in de belangrijkste moskee van Banda en droeg traditionele kleding uit Atjeh en een paarse islamitische hoofddoek. Ze had een maand eerder in een rede op de nationale tv ook al haar excuses aangeboden. Megawati zei dat haar regering de economie van de provincie wilde ontwikkelen en de spiraal van geweld wilde doorbreken. Ze vroeg de bevolking om naar de toekomst te kijken en niet naar het verleden.
Tegen het eind van haar toespraak gingen enkele studenten staan omdat ze een vraag wilden stellen, maar Megawati vroeg hen weer te gaan zitten. Vervolgens werd ze uitgejouwd door zo'n honderd studenten. Ze zeiden naderhand dat ze boos waren omdat ze niet waren uitgenodigd bij besprekingen die Megawati eerder die dag had gevoerd met de gouverneur van Atjeh.

Irian Jaya krijgt meer autonomie en gaat Papoea heten

Het Indonesische parlement nam op 23 oktober 2001 een wetvoorstel aan om Irian Jaya meer autonomie te verlenen. De provincie had jaren voor onafhankelijkheid of meer zelfstandigheid gestreden en het Indonesische leger was hier dikwijls hard tegen opgetreden.

De nieuwe wet gaf Irian Jaya het recht de eigen vlag te voeren en de naam van de provincie te veranderen in Papoea. Bovendien mocht de lokale politiek in het vervolg autonoom opereren, behalve op het gebied van defensie, fiscaal en monetair beleid, buitenlandse zaken en religie. Het kiezen van gouverneurs werd een taak voor het lokale parlement.

Volgens de nieuwe wet moesten de opbrengsten uit mijn- en bosbouw voor 80 procent aan de provincie ten goede komen en die uit de winning van aardgas en aardolie voor 70 procent.

Papoea mocht een overheidsorgaan in het leven roepen ter bescherming van lokale culturen, waarin ca. 250 stamhoofden zitting kregen.

Hoewel de nieuwe regeling volgens Jakarta tot stand was gekomen na intensief overleg met vertegenwoordigers van de bevolking van Irian Jaya, waren lokale onafhankelijkheidsstrijders niet tevreden. Ze wilden geen autonomie maar onafhankelijkheid en ze wilden niet 70 of 80 procent van de opbrengsten van natuurlijke hulpbronnen in de provincie houden, maar 100 procent. Jakarta had al wel genoeg verdiend aan de provincie, die er nooit voor had gekozen om een deel van Indonesië te zijn, zo meenden zij.
Papoea was in 1963 onder internationale druk een Indonesische provincie geworden. Daarvoor was het een Nederlandse kolonie genaamd Nieuw-Guinea.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Exxon Mobil wint weer gas in Atjeh

Exxon Mobil Indonesia zei op 19 juli 2001 dat het een van de vier gasvelden van Arun in Atjeh weer in gebruik had genomen. In maart had het Amerikaanse bedrijf om veiligheidsredenen de gaswinningen gestaakt. De mededeling werd in Jakarta met grote opluchting ontvangen, omdat de nationale economie zwaar steunde op olie- en gaswinningen. De vreugde bleef echter beperkt, omdat drie van de vier gasvelden in Arun en de gasvelden van Pase en zuidelijk Lhoksukon nog dicht bleven. De bedrijfsfaciliteiten van Exxon werden daar weliswaar zwaar bewaakt, maar waren sinds de sluiting toch nog enkele keren aangevallen door rebellen van de onafhankelijkheidsbeweging van Atjeh.

Met het stilleggen van de gaswinning was de reputatie van Indonesië als betrouwbare gasleverancier aan o.a. Japan en Zuid-Korea beschadigd. Indonesië vreesde dat deze landen naar andere leveranciers zouden gaan uitkijken.

Monopolie nationaal olie- en gasbedrijf Pertamina gebroken

Het nationale parlement stemde op 23 oktober 2001 in met een wet die het dertig jaar oude monopolie van staatsbedrijf Pertamina op de olie- en gaswinning ongedaan maakte. Lopende contracten voor winning en distributie van de brandstoffen door derden zouden van Pertamina worden overgenomen door een nieuw op te richten agentschap. Binnen een jaar moest de distributie van brandstoffen volledig geliberaliseerd zijn.
Pertamina mocht als NV actief blijven, maar zou geen staatsbescherming meer krijgen. Gehoopt werd dat een geliberaliseerde energiemarkt efficiënter en minder corrupt zou zijn. De industrietak was cruciaal voor de Indonesische economie en bracht buitenlandse valuta in het laatje, die het land hard nodig had.

JUSTITIE

Gevangenisstraffen voor moord op VN-medewerkers in West-Timor

Zes mannen werden door een rechtbank in Jakarta op 4 mei 2001 veroordeeld tot ge-

vangenisstraffen van tien tot twintig maanden voor de moord op drie buitenlandse medewerkers van de VN, gepleegd in september 2000 in de West-Timorese stad Atambua.

De VN-medewerkers waren afkomstig uit Ethiopië, de VS en Kroatië. Ze werden doodgetrapt, door de straten van de stad gesleept en in brand gestoken. De daders waren Oost-Timorezen die tegen de onafhankelijkheid van de Indonesische provincie waren. De straffen waren relatief laag omdat het drietal volgens de rechter door een grote groep mensen was aangevallen en niet bewezen kon worden dat juist de zes gedaagden hun dood hadden veroorzaakt.
Vanuit het buitenland kwamen geschokte reacties op de relatief lage straffen. Veel landen meenden dat de daders wel degelijk aantoonbaar schuldig waren aan moord, maar Jakarta hen de handen boven het hoofd hield, zoals het eerder met andere pro-Indonesische Oost-Timorezen ook had gedaan.

Twintig jaar voor aanslag op beurs van Jakarta

Een rechtbank in Jakarta veroordeelde op 20 augustus 2001 twee mannen tot twintig jaar celstraf wegens betrokkenheid bij een bomaanslag in 2000 op de beurs van Jakarta. Bij die aanslag waren vijftien mensen om het leven gekomen.
Teuku Ismuhadi Jafar zou opdracht hebben gegeven voor de aanslag, maar niet bij de uitvoering betrokken zijn geweest. Zelf ontkende hij iedere betrokkenheid.
Nuryadin was een handlanger van Jafar en zou de aanslag hebben gepleegd. Hij was een maand eerder ontsnapt uit de gevangenis en werd daarom in absentia veroordeeld.
Een derde betrokkene zou later worden veroordeeld en twee anderen waren nog voortvluchtig.
Er kwam weinig in de publiciteit over de achtergronden van de aanslag. Volgens de rechtbank wilden de daders er Indonesië mee destabiliseren.

Tommy Soeharto vrijgesproken

Het Hooggerechtshof in Jakarta herriep op 1 oktober 2001 een eerdere gerechtelijke uitspraak dat Hutomo 'Tommy' Soeharto, zoon van de voormalige president, schuldig was aan corruptie. Tommy was in september 2000 veroordeeld tot 18 maanden cel en sinds november van daar jaar spoorloos verdwenen.

Volgens het oorspronkelijke oordeel had Tommy Soeharto zich als directielid van supermarktketen Goro Batara Sakti schuldig gemaakt aan corruptie. De beschuldiging betrof echter het jaar 1996 en volgens door Soeharto's verdediging aangeleverd nieuw bewijsmateriaal was hij in dat jaar helemaal geen directielid. Daarom werd het oordeel herroepen.

Tommy werd nog wel altijd beschuldigd van enkele bomaanslagen en de moord op Syafiuddin Kartasasmita, de rechter die hem in 2000 had veroordeeld. De politie bleef daarom naar hem zoeken.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Jakarta schoorvoetend achter de oorlog tegen terrorisme

Nadat de VS naar aanleiding van de aanslagen op 11 september 2001 te New York en Washington hadden opgeroepen tot een wereldwijde oorlog tegen het terrorisme, verklaarde Indonesië – het grootste moslimland ter wereld – in eerste instantie dat het zich neutraal zou opstellen in elk conflict tussen Washington en de Talibaan. Toen de Britten en Amerikanen op 7 oktober begonnen met aanvallen op Afghanistan veroordeelde Jakarta deze echter niet, al vroeg het hen wel om de acties beperkt te houden en zo min mogelijk slachtoffers te maken.
Toch zei president Megawati op 14 oktober in een toespraak op een religieuze bijeenkomst dat geen land het recht heeft een ander land aan te vallen en kwaad met kwaad te vergelden. Hieruit concludeerde de pers dat Megawati de aanvallen blijkbaar toch bekritiseerde. Later zeiden diverse ministers uit Megawati's kabinet dat de pers haar woorden had verdraaid en ze wel degelijk achter de Amerikanen stond.

Analisten stelden dat Megawati tussen twee vuren instond. Van de ene kant moest ze de VS wel steunen, omdat Indonesië de solidariteit van dat land hard nodig had voor de wederopbouw van de economie. De VS hadden Jakarta economische hulp in het vooruitzicht gesteld als het zich achter het Westen schaarde. Van de andere kant had ze de sympathie nodig van de tientallen miljoenen islamieten in eigen land, die tegen de aanvallen waren. Om hen achter zich te houden zou ze de omstreden uitspraken hebben gedaan.

Anti-Amerikaanse betogingen

In september, maar vooral na het begin van de Amerikaans-Britse aanvallen op Afghanistan op 7 oktober 2001, zag Indonesië bijna dagelijks grotere of kleinere demonstraties tegen de VS en voor solidariteit met de 'moslimbroeders' in Afghanistan. De demonstranten trokken de betrokkenheid van Bin Laden bij de aanslagen in de VS in twijfel en sommigen van hen riepen op tot een *jihad* (heilige oorlog) tegen de VS.
De grootste demonstratie vond plaats op 19 oktober in Jakarta. Toen namen zo'n 10.000 mensen deel.

Sterke terugval toerisme

Nadat fanatieke moslims op 11 oktober 2001 hadden gedreigd dat ze alle buitenlanders zouden verdrijven, verlieten veel in Indonesië woonachtige Amerikanen en Europeanen het land. Toeristen lieten het toen al enkele weken afweten: het ministerie van Toerisme meldde op 19 oktober dat sinds 11 september 1,3 miljoen potentiële toeristen hun reis naar Indonesië hadden geannuleerd.
Het toerisme was net een beetje bekomen van de onrust rondom de val van Soeharto, die eind jaren negentig het imago van Indonesië als vakantieland had bezoedeld.
Daadwerkelijk geweld jegens buitenlanders werd overigens niet gerapporteerd. Alleen twee Duitse toeristen werden lastig gevallen omdat men hen aanzag voor Amerikanen.

OVERLEDEN

Baharudin Lopa, procureur-generaal

Procureur-generaal Baharudin Lopa overleed op 4 juli 2001 in een ziekenhuis in Saoedi-Arabië. Hij leed aan hartproblemen en werd 66 jaar. Lopa was pas sinds een maand procureur-generaal. Daarvoor was hij minister van Justitie binnen het kabinet Wahid. Het verdriet over zijn overlijden was

groot, omdat hij gezien werd als een man die in staat was om de corruptie aan te pakken en oud-president Soeharto voor het gerecht te brengen.
Lopa werd begraven op de begraafplaats voor nationale helden te Jakarta.

(Vorige berichten pag. 562/2 - 2001)

BURUNDI

BINNENLAND

Moeizame vooruitgang in vredesbesprekingen

Demonstratie tegen ondertekening vredesakkoord

Honderden mensen demonstreerden op 19 augustus 2000 in de Burundese hoofdstad Bujumbura tegen de ondertekening later die maand van een vredesovereenkomst die een einde moest maken aan de zeven jaar durende burgeroorlog in Burundi die aan 200.000 mensen het leven had gekost. Aanhangers van de radicale Tutsi-beweging Pamasekanya riepen leuzen tegen de regering en probeerden de centrale markt te bestormen waarna zij door de oproerpolitie werden verdreven.

Enkele uren voor het begin van de demonstratie had president Buyoya, een Tutsi, verklaard dat de ondertekening misschien moest worden uitgesteld. De publieke opinie over het vredesakkoord was met name onder de Tutsi-minderheid in de voorafgaande weken sceptischer geworden nadat Hutu-rebellen hun aanvallen in de omgeving van de hoofdstad hadden opgevoerd. De Tutsi's vreesden een etnisch bloedbad wanneer Hutu's politieke macht zouden krijgen. Volgens de overeenkomst zouden de Tutsi's, die ongeveer 20 procent van de bevolking uitmaakten maar sinds de onafhankelijkheid van België in 1962 het politieke en economische leven hadden bepaald, de macht binnen drie jaar aan een democratisch gekozen regering moeten overdragen.

Meeste politieke facties tekenen vredesovereenkomst

De meeste Burundese politieke facties ondertekenden op 28 augustus 2000 in de Tanzaniaanse plaats Arusha de vredesovereenkomst die onder bemiddeling van de voormalige Zuid-Afrikaanse president Nelson Mandela tot stand was gekomen. Dertien van de negentien delegaties zetten na twee jaar onderhandelen hun handtekening onder het akkoord dat voorzag in een overgangsperiode van drie jaar waarin democratische verkiezingen zouden worden georganiseerd en Hutu's een evenredige vertegenwoordiging zouden krijgen in het door Tutsi's gedomineerde leger. Onder de ondertekenaars waren de Burundese regering van president Pierre Buyoya, het parlement en de tien belangrijkste Hutu-oppositiepartijen.

Zes radicale Tutsi-partijen weigerden het akkoord te ondertekenen omdat de Hutu-rebellen volgens hun eerst een staakt-het-vuren moesten overeenkomen. Nelson Mandela hekelde hun standpunt en hij sprak de hoop uit dat zij in de toekomst alsnog het akkoord zouden ondertekenen. De drie belangrijkste Burundese Hutu-rebellenbewegingen die niet bij de vredesbesprekingen waren vertegenwoordigd, zeiden de doelstellingen van het akkoord te ondersteunen maar geen onmiddellijk staakt-het-vuren te willen.

Geen akkoord maar oproep tot staakt-het-vuren

De politieke top in de Keniaanse hoofdstad Nairobi die het fragiele vredesakkoord in Burundi moest consolideren, eindigde op 20 september 2000 niet met een akkoord over een staakt-het-vuren maar met een oproep van bemiddelaars aan alle strijdende partijen om de vijandigheden te staken. In een gezamenlijk communiqué van onder andere de presidenten van Kenia, Rwanda en Tanzania werden alle partijen opgeroepen om binnen dertig dagen een akkoord over een staakt-het-vuren te ondertekenen.
De voormalige Zuid-Afrikaanse president en bemiddelaar op de top Nelson Mandela had gehoopt de rebellenbewegingen in het vredesproces te betrekken en hun te overreden tot de ondertekening van een staakt-het-vuren. Maar de Hutu-rebellen van de Verdediging van de Democratie en haar gewapende vleugel Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (CNDD-FDD) en het Nationale Bevrijdingsfront (FNL) hielden vol dat zij het recht hadden om hun eigen politieke overeenkomst met de regering te bemiddelen.

Drie kleine politieke Tutsi-partijen die eerder in Tanzania hadden geweigerd de vredesovereenkomst te ondertekenen, gaven op de top alsnog onder voorbehoud hun goedkeuring aan het akkoord.

Weinig vooruitgang bij vredesbesprekingen

De Burundese regering en oppositiepartijen konden het op 30 november 2000 na zes dagen onderhandelen in de Tanzaniaanse plaats Arusha niet eens worden over de vraag wie er leiding moest geven aan een op te richten overgangsregering waartoe overeenstemming was bereikt in het in augustus ondertekende vredesakkoord. Hutu's eisten dat de interim-president een Hutu was, terwijl de Tutsi's een Tutsi als leider eisten.

Burundese kinderen demonstreren voor vrede

Naar schatting 15.000 Burundese kinderen demonstreerden op 27 januari 2001 in het stadion in de hoofdstad Bujumbura tegen de burgeroorlog in hun land. Op de vredesmanifestatie zongen de kinderen liederen, dansten en trommelden op traditionele Burundese drums.

Doorbraak blijft uit op vredestop

Op 26 februari 2001 bleef een doorbraak uit op de ééndaagse vredestop in de Tanzaniaanse plaats Arusha nadat de deelnemende partijen aan het Burundese vredesoverleg geen overeenstemming bereikten over het leiderschap gedurende de drie jaar durende overgangsperiode naar democratie. Bemiddelaar Nelson Mandela had een compromis voorgesteld waarin een kandidaat van de Tutsi's de eerste achttien maanden het land zou leiden en een Hutu-vertegenwoordiger de resterende achttien maanden. Maar de partijen konden het niet eens worden over de kandidaat-leiders. Nicholas Haysom, Mandela's belangrijkste adviseur, toonde zich na afloop van de top toch optimistisch en zei dat de meeste van de negentien aanwezige Burundese delegaties wel akkoord waren met het voorstel, maar dat het noemen van namen misschien prematuur was geweest.

Rebellen vallen hoofdstad Bujumbura aan

Terwijl de Burundese delegaties in Tanzania waren voor de vredesonderhandelingen, opende het Nationale Bevrijdingsfront (FNL) in de nacht van 24 op 25 februari 2001 een grote aanval op de Burundese hoofdstad Bujumbura. In de hele stad waren zware explosies en geweervuur te horen. Duizenden burgers verlieten de Hutu-buitenwijken Kinama en Kamenge die door de rebellen werden bezet. Een hoge FNL-commandant verklaarde dat de aanval het begin was van een grootschalig offensief om de hoofdstad te veroveren. Het Burundese leger verklaarde later dat het de buitenwijken weer bijna geheel onder controle had en dat men bezig was met het verdrijven van de rebellen. Ooggetuigen zeiden dat er minstens veertien burgers en vijf militairen bij de gevechten waren omgekomen. Volgens het leger waren er tien rebellen en drie soldaten omgekomen. Het leger meldde tevens dat er in het zuiden van het land botsingen hadden plaatsgevonden met de Strijdkrachten voor de Verdediging van de Democratie (FDD).
Het FNL en de FDD waren geen van beide vertegenwoordigd op de top in Arusha.

Uit hoofdstad gevluchte inwoners keren terug

Duizenden inwoners van de buitenwijk Kinama van Bujumbura keerden op 15 maart 2001 terug naar hun huizen nadat het leger een week eerder de rebellen had teruggedreven. De meeste woningen waren door de etnische Hutu-rebellen van het FNL geplunderd, anderen waren in brand gestoken. De lokale politie verklaarde dat zij in de laatste drie dagen 94 lichamen in Kinama had aangetroffen.

Couppoging tegen president Buyoya mislukt

Naar schatting veertig Tutsi-militairen bezetten op 18 april 2001 het gebouw van de staatsradio in de hoofdstad Bujumbura en kondigden vervolgens hun rebellie aan. Het gebouw werd daarop omsingeld door regeringstroepen die onderhandelingen startten met de opstandige soldaten die zichzelf het Nationale patriottische jeugdfront noemden. Een dag later gaven de dissidente militairen onder leiding van luitenant Ntarutimana zich over waarna zij werden gearresteerd. President Buyoya die op die dag terugkeerde uit Gabon waar hij vredesonderhandelingen had gevoerd met Burundese Hutu's, zei dat het vredesproces volledig zou zijn ontwricht wanneer de coup was gelukt.

Burgers krijgen militaire training om rebellenaanval af te slaan

Legerwoordvoerder Nzabampema verklaarde op 9 juni 2001 dat het Burundese leger burgers in de hoofdstad Bujumbura trainde om te kunnen omgaan met automatische geweren voor het geval dat Hutu-rebellen net als in februari de hoofdstad zouden aanvallen. De burgertraining kwam nadat er in de provincies een toename was geconstateerd van activiteiten van Hutu-rebellen die waren teruggekeerd vanuit hun bases in Kongo. De redenen voor de toenemende activiteiten van Hutu-rebellen in Burundi waren onduidelijk. Ook in het buurland Rwanda werden toenemende rebellenactiviteiten geconstateerd.

Rebellerende Tutsi-militairen doen opnieuw couppoging

Op 23 juli 2001 mislukte een couppoging van dissidente Tutsi-militairen die met hun actie de Burundese vredesonderhandelingen probeerden te verstoren. De dissidenten voerden een aanval uit op de hoofdstad Bujumbura waarbij twee militairen omkwamen en één officier gewond raakte. Na twaalf uur te zijn achtervolgd door legertroepen gaven de dissidente militairen zich over in de provincies Ngozi en Kayanza. Een legerwoordvoerder zei dat de dissidenten verschillende gijzelaars hadden vrijgelaten. De minister van Defensie Ndayirukiye verklaarde dat de dissidenten zonder succes een poging hadden gedaan om de gevangen leiders van de mislukte coup op 18 april uit de hoofdstedelijke gevangenis te bevrijden. De dissidenten openden hun aanval op het moment dat in Tanzania de vredesonderhandelingen begonnen tussen verschillende Burundese partijen.

Vredestop bepaald startdatum overgangsperiode naar democratie

De deelnemende partijen aan het Burundese vredesoverleg kwamen op 23 juli 2001 in Tanzania overeen dat 1 november 2001 de begindatum zou worden van de driejarige overgangsperiode naar democratie. President Buyoya, een Tutsi, zou samen met een Hutu-vice-president de eerste achttien maanden de overgangsregering leiden. In de tweede periode zou een Hutu het presidentsschap overnemen en worden bijgestaan door een Tutsi-vice-president.

Regering en oppositie oneens over samenstelling multi-etnische troepen

Op 1 oktober 2001 bereikten de Burundese regering en oppositiepartijen geen overeenstemming over de vraag of Hutu-rebellen moesten worden opgenomen in de nieuw te vormen multi-etnische veiligheidstroepen die de overgangsregering moesten beschermen. Bemiddelaar Nelson Mandela sprak tijdens een ééndaagse regionale top in de Tanzaniaanse plaats Arusha met verschillende Afrikaanse leiders en vertegenwoordigers van Burundese politieke partijen, maar het uitblijven van een doorbraak maakte een nieuwe top noodzakelijk.

Hutu-oppositieleiders keren terug uit ballingschap

Op 26 oktober 2001 keerden de eerste Hutu-oppositieleiders terug uit ballingschap om deel te nemen aan de overgangsregering die op 1 november zou worden geïnstalleerd. Dezelfde dag behandelde het Burundese parlement een immuniteitswet die de Hutu-politici moest beschermen.
Veel partijleiders van het door Hutu's gedomineerde Frodebu waren naar het buitenland gevlucht nadat Tutsi's in 1993 de eerste democratisch gekozen president Melchior Ndadaye, een Hutu, hadden vermoord.

Zuid-Afrikaanse vredeshandhavers arriveren in Burundi

Op 28 oktober 2001 arriveerden de eerste van de ruim 700 Zuid-Afrikaanse vredestroepen op het vliegveld bij Bujumbura. De troepen hadden tot taak de terugkerende Hutu-oppositieleiders te beschermen evenals de overgangsregering die enkele dagen later zou worden geïnstalleerd. De Zuid-Afrikaanse vredesmacht zou worden versterkt met contingenten uit Ghana, Nigeria en Senegal. Eerder had de VN-veiligheidsraad zonder een formele raadsresolutie toestemming gegeven voor de militaire missie.

Burundi

GEZONDHEID EN ZORG

Ergste malaria-epidemie sinds mensenheugenis

Artsen in midden Burundi verklaarden op 3 november 2000 dat de ergste malaria-epidemie in Burundi sinds mensenheugenis in twee weken aan meer dan 300 mensen het leven had gekost. De medische staf in de provincie Mwaro zei dat zij in oktober alleen al in haar twee sub-districten 19.288 nieuwe gevallen van malaria had geregistreerd. Een lokale arts verklaarde dat er onvoldoende ziekenhuisbedden waren en dat de medicijnen na twee weken op zouden zijn.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty International meldt toename mensenrechtenschendingen

De mensenrechtenorganisatie Amnesty International schreef op 4 april 2001 in een rapport dat er in Burundi een toename was van het aantal mensenrechtenschendingen waaronder martelingen, onrechtmatige detenties en verdwijningen. Amnesty zei dat Burundese veiligheidstroepen meer arrestanten martelden sinds de aanval op de hoofdstad door de Hutu-rebellenbeweging Nationale Bevrijdingsfront (FNL) en riep president Buyoya op een einde te maken aan de mensenrechtenschendingen. Een regeringswoordvoerder ontkende de schendingen en zei dat mensen die wegens collaboratie met de rebellen waren gearresteerd volgens de wet zouden worden berecht.

BUITENLANDSE ZAKEN

Tanzania en Burundi akkoord over grenscontrole

De defensieministers van Tanzania en Burundi kwamen op 24 juni 2001 overeen dat hun strijdkrachten zouden gaan samenwerken bij de controle van de onderlinge grens. Eerder had Tanzania Burundese troepen beschuldigd van grensoverschrijdende operaties waarbij het Burundese vluchtelingen in Tanzania had aangevallen en beroofd. Burundi had Tanzania beschuldigd van steunverlening aan Burundese rebellengroeperingen.

(Vorige berichten pag. 246/2 - 2000)

Rwanda

RWANDA

NASLEEP VAN DE GENOCIDE

Herbegrafenis van slachtoffers van genocide

Op 1 april 2000 begon in Rwanda de officiële nationale week van rouw om de genocide in 1994 te herdenken waarbij meer dan 800.000 Rwandezen, hoofdzakelijk Tutsi's en gematigde Hutu's, werden vermoord door extremistische Hutu's. Nachtclubs bleven dicht en vlaggen hingen halfstok. Kigali's directeur van Openbare werken Paul Gasinzigwa zei dat er nog steeds massagraven in de stad werden ontdekt. De gouverneur van de prefectuur van de hoofdstad Kigali Marc Kabandana zei dat de slachtoffers op een afschuwelijke manier waren omgekomen en dat een waardige herbegrafenis de enige manier was om hun menselijke waardigheid terug te geven.

Later die week zouden in aanwezigheid van waarnemend president Paul Kagame de overblijfselen van naar schatting 200.000 inwoners van Kigali tijdens een herdenkingsceremonie worden herbegraven in Kacyiro, één van de vele herdenkingsplaatsen. De ceremonie maakte deel uit van een nationaal programma om de slachtoffers die in destijds in massagraven waren gegooid, de laatste eer te bewijzen met een herbegrafenis of de overdracht van geïdentificeerde lichamen aan de familie.

België maakt excuses voor fouten tijdens genocide

De Belgische premier Guy Verhofstadt verontschuldigde zich op 7 april 2000 tijdens de herdenkingsceremonie voor de slachtoffers van de genocide in Kigali voor de fouten die België had gemaakt tijdens de genocide. Hij zei dat België haar verantwoordelijkheid moest nemen en haar fouten moest erkennen en vroeg namens zijn land om vergiffenis. Eerder die dag had Verhofstadt bij militaire barakken in Kigali een herdenkingsplaat onthuld voor de tien Belgische slachtoffers van de genocide.
België had haar vredestroepen uit Rwanda teruggetrokken kort nadat tien Belgische parachutisten op 7 april 1994 waren gemarteld en in stukken gesneden door leden van de voormalige presidentiële garde.

Berechting buiten Rwanda

Zwitserse rechtbank verlaagt gevangenisstraf Rwandese ex-majoor

Een Zwitsers militair beroepshof verminderde op 26 mei 2000 de straf die was opgelegd aan de Rwandese ex-majoor Fulgence Niyonteze van levenslang tot veertien jaar gevangenisstraf. De rechtbank bevond Niyonteze schuldig aan oorlogsmisdaden, maar achtte zich niet competent om misdaden zoals moord en poging tot moord die door buitenlanders buiten Zwitserland tegen andere buitenlanders waren begaan, te berechten.
Niyonteze werd in april 1999 veroordeeld en was de eerste Rwandese verdachte van genocide die in West-Europa werd berecht.

Belgische rechtbank veroordeelt Rwandese oorlogsmisdadigers

Een Belgische rechtbank veroordeelde op 8 juni 2001 vier Rwandezen voor hun aandeel in de Rwandese genocide tot gevangenisstraffen variërend van twaalf tot twintig jaar. De vier veroordeelden, twee rooms-katholieke nonnen, een professor en een zakenman die tevens een voormalige regeringsminister was, waren eerder door de burgerrechter schuldig bevonden aan het helpen van radicale Hutu's die 5.000 Tutsi's afslachtten die bij de vier onderdak en bescherming hadden gezocht.
Het was de eerste keer dat een burgerrechter in België vermeende oorlogsmisdadigers uit een ander land veroordeelde. Het proces had plaatsgevonden op basis van een Belgische wet uit 1993 volgens welke Belgische rechtbanken universele rechtspraak over oorlogsmisdaden konden toepassen op oorlogsmisdadigers, ongeacht hun nationaliteit en het land van misdaad.

Rwanda VN-tribunaal in Arusha

Belgische journalist veroordeeld wegens aanzetten tot genocide

Een Zwitsers persbureau maakte op 1 juni 2000 bekend dat de voormalige Belgische onderwijzer en journalist Georges Ruggiu door het Rwanda VN-tribunaal in Tanzania was veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf. Ruggiu die had gewerkt voor de Rwandese radiozender *Libre des Milles Collines* (RTLM) die berucht was wegens haar op-

hitsende berichtgeving, kreeg zijn straf opgelegd nadat hij had erkend dat hij medeschuldig was aan het aanzetten tot genocide. Ruggiu was de enige niet-Rwandees die terechtstond voor het VN-tribunaal.

Internationaal gerechtshof verwerpt beroep Rwandese oud-premier

Het Internationale gerechtshof in Den Haag verwierp op 19 oktober 2000 het beroep van de voormalige Rwandese Hutu-premier Jean Kambanda die eerder in 1998 door het Rwanda Tribunaal tot levenslange gevangenisstraf was veroordeeld wegens het aanzetten tot genocide. Kambanda, interim-premier tijdens de genocide, had in zijn hoger beroep zijn schuldverklaring voor het Rwanda Tribunaal willen intrekken omdat hij niet adequaat vertegenwoordigd en geïnformeerd zou zijn toen hij schuld bekende. Het gerechtshof was van oordeel dat hij voldoende mogelijkheden had gehad om een klacht in te dienen. Het Rwanda Tribunaal verwelkomde het oordeel van het gerechtshof.

Rwanda akkoord met overdracht legerofficieren aan VN-tribunaal

Functionarissen verklaarden op 10 april 2001 dat de Rwandese regering ermee akkoord was om iedere legerofficier die werd verdacht van misdaden tegen de menselijkheid over te dragen aan het Rwanda VN-tribunaal in Tanzania. Hutu-oppositiegroepen en mensenrechtengroeperingen hadden het tribunaal van partijdigheid beschuldigd omdat het oorlogsmisdaden negeerde van leden van het door Tutsi's gedomineerde Rwandese Patriottisch front (RPF).

Eind 2000 had VN-hoofdaanklager Carla del Ponte gezegd dat het tribunaal misschien op korte termijn Rwandese Tutsi's wilde dagvaarden die van wraakacties in de nasleep van de genocide werden verdacht. Tot dan toe had het tribunaal zich beperkt tot prominente militairen en burgers van de voormalige Hutu-regering en leden van de beruchte Interahamwe-milities, maar het mandaat strekte zich uit tot iedereen die van genocide of misdaden tegen de menselijkheid werd verdacht.

Rwanda VN-tribunaal bekritiseerd

Op 8 juni 2001 bekritiseerde de invloedrijke denktank Internationale crisisgroep (ICG) het Rwanda VN-tribunaal in Tanzania omdat het sinds 1994 slechts acht mensen had veroordeeld. Volgens de ICG ging het tribunaal gebukt onder incompetentie en interne bureaucratische strijd. Tribunaalwoordvoerder Kingsley Moghalu zei dat de ICG geen rekening had gehouden met de lange aanlooptijd van het tribunaal, de infrastructurele problemen op het hoofdkantoor in de kleine Tanzaniaanse plaats Arusha en recente hervormingen die hun vruchten begonnen af te werpen.

België draagt twee Rwandezen over aan tribunaal

België droeg op 25 september 2001 de in juli in België gearresteerde voormalige Rwandese minister van Financiën Emmanuel Ndindabahizi over aan het Rwanda VN-tribunaal in Tanzania. Ndindabahizi, minister in de interim-regering tijdens de genocide, werd beschuldigd van het geven van instructies aan lokaal bestuur, milities en burgers om mensen te vermoorden die als Tutsi waren geïdentificeerd. Ook zou hij hebben deelgenomen aan het afslachten van Tutsi's in de heuvels rond Bisesero waar naar schatting 30.000 mensen omkwamen.
Een week eerder had Zwitserland de Rwandese priester Emmanuel Rukundo aan het tribunaal uitgeleverd die werd beschuldigd van deelname aan de genocide en misdaden tegen de menselijkheid.

De Belgische autoriteiten droegen op 3 oktober 2001 één van de vermeende meesterbreinen van Rwanda's genocide, Protais Zigiranyirazo, over aan het Rwanda VN-tribunaal in Tanzania. Zigiranyirazo, zwager van de in 1994 vermoorde Hutu-president Habyarimana wiens dood het begin had ingeluid van de genocide, had begin juni in Brussel politiek asiel aangevraagd, maar was op verzoek van de hoofdaanklager van het Rwanda VN-tribunaal Del Ponte gearresteerd wegens vermeende misdaden tegen de menselijkheid. Zigiranyirazo, die in Rwanda bekend stond als 'Monsieur Z', werd beschuldigd van lidmaatschap van de Akazu, een kleine machtige elite van Hutu-families die de genocide hadden beraamd. Tevens zou hij lid zijn geweest van een berucht netwerk van doodseskaders dat in de aanloop van de genocide honderden Tutsi's had vermoord.

Berechting in Rwanda

Rwandese bisschop vrijgesproken van genocide

Een Rwandese rechtbank sprak op 15 juni 2000 de Rwandese rooms-katholieke bisschop Augustin Misago vrij van alle genocideaanklachten wegens onvoldoende bewijs. Misago was onder andere ervan beschuldigd drie priesters en tientallen schoolkinderen de dood te hebben ingejaagd door hun aan Hutu-milities over te dragen. Ook zou hij plannen voor de genocide hebben beraamd, waarvoor hij de doodstraf kon krijgen. De aanklagers kondigden aan in hoger beroep te gaan. Paus Johannes Paulus II en hoge functionarissen van het Vaticaan, die eerder openlijk hun steun aan Misago hadden uitgesproken, verwelkomden de uitspraak.

Negen doodstraffen in Rwandees massaproces

De minister van Justitie Jean de Dieu Mucyo maakte op 16 juni 2001 bekend dat een Rwandese rechtbank negen etnische Hutu's tot de doodstraf had veroordeeld nadat zij schuldig waren bevonden aan deelname aan de Rwandese genocide. De verdachten maakten deel uit van een groep van 126 verdachten die in een massaproces terechtstonden. Dertig andere verdachten kregen levenslange gevangenisstraf, 25 verdachten werden vrijgesproken en de overige verdachten kregen gevangenisstraffen variërend van vier tot twintig jaar.
Het massaproces maakte deel uit van het regeringsbeleid om de procesgang te versnellen van de naar schatting 115.000 verdachten van genocide die in Rwandese gevangnissen vastzaten. Tot dan toe had Rwanda meer dan 3.000 verdachten berecht waarvan er meer dan 500 de doodstraf hadden gekregen.

Rwandezen kiezen 260.000 rechters voor traditionele dorpsrechtbanken

Op 4 oktober 2001 ging het Rwandese volk naar de stembus om 260.000 rechters te kiezen voor de traditionele dorpsrechtbanken die de regering in het leven had geroepen om de rechtsgang te versnellen van de naar schatting 115.000 gevangenen die wegens betrokkenheid bij de genocide op een proces wachtten. Iedere groep of 'cel'

van vijftig huishoudens, de kleinste administratieve eenheid in Rwanda, moest negentien rechters aanwijzen die zaken moesten behandelen van verdachten van kleinere misdaden. Serieuzere zaken zouden op provinciaal niveau worden afgehandeld.
De nieuwe 'gacaca'-rechtbanken, die werden gepromoot met posters met de tekst 'de waarheid geneest', hadden ook tot doel de weg naar nationale verzoening te vergemakkelijken door zich te richten op bekentenissen en verontschuldigingen van de verdachten. Veel gevangenen die sinds jaren in de gevangenissen wegkwijnden, verwelkomden de rechtbanken en hoopten op vrijlating of strafvermindering.

BINNENLAND

Ministers en parlement kiezen Kagame tot president

Parlementswoordvoerder Vincent Biruta maakte op 17 april 2000 bekend dat ministers en parlementsleden met een overweldigende meerderheid van stemmen de militaire machthebber Paul Kagame tot de nieuwe president hadden gekozen. Kagame had met 81 tegen 5 stemmen de presidentskandidaat Charles Muligande van het regerende Rwandese patriottische front (RPF) verslagen. Kagame's mandaat was geldig tot het einde van de overgangsperiode naar democratie in 2003.
De nieuwe president die eerder was bekritiseerd omdat hij zijn machtspositie zou proberen te versterken ten koste van de verzoening tussen de Hutu's en de Tutsiminderheid, beloofde dat zijn manier van werken zou worden gekenmerkt door consultatie van derden. Kagame, het eerste Rwandese Tutsi-staatshoofd sinds de onafhankelijkheid van België in 1962, zou enkele dagen later worden beëdigd en zijn functies van vice-president en minister van Defensie neerleggen.

De verkiezingen kwamen nadat een maand eerder Hutu-president Pasteur Bizimungu was afgetreden.

Strijd tegen Hutu-rebellen opgevoerd

Tientallen Hutu-rebellen geven zich over

De staatsradio meldde op 26 december 2000 dat 22 Hutu-rebellen zich hadden overgegeven aan regeringstroepen in Gisenyi nabij de Kongolese grens. Onder hen zou zich majoor Frederic Itangayenda bevinden, een hoge officier onder de voormalige Hutu-regering. Volgens de staatsradio behoorden alle rebellen tot het Leger voor de bevrijding van Rwanda (ALIR).
Het Rwandese regeringsleger had in de voorafgaande maanden haar activiteiten in het noordwesten van Kongo opgevoerd om Rwanda te beschermen tegen aanvallen van Interahamwe-milities en voormalige Rwandese regeringssoldaten die de genocide in 1994 hadden uitgevoerd.

Rwandese leger doodt meer dan 700 Hutu-rebellen

Het Rwandese leger maakte op 15 juni 2001 bekend dat het in de drie voorafgaande weken meer dan 700 rebellen had gedood bij gevechten met etnische Hutu's die het land vanuit Kongo hadden aangevallen. Het leger zei verder 500 rebellen gevangen te hebben genomen, waaronder een groot aantal kindsoldaten. Sinds half mei waren rebellen Rwanda binnengevallen hetgeen de bloedigste gevechten sinds jaren had veroorzaakt.

Het Rwandese leger maakte op 1 juli 2001 bekend dat het 16 Hutu-rebellen had gedood en 34 anderen gevangen had genomen bij zware gevechten in het noordwesten van het land. Onder de gevangenen bevonden zich volgens het leger verschillende commandanten van het Leger voor de bevrijding van Rwanda (ALIR), één van de belangrijkste rebellenbewegingen die werd geleid door officieren uit het leger van de voormalige Hutu-regering.
Volgens het leger waren er sinds mei meer dan duizend rebellen gedood en honderden anderen gevangen genomen.

President Kagame noemt gemeenteraadsverkiezingen succes

President Kagame zei op 8 maart 2001 dat de gemeenteraadsverkiezingen eerder die week een groot succes waren en voegde eraan toe dat zij een stap waren op weg naar volledige democratie. Politieke partijen waren van deelname uitgesloten om een heropleving van de etnische haat te voorkomen. In plaats daarvan mochten meer dan 8.000 onafhankelijke kandidaten zich kort voor de verkiezingen beschikbaar stellen voor een positie in de gemeenteraad. De belangrijkste Hutu-oppositiepartij betitelde de verkiezingen als opsmuk en zei dat ze bedoeld waren om de internationale gemeenschap te doen geloven dat er democratische hervormingen werden doorgevoerd.

Minister van Binnenlandse zaken ontslagen

Een regeringsfunctionaris verklaarde op 17 maart 2001 dat president Kagame de minister van Binnenlandse zaken en Veiligheid Theobald Rwaka had ontslagen. Rwaka, een Hutu, werd vervangen door de minister van Openbare werken, Transport en Communicatie Jean de Dieu Ntiruhungwa, wiens portefeuille werd overgenomen door de nieuwkomer Silas Kalinganire.
Aangenomen werd dat het ontslag verband hield met de negatieve mediarapportages over de slechte omstandigheden in de gevangenissen.

Rwandese oppositie organiseert zich buiten Rwanda

In maart en april 2001 werden in Brussel, Wenen, Washington en Kampala vier verschillende multi-etnische Rwandese oppositiebewegingen opgericht die zowel Hutu's als Tutsi's omvatten. Eén van die oppositiepartijen was de Rwandese alliantie voor de wedergeboorte van de natie (ARENA) die in Washington was opgericht door de populaire voormalige Rwandese parlementswoordvoerder Joseph Sebarenzi. Volgens Sebarenzi, die een jaar eerder zijn ontslag had genomen na een vermeend plan voor een aanslag op zijn leven, was er in Rwanda te weinig politieke bewegingsruimte. Medeoprichter Alexandre Kimenyi, een voormalig hooggeplaatst lid van het regerend Patriottisch Front van Rwanda (RPF), voegde eraan toe dat de kliek rondom president Kagame de revolutie had gekaapt en een militaire dictatuur gevestigd.

JUSTITIE

Vermeende moordenaars voormalige minister vrijgelaten

Een Keniaanse rechtbank sprak op 31 mei 2001 drie vermeende moordenaars vrij die werden verdacht van de moord in 1998 op

de voormalige Rwandese minister van Binnenlandse zaken Seth Sendashonga in de Keniaanse hoofdstad Nairobi. De twee Ugandezen en een Rwandees werden wegens gebrek aan bewijs door de rechter vrijgelaten.
Sendashonga, een gematigde Hutu-minister, was in 1995 naar Kenia gevlucht nadat hij kritiek had geleverd op vermeende systematische mensenrechtenschendingen door het door Tutsi's gedomineerde Rwandese leger. De Rwandese regering ontkende elke betrokkenheid bij de moord.

NATUUR EN MILIEU

Zeldzame berggorilla's bedreigd

Natuurbeschermers verklaarden op 6 juni 2001 dat de zeldzame berggorilla's in de bossen van Centraal Afrika werden bedreigd. Twee dagen eerder hadden Rwandese Hutu-rebellen twee van deze dieren gedood om ze op te eten. De rebellen die vanuit Kongo de grens met Rwanda waren overgestoken, hadden met hun daad een lokaal taboe op het eten van primaten doorbroken. Het Internationale beschermingsprogramma voor de gorilla zei te vrezen dat het incident navolging zou vinden, hetgeen een grote bedreiging zou betekenen voor de naar schatting 650 berggorilla's in Kongo, Uganda en Rwanda.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Regering spreekt rapporten mensenrechtenschendingen tegen

De minister van Buitenlandse zaken André Bumaya zei op 29 april 2000 dat de rapporten over mensenrechtenschendingen door de Rwandese regering op leugens en twijfelachtig onderzoek waren gebaseerd. De minister haalde daarmee uit naar twee recente rapporten van de mensenrechtenorganisaties Amnesty International en Human Rights Watch waarin werd beweerd dat de Tutsi-regering onder het mom van veiligheidsredenen zaken van moord en martelingen in de doofpot stopten. De beschuldiging kwam nadat in de voorafgaande maanden de moord op een adviseur van de president onopgelost was gebleven en de voormalige parlementswoordvoerder naar het buitenland was gevlucht. Ook de overvolle gevangenissen waren een mikpunt van kritiek.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rwanda wil terugkeer vermeende weeskinderen

Op 14 augustus 2000 verzocht Rwanda om internationale hulp om de terugkeer te realiseren van vermeende weeskinderen die gedurende de genocide in 1994 door internationale organisaties voor adoptie naar West-Europa waren gebracht. Presidentsvrouw Janet Kagame zei tijdens een conferentie over kinderrechten dat de kinderen niet zonder toestemming van de regering en ouders of familieleden konden worden geadopteerd. Volgens de minister van Justitie Mucyo eisten ouders en familieleden de kinderen terug die waren geadopteerd in landen als België, Frankrijk en Italië. Duizenden anderen kinderen zouden in Kongo, Congo en Tanzania verblijven.

Eerder waren Rwandese pogingen mislukt om via een Italiaanse rechtbank 41 in Italië geadopteerde kinderen naar hun familie in Rwanda terug te krijgen.

Terugtrekking uit DR Kongo

Bezoek Ugandese president moet onderlinge banden versterken

De Ugandese president Yoweri Museveni bezocht op 22 september 2000 de Rwandese hoofdstad Kigali om de onderlinge betrekkingen tussen de landen te verbeteren. Na overleg bevestigden beide presidenten dat zij zich zouden houden aan het akkoord van Lusaka dat tot vrede in de Democratische Republiek Kongo moest leiden.

Eerder in augustus 1998 hadden Uganda en Rwanda troepen naar Kongo gestuurd om rebellen te ondersteunen die het bewind van de Kongolese president Laurent Kabila omver probeerden te werpen, maar al snel verschilden beide landen over de strategie waarna de bilaterale betrekkingen verslechterden. Rwandese en Ugandese troepen waren herhaaldelijk onderling slaags geraakt waarbij honderden doden waren gevallen.

Rwandese legertroepen keren terug uit Kongo

Op 20 maart 2001 begon Rwanda met de repatriëring van het eerste troepenbataljon uit het buurland Democratische Republiek Kongo. Eerder die week hadden de troepen zich op verzoek van de VN achter frontlinieposities in de provincie Katanga in het zuidoosten van Kongo teruggetrokken. President Kagame benadrukte dat Rwanda nog steeds de ontwapening eiste van de in Kongo verblijvende Rwandese Interahamwerebellen die verantwoordelijk waren voor de genocide.
Ook Ugandese troepen waren met de terugtrekking uit Kongo begonnen. Beide legers waren in 1998 Kongo binnengetrokken om Kongolese rebellen te ondersteunen die zich verzetten tegen de Kongolese president Laurent Kabila die de Rwandese Interahamwe-rebellen zou steunen. De terugtrekking van buitenlandse legers uit Kongo was in 1999 afgesproken in het akkoord van Lusaka, maar de uitvoering ervan had vertraging opgelopen.

Westerse landen wisten van genocide

Rwanda verklaarde op 23 augustus 2001 dat niet alleen de Verenigde Staten maar alle Westerse landen in een vroeg stadium op de hoogte waren van de voorbereidingen voor de genocide, maar bewust hun gezicht hadden afgewend. Rwanda baseerde haar uitspraak op honderden pagina's Amerikaans archiefmateriaal dat eerder die week in de Verenigde Staten was vrijgegeven.

Overlevenden genocide kritisch over Nobelprijs voor VN en Annan

Overlevenden van de genocide in Rwanda in 1994 weigerden op 12 oktober 2001 hun goedkeuring te geven aan de uitreiking van de Nobelprijs van de vrede door het Noorse Nobelcomité aan Kofi Annan, secretaris-generaal van de VN. De overlevenden verweten de VN en de secretaris-generaal te hebben gefaald bij het voorkomen van de dood van hun familieleden en buren. Annan was destijds het hoofd van het VN-onderdeel voor vredeshandhavende operaties en had de VN-vredeshandhavers uit Rwanda teruggetrokken toen de genocide begon. De Rwandese regering die na de genocide buitengewoon kritisch was over Annan maar later de relatie herstelde, feliciteerde de Nobelprijswinnaars en zei te hopen dat de organisatie en de secretaris-generaal van de fouten in het verleden hadden geleerd.

(Vorige berichten pag. 253/2 - 2000)

Aflevering nr. 3171

AFGHANISTAN
Verzetsleider Masoud komt om bij aanslag 685
Terreuraanslagen in VS leiden tot aanval op Afghanistan 685
Al-Qaeda, achtergrond van een terroristisch netwerk 687
Chronologie van de oorlog in Afghanistan 689

BANGLADESH
Laatste maanden premier Hasina vol stakingen en geweld 692
Oppositie wint verkiezingen 693
Gevolgen terreuraanslagen op VS 696

BELGIË
Vlaams partijlandschap aan het schuiven 645
Senaat keurt euthanasiewet goed 646
Geschillenraad honoreert klacht Vlaams Blok 646
Gevolgen terreuraanslagen op VS 646
Sabena op weg naar faillissement 647
Lernout&Hauspie failliet verklaard 647
Ontwerp-programmawet goedgekeurd 647
Dutroux-onderzoek moet worden afgerond 647

BRUNEI
Nieuwe mediawet beperkt persvrijheid 696

BURUNDI
Moeizame vooruitgang in vredesbesprekingen 702
Ergste malaria-epidemie sinds mensenheugenis 704
Tanzania en Burundi akkoord over grenscontrole 704

CHINA
Boeren mogen zich vrij in steden vestigen 696
'China is succesvol in armoedebestrijding' 697
Gevolgen terreuraanslagen op VS 697

CYPRUS
Financiële hulp aan zigeuners stopgezet 648
Ecevit: 'EU moet Cyprus niet toelaten' 648

DUITSLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 648
Parlement stemt voor Prostitutiewet 649
SPD wint verkiezingen in Berlijn glansrijk 649

FINLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 650
Vrouwelijke partner overleden moeder krijgt voogdij 650

FRANKRIJK
Gevolgen terreuraanslagen op VS 650
Groenen kiezen nieuwe presidentskandidaat 651
President Chirac geniet onschendbaarheid 651
Doktoren mogen patiënten tegen hun wil in leven houden 651

FRANS-GUYANA
Op weg naar grondwettelijke hervormingen 663

GRIEKENLAND
PASOK kiest Simitis opnieuw als partijleider 651

GROOT-BRITTANNIË
Gevolgen terreuraanslagen op VS 652
Enorme daling criminaliteit 652
Rechter verbiedt hulp bij zelfdoding 653
IRA begint met buiten gebruik stellen wapens 653

GUYANA
Onrust na omstreden verkiezingsuitslag 666
Noodtoestand door aanhoudende droogte 669
Grensconflict met Suriname 669
Grensconflict met Venezuela 670

IERLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 653
Proces tegen Groot-Brittannië vanwege modernisering Sellafield 654

INDONESIË
Kabinet Megawati beëdigd 698
Vluchtelingen stranden en verdrinken 699
Megawati biedt Atjeh excuses aan, maar wordt uitgejouwd 700
Irian Jaya krijgt meer autonomie 700
Monopolie Pertamina gebroken 700
Gevolgen terreuraanslagen op VS 701

ITALIË
Parlement na turbulente zitting akkoord met nieuwe corruptiewet 654
Gevolgen terreuraanslagen op VS 654
President Ciampi tekent 'Wet van Tremonti' 655
Hof spreekt Berlusconi vrij van omkoping 655

NEDERLAND
Balkenende fractievoorzitter CDA 655
Burgemeester van Leeuwarden treedt af 656
Bij KLM 2.500 banen weg 656
Massaontslag bij KPN 656
NBBS failliet 656
Hoge Raad bevestigt veroordeling Bouterse 657

NOORWEGEN
Arbeiderspartij leidt historische nederlaag 657
Explosies in verdeelstation Statnett 658

RUSSISCHE FEDERATIE
Gazprom stoot zijn mediabelangen af 658
Privé-eigendom van land mogelijk 659
Koersk van zeebodem gelicht 659
Russische luisterpost op Cuba gesloten 659
Gevolgen terreuraanslagen op VS 660

RWANDA
Herbegrafenis van slachtoffers van genocide 704
Berechting buiten Rwanda 704
Rwanda VN-tribunaal in Arusha 704
Berechting in Rwanda 705
Kagame gekozen tot president 706
Terugtrekking uit DR Kongo 707
Westerse landen wisten van genocide 707

SPANJE
Gevolgen terreuraanslagen op VS 660
Franse politie arresteert topman ETA 660
Autobom ontploft in Madrid 661
ETA wil vrede èn referendum 661

SURINAME
Protesten dwingen Wijdenbosch tot vervroegde verkiezingen 670
Surinaamse staat in juli 1999 bankroet 672
De erfenis-Wijdenbosch 673
Rechtshulpverzoek Suriname aan Nederland 674
Onderzoek in Suriname en Nederland naar decembermoorden 674
Veroordeling Bouterse tot elf jaar gehandhaafd 675
Akkoord met VS over bestrijding drugshandel 676
Spanning tussen Suriname en Guyana over grensgeschil 676
Relatie met Nederland weer aangehaald 676

TURKIJE
Toetreding tot EU naderbij door grondwetshervorming 661
Gevolgen terreuraanslagen op VS 661

VERENIGDE STATEN
VS vormen internationale coalitie en vallen Afghanistan aan 679
VS in de ban van miltvuurbesmettingen 680
Binnenlandse maatregelen tegen terrorisme 681
Waarschuwingen voor nieuwe aanslagen leiden tot grote onrust 683
Hoger beroep Microsoft verworpen 684

ZWEDEN
Gevolgen terreuraanslagen op VS 662
'Zweden beste land voor milieu' 662

ZWITSERLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 662
Overheid redt Swissair met miljarden 663

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

EUROPESE UNIE

POLITIEKE ZAKEN

Gevolgen terreuraanslagen op VS

'Mensenrechten niet wegstrepen tegen samenwerking met Rusland'

Amnesty International en de Fédération Internationale des Droits de l'Homme (FIDH) spraken op 2 oktober 2001 hun bezorgdheid uit dat de Europese Unie de ogen zou sluiten voor de oorlogsmisdaden en schendingen van mensenrechten door de regering-Poetin in Tsjetsjenië, als prijs voor Russische medewerking aan de 'war on terrorism'. Amnesty International schreef een open brief aan de regeringsleiders van de EU waarin de organisatie stelde dat 'er een universeel recht op rechtvaardigheid bestaat voor onschuldige slachtoffers overal ter wereld, of zij nu begraven zijn onder het puin van New York, Grozny of Moskou.'
Tijdens een bezoek van de Russische president Poetin aan Brussel spraken de Europese Unie en Rusland op 3 oktober af het veiligheidsoverleg tussen EU en Rusland te intensiveren. De EU schrapte in de gezamenlijke slotverklaring een passage over de eerbiediging van de mensenrechten in Tsjetsjenië. Poetin wilde niet verder gaan dan de toezegging te 'streven naar een politieke oplossing'.
Minder gemakkelijk verliepen de besprekingen over de Russische enclave Kaliningrad. Na de uitbreiding van de EU met Litouwen en Polen – Kaliningrad ligt tussen beide landen ingeklemd – zou dat een stuk Russisch gebied binnen de EU worden. Moskou wilde verregaande garanties voor vrij verkeer van en naar Rusland.

Beperkte steun aan luchtvaartmaatschappijen

De Europese Commissie zal slechts beperkte financiële staatssteun toestaan aan luchtvaartmaatschappijen die in problemen verkeren na de aanslagen in de VS van 11 september. Uit een voorlopig document van de Eurocommissaris van Transport De Palacio bleek op 8 oktober dat Brussel hoogstens toestemming wilde geven om een deel van het omzetverlies te compenseren.
Begin oktober keurde de International Civil Aviation Organisation (ICAO) – de organisatie voor de mondiale luchtvaart – een reeks resoluties over veiligheid in het luchtverkeer goed. Voor eind 2001 zou een buitengewone ministersconferentie over hetzelfde thema plaatsvinden. De 187 landen en leden van ICAO besloten tevens de bestaande conventie van Chicago, die dateerde van 1944, te herzien wat het gedeelte veiligheid betreft en keurde het voorstel van de EU goed om zo snel mogelijk een auditsysteem voor de veiligheid op de luchthavens te organiseren.

Steun voor flexibele toepassing Stabiliteitspact

Op 15 en 16 oktober vergaderden de EU-ministers van Financiën over de economische gevolgen van de aanslagen in de VS en de economische teruggang in het algemeen. De roep om een minder strenge begrotingsdiscipline en 'flexibiliteit' binnen het Stabiliteitspact, die al lang voor de aanslagen in de VS werd gehoord, was veel sterker geworden, zeker nadat de Amerikaanse regering had besloten 60 tot 100 miljard dollar (tussen de 67 en 113 miljard euro) in de eigen economie te pompen. De Franse en Luxemburgse ministers van Financiën bekritiseerden openlijk het rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB).
Onder meer Frankrijk en Duitsland waren voorstander van hogere overheidsuitgaven dan het pact toeliet. Het pact verplichtte lidstaten hun begrotingstekort binnen de drie procent van het bbp te houden. Alleen in uitzonderlijke gevallen mochten ze daarvan afwijken, namelijk als de economie op jaarbasis met minimaal twee procent kromp of als de economische teruggang minder groot, maar wel abrupt was. Daarvan was in oktober 2001 of de naaste toekomst nog geen sprake.

Invoerheffingen verlaagd voor Pakistaanse kleding

Pakistan zou vanaf 2002 meer textiel mogen invoeren en niet langer de EU-invoerheffing op kleding (zeven procent) hoeven betalen, aldus een voorstel dat de Europese Commissie op 16 oktober aan de EU-lidstaten deed. De betere handelsvoorwaarden zouden Pakistan de komende vier jaar 1,7 miljard euro aan handelsvoordelen opleveren, becijferde de Commissie. In ruil hiervoor zou Pakistan vanaf 2002 de invoerheffingen voor kleding uit de EU reduceren met vijf procent.
De onderhandelingen met Pakistan, die al bijna een jaar duurden, waren in een stroomversnelling gekomen om het land te helpen de economische gevolgen van de oorlog in Afghanistan te overleven.

VS vragen EU om aanpassing regels voor uitlevering

Op 16 oktober stuurde James J. Foster, tweede liaison-man van de Verenigde Staten bij de EU, een lijst met 47 voorstellen tot samenwerking bij de 'war on terrorism'. De Amerikaanse regering drong er onder meer op aan dat de EU-landen hun verzet tegen uitlevering wegens 'politieke misdrijven' introkken en niet langer een punt zouden maken van het feit dat de VS de doodstraf kende. Washington vroeg Brussel om de EU-ontwerprichtlijn over het Europees aanhoudingsbevel 'in die mate te herzien dat er geen discriminatie meer is tegenover de VS en derde landen' en 'alternatieven voor uitlevering te onderzoeken', bijvoorbeeld uitwijzing en deportatie. De Amerikaanse regering vroeg de EU ook haar privacywetten te herzien. Volgens het Belgische ministerie van Buitenlandse zaken zou een week later '90 procent' van de Amerikaanse verzoeken al zijn goedgekeurd of ingevoerd door de EU.

Samenwerkingsakkoord tussen Interpol en Europol

De directeur van Interpol R. Nobel en de directeur van Europol J. Storbeck ondertekenden op 5 november een samenwerkingsakkoord in het kader van de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit. Daarmee gaven ze gevolg aan het besluit van de Europese Raad voor Justitie en Binnenlandse zaken na de aanslagen van 11 september in de Verenigde Staten. Het akkoord voorzag in een uitwisseling van operationele, strategische en technische informatie, de coördinatie van gezamenlijke operaties, waaronder de ontwikkeling van gemeenschappelijke normen en actieplannen, vorming, wetenschappelijk onderzoek en steun aan verbindingsofficieren.
De Belgische minister van Binnenlandse zaken Duquesne onderstreepte het belang van de regels waaraan Interpol en Europol waren onderworpen, ter bescherming van mensenrechten en privacy. Volgens organisaties als Amnesty International was er wereldwijd sprake van een slordige omgang met mensenrechten, als gevolg van maatre-

gelen om verdachten van de terreuracties in de VS op te sporen en te berechten.

Prodi loopt boos weg van EU-top

Na de informele top van staats- en regeringsleiders van de Europese Unie op 19 oktober 2001 in Gent nam Romano Prodi, de voorzitter van de Europese Commissie, niet deel aan de afsluitende persconferentie met de Belgische premier Verhofstadt.
Hij achtte het onaanvaardbaar dat hij als Commissievoorzitter daarin een derderangs rol kreeg toebedeeld. De Commissie behoorde in de ogen van de regeringsleiders in de eerste plaats ten dienste te staan aan het land dat Europees voorzitter was. 'Een sterke Commissievoorzitter zoals de vroegere Delors is niet langer gewenst', aldus het dagblad *De Morgen*. Het incident deed veel stof opwaaien in de internationale pers.
Voor de top waren 2.000 politieagenten opgetrommeld, maar de betogingen verliepen vreedzaam en de politie vermeed elke provocatie van de demonstranten.

Commissie nagelt België aan schandpaal

De Europese Commissie gaf België in haar halfjaarlijkse evaluatie (november 2001) andermaal het slechtste rapportcijfer voor het omzetten van Europese in nationale wetgeving. En eenmaal veroordeeld conformeerde het land zich het minst aan de uitspraken van het Europees Hof van Justitie. België had onevenredig veel rechtszaken lopen over toepassing van wetgeving inzake de interne markt: 128 op een totaal aantal EU-zaken van 1.500. Dat was ruim twee keer zoveel als Nederland. Frankrijk scoorde de meeste rechtszaken met een totaal van 224, Finland het minst met 27. In negen van de tien rechtszaken kreeg de Europese Commissie gelijk. Maar vaak moest deze een tweede rechtszaak aanspannen om de uitvoering van het arrest af te dwingen. Bij een tweede veroordeling voor dezelfde feiten kon het Europese Hof van Justitie een dwangsom aan een lidstaat opleggen. In november liepen er 27 van dergelijke tweede processen, waarvan zeven tegen België.

Wetgevingsachterstanden lidstaten blijven groot

De omzetting van Europese in nationale wetgeving verliep wel vlotter dan in de voorgaande jaren, zo bleek uit de cijfers. Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië behoorden inmiddels tot de traagste landen in het wegwerken van wetgevingsachterstanden. Acht jaar was het gemiddelde voor het uitwerken van onmisbaar geachte technische standaarden. Voor de bouwsector bijvoorbeeld waren ongeveer 600 normen nodig om te kunnen spreken van een echte Europese interne markt, maar daarvan was in november nog maar acht procent gerealiseerd.
De Europese Commissie had in de marge van haar onderzoek 4.000 bedrijven ondervraagd over de kwaliteit van de nationale wetgeving. Volgens de ondernemers kon minstens 50 miljoen euro bespaard worden met betere reglementering. Finland werd als het makkelijkste land beschouwd om handel mee te drijven, Groot-Brittannië en Italië als de moeilijkste.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Akkoord over verdere liberalisering postdiensten

De EU-lidstaten keurden op 15 oktober 2001 een verdere liberalisering goed van de postdiensten. Tegen 2009 moesten de postdiensten volledig aan de vrije markt worden overgelaten. Al eerder werd drie procent van de EU-postdiensten opengesteld voor concurrentie, voor alle post vanaf 350 gram. Vanaf 2003 mochten brieven en direct mail (geadresseerde reclame) van 100 gram niet langer gereserveerd worden voor de nationale posterijen. In 2006 zou de drempel tot 50 gram verlaagd worden. Ook de buitenlandse brievenpost zou vanaf 2003 niet langer onder het postmonopolie vallen, met een uitzondering voor Luxemburg.

Proefproject consumentengeschillen van start

Op 17 oktober 2001 opende Eurocommissaris David Byrne een proefproject om geschillen tussen consumenten en leveranciers buiten de rechtbanken om te regelen, het zogeheten European Extra-Judicial Network (EEJ-Net). Het project zou alle EU-landen, Noorwegen en IJsland omvatten. Elk land zou een centraal loket voor geschillen opzetten. Het EEJ-Net zou worden aangevuld door FIN-NET, het reeds bestaande klachtensysteem voor financiële diensten.

Aanvullende regels voor etikettering visproducten

Nadat het Fish Products Management Committee het groene licht gegeven had, nam de Europese Commissie op 22 oktober 2001 aanvullende regelgeving voor etikettering van visproducten aan, die op 1 januari 2002 in werking zou treden. Op het etiket moest de consument voortaan kunnen zien wat de naam was van de soort (al of niet in het Latijn), de productiemethode (vangst of gekweekt) en het gebied waar de vis gevangen was. Deze informatie moest in alle stadia van de handel in vis en visproducten beschikbaar zijn.

Commissie verbiedt fusie Tetra Laval en Sidel

De Europese Commissie verbood op 30 oktober 2001 de overname van het Franse Sidel door de Zweedse verpakkingsgroep Tetra Laval. Volgens de Commissie, die haar oordeel mede baseerde op klachten van afnemers en concurrenten, zou de operatie leiden tot een te grote machtspositie op de markt voor PET-verpakkingsmachines.
Tetra Laval, eigenaar van Tetra Pak, deed in maart een bod van 1,7 miljard euro op Sidel en bezat inmiddels 90 procent van de aandelen. Tetra was de wereldleider op de markt van kartonverpakkingen en had in Europa al een marktaandeel van ruim 80 procent.
Het was de achttiende maal dat de Commissie een fusie verbood sinds ze daar in 1990 de bevoegdheid toe kreeg. In 2001 verbood de Commissie vijf fusies, een recordjaar.

Begroting 2002 omlaag

De Europese Commissie verminderde op 30 oktober 2001 haar ontwerpbegroting voor 2002 met 1,9 miljard euro, in verband met verlaging van de landbouwuitgaven. De Commissie vond het niet meer nodig een reserve van één miljard euro aan te leggen voor de gevolgen van de gekke-koeienziekte en de mond- en klauwzeercrisis. Na de aanpassing bedroeg de EU-ontwerpbegroting 98,5 miljard euro aan toezeggingskredieten en 95,8 miljard euro aan betalingskredieten. Hiervan zou ongeveer 40 miljard naar steun voor de landbouw gaan.

Zalm vreest toename Nederlandse bijdrage

De Nederlandse minister Zalm van Finan-

ciën kreeg geen steun van andere EU-landen om in 2002 al de financiering van de uitbreiding van de Unie voor de verre toekomst te regelen. Zalm vreesde dat de Nederlandse bijdrage door de toetreding van nieuwe lidstaten fors zou oplopen. Vanaf 2007 zou onder meer de inkomenssteun aan de boeren moeten worden afgebouwd en bij de structuurfondsen wilde hij de term 'armste regio's' veranderen in 'armste landen'. Vooral Spanje was tegen. Het land verwachtte het overgrote deel van de EU-steun in 2007 niet meer nodig te hebben, maar drie Spaanse regio's zouden hun economische achterstand op de rest van de EU tegen die tijd niet ingehaald hebben.

Commissie legt geldboeten op aan vitaminekartels

De Europese Commissie legde op 21 november 2001 aan acht ondernemingen geldboeten op voor in totaal 855 miljoen euro, omdat ze hadden deelgenomen aan acht afzonderlijke, geheime kartels voor het verdelen van markten en het maken van prijsafspraken voor vitamineproducten. De deelnemers aan de kartels hadden prijzen voor de verschillende vitamineproducten vastgesteld, verkoopquota toegewezen en onderling overeengekomen prijsverhogingen doorgevoerd. Dat was gebleken uit het onderzoek dat de Commissie in mei 1999 was gestart.
Het aantal deelnemers en de duur van elk kartel verschilden, maar alle waren ze actief tussen september 1989 en februari 1999. De Zwitserse onderneming Hoffman-La Roche, de grootste vitamineproducent ter wereld met een marktaandeel van rond de 50 procent, was betrokken bij alle kartels en kreeg de hoogste boete opgelegd: 462 miljoen euro. Een andere hoofdrolspeler, het Duitse BASF AG, kreeg een boete van 296 miljoen euro en zes andere ondernemingen uit Frankrijk, Nederland, Duitsland en Japan kregen boetes die varieerden van 5 tot 37 miljoen euro.
'Dit is de schadelijkste groep kartels die de Commissie ooit heeft onderzocht, gelet alleen al op het aantal betrokken vitaminen die te vinden zijn in een groot aantal producten, gaande van granen, koekjes en dranken tot diervoeder, farmaceutische producten en cosmetica', verklaarde Mario Monti, de commissaris voor Concurrentiebeleid. 'Door hun geheime afspraken', zo ging hij verder, 'konden de ondernemingen hogere prijzen vragen dan wanneer de concurrentie ten volle had gespeeld, hetgeen de consumenten schaadde en de ondernemingen in staat stelde oneerlijke winsten op te strijken.'

Weer geen akkoord over Europees patent

Op 27 november 2001 kon de Raad van Ministers geen compromis bereiken over het Europese patent, dit tot wanhoop van het Europese innovatieve bedrijfsleven. Opnieuw kon men het niet eens worden over de talen waarin een patent aangevraagd moest worden, de rol van nationale octrooibureaus en hun jurisdictie.

LANDBOUW

Beperkte export Brits varkensvlees toegestaan

Vanaf 22 oktober mogen enkele Britse regio's onder strenge voorwaarden opnieuw vakensvlees uitvoeren, zo beslisten de Europese veterinaire experts op 10 oktober 2001. De versoepeling was het gevolg van het verdwijnen van MKZ (mond- en klauwzeer) in die gebieden. In juni waren al de beperkende maatregelen voor Noord-Ierland opgeheven.

Betere bestrijding dierziekten

Op 17 oktober 2001 trok de Europese Commissie 155 miljoen euro uit voor de bestrijding van onder meer alle vormen van scrapie en BSE (gekke-koeienziekte), salmonella in kippen en gevogelte, de ziekte van Aujeszky, tuberculose en pleuro-pneumonia bij runderen, brucellose bij geiten, runderen en kippen, varkenspest en hondsdolheid. Van dit geld zou 114 miljoen euro naar de aanschaf van testkits gaan.

JUSTITIE

Twee jaar cel voor racisme voorgesteld

De Europese Commissie keurde op 28 november 2001 een kaderbesluit goed voor de strijd tegen racisme en xenofobie. Hierin legde de Commissie een gemeenschappelijke definitie vast en gelijklopende sancties voor racistische en xenofobe vergrijpen in Europa. De Commissie definieerde racisme als de overtuiging dat ras, kleur, afkomst, religie of geloof, nationale of etnische afkomst een te rechtvaardigen basis vormen voor afkeer van individuen of groepen. Op racistische en xenofobe daden of uitspraken moest in de EU een gevangenisstraf van minstens twee jaar komen te staan, aldus het voorstel van de Commissie. Het aanzetten tot racistisch geweld zou gelden als bezwarende factor en moest dus zwaarder bestraft worden, vond de Commissie.

MILITAIRE ZAKEN

Actieplan voor EU-leger

De vijftien ministers van Defensie van de lidstaten van de Europese Unie keurden op 19 november 2001 een actieplan goed om te zorgen dat Europa in 2003 over een snelle interventiemacht zou beschikken. Na ruim een jaar zou al een Europese troepenmacht bij humanitaire missies, evacuatieopdrachten en vredeshandhavende en vredestichtende taken kunnen worden ingezet.
De onmacht van Europa om in de Balkanoorlogen zonder Amerikaanse hulp orde op zaken te stellen, zette de EU er eind 1999 toe aan om een eigen leger op te richten, dat volgens de laatste versie van de plannen 100.000 manschappen moest gaan tellen en in geval van (de dreiging van) een gewapend conflict binnen 60 dagen operationeel moest zijn, voor een periode van een vol jaar. Veel lidstaten betwijfelden of de EU in 2003 tot stevig militair ingrijpen in staat zou zijn. De Unie moest nog een eigen inlichtingendienst opbouwen, had geen materieel om vijandelijk luchtafweergeschut onschadelijk te maken en de plannen voor een militair airbus-transportvliegtuig wachtten nog op concrete financiering.
Ook was het 'Turkse probleem' nog niet opgelost. Turkije bleef medebeslissingsrecht opeisen wanneer er voor EU-operaties materieel en manschappen van de NAVO werden ingezet.
Frankrijk, Duitsland, Italië, Groot-Brittannië, Spanje en Zweden kondigden aan te gaan samenwerken bij de ontwikkeling van een nieuw Europees gevechtsvliegtuig, een Europees alternatief voor de ontwikkeling van de Joint Strike Fighter (JSF).

PRIJZEN EN ONDERSCHEIDINGEN

Uitreiking Descartes-prijs

De Europese Commissie reikte op 27 november 2001 de jaarlijkse Descartes-prijs

voor innovatief en economisch waardevol onderzoek uit. Aan de prijs was een geldbedrag van een miljoen euro verbonden. 700.000 euro ging naar een researchnetwerk dat een nieuwe behandeling voor aids uitvond, 300.00 euro naar een onderzoeksproject rond asymmetrische katalysatoren in de chemie.
Het aidsnetwerk werd gecoördineerd door professor Jan Balzarini (K.U. Leuven, België); teams uit Zwitserland, Spanje, Italië, Zweden en Groot-Brittannië werkten aan het identificeren van stoffen die de productie van het enzym kunnen tegenwerken dat het hiv-virus nodig heeft om zich te kunnen vermenigvuldigen. Voor het medicinaal gebruik van een van deze stoffen, tenofovir, zouden de Amerikaanse autoriteiten eind 2001 of begin 2002 een vergunning afgeven.
Het katalysatorenproject werd gecoördineerd door professor Michael North (van het Britse King's College) en had tot de ontdekking van 50 nieuwe katalysatoren geleid, die van groot nut waren in de farmaceutische industrie en de landbouw.

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

MRA tussen EU en Japan van kracht

Japan en de Europese Unie wisselden op 28 november 2001 de diplomatieke documenten uit waarin bevestigd werd dat zij per 1 januari 2002 vele honderden erkenningsprocedures, technische standaards en vergunningssystemen van elkaar officieel erkenden – een zogenaamd Mutual Recognition Agreement (MRA) dat de EU ook met andere landen had. Hierdoor konden toelatings- en certificatieprocedures voor duizenden chemische producten, medicijnen en elektrische apparaten alsmede telecommunicatieproducten bekort worden en konden ondernemers en overheden naar schatting van de Europese Commissie 400 miljoen euro per jaar besparen.

EUROPEES PARLEMENT

TDI onreglementair

Het EU-gerecht van Eerste Aanleg oordeelde op 2 oktober 2001 dat de oprichting van de Technische Groep van Onafhankelijke Afgevaardigden (TDI) strijdig was met het reglement van het Europees Parlement. Volgens het gerecht moesten de leden van een politieke groep in het parlement dezelfde politieke affiniteit hebben, wat binnen de TDI niet het geval was. Tot de TDI behoorden onder meer de europarlementariërs van het Belgische Vlaams Blok, het Franse Front National en de Italiaanse Radicale Partij.

Parlement vecht juistheid patent op borstkankergen aan

Tijdens een spoedzitting op 9 oktober 2001 nam het Europees Parlement een resolutie aan over patentaanvragen van het Amerikaanse bedrijf Myriad Genetics. Het bedrijf had patent aangevraagd op twee menselijke genen (BRC A1 en BRC A2) die in verband werden gebracht met borstkanker. Door een dergelijk patent zou het bedrijf van iedereen een vergoeding mogen eisen voor het gebruik van deze genen in onderzoek, inclusief gemuteerde vormen ervan.
Het Europees Parlement waarschuwde dat vrouwen in Europa al langer dan noodzakelijk op uitslagen van borstkankeronderzoek moesten wachten omdat bepaalde tests alleen mochten worden uitgevoerd door laboratoria van Myriad in de VS en dat dit voorrecht het onderzoek duurder maakte. Het EP deed een beroep op het European Patent Office (EPO) om te garanderen dat geen enkel patent het principe van de 'niet-patentbaarheid' van levend materiaal zou aantasten. Het EPO zou opnieuw naar een patent op een borstkankergen moeten kijken, dat al aan het Amerikaanse bedrijf was verleend. Het Franse Instituut Marie Curie was van plan een procedure tegen het EPO te beginnen.
De monopoliepositie van Myriad Genetics moet 'vernietigd' worden, riep het Nederland EP-lid Ria Oomen-Ruijten (EPP) tijdens het debat in Straatsburg uit. Volgens de Nederlandse europarlementariër Johannes Blokland (EDD) kwamen de huidige problemen voort uit het feit dat in een richtlijn uit 1998 in artikel 5.1 weliswaar stond dat het menselijk lichaam en delen daarvan niet gepatenteerd konden worden maar dat als het deel kon worden geïsoleerd, volgens artikel 5.2 wel een patent mocht worden verleend.

EP eist versterking rol Raad van Ministers

Op 26 oktober 2001 nam het Europees Parlement, vooruitlopend op de EU-top van december in Laken, een resolutie aan over versterking van de rol van de Europese Raad van Ministers. 422 Europarlementariërs stemden voor, 23 tegen en 17 onthielden zich. Het parlement was kritisch over het toenemende belang van Europese toppen van staatshoofden en regeringsleiders en achtte het wenselijk dat de Raad van Ministers minstens eenmaal per week zou vergaderen. De bijeenkomsten zouden gesplitst moeten worden in wetgevende raden, die openbaar zijn, en besluitvormende raden. Het parlement eiste ook maatregelen om de steeds frequentere afwezigheid van ministers te verminderen. Vertegenwoordigers van het parlement zouden rechtstreeks in de bijeenkomsten van de raad moeten kunnen ingrijpen, als het om kwesties ging waar het EP medebeslissingsrecht had.

Eerder had ook de Europese Rekenkamer een kritisch geluid over de Raad van Ministers laten horen. De commissie voor het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) van de raad had steeds meer tijd nodig om tot uitbetaling van gelden te komen, concludeerde de rekenkamer in een rapport van 17 oktober, zelfs als het om uitvoering van urgente besluiten ging. De rekenkamer werd bovendien vaak te laat en minder frequent geïnformeerd waardoor de controle op de uitgaven gevaar liep, die toch al ondoorzichtig waren geworden omdat deze betaald werden uit een eigen pot van de ministerraad. De rekenkamer was ook ontevreden over de dubbelzinnige wijze waarop de salariëring van speciale vertegenwoordigers van de EU en hun medewerkers was geregeld.

Salaris EP-leden en giften aan partijen blijven heikel punt

De EU-ministers van Buitenlandse zaken bereikten op 30 oktober 2001 een akkoord over de salariëring van de europarlementariërs. Hun lonen zouden Europees belast worden en lidstaten mochten een extra nationale heffing opleggen om fiscale verschillen met nationale parlementariërs te beperken. Over de hoogte van het loon en de verrekening van de onkosten bleven de lidstaten verdeeld.
De discussies over de financiering van partijen in de EU, de democratische criteria en de vereisten van representativiteit waaraan Europese politieke formaties zouden moeten beantwoorden, leidden ook niet tot een akkoord.

Europese Unie

Het grootste twistpunt bleef de aanvaardbaarheid van giften. België verdedigde een maximum van 5.000 euro. Frankrijk was principieel gekant tegen bedrijfsgiften, terwijl de rood-groene regering van Duitsland meende dat er geen plafond aan de donaties van bedrijven gesteld mocht worden.

EP wil gebruik 'cookies' aan banden leggen

Een meerderheid van het Europees Parlement keurde op 13 november 2001 een amendement goed op de richtlijn over elektronische gegevensverzameling en privacy. Het EP wilde dat zogeheten 'cookies' pas gebruikt mochten worden nadat een internetgebruiker daar expliciet toestemming voor had gegeven. Op die manier zouden de cookies niet langer ongemerkt op de harde schijf van de consument terechtkomen.
Internetadverteerders vreesden dat zo'n regeling een zware slag zou toebrengen aan hun toch al weinig rendabele sector. Volgens het Interactive Advertising Bureau (IAB) zou het amendement alleen al Britse adverteerders een kwart miljard euro kunnen kosten. De groepering stelde dat cookies het gebruiksgemak van het internet bevorderden en dat misbruik van cookies volgens de nu geldende privacyregels al strafbaar was. De leden van het Europees Parlement vonden het daarentegen onverantwoord dat bedrijven het surfgedrag van een consument konden analyseren zonder dat men dat in de gaten had.

EP stemt tegen verbod op therapeutisch klonen

Het Europees Parlement stemde op 29 november 2001 niet in met een voorgesteld verbod op therapeutisch klonen en op onderzoek met menselijke embryo's die speciaal zijn aangemaakt voor onderzoeksdoeleinden, zoals een speciale EP-commissie had voorgesteld. De commissie wilde het therapeutisch klonen, hoe humaan bedoeld ook, verbieden omdat de stap naar reproductief klonen dan zeer klein zou worden. Het Europees Parlement wilde zich soepel blijven opstellen omdat therapeutisch klonen mogelijkheden kon bieden voor de genezing van aandoeningen als de ziekte van Alzheimer.
De stemming verliep in de grootste verwarring. In totaal waren niet minder dan 238 amendementen ingediend door voor- en tegenstanders van inperking van de mogelijkheden.

Meer bescherming werknemers bij faillissement

Het Europees Parlement bracht op 29 november 2001 enkele belangrijke wijzigingen aan in een ontwerp-richtlijn voor de bescherming van werknemers bij surseance van betaling of faillissement van werkgevers. Het parlement breidde de richtlijn uit naar zelfstandigen die helemaal afhankelijk van een enkele klant zijn, thuiswerkers en leerlingen en stagiaires bij bedrijven.

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Hof verbiedt ontslag bij zwangerschap

Zwangere werkneemsters ontslaan is discriminatie op grond van geslacht, oordeelde het Europees Hof van Justitie op 5 oktober 2001 in twee gevallen. Daarbij speelt het geen rol of de werkneemster een contract van beperkte of onbeperkte duur heeft, deeltijds of voltijds. Het arrest was opmerkelijk omdat enkele landen zwangerschap een wettelijke ontslagreden achtten.

Hof beschermt naam 'parmesan'

De naam parmesan mag enkel gebruikt worden voor kaasproducten gefabriceerd in de Italiaanse streek Reggio Emilia, oordeelde de advocaat-generaal van het Europees Hof van Justitie op 9 oktober 2001. Geraspte kaas uit de bewuste streek die geen parmeggiano reggiano bevat, mag ook die naam niet gebruiken. Een Italiaanse producent die onechte parmesan in de handel bracht voor verkoop in het buitenland, kreeg door dit arrest ongelijk.

Hof verwerpt verzet tegen patenten op levend materiaal

Het Europees Hof van Justitie verwierp op 9 oktober 2001 een beroep van Nederland tegen de Europese wetgeving op octrooien voor biotechnologische uitvindingen. Nederland, gesteund door Italië en Noorwegen, achtte de patentering van levend materiaal in strijd met de menselijke waardigheid. Volgens het Luxemburgse Hof was het patenteren van menselijke, dierlijke of plantaardige genen en hun bestanddelen evenwel volstrekt wettig in de EU. De EU-regels bieden voldoende bescherming tegen het klonen van mensen of het gebruik van embryo's voor industriële en commerciële doeleinden, aldus het Hof.

Vrije vestiging voor zelfstandige prostituees uit Oost-Europa

In een zaak aangebracht door Nederland oordeelde het Europees Hof van Justitie op 28 november 2001 dat Poolse en Tsjechische prostituees het recht hadden om als zelfstandige in Nederland – en andere EU-lidstaten – werkzaam te zijn. Prostitutie was een normale economische activiteit die onder de associatie-akkoorden van de EU met kandidaat-lidstaten viel, aldus het Hof. Deze akkoorden gaven zelfstandigen een grotere vrijheid van vestiging dan gesalarieerde werknemers.

(Vorige berichten pag. 581/1 e.v. - 2001)

Raad van Europa

RAAD VAN EUROPA

Mensenrechtencommissaris herinnert lidstaten aan rechten buitenlanders

De commissaris voor mensenrechten van de Raad van Europa stuurde op 19 september 2001 een aanbeveling naar de 43 lidstaten van de raad, betreffende de rechten van buitenlanders en het deporteren van ongewenste vluchtelingen.
Het was de eerste keer dat commissaris Alvaro Gil-Robles een dergelijke aanbeveling verstuurde sinds zijn benoeming in 1999. Dat hij zijn boodschap had verstuurd, raakte pas op 3 oktober bekend.
Gil-Robles herinnerde de lidstaten eraan dat buitenlanders het recht hadden aan de grens niet automatisch als crimineel of oplichter beschouwd te worden. Derhalve was het niet juist mensen de mogelijkheid te ontnemen asiel aan te vragen door hen onmiddellijk op een vliegtuig terug te zetten.
Er moest ook selectiever omgesprongen worden met het opsluiten van vluchtelingen, vooral alleenstaande kinderen. Opsluiting mocht niet plaatsvinden in gevangenissen maar in speciale detentiecentra.
De commissaris meende ook dat bepaalde middelen om het verzet van te deporteren personen te breken, onwettig verklaard moesten worden, zoals het gebruik van monddoeken, helmen, kussens en verlammende gassen, aangezien zich verscheide-

Raad van Europa

ne gevallen van verstikking hadden voorgedaan. Aan het gebruik van tranquillizers en boeien zou een medisch onderzoek vooraf moeten gaan.

Conventie tegen computercriminaliteit ondertekend

Met de ondertekening van een conventie tegen 'cybercrime' op 23 november 2001 in het Hongaarse parlementsgebouw verplichtten 26 van de 43 landen van de Raad van Europa, aangevuld met de niet-leden Canada, Zuid-Afrika, Japan en de VS, zich tot nauwe samenwerking in de strijd tegen computergerelateerde criminaliteit, begaan door onder anderen hackers, mensen die computervirussen de wereld in sturen en handelaren in kinderporno. Ook een gezamenlijke aanpak van fraude en misbruik van auteursrecht viel onder het samenwerkingsakkoord.
De onderhandelaars konden het niet eens worden over de aanpak van racistische en xenofobe uitingen op het internet, de zogenaamde hate speech. Zo blijft het mogelijk voor een Franse racistische site, gericht op een Frans publiek, om vanuit de Verenigde Staten te opereren.
De Boedapest-conventie was het resultaat van vier jaar onderzoek en onderhandelingen waartoe de Raad van Europa in 1997 het initiatief nam. De terroristische aanvallen in september in de VS vormden een extra katalysator om de conventie te ratificeren. De Belg Guy de Vel, directeur-generaal Juridische zaken van de Raad van Europa, refereerde aan het feit dat de WTC-terroristen pornografische sites op internet als communicatiemiddel hadden gebruikt. De staat van 'anarchie' die op het internet heerst, zouden we in de gewone, fysieke wereld nooit tolereren, waarschuwde De Vel in een toespraak.
Verwacht werd dat ook de andere leden van de Raad van Europa in de naaste toekomst de conventie zouden ondertekenen.

De Amerikaanse opsporingsdienst FBI schatte dat er in 2001 wekelijks een vijftigtal virussen via het internet werd losgelaten. De totale jaarlijkse schade daardoor schatte de FBI op 12 miljard dollar (ca. 13,5 miljard euro). Het 'hacken' of inbreken in vertrouwelijke computerbestanden is geen onschuldige hobby van computerfreaks meer, heette het in Boedapest, maar een lucratieve tak van de georganiseerde misdaad. Zo slaagden vier hackers erin binnen te dringen in een vertrouwelijk bestand van deelnemers aan het World Economic Forum in Davos. Ze vonden er de creditcardnummers, adressen en telefoonnummers van 's werelds economische experts.
De fraude met creditcards zou de daders in 1999 volgens een zeer bescheiden schatting ongeveer 400 miljoen dollar (ca. 448 miljoen euro) hebben opgeleverd. Bedrijven die software namaken, kostten de sector jaarlijks 250 miljard dollar (ca. 280 miljard euro).
De Franse politie schatte het aantal foto's met kinderporno op 350.000 tot een half miljoen. De kinderpornosector op internet realiseerde in de VS jaarlijks een omzet van twee tot drie miljard dollar (tussen de 2,2 en 3,4 miljard euro), zo schatte de VN-organisatie Unicef.
Het aantal racistische sites dat naast propaganda ook T-shirts, cd's en nazi-parafernalia aan de man bracht, werd door de Raad van Europa op 4.000 geschat, waarvan zo'n 2.500 officieel in de Verenigde Staten waren gevestigd.

(Vorige berichten pag. 390/3 e.v. - 2001)

België

BELGIË

BINNENLAND

Faillissement voor luchtvaartmaatschappij Sabena

Op 7 november 2001 sprak de voorzitter van de Brusselse handelsrechtbank het lang verwachte faillissement van de nationale luchtvaartmaatschappij N.V. Sabena uit. De rechter hief het 'concordaat' dat Sabena tegen schuldeisers beschermde niet meteen op, maar waarschuwde dat het 'geen wachtkamer' was, temeer daar 'Sabena haar faillissement zelf heeft georganiseerd'. Sabena had een schuld van 90 miljard frank (ruim 2,2 miljard euro) opgebouwd.

Akkoord over sociaal plan

De nacht tevoren waren Sabena-onderhandelaars het met de vakbonden eens geworden over de grote lijnen van een sociaal plan, dat naar schatting rond de 400 miljoen euro zou kosten. Daarna werd verder onderhandeld over de details. Van de 12.000 werknemers zouden er vermoedelijk minstens 8.000 niet overgenomen worden door andere bedrijven op de nationale luchthaven Zaventhem.
Een van de problemen was dat de ontslagvergoedingen uit het 'Fonds voor sluiting van ondernemingen' pas na anderhalf jaar voor de werknemers zouden loskomen. De directeur van dit fonds reageerde op 8 november in een gesprek met het persbureau *Belga* op de vele verontruste telefoontjes die het fonds had gekregen van ontslagen werknemers van andere failliete bedrijven, die vreesden dat het Fonds de ex-Sabena-werknemers zou bevoordelen en dat er voor de vergoedingen waar zij recht op hadden, geen geld meer zou zijn. Directeur Robert Deputter stelde dat het Fonds in de afgelopen jaren een pot van vier miljard frank (ca. 100 miljoen euro) had aangelegd 'die groot

Personeel van luchtvaartmaatschappij Sabena danste op vliegveld Zaventem op 7 november 2001 om het vliegtuig heen dat zojuist de laatste vlucht had beëindigd van de op die dag failliet verklaarde maatschappij. *(foto ANP)*

genoeg is om alle slachtoffers van bedrijfssluitingen, uitgezonderd die van Sabena, in 2002 uit te betalen. De normale werking van het Fonds komt niet in het gedrang door het Sabena-faillissement.'
Op 8 november werden de onderhandelingen over het sociaal plan afgerond met wat minister van Overheidsbedrijven Rik Daems 'een eerlijk en correct plan' noemde. De Vlaamse regering keurde op 9 november een reeks maatregelen goed voor voormalige Sabena-werknemers en andere werklozen, onder meer in het kader van het 'werkgelegenheidspact Halle-Vilvoorde', dat tot stand kwam na de massaontslagen bij Renault in Vilvoorde enkele jaren eerder. De maatregelen moesten mensen vooral helpen weer snel elders werk te vinden.

Oprichting van DAT-plus

In de loop van die historische zevende november kwamen bedrijven, banken en overheid met geld over de brug voor de opvolger van Sabena, 'DAT-plus', de werktitel van het nieuwe luchtvaartbedrijf. DAT-plus zou op 70 bestemmingen gaan vliegen, vooral Europese en Afrikaanse en twee in de Verenigde Staten. In de oprichting hiervan zouden investeerders ongeveer 155 miljoen euro steken, de gewestelijke investeringsmaatschappijen van de overheden 45 miljoen euro, terwijl er een overbruggingskrediet werd beloofd van 120 miljoen euro. Aan het hoofd van het consortium van banken en bedrijven zouden de zakenlieden Etienne Davignon en Maurice Lippens komen te staan. Premier Verhofstadt bestreed op 7 november tijdens een kamerdebat over Sabena de kritiek van de christen-democraten van het CD&V dat dit kapitaal onvoldoende was. 'Van een onderkapitalisering zoals dat in het verleden altijd gebeurde, is geen sprake', zei hij.

Nieuwe juridische stappen tegen Swissair

Op 12 november kondigde minister Daems aan opnieuw juridische acties te beginnen tegen Swissair, dat zijn afspraken over het redden van Sabena niet was nagekomen. Daems hoopte samen met Portugal, Frankrijk en Duitsland een schadeclaim in te dienen. In deze landen waren ook bedrijven in moeilijkheden geraakt door het beleid van Swissair.
De werkgeversorganisatie Unizo maakte op 13 november bekend dat minister Daems had toegezegd een coördinatiepunt voor getroffen toeleveranciers van Sabena op te richten.

Akkoord over parlementair onderzoek naar Sabena

Op 13 november bereikten de fractieleiders van alle partijen (met uitzondering van die van het Vlaams Blok) een akkoord over de oprichting van een onderzoekscommissie over Sabena. Vijftien parlementsleden zouden de gang van zaken vanaf 1975 tot aan het faillissement bestuderen en aanbevelingen opstellen voor het beheer van andere overheidsbedrijven zoals De Post, NMBS en Belgacom.

De twee groene partijen, Agalev en Ecolo, dienden al op 29 november een wetsvoorstel in waarin zes ingrijpende aanpassingen van de bestaande wet op autonome overheidsbedrijven (1991) werden voorgesteld. Kabinet en parlement zouden de contracten met deze bedrijven voortaan moeten opstellen en niet meer de directies van die ondernemingen zelf. Een nieuwe wet zou onder meer ook duidelijker de plichten van bestuurders moeten vastleggen.

Boek over invloed van koninklijk huis

In november 2001 werd het boek *Koning en onderkoning. Over de invloed van het Hof en de macht van Jacques van Ypersele de Strihou* gepubliceerd. Hierin reconstrueerden de Wetstraat-journalisten Gui Polspoel en Pol van den Driessche verscheidene voorbeelden van de inmenging van het Belgische vorstenhuis in economische kwesties, waarbij de koninklijke kabinetschef Van Ypersele ('Yp') vaak een rol in de eerste linies speelde.
Volgens de auteurs liepen er rechtstreekse lijnen van de top van de Belgische haute finance naar het paleis. Koning Boudewijn zou zich bijvoorbeeld intens bemoeid hebben met de overnamestrijd rond de Generale en hij zou zich op verzoek van Sabena-directies meermalen verzet hebben tegen een faillissement van de nationale luchtvaartmaatschappij.
Van Ypersele zou zijn bevoegdheden regelmatig overschreden hebben, vooral bij koninklijke demarches bij bankfusies, en er zou zelfs sprake zijn geweest van een 'staatsgreep' bij een van die fusies. Volgens Polspoel en Van den Driessche zou er een maximum aan de ambtstermijn van een kabinetschef gesteld moeten worden.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Staatsveiligheidsdienst verandert prioriteiten

De dienst sekten en de dienst Afrika van de Staatsveiligheidsdienst bleken in november 2001 in alle stilte op non-actief te zijn gesteld wegens personeelstekorten. Na de aanslagen van 11 september in de Verenigde Staten had de staatsveiligheid andere prioriteiten, aldus minister Verwilghen van Justitie op 27 november. Onduidelijk bleef nog of ook de dienst tegen internationale bedrijfsspionage voorlopig gesloten was.
Volgens de minister telde de Staatsveiligheidsdienst ook te weinig islamologen (vier) en slechts vijf mensen die Arabisch spraken. Selor, de overheidsdienst die dergelijke specialisten zou moeten werven, bleek niet over de bevoegdheid te beschikken voor hen examens te organiseren.

Hervorming stemrecht voor Belgen in buitenland

De Kamer schaarde zich op 29 november 2001 achter een wetsontwerp dat het voor Belgen in het buitenland makkelijker maakte om bij nationale verkiezingen hun stem uit te brengen. De bestaande procedure, voor het eerst toegepast in 1999, was zo ingewikkeld en duur dat slechts achttien van de naar schatting 180.000 Belgen die in het buitenland woonden, hadden deelgenomen aan de laatste verkiezingen. Voortaan konden zij op vijf manieren hun stem uitbrengen: persoonlijk of via volmacht stemmen in België, persoonlijk of bij volmacht stemmen op een diplomatieke of consulaire post in het buitenland, of stemmen per briefwisseling. Alle kiesgerechtigden mochten voortaan ook vrij kiezen aan wie ze een volmacht gaven om te gaan stemmen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Kritiek op onderzoek naar criminaliteit jonge immigranten

In mei 2001 was al het rapport gereed van de sociologe-criminologe Marion van San, die eind 1999 van federaal minister van Justitie Verwilghen opdracht had gekregen om de allochtone jeugdcriminaliteit te onderzoeken.

België

Pas in november 2001 werden als gevolg van een perslek de resultaten openbaar en op 28 november verscheen Van San voor een discussie in de Kamercommissie voor Justitie.
In haar rapport concludeerde Van San onder meer dat jaarlijks één op de vier oost-Europese jongeren verdacht werd van een misdrijf en dat Marokkaanse jongens in België 2,5 keer vaker op het verkeerde pad terechtkwamen dan hun autochtone leeftijdgenoten.
Van San kreeg alle lof voor haar onderzoek toegezwaaid van het Vlaams Blok, omdat zij, aldus Gerolf Annemans van het Blok, met haar studie had aangetoond dat er een verband bestond tussen cultuur en crimineel gedrag. Fouzaya Talhaoui van Agalev zei niets schokkend in het rapport te hebben aangetroffen, dat zij als een positieve eerste stap kwalificeerde. Vertegenwoordigers van de Franstalige partijen, die zich eerder verzet hadden tegen het onderzoek, zeiden ook niet te begrijpen waar alle ophef rond Van Sans conclusies vandaan kwam. Carine Lalieux (PS) vond het rapport echter wel onvolledig, omdat er niets in stond over bepaalde initiatieven om criminaliteit tegen te gaan, hoewel dat onderwerp ook tot Van Sans opdracht behoorde. De scherpste kritiek op Van San kwam van de CD&V. Tony van Parys achtte de conclusies 'betwistbaar' omdat het onderzoek zich beperkte tot Brussel en Antwerpen. Zijn partijgenoot Pieter de Crem meende dat Van San louter 'open deuren intrapte'.
Minister Verwilghen was teleurgesteld over het rapport en gaf aan er niets mee te kunnen. Van San zei te hopen dat haar studie, ondanks het verzet bij Justitie, een aanzet zou worden om open over allochtone criminaliteit te praten. 'Want als iedereen erover spreekt, valt het monopolie van het Blok weg en kan men met realistische oplossingen komen.' België voert geen doeltreffend beleid voor specifieke probleemgroepen, vond Van San. De problemen ontkennen en verontruste bewoners van achterstandswijken voortdurend betitelen als beroepsklagers, zet evenmin zoden aan de dijk, aldus de criminologe.

De Arabisch-Europese Liga, een belangenorganisatie voor allochtonen, had op 25 november het ontslag geëist van Verwilghen omdat de minister zou proberen 'allerlei vooroordelen over ons op een pseudo-wetenschappelijke manier te bewijzen.' (...)'Men probeert al jaren in Vlaanderen een onderdrukte, uitgesloten minderheid als bron van alle kwaad te beschouwen. Het is immers gemakkelijker Marokkaanse jongeren op te pakken dan hen gelijke kansen te bieden', aldus de Liga.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Rekenhof publiceert laatste blunderboek

Het Rekenhof, dat jarenlang in opdracht van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de overheidsfinanciën nakeek, leverde op 27 november 2001 zijn laatste 'blunderboek' af. Het was veel minder spectaculair dan in eerdere jaren, want de tijd van de grote verspilling leek voorbij, concludeerden verscheidene media.
Een van de kritiekpunten was dat het personeelsstatuut van de politie op sommige punten in strijd met de bestaande sociale wetgeving was. In de uitbesteding van taken van het ministerie van ontwikkelingssamenwerking trof het Rekenhof nogal wat onduidelijkheden aan. De vzw Internationaal Huis bleek kosteloos gebruik te mogen maken van een overheidsgebouw en dubbele subsidies te ontvangen.
De Vlaamse regering werd op de vinger getikt wegens onder meer de slordige terugvordering van voorschotten aan nutsmaatschappijen. Veel ernstiger vond het Rekenhof dat de beheerscontracten die de Vlaamse overheid sloot met de openbare instellingen, niet altijd reflecteerden wat ministers in het parlement beweerden en dat de contracten niet nageleefd werden. De Vlaamse regering bleek in 2000 en 2001 ook niet het geld dat bestemd was voor sociale woningbouw te kunnen opmaken.

JUSTITIE

Fouad Abbas veroordeeld voor witwassen drugsgeld

De Antwerpse correctionele rechtbank veroordeelde Fouad Abbas op 15 november 2001 tot vijf jaar cel en 500.000 euro boete. De rechtbank achtte hem schuldig aan het witwassen van 150 miljoen euro drugsgeld via de Max Fischerbank en zijn Antwerpse diamantbedrijf TTS Diamonds. Zijn medeverdachten, Hugo van Dooren van de Max Fischerbank en ex-werknemer Benoît van Isacker van Bank Corluy, kregen dezelfde straf. Twee andere verdachten moesten twee jaar uitzitten en 800.000 frank (bijna 20.000 euro) boete betalen, maar een van hen, Friedric Schwarzmann, de rechterhand van Abbas, wist na het vonnis uit het justitiepaleis te ontsnappen door gewoon de rechtszaal uit te wandelen.
Abbas was tussenpersoon voor het Nederlandse imperium van de Hakkelaar en Aziatische drugskartels. Begin jaren '90 werd de Hakkelaar opgepakt en startte het Nederlandse gerecht een onderzoek naar Abbas. In ruil voor zijn getuigenis tegen de Hakkelaar en een schikking van 744.000 euro werd Abbas niet verder vervolgd in Nederland. Zijn bekentenissen leidden in Antwerpen tot het faillissement van de Max Fischerbank. Het Antwerpse gerecht wilde Abbas ook horen maar Nederland liet hem in 1993 naar Groot-Brittannië vertrekken. In 1997 werd hij op verzoek van de Belgische justitie aangehouden maar pas drie jaar later werd hij aan België uitgeleverd.

Nieuw akkoord met Child Focus

Child Focus, het Europees Centrum voor Vermiste en Seksueel Uitgebuite Kinderen, en het ministerie van Justitie tekenden op 28 november 2001 een nieuw samenwerkingsakkoord. Daarin werd rekening gehouden met nieuwe praktijken waarover het Centrum steeds meer klachten ontving, zoals ouderontvoeringen, verdwijning en uitbuiting van buitenlandse minderjarige vluchtelingen en kinderpornografie via internet.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Maeterlinck van plagiaat beticht

Maurice Maeterlinck (1862-1949), de enige Belg die ooit de Nobelprijs voor literatuur in de wacht sleepte, zou plagiaat hebben gepleegd toen hij *La vie des Termites* (1926) schreef. Volgens David van Reybrouck, die in november 2001 het verslag van zijn speurtocht in Zuid-Afrika publiceerde onder de titel *De Plaag*, had de in 1911 gelauwerde en inmiddels vergeten Maeterlinck het werk van de Zuid-Afrikaanse schrijver en natuurkenner Eugène Marais (1871-1936) geplagieerd.

BUITENLANDSE ZAKEN

Felle kritiek senatoren op voorstel tot aanpassing genocidewet

Het op 16 november 2001 gepresenteerde

België

voorstel van kamerlid Fred Erdman (SP.A) om de genocidewet aan te passen, werd op 29 november door enkele senatoren tijdens een persconferentie gekraakt als 'een eersteklas begrafenis' van de wet. Volgens de senatoren Michiel Maertens (Agalev), Vincent Van Quickenborne (Spirit, voorheen Toekomstgroep), Jean Cornil (PS), Josy Dubié (Ecolo) en Alain Destexhe (PRL) was de huidige genocidewet wel voor verbetering vatbaar, maar was Erdmans voorstel vooral bedoeld om het lopende proces tegen de Israëlische premier Ariel Sjaron stil te leggen. Ze noemden het 'niet eerbaar' voor een rechtsstaat en in strijd met de scheiding der machten wanneer het parlement een lopende gerechtelijke procedure met nieuwe wetgeving doorkruiste.
Erdman, tevens voorzitter van de Belgisch-Israëlische parlementaire unie, had voorgesteld om alle lopende en nieuwe genocidezaken over te hevelen van het Brusselse parket naar het Brusselse Hof van Beroep en internationale gerechtshoven. Het parket kon de vele genocidezaken niet bolwerken. Het gevolg van de overheveling naar het hof zou zijn dat slachtoffers zich niet meer als burgerlijke partij konden stellen en tijdens een procedure niet om extra onderzoek of vervolging tegen nieuwe personen konden vragen.
Volgens de senatoren kwam Erdmans voorstel er daarom op neer dat aan lieden die misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden hadden begaan 'voorrang van rechtsmacht' werd toegekend, een privilege dat alleen bestond voor magistraten, provinciegouverneurs en legergeneraals en dat nooit bedoeld was geweest om 'een specifieke categorie van criminelen' te beschermen, aldus de senatoren.

'Kritiek Israël onaanvaardbaar'

Tijdens de persconferentie haalde senator Dubié fel uit naar de Israëlische autoriteiten, die een dag eerder op een persconferentie hadden betoogd dat het proces een aanslag was op de soevereiniteit van de staat Israël en dat de Belgische genocidewet 'politiek misbruikt' werd. Hij zei genoeg te hebben van de 'beledigende, schandalige en onaanvaardbare verklaringen' van de Israëlische autoriteiten aan het adres van België.
Met uitzondering van Destexhe behoorden de vijf senatoren tot de vereniging Sabra-Chatilla Belgium, vernoemd naar de Palestijnse vluchtelingenkampen bij Beiroet waar in 1982 naar schatting 2.000 ongewapende Palestijnse burgers werden vermoord door christelijke milities die gesteund werden door Israël. Sjaron was destijds minister van Defensie. 'De families van de slachtoffers wachten al twintig jaar op gerechtigheid', stelde een van de senatoren. 'Het kan naar ons gevoel niet dat voor de slachtoffers in New York een oorlog ontketend wordt en dat de beulen van Sabra en Chatilla ongestraft blijven.'

Arbitragehof beslist over vervolgbaarheid buitenlandse ministers

Eind november legde advocaat-generaal Pierre Morlet een vraag voor aan het Arbitragehof, die Sjarons verdediging had opgeworpen. Belgische ministers konden niet onder de genocidewet worden vervolgd – was het dan geen discriminatie dat buitenlandse ministers wèl konden worden vervolgd? Verwacht werd dat het Arbitragehof maanden nodig zou hebben voor beantwoording van de vraag.

Ook klacht tegen Arafat ingediend

Dertig personen en de 'Vereniging van slachtoffers van de terreur' dienden op 27 november bij het Brusselse gerecht een klacht in tegen de Palestijnse leider Jasser Arafat wegens misdrijven tegen de menselijkheid.

(Vorige berichten pag. 645/1 e.v. – 2001)

DUITSLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Hogere veiligheidstoeslag voor luchthavens

Het ministerie van Binnenlandse zaken maakte op 1 november 2001 bekend dat zes grote luchthavens, waaronder die van Frankfurt, Keulen/Bonn en Stuttgart, in 2002 een hogere veiligheidstoeslag zouden rekenen. Dit als gevolg van de terreuraanslagen op de Verenigde Staten. Oorspronkelijk was een verlaging van de veiligheidstoeslag aangekondigd. Zo zou Frankfurt in 2002 een toeslag van 5,58 euro rekenen tegen 5,2 euro in 2001. In eerste instantie was een verlaging gepland tot 4,61 euro.

BKA: 'Islamactivisten al vijftien jaar in Duitsland'

Ulrich Kersten, hoofd van het Bundeskriminalamt (BKA), maakte op 15 november bekend dat er waarschijnlijk al vijftien jaar sprake was van een ondergronds netwerk van islamactivisten in Duitsland. Hij zei dit naar aanleiding van een onderzoek dat 600 BKA-en veertien FBI-agenten uitvoerden naar islamitische radicalen. Enkele kapers van de vliegtuigen van 11 september woonden namelijk het grootste deel van de jaren '90 in Hamburg. Kersten: 'Er is in Duitsland een subcultuur van islamitische sympathisanten die bereid zijn mee te doen aan een jihad. Deze subcultuur bestaat al tien tot vijftien jaar.'
Inmiddels liepen er onderzoeken tegen 448 mensen en waren er negentien bedrijven onderwerp van onderzoek in verband met de financiering van het terrorisme.

Schröder overleeft vertrouwensstemming rond deelname Afghanistan-oorlog

De rood-groene coalitie van bondskanselier Gerhard Schröder overleefde op 16 november ternauwernood een vertrouwensstemming over de uitzending van 3.900 Duitse soldaten naar de oorlog in Afghanistan. De Duitse grondwet stelt dat een regering goedkeuring van het parlement nodig heeft om troepen te kunnen uitzenden. Schröder verbond hier zelf een vertrouwensstemming aan omdat hij de steun wilde hebben van de Groenen. Een belangrijk deel van de 47 parlementsleden had om pacifistische redenen nogal moeite met de uitzending. Uiteindelijk besloten slechts vier van de Groenen tegen te stemmen, waardoor Schröder het vertrouwen kreeg van 336 afgevaardigden, slechts twee meer dan het minimaal noodzakelijke aantal.
Vertrouwensstemmingen waren een zeldzaamheid in de Duitse politiek. Het ging in dit geval om de vierde naoorlogse vertrouwensstemming.
Schröder toonde zich na afloop tevreden: 'Zoals u zich kunt voorstellen, ben ik opgelucht dat ik mijn werk voor Duitsland kan voortzetten. (...) De uitslag laat ook zien dat de coalitie intact blijft op het moment dat het er om gaat.'

Ruime meerderheid Groenen voor troepenzending

Het partijcongres van de Groenen debat-

teerde op 25 november in Rostock over de kwestie. Het congres werd vanwege de pacifistische traditie van de Groenen met angst tegemoet gezien. Minister van Buitenlandse zaken Joschka Fischer deed een emotionele oproep om de beslissing van de fractie te steunen. Hij beëindigde bijna in tranen zijn pleidooi: 'Ik vraag jullie vertrouwen. Ik wil dat jullie mijn politiek steunen en me niet alleen laten staan.'
Sommige afgevaardigden wezen op hetgeen de Groenen in de coalitie inmiddels hadden bereikt op het gebied van atoomenergie, energiebelasting en het homohuwelijk. Ze vroegen daarom de coalitie niet te laten vallen. Anderen wezen er op dat op verscheidene fronten werd gestreden voor een oplossing van de kwestie Afghanistan. Zo zou een week later in Bonn een conferentie beginnen van de etnische en politieke leiders van Afghanistan met als doel het leggen van het fundament voor een democratische regering.
Uiteindelijk stemde een ruime meerderheid van ongeveer 75 procent in met de uitzending van de troepen. Partijleider Claudia Roth noemde het 'de moeilijkste beslissing uit de geschiedenis van de partij'.

Twijfels over toerusting Duits leger

De eerste troepen werden op 26 november daadwerkelijk uitgezonden. Eerder die maand leverde dat nogal wat kritiek op van de oppositie. Het Duitse leger zou namelijk slecht zijn toegerust op haar taken als gevolg van decennialange bezuinigingen. Duitsland besteedde gemiddeld 1,48 procent van haar bnp aan Defensie, terwijl dat percentage voor de meeste andere EU-landen op twee procent lag. Hierdoor zou de Bundeswehr over verouderd materieel en te weinig reserveonderdelen beschikken.
De voorzitter van de FDP had op 8 november gepleit voor afschaffing van de dienstplicht om vervolgens het vrijgekomen geld te investeren in een beroepsleger. De Bundeswehr telde op dat moment 301.000 man, van wie 110.000 dienstplichtigen. De coalitie was echter tegen afschaffing van de dienstplicht omdat de continue instroom van dienstplichtigen ervoor zou zorgen dat het leger niet vervreemdde van de samenleving.

Politie en leger tegen bezuinigingen

Ongeveer 25.000 agenten en soldaten liepen op 26 november in Berlijn mee in een demonstratie tegen bezuinigingen op politie en leger. Zij wezen erop dat de behoefte aan veiligheid sterk was toegenomen sinds de terreuraanslagen op de Verenigde Staten. Mede om deze reden had minister van Binnenlandse zaken Otto Schilly al 1,5 miljard euro uitgetrokken voor extra uitgaven ten behoeve van de veiligheid. Hiermee zouden onder andere 2.320 extra banen bij de politie worden gecreëerd.

SPD herkiest Schröder als partijleider

Het partijcongres van de SPD herkoos op 19 november 2001 Gerhard Schröder als partijleider. Schröder kreeg 88,6 procent van de stemmen, tegen 86,3 procent twee jaar eerder. Er waren geen tegenkandidaten.

NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG

Geen uitkering meer voor 72 veteranen

Het hoofd van het Simon Wiesenthal Centrum in Jeruzalem maakte op 12 november 2001 bekend dat Duitsland de uitkering had gestopt aan 72 veteranen uit de Tweede Wereldoorlog omdat zij zich gedurende die oorlog schuldig hadden gemaakt aan misdaden tegen de menselijkheid. Het ging vooral om leden van speciale politie-eenheden die in midden- en oost-Europa joden hadden vermoord. 'Onze informatie heeft aangetoond dat deze mensen de wetten hebben geschonden. (...) We corrigeren nu een historische onrechtvaardigheid.' De uitkering van elf andere veteranen werd nog bekeken, terwijl er nog 250 onderzoeken liepen.
Het Simon Wiesenthal Centrum begon met haar onderzoeken nadat Duitsland in 1998 een gat in de wet dichtte waardoor oorlogsmisdadigers niet langer recht hadden op een invaliditeitsuitkering. Duitsland verstrekte deze uitkering aan 500.000 veteranen, van wie er 60.000 in het buitenland leefden.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Parlement akkoord met nieuwe Arbeidswet

De Bondsdag ging op 9 november 2001 akkoord met een nieuwe Wet op de Arbeidsmarkt die het makkelijker maakte de uitkeringen te korten van mensen die een hen aangeboden baan weigerden. Verder verbeterde de wet de positie van organisaties die werklozen naar de arbeidsmarkt begeleiden. De oppositie was tegen de nieuwe wet omdat deze zou leiden tot meer bureaucratie.

Radioactief afval bereikt Gorleben

Op 14 november 2001 bereikten opnieuw zes vaten met radioactief afval de opslagplaats in Gorleben. Het transport ging traditioneel gepaard met groot vertoon van macht. Een politiemacht van 15.000 agenten grendelde wegen af en arresteerde 300 activisten. Het ging om de grootste veiligheidsoperatie in vredestijd. Bij de gevechten tussen politie en demonstranten vielen 93 gewonden.
Het transport van radioactief afval vanuit een kerncentrale in noordwest-Frankrijk per spoor naar Dannenberg en de laatste twintig kilometer over de weg naar Gorleben zorgde elk half jaar opnieuw voor ernstige ongeregeldheden. De veiligheidsoperatie kostte ditmaal 25 miljoen euro.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Bondsdag akkoord met begroting 2002

De Bondsdag ging op 30 november 2001 akkoord met de begroting voor 2002 na een debat dat drie maanden duurde. Dit debat stond vooral in het teken van de economische groeivertraging. Bij het indienen van de begroting hield de overheid voor 2002 nog rekening met een economische groei van 2,25 procent. Uiteindelijk werd dit percentage gesteld op 1,25 procent en in het ergste geval op 0,75 procent. De regering besloot de mindere economische groei op te vangen door meer geld te gebruiken dat zou vrijkomen bij privatiseringen.
De uitgaven zouden in 2002 met 1,5 procent stijgen tot 247,5 miljoen euro. De inkomsten zouden met één procent stijgen tot 223,8 miljoen euro.

Berlijnse bank komt met recordverlies

De Bankgesellschaft Berlin maakte op 30 november 2001 bekend dat ze over de eerste negen maanden van 2001 een recordverlies had geleden van 369 miljoen euro. Deze verliezen waren vooral toe te schrijven aan de vastgoedpoot IBG/IBAG. Zonder die poot zou de bank over heel 2001 waarschijnlijk zonder verlies kunnen draaien. De bank maakte verder bekend dat er tot

Duitsland

2005 4.000 banen zouden verdwijnen, meer dan 25 procent van het totale aantal.
Verder was de Raad van Toezicht akkoord gegaan met het vertrek van algemeen directeur Wolfgang Rupf en twee leden van de Raad van Bestuur. Hans-Jörg Vetter werd benoemd als opvolger van Rupf.
De stad Berlijn was de grootste aandeelhouder van de bank. De problemen bij de bank leidden tot de val van de CDU-burgemeester, waarna de SPD de verkiezingen van oktober won. Sindsdien werd er met drie partijen gesproken over de overname van de bank.

JUSTITIE

Rechtbank acht Libië medeschuldig aan bomaanslag 'La Belle'

Een rechtbank in Berlijn oordeelde op 13 november 2001 dat Libië medeschuldig was aan de bomaanslag op de Berlijnse nachtclub 'La Belle' in 1968, waarbij twee Amerikaanse militairen en een Turkse vrouw om het leven kwamen. De rechtbank sprak uit dat de geheime dienst van Libië opdracht had gegeven tot de aanslag als vergelding voor het feit dat de Verenigde Staten twee Libische schepen in de Golf van Sirte tot zinken hadden gebracht.
De rechtbank veroordeelde vier mensen – onder wie een Libische diplomaat – tot gevangenisstraffen van twaalf tot veertien jaar wegens drievoudige moord en 104-voudige poging tot moord.
De Amerikaanse overheid liet in een reactie weten tevreden te zijn met het vonnis.

LANDBOUW

'BSE onder controle'

De minister van Landbouw en Consumentenveiligheid, Renate Künast, verklaarde op 22 november 2001 dat Duitsland de BSE (gekke-koeienziekte) onder controle had. Dit was een jaar nadat op 26 november 2000 het eerste BSE-geval in Duitsland werd geconstateerd, hetgeen een scherpe daling van de rundvleesconsumptie tot gevolg had. Künast zei dat er sinds die tijd twee miljoen runderen op BSE waren getest en bij 124 beesten de ziekte inderdaad was aangetroffen. Hiermee waren alle runderen van twee jaar en ouder getest. Künast: 'De consumptie van rundvlees is nu veiliger dan deze lange tijd is geweest.'

(Vorige berichten pag. 648/3 e.v. - 2001)

Frankrijk

FRANKRIJK

BINNENLAND

Nieuwe luchthaven op voormalig slagveld

Met de aanwijzing van de locatie voor de nieuwe nationale luchthaven ten noorden van Parijs kwamen de rustplaatsen van duizenden Europese oorlogsslachtoffers in het geding. De Sommevallei was tijdens de Eerste Wereldoorlog het toneel van een van de bloedigste veldslagen uit de Franse geschiedenis. Voor de bouw van het nieuwe vliegveld in Chaulnes – beraamd voor 2020 – zouden tienduizenden Franse en Duitse oorlogsgraven op de schop moeten, alsmede enkele honderden Britse graven in de buurt van Rosieres-en-Santerre en enkele massagraven bij het dorp Vermandovillers.
De regering-Jospin had op 15 november 2001 tot de aanwijzing van de locatie besloten omdat er haast geboden was bij de ontlasting van de volgeboekte Parijse vliegvelden Orly en Roissy. Frankrijk rekende tot en met 2020 op een verdubbeling van het vliegverkeer.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Moulinex-werknemers krijgen redelijke ontslagregeling

Na langdurige protesten en dreigementen kregen werknemers van het failliete Franse Moulinex op 17 november 2001 een voor hen aanvaardbare ontslagregeling. Maar niet nadat werknemers hadden gedreigd om een van de fabrieken op te blazen. Samen met de vakbonden wisten de ontslagen werknemers een vergoeding af te dwingen van 30.000 tot 80.000 franc (tussen de 4.500 en 12.000 euro), afhankelijk van het aantal dienstjaren.

JUSTITIE

Slachtoffer Frans-Algerijnse oorlog erkend

De regionale rechtbank in Parijs stelde op 22 november 2001 de 40-jarige Fransman Mohamed Garne in het gelijk en gaf hem de status van oorlogsinvalide. Garne was geboren tijdens de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog, nadat Franse soldaten zijn veertienjarige Algerijnse moeder hadden verkracht. Toen de soldaten erachter kwamen dat ze zwanger was, hadden ze haar gemarteld om een miskraam te veroorzaken. Volgens de artsen had haar zoon daardoor lichamelijk en geestelijk letsel opgelopen.
Met de erkenning van Garne's problemen werd een pijnlijk hoofdstuk uit de Frans-Algerijnse geschiedenis afgesloten. Frankrijk was nog maar net begonnen met de verwerking van dit beladen oorlogsverleden. Eerder in 2001 had de Franse generaal Paul Aussaresses in zijn memoires erkend dat martelingen en politieke executies aan de orde van de dag waren in de Algerijnse onafhankelijkheidsoorlog (1954-1962). De bejaarde generaal stond zelf terecht voor oorlogsmisdaden en zag vijf jaar gevangenisstraf tegen zich geëist.

BUITENLANDSE ZAKEN

Frankrijk verscherpt controle in 'belastingparadijs' Monaco

Op 24 oktober 2001 kwam de Franse regering tot overeenstemming met Monaco over een verscherpte financiële controle in het prinsdom. Het aantal inspecteurs van de anti-fraudebrigade, Sicfin, werd verdubbeld. En vanaf 1 januari 2002 zouden Franse inwoners van Monaco voortaan in Frankrijk voor vermogensbelasting worden aangeslagen.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Frankrijk stuurt 5.000 soldaten naar Afghanistan

Een woordvoerder van het ministerie van Defensie verklaarde op 22 november 2001 dat Frankrijk 5.000 soldaten naar Afghanistan zou sturen. Ongeveer de helft van de troepen zou bestaan uit mariniers en straaljagerpiloten die naar het Franse nucleaire vlaggenschip Charles de Gaulle in de Indische Oceaan zouden worden gestuurd. Daar zou het vliegdekschip – dat plaats bood aan 40 straaljagers – nog eens worden bijgestaan door een fregat met afweergeschut, een brandstofbevoorradingsschip en een kernonderzeeër. Zodoende zou het voor leden van Osama Bin Ladens netwerk Al-Qaeda, verdacht van de aanslagen op 11 september, onmogelijk zijn om over zee te vluchten.

Frankrijk

Negentien moslims veroordeeld wegens terroristische activiteiten

Een Parijse rechtbank veroordeelde op 30 november negentien leden van de Islamitische organisatie Takfir-wal-Hijra, die door Osama Bin Laden gefinancierd zou worden. De leden van deze Egyptische beweging zouden de Algerijnse Gewapende Islamitische Groep (GIA) van wapens hebben voorzien en werden tevens beschuldigd van het beramen van terroristische aanslagen. De gevangenisstraffen van de negentien veroordeelden liepen uiteen van acht maanden voorwaardelijk tot zeven jaar hechtenis.

Frans-Duitse eensgezindheid over toekomst Europese Unie

Tijdens een topontmoeting in Nantes, op 23 november 2001, benadrukten Duitsland en Frankrijk dat de oostwaartse uitbreiding van de Europese Unie geen vertraging mocht oplopen. Tevens onderstreepten president Chirac en kanselier Schröder nogmaals de noodzaak van een Europese grondwet om de integratie in goede banen te leiden.

Commissie: 'Alle betrokkenen verantwoordelijk voor val Srebrenica'

Op 29 november 2001 presenteerde een Franse parlementaire commissie haar eindrapport over de val van de moslimenclave in het Bosnische Srebrenica. Daarin concludeerde zij dat alle betrokkenen verantwoordelijkheid droegen voor de slachting van 8.000 moslims door de Servische troepen van Ratko Mladic in de dagen rond 13 juli 1995.
Het Nederlandse bataljon had de bevelhebbers van de Verenigde Naties verscheidene malen om luchtsteun gevraagd maar deze om onduidelijke redenen niet gekregen. De Nederlanders hadden toen oogluikend toegestaan hoe de legers van Mladic de onverdedigde moslimenclave innamen en aan de uitroeiing van de mannelijke moslims begonnen.
Nederland kreeg zware kritiek van de commissie, maar niet de hoofdverantwoordelijkheid toegeschoven. Ook Frankrijk speelde een belangrijke rol bij het drama dat zich afspeelde. Volgens het rapport had generaal Bernard Janvier een kapitale beoordelingsfout gemaakt door de luchtsteun te weigeren. De onderzoekers hadden geen bewijzen voor het gerucht dat Janvier de Bosnische Serviërs geholpen zou hebben in ruil voor de vrijlating van Franse gijzelaars elders in Bosnië. De commissie concludeerde dat Frankrijk als lid van de Veiligheidsraad en de Internationale Contactgroep tekort was geschoten en dat haar bevelhebbers tijdens Srebrenica hadden gefaald.
In het rapport stond verder dat de VN-vredesoperaties halfhartig waren, slecht voorbereid en van onvoldoende middelen voorzien. Het rapport meldde tevens de 'verbazingwekkende afwezigheid' van twee Engelse legerleiders tijdens de val van Srebrenica.
Volgens de commissie moesten Frankrijk, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten er alles aan doen om de voortvluchtige oorlogsmisdadigers Radovan Karadzic en Ratko Mladic gevangen te nemen. Tot nu toe was alleen Radislav Krstic, een officier van Mladic, door het oorlogstribunaal in Den Haag voor de slachting in Srebrenica veroordeeld en wel tot 45 jaar gevangenisstraf.

(Vorige berichten pag. 650/2 e.v. - 2001)

Griekenland

GRIEKENLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Kwart Grieken houdt Amerika verantwoordelijk voor '11 september'

Het Griekse dagblad *Eleftherotypia* publiceerde op 10 november 2001 de resultaten van een opiniepeiling onder 1.600 Grieken. Daaruit bleek dat 28 procent van de ondervraagden de Amerikaanse inlichtingendiensten verantwoordelijk hield voor de terroristische aanslagen op de Verenigde Staten. Dat was maar iets minder dan de 30 procent die Al-Qaeda verantwoordelijk hield. Verder noemde negen procent Arabische militanten als dader en acht procent de Israëli's.

Val kolonelsregime herdacht

Ongeveer 5.000 mensen liepen op 17 november 2001 mee in een demonstratie om de studentenopstand tegen het kolonelsregime te herdenken. Deze opstand werd in 1973 bloedig neergeslagen. Het betekende het begin van het eind van het kolonelsregime. De herdenking werd gevolgd door een demonstratie naar de Amerikaanse ambassade vanwege de toenmalige steun aan het kolonelsregime. De stoet werd gadegeslagen door 5.000 agenten in reluitrusting. Ze hoefden niet in actie te komen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Overeenkomst met Turkije over illegale immigratie

Minister van Buitenlandse zaken George Papandreou sloot op 8 november 2001 een akkoord met zijn Turkse ambtgenoot Ismail Cem over het tegengaan van illegale immigratie. Het akkoord was tot stand gekomen na aandringen van de Europese Unie omdat Turkije en Griekenland belangrijke transitlanden waren voor mensen uit het Midden-Oosten die zich in het westen wilden vestigen.
Beide landen kwamen overeen informatie uit te wisselen over netwerken van mensensmokkelaars. Verder beloofden ze illegale migranten terug te nemen als duidelijk was dat ze via het ene land naar het andere waren gekomen. Het land van eerste ontvangst zou vervolgens verantwoordelijk zijn voor het terugsturen naar het land van herkomst.
Griekenland had tot op dat moment in 2001 5.000 illegale immigranten gearresteerd. Bij Turkije ging het om meer dan het tienvoudige: 58.000.

Internationale verontwaardiging over hechtenis vliegtuigspotters

De Griekse politie arresteerde op 8 november 2001 twaalf Britse en twee Nederlandse vliegtuigspotters bij het militaire vliegveld van Kalamata. Ze waren drie dagen eerder al gearresteerd bij een militair vliegveld in Athene, maar toen na zeven uur vrijgelaten. Ditmaal werden ze langer vastgehouden op beschuldiging van spionage. Een rechtbank moest uiteindelijk beslissen over hun vervolging, maar maakte geen haast met haar beslissing. Dit leidde op 30 november tot internationale verontwaardiging. De Britse en Nederlandse overheid maanden de Griekse overheid tot haast. Hetzelfde deed het Europees Parlement. Griekenland liet echter weten dat de rechterlijke macht in haar land onafhankelijk was.

(Vorige berichten pag. 651/3 e.v. - 2001)

GROOT-BRITTANNIË

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Wekelijks honderden meldingen antrax

Scotland Yard meldde op 2 november 2001 dat ze wekelijks honderden meldingen binnenkreeg van antrax-brieven, maar dat er nog geen enkele miltvuurbesmetting was bevestigd. De angst voor antrax ontstond nadat in de Verenigde Staten aanslagen met antrax-brieven waren gepleegd. Daarbij waren inmiddels zestien mensen besmet geraakt met het miltvuurvirus, van wie er vier waren overleden.
Onduidelijk was wie er achter de aanslagen zat, maar het werd niet uitgesloten dat het ging om Osama Bin Laden. Dit voedde de angst voor soortgelijke aanslagen in Groot-Brittannië omdat de Britten Amerika's belangrijkste bondgenoot waren in de campagne tegen het Talibaanbewind in Afghanistan.
De Britse regering had twee weken eerder een wetsvoorstel ingediend die het versturen van brieven met nep-antrax strafbaar stelde met een gevangenisstraf van maximaal zeven jaar.

Nieuwe wet tegen financiering terrorisme

Minister van Douanezaken Paul Boateng maakte op 12 november bekend dat er een nieuwe wet in werking was getreden die het moeilijker moest maken geldwisselkantoren en andere financiële instellingen te gebruiken bij het witwassen van geld.
Boateng: 'Ons doel is duidelijk: het afsnijden van de fondsen die terroristen en criminelen gebruiken voor het financieren van hun operaties.'
Volgens de nieuwe wet moesten alle wisselkantoren en andere financiële instellingen zich uiterlijk 1 juni 2002 officieel laten registreren. Vervolgens zouden ze aan controle worden onderworpen door de douane, die ook bij verrassing inspecties mocht uitvoeren.
De politie arresteerde nog in oktober 2001 zestien mensen in verband met het witwassen van 120 miljoen pond (ca. 194 miljoen euro) via vijf wisselkantoren en een transmissiebedrijf.

Massale demonstratie tegen oorlog

De coalitie 'Stop de Oorlog' hield op 18 november een demonstratie in Londen tegen de oorlog in Afghanistan. Volgens de organisatie liepen 100.000 mensen mee, wat het de grootste demonstratie zou maken sinds de Vietnamoorlog. De politie hield het echter op 15.000 deelnemers. De demonstranten werden onder anderen toegesproken door Labour-politicus Tony Benn. Hij zei dat door de bombardementen op Afghanistan duizenden onschuldige mensen werden gedood. Deelnemers aan de demonstratie waren onder andere vakbonden, anti-oorlogsgroepen en pro-Palestijnse organisaties.

Overheid verlengt verzekering luchtvaart

Het ministerie van Financiën besloot op 22 november de verzekering van luchtvaartmaatschappijen tegen schade wegens oorlog en terrorisme met twee maanden te verlengen tot 23 januari 2002. De dekking gold schadebedragen boven de 50 miljoen dollar (ca. 81 miljoen euro) die commerciële verzekeringsmaatschappijen niet meer wilden dekken sinds de terreuraanslagen op de Verenigde Staten. Financiën zei wel dat de luchtvaartmaatschappijen en particuliere verzekeraars zo snel mogelijk met een oplossing voor het probleem moesten komen. 'Doel van de regering is zich zo snel mogelijk terug te trekken van de markt.'

Vier Britten gewond in Afghanistan

Minister van Defensie Geoff Hoon meldde op 26 november dat vier Britse soldaten gewond waren geraakt in Afghanistan, van wie één er ernstig aan toe was. Hoon verklaarde echter dat zijn toestand stabiel was. Hoon: 'Ik ben opgelucht dat alle vier inmiddels terug zijn in het Verenigd Koninkrijk, waar ze worden behandeld.' Premier Tony Blair sprak zijn waardering uit over 'het professionalisme, de moed en heldhaftigheid van de troepen in Afghanistan, in het bijzonder degenen die daar gewond zijn geraakt.'

Hoogste Staat van Paraatheid opgeheven

Minister Hoon van Defensie zei op 26 november dat de Hoogste Staat van Paraatheid was opgeheven voor 6.400 manschappen. Dit naar aanleiding van het feit dat de situatie in Afghanistan zich stabiliseerde nadat het Talibaanregime was verslagen. Hij benadrukte echter dat de troepen alert moesten blijven vanwege de gevaren in het volgens hem wispelturige land. Daarbij wees hij op de vier gewonden die in Afghanistan waren gevallen.

'Groot-Brittannië zal operatie Afghanistan niet uitbreiden'

Een woordvoerder van de Britse overheid zei op 27 november dat Groot-Brittannië de acties tegen het terrorisme niet verder zou uitbreiden nu het Talibaanregime in Afghanistan nagenoeg was verslagen. 'Deze militaire operatie richt zich specifiek tegen degenen die verantwoordelijk waren voor de massamoord van 11 september.'

Hij deed zijn uitspraak nadat de Amerikaanse president George W. Bush had gezegd dat Irak VN-inspecteurs moest toelaten om te kijken of dat land massavernietigingswapens produceerde. Dit voedde speculaties dat Bush na Afghanistan ook Irak wilde binnenvallen.

Sjeik krijgt niet langer Britse uitkering

Het Hooggerechtshof van Londen wees op 28 november het beroep van Sjeik Abu Qatada af tegen het stopzetten van zijn maandelijkse uitkering van 426 pond (ca. 690 euro). Deze uitkering was stopgezet nadat anti-terrorisme-experts ontdekten dat Qatada over 180.000 pond (ca. 292.000 euro) kon beschikken. Dit bedrag werd echter weer geblokkeerd in de actie tegen de financiering van het internationaal terrorisme. Abu Qatada zou namelijk de rechterhand van Osama Bin Laden in Europa zijn. Hij was al eens in februari 2001 gearresteerd, maar toen zonder aanklacht weer vrijgelaten. Een nieuwe arrestatie lag echter in de lijn van de verwachting.

Heathrow mag uitbreiden

Minister van Transport Stephen Byers gaf op 20 november 2001 vliegveld Heathrow toestemming voor uitbreiding met een vijfde terminal. Hiermee kwam een einde aan een controverse van meer dan tien jaar tussen de luchtvaartindustrie enerzijds en omwonenden en de milieubeweging anderzijds. De vliegtuigindustrie zei dat Heathrow moest uitbreiden om de

concurrentie aan te kunnen met de vliegvelden van Frankfurt, Amsterdam en Parijs.
De vijfde terminal zou een jaarcapaciteit van 30 miljoen passagiers hebben. Hiermee zou Heathrow in de toekomst jaarlijks 80 tot 85 miljoen passagiers kunnen verwerken. Byers stelde overigens wel voorwaarden aan de totale hoeveelheid vluchten en de geluidsoverlast.

LANDBOUW

MKZ-regime verlicht

Het ministerie van Milieu, Voeding en Plattelandszaken maakte op 9 november 2001 bekend dat de beperkende maatregelen op grond van de MKZ-crisis in Noord-Engeland waren opgeheven. Dit betekende de grootste verlichting sinds het begin van de MKZ-crisis acht maanden eerder. De beperkende maatregelen waren al voor 8.500 boerderijen opgeheven en hiermee zouden er nog eens 5.026 bedrijven bijkomen. De beperkingen golden nog maar voor vijf procent van de betrokken bedrijven.
Sinds 30 september was er geen geval van MKZ meer geconstateerd. Gedurende de crisis werd de ziekte op meer dan 2.000 boerderijen geconstateerd en werden vier miljoen beesten preventief geruimd.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

House of Lords verwerpt beroep Pretty

Het House of Lords verwierp op 29 november 2001 het beroep van Diane Pretty waarin zij verzocht haar man niet te vervolgen wegens hulp bij haar voorgenomen zelfdoding. Pretty was terminaal ziek en vanaf haar hals verlamd, zodat ze niet zelf een einde kon maken aan haar leven. Ze wilde 'sterven in waardigheid' en beriep zich daarbij op de rechten van de mens. Het House of Lords volgde de uitspraak van het Hooggerechtshof dat oordeelde dat deze rechten gingen 'over leven in waardigheid en niet over sterven in waardigheid'.
De rechters zeiden wel begrip te hebben voor Pretty. Ze stelden echter dat ze geen ethische of morele rechters waren, maar zich moesten baseren op de wet.

Pretty – die gedurende de processen steeds zieker werd – liet weten in beroep te gaan bij het Europees Hof van Justitie.

NOORD-IERLAND

Parlement kiest Trimble opnieuw tot premier

Het Noord-Ierse parlement koos op 6 november 2001 David Trimble tot premier en de katholiek Mark Durkan tot vice-premier. Beiden kregen de steun van 70 parlementsleden. 29 Unionisten stemden tegen. Trimble en Durkan werden pas in tweede termijn gekozen, omdat ze bij een eerste stemming op 2 november weliswaar een gewone meerderheid haalden, maar niet de meerderheid kregen van de unionisten. Dat maakte een nieuwe stemronde noodzakelijk. Trimble wist de meerderheid te krijgen bij de unionisten door een akkoord met de kleine Alliance Party of Northern Ireland (APNI).
Direct na de stemming brak een vechtpartij uit tussen voor- en tegenstanders van het vredesproces. Toen Trimble het woord wilde nemen, werd hem het spreken onmogelijk gemaakt door leden van de radicale Democratic Unionist Party (DUP) van dominee Ian Paisly.

Soldaten hoeven niet in persoon te getuigen over 'Bloody Sunday'

Een rechtbank in Londen besliste op 16 november 2001 dat soldaten niet persoonlijk hoefden te verschijnen voor het tribunaal in Londonderry dat de gebeurtenissen onderzocht op 'Bloody Sunday'. Op deze zondag in 1972 openden Britse troepen het vuur op een demonstratie voor burgerrechten, waarbij veertien mensen om het leven kwamen. Het onderzoek naar de gebeurtenissen op deze dag was een gevolg van het Akkoord van Goede Vrijdag (1998).
Het tribunaal in Londonderry had eerder besloten dat de soldaten wel persoonlijk moesten getuigen omdat zij geen veiligheidsrisico's zouden lopen. De Londense rechtbank besloot echter dat deze risico's wel degelijk aanwezig waren.
Nabestaanden van de slachtoffers reageerden furieus op het besluit. 'Hier gebeurde het. Dit is de plaats waar de militairen moeten komen om bewijzen te overleggen', aldus een van hen. De advocaten van de nabestaanden zeiden dat ze tegen het vonnis in beroep zouden gaan.

Protestanten stoppen acties bij meisjesschool

Protestanten kondigden op 26 november 2001 aan dat zij hun acties zouden stoppen tegen de Holy Cross Primary School aan de Ardoyne Road. Protestantse buurtbewoners stonden al zes weken dagelijks langs de straat om de schoolkinderen van vier tot elf jaar uit te schelden. In het begin liepen de protesten uit de hand toen de meisjes werden bekogeld met stenen en zakjes urine en een militant een bom naar de kinderen gooide. Daarna werd het rustiger, maar de meisjes werden nog wel dagelijks uitgescholden.

Premier David Trimble en vice-premier Mark Durkan spraken met buurtbewoners over een oplossing. Zij zeiden dat ze op hun beurt weer bedreigd werden door katholieken. Trimble en Durkan beloofden daarom camera's te plaatsen en het aantal politiepatrouilles op te voeren zodat de protestanten veiliger over straat zouden kunnen gaan. Een woordvoerder van de buurtbewoners zei hierop dat de acties tegen de meisjesschool voorlopig waren opgeschort.

UDP heft zichzelf op

De Ulster Democratic Party (UDP) maakte op 28 november 2001 bekend dat ze zich zou opheffen omdat ze geen vertrouwen meer had in het politieke proces. De UDP had geen zetels gehaald bij de laatste verkiezingen van juni. Minister Martin McGuinness sprak van 'verontrustend nieuws' voor het vredesproces. De UDP was namelijk verbonden met de verboden paramilitaire organisatie Ulster Defence Association (UDA), die verantwoordelijk werd gehouden voor het merendeel van het geweld die zomer in Noord-Ierland. Zo zou de UDA achter twee moorden, verschillende schietpartijen en een groot aantal bomaanslagen zitten. Dat de UDP zich ophief, werd door analisten gezien als een overwinning voor de haviken in de UDA die meenden dat de UDP hen voor de voeten liep.

BUITENLANDSE ZAKEN

Blair houdt pro-Europese rede

De Britse premier Tony Blair hield op 23 november 2001 een opmerkelijk positieve rede over de Europese Unie. Hij zei dat Groot-Brittannië niet in Europa mocht ontbreken. Hij benadrukte het belang van strakke banden met Europa en sprak over de kansen die

de Britten al decennia lang misten. 'De Britse toekomst is onvermijdelijk verbonden met die van Europa. (...) We moeten hartstochtelijke partners zijn en geen halfhartige.'
Hij benadrukte wel dat het Britse publiek zou beslissen over de vraag of Groot-Brittannië het pond moest inwisselen voor de euro en dat hiervoor eerst de economische voorwaarden moesten worden geschapen. Toch zagen waarnemers de rede als een eerste begin van een campagne voor de euro.

(Vorige berichten pag. 652/1 e.v. - 2001)

IERLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Aer Lingus bestrijdt malaise met verkoop schilderijen

De Ierse luchtvaartmaatschappij Aer Lingus verkocht op 21 november 2001 zeventien van haar schilderijen uit de kunstcollectie van het bedrijf om zo voldoende kasgeld te krijgen. De veiling leverde ongeveer 500.000 dollar (ruim 560.000 euro) op.
De luchtvaartmaatschappij verkeerde al langer in moeilijkheden, maar de problemen werden verergerd door de wereldwijde malaise in de luchtvaartindustrie als gevolg van de terreuraanslagen op de Verenigde Staten. De Ierse overheid had een maand eerder een reddingsplan bekend gemaakt, waarbij zij 35 procent van haar belang in Aer Lingus zou verkopen.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Voor het eerst in vijf jaar lichte stijging werkloosheid

Op 2 november 2001 werd bekend dat de werkloosheid in oktober licht was gestegen ten opzichte van een maand eerder. Het aantal werklozen was toegenomen van 3,7 procent in september tot 3,9 procent in oktober. Het was voor het eerst sinds 1996 dat de werkloosheid in Ierland weer steeg.
Staatssecretaris Seamus Brennan weet de stijgende werkloosheid aan de malaise in de ICT-sector, de groeivertraging in de wereldeconomie en de gevolgen van de terreuraanslagen op de Verenigde Staten. Hij tekende daarbij aan dat de werkloosheid zich nog steeds op een historisch laagtepunt bevond. In 1997 bedroeg deze nog meer dan tien procent.
Economen voorspelden tevens een lagere economische groei in Ierland, maar ook dit zou niet tot problemen leiden aangezien deze groei in 2000 nog 11,5 procent bedroeg. Voor 2001 zou deze naar schatting uitkomen op zes tot zeven procent, nog steeds een record binnen de Europese Unie. Een dergelijke economische groei zou ook voldoende zijn om de werkloosheid stabiel te houden.

BUITENLANDSE ZAKEN

Ierland en Groot-Brittannië ruziën over Sellafield

De Ierse premier Bertie Ahern en de Britse premier Tony Blair bleven het oneens over de kerncentrale in Sellafield. Beide bewindslieden spraken elkaar op de Brits-Ierse Raad die op 30 november 2001 in Dublin werd gehouden. Deze raad was een gevolg van het Akkoord van Goede Vrijdag (1998) en een goed voorbeeld van de Brits-Ierse samenwerking. Sellafield bleef echter een twistpunt, zeker nadat het Britse parlement eerder die maand akkoord was gegaan met de bouw van een tweede kerncentrale op het terrein. Ahern noemde Sellafield een belangrijke bedreiging van de Ierse veiligheid, zeker omdat een aanslag met een vliegtuig op de centrale na de aanslagen op de Verenigde Staten niet meer denkbeeldig was. Blair zei dat hij absoluut niet van plan was de centrale te sluiten.

(Vorige berichten pag. 653/3 e.v. - 2001)

ITALIË

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Italië biedt VS materieel en troepen aan

Het parlement ging op 7 november 2001 in overgrote meerderheid akkoord met een voorstel van minister van Defensie Antonio Martino om de Verenigde Staten manschappen en materieel beschikbaar te stellen voor de oorlog in Afghanistan. Martino tegenover het parlement: 'Niemand moet zichzelf wijsmaken dat de oorlog tegen het terrorisme kort, pijnloos en beperkt zal zijn. Maar we moeten ons ervan bewust zijn dat dit een strijd is van de civilisatie tegenover het barbarisme.'
Italië stelde een vliegdekschip, twee fregatten, acht vliegtuigen, vier gevechtshelikopters, een transportvliegtuig en een tankvliegtuig beschikbaar, alsmede 3.000 manschappen.
Op 18 november verlieten het vliegdekschip Garibaldi, het fregat Zeffiro, twee andere schepen en 1.500 manschappen de haven van Taranto om koers te zetten naar de Arabische Zee.

Italië bevriest twintig bankrekeningen

Het ministerie van Economische zaken maakte op 9 november bekend dat het twintig bankrekeningen had laten bevriezen, naar aanleiding van een Amerikaanse lijst van organisaties en personen die banden zouden hebben met het internationaal terrorisme. Economische zaken verklaarde verder dat er 94 financiële transacties werden onderzocht die mogelijk verband hielden met het terrorisme. Tenslotte werd gemeld dat er een lijst was aangelegd met 49 personen die banden zouden hebben met terroristische organisaties.
Het Comité voor Financiële Veiligheid zou eens in de twee weken – of zo nodig frequenter – bijeen komen om de acties tegen de financiering van het terrorisme te coördineren.

Demonstraties voor en tegen de VS

Ongeveer 60.000 Italianen liepen op 10 november in Rome mee in een vreedzame demonstratie tegen de oorlog in Afghanistan. Op hetzelfde moment verzamelden zich naar schatting 40.000 mensen op het Piazza del Popolo in Rome om hun steun te betuigen aan de Verenigde Staten. Ze droegen de Italiaanse en Amerikaanse vlag en waren veelal gekleed in de kleuren van de Amerikaanse vlag. Premier Silvio Berlusconi was aanwezig op de laatste demonstratie: 'We willen onze solidariteit betuigen met de Verenigde Staten. We willen er alles aan doen om het terrorisme te verslaan en onze veiligheid en toekomst te verdedigen.'

Directie komt met reddingsplan Alitalia

De directie van Alitalia kwam op 22 novem-

ber met een plan dat de noodlijdende luchtvaartmaatschappij moest redden. Het plan was gebaseerd op twee eerdere plannen, maar het geheel werd versneld door de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september die de internationale luchtvaart in een crisis stortten.
Voor het plan was 1,58 tot 1,78 miljard euro noodzakelijk. Dit geld zou er komen doordat de overheid het merendeel van haar aandelen zou verkopen. De overheid zou haar belang terugbrengen van 53 procent naar minder dan 20 procent. Extra geld zou vrijkomen door de verkoop van bezittingen. Met het geld kon de afvloeiing van 3.400 personeelsleden worden gefinancierd, alsmede de modernisering van de luchtvloot.
De financiële markten reageerden opgetogen op het nieuws. De aandelen van de luchtvaartmaatschappij stegen de daaropvolgende dag met 5,4 procent.

Politie arresteert twee vermeende leden Al-Qaeda

Een anti-terrorisme-eenheid van de Milanese politie deed op 29 november invallen in twee moskeeën in Milaan. Hierbij werden een Marokkaan en een Tunesiër gearresteerd op verdenking van het ronselen van mensen voor Al-Qaeda, de organisatie die voor de aanslagen van 11 september verantwoordelijk werd gesteld. De commandant van de anti-terrorisme-eenheid: 'We denken dat de verdachten direct verbonden waren met Al-Qaeda en dat ze bezig waren mensen te ronselen om ze naar Afghanistan te sturen.' De politie nam bij de inval ook documenten en ander bewijsmateriaal in beslag.

De invallen kwamen nadat de Verenigde Staten een islamitisch cultureel centrum en een moskee in Milaan hadden genoemd als belangrijkste logistieke basis van Al-Qaeda in Europa. Een woordvoerder van de moskee in een reactie: 'Hier komen dagelijks duizenden mensen bidden en we kunnen moeilijk iedereen controleren.'

Partijcongres DS kiest Fassino als nieuwe leider

Het partijcongres van de Democraten van Links (DS) koos op 16 november 2001 Piero Fassino als nieuwe secretaris-generaal. De voormalige minister van Justitie was een exponent van de gematigde stroming binnen de DS. De 51-jarige Fassino werd omschreven als een waardig, maar weinig charismatisch figuur. Hij was de opvolger van Walter Veltroni die eerder was gekozen tot burgemeester van Rome.
Na de verkiezingsnederlaag van mei 2001 ging het bergafwaarts met de DS. De partij raakte intern verdeeld over deelname aan de oorlog in Afghanistan en enkele facties eisten een links-radicale koers. Fassino steunde deelname aan de oorlog en hield zijn gehoor op het congres voor dat de partij een gematigde koers moest blijven varen omdat ze anders ten dode was opgeschreven.
Het partijcongres benoemde oud-premier Massimo D'Alema tot partijvoorzitter, een voornamelijk ceremoniële functie.

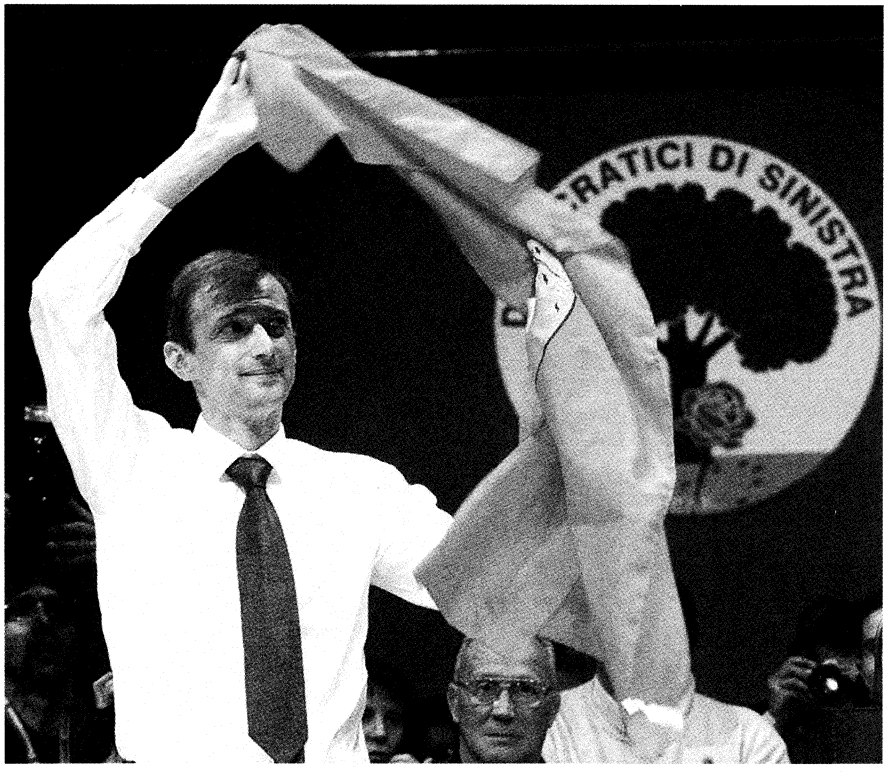

Tijdens het partijcongres in Pesaro van de Democraten van Links werd Piero Fassino op 16 november 2001 tot nieuwe secretaris-generaal gekozen. *(foto ANP)*

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Metaalarbeiders demonstreren tegen loonakkoord

Ongeveer 230.000 metaalarbeiders liepen op 16 november 2001 mee in een demonstratie tegen het loonakkoord dat twee van de drie vakbonden hadden gesloten met de werkgevers. De grootste vakbond, de CGIL, vond het akkoord echter te mager en had haar leden opgeroepen de straat op te gaan. Het protest was eveneens gericht tegen de arbeidshervormingen die de overheid wilde doorvoeren en waardoor werknemers makkelijker ontslagen zouden kunnen worden.

JUSTITIE

52 maffiosi krijgen levenslang

Een rechtbank in Palermo sprak op 16 november 2001 de vonnissen uit in een massaproces tegen leden van de Cosa Nostra, de Siciliaanse maffia. Van de 107 mensen die terecht stonden, kregen er 52 een levenslange gevangenisstraf. Dat betekende een record in de justitiële geschiedenis.
Onder de veroordeelden bevonden zich Toto Riina – tot 1993 de hoogste maffiabaas – en zijn opvolger Bernardo Provenzano. Beiden werden onder andere veroordeeld voor de moord op de onderzoeksrechters Giovanni Falcone en Paolo Borsellino in 1992. Riina werd tot meer dan twaalf maal levenslang veroordeeld. Provenzano werd bij verstek veroordeeld.

(Vorige berichten pag. 654/2 e.v. - 2001)

LIECHTENSTEIN

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Liechtenstein bevriest vijf bankrekeningen

De federale aanklager in de hoofdstad Vaduz besloot op 9 november 2001 vijf bankrekeningen te bevriezen van Al Taqwa. Deze organisatie stond op de Amerikaanse lijst van organisaties en personen die betrokken zouden zijn bij de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september.

(Vorige berichten pag. 650/1 e.v. - 1999)

NEDERLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Nederland zendt troepen naar Afghanistan

Begin november 2001 lag er nog altijd geen concreet Amerikaans verzoek om Nederlandse militaire steun aan de oorlog in Afghanistan. Op 2 november werd bekend dat Nederland de Verenigde Staten F-16 straaljagers en Orion-patrouillevliegtuigen had aangeboden, maar niet om gevechtstaken uit te voeren.

Bijna een week later lag er dan toch een verzoek om steun, in de vorm van een bijdrage van de luchtmacht en drie fregatten van de marine. Op 9 november maakte premier Kok bekend dat Nederland maximaal 1.400 militairen naar Afghanistan zou sturen. 900 Hiervan kwamen van de marine die vier patrouillevliegtuigen, drie fregatten, twee mijnenjagers en een onderzeeboot zou leveren. De overige manschappen zouden onder meer de bescherming van andere troepen voor hun rekening nemen.

Op 2 november pleitte minister Pronk in het kabinet tevergeefs voor een pauze in de bombardementen, voornamelijk om de hulpverlening op gang te brengen aan de hongerende, half dakloze bevolking.

Netelenbos wil minderheid aandelen Schiphol verkopen

Om tegemoet te komen aan het verzet in de Tweede Kamer tegen privatisering van Schiphol, opperde minister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat op 2 november om slechts 49 procent van de aandelen te verkopen. De minister had haast omdat Schiphol door het ingezakte luchtverkeer als gevolg van de aanslagen van 11 september in de Verenigde Staten veel slechter zou kunnen gaan renderen.

'Bereidheid tot terreuraanslagen onder moslimradicalen'

In een notitie over islamitisch radicalisme in Nederland schreef minister Van Aartsen van Buitenlandse zaken op 12 november dat een kleine kring moslimradicalen, onder wie enkele Afghanistan-veteranen, bereid zou kunnen zijn terreuraanslagen te plegen. Vooral Amerikaanse gebouwen zouden dan het doelwit zijn, aldus de notitie, waarom de Kamer al in december 2000 had gevraagd. Ook het Internationaal Hof van Justitie en het Lockerbietribunaal in Zeist behoren tot de potentiële doelwitten, aldus de minister.

Minister van Aartsen bepleit nieuwe strategie voor 'falende staten'

In een toespraak tot de Verenigde Naties op 13 november pleitte minister Van Aartsen van Buitenlandse zaken voor een nieuwe aanpak van 'falende staten' zoals Afghanistan, die vaak criminele parasieten aantrokken en niet alleen een gevaar voor hun eigen burgerbevolking maar ook voor buurlanden konden vormen. 'Ze hebben een helpende hand nodig bij goed bestuur en een leefbare burgergemeenschap. Ja, het gevoel eigen baas te zijn is van groot belang. Ook falende staten hebben het vermogen zichzelf te redden. (...) De rol van de VN moet die van katalysator en adviseur, niet die van gouverneur zijn', aldus de minister. Falende staten vormden een verraderlijk probleem van de 21e eeuw waarvoor de VN een nieuwe strategie moesten ontwikkelen.

Eerste Kamer wil zichzelf niet afschaffen

In een eerste debat over mogelijke hervorming van het tweekamerstelsel op 6 november 2001 bleek dat de senatoren niets voor ingrijpende wijzigingen voelden. Aanleiding voor het debat was een weken eerder verschenen bijlage bij *NRC Handelsblad* waarin de meeste geïnterviewde senatoren juist te kennen hadden gegeven de Senaat een overbodige instelling te vinden. Minister Klaas de Vries van Binnenlandse zaken bleek ook alleen wat marginale wijzigingen in het systeem te willen aanbrengen. Het debat zou in februari 2002 worden voortgezet.

Milosevic spant kort geding aan tegen premier Kok

De voormalige Joegoslavische president Slobodan Milosevic, die in Den Haag gevangen zat in verband met zijn rechtszaak bij het Joegoslavië-tribunaal, wilde de rechtmatigheid van zijn uitlevering aan Nederland aanvechten. Zijn advocaat Nico Steijnen liet op 6 november 2001 weten dat hij hiertoe een kort geding zou aanspannen tegen premier Kok.

Eerder had een Nederlandse rechter verklaard niet bevoegd te zijn om over de 'ontvoering' van Milosevic naar Nederland te oordelen en evenmin over de vraag of de Nederlandse regering vanwege deze 'ontvoering' verplicht was voor de vrijlating van Milosevic te ijveren.

Rumoer rond schikking OM bij bouwfraude

Minister Netelenbos van Verkeer en Waterstaat maakte op 13 november 2001 bekend dat het Openbaar Ministerie een schikking had getroffen met drie bouwbedrijven die voor tientallen miljoenen gefraudeerd hadden bij de aanleg van de Schipholtunnel. De tunnel was betaald door Netelenbos' ministerie. De bedrijven HBG, Strukton (een NS-dochter) en KSS kochten vervolging af door ieder een boete van één miljoen gulden (ca. 450.000 euro) te betalen. De NS zouden dertig miljoen gulden (ca. 13,6 miljoen euro) aan het ministerie terugbetalen, de bouwbedrijven twintig miljoen gulden (ca. 9,1 miljoen euro). Aanvankelijk had Netelenbos tachtig miljoen gulden (ca. 36,3 miljoen euro) teruggeëist. De zaak kwam aan het licht toen een medewerker, J. Zinhagel, burgermoed toonde door te weigeren valse facturen te tekenen en prompt ontslagen werd. Het OM trof een schikking omdat men vreesde via een rechtszaak veel minder geld terug te krijgen.

Tweede Kamer eist vervolging, maar minister legt zich neer bij schikking

De affaire leidde tot grote commotie in de

Nederland

Tweede Kamer. Enkele dagen na de onthulling van Netelenbos bleek dat het OM zelf geen onderzoek had ingesteld naar de totale omvang van de fraude. De Kamer nam een motie aan waarin de regering werd opgedragen alsnog tot vervolging over te gaan. Enkele ministeries besloten op 23 november om de regels voor aanbesteding van projecten te veranderen. Bij een conflict met een aannemer die verdacht werd van fraude, moest deze voortaan aantonen dat er niet gefraudeerd was. Kon het bedrijf dat niet, dan mocht het de deur worden gewezen. Inmiddels was ook komen vast te staan dat bouwbedrijven al jaren aanbestedingen manipuleerden door prijsafspraken. Sinds de instelling van de Nederlandse Mededingingsautoriteit was dit geen misdrijf meer, maar de NMa kon wel forse boetes opleggen wegens dergelijke concurrentievervalsing.
Op 27 november besloot een van de prominentste woordvoerders in de bouwfraudediscussie, het PvdA-Kamerlid R. van Gijzel, op te stappen. PvdA-fractieleider Melkert had hem het woordvoerderschap over de kwestie ontnomen. Volgens Van Gijzel ging het niet aan de verantwoordelijke minister van Justitie, Benk Korthals, de hand boven het hoofd te houden. In de media waren analyses verschenen waarin werd gesteld dat Korthals wel degelijk de bevoegdheid had de schikking van het OM terug te draaien, temeer daar hij niet door het OM betrokken was in de discussie over schikking of vervolging. Enkele commentatoren stelden dat het OM bij 'gevoelige' zaken de minister behoorde te raadplegen, maar de minister ontkende dat en hij bleef op het standpunt staan dat het juridisch onmogelijk was op de beslissing terug te komen. Beschuldigingen van klassenjustitie waren in de media niet van de lucht.

Problemen met allochtone partijkandidaten

Op 14 november 2001 werden enkele tientallen PvdA-leden uitgesloten van stemming over de kandidatenlijst voor de stadsdeelraadsverkiezingen in 2002 in Amsterdam-Zuidoost.
Sommigen hadden hun contributie niet betaald, hoewel de partijstatuten sinds kort voorschreven dat deze drie weken voor de ledenvergadering voldaan moest zijn. Van anderen zou de contributie collectief betaald zijn, wat bij de partij aanleiding gaf tot de verdenking dat enkele allochtone kandidaten puur voor de stemming op de ledenvergadering leden geronseld hadden. In november liep hiernaar nog een onderzoek. Ook GroenLinks kampte met dit probleem. Enkele leden die niet mochten stemmen, eisten een nieuwe stemming en dreigden de PvdA met een kort geding.

Leeuwarden legde bijna twee miljoen euro teveel ozb op

Op 16 november 2001 werd bekendgemaakt dat de belastingdienst van Leeuwarden vier miljoen gulden (ca. 1,8 miljoen euro) te veel aan onroerende zaakbelasting had opgelegd. De totale schade voor de gemeentekas zou ongeveer vijf miljoen gulden (ca. 2,3 miljoen euro) zijn. De verantwoordelijke wethouder H. de Haan trad later af naar aanleiding van de zaak, die zij geheim had willen houden en die een van de redenen was voor het ontslag in oktober van burgemeester L. van Maaren, die voor openbaarmaking was.

Gestage groei aanhang Leefbaar Nederland

De zakenman en vroegere *Telegraaf*-columnist Pim Fortuyn werd op 25 november 2001 door het congres van Leefbaar Nederland tot lijsttrekker gekozen, met 394 van de 455 stemmen. Fortuyn had laten weten zijn eigen partij op te richten als men zijn lijsttrekkerschap niet steunde.
Volgens opiniepeilingen bleek Leefbaar Nederland steeds meer aanhang te winnen. Indien er begin november verkiezingen waren geweest, dan had de partij zes Kamerzetels kunnen veroveren. Dit aantal schoot verder omhoog, nadat Fortuyn lijsttrekker was geworden. Hij profileerde zich vooral door te hameren op beperkingen bij de toelating van vluchtelingen in Nederland.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Honderden miljoenen extra nodig voor opkoopregeling boeren

De provincies Gelderland en Brabant dreigden in financiële moeilijkheden te komen vanwege de grote belangstelling van boeren om gebruik te maken van een opkoopregeling voor boerenbedrijven, bedoeld om het mestoverschot drastisch te verminderen. De twee provincies kwamen samen 300 miljoen gulden (ca. 136 miljoen euro) tekort, zo meldden gedeputeerden op 2 november 2001. Minister Brinkhorst van Landbouw reageerde in eerste instantie afwijzend op het verzoek om financieel bij te springen.

Tussenpersonen werken vaak zonder vereiste vergunning

Het Dutch Securities Institute (DSI), dat toezicht hield op de kwaliteit van de effectenbranche, meldde op 2 november 2001 aan het ministerie van Financiën dat tussenpersonen die in aandelen bemiddelden, massaal de wet overtraden. Deze remisiers, assurantiebemiddelaars en hypotheekadviseurs, dienden een vergunning aan te vragen bij de Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE), maar lieten dat op grote schaal achterwege. Probleem was dat beleggers geen verhaal konden halen als zij een ondeugdelijk advies kregen. Soms wisten remisiers niet eens dat zij geen advies mochten geven zonder vergunning, in andere gevallen was er sprake van bewuste ontduiking, aldus de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB).
Sinds 1995 was het aantal geregistreerde remisiers bijna vertienvoudigd, tot ruim 7.000 tussenpersonen.

Holland Festival kampt met geldtekort

De organisatie van het Holland Festival in 2002 leek niet meer haalbaar, omdat staatssecretaris Van der Ploeg van Cultuur weigerde met meer geld over de brug te komen en steeds nieuwe plannen bleef eisen. Uit onvrede hiermee stapte op 5 november 2001 het voltallige bestuur op. Volgens directeur Ivo van Hove was het festival in een vicieuze cirkel terechtgekomen. Er was kritiek dat het festival grandeur en grote namen miste, maar de directeur moest bijvoorbeeld grote opera's schrappen omdat er geen geld voor was.

Kabinet zet liberalisering kansspelen voort

Een meerderheid van de Tweede Kamer had grote bezwaren tegen herziening van het kansspelbeleid, uit vrees dat loterijen voor goede doelen het slachtoffer zouden worden van nieuwe concurrenten. Het kabinet beloofde op 8 november 2001 extra waarborgen in te bouwen: alle loterijen moesten voortaan een deel van de opbrengst aan de staat en aan goede doelen gaan afdragen.

Nederland

Kleine pensioenfondsen in gevarenzone

Door de gestage koersval van de aandelenmarkten en de verminderde inkomsten op beleggingen kwam een op de acht Nederlandse pensioenfondsen in de gevarenzone, zo meldde de Pensioenverzekeringskamer op 8 november 2001. Het zou vooral om kleine fondsen gaan wier vermogen kleiner dan hun verplichtingen dreigde te worden.

Europese Commissie wil niet onderhandelen over ESF-geld

Een delegatie van Nederlandse parlementariërs kreeg op 9 november 2001 in Brussel van de Europese Commissie te horen dat deze onverkort vasthield aan terugvordering van 447 miljoen gulden (bijna 203 miljoen euro) subsidiegeld uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Dit geld was niet volgens de regels besteed en daar viel niet verder over te onderhandelen, aldus ESF-directeur L. Figueres.

Staat neemt belang DSM in EBN over

Op 19 november 2001 nam de staat de certificaten over van chemiereus DSM in het staatsbedrijf EBN (Energie Beheer Nederland). Voor de certificaten, waaraan DSM jaarlijks 135 tot 140 miljoen gulden (ca. 63,5 miljoen euro) verdiende, telde de regering 2,7 miljard gulden (ca. 1,23 miljard euro) neer. De actie was onderdeel van de voorbereidingen voor liberalisering van de gasmarkt.

GEZONDHEID EN ZORG

Trimbosinstituut luidt noodklok over psychiatrische ziekenhuizen

In het rapport *Een keten van lege zondagen* luidde het Trimbosinstituut op 12 november 2001 de noodklok over de verwaarlozing van patiënten in psychiatrische ziekenhuizen. Er waren personeelstekorten, patiënten moesten gezien hun bescheiden zakgeld veel te veel zelf betalen en de meeste chronische patiënten hadden de hele dag niets te doen, hadden amper contact met professionele begeleiders en zagen zelden een psychiater. Het budget voor de psychiatrische ziekenhuizen bedroeg in 2001 3,6 miljard gulden (ca. 1,63 miljard euro) voor 12.000 patiënten, dat wil zeggen ongeveer 30.000 gulden (bijna 14.000 euro) per patiënt; nog geen 100 gulden (= ca. 45 euro) per dag. Bijna de helft van de tijd van het personeel ging op aan papierwerk.

NATUUR EN MILIEU

Schade door windmolenpark aan vogelstand 'beperkt'

In een milieu-effectrapportage (MER) van de provincies Noord-Holland en Friesland over de mogelijke gevolgen van de aanleg van een groot windmolenpark in de Waddenzee werd geconcludeerd dat de vogelstand er niet al te ernstig onder zou lijden. Weliswaar zouden zo'n 14.000 vogels zich elk jaar op de turbines te pletter vliegen, maar daarvan zou slechts een klein deel tot bedreigde soorten behoren.
Het kabinet was al akkoord met de aanleg van het windmolenpark in het vogelgebied van de Waddenzee. De Waddenzeevereniging kondigde aan alle juridische middelen in de strijd te zullen werpen om de bouw van het park te dwarsbomen.
De MER lekte op 7 november 2001 uit en zou pas in december gepubliceerd worden.

MILITAIRE ZAKEN

Defensie schaft 410 pantserwagens aan

Op 8 november 2001 werd bekend dat het ministerie van Defensie voornemens was om 410 pantserwagens van het type Fennek aan te schaffen, voor een totale waarde van bijna 395 miljoen euro. Een deel daarvan kon gebruikt worden voor het afvuren van anti-tankwapens voor de middellange afstand. De rest zat vol elektronica voor het nabij observeren van vijandelijke linies.

BUITENLANDSE ZAKEN

Kamer akkoord met Verdrag van Nice

De Tweede Kamer ging op 21 november 2001 akkoord met het op 11 december 2000 totstandgekomen Verdrag van Nice. De Kamer was teleurgesteld over het aantal beslissingen waarbij staten vetorecht hadden behouden en bepleitte in een motie dat het kabinet zich opnieuw zou inzetten voor invoering van meerderheidsbesluitvorming in de Europese Unie, tegelijk met meer bevoegdheden voor het Europees Parlement. De gedachte was dat de EU vooral na de uitbreiding onbestuurbaar zou worden wanneer teveel besluiten aan het vetorecht onderworpen zouden zijn.

(Vorige berichten pag. 655/3 e.v. - 2001)

Noorwegen

NOORWEGEN

BINNENLAND

Regering overleeft vertrouwensstemming over begroting

Premier Kjell Magne Bondevik was gedwongen op 28 november 2001 de vertrouwenskwestie te stellen omdat het parlement dreigde de begroting voor 2002 weg te stemmen. Het betekende een record in de Noorse politiek: nog nooit had een premier zo snel de vertrouwenskwestie moeten stellen. Bondevik was een maand eerder benoemd tot premier van een driepartijencoalitie die voor een parlementaire meerderheid afhankelijk was van de gedoogsteun van de uiterst-rechtse Vooruitgangspartij (FrP). Deze weigerde echter in eerste instantie in te stemmen met de begroting omdat de belastingverlaging niet ver genoeg zou gaan. Het stellen van de vertrouwenskwestie was voor partijleider Carl Hagen echter reden om eieren voor zijn geld te kiezen: 'We gaan voor iets stemmen, waar we fel tegen zijn.'

Een kabinetscrisis zou tot flinke politieke problemen hebben geleid. De Noorse grondwet schreef namelijk voor dat er maar eens in de vier jaar parlementsverkiezingen mochten worden gehouden. Een kabinetscrisis zou dus betekenen dat er een nieuw kabinet zou moeten worden gevormd binnen de politieke verhoudingen van dat moment. Geen enkele partij beschikte echter over een duidelijke meerderheid.
Bondevik toonde zich na afloop van de stemming tevreden: 'We moesten overeenstemming bereiken over een verantwoorde begroting, die bijdraagt aan een renteverlaging.'

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Noorwegen als eerste met anti-terrorisme maatregelen bij VN

Noorwegen was op 28 november 2001 het eerste land ter wereld dat de Verenigde Naties een gedetailleerd rapport kon overleg-

gen over de maatregelen die het land had genomen in de strijd tegen het terrorisme.
De Veiligheidsraad had naar aanleiding van de aanslagen van 11 september op de Verenigde Staten alle lidstaten gevraagd om vóór 27 december een dergelijk rapport te overleggen.
Noorwegen stelde in het vijftien pagina's tellende rapport dat het op 5 oktober voorlopige wetgeving had aangenomen die was bekrachtigd met een koninklijk decreet. Verder was er op kabinetsniveau een antiterrorismewerkgroep ingesteld. Tenslotte kon Noorwegen melden dat de politie op grond van de nieuwe wetgeving verdachte financiële transacties op het spoor was gekomen met Ethiopië, de Verenigde Staten en Somalië. Het ging om betalingen verricht via Dubai en Djibouti.

Noorwegen biedt troepen aan voor Afghanistan

De Noorse minister van Defensie, Kristin Krohn Devold, zei op 30 november dat Noorwegen bereid was de Verenigde Staten materieel en troepen te leveren voor hun strijd in Afghanistan. Het materieel en de troepen waren voor zowel de militaire operaties als de humanitaire hulp bedoeld. Concreet ging het om zes F16-gevechtsvliegtuigen, twee Herculestransportvliegtuigen en vier helikopters. Verder betrof het mijnenopruimers en troepen die gespecialiseerd waren in oorlogsvoering in wintertijd.

(Vorige berichten pag. 657/2 e.v. - 2001)

OOSTENRIJK

BINNENLAND

Defecte kachel oorzaak tunnelramp Kaprun

De ramp met de skitrein in Kaprun op 11 november 2000 werd veroorzaakt door een kapotte elektrische kachel. Tot die conclusie kwam een vijf man tellende onderzoekscommissie op 6 september 2001 na een onderzoek dat tien maanden had geduurd. De kachel zou zijn vastgelopen of geblokkeerd, vervolgens zou door oververhitting hydraulische olie zijn gaan lekken die vlam vatte. Het onderzoek richtte zich louter op de oorzaak en niet op de schuldvraag.
De Amerikaanse advocaat Ed Fagan zei dezelfde dag dat hij 150 civiele zaken voorbereidde tegen bedrijven en personen in verband met de tunnelramp, waarbij 150 doden vielen.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Maatregelen tegen financiering terrorisme

De regering keurde op 9 oktober 2001 een pakket maatregelen goed dat de financiering van het internationale terrorisme tegen moest gaan. Kanselier Wolfgang Schüssel zei dat het voorbereiden en financieren van terroristische acties strafbaar was gesteld, evenals het lidmaatschap van een terroristische organisatie. Verder kregen autoriteiten de bevoegdheid de vermogens van terroristische organisaties in beslag te nemen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Schüssel boos over EU-onderonsje

Kanselier Wolfgang Schüssel protesteerde op 8 november 2001 bij Romano Prodi, de voorzitter van de Europese Commissie, over de bijeenkomst die de Britse premier Tony Blair op 4 november in Londen had gehouden met zeven andere regeringsleiders. De bijeenkomst handelde over de houding van de Europese Unie tegenover de oorlog in Afghanistan. Blair had oorspronkelijk alleen Duitsland en Frankrijk hiervoor uitgenodigd, maar besloot na protesten ook de regeringsleiders van Spanje, Italië, Nederland en België uit te nodigen. Schüssel: 'We zijn van mening dat alle vijftien lidstaten belangrijke onderwerpen op een dergelijk moment gezamenlijk moeten bespreken.'

FPÖ tegen overeenkomst Temelin

Kanselier Wolfgang Schüssel had op 29 november 2001 een overeenkomst gesloten met Tsjechië over atoomcentrale Temelin, slechts 60 kilometer van de Oostenrijkse grens. Volgens Oostenrijk was deze centrale met twee Russische reactoren gevaarlijk. Tsjechië had echter veiligheidsgaranties gegeven. Volgens de Vrijheidspartij Oostenrijk (FPÖ) gingen deze niet ver genoeg, waarmee ze het akkoord van Schüssel torpedeerde. FPÖ-leider Susanne Riess-Passer: 'De overeenkomst is volgens ons niet volledig. Het is een stap in de goede richting, maar nog niet voldoende.' Ze liet dit volgen door een waarschuwing: 'Ik kan me niet voorstellen dat het in bedrijf houden van Temelin voor Tsjechië belangrijker is dan de toetreding tot de Europese Unie.' Riess-Passer zei hiermee dat ze toetreding van Tsjechië tot de EU met een veto wilde treffen als er geen oplossing zou komen voor Temelin.

(Vorige berichten pag. 532/2 e.v. - 2001)

PORTUGAL

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Portugal wijzigt grondwet voor terrorismebestrijding

Het parlement ging op 4 oktober 2001 akkoord met een grondwetswijziging die het makkelijker maakte personen uit te leveren die verdacht werden van terrorisme. Verder maakte de grondwetswijziging ratificatie mogelijk van het verdrag ter oprichting van een Internationaal Strafhof, dat zich bezig zou gaan houden met oorlogsmisdaden, genocide en misdaden tegen de menselijkheid. De grondwetswijziging vloeide voort uit afspraken die de leiders van de Europese Unie maakten naar aanleiding van de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. Daarbij ging het onder andere om een eenduidige definitie van het begrip terrorisme en een versoepeling van de mogelijkheden tot uitlevering.

Portugese paspoorten duiken op bij Al-Qaeda

Het weekblad *Visao* berichtte op 22 november dat vier Portugese paspoorten waren gevonden bij leden van Al-Qaeda die betrokken zouden zijn bij de aanslagen van 11 september. Het ging om paspoorten van een partij van 33 blanco paspoorten die in 1997 was gestolen uit de Portugese ambassade in Pakistan. In die tijd raakten geregeld Portugese paspoorten zoek. Zo verdwenen van juli 1997 tot maart 1998 4.869 Portugese paspoorten in binnen- en buitenland. Dit zou volgens Visao voor de Verenigde Staten reden kunnen zijn om weer een visumverplichting voor Portugal in te voeren. Een woordvoerder van Buitenlandse zaken zei echter niets te hebben vernomen van de Verenigde Staten.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Krappe meerderheid parlement akkoord met begroting 2002

Op 9 november 2001 gingen 115 van de 230 parlementsleden akkoord met de begroting voor 2002. 113 Leden stemden tegen. Eén lid van de oppositie was afwezig, een ander onthield zich van stemming.
Premier Antonio Guterres noemde de nieuwe begroting een belangrijke stimulans voor economische groei en vertrouwen. De begroting ging uit van een tekort van 1,3 procent van het bnp, terwijl hiervoor eerder 0,7 procent was begroot. Verder voorzag de begroting een economische groei van 1,75 tot 2,25 procent.

(Vorige berichten pag. 599/1 e.v. - 2001)

RUSSISCHE FEDERATIE

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Miltvuur bij Amerikaans consulaat

De wereldwijde angst voor miltvuur, volgend op de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september, breidde zich op 6 november 2001 uit naar Jekaterinboerg toen bekend werd dat er bij het Amerikaanse consulaat aldaar sporen van miltvuur waren aangetroffen in een zak met niet geheime post afkomstig uit Washington DC. De hoeveelheid miltvuur was volgens het consulaat te verwaarlozen, omdat de stof pas was aangetoond bij de tweede test.
Jekaterinboerg, dat in de communistische tijd Sverdlovsk heette, was de plaats waar ooit in strijd met internationale verdragen door de Sovjet-Unie in het geheim miltvuur werd geproduceerd voor biologische oorlogvoering. In 1979 vond er een ongeluk met miltvuur plaats waardoor ongeveer 100 mensen werden gedood.

Geen Russische vredesmacht voor Afghanistan

Rusland maakte zich half november 2001 op om een team naar Kabul te sturen dat zou gaan assisteren bij het opzetten van een voorlopige regering in Afghanistan. Het zou gaan om slechts zeventien mensen, afkomstig van verschillende ministeries waaronder dat van Defensie en Buitenlandse zaken. Minister van Defensie Sergej Ivanov verklaarde echter op 17 november tegenover journalisten dat Rusland niet zou deelnemen aan een internationale vredesmacht voor Afghanistan, waarvoor Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland troepen hadden toegezegd. Wel zou Rusland doorgaan met het leveren van wapens aan de Noordelijke Alliantie.

Siberische stad weer gesloten voor buitenlanders

De Russische regering verklaarde de Noord-Siberische stad Norilsk gesloten voor buitenlanders zonder speciale toestemming, zo werd op 6 november 2001 bekend. De maatregel die al op 30 oktober was uitgevaardigd, was volgens officiële bronnen een reactie op stijgende misdaadcijfers en risico's voor de plaatselijke economie.
Norilsk was vooral bekend vanwege de grote nikkelvoorraden. Het belangrijkste bedrijf dat in de stad van ongeveer 200.000 mensen was gevestigd, was Norilsk Nikkel.
Tijdens de Koude Oorlog waren vele steden in de USSR niet toegankelijk voor buitenlanders, maar deze beperkingen waren opgeheven in 1991.

Vliegtuigongeluk eist 27 mensenlevens

Op 19 november 2001 stortte een Iljoesjin-18 neer bij een dorp zo'n 250 kilometer ten noordoosten van Moskou, met waarschijnlijk het verlies van de levens van de achttien passagiers en negen bemanningsleden. Het toestel was op weg naar het vliegveld Domodedovo bij Moskou en afkomstig uit Chatanga in Siberië.
Een groot aantal vliegrampen had in Rusland plaatsgevonden sinds het einde van de Sovjet-Unie in 1991. Het meest beruchte incident was dat van een Airbus A-310 in Siberië in 1994, die neerstortte toen de piloot zijn tienerzoon het toestel had laten besturen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Begroting 2002 door Staatsdoema goedgekeurd

De Staatsdoema keurde op 30 november 2001 in derde lezing de begroting voor 2002 goed met 291 stemmen voor, 16 tegen en één onthouding. De vierde lezing was grotendeels een formaliteit, waarna de begroting nog moest worden goedgekeurd door de Federatieraad en ondertekend door president Vladimir Poetin.
De begroting voorspelde een overschot voor 2002 en beoogde voor het eerst in 100 jaar meer uit te geven aan onderwijs dan aan defensie. De inkomsten werden begroot op 2,13 biljoen roebel (ca. 80 miljard euro) en de uitgaven op 1,95 biljoen roebel (ca. 70 miljard euro), wat zou leiden tot een begrotingsoverschot van 1,63 procent van het bbp. Echter, de belangrijkste inkomstenbron voor Rusland zou de export van grondstoffen blijven en de daling van de olieprijzen leidde tot bezorgdheid over de vraag of de cijfers van de begroting wel konden worden gehaald. Minister van Financiën Alexej Koedrin zei tegen journalisten dat Rusland ondanks die prijsdaling nog wel een groei van het bbp van 4,0 tot 4,3 procent zou kunnen halen. Volgens premier Michail Kasjanov zou de groei in 2001 5,5 procent bedragen.
Er zou ook een speciaal reservefonds worden gecreëerd met het oog op een mogelijke piek in de omvang van de over 2003 af te lossen buitenlandse schuld. Sommigen geloofden echter dat dat fonds door de dalende olieprijzen niet van de grond zou komen.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnestie voor duizenden vrouwen en kinderen

De Staatsdoema nam op 30 november 2001 een wet aan die amnestie zou verlenen aan ongeveer 13.000 minderjarigen (gevangenen onder de zestien jaar) en 10.000 vrouwen. De amnestie voor de laatste groep was van toepassing op vrouwen die zwanger waren, ouder dan 50, invalide, weduwe of alleenstaande moeder. Zij die vastzaten wegens ernstige delicten zoals moord of terrorisme waren van de amnestie uitgezonderd.
Een lid van de wetgevende commissie van de Staatsdoema, Alexander Barannikov, zei in het parlement dat er in Rusland ongeveer 65.000 vrouwen en minderjarigen in kampen of gevangenissen vastzaten. Rusland was vaak bekritiseerd door mensenrechtenorganisaties vanwege de erbarmelijke omstandigheden in kampen en gevangenissen.

Russische Federatie

MILITAIRE ZAKEN

Kritiek op VS vanwege vertraagde vernietiging chemische wapens

Het hoofd van het Russische Munitiebureau Zinovy Pak uitte op 9 november 2001 scherpe kritiek op het Amerikaanse Pentagon en het State Department omdat die instanties de bouw van een fabriek ter vernietiging van chemische wapens in Rusland zouden vertragen. In een interview met persbureau *Reuters* zei Pak dat vertraging bij het vrijgeven van financiële middelen door de Amerikaanse instanties kon leiden tot een einde aan het Russische programma ter vernietiging van chemische wapens. Er was al vertraging in het programma opgetreden doordat Moskou eerdere deadlines voor de vernietiging van een deel van zijn voorraad van 44.000 ton chemische wapens had gemist. De kritiek van Pak kwam aan de vooravond van een bezoek van president Vladimir Poetin aan de Verenigde Staten.

Volgens overeenkomsten uit 1992 en 1996 zouden de Verenigde Staten de bouw van een grote fabriek voor vernietiging van chemische wapens financieren in Sjtsjoetsjye in West-Siberië. Het Amerikaanse Congres had in 2000 de financiering al eens opgeschort omdat de financiële bijdrage van Rusland aan het project uitbleef.

Poging tot verkoop nucleair materiaal verijdeld

De veiligheidsdienst FSB in Jekaterinboerg in de Oeral verklaarde op 13 november 2001 dat er twee mannen waren gearresteerd die hadden geprobeerd radioactief materiaal te verkopen. Het zou zijn gegaan om drie containers met kobalt 60, een radioactieve isotoop die wordt gebruikt voor diverse medische en industriële doeleinden. Het materiaal was gestolen uit een fabriek in de Oeral. Volgens een televisiebericht waren de twee mannen gearresteerd nadat twee FSB-officieren zich hadden voorgedaan als geïnteresseerde kopers.

De arrestaties kwamen in een periode van bezorgdheid over het feit dat slecht betaalde Russische nucleaire experts en anderen in de verleiding zouden kunnen komen terroristen te helpen om zelf uit de financiële problemen te komen.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Ontmoeting met Tsjetsjeense afgevaardigde in Moskou

De Tsjetsjeense rebellenleider Achmed Zakajev, vice-premier in de regering van president Aslan Maschadov, had op 18 november 2001 een ontmoeting met Viktor Kazantsev, vertegenwoordiger van president Vladimir Poetin voor Zuid-Rusland. De ontmoeting vond plaats op een vliegveld bij Moskou en duurde twee à drie uur. Zakajev was komen vliegen vanuit Turkije en vergezeld van een Turks politicus, die overigens niet namens zijn regering meeging.
Zakajev zei op een persconferentie na zijn terugkeer in Istanbul heel gelukkig te zijn met de ontmoeting en te geloven dat de gesprekken door zouden gaan en positief zouden eindigen. Hij zei ook dat er al eerder ontmoetingen waren geweest, maar gaf geen details. De woordvoerder over Tsjetsjenië van het Kremlin, Sergej Jastrzjembski, bevestigde voor de televisie dat er eerdere ontmoetingen waren geweest tussen Russische functionarissen en vertegenwoordigers van Maschadov, waaronder Zakajev.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rusland wil versteviging banden met NAVO, maar geen lid worden

President Vladimir Poetin liet de secretaris-generaal van de NAVO George Robertson op 23 november 2001 in Moskou weten dat Rusland de banden met het bondgenootschap wilde verstevigen. Hij verklaarde echter ook dat Rusland geen lid van de NAVO wilde worden.
Robertson zei tegen journalisten in Moskou dat de NAVO en Rusland met spoed een Brits plan zouden gaan bestuderen dat beoogde Rusland tot een nieuw op te richten orgaan, de Rusland-Noord Atlantische Raad, te laten toetreden. Binnen dat orgaan zou Rusland op voet van gelijkheid veiligheidskwesties kunnen bespreken met de negentien NAVO-leden, iets dat Rusland al lange tijd nastreefde. Volgens het plan van de Britse premier Tony Blair zouden beslissingen binnen de raad op basis van consensus worden genomen, wat Rusland in de praktijk een vetorecht zou geven.
Robertson verklaarde in Moskou dat de NAVO in zijn relatie met Rusland uit moest gaan van het feit dat president Poetin zich na de aanslagen op de Verenigde Staten in september een krachtig medestander had getoond in de strijd tegen het terrorisme.

Rusland slechts bereid tot kleine daling van olieproductie

Rusland besloot op 23 november 2001 over te gaan tot slechts een kleine inkrimping van de olieproductie met 50.000 vaten per dag. Een eventuele beslissing over een verdere reductie zou ongeveer een maand later worden genomen. Dat verklaarde een regeringsfunctionaris na een ontmoeting van een regeringsdelegatie met vertegenwoordigers van zes Russische oliemaatschappijen. De Organisatie van Olie Exporterende Landen (OPEC) had de niet-leden Rusland, Mexico, Noorwegen en Oman gevraagd hun productie met 500.000 vaten per dag in te krimpen om een verdere daling van de olieprijs tegen te gaan. Rusland, dat zeven miljoen vaten per dag produceerde, zou de productie met ongeveer 200.000 vaten per dag hebben moeten reduceren om aan die wens te voldoen.

(Vorige berichten pag. 658/2 e.v. - 2001)

Spanje

SPANJE

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Doodstraf belemmert uitlevering terroristen

De Amerikaanse ambassadeur, twee vertegenwoordigers van de FBI en twee vertegenwoordigers van de Spaanse justitie hadden op 21 november 2001 een informele bijeenkomst over de uitlevering van acht mensen die waren gearresteerd op verdenking van betrokkenheid bij de aanslagen van 11 september op de Verenigde Staten. De Spaanse justitie maakte tijdens de bijeenkomst duidelijk dat de acht niet konden worden uitgeleverd omdat de Verenigde Staten de doodstraf nog kenden. Dit betekende een formele belemmering voor uitlevering.

CIA en FBI steunen strijd tegen ETA

Premier José Maria Aznar had op 29 novem-

ber een ontmoeting met Tom Ridge, directeur van het nieuwe Amerikaanse overheidsbureau voor Binnenlandse Veiligheid. Dit naar aanleiding van de aanslagen van 11 september. Beiden kwamen overeen dat de CIA en de FBI Spanje technische ondersteuning zouden bieden in haar strijd tegen de ETA. Tegelijk mochten CIA en FBI gebruik maken van de Spaanse kennis over terrorismebestrijding.
De afspraak was een belangrijk politiek succes voor Aznar die telkens had geprobeerd het terrorisme van de ETA op één lijn te stellen met dat van Al-Qaeda, de organisatie die voor de aanslagen op de VS verantwoordelijk werd gehouden.

ETA

ETA zet moorden voort

De ETA schoot op 7 november 2001 rechter José Maria Lidon dood. Een week later eiste ze de aanslag op. In een verklaring die op 15 november werd uitgegeven, zei de ETA dat de moord op Lidon bedoeld was als aanslag op het juridische systeem, 'een instrument van agressie dat wordt gebruikt om Baskische burgers te straffen en degenen die het Baskische thuisland onderdrukken te beschermen.'
In dezelfde verklaring eiste de ETA de verantwoordelijkheid op voor de autobom die op 13 oktober in Madrid was ontploft. Hierbij raakten 90 mensen gewond. De ETA zei in de verklaring dat ze betreurde dat er zich burgers onder de slachtoffers bevonden.

De ETA pleegde op 19 november een aanslag op twee agenten die het verkeer regelden in Beasain, een plaatsje ten zuiden van San Sebastian. De twee, onder wie een jonge moeder van drie kinderen, werden doodgeschoten.

De moord riep ongemeen felle reacties op. Premier José Maria Aznar veroordeelde de moord vanuit Peru, waar hij een bijeenkomst bijwoonde van regeringsleiders uit Latijns-Amerika, Spanje en Portugal. De gemeenteraad van San Sebastian kwam in een speciale vergadering bijeen en riep de ETA op de wapens neer te leggen. Verder was er op 24 november een massale demonstratie in Beasain, waarin ook minister van Binnenlandse zaken Mariano Rajoy en de Baskische regeringsleider Juan José Ibarretxe meeliepen.

JUSTITIE

Financiers Hezbollah en Amal opgepakt

De Spaanse politie arresteerde op 20 november 2001 zeventien mensen die betrokken waren bij een netwerk op de Canarische eilanden dat zich bezig hield met fraude, het witwassen van geld, valsheid in geschrifte, afpersing en corruptie. Jaarlijks ging hierbij een bedrag van tien miljoen dollar (ca. 11,2 miljoen euro) om. Dit geld werd volgens de Spaanse autoriteiten gebruikt om de Hezbollah en de Amal-militie in Libanon te financieren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Spanje en Groot-Brittannië beloven overeenkomst Gibraltar

De Spaanse minister van Buitenlandse zaken Josep Pique en zijn Britse ambtsgenoot Jack Straw beloofden op 11 november 2001 dat ze vóór september 2002 een overeenkomst zouden tekenen over de toekomst van Gibraltar. Pique: 'Het voorstel is om overeenstemming te bereiken vóór het einde van de komende zomer over alle belangrijke thema's, inclusief de soevereiniteit.'
Beide bewindslieden toonden zich optimistisch. Straw zei echter wel dat Groot-Brittannië haar belofte zou houden en dat de 30.000 inwoners van Gibraltar in een referendum zelf zouden mogen beslissen over hun toekomst: 'Als ze het voorstel niet accepteren, dan blijft alles zoals het is en zal Groot-Brittannië de soevereiniteit houden, zoals is vastgelegd in het Verdrag van Utrecht [1713].' Pique zei echter dat er met Spanje niet was te praten over het recht op zelfbeschikking en dat het evenmin de eis van Spaanse soevereiniteit zou laten vallen.
Peter Caruana, de regeringsleider van Gibraltar, had geweigerd deel te nemen aan de besprekingen. Hij zou namelijk worden toegevoegd aan de Britse delegatie, terwijl Gibraltar volgens hem al lang geen 'Victoriaanse kolonie' meer was.

Groot-Brittannië en Spanje tekenen akkoord misdaadbestrijding

De Spaanse minister van Justitie en de Britse minister van Binnenlandse zaken tekenden op 23 november 2001 een bilateraal akkoord dat de snelle ondervraging en snelle uitlevering regelde van mensen die werden verdacht van terrorisme, drugshandel en seksueel misbruik. Op grond van de nieuwe overeenkomst zouden sommige verdachten direct kunnen worden uitgeleverd.

(Vorige berichten pag. 660/3 e.v. - 2001)

TURKIJE

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Turkije stuurt troepen naar Afghanistan

Minister van Buitenlandse zaken Ismail Cem maakte op 1 november 2001 bekend dat Turkije 90 man Speciale Eenheden naar Afghanistan zou sturen om daar de oppositie te trainen in haar strijd tegen de Talibaan. Het betekende een belangrijk gebaar voor de internationale coalitie tegen het terrorisme omdat Turkije een islamitisch land is. Cem zei dan ook dat 'het hier niet ging om een oorlog tegen de islam, maar een oorlog tegen het terrorisme'. Hij verklaarde dat Turkije Afghanistan zou helpen bij het opzetten van een centraal gezag in het land, 'dat onze Afghaanse broeders zal helpen stabiliteit en vrede te brengen'.
De ambassadeur van de Talibaan in Pakistan zei dat Afghanistan nu ook Turkije als vijand zou beschouwen: 'Welke soldaten van welk moslimland of niet-moslimland dan ook, zullen we beschouwen als onze vijand als ze zich aansluiten bij de Verenigde Staten.'

Speciale eenheid moet Bosporus bewaken

Turkije kondigde op 20 november aan dat een speciale eenheid van de kustwacht – Saget – met patrouilles zou beginnen om de belangrijkste waterwegen van Turkije te behoeden voor terreuraanslagen. Hierbij ging het vooral om de Bosporus – die de Middellandse Zee en de Zwarte Zee met elkaar verbindt – en waar jaarlijks 50.000 schepen passeerden. Ongeveer 7.000 hiervan vervoerden olie en ander brandbaar materiaal. Deze schepen zouden een escorte krijgen van Saget. Twee eenheden zouden door Saget worden gestationeerd op de Bosporus, drie op de Dardanellen en drie op de Middellandse Zee.

Turkije

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Centrale Bank komt met biljet van 20 miljoen lira

De Centrale Bank van Turkije maakte op 2 november 2001 bekend dat ze drie dagen later zou komen met een biljet van twintig miljoen lira, ongeveer 13,5 euro. Drie jaar eerder was de bank gekomen met een biljet van tien miljoen lira. De uitgave van het nieuwe biljet betekende een erkenning dat Turkije er niet in was geslaagd de torenhoge inflatie een halt toe te roepen. Sinds de financiële crisis van februari 2001 had de lira meer dan de helft van haar waarde ten opzichte van de dollar verloren. Het jaarcijfer voor de inflatie stond op 74,7 procent. Aykut Ekzen, vice-president van de Centrale Bank op een persconferentie: 'Het is niet leuk om je handtekening te zien op een biljet met zeven nullen, maar de uitgave van dit biljet was een technische noodzaak.'

Regering neemt maatregelen voor nieuwe IMF-lening

Turkije nam op 16 november 2001 enkele noodzakelijke stappen om een derde lening binnen een jaar van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) te verkrijgen. Het ging om een lening om het gat in de begroting voor 2002 te dichten. Dit gat was een gevolg van de groeivertraging die optrad in de wereldeconomie na de terreuraanslagen in de Verenigde Staten op 11 september. Mede hierdoor zou de Turkse economie in 2001 naar verwachting met 8,5 procent krimpen.
Een IMF-delegatie had vlak voor de bekendmaking van de maatregelen een bezoek aan Turkije gebracht en becijferd dat het land waarschijnlijk acht tot twaalf miljard dollar (tussen de 9 en 13,5 miljard euro) nodig had om het financiële gat te dichten. Vijf miljard dollar (ca. 5,6 miljard euro) hiervan was bestemd voor het afbetalen van eerdere IMF-leningen. Turkije had in 2001 al negentien miljard dollar (ruim 21 miljard euro) van het IMF ontvangen.
De maatregelen die de regering afkondigde, behelsden onder andere een forse inkrimping van het overheidsapparaat, een betere kostenbeheersing in de gezondheidszorg en er zorg voor dragen dat alle huishoudens betalen voor hun elektriciteit.
Op deze laatste maatregel kwam minister van Energie, Zeki Cakan, op 27 november terug. Hij zei dat een groot aantal huishoudens illegaal elektriciteit aftapte en dat dit de Turkse overheid jaarlijks 1,5 miljard dollar (ca. 1,7 miljard euro) kostte. Hierbij gaf hij het voorbeeld van het dorp Mardin in het zuidoosten van Turkije, waar 72,7 procent van de elektriciteit illegaal werd afgetapt.

JUSTITIE

Politie arresteert Turken na poging uraniumhandel

De paramilitaire politie arresteerde op 6 november 2001 twee Turken na een poging om 1,16 kilo militair uranium te verkopen aan twee undercoveragenten. Het ging om uranium van een hoogwaardige kwaliteit, geschikt als grondstof voor kernwapens. De Turken vroegen 750.000 dollar (ruim 840.000 euro) voor het uranium. Ze hadden dit eerder dit jaar gekocht van een onbekende bron. Het uranium was oorspronkelijk afkomstig uit oost-Europa.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Raad van Europa: Turkije martelt nog steeds

Het Comité ter Voorkoming van Marteling, een onderdeel van de Raad van Europa, publiceerde op 8 november 2001 een rapport over de situatie in Turkije. Het rapport was gebaseerd op een onderzoek dat een delegatie in 2000 in Turkije had gedaan.
Het rapport stelde dat gevangenen in Turkije nog steeds routinematig werden blootgesteld aan martelingen, variërend van het onthouden van slaap tot elektrische schokken en seksueel geweld.
Volgens het rapport was de Turkse wetgeving weliswaar verbeterd, maar ontbrak het vooral aan voldoende toezicht op en een adequate training van het lagere politiepersoneel.

43ste hongerstaker overlijdt

Op 19 november 2001 overleed in een ziekenhuis de voormalig gevangene Tulay Korkmaz als gevolg van een hongerstaking van 193 dagen. Korkmaz behoorde tot een groep linkse gevangenen die al meer dan een jaar in hongerstaking waren uit protest tegen hun verplaatsing naar moderne cellengevangenissen. Dit vergrootte volgens de gevangenen de kans op marteling.

Zweden

De Europese Unie drong er meermalen bij Turkije op aan een oplossing te zoeken voor het probleem. 'Het continue verlies van mensenlevens als gevolg van een hongerstaking is vanuit humanitair oogpunt onacceptabel.' Korkmaz was het 43ste slachtoffer van de hongerstaking.
De Turkse politie had op 5 november een inval gedaan in een wijk in Istanbul, waar sympathisanten en voormalig gevangenen eveneens een hongerstaking hielden. Hierbij kwamen vier hongerstakers om het leven. Volgens de actievoerders schoot de politie hen dood. De politie zei dat de vier zichzelf in brand hadden gestoken. De inval werd op 13 november gevolgd door een inval in twee andere districten van Istanbul. De politie maakte hierbij gebruik van pantserwagens en traangas en arresteerde in totaal elf hongerstakers.

Rechtbank spreekt driemaal doodstraf uit

Een rechtbank in Istanbul veroordeelde op 27 november 2001 drie leden van de linksradicale Revolutionaire Volksbevrijdingspartij – Front (DHKP-C) ter dood wegens het ondermijnen van de grondwettelijke orde en de moord op een agent in 1998. Het waren de eerste doodstraffen die werden uitgesproken nadat het parlement een maand eerder de grondwet zodanig had aangepast dat deze straf minder vaak zou kunnen worden opgelegd. Volgens de nieuwe grondwet kon deze straf alleen nog maar worden opgelegd in gevallen van terrorisme, oorlog en oorlogsdreiging. Volgens de rechtbank was hier sprake van terrorisme.

(Vorige berichten pag. 661/2 e.v. - 2001)

ZWEDEN

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Politie onderzoekt banden bedrijven met Al-Qaeda

De Zweedse politie bevestigde op 8 november 2001 dat haar financiële afdeling bezig was met een onderzoek naar financiële transacties van enkele personen en bedrijven. Dit naar aanleiding van een lijst van 62 bedrijven en personen die de Verenigde Sta-

ten op 7 november publiceerden omdat deze banden zouden hebben met Al-Qaeda van Osama Bin Laden, de belangrijkste verdachte van de terroristische aanslagen van 11 september. Hierop stonden onder andere de bedrijven Barakaat International en Barakaat International Foundation. Beide waren in Stockholm gevestigde dochterondernemingen van een in Dubai gevestigd moederbedrijf.

Minister van Buitenlandse zaken treedt af

Minister Maj-Inger Klingvall van Buitenlandse zaken en Asielpolitiek diende op 16 november 2001 zijn ontslag in. Dit nadat hij niet was herkozen in het uitvoerend comité van de Sociaal-democratische Arbeiderspartij (SAP). Premier Goran Persson zei dat dit geen reden hoefde te zijn om terug te treden als minister, maar dat Klingvall hier toch toe had besloten. Jan Karlsson werd benoemd tot zijn opvolger.

(Vorige berichten pag. 662/2 e.v. - 2001)

ZWITSERLAND

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Zwitserland stelt Al-Qaeda buiten de wet

Het ministerie van Justitie liet op 7 november 2001 weten dat het Al-Qaeda buiten de wet had gesteld. Al-Qaeda was de organisatie van Osama Bin Laden en werd verantwoordelijk gehouden voor de terreuraanslagen op de Verenigde Staten van 11 september. Justitie liet ook weten dat er in Zwitserland geen structuren van Al-Qaeda waren aangetroffen. Het Zwitserse verbod gold niet alleen voor concrete activiteiten, maar ook voor het maken van propaganda of het voeren van acties ter ondersteuning van Al-Qaeda.
Zwitserland beloofde verder zo snel mogelijk het VN-Verdrag te ratificeren dat de financiering van internationaal terrorisme moest tegengaan.

Zwitserland blokkeert bankrekeningen

Zwitserland besloot op 8 november rekeningen te blokkeren van Nada Management Organisation, de nieuwe naam voor Al Taqwa Management Organisation. Dit bedrijf stond op de Amerikaanse lijst van organisaties en personen die achter de aanslagen van 11 september zouden zitten. Justitie maakte verder bekend dat ze een gerechtelijk vooronderzoek was begonnen tegen twee werknemers van het bedrijf, waarvoor huiszoekingen waren verricht in Zwitserland, Italië en Liechtenstein.
Het Staatsbureau voor Economische zaken maakte op 27 november bekend dat inmiddels 30 bankrekeningen in Zwitserland waren geblokkeerd met een totaaltegoed van vijftien miljoen dollar (ca. 16,9 miljoen euro). Het ging in alle gevallen om personen en organisaties die voorkwamen op de Amerikaanse lijst. Het totaaltegoed kwam bovenop de 150.000 dollar die al eerder was bevroren naar aanleiding van een VN-lijst met terroristische organisaties.

Amerikaanse vliegtuigen maken gebruik van Zwitsers luchtruim

De Zwitserse overheid maakte op 10 november bekend dat ze Amerikaanse militaire vliegtuigen toestemming had gegeven gebruik te maken van het Zwitserse luchtruim. Dat was een opmerkelijke stap voor het neutrale Zwitserland. Het ministerie van Buitenlandse zaken liet echter weten dat de toestemming alleen humanitaire vluchten betrof en geen wapenvluchten. De Amerikanen hadden op 8 november voor hun humanitaire vluchten al twee keer gebruik gemaakt van het Zwitserse luchtruim.

Overheid verlengt garantstelling verzekering luchtvaartmaatschappijen

De Zwitserse overheid besloot op 23 november de noodverzekering voor luchtvaartmaatschappijen te verlengen tot 24 december. De noodverzekering was een gevolg van de aanslagen van 11 september. Particuliere maatschappijen weigerden hierna nog langer luchtvaartmaatschappijen te verzekeren voor schade toegebracht door oorlog of terrorisme. Zwitserland besloot haar luchtvaartmaatschappijen toen bij te staan, net zoals de meeste andere landen dat deden. De overheid stond garant voor claims vanaf 50 miljoen dollar (ca. 56,2 miljoen euro) met een maximum van twee miljard dollar (ca. 2,25 miljard euro). Een woordvoerder liet wel weten dat de luchtvaartmaatschappijen en de verzekeringsmaatschappijen uiterlijk 24 december zelf een oplossing voor het probleem moesten vinden.

24 doden bij ramp toestel Crossair

24 Van de 33 inzittenden van een RJ100-Avro-toestel van Crossair kwamen om het leven toen het vliegtuig op 24 november 2001 neerstortte op het vliegveld van Zürich. Het vliegtuig kwam te laag aanvliegen. De piloot probeerde de landing nog te onderbreken, maar was te laat. De oorzaak van de ramp bleef vooralsnog onduidelijk. Er was geen explosie aan boord en een technisch mankement werd uitgesloten. Evenmin werden in het lichaam van de piloot sporen van alcohol of drugs aangetroffen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Doorstart Swissair

'Swissair gebruikt staatssteun voor dumpprijzen'

De Europese Commissie maakte op 20 november 2001 bekend dat ze zich zorgen maakte over een nieuwe prijzenactie van Swissair en Crossair. De commissie vroeg zich af of hierbij geen gebruik werd gemaakt van de staatssteun van 1,27 miljard dollar (ca. 1,43 miljard euro) die het parlement juist het weekeinde ervoor had goedgekeurd. De steun was bedoeld om Swissair tot april 2002 in leven te houden, zodat de voormalige dochtermaatschappij Crossair alle activiteiten van het bedrijf zou kunnen overnemen.
Swissair en Crossair boden tickets in het kader van de actie 'World Special' tot 15 december 2001 aan met sterke kortingen. Guido Ruther van Swissair ontkende echter dat hierbij misbruik werd gemaakt van staatssteun. Hij wees erop dat Swissair een jaar eerder een soortgelijke actie had gehouden met nagenoeg dezelfde prijzen.

Bewindvoerder overlegt bevindingen

De bewindvoerder die toezag op de financiële afhandeling van het ineengestorte Swissair en vijf van haar dochtermaatschappijen overlegde op 30 november zijn gegevens aan twee rechters. Die moesten besluiten of de surséance van betaling zou worden verlengd, zodat schuldeisers het bedrijf niet konden leeghalen. De bewindvoerder gaf geen nadere informatie over de financiële staat van de zes bedrijven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Transportministers eens over strengere veiligheidsregels

De ministers van Transport van de Europese Unie en de Alpenlanden kwamen op 30 november 2001 in Zürich overeen strengere regels te stellen om zo het transport door de Alpen veiliger te maken. Aanleiding voor de bijeenkomst was de ramp in de Gotthardtunnel van 24 oktober, waardoor deze belangrijke verkeersader naar Italië buiten gebruik raakte. De ministers spraken af transportondernemingen strenger te controleren en de huidige wetgeving beter na te leven. Verder werd de intentie uitgesproken meer transport via de spoorwegen te laten verlopen.

(Vorige berichten pag. 662/3 e.v. - 2001)

ARGENTINIË

BINNENLAND

Economische crisis leidt tot forse bezuinigingen en steeds meer onrust

Argentinië verlaagt handelstarieven voor kapitaalgoederen

Het Zuid-Amerikaanse handelsblok Mercosur stemde op 8 april 2001 in met de door Argentinië voorgestelde tariefverlaging op kapitaalgoederen om daardoor investeringen in het land makkelijker te maken. Normaal gesproken hanteerden de Mercosurlanden een gemeenschappelijk tarief van 14 procent voor handel met landen buiten de regio. Wegens de crisissituatie in Argentinië ging Mercosur akkoord met een tijdelijke tariefverlaging voor Argentinië tot en met het einde van 2002. In de resolutie werden telecommunicatie en technologie buiten de tariefverlaging gehouden.
Mercosur was de derde economische regio ter wereld en bestond uit de lidstaten Brazilië, Argentinië, Paraguay en Uruguay, plus de partners Chili en Bolivia. Op korte termijn zou Venezuela volwaardig lid worden van Mercosur.

Directeur Centrale bank treedt af

Onder druk van het congres was president Fernando de la Rua op 25 april 2001 gedwongen de omstreden directeur van de Centrale bank Pedro Pou te vervangen door Roque Maccarone, een bankier van de Grupo Financiero Galicia. De aftredende Pou was in opspraak geraakt wegens zijn slappe optreden tegen het op grote schaal witwassen van geld in het Argentijnse bankwezen. Hierover was Pedro Pou ook in aanvaring gekomen met de minister van Economische zaken, Domingo Cavallo. Pou's opvolger, Roque Maccarone werd voorlopig interim-directeur, totdat de senaat zijn aanstelling officieel zou goedkeuren.

Nieuwe minister voor Sociale ontwikkeling

President Fernando de la Rua maakte op 26 april 2001 bekend dat Juan Pablo Cafiero de nieuwe minister van Sociale ontwikkeling werd. Hiermee kwam voor het eerst weer een lid van de linkse Frepaso-partij in het coalitiekabinet van De la Rua. In maart 2001 verlieten de Frepaso-ministers de regerende Alliantie omdat zij het niet eens waren met de drastische bezuinigingsvoorstellen van de toenmalige minister van Economische zaken, Ricardo Lopez Murphy. Eerder, in oktober 2000, had vice-president en Frepaso-voorman, Carlos Alvarez, de regering verlaten in reactie op een omkoopschandaal in de senaat.
De benoeming van een Frepaso-minister was een teken dat de breuk tussen de coalitiepartners weer was gelijmd en dat ze samen het nieuwe bezuinigingsprogramma door het parlement zouden loodsen.

Regering wijzigt schuldaflossingsprogramma

Op 4 mei 2001 kondigde de regering De la Rua een wijziging van het financiële beleid aan, waarbij in 2001 minder geld geleend zou worden op internationale kapitaalmarkten. Daarentegen zou de overheid meer op de binnenlandse markt gaan lenen. De regering kampte met teruglopende belastinginkomsten, maar kondigde aan het begrotingstekort niet te laten oplopen. De overheid probeerde vertrouwen te scheppen in de Argentijnse economie die al drie jaar in een ernstige crisis verkeerde, en investeerders gerust te stellen met de garantie dat de schuldencrisis niet tot een devaluatie van de peso zou leiden. Overigens was de peso voor tien jaar aan de dollar gekoppeld. De regering kondigde tevens aan minder in buitenlandse valuta, zoals de euro en de yen, te lenen.
Minister van Economische zaken, Domingo Cavallo, zei dat de aangekondigde bezuinigingen op de overheidsuitgaven de staatsboekhouding weer gezond moesten maken. Het voorziene begrotingstekort voor 2001 bleef op 6,5 miljard dollar (7,4 miljard euro) gehandhaafd, ondanks geruchten dat de uitgaven in het eerste kwartaal al ver boven de streefcijfers lagen.

Lening van Inter-Amerikaanse ontwikkelingsbank

De Inter-Amerikaanse ontwikkelingsbank (IADB) stemde op 13 juni 2001 in met een kortetermijnlening van 500 miljoen dollar (570 miljoen euro) voor de Argentijnse economie. Het geld was bedoeld ter ondersteuning van de aangekondigde pensioenhervormingen en de herstructurering van het verzekeringswezen en de kapitaalmarkt. De lening maakte deel uit van het uitgebreide steunpakket van 40 miljard dollar (45,6 miljard euro) dat Argentinië in december 2000 met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) was overeengekomen.

Senaat stemt in met koppeling peso aan euro

Op 21 juni 2001 gaf de Senaat, gedomineerd door de Peronistische oppositie, zijn fiat aan het voorstel om de euro in het wisselkoerssysteem van de Argentijnse peso op te nemen. Het was de bedoeling dat de peso behalve aan de dollar ook aan de euro gekoppeld zou worden, mits de euro en de dollar niet teveel uit elkaar zouden lopen.

Rechter gebiedt luchtvaartmaatschappij in de lucht te blijven

De rechtbank in Buenos Aires oordeelde op 21 juni 2001 dat de noodlijdende luchtvaartmaatschappij Aerolineas zijn normale vluchtrooster moest aanhouden en de arbeidsovereenkomsten met het personeel moest respecteren, en stelde daarmee de vakbond in het gelijk. De beroerde financiële situatie van het bedrijf betekende volgens de rechter niet dat het alle activiteiten kon neerleggen. Hij oordeelde dat de maatschappij de reeds aangegane verplichtingen moest nakomen, ook al was het bedrijf bijna failliet en was de schuld inmiddels tot 900 miljoen dollar (1,03 miljard euro) opge-

lopen. Het Spaanse staatsbedrijf SEPI, dat 90 procent van Aerolineas in handen had, wilde geen geld meer in de maatschappij steken als de vakbond niet met het voorgestelde overlevingsplan akkoord zou gaan. Dit noodplan voorzag in de veiligstelling van de werkgelegenheid in ruil voor salarisvermindering en langere werkdagen. Een vakbondswoordvoerder zei dat de Spaanse regering over de brug moest komen omdat SEPI de luchtvaartmaatschappij tijdens de privatisering in 1990 schuldenvrij had overgenomen.

Oppositie stemt in met bezuinigingsvoorstellen

De regering kwam op 17 juli 2001 tot een akkoord met de Peronistische oppositiepartij over het voorgestelde bezuinigingsplan 'Nul Tekort'. De Peronisten, die vooral in de senaat en de provinciale staten sterk vertegenwoordigd waren, steunden uiteindelijk het programma van president De la Rua in een daad van nationale eenheid, zoals sommige politici het uitlegden. Met het bezuinigingsplan hoopte de regering het geschade vertrouwen in de economie te herstellen. Het voorzag in het opheffen van de begrotingstekorten en het niet meer aangaan van nieuwe leningen, ten einde het land uit de schuldencrisis te trekken. Dat nam niet weg dat de regering in 2001 op korte termijn nog een binnenlandse schuld van 350 miljoen dollar (399 miljoen euro) moest aflossen, terwijl de aflossing van de gigantische buitenlandse schuld dat jaar nog zo'n 5 miljard dollar (5,7 miljard euro) zou bedragen. De totale staatsschuld werd op 128 miljard dollar (146 miljard euro) geschat, wat het land aan de rand van het bankroet had gebracht. Op de 'landenrisicoratio' scoorde Argentinië met 1600 punten slechter dan landen als Ecuador, Turkije en Rusland, waar het investeringsklimaat ook te wensen overliet. Het akkoord met de oppositiepartij was van cruciaal belang, want eerder dat jaar waren de aangekondigde bezuinigingen nog stukgelopen op de politieke weerstand in het parlement en de massale protesten van de bevolking. De Peronisten gaven de president te kennen dat hij ditmaal waarschijnlijk wel op de benodigde kamermeerderheid voor de wetsvoorstellen kon rekenen. De fractie van de Peronisten in het congres had eerder een motie tegen de bezuinigingsvoorstellen ingediend, maar kon waarschijnlijk niet de tweederde meerderheid verkrijgen die nodig was om het alternatieve voorstel door te voeren.

Landelijke staking tegen bezuinigingsvoorstellen

De vakbonden hielden op 19 juli 2001 een landelijke staking uit protest tegen de bezuinigingen op pensioenen en ambtenarensalarissen die met 13 procent werden gekort. Het openbaar vervoer werd platgelegd en de grootste overkoepelende vakbond, de Algemene arbeidersconfederatie, riep iedereen op aan de staking mee te doen. In de hoofdstad Buenos Aires kwam het tot ongeregeldheden waarbij een taxi en drie treinstellen in brand werden gestoken. In het voorjaar had de aanhoudende sociale onrust de regeringsplannen vertraagd. De omstreden bezuinigingen op het universitaire onderwijs hadden geleid tot het aftreden van de minister van Onderwijs. Er leek nu een grotere politieke consensus te bestaan voor de voorgestelde bezuinigingen en de vakbonden hadden aan kracht ingeboet. Toch was het door de stakingen nog niet duidelijk of de plannen de vereiste meerderheid in de senaat zouden behalen. De angst voor een bankroet en een onbestuurbare chaotisch situatie was niet verdwenen volgens minister van Economische zaken, Domingo Cavallo.
Volgens gouverneur van Buenos Aires, Carlos Ruckauf, de gedoodverfde presidentskandidaat voor de verkiezingen van 2003, waren de enorme schulden die de provincies hadden opgebouwd, een groot probleem. Het totale tekort op de provinciale begrotingen beliep in totaal zo'n 3 miljard dollar (3,42 miljard euro), waarvan de rijke provincie Buenos Aires ongeveer de helft voor haar rekening nam. De schuldencrisis kon tot het failliet van het land leiden als er niet snel maatregelen werden getroffen. Ruckauf waarschuwde ervoor dat zonder drastische bezuinigingen de provincie dit jaar zijn betalingsverplichtingen niet zou kunnen nakomen. Hij preciseerde daarbij niet of het ging om diensten of ambtenarensalarissen.

Senaat stemt in met bezuinigingsplan

De eerste kamer stemde op 30 juli 2001 uiteindelijk voor de bezuinigingsvoorstellen van de regering De la Rua. Daarmee was de economie van het land voorlopig gered en herwonnen investeerders en bedrijfsleven het vertrouwen in het landsbestuur van president De la Rua. De ingrijpende bezuinigingsoperatie 'Nul Tekort' beoogde de overheidsuitgaven in de pas te laten lopen met de afgenomen belastinginkomsten. De strenge staatsboekhouding was tevens een voorwaarde voor het slagen van de noodhulp van het IMF, waarmee 40 miljard dollar (45,6 miljard euro) was gemoeid. Na de uitslag van de stemming in de senaat ging de Argentijnse beursindex Merval voor het eerst sinds lange tijd weer met 1,36 procent omhoog. Volgens politieke en financiële commentatoren was het zaak dat de regering de plannen nu ook met harde hand zou uitvoeren en niet meer zou zwichten onder de druk van vakbonden. Vakbondsleiders zeiden dat de bezuinigingen de armsten het hardst zouden treffen, in een land waar een derde van de bevolking in armoede leefde en de werkloosheid tot boven de 16 procent was gestegen.

Protesten gaan door

De stakingen en de demonstraties tegen de bezuinigingen gingen door. Op 7 september 2001 gingen ook de ambtenaren in Buenos Aires de straat op voor een vreedzame protestmars. Op dezelfde dag maakte de regering bekend dat het IMF in 2001 nog eens 8 miljard dollar (9,1 miljard euro) aan kredieten zou verstrekken. De helft van dit bedrag was bedoeld om de internationale deviezenreserves aan te vullen, nadat bezorgde Argentijnen op grote schaal hun spaartegoeden in pesos voor dollars hadden omgewisseld.

Conflict tussen regering en provincies

Op 27 oktober 2001 raakte minister van Economische zaken Domingo Cavallo openlijk in conflict met enkele gouverneurs van de noodlijdende provincies. De minister dreigde hen voor het gerecht te dagen als ze niet onmiddellijk aan de bezuinigingsplannen zouden meewerken. Cavallo verweet de gouverneurs de economie in gevaar te brengen met hun starre houding in de bezuinigingsonderhandelingen. De regering had om de toegezegde extra lening niet in gevaar te brengen, het IMF in september beloofd om de provinciale tekorten aan te pakken. Cavallo wilde drastisch bezuinigen op de rijksbijdragen aan de provincies. In ruil voor de afgenomen inkomsten stelde hij een lagere rente voor op de aflossing van

de provinciale schulden bij de banken (in totaal zo'n 11,4 miljard euro). Volgens boze gouverneurs bracht minister Cavallo met zijn provocerende uitspraken de Peronistische steun aan de regeringsplannen in gevaar. De gouverneurs overwogen om een gezamenlijke protestmars naar Buenos Aires te organiseren.

Provinciaal bezuinigingsakkoord getekend

Op 15 november 2001 bereikte de regering van Fernando de la Rua het lang verwachte bezuinigingsakkoord met de door de Peronistische oppositie bestuurde provinciebesturen. Hiermee maakte de regering een belangrijke stap in het aangekondigde financiële herstelprogramma dat het land moest behoeden voor een bankroet en een devaluatie van de peso. Toch bleven investeerders en economische experts sceptisch over het slechte investeringsklimaat en de torenhoge schulden. Volgens financiële experts hing alles af van de zogenaamde 'schuldenruil', volgens velen het enige middel om de overheidsfinanciën voor de ondergang te behoeden. Deze schuldenruil behelsde een uitgebreide herziening van de door de staat uitgegeven obligaties, waarbij investeerders werden opgeroepen om waardepapieren in te ruilen voor obligaties met een lagere rente maar een langere looptijd. Met het slagen van deze binnenlandse schuldenruil zou de Argentijnse overheid voorlopig solvabel blijven en zouden buitenlandse schuldeisers en kredietverleners hopelijk nogmaals instemmen met uitstel van betaling. Op de nieuwe obligaties zou de staat slechts 7 procent rente uitkeren, in plaats van de 11 tot 30 procent die zij tot dan betaalde.

Beursindex Merval bereikt record dieptepunt

Op 29 november zakte de Argentijnse beursindex Merval met 11 punten naar net boven de 200 punten, een diepterecord in de laatste tien jaar. Waarnemers van het IMF kwamen met de regering in spoedberaad bijeen en bediscussieerden het verstrekken van een noodkrediet. Een dag later tekenden de laatste provincies het genoemde bezuinigingsakkoord en maakte de chef van het kabinet van Fernando de La Rua, Christian Colombo, bekend dat de overheid tevens was overgegaan tot de grootscheepse schuldenruil en renteverlaging op de obligaties. .

Oud-dictator Videla aangeklaagd

De onderzoeksrechter Rodolfo Canicoba Corral klaagde op 10 juli 2001 oud-dictator Jorge Videla aan wegens betrokkenheid bij criminele operaties tegen linkse tegenstanders van de junta. Videla was na de staatsgreep van 1976 de eerste leider van de militaire junta die tot en met 1983 het land regeerde. Tijdens de junta werd een 'vuile oorlog' tegen politieke tegenstanders gevoerd, waarbij waarschijnlijk dertigduizend mensen omkwamen. Videla werd beschuldigd van betrokkenheid bij de Operatie Condor, een militair samenwerkingsverband van dictatoriale regiems in Brazilië, Bolivia, Chili, Paraguay en Uruguay. De leiders van de Argentijnse junta hadden wegens de schendingen van de mensenrechten vijf jaar in de gevangenis gezeten, maar in 1990 amnestie gekregen.

Overwinning voor Peronisten in parlementsverkiezingen

De interim-verkiezingen op 14 oktober 2001 voor het parlement dat in Argentinië congres heet en bestaat uit een kamer van afgevaardigden met 257 zetels en de senaat met 72 zetels, betekende een overwinning voor de oppositiepartij van de Peronisten, de Partido Justicialista (PJ), die in beide kamers de grootste partij werd. De PJ behaalde in de kamer van afgevaardigden 116 zetels en in de senaat 40 zetels.

Opvallend was het grote aantal blanco stemmen uit protest tegen de voortdurende politiek-economische crisis waarin het land zich bevond. In sommige provincies liep het aantal blanco stemmen op tot 40 procent. President De la Rua zei dat het verlies niets aan de regeringscoalitie tussen de linkse Frepaso en zijn Radicale Burgerpartij (UCR) zou veranderen, omdat er een brede consensus bestond over het te voeren bezuinigingsbeleid. In de kamer van afgevaardigden behaalden UCR en Frepaso respectievelijk 71 en 17 zetels; in de senaat 24 en 1 zetels.

Wijzigingen in kabinet

In de nasleep van de verkiezingen wijzigde president Fernando de la Rua op 29 oktober 2001 drie ministersposten binnen zijn kabinet. De minister van Werkgelegenheid Patricia Bullrich werd minister van Sociale zekerheid, een nieuw ministerie. Bullrich had naam gemaakt door harde onderhandelingen met de vakbonden. Het kamerlid José Dumon werd de nieuwe eerste man op het ministerie van Werkgelegenheid. Hernan Lombardi werd de nieuwe minister van Toerisme, Sport en Cultuur.

Minister van Sociale zekerheid treedt af

Op 13 november 2001 kondigde minister van Sociale zekerheid, Patricia Bullrich, haar ontslag aan bij president Fernando de la Rua. Volgens haar kwam dit nieuwe ministerie van Sociale zekerheid niet goed van de grond. Zij wilde zeggenschap over alle sociale zaken en eiste de opheffing van het ministerie van Sociale ontwikkeling dat sinds april 2001 werd geleid door minister Juan Pablo Cafiero. Hierover ontstond onenigheid binnen de regering en Bullrich besloot om op te stappen. Tot november was ze minister van Werkgelegenheid geweest.

Oud-president Carlos Menem op vrije voeten

Na vijf maanden huisarrest te hebben doorgebracht in een villa even buiten Buenos Aires werd oud president Carlos Menem op 20 november 2001 toch vrijgesproken. Het Federale gerechtshof gelastte de onmiddellijke vrijlating van Menem omdat de Hoge Raad eerder de aanklacht van wapensmokkel tegen de oud-president had ingetrokken. Samen met Menem werden voorlopig ook zijn schoonzoon Emir Yoma en twee ex-ministers vrijgesproken. De aanklacht wegens smokkel van kanonnen, geweren en munitie naar Ecuador en Kroatië tussen 1991 en 1994 – toen Menem in Argentinië aan de macht was – werd om niet opgehelderde redenen door de Hoge Raad verworpen. Menem en zijn ministers beweerden niet op de hoogte te zijn van de illegale wapenleveranties. 'Een schandalige uitspraak', vond Horacio Viquera, voormalig kamerlid en een van de aanklagers die beweerden dat het hoogste gerechtshof bevooroordeeld was omdat de meeste rechters destijds door Menem zelf waren aangewezen. De president van de Hoge Raad was een goede bekende van Menem uit de tijd dat zij samen op een advocatenkantoor werkten.

De Peronisten juichten de uitspraak toe en zeiden dat de oud-president desgewenst zijn vrijgehouden plaats in de senaat kon innemen.
Deze zetel in de senaat was zolang door zijn jongere broer Eduardo Menem warm gehouden. Menem-aanhangers beweerden dat de vrijgesproken Carlos Menem in 2003 misschien zelfs weer als presidentskandidaat voor de Peronistische oppositiepartij zou optreden. Anderen leek dit onwaarschijnlijk, omdat Menem het land tijdens zijn bewind in de economische crisis had gestort 'en zich bovendien op schandalige wijze had verrijkt. Tijdens zijn tienjarige regeerperiode (1989-1999) was de buitenlandse schuld bijna verdriedubbeld, waren alle staatsbedrijven geprivatiseerd, en was de Argentijnse export in elkaar gestort omdat de Peronisten, op advies van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de peso aan de 'dure' dollar hadden gekoppeld. In een verwoede poging om in 1999 opnieuw gekozen te worden, had president Menem de overheidsuitgaven tot grote hoogten opgevoerd en tevens zijn eigen kapitaal veilig gesteld. In oktober 2001 waren nog twee van zijn Zwitserse bankrekeningen geblokkeerd, omdat ze door aanklagers in verband werden gebracht met de genoemde wapensmokkel.

BUITENLANDSE ZAKEN

Bezoek van Britse premier

Op 1 augustus 2001 bracht de premier van Groot-Brittannië Tony Blair een bezoek aan Argentinië. Het was het eerste officiële bezoek van een Britse staatshoofd sinds de Falklandsoorlog in 1982. Blair zei dat beide landen de oorlog moesten vergeten en dat de situatie sindsdien veranderd was. Destijds was Argentinië een militaire dictatuur en vandaag is het een democratie, verklaarde de Britse premier. Het was zaak om vooruit te kijken en te zien hoe beide landen in de toekomst konden samenwerken. Blair zei dat Groot-Brittannië voortaan solidair was met het noodlijdende Argentinië dat nog altijd worstelde met de schuldencrisis. Hij sprak zijn bezorgdheid uit over de aanhoudende economische recessie, die ook naar andere landen kon overslaan en derhalve van grote invloed kon zijn op de wereldeconomie.

(Vorige berichten pag. 207/2 - 2001)

COLOMBIA

BINNENLAND

Kabinetswijzigingen in aanloop naar verkiezingen

Minister van Werkgelegenheid Garzon treedt af

De minister van Werkgelegenheid, Angelino Garzon, kondigde op 3 april 2001 zijn ontslag aan. Hij was een uitgesproken criticus van de regering die volgens hem al te gehoorzaam aan de hand van het Internationale Monetaire Fonds liep. Het IMF had in 1999 met de regering van Andres Pastrana een bezuinigingsprogramma afgesloten, gericht op het terugdringen van het Colombiaanse begrotingstekort. Het economisch herstelprogramma voorzag tevens in de privatisering van de staatsbedrijven. Oud-vakbondsleider Garzon trad af om zich op te werpen als presidentskandidaat voor het Sociaal Politieke Front in de verkiezingen van mei 2002.

Minister van Defensie Ramirez treedt af

De minister van Defensie, Luis Fernando Ramirez, kondigde op 26 mei 2001 zijn vertrek uit de regering aan. Ramirez maakte daarmee het pad vrij voor zijn kandidatuur voor de presidentsverkiezingen. Hij was daartoe overgehaald door Pastrana's regerende Conservatieve Partij. De leiding van het ministerie kwam tijdelijk in handen van generaal Fernando Tapias.

Minister opgevolgd door staatssecretaris

Minister van Mijnbouw en Energie, Ramiro Valencia, werd op 19 november 2001 opgevolgd door staatssecretaris Luisa Fernanda Lafaurie. Minister Valencia maakte zodoende plaats voor zijn broer die in maart 2002 aan de kamerverkiezingen zou deelnemen. In Colombia zijn familieleden van ministers niet verkiesbaar.

Drugsbestrijding boekt wisselend succes

Colombia en Mexico werken samen aan drugsbestrijding

De regeringsleiders van Mexico en Colombia sloten op 6 april 2001 een verdrag voor de bestrijding van de drugsindustrie in beide landen. President Vicente Fox en Andres Pastrana riepen de Verenigde Staten op om de drugsconsumptie te verminderen. Colombia leverde ongeveer 80 procent van de cocaïne voor de Amerikaanse markt en de Mexicaanse drugskartels speelden een belangrijke rol in de distributie van het witte poeder. Beide regeringsleiders erkenden dat de drugshandel ook politici en autoriteiten corrumpeerden. In Colombia had Pastrana's voorganger, Ernesto Samper, 6 miljoen dollar (ongeveer 6,72 miljoen euro) van het Cali drugskartel aangenomen. Ook Mexico had een lijst van politici en politieambtenaren die bij de drugshandel betrokken waren. Dit was volgens Pastrana dan ook de reden om het probleem tevens bij de consumptie aan te pakken. Want ondanks het militaire drugsbestrijdingplan 'Plan Colombia' en de Amerikaanse miljardensteun was het areaal voor de cocaproductie met 11 procent toegenomen. Recente cijfers van de Verenigde Naties toonden dat Colombia nog steeds over 163.000 hectare cocaplantages beschikte, in plaats van de 136.000 hectare waarop de Amerikanen het cocaareaal hadden geschat. De Verenigde Staten gaven 1,3 miljard dollar (1,5 miljard euro) uit aan militaire steun voor het Plan Colombia waarmee in totaal 7,5 miljard dollar (8,5 miljard euro) was gemoeid.

Braziliaanse drugsbaron gearresteerd in Colombia

Op 21 april 2001 nam het Colombiaanse leger de in het oerwoud gevluchte Braziliaanse drugsbaron, Luis Fernando da Costa, gevangen. Da Costa ontsnapte in 1996 uit de Braziliaanse gevangenis en was na een verblijf in Paraguay naar Colombia gekomen waar hij vanuit de provincie Vichada opereerde. In februari 2001 had het leger al acht medewerkers en zijn vriendin gearresteerd en was een lijst gevonden met wapenleveranties. Colombia verdacht Da Costa van wapenleveranties aan de guerrillabeweging Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) in ruil voor drugs. Volgens de autoriteiten was hij voor de FARC een van de belangrijkste contacten in de internationale wapen- en drugshandel. FARC-leider, Ivan Rios, erkende dat de guerrillastrijders 'belasting' hadden geheven op de drugsexporten naar Brazilië, maar ontkende dat hij met Da Costa cocaïne voor wapens had geruild. Colombia overwoog de

uitlevering van Luis Fernando da Costa aan Brazilië waar hem een lange gevangenisstraf stond te wachten wegens moord en handel in drugs.

Militaire oefening van de antidrugsbrigade

Op 5 mei 2001 werd een groep journalisten uitgenodigd om in de jungle van Caqueta een door Amerikanen geleide militaire oefening van de antidrugsbrigade bij te wonen. Verslaggevers konden voor het eerst vragen stellen aan de zogenaamde Groene Baretten die duizend Colombiaanse soldaten wegwijs maakten in de oorlogsvoering. In totaal waren 250 Amerikanen betrokken bij de uitvoering van Plan Colombia, waaronder militaire adviseurs, piloten, veiligheidsagenten en burgerpersoneel. Overigens was geen van de Amerikanen bevoegd om de oorlogsgebieden in te gaan. De oefening speelde zich af in Larandia, buiten de door de guerrillastrijders gecontroleerde enclave verder zuidwaarts in het oerwoud. Bij de oefening werd een bordkartonnen cocaïnelaboratorium aangevallen en werd de antidrugsbrigade zogenaamd door FARC-strijders beschoten.
Volgens de Amerikaanse woordvoerders werden de brigades louter opgeleid in drugsbestrijding en niet in oorlogsvoering tegen de guerrillabeweging. Maar de Colombiaanse generaal Mario Montoya wist te vertellen dat de scheidslijn tussen beide strijdmethoden en doelen nogal dun was omdat de drugshandel in handen was van guerrillastrijders en paramilitairen. 'Wij maken dan ook geen onderscheid tussen beide partijen', zei Montoya. 'Voor ons zijn het allemaal drugshandelaars.' De generaal verklaarde tegenover de journalisten dat er bij de drugsbestrijding reeds dertig guerrillastrijders waren omgekomen. Hoeveel paramilitairen waren omgekomen, wist hij niet te vertellen. Volgens de Colombiaanse militairen verdiende de FARC jaarlijks zo'n 600 miljoen dollar (ongeveer 678 miljoen euro) aan de drugshandel. Maar volgens Amerikaanse bronnen lag dit cijfer op 200 miljoen dollar (226 miljoen euro).
Uitgerust met Amerikaanse helikopters uit de Vietnamoorlog had de antidrugsbrigade tussen december 2000 en mei 2001 zo'n 35.000 hectare cocaplantages met plantverdelger bespoten en verwoest. Dat was al bijna de helft van de beoogde resultaten in het Plan Colombia. In de loop van 2001 zou de operatie versterking krijgen van zestien Black Hawk helikopters. En in juli zou ook een derde antidrugsbrigade volledig zijn opgeleid. Eerder waren twee brigades van elk duizend man door de Amerikanen getraind en richting de cocaprovincie Putumayo gestuurd.

Vernietiging van cocavelden gaat door ondanks gerechtelijk verbod

De leider van de antidrugsbrigades, generaal Gustavo Socha Salamanca, verklaarde op 30 juli 2001 door te gaan met de grootschalige verdelging van illegale cocaplantages. Op 27 juli had het gerechtshof in Bogota de gewasbestrijding met vliegtuigen en helikopters verboden omdat het gebruikte verdelgingsmiddel Round Up gevaren voor de volksgezondheid en het milieu kon opleveren. Rechter Gilberto Reyes eiste de onmiddellijke stopzetting van het gebruik van dit onkruidbestrijdingsmiddel. Reyes gebood de regering onderzoek te verrichten naar de milieueffecten van dit wijdverbreide verdelgingsmiddel van de Amerikaanse multinational Monsanto, alvorens verder te gaan met het op grote schaal vernietigen van cocavelden. Volgens generaal Salamanca ging het gerechtelijke bevel alleen op voor gebieden waar indianenstammen woonden, en zou de uitvoering van Plan Colombia geen hinder van de uitspraak ondervinden. Het persbureau *Reuters* had een kopie van de gerechtelijke uitspraak gekregen en kon nergens in het document de door de generaal genoemde gebiedsafbakening vinden.
De controverse over het onkruidbestrijdingsmiddel dat Monsanto aan Colombia leverde, was ontstaan nadat boeren hadden geklaagd over hun gezondheid en de schade die de verdelgingscampagne aan het milieu en andere oogsten toebracht. Boeren hadden protestmarsen georganiseerd tegen het gebruik van Round Up en dreigden de pan-Amerikaanse snelweg te blokkeren. Tot dusver hadden de antidrugsbrigades van generaal Salamanca in 2001 reeds 51.000 hectare cocavelden verwoest, en voor de rest van het jaar stond nog eens 30.000 hectare op het programma. Er was tevens een polemiek gerezen over het gebruik van twee bestrijdingsmiddelen die de Colombiaanse overheid aan de Round Up had toegevoegd om de verdelgingskracht te vergroten. Volgens het ministerie van Volksgezondheid waren deze niet met naam genoemde stoffen slechts 'licht giftig'. De regering werd bij de bestrijdingscampagne aangemoedigd door de Verenigde Staten die 1,3 miljard dollar (1,5 miljard euro) in Plan Colombia hadden gestoken.

Boeren werken nauwelijks mee aan Plan Colombia

Gonzalo de Fransisco, verantwoordelijk voor de distributie van ontwikkelingsgelden in het kader van Plan Colombia, verklaarde op 26 november 2001 dat boeren in de cocaregio van Putumayo geen vertrouwen hadden in de overheid. Van de vernietigde cocaplantages waren maar weinig velden door de boeren zelf verwoest. De meeste cocaplanten waren tijdens verdelgingscampagnes gesneuveld. Volgens De Fransisco weerhielden drugshandelaren de boeren van overschakeling op andere gewassen en boden zij geld voor het planten van nieuwe cocavelden. Weinig boeren tekenden de overeenkomst met de overheid waarbij ze in ruil voor 850 dollar (ongeveer 951,5 euro) op andere gewassen moesten overschakelen. Boeren die het pact hadden getekend, klaagden dat hun velden desondanks toch met bestrijdingsmiddelen vernietigd waren.

President vraagt VS om drugscontroles te hervatten

Op 29 november 2001 installeerden de militairen op de basis in Tres Esquinas een vierde radar die in de cocaregio Putumayo drugstransporten moest helpen opsporen. President Pastrana verzocht de Verenigde Staten om de patrouillevluchten zo spoedig mogelijk te hervatten. De vluchten waren stopgezet nadat een Peruaans legervliegtuig per ongeluk een Amerikaans burgervliegtuigje uit de lucht had geschoten.

Vredesonderhandelingen in burgeroorlog

Vredesonderhandelingen in Stockholm

Woordvoerders van de Colombiaanse regering en de guerrillabewegingen Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) kwamen op 25 april 2001 in Zweden bijeen voor vredesonderhandelingen. Een vredesverdrag zou een einde moeten maken aan een 36 jaar durend gewapend conflict dat alleen al in de laatste tien jaar aan

bijna 40.000 mensen het leven had gekost. De hervatting van de onderhandelingen was het initiatief van een Zweedse nongouvernementele organisatie die anoniem wilde blijven.

Gewapende bende laat tweehonderd gegijzelde rekruten vrij

Woordvoerders van het leger meldden op 17 mei 2001 dat een gewapende bende tweehonderd gegijzelde landarbeiders had vrijgelaten. De paramilitairen hadden de jongeren opgepakt en ontvoerd om ze voor hun beweging te rekruteren. De jonge landarbeiders zouden een militaire opleiding krijgen, een inkomen van 63 dollar (ongeveer 70,5 euro) per maand en bescherming van hun familieleden. Volgens vrijgelaten getuigen hoefden de gijzelaars niet onmiddellijk lid te worden van de paramilitaire beweging, maar hadden de gewapende mannen hun gegevens genoteerd. De burgemeester van Villanueva in de provincie van Casanare waar de gijzeling had plaatsgevonden, zei dat de gewapende bendes met deze actie terreur wilden zaaien. Het Colombiaanse leger had tweeduizend soldaten naar Villanueva gestuurd, maar wist geen van de paramilitairen aan te houden. Volgens mensenrechtenorganisaties waren de paramilitairen, verenigd in het Verenigd zelfverdedigingsfront AUC, nauw verbonden met het leger en verantwoordelijk voor een groot aantal burgerslachtoffers. De milities en doodseskaders waren in de jaren zeventig opgericht door veeboeren en landeigenaren om het leger te helpen in de strijd tegen de guerrillastrijders. In de jaren negentig was het AUC uitgegroeid tot een leger van achtduizend man dat werd betaald uit de opbrengsten van de drugshandel.

Regering leent geld voor oorlogsvliegtuigen

De nieuwe minister van Defensie, Gustavo Bell, maakte op 27 juni 2001 bekend dat de regering akkoord ging met een lening van 234 miljoen dollar (265 miljoen euro) voor de aanschaf van 24 legervliegtuigen. Deze moesten de Amerikaanse afgedankte toestellen van de Vietnamgeneratie vervangen en zouden worden ingezet in de strijd tegen de drugshandel en de guerrillabeweging. Colombia gaf in 2001 2,2 miljard dollar (ongeveer 2,5 miljard euro) aan defensie uit, bijna 10 procent van de staatsbegroting.

Guerrillastrijders laten 242 gevangenen vrij

Op 28 juni 2001 lieten guerrillastrijders van de Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia (FARC) 242 gevangen soldaten en politieagenten vrij als een teken van goede wil in de vredesonderhandelingen. In een speciale ceremonie in de guerrillabasis van La Macarena droeg commandant Manuel Marulanda de gevangenen over aan de vredesonderhandelaar Camilo Gomez. De gevangenen werden daarna door het Colombiaanse leger naar de militaire basis in Tolemaida gevlogen. Sommigen hadden drie jaar in primitieve omstandigheden vastgezeten en hadden tropische ziektes opgelopen. De vrijlatingceremonie werd bijgewoond door duizenden guerrillastrijders en boeren en werd opgeluisterd door traditionele Vallenato-muziek. Eerder die maand liet de FARC al 55 zieke soldaten vrij, in ruil voor 14 politieke gevangenen. En voor de volgende maand was de vrijlating van nog eens 60 gevangenen aangekondigd. De FARC wilde dat de regering een wet zou invoeren die het mogelijk maakte om krijgsgevangen soldaten tegen politieke gevangenen uit te wisselen. 'Het is een blijk van goede wil', zei de FARC-leider, Joaquin Gomez. 'Wij streven naar vrede en sociale rechtvaardigheid.'

Twee bomaanslagen na afbreken vredesonderhandelingen

Volgens militaire bronnen hadden leden van de guerrillabeweging het Nationale Bevrijdingsleger ELN op 9 augustus 2001 enkele bommen in de riolering van de stad San Fransisco tot ontploffing gebracht. Daarbij kwamen 3 kinderen om het leven, raakten 35 mensen gewond en werden 25 huizen verwoest. Volgens de militairen was het een mislukte aanslag op het hoofdbureau van politie in deze stad. Het was de eerste bomaanslag sinds president Pastrana eerder die week de vredesonderhandelingen had onderbroken. Een andere bom explodeerde op dezelfde dag in de noordelijke stad Gramalote. Hierbij kwamen twee mensen om het leven en raakten vier ernstig gewond. De president verklaarde dat de aanslagen aantoonden dat de rebellen slechts in oorlog geloofden. De ELN-strijders controleerden een groot gedeelte van de provincie Bolivar in het noorden van het land.

Oorlogswet aangenomen

De nieuwe oorlogswet die op 16 augustus 2001 door de Kamer werd aangenomen, vergrootte de juridische bevoegdheden van militairen en gaf hen het recht om in oorlogsgebieden zonder arrestatiebevel mensen op te sluiten, te ondervragen, huiszoekingen te doen en autopsies te plegen. De wet gaf militairen het recht om zonder de gebruikelijke civiele procedures te opereren. Volgens de organisatie Human Rights Watch vormde de wet een aantasting van de mensenrechten in Colombia. Mensenrechtenactivisten beweerden dat militairen erom bekend stonden bewijzen te vervalsen en bekentenissen af te dwingen. Regelmatig werden gevangen genomen boeren en burgers van een guerrilla-uitrusting voorzien en vervolgens van sympathie met de rebellenlegers beschuldigd, waarop ze werden doodgeschoten alsof het guerrillastrijders betrof. Daarbij werkte het leger dikwijls samen met de paramilitaire organisaties.

Paramilitairen vormen politieke vleugel

De paramilitaire organisaties, verenigd in het Verenigd Zelfverdedigingsfront AUC, kondigden op 5 september 2001 op hun website aan dat ze een politieke partij wilden oprichten. Deze nieuwe partij, de Democratische en Nationale Beweging, zou worden geleid door AUC-aanvoerder Carlos Castano, die de legerleiding zou overlaten aan Salvatore Mancuso. Volgens mensenrechtenorganisaties was de AUC grotendeels verantwoordelijk voor de 40.000 doden die in de laatste tien jaar in de burgeroorlog waren gevallen. Eerder die week had Ana Mercedes Gomez, lid van de onderzoekscommissie voor paramilitair geweld, de regeringscommissie wegens interne onenigheid verlaten.

Regering respecteert FARC-zone maar stelt ultimatum

Op 9 oktober 2001 verlengde president Andres Pastrana het recht van zelfbestuur voor de FARC in door guerrillastrijders beheerste zone (ten grootte van Zwitserland) in het zuiden van Colombia. Militairen hadden tijdens het begin van de vredesonderhandelingen in 1999 het gebied verlaten. De regering zou de enclave respecteren tot en met 20 januari 2002, het ultimatum dat Pastrana had aangegeven als begin van de wapenstilstand.

Colombia

Guerrillastrijders terug naar onderhandelingstafel

Het nationale bevrijdingsleger ELN kondigde op 24 november 2001 aan de vredesonderhandelingen met de regering te hervatten. De onderhandelingen zouden op 12 december 2001 in de Cubaanse hoofdstad Havana aanvangen in aanwezigheid van diplomaten uit Cuba en een viertal Europese landen.

Aardverschuiving in goudmijn eist 46 slachtoffers

Door hevige regenval raakten op 22 november 2001 minstens 65 mensen in de illegale goudmijn van Pescadero bedolven onder een modderstroom. Reddingswerkers die 46 doden hadden geborgen, vermoedden dat nog 19 lichamen onder de modder lagen. De tweehonderd mensen die op en rond de mijn werkten en woonden waren op de hoogte van de gevaren, maar werden door werkloosheid en armoede de mijn ingedreven. Colombia telde vele illegale mijnen en evenzoveel ongelukken.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Meer internationale financiële steun

Op een bijeenkomst in Brussel op 30 april 2001, georganiseerd door de Europese Unie en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, gaven donorlanden te kennen nog eens 300 miljoen dollar (339 miljoen euro) extra hulp aan Colombia te verstrekken. Dat bracht de totale internationale hulp aan Colombia op 1,3 miljard dollar (1,5 miljard euro). Meer dan de Colombiaanse regering had durven hopen. De Europese Unie verhoogde haar aandeel in de hulp tot 330 miljoen euro. De EU-commissaris voor Buitenlandse zaken, Chris Patten, zei dat de steun bedoeld was voor sociale ontwikkeling en niet voor de oorlog tegen drugs en guerrillabewegingen. Een gedeelte van de Europese steun was volgens Patten bedoeld voor de handmatige vernietiging van cocaplantages en de ontwikkeling van alternatieve inkomstenbronnen voor de cocaboeren.

Protesten tegen nieuwe begrotingswet

Duizenden onderwijzers, doktoren en verplegers gingen op 7 juni 2001 in de hoofdstad Bogota de straat op, uit protest tegen de nieuwe begrotingswet die volgens hen zou leiden tot bezuinigingen op onderwijs en gezondheidszorg. Terwijl demonstranten slaags raakten met de politie, verklaarde minister van Financiën, Juan Manuel Santos, dat hij zou aftreden als de wet niet door de Kamer zou komen.
De zogenaamde Transferwet beoogde een drastische vermindering van de rijksuitgaven aan provincies en gemeenten. Voorheen ging de helft van de belastinginkomsten grondwettelijk naar de lagere overheden, maar de nieuwe wet voorzag in een amendement op dit constitutionele beginsel. Deze financiële hervorming was een van de eisen die het Internationale Monetaire Fonds had gesteld bij de kredietverlening van 2,7 miljard dollar (3,1 miljard euro) in 1999. De bezuinigingen op de overheidsuitgaven maakten het mogelijk om de buitenlandse schuld in versneld tempo af te lossen.
Op 20 juni 2001 werd de Transferwet door de Kamer aangenomen.

IMF versoepelt streefpercentage begrotingstekort

Op 8 oktober 2001 verklaarde minister van Financiën, Juan Manuel Santos, dat het Internationale Monetaire Fonds akkoord ging met het verhogen van het streefpercentage voor het begrotingstekort van 2,8 procent naar 3,3 procent (als percentage van het bruto nationaal product).

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verenigde Naties vragen om bescherming van burgerbevolking

In een communiqué van 31 augustus 2001 vroegen de Verenigde Naties de regering-Pastrana om de 700.000 burgers die de oorlogsgebieden waren ontvlucht beter te beschermen. Een VN-delegatie had het land die maand bezocht en rapporteerde over de geweldplegingen tegen de burgerbevolking: buitenrechtelijke executies, verdwijningen, seksuele mishandeling, deportaties en algehele rechtenloosheid waardoor daders vrijuit gingen. De rapporteur Kofi Asomani zei dat alleen al in de eerste helft van 2001 zo'n 80.000 mensen uit hun dorpen waren verdreven en elders in erbarmelijke omstandigheden een onderkomen hadden gezocht. Volgens de VN was het aantal Colombiaanse asielzoekers in Europa en Amerika in 2001 verdubbeld.

Mexico

Indianen spreken van genocide

Op 26 november 2001 demonstreerden honderden indianen in traditionele kledij tegen de voortwoekerende burgeroorlog waarvan zij in groten getale de dupe waren. Armando Valbuena van de Nationale Inheemse organisatie ONIC, sprak van een genocide omdat indianen systematisch werden uitgeroeid. In de laatste tien jaar waren achthonderd indianenleiders en stamhoofden vermoord. Volgens Valbuena was de paramilitaire organisatie AUC grotendeels verantwoordelijk voor de slachtoffers.

'Gevangenissen in Colombia zijn een hel'

De mensenrechtencommissaris van de Verenigde Naties, Anders Kompass, noemde op 27 november 2001 de overvolle gevangenissen in Colombia een ware hel. Hij zei dat gevangenen met velen tegelijk in smerige cellen werden gepropt en dat veel van hen aan besmettelijke ziektes leden. De sanitaire voorzieningen waren ontoereikend en ook het eten liet te wensen over en was regelmatig met fecaliën besmet. Alleen rijken konden zich een redelijk verblijf achter de tralies veroorloven.
Bijna 80 procent van de gedetineerden wachtte op een vonnis. De gevangenissen waren berucht om hun geweldsuitbarstingen en gewapende strijd tussen verschillende bendes. Achter de tralies woedde ook de oorlog tussen de guerrillastrijders en paramilitairen in alle hevigheid voort.

(Vorige berichten pag. 213/2 - 2001)

MEXICO

BINNENLAND

President Fox huwt naaste medewerker

Op 1 juli 2001 trouwde president Vicente Fox met zijn woordvoerster Martha Sahagun. Het huwelijk bracht een einde aan geruchten over een relatie tussen het liefdespaar. De 48-jarige Sahagun trad uit haar functie en liet het woordvoerderschap over aan Fransisco Ortiz. De nieuwe first lady was enkele malen in opspraak geraakt door haar ambitieuze werkwijze. Zij had enkele ministers uit het kabinet van president Fox de les gelezen en was in conflict geraakt met de minister van Buitenlandse zaken, Jorge

Castaneda en de minister van Binnenlandse zaken, Santiago Creel. De verwachting was dat Sahagun in haar nieuwe 'ambt' op discretere wijze invloed kon uitoefenen op het beleid van haar echtgenoot.

Kamerleden publiceren corruptielijst

Kamerleden van de Partij voor Democratische Revolutie (PRD) maakten op 8 augustus 2001 een geheime lijst bekend met ontvangers van dubieuze bankleningen welke onderdeel waren van de omstreden bankoperatie tijdens de valutacrisis van 1995, waarbij de staat de bankschulden voor zijn rekening had genomen. Deze noodoperatie kostte de overheid zo'n 100 miljard dollar (113 miljard euro) – goed voor 20 procent van het bruto nationaal product. Deze financiële interventie was zeer omstreden omdat velen het zagen als een manier om rijke bankiers uit de brand te helpen met het belastinggeld van het Mexicaanse volk. Bovendien werd duidelijk dat veel van de door de overheid overgenomen bankleningen verdacht waren. De corruptie met de bankkredieten was eerder aan de kaak gesteld door de Canadese waarnemer Michael Mackey die het totaal van de illegale leningen in 1998 op 640 miljoen dollar (723 miljoen euro) had geschat. Op de door de Kamerleden vrijgegeven lijst stonden de namen van 18.500 particulieren en bedrijven met wie de banken leningen hadden afgesloten. Volgens John Finny, de financiële consultant van het kredietbureau SCI in Mexico City, waren tussen de 60 en 70 procent van de leningen onrechtmatig, en moest de regering ze aan de banken teruggeven.

Oppositiepartij PRI houdt eerste partijcongres na verkiezingsnederlaag

Tijdens het partijcongres van 20 november 2001 besloot de Institutionele Revolutionaire Partij (PRI) haar ledenbestand te vernieuwen door het aantrekken van vrouwen en jongeren voor belangrijke posten. Nadat de partij zeventig jaar aan de macht was geweest, was zij in de verkiezingen van 2000 verslagen door Vicente Fox en zijn Nationale Actiepartij (PAN).

Populariteit van president Fox gedaald

Op 30 november 2001 na een jaar aan de macht te zijn geweest, wees een opiniepeiling uit dat de populariteit van Vicente Fox sterk was gedaald. In maart 2001 zei 72 procent van de ondervraagden weer op Fox te zullen stemmen, maar in december was dat nog maar 37 procent. De verkiezing van Fox in december 2000 maakte een einde aan de 71-jarige heerschappij van de PRI-partij. Fox beloofde het land drastisch te veranderen, maar de nieuwe president zag zich in de praktijk geplaagd door de aanhoudende economische recessie. Persbureau *Reuters* merkte op dat in het eerste jaar van Fox de veranderingen meer in de man zelf waren te vinden, dan in het land.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Overheid steunt luchtvaartmaatschappijen

De regering besloot op 3 oktober 2001 om de luchtvaartmaatschappijen 10 procent korting op de brandstof te geven, alsmede een korting van 10 procent op de luchthavenbelasting. Deze maatregelen waren bedoeld om de lasten van de noodlijdende bedrijven enigszins te verlichten. Grote maatschappijen als Aeromexico en Mexicana de Aviacon waren in de problemen gekomen na de terreuraanslagen van 11 september in de Verenigde Staten, doordat zij met 25 procent annuleringen kregen te kampen. De bedrijven draaiden grotendeels op het vliegverkeer met de Verenigde Staten. Mexicana was de grootste internationale luchtvaartmaatschappij in de Verenigde Staten. Samen namen de maatschappijen in Mexico 80 procent van het binnenlandse vliegverkeer voor hun rekening en boden zij werk aan zo'n 14.000 mensen. Beide maatschappijen waren in handen van de holding Cintra waarin de overheid een meerderheidsbelang had. Eerder dat jaar had de regering Fox aangekondigd de aandelen in Cintra te willen verkopen.

Regering en oppositie komen tot akkoord over belastinghervorming

President Vicente Fox sloot op 7 oktober 2001 met zeven oppositiepartijen een pact voor nationale ontwikkeling. De partijen kwamen tot overeenstemming over een sociaal-economisch herstelprogramma voor werkgelegenheidsontwikkeling, belastinghervorming en armoedebestrijding. De Mexicaanse economie groeide het tweede kwartaal van 2001 met nul procent en dreigde zelfs in de min te komen door de economische recessie in Amerika. Dit jaar gingen al 400.000 arbeidsplaatsen verloren. De overheid kondigde aan op grote schaal tijdelijke arbeidscontracten te willen creëren en zou de belastinghervorming aanwenden om meer geld te genereren voor sociale programma's. President Fox zei tevens de BTW op voedsel en medicijnen te willen verhogen, maar de grootste oppositiepartij PRI (Institutionele Revolutionaire Partij) hield dit tegen en zei dat dit de armoede in de hand zou werken.

JUSTITIE

Misdaad nauwelijks bestreden in Mexico

Tijdens een redevoering in het parlement schilderde minister van Openbare veiligheid, Alejandro Gertz, op 5 juli 2001 een somber beeld van het rechtsbestel in Mexico. 'Een gerechtelijk apparaat als het onze, waar men in 92 procent van de gevallen vrijuit gaat, zet aan tot misdaad.' Het betekende dat politie en rechters in slechts 8 procent van de gevallen een misdaad wisten op te lossen. Volgens de minister kwamen de Mexicaanse misdaadcijfers bijna op het dubbele van het internationale gemiddelde. Criminele bendes opereerden dikwijls in alle vrijheid en werden volgens Gertz in veel gevallen zelfs door de politie aangemoedigd of geholpen. Ondanks deze slechte staat die de minister voor de kamerleden schetste, was dit volgens hem geen reden om de doodstraf in te voeren. Het was zaak het vertrouwen in het gerechtelijk apparaat te herstellen. Maar Gertz gaf aan dat de door de regering aangekondigde harde aanpak van de criminaliteit bij de politie op veel weerstand stuitte.

Mexicaanse drugsbaron in VS ter dood gebracht

De Mexicaanse drugshandelaar, Juan Raul Garza werd op 19 juli 2001 in de gevangenis van Terre Haute, in de Amerikaanse staat Indiana, geëxecuteerd. President George Bush weigerde hem gratie te geven en de doodstraf in levenslang om te zetten. Garza was veroordeeld wegens moord en medeplichtigheid aan doodslag. Deze leider van de Texaanse drugsmaffia had eerder tot twee maal toe uitstel van executie gekregen. De laatste keer op advies van oud-president Bill Clinton die een onderzoek had gelast

naar het aandeel van de minderheden in de Amerikaanse executiecijfers. De staatsprocureur John Ashcroft zei dat onderzoek uitwees dat minderheden niet disproportioneel tot de doodstraf werden veroordeeld. En bij het derde executiebevel moest Garza eraan geloven.

Van miljoenenfraude verdachte bankier gaat voorlopig vrijuit

Een medewerker van de procureur-generaal, Gilbert Higuera, zei op 18 september 2001 dat de staat beroep zou aantekenen tegen de vrijlating van Carlos Cabal Peniche. De dag tevoren had de rechter de aanklacht tegen de van fraude verdachte bankier ingetrokken wegens het verlopen van de vastgestelde procedureterminijn. De procureur-generaal en het Ministerie van Financiën hadden hun zaak te laat en onvolledig voorbereid. Carlos Cabal was aangeklaagd wegens miljoenenfraude (700 miljoen dollar, ongeveer 783,6 miljoen euro) tijdens zijn directeurschap bij de inmiddels opgeheven Banco Union en Banco Cremi. In 1995 vluchtte hij naar Australië, waar hij in 1998 gearresteerd werd en twee jaar in de gevangenis had gezeten. Begin september 2001 werd hij uitgeleverd aan Mexico en kwam hij onmiddellijk op vrije voeten. Hij was in korte tijd het tweede Mexicaanse kopstuk dat wegens fraude werd gezocht en uitgeleverd. Eerder kwam oud-minister Espinosa terug uit Nicaragua. Ook hij werd door de rechter onmiddellijk op vrije voeten gesteld. Oscar Espinosa werd verdacht van het verduisteren van 45 miljoen dollar (51 miljoen euro) aan overheidsgeld tijdens zijn bewind als burgemeester van Mexico City, tussen 1994 en 1997.

Paramilitairen veroordeeld voor bloedbad onder indianen

Het gerechtshof veroordeelde op 22 november 2001 34 leden van de paramilitaire groep die in 1997 een bloedbad hadden aangericht in de Tzotzil-gemeenschap van Acteal in de Chiapas. Daarbij waren 45 indianen omgekomen. Zes leden van de gewapende rechtse bende werden wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten, zo ook enkele soldaten en veiligheidsagenten die sinds 1997 hadden vastgezeten. De anderen kregen gevangenisstraffen van 35 jaar opgelegd. De aanval op Acteal was een vergeldingsactie voor de dood van een paramilitair die in de strijd tegen het leger van de Zapatistas was gesneuveld. De gewapende bende had nauwe banden met de destijds heersende PRI-partij. Militairen en veiligheidsagenten waren van tevoren van de aanval op de hoogte gesteld.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty bekritiseert veelvuldige martelingen in Mexico

Op 10 juli 2001 verklaarde de mensenrechtenorganisatie Amnesty International dat martelingen in Mexico nog op grote schaal voorkwamen en vaak voor het afdwingen van schuldbekentenissen werden gebruikt. Rapportages van martelingen werden zelden serieus onderzocht, aldus Amnesty. De organisatie legde de schuld gedeeltelijk bij de Mexicaanse rechters die martelingen in de hand werkten omdat ze afgedwongen schuldbekentenissen voor waar aannemen. Daarbij noemde Amnesty het geval van Alfonso Martin del Campo Dodd, die vijftig jaar gevangenisstraf had gekregen wegens moord. Volgens de mensenrechtenactivisten had de veroordeelde na langdurige martelingen ten einde raad bekend. De verantwoordelijke politiefunctionaris was ontslagen maar niet berecht. In de meeste gevallen gaan de verantwoordelijken vrijuit. Amnesty bekritiseerde tevens de rechtsgang in de militaire gerechtshoven. Volgens de organisatie zouden alle martelingzaken door de civiele rechtbank behandeld moeten worden.

Omstreden wet voor rechtspositie inheemse volken

Op 14 augustus 2001 werd de wet voor de rechten van inheemse volken aangenomen. De wet kwam echter maar gedeeltelijk tegemoet aan de belangrijkste eisen van de Indiaanse gemeenschap. Rebellenleiders en aanvoerders van de Indiaanse gemeenschap zeiden dat de aangenomen wet een uitgeklede versie was van het oorspronkelijke voorstel waarin wel volledig aan hun eisen voor zelfbestuur tegemoet werd gekomen. Andere partijen vonden dat de regering teveel aan de rebellen had toegegeven. Zelf verklaarde president Fox tevreden te zijn over de wet die een afweging was tussen de nationale soevereiniteit en het recht van de Indianen om hun gemeenschappen volgens eigen gebruiken te bewonen en besturen. In een meerderheid van de Mexicaanse staten werd de wet aangenomen. Een uitzondering vormden de veertien 'indianenstaten'. Zolang het oorspronkelijke voorstel niet door de Kamer werd behandeld, hoefde de regering volgens de bevrijdingsbeweging EZLN van de Zapatistas niet op een voortzetting van de vredesonderhandelingen te rekenen. President Fox was eerder dat jaar aan de meeste eisen tegemoet gekomen. Hij had politieke gevangenen vrijgelaten en regeringstroepen teruggetrokken uit de door de Zapatistas gecontroleerde bergstreek Chiapas. Maar er gingen geruchten dat sinds het falen van het vredesoverleg opnieuw regeringstroepen richting de Chiapas trokken. Kamerleden van de Partij voor Democratische Revolutie (PDR) hadden toegezegd dat ze het oorspronkelijke wetsvoorstel opnieuw zouden voorleggen.

Mensenrechtenadvocaat vermoord

Op 19 oktober 2001 werd de mensenrechtenactiviste Digna Ochoa y Placido in haar kantoor in Mexico City vermoord. Autoriteiten en politici spraken van een politieke moord. Op de brief die op haar lichaam was achtergelaten werden ook haar collega's gewaarschuwd. De 38-jarige Ochoa werkte als advocaat voor de Jezuïtische mensenrechtenorganisatie Miguel Augustin Pro Juarez, en had verscheidene beladen rechtszaken op zich genomen. Ze verdedigde Zapata-rebellen uit de Chiapas, milieuactivisten en Marxistische opstandelingen die van bomaanslagen werden verdacht. Zij was al vele malen bedreigd. In 1999 was zij tot twee maal toe gekidnapt en ternauwernood aan de dood ontsnapt. Destijds verdedigde zij twee boeren uit de Guerrero-regio die zich tegen de illegale houtkap hadden verzet. Amnesty International had haar in 2000 een prijs toegekend wegens haar durf en doorzettingsvermogen. En het Inter-Amerikaanse Mensenrechtenhof had er in 1999 bij de autoriteiten op aangedrongen om de advocate en haar medewerkers te bewaken en van bodyguards te voorzien. Een van haar collega's, de mensenrechtenactivist Edgar Cortez, had zijn bedenkingen bij het gerechtelijk onderzoek naar de moord. 'De autoriteiten hebben geen enkele vooruitgang geboekt in het onderzoek naar eerdere aanslagen op haar leven, dus dat geeft weinig vertrouwen voor de toekomst', aldus Cortez van de organisatie Pro Juarez. Er waren nog geen arrestaties verricht.

Boeren tegen houtkap in Sierra Madre op vrije voeten

De milieuactivisten Rodolfo Montiel en Teodoro Cabrera zijn op 8 november 2001 op humanitaire gronden vrijgelaten, verklaarde de minister van Binnenlandse zaken, Santiago Creel een dag later. De vrijlating kwam na herhaaldelijke protesten van mensenrechtenorganisaties, en een maand na de publicatie van een VN-rapport dat aangaf dat ze op arbitraire gronden waren gearresteerd. Verder had de moord op hun advocate, Digna Ochoa y Placido, de maand tevoren de druk op de regering opgevoerd. President Fox zag zich genoodzaakt om iets aan de mensenrechtensituatie te doen. Rodolfo Montiel zat al zeven jaar vast op grond van drugshandel en wapenbezit. Teodoro Cabrera kreeg tien jaar onvoorwaardelijk voor gewapende overvallen.
Mensenrechtenorganisaties beweerden herhaaldelijk dat beider bekentenissen onder marteling waren afgedwongen en dat de boeren het slachtoffer waren van het corrupte justitiële apparaat. De vrijgelaten gevangenen hadden onder meer verwondingen aan ogen en geslachtsdelen en zouden voorlopig onder bescherming staan. Zij bleven volhouden dat ze onschuldig waren en dat zij zich slechts tegen de illegale houtkap in de Geurrero-streek hadden verzet. In regeringskringen was openlijk twijfel gerezen over de rechtsgang ten aanzien van de twee boeren. En volgens minister Creel was de vrijlating een teken dat de regering de mensenrechten serieus nam. Milieu- en mensenrechtenorganisaties verwelkomden de vrijlating, maar bekritiseerden het feit dat de onschuld van de twee verdachten nog steeds niet werd erkend. Een woordvoerder van de Amerikaanse Sierra Club maakte de kanttekening dat strijders voor de mensenrechten en milieuactivisten in Mexico niet veilig waren zolang degenen die martelen en onrecht spraken, niet vervolgd werden.

Regeringsrapport over de 'vuile oorlog' in de jaren zeventig

Op 27 november 2001 presenteerde president Fox een dik rapport over de schendingen van de mensenrechten tijdens de dictaturen van Luis Echeverria en José Lopez Portillo in de jaren zeventig. Fox beloofde een speciale procurator aan te wijzen die de verantwoordelijken zou terechtstellen. Mensenrechtenorganisaties bekritiseerden het rapport omdat het niet aangaf wie verantwoordelijk waren voor de politieke moorden en verdwijningen. Verder meldde het rapport niet waar de gevangenen waren verdwenen, vermoord en begraven. De auteur van het rapport, José Luis Soberanes, voorzitter van de Nationale Mensenrechtencommissie CNDH, zei dat de daders gezocht moesten worden in de kringen van de inmiddels opgeheven Federale Veiligheidsdienst, het leger, en de zogenaamde Witte Brigade. Van de 532 onderzochte verdwijningen had de CNDH voor 275 gevallen bewijzen dat ze vermoord waren en op een geheime plek begraven.

BUITENLANDSE ZAKEN

Campagne wijst op gevaren van emigratie richting VS

De Mexicaanse overheid startte op 10 juli 2001 een voorlichtingscampagne over de gevaren van emigratie en mensensmokkel. Alle 5.200 bussen van de busmaatschappij Estrella Blanca in het grensgebied met de Verenigde Staten zouden tijdens de reis speciale voorlichtingsvideo's laten zien. De videofilm waarschuwde de emigranten voor uitputtingsverschijnselen, ziektes, mensensmokkel en illegale gastarbeid. Jaarlijks probeerden ruim 1,5 miljoen Mexicanen de Verenigde Staten te bereiken. Daarbij kwamen ieder jaar 300 mensen om het leven.

Onderzoek naar lucratieve mensensmokkel

Een studie naar de migratieproblematiek van de Nationale autonome universiteit van Mexico (UNAM), gepresenteerd op 14 juli 2001, toonde dat de smokkel van Mexicaanse emigranten naar de Verenigde Staten, handelaren jaarlijks 300 miljoen dollar (339 miljoen euro) opleverde. Volgens onderzoeker Luis Reza betaalden migranten gemiddeld 1.500 dollar (ongeveer 1.700 euro) om Amerika binnen gesmokkeld te worden. De onderzoeksresultaten kwamen een maand nadat in de woestijn van Arizona veertien Mexicaanse vluchtelingen van de hitte en de dorst waren omgekomen. Jaarlijks overleden zo'n driehonderd Mexicanen in hun poging om aan de andere kant van de ruim drieduizend kilometer lange grens te komen. De UNAM-studie liet tevens zien dat meer dan de helft van de vijf miljoen Mexicanen in de Verenigde Staten illegaal waren. De regeringen van beide landen werkten aan een gastarbeiderswet die Mexicaanse seizoenwerkers een legale status moest geven en het jaarlijkse dodental zou terugdringen. Overigens was het onwaarschijnlijk dat de Verenigde Staten op korte termijn een officiële werk- en verblijfsvergunning zouden geven aan het leger van Mexicaanse gastarbeiders.

Hulpposten voor gestrande emigranten

Een woordvoeder van de overheid zei op 5 september 2001 dat Mexico in de woestijn van Baja California twintig hulpposten zou inrichten voor gestrande en verdwaalde emigranten. Iedere post werd voorzien van telefoon, water en onderdak en zou in het donker van grote afstand te zien zijn. Als een gestrande emigrant op weg naar de grens met de Verenigde Staten hulp nodig had, zou er binnen een half uur iemand ter plaatse zijn. In de woestijn van Arizona, aan Amerikaanse zijde, hadden hulporganisaties reeds waterstations geïnstalleerd. In juni waren hier veertien Mexicaanse vluchtelingen van de dorst en hitte bezweken.

President Fox steunt de Amerikaanse en Britse aanvallen op Afghanistan

De Mexicaanse president verklaarde op 7 oktober 2001 achter de oorlog tegen Afghanistan te staan. De Verenigde Staten konden op de volle steun van de Mexicaanse regering rekenen. Oppositiepartijen bekritiseerden de opstelling van Vicente Fox en zijn minister van Buitenlandse zaken, Jorge Castaneda, en vonden dat de regering de grote noorderbuur teveel naar de pijpen danste. Veel Mexicanen koesterden ambivalente gevoelens over de aanslagen op de Amerikaanse steden en de oorlog tegen Afghanistan. Het latente anti-Amerikanisme was een erfenis uit de negentiende eeuw, toen de Verenigde Staten in een oorlog de helft van het Mexicaanse grondgebied inpikten. Bij de zwaarbewaakte Amerikaanse ambassade in Mexico City demonstreerden een handvol mensen tegen de nieuwe oorlog.

Mexicaanse vrachtauto's mogen eindelijk VS in

Voorzitter van de Kamercommissie voor Transport, Juan Manuel Duarte, maakte op

29 november 2001 bekend dat de Verenigde Staten eindelijk Mexicaanse vrachtrijders op hun grondgebied toestonden. De trucks zouden echter aan strenge veiligheidseisen worden onderworpen. Mexico had regelmatig gewezen op de afspraken over het vrije goederenverkeer, opgenomen in het Noord-Amerikaanse Vrijhandelsverdrag, NAFTA (1994).

(Vorige berichten pag. 360/2 - 2001)

VERENIGDE STATEN

GEVOLGEN TERREURAANSLAGEN

Miltvuurbesmettingen houden VS in hun ban

Net als in oktober ontvingen een aantal instanties in november 2001 enveloppen of pakketjes met poeder dat besmet was met de miltvuurbacterie. Andere instanties konden de poorten juist weer openen omdat de besmetting bestreden was.

Pentagon besmet. Capitool en Witte Huis weer veilig

De belangrijkste gebouwen die in november besmet raakten, waren het medisch centrum voor veteranen (4 november), de postkamer van het Pentagon (5 november) en het hoofdkantoor van het gevangeniswezen (20 november), allemaal te Washington DC. De gebouwen hoefden niet langdurig te worden afgesloten, omdat het om relatief onbeduidende besmettingen ging.
Het Capitool maakte op 27 november bekend dat het Congres weer post kon ontvangen. De postkamer was er sinds 15 oktober gesloten geweest. Het zgn. *Hart*-gebouw, een vleugel van het Capitool waar in oktober een zwaar besmette brief voor senator Tom Daschle was geopend, moest echter nog voor onbepaalde tijd dicht blijven omdat de bacterie er nog niet was bestreden. Andere delen van het Capitool waren wel weer open.
De postkamer van het Witte Huis ging op 30 november weer open, al werd alle binnenkomende post nog wel gecontroleerd, waardoor de bestelling ervan voorlopig nog ongeveer een week vertraging zou oplopen.
Een enorme berg post voor het Capitool en het Witte Huis was overigens door de FBI in beslag genomen voor onderzoek en zou de geadresseerden nooit bereiken.

Nieuw sterfgeval

Op 21 november stierf Ottilie Lundgren aan miltvuur, een 94-jarige vrouw uit een dorp in Connecticut.
Omdat er geen enkele relatie bestond tussen de bejaarde vrouw enerzijds en de overheid en media anderzijds – die tot dan toe steeds doelwit van besmettingspogingen waren geweest – ontstond de vrees dat nu ook 'gewone' Amerikanen, ver buiten Washington of New York, moedwillig werden besmet met miltvuur.
Op 30 november slaagden onderzoekers er echter in om deze angst te ontzenuwen. De vrouw had een brief ontvangen die op 9 oktober te Trenton (New Jersey) was gepost. Deze was in het postkantoor waarschijnlijk bij toeval in aanraking gekomen met de besmette brieven voor de senatoren Daschle en Leahy, die op diezelfde dag in dezelfde plaats waren verstuurd. Ze zou dus niet opzettelijk zijn besmet.
Mevrouw Lundgren was het vijfde dodelijke slachtoffer van de miltvuurepidemie. Het aantal mensen met miltvuur bedroeg op 30 november dertien – allemaal medewerkers van de posterijen, de overheid en de media. Vele tienduizenden anderen waren preventief gevaccineerd.

Nationaal informatienetwerk voor biologisch terrorisme

Tom Ridge, directeur van het Bureau voor Binnenlandse Veiligheid, zei op 27 november dat het ministerie van Volksgezondheid bezig was met de oprichting van een landelijk netwerk genaamd het Health Alert Network. Het moest regionale en nationale medische instellingen centraal gaan informeren in geval van bacteriologische aanvallen. Het netwerk zou ook hulpacties gaan coördineren.

Angst voor pokken

De Amerikaanse overheid bestelde op 29 november 155 miljoen doses van een vaccin tegen pokken, omdat ze dacht dat de bacterie die deze ziekte veroorzaakt in de toekomst mogelijk als biologisch wapen zou worden ingezet.
Samen met de bestaande voorraden beschikte de overheid hierna over 286 miljoen doses en dat was genoeg om de hele Amerikaanse bevolking te vaccineren als zich een dergelijke aanval mocht voordoen. Er zou niet preventief worden gevaccineerd in verband met mogelijke ongewenste bijwerkingen.

Binnenlandse strijd tegen terrorisme wordt grimmiger

Om nieuwe terroristische aanslagen op de VS te voorkomen en terroristen effectiever te kunnen opsporen en berechten, paste de Amerikaanse overheid haar beleid in november 2001 – evenals in september en oktober – aan aan de situatie die sinds 11 september was ontstaan. Ingrijpende veranderingen op het gebied van bestuur, justitie en immigratie waren het gevolg.
Op 6 november zei president Bush via een satellietverbinding tegenover een congres over terrorisme in de Poolse hoofdstad Warschau dat de VS wisten dat Osama Bin Laden beschikking probeerde te krijgen over chemische, nucleaire en bacteriologische wapens. Dergelijke uitlatingen motiveerden de Amerikaanse burgers en het buitenland om zich tot op grote hoogte achter Washington te scharen, hoe verregaand sommige maatregelen en beleidswijzigingen van het kabinet-Bush ook mochten zijn.

Gesprekken tussen advocaat en cliënt mogen worden afgeluisterd

Volgens een regeling die op 31 oktober was ingevoerd kreeg het ministerie van Justitie toestemming om gesprekken tussen advocaten en hun cliënten af te luisteren en onderling briefverkeer te lezen, als expliciet het vermoeden bestond dat hiermee nieuwe terreurdaden voorkomen konden worden. De betrokkenen moesten wel op de hoogte worden gesteld van de afluisterpraktijken en het team dat de communicatie waarneemt mocht op geen enkele manier betrokken worden bij eventuele rechtszaken tegen de verdachte. De maatregel zou een jaar van kracht blijven.
Een organisatie voor de bescherming van burgerrechten, de American Civil Liberties Union (ACLU), noemde de regeling een aantasting van het grondwettelijk vastgelegde beroepsgeheim voor advocaten.

Pentagon wil meer dan 50.000 militairen oproepen

Het Pentagon maakte op 1 november bekend dat het sinds 11 september 42.115 reservisten en leden van de Nationale Garde

had opgeroepen voor alle diensten die nodig waren voor 'de verdediging van het vaderland' en de bestrijding van het internationale terrorisme.
Minister Rumsfeld van Defensie had van het Congres toestemming gekregen om maximaal 50.000 manschappen in te schakelen, maar zei op 1 november dat dit te weinig was en dat hij een verzoek zou indienen hier overheen te gaan. Hoeveel manschappen hij extra wilde oproepen, zei hij niet.

VS breiden lijst met terroristische organisaties uit

De VS hadden in september 2001 een zwarte lijst opgesteld met zes buitenlandse groeperingen die verdacht werden van terroristische activiteiten en opgerold dienden te worden. Het waren Al-Qaeda van de moslimfundamentalist Osama Bin Laden en de hieraan gerelateerde gewapende organisaties Abu Sayyaf Groep (ASG) uit de Filippijnen, de Gewapende Islamitische Groep (GIA) uit Algerije, de Harakat ul-Mujahidin (HUM) uit Pakistan en Kashmir, de Egyptische Islamitische Jihad en de Islamitische Beweging van Oezbekistan.
Op 2 november werd de lijst aangevuld met 22 andere organisaties. Omdat deze, anders dan de reeds genomineerde groeperingen, niet werden verdacht van betrokkenheid bij de aanslagen op 11 september, leidden analisten hieruit af dat de VS de strijd tegen terrorisme blijkbaar ruimer opvatten dan als louter gericht tegen betrokkenen bij de aanslagen. Washington had wel steeds gezegd dat de strijd zich richtte tegen alle terroristische organisaties op aarde, maar toch was de aandacht steeds sterk gericht geweest op moslimfundamentalisten.
Nieuwkomers op de zwarte lijst waren groeperingen als Hamas, Hizbullah, het Volksfront voor de Bevrijding van Palestina, het Real Irish Republican Army en de Baskische afscheidingsbeweging ETA.
De sinds 11 september ingevoerde maatregelen tegen terrorisme mochten worden gebruikt tegen alle organisaties op de lijst.

650 verdachten

Op 5 november verdacht de federale overheid 1.200 mensen in de VS van betrokkenheid bij de aanslagen van 11 september, maar minister Ashcroft zei op 27 november op een persconferentie dat dit aantal was teruggelopen tot 650.

De *Washington Post* meldde op 22 november dat in het buitenland tenminste 360 mensen in 50 landen met behulp van de CIA waren aangehouden wegens mogelijke betrokkenheid bij Al-Qaeda, het merendeel in Europa en het Midden-Oosten.
Ook de FBI en buitenlandse autoriteiten hadden mensen in het buitenland opgespoord, maar hoeveel dit er waren was niet bekend.

Actie tegen vermoedelijke financiers van terrorisme

Minister van Financiën Paul O'Neill publiceerde op 7 november een nieuwe lijst met 62 organisaties en individuen die mogelijk contacten met terroristen onderhielden. Net als de namen op een eerder samengestelde lijst werden hun financiële tegoeden opgespoord en bevroren. Op de lijst stonden verscheidene groepen en individuen die relaties onderhielden met Al-Barakaat en Al-Taqwa, twee internationale financiële instellingen die volgens Washington terroristische activiteiten van Bin Laden financierden. De directie van Al-Barakaat in Somalië ontkende deze beschuldiging echter stellig.
Het ministerie van Financiën zei op 14 november dat sinds 11 september wereldwijd inmiddels 56 miljoen dollar (ca. 62,9 miljoen euro) was geblokkeerd op bankrekeningen die mogelijk werden gebruikt om terrorisme te financieren. Hiervan zou 27 miljoen dollar (ca. 30,3 miljoen euro) in de VS zijn aangetroffen.
Inmiddels hadden 120 landen zich bereid verklaard verdachte bankrekeningen op te sporen. Naar 1.086 rekeningen liep een onderzoek.

Jonge islamieten moeten langer op visum wachten. 5.000 ondervraagd

Het ministerie van Buitenlandse zaken kondigde op 10 november aan dat een bepaalde groep buitenlanders in het vervolg langer moest wachten op een visum voor de VS. Het ministerie sprak van 'jonge mannen uit bepaalde landen, mensen met een soortgelijk profiel als de mensen die de aanslagen hebben gepleegd', maar gaf geen nadere omschrijvingen.
Minister van Buitenlandse zaken Powell zei in een interview op tv-zender Fox dat een visumaanvraag voor deze mensen langer ging duren omdat hun gegevens in het vervolg naar de VS moesten worden gestuurd om daar in databanken te worden gecontroleerd. Het zou om een tijdelijke maatregel gaan.

Het ministerie van Justitie zei op 14 november dat het een lijst had opgesteld met 5.000 namen van mensen die moesten worden ondervraagd naar aanleiding van de aanslagen op 11 september. De lijst was opgesteld met behulp van de immigratiedienst en het ministerie van Buitenlandse zaken. De genoemden zouden geen verdachten zijn, maar mensen die mogelijk, wellicht zelfs zonder het te weten, over waardevolle informatie beschikten. Alle mensen op de lijst waren mannen, tussen 18 en 33 jaar oud, die de VS na 1 januari 2000 waren binnengekomen op tijdelijke visa. Ze waren naar de VS gereisd vanuit landen waar Al-Qaeda actief zou zijn. Welke landen dit waren en welke nationaliteiten de 5.000 mensen op de lijst hadden, zei het ministerie niet. De vraaggesprekken moesten binnen 30 dagen worden voltooid.
Mensen- en burgerrechtenorganisaties hadden veel kritiek omdat het volgens hen volstrekt duidelijk was dat beide maatregelen sloegen op jonge islamitische mannen uit het Midden-Oosten. Ze werden niet afwijkend behandeld wegens verdacht gedrag, maar louter vanwege hun etniciteit en religie. De overheid zou zich dan ook schuldig maken aan discriminatie, ook al deed ze alles om dit te verbloemen. 'Het lijkt wel of iemand opdracht heeft gegeven om een lijst op te stellen met jonge immigranten uit Arabische en andere islamitische landen en dat dusdanig te doen dat het lijkt of etniciteit geen rol speelt', aldus David Cole, jurist voor het Centrum voor Constitutionele Rechten en hoogleraar aan de Universiteit van Georgetown.
Minister Ashcroft van Justitie ontkende dit. De maatregelen zouden de strijd tegen terrorisme dienen en niet het stigmatiseren van bepaalde etnische of religieuze groepen.

Justitie kan mensen tegen de wil van de rechter vasthouden

Eind november kreeg het ministerie van Justitie het recht om immigranten die in opdracht van de rechter uit de gevangenis moesten worden vrijgelaten toch in hechtenis te houden, als het hen verdacht van betrokkenheid bij terroristische activiteiten. Ook mocht een beslissing tot vrijlating in

hoger beroep worden genegeerd als de minister van Justitie het niet met de rechter eens was.

Bush wil verdachten in het geheim laten berechten door militaire tribunalen

Eind november gaf president Bush het Pentagon toestemming om voorbereidingen te treffen voor de oprichting van militaire tribunalen ter berechting van buitenlandse terroristen. De militaire rechtbanken zouden in het geheim opereren en het recht krijgen verdachten op basis van geheime bewijzen en zonder recht op hoger beroep te veroordelen. De president zou uitmaken welke verdachten in aanmerking kwamen om aan zo'n rechtbank te worden voorgeleid.
Bush meende dat het gebruik van militaire rechtbanken gerechtvaardigd was omdat zijn land in oorlog verkeerde, maar de Democratische senator Leahy kondigde op 28 november aan dat hij zou uitzoeken of een en ander wel constitutioneel was. Ook van mensenrechtengroeperingen en verscheidene Europese regeringen kwam kritiek, vooral op de mogelijkheid om verdachten op basis van geheime bewijzen de doodstraf te geven, zonder hen de mogelijkheid te bieden om in hoger beroep te gaan.

Verklikkers krijgen hulp bij naturalisatie

Buitenlanders in de VS die bruikbare informatie verstrekken over terrorisme kunnen vanaf 29 november rekenen op hulp bij het verkrijgen van een verblijfsvergunning of de Amerikaanse nationaliteit. Minister Ashcroft maakte dit bekend. Hij zei te hopen dat buitenlanders in de VS met deze belofte in het achterhoofd makkelijker zouden gaan klikken. 'In ruil zullen wij helpen om van Amerika hun thuis te maken', aldus Ashcroft.

Ashcroft verdedigt overheidsoptreden

Het kabinet-Bush kreeg veel kritiek op zijn beleid, maar Ashcroft zei op 27 november dat de VS juist dankzij de genomen maatregelen de oorlog tegen terrorisme aan het winnen waren. De bombardementen in Afghanistan hadden Al-Qaeda trainingskampen en bases van Bin Laden verwoest en de Talibaan aan het wankelen gebracht. Verder waren zowel binnen als buiten de VS cellen van Al-Qaeda ontmanteld en verdachte individuen opgespoord, waardoor nieuwe aanslagen waren voorkomen.
Tegenover procureurs te Washington DC reageerde hij op 30 november op de kritieken van burgerrechtenorganisaties en enkele Congresleden, die het kwalijk vonden dat van veel verdachten niet bekend was waar ze werden vastgehouden. Volgens Ashcroft hield Justitie deze informatie niet geheim omdat ze geen pottenkijkers duldde, maar om de privacy van de betrokkenen te kunnen garanderen.
Hij zei verder dat het Amerikaanse overheidsoptreden steeds zorgvuldig en binnen de marges van de constitutie was gebleven en dat slechts een enkeling kritiek had, meestal zonder deugdelijke onderbouwing. 'Maar deze negatieve stemmen kunnen het koor der vrijheid niet overstemmen, dat wereldwijd bijeen komt.'
Een onderzoek van de *Washington Post* en tv-zender ABC wees uit dat eind november bijna 60 procent van de Amerikanen het overheidsbeleid steunde, inclusief het voorstel van Bush om buitenlanders die in verband werden gebracht met terrorisme voor militaire tribunalen te berechten. Ca. 25 procent vond dat het kabinet-Bush de strijd tegen het terrorisme niet ver genoeg doorvoerde.

Extra bewaking voor bruggen in California

De FBI zei op 7 november 2001 dat een speciale waarschuwing voor terroristische aanslagen op bruggen in het westen van de VS was ingetrokken, omdat ze gebaseerd bleek te zijn op onjuiste informatie. Sinds 31 oktober werden alle belangrijke bruggen in het westen bewaakt door de Nationale Garde.
De staat California zei dat een aantal bruggen voor de zekerheid toch speciale bewaking zou houden: de Golden Gate in San Francisco, de San Francisco-Oakland Bay Bridge, de Vincent Thomas Bridge in Los Angeles en de Coronado Bridge in San Diego.

Veiligheidsregels voor vliegvelden wettelijk vastgelegd

Nadat president Bush op 9 november 2001 1.500 extra manschappen had ingezet voor de bewaking van vliegvelden, boven op de 6.000 leden van de Nationale Garde die al actief waren, accepteerde het Congres op 16 november een nieuwe wetgeving voor de beveiliging van luchthavens. Deze verplichtte de federale overheid om de controle van bagage over te nemen van particuliere beveiligingsbedrijven. De wet eiste dat 100 procent van de bagage op luchthavens werd gecontroleerd en dat overal detectiesystemen voor explosieven kwamen.
Het Huis van Afgevaardigden had, evenals president Bush, liever de beveiliging aan particuliere bedrijven in samenwerking met de overheid overgelaten, maar de Senaat was hier tegen. Weken lang had het Congres over dit onderwerp gediscussieerd, tot het Huis van Afgevaardigden uiteindelijk akkoord ging met het voorstel van de Senaat. De overeenkomst werd mogelijk door een clausule dat na vier jaar de beveiliging weer mocht worden uitbesteed aan particuliere ondernemingen, mits die erin slaagden een nieuw op te richten overheidsorgaan voor verkeersveiligheid ervan te overtuigen dat hun aanpak effectief was.
De extra beveiliging werd betaald door de passagiers: er kwam een veiligheidstoeslag van vijf dollar (ca. 5,6 euro) per enkele reis.

American Airlines brengt wapens in de cockpit

Een dag voor de aanname van de nieuwe wetgeving had United Airlines, een van 's lands grootste luchtvaartmaatschappijen, bekend gemaakt dat het al zijn vliegtuigen standaard ging uitrusten met Tasers in de cockpit, ook wel *stunguns* genaamd. Tasers zijn handwapens waarmee aanvallers gedurende vijftien minuten kunnen worden uitgeschakeld door een stroomstoot op ze af te schieten, terwijl de kans nihil is dat daarbij ook het vliegtuig ernstig beschadigd raakt.
United Airlines hoopte met de maatregel de passagiers terug te krijgen die het sinds de aanslagen op 11 september had verloren. UAL Corp., de moedermaatschappij van United, had mede door gebrek aan passagiers in het derde kwartaal van 2001 1,16 miljard dollar (ca. 1,3 miljard euro) verlies geleden.
Het nationale controleorgaan voor de luchtvaart FAA verbood overigens 'dodelijke en gevaarlijke' wapens aan boord. Volgens United vielen stunguns hier echter niet onder.

Tonnen goud gevonden onder ruïnes van WTC

Ca. twaalf ton goud en 850.000 kilo zilver met een waarde van 230 miljoen dollar (ca. 256,3 miljoen euro) werden op 16 novem-

ber 2001 onder het puin van het ingestorte WTC te New York aangetroffen. De edelmetalen waren in beveiligde ruimtes onder het WTC opgeslagen voor de New York Mercantile Exchange.
Er zouden nog veel meer edelmetalen en edelstenen onder het puin liggen, maar om hoeveel het precies ging werd niet bekend gemaakt.

Kunstschatten vernietigd

Volgens schattingen van verzekeraars was met de aanslagen op het WTC voor meer dan 110 miljoen euro aan kunstwerken verloren gegaan. Vermoedelijk was er nooit in het verleden in één klap zo veel kunst vernietigd. Diverse bedrijven in het WTC bezaten en/of exposeerden kunstwerken van onder anderen Alexander Calder, Joan Miró, Roy Liechtenstein en Louise Nevelson. De in het WTC gevestigde effectenmakelaar Cantor Fitzgerald was in het bezit van een collectie beelden van Rodin, die eveneens verloren ging. Over de omvang hiervan wilde het bedrijf voorlopig echter geen nadere informatie geven, omdat het het ongepast vond zich druk te maken om beelden, terwijl het ook 700 medewerkers had verloren.

Aantal vermisten in New York gedaald

Burgemeester Giuliani van New York zei op 21 november 2001 dat het aantal doden en vermisten na de aanslagen op 11 september in zijn stad 3.682 bedroeg. Hieronder waren 282 brandweermensen, 21 politieagenten en 28 andere reddingswerkers. Aangenomen werd dat alle vermisten waren omgekomen. Het dodental in New York, Washington en Pennsylvania samen kwam hiermee op 3.915. In New York waren inmiddels 442 doden geïdentificeerd.
Het aantal vermisten was iets afgenomen ten opzichte van oktober, omdat gebleken was dat er namen ten onrechte op de lijst stonden.

BINNENLAND

Bloomberg wordt burgemeester van New York

De Republikein Michael Bloomberg won op 7 november 2001 de burgemeestersverkiezingen in New York. Hij versloeg zijn tegenstander, de Democraat Mark Green, in een nek-aan-nek race.

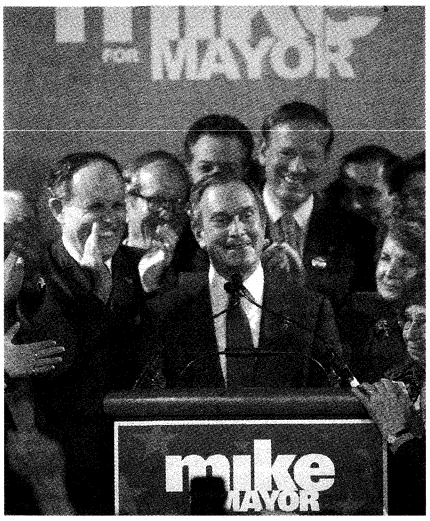

De op 7 november 2001 gekozen burgemeester van New York, Michael Bloomberg, na zijn overwinning met links zijn voorganger Rudolph Giuliani en rechts de gouverneur van de staat New York, George Pataki. *(foto ANP)*

De 59-jarige miljardair was de oprichter van het informatiebedrijf Bloomberg LP. Hij had weinig politieke ervaring, maar vermoedelijk was zijn succes desondanks zo groot omdat de vertrekkende burgemeester Giuliani stemadvies had gegeven voor zijn partijgenoot. Giuliani was ongekend populair vanwege zijn overtuigende optreden na de aanslagen op 11 september.

Vliegramp in New York

Een toestel van American Airlines stortte op 12 november 2001 neer op de woonwijk Queens in New York. De Airbus A300-600 kwam van John F. Kennedy Airport te New York en zou naar Santo Domingo in de Dominicaanse Republiek vliegen. Twee minuten na opstijgen brak echter de staartvin af, gevolgd door andere onderdelen, waarna het toestel verticaal neerstortte. Alle 260 inzittenden – overwegend Dominicanen – kwamen om het leven en op de grond vielen zeker vijf slachtoffers. Twaalf vrijstaande woonhuizen werden verwoest of ernstig beschadigd.
Omdat op 11 september verkeersvliegtuigen waren gebruikt voor aanslagen op het WTC in New York dachten veel mensen aanvankelijk dat ook achter deze ramp terroristen zaten. Uit de zwarte doos bleek echter niets dat hierop wees en op 16 november zei de Verkeersveiligheidsraad (NTSB) dat het toestel vermoedelijk te snel was opgestegen na een Boeing van de Japanse luchtvaartmaatschappij JAL. Een vliegtuig veroorzaakt vlak na het opstijgen zeer heftige turbulentie, die andere toestellen in ernstige problemen kan brengen als ze erin terechtkomen.
Op 19 november rondde American Airlines een onderzoek af naar de veiligheid van vliegtuigen van het type A300 en zei geen zwakke plekken te hebben aangetroffen.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Ministerie van Justitie treft schikking met Microsoft

Het ministerie van Justitie en Microsoft troffen op 2 november 2001 een schikking. Hiermee leek een einde te komen aan een reeks rechtszaken tegen de softwaregigant, die drie jaar had geduurd.
Microsoft was gedaagd door het ministerie en achttien Amerikaanse staten, omdat het computerfabrikanten zou beletten om pc's geschikt te maken voor andere besturingsprogramma's dan Windows van Microsoft. Volgens de schikking mocht het dit niet meer doen.
Ook moest Microsoft in het vervolg inzage geven in broncodes van Windows, de technische kern van de software. Hierdoor konden concurrerende bedrijven software gaan ontwikkelen die er compatibel mee was. Tot dan toe had Microsoft ernaar gestreefd dat alleen eigen producten in combinatie met Windows konden worden gebruikt.
Eerdere pogingen van het ministerie van Justitie om Microsoft op te splitsen in twee bedrijven waren in juni 2001 reeds gestaakt. Op 20 november werd bekend dat Microsoft als onderdeel van de schikking ook ruim 12.000 van de armste scholen in de Verenigde Staten voor 1 miljard dollar (ca. 1,1 miljard euro) aan geld, computers, software en andere hulp zou schenken. Deze regeling was getroffen omdat Microsoft er dankzij zijn monopoliepositie jarenlang in was geslaagd consumenten te veel te laten betalen voor zijn producten.
Een aantal Amerikaanse staten vond dat de schikking niet genoeg zekerheid bood dat Microsoft werkelijk zijn leven zou beteren. Ze overwogen dan ook om het bedrijf opnieuw voor de rechter te dagen. Ook de Europese Unie nam geen genoegen met de schikking.

Amerikaanse economie in recessie

De Federal Reserve Bank (Fed), de Ameri-

kaanse Centrale Bank, verlaagde op 6 november 2001 de rentevoet voor de tiende keer in een jaar tijd. De maatregel werd genomen in de hoop dat de zwakke Amerikaanse economie een positieve impuls kreeg als het aantrekkelijker werd om geld te lenen. Het belangrijkste tarief, de *federal funds rate*, ging naar twee procent – het laagste niveau sinds 40 jaar en een schril contrast met de 6,5 procent van begin 2001.
Het ministerie van Handel maakte op 30 november bekend dat het Amerikaanse bnp in het derde kwartaal van 2001 met 1,1 procent was gekrompen ten opzichte van dezelfde periode in 2000. Dit was bijna drie keer zoveel als de krimping met 0,4 procent die het ministerie had voorspeld. Ook was het de slechtste score sinds begin 1991, toen het bnp met twee procent kromp.
Volgens het Nationale Bureau voor Economisch Onderzoek was de recessie reeds in maart 2001 ingetreden.
De meest gangbare verklaring voor de recessie was de zwakke wereldeconomie, die tot verminderde consumptie in het buitenland leidde en daardoor tot een sterke afname van de Amerikaanse export. Vanwege de slechte economische berichten was echter ook de binnenlandse consumptie- en investeringsbereidheid minimaal, vooral sinds de terroristische aanslagen op 11 september.
President Bush vroeg het Congres om snel toestemming te geven voor economische maatregelen, maar de parlementariërs konden het onderling nog niet eens worden over de juiste strategie: belastingverlaging of verhoging van de overheidsuitgaven.

JUSTITIE

Bill Clinton verliest bevoegdheid als advocaat voor het Hooggerechtshof

Ex-president Bill Clinton diende op 9 november 2001 zijn ontslag in als advocaat voor het Hooggerechtshof.
Zijn besluit was het gevolg van een gerechtelijke uitspraak op 1 oktober, toen het Hooggerechtshof te Washington DC Clintons licentie om binnen het Hooggerechtshof actief te zijn opschortte en hem 45 dagen de tijd gaf om aan te tonen waarom hij niet zou moeten worden geroyeerd. Deze uitspraak hing samen met Clintons bekentenis op 19 januari dat hij in de zaak Lewinski had gelogen. Ten gevolge hiervan was hij zijn bevoegdheden als advocaat in de staat Arkansas reeds kwijtgeraakt voor een periode van vijf jaar. Het is ongebruikelijk in de VS dat advocaten die niet voor een lagere rechtbank mogen werken wel voor het Hooggerechtshof pleiten. Bovendien had de juridische organisatie Southeastern Legal Foundation geëist dat Clinton binnen het Hooggerechtshof zijn bevoegdheden zou verliezen.
Clinton nam uiteindelijk zelf ontslag om van de zaak af te zijn. Hij had nooit als advocaat gepleit voor het Hooggerechtshof en was ook niet van plan dit te gaan doen, dus hij verloor er niets mee.

CULTUUR EN WETENSCHAP

Amerikaans bedrijf kloont menselijk embryo

Het bedrijf Advanced Cell Technology (ACT) te Worcester, Massachusetts, zei op 26 november 2001 dat het als eerste ter wereld erin was geslaagd om een menselijk embryo te klonen. Het doel hiervan zou niet zijn om een nieuwe persoon te creëren, maar om de stamcellen te gebruiken voor de behandeling van ziektes. Er bestonden duidelijke aanwijzingen dat embryonale stamcellen konden worden gebruikt voor de behandeling van onder andere suikerziekte bij jongeren, kanker, hartaandoeningen, aids en de ziektes van Parkinson en Alzheimer. Stamcellen kunnen namelijk uitgroeien tot elk soort menselijk weefsel en daarom worden gebruikt voor de vervanging van organen die door de genoemde ziektes zijn aangetast.
ATC zei er ook in geslaagd te zijn een onbevruchte menselijke eicel te laten uitgroeien tot embryo. Dit proces heet parthenogenesis en was bij insecten mogelijk, maar nog niet bij hogere levensvormen.
ATC verklaarde dat het noch gekloonde, noch door parthenogenesis verkregen embryo's de kans gaf om verder uit te groeien dan slechts een paar cellen. Het bedrijf zou dan ook niet de pretentie hebben om ooit gekloonde baby's ter wereld te brengen.
ATC benadrukte dit zo expliciet omdat sinds de eerste geslaagde experimenten met gekloonde dieren in 1997 eigenlijk alleen ethische bezwaren het klonen van mensen in de weg hadden gestaan. Technisch was het al lang mogelijk, maar vanwege de weerstand durfde niemand het aan. ATC wilde de bezwaren ontzenuwen door vol te houden dat de embryo's waar het mee werkte zo pril waren, dat er eigenlijk nog geen sprake was van individuele menselijke wezens.
Volgens de Amerikaanse wet was het verboden om belastinggeld te besteden aan het klonen van menselijke embryo's. ACT was een zelfstandig bedrijf, zonder overheidssubsidies. Hierdoor kon het doen wat het wilde. Het Congres werkte echter onder andere naar aanleiding van de doorbraak bij ATC aan een wet die dergelijke experimenten totaal verbood. President Bush zei dat ook hij zich zou inspannen om het klonen van menselijke embryo's volledig te verbieden.

MILITAIRE ZAKEN

Geen overeenkomst na Russisch-Amerikaans militair overleg

President Bush en zijn Russische collega Poetin voerden van 13 tot 15 november 2001 te Washington DC en Crawfort overleg over de reductie van het nucleaire wapenarsenaal en de Amerikaanse plannen om een ruimteschild tegen raketaanvallen op te trekken.
Reeds op 13 november besloten de twee partijen dat ze hun nucleaire wapenarsenaal met tweederde wilden verkleinen, maar omdat ze van mening verschilden over wat er met de kernkoppen moest gebeuren, werden er desondanks geen harde afspraken gemaakt. Bush wilde dat ze zondermeer vernietigd zouden worden, terwijl Poetin vond dat in een nieuwe onderhandelingsronde moest worden besloten of Rusland de overbodig geworden kernkoppen zou opslaan dan wel vernietigen.
Ook werden de twee presidenten het niet eens over de Amerikaanse plannen voor een ruimteschild tegen raketaanvallen. Volgens de Russen was dit plan in strijd met het ABM-verdrag uit 1972, dat dergelijke nationale defensiesystemen verbood. De Amerikanen trokken dit niet in twijfel, maar vroegen zich wel af of ze misschien beter uit het ABM-verdrag konden stappen.
Uiteindelijk eindigde de ontmoeting zonder overeenkomst of verdrag. 'We verschillen van mening', zei Bush, 'maar onze meningsverschillen zullen ons nooit uiteen drijven'. Ook Poetin zei dat de Russisch-Amerikaanse betrekkingen stabiel waren en dat ondanks de meningsverschillen ook zouden blijven.

(Vorige berichten pag. 679/1 e.v. - 2001)

AFGHANISTAN

BINNENLAND

Chronologie van de oorlog in Afghanistan

In november 2001 liep, dankzij de Amerikaanse bombardementen en de opmars van de Noordelijke Alliantie, de oorlog uit op een nederlaag voor de Talibaan. Achter de schermen vonden intussen beraadslagingen plaats over de toekomst van Afghanistan.

1-3 november:
De Verenigde Staten zetten voor het eerst B-52 bommenwerpers in boven Afghanistan. De toestellen bombarderen op 1 en 2 november stellingen van de Talibaan ten noorden van Kabul. De Amerikanen zetten ook meer speciale eenheden in het noorden in.
De Amerikaanse veiligheidsadviseur Condoleezza Rice maakt bekend dat de Amerikaanse aanvallen ook tijdens de islamitische vastenmaand ramadan zullen voortduren.
Osama Bin Laden, hoofdverdachte van de aanslagen op de Verenigde Staten van 11 september, roept in een brief, die wordt getoond op de Arabische tv-zender Al-Jazeera, de Pakistaanse bevolking op de islam te laten zegevieren en zich te keren tegen de Pakistaanse regering. In een video, eveneens te zien op Al-Jazeera, beschuldigt hij de VS van uitroeiing van onschuldige Afghanen.

De Pathaan Hamid Karzai, een vertrouweling van ex-koning Zahir Sjah, dringt binnen in Afghanistan om, in navolging van de in oktober gedode Abdul Haq, verdeeldheid te zaaien onder de Talibaan. De Talibaan plegen een aanslag op een bijeenkomst van Karzai en stamhoofden in de provincie Uruzgan. Karzai blijft ongedeerd maar volgens het Afghaanse persbureau *AIP* zijn 25 van zijn medestanders door de Talibaan opgepakt en geëxecuteerd.

Nederland biedt de VS F-16 straaljagers en Orion-patrouillevliegtuigen aan voor de strijd in Afghanistan. De straaljagers zijn bedoeld voor het observeren van vluchtelingenstromen.
Een Amerikaanse gevechtshelikopter moet door slecht weer een noodlanding maken. De bemanning wordt geëvacueerd en het toestel door gevechtsvliegtuigen vernietigd.

5 november:
Het voormalige hoofd van de Saoedische inlichtingendienst, prins Turki bin Faisal, zegt in een tv-interview dat de hoogste leider van de Talibaan, mullah Mohammad Omar, drie jaar eerder al had besloten Bin Laden uit te leveren. De Talibaanleider veranderde volgens hem van gedachten na de Amerikaanse vergeldingsaanvallen in 1998. Dat had de prins vernomen tijdens twee geheime bezoeken aan de Talibaan in dat jaar. Volgens de prins waren de Talibaan vanaf het begin nooit zo gelukkig met Bin Laden geweest, maar waren zij er niet in geslaagd hem onder controle te houden.
De Amerikanen zetten hun aanvallen met behulp van helikopters en B-52's voort.

6-7 november:
De Duitse regering stelt 3.900 militairen en hulpverleners beschikbaar voor operaties in Afghanistan.
President Bush vergelijkt de Talibaan en het terroristische netwerk Al-Qaeda met de voormalige oostblokregimes en zegt dat Al-Qaeda bezig is met het vergaren van chemische, biologische en zelfs nucleaire wapens.

De Amerikanen zetten voor het eerst 'madeliefjessnijders' tegen de Talibaan-frontlinies in. Deze zwaarste conventionele bommen bevatten een waterig mengsel van ammoniumnitraat en aluminiumpoeder dat bij de explosie alles binnen een straal van bijna 500 meter wegvaagt. Ze werden tijdens de Vietnamoorlog gebruikt voor het maken van helikopterlandingsplaatsen in de jungle.

De Talibaan paraderen door de straten van Kabul met de resten van een neergestorte Amerikaanse helikopter. Er circuleren tegenstrijdige berichten over de crash van een tweede helikopter.
Duizenden gewapende Pakistanen trekken naar Kabul om de Talibaan bij te staan.

8 november:
Troepen van de Noordelijke Alliantie rukken op naar de strategische stad Mazar-i-Sharif, nadat zij vier omliggende districten hebben bezet. Ze worden gesteund door Amerikaanse bombardementen op Talibaanstellingen bij de stad.
De Britse premier Tony Blair verwerpt een verzoek van de Pakistaanse president Musharraf om de aanvallen tijdens de ramadan te staken.

9-12 november:
De Noordelijke Alliantie verovert Mazar-i-Sharif. Het wapenfeit is een belangrijke doorbraak sinds het begin van de oorlog. Ook neemt de alliantie haar voormalige hoofdkwartier Taloqan in en de westelijk gelegen stad Herat. Dat laatste bericht wordt door de Talibaan ontkend.
De Alliantie heeft nu bijna het gehele noorden, zo'n 40 procent van het land, in handen. Ook voert ze aanvallen uit op de noordelijke stad Kunduz en frontlinies van de Talibaan ten noorden van Kabul. Een woordvoerder van de Alliantie vertelt persbureau *Reuters* dat daarbij zeker 1.300 Talibaanstrijders gevangen zijn genomen en velen gedood.
De VS en Pakistan verzoeken de Alliantie uitdrukkelijk niet Kabul in te zullen nemen voordat overeenstemming is bereikt over een interim-regering. Met name Pakistan vreest een herhaling van het geweld en de instabiliteit uit 1996. Hoewel de Alliantie het verzoek eerst heeft genegeerd, zegt zij later het te zullen respecteren, tenzij er een machtsvacuüm dreigt.

Drie journalisten, twee Fransen die voor Radio France Internationale en RTL Radio werkten en een Duitse freelancer die voor *Stern* schreef, komen om als het Alliantie-konvooi waarmee zij reizen in een hinderlaag van de Talibaan loopt in het noordoosten van Afghanistan.
Een Pakistaanse journalist van het dagblad *Dawn* zegt Osama Bin Laden te hebben geïnterviewd. De journalist was geblinddoekt, na een urenlange rit, bij Bin Laden gebracht. Bin Laden had gezegd naar de bergen te zullen trekken om de strijd tegen Amerika voort te zetten.
In het Oezbeekse Termez begint het Wereld Voedsel Programma (WFP) met het transport van duizenden tonnen meel via de weer opengestelde Vriendschapsbrug over de Amu Daryarivier. De hulp is bestemd voor Mazar-i-Sharif en dorpen in noord-Afghanistan.

13 november:
De Alliantie besluit haar razendsnelle opmars toch met de verovering van Kabul, nadat Talibaantroepen op de vlucht zijn geslagen. De strijders worden door de bevolking

van Kabul met gejuich begroet. In de bevrijde steden vieren inwoners het vertrek van de Talibaan met zang en dans op straat. Mannen staan in de rij bij de kappers om hun baard te laten afscheren en sommige vrouwen wagen zich zonder de allesbedekkende burqa op straat. Meisjesscholen openen sinds jaren weer hun deuren.

De Talibaan trekken zich verder terug naar hun laatste bolwerk Kandahar, ondanks een oproep van mullah Omar om door te vechten. De Amerikanen zetten de bombardementen op Kandahar en Kunduz, waar nog veel Talibaanstrijders zitten, voort. Het Afghaanse persbureau *AIP* meldt op 20 november dat bij die aanvallen vijf burgers om het leven zijn gekomen.

De Pakistaanse president Musharraf spreekt zijn bezorgdheid uit over de inname van Kabul en roept op tot het instellen van een veiligheidszone in Kabul. Volgens hem hebben strijders van de Alliantie zich na de inname van Mazar-i-Sharif schuldig gemaakt aan 'gruwelijkheden'. Ook ex-koning Zahir Sjah bekritiseert het eigenmachtige optreden van de Alliantie.
President Bush overlegt met zijn Russische ambtsgenoot Poetin en leiders van Afghanistans buurlanden (het zogenoemde '6+2 overleg') en VN-functionarissen over de toekomstige situatie in het land. Zij dringen aan op een spoedig overleg tussen de speciale VN-gezant voor Afghanistan, Lakhdar Brahimi, en de Afghaanse leiders over een interim-regering omdat ze een machtsvacuüm vrezen. Ze zien voor de VN vooral een ondersteunende rol, bijvoorbeeld in de vorm van veiligheidstroepen, weggelegd.

14 november:
De Talibaan geven de oostelijke stad Jalalabad op. In Kabul houden Amerikaanse commando's toezicht op de naleving van de mensenrechten door de Alliantie. Ook komen de eerste buitenlandse hulpverleners van het Rode Kruis in de stad aan.
Niettemin worden voormalige aanhangers van de Talibaan en buitenlandse strijders door leden van de Noordelijke Alliantie opgejaagd en vermoord. Ook uit Mazar-i-Sharif komen steeds meer berichten over moordpartijen en plunderingen door soldaten van de Alliantie. Volgens de VN zijn meer dan 100 jonge Talibaan-aanhangers, die schuilden in een school, vermoord. De Alliantie ontkent alle berichten.

Rond Kandahar zou inmiddels een opstand tegen de Talibaan zijn begonnen en sprake zijn van hevige gevechten. Mullah Omar laat via de radio weten dat hij nog steeds in de stad is. Volgens eerdere berichten was hij naar Pakistan gevlucht. Ook Bin Laden zou nog steeds in Afghanistan zijn, zeggen de Talibaan. De VS zetten nog meer speciale eenheden in om Bin Laden en leiders van Al-Qaeda op te sporen.

VN-gezant Brahimi zegt dat hij een interim-regering voor twee jaar voorziet, gesteund door een internationale vredesmacht.

14-15 november:
De VN-Veiligheidsraad neemt een resolutie aan over de installatie van een 'breed samengestelde, multi-etnische en representatieve' interim-regering in Afghanistan en garantie voor veiligheid in het land. In de resolutie wordt niet gerept over een internationale vredesmacht, maar verschillende landen, waaronder Groot-Brittannië en Frankrijk, hebben troepen aangeboden om de orde in het land te bewaken. De VN dringen aan op een spoedig overleg tussen de Afghaanse leiders en VN-gezant Brahimi.

Pakistan stuurt troepen naar de Pakistaans-Afghaanse grens om te voorkomen dat vluchtende Talibaanstrijders en leden van Al-Qaeda Pakistan binnendringen.
Volgens de Pathaanse leider Karzai is de bevolking van Kandahar in opstand gekomen tegen de Talibaan. Mullah Omar bevestigt dat de Talibaan nog maar een paar van de meer dan twintig provincies in handen hebben. Duizenden Pathanen, die eerder uit Afghanistan waren gevlucht, zijn in konvooien vanuit de Pakistaanse stad Peshawar teruggekeerd naar Afghanistan om te vechten tegen de Talibaan.
De Amerikanen voeren opnieuw luchtaanvallen uit op Kunduz, waar enkele duizenden Talibaan en hun buitenlandse medestrijders, onder wie Pakistanen, Arabieren en Tsjetsjenen, zich verschanst hebben.

In Kabul worden acht buitenlandse en zestien Afghaanse medewerkers van de christelijke organisatie Shelter Now bevrijd uit de gevangenis. Zij waren daar achtergelaten toen de Talibaan op de vlucht sloegen.

In een woning in Kabul worden Arabische en Engelse documenten gevonden die erop wijzen dat het huis als centrum voor Al-Qaeda werd gebruikt. Het gaat om boeken en papieren met informatie over het plaatsen van bommen, guerrillatraining en scheikunde. In een van de kamers wordt een primitief laboratorium aangetroffen.
Volgens omwonenden was het huis een verzamelpunt voor buitenlandse strijders. Een van hen had ook Bin Laden diverse malen gesignaleerd.

17 november:
VN-gezant Brahimi klaagt dat er nog weinig schot zit in het overleg over de toekomst van Afghanistan tussen de verschillende leiders. Dat komt vooral omdat de Noordelijke Alliantie niet meewerkt en te veel in beslag wordt genomen door de situatie in Kabul, aldus Brahimi.
In verschillende plaatsen in Afghanistan is inmiddels onenigheid ontstaan tussen etnische groeperingen over het bestuur van veroverde steden en gebieden.

De Amerikaanse regering bevestigt dat bij luchtaanvallen in Afghanistan Mohammed Atef om het leven is gekomen. Atef, een uit Egypte afkomstige politieman, was het hoofd militaire zaken van Al-Qaeda en een van Bin Ladens naaste medewerkers. Volgens de Amerikanen was hij nauw betrokken bij de aanslagen op de Amerikaanse ambassades in Afrika (1998) en die van 11 september. Hij stond al jaren op de lijst van meest gezochte terroristen.

18 november:
De minister van Buitenlandse zaken van de Noordelijke Alliantie, Abdullah Abdullah, laat de eis dat het overleg over een regering in Kabul moet plaatsvinden, vallen.
In Kabul worden na vijf jaar de tv-uitzendingen hervat.

19 november:
De Arabische krant *Al-Hayat* bericht dat leden van Al-Qaeda 300 Talibaanstrijders in Kunduz hebben vermoord, omdat zij wilden onderhandelen over overgave aan de Alliantie. Volgens de Britse *Sunday Times* zijn 150 Talibaanleden vermoord nadat duizenden Talibaan waren overgelopen naar de Alliantie. Achter de moordpartijen zouden buitenlandse strijders zitten, die bang zijn voor hun hachje bij een Talibaannederlaag.
In en rond Kunduz vinden de zwaarste bombardementen tot nu toe plaats. Daarbij wordt een school getroffen, hetgeen het leven kost aan meer dan tien burgers.

Vluchtelingen uit Kunduz zeggen dat buitenlandse strijders de stad terroriseren. Sommigen van hen zouden uit angst in handen van de Alliantie te vallen zelfmoord plegen.
De Amerikaanse minister van Defensie Donald Rumsfeld zegt te hopen dat de buitenlanders worden gedood of gevangengenomen. De VS tasten intussen nog steeds in het duister omtrent de verblijfplaats van Bin Laden.

De Noordelijke Alliantie verklaart zich bereid tot deelname aan het overleg over een interim-regering in Duitsland.

20-21 november:
Buitenlandse journalisten bevestigen de dood van vier collega's. De vier reisden met een konvooi van de Alliantie van Jalalabad naar Kabul toen zij in een nauwe bergpas werden overvallen en doodgeschoten. Het gaat om een Australische cameraman, een Afghaanse fotograaf van persbureau *Reuters*, een verslaggeefster van het Italiaanse dagblad *Corriere della Sera* en een verslaggever van het Spaanse dagblad *El Mundo*.
Volgens een militaire commandant in Kabul zijn de daders gewone bandieten en geen Talibaan of andere strijders.

Het Wereld Voedsel Programma hervat voedseltransporten vanuit het Pakistaanse Peshawar.
Internationale hulporganisaties roepen op tot het zenden van grondtroepen naar Afghanistan om voedselkonvooien te beschermen tegen roversbenden.
De Vriendschapsbrug tussen Oezbekistan en Afghanistan wordt op last van de Amerikanen gesloten. De VS geven de jacht op Bin Laden prioriteit boven alle andere activiteiten in Afghanistan. Het voedseltransport vanuit Termez vindt nu weer mondjesmaat via boten plaats.
Steeds meer hulporganisaties en regeringsfunctionarissen die belast zijn met (ontwikkelings)hulp, bekritiseren de VS vanwege de lage prioriteit die zij aan humanitaire hulp geven en vragen om militaire bijstand. Met name Groot-Brittannië, dat eerder had gesproken over de inzet van 6.000 manschappen voor humanitaire missies, voelt zich door Amerika in verlegenheid gebracht. De VS zijn daarentegen huiverig voor grootschalige inzet van troepen, vanwege de weerstand die er met name bij de Noordelijke Alliantie tegen buitenlandse strijdkrachten heerst. Washington wil liever eerst de uitkomst van het overleg in Duitsland afwachten. Hoe langer dat overleg echter duurt, hoe groter de kans is dat dichtgesneeuwde passen en wegen voedseltransporten verhinderen.

22-24 november:
Kunduz wordt opnieuw zwaar bestookt door de Alliantie nadat onderhandelingen over overgave zijn mislukt.
Het Internationale Rode Kruis vraagt de Noordelijke Alliantie de mensenrechten te respecteren na inname van de stad. De hulporganisatie is bang voor wreedheden door de Alliantie. Het Rode Kruis heeft eerder in Mazar-i-Sharif honderden lijken aangetroffen.

Het voormalige hoofd van de Talibaan-inlichtingendienst, mullah Mohammad Khaksar, zegt te zijn overgelopen naar de Alliantie en mee te zullen helpen in de jacht op Bin Laden.
Ex-president Burhanuddin Rabbani zegt dat Talibaanfunctionarissen tegen wie nauwelijks aanklachten zijn, op individuele basis kunnen deelnemen aan een toekomstige regering.

25-27 november:
Honderden Amerikaanse mariniers landen vlakbij Kandahar. In de volgende dagen wordt in Kandahar en andere plaatsen in Afghanistan gevochten tussen de Amerikaans-Afghaanse alliantie en de Talibaan en hun buitenlandse aanhangers. De mariniers weten een aanval van de Talibaan op het vliegveld van Kandahar te verijdelen.

De Noordelijke Alliantie neemt Kunduz in. Daarbij worden honderden Talibaanstrijders gedood. Dat is in strijd met een kort daarvoor gemaakte afspraak tussen de Alliantie en de Talibaan om achtergebleven soldaten te sparen. Leden van de Alliantie beweren echter dat deze soldaten begonnen waren met schieten.
Volgens onbevestigde berichten van inwoners zijn gedurende de afgelopen dagen buitenlandse leden van de Talibaan en Al-Qaeda per vliegtuig gevlucht.

In een fort in Mazar-i-Sharif komen gevangen Talibaan en buitenlandse strijdmakkers in opstand tegen troepen onder leiding van generaal Dostam. De opstand loopt uit op een bloedbad, waarbij bijna de helft van de circa 800 gevangenen het leven laat. Tegelijkertijd wordt het fort door de Amerikanen zwaar gebombardeerd. Tijdens de gevechten raken vijf Amerikaanse militairen gewond nadat zij getroffen worden door een verdwaalde bom. Ook wordt een CIA-officier gedood.

In Taloqan wordt een Zweedse cameraman van de zender TV4 doodgeschoten tijdens een roofoverval op het huis dat hij met collega's heeft gehuurd. Dat brengt het aantal vermoorde journalisten in Afghanistan op acht. Een Britse verslaggeefster raakte eerder zwaargewond toen een Talibaansoldaat die zij interviewde, zichzelf met een granaat opblies.
De European Broadcasting Union (EBU) besluit alle journalisten uit gevaarlijke gebieden terug te halen. Alleen in Kabul blijven journalisten achter.

Voor het eerst sinds de Sovjet-invasie van 1979 arriveren in Kabul Russische troepen. Zij zullen zich bezighouden met humanitaire taken.

27 november:
In het Duitse Bonn begint een conferentie over de toekomst van Afghanistan. De circa 30 deelnemers, een bont mengsel van Tadzjieken, Pathanen, Oezbeken en Hazara's, behoren tot delegaties van de Noordelijke Alliantie, de monarchisten, Afghanen uit het buitenland en Pathanen die naar Pakistan zijn gevlucht.
Volgens een delegatielid moet binnen drie dagen een akkoord op tafel kunnen liggen.
De Talibaan zijn echter niet vertegenwoordigd. Met name Pakistan had aangedrongen op deelname van gematigde Talibaan. Waarnemers zien ook de afwezigheid van leidende figuren als generaal Dostum en president Rabbani als een zwak punt.

De Belgische justitie maakt bekend dat de aanslag op verzetsleider generaal Masoud in september, vanuit België was georganiseerd. De daders, vermoedelijk Tunesiërs, waren in het bezit van gestolen Belgische paspoorten. Eén van de Tunesiërs verbleef ook in België.

28 november:
Het Amerikaanse ministerie van Defensie zegt bij een bombardement op Kandahar twee gebouwen te hebben getroffen die mogelijk gebruikt werden door leiders van

Afghanistan

Al-Qaeda. Door de verhevigde luchtaanvallen op Kandahar en de aangrenzende provincie Helmand zijn opnieuw duizenden inwoners op de vlucht geslagen richting Pakistan.

De Afghaanse delegaties in Bonn zijn het erover eens dat snel een multi-etnische regering moet worden geïnstalleerd. Daarbij moet een rol voor de voormalige koning Zahir Sjah zijn weggelegd, zonder dat dat terugkeer van de monarchie betekent.
De regering zou in maart 2002 de Loya Jirga moeten organiseren, de traditionele vergadering van stamhoofden, krijgsheren en geestelijk leiders. Die moet dan binnen twee jaar een grondwet goedkeuren en verkiezingen voorbereiden. De onderhandelaars denken nog enkele dagen nodig te hebben voor een akkoord.

Afghaanse vrouwen demonstreren buiten het conferentieoord voor meer vrouwenrechten in Afghanistan. Vele vrouwen vrezen dat het vertrek van de Talibaan hun situatie niet zal verbeteren. Secretarisgeneraal van de VN Kofi Annan spreekt zich in een toespraak tot de Afghaanse delegaties nadrukkelijk uit voor verbetering van de positie van de vrouw in Afghanistan.

29-30 november:
Buitenlandse journalisten bezoeken het fort in Mazar-i-Sharif, waar soldaten van de Alliantie lijken van Talibaangevangenen beroven, voordat die door medewerkers van het Rode Kruis worden afgevoerd. Bij veel Talibaan zijn de handen op de rug gebonden.
Amnesty International, het Rode Kruis en de VN willen een onderzoek naar de gebeurtenissen rond de opstand laten instellen. Volgens hen biedt de Geneefse conventie over de bescherming van krijgsgevangenen daar voldoende aanleiding voor.
Woordvoerders van de Amerikaanse en Britse regering ontkennen dat er sprake was van een bloedige wraakactie en vinden een onderzoek niet nodig. Volgens hen moesten de gevangenen in toom worden gehouden omdat ze gewapenderhand probeerden uit te breken.

Kandahar is door oppositietroepen volledig omsingeld. Pathanen hebben bijna het vliegveld veroverd, gesteund door Amerikaanse luchtaanvallen. Hun leider Gul Agha waarschuwt de Noordelijke Alliantie zich afzijdig te houden van de strijd in de regio.

De Amerikanen gaan hun aandacht nu richten op de grotten van Tora Bora, een berggebied in het oosten van Afghanistan. Zij vermoeden dat Bin Laden zich daar schuilhoudt.
Vice-president Dick Cheney bevestigt dat de Noordelijke Alliantie Ahmed Omar Abdel Rahman heeft gevangengenomen. Rahman, een zoon van de leider van de islamitische strijdgroep Jihad, gaf guerrillatrainingen bij Al-Qaeda.

Tijdens de conferentie in Bonn spreken de meeste delegatieleden zich uit tegen de komst van een internationale vredesmacht. Ook over de rol van Zahir Sjah bestaat onenigheid. De Noordelijke Alliantie wil daarvoor eerst de Loya Jirga afwachten. Haji Abdul Qadir, gouverneur van de provincie Nangarhar en een van de belangrijkste Pathanenleiders, verlaat boos de conferentie.

(Vorige berichten pag. 685/2 e.v. - 2001)

China

CHINA

BINNENLAND

Ruim 1700 arrestaties wegens drugsbezit en drugshandel

In twee maanden tijd werden in Hongkong, Macao en Zuid-China bijna 1.600 mensen gearresteerd wegens drugsbezit en 109 wegens drugshandel. De Chinese politie zei dit op 6 november 2001. Het overgrote deel van de arrestaties was in China verricht.
De politiekorpsen van de drie gebieden hadden tot samenwerking besloten omdat het drugsgebruik onder jongeren er alarmerend snel toenam. De arrestaties werden verricht in disco's, bars en op houseparty's. De politie nam o.a. heroïne, wiet, ecstasy en cocaïne in beslag.

Opnieuw tientallen doden bij mijnongelukken

China beleefde half november 2001 vijf mijnongelukken in anderhalve week tijd. Het grootste ongeluk vond plaats in een kolenmijn nabij de stad Datong in de provincie Shanxi. Hier vielen zeker 58 doden. Enkele dagen later op 22 november 2001 waren 14 mijnwerkers nog altijd niet bevrijd.
De autoriteiten sloten na de ramp bij Datong alle mijnen in Shanxi voor veiligheidsinspecties. Toch kwamen in het district Zhongyang op 22 november nog eens 26 mensen om bij een explosie in een mijn die illegaal was opengebleven.

S.A.R. HONGKONG

Hongkong voert jacht op buitenlandse zwartwerkers op

Op 28 november 2001 maakte een woordvoerder van de immigratieautoriteiten bekend dat Hongkong in 2001 de jacht op buitenlandse zwartwerkers had opgevoerd. In de eerste tien maanden van dat jaar werden 6.300 illegale werknemers gearresteerd, tegenover 5.715 in heel 2000. Het overgrote deel van hen was uit China afkomstig.
Het werkloosheidspercentage in Hongkong bedroeg inmiddels 5,5 procent en volgens economen zou dit nog verder toenemen. De jacht op zwartwerkers werd vooral opgevoerd omdat zij op de arbeidsmarkt oneerlijke concurrentie zouden vormen voor legale en daardoor duurdere werknemers.

TIBET

Lhasa krijgt status van speciale economische zone

De Engelstalige Chinese krant *China Daily* meldde op 4 november 2001 dat de Tibetaanse hoofdstad Lhasa zou worden uitgeroepen tot zgn. speciale economische zone.
In de afgelopen twee decennia had China in verscheidene delen van het land speciale economische zones gevestigd. Deze hadden een soepelere economische wetgeving dan de rest van het land, in de hoop binnenlandse en buitenlandse investeerders aan te trekken.
Het belangrijkste lokmiddel voor Lhasa werd een belasting van 15 procent, tegenover 33 procent elders. Welk type industrie Peking naar Lhasa hoopte te trekken, meldde de *China Daily* niet.
Lhasa ligt bijna 4000 meter boven zeeniveau. De regio is dunbevolkt en economisch weinig ontwikkeld, maar Peking verwachtte dat de nieuwe regeling tot modernisering zou leiden. Voor ditzelfde doel had Peking eerder in 2001 al besloten om ca. 4,2 miljard euro uit te trekken voor ongeveer honderd bouwprojecten in de regio ten noorden van de Himalaya, waarvan het overgrote deel zou gaan naar de eerste spoorlijn van Tibet.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

China officieel toegelaten tot WTO

Na jaren onderhandelen accepteerden de 142 lidstaten van de Wereldhandelsorganisatie WTO op 10 november 2001 China als nieuwe lidstaat. Dit gebeurde op een tweejaarlijkse ministersvergadering in de golfstaat Qatar. Het ging hier om een formaliteit omdat de feitelijke goedkeuring al op 15 september 2001 te Genève was gegeven.
De besprekingen over het Chinese toetreden tot de GATT – de voorloper van de WTO – waren reeds begonnen in 1987. Vanwege wereldwijde protesten tegen het bloedbad op het Plein van de Hemelse Vrede te Peking twee jaar later, werden ze echter gestaakt. Hoewel ze in 1990 alweer werden hervat, bleef de herinnering aan het bloedbad de hele jaren negentig door een barrière op de weg naar het lidmaatschap. Vooral het Amerikaanse Congres en mensenrechtengroeperingen wisten de Chinese toetreding lang tegen te houden. De belangrijkste Chinese onderhandelaar over de WTO, Long Yontu, verweet de VS dikwijls dat ze de bilaterale onderhandelingen over het Chinese toetreden misbruikten voor politieke doelen.
Afgezien van de mensenrechtenproblematiek hadden veel lidstaten het toetreden vertraagd omdat ze de Chinese markt niet open en vrij genoeg vonden. China was formeel nog altijd communistisch en een groot deel van het bedrijfsleven was anno 2001 nog in handen van de staat. Zij hadden uiteindelijk toch ingestemd op voorwaarde dat China zijn economische en financiële systeem verregaand zou liberaliseren en zich zou blootstellen aan internationale concurrentie.
Ondanks alle bezwaren was China door bijna alle lidstaten van de WTO steeds gezien als de grote afwezige binnen de organisatie, omdat het met 1,3 miljard inwoners 20 procent van de wereldbevolking herbergde. 'Als mensen later in deze eeuw terugkijken op deze dag zullen ze, denk ik, concluderen dat de toelating van China tot de WTO een beslissende stap was in het totstandkomen van een mondiale economie en een mondiaal commercieel systeem', zei de Amerikaanse handelsvertegenwoordiger Robert Zoellick die dikwijls namens zijn land met China over de toelating had onderhandeld. Of, zoals de Franse minister van Financiën Laurent Fabius opmerkte: 'De W van WTO was discutabel zo lang China er geen deel van uitmaakte.'
De Chinese Handelsminister Shi Guangsheng zei dat het lidmaatschap wat zijn land betrof als symbool gezien mocht worden voor de bereidheid om de ruim twintig jaar eerder begonnen economische hervormingen, versneld voort te zetten en het ooit zo gesloten China te openen naar de rest van de wereld.

NATUUR EN MILIEU

China wil handel in bedreigde diersoorten harder aanpakken

De Chinese tv-zender *CCTV* meldde op 27 november 2001 dat in de zuidwestelijke provincie Yunnan twee Chinezen en een Birmees waren opgepakt wegens het stropen en smokkelen van bedreigde diersoorten. Ze stroopten de dieren in Myanmar en verkochten ze in China. Bij aanhouding nabij de grens reden ze in een vrachtwagen met 23 Bengaalse tijgers, 33 luipaarden en 134 met uitsterving bedreigde zeeotters.
De bonthandel en de traditionele Chinese farmaceutische industrie waren de belangrijkste afnemers. Het stropen van bedreigde diersoorten stond in China bekend als een tamelijk risicoloze en zeer lucratieve bezigheid. *CCTV* kondigde aan dat de autoriteiten harder zouden gaan optreden.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Buitenlandse demonstranten voor Falun Gong gearresteerd

Op 20 november 2001 demonstreerden 35 buitenlandse leden van de Falun Gong op het Plein van de Hemelse Vrede te Peking. Ze hielden een sit-in en ontvouwden spandoeken waarop ze het geweld en terreur veroordeelden waarmee de in China verboden Falun Gong zou worden onderdrukt. Ze werden vrijwel onmiddellijk gearresteerd. Daarbij werd volgens de demonstranten een vrouw bewusteloos geslagen.
Al spoedig waren de demonstranten weer op vrije voeten. Op 22 november meldden de Chinese autoriteiten dat ze allemaal het land waren uitgezet. De demonstraten kwamen uit o.a. de VS, Duitsland en Zweden.

'Opnieuw aanhangers Falun Gong dood in gevangenissen'

Het in de VS gebaseerde voorlichtingscentrum van de Falun Gong zei op 28 november 2001 dat opnieuw zeven leden van de groepering in Chinese gevangenissen om het leven waren gekomen door marteling, te zware dwangarbeid en slaag. Een man zou zijn overleden nadat hij van vier trappen was afgegooid.
Volgens het informatiecentrum waren sinds het verbod op de Falun Gong ca. 50.000 volgelingen naar werkkampen, gevangenissen en psychiatrische inrichtingen gestuurd en ca. 300 van hen waren daar overleden.

Campagne tegen illegale katholieke kerk geïntensiveerd

China intensiveerde in oktober 2001 een al twee jaar lopende campagne genaamd 'operatie 816' om leden van de ondergrondse katholieke kerken ertoe te bewegen de officiële patriottische staatskerk te erkennen. Autoriteiten uit de provincie Shaanxi zeiden dit op 30 november 2001. China kende godsdienstvrijheid in zoverre religieuze groeperingen waren aangesloten bij de officiële patriottische staatsorganen voor religie. Het erkennen van de paus als religieus leider was verboden.
'De operatie is eerder een educatieve campagne dan een vorm van harde onderdrukking', aldus de Communistische Partij te Shaanxi. 'Het gaat erom de illegale kerken bij de patriottische kerk onder te brengen (...) Ze hoeven alleen maar te tekenen dat ze overlopen naar de patriottische kerk. We hebben al cursussen georganiseerd om hen te onderwijzen.'

Enkele dagen eerder had het katholieke persbureau *Fides* gemeld dat de politie van Shaanxi bisschop Lucas Li Jingfeng van de ondergrondse rooms-katholieke kerk had gearresteerd. Een ondergronds klooster en twee conventen zouden zijn gesloten omdat de monniken en nonnen weigerden zich van de paus af te keren. Twaalf priesters zouden tot heropvoeding zijn veroordeeld.

Volgens *Fides* had Shaanxi een goed georganiseerde ondergrondse kerk met 20.000 aanhangers. Het persbureau zei dat China eerst de ondergrondse katholieke kerk wilde neerslaan, voor het inging op het voorstel van de paus in oktober 2001 om de diplomatieke betrekkingen tussen China en Vaticaanstad te herstellen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rusland en China gaan samen terrorisme bestrijden

China en Rusland besloten op 30 november 2001 te Peking dat ze elkaar zouden helpen bij de strijd tegen terrorisme, 'ongeacht waar het gebeurt of wie erachter zit'. Het Chinese persbureau *Xinhua* meldde dit die dag.
Minister Tang van Buitenlandse zaken noemde de samenwerking een belangrijk element in het 'strategisch partnerschap' van Rusland en China. *Xinhua* zei dat er geen cultuur, religie of etnische groep bestond die in het bijzonder met terrorisme geassocieerd kon worden. Maar omdat Peking eerder had gezegd dat Chinese acties tegen opstandige Uyguren in de provincie Xinjiang en het Russische optreden in Tsjetsjenië tot op grote hoogte vergelijkbaar waren met de Amerikaanse strijd tegen het terrorisme, namen analisten aan dat de samenwerking in principe was gericht tegen separatistische groeperingen in Centraal-Azië. Peking en Moskou zeiden dat de rebellen in Xinjiang en Tsjetsjenië evenals de terroristen die op 11 september in de VS aanslagen pleegden, waren opgeleid in trainingskampen van de moslimfundamentalist Osama bin Laden te Afghanistan.
Ondanks felle kritieken van mensenrechtenorganisaties zagen Rusland en China de Amerikaanse strijd tegen terrorisme als vrijbrief om hard op te treden tegen separatisten in eigen land.

(Vorige berichten pag. 696/3 - 2001)

IRAN

BINNENLAND

Uitstel bij beëdiging Khatami

Op 8 augustus 2001 werd Mohammad Khatami voor de tweede maal ingezworen als president, nadat hij de presidentsverkiezingen van 8 juni had gewonnen. De ceremonie waarbij Khatami meer democratie beloofde en meer verantwoordelijkheid van de regering naar het volk, was drie dagen uitgesteld door het hoofd van de rechtspraak, ayatollah Mahmoud Hashemi Shahroudi, vanwege een ruzie tussen Shahroudi en een aantal reformistische parlementariërs over de sluiting van het dagblad *Hambastegi*. In het blad stond een interview met parlementslid Rasoul Mehparvar, die Shahroudi (een Irakees) bekritiseerde omdat hij te weinig oog zou hebben voor Iran en de rechtspraak om zeep hielp.
Een andere kwestie was de verkiezing van twee leden van de Raad van Wachters. Het parlement vond de kandidaten die door de Raad waren voorgedragen, onervaren en bevooroordeeld. Volgens de Raad kon de beëdiging niet plaatsvinden zolang er geen kandidaten waren gekozen. De hoogste leider ayatollah Ali Khamenei besliste vervolgens dat de kandidaten met de meeste stemmen zitting konden nemen in de Raad, ongeacht of zij een meerderheid hadden. Daarna werden twee conservatieve kandidaten met 67 respectievelijk 62 van de 249 stemmen in de Raad gekozen.

Politie wil 'sociale verdorvenheid' aanpakken

Medio augustus 2001 maakte de Iraanse politie bekend harde actie te zullen voeren tegen 'sociale verdorvenheid'. Winkeliers die luide muziek draaiden, honden of apen (onreine dieren volgens de islam) verkochten of dameslingerie en naakte etalagepoppen etaleerden, zouden worden gearresteerd. Maar na protesten van de oppositie zei de politie op 20 augustus 2001 haar campagne te beperken tot het bestrijden van illegale activiteiten.

Politie moet zich buiten privé-leven burgers houden

Op 29 september 2001 zei het hoofd van de politie, brigadier-generaal Mohammad Baqer Qalibaf, dat hij de politie bevolen had zich niet te bemoeien met het privé-leven van burgers. Hij zei dat burgers recht hadden op persoonlijke vrijheid en levensstijl, mits deze niet het openbare leven schaadde. Qalibaf zei niet of dit een einde betekende aan de invallen op westers getinte feesten en de inbeslagnames van alcohol en satellietschotels.

Politie gaat bezit satellietschotels aanpakken

Op 27 oktober 2001 zei de politie jacht te zullen maken op satellietschotels nadat in Teheran en andere steden rellen waren uitgebroken na een voetbalwedstrijd op tv. Jongeren gingen massaal de straat op en richtten vernielingen aan na een overwinning van Iran op de Verenigde Arabische Emiraten. Eerder die maand hadden wedstrijden tussen Iran en Bahrein en Irak soortgelijke onrust veroorzaakt. De politie arresteerde honderden jongelui.
Volgens een rechter van de Revolutionaire rechtbank zaten oppositiegroepen in het buitenland achter de uitzendingen die via satellieten ontvangen werden. Hij kondigde harde actie aan tegen de arrestanten.
Iran had in de jaren negentig satellietschotels verboden om westerse invloeden tegen te gaan, maar onder het bewind van president Khatami was dat verbod geleidelijk genegeerd.

Vrije toegang tot internet beknot

Begin november 2001 nam de Hoogste raad voor de Culturele revolutie een resolutie aan, waarin zij het staatstelecommunicatiebedrijf TCI als exclusieve internetprovider aanwees. Particuliere providers kregen zes maanden de tijd om hun aansluitingen aan de nieuwe situatie aan te passen.
De Iraanse Associatie van internetserviceproviders beklaagde zich over het besluit omdat dat volgens haar investeringen in de IT-sector afremde en tot banenverlies zou leiden. Het TCI-netwerk functioneerde bovendien slecht en was overbelast. Anderen beschuldigden de TCI van een monopolie of beschouwden de maatregel als een vorm van censuur.
Internet was in Iran een relatief nieuw medium, maar het afgelopen jaar was het aantal gebruikers verdrievoudigd tot een geschatte 450.000, waarvan 60.000 abonnees.

Kabinet benoemd

Op 22 augustus 2001 ging het parlement akkoord met de samenstelling van het nieuwe kabinet. Verschillende parlementsleden hadden eerst nog bezwaren gehad omdat de nieuwe regeringsploeg niet radicaal genoeg was.
President Khatami riep op tot meer samenwerking tussen het parlement, de regering en de rechtspraak. Hij haalde scherp uit naar de rechtspraak die verschillende parlementsleden had laten veroordelen wegens kritische uitlatingen in het parlement. Meer dan 170 parlementsleden dienden bij Khatami een petitie in, waarin zij het recht op vrije meningsuiting eisten. Khatami pleitte

Samenstelling Iraanse regering (23 augustus 2001)

President
Mohammad KHATAMI

Opperste leider van de Islamitische Republiek
Ayatollah Ali KHAMENEI

Hoofd van de Raad van politieke geschiktheid
Akbar Hashemi RAFSANJANI

Hoofd van de rechtspraak
Ayatollah Mahmoud HASHEMI-SHAHROUDI.

eerste vice-president
Hassan HABIBI

Vice-president en hoofd van de Kernenergie-organisatie
Gholamreza AGHADEH
Vice-president en hoofd van Staatsorganisatie voor Planning en Bestuur
Mohammad Reza AREF
Vice-president en hoofd van de Organisatie voor Milieubescherming
Masoumeh EBTEKAR
Vice-president en hoofd van Uitvoerende zaken
Mohammad HASHEMI
Vice-president en hoofd van de Organisatie voor Fysieke training
Mostafa HASHEMITABA
Vice-president en hoofd van Wets- en Parlementszaken
Mohamma Ali SADOUQI

Ministers:
Arbeid en Sociale zaken
Safdar HOSSEINI
Binnenlandse zaken
Abdolvahed MOUSAVI-LARI
Buitenlandse zaken
Kamal Kharrazi
Coöperaties
Ali SOUFI
Cultuur en Islamitische voorlichting
Ahmad MASJEDJAMEI
Defensie
Ali SHAMKHANI
Economie en Financiën
Tahmasb MAZAHERI
Energie
Habibollah BITARAF
Handel
Mohammad SHARIATMADARI
Hoger onderwijs
Mostafa MOIN
Huisvesting en Stedelijke ontwikkeling
Ali ABDOLALIZADEH
Industrie en Mijnbouw
Eshaq Jahangiri
Informatie en Binnenlandse veiligheid
Ali Yunesi
Justitie
Esmail SHOUSHTARI
Landbouw
Mahmoud HOJJATI
Olie
Bijan Namdar ZANGANEH
Onderwijs
Morteza HAJI
Post en Telecommunicatie
Ahmad MOTAMEDI
Wegen en Transport
Ahmad Khorram
Welzijn
Masoud PEZESHKIAN

Parlementsvoorzitter
Mehdi Karroubi

Gouverneur Centrale bank
Mohsen Nourbakshi.

voorts voor minder afhankelijkheid van olie-inkomsten en meer ontspanning met het westen.

Dode bij rellen in provincie Khorasan

Op 30 augustus 2001 braken in Sabzevar in de provincie Khorasan hevige rellen uit, waarbij één jongen werd doodgeschoten en tientallen gewonden vielen. De politie arresteerde meer dan honderd personen. Aanleiding voor de onrust was een demonstratie tegen een regeringsvoorstel om Khorasan in drie afzonderlijke provincies op te delen. De regering hoopte daardoor bureaucratie en armoede een halt toe te roepen. De inwoners van Sabzevar wilden echter vier provincies met Sabzevar als één der hoofdsteden. Zij hoopten dat de stad dan extra geld zou krijgen en welvarender zou worden.
De demonstranten blokkeerden wegen, staken autobanden in brand en bestormden openbare gebouwen, waaronder het kantoor van de gouverneur en een religieuze school. Winkeliers staakten maar moesten enkele uren later op bevel van de rechter hun zaken weer openen. In het nabijgelegen Qaen hielden enkele honderden jongeren een vreedzame demonstratie tegen het regeringsplan.

Dissidenten vrijgelaten

Op 18 september 2001 liet de Revolutionaire rechtbank zes intellectuelen op borgtocht vrij. Een datum voor hun rechtszaak werd niet bekendgemaakt. De zes, waaronder een moslimgeleerde en een professor natuurkunde, waren samen met tientallen andere intellectuelen in april opgepakt omdat zij banden zouden hebben met verboden politieke bewegingen.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Relatie met Westen blijft stroef

Op 25 september 2001 had de Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw een ontmoeting met president Mohammad Khatami tijdens een bezoek aan Iran. Het bezoek was onderdeel van een rondreis door het Midden-Oosten om bondgenoten voor de strijd tegen het terrorisme te winnen. Aanleiding voor die strijd waren de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten van 11 september. Als hoofdverdachte werd de in Afghanistan verblijvende terrorist Osama bin Laden gezien.
Straw vroeg Khatami om advies over Afghanistan en zei dat Engeland bewijzen over de daders achter de aanslagen zou doorspelen naar Iran. Khatami sprak zich uit voor intensieve, internationale samenwerking tegen het terrorisme, waarbij Iran ook betrokken moest worden, maar waarschuwde voor vergeldingsacties die het Afghaanse volk zouden treffen.
Iran, dat de aanslagen scherp had veroordeeld, was voor het afzetten van het Talibaanregime in Afghanistan maar liet zich niet uit over militaire acties in dat land. Daarbij speelde ook bezorgdheid over nieuwe vluchtelingenstromen naar Iran mee. In Iran verbleven al ruim 1,5 miljoen Afghanen.
Straw zei dat Iran zich niet te veel zorgen moest maken over een nieuwe golf Afghaanse vluchtelingen en anti-islamitische gevoelens in het westen. Hij zegde Iran 650.000 pond (ca. 1.064.000 miljoen euro) toe voor de strijd tegen drugshandel.
Khatami liet na het bezoek van Straw de Hoogste Nationale Veiligheidsraad in een spoedberaad bijeenkomen. Deze werd voorgezeten door religieus leider ayatollah Ali Khamenei, hetgeen ongebruikelijk was. Khamenei zei later dat Iran geen steun zou verlenen aan een Amerikaanse aanval op Afghanistan.
De voormalige Iraanse president Akbar Hashemi Rafsanjani zei op 28 september 2001 dat Iran en de VS in een antiterreurcoalitie konden samenwerken als deze werd geleid door de Verenigde Naties. Volgens Rafsanjani hadden de VS met hun krijgshaf-

tige taal een anti-islamitische stemming gecreëerd in het Westen. Hij riep de VS op meer druk uit te oefenen op Israël dat volgens hem van de situatie gebruik maakte door harder op te treden tegen de Palestijnen. Volgens de staatsradio had minister van Buitenlandse zaken Kamal Kharrazi telefonisch met secretaris-generaal van de VN Kofi Annan gesproken over een rol van de VN bij een coalitie.

Vluchtelingenstroom uit Afghanistan blijft uit

Op 9 oktober 2001 zei een woordvoerder van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR dat sinds het begin van de Amerikaanse aanvallen op Afghanistan nog weinig Afghanen naar Iran gevlucht waren. Zo'n 1.500 vluchtelingen die al in Iran verbleven, waren naar Afghanistan teruggekeerd om familieleden bij te staan vanwege de slechte omstandigheden daar en ook in de kampen.
De VN hadden rekening gehouden met 400.000 nieuwe vluchtelingen en tenten, medicijnen en voedsel naar Iran gestuurd voor verder transport naar Afghanistan. Iran had extra troepen ingezet voor bewaking van de grenzen. Iran wilde de Afghanen in het Afghaanse grensgebied opvangen en ging daar kampen opzetten voor meer dan 500.000 vluchtelingen.
Op 30 oktober 2001 zei een UNHCR-woordvoerder dat ongeveer 7.000 vluchtelingen vrijwillig naar huis waren teruggekeerd. Deze waren voor hun vertrek getraind om attent te zijn op landmijnen.

Zeven van de meest gezochte terroristen in Iran

Op 11 oktober 2001 publiceerde de CIA een lijst van 's werelds meest gezochte terroristen die werden verdacht van aanslagen op Amerikaanse doelen in de jaren tachtig en negentig. Zeven van de 22 terroristen zouden zich in Iran bevinden, 1 in Irak en de rest in Afghanistan.
Volgens de CIA waren de terroristen in Iran instrumenten van de Iraanse geheime dienst. Het ging om onder meer drie leden van de Hezbollah-groep die werden verdacht van een vliegtuigkaping in 1985 en een bomaanslag op een Israëlische ambassade in 1992.
President George W. Bush had inmiddels aangekondigd de strijd tegen terrorisme uit te breiden tot landen die hen onderdak boden.

Hoogste leider wijst alle contact met VS af

Op 30 oktober 2001 verklaarde ayatollah Khamenei zich resoluut tegen gesprekken met de VS en dreigde hij functionarissen die daar wel voor waren, met ontslag. Iran had volgens hem geen belang bij contacten met Amerika dat Iran zou willen betrekken bij het Afghaanse conflict en de 'slachting' van onschuldige mensen. Ayatollah Shahroudi, hoofd van de rechtspraak, dreigde daarop met juridische maatregelen tegen hen die zich uitspraken voor banden met de VS.
De waarschuwing van Khamenei kwam nadat een speciale parlementaire commissie had geconcludeerd dat Iran en de VS konden samenwerken voor de installatie van een nieuw bewind in Afghanistan. Verschillende commissieleden distantieerden zich later weer van dat besluit.

Koerdische parlementsleden nemen ontslag

Op 2 oktober 2001 verwierp het parlement het verzoek om ontslag van zes afgevaardigden uit Koerdistan. Volgens het parlement konden zij alleen individueel hun ontslagbrief indienen. Na acceptatie van de ontslagbrieven moesten de vrijgekomen zetels binnen een jaar verkiesbaar worden gesteld. De parlementsleden verweten de regering van Khatami vooroordelen tegen en gebrek aan aandacht voor Koerden. De zes waren vooral ontevreden over de overplaatsing naar Teheran van de provinciale Koerdische gouverneur.

Mujaheddin kiezen nieuwe secretaris-generaal

Op 18 oktober 2001 koos de verboden oppositiebeweging Organisatie van de Mujaheddin van het Volk een 36-jarige vrouw, Mozhgan Parsaii, tot secretaris-generaal. De verkiezingen die elke twee jaar plaatsvonden, werden gehouden op een militaire basis van de groep in Irak.

Wijziging kieswet verworpen

Op 27 november 2001 verwierp de Vergadering van Jurisprudentiële Zaken een voorstel van het parlement om de invloed van de Raad van Wachters op de selectie van verkiezingskandidaten te beperken. Het wetsvoorstel zou het voor de Raad moeilijker hebben gemaakt om kandidaten af te wijzen.
Aanleiding voor het voorstel waren de tussentijdse verkiezingen voor zeven parlementszetels. Deze waren vrijgekomen nadat de betreffende parlementariërs in mei waren omgekomen bij een vliegtuigongeluk. Volgens de parlementsleden achter het voorstel had de Raad zestig kandidaten afgewezen omdat die te liberaal waren.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

UNDP werkt aan herstel Iraanse economie

Op 20 augustus 2001 maakte het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) bekend dat het een plan voorbereidde voor herstel van de Iraanse economie en vermindering van de werkloosheid. Iran boekte volgens het UNDP succes op het terrein van gezondheid, onderwijs en sociale zaken, maar bleef achter met economie en milieuzaken. Het UNDP ging Iran ook helpen met de bestrijding van natuurrampen.

Olie- en gasmaatschappij doorgelicht

Op 22 november 2001 tekenden het ministerie van Financiën en de olie- en gasmaatschappij Petropars dat op de Britse Maagdeneilanden stond geregistreerd, een overeenkomst over de reconstructie van Petropars in Iran. Alle overzeese activiteiten van Petropars werden stopgezet en haar banktegoeden overgezet naar Iraanse banken. Petropars was in 1998 opgericht in het kader van de privatisering van de economie, maar kreeg later kritiek wegens duistere financiële praktijken. Door de wijziging zou de regering meer zicht krijgen op de financiën van Petropars.
Volgens waarnemers had de verandering weinig invloed op de privatiseringen in Iran en wilde Iran meer internationaal bedrijfsleven binnenhalen en Iraanse banken stimuleren. Onduidelijk was wel in hoeverre het bedrijf onder het nieuwe regime buitenlandse investeringen kon ontvangen.

JUSTITIE

Autoriteiten somber over strijd tegen drugshandel

Op 16 augustus 2001 zei Mohammad Fallah, hoofd van de nationale drugsbestrijdingsdienst, dat de strijd tegen drugshan-

del een verloren zaak was. Hij riep op tot internationale actie tegen de vraag naar verslavende middelen. Fallah sprak op een bijeenkomst met westerse diplomaten en waar 40 ton drugs verbrand werd als symbool van de Iraanse vastbeslotenheid om te vechten tegen de drugshandel.
Volgens de politie verbruikten Iraniërs jaarlijks ca. 1.000 ton drugs; 1.500 ton werd veelal vanuit Afghanistan doorgevoerd naar elders. De laatste twintig jaar waren meer dan 3.100 politiemensen vermoord door drugsbendes.

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Iran verwerpt kritiek op mensenrechten

Op 29 september 2001 verscheen het jaarlijkse rapport van de VN-commissie voor Mensenrechten waarin Iran werd bekritiseerd voor met name de onderdrukking van de media en andersdenkenden. Het rapport werd door het ministerie van Buitenlandse zaken verworpen omdat het volgens hen niet spoorde met de werkelijkheid.
Op 30 november 2001 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aan waarin zij de onderdrukking van protesterende studenten, journalisten en parlementsleden in Iran veroordeelde. Ook riep de VN Iran op te stoppen met marteling en publiekelijk uitgevoerde lijfstraffen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Stoffelijke overschotten militairen uitgewisseld met Irak

Op 16 augustus 2001 wisselden Iran en Irak de stoffelijke resten uit van 244 soldaten die waren gesneuveld tijdens de oorlog tussen de twee landen in de jaren tachtig. De lijken waren gevonden tijdens een gezamenlijke zoekactie. Sinds het einde van de oorlog in 1988 waren de lijken van meer dan 40.000 manschappen geborgen. Volgens westerse bronnen waren tijdens de oorlog meer dan 1 miljoen Iraniërs en Irakezen gesneuveld.

Iran krijgt hulp bij opbouw rakettenbestand

Op 7 september 2001 maakte de Amerikaanse CIA bekend dat het afgelopen halfjaar materiaal voor en informatie over ballistische raketten aan Iran was doorgegeven vanuit Rusland, Noord-Korea en China. Volgens CIA-directeur George Tenet was Iran actief op zoek naar buitenlandse technologieën voor de ontwikkeling van langeafstandswapens, waaronder chemische, biologische en nucleaire wapens.

Rusland levert kernreactor aan Iran

Op 16 november 2001 werd vanuit Rusland een kernreactorschild naar Iran verscheept. Iran en Rusland hadden in 1995 een overeenkomst getekend voor de bouw van een reactor in Bushehr. De nakoming ervan had vertraging opgelopen door Amerikaanse druk op Rusland om van de deal af te zien. Volgens de VS waren er aanwijzingen dat Iran de reactor wilde gebruiken voor militaire doeleinden. In december zouden onderhandelingen tussen Iran en Rusland over de levering van een tweede reactor beginnen.

(Vorige berichten pag. 488/2 - 2001)

LAOS

BINNENLAND

Strengere voorschriften voor journalisten

Minister van Informatie en Cultuur Phandouangchit Vongsa zei op 8 juni 2001 dat het niveau van de media in Laos omhoog moest. Dit hield in, wat hem betrof, dat er uitsluitend nog geschreven mocht worden in de lijn van de lange termijn doelen van de Communistische Partij, die waren gericht op het opheffen van de armoede voor het jaar 2020 en op het uitroeien van de opiumproductie voor 2005.
Journalisten die 'misverstanden' over Laos de wereld in hielpen en de partijlijn niet volgden konden volgens de nieuwe regeling worden gestraft. Wat deze straffen inhielden zei de minister niet. Volgens de tot dan toe geldende regels kon een journalist die 'niet constructief' rapporteerde maximaal vijftien jaar gevangenisstraf krijgen.
Volgens Khamkong Kongvongsa van de Laotiaanse Journalistenbond was het gebruikelijk dat journalisten zelf inschatten wat wel en niet kon en controleerde de censuur hun werk uiteindelijk op 'fouten'. De nieuwe regelgeving eiste echter dat ze gingen werken met van hogerhand aangereikte lijsten met 'waarheden'.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verkoop van elektriciteit aan Thailand gehalveerd

De Thaise premier Thaksin zei op 14 juni 2001 te Vientiane dat zijn land na 2006 maar half zoveel elektriciteit uit Laos zou importeren dan het aanvankelijk had toegezegd. De economische terugval na 1997 lag aan dit besluit ten grondslag.
Het Thaise besluit betekende een grote klap voor Laos, een straatarm land dat probeerde zijn economie te stimuleren met de aanleg van stuwmeren voor de opwekking van hydro-elektriciteit. Er liepen meer dan dertig projecten voor hydro-elektriciteistcentrales. Het meest geavanceerde project, de aanleg van de stuwdam Nam Theun II, zou door het Thaise besluit forse vertraging oplopen en andere projecten moesten mogelijk zelfs worden afgeblazen.
Vientiane had buurland Thailand een dag eerder juist gevraagd om hulp te bieden bij de bouw van de dam Nam Theun II, zodat hij volgens plan in 2006 klaar kon zijn. Door problemen met een van de Thaise investeerders dreigde het project vertraging op te lopen. Met de aanleg was 1,35 miljard euro gemoeid.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gespannen relaties met Thailand

Ruzie om uitlevering Laotiaanse rebellen

De Laotiaanse ambassadeur in Thailand Hiem Phommachanh zei op 2 juli 2001 dat Thailand niet veel langer moest wachten met de uitlevering van 28 Laotiaanse rebellen, omdat anders de onderlinge relaties zouden verslechteren. Het ging om rebellen die in het jaar 2000 grenskantoren hadden bezet bij het Laotiaanse dorp Vang Tao en daarna naar Thailand waren gevlucht. Laos had herhaaldelijk om uitlevering gevraagd, maar Bangkok zei dat niet de politiek maar de rechter over hun lot moest oordelen.

Laos boos over historische film

De Thaise filmmaker Pisarn Akaraseranee zei op 19 juli 2001 dat hij volgens plan zou doorgaan met het maken van een romantisch historisch drama over de negentiende-eeuwse Thaise heldin Thao Suranaree. Volgens de Thaise geschiedschrijving was

het land dankzij haar heldendaden behoed voor een invasie door het buurland Laos.
Vientiane zei dat het verhaal over Thao verzonnen was en alleen diende om Laos te kwetsen en in een kwaad daglicht te plaatsen. Het land diende zelfs een officieel protest in bij de Thaise premier Thaksin en dreigde met een boycot van Thaise producten zodra de film uitkwam. Thailand kende vrijheid van meningsuiting en had geen juridische middelen om de regisseur te laten stoppen met filmen.

Laos en Vietnam halen banden verder aan

De officiële Vietnamese media meldden op 10 juli 2001 dat de Laotiaanse leider Khamtay Siphandone en de voorzitter van de Vietnamese Communistische Partij Nong Duc Manh een dag eerder te Vientiane hadden besloten om de banden tussen de twee buurlanden verder aan te halen. De twee – al decennia lang bondgenoten – spraken af gemeenschappelijk actie te ondernemen tegen terrorisme, religieus en nationalistisch extremisme, economische ongelijkheid in de wereld en de negatieve effecten van globalisatie.

Vermeende Australische saffierdieven vrijgelaten

Op 9 oktober 2001 meldde de Australische minister van Buitenlandse zaken Alexander Downer dat het echtpaar was vrijgelaten dat op 22 december 2000 door de Laotiaanse autoriteiten was gearresteerd en in juni 2001 tot zeven jaar cel was veroordeeld omdat ze bestrokken zouden zijn geweest bij de verdwijning van 130 kg saffieren ter waarde van ca. 7 miljoen euro uit het kantoor van het bedrijf Gem Mining Lao te Vientiane. Ook werd hen belastingontduiking en vernietiging van bewijsmateriaal ten laste gelegd. Het tweetal had altijd schuld ontkend. De man was het Australische hoofd van een bedrijf dat een saffiermijn in de westelijke provincie Bokeo beveiligde en zijn vrouw was eveneens Australische. Zij was aangehouden toen ze probeerde met haar twee kinderen het land uit te vluchten. Volgens de autoriteiten had ze ca. 60.000 euro bij zich. De kinderen werden naar Australië gestuurd, maar het echtpaar moest in Laos voor de rechter verschijnen.
Australië protesteerde herhaaldelijk tegen de rechtsgang, onder meer omdat het tegen de internationale regels was om mensen zes maanden zonder vorm van proces vast te houden.
Waarom het echtpaar werd vrijgelaten werd niet duidelijk. Australië was Laos' belangrijkste gelddonor en analisten dachten dat Vientiane wellicht bang was dat hier een einde aan zou komen als het tweetal zijn straf werkelijk moest uitzitten. Het tweetal kon Laos pas op 7 november verlaten, omdat de vrijlating toen pas was gelegaliseerd met een handtekening van president Khamtay Siphandone. Ook na aankomst in Australië bleven ze schuld ontkennen.

Vijf Europeanen gearresteerd na prodemocratisch protest

Vijf leden van de Europese Transnationale Radicale Partij (TRP) werden op 26 oktober 2001 te Vientiane gearresteerd omdat ze voor het kantoor van president Khamtay Siphandone een spandoek hadden ontvouwen met de tekst 'Vrijheid en Democratie voor Laos'. Onder hen was de Belgische europarlementariër Olivier Dupuis die tevens secretaris-generaal van de TRP was. De anderen waren de Italianen Massimo Lensi, Silvia Manzi en Bruno Mellano en de Rus Nikolai Kramov.
De TRP meldde op 28 oktober dat zij noch de Belgische en Italiaanse diplomatie erin waren geslaagd te achterhalen waar het vijftal werd vastgehouden. Volgens de partij was het protest bedoeld als herdenking voor de verdwijning van vijf Laotiaanse studenten die exact twee jaar eerder hadden geprobeerd voor democratie te demonstreren.
Een Laotiaanse diplomaat zei op 30 oktober te Bangkok dat er snel duidelijkheid zou komen over het lot van de demonstranten en dat hen mogelijk een gevangenisstraf van vijf jaar boven het hoofd hing. Op november arriveerde de Italiaanse vice-minister van Buitenlandse zaken Margherita Boniver in Vientiane om voor het vijftal te pleiten.
Op 9 november moesten ze voorkomen en werden na een proces van een dag schuldig bevonden aan 'het publiekelijk hekelen van de communistische partij' en 'samenscholing om chaos in de samenleving te creëren'. Ze kregen elk twee jaar gevangenisstraf opgelegd en moesten 2.03 miljoen kip (ca. 253 euro) aan boetes en proceskosten betalen. Vanwege de goede relaties tussen Laos en de Europese Unie werd de straf echter omgezet in onmiddellijke uitzetting. De vijf vertrokken daarna naar Rome.

(Vorige berichten pag. 313/2 - 2001)

MONGOLIË

BINNENLAND

Parlementsvoorzitter plotseling overleden

Parlementsvoorzitter Lhamsoerengiin Enebisj overleed plotseling door een beroerte op 29 september 2001. Hij was 54 jaar. De opening van het parlement werd daarom verschoven van 1 naar 10 oktober.

Enebisj was lid van de regerende Mongoolse Revolutionaire Volkspartij (MRVP), de vroegere communisten, die bij de verkiezingen in 2000 een grote overwinning had behaald. Commentatoren beschouwden hem als een gematigd hervormer, die de regering van MRVP-premier Nambariin Enchbajar steunde tegen een meer conservatieve groep binnen de partij.

Mongolië steunt strijd tegen terrorisme

Premier Nambariin Enchbajar verklaarde op 8 oktober 2001 dat zijn land de aanvallen van de Verenigde Staten tegen de Talibaan in Afghanistan steunde en waar mogelijk medewerking zou verlenen. Hij zei dat zijn land bereid was informatie te delen en met internationale banken samen te werken om de geldstroom van het terrorisme stil te leggen.

(Vorige berichten pag. 381/1 e.v. - 2001)

NEPAL

BINNENLAND

Doden bij staking van communisten

Op 27 mei 2001 kwamen bij onlusten twee mensen om het leven en raakten tientallen gewond. Een alliantie van zes communistische groeperingen had een driedaagse staking uitgeroepen en eiste het aftreden van premier Girija Prasad Koirala wegens corruptie. In Kathmandu trokken actievoerders de stad in om scholen, bedrijven en openbaar vervoer tot stoppen te dwingen.
Volgens de voorzitter van de Nepalese Kamers van Koophandel en Industrie kostte elke stakingsdag de Nepalese economie 700 miljoen roepies (ca. 10,4 miljoen euro).

Politieke onrust na doodschieten van koninklijke familie door kroonprins

Op 1 juni 2001 schoot de 29-jarige kroonprins Dipendra zijn vader, koning Birendra Bir Bikram Shah, diens echtgenote en zes familieleden dood, waarna hij zichzelf door het hoofd schoot. Hij stierf drie dagen later. Volgens de eerste officiële berichten was er sprake van een ongeluk (er zou zomaar een automatisch wapen zijn afgegaan), maar op 14 juni wees een intern onderzoek de kroonprins als de dader aan. Volgens geruchten was de aanleiding ruzie met zijn ouders over de bruid van zijn keuze. Getuigen zeiden dat de prins op het moment van de moorden dronken en *stoned* was. Gekleed in gevechtstenue zou hij met vijf verschillende wapens, waaronder een M-16 geweer, 75 kogels hebben afgevuurd. Kort daarvoor had hij nog getelefoneerd met zijn vriendin, Devyani Rana. Zijn laatste woorden tegen haar waren: 'Ik ga nu slapen, welterusten. We praten morgen verder.'

Vermoorde Birendra was populair

De vermoorde koning Birendra, de tiende koning in zijn familie, werd op 28 december 1945 in Kathmandu geboren. Zoals elke koning werd hij beschouwd als een reïncarnatie van de god Vishnu. Hij was de eerste vorst die een formele opleiding genoot. Na acht jaar op een jezuïetenschool in het Indiase Darjeeling studeerde hij vijf jaar aan het Britse Eton. Ook volgde hij colleges aan Harvard en de Universiteit van Tokio. Na terugkeer uit de Verenigde Staten trouwde hij in 1970 met Aishwarya Raiya Laxmi Devi Shah. In 1972 besteeg hij op 26-jarige leeftijd de troon. Na de onlusten van 1990 ging hij akkoord met een grondwetswijziging, waardoor Nepal veranderde van een absolute monarchie in een constitutionele monarchie met een meerpartijensysteem. Desondanks behield Birendra, die door die stap aan populariteit won, aanzienlijke politieke invloed. Zwakke regeringen waren van zijn steun afhankelijk en hij behield het recht om een premier te benoemen bij minderheidsregeringen.

Onlusten na kroning nieuwe koning

Op 4 juni 2001 werd prins Dipendra's oom Gyanendra in Kathmandu tot koning gekroond. Direct na de ceremonie braken rellen uit toen honderden boze Nepalezen naar het paleis trokken en de waarheid omtrent de schietpartij eisten. Volgens sommige getuigen droeg de geringe populariteit van Gyanendra en zijn zoon Paras, die bekend stond om zijn 'wilde' levensstijl, bij tot de algehele ontevredenheid. De politie joeg de menigte met knuppels en traangas uiteen en stelde een 24-uurs straatverbod in.

Samenstelling Nepalese regering (27 juli 2001)

Staatshoofd
Koning GYANENDRA

Premier en tevens minister van Algemeen bestuur, Buitenlandse zaken, Defensie, Industrie, Handel en Voorraden; Justitie en Parlementaire zaken, Landhervormingen en -bestuur Paleiszaken, Vrouwen, Kinderen en Sociaal welzijn, Wetenschap en Technologie
Sher Bahadur DEUBA

Ministers:
Arbeid en Transport
Palten GURUNG
Bevolking en Milieu
Prem Lal SINGH
Binnenlandse zaken en Lokaal bestuur
Khum Bahadur KHADKA
Bos- en Bodembeheer
Gopal Man SHRESHTA
Cultuur, Toerisme en Burgerluchtvaart
Bal Bahadur K.C.
Financiën
Ram Sharan MAHAT
Gezondheid
Sharad Singh BHANDARI
Informatie en Communicatie
Jayprakash Prasad GUPTA
Landbouw en Coöperaties
Mahesh ACHARYA
Onderwijs en Sport
Amod Prasad UPADHYA
Openbare werken en planning
Chiranjivi WAGLE
Water
Bijay Kumar GACHHADAR.

Gouverneur centrale bank
Tilak RAWAL

Premier Koirala treedt af

In juli 2001 trad Girija Prasad Koirala af als premier na aanhoudende kritiek op het uitblijven van een oplossing voor de strijd tegen de maoïstische rebellen en de wijze waarop hij de paleiszaken na het koninklijke bloedbad had afgehandeld.
De 55-jarige Sher Bahadur Deuba werd tot zijn opvolger benoemd. Hij voerde een kabinetswijziging door, waarbij de meeste ministers werden vervangen.
Deuba kwam ook met de maoïsten een wapenstilstand en een afspraak voor onderhandelingen overeen. Ook werd begonnen met de wederzijdse uitwisseling van gevangenen.

Playboy wordt troonopvolger

Op 26 oktober 2001 benoemde koning Gyanendra zijn enige zoon Paras (29) tot zijn officiële troonopvolger en diens vrouw Himani tot kroonprinses. Paras, die tot de dood van koning Birendra bekend stond als een playboy en daardoor impopulair was, werkte inmiddels aan een serieuzer imago, hetgeen zijn verschijningen in het openbaar demonstreerden. Volgens de Nepalese columnist C.K. Lal was de bevolking daardoor bereid hem zijn verleden te vergeven. Een lid van de koninklijke familie en getuige van het bloedbad in het paleis had bovendien bekendgemaakt dat zonder ingrijpen van Paras er waarschijnlijk meer slachtoffers waren gevallen bij de schietpartij.

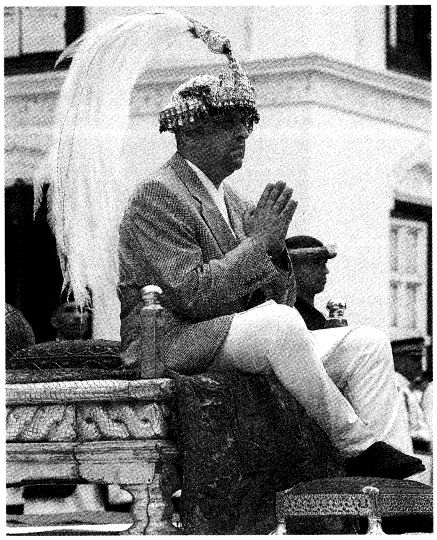

De op 4 juni 2001 tot koning gekroonde Gyanendra groette de genodigden na de kroningsplechtigheid in het oude paleis Hanuman Dhoka in Kathmandu. *(foto ANP)*

Censuur op commerciële radiostations opgeheven

Op 28 juli 2001 verklaarde het hooggerechtshof in Kathmandu een verbod voor commerciële radiostations op het uitzenden van onafhankelijke nieuwsoverzichten onwettig.
De regering had het verbod in januari ingesteld omdat de zenders berichten niet zouden checken en te sensationeel maakten. Tegenstanders zagen de maatregel als een beteugeling van de persvrijheid.

Nepal

Gevolgen terreuraanslagen in de VS

Toerisme loopt klap op

Op 26 september 2001 maakte de voorzitter van de Nepalese Hotelassociatie, Narendra Bajracharya, bekend dat sinds de terroristische aanslagen van 11 september in New York en Washington het aantal hotelboekingen voor het hoogseizoen in de winter was afgezegd. Ook voor het seizoen maart-april, de toptijd voor het Nepalese toerisme, kwamen afmeldingen binnen. De meeste annuleringen kwamen van Amerikanen, na Indiërs en Japanners de grootste groep toeristen in Nepal.
Bajracharya verzocht de regering om financiële bijstand voor de toeristische sector in de vorm van zachte leningen. Toerisme was met 4 procent van het bnp een van 's lands belangrijkste inkomstenbronnen. Jaarlijks bezochten een half miljoen toeristen Nepal. In 2000 leverde dat 166,84 miljoen dollar (ca. 186,80 miljoen euro) op.

Nepal steunt Amerikaanse aanvallen op Afghanistan

Op 8 oktober 2001 liet de regering in een verklaring weten de Amerikaanse aanvallen op Afghanistan te steunen, omdat terrorisme 'een bedreiging van de internationale vrede en veiligheid' was. Ook stelde Nepal zijn luchtruim en brandstofvoorzieningen voor de Amerikaanse luchtmacht beschikbaar.

Onderhandelingen en offensief door maoïsten

Op 13 september 2001 begonnen gesprekken tussen de regering en de maoïstische rebellen. De maoïsten dienden een lijst van eisen in, waaronder de instelling van een interim-regering en afschaffing van het koningshuis. De regering wees die laatste eis op 15 september van de hand. Volgens de regering was aan een aantal andere eisen van de maoïsten wel tegemoetgekomen door enkele recente sociale en economische hervormingen. De onderhandelingen werden op 15 september afgerond met een belofte van beide partijen de dialoog te zullen voortzetten.
Tijdens de tweede onderhandelingsdag namen ongeveer vijftienduizend mensen deel aan vredesdemonstraties in Kathmandu en andere plaatsen. De demonstratie, georganiseerd door de campagne Solidariteit van het volk voor vrede, begon met een gebedsdienst voor de meer dan 1.800 dodelijke slachtoffers die het conflict de afgelopen vijf jaar had geëist.

Groot offensief maoïsten

Op 23 november 2001 bestormden maoïstische rebellen Dang, een westelijk gelegen stad met ongeveer 40.000 inwoners. Zij doodden militairen, stalen munitie en plunderden gebouwen of staken deze in brand met granaten. Het kantoor van de landregisters werd vernield en alle documenten in brand gestoken. De maoïsten vielen ook voor het eerst een militair kamp aan, waarbij een officier en dertien soldaten werden gedood.
Volgens getuigen waren de maoïsten met zo'n 5.000 man. Zij ontvoerden twee hoge politiefunctionarissen, maar lieten deze korte tijd later weer vrij. Enkele dagen later verkeerde Dang nog steeds in staat van schok. Banken en de meeste bedrijven en scholen waren gesloten. Ook was een avondklok ingesteld.
Op 25 november 2001 begonnen maoïstische rebellen aanvallen op overheidsgebouwen en militaire posten in het oostelijke district Solukumbhu. Daarbij kwamen volgens de Nepalese autoriteiten 215 mensen, voornamelijk maoïsten, om.
Koning Gyanendra riep na overleg met het kabinet de noodtoestand uit en gaf het leger bevel om de rebellen aan te pakken. Een militaire woordvoerder meldde op 28 november dat bij aanvallen op de rebellen 66 maoïsten waren gedood en wapens en munitie in beslag waren genomen. Het leger had ook offensieven in twee andere districten weten te verijdelen.

Nepal vraagt India om hulp

Op 28 november 2001 verzocht de Nepalese regering India om militaire hulp voor de bestrijding van de rebellen. Minister van Binnenlandse zaken Khum Bahadur Khadka zei dat Nepal gevraagd had om helikopters, nachtkijkers en ander materieel.
Een woordvoerster van het Indiase ministerie van Buitenlandse zaken zei dat India bereid was Nepal alle assistentie te verlenen, maar weigerde iets te zeggen over de inzet van Indiase troepen.

Aanslag op Coca-Colafabriek

Op 29 november 2001 pleegden rebellen een bomaanslag op een Coca-Colafabriek in Kathmandu. Het dak van de fabriek werd eraf geblazen, maar er vielen geen gewonden. Volgens getuigen waren de daders binnengelaten, nadat zij hadden aangeklopt en zich hadden voorgedaan als politiemannen.

Meer rechten voor Nepalese vrouwen

Op 9 oktober 2001 ging het Lagerhuis akkoord met een wetsvoorstel dat vrouwen het eigendomsrecht op ouderlijk bezit gaf. Onder de oude wet gold dat recht alleen als zij tot hun vijfendertigste ongetrouwd bleven en bij hun ouders bleven wonen.
Ook was voortaan abortus na verkrachting, incest of bij levensgevaar voor moeder of kind, wettelijk toegestaan. Het wetsvoorstel moest nog worden besproken in het Hogerhuis, waar de regerende Nepalese Congrespartij een minderheid had.

Prinses komt om bij helikopterongeluk

Op 12 november 2001 kwam prinses Prekshya, de schoonzus van koning Gyanendra om, toen haar helikopter neerstortte in het Rarameer, 550 kilometer ten noordwesten van Kathmandu. Twee van de zes inzittenden overleefden het ongeluk. De oorzaak van het ongeluk was niet bekend.

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Doden door overstromingen

In juni en juli 2001 kwamen 93 mensen om het leven door overstromingen en aardverschuivingen als gevolg van zware regens. Het aantal vermisten bedroeg 24. De schade aan de landbouw en de infrastructuur werd op 26 miljoen roepies (ca. 387.520 euro) geschat.

Bevolking groeit tot meer dan 23 miljoen

Op 10 augustus 2001 maakte het Centrale bureau voor de Statistiek bekend dat de Nepalese bevolking in het afgelopen decennium met bijna vijf miljoen mensen was gegroeid tot 23,21 miljoen. De jaarlijkse bevolkingsgroei kwam daarmee uit op 2,27 procent.Meer dan 14 procent van de Nepalezen woonden in stedelijke gebieden, de rest op het platteland. Het vrouwenoverschot bedroeg 40.000.

(Vorige berichten pag. 235/3 - 2001)

OEZBEKISTAN

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Geen duidelijkheid over aantallen Amerikanen en Fransen in Oezbekistan

De Amerikaanse generaal Tommy Franks, bevelhebber van de militaire operatie in Afghanistan, weigerde op een persconferentie in de Oezbeekse hoofdstad Tasjkent op 21 november 2001 cijfers te geven over het aantal Amerikaanse troepen dat op dat moment naar Oezbekistan was overgebracht. De Oezbeekse regering had geen enkele aankondiging gedaan over de aanwezigheid van Amerikaanse troepen, hoewel er in Washington was bericht dat minstens 1.000 man van de Tiende Bergdivisie naar een vliegveld in zuid-Oezbekistan was overgebracht.
Ook over de aanwezigheid van Franse soldaten werd in alle talen gezwegen, hoewel de regering in Parijs enkele dagen eerder had laten weten dat er 58 man op weg waren naar Oezbekistan om van daaruit verder te gaan naar Mazar-i-Sharif in Noord-Afghanistan. President Islam Karimov zei in reactie op een vraag over de aanwezigheid van Franse soldaten dat hij ook zelf van niets wist.

Hervormingen in ruil voor Amerikaanse hulp

In een gezamenlijke verklaring in Washington op 30 november zeiden vertegenwoordigers van de regeringen van Oezbekistan en de Verenigde Staten dat Oezbekistan over zou gaan tot economische en sociale hervormingen in ruil voor Amerikaanse financiële en economische steun. De afspraken vloeiden voort uit de medewerking van Oezbekistan aan de militaire campagne tegen de Talibaan en Al-Qaeda in Afghanistan.
De Oezbeekse vice-premier Roestam Azimov zei dat de Verenigde Staten al 100 miljoen dollar (ruim 112 miljoen euro) aan financiële steun hadden beloofd. Vice-minister van Buitenlandse zaken Sodyq Safajev maakte bekend dat de Amerikaanse Export-Importbank documenten had ondertekend voor een lening van 50 miljoen dollar (ruim 56 miljoen euro) voor de stimulering van kleine en middelgrote bedrijven in Oezbekistan. In de gezamenlijke verklaring werd ook gesteld dat Oezbekistan zijn programma van economische hervormingen zou versnellen en zou streven naar een markteconomie en convertibiliteit van de eigen munt. Safajev karakteriseerde de ontwikkeling als 'een indrukwekkende intensivering van de Oezbeeks-Amerikaanse betrekkingen op alle terreinen'.
De verklaring ging niet in op politieke hervormingen. Oezbeekse mensenrechtenactivisten schatten dat zo'n 7.000 moslims vastzaten wegens 'tegen de staat gerichte activiteiten' of 'poging tot ondermijning'.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Leider radicale moslimbeweging gedood in Afghanistan

Een militair leider van de Afghaanse Noordelijke Alliantie, Mohammad Daoud, zei op 25 november 2001 tijdens een persconferentie dat de radicale moslimleider Juma Namangani tijdens gevechten bij de Noord-Afghaanse stad Mazar-i-Sharif was omgekomen. Namangani was volgens Daoud gewond geraakt en naar Kabul overgebracht, waar hij was gestorven.
Namangani was al een aantal jaren de meest gezochte man in Oezbekistan. Hij stond aan het hoofd van de Islamitische Beweging van Oezbekistan, die ernaar streefde een islamitische staat te vestigen in de vruchtbare Ferganavallei, in het grensgebied van Oezbekistan, Kirgizstan en Tadzjikistan.
Namangani was in november 2000 in Oezbekistan bij verstek ter dood veroordeeld vanwege zijn rol in een reeks bomaanslagen in de hoofdstad Tasjkent in februari 1999. Deze aanslagen, waarbij zestien mensen omkwamen, werden gezien als moordaanslagen op president Islam Karimov, die er ternauwernood aan ontkwam.
Volgens de Oezbeekse regering was Namangani ook de man achter een reeks gewapende invallen vanuit Tadzjikistan naar Oezbekistan en Kirgizstan in de zomers van 1999 en 2000.

BUITENLANDSE ZAKEN

Oezbeekse oppositieleider aangehouden door Tsjechische politie

De Tsjechische politie verklaarde op 29 november 2001 dat de Oezbeekse oppositieleider Salai Madaminov, ook bekend als Mohammed Salikh, op het vliegveld van Praag was aangehouden na aankomst uit Amsterdam. Salikh zou in Praag worden vastgehouden en mogelijk worden uitgeleverd aan Oezbekistan als zijn identiteit was vastgesteld.
Salikh, een dichter en leider van de verboden oppositiepartij Erk ('Vrijheid'), verloor in 1991 de presidentsverkiezingen van president Islam Karimov. Hij leefde sinds 1993 in ballingschap en werd in 2000 bij verstek tot 15,5 jaar veroordeeld vanwege zijn vermeende rol bij een reeks bomaanslagen in 1999 in de Oezbeekse hoofdstad Tasjkent.

(Vorige berichten pag. 382/2 e.v. - 2001)

SINGAPORE

BINNENLAND

Gevolgen terreuraanslagen op VS

ASEAN tegen terrorisme

De Associatie van zuidoost-Aziatische naties (ASEAN) verklaarde op 11 oktober 2001 tijdens een eendaags congres in Singapore dat zij hun volledige steun gaven aan de strijd tegen het terrorisme, geïnitieerd door de VS naar aanleiding van de aanslagen die daar op 11 september waren gepleegd. Ze spraken af intensiever te gaan samenwerken in de strijd tegen drugshandel, witwaspraktijken en terrorisme. Er zou op korte termijn overleg komen over hoe de strijd tegen terrorisme in de regio precies zou worden aangepakt. De Amerikaanse aanvallen op Afghanistan werden echter door lidstaat Maleisië scherp veroordeeld. Bij de ASEAN waren Indonesië, Maleisië en de Filippijnen aangesloten, landen waar volgens de VS het terroristische netwerk Al-Qaeda actief was.

Singapore accepteert VN-resolutie

Singapore accepteerde op 13 november 2001 Resolutie 1373 van de VN-veiligheidsraad, die elke lidstaat verplichtte om terrorisme actief te bestrijden en bankrekeningen van terroristische individuen of organisaties op te sporen en te blokkeren.

PAP wint parlementsverkiezingen voor negende achtereenvolgende keer

Bij verkiezingen op 3 november 2001 won de Volksactiepartij (PAP) 75,3 procent van de stemmen, hetgeen goed was voor 82 van

de 84 kamerzetels en een winst betekende van ruim 10 procent ten opzichte van de kamerverkiezingen in 1997. De overige twee zetels gingen naar de Democratische Alliantie van Singapore (SDA) en de Arbeiderspartij. Aan de vooravond van de verkiezingen waren zestien mensen gearresteerd omdat ze samen met tweehonderd anderen in het openbaar met vlaggen van de oppositiepartij Democratische Alliantie van Singapore (SDA) hadden gezwaaid, terwijl de bureaucraten van de PAP hen daarvoor geen vergunning hadden gegeven.
De PAP had de verkiezingen eigenlijk bij voorbaat al gewonnen, omdat de vier oppositiepartijen alleen mochten meedoen voor 29 van de 84 zetels. De PAP regeerde reeds sinds de onafhankelijkheid in 1965 en ging na de verkiezingen haar negende achtereenvolgende kabinetsperiode in.

Nieuw kabinet

Goh Chok Tong begon na de verkiezingen aan zijn derde en vermoedelijk laatste termijn als premier. Zijn nieuwe kabinet werd op 23 november 2001 beëdigd.
De enige belangrijke nieuwkomer was Lee Hsien Loong als minister van Financiën. Hij volgde Richard Hu op, die met pensioen ging. Lee werd tevens vice-premier en president van de machtige Centrale bank, de Monetaire autoriteit van Singapore.
Lee Hsien Loong is de zoon van Lee Kuan Yew, die in de jaren vijftig de PAP oprichtte en reeds sinds de onafhankelijkheid de machtigste man van Singapore was.

Samenstelling regering van Singapore
(23 november 2001)

Premier
GOH Chok Tong
Senior minister en adviseur van de premier
LEE Kuan Yew
Vice-premier en minister van Financiën
LEE Hsien Loong
Vice-premier
Tony TAN

Ministers:
Binnenlandse zaken
WONG Kan Seng
Handel en Nijverheid
YEO Yong-Boon, George
Informatie, Communicatie en Kunsten
LIM David
Justitie en Buitenlandse zaken
Shanmugam JAYAKUMAR
Maatschappelijke ontwikkelingen en Sportzaken
Abdullah TARMUGI
Milieu
LIM Swee Say
Nationale ontwikkeling
MAH Bow Tan
Onderwijs
TEO Chee Hean
Sociale zaken
LEE Boon Yang
Verkeer
YEO Cheow Tong
Volksgezondheid
LIM Hng Kiang

Kritiek op verkiezingszege

Volgens sommige analisten had de PAP zo glorieus gewonnen omdat Singapore met grote economische problemen te kampen had en de kiezers liever geen onervaren politici in de regering zagen. Volgens anderen dankte de partij haar succes echter mede aan haar ondemocratische houding. Zo klaagde ze regelmatig oppositieleiders aan wegens smaad, als die kritiek op het overheidsbeleid uitten. Vervolgens kregen ze boetes die te hoog waren om te kunnen betalen, waardoor ze failliet verklaard konden worden en zich niet meer actief met politiek mochten bezighouden.
Verder was het sinds 13 augustus 2001 verboden om op internet reclame te maken voor politieke partijen, tenzij dit gebeurde op een website die nadrukkelijk van de betreffende partij zelf was. De maatregel werd getroffen omdat volgens de PAP foutieve informatie dikwijls een eigen leven gaat leiden als ze op ongecontroleerde wijze en zonder bronvermelding via internet wordt verspreid.
Maar omdat alle media in Singapore door de PAP werden gecontroleerd, kon alternatieve berichtgeving tot dan toe eigenlijk alleen via internet worden verspreid. Enkele websites die ongecensureerd nieuws brachten of de mogelijkheid boden om via chatboxen anoniem over politiek te discussiëren, staakten naar aanleiding van de maatregel hun activiteiten.
In Singapore was 48 procent van de huishoudens aangesloten op internet.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Economie in recessie – PAP wil vernieuwingen

Terwijl de economie van Singapore in 2000 nog met 9,9 procent was gegroeid, zou ze volgens prognoses uit oktober 2001 in dat jaar met 3 procent krimpen. Sinds de onafhankelijkheid in 1965 had Singapore nooit zo slecht gepresteerd. Op 11 oktober 2001 kwam de regering met stimuleringsmaatregelen, waaronder forse belastingverlagingen. Omdat een inzakkende vastgoedmarkt in 1998 tot een economische crisis had geleid, werd deze aan banden gelegd.
In juli waren al stimuleringsmaatregelen ter waarde van 2,2 miljard Singapore dollar (bijna 1,3 miljard euro) afgekondigd. De maatregelen van oktober waren wederom duur (7 procent van het bnp) en zorgden ervoor dat de regering in de rode cijfers belandde.
Analisten dachten dat een en ander maar ten dele zou helpen, omdat de economie zwaar steunde op de export. Alleen al in augustus 2001 waren de exportcijfers gekelderd met 30 procent, omdat het ook elders op de wereld economisch slecht ging en de vraag naar goederen afnam. De stimuleringsmaatregelen van de Singaporese overheid konden hier niets aan verhelpen.

Singapore vraagt burgers om nieuwe ideeën

Omdat de regerende Volksactiepartij (PAP) meende dat Singapore zichzelf grondig moest vernieuwen om de problemen de baas te worden, stelde ze na de parlementsverkiezingen op 3 november 2001 meer dan twintig nieuwe en tamelijk onafhankelijk denkende parlementariërs aan. Ook nodigde ze zo'n 8.000 burgers uit om op 5 november bijeen te komen om samen te brainstormen over de toekomst van Singapore. Ze kregen vragen voorgelegd die uiteenliepen van 'hoe kan de overheid toegankelijker worden gemaakt voor het publiek' tot 'hoe kan de bevolking minder materialistisch worden gemaakt'. De antwoorden zouden worden gebruikt als inspiratiebron voor nieuw beleid.

PAP wil interne vernieuwingen

Op een partijcongres van de PAP op 25 november 2001 riep premier Goh een comité in het leven dat onder leiding van vice-premier Lee Hsien Loong het economisch model van de stadstaat moest doorlichten en op zoek moest naar mogelijkheden om de overheidsuitgaven te drukken, de economische bedrijvigheid aan te wakkeren en de groeiende werkloosheid tegen te gaan.

(Vorige berichten pag. 432/3 - 2001)

TADZJIKISTAN

BINNENLAND

Gijzelaars na onderhandelingen vrijgelaten

Gewapende mannen lieten op 17 juni 2001 vijftien gijzelaars vrij, onder wie twee Duitsers en een Amerikaan, die zij twee dagen eerder gevangen hadden genomen. Vier van de gijzelaars waren in dienst van het ministerie van Veiligheid. Een presidentiële woordvoerder zei dat de minister van Noodsituaties, Mirzo Zijojev, naar het afgelegen district Tavildara was gevlogen waar de gijzelaars werden vastgehouden om met de gijzelnemers te onderhandelen.
De vijftien personen waren in Tavildara ontvoerd door voormalige strijders van de islamitische oppositie die door een vredesakkoord uit 1997 in dienst waren getreden bij het ministerie van Noodsituaties. Minister Zijojev was vroeger een van de leidende figuren van de islamitische oppositie.
Een woordvoerder van het ministerie van Veiligheid zei dat de ontvoerders werden geleid door Said Achmatov, bevelhebber van een paramilitaire eenheid van het ministerie van Noodsituaties. Zij hadden de vrijlating geëist van Achmatovs broer Nazarali Jormachmadov en enkele anderen, die in mei waren gearresteerd op verdenking van medeplichtigheid aan de moord op vice-minister van Binnenlandse zaken Chabib Sanginov een maand eerder.

'36 bandieten bij aanval gedood'

Het ministerie van Binnenlandse zaken liet op 25 juni 2001 in een verklaring weten dat 36 'bandieten' waren gedood bij een operatie vlakbij de hoofdstad Doesjanbe die drie dagen had geduurd. Daarbij werden tanks, zware artillerie en vliegtuigen ingezet. Volgens het ministerie werden de bandieten verdacht van talloze misdaden, waaronder 270 moorden. 66 leden van de groep zouden zijn gearresteerd en minstens zeven politiemensen zouden zijn gedood.
De gewapende groep zou loyaal zijn aan de 37-jarige Rachmon Sanginov en de 28-jarige Mansur Moeakalov, die leidende figuren waren van de islamitische oppositie tijdens de burgeroorlog in de jaren '90. Sanginov en Moeakalov zouden zich niet hebben aangesloten bij de vredesovereenkomst na het einde van de burgeroorlog en zijn doorgegaan met ontvoeringen en andere misdaden.
Moeakalov werd op 21 juli bij een vuurgevecht met het leger gedood en hetzelfde lot viel Saginov op 10 augustus ten deel.

Adviseur president en minister van Cultuur vermoord

Een adviseur van president Imomali Rachmonov op het gebied van buitenlandse zaken, Karim Joeldasjev, werd op 17 juli 2001 op straat in de hoofdstad Doesjanbe doodgeschoten door enkele onbekenden.
Op 8 september, aan de vooravond van de viering van Onafhankelijkheidsdag, werd minister van Cultuur Abdoerachim Rachimov bij het verlaten van zijn woning in de hoofdstad door een onbekende doodgeschoten. Een niet met naam genoemde functionaris van het ministerie van Veiligheid zei tegen persbureau *Reuters* dat de moordaanslag een 'provocatie' was, die tot doel had de politieke situatie in Tadzjikistan te destabiliseren.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

'Afghaanse vluchtelingen worden niet toegelaten'

President Imomali Rachmonov verklaarde op 20 september 2001 tegenover journalisten dat vluchtelingen uit Afghanistan die mogelijk naar Tadzjikistan zouden komen als gevolg van Amerikaanse bombardementen, niet tot zijn land zouden worden toegelaten. Rachmonov zei dat Tadzjikistan niet het risico kon lopen temidden van een eventuele vluchtelingenstroom ook terroristen toe te laten.

Tadzjikistan stelt vliegbases voor VS beschikbaar

Een woordvoerder van het ministerie van Buitenlandse zaken verklaarde op 20 september dat Tadzjikistan bereid was samen te werken met de Verenigde Staten in de strijd tegen het terrorisme, maar ontkende berichten dat het land Amerikaanse vliegtuigen zou toelaten voor mogelijke bombardementen op Afghanistan. Op 8 oktober, kort na het begin van de Amerikaanse luchtaanvallen op Afghanistan, liet Tadzjikistan echter in een regeringsverklaring weten dat het zijn luchtruim en eventueel vliegvelden zou openstellen voor de Amerikaanse luchtmacht. Een dag later werd door een regeringsfunctionaris weer gezegd dat de doorgang van Amerikaanse troepen geen onderwerp van besprekingen was.
Na een onderhoud met de bezoekende Turkse president Ahmet Nescet Sezer in Doesjanbe op 7 november zei president Rachmonov tijdens een persconferentie dat de Verenigde Staten drie vliegbases in zijn land konden gebruiken voor luchtaanvalleen op Afghanistan, maar hij liet doorschemeren dat er slechts één of hooguit twee gebruiksklaar waren. Hij liet ook blijken dat hij hoopte op financiële compensatie door Washington voor het gebruik van de bases.
Bijna een week later lieten anonieme regeringsfunctionarissen in Doesjanbe weten dat het nog onzeker was of de Verenigde Staten de vliegbases zouden kunnen of willen gebruiken.

VS schenken drie miljoen dollar voor landbouwhulp

De Verenigde Staten lieten op 10 oktober bij monde van Abdoerachim Moechidov, projectmanager van de United States Agency for International Development (USAID), weten dat zij drie miljoen dollar (ca. 3,37 miljoen euro) beschikbaar zouden stellen voor hulp aan privé-landbouwers. Tadzjikistan beleefde een periode van ernstige droogte die al in haar tweede jaar was.
Terwijl er in het kader van de Amerikaanse oorlog tegen het Talibaanbewind hulpgoederen naar de Afghaanse burgerbevolking gingen, leed de bevolking in Tadzjikistan ook aan ernstig voedselgebrek. Er werden gevallen bekend van kinderen die op zoek gingen naar restjes graan in de holen van ratten en van boeren die de daken van hun huizen verkochten om aan voedsel en medicijnen te komen. De toestand was het ergst in berggebieden waar geen irrigatie mogelijk was en waar boeren vaak hun vee verkochten om aan geld te komen voor voedsel.

Franse Mirages op grondgebied Tadzjikistan

Het Franse ministerie van Buitenlandse zaken maakte op 29 november in Parijs bekend dat Tadzjikistan toestemming had gegeven om een aantal Mirages 2000 in het land te stationeren, zodat ze deel zouden kunnen nemen aan de campagne tegen Afghanistan. Het zou gaan om zes gevechts-

vliegtuigen en twee bevoorradingstoestellen.
Frankrijk had ook Kirgizstan benaderd met een soortgelijk verzoek, maar daarover was door de regering van dat land nog geen besluit genomen.

JUSTITIE

Twee doodvonnissen wegens aanslag op kerk

Het Hooggerechtshof veroordeelde op 13 juli 2001 twee personen ter dood wegens het plegen van een aanslag op een Koreaanse kerk begin oktober 2000, waarbij negen mensen gedood werden en 30 gewond. Een rechtbankfunctionaris verklaarde tegenover persbureau *Reuters* dat twee studenten van een islamitische universiteit in Doesjanbe, Moestafokoel Bojmoerodov en Sadridin Fatchoedinov, schuldig waren bevonden aan terrorisme, het aanwakkeren van etnische haat en illegaal bezit van vuurwapens en explosieven.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Twee islamitische radicalen gearresteerd

Een bron bij het ministerie van Binnenlandse zaken liet op 5 oktober 2001 aan persbureau *Reuters* weten dat twee leden van de verboden radicale islamitische organisatie Chizbi Tachrir waren opgepakt. De twee activisten van de beweging waren gearresteerd vanwege het verbreiden van religieuze intolerantie. Volgens de bron verspreidden zij pamfletten die opriepen tot de vestiging van een islamitische staat.
Zes andere leden van de beweging waren de voorgaande dagen in de hoofdstad Doesjanbe gearresteerd. In het hele land waren volgens de politie vanaf het begin van het jaar ongeveer 100 islamitische radicalen opgepakt.
Chizbi Tachrir was ook actief in het buurland Oezbekistan en streefde naar de omverwerping van regeringen in het vroegere centraal-Aziatische deel van de USSR en de vestiging van een grote islamitische staat in de regio. Minister van Veiligheid Chajriddin Abdoerachmanov had een week eerder gezegd dat Chizbi Tachrir werd gefinancierd door een aantal islamitische staten, maar hij zei niet welke.

(Vorige berichten pag. 382/3 e.v. - 2001

TURKMENISTAN

BINNENLAND

Nieuwe minister van Buitenlandse zaken

Een regeringsfunctionaris liet op 7 juli 2001 weten dat president Saparmoerat Nijazov de voorzitter van het parlement Rasjid Meredov tot minister van Buitenlandse zaken had benoemd, nadat hij Batyr Berdjev in die functie had ontslagen vanwege 'tekortkomingen in zijn werk'. Redzjepbaj Arazov, een voormalig minister van Olie en Mineralen, volgde Meredov op als parlementsvoorzitter.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Geen Turkmeense hulp voor Amerikaanse luchtaanvallen

Het Turkmeense ministerie van Buitenlandse zaken liet op 19 september 2001 in een verklaring weten dat Turkmenistan geen plannen had zijn grondgebied of luchtruim ter beschikking te stellen voor Amerikaanse aanvallen op het buurland Afghanistan. Sommige Russische media hadden volgens de verklaring gespeculeerd dat Turkmenistan aan een Amerikaanse aanval zou meewerken. Het ministerie liet weten dat Turkmenistan een neutrale positie innam in het conflict.

Nederlandse hulpvlucht landt in Turkmenistan

De eerste Nederlandse vlucht met hulpgoederen voor Afghanistan landde in de Turkmeense hoofdstad Asjchabad op 2 oktober. Het toestel vervoerde tenten, medicijnen en een waterzuiveringsuitrusting, die toebehoorden aan de hulporganisatie Artsen zonder Grenzen.

'Grote Turkmenbasji' presenteert boek

Aan de vooravond van de viering van tien jaar onafhankelijkheid voor Turkmenistan op 27 oktober 2001 was de aandacht in de media vooral gericht op het verschijnen van een nieuw boek van president Saparmoerat Nijazov, bijgenaamd 'Grote Turkmenbasji' (leider van alle Turkmenen). Op 19 oktober lanceerde Nijazov zijn boek, getiteld *Ruhnama*, tijdens een bijeenkomst van de Volksraad, een volgzaam adviescollege. Onder donderend applaus zei Nijazov dat iedere Turkmeen het boek moest lezen, dat hij een geestelijke gids voor zijn volk noemde. De macht van de Grote Turkmenbasji was in zijn land vrijwel onbeperkt en zijn afbeelding was op alle openbare gebouwen te zien. Ook stonden er overal in de hoofdstad Asjchabad gouden standbeelden van hem en kwamen er ook standbeelden van zijn vader en moeder bij. Zijn woordvoerder had eerder in het jaar gezegd dat Nijazov een profeet was. Vele leden van de volksraad drongen er op 19 oktober op aan dat Nijazov voor de vierde keer de onderscheiding 'Held van Turkmenistan' zou worden verleend, maar er waren geen oproepen zijn status als profeet te formaliseren.

LANDBOUW

Katoenoogst mager, maar doel voor 2002 verhoogd

Een regeringsfunctionaris verklaarde op 27 november 2001 dat de beoogde omvang van de katoenoogst voor 2002 op twee miljoen ton ruwe katoen zou worden gesteld, ondanks het feit dat de oogst in 2001 weer was tegengevallen. In 2001 was 1,3 miljoen ton ruwe katoen geoogst tegen een verwachting van 1,8 miljoen. In 2000 was de oogst 1,03 miljoen ton tegen de 1,3 miljoen die was verwacht. Onafhankelijke deskundigen betwijfelden overigens de juistheid van de officiële cijfers over de katoenproductie.
President Saparmoerat Nijazov had de leiders van verschillende regio's ontslagen omdat zij er niet in waren geslaagd de beoogde oogstcijfers te halen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Diplomatiek protest bij Azerbeidzjan over Kaspische Zee

Het Turkmeense ministerie van Buitenlandse zaken liet op 27 juli 2001 weten dat het een diplomatiek protest had ingediend bij Azerbeidzjan vanwege wat het beschouwde als illegale activiteiten van dat land in een omstreden sector van de Kaspische Zee. Spanningen over de status van deze zee die grote reserves aan olie en gas bevat, waren de afgelopen tijd toegenomen. Eerder in de week had een Iraans oorlogs-

schip twee schepen voor olie-exploratie die voor Azerbeidzjan werkten, verwijderd uit wat Iran beschouwde als zijn territoriale wateren.
In een verklaring die het Turkmeense ministerie van Buitenlandse zaken naar persbureau *Reuters* in Almaty (Kazachstan) had gefaxt, werd gezegd dat Azerbeidzjan doorging met het zoeken naar olie in omstreden gedeelten van de Kaspische Zee. Turkmenistan beschouwde dergelijke activiteiten als illegaal, aldus de verklaring.
De immense reserves van de Kaspische Zee waren nooit helemaal verdeeld tussen de vijf staten die eraan grenzen: Rusland, Azerbeidzjan, Iran, Turkmenistan en Kazachstan. De status van de zee was bepaald door afspraken tussen Iran en de vroegere Sovjetunie. Hoewel de status van de Kaspische Zee nog niet helemaal duidelijk was, hadden de vijf kuststaten al wel exploratie- en productierechten aangeboden aan buitenlandse oliemaatschappijen voor gedeelten die zij als hun territoriale wateren beschouwden.

Op 16 augustus reageerde Azerbeidzjan met een eigen diplomatieke nota op die van Turkmenistan. Daarin werd het Turkmeense protest afgewezen en werd gezegd dat claims op bepaalde gedeelten van de Kaspische Zee niet definitief konden zijn zolang er tussen de vijf kuststaten nog geen regelingen over waren getroffen.

Mogelijke spanningen tussen Rusland en Turkmenistan

Een in New York gevestigd onderzoeksbureau, Eurasia Group, bracht begin november 2001 een rapport uit waarin werd beweerd dat hoge functionarissen van het Amerikaanse State Department onder vier ogen de verdenking hadden geuit dat Rusland erop uit was president Saparmoerat Nijazov ten val te brengen. Moskou zou volgens het rapport onder meer geïrriteerd zijn over wat het zag als de tegenwerking van Nijazov bij het sluiten van overeenkomsten over de verdeling van olie en gas in de Kaspische Zee, waar behalve Rusland en Turkmenistan ook Azerbeidzjan, Kazachstan en Iran aanspraak op maakten.
Een hoofdrol in de spanningen tussen Rusland en Turkmenistan speelde Boris Sjichmoeradov, die acht jaar Turkmeens minister van Buitenlandse zaken en vervolgens ambassadeur in Beijing was totdat hij in oktober 2001 werd ontslagen. In plaats van naar zijn land terug te keren, begaf hij zich naar Moskou in ballingschap. Daar gaf hij een verklaring uit dat hij zich aansloot bij de oppositie tegen Nijazov en beschuldigde hem onder andere van machtsmisbruik en corruptie. Turkmenistan reageerde door een arrestatiebevel tegen Sjichmoeradov uit te vaardigen en Rusland om zijn uitlevering te vragen.
Op 7 november verscheen er een uitvoerig artikel in een Turkmeense krant van de hand van een functionaris van het Turkmeense ministerie van Buitenlandse zaken, waarin Sjichmoeradov werd beschuldigd van diefstal en doorverkopen van staatseigendom op grote schaal. Sjichmoeradov had de beschuldigingen ontkend. In een telefonisch interview met persbureau *Reuters* vanaf een onbekende locatie bij Moskou zei hij dat Turkmenistan een politiestaat was waar burgers elementaire vrijheden moesten ontberen.

(Vorige berichten pag. 384/1 e.v. - 2001)

ALGERIJE

BINNENLAND

Bouteflika geeft toe aan Berbers

Op 19 juli 2001 hielden Berbers in de Kabylische stad Bouira een betoging om opnieuw het vertrek van de paramilitaire gendarmerie te eisen. Volgens de organisatoren namen 15.000 mensen deel, volgens de politie 5.000. De mars, waarbij leuzen als 'regering – moordenaars' werden geroepen, verliep vreedzaam.
Een door president Bouteflika ingestelde onderzoekscommissie kwam op 29 juli 2001 tot de conclusie dat de gendarmerie een zware verantwoordelijkheid droeg voor het bloedig verloop van enkele eerdere betogingen in Kabylië. In haar rapport concludeerde de commissie dat de gendarmes met scherp geschoten hadden, winkels hadden geplunderd en tegenstanders hadden geprovoceerd. 'De gendarmes kwamen tussenbeide zonder daartoe opdracht te hebben gekregen zoals de wet vereist en het bevel om geen wapens te gebruiken, werd niet opgevolgd', aldus de commissie.
Op 5 augustus verving Bouteflika enkele gouverneurs van provincies in Kabylië, blijkbaar om de gemoederen te bedaren. Twaalf nieuwe gouverneurs werden benoemd, een kwart van alle provinciebestuurders (wali's). Hocine Ouadah werd gouverneur van Tizi Ouzou en Rachid Fatmi werd wali van Bejaia. De president kondigde op 4 oktober 2001 een grondwetswijziging aan die van het Tamazight een tweede officiële landstaal zou maken. Bouteflika beloofde ook mensen die schade hadden geleden in de recente onlusten, te compenseren. Premier Benflis bracht de boodschap begin oktober over aan het Berber-comité waarin notabelen van enkele steden en dorpen zich verenigd hadden.

Nezzar sleept Souaida voor de rechter

De voormalige minister van Defensie Khaled Nezzar maakte op een persconferentie op 23 augustus 2001 bekend dat hij in Parijs een klacht wegens laster had ingediend tegen Habib Souaida. Deze had in een boek, 'De vuile oorlog', beweerd dat het leger enkele bloedbaden had aangericht waarbij tientallen burgers vermoord werden. De militairen zouden de moordpartijen ten onrechte in de schoenen van moslimrebellen geschoven hebben. Tegenover het televisiestation *La Cinquième* had Souaida gezegd dat Nezzar medeplichtig was aan de enscenering.

Dodental strijd tegen GIA stijgt tot 1100

In de eerste zes maanden van het jaar waren er naar schatting 760 doden gevallen bij aanslagen en overvallen door de islamitische terreurgroep GIA en tegenoffensieven van het leger. Dit getal liep op tot ruim 1100 in november. De regering meende niettemin dat de GIA het militair initiatief had verloren, vooral vanwege de aanslagen van 11 september 2001 in de VS, maar ook dankzij de militaire successen van het leger. Volgens de autoriteiten waren er niet meer dan drie- tot vierhonderd GIA-strijders nog in het land actief.
Tot de gerapporteerde incidenten behoorden onder meer opnieuw een overval op een dorp in Blida, een gebied ten zuiden van Algiers, waarbij op 28 juli 2001 tien dorpelingen werden vermoord. Bij een hinderlaag in het Relizane-gebied op 13 augustus verloren zeventien boeren het leven, van wie de keel werd doorgesneden. In augustus was er ook weer sprake van een reeks bomaanslagen in Algiers, waar men zich relatief veilig was gaan wanen. In het eerste weekeinde van september verloren achttien burgers het le-

Algerije

ven bij overvallen in de provincie Annaba en in het westen van het land. Een week later sloegen de moslimrebellen toe tijdens een begrafenis in het oliegebied Arzew, waarbij elf mensen de dood vonden. In het kustgebied Zeralda, niet ver van Algiers, werden op 9 september negen mensen vermoord door GIA-aanhangers. Enkele dagen later was het geterroriseerde gebied bij Mascara weer aan de beurt, waar acht burgers bij een overval het leven lieten. Op 15 oktober liepen elf leden van burgermilities in een hinderlaag die zou zijn opgezet door moslimrebellen in legeruniformen.

Het leger doodde op 27 oktober 2001 bij aanvallen met gevechtshelikopters op kampen van de GIA in de buurt van de stad Ain Defla en Mascara twintig rebellen. De GIA nam kort daarop wraak door dertien leden van een burgermilitie in het Relizanegebied af te slachten. Het leger schakelde bij een nieuw offensief in Boudekhane tegen de GSPC elf rebellen uit. Deze groepering stond op de lijst van sympathisanten en deelnemers in het internationale netwerk van Osama bin Laden, het vermoedelijke brein achter de aanslagen van 11 september in de VS.
Bijzonder omineus was de bomaanslag op het drukke busstation Tafourah in de hoofdstad, waar elke dag honderden studenten de bus pakken om naar de universiteit te gaan. Bij enkele van de 29 gewonden moesten de benen geamputeerd worden. De dader had een schooltas met explosieven op de grond gezet. Het was de eerste bomaanslag in de hoofdstad na drie maanden van relatieve kalmte.

Duizenden gevangenen krijgen gratie

President Bouteflika verleende op 31 oktober 2001 gratie aan 7.000 gevangenen, met uitzondering van mensen die veroordeeld waren wegens terrorisme, moord, verkrachting, drugshandel, geldsmokkel en corruptie. Het was de gewoonte om op de jaarlijkse herdenking van de revolutie gevangenen gratie te verlenen.

Verwoestende overstromingen treffen hoofdstad

Honderden mensen lieten in november 2001 het leven door overstromingen. Op 19 november 2001 stond het dodental alleen al in de hoofdstad op bijna 700. Vele mensen werden toen nog vermist. Vooral huizen en lage flatgebouwen in arme wijken zoals Bab el Oued waar de bouwers zich weinig van de bouwregels hadden aangetrokken, werden meegesleurd door de krachtige modderstromen die naar de kust afdaalden. Een andere factor van belang was volgens sommigen het gebrekkige onderhoud van het rioolsysteem en een slechte stadsplanning. Toen het later droog begon te worden, werden reddingswerkzaamheden zwaar gehinderd door de opdrogende modder. Verscheidene landen zonden meteen noodhulp maar duizenden daklozen moesten dagen wachten op een tent. Tijdens een televisieprogramma dat dertig uur duurde, werd voor de slachtoffers 1,1 miljard dinar (ruim 15 miljoen euro) in het land en bij emigranten overzee opgehaald. Ongeveer 170 mensen werden toen nog vermist.

BUITENLANDSE ZAKEN

Gedenkplaat voor bloedbad 1961

Na steeds meer onthullingen over de bloedige onderdrukking van een vreedzame betoging door Algerijnen in 1961 in Parijs, besloot de socialistische burgemeester Bertrand Delanoe van deze stad een gedenkteken te plaatsen bij de Saint-Michel brug. Indertijd had de politie Algerijnen de brug afgegooid en velen verdronken waarschijnlijk in het water van de Seine. De autoriteiten beweerden in 1961 dat slechts drie mensen waren omgekomen tijdens het ongehoorde geweld tegen de betogers, allen lid of sympathisanten van het Algerijnse bevrijdingsfront FLN. Volgens een gerechtelijk onderzoek uit 1999 waren er minstens 48 doden gevallen. Getuigen zeiden dat de politie met scherp op de demonstranten had geschoten. De twaalfduizend betogers werden naar een sportstadion gedreven, waar de politie zich ook nog eens schuldig aan martelingen zou hebben gemaakt.

(Vorige berichten pag. 438/1 - 2001)

LIBIË

Libië

BINNENLAND

Regeringswijzigingen

Zonder opgaaf van redenen werden op 3 september 2001 enkele ministers en vicepremiers vervangen. Mohamed Ali al-Musrati werd benoemd als nieuwe minister van Justitie en Openbare orde. Hij nam deze portefeuille over van Moussa al-Abbar die geen andere kabinetspost kreeg. De voormalige minister van Olie Abdullah Salem al-Badri werd evenals Ammar al-Mabrouk al-Taief benoemd tot vice-premier. Bashir Ramadhan Boujenah moest zijn positie als vice-premier opgeven ten gunste van Al-Baghdadi Ali al-Mahmoudi. De laatste wijzigingen in de regering dateerden van maart 2000.

Samenstelling Libische regering
(3 september 2001)

Premier
Mubarak Abdallah al-SHAMIKH

Vice-premiers
Abdullah Salem al-BADRI
Al Baghdadi Ali AL-MAHMOUDI
Ammar al-Mabrouk AL-TAIEF

Ministers:
Afrikaanse eenheid
Ali Abdesselam TRIKI
Buitenlandse betrekkingen
Mohammed Abderrahmane CHALGAM
Economie en Buitenlandse handel
Abdessalam EJUWEIR
Financiën
Lajili Abdessalam BRINI
Justitie en Openbare orde
Mohamed Ali al-MUSRATI

Ministers die niet tot het kabinet behoren:
Controle op financiën
Hassan LOUHICHI
Planning
Tahar JEHIMI
Rivierproject
Abdelmejid al-GU'UD

Defensiecommissie
Abu Bakr Jaber YUNES
Mustafa KHARRUBI
Khoueldi HAMIDI

BUITENLANDSE ZAKEN

Onvrede over Lockerbie-proces

Twee advocaten die internationaal bekend stonden om hun verdediging van mensenrechten, sloten zich op 8 augustus 2001 aan bij de verzoeken aan de Schotse justitie om Abdel Basset al-Megrahi vrij te laten. Al-Megrahi had levenslang gekregen voor zijn aandeel in de aanslag op een Amerikaans passagiersvliegtuig in januari 1988 boven het Schotse plaatsje Lockerbie, waarbij honderden mensen het leven lieten. Alan Dershowitz, hoogleraar in Harvard en de

Britse raadsman Michael Mansfield, verklaarden te betwijfelen dat het bewijs tegen Al-Megrahi voldoende was geweest om hem te veroordelen. Mansfield en Dershowitz werden deel van het advocatenteam dat Al-Megrahi in hoger beroep zou gaan verdedigen. Ook Frank Rubino zat in dat team. Hij liet weten dat in hoger beroep feiten konden gaan meespelen die betrekking hadden op de wijze waarop de rechtbank getuigen had ingezet en het verwijderen of fabriceren van bewijsmateriaal op de plaats waar het vliegtuig neerstortte.
Al-Megrahi's advocaat William Taylor bracht bij de rechtbank een nieuwe getuige aan, een veiligheidsagent van het Londense vliegveld Heathrow. Deze was na de veroordeling van Al-Megrahi naar de pers gegaan met zijn verhaal dat hij op de dag van de aanslag had gezien dat het slot van het bagagedepot waar de koffers van de passagiers van de fatale vlucht stonden, was opengebroken. Dat zou kunnen betekenen dat de bom in Londen en niet in Malta aan boord was gebracht.

Op 15 oktober 2001, ruim een maand na de terreuraanslagen in de VS van 11 september, voerden de nabestaanden van de Lockerbie-slachtoffers hun campagne op om een nieuw onderzoek naar de aanslag te openen. Volgens veel nabestaanden was de waarheid niet aan het licht gekomen en zou er een deal zijn gemaakt om de Libische leider Muammar Gaddafi als opdrachtgever buiten schot te houden in ruil voor het uitleveren van de verdachten. De nabestaanden meenden dat de aanslagen in de VS wellicht voorkomen hadden kunnen worden, als het onderzoek naar de Lockerbie-ramp niet onder politieke beperkingen had geleden.
Een van de nabestaanden, de Spaanse Marina de Larracoechea, stelde tijdens een hoorzitting ter voorbereiding van het hoger beroep van Al-Megrahi dat de ware schuldigen nooit gevonden waren en bepleitte een nieuw onderzoek. De Britse minister van Buitenlandse zaken Jack Straw beloofde de nabestaanden een breed onderzoek naar mogelijke politieke deals in overweging te nemen. De nabestaanden dreigden de tekortkomingen van de rechtszaak desnoods bij het Europees Hof van Justitie aan te kaarten.
In Schotland ontstond enige opschudding nadat was gebleken dat de directie van het gevangeniswezen tijdens de hoorzittingen in kamp Zeist in Nederland een oogarts, tandarts en kapster per vliegtuig naar Nederland had gestuurd, waar Al-Megrahi verbleef in verband met de hoorzittingen voor zijn hoger beroep. Politici vonden het verspilling van belastinggeld en vroegen zich af waarom Al-Megrahi niet behandeld kon worden door een Nederlandse arts en kapper.

'VS maakten aids-virus'

De Libische leider Muammar Gaddafi verklaarde op 2 september 2001 in een toespraak tot het Algemeen Volkscongres (parlement) dat het aids-virus een product van Amerikaanse militaire laboratoria was en dat de VS derhalve de verantwoordelijkheid voor de behandeling van de miljoenen slachtoffers van aids op zich moesten nemen. In 2001 gingen in Afrika steeds meer stemmen op om de farmaceutische industrie te bewegen in Afrika veel minder geld te vragen voor medicijnen tegen aids. Inmiddels waren er eenvoudig in te nemen geneesmiddelen op de markt om de ontwikkeling van aids af te remmen, maar ook deze middelen waren te duur voor patiënten en zorgbudgetten van Afrikaanse landen. De theorie dat het aids-virus door de VS ontwikkeld werd in het kader van de biologische oorlogsvoering, was nooit bewezen.

Herdenking massadeportaties

Libië herdacht op 26 oktober 2001 de deportatie van duizenden Libiërs naar Italië, begin 20e eeuw toen het land door Italianen werd gekoloniseerd. Inwoners gingen in zwarte kleding de straat op, vlaggen hingen halfstok en alle verbindingen met de buitenwereld werden verbroken. De televisie zond programma's met patriottische liederen uit. De regering mobiliseerde de bevolking om haar eis voor compensatie kracht bij te zetten.

(Vorige berichten pag. 444/3 - 2001)

MAROKKO

BINNENLAND

Confrontaties rond democratisering nemen toe

Prins heeft kritiek op trage hervormingen

Het politieke establishment van Marokko werd in de zomer van 2001 opgeschrikt door prins Moulay Hicham die een rol als oppositiefiguur van formaat leek te ambiëren. De paniek begon eind juni 2001 met een artikel in het Franse dagblad *Le Monde* waarin hij de te trage democratisering en het gebrek aan visie van koning Mohamed en de regering op de korrel nam. 'Geen van onze traditionele instellingen, het parlement noch de politieke partijen en zelfs de monarchie niet, zijn serieus aan de noodzakelijke taak van wederopbouw van de politieke structuren begonnen die ons volk verdient', poneerde hij op de voorpagina van *Le Monde*. In een interview met het persbureau *Reuters* gepubliceerd op 9 juli 2001 gaf hij aan dat hij weliswaar een constitutionele monarchie nastreefde naar het voorbeeld van Spanje en Groot-Brittannië, maar dat het koningshuis wel in het brandpunt van de democratisering in Marokko diende te staan.
Hicham (37) was de neef van de koning en hij zou de eerste zijn om hem op te volgen. Tegen juli betitelde een deel van de media hem als de 'rode prins'. In de afgelopen jaren had hij zich verdienstelijk gemaakt als VN-waarnemer bij de Palestijnse verkiezingen van 1997, als lid van een VN-delegatie die toezicht hield op de verkiezingen in Nigeria en in 2000 was hij namens de VN in Kosovo als politiek adviseur op het gebied van mensenrechten en minderheden. Hij studeerde aan het Britse Royal College en de Amerikaanse school in Rabat.
Later werd de prins aangevallen door minister Ahmed Lahlimi van Algemene zaken, een zwaargewicht in het kabinet, die in het weekblad *Jeune Afrique* het optreden van Hicham afdeed als een 'door het buitenland geleide samenzwering'. Hicham diende hem van repliek met de opmerking dat mensen als Lahlimi al veertig jaar alleen maar in termen van complotten konden denken.

Verzoek om vrijgeven CIA-documenten

Twee Marokkaanse mensenrechtenorganisaties, de AMDH en de OMDH, schreven op 17 juli 2001 een open brief aan de Amerikaanse president Bush met het verzoek Marokko de vertrouwelijke documenten te overhandigen waaruit de betrokkenheid van de veiligheidsdienst CIA zou blijken bij de organisatie van de repressie in Marokko in de jaren '60 en '70. Het verzoek kwam na een publicatie in het Franse dagblad *Le Monde* waarin werd beweerd dat drie Amerikanen, 'de kolonels Martin, Steve en Scott', in de jaren '60 in de anti-oproer afdeling

van de Marokkaanse geheime dienst werkten en wellicht betrokken waren bij de moord op opposanten.

Geen uitstel verkiezingen

De koning besloot op 24 juli 2001 wat te doen aan de aanhoudende geruchtenstroom dat de verkiezingen die gepland stonden voor 2002 uitgesteld zouden met het oog op voltooiing van hervormingen van het kiessysteem en interne ruzies in de regeringspartijen. Koning Mohamed gaf een interview – het tweede sinds hij twee jaar eerder de troon besteeg – waarin hij zei dat hij er niets voor voelde om de verkiezingen uit te stellen, zodat 'politici weer snel hun land en niet hun partij konden dienen'.

Berberorganisaties eisen erkenning

Berberorganisaties maakten gebruik van de traditionele manifestaties in Rabat op de nationale Dag van de Arbeid op 5 augustus 2001 om te betogen voor de erkenning van hun taal en cultuur. Op 30 juli 2001 had de koning al de oprichting van een Koninklijk instituut voor de Berbercultuur aangekondigd. Culturele verenigingen van Berberactivisten eisten nog een reeks andere maatregelen, zoals onderwijs en radio- en televisieprogramma's in de eigen taal, het Tamazight, en het recht van Berbers om de eigen taal bij de rechtbank te spreken. Hoeveel Berbers of Tamazight-sprekende Marokkanen het land telde, wist niemand, maar onafhankelijke wetenschappers namen aan dat eigenlijk de meerderheid van de bevolking Berber is. De Marokkaanse bevolking spreekt een dialect dat een mix van Arabisch, Berber, Frans en Spaans is. Aan Parijse universiteiten zijn onderzoeksgroepen ontstaan die de ontwikkeling van het Tamazight bestuderen, dat in Marokko nauwelijks in geschreven vorm bestaat. Op school in Marokko wordt klassiek en modern Arabisch onderwezen. Opeenvolgende regeringen hebben alleen de folkloristische aspecten van de Berbercultuur aangemoedigd.
De strijd om erkenning van de taal had de hoogste prioriteit van de Berberorganisaties. Deze wezen het idee af dat zij nu actiever werden omdat de Berbers in Algerije al maandenlang de autoriteiten tartten.

Op 7 september 2001 gaf de koning rechtbanken opdracht om voortaan vertalers in te schakelen ingeval van rechtszaken waarbij Berbers en Marokkaanse emigranten betrokken zijn die geen Arabisch spreken (sommige Marokkanen spreken alleen Frans of Spaans). Tot dan toe werden alleen bij rechtszaken met buitenlanders tolken aangesteld.
Het Koninklijk instituut voor de Berbercultuur werd een feit op 17 oktober 2001, tijdens een ceremonie in de Berberprovincie Kenifra, de regio waar ook de moeder van de koning vandaan kwam.

Debat over rol leger

Koning Mohamed probeerde op 12 september 2001 een einde te maken aan het 'simplistische en absurde debat' over de rol van het leger in de Marokkaanse politiek, die naar het oordeel van sommige politici 'groeiende' zou zijn. Door de drie politieke taboes die de media in acht moesten nemen – de onaantastbaarheid van het koningshuis, van het leger en van de Marokkaanse aanspraken op de Westelijke Sahara – verliep deze discussie in de gebruikelijke complotsfeer. In een interview met het Franse dagblad *Le Figaro* reageerde de koning op stellingen als dat Marokko feitelijk geregeerd werd door een geheime junta en dat zich in het leger een machtige lobby tegen verdergaande democratisering had gevormd. 'Het leger heeft een belangrijke positie in Marokko, maar het leger heeft geen politieke rol. Het ontleent zijn macht aan de macht van koning', aldus de jonge monarch.
De Marokkaanse strijdkrachten waren naar verhouding nogal omvangrijk (200.000 beroepsmilitairen en dienstplichtigen) en kostten het land ruim twee miljard euro per jaar, hoewel met name het lager onderwijs, de werkloosheid onder afgestudeerde jongeren en het verwaarloosde platteland om sociale investeringen schreeuwden. Deze omvang en uitgaven van het leger stonden bij parlementaire begrotingsdebatten nooit ter discussie en werden officieel gerechtvaardigd door de al meer dan een kwart eeuw durende stellingenoorlog rond de Westelijke Sahara, waar de helft van het leger zijn dagen doorbracht. Raids van het bevrijdingsfront voor de Westelijke Sahara, Polisario, kwamen de afgelopen vijf jaar echter alleen nog sporadisch voor. Volgens het weekblad *Demain* hadden veel hoge officieren een belang bij het behoud van de Westelijke Sahara, omdat zij miljoenen opstreken aan visserijrechten voor de kust, die buitenlandse visserijboten betaalden. In het verleden was het leger ook ingezet om een opstand van Berbers in het Rifgebergte neer te slaan (1958). In 1965, 1981 en 1990 maakte het leger met geweld een einde gemaakt aan sociale onrust in Casablanca en Fez.

Mensenrechtenactivisten vrijgelaten

Een rechtbank besloot op 21 november 2001 om 36 activisten van de mensenrechtenorganisatie AMDH vrij te laten. Ze waren eerder tot drie maanden gevangenisstraf veroordeeld wegens het houden van een verboden demonstratie en verstoring van de openbare orde. De AMDH had een betoging georganiseerd om opheldering te eisen over het lot van zeshonderd vermisten. Een advocaat van AMDH zei dat de rechtbank tot de conclusie was gekomen dat er geen enkele wettelijke grond voor hun veroordeling was.

Proces tegen redacteur Demain

Op 7 november 2001 begon het proces tegen Ali Lamrabet, de 41-jarige redacteur van het weekblad *Demain*, die een artikel had geschreven over de mogelijke verkoop van een van de paleizen van de koninklijke familie aan een buitenlandse investeerder. Volgens de autoriteiten klopte de informatie niet en was deze subversief. Het proces zou waarschijnlijk enkele weken gaan duren. *Demain* werd eerder tijdelijk verboden wegens een kritisch artikel over het verleden van premier Youssoufi.

Opstootje in parlement wegens spijkerbroek

Op 11 juli 2001 ontstond een opstootje in het parlement omdat een cameravrouw van de staatsomroep *2M* in T-shirt en spijkerbroek in het parlement verscheen om opnames te maken. Een kamerlid van de fundamentalistische Partij voor Rechtvaardigheid en Ontwikkeling eiste haar vertrek. De kamervoorzitter nam het voor haar op. 'In deze kamer is de pers vrij', zei hij.

Nieuwe beweringen over moord op Ben Barka

De moord op de vroegere oppositieleider Mehdi Ben Barka bleef in de tweede helft van 2001 de gemoederen bezighouden. Op 20 juli 2001 maakte Marokkaanse media bekend dat Ahmed Boukhari, een voormalig agent van de Marokkaanse geheime dienst, naar de pers was gekomen met een gede-

tailleerd verslag van de laatste uren van de oppositieleider die in oktober 1965 in Parijs verdween, na gekidnapt te zijn. Boukhari gaf de namen van drie agenten die getuige zouden zijn geweest van de moord, Mohamed Achaachi, Mohammed Mesnaoui en Abdelkader Saka. Deze ontkenden dat en betitelden Boukhari als een fantast die aan zijn onthullingen alleen maar geld wilde verdienen. In 1999 zou Boukhari geheel berooid uit de gevangenis zijn ontslagen, na zijn straf voor het gebruik van ongedekte cheques te hebben uitgezeten. Hij zou ook niet twintig maar slechts twee jaar bij de geheime dienst hebben gewerkt, als administratief assistent. Tijdens archiefwerk zou Boukhari de dossiers over de affaire Ben Barka hebben kunnen inkijken.

De 62-jarige Boukhari werd op 13 augustus 2001 gearresteerd en ging daarna drie maal in hongerstaking om tegen zijn aanhouding te protesteren. De arrestatie zou opnieuw met ongedekte cheques verband houden. Hij werd op 13 november 2001 vrijgelaten, in afwachting van een nieuw proces wegens laster.

Op 9 november 2001 was de zoon van Ben Barka, Bachir, aanwezig tijdens een driedaags forum georganiseerd door drie mensenrechtenorganisaties. Opnieuw bepleitten deze dat de regering de verantwoordelijkheid nam voor machtsmisbruik in het verleden. Ook eiste men de vrijlating van zestig politieke gevangenen. Het forum werd gesteund door politieke partijen en vakbonden, Transparency International en Amnesty International.

Nieuwe minister van Binnenlandse zaken

Op 19 september 2001 benoemde de koning de directeur van het staatsfosfaatbedrijf OCP, Driss Jettou, tot minister van Binnenlandse zaken. Ahmed Midaoui moest het veld ruimen maar werd gecompenseerd met een baan als koninklijk adviseur. In juli had de koning in negen provincies al nieuwe gouverneurs benoemd.

Gevolgen terreuraanslagen op VS

Steun voor nationale luchtvaartmaatschappij

Op 25 september 2001 besloot de regering het verzekeringsrisico van de nationale luchtvaartmaatschappij Royal Air Maroc over te nemen. Als gevolg van het beleid van verzekeringsmaatschappijen na de aanslagen van 11 september om alleen nog een beperkt risico te vergoeden, moesten luchtvaartmaatschappijen overal ter wereld bij hun regeringen aankloppen voor extra dekking ingeval van calamiteiten.

Vrees voor extremisme

De grootste moslimgroepering in het land, Al-Adl Wal Ihsane (Rechtvaardigheid en Liefdadigheid), de koepel voor zo'n achthonderd lokale verenigingen, meende dat de aanslagen twintig jaar verbreiding van de spirituele waarden van de islam in Marokko ongedaan hadden gemaakt. Uit een opiniepeiling eind september bleek dat vier op de tien volwassen Marokkanen Osama bin Laden, het vermoedelijke brein achter de aanslagen, als 'een held van de islam' beschouwden. Verwijzend naar de jarenlange repressie van haar organisatie en het wijdverbreide analfabetisme in het land, zei Nadia Yassine, een van de leidsters van Al-Adl wal Ihsane, dat 'Marokko de islamisten zou krijgen die het verdiende. De kans bestaat dat extremisten de overhand krijgen. Extremisme kan niet aarden in personen die onderwijs genoten hebben en die een open geest hebben.'

Op 19 oktober 2001 verbood de regering een betoging in Rabat tegen de bombardementen op Afghanistan, die was georganiseerd door het Nationaal Islamistisch Congres (NIC), waarin een zestal nationalistische en islamitische groeperingen verenigd zijn. Het ministerie van Binnenlandse zaken liet weten bevreesd te zijn voor ordeverstoringen.

BUITENLANDSE ZAKEN

Nieuwe VN-ambassadeur

Mohamed Loulichki, een carrièrediplomaat en expert in de kwestie West-Sahara, werd op 3 juli 2001 benoemd tot ambassadeur bij de VN. Tot dan toe was hij actief als coördinator bij de VN-missie in de Westelijke Sahara.

Relatie met Spanje onder druk

In de zomer van 2001 liepen de irritaties tussen Marokko en Spanje steeds hoger op naar aanleiding van kwesties als de in mei vastgelopen onderhandelingen over een nieuw visserijakkoord met de EU, de illegale immigratie en de drugshandel. De Spaanse media bleven in uiterst kritische termen over de halfslachtige politieke liberalisering in Marokko schrijven. Rabat verbood op 29 juli 2001 de distributie van het Spaanse dagblad *El Pais* vanwege een artikel waarin de monarchie werd bekritiseerd als 'een zware last voor de staatskas'. Volgens Reporters Sans Frontières was het de vierde keer in 2001 dat een buitenlandse krant werd verboden. In het artikel werd ook gesteld dat de regering en de koning 'geen enkele intentie hadden om het land te democratiseren en de armoede uit te roeien, hoewel het islamitisch fundamentalisme groeide als gevolg van de onvrede daarmee.
Op 4 september 2001 stelde de koning Spaanse 'maffia's' verantwoordelijk voor het leeuwendeel van de mensen- en drugssmokkel. Deze beschikten in tegenstelling tot hun Marokkaanse tegenhangers, over goed uitgeruste schepen die sneller waren dan de boten van de Marokkaanse kustwacht. De Spaanse maffia's waren ook veel rijker dan de Marokkaanse, meende de koning. 'Laten we zeggen dat we samen de verantwoordelijkheid delen', aldus de koning.
In Marokko zelf werd weinig ondernomen tegen de uitgestrekte marihuana- en hasjiesjplantages, ondanks programma's om de boeren tot teelt van andere producten te bewegen.

Marokko roept ambassadeur terug

Op 29 oktober 2001 besloot Marokko voor het eerst in tientallen jaren om zijn ambassadeur voor overleg uit Madrid terug te roepen. Officieel tastte de Spaanse regering in het duister over de reden, maar de oproep van drie niet-gouvernementele organisaties in de Spaanse provincie Andalusië om nu eindelijk eens een referendum over onafhankelijkheid voor de Westelijke Sahara te houden, leek de druppel te zijn die de emmer deed overlopen.
In de Spaanse media werd geopperd dat Frankrijk het vuurtje tussen de twee buurlanden had opgestookt om er economisch beter van te worden. Franse bedrijven hadden steeds meer concurrentie te verduren van de meer dan vijfhonderd Spaanse bedrijven die inmiddels in Marokko actief waren.

Engelse overheid gedaagd voor wapenleveranties aan Marokko

De Britse actiegroep War on Want maakte op 19 september 2001 bekend de Engelse regering voor het gerecht te slepen wegens de levering van reserveonderdelen voor wapens die het Marokkaanse leger in de Westelijke Sahara gebruikte. De regering had geantwoord dat men voor de levering toestemming bij de VN had gevraagd en verkregen. Volgens de actiegroep was het beleid echter in strijd met de regels voor ethische wapenhandel die de Labour-regering zelf had ingesteld. Met een klacht bij het Londense Hoge Gerechtshof hoopte de groep nieuwe leveranties te voorkomen.

(Vorige berichten pag. 445/1 - 2001)

MAURITANIË

BINNENLAND

Kabinetswijzigingen

President Maaouya Ould Sid'Ahmed Taya bracht op 28 januari 2001 enkele wijzigingen aan in het kabinet. De laatste keer dat dit gebeurde was in september 2000. Hij benoemde de voormalige gouverneur van de Centrale bank, Mahfoud Ould Mohamed Ali, als minister van Financiën, een portefeuille die tot dan toe in handen was van Kamara Ali Gueladio, die het ministerie van Transport overnam. Mauritanië's ambassadeur in Marokko, Dah Ould Abdi, nam het ministerie van Buitenlandse zaken over van Ahmed Ould Sid'Ahmed. Kane Moustapha kwam aan het hoofd te staan van het ministerie van Water en Energie, waar Ahmed Ould Zahaf het veld moest ruimen.
Deddoud Ould Abdallahi promoveerde tot minister van Onderwijs. Zijn vorige post van staatssecretaris voor alfabetisering en lager onderwijs ging naar Mohamed Vadel Ould Mohamed Lemine. Boidiel Ould Houmeid werd minister van Volksgezondheid en Sociale zaken.

Samenstelling regering van Mauritanië
(4 november 2001)

President
Maaouya Ould Sid'Ahmed TAYA

Premier
Sheik El Avia Ould Mohamed KHOUNA

Ministers:
Ambtenarenzaken, Arbeid, Jeugd & Sport
Baba Ould SIDI
Binnenlandse zaken, Post en Telecommunicatie
Lemrabott Sidi Mahmoud Ould SHEIKH AHMED
Buitenlandse zaken en samenwerking
Dah Ould ABDI
Communicatie en Parlementaire betrekkingen
Sheyakh Ould ELY
Cultuur, Islamitische zaken
Isselmou Ould Sidi El MOUSTAPHE
Defensie
Kaba Ould ELEYA
Economische zaken en ontwikkeling
Mohamed Ould NANI
Financiën
Boidiel Ould HOUMEID
Gezondheid en Sociale zaken
Diop Abdoul HAMET
Handel, Ambachten, Toerisme
Isselmou Ould Abdel KADER
Justitie
Sghair Ould M'BARECK
Mijnbouw en industrie
Zeidane Ould H'MEYDA
Onderwijs
Aboubekrine Ould AHMED
Plattelandsontwikkeling
Moustapha Ould MAOULOUD
Transport
Diabira BAKARY
Visserij, Maritieme economie
Ahmedou Ould AHMEDOU
Water, Energie
Kane MOUSTAPHA

Imams betrokken bij aids-voorlichting

Zoals in andere Afrikaanse landen werden in maart 2001 pogingen ondernomen om moskeeën in te schakelen bij de voorlichting aan de bevolking over aids. Op 9 maart 2001 vond in de hoofdstad Nouakchott een klein seminar voor zo'n twintig imams plaats, dat was georganiseerd door de particuliere organisatie Stop Aids. Volgens officiële cijfers was 0,5 procent van de bevolking besmet met het virus. De regering vroeg imams al eerder om het moskeepubliek in vrijdagpreken te waarschuwen voor de gevaren van de ziekte.

Volksfront-leiders veroordeeld wegens couppoging

Op 12 april 2001 lichtte minister van Communicatie Rashid Ould Salah het besluit toe om de leider van het oppositionele Volksfront, Mohamed Lemine Ch'bih Ould Sheik Melainine, gevangen te nemen, nadat die eerder die maand met enkele andere oppositiefiguren was gearresteerd en beschuldigd van voorbereidingen voor een staatsgreep met steun van Libië. De politie zou over 'onweerlegbaar bewijs' beschikken dat Lemine van plan was sabotageacties uit te voeren in openbare gebouwen en op andere strategische locaties. In de daarop volgende paniek en chaos zou het Volksfront hebben willen proberen de macht over te nemen. Ook zou als een paal boven water staan dat Libië bij de couppoging betrokken was.
De politieke top van Mauritanië was lange tijd gecorrumpeerd door Irak dat volgens nooit bewezen geruchten in woestijngebieden van het land zijn raketten testte. Sinds aan de bemoeienissen van Irak met de regering een einde was gekomen, leek Libië in de rol van buitenlandse suikeroom te willen stappen.
Op 14 juli 2001 werd Lemine tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld en twee van zijn strijdmakkers kregen ook vijf jaar cel.

Partij van de president wint parlementsverkiezingen

Op 27 oktober 2001 vond een tweede verkiezingsronde plaats voor zetels in het parlement en voor gemeenteraden. De Democratische Sociale Republikeinse Partij (PRDS) van president Maaouya Ould Sid'Ahmed Taya veroverde met 59 van de 81 zetels een comfortabele meerderheid in het parlement en Taya's bondgenoten wonnen nog eens 11 zetels. De oppositie kwam op 11 zetels. Taya negeerde een oproep van de vier oppositiepartijen die parlementszetels veroverden, om samen te regeren. De oppositie had het nog nooit zo goed gedaan sinds in 1991 een meerpartijenstelsel werd ingevoerd. In dat jaar beschuldigde de oppositie de regering van verkiezingsfraude. De militair Taya kwam in 1978 aan de macht, na een zonder bloedvergieten verlopen coup tegen Moktar Ould Daddah, die sinds de onafhankelijkheid van Frankrijk in 1960 onafgebroken aan de macht was geweest. Moktar keerde in 2001 na 23 jaar ballingschap terug. Na de verkiezingen werd een groot deel van het kabinet op 4 november 2001 herbenoemd.

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Verdere liberalisering geldverkeer

Op 4 januari 2001 besloot de Centrale bank van Mauritanië om inwoners het recht te ge-

ven buitenlandse valutarekeningen te openen. Tot dan toe was dat alleen mogelijk voor Mauritaniërs die in het buitenland woonden. De maatregel was de laatste in een reeks om het geldverkeer te liberaliseren.

BUITENLANDSE ZAKEN

Rumoer rond bezoek aan Israël

Op 26 mei 2001 verdedigde minister van Buitenlandse zaken Dah Ould Abdi zich nadat er opschudding was ontstaan over zijn bezoek aan Israël. Het Palestijns Gezag had de Arabische Liga opgeroepen Mauritanië uit de organisatie te stoten en ook de kritiek in een van de onafhankelijke kranten van Mauritanië was niet mis. De minister verdedigde zich door te stellen dat zijn regering had geprobeerd het vredesproces weer vlot te trekken. Mauritanië was in 1999 het derde Arabische land, na Egypte en Jordanië, dat een vredesverdrag met Israël tekende. Het land was sinds 1973 lid van de Arabische Liga.

(Vorige berichten pag. 66/2 - 2001)

SAHARA (WEST)

Marokkaanse koning bezoekt drie steden

Op 1 november 2001 bracht de Marokkaanse koning Mohamed een bezoek aan drie steden in de Westelijke Sahara. Sinds 1991, toen de Verenigde Naties een referendum over onafhankelijkheid van het gebied begonnen voor te bereiden, had de toenmalige koning Hassan II het gebied niet meer betreden. Voor koning Mohamed was het de eerste keer dat hij het door Marokko geclaimde gebied bezocht. Als verder bewijs van de gestage kolonisatie van het gebied opende de koning de nieuwe haven van Dakhla, waarin de regering 46 miljoen euro geïnvesteerd had. De koning bezocht daarna nog de steden Laayoune en Smara.

Gevangenen vrijgelaten

Op 7 november 2001 verleende de Marokkaanse koning Mohamed gratie aan 56 Westsaharaanse gevangenen die straffen tussen de twee en tien jaar uitzaten. Ook werd de Saharaanse Sidi Mohamed Dadasha vrijgelaten, die al sinds 1980 gevangen zat.

Danielle Mitterrand zegt bezoek af

Danielle Mitterrand, leidster van de humanitaire hulporganisatie France Libertés, besloot op 17 november 2001 een bezoek aan de Westelijke Sahara af te blazen. Twee dagen eerder had *al-Ittihad al-Ishtiraki*, de krant van de Marokkaanse premier Youssoufi, haar met een schreeuwende kop op de voorpagina tot 'persona non grata' verklaard, omdat zij gewaagd had te stellen dat Marokko het gebied 'gekoloniseerd' had. De Marokkaanse regering bleek ook bezig te zijn om demonstraties tegen Mitterrands komst te organiseren.

Verlenging mandaat Annan

De VN-Veiligheidsraad verlengde op 27 november 2001 het mandaat van secretaris-generaal Kofi Annan voor drie maanden om te komen met plannen voor de status van de Westelijke Sahara. Annan en zijn gezant James Baker hadden tot dan toe geen vooruitgang geboekt om het de facto afgeblazen referendum over de onafhankelijkheid van de Westelijke Sahara, te vervangen door een akkoord over autonomie.

(Vorige berichten pag. 446/2 - 2001)

INTERNATIONAAL

JUSTITIE

Internationale actie tegen kinderporno

Op 28 november 2001 voerden, in een vanuit Londen gecoördineerde operatie, politiediensten in negentien landen huiszoekingen uit bij 440 mensen die werden verdacht van handel in kinderporno. Het ging om de grootste internationale politieactie ooit op dit gebied. De huiszoekingen vonden plaats in Groot-Brittannië, Australië, België, Canada, Frankrijk, Duitsland, Israël, Italië, Japan, Zuid-Korea, Nederland, Nieuw-Zeeland, Portugal, Rusland, Spanje, Zweden, Taiwan, Turkije en de Verenigde Staten.

Aan *operatie Landmark* ging tien maanden onderzoek vooraf bij de National Crime Squad (NCS) in Londen. Daar was men in februari op de hoogte gebracht van kinderpornohandel door een dertigtal nieuwsgroepen op het netwerk van de Britse internetprovider Demon. Deelnemers aan de groepen hadden daar hun eigen codes ontwikkeld om met elkaar illegaal beeldmateriaal uit te wisselen. Thus plc, het moederbedrijf van Demon dat de rechercheurs technische bijstand verleende, liet weten dat het strenger zou optreden tegen kinderporno en dat het elk discussieforum dat daarvoor werd gebruikt, zou sluiten.

De NCS had een lijst van ruim 10.000 verdachten. Na overleg met buitenlandse politiediensten, onder meer bij Interpol in Lyon, werd die lijst teruggebracht tot 440 personen, die verscheidene keren per week in de nieuwsgroepen verschenen en daar vermoedelijk hun beeldmateriaal van misbruik van hun eigen kinderen of van die uit hun omgeving hadden gepost. De NCS maakte bekend dat er 60.000 foto's werden onderschept en dat het vooral ging om 'vers materiaal' dat commercieel meer waard was dan oudere foto's. In enkele honderden gevallen lukte het de NCS niet de 'elektronische rookgordijnen' te slopen en de identiteit van verdachten te achterhalen.

MILITAIRE ZAKEN

IAEA: 'Nucleair terrorisme is mogelijk'

Het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie (IAEA) in Wenen hield op 2 november 2001 een conferentie over atoomterrorisme. Hierbij kwamen drie mogelijkheden voor terrorisme aan de orde.

De eerste was dat terroristen over hoogwaardig uranium zouden beschikken, zodat ze een atoombom konden produceren. De IAEA-directeur achtte deze kans niet erg groot, maar landen toch op de veiligheidsmaatregelen rondom nucleair materiaal nog eens onder de loep te nemen.

Een tweede mogelijkheid was de productie van een primitief atoomwapen, bijvoorbeeld door radioactief materiaal van röntgenapparatuur te omhullen met explosieven. Een wetenschappelijk adviseur hierover: 'Hiermee zorg je niet zozeer voor een groot aantal slachtoffers. De gevolgen liggen meer op het vlak van de verstoring van de economie en de angst bij de bevolking.'

Een derde mogelijkheid was dat terroristen een vliegtuig zouden kapen om daarmee in te vliegen op een kerncentrale. Het IAEA was bezig met een onderzoek naar de gevolgen hiervan. In 1998 was al eens een proef genomen met een vliegtuig dat invloog op het omhulsel van een kerncentrale. Het betonnen omhulsel hield in dat geval stand.

(Vorige berichten pag. 643/1 - 2001.

Aflevering nr. 3172

AFGHANISTAN
Chronologie van de oorlog in Afghanistan 749

ALGERIJE
Bouteflika geeft toe aan Berbers 765
Verwoestende overstromingen 766
Gedenkplaat voor bloedbad 1961 766

ARGENTINIË
Economische crisis leidt tot forse bezuinigingen en steeds meer onrust 734
Bezoek van Britse premier 737

BELGIË
Boek over invloed van koninklijk huis 715
Rekenhof publiceert laatste blunderboek 716

CHINA
Lhasa wordt speciale economische zone 752
China officieel toegelaten tot WTO 753
Campagne tegen illegale katholieke kerk geïntensiveerd 753

COLOMBIA
Drugsbestrijding boekt wisselend succes 737
Vredesonderhandelingen in burgeroorlog 738
Indianen spreken van genocide 740

DUITSLAND
SPD herkiest Schröder als partijleider 718
Radioactief afval bereikt Gorleben 718
Bondsdag akkoord met begroting 2002 718

EUROPESE UNIE
Commissie nagelt België aan schandpaal 710
Begroting 2002 omlaag 710
Actieplan voor EU-leger 711
MRA tussen EU en Japan van kracht 712
EP eist versterking rol Raad van Ministers 712
Hof verbiedt ontslag bij zwangerschap 713
Hof beschermt naam 'parmesan' 713

FRANKRIJK
Nieuwe luchthaven op voormalig slagveld 719
Slachtoffer Frans-Algerijnse oorlog erkend 719

GRIEKENLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 720
Val kolonelsregime herdacht 720

GROOT-BRITTANNIË
UDP heft zichzelf op 722
Blair houdt pro-Europese rede 722

IERLAND
Ieren en Britten ruziën over Sellafield 723

INTERNATIONAAL
IAEA: 'Nucleair terrorisme is mogelijk' 771

IRAN
Uitstel bij beëdiging Khatami 754
Kabinet benoemd 754
Dissidenten vrijgelaten 755
Iran krijgt hulp bij opbouw rakettenbestand 757
Rusland levert kernreactor aan Iran 757

ITALIË
DS kiest Fassino als nieuwe leider 724
52 maffiosi krijgen levenslang 724

LAOS
Strengere voorschriften voor journalisten 757
Laos en Vietnam halen banden verder aan 758

LIBIË
Onvrede over Lockerbie-proces 766
'VS maakten aids-virus' 767

LIECHTENSTEIN
Gevolgen terreuraanslagen op VS 725

MAROKKO
Opstootje in parlement wegens spijkerbroek 768
Relatie met Spanje onder druk 769

MAURITANIË
Kabinetswijzigingen 770
Partij president wint verkiezingen 770

MEXICO
Kamerleden publiceren corruptielijst 741
Rechtspositie inheemse volken 742
Regeringsrapport over de 'vuile oorlog' 743

MONGOLIË
Mongolië steunt strijd tegen terrorisme 758

NEDERLAND
Problemen met allochtone partijkandidaten 726
Gestage groei aanhang Leefbaar Nederland 726
Kleine pensioenfondsen in gevarenzone 727

NEPAL
Onrust na doodschieten koninklijke familie 759
Meer rechten voor Nepalese vrouwen 760

NOORWEGEN
Regering overleeft vertrouwensstemming 727

OEZBEKISTAN
Oezbeekse oppositieleider aangehouden door Tsjechische politie 761

OOSTENRIJK
Defecte kachel oorzaak tunnelramp Kaprun 728
Schüssel boos over EU-onderonsje 728

PORTUGAL
Meerderheid akkoord met begroting 2002 729

RAAD VAN EUROPA
Mensenrechtencommissaris herinnert lidstaten aan rechten buitenlanders 713

RUSSISCHE FEDERATIE
Begroting 2002 goedgekeurd 729
Amnestie voor duizenden 729
Rusland wil versteviging banden met NAVO 730

SAHARA (WEST)
Marokkaanse koning bezoekt drie steden 771
Verlenging mandaat Annan 771

SINGAPORE
PAP wint parlementsverkiezingen voor negende achtereenvolgende keer 761

SPANJE
Financiers Hezbollah en Amal opgepakt 731
Groot-Brittannië en Spanje tekenen akkoord misdaadbestrijding 731

TADZJIKISTAN
Twee doodvonnissen wegens aanslag op kerk 764
Twee islamitische radicalen gearresteerd 764

TURKIJE
Nieuwe IMF-lening 732
Raad van Europa: Turkije martelt nog steeds 732

TURKMENISTAN
Nieuwe minister van Buitenlandse zaken 764
Doel katoenoogst voor 2002 verhoogd 764

VERENIGDE STATEN
Extra bewaking voor bruggen in California 746
Veiligheidsregels voor vliegvelden 746
Bloomberg wordt burgemeester van New York 747
Geen overeenkomst na Russisch-Amerikaans militair overleg 748

ZWEDEN
Minister van Buitenlandse zaken treedt af 733

ZWITSERLAND
Doorstart Swissair 733
Transportministers eens over strengere veiligheidsregels 734

KHA

uitgever/abonnementenadministratie:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

Opzeggingen van het abonnement dienen schriftelijk of per e-mail te geschieden vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

KEESINGS HISTORISCH ARCHIEF

DEFINITIEVE INDEX OP JAARGANG 71

JANUARI/DECEMBER 2001

redactie:
drs P. A. R. van der Erve (hoofdredactie)
J. C. van Ammelrooij
drs M. Couwenbergh
M. Gerritsen
drs A. Geurtsen
drs B. de Jong
drs M. V. Klinkhamer
drs R. Levy
drs V. Melenhorst
drs V. A. Ros
T. M. S. Snijdelaar
drs M. Terlage
drs B. Wiskie
I. A. Zayer

vormgeving:
P. Bakker

Het gebruik van de index

Keesings Historisch Archief (KHA) legt maandelijks het belangrijkste politieke en economische gebeuren in de wereld vast. De onmisbare sleutel tot het verzamelde berichtenmateriaal is de index. Deze bestaat uit een systematische index, een personenregister, een lijst met veel voorkomende afkortingen en een jaarkalender 2001.

Bij de systematische index worden de volgende rubrieken gehanteerd: Binnenland, Sociaal-economische zaken, Financieel-economische zaken, Justitie, Onderwijs, Gezondheid en zorg, Landbouw, Natuur en milieu, Cultuur en wetenschap, Burger- en mensenrechten, Militaire zaken, Regionale ontwikkelingen, Buitenlandse zaken, Overleden; plus enkele landspecifieke rubrieken zoals: Koerdische kwestie, S.A.R. Hongkong, ETA etc.

uitgever:
stichting Keesings Historisch Archief
Valeriusstraat 199
1075 EW Amsterdam
telefoon: 020 - 673 85 87
e-mail: info@kha.nl

voor België:
Gramacon n.v.
Nerviërslaan 29/2
1780 Wemmel
telefoon: 02 - 461 18 67
e-mail: gramacon@skynet.be

redactie:
Keesings Historisch Archief
J. J. Viottastraat 21
1071 JN Amsterdam
telefoon: 020 - 470 43 03
e-mail: redactie@kha.nl

bestuur:
C. J. Steur, voorzitter
drs M. D. Bannink, secretaris
drs R. J. M. Diesveld, penningmeester

uitgever:
M. R. Keesing

© Keesings Historisch Archief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

AFKORTINGEN

ABVV - Algemeen Belgisch Vakverbond
ACP - Groep landen in Afrika, Caribisch gebied en Pacific
ACV - Algemeen Christelijk Vakverbond
ACS - Vereniging Caribische Staten
ACW - Algemeen Christelijk Werknemersverbond
ADB - African Development Bank
ADB - Asian Development Bank
AFTA - Arab Free Trade Association
AGALEV - Anders Gaan Leven
AI - Amnesty International
AID - Agency for International Development (VS)
AL - Arab League
ALADI - Asociacion Latinoamericana de Integracion
AMF - Arab Monetary Fund
AMU - Arab Maghreb Union
ANAD - West-Afrikaans Niet-aanvals- en Defensieondersteuningsakkoord
ANP - Algemeen Nederlands Persbureau
ANZUS - Australia-New Zealand-United States Security Treaty
AP - Associated Press
APEC - Asia Pacific Economic Co-operation
ARF - ASEAN Regional Forum
ASEAN - Association of South-East Asian Nations
ASEM - Asia-Europe Meeting
BCCI - Bank of Credit and Commerce
BCIE - Central American Bank for Economic Association
BDEAC - Banque de développement des états de l'Afrique centrale
BENELUX - Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Economische Unie
BIS - Bank for International Settlements
BLEU - Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
BOAD - Banque ouest-africaine de développement
BNP - Bruto Nationaal Produkt
CACM - Central American Common Market
CARICOM - Caribbean Community and Common Market
CBS - Centraal Bureau voor de Statistiek
CDA - Christen Democratisch Appèl
CEA - Conferentie van Amerikaanse Legers
CEEAC - Communauté économique des états de l'Afrique centrale
CEMAC - Communauté économique et monétaire de l'Afrique centrale
CEPGL - Economische Gemeenschap van Grote-Merenlanden
CERN - Conseil européen pour la recherche nucléaire
CEVA - Centraal Europees Vrijhandelsakkoord
CILSS - Permanente Intergouvernementele Toezichtscommissie op de Droogte in de Sahel
CNV - Christelijk Nationaal Vakverbond
COMECON - Council for Mutual Economic Assistance
COMESA - Gemeenschappelijke Markt voor Oostelijk en Zuidelijk Afrika
CPB - Centraal Planbureau
CVP - Christelijke Volkspartij
CVSE - Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (vervangen door: OVSE)
D66 - Democraten 66
DAC - Development Assistance Committee (OESO)
EBRD - European Bank of Reconstruction and Development
ECA - Economic Commission for Africa
ECE - Economic Commission for Europe
ECLA - Economic Commission for Latin America
ECO - Organisatie voor Economische Samenwerking
ECOMOG - Waarnemersgroep ECOWAS
ECOSOC - Economic and Social Council (VN)
ECOWAS - Economic Community of West African States
ECWA - Economic Commission for Western Asia
EER - Europese Economische Ruimte
EFTA - European Free Trade Association (zie ook EVA)
EHJ - zie ICJ
EMS - Europees Monetair Systeem
ESCAP - Economic and Social Commission for Asia and the Pacific
EU - Europese Unie
EURATOM - Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
EVA - Europese Vrijhandelsassociatie
EVRM - Europees Hof voor de Rechten van de Mens
FAO - Food and Agriculture Organization
FDF - Front Démocratique des Bruxellois Francophones
FNV - Federatie Nederlandse Vakbeweging
FZ - Franc Zone
GATT - General Agreement on Tariffs and Trade (Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel; vervangen door WTO)
GCC - Gulf Co-operation Council
GOS - Gemenebest van Onafhankelijke Staten
GPV - Gereformeerd Politiek Verbond
IAEA - International Atomic Energy Agency
IATA - International Air Transport Association
IBRD - International Bank for Reconstruction and Development
ICAO - International Civil Aviation Organization
ICC - International Chamber of Commerce
ICFTU - International Confederation of Free Trade Unions
ICJ - International Court of Justice
ICPD - International Conference on Population and Development
ICRC - International Committee of the Red Cross
IDA - International Development Association
IDB - Inter-American Development Bank
IEA - International Energy Agency
IFAD - International Fund for Agricultural Development
IFC - International Finance Corporation
IFOR - Implementation Force
IFCTU - International Federation of Christian Trade Unions
IGADD - Inter-Governemental Authority on Drought and Development
IGC - Intergouvernementele Conferentie
ILO - International Labour Organization
IMF - Internationaal Monetair Fonds
IMO - International Maritime Organization
INTELSAT - International Telecommunications Satellite Organization
IOC - Internationaal Olympisch Comité
IPU - Inter-Parlementaire Unie
IVV - Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen
IWC - International Whaling Commission
KEDO - Koreaanse Energie Ontwikkelingsorganisatie
LCBC - Lake Chad Basin Commission
MAGHREB - zie AMU
MBFR - Mutual and Balanced Force Reductions
Mercosur - Mercado Commun del Sur
MSF - Médecins sans Frontières (Artsen zonder grenzen)
MTCR - Missile Technology Control Regime
NAFTA - North American Free Trade Agreement
NAM - Non-Aligned Movement
NAR - Noordatlantische Raad
NAVO - Noordatlantische Verdragsorganisatie
NBB - Nationale Bank van België
NCW - Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
NIS - Nationaal Instituut voor de Statistiek
NPT - Nucleair Non-profilatieverdrag
OAE - Organisatie van Afrikaanse Eenheid
OAPEC - Organization of Arab Petroleum Exporting Countries
OAS - Organization of American States
OAU - Organization of African Unity
ODECA - Organizacion de los Estados Centromericanos
OECD - Organization for Economic Co-operation and Development (zie OESO)
OECS - Organization of Eastern Caribbean States
OESO - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OECS - Organisatie van Oost-Caribische Staten
OIC - Organisatie van de Islamitische Conferentie
OMVS - Organisatie voor de Ontwikkeling van Senegal
OPEC - Organization of Petroleum Exporting Countries
OVSE - Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (opvolger CVSE)
Parlacen - Centraal-Amerikaans Parlement
PFP - Navo-'Partnerschap voor Vrede'
RG - Groep van Rio
PLO - Palestine Liberation Organization
PNA - Palestijns Nationaal Gezag (Palestine National Authority)
PRL - Parti réformateur libéral
PS - Parti socialiste
PSC - Parti social chrétien
PTA - Preferential Trade Area (van Oostelijk en Zuidelijk Afrika)
PvdA - Partij van de Arbeid
PVV - Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
RVD - Rijksvoorlichtingsdienst
RW - Rassemblement Wallon
SAARC - South Asian Association for Regional Economic Co-operation
SACEUR - Supreme Allied Commander Europe
SACLANT - Supreme Allied Commander Atlantic
SADC - Southern African Development Community
SADR - Saharaanse Arabische Democratische Republiek
SALT II - Strategic Arms Limitation Treaty
SELA - Sistema Economico Latinoamericano
SER - Sociaal-Economische Raad
SGP - Staatkundig Gereformeerde Partij
SHAPE - Supreme Headquarters of Allied Powers, Europe
SP - Socialistische Partij
SPF - South Pacific Forum
START - Strategic Arms Reduction Talks
TNO - Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UDEAC - Union douanière et économique de l'Afrique centrale
UDRT-RAD - Union démocratique pour le respect du travail
UEMOA - Union économique et monétaire ouest-africaine
UN - United Nations (zie VN)
UNAMIR - UN Assistance Mission in Rwanda
UNAVEM - UN Angola Verification Mission
UNCED - VN-Conferentie over milieu en ontwikkeling
UNCHR - UN Commision for Human Rights
UNCLOS - VN-Conventie over het Zeerecht
UNCRO - VN-Vertrouwensoperatie in Kroatië
UNCTAD - UN Conference on Trade and Development
UNDP - UN Development Programme
UNEF - UN Emergency Force
UNEP - UN Environment Programme
UNESCO - UN Educational, Scientific and Cultural Organisation
UNFICYP - UN Peace-Keeping Force in Cyprus
UNFPA - VN-Fonds voor Bevolkingsactiviteiten
UNHCR - UN High Commisioner for Refugees
UNICEF - UN Children`s Fund
UNIDO - UN Industrial Development Organization
UNIFIL - UN Interim Force in Libanon
UNIIMOG - UN Iran-Iraq Military Observer Group
UNOMIL - VN-Waarnemersmissie in Liberia
UNOMOZ - UN Operation in Mozambique
UNOSOM - UN Operation in Somalia
UNPROFOR - UN Protection Force in Yugoslavia
UNRWA - UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East
UNSCOM - VN-Commissie voor Irak
UNTSO - UN Truce Supervision Organization
UPU - Universal Postal Union
VBO - Verbond van Belgische Ondernemingen
VEV - Vlaams Economisch Verbond
VN - Verenigde Naties
VNO - Verbond van Nederlandse Ondernemingen
VSZAO - Vredes- en Samenwerkingszone Zuidelijke Atlantische Oceaan
VU - Volksunie
VVD - Volkspartij voor Vrijheid en Democratie
WCC - World Council of Churches
WEU - Westeuropese Unie
WFP - World Food Programme
WFTU - World Federation of Trade Unions
WHO - World Health Organization
WMO - World Meteorological Organization

SYSTEMATISCHE INDEX

AFGHANISTAN
BINNENLAND
Strijd oppositie tegen Talibaan duurt voort 169
Boeddhabeelden vernietigd 554
Talibaan introduceren nieuwe gedragsregels, decreten en verboden 554
Ontwikkelingen aan het front 555
Wijziging in kabinet 555
Verdachten bomaanslagen geëxecuteerd 555
Verzetsleider Masoud komt om bij aanslag 685
Terreuraanslagen in VS leiden tot aanval op Afghanistan 685
Al-Qaeda, achtergrond van een terroristisch netwerk 687
Chronologie van de oorlog in Afghanistan 689
Chronologie van de oorlog in Afghanistan 749
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN 555
Talibaan heffen blokkade gedeeltelijk op 555
Talibaan vragen om buitenlandse investeringen 555
Sterftecijfers naar alarmerende hoogten 555
Wereldvoedselprogramma geeft voedselhulp aan Kabul 555
GEZONDHEID EN ZORG
Afghaanse kinderen ernstig ondervoed 170
BUITENLAND
Pakistan sluit grenzen voor Afghaanse vluchtelingen 170
Nieuwe sancties VN tegen Afghanistan 170
Buitenlandse humanitaire hulp voor Afghanistan 171
Opiumproductie onder Talibaan nagenoeg verdwenen 171
BBC-kantoor gesloten 555
Talibaan verwerpen VN-verzoek om bestand 556
Talibaan ontkennen terroristische plannen Bin Laden 556
Medewerkers christelijke organisaties gearresteerd 556
OVERLEDEN
Mullah Mohammad Rabbani, Talibaan-leider 556

ALGERIJE
BINNENLAND
Opnieuw moordpartijen door moslimrebellen 53
Anti-corruptie waakhond opgeheven 54
Congres FFS om interne verschillen 54
Rumoer rond bezoek journalisten aan Israël 54
Premier treedt onverwacht af 54
Kantoor Wafa gesloten 54
Moordpartijen moslimrebellen en leger gaan door 438
Doodstraf voor moordenaar van FIS-leider Hachani 438
Berbers in opstand 438
Protest tegen wijziging strafwet 440
Bouteflika geeft toe aan Berbers 765
Nezzar sleept Souaida voor de rechter 765
Dodental strijd tegen GIA stijgt tot 1100 765
Duizenden gevangenen krijgen gratie 766
Verwoestende overstromingen treffen hoofdstad 766
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Massale staking na opsplitsing staatsenergiebedrijf 440
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering en vakbonden onderhandelen over loonsverhoging 55
JUSTITIE
Amnestie voor gewone gevangenen 55
Benoeming nieuwe rechters 55
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Bezoek Amnesty na vijf jaar 55
Rode Kruis bezoekt gevangenissen 55
BUITENLANDSE ZAKEN
Historisch bezoek Bouteflika aan Frankrijk 55
Intensievere economische samenwerking met Spanje 56
Bezoek Chavez in kader van OPEC-beleid 56
Zuid-Afrika voert investeringen in Algerije op 56
Bezoek Russische minister Ivanov 56
'Frankrijk moet oorlogsmisdadigers berechten' 56
Voorzitter Europese Commissie pleit voor integratie van Maghreb-landen 440
Meer samenwerking met Franse politie 440
Fidel Castro op bezoek 440
Gedenkplaat voor bloedbad 1961 766

ANGOLA
BINNENLAND
Burgeroorlog woedt weer in alle hevigheid 247
Kabinetswijzigingen 249
Oppositiegroepen vormen alliantie tegen president 249
Misdaadcijfers gestegen na start amnestieprogramma 249
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Rivieroverstromingen maken 70.000 mensen dakloos 249
Angola en Portugal tekenen samenwerkingscontract 249
VN doen oproep voor hulp aan Angola 250
Regeringsfunctionarissen staken voor hoger minimumloon 250
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Herwaardering nationale munt om inflatie te beteugelen 250
Diamanten inzet van politiek steekspel 250
IMF laat Angolese olieboekhouding doorlichten 250
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Angola bekritiseerd wegens muilkorven pers 251
MILITAIRE ZAKEN
Regering bekritiseerd wegens plaatsen landmijnen 251
Rusland en Angola akkoord over militaire hulp 251
Spaanse autoriteiten onderscheppen wapenzending voor Angola 251
OVERLEDEN
Iko Carreira, voormalig minister van Defensie 251
Manuel Bunjo, minister voor Mijnbouw 251

ARGENTINIË
BINNENLAND
President Fernando de la Rua wijzigt kabinet 207
Economische crisis leidt tot forse bezuinigingen en steeds meer onrust 734
Oud-dictator Videla aangeklaagd 736
Overwinning voor Peronisten in parlementsverkiezingen 736
Oud-president Carlos Menem op vrije voeten 736
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Werklozen vragen om brood en banen 208
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Goedkeuring van de begroting voor 2001 208
Overeenkomst voor economisch herstelprogramma 208
Economische hervormingen per decreet 208
Begrotingstekort blijft binnen beoogde marge 209
Witwasschandaal bedreigt directeur Centrale bank 209
GEZONDHEID EN ZORG
Privatisering gezondheidszorg gedeeltelijk stopgezet 209
LANDBOUW
Financiële hulp aan door ramp getroffen boeren 209
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Regering doet concessies aan guerrillastrijders in hongerstaking 209
Gerechtelijke uitspraak maakt berechting militairen mogelijk 209
BUITENLANDSE ZAKEN
Onmin met Cuba 210
Akkoord over Falklands 210
Bezoek van Britse premier 737

ARMENIË
BINNENLAND
Demonstraties tegen president 138
BUITENLANDSE ZAKEN
Overleg met Rusland over Nagorno-Karabach 138
Huis van Afgevaardigden VS stemt niet over genocideresolutie 138
VS willen verdere onderhandelingen tussen Armenië en Azerbeidzjan 518
Snelle-reactiestrijdmacht voor Centraal-Azië onder Russische leiding 518
Turken en Armenen vormen verzoeningscommissie 519
Overeenkomst met Syrië over militaire samenwerking 519

AZERBEIDZJAN
BINNENLAND
Oppositiepartijen alsnog toegelaten tot verkiezingen 139
Ministerie voor Brandstof en Energie ingesteld 519
Politie treedt op tegen protesten oppositie 519
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Oorlogsveteranen beëindigen demonstraties 139
JUSTITIE
Moordenaars van bondgenoot president veroordeeld 139
CULTUUR EN WETENSCHAP
Latijns in plaats van cyrillisch schrift 519
BUITENLANDSE ZAKEN
Bezoek president Poetin 140
Bezoek secretaris-generaal NAVO George Robertson 140
Armenië en Azerbeidzjan lid van Raad van Europa 140
President Alijev pessimistisch over oplossing Nagorno-Karabach 519
Defensiesamenwerking met Pakistan 519
Conflict over olieveld met Iran 520

Bahrein

BAHREIN
BINNENLAND
Ernstig vliegtuigongeluk 291
Aanloop naar referendum en constitutionele monarchie 291
Naturalisatie van honderden immigranten 292
Kabinetswijzigingen 292
Emir onderhandelt met Al-Jamri in uniek hervormingsproces 610
Zakenlieden aangehouden wegens fraude 611
Enorme olievlek bedreigt kusten 611
Pro-palestijnse demonstratie 611
Vrouwenraad in de maak 611
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Amnestie voor illegalen; uitkeringen voor werkelozen 611
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Informele top GCC over IMF-beleid 611
BUITENLANDSE ZAKEN
Bahrein krijgt Hawar-eilanden 292
Verhoogde staat van paraatheid bij Hawar-eilanden opgeheven 611
Gevolgen terreuraanslagen op VS 612

BANGLADESH
BINNENLAND
Oppositieleider trekt zich terug uit politiek 225
Geweld en staking na verruiming vrouwenrechten 225
Europese gijzelaars vrijgelaten 225
Massaal studentenprotest tegen regering 226
Eeuwige vlam voor martelaren 226
Doden bij ernstige ongelukken 226
Ongelukken met veerboten 226
Laatste maanden premier Hasina vol stakingen en geweld 692
Oppositie wint verkiezingen 693
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Situatie Chittagong Hill Tracts blijft problematisch 694
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Doden bij staking om tijdelijke arbeidskrachten 226
Bomaanslag op bijeenkomst communisten 226
Zakenlui protesteren tegen stakingen 694
Financiële hulp voor sanering sloppenwijken 694
Bangladesh ontkent meest corrupte land te zijn 694
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Centrale bank verlaagt rente 694
JUSTITIE
Nieuwe doodvonnissen in Rahman-moordzaak 695
Amnestie voor kleine criminelen 695
ONDERWIJS
Universiteit dicht door studentenstaking 695
NATUUR EN MILIEU
Sterfte door natuurgeweld gestegen 695
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Marteling dagelijkse praktijk 226
Slachtoffers mensenhandel opgepakt 695
BUITENLANDSE ZAKEN
Geweld aan de grens met Myanmar 226
Vluchtelingenstroom na grensgevechten met India 695
Amerikaanse oud-president pleit einde politieke strijd 695
Gevolgen terreuraanslagen op VS 696

BELGIË
BINNENLAND
Kritiek op asielbeleid bereikt hoogtepunt 8
Annemie Neyts belast met aanpassing wetgeving aan Europese richtlijnen 9
Marokkaanse organisaties protesteren tegen niet-benoeming allochtonen 9
Brussels parlement: maatregelen tegen extreem-rechtse partijen 9
Regularisatie illegalen dreigt te mislukken 86
Dehaene toch burgemeester van Vilvoorde 87
CVP en PSC willen volksraadpleging over euthanasie 87
Rondslingerende dossiers Dutroux-zaak 87
Koning pleit voor meer actie tegen 'moderne slavenhandel' 87
Lambermont-bis leidt tot conflict in VU-ID 87
Klacht Vlaams Blok tegen wet op intrekking subsidie ongegrond 136
Brede steun voor vergroting gewestelijke bevoegdheden 136
Ondervoorzitter Vlaams Blok tot aftreden gedwongen 136
Commissie Politieke Vernieuwing lijdt onder absenteïsme 201
Samenwerkingsovereenkomsten Lambermont-akkoord rond 201
Klacht over rondzendbrieven Peeters verworpen 202
Samenvoeging politiediensten een feit 202
Meer financiële steun voor Vlaamse politieke partijen 265
Regeringscrisis om bouw klooster vermeden 266
'Klada' toch in handen van Franse gemeenschap 266
'Afslanking kabinetten stelt niets voor' 266
Akkoord over staatshervorming in Brussel 266
Minister Sauwens tot aftreden gedwongen 330
Spanningen rond akkoord Lambermont stijgen ten top 331
Commissie Naturalisaties krijgt nieuw reglement 332
Centrum voor vrijwillige terugkeer asielzoekers opgericht 332
Geen herschikking miljardenschuld Antwerpen 332
Federale Voorlichtingsdienst plotseling afgeschaft 391
Stefaan De Clerck neemt ontslag als Kamerlid 391
Rechter weigert 27 schijnhuwelijken 391
Wettelijke verankering Lambermont-akkoord rond 391
Huub Broers toch burgemeester van Voeren 392
Wijziging Vlaams petitierecht 454
Extra geld voor Vlaamse partijen 454
Reorganisatie bevoegdheden Vlaamse ministers 454
Neyts wordt toegevoegd minister op Buitenlandse zaken 454
Prinsen verliezen in de toekomst dotatie 454
Proefproject met elektronische identiteitskaart 455
Federaal voedselagentschap binnenkort van start 455
Parlementariërs verhogen eigen inkomen 455
Belgisch-Marokkaanse advocaat ten onrechte beschuldigd van fraude 520
VLD en SP hoeven geen nieuwe asielwet meer 520
Stevaert eist geld voor honderden verkeerscamera's 520
Parlementsdebatten op televisie 520
Verhofstadt bepleit opheffing Senaat 521
IJzerbedevaart verloopt rustig 521
Senaat heft staatshervormingsorgaan Costa op 521
Ex-dwangarbeiders vragen massaal smartengeld aan 522
Gecentraliseerde controle op kernmateriaal 522
Gevolgen terreuraanslagen op VS 582
Volksunie en ID21 definitief ter ziele 583
Nieuwe voorzitter parlement Franse Gemeenschap 583
Verandering kieswet sorteert weinig effect 583
Vlaams partijlandschap aan het schuiven 645
Hof spreekt berichten over vermogen van Boudewijn tegen 646
Elisabeth kan eerste koningin worden 646
Senaat keurt euthanasiewet goed 646
Geschillenraad honoreert klacht Vlaams Blok 646
Gevolgen terreuraanslagen op VS 646
Di Rupo ontkent deal tegen wisselmeerderheden 646
Burgerorganisaties willen inspraak vooraf 646
Faillissement voor luchtvaartmaatschappij Sabena 714
Boek over invloed van koninklijk huis 715
Gevolgen terreuraanslagen op VS 715
Hervorming stemrecht voor Belgen in buitenland 715
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kleine ondernemers krijgen meer geld 9
Grote staking in het onderwijs 87
Groot verzet onder ambtenaren tegen Copernicusplan 136
Actie tegen geweld bij OCMW's 137
Wegblokkade van militairen 202
Psychiatrische opname voor kostwinners goedkoper 202
Staking personeel bijzondere jeugdbijstand 202
Sociaal pact in de maak 202
Cipiers staken opnieuw 202
Staking na ernstig treinongeluk 203
Nieuwe voogdijwet geeft kind meer zeggenschap 203
Gedoogdecreet voor zonevreemde woningen 203
Cipiers verzetten zich tegen overbevolking en personeelstekort 266
Personeel asielcentra wil niet meewerken aan uitwijzingspolitiek 266
Acties bij Financiën tegen personeelstekort 333
Actieplan voor werkzoekende allochtonen 333
Personeel in gevangenissen blijft opstandig 333
RIZIV telt 75.000 grensarbeiders 522
Kabinet keurt Plan Kafka goed 584
Politie hoeft vakantie niet op te offeren voor invoering euro 522
Kritiek op onderzoek naar criminaliteit jonge immigranten 715
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Korting op telefoontarieven voor Belgische pers niet toegestaan 9
'Omvangrijke fraude bij Lernout&Hauspie' 9

L&H krijgt uitstel van betaling 88
Belastingbetalers gedupeerd 137
Chartermaatschappij BIA failliet 137
'Antwerpen moet eerst bezuinigen' 137
VBO kritisch over nieuwe opzet export-bevordering 137
Eurominikits belasting- en premievrij 137
Plannen voor modernisering spoor 137
Opbrengsten UMTS-veiling vallen tegen 203
Waals tabaksdecreet geschrapt 203
Akkoord over ecotax 203
Fonds voor compensatie joodse gemeenschap 203
Zwaar belastend rapport over management L&H 267
Akkoord over investeringen in spoor 393
Joodse burgers krijgen bijna vier miljard frank schadeloosstelling 455
Steun voor Opel mogelijk 522
Gat van zeven miljard bij BTW 522
Sabena op weg naar faillissement 647
Faillissement City Bird 647
Oliesector verplicht tot meebetalen aan energiecheques 647
Lernout&Hauspie failliet verklaard 647
Ontwerp-programmawet goedgekeurd 647
Rekenhof publiceert laatste blunderboek 716

JUSTITIE

Luiks Hof bevestigt vijf jaar gevangenisstraf voor Dutroux 10
Steeds meer verdachte transacties aangemeld 10
Schrijver Herman Brusselmans veroordeeld 10
Hoge Raad voor de Justitie in de fout 88
Kritiek op nieuwe bevoegdheden federaal procureur 333
Vervolging van laatste verdachte van Bende van Nijvel gestaakt 333
Strafbaarheid illegale wapenhandel uitgebreid 455
Toelaten anonieme getuigen halfslachtig geregeld 456
Oprichting van Vlaamse en Franstalige advocatenorde 456
Lekken in zaak-Dutroux 456
Belgisch-Franse politiesamenwerking vanwege vermissing kinderen 456
Verwilghen wil uitleg over spreekverbod inzake dodelijke drug 522
Proces tegen Dutroux nog steeds niet in zicht 523
Migrantenjongeren raken slaags 523
Raad van State schorst benoemingsprocedure managers 584
Toename van groepsverkrachtingen in Brussel 584
Koningshuis wil kort geding tegen uitgever Dutroux-boek 584
Dutroux beschuldigt zijn echtgenote 584
Uitgeverij Flammarion moet insinuatie over Albert II rectificeren 647
Dutroux-onderzoek moet worden afgerond 647
Fouad Abbas veroordeeld voor witwassen drugsgeld 716
Nieuw akkoord met Child Focus 716

ONDERWIJS

Onderhandelingen onderwijs-CAO lopen vast 137
CAO-akkoord in onderwijs 204
Scholen mogen straks immigrantenkinderen weigeren 456

GEZONDHEID EN ZORG

Smartengeld voor slachtoffers van HIV-besmetting 584

LANDBOUW

Twee veemarkten met sluiting bedreigd 10
Onthutsende beelden over mishandeling van vee 88
Cursus voor veehandelaren die dieren mishandelen 138
Varkensstapel wordt als eerste ingekrompen 138
Maatregelen tegen mond- en klauwzeer 138

NATUUR EN MILIEU

Vergunning voor oven Drogenbos van tafel 88
Nooddecreet brengt realisering Deurganckdok dichtbij 648
Verzet tegen uitstel ecotax 138

CULTUUR EN WETENSCHAP

Brusselse Raad voor Wetenschapsbeleid ingesteld 138
Maeterlinck van plagiaat beticht 716

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Historisch proces tegen Rwandezen 393
'Politiek proces' tegen Vlaams Blok mislukt 394

MILITAIRE ZAKEN

Kamer wil moratorium op wapens met verarmd uranium 88
Bonden stemmen schoorvoetend in met akkoord militair personeel 267
Regering streeft naar grotere militaire reserve 267

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Gezamenlijke Belgisch-Nederlandse rampenbestrijding 523

BUITENLANDSE ZAKEN

Arrestatiebevel tegen Yerodia gehandhaafd 10
Moreels wordt gezant in Afrika 10
Lumumba's zoon spant proces tegen België aan 88
Belgische wapenhandelaar in Iraanse cel 88
Mandaat Lumumba-commissie verlengd 204
België onderzoekt handel in Braziliaanse spelers 204
Akkoord met Albanië over repatriëring vluchtelingen 267
VN-rapport: 'Bedrijven financieren oorlog in Kongo' 267
Taalrel na brief Dewael 268
Huiszoekingen in kader onderzoek moord op Lumumba 268
Van Lierde stelt eigen Kongo-archief open 333
Rusland belooft uitgewezen asielzoekers terug te nemen 334
Belgische regering wil geen 'Verenigde Staten van Europa' 395
Israël stelt advocaat aan in zaak-Sjaron 456
Protesten tegen geweld door Italiaanse politie 523
Belgische soldaten naar Macedonië 524
Onderzoek tegen Sjaron mag worden voortgezet 584
Felle kritiek senatoren op voorstel tot aanpassing genocidewet 716

OVERLEDEN

Freddy Vreven, voormalig minister van Defensie 88
Frans van Mechelen, ex-voorzitter Bond van grote en jonge gezinnen 89
Louis van Bladel, filosoof en Marx-kenner 89
Georges Cardoen, burgemeester en politicus 89
Gabrielle Vincent, illustratrice 89
Peter Cabus, componist 89
Bert Struys, acteur en regisseur 89
Cara Van Wersch, actrice 89
Renaat van Elslande, voormalig minister 90
Robert Hurbain, president mediagroep Rossel 90
Paul Vanden Boeynants, voormalig premier 90
Pierre Soubry, pasta-producent 90

BHUTAN

BINNENLAND

Burgers verhinderen politieke demonstratie 227

CULTUUR EN WETENSCHAP

Klooster door brand vernietigd 227
Televisie en internet doen intrede in Bhutan 227
Gestolen reliek weer terecht 227

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Amnesty hekelt regering 227

BUITENLANDSE ZAKEN

Relatie met India 227
Onderhandelingen met Nepal over vluchtelingen lopen vast 228

BOLIVIA

BINNENLAND

Crisis om prijsverhoging drinkwater 106
Etnisch geweld om grensconflict 106
Indianen vormen politieke partij 106
President Jorge Quiroga ingehuldigd 542

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Sociaal-economische hervormingen in antwoord op cocacrisis 106
Helft van de bevolking onder armoedegrens 107
Helft van het land rampgebied door overstromingen 107
Mijnarbeiders bestoken politie met dynamiet 542
Bolivia wil gasexporten uitbreiden 542
Debiteuren gijzelen bankpersoneel 542
Lening voor economisch herstel 542

BURGER- EN MENSENRECHTEN

President maakt excuses voor fouten tijdens de dictatuur 108

MILIEU

Milieuramp door lekkende olieleiding 108

OVERLEDEN

Roberto Suarez, cocaïnegangster 108

BOSNIË-HERZEGOWINA

BINNENLAND

Nationalistische partijen sterk bij verkiezingen 334
Kroatisch streven naar autonomie de kop ingedrukt 334
Toewijzing Dobrinja aan Federatie leidt tot onlusten 335
Vernielingen aan moskeeën en kerk 335

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Bosnië en Joegoslavië gaan diplomatieke betrekkingen aan 335

BUITENLANDSE ZAKEN

Islamitische landen beloven financiële steun aan Bosnië 336

JOEGOSLAVIË-TRIBUNAAL

Drie Serviërs wegens verkrachting tot langdurige straffen veroordeeld 336

Vice-president van voormalige Bosnisch-Kroatische staat veroordeeld 336

BRAZILIË
BINNENLAND
Eerste vrouwelijke lid Hooggerechtshof 210
Defensieprogramma voor het Amazonegebied 210
Kruisen geplant uit protest tegen geweld 210
Hoofd Nationale Inlichtingendienst stapt op 210
Minister van Buitenlandse zaken afgetreden 210
Nieuwe voorzitters Lagerhuis en Senaat gekozen 210
Gijzelingsacties in gevangenissen São Paulo 211
Liberale ministers ontslagen 211
Minder doden bij carnaval 211
Itamar Franco treedt toe tot regeringspartij 211
PFL steunt sociaal plan president 211
Olieplatform gezonken 211
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Verhoging minimumloon aangekondigd 211
UNICEF maant regering kindersterfte te bestrijden 212
Cardoso opent offensief tegen armoede 212
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Lof van Wereldhandelsorganisatie voor economische hervormingen 212
Begroting goedgekeurd vóór jaarwisseling 212
Nieuwe minister Energiezaken krijgt met tekorten te maken 212
JUSTITIE
Voortvluchtige rechter geeft zich over 212
Veroordeling skinheads als keerpunt bestempeld 212
NATUUR EN MILIEU
Stukken Amazonegebied verkocht onder valse titel 212
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Yanomami seksueel misbruikt 213
OVERLEDEN
Mario Covas, gouverneur van São Paulo 213

BRUNEI
Brunei organiseert rustige maar teleurstellende APEC-top 303
Bezittingen van failliete prins Jeffri geveild 696
Nieuwe mediawet beperkt persvrijheid 696

BULGARIJE
BINNENLAND
Sterfgevallen en bosbranden door hittegolf 140
Commotie rond verboden afluisterpraktijken 140
Linkse oppositie verenigt zich 141
Constitutioneel Hof sluit koning uit van deelname presidentsverkiezingen 141
Dissidenten uit UDF geroyeerd 141
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Premier Kostov voorspelt toename economische groei 141
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Bulgaars-Turkse samenwerking 141
Parlement keurt veiligheidsnota goed 141
Bulgaars-Poolse samenwerking in strijd tegen vrouwenhandel 141
BUITENLANDSE ZAKEN
Premier Kostov: 'Bulgarije uiterlijk 2006 EU-lid' 142

BURKINA FASO
BINNENLAND
President Compaoré wint presidentsverkiezingen 496
Oppositieleiders gearresteerd na studentenrellen 496
Ministerswisselingen 497
Nieuwe premier en regering benoemd 497
Kinderhandelaren gearresteerd 497
Ivoorkust draagt kinderarbeiders over aan Burkina Faso 497
GEZONDHEID EN ZORG
Meningitis eist meer dan 1500 slachtoffers 497
Financiële hulp donorlanden voor strijd tegen aids 497

BURUNDI
BINNENLAND
Moeizame vooruitgang in vredesbesprekingen 702
GEZONDHEID EN ZORG
Ergste malaria-epidemie sinds mensenheugenis 704
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Amnesty International meldt toename mensenrechtenschendingen 704
BUITENLANDSE ZAKEN
Tanzania en Burundi akkoord over grenscontrole 704

CAMBODJA
BINNENLAND
Aanvallen in Phnom Penh door Amerikaans-Cambodjaanse guerrillagroep 228
UNHCR onderscheidt Lao Mong Hay 228
Drie doden na mysterieuze bomaanslagen 626
Prins Norodom Sirivudh opnieuw voorzitter van FUNCINPEC-partij 626
Nieuwe wet op grondbezit 626
JUSTITIE
Wet voor Rode Khmer-tribunaal aangenomen en weer uitgesteld 228
China weigert excuses aan te bieden voor steun aan Rode Khmer 229
Leden terroristische CFF veroordeeld wegens aanslagen 626
Wetgeving legaliseert internationale processen tegen Rode Khmer 627
'Minister van Buitenlandse zaken niet betrokken bij Rode Khmer' 627
BUITENLANDSE ZAKEN
UNHCR weert Vietnamese vluchtelingen uit Cambodjaanse kampen 627
OVERLEDEN
Son Sann, voormalig premier 229
Sin Song, senator 229

CANADA
BINNENLAND
Landry nieuwe premier in Québec 353
Nieuwe conservatieve regering in Alberta 353
Verpletterende nederlaag NDP in Brits Columbia 353
Indianen ontevreden over wetswijziging 353
Rebellen uit oppositie vormen nieuwe splintergroep 354
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Zwakke autosector verzwakt groei bnp 354
JUSTITIE
Geen uitzetting naar VS vanwege doodstraf 354
Massaal optreden politie tegen Hells Angels 354
ONDERWIJS
Universiteit mag homoseksualiteit uitbannen 354
GEZONDHEID EN ZORG
Regels losser voor medicinale marihuana 354
NATUUR EN MILIEU
Geen overeenkomst bij gesprekken in Ottawa over broeikaseffect 354
Canada verbiedt ijsbeerjacht in afgelegen Nunavut regio 354
Brits Columbia verbiedt jacht op grizzly beer 355
Wapenstilstand in gevecht over regenwouden 355
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Veel inuit- en indianenkinderen belanden in seksindustrie 355
Canada doet te weinig aan rechten oorspronkelijke bewoners 355
BUITENLANDSE ZAKEN
Herstel relaties met India, niet met Pakistan 355
IADB-leningen aan ondemocratische regimes stoppen 355
Rellen rond pan-Amerikaanse top voor vrijhandel en democratie 356

CHILI
BINNENLAND
De zaak-Pinochet vervolgd 108
Adviseur Pinochet burgemeester van Santiago 109
Ministerswisseling ten behoeve van werkloosheidsbestrijding 109
'Brand in gevangenis niet aangestoken' 542
Protesten van Mapuche-indianen 543
Morning-afterpil leidt tot fel debat 543
Pinochet hoeft uiteindelijk niet terecht te staan 543
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering trekt extra geld uit voor werkgelegenheid 544
Europese Unie wil invoerheffingen voor Chileense producten afschaffen 544
NATUUR EN MILIEU
Gat in ozonlaag dwingt tot binnenblijven 109
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Doodstraf afgeschaft 544
Spaanse rechter wil arrestatie van oud-minister van Defensie 544
Oud-minister Henry Kissinger wordt gehoord in Horman-zaak 544

CHINA
BINNENLAND
Minister van Justitie om onduidelijke reden vervangen 36
Honderden tempels en kerken afgebroken 36
Doden bij moslimrellen in Oost-China 36
Rellen in Nanjing 37
Bij brand in discotheek 309 doden 37
Aanhangers Falun Gong steken zichzelf in brand 116
Vermoedelijk originele documenten over Tiananmen-bloedbad uitgelekt 116
Executie van leider islamitische onafhankelijkheidsbeweging 117

Mogelijk wederom zelfverbranding Falun Gong 171
Nieuwe technologieminister 171
Twaalfjarig meisje overleden na poging tot zelfverbranding 230
China heeft 1,265 miljard inwoners 304
Sichuan sluit alle kleinere kolenmijnen na rampen 379
Campagne tegen misdaad gaat voort 428
Toenemende censuur op kranten en tijdschriften 428
Ondernemers mogen lid van de CP worden 483
Peking omstreden gastheer voor Olympische Spelen 2008 483
Wederom honderden doden door negeren van veiligheidsvoorschriften 483
President legt conservatieve marxisten het zwijgen op 556
Tachtig doden bij mijnongeluk 557
Nieuwe minister van Landbouw 557
Opnieuw illegale vuurwerkfabrieken ontploft 628
Plenum wil Communistische Partij vernieuwen 628
Boeren mogen zich vrij in steden vestigen 696
Ruim 1700 arrestaties wegens drugsbezit en drugshandel 752
Opnieuw tientallen doden bij mijnongelukken 752

S.A.R. HONGKONG

Pro-democratische politica wint tussentijdse verkiezingen 37
Eerste minister Anson Chan treedt af 117
Donald Tsang wordt nieuwe regeringsleider 171
Toenemende corruptie 172
Hongkong weert aanhangers Falun Gong 379
VN bezorgd over burgerrechten in Hongkong 379
Tienduizenden herdenken Tiananmen-opstand 429
Peking mag gouverneur van Hongkong in het vervolg afzetten 484
Kinderen van Chinezen mogen blijven 484
Sombere economische ontwikkelingen 628
Hongkong voert jacht op buitenlandse zwartwerkers op 752

S.A.R. MACAU

Misdaad in Macau fors afgenomen sinds Chinese machtsovername 117
Democratische Liga wint parlementsverkiezingen 628

TIBET

Broer Dalai Lama bezoekt Peking 37
Nieuwe spoorlijn naar Tibet goedgekeurd 172
China woedend over Amerikaanse steun aan Tibet 379
Chinese investeringen in Tibet vervierdubbeld 484
Lhasa krijgt status van speciale economische zone 752

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Uitgaven sociale zekerheid in één jaar bijna verdubbeld 37
Nieuwe aanpak van armoede concentreert zich op de stad 230
'China is succesvol in armoedebestrijding' 697

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Chinezen mogen aandelen voor buitenlanders kopen 172
Familieleden van ambtenaren geweerd uit bedrijven 230
Kabinet verbiedt regionaal protectionisme 304
VS en China lossen problemen over landbouwsubsidies op 429
Arbeiders demonstreren tegen massaontslagen 557
Groei van export neemt snel af 628
WTO keurt Chinees lidmaatschap goed 628
China officieel toegelaten tot WTO 753

JUSTITIE

Aanpak misdaad: 800 bendes opgerold 37
Doodstraf voor zeven valsemunters 37
Acht executies wegens mensenhandel 117
Staatskrant rapporteert over misstanden bij Chinese politie 172
'Zeker 560 executies in één maand tijd' 304

GEZONDHEID EN ZORG

Verbod op vaststellen geslacht kinderen 37
Aantal besmettingen met HIV-virus neemt snel toe 557

CULTUUR EN WETENSCHAP

Eerste buitenlandse zender op de Chinese kabel 697

NATUUR EN MILIEU

China presenteert zijn eerste 'groene' vijfjarenplan 230
Giframp op Oost-Chinese Zee 380
China wil handel in bedreigde diersoorten harder aanpakken 753

LANDBOUW

Verbod op Europees veevoer 38
Veesterfte in Binnen-Mongolië 557

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Dissidenten veroordeeld 38
Nederlandse minister zegt officieel bezoek aan China af 172
Kritiek op Chinees mensenrechtenbeleid 172
China ratificeert VN-Convenant over Economische en Sociale Rechten 173
Arrestatie buitenlandse intellectuelen 231
China krijgt geen berisping van VN-Mensenrechtencommissie 304
China gebrandmerkt als vijand van de pers 380
Dissidenten gearresteerd 380
Twaalf christenen naar werkkamp gestuurd 429
'Het Chinese leger verkoopt organen van geëxecuteerden' 429
Internetdissident gearresteerd 484
China zet Noord-Koreaanse vluchtelingen de grens over 557
Activisten van verboden partij veroordeeld 558
'Weer aanhangers Falun Gong overleden in gevangenschap' 558
'Chinese vrouwen verdienen steeds minder, maar gaan langer naar school' 628
Journalisten en dissidenten veroordeeld 629
Dialoog over mensenrechten met VS hervat 697
Separatisten uit Xinjiang ter dood veroordeeld 697
Buitenlandse demonstranten voor Falun Gong gearresteerd 753
Campagne tegen illegale katholieke kerk geïntensiveerd 753

MILITAIRE ZAKEN

'Geslaagde test met intercontinentale kruisraket' 38
Forse verhoging defensie-uitgaven 231
China heeft grootste leger ter wereld 304

RELATIES MET TAIWAN

Rechtstreeks verkeer met Taiwan toegestaan 38

BUITENLANDSE ZAKEN

Betrekkingen met VS bekoeld door incidenten 304
Relaties met VS blijven gespannen 380
'Diplomatieke rel met VS voorbij' 429
Sekteleider Zhang Hongbao krijgt politiek asiel in VS 430
'Vijf van Shanghai' wordt 'Shanghai Cooperation Organisation' 430
Vermeende Amerikaanse spionnen gedetineerd en uitgewezen 484
China gaat met buurlanden drugshandel bestrijden 558
Protest tegen Amerikaanse sancties wegens wapenexport naar Pakistan 629
Van spionage beschuldigde Amerikaan vrijgelaten 629
Gevolgen terreuraanslagen op VS 697
Paus biedt China excuses aan voor fouten in koloniale tijd 698
Rusland en China gaan samen terrorisme bestrijden 754

COLOMBIA

BINNENLAND

Geweld burgeroorlog duurt voort 213
Strijd tegen drugs opgevoerd met hulp van de Verenigde Staten 215
Politierapport: 71 geweldsslachtoffers per dag 216
Kabinetswijzigingen 216
Kabinetswijzigingen in aanloop naar verkiezingen 737
Drugsbestrijding boekt wisselend succes 737
Vredesonderhandelingen in burgeroorlog 738
Aardverschuiving in goudmijn eist 46 slachtoffers 740

SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN

Colombianen emigreren in groten getale 216
Stakingen brengen land in rep en roer 216
Meer internationale financiële steun 740
Protesten tegen nieuwe begrotingswet 740
IMF versoepelt streefpercentage begrotingstekort 740

MILIEU

Burgeroorlog en drugsproductie leiden tot milieuramp 217

BURGER- EN MENSENRECHTEN

Verenigde Naties vragen om bescherming van burgerbevolking 740
Indianen spreken van genocide 740
'Gevangenissen in Colombia zijn een hel' 740

MILITAIRE ZAKEN

In opspraak geraakte militairen en politieagenten ontslagen 217

CONGO-BRAZZAVILLE

BINNENLAND

Binnenlandse strijd laait weer op 56

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Massaontslag voor ambtenaren 58
Congo gaat corruptie bestrijden 58
IMF keurt wederopbouwprogramma goed 58

Congo-Brazzaville

JUSTITIE
Congo zet speciale rechtbank op 58
Voormalige oppositieleider in absentia ter dood veroordeeld 59
GEZONDHEID EN ZORG
Minstens 7 procent van de bevolking met HIV besmet 59
Sterke stijging tuberculosegevallen 59
NATUUR EN MILIEU
Na overstromingen 20.000 mensen ontheemd 59
Duizenden dakloos na zware regenval 59
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Mensenrechtengroeperingen vragen om onderzoek naar executies 59
Bisschoppen veroordelen mensenrechtenschendingen 59
Regering geeft toestemming voor oprichting militaire tribunalen 59
Mensenrechtenorganisatie eist onderzoek naar verdwijningen 59
BUITENLANDSE ZAKEN
Congo-Brazzaville en DR Kongo tekenen non-agressie pact 59
Congo-Brazzaville en DR Kongo pakken samen illegale houthandel aan 59
Congo-Brazzaville, DR Kongo en Angola gaan samenwerken 59
Grote vluchtelingenstroom uit DR Kongo 60
Centraal-Afrikaanse staten gaan waterbeheer verbeteren 60

CUBA
BINNENLAND
Corruptieschandaal leidt tot aftreden minister van Visserij 356
Herdenking van de invasie in de Varkensbaai 356
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Dissidenten vrijgelaten en anderen opgepakt 356
Jaarrapport van Amnesty International kritisch over Cuba 357
BUITENLANDSE ZAKEN
Bezoek van Chinese president Jiang Zemin 357
Cuba haalt uit naar Canada en Latijns-Amerikaanse staten 357
President Castro bezoekt Iran 357
OVERLEDEN
Alberto Korda, fotograaf 357
Esteban Ventura Novo, politiechef onder dictator Batista 358

CYPRUS
BINNENLAND
Opnieuw demonstratie tegen Turkse dominantie 142
Vredesbesprekingen in het slop 142
Veiligheidsraad verlengt mandaat Unficyp 142
Regering opent detentiekamp voor zigeuners 395
Nieuwe coalitie in Noord-Cyprus 395
Communisten winnen verkiezingen 395
Identiteit 36 mensen vastgesteld in massagraf 396
Ernstige rellen rondom Britse basis 457
Weer zeven vermisten geïdentificeerd 457
Gevolgen terreuraanslagen op VS 648
Financiële hulp aan zigeuners stopgezet 648
JUSTITIE
Gevangenisstraf voor voormalig hoofd immigratie 648
BUITENLANDSE ZAKEN
EU maant tot strengere wetgeving 142
Cyprus vraagt hulp bij terugdringen immigratie 143
Ecevit: 'EU moet Cyprus niet toelaten' 648
OVERLEDEN
Nicos Sampson, president voor acht dagen 396

DENEMARKEN
BINNENLAND
Denen zeggen 'Nee' tegen euro 90
Olieproductie met een derde verminderd door gasexplosie 457
'Denen krijgen minder Europese invloed' 457
Demonstratie tegen nieuwe Israëlische ambassadeur 524
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
OESO waarschuwt voor loon- en prijsstijgingen 457
Ministerie van Economie verwacht lager begrotingsoverschot 524
MILITAIRE ZAKEN
'Vergeten atoombom' legt druk op relatie met Verenigde Staten 91
FAERŒR
Autonomie-referendum in april 91
Faerœer willen in 2012 onafhankelijkheid 457
BUITENLANDSE ZAKEN
Denen doen mee aan UNMEE 91
Rel over nieuwe ambassadeur Israël 457
Miljoenen voor EU-voorzitterschap 524

DUITSLAND
BINNENLAND
Schily wil centrale registratie misdaden neo-nazi's 10
Swastika-symbool in bos vernietigd 11
Pruisische adel krijgt geen compensatie 11
Twee ministers stappen op 11
Kohl beschuldigt pers van karaktermoord 11
Parlement achter verbod NPD 11
Berlijn verkoopt veestapel 11
Joschka Fischer in opspraak vanwege verleden 143
Rechts-extremisme groeit verder 143
Kohl accepteert schikking in financieringsschandaal 143
Groenen kiezen Claudia Roth als co-leider 268
SPD wint belangrijke deelstaatverkiezingen 268
PDS excuseert zich voor annexatie SPD 268
CDU-penningmeester vindt 0,5 miljoen euro 269
Rellen tijdens 1 mei-viering 336
Compensatie voor slachtoffers ramp met Concorde 336
Diepgen in problemen na nieuw bankfiasco 337
Oud-kanselier Kohl koopt strafvervolging af 396
Wowereit gekozen tot burgemeester Berlijn 396
PDS betreurt bouw Berlijnse muur 458
Commissie-Süssmuth: '50.000 immigranten per jaar nodig' 458
Stasi-dossier Kohl wordt niet openbaar 458
Nieuwe feiten over Berlijnse muur 524
Scharping opnieuw onder vuur 585
Gevolgen terreuraanslagen op VS 585
Schill grote winnaar Hamburgse verkiezingen 585
Veel gewonden bij treinongeluk 586
Gevolgen terreuraanslagen op VS 648
Neo-nazi's demonstreren in Berlijn 649
Parlement stemt voor Prostitutiewet 649
SPD wint verkiezingen in Berlijn glansrijk 649
Bouw holocaustmonument begonnen 649
Gevolgen terreuraanslagen op VS 717
SPD herkiest Schröder als partijleider 718
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Geen uitkering meer voor 72 veteranen 718
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Werkloosheid het laagst in vijf jaar 11
Regering en vakbonden eens over hervorming pensioenstelsel 12
Werkloosheid naar laagste punt in vijf jaar 144
Bondsdag akkoord met pensioenhervorming 144
Fusie dienstenbonden leidt tot grootste vakbond 269
Bondsraad akkoord met hervorming pensioensysteem 337
Schröder wil steun aan voormalige DDR verlengen 396
Bonden en Volkswagen akkoord over flexibilisering 524
Europees Hof: 'Geen uitkering voor statenlozen en vluchtelingen' 649
Müller: 'Werkloosheid niet beneden de 3,5 miljoen' 649
Parlement akkoord met nieuwe Arbeidswet 718
Radioactief afval bereikt Gorleben 718
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Belangrijke stap naar compensatie oorlogsslachtoffers 12
Verzekeraar meldt record aantal natuurrampen 12
Bedrijven geven meer geld aan fonds dwangarbeiders 144
BSE-crisis brengt begroting in problemen 269
Telekom moet concurrentie toelaten 269
Duitsland ontvangt meer geld dan verwacht van EU 337
Verdere terugval economische groei 337
'Economische stagnatie dreigt' 396
Parlement schrapt Prijzenwet 397
Financiën: 'Het gaat beter met de economie' 458
Geen groei in Duits bnp 524
Berlijn wil twee miljard euro investeren in bank 525
Boete voor bedrijven op achterhouden informatie voor aandeelhouders 586
Schröder wil debat over Tobin-tax 586
Eerste diefstal van euro's 586
Deutsche Telekom moet lokaal netwerk vrijgeven 649
Bondsdag akkoord met begroting 2002 718
Berlijnse bank komt met recordverlies 718
JUSTITIE
Celstraf voor Amerikaanse stenengooiers 12
14,5 jaar voor ontvoering Jan Philip Reemtsma 270
Aanklager stopt onderzoek meineed Fischer 270
Rechter veroordeelt Andrea Klump tot negen jaar 337
Constitutioneel Hof akkoord met uitbreiding Airbus 337
Rechtbank acht Libië medeschuldig aan

bomaanslag 'La Belle' 719
GEZONDHEID EN ZORG
BSE-crisis treft Duitsland 12
LANDBOUW
BSE-crisis leidt tot ontslag twee ministers 144
Künast tegen consumptie genetisch gemanipuleerde producten 270
Varkenspest in Nedersaksen 458
'BSE onder controle' 719
NATUUR EN MILIEU
Enorme politiemacht moet atoomtransport beschermen 270
Regering sluit akkoord over atoomenergie 397
CULTUUR EN WETENSCHAP
Verenigde Staten geven gestolen schilderijen terug 458
Joods museum in Berlijn geopend 586
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Raad van Europa vraagt Duitsland actie tegen racisme 459
Constitutioneel Hof keurt homohuwelijk goed 459
Berlijn en Hamburg sluiten eerste 'homohuwelijken' 525
MILITAIRE ZAKEN
Rapport: 'Straling besmette 250 soldaten' 397
Defensie onbekend met aantal slachtoffers straling 459
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Bedrijven storten resterende geld in compensatiefonds dwangarbeiders 269
Rechtbank veroordeelt ex-SS'er tot twaalf jaar 269
Rechtbank veroordeelt kampbewaarder tot levenslang 337
Duitsland neemt laatste horde Compensatiefonds 338
Compensatiefonds doet eerste betalingen 397
Hitlers Adelaarsnest wordt hotel 397
BUITENLANDSE ZAKEN
Schröder komt met plan hervorming Europese Unie 270
OVERLEDEN
Hannelore Kohl, echtgenote voormalig kanselier 459

ECUADOR
BINNENLAND
Privatiseringswet stuit op hevig verzet 217
Ecuador kent meeste corruptie van Latijns-Amerika 218
Explosies in oliepijplijn van Petroecuador 218
Zeven gijzelaars vrijgelaten 218
Gevangenisopstand beëindigd 218
Minister van Buitenlandse handel treedt af 218
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Akkoord over stijging minimumloon 218
Noodtoestand na heftige onrust rond brandstofprijzen weer opgeheven 218
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering zal spaartegoeden terugstorten 219
CAF kent Ecuador lening toe 219
NATUUR EN MILIEU
Schade door ramp met olietanker blijft beperkt 219
BUITENLANDSE ZAKEN
Colombiaanse burgeroorlog treft ook Ecuador 219
Ecuador krijgt Amerikaanse steun voor strijd tegen drugs 219

EGYPTE
BINNENLAND
Regeringspartij NDP wint omstreden verkiezingen 185
Overwinning voor ngo's 186
'Wapenstilstand voorbij' 187
Moslim Broederschap wint verkiezingen 187
Orde van Advocaten 187
Rellen bij begrafenis oppositieleider 188
Prominente Moslim Broeders voor jaren de cel in 188
Weer tragisch voogdijconflict 497
Voormalig poltieman opnieuw belet Egypte te verlaten 497
Rechtbank verordonneert toelating Misr 2000 497
Nieuwe minister van Buitenlandse zaken 498
Lichte aardbeving bij Cairo 498
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Betogingen tegen nieuwe eisen voor aanstelling als ambtenaar 498
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Tekort aan nationale valuta en dollars 188
Ontwerpbegroting rond 498
Nieuwe belasting voor detaillisten en grossiers goedgekeurd 498
Groen licht voor uitgifte Eurobonds 498
Hypotheekwet goedgekeurd 498
Weer dollartekort 498
JUSTITIE
Veroordelingen wegens fraude en corruptie 188
Seculiere schrijver veroordeeld 189
Egyptische vrouwen mogen 'vrij reizen' 189
Twee politieagenten veroordeeld wegens marteling 189
Milde straffen na anti-koptische incidenten 189
Sekteleden opgepakt 189
Cartoonist veroordeeld 189
Verdachten rellen krijgen nieuw proces 498
Saoedische zakenman veroordeeld 498
Actie tegen publicatie over monnik 499
CULTUUR EN WETENSCHAP
Nieuwe tv-satelliet gelanceerd 189
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Noodtoestand bevordert martelpraktijken' 499
Journalist veroordeeld wegens laster 499
Egypte maakt voorbehoud bij goedkeuring handvest kinderrechten 499
Zware straf voor burgerrechtenactivist Saadeddin Ibrahim 499
Moslimbroeders gearresteerd 499
Proces tegen homo's 499
Saadawi ontkomt aan echtscheidingsbevel 499
BUITENLANDSE ZAKEN
Handelsverdrag met Marokko 190
Vissers vrijgelaten 190
OVERLEDEN
Adel Hussein, leider Arbeiderspartij 500

EL SALVADOR
BINNENLAND
Twee opeenvolgende aardbevingen eisen veel slachtoffers 421
Kabinetswijzigingen 422
BUITENLANDSE ZAKEN
Midden-Amerikaans plan voor ontwikkeling van Puebla tot Panama 422
Pre-Colombiaans aardewerk terug naar El Salvador 422

ESTLAND
BINNENLAND
Ministers overleven moties van wantrouwen 12
'Estland minst corrupt van de Baltische staten' 12
Minister van Transport overleeft opnieuw motie van wantrouwen 397
Hervormingspartij kiest presidentieel kandidaat 398
54 procent Esten tegen toetreding EU 398
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overleg EU en Estland over monetair en fiscaal beleid 13
Belang in twee elektriciteitscentrales voor Amerikaans bedrijf 13
Centrale bank verwelkomt nieuwe regeling toezicht 398
Parlement stemt in met euro-obligaties 398
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Rusland bekritiseert mensenrechten in Estland 13
EU positief over wijzigingen taalwet 13
Helft Esten vindt minderheden niet loyaal aan staat 13
BUITENLANDSE ZAKEN
Russische diplomaten uitgewezen wegens spionage 13
Voorstel gezamenlijke Baltische eis aan Rusland tot schadevergoeding 13
Helft van de bevolking voorstander van toetreding NAVO 13
Einde aan dubbele invoerrechten tussen Estland en Rusland 398

EUROPESE UNIE
POLITIEKE ZAKEN
Prodi waarschuwt voor ontsporing Europese Commissie 69
Onschendbaarheid Cresson onvoorwaardelijk opgeheven 69
'Europees Parlement lijdt aan vriendjespolitiek' 69
Gratis bellen voor vragen over Europese Unie 69
Plan voor oprichting civiele interventiemacht 69
EU viert vijftigste verjaardag Schuman-verklaring in mineur 69
Europarlementsleden maken via internet documenten openbaar 70
Voorstel voor opvang vluchtelingen 70
Gedragscode voor behoorlijk bestuur 70
Eurojust tegen grensoverschrijdende criminaliteit 70
Verdere afschaffing paspoortcontroles 70
Top van Nice bijna mislukt 71
Handvest Europese grondrechten 72
EU gaat politieke partijen financieren 76
Verdrag van Nice ondertekend 325
Hervorming personeelsbeleid Europese Commissie 325
Visumplicht voor enkele landen afgeschaft 325
Top in Stockholm zet rem op staatspensioenen 325
Verhofstadt maakt Belgische EU-agenda bekend 389
Pessimisme op EU-top over toetreding nieuwe lidstaten 389

Europese Unie

Uitspraken Prodi wekken verontwaardiging lerse regering 390
Gedragscode voor EU-ambtenaren 'uiterst zwak' 390
Prodi stelt ingrijpende verandering in bestuur EU voor 453
Gevolgen terreuraanslagen op VS 581
Nieuwe ontwerp-richtlijn tegen 'asielwinkelen' 581
Ecosoc positief over immigratierichtlijnen 581
Gevolgen terreuraanslagen op VS 709
Prodi loopt boos weg van EU-top 710
Commissie nagelt België aan schandpaal 710

FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN

Besluiten top van Lissabon stellen bedrijfsleven teleur 76
Geen nieuw BTW-regime voor EU-landen 76
Invallen bij Coca-Cola 76
Invallen bij Duitse en Oostenrijkse uitgevers 76
BTW verplicht voor commerciële tolheffing op autowegen 77
Rekenkamer weer zeer kritisch over besteding EU-gelden 77
Groen licht voor verlaagde dieselaccijnzen 77
Regels voor handel via internet 77
Europese film en digitale sector krijgen miljoenensteun 77
Vijfjarenplan voor steun aan kleine ondernemers 78
Europese Commissie verbiedt fusie papierfabrikanten 326
Fiat voor belastingverlaging op transportbrandstoffen 326
Schuldenverlichting voor telecombedrijven 326
Europese gedragscode voor informatie over hypotheekvoorwaarden 326
Akkoord over voetbaltransfersysteem 326
Waakzaamheid tegen valse euro's 327
Volledig vrijgemaakte energiemarkt in 2005 327
ECB boekt miljardenwinst 327
Malversaties bij Europol 390
Commissie wil nieuwe overheidssteun voor steenkool en scheepsbouw 453
Weer boete voor Deutsche Post 453
Commissie betreurt verlenging Iran-Libië-wet door VS 517
Groen licht voor Urban II-programma ondanks kritiek Rekenkamer 517
Weer klacht tegen tabaksfabrikanten in verband met sigarettensmokkel 517
WTO acht Amerikaanse belastingsteun aan export onrechtmatig 517
EU zet onderzoek naar prijsafspraken cd's stop 517
Commissie ontkent gemorrel aan Stabiliteitspact 517
Sigarettenfabrikanten in actie tegen nieuwe verpakkingsregels 517
Experts gaan nieuwe overnamerichtlijn ontwerpen 581
Bijna drie miljard voor spoor in de EU 582
Akkoord over verdere liberalisering postdiensten 710
Proefproject consumentengeschillen van start 710
Aanvullende regels voor etikettering visproducten 710
Commissie verbiedt fusie Tetra Laval en Sidel 710
Begroting 2002 omlaag 710
Commissie legt geldboeten op aan vitaminekartels 711
Weer geen akkoord over Europees patent 711

JUSTITIE

EU schenkt geld voor oprichting Internationaal Strafhof 517
Twee jaar cel voor racisme voorgesteld 711

VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

EU investeert in onderzoek zeldzame ziekten 78
Toestemming nodig voor medische behandeling in buitenland 78
Nieuwe vangstbeperking zes vissoorten 78
Herkomst-etiket voor donorbloed 78
Moratorium gehandhaafd op genetisch gemodificeerde organismen 78
Introductie nieuwe chemische stoffen verder bemoeilijkt 79
Kleine bedrijven krijgen uitstel EU-terugnameplicht 390
EU-ministers in grote lijnen eens over Eurojust 582
Mensensmokkel strenger aangepakt 582

LANDBOUW

'Maatregelen tegen BSE-besmetting via schapen en geiten nodig' 327
Europa hoopt MKZ-vrije status te behouden 327
Nieuwe voorstellen over etikettering gmo's 453
Beperkte export Brits varkensvlees toegestaan 711
Betere bestrijding dierziekten 711

MILITAIRE ZAKEN

Actieplan voor EU-leger 711

PRIJZEN EN ONDERSCHEIDINGEN

Uitreiking Descartes-prijs 711

RELATIES MET NIET-EU-LANDEN

Eurokorps krijgt leiding van KFOR 79
Nieuw EU-pact met ACS-landen 79
Kritisch rapport over Balkan-politiek 80
Vernietigend rapport over Europese Afrika-politiek 80
Overeenkomst liberalisering textielhandel 80
Voedselhulp uitgebreid naar andere producten 81
Dreiging van nieuw handelsconflict met de VS 81
Defensietaken West-Europese Unie overgedragen aan EU 81
Onsuccesvol EuroMed-overleg 82
Miljarden hulp voor Balkanlanden 82
Commissie geeft steun voor bestrijding malaria, aids en tbc 328
Invoerrechten voor 48 armste landen afgeschaft per 2002 328
IJsland en Noorwegen toegetreden tot Schengen 329
NGO's beschuldigd van slecht beheer ontwikkelingsgelden 329
Handelsakkoord met China na harde garanties aan Europese bedrijven 390
WTO geeft EU gelijk tegen VS 390
MRA tussen EU en Japan van kracht 712

EUROPEES PARLEMENT

Sacharovprijzen toegekend 82
Europees Parlement wil opheldering in Fléchard-zaak 83
Liberalisering postmarkt afgezwakt 83
EP eist moratorium op het gebruik van verarmd uranium in NAVO-wapens 83
Richtlijn voor genetisch manipuleren van organismen goedgekeurd 329
Akkoord over nieuwe tabaksrichtlijn 329
EP-onderzoek: Echelon geen echte bedreiging 329
EP zonder morren akkoord met uitvoering begroting 330
Europees Parlement verwerpt Europese overnamecode 453
Parlement niet eens over verbod op spam 582
Onderzoek naar dodelijke neveneffecten viagra 582
Loonverschillen tussen seksen nauwelijks verminderd 582
Pleidooi voor vergemakkelijken bevriezing banktegoeden 582
TDI onreglementair 712
Parlement vecht juistheid patent op borstkankergen aan 712
EP eist versterking rol Raad van Ministers 712
Salaris EP-leden en giften aan partijen blijven heikel punt 712
EP wil gebruik 'cookies' aan banden leggen 713
EP stemt tegen verbod op therapeutisch klonen 713
Meer bescherming werknemers bij faillissement 713

EUROPEES HOF VAN JUSTITIE

Europees Hof geeft Scientology-kerk gelijk 83
Dwangsom voor Griekenland wegens onverantwoorde afvalverwerking 83
EU-verbod op tabaksreclame geschrapt 83
Duitse regels voor hergebruik mineraalwaterflessen omstreden 330
België moet werknemersoverleg invoeren 330
België moet Maribel-steun terugvorderen van bedrijven 454
Hof handhaaft nationale heffing van assurantiebelasting 518
Hof verbiedt ontslag bij zwangerschap 713
Hof beschermt naam 'parmesan' 713
Hof verwerpt verzet tegen patenten op levend materiaal 713
Vrije vestiging voor zelfstandige prostituees uit Oost-Europa 713

FILIPPIJNEN

BINNENLAND

Overheidsleger beëindigt gijzelingen door Abu Sayyaf 117
Veertien doden bij bomaanslagen in Manila 118
Val van president Estrada. Aantreden van president Arroyo 118
Aanhangers van Estrada komen in opstand tegen president Arroyo 485
Guingona tot vice-president benoemd 485
Kardinaal biedt arme Filippino's excuses aan vlak voor verkiezingen 486
Abu Sayyaf gaat door met ontvoeringen 486
Vredesakkoord met islamitisch bevrijdingsfront MIBF 486

JUSTITIE

Vermoedelijke ontwerper 'I love you'-virus vrijgelaten 119

FINLAND

BINNENLAND

Finland stelt Holocaustdag in 270

Regering overleeft twee vertrouwensstemmingen 271
Esten en Russen beheersen Finse drugshandel 459
Aantal drugsvondsten sterk gestegen 586
Gevolgen terreuraanslagen op VS 650
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Loonakkoord leidt tot rust aan arbeidsfront 271
Artsenstaking na vijf maanden beëindigd 525
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Rusland en Finland bereiken akkoord over gaspijpleiding 271
EU tevreden over economische resultaten Finland 271
Extra subsidie voor scheepvaartsector 459
Parlement akkoord met verdere privatisering 459
Finland minst corrupte land 459
Staat wil aandelen Kemira verkopen 525
NATUUR EN MILIEU
EU steunt bouw vijfde Finse kernreactor 271
Parlement akkoord met opslag nucleair afval 459
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Parlement stemt voor 'homohuwelijk' 586
Dienstweigeraar vraagt asiel in België 650
Vrouwelijke partner overleden moeder krijgt voogdij 650
MILITAIRE ZAKEN
Finland wil meer openheid in veiligheidszaken 271
Akkoord over defensieuitgaven 460
BUITENLANDSE ZAKEN
Groenen in regeringscoalities gaan samenwerken 271
Rusland en Finland verlengen samenwerkingsverdrag 460
Finland trekt zich terug uit Unifil 525
Poetin brengt staatsbezoek aan Finland 586

FRANKRIJK
BINNENLAND
Generaalspleidooi voor erkenning Franse martelingen in Algerije 13
Gemeentebestuur Parijs torpedeert hoofdstedelijke begroting 14
Nationale Assemblee wijzigt verkiezingskalender 2002 14
Jean-Christophe Mitterand op borgtocht vrijgelaten 144
Rivaliserende jeugdbendes slaags in zakendistrict buiten Parijs 145
Bernard Kouchner benoemd tot minister van Gezondheidszorg 145
Strengere controle in Kanaaltunnel op asielzoekers 145
Socialisten verliezen verkiezingen gemeenteraden in de provincie 271
Zware rivieroverstromingen in de vallei van de Somme 272
Parlementsleden willen afzettings-procedure tegen president Chirac 338
Assemblee akkoord met meer macht voor parlement Corsica 338
Assemblee geeft goedkeuring aan wet tegen sektes 338
Onderzoekers zeggen dat Napoleon is vermoord 398
Franse socialistische premier was vroeger trotskist 398
Nationale Assemblee stemt in met verdrag van Nice 399
Nationale Assemblee voor opheffing politieke onschendbaarheid president 399
Orléans stelt avondklok in voor kinderen onder dertien jaar 460
Yves Cochet nieuwe minister van Milieu en Ruimtelijke ordening 460
Chirac niet voor gerecht gedaagd 460
Veel meer diefstal mobiele telefoons 525
Frans vluchtelingenkamp bij Kanaaltunnel blijft open 587
30 doden in Toulouse na ontploffing chemische fabriek 587
Franse Senaat schuift dertien zetels op naar links 587
Gevolgen terreuraanslagen op VS 650
Groenen kiezen nieuwe presidentskandidaat 651
Man schiet elf mensen neer in centrum van Tours 651
Nieuwe luchthaven op voormalig slagveld 719
CORSICA
Onafhankelijkheidsstrijder vermoord 525
Moordaanslag op Corsicaanse nationalist 587
Voortgaande afrekeningen op Corsica 651
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Verbod op avond- en nachtwerk voor vrouwen geschrapt 14
Ambtenaren demonstreren massaal voor loonsverhoging 145
Jospin steekt loftrompet over lage werkloosheid 145
Werkloosheid het laagst sinds 1990 272
Protest tegen massaontslagen bij Danone en Marks & Spencer 272
Staking openbaar vervoer legt 50 steden plat 272
Ook na 2001 meer banen voor jongeren 399
Protesten tegen massaontslagen 399
Moulinex-werknemers krijgen redelijke ontslagregeling 719
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kosten Crédit Lyonnais-debacle geschat op 22 miljard euro 14
Aandeelhouders Airbus geven groen licht voor bouw superjumbo 14
EU positief over Franse economie 272
L'Humanité verkoopt aandelen om te overleven 338
Afgelegen gemeenten krijgen netwerk voor mobiele telefoon en internet 460
JUSTITIE
Yahoo moet nazi-sites voor Fransen ontoegankelijk maken 14
Franse rechtbank veroordeelt tien ETA-activisten 14
Britse mannen veroordeeld wegens migrantensmokkel 15
Veroordeling wegens bomaanslagen op kantoren Front National 145
Voormalig nazi-functionaris Brunner bij verstek veroordeeld 272
Rebellerende schapenboer José Bové veroordeeld 272
Rechter staakt corruptieonderzoek naar president Chirac 273
Vijf jaar voor aanval op politieagent na voetbalwedstrijd 338
Voormalige minister Dumas wegens corruptie veroordeeld 338
Bisschop van Bayeux veroordeeld tot gevangenisstraf 587
Chirac gaat opnieuw vrijuit 587
Hoge Raad beëindigt ban op opiniepeilingen vlak voor verkiezingen 588
Aanklacht tegen oud-minister Strauss-Kahn ingetrokken 651
President Chirac geniet onschendbaarheid 651
Rechtbank houdt vast aan gevangenisstraf voor Boualem Bensaïd 651
Doktoren mogen patiënten tegen hun wil in leven houden 651
Slachtoffer Frans-Algerijnse oorlog erkend 719
GEZONDHEID EN ZORG
Rundvlees van menu bij restaurants en scholen vanwege BSE-risico 15
Franse minister van Gezondheidszorg spreekt zich uit voor euthanasie 461
Kouchner verwerpt klonen embryo's 525
LANDBOUW
Frankrijk sluit wijziging van Europese landbouwpolitiek uit 145
EU verlicht maatregelen tegen verspreiding MKZ 273
Tweede geval gekke-koeienziekte bij jonge koe 339
NATUUR EN MILIEU
Parijse rechteroever tijdelijk gesloten voor autoverkeer 526
Dorpsbewoners protesteren tegen openen van de Mont-Blanctunnel 526
Franse boeren vernielen genmaïs van Monsanto 526
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Oud-generaal doet boekje open over Algerije 399
Frankrijk tegen doodstraf 399
Kritiek op geweld van Franse politie 461
MILITAIRE ZAKEN
Frankrijk op twee na grootste wapenexporteur ter wereld 15
Luchtmacht versterkt met nucleaire middellange afstandsraketten 15
Onderzoek Golfsyndroom uitgebreid naar de Balkan 145
Legerspecialisten ontmantelen gevaarlijke wapenopslagplaats 273
Regering-Jospin bezuinigt op defensie 461
BUITENLANDSE ZAKEN
Informeel overleg Duitsland en Frankrijk over hervorming EU 146
Jospin doet voorstellen over Europese toekomst 339
Frankrijk verliest voorkeurspositie in Irak 461
Frankrijk verscherpt controle in 'belastingparadijs' Monaco 719
Gevolgen terreuraanslagen op VS 719
Frans-Duitse eensgezindheid over toekomst Europese Unie 720
Commissie: 'Alle betrokkenen verantwoordelijk voor val Srebrenica' 720
OVERLEDEN
Nathalie Sarraute, roman- en toneelschrijfster 146

Frankrijk

Maurice Couve de Murville, ex-minister Buitenlandse zaken 146
Alphonse Boudard, romanschrijver 147
Alain Poiré, filmer 147
René 'la Canne' Girier, fameus crimineel 147
Claude Autant-Lara, filmregisseur 147
Jacqueline Auriol, eerste testpilote 147
Roger Vadim, filmregisseur 148
Gisèle Freund, fotografe 148
Jean-Pierre Rampal, fluitist 148
Germaine Montero, zangeres en actrice 148
Claude Sautet, filmregisseur 148
Jean Carzou, schilder 149
Odette Joyeux, actrice en schrijfster 149
Roger Peyrefitte, auteur 149
Jacques Chaban-Delmas, politicus 149

FRANS-GUYANA
BINNENLAND
Op weg naar grondwettelijke hervormingen 663
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Frans Guyana verleent vergunning voor oliewinning 663

GEMENEBEST VAN ONAFHANKELIJKE STATEN
Berezovski als secretaris GOS ontslagen 204
Rusland trekt nog steeds migranten uit GOS aan 204
GOS-staten samen tegen terrorisme, maar verdeeld over economie 204
GOS-leiders steunen waarnemend president Poetin als voorzitter 204
Topontmoeting overschaduwd door drama Koersk 205
GOS-leiders wijzen westerse kritiek op verkiezingen af 205

GEORGIË
BINNENLAND
Politie treedt op tegen protest communisten 526
Botsingen met demonstranten op onafhankelijkheidsdag 526
Duizenden herdenken journalist 526
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Uitval elektriciteit brengt Georgiërs op de barricades 150
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Begroting 2001 goedgekeurd 150
JUSTITIE
Minister van Jusititie treedt af wegens gevangenisuitbraak 150
Dertien veroordelingen voor aanslag op Sjevardnadze 526
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
EU ondersteunt Georgië tegen Tsjetsjeense aanvallen 150
Doden bij schietpartij met politie in Zuid-Ossetië 527
Zes gijzelaars vrijgelaten bij grens met Tsjetsjenië 527
'Botsing bij grens met Abchazië maar net vermeden' 527
BUITENLANDSE ZAKEN
Gegijzelde militaire waarnemers VN vrijgelaten 150
Normale handelsrelaties met VS 150
Georgië ontstemd na Russische waarschuwing voor criminaliteit 150
Defensiesamenwerking met Turkije 151
Commerzbank gaat Georgische telefoonmaatschappij privatiseren 151
FBI-directeur wil kantoor in Tbilisi openen 527
Sjevardnadze positief over Amerikaans plan voor raketverdediging 527
Kritiek VN-waarnemersmissie op NAVO-oefening in Georgië 527
Protesten verhinderen terugtrekking Russische troepen 527

GRIEKENLAND
BINNENLAND
Slachtoffers aardbeving nog in noodonderkomens 151
Ramp met passagiersboot: 77 doden 151
Kaper pleegt zelfmoord 151
Simitis ontslaat minister Pangalos 151
Politie vindt 513 kilo heroïne 151
Regering wil niet onderhandelen over teruggave koninklijk bezit 151
Bomaanslag op conservatief parlementslid 152
FBI brengt gestolen kunstschatten terug 152
Koskotas na twaalf jaar weer vrij 400
Maatregelen ter bestrijding terrorisme 400
Pausbezoek in teken verzoening 400
Laatste herdenking Slag om Kreta 400
Kustwacht onderschept illegalen 400
Simitis niet naar China vanwege slechte opiniepeilingen 400
Simitis roept op tot eenheid PASOK 461
Bomaanslagen als protest tegen politieoptreden 461
Brand legt 30 hectare bos in de as 527
Simitis: 'Ik leid PASOK bij verkiezingen' 588
PASOK kiest Simitis opnieuw als partijleider 651
Gevolgen terreuraanslagen op VS 652
Gevolgen terreuraanslagen op VS 720
Val kolonelsregime herdacht 720
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Staking legt Griekenland plat 152
Regering trekt 1,7 miljard euro uit voor armoedebestrijding 400
Massale staking tegen pensioenhervorming 400
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Griekenland treedt toe tot de eurozone 152
EU tevreden over economische groei 401
Regering maakt het makkelijker bedrijf te starten 401
Zwarte economie groeit snel 401
JUSTITIE
Nieuw politiehoofd benoemd na ontsnapping crimineel 527
ONDERWIJS
Studenten bezetten tv-station 401
CULTUUR EN WETENSCHAP
Diefstal van zeldzame archeologische voorwerpen 588
BUITENLANDSE ZAKEN
Relatie met Turkije bekoelt snel 152
Demonstratie tegen de NAVO 152
Protest bij Macedonië over Griekse vlag 461
Overeenkomst met Turkije over illegale immigratie 720
Internationale verontwaardiging over hechtenis vliegtuigspotters 720
OVERLEDEN
Minos Kokkinakis, Jehova's getuige en strijder voor godsdienstvrijheid 152
Krateros Ioannou, rechter Europees Hof van Justitie 153
Phaedon Gizikis, voormalig president 153
Rita Sakellariou, zangeres 153
John Adamantios Hadjipateras, scheepsmagnaat 153
Spyros Markezinis, voormalig premier 153

GROOT-BRITTANNIË
BINNENLAND
Overstromingen teisteren zuidwesten en Midlands 15
Labour behoudt zetel West Bromwich West 15
Millennium Dome sluit deuren 15
Mandelson neemt ontslag als minister 154
Blair en Amato tegen mensensmokkel 154
Straw wil politie meer bevoegdheden geven 154
Straw bestempelt 21 organisaties als terroristisch 154
Hogere spionage-uitgaven dan in Koude Oorlog 273
Echtgenote prins Edward in opspraak 273
Blair stelt parlementsverkiezingen uit 273
Geen vernieuwing bij benoeming leden Hogerhuis 274
Opnieuw rellen op 1 mei 339
Ronald Biggs meldt zich vrijwillig bij justitie 339
Railtrack: 'Treinenloop weer normaal' 339
Rassenrellen in Oldham 339
Opnieuw rassenrellen in Engeland 401
Labour wint verkiezingen met overmacht 401
Opnieuw rassenrellen in Engeland 462
Duncan Smith gekozen als nieuwe leider Conservatieven 588
Gevolgen terreuraanslagen op VS 652
Gevolgen terreuraanslagen op VS 721
Heathrow mag uitbreiden 721
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering komt vrachtwagenchauffeurs en gepensioneerden tegemoet 15
Fonds moet kinderarmoede bestrijden 16
Plan voor aanpak armoede platteland 16
Compensatie voor Japanse krijgsgevangenen 154
EU geeft arme regio's miljarden 154
Regering verhoogt minimumloon 274
Tienduizenden vrouwen ontslagen vanwege zwangerschap 274
Overheid geeft ontslagen staalarbeiders miljoenen 340
Wilde staking treft posterijen 340
Enorme daling criminaliteit 652
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
EU geeft fiat voor investering in de kolenindustrie 16
Eindrapport over ondergang mediaimperium van Robert Maxwell 274
Contract met twee bedrijven voor aanleg HSL 274
Brown komt met begrotingsoverschot 274
Record buitenlandse investeringen in Groot-Brittannië 462
Belastingakkoord met VS 462

Regering privatiseert luchtverkeersleiding 462
JUSTITIE
Politie treedt op tegen 'hate-crimes' 274
Oud-minister Hamilton failliet verklaard 340
Rechter veroordeelt Jeffrey Archer tot vier jaar 462
Rechter noemt detentie asielzoekers onrechtmatig 588
Hooggerechtshof stelt Railtrack onder curatele 652
Overheid mag asielzoekers voor korte tijd gevangen zetten 652
GEZONDHEID EN ZORG
Kwart Britten overlijdt aan kanker 16
Hogerhuis akkoord met klonen embryo's 155
Nederlandse arts verwijdert organen uit overleden kinderen 155
Ethische code voor rekruteren buitenlandse verpleegkundigen 340
'Patiënten overlijden door tekort IC-bedden' 340
LANDBOUW
Mond- en klauwzeer treft Groot-Brittannië 155
MKZ-epidemie over hoogtepunt heen 274
Ministerie versoepelt MKZ-maatregelen 340
Negen procent veestapel geruimd vanwege MKZ 402
Nieuwe uitbraak MKZ 528
MKZ-regime verlicht 722
NATUUR EN MILIEU
Groot-Brittannië komt met eigen beleid broeikasgassen 16
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Amnesty tegen gebruik kindsoldaten 16
Berechting ex-medewerker inlichtingendienst fel bekritiseerd 16
Regering verlaagt leeftijd voor homoseksuele contacten 17
Aantal geregistreerde racistische incidenten verdubbeld 155
Aantal asielzoekers sterk gestegen 155
Hof tegen huwelijk transseksuelen 462
'Minderjarige asielzoekers slecht behandeld' 528
Gerechtelijk vonnis verbiedt hulp bij zelfdoding 653
House of Lords verwerpt beroep Pretty 722
MILITAIRE ZAKEN
'Leger in deplorabele staat' 17
Defensie: 'Geen Golfoorlog-syndroom' 402
Beenderen baby's gebruikt bij kernproeven 588
NOORD-IERLAND
Noord-Iers vredesoverleg verdaagd 17
Real IRA zet strijd voort 275
VS: 'Real IRA is buitenlandse terroristische organisatie' 340
Trimble stapt op als premier 402
Blair en Ahern komen met nieuw vredesvoorstel 462
Straatgevechten na protestantse marsen 463
Ierland en Groot-Brittannië komen met blauwdruk voor vrede 528
Londen schort zelfbestuur 24 uur op 528
Nabestaanden Omagh beginnen civiel proces 529
Loyalist gooit bom bij meisjesschool 588
John Hume stapt op als partijleider van SDLP 589
Loyalisten akkoord met hervorming politie 589
Journalist vermoord in Belfast 589
Rechter: 'Trimble mag Sinn Fein niet straffen' 653
IRA begint met buiten gebruik stellen wapens 653
Parlement kiest Trimble opnieuw tot premier 722
Soldaten hoeven niet in persoon te getuigen over 'Bloody Sunday' 722
Protestanten stoppen acties bij meisjesschool 722
UDP heft zichzelf op 722
SCHOTLAND
Galbraith neemt ontslag als minister 275
Minister van Landbouw verklaart Schotland MKZ-vrij 589
BUITENLANDSE ZAKEN
Rechter geeft bewoners Diego Garcia gelijk 17
UNPF krijgt 85 miljoen voor AIDS-bestrijding 17
'Maak geen haast met Europese regelgeving' 17
Blair noemt Saddam Hoessein gevaarlijkste man ter wereld 155
Blair houdt pro-Europese rede 722
OVERLEDEN
Naomi Mitchison, auteur 17
Terence Lewin, voormalig chef defensiestaf 17
Sarah Kane, schrijfster 18
Yehudi Menuhin, violist en dirigent 18
Oliver Reed, filmacteur 18
Christopher Cockerell, uitvinder 18
David Ogilvy, reclameman 19
Prunella Clough, schilderes 19
Stanley Matthews, voetballer 19
Anthony Powell, schrijver 19
Charles Boxer, historicus 20
Penelope Fitzgerald, schrijfster 20
Barbara Cartland, schrijfster 20
John Gielgud, acteur 20
Robert Runcie, oud-aartsbisschop 20
Alec Guinness, acteur 21
Robin Day, televisiejournalist 21
Ronald Thomas, dichter 21

GUATEMALA
BINNENLAND
Minister van Defensie vervangen 422
Rechter vermoord door demonstranten 422
Hoofd politie treedt af 422
Snelle wisseling ministers van Economische zaken 422
Politie schiet op vissers in de havenstad Champerico 423
Minister van Communicatie afgetreden 423
Grootscheepse ontsnapping 423
Onstabiele politieke situatie 423
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Juridische strijd om berechting van oud-dictator Rios Montt 423
Drie militairen en een priester veroordeeld in de zaak Gerardi 423

GUYANA
BINNENLAND
Onrust na omstreden verkiezingsuitslag 666
Gouddelvers worden gelegaliseerd 669
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Goudprijs omhoog 669
LANDBOUW
Verenigde Staten schenken tarwe 669
NATUUR EN MILIEU
Noodtoestand door aanhoudende droogte 669
Project tegen overstromingen en droogte 669
Bedreiging lederschildpad 669
MILITAIRE ZAKEN
Guyana koopt mijnenveger van Groot-Brittannië 669
BUITENLANDSE ZAKEN
Grensconflict met Suriname 669
Grensconflict met Venezuela 670
Guyana wordt lid van de CFATF 670
President Guyana bezoekt Cuba 670
Conflict met VS over terugnemen mensen met Guyanese nationaliteit 670

HAÏTI
BINNENLAND
Nieuwe president en regering geconfronteerd met rellen 358
Vijftig mensen overlijden na het eten van akeefruit 359
Voormalig president Prosper Avril gearresteerd 359
BURGER- EN MENSENRECHTEN
VN-mensenrechtenmissie teruggetrokken 359

HONGARIJE
BINNENLAND
Millenniumviering Hongaarse staat 155
Drie ministers met ontslag 156
Constitutioneel Hof acht compensatie Holocaust-overlevenden te laag 156
GEZONDHEID EN ZORG
Demonstratie werknemers gezondheidszorg 156
ROMA-PROBLEMATIEK
Romagezinnen vragen politiek asiel aan in Frankrijk 156
Project voor steun aan Roma-jongeren 156
Blunder Amnesty International met betrekking tot Hongaarse Roma 157
Oprichting radio-omroep voor Roma 157
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Hongaars-Roemeense grensovergang heropend 157
BUITENLANDSE ZAKEN
EU veroordeelt exportstop maïs 157
Regering ontkent gevaar exodus Hongaarse arbeidskrachten naar EU 157

IERLAND
BINNENLAND
Voormalig premier moet opnieuw getuigen in corruptieonderzoek 463
Dublin krijgt millennium-monument 463
Grootste oppositiepartij kiest nieuwe leider 463
Onderminister van Voedselzaken met ontslag 463
Ruzie tussen kerk en premier over levenspartner van premier 463
Ieren stemmen tegen uitbreiding EU 464
Record aantal immigranten naar Ierland 529
Gevolgen terreuraanslagen op VS 653
Gevolgen terreuraanslagen op VS 723
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
President Aer Lingus ontslagen 464
Verhoging minimumloon vanaf 1 juli 464
Voor het eerst in vijf jaar lichte stijging werkloosheid 723
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Grote financiële meevaller voor schatkist 464
Kiezers stemmen in met begroting 2001 465

Ierland

JUSTITIE
Rechter geeft Lawlor opnieuw week gevangenis 529
GEZONDHEID EN ZORG
Gezamenlijk onderzoek met Noord-Ierland naar voedselvergiftiging 465
Abortusboot bezoekt Dublin en Cork 465
LANDBOUW
Mond- en klauwzeer bereikt Ierland 465
NATUUR EN MILIEU
Proces tegen Groot-Brittannië vanwege modernisering Sellafield 654
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Kritiek Amnesty op naleving mensenrechten 466
DE NOORD-IERSE KWESTIE
Clinton voor vredesmissie in Ierland 466
Ierse politie vindt explosieven nabij grens 466
Verdachte Omagh zegt niet schuldig te zijn 654
BUITENLANDSE ZAKEN
Ierland en Groot-Brittannië ruziën over Sellafield 723

INDIA
BINNENLAND
Communistisch-marxistische partij verliest nationale status 38
Oud-premier Rao veroordeeld wegens corruptie 38
Kabinetswisseling 38
Calcutta omgedoopt in Kolkata 39
Ontslag minister na partijconflict 305
Grootste hindoefestival ter wereld trekt 50 miljoen bezoekers 306
Miljardair verhoord over wapenschandaal en paspoortaanvraag 306
Zware aardbeving in Gujarat 306
Minister en partijleiders stappen op na wapenschandaal 306
Islamitische organisatie verboden 558
BJP verliest in deelstaatverkiezingen 558
Wijziging in kabinetssamenstelling 559
Regering blijft aan na vertrouwenscrisis 559
Nieuwe ontwikkelingen in wapenschandaal 559
Twee partijen terug in BJP-coalitie 559
DEELSTATEN
Nieuwe deelstaten Chhattisgarh, Uttanrachal en Jharkhand 39
Vrijheidsstrijders in Assam doden 28 Nepalese kolonisten 39
Regeringspartij wil meer autonomie 39
Filmster vrij na drie maanden ontvoering in Karnataka 39
Onrust na arrestatie hindoeleider in Maharashtra 39
'Manipur glijdt af naar anarchie' 40
Premier West-Bengalen treedt af 40
Doden bij verkiezingsgeweld in Bihar 307
IT-park geopend in Kashmir 307
Levenslang voor verkrachting van nonnen in Madhya Pradesh 307
Stakingen tegen economische hervormingen in Maharashtra 307
Rebellenleider gedood in Manipur 307
Rebellen ter dood veroordeeld in Bihar 559
Ernstige overstromingen 559
Nieuwe woningen voor slachtoffers aardbeving in Gujarat 559
Strijd in Jammu en Kashmir duurt voort 560
Rebellen geven zich over in Jharkhand 560
Onlusten over bestand met rebellen in Manipur 560
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Arbeidsvoorwaarden vrouwelijke wetenschappers verbeterd 40
Staking bij posterijen 40
Vervuilende industrieën moeten van rechter vertrekken 40
Miljoenenproject voor verbetering infrastructuur 307
RSS tegen economische hervormingen 560
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering positief over privatisering 40
Minister bestrijdt kritiek op hervormingen 41
'Zwart geld motor van de economie' 41
Meer ruimte voor buitenlandse investeerders 307
AOL gaat investeren in India 307
Onderzoek naar beursfraude 307
Roepie zakt naar diepterecord 561
Veiligheidsfonds voor spoorwegen opgericht 561
Belastinginkomsten gedaald 561
ONDERWIJS
Leraren eisen achterstallige salarissen 41
Staking universiteiten Bihar 41
GEZONDHEID EN ZORG
Fonds voor bevolkingspolitiek opgericht 41
NATUUR EN MILIEU
Milieuactivisten verliezen strijd tegen dam 41
Verkeerschaos na verbod op diesel 307
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Meerderheid Indiase vrouwen keurt pak slaag voor vrouwen goed 41
Mensenrechtenorganisatie waarschuwt voor hindoe-nationalisme 42
MILITAIRE ZAKEN
Ontwikkeling intercontinentale kruisraket mogelijk 42
Tweede rakettest met Agni 308
Uitgaven voor defensie verhoogd 308
Grote militaire oefening 561
BUITENLANDSE ZAKEN
Geweld in Kashmir duurt voort ondanks bestand 42
India en Japan sluiten partnerschap 42
Indiaas-Amerikaanse ontspanning voortgezet 42
Rusland en India halen banden weer aan 43
India en China bespreken grensgeschillen 308
Protesten en geweld in Kashmir ondanks bestand 308
Hindoes en boeddhisten protesteren tegen beeldenstorm Afghanistan 308
Indiase grenswachten gemarteld en gedood 308
India positief over Amerikaanse defensieplannen 561
Relatie met Pakistan blijft gespannen 561
Verdachten van aanslagen Amerikaanse ambassades gearresteerd 562
OVERLEDEN
Rangarajan Kumaramangalam, minister 43
Sitaram Kesri, ex-voorzitter Congrespartij 43
Indrani Rehman, danseres 308
Krishnaswami Sundarji, legerleider 309
Ananda Shankar, musicus 309
Thakazhi Sivasankara Pillai, romanschrijver 309
Raghubir Singh, fotograaf 309
Nirad C. Chaudhuri, schrijver 309
Ranjabati Sircar, danseres en choreografe 309
M.N. Srinivas, antropoloog en socioloog 310
M.A. Chidambaram, industrieel 310
K.N. Singh, acteur 310
Alla Rakha, musicus 310
Shobhana Samarth, filmactrice en -producent 310
Majrooh Sultanpuri, liedschrijver en dichter 310
Mansur Hoda, ingenieur 310
An Sivaraman, uitgever en journalist 311
Chaudhuri Devi Lal, politicus 311
Dewang Mehta, president NASSCOM 311

INDONESIË
BINNENLAND
Doden door aardverschuivingen en overstromingen 119
Proces tegen ex-president Soeharto kan worden hervat 120
Aanslagen op christelijke kerken 120
President Wahid beschuldigd van corruptie 120
Wahid twee keer berispt door parlement 311
Kabinetswijzigingen 312
Soeharto officieel beschuldigd van corruptie 486
Wahid biedt parlement excuses aan voor gemaakte fouten 487
Rectificatie 562
Volkscongres zet Wahid af; Megawati nieuwe president 562
Wahid gaat mensenrechtensituatie controleren 698
Kabinet Megawati beëdigd 698
Vluchtelingen stranden en verdrinken 699
Gevolgen terreuraanslagen op VS 701
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Gevechten op de Molukken laaien op 120
Aanhoudende onrust in Atjeh 120
Grotere autonomie voor provincies gerealiseerd 121
Exxon Mobil staakt gaswinning in Atjeh 312
Kalimantan toneel van etnisch geweld 312
Staat van beleg op de Molukken 487
Staakt-het-vuren in Atjeh 487
Overstromingen op West-Timor 488
Activisten verklaren Irian Jaya onafhankelijk 488
Aardbeving op Sumatra 488
Tientallen doden door noodweer op Nias 700
Megawati biedt Atjeh excuses aan, maar wordt uitgejouwd 700
Irian Jaya krijgt meer autonomie en gaat Papoea heten 700
FINANCEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Sanering centrale bank in gang gezet 121
Exxon Mobil wint weer gas in Atjeh 700
Monopolie nationaal olie- en gasbedrijf Pertamina gebroken 700
JUSTITIE
Hooggerechtshof wil rechtszaak tegen Soeharto niet hervatten 312
Speciale rechtbank voor Oost-Timor opgericht 313
Gevangenisstraffen voor moord op VN-medewerkers in West-Timor 700
Twintig jaar voor aanslag op beurs van Jakarta 701
Tommy Soeharto vrijgesproken 701

OVERLEDEN
Sumitro Djojohadikusumo, econoom 313
Baharudin Lopa, procureur-generaal 701

INTERNATIONAAL
WHO: 'Psychische ziektes belangrijke doodsoorzaak' 131
VN: 'Productie hard drugs neemt af' 131
Hevige rellen bij bijeenkomst Wereld-economisch Forum 131
Fusie van Europese beurzen 195
Klimaattop mislukt 195
Biologische landbouw neemt geleidelijk toe 258
Staten Gulf Cooperation Council (GCC) tekenen defensiepact 291
Nobelprijzen 322
Vorderingen in OESO-campagne tegen belastingparadijzen 514
ILO: handel in tienduizenden kinderen 515
VN geeft miljoenen ter compensatie Golfoorlog 515
'Meer regels voor lichte en zware wapens' 515
'Natuurrampen treffen vaker armen' 515
'Markten windenergie groeien snel' 515
Europees patent wordt veel goedkoper 515
Negen Afrikaanse landen creëren vrijhandelszone 578
Jacques Rogge gekozen tot IOC-voorzitter 578
Wereldbank heeft nieuw milieubeleid 578
Afrikaanse presidenten verwelkomen anti-globaliseringsdemonstranten 579
VN-congres over illegale wapenhandel loopt uit op teleurstellend verdrag 579
Akkoord over afgezwakt Kyoto-protocol 579
VS houden plan ter naleving verdrag tegen bacteriologische wapens tegen 643
Palestijnen 'kapen' antiracismeconferentie 643
Boycot wetenschappelijke tijdschriften 643
Tijdschriften pakken invloed farmaceutische industrie aan 643
Internationale actie tegen kinderporno 771
IAEA: 'Nucleair terrorisme is mogelijk' 771

IRAK
BINNENLAND
Hervatting binnenlandse burgerluchtvaart 293
Grote pro-Palestijnse mars 293
Presidentszoon bekritiseert functioneren parlement 293
Nieuwe voorzitter Elektriciteitscommissie 293
Kabinetswijzigingen 293
Massale viering verjaardag Saddam Hoessein 293
Irak sproeit zelf weer pesticiden 549
Saddam schuift Qusay naar voren als mogelijke opvolger 549
Doodsoorzaak Ayatollah Al-Iloum onduidelijk 550
Tareq Aziz op zijspoor bij kabinetswijzigingen 550
'Gevangenisopstand in Mosul' 551
Roman over opvolging wordt toneelstuk 551
WHO gaat onderzoek doen
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Status quo tussen Noord-Irak en Bagdad gehandhaafd 551
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Europese resolutie voor proces tegen Saddam Hoessein 293
VN-mensenrechtencommissie veroordeelt Irak opnieuw 294
BUITENLANDSE ZAKEN
Voortgang van olie-voor-voedselprogramma 294
Olieakkoord met Jordanië 295
Irak probeert isolement te doorbreken 295
Amerikaanse subsidie voor oppositie 295
Bush verordonneert nieuwe bombardementen 295
Tareq Aziz: 'Koeweit verdiende bezetting' 295
Spanningen met Iran lopen weer op 296
Oekraïne opent ambassade 552
Plan voor 'slimme sancties' verworpen in VN 552
Protest tegen confiscatie pijplijn 553
Brits-Amerikaanse luchtaanvallen gaan door 553
Irak stuurt honderden commando's naar Palestijnse gebieden 553
Bezoek Syrische premier Mero 553
Oppositie krijgt eigen satellietprogramma's 554
Saddam krijgt Jumbo cadeau 554
Brazilië wil ambassade heropenen 554

IRAN
BINNENLAND
Conservatieven zetten strijd tegen hervormingen door 173
Aanval verzetsbeweging op Teheran 174
Gewonden bij onlusten 174
Minister veroordeeld wegens verkiezingsfraude 488
Prominente islamitische liberalen opgepakt 488
Khatami wint wederom de presidentsverkiezingen 488
Nieuw adviesorgaan moet islam en democratie verenigen 489
Uitstel bij beëdiging Khatami 754
Politie wil 'sociale verdorvenheid' aanpakken 754
Kabinet benoemd 754
Dode bij rellen in provincie Khorasan 755
Dissidenten vrijgelaten 755
Gevolgen terreuraanslagen op VS 755
Koerdische parlementsleden nemen ontslag 756
Mujaheddin kiezen nieuwe secretaris-generaal 756
Wijziging kieswet verworpen 756
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Journalisten riskante beroepsgroep 174
Privatisering oliemaatschappij van de baan na protesten werknemers 174
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement tegen extra geld voor conservatieven 174
Iran voert olieproductie op 489
Toename buitenlandse investeringen tegengehouden 490
UNDP werkt aan herstel Iraanse economie 756
Olie- en gasmaatschappij doorgelicht 756
JUSTITIE
Strafvermindering voor van spionage beschuldigde joden 174
Propvolle gevangenissen kampen met ziekten en drugs 174
Arrestaties op nieuwjaarsfeesten 175
Activisten veroordeeld na bezoeken conferentie 175
Politie doet grote drugsvangst 175
Zware straffen tegen geheime agenten 175
Beperking van openbare geselingen 490
Autoriteiten somber over strijd tegen drugshandel 756
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Vrouwen mogen in buitenland studeren 490
Opnieuw kranten verboden 490
Gevangenisstraf voor parlementsleden 490
Wetsvoorstel voor berechting politieke activisten afgewezen 490
Dissident gedwongen tot bekentenis 491
Arrestaties na herdenkingsbijeenkomst 491
Gevangenisstraf voor journalist 491
Moslimgeleerden vragen vrijlating dissidente ayatollah 491
Uitgever vrij, verschijningsverbod opgeheven 491
Iran verwerpt kritiek op mensenrechten 757
MILITAIRE ZAKEN
Succesvolle test met middellange afstandsraket 175
Nieuwe luchtmachtcommandant 491
Nieuwe raket getest 491
BUITENLANDSE ZAKEN
Dooi en vorst in relatie met Duitsland 175
Britse minister bezoekt Iran 176
Iran stuurt Afghaanse vluchtelingen terug 176
Wet op vervolging buitenlandse regeringen 176
VN-resolutie tegen Iran 176
Minister bespreekt sancties met Amerikaanse oliemagnaten 176
Iran en Turkije gaan grensproblemen aanpakken 491
Oud-militair opgehangen wegens spionage voor VS 491
Khatami houdt Rushdie-zaak voor gezien 492
Stoffelijke overschotten militairen uitgewisseld met Irak 757
Iran krijgt hulp bij opbouw rakettenbestand 757
Rusland levert kernreactor aan Iran 757
OVERLEDEN
Hushang Golshiri, schrijver 176
Ahmad Shamlu, dichter 176

ISRAËL
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Palestijnen in opstand na mislukken vredesbesprekingen 29
Meer en zwaarder geweld intifada 612
Palestijnse opstand duurt voort 366
BINNENLAND
Mislukking vredesbesprekingen leidt tot politieke crisis 32
Interne politieke verschuivingen 365
Trouwzaal stort in 366
Regeringscoalitie van Sjaron verstevigd 612
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Palestijnse opstand schaadt de economie 369
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Palestijnse intifada leidt tot economische malaise 613
CULTUUR EN WETENSCHAP
Zestiende Maccabiade 613
BUITENLANDSE ZAKEN
Betrekkingen met Libanon opnieuw gespannen 32
Israël veroordeeld door de VN 32
Arabische Liga unaniem tegen Israël 32
Vliegtuigkaping door het leger beëindigd 33

Israël

VN versus Israël 33
Steun voor Internationaal Strafhof 33
Sjaron overlegt met Bush 369
Spanningen met Syrië, Libanon 369
Europa toont weinig begrip 613
België: 'Rechtszaak tegen Sjaron komt niet van regering' 614
Extra veiligheidsmaatregelen na aanslagen Verenigde Staten 614
Crisis met Groot-Brittannië op nippertje voorkomen 614
OVERLEDEN
Lea Rabin 33

ITALIË
BINNENLAND
Aanloop naar verkiezingen mei 2001 275
Rel over stroomtoevoer Radio Vaticaan 276
Berlusconi wint parlementsverkiezingen 340
Berlusconi presenteert nieuwe regering 403
Krant vindt gezonken schip met illegale immigranten 403
Regering praat aan vooravond G8-top met actievoerders 404
Ernstige rellen rond G8-top 466
Leger ingezet tegen lava Etna 467
Nasleep geweld G8-conferentie 529
Rita Levi Montalcini benoemd tot senator voor het leven 529
Etna komt weer tot rust 529
Bom ontploft bij gerechtsgebouw Venetië 530
Draghi treedt terug bij Financiën 589
Tweespalt in onderzoekscommissie G8-geweld 590
Ruzie over decriminalisering fraude 590
Parlement na turbulente zitting akkoord met nieuwe corruptiewet 654
Vliegramp Milaan kost 118 mensen het leven 654
Gevolgen terreuraanslagen op VS 654
President Ciampi tekent 'Wet van Tremonti' 655
Gevolgen terreuraanslagen op VS 723
Partijcongres DS kiest Fassino als nieuwe leider 724
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Aantal gepensioneerden stijgt sterk 276
Werkloosheid daalt tot tien procent 276
Ernstige rellen bij Global Forum 276
Metaalarbeiders eisen meer loon 342
Metaalarbeiders staken voor hoger loon 467
Metaalarbeiders demonstreren tegen loonakkoord 724
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Generali regelt Holocaust-claims 276
Rechtbank verwerpt beroep oliefirma's 276
Strafrechtelijk onderzoek naar top Telecom Italia 467
'Begrotingstekort wordt drie keer zo groot' 467
Verkoop staatseigendom moet begrotingstekort terugdringen 590
JUSTITIE
'Maffia controleert twintig procent handel en dienstverlening' 277
Aanklagers komen met nieuw bewijs tegen Berlusconi 277
Hoge Raad bevestigt straf moordenaars Borsellino 277
Politie arresteert maffiabaas 277
Aartsbisschop veroordeeld wegens EU-fraude 277
Politie doorzoekt kantoren Mediaset 404
Pavarotti niet langer verdacht van belastingontduiking 655
Hof spreekt Berlusconi vrij van omkoping 655
52 maffiosi krijgen levenslang 724
GEZONDHEID EN ZORG
Minister steunt klonen menselijke stamcellen 277
Dood soldaten leidt tot ongerustheid over Balkansyndroom 277
LANDBOUW
Italiaanse landbouw in de ban van BSE en MKZ 278
Kabinet besluit tot strengere BSE-testen 530
NATUUR EN MILIEU
G8 bevestigt 'Verdrag van Kyoto' 278
CULTUUR EN WETENSCHAP
Deel oude Romeinse muur stort in 278
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Rechter veroordeelt Argentijnse generaals voor rol in 'vuile oorlog' 278
Parlement: 'Niet schieten op mensensmokkelaars' 279
Rechten voor Sloveense minderheid 279
BUITENLANDSE ZAKEN
Bezoek Haider leidt tot rellen 279
Frankrijk en Italië akkoord over HSL 279
Berlusconi wekt woede islamitische wereld 590
Berlusconi prijst islam 655
'Italië vervreemdt van Europese Unie' 655
Italië en Zwitserland tekenen akkoord voor misdaadbestrijding 655
OVERLEDEN
Alessandro Natta, leider communistische partij 342

JAMAICA
BINNENLAND
Geweld neemt weer toe 359
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Economie groeit bescheiden 360

JAPAN
BINNENLAND
Kritiek op LDP-regering neemt toe 177
Herstructurering ministeries moet politiek meer macht geven 178
Koizumi volgt Mori op als partijleider van de LDP en premier 492
LDP wint Hogerhuisverkiezingen 493
Controversieel bezoek Koizumi aan oorlogsmonument 493
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
IT-wet moet van Japan 'e-natie' maken 179
Wijziging pensioenspaarplannen 493
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Extra uitgavenpakket goedgekeurd 179
Centrale bank verlaagt rente 179
Begroting 2001/'02 494
Koizumu bezuinigt op uitgaven publieke werken 494
ONDERWIJS
Depressieve man vermoordt schoolkinderen 494
GEZONDHEID EN ZORG
Leprapatiënten uit isolement verlost 494
NATUUR EN MILIEU
Vlees van beschermde walvissoorten toch op de markt 179
Japan ondersteunt Kyoto-klimaatverdrag 494
BUITENLANDSE ZAKEN
Bezoek Chinese premier versterkt de banden 179
Japan krijgt concessie op Iraans olieveld 179
Amerikaanse onderzeeër ramt Japans vissersschip 180
Zuid-Korea en China woedend over Japans schoolboek 495

JEMEN
BINNENLAND
Aanslagen op Amerikaans marineschip en binnenlandse doelen 296
Veel geweld bij gemeenteraadsverkiezingen 296
Ingrijpende kabinetswijzigingen 297
Nieuw kabinet krijgt vertrouwen van parlement 614
Nieuwe reeks ongelukken, aanslagen en ontvoeringen 614
Journalisten keren terug 614
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Corruptie in leger wordt aangepakt 614
Prijs diesel met 70 procent verhoogd 615
Club van Parijs schrapt deel schuld 615
JUSTITIE
Seriemoordenaar ter dood veroordeeld 297
Moordenaar studentes geëxecuteerd 615
Zware straffen voor aanslag op Britse ambassade 615
BUITENLANDSE ZAKEN
Dooi in betrekkingen met Saoedi-Arabië en Koeweit 297
Jemen vraagt Londen Abu Hamza te berechten 615
Saleh naar Saoedi-Arabië 615
Gevolgen terreuraanslagen op VS 615

FED. REPUBLIEK JOEGOSLAVIË
BINNENLAND
Overgangsregering gevormd 404
Overweldigende overwinning DOS bij Servische parlementsverkiezingen 404
Koninklijke familie gerehabiliteerd 405
Servische vice-premier weggestemd wegens seksuele intimidatie 405
ONTWIKKELINGEN RONDOM MILOSEVIC
Milosevic komt als partijleider SPS terug in de binnenlandse politiek 406
Voormalige vertrouweling Milosevic dood aangetroffen 406
Parlement vervangt Milosevic-gezinde rechters 406
Milosevic gearresteerd en gevangengezet 406
Uitlevering Milosevic en val regering 407
VN vergroten capaciteit Joegoslavië-tribunaal 408
1,28 miljard dollar toegezegd aan Joegoslavië op donorconferentie 408
JUSTITIE
Rechtbank veroordeelt westerse leiders wegens oorlogsmisdaden 408
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Joegoslavisch leger geeft oorlogsmisdaden door soldaten toe 408

KOSOVO
Enkele duizenden Albanezen ontvluchten Presevo-vallei 408
Aanslagen op Serviërs eisen levens 408
Albanezen veroordeeld wegens doden Servische burgers 408
Djakovica-Albanezen vrijgelaten uit Servische gevangenissen 409
VN-plan voor inrichting Kosovo wekt onvrede beide etnische groepen 409
MONTENEGRO
Onafhankelijke centrale bank opgericht 409
Nauwe verkiezingszege onvoldoende voor staatkundige onafhankelijkheid 409
BUITENLANDSE ZAKEN
Herstel diplomatieke betrekkingen met belangrijkste NAVO-lidstaten 409
Samenwerkingsverdrag tussen Joegoslavië en Europese Unie 410
Diplomatieke betrekkingen met Albanië hervat 410
Militaire samenwerking met Rusland 410

JORDANIË
BINNENLAND
Aanhoudende protesten tegen Israëlisch geweld 369
Hoofd van de inlichtingendienst vervangen 370
Premier praat met verbannen Hamasleider 370
Koning verkoopt eigen landbezit 370
Parlement keurt begroting 2001 goed 370
BUITENLANDSE ZAKEN
Bezoek Duitse bondskanselier 370
Premier bezoekt voor het eerst in tien jaar Irak 370
Aanslagen op Israëlische diplomaten 370
Bezoek Chinese vice-president 371
Conferentie over kindsoldaten 371
Internationaal overleg over vredesproces 371

KAZACHSTAN
BINNENLAND
Nieuwe gouverneurs voor provincies en nieuwe ministers benoemd 231
Nazarbajev tegen corruptie en vleierij 231
Eerste civiele veiligheidschef benoemd 629
Ontslagen minister van Landbouw gaat ontwikkelingsbank leiden 629
Uitreisvisa grotendeels afgeschaft 629
Dodelijke spinnen terroriseren Noord-Kazachstan 630
Ongeveer 820 miljoen euro voor nieuwe hoofdstad in 2001 630
Nazarbajev belooft verdere economische hervormingen 630
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Strategisch oliefonds opgericht 232
Wetgeving om gevlucht kapitaal terug te lokken 232
Amnestie levert honderden miljoenen op voor legale economie 630
JUSTITIE
Ex-premier bij verstek veroordeeld 630
MILITAIRE ZAKEN
Kazachstan bereid buurlanden militair te steunen 232
BUITENLANDSE ZAKEN
President Poetin bezoekt Kazachstan 232
VS: 'Betrekkingen met Kazachstan belangrijk' 233
China, Rusland en centraal-Aziatische staten veroordelen terrorisme 630
Paus herdenkt godsdienstige slachtoffers sovjetbewind 630

KENIA
BINNENLAND
Tientallen doden na consumeren giftige sterke drank 440
Islamitische en christelijke jongeren slaags in Nairobi 441
Politieke manoeuvres bij naderend einde presidentschap Moi 441
Tientallen jongeren omgekomen in vlammenzee op kostschool 442
Amerikaanse priester pleegde zelfmoord olgens FBI 442
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Herders bezetten land van blanke Keniaanse boer 442
Bevolking in tien jaar met eenderde toegenomen 442
Hulporganisaties verzoeken opnieuw om voedselleveranties 442
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
BTW-tarief verhoogd 442
Parlement dwingt banken om rente op leningen te verlagen 443
Keniaanse anti-corruptieautoriteit ongrondwettig verklaard 443
Overheidstekort door uitblijven IMF-leningen 443
GEZONDHEID EN ZORG
Import en fabricage van goedkope medicijnen mogelijk door nieuwe wet 443
NATUUR EN MILIEU
Opeenstapeling natuurlijke rampen bedreigt Afrika 443
Hooggerechtshof blokkeert vernietiging bos 443
CULTUUR EN WETENSCHAP
Wetenschappers vinden oudste fossielen van menselijke voorouders 444
Mau Mau gedenkplaatsen verklaard tot nationaal monument 444
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Gevangenen na ontsnappingspoging doodgemarteld 444
Keniaan vrij na achttien jaar cel zonder proces 444
BUITENLANDSE ZAKEN
Egypte en Kenia beloven opnieuw einde aan handelsoorlog 444

KIRGIZSTAN
BINNENLAND
Zeker 150 doden in campagne tegen rebellen 233
OVSE-kritiek op presidentsverkiezingen 233
Koermanbek Bakijev nieuwe premier 233
Nieuwe ministers benoemd 631
President Akajev bereidt opvolging voor 631
Oppositiefiguur vrijgelaten 631
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
President Akajev wil buitenlandse schuld verminderen 631
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Parlement neemt amnestiewet aan 233
Familie oppositieleider wil politiek asiel in het Westen 233
VN-functionaris bezorgd over mensenrechten 631
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Gewapende invallers verwonden soldaten 631
BUITENLANDSE ZAKEN
China schenkt militaire uitrusting voor strijd tegen extremisme 234

KOEWEIT
BINNENLAND
Onderzoek tegen Chevron geëist 297
Regering treedt af 298
Feestelijke herdenking bevrijding 298
Alaa Hussein krijgt levenslang 298
Hoofdredactrice vermoord 298
Iraakse gevangenen krijgen recht op bezoek 298
Klacht tegen verbod op kiesrecht voor vrouwen 298
Kabinet wil vrouwen tot politie toelaten 615
Veroordeling wegens plannen voor aanslagen 616
Iraakse 'spionnen' veroordeeld 616
Gevolgen van aanslagen in de VS 616
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Belastingverlaging voor buitenlandse bedrijven 298
Verkoop aandelen MTC afgeblazen 298
Koeweit wil aandeel in Midor 298
Door China gebouwd olieverzamelcentrum opgeleverd 298
Verlaging winstbelasting in de maak 616
KPC belooft fors in binnenland te investeren 616
Superfusie islamitische banken op komst 616
Kuwait Airways blijft in de rode cijfers 617
Begroting aangenomen 617
NATUUR EN MILIEU
Mysterieuze massale vissterfte 617
MILITAIRE ZAKEN
Defensieminister treedt toch niet af 298
Laatste oorlogsbodems zetten koers naar Koeweit 299
Defensiepact met VS voor tien jaar verlengd 299
Parlement ratificeert GCC-defensiepact 617
Dienstplicht tijdelijk opgeschort 617
BUITENLANDSE ZAKEN
Iraakse dreiging blijft 299
Koeweit doneert miljoenen voor Palestijnen 299
Rusland wil niet bemiddelen 299
Succesvol bezoek Jordaanse koning 617
Bezoek Syrische president 618

KONGO, DEMOCRATISCHE REPUBLIEK
BINNENLAND
Ministers en voormalige regeringsleden vrijgelaten 122
Kabila decentraliseert regeringsinstituties 122
Kabila inaugureert overgangsparlement 122
Wisselingen in de regering 122
Burgeroorlog met inter-Afrikaans karakter duurt voort 123
President Kabila in paleis neergeschoten 123
Parlement steunt benoeming presidentszoon Joseph Kabila 124

Enige vooruitgang in vredesproces 636
Verbod op politieke activiteiten opgeheven 637
Joseph Kabila benoemt nieuwe regering 637
Regering verhindert bijeenkomst oppositie 638
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Minstens 70 doden bij instorten mijn 638
Verenigde Naties vliegen noodvoedsel naar noorden 638
Vredesboot keert met voedsel uit noorden terug naar hoofdstad 638
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Handel in buitenlandse valuta versoepeld 124
Kongo beëindigt monopolie op export diamanten 639
EU stelt hulpgelden beschikbaar 639
België belooft volledige samenwerking na vrede 639
JUSTITIE
Acht mensen ter dood veroordeeld wegens couppoging 639
BURGER- EN MENSENRECHTEN
VN: 'Alle partijen schenden mensenrechten' 124
Elf Libanezen in Kongo geëxecuteerd 639
Rekrutering aantal kindsoldaten neemt toe 640
Honderden doden na jacht op vermeende heksen en tovenaars 640

KROATIË
BINNENLAND
Moordaanslag op informant Joegoslavië-tribunaal 92
Grondwetswijziging door parlement goedgekeurd 92
MILITAIRE ZAKEN
Kroatisch-Amerikaanse oefeningen tijdens Joegoslavische verkiezingen 92
BUITENLANDSE ZAKEN
Bezoek president Mesic en premier Racan aan VS 92
EU beëindigt wapenembargo tegen Kroatië 92
Servische president Kostunica bezoekt Zagreb in kader EU-conferentie 92

LAOS
BINNENLAND
Revolutionaire Volkspartij staat geen hervormingen toe 313
Strengere voorschriften voor journalisten 757
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Verkoop van elektriciteit aan Thailand gehalveerd 757
JUSTITIE
Invoering doodstraf op heroïnebezit 314
BUITENLANDSE ZAKEN
Chinese president bezoekt Laos 314
Vermiste minister krijgt politiek asiel in Nieuw-Zeeland 314
EU en ASEAN houden top over Myanmar 314
Gespannen relaties met Thailand 757
Laos en Vietnam halen banden verder aan 758
Vermeende Australische saffierdieven vrijgelaten 758
Vijf Europeanen gearresteerd na pro-democratisch protest 758
OVERLEDEN
Oudom Khattigna, vice-president 315

LETLAND
BINNENLAND
Regeringscrisis na ontslag minister 21
Communistische partizaan geeft staatsburgerschap op 22
Regering verliest steun fractie in parlement 410
Linkse oppositie wint bij lokale verkiezingen 410
SS-veteranen houden jaarlijkse bijeenkomst 410
Minister van Economie overleeft motie van wantrouwen 410
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Onenigheid over privatisering elektriciteitsmaatschappij 22
JUSTITIE
Uitlevering verdachte van oorlogsmisdaden mogelijk 22
Australische mag verdachte van oorlogsmisdaden uitleveren 411
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Geen Russische sancties vanwege discriminatie Russische minderheid 22
BUITENLANDSE ZAKEN
EBRD optimistisch over economie in Oost-Europa en ex-USSR 22
Invoerrechten op EU-producten opgeheven 23
President ontkent achterstelling etnische Russen 411
Protesten tegen vandalisme bij ambassade in Moskou 411

LIBANON
BINNENLAND
Libanezen eisen vertrek Syrische troepen 371
Daverende verkiezingsoverwinning voor Hariri's groep 372
BUITENLANDSE ZAKEN
Meer handel met Iran 373
Confrontaties met Israël 373

LIBIË
BINNENLAND
Duizenden Afrikaanse gastarbeiders ontvluchten Libië 60
Kabinetswijzigingen 60
Gaddafi acht veroordeelde Lockerbie-verdachte onschuldig 444
Bulgaren ontkennen besmetting met aids-virus 444
Regeringswijzigingen 766
BUITENLANDSE ZAKEN
Nieuwe ontwikkelingen in Lockerbie-proces 60
Italië en Libië willen samenwerking sneller op gang brengen 61
Libië bemiddelt bij vrijlating gijzelaars 61
'Derde Wereldlanden moeten eigen Wereldbank oprichten' 62
Libië belooft hulp aan Guinee-Bissau 62
Ambassadeur in CAR vermoord 62
Libië belooft mee te werken aan proces in Berlijn 62
Britse zakenlieden verkennen de markt 62
Gaddafi lekt slotverklaring 62
Betogingen tegen berechting Gaddafi 62
Dag van rouw wegens deportaties 62
Gaddafi's zoon met de dood bedreigd 63
Onvrede over Lockerbie-proces 766
'VS maakten aids-virus' 767
Herdenking massadeportaties 767

LIECHTENSTEIN
BINNENLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 725

LITOUWEN
BINNENLAND
Procedure parlementsverkiezingen veranderd 23
Honderden Torah-rollen terug naar joodse gemeenschap 24
Minister van Economie treedt af 411
Regering-Paksas treedt af 411
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement stemt in met inkrimping overheidsbudget 24
Parlement besluit tot gedeeltelijke korting op pensioenen 24
Onafhankelijkheid centrale bank versterkt 411
Vereenvoudiging van procedure bij faillissement 411
Parlement keurt regeling koppeling litas aan euro goed 411
JUSTITIE
Verdachte holocaust schuldig bevonden 412
BUITENLANDSE ZAKEN
'Litouwen leed twintig miljard dollar schade door sovjetbezetting' 24
'Baltische staten zetten positieve stappen op weg naar EU-lidmaatschap' 24
Parlementsfracties tekenen verklaring over toetreding EU 412
Brief aan IMF belooft limiet aan begrotingstekort 412

LUXEMBURG
BINNENLAND
Politie beëindigt gijzeldrama met omstreden methode 93
Aftreden van groothertog Jean. Opgevolgd door Henri 93
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement eens over liberalisering energiemarkt 93
Premier Juncker relativeert belang bankgeheim 94
EU ziet sterke economische groei Luxemburg 94

MACEDONIË
BINNENLAND
Premier wijzigt kabinet na verlies steun Democratisch Alternatief 342
Afluisterschandaal leidt tot aftreden minister van Binnenlandse zaken 342
Albanese kwestie 342
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Onderhandelingen met Griekenland over landsnaam Macedonië 344
Joegoslavisch-Macedonisch grensverdrag 344

MALEISIË
BINNENLAND
Maleisië richt ministerie van Vrouwenzaken op 430
Nieuwe minister van Godsdienstzaken 430

Ernstigste rassenrellen sinds 1969 430
Procureurs trekken aanklachten tegen voormalige vice-premier Anwar in 430
Minister Daim van Financiën treedt af 431
PKN en PRM fuseren 431
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Maleisië gaat weer privatiseren 431
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Pro-Anwar activisten gedetineerd zonder proces 431
Protesten tegen binnenlandse veiligheidswet 432
Artiesten in actie voor opgepakte Rais 432

MALI
BINNENLAND
Politie arresteert studentenleider 500
Drie Nederlandse toeristen vermoord in Mali 500
Regerende Adema-partij benoemt hervormingsgezind leiderschap 500
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
VN meldt grootschalige Malinese kinderarbeid in Ivoorkust 500
Voedseltekorten bedreigen 400.000 mensen 500
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement akkoord met groeiend begrotingstekort 501
JUSTITIE
Doodstraf voor moordenaars Noorse zakenman 501
BUITENLANDSE ZAKEN
Mali akkoord met regionaal non-agressiepact 501
Intensievere samenwerking in ECOWAS 501
Mali ratificeert verdrag Afrikaanse Unie 501
IMF prijst Afrikaans plan voor lange termijnontwikkeling 501
Islamitische landen herhalen oproep boycot Israël 501

MALTA
BINNENLAND
Nationalist Party wint lokale verkiezingen 279
EU-lidmaatschap houdt bevolking verdeeld 279
NATUUR EN MILIEU
Greenpeace protesteert tegen vuilverwerking 280
BUITENLANDSE ZAKEN
Malta onderschept wapens voor Libië 280
Malta en China tekenen cultureel akkoord 468
EU akkoord met beperkingen beroepsbevolking 468

MAROKKO
BINNENLAND
Opnieuw tijdschriften verboden 63
Vrouwen als imams toegelaten 63
Ingrijpende kabinetswijzigingen 63
Ernstig busongeluk 64
'USFP niet betrokken bij coup' 64
Duizenden illegale emigranten gearresteerd 445
Islamisten veroordeeld 445
Droogte richt ravage aan in landbouw 445
Confrontaties rond democratisering nemen toe 767
Opstootje in parlement wegens spijkerbroek 768
Nieuwe beweringen over moord op Ben Barka 768
Nieuwe minister van Binnenlandse zaken 769
Gevolgen terreuraanslagen op VS 769
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Invoertarieven verlaagd voor 34 Afrikaanse landen 64
Privatisering luchtvaartmaatschappij RAM uitgesteld 64
Kabinet presenteert ontwerpbegroting 64
Website van Financiën gekraakt 64
JUSTITIE
Grote drugsvangsten 64
Ex-bankier gearresteerd 64
Onderzoek naar dood oppositieleider Mehdi Ben Barka 64
BURGER- EN MENSENRECHTEN
HRAC onderzoekt meer dan 5.000 mensenrechtenschendingen 65
Betoging bij gevangenis van Tazmamart 65
Franse journalist uitgewezen 65
Betogingen op verjaardag Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 65
Twee journalisten veroordeeld wegens laster 445
Mensenrechtensituatie blijft zorgelijk 445
BUITENLANDSE ZAKEN
Hervatting luchtverkeer met Libië 65
Ambassadeur uit Qatar teruggeroepen 65
Vrouwelijke diplomaat op sleutelpost benoemd 65
Grote betogingen tegen Israël 65
Officieel bezoek aan Spanje 66
Europese Unie steunt aanleg autoweg 66
Grens met Algerije blijft dicht 66
Oprichting vrijhandelszone 446
Nieuwe versie van de moord op Ben Barka 446
Nieuwe VN-ambassadeur 769
Relatie met Spanje onder druk 769
Engelse overheid gedaagd voor wapenleveranties aan Marokko 769
OVERLEDEN
Abdellatif Semlali, leider Constitutionele Unie 446

MAURITANIË
BINNENLAND
Verdachte van terroristische connecties vrijgelaten 66
Oppositieleider vrijgelaten 66
Ministerswisselingen 66
Kabinetswijzigingen 770
Imams betrokken bij aids-voorlichting 770
Volksfront-leiders veroordeeld wegens couppoging 770
Partij van de president wint parlementsverkiezingen 770
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Verdere liberalisering geldverkeer 770
BUITENLANDSE ZAKEN
Betrekkingen met Israël leiden tot binnenlandse onrust 67
Waterconflict met Senegal opgelost 67
Rumoer rond bezoek aan Israël 771

MEXICO
BINNENLAND
Vooruitgang in het vredesproces met de Zapatistas met horten en stoten 360
Moordaanslag op gouverneur van Chihuahua 361
Mexicanen tevreden met president 361
Wapens ingeruild voor voedselbonnen 361
PRI kiest nieuwe partijvoorzitter 362
Regeringspartij wint verkiezingen in Yucatan 362
President Fox huwt naaste medewerker 740
Kamerleden publiceren corruptielijst 741
Oppositiepartij PRI houdt eerste partijcongres na verkiezingsnederlaag 741
Populariteit van president Fox gedaald 741
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Campagne tegen corruptie gestart 362
Overheid steunt luchtvaartmaatschappijen 741
Regering en oppositie komen tot akkoord over belastinghervorming 741
JUSTITIE
Huisarrest voor gevangenispersoneel 362
Misdaad nauwelijks bestreden in Mexico 741
Mexicaanse drugsbaron in VS ter dood gebracht 741
Van miljoenenfraude verdachte bankier gaat voorlopig vrijuit 742
Paramilitairen veroordeeld voor bloedbad onder indianen 742
NATUUR EN MILIEU
Internationale prijs voor Mexicaanse boer 362
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Regering probeert einde te maken aan martelingen 363
Amnesty bekritiseert veelvuldige martelingen in Mexico 742
Omstreden wet voor rechtspositie inheemse volken 742
Mensenrechtenadvocaat vermoord 742
Regeringsrapport over de 'vuile oorlog' in de jaren zeventig 743
BUITENLANDSE ZAKEN
Mensensmokkel harder aangepakt 363
Investeringsakkoord tussen Mexico en Cuba 363
Campagne wijst op gevaren van emigratie richting VS 743
President Fox steunt de Amerikaanse en Britse aanvallen op Afghanistan 743
Mexicaanse vrachtauto's mogen eindelijk VS in 743

MOLDOVA
BINNENLAND
Minister van Buitenlandse zaken ontslagen 94
Parlement ontbonden na uitblijven van resultaat presidentsverkiezingen 94
Communisten winnen verkiezingen 468
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
IMF dringt aan op herstructurering schulden 468
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
OVSE: 'Besprekingen over Transdjnestrië vastgelopen' 94
'Oplossing conflict Djnestrië dichtbij' 469
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Tienduizend vrouwen uit Moldova in prostitutie in het buitenland 94
MILITAIRE ZAKEN
Parlement keurt verkoop MiG's goed 469
BUITENLANDSE ZAKEN
Moldova steunt Chinese buitenlandse politiek 469
Moldova treedt toe tot Wereldhandelsorganisatie 469

MONGOLIË
BINNENLAND
Oppositiepartijen verenigen zich tegen communisten 381
Regering wil aanblijven na uitspraak Constitutioneel Hof 381
VN doen oproep voor hulp aan Mongolië 381
Zittende president Bagabandi wint presidentsverkiezingen 382
Parlementsvoorzitter plotseling overleden 758
Mongolië steunt strijd tegen terrorisme 758
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Grote staatsbedrijven in de verkoop 382

MOZAMBIQUE
BINNENLAND
Renamo blokkeert inperking presidentiële bevoegdheden 572
Verkiezingswinst voor zittende machthebbers leidt tot onrust 572
Overstromingen na zware regenval 573
SOCIAAL ECONOMISCH NIEUWS
Optimisme over economie ondanks overstromingen 574
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Onbekenden vermoorden journalist 574
BUITENLANDSE ZAKEN
Amerikaanse ambassade heropend 574
Bezoek Britse koningin aan vooravond verkiezingen 574

MYANMAR (BIRMA)
BINNENLAND
Eerste gesprekken tussen junta en oppositie sinds 1995 234
Kinderleiders 'Gods Leger' geven zich over 235
Juntaleider Tin Oo en twee ministers omgekomen bij helikopterongeluk 235
Dialoog tussen junta en oppositie gaat voort 631
Satelliet-tv toegestaan 632
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Myanmar zegt samenwerking met ILO op 235
Myanmar laat VN-mensenrechten-commissaris toe 632
BUITENLANDSE ZAKEN
Suu Kyi ontvangt hoogste Amerikaanse onderscheiding 235
Relaties met Thailand gespannen wegens grensconflicten en drugshandel 235
Japan geeft Myanmar economische hulp 632
Pakistaanse leider Musharraf in Myanmar 632
Relaties met Thailand verbeterd na grote crisis 632

NEDERLAND
BINNENLAND
Ernstige rellen in Den Bosch 5
Aanslagen van Molukse splintergroep 5
Veel slachtoffers bij cafébrand in Volendam 84
Kalsbeek nieuwe staatssecretaris van Justitie 84
Aangifte tegen vader Máxima 84
Veel fouten door alle overheden rond vuurwerkramp Enschede 84
Kamer eist beter functioneren NS 84
Nasleep vuurwerkramp Enschede 197
'Rol nationale parlementen in EU-besluitvorming inperken' 197
Ruud Koole gekozen tot voorzitter PvdA 197
Burgemeester van Volendam treedt af 198
Verloving Willem-Alexander en Máxima aangekondigd 198
Spoorwegmachinisten en -conducteurs staken 261
Mild raadsdebat over cafébrand Volendam 261
Burgemeester van Den Bosch overleeft raadsdebat 261
Maatregelen tegen dreigend tekort aan rechters 261
Geen aftreden ministers om ramp Enschede 261
Extra geld voor zorg en onderwijs 262
Koninginnedag in Amsterdam eindigt in chaos 262
Ophef over homovijandige uitspraken van imam 344
Ministeries beantwoorden helft Kamervragen niet 345
Huwelijk prins Constantijn en Laurentien Brinkhorst 345
Máxima Zorreguieta genaturaliseerd 345
Vernietigende kritiek op functioneren Eerste Kamer 412
'Brand in Volendams café was onvermijdelijk' 412
Meer geld voor politie 413
Kamer wil dwang bij terugsturen asielzoekers 413
Prinses Juliana lijdt aan ernstig geheugenverlies 413
Staten-Generaal keuren huwelijk Willem-Alexander goed 469
Senaat akkoord met herindeling Den Haag en correctief referendum 469
Ex-Kamerlid Tara Singh Varma niet ongeneeslijk ziek 470
Ad Melkert onder vuur door ESF-affaire 530
Troonrede 2002 590
Rijksbegroting 2002 593
Belangrijke punten uit de rijksbegroting 2002 593
Reacties op miljoenennota 2002 596
Gevolgen terreuraanslagen op VS 598
De Hoop Scheffer vertrekt als CDA-leider 598
Balkenende fractievoorzitter CDA 655
Burgemeester van Leeuwarden treedt af 656
Bestuur Leefbaar Nederland wil Fortuyn als lijsttrekker 656
Gevolgen terreuraanslagen op VS 725
Eerste Kamer wil zichzelf niet afschaffen 725
Milosevic spant kort geding aan tegen premier Kok 725
Rumoer rond schikking OM bij bouwfraude 725
Problemen met allochtone partijkandidaten 726
Leeuwarden legde bijna twee miljoen euro teveel ozb op 726
Gestage groei aanhang Leefbaar Nederland 726
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Ouders mogen zelf kinderopvang kiezen 5
Grote staking bij de spoorwegen 5
Kamer vindt emancipatiebeleid zwaar onvoldoende 133
Toch minder vrijheid bij verbouwen eigen woning 133
Medezeggenschap bij pensioenfondsen bedroevend 413
Extra salarisverhoging voor onderwijzend personeel 414
Amsterdamse sociale dienst onder curatele 470
Aandeelhouders krijgen stem in salarissen directies 531
FINANCIEEL-ECONOMSCHE ZAKEN
Belastingherziening voorlopig voltooid 6
Heinz koopt CSM-divisies 6
KPN verkoopt aandelen Eircell 6
SER wil meer bevoegdheden voor aandeelhouders en ondernemingsraad 84
Vissers krijgen compensatie voor hoge dieselprijzen, niet voor vangstverbod 200
Boetes toch niet verhoogd na invoering euro 200
FM-zenders houden recht op frequentie 200
Noodfonds voor MKZ-schade 346
Betuwelijn valt duurder uit 346
Bouw HSL-Oost van de baan 414
Overheid voert Basis Bedrijvenregister in 470
Meer handelsverkeer met opkomende markten 470
NCM Holding overgenomen door Gerling 531
Hanzelijn in 2009 klaar 531
Fusie KPN en Belgacom van de baan 531
Mislukte fusie bestuursacademies kost miljoenen 656
Bij KLM 2.500 banen weg 656
Massaontslag bij KPN 656
NBBS failliet 656
Honderden miljoenen extra nodig voor opkoopregeling boeren 726
Tussenpersonen werken vaak zonder vereiste vergunning 726
Holland Festival kampt met geldtekort 726
Kabinet zet liberalisering kansspelen voort 726
Kleine pensioenfondsen in gevarenzone 727
Europese Commissie wil niet onderhandelen over ESF-geld 727
Staat neemt belang DSM in EBN over 727
JUSTITIE
Ex-burgemeester Peper niet vervolgd 6
OM hardhandig op de vingers getikt in valsemunterszaak 6
OM treft schikking in zaak Clickfonds 6
Visum afdwingen via rechter wordt mogelijk 6
Proces tegen Kris J. begonnen 133
Getwist over cijfers toegelaten asielzoekers 133
Dader schietpartij op school krijgt vijf jaar cel 133
Vrijspraak in Herculeszaak 200
Schadeclaims bij gemeente Rotterdam na grote brand 201
Politie en justitie overtreden regels voor DNA-gebruik 201
Chauffeur krijgt veertien jaar voor fataal illegalentransport 263
Voorkennis-onderzoek tegen Philips-topman 263
Klachten Peper tegen KPMG ten dele gegrond 346
Staat in beroep tegen uitspraak in zaak tegen Mink K. 346
TCA-directie betaalde voor geweld 346
Operatie Clickfonds eindigt voor OM in debacle 414
Hof legt bewijslast voor onwettigheid vermogen Charles Z. bij OM 470
Diplomaten vrijgesproken van medeplichtigheid mensensmokkel 531
ONDERWIJS
Tienduizenden jongeren zonder diploma van school 134

Leerplichtige leeftijd verlaagd naar vier jaar 471
GEZONDHEID EN ZORG
Medische wetenschap mag foetussen gebruiken 85
Kamer verwerpt motie tegen Borst 263
'Duizenden onnodige doden in ziekenhuizen' 263
Huisartsen grijpen naar stakingsmiddel 346
Acties in ziekenhuizen voor betere CAO 347
Honderden extra studieplaatsen bij geneeskunde 657
Trimbosinstituut luidt noodklok over psychiatrische ziekenhuizen 727
LANDBOUW
FAO waarschuwt voor uitsterven boerderijdieren 7
Duitse rundvleesproducten verboden 7
Rigoureuze maatregelen tegen gekkekoeienziekte 85
Wetgeving en beleid biologische landbouw 134
Ingrijpende maatregelen tegen mond- en klauwzeerepidemie 135
Slachterijen passen BSE-regels niet toe 201
MKZ-epidemie bereikt Nederland 201
MKZ-epidemie zorgt voor miljardenschade 263
Kamer eens over afschaffing alle legbatterijen 471
MKZ-test van de baan voor schapen en geiten 471
Europees Hof verklaart vaccinatieverbod rechtmatig 471
Nederlandse Voedselautoriteit uit de startblokken 471
NATUUR EN MILIEU
Kamer wil geen olieboringen in Biesbosch 7
Etiketten vuurwerk onjuist 7
Sluiting boerenbedrijven dreigt door ontzien natuurgebieden 7
Rivieren krijgen weer de ruimte 7
Pyrrusoverwinning voor korenwolf 85
Geen statiegeld op blik en plastic flesjes 414
Schade door windmolenpark aan vogelstand 'beperkt' 727
CULTUUR EN WETENSCHAP
P.C. Hooftprijs voor Letterkunde 7
Erasmusprijs 8
Rem Koolhaas krijgt Pritzkerprijs 8
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Homo's en lesbiennes kunnen trouwen en adopteren 8
Nota Buitenlandse zaken benadrukt praktische naleving mensenrechten 347
MILITAIRE ZAKEN
Leger schaft anti-tankmijnen aan 8
Onnodige kosten UNMEE 347
Defensie schaft 410 pantserwagens aan 727
BUITENLANDSE ZAKEN
Staatssecretaris zegt reis naar Marokko af 265
Banken beschuldigd van financieren criminele plantagehouder 265
Milosevic naar Nederland 415
Nederlandse gedetineerden in Marokko mogen naar Nederland 657
Hoge Raad bevestigt veroordeling Bouterse 657
Kamer akkoord met Verdrag van Nice 727
OVERLEDEN
Dirk Jan Struik, wiskundige 265
F.B. Hotz, schrijver 415
Jan van der Vaart, keramist 415
C.L.J. van Lent, oud-staatssecretaris van Defensie 471
Taco van der Veen, verzetstrijder 472
Abraham Pais, natuurkundige 472
Sam van Embden, architect en stedenbouwkundige 472
Jopie Huisman, schilder 472
Wim Bijmoer, tekenaar 472
Jan Willem Bezemer, oud-hoogleraar Russische geschiedenis 473
Rob Romein, medeoprichter Tulip computers 473
Herman Johan Heering, theoloog en ethicus 473
Truus Lemmens, missiezuster en kinderhulpverleenster 473

NEPAL
BINNENLAND
Strijd rebellen duurt voort 235
Politieke instabiliteit leidt tot vervroegde verkiezingen 236
Nepalese Congrespartij (NC) wint verkiezingen 236
Doden bij staking van communisten 758
Politieke onrust na doodschieten van koninklijke familie door kroonprins 759
Censuur op commerciële radiostations opgeheven 759
Gevolgen terreuraanslagen in de VS 760
Onderhandelingen en offensief door maoïsten 760
Meer rechten voor Nepalese vrouwen 760
Prinses komt om bij helikopterongeluk 760
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Kinderarbeid nog niet verdwenen 237
Doden door overstromingen 760
Bevolking groeit tot meer dan 23 miljoen 760
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering wil meer investeringen 237
SAARC verlicht handelsvoorwaarden 237
ONDERWIJS
Scholen sluiten uit angst voor guerrillacampagne 237
GEZONDHEID EN ZORG
Mazelenepidemie eist tol 238
NATUUR EN MILIEU
Vergunning voor bergwandelaars afgeschaft 238
CULTUUR EN WETENSCHAP
Gesmokkelde beelden terug naar Nepal 238
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Commissie voor Mensenrechten opgericht 238
MILITAIRE ZAKEN
Conferentie tegen inzet kindsoldaten 238
Pensioenen Gurkha's verhoogd 238
BUITENLANDSE ZAKEN
Rellen en doden na uitspraken Indiase filmster 239
OVERLEDEN
Ganesh Man Singh, leider democratische beweging 239
Man Mohan Adhikary, eerste communistische premier 239

NICARAGUA
BINNENLAND
Ex-guerrillaleider Carrion benoemd tot legeraanvoerder 423
Grondwetswijziging maakt herverkiezing president mogelijk 424
Zoon van dictator Somoza niet welkom 424
Dode bij protesten 424
Gewapende bende doodt ex-guerrillaleider en tien dorpsgenoten 424
Overstromingen en aardbevingen eisen hun tol 425
Opmars Sandinisten bij verkiezingen in grote steden 425
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nicaragua werkt niet mee aan energieakkoord van Caracas 425
Nicaragua komt in aanmerking voor schuldkwijtschelding 425
JUSTITIE
Hoofd rekenkamer vrijgelaten 425
BUITENLANDSE ZAKEN
Mexicaanse oud-minister krijgt geen politiek asiel 426
Landmijnen langs de grens met Costa Rica opgeruimd 426

NIEUW-ZEELAND
BINNENLAND
Vrouwen aan de macht 511
Delfstoffen blijven bezit van staat 511
Minister neemt ontslag na rijden onder invloed van alcohol 511
Nationale Partij kiest nieuwe plaatsvervanger 511
Twee ministers treden af na schandalen 512
Ernstig energietekort door droogte 512
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nieuwe arbeidswetgeving 512
Nieuwe pensioenwet dankzij steun van nationalisten 512
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nieuwe overnamecode en regels voor concurrentiebewaking 512
Ontwikkelingen in de telecommunicatie 513
Nieuwe staatsbank in 2002 513
Nieuw management voor spoorweg Auckland 513
Zuinige begroting 513
LANDBOUW
Regering wil middenweg voor genetisch gemanipuleerd voedsel 513
NATUUR EN MILIEU
Kooldioxide-emissie gestegen 514
MILITAIRE ZAKEN
Nieuwe uitrusting voor het leger en discussie over rol defensie 514
BUITENLANDSE ZAKEN
Eerste officieel bezoek aan Noord-Korea 514
Japan betrapt bij het kopen van stemmen voor walvisvangst 514

NIGERIA
BINNENLAND
Invoering sharia 125
Honderd stokslagen voor ongehuwde tienermoeder 126
Geweld in oliegebieden duurt voort ondanks beloftes en overeenkomsten 126
Wapenstilstand in oorlog tussen zuidwestelijke steden 127
Ministers wisselen van taak 128

Nigeria

Herziening grondwet ter hand genomen 128
Boot gezonken voor kust Calabar 128
Nieuwe voorzitter Senaat gekozen 128
Splitsing in grootste partij, de Alliantie voor Democratie 128
Voormalig presidentskandidaat doodgeschoten 128
Nieuwe kabinetswijziging 128
Maansverduistering leidt tot brandstichtingen 128
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Verwoeste wijk wordt herbouwd 128
Overstromingen bij Tsjaadmeer 128
Nigeria bestempeld als 'het meest corrupte land ter wereld' 129
Algemene staking tegen verhoging benzineprijs 129
Parlementsgebouw Maiduguri in brand gestoken 129
JUSTITIE
Generaal pardon voor ter dood veroordeelden 129
Dorp in gevecht met politie 129
Obasanjo verklaart de oorlog aan misdaad en geweld 129
GEZONDHEID EN ZORG
Vaccin tegen HIV onbetrouwbaar verklaard 130
Cholera-epidemie in Kano 130
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Symbolische begrafenis Saro-Wiwa 130
Hoorzitting over schendingen mensenrechten 130
BUITENLANDSE ZAKEN
Staatsbezoek Amerikaanse president 130

NIUE
BINNENLAND
Inwoneraantal en economie lopen terug 239
BUITENLANDSE ZAKEN
Beschuldigingen van witwassen drugsgelden 240

NOORDELIJKE MARIANEN
Buitenlandse kritiek op slechte arbeidsomstandigheden 240
Amerikaanse hulp gevraagd tegen vervuiling door Amerikaans leger 241

NOORD-KOREA
BINNENLAND
Minister van Financiën en president centrale bank ontslagen 180
Voedseltekorten door ernstige droogte en overstromingen 564
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Rijksbegroting openbaar gemaakt 564
MILITAIRE ZAKEN
Twijfels over belofte wapenexporten te staken in ruil voor harde valuta 180
BUITENLANDSE ZAKEN
Groen licht voor spoorlijn en autoweg naar Zuid-Korea 181
Noord-Koreaanse leider Kim Jong-il prijst Chinees hervormingsbeleid 181
Diplomatieke betrekkingen met vier EU-landen 181
Betrekkingen met VS en Zuid-Korea verslechterd na aantreden Bush 564
EU wil diplomatieke betrekkingen met Noord-Korea 565

NOORWEGEN
BINNENLAND
'Noorwegen castreerde 414 mensen' 280
Machinist gedood bij treinongeluk 280
Steun EU brokkelt verder af 280
Politie neemt 40 kilo heroïne in beslag 280
Geschokte reacties op racistische moord 280
Meerderheid Noren tegen Europese Unie 473
Kroonprins huwt serveerster 531
Arbeiderspartij leidt historische nederlaag 657
Explosies in verdeelstation Statnett 658
Regering overleeft vertrouwensstemming over begroting 727
Gevolgen terreuraanslagen op VS 727
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Noorwegen tart handelsverbod walvisproducten 281
Economen waarschuwen voor inflatie 281
Noorwegen privatiseert Statoil 281
NATUUR EN MILIEU
'IJskap Noordpool weer dunner geworden' 473
MILITAIRE ZAKEN
Regering bezuinigt op Defensie 281
BUITENLANDSE ZAKEN
Noorwegen heropent ambassade in Irak 281
Exodus Bulgaren naar Noorwegen 474
Ruzie met Australië over asielzoekers op Noors schip 532

OEKRAÏNE
BINNENLAND
Ministerswisselingen 95
President wil corruptie bestrijden 95
Schandaal over verdwenen journalist 95
President ontslaat vice-premier 95
Betrokkenheid president bij moord kan niet worden bevestigd 474
Val premier leidt tot regeringswisseling 474
Blok van anti-Koetsjma partijen gevormd 475
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Loekasjenko tegen privatisering sleutelsectoren economie 421
JUSTITIE
Hooggerechtshof schort detentie oppositiepoliticus op 475
LANDBOUW
Wet aangenomen ter ondersteuning van landbouw 96
NATUUR EN MILIEU
Protest helpers Tsjernobyl 96
MILITAIRE ZAKEN
Laatste nucleaire bommenwerper vernietigd 476
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
President Koetsjma benoemt nieuwe premier op de Krim 476
BUITENLANDSE ZAKEN
Ontmoeting GOS-leiders overschaduwd door drama Koersk 96
Zwitserland geeft Lazarenko's miljoenen terug 96
'Rusland zal gasschuld van meer dan 1,4 miljard dollar herstructureren' 96
EU verstrekt lening voor nucleaire reactors 96
Parlement keurt vredesmacht voor Sierra Leone goed 96
Vrijhandelsovereenkomst met Macedonië 97
Zwarte-zeevloot samen met Rusland, maar ook nauwere band met NAVO 97
President Poetin benoemt Tsjernomyrdin tot ambassadeur 476
Bezoek paus aan Oekraïne niet onomstreden 476
Chinese president schenkt 1,2 miljoen dollar hulp 476
Poetin en Koetsjma inspecteren de vloot 476

OEZBEKISTAN
BINNENLAND
Gevolgen terreuraanslagen op VS 761
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Investeerders trekken in grote aantallen weg 382
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Oezbekistan beschuldigd van marteling 382
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Leider radicale moslimbeweging gedood in Afghanistan 761
BUITENLANDSE ZAKEN
Duitse minister dringt aan op democratisch bestel 382
Oezbeekse oppositieleider aangehouden door Tsjechische politie 761

OMAN
BINNENLAND
Grote opkomst bij verkiezingen voor shura 299
Reorganisatie ministeries; nieuwe gouverneur Dhofar 618
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Belastingvermindering voor buitenlandse bedrijven 300
Miljardeninvesteringen in industrie 300
JUSTITIE
Zware straffen in anticorruptiecampagne 618
Doodstraf voor drugssmokkel 618
Amnestie voor illegalen verlengd 618
MILITAIRE ZAKEN
Grote wapenaankopen bij Europese bedrijven 300
BUITENLANDSE ZAKEN
Betrekkingen met Israël verder verslechterd 300
Bezoek Syrische president Assad 619
Oman Air stopt met vliegen op Sri Lanka 619
Brits-Omaanse oefeningen gaan door 619
Verdenking tegen Omani's 619

OOSTENRIJK
BINNENLAND
'Wijze mannen' pleiten voor opheffen EU-sancties 97
Twee FPÖ-ministers stappen op 98
Ramp met kabeltrein kost 155 mensen het leven 98
Aanklager laat aanklacht tegen Haider vallen 348
Vrouwenminister benoemt vooral mannen 348
SPÖ haalt in Wenen absolute meerderheid 348
Scherpe veiligheidsmaatregelen rond Wereld Economisch Forum 476
Elf doden bij tunnelongelukken 532
Defecte kachel oorzaak tunnelramp Kaprun 728
Gevolgen terreuraanslagen op VS 728
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Akkoord over compensatie joodse slachtoffers 98
Oostenrijk steunt voormalige krijgsgevangenen 99

Wiesenthal onthult eerste Oostenrijkse holocaust-monument 99
SS'ers herdenken gevallen kameraden 99
Meesterwerken Klimt terug naar joodse eigenaar 99
'Verzekeringsmaatschappijen verloren in oorlog beste klanten' 348
40 Miljoen voor slachtoffers holocaust 532
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Minister vraagt flexibele openstelling EU 348
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
UMTS-veiling verloopt rustig 99
Nationale Bank verzet zich tegen aanspreken valutareserve 349
Begroting 2002 in evenwicht 349
BUITENLANDSE ZAKEN
Rusland tegen Oostenrijkse aansluiting NAVO 99
Poetin tegen opheffen Oostenrijkse neutraliteit 349
Bezoek Schröder leidt tot spanningen 349
Schüssel boos over EU-onderonsje 728
FPÖ tegen overeenkomst Temelin 728

OOST-TIMOR
BINNENLAND
Inspectieteam VN bezoekt West-Timor 121
Oost-Timor wil eind 2001 onafhankelijk worden 122
Eerste pro-Indonesische strijder veroordeeld 122
Studenten gooien stenen naar Portugese oproerpolitie 122
Gusmao treedt af als voorzitter interim-parlement 495
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Internationale kritiek op overgangsregering Oost-Timor 495
MILITAIRE ZAKEN
Falintil, guerrillabeweging van het Fretilin opgeheven 495
BUITENLANDSE ZAKEN
Indonesië geeft VN geen toestemming militairen te verhoren 122
Indonesië richt speciale rechtbank voor Oost-Timor op 495

PAKISTAN
BINNENLAND
Veelvuldige ministerswisselingen 43
Regering verbiedt politieke bijeenkomsten 44
Tweemaal levenslang voor ex-premier Sharif 44
Gerechtshof stelt Musharraf ultimatum 45
Islamitische clausules in grondwet opnieuw ingevoerd 45
Neef van ex-premier Bhutto vermoord 45
Eerste verjaardag nieuw bewind verloopt rustig 45
Advocaten staken tegen militair regime 45
PML en PPP samen in oppositieverbond 45
Militaire leider Musharraf houdt stevig greep ondanks protesten 315
Executie leidt tot sektarisch geweld 315
Bhutto wint beroep in corruptiezaak 315
Drugs vernietigd 316
Regering moet anticorruptiewetten aanpassen 316
Demonstratie tegen regering 566
Soennitische leider vermoord 566
Gevangenisstraf voor Benazir Bhutto 566
Musharraf benoemt zichzelf tot president 566
Directeur nationale oliemaatschappij vermoord in reeks aanslagen 566
Districtsverkiezingen met geweld en fraude 566
Militante religieuze groeperingen verboden 567
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Regionale partij wint verkiezingen in Kashmir 567
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering pakt niet-geregistreerde economie aan 46
Privatisering van start met nieuwe wet 46
IT-sector moet motor van economische groei worden 46
IMF positief over economisch beleid 567
Hooggerechtshof stelt instelling islamitisch banksysteem uit 567
Begroting 2001/'02 567
Financiële injectie aandelenmarkt 568
JUSTITIE
Doodstraffen wegens drugssmokkel 568
NATUUR EN MILIEU
Miljoenen mensen op vlucht door droogte 47
Zware regens eisen levens 568
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Geweld tegen vrouwen toegenomen 47
Musharraf wil mensenrechtensituatie verbeteren 47
Regering veroordeelt geweld tegen vrouwen 316
Mensenrechtensituatie verslechterd 316
MILITAIRE ZAKEN
Massaproductie tanks 47
BUITENLANDSE ZAKEN
President Clinton bezoekt Pakistan 47
Relatie China-India geen bedreiging voor Pakistan 47
Minister sluit gebruik nucleaire wapens niet uit 48
Musharraf houdt vast aan stop op kernproeven 48
Pakistan tegen nieuwe Amerikaanse sancties 48
Hof van justitie weigert te oordelen over vliegtuigincident 48
Medewerker Indiase ambassade uitgezet 48
Kashmir-strijd gaat door ondanks bruiloft en bestand 48
Grenzen dicht voor Afghaanse vluchtelingen 49
Pakistan sceptisch over VN-sancties tegen Talibaan 316
Relatie met India blijft koel ondanks hulp na aardbeving 317
Gemenebest dreigt met sancties bij uitblijven democratisch herstel 318
Bezoek Chinese premier 568
Topontmoeting met India loopt op mislukking uit 568
Overeenkomst met UNHCR over vluchtelingen 568
OVERLEDEN
Shaista Ikramullah, politica 318

PALESTIJNSE GEBIEDEN
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Onrust neemt vorm aan van een nieuwe Intifada 34
Opstand tegen Israël duurt voort 373
Voortzetting intifada tegen Israël 619
BINNENLAND
Volkstelling toont groei Palestijnse bevolking Oost-Jeruzalem 35
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Wereldbank helpt Palestijnen 35
Daling toerisme 36
Extra hulp VN 375
Economische malaise door afsluiting Palestijnse Gebieden 375
Doodvonnissen uitgevoerd 375
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Uitbanning laatste Israëlische bank 36
Verlaging minimale kasreserve 620
JUSTITIE
Stijgend aantal doodsvonnissen voor verraad 621
CULTUUR EN WETENSCHAP
Joodse archeologische schatten op Tempelberg beschadigd 621
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Executie van 'collaborateur' 36
Bedreiging van de media 621
BUITENLANDSE ZAKEN
Irak geeft medische zorg aan gewonden van de opstand 36
Brief van Arafat om steun naar Saddam Hoessein 376
Ashrawi: 'Palestijnen grootste probleem in wereldpolitiek' 621
Palestijnen verzamelen geld van Arabische staten 621
Palestijnen klagen Sjaron aan 622
Hervatting Arabische boycot 622
OVERLEDEN
Faisal al-Hoesseini, minister 622
Abu Ali Mustafa, leider Bevrijdingsfront 622

PANAMA
BINNENLAND
Regering raakt kamermeerderheid kwijt 219
Akkoord met demonstranten in Changuinola 219
Vijf ton cocaïne onderschept in 2000 219
Lijst met namen van vermisten gepubliceerd 219
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Witwaspraktijken aangepakt bij tegenvallende groei 220
BUITENLANDSE ZAKEN
Cubaanse dissidenten opgepakt 220

PARAGUAY
BINNENLAND
Minister van Financiën ontslagen 220
47 doden bij nieuwjaarsviering 220
JUSTITIE
Gevangenisstraf voor frauderende ex-generaal 221
LANDBOUW
Vaccinatie tegen mond- en klauwzeer 221

PERU
BINNENLAND
President Fujimori ten val gebracht 110
Terugkeer van oud-president Garcia 111
Vier massagraven ontdekt 544
Alejandro Toledo wint presidentsverkiezingen 544
Dodental na aardbeving herzien 545
Waarheidscommissie gaat van start 545
President Toledo ingehuldigd 545

Peru

Drugsvluchten boven Peru toegenomen 546
Compensatie voor slachtoffers van bloedbad 546
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overeenkomst met IMF getekend 111
Salarisverhoging voor ambtenaren 546
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overheidsuitgaven verhoogd 546
Eerste belastinghervormingen door parlement geloodst 546
JUSTITIE
Nieuwe procureur-generaal benoemd 111
Internationale rechtspraak erkend 111
Kamercommissie beschuldigt Montesinos-netwerk van corruptie 546
Lori Berenson tot twintig jaar gevangenisstraf veroordeeld 547
Regering vraagt Japan om uitlevering Fujimori 547
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Vierduizend verdwijningen sinds 1980 111

POLEN
BINNENLAND
Nieuwe leider van Solidariteit Verkiezingsactie 157
Compensatie voor onteigening ook voor niet-Polen 157
Dossiers geheime diensten toegankelijk 158
Voormalige vice-premier gezuiverd van blaam 158
Stagnerende privatisering leidt tot aftreden minister 158
Voormalig minister vermoord 532
Corruptie leidt tot ontslag ministers 532
Overstromingen eisen tien slachtoffers 533
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Omstreden disco nabij Auschwitz gesloten 533
Excuses president Kwasniewski voor Poolse massamoord op joden 533
Directeur compensatiefonds dwangarbeid ontslagen 533
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Nationale Bank behoudt vooralsnog onafhankelijkheid 533
CULTUUR EN WETENSCHAP
Diplomaat retourneert gestolen schilderij 534
MILITAIRE ZAKEN
Besparingen door parlement goedgekeurd 158
Extra uitgaven voor modernisering leger 534
BUITENLANDSE ZAKEN
Schröder bezoekt Polen 158
Beperkte opening arbeidsmarkt voor nieuwe EU-leden afgewezen 158
Scherpe Poolse voorwaarden maken EU-toetreding moeizamer 534
Amerikaanse president prijst Pools verzet tegen nazisme en communisme 534

PORTUGAL
BINNENLAND
Joao Jardim herkozen als leider Madeira 281
Schandalen leiden tot kabinetswisselingen 281
Sampaio herkozen als president 282
Ramp bij brug kost ruim 70 mensen het leven 282
Regering doorstaat vertrouwensstemming 477
'Portugal is immigratieland' 477
Guterres wijzigt kabinet 477
Richtlijnen voor reality-televisie 477
Aantal drugsdoden daalt 534
Liberalisering drugsbeleid leidt niet tot meer 'drugstoerisme' 599
Gevolgen terreuraanslagen op VS 728
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
'Portugal heeft 20.000 buitenlandse werknemers nodig' 534
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement akkoord met begroting 2001 282
Guterres wil flexibel begrotingstekort 599
Krappe meerderheid parlement akkoord met begroting 2002 729
LANDBOUW
Portugal neemt maatregelen tegen MKZ 282
CULTUUR EN WETENSCHAP
Amalia Rodrigues bijgezet in Nationaal Pantheon 282
MILITAIRE ZAKEN
Onderzoek naar verarmd uranium in Kosovo 282
BUITENLANDSE ZAKEN
Spanje en Portugal tegen terrorisme 599

QATAR
BINNENLAND
Arrestatie van vermeende terrorist 300
Nieuwe minister van Binnenlandse zaken 300
'Binnen anderhalf jaar gekozen parlement' 300
Doodstraf voor vermeende putschisten 622
Aanslag op hoofdredacteur 622
Ministerie van Transport en Telecommunicatie opgeheven 622
BUITENLANDSE ZAKEN
Akkoorden met Jemen 300
Grensverdrag met Saoedi-Arabië 301
Talibaan zoeken steun van Islamitische conferentie 301
Rode loper voor Fidel Castro 623

RAAD VAN EUROPA
Congres tegen doodstraf 390
Mensenrechtencommissaris herinnert lidstaten aan rechten buitenlanders 713
Conventie tegen computercriminaliteit ondertekend 714

ROEMENIË
BINNENLAND
'President Constantinescu had geen banden met Securitate' 159
Ex-communist Iliescu opnieuw tot president verkozen 159
Links vormt minderheidsregering na winst parlementsverkiezingen 159
Hoofd corruptiebestrijding neemt ontslag 535
Burgemeester Boekarest tot leider PD gekozen 535
Kasteel koning Michael alsnog aan hem gerestitueerd 535
Explosie in mijn kost veertien levens 535
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overheid richt Solidariteitsfonds op ter bestrijding armoede 159
UNICEF constateert verbetering levensomstandigheden weeskinderen 159
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Roemeense import-exportbedrijven profiteren nauwelijks van winststijging 535
JUSTITIE
Drie officieren veroordeeld wegens aandeel in bloedbad 1989 160
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Heilige synode spreekt zich opnieuw uit tegen homoseksualiteit 160
BUITENLANDSE ZAKEN
Voortgangsrapport EU zeer kritisch over Roemenië 160
VS verstrekken lening voor hervorming Roemeense leger 535
Europese Commissie verstrekt lening voor douanehervorming 535
EU prijst voortgang Roemenië 535

RUSSISCHE FEDERATIE
BINNENLAND
Feestdag inlichtingen- en veiligheidsdiensten gevierd 24
Raoul Wallenberg gerehabiliteerd 25
Poetin wil minder politieke partijen 25
Nieuwe tekst voor volkslied 25
Nieuwe maatregel tegen Goesinski en Media-Most 99
Parlement stemt in met immuniteit voor ex-president Jeltsin 99
Ontslagen vanwege energiecrisis 161
Bomexplosie in ondergronds spoorwegstation 161
Nieuwe inval bij Media-Most 161
Staatsdoema steunt nieuwe woorden voor oude volkslied 205
Vijfjarenplan voor 'patriottische opvoeding' 205
Staatsdoema verwerpt motie van wantrouwen tegen regering 205
Poetin benoemt burgers op belangrijke veiligheidsfuncties 205
Van corruptie beschuldigde Borodin terug uit Zwitserland 282
Nieuwe leiding bij NTV 283
Parlement keurt wet op de noodtoestand goed 349
Staatsdoema akkoord met beperking aantal politieke partijen 349
Nemtsov tot leider van liberale SPS gekozen 349
Nieuwe ministers voor Energie en Natuurlijke hulpbronnen 415
Staatsdoema eens met nieuw Wetboek van Strafrecht 415
Wet op politieke partijen goedgekeurd 415
Staatsdoema: geen beperkingen mediadeelname voor buitenlanders 415
Regering versterkt greep op Gazprom 416
Federatieraad stemt in met import kernafval 416
Staatsdoema verbiedt buitenlandse deelname in landelijke televisie 477
Overheid wijt vliegtuigongeluk aan bemanning 477
Rusland wil meer ruimtetoeristen 536
Russische dwangarbeiders in nazi-Duitsland krijgen Duitse uitkering 536
Staatsdoema steunt strijd tegen terrorisme 599
Aanklacht tegen minister van Spoorwegen 658
Gazprom stoot zijn mediabelangen af 658
Skinheads gaan tekeer in Moskou 659
Gevolgen terreuraanslagen op VS 729
Siberische stad weer gesloten voor buitenlanders 729

Vliegtuigongeluk eist 27 mensenlevens 729
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Hulporganisaties weg uit Tsjetsjenië na ontvoering 100
Meer bevoegdheden aan regionale overheid in Tsjetsjenië 100
Gouverneurs nemen wet aan om langer in functie te blijven 100
Rusland klaar voor terugtrekking troepen uit Tsjetsjenië 161
Opnieuw massagraf in Tsjetsjenië ontdekt 206
Zes doden door bom in Tsjetsjenië 284
Tsjetsjeens leider wil onderhandelingen 350
Overstromingen in Siberië 350
Tsjetsjeense rebellenleider gedood 416
Generaal geeft misdaden in Tsjetsjenië toe 478
Commando's bestormen gekaapte bus 478
Tsjetsjeense rebellen bezetten gebied 537
Grootste aanval sinds maanden van rebellen in Tsjetsjenië 600
'Schieten om te doden' voor Russische vredesmacht in Abchazië 659
Vredesbesprekingen met Tsjetsjeense rebellen van start 659
Ontmoeting met Tsjetsjeense afgevaardigde in Moskou 730
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Privé-eigendom van land mogelijk 659
Gevolgen terreuraanslagen op VS 660
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Staatsdoema en Federatieraad keuren begroting 2001 goed 25
Amendementen begroting aangenomen door Staatsdoema 161
Regering wil hervormingen bij belastingen, grond- en banksector 283
Parlement ratificeert internationaal verdrag tegen witwassen van geld 283
Wetten ter hervorming banksector goedgekeurd door Staatsdoema 350
Nieuwe leider Gazprom benoemd 350
Federatieraad keurt wet tegen witwassen geld goed 477
Gunstige economische prognoses voor 2001 536
Russische economie voorlopig veilig voor mogelijke tegenslag 599
Begroting 2002 door Staatsdoema goedgekeurd 729
JUSTITIE
Russen gearresteerd in kinderpornozaak 25
Rechtbank maakt voor Jehova's gunstige uitspraak ongedaan 350
Moeizaam Russisch gevecht tegen kinderporno 536
NATUUR EN MILIEU
Rusland krijgt kernafval uit andere landen 25
CULTUUR EN WETENSCHAP
Restanten Mir in Stille Oceaan terechtgekomen 206
Eerste toerist in de ruimte 284
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Mensenrechten in Rusland onder druk' 161
Kritiek op Amerikaans rapport over mensenrechten 206
Kritiek op behandeling vrouwen in gevangenissen 206
Poetin tegen einde moratorium doodstraf 478
Amnestie voor duizenden vrouwen en kinderen 729
MILITAIRE ZAKEN
Amerikaan tot twintig jaar veroordeeld wegens spionage 25
Nauwere contacten met Pentagon 26
Rusland en VS komen beëindiging INF-inspecties overeen 26
'Meer dan honderd spionagevliegtuigen per maand gesignaleerd' 100
Lagere status nucleaire strijdmacht 284
Contact met militaire satellieten tijdelijk uitgevallen 350
Rusland verzoekt uitstel vernietiging chemische wapens 350
Maatregelen tegen verspreiding massavernietigingswapens 536
Koersk van zeebodem gelicht 659
Russische luisterpost op Cuba gesloten 659
Kritiek op VS vanwege vertraagde vernietiging chemische wapens 730
Poging tot verkoop nucleair materiaal verijdeld 730
BUITENLANDSE ZAKEN
Schulden en oorlogsbuit blijven heikel punt in relatie met Duitsland 100
Rusland wil vrijlating Borodin uit Amerikaanse gevangenis 100
Rusland krijgt stemrecht Raad van Europa terug 100
Raketspecialisten naar VS voor training 101
'Geen kernwapens in Kaliningrad' 162
Vooruitgang, maar geen volledige overeenstemming met IMF 162
Rusland overhandigt NAVO eigen goedkopere variant van raketschild 162
Poetin: 'Rusland zal wapens leveren aan Iran' 206
Russisch-Japanse topontmoeting om geschil rond Koerilen op te lossen 207
Goesinski op borgtocht vrij in Spanje 207
Amerikaanse diplomaten uitgewezen wegens spionageschandaal 207
'Geen nucleaire wapens aan boord van de Koersk' 284
Geen concrete resultaten bij Duits-Russische besprekingen 284
'Bestrijding van drugs en corruptie noodzaak voor toetreding WTO' 284
Amerikaanse student krijgt drie jaar wegens drugsbezit 285
Regering wil buitenlandse steun voor plan nucleaire brandstof 351
Meer samenwerking met Europese Unie 351
Nederlandse firma Mammoet gaat Koersk lichten 351
VS en Rusland sluiten nucleair ontwapeningsproject af 351
Rechtbank verlaagt gevangenisstraf voor Amerikaanse student 416
Bush en Poetin eens over versterking economische banden 416
Chirac verdedigt persvrijheid bij bezoek aan Moskou 478
Rusland en China komen op voor Anti-raketverdrag 478
John Tobin vrijgelaten 537
Noord-Koreaans leider: 'Geen proefvluchten ballistische raketten' 537
Verdere onderhandelingen met VS over ruimteschild 537
'Russen helpen Iran met ontwikkeling massavernietigingswapens' 600
'Rusland voorziet geen snel akkoord over raketverdediging' 600
Rusland en China willen anti-terroristische maatregelen 600
Poetin brengt Duitsland een driedaags bezoek 600
Rusland wil versteviging banden met NAVO, maar geen lid worden 730
Rusland slechts bereid tot kleine daling van olieproductie 730
OVERLEDEN
Ex-voorzitter KGB Semitsjastny 101

RWANDA
NASLEEP VAN DE GENOCIDE
Herbegrafenis van slachtoffers van genocide 704
Berechting buiten Rwanda 704
Rwanda VN-tribunaal in Arusha 704
Berechting in Rwanda 705
BINNENLAND
Ministers en parlement kiezen Kagame tot president 706
Strijd tegen Hutu-rebellen opgevoerd 706
President Kagame noemt gemeenteraadsverkiezingen succes 706
Minister van Binnenlandse zaken ontslagen 706
Rwandese oppositie organiseert zich buiten Rwanda 706
JUSTITIE
Vermeende moordenaars voormalige minister vrijgelaten 706
NATUUR EN MILIEU
Zeldzame berggorilla's bedreigd 707
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Regering spreekt rapporten mensenrechtenschendingen tegen 707
BUITENLANDSE ZAKEN
Rwanda wil terugkeer vermeende weeskinderen 707
Terugtrekking uit DR Kongo 707
Westerse landen wisten van genocide 707
Overlevenden genocide kritisch over Nobelprijs voor VN en Annan 707

SAHARA (WEST)
Annan dreigt Marokko met VN-referendum 446
Marokkaanse koning bezoekt drie steden 771
Gevangenen vrijgelaten 771
Danielle Mitterrand zegt bezoek af 771
Verlenging mandaat Annan 771

SALOMONSEILANDEN
BINNENLAND
Etnische conflicten leiden tot coup en nieuwe regering 241
Bevolkingsgroei bijna verdubbeld 243
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Sterke terugloop nationale inkomsten 243
Verhoging belasting op hout 243

Salomons Eilanden

Financiële hulp van Australië en de EU 243
Regeringsuitgaven te hoog 243
Waarschuwing economische neergang 243
OVERLEDEN
Solomon Mamaloni, wegbereider onafhankelijkheid 243

SAMOA
Nieuwe regering ijvert voor economische groei 244
Driemaal doodstraf wegens moord op minister 244
Actie tegen witwassen 244

SAOEDI-ARABIË
BINNENLAND
Aanslagen op Britten 301
Nieuwe shura geïnstalleerd 623
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Economische raad neemt regie privatisering over 301
Nieuwe aardgasinstallaties bijna voltooid 301
Gesprek met EU over lidmaatschap Wereldhandelsorganisatie 301
Shell investeert miljarden in gasproject 623
JUSTITIE
Smokkelaars opgepakt 623
Tientallen doodvonnissen voltrokken 623
Britten bekennen aanslagen 624
BUITENLANDSE ZAKEN
Vliegtuigkapingen 301
Saoedi-Arabische vrouw benoemd als hoofd UNPFA 301
Exportkantoor op grens met Irak 302
Bemoeienis met de Palestijnse kwestie 302
Kroonprins bezoekt Jemen 624
Abdullah schrapt bezoek aan Canada 624
Saoedi veroordeeld in VS voor bomaanslag in Kenia 624
Claim op Iraakse oliepijplijn 624
VN wil milieustudies naar gevolgen van de Golfoorlog 624
Hongerstaking Iraakse vluchtelingen in Rafha 624
Veroordeling van aanslagen in VS 625

SIERRA LEONE
BINNENLAND
Parlement akkoord met nieuwe ministersbenoemingen 502
Burgeroorlog woedt voort na verdrijven junta 502

SINGAPORE
BINNENLAND
Bankroetverklaring maakte einde aan loopbaan oppositieleider Jeyaretnam 432
Oppositiepartijen gaan samenwerken 433
Gevolgen terreuraanslagen op VS 761
PAP wint parlementsverkiezingen voor negende achtereenvolgende keer 761
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Economische groei 10,1 procent in 2000 433
Economie in recessie - PAP wil vernieuwingen 762
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Geen buitenlandse donaties voor mensenrechtenorganisaties 433
Uitbreiding censuur op buitenlandse tv-zenders 433
OVERLEDEN
Lee Chiaw Meng, voormalig minister van Onderwijs 434

SLOVENIË
BINNENLAND
Nieuwe regering maakt einde aan twee maanden politieke chaos 101
BUITENLANDSE ZAKEN
Geen teruggave bezittingen aan inheemse Duitsers en Oostenrijkers 102
EU-rapport gematigd optimistisch over Sloveense toetreding 102

SLOWAKIJE
BINNENLAND
Uitslag referendum vervroegde verkiezingen ongeldig 162
Vijftien parlementariërs verlaten SDK-coalitie 162
Europees Charter minderheidstalen door regering aanvaard 162
Grondwetswijziging moet aansluiting bij NAVO en EU vergemakkelijken 163
Regering ontslaat coördinator EU-programma PHARE 537
Druk ex-communisten SDL leidt tot kabinetswijzigingen 537
Indiase vluchtelingen verdrinken 538
Omstreden wet aangenomen 538
JUSTITIE
Voormalig geheim agenten beschuldigd van spionage 163
Veroordeling topcrimineel gezien als toets voor aanpak misdaad 163
MILITAIRE ZAKEN
Nieuwe minister van Defensie 163
Moord op hoofd van nucleair onderzoeksprogramma 163
BUITENLANDSE ZAKEN
Parlement verwelkomt lidmaatschap OESO 163
Slowakije maakt voortgang als kandidaat EU-lid 163
Voorzichtige lof EU voor inspanningen kandidaat-lid Slowakije 538

SOEDAN
BINNENLAND
Burgeroorlog verplaatst zich naar oliegebieden en oost-Soedan 190
Nieuwe koers van president Bashir leidt tot omstreden verkiezingen 190
Regering bekritiseert luchtbrug Unicef voor kindsoldaten 508
Proces tegen NDA-politici 508
Hoge militairen komen om bij vliegtuigongeluk 508
Stopzetting bombardementen op het zuiden 508
'Grote delen van Bahr el-Ghazal door rebellen heroverd' 508
Aanhangers Turabi vrijgelaten 509
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Export aardgas komt op gang 192
BUITENLANDSE ZAKEN
Soedan wil internationaal isolement doorbreken 192
Kritiek op bezoek Rice 193
Afrikaanse top in Khartoem 193
Akkoord over repatriëring Eritreërs 509
Meer Egyptische investeringen 509
Reisverbod Amerikanen opgeheven 509

SPANJE
BINNENLAND
Vier doden door overstromingen 285
Verenigd Links kiest nieuwe leider 285
Links en rechts staan stil bij dood Franco 285
Twaalf doden bij spoorwegongeluk 285
Aantal illegale immigranten in 2000 verviervoudigd 285
Gevolgen terreuraanslagen op VS 601
Gevolgen terreuraanslagen op VS 660
Gevolgen terreuraanslagen op VS 730
ETA
Spanningen leiden tot vervroegde regionale verkiezingen 285
ETA verantwoordelijk voor 21 tot 23 doden in 2000 286
Politie brengt ETA ernstige slag toe 286
ETA eist geld sporters 286
ETA dreigt met aanslagen toeristensector 286
Politie arresteert 22 nationalisten tijdens staking 286
Gematigde nationalisten winnen Baskische verkiezingen 351
Politici blijven doelwit 417
Premier Aznar kondigt extra politieinzet aan 417
Bomaanslagen in Madrid 417
Buitenlandse steun in strijd tegen ETA 479
ETA zet moorden voort 479
PNV vormt nieuwe regering 479
Geen toenadering tussen premier Aznar en Baskische president 479
Politie brengt ETA zware slag toe 538
Frankrijk levert belangrijk ETA-lid uit 538
Politie arresteert vijf ETA-leden 601
Franse politie arresteert topman ETA 660
Autobom ontploft in Madrid 661
ETA wil vrede én referendum 661
ETA zet moorden voort 731
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Politie slaags met immigranten 352
Rellen tijdens vergadering Wereldbank 417
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Akkoord over verkoop Santa Barbara 287
Balearen willen eco-tax op toerisme 287
Ministers zeggen geen schuld te hebben aan debacle Gescartera 661
JUSTITIE
Minister reduceert straf Moreno Maya 287
Politie rolt kinderpornonetwerk op 287
Hoge Raad tegen uitlevering 'Super Lopez' 417
Aanklacht tegen minister Pique wegens fraude 417
Financiers Hezbollah en Amal opgepakt 731
LANDBOUW
BSE-crisis leidt tot daling vleesconsumptie 287
NATUUR EN MILIEU
Spanje start miljardenkostend irrigatieplan 287
BUITENLANDSE ZAKEN
Spanje verwerpt zelfbestuur Gibraltar 287

Gespannen relatie met Marokko door visserijconflict 287
Chileense president bezoekt Spanje 417
Bush omarmt medestander Aznar 418
Opnieuw gesprekken met Groot-Brittannië over Gibraltar 479
Spanje wil snelle topontmoeting met Marokko 538
Spanning met Marokko neemt verder toe 601
Spanje en Groot-Brittannië willen oplossing voor Gibraltar 661
Spanje en Groot-Brittannië beloven overeenkomst Gibraltar 731
Groot-Brittannië en Spanje tekenen akkoord misdaadbestrijding 731

SRI LANKA
BINNENLAND
Burgeroorlog blijft in impasse 318
PA verliest absolute meerderheid bij parlementsverkiezingen 320
Gemeenteraadsverkiezingen uitgesteld 321
Dorpsvete leidt tot aanslag bij popconcert 321
Ruzie loopt uit op etnische rellen 633
Perscensuur opgeheven 633
Parlement geschorst na verliezen meerderheid PA 633
Geen vooruitgang in vredesproces 633
Regering sluit verbond met marxisten 634
Parlement stemt voor constitutionele hervormingen 635
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering wil corruptie aanpakken 321
Wereldbank: einde burgeroorlog noodzakelijk voor groei 321
Oppositie protesteert tegen monetair beleid 321
Begrotingstekort stijgt door hogere defensie-uitgaven 321
Overzeese Srilankanen mogen investeren 635
NATUUR EN MILIEU
Reorganisatie nationale parken en dierentuinen 635
CULTUUR EN WETENSCHAP
Sri Lanka wil wetenschappers teruglokken 635
MILITAIRE ZAKEN
Amerikaanse mensenrechtentraining voor politie en leger 321
Sri Lanka koopt buitenlandse wapens 321
BUITENLANDSE ZAKEN
Sri Lanka en Rusland sluiten antimisdaadpact 322
Verdere economische samenwerking met China 635
OVERLEDEN
Sirimavo Bandanaraike, oud-premier 322
Kumar Ponnambalam, leider van het All Ceylon Tamil Congress (ACTC) 635
Dharmasiri Senanayake, minister 635
M.H.M. Ashraff, minister 636
Lionel Gunawardene, staatssecretaris van Volksgezondheid 636

SURINAME
BINNENLAND
Protesten dwingen Wijdenbosch tot vervroegde verkiezingen 670
Kantongerecht afgebrand 672
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Surinaamse staat in juli 1999 bankroet 672
De erfenis-Wijdenbosch 673
Economische groei 673
Volkskredietbank betaalt pensioenen niet uit 673
Alcoa wil miljarden investeren 673
JUSTITIE
Omstreden benoeming opperrechter 673
Rechtshulpverzoek Suriname aan Nederland 674
Bouterse vervolgd wegens drugssmokkel door Nederland 674
Onderzoek in Suriname en Nederland naar decembermoorden 674
Strafrechtelijk onderzoek naar oud-minister Alibux afgerond 675
Veroordeling Bouterse tot elf jaar gehandhaafd 675
GEZONDHEIDSZORG
Miljoenen voor ziekenhuis in Paramaribo 675
NATUUR EN MILIEU
Geen olie voor de kust 675
MILITAIRE ZAKEN
Benoeming nieuwe bevelhebber van het leger 675
BUITENLANDSE ZAKEN
Akkoord met VS over bestrijding drugshandel 676
Spanning tussen Suriname en Guyana over grensgeschil 676
Relatie met Nederland weer aangehaald 676
Nieuwe ambassadeur in Nederland 677
China betaalt herbouw ministerie 677
Venetiaan in Nederland 677
OVERLEDEN
Eddy Bruma, advocaat, politicus en schrijver 677
Hugo Pos, jurist en schrijver 677
Edgar Cairo, schrijver 678
Henck Arron, oud-premier 678
Pretaap Radhakishun, voormalig vicepresident 678
Fred Derby, vakbondsleider 678
Jagernath Lachmon, politicus 678

SYRIË
BINNENLAND
Economische en politieke hervormingen opgevoerd 376
President Assad getrouwd 376
Onschendbaarheid parlementslid opgeheven 377
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement kan zich tijdig over begroting buigen 377
Hervorming belastingwetgeving 377
Bankgeheim ingevoerd 377
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Mensenrechtengroep vraagt om vrijlating alle politieke gevangenen 377
BUITENLANDSE ZAKEN
Syrië boycot Euromed-vergadering 377
Syrië en Irak werken aan volledig herstel van betrekkingen 377
Meer samenwerking met Egypte 378
Vrijhandelsakkoord met Saoedi-Arabië 378
Elektriciteitsnetten Syrië, Egypte en Jordanië gekoppeld 378
Sterke verbetering relaties met Turkije 378
Syrië wil meér geld uit EU-pot 378
Confrontatie met Israël afgewend 378
Historisch pausbezoek 378

TADZJIKISTAN
BINNENLAND
Elf leden radicale moslimgroep gearresteerd 382
Vice-minister van Binnenlandse zaken vermoord 383
Drie gegijzelde politiemannen gedood 383
Gijzelaars na onderhandelingen vrijgelaten 763
'36 bandieten bij aanval gedood' 763
Adviseur president en minister van Cultuur vermoord 763
Gevolgen terreuraanslagen op VS 763
JUSTITIE
Twee doodvonnissen wegens aanslag op kerk 764
LANDBOUW
120 collectieve boerderijen opgeheven 383
CULTUUR EN WETENSCHAP
Grootste liggende Boeddha geëxposeerd 383
REGIONALE ONTWIKKELINGEN
Russische grenstroepen in actie aan Tadzjieks-Afghaanse grens 383
'Afghaanse vluchtelingen gedood in Tadzjikistan' 383
Twee islamitische radicalen gearresteerd 764
MILITAIRE ZAKEN
Tadzjikistan neemt deel aan Partnership for Peace 383

TAIWAN
BINNENLAND
Premier treedt af om kerncentrale 181
Vliegongeluk tijdens typhoon 182
Schadevergoeding voor betrokkenen bloedbad 1947 182
Kabinetswijzigingen 568
Grote verwoestingen door tyfoon Toraji 569
betrekkingen met china 569
Taiwan wil economische banden met China aanhalen 569
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Hervormingen van financiële sector als wapen tegen economische crisis 569
BETREKKINGEN MET CHINA
Kwomintang op bezoek in China 182
Eerste legale scheepvaartverbinding met China 182
Taiwan laat Chinese journalisten toe 183
MILITAIRE ZAKEN
Nieuwe Amerikaanse wapenleveranties aan Taiwan 570
BUITENLANDSE ZAKEN
Dalai Lama in Taiwan 570
Taiwanese president bezoekt VS 570
Taiwan verbreekt diplomatieke betrekkingen met Macedonië 570

TANZANIA
BINNENLAND
President Mkapa wint presidentsverkiezingen 640
Mkapa benoemt nieuwe regering 640
Mkapa benoemt Zanzibari tot vice-president 640
ZANZIBAR
Onrust neemt toe na chaotische verkiezingen 641
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
UNHCR ontvangt EU-fondsgelden voor vluchtelingen 642

Tanzania

Doden na botsingen tussen rivaliserende mijnbouwers 642
Doden bij overstromingen in het noordwesten 642
VN gaat voedsel distribueren 642
Minister kondigt belastingverlaging en uitgaven voor armoedebestrijding aan 642
BUITENLANDSE ZAKEN
Clinton prijst Tanzania voor vredesinspanningen en hervormingen 642
Tanzania en Burundi gaan samen onderlinge grens bewaken 643

THAILAND
BINNENLAND
Overstromingen 49
Inwonersaantal stijgt tot boven 60 miljoen 49
Secretaris-generaal Democratische Partij schuldig aan corruptie 49
Premier gedwongen nieuwe verkiezingen uit te schrijven 50
Thaksin Shinawatra wint parlementsverkiezingen 434
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Baht bereikt laagterecord 50
Nieuwe president centrale bank wijzigt monetaire beleid 435
LANDBOUW
Nieuwe regering stort zich op ontwikkeling van het platteland 435
GEZONDHEID EN ZORG
Gereduceerde dokterstarieven voor armen 435
BURGER- EN MENSENRECHTEN
VN-commissaris geschokt door Thais vluchtelingenkamp 50

TOGO
BINNENLAND
President Eyadéma handhaaft zijn macht 509
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Regering beschuldigt internationaal onderzoeksteam 511

TONGA
Wisselingen in de regering 244
Databank met DNA van inwoners Tonga opgezet 245
Banden met Volksrepubliek China aangeknoopt 245

TSJAAD
BINNENLAND
Rebellen en regering tekenen vredesovereenkomst 447
President Déby vervangt oppositionele Olieminister 447
President verleent gratie aan dissident parlementslid 447
Nieuwe rebellenbeweging rekruteert in zuidelijk oliegebied 447
Nieuwe premier benoemt nieuwe ministers 447
Opnieuw rebellie in noord en zuid 447
Kritiek op samenstelling kiescommissie 448
Parlement besluit tot uitstel parlementsverkiezingen 448
Veranderingen in de regering 448
President Idriss Déby wint omstreden presidentsverkiezingen 448
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Noodhulp voor Soedanese vluchtelingen en Tsjadiërs 449
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Politieke partijen steunen plannen voor olieproductie 449
JUSTITIE
Tsjaad installeert hooggerechtshof en constitutioneel hof 450
Tsjaad richt rechtbank voor hoogverraad op 450
Voormalige president Habré in Senegal vrijgesproken 450
NATUUR EN MILIEU
Tsjaadmeer overstroomd, maar uitdroging dreigt 450
MILITAIRE ZAKEN
Tsjaad ondertekent verdrag tegen antipersoonsmijnen 450
BUITENLANDSE ZAKEN
Tsjaad trekt troepen terug uit DR Kongo 450
Franse ambassadeur moet Tsjaad verlaten 450

TSJECHIË
BINNENLAND
Regering ondanks rellen tevreden over IMF-top 163
Verkiezingen maken einde aan Senaatsmeerderheid CSSD en ODS 164
Regering legt zich neer bij benoeming directeur Centrale bank 164
Einde aan crisis rond onafhankelijkheid media 164
Oppositie-overeenkomst tussentijds vernieuwd 538
Spidla partijvoorzitter CSSD 539
Nieuwe ministers van Financiën en Economische zaken 539
Compensatiewet voor slachtoffers nazisme en communisme 539
Excuses Philip Morris wegens controversieel onderzoek 539
JUSTITIE
Communistische aanklager veroordeeld wegens juridische moord 539
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Kritiek Amnesty International op politieoptreden in Praag 2000 539
MILITAIRE ZAKEN
NAVO dringt aan op verdere modernisering strijdkrachten 164
BUITENLANDSE ZAKEN
Toestemming voor internationaal onderzoek kerncentrale Temelin 164
Bezorgdheid Duitsers over veiligheid kerncentrale Temelin weggewuifd 540

TUNESIË
BINNENLAND
President voert wijzigingen door 193
Verzet tegen regime groeit 451
Vakbondsleider veroordeeld 451
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Washington levert kritiek op schendingen mensenrechten 193
Amnesty toegang ontzegd 194
Warm welkom voor hongerstaker Ben Brick 194
Bestuur mensenrechtenorganisatie ontbonden 194
BUITENLANDSE ZAKEN
Tunesië en Libië halen banden aan 194
Telefoongesprek president Chirac met president Ben Ali 194
Overleg met Italiaanse minister van Defensie 194
Tunesië speelt een rol in de Amerikaanse buitenlandse politiek 194
Hulp en vrijhandel voor en met Irak 195
Diplomatieke betrekkingen met Israël verbroken 195
Italië leent Tunis 63 miljard lire 451

TURKMENISTAN
BINNENLAND
Ministers ontslagen wegens incompetentie en ambtsmisbruik 384
Verscherping controle op buitenlanders 384
'President voor het leven' houdt mogelijkheid andere president open 384
Nieuwe minister van Buitenlandse zaken 764
Gevolgen terreuraanslagen op VS 764
'Grote Turkmenbasji' presenteert boek 764
JUSTITIE
Presidentiële amnestie voor groot deel gevangenen 384
LANDBOUW
Katoenoogst mager, maar doel voor 2002 verhoogd 764
BUITENLANDSE ZAKEN
Gasleveranties aan Rusland stopgezet 384
Diplomatiek protest bij Azerbeidzjan over Kaspische Zee 764
Mogelijke spanningen tussen Rusland en Turkmenistan 765

TURKIJE
BINNENLAND
Ruzie premier en president leidt tot financiële crisis 165
Politie sluit kantoren jongerenorganisatie 166
Turkije arresteert in 2000 bijna 100.000 illegale immigranten 166
Ruzie in parlement leidt tot dode 166
Moederlandpartij verliest drie ministers 418
President weigert mediawet te ratificeren 418
Nieuwe islamitische partij opgericht 479
Moederlandpartij kiest Yilmaz opnieuw als leider 540
Erdogan richt nieuwe partij op 540
Topindustrieel vermoord onder duistere omstandigheden 540
Minister treedt af na beschuldigingen van corruptie 601
Toetreding tot EU naderbij door grondwetshervorming 661
Gevolgen terreuraanslagen op VS 661
Gevolgen terreuraanslagen op VS 731
KOERDISCHE KWESTIE
Leger: 'Vijf PKK'ers gedood' 540
Honderden arrestaties rondom Wereldvredesdag 602
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Turkije bestrijdt financiële crisis 418

IMF vraagt onvoorwaardelijke steun regering voor hervormingen 479
Lira naar nieuw dieptepunt 602
Centrale Bank komt met biljet van 20 miljoen lira 732
Regering neemt maatregelen voor nieuwe IMF-lening 732
JUSTITIE
Hof verwerpt beroep Erbakan 166
Doodstraf voor islamitische leider 419
Politie neemt grote hoeveelheden heroïne in beslag 419
Politie arresteert Turken na poging uraniumhandel 732
BURGER- EN MENSENRECHTEN
'Mensenrechtenschendingen vóór 2002 voorbij' 166
Gevangenisopstand gebroken: 32 doden 166
Constitutioneel Hof verbiedt Partij van de Deugd 419
Hongerstaking eist opnieuw dode 420
Raad van Europa wil meer rechten voor Koerden 480
Europees Hof: 'Geen eerlijk proces DEP-leden' 480
Europees Hof: 'Verbod Welvaartspartij was juist' 480
Hongerstaking gevangenen eist 31ste slachtoffer 540
Militaire rechtbank spreekt schrijvers vrij 602
Parlement wijzigt grondwet 602
Opnieuw gevangene overleden na hongerstaking 602
Raad van Europa: Turkije martelt nog steeds 732
43ste hongerstaker overlijdt 732
Rechtbank spreekt driemaal doodstraf uit 732
BUITENLANDSE ZAKEN
EU sluit overeenkomst met Turkije over toetreding 166
Turkije blokkeert samenwerking NAVO-EU 166
Zwarte Zeestaten vormen gezamenlijke marinemacht 420
Politie maakt einde aan gijzeling door Tsjetsjenen 420
OVERLEDEN
Sabiha Gokcen, eerste vrouwelijke militaire piloot 420

TUVALU
Premier overlijdt bij bezoek aan Nieuw-Zeeland 246
Stijging van de zeespiegel een bedreiging voor Tuvalu 246
Tuvalu lid van VN 246

URUGUAY
BINNENLAND
Bezuinigingen op begroting 2001 221
Maatregelen tegen MKZ-virus 221
Legerleiding geeft geen oordeel over vervolgingen tijdens dictatuur 221

VANUATU
BINNENLAND
Premier Kalpokas ruimt het veld voor Barak Sope 246
Acht doden door aardbeving, honderden dakloos en zonder water 247
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Onderzoek naar banken met connecties met Russische criminelen 247
BUITENLANDSE ZAKEN
Politie van Vanuatu naar Salomonseilanden 247

VENEZUELA
BINNENLAND
President Hugo Chávez regeert per decreet 221
Omstreden referendum voor vervroegde vakbondsverkiezingen 221
Wijzigingen in de regering 221
Geweld steeds vaker doodsoorzaak 222
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Overheidsuitgaven stijgen fors 222
Stakingen in Sidor-staalfabriek 222
BUITENLANDSE ZAKEN
President Hugo Chávez bezoekt Midden-Amerika 222
Regering van Chávez steunt verzet in Ecuador en Bolivia 223
Venezuela veroordeelt vier Colombiaanse rebellen 223

VERENIGDE ARABISCHE EMIRATEN
BINNENLAND
VAE willen geen ongeschoolde gastarbeiders meer 302
Opening van Dubai Media City met belofte van persvrijheid 302
Iraki poogt vliegtuig van Gulf Air te kapen 302
Corrupte ambtenaren aan 'schandpaal' 303
Mond- en klauwzeer ook in VAE en Saoedi-Arabië 303
Missionarissen gearresteerd 303
Zware straffen voor drugshandel 625
Gratie voor voorzitter van de Wereld Douane Unie 625
Gratie voor duizenden illegalen 625
Adviesbureaus beschuldigd van afluisterpraktijken 626
Nieuw in Dubai: bankoverval 626
Vals kapingsalarm 626
GEZONDHEID EN ZORG
Enorme menselijke en materiële schade door verkeersongelukken 303
Medische zorg voor buitenlanders duurder 303
BUITENLANDSE ZAKEN
'Bewapen de Palestijnen' 303
Emiraten pakken onveilige Iraakse olietankers aan 303
Gevolgen terreuraanslagen op VS 626
Troepen terug uit Kosovo 626

VERENIGDE STATEN
TERRORISTISCHE AANSLAGEN OP VS
WTC en Pentagon doelwit terreuraanslagen 603
Chronologisch overzicht 603
VS vormen internationale coalitie en vallen Afghanistan aan 679
Laatste luchthaven heropend 680
VS in de ban van miltvuurbesmettingen 680
Binnenlandse politieke maatregelen ter bestrijding van terrorisme 681
Waarschuwingen voor nieuwe aanslagen leiden tot grote onrust 683
Dodental van aanslagen 683
Miltvuurbesmettingen houden VS in hun ban 744
Binnenlandse strijd tegen terrorisme wordt grimmiger 744
Extra bewaking voor bruggen in Californië 746
Veiligheidsregels voor vliegvelden wettelijk vastgelegd 746
Tonnen goud gevonden onder ruïnes van WTC 746
Aantal vermisten in New York gedaald 747
BINNENLAND
George W. Bush wordt nieuwe president 26
Bevolking zuidelijke en westelijke staten groeit het meest 27
Bill en Hillary Clinton beiden beschuldigd van corruptie en diefstal 167
Gewelddadige viering mardi gras 167
Evenveel latino's als Engelstalige zwarten 223
CIA publiceert groot aantal documenten over Koude Oorlog 223
'Bush won verkiezingen dankzij verwarrend stembiljet in Palm Beach' 223
Rassenrellen in Cincinnati 289
Staat Mississippi houdt symbool van Geconfedereerde Staten in zijn vlag 289
Ex-president Ford krijgt prijs wegens pardon voor Nixon 289
Florida voert nieuw gestandaardiseerd stembiljet in 363
Bush presenteert nieuw energiebeleid 363
Republikeinen raken meerderheid in Senaat kwijt 363
James Hahn wordt burgemeester van Los Angeles 426
Republikeinen winnen een zetel in Huis van Afgevaardigden 426
Vice-president Cheney krijgt pacemaker 426
FBI-agent Hanssen bekent langdurige spionage voor Moskou 481
Parlementariër Condit ontkent relatie met verdwenen meisje 547
Steeds meer niet-blanke Amerikanen willen in diplomatieke dienst 547
Geen stroomstoringen in Californië tijdens zomer 608
Robert Mueller nieuwe directeur FBI 609
Burgemeester Giuliani van New York wil langer aanblijven 609
Hoogste werkloosheid sinds vier jaar 609
Bloomberg wordt burgemeester van New York 747
Vliegramp in New York 747
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Energiecrisis in Californië duurt voort 168
Energiecrisis in Californië duurt voort 223
Californië gaat energie besparen 289
Enorme prijsverhoging elektriciteit in Californië 363
Congres stemt voor forse belastingverlaging 364
Opsplitsing Microsoft gaat niet door 426
Amerikaanse economie presteert slecht 482
Hoger beroep Microsoft verworpen 684
Amerikaans budgetoverschot slinkt 684
Ministerie van Justitie treft schikking met Microsoft 747
Amerikaanse economie in recessie 747

Verenigde Staten

JUSTITIE
VS lijkt toch akkoord met Internationaal Strafhof 28
'Onder president Clinton record aantal gedetineerden' 168
FBI in opspraak na uitstel van executie voor Timothy McVeigh 364
Timothy McVeigh geëxecuteerd 427
Schizofrene man geëxecuteerd 427
Levenslang voor bomaanslagen op Amerikaanse ambassades 482
Slachtoffer politiegeweld krijgt 8,7 miljoen dollar smartengeld 482
FBI-optreden jegens atoomgeleerde Wen Ho Lee sterk afgekeurd 548
Polygame mormoon veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf 548
Regering-Bush staakt pogingen om Microsoft op te delen 609
New Orleans mag geen rechtszaak tegen wapenfabrikanten aanspannen 684
Levenslang voor aanslagen op Amerikaanse ambassades in oost-Afrika 684
Bill Clinton verliest bevoegdheid als advocaat voor het Hooggerechtshof 748
GEZONDHEID EN ZORG
Rechter wil geen medicinale toepassing van marihuana 364
'Vijftig procent oudere indianen lijdt aan suikerziekte' 482
Amerikaanse ambassades mogen geen dragers van het HIV-virus meer weren 548
Rechter verbiedt regeling om senioren korting op medicijnen te geven 610
CULTUUR EN WETENSCHAP
President Bush krijgt eredoctoraat 364
Bush staat beperkt embryonaal stamcellenonderzoek toe 548
Amerikaans bedrijf kloont menselijk embryo 748
NATUUR EN MILIEU
Zeventig procent van de Amerikaanse koraalriffen worden beschermd 28
Milieuverdrag met Canada 28
VS verwerpen klimaatverdrag van Kyoto 224
Nieuwe milieumaatregelen, maar milieubeweging toch kwaad op Bush 290
Seattle gaat 'Kyoto' wel naleven als protest tegen Bush 482
'Opslag van radioactief afval onder Yucca Mountain veilig' 548
Luchtvervuiling in Houston moet met 75 procent omlaag 685
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Executie uitgesteld; eerst onderzoek naar racisme in rechtspraak 28
Olie- en mijnbouwgiganten tekenen mensenrechtenverdrag 28
'Zwarte kiezers in Florida veelvuldig gedupeerd' 290
Rechter stemt in met schikking inzake discriminatiezaak tegen FBI 290
VS verliezen zetel in Mensenrechten-commissie van VN 365
Belastend rapport over verkiezingen in Florida 427
VN-commissie tegen racisme stelt VS moratorium op de doodstraf voor 549
Adoptie door homoseksuelen blijft in Florida verboden 549
Kritiek op terugtrekking uit VN-conferentie over racisme 610
MILITAIRE ZAKEN
Ex-senator Kerrey in verband gebracht met bloedbad in Vietnam 290
Bush kondigt bouw antiraketschild aan 365
Oefenbombardementen op Vieques gestaakt 427
Bush verbaasd over omvang van het Amerikaanse nucleaire wapenarsenaal 427
Test met ruimteschild geslaagd 482
Amerikaanse bedrijven gaan Russische wapens vernietigen 610
Rumsfeld wil Pentagon efficiënter maken 610
Lockheed gaat opvolger van F-16 gevechtsvliegtuigen bouwen 685
Geen overeenkomst na Russisch-Amerikaans militair overleg 748
BUITENLANDSE ZAKEN
Cubaanse ballingen openen 'ambassade' in Washington 168
Talibaan moet kantoor in New York sluiten 168
Bush stemt in met oprichting Europees leger 168
Defensieminister Rumsfield verdedigt TMD en NMD 224
Vermeende Russische spionnen uitgewezen 225
Bemanning spionagevliegtuig ongedeerd terug uit China 291
Europa gematigd positief over bezoek George W. Bush 427
'China probeerde verkiezingen van 1996 te beïnvloeden' 549
OVERLEDEN
Katharine Graham, voormalig bestuursvoorzitter Washington Post 483
Aaliyah Haughton, zangeres 549

VIETNAM
BINNENLAND
Historisch bezoek Amerikaanse president Clinton aan Vietnam 51
Straffen wegens machtsmisbruik 51
Overstromingen eisen 500 mensenlevens 52
Rellen in centrale hooglanden 436
Duizenden mensen wegens corruptie uit de Communistische Partij gezet 436
Nong Duc Manh nieuwe secretaris-generaal van de CP 436
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Baanbrekend handelsverdrag met VS 52
Voorlopig geen nieuwe staatsbedrijven 437
GEZONDHEID EN ZORG
Vietnamese peuters ondervoed 52
CULTUUR EN WETENSCHAP
Duizenden boeken en video's vernietigd 52
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Vervolging van vooraanstaande boeddhisten 437
BUITENLANDSE ZAKEN
Canadese gedetineerde vrijgelaten
Vietnam en China tekenen verdrag over territoriale wateren 52
Russische president Poetin in Vietnam 437

WIT-RUSLAND
BINNENLAND
Parlementsverkiezingen volgens OVSE niet democratisch 102
Protestmars oppositie uiteengejaagd 103
OVSE blijft kritisch over gebrek aan democratie 420
Buitenlandse donaties aan NGO's onwettig verklaard 420
Gedeeltelijke herverkiezingen parlement geldig verklaard 421
Politie maakt einde aan demonstratie oppositie 421
Minister van Defensie vervangen 421
Loekasjenko: 'Zonder mij anarchie' 421
Kritiek EBRD op uitblijven democratische hervormingen 421
Loekasjenko dringt aan op verdediging orthodox geloof 421
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Inval bij onafhankelijke pers bekritiseerd 103
'Wit-Rusland maakt vakbonden monddood' 103
MILITAIRE ZAKEN
Loekasjenko wil leger versterken 103
BUITENLANDSE ZAKEN
Vriendschapsverdrag met Cuba ondertekend 103
Loekasjenko wil politieke en militaire samenwerking met China 103
Leiders GOS veroordelen westerse kritiek op verkiezingen 103
Irritatie over vervanging Borodin 103

IJSLAND
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Parlement verklaart staking vissers onwettig 541
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Regering wil belang staatsbanken verkopen 541
IMF bekritiseert Centrale Bank 541
NATUUR EN MILIEU
IJsland wil walvisvangst hervatten 541
BUITENLAND
President Grimsson bezoekt Canada 104
Albright verstevigt banden met IJsland 104

ZAMBIA
BINNENLAND
Militairen wegens couppoging ter dood veroordeeld 574
Zoon voormalige president vermoord 574
Nieuwe gezondheidsminister moet aids halt toeroepen 575
Blinden, straathandelaren en straatkinderen verwijderd uit stadscentra 575
Voormalig president Kaunda draagt leiderschap oppositiepartij over 575
Voormalige minister lanceert nieuwe oppositiepartij 575
Minister van Toerisme ontslagen 575
Onrust over derde ambtstermijn president Chiluba 575
Tribunaal start onderzoek naar vermeende corruptie ministers 576

Radiostation gesloten 576
Oppositiepartijen vormen front tegen regerende MMD 576
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Artsen ontslagen wegens staking 577
Nieuwe instroom brengt aantal Kongolese vluchtelingen op 250.000 577
Ambtenarenstaking voor loonsverhoging breidt zich uit 577
Regering start voedseldistributie in door hongersnood getroffen gebieden 577
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Donorlanden beloven hulp 577
Herstellende economie groeit met bijna 4 procent 577
Zambia belooft IMF voorzetting privatisering staatsbedrijven 577
Omstreden deviezencontrole afgeschaft 578
GEZONDHEID EN ZORG
Strijd tegen aids opgevoerd 578
NATUUR EN MILIEU
Stropers bedreigen wildstand grootste nationale park 578
BURGER- EN MENSENRECHTEN
Mensenrechtengroeperingen melden stijging aantal schendingen 578

ZIMBABWE
BINNENLAND
Mugabe beëdigt nieuwe regering 384
Politie valt kantoren oppositie binnen 384
Amnestie voor politieke geweldplegers 385
Ian Smith keert terug en dringt aan op vertrek Mugabe 385
Mugabe's ZANU-PF wint tussentijdse verkiezingen 385
Krant beschuldigt overheid van samenzwering na bomaanslag 385
Boerenvakbond roept op tot dialoog met regering 385
Mugabe versterkt greep op radio- en televisiezenders 385
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Onrust over stijgende voedselprijzen 385
Handelsminister treedt af na acties oorlogsveteranen 386
Nationaal park gedeeltelijk toegewezen aan veehouders 386
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Zimbabwe verlaagt defensie-uitgaven 386
Brandstoftekort verergert economische crisis 386
IMF bezorgd over economische crisis 386
JUSTITIE
Hooggerechtshof staat bezetting blanke boerderijen toe 386
Voormalige president Babana vrijgelaten 387
Hoge Raad vernietigt presidentieel decreet 387
Mugabe beëdigt nieuwe opperrechter 387
BUITENLANDSE ZAKEN
Mugabe verwerpt internationale bemiddeling bij landhervorming 387
OVERLEDEN
Border Gezi, minister 387
Moven Mahachi, minister 387

ZUID-AFRIKA
BINNENLAND
Misdaad en seksuele terreur teisteren Zuid-Afrika 251
Raciale spanningen prononceren zich 252
PAGAD verdacht van moord op rechter 253
Nieuwe wapenwet moet geweld intomen 253
Corruptie in staatsoliebedrijf 253
Nieuwe minister Veiligheidszaken 253
Eerste blanke boer uit zijn boerderij gezet 253
SOCIAAL ECONOMISCHE ZAKEN
Protest tegen werkloosheid 254
Akkoord over ambtenarensalarissen 254
Inkomen van zwarten stijgt, maar nog altijd achter bij blanken 254
FINANCIEEL ECONOMISCHE ZAKEN
Meer belastinginkomsten 254
Nieuw olieplatform in gebruik 254
Dieptepunt rand 254
Nieuw belastingplan met lastenverlichting 254
JUSTITIE
Terre Blanche de cel in 254
Veroordeling Allan Boesak gehandhaafd 255
GEZONDHEID EN ZORG
Kritiek op Zuid-Afrikaans aids-beleid 255
Uitbraak van cholera 255
NATUUR EN MILIEU
Akkoord giftige chemische stoffen 255
BUITENLANDSE ZAKEN
Betrekkingen met China verder aangehaald 255
Vrijhandelszone ingesteld 256
Nieuw buitenlandbeleid 256
OVERLEDEN
Zach de Beer, ex-leider Democratische Partij 256
Prins Mcwayizeni Israel Zulu, politicus 256
Baruch Hirson, historicus en politiek activist 256
Alfred Nzo, ANC-leider en minister 256
Jim Bailey, auteur en uitgever 257
Lebone Molotlegi, Bafokeng-koning 257
Kobie Coetsee, politicus en advocaat 257
Jaap Marais, leider HNP 257
Harry Oppenheimer, mijnmagnaat 257
Fred Carneson, vrijheidsstrijder 258
George Matanzima, ex-premier Transkei 258
Solomon Maseko, ANC-politicus 258
'Zakes' Nene, voorzitter MWASA 258

ZUID-KOREA
BINNENLAND
Minister van Cultuur afgetreden 183
President Kim Dae-jung wint Nobelprijs voor de Vrede 183
Onderzoek naar bloedbad in No Gun Ri afgerond 183
Nieuwe ministers 570
Hevigste moesson en ernstigste droogte 571
SOCIAAL-ECONOMISCHE ZAKEN
Staking Daewoo met geweld neergeslagen 571
Stakingen tegen economische herstructurering 571
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
President Kim biedt excuses aan voor uitblijven economisch herstel 184
Zuid-Korea lost IMF-lening af 571
JUSTITIE
Boetes en gevangenisstraffen voor topmedewerkers van Daewoo 571
MILITAIRE ZAKEN
Zuid-Korea steunt Russisch verzet tegen Amerikaans ruimteschild 184
Uitwerking van de historische ontmoeting met Noord-Korea 184
BUITENLANDSE ZAKEN
Betrekkingen met Japan bekoeld wegens oorlogsverleden 571
OVERLEDEN
Chung Ju-yung, oprichter van Hyundai 572

ZWEDEN
BINNENLAND
Zweden nog niet overtuigd van Wallenbergs dood 288
Ernstige rellen bij Europese top 480
SDP publiceert boek over samenwerking met inlichtingendienst 541
Steun voor invoering euro groeit 662
Gevolgen terreuraanslagen op VS 662
Pettersson: 'Ik heb Palme vermoord' 662
Gevolgen terreuraanslagen op VS 732
Minister van Buitenlandse zaken treedt af 733
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Telecombedrijf Ericsson in moeilijkheden 288
'Zweden loopt uit pas bij EU' 480
JUSTITIE
Politie rolt netwerk kinderporno op 288
Hof handhaaft levenslange straffen wegens eerwraak 288
Zware straffen voor demonstranten Europese top 541
NATUUR EN MILIEU
Regering akkoord met windmolenpark 288
'Zweden beste land voor milieu' 662
MILITAIRE ZAKEN
'Zweden wilde kernwapens produceren' 288
Marine vaart 's nachts niet meer uit 481

ZWITSERLAND
BINNENLAND
Zwitsers verwerpen limiet aantal buitenlanders 104
Vijftien doden door hevige regenval 104
Samuel Schmid treedt tot kabinet toe 104
Zwitsers in referendum tegen snelle onderhandelingen over EU-toetreding 352
Broer Osama bin Laden wordt Zwitser 352
IOC schorst Hasan als lid 352
Zwitserse blauwhelmen mogen wapens dragen 481
Man schiet veertien politici dood 602
Gevolgen terreuraanslagen op VS 662
Ongeluk in Gotthardtunnel kost elf mensen het leven 663
Gevolgen terreuraanslagen op VS 733
24 doden bij ramp toestel Crossair 733
Transportministers eens over strengere veiligheidsregels 734
NASLEEP TWEEDE WERELDOORLOG
Zwitserland biedt zigeuners excuses aan 104

Zwitserland

Holocaustfonds geeft 316.000 mensen uitkering 104
Banken publiceren nieuwe lijst slapende rekeningen 352
Rechter maakt weg vrij voor Compensatiefonds dwangarbeiders 352
Holocaustfonds doet eerste betalingen 541
Onderzoek: bedrijfsleven keek in oorlog vooral naar eigen toekomst 542
FINANCIEEL-ECONOMISCHE ZAKEN
Roth wordt nieuwe president Nationale Bank 105
Banken sluiten akkoord over maatregelen tegen witwassen 105
Parlement akkoord met liberalisering energiemarkt 105
SAirGroup in ernstige problemen 352
Zwitserse bank verlaagt rente 353
Zwitserse bank verkoopt goud 353
Hoofd waakhond tegen witwassen neemt ontslag 481
Grote smokkel zwart geld vanuit Duitsland 603
Overheid redt Swissair met miljarden 663
Doorstart Swissair 733
JUSTITIE
'Engel des doods' bekent 27 moorden 603
GEZONDHEID EN ZORG
Novartis verkoopt malariamedicijn tegen kostprijs 353
Verpleger van moord verdacht na stervenshulp 481
MILITAIRE ZAKEN
Zwitsers tegen korten defensiebudget 105
BUITENLANDSE ZAKEN
Zwitserland wil op termijn toetreden tot Europese Unie 105
EU vraagt Zwitserland om steun bij fraudebestrijding 105
Senaat akkoord met aansluiting bij VN 603

PERSONENREGISTER

A

Aajajm, Qassem al-, 297
Aartsen, Jozias van, 82; 172; 268; 325; 674; 725
Abad, Alfredo, 214
Abadia, Lisandro, 119
Abalaka, Jeremiah, 130
Abbar, Moussa al-, 766
Abbas, Amal, 192
Abbas, Fouad, 716
Abbas, Mirza, 693
Abbas, Mohammad Yusuf, 687
Abdalla, Anna, 641
Abdallah, Ali, 372
Abdallahi, Deddoud Ould, 770
Abdelaziz, Mohamed, 447
Abdel-Latif, Haitham, 189
Abdel-Moneim, Hoda, 189
Abdel-Qader, Hatem, 620
Abdelrahman, Omar, 187
Abdi, Dah Ould, 770; 771
Abdoerachmanov, Chajriddin, 764
Abdolalizadeh, Ali, 755
Abduljabbar, Selma Chabane, 60
Abdulkadir, Ahmed, 128
Abdullah, Abdullah, 169; 750
Abdullah, Farooq, 559
Abdullah, koning, 370; 371; 378; 617
Abdullah, kroonprins (bin Abdul-Aziz), 32; 301; 615; 621; 624
Abdullah, Omar, 559
Abdullahi, Ibrahim, 126
Abdulmejid, 697
Abeid, Yahya al-, 297
Abidin, Hamid Zainal, 430
Abijev, Safar, 519
Abiola, Moshood, 130
Abraham, Spencer, 113
Abreu Horta, Ernestino, 356; 357
Absandze, Goeram, 150; 526
Abu Se'da, Hafez, 187
Abu Zeid, Nasr, 189
Abu-Alayoun, Hussein, 621
Abubakar, Haruna, 128
Abudo, José, 572
Abu-Ghanem, Fadl, 297
Abula, Alerken, 117
Abul-Nasr, Mahmoud, 186
Aburas, Sadeq Amin, 297
Abu-Zeina, Samir, 621
Acebes, Angel, 287; 479
Achaachi, Mohamed, 769
Achaari, Mohamed, 63
Acharya, Mahesh, 237; 759
Achebe, Peter, 127
Achmadov, Iljas, 207
Achmatov, Said, 763
Achmetov, Danijal, 231
Acosta, Mariclaire, 363
Adade, Koffi, 510
Adade, Rodolphe, 57
Adamkus, Valdas, 23; 411
Adamov, Jevgeni, 206
Adams, Gerry, 402; 653
Adams, Okere, 505
Adamu, Hassan, 128
Ad-Dafei, Abdullah Hussein, 297
Adelmund, Karin, 414; 471
Adhikary, Man Mohan, 239
Adib, Mustapha, 446
Adisai, Potharamik, 435
Adoboli, Eugene Koffi, 510
Advani, Lal Krishna, 49; 560
Aelvoet, Magda, 522; 584
Afandi, Hamid, 551
Africano, Filoteo, 203
Africano, Manuel Antonio, 249
Afridi, 568
Agabi, Kanu Godwin, 128
Agathon, Dan Matei, 159
Agba, Kondi Charles, 510
Agbobli, Kodjo Edo Maurille, 510
Agha, Gul, 752
Aghadeh, Gholamreza, 755
Aguigah, Angele, 510
Aguirre, Fransisco, 425; 426
Agwai, Martin Luther, 506
Ahern, Bertie, 154; 390; 462; 463; 464; 466; 528; 589; 723
Ahern, Miriam, 464
Ahmadi, Ali Hassan al-, 297
Ahmed, Aboubekrine Ould, 770
Ahmed, Shahabuddin, 693
Ahmed, Tofael, 694
Ahmedou, Ahmedou Ould, 770
Ahmer, Abdullah bin Hussein al-, 614
Ahmeti, Ali, 344
Ahn Dong-su, 570
Ahoomey-Zunu, Artheme, 510
Ahtisaari, Martti, 97
Aiouti, Alya al-, 188
Aiouti, Eissa al-, 188
Ait Ahmed, Hocine, 54
Ajodhia, 672
Ajtbajev, Tasjtemir, 233
Akajev, Askar, 233; 631
Akambi, Mustapha, 129
Akawaa, Abdurahman al-, 297
Akcan, Abdulkadir, 602
Akesuk, Olayuk, 354; 355
Akhras, Asma al-, 376; 377
Akihito, keizer, 178; 492
Akmatalijev, Temirbek, 233
Aknazarova, Roza, 233
Akol, Lam, 190
Aksjonenko, Nikolaj, 658
Alaoui, Abdelkabir M'Daghri, 63
Alaoui, Ismael, 63
Alaoui, Mustapha, 63
Alarmgirm, Mohiuddin Khan, 694
Albayrak, Mehmet, 396
Albert II, koning, 87; 454; 584; 647
Albright, Madeleine, 26; 28; 31; 97; 104; 180; 565
Alders, J.G.M., 412; 413; 471
Alegre, Manuel, 282
Aleiwa, Abdullah Ali, 297
Aleksi II, patriarch, 421; 476
Alema, Massimo D', 724
Aleman, Arnoldo, 423; 424; 425; 426
Alemanno, Giovanni, 403
Alesana, Tofilau Eti, 244
Alferov, Zhores I., 323
Ali, Ahmat Lamine, 448
Ali, Ahmed, 622
Ali, Ibrahim, 497
Ali, Mahfoud Ould Mohamed, 770
Ali, Moazzim, 566
Ali, Yousaf, 47
Ali, Zayim, 551
Ali, Zine Abidine Ben, 193; 194; 195; 451
Alibux, Errol, 671; 675
Alick, John Robert, 246
Aliga, Stephen, 128
Alijev, Hajdar, 139; 140; 518; 519; 520
Alijev, Ilham, 139
Alimi, Rshad al-, 297
Alingue, Jean-Bawoyeu, 449
Allen, Mike, 289
Allison, Robert, 440
Almog, Doron, 368
Alpjern, Ljoedmila, 206
Alva, Beatriz, 545
Alvarez, Carlos, 207; 209; 734
Alvarez, Luis, 361
Alvarez, Pantaleon, 119
Alvear, Soledad, 108
Amanh, Edgar, 677
Amat, Carlos, 110
Amato, Giuliano, 154; 276; 279
Amer, Zaki Abu, 498
Amini, Moulana Mufti, 225
Aminul, Haque, 693
Ammar, Ali, 445
Ammash, Huda Saleh Mehdi, 550
Amorou, Ide, 448
Amoun, Pagan, 192
Amunugama, Sarath, 320; 634
Anangwe, Amukowa, 441
Anciaux, Bert, 454; 645
Andersen, Stig, 501
Anderson, David, 354
Anderton, Jim, 514
Andjeba, Martin, 121
Andjo, Tchandja, 510
Andretta, Antonio, 217
Andrew, Ken, 254
Andric, Vojislav, 404
Andronescu, Ecaterina, 159
Anic, Mijo, 335
Annadif, Mahamat Saleh, 448; 449
Annan, Kofi, 122; 123; 142; 170; 174; 193; 248; 294; 296; 301; 317; 368; 373; 446; 447; 496; 503; 505; 552; 554; 556; 627; 637; 707; 752; 756; 771
Annemans, Gerolf, 716
Ansoms, Jos, 520
Antinori, Severino, 526
Antommarchi, Fransesco, 398
Antonio, John, 128
Anwar, Ibrahim, 430; 431; 432
Anwar, M.K., 693
Anwar, Mohammad, 567
Anwari, Mohammad Tamir, 555
Anyim, Pius, 128
Anzi, Khaled al-, 616
Anzi, Mutcher al-, 616
Aouad, Abdelhamid, 63
Aoujar, Mohamed, 63
Aqabat, Ahmed, 297
Aquino, Corazon, 118; 119

Arabacioglu, Mustafa, 396
Arafat, Jasser, 29; 30; 31; 34; 35; 36; 195; 299; 301; 366; 367; 368; 371; 373; 375; 376; 605; 612; 613; 618; 619; 620; 621; 622; 717
Araujonoguera, Consuelo, 216
Arazov, Redzjepbaj, 764
Archer, Jeffrey, 462
Ardhika, I Gde, 699
Aref, Mohammad Reza, 755
Argandona, Enrique Paz, 542
Arguello, Guillermo, 425
Arhabi, Abdul-Karim al-, 297
Arhar, France, 102
Aridi, Ghazi al-, 372
Aris, Alexander, 235
Aristide, Jean-Bertrand, 358; 359
Arkan, (Raznatovic, Zeljko), 404
Arlacchi, Pino, 131
Arman, Yassir, 190
Armitage, Richard, 561
Armon, Yasir, 508
Armstrong, Hilary, 402
Arregui, Ignatio Gracia, 15
Arron, Henck, 678
Arroyo, Gloria Macapagal-, 118; 119; 485; 486
Arsalan, Talal, 372
Artjoechov, Vitali, 415
Arza, Perez, 109
Asang Laoly, 314
Asfour, Hassan, 31; 373
Ashcroft, John, 113; 364; 482; 608; 609; 682; 683; 742; 745; 746
Asheme, Ahmed, 129
Ashraf, Javed, 44
Ashraff, Feriel, 320; 634
Ashraff, M.H.M., 636
Ashrawi, Hanan, 620; 621
Asih, Irene Achira, 510
Aso, Taro, 178; 492; 493
Asomani, Kofi, 740
Assad, Bashar al-, 32; 376; 377; 378; 379; 551; 618; 619
Assaf, Ibrahim Abdel Aziz al-, 301; 302
Assen, R.R., 672
Assi-Assoue, Weiding, 448; 449
Assimayibou, Kossi, 510
Astachov, Pavel, 25
Astrid, prinses, 455
Aswell, Washington, 220
Atajev, Amanmoechammed, 384
Atef, Mohammed, 750
Atkinson, David, 425
Atroshi, Dakhaz, 288
Atroshi, Rezkar, 288
Atta, Mohammed, 608; 663
Attahir, Mariam, 449
Attar, Abderrahmane Moussa al-, 60
Attiyah, Abdullah al-, 622
Aubert, Veronique, 640
Aukuso, Toi, 244
Aung San Oo, 234
Aung San Suu Kyi, 234; 235; 314; 631; 632
Aung Shwe, 234; 632
Aurich, Olmedo, 546
Auriol, Jacqueline, 147; 148
Aussaresses, Paul, 13; 56; 399; 719
Autant-Lara, Alain, 147
Avamagalo, Leniu, 244
Avril, Prosper, 359
Awadi, Hussein Defallah al-, 297
Awiti, Adhu, 442
Axworthy, Lloyd, 52
Aydin, Koray, 601; 602
Ayed, Mustafa al-, 377
Ayman, Abu, 687
Ayub, Alfredo Elias, 362
Ayyad, Masoud, 621
Azam, Golam, 225
Azimov, Roestam, 761
Azimullah, E., 677
Aziz, Shaukat, 43; 46; 567; 568
Aziz, Tareq, 293; 295; 296; 378; 550; 551
Azizah Wan Ismail, Wan, 431
Azmi, Khaled Diab al-, 298
Aznar, José Maria, 56; 286; 351; 417; 418; 479; 599; 661; 730; 731
Azoulay, André, 65
Azzam, Abdullah, 687; 688
Azzam, Mahmoud Abdel-Fattah, 188
Azzarouq, Rajab, 62
Azzawi, Hikmat Mezban Ibrahim al-, 550; 551
Azziman, Omar, 63

B

Ba, Amadou Racine, 66
Baarsel, Frank van, 254
Babandoa, Odette, 123
Baby, Hamidou Ag, 501
Backhans, Lars, 288
Badat, Yusuf, 576
Badini, Boureima, 496
Badri, Abdullah Salem al-, 60; 766
Badruddoza, A.Q.M. Chowdhury, 693
Bagabandi, Natsagiin, 382
Bagammal, Abdul-Qader, 297; 614
Baghdadi, Abdul Qader al-, 60
Baglaj, Marat, 25
Bahadur K.C., Bal, 759
Bahadur, Kalim, 317
Bailey, Adrian, 15
Bailey, Jim, 257
Bajracharya, Narendra, 760
Bajuk, Andrej, 101
Bakandeja, Gregoire, 123
Bakary, Diabira, 770
Baker, James, 446; 447; 622; 771
Bakijev, Koermanbek, 233
Bakir-oeloe, Toersoenbaj, 233
Bakker, Bert, 530
Bakker, R., 197
Bakri, Youseef, 640
Baksh, Shaik, 667; 669
Balasingham, Anton, 319
Balesar, D., 672
Bali, Fatima, 9
Balkenende, Jan Peter, 655; 656
Ballestas, Jose Maria, 223
Balogun, Layi, 128
Balvin, Jiri, 164
Balzarini, Jan, 712
Bamayi, Ishaya, 130
Bamenante, Komikpine, 510
Banamuhere, Salon, 638
Banana, Canaan, 387
Bandanaraike, Anura, 320; 634
Bandaranaike, Sirimavo, 322
Banerjee, Mamata, 558
Bangura, Alimamy Paolo, 505
Banharn Silpa Archa, 434
Bani Oudeh, Allan, 36
Bani Oudeh, Ibrahim, 36
Banigo, Ebitimi, 128
Banya, Sama, 505
Banzer, Hugo, 106; 107; 108; 542
Baqaei, Habid, 491
Barabaa, Rasheed, 297
Barajev, Arbi, 416
Barajev, Movsar, 416
Barak, Ehoed, 30; 31; 32; 33; 365; 366
Barannikov, Alexander, 729
Barbalat, Pavel, 94
Barbalho, Jader, 211
Barde, Laoukein, 447
Bardot, Brigitte, 148
Barghouti, Marwan, 34; 619
Barka, Bachir Ben, 769
Barka, Mehdi Ben, 64; 446; 768; 769
Barnier, Michel, 154; 155
Barque, Barry Moussa, 509; 510
Barrault, Marie-Christine, 148
Barrios, Yasmin, 423
Bartchiret, Ahmed, 450
Bartenstein, Martin, 348; 349
Bartkus, Gintautas, 23
Bartlett, Anna, 625
Bartos, Daniela, 159
Barzani, Naichirvan, 551
Basajev, Sjamil, 659
Basescu, Traian, 535
Bashir, Omar al-, 190; 191; 192; 509; 688
Bashir, Raja Muhammad, 315
Bassolet, Djibril Yipéné, 496
Bastiaens, Gaston, 10
Bastidas, Alida, 221
Bastola, Chakra Prasad, 237
Basu, Jyoti, 40
Batayola, Charlemagne, 118
Batic, Vladan, 405; 406; 407
Batikhi, Samih al-, 370
Battle, Jorge, 221
Bauc, Jaroslav, 158; 533
Baum, Gerhart, 508
Baupin, Denis, 526
Bavcar, Igor, 102
Baydoun, Mohammad Abdel Hamid, 372
Baydoun, Nazih, 372
Bayer, Thomas, 247
Bayrou, François, 664
Baz, Abdul Aziz bin, 688
Bazin, Marc, 358
Béart, Emmanuelle, 149
Beatrix, koningin, 198; 263; 345; 590; 594
Beckett, Margaret, 402
Beer, Daniel De, 393
Beer, Zacharias Johannes de, 256
Beers, Rand, 546
Beghal, Djamel, 582; 650; 689
Bekker, Arngold, 416

Bektoerganov, Noerali, 231
Belarbi, Aicha, 65
Belgacem, Aquadi Ben, 654
Belkadhem, Abdelaziz, 54; 440
Bell, Gustavo, 739
Bella, Ahmed Ben, 62
Bellamy, Carol, 126
Bellanes, Abdelmoumen, 193
Bellegarde, Jean-François, 665
Bellinger, Elizabeth, 462
Bellinger, Michael, 462
Belmondo, Jean-Paul, 147; 149
Bemba, Jean-Pierre, 636; 637; 638
Benachenhou, Abdelatif, 439
Benaissa, Mohamed, 63; 445
Benameur, Abderrahmane, 445
Ben-Ami, Sjlomo, 30
Benatik, Abdelkrim, 63; 64
Benbitour, Ahmed, 54
Ben-Eliëzer, Benjamin, 366; 367; 374
Benflis, Ali, 54; 765
Benizri, Sjlomo, 366
Benjamen, Mukulungu, 638
Benn, Tony, 721
Bensaïd, Boualem, 651
Bensakhria, Mohamed, 624
Benschop, Dick, 195
Benyounes, Amara, 438
Benzakour, Driss, 445
Berard, Michel, 650
Berdjev, Batyr, 764
Berenson, Lori, 111; 547
Berewa, Solomon, 504; 505; 507
Berezovski, Boris, 204; 283
Berg, Ron van den, 127
Berghe, Mieke Van den, 391
Bergier, Jean-François, 542
Bergmann, Christine, 143; 649
Berlinguer, Giovanni, 590
Berlusconi, Silvio, 275; 276; 277; 340; 341; 403; 404; 405; 453; 467; 523; 530; 590; 654; 655; 723
Bernard, Desiree, 666
Bernard, prins, 413
Berri, Nabih, 63; 372
Berthelot, René, 69
Bertini, Catherine, 564
Bertossa, Bernard, 100
Bertrand, Léon, 664
Berzins, Andris, 21; 22; 410
Berzins, Gundars, 21
Berzins, Indulis, 21
Besic, Muhamed, 335
Bessa, Julio, 249
Bessard, José, 106
Bezemer, Jan Willem, 473
Bhandari, Sharad Singh, 759
Bharti, Uma, 38
Bhattacharjee, Buddhadev, 40
Bhattarai, Krishna Prasad, 236
Bhujbal, Chhagan, 40
Bhumibol Adulyadej, koning, 50
Bhutto, Benazari, 43; 44; 45; 46; 315; 473; 566; 568
Bhutto, Sardar Wahid Bahksh, 45
Bianco, Enzo, 276; 341
Bie, Dick de, 671
Bierman, M., 8
Biggs, Ronald, 339
Bijmoer, Wim, 472
Bikikinta, Phillippe, 59
Bimantoro, 563
Birendra Bir Bikram Shah Dev, koning, 236; 237; 238; 759
Biruta, Vincent, 706
Biserov, Hristo, 141
Bisher, Mohammed, 188
Bishikwabo, Anatole, 123
Bisnauth, Dale, 667
Bissey, René, 587
Bitar, Mohammed al-, 377
Bitaraf, Habibollah, 755
Bitokotipou, Yaginim, 509
Bitsindou, Gerard, 57
Biwott, Nicholas, 442
Bizimungu, Pasteur, 706
Bizjak, Ivan, 102
Bjelica, Milovan, 335
Bladel, Louis van, 89
Blair, Tony, 15; 16; 17; 145; 154; 155; 168; 273; 274; 401; 462; 463; 466; 588; 606; 614; 652; 653; 687; 721; 722; 723; 728; 730; 737; 749
Blanco, Miguel Angel, 286
Blinkeviciute, Vilija, 23
Blobel, Günter, 323
Blocher, Christoph, 104
Blokland, Johannes, 712
Bloomberg, Michael, 609; 747
Blunkett, David, 16; 402; 587; 588; 652
Bo, Hélène Matey, 638
Boateng, Paul, 721
Boboto, Jeanne Ebamba, 638
Bockarie, Sam, 503; 504
Bode, Thilo, 131
Bodine, Barbara, 615
Boedanov, Joeri, 161
Boediono, 699
Boenjatov, Zija, 140
Boesak, Allan, 255
Boeynants, Paul Vanden, 90
Bohinc, Rado, 102
Böhmdorfer, Dieter, 98
Bohoetski, Joeri, 475
Boies, David, 26
Bojmoerodov, Moestafokoel, 764
Bolkiah, Hassanal, 696
Bolkiah, Jeffri, 696
Bolsjoenov, Pavel, 416
Bolton, John, 537; 600
Bomhoff, E., 596
Boncodin, Emilia, 119
Bondar, Olexander, 475
Bondevik, Kjell Magne, 658; 727
Boniver, Margherita, 758
Bono, 466
Bonou, Alphonse, 496
Boonstra, Cor, 263
Boothroyd, Betty, 15
Bordon, Willer, 276
Borg, Joe, 468
Borginon, Fons, 136; 331
Borja, Rodrigo, 218
Borja, Wilson, 216
Borner, Anton, 390
Borodin, Pavel, 100; 103; 104; 282; 283; 284
Boros, Imre, 156
Borsellino, Paolo, 277; 724
Borst, Els, 85; 262; 263; 346; 347; 471; 657; 676; 677
Bos, W.J., 6; 594
Bosbach, Wolfgang, 11
Boseto, Leslie, 242
Bosilkov, Slavtsjo, 141
Bossche, Luc Van den, 136
Bossi, Umberto, 403
Botterman, Chris, 391
Bouathong Vonglokham, 314
Boucher, Richard, 374
Boudard, Alphonse, 147
Boudewijn, koning, 149; 646; 715
Bouig, Salem Ahmed, 60
Boujenah, Bashir Ramadhan, 60; 766
Boukar, Oumar Kadjallami, 448; 449
Boukhari, Ahmed, 768; 769
Bouleij, Pierre, 5; 261
Boulemia, Fouad, 438
Boumedouha, Said, 292
Bounakraf, Abdelkader, 439
Bounnyang Vorachit, 314
Bountiem Phissamay, 314
Bourgeois, Geert, 87; 136; 266; 331; 583; 645
Bourguiba, Habib, 451
Bourlet, Michel, 456; 523; 647
Bouteflika, Abdelaziz, 54; 55; 438; 439; 440; 501; 579; 765; 766
Bouterse, Desi, 657; 671; 672; 674; 675; 676; 677; 678
Boutmans, Eddy, 268; 332; 639
Boutros-Ghali, Youssef, 188
Bouzoubaa, Mohamed, 63
Bové, José, 272; 273; 526
Bower, Walter, 220
Bowerman, Bill, 115
Boxer, Charles Ralph, 20
Boxtel, Roger van, 345
Brady, Herman, 544
Braganza, Hernani, 119
Braghis, Dumitru, 468
Brahimi, Lakhdar, 691; 750
Brazauskas, Algirdas, 411
Brende, Boerge, 658
Brennan, Seamus, 723
Brepoels, Frieda, 331
Breyer, Stephen G., 27
Briceno, Jorge, 213
Brick, Taoufik Ben, 194
Brini, Lajili Abdessalam, 60; 766
Brinkhorst, Laurens Jan, 7; 135; 201; 264; 265; 345; 471; 726
Brinkhorst, Laurentien, 345; 592
Brito, Lídia, 572
Broek, Hans van den, 345
Broers, Huub, 392
Brok, Elmar, 72
Brongersma, E., 263
Brooks, Gwendolyn, 115; 116
Brown, Bartram, 292
Brown, David, 301
Brown, Gordon, 15; 16; 274; 402; 462
Brown, Nick, 155; 259; 274; 275; 402
Browne, Tony, 514

Bruce, Carlos, 545
Brugère-Picoux, Jeanne, 339
Brum, Jon, 246
Bruma, Eddy, 677
Brunings, E., 675
Brunner, Alois, 272
Bruno, Carlos Kempff, 542
Brunswijk, Ronnie, 676
Brusselmans, Herman, 10
Bruton, John, 463
Bubenik, Jan, 356
Buchanan, Pat, 223
Buchowska, Stana, 141
Buhuceanu, Florin, 160
Bule, James, 246
Bullrich, Patricia, 209; 736
Bumaya, André, 707
Bunjo, Manuel, 251
Bunkle, Phillida, 512
Bunkss, Janis, 21
Burg, Awraham, 366
Burham, Mahmoud bin Mohammed bin, 618
Burns, Sebastian, 354
Burns, William, 375
Busaidi, Musallam bin Ali al-, 618
Bush, George W., 26; 27; 28; 91; 100; 112; 113; 114; 155; 167; 168; 176; 180; 184; 223; 224; 225; 231; 278; 290; 295; 305; 325; 363; 364; 365; 369; 375; 380; 389; 400; 416; 417; 418; 426; 427; 428; 478; 482; 483; 484; 514; 518; 527; 534; 537; 548; 564; 565; 579; 581; 600; 603; 604; 605; 606; 607; 609; 610; 612; 654; 659; 660; 680; 682; 683; 684; 686; 689; 690; 696; 697; 721; 741; 744; 746; 748; 749; 750; 756; 767
Bush, Jeb, 363; 427
Busit, Obaid Saqr, 303; 625
But, Franc, 102
Butani, Mohammad Abdullah al-, 297
Buthelezi, Mangosuthu, 256
Buttiglione, Rocco, 403; 453; 454; 655
Buursink, D., 197
Buyoya, Pierre, 702; 703; 704
Buzek, Jerzy, 157; 158; 533
Byers, Stephen, 274; 340; 402; 721; 722
Byrd, Robert, 81
Byrne, David, 201; 453; 710

C

Cabal Peniche, Carlos, 742
Caballero, Carlos, 216
Cabrera Graupera, Jorge, 358
Cabrera, Teodoro, 362; 743
Cabrisas, Ricardo, 670
Cabus, Peter, 89
Cafiero, Juan Pablo, 734; 736
Cairo, Edgar, 678
Cakan, Zeki, 418; 732
Cakmakoglu, Sabahattin, 141
Calderon, Nelly, 111
Calland, Richard, 253
Calle, Humberto de la, 216
Camacho, José Isidro, 485
Campana, Silvio, 544
Campelo, Daniel, 282
Campo Dodd, Alfonso Martin del, 742
Campos, Ramon, 220
Canas, Vitalino, 599
Candia, Miguel Angel, 220
Canlas, Dante, 119
Canseco, Raul Diez, 545
Cappato, Marco, 582
Cardoen, Georges, 89
Cardoso, Alberto, 210
Cardoso, Carlos, 574
Cardoso, Fernando Henrique, 210; 211; 212; 213
Carinanos, Antonio Munoz, 285; 286
Carlier, Jean-Yves, 393
Carlsson, Arvid, 323
Carlsson, Mats, 163
Carneiro, Francisco Sa, 282
Carneson, Fred, 258
Carrard, François, 483
Carrascalao, Manual, 495
Carreira, Iko Henrique Alberto Teles, 251
Carrion, Gonzalo, 424
Carrion, Javier, 423; 424
Carter, Jimmy, 565; 572; 667; 695; 696
Cartland, Barbara, 20
Cartwright, Silvia, 511
Caruana, Peter, 731
Carvajal, Jose Luis, 106
Carzou, Jean, 149
Casian, aartsbisschop, 160
Casini, Pierferdinando, 341; 342
Cassisa, Salvatore, 277
Castaneda, Jorge, 740; 741; 743
Castano, Carlos, 739
Casteele, Annemie Vande, 645
Castelen, G.H.G., 672
Castellanos, Manuel Maza, 422
Castellanos, Rosalio, 423
Castelli, Leo, 114
Castelli, Roberto, 403
Castor, Jean-Victor, 664; 665
Castro, Fidel Ruz, 103; 168; 210; 220; 356; 357; 358; 440; 623; 670
Castro, Sergio de, 423
Cauwenberghe, Jean Claude van, 583
Cavallo, Domingo, 208; 734; 735; 736
Cavallo, Jorge Gabriel, 209
Cem, Ismail, 152; 167; 662; 720; 731
Cengdan Gyaco, 380
Centurion, José Tomas, 221
Cerexhe, Benoit, 391
Cerkez, Mario, 336
Cernak, Mikulas, 163
Cernomaz, Nicolae, 94; 468; 469
Cervera, Victor, 362
Chaban-Delmas, Jacques Pierre Michel, 149
Chabert, Jos, 391
Chacon, Walter, 111
Chalgam, Mohammed Abderrahmane, 60; 766
Chalieb, Soeleiman Aboe, 36
Challabi, Fawzia Bashir, 60
Challikov, Choedajkoeli, 384
Chamberlin, Wendy, 605
Chambeshi, Abel, 575; 576
Chamsyah, Bachtiar, 699
Chan, Anson, 117; 171; 172
Chan, Tommy, 242
Chand, Lokendra Bahadur, 236
Chandarpal, Navin, 667
Chandrasekeran, P., 318
Chang Chunhsiung, 181; 182
Chang, Luis, 545
Chao, Elaine, 113
Chaouch, Ali, 193
Chaoui, Sihem, 54
Charbonnier, Patrice, 584
Charles, prins, 273
Chastelain, John de, 653
Chatu Mongol Sonakul, 435
Chaturon Chaisaeng, 435
Chaudhuri, Nirad C., 309
Chavalit Yongchaiyudh, 434; 435
Chavaux, Didier, 651
Chávez, Hugo, 56; 221; 222; 223; 670
Chavez, Linda, 113
Chbaatou, Said, 63
Chekrouni, Nezha, 63
Chellabi, Ahmed, 295; 554
Chen Shuibian, 181; 182; 380; 569; 570
Chen Yaobang, 557
Cheney, Dick, 112; 113; 305; 363; 426; 604; 680; 752
Cheng, Gary, 37
Cheong Kuoc-va, 117
Cherestal, Jean-Marie, 358
Chertoff, Michael, 682
Chetsoeriani, Dzjoni, 150
Cheung Lup-kuan, 628
Cheyo, Gideon, 641
Cheyo, John Momise, 640
Chhun Yasith, 228
Chichava, José, 572
Chidambaram, M.A., 310
Chidyausiku, Godfrey, 387
Chikwakwa, Jane, 576
Chikwe, Kema, 128
Chiluba, Frederick J. T., 574; 575; 576; 577; 636
Chinda, Mishek, 576
Chintala, Peter, 576
Chipawa, Anoshi, 575
Chirac, Claude, 460
Chirac, Jacques, 14; 55; 71; 80; 93; 97; 146; 147; 148; 158; 194; 272; 273; 279; 325; 338; 339; 371; 399; 408; 410; 460; 478; 510; 587; 588; 651; 663; 664; 665; 720
Chissano, Joaquim, 572; 573; 574
Cho Seong-tae, 184
Choi Kyung-won, 570
Choi Sun-jung, 570
Choudhury, Surendra Prasad, 237
Choukou, Mahamat Ahmat, 449
Choummaly Sayasone, 314
Chow Kam-fai, David, 628
Chowdhury, A.K. Azad, 695
Chowdhury, Abul Hasan, 227
Chowdhury, Altaf Hossain, 693; 694
Chrétien, Jean, 354; 355; 357
Christenko, Viktor, 232
Christodoulakis, Nikos, 652
Christodoulos, aartsbisschop, 400
Christodoulou, Christodoulos, 143
Chronowski, Andrzej, 158
Chua Tian Chang, 432
Chuan Leekpai, 50; 434; 436
Chucheep Hansawad, 435

Chung Ju-yung, 572
Chvostov, Michail, 420
Ciampi, Carlo Azeglio, 276; 279; 403; 529; 655
Ciller, Tansu, 138; 166
Cissé, Abdoulay Abdulkader, 496
Clark, Helen, 246; 511; 512; 513; 514
Clark, Roger, 55
Clark, Wesley, 79
Clarke, Charles, 402
Clarke, Kenneth, 402; 588
Clarkson, Adrienne, 104
Claus, prins, 345
Clemet, Kristin, 658
Clerck, Stefaan De, 391; 645
Clinton, Hillary Rodham, 51; 167
Clinton, William Jefferson, 17; 26; 28; 29; 30; 32; 35; 43; 44; 47; 51; 81; 91; 92; 108; 112; 130; 131; 138; 150; 167; 168; 183; 184; 194; 213; 215; 235; 240; 290; 358; 366; 367; 373; 466; 478; 549; 564; 600; 609; 642; 643; 741; 748
Clough, Prunella, 19
Cochet, Yves, 460
Cocker, James Cecil, 245
Cockerell, Christopher, 18
Coelho, Jorge, 282
Coetsee, Lebone Mollwane Boikanyo, 257
Cohen, Edward, 241
Cohen, Job, 84
Cohen, William, 26; 82; 299
Cohn-Bendit, Daniel, 294
Cok, Lucija, 102
Colan, Blanca Nelida, 110; 111
Cole, David, 745
Collignon, Patrick, 584
Colombo, Christian, 207; 736
Compaoré, Blaise, 496; 497
Condit, Gary, 547
Congor, George, 192
Connell, Desmond, 464
Connerotte, Jean-Marc, 523
Constantijn, prins, 345; 592
Constantijn, voormalig koning, 151; 345
Constantinescu, Emil, 159
Consul, Yvan, 273
Conté, Lansana, 507
Contreras, Manuel, 108
Contri, Alberto, 275
Cook, Robin, 17; 44; 238; 273; 280; 402
Cooke, David, 294
Cooper, Ann, 356
Cooray, Riginold, 320
Coppens, Christian, 86
Corbea, Victor, 405
Corbin, Robert, 667
Corell, Hans, 229
Cornil, Jean, 717
Corral, Rodolfo Canicoba, 736
Cortez, Edgar, 362; 742
Cosar, Salih, 396
Costa, Alberto, 281; 282
Costa, Luis Fernando da, 737; 738
Courroye, Philippe, 145
Couve de Murville, Jacques Maurice, 146; 147
Covas, Mario, 213
Covic, Nebojsa, 405
Cozmanca, Octav, 159
Creel, Santiago, 741; 743
Crem, Pieter de, 716
Cresson, Edith, 69
Crichlow, Timothy, 670
Cristea, Valerian, 468
Croo, Herman De, 86; 331; 520; 521
Cser, Ágnes, 156
Cuadra, Joaquin, 423
Cubria, Maria Servini de, 543
Cucu, Andrei, 468
Cullen, Michael, 513
Cummerbatch, Colin, 668
Cyprian, Derick, 44

D

Daavoey, Laila, 658
Daboub, Juan José, 422
Dachnov, Viktor, 284
Dadasha, Sidi Mohamed, 771
Daddah, Ahmed Ould, 66; 67
Daddah, Moktar Ould, 770
Dadman, Rahman, 173
Daems, Rik, 203; 647; 715
Dago, Moussa, 447
Dahan, Nissim, 366
Daher, Fares Saleh, 615
Dahuri, Rokhmin, 699
Dai, Tobias, 572
Dalai Lama, 37; 155; 379; 380; 484; 570
Dambenzet, Jeanne, 58
Daners, Carlos, 221
Danet, Michel, 284
Danino, Roberto, 545; 546
Daoekejev, Serikbek, 231
Daoud, Mohammad, 761
Darby, Paul, 354
Darling, Alistair, 402
Dartout, Pierre, 664
Darusman, Marzuki, 562
Daschle, Tom, 363; 680; 744
Datumanang, Simeon, 119
Däubler-Gmelin, Herta, 143
Daud, Abdul Razzak, 43
Dauda, James Banda, 505
Daura, Sani Zango, 128
Davalos, Mauricio, 217
Davern, Noel, 463
David, Joaquim Duarte da Costa, 249
Davignon, Etienne, 715
Davila, Luis Alfonso, 222; 670
Davis, Gray, 168; 224; 289
Day, Robin, 21
Day, Stockwell, 354
Debeuf, Koert, 645
Déby, Idriss, 447; 448; 449; 450
Decker, Armand de, 521
Dedecker, Jean-Marie, 455
Deeb, Farid al-, 187
Deen, Alhaji Mohamed, 505
Dehaene, Jean-Luc, 87; 521
Deim, Nur al-, 191
Deiss, Joseph, 603
Dej Boonlong, 435
Delanoë, Bertrand, 272; 526; 766
Delors, Jacques, 70; 83; 710
Delvoye, Guy, 394
Dembski, Jacek, 532
Demby, Albert Joe, 502; 505
Demeulemeester, Ann, 10
Demirel, Suleyman, 367
Demirlap, Selcuk, 165; 166
Demon, F.R., 672
Deneuve, Cathérine, 148
Deng Liqun, 556
Deng Xiaoping, 116; 557
Deng, Gatlouk, 192
Denktash, Rauf, 142; 395
Denktash, Serdar, 395; 396
Deputter, Robert, 714
Derbal, Abdelwahab, 439
Derby, Fred, 673; 675; 678
Derkatsj, Leonid, 95
Dershowitz, Alan, 766; 767
Dervis, Kemal, 166; 418; 419; 480
Destexhe, Alain, 717
Deuba, Sher Bahadur, 759
Devananda, Douglas, 320; 321; 634
Deve Gowda, H.D., 43
Deverson, Martine, 358
Devi Lal, Chaudhuri, 311
Devier-Joncour, Christine, 338
Devold, Kristin Krohn, 658; 728
Devreux, Jacqueline, 523
Dewael, Patrick, 202; 268; 330; 454
Dewinter, Filip, 330
Dey, P.C., 48
Dhahab, Hamad al-, 300
Dhalganjansing, R., 470
Dharmasiri, Senanayake, 635
Dhlakama, Alfonso, 572; 573; 574
Diab, Asaad, 372
Diab, Mahmoud, 377
Diallo, Mary, 501
Diallo, Salif, 496
Diarra, Marimantia, 500
Diaz Garcia, Ramon, 286
Diaz Hernandez, Jesus Joel, 356
Dichter, Avi, 368
Diepgen, Eberhard, 100; 337; 396
Dijke, Leen van, 597
Dijksma, Sharon, 197
Dijkstal, Hans, 597
Dimovska, Dosta, 342
Dimovski, Vlado, 102
Din, Fouad Serag al-, 188
Din, Ghazi Salah el-, 509
Din, Ibrahim Shams al-, 508
Dingamadji, Assana, 448
Dini, Lamberto, 61; 451
Dintilhac, Jean-Pierre, 460
Diogo, Luísa, 572; 574
Diop, Abdoul Hamet, 66; 770
Dipendra Bir Bikram Shah Dev, kroonprins, 237; 759
Dissanayake, Dayananda, 320
Dissanayake, S.B, 320
Dissanayake, Salinda, 320
Diya, Oladipo, 130
Django, Alexis, 448
Djelic, Bozidar, 405
Djindjic, Zoran, 405; 407
Djojohadikusumo, Sumitro, 313

Djombo, Henri, 59
Djouassab, Abba Koi, 448
Djukanovic, Milovan, 93; 409
Djwalapersad, Marijke, 673
Dobos, Nicolae, 95
Dodangoda, Amarasiri, 320; 634
Doebina, Oleh, 96; 475
Doebovitski, Viktor, 383
Doerdynets, Vasyl, 475
Doerum, Odd Einar, 658
Dohmen, Joep, 261
Dolezal, Bohumil, 539
Domazet, Dragan, 405
Dongen, Antoine van, 268
Dooren, Hugo van, 716
Doornbos, N., 133
Dorji, Kuenley, 227
Dorodjatun, Kuntjoro-Jakti, 698; 699
Dosanjh, Ujjal, 353; 355
Dostam, Abdur Rashid, 169; 751
Dotres, Carlos, 670
Douangchay Phichit, 314
Douroudjaye, Abdoulhamid, 510
Doussari, Mohammad Abdullah al-, 616
Downer, Alexander, 242; 247; 758
Drach, Thomas, 270
Draganel, Vasile, 468
Draghi, Mario, 589
Draghin, Dumitru, 160
Dragman, Robby, 671
Dramani, Dama, 510
Draskovic, Vuk, 404
Driessche, Pol van den, 715
Drnovsek, Janez, 101; 102
Du Qinglin, 557
Dua, Vera, 88; 454
Duarte, Juan Manuel, 743
Dubié, Josy, 717
Dubin, Marie-Claude, 146
Duca, Gheorghe, 468
Duerden, John, 10
Dugard, C., 674
Duisenberg, Wim, 337; 397; 465
Dumas, Roland, 338; 417
Dumbuya, Ahmed Rahmadan, 506
Dumon, José, 736
Dupuis, Olivier, 758
Duquesne, Antoine, 86; 87; 267; 332; 392; 522; 709
Duran, Alfredo, 356
Durkan, Mark, 589; 722
Dutroux, Marc, 10; 87; 202; 456; 523; 584; 647
Dygalo, Igor, 284
Dyson, Ruth, 511
Dzjandosov, Oeraz, 231
Dzjanoezakov, Bolot, 233
Dzjoemalijev, Koebanytsjbek, 233
Dzon, Mathias, 57; 58
Dzurinda, Mikulas, 162; 163; 537; 538

E

Ebrahim, Abdus-Salaam, 253
Ebtekar, Masoumeh, 755
Ecevit, Bülent, 152; 165; 166; 167; 418; 419; 420; 648; 662
Echeverria, Luis, 743
Echeverria, Rodolfo, 362
Eckhard, Fred, 359
Eckstein-Kovacs, Peter, 159
Edward, prins, 273
Edwards, Edwin W., 113; 114
Edwards, William Clive, 245
Eerdekens, Claude, 86
Egri, Oszkar, 156
Eichel, Hans, 269; 586
Eisenman, Peter, 649
Eizenstat, Stuart, 55
Ejuweir, Abdessalam, 766
Ekanayake, Nandimithra, 320
Ekzen, Aykut, 732
Elba, Khalil Abu, 369
Elejabarrietta, Santiago Oleaga, 351; 352; 417
Eleya, Kaba Ould, 66; 770
Elias, Sian, 511
Elizabeth II, koningin, 18; 19; 21; 273; 574
Ellison, Chris, 247
Elslande, Renaat van, 90
Eltsjibej, Aboelfaz, 519
Ely, Sheyakh Ould, 770
Embden, Samuel Josua van, 472
Empey, Reg, 402
Empey, Walton, 464
Enchbajar, Nambariin, 381; 382; 758
English, Bill, 511; 513
Ephrame, Georges, 372
Ephrem, Sebhat, 192
Erakat, Saeb, 368; 375
Erbakan, Necmettin, 166; 479; 480
Ercel, Gazi, 165; 166
Erdman, Fred, 456; 717
Erdogan, Recep Tayyip, 540; 661
Erignac, Claude, 525
Ermita, Eduardo, 119
Eroglu, Dervis, 396
Ershad, Hossain Mohammad, 692
Ersumer, Cumhur, 165; 418
Ertugruloglu, Tahsin, 396
Erwin, Alec, 256
Escobedo, Gaspar Eugenio, 220
Esekia, Teagai, 246
Espen, Jean-Claude van, 69
Espinosa, Oscar, 426; 742
Espinoza, Hugo, 542
Esquelda, Alberto, 222
Estrada, Armando, 216
Estrada, José, 485
Estrada, Joseph Erap, 118; 119; 485; 486
Estrada, Juan de Dios, 422
Estrella, Rafael, 660
Eter, Musbah Abulgasem, 62
Eu Yuet-Mee, Audrey, 37
Evans, Don, 113
Eyadéma, Gnassingbé, 504; 509; 510; 511
Eynde, Francis Van den, 331
Eyzaguirre, José Maria, 543

F

Faafisi, Toleafoa, 244
Faber, Geke, 200
Fabiola, koningin, 455; 646
Fabius, Laurent, 753
Fadalla, Awad al-Kerim, 508
Fadl, Jamal al, 688
Fadli, Tariq al, 688
Fagan, Ed, 728
Fahd, koning (bin Abdul-Aziz), 621; 623; 625; 688
Fahima, Al-Amin Khalifa, 61; 444
Fajar, Abdul Malik, 699
Fakafanua, Tutoatasi, 245
Fakhim, Mukhammad, 685; 687; 690
Falae, Olu, 128
Falardeau-Ramsay, Michelle, 355
Falay, Georges Buse, 638
Falcone, Pierre, 145; 277; 724
Falhout, Ali, 376
Fallah, Mohammad, 756; 757
Fallon, William J., 180
Falthauser, Kurt, 397
Farashuddin, Mohammad, 693
Fares, Issam, 372
Farley, Richard, 440
Farooq, Osman, 693
Faroun, Beshara, 372
Farrakhan, Louis, 62
Farvolden, John, 627
Farzat, Ali, 376
Fassi, Abbas, 63; 64
Fassino, Piero, 724
Fatchoedinov, Sadridin, 764
Fatmi, Rachid, 765
Fehri, Omar Fassi, 63
Fenech Adami, Eddie, 279; 280; 468
Feng Zhaoxia, 428
Fernandes, George, 42; 306
Fernandes, Joao, 122
Fernandes, Ricardo Sa, 281; 282
Fernandez, Gustavo, 542
Fernando, Milroy, 320
Fernandopulle, Jeyaraj, 634
Ferreira do Amaral, Joaquim, 282
Ferreira, Leopoldo Fernandez, 542
Ferrer, Fernande, 609
Ferrero, Carlos, 545
Ferrero-Waldner, Benita, 97
Feyz, Mojtaba, 491
Fielakepa, 245
Figueres, L., 727
Fihri, Taib Fassi, 63; 601
Fila, Toma, 406
Filip, kroonprins, 454; 455; 646
Filipacchi, Hachette, 338
Filtsjev, Nikola, 140
Fini, Gianfranco, 279; 403
Finnie, Ross, 589
Finny, John, 741
Fiqh, Osama bin Jaafar, 301
Fischer, Andrea, 12; 144
Fischer, Heinz, 98
Fischer, Joschka, 62; 70; 143; 176; 270; 382; 606; 718
Fischer, Stanley, 479; 480
Fischler, Franz, 80; 145; 157; 200; 328
Fitzgerald, Cantor, 747
Fitzgerald, Penelope Mary, 20
Flahaut, André, 267; 524
Flamarique, Alberto, 207
Flaute, Helène, 194
Floch-Prigent, Loik Le, 338
Flores, Fransciso, 422

Foley, Michael, 464
Fõnagy, János, 156
Fonda, Jane, 148
Fontaine, Nicole, 69; 70; 83; 581
Forbes, J. Randy, 426
Ford, Gerald, 289
Fortun, Guillermo, 106
Fortuyn, Pim, 656; 726
Foss, Per-Kristian, 658
Foster, James J., 709
Fouad, Boulemia, (zie ook Boulemia Fouad) 438
Fouda, Mohamed, 189
Foudah, Ibrahim, 302
Fowzie, A.H.M., 320; 634
Fox, Vicente, 360; 361; 362; 363; 426; 479; 737; 740; 741; 742; 743
Fradkov, Michail, 205
Frafjord Johnson, Hilde, 658
Frahi, Bernard, 171
Franco, Francisco, 285
Franco, Itamar, 211
Franco, Jorge Pacheco, 542
Franco, Julio Cesar, 220
Franco, Leonardo, 508
Franjieh, Suleiman Tony, 372
Franks, Tommy, 383; 761
Fransisco, Gonzalo de, 738
Fratacci, Jean-Claude, 525
Freeh, Louis, 364; 482; 527; 609
Freund, Gisèle, 148
Frijns, J., 133
Frowein, Jochem, 97
Frum, John, 247
Frutos, Francisco, 285
Fry, Robert, 408
Fujimori, Alberto, 110; 111; 112; 210; 544; 545; 546; 547
Fukuda, Yasuo, 177; 178; 492
Fuleihan, Bassel, 372
Funke, Karl-Heinz, 144
Futa, André-Philippe, 638

G

Gabriëls, Jaak, 10; 88; 138; 454
Gabrielsen, Ansgar, 658
Gachhadar, Bijay, 759
Gaddaf al-Dam, Ahmad, 63
Gaddafi, Muammar Abu Minyar al-, 60; 61; 62; 63; 444; 501; 767
Gaddafi, Seif al-Islam al-, 62; 117; 118
Gago, Mariano, 282
Gaiciuc, Victor, 468; 469
Gajraj, Ronald, 667
Galbraith, Sam, 275
Galindo, Fransisco Bertrand, 422
Galjus, Orhan, 157
Gallardo, Jorge, 218
Gallo, Nicolas, 207
Galvez, Xochitl, 361
Gamaleri, Gianpiero, 275
Gamsachoerdia, Zviad, 150; 526
Gana, Jerry, 128
Gandhi, Indira, 43; 311
Gandhi, Rajiv, 43; 306
Gandhi, Sonia, 43
Ganji, Akbar, 491
Gantar, Pavel, 102
Gao Changli, 36
Gao Xingjian, 322
Gao Zhan, 231; 484
Garang, John, 508
Garba, Salibou, 448; 449
Garcia Gaztelu, Francisco Xabier, 286
Garçia Sayan, Diego, 110; 111; 545; 547
Garçia, Alan, 544; 545; 546
Garfield, Tene, 434; 435
Garih, Uzeyir, 540
Garne, Mohamed, 719
Garreton, Roberto, 124
Garstea, Mihail, 468
Garza, Juan Raul, 28; 741; 742
Garzon, Angelino, 216; 737
Garzon, Baltasar, 109; 543; 544
Gasinzigwa, Paul, 704
Gasparri, Maurizio, 403
Gates, Bill, 426; 483
Gautam, Bam Dev, 236
Gautam, Dinanath, 236
Gavriiski, Svetoslav, 141
Gavrin, Alexander, 161; 415
Gayssot, Jean-Claude, 526
Gbujama, Shirley, 505
Gecas, Antanas, 412
Geesink, Anton, 483
Gehring, Bruno, 105
Gelderen, B. van, 346
Geldof, Bob, 466
Genjac, Halid, 336
Gennaro, Gianni de, 529
Gennaro, Victor de, 208
Gentvilas, Eugenijus, 411
Geoana, Mircea Dan, 159
Georgakopoulos, Ioannis, 528
George, Erika, 252
George, Steven, 242
Georgieva, Kristalina, 579
Georgievski, Ljubco, 342; 343; 344
Gerardi, Juan, 423
Gerlach, Eva, 8
Gerochi, Joemari, 119
Gertz, Alejandro, 741
Gezi, Border, 387
Ghafur, Abdul Ghani Abdul, 550
Ghafur, Humam Abdul-Khaleq Abdul-, 293
Ghaith, Sulaiman Bu, 680
Ghanem, Abdullah Ahmad, 297
Ghannam, Mohamed el-, 497
Ghatam, Mohammed Jassim al-, 292
Ghazi, Mahmoud Ahmed, 44
Gheneff, Huberta, 348
Ghenim, Mohamed, 54
Gherman, Andrei, 468
Ghesquière, Henri, 96
Ghita, Grigorie, 160
Ghoufrani, Talal, 66
Gielgud, John, 20
Gigini, William, 242
Gijzel, R. van, 726
Gilds, S.E., 672; 674
Gill, Ben, 402
Gillon, Carmi, 458; 524
Gillot, Dominique, 145
Gil-Robles, Alvaro, 161; 206; 713
Gimenez, Alcides, 220
Gimenez, Manuel, 351
Gimzauskas, Kazys, 412
Gingaras, Giorgiu, 159
Ginjaar, Leendert, 469
Giovanardi, Carlo, 403
Girier, René ('René la Canne'), 147
Gisbergen, Indra Van, 443
Githongo, John, 441
Giudicelli, Christian, 149
Giuliani, Carlo, 466; 523
Giuliani, Rudolph, 570; 609; 747
Giwa, Dele, 130
Gizikis, Phaedon, 153
Gjellerup, Pia, 91
Gjoni, Ilir, 267
Glavany, Jean, 15
Gluck, Kenny, 100
Godal, Björn Tore, 281
Godana, Bonaya, 442
Godard, Jean-Luc, 149
Goedschalk, Henk, 671; 672; 673
Goelijev, Rasoel, 519
Goelijev, Vilajat, 140
Goeloea, Feniks ('Georgi'), 150
Goering, Curt, 29
Goesinski, Vladimir, 99; 161; 207; 283; 477; 478
Goff, Phil, 242; 514
Goh Chok Tong, 433; 762
Goikoetchea-Barrandarian, Bixente, 660
Gokcen, Sabiha, 420
Goksel, Timur, 373
Golbalakrishnan, N., 432
Goldenson, Leonard, 115
Golom, Routouang Yoma, 448; 449
Golowin, Alexander, 99
Gomez, Ana Mercedes, 739
Gomez, Camilo, 739
Gomez, Joaquin, 739
Gomez, Juan Antonio, 544
Gongadze, Georgi, 95; 474; 475; 476
Gonsalves, Devon, 668
Gontsjigdorzj, Radnaasoembereliin, 382
Gonzales Macchi, Luis, 220
Gonzalez Castellanos, Manuel, 356
Gool, Greet van, 584
Goossens, John, 531
Gopallawa, M.C., 320
Gorbunovs, Anatolijs, 21
Gordhan, Pravin, 254
Gordon, Richard, 119
Gore, Albert, 26; 27; 112; 223
Gorp, Paul Van, 137
Gotto, Mario, 266
Gourgue, Gerard, 359
Graaf, J. van der, 197
Graaf, Thom de, 597
Graafff, H. de, 263
Graham, Katharine, 483
Graham-Douglas, Alabo Tonye, 128
Graindorge, Michel, 333
Grass, Günther, 322
Grasser, Karl-Heinz, 349
Grave, Frank de, 262; 347; 348; 413
Grecea, Ovidiu, 535

Green, Mark, 609; 747
Green, Tom, 548
Greengard, Paul, 323
Greenspan, Alan, 113
Gregr, Miroslav, 539
Gregussen, Otto, 281
Greiskalns, Karlis, 21
Grembergen, Paul Van, 332; 454; 583
Grijpink, D., 346
Grimsson, Olafur Ragnar, 104
Grizold, Anton, 102
Groenendijk, C., 133
Groot, Dirk de, 6; 414
Gros, Nicolas, 651
Gross, Jan Tomasz, 533
Grubac, Momcilo, 404
Gryzlov, Boris, 205; 478; 600
Gubbay, Anthony, 387
Gucht, Karel de, 72; 520; 645; 646
Gueddara, Farhat Omar ben, 60
Guëi, Robert, 505
Gueladio, Kamara Ali, 66; 770
Guerrato, Lucio, 66
Guigma, Gissèle, 496
Guigou, Elisabeth, 272
Guillaume, prins, 93
Guingona, Teofisto, 119; 485
Guinness, Alec, 21
Guirma, Frédéric, 496
Guiteau, Maryse, 358
Guiteras, Walter, 106
Gulamali, Aziza Kulsum, 268
Gumelar, Agum, 563; 699
Gunaratna, Rohan, 598; 688; 689
Gunawardane, Indika, 320
Gunawardane, Leslie, 320; 635
Gunawardene, Dinesh, 634
Gunawardene, Lionel, 636
Gunewardena, Indika, 634
Gupta, Jayprakash Prasad, 759
Gurung, Palten, 237; 759
Gusmão, José Alexandre 'Xanana', 83; 495
Guterres, Antonio, 281; 282; 477; 599; 729
Guterres, Eurico, 313; 496
Guthrie, Charles, 274
Gutierrez, José, 424
Gutierrez, Mauro Bertero, 542
Gutnick, Joseph, 245
Gu'ud, Abdelmejid al-, 766
Guzman, Abimael, 111
Guzman, Jaoquin, 362
Guzman, Juan, 108; 109; 543; 544
Guzman, Onel de, 119
Gwada, Roger, 508
Gwadabe, Musa, 128
Gyamtsho, Lyonpo Thinley, 228
Gyanendra, koning, 759; 760
Gysi, Gregor, 11

H

Ha Hai, 437
Haakon, kroonprins, 531; 532
Haan, H. de, 726
Haave, Per, 280
Habashi, Ahmed al-, 614
Habibi, Hassan, 755
Habibie, B.J., 312; 313
Habré, Hissène, 394; 450
Hachani, Abdelkader, 438
Haddad, Amin, 621
Haddaoui, Rachid, 64
Hadithi, Naji Sabri Ahmed al- (zie ook Sabri Ahmed), 293; 551
Hadjipateras, John Adamantios, 153
Hadouti, Abdelkrim El, 582; 583
Hadouti, Fauzi El, 583
Haekkerup, Hans, 343; 409
Haeupl, Michael, 99; 348
Hafarza, Amjad, 621
Hafizuddin, Ahmed, 693
Hage, Joe, 696
Hage, Wadih el-, 685
Hagen, Carl, 281; 727
Hagglund, Gustav, 271
Hague, William, 273; 401; 402; 588
Hahn, James, 426
Haider, Haider, 185
Haider, Jörg, 97; 98; 279; 280; 330; 348; 349
Haider, Moinuddin, 43; 46; 170; 317
Haj, Ibrahim al-, 508
Haji, Morteza, 755
Hajji, Nasser, 63; 64
Hakeem, Rauff, 320; 633
Halliday, Denis, 552
Halonen, Tarja, 271
Halphen, Eric, 273; 587; 588
Halsema, Femke, 413
Hamad, Seif Sharif, 641; 642
Hamadeh, Marwan, 372
Hamady, Ahamdy Ould, 66
Hamer, Nabeel Yacoub al-, 292
Hamid, Abderahim Breme, 448; 449
Hamid, Abdul, 693
Hamidi, Khoueldi, 60; 766
Hamidi, Togoi, 448
Hamilton, Neil, 340
Hammar, M., 440
Hammond, Keith, 7
Hammoud, Mahmoud, 372
Hamukwaya, Albertina Julia Naove Henrique, 249
Hamzik, Pavol, 537; 538
Han Dong-fang, 173
Han Seung-soo, 565; 570
Hanafi, Essam al-Din, 189
Handoo, P.L., 39
Hanegbi, Tsachi, 366
Haniff, Mohamed Shamshudeen, 668
Hanley, Jeremy, 62
Hanssen, Robert, 207; 225; 364; 416; 481; 482
Hao Fengqin, 304
Haomae, William, 242
Haq, Abdul, 691; 749
Haq, Raja Zafur-ul, 44
Haq, Zia ul-, 43; 316; 317
Haque, Inam ul-, 48; 317
Haradinaj, Ramush, 343
Harald, koning, 280
Hardy, Paul, 669
Hariri, Rafik al-, 371; 372; 373
Harkin, Murray, 273
Harney, Mary, 465
Haroon, Abdul Ghani, 432
Harrington, William, 575
Harris, Katherine, 26; 27; 427
Hartmann, Ulrich, 397
Harun, Yussuf Abdullah, 694
Hasan, Muhammad, 352
Hasani, Abolqassem, 489
Hashemi, Mohammad, 755
Hashemi-Sharoudi, Mahmoud, 175; 491; 754; 755; 756
Hashemitaba, Mostafa, 755
Hashimoto, Ryutaro, 178; 492; 493
Hasina, Sheikha, 225; 226; 308; 692; 693; 694; 695; 696
Hasquin, Hervé, 266
Hassan II, koning, 64; 65; 445
Hassan, Mahamat Ali, 448; 449
Hassan, Murtadha bin Mohammed bin, 618
Hassani, Ahmed Abdullah al-, 296
Hassi, Satu, 271
Hasson, Victor, 647
Hatembo, Edwin, 575
Hau Lunpin, 568
Haughey, Charles, 463
Haughton, Aaliyah Dana, 549
Haupt, Herbert, 98; 348
Hauspie, Pol, 10; 267
Havel, Jiri, 539
Havel, Vaclav, 164; 356; 539
Havivian, Yoram, 370
Hawas, Abdel Raouf, 562
Hayami, Masaru, 179; 492
Hayat, Sardar Sikandar, 567
Hays, Dennis, 676
Haysom, Nicholas, 702
Haz, Hamzah, 564
Hecke, Frank Van, 646
Hecke, Johan van, 645
Heckman, James J., 322; 323
Heckscher, Sten, 480
Hedjeri, Mohammed, 440
Heeger, Alan J., 323
Heering, Herman Johan, 473
Hees, Marijke van, 197
Hekmatyar, Gulbuddin, 688
Hellstrom, Kurt, 288
Hendaoui, Afif, 193
Hendrichs, J., 531
Henri, groothertog, 93
Henriksson, Anders, 412
Henry-Wilson, Maxine, 360
Herath, Maheepala, 320
Heredia, Alvaro, 423
Herfkens, Eveline, 347; 594; 676
Hermaja, Jussi, 650
Hermans, Loek, 414; 596; 657
Hermansen, Benjamin, 280
Herrera, Carlos, 110
Hertz, Carmen, 109; 543
Heseltine, Michael, 402
Hetzenauer, Frank, 473
Hewitt, Patricia, 402
Hicham, prins Moulay, 767
Hiem Phommachanh, 757
Hien, Fidèle, 496
Hien, Théodore Kilimité, 496
Higaniro, Alphonse, 393

Higuera, Gilbert, 742
Hilaire, Sebastien, 358
Hildenberg, Humphrey, 672; 673
Hilly, Francis Billy, 242
Hilou, Pierre, 372
Himani, kroonprinses, 759
Himat, Adbulhanan, 554
Himma, Fouad Ali el, 63
Hindi, Amin al-, 368
Hinds, Sam, 666; 667
Hinduja, Srichand, 154; 306
Hiranuma, Takeo, 178; 492
Hirsch Ballin, Ernst, 72
Hirsch, Michèle, 456; 457
Hirson, Baruch, 256
Hirst, David, 552
H'Meyda, Zeidane Ould, 770
Ho, Edmund, 628
Hobbs, Marian, 512
Hoda, Mansur, 310
Hodac, Jiri, 164
Hodgson, Pete, 512
Hoessein, Qusay, 549; 550
Hoessein, Saddam, 155; 168; 192; 281; 293; 294; 376; 549; 550; 551; 553; 554; 618
Hoessein, Uday, 293; 294; 296; 299; 550
Hoesseini, Feisal al-, 617; 622
Hofnanian, Siboh, 372
Hojjati, Mahmoud, 173; 755
Holbrooke, Richard, 334
Holovisi, David, 242
Honegger, Eric, 352
Hoof, Henk van, 8
Hooft, Gerardus 't, 323
Hoon, Geoff, 402; 652; 721
Hoop Scheffer, Jaap de, 597; 598; 599; 656
Hoorebeke, Karel Van, 331
Hope, Sean, 668
Hor Nam Hong, 627
Horbatov, Valeri, 476
Horiuchi, Mitsuo, 493
Horman, Charles, 544
Horváth, Gábor, 157
Hosni, Farouq, 185; 189
Hoss, Selim, 372
Hossain, Akbar, 693
Hosseini, Safdar, 755
Hotz, Frits Bernard, 415
Houdeingar, David, 448; 449
Houenipwela, Rick, 243
Houmeid, Boidiel Ould, 770
Hove, Guy, 86
Hove, Ivo van, 726
Howard, Barbara, 482
Hoybraaten, Dagfinn, 658
Hoyte, Desmond, 666; 667; 668
Hrawi, Khalil al-, 372
Htoo, Johnny, 235
Htoo, Luther, 235
Hu Angang, 304
Hu Jintao, 371
Hu, Richard, 762
Huber, Niklaus, 481
Huda, Nazmul, 693
Huepe, Claudio, 108; 543
Hughes, Stephen, 446
Huisman, Jopie, 472
Hull, Edmund J., 615
Hulshof, Karin, 160
Hulst, S. van, 345
Hume, John, 528; 589
Hummadi, Hamed Yousif, 293
Hun Sen, 228; 229; 626; 627
Huq, Shaikhul Hadis Moulana Azizul, 225
Hurbain, Robert, 90
Hurtado Soucre, Ismael Eliezer, 222
Hurtado, Patricia, 547
Hushang, Golshiri, 176
Hussain, Mushahid, 45
Hussein, Adel, 500
Hussein, Alaa, 298
Hussein, Magdy Ahmed, 185
Hussein, Malik, 191
Hwaish, Abdul Tawab Mullah, 550
Hyaric, Patrick Le, 338

I

Ianayatullah, Attiya, 44
Ibarretxe, Juan José, 285; 351; 352; 479; 731
Iboudou, Monique, 496
Ibrahim, Hassan, 192
Ibrahim, Izzat, 550
Ibrahim, Mahdi, 509
Ibrahim, Mohamed Assam, 192
Ibrahim, Saadeddin, 185; 187; 499
Ibrahim, Youssef al-, 298; 616
Ibrahimi, Ahmed Taleb El, 54
Ibraimov, Osmonakoen, 631
Ichaustegui, Juan, 111
Idijev, Sultan-Said, 478
Ige, Bola, 128
Ighilahriz, Louisette, 56
Igic, Zivorad, 406
Ijaz, Mansoor, 49
IJsselmuiden, F., 198; 261
Ikramullah, Shaista, 318
Ileka, Atoki, 637
Ilie, Aurel, 159
Iliescu, Ion, 159; 160; 535; 536
Iloum, Hoessein Bahr Al-, 550
Ilunga, Emile, 123
Im Wan-su, 180
Imeri, Imer, 343
Inayatullah, Attiya, 316
Inchaustegui, Juan, 110
Ioannou, Krateros, 153
Ionatana, Ionatana, 246
Ip, Regina, 484
Iryani, Abdul-Malik Rahman al-, 297
Isacker, Benoît van, 716
Isarescu, Mugur, 157
Ishihara, Nobuteru, 492
Ishihara, Shintaro, 493
Iskakov, Boelat, 231
Islam, M. Shamsul, 693
Isma'il, Nur Mahmudi, 312
Ismail, Adel, 377
Ismail, Chairuddin, 563
Ismail, Mustafa Osman, 509
Ismail, Tawfiq Abdou, 188
Issakha, Ramat, 449
Itangayenda, Frederic, 706
Itsiek, Dalja, 366
Iturri, Javier Nogales, 542
Ivanov, Igor, 26; 56; 100; 162; 299; 460; 469; 660; 691
Ivanov, Sergej, 205; 284; 350; 416; 527; 660; 729
Ivasjov, Leonid, 206
Ivernel, François, 77
Iwanicki, Stanislaw, 532
Izquierdo, Adan, 213
Izzet, Salih, 419

J

Jabali, Ahmad Salem al-, 297
Jabbar, Javed, 43; 44; 45
Jackman, Oliver, 670
Jackson, Jesse, 27
Jackson, Thomas Penfield, 426; 609; 684
Jacobs. E., 203
Jadot, Michel, 584
Jaegher, Jean de, 81
Jafar, Teuku Ismuhadi, 701
Jagan, Cheddi, 666
Jagan, Janet, 666; 667; 669
Jagdeo, Bharrat, 666; 667; 668; 669; 670
Jagland, Thorbjörn, 281; 367; 633
Jahan, Khurshid Haque, 693
Jahangiri, Eshaq, 173; 755
Jahil, Salem Salam, 615
Jaime, Anguinaldo, 250
Jaitley, Arun, 38
Jaitley, Jaya, 306
Jakovlev, Vladimir, 284
Jaldin, Amalia Anaya, 542
Jalloh, Chemor, 506
Jalloh, Sulaiman Tejan, 505
Jalowiecki, Bartosz, 533
Jamai, Abubakr, 445
Jameel, Shahida, 44
Jamote, Shafqat Ali Shah, 44
Jamri, Abdel-Amir al-, 610
Jamri, Mansoor al-, 610; 611
Janati, Ahmad, 489
Jandoubi, Hassan, 650
Janis, Roy, 563; 564
Janmaat, H., 346
Janssens, Patrick, 646
Janusonis, Vinsas, 23; 411
Jarov, Joeri, 204
Jarquin, Agustin, 425
Jassem, Latif, 550
Jastrzjembski, Sergej, 207; 350; 730
Jatskevitsj, Boris, 415
Jaunarena, Horacio, 210
Jayakumar, Shanmugam, 762
Jayalalitha, Jayaram, 558
Jayarathne, D.M., 320; 634
Jayasena, Sumedha, 320
Jayawardena, A.S., 320; 634
Jayoul, Abu Bakr Saeed, 615
Jazi, Dali, 193
Jazlyjev, Tsjary, 384
Jean, groothertog, 93
Jeffords, James, 363
Jeffrey, Henry, 667
Jegham, Mohamed, 193
Jehimi, Tahar, 766

Jelavic, Ante, 334; 335; 336
Jelil, Dah Ould Abdel, 66
Jeltsin, Boris, 25; 99; 100; 104; 204; 205; 282; 284; 349; 658
Jenneker, Ibrahim, 253
Jerin, Leonid, 420
Jermilov, Serhi, 474
Jermosjina, Lidia, 102
Jeshoesjoe'a, A.B., 621
Jesimov, Achmetzjan, 629
Jesus, Roberto de, 212
Jethmalani, Ram, 40
Jetley, Vijay, 506
Jettou, Driss, 769
Jeyaretnam, J.B., 432; 433
Jharap, Eddie, 675
Jiang Qishen, 38
Jiang Zemin, 52; 117; 179; 229; 255; 314; 357; 379; 380; 429; 430; 468; 469; 476; 478; 479; 483; 485; 556; 557; 558; 600; 628; 629; 697
Jibril, Ahmed, 61
Jiha, Mahmoud, 191
Jilani, Hina, 631
Jin Nyum, 571
Jin Ruchao, 230; 304
Jisjai, Eli, 366
Jisr, Samir al-, 372
Jo Myong-rok, 180
Joao Jardim, Alberto, 281
Joeldasjev, Karim, 763
Joella-Sewnundun, U., 672
Joeman, S., 675
Joesjtsjenko, Victor, 96; 475
Joesoefov, Igor, 415
Johannes Paulus II, paus, 378; 379; 400; 421; 476; 534; 630; 698; 705; 753
Johnson, Ian, 578
Joksimovic, Obren, 405
Jomo-Jalloh, A.B.S., 505
Jon Kum-jin, 184
Jonah, James, 505
Jones, Alexander, 427
Jones, Richard, 233
Jong Song-thaek, 180
Jordan, Boris, 283
Jordanov, Emanuil, 140
Jorge, Eduardo, 211
Jormachmadov, Nazarali, 763
Jorritsma, Annemarie, 7; 264; 470; 593; 594
Joseph, Antonio, 358
Joshi, Govinda Raj, 237
Joshi, Shiva Raj, 237
Jospin, Lionel, 14; 56; 71; 145; 146; 148; 272; 279; 325; 338; 339; 389; 398; 399; 460; 461; 586; 587; 588; 606; 651; 665; 719
Josselin, Charles, 314
Jowell, Tessa, 402
Joya, Aslam, 566
Joyeux, Odette, 149
Juan Carlos, koning, 418; 661
Jubair, Mohammad Ibrahim bin, 623
Juliana, prinses, 413
Jum'ah, Abdallah, 301
Juma, Omar Ali, 641
Jumblatt, Walid, 371; 372
Juncker, Jean-Claude, 93; 94
Juppé, Alain, 663; 664
Juvenal, Claude, 65

K

Kaabi, Abdallah, 193
Kabalan, Abdel Amir, 372
Kabandana, Marc, 704
Kabbah, Ahmad Tejan, 502; 503; 504; 505; 506; 507
Kabbani, Rashid, 372
Kabila, Joseph, 124; 636; 637; 638; 639; 640
Kabila, Laurent, 59; 122; 123; 124; 204; 373; 386; 450; 636; 637; 639; 640; 707
Kablia, Daho Ould, 439
Kaboré, Nayabtigungu Congo, 496
Kaboré, René Emile, 496
Kachamila, John, 572
Kaczynski, Lech, 532; 533
Kader, Isselmou Ould Abdel, 770
Kadirgamar, Lakshman, 319; 320; 634
Kadlecikova, Maria, 538
Kagame, Janet, 707
Kagame, Paul, 636; 704; 706; 707
Kahama, George, 641
Kahn, Jerome, 667
Kaiser, John, 442
Kakayyi, Falakadin, 551
Kakudji, Gaetan, 637
Kalejs, Konrads, 22; 411
Kalinganire, Silas, 706
Kalla, Yusuf, 699
Kallas, Siim, 12; 13
Kallsberg, Anfinn, 91
Kalmoor, Mohammed bin Abdelaziz, 618
Kalondaya, Jean Amisi, 123
Kalpokas, Donald, 246; 247
Kalsbeek, Ella, 84; 133; 197; 413
Kalumba, Katele, 576; 578
Kalvitis, Aigars, 21; 410
Kalweo, Jackson, 442
Kamara, Osman, 506
Kambanda, Jean, 705
Kamei, Shizuka, 492
Kamela-Sowinska, Aldona, 158
Kamil, Ilkay, 396
Kamotho, Joseph, 442
Kampen, Joke van, 465
Kamu, Luagalau Levaula, 244
Kan Hung-cheung, 116
Kan, Naoto, 177
Kandel, Paul, 323
Kane, Sarah, 18
Kang Ke Ieu, 627
Kanis, Pavol, 163
Kanju, Mohammad Siddique Khan, 566
Kanku, Dominique, 636
Kanso, Assem, 371
Kansoh, Ali, 372
Kapel, Michel, 664
Kapend, Edy, 640
Kapita, Paul, 123
Kappen, F. van, 348
Kapuya, Juma, 641
Karadjodjevic, Alexandar, 405
Karadzic, Radovan, 334; 720
Karakoyunlu, Yilmaz, 418
Karalliyadda, Tissa, 320
Karam, Antoine, 664; 665
Karam, Karam, 372
Karamanlis, Costas, 400
Karami, Omar, 372
Kardahi, Jean-Louis, 372
Karenzi, Pierre-Klaver, 393
Kari, Hilda, 242
Karim, Moulana Syed Fazlul, 692
Karimov, Islam, 382; 600; 631; 761
Karimov, Madzjid, 519
Karlsson, Jan, 733
Karroubi, Mehdi, 173; 755
Kartasasmita, Syafiuddin, 701
Karubi, Kikaya Bin, 638
Karume, Amani Abeid, 641; 642
Karunaratne, Sanath, 319; 320; 321; 322
Karzai, Hamid, 749; 750
Kasa, Jozef, 405
Kasem, Watanachai, 434
Kasif, Ahmet, 396
Kasjanov, Michail, 104; 205; 284; 729
Kassem, Hissam, 186
Katayama, Toranosuke, 178; 492
Kato, Koichi, 177
Katsaw, Mosje, 366
Kaunda, Kenneth, 574; 575
Kaunda, Tilyenji, 575
Kaunda, Wezi, 574; 575
Kavindele, Enock, 575; 576; 577
Kawada, Etsuko, 177
Kawaguchi, Yoriko, 178; 492
Kayope, Valentine, 575; 576
Kazantsev, Viktor, 730
Kazjegeldin, Akezjan, 630
Keber, Dusan, 102
Kebzabo, Saleh, 447; 448; 449; 450
Kececiler, Mehmet, 419
Keen, Richard, 61
Keenja, Charles, 641
Keil, Joe, 244
Keita, Ibrahim Boubacar, 500
Kelisiano, Namoto, 246
Kellenberger, Jakob, 55
Kelly, Gerry, 17
Kemakeza, Allan, 242
Kempff, Manfredo, 106
Kendiras, Christos, 151
Kennedy, Jane, 589
Kérányi, György, 157
Kerim, Sergan, 342
Kerkakov, Rovsjan, 384
Kerkhof-Mos, Conny, 656
Kermane, Abdelwahab, 439
Kerrey, Bob, 290
Kersten, Ulrich, 717
Kertoidjojo, Sonny, 671
Kesowo, Bambang, 699
Kesri, Sitaram, 43
Ketin Vidal, Antonio, 110; 111
Kevisas, Gintautas, 23
Khadka, Khum Bahadur, 237; 759; 760
Khaksar, Mohammad, 751
Khalaf, Raed, 616
Khalifa, Hamad bin Isa al-, 291; 292; 610; 611
Khalifa, Isa bin Ali al-, 292

Khalifa, Khalifa bin Sulman al-, 612
Khalifa, M'hammed el, 63
Khalifa, Sabika bin Ibrahim al-, 611
Khalifa, Salman bin Hamad al-, 611
Khalili, Salim bin Hilal bin Ali al-, 618
Khamenei, Ali, 173; 174; 357; 380; 488; 489; 490; 608; 754; 755; 756
Khamkong Kongvongsa, 757
Khamouane Boupha, 314
Khamsay Souphanouvong, 314
Khamtay Siphandone, 313; 314; 758
Khan, Abdul Moin, 693
Khan, Amanullah, 49
Khan, Ismael, 169
Khan, Nisar Ali, 45
Khan, Riaz Muhamad, 316; 317
Khan, Tanveer Ahmed, 317
Kharrazi, Kamal, 175; 176; 755; 756
Kharrubi, Mustafa, 60; 766
Khashoggi, Mu'tasim al-Mu'taz Billah, 498
Khasru, Amir Mahmud Chowdhury, 693
Khatami, Mohammad, 88; 173; 175; 176; 180; 195; 206; 488; 489; 490; 492; 754; 755
Khatami, Reza, 173
Khatib, Abdulilah al-, 370
Khatib, Mohamed Seif, 641
Khatri, Nain Bahadur, 238
Kheir, Sa'ad, 370
Khiari, Thami, 63
Khin Maung Win, 235
Khin Nyunt, 234; 631; 632
Khobe, Maxwell, 502
Khoka, Sadeque Hossain, 693
Khoramabadi, Hassan Taheri, 489
Khorram, Ahmad, 755
Khouna, El Avia Ould Mohamed, 66; 770
Khoursheed, Salah, 616
Khudabux, M.R., 672
Khudayyir, Ahmed Hussein, 551
Khun Tun Oo, 632
Kibria, S.A.M.S., 694
Kidd, Anna, 625
Kientga, Fidèle, 496
Kiep, Walter Leisler, 269
Kieres, Leon, 158
Kigoda, Abdallah, 641
Kikwete, Jakaya Mrisho, 641
Kilby, Jack, 323
Kilei, Amasone, 246
Kilfoyle, Peter, 652
Kilman, Sato, 246
Kim Dae-jung, 183; 184; 322; 565; 570; 571
Kim Han-gill, 183
Kim Il-chol, 184
Kim Il-sung, 565
Kim Jong-il, 180; 181; 537; 565; 572
Kim Jong-kil, 570
Kim Won-gil, 570
Kim Woo-choong, 571
Kim Yong-chae, 570
Kim, Kiri, 626; 627
Kimenyi, Alexandre, 706
Kimto, Fatime, 448; 449
Kinach, Anatoli, 475
King, James L., 549
Kinnock, Neil, 325
Kintz, Pascal, 398
Kiriella, Lakshman, 320
Kirijenko, Sergej, 350
Kirkland, Lane, 114
Kiseljov, Jevgeni, 283
Kisic, Jorge, 546
Kisito, Maria, 393
Kissinger, Henry, 544
Klaaste, Dawid, 252
Klassou, Komi, 510
Klebanov, Ilja, 351; 477
Klein, David, 366
Klein, Hans Joachim, 143; 270
Klein, Ralph, 353
Kleiner, Michael, 637
Kleitman, Nathaniel, 114
Klerides, Glafcos, 142; 395
Klerk, Frederik W. de, 256; 257
Klestil, Thomas, 99; 102; 349
Klimmt, Reinhard, 11
Klingvall, Maj-Inger, 733
Kloosterman, A., 201
Klump, Andrea, 337
Klutse, Kwasi, 509
Knezevic, Gaso, 405
Knight, K.D., 360
Knight, Phil, 115
Kobalia, Loti, 150
Kodjo, Mensah Agbeyome, 510; 511
Koedelina, Ljoebov, 205
Koedrin, Alexej, 25; 161; 600; 729
Koehler, Horst, 611
Koelekejev, Zjaksybek, 231
Koelov, Felix, 233; 234
Koelov, Marcel, 233
Koenitsin, Serhi, 476
Koesjerbajev, Krymbek, 231
Koetsjma, Leonid, 95; 96; 97; 204; 205; 474; 475; 476
Koezmoek, Olexander, 97; 475
Koeznetsov, Dmitri, 416
Koffigoh, Joseph Kokou, 509; 510
Koga, Masatsugu, 459
Koh, Harold, 193; 194
Kohl, Hannelore, 459
Kohl, Helmut, 11; 143; 144; 268; 269; 396; 458; 459
Köhler, Horst, 501
Koirala, Girija Prasad, 236; 237; 239; 758; 759
Koirala, Prakash, 237
Koizumi, Junichiro, 492; 493; 494; 571; 572
Kok, Wim, 197; 200; 263; 294; 345; 530; 597; 598; 606; 677; 725
Kokkinakis, Minos, 152; 153
Kokorev, Valeri, 421
Kolaric, Aleksandra, 92
Kolelas, Bernard, 57; 59
Koli, Johnson, 242
Kollar-Kotelly, Coleen, 684
Kolone, Va'ai, 244
Komatsu, Masayuki, 514
Kombo, David, 441
Komorowski, Broneslav, 534
Komossa, Gerd-Helmut, 648
Kompass, Anders, 740
Komura, Masahiko, 178
Konaré, Alpha Oumar, 500; 501; 579
Kone, Adama, 500
Kongolo, Mwenze, 122; 638; 639
Koning, Henk, 530
Kono, Yohei, 178; 180
Kononov, Vasili, 22
Koole, Ruud, 197; 198
Koolhaas, Rem, 8
Koopmans, E., 197
Kopac, Janez, 102
Kopp, James, 399
Koptev, Joeri, 536
Korac, Zarko, 405
Korda, Alberto, 357
Kordic, Dario, 336
Korei, Achmed, 373
Korkmaz, Tulay, 732
Korman, Maxime Carlot, 246
Körner, B., 531
Kornoekov, Anatoli, 100
Koroma, Abu Aiah, 505
Koroma, F.Y., 502
Koroma, Johnny Paul, 502; 504
Koroma, Y.M., 504
Korso, Mohammed El, 56
Korthals Altes, F., 8
Korthals, Benk, 6; 84; 197; 261; 327; 346; 594; 598; 657; 674; 726
Korvinus, C., 133
Koseki, Tadao, 178
Kosgei, Henry, 442
Kosgei, Sally, 443
Koskei, James, 441
Koskotas, George, 400
Kostov, Ivan, 140; 141; 142
Kostunica, Vojislav, 92; 93; 335; 336; 344; 404; 407; 409; 410
Kotsjarjan, Robert, 138; 139; 140; 518; 519
Kouchner, Bernard, 145; 461; 525; 526
Kouyate, Lassana, 501
Kovac, Miodrag, 404
Kovac, Radomir, 336
Kovács, Béla Turi, 156
Kovaljov, Segej, 161
Kowlessar, Sasenarine, 667
Koyama, Takao, 178
Kramov, Nikolai, 758
Krapovic, Slobodan, 404; 410
Krasae Chanawong, 435
Krastins, Edmunds, 22
Kravtsjenko, Joeri, 95; 474
Kreitzberg, Peeter, 398
Kressat, Marwan, 61
Krishnamaraju, 559
Krishnamurty, Jana, 558
Kristinaitis, Kestutis, 23
Kristovskis, Girts, 21
Kroemer, Herbert, 323
Krol, Gerrit, 7; 8
Krstic, Radislav, 720
Krzaklewski, Marian, 157; 533
Kubilius, Andrius, 23
Kucan, Milan, 102
Kucuk, Irsen, 396
Kuczynski, Pedro Pablo, 545; 546
Kuftaro, Ahmed, 379
Kuhn, Fritz, 268

Kulakowski, Jan, 534
Kumaim, Abdul-Aziz al-, 297
Kumar, Nitish, 305; 559
Kumaramangalam, Rangarajan, 43
Kumaranathunga, Jeewan, 320
Kumaratunga, Chandrika Bandanaraike, 318; 319; 320; 321; 322; 633; 634; 635; 636
Kunarac, Dragoljub, 336
Künast, Renate, 144; 259; 268; 269; 270; 719
Kuokcheong, Antonio Ng, 628
Kutan, Recai, 479; 540
Kuyembeh, Peter, 506
Kvasjnin, Anatoli, 26; 284; 659; 690
Kwan, Moon Pin, 242
Kwankaso, Rabiu, 125
Kwasniewski, Aleksander, 158; 532; 533
Kyota, Kutungisa, 638
Kyrylenko, Ivan, 475

L

Laan, Loesewies van der, 70
Laar, Mart, 397; 398
Labucka, Ingrida, 21
Labus, Miroljub, 404; 407; 408; 409
Lacayo, Danilo, 425
Lachmon, Jagernath, 672; 678; 679
Laden, Osama bin, 47; 66; 168; 170; 352; 482; 556; 562; 574; 581; 582; 583; 598; 600; 601; 604; 605; 606; 607; 608; 612; 614; 616; 624; 625; 626; 648; 649; 650; 652; 654; 662; 679; 680; 682; 683; 685; 686; 687; 688; 689; 690; 691; 696; 697; 701; 719; 720; 721; 733; 744; 745; 746; 749; 750; 751; 752; 754; 755; 766; 769
Laden, Yeslam bin, 352
Lafaurie, Luisa Fernanda, 737
Lafontaine, Jean-Claude, 663
Lagos, Ricardo, 108; 109; 417; 418; 543
Lahlimi, Ahmed, 63; 767
Lahoud, Emile, 369
Lai Injaw, 181; 182
Lakatani, Sani, 239; 240
Lal, C.K., 759
Lalieux, Carine, 716
Laliotis, Costas, 151
Lalle, Tankpandja, 510
Lallemand, Roger, 72
Lam Woon-kwong, 379
Lamana, Abdoulaye, 447
Lamari, Mohamed, 54; 55; 438
Lamari, Smain, 55
Lamarr, Hedy, 115
Lamin, Mike, 505
Lampreia, Luiz Felipe, 210
Lamrabet, Ali, 768
Lamy, Pascal, 80; 81; 301; 329; 390
Landaburu, Gorka, 351
Landau, Oezi, 366
Landivar, Jorge, 106
Landry, Bernard, 353
Landuyt, Michel, 267
Landuyt, Renaat, 333; 454
Lang, Jack, 272
Langa, Castigo, 572
Langendoen, K., 133
Langfelder, Vilmos, 25
Langlois, Jacques, 523; 647
Lanjri, Nahima, 9
Lanotte, Johan Vande, 266; 331; 332; 391
Lao Mong Hay, 228
Laobele, Dangde, 448
Laore, Albert, 242
Lapli, John Ini, 242
Laraque, Ernst, 358
Larbi Dilai, Mohamed Ben, 65
Larijani, Sadeq, 489
Larkin, Celia, 464
Larracoechea, Marina de, 767
Lasad, Ben Heni, 654
Lau Shiu-kai, 117
Laurent, prins, 454; 455
Laurinkus, Mecys, 24
Lavachery, Frédéric, 584; 647
Lavaka Ata, prins Ulukalala, 245
Lavin, Joaquin, 109
Lavrov, Sergei, 61
Lawlor, Liam, 529
Lawson, Fessou, 511
Laxman, Bangaru, 306
Lazarenko, Pavlo, 96
Le Hong Anh, 437
Le Kha Phieu, 51; 436
Le Minh Huong, 437
Le Quang Liem, 437
Leahy, Patrick, 744; 746
Leaky, Richard, 443
Lebedev, Sergej, 24; 25
Lecante, André, 664
Lecaros, José Luis, 547
Lecic, Branislav, 405
Ledesma, Walter, 110; 111
Lee Boon Yang, 762
Lee Chiaw Meng, 434
Lee Hsien Loong, 762
Lee Joung-binn, 570
Lee Kuan Yew, 762
Lee Tenghui, 305; 549; 570
Lee Yock Suan, 434
Lee, Wen Ho, 364; 481; 548
Leen, Simonne, 86
Lefèvre, Pierre, 90
Lehman, Karl, 269
Leigh, Michael, 142
Leisler Kiep, Walter, 269
Lekota, Mosiuoa, 252
Lelièvre, Michel, 456; 523
Lemierre, Jean, 421
Lemine, Mohamed Vadel Ould Mohamed, 770
Lemmens, Truus, 473
Lenga, Placida, 58
Lensi, Massimo, 758
Lent, Cornelis Leonardus Josephus van, 471
Lequartier, Daniel, 62
Lernout, Jo, 10; 267
Lesanu, Ion, 468
Letta, Gianni, 403
Leuenberger, Moritz, 104; 663
Leung, Antony, 172
Levar, Milan, 92
Levens, M.E., 672
Levi Montalcini, Rita, 529
Levitskaja, Alexandra, 416
Levy, Chandra, 547
Lewin, Terence Thornton, 17; 18
Lewinsky, Monica, 112; 547; 748
Lewites, Herty, 425
Li Hongzhi, 116; 171
Li Jingfeng, Lucas, 753
Li Kuisheng, 172
Li Peng, 103; 116; 308
Li Shaomin, 231; 484
Li Wangyang, 380; 629
Libeskind, Daniël, 586
Libombo, Joël, 572
Liddell, Helen, 402
Lidon, José Maria, 731
Lieberman, Avigdor, 366
Lierde, Jean Van, 333
Liftawi, Moestafa, 374
Ligetvári, Ferenc, 156
Lijsebeth, Bart Van, 520
Lileikis, Aleksandras, 412
Liliane, prinses, 268; 455
Lim Hng Kiang, 762
Lim Swee Say, 762
Lim, David, 762
Lima Estrada, Byron, 423
Lima Oliva, Byron, 423
Lin Junyi, 568
Lina, José, 119
Lindh, Anna, 162; 409
Lingani, Hippolyte, 496
Link, Perry, 116
Linkevicius, Linas, 23
Lionginas, Jonas, 23
Lipietz, Alain, 651
Lippens, Maurice, 715
Lipponen, Paavo, 271
Lipumba, Ibrahim, 640; 641; 642
Lissade, Gary, 358
Lissouba, Pascal, 57; 58
Liu Haofeng, 558
Liu Jing, 173
Liwaya, Mohamed Abu, 499
Liwnat, Limor, 366
Liwni, Tsippi, 366
Lizarazu, Bixente, 286
Ljajic, Rasim, 404
Llamazares, Gaspar, 285
Llosa, Maria Vargas, 544
Lluch, Ernest, 286; 538
Loekasjenko, Alexander, 102; 103; 104; 205; 420; 421
Loezjkov, Joeri, 161
Loggia, Enrico la, 403
Loisy, Stephane, 62
Lombardi, Hernan, 736
Long Yontu, 753
Loodus, Tarmo, 12
Lopa, Baharudin, 312; 701; 702
Lopez de Arriortua, José Ignacio ('Super Lopez'), 417
Lopez Murphy, Ricardo, 208; 734
Lopez Portillo, José, 743
Lopez Valdes, Alfredo, 356
Lopez, Antoine, 64; 446
Lopez, Antonio, 119
Lopez, José, 422
Lopez, Marcelo, 356

Loqmanian, Hossein, 490
Lorenzetti, Oscar Vargas, 106
Lott, Trent, 363
Louani, Mahamat, 449
Lougué, Kouamé, 496
Louhichi, Hassan, 766
Louima, Abner, 482
Loulichki, Mohamed, 769
Lounes, Hamid, 438
Low Thia Khiang, 433
Lowassa, Edward, 641
Lowery, Dominee Joseph, 610
Loy, Frank, 195
Lozbenko, Leonid, 284
Lu Ii, Leota, 244
Lu Xinhua, 629
Luaba, Ntumba, 638
Lubbers, Ruud, 556; 691
Lubin, Ginette, 358
Lucin, Sime, 92
Lucinschi, Petru, 94
Ludvigsen, Svein, 658
Luhaidan, Saleh bin Mohammed al-, 623; 624
Lui, Frank, 239
Luialamo, George, 242
Lujan, Oscar Guilarte, 542
Luka, Faimalaga, 246
Luken, Charles, 289
Lukinia, Marie-Ange, 638
Lukuvi, William, 641
Lula da Silva, Luis Inácio, 213
Lumumba, Patrice, 88; 204; 268; 333; 334
Lumumba, Roland, 88
Lun Maung, 235
Lunardi, Pietro, 403
Luncheon, Roger, 667
Lundgren, Ottilie, 744
Luo, Nkandu, 575
Lupo Flores, Jose Luis, 542
Lupunga, Dawson, 575
Lykketoft, Mogens, 91; 524
Lynch, Nicolas, 545
Lytvyn, Volodymyr, 475

M

M'barki, Mohamed, 63
Ma Yunlong, 429
Maalouf, Daniel, 625
Maaoui, Slaheddine, 193
Maaouni, Hassan, 63
Maaren-van Baalen, Loeki van, 656; 726
Maas, A., 263
Mabenga, Michael, 576
MacBe, Nancy, 353
Maccarone, Roque, 734
MacDiarmid, Alan G., 323
MacDonald, Sandy, 514
Machar, Moses, 192
Machimura, Nobutaka, 178
Machinea, José Luis, 207; 208
Machungwa, Peter, 576
Mackey, Michael, 741
MacLean, Ronald, 106
Madaki, Garba Ali, 128
Madaminov, Salai ('Mohammad Salikh'), 761
Made, Joseph, 384; 385
Madeira, Francisco, 572
Madfa, Hamad Abdel-Rahman al-, 303
Mádl, Ferenc, 156
Madoka, Marsden, 442
Maelen, Dirk Van Der, 201; 455
Maertens, Michiel, 717
Maes, Nelly, 81
Maeterlinck, Maurice, 716
Magalhães, Antonio Carlos, 211
Magara, James, 441
Magazu, Bariya Ibrahim, 126
Magris, Claudio, 8
Magufuli, John, 641
Mah Bow Tan, 762
Mahachi, Moven, 123; 387
Mahadewsingh, Kries, 671
Mahajan, Pramod, 307; 311; 559
Mahamat, Limane, 448
Mahat, Ram Sharan, 237; 759
Mahathir bin Mohamad, 430; 431; 432
Mahdi, Sadeq al-, 191
Mahendra, Yusril Ihza, 312; 699
Maher, Ahmed, 498
Mahjoob, Sahban Faisel, 293
Mahmoud, Mahmoud Muhammad, 551
Mahmoudi, Al Baghdadi Ali al-, 60; 766
Mahran, Mamdouh, 499
Mahuad, Jamil, 217
Maiga, Ousame, 500
Maina, Michel, 242
Majagainya, Baladev Sharma, 237
Majaydeh, Abdel Razel al-, 368
Majeed, Ali Hassan al-, 550
Majid Giaka, Abdul, 61
Makarovs, Vladimirs, 21
Makoni, Simba, 384; 386
Maktoum, Sheikh Mohammed bin Rashid al-, 302
Mal, Mohamed Beit al-, 60
Mala'beh, Sameeh, 35
Malasjenko, Igor, 283
Maldeikis, Eugenijus, 23; 411
Maliba, Frederic Kibassa, 122
Malielegaoi, Tuilaepa Sailele, 244
Malietoa Tanumafili II, 244
Malik, Samoual, 191
Mallat, Chibli, 457
Mallon, Seamus, 463; 589
Malloth, Anton, 337; 338
Maltsev, Leonid, 421
Malupo, 245
Mamalepot, Jean-Felix, 449
Mamaloni, Solomon, 243; 244
Mamba, Mashako, 638
Mamere, Noël, 651
Mamman, Yussuf, 128
Manawi, Hossameddin el-, 188
Mancuso, Salvatore, 739
Mandacanu, Ala, 94
Mandandi, Golden, 576
Mandela, Nelson, 253; 256; 257; 702; 703
Mandelli, Franco, 278
Mandelson, Peter, 154; 306
Manen, Hans van, 8
Mangal, Rudolf, 671
Manhenje, Almerino, 572
Manilov, Valeri, 161
Mankwe, Augustin Katumba, 638
Manley, John, 355; 624
Mannan Bhuiyan, Abdul, 693
Manoli, Mihail, 468
Mans, J., 197
Mansfield, Michael, 767
Mansoor, Abdul Latif, 555
Mansouri, Mustapha, 63
Mansur, Ahsan, 567
Manuel, Trevor, 254
Manzi, Silvia, 758
Maokola-Majogo, Edgar, 641
Maouloud, Moustapha Ould, 770
Mapuri, Ramadhani, 641
Marais, Jaap, 257
Maran, Murasoli, 307
Marandi, Babulal, 39
Marcelli, Dominique, 525
Marcelli, Jean-Christophe, 525
Marcos, leider Zapatistas, 360; 361
Marcus, Jean-Pierre, 526
Margai, Charles, 505
Marica, C.P., 672
Marijnissen, Jan, 597
Mariko, Mahamane, 500
Marinescu, Simone, 159
Markevicius, Vytautas, 23
Markezinis, Spyros, 153
Markovic, Rade, 404
Maroni, Roberto, 403
Marques, Rafael, 251
Mars, Forrest Edward, 114
Marshman, Edward, 61
Marthe, Kikaya Bin, 638
Martin, Michèle, 456; 523; 584
Martin, Monique, 89
Martinez, Hugo, 422
Martinez, Juan Manrique, 217
Martinez, Mel, 113
Martinez, Patricio, 361
Martino, Antonio, 403; 723
Marulanda, Manuel, 739
Marzano, Antonio, 403; 517
Marzouki, Ahmed, 65
Marzouki, Moncef, 194
Masakhalia, Francis, 442
Masangu, Jean-Claude, 638
Masasu Nindaga, Anselme, 123; 639
Maschadov, Aslan, 350; 659; 730
Maseko, Solomon, 258
Masilingi, Wilson, 641
Masire, Ketumile, 122; 636
Masjed-Jamei, Ahmad, 173; 755
Masoud, Ahmad Shah, 169; 685; 687; 688; 751
Masri, Abu Hamza al-, 615
Massu, Jacques, 13; 56
Masudi, Ngele, 638
Mataafa, Fiame Naomi, 244
Matabel, Virginia, 572
Matanzima, George, 258
Mathiesen, Arni, 541
Mathilde, prinses, 646
Matih, Ahmadullah, 555
Matin, Abdul Chowdhury, 693
Matkovic, Gordana, 405
Matlasjov, Ivan, 415

Matori, Abdul Djalil

Matori, Abdul Djalil, 699
Matoub, Lounes, 439
Matsakis, Marios, 457
Matsjenko, Grigori, 232; 630
Matsuo, Katsutoshi, 178
Mattarella, Sergio, 194
Matteoli, Altero, 403
Matthews, Stanley, 19
Maurer, Leopold, 142; 143
Mawoko, Phillipe Kuratama, 638
Maxwell, Robert, 274
May, Richard, 336
Mayfield, Curtis, 115
Mazaheri, Tahmasb, 755
Mazreku, Bekim, 409
Mazreku, Luan, 409
Mazrouei, Rajab-Ali, 174
Mbaki, Nkondi, 638
M'bareck, Sghair Ould, 770
Mbayi, Babi, 122
Mbeki, Thabo, 56; 123; 131; 252; 253; 255; 256; 257; 501; 579
Mbuyambu, Matungulu, 638
McAskie, Carolyn, 124; 125
McClellan, Shirley, 353
McCreevy, Charlie, 464
McFadden, Daniel, 322; 323
McGuinness, Martin, 722
McKenzie, Karen, 252
McReynolds, David, 223
McVeigh, Timothy, 364; 427; 481
Meacher, Michael, 16
Mechelen, Dirk Van, 203; 266; 454
Mechelen, Frans van, 89
Meciar, Vladimir, 162; 163; 537; 538
Medelci, Mourad, 439
Medhat Bourikat, Medhat, 65
Mediane, Mohammed (alias 'Tewfik'), 54; 55
Medina, Miguel, 546
Medini, Tawfiq el-, 439; 440
Megawar, Rawis Abdullah, 296
Megawati, Sukarnoputri, 311; 562; 563; 564; 698; 699; 700; 701
Meghji, Zakia, 641
Megrahi, Abdel Basset al-, 60; 61; 444; 766; 767
Mehdi, Hussein, 616
Mehparvar, Rasoul, 754
Mehta, Dewang, 311
Meier, Ludwig, 110
Meijering, N., 5
Meister, Erwin, 60
Mel, Ronnie De, 320; 634
Melkert, Ad, 530; 597; 726
Mellano, Bruno, 758
Melnytsjenko, Mykola, 95
Memene, Seyi, 510
Menagarsjvili, Irakly, 150
Menard, Henri Claude, 358
Mendis, Wijayapala, 320
Menem, Carlos, 199; 207; 208; 209; 736; 737
Menem, Eduardo, 737
Menezzi, Carlos Alberto de, 210
Menuhin, Yehudi, 18
Meral, Bayram, 418
Mercuur, Ernst, 675; 676
Meredov, Rasjid, 764
Merhej, Beshara, 372
Meri, Souad Srour el-, 584; 585
Meridor, Dan, 612
Merisier, Georges, 358
Merkel, Angela, 268
Merkelbach, Gaston, 202
Merlo, Enrique Gorriaran, 209
Mero, Mohammed Mustafa, 378; 553
Mertlik, Ravel, 539
Merzog, Mohamed Salem Ould, 66
Mesa, Zoraida, 250
Mesfin, Seyoum, 192
Meshal, Khaled, 370; 620
Mesic, Stipe, 92; 93
Mesnaoui, Mohamed, 769
Meyer, Hans, 105
Meyer, Horst, 337
Meyer, Michel, 298
Michael, ex-koning, 535
Michalkov, Sergej, 25; 205
Michaux, Claude, 333
Michel, Louis, 10; 80; 124; 202; 329; 330; 332; 391; 394; 454; 457; 581
Michel, Mbailemal, 447
Michnik, Adam, 8
Midaoui, Ahmed, 63; 66; 445; 447; 769
Migas, Jozef, 537
Migiro, Asha-Rose, 641
Mihajlovic, Dusan, 405
Mihaloliakos, Vasilis, 152
Mijnals, C., 675
Mikati, Najib, 372
Mikkawi, Majdi, 375
Miklos, Ivan, 537; 538
Milburn, Alan, 155; 402
Milenkovic, Jelena, 406
Miller, Aleksej, 350; 416; 658
Miller, Lester, 533
Milo, Roni, 612
Milongo, André, 58
Milosavljevic, Slobodan, 405
Milosevic, Marija, 406
Milosevic, Slobodan, 80; 92; 93; 141; 404; 405; 406; 407; 408; 409; 415; 655; 725
Milovanovic, Dragan, 405
Milovanovic, Vojislav, 405
Mineta, Norman, 113
Miquilena, Luis, 222
Miranda, Joao Bernardo De, 248
Mirani, Fadil, 551
Miroglu, Salih, 396
Mironov, Oleg, 161
Mirza, Shaukat, 566
Misago, Augustin, 705
Mitchell, George J., 367; 368; 371; 375; 612; 619
Mitchison, Naomi, 17
Mitjoekov, Ihor, 475
Mitrea, Miron Tudor, 159
Mittee, Ledum, 127
Mitterrand, Danielle, 771
Mitterrand, Jean-Christophe, 144
Miyanda, Samuel, 575
Miyazawa, Kiichi, 178
Mkaima, Miguel, 572
Mkapa, Benjamin William, 640; 641; 642
Mladek, Jan, 539
Mladic, Ratko, 720
Mlambo-Ngcuka, Phumzile, 253; 254
Moaada, Mohamed, 451
Moalimi, Abul-Malik, 297
Mocumbi, Pascoal, 572; 573; 574
Moeakalov, Mansur, 763
Moebarak, Mohamed Hosni, 32; 80; 187; 188; 192; 378; 498
Moechidov, Abdoerachim, 763
Moeller, A.P., 457
Moeller, Heinz, 218; 219
Moeralijev, Amangeldy, 233
Moerman, Jean-Paul, 86
Moestadja, Soewarto, 671
Moffat, Tom, 463
Moghalu, Kingsley, 705
Mohajerani, Ataollah, 173
Mohamed, Khalfan Khamis, 482; 685
Mohammed VI, koning, 63; 64; 66; 767; 768; 771
Mohammed, Hussein Maalim, 442
Mohammed, prins (bin Faisal bin Abdul-Aziz), 688
Mohsen, Salaheddin, 189
Moi, Daniel Arap, 441; 442; 443
Moin, Mostafa, 755
Moise, Kette Nodji, 448; 450
Molotlegi II, Lebone Mollwane Boikanyo, koning, 257
Moltenskoj, Vladimir, 478
Molulana, Alavi, 320
Momoh, Joseph, 503
Moneta, Raul, 209
Monkevicius, Algirdas, 23
Monsieur, Jacques, 88
Montaigner, Luc, 445
Montazeri, Ahmad, 491
Montazeri, Hossein Ali, 491
Montazeri, Saeed, 491
Montebourg, Arnaud, 338; 399
Monteiro, Hélder, 572
Montemayor, Leonardo, 119
Montenegro, Guadelupe, 424; 425
Montero, Germaine, 148
Montesinos, Vladimiro, 110; 111; 544; 545; 546; 547
Montgomery, William, 410
Monti, Mario, 77; 711
Montiel, Rodolfo, 362; 743
Montigny, Nicolas, 587
Montillot, Florent, 460
Montoro, Cristobal, 287; 661
Montoya, Mario, 738
Moore, William, 360
Morales, Araceli, 216
Morales, Evo, 107
Morales, Juan Antonio, 542
Moratti, Letizia, 403
Moreels, Reginald, 10
Morei, Ion, 468
Morelli, Anne, 523
Moreno Maya, Teresa, 287
Morgado, Carlos, 572
Mori, Yoshirô, 42; 48; 177; 178; 179; 180; 207; 492; 493; 494
Moriarty, Michael, 463
Moriyama, Mayumi, 492

Morjane, Kamel, 123; 637
Morlet, Pierre, 717
Morogo, William, 442
Moroz, Olexander, 95; 475
Morris, Estelle, 402
Mortelmans, Jan, 86
Moscoso, Mireya, 219; 220
Moscovici, Pierre, 145
Mosharraf, Khondakar Hossain, 693
Moskalenko, Vitali, 475
Moszkowicz, A., 657; 675
Motaleb, Samir Abdul, 687
Motamedi, Ahmad, 173; 755
Mothabe, Paul, 255
Motzfeldt, Jonathan, 91
Mouden, Abdelhamid El, 520
Moudud, Ahmed, 693
Mouffok, Hamid, 53
Moulan, Chehade el-, 639
Moumni, Khalil El-, 344; 345
Mourik, M., 84; 200
Mousavi-Lari, Abdolvahed, 174; 490; 755
Mousavi-Nejad, Issa, 490
Moussa, Abderahmane, 448; 449
Moussa, Amr, 498; 606
Moussa, Michel, 372
Moussa, Moctar, 448; 449
Moussaoui, Ahmed, 63
Moustapha, Kane, 770
Moustaphe, Isselmou Ould Sid'el, 66; 770
Moyo, Nkosana, 386
Mpaka, Bony, 637
Mpamba, David, 575
Mpoyo, Pierre Victor, 122; 637
Mramba, Basil, 641; 642
Mrdakovic, Slavisa, 408
Mrema, Augustine Lyatonga, 640
Msika, Joseph, 385
Muammari, Malik bin Suleiman al-, 618
Mucyo, Jean de Dieu, 705; 707
Mudavadi, Musalia, 442
Mueller, Robert, 609
Mufti, Mehbooba, 307
Mugabe, Robert, 254; 384; 385; 386; 387
Mugica, José Javier, 479
Muizz, Abdul, 687
Mujaheed, Ali Ahsan Mohammad, 693
Mukangango, Consolata (Zuster Gertrude), 86; 393
Mul, Erick De, 554
Muligande, Charles, 706
Mullah, Luluwa al-, 298
Muller, Herbert, 106
Müller, Kerstin, 144
Müller, Manfred, 98
Müller, Philipp, 104
Müller, Werner, 649
Mulumba, Badimanyi Dilembu, 122
Mumba, Florence, 336
Mumba, Levison, 576
Mumcu, Erkan, 540
Mumengi, Didier, 123
Munawar, Said Agil, 699
Mundell, Robert, 323
Mungai, Joseph, 641
Munibari, Abdul Nasser al-, 297
Munj, Munawar Hussain, 568
Munshi, Aziz A., 44
Murad, Abdel Rahim, 372
Murai, Jin, 492
Murakami, Masakuni, 178
Murdoch, Rupert, 283
Murphy, Colm, 654
Murphy, Paul, 402
Murr, Elias al-, 372
Musalem, Hassan Mohammed Hassan, 375; 376
Museveni, Yoweri, 124; 707
Musharraf, Pervez, 43; 44; 45; 46; 47; 48; 49; 232; 315; 316; 317; 318; 556; 561; 562; 566; 567; 568; 605; 606; 607; 632; 687; 691; 749; 750
Mushrif, Ahmad Massoud, 615
Musrati, Mohamed Ali al-, 766
Mustafa, Abu Ali, 622
Mustapha, Hamza Al-, 130
Musyoka, Kalonzo, 442
Muttaqi, Mir Khan, 169
Muttawakil, Wakil Ahmad, 301; 317; 554; 555; 556; 690
Muzicant, Ariel, 348
Mwaanga, Vernon, 576; 577
Mwanawasa, Levy, 577
Mwandosya, Mark, 641
Mwapachu, Bakari, 641
Mwape, Joaquim, 576
Mwila, Ben, 575
Myjer, E., 263
Mynbajevc, Saoeat, 629

N

Nabare, Bernard, 496
Nabavi, Behzad, 490
Nabi, Aftab, 566
Nabolz-Heidegger, Lili, 332
Nadir, Manzoor, 668; 669
Nadjo, Abdelkerim, 448; 449
Naesa, Aktham, 377
Nafie, Ibrahim, 499
Nagel, Jan, 656
Naglis, Janis, 21
Nagu, Mary, 641
Nahas, Saeb, 553
Nahayan, Zaid bin Sultan al-, 303
Naini, Waldi, 671
Naipaul, VS., 309
Naji, Sidi Mokhtar Ould, 66
Najib, Zerouali, 63
Najjar, Mohamed Raouf, 193
Nakagawa, Hidenao, 177
Nakao, Eiichi, 177
Nakatani, 492
Namangani, Juma, 761
Namuyamba, Bates, 575; 576
Nanga, Mawapanga Mwana, 123; 637
Nani, Mohamed Ould, 66; 770
Napoleon, keizer, 398
Nasher, Abdullah Abdul-Wali, 296
Nasim, Mohmmad, 694
Nasri, Juma bin Hamad al, 618
Nasrullah Khan, Nawabzada, 46
Nasser, Hanna, 36
Nassiakos, Fotis, 527
Nassir Taib, Sharrif, 442
Nastase, Adrian, 159; 160; 535
Nathan, Andrew, 116
Natsios, Andrew, 509
Natta, Alessandro, 342
Nau, Hermann, 358
Naumann, Michael, 11
Navarro, Emilio, 110
Navarro, Wilfredo, 425
Nayef, prins (bin Abdul-Aziz), 301; 624; 625
Nayyouf, Nizar, 377
Nazarbajev, Noersoeltan, 231; 232; 629; 630
Nazarov, Goerbannazar, 384
Nazdratenko, Jevgeni, 161
Ndadayé, Melchior, 703
Ndambuki, Gideon, 442
Ndayirukiye, Cyrille, 703
Ndindabahizi, Emmanuel, 705
Ndjoku, Mira, 638
Ndzima, John, 255
Nelson, Patricia, 353
Nemtsov, Boris, 349
Nendaka-Bika, Victor, 268
Nene, Zakhele ('Zakes'), 258
Nenova, Nassya, 445
Nepal, Madhav Kumar, 236
Nestorovic, Ljiljana, 406
Netanjahoe, Benjamin, 29; 32; 33
Netelenbos, Tineke, 84; 261; 346; 414; 531; 595; 725; 726
Neves, Aecio, 210
Neyts, Annemie, 9; 334; 454
Nezzar, Khaled, 765
Ngala, Noah Katana, 442; 444
Ngele, Victor, 243
Ngeny, Kipngeno Arap, 442
Nguenha, Alcido, 572
Ngutu, Joseph, 442
Nguyen Khoa Diem, 437
Nguyen Minh Triet, 437
Nguyen Phu Trong, 437
Nguyen Tan Dung, 437
Nguyen Thi Hiep, 52
Nguyen Van An, 437
Ng'Wandu, Pius, 641
Ngwilizi, Hassan, 641
Nhlanhla, Joe, 253
Niaz, Mohamad Shafi, 44
Nica, Dan, 159
Nicolas, Jean, 584; 647
Nidal, Abu, 61
Niederer, J., 6
Nielson, Poul, 328; 329; 639
Nieuwenhoven, Jeltje van, 412
Nifon, aartsbisschop, 160
Niimi, Reiko, 212
Nijazov, Saparmoerat, 103; 205; 384; 764; 765
Nimalaranjan, Mailvaganam, 319; 320
Nimeiri, Jaafar Mohamed, 191
Nimetz, Matthew, 344
Ninkovic, Djordje, 408
Nissala, Laoukissam, 448
Nivel, Daniel, 338
Nixon, Richard, 108
Niyonteze, Fulgence, 704
Nkhoma, Francis, 575
Noah, Mokhtar, 188

Nobel, R., 709
Noboa, Gustavo, 217; 218; 219; 223
Noev, Boiko, 141
Nográdi, László, 156
Nokta, Harripersaud, 667
Noman, Abdullah Al, 693
Nonaka, Hiromu, 177
Nong Duc Manh, 436; 437; 758
Noonan, Michael, 463
Noor, Ezam Mohd, 432
Nori, Andrew, 241; 242
Norman, Victor Danielsen, 658
Norodom Sihanouk, koning, 229; 627
Norodom Sirivudh, prins, 626
North, Michael, 712
Northfleet, Ellen Gracie, 210
Norton, Gale, 113
Nour, Ayman, 185
Nourbakshi, Mohsen, 755
Nouri, Mahamat, 448; 449
Novakovic, Goran, 405
Noval, Liborio, 358
Novo, Guillermo, 220
Ntagazwa, Arcado, 641
Ntarutimana, 703
Ntezimana, Vincent, 393
Ntimama, William Ole, 442
Ntiruhungwa, Jean de Dieu, 706
Ntuyahaga, Bernard, 394
Nukaga, Fukushiro, 178
Numbi, Denis Kalume, 638
Nunes Ferreira, Aloysio, 212
Nur, Abdalla Safi al-, 191
Nuwa Wea, Jacob, 699
Nyachae, Simeon, 441
Nyagah, Joseph, 442
Nyangu, Bothwell, 576
Nyarugabo, 123
Nyenze, Francis, 442; 443
Nzo, Alfred Baphethuxolo, 256; 257
Nzuzi, Vincent, 637

O

O'Cuiv, Eamon, 463
O'Donnell, Liz, 464
O'Hagan, Martin, 589
O'Keeffe, Ned, 463
O'Neill, Paul, 113; 458; 745
Obaid, Thoraya Ahmed, 301; 302
Obasanjo, Olusegun, 125; 127; 128; 129; 130; 131; 501; 579
Obeid, Atef, 378; 509
Obradovic, Vuk, 405; 406
Obuchi, Keizo, 178; 493
Obure, Chris, 442
Öcalan, Abdullah, 151; 378; 480; 540; 602
Ochoa y Placido, Digna, 742; 743
Odeh, Allan Bani, 375
Odeh, Mohamed Sadeek, 685
Odinga, Raila, 441; 442
Odling-Smee, John, 468
Oedoegov, Movladi, 206; 537
Oestinov, Joeri, 25
Oeta, David, 242
Oetembajev, Jerzjan, 231
Ofir, Gabi, 366
Ogata, Sadako, 50; 51
Ogi, Adolf, 104; 105
Ogi, Chikage, 178; 492
Ogilvy, David, 19
Ogohi, Ibrahim, 126
Oh Jang-seop, 570
Ohana, Asjer, 366
Ojha, Siddha Raj, 237
Okadigbo, Chuba, 128
Okemo, Chrisanthus, 442; 443
Okitundu, Léonard She, 123; 636; 637; 638; 639
Okka, Khalid, 621
Oksuz, Enis, 480
Olejnik, Kamil, 164
Olenghankoy, Joseph, 638
Olexandrov, Ihor, 474
Oliveira Martins, Guilherme Waldemar Pereira d', 477
Olivera, Fernando, 545
Olmert, Ehoed, 366
Olympio, Gilchrist, 509; 510; 511
Olympio, Henry Octavianus, 510
Omar, Abdul Aziz, 696
Omar, Ibrahim Ahmed, 191
Omar, Mohammad ('Mullah Omar'), 63; 169; 170; 171; 555; 556; 606; 687; 689; 690; 691; 749; 750
Omar, Mohammad Adam, 297; 615
Omi, Koji, 492
Onal, Recep, 165
Ondarza, Franz, 108
Onde, Willem, 120
Ongeri, Sam, 442; 443
Onisoru, Gheorghe, 159
Onusumba, Adolphe, 123; 636
Oomen-Ruijten, Ria, 712
Oosting, M., 197; 262
Opande, Daniel, 506
Opio, Alfred, 640
Oppenheimer, Harry Frederick, 257; 258
Oputa, Chukwudifu, 130
Orantes, Mario, 423
Orbán, Viktor, 156; 157
Oreja, Jaime Mayor, 286
Oreja, Justo, 417
Oreja, Marcelino, 97
Orengo, James, 441
Ornelas, Waldeck, 211
Orofino, Giuseppe, 277
Orrego, Claudio, 109
Ortega, Daniel, 62; 424; 425
Ortega, Luis, 110; 111
Ortiz, Fransisco, 740
Osman, Abdi, 627
Osman, Shamim, 692
Osmanagaoglu, Osman, 540
Ossetoumba, Lekoundzou Itihi, 57
Ostadi, Reza, 489
Ostapciuc, Eugenia, 468
Otegi, Arnaldo, 286; 351
Othily, Georges, 664
Othman, Abdul Hamid, 430
Othman, Abdul-Rahman Mohammad Ali, 297
Oti, Patteson, 242
Ouadah, Hocine, 765
Ouaido, Nassour Guelenouksia, 447
Oudom Khattigna, 315
Ouédraogo, Gilbert, 496
Ouédraogo, Kadré Désiré, 496; 497
Ouédraogo, Mahamoudou, 496
Ouédraogo, Ram, 496
Oulalou, Fathallah, 63; 66
Ousland, Boerge, 473
Ousseyni, Rhissa Ag Al, 501
Ouyahia, Ahmed, 55
Oviedo, Fransisco, 220
Owhali, Mohamed Rasheed Daoud Al-', 482; 624; 685
Oz, Amos, 621

P

Pacuraru, Ion, 468
Padron, Bernardo Arevalo, 356
Pahimi Padacke, Albert, 449
Paige, Rod, 113
Paihama, Kundi, 251
Pais, Abraham, 472
Paisly, Ian, 722
Pak Din, 432
Pak, Zinovy, 730
Paksas, Rolandas, 23; 411
Palacio, Loyola de, 271; 709
Palme, Olaf, 662
Panachov, Mazachir, 139
Panday, G. Gangaram, 672
Panday, Ramon, 671
Pangalos, Theodoros, 151
Paniagua, Valentin, 110; 111; 545
Panou, Koffi, 510
Pant, Krishan Chander, 308
Papandoniou, Yannos, 652
Papandreou, Andreas, 400
Papandreou, George, 152; 720
Parales, John Jairo ('Commandant Alonso'), 223
Paras, kroonprins, 759
Pardis, Reza, 491
Paredes, Orlando, 362
Park Jae-kyu, 184
Park Jie-won, 183
Parnoja, Mihkel, 13; 398
Parrish, Steven, 539
Parsaii, Mozhgan, 756
Parvanov, Georgi, 141
Parveen, Zahida, 316
Parys, Tony van, 716
Pas, Herman, 86
Pascu, Ioan Mircea, 159
Passaris, Costas, 528
Pastrana, Andres, 213; 215; 216; 217; 223; 737; 738; 739; 740
Pasuk Pongpaichitm, 50
Pathirana, Richard, 320; 634
Patijn, Michiel, 72
Patrao, Luis, 281
Patroesjev, Nikolaj, 24
Patron, Patricio, 362
Patten, Chris, 80; 402; 517; 565; 581; 740
Patterson, Percival, 360; 670
Patwa, Sundarlal, 38; 39
Paul, Allen, 242; 243
Paul, Christian, 665
Paul, Guy, 358
Pauluskas, Arturas, 23

Paunga, Massaso, 245
Pavarotti, Luciano, 655
Pavkovic, Nebosja, 404
Payimi, Kalzeube, 449
Pedram, Mohammad Reza, 491; 492
Peeters, Leo, 202
Peirat, Yves, 145
Peiris, G.L., 320; 321
Pen, Jean-Marie Le, 147; 663
Pena, Claudio Mansilla, 542
Pena, Roberto, 218
Peper, Bram, 6; 346
Pera, Marcello, 341
Peres, Sjimon, 30; 32; 35; 365; 366; 369; 371; 374; 458; 612; 613; 620
Peretti, Jean-Jacques de, 664
Perez de Cuellar, Javier, 110
Perez, Cesar, 221
Perez, Hernani, 119
Perez, Rafael, 358
Perez, Vincent, 485
Perkins, Desmond, 330
Perle, Richard, 427
Perrin, Luc, 445
Perry, Rick, 27
Persaud, Reepu Daman, 667
Persson, Göran, 71; 288; 325; 351; 389; 390; 565; 662; 733
Pesic, Dragisa, 404
Pesjkov, Maxim, 660
Peterle, Lojze, 101
Petersen, Jan, 658
Petersen, Niels Helveg, 91
Petersone, Karina, 21
Petrin, Tea, 102
Petritsch, Wolfgang, 334
Pettersson, Christer, 662
Peyrard, Michel, 691
Peyrefitte, Roger, 149
Peyron, David, 651
Pezeshkian, Masoud, 755
Pham Minh Man, 51
Pham Quang Nghi, 437
Pham The Duyet, 436
Pham Tri Lanh, 290
Pham Van Tho, 436
Pham Van Tra, 437
Phan Dien, 437
Phan Van Khai, 51; 437
Phandouangchit Vongsa, 314; 757
Philip, Danny, 242
Phimmasone Leuangkhamma, 314
Phinera, Stéphan, 664
Phonemek Daraloy, 314
Phoumi Thipphavone, 314
Pican, Pierre, 587
Piccoli, Michel, 149
Pieper, Roel, 10; 88
Pierre, Julien, 584
Pierre, Pierre Richard, 358
Pierre, Webster, 358
Pieters, Danny, 331
Pietro, Antonio di, 70
Pilip, Ivan, 356
Pillai, Thakazhi Sivasankara, 309
Pina Moura, Joaquim, 282; 477
Pindard, Maurice, 664; 665
Pinhas, Cohen, 66
Pinheiro, Paulo Sergio, 632
Pinochet, Augusto, 108; 109; 417; 543; 544
Pinochet, Marco Antonio, 544
Pinto, Wigberto Rivero, 107; 542
Pinxten, Karel, 645
Pique, Josep, 287; 417; 479; 538; 601; 661; 731
Pirzada, Sharifuddin, 44
Pisanu, Giuseppe, 403
Pisarn Akaraseranee, 757
Pitak Intravitayanant, 435
Pitic, Goran, 405
Pittner, Ladislav, 537; 538
Planas, José Alberto, 220
Playfair, E., 675
Plaza Pallares, Galo, 217
Pljoestjsj, Ivan, 475
Ploeg, Rik van de, 726
Poel-Welkenhuysen, Marilou Vanden, 86
Poetin, Vladimir, 22; 25; 26; 43; 96; 99; 100; 138; 140; 161; 162; 184; 204; 205; 206; 207; 232; 283; 284; 349; 350; 351; 411; 415; 416; 417; 428; 430; 437; 466; 476; 477; 478; 536; 537; 565; 586; 599; 600; 601; 607; 649; 658; 659; 660; 691; 697; 709; 729; 730; 748; 750
Poignet, Augustin, 58
Poiré, Alain, 147
Pola, Federico, 422
Polak, J.M., 198; 261
Polspoel, Gui, 715
Pongpol Adireksarn, 435
Pongthep Thepkanchana, 435
Ponnambalam, Mamanithar Kumar, 635
Ponte, Carla Del, 406; 705
Pope, Edmond, 25; 26
Popescu, Dan Ioan, 159
Popov, Bozjidar, 141
Portillo, Alfonso, 422; 423
Portillo, Michael, 402
Pos, Hugo, 677; 678
Posada Carriles, Luis, 220
Posadas Ocampo, Juan Jesus, 362
Posen, Willy, 246
Pou, Pedro, 209; 734
Poudel, Ram Chandra, 237
Powell, Anthony Dymoke, 19
Powell, Colin, 113; 180; 305; 343; 366; 368; 371; 484; 548; 565; 581; 605; 607; 610; 690; 697; 745
Pozarnovs, Andrejs, 21
Prabhakaran, Velupillai, 318
Prakosa, Muhammad, 699
Pravdic, Aleksandar, 405
Prce, Miroslav, 334; 335
Pre, Sinfeitcheou, 510
Prekshya, prinses, 760
Premajayantha, Susil, 320
Prescott, John, 16; 402
Presecnik, Jakob, 102
Prestigiacomo, Stefania, 403
Pretel, Eduardo, 110
Pretorius, Willem, 253
Pretty, Brian, 653
Pretty, Diane, 653; 722
Préval, René, 358
Pridiyathorn Devakula, 435
Prince, Vinnie, 427
Principi, Anthony, 113
Pristavkin, Anatoli, 478
Privert, Jocelerme, 358
Prlic, Jadranko, 335; 336
Prodi, Romano, 69; 70; 72; 97; 325; 330; 390; 410; 440; 453; 648; 710; 728
Profeta, Salavatore, 277
Pronk, Jan, 7; 195; 290; 363; 414; 579; 596; 678; 725
Provenzano, Bernardo, 277; 724
Prueher, Joseph, 305
Puapua, Tomasi, 246
Pujeh, Momoh, 505
Purachai Piemsomboon, 435
Purnomo Yusgiantoro, 699
Puwak, Hildergard Carola, 159

Q

Qaboos,sultan bin Said, 618; 619
Qadir, Haji Abdul, 752
Qadiri, Mohammad Hassan, 489
Qadri, Farrukh Ali, 45
Qadri, Saleem, 566
Qalibaf, Mohammad Baqer, 754
Qandil, Mahmoud, 187
Qaradawi, Youssef al-, 302
Qatabi, Mohammed bin Ali al-, 618
Qatada, Abu, 721
Qin Guangguang, 484
Qirbi, Abubakr al-, 297
Qubaissi, Ahmed al, 302
Qubati, Abdo Ali, 297
Queyranne, Jean-Jacques, 664
Quickenborne, Vincent Van, 521; 717
Quijandria, Alvaro, 545
Quijandria, Jaime, 545
Quiles, Paul, 146
Quiroga, Jorge, 542
Quispe, Felipe, 106; 223

R

Raad, Khaled, 377
Rabbani, Burhanuddin, 685; 691; 751
Rabbani, Mohammad, 556
Rabbe, Luis, 423
Rabbo, Jasser Abed, 374; 621
Rabii, Abdessadek, 63
Rabin, Jitschak, 33
Rabin, Lea, 33
Rabuka, Sitiveni, 241
Racan, Ivica, 92
Rachimov, Abdoerachim, 763
Rachmonov, Imomali, 383; 763
Racicot, Marc, 223
Radhakishun, Pretaap, 671; 678
Radisic, Svetozar, 408
Radisic, Zivko, 336
Radojevic, Velimir, 404
Raes, Roeland, 136
Rafique, Malik Mohammed, 48
Rafsanjani, Akbar Hashemi, 394; 755
Ragheb, Ali Abu al-, 295; 370
Raghoebarsing, K., 672; 676
Rahman, Ahmed Omar Abdel, 752
Rahman, Latifur, 692; 695; 696
Rahman, Mohammed Abdul, 621

Rainys, Gediminas, 411
Rais, Amien, 563; 564
Rais, Hishamuddin, 432
Rajapakse, Mahinda, 320; 634
Rajel, Shagh Ould, 66
Rajkumar, Raghavendra, 39
Rajoy, Mariano, 660; 731
Rakha, Alla, 310
Ramadan, Taha Yassin, 195; 295; 378; 550
Ramdhanie, H., 677
Ramirez, Luis Fernado, 217; 737
Ramon, Pedro, 220
Ramos-Horta, José, 495
Rampal, Jean-Pierre, 148
Ramqvist, Lars, 288
Ramsammy, Leslie, 667
Rana, Devyani, 759
Ranatunga, Reggie, 320
Rangel, José Vicente, 222
Rania, koningin, 617
Rantissi, Abdel Aziz al-, 619
Rao, P.V. Narasimha, 38; 43
Rashdi, Hamad bin Mohammed al-, 618
Rasmussen, Poul Nyrup, 91
Ratay, Atif, 354
Rato, Rodrigo, 661
Ratsabi, Shlomo, 370
Ratwatte, Anuruddha, 320; 634
Rau, Johannes, 586
Ravelles, Yvonne, 671
Ravinet, Jaime, 109
Ravutia, Albert, 246
Rawahi, Ahmad bin Khalfan bin Mohammad al-, 618
Rawal, Tilak, 759
Raweh, Abdul-Wahhab, 297
Rawlings, Jerry, 60
Ray, Robert, 112
Ray, Satyajit, 309
Raynsford, Nick, 176
Razali Ismail, 234; 314; 631; 632
Razzak, Abdur, 694
Reategui, Javier, 545
Reddy, Nick, 464
Reding, Viviane, 77
Redjosentono, Saimin, 671
Reed, Oliver, 18
Reemtsma, Jan Philip, 270
Reginald, Stanley, 246
Rehman, Atta ur-, 43; 46
Rehman, Indrani, 308; 309
Rehman, Saifur, 44
Rehnquist, William, 112
Reid, John, 402; 403; 528; 589
Remkes, Johan, 133
Reppas, Dimitris, 151; 461; 652
Repse, Einars, 21
Retzlaff, Misa Telefoni, 244
Reuter, Vic, 93
Revenco, Valerian, 468
Rewhani, Abdul-Wahab al-, 297
Reybrouck, David van, 716
Reyes Villa, Erick, 106
Reyes Villa, Manfred, 106
Reyes, Franscisco, 423
Reyes, Gilberto, 738
Reynders, Didier, 137; 138; 333; 454; 583
Reynolds, Robert, 356
Reza, Luis, 743
Rhys-Jones, prinses Sophie, 273
Rice, Condoleezza, 478; 479; 537; 660; 680; 683; 749
Rice, Susan, 193
Rich, Denise, 167
Rich, Marc, 167
Richard, Alain, 146; 408; 650
Richardson, Bill, 114
Ridge, Tom, 607; 683; 731; 744
Ridley, Yvonne, 691
Riess-Passer, Susanne, 98; 348; 728
Riester, Walter, 12; 144
Rihter, Andreja, 102
Riina, Toto, 277; 724
Rij, Marnix van, 598; 599; 656
Rijckevorsel, Jan-Cees van, 197
Rim Kyong-suk, 180
Ringera, Aaron, 443
Ringholm, Bosse, 288
Rini, Snyder, 242
Rios Montt, Efrain, 423
Rios, Ivan, 737
Ritchie, Ian, 463
Riveros, Omar, 278
Riwlin, Re'oeween, 366
Rizajev, Abat, 384
Rjoub, Jibreel al-, 34
Robertson, George, 79; 140; 162; 164; 224; 278; 280; 408; 583; 606; 730
Robinson, Geoffrey, 154
Robinson, Mary, 33; 172; 173; 690
Rocha de Cunto, Ariel, 210
Rock, Allan, 354
Roco, Paul, 119
Rodley, Nigel, 363
Rodrigues Martinez, Vicente Marcelino, 357
Rodrigues, Amalia, 282
Rodrigues, Carolyn, 667
Rodriguez Giavarini, Adalberto, 210
Rodriguez Zapatero, José Luis, 286
Rodriguez, Ali, 222
Rodriguez, Gilberto, 222
Rodriguez, Walter Nunez, 542
Rodriquez, Jorge, 543
Roed-Larsen, Terje, 378
Roemjantsev, Alexander, 206
Roesjajlo, Vladimir, 205
Rogge, Jacques, 578
Rohee, Clement, 667; 670; 676
Rohovy, Vasyl, 95; 475
Rolim, Marcos, 213
Roman, Petre, 535
Romay, Orlando Rodriguez, 356
Rombouts, A.G.J.M., 5; 261
Romein, Rob, 473
Rompuy, Herman Van, 332
Romulo, Alberto, 119; 485
Romulo, Ricardo, 118
Rop, Anton, 102
Roque, Felipe Perez, 357
Roschacher, Valentin, 662; 663
Rosenmöller, Paul, 597
Roshan, Hrithik, 239
Rospigliosi, Fernando, 545; 546
Ross, Dennis, 31
Rossi, Jean-Michel, 525; 587
Roth, Claudia, 268; 718
Roth, Jean-Pierre, 105
Roth, Kenneth, 382
Roumi, Majda, 499
Rowass, Abdulaziz bin Mohammad al-, 618
Roxas, Manuel, 118; 119
Roy, Arundhati, 41
Rúa, Fernando de la, 199; 207; 208; 209; 734; 735; 736
Rúa, Jorge de la, 207
Rubino, Frank, 767
Rubio, Marcial, 110
Ruckauf, Carlos, 735
Rudman, Warren B., 367
Ruers, Bob, 412
Ruggiero, Renato, 403
Ruggiu, Georges, 704; 705
Rugova, Ibrahim, 343; 409
Ruini, Camillo, 275
Ruiz, José Arizcurent, 15
Ruiz, Mario Serrate, 542
Rukundo, Emmanuel, 705
Rumsfeld, Donald, 113; 224; 225; 291; 299; 305; 365; 427; 537; 553; 605; 606; 610; 679; 687; 689; 690; 745; 751
Runcie, Robert Alexander Kennedy, 20
Rupel, Dimitrij, 102
Rupf, Wolfgang, 719
Rupo, Elio Di, 646
Rürup, Bert, 524
Rus, Ioan, 159
Rushdie, Salman, 176; 492
Rusnok, Jiri, 539
Russel, R. W. van, 672
Rutelli, Francesco, 341
Ruther, Guido, 733
Ruto, Isaac, 442
Rutten, C.G.J., 523
Rwaka, Theobald, 706
Ryan, Richard, 250

S

Saad, Fouad al-, 372
Saadawi, Nawal el-, 499; 500
Saadi, Salim, 439
Saaf, Abdallah, 63
Sabah, Jaber al-Hamad al-, 298
Sabah, Mohammad al-Salem al-, 299
Sabah, Saad al-Abdulla al-, 298
Sabah, Saad al-Ahmad al-, 298
Sabah, Salem Sabah al-Salem al-, 298
Sabah, Saud Nasser al-, 297
Sabala, Wilma, 152
Sabarno, Hari, 699
Sabirin, Sjahril, 121
Sablan, Benigno, 241
Sabli, Rakawi, 696
Sabo, Ibrahim, 130
Sabri Ahmed, Naji, (zie ook Hadithi) 293, 551
Sachan, Ivan, 475
Sadik, Nafis, 302
Sadouqi, Mohamma Ali, 755
Safajev, Sodyq, 761

Safari, Latif, 491
Safonov, Anatoli, 660
Safouk, Khalil al-, 377
Safwan, Hind al-, 298
Sahabi, Ezzatollah, 491
Sahaf, Mohammed Saeed al-, 293
Sahagun, Martha, 740; 741
Sahbani, Ismail, 451
Sahibzada, Imtiaz Ahmad, 44
Saifur, M. Rahman, 693
Sainovic, Nikola, 406; 407
Saito, Toshitsugu, 178
Saitoti, George, 442
Sajdov, Zafar, 383
Saka, Abdelkader, 769
Sakabantu, Reuben, 576
Sakaguchi, Chikara, 178; 492
Sakellariou, Rita, 153
Sakombi, Dominique, 123; 637
Salah, Rachid Ould, 66; 67; 293; 770
Salahuddin, Sayed, 562
Salamanca, Gustavo Socha, 738
Salameh, Ghassan, 372
Salami, Alawi Saleh As-, 297
Saleh, Ali Abdullah, 296; 297; 614; 615
Saleh, Mohammed Mehdi, 461; 552
Salem, Hedayet Sultan al-, 298
Salichov, Alisoeltan, 206
Salinger, Pierre, 61
Salomao, Tomás, 572
Salvi, Cesare, 276
Sama, Koffi, 510
Samaranch, Juan Antonio, 578
Samaraweera, Mangala, 320
Samarth, Shobhana, 310
Sami, Zoran, 404
Sampa, Chitalu, 576
Sampaio, Jorge, 282
Samper, Ernesto, 737
Sampson, Nicos, 396
Sampson, William, 624
San San Nwe, 631
San, Marion van, 715; 716
Sanan Kachornprasart, 49; 50
Sanchez, Doris, 545
Sanchez, Elizardo, 357
Sanchez, Illich Ramirez ('Carlos de Jakhals'), 143; 192
Sander, Ron, 218
Sandoval, José Luis, 547
Sandriman, W.T., 672
Sané, Pierre, 131; 360; 446
Sanginov, Chabib, 383; 763
Sanginov, Rachmon, 763
Sankoh, Foday, 502; 503; 504; 505; 506
Santibanes, Fernando de, 207
Santo Tomos, Patricia, 119
Santoni, François, 525; 587; 651
Santos Neto, Nicolau dos, 212
Santos, José Eduardo Dos, 124; 247; 249; 251
Santos, Juan Manuel, 215; 740
Santos, Luis Paulino dos, 248
Santoso, Amir, 312
Sanussi, Abdullah Awad, 62
Saolona, Bemba, 122
Saragih, Bungaran, 699
Saraiva de Farías, F., 212
Sarbu, Illie, 159
Sarbu, Marian, 159
Sarovic, Mirko, 335
Saro-Wiwa, Ken, 130
Sarraute, Nathalie, 146
Sarumi, Dapo, 128
Sarungi, Philemon, 641
Sarwar, Shamim, 562
Sassou-Nguesso, Denis, 56; 57; 58; 59
Sata, Michael, 576
Sattar, Abdul, 43; 48; 49; 317; 520; 687
Saunders, Stephen, 400
Sautet, Claude, 148; 149
Sauwanee Thairungroj, 50
Sauwens, Johan, 137; 330; 331; 583
Savi, Toomas, 398
Savimbi, Jonas, 248; 250; 251; 577
Saviye, David, 575; 576
Sawadogo, Laya, 496
Sawh, Satyadeow, 667
Sayed, Sadoddin, 555
Sayegh, Hani al-, 625
Sayyaf, Abu, 687
Sayyari, Ali Akbar, 175
Sazgara, Mohsen, 488; 489
Sbai, Abderrahamane, 63
Scajola, Claudio, 403; 467; 529; 530
Scanlan, Papali'i Tommy, 244
Scarantino, Vincezo, 277
Schalck, Daan, 86
Schalkwyk, Marthinus van, 253
Scharping, Rudolf, 224; 225; 585
Schauvliege, Joke, 86
Scheepbouwer, A., 656
Scheibner, Herbert, 102
Schell, Orville, 116
Schell, Paul, 482
Schellekens, W., 263
Scheltema-de Nie, Olga, 262
Schepmans, Françoise, 583
Schilder, K., 198
Schill, Bernard, 585
Schiller, Margrit, 270
Schilling, Jeffrey, 62; 118; 486
Schily, Otto, 10; 11; 718
Schindler, Friedrich, 348
Schlesinger, Arthur, 356
Schmid, Gerhard, 329; 330
Schmid, Michael, 98
Schmid, Samuel, 104; 481
Schmidt, Andreas, 269
Schmidt, Polataivao Fosi, 244
Schmidt, Ulla, 144
Schou, Ingjerd, 658
Schreyer, Michaele, 106; 337
Schröder, Gerhard, 11; 71; 100; 144; 146; 157; 158; 175; 176; 224; 269; 270; 284; 337; 338; 349; 370; 395; 396; 397; 458; 478; 524; 533; 585; 586; 601; 649; 717; 718; 720
Schulte, Dieter, 12
Schulz, Charles, 115
Schumacher, Fritz, 310
Schüssel, Wolfgang, 97; 98; 99; 279; 349; 728
Schuster, Rudolf, 163; 537; 538
Schwarzmann, Friedric, 716
Scott, Jay, 427
Sebarenzi, Joseph, 706
Seddiki, Mohamed, 65
Sedrine, Sihem Ben, 451
Seegers, Paul, 520
Seglins, Mareks, 21
Séguin, Philippe, 272
Sejani, Ackson, 575
Selguet, Brahim, 449
Selivanov, Igor, 104
Selmi, Awad, 35
Semasinghe, H.B., 320
Semati, Hadi, 489
Semedo, Bawa, 510
Semitsjastny, Vladimir, 101
Semlali. Abdellatif, 446
Semynozjenko, Volodymyr, 475
Senaviratne, W.D.J., 320
Sendashonga, Seth, 707
Seneviratne, Athauda, 634
Sengupta, Suranjit, 694
Senhadji, Ahmed, 54
Serapio, Edward, 485
Sergejev, Igor, 26; 205; 284; 410
Sesay, Alfred Bobson, 506
Sesay, Kade, 505
Sesay, Mohammed, 504
Sese, Jacques, 246
Setai, Besnik, 342
Sevan, Benon, 295
Sevene, Mário, 572
Séverin, Jean-Marie, 583
Sezer, Ahmet Necdet, 165; 418; 763
Sfeir, Nasrallah, 371
Sfinias, Pantelis, 151
Shadick, Bibi, 667
Shah, Aishwarya Raiya Laxmi Devi, 759
Shah, Jalail Ahmad, 308
Shaheen, Suleiman al-, 299
Shahrizat Jalil, 430
Shaleem, Altaf, 44
Shalgham, Abdel Raman, 61
Shamikh, Mubarak Abdallah al-, 60; 766
Shamkhani, Ali, 488; 755
Shamlu, Ahmad, 176; 177
Shammas, Suhail bin Mustahil bin Salem, 618
Shankar, Ananda, 309
Shankar, Ravi, 309; 310
Shariatmadari, Mohammad, 755
Sharif, Kulsoom Nawaz, 44; 45
Sharif, Nawaz, 44; 45; 46; 566
Sharif, Shahbaz, 44
Sharkinas, Reinoldijus, 23
Sharma, Anand, 306
Sharma, Dinesh, 235; 236
Shater, Khairat al-, 499
Shaw, Leander J., 27
Shayler, David, 16; 17
Shazli, Kamal el-, 499
Shea Jiadong, 182
Sheik Melainine, Mohamed Lemine Ch'bih Ould, 770
Sheikh Ahmed, Lemrabott Sidi Mahmoud Ould, 66; 770
Sheikh, Abbas, 562
Shein, Ali Mohammed, 641

Shelpidi, Timothy

Shelpidi, Timothy, 502
Shelton, Henry, 26
Sheridan, Diarmuid, 335
Sherif, Safwat el-, 189
Sheryar, Mohammad Osman, 556
Shie, Paul Sjak, 671; 674
Shinohara, Robert, 408
Shiokawa, Masajuro, 492; 493
Shipley, Jenny, 511; 512; 514
Shirakawa, Hideki, 323
Short, Clare, 402
Shouaibi, Yahya Mohammad Abdullah al-, 297
Shoushtari, Esmail, 755
Shreshta, Gopal Man, 759
Shreshta, Omkar Prasad, 237
Shula, Abdel-Nabi al-, 611
Shuttleworth, Mark, 536
Siane Saphangthong, 314
Sickl, Elisabeth, 98
Sid'Ahmed, Ahmed Ould, 66; 770
Siddiqi, Haleem, 44
Siddiqui, L.K., 693
Sidi, Baba Ould, 66; 770
Sidorytsjev, Nikolaj, 659
Sihanlioglu, Fevzi, 166
Siljakovic, Bogoljub, 404
Silos Pavon, Manuel, 287
Silva Ruete, Javier, 110; 111; 546
Silva, Alvaro, 222
Silwamba, Eric, 576
Simao, Leonardo, 572; 573
Simaq, Mohammed Tawfiq, 378
Simba, Iddi, 641
Simchon, Sjalom, 366
Simeon II, koning, 141
Simitis, Costas, 151; 152; 400; 401; 461; 588; 651
Simone, Titti De, 341
Simonis, Heide, 12
Simuyandi, Joshuah, 576
Sin Song, 229
Sin, kardinaal, 118; 486
Singh Dhindsa, Sukhdev, 38
Singh Varma, Tara, 470
Singh, Ajit, 559
Singh, Buta, 38
Singh, Claudette, 667
Singh, Digvijay, 559
Singh, Dolly, 667
Singh, Doodnauth, 668; 669
Singh, Ganesh Man, 239
Singh, Jaswant, 48; 307; 308; 562; 695
Singh, K.N., 310
Singh, Prem Lal, 759
Singh, Raghubir, 309
Singson, Luis, 118
Singye Wangchuk, koning Jigme, 227
Sinha, Yaswant, 40; 41; 559; 561
Siniora, Fouad, 372
Siniscalco, Domenico, 589
Sinjari, Karim, 551
Siraj, Shahjahan, 693
Sircar, Ranjabati, 309
Sirchia, Gerolamo, 403
Siripala De Silva, Nimal, 320; 634
Sirisena, Maithripala, 320; 634
Sirven, Albert, 338
Sisavath Keobounphanh, 314
Sisisky, Norman, 426
Sissoko, Bouare Fily, 500
Sisulu, Lindiwe, 253
Sital, Jiwan, 673
Sithole, Masipula, 387
Sivaraman, An, 311
Sjalom, Silwan, 366
Sjara, Faroek al-, 369; 377
Sjaranski, Nathan, 366
Sjaron, Ariël, 29; 32; 34; 365; 366; 367; 368; 369; 373; 374; 375; 376; 394; 456; 584; 612; 613; 614; 622; 717
Sjarsjekejeva, Kamilia, 233
Sjervasjidze, Georgy, 150
Sjevardnadze, Edoeard, 150; 151; 526; 527
Sjichmoeradov, Boris, 765
Sjitriet, Meir, 366
Sjlapak, Olexander, 475
Sjoekpoetov, Andar, 231
Skele, Andris, 21; 22
Skogsholm, Torild, 658
Slahi, Mohamedou Ould, 66
Slakteris, Atis, 21
Sliska, Loebov, 660
Smadja, Claude, 131
Smet, Luc de, 9
Smet, Miet, 582
Smet, Pascal, 9; 87
Smirnov, Joeri, 474; 475
Smit, Adam, 252
Smith, Andrew, 402
Smith, Iain Duncan, 588
Smith, Ian, 385
Smith, Murray, 353
Snee, Efraim, 366
Snijders, Errol, 671; 676
Soberanes, José Luis, 743
Söderman, Jacob, 390
Soeharto, ex-president, 120; 121; 312; 313; 352; 564; 698; 701; 702
Soeharto, Hutomo ('Tommy'), 120; 701
Soelajmankoelov, Arzymat, 233
Soeleimenov, Kajrbek, 231
Soenarno, 699
Soeviknes, Terje, 281
Soewandi, Rini, 699
Sofia, koningin, 418
Sogavare, Manasseh, 242; 243
Sok An, 229
Sok Sokunmealea, 229
Sokolovic, Zoran, 406
Solana, Javier, 70; 79; 80; 83; 343; 344; 367; 475; 565; 581
Solari, Luis, 545
Solberg, Erna, 658
Solheim, Erik, 318; 319; 633
Soliman, Corazon, 119
Solovtsov, Nikolaj, 284
Soltaganov, Vjatsjeslav, 205
Solzjenitsyn, Alexander, 478
Somda, Jean Emile, 496
Somé, Jeanne, 496
Somkid Jatusripitak, 435
Somohardjo, Paul, 672; 673
Somoza Portocarrero, Anastasio, 424
Somphanh Phengkhammy, 314
Somsak Thepsuthin, 435
Somsavat Lengsavad, 314
Son Sann, 229
Songane, Francisco, 572
Sonthaya Khunpluem, 435
Sope, Barak, 246; 247
Soria, Carmelo, 544
Soros, George, 103; 157
Sorour, Fathi, 185
Soto, Alvaro de, 142
Souaida, Habib, 438; 765
Soubry, Mathieu, 90
Soubry, Michel, 90
Soubry, Pierre, 90
Soufan, Ahmad Mohammad, 297
Soufi, Ali, 755
Soukan Mahalath, 314
Soulivong Daravong, 314
Speight, George, 245; 247
Spellar, John, 402
Spencer, Julius, 505
Spera, Benedetto, 277
Spidla, Vladimir, 539; 540
Sponeck, Hans von, 552
Spong, Gerard, 674
Sponheim, Lars, 658
Srdic, Milutin, 407
Srinivas, M.N., 310
St. Preux, Eudes, 358
Sta, G., 133
Staercke, Philippe De, 333
Staes, B., 390
Stanca, Lucio, 403
Stank, Schuster, 163
Stanoiu, Rodica Mihaela, 159
Stanton, Junior, 668
Stanyk, Suzanna, 475
Stasjevski, Stanislav, 474
Steegen, Bruno, 331
Steensnaes, Einar, 658
Steijnen, Nico, 725
Steinberg, Saul, 114
Stelmach, Volodymyr, 475
Sterckx, Dirk, 70
Stevaert, Steve, 454; 520; 645
Steven, Mokin, 246
Stevens, Bob, 680
Stevens, John Paul, 27
Stewart, Lynne, 187
Stiefel, Dieter, 348
Stoel, Max van der, 22; 198
Stojanov, Petar, 141
Stoltenberg, Jens, 280; 532
Storani, Federico, 208
Storbeck, J., 709
Strauss-Kahn, Dominique, 651
Straw, Jack, 154; 155; 479; 608; 614; 661; 731; 755; 767
Striaukas, Gintaras, 23
Ströbele, Christian, 269
Strojev, Jegor, 416
Struik, Dirk Jan, 265
Struys, Bert, 89
Strydom, Barend, 253
Suarez Mason, Guillermo, 278; 279

Suarez, German, 110; 545
Suarez, Roberto, 108
Subah, Adel al-, 298
Subramanyam, P.S., 559
Sudais, Abdel Rahman al-, 302
Sudarat Keyuraphan, 435
Sujudi, Achmad, 699
Sukardi, Laksamana, 699
Sule, Dahiru, 125
Suleiman, Ghazi, 508
Suleiman, Sadiq Usman, 130
Sultan, Nader, 616
Sultan, prins (bin Abdul-Aziz), 232; 615; 624
Sultanpuri, Majrooh, 310
Sumarac, Dragoslav, 405
Sumaye, Frederick, 641
Sumbane jr, Fernando, 572
Sundarji, Krishnaswami, 309
Sungib, Saari, 432
Sunkuli, Julius, 442
Surakiart Sathirathai, 235; 435
Suriya Chungrungruengkit, 435
Süssmuth, Rita, 458
Sutham Saengprathum, 435
Sutherland, Lord Ranald Iain, 61
Sutorius, P., 263
Suvit Khunkitti, 435
Svartstad Haugland, Valgerd, 658
Svilanovic, Goran, 335; 336; 404; 408; 410
Swain, Paul, 511
Swanepoel, Nick, 385
Syed, Mufti Mohamad, 307
Szyszko, Tomasz, 532

T

Ta Mok, 627
Taali, Ali, 490
Tabacaru, Nicolae, 94
Tabbara, Bahij, 372
Tabi, Banabas, 246
Tadic, Boris, 404
Taft, Bob, 427
Tagaloa, Tuala Sale, 244
Taha, Ali Osman, 192
Tahuna, Saueha, 242
Taief, Ammar al-Mabrouk al-, 766
Tajzadeh, Mostafa, 488
Takama, Mamoru, 494
Takebe, Tsutomu, 492
Takenaka, Heizo, 492; 493; 494
Talamoni, Jean-Guy, 587
Talb, Abu, 61
Talhaoui, Fouzaya, 716
Talmaci, Leonid, 468
Tamboura, Ascofare Oulematou, 500
Tamrakar, Ram Krishna, 237
Tan Yihui, 171
Tan, Tony, 762
Tanajev, Nikolaj, 233
Tanaka, Makiko, 492; 493
Tanaka, Yasuo, 177
Tanasescu, Mihai Nicolae, 159
Tang Fei, 181; 182
Tang Jiaxuan, 47; 48; 305; 697; 754
Tangi, Viliami, 245
Tantan, Saadettin, 418
Tapias, Fernando, 737
Tapsoba, Pierre Joseph Emmanuel, 496
Tarar, Mohammad Rafiq, 566
Tarasjoek, Borys, 95
Tariqul, Islam, 693
Tarlev, Vasile, 468
Tarmugi, Abdullah, 762
Tasar, Mustafa, 540
Taubira-Delanon, Christiana, 664
Taufa'ahau Tupou IV, koning, 245
Tavakoli, Ahmad, 489
Taya, Maaouya Ould Sid'Ahmed, 66; 67; 770
Tayer, Humaid al-, 302
Taylor, Charles, 380; 502; 506
Taylor, John (België), 645
Taylor, John (V.S.), 514
Taylor, William, 767
Tazelaar, R., 471
Tazjin, Marat, 629
Tebboune, Abdelmajid, 439
Teixeira, Gail, 667
Teixeira, Paulo, 282
Tejpal, Tarun, 559
Tekelioglu, Cahit, 166
Telting, André, 672; 673; 676
Tembo, Christon, 576
Tembo, Paul, 576
Temirboelatov, Salaëtdin, 161
Temmar, Hamid, 439
Tenet, George, 612; 619; 757
Tenorio, Pedro, 240; 241
Teo Chee Hean, 762
Teoctist, patriarch, 160
Teofilo, Molio'o, 244
Terap, Moussa Moustapha, 448; 449
Terragno, Rodolfo, 207
Terre Blanche, Eugene, 254; 255
Thabet, Thabet, 621
Thaci, Hashim, 343; 409
Thackeray, Bill, 39; 40
Thaksin Panthongthae, 435
Thaksin Shinawatra, 50; 235; 434; 435; 436; 633; 757; 758
Thakur, Mahanta, 237
Thammarat Isarangkul na Ayutthaya, 435
Than Shwe, 234; 235
Thani, Abdullah bin Khaled al-, 300
Thani, Ahmad bin Nasser al-, 623
Thani, Hamad bin Jassim bin Hamad bin Khalifa al-, 622
Thani, Hamad bin Jassim bin Jabr al-, 301; 622
Thani, Hamad bin Khalifa al-, 300; 623
Thani, Hamad bin Nasser bin Jassim al-, 300
Thapa, Surya Bahadur, 236
Thassul zu Daxberg-Borgreve, Kristina Pilati von, 585
Theard, Stanley, 358
Thein Nyunt, 235
Thein Zaw, 632
Theodorescu, Razvan, 159
Theron, Peter, 253
Thich Huyen Quang, 437
Thich Quang Do, 437
Thierse, Wolfgang, 269
Thily, Anne, 647
Thimotée, Moleka Nzulama, 638
Thomas, Ronald, 21
Thomas, Timothy, 289
Thombiano, Justin Tieba, 496
Thompson, Tommy, 113
Thondaman, Arumugam, 320; 634
Thongloun Sisoulith, 314
Thundup, Gyalo, 37
Tiberi, Jean, 14; 272; 399
Tidjani, Asani, 509; 510
Tighouane, Bouamour, 63
Timbo, Alpha, 505
Timmermans, Frans, 530
Timosjenko, Joelia, 95; 96
Tin Oo, lid junta Myanmar, 235
Tin Oo, lid oppositie Myanmar, 234; 632
Tito, Dennis, 284; 536
Tjan Gobardhan, 671
Tjessem Hoiby, Mette-Marit, 531; 532
Tjong Tjin Joe, J., 672
Tobani, Henry, 242
Tobback, Louis, 521
Tobin, John, 285; 416; 537
Todoroglo, Dmitri, 468
Toergoenalijev, Toptsjoebek, 631
Togoimi, Youssouf, 447; 448
Toime, Elmar, 513
Tokpakbajev, Sat, 232
Toledo, Alejandro, 110; 544; 545; 546
Tomaszewski, Janusz, 158
Tomtsjin, Grigori, 284
Topa, Victor, 468
Topan, Sané Mohamed, 496
Töpfer, Klaus, 443
Torgyán, Attila, 156
Torgyán, József, 156
Torres, Alberto Elias, 214
Toth, Roland, 537
Tóth, Sylvia, 263
Tou, Alain Ludovic, 496
Tourabi, Hassan al-, 190; 191; 192; 509; 688
Tourabi, Omar al-, 192
Touré, Amadou, 637
Tourinho, Rodolpho, 211
Toyama, Atsuko, 492
Tozoun, Biossey Kokou, 510
Trabelsi, Nazir, 582; 583
Trajkovic, Radovan, 343
Trajkovski, Boris, 343; 344
Tran Dinh Hoan, 437
Tran Duc Luong, 52; 228; 437
Tran Thi Cam, 52
Tran Thi Dieu Hanh, 52
Tremaglia, Mirko, 403
Tremonti, Giulio, 403; 467; 655
Tressler, S.K., 44
Trifi, Mokhtar, 451
Trigo, Jacques, 542
Trigueros, José Luis, 422
Triki, Ali Abdesselam, 60; 766
Trimble, David, 154; 402; 403; 463; 528; 589; 653; 722
Trittin, Jürgen, 195; 270; 397
Trosjev, Gennadi, 478
Truffaut, François, 149
Truong Quang Duoc, 437
Truong Tan Sang, 437

Tsang, Donald, 171; 172
Tsatsos, Dimitris, 72
Tshwete, Steve, 251; 253
Tsjeptsjoegov, Dmitri, 536
Tsjernomyrdin, Viktor, 476
Tsjernov, Oleg, 600
Tsjoebajs, Anatoli, 161
Tsjoemakov, Alexander, 421
Tsohatzopoulos, Akis, 152; 410
Tu Mingde, 483
Tudjman, Franjo, 92
Tudor, Corneliu Vadim, 159
Tugyi, 380
Tuilimu, Lagitupu, 246
Tuita, 245
Tulviste, Peeter, 398
Tuma, Zdenek, 164
Tumawaku, Simon Bawanganio, 638
Tung Chee-hwa, 117; 171; 172
Tupou, Tevita, 245
Tupouto'a, 245
Tupurkovski, Vasil, 342
Turbay, Diego, 214
Turchi, Francesco, 581
Turki, prins (bin Faisal bin Abdul-Aziz), 687; 688; 749
Turkmen, Ilter, 519
Turner, Ted, 99; 283
Tvrdik, Jaroslav, 539
Txapartegi, Asier Oiartzabal, 601
Tyhypko, Serhi, 95
Tymosjenko, Joelia, 475; 476
Tzonev, Jordan, 141

U

U Lwin, 234
Ujazdowski, Kazimierz, 532
Ulufa'alu, Bartholomew, 241; 242
Upadhyaya, Amod Prasad, 237; 759
Urbaneja, Maria, 222
Urbani, Giuliano, 403
Urbina, Rafael, 424
Uribe, Mikel, 479
Urierte, Filemon, 119
Uriona, Ramiro Cavero, 542
Urrusolo Sistiaga, José Luis, 538
Useni, Jeremiah, 130
Usman, Marzuki, 312
Utoikamanu, Siosiua, 245
Uwilingiyimana, Agathe, 394

V

Vaai, Mafasolia Papu, 244
Vaaleto'a, Tuimalealiifano, 244
Vaart, Jan van der, 415
Vadim, Roger, 148
Vaillant, Daniel, 440; 587
Vajpayee, Atal Behari, 40; 42; 43; 49; 306; 307; 308; 558; 559; 560; 561; 562; 568
Valbuena, Armando, 740
Valcheva, Kristiyana, 445
Valencia, Ramiro, 216; 737
Valencia, Renato, 119
Valionis, Antanas, 23
Van Eekelen, W.F., 8
Vancea, Ilie, 468
Vandenberghe, Hugo, 87; 331; 521
Vandenberghe, Lionel, 521
Vandenbroucke, Frank, 137; 202
Vanderpoorten, Marleen, 87; 137; 204; 454; 456
Vanderslycke, Didier, 86
Vandeurzen, Jo, 86
Vandy, Peter, 505
Vankrunkelsven, Patrick, 521; 645
Vansina, Luc, 638
Vara, Armando, 281
Vas, Karel, 539
Vasconcelos, José Jorge, 212
Védrine, Hubert, 408; 479; 501
Veen, Taco van der, 472
Veerappan, Koose Muniswamy, 39
Veerman, J., 84
Veghel, J. van, 656
Vel, Guy de, 714
Veldema, Fred, 674
Velden, Peter van der, 198
Veldman, Martinus J.G., 323
Veltroni, Walter, 724
Velzen, Dick van, 155; 588
Vendrell, Francesc, 169; 170
Veneman, Ann, 113
Venetiaan, Ronald, 670; 672; 673; 674; 676; 677; 678; 679
Ventura Novo, Esteban, 358
Ventura, Marco Antonio, 422
Verdan, Marie-Claude, 665
Verhaeghe, Michael, 457; 585
Verhagen, Maxime, 530
Verheugen, Günter, 13; 23; 160; 163; 164; 279; 536; 538
Verhofstadt, Guy, 266; 389; 391; 395; 455; 521; 581; 590; 704; 710; 715
Vermeend, Willem, 264; 470
Veronesi, Umberto, 277; 278
Verstand, A.E., 133; 265
Versteden, C., 198; 261
Verwilghen, Marc, 202; 266; 331; 333; 456; 520; 522; 584; 646; 715; 716
Veselinov, Dragan, 405
Vetchy, Vladimir, 539
Vetter, Hans-Jörg, 719
Vicens, Mario, 209
Videla, Jorge, 84; 198; 199; 200; 736
Vieira de Mello, Sergio, 495
Viel, Julius, 269
Vigna, Pierluigi, 655
Vike-Freiberga, Vaira, 21; 22; 23; 411
Villagomez, Joseph, 241
Villamizar, Ivan, 215
Villanueva, Jose, 111
Villanueva, José Obdulio, 423
Villaraigosa, Antonio, 426
Villaran, Fernando, 545
Villaran, Susana, 110
Villiger, Kaspar, 663
Vilnaï, Matan, 366
Vincent, Gabrielle, 89
Viquera, Horacio, 736
Visesio, Matai'a, 244
Visser, W., 198; 261
Vitale, Alatise Leafa, 244
Vitale, Leafa, 244
Vitols, Maris, 22
Vitorino, Antonio, 581
Vitosevic, Sasa, 404
Vittal, N., 41
Vittorini, Jean Pierre, 56
Vize, John, 553
Vjachirev, Rem, 350; 416; 658
Vjoegin, Oleg, 600
Vlahovic, Aleksandar, 405
Vo Nguyen Giap, 51
Vogels, Mieke, 454
Vohor, Serge, 246
Voltaire, Henri Claude, 358
Voltaire, Leslie, 358
Vondel, J van, 133
Voorhamme, Robert, 648
Voronin, Vladimir, 94; 468
Voynet, Dominique, 79; 195; 460
Vreven, Freddy, 88
Vries, Klaas de, 84; 262; 346; 470; 593; 725
Vries, Monique de, 200
Vriesendorp, Madelon, 8
Vrieze, Franklin De, 455
Vukosavljevic, Marija, 405
Vukovic, Zoran, 336
Vuksanovic, Danilo, 404
Vural, Oktay, 480

W

Wade, Abdoulaye, 67; 450; 579
Waena, Nathaniël, 242; 243
Wagle, Chiranjivi, 759
Wahid, Abdurrahman, 120; 121; 311; 312; 313; 496; 562; 563; 564; 698; 699; 701
Wahsh, Nabih al-, 500
Waileruny, Sammy, 120
Waisman, David, 545
Wakale, Daka Hodimo, 638
Wako, Amos, 442
Walker, Edward, 194; 195; 371; 378
Walker, Makena, 190
Walla, Sizing Akawuilou, 510; 511
Walle, Jos Vande, 391
Wallenberg, Raoul, 25; 288
Wallert, Marc, 62
Walleyn, Luc, 457
Wallström, Margot, 224; 579
Walsh, Joe, 465
Walters, Vernon, 108
Walubita, Keli, 576
Wambugu, Richard, 444
Wan Muhamad Nor Matha, 435
Wan, Irung-a-, 638
Wang Daohan, 182
Wang Guoqi, 429
Wang Jinbo, 380
Wang Sen, 380
Wang Wei, 305
Wang Wenjiang, 38
Wang Youcai, 38
Wang Yushun, 304
Wang Zechen, 38
Wanniarachchi, Pavithra, 320
Warnecke, Markus, 338
Warren, Glen, 508
Watanuki, Tamisuke, 492

Watikai, Jardeen, 374
Wayor, Moussa, 449
Weber G., 268
Weber, Werner, 252
Weerakoon, Batty, 320; 634
Weider, Ben, 398
Weil, Simone, 147
Weinstein, Bernard, 523
Wersch, Cara Van, 89
Weschler, Joanna, 365
Westborg, Jon, 319; 320
Westerloo, Gerard van, 412
Westford, Jennifer, 667
Weyman, Eduardo, 422
White, Roberto, 572
Whitty, Lord of Camberwell, 528
Wickremanayake, Ratnasiri, 319; 320; 321; 634
Wickremasinghe, Ranil, 319; 633
Widdecombe, Ann, 402
Wiek, Hans-Georg, 420
Wiesenthal, Simon, 99
Wijdenbosch, Jules, 670; 671; 672; 673; 674; 675; 676; 677; 678
Wijesekera, Mahina, 320
Wijk, L. van, 656
Wijn, Joop, 133
Willaert, Nico, 10
Willem-Alexander, kroonprins, 84; 198; 200; 345; 469; 592
Willems, J., 346
Williams, Hosea L., 115
Willockx, Freddy, 9
Wilson, Margaret, 511
Winants, Alain, 393
Winter, Jaap, 581
Wirajuda, Hassan, 699
Witte, Lodewijk De, 332
Wolfensohn, James, 478; 501
Wong Kan Seng, 762
Wongo, Jimmy, 508
Woodman, Sophia, 173
Wowereit, Klaus, 396; 525; 649
Wu Jianmin, 305; 629
Wu Pohhsiung, 182
Wu, Harry, 429
Wurie, Alpha, 505

X

Xavier, Anthony, 667
Xhaferi, Arben, 343
Xiang Huaicheng, 231
Xu Guanhua, 171
Xu Zerong, 231

Y

Yach, Derek, 131
Yafai, Saeed, 297
Yai, Constance, 500
Yalla, Koumba, 62
Yaloua, Yuksel, 418
Yamasaki, Tako, 493
Yamassoum, Nagoum, 447; 448; 449
Yaméogo, Herman, 496; 497
Yaméogo, Salvador, 496
Yan Peng, 484
Yanagisawa, Hakuo, 178; 492
Yang Shangkun, 116
Yannitsis, Tasos, 401
Yap Swee Seng, 303
Yapa, Anura Priyadharshana, 318; 320
Yassin, Mohamed al-Hassan Abdalla, 191
Yassine, Abdessalam, 445
Yassine, Nadia, 769
Yatim, Rais, 430
Yazghi, Mohamed el, 63
Yekanurov, Yuri, 552
Yen Chingchang, 182
Yeo Cheow Tong, 434; 762
Yeo Yong-Boon, George, 762
Yerodia Ndombasi, Adoulaye, 10; 123; 637
Yilmaz, Mesut, 166; 418; 540
Yin Dakui, 557
Yoda, Bedouma Alain, 496
Yoli, Paramanga Ernest, 496; 497
Yoma, Emir, 736
Yona, Daniel, 641
Yorongar, Ngarledjy, 447; 448; 449
Yous, Nesroulah, 438
Yousef, Mohammed bin Musa al-, 618
Yousfi, Youcef, 54
Youssef, Ashraf Labib, 188
Youssoufi, Abderrahmane el, 63; 64; 445; 768; 771
Ypersele de Strihou, Jacques van, 715
Yturralde, Luis, 218
Yucelen, Rustu Kazim, 166
Yudhoyono, Susilo Bambang, 562; 563; 698; 699
Yuguda, Isa, 128
Yunes, Abu Bakr Jaber, 60; 766
Yunesi, Ali, 488; 755
Yunus, Hishamudin Mohd, 432
Yusuf, Chowdhury Kamal Ibne, 693

Z

Zadnik, Slavko, 92
Zaeef, Abdul Salam, 555; 685; 686; 687; 689; 691
Zagozen, Frank, 101
Zahaf, Ahmed Ould, 66; 770
Zahir Sjah, Mohammad, 686; 687; 690; 749; 750; 752
Zainuddin, Daim, 431
Zajnoedinov, Isa, 206
Zakajev, Achmed, 659; 730
Zalm, Gerrit, 325; 593; 596; 710; 711
Zamel, Mohamed el Mokhtar Ould, 66
Zamora Jimenez, Arturo, 362
Zanganeh, Bijan Namdar, 755
Zarb, Tony, 280
Zavala, Roberto, 110
Zawahri, Aiman al-, 608
Zayas, Frederico, 220
Zebic, Nikola, 406
Zedillo, Ernesto, 362; 426
Ze'Ewi, Rechaveam, 366
Zeid, Nasr Abu, 500
Zeman, Milos, 164; 539
Zenghelis, Blia, 8
Zenghelis, Zoe, 8
Zerhouni, Noureddine, 66; 438
Zewail, Ahmed, 323
Zhang Fusen, 36
Zhang Hongbao, 305; 430
Zhao Ziyang, 117
Zhu Bangzao, 117
Zhu Lilan, 171
Zhu Rongji, 179; 230; 568; 635
Zhu Ruixiang, 629
Zia, Begum Khaleda, 225; 226; 692; 693; 694; 696
Zigiranyirazo, Protais, 705
Zijojev, Mirzo, 763
Zile, Roberts, 21
Zimba, Newstead, 576; 578
Zinhagel, J., 725
Zivkovic, Zoran, 404; 406
Zizic, Zoran, 404; 407
Zjoeganov, Gennadi, 205
Zlenko, Anatoli, 95; 469; 475
Znined, Abdeslam, 63
Zoellick, Robert, 429; 517; 753
Zongo, Norbert, 497
Zorila, Ion, 160
Zorreguieta, Jorge, 84; 198; 199; 200
Zorreguieta, Máxima, 84; 198; 199; 345; 469; 592
Zouari, Abderrahim, 193
Zubeidi, Mohammed Hamza al-, 550; 551
Zubeir, Mohamed Saleh al-, 508
Zukas, Simon, 576
Zukauskas, Henrikas, 23
Zulu, Mcwayizeni Israel, 256
Zuma, Jacob, 254
Zwai, Mohamed Belgacem, 60
Zweegers, F., 473

KALENDER 2001

	JANUARI	FEBRUARI	MAART	APRIL
maandag	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30
dinsdag	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24
woensdag	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25
donderdag	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26
vrijdag	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27
zaterdag	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28
zondag	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29

	MEI	JUNI	JULI	AUGUSTUS
maandag	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
dinsdag	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
woensdag	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
donderdag	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
vrijdag	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31
zaterdag	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
zondag	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26

	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER
maandag	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
dinsdag	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
woensdag	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
donderdag	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
vrijdag	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
zaterdag	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
zondag	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30